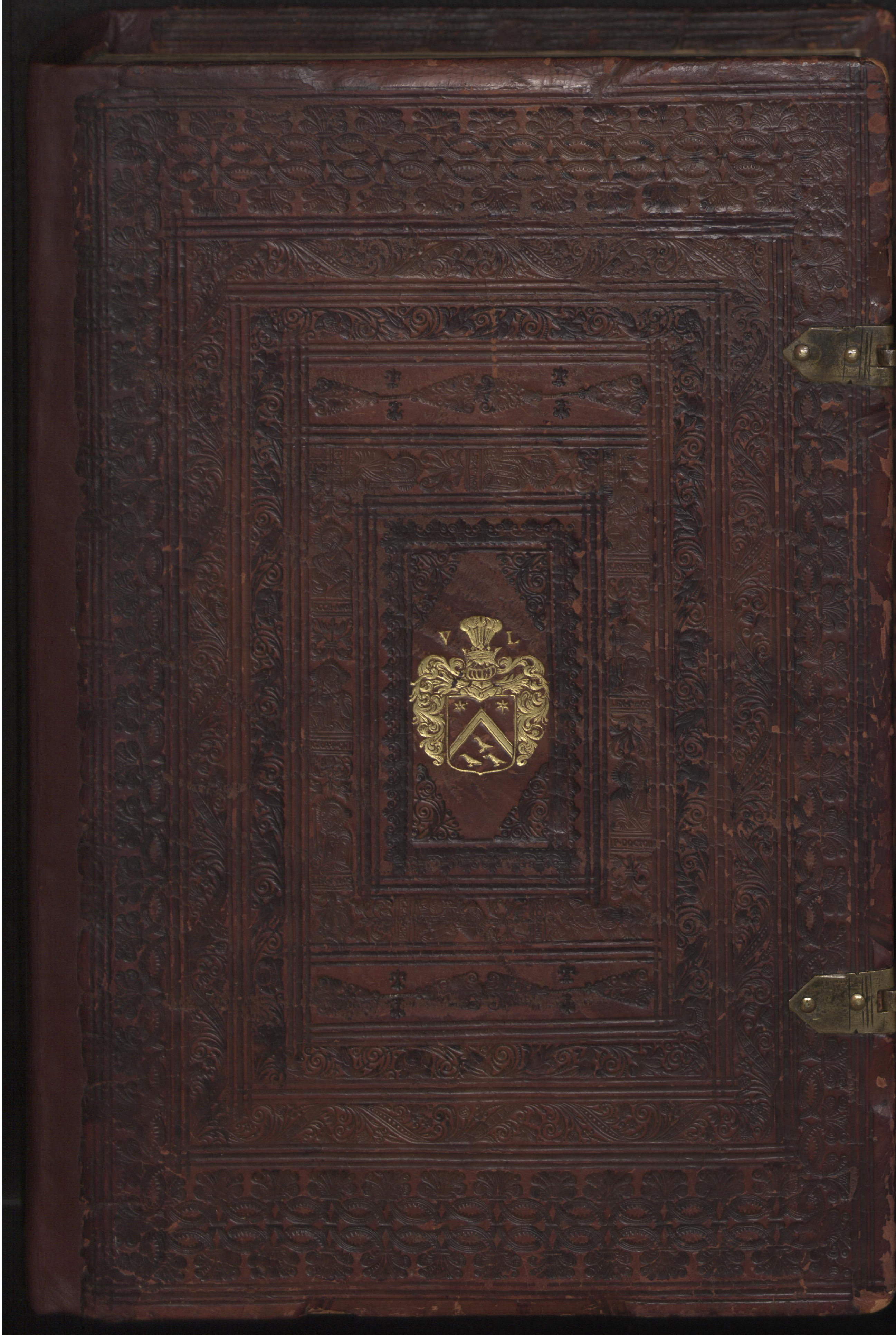
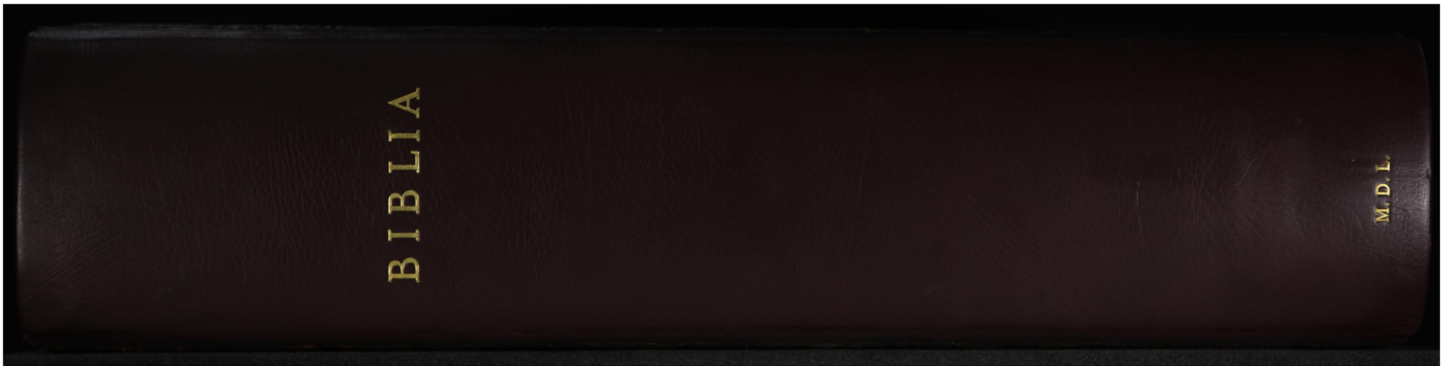
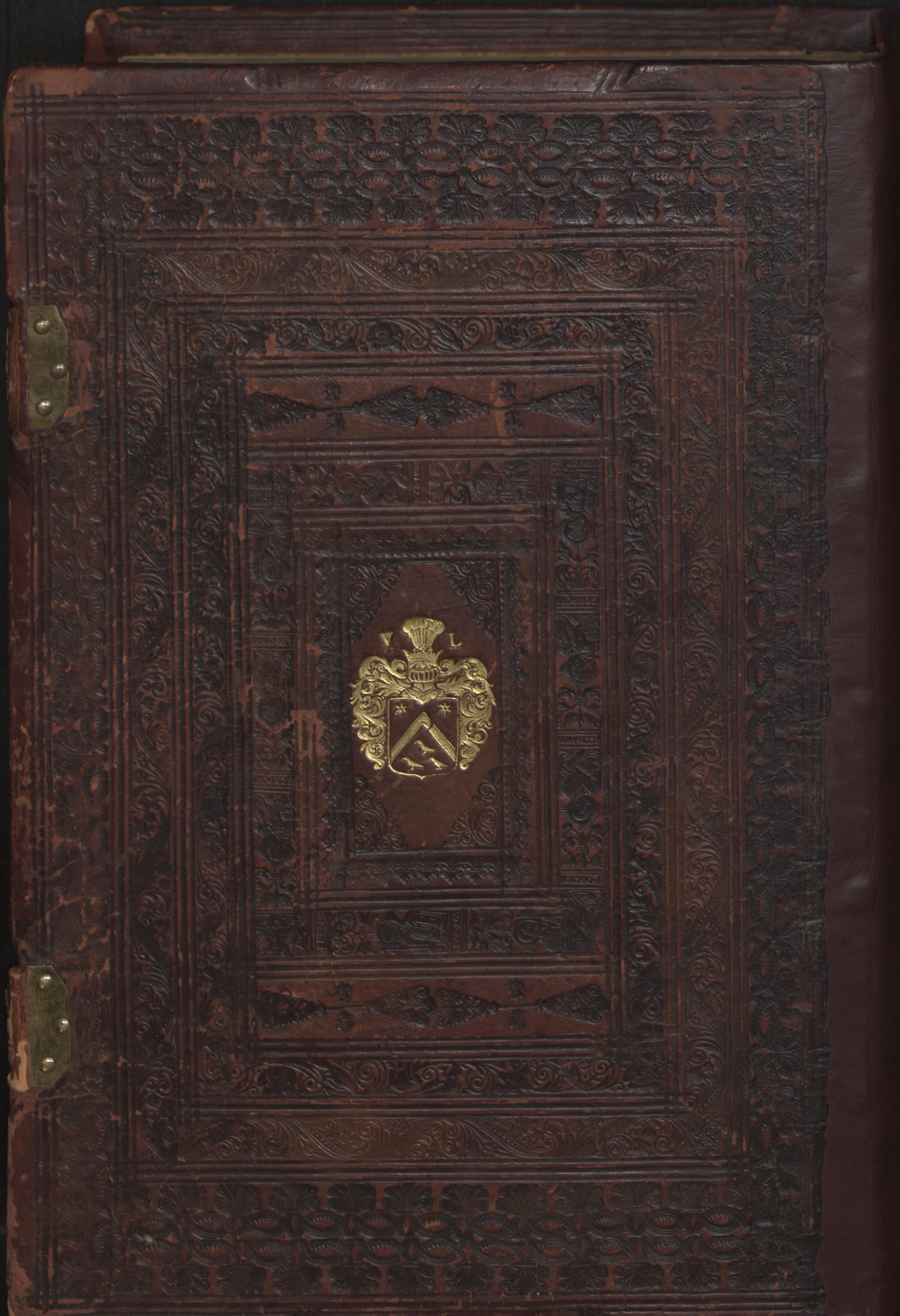

V L

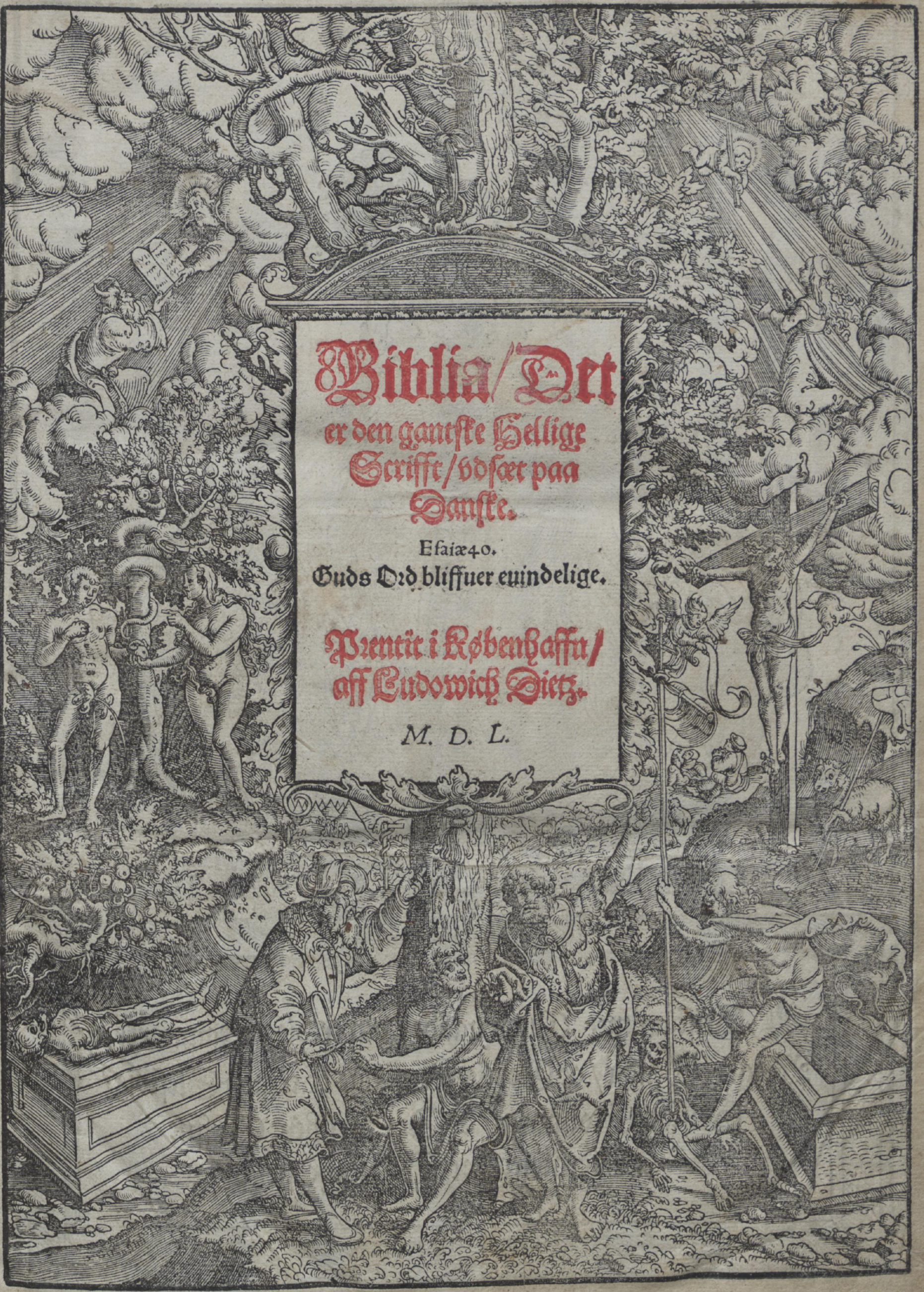

BIBLIA
M.D.L.

V L

Biblia / Det er den gantske Hellige Scrifft / vdsæt paa Danske.

Esaiæ 40.

Guds Ord bliffuer euindelige.

Prentit i Københaffn / aff Ludowich Dietz.

M. D. L.

CHristian met Guds naade / den tredie / Danmarks /
Norgis / Wendis / oc Gottis Konning. Hertug i Sleswig /
Holsten / Stormaren / oc Dytmerschen. Greffue
i Oldenburg / oc Delmenhorst.

INSIGNIA CHRISTI-
ANI TERTII DANO-
RVM REGIS. &c.
ANNO. M.D.L.
VNICA
SPES MEA
CHRISTVS
C.R.D.

Vi Christian mett Guds naade / Danmarcks/Norgis/Wendis och Gottis Koningh / Hertug wdi Slesuig / Holsten / Stormarn och Dytmersken / Greffue wdi Oldenborg och Delmenhorst / Giøre alle witterligt att epther thij/ wij nu then almectigste Gudt till ære/saa och wore wndersotte besynderligen thennom som icke kunde forstaa Latine och Tydsk maal tijll beste/haffue ladett wdsette och prente then hele Bibel paa danske/och then tijlforne met flit ladet offuerse aff lerde Mendt her wdi wort Rijge Dāmarck/ och besynderligen aff the høglerde wdij wort wniuersitet her i wor stadt Kiøpnehaffn/ Tha epther thij wij forfare att mange steds er hendt / att nar noger mercklige bøger bliffue først prentett / tha wnderstaa mange thennom for girihg edz skyldt strax at lade igen prente same bøger oc dog icke wille giøre ther paa/nogen flijtt eller besynderlig wmbkosth att lade thennom tijllforne offuerse aff Lerde Mendt/ huor aff kōmer at mange merckelige bøger forfalskes/ Thij forbiude wij alle ehuo the helst ere eller være kunde Nogen danske Bibell epther thendne dag at prente eller prente lade i noger maade wden wor beuilling och samtycke/Fordrister sig nogen her emod att prente eller prente lade same Bibell epther som forscreffuit staar/ Tha skulle same bøger wære forbrut huor the findes herr vdi Rijget / och then som same bøger findis hos/ straffis ther offuer som wedt bør. Giffuit paa wort Slott Kiøpnehaffn/Taarsdagen nest epther Sancti Hans dag medtsomer/ Aar / etc.

M. D. L. wnderwortt
Siignett.

De mandato Domini
Regis proprio.

Fortalen.

DEn almectigste Gud haffuer fra verdens begyndelse vdaff sin store naade oc mistundhed beuist menniskens Slect en offuermaadig stor velgerning / J det hand haffuer obenbaret sig met klar Røst oc sant vidnesbyrd vdi sit ord / Huor vdi hãd vil ocsaa bekendis for en Gud / oc lade vdrobe sine merckelige gerninger / oc hand vil at mand skal der vdi kende hans Søn vor Herre Jesum Christum met sin ære oc Herlighed. Ja hand vil der vdi giffue tilkende den rette vey til den euige Salighed / som den hellige Dauid siger: Dit Ord er it Liuss faar mine fødder etc. Vdi huilcken Psalme hand beder flitelige / at hand maate beuaris i Guds ord / oc hand loffuer det storlige / ath mand der ved kand læriss / røriss / regeris / trøstis / frelsis fra synden oc salig gøris / huilcket hand och saa giffuer rigelige til kende i den nittende Psalme.

Psal. 119.

Derfaare priser Dauid den Mand / och siger hannem salig ath vere / som haffuer sin lyst i Herrens Lou / oc offuertencker hans Lou dag oc nat. Ja derfaare befaler Gud selff at hans Lou skal beseglis vdi hans Discipler / och hand foruiser alle hen til Louen oc til vidnesbyrdet hoss Esaiam Prophete / och necter Guds ords Foractere morgen Liuset / ath hand der met vil giffue til kende / ath ingen kand begribe eller forstaa hans vilie vden ved ordet / oc at alle menniske vden ordet bliffue i vankundigheds mørckhed / ind til de skiudis ned houitkolds til heluede.

Psal. 1.
Esa. 8.

Vdi den femte Mose bog giffuis tilkende / at Gud vil at der skal inted leggis til hans ord / och ey heller fratagis / huilket er en fast grund och beuisning / at Guds ord er aldelis nødtørtigt til Salighed / Oc at den Hellig Aand der ved indleder Menniskẽn vdi al sandhed. Thi det er sant / nytteligt oc nock saa at mand haffuer icke Menniskens decret behoff met oc offuer Guds ord / thi det vaare mørcket offuer Liuset. ¶ At Guds ord i det Ny och Gamle Testamente er nock til Salighed / beuiser Christus hoss Lucam der som hand saa siger: De haffue Mose och Propheterne / høre sig dem / Oc hoss Johannem: Randsager Scrifften / efferdi at i acte eder at faa der vdi det euige liff. Oc den hellige Paulus siger: Huo som predicker it andet Euangelium / bliffue sig forbandet. Och Augustinus siger: Huo som giffuer andre Scrifter mact eller hellige acter vden dem / som den hellige Kircke haffuer vedtaget / være sig forbandet.

Deut. 4.
Luc. 16.
Ioan. 5.
Gal. 1.
August. sermo. 119. de tempore.

Guds ords sandhed beuisis i Christi bøn / hoss Johannem der som hand siger: Dit ord er sandhed. Oc vdi S. Hansis Epistel. Det Gamle oc Ny bud er sant / Oc det sande Liuss skinner nu. Mose scriffuer i den fierde bog / Gud er icke som Menniskẽn ath hand kand liue. Oc Augustinus siger: Mine Brødre ieg beder eder / giffuer act paa den hellige Scrifft / om den haffuer bedraget nogen / eller sagt noget och det er anderlunde skeet / Det vil visselige saa skee til enden / som der vdi staar screffuit / Oc en anden sted / Mig tyckis det at være saare skadeligt at tro noget at vere løgn i de hellige Bøger / det er at de som haffue screffuit same Bøger skulde haffue liuget noget i deris bøger.

Ioan. 17.
1. Ioan. 2.
Nume. 23.
In de uerb. Dñi scdm. Math. Sermo. 20.
Ad B. Hiero. Epistola 8.

Den hellige Scrifftis nødtørtighed giffuis klarlige nock tilkende vdi dette ene stycke / at Troen som alene gør Menniskẽn salig / foruden huilcken det er vmueligt at teckis Gud / kand ingen anden sted findis eller hentis / end aff Guds ord / end aff den hellige Scrifft / Som S. Pouel siger: Troen er aff hørelsen / oc hørelsen er ved Guds ord.

Ebre. 11.

Om den hellige Scrifftis nytte oc gaffn scriffuer S. Pouel til de Romere. Huad der er screffuit / det er screffuit til vor lærdom / Oc i det andet Sendebreff til Timotheũ / Al den Scrifft som er offuen ned kõmen fra Himmelen / er nyttelig til at lære / at formane / at straffe.

Ro. 10.
Ro. 15.
2. Timo. 3.

Sandelige efterdi at alleniste den hellige Scrifft / som kaldis Canonica scriptura vdi det gamle och ny Testamente begriber vdi sig al den lærdom / som er om Gud / vere sig Louens eller Euangeliĳ lærdom / da bør den at skillies fra de bøger / som den hellige Christelige Kircke kalder Apocriphos / det er ellers nyttelige bøger som findis i Bibelen / til Folckis opbyggelse / alligeuel at mand kand icke aff dem beuise oc forsuare vor Saligheds lærdom / som aff de andre / om huilcke Christus taler hoss Lucam saa sigendis: Det er behoff at alle de ting skulle fuldkommis som staa screffne i Mose Lou / i Propheter oc Psalmer om mig. Oc den hellige Petrus taler om Propheternis bøger / oc siger: Prophetier komme icke aff Menniskens villie / Men de hellige Guds Menniske talede som de vaare tiltuingde aff den Hellig Aand. Oc den hellige Augustinus siger: Lader oss vige oc samtycke vdi den hellige scrifftis myndighed / som icke kand bedrage oc ey heller bedragis / oc atter igen / Jeg acter inted at vere bedre / renere oc gudeligere screffuit end al den Scrifft som den hellige almindelige christelige Kircke holder vnder det gamle Testamentis naffn. Thi huad der er vdi same Scrifft / det er

Augustinus. lib. 2. de doct. Christi. cap 8.
Hiero. in Epistola præfixa Prouerb. Salomonis.
Luc. ult.
2. Pet. 1.
August. lib. 1. de peccatorũ. meritis et. remiss. ca. 22.

De utilitate credendi ad Honoratum.

saa høyt oc saa guddômeligt/at det er aldelis Sandhed/oc aldermest beskicket til at verquege oc forny menniskens hw oc sind / at huer kand opøse der aff saa meget som hannem kand nock vere / der som hand ellers giffuer sig til at opøse gudfryctelige / oc som den sande Religion vdkreffuer.

Der faare bør alle Christne menniske / met aller størst ære oc verdighed at anname oc lære den hellige Scrifft / vdi de rette gamle oc ny Testamentis Canoniske bøger / Oc holde dem icke alenіste at vere nock for en lerdom/ men ocsaa nyttelige och allermest nødtørtige til at kende Gud oc Guds Søn rettelige oc til den euige Salighed.

Men om den hellige Scrifftis rette forstand/effterdi at Christus selff oplod Disciplernis sind/at de kunde forstaa scriffterne/ bør alle Christne det oc saa at vide/at den hellige Scrifftis vdleggelse er icke bunden til nogen mact/sted eller tid/Men er en Guds gaffue som nedkômer fra Liusens Fader/som giffuer alle rundelige/oc giffuer sin Lou vdi deris sind at de skulle alle vere lærde/ icke aff nogē tiltuongen vdleggelse aff menniſken/men aff Guds besynderlig naade oc gaffue/Thi end dog mand lærer den sande lærdom om Gud aff det mundeligt ord /ved same ords tienste oc predicken/ som der staar screffuit i Psalmen/ Din talis forklaring opliuser oc giffuer de vnge forstand / det skeer aff Teytens mening i Scrifften / effter som det der gaar faare oc følger effter i same Teyt / suarer lige til same Sententz oc mening / effter Troens rette Snore/ dog er det Faderen som inden til drager ved aanden / Som Johannes scriffuer/ Jngen kommer til mig/vden min Fader drager hannem.

Luc. 24.
Iere. 31.
Heb. 8.
Ioan. 6.
Psal. 119.
Ioan. 6.

Oc den Hellig Aand er alene Mesteren oc den aller beste Scrifftēs vdleggere oc Forklarere/ som Johannes siger en anden sted / Den hellig Aand skal lære eder al ting / oc hand skal ihu skiude eder alt det som ieg haffuer sagt eder. Thi lige som Guds Søn framførde det hellige Euangelij røst aff sin euige Faders skød / saa er oc saa Euangelij Forstand och mening langt offuer vort skel oc Fornufft/ Oc det hellige Ords forstand er nedkommen fra Himmelē.

Ioan. 14.
Psal. 119.
Esa. 8.

Derfaare skulle wi altid bede Gud der om/at hand vil oplade oc obenbare oss Scrifftens rette Forstand oc mening/ Giff mig forstand (siger David) at ieg kand lære dine bud/ oc at hand vil besegele Louen i sine Discipler/ som alle Historier i alle tider bære vidne om hannem/ at hand haffuer saa giort/ Fra den første Seth Abels broder oc ind til denne tid / ved alle Propheter oc Discipler som haffde den gaffue til at vdlegge Scrifften / ved huilcken hand vilde obenbare sig/ oc lade forklare sin Søns ære. Thi denne er Scrifftens besynderlig mening / at forklare Guds Søns ære. Som Augustinus siger: Læss alle Propheters bøger/ Forstaar du icke Christum der vdi/ huad finder du der da / som icke er wsmagende oc end daarligt til met. Forstaar du Christū der vdi/ da smager det icke alenіste/som du læss /men ocsaa gør dig drucken. Oc Christus siger selff : Scriffterne bære vidne om mig. Huo som icke efftерfølge denne Troens rette Snore/ de forstaa icke vel den hellige Scrifft/men vdøse oc lære idel Ketteri / oc falsk lærdum til at gribe oc fange fattige Siæle met. Derfaare paaminder Augustinus/oss ret der som hand siger en anden sted/ Mine aller kiæriste oss bør varlige at høre disse ting/ efftерdi at wi ere ekon børn til at forstaa dem/ oc handele dem met it gudfryctigt hierte oc met skeluelse oc beuelse.

Super Ioan. Tracta. 9.
Ioan. 5.
Super Ioan. Tracta 18.

Der som wi beholde denne hellige regel at wi kunde forstaa noget i Scrifften effter Troen/som wi ere indlærde vdi / da kunde wi ocsaa glede oss der ved lige som ved den rette gode mad eller spise/ Men der som noget er wi kunde icke forstaa effter Troens rette snore/ da skulle wi icke tuile der paa/men holde stille mett vor forstand/ind til wi lære at forstaa det ocsaa. Oc atter en anden sted/ Vdi alle hellige bøger bør oss at beskue/ huilcke de euige ting ere som der giffuis til kende vdi. Huad der fram sigis at være giort / huad der Propheteris at kõme skulle i framtiden/ Huad der befalis eller paamindis at mand skal gøre. Oc en anden sted/ Besynderlige raader ieg dig til at læse Apostlernis Scrifft / Thi vdaff dem skalt du opueckis til at forstaa Propheterne/ Huor vdi hand giffuer klarlige nock tilkende / at det er den beste oc besynderligste vdleggelse paa Scrifften/ at vdlegge den ene sted met den anden/ oc en ypperlig gaffue at kunde vdtyde en mørck oc wforstandelig sted / ved den som klarere oc forstandeligere er / som Propheternis Scrifft ved Apostoliske Scrifft.

Lib. 1. de gene ad Lite. ca. 2.
Ad Volusi. Epist. 1.

Och efftерdi at Christus/ der hand foer op til Himmelen/ gaff Menniſken gaffuer/ som vaare Propheter och Doctorer/ det er Scrifftens vdleggere oc vdtydere. Huo forstaar icke at Scrifftens vdleggelse er Guds gaffue/ som mand bør at bede dem om som giffue sig vd faare at haffue samme gaffue/ Saa at igen ligmand tør tage sig faare/ at vdlegge Scrifften/ alligeuel at hand haffuer lærd at læse i Scrifften/ men hannem bør at sige som den ædel Mand sagde til Philippum Apostel/ Huorlunde kand ieg det forstaa / vden nogen vdleggere mig det? Oc Philippus lagde hannem saa den sted vd i Esaie bog/ Som oc Christus selff vdlagde dem

Ephe. 4.
Act. 8.
Esa. 53.
Luc. 4.

aff Nazaret

aff Nazareth en anden sted vdi Esaie bog. Ellers maa vel huer selff læse den hellige Scrifft vdi sit eget tungemaal/ oc vdi andre tungemaal som hand forstaar/ huer tunge kand bekende Gud/rc. Men vdleggelsen er en Guds besynderlig gaffue/ och it liuss som optendis i deris hiertter som den hellig Aand skencker samme gaffue/ Thi det er en aff den hellig Aands besynderlige gaffuer/som den hellige Paulus opregner til de Corinther.

Isaię .61.
Rom. 14
1.Cor.12.

Men om de hellige Forfædre oc deris Scrifft oc vdleggelse/ disligeste om Conciliis oc deris Statuter/ Item om dem som vdsette den hellige Scrifft aff it tungemaal paa it andet/ lærer oc befaler den hellig Aand oss vdi S. Hansis Sendebreff/ der som hand saa siger: Prøffuer Aanderne om de ere aff Gud/ Huor ved skal mand prøffue dem: ved fundamentet som er Guds ord/ der ved skal mand dømme oc skelne imellem Guld/ Sølff oc Perler/ oc imellem Træ/ Høe oc Straa. Thi wi haffue en Mestere som er Christus/ oc til hans lærdom/ som er sandhed/ som er ren oc ingen kand bedrage/ skalle wi/ som til en ret prøffue steen/ holde alle deris Scriffter/ som wi kalde Patres/ Item alle Concilia oc Decreter/ alle Bibelens vdtolckere/ Huilcket de hellige Patres selff ville haffue/ som det kand oc beuisis vdi deris Scrifft.

Ioan .4.

Den hellige Augustinus scriffuer saa til S. Hieronimum: Jeg bekender faar din kierlighed/ at ieg haffuer lært at gøre alleniste den hellige Scrifftis bøger den reuerentz oc ære/ at ieg tror visselige at ingen aff dem som screffue same bøger haffue farit vild/ oc der som ieg finder noget i same bøger/ som icke siunis sant at være /da tuiler ieg inted paa / at det er ey enten forseet aff den som bogen haffuer omscreffuit eller oc icke forstaat aff hannem / som bogen haffvdtolcked/ eller oc ieg kand icke forstaa det. Andre som haffue screffuit bøger læser ieg saa/ vere sig huor hellige eller lærde de kunde vere / at ieg holder det icke for sant at vere for de haffue saa screffuit/ men for de kunde beuise mig det sant at vere vdaff den hellige Scrifft. Jeg tror icke min broder at du haffuer anden mening/ heller at du holder dine bøger lige ved Propheters oc Apostlers bøger / om huilcke mand maa ingelunde tuile.

Epist .19.

Disse oc andre saadane Regele vdi S. Augustini bøger/ vdi huilcke hand gør skilsmysse imellem den hellige Scrifft oc de hellige Fæderis Scrifft/ bør mand vel at mercke oc beuare/ efferdi at S. Augustinus er en Krone offuer de andre Patres. Nu ville wi ocsaa høre noget huad de andre holde der om.

S. Hieronimus scriffuer saa offuer Mattheum: Det som icke haffuer sin myndighed oc beuisning aff den hellige Scrifft/ maa mand saa lettelige foracte som giffue nogen mact. Oc paa en anden sted/ Man skal huercken effter følge Foreldernis eller de gamles vildfarelse/ men den hellige Scrifftis myndighed/ oc den mact met huilcken Gud selff lærer.

Sup Math. cap .24.
Super Iere. cap .9.

Gregorius scriffuer: Lader oss enten forskiude Menniskens ord/ eller oc læse dem met beskedenhed.

Bernhardus scriffuer saa: Jeg vil heller opøse Salligheds lærdom aff brønden selff end aff strøme oc becke/ thi huo som forlader brønden oc søger becken /det er til fare/ at hand ey ved enden paa becken /falder i haffuit oc bliffuer borte.

Aff disse vidnesbyrd er det io obenbarligt / at baade de hellige Patrum och Conciliorum mact oc myndighed er hellig oc stor oc verd at holde vdi heder oc ære / dog effter som de kunde beuise deris scrifft met den hellige Scrifft/ oc icke ellers. Thi mand nødis til at bestaa de hellige Fædre oc de hellige Concilier det at de haffue giort den hellige Christelige Kircke en wsigelige nytte ot gaffn/ met deris Scrifft/ huor met de haffue forsuarit den rette lærdom/ mod alle haande Kætteri oc vildfarelse/ Men dog kunde de icke orsagis/ at de haffue ey somme steds/ screffuit noget til aff deris eget/ vden Guds ord/ oc ere icke samdrectelige met huer andre/ saa at Gratianus in Decretis/ oc Magister Sententiarum lagde dem effter at ville forlige dem/ men det vaar dem icke muligt.

1. Thesa .5.

Men dem som vdtolcke Bibelen paa andre tungemaal / bør mand saa langt at betro som de rettelige effterfølge Ebraiske oc Gredske tungemaal effter S. Pouils regel/ Prøffuer al ting / oc holder ved det gode/rc.

Derfaare kand huer lettelige formercke at den hellige Scrifft er oc bør at vere vor bekendelsis rette grunduaal / oc at oss bør flitelige at læse och lære den/ icke bøye der fra enten til den venstre eller høyre side.

Saa er det io nytteligt oc gaat at paaminde oc formane den Christne Læsere / at det er storlige behoff / at de som ville læse oc forstaa den hellige Scrifft / skulle faar alle ting inderlige oc aluorlige bede / oc nedfalde faar Gud som faar den rette Læremestere i denne kunst/ oc begere en hellig oc god Aand som dem vil opliuse / gøre dem forstādige oc lære dem. Ja som vil gøre deris hiertter/ saa meget som muligt er/ rene aff al lastelig besmittelse oc wrenhed/ Oc rolige och stille aff den kødelig begerelsis wrolige tilfald och fristelse/ Paa det at Guds euige

sandheds

sandheds billede som i den hellige Scrifft er malet/maatte skinne oc liuse der vdi.

Derfaare bør oss at føre til den hellige Scrifft pure oc rene hierter/oc icke drage vore affecter der ind och der met besmitte hende/ men søge først Gud i den hellige Scrifft/ oc lære hans villie oc forfremme hans ære / at wi kunde finde vor genløselse oc salighed/ oc vor nestis nytte oc gaffn. Det enfoldige Troens øye skal icke see til andet/ end til de Himmelske ting.

Oc skal der ocsaa vere vdi læseren en induortis brendende begerelse oc kierlighed til den hellige Scrifft. Thi det kaastelige Klenodi/ vil icke aleniste vere elsket / men vil oc haffue it hungrigt oc tørstigt hierte som icke seer til andre ting/ Vilt du gaa ind i den hellige oc lønlige sted/ saa leg aff dig al hoffmod och stolthed. Thi Guds Aand skyer oc flyer saadane ting/ och boer gerne vdi it fornedrigt oc ydmygt hierte. End dog Pallatzet er vijt och herligt/ saa er dog døren saare lau oc trang/Derfaar maat du alt bøye din stercke oc stinde halss/ oc bucke om du vilt at mand skal lade dig ind.

Naar du kommer da ind/saa holt dig tuctelige oc christelige/ oc det som bliffuer opladit faar dig oc dig til kende giffuit/ det beholt met stor tuct/ forundrelse oc reuerentz / oc huad dig icke til kende giffuis i Scrifften/det skalt du icke aff din fornufft randsage effter.

Finder du noget i den hellige Scrifft som du icke forstaar/ eller dig tyckis/ at det er imod huer andet/ da skalt du icke giffue Scrifften nogen skyld eller straff/ men legge det din vforstādighed til/ oc icke den hellige Scrifft. Tenck at du forstaar det icke/eller oc at det haffuer en anden forstand.

Den rette klarhed oc klare liuss til at opsøge Scrifftens forstand / kommer der aff / naar mand icke aleniste giffuer act paa huad der sigis oc scriffuis/ men om huem oc huo det haffuer screffuit eller sagt/met huilcke ord /paa huad tid/ vdi huad mening/ met huilcke vilkaar/huad faar oc effter gaar. Somt er skeet oc screffuit/at wi skulle lige saa gøre / som der Abraham trode paa Gud oc vaar hannem lydig /Men somt at wi skulle det fly oc tage oss vare der faare/ som der Dauid tog Hustruen fra den fromme Vria/ oc loed hannem sla ihiel.

Vdi saa maade maa mand viselige och forsiunlige vandre i Scrifften / och i Troens oc kierligheds liuss/oc det bruge met stor aluorlighed i alle ting / oc bede oc robe til Gud om naade/at mand ingē tid farer vild eller falder fra scrifftēs rette mening. See til huad tid/huad person huer stycke hører hen. Dette maa vere nock der om sagt/huad mand skal holde om den hellige Scrifft/oc hendis forstand/om de hellige Fædris Scrifft/Concilier oc Scrifftens vdtolckere oc huorlunde mand kommer til den hellige Scrifft / oc huorlunde mand skal vandre der vdi/ Oc end dog at det er meget fuldkommeligere oc fliteligere tilkende giffuit aff mange fromme oc lærde mend baade i fordum tid och nu i vor tid/ dog er det nytteligt at den Christne Læsere her paamindis huorlunde hand sig skal skicke til at læse vdi denne Danske Bibel Gud til loff oc sig selff til forbedring oc en salig opbyggelse Vor Herre Christus giffue naade effter hans løffte/ at hans Rige kunde formeris oc verden kunde bedre sig oc bliffue from.

A M E N.

❡ Det Gamle Testamentis Bøger. xxiiij.

i	Den Første Mose Bog.	Genesis.
ij	Den Anden Mose Bog.	Exodus.
iij	Den Tredie Mose Bog.	Leuiticus.
iiij	Den Fierde Mose Bog.	Numeri.
v	Den Femte Mose Bog.	Deuterono:
vj	Josua.	
vij	Dommernis Bog.	Judicum.
viij	Ruth.	
ix	Samuel.	Regum.j.ij.
x	Kongernis Bøger.	Regū.iij.iiij.
xj	Krønicke bøger.	Paralipo:j.ij.
xij	Esdre bog.	
xiij	Nehemie bog.	
xiiij	Ester.	
xv	Job.	
xvj	Psalteren.	
xvij	Salomons ordsprock.	Prouerbiorū.
xviij	Salomons Predickere.	Ecclesiastes.
xix	Salomons høye sang.	Cāticū canti:
xx	Esaias.	
xxj	Jeremias.	
xxij	Ezechiel.	
xxiij	Daniel.	
xxiiij	De tolff smaa Propheter.	

De Tolff smaa Propheter ved naffn.

j.	Hoseas.
ij.	Joel.
iij	Amos.
iiij	Abdias.
v	Jonas.
vj.	Micheas.
vij.	Nahum.
viij.	Habacuk.
ix.	Zophonias.
x	Haggeus.
xj.	Sacharias.
xij	Malachias.

Apocrypha.

Disse Bøger ere icke i den Hebreiske Bibel

Judith.
Visheds Bog.
Tobias.
Jesus Syrach.
Baruch.
Maccabeorum.
It stycke aff Esther och Daniel.

I.

I Begyndelsen skabte Gud Himmelen oc Jorden. Oc Jorden vor øde oc tom/ oc der vor mørck offuer Dybet / oc Guds Aand sueuede offuer Vandet.

Iohan. 1. Col. 1. Ebre. 11. Psal. 33.

Oc Gud sagde/ der skal bliffue Liuss/ oc der bleff Liuss. Oc Gud saa / at Liuset vaar got/ da skilde Gud Liuset fra Mørcket / oc kallede liuset / Dagen / Och mørcket / Natten. Da bleff vdaff afften oc morgen den første Dag.

Liuset. I.

Oc Gud sagde/ Der skal bliffue en Befestning mellem Vandene/ som skal atskilie Vandet fra huert andet. Da giorde Gud en befestning/ oc atskilde vandet som vor vnder Befestningen fra vandet som vor offuer Befestningen/ oc det skede saa. Oc Gud kallede Befestningen/ Himmelen. Da bleff vdaff afften oc morgen den anden Dag.

Befestning. Himmelen II.

Oc Gud sagde/ Forsamle sig Vandet vnder Himlene/ til besynderlige Steder/ at mand kand see tiurt land / oc det skede saa. Oc Gud kallede det tørre/ Jorden/ oc vandens forsamling kallede hand / Haffuet. Oc Gud saa at det vaar got.

Jorden. Haffuit.

Oc Gud sagde/ Jordē lade opuoxe aff sig Græss oc Vrter/ som kunde giffue sæd/ oc fructsomelige træ / at huert bær fruct effter sin art / och haffuer sin egen Sæd i sig selff paa Jorden/ oc det skede saa/ oc iorden lod opuoxe/ aff sig Græss oc Vrter/ som gaffue sæd aff dem/ huer effter sin art / och træ som bare fruct / och haffde deris egen Sæd i dem selff/ huert effter sin art. Oc Gud saa at det vaar got. Da bleff vdaff afften oc morgen den tredie Dag.

Græss. Vrter. Træ. III.

Oc Gud sagde/ Der skal bliffue Liuss paa Himmelens Befestning/ som skulle atskilie dagen oc natten / oc giffue/ tegen/ tider / dage och aar/ oc vere Liuss i Himmelenss Befestning/ at de skinne paa iorden / Och det skede saa. Och Gud giorde tw store Liuss / it stort liuss / at regere Dagen/ och et mindre Liuss/ at regere Natten/ oc der til Stierner. Oc Gud sette dem i Himmelens befestning / at skinne paa iorden oc regere Dagen oc Natten/ oc atskilie Liuset oc Mørcket. Oc Gud saa at det vaar got. Da bleff vdaff afften oc morgen den fierde Dag.

Solen. Maanen. Stierner. IIII.

Oc Gud sagde/ Vandet skal giffue rørendis oc leffuendis Diur aff sig/ oc Fule/ som skulle flue offuer iorden vnder Himmelens befestning. Oc Gud skabte store Hualfiske oc alle haande leffuendis oc rørendis Diur/ som Vandet gaff aff sig/ huert effter sin art/ oc alle haande fierede Fule/ huer effter sin art/ Och Gud saa at det vaar got. Oc Gud velsignede dem/ oc sagde/ Verer fructsommelige oc formerer eder oc opfylder Vandet i haffuit/ Oc fulene formere sig paa iorden. Da bleff vdaff afften oc morgen den femte Dag.

Fiske. Fule. V.

Och Gud sagde/ Jorden lade fremkomme leffuendis Diur/ huert effter sin art/ Fæ/ Orme oc Diur paa Jorden/ huert effter sin art / och det skede saa. Och Gud skabte diur paa Jorden/ huert effter sin art/ oc fæ effter sin art/ och alle haande orme paa Jorden / effter sin art. Oc Gud saa at det vaar got.

Fæ. Diur. Orme.

Oc Gud sagde/ Lader oss gøre Mennisken/ it Billede/ som oss er ligt/ som skulle regere offuer Fiskene i Haffuit/ oc offuer Fulene vnder Himmelen / oc offuer Fæet/ oc offuer all Jorden / oc offuer alle Orme/ som krybe paa Jorden.

Menniske.

Och Gud skabte Menniskæn sig til it Billede / hand skabte hannem til Guds billede/ Oc hand skabte dem en Mand och Quinde. Och Gud velsignede dem / oc sagde til dem / Verer fructsommelige oc formerer eder oc opfylder Jorden/ oc gører hende eder vnderdannig. Oc regerer offuer Fiskene i Haffuit/ oc offuer Fulene vnder Himmelen/ oc offuer alle Diur som krybe paa Jorden.

Matth. 19.

Och Gud sagde/ Seer/ Jeg haffuer giffuit eder alle Vrter/ ath de skulle giffue sæd aff dem offuer all iorden / och alle haande fructsommelige træ / och træ som giffue sæd aff dem/ til eders

føde/oc alle diur paa iorden/ oc alle fule vnder Himmelen/ oc alle Orme som leffue paa iorden/ ath de skulle æde alle honde grøne Vrter / och det skede saa. Och Gud saa til alt det hand haffde giort/ oc see/ det vor meget got. Da bleff vdaff afften oc morgen den siette Dag.

VI.

II.

Sabbath.
Ebre. 3.

SAa bleffue nu Himmelen oc Jorden fuldkommede met deris gantske Hær. Oc saa fuldkommede Gud sin Gerning den siuende dag som hand giorde/oc huilede den siuende dag/aff alle sine Gerninger som hand giorde. Oc velsignede den siuēde dag/oc giorde hannem hellig/fordi/hand huilede samme dag aff alle sine Gerninger / som Gud skabte oc giorde.

Saa ere nu Himmelen oc iorden bleffne der de skabtis/paa den tid/Gud HERREN giorde Jorden oc Himmelen/oc alle honde træ paa Marken/ som icke vaare før paa iorden / oc alle honde Vrter paa marcken / som icke før voxte. Thi Gud HERREN haffde icke end da ladet regne paa iordē / oc der vor inted Menniske som forarbeydede iorden/ Men der gick it taag op aff iorden/ oc vandede al iorden.

Adam.
1. Corin. 15.

Oc Gud HERREN giorde Mennisken aff en Jordklimp/ oc blæsde en leffuendis Aande i hans Næse/ Oc saa bleff Mennisken en leffuendis Siæl.

Paradis.

Oc Gud HERREN plantede en Haffue vdi Eden / mod østen / oc sette Mennisken der vdi/ som hand haffde giort. Oc Gud HERREN lod opuoxe alle honde Træ aff iorden/som vaare løstelige til at see/oc gode at æde/ Oc Liffsens Træ mit i Haffuen/ Oc det træ til at kende got oc ont.

Pison.
Gihon.
Hidekel.
Phrat.

Oc der gick en Strøm aff Eden oc vandede Haffuen/oc hand deldis i fire hoffuit strøme. Den første heder Pison / som flyder om det gantske Land Heuila/ oc der finder mand Guld/oc guldet aff det Land er kaasteligt/ oc der finder mand Bedellion oc den ædele sten Onix. Det andet vand heder Gihon/det flyder om det gantske Morland. Det tredie vand heder Hidekel/det flyder frem for Assyrien. Det fierde vand er Phrat.

Adam fick Guds Bud.

Oc Gud HERREN tog Mennisken oc sette Hannem i den haffue Eden / at hand skulde forarbeyde oc beuare hannem. Och Gud HERREN bød Mennisken/och sagde/ **Dw skalt æde aff alle honde Træ i Haffuen. Men aff det Træ som giffuer forstand paa got oc ont skalt dw icke æde / Thi huilken dag dw æder der aff / da skalt dw visselige dø.**

Oc Gud HERREN sagde/ Det er icke got/ at Mennisken er ene/ Jeg vil gøre hānem en medhielp som kand vere hoss hannem. Thi der Gud HERREN haffde skabt aff Jorden alle honde diur paa Marcken/oc alle honde fule vnder Himmelē/ledde hand dem til Menniskē/at hand skulde see/huad hand vilde kalde dem/thi huorledis Mennisken kallede alle leffuendis Diur/saa skulde de hede. Saa gaff Mennisken alle honde Queg / oc Fule vnder Himmellen / oc alle diur paa Marcken huert sit naffn / Men der fands ingen medhielp for Mennisken / som kunde vere hoss hannem.

Eua.
1. Tmo. 2.

Da loed Gud HERREN en suar søffn falde paa Mennisken/och hand soff. Da tog hand it aff hans Riffbē/oc lucte stedē igē met kød. Oc Gud HERREN bygde en Quinde aff Riffbenet/som hand tog aff Mennisken/oc ledde hende til hannem. Da sagde Menniskē/ Det er Ben aff mine ben/oc Kød aff mit kød/ der faare skal mand kalde hēde Mandinde/ Thi hun er tagen aff Manden. **Der faare / skal Manden forlade sin Fader oc sin Moder/oc bliffue hoss sin Hustru/oc de skulle vere it kød.** Och de vaare baade nøgne / Adam oc hans Hustru/oc bluedis inted.

Ecteskabs Stat.
Matth. 19.
Ephe. 5.
1. Corin. 6.
2. Corinth. 11.

III.

Hugormē forfører Euam.
2. Corinth. 11.

OC Hugormen vor tredskere / end alle diur paa marcken / som Gud HERREN haffde giort/oc sagde til Quinden/ Ja/skulde Gud haffue sagt / J skulle icke æde aff alle honde Træ i haffuen:

Da sagde Quinden til Hugormen / Vi æde aff træernis fruct i Haffuen. Men om det træis fruct som staar mit i Haffuen sagde Gud / æder icke der aff/ Och rører det icke heller / at i skulle icke dø. Da sagde Hugormen til Quinden/ J skulle ingeledis dø / Men Gud ved / at huilken dag i æde der aff/ da skulle eders øyen opladis/oc i skulle bliffue lige som Gud / oc vide huad got oc ont er.

Oc quinden saa/at træet vor got at æde aff/oc løsteligt til at see/oc it skønt træ/efftterdi det giorde kloge/Saa tog hun aff Fructen/oc od/oc gaff sin mand ocsaa der aff/och hand od. Da oplodis baade deris øyen/ oc de fornumme/ ath de vaare nøgne/och de bunde figen blad sammen oc giorde skørt aff.

Eue oc ade fald.
1. Timo. 2.

Oc der de hørde Guds HERRENS røst/som gick i Haffuen / der dagen vor bleffuen sual. Da skiulte Adā oc hans hustru dem for Guds HERRENS ansict/blant træerne i haffuē. Oc Gud HERREN kallede Adam/oc sagde til hānem/ huor est dw? Han suarede/ Jeg hørde din røst i haffuen/och frøctede mig/thi ieg er nøgen/fordi skiulte ieg mig. Och hand sagde/Huo sagde dig/at dw est nøgen? Haffuer dw icke ædet aff det træ / som ieg forbød dig/at æde aff? Da sagde Adam /Quinden / som dw haffuer mig tilføyet / hun gaff mig aff træet/ och ieg od. Da sagde Gud HERREN til quinden/hui giorde dw det? Quinden suarede/Hugormen bedrog mig saa/at ieg od.

Adam och Eua flyde for Gud.
Gene. 2.

Da sagde Gud HERREN til Hugormen/efftterdi at dw giorde det/ da ver forbandet i blant alle queg oc iblant alle diur paa marcken / Dw skalt gaa paa din bug / och æde iord din liffs tid/ **Och ieg vil sette fiendskaff mellem dig oc quinden / oc mellem din Sæd oc hendis Sæd/Den samme skal sønder træde dit Hoffuit / oc dw skalt bide hannem i Hælen.**

Hugormē bleff forbandet.
Christus Tilsigis.

Oc hand sagde til quinden/Jeg vil skicke dig meget kummer til/naar dw reder til barsel/ Oc du skalt føde dine børn met kummer / oc din vilie skal vere din mand vndergiffuen/oc hand skal vere din Herre.

Straff oc kaarss offuer Eua oc Adam.

Oc hand sagde til Adam/efftterdi dw lydde din hustruis røst / oc odst aff det træ/om huilket ieg bød dig oc sagde / dw skalt icke æde der aff / da skal iorden vere forbandet for din skyld/ met kummer skalt dw dig der aff nære alle dine liffs dage / torn oc tidzel skal hun bere dig/ oc dw skalt æde Urter paa marcken. J dit ansictis sued skalt du æde dit Brød / til dw bliffuer til iord igen/som dw est tagen aff/Thi dw est iord/oc dw skalt bliffue til iord igen.

Oc Adam kallede sin hustru Eua/ thi hun er alle leffuendis moder. Och Gud HERREN giorde Adam och hans hustru kiortle aff skind / oc førde dem vdi.

Oc Gud HERREN sagde/See/Adam er bleffuen som en aff oss/oc ved huad got oc ont er/Men nu / paa det at hand skal icke vdrecke sin haand/oc tage aff liffsens træ/ oc æde och leffue euindelige.

Da lod Gud HERREN hannem vdaff den haffue Eden/at hand skulde forarbeyde iorden / aff huilken hand er tagen / Hand dreff Adam vd / och sette Cherubim for den haffue Eden / met it draget suerd / ath forware veyen til liffsens træ.

Adam och Eua driffuis vd aff Paradis.

IIII.

OC Adam bekende sin hustru Eua / oc hun vndfick/ och fødde Kain/och sagde. Jeg haffuer faaet HERRENS Mand. Oc hun kom igen/oc fødde hans broder Abel/oc Abel bleff en faare hyrde/oc Kain bleff en bonde.

Kain. Abel.

Oc det hende sig nogle dage der effter/at Kain offrede HERREN offer/aff iordens fruct / oc Abel bar och frem aff sin hiordis første affødning/oc aff deris fedme. Oc HERREN saa naadelige til Abel oc hans offer / men til Kain oc hans offer saa hād icke naadelige/da bleff Kain meget vred oc hans ansict forvendis. Da sagde HERREN til Kain/ hui est dw vred / oc hui forvandlis dit ansict saa? Er det icke saa? Naar dw est from/da est dw behagelig/Men est dw icke from/da huiler syndē for døren / Men lad hende icke haffue sin vilie/men regere dw offuer hende. Da talede Kain met sin broder Abel.

Ebre. 11.

Och det hende sig / der de vaare paa marcken / da opsette Kain sig mod sin broder Abel/ oc slo hannem i hiel. Da sagde HERREN til Kain/huor er din broder Abel? hand sagde/ Jeg ved det icke / Skal ieg tage vare paa min Broder? HERREN sagde/huad haffuer dw giort? Din broders blods røst rober til mig aff iorden/ Forbandet vere dw nu paa iorden/ som oplod sin mund och tog din broders blod aff dine hender. Naar dw forarbeyder iorden/Da skal hun icke her effter giffue dig aff sin formue / Ustadig och landflyctig skalt dw bliffue paa iorden.

Kain slo Abel Jhiel.
1. Ioan. 4.

Da sagde Kain til HERREN/Min synd er større/end at hun kād forladis mig. See dw driffuer mig i dag aff landet/oc ieg maa skiule mig for dit ansict/oc bliffue wstadig oc landflyctig paa iorden/Saa vil det gaa mig/at huo mig finder hand slar mig ihiel. Men HERREN sagde til hannem/Ney/men huo som slar Kain ihiel/ hand/skal straffis siw folt. Saa

sette HERREN it tegen paa Kain/at ingen skulde sla hannem i hiel/som hannem funde. Saa/gick Kain fra HERRENS ansict/oc bode i det land Nod/paa hin side Eden mod østen.

Kains. slect.

Oc Kain bekende sin hustru / oc hun vndfick och fødde Hanoch hand bygde en stad / oc kallede hannem effter sin søns naffn / Hanoch. Oc Hanoch afflede Irad / Irad afflede Mahuiael. Mahuiael afflede Methusael. Methusael afflede Lamech.

Lamech.

Men Lamech tog sig to Hustruer/den ene hed Ada/den anden Zilla. Oc Ada fødde Jabal/aff hannem komme de som bode i Hytterne oc voctede fæ / och hans broder hed Jubal / aff hannem komme harpere oc pibere. Oc Zilla vndfick och fødde Tubalkain som vor en Mestere i alle honde malm oc smede gerning/oc Tubalkains søster/hed Naema.

Oc Lamech sagde til sine hustruer Ada oc Zilla/ J Lamechs hustruer hører min tale/ oc mercker huad ieg siger. Jeg haffuer slaget en Mand i hiel mig til it saar/oc en dreng mig til en bulde. Thi Kain skal siw gonge heffnis / men Lamech siw oc halffierde sinds tiue gonge.

Seth. Enos.

Men Adam bekende sin hustru igen/ och hun fødde en søn / den kallede hun Seth / Thi Gud haffuer sæt mig (sagde hun) en anden sæd for Abel som Kain slo ihiel. Oc Seth afflede en søn / och kallede hannem Enos / och paa den tid begynte mand at predicke om HERRENS naffn.

V.

Linea Christi. Luc. 3.

DEnne er Menniskens slæctis bog / Der Gud skabte Mennisken / giorde han hannem effter Guds lignelse/oc skabte dem en mand och quinde/och vel signede dem/ oc kallede deris naffn Menniske/den tid de bleffue skabte.

Adam leffde 930. aar. 1. Para. 1.

Oc Adam vor hundrede och trediue aar gammil / och afflede en søn lig sit billede/oc kallede hannem Seth. Oc leffde der effter otte hundrede aar och afflede sønner oc døtter/ath hans gantske alder bleff ni hundrede oc trediue aar/oc saa døde hand.

Seth. 912.

Seth vor hundrede oc fem aar gammil/ oc afflede Enos. Oc leffde der effter otte hundrede oc siw aar/oc afflede sønner oc døtter / ath hans gantske alder bleff ni hundrede oc tolff aar/ saa døde hand.

Enos. 905

Enos vor halff femtesinds tiue aar gammil / oc afflede Kenan. Och leffde der effter otte hundrede oc femten aar / oc afflede sønner och døtter / at hans gantske alder bleff ni hundrede oc fem aar / saa døde hand.

Kenan. 910.

Kenan vor halffierdesinds tiue aar gammil / och afflede Mahalaleel. Oc leffde der effter otte hundrede oc fyretiue aar / oc afflede sønner och døtter / ath hans gantske alder bleff ni hundrede oc thi aar / saa døde hand.

Mahalaleel. 895.

Mahalaleel vor fem oc trysins tiue aar gammil / oc afflede Jared. Oc leffde der effter otte hundrede oc trediue aar / oc afflede sønner och døtter / ath hans gantske alder vor hundrede oc halff femtesins tiue aar / saa døde hand.

Jared. 962

Jared vor hundrede oc tw oc trysins tiue aar gammil/oc afflede Enoch. Oc leffde der effter otte hundrede aar/ och afflede sønner och døtter / ath hans gantske alder bleff ni hundrede tw oc trysins tiue aar / saa døde hand.

Gud tog Enoch bort der hand vor 365. aar gammil. Ebre. 11.

Enoch vor fem oc trysins tiue aar gammil/oc afflede Methusala. Oc effter hand haffde afflet Methusala/bleff hand i it gudeligt leffnit try hundrede aar/ oc afflede sønner och døtter/ at hans ganske alder bleff try hundrede oc fem oc trysins tiue aar. Oc efterdi hand førde it gudeligt **Leffnit/tog Gud hannem bort/oc hand bleff icke mere seet.**

Methusala. 969.

Methusala vor hundrede siw oc firesins tiue aar gammil / och afflede Lamech. Oc leffde der effter siw hundrede tw oc firesins tiue aar/oc afflede sønner och døtter / ath hans gantske alder bleff ni hundrede ni oc trysinds tiue aar / saa døde hand.

Lamech. 777.

Lamech vor hundrede tw oc firesinds tiue aar gammil/oc afflede en søn / och kallede hannem Noe / oc sagde/Denne skal trøste oss i vor møye oc arbeyde paa Jorden/som HERREN haffde forbandet. Der effter leffuede hand fem hundrede fem oc halfffemtesins tiue aar/oc afflede sønner och døtter / ath hans gantske alder bleff siw hundrede oc siw oc halffierdesins tiue aar/saa døde hand.

Noe vor fem hundrede aar gammil/oc afflede Sem/ Cham oc Japhet.

VI.

MEn der Menniskene begynte at formeris paa iorden/ och affledе sig døtter / da saae Guds børn effter Menniskens døtter / huor skøne de vaare / och toge til Hustruer/hulke de vilde. Da sagde HERREN / Menniskene ville icke mere lade dem straffe aff min Aand / thi de ere kød / Jeg vil end nu i hundrede oc tiue aar giffue dem frist.

Der vaare oc saa paa den tid Tiranner paa iorden / thi der Guds børn belaae Menniskens døtter oc affledе dem børn/ bleffue der aff veldige oc naffnkundige folck i verden.

Gene. 8.

Der HERREN saa/at Menniskens ondskab vaar stor paa iorden / och at all deris hiertis tancke oc handel vor icke vden altid ond. Da angrede Gud / at han haffde giort Mennisken paa iorden / Oc det bekumrede hannem i sit hierte / oc han sagde / Jeg vil vdslette aff iorden Mennisken / som ieg haffuer skabt/ Ja baade menniskene och queget/och orme / och fule vnder Himmelen / thi mig angrer ath ieg skabte dem. Men Noe fant naade for HERREN.

Noe Sønner.

Denne er Noe slect. Noe vor en from mand och wstraffelig / och førde it got leffnit i sin tid. Oc affledе tre sønner/ Sem/Cham / Japhet. Men Jorden vor forderffuit for Guds øyen/ oc fuld aff fortredelighed. Da saa Gud paa Jorden/oc see/hun vor forderffuit / thi alt kød haffde forderffuit sin vey paa iorden. Da sagde Gud til Noe/ All kødsens ende er kommen for mig/ thi iorden er fuld met fortrødenhed aff dem/och see/ Jeg vil forderffue dem oc iorden.

Gør dig en Arck aff granetræ/oc gør kammer i hende / oc bege hende vden oc inden til met beg / oc gør hende saa. Hun skal vere try hundrede alne long/oc halfftrediesins tiue alne bred/oc trediue alne høy. Dw skalt gøre it vindue der paa offuen til / en aln viet. Oc døren skalt dw sette mit paa hendis side / och hun skal haffue try lofft/it nederst/it andet mit vdi/ och det tredie øffuerste. Thi see / Jeg vil lade komme en Syndflod met vand offuer Jorden / til at forderffue alt kød / som haffuer leffuendis Aand i sig vnder Himmelen / alt det som er paa iorden / skal forgaa.

Noe Arck.

Men met dig vil ieg gøre en Pact / oc dw skalt gaa ind i Arcken /met dine sønner / met din hustru / och met dine sønners hustruer. Och dw skalt indføre i Arcken alle honde Diur aff alt kød/ Ja it par/en hand oc en hun/at de bliffue leffuẽde hoss dig. Aff fulene effter deris art / aff queget effter deris art / och aff alle honde orme paa iorden effter deris art. Aff alle disse skal io it par gaa ind til dig/ at de mue bliffue ved liffuit. Och dw skalt tage alle honde mad met dig/som mand kand æde/och samle det ind til dig/at det kand bliffue dig oc dem til føde. Oc Noe giorde alt det Gud bød hannem.

VII.

OC HERREN sagde til Noe/Gack ind i Arcken/dw oc dit gantske huss/thi ieg haffuer seet dig Retferdig for mig i denne tid. Tag ind til dig aff alle honde rent Queg/ Ja siw oc siw / hand oc hun / men aff det wrene Queg io it par/ hand oc hun/lige saa aff fulene vnder Himmelẽ/io siw oc siw/ hand oc hun/at der kand bliffue leffuendis Sæd igen paa al iorden. Thi siw dage her effter vil ieg lade regne paa iorden i fyretiue dage oc fyretiue netter / och vdslette aff iorden alt det til er/som ieg haffuer giort.

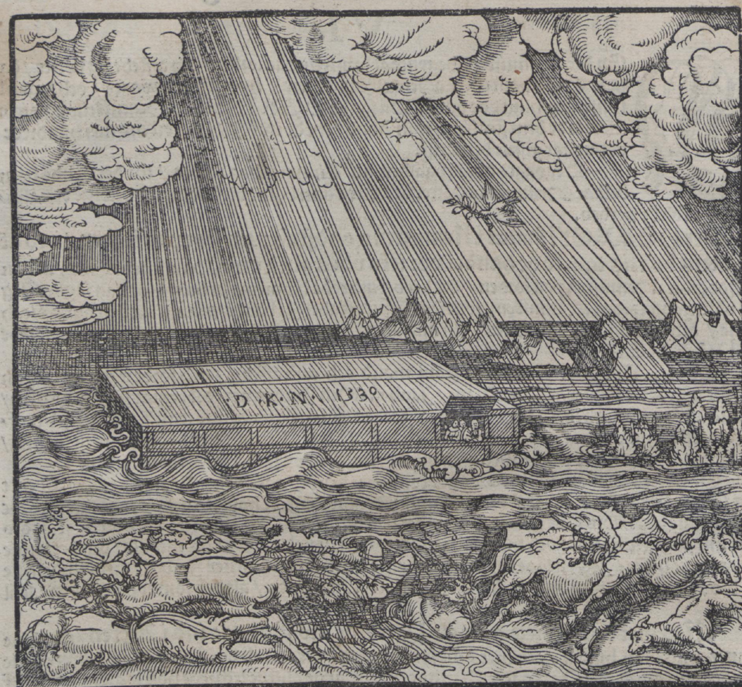
Oc Noe giorde alt det som HERREN bød hannem. Men hand vor sex hundrede aar gammil/der Syndfloden kom paa iorden. Och hand gick i Arcken met sine sønner / hustru oc sine sønners hustruer / for Syndflodens vand. Och der ginge ind i Arcken til Noe / aff rent oc wrent queg / aff fulene/oc aff alle orme paa Jorden/ved par/io en hand och hun / som Gud HERREN haffde befalet hannem. Oc der de siw dage vaare fremgongne/da kom Syndflodens vand offuer Jorden.

Matth. 24.
Luc. 17.
1. Para. 3.

Der Noe vor sex hundrede aar gammil / paa den søttende dag i den anden maaned/det er dagen / da opbrøste alle kilder i den store Affgrund / och Himmelens vindue lode sig op/oc der kom Regn paa iorden i fyretiue dage oc fyretiue netter.

Noe gaar i Arcken.

Lige den samme dag gick Noe ind i Arcken met sine sønner/Sem/Cham oc Japhet/ och met sin hustru och tre hans sønners hustruer. Der til alle honde diur effter deris art/alle honde queg effter deris art/alle honde orme som krybe paa iorden effter deris art / oc alle honde fule effter deris art / alt det som kunde flyge/oc haffde vinge/det gick alt ind i Arcken til Noe ved par/

aff alt kød/som leffuendis Aand vor vdi/oc det vor han oc hun/aff alle honde kød oc ginge hen ind/som Gud haffde budet hannem. Oc HERREN lucte til effter hannem.

Da kom Syndfloden offuer iorden/i fyretiue dage/oc Vandet voxte/oc opløffte Arcken/oc førde hende op offuer iorden. Saa fick Vandet offuer haand/oc voxte saare paa iorden/saa at Arcken fløød paa vandet/oc vandet fick offuerhaand/oc voxte saa saare paa iorden/saa at alle høye Bierg vnder den gantske Himmel bleffue skiulte/Femten alne høyt gick vandet offuer Biergene/som bleffue skiulte.

Matth. 24.
2. Para. 2.
1. Pet. 3.

Vandet stod 150. dage.

Saa forgick alt kød/som krøb paa iorden/aff fule/aff queg/aff diur/oc aff alt det som rørdis paa iorden/oc aff alle Menniske/alt det som haffde liff oc Aand i sig paa Jorden døde/Saa bleff vdslæt alt det som vor paa iorden/baade mennisken/queg oc orme/och fule vnder Himmelen/det bleff altsammen vdslæt aff iorden/Noe bleff al ene igen/oc hvad der vor met hannem i Arcken. Oc vandet stod offuer Jorden halff andet hundrede dage.

VIII.

DA tenckte Gud paa Noe/oc paa alle diur/och paa alt queg/som vor met hannem i Arcken/oc lod Vær komme paa iorden/oc Vandet falt/oc kilderne i affgrunden bleffue igenstoppede/oc vinduene paa Himmelen/oc Regnen aff Himmelen bleff affstillet/oc vandet forløb aff iorden/io mere oc mere/oc formindskedis effter halff andet hundrede dage.

Ararat.

Paa den søttende dag i den siuende Maaned/bleff Arcken stondende paa det Bierg Ararat. Oc vandet forløb fast oc formindskedis ind til den tiende Maaned/Paa den første dag i den tiende Maaned/lode toppene aff Biergene dem til siune.

Raffnen.

Feretiue dage der effter Lod Noe vinduet op paa Arcken/som hand haffde giort/och lod en Raffn vdflyge/hand fløy stedse hid oc did/ind til vandet tiurdis aff Jorden.

Duen.

Der effter lod hand en Due vdflyge fra sig/at forfare om vandet vor faldet aff iorden. Oc der

der duen fant icke det hun kunde huile sin fod paa/kom hun igen til hannem i Arcken / fordi ath vandet vor end da offuer den ganske Jord/saa vdracte hand sin haand/ och tog hende ind til sig i Arcken.

Da bidde hand end i siw andre dage/ oc lod atter en due flyge aff Arcken / Och hun kom til hannem igen om afftenen/oc see / hun haffde affbrøt it olie blad/oc førde det i sin mund/Da fornam Noe/at vandet vor faldet aff Jorden. Men hand bidde end da andre siw dage / oc lod en due vpflyge / hun kom icke igen til hannem.

Der Noe vor sey hundrede oc it aar gammil/paa den første dag i den første Maaned/ bort tiurdis vandet aff iorden. Da tog Noe offuertæckit aff Arcken/oc saa at iorden vor tør. Saa bleff iorden aldelis tør paa den siw oc tiuende dag i den anden Maaned.

Da talede Gud met Noe/oc sagde/Gack aff Arcken/dw och din hustru / dine sønner och dine sønners hustruer met dig. Alle honde diur som ere hoss dig/ aff alle honde kød / aff fule/aff queg/och aff alle honde orme/som krybe paa iorden/skulle gaa vd met dig/oc tører eder paa iorden/ oc verer fructsommelige oc formerer eder paa iorden. Saa gick Noe vd met sine sønner och met sin hustru och sine sønners hustruer. Der til alle honde diur / alle honde orme / alle honde fule/oc alt huad der kryber paa iorden/ gick vd aff Arcken/ huer til sin lige.

Oc Noe bygde HERREN it Altere/oc tog aff alle honde rent qneg/och aff alle honde rene fule / oc offrede Brendoffer paa Alteret. Oc HERREN luctede den behagelig luct/ oc sagde i sit hierte/ **Jeg vil icke mere her effter forbande Jorden for Menniskens skyld/ Thi Menniskens hiertis tancke er ond aff vngdom /** Och ieg vil icke mere her effter sla alt huad der leffuer/som ieg nu haffuer giort. Saa lenge som Jorden staar/skal icke afflade/ Sæd oc Høst/ Frost oc Hede / Sommer oc Vinter / Dag oc Nat.

Esa. 54.
Gene. 1.

IX.

DE Gud velsignede Noe och hans sønner/ oc sagde til dem / Verer fructsommelige oc formerer eder/oc opfylder iorden. Eders frøct oc redsel skal vere offuer alle diur paa iorden/oc offuer alle fule vnder Himmelen/oc offuer alt det som kryber paa iorden / oc alle fiske i Haffuit skulle vere giffne i eders hender. Alt det som røris och leffuer / skal vere eders mad / lige som grøne vrter / haffuer ieg giffuet eder alting.

Alenist æder icke det kød / som end nu leffuer i sit blod / thi ieg vil oc heffne eders liffs blod/oc ieg vil heffne det paa alle diur/ Oc ieg vil heffne Menniskens liff paa huert Menniske/ som den der er hans broder.

Huo som vdstyrter Menniskens blod/hans blod skal och saa vdstyrtis ved Menniskens / thi Gud haffuer giort Menniskenn til sit Billede. Verer fructsommelige oc formerer eder/oc rører eder paa iorden/ at i kunde bliffue mange der paa.

Det verdslig Suerd.
Matth. 26.

Oc Gud sagde til Noe och til hans sønner met hannem/See / Jeg gør en Pact met eder/ och met eders sæd effter eder/oc met alle leffuendis diur hoss eder/ aff fule/aff queg / och aff alle diur paa iorden hoss eder/aff alt det / som gick aff Arcken / ihuad honde diur de ere paa iorden. Oc ieg opretter min Pact saa met eder/At her effter skal icke mere alt kød ødeleggis aff Syndflodens vand/oc der skal icke mere komme Syndflod her effter/at forderffue iorden.

Guds pact effter Syndflod met Noa etc.

Oc Gud sagde/Dette er det tegẽ paa den Pact/som ieg haffuer giort mellem mig oc eder/ och alle leffuende Diur hoss eder her effter til euig tid. Jeg haffuer sæt min Regnbue i skyerne/ den skal vere it tegen paa den Pact mellem mig oc iorden/ Och naar det skeer/ath ieg fører skyerne offuer iorden/da skal mand see min Regnbue i skyerne/oc da vil ieg tencke paa min Pact/mellem mig oc eder/oc alle leffuende Diur/i alle honde kød/ at der skal icke mere komme en Syndflod her effter/at forderffue alt kød. Der fore skal min Regnbue vere i skyerne/at ieg kand see paa den/ oc tencke paa den euige Pact mellem Gud oc alle leffuende Diur i alt kød/ som er paa Jorden. Oc Gud sagde det samme til Noe/Dette skal vere tegenet paa den Pact/som ieg haffuer opret/mellem mig oc alt kød paa iorden.

Regnbue.

Disse ere Noe sønner/ som ginge aff Arcken/Sem Cham/Japheth. Men Cham er Canaans fader. Disse ere de tre Noe sønner/ aff dem bleffue alle land besette.

Noe. sønner.

Men Noe begynte at arbeyde iorden / oc plantede vingaarde. Oc der hand drack aff Vinen bleff hand drucken/oc laa vskiult i sin hytte. Der Cham/Canaanss fader/saa sin faders lønlighed / da sagde hand baade sine brødre det vden faare. Da toge Sem oc Japheth it klæde/ oc lagde det paa beggis deris skuldre/oc ginge baglengis hen til/oc skiulte deris Faders skam / oc deris ansict vore vende der fra/at de icke saae deris faders blysel,

Noe. drucken.

Forbandelse offuer Canaan.

Der Noe vognede aff sin vin/oc fornam/huad hans yngste søn haffde giort hannem / da sagde hand/ forbandet vere Canaan/ hand skal vere alle tieneris tienere iblant sine brødre. Oc hand sagde fremdelis/loffuit vere HERREN Sems Gud / oc Canaan skal vere hans tienere. Gud vdbrede Japheth / oc lade hannem bo i Sems hytter / oc Canaan skal bliffue hans tienere.

Noe Alder 950. aar.

Oc Noe leffde effter Syndfloden try hundrede oc halfftrediesinds tiue aar /at hans gantske alder vor ni hundrede oc halfftredie sinds tiue aar / saa døde hand.

X.

Japheths slect.
1. Para. 1.

DIsse ere Noe børns slegt/Sem/Cham/Japheth / oc de afflede børn effter Syndfloden/Disse ere Japheths børn / Gomer/ Magog / Madai/ Jauan/ Thubal/ Mesech oc Thiras. Men desse ere Gomers børn / Ascenas/Riphath/och Thogorma. Disse ere Jauans børn/Elisa/Tharsis/Kithim/oc Dodanim. Aff disse bleffue alle Hedningernis øer vdbridde i deris land / huer effter sit tungemaal slect oc folck.

Chams slect.
Nimrod.
Babel.
Assur.
Niniue.

Disse ere Chams børn /Chus/Mizraim / Put oc Canaan. Disse ere Chus børn / Seba/ Heuila / Sabtha / Raema oc Sabtecha. Oc disse ere Raema børn/Scheba oc Dedan. Men Chus afflede Nimrod /hand begynte at bliffue en veldig Herre paa iorden/ oc vor en veldig Jegere for HERREN / der aff siger mand / det er en veldig Jegere for HERREN som Nimrod. Oc Babel vor hans rigis begyndelse/ Erech / Acad oc Calne i Sinear land. Aff det land er Assur sidē kommet/oc hand bygde Niniue oc Rehoboth / Jr/oc Calah/oc der til Ressen mellem Niniue och Calah / det er en stor stad. Mizraim afflede Ludim / Anamim / Leabim/ Naphtuhim / Pathrusim oc Casluhim/ aff dem komme Philistim oc Caphthorim.

Cananiter

Men Canaan afflede Zidon sin første søn/oc Heth/ Jebusi/ Emori / Girgosi/Hiui / Arki/Sini / Aruadi / Zemari och Hamathi. Aff disse ere de Cananiters slect vdbred. Och deris grendse racte fra Zidon igennem Gerar ind til Gasa/ til mand kommer til Sodoma/ Gomorra / Adama / Zeboim / och ind til Lasa. Disse ere Chams Børn i deris slect / tungemaal/land oc folck.

Sems. slect.

Men Sem/ Japheths eldste broder/afflede oc saa børn /hand er alle børnis fader aff Eber. Oc disse ere hans børn /Elam/Assur/Arphachsad/Lud oc Aram. Disse ere Arams børn/Vz/ Hul/ Gether och Mas / men Arphachsad afflede Salah / Salah afflede Eber/Eber afflede tho sønner / den ene hed Peleg/fordi at verden bleff skifft i hans tid/ hans broder hed Jaketan. Oc Jaketan afflede Almodad /Saleph / Hazarmaueth / Jarah / Hadoram / Vsal/Dikela/ Obal/Abimael / Seba/Ophir/ Heuila oc Jobab / disse ere alle Jaketans børn. Oc deris bolig vor fra Mesa ind til mand kommer til Sophar / til det bierg mod østen. Disseere Sems børn effter deris slect / tungemaal / land och folck. Disse ere Noe børns affkomme i deris slect och folck/aff dem er e folc[illegible] vdbredde paa iorden effter Syndfloden.

XI.

Sinear.
Babilons taarn.

DA haffde all verden it tungemaal oc tale. Oc der de droge mod østen/funde de en slæt plan i Sinear land/ oc bode der/och sagde til huer andre/kommer/ oc lader oss stryge tegelstene oc brende / saa toge de tegel for sten/och leer for kalck/oc sagde / kommer / lader oss bygge en stad och taarn / som kand recke op til Himmelen/at wi kunde gøre oss it Naffn/thi det kan vel ske ath wi bliffue atspridde i alle land.

Da for HERREN ned ath see den stad och taarn/som Menniskens børn bygde. Oc HERREN sagde/See/Dette er it honde folck/ och de haffue alle it honde tungemaal/och de begynte at gøre dette / de lade icke aff alt det som de haffue taget dem fore at gøre. Kommer/lader oss fare ned / och foruilde deris tungemaal/ at ingen forstaar den andens tale. Saa atspridde HERREN dem der fra bort i alle land / at de motte lade aff ath bygge Staden / der fore kallis hans naffn Babel / thi HERREN foruillede der alle lands tungemaal/ oc spridde dem der fra bort i alle land.

Tungemaalenis foruildelse.

Sems slect.

Disse ere Sems slect / Sem vor hundrede aar gammil / och afflede Arphachsad / thu aar effter Syndfloden/oc leffde siden fem hundrede aar/oc afflede sønner oc døtter.

Sem leffuede 600 aar.

Der Arphachsad vor femten oc tiue aar gammil / afflede hand salah / och leffde siden fire hundrede oc try aar/oc afflede sønner oc døtter.

Der

Der Salah vor tredive aar gammil/afflede hand Eber / oc leffde siden i fire hundrede oc try aar/oc afflede sønner oc døtter.

Der Eber vor fiorten oc tiue aar gammil/afflede hand Peleg/oc leffde siden fire hundrede oc tredive aar/ oc afflede sønner oc døtter.

Der Peleg vor tredive aar gammil / afflede hand Regu/oc leffde siden thu hundrede och ni aar/oc afflede sønner oc døtter.

Der Regu vor tolff oc tiue aar gammil / afflede hand Serug/ oc leffde siden thu hundrede oc siw aar/oc afflede sønner oc døtter.

Der Serug vor tredive aar gammil/afflede hand Nahor/och leffde der effter thu hundrede aar/oc afflede sønner oc døtter.

Der Nahor vor ni oc tiue aar gammil/afflede hand Tharah /och leffde siden hundrede oc nitten aar/oc afflede sønner oc døtter.

Der Tharah vor halfftrediesinds tiue aar gammil / afflede hand Abram / Nahor och Haran.

Disse ere Tharah Slect/Tharah afflede Abram/Nahor oc Haran/ Men Haran afflede Lot. Saa døde Haran før hans fader Tharah i hans federne Land vti Vr stad vti Chaldea. Saa toge Abram oc Nahor hustruer/Abrams hustru hed Sarai /oc Nahors hustru hed Milca Harans daatter/som vor Fader til Milca oc Jisca/Men Sarai vor vfructsommelig/oc haffde ingen børn.

Da tog Tharah sin søn Abram/oc Lot sin søns søn Harans søn / oc Sarai sin sønequen Abrams hustru/oc førde dem fra Vr i Chaldea/och drog til det Land Canaan / och de komme til Charran/oc bode der. Oc Tharah bleff thu hundrede oc fem aar gammil/oc døde i Charran.

Linea Christi. 1. Para. 1. Arphachsad. 438. Salah 433 Eber. 464 Peleg. 239. Regu. 239. Serug 230 Nahor 148 Tharah. Tharah slect. Abram. Sarai. Tharah leffde 205. aar.

XII.

OCH HERREN sagde til Abram / Gack vd aff dit federne land/ och fra din slect/ och aff din faders huss / til it Land som ieg vil vise dig. Oc ieg vil gøre dig til it mangfoldigt Folck/oc velsigne dig/oc gøre dig it stort naffn/ oc du skalt vere en Velsignilse/ Jeg vil velsigne dem som dig velsigne/och forbande dem som dig forbande. **Oc i dig skulle velsignis alle Slecter paa iorden.**

Act. 7. Ebre. 11. Gal. 3.

Saa reysde Abram bort/som HERREN haffde sagd hannem/oc Lot reysde met hannem/och Abram vor halffierdesinds tiue oc fem aar gammil/der hand foer aff Charran. Saa tog Abram sin hustru Sarai/oc Lot sin broders søn och alt deris godz/som de eyede / och de Siæle som de haffde affled i Charran /och droge vd at reysse hen til Canaans land. Och der de vore komne i samme land / drog Abram igennem/ til den sted Sichem/och More lund/ thi Cananiterne bode paa den tid i landet.

Cananiter

Da obenbarede HERREN sig for Abram / och sagde/ Din Sæd vil ieg giffue dette Land. Oc hand bygde HERREN der it altere/som abenbarede sig for hannem. Der effter brød hand op der fra til it bierg / som laa østen mod den stad Bethel / och opreysde sit paulun/saa at hand haffde Bethel vesten/oc Ai østen fra sig. Oc hand bygde HERREN der it Altere / oc predickede om HERRENS naffn. Der effter vigede Abram lenger frem / oc drog synder paa.

Det Land Canaan tilsigis Abram her første gong.

Oc der bleff en dyr Tid i landet. Da drog Abram hen ned til Egyptē/at hand vilde holde sig der som en vdlending / thi at den dyre tid vor suar i landet. Och der hand kom hart til Egypten/da sagde hand til sin hustru Sarai / See / Jeg ved/at du est en deylig quinde til ath see/Naar de Egypter faa dig nu at see/da sige de/Det er hās hustru/Saa sla de mig ihiel oc beholde dig. Kiere sig dog at du est min søster / paa det ath det kand gaa mig diss bedre for din skyld / och min siæl kand bliffue ved liffuit for din skyld.

Dyr Tidi Abrams tid.

Der Abram kom nu i Egypten/da saae de Egypter quinden/at hun vor megit deylig. Oc Pharaos Førster saae hende/ oc rosede hende for hannem. Saa bleff hunført i Pharaos Huss/ och hand giorde Abram got/for hendis skyld/och hand haffde faar/fæ/asen/ suenne och tieniste piger/ aseninder oc kameler. Men HERREN plaffuede Pharao och hans huss met store plaffuer/ for Sarai Abrams hustru skyld.

Da kallede Pharao Abram til sig / och sagde til hannem / Hui haffuer du giort mig det? Hui sagde du mig icke/at hun vor din Hustru? Hui sagde du da/ at hun vor din Søster? Huor fore ieg vilde taget mig hende til hustru. Oc see / Der haffuer du din hustru/tag hende och far bort. Oc Pharao befol sit Folck / at de skulde ledsage hannem oc hans hustru oc alt det hand haffde.

XIII.

Gene. 12.

SAa for Abram aff Egypten/met sin hustru oc met alt det hand haffde / och Lot met hannem mod synden. Oc Abram vor meget rig paa fæ/sølff oc guld. Och hand drog stedze frem aff synden/hen mod Bethel/til den sted / som hans paulun vor før/mellem Bethel och Ai / lige paa den sted / som hand tilforn haffde giort Alteret / oc hand predickede der HERRENS naffn.

Men Lot som for met Abram / hand haffde oc faar oc fæ oc paulun/oc landet kunde icke taale ath de bode hoss huer anden / thi deris godz vor meget / saa ath de kunde icke bo til sammen. Och der vor altid trette mellem hyrderne offuer Abrams fæ/ oc mellem hyrderne offuer Lots fæ / Der bode ocsaa Cananiterne och Pheresiterne paa den tid i landet.

Cananiter. Pheresiter.

Da sagde Abram til Lot/ Kære lad icke være trette mellem mig oc dig/ oc mellem mine oc dine hyrder / fordi ath wi ere brødre. Staar icke alt landet dig aabet fore: Kære skil dig fra mig/ Vilt du fare til den venstre side / da vil ieg fare til den høyre / eller vilt du fare til den høyre / da vil ieg fare til den venstre. Da opløffte Lot sine øyen/och besaa al egnen hoss Jordan / thi at før end HERREN forderffuede Sodoma oc Gomorra / da vor hun rig paa vand / til mand kommer indtil Zoar/ lige som HERRENS Haffue/lige som Egypti land.

Egnen hoss Jordan.

Da vdualde Lot sig al den egn hoss Jordan/oc drog bort mod østen. Saa skildis den ene broder fra den andē/at Abram bode i det land Canaan/ och Lot i de steder vti den samme egn/ och sette sin bolig mod Sodoma / Men det folck i Sodoma vor ont / och syndede saare mod HERREN.

Sodomiter: Ezech. 16.

Der Lot haffde skilt sig fra Abram / da sagde HERREN til Abram / Opløfft dine øyen/ oc see fra den sted som du bor / mod norden/mod syndē/mod østen oc mod vesten / thi alt det land som du seer/ vil ieg giffue dig oc din Sæd euindelige. Oc ieg vil gøre din Sæd som støff paa iorden / kand menrisken tele støffuen paa iorden/da skal hand och tele din Sæd. Der fore stat op/och far igennem landet/vti lengden oc i breden/thi ieg vil giffue dig det. Saa brød Abram sit paulun op / kom oc bode i Mamre lund/som er i Hebron/ oc bygde HERREN der it Altere.

Gene. 12.

Mamre lund.

XIIII.

OC det skede paa den tid der Amraphel vor konge i Sinear/oc Arioch vor konge i Elassar/och Kedorlaomor vor konge i Elam/ och Thideal vor Hedningers konge/at de førde krig mod Bera kongen aff Sodoma / oc mod Birsa kongen aff Gomorra/oc mod Sineab kongen aff Adama / oc mod Semeber kongen aff Zeboim/ oc mod kongen aff Bela/ som kallis Zoar.

Disse komme alle tilsanmē i den dal Siddim/som det salte haff nu er/thi de haffde veret tolff aar vnder kong Kedorlaomor/oc vore affaldne fra hannem i det trettinde aar. Der fore kom Kedorlaomor/oc de konger som vore met hānem / det fiortende aar/oc sloge Kemperne i Astaroth Karnaim/oc de Susim i Ham/oc Emim paa den marck Kiriathaim/ och Horiterne paa deris bierg Seir/indtil den plan Pharan/ som støder ind paa ørcken. Der effter vende de om igen/oc komme til den kilde Mispat / det er Kades/oc sloge det gantske Amalekiters land/oc Amoriterne/som bode i Hazezon Thamar.

Risen. Susim. Emim. Horiter.

Da drog kongen aff Sodoma vd / kongen aff Gomorra / kongen aff Adama/kongen aff Zeboim/och kongen aff Bela / som kallis Zoar / oc rustede dem til strid/ vti den dal Siddim/ mod Kedorlaomor/kongen aff Elam / oc mod Thideal hedningernis konge/och mod Amraphel kongen aff Sinear/oc mod Arioch kongen aff Elassar/fire konger mod fem/ och der vore mange lergraffuer vti den dal Siddim.

Men kongen aff Sodoma och Gomorra bleffue der slagne paa fluct oc nedlagde/och de som offuer bleffue/ flyde paa Bierget. Da toge de alt det godz som vor i Sodoma oc Gomorra/oc alle ædende vare/oc droge der fra. De toge oc Lot Abrams broders søn met dem oc hans godz/ thi hand bode i Sodoma/ oc droge saa bort.

Lot bleff fangen.

Da kom der en som vor vndkommen/och sagde det til Abram den vdlending som da bode i Mamre Amoriters lund/som vor Eskolss oc Aners broder/ Disse vore i forbund met Abram. Der Abram hørde/ at hans broder vor fangen / da vebnede hand sine try hundrede oc attē Suenne/som vore fødde i hans huss/och forfulde dem til Dan / der delde hand sine Suēne/ oc falt paa fienderne om natten / oc slo dem oc forfulde dem til Hoba / som ligger paa den venstre

Mamre. Eskol. Aner.

stre side ved den stad Damasco. Oc førde alt godzet til bage igen / och der til met Lot sin broder / oc hans godz oc desligest quinderne oc folcket met.

Abram slar fire konger.

Der hand kom til bage igen aff det slag mod Kedorlaomor oc kongerne met hannem / da gick kongen aff Sodoma vd mod hannem / i den marck som kallis Kongedal.

Oc Melchisedech kongen aff Salem / førde brød oc vin vd. Oc hand vor den aller høyste Guds prest / oc velsignede hannem / och sagde / Velsignit vere du Abram for den allerhøyste Gud / som besider Himmelen oc iorden / oc loffuit vere den aller høyste Gud / som gaff dine fiender i din haand. Oc Abram gaff hannem Tiende aff alle honde ting.

Melchisedech. Ebre. 7.

Da sagde kongen aff Sodoma til Abram / Giff mig folcket / och beholt du godzet. Men Abram sagde til kongen aff Sodoma / Jeg opløffter mine hender til HERREN / den aller høyste Gud / som besider Himmelen oc iorden / at ieg vil icke tage saa meget som en traad eller en skotueng / aff alt det godz som dig hører til / at du skalt icke sige / at du haffuer giort Abrã rig / vden det som de vnge karle haffue fortæret / oc de mend Aner / Escol oc Mamre / som reysde met mig / lad dem tage deris del.

XV.

DEr dette vor skeet / da kom HERRENS ord til Abram i en syn / oc sagde / Frøcte dig icke Abram / Jeg er din skiold / oc din meget store løn. Oc Abrã sagde / HERRE HERRE / Huad vilt du giffue mig? Jeg gaar hen for vden børn / oc min husffoget Elieser aff Damasco haffuer en søn. Oc Abram sagde fremdelis / Mig haffuer du ingen Sæd giffuit / oc see / min tieneris søn skal vere min arffuing.

Oc see / HERREN sagde til hannem / Hand skal icke arffue dig / men dẽ som kommer aff dit liff / hand skal vere din arffuing. Oc hand befol hãnem at gaa vd / oc sagde / See op til Himmelen / och tel stiernerne / kant du tele dem? Och hand sagde til hannem / **Saa skal din Sæd bliffue / Abram trode HERREN / oc det bleff hannem regnit til retferdighed.**

Gene. 17. Abram tilsigis en søn. Gene. 17. Roma. 4. Gal. 3. Ebre. 11.

Oc hand sagde til hannem / Jeg er HERREN / som førde dig fra Vr aff Chaldea / at ieg vil giffue dig dette Land at beside. Da sagde Abram / HERRE HERRE / Huor paa skal ieg det mercke / at ieg skal det beside? Oc hand sagde til hannem / tag en try aar gammel ko / oc en try aar gammel ged / oc en try aar gammel veder / oc en turteldue / oc en vng due. Oc alt dette bar hand frem for hannem / oc delde det mit i thu / och lagde en del tuert offuer fra den anden / men fulene delde hand icke. Oc fulene fulde paa aadslene / men Abram iegde dem der fra.

Der Solen vor nu nedgongen / falt en dyb søffn paa Abram / oc see / der kom forferdelse oc stort mørck offuer hannẽ. Da sagde hand til Abram / det skalt du vide / at din Sæd skal vere fremmet i it land / som icke er deris / oc der skal mand træle oc plage dem i fire hundrede aar. Men ieg vil dømme det folck / som de skulle tiene. Der effter skulle de fare der fra met meget godz. Men du skalt fare met fred til dine forfedre / och bliffue begraffuen i en god allerdom / Men de skulle komme hid igen effter fire mends alder / thi Amoriternis ondskaff er icke end nu fuldkommen. Der solen vor nu nidgongen / oc det vor mørckt / See / da røg en oen / och en gloende lue foer hen blant styckene.

Acto. 7. Exo. 12.

Paa den dag giorde HERREN en Pact met Abram / oc sagde / Din Sæd vil ieg giffue dette land / fra den flod i Egypten / indtil den store flod Phrat / de Keniter / Kinisiter / Kadmoniter / Hithiter / Pheresiter / Kemperne / Amoriter / Cananiter / Gergesiter / Jebusiter.

Canaans indbyggere.

XVI.

SArai Abrams hustru fødde icke / men hun haffde en Egyptisk pige / som hed Agar. Oc Sarai sagde til Abram / See / HERREN haffuer tilluct mig / at ieg icke kand føde / Kære / gack ind til min pige / om ieg end maa vel ske motte opbyggis aff hẽde. Abram lydde Sarai røst. Saa tog Sarai Abrams hustru den Egyptiske pige Agar / oc gaff sin mand Abram hende til hustru / der de haffde boet thi aar i det land Canaan.

Agar. (Bygge) det er / ath faa børn. Psal. 127. Exo. 2.

Oc hand gick ind til Agar / oc hun vndfick. Der hun nu saa / at hun haffde vndfangit / actede hun sin hustru ringe mod sig. Da sagde Sarai til Abram / Du gør mig wræt, Jeg lagde min pige hoss dig / men nu hun seer / at hun haffuer vndfonget / maa ieg vere

Sarai giffuer Abram Agar til hustru

foracter

foractet for hende/HERREN dømme mellem mig och dig. Da sagde Abram til Sarai/ See/Din pige er i dit vold/gør met hende som du vilt.

Hagar flyer fra Sarai.

Der Sarai vilde sette hende til rette/flyde hun bort fra hende. Men HERRENS Engel fant hende hoss en kilde i ørcken/som er hoss den kilde paa veyen til Sur/hand sagde til hende/Agar Sarai pige/hueden kommer du? Oc huort vilt du hen? Hun sagde/Jeg flyde fra min hustru Sarai. Och HERRENS Engel sagde til hende/ Gack til bage igen til din hustru/oc ydmyge dig vnder hendis haand.

Oc HERRENS Engel sagde til hende/Jeg vil gøre din Sæd saa mangfoldig/ at hand skal icke kunde telis for stor mangfoldighed. HERRENS Engel sagde fremdelis til hēde/See/Du haffuer vndfonget/oc skalt føde en søn/ oc du skalt kalde hans naffn Jsmael/ fordi/at HERREN haffuer hørt din modgong. Hand skal bliffue it vildsindit menniske/ Hans haand skal vere mod huer mand/ oc huer mands haand mod hannem/ och hand skal bo mod alle sine brødre.

(Jsmael) Det er / Gud bønhører.

Oc hun kallede HERRENS naffn/som talede met hende/ Du Gud seer mig/ thi hun sagde/Sandelige haffuer ieg her seet den/ som mig her effter anseer/ Der fore kallede hun den kilde / den Leffuendis kilde / som mig haffuer anseet / huilken kilde er mellem Kades och Bared.

Oc Agar fødde Abram en søn oc Abram kallede den søn som Agar fødde hannem/ Jsmael. Oc Abram vor sey oc firesinds tiue aar gammil/der Agar fødde hannem Jsmael.

Jsmael foddis der Abram vor 86. aar.

XVII.

DEr Abram vor ni oc halffemtesinds tiue aar gammil /obenbarede HERREN sig for hannem/och sagde til hannem / Jeg er den almectigste Gud/ vandre for mig/oc vær from. Jeg vil gøre min Pact mellem mig oc dig/och formere dig gantske megit. Da falt Abram ned paa sit ansict.

Oc Gud talede fremdelis met hannem / och sagde / See/ Jeg er/oc ieg haffuer forbundet mig met dig/Oc du skalt bliffue mange folckis Fader/Der fore skalt du icke mere hede Abram/men Abraham skal vere dit naffn/ thi Jeg haffuer giort dig/til mange folckis Fader. Och ieg vil gøre dig gantske mangfoldig/och gøre mange folck aff dig/oc der skulle ocsaa Konger komme aff dig.

Abraham. Roma. 4.

Oc ieg vil oprette min Pact/mellem mig oc dig / oc din Sæd effter dig/ hoss deris efterkommere/ at det skal vere en euig Pact/ Saa at ieg vil vere din Gud/ och din Sædis effter dig. Oc ieg vil giffue dig oc din Sæd effter dig/det land som du est fremmit vti/som er/det gantske land Canaan/ til en euig eyedom / oc ieg vil vere deris Gud.

Oc Gud sagde til Abraham/Saa holt nu min Pact/du oc din Sæd effter dig/ hoss deris efterkommere. Dette er min Pact/som i skulle holde mellē mig oc eder / oc din Sæd effter dig/ Alt mandkøn som er i blant eder / skal omskeris. Och i skulle omskere forhuden paa eders kød/ det skal vere den Pactis tegen/mellem mig oc eder. J skulle omskere huert Drengbarn naar det er otte dage gammelt hoss eders efterkommere. Desligest huert hiemfød tiuende eller købt och aff alle honde fremmede/som icke ere aff eders Sæd / Saa skal min Pact vere i eders kød til en euig pact. Oc huilckit Drengbarn som icke bliffuer omskaaret / paa sit køds forhud/hans siæl skal vdslettis fra hans folck/fordi/at hand forlod min Pact.

Luc. 2. Omskerelse. Act. 7.

Oc Gud sagde atter til Abraham/ din hustru Sarai/skalt du icke mere kalde Sarai/men Sara skal vere hēdis naffn/thi ieg vil velsigne hende. Oc aff hende vil ieg giffue dig en Søn/ thi ieg vil velsigne hende/oc der skal bliffue folck aff hende/och konger offuer meget folck. Da falt Abraham paa sit ansict oc lo/oc sagde i sit hierte/skulde mig fødis it barn nu ieg er hundrede aar gammil/oc skulde Sara føde barn nu hun er halffemtesinds tiue aar gammel?

Sara. Gene. 18. 21.

Oc Abraham sagde til Gud / Ah motte Jsmael leffue for dig. Da sagde Gud/ Ja/Sara din hustru skal føde dig en søn /den skalt du kalde Jsaac/ **Thi ieg vil oprette min euige Pact met hannem/oc met hans Sæd effter hannem.** Der til met haffuer ieg oc hørt dig om Jsmael/See/Jeg haffuer velsignit hannem/oc ieg vil formere hannem / oc gøre hannem meget mangfoldig/ Hand skal affle tolff førster/oc ieg vil gøre hannem til it mectigt folck. **Men min Pact vil ieg gøre met Jsaac**/som Sara skal føde dig/paa denne tid i det andit aar / Saa lod hand aff at tale met hannem/oc Gud foer op fra Abraham.

Jsaac. Jsmael.

Rom. 9.

Saa tog Abraham sin søn Jsmael / och alle de tienere som vore fødde i hans hwss / och alle som vore købte / och alle andre som vore aff mandkøn i hans hwss/oc omskar forhuden paa deris kød / lige den samme dag / som Gud haffde sagd hannem. Oc Abraham vor ni och halffemte-

halffemtesinds tiue aar gammil/ der hand omskar forhuden i sit kød. Men Jsmael vor tretten aar gammil/ der hans køds forhud bleff omskaaren. Lige paa en dag bleffue de alle omskaarne/ Abraham/ hans søn Jsmael/ oc alt mandkøn som vor i hans hwss/ hiemfødde oc købte aff fremmede/ de bleffue alle omskaarne met hannem.

XVIII.

OC HERREN obenbarede sig for hannem i Mamre lund/ som hand sad i sit pauluns dør/ der dagē vor hedest. Oc der hād opløffte sine øyen/ oc saa/ da stode der tre Mend for hannem. Oc der hand saa dem/ løb hand mod dem/ fra sit pauluns dør/ oc bøyde sig nid til iorden/ och sagde/ HERRE/ Haffuer ieg fundet naade for dine øyen/ da gack icke omkring din tienere/ mand skal hente eder noget vand at to eders føder/ oc huiler eder vnder det Træ. Jeg vil hente eder en mundfuld brød/ at i kunde verquege eders hierte/ siden skulle i gaa lenger frem/ thi der fore ere i komne hid til eders tienere. De sagde/ Gør som du haffuer sagd.

Ebre. 13.

Abraham skyndede sig i paulunet til Sara/ oc sagde/ skynde dig oc deyne tre maader huede mel/ elt/ oc bage kager. Oc hand løb til fæet/ oc hente en god fed kalff/ oc fick sin dreng/ hand skyndede sig oc redde hannem til/ Oc hand bar frem smør oc milck/ och aff kalffuen som hand haffde tilred/ oc sette for dem/ oc hand traadde frem vnder træet/ oc de ode.

Matth. 13.

Da sagde de til hannem/ Huor er din hustru Sara? Hand suarede/ der inde i paulunet. Da sagde hand/ Jeg vil komme til dig igen/ saa vist som ieg leffuer/ See/ da skal Sara din hustru haffue en søn. Oc Sara hørde det/ bag døren i paulunet. Och Abraham oc Sara vore baade gamle/ oc vel ved alder/ Saa at det gick icke mere Sara effter quinders sed. Der fore lo hun ved sig selff/ oc sagde/ Skulde ieg end nu lade mig løste men ieg er gammel/ oc min Herre er oc gammil.

1. Pet. 3.

Da sagde HERREN til Abraham/ Hui leer Sara der at/ oc siger/ monne det vere sanden/ ath ieg skal end nu føde/ men ieg er saa gammel? Skulde der naaget vere HERREN vmueligt? Jeg vil komme til dig igen paa denne tid om ieg leffuer/ Da skal Sara haffue en søn. Da sagde Sara/ Ney/ Jeg lo icke/ thi hun befrøctede sig/ Men hand sagde/ det er icke saa/ du lost.

4. Reg. 4.
Roma. 9.

Saa stode Mendene op der fra oc vende dem mod Sodoma/ oc Abraham gick met dem ath ledsage dem/ Da sagde HERREN/ Huorledis kand ieg dølie for Abraham/ det ieg vil gøre? effterdi at hand skal bliffue til it stort mangfoldigt folck/ oc alle folck paa iorden skulle velsignis i hannem. Thi ieg ved at hand skal biude sine børn/ oc sit hwss effter sig/ ath de skulle beuare HERRENS veye/ och gøre det som ræt oc got er/ at HERREN skal lade det komme offuer Abraham/ som hand haffuer loffuit hannem.

Oc HERREN sagde/ Der er it rob aff Sodoma oc Gomorra kommet til mig/ det er stort/ oc deris synder ere meget suare. Der fore vil ieg fare ned/ oc see/ om de haffue giort alt effter det skrig/ som er kommet for mig/ eller om det er icke saa/ at ieg maa det vide. Oc Mendene vende deris ansict der fra/ oc ginge til Sodoma.

Ezech. 16.

Men Abraham bleff standendis for HERREN/ oc traadde frem til hannem/ oc sagde/ Vilt du da ødelegge den retferdige met den vgudelige? Der motte end vere halfftrediesinds tiue retferdige i staden/ vilt du da ødelegge dem/ oc ey spare den sted for de halfftrediesinds tiue retferdigis skyld/ om de kunde vere der vdi? Det vere longt fra dig/ at du skulde det gøre/ oc ihiel sla den retferdige met den vgudelige/ ath den retferdige skulde vere lige ved den vgudelige/ det vere longt fra dig/ du som est al verdens Dommere/ Du dømmer ingelunde saa. Da sagde HERREN/ Finder ieg halfftrediesinds tiue retferdige i Sodoma stad/ da vil ieg for deris skyld forlade den ganske sted.

Abraham suarede oc sagde/ Ah/ see/ Jeg haffuer dristet mig til at tale met HERREN/ alligeuel at ieg er Jord oc Aske/ der kunde end maa vel ske vere fem minde/ end halff tredies ins tiue retferdige der vdi/ vilde dw da ødelegge all staden for de fem skyld? Hand sagde/ finder ieg fem oc fyretiue der vdi/ da vil ieg icke/ ødelegge dem. Och hand talede fremdelis met hannem/ oc sagde/ mand kunde end maa velske finde fyretiue der inde/ Men hand suarede/ ieg vil inted gøre dem/ for fyretiue skyld.

Da sagde Abraham/ bliff icke vred HERRE/ at ieg end nu taler mere/ man kunde end maa velske finde tredive der inde. Hand suarede/ finder ieg der tredive/ da vil ieg inted gøre dem. Oc hand sagde/ Ah see/ ieg haffuer taget mig faare at tale met HERREN/ End om

mand kunde finde maa vel ske tiue der inde/ Hand suarede / Jeg vil icke forderffue dem for de tiue skyld. Oc hand sagde/ Ah HERRE bliff icke vred/ at ieg end nu aleniste en gong taler/ Maa ske mand kunde end finde thi der inde. Oc hand suarede / Jeg vil icke forderffue dem for de thi skyld.

Oc HERREN gick bort/ der hand haffde vdtalet met Abraham/ saa vende oc Abraham om igen til sin sted.

XIX.

Ebre. 13.

OM afftenen komme de tho Engle til Sodoma. Men Lot sad i Sodome port/ der hand saa dem/ da stod hand op mod dem/ oc bøyde sit ansict ned til iorden/ oc sagde/ See/ HERRE/ Kommer dog ind met mig i eders tieneris huss/ oc bliffuer her i nat/ oc lader tó eders føder/ saa maa i staa aarlige op i morgen/ oc gaa eders vey. De suarede/ Ney/ Men wi ville bliffue paa gaden i nat. Da nødde hand dem hart der til/ oc de ginge ind til hãnem/ oc komme i hans huss. Oc hand giorde dem it Gestebud/ oc bagede wsurede kager/ oc de ode.

Men før end de lagde dem/ da komme folcket aff Sodome stad/ vng oc gammel/ det ganske folk aff alle hiørner/ oc bespente huset. Och vdeskede Lot/ oc sagde til hannem/ Huor ere de Mend/ som komme ind til dig i denne nat? Led dem vd til oss/ at wi mue bekende dem.

Saa gick Lot vden døren til dem/ oc lucte døren til effter sig/ oc sagde. Ah kære brødre gører icke saadant ont. See/ ieg haffuer tho døtter / som icke end nu haffue bekent mand / ieg vil lede dem vd til eder/ gører met dem/ huad eder løster/ aleniste gører disse Mend inted/ thi der faare ere de indgongne at skiule dem vnder mit tag. De sagde/ da kom dw hid/ oc de sagde ydermere/ Dw est den eniste fremmet her/ oc dw vilt regere/ vel/ wi ville plaffue dig mere end dem.

2. Pet. 2.

Saa trengde de hart ind paa den mand Lot/ oc som de løbe til/ och vilde bryde døren op/ racte Mendene vd/ oc toge Lot ind i huset til dem/ oc lucte døren til. Oc de mend som vaare for døren/ bleffue slagne met blindhed/ baade smaa oc store/ ind til de bleffue trætte/ och kunde icke finde døren.

Da sagde de Mend til Lot/ Haffuer dw end nu her nogen sted nogen suoger/ sønner eller døtter/ eller nogẽ som dig hør til i staden/ da lad dem gaa aff denne sted / Thi wi skulle forderffue denne sted/ Fordi at deriss rob er stort for HERREN/ Hand sende oss hid at forderffue dem. Saa gick Lot hen oc talede met sine suogre/ som skulde hafft hans døtter/ oc sagde/ Staar op oc gaar aff denne Sted/ thi HERREN vil forderffue denne Stad/ men det vaar dem spaatteligt.

Der det begynte ath dagis/ da bade Englene Lot skynde sig/ och sagde/ Stat op/ tag din hustru oc dine tho døtter/ som ere til stede/ at dw icke oc forfaris i denne Stads synder. Der han tøffuede/ da toge Mendene hannem/ och hans hustru/ och hans tho døtter ved haanden/ thi HERREN vilde spare hannem/ oc ledde hannem vd oc loed hannem vden for staden.

Der hand haffde nu led hannem vd/ da sagde hand/ Fri din Siæl/ oc see dig icke til bage/ oc bliff icke i al denne egn/ fri dig paa Bierget / at dw icke forfaris. Da sagde Lot til dem / Ah ney HERRE / See/ effterdi din tienere haffuer fundet naade for dine øyen/ dw vilde da lade din Miskundhed bliffue stor/ som dw haffuer beuist mig/ ath dw vilde lade mig leffue/ Jeg kand icke fri mig paa Bierget / mig maatte komme noget ont til/ ath ieg døde. See / der er en Stad / hart hoss/ den kunde ieg fly til / och er liden / der vil ieg fri mig/ Han er dog liden/ at ieg kand der bliffue ved liffuit.

Da sagde hand til hannem/ See/ Jeg haffuer oc seet til dig i dette stycke/ at ieg vil icke forderffue den stad/ som dw haffuer talet om. Skynde dig did oc redde dig selff der/ thi ieg kand inted gøre/ før du kommer der ind/ der aff kallis den stad/ Zoar. Oc Solen vor opgongen offuer iorden / der Lot kom ind i Zoar.

Zoar det er liden.

Saa lod HERREN regne suogel oc ild fra HERREN aff himmelen/ offuer Sodoma oc Gomorra/ oc ødelagde de Steder/ den gantske egn/ oc alle indbyggerne i stederne / oc huad som vor voxet paa landet.

Luc. 17.
2. Pet. 2.

Da saa hans hustru sig til bage/ oc bleff omuent til en Salt støtte.

Lots hustru bliffuer til en salt støtte.

Abraham skyndede sig aarle op om morgenen hen til den sted/ som hand haffde før stondet paa/ for HERREN/ oc vende sit ansict til Sodoma oc Gomorra / oc til al egnen der i landet/ oc saa sig om / oc see/ da opgick der en røg aff landet / som røg aff en oen. Thi der Gud forderffuede de Steder i den egn/ da tenckte hand paa Abraham / oc lod lede Lot aff de steder som hand ødelagde/ der Lot bode vdi.

Oc Lot

Oc Lot for aff Zoar oc bleff paa Bierget met baade sine døtter/ thi hand fryctede at bliff-
ue i Zoar/ oc bleff saa i en Hule met baade sine døtter. Da sagde den eldste til den yngste/ vor Fa-
der er gammil/ oc her er ingen Mand mere paa iorden/ som kand soffue hoss oss/ effter al verdēs
sed. Kom fordi/ lad oss giffue vor Fader vin at dricke oc soffue hoss hannem/ at wi kunde ophol-
de Sæd aff vor Fader. Saa gaffue de deris Fader vin at dricke samme nat. Och den eldste gick
hen ind/ oc lagde sig hoss sin Fader/ oc hand fornam icke/ der hun lagde sig/ oc ey heller der hun
opstod.

Om morgenen sagde den eldste til den yngste/ See/ i gaar laa ieg hoss min Fader/ lad oss
ocsaa i denne nat giffue hannem vin ath dricke/ at dw kant gaa hen ind/ oc legge dig hoss han-
nem/ at wi mue opholde Sæd aff vor Fader. Saa gaffue de deris Fader ocsaa i den nat vin ath
dricke. Saa gick den yngste daatter/ oc lagde sig hoss hannem/ oc hand fornam icke der hun lag-
de sig/ oc ey heller der hun opstod.

Saa vndfinge baade Lots døtter aff deris Fader/ och den eldste fødde en søn/ den kallede
hun Moab/ aff hannem komme Moabiterne/ til denne dag. Den yngste fødde och en søn/ den
kallede hun/ det barn Ammi/ aff hannem komme Ammons børn ind til denne dag.

Moab. Ben Ammi.

XX.

ABraham drog der fra bort i landet synder paa/ oc bode mellem Kades oc Sur
oc vor fremmed i Gerar/ oc sagde om sin hustru Sara/ det er min søster. Saa
sende Abimelech kongen aff Gerar bud effter hende/ oc lod hente hende.

Abraham er en frēmed mand i Gerar.

Men Gud kom om natten til Abimelech i en drøm/ och sagde til han-
nem/ See der/ dw skalt dø/ for den Quindis skyld/ som dw haffuer taget/ thi
hun haffuer sin æcte hosbonde. Men Abimelech haffde icke beuaret sig met
hēde/ hand sagde/ HERRE/ Vilt dw da oc sla retferdigt folk ihiel? Haff-
uer hand ey selff sagt til mig/ hun er min søster? oc hun haffuer oc sagt/ hand er min broder? Jeg
giorde det i mit hiertis enfoldighed oc met wskyldige hender.

Abimelech

Oc Gud sagde til hannem i drømen/ Jeg ved at dw giorde det aff it enfoldigt hierte/ der
for haffuer ieg oc beuaret dig/ at dw skulde icke synde mod mig/ oc ieg icke tilstedde/ at dw skulde
røre hende. Saa faa nu Manden sin hustru igen/ thi hand er en Prophete/ oc lad hannem bede
for dig/ saa skalt dw leffue. Men faar dw hannem icke hende igen/ da vid/ at dw skalt visselige
dø/ oc alt det dig hør til.

Psal. 105.

Da stod Abimelech aarle op om morgenen/ oc kallede alle sine suenne til sammen/ oc sag-
de dem alle disse ord for deris ørn/ oc folket fryctede saare. Oc Abimelech kallede Abraham/ och
sagde til hannem/ Hui haffuer dw giort oss dette? Huad haffuer ieg syndet mod dig/ at dw vil-
deført saa stor en synd paa mig oc mit rige? dw haffuer icke giort mod mig som dig burde. Och
Abimelech sagde ydermere til Abraham/ Huad haffuer dw seet/ at dw det giorde?

Abraham suarede/ Jeg tenckte/ maa vel skee at her er ingen Guds fryct paa denne Sted/
oc de sla mig ihiel for min hustruis skyld.

Hun er dog i sandhed min søster/ thi hun er min faders daatter/ mē icke min moders daat-
ter/ oc hun er bleffuen min hustru. Men den tid Gud bad mig vandre aff min faders huss/ sag-
de ieg til hende/ Beuiss den barmhiertighed mod mig/ at dw vilt sige om mig/ huor wi kom-
me/ at ieg er din broder.

Gene. 12.

Saa tog Abimelech faar oc øyen/ drenge oc tienste piger oc gaff Abraham dem och fick
hannem Sara sin hustru igen/ oc sagde/ See/ mit land staar dig aabet faare/ Dw maat bo hu-
or dig best teckis. Oc hand sagde til Sara/ See/ ieg haffuer giffuit din broder twsinde sølff pen-
ninge/ See/ det skal vere it skiul for dine øyen/ for alle dem som ere hoss dig/ och alle vegne/ och
det vaar hendis straff.

Saa bad Abraham til Gud/ da helbrede Gud Abimelech oc hans hustru oc hans tienste
piger/ at de fødde børn/ thi HERREN haffde før tilluct huer moders liff i Abimelechs
huss/ for Sara Abrahams hustruis skyld.

XXI.

OC HERREN besøgte Saram/ som hand haffde loffuet/ oc fuldkomme-
de det som hand haffde tilsagt hende. Oc Sara vndfick/ oc fødde Abraham en
søn i sin alderdom/ paa den tid/ som Gud haffde sagt hannem. Oc Abraham
kallede sin søn/ som hannem vaar fød/ Jsaac/ huilken Sara fødde hannem/ oc

Ebre. 11. Jsaac fød. Gene. 18. Matth. 1

omskar hannem den ottende dag / som Gud haffde befalet hannem. Abraham vor hundrede aar gammil / der hans søn Jsaac bleff hannem fød.

Da sagde Sara / Gud haffuer giort mig en lader / thi alle som det høre / skulle lee at mig. Oc hun sagde ydermere / Huo torde sige om Abraham / at Sara gaff barn at di / oc haffde fød hannem en søn i sin alderdom? Oc barnet voxte op oc bleff affuant / oc Abraham giorde it stort gestebud den dag / Jsaac bleff affuant.

Jsmael en spaattere. Gal. 4.

Oc Sara saa den Egiptiske Agars søn / som hun haffde fød Abraham / at hand vor en bespaattere / da sagde hun til Abraham / Driff denne tienste quinde vd met sin søn / thi hendis søn skal icke arffue met min søn Jsaac. Det ord behagde Abraham saare ilde / for sin søns skyld. Men Gud sagde til hannem / Tag det icke til mistycke om drengen oc tienste quinden / Gør alt det Sara sagde dig. **Thi vdi Jsaac skal Sæden kaldis dig.** Jeg vil oc gøre tienste quindens søn til folk / thi hand er din Sæd.

Rom. 9. Gene. 16.

Da stod Abraham aarle op om morgenen / oc tog brød oc en flaske vand / oc lagde Agar det paa sin skuldre / oc drengen met / oc lod hende vd. Da drog hun hen / och gick vild i ørcken hoss Bersaba. Der vandet vor nu drucket aff flasken / kaste hun barnet bort vnder it træ / oc gick hen oc sette sig tuert offuer / it armbørste skud longt der fra / thi hun sagde / Jeg gider icke seet paa at barnet dør. Saa sette hun sig tuert offuer fra barnet / oc opløffte sin røst oc græd.

Da bønhørde Gud drengens røst / oc Guds engil robte aff Himmelen til Agar / oc sagde til hende / Huad skader dig Agar? Rædis inted / thi Gud bønhørde drengens røst / der som hand ligger. Stat op / tag drengen oc led hannem ved din haand / thi ieg vil gøre hannem til it stort folk. Oc Gud oplod hendis øyen / at hun saa en kilde / Saa gick hun did / oc fyllede sin flaske met vand / oc gaff drengen at dricke. Oc Gud vor met drengen / han voxte op oc bode i ørcken / oc bleff en god skytte / oc bode i den ørcken Pharan. Oc hans moder tog hannem en hustru aff Egipti land.

Gene. 26.

Paa den tid talede Abimelech oc Phichol hans Strids høffuitzmand til Abraham / och sagde / Gud er met dig i alt det dw gør / thi suer mig nu ved Gud / ath dw vilt icke beuise mig / mine børn / eller mine bønebørn nogen vtroskaff / Men at dw vilt gøre Barmhiertighed mod mig oc mit land / i huilket dw est fremmet / lige som ieg giorde met dig. Da sagde Abraham / Jeg vil suere.

Forbund mellem Abimelech oc Abrahã.

Oc Abraham straffede Abimelech for den Brønd / som Abimelechs tienere bort toge met vold / da suarede Abimelech / Jeg viste icke huo det giorde / dw haffuer icke heller sagt mig det / ieg haffuer ey heller hørt det / før end i dag.

Da tog Abraham faar oc fæ / oc gaff Abimelech dem / oc de giorde it Forbund til hobe / oc Abraham skickede siw lam synderlige vdaff til en side. Da sagde Abimelech til Abraham Huad skulle de siw lam som dw sette besynderlige der hen? Han suarede / dw skalt tage siw lam aff min haand / och de skulle vere mig til it vidnesbyrd / at ieg haffuer graffuet denne Brønd. Der faare kaldis samme Sted Bersaba / thi de besore dem baade der met huer andre / och saa giorde de det forbund i Bersaba.

Bersaba kaldis suere brønd / eller siw kilde.

Da stod Abimelech op oc Phichol / hans Strids høffuitzmand / oc droge ind igen i Philisternis land. Oc Abraham plantede træ i Bersaba / och predickede der om HERRENS den euige Guds Naffn / oc hand vor fremmet i Philisternis land i long tid.

XXII.

Judit. 8. Ebre. 11.

Moria det er Gudsfryct.

DEr dette vor skeet / fristede Gud Abraham / oc sagde til hannem / Abraham / hand suarede / her er ieg. Oc hand sagde / Tag din eniste søn Jsaac / som dw haffuer kær / oc gack bort i det land Moria / oc offre hannem der til it Brendopffer paa it Bierg / som ieg vil vise dig.

Saa stod Abraham aarle op om morgenen / oc salede sin asen / och tog tho aff sine drenge met sig / oc sin søn Jsaac / och flacte veden til brendofferet / oc redde sig til / och gick hen til den sted / som Gud haffde sagt hannem om. Paa den tredie dag opløffte Abraham sine øyen / oc saa steden longt borte / da sagde hand til sine drenge / Bliffue i her met asenen / Jeg oc drengen ville gaa did bort / oc naar wi haffue tilbedet / da ville wi komme til eder igen.

Oc Abraham tog veden til brendofferet / och lagde paa sin søn Jsaac / men hand tog ilden oc suerdet i sin haand / oc de ginge baade til sammen. Da sagde Jsaac til sin fader Abraham / Kære fader / Abraham suarede / Her er ieg min søn. Oc hand sagde / See / her er ild oc ved / men

huor er faaret til brendofferet? Abraham suarede/ Min søn/ Gud skal forsee sig it faar til brend-offeret. Saa ginge de baade hen tilsammen.

Oc der de komme til den sted/ som Gud visde hannem / da bygde Abraham der it Altere/ oc lagde veden der paa / oc bant sin søn Jsaac oc lagde hannem paa Alteret offuen paa veden/ oc racte sin haand vd/ oc greb suerdet/ at hand vilde slactet sin Søn. *Ebre. 11.*

Da robte HERRENS Engil aff himmelen/ til hannem/ oc sagde/ Abraham/ Abraham/ Hand suarede/ Her er ieg. Hand sagde/ Læg icke din haand paa drengen/ och gør hannem inted/ thi ieg ved nu/ ath dw frøcter Gud / och haffuer icke spart din eniste Søn/ for min skyld. Da opløffte Abraham sine øyen / oc saa en Væder henge ved hornene/ bag sig i busken/ saa gick hand bort oc tog væderen/ oc offrede hannem til brendoffer i sin søns sted. Saa kallede Abraham den sted/ HERREN seer/ der faar siger mand end nw i dag/ Paa det bierg/ som HERREN seer.

Oc Guds Engil robte end en gong aff himmelen til Abraham/ oc sagde/ Jeg haffuer soret ved mig selff/ siger HERREN/ Effterdi at dw dette giorde/ och icke sparde din eniste Søn/ at ieg vil velsigne dig och mangfoldig gøre din Sæd/ lige som Stiernerne paa himmelen/ oc som Sanden paa haffsens bredde/ oc din Sæd skal beside sine fienders porte/ **Oc vdi din sæd skulle alle folk paa iorden velsignis**/ Fordi at dw lydde min røst. Saa gick Abraham til bage igen til sine drenge/ oc de giorde dem rede/ oc fore til sammen til Bersaba/ oc bode der. *Ebre. 6.* *Gene. 12. Act. 3. Gal. 3.*

Der dette vor skeet begaff det sig / at det bleff sagt til Abraham / See/ Milca haffuer och født din broder Nahor børn/ som er/ Vz den første fødde/ oc Bus hans broder/ och Kemuel/ aff huilken Syrer komme/ oc Chesed/ oc Haso/ oc Pildas/ oc Jedlaph/ oc Bathuel. Men bathuel affledе rebecka. Disse otte fødde Milca Nahor Abrahams broder. Och hans medhustrue som hed Rehuma fødde ocsaa/ som vor/ Theba/ Gaham/ Thahas oc Maacha. *Nahors slect.* *Rebecka.*

XXIII.

Sare alder 127. aar. Gene. 10.

SAra leffuede i hundrede oc siw octiue aar / oc døde i en hoffuit stad som hed Hebron i det land Canaan. Da kom Abraham/ at klage oc begræde hende.
Siden stod hand op fra hendis lig/ oc talede met Hetz børn / oc sagde/ Jeg er en fremmet Mand oc dog en indbyggere hoss eder / Giffuer mig en Eydom til en begraffuelse her hoss eder/ at ieg kand begraffue min døde vdi/ som her ligger for mig. Da suarede Hetz børn Abraham/ och sagde til hannem / Hør oss/ kære Herre / Dw est en Guds Første her i blant oss / begraff din døde i vaare erligste graffuer/ Jngen aff oss skal formene dig sin graff/ at dw ey maat iorde din døde der vdi.

Ephron.

Da stod Abraham op oc neyde sig for Folket i landet/ som vor/ for Hetz børn/ oc talede met dem/ oc sagde/ Er det eders vilie / at ieg maa her begraffue min døde/ som her ligger for mig/ da hører mig/ oc beder for mig til Ephron Zoars søn / at hand vil vnde mig sin dubbelde Hule/ som er i endē paa hans ager/ han vnder mig hēde for penninge/ saa meget som hun er verd/ blant eder til en begraffuelsis eydom/ Thi Ephron bode der iblant Hetz børn.
Da suarede Ephron Hetiter Abraham / saa at Hetz børn hørde der paa/ for alle dem som ginge vd oc ind/ at hans stadz port/ oc sagde/ Ney/ min Herre/ Men hør mig/ Jeg skencker dig den Ager/ oc Hulen der vdi til met/ oc offuer giffuer dig hannem for mit Folkis børns øyen/ til at begraffue din døde.
Da neyede Abraham sig for Folket i landet/ oc talede met Ephron / saa at Folket i landet hørde der paa/ oc sagde/ Vilt dw vnde mig ageren/ da beder ieg dig / at dw vilt tage penninge for hannem/ saa vil ieg iorde mine døde der vdi. Da suarede Ephron Abraham och sagde til hannem/ Min Herre/ hør mig dog/ Den iord er fire hundrede sekel sølff verd/ men huad er det mellem mig oc dig? Begraff ekon din døde.

Sekel vor en vect/ som voe en ort guld.

Act. 7.

Abraham lydde Ephron at/ oc veyde hannem de penninge til/ som hand sagde/ der hørde Hetz børn paa/ som vaare/ fire hundrede sekel sølff / gille och gengse i køb. Saa bleff Ephrons ager/ i huilken den dubbelde Hule er / tuert offuer fra Mamre/ Abraham stadfest til Eyedom/ met Hulen der vdi. Oc met alle træ der trint omkring paa ageren/ at Hetz børn saa der paa/ och alle som ginge vd oc ind aff hans stads port.

Sara begraffuis.

Saa begroff Abraham sin hustru Sara i den dubbelde Hule paa ageren / tuert offuer fra Mamre/ det er Hebron/ i det land Canaan. Saa bleff ageren oc Hulen der vdi stadfest aff Hetz børn Abraham til en arffue begraffuelse.

XXIIII.

Abraham sender sin eldste sued vd / at beyle for hans søn.

ABraham vor gammil och vel ved alder / och HERREN haffde velsigned hannem i alle maade. Oc hand sagde til sin eldste suend i sit huss / som faarestod alt hans godz/ Læg din haand vnder min lend / oc suer mig ved HERREN himmelens oc iordens Gud/ at dw skalt icke tage min søn nogen aff de Cananiters døtter til hustru/ iblant huilke ieg bor/ Men dw skalt fare bort i mit Federne land/ oc til min slæct / oc tage min søn Jsaac der en hustru.
Suenden sagde/ huad om Quinden vil icke følge mig hid i dette land / skal ieg da føre din søn did hen igen til det land/ som dw est kommen aff? Abraham sagde til hannem / foruar dig der faare/ at dw icke fører min søn did igen. HERRENS himmelens Gud/ som tog mig fra min Faders hwss oc fra mit Federne land/ Den som talede met mig och for mig/ oc sagde/ Dette Land vil ieg giffue din Sæd/ Hand skal sende sin Engel for dig/ at dw skalt der tage min søn en hustru. Men vil Quinden icke følge dig/ da est dw fri for denne eed / aleniste før min søn icke der hen. Da lagde Suenden sin haand / vnder Abrahams sin herris lend / och for hannem det.

Gene. 12. 15.
Englene hielpe oc til ectes skaff.
Tob. 7.

Saa tog Suenden thi kamele/ aff sin herris kamele/ oc for bort/ och haffde alle honde aff sin herris godz/ met sig/ oc giorde sig rede/ oc drog til Mesopotamian til Nahors stad. Der lod hand kamelene huile dem/ vdē for staden/ mod affrenen/ hoss en brønd/ paa den tid/ som quindfolkene pleyde at gaa vd/ oc drage vand/ oc sagde.

Abrahams suends bøn.

HERRE min Herris Abrahams Gud / kom i dag til mig/ oc gør Miskundhed met min Herre Abraham. See/ Jeg staar her hoss denne brønd/ oc folkens døtter aff staden komme hid vd at drage vand. Naar der kommer nw en pige/ til huilken ieg siger/ Bøy dit kruss ned/ oc lad mig dricke/ oc hun siger/ Drick / Jeg vil oc giffue dine kameler at dricke/ at hun er den / som

dw haffuer forseet til din tienere Isaac / ath ieg der paa kand kende / at dw haffuer giort Miskundhed met min Herre.

Før end hand haffde vdtalet / See / da kom Rebecka vd / hun vor Bathuels daatter som vor Milca søn / oc Milca vor Nahors Abrahams broders hustru / oc bar en spād paa sin axel / oc vor en meget deylig pige i sit ansict / oc end nw en Iomfrw / oc ingē mand haffde bekent hende / hun gick hen ned til brønden oc fylte sin spand / oc gick op igē. Da løb Abrahams Suend imod hēde / oc sagde / Lad mig dricke lit vand aff din spand. Hun sagde / Drick min Herre / oc stray tog hun spanden ned paa sin haand / oc gaff hannem at dricke / der hun haffde giffuit hannem at dricke / da sagde hun / Jeg vil oc drage vand til dine kameler til de haffue alle drucket / oc hun skyndede sig och lod aff spanden i truet / och løb atter hen til brønden / oc drog op / oc vandede alle hans kamele.

Rebecka. Bathuels daatter. Gene. 22.

Manden vndrede paa hende / och tagde dog stille / indtil hand fick at vide / om HERREN haffde ladet hans reyse løckis eller ey / der hans kamele haffde alle drucket / tog hand it gyldene Span / som veyde en halff sekel / oc sette tho armringe paa hendis hēder / som veyde thi sekel guld / oc sagde / Min daatter / huem hør dw til? Sig mig det / monne der vere rum i din faders huss at herbere oss i nat? Hun swarede / Jeg er Bathuels Nahors søns daatter / som Milca fødde hannem / oc hun sagde ydermere til hannem / wi haffue oc straa oc føder nock / oc got rum til at herbere eder.

Abrahams suend tacker Gud.

Da neyede manden sig oc tilbad HERREN / oc sagde / Loffuit vere HERREN min herris Abrahams Gud / som icke haffuer forladet sin Miskundhed oc sandhed mod min Herre / thi HERREN haffuerført mig den rette vey hid til min Herris broders huss. Och pigen løb hiem oc sagde alt det i sin moders huss.

Laban Rebecka broder.

Oc Rebecka haffde en broder som hed Laban / oc Laban løb vd til manden hoss brønden. Oc der hand saa spannet oc ringene paa sin søsters hender / oc hørde Rebecka sin søsters ord / at hun sagde / Saa oc saa haffuer manden sagt / oc hand kom til manden / och see / hand stod hoss brønden met sine kamele. Oc sagde / Kom hid ind dw velsignede aff HERREN / Hui staar dw her vde? Jeg haffuer beredt huset / oc schicket rum til dine kamele. Saa ledde hand manden i huset oc læssede aff kamelene / oc gaff dem straa oc foder / oc vand til at tho hans føder / och hans folckes / som komme met hannem / oc sette mad for hannem.

Gene. 21.

Men hand sagde / Jeg vil icke æde før ieg haffuer verffuit mit ærende. De suarede / Sig til / Hand sagde / Jeg er Abrahams suend / oc HERREN haffuer velsignet min Herre riglige / at hand er veldig / oc haffuer giffuit hannem faar oc øxen / sølff oc guld / suenne oc piger / kamele oc asne / der til haffuer Sara min Herris hustru fød min Herre en søn i sin alderdom / den haffuer hand giffuit alt det hand haffuer.

Oc min Herre haffuer taget en eed aff mig / oc sagt / Dw skalt icke tage min søn nogen hustru aff disse Cananeers døtter i det land ieg bor. Men far hen til min Faders huss til min slæct / tag min søn der en hustru. Men ieg sagde til min Herre / Huad / om Quinden vil icke følge mig? Der til suarede hand / HERREN for huem ieg vandrer / skal sende sin Engil met dig / oc giffue dig en løcksalig reyse / at dw skalt tage min søn en hustru / aff min slæct oc aff min faders huss / saa skalt dw vere quit for min eed / naar dw kommer til min slæct / ville de icke giffue dig / saa est dw min eed quit.

Saa kom ieg i dag til brønden / och sagde / HERRE min Herris Abrahams Gud / haffuer dw giffuit mig naade paa denne reyse / som ieg haffuer vandrit / See / da staar ieg her hoss denne brønd / naar her kommer nu en Iomfrw vd at drage vand / och ieg siger til hende / Giff mig noget vand at dricke aff din spand / oc hun siger / Drick dw / Jeg vil oc drage vand op til dine kamele / at hun skal vere den Quinde / som HERREN haffuer forseet til min Herris søn.

Før end ieg haffde vdtalet disse ord i mit hierte / See / da kom Rebecka hid vd met en spand paa sin axel / oc gick hen ned til brønden / oc drog vand op / da sagde ieg til hende / Giff mig at dricke. Saa tog hun stray spanden aff sin axel / oc sagde / Drick / Jeg vil och giffue dine kamele at dricke / oc ieg drack / saa gaff hun oc kamelene at dricke.

Jeg spurde hende ath / och sagde / Hues daatter est dw? Hun suarede / Jeg er Bathuels daatter / som er Nahors søn / den Milca fødde hannem. Saa hengde ieg it Span paa hendis ansict / oc armringe paa hendis hender. Oc ieg neyde oc tilbad HERREN / och loffuede HERREN min Herris Abrahams Gud / som førde mig hid den rette vey / ath ieg skulde faa min Herris broders daatter til hans søn.

Ere i nu de / som ville beuise venskaff oc troskaff imod min Herre / saa siger mig det / ville i icke / saa siger mig oc det / at ieg maa vende mig enten til den høyre eller venstre side.

Da suarede Laban oc Bathuel / och sagde / Denne handel kommer aff HERREN /

der faare kunde wi inted tale mod dig/huercken ont eller got / See/ der er Rebecka for dig/tag hende oc vandre hen / ath hun bliffuer din Herris søns hustru / som HERREN haffuer sagt.

Der Abrahams Suend hørde disse ord / neyde hand ned til iorden for HERREN/ Saa tog hand sølff/guld/klenodye oc klæder vd/oc gaff Rebecka/ men hendis broder oc moder gaff hand vrter. Saa od hand oc drack / oc de mend som vore met hannem/och bleffue der om natten.

Om morgenen stod hand op/oc sagde/Lader mig fare hiem til min Herre. Da sagde hendis broder och moder / Lad dog pigen bliffue her hoss oss en dag eller thi / siden maat dw fare. Hand sagde til dem / Tøffuer mig icke / thi HERREN haffuer giffuet mig en løcksalig reyse/ Lader mig fare hiem til min Herre.

De suarede/Lader oss kalle pigen / och spørie / huad hun selff siger der til. Saa kallede de Rebecka for dem/oc sagde til hende/Vilt dw fare hen met denne mand: Hun suarede/ Ja / ieg vil fare met hannem. Saa lode de Rebecka deris søster oc hendis faastermoder fare met Abrahams Suend/oc met hans folk. Oc de velsignede Rebecka/oc sagde til hende / Dw est vor søster/ bliff til mange tusinde maal tusinde/ oc din Sæd skal beside sine fiendis porte. Saa stod Rebecka op met sine piger och sette sig paa kamele / och fore met manden. Saa annammede Suenden Rebecka oc foer bort.

Men Isaac kom fra den brønd/som kallis Leffuendis oc Seendis brønd / thi hand bode synder i landet/oc hand vor vdgongen mod afftenen paa marcken at gøre sin bøn. Oc hand opløffte sine øyen oc saa kamele komme. Oc Rebecka lætte sine øyen op/ och saa Isaac/da steg hun ned aff kamelen/oc sagde til Suenden/Huo er den mand/ som kommer mod oss paa marcken: Suenden sagde/Det er min Herre/ Saa tog hun sin kaabe oc skiulte sig. Oc Suenden fortalde Isaac al sagen som hand haffde bestillet. Saa ledde Isaac hende i sin moders Sare bolig/ oc tog hende til hustru/ oc haffde hende kær/ oc saa bleff Isaac trøstet effter sin moders død.

XXV.

Abrahams børn ved Ketura.
1. Para. 1.

ABraham tog sig en hustru igen/ som hed Ketura/ hun fødde hannem Simron oc Jaksan/ Medan/ oc Midian/ Jesbak oc Suah. Oc Jaksan afflede Seba oc Dedan. Men Dedans børn vore Assurim / Latusim oc Leumim. Och Midians børn vaare/ Epha/ Epher/ Hanock/ Abida/ oc Eldaa. Disse ere alle Keture børn.

Och Abraham gaff Isaac alt sit godz / Men de andre børn / som hand haffde met sine Methustruer / gaff hand Skenck / oc lod dem fare hen mod Østerland fra sin søn Isaac/ den stund hand leffuede.

Abrahams alder.

Denne er Abrahams alder/ som hand leffde/ hundrede fem oc halffierdsins tiue aar/ Saa bleff hand siug oc døde i en rolig alder/ der han vor gammil oc mæt aff dette liff / oc bleff samlet til sit folk. Oc hans sønner Isaac oc Jsmael / iordede hannē i dē dubbelde Hule paa Ephrons/ Zohars Hethiters søns ager/ som ligger tuert offuer fra Mamre / huilken Abraham købte aff Hetzs børn/ Der bleff Abraham iordet hoss Sara sin hustru.

Gene. 16.

Oc effter Abrahams død velsignede Gud Isaac hans søn/ oc Isaac bode hoss den leffuendis oc seendis kilde.

Jsmaels slect.

Denne er Jsmaels Abrahams søns slæct/ som Sare pige Hagar/ aff Egypten fødde hannem / oc disse ere hans børns naffn / som deris slæcter ere neffnde effter. Nebaioth vor Jsmaels første fødde søn/ siden Kedar/ Adbeel/ Mibsam/ Misma/ Duma/ Masa/ Hadar/ Thema/ Jetur/ Naphis/ oc Kedma. Disse ere Jsmaels børn met deris naffn vdi deris byer oc stæder / tolff Førster offuer deris folk.

Jsmaels alder 137. aar.

Oc denne er Jsmaels alder/ hundrede och søtten oc tiue aar / saa bleff hand siug/ oc døde/ oc bleff samlet til sit folk/ och de bode fra Heuila / och ind til Sur hen mod Egipten/ som mand far til Assyrien/ Hand falt for alle hans brødre.

Isaacs slect.
1. Para. 1.

Denne er Isaacs Abrahams søns slæct / Abraham afflede Isaac/ oc Isaac vor fyretiue aar gammil/ der hand tog Rebecka Bathuels Syrers daatter aff Mesopotamia/ Labans søster til hustru.

Oc Isaac bad HERREN for sin hustru / thi hun vor wfructsommelig / oc HERREN hørde hans bøn/ oc Rebecka hans hustru vndfick / oc børnene støttis til hobe i hendis liff. Da sagde hun / Men det skulde saa gaa mig / hui haffuer ieg da vndfongit Saa gick hun bort at spørie HERREN der om. Oc HERREN sagde til hende/ Tuende folk er i dit liff / oc tw haande folk skulle skilies aff dit liff / oc det ene folk skal haffue offuerhaand offuer det

andet /

andet/ **Oc den største skal tiene den minste.**

Der nu tiden kom/ at hun skulde føde/ See/ da vaare der tullinge i hendis liff. Den første som kom frem/ hand vor rødlydet/ oc altsammē laaen som it skind/ oc de kallede hannem Esau. Saa kom hans broder stray frem/ oc holt om Esau hæl/ met sin haand/ och de kallede hannem Jacob. Trysins tiue aar gammil vor Isaac der de bleffue fødde. Der drengene bleffue nu store/ da bleff Esau en Jegere oc Agermand/ men Jacob vor en from mand/ oc bode i paulunet. Och Isaac haffde Esau kær/ och od gerne aff hans Jact/ men Rebecka haffde Jacob kær.

Mal. 1. Roma. 9.

Esau. Jacob.

Oc Jacob haffde til red en ræt/ saa kom Esau aff marcken/ oc vor træt/ oc sagde til Jacob/ Lad mig smage den røde ræt/ thi ieg er træt/ der aff kaldis hand Edom. Da sagde Jacob/ Sel mig i dag din første Fødelse/ Esau suarede/ See/ ieg maa dog dø/ huad kan ieg gøre met den første Fødsel: Da sagde Jacob/ saa suer mig i dag/ oc hand sor hannem/ oc saa solde hand Jacob sin første Fødsel. Da gaff Jacob hannem brød oc den ræt som hand haffde red aff gryn/ Oc hand od oc drack/ oc stod op oc gick bort/ Saa foractede Esau sin første Fødsel.

Esau seler sin første fødsels rettighed.

Edom kaldis rødactig. Ebre. 12.

XXVI.

DEr kom atter en Dyr Tid i Landet/ offuer den som før vor/ i Abrahams tid. Saa drog Isaac til Abimelech Philisternis konge til Gerar.

Dyr Tid i Isaacs tid.

Da obenbarede HERREN sig for hannem/ och sagde/ Drag icke hen ind i Egipten/ men bliff i det Land/ som ieg siger dig/ vær en vdlending i dette land/ Jeg vil vere hoss dig/ oc velsigne dig/ Thi dig oc din Sæd vil ieg giffue alle disse land/ oc stadfeste den Eed/ som ieg haffuer soret din fader Abraham. Oc vil formere din Sæd/ som Stiernerne paa himmelen/ oc giffue din Sæd alle disse land/ **Oc ved din Sæd skulle alle folk paa iorden velsignis.** Fordi/ at Abraham lydde min røst/ och beuarede min Ræt/ mine Bud/ min skick oc min low.

Christus bliffuer. Isaac til sagt. Gene. 12. 13. 15.

Saa bode Isaac i Gerar. Och naar folket i samme sted/ spurde om hans hustru/ da sagde hand/ Hun er min søster/ Thi hand fryctede at sige/ hun er min hustru/ tenckendis/ de taare sla mig i hiel/ for Rebecka skyld/ thi hun haffde it deyligt ansict.

Der hand haffde nu bod der en tid lang/ saa Abimelech Philisternis konge i gennem vinduet/ oc bleff det var/ at Isaac legte met Rebecka sin hustru. Da kallede Abimelech Isaac/ oc sagde/ See/ det er din hustru/ Hui haffuer du da sagt/ hun er min Søster: Isaac suarede hannem/ Jeg tenckte/ maa velske/ ieg motte slas i hiel for hendis skyld. Da sagde Abimelech/ Hui haffuer du saa giort mod oss: Det kunde snart skeet/ at naagen aff folket haffde lagt sig til din hustru/ saa haffde duført den synd paa oss. Saa bød Abimelech alt folket/ oc sagde/ Hwo som rører denne Mand eller hans hustru hand skal dø.

Oc Isaac saade der i landet/ oc fick samme aar hundrede folt/ thi HERREN velsignede hannē. Oc hand bleff en megtig Mand/ oc forfremdis io mere oc mere/ til hand bleff saare megtig/ oc haffde megit godz/ baade smaat oc stort quæg/ oc mange tienste tiuende. Der faare bare Philisterne auind ved hannem/ oc stoppede alle brøndene/ som hans faders tienere haffde graffuit/ i Abrahams hans faders tid/ oc fylte dem met iord/ saa ath Abimelech ocsaa sagde til hannem/ Drag fra oss/ thi dw est bleffuen oss for megtig.

Saa drog Isaac der fra/ oc sette sit paulun op paa den grund Gerar/ oc bode der. Oc loed opkaste de brønde igen/ som de haffde graffuit vdi Abrahams hans faders tid/ huilke Philisterne igē stoppede effter Abrahams død/ Oc hand kallede dem ved det samme naffn som hans fader haffde kallet dem. Saa groffue Isaacs tienere i dalen/ oc funde der en leffuendis kilde. Men hyrderne aff Gerar kiffuede met Isaacs hyrder/ och sagde/ det er vort vand/ Saa kallede hand den brønd/ Esek/ thi de giorde hannem der wret. Saa groffue de en anden brønd/ oc de kiffuede oc for den/ der for kallede hand den Sitna. Da foer hand der fra/ oc groff en anden brønd/ oc de kiffuede inted for den/ thi kallede hand den/ Rehoboth/ och sagde/ Nw haffuer HERREN giffuit oss rum/ oc lader oss voxe her i landet.

Esek heder wret.

Sitna heder modstand.

Rehobots heder Rum eller vidhed.

Siden foer han der fra til Bersaba. Oc HERREN obenbarede sig for hannem samme nat/ oc sagde/ Jeg er din faders Abrahams Gwd/ frycte icke/ Thi Jeg er met dig/ oc vil velsigne dig/ oc formere din Sæd for min tieneris Abrahams skyld. Saa bygde han der it Altere/ oc predickede om HERRENS naffn/ oc oprætte der sit paulun/ oc hans tienere groffue der en brønd.

Oc Abimelech foer til hannem aff Gerar/ met sin frende Ahusath/ oc Phichol sin Stridz høffuidz mand. Da sagde Isaac til dem/ Hui komme i til mig: Haffue i mig ey for had/ och dreffue mig fra eder: De suarede/ Vi see met obne øyen/ at HERREN er met dig/ der faare

Gene. 21.

sagde wi/

Forbund mellem Jsaac oc Abimelech.

sagde wi/ Der skal være en Eed mellem oss oc dig/ oc wi ville gøre it Forbund met dig/ath dw skalt ingen skade gøre oss/lige som wi haffue inted rørt dig/och ey heller giort dig andit end alt got/oc wi lode dig fare met fred/ Men dw est nw HERRENS velsignede. Saa giorde hand dem it gestebud/oc de ode oc drucke. Oc stode tidelige op om morgenen/oc besore dem met huer andre/Saa loed Jsaac dem fare/oc de droge fra hannem met fred.

Den samme dag komme Jsaacs tienere/och sagde hannem aff den brønd/som de haffde graffuit/oc sagde til hannem/wi haffue fundet vand. Oc den brønd kallede hand /Saba/ der aff kallis staden Bersaba/ind til denne dag.

Seba kaldis Eed. Ber/ det er brønd.

Der Esau vor fyretiue aar gammil/da tog hand en hustru/som hed Judith / Beris Hetiters daatter/oc Basmath Elons Hetiters daatter til hustru / De giorde baade Jsaac oc Rebecka hierte sorg.

Esau tager tho hedniske quinder.

XXVII.

OC det hende sig/ der Jsaac bleff gammil/at hans øyen bleffue mørcke / at hand kunde icke see / da kallede hand sin eldste søn Esau / och sagde til hannem/min søn/Hand suarede hannem / Her er ieg. Oc hand sagde/See / Jeg er bleffuen gammil/ oc ved icke naar ieg skal dø. Saa tag nu din redskaff/ kaager oc bwe/oc gack vd paa marcken/oc beed mig nogit vilt/oc red mig mad / som du vist at ieg vil gerne haffue/oc bær mig det her ind at ieg maa æde / at min Siæl skal vilsigne dig/ før ieg døer. Rebecka hørde disse ord / som Jsaac sagde til sin søn Esau/ Saa gick Esau vd paa marcken/at skiude nogit vilt oc bære hannem hiem.

Da sagde Rebecka til Jacob sin søn/See/ Jeg hørde din fader tale met din broder Esau/ oc sige/gack hen oc hent mig nogit vilt/oc gør mig en ræt der aff/ at ieg kand æde / och velsigne dig for HERREN/før ieg døer / Saa hør nu min røst min søn/ oc gør som ieg befaler dig. Gack hen til hiorden/oc hent mig tw gode kid / at ieg kand gøre din fader en ræt aff dem / som hand vil gerne æde/den skalt dw bære ind til din fader/oc lade hannem æde der aff / paa det ath hand skal velsigne dig før hand døer.

Da sagde Jacob til Rebecka sin moder / See / min broder Esau er laaen/och ieg er slæt/ maa vel ske at min fader føler paa mig/och ieg kand acktis for hannem / som ieg vilde bedrage hannem/oc føre saa maledidelse offuer mig/oc icke velsignelse. Da sagde hans moder til hannem/den maledidelse komme paa mig / min søn / Lyd eckon min røst / och gack hen och hent mig dem.

Saa gick hand bort oc hente/oc bar sin moder dem / saa redde hanss moder en ræt/ som hans fader vilde gerne haffue. Oc tog Esaus sin første søns kaastelige klæder/som hun haffde i hwsit hoss sig / oc førde Jacob sin minste søn i dem. Men skindene aff kidene fick hun hannem om hans hender/oc der som hand vor slæt paa halsen/oc gaff saa i Jacobs sin søns haand/den ræt som hun haffde red / oc brød der til.

Jsaac velsigner Jacob i Esau sted etc.

Oc hand gick ind til sin fader/oc sagde/Min fader/Han suarede/ Jeg er her. Hwo est dw min søn: Jacob sagde til sin fader/ Jeg er Esau din første fødde søn/ieg haffuer giort/som du befol mig / stat op / sæt dig oc æd aff min vildbrad / paa det at din Siel skal velsigne mig/Da sagde Jsaac til sin søn/Min søn/huorledis fant dw det saa snart:han suarede/HERREN din Gud skickede mig det til. Da sagde Jsaac til Jacob/ kom hid min søn / at ieg kand føle paa dig/om du est min søn Esau eller ey. Saa gick Jacob frem til sin fader Jsaac/oc der hand haffde følt paa hannem / sagde hand / Røsten er Jacobs røst/ Men Henderne ere Esaus hender. Oc hand kende hannem icke/thi hans hender vaare laaene / som Esaus hans broders hender/ Saa velsignede hand hannem.

Oc sagde til hannem/Est dw min søn Esau: Hand suarede/ Ja ieg er. Da sagde hand/ saa bær mig hid min søn /oc lad mig æde aff din vildbrad / at min Siæl skal velsigne dig/Saa bar hand hannem det/oc hand od/Hand bar hannem oc vin ind/ oc hand drack. Siden sagde Jsaac hans fader til hannem/ Kom hid oc kyss mig/min søn. Oc hand gick frem / oc kyste hannem/oc hand fornam lucten aff hans klæder/oc velsignede hannem/ oc sagde.

Ebre. 11.

See/Min søns luct er lige som lucten aff en marck / som HERREN haffuer velsignet. Gud giffue dig aff himmelens dug / oc aff iordens fedme / och offuer flødige korn oc vin. Folckene skulle tiene dig/oc menniskene skulle falde dig til fode. Ver en Herre offuer din broder/ oc din moders børn skulle falde dig til fode. Forbandet vere den/som dig forbander / Velsignet vere den/som dig velsigner.

Der Jsaac haffde nu fulkommit den velsignelse offuer Jacob/oc Jacob vor neppelige vdgongen

gongen fra sin fader Isaac/Da kom Esau hans broder aff sin iact/oc til redde oc en ræt / oc bar ind til sin fader / och sagde til hannem/Stat op min fader oc æd aff din søns vildbrad / at din Siæl skal velsigne mig. Da suarede Isaac hans fader/Huo est dw? Hand sagde/Jeg er Esau din første fødde søn. Da forferde Isaac sig offuermaade saare/oc sagde/Huad? Huo er da den Jegere/som bar til mig/oc ieg od der aff/før du komst/ieg haffuer velsignet hannem? oc hand skal bliffue velsignet.

Der Esau hørde denne sin faders tale/da robte hand høyt / oc bleff saare bedrøffuit / och sagde til sin fader/Velsigne mig oc saa Min fader. Hand suarede/Din broder kom met list/ oc haffuer din Velsignelse borte/Da sagde hand/Hand maa vel kaldis Jacob / thi hand haffuer nu tho gonge vnder traad mig / min første fødelse haffuer hand borte / oc see/nu tager hand oc min Velsignelse. Hand sagde/ Haffuer du icke beuaret mig nogen Velsignelse?

Ekeb kaldis fodeblad. Jacob en vndertredere.

Isaac suarede/oc sagde til hannem / Jeg haffuer sæt hannem til en Herre offuer dig/ och giort alle hans brødre til hans tienere / oc forseet hannem met korn oc vin / huad skal ieg dog nu gøre dig/min søn? Esau sagde til sin fader/haffuer dw icke da vden en Velsignelse min fader? Velsigne mig ocsaa/min fader/oc hand opløffte sin røst/oc græd. Da suarede Isaac hans fader/oc sagde til hannem. See da/du skalt haffue en fed bolig paa iorden/oc aff himmelens dug her offuen ned. Met dit swerd skalt du nære dig/oc tiene din broder. Oc det skal ske/at du skalt oc vere en Herre/oc slide hans Aag aff din hals.

Oc Esau vor Jacob vred for den Velsignelse skyld/som hans fader haffde velsignet hannem met/ Oc sagde i sit hierte/Den tid skal snarlig komme / ath min fader skal græde det igen/ thi ieg vil sla Jacob min broder i hiel. Oc det bleff Rebecka til kende giffuit / at Esau hendis første søn haffde saa sagt/thi sende hun hen/oc lod kalde Jacob sin yngste søn/til sig/oc sagde til hannem/ See din broder Esau truer dig / at hand vil sla dig i hiel.

Thi hør nu min røst/min søn / Gør dig rede oc fly hen til min broder Laban i Charran/ oc bliff en tid lang hoss hannem/ind til din broders hastighed stillis/ oc ind til hans vrede mod dig vēdis fra dig/ oc forglemmer huad du haffuer giort mod hannem/saa vil ieg der effter sende bud/oc lade hente dig der fra / Hui skulde ieg miste eder baade paa en dag?

Oc Rebecka sagde til Isaac/mig fortryder at leffue for disse Hetz døtters skyld/oc om Jacob toge sig en hustru aff Hetz døtter/som ere saadanne som dette lands døtter/huad skulde ieg da len ger leffue?

XXVIII.

DAa kallede Isaac Jacob sin søn til sig / oc velsignede hannem / och bød hannem/oc sagde til hannem / Du skalt icke tage dig nogen hustru aff Canaans døtter/Men red dig til/oc far hen til Mesopotamiam til Bathuel / din moder faders huss / oc tag dig der en hustru aff Labans din moderbroders døtter. Den Almegtiste Gwd skal velsigne dig / oc gøre dig fructsommelig / och formere dig / at du skalt bliffue til en stor hob folck / Hand giffue dig Abrahams velsignelse/dig oc din Sæd met dig/at dw skalt beside det land som du est fremmed vdi/huilckit Gud gaff Abraham. Saa sende Isaac Jacob hen/oc lod hannem fare til Mesopotamiam til Laban Bathuels søn i Syrien / hans och Esaus moders Rebecka broder.

Osee.12.

Der Esau saa nu/at Isaac haffde velsignet Jacob/oc sent hannem til Mesopotamiam/ at hand skulde der tage sig en hustru/oc at hand i det hand velsignede hannem / bød hannem/ oc sagde/Du skalt icke tage dig hustru aff Cananeers døtter / och at Jacob vor sin fader oc moder lydig/oc for bort til Mesopotamiam/oc hand saa/at hans fader Isaac icke gerne saa Canaans døtter/ gick hand bort til Jsmael/oc tog Abrahams søns Jsmaels daatter Mahalath/Nabioths søster til hustru/ for vden de hustruer hand haffde tilforn.

Mahalath Esaus hustru.

Oc Jacob foer fra Bersaba/oc reysde Til Charran/oc kom til en sted/der bleff hand om naten/thi solen vor nedgongen / oc hand tog en sten paa samme sted / och lagde hannem vnder sit hoffuit/oc lagde sig paa den samme sted ath soffue. Oc hand drømde/oc see/ der stod en Stige paa iorden / hand naade met den øffuerste ende op til Himmelen / och see / Guds Engle stigede op oc ned der paa.

Ioan.1.

Oc HERREN stod der offuen paa/oc sagde/ Jeg er HERREN/din faders Abrahams Gud/oc Isaacs Gud/Dette land som du ligger vdi/ vil ieg giffue dig/ och din Sæd. Oc din sæd skal bliffue sō støff paa iordē/ oc du skalt vdbredis/vester oc øster/Nør oc synder. Oc vid dig oc din **Sæd skulle alle slecter paa iorden velsignis.** Oc see/ Jeg er met dig/och

Christus tilsigis Jacob.

vil beuare dig/huort dw far/oc ieg vil føre dig i dette land igen/Thi ieg vil icke forlade dig/før ieg haffuer fuldkommit/alt det ieg haffuer sagt dig.

Der Jacob nu opuognede aff sin søffn/sagde hand/HERREN er sandelige i denne sted/oc ieg viste det icke. Hand fryctede/oc sagde/Hwor hellig er denne sted/her er icke andet end Guds hws/oc her er Himmelens port. Oc Jacob stod aarle op om morgenen/oc tog den sten/som hand haffde lagt vnder sit hoffuit/oc opreyste hannem til it tegen/oc loed olye offuen paa hannem/oc kallede samme sted BethEl/ellers hed staden til forne Lus.

BethEl. Lus. Gene.35.

Oc Jacob giorde it løffte/oc sagde/Om Gud bliffuer hoss mig/oc beskermer mig paa denne vey/som ieg nu reyser/oc giffuer mig brød at æde/oc klæder at slide/och fører mig hiem igen til min faders hwss met fred/da skal HERREN vere min Gud/oc denne Sten/som ieg haffuer her opreysd til it Tegen/skal vorde Guds huss/oc ieg vil giffue dig Tiende aff alt det du giffuer mig.

XXIX.

SAa opløffte Jacob sine føder/oc gick hen i det land som ligger i øster. Och hand saa sig omkring/oc see/Der vor en brønd paa marcken/och see/der laa tre faare hiorde hoss/Thi de pleyde ath vande hiordene aff brønden/oc der laa en stor sten offuer hullet paa brøndẽ. Oc de pleyde at fancke alle hiordene did/oc velte saa stenen aff brønden/oc vandede faarene/siden lagde de stenen igen offuer hullit/som hand laa før.

Oc Jacob sagde til dem/Kere brødre/Huor haffue i hiemme? De suarede i Charran. Hand sagde til dem/kende i icke Laban Nahors søn? De suarede/Wi kende hannem vel. Hand sagde/Gaar det hannem oc vel? De suarede/Det gaar hannem vel/See/Der kommer hans daatter Rachel met hans faar, Da sagde hand/Det er end nu høyt paa dagen/oc

gen/ oc det er icke end nu tid at driffue fæet hiem / vander faarene / oc gaar hen och vocter dem. De suarede/ Wi kunde icke/ før end alle hiordene komme til hobe/ at wi kunde da velte stenẽ aff brønden/ oc saa vande faarene.

Men hand saa talede met dem/ kom Rachel met hẽdis faders Faar/ thi hun voctede faarene. Der Jacob saa Rachel sin moder broders Labans daatter / oc Labans hans moder broders faar/ gick hand til/ oc velte stenen aff hulit paa brønden/ oc vandede Labans sin moder broders faar/ Saa kyste hand Rachel oc græd høyt/ oc sagde hende/ at hand vor hendis faders broder Rebeckæ søn/ saa løb hun/ oc sagde sin fader det.

Der Laban hørde om hans søster søn Jacob/ løb hand vd mod hannem / oc tog hannem i faffn oc kyste hannem / oc fulde hannem ind i sit hwss / Da fortalde hand Laban alle disse sager. Da sagde Laban til hannem/ Nu vel/ Du est mit ben oc kød. Der hand haffde nu veret hoss hannem en maaneds tid/ da sagde Laban til Jacob/ end dog at du est min broder/ skulde du fordi tiene mig forgeffuis? Sig mig/ huad din løn skal vere?

Lea. Rachel Labans dötter.

Oc Labã haffde to døtter den eldste hed Lea/ oc den yngste Rachel / oc Lea haffde skrøbelige øyen / men Rachel vor skøn oc deylig. Oc Jacob fick kerlighed til Rachel/ och sagde / Jeg vil tiene dig i siw aar for Rachel din yngste daatter. Laban suarede/ det er bedre/ ath ieg giffuer dig hende/ end en anden/ bliff hoss mig.

Saa tiente Jacob siu aar for Rachel / och de syntis hannem at vere faa dage for den kerlighed/ saa kær haffde hand hende. Siden sagde Jacob til Laban / Giff mig nu min hustru/ thi tiden er kommen/ at ieg skal gaa ind til hende. Saa bød Laban alt folckit i den sted/ oc giorde brølup. Men om afftenen tog hand sin daatter Lea/ oc ledde hende ind til hannem/ oc hand laa hoss hende. Oc Laban gaff Lea sin daatter sin tieniste pige Silpa til en tieniste pige.

Lea Jacobs hustru.

Men om morgenen / See / da vor det Lea / thi sagde hand til Laban/ Hwi giorde du saa mod mig? Haffuer ieg ey tient dig for Rachel? Hui haffuer du saa bedraget mig? Laban swarede/ Det er icke seduan i vort land/ at mand vdgiffuer den yngste før end den eldste. Holt vgen vd met denne/ saa vil ieg oc giffue dig den anden/ for din tieniste/ som du skalt gøre mig end nu i siw andre aar. Jacob giorde saa/ oc holt den vge vd/ saa gaff hand hannem Rachel sin daatter til hustru. Oc Laban gaff Rachel sin daatter Bilha sin tieniste pige/ at hun skulde tiene hende. Saa gick hand och ind til Rachel / och haffde Rachel kærere end Lea / oc tiente hoss hannem siw andre aar for hende.

Der HERREN saa/ at Lea bleff foractet / da giorde hand hende fructsommelig/ och Rachel wfructsommelig. Oc Lea bleff siuglig/ oc fødde en søn/ oc kallede hannem Ruben/ oc sagde/ HERREN haffuer seet til min elendighed/ nu skal min hosbonde ælske mig. Oc hun bleff siden siuglig igen / oc fødde en søn / oc sagde / HERREN haffuer hørt ath ieg er forsmaad/ hand haffuer giffuit mig denne/ saa kallede hun hannem Simeon. Atter igen bleff hun siuglig/ oc fødde en søn/ oc sagde/ Nu skal min mand holde sig til mig igen / thi ieg haffuer fød hannem tre sønner/ der fore kallede hun den Leui. Siden bleff hun fierde gong siuglig / oc fødde en søn / oc sagde/ Nu wil ieg tacke HERREN / der for kallede hun hannem Juda/ saa lod hun aff at føde børn.

Ruben heder skwebarn.

Simeon kaldis en hører.

Leui kaldis tillagt.

Juda kaldis en bekẽdere eller tacksigere.

XXX.

DEr Rachel saa/ at hun icke fick børn met Jacob/ da hadede hun sin søster/ oc sagde til Jacob/ Fli mig børn/ gør du det icke / da dør ieg. Der for bleff Jacob saare vred paa Rachel/ oc sagde/ Jeg er dog icke Gud/ som icke vil giffue dig din liffsens fruct. Da sagde hun / See/ Der er min pige Bilha/ læg dig til hende / ath hun maa føde paa mit skød / at ieg kand dog bliffue opbygd ved hende. Saa gaff hun hannem sin pige Bilha til hustru.

Oc Jacob lagde sig til hende/ oc hun bleff siuglig / och fødde Jacob en søn. Da sagde Rachel / HERREN haffuer dømdt min sag / oc hørt min røst/ och giffuit mig en søn/ thi kallede hun hannem Dan. Saa bleff Bilha Rachels pige atter siuglig / oc fødde Jacob den anden søn. Da sagde Rachel/ Gud haffuer omskifft det met mig oc min søster/ at ieg gaar henne offuer / oc kallede hannem Nephthali.

Dan kaldis dom.

Nephthali kaldis omskifft.

Der Lea saa nu/ at hun haffde ladet aff at føde/ da tog hun sin pige Silpa/ oc gaff Jacob hende til hustru. Saa fødde Silpa Lea tieniste pige/ Jacob en søn. Da sagde Lea/ Berustet/ oc kallede hannem Gad. Siden fødde Silpa Lea tieniste pige / Jacob en anden søn. Da sagde Lea/ vel mig/ thi døtterne skulle prise mig salig/ saa kallede hun hannem Asser.

Gad det er rustet til strid.

Asser det er salig.

Oc Ruben gick vd der mand høstede huede / och fand Dudaim paa marcken / Dem bar

Dudaim. mand vid icke huad vrt det vor

hand hiem til sin moder Lea. Da sagde Rachel til Lea / giff mig aff din søns Dudaim. Hun suarede / er det dig icke nock / at du haffuer tagit min Mand fra mig / oc du vilt nu tage min søns Dudaim: Rachel suarede / nu vel / Lad hannem soffue hoss dig i nat for din søns Dudaim.

Der nu Jacob kom hiem om afftenē aff marcken / da gick Lea vd mod hannem / oc sagde / du skalt soffue hoss mig i nat / thi ieg haffuer købt dig for min søns Dudaim. Saa soff hand hoss hende den nat / oc Gud hørde Lea / oc hun bleff siuglig / oc fødde Jacob den femte søn / oc sagde / Gud haffuer lønt mig / for ieg gaff min mand min tienste pige / oc den kallede hun Jsaschar. Oc Lea bleff atter siuglig / oc fødde Jacob den siette søn / oc sagde / Gud haffuer vel forseet mig / nu skal min Mand bo hoss mig igen / thi ieg haffuer nu fød hannem sex søner / Saa kallede hun hannem Sebulon. Siden fødde hun en daatter / den kallede hun Dina.

Jsaschar kaldis løn.
Sebulon mercker hoss at bo.
Dina kaldis en sag eller dom.
Joseph kaldis forøgelse.

HERREN tenckte paa Rachel / oc bønhørde hende / oc giorde hende fructsommelig. Oc hun bleff siuglig / oc fødde en søn / oc sagde / Gud haffuer bort tagit min forsmedelse / Saa kallede hun hannem Joseph / oc sagde / Gud HERREN / giffue mig end en søn der til.

Der Rachel haffde nu fød Joseph / sagde Jacob til Laban / Lad mig fare oc reyse til min sted i mit land / oc giff mig mine hustruer oc børn / for huilcke ieg haffuer tient dig / ath ieg maa vandre / thi du vest / huorledis ieg haffuer tient dig. Da sagde Laban til hannem / Lad mig finde naade faar dine øyen / thi ieg fornemmer / ath HERREN velsigner mig for din skyld / Sæt mig selff huad løn ieg skal giffue dig.

Hand sagde til hannem / Du vest / huorledis ieg haffuer tient dig / och huad fæ du haffuer vnder mig. Du haffde lidet før ieg kom hid / Mē nu er det mangfoldelige vdbredt / oc HERREN haffuer velsignet dig vid min fod / och nu / naar skal ieg oc saa besørge mit egit huss: Hand suarede / Huad skal ieg da giffue dig: Jacob sagde / Du skalt plat inted giffue mig / Men vilt du gøre / det ieg siger dig / da vil ieg framdelis føde oc vocte dine faar.

Jeg vil i dag gaa i gennem al din hiord / oc affskilie alle spraglede oc brogede faar / och alle sorte faar i blant lammene / oc de spraglede oc brogede geder / huad der siden bliffuer broget och spraglet / det skal vere min løn. Saa skal min retferdighed vidne for mig i dag eller i morgen / naar det kommer / at ieg skal tage min løn aff dig / Saa / at huad som icke er spraglet eller broget / eller icke bliffuer sort blant lammene / oc gederne / det skal vere it tyffueri hoss mig.

Da sagde Laban / See / det skal saa vere som du haffuer sagt. Oc sāme dag skilde hand alle spraglede oc brogede bucke / oc alle spraglede oc brogede geder / Ehuor der eckon vor noget huit paa / och alt det der vor sort iblant lammene / antuorde hand vnder sine børns hender / oc giorde saa it skilsmaal ved tre dagis reyse mellem sig och Jacob / saa voctede Jacob Labans hiord som offuer vor.

Saa tog Jacob Keppe aff grønt Popeltræ / Hassle / oc Castanye træ / oc skauede huide strige paa dem / oc lagde saa Kæppene som hand haffde skauet i vandrenderne / ath det huide paa keppene bleff bart for hiorden / som skulde komme och dricke / at de skulde vndfange / naar de komme at dricke. Oc saa vndfick hiorden offuer Kæppene / oc fødde spraglede plættede och brogede. Saa skilde Jacob lammene ath / oc skickede den affskild hiord mod de plættede oc sorte i Labans hiord / oc giorde sig selff en serdelis hiord / oc den lod hand icke komme til Labans hiord. Men der den tidelige hiords løb vor / lagde hand Kæppene i renderne for hiordens øyen / at de skulde vndfange offuer kæppene / Men for dem som løbe silde paa aarit / lagde hand dem icke. Saa bleffue de silde fødde Labans / oc de tidelige fødde Jacobs / Der aff bleff manden offuer maade rig / ath hand haffde mange faar / piger oc suenne / kamel oc asne.

XXXI.

OC Labans Børns tale kom for hannē / at de sagde / Jacob haffuer vent alt vort faders godz til sig. Och aff vor faders godz / haffuer hand sanckit saadan rigdom. Oc Jacob saa paa Labans ansict / oc see / det vor icke mod hannem / som i gaar oc i anden dags gaar.

Da sagde HERREN til Jacob / Far til bage igen til dit fæderne land / oc til din slæct / Jeg vil vere met dig. Da sende Jacob bud hen / oc lod kalde Rachel oc Lea vd paa marcken hoss sin hiord / och sagde til dem / Jeg seer eders faders ansict / at det er icke mod mig / som i gaar / och i anden dags gaar / Men min faders Gud haffuer verit met mig.

Oc i vide / at ieg haffuer tient eders fader aff al min mact / oc hand haffuer bedragit mig / oc thi gonge forvent min løn / Men Gud haffuer icke tilstedt hannem / at gøre mig skade. Naar hand sagde / de brogede skulle vere din løn / saa fødde den ganske hiord brogede / och naar hand

sagde /

sagde/de spraglede skulle vere din løn / da fødde al hiorden spraglede. Saa haffuer Gud vnddragit eders faders godz fra hannem/ oc giffuit mig.

Thi naar tidē kom/at de skulde løbe/løffte ieg mine øyen op/oc saa i drømme/oc see/buckene sprunge paa de spraglede/plættede oc brogede hiorde. Oc Guds Engel sagde til mig i drøm mē/ Jacob/oc ieg suarede/Her er ieg. Da sagde hand/Lad op dine øyen/oc see/Buckene springe paa de spraglede/spættede oc brogede hiorde/ thi ieg haffuer seet alt det Laban gør dig. Jeg er den Gud i BethEl/ der som du saluede den Sten/oc giorde mig der it løffte. Gør dig nu rede/oc far aff dette land / oc vandre igen i din slectis Land.

Gene. 28.

Da suarede Rachel oc Lea/oc sagde til hannem/Wi haffue dog ingen deel eller arff mere i vor faders huss/haffuer hand ey dog holdet oss som fremmede/thi hand haffuer solt oss/oc fortæret vor løn. Der faare haffuer Gud vent vor faders rigdom til oss oc vore børn / gør nu alt det som Gud haffuer sagt dig.

Jacob drager til bage til Canaan.

Saa giorde Jacob sig rede / oc sætte sine børn oc hustruer paa kamele / oc førde bort alt sit fæ/oc alt sin bohaffue/som hand haffde forhuerffuit i Mesopotamia/at hand kunde komme til sin fader Jsaac i det land Canaan (oc Laban vaar gangen bort at klippe sin hiord) oc Rachel stal sin faders Affguder. Saa stal Jacob Labans den Syrers hierte / i det at hand icke sagde hannem / at hand flyde. Saa flyde hand bort met alt det hannem tilhørde/ giorde sig rede/oc for offuer vandit/oc drog ræt mod det bierg Gilead.

At stiele hiertit det er at gøre noget vden en andens vidskaff.

Laban ieger effter Jacob

Paa den tredie dag bleff det Laban til kende giffuit/at Jacob flyde/saa tog hand sine brødre til sig / och forfulde hannem siu dagis reysse / och naade hannem paa det bierg Gilead. Men Gud kom til Laban den Syrer om natten i en drøm/oc sagde til hannē/ Foruare dig/ at du taler icke andet met Jacob end venlige. Oc Laban kom nær til Jacob/oc Jacob haffde slaget sit paulun paa biergit / oc Laban met sine brødre slo sit paulun oc op/ paa samme bierg Gilead.

Da sagde Laban til Jacob/huad haffuer du giort/ at du haffuer staalit mit hierte/oc bort ført mine døtter / lige som de haffde værit fangne vid suerd: Hui flyde du saa hemmelige/oc haffuer staalet dig bort / oc haffuer icke sagt mig før til / at ieg maatte følget dig met glæde/oc sang/met trommer oc harper: Oc du haffuer icke ladet mig kysse mine børn och døtter/Nu/du haffuer giort daarlige. Oc ieg haffde / met Guds hielp/vel saa megen mact/ at ieg kunde gøre eder ont/Men eders faders Gud sagde til mig i gaar/ Foruare dig/at du icke taler andet met Jacob end venlige.

Oc effter thi du vilt io fare / oc skynder dig saa fast til din faders huss / Hui haffuer du da staalit mine Guder: Jacob suarede/oc sagde til Laban/ Jeg frøctede mig oc tenckte/at du skulde riffue dine døtter fra mig. Men hoss huilckē du finder dine Guder/hand skal her dø for vaare brødre/Søg effter dit hoss mig/ oc tag det hen (men Jacob viste icke/at Rachel haffde staalit dem) Da gick Laban ind i Jacobs paulun /oc i Lea/oc i baade pigernis paulun / oc fant inted. Saa gick hand aff Leas paulun oc ind i Rachels paulun / Da tog Rachel Affguderne oc lagde dem vnder kamelernis strøelse/oc sette sig der paa. Oc Laban ransagede det gantske paulun/oc fand inted. Da sagde hun til sin fader/Min Herre/ver icke vred/thi ieg kand icke staa op mod dig/fordi det gaar mig effter Quinders seduane. Saa fant hand icke Guderne/ i huor fast hand lette.

Da bleff Jacob vred / oc sente paa Laban/oc sagde til hannem / Huad misgerning haffner ieg giort eller syndet / ath du est saa gram paa mig: Du haffuer randsaget al min boskaff/ huad haffuer du her fundet aff alt dit godz: Læg det her nid/for mine oc dine brødre/at de dømme mellem dig oc mig.

Jeg haffuer verit hoss dig i tiue aar/oc dine faar oc geder haffue icke verit wfructsommelige/Vedrene aff din faare hiord haffuer ieg icke ædit. Huad som vaar reffuit aff diurene/haffuer ieg icke baarit dig hiem / men det maatte ieg betale / oc du vdkraffde det aff min haand/ huad heller det bleff staalit om natten eller om dagen fra mig. Jeg forsmectede om dagen aff hede/oc om natten aff kuld/oc der kom ingen søffn i mine øyen.

Saa haffuer ieg i disse tiue aar tient i dit huss/ fiorten for dine døtter/oc sex for din hiord/ oc du haffuer thi gonge foruent min løn. Haffde icke min faders Gud / Abrahams Gud / oc Jsaacs frøct/veret paa min side / da haffde du ladet mig faret tomhendet fra dig. Men Gud haffuer seet til min elendighed oc møde / oc hand straffede dig i gaar.

Pact mellem Jacob och Laban.

Laban suarede/oc sagde til Jacob/De Døtter ere mine døtter/ oc de Børn ere mine børn/ oc den Hiord er min hiord/oc alt det du seer/er mit/Huad kand ieg gøre mine døtter i dag/eller deris børn/som de haffue fød: Saa kom nu / oc lad oss gøre en Pact/ieg oc du/som skal vere it vidnisbyrd mellem mig oc dig. Da tog Jacob en sten/oc reisde hannem op til it Tegen/oc sagde til sine brødre/ Sancker stene op. Oc de toge stene / oc giorde en hob/oc ode paa den samme

Aceruus testimonij. (Gilead) kaldis en vidnisbyrd hob.

hob/Oc Laban kallede hannem Jegar Sahadutha/ men Jacob kallede hannem Gilead.

Da sagde Laban/Denne stenhob skal vere it vidnisbyrd i dag mellem mig oc dig (der fore kaldis hand Gilead) oc skal vere it Tegen / thi hand sagde / HERREN skal see der til/ mellem mig oc dig/naar wi komme fra huer andre/om du gør mine døtter naaget fortred/eller tager dig andre hustruer offuer mine døtter / Her er icke it menniske hoss oss / men see / Gud er vidne/mellem mig oc dig. Oc Laban sagde ydermere til Jacob/See/Det er den Stenhob/ oc det er det Tegen / som ieg haffuer opreist mellem mig oc dig. Den samme Stenhob skal vere vidnisbyrd/oc det Tegen skal ocsaa vere vidnisbyrd / om ieg far her offuer til dig / eller du far her offuer til mig offuer denne stenhob oc tegen / til at gøre skade. Abrahams Gud/oc Nahors Gud/oc deris forfedris Gud skal vere dommere mellem oss.

Oc Jacob soer hannem ved sin faders Isaacs frøct. Oc Jacob offrede paa bierget / oc bad sine brødre til maaltid / Oc der de haffde foet mad/ bleffue de der paa bierget om natten. Men om morgenen stod Laban aarle op/kyste sine børn oc døtter/oc velsignede dem/oc drog hen/oc kom til bage igen til sin sted.

Psal.34. Mahanaim kaldis Hærleyer.

Men Jacob foer sin vey / oc Guds Engle møtte hannem. Oc der hand saa dem / sagde hand/De ere Guds Hær/oc kallede den samme sted/ Mahanaim.

XXXII.

Jacob sende bud hen for sig/til Esau sin broder i det Land Seir/vti Edoms egn/ oc befol dem / oc sagde / Siger saa til min Herre Esau/Din tienere Jacob lader dig sige/Jeg haffuer her til veret lenge vde hoss Laban / oc haffuer øyen oc asne/ faar/suenne oc tieneste piger / oc haffuer vdsent at giffue dig min Herre til kende/ at ieg maa finde naade for dine øyen.

Budene komme igen til Jacob oc sagde/ Wi komme til din broder Esau/oc hand drager ocsaa mod dig met fire hundrede Mend. Da frøctede Jacob sig saare/oc det bleff hannem bange / Saa skilde hand folcket at som vor hoss hannem /oc faarene/oc øyene oc kamelene i tho Hær/ oc sagde /Der som Esau kommer til den ene Hær / oc slar den/ da kand end den anden vndkomme. Jacob sagde fremdelis.

Jacob beder til Gud i sin angest oc nød. Gene.31.

HERRE min faders Abrahams Gud / oc min faders Isaacs Gud / du som haffuer sagd til mig/Drag igen i dit land/oc til din Slect/ Jeg vil gøre vel mod dig / Jeg er ringe til al dē miskundhed oc troskaff/som du haffuer giort din tienere/ (Thi ieg haffde icke mere end denne Staff / der ieg gick offuer denne Jordan / oc nu er ieg vorden tho Hær /) Fri mig fra min Broders haand/ia/fra Esaus haand/Thi ieg frøcter mig for hannem/at hand skal komme oc sla mig/moderne oc børnene met. Du haffuer sagd/Jeg vil gøre vel mod dig/oc gøre din Sæd/ som sanden i haffuit / huilcken mand icke kand tele for mangfoldighed skyld.

Saa bleff hand der om natten/ Oc tog aff det hand haffde for haanden at skencke sin broder Esau/thu hundrede geder/thu hundrede bucke / thu hundrede faar/tiue vædre / oc trediue diende kamele met deris føl/fyritiue køer/oc thi øyen/oc tiue aseninder met thi føl. Oc antuordede dem vnder sine tieneris haand / Ja huer hiord serdelis / och sagde til dem / Gaar for mig hen / oc lader vere rum mellem den ene hiord effter den anden / Saa befol hand den første / oc sagde.

Naar min broder Esau møder dig oc spør/Huem hører du til/oc huort vilt du hen/oc huem hører det til / som du driffuer for dig : Da skalt du sige / Det hører din tienere Jacob til / hand sender sin Herre Esau dette til en skenck/oc hand kommer her effter oss. Oc hand befol den anden lige saa/oc den tredie/oc alle dem som fulde hiordene/oc sagde/ J skulle sige til Esau/naar ī møde hannem / som ieg haffuer befalet eder. Oc siger io ocsaa det / see / Din tienere Jacob er bag oss / Thi hand tenckte / Jeg vil stille hannem til freds met den skenck / som gaar her for mig/siden vil ieg see hannem / det kand vel ske at hand anammer mig venlige.

Saa ginge Gaffuerne for hannē / Men hand bleff den samme nat hoss sin Hær. Oc stod op om natten/oc tog sine tho hustruer/oc de tho tieniste quinder / oc sine elleffue børn/oc drog til den færested Jaboc / tog dem oc førde dem offuer vandet/at det kom offuer huad hand haffde/oc hand bleff alene.

(Israel) Israel kaldis Guds første eller kempe/ det er / den som strider met Gud oc offueruinder.

Da brøds der en Mand met hannem til det dagedis. Oc der hand saa/at hand kunde icke offueruinde hannem / rørde hand saa hart ved hans hoffteled / at hans hoffteben gick aff led/ī det hand brøds met hannem. Oc hand sagde/Lad mig gaa/thi det dagis/Hand suarede/ Jeg vil icke slippe dig/ vden du velsigner mig. Hand sagde/Huad heder du: Hand suarede/ Jacob. Hand sagde/Du skalt icke mere kaldis Jacob/men IsraEl/thi du haffuer stridet met Gud/oc met menniske/oc figst offuerhaand.

Oc Jacob spurde hannem at/ oc sagde /Sig dog / huad heder du : Hand suarede / Hui spør du/huad ieg heder : Saa velsignede hand hannem paa samme sted. Oc Jacob kallede den sted Pniel / thi ieg haffuer seet Gud fra ansict til ansict/oc min siæl er frelst. Oc der hand kom offuer fra Pnuel/da gick solen op/ Oc hand haltede paa sin lend / der fore æde icke Jsraels børn den spende aare paa lendleden / indtil denne dag / Fordi / at spende aaren paa Jacobs lendeled bleff rørt.

Gene. 35. (Pniel) Pniel eller Pnuel kaldis Guds ansict eller vidskab paa Gud.

XXXIII.

Jacob lætte sine øyen op / och saa sin broder Esau komme / met fire hundrede Mend. Saa delde hand sine børn til Lea / oc til Rachel / oc til baade tieniste quinder / Oc skickede tieniste quinderne met deris børn fremmerst / och der nest Lea met sine børn / oc Rachel sist met Joseph. Oc hand gick frem for dem / och neyde sig siw gonge til iorden/ indtil hand kom til sin broder.

Esau mø der Jacob etc.

Oc Esau løb mod hannem/oc tog hannem i faffn/ oc falt hannem om halsen / oc kyste hannem / Och de græde. Oc hand lætte sine øyen op / och saa quinderne met børnene / oc sagde/ Huo ere disse som ere met dig : Hand suarede/ Det ere børn/ som Gud haffuer giffuit din tienere. Saa ginge tieniste quinderne frem met deris børn/ oc neyde for hannem. Saa gick Lea oc frem met sine børn oc neyde for hannem. Der effter gick Joseph oc Rachel frem/ oc neyde ocsaa for hannem.

Oc hand sagde/ Huad vilt du met al den Hær/som ieg møtte : Hand suarede/ At ieg maa finde naade for min Herre. Esau sagde/ Min broder / Jeg haffuer nock/beholt huad du haffuer. Jacob suarede / Ah ney / Haffuer ieg fundit naade for dig/ da anamme min skenck aff min haand/ Thi ieg saa dit ansict/ lige som ieg haffde seet Guds ansict/ oc lad dig det velbehage aff mig / Tag dog denne velsignelse aff mig til tacke / som ieg haffuerført til dig/ thi Gud gaff mig det/ oc ieg haffuer aldelis nock / Saa nødde hand hannem til/ at hand tog det.

Oc hand sagde / Lad oss drage frem / ieg vil reisse met dig. Oc hand sagde til hannem/ Min Herre / Du seer vel/ at ieg haffuer smaa børn hoss mig/ der til met fæ oc nybæræ køer / der som de bleffue en dag fordreffne/ skulde vel den gantske hiord dø for mig. Min Herre reyse frem fore sin tienere / Jeg vil driffue sactelige effter / effter som fæet oc børnene kunde gaa / indtil ieg kommer til min Herre/ i Seir.

Esau suarede/ Saa vil ieg dog lade bliffue hoss dig naaget aff det folck / som er met mig. Hand suarede/ Huad er det behoff : Lad mig ekon finde naade hoss min Herre. Saa drog Esau samme dag til bage igen sin vey til Seir. Oc Jacob drog til Suchoth / oc bygde sig der it huss/ oc giorde skiul til sit queg/ der fore kaldis steden Suchoth.

Suchoth.

Der effter drog Jacob til Salem / til Sichems stad/ som ligger i det land Canaan / effter hand vor kommen aff Mesopotamia/ oc leyrede sig vden for staden. Oc købte it stycke agerlaad/ aff Hemors børn Sichems faders/ for hundrede sølffpendinge/ oc sette der sit Paulun. Oc bereidde der it Altere/ oc kallede paa den stercke Jsraels Guds naffn.

Salem. Sichems stad.

XXXIIII.

Dina Leas daatter/ den hun haffde fød Jacob /gick vd at see det lands døtter. Der Sichem Hemors Heuiters Landzherrens søn/ saa hende/ tog hand hende met vold/ oc krencte hende. Oc hans hierte hengde til Pigen/ oc hand haffde hende kær/ oc talede venlige met hende. Oc Sichem sagde til sin fader Hemor / Fli mig den Pige til hustru.

Dina Jacobs daatter krenckis.

Der Jacob fornam/ at hans daatter Dina vor skent/ oc hans sønner vore paa marcken met fæet / och Jacob tagde stille til de komme. Da gick Hemor Sichems fader vd til Jacob/ at tale met hannem/ J det komme Jacobs sønner aff marcken / oc der de det hørde/ fortrøde Mendene det/ oc de bleffue saare vrede/ at hand haffde bedreffuit saadan en daarlighed i Jsrael/ oc skent Jacobs daatter/ thi det burde icke at ske.

Da talede Hemor met dem/ oc sagde/ Sichem min søn begærer eders daatter aff hierte/ Kære/ giffuer hannem hende til hustru / Gører suogerskaff met oss/ giffuer oss eders døtter / oc tage i vore døtter/ oc boer hoss oss/ landet skal vere obet for eder/ bliffuer her oc handler oc vinder gods oc flier eder eyedom her. Oc Sichem sagde til hendis fader oc brødre / Lader mig finde naade hoss eder / Jeg vil giffue eder / huad i sige / esker ekon frilige aff mig Morgengaffue och skenck/ ieg vil giffue eder/ huad i eske/ Giffuer ekon mig Pigen til hustru.

Da suarede Jacobs sønner Sichem oc hans fader Hemor suigactelige/fordi / at deris søster Dina vor skent/oc sagde til dem/Wi kunde det icke gøre/at wi giffue vor søster en mand/ som icke er omskaarẽ/thi det vore oss haanhed. Dog ville wi vere eder til vilie/om i ville bliffue oss lige/oc lade omskære alt Mandkøn blant eder / Da ville wi giffue eder vore døtter / oc tage oss eders døtter/oc bo hoss eder / oc vere it folck. Men ville i icke veluillige lade eder omskære/da ville wi tage vore døtter oc drage bort.

Denne tale behagede Hemor oc hans søn vel / oc drengen tøffuede icke at gøre det / thi hand haffde vilie til Jacobs daatter/oc hand vor herlige holden offuer alle i sin faders huss.

Saa komme de nu/Hemor oc hans søn Sichem/til stadzporten / oc talede met Borgerne i staden / oc sagde / Disse Mend ere fredsommelige hoss oss / oc ville bo i landet oc handle/ Saa er nu landet viit nock for dem/Wi ville tage oss deris døtter til hustruer/oc giffue dem vore døtter. Men i saa maade ville de vere oss til vilie/at bo hoss oss/oc bliffue it folck met oss/om wi ville omskære alt mandkøn blant oss/ lige som de ere omskaarne. Deris fæ oc Godz oc alt det de haffue bliffuer vort/ om wi ekon ville gøre dem det til vilie / at de mue bo hoss oss.

Oc de lydde Hemor oc hans søn Sichem ath / alle de som ginge vd oc ind at hans stadzport / oc de omskaare alt mandkøn / som gick vd oc ind at hans stad.

Simeons oc leui dristige gerning.

Paa den tredie dag / der de haffde ve oc sprecke / da toge de tho Jacobs sønner Simeon oc Leui/Dina brødre/huer sit suerd/oc ginge dristelige i staden/ oc sloge alt mandkøn ihiel / oc de sloge ocsaa Hemor oc hans søn Sichem ihiel met suerdens skarphed / och toge Dina deris søster aff Sichems huss/oc ginge bort.

Saa komme Jacobs sønner offuer dem som slagne vore / oc røffuede staden / fordi/ at de haffde skent deris søster. Oc toge deris faar/fæ/asne oc huad der vor i staden oc paa marcken/oc alt deris Godz/oc fangede alle børn oc quinder/oc røffuede alt det som vor i husene.

Da sagde Jacob til Simeon oc Leui/ J haffue først mig en vløcke paa /oc giort mig stinckende for dette landz indbyggere/ Cananiter oc Pheresiter/ Oc ieg er en liden hob/ Naar som de nu forsamle dem mod mig/da sla de mig ihiel/Saa bliffuer ieg oc mit huss ødelagd. De suarede/Skulde de da handle met vor Søster/som met en Skøge:

XXXV.

BethEl. Gene. 28.

OC Gud sagde til Jacob / Gør dig rede/oc far til BethEl/ oc bo der/oc byg den Gud der it Altere/som obenbarede sig for dig/der du flyde for din broder Esau.

Da sagde Jacob til sit huss/oc til alle som vore met hannem / Skiller eder ved de fremmede Guder som i haffue hoss eder / oc renser eder / oc omskiffter eders klæder/oc lader oss gøre rede / oc drage til BethEl / at ieg kand der bygge den Gud it Altere / som hørde mig i min drøffuelsis tid / oc haffuer veret met mig paa veyen / som ieg haffuer vandret.

Saa gaffue de hannem alle de fremmede Guder / som vore vnder deris hender / oc deris ørespan/oc hand groff dem ned vnder en Egh/som stod hoss Sichem/saa droge de bort. Oc der kom Guds frøct offuer de stæder som laae omkring dem/at de icke forfulde Jacobs sønner. Saa kom Jacob bort/ oc alt det folck som vor met hannem/til Lus / i det land Canaan / som kaldis BethEl/met alt det folck/som vor met hannem / oc bygde der it Altere / oc kallede samme sted ElBethEl/fordi/at Gud obenbarede sig der for hannem/der hand flyde for sin broder. Da døde Debora Rebeca faastermoder oc bleff iordet neden for BethEl/vnder en Egh/som bleff kallit Grædegen.

(ElBethEl) det er/ Gud i BethEl.

Debora.

Oc Gud obenbarede sig atter for Jacob / siden hand vor kommen aff Mesopotamia / oc velsignede hannem/oc sagde til hannem/Du kaldis Jacob/Men du skalt icke mere kaldis Jacob/men du skalt hede Jsrael / oc siden kallede mand hannem Jsrael. Oc Gud sagde til hannem / Jeg er den Almectige Gud / Vær fructsommelig oc formere dig / Folck oc folcke hobe skulle komme aff dig/oc Konger skulle komme aff dine lender. Oc det land/som ieg haffuer giffuit Abraham oc Jsaac/ vil ieg giffue dig / oc ieg vil giffue din Sæd det effter dig. Saa foer Gud op fra hannem/aff den sted/som hand talede met hannem. Saa opreisde Jacob en Stenstøtte/paa den sted/som Gud talede met hannem/oc øsde Drickoffer der paa/oc offuerøsde den met olie/oc Jacob kallede den sted/som Gud talede met hannem / BethEl.

Jsrael. Gene. 32.

(Drickoffer) det vor vin.

Saa droge de fra BethEl / och der de vore ekon en halff fierding veys fra Ephrath / da fødde Rachel/ oc det gick hende haardelige i den fødzel. Oc der hun vor saa suarlige siug i den fødzel/sagde iordemoderen til hende/ Frøcte icke/thi denne søn skalt du oc haffue. Der Siælen gick vd aff hende / at hun skulde dø / kallede hun hannem BenOni / men hans fader kallede hannem

Rachel døer.

(BenOni) heder min pinis søn.

hannem Ben Jamin/ Saa døde Rachel/oc bleff iordit paa veyen til Ephrath / som nu kaldis Bethlehem. Oc Jacob rette it Tegen op offuer hendis graff / oc det er Rachels graffs tegen indtil paa denne dag.

(Ben Jamin) heder den rette søn.

Saa drog Jsrael bort / oc sette sit paulun op paa hin side det taarn Eder. Oc det hende sig/der Jsrael bode i landet/ Gick Ruben bort / oc soff hoss Bilha sin faders Medhustru / Oc det kom for Jsrael.

Ruben soff hoss Bilha rc.

Jacob haffde tolff sønner. Disse vore Lea sønner / Ruben Jacobs første fødde søn / Simeon/Leui/Juda/Jsaschar/oc Sabulon. Rachels sønner vore/ Joseph oc Ben Jamin. Bilha Rachels pigis sønner vore Dan oc Nephthali. Men Silpa Lea pigis sønner / vore Gad oc Asser. Disse ere Jacobs sønner/ som hannem vore fødde i Mesopotamia.

Jacobs xij sønner.

Oc Jacob kom til sin fader Jsaac i Mamre / vti hoffuit staden / som kaldis Hebron / der som Abraham oc Jsaac haffde verit vdlendige. Oc Jsaac bleff hundrede oc firesinds tiue aar gammil/da bleff hand skrøbelig/oc døde/oc bleff forsamlet til sit folck/ gammil oc mæt aff dette liff/ Oc hans sønner Esau oc Jacob begroffue hannem.

Jsaacs alder 180. aar.

XXXVI.

DEtte er Esaus slect/ som kaldis Edom. Esau tog sig hustruer aff Canaans døtter/ Ada Elons Hethiters daatter/oc Ahalibama Anas daatter/som vor Zibeons Heuiters barne barn/oc Basmath Jsmaels daatter Nebaioths søster/oc Ada fødde Esau/Eliphas/oc Basmath fødde Reguel. Ahalibama fødde Jehus / Jaelam oc Korah / disse ere Esaus børn / som hannem føddis i Canaans land.

Esaus hustruer.

Oc Esau tog sine hustruer/sønner oc døtter/oc alle de Siæle hand haffde i sit huss/sine bohaffue oc alt fæ met alt det godz / som hand haffde forhuerffuit i det land Canaan/oc foer til it land fra Jacob sin broder / thi deris godz vor saa meget / at de kunde icke bo tilsammen/oc det land som de vore fremmede vdi/kunde icke føde dem for deris megle queg. Saa bode Esau paa det bierg Seir / oc Esau er Edom.

Gene. 13.

Disse ere Esaus slect/aff huilcke Edomiterne komme paa det bierg Seir / oc saa hede Esaus børn/Eliphas Ada søn Esaus hustru / Reguel Basmath søn Esaus hustru/oc disse vore Eliphas sønner/Theman/Omar/Zepho/Gaetham/oc Kenas. Oc Thimna vor Eliphas Esau søns Medhustru/hun fødde hannem Amalek. Disse ere Esaus børn aff Ada hans hustru. Men Reguels børn ere disse/Nahath / Serah / Samma/Misa. Disse ere Basmaths Esaus hustruis børn. Disse ere de børn aff Esaus daatter Ahalibama Ana daatter Zibeons barne barn/ som hun fødde Esau/ Jeus / Jaelam oc Korah.

Esaus slect. 1. Par. 1.

Disse ere Førsterne blant Esaus børn / Eliphas børn / Esaus første søns vore disse / den Første Theman/den første Omar/den første Zepho/den første Kenas / den første Korah/ den første Gaetham / den første Amalek. Disse ere Førsterne aff Eliphas i det land Edom / oc ere Adas børn. Disse ere Reguels Esaus søns børn / den Første Nahath/den første Serah/ den første Samma/den første Misa. Disse Førster komme aff Reguel i de Edomiters land/ oc de ere Basmaths Esaus hustruis børn. Disse ere Ahalibamas Esaus hustruis børn/ den Første Jeus/den første Jaelam/den første Korah. Disse Førster komme aff Ahalibama Anas daatter Esaus hustru. Disse ere børnene/oc deris Førster/ Hand er Edom.

Disse ere Seirs Horiters børn/som bode i landet/Lothan/Sobal / Zibeon / Ana / Dison/Ezer oc Disan/disse ere Horiternis Førster/Seirs børn i det land Edom. Oc disse ere Lothans børn/Hori oc Heman/oc Lothans søster hed Thimna. Disse vore Sobals børn/Alwan/Manahath/Ebal/Sepho oc Onam. Disse ere Zibeons børn/Aia oc Ana / oc denne Ana vor den / som fant Mule i ørcken / der hand voctede sin faders Zibeons Asne. Oc disse vore Anas børn/Dison oc Ahalibama/det er Anas daatter. Disse vore Disons børn / Hemdan/Esban/ Jethran/oc Charan. Disse vore Ezers børn/Bilhan/Sawan oc Akan. Disons børn vore/Uz oc Aran.

Børn aff den Horiter Seir. 1. Par. 1.

Disse vore Horiternis Førster / den Første Lothan / den Første Sobal/den Første Zibeon/den Første Ana/den Første Dison/den Første Ezer/den Første Disan/disse vore de Horiters Førster/som regerede i det land Seir.

Disse ere de Konger/som regerede i det land Edom / før end Jsraels børn finge Konger. Bela Beors søn vor Konge i Edom/oc hans stad hed Dinhaba. Oc der Bela døde/ bleff Jobab Serah søn aff Bazra konge i hans sted. Der Jobab døde/bleff Husam/aff Themaniters land konge i hans sted. Der Husam døde/bleff Hadad Bedads søn/konge i hans sted/ som slo

Konger i Edom rc. 1. Para. 1.

Madianiterne paa Moabiternis marck / oc hans stad hed Auith. Der Hadad døde / regerede Samla aff Masrek / Der Samla døde / bleff Saul aff Rehoboth hoss floden konge i hans sted. Der Saul døde / bleff BaalHanan Achbors søn / konge i hans sted. Der BaalHanan Achbors søn døde / bleff Hadar konge i hans sted / oc hans stad hed Pagu / oc hans hustru hed Mehetabeel Matreds daatter / som vor Mesahabs daatter.

Disse vore Førsternis naffn / som komme aff Esau / effter deris Slect / Steder oc Naffn / Den Første Thimna / den Første Atwa / den Første Jetheth / dē Første Ahalibama / den Første Ela / den Første Pinon / den Første Knas / dē Første Theman / den Første Mibzar / den Første Magdiel / den første Jram / Disse ere Førsterne i Edom / effter som de bode i deris arffue land / oc Esau er fader til Edomiterne.

XXXVII.

JAcob bode i det land / som hans fader haffde veret fremmet vti / som vor i det land Canaan. Oc disse ere Jacobs slect. Joseph vor søtten aar gammil / der hand voctede fæ met sine Brødre / oc hand vor i sin vngdom hoss Bilha oc Silpa sin faders hustruers børn / oc hand førde for deris fader / deris onde rycte.

Act. 7.

Oc Jsrael haffde Joseph kær offuer alle sine børn / fordi at hand affledde hannem i sin allerdom / Oc hand giorde hannem en kiortel aff atskillig farffue. Der hans brødre saae nu at deris fader elskte hannem mere end alle hans brødre / da finge de had til hannem / oc kunde icke tale it venligt ord til hannem.

Josephs drømme.

Der til haffde Joseph en gong en drøm / oc sagde sine brødre der aff / da finge de end større auind til hannem. Thi hand sagde til dem / Kære hører huad ieg haffuer drømt / Mig tøckte / at wi bunde neger paa marcken / oc min Neg reisde sig op oc stod / oc eders neger bøyde dem ned for min neg trint omkring. Da sagde hans brødre til hannem / Skulde du bliffue vor Konge oc regere offuer oss? Saa finge de end mere auind til hannem for hans drøm oc tale skyld.

Der effter haffde hand end en anden drøm / den fortalde hand sine brødre / oc sagde / See / Jeg drømde end nu en drøm / Mig tøcte at Solen oc Maanen oc elleffue Stierner bøyde dem ned for mig. Oc der det bleff sagd for hans fader oc hans brødre / straffede hans fader hannem / oc sagde til hannem / Huad er det for en drøm / der du drømde? Skulde ieg oc din Moder oc dine Brødre komme / oc tilbede dig? Oc hans brødre hadede hannem / men hans fader beholt disse ord.

Der hans brødre ginge nu hen / at vocte deris faders fæ i Sichem / sagde Jsrael til Joseph / Vocte icke dine brødre fæet i Sichem? Kom / ieg vil sende dig til dem / Hand suarede / Jeg er rede. Oc hand sagde / Gack bort oc see / om det gaar vel met dine brødre / oc met queget / oc sig mig suar igen / huorledis der om er / Saa sende hand hannem aff den dal Hebron / ath hand skulde gaa til Sichem.

Da fant en mand hannem / der hand gick oc foer vild paa marcken / hand spurde hannem at / oc sagde / Huem leder du effter? Hand suarede / Jeg leder effter mine brødre / kære sig mig / huor de vocte queget. Manden sagde / De droge her fra / thi ieg hørde dem sige / Lader oss gaa til Dothan / Saa gick Joseph effter sine brødre / oc fant dem i Dothan.

Josephs brødre ville ihiel sla hannem.

Der de saae hannem nu longt hen / før hand kom nær til dem / da lagde de op / at de vilde sla hannem ihiel / oc sagde til huer andre / Seer / Der kommer den Drømmere / thi kommer nu / oc lader oss myrde hannem / oc kaste hannem i en graff / oc sige / Jt ont diur haffuer ædet hannem op / saa kand mand see / huad der vil vorde aff hans drømme.

Ruben frelser Joseph rc. Gene. 42.

Der Ruben det hørde / vilde hand fri hannem aff deris hender / oc sagde / Lader oss icke sla hannem ihiel. Oc Ruben sagde fremdelis til dem / Udstyrter icke Blod / men kaster hannem i en graff / her i ørcken / oc legger icke haand paa hannem / Thi hand vilde fri hannem aff deris haand / at hand kunde fli hannem til sin fader igen.

Der Joseph kom nu til sine brødre / førde de hannem aff sin kiortil met den fordelte kiortil / som hand haffde / oc toge hannem / oc kaste hannem i en graff / Men den samme graff vor tom / oc intet vand der vti / Saa sette de dem ned at æde. J det løffte de deris øyen op / oc saae en hob Jsmaeliter komme fra Gilead / met deris kamele / som bare vrter / balsam / oc myrrham / oc reisde neder til Egypten.

Joseph sellis aff sine brødre. Acto. 7.

Da sagde Juda til sine brødre / Huad kand det hielpe oss / at wi myrde vor Broder oc dølie hans blod? Kommer / oc lader oss sellie de Jsmaeliter hannem / at vore hender ey skulle forgribe sig paa hannem / thi hand er vor Broder / vort kød oc blod / saa lydde de hannem at. Oc der de Madianiterske kiøbmend reysde der frem / droge de hannem aff graffuen / oc solde Jsmaeliterne han-

terne hannem for tiue Sølffpendinge / de førde hannem ind i Egypten.

Der Ruben kom nu til graffuen igen/oc fant icke Joseph der inde/ reff hand sine klæder/ oc kom igen til sine brødre/oc sagde/Drengen er icke der/Huort skal ieg hen? Saa toge de Josephs kiortel/oc slactede en gedebuck / oc døpte kiortelen i blodet / oc sende samme brogede kiortel hen/oc lode hannem skicke til deris fader/oc sige/Denne haffue wi fundet/ See/Om det er din søns kiortel eller ey.

Hand kende hannem/oc sagde/Det er min søns kiortel/ It ont diur haffuer opædet hannem/ It glubende diur haffuer sledet Joseph. Oc Jacob reff sine klæder/oc tog en sæck om sine lender/oc sørgede for sin søn long tid. Oc alle hans sønner oc døtter lagde dem effter/at husuale hannem / Men hand vilde icke lade sig trøste/oc sagde / Jeg maa fare ned i graffuen til min søn / aff stor sorg / Oc hans fader begræd hannem. Oc Madianiterne solde hannem i Egypten Potiphar / som vor Pharaos Kammersuend oc Hoffmestere.

(Fader) Det vor Isaac.

Joseph selis Potiphar. Psal. 105.

XXXVIII.

DEt hende sig paa den samme tid/at Juda reysde fra sine brødre / oc gaff sig til en mand/ i Odollam/som hed Hira. Oc der saa Juda en Cananeiske mands dotter/som hed Suha/oc tog hende. Oc der hand belaa hēde/bleff hun siuglig/oc fødde en søn / den kallede hun Ger. Hun bleff atter siuglig/oc fødde en søn/den kallede hun Onan. Hun fødde atter igen en søn/den kallede hun Sela/oc hun vor i Chesib/der hun fødde hannem.

1. Para. 2.

Oc Juda gaff sin første fødde søn / Ger / en hustru/som hed Thamar. Men hand vor ond for HERREN / der fore slo HERREN hannem ihiel. Da sagde Juda til Onan/ Lig hoss din broders hustru/oc tag hende til ecte/ at du kant opuecke din broder sæd. Men der Onan fornam / at sæden skulde icke høre hannem til / naar hand lagde sig til sin broders hustru / lod hand det falde paa iorden / oc forderffue / paa det at hand skulde icke giffue sin broder sæd. Da mishagede HERREN det hand giorde / oc hand slo hannem ocsaa ihiel.

Juda sønner.

Thamar. Num. 26. Deu. 25. Matth. 22.

Da sagde Juda til sin suogerske Thamar / Bliff en Encke i din faders huss / ind til min søn Sela bliffuer stor/thi hand tenckte/Maa ske at hand maatte oc dø/som hans broder/Saa gick Thamar hen / oc bleff i sin faders huss.

Der mange dage vore nu forløbne / døde Suha daatter Juda hustru. Oc effter at Juda haffde vdsørget/gick hād hen op til Thimnath at klippe sine faar/met sin hyrde Hira aff Odollam. Da bleff det sagd til Thamar / See / din Suoger gaar op til Thimnath ath klippe sine faar. Da lagde hun sine encke klæder aff sig/som hun bar/oc skiulte sig met en kaabe/ oc huiuede sig/oc sætte sig vden for døren paa veyen til Thimnath/thi hun saa/at Sela vor bleffuen stor/ oc hun bleff hannem icke giffuen til hustru.

Der Juda nu saa hende/mente hand/at det haffde veret en skøge/ for hun haffde skiult sit ansict/Hand gick aff veyen til hende/oc sagde/Kære/lad mig ligge hoss dig/ thi hand viste icke at det vor hans sønshustru. Hun suarede/Huad vilt du giffue mig/at du maat ligge hoss mig? Hand sagde/ Jeg vil sende dig en gedebuck aff hiorden. Hun suarede/ Da faa mig pant/ til du sender mig hannem. Hand sagde/Huad vilt du/at ieg skal faa dig til pant? Hun suarede/Din Ring/din næse Klud/oc din Kæp/som du haffuer i din haand. Saa gaff hand hende det/och laa hoss hende/Oc hun vndfick aff hannem. Saa stod hun op oc gick bort / oc lagde kaaben aff sig / oc førde sig i sine encke klæder igen.

Oc Juda sende gedebucken met sin hyrde aff Odollam / at hand skulde hente pantet igen aff quinden / oc hand fant hende icke. Da spurde hand folckene samme sted/oc sagde / Huor er den skøge/som sad vde hoss veyen? De suarede/ Jngen skøge vor der. Oc hand kom igen til Juda/oc sagde/ Jeg fant hende icke/oc folckene der sammested sagde / at der vor ingen skøge. Da sagde Juda / Beholde sig det/hun kand dog icke tale ilde paa oss / thi ieg haffuer sent gedebucken frem/oc du kunde icke finde hende.

Tre maanede der effter bleff der sagd til Juda / Thamar din søns hustru er en skøge/ oc see/hun er der til met bleffuen siuglig i skørleffnet. Da sagde Juda/Henter hende hid / hun skal brēdis. Oc der hun bleff fremled/skickede hun til sin suoger/oc sagde / Aff den mand et ieg siuglig/som dette hører til. Oc sagde/Kender du oc/huem denne Ring / oc denne Klud / oc denne Kæp tilhøre? Juda kende det/oc sagde/Hun er retferdigere end ieg/thi ieg gaff hende icke min søn Sela / oc hand laa icke siden meer hoss hende.

Der hun skulde føde/da haffde hun tuillinge i sit liff. Oc som hun nu fødde / kom der en haand frem/Da tog Jordemoderen oc bant en rød traad der om / oc sagde / Denne skal først fødis,

1. Par. 2. Matth. 1.

fødis. Men der hand tog sin haand ind igen / da bleff hans broder fød / Oc hun sagde / Hui haffuer du for din skyld giort saadan en sønderriffuelse? Oc mand kallede hannem Peretz. Siden bleff hans broder fød / som haffde den røde traad om sin haand / oc mand kallede hannem Serah.

Peretz en sønderriffuere. Serah kaldis opgong.

XXXIX.

Joseph sellis Potiphar / aff Jsraeliterne. Psal. 106.

JOseph bleff ført neder i Egypten / oc Potiphar en Egyptiske mand / kong Pharaos Kammerherre oc Hoffmestere / købte hannem aff Jsmaeliterne / som førde hannem neder. Oc HERREN vor met Joseph / at hand bleff en løcksalig mand / oc vor i sin Herris den Egypters huss. Oc hans Herre saa / at HERREN vor met hannem / thi alt det hand giorde / det loed HERREN vel løckis for hannem. Saa at hand fant naade hoss sin Herre / oc bleff hans tienere / oc hand gaff hannem befalning offuer sit huss / oc alt det hand haffde / gaff hand vnder hans hender. Oc fra den tid / hand haffde befalit hannem sit huss och alt sit godz velsignede HERREN den Egypters huss / for Josephs skyld / oc der vor idel HERRENS velsignelse offuer alt det hand haffde / baade hiemme i husene oc paa marcken. Der fore gaff hand alting vnder Josephs hender / som hand haffde / oc skøtte selff intet der om / men hand haffde hannem / vden oed oc drack. Oc Joseph vor skøn oc deylig i sit ansict.

Oc det hende sig effter dette vor skeet / at hans Herris hustru kaste sine øyen til Joseph / oc sagde / Soff hoss mig. Men hand vilde icke / oc sagde til hende / See / Min Herre beuarer sig met inted for mig / huad i huset er / oc alt huad hand haffuer / det haffuer hand giffuit vnder mine hender / oc hand haffuer inted saa kaasteligt i hans huss / at hand det forholder for mig / vden dig / i det / du est hans hustru. Huorledis skulde ieg da nu gøre saa stor ondskaff / och synde mod Gud? Oc hun haffde daglige saadane ord met Joseph / men hand lydde hende icke at / at hand vilde soffue hoss hende / eller vere hoss hende.

Oc det hende sig en dag / at Joseph gick i husit / at skicke huad hand haffde der at gøre / oc der vor icke it menniske aff folcket i husit til stede / Oc hun tog hannem fat ved hans klæder / oc sagde / Soff hoss mig. Men hand loed sin kledebon i hendis haand / oc flyde / oc løb aff husit. Der hun saa nu / at hand loed sin klædebon i hendis haand / oc vndflyde hen vd / da kallede hun folcket i husit / oc sagde til dem / Seer / hand haffuer ført oss den Ebreiske Mand her ind / ath hand skal gøre oss skam. Hand kom hid ind til mig / oc vilde soffue hoss mig / men ieg robte met høy røst / oc der hand hørde / at ieg saa robte oc skreg / da forlod hand sin klædebon hoss mig / oc flyde / oc løb hen vd.

Oc hun lagde hans klædebon hoss sig / til hans Herre kom hiem / oc talede til hannem lige de samme ord / oc sagde / Her kom den Ebreiske suend ind til mig / som du haffuer ført oss her ind / oc vilde giort mig skendsel / men der ieg skreg oc robte / da forlod hand sin klædebon hoss mig / oc flyde hen vd. Der hans Herre hørde sin hustruis ord / som hun talede til hannem / och sagde / Saa haffuer din tienere giort mod mig / da bleff hand megit vred.

Josephs settis i fengsel. Psal. 105 Sap. 10.

Da tog hans Herre hannem / oc kaste hannem i fengsel / som Kongens fanger laae vti / oc hand laa der i fengsel. Men HERREN vor met hannem / oc bøyde sin miskundhed til hannem / oc loed hannem finde naade hoss fengselens Forstandere / at hand befol hannem vnder hans haand / alle fangerne som vore i fengselet / saa at alt det som der skulde gøris / det motte hand bestille. Thi Forstanderen for fengselet tog sig inted til / fordi at HERREN vor met Joseph / oc HERREN gaff løcke til det / som hand giorde.

XL.

OC det hende sig der effter / at Kongens aff Egypten Skenck oc Bagere syndede mod deris Herre kongen aff Egypten. Oc Pharao bleff vred paa baade sine tienere / paa den øffuerste skenck oc øffuerste bagere / oc loed sætte dem i Hoffmesterens huss vti fengsel / der som Joseph laa fangen. Oc Hoffmesteren sette Joseph offuer dem / at hand skulde tiene dem / Och de sade nogle dage i fengselet.

Oc Kongens aff Egypten Skenck oc Bagere / drømde baade en nat / huer sin drøm / oc huer deris drøm haffde sin vdleggelse. Der Joseph kom nu ind til dem om morgenē / oc saa / at de vore bedrøffuede / spurde hand dem at / oc sagde / Hui ere i saa bedrøffuede i dag?

De sua-

De suarede/wi drømde/oc her er ingen som kand oss det vdtyde/Joseph sagde/ vdtydningen hører Gud til/siger mig dog det.

Joseph vd tyder Pharaos øffuerste skenck oc Bagerederis drømme.

Da fortalde den øffuerste Skenck Joseph sin drøm/oc sagde til hannem/ Mig drømde/ at der vor it Wintræ for mig/som haffde tre vinrancker/oc det bleff grønt/ voxte oc blomstrede/oc vindruerne der paa bleffue mode/oc ieg haffde Pharaos begere i min haand/ oc tog bærene oc trøcte dem i begeret/oc fick Pharao begeret i haanden.

Da sagde Joseph til hannem/Denne er vdtydningen der paa/ Tre vinrancker ere tre dage/oc effter tre dage skal Pharao ophøye dit hoffuit/oc sette dig i dit embede igẽ/ at du skalt faa hannem begeret i haanden/som du pleyde at gøre/ der du skencte for hannem. Men tenck paa mig/naar det gaar dig vel/oc gør da miskundhed mod mig/ at du paaminder Pharao/at hand tager mig aff dette huss/Thi ieg er hemmelige staalen aff de Ebreers land/ Der til haffuer ieg oc her inted giort/at de haffue sæt mig ind.

Der den øffuerste Bagere saa/at vdtydningẽ vor god/sagde hand til Joseph/Mig drømde ocsaa/ Jeg bar tre hvide kurffue paa mit hoffuit/ oc i den øffuerste kurff vor alle honde bagen mad til Pharao/oc fulene ode aff kurffuen paa mit hoffuit. Da suarede Joseph/ oc sagde/ Det er vdtydningen der paa. Tre kurffue/ ere tre dage/ oc effter tre dage skal Pharao ophøye dit hoffuit/oc henge dig i en galie/oc fulene skulle æde dit kød aff dig.

Oc det skede paa den tredie dag/da holt Pharao sin Aarssdag/ oc giorde alle sine tienere it gestebud/ da opløffte hand den øffuerste Skenckis hoffuit/ oc den øffuerste Bageris hoffuit blant sine tienere/oc sette den øffuerste Skenck til sit skencke embede igen/at hãd skulde recke begeret i Pharaos haand/Men den øffuerste Bagere loed hand henge/som Joseph haffde vdtydet dem. Oc den øffuerste Skenck tencte inted paa Joseph/men forglemde hannem.

XLI.

Pharaos drømme.

OCthu aar der effter/haffde Pharao en drøm/huorledis hand stod hoss it vand oc see/aff vandet opstigede siw fede deylige Kiør/ oc de ginge i god gresgong. Effter disse saa hand siw andre opstige aff vandet/ de vore slemme oc magre/ oc de ginge til de andre Kiør paa brædden hoss vandet/ oc de slemme oc magre Kiør opsløge de siw skøne fede Kiør/saa vognede Pharao.

Oc hand falt atter i søffn/oc drømde anden gong/ oc saa/ath der voxte siw Ax paa it straa fulde oc tycke. Der effter saa hand siw tynde oc suedne Ax opkõme/ oc de siw magre Ax opsløge de siw tycke oc fuldsomme Ax. Da vognede Pharao/ oc fornam/at det vor en drøm. Oc om morgenen/vor hans Aand bekumret/oc hand sende vd/ oc loed kalde alle Spaamend i Egypten oc alle Vise/oc fortalde dem sine drømme/men der vor ingen/som kunde vdtyde Pharao dem.

Da talede den øffuerste Skenck til Pharao/oc sagde/ Jeg kommer i dag min synd i hw/ der Pharao bleff vred paa sine tienere/oc kaste mig oc den øffuerste Bagere i fengsel/ vti Hoffmesterens huss/ Da drømde oss baade en nat huer sin drøm/ och huer vederforis effter hans drømmis vdtydning/oc der vor hoss oss en Ebreisk dreng/Hoffmesterens tienere/ hannem fortalde wi dem/ oc hand vdtyde oss vore drømme/ huer effter sin drøm. Oc det gick oss lige saa/ som hand vdlagde dem/Thi ieg er sæt i mit embede igen/ oc den anden er hengd.

Joseph tagis aff fengsel. Psal. 105.

Da sende Pharao hen/ oc loed kalde Joseph/ oc de lode hannem stray aff fengselet/ oc hand loed sig rage/oc førde sig i andre klæder/oc kom ind til Pharao. Da sagde Pharao til hannem/ Jeg drømde en drøm/ oc her er ingen/ som kand vdtyde den/ Men ieg haffuer hørt sige om dig/at naar du hører naagen drøm/ da kant du vdtyde hannem. Joseph suarede Pharao/ oc sagde/Det staar icke til mig/ Gud skal dog spaa Pharao got.

Pharaos drømme.

Da sagde Pharao frem for Joseph/Mig drømde/ Jeg stod paa brædden hoss vandet/ oc saa siw skøne fede Kiør opstige aff vandet/oc de ginge oc ode i engen. Oc effter dem saa ieg siw andre tørre/saare slemme oc magre Kiør opstige/ Jeg haffuer icke seet dem saa slemme i gantske Egypti land. Oc de siw magre oc slemme Kiør/opode de siw første fede Kiør. Oc der de haffde ædet dem op/da kunde mand dog icke kende det paa dem/at de haffde ædet dem/oc de vore slemme lige som tilforn/oc da vognede ieg op.

Siden saa ieg atter i min drøm/siw Ax voxe paa it straa/fulde oc tycke. Der effter ginge siw tørre Ax op/som vore tynde oc suedne/ oc de siw tynde Ax/ opsløge de siw tycke Ax/ oc ieg haffuer sagt Spaamendene det/ men de kunde icke vdtyde mig det.

Joseph vd tyder Pharao sine drømme.

Joseph suarede Pharao/Baade Pharaos drømme ere alt it/ thi Gud giffuer Pharao til kende/ huad hand vil gøre. De siw skøne Kiør ere siw Aar/oc de siw gode Ax/ ere och de siw Aar/ det

Aar/det er en honde drøm. De siw magre oc slemme Kiør/som opstigede effter de andre/det ere siw Aar/oc de siw magre oc suedne Ax/ere siw aar dyr tid/Dette er nu det som ieg haffuer sagd Pharao/at Gud giffuer Pharao til kende/huad hand vil gøre.

See/Siw rige Aar skulle komme i gantske Egypti land. Oc effter de samme skulle komme siw aar dyr tid/at mand skal forglemme al saadan offuerflødighed i Egypti land/ oc dē dyre tid skal fortære Landet/ath mand intet skal vide aff den offuerflødighed i landet/for den dyre tid/som her effter kommer/ thi hun bliffuer meget suar. Men det som Pharao haffuer anden gong drømt/betyder/ at Gud skal visselige oc snarlige gøre dette.

Saa see sig nu Pharao om en viiss oc forstandig Mand/som hand kand sette oc skaffe offuer Egypti land /ath hand skicker befalnings Mend offuer Landet/och tager den femte del i Egypti land/i disse siw rige Aar/oc samle alle honde spisning/ vdi de gode tilkommende aar/ at de samle korn ind i Pharaos kornhuss/til forraad i Stæderne/oc foruare det/ at mand kand finde beskicket spisning for landet vti de siw dyre Aar/som skulle komme offuer Egypti land/at Landet icke forderffuis aff hunger.

Denne tale behagede Pharao oc alle hans Tienere vel. Oc Pharao sagde til sine tienere/ Huor skulle wi kunde finde saadan en Mand/i huilcken Guds aand er? Oc hand sagde til Joseph/ Efftterdi at Gud haffuer ladet dig alt dette vide/ da er der ingen saa forstandig och viiss som du est. Du skalt vere offuer mit Huss/oc alt mit Folck skulle vere dine ord lydige / alene det Kongelige Sæde vil ieg haffue offuer dig.

Joseph ophøyes och æris effter sin store modgong oc elēdighed.

Oc Pharao sagde ydermere til Joseph/See / Jeg haffuer sæt dig offuer alt Egypti land. Oc hand tog sin Ring aff sin haand/oc sætte den paa Josephs haand/oc klædde hannem i huit silcke/oc hengde en Guldkæde om hans halss/oc loed hannem age paa sin anden vogen/oc loed vdrobe for hannem / Hand er Landsens Fader / oc sette hannem offuer gantske Egypti land. Oc Pharao sagde til Joseph/ Jeg er Pharao / vden din vilie skal ingen røre sin haand eller sin fod i ganske Egypti land/oc kallede hannem/det hemmelige Raad/oc hand gaff hannem Asnath til hustru/ som vor Potiphere prestis daatter i On.

Asnath Josephs hustru.

Saa foer Joseph vd/at bese Egypti land/Oc hand vor tredive aar gammil/der hand stod

for Pharao/

for Pharao/kongen i Egypten/oc foer vd fra Pharao / oc reisde gennem gantske Egypti land. Oc landet giorde saa i de siw rige Aar/oc samlede i de siw aar al den spisning/som vor i Egypti land/ oc lagde den ind i Stæderne /Huad der voxte paa marckene omkring huer Stad til spisning/det lagde de hen ind / Saa samlede Joseph korn til hobe/offuermaade megit / som sanden vid haffuit/saa/ at hand loed aff at telle det/ thi mand kunde det icke telle.

Oc Joseph afflede tho sønner før end den dyre tid kom / huilcke Asnath Potiphere prestis daatter i On fødde hannem. Oc kallede den første Manasse/thi Gud (sagde hand) haffuer ladet mig forglemme al min wløcke/oc alt min faders huss. Den anden kallede hand Ephraim/ thi Gud (sagde hand) haffuer ladet mig voxe i dette land/som ieg vor elendig vdi.

(Manasse) heder forglemt. (Ephraim) kaldis opuoxen.

Der de siu fructsommelige Aar vore nu fremgongne i Egypti land/ da begynte de siw dyre Aar at komme/ huilcke Joseph haffde talet om. Oc der bleff en dyr tid i alle land/ Mē der vor Brød i gantske Egypti land. Der nu det gantske Egypti land oc led hunger / robte folcket til Pharao om brød. Men Pharao sagde til alle Egypterne/ Gaar hen til Joseph / oc huad hand siger eder/ gører det. Der nu i det gantske land vor dyr tid/da oplod Joseph alle stede Kornhuss/ oc solde Egypterne / thi den dyre tid bleff io lenger io større i landet. Oc alle land komme ind i Egypten/at købe aff Joseph/ thi den dyre tid vor stor i alle land.

Dyr tid siu aar i Jacobs tid.

XLII.

DEr Jacob saa/ at der vor Korn falt i Egypten / sagde hand til sine Sønner/ Hui see i eder saa lenge om? See/ Jeg hører / ath der sellis korn i Egypten/ Farer hen ned/oc køber oss korn/ at wi kunde leffue/oc icke dø. Saa fore thi Josephs brødre hen ned/at købe korn i Egypten. Men Jacob loed icke Ben-Jamin Josephs broder fare met sine brødre/thi hand sagde/ Hannem motte naagen wløcke vederfaris.

Jacobs thi sønner fare til Egypten at købe korn. Act. 7.

Saa komme Israels børn at købe korn / met andre som fore met dem/ thi det vor oc dyrt i det land Canaan.

Oc Joseph vor Regente i landet / oc hand solde alt folckit i landet korn. Der hans brødre komme nu til hannem / fulde de ned til iorden for hannem paa deris ansict. Och hand saa paa dem / oc kende dem / oc holt sig fremmet mod dem / oc talede hart met dem / oc sagde til dem/ Hueden komme i? De sagde/ Aff det land Canaan/at købe spise. Men alligeuel at hand kende dem/saa kende de hannem dog icke.

Oc Joseph tenckte paa de drømme/som hand haffde før drømt om dem / oc sagde til dem J ere speyere / oc ere komne at besee / huor landet er aabet. De suarede hannem/ Ney/ min Herre/ Dine tienere ere komne at købe spise. Wi ere alle en Mands sønner/ Wi ere ærlige / oc dine tienere haffue aldrig veret speyere. Hand sagde til dem/ Ney/ Men i ere komne at besee / huor landet er aabet. De suarede hannem / Wi dine tienere ere tolff brødre en Mands sønner i det land Canaan/oc den yngste er end nu hoss vor fader/ Men den ene er icke mere til.

Gene. 37.

Joseph sagde til dem / Det er det som ieg haffuer sagd / J ere speyere. Der paa vil ieg prøffue eder/ved Pharaos liff/ J skulle icke komme heden/før edars yngste broder kommer hid. Sender en aff eder bort/at hente eders broder / Men i skulle vere fangne. Saa vil ieg prøffue eders tale/om i fare met sandhed eller ey/ Thi hues det icke er / da ere i ved Pharaos liff / speyere. Saa loed hand forvare dem tilsammen i tre dage.

Men den tredie dag sagde hand til dem/ Ville i leffue / da gører saa / thi ieg fræcter Gud. Ere i ærlige/da lader en aff eders brødre ligge bunden i eders fengsel / men fare i hen / oc fører hiem det som i haffue købt for hunger / oc henter eders yngste broder til mig / saa vil ieg tro eders ord/at i skulle icke dø / Oc de giorde saa.

Men de talede mellem dem selffue/ Dette haffue wi forskyldet paa vor broder / at wi saae hans siæls angist/at hand bad oss ynckelige/oc wi vilde icke høre hannem/ Der fore kommer nu denne bedrøffuelse offuer oss. Ruben suarede dem / oc sagde/ Talede ieg det icke til eder/ der ieg sagde/ Gører eder icke synd paa drengen/oc i vilde icke høre? Nu vdkreffuis hans blod. Men de viste icke at Joseph forstod det/thi hand talede met dem ved en Tolck / oc hand vende sig fra dem/oc græd. Der hand vende sig nu til dem igen/oc talede met dem/tog hand aff dem Simeon/ oc bant hannem for deris øyen.

Gene. 37.

Oc Joseph gaff befalning/at mand skulde fylde deris Sæcke met korn/oc giffue dem deris pendinge igen/huer i sin sæck / der til met tæring paa veyen/oc mand giorde saa mod dem. Oc de lagde deris vare paa deris Asne / oc fore der fra. Men der en loed sin sæck op/at hand vilde giffue sin Asen foder i herberet/da bleff hand sine pēdinge var/ at de laae offuen i sæckē/oc hand

sagde til sine brødre / Mine pendinge ere komne til mig igen / see / de ere i min seck. Da falt dem deris hierte / oc de bleffue forskreckede mellem huer andre / oc sagde / Huor fore haffuer Gud giort oss dette?

Jacob.

Der de komme nu hiem til deris fader Jacob i det land Canaan fortalde de hannem alt det som dem vor vederfaret / oc sagde / Den mand som er Herre i landet / talede oss haardelige til / oc holt oss for landens speydere. Oc der wi suarede hannē / Wi ere ærlige / oc vore aldrig speydere / men tolff brødre vor faders sønner / Den ene er icke mere til / och den yngste er end nu hoss vor fader i det land Canaan / Da sagde Landsherren til oss / Der paa vil ieg mercke om i ere ærlige / Lader en aff eders brødre bliffue her hoss mig / oc tager nødtørfftighed for eders huss / oc farer hen / oc henter eders yngste broder hid til mig / Saa mercker ieg / at i ere icke speydere / men ærlige / Saa vil ieg oc giffue eder eders broder igen / oc i mue købsla her i landet.

Oc der de tømde deris secke / fant huer sin pendinge knude i sin seck. Oc der de saae / at det vor deris pendinge knuder / disligist deris Fader / da bleffue de forferede.

Da sagde Jacob deris fader til dem / I berøffue mig mine børn fra. Joseph er icke mere til / oc Simeon er borte / Ben Jamin ville i tage hen / Det gaar altsamen offuer mig. Ruben suarede sin fader / oc sagde / Fører ieg icke dig hannē igen / da sla baade mine sønner ihiel / Antuorde hannem ekon i min haand / ieg vil føre dig hannem igen. Hand sagde / Min søn skal icke fare hen ned met eder / thi hans broder er død / oc hand er alene bleffuen igen / oc der som hannem komme naagen wløcke til paa veyen / som i reyse hen paa / da skulde i føre mine graa haar met hiertens sorg til graffuen.

XLIII.

DEn dyre tid trengde dem fast i landet. Oc der det vor fortæret huad korn de haffde ført aff Egypten / sagde deris fader til dem / Farer hen igen och køber oss naaget at æde. Da suarede Juda hannem / oc sagde / Manden lagde oss det haardelige fore / oc sagde / I skulle icke see mit ansict / vdē eders Broder er met eder. Er det nu saa / at du sender vor Broder met oss / da ville wi fare hen / oc købe dig naaget at æde. Men vilt du icke sende hannē met oss / da fare wi icke hen ned / thi Manden sagde til oss / I skulle icke see mit ansict / vden eders Broder er met eder.

Israel sagde / Hui haffue i giort saa ilde mod mig / at i sagde Manden / at i haffde end nu en broder? De suarede / Manden spurde saa nøye om oss oc vor slect / oc sagde / Leffuer eders fader end nu? Haffue i oc end nu en broder? Da suarede wi hannem / effter som hand oss adspurde. Huorlunde kunde wi saa lige vide / at hand skulde sige / Fører eders broder hid ned met eder.

Da sagde Juda til sin fader Israel / Lad drengen fare met mig / at wi kunde gøre oss rede oc reyse / oc leffue / oc icke dø / baade wi oc du oc vore smaa børn / Jeg vil vere god for hannem / du skalt kreffue hannem aff mine hender. Der som ieg icke fører dig hannem igen / oc setter hannem for dine Øyen / da vil ieg bære skyld der fore alle mine dage / Thi der som wi icke haffde tøffuet / haffde wi allerede vel tho gonge veret her igen.

Da sagde deris fader Israel til dem / Skal det da saa endelige vere / da gører det. Oc tager aff landens beste fruct i eders secke / oc fører Mandē hen ned til skenck / naaget Balsam / oc hunnig / oc vrter / oc Myrrha / oc Dadel / oc Mandel / Tager oc andre pendinge met eder / oc de pendinge som vore komne offuen i eders secke tager oc igen met eder / maa velske der er en vildfarelse paa ferde. Tager der til eders broder / gører eder rede / oc farer hen til Manden igen. Den almectigste Gud giffue eder barmhiertighed for den Mand / at hand vil lade følge den anden eders broder oc denne Ben Jamin til bage igen met eder / Men ieg maa vere som den / sine børn ere berøffuede fra.

Jacobs Børn reysse anden gong til Egypten rc.

Saa toge de samme gaffuer / oc dubbelt pendinge met dem / oc Ben Jamin / giorde dem rede / droge i Egypten / oc ginge frem til Joseph. Da saa Joseph dem met Ben Jamin / oc sagde til sin Husfoget / Følge disse mend til huss / och slacte oc red til / thi de skulle æde met mig til middag. Oc manden giorde / som Joseph befol hannem / oc fulde Mendene i Josephs huss.

Men de fryctede dem for de bleffue indlidde i Josephs huss / oc sagde / Wi ere hid indførde for de pendinge skyld / som wi tilforn funde i vore secke / at hand kand komme oss skylden paa / oc lade en dom gaa offuer oss / at hand der met kand tage oss til sine egne træle / met vore Asne. Der fore ginge de til Josephs Husfoget / oc talede met hannem for døren / oc sagde / Min Herre / wi vore tilforn dragne her ned at købe spisning / oc der wi komme i herberet / oc oplode vore secke / see / da haffde huer sine pendinge offuen i sin seck met fuld vect / Der fore haffue wi nu ført dem

hid met oss igen. Wi haffue oc taget andrẽ pendinge met oss/ at købe spisning fore/ Men wi vide icke huo der lagde oss vore pendinge i vore Sæcke.

Da sagde hand/ Verer til freds/ frøcter inted/ eders Gud oc eders faders Gud haffuer giffuit eder it ligende fæ i eders sæcke/ ieg fick eders pẽdinge. Oc hand loed Simeon vd til dem/ oc førde dem i Josephs huss/ oc gaff dem vand/ ath de tode deris føder/ oc gaff deris asne foder. Men de redde deris gaffuer til mod at Joseph skulde komme om middagen/ Thi de haffde hørt/ at de skulde der faa mad.

Der Joseph gick nu ind i huset/ bare de hannem deris gaffuer i deris hender/ oc fulde ned paa iorden for hannem. Men hand hilsede dem venlige/ oc sagde/ Gaar det den gamle Mand eders fader vel/ som i sagde mig aff: Leffuer hand end nu: De suarede/ Det gaar din tienere vor fader vel/ oc hand leffuer end nu/ oc de neyede/ oc fulde ned for hannem.

Da oplod hand sine øyen/ oc saa sin broder Ben Jamin sin moders søn/ oc sagde/ Er det eders yngste broder/ som i sagde mig aff: Oc sagde fremdelis/ Gud vere dig naadig min Søn. Oc Joseph skyndede sig/ thi hans hierte brẽde mod hans brødre/ oc hand søcte/ huor hand kunde græde/ oc gick ind i sit kammer/ oc græd der. Oc der hand haffde toed sit ansict/ gick hand vd/ oc holt sig vel/ oc sagde/ Legger brød paa bordet.

Saa bar mand besynderlige for hannem/ oc besynderlige for dem/ och besynderlige for Egypterne/ som ode met hannem/ Fordi at Egypterne torde icke æde met Ebreerne/ thi det er dem verstyggeligt. Oc mand sette dem tuert offuer fra hannem/ den førstefødde effter sin fødsel/ oc den yngste effter sin vngdom/ der paa forundrede de andre mellem dem. Saa bar mand mad for dem/ aff hans bord/ Men Ben Jamin fick fem gonge mere end de andre/ Oc de drucke/ oc bleffue druckne met hannem.

XLIIII.

JOseph befol sin Vuffoget/ oc sagde/ Fylde disse Mend deris sæcke met spisning/ saa megit som de kunde føre/ oc læg huer sine pendinge øffuerst i hans sæck. Och læg min sølff skaal øffuerst i den yngstis sæck/ met de pendinge for kornet/ Hand giorde som Joseph sagde hannem.

Om morgenen der det bleff liust/ lode de mendene fare met deris asne. Der de vore farne aff staden/ oc icke longt komne/ sagde Joseph til sin Vuffoget/ Op/ oc forfølg de mend/ oc naar du faar fat paa dem/ da sig til dem/ Huor fore haffue i betalet got met ont: Er det icke det/ som min Herre dricker aff/ oc bruger sin spaadom met: I haffue ilde giort. Oc der hand fick fat paa dem/ da talede hand disse ord met dem.

De suarede hannem/ Hui taler min Herre saadane ord: Det vere longt fra dine tienere saadant at gøre. See/ de pendinge/ som wi funde offuen i vore sæcke/ haffue wiført til dig igen/ aff det land Canaan/ oc huorledis skulde wi da nu stiele enten sølff eller guld: Huem hun findis hoss blant dine tienere/ hand skal dø/ der til ville wi ocsaa vere min Herris tienere. Hand sagde/ Ja/ det skal saa vere/ som i haffue talet/ hoss huilcken hun findis/ hand skal vere min tienere/ mẽ i skulle vere fri.

Saa hastede de/ oc huer lagde sin sæck aff paa iorden/ och huer opløsde sin sæck. Oc hand randsagede/ oc begynte paa den største indtil den yngste/ da bleff skaalen funden i Ben Jamins sæck. Da reffue de deris klæder/ oc huer lagde paa sit asen/ oc fore i Staden igen.

Oc Juda gick met sine brødre i Josephs huss/ thi hand vor end da der/ oc de fulde ned paa iorden for hannem. Da sagde Joseph til dem/ Hui torde i det gøre: Vide i icke at saadan en mand/ som ieg er/ kunde giede til: Juda sagde/ Huad skulle wi sige min Herre/ eller huad skulle wi tale: Oc huorledis kunde wi aarsage oss: Gud haffuer fundet dine tieneris synd. Wi oc hand/ som skaalen er funden hoss/ ere mine Herris tienere. Hand sagde/ det vere longt fra mig at ieg skulde det gøre/ den mand som skaalen er funden hoss/ skal vere min tienere/ men drage i op met fred til eders fader.

Da gick Juda frem til hannem oc sagde/ Min Herre/ Lad din tienere tale it ord for dine øern/ Min Herre/ oc din vrede forhaste sig icke paa din tienere/ thi du est som Pharao. Min Herre spurde sine tienere at/ oc sagde/ Haffue i oc en fader eller broder: Da suarede wi/ Wi haffue en fader hand er gammil/ oc en vng dreng hand affled e i sin allerdom/ oc hans broder er død oc hand er ene igen effter sin moder/ oc hans fader haffuer hannem kær Da sagde du til dine tienere/ Fører hannem hid ned til mig/ ieg vil beuise hannem naade: Da suarede wi min Herre/ Drengen kand icke komme fra sin fader/ der som hand komme fra hannem/ da døde hand. Da sagde du til dine tienere/ kommer icke eders yngste broder hid met eder/ da skulle i icke see mit ansict mere.

Da fore wi hen op til din tienere/min fader / oc gaffue hannem min Herris tale til kende. Da sagde vor fader/Drager bort igen/oc køber oss naagen fetalie. Da suarede wi / Wi kunde icke fare hen ned/vden vor yngste broder er met oss/da ville wi reyse ned/Thi wi motte icke see den Mands ansict/der som vor yngste broder icke er met oss. Da sagde din tienere / min fader/ til oss/ J vide/at min hustru haffuer født mig tho/den ene gick hen vd fra mig/oc mand siger/ at hand er ihiel reffuen / oc ieg saa hannem icke siden. Der som i toge ocsaa denne fra mig / oc hannem komme naagen wløcke til / da førde i mine graa haar ned til graffuen met drøffuelse.

Gene.37.

Der som ieg komme nu hiem til din tienere/min fader/oc drengen vore icke met oss / effterdi hans siæl henger til dennis siæl/da skeer det/naar hand seer/ at drengen er icke der / ath hand døer/Saa førde da wi dine tienere/din tieneris vor faders graa haar / met hierte sorg til graffuen. Thi ieg/din tienere/vor god for drengen / til min fader/oc sagde / Fører ieg dig hannem icke igen/da vil ieg lide skyld der fore/alle mine dage. Lad der fore din tienere bliffue her /i drengens sted/at tiene min Herre/oc lad drengen fare op met sine brødre. Thi huorledis skulde ieg fare hen op til min fader / der som drengen er icke met mig : Jeg motte da see den iemmer/ som min fader skulde offuergaa.

Gene.43.

XLV.

Joseph kender sig vid sine Brødre. Act.7.

Da kunde Joseph icke lenger holde sig / for alle dem som stode omkring hannem / oc hand robte / Lader huer mand gaa vd fra mig / oc der stod icke it menniske hoss hannem/der Joseph kende sig ved sine brødre. Oc hand græd saa høyt/at Egypterne oc de i Pharaos huss hørde det/oc sagde til sine brødre/ Jeg er Joseph / leffuer min fader end nu : Oc hans brødre kunde inted suare hannem/saa forfærede bleffue de for hans ansict.

Da sagde hand til sine brødre/kommer dog hid til mig/oc de ginge til hannem/oc hand sagde / Jeg er Joseph eders broder/den i solde til Egypten. Bekumrer eder nu inted / oc tencker icke at ieg er der fore vred / at i solde mig hid ind / Thi for eders liffs skyld/ haffuer Gud sent mig hid for eder. Thi det er nu thu aar siden / at den dyre tid er i landet / oc her staa end nu fem aar igen/ vdi huilcke mand skal huercken pløye eller høste. Men Gud haffuer sent mig hid for eder/at hand vil lade eder bliffue ved paa iorden / oc frelse eders liff met en stor beredning. Oc nu haffue i icke sent mig hid / men Gud / oc Hand haffuer sæt mig til Pharaos Fader/oc til en Herre offuer alt hans huss/oc til en første offuer alt Egypti land.

Skynder eder nu oc reyser hen op til min fader/oc siger til hannem / Dette lader Joseph din søn dig sige / Gud haffuer sæt mig til en Herre offuer al Egypten / Kom her nid til mig/ tøffue icke/du skalt bo i det land Gosen/oc vere hart hoss mig / du oc dine børn/och dine børne børn/dit queg lidet oc stort / oc alt det du haffuer/ieg vil der besørge dig. Thi der staar end nu fem dyre aar til/paa det du skalt icke forderffuis met dit huss/oc alt det du haffuer. See / eders øyen see/oc min broders Ben Jamins øyen / at ieg taler mundelige met eder. Forkynder min Fader al min hærlighed i Egypten / oc alt det som i haffue seet / skynder eder oc kommer hid ned met min fader.

Saa falt hand sin broder Ben Jamin om halsen/ oc græd / oc Ben Jamin græd ocsaa om hans halss. Oc hand kyste alle sine brødre / oc græd offuer dem / Der effter talede hans brødre met hannem.

Act.7.

Oc det røctedis i Pharaos huss/ at Josephs brødre vore komne / det behagede Pharao vel oc alle hans tienere. Oc Pharao sagde til Joseph / Sig dine brødre / Gører saa / belader eders diur/farer hen/ Oc naar i komme i det land Canaan/ da tager eders fader/oc eders folck/ oc kommer til mig / ieg vil giffue eder godz i Egypti land / at i skulle æde aff det beste i landet. Oc biud dem/Gører lige saa/ Tager eder vogne aff Egypti land / til eders børn oc hustruer/ oc tager eders fader oc kommer. Oc seer icke ved for eders boskaff skyld / Thi alt det som er i Egypti land / skal vere eders.

Jacob reyser til Egypten.

Oc Israels børn giorde saa. Oc Joseph fick dem vogne som Pharao befol oc tæring paa veyen / hand gaff oc huer aff dem it par hellig dagis klæder / Men Ben Jamin gaff hand tryhundrede sølffpendinge/oc fem par hellig dagis klæder. Oc hand sende sin fader der hoss / thi Asne ladde met godz aff Egypten / oc thi Aseninder met korn / brød oc fetalie/til sin fader paa veyen. Saa forlod hand sine brødre / oc de fore bort / oc hand sagde til dem/Kiffuis icke paa veyen.

Saa droge de hen op aff Egypten oc komme i det Land Canaan til deris fader Jacob/oc forkyndede hannem / oc sagde / Joseph leffuer end nu / oc er en Herre offuer alt Egypti land.

Men

Men hans hierte tenckte longt anderledis/thi hand trode dem icke. Da sagde de hannem alle Josephs ord/som hand haffde sagd til dem. Oc der hand saa vognene/som Joseph haffde sent hannem at fare did met/ bleff Jacobs deris faders aand leffuendis. Oc Jsrael sagde / Det er mig nock at min søn Joseph leffuer end nu/ Jeg vil hen oc see hannem før ieg døer.

XLVI.

SAa drog Jsrael bort met alt det hand haffde. Och der hand kom til Bersaba/ offrede hand sin faders Jsaacs Gud offer. Oc Gud sagde til hannē om natten i en syn/ Jacob/ Jacob/ Hand sagde / Her er ieg. Oc hand sagde / Jeg er Gud/ din faders Gud / Frøcte dig icke at drage ned til Egypten / Thi der vil ieg gøre dig til it stort folck. Jeg vil fare nid met dig i Egypten/ oc ieg vil føre dig hid op igen / Oc Joseph skal legge sine hender paa dine øyen.

Saa giorde Jacob sig rede fra Bersaba / oc Jsraels børn førde deris fader Jacob met deris smaa børn oc hustruer paa vognene som Pharao haffde sent at føre dem paa. Oc de toge deris fæ oc bohaffue/som de haffde forhuerffuet i det land Canaan / oc komme saa til Egypten/ Jacob oc al hans Sæd met hannem/ hans Sønner oc hans Sønners sønner met hannem / hans Døtter oc hans børne døtter / oc al hans Sæd / førde hand met sig til Egypten.

Jacobs Slect.

Disse ere Jsraels Børns naffn/ som komme i Egypten/ Jacob oc hans sønner. Rubē Jacobs første fødde søn. Rubens børn/ Hanoch/ Pallu/ Hezron oc Charmi. Simeons børn/ Jemuel/ Jamin/ Ohad/ Jachin/ Zohar oc Saul den Cananeiske quindis søn. Leui børn / Gerson/ Cahath oc Merari. Juda børn/ Ger/ Onan / Sela/ Perez oc Serah. Men Ger oc Onan vore døde i det land Canaan. Men Perez børn / Hezron oc Hamul. Jsaschars børn / Thola/ Phua/ Job oc Semrom. Sebulons børn/ Sered/ Elon oc Jahleel. Disse ere børn aff Lea/ som hun fødde Jacob i Mesopotamia / met sin daatter Dina/ de gøre alle sammen met sønner och døtter tre oc tredue Siæle.

Gene. 38.

Aff Lea 33. børn.

Gads børn/ Ziphion/ Haggi/ Suni/ Ezbon/ Eri/ Arodi oc Areli. Assers børn / Jemna/ Jesua/ Jesui/ Bria oc Serah deris søster. Men Bria børn / Heber oc Malchiel . Disse ere de børn aff Silpa/ som Laban gaff sin daatter Lea/ oc hun fødde Jacob seyten siæle.

Aff Silpa 16. børn.

Rachels Jacobs hustruis børn/ Joseph oc Ben Jamin. Oc Joseph affl ede i Egypti land Manasse oc Ephraim/ som Asnath Potiphers daatter/ prestens i On/ fødde hānem. Ben Jamins børn/ Bela/ Becher/ Asbel/ Gera/ Naaman/ Ehi/ Ros/ Mupim/ Hupim oc Ard. Disse ere de børn aff Rachel/ som hun fødde Jacob / alle sammen fiorten Siæle.

Aff Rachel 14. børn.

Dans børn/ Husim. Nephthali børn/ Jahzeel/ Guni/ Jezer oc Sillem. Disse ere børn aff Bilha som Labā gaff sin daatter Rachel/ oc fødde Jacob disse siu Siæle. Alle Siæle som komme met Jacob i Egypten/ oc vore komne aff hans lender (vndertagne hans sønners hustruer) ere alle tilsammen sex oc trysinds tiue Siæle. Men Josephs børn som ere fødde i Egypten/ vore tho Siæle / Saa at alle Siæle aff Jacobs huss som komme i Egypten / vore halffierdesinds tiue.

Aff Bilha 7. børn.

Oc hand sende Juda faare sig hen til Joseph / at hand skulde vise hannem til Gosen/ och de komme ind i Gosen land. Da loed Joseph spende for sin vogen/ oc drog hen op til Gosen/ at møde sin fader Jsrael/ Oc der hand saa hannem / fald hand om hans halss/ oc græd lenge om hans halss. Da sagde Jsrael til Joseph/ Jeg vil nu gerne dø/ men ieg haffuer seet dit ansict/ ath du end nu leffuer.

Joseph sagde til sine brødre oc til sin faders huss / Jeg vil reyse hen op/ oc giffue Pharao til kēde/ oc sige til hannem/ Mine brødre oc min faders huss er kommet til mig aff det land Canaan/ oc ere Fæ hyrder/ Thi det er folck som omgaass met fæ/ Deris queg smaat oc stort/ oc alt det de haffue/ haffue deført met dem. Naar Pharao kalder nu eder oc siger / Huad er eders næring: Da skulle i sige/ Dine tienere ere folck som omgaas met queg/ fra vor vngdom indtil nu/ baade wi oc vore forfedre/ Paa det/ i mue bo i det land Gosen/ Thi Egypterne haffue verstyggelighed til Fæ hyrder.

XLVII.

DA kom Joseph oc talede til Pharao/ oc sagde/ Min fader/ oc mine brødre/ deris queg smaat oc stort/ oc alt det de haffue / ere komne aff det land Canaan/ Oc see/ de ere i Gosen land. Oc hand tog fem aff sine yngste brødre/ oc skickede dem ind for Pharao. Da sagde Pharao til hans brødre/ huad er eders næring: De suarede/ Dine tienere ere Fæ hyrder/ wi oc vore forfedre.

Acto. 7.

Oc de sagde fremdelis til Pharao/ Wi ere komne at bo hoss eder/ Thi dine Tienere haffue ingen føde til deris queg/ saa suarlige trenger dyr tid det land Canaan / Saa lad dog nu dine tienere bo i Gosen land. Pharao sagde til Joseph / Det er din fader/ oc dine brødre/ som ere komne til dig/ Egypti land staar aabet for dig/ Lad dem bo paa den beste sted i landet/ lad dem bo i Gosen land. Oc der som du vest duelige mend vere blant dem/ da sæt dem offuer mit Fæ.

Joseph ledde oc sin fader Jacob ind/ oc skickede hannem for Pharao. Oc Jacob velsignede Pharao. Men Pharao spurde Jacob ath/ Huor gammil est du: Jacob sagde til Pharao/ Min elendigheds tid er hundrede oc tredive aar/ ringe oc ond er min liffs tid/ oc kommer icke vid mine forfedris tid i deris elendighed / Saa velsignede Jacob Pharao/ oc gick vd fra hannem.

Men Joseph skickede sin fader oc sine brødre bolige/ oc gaff dem en eyedom i Egypti land paa den beste sted i landet/ som vor i det land Raemses/ som Pharao befol. Oc hand besørgede sin fader oc sine brødre/ oc alt hans faders huss/ effter som huer haffde børn til.

Der vor icke brød i alle land/ Thi den dyre tid vor megit suar/ saa at det land Egypten oc Canaan forsmectede for den dyre tid. Oc Joseph saffnede alle pendinge til sammen som fundis i Egypten oc Canaan/ for det Korn som de købte/ oc hand førde alle de pēdinge i Pharaos huss.

Der dem fattedis nu pendinge i det land Egypten oc Canaan/ komme alle Egypterne til Joseph/ oc sagde/ Fli oss brød / Hui lader du oss dø for dig/ fordi/ at wi haffue icke pendinge: Joseph sagde/ Flir hid eders queg/ saa vil ieg giffue eder for queget/ effter di/ i haffue icke pēdinge. Saa førde de Joseph deris queg/ oc hand gaff dem brød for deris heste/ faar/ øxen oc asne. Saa halp hand dem met brød det aar om/ for alt deris queg.

Der det aar haffde ende/ Komme de det andet aar til hannem/ oc sagde til hannem / Wi ville icke dølie det for vor Herre/ at icke alene pēdinge/ men ocsaa queget er borte / til vor Herre/ oc wi haffue intet mere igen til vor Herre/ vden vore legeme / oc vore agre. Hui vilt du lade oss dø/ oc vore agre ligge øde: Kiøb oss oc vor iord for brød/ at wi met vort liff oc land/ bliffue Pharaos egne/ Giff oss sæd/ at wi mue leffue/ oc icke dø/ oc at marcken icke bliffuer øde.

Saa købte Joseph gantske Egypten til Pharao / Thi de Egypter solde huer sine agre/ fordi at den dyre tid kom saa suar offuer dem / oc der met bleff landet Pharaos eget. Oc hand vddelde folcket i Stæderne/ fra den ene ende til den anden i Egypten.

Dog Presternis iord vndertagen/ den købte hand icke/ Thi Pharao haffde forskickit Presterne/ huor aff de skulde nære dem/ oc vor beneffnd / det som hand haffde giffuit dem/ der fore trengdis de icke til at selle deris agre.

Da sagde Joseph til folcket/ See/ ieg haffuer i dag købt eder oc eders agre Pharao til eyedom/ See/ der haffue i korn at saa i iorden/ Oc aff kornet skulle i giffue Pharao den Femte part/ de fire parte skulle i beholde/ til at saa i iordē/ til eders kaast/ oc for eders huss oc børn. De sagde/ Lad oss ekon leffue oc finde naade for dig vor Herre/ wi ville gerne vere Pharaos egne met vore liff. Saa skickede Joseph dem en low indtil paa dēne dag/ offuer alt Egypti land at huer mand skal giffue Pharao den Femte part/ Vndertagen Presternis iord som icke kom vnder Pharao.

Lowen om den femte part.

Saa bleff Israel boendis i Egypten/ i det land Gosen/ oc haffde det inde/ oc voxte oc formeredis meget. Oc Jacob leffde søtten aar i Egypti land / At hans gantske alder vor hundrede oc siw oc fyritiue aar.

Jacobs alder 147. aar.

Der nu tiden kom/ at Israel skulde dø/ kallede hand sin søn Joseph/ oc sagde til hannem/ Haffuer ieg fundet naade for dig/ da læg din haand vnder mine Lender/ at du vilt beuise kærlighed oc troskaff met mig/ och icke begraffue mig i Egypten/ Men ieg vil ligge hoss mine Forfedre/ oc du skalt føre mig aff Egypten/ oc iorde mig i deris graff. Hand sagde / Jeg vil gøre som du haffuer sagt/ Men hand sagde/ Saa suer mig der paa/ Oc hand soer hannem / Saa neyde Israel sig paa sengen til hoffuet gærden.

Gene. 23.

Ebre. 11.

XLVIII.

Gene. 35.

DEr effter bleff det sagt til Joseph/ See/ din Fader er siug/ Da tog hand baade sine sønner Manasse oc Ephraim met sig. Da bleff det giffuit Jacob til kende/ See/ din søn Joseph kommer til dig/ Saa giorde Israel sig sterck/ oc sette sig op i sengen / oc sagde til Joseph.

Den almectigste Gud obenbarede sig for mig i Lus vti det land Canaan/ oc velsignede mig/ oc sagde til mig/ See/ Jeg vil lade dig voxe oc formeris/ oc gøre dig til en hob folck/ oc ieg vil giffue din Sæd effter dig dette Land til eyedom euindelige. Saa skulle nu dine tho sønner Manasse oc Ephraim/ som dig ere fødde i Egypti land/

før ieg

før ieg kom hid ind til dig/ vere mine/ lige som Ruben oc Simeon. Men de som du affler effter dem/ skulle vere dine oc kallis dine/ som deris brødre i deris arffue del.

Oc der ieg kom aff Mesopotamia/ døde Rachel for mig i det land Canaan/ paa veyen/ som ieg vor en halff fierding veyes nær Ephrath/ oc ieg begroff hende der samme sted paa veyen til Ephrath/ som nu kaldis Bethlehem.

Rachel. Gene. 35.

Oc Jsrael saa Josephs sønner/ oc sagde/ Huo ere de: Joseph suarede sin fader/ Det ere mine Sønner/ som Gud haffuer her giffuit mig. Hand sagde/ Leed dem hid til mig/ at ieg vel signer dem/ thi Jsraels øyen vore dumme aff alder/ oc hand kunde icke vel see/ Oc hand lidde dem til hannem/ Oc hand kyste dem oc tog dem i faffn/ oc sagde til Joseph/ See/ Jeg haffuer seet dit ansict/ huilcket ieg haffde icke tenckt/ oc see/ Gud haffuer ocsaa ladit mig see din Sæd. Saa tog Joseph dem aff hans skød/ oc neyde sig til iorden/ mod hans ansict.

Saa tog Joseph dem baade/ Ephraim/ ved sin høyre haand/ mod Jsraels venstre haand/ oc Manasse ved sin venstre haand mod Jsraels høyre haand/ oc lidde dem til hannem. Saa racte Jsrael sin høyre haand vd/ oc lagde hende paa Ephraims hoffuit som vor yngst/ oc sin venstre haand paa Manasses hoffuit oc giorde viderlige saa met sine hender/ thi Manasse vor den første fødde. Oc hand velsignede Joseph/ oc sagde/ Gud/ for huilcken mine forfedre Abraham oc Jsaac vandrede/ Gud/ som haffuer forseet mig/ min liffs tid/ indtil denne dag/ **Den Engil som mig haffuer frelst fra alt ont**/ Hand velsigne disse drenge/ at de mue kaldis effter mit naffn/ oc effter mine forfedris/ Abrahams oc Jsaacs naffn/ oc at de mue voxe/ oc bliffue mange paa iorden.

Ebre. 11.

Christus mittendus deus esse, hic significatur.

Der Joseph saa/ at hans fader lagde den høyre haand paa Ephraims hoffuit/ da mishagede det hannem/ oc hand tog om sin faders haand/ oc vilde vent hende fra Ephraims hoffuit paa Manasses hoffuit. Oc sagde til hannem/ Jcke saa/ min fader/ denne er den første fødde/ Læg din høyre haand paa hans hoffuit. Men hans fader nectede det/ oc sagde/ Jeg ved det vel/ min Søn/ ieg ved det vel. Denne skal oc bliffue til it folck/ oc vorde mangfoldig/ Men hans yngste broder skal bliffue større end hand/ oc hans Sæd skal vorde it stort Folck. Saa velsignede hand dem samme dag/ oc sagde/ Huo som vil velsigne naagen i Jsrael/ hand skal sige/ Gud sette dig lige som Ephraim oc Manasse/ oc sette saa Ephraim for Manasse.

Ioan. 4. Gene. 34.

Oc Jsrael sagde til Joseph/ See/ Jeg døer/ oc Gud skal vere met eder/ oc føre eder i eders federne Land igen. Jeg haffuer giffuit dig it stycke Land vden dine brødre/ huilckit ieg tog aff de Amoriters haand met mit suerd oc bue.

(Stycke) kaldis paa Ebraiske/ Sichem/ oc den samme stad meen hand her.

XLIX.

Jacob kallede sine Sønner for sig/ oc sagde/ Forsamler eder/ at ieg kand forkynde huad eder skal vederfaris i de tilkommendis tider. Kommer til hobe/ oc hører til i Jacobs børn/ oc hører eder fader Jsrael.

Gene. 29.

Ruben min første søn/ Du est min krafft/ oc min første mact/ den ypperste i Offer/ oc den ypperste i Riget. Hand foer letferdig bort/ som vand/ Du skalt icke vere den Offuerste/ thi du opstigede i din Faders leye/ der besmittede du min Seng met samme opstigelse.

Gene. 35. Gene. 34.

De brødre Simeon oc Leui/ Deris suerd ere mordiske vaaben. Min Siæl skal icke komme i deris Raad/ oc min ære skal icke vere i deris Kircke/ thi de myrde Manden i deris vrede/ oc i deris egenuillighed haffue de forderffuit Oxen. Forbandet vere deris vrede/ at hun er saa streng/ oc deris hastighed/ at hun er saa haard/ Jeg vil dele dem i Jacob/ oc atspre dem i Jsrael.

Juda/ Du est den/ Dig skulle dine Brødre loffue/ Din haand skal vere paa dine fienders halss/ For dig skulle din faders børn neye sig. Juda er en vng Løwe/ Du est høyt kommen min Søn/ ved stor Seyer/ Hand haffuer nedbøyd/ oc lagd sig som en Løwe/ oc som en Løwinde/ Huo vil opsette sig mod hannem:

Den Kongelige Spire skal icke bortuendis fra Juda/ oc ey Læremesteren fra hans føder/ før den Stercke kommer/ Oc Folckene skulle tilhenge hannem/ Hand skal binde sin Fole til Vintræet/ oc sin Asenindis søn til den ædele Vinquist/ Hand skal to sine Klæder i Vin/ oc sin Kaabe i vindrue blod. Hans øyen ere rødere end Vin/ oc hans tender huidere end Milck.

Sebulon skal bo hoss Haffnen ved Haffuit/ oc der som Skibene læggis i haffn/ oc recke til Sidon.

Jsaschar skal vere it been Asen/oc leyre sig mellem Landemerckene/oc hand saa at huile er god/oc at landet er løstigt/Hand haffuer bøyd sine skuldrer til byrden/oc er bleffuen en skatskyldig Tienere.

Judi.12.

Dan skal vere Dommere offuer sit Folck/som en anden slect vti Jsrael. Dan skal bliffue en Hugorm paa veyen/oc en Øgle paa stien/som bider hesten i hælen / at Reyseneren falder til bage. HERRE ieg bier effter din Salighed.

Jos.1.

Gad beuebnet/skal føre Stridzhærren frem/oc til bage igen.

Aff Asser kommer det fede brød/oc hand skal gøre Kongerne til vilie.

Jud.5.

Nephthali er en snar Hiort / oc giffuer løstelig tale.

Joseph skal voxe/Hand skal voxe/som en springe kilde/ Døtterne gaa frem i Regementet. Oc alligeuel at skytterne fortørnis/oc stride mod hannem/oc forfølge hannem / saa bliffuer hans Bue dog fast/oc hans henders Arme stercke/ved den mectigis hender i Jacob/ Aff hannem ere komne Hyrder oc Stene i Jsrael. Aff din faders Gud est du hulpen / oc velsignit aff den Allermectigste/met velsignilse offuen aff Himmelen / met velsignilse aff dybhed som her vnder ligger/met velsignilse i brystene oc liffuene. Din faders velsignilser/gaa stercke end mine foreldris velsignelser(effter som de ypperste i verden kunde ønske)oc de skulle komme paa Josephs hoffuit /oc paa Nasarenis Jsse blant hans brødre.

Jud.20.

Ben Jamin er en glubende Vlff/om morgenen skal hand æde Roff/men om afftenen skal hand vddele Roffuit.

Disse ere de tolff Jsraels Slecter/ oc dette er det som deris Fader talede met dem/der hand velsignede dem/huer met en besynderlig velsignelse.

Gene.23.

Oc hand befol dem/oc sagde til dem / Jeg bliffuer samlet til mit Folck / Begraffuer mig hoss mine Forfedre / i den Hule paa Ephrons Hethiters ager/i den dubbelte Hule som ligger mod Mamre/i det land Canaan/huilcken Abraham købte met ageren / aff Ephron Hethiter til arffue begraffuelse. Der haffue de begraffuit Abraham oc hans hustru Sara. Der haffue de oc begraffuit Jsaac oc Rebecka hans hustru. Der samme sted haffuer ieg ocsaa begraffuit Lea/i den ager oc i den Hule/som er købt aff Heths børn.

Der Jacob haffde giort ende paa disse bud til sine Børn / lagde hand sine Fødder sammen paa sengen oc vdgaff sin aand / oc bleff samlet til sit Folck. Da falt Joseph offuer sin Faders ansict/oc græd offuer hannem/oc kyste hannem.

L.

OC Joseph befol sine Tienere som vore Læger / at de skulde salffue hans Fader / Saa salffuede Lægerne Jsrael i fyritiue dage / Thi mand pleyde saa lenge ath salffue/Oc Egypterne begræde hannem i halffierdesinds tiue dage.

Der græde dagene vore nu vde/ talede Joseph met Pharaos Tienere / oc sagde/Haffuer ieg fundet naade hoss eder/da taler met Pharao/oc siger / Min fader tog en Eed aff mig/oc sagde/See/ieg døer/ Jorde mig i min egen Graff/ som ieg loed graffue mig i det land Canaan. Saa vil ieg nu fare op / oc begraffue min Fader/oc komme igen. Pharao sagde / Far hen op/oc iorde din Fader / som du haffuer soret hannem.

Saa foer Joseph hen op/at iorde sin Fader/oc alle Pharaos tienere/ oc alle Eldste i hans huss/oc alle de Eldste aff Egypti land/fore met hannem. Der til alle aff Josephs huss / oc hans brødre/oc hans Faders folck/Alene deris børn / faar oc fæ lode de bliffue til bage i Gosen land. Der droge oc Vogne oc Reysener op met hannem/saa at de vore en megit stor Hær.

Der de komme nu til den Lade Atad/som ligger paa hin side Jordan/der hulde de en saare stor oc bitter Klage/oc hand sørgede for sin fader siw dage. Oc der folcket i landet/Cananiterne/saae den graad/ hoss den lade Atad/sagde de/De Egypter holde der stor Klage/Der aff kaldis samme sted/som ligger paa hin side Jordan/Egypternis klage.

Jacob begraffuis i det land Canaan.

Saa giorde hans børn som hand haffde befalet dem/oc førde hannem i det land Canaan oc iorede hannem i den dubbelte hule/paa den ager som Abraham haffde købt/ met ageren/til arffue begraffuelse/aff Ephron Hethiter tuert offuer fra Mamre. Der de haffde nu begraffuit hannem/foer Joseph til bage igen til Egypten met sine Brødre/oc met alle dem som vore dragne hen op met hannem/at iorde hans Fader.

Men Josephs Brødre frøctede dem/der deris Fader vor død/ oc sagde/ Joseph taat vere oss vred/oc betale oss alt det onde/som wi haffue giort hannem. Der fore lode de hannem sige/ Din fader befol før hand døde/oc sagde/Saa skulle i sige til Joseph/Kære/ forlad dine Brødre

deris

deris misgerning oc deris synd/at de haffue giort saa ilde mod dig. Kære/ saa forlad nu oss din Faders Guds tienere den misgerning/Da græd Joseph / der de talede dette met hannem. Oc hans Brødre ginge hen/oc fulde ned for hannem/oc sagde/ See/Wi ere dine Tienere. Joseph sagde til dem/ Frøcter icke/Thi ieg er vnder Gud. J tenckte at gøre ilde mod mig / men Gud tenckte at gøre det got/i det hand giorde som nu klarlige gaar for sig/at beholde meget folck ved liffuit. Saa frøcter nu inted/ Jeg vil besørge eder oc eders børn/Saa trøstede hand dem/oc talede venlige met dem.

Saa bode Joseph i Egypten met sin faders huss / oc leffde hundrede och thi aar. Oc saa Ephraims børn indtil den tredie led. Desligest Manasses søns / Machirs børn/afflede och børn paa Josephs skød.

Josephs alder 110. aar.

Oc Joseph sagde til sine Brødre/Jeg døer/oc Gud skal besøge eder/ oc føre eder aff dette Land/ind i det Land/som hand haffuer soret Abraham/ Isaac oc Jacob. Der fore tog hand en Eed aff Israels børn / oc sagde / Naar Gud besøger eder / da fører mine Been her fra.

Ebre. 11.

Saa døde Joseph/der hand vor hundrede oc thi aar gammil/Oc de salffuede hannem / oc lagde hannem i en kiste i Egypten.

Ende paa Mose Første Bog.

Exodus Mose Anden Bog.

I.

DIsse ere Israels Børns Naffn / som komme ind i Egypten met Jacob / huer med sit huss. Ruben/Simeon/Leui/Juda/Isaschar/Sebulon/Ben Jamin/Dan/Nephthali/Gad/oc Asser. Oc alle Siæle som vaare komne aff Jacobs lender/ de vaare halffierdesins tiue. Men Joseph vaar tilforn i Egypten. Der nu Joseph vaar død/oc alle hans Brødre / oc alle de som leffuede i den tid/ da voxte Israels børn/oc afflede børn oc formerede dem oc bleffue gantske mange/ at landet bleff fult aff dem.

Jacobs sønner /som droge ind i Egyptē. Gene. 46.

Act. 7.

Da kom der en ny Konge i Egypten / hand viste inted aff Joseph. Oc sagde til sit folck/See/disse Israels børn oc folck ere mange/ oc flere end wi / Nu vel/wi ville ødelegge dem met liste/at de skulle icke bliffue saa mange / Thi der som en krig begyntes/ motte de oc giffue dem til vaare fiende oc krige mod oss/ oc drage hen aff Landet.

Act. 7.

Saa sette mand Plagge fogeder offuer dem/som skulde tuinge dem / met suar Trældom/ thi mand bygde da Pharao Pithon/ oc Raemses stæder/at legge hans Rēte vdi. Mē dissmere de plagede folket/dissmere voxte oc formeredis de/oc vdbreddis/Oc de hulde Israels børn verstyggelige. Oc Egypterne tuingde Israels børn wbarmhiertelige met trældom oc giorde dem deris leffned kedsommeligt/met suart arbeyde/ i Leer oc Tegel/oc met alle honde trældom paa marcken/oc met alle honde arbeyde som de lagde dem wbarmhiertelige paa.

Psal. 105. Act. 7.

Oc Kongen aff Egypten sagde til de Ebreiske Jordemodre / den ene hed Sephora / och den anden hed Phua. Naar i hielpe de Ebreiske quinder/oc see paa stolen/at det er en Søn/ saa dræber hannem/Men er det en Daatter / da lader hende leffue. Men Jordemoderne frøctede Gud / oc giorde icke som Kongen aff Egypten haffde befalet/men de lode Børnene leffue. Da kallede Kongen aff Egypten Jordemoderne/oc sagde til dem / Hui giøre i det/at i lade Børnene leffue: Jordemoderne suarede Pharao / De Ebreiske quinder ere icke som disse Egyptiske/ thi de ere haarde quinder/oc før end Jordemoderē kommer til dem da haffue de født. Der faare giorde

Sap. 16. Pharao befaler/ at mand skal ihiel sla alle Drengbørn som fødis iblant Ebreer.

giorde Gud vel mod Jordemoderne/oc folket formerede sig / oc bleffue saare mange. Oc effterdi at Jordemoderne frøctede Gud/da bygde hand dem huss.

Saa bød Pharao alt sit Folk/ oc sagde / Kaster alle Sønner i Floden som fødis / oc lader alle Døtter leffue.

II.

Mose fødis. Exo. 6. Sap. 18. Act. 7. Ebre. 11.

DEr gick en Mand aff Leui huss / bort oc tog en aff Leui døtter/oc Quinden vndfick / oc fødde en søn / oc der hun saa at det vaar it deyligt Barn / skiulte hun hannem i tre maanede. Men der hun kunde icke lenger skiule hannem/ giorde hun en lidē kiste aff Rør/oc klinede den met leer oc Beg/oc lagde Barnet der vdi / oc lagde hannem i seffuet / vd met brædden paa floden. Men hans søster stod langt fra / at hun kunde see / huorledis det vilde gaa hannem.

Act. 7. Ebre. 11.

Oc Pharaos daatter gick ned at hun vilde bade i Floden /oc hendis Jomffruer ginge paa brædden ved floden. Der hun saa Kisten i seffuet/sende hun sin Pige bort / oc lod den hente / oc der hun loed den op/saa hun Barnet/oc see Barnet græd/da ynckedis hun offuer det / oc sagde/ Det er it aff de Ebreiske børn.

Da sagde hans Søster til Pharaos daatter/Skal ieg gaa bort oc hente en aff de Ebreiske quinder som haffuer di/at hun kand fostre Barnet op. Pharaos daatter sagde til hende/ Gack hen. Jomfruen gick hen oc kallede Barnens moder. Da sagde Pharaos daatter til hende/Tag dette Barn hen/oc fostre mig det op/ Jeg vil løne dig. Saa tog quinden Barnet oc fostrede det op. Oc der Barnet bleff stort/ledde hun det til Pharaos daatter/oc hun holt hānem for sin søn/ oc kallede hannem Mose/ Thi hun sagde / Jeg haffuer taget hannem aff vandet.

Masa kaldis tagen / der aff Mose / for hand togs aff vandit. Act. 7.

Den tid Mose bleff stor / gick hand vd til sine Brødre / och saa deris Trældom /och hand bleff var / ath en Egypter slo hans broder som vor en aff de Ebreer. Da saa hand sig alle vegne om kring/oc der hand saa at der vor ingen hoss/slo hand den Egypter ihiel / oc skiulte hannem i sanden. Oc en anden dag gick hand vd igen /oc saa to Ebreiske mend trættis tilsammen / Da sagde hand til den der giorde wræt/Hui slar du din Neste: Hand sagde/ Huo haffuer sæt dig til en øffuerste eller dommere offuer oss: Vilt du och sla mig ihiel som du slost den Egypter ihiel: Da frøctede Mose oc sagde/Huorledis er det bleffuit obenbaret: Oc det kom for Pharao/saa søgte hand effter Mose/at hand kunde sla hannem ihiel. Men Mose flyde for Pharao / oc holt sig i det land Madian/ oc bode hoss en Brønd.

Mose flyde for Pharao.

Oc der vor en Prest i Madian / som hagde siw Døtter / de komme did at drage vand op/ oc fyllede Renderne at vande deris Faders faar. Da komme Hyrderne oc støtte dem der fra. Men Mose stod op oc halp dem oc vandede deris Faar. Oc der de komme hiem til deris fader Reguel/sagde hand/Hui komme i saa snart igen i dag: De sagde/ En Egyptiske mand fride oss fra Hyrderne/oc drog vand op for oss oc vandede faarene. Hand sagde til sine døtter / Huor er hand: Hui lode i den Mand gaa bort/oc bøde hannem icke ind at æde met oss:

Zephora Mose hustru. Gersom kaldis en fremmed eller vdlending. Nō est in Hebræo. Elieser kaldis Gud min hielpere.

Oc Mose samtyckte at bliffue hoss den Mand/saa gaff hand Mose sin daatter Zephora/ hun fødde hannem en Søn/den kallede hand Gersom/ Thi hand sagde/ Jeg er vorden en vdlending i fremmede land (Oc hun fødde end en Søn/ den kallede hand Elieser/oc sagde/Min faders Gud er min Hielpere/ oc hand frelste mig aff Pharaos haand.)

Men lang tid der effter døde Kongen aff Egipten. Oc Jsraels børn suckede offuer deris trældom / oc robte / oc deris rob offuer deris arbeyde kom op for Gud. Och Gud hørde deris ynckelige klagemaal/oc tēckte paa sin Pact met Abraham Jsaac oc Jacob/ oc hand saa til dem/ oc tog sig dem til.

III.

Act. 7.

DE Mose voctede Jethro sin Suogers Faar / den Prestis i Madian / oc dreff Faarene bag hen i ørcken / oc kom til Guds bierg Horeb.

Oc HERRENS Engel obenbaredis for hannem i en gloendis Lue/aff en Busk / oc hand saa at Busken brende i ild oc bleff dog icke fortæret/ Da sagde hand/ Jeg vil der hen/oc besee den store Syn / hui Busken icke brendis op. Der HERREN saa at hand gick hen at see / da robte Gud til hannem aff Busken oc sagde/Mose/Mose. Hand suarede/her er ieg. Hand sagde/

Gack

Gack icke nermer hid/drag dine ſko aff dine Føder/Thi den Sted ſom du ſtaar paa/ er en hellig Jord. Hand ſagde fremdelis/ **Jeg er din Faders Gud/Abrahams Gud/Jſaacs Gud/oc Jacobs Gud.** Moſe ſkiulte ſit anſict/ thi hand torde icke ſee paa Gud.

Matth. 22. Mar. 12. Luc. 20. Ebre. 11.

Da ſagde HERREN/Jeg haffuer ſeet mit Folckis Elendighed i Egypten/oc hørt deris ſkrig / offuer dem ſom træler dem / Jeg ved deris ſorg/oc er nedfaren at redde dem aff Egypternis haand/oc vdføre dem aff dette Land / ind i it got oc viit Land i it land ſom flyder met milck oc hunnig /til den ſted/ſom Cananiter/Hetiter/Amoriter/Phereſiter/Heuiter oc Jebuſiter bo vdi. Effterdi at Jſraels børns rob er nu kommet for mig / oc ieg haffuer ſeet deris trældom/met huilken Egypterne trenge dem/Saa gack nu hen/ Jeg vil ſende dig til Pharao/ at du ſkalt føre mit folck Jſraels børn aff Egypten.

Act. 7.

Moſe ſagde til Gud / Huo er ieg/at ieg ſkulde gaa til Pharao/oc vdføre Jſraels børn aff Egypten? Hand ſagde/ Jeg vil vere met dig. Oc dette ſkal vere dig it Tegen/at ieg haffuer vdſent dig/Naar du haffuer ført mit Folck aff Egyptē/da ſkulle i gøre Gud offer paa dette Bierg. Moſe ſagde til Gud/See/naar ieg kommer til Jſraels børn/oc ſiger til dem/Eders forfædres Gud haffuer ſent mig til eder/oc de ſige da til mig/Huad heder hans Naffn? Huad ſkal ieg da ſuare dem? Gud ſagde til Moſe/**Jeg ſkal vere den ieg ſkal vere.** Oc ſagde/ Saa ſkalt du ſige til Jſraels børn/**Jeg ſkal vere/hand haffuer ſent mig til eder.**

Oc Gud ſagde ydermere til Moſe/ Saa ſkalt du ſige til Jſraels børn / HERREN eders forfedres Gud Abrahams Gud/ Jſaacs Gud/oc Jacobs Gud/ſende mig til eder/Dette er mit Naffn euindelige/ der ved ſkal mand neffne mig til euig tid. Der fore gack nu hen / oc forſamle de Eldſte aff Jſrael/oc ſig til dem/HERREN eders forfeders Gud/Abrahams/ Jſaacs Gud / oc Jacobs Gud haffuer obenbaret ſig for mig oc ſagt/ Jeg haffuer beſøgt eder/ oc ſeet huad eder er vederfaret i Egypten/oc haffuer ſagt/ Jeg vil vdføre eder aff den Egyptiſke Elendighed / ind i Cananiters / Hetiters / Amoriters / Phereſiters / Heuiters/oc Jebuſiters land/ J det Land ſom flyder milk oc hunnig vdi.

Oc naar de høre din røſt / da ſkalt du oc de Eldſte aff Jſrael / gaa hen ind til Kongen aff Egypten/oc ſige til hannem/Herren Ebreernis Gud / haffuer kaldet oſſ / Saa lad oſſ nu gaa hen tre dagis reyſe i Ørken/at wi mue offre til HERREN vor Gud. Men ieg ved at Kongen aff Egypten ſkal icke lade eder fare / vden ved en veldig Haand. Thi ieg ſkal vdræcke min haand / oc ſla Egypten met alle honde vnderlige ting / ſom ieg vil gøre der inde / Siden ſkal hand lade eder fare.

Oc ieg vil giffue dette Folck naade hoſſ Egypterne/ at i ſkulle icke fare tomhēdede fra dem/ naar i reyſe aff landet/Men huer Quinde ſkal læne aff ſin naberſke/oc aff den hun er i huſe met/ Sølff kar/Guld kar/oc klæder/dem ſkulle i legge paa eders Sønner oc Døtter oc ſkilie Egypterne der ved.

Exo. 11. 12.

IIII.

MOſe ſuarede oc ſagde/See/De tro mig icke/oc lyde icke heller min røſt/men de ſkulle ſige/HERREN haffuer icke obenbaret ſig for dig. HERREN ſagde til hannem/Huad er det du haffuer i din haand? Hand ſagde/En Kæp. Hand ſagde/Kaſt hannem fra dig paa iorden/ oc hand kaſte hannem fra ſig/ ſaa bleff hand til en hugorm/oc Moſe flyde for hannem. Da ſagde HERREN til hannem / Vdræck din haand oc grib hannem om halen/ Saa racte hand wd/oc holt hannē / oc hand bleff til en Kæp i hans haand. Der fore ſkulle de tro/at HERREN deris faders Gud/Abrahams Gud/Jſaacs Gud/oc Jacobs Gud haffuer obenbaret ſig for dig.

Oc HERREN ſagde ydermere til hannem/Stick din haand i din barm/oc hand ſtack hēde i ſin barm/oc drog hende wd igen/See/da vor hun ſpedalſk lige ſom ſne. Oc hand ſagde/ Stick hende i din barm igen/ oc hand ſtack hende atter i barmen/oc drog hende wd igen/ See/ da vor hun atter lige ſom det andet hans kød. Der ſom de nw icke ville tro dig/eller høre din røſt vid it Tegen / da ſkulle de dog tro din røſt vid det andet tegen.

Men der ſom de icke tro diſſe tuende Tegē/oc ey lyde din røſt/da tag Vand aff Floden/oc øſ det paa tiurt land/ſaa ſkal det vand ſom dw togſt aff floden/bliffue til Blod paa det tørre land.

Da ſagde Moſe til HERREN/ Ah min HERRE/ Jeg haffuer icke her til dags veret veltalende/ ſiden den tid dw talede met din tienere/Thi ieg haffuer it ſuart Maal/ oc en ſuar Tunge. HERREN ſagde til hannem/Huo haffuer ſkabt Menniſkens mund? Eller huo haffuer

Moſe maal oc tunge.

huo haffuer giort Dumme / eller Døwe / eller Seendis / eller Blinde? Haffuer ieg HERREN ey det giort? Saa gack nu hen / Jeg vil vere met din Mund / oc lære dig huad du skalt sige.

Mose suarede / Min HERRE / Send huem du vilt sende. Da bleff HERREN saare vred paa Mose / oc sagde Ved ieg dog icke at din broder Aaron aff Leui slect er veltalende / Oc see hand skal gaa vd mod dig / oc naar hand seer dig / da skal hand glæde sig i sit hierte. Du skalt tale til hãnem oc lægge ordene i hans mund / oc ieg vil vere met din oc hans Mund / oc lære eder huad i skulle gøre / oc hand skal tale for dig til Folcket / hand skal vere din mund / oc du skalt vere hans Gud. Oc tag denne Kæp i din haand / met huilcken du skalt gøre Jertegen.

Acto.7.

Mose gick hen / oc kom igen til sin suoger Jethro oc sagde til hannem / Kære lad mig gaa / at ieg kand komme til mine brødre igen som ere i Egypten / oc see om de end nu leffue. Jethro sagde til hannem / Gak hen i fred. Oc HERREN sagde til hannem i Madian / Gack hen oc vandre til Egypten igen / Thi de Folck ere døde / som stode effter dit Liff. Saa tog Mose sin Hustru oc sine Sønner / oc førde dem paa en Asen / oc vandrede til Egypti land igen / oc tog Guds kæp i sin haand.

Herren sagde til Mose / See til / naar du kommer i Egypten igen / ath du gør alle disse Jertegen for Pharao / som ieg haffuer giffuet dig i din haand / Men ieg vil forherde hans hierte / at hand skal icke lade Folcket fare. Oc du skalt sige til hannem / Saa siger HERREN / Jsrael er min første fødde Søn / oc ieg biuder dig / at du lader min Søn fare / at hand kand tiene mig / Men vilt du der sige ney til / da skal ieg ihiel sla din første fødde Søn.

Der Mose vaar i Hærbere paa veyen / kom Herren mod hannem / oc vilde slaget hannem ihiel. Da tog Zephora en sten / oc omskar forhuden paa sin Søn / oc rørde ved hans fødder / och sagde / Du est mig en blodig Brudgom / Da lod hand hannem være / Men hun sagde en blodig Brudgom for Omskærelsens skyld.

Blodig Brudgom) det er / det kaaster blod at du est min Mand.

Oc HERREN sagde til Aaron / Gack bort i ørcken mod Mose / oc hand gick hen / oc møtte hannem hoss Guds bierg / och kyste hannem / oc Mose sagde Aaron alle HERRENS ord / der vdsende hannem oc alle de Tegen som hand befol hannem. Saa ginge de hen / oc samlede alle de Eldste aff Jsraels børn. Oc Aaron talede alle ord som HERREN haffde talet met Mose / oc giorde Tegen for Folcket / och Folcket trode / Oc der de hørde / ath HERREN besøgte Jsraels Børn / oc haffde seet til deris Elendighed / bøyde de dem ned / oc tilbade hannem.

V.

Pharao vil icke lade Jsraels folk fare.

DEr effter gick Mose och Aaron hen ind och talede til Pharao / Saa siger HERREN / Jsraels Gud / Lad mit Folck fare hen oc holde mig en Høytid i ørcken. Pharao suarede / Huo er den HERRE / hues røst ieg skal høre / oc lade Jsrael fare. Jeg ved inted aff den HERRE ath sige / Jeg vil oc icke lade Jsrael fare.

De sagde / Ebreernis Gud haffuer kallet oss / Saa lad oss nu vandre / tredagis reyse hen i ørcken / oc gøre HERREN vor Gud offer ath der skal icke komme Pestelentze eller Suerd offuer oss. Da sagde Kongen aff Egypten til dem / Du Mose oc Aaron / huor fore ville i gøre Folcket frit fra deris arbeyde? Gaar hen til eders tienste / Pharao sagde ydermere / See / Folcket er allerede formeget i landet / oc i ville end nu / at de skulle lade aff at arbeyde.

Der fore befol Pharao Fogeder offuer Folcket oc Embetzmend samme dag / oc sagde / J skulle icke her effter samle Folcket Halm som i giorde før / at de kunde brende Tegel / Men lader dem selffue gaa hen oc sancke dem straa. Oc legger dem alligeuel faare / at de gøre det samme tal Sten som de haffue giort her til dags / oc forminsker inted / Thi de gaa aarckeløse / oc der fore robe de oc sige / Wi ville gaa hen oc gøre vaar Gud offer. Tuinger Folcket met arbeyde / at de haffue nock at gøre / oc icke vende dem til løgnactige ord. Da ginge Fogderne offuer Folcket oc tilsyns Mendene vd oc sagde til folcket / Saa siger Pharao / Mand skal ingē halm faa eder / Gaar selffue bort oc sancker eder straa / huor i kunde finde / men der skal inted formindskis aff eders arbeyde.

Saa spriddis Folcket offuer alt Egypti land at sancke stub / at de kunde bruge for halm. Oc Fogderne trengde dem oc sagde / Fuldkommer eders dags gierning / lige som i giorde før / der i haffde halm. Oc de Tilsyns Mend / som Pharaos Fogeder haffde sæt offuer Jsraels børn

finge

finge hug/ oc der bleff sagt til dem / Huor faare haffue i huercken i dag eller i gaar / giort eders beskickede dags gerning saa vel som tilforn?

Da ginge Israels børns Tilsyns Mend ind/ oc robte til Pharao oc sagde/ Hui far du saa met dine Tienere: Ingen mand giffuer dine tienere halm/ oc wi skulle alligeuel gøre saa mange stene som oss er forlagt/ Oc see/ dine Tienere faa hug til met / oc dit folck skulle vere syndere. Pharao suarede / J gaa ledige / Ja ledige gaa i / Der fore sige i / wi ville gaa hen oc offre Herren. Thi gaar hen / oc træler / Jngen halm skal eder giffuis/ Men i skulle dog faa det beskickede tal Tegelstene fra eder.

Syndere) det er / de skulle haffue skyld och wret.

Da saa Israels børns tilsyns Mend/ at det bleff io verre/ efftersdi mand sagde/ J skulle intēd formindske aff eders dags gerning paa Tegelstene/ oc der de ginge vd fra Pharao / møtte de Mose oc Aaron / Saa ginge de til dem/ oc sagde til dem / HERREN see paa eder/ oc dømme der offuer/ at i haffue giort oss saa ilde luctendis for Pharao / oc hans tienere/ oc faaet dem Suerdet i deris hender/ at sla oss ihiel met.

Oc Mose kom til HERREN igen / oc sagde / HERRE / Hui gør du saa ilde mod dette Folck: Hui sende du mig hid: Thi siden ieg gick først ind til Pharao / at tale met hannem i dit Naffn / da haffuer hand end hordere plaget folcket / oc du haffuer icke frelst dit Folck. Da sagde HERREN til Mose / Nu skalt du see huad ieg vil gøre mod Pharao/ Thi hand skal forlade dem ved en veldig haand / hand skal end driffue dem fra sig aff sit Land met en sterck haand.

Exo. 12.

VI.

Ud talede til Mose/ oc sagde til hannem/ Jeg er HERREN / oc haffuer obenbarit mig for Abraham / Jsaac / oc Jacob / at ieg vilde vere deris Almectige Gud / Men mit Naffn / HERRE / er icke kundgiort for dem. Oc haffuer ieg opret mit forbund met dem/ at ieg vil giffue dem det land Canaan deris Elendigheds Land / der de haffue verit vdlendinge vdi. Oc haffuer ieg hørt Jsraels børns ynckelige klagemaal/ huilcke Egypterne tuinge met suar trældom/ oc ieg haffuer tenckt paa mit Forbund.

Der faare sig til Jsraels børn/ Jeg er HERREN/ oc vil vdføre eder fra eders trældom aff Egypten/ oc frelse eder aff eders trengsel/ oc befrii eder met en vdrackt Arm/ oc stor Dom/ oc ieg vil tage eder til mit Folck/ oc vil vere eders Gud/ at i skulle forstaa/ at ieg er HERREN eders Gud/ som haffuer vdført eder fra den Egyptiske treldom/ oc ført eder i det Land / offuer huilcket ieg haffuer opløfft min Haand / at ieg vilde det giffue Abraham / Jsaac / oc Jacob/ Det vil ieg giffue eder til eyedom/ Jeg HERREN. Dette sagde Mose for Jsraels børn/ Men de hørde hannem icke for suck oc angest oc suart arbeyde.

At opløffte haanden) det er at suere/ vt Gene. 22.

Da talede Herren met Mose/ oc sagde/ gack hen ind/ oc tale met Pharao Kongē i Egypten/ at hand lader Jsraels børn aff sine Land. Mose talede for HERREN oc sagde/ See/ Jsraels børn høre mig icke / Huorledis skulde da Pharao høre mig: Oc der til met er ieg met vbeskaarne læber. Saa talede HERREN med Mose oc Aaron / oc gaff dem befalning til Jsraels børn/ oc til Pharao Kongen i Egypten / at de skulde føre Jsraels børn aff Egipten.

Exo. 4.

Disse ere Houedene i huer fædris Slæct/ Rubens Jsraels første søns børn ere disse / Hanoch/ Pallu/ Hezron/ Charmi/ disse ere Slæcterne aff Ruben. Simeons børn ere disse/ Jemuel/ Jamin/ Ohad/ Jachin / Zohar/ oc Saul / den Cananeiske quindis Søn/ det er Simeons slæct.

Gene. 46. Num. 26. 1. Para. 5.

Leui slæct.

Disse ere Leui børns Naffn i deris slæct. Gerson / Kahat/ oc Merari / Men Leui bleff hundrede oc siu oc tredive aar gammil/ Disse er Gersons børn / Libni / oc Simei i deris slæct. Disse ere Kahats børn / Amrā / Jezehar/ Hebron/ Vsiel/ oc Kahat bleff hundrede oc try oc tredive aar gammil. Disse ere Merari børn / Maheli / oc Musi. Disse ere Leui affkomme i deris slæct.

Leui alder. 137. aar. Gene. 46. Num. 3. 26. 1. Par. 6. 23. Num. 26.

Oc Amram tog sin fadersøster Jochebed til hustru/ oc hun fødde hannem Aaron oc Mose/ oc Amram bleff hundrede oc siu oc tredive aar gammil. Disse ere Jezears børn/ Korah/ Nepheg/ Sichri/ Vsiels børn ere disse/ Misael/ Elzaphan / Sithri.

Amram Aarons oc Mose fader leffuit 137. aar.

Aaron tog Eliseba Aminadabs daatter / Nahasons søster til hustru / oc hun fødde hannem Nadab/ Abihu/ Eleasar/ Jthamar / Koras børn ere disse/ Assir/ Elkana/ Abiassaph / det er de Koriters slæcte. Men Eleasar Aarons Søn/ hand tog aff Putiels døtter en hustru / hun fødde hannem Pinehas/ Disse ere houedene blant Leuiternis fædris slæcte.

Eliseba Aarons hustru. Eleasar. Pinehas.

Act. 7.

Det er den Aaron oc Mose/ som HERREN sagde til/ Fører Jsraels børn aff Egypti land med deris Hær. De ere de som talede med Pharao Kongen aff Egypten / at de motte føre Jsraels børn aff Egypten/ som er Mose oc Aaron. Oc samme dag talede HERREN med Mose i Egypti land oc sagde til hannem/ Jeg er HERREN/ Tale met Pharao Kongen aff Egypten/ alt det ieg taler met dig. Oc hand swarede HERREN/ See/ Jeg er met vbeskorne læber/ Huorledis skulde da Pharao høre mig?

VII.

Exo. 4.

HERren sagde til Mose/ See/ Jeg haffuer sæt dig til en Gud offuer Pharao/ oc Aaron din broder skal vere din Prophete. Du skalt tale alt det ieg befaler dig/ Men Aaron din broder skal tale det for Pharao / at hand lader Jsraels børn aff sine land. Men ieg vil forherde Pharaos hierte / at ieg kand gøre mine Tegen oc mange vnderlige gerninger i Egypti land. Oc Pharao skal icke høre eder/ paa det ieg skal beuise min Haand i Egypten/ oc føre min Hær/ mit folk/ Jsraels børn/ aff Egypti land ved store Domme. Oc de Egypter skulle faa at vide / at ieg er HERREN / naar ieg nu vdstrecker min haand offuer Egypten / oc fører Jsraels børn fra dem.

Mose oc Aaron giorde som HERREN haffde befaled dem. Och Mose vaar firesinds tiue aar gammil/ oc Aaron try oc firesinds tiue aar gammil/ der de talede met Pharao. Oc HERREN sagde til Mose oc Aaron/ Naar Pharao siger til eder/ Beuiser eders vnderlige gerninger/ da skalt du sige til Aaron/ tag din Kæp oc kast hannem for Pharao/ at hand bliffuer en Hugorm. Da ginge Mose oc Aaron ind til Pharao / oc giorde som HERREN haffde befalet dem/ oc Aaron kaste sin Kæp for Pharao/ oc for hans tienere / oc hand bleff til en Hugorm. Da kallede Pharao de Vise oc Troldkarle/ oc de Egyptiske Troldkarle giorde lige saa met deris besuerelse / oc hwer kaste sin Kæp fra sig / oc der bleffue Hugorme aff / Men Aarons Kæp opsløg deris kæppe. Saa bleff Pharaos hierte forherdet / at hand hørde dem icke som HERREN haffde sagt.

Mose Kæp bliffuer til en Hugorm. 2. Tmo. 3.

Oc Herren sagde til Mose / Pharaos hierte er forherdet / hand vil icke lade folckit fare. Gack i morgen til Pharao/ See/ hand skal gaa hoss Vandet/ saa træd frem mod hannem hoss brædden aff vandet / oc tag den Kæp i din haand / som bleff til en Hugorm/ oc sig til hannem/ HERREN Ebreernis Gud haffuer sent mig til dig/ oc lader dig sige/ Lad mit folck fare/ at der kand tiene mig i ørcken / Men du vilde icke her til høre. Der fore siger HERREN saa/ Der paa skalt du mercke / at ieg er HERREN / See/ ieg vil sla paa Vandet / som er i floden/ met denne Kæp ieg haffuer i min haand/ oc det skal vendis om til Blod/ at Fiskene i floden skulle dø/ oc vandet skal lucte saa ilde at Egypterne skulle væmme ved at dricke der aff / Oc HERREN sagde til Mose / Sig til Aaron / Tag din Kæp/ oc ræck din haand vd offuer Vandet i Egypten/ oc offuer alle deris bæcke/ strømme/ søer/ oc offuer alle vandpøle/ at de bliffue til Blod/ oc der skal vere blod offuer alt Egypti land / baade i trækar / oc i stenkar. Mose och Aaron giorde som HERREN haffde befalet dem/ oc løffte kæppen op/ oc slo paa Vandet i floden for Pharao oc hans tienere / oc alt vandet i floden omuendis til Blod. Oc fiskene i floden døde/ oc vandet luctede ilde / at Egypterne kunde icke dricke vandet aff floden / oc der bleff Blod i alt Egypti land.

Første plage. **Vandet** omuendis til Blod. Psal. 78. Sap. 17.

Oc de Egyptiske Troldkarle giorde oc saa met deris besuerelser. Oc Pharaos hierte bleff forherdet/ at hand hørde dem icke/ som HERREN haffde sagt. Oc Pharao vende sig oc gick hiem/ oc lagde det icke paa hierte. Men alle Egypterne groffue effter vand/ omkring floden at dricke / Thi de kunde icke dricke aff vandet i floden/ Oc det varede i siu samffelde dage at HERREN slo floden.

VIII.

Anden plage Padder.

HErren sagde til Mose/ Gack hen ind til Pharao / oc sig til hannem/ Saa siger HERREN / Lad mit folck fare / at de kunde tiene mig. Men vilt du icke det gøre / See / da vil ieg plage dit land fra den ene ende til den anden / met Padder/ at floden skal skiude Padder aff sig / oc de skulle krybe op / oc komme i dit huss/ i dit kammer/ i dit herbere/ i din seng/ oc i dine Tieneris huss iblant dit folck / oc i din Bageon / oc i din dey / och Padderne skulle krybe paa dig oc dit Folck/ oc paa alle dine Tienere.

Oc HER-

Psal. 78. 105. Sap. 17.

Oc HERREN sagde til Mose/ Sig til Aaron / Ræck din haand vd met din Kæp/ offuer Becke oc Floder/oc Søer/oc lad Padder komme offuer Egypti land/oc Aaron rackte sin haand vd offuer Vandene i Egypten/oc Padder komme der op/at Egypti land bleff skiult. Oc Troldkarlene giorde lige saa met deris besuerelser / och lode Padder komme offuer Egypti land.

Da kallede Pharao Mose oc Aaron/oc sagde / Beder HERREN for mig / at hand tager disse Padder fra mig oc fra mit folck/saa vil ieg lade folcket fare at de mue offre til HERREN. Mose sagde / haff du den ære for mig/oc sæt mig fore / naar ieg skal bede for dig / och for dine Tienere/oc for dit folck/at Padderne skulle fordriffuis fra dig/oc fra dit huss/oc bliffue alleneste i Floden. Hand sagde/i morgen/hand sagde/som du haffuer sagt / paa det at du skalt fornemme/at der er ingen/som HERREN vor Gud/Saa skulle Padderne tagis fra dig/ fra dit huss/fra dine tienere/oc fra dit folck/ oc bliffue allenist e i floden.

Saa ginge Mose oc Aaron fra Pharao/oc Mose robte til HERREN / om Padderne som hand haffde tilsagt Pharao. Oc HERREN giorde som Mose haffde sagt / Saa døde Padderne/i husene/i gaardene/oc paa marcken. Oc de samlede dem sammen/her en hob/ oc der en hob/oc landet luctede der aff. Der Pharao saa at hand haffde faaet luct til sig / da bleff hans hierte forherdet/oc hand hørde dem icke/som HERREN haffde sagt.

Tredie plage Luss.

Oc HERREN sagde til Mose / sig til Aaron/Ræck din Kæp vd / oc sla i Støffuen paa Jorden/at der bliffuer Luss offuer alt Egypti land. De giorde lige saa/ och Aaron vdrackte sin haand met sin Kæp/oc slo i støffuen paa iorden/oc der bleffue Luss/paa Menniskene/oc paa Fæet / all støffuen i Landet bleff til Luss / i gantske Egypti land. Troldkarlene giorde lige saa met deris besuerelser/ at de vilde kommet Luss aff sted / Men de kunde icke. Oc Lussene vore baade paa Menniskene oc paa Fæet. Da sagde Troldkarlene til Pharao/Det er Guds finger. Oc Pharaos hierte bleff forherdet/at hand hørde dem icke/som HERREN haffde sagt.

Luc. 11.

Och HERREN sagde til Mose/ Stat aarle op i morgen och gack frem til Pharao/ See/hand skal gaa hoss vandet/oc sig til hannem/ Saa siger HERREN/ Lad mit folck fare/at de mue tiene mig / gør du det icke/ See/da skal ieg lade komme alle honde onde Orme offuer dig/dine tienere/dit folck/oc dit huss/at alle husene i Egypten skulle bliffue fulde aff Orme/oc marcken oc huad som der paa er/Oc paa den dag/vil ieg gøre en synderlig ting i det land Gosen som mit folck er/at der skulle ingen Orme vere/at du skalt vide/at ieg er HERREN alle vegne paa Jorden/oc ieg vil sette en Frelselse mellem mit folck oc dit folck / i morgen skall dette Tegen ske.

Sapi. 16.

Fierde plage/onde Orme.

Oc HERREN giorde saa/oc der komme mange Orme i Pharaos huss / i hans tieneres huss/oc offuer alt Egypti land/oc Landet bleff forderffuit aff Orme. Da lod Pharao kalde Mose oc Aaron / och sagde / Gaar hen oc offrer til eders Gud her i Landet / Mose suarede/ det maa icke skee / at wi skulle saa gøre/ Thi wi skulde da offre Egypternis verstyggelighed for HERREN vor Gud/see/om wi saa offrede Egypters verstyggelighed for deris øyē/skulde de da icke stene oss ihiel? Wi ville gaa tre dagis reysse bort i ørcken/oc offre til HERREN vor Gud/som hand haffuer sagt oss.

Da sagde Pharao/ Jeg vil lade eder gaa at i offre til HERREN eders Gud i ørcken/ dog saa at i skulle icke drage lenger bort/oc beder for mig. Mose sagde / See / naar ieg kommer vd fra dig/da vil ieg bede HERREN / at disse Orme skulle tagis fra Pharao/ oc hans tienere/ oc hans folck i morgen dag/ Men bedrag mig icke mere / at du lader ey folcket fare oc gøre HERREN offer / oc Mose gick vd fra Pharao oc bad HERREN / Saa giorde HERREN som Mose haffde sagt/oc tog de Orme bort fra Pharao / fra hans tienere/oc fra hans folck /at der bleff icke en igen. Men Pharao forherdede sit hierte end da/ oc loed icke folcket fare.

IX.

HERREN sagde til Mose/Gack hen ind til Pharao/oc sig til hannem/ Saa siger HERREN Ebreernis Gud / Lad mit folck fare och tiene mig. Mē necter du det oc lader dem icke fare/See/da skal HERRENS Haand komme offuer dit Fæ paa marcken / offuer Heste/offuer Asne/offuer kamel/offuer øyen/offuer faar/met en gantske suar Pestelentze. Oc HERREN skal gøre en vnderlig ting / mellem Jsraeliternis Fæ /och Egypternis/at der skal inted dø aff alt det Jsraels børn haffue. Oc HERREN sette tiden faare och sagde/ J morgen skal HERREN gøre dette her i landet.

Femte plage Pestelentze.

OC HERREN giorde det om morgenen/oc alt Egypternis Fæ døde/Men der døde inted aff Israels børns fæ. Oc Pharao sende bud der om/oc see/ da vor der intet død aff Israels fæ. Men Pharaos hiertte vor forherdet/at hand loed folcket icke fare.

Da sagde HERREN til Mose oc Aaron/ Tager eders hēder fulde aff Sod aff tegeloffnen oc Mose skal kaste den op mod Himmelen for Pharao/ at det støffuer offuer alt Egypti land / at der bliffuer onde sorte blegner baade paa Folcket oc Queget offuer alt Egypti land. Saa toge de sod aff tegeloffnē/oc ginge frem for Pharao / oc Mose spredde den op mod Himmelen. Da kom der onde sorte blegner baade paa Folcket oc paa Queget/Saa at Troldkarlene kunde icke staa for Mose/for de onde blegner/Thi der vor lige saa vel onde blegner paa Troldkarlene som paa alle Egypter. Men HERREN forherdede Pharaos hiertte/at hand icke hørde dem/som HERREN haffde sagd til Mose.

Siette plage onde sorte Blegner.

Da sagde HERREN til Mose/Stat aarle op i morgen oc træd frem for Pharao/ oc sig til hannem/Saa siger HERREN Ebreernis Gud / Lad mit Folck fare bort / oc tiene mig/ellers vil ieg denne sinde sende alle mine plager/offuer dig selff/offuer dine tienere/oc offuer dit folck / at du skalt faa at vide/ at min lige er icke til paa alt iorden. Thi ieg vil nu vdrecke min haand / oc sla dig/oc dit folck met Pestelentze/at du skalt aff slættes aff iorden. **Oc sandelige der for haffuer ieg opueckt dig/ at ieg vil beuise min mact paa dig / oc at mit Naffn skal kundgøris offuer al verden.**

Roma. 9.

Du træder end nu mit Folck vnder dig/oc vilt icke lade dem fare/ See / Jeg vil i morgen paa denne tid lade regne en saare stor Hagel / hues lige vor aldrig før i Egypten/siden landet bleff først grundfest/til denne tid. Thi sent nu hen/oc foruare dit Queg / oc alt det du haffuer paa marcken/Thi alle Menniske oc Queg som bliffue fundne paa marcken/oc icke ere forsamlede i huss/skulle dø/der som Hagelen falder paa dem. Huo som da frøctede HERRENS ord aff Pharaos tienere / hand loed hente sine tienere oc sit Fæ / oc flie det i huss / Men huilcke som icke lode HERRENS ord gaa sig til hiertte / de lode deris tienere oc queg bliffue paa marcken.

Da sagde HERREN til Mose/Ræck din haand op mod Himmelen/at det skal hagle offuer alt Egypti land/offuer Folck/offuer Fæ/oc offuer alle vrterne paa marcken/ i Egypti land. Oc Mose racte sin Kæp mod Himmelē/ oc HERREN loed tordene oc hagle / at Ild slo ned paa iorden. Saa loed HERREN regne hagel offuer Egypti land/ at Hagel oc Ild foer saa grummelige blāt huer andre/at saadāt aldrig haffde tilforn veret i gantske Egypti land siden den tid der kom Folck at bo. Oc samme Hagel nedslo alt det som vor paa marcken/ baade folck oc fæ oc vrter / oc brød alle træ paa marcken i alt Egypti land/Men der vor ingen hagel i det land Gosen som Israels børn bode.

Siuende plage Hagel.

Da sende Pharao bud hen oc lod kalde Mose oc Aaron/oc sagde til dem/Jeg haffuer end nu denne sinde syndet / HERREN er retferdig/ men ieg oc mit folck ere vgudelige. Beder HERREN/at saadan gudz hagel oc torden afflader/saa vil ieg lade eder fare/at i skulle icke bliffue her lenger.

Mose sagde til hannem/Naar ieg kommer vd aff Staden / da vil ieg recke mine Hender op til HERREN/at det skal icke mere tordene eller hagle / at du skalt faa at vide/at Jorden hører HERREN til. Men ieg ved vel / at du oc dine tienere icke frøcte for Gud som er HERREN. Saa bleff oc Hør oc Byg nedslagne/Thi bygget haffde ax/oc høren knappe. Men hueden oc Ruen bleffue icke nedslagne/for de vore silde saade.

Mose gick fra Pharao vd aff Staden / oc opracte sine Hender til HERREN / saa loed det aff at tordene oc hagle / oc regnen drøppede icke lenger paa Jorden. Der Pharao da saa/at det holt oppe at regne/ tordene /oc hagle da syndet hand end mere/oc hand forherdede sit hiertte hand oc hans tienere. Saa bleff Pharaos hiertte forherdet/at hand icke loed Israels børn fare/som HERREN sagde ved Mose.

X.

OC HERREN sagde til Mose/gack ind til Pharao / Thi ieg haffuer forherdet hans och hans tieneris hiertte / at ieg vil gøre disse mine Tegen iblant dem. Oc at du skalt forkynde det for dine Børn oc Børne børns øern/ Huad ieg haffuer vdrættet i Egypten / oc huorledis ieg haffuer beuist mine Tegen iblant dem/at i skulle vide / Jeg er HERREN.

Saa ginge Mose oc Aaron ind til Pharao/ oc sagde til hannem. Saa siger HERREN Ebreernis Gud/Huor lenge vilt du staa i mod / at ydmyge dig

Sapi. 16.

ge dig for mig/at du lader mit Folck ey fare hen oc tiene mig? Men vilt du icke lade mit Folck fare / See/da vil ieg i morgen lade Greshopper komme alle vegne / at de skulle skiule Landet/ at mand skal icke kunde see Jorden / oc de skulle opæde alt det som er bleffuit igen oc reddet for Haglen/oc de skulle æde alle eders grøne Træ paa marcken. Oc de skulle opfylde dit huss / alle dine tieneris huss/oc alle Egypternis huss /at huercke dine Fædre eller forfædre haffue saadant seet/fra den tid de bleffue til paa Jorden/oc ind til denne dag / Saa vende hand sig/ oc gick vd fra Pharao.

Da sagde Pharaos tienere til hannem? Huor lenge skulle wi der met vere plagede? Lad det Folck fare/at de mue tiene HERREN deris Gud/Vilt du tilforn forsøge det at/Egypten er forderffuit? Oc Mose oc Aaron bleffue hent tilbage igen til Pharao / da sagde hand til dem/ Gaar hen oc tiener HERREN eders Gud. Men huilcke ere de som skulle gaa bort? Mose suarede/Vi ville reyse met vnge oc gamle/met Sønner oc Døtter/met faar oc fæ / Thi wi skulle holde HERREN en høytid. Da sagde hand til dem/ Ja ret saa/HERREN vere met eder/Skulde ieg lade eder oc eders børn der til fare? Seer der/om i haffue icke ont i sinde? Icke saa/Men i Mend farer hen / oc tiener HERREN / Thi det haffue i oc begeret. Oc der met bleffue de vdskudne fra Pharao.

Ottende plage Greshopper.

Da sagde HERREN til Mose/Reck din haand offuer Egypti land effter Greshopper/at de komme offuer Egypti land / oc opæde alle Vrter i landet met alt det som offuer bleff effter Hagelen. Saa rackte Mose sin Kæp offuer Egypti land / oc HERREN loed komme Østen vær den hele dag / oc den hele nat paa landet / oc om morgenen førde det østen vær Greshopperne frem. Oc de komme offuer al Egypti land / oc fulde ned alle vegne i Egypten/ saa saare mange / at der haffde aldrig verit saadant tilforn / och ey heller komme skal/ Thi de skiulte landet/oc formørckede det. Oc opode alle Vrter i landet/ oc al Fruct paa Træerne / som bleff igen effter haglen/oc der bleff inted grønt igē paa træ eller vrter i marcken offuer alt Egypti land.

Roma. 7.

Da kallede Pharao Mose oc Aaron hastelige til sig/oc sagde / Jeg haffuer syndet mod HERREN eders Gud/oc mod eder/ Forlader mig mine synder ocsaa denne gong/ oc beder HERREN eders Gud / at hand vil end nu tage denne Død fra mig / Hand gick vd fra Pharao / oc bad HERREN. Saa vende HERREN Været om til it sterckt Vesten vær/ oc det opførde Greshopperne / oc kaste dem i det Rødehaff / saa der bleff icke en igen/ nogen sted i Egypten. Men HERREN forherdede Pharaos hierte / ath hand icke loed Jsraels børn fare.

Niende plage Mørckhed.

Oc HERREN sagde til Mose/ Reck din haand op mod Himmelen / at der bliffuer saa Mørckt i alt Egypti Land / at mand kand føle paa mørcket. Oc Mose opracte sin haand mod Himmelen / Da bleff der saa suart Mørck i tre dage offuer alt Egypti land / at ingen saa den anden/ oc ey heller stod op aff den Sted som hand vaar paa/i tre dage. Men det vaar liust hoss alle Jsraels børn/ som de bode.

Da kallede Pharao Mose/oc sagde/Gaar hen oc tiener HERREN / Men lader alenisțe eders faar oc fæ bliffue her / eders Børn mue fare met eder. Mose sagde/ du maat oc giffue oss Offer oc Brendoffer/at gøre HERREN vor Gud. Vort Queg skal gaa met oss/och icke en Kløff bliffue til bage / Thi wi skulle tage aff vort eget som gøris behoff til HERRENS vor Guds Tieniste / Thi wi vide icke huor met wi skulle tiene HERREN/ før wi komme did. Men HERREN forherdede Pharaos hierte / saa at hand vilde icke lade dem fare.

Oc Pharao sagde til hannem / Gack fra mig/oc vocte dig / at du kommer icke mere faar mine øyen/Thi paa huad dag du kommer faar mine øyen da skalt du dø. Mose suarede/Lige som du haffuer sagt/ Jeg vil icke mere komme faar dine øyen.

XI.

OC HERREN sagde till Mose / Jeg vil end nu lade en Plaffue komme offuer Pharao och Egypten / Siden skal hand vel lade eder fare / oc hand skal icke al enisțe lade eder fare / men hand skal och driffue eder bort. Thi sig nu till faalket/ at huer mand begerer aff sin Nabo / oc huer Quinde aff sin Naberske Sølffkar oc Guldkar / Thi HERREN skal giffue Faalket naade hoss Egypterne. Oc Mose vaar en saare megtig Mand i Egypti land / for Pharaos tienere oc for faalket.

Exo. 3. 12.

Oc Mose sagde/ Saa siger HERREN / Om midnatis tide vil ieg gaa vd i Egypti

land / oc alle første fødde i Egypti land skulle dø / fra Pharaos første søn som sidder paa hans
Stol/oc ind til tienste quindens første Søn som er bag Møllen/oc alle Første fødde aff Que-
get. Oc der skal bliffue it stort skrig i ganske Egypti land / hues lige aldrig haffuer veret/oc ey
skal bliffue. Men hoss alle Israels børn skal icke en Hund røre sin tunge til at gø / huercken hoss
Folk eller Fæ/At i skulle vide huorlunde HERREN atskilier Egypten oc Israel. Da skulle
alle disse dine Tienere komme ned til mig/oc falde mig til fode / oc sige/ Far vd du oc alt Folc-
ket som er vnder dig/Der effter vil ieg fare vd. Der met gick hand meget vred vd fra Pharao.
Oc HERREN sagde til Mose Pharao hører eder icke/ paa det at mange Tegen skul-
le skee i Egypti land. Oc Mose oc Aaron giorde alle disse Tegen for Pharao/ Men HER-
REN forherdede hannem hans hierte / at hand vilde icke lade Israels børn fare aff sit land.

XII.

Jødernis Paaske lam.

HERREN talede til Mose oc Aaron i Egypti land oc sagde / Dēne Maa-
ned skal vere den første maaned hoss eder / och paa hannem skulle i begynde
aarsens maanede. Taler til al menigheden aff Israel / oc siger / Den tiende
dag i denne maaned skal huer Hosbonde tage it Lam for sit huss. Men ere de
icke saa mange i Husit at de kunde opæde Lammet / Da skal hand tage sin
Neste Nabo hoss sit huss til sig/ ind til de bliffue saa mange at de kunde opæde
Lammet.

Wort Paaske Lam er Christus. 1. Corin. 5.

Men i skulle tage saadant it Lam/som ingen lyde er paa/ it Væderlam / it aar gammilt/
det skulle i tage aff lammene oc aff kidene. Oc det skulle i beuare til den fiortende dag i Maane-
dē/Oc huer Hob i den gantske Israel skal slacte det vd paa afftenen. Oc i skulle tage aff Blodet/
oc stryge paa baade Dørstolpene/oc paa det øffuerste Dør træ/paa de Huss som de æde det vdi.
Oc den samme nat skulle i æde Kød/som er stegt ved ild/oc wsuret Brød/oc besk Salt. I skulle
icke æde raat/oc ey saadet i vand/Men stegt ved ild / met Hoffuedit/ Been oc Induollen. Oc i
skulle inted leffne der aff til om morgenen / Men leffnis der noget til om morgenen/ da skulle i
det opbrende met ild.

Oc det skulle i saa æde / I skulle vere omgiordede om eders Lender / oc haffue sko paa e-
ders Føder/oc staffue i eders Hender/oc i skulle æde det/som de der ville hastelige bort/Thi det

Psal. 136.

er HERRENS Paaske. Thi ieg vil gaa igennem Egypti land samme Nat/oc ihielsla al-
le første fødde i Egypti land/baade aff Menniske oc Queg/Oc ieg vil beuise min straff paa al-

Ebre. 11.

le Egypternis Affguder/ Jeg som er HERREN. Oc det Blod skal vere eder til it Tegen/
paa Husene der som i ere vdi / at naar ieg seer Blodet/ da vil ieg gaa omkring eder/ oc der skal
ingen Plage komme paa eder som eder skal forderffue / naar ieg slar Egypti land.

Exo. 23. 34.

Oc den Dag skulle i holde til en amindelse / oc den skulle i oc eders Effterkommere holde
hellig HERREN til en Høytid / til en euig skick. I skulle æde wsuret brød i siu dage i saa
maade/Den første dag skal der icke vere surede Brød i eders huss. Huo som æder suret brød fra
den første dag/ind til den siuende / hans Siæl skal oprøckes fra Israel. Den første Dag skal ve-
re hellig/at i skulle komme tilsammen / oc den siuende skal oc vere hellig / at i skulle komme til-
sammen/Oc i skulle inted arbeyde i de dage/vden det som hør til Maden / til alle honde Siæ-
le/det mue i aleniste gøre for eder.

Leui. 23. Num. 28.

Oc holder eder til det wsurede Brød/Thi lige paa den samme dag / førde ieg eders Hær
aff Egypti land / Der fore skulle i oc alle eders Effterkommere holde denne Dag til en euig
skick. Den fiortende dag i maaneden om afftenen/skulle i æde wsurede Brød/ind til den en oc
tiuende dag i samme maaned om afftenen / At mand icke finder surede Brød i eders Huss i de
siu dage. Thi huo som æder surede Brød/hans Siæl skal oprøckes fra Israels menighed/huad
heller hand er Vdlending eller Indbyggere i Landet. Der fore æder plat inted surede Brød/
Men idel wsurede Brød i alle eders Bolige.

Paaske offer.

Da kallede Mose alle de Eldste aff Israel tilsammen/oc sagde til dem /Vdueller oc tager
Faar/huer til sit Folck/oc slacter Paaske. Oc tager ith knippe Isop / oc døpper hannē i Blodet/
som er i bæckenet/oc stryger det offuē paa Dørtræet/oc paa baade Dørstolpene/ Oc inted men-
niske skal gaa vden dørren aff sit huss før om morgenen/Thi HERREN vil gaa omkring
oc plaffue Egypterne. Oc naar hand seer Blodet offuen paa Dørtræed/oc paa baade Dørstol-
pene/da skal hand gaa omkring den Dør / oc icke lade Forderffueren komme i eders Huss ath
plaffue eder. Der fore holt denne skick for dig/oc dine Børn euindelige.

Oc naar i komme i det Land / som HERREN skal giffue eder / som hand haffuer
sagt/da holder denne Tieniste. Oc naar eders Børn sige til eder/Huad er dette for en Tieniste?

Da skulle

Da skulle i sige / Det er HERRENS Paaske Offer / som gick omkring Jsraels børn i Egypten / der hand plagede Egypterne oc fride vore Huss. Saa neyde Folcket sig oc buckede. Oc Jsraels børn ginge bort / oc giorde / som HERREN haffde befalet Mose oc Aaron.

Thiende plage.
Psal. 78.139.
Sapi. 18.

Om Midnattis tide slo HERREN alle Første fødde i Egypti land / fra Pharaos første Søn som sad paa hans Stol / oc indtil den Fangnis i fengselet første Søn / oc alle Første fødde aff Queget.

Da opstod Pharao samme nat / oc alle hans tienere / oc alle Egypterne / oc der bleff it stort skrig i Egypten / Thi der vor icke it Huss at der vor ey en Død vdi. Oc hand kallede Mose oc Aaron om natten / oc sagde / Gører eder rede / oc drager bort fra mit Folck / i oc Jsraels børn / Gaar hen / oc tiener HERREN / som i haffue sagt. Oc tager eders faar oc fæ met eder / som i haffue sagt / Gaar hen oc velsigner ocsaa mig. Oc Egypterne trengde Folcket / oc dreffue dem hastelige aff Landet / Thi de sagde / Wi dø alle sammen.

Exo. 3. 11.

Saa bar Folcket raa Dey paa deris axel / før hand vaar suret / som vaar bunden i Klæder / til at æde. Oc Jsraels børn haffde giort / som Mose sagde / oc begeret aff Egypterne / Sølff kar oc Guldkar oc Klæder / HERREN haffde oc giffuet Folcket gunst der til hoss Egypterne / at de laante dem det / oc de skilde Egypterne der ved.

Tal paa Jsraels børn / som droge aff Egypten. Nu. 21.

Saa droge Jsraels børn aff Raemses bort til Suchoth / Sex hundrede tusinde Mend til fod / for vden Børn. Oc andet meget Almindigt folck som fulde met dem / oc faar oc fæ oc gantske meget Queg. Oc de bagede vsurede Kager aff den raa dey som de bare aff Egypten / Thi hand vaar icke suret / for de bleffue saa hastelige trengde vdaff Egypten / oc kunde der icke lenger tøffue / oc de haffde der inted andet berid dem til Tæring.

Jsraels børn haffde da boet i Egypten / i fire hundrede oc tredive aar / Der samme aar vaare forløbne / da gick al HERRENS Hær aff Egypti land paa en dag. Der faare holder mand HERREN den Nat / at hand førde dem aff Egypti land / Den skulle Jsraels børn holde HERREN hellig / de oc deris Effter kommere.

Skick at holde paaske.
Ioan. 19.

Oc HERREN sagde til Mose oc Aaron / Denne er skicken at holde Paasken / Jngen Vdlending skal æde der aff. Men er der naagen købt Tienere / hand lade sig omskære / saa maa hand æde der aff. Jngen fremmed Jndbyggere eller Leye suend skal æde der aff. Mand skal æde det i it huss / J skulle inted bære aff Kødet vdaff Huset / i skulle ingen Been bryde sønder der aff. Al Jsraels menighed skal dette saa gøre.

Er det saa at der boer nogen Vdlending hoss dig / oc vil holde HERRENS Paaske / da skal hand omskære alt mandkøn / Saa maa hand holde sig til oc gøre det / oc være som en der haffuer hiemme i landet / Thi at ingen Vomskaaren skal æde der aff. Denne Low skal vere alt ens for dem som ære Jndfødde i landet oc Vdlendinge som bo iblant eder. Oc alle Jsraels børn giorde som HERREN hagde befalet Mose oc Aaron. Saa førde HERREN Jsraels børn aff Egypti land paa en dag met deris Hær.

XIII.

Low om alle honde første fødde.
Exo. 22. 34.
Nu. 8.
Luc. 2.

OC HERREN talede til Mose / oc sagde / Hellig gør mig alle Første fødde / som obne alle honde Moders liff iblant Jsraels børn / baade aff Menniske oc Fæ / thi de ere mine.

Exo. 12. 34.
1. Corin. 5.

Oc Mose sagde til Folcket / Tencker paa denne dag / paa huilcken i ginge aff Egypten / aff Trældommens huss / at HERREN førde eder deden met en veldig Haand / Der fore skalt du icke æde Surdey. J dag ere i vdgongne i dē maaned Abib. Naar HERREN haffuer indført dig i de Cananiters / Hethiters / Amoriters / Heuiters oc Jebusiters land / Huilcket hand for dine Forfædre at giffue dig / it Land / som flyder milk oc hunnig vdi / Da skalt du holde denne Tieniste i denne maaned. Siu dage skalt du æde vsuret Brød / oc den siuende dag er HERRENS Høytid / Der faare skalt du æde vsured Brød i siu dage / at der icke sees hoss dig Surdey eller surede Brød nogen sted i huor du est.

Oc i skulle sige dette for eders Sønner / paa den samme dag (Dette holde wi) for det HERREN giorde oss / der wi droge aff Egypten. Der faare skal det vere dig it Tegen i din Haand / oc en Amindelse for dine øyen / At HERRENS Low skal vere i din mund / At HERREN vdførde dig aff Egypten met en veldig Haand / Der fore holt denne Skick paa sin tid huert aar.

Alle første fødde ere Herren hellige.

Naar HERREN haffuer indført dig i de Cananiters Land / som hand for dig oc dine Forfædre / oc giffuit dig det / Da skalt dw affskilie til HERREN alt det som obner Mo-

børns vdgong aff Egypten.

ders liff/ oc det Første fødde aff Queget/ som er mandkøn. Den Første fødde aff Asen skalt dw løse met it Faar/ Men løser dw det icke/ da bryd halsen i tw paa det/ Men alle Menniskis første fødde blant dine Børn/ skalt du løse.

Oc naar dit Barn spør dig at i dag eller i morgen / Huad er det? Da suar hannem saa/ HERREN førde oss aff Egypten / fra Trældömens huss/ med en veldig Hand. Thi der Pharao vaar forherdet til ath lade oss løss / Da slo HERREN ihiel alle Første fødde i Egypti land / fra Menniskens Første fødde / oc ind til Quegens Første fødde. Der fore offrer ieg HERREN alt det som obner moders liff / som er mandkøn / oc ieg løser mine Børns første fødde. Oc det skal vere dig it Tegen i din haand / oc til en Amindelse for dine øyen/ ath HERREN førde oss aff Egypti land met en veldig Haand.

Der Pharao haffde lader Folcket fare / da førde Gud dem icke paa veyen i gennem Philisternis land / som vaar nest / Thi Gud tencte / Det kand ske at det motte fortryde Faalket/ naar de see striden/ oc da vende dem om igen til Egypten. Thi førde hand Folcket om at den vey igennem Ørcken vd met det Rødehaff / oc Israels børn droge vebnede aff Egypten. Oc Mose tog Josephs been vd met sig / Thi hand haffde taget en Eed der paa aff Israels børn/ oc sagt/ Gud skal besøge eder / Thi fører mine Been bort met eder.

Josephs been. Gene. 50. Iosu. 24. Num. 14. 33. 1. Corinth. 10.

Saa drogede de vd fra Suchoth/ oc sloge deris leyer i Etham / for vdi ørcken. Oc HERREN gick for dem/ om dagen i en Skystøtte / oc ledde dem den rette vey / oc om natten i en Jldstøtte/ at lade dem see/ at reyse baade nat oc dag / Oc den Skystøtte vigede icke fra Folcket om dagen / oc ey heller Jldstøtten om natten.

Skyen oc Jldstøtten.

XIIII.

OC HERREN talede til Mose/ oc sagde/ Tale til Israels børn/ oc sig dem/ at de drage om / oc sla deris leyer hoss den Dal Hiroth / mellem Migdol oc Haffuit / mod Baal Zephon / oc leyre dem der tuert offuer hoss haffuit. Thi Pharao skal sige om Israels børn/ De fare vild i Landet / ørcken haffuer beklemt dem. Oc ieg vil forherde hans hierte / at hand skal forfølge dem / oc ieg vil legge ære ind paa Pharao/ oc al hans Mackt oc Egypterne skulle befinde/ at ieg er HERREN / Oc de giorde lige saa.

Der det bleff Kongen aff Egypten tilkende giffuit/ ath Folcket vaar bort flyt / da bleff hans oc hans tieneris hierte omuende mod Folcket/ oc de sagde / Hui haffue wi saa giort / at wi lode Israel saa fare bort/ at de icke skulde tiene oss? Saa loed hand spēde fore sine Vogne / oc tog sit Folck met sig/ oc sex hundrede vdualde Vogne / oc huad andre vogne der vaare ellers i Egyptē/ oc Høffuitzmēdene offuer al sin Hær. Thi HERREN forherdede Pharaos hierte kongēs aff Egypten/ at hand forfulde Israels børn. Men Israels børn vaare vddragne met en veldig haand. Saa forfulde Egypterne dem met Hæste/ Vogne oc Reysenere oc met al Pharaos Hær (oc funde dem hoss haffuit) der som de haffde slaget deris læyer i Hiroths Dal mod Baal Zephon.

1. Mac. 4.

Der kong Pharao kom hart til dem/ da oplætte Israels børn deris øyen/ Oc see/ da komme Egypterne dragendis effter dem/ Da frøctede de storlige/ oc robede til HERREN. Oc sagde til Mose / Vaar der icke Graffuer i Egypten / at du skulde føre oss bort/ at wi skulde dø i ørcken/ Hui giorde du saa mod oss/ at du førde oss aff Egypten? Er det ey det/ som wi sagde til dig i Egyptē/ Lad oss vere/ oc tiene Egypterne heller/ end at dø i ørcken? Da sagde Mose til Folcket / frøcter inted / staar fast oc seer til huorledis HERREN vil frelse eder i dag/ Thi disse Egypter som i see i dag / dem skulle i aldrig mere see euindelige/ HERREN skal Stride for eder/ oc i skulle vere stille.

Israel knurrer mod Mose.

HERREN sagde til Mose/ Hui rober du til mig? Sig til Israels børn / at de drage frem. Opløfft dw din Kæp / oc vdræck din Haand offuer Haffuet / oc skil det at/ saa at Israels børn kunde gaa der mit igennem paa det tørre. See / Jeg vil forherde Egypternis hierte / at de skulle følge effter eder / Saa vil ieg legge ære ind paa Pharao / oc al hans Mact / Vogne och Reysener. At Egypterne skulle befinde/ at ieg er HERREN / naar ieg haffuer indlagt den ære paa Pharao / oc paa hans Vogne oc Reysenere.

Sap. 14.

Da foer Guds Engil til/ som drog for Israels Hær / oc holt sig bag dem / Oc den Skystøtte holt sig oc saa fra deris ansict / oc gick bag dem / och kom emellem Egypternis Hær oc Israels Hær. Det vaar en mørck Sky/ oc hun liusde om natten/ saa at/ disse oc hine/ icke komme tilsammen den gantske nat.

Engil. Psal. 78. 105.

Der Mose

Der Mose vdracte sin haand offuer haffuet/ da loed HERREN det bort fare/ ved it sterckt Østen vær den gantske nat/ oc giorde haffuet tiurt/ oc Vandet skildis at. Oc Israels børn ginge ind/ mit i Haffuet/ paa det tørre/ oc Vandet vaar dem som Mure/ paa den høyre oc venstre side. Oc Egypterne forfulde dem/ mit i haffuet/ met alle Pharaos Heste/ Vogne oc Reysener.

Israels børn gaa offuer det røde haff.
Psal. 78. 106.
Ebre. 11.

Der Morgens vacten kom/ da skudde HERREN den Egyptiske Hær/ aff Ildstøtten oc Skyen oc forferde deris Hær/ och støtte hiulene aff deris vogne/ oc kaste dem hastelige omkuld. Da sagde Egypterne/ Lader oss fly fra Israel/ HERREN strider for dem mod Egypterne. Da sagde HERREN til Mose/ Vdreck din haand offuer Haffuet/ at vandet faller tilbage offuer Egypterne/ offuer deris vogne oc Reysener. Saa vdracte Mose sin haand offuer haffuet/ saa kom haffuet igen i sin strøm før morgenen/ Oc Egypterne flyde der imod. Saa støtte HERREN dem mit ned i haffuet/ oc vandet kom igen/ oc skiulte baade Vogne/ oc Reysener/ oc al Pharaos Macht/ som haffde fult effter dem i Haffuet/ saa der bleff icke en igen aff dem.

Men Israels børn ginge tørre mit i gennem Haffuet/ oc Vandet vaar dem for Mure paa den høyre oc venstre side. Saa frelste HERREN Israel den dag/ fra Egypternis haand. Oc de saage Egypterne ligge døde paa haffsens brædt/ oc den veldige Haand/ som HERREN haffde beuist paa Egypterne. Saa frøctede Folcket HERREN/ oc trode hannem/ oc hans tienere Mose.

Psal. 106.

XV.

DA sunge Mose oc Israels børn HERREN denne Sang/ oc sagde.

Jeg vil siunge HERREN til loff/ Thi hand haffuer giort en herlig Gerning/ Hest oc Vogn haffuer hand nedstørt i Haffuet.

Mose sang.

HERREN er min styrcke oc Loffsang/ hand er oc min Salighed.

Hand er min Gud/ hannem vil ieg prise/ hand er min faders Gud/ Jeg vil ophøye hannem.

Psal. 118.
Esa. 12.

HERREN er den rette Stridzmand/ HERRE er hans Naffn/ hand kaste Pharaos vogne oc Macht ned i Haffuet.

Hans vdualde Høffuitzmend drucknede i det Rødehaff/ oc dybhedē skiulte dem/ De suncke til grund som stene.

HERRE din høgre Haand gør store vnderlige Gerninger/ HERRE din høgre Haand ned slo Fienderne.

Dw nedstøtte dine Modstandere met din store Herlighed/ Thi der du vdsende din vrede/ da fortærede hun dem som straa.

Der dw blæste/ gaff Vandet sig op/ oc Floderne stode op i hob/ och Dybene veltedes fra huer andre i Haffuet.

Fienden tenckte/ Jeg vil forfølge oc gribe dem/ oc byte Roffuit/ oc husuale mit synd paa dem.

Jeg vil vddrage mit Suerd/ oc min Haand skal forderffue dem.

Saa lodst dw dit Vær blæse/ at Haffuet skiulte dem/ oc de suncke som Bly i det veldige vand.

HERRE/ huo er din lige blant Guderne: Huo er din lige/ derer saa mectig/ hellig/ forferlig/ lofflig oc saa vnderlig i sin gerning som dw?

Der dw vdracte din høgre Haand/ da opslog Jorden dem.

Dw haffuer ført dit Folck ved din Barmhiertighed/ som dw haffuer forløst/ och førde dem met din Styrcke til din hellige Bolig.

Der Folcket det hørde/ da beffuede de/ oc Angist kom paa Philisterne.

Da forferdis Edoms Førster/ oc de Veldige beffuede i Moab/ oc alle indbyggerne i Canaan bleffue mistrøstige.

Iosu. 2.

Lad forfærdelse falde offuer dem oc frøct/ ved din veldige Arm/ at de bliffue stille som stene/ Jnd til dit Folck HERRE kommer i gennem/ til det folck kommer i gennem/ som dw haffuer forhuerffuet.

Føer dem ind oc plante dem paa dit Eyedoms Bierg/ som dw HERRE giorde dig til en Bolig/ til din Helligdom HERRE/ som din Haand haffuer bered.

HERREN skal vere Konge altid oc euindelige/ Thi Pharao drog ind i Haffuet met heste vogne oc Reysener/ Oc HERREN loed Haffuet falde offuer dem igen/

Israels Børn.

Men Israels børn ginge tørre mit igennem Haffuet.
Oc den Prophetisse Maria/Aarons søster/tog en Tromme i sin Haand / oc Quinderne
ginge alle vd effter hende met trommer vdi Dantz/oc Maria sang for dem/ Lader oss Siunge
HERREN til loff/ Thi hand haffuer giort en herlig Gerning / oc nedstørt Mand oc Heste i Haffuet.

Num. 33.
Sur.
Mara.

Oc Mose loed Israels børn drage hen fra det Rødehaff/til den ørcken Sur / der vandrede de i tre dage i ørcken/oc funde inted vand. Saa komme de til Mara/Men de kunde icke dricke aff vandet i Mara/Thi det vaar saare beskt/ der faare kalder mand den sted Mara. Da knurrede Folcket mod Mose/oc sagde/Huad skulle wi dricke? Saa robte hand til HERREN/ oc HERREN visde hannem it Træ/det kaste hand i vandet/saa bleff det søt.

Der sette hand dem en Low oc Ræt / oc fristede dem / oc sagde/ Er det saa at du lyder HERRENS din Guds røst/ oc gør det for hannem som ræt er/ och dw hører hans Bud flitelige/oc holder al hans Skick/ Da vil ieg ingen aff de Siugdomme legge paa dig / som ieg lagde paa Egypterne/ Thi ieg er HERREN din Læge.

XVI.

Elim.
Num. 33.
Sin.

OC de komme til Elim/der vaare tolff Vandkilder / oc halffierdesinds tiue Palme træ/oc der læyrede de dem hoss vandet. Saa drog den gantske Israels menighed fra Elim oc kom til den ørcken Sin / som ligger mellem Elim oc Sinai/den femtende dag i den anden maaned/effter at de droge aff Egypten.

Folcket knurrer.

Oc alle Israels børn knurrede mod Mose / och Aaron i ørcken/oc sagde/ Gud giffue at wi haffde døet ved HERRENS Haand i Egypten/ den tid wi sade hoss Kødgryderne/oc haffde Brød nock at æde/ Thi i haffue der for vdført oss hid i ørcken/at i ville lade al Menigheden dø aff hunger.

Da sagde HERREN til Mose / See/ Jeg vil lade regne Brød aff Himmelen til eder/at Folcket maa gaa vd oc sancke huer dag saa meget som det haffuer behoff om dagen/At ieg kand forsøge/om de vandre i min Low eller ey. Men den siette dag skulle de rede dem til / oc sancke dubbelt saa meget den dag som de pleye at sancke ellers daglige.

Num. 11.

Mose oc Aaron sagde til alle Israels børn/ J afften skulle i fornemme at HERREN haffuer vdført eder aff Egypti land/oc i morgē skulle i see HERRENS Herlighed / Thi hand haffuer hørt eders knurren mod HERREN. Huad ere wi at i knurre mod oss? Mose sagde ydermere/ HERREN skal giffue eder Kød at æde i afften oc Brød nock i morgen/ Thi HERREN haffuer hørt eders knur / ath i knurrede mod hannem / Huad ere wi? J knurre icke mod oss/men mod HERREN.

Mose sagde til Aaron/Sig til Israels børns menighed/Kommer hid frem for HERREN/Thi hand hørde eders knur. Oc der Aaron talede dette/til alle Israels børns Menighed/da vende de dem mod ørcken/Oc see/der syntis HERRENS Herlighed i en sky. Oc HERREN sagde til Mose/ Jeg haffuer hørt Israels børns knur/Sig dem/ J afften skulle i faa Kød at æde/ oc i morgen bliffue mætte aff Brød/ oc fornemme at ieg er HERREN eders Gud.

Om afftenen komme der saa mange Vacteler/at de betacte leyeren. Oc om morgenen laa dug falden trint omkring leyeren/oc der duggen vaar borte / See/da laa det i ørcken trint och smaat som Rimfrost paa iorden.

Man.
Nu. 11.
Psal. 78.
Sap. 16.
Iohan. 6.
1. Corinth. 10.
2. Corinth. 8.

Der Israels børn det saage/da sagde de til huer andē/det er Man/Thi de viste icke huad det vaar. Da sagde Mose til dem / Det er det Brød / som HERREN haffuer giffuit eder at æde. Men dette er HERRENS befalning / at huer skal sancke der aff / som hand haffuer behoff at æde/oc tage en Gomor til huert hoffuit/effter Siælenis tal som hand haffuer i sit Paulun.

Oc Israels børn giorde lige saa/somme sanckede mere/oc somme mindre. Men naar det vdmaaldis met en Gomor/da fant hand inted offuer som meget haffde sancket/ oc dē icke mindre som lidet haffde sancket / Men huer haffde sancket / saa meget som hand kunde æde. Oc Mose sagde til dem / Jngen skal leffne der noget aff til morgenen. Dog lydde de icke Mose/ Men somme aff dem leffnede der aff til om morgenen/saa voxte der Orme vdi / oc det luctede ilde/Der fore bleff Mose vred paa dem. Saa sanckede de huer morgen der aff / saa meget som huer kunde æde for sig. Men naar Solen skinde hed/da smeltes det.

Oc den siette dag sanckede de dubbelt Brød/ia tho Gomor for en / Saa ginge alle de Ypperste aff Menigheden til Mose/oc gaffue hannem det til kende. Da sagde hand til dem / det

er det

er det/som HERREN sagde/ Jmorgen er det Sabbath/HERRENS hellige huile/Huad i ville bage det bager/oc huad i ville kaage det kaager/ Men alt det som offuer løber/ det lader bliffue/ at det kand beuaris til morgenen. Saa lode de det bliffue til om morgenen/ som Mose befol dem/oc det lucktede icke ilde/oc der komme ingen orme i det. Da sagde Mose/ æder det i dag/Thi det er i dag HERRENS Sabbath/ J finde det icke i dag paa marcken. Sey dage skulle i sancke det/Men den siuende dag er Sabbath / oc da findis det icke paa den dag.

Sabbath.

Men paa den siuēde dag ginge somme vd aff Folcket at sancke/Men de funde inted. Da sagde HERREN til Mose/ Huor lenge fortrycke i eder/ oc icke holde mine Bud oc Low? Seer/HERREN haffuer giffuit eder Sabbathen/ oc der faare giffuer hand eder paa den siette dag tho dagis brød/Thi skal huer bliffue hiemme til sit eget/oc ingen skal gaa aff sin sted paa den siuende dag. Saa huilede Folcket den siuende dag. Oc Jsraels huss kallede det Man/ oc det vaar lige som Coriander frø oc huit/oc smagede/ som en simle met hunig.

Oc Mose sagde/det er det som HERREN befol/fylder en Gomor der aff/til at gemme til eders Efterkommere/at mand maa see det Brød/som ieg spisede eder met i ørcken / der ieg vdførde eder aff Egypti land. Oc Mose sagde til Aaron/ Tag it Kruss / oc læg en Gomor fuld aff Man der vdi/ oc lad det bliffue for HERREN at gemmis til eders Effterkommere/som HERREN befol Mose/ Saa loed Aaron det bliffue der hoss Vidnesbyrdet at foruare.

Man.

Oc Jsraels børn ode Man i fyretiue aar/til de komme til det Land som de skulde bo/ De ode oc Man til de komme til Grendsen paa Canaans land. Men en Gomor er den tiende part aff en Epha.

Jsrael od Man i 40. aar. Iosu. 5.
Gomor.

XVII.

OC den gantske menighed aff Jsraels børn / drog aff den ørcken Sin / deris Dags reyse / som HERREN befol dem / oc læyrede dem i Raphidim/ Der haffde Folcket inted vand at dricke. Oc de kiffuede met Mose/ oc sagde/ Giff oss vand at dricke / Mose sagde til dem / Hui kiffue i saa mod mig? Hui friste i HERREN? Der folcket saa tørstede effter vand / da knurrede de mod Mose/oc sagde/Hui lodst dw oss saa fare aff Egypten/oc lader oss oc vore Børn/oc queg/hær dø aff tørst?

Raphidim
Jsrael knurrer for vand. Nu. 20.

Da robte Mose til HERREN / oc sagde/Huad skal ieg gøre met dette Folck? Det feyler icke meget/at de ey stene mig. HERREN sagde til hannem / Gack frem for folcket/oc tag nogle aff de Eldste aff Jsrael met dig/oc tag din Kæp i din haand/ met huilckē du slost paa vandet/oc gack hæn/See/ Jeg vil staa paa en Sten for dig i Horeb/ sla der paa Stenen / saa skal der flyde vand aff hannē/at Folcket maa dricke. Oc Mose giorde saa for de Eldste aff Jsrael/Saa kallede mand den stæd Massa oc Meriba/for Jsraels børns Kiff skyld/ oc for de haffde saa fristet HERREN oc sagt/Monne HERREN vere iblant oss eller ey.

Nu. 20. Psal. 78. 95. 1. Cor. 10.
Massa kaldis forsøgelse.
Meriba kaldis kiff oc trette.

Der kom Amaleck/oc stridde mod Jsrael i Raphidim. Da sagde Mose til Josua / Vduel oss Mend/reyss vd oc strid mod Amaleck/Jeg vil staa øffuerst paa bierget i morgē/ oc haffue Guds Kæp i min haand. Oc Josua giorde som Mose sagde hannem / at stride mod amaleck. Men Mose/Aaron oc Hur ginge øffuerst paa Bierget / Oc al den stund Mose holt sine hender op/da beholt Jsrael seyer/Men naar hand holt sine hender ned / da fick Amaleck seyer. Men Mose hender vaare suare/Der fortoge de en Sten/oc lagde vnder hannem/oc hand sette sig der paa. Oc Aaron oc Hur ophulde hans hender / en paa huer side / Oc saa bleffue hans hender fast opholdne/til Solen gick ned. Oc Josua ødelagde Amaleck oc hans folck / met skarpe suerd.

Amalech strider mod Jsrael oc bliffuer slagen.
Mose hender ere suare.

Oc HERREN sagde til Mose/Skriff dette i en Bog/til en ihukommelse/ Oc befal Josua det i sine øern/at ieg vil saa vdslætte Amaleck vnder Himmelen/ at mand skal icke mere tencke paa hannem. Oc Mose bygde it Altere oc kallede det HERRE/Nissi/Thi hand sagde/dette er it tegen hoss HERRENS Stol/ at HERREN skal stride mod Amaleck fra Barn til Barne barn.

Nu. 24. 3. Reg. 15.
Nissi det er min banere.

XVIII.

Der Jethro

Exo. 2.

DEr Jethro den Prest aff Madian Mose Suoger hørde alt det Gud haffde giort met Mose/oc sit folk Jsrael/at HERREN haffde vdført Jsrael aff Egypten/Da tog hand Zephora Mose hustru/som hand haffde sent til bage/oc hendis tho Sønner/ Den ene hed Gersom / Thi hand sagde / Jeg vaar en Gest i fremmede Land/oc den andē Elieser/Thi hand sagde/Min faders Gud haffuer veret min Hielp/oc beskermet mig fra Pharaos suerd.

Der Jethro Mose suoger kom met hans Sønner oc Hustru i ørcken til hannem/der som hand haffde leyred sig/hoss Guds bierg/da lod hand sige til Mose / Jeg Jethro din Suoger er kommen til dig/oc din Hustru/ oc baade hendis Sønner met hēde. Da gick Mose vd mod hannem / oc neyde sig for hannem / oc kyste hannem. Der de haffde hilset huer anden / da ginge de ind i Paulunet. Saa fortalde Mose sin Suoger alt det HERREN haffde giort Pharao oc Egypterne for Jsraels skyld/oc al den modgang som dem vaar hendet paa veyen/ oc huorledis HERREN haffde frelst dem.

Da bleff Jethro glad for alt det Gode/ som HERREN haffde giort Jsrael/ oc frelst dem aff Egypternis haand. Oc Jethro sagde/Loffuit vere HERREN som frelste eder aff Egypternis oc Pharaos haand/hand ved at frelse sit Folck aff Egypternis haand. Nu ved ieg at HERREN er megtigere end alle Guder / der fore at de brugede deris hoffmodighed mod dem. Oc Jethro Mose suoger tog Brendoffer/oc offrede Gud / saa kom Aaron oc alle de Eldste aff Jsrael at æde Brød met Mose suoger for Gud.

Om anden dags morgen sætte Mose sig til at dømme Folcket / Oc folcket stod trint omkring Mose/fra morgenen oc til afftenen. Der hans Suoger saa alt det hand giorde met Folcket / da sagde hand / Huad er det dw gør met Folcket? Hui sider dw allene oc alt Folcket staar omkring dig fra morgenen oc til afftenen? Mose suarede hannem/ Folcket kommer til mig/ oc spør Gud om raad/Thi naar de haffue noget at handle/ da komme de til mig at ieg skal dømme mellem huer oc hans Neste/oc lære dem Guds Ræt oc hans Low.

Da sagde hans Suoger til hannem/dw bær dig icke ræt ad/ dw gør dig træt/ oc Folcket met som er hoss dig/Den handel er dig forsuar/dw kant det icke allene vdrette. Thi lyd min røst Jeg vil giffue dig raad/ oc Gud skal vere met dig. Besørge dw folcket for Gud/oc før deris sager for Gud/oc skick dem Low oc Ræt/oc lær dem veyen som de skulle vandre vdi/oc de gerninger som de skulle gøre.

Jethro raad. Deut. 1.

Oc see dig om iblant alt Folcket om naagle fromme Mend som frøcte Gud / oc ere sandrue/oc hade Gerighed/oc sæt dem offuer dem/somme offuer tusinde / somme offuer hundrede/somme offuer halfftredie sins tiue/ oc somme offuer thi/at de altid dømme Folcket. Men er det nogen stor Sag/da lad dem føre den ind for dig / oc lad dem dømme alle smaa sager/ Saa bliffuer det lættere for dig/naar de bære met dig. Vilt du det gøre/da kant dw vdrætte det Gud befaler dig/saa kand oc alt dette Folck komme hiem met fred til deris Sted.

Mose lydde sin Suogers ord / oc giorde alt det som hand sagde / och vdualde fromme Mend aff al Jsrael/oc sætte dem til Høffuitzmend offuer faalket/somme offuer tusinde / somme offuer hundrede/somme offuer halfftrediesinds tiue/oc somme offuer thi/ at de skulde altid side dom offuer faalket / Men de suare Sager skulde de indføre for Mose / oc de skulde selffue dømme de smaa sager. Saa loed Mose sin Suoger drage hiem igen til sit Land.

XIX.

Sinai. Nu. 33.

DEn tredie maaned effter at Jsraels børn vaare gongne aff Egypti land/ da komme de paa den dag i Sinai ørcken/Thi de droge aff Raphidim oc vilde til Sinai ørcken / oc de leyrede dem der samme steds i ørcken mod Bierget/ oc Mose gick op til Gud.

Oc HERREN robte hannem aff Bierget / oc sagde / Saa skalt dw sige til Jacobs huss / oc kund gøre Jsraels børn. J haffue seet huorledis ieg giorde mod Egypterne / oc huorledis ieg førde eder paa Ørne vinge / oc tog eder til mig. Ville i nu lyde min røst/oc holde min Pact/da skulle i vere min Eyedom for alle Faalk/Thi al Jorden hør mig til/oc i skulle bliffue mig/**it prestelig Konge Rige/oc it helligt Folck.** Disse ære de ord/som dw skalt sige til Jsraels børn.

1. Pet. 2.

Saa kom Mose oc kallede de Eldste tilsammen aff folcket / oc gaff dem alle disse ord faare som HERREN haffde budet / Da suarede alt folcket til lige oc sagde/ Alt det som HERREN haffuer sagt / ville wi gøre / Oc Mose sagde HERREN Folckens ord

Da sagde HERREN til Mose / See / Jeg vil komme til dig i en tyck Sky / paa det at folcket maa høre mine ord / som ieg taler met dig / oc tro dig siden altid / Oc Mose forkyndede folckens tale for HERREN.

Oc HERREN sagde til Mose / Gack bort til folcket / oc hellige dem i dag oc i morgen / at de to deris Klæder / oc vere rede paa den tredie dag / Thi HERREN skal paa den tredie dag nedstige paa Sinai bierg for det menige Folck. Oc gør folcket it Maal trint omkring oc sig til dem / Vocter eder / at i gaa icke op paa Bierget / oc at i ey heller røre yderst ved det / Thi huilken som rører vid Bierget / hand skal visselige dø. Jngen haand skal røre vid det / men han skal stenis eller skiudis ihiel met Skud / huad heller det er Diur eller Menniske / da skal det icke leffue / Men naar der stødis i Basunen / da skulle de gaa til Bierget. Oc Mose gick ned aff Bierget til Folcket / oc helligede dem / oc de tode deris Klæder. Oc hand sagde til dem / Verer rede paa den tredie dag / oc holder eder icke til Quinder.

Ebre. 12.

Der den tredie dag kom / om morgenen / da kom der torden oc liun ild / oc en tyck sky paa Bierget / oc en liud aff en saare sterck Basune / saa at det gantske Folck bleff forferdet / som vaar i Leyeren. Oc Mose lidde Folcket aff Leyeren / mod Gud / oc de bleffue alle staaendis neden for Bierget. Oc alt Sinai bierg røg / fordi at HERREN foer ned paa bierget met ild / och der gick en Røg aff det / lige som røg aff en tegeloen / saa at alt Bierget beffuede / oc Basunens liud bleff io større oc større. Mose talede / oc Gud suarede hannem høyt.

Deu. 4.

Der HERREN vaar da nedkommen offuer Sinai bierg / aller øffuerst paa toppen / da kallede hand Mose øffuerst op paa Bierget / oc Mose gick op. Da sagde HERREN til hannem / Stig ned / oc vidne for Folcket / at de icke bryde hid til HERREN / at see hannem / at mange aff dem falde. Men Presterne som ville holde dem til HERREN / de skulle hellige dem / at HERREN skal icke forderffue dem.

Oc Mose sagde til HERREN / Folcket kand icke stige op paa Sinai Bierg / Thi dw vidnede for oss / oc sagde / Sæt it maal om Bierget / oc hellige det. HERREN sagde til hannem / Gack oc stig hæn ned / Dw oc Aaron met dig / skulle stige op / Men Presterne oc Folcket skulle icke falde til / at opstige til HERREN / at hand icke forderffuer dem. Oc Mose steg ned til Folcket / oc sagde dem det.

XX.

Deu. 5.
Psal. 81.

OC Gud talede alle disse ord. Jeg er HERREN din Gud / som vdførde dig aff Egypti land / aff Trældommens huss. **Du skalt icke haffue andre Guder for mig.** Du skalt ingē billede gøre dig eller nogē Lignelse / effter det som er i Himmelen / eller nedre paa Jorden / eller effter det som er i Vandet vnder iorden. Du skalt icke bede til dem / oc icke tiene dem / **Thi ieg som er HERREN din Gud / er en nidkær Gud / Som hiem søger Fædernis misgerninger paa Børnene / indtil den tredie oc fierde Led / paa dem som hade mig. Oc ieg gør Miskundhed met mange Tusinde som mig elske / oc holde mine Bud.**

Du skalt icke tage HERRENS din Guds Naffn forfengelige / Thi HERREN vil icke lade hannem vere wstraffet / som misbruger hans Naffn.

Exo. 23. 34. 35.
Ezech. 20.

Kom Sabbaths dagen i hw / at du hellig gør hannem. Sey dage skalt dw arbeyde / oc beskicke al din ting. Men den siuende dag er HERRENS din Guds Sabbath / Da skalt dw ingen gerning gøre / ey heller din Søn / ey heller din Daatter / oc ey heller din Suend / ey heller din Pige / ey heller dit Queg / oc ey heller nogen Fremmet som er inden dine porte. Thi vdi sey dage giorde HERREN Himmelen oc Jorden / oc Haffuet / oc alt det som er i dem / oc hand huilte den siuende dag / Der faare velsignede HERREN Sabbaths dagen / oc giorde hannem hellig.

Ephe. 6.
Matth. 15.

Dw skaltære din Fader oc din Moder / at dw maat lenge leffue i Landet som HERREN din Gud giffuer dig.

Matth 5. 15.

Dw skalt icke ihielsla.

Dw skalt icke bedriffue hoer.

Dw skalt icke stiele.

Dw ſkalt icke bære falſkt Vidneſoyrd mod din Neſte.

Dw ſkalt icke begere din Neſtis Huſſ.

Dw ſkalt icke begere din Neſtis Huſtrw/hans Suend eller Pige/hans Oxe eller Aſen/ eller naaget aff det ſom din Neſte hør til.

Lowens Gerning och embede. Ro. 3. 4. 5. 7.

Oc alt Folket ſaa tordenen/liun ilden/lyden aff Baſunen oc Bierget ryge. Der de ſaae det/da flyde de oc ginge longt bort/oc ſagde til Moſe/Tale dw met oſſ/wi ville vere lydige/oc lad Gud icke tale met oſſ/wi motte ellers dø. Da ſagde Moſe til Folket/Frøcter icke/Thi Gud er kommen/at hand vil forſøge eder/oc at hans frøct ſkal vere for eders øyen/at i ſkulle icke ſynde. Oc faalket ſtod langt fra/Men Moſe gick til taaget/i huilket Gud vaar.

Oc HERREN ſagde til hannem/Saa ſkalt dw ſige til Iſraels børn/I haffue ſeet/at ieg haffuer talet met eder aff Himmelen/Thi ſkulle i ingen ſølff Guder eller guld Guder gøre eder for mig. Du ſkalt gøre mig it Altere aff Jord/oc der paa ſkalt dw offre dit Brendoffer oc Tackoffer/aff dine faar oc fæ. Thi huilken Sted ieg gør mit Naffns ihukommelſe/Did vil ieg komme til dig/oc velſigne dig/Vilt dw gøre mig it Altere aff Sten/Da ſkalt dw icke bygge det aff huggen ſten/Thi at lader dw din Kniff komme der paa/da gør dw det whelligt. Dw ſkalt icke gaa op at trapper til mit Altere/at din blyſel ey blotis for det.

Altere aff Jord.

XXI.

Luc. 25. Deut. 15. Iere. 34.

DEtte er den Low oc Ræt ſom dw ſkalt legge dem fore.

Om dw køber en ebreiſke Suend/da ſkal hand tiene dig ſey aar/det ſiuende aar/ſkal hand gaa fri oc løſſ fra dig. Kom hand til dig vden huſtru/da ſkal hand gaa fra dig igen vden huſtru. Men kom hand til dig met huſtru/da ſkal hans Huſtru gaa bort met hannem. Men haffuer hans Herre giffuit hannem en Huſtru/oc hun haffuer født Sønner eller Døtter/da ſkal quinden oc børnene høre hendis Herre til/oc hand ſkal gaa bort vden huſtru. Men ſiger Suenden/Jeg haffuer min Herre kær/och min huſtru oc mine børn/ieg vil icke vere fri/Da ſkal hans Herre lede hannem ind for Guderne/och holde hannem op til døren eller til dørſtolpen/oc ſtinge hans øre igennem met en Syel/ſaa ſkal hand tiene hannem euindelige.

Gene. 9. Leui. 25. Num. 35. Deut. 19.

Om nogen ſeler ſin Daatter til en tieniſte Pige/De ſkal hun icke gaa bort ſom tienſte Suenne. Men behager hendis Herre hende icke/oc vil icke hielpe hende til Ecteſkaff/da ſkal hand lade hende til løſſen/Men hand ſkal icke haffue mact til at ſele hende til noget fremmet folck/thi hand forſmaade hende. Men troloffuer hand hende met ſin Søn/da ſkal hand gøre hende Daatters ræt. Men giffuer hand hende en anden/da ſkal hand icke formindſke noget aff hendis Kaaſt/Klæder oc Ecteſkaffs metgifft. Gør hand icke diſſe try/da ſkal hun gaa fri bort/oc icke løſis for pendinge.

Deut. 24.

Om nogen ſlar it Menniſke at det døer/Da ſkal hand oc viſſelige dø. Men haffuer hand icke gonget effter hans liff/men Gud haffuer ellers wforuandis ladet hannem falde i hans hender/Da vil ieg ſkicke dig en Sted/til huilken hand ſkal fly. Men fordriſter nogen ſig til at ſla ſin Neſte ihiel/met ſuig eller liſt/Da ſkalt dw tage hannem fra mit Altere/ath hand ſkal dø.

Huo ſom ſlar ſin Fader eller Moder/hand ſkal viſſelige dø.

Huo ſom ſtiel it Menniſke oc ſeler det/at det bliffuer fundit hoſſ hannem/hand ſkal viſſelige dø.

Leu. 20. Deut. 21. 27. Matth. 15. Marc. 7.

Huo ſom bander Fader oc Moder/hand ſkal viſſelige dø.

Om nogen mand kommer i trætte met en anden/och en ſlar den anden met en ſten eller met en neffue/oc hand bliffuer icke død/men ligger ved ſengen/Kommer hand op igē/oc gaar vd ved en ſtaff/da ſkal hand vere wſkyldig/ſom hannem ſlo/Dog ſkal hand betale hannem for huad hand haffuer forſømmet/oc giffue Lægeløn.

Om nogen ſlar ſin tieniſte Suend eller Pige met en kæp/at hand døer vnder hans hender Da ſkal hand lide ſtraff der fore. Men bliffuer hand ved en dag eller tho/da ſkal hand icke lide ſtraff/Thi det er hans pendinge.

Komme nogle mend i trætte tilſammen oc gøre nogen ſuglig Quinde forfang/ſaa ath

hun føder

Verdſlig ræt.

hun føder ſit Foſter wtidelige/ ſaa at hende ingen ſkade vederfaris/ Da ſkal mand ſtraffe hannem ved pendinge/ effter ſom quindens Mand hannem paa legger / oc hand ſkal giffue effter Dagtingis mendenis tøcke. Men lider hun nogen ſkade der offuer/ Da ſkal hand lade liff for liff/ Øye for øye/ Tand for tand / Haand for haand / Fod for fod / Brent for brent / Saar for ſaar/ Blaat for blaat ſlaget.

Luc.24.
Deut.19.
Matth.5.

Om nogen ſlar ſin Suend eller ſin Pige i Øyet at det forderffuis/ Da ſkal hand den lade fare fri fra ſig/ for ſit øye. Deſligeſte om hand ſlar ſin Suends eller Pigis Tand vd / da ſkal hand lade den fare fri fra ſig for ſin tand.

Om nogē/ Oxe ſtanger en Mand eller Quinde/ at hand døer/ Da ſkal mand ſtene Oxen ihiel / oc icke æde hans kød/ oc der met bliffuer oxens Eyermand wſkyldig. Men vaar Oxen tilforn van ath ſtange / oc hans Eyermand vaar varet at / oc hand loed icke ſiden forware hannem/ men loed hānem ſtange nogen til døde/ mand eller quinde/ Da ſkal oxen ſtenis ihiel/ och hans Hoſbonde ſkal dø. Men bliffuer hand tilfunden at bøde met Pendinge / Da ſkal hand giffue ſaa meget for ſit Liff ſom hannem faare leggis. Der ſom hand oc ſtanger nogen mands Søn eller Daatter ihiel/ Da ſkal hand lide den ſamme dom. Men ſtanger hand nogē mands Suend eller Pige / da ſkal hand giffue deris Hoſbonde tredive Sekel ſølff/ oc Oxen ſkal ſtenis ihiel.

Om nogen lader en Graff op / eller graffuer en graff / oc løcker hende icke til igen / oc der falder en Oxe eller Aſen i hende / Da ſkal den ſom graffuen hør til / betale den anden igen met pendinge / Men det Døde maa hand beholde.

Om nogen mands Oxe ſtanger en anden mands Oxe at hand døer / Da ſkulle de ſele den leffuendis oxe/ oc ſkiffte ſaa pendingene ſammen/ oc det døde. Men vaar det viderligt/ at ſamme oxe pleyde at ſtange tilforn / oc hans Eyermand vilde icke forware hannem / Da ſkal hand betale oxe for oxe/ oc beholde ſelff den døde.

XXII.

OM nogen ſtiel en Oxe eller it Faar/ oc ſlacter eller ſeler det / Da ſkal hand giffue fem øxen igen for en oxe/ oc fire faar for it faar.

Om nogen Tyff bliffuer greben / naar hand indbryder oc bliffuer der offuer ſlagen/ ſaa at hand døer / Da ſkal mand ingen Bloddom lade gaa offuer hannem. Men er Solen opgongen offuer hannem/ Da ſkal mand lade gaa Bloddom.

Tyffuen ſkal giffue det igen/ Haffuer hand inted / da ſkal mand ſele hannem for ſit Tyffueri. Men finder mand det Staalne leffuendis hoſſ hannem / huad heller det er oxe/ aſen eller faar / da ſkal hand giffue det dubbelt igen.

Om nogen gør ſkade paa Ager eller Vingaard/ at hand lader ſit Queg gøre ſkade / paa en andens Ager / Da ſkal hand giffue igen aff det bæſte ſom hand haffuer paa ſin ager eller i ſin vingaard.

Om der tendis Ild op/ oc kommer i torne / oc opbrender negerne / eller det Korn ſom end nu ſtaar/ eller i Ageren / Da ſkal den giffue det igen/ ſom ilden optende.

Om nogen faar ſin Neſte pendinge eller klenodi/ eller nogen anden ting at gemme/ oc det bliffuer ſtaalet fra hannem aff hans Huſſ/ Finder mand Tyffuen/ da ſkal hand giffue det dubbelt igen. Men finder mand icke Tyffuen/ da ſkal Hoſbonden indføris for Guderne/ om hand haffuer icke lagt ſin haand/ paa ſin Neſtis gods.

Om nogen ſkylder en anden for wret/ enten for oxe eller aſen/ eller faar / eller klæder/ eller for nogen anden ting ſom miſt er/ Da ſkal beggis deris ſag komme ind for Guderne / oc huilken Guderne dømme i fald/ Hand ſkal giffue ſin Neſte dubbelt igen.

Om nogen antuorder ſin Neſte enten aſen/ oxe/ faar eller noget andet Queg at forware/ oc det døer for hannem/ eller forderffuis/ eller bort driffuis/ for hannem/ at ingen det ſeer/ Da ſkal mand lade komme det mellem dem til en Eed ved HERREN / at hand haffuer icke lagt ſin haand paa ſin Neſtis Gods/ oc den eed ſkal Eyermanden anamme/ och den anden ſkal icke nødis til at betale det. Men ſtiel en Tyff det fra hannem/ da ſkal hand betale Eyermanden ſkaden. Men bidis det ihiel/ da ſkai hand føre vidneſbyrd/ oc icke betale det.

Om nogen læner naaget aff ſin Neſte/ oc det forderffuis eller døer i Eyermandens fraværelſe/ da ſkal hand det betale. Men er Eyermanden der hoſſ/ da ſkal hand icke betale det / Thi hand leyde det for ſine pendinge.

Om nogen laacker en Jomfrw/ ſom icke end nu er troloffuit/ oc beligger hende / Da ſkal

Deut.24.

Verdslig rææt.

hand giffue hende hendis Morgengaffue/oc beholde hende til sin hustru. Men vil hendis Fader icke giffue hannem hende / Da skal hand veye hende saa mange pendinge / som en Jomfrw bør at haffue til Morgengaffue.

Leui. 20. Deut. 27.

Dw skalt icke lade Troldkoner leffue. Huo som belegger sig met Queg/ hand skal visselige dø. Huo som offrer til Guder/ vden aleniste til HERREN/ hand skal vere forbandet.

Leui. 19. 29. Zach. 7.

Dw skalt icke plagge eller vnder trøcke de fremmede / Thi at i haffue oc veret fremmede i Egypti land.

Deut. 24.

J skulle icke vere fortredelige imod Encker oc faderløse Børn/ Est dw dem fortredelig/ da robe de til mig / oc ieg skal høre deris rob. Saa bliffuer min vrede grum / at ieg lader sla eder ihiel met suerd/ oc lader eders hustruer bliffue encker/ oc eders børn Faderløse.

Leui. 25. Deut. 23.

Om dw læner mit Folk Pendinge som er fattig hoss dig / da skalt dw icke strænge met dem / til deris skade / eller legge Aager paa dem.

Deut. 24.

Tager dw Klæder til pant aff din Neste/ da faa hannem dem igen / før Solen gaar ned/ Thi hans Klæder ere aleniste hans legemis skiul/ som hand soffuer vdi. Er det saa at hand rober til mig/ Da skal ieg høre hannem / Thi ieg er miskundelig.

Act. 23.

Dw skalt icke bande Guderne / Oc den Offuerste for dit Folk skalt dw icke skende paa. Dw skalt icke forholde din Fylde/ oc dine Taare.

Exo. 13.

Dw skalt giffue mig din første fødde Søn . Det samme skalt dw oc gøre met dine Oxen oc faar/ Det skal vere siu dage hoss sin Moder / Men den ottende dag/ skalt dw giffue mig det.

Leui. 22. Ezech. 44.

J skulle vere hellige Folck for mig / Der for skulle i inted kød æde / som er reffuet aff vilde diur paa marcken / men kaste det for Hunde.

XXIII.

DW skalt icke tro falske kærenmaal/ at dw icke gør den Wgudelige nogen bistand/ eller vere it falskt Vidne.

Leui. 19.

Du skalt icke følge met den store Hob i det som ont er/ oc suare icke saa paa Dom/ at dw følger effter den store Hob/ oc viger fra Retten.

Dw skalt icke pryde den fattige i hans Sag.

Deut. 22.

Er det saa at du møder din wuens oxe eller asen/ som far vild / Da skalt dw lede hannem tilstede igen. Seer dw din fiendis asen ligge vnder byrde/ Vocte dig/ oc lad det icke ligge/ men forsømme gerne dit eget for det

Dw skalt icke foruende Retten for den Fattige i hans Sag. Vær longt fra falske Sager. Dw skalt icke sla den Wskyldige oc Ret ferdige ihiel / Thi ieg lader icke den Wgudelige haffue rææt.

Deut. 16.

Dw skalt icke tage Gaffuer/ Thi at Gaffuer forblinde de seende / oc foruende de Rætferdigis sager.

Exo. 22. Leui. 20.

J skulle icke fortrøcke de Fremmede/ Thi at i vide vel de Fremmedes hierter/ efftersdi at i haffue oc veret Fremmede i Egypti land.

Leui. 25.

J sex aar skalt dw saa dit Land/ oc indføre Grøden der aff / det siuende aar skal det ligge oc huile sig/ at de Fattige blant dit Folck mue æde der aff / Oc huad der bliffuer offuer/ det lad Vilde diur æde paa marcken. Saa skalt du oc gøre met din Vingaard oc Olie bierg.

Kircki Low. Exo. 20. 34. 35 Deut. 5.

Sex dage skalt dw gøre dit arbeyde/ Men den siuende dag skalt dw holde hellig / At din oxe oc asen maa huile dem / oc at din tieniste Quindis søn oc dine Fremmede mue vederquegis. Alt det som ieg haffuer sagt eder/ det skulle i holde. Oc i skulle icke tencke paa andre Guders naffn/ oc de skulle icke høris aff eders mund.

Leui. 23. Deut. 16. Exo. 2. 13.

J skulle holde mig huert aar tre gonge Høytid/ Dw skalt holde det wsurede Brøds Høytid/ Saa at dw æder wsured brød i siu dage / i den maaned Abib (som ieg befol dig) Thi at dw drogst aff Egypten den samme tid / Men i skulle icke komme tomhendede til syne for mig. Oc den Høytid naar dw først indhøster den Grøde/ som dw haffuer saat paa marcken / oc den Høytid naar aaret er vde/ oc dw haffuer indsamlet dit arbeyde aff marcken.

Exo. 34. Deut. 16.

Tre sinde om aaret skal alt dit Mandkøn komme til syne for den Veldige HERRE. Dw skalt icke offre mit Offers blod met Surdey/ Oc det fede aff min Høytid/ skal icke bliffue til om morgenen.

Exo. 34. Deut. 26.

Det første aff din første iords Grøde/ skalt dw føre i HERRENS din Guds Huss/ Dw skalt icke kaage it kid/ men det dier sin moder.

Engelen sendis for Israels børn.

See/ Jeg sender en Engel for dig/ som skal beuare dig paa veyen/ oc lede dig til den Sted som ieg haffuer bered, Thi forvare dig for hans Ansict/ och lyd hans røst/ oc fortørne hannem icke/ Thi

icke/ Thi hand forlader icke eders offuertrædelse/oc mit Naffn er i hannem. Men er det saa ath dw hører hans røst/oc gør alt det som ieg siger dig/Da vil ieg vere dine fienders Fiende/oc dine modstanderis Modstandere.

Exo.13.32.33.

Naar min Engil gaar for dig/oc leder dig ind til de Amoriter/Hethiter/Pheresiter / Cananiter/Heuiter oc Jebusiter/oc ieg øde legger dem/Da skalt dw icke tilbede deris Guder/eller tiene dem/oc icke heller gøre/ som de gøre / Men dw skalt nedsla oc sønder bryde deris Affguder. Men HERREN eders Gud skulle i tiene / Saa skal hand velsigne dit Brød och dit Vand/oc ieg vil tage al Siugdom fra dig. Der skal inted vere wfructsommeligt som ey skal bære i dit Land/oc ieg vil lade dig bliffue gammil.

Deut.7.31.

Jeg vil sende min forferdelse for dig/oc gøre alt Faalket mistrøstigt/ som dw kommer til/ oc ieg vil lade alle dine Fiende fly for dig. Oc sende Gedehamser ind for dig/som skulle vdiege for dig Heuiterne/Cananiterne oc Hethiterne. Jeg vil icke vddriffue dem paa it aar for dig / at Landet skal icke bliffue øde / oc at vilde Diur skulle icke formeris mod dig/ Jeg vil vddriffue dem for dig met tiden/ da nogle/oc da nogle/ind til at dw voxer/oc besider Landet.

Deut.7.

Oc ieg vil sætte dit Landemercke / fra det Røde haff / oc ind til Philisternis haff / oc fra Ørcken oc ind til Floden / Thi ieg vil giffue Landsens Jndbyggere i din haand / at dw skalt vddriffue dem fra dig. Dw skalt icke gøre Pact met dem eller met deris Guder / Men lad dem icke bo i dit Land/at de skulle icke forføre dig mod mig/ Thi om dw tiener deris Guder/da skal det bliffue dig til forargelse.

Det forietté lands landsmercke.
Exo.34.
Deut.7.

XXIIII.

OC hand sagde til Mose / Gack op til HERREN / dw oc Aaron/ Nadab oc Abihu / oc de halffierdesinstiue Eldste i Jsrael / oc tilbeder longt fra/ Men Mose skal alene gaa op til HERREN / oc de andre skulle icke holde dem der til/ Folcket skal icke heller komme op met hannem.

Mose kom oc sagde alle HERRENS ord / oc all Rætten for Faalket/Da suarede alt Folcket met en røst/oc sagde / Wi ville gøre effter alle de ord som HERREN haffuer sagt. Da skreff Mose alle HERRENS ord/oc stod tilige op om morgenen/oc bygde it Altere neden op til Bierget / met tolff Støtter/ effter de tolff Jsraels Slæcter. Och sende vnge Karle did aff Jsraels børn/ath de skulde offre HERREN / Brendoffer oc Tackoffer aff Øxnene.

Exo.9.

Oc Mose tog halffdelen aff Blodet / oc loed i it bæcken / oc den anden halffdel stenckte hand paa Alteret. Saa tog hand Pactens bog/oc leste saa at folcket det hørde / Oc der de suarede/ Wi ville gøre alt det som HERREN haffuer sagt / oc vere hannem lydige / Da tog Mose Blodet oc stenckte det paa Folcket/oc sagde/Seer/Dette er Pactens blod/som HERREN haffuer giort met eder / offuer alle disse ord.

Oc Mose/Aaron/Nadab oc Abihu/oc de halffierdesinstiue Eldste aff Jsrael ginge op/ oc saae Jsraels Gud. Oc det vaar vnder hans Føder/som en deylig Saphir / oc som Himmelen/naar hand er klar. Oc hand rackte icke sin Haand offuer de Øffuerste aff Jsrael / Oc der de haffde beskudt Gud/ da ode de oc drucke.

Oc HERREN sagde til Mose/Kom op paa Bierget til mig/ oc bliff der/saa vil ieg giffue dig Sten taffler oc Lowen/oc Budene / som ieg haffuer screffuit / at dw skalt lære dem. Da stod Mose op / oc gick op paa Guds bierg met sin tiener Josua / oc sagde til de Eldste/ Bliffuer her/ til wi komme igen til eder / See / Aaron oc Hur ere hoss eder/ Haffuer der nogen Sager/da mue de komme for eder.

Der nu Mose kom paa Bierget/da betackte en Sky bierget/ Oc HERRENS Herlighed bode paa Sinai bierg/oc betackte det i sex dage met skyen / oc robte den siuende dag aff skyen til Mose. Oc HERRENS herlighed vaar øffuerst paa Bierget/ som en forterendis ild/for Jsraels børn til syne. Oc Mose gick mit ind i skyen/ oc steg op paa Bierget / oc bleff paa bierget i fyretiue dage oc fyretiue nætter.

Mose bleff paa Bierget 40. dage.
Exo.34.35.

XXV.

Opløfft Offer.

OCHERREN talede til Mose / oc sagde / Sig Jsraels børn / at de giffue mig it Opløfft Offer / Och tager det aff huer mand som giffuer det veluilli=ge. Dette er det Opløfft Offer / som i skulle tage aff dem / Guld / sølff / kaaber / gult silke / skarlagen / purpur / huit silke / gede haar / rødlyde vædre skind / græff=uinge skind / fyr træ / olye til lamperne / vrter til Salffue oc til god Luct / Onyx stene oc bestickede stene til Liff kiortelen / oc til Brystspannet.

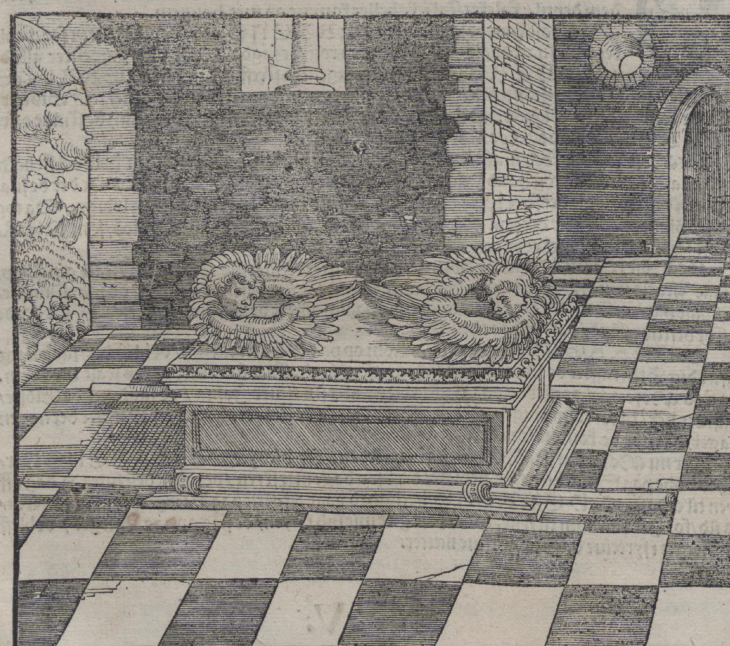
Oc de skulle gøre mig en Helligdom / At ieg kand bo iblant dem / den skul=le i gøre effter den Tabernakels Lignelse / met al sin Redskaff / som ieg vil vise dig.

Arcken. Exo. 37. Exo. 40.

Gører en Arck aff fyrtræ / halfftredee alne long / oc halffanden alne bred / oc halffanden alne høy. Den skalt dw besla met purt Guld / baade inden oc vden / oc gøre en guld Krantz off=uen omkring hende. Oc støb fire Guldringe / oc sæt dem i hendis fire Hiørner / tho paa den ene side / oc tho paa den anden side. Oc gør Stenger aff fyrtræ / oc beslaa dem met guld / och sting dem i ringene ved siderne paa Arcken / at bære hende met / oc de skulle bliffue i ringene / oc icke tagis aff dem. Oc dw skalt lægge i Arcken det Vidnesbyrd / som ieg vil giffue dig.

Naadesto=len.

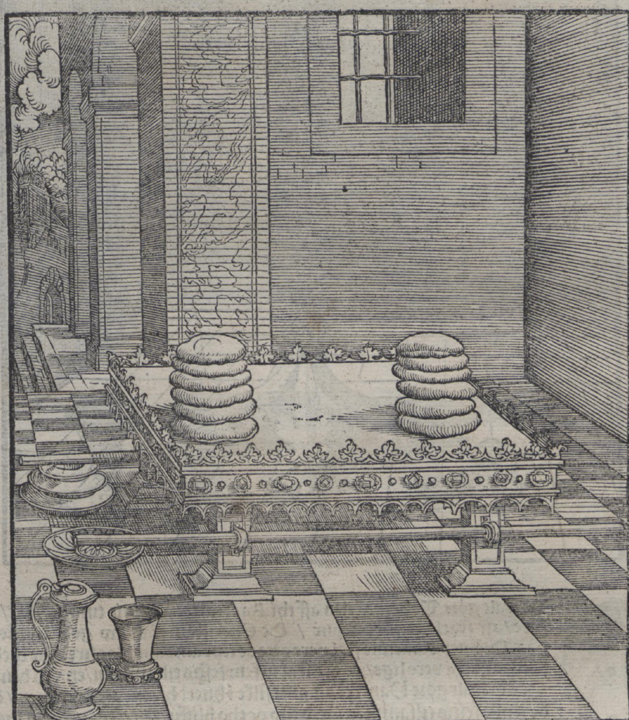
Dw skalt oc gøre en Naadestol aff purt guld / halfftredie alne long / oc halffanden alne bred. Oc tho Cherubim aff tæt guld / paa baade endene offuer Naadestolē / Den ene Cherub skal vere paa den ene ende / oc den andē paa den anden ende / Saa at der ere tho Cherubim paa baa=de endene aff Naadestolen. Oc samme Cherubim skulle vdbrede deris Vinge offuen offuer / saa at de skiule Naadestolen met deris vinge / Oc huer deris Ansict skal staa mod huer andre / oc deris Ansict skulle see paa Naadestolen / oc dw skalt sætte Naadestolen offuen paa Arcken / Oc legge det Vidnesbyrd i Arcken / som ieg vil giffue dig. Aff den Sted vil ieg giffue dig Vidnesbyrdet oc tale met dig / som er aff Naadestolen mellem de tho Cheru=bim / som er paa Vidnesbyrdens Arck / alt det ieg vil binde Jsraels børn ved dig.

Dw

Dw ſkalt oc gøre it Bord aff fyrtræ / Tho alne longt / en alen bret/oc halffanden alne høyt. Oc beſla det met purt guld / och gør en Guldkrantz der offuen omkring/oc en Liſt omkring/en haand bred høy/oc en Guldkrantz omkring liſten. Dw ſkalt oc gøre fire Guldringe der paa / i de fire hiørner / hoſſ de fire føder / hart op vnder liſten ſkulle ringene vere/at ſtinge Stengerne vdi / oc bære Bordet met / Dw ſkalt gøre ſtengerne aff fyrtræ / oc beſla dem met guld / at bære Bordet met. Dw ſkalt gøre Fadene/Begerne/Kanderne oc Skaalene / aff purt guld/at ſkencke vdi oc vdaff met. Oc dw ſkalt altid legge Skuebrød for mig paa Bordet.

Exo. 34.

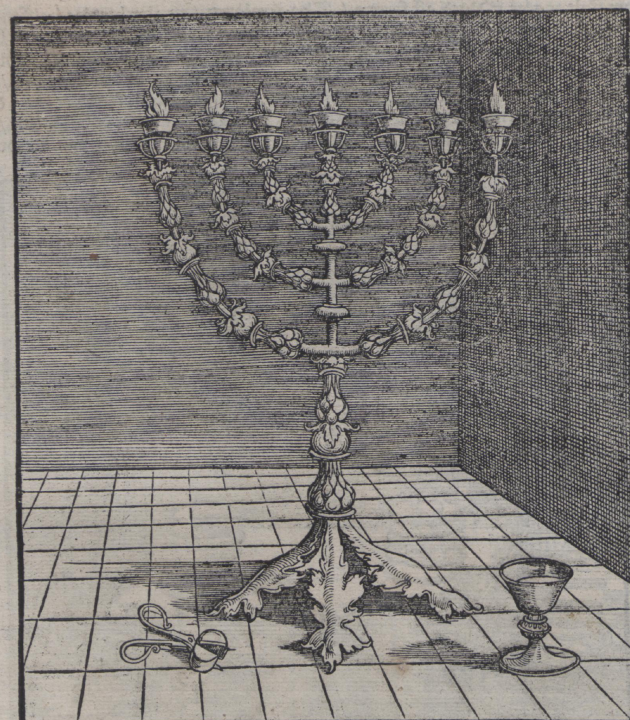
Dw ſkalt oc gøre en Liuſeſtage aff tæt purt guld/der paa ſkal ſtangen met grenene/ſkaalene/knappene oc blomſterne være. Oc der ſkal gaa ſey grene vd paa ſiderne aff Liuſeſtagen/paa huer ſide tre grene/oc huer gren ſkal haffue tre obne ſkaaler knappe oc blomſter / Det ſkal vere de ſey grene paa Liuſeſtagen. Men ſtangen aff Liuſeſtagen/ſkal haffue fire obne ſkaaler met knappe oc blomſter/Oc io en knap vnder huerie tho grene / huilcke ſey der gaa aff Liuſeſtagen. Oc baade hans knappe oc grene ſkulle vdgaa aff hannem / och vere alle ſammen aff tæt purt guld.

Liuſeſtagen. Exo. 37.

Dw ſkalt oc gøre ſiu Lamper der offuen paa/ſaa at de liuſe mod huer andre / oc Liuſe ſayen/oc Sløckehorn aff purt guld/Oc dw ſkalt gøre det aff it Cintener purt guld/ met alt der ſom der hør til. Oc ſee til/at dw gør det effter den Lignelſe ſom dw ſaaſt paa Bierget.

Siu Lamper. Ebre. 8. Act. 7. Cintener) 30. pund guld.

XXVI.

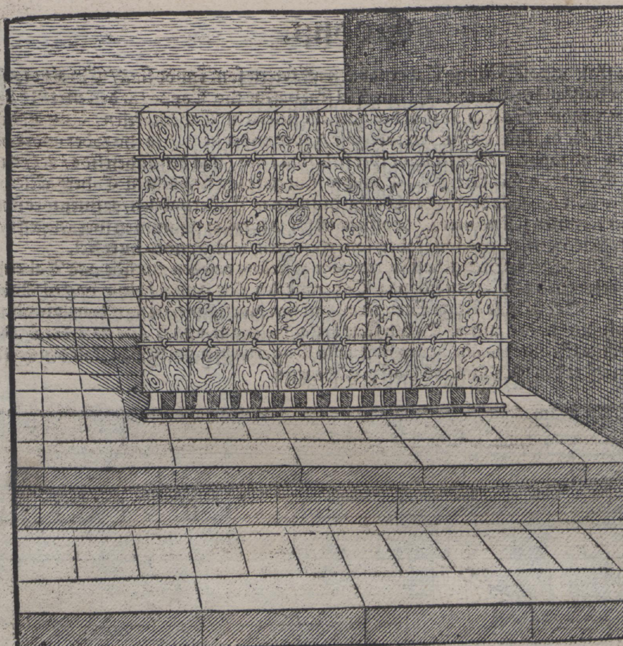

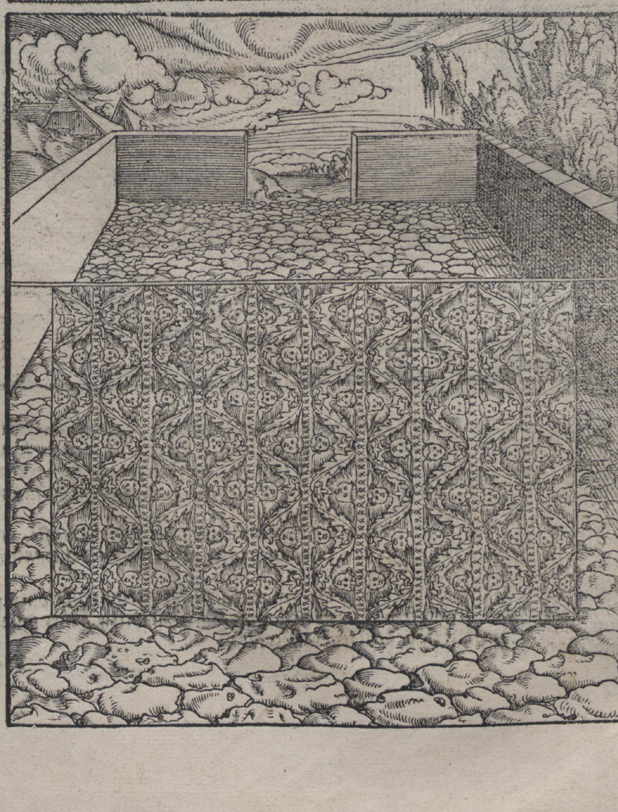
Exo.36.

DW skalt gøre Tabernakelen aff thi Kaartiner/ aff huit tuindet silke/ aff gult silke/ aff skarlagen oc purpur / Oc Cherubim skalt dw gøre konstelige der paa. Oc huer Kaartine skal vere otte oc tiue alne long/ oc fire alne bred/ oc de skulle alle thi vere lige/ oc der skal io fem festis tilsammen/en ved den anden. Oc dw skalt gøre Hancker aff gult silke i huert hiørne aff kaartinen / der som de skulle festis tilsammen/at io tho oc tho bliffue festet tilsammen met hiørnene/Der skal vere halfftrediesindz tiue hancker paa huer kaartine / at den ene kand festis til den anden. Dw skalt oc gøre halfftrediesins tiue Guldhægter at feste kaartinerne sammen met til huer andre / saa at der bliffuer et Tabernakel aff.

Tæcket aff xj. Kaartiner.

Dw skalt oc gøre it Tæcke aff gede haar/til Paulunen offuer Tabernakelen / aff elleffue kaartiner. Oc huer kaartine skal vere trediue alne long/ oc fire alne bred/ oc alle elleffue skulle vere lige store. De fem skalt dw feste tilsammen / och de sex tilsammen / saa at dw gør den siette kaartine dubbelt faare Paulunet. Oc dw skalt gøre halfftrediesins tiue hancker i hiørnene / paa huer kaartine/til at feste dem sammen met i endene. Saa skalt dw gøre halfftrediesins tiue messings Hegter / oc spende hegterne i Hanckene/ at Paulunet føyes tilsammen der met / oc bliffuer it paulun. Men de kaartiner som ere til offuer aff Paulunet / dem skalt dw lade henge halffdelen offuer Tabernakelen/en alne langt paa bode sider / at det som løber offuer/ skal vere paa siderne aff Tabernakelen / oc betecke den paa baade sider. Dw skalt oc gøre it Tæcke offuer dette tæcke/ aff rødlyde Vædre skind/ oc saa it tæcke der offuer aff Greffuinge skind.

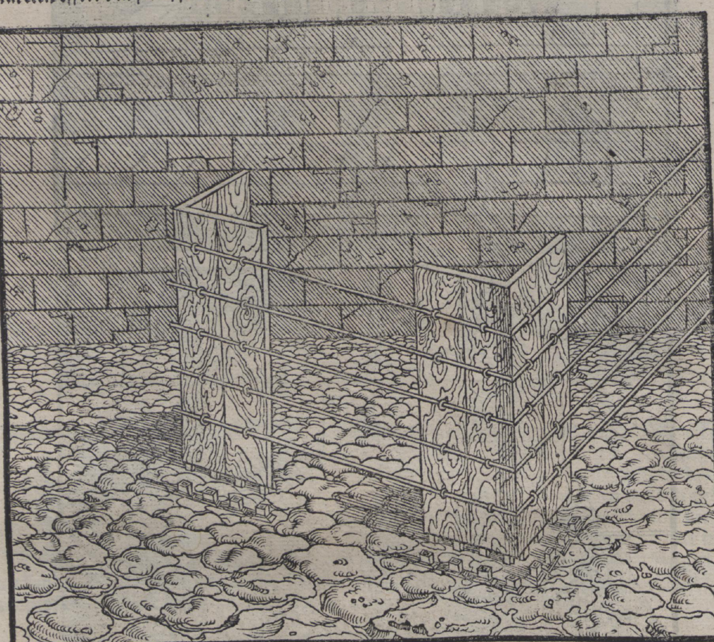

Taberna-kelen.

Dw skalt oc gøre Fiele til Tabernakelen aff fyrtræ som kunde staa / Thi alne long skal en fiel vere oc halffanden alne bred. Oc huer fiel skal haffue tho Tappe / at den ene fiel kan der met føyes til den anden / Saadanne skalt dw gøre alle fielene til Tabernakelen. Tiue aff dem skulle staa i synden / oc de skulle haffue fyretiue sølff Føder vnder dem / ia tho føder vnder huer fiel / hoss hendis tho tappe. Der skulle oc tiue fiele staa i nør / paa den anden side / oc fyretiue sølff føder / ia tho føder vnder huer fiel. Men dw skalt gøre sex fiele bag til Tabernakelen i vester / saa skalt dw gøre tho fiele der bag paa de thu hiørne paa Tabernakelen / at huer met sin hiørne-fiel bliffuer sammen fest neden til / oc offuen til føyes lige saa tilsammen met en ræffuel / at de bliffue otte fiele / oc met deris sølff føder / som ere sexten / ia tho vnder huer fiel.

Stenger.

Dw skalt oc gøre Stenger aff fyrtræ / fem til fielene ved den ene side paa Tabernakelen / oc fem til fielene ved den anden side paa Tabernakelen / oc fem til fielene bag til Tabernake-len i vesten. Oc dw skalt stinge Stengerne midt hen paa fielene / oc fatte dem alle tilsammen / fra det ene hiørne til det andet. Oc dw skalt besla Fielene met guld / oc gøre deris Ringe aff guld / at stinge Stengerne vdi / oc dw skalt besla stengerne met guld. Saa skalt dw opreyse Ta-bernakelen effter den skick / som dw saast paa Bierget.

Forhenget.

Dw skalt gøre it Forhenge aff gult silke / skarlagen oc purpur / oc huit tuindet silke / Der paa skalt dw konstelige gøre Cherubim / oc henge det ved fire Støtter aff fyrtræ / som ere be-slagne met guld / oc Guldknappe / oc fire Føder aff sølff. Oc dw skalt spende Forhenget tilsam-men met Hegter / oc sette Vidnesbyrdens Arck inden for samme Forhenge / at det skal vere eder en atskilning mellem det Hellige oc det Allerhelligste.

Arck.

Naadestol

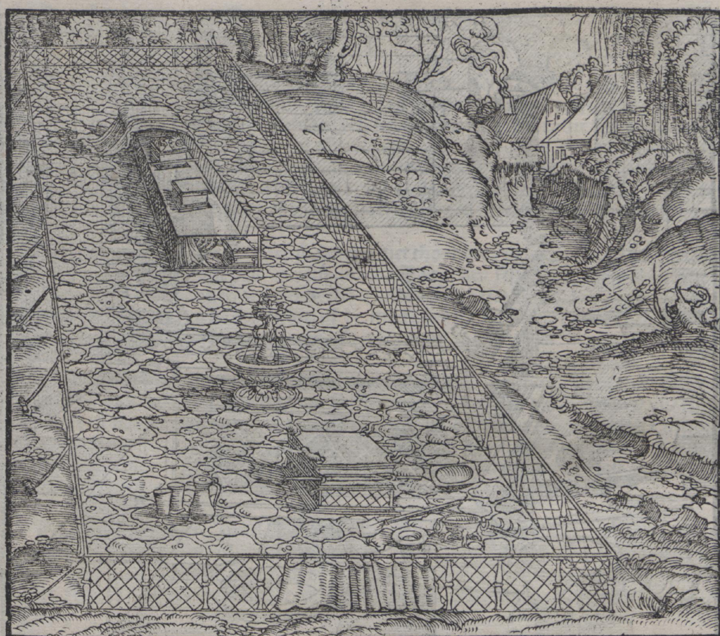
Bordet.

Liusesta-gen.

Oc dw skalt sætte Naadestolen paa Vidnesbyrdens Arck i det Allerhelligste. Men dw skalt sætte Bordet vden faar Forhenget / oc Liusestagen tuert offuer fra Bordet / paa den syndre side i Tabernakelen / saa at Bordet staar paa den nørre side.

Dw skalt gøre it Klæde for døren / paa Tabernakelen / sticket met gult silke / purpur / skar-lagen oc huit tuindet silke. Oc gøre fem Støtter til samme Klæde aff fyrtræ / met guld beslag-ne / met guldknappe / oc dw skalt støbe dem fem kaaber føder.

Dw skalt

XXXVII.

Brendofferens Altere. Exo. 38.

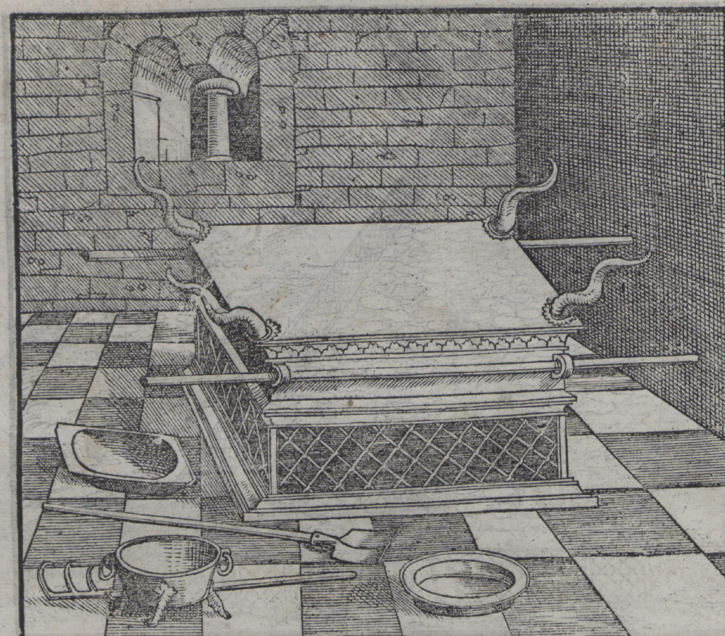
DW skalt oc gøre it Altere aff fyrtræ/fem alne longt oc bret / lige firekant / oc tre alne høyt / dw skalt oc gøre horn paa alle fire hiørne paa Alteret / oc besla det met kaaber. Giør ocsaa Gryder til aske / Skuler / Mulluer / Madkroge / oc Jldpander/al denne Redskaff skalt dw gøre aff kaaber. Dw skalt oc gøre it kaaber Splinder der faare/lige som it Garn/ oc fire kaaber Ringe i de fire hiørne der paa/ Oc dw skalt gøre det neden omkring paa Alteret/ at Splinderet recker mit op paa Alteret. Dw skalt oc gøre Stenger til Alteret aff fyrtræ / oc besla dem met messing/ oc dw skalt stinge Stengerne i ringene / at Stengerne kunde vere paa baade sider ved Alteret/ at bære det met. Dw skalt gøre det saa aff Fiele / at det er hult inden vdi / lige som det bleff dig viist paa Bierget.

Gaarden met sin omheng. Exo. 38.

Dw skalt oc gøre en Gaard for Tabernakelen/it Omheng/aff huit tuindet silke/hundrede alne longt paa den syndre side/oc tiue Støtter / paa tiue kaaber føder / oc deris knappe met deris hancker aff sølff. Der skal oc lige saa vere it Omheng paa den nørre side / hundrede alne longt/ tiue Støtter paa tiue kaaber føder/oc deris knappe met banckerne aff sølff. Mē paa den vester side skal Gaardens bredelse haffue Omheng/ halfftrediesins tiue alne long/thi Støtter paa thi Føder. Men paa den øster side skal Gaarden vere halfftrediesins tiue alne bred. Saa/ at omhenget haffuer femten alne paa den ene side/der til tre Støtter paa tre Føder / Oc atter femten alne paa den anden side / der til tre Støtter paa tre Føder.

Men i porten paa Gaarden/skal vere en Dug tiue alne bred/sticket met gult silke / skarlagen / purpur / oc huit tuindet silke / oc der til fire Støtter paa deris fire Føder / alle støtterne trint omkring gaarden/ skulle haffue sølffhancker oc sølffknappe och kaaberføder. Oc Gaarden skal vere hundrede alne long / oc halfftrediesins tiue alne bred/ oc fem alne høy / aff huit tuindet silke/oc føderne skulle vere aff kaaber. Al Tabernakelens Redskaff til alle honde Embede oc alle Søm/oc alle Gaardsens Søm skulle vere aff kaaber.

Biud Js-

Olie til Lamperne.

Biud Jsraels børn/at de bære dig aff den alder reniste klare Olie som de faa aff olie træ/ som er vel støt til at lade i Lamperne paa Liuse stagen / altid i Vidnesbyrdens Tabernakel/ vden forhenget/som henger for Vidnesbyrdet.

Oc Aaron oc hans Sønner / skulle berede hende for HERREN baade morgen oc afften / oc det skal vere eder en euig Skick hoss eders Affkom/blant Jsraels børn.

XXVIII.

Exo. 39.

OC dw skalt tage din Broder Aaron oc hans Sønner til dig/ aff Jsraels børn/at hand skal vere min Prest/ Aaron oc hans Sønner / Nadab / Abihu / Eleasar/ oc Jthamar. Oc dw skalt gøre Aaron din Broder hellige Klæder /som ere herlige oc skøne. Oc tale met alle som haffue it vijst hierte / huilke ieg haffuer opfylt met visdoms Aand/at de gøre Aaron klæder til sin Vielse / at hand skal vere min Prest.

Aarons oc hans sønners klæder oc prydelse. Exo. 39.

Disse ere de Klæder som de skulle gøre / it Brystspan/en Liffkiortel / en Silkekiortel/en Sneffuerkiortel / en Hat oc it Belte. Saa skulle de gøre Aaron din broder/och hans sønner / Hellige klæder til at vere min Prest. Oc der til skulle de tage / guld/gult silke/ skarlagen/purpur/ oc huit silke.

Liffkiortelen. Exo. 39.

De skulle gøre Liffkiortelen aff guld/gult silke / skarlagen / purpur/oc huit tuindet silke/ konstelige / At mand føyer den tilsammen paa baade axlerne/ at hand bindis til hobe i siderne. Oc Beltet der offuer/skal vere giort met den samme kaanst oc gerning/aff guld / gult silke/skarlagen/purpur/oc huit tuindet silke.

Dw skalt tage tho Onix stene / oc graffue Jsraels børns Naffn paa dem/sex Naffn paa huer/ effter som de ere gamle til. Oc lade Stensnidere/som graffue Jndsegle det gøre / oc sette dem i guld trint omkring. Oc dw skalt feste dem paa Axlerne aff Liffkiortelen/ at det skal vere Stene til en Jhukommelse for Jsraels børn / at Aaron skal bære deris naffn paa baade sine axler for HERREN til en Amindelse.

Du skalt

Dw skalt oc gøre guld Spenger / oc tho Kæder aff purt guld / saa at ringene henge i huer andre / oc dem skalt dw feste i Spengerne.

Embedes Brystspan. Exo. 39.

Dw skalt oc gøre Embedens Brystspan konstelige / som Lifkiortelen / aff guld / gult silke / skarlagen / purpur / oc huit tuindet silke. Det skal vere firekant oc tuefolt / oc en haandbred longt / oc bred som en haand. Det skalt dw besette alt offuer met fire rader Stene / J den første rad skal vere en Sarder / en Topaser oc Smaragd. J den anden / en Rubin / Saphir / oc en Demant. J den tredie / en Lyncurer / en Achat oc en Amethist. J den fierde / en Turkous / en Onix oc en Jaspis. De skulle vere besette i guld i alle raderne / oc de skulle staa effter de tolff Jsraels børns Naffn / vdgraffne aff Stensnidere / huer ved sit naffn effter de tolff Slæcter.

Dw skalt gøre Lencker til Brystspannet / met tho ender / oc lencke dem i huer andre / aff purt guld / oc tho Guldringe paa Brystspannet / Saa at dw fester de samme tho ringe til de thu hiørne paa Brystspannet / oc setter de tho Guldkæder i de samme tho ringe i baade hiørner paa Brystspannen. Men de tho ender aff de tho kæder skalt dw sette i tho Spenger / oc feste dem paa Axlerne aff Lifkiortelen tuert offuer fra huer andre.

Oc dw skalt gøre tho andre Guldringe / oc feste dem i de andre thu hiørner paa Brystspannet huer paa sin sted / induortis mod Lifkiortelen. Saa skalt dw gøre tho Guldringe / oc feste dem ved baade hiørner neden til Lifkiortelen mod huer andre / der som Lifkiortelen gaar tilsammen offuen paa Lifkiortelen konstelige. Saa skal mand knytte Brystspannet met sine Ringe / til ringene paa Lifkiortelen met en gul Snor / at det bliffuer fast ved Lifkiortelen / som er konstelige giort / oc at Brystspannet icke skilies fra lifkiortelen.

Vrim. Thumim. Num. 27.

Saa skal Aaron bære Jsraels børns Naffn i Embedens Brystspan / paa sit hierte / naar hand gaar i Helligdömen / til en Amindelse for HERREN altid. Dw skalt oc sette i Embedens Brystspan Liust oc Ræt / ath de bliffue paa Aarons hierte / naar hand gaar ind for HERREN / at hand io altid bær Jsraels børns Embede paa sit hierte for HERREN.

Silkekiortelen. Eccle. 45.

Dw skalt oc gøre en Silke Kiortel / altsammen aff gult silke / vnder Lifkiortelen. Oc der skal vere it Hul / mit offuen i hannem / oc en borde om hullet tilsammen foldet / at det icke brøster vd. Och nederst paa Sømen / skalt dw gøre Granate eble alt trint omkring aff gult silke / skarlagen / purpur / oc Guldbieller / imellem de samme / ocsaa trint omkring / saa at der er en Guldbielle / oc saa it Granat eble / oc saa atter en Guld bielle / oc saa it Granat eble / al trint omkring paa sømen aff samme Silke kiortel. Oc Aaron skal haffue hannem paa / naar hand tien / ath mand kand høre lyden der aff / naar hand gaar vd eller ind i Helligdommen for HERREN / at hand skal icke dø.

Stiernespanet.

Dw skalt oc gøre it Stierne Span aff purt guld / oc vdgraffue HERRENS Helligdom der i / som mand vdgraffuer Jndsegle. Det skalt dw feste faare paa Hatten met en gul silke Snor offuer Aarons stiern / at hand skal bære de Hellige tingis ondskaff / som Jsraels børn hellig gøre met alle deris Gaffuer / Oc det skal altid vere offuer hans Stiern / at hand skal forlige dem for HERREN.

Den sneffre kiortel.

Dw skalt oc gøre en sneffuer Kiortel aff huit silke / oc en Hat aff huit silke / och it sticket Bælte.

Leui. 8.

Dw skalt oc gøre Aarons Sønner Kiortle / Bælter oc Huer / som ere herlige oc skøne. Oc føre Aaron din broder oc hans Sønner der vdi / Oc salffue dem / oc fylde deris hender / oc vie dem til / at vere mine Prester. Dw skalt oc gøre dem linede Vnderklæder / fra lëderne oc til laarbouen / at skiule deris bluhedz kiød met. Dem skulle Aaron oc hans sønner haffue paa / naar de gaa ind i Vidnesbyrdens Tabernäkel / eller til Alteret at tiene i Helligdommen / at de ey bære deris misgerninger / oc dø / Denne skal vere hannem oc hans Sæd effter hannem en euig Skick.

Dette

XXIX.

DEtte er oc det/dw ſkalt gøre dem/ at de bliffue viede mig til Preſter. Tag en vng Stud oc tho Vædre ſom ere vden ſmitte/ oc vſured Brød / oc vſurede Kager blendede met olie/ oc vſurede tynde Kager ſmurde met olie / Dette altſammen ſkalt dw gøre aff huedemel / oc legge det i en Kurff / oc bære det frem i kurffuen/ met Studen oc de tho Vædre.

Saa ſkalt du lede Aaron oc hans Sønner for døren til Vidneſbyrdens Tabernakel/ oc to dem i vand/ oc tage Klæderne / oc føre Aaron i den ſneffre Kiortel/ oc i den ſilcke Kiortel/ oc i Liffkiortelen met Bryſtſpannet til Liffkiortelen. Oc du ſkalt giorde hannem vden paa Liff kiortelen/ oc ſætte Hatten paa hans Hoffuit / oc ſette den hellige Krune paa Hatten. Saa ſkalt du tage Salue olien / oc lade hende paa hans hoffuit/ oc ſalffue hannem. Saa ſkalt du oc lede hans Sønner frem/ oc føre dem i de ſneffre Kiortle/ oc giorde baade dem oc Aaron met Bælte/ oc ſette Huer paa dem/ at de ſkulle haffue Preſtedømet til en euig ſkick.

Leui. 1.

Dw ſkalt oc fylde haanden paa Aaron och hans Sønnet / oc lede den vnge Stud for Vidneſbyrdens Tabernakel / oc Aaron oc hans Sønner ſkulle legge deris hender paa Studens hoffuid. Oc ſlacte Studen for HERREN / for Vidneſbyrdens Tabernakels dør/ Saa ſkalt du tage aff hans blod / oc ſmøre paa Alterens hiørner / met din finger / oc alt det andet blod ſkalt du vdgyde for Alterens fod. Saa ſkalt du tage al fedmen ſom er om induollē/ oc hinden offuer leueren / oc baade nyrene met fedmen ſom er paa dem/ oc du ſkalt optende det paa Alteret. Men ködet/ huden oc møget aff ſtuden ſkalt du brende met Jld/ vden for Leyren/ thi det er Syndoffer.

Leui. 3.

Leui. 8.

Men den ene Væder ſkalt dw tage/ och Aaron oc hans Sønner ſkulle legge deris hender paa hans hoffuid/ Saa ſkalt du ſlacte den/ oc tage hans Blod/ oc ſtencke trint omkring paa Alteret. Men Væderen ſkalt du hugge i ſtycke/ ſaa ſkalt du to hans induol/ oc hans been/ oc legge dem paa ſtyckene oc paa hans hoffuid/ oc brende ſaa Væderen altſammen paa Alteret / Thi det er it Brendoffer for HERREN / en ſød luct oc HERRENS Jld.

Men den anden Væder ſkalt dw tage/ oc Aaron oc hans Sønner/ ſkulle legge deris hender paa hans Hoffuid/ oc dw ſkalt ſlacte den/ oc tage hans Blod/ oc ſmøre paa Aarons oc hans Sønners høyre Ørelæp / oc paa deris høyre Tømmelfinger / oc paa deris høyre Tømmel thaa/ Oc du ſkalt ſtencke blodet trint omkring paa Alteret. Oc du ſkalt tage det blod paa Alteret oc Salue olie/ oc offuer ſtencke Aaron oc hans klæder/ hans Sønner oc deris klæder / Saa bliffuer hand oc hans klæder / hans Sønner oc deris klæder viede.

Siden ſkalt du tage fedmen aff Væderen / oc ſterten/ det fede om induollen/ hinden om leffueren/ oc baade nyrene met det fede der omkring/ oc den høgre bow (thi det er fyldens Væder) oc it brød/ oc en olie kage / oc en tynd kage aff den kurff ſom ſtaar for HERREN/ met det vſurede brød / Oc leg alt det paa Aarons oc hans Sønners hender/ oc rør det for HERREN. Oc tag det ſiden aff deris Hender/ oc optend det paa Alteret til it Brendoffer/ til en ſød luct for HERREN / thi det er HERRENS Jld.

Jld mercker Offer.

Oc dw ſkalt tage bryſtet aff Aarons fyldings Væder / oc du ſkalt røre det for HERREN / det ſkal vere din Part. Dw ſkalt ocſaa hellig gøre Rørebryſtet / oc Løfftebowen/ ſom ere rørde oc opløffte aff Aarons oc hans Sønners fyldings Væder / oc det ſkal høre Aaron oc hans Sønner til/ for en euig ſkick/ aff Jſraels børn / thi det er it Opløfftelſis offer/ Oc opløfftelſis offer ſkulle høre HERREN til/ aff Jſraels børn i deris Tackoffer oc Op løfftelſis offer.

Oc de hellige klæder ſom Aaron haffuer / dem ſkulle hans Sønner haffue effter hannem/ at de bliffue ſaluede i dem / oc deris hender bliffue opfylte. Huilken aff hans Sønner/ ſom bliffuer Preſt i hans ſted / Hand ſkal føre ſig i dem i ſiu dage / at hand gaar ind i Vidneſbyrdens Tabernakel/ at tiene i Helligdommen.

Leui. 8.

Dw ſkalt tage fyldingens Væder / oc kaage hans kød paa en hellig ſted. Oc Aaron och hans Sønner / ſkulle æde ſamme Væders kød met Brød ſom er i kurffuen / for Vidneſbyrdens Tabernakels dør/ Thi der met er forligelſen ſkeet/ at fylde deris hēder/ at de bliffue viede Jngen anden ſkal æde det / Fordi ath det er helligt. Men leffnis der noget aff ſamme fyldings Kød / oc aff Brødet / til om morgenen / da ſkalt dw det brende met ild/ oc icke lade det ædis/ thi det er helligt.

Oc dw ſkalt lige ſaa bære dig at met Aaron oc hans Sønner i alle maade/ ſom ieg haffuer befalet dig/ Dw ſkalt fylde deris hender i ſiw dage / oc ſlacte huer dag en Stud til Syndoffer/ til forligelſe. Dw ſkalt renſe Alteret/ naar dw gør ſaadan forligelſe der offuer / och ſalue

det / at det bliffuer vied. Siu dage skalt dw gøre den forligelse offuer Alteret/oc vie det / at det bliffuer it Altere det Allerhelligste/huo som vil røre Alteret / hand skal vere vied.

Daglig Brendoffer. Num. 28.

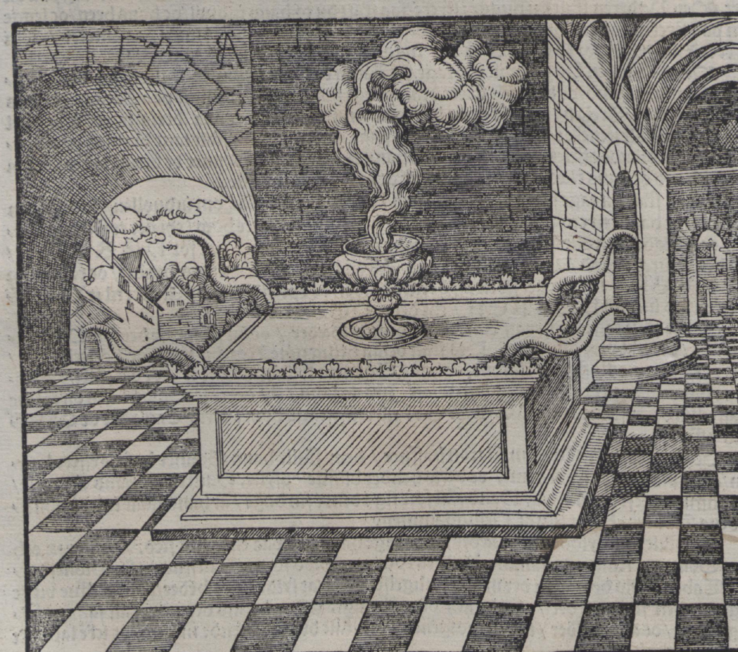
Oc dette skalt dw gøre met Alteret / Dw skalt altid huer dag offre der thu Lam / aars gamle/ It lam om morgenen/det andet om afftenen. Oc til it Lam en tiende part rent huedemel blendet met en hin fierding støt olie/oc en hin fierding vin/ til Drickoffer. Dw skalt gøre lige saa met det andet Lam om afftenen/som met Madofferet oc Drickofferet om morgenen/ til en sød luct/en ild for HERREN. Dette er det daglige Brendoffer hoss eders Effterkommere for Vidnesbyrdens Tabernakels dør for HERREN/der som ieg vil vidne for eder/ oc tale met dig / Der vil ieg kendis aff Israels børn/oc hellig gøris i min Herlighed oc ieg vil hellig gøre Vidnesbyrdens Tabernakel oc Alteret / Oc ieg vil vie Aaron oc hans Sønner mig til Prester. Oc ieg vil bo iblant Israels børn/ oc vere deris Gud/at de skulle vide/at ieg er HERREN deris Gud/som vdførde dem aff Egypti land/at ieg boer iblant dem/Jeg HERREN deris Gud.

Levi. 26. 2. Corinth. 6.

XXX.

Røgalteret. Exo. 27.

DW skalt gøre it Røgaltere til at brende røgelse paa aff fyrtræ/en alne longt oc bret / ret firekant/oc tho alne høyt/met sine Horn. Oc det skalt dw besla met purt guld/offuen paa / oc paa siderne trint omkring/ oc Hiørnene met. Dw skalt oc gøre en Krantz aff guld trint om det / oc tho Guldringe paa huer side vnder krantzē/at mand kand sætte Stenger der i / at bære det met. Dw skalt oc gøre stengerne aff fyrtræ/ oc besla dem met guld. Oc det skalt dw sette for Forhenget/ som henger for Vidnesbyrdens Arck / oc for Naadensstol som er paa Vidnesbyrden/huor aff ieg skal vidne for dig.

Røgelse.

Oc der paa skal Aaron/huer morgen/tende vellucteēde Røgelse/naar hand tilreder Lamperne. Desligest om afftenē naar hand tender Lamperne/skal hand oc brende saadant røgelse/

Det skal bliffue dagligt Røgelse for HERREN / hoss eders Efftekommere. J skulle inted fremmet Røgelse gøre der paa / oc ey heller offre der paa Brendoffer / Madoffer / eller Drickoffer. Oc Aaron skal en tid om aaret gøre en forligelse paa Alterēs Horn / met det Syndoffers blod til forligelse / denne Forligelse skal skee en gong huert aar hoss eders Efftekommere / Thi det er HERREN det allerhelligste.

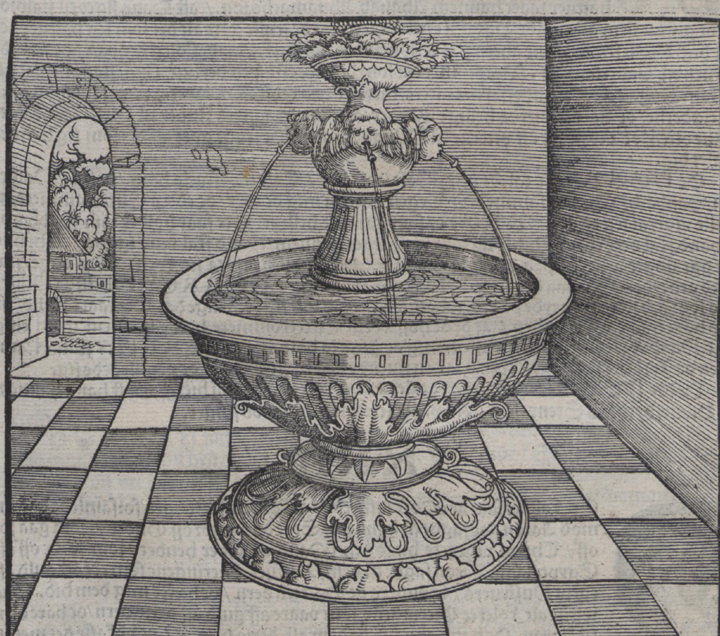
Leui. 6. Ebre. 9.

Oc HERREN talede met Mose oc sagde / Naar dw teler Jsraels børns Hoffuider / da skal huer giffue HERREN sin Siæls forligelse / at der skal ingen Plaffue komme paa dem / naar de ere talde. Men huer som er i taled / skal giffue en halff Sekel / effter Helligdomens sekel / En sekel gelder tiue Gera / Saadan halff sekel skal vere HERRENS Opløfftoffer. Huo som er i tallet / fra tiue aar gammil oc der offuer / hand skal giffue HERREN saadant Opløfftoffer. Den Rige skal icke giffue mere / oc den Fattige icke mindre end en halff sekel / som mand giffuer HERREN til Opløfftelse / for deris Siælis forligelse. Oc du skalt tage saadan forligelsis Pendinge aff Jsraels børn / oc legge dem til Guds tieniste i Vidnesbyrdens Tabernakel / at det bliffuer Jsraels børn en Amindelse faar HERREN / at hand lader sig forlige offuer deris Siæle.

Num. 1. 2. Sekel. Leui. 27. Num. 3. Ezech. 45.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Du skalt oc gøre it Løwekar aff kaaber / met en kaaber fod / at to sig aff. Oc det skalt du sette mellem Vidnesbyrdens Tabernakel oc Alteret / oc lade vand der vdi / at Aaron oc hans Sønner kunde to deris hēder oc føder der aff / naar de gaa ind i Vidnesbyrdens Tabernakel eller til Alteret / at de tiene met røgelse / som er en ild for HERREN / at de skulle icke dø. Det skal vere en euig Skick hannem oc hans Afføde hoss deris Efftekommere.

Løwekar. Exo. 38. 40.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Tag til dig de beste Vrter / de edelste Myrrhe / femhundrede (sekel) oc halff saa meget Canelebarck / thu hundrede oc halfftrediesins tiue / oc Calmus oc thu hundrede oc halfftrediesins tiue / oc femhundrede Casien / effter Helligdommens sekel / oc en Hin Olie aff olie træ / oc gør en hellig Salffolie / effter Apotekers konst.

Salff olie

Der met skalt du salffue Vidnesbyrdens Tabernakel / oc Vidnesbyrdens Arck / Bordet

met al sin redskaff/Liusestagen met sin tilhørelse/Røgalteret/Brendofferens altere met al sin
redskaff/oc Løwekaret met sin fod. Oc vie dem saa/at de bliffue det Allerhelligste/ thi huo der
vil røre paa dem/hand skal vere vied. Du skalt oc salffue Aaron oc hans Sønner/ oc vie mig
dem til Prester. Oc du skalt tale met Jsraels børn/oc sige / Denne Olie skal vere mig en hellig
Salue hoss eders Efftherkommere. Hun skal icke vdgydes paa Menniskis legeme/ Jcke skulle
i heller gøre nogen anden saadan / thi hun er hellig / fordi skal hun oc vere eder hellig. Ehuo
som gør saadan/eller giffuer nogen anden der aff/Hand skal vdslættis aff sit Folck.

Oc HERREN sagde til Mose/Tag til dig Yrter/Balsam/Stacten / Galban oc
purt Røgelse/lige meget aff huert/oc gør Røgelse der aff / effter Apotekers konst/blandet/at
det bliffuer rent oc helligt. Oc stød det til puluer/ oc leg det for it vidnesbyrd i Vidnesbyrdens
Tabernakel/Huor aff ieg skal giffue dig vidnesbyrd / Det skal vere eder det Allerhelligste. J
skulle icke gøre eder saadant Røgelse/men dette skal vere dig helligt for HERREN. Huo
som gør saadant/at hand vil gøre røg der met / Hand skal vdslættis aff sit Folck.

Røgelse.

XXXI.

Bezaleel.

HERREN talede met Mose oc sagde / See / Jeg haffuer kaldet Bezale-
el/Vri søn/Hur søns aff Juda slæct/ved naffn/oc opfylt hannem met Guds
aand/met visdom / oc forstand oc klogskaff oc met alle honde gerninger kon-
stelige at arbeyde i guld/sølff / kaaber/konstelige at vdgraffue/oc indsette ste-
ne/oc konstelige at tømre aff træ / at gøre alle honde gerning. Oc see / Jeg/
haffuer faaet hannem Ahaliab Ahisamachs søn / aff Dans slæct til stalbro-
der/oc giffuit dem allehonde Visdom i deris hiertte/at de skulle gøre alt det som ieg haffuer be-
falet dig. Vidnesbyrdens Tabernakel/Vidnesbyrdens Arck/Naadestolen der paa / oc alt red-
skaffuen til Tabernakelen. Bordet met det som der hør til / den deylige Liusestage met al sin
redskaff. Røgalteret/Brendofferens altere/met al deris redskaff/Løwekaret met sin fod. Em-
betzklæderne/ oc Aaron Prestis hellige Klæder/oc hans Sønners klæder til Preste Embedet.
Salue olien/oc Røgelset aff vrterne til Helligdommen. De skulle gøre alt det som ieg haffuer
befalet dig.

Ahaliab.

Exo.35.39.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde / Tale til Jsraels børn / oc sig / Holder
min Sabbath/Thi den samme er it Tegen mellem mig oc eder/ oc eders Efftherkommere/at
i skulle vide/at ieg er HERREN / som gør eder hellige. Der faar holder min Sabbath/
thi hand skal vere eder hellig. Huo som vanhelger hannem/Hand skal visselige dø / Thi huo
som gør noget arbeyde paa den dag / hans Siel skal vdslættis fra sit Foclk. Sex dage skal
mand arbeyde/Men paa den siuende dag er Sabbathen / HERRENS hellige Huile/
Huo som gør noget arbeyde paa Sabbaths dagen/hand skal visselige dø. Der faare skulle Js-
raels børn holde Sabbathen / at de oc hoss deris Efftherkommere holde hannem til en euig
Pact. Hand er it euigt Tegen mellem mig oc Jsraels børn. Thi HERREN skabte Him-
melen oc Jorden i sex dage/Men paa den siuende dag huilte hand / oc verquegede sig.

Oc der HERREN haffde vdtalet met Mose paa Sinai bierg/ Gaff hand hannem
tho Vidnesbyrdens Stentaffler/som vaare screffne met Guds finger.

XXXII.

Act.7.
Psal. 106.

DEr Folcket saa/at Mose tøffuede / at kome aff Bierget/forsamlede de dem
mod Aaron / oc sagde til hannem/Stat op/oc gør oss Guder / som gaa for
oss/ Thi wi vide icke huad den Mand Mose er hendet / som førde oss aff
Egypti land. Aaron sagde til dem/Riffuer Ørerinngene som ere aff guld aff
eders Hustruers / Sønners oc Døtters øern / oc bæret mig dem hid. Saa
reffue alt Folcket Ørerinngene som vaare aff guld aff deris øern /oc bare dem
til Aaron. Oc hand annamede dem aff deris hender / oc vdkaste det met en
stil/oc giorde en støbt Kalff/oc de sagde/ Jsrael disse ere dine Guder/som førde dig aff Egypti
land.

Aarons fald.

Den støbte Kalff.
Psal. 109.

Der Aaron det saa/bygde hand it Altere for hannem / oc loed vdrobe oc sagde/ J morgen
er det HERRENS Høytid. Oc de stode aarle op om morgenen/ oc offrede Brendoffer/
oc hente der til Tackoffer/Siden sætte Folcket sig ned at æde oc dricke/oc stode saa op at lege.

1.Corinth.10.

Da sagde HERREN til Mose/Gack/ oc giff dig ned/Thi dit Folck / som du førde
aff Egypti land/haffue forderffuet det. De ere snart vigede aff den vey / som ieg bød dem / De
haffue

haffue giort dem en støbt Kalff/oc haffue tilbedet/oc offret til hannem/ oc sagd / Jsrael/Disse ere dine Guder/som førde dig aff Egypti land. Oc HERREN sagde til Mose / Jeg seer at dette er it haardnacket Folck / Lad mig nu betemme/At min vrede maa bliffue grum offuer dem / oc sluge dem / Saa vil ieg gøre dig til it stort Folck.

3.Reg. 12. Exo. 33.

Da bad Mose inderlige for HERREN sin Gud/oc sagde / Ah HERRE/ Hui vil din vrede bliffue grum offuer dit Folck / som du førde aff Egypti land met stor Krafft oc sterck Haand: Huor faare skulle Egypterne tale/oc sige/Hand haffuet vdført dem til deris vløcke/at hand vilde sla dem ihiel paa Biergene/oc ødelegge dem aff Jorden. Vent dig fra din grumme vrede / oc ver naadig offuer dit Folckis ondskaff. Kom dine tienere Abrahã/ Jsaac/ oc Jsrael i hw / huilcke du haffuer soret/ ved dig selff/och dem tilsagt/ Jeg vil gøre eders Sæd saa mangfoldig/som Stiernerne paa Himmelen/oc alt Landet som ieg haffuer loffuit/vil ieg giffue eders Sæd/oc de skulle det beside euindelige. Saa angrede da HERREN det onde/som hand haffde trued at gøre sit Folck.

Mose bøn for Folcket.

Gene. 15. 22.

Mose vende sig/oc gick ned aff Bierget/oc haffde tho Vidnesbyrdens Taffler i sin haand de vaare screffne paa baade sider/oc Gud haffde selff giort dem/oc selff graffuet scrifften i dem. Der nu Josua hørde Folckens skrig/at de frydede sig / sagde hand til Mose / Der er it skrig i Leyren / lige som i strid. Hand suarede/Det er icke skrig mod huer andre / som deris det vinde eller tabe,/ men ieg hører en Quedendis dantzis skrig.

Der hand kom hart mod Læyren / oc saa Kalffuen oc Dantzen/ da bleff hand hāstig och vred / oc kaste Tafflerne aff sin haand / oc slo dem sønder neden ved bierget. Saa tog hand Kalffuen/som de haffde giort/oc brende hannem met ild/oc støtte hannem til puluer/ oc kaste det i vandet/oc gaff Jsraels børn det at dricke.

Mose bryder de tho taffler sønder.

Oc hand sagde til Aaron/Huad haffuer dette Folck giort dig / at du haffuerført saa stor en synd paa dem: Aaron suarede/ Min HERRE forhaste sig icke i sin vrede/Du vest ath dette Folck er ont. De sagde til mig/Gør oss Guder/som gaa for oss/Thi wi vide icke/huorledis det gaar denne Mand Mose/som førde oss aff Egypti land. Da sagde ieg til dem / Huo som haffuer guld / hand riffue det aff oc faa mig det / Oc ieg kaste det i ilden/ saa kom denne Kalff der aff.

Der Mose nu saa/ath Folcket vaar løss (Thi Aaron haffde giort dem løss / ved en løss Tale / at hand vilde der met ret smuckt vdrette dem.) Da gick hand frem til Leyrens port/ oc sagde / Kommer hid til mig huo som HERREN tilhøre/ Da forsamlede alle Leui børn dem til hannem. Oc hand sagde til dem/Saa siger HERREN Jsraels Gud/huer binde sit Suerd ved sin Side/ oc gaar igennem Leyren hid oc did / fra den ene port til den anden/ Oc huer sla sin Broder/Ven oc Neste ihiel. Oc Leui børn giorde som Mose haffde sagt dem/ Oc der fald den dag try tusinde Mend aff Folket. Da sagde Mose / Fylder eders hender i dag for HERREN / huer paa sin Søn oc Broder / at der maa giffuis Velsignelse offuer eder i dag.

Mose sagde til Folket om morgenen / J haffue giort en stor synd / Jeg vil nu hen opstige til HERREN / om ieg/maa vel ske / kand forlige eders synd. Der nu Mose kom igen til HERREN/ sagde hand/Ah/dette Folck haffuer giort en stor synd / och giort dem Guder aff guld. Forlad dem nu deris synd / Vilt du icke/da slæt mig oc aff din Bog/som du haffuer screffuit.

HERREN sagde til Mose/Huad: Jeg vil slætte den aff min Bog / som synder mod mig. Gack du nu hen/oc før Folcket did/som ieg dig sagde / See/min Engel skal gaa for dig. Jeg vil vel hiemsøge deris synd / naar min tid kommer at hiemsøge. Saa straffede HERREN Folcket/ at de haffde giort Kalffuen/huilcken Aaron haffde giort.

Engel. Exo. 13. 23.

XXXIII.

OC HERREN sagde til Mose/ Gack / drag her fra du oc Folcket/som du førde aff Egypti land/til det land / som ieg for Abraham / Jsaac oc Jacob/ oc sagde / Jeg vil giffue din Sæd det. Jeg vil sende en Engel for dig/ oc vddriffue de Cananiter/Amoriter/Hethiter/Pheresiter/Heuiter oc Jebusiter/ J det land/der milck oc hunig flyder vdi. Jeg vil icke fare did op met dig/Thi du est it haardnacket Folk/ Jeg maatte oprycke dig paa veyen. Der Folcket hørde denne onde Tale/bleffue de bedrøffuede/oc ingen bar sin Prydelse paa sig.

Engel. Exo. 23. 32. Deu. 7. Iosue. 24.

Oc HERREN sagde til Mose / Sig til Jsraels børn / J ere it Haardnacket Folk/ Jeg kommer en gaang hastelige offuer dig/oc ødelegger dig /| Oc leg nu din Prydelse aff dig/

at ieg maa vide huad ieg skal gøre dig. Saa lagde Israels børn deris Prydelse fra dem hoss det Bierg Horeb.

Men Mose tog Tabernakelen/ oc slo hannem vd/ laangt fra Leyeren/ oc kallede det Vidnesbyrdens Tabernakel / Oc huo som vilde atspørre HERREN / hand skulde gaa vd til Vidnesbyrdens Tabernakel faar Leyeren. Oc naar Mose gick vd til Tabernakelen / da stod alt Folket op / oc huer tren frem i sit Pauluns dør/ oc saa effter hannem ind til hand kom ind i Tabernakelen. Oc naar Mose kom i Tabernakelen/ Da kom Skystøtten ned oc stod i Tabernakelens dør/ oc talede met Mose. Oc alt Folket saa at Skystøtten stod i Tabernakelens dør/ oc stod op/ oc huer i sit pauluns dør neyede sig. Men HERREN talede til Mose / ansict mod ansict/ lige som en Mand taler met sin Ven/ Oc naar hand gick igen til Leyeren/ da vigede hans vnge tienere Josua/ Nuns søn icke aff Tabernakelen.

Vidnesbyrdens Tabernakel.
Nu. 12.

Oc Mose sagde til HERREN / See/ Du siger til mig/ Før Folket hen op / oc du lader mig icke vide/ huem dw vilt sende met mig/ Enddog at du haffuer sagt til mig / Jeg kender deg ved naffn/ oc dw haffuer fundet Naade for mine øyen. Haffuer ieg fundet naade for dine øyen/ Da viiß mig din vey/ huor met ieg kand kende dig/ oc finde naade for dine Øyen / Oc see dog/ at dette Folk er dit Folk.

Hand sagde/ Mit Ansict skal gaa/ der met vil ieg ledsage dig. Men hand sagde til hannem/ Der som dit Ansict icke gaar / da før oss icke her fra hen op/ Thi huorledis kand mand ellers vide/ at ieg oc dit Folk haffue fundet naade for dine Øyen/ Vden dw far met oss: At ieg oc dit Folk mue prisis for alle folk paa Jorden. Da sagde HERREN til Mose/ Jeg vil giøre det som dw nu sagde/ Thi dw haffuer fundet naade for mine Øyen / oc ieg kender dig ved dit naffn.

Men hand suarede/ Da lad mig see din Herlighed. Oc hand sagde/ **Jeg vil lade alt mit Gode gaa for dit ansict / oc vil lade predicke HERRENS Naffn for dig/ Men huilken ieg er naadig/ den er ieg naadig / oc huilken ieg er miskundelig/ den miskunder ieg mig offuer.** Oc hand sagde videre/ Dw kant icke see mit Ansict/ Thi at inted Menniske skal leffue/ som mig seer. Oc HERREN sagde ydermere / See/ Her er it rum hoss mig/ der skalt dw staa paa en Sten/ Naar min Herlighed far nu der frem/ da vil ieg lade dig staa i Stenklefften / Oc min Haand skal holde paa dig men ieg far frem. Oc naar ieg tager min Haand fra dig/ da skalt dw see bag effter mig/ Men mit Ansict kand mand icke see.

Roma. 9.

Christus tilsigis.

XXXIIII.

OC HERREN sagde til Mose/ Hug dig tho Stentaffler / som de første vaare/ saa vil ieg scriffue de ord i dem / som vaare i de første Taffler / som dw slost sønder. Oc ver rede i morgē/ at dw aarle opstiger paa Sinai bierg / oc trien der til mig al øffuerst paa Bierget. Oc lad ingen gaa op met dig / at ingen bliffuer seet her om det gantske Bierg/ Oc lad huercken Faar eller fæ gaa i greß mod detee Bierg.

Tho sten-taffler.
Deut. 10.

Oc Mose hug tho Sten taffler/ som de første vaare. Oc stod aarle op om morgenē/ oc gick op paa Sinai bierg/ som HERREN befol hannem/ oc tog de tho Sentaffler i sin haand. Saa kom HERREN ned i en Sky/ oc tren der til hannem / oc predickede om HERRENS Naffn. Oc der HERREN gick frem for hans ansict / robte hand/ HERRE / HERRE / barmhiertig Gud oc naadig / och taalmodig/ oc meget miskundelig oc trofast/ Dw som bewiser naade til tusinde Led / oc forlader ondskaben / offuertrædelsen oc synden. Oc for huilken ingen er wskyldig/ Dw som hiem søger Federnis ondskaff paa Børn oc Børne børn/ indtil tredie oc fierde Led.

Mose bøn
Psal. 86. 103. 145.
Psal. 143.

Oc Mose neyede sig stray ned til iorden/ oc tilbad hannem/ oc sagde/ HERRE haffuer ieg fundet naade faar dine øyen/ Da gaar HERREN met oss/ Thi det er it haardnacket Folk/ At dw skalt vere naadig offuer vor synd oc ondskaff/ oc lade oss vere din Arff.

Oc hand sagde/ See/ Jeg vil gøre en Pact for alt dit folk/ oc ieg vil gøre Vnderlige ting/ hues lige aldrig vaare før giorde i noget Land/ eller hoss noget Folk/ oc alt det Folk/ som dw est iblant/ skal se HERRENS gerning / Thi det skal vere vnderligt / som ieg skal gøre met dig.

Holt det som ieg befaler dig i dag/ See/ Jeg vil voddriffue de Amoriter/ Cananiter / Hethiter/ Pheresiter/ Heuiter/ oc Jebusiter for dig. Tag dig vare/ at dw gør icke noget Forbund met Landzens Indbyggere/ der som dw kommer ind / at de icke bliffue dig til it Forargelse

Exo. 23.
Deut. 7.

iblant

iblant eder. Men dw skalt nedbryde deris Altere/oc søndersla deris Affguder / oc hugge deris Lunde ned. Thi at dw skalt icke bede til nogen anden Gud/Thi HERREN kaldis Nidkær/fordi hand er en nidkær Gud/Paa det/at naar dw gør noget Forbund met Landzens Indbyggere/oc naar de gøre hoer effter deris Guder/oc offre til deris Guder / oc de icke indbiude dig/oc dw æder icke deris Offer/oc tager deris Døtter til dine Sønners Hustruer / oc de samme gøre hoer effter deris Affguder/oc komme dine Sønner oc til at gøre hoer effter deris Affguder.

Num. 25.

Dw skalt ingen støbte Guder gøre dig. Dw skalt holle det wsurede Brøds Høytid / oc æde wsuret Brød i Siu dage/som ieg haffuer befalet dig/i Abibs maanedis tid / Fordi at dw gickst aff Egypten/i den maaned Abib.

Exo. 21. 23.

Alt det som først oplader sin Moders liff/det er mit /Huad som er en hand iblant Queg som oplader moders liff/huad heller det er Fæ eller Faar. Men det Førske fødde aff asne / skalt dw løse met it faar/Oc der som du icke vilt løse det / da bryd halsen sønder paa det. Alle Første fødde aff dine Sønner skalt du løse / oc der skal ingen obenbaris tomhendet faar mig.

Exo. 23. 22. Num. 18.

Sey dage skalt du arbeyde/den siuende dag skalt du huile / baade met pløyning oc høstning. Dw skalt holde vge Høytiden met den Førske fruct aff Huede høsten / Oc Indsanckelsens Høytid/naar aaret er vde.

Exo. 20. 23. 35.

Tre gange om aaret skulle alle Mandkøn obenbaris for den Veldige som er HERREoc Israels Gud. Naar ieg haffuer vddreffuit Hedningene for dig / oc dine Landemercke bliffue videre / skal ingen begere dit Land / naar du saa opgaar och lader dig til syne for HERREN din Gud tre gonge om aaret.

Exo. 23. Deut. 14. 16.

Dw skalt icke offre mit Offers blod paa sured brød / Oc der skal inted bliffue igen til om morgenen aff Paaske høytidens offer.

Dw skalt bære til HERRENS din Guds Huss den førske Fruct aff din Jordz grøde. Dw skalt icke kaage Kidit/men det end nu dier sin moder.

Oc HERREN sagde til Mose/Scriff disse ord/Thi effter disse ord/haffuer ieg giort it Forbund met dig oc met Israel. Oc hand vaar der hoss HERREN fyretiue dage oc fyretiue nætter/oc icke od brød/eller drack vand. Oc hand screff i Tafflerne saadan en Pact / de thi ord.

Exo. 24.

Der nu Mose gick ned aff Sinai bierg/haffde hand to Vidnesbyrdz Taffler i sin haand oc hand viste icke at huden paa hans Ansict skinde / der aff at hand haffde talet met hannem. Oc der Aaron oc alle Israels børn saage hans Ansictis hud saa skinne/ da frøctede de sig at giffue sig nær til hannem. Da robte Mose at dem / Oc de vende dem om til hannem / baade Aaron oc alle de Ypperste aff menigheden / oc hand talede met dem. Siden ginge alle Israels børn til hannem/ Saa befoel hand dem at holde alt det som HERREN haffde talet met hannem paa Sinai bierg. Oc naar hand talede alt dette met dem/lagde hand it Skiul paa sit ansict. Oc naar hand gick ind faar HERREN/ at tale met hannem/da tog hand Skiulet aff/til hand gick vd igē/ Oc naar hand kom vd/oc talede met Israels børn huad hannem vaar befalet/da saage Israels børn paa hans ansict/huorledis hans Ansictis hud skinde/Saa lagde hand atter det Skiul igen paa sit ansict/til hand gick ind igen/at tale met hannem.

Mose ansict skinner.

2. Corinth. 3.

XXXV.

DE Mose samlede al Menigheden aff Israels børn / oc sagde til dem / Dette er det som HERREN befalede eder at i skulde gøre. Sey dage skulle i arbeyde/men den siuende dag skulle i holde hellig/en Sabbath som er HERRENS huile / Huo som gør noget arbeyde paa den dag / Hand skal dø. I skulle ingen Ild gøre i alle eders Bolige / om Sabbaths dag.

Sabbath. Exo. 20. 23. 34 Exo. 25.

Oc Mose sagde til al Israels børns Menighed / Dette er det/som HERREN befalede. Giffuer HERREN Opløfft offer iblant eder/saa/at huer bær HERREN it Opløfft offer villige/guld/sølff/kaaber/gult silke/skarlagen /purpur/huit silke oc gede haar/Rødlyde vædreskind/greffuinge skind/oc fyrtræ/ Olie til Lamperne/oc vrter til Salue/oc til velluctendis Røgelse / oc Onix oc indsette Stene til Liffkiortelen/ oc til Brystspanet.

Huilken aff eder som er forstandig/hand komme oc gøre/huad som HERREN haffuer befalet som er/Tabernakelen met sit Paulun oc tæcke/ringene/ fiælene / stengerne / støtterne oc føderne. Arcken met sine stenger/Naadestolen oc Forhenget. Bordet met sine stenger / oc al sin redskaff/oc Skuebrødene. Liusestagen til at liuse met/met sin redskaff / oc Lamperne der til/ oc

Tabernakelē met sin redskaff.

til/oc Olien til at liuse met. Alteret til at gøre Røg paa met sine stenger / Salue oc Vrterne til søð Røg/Klædet for Tabernakelens dør. Alteret til Brendofferet met sit kaaber splinder/stenger oc al sin redskaff/Løwekaret met sine føder. Kaartinerne til Forgaarden / met sine støtter oc føder/Klædet for forgaardens port. Sømene til Tabernakelen oc Forgaarden met deris suler. Klæderne som høre til Embedet at tiene met i Helligdommen/Aarons Prestis hellige klæder/oc hans Sønners klæder til Preste Embedet.

Saa gick den gantske Menighed aff Jsraels børn vd fra Mose. Oc alle de som gaffue gerne oc villige/komme oc bare opløfft offeret til HERREN/at gøre Vidnesbyrdens Tabernakels gerning met/oc til al den tieniste/oc til de hellige Klæder /Saa bare baade Mend oc Quinder som giorde det veluillige/Armspan / ørenringe/Ringe oc spenger/ oc allehonde guldsmycke/Der til bar huer mand guld at Røre for HERREN. Oc huo som haffde gult silke/skarlagen/purpur/huit silke/gede haar/rødlydede vædre skind/oc Greffuinge skind/det bar hand frem oc huo som løffte sølff oc kaaber/ hand bar det frem til Opløfftelse for HERREN/Oc huo som fant Fyrtræ hoss sig/da bar hand det frem/til alle honde Gudz tienistis gerning.

Oc huilcke Quinder som vaare forstandige/ de spunde met deris hender oc frembare deris gerning aff gult silke/skarlagen / purpur/oc huit silke/oc huilke Quinder som saadant kunde arbeyde/oc vaare villige der til/de spunde gede haar. Men Førsterne bare Onix / oc indfestet Stene frem til Liffkiortelen oc Brystspannet/Oc Vrter oc Olie til Liusestagen oc til Salue/oc til velluctendis Røg. Saa bare Jsraels børn veluillige/baade Mand oc Quinde/til alle honde gerning / som HERREN haffde befalet ved Mose / at mand skulde gøre.

Exo. 31.
Bezaleel.

Oc Mose sagde til Jsraels børn/See / HERREN haffuer kaldet vid naffn Bezaleel/Vri søn/Hur søns/aff Juda slæct/oc haffuer opfylt hannem met Guds aand/saa at hand er viss/forstandig/oc skickelig til alle honde Gerning/konstelige at arbeyde i guld/ sølff oc kaaber/ oc at vdgraffue ædelstene oc indsette dem / oc at tømre oc gøre alle honde konstelig gerning. Oc haffuer giffuit hannem i hans hierte forstādighed/Desligeste Ahaliab Ahisamachs søn aff Dans slæct. Hand haffuer opfylt deris hierte met Visdom/til at gøre allehonde gerning at vdskære/vircke oc sticke/met gult silke/skarlagen/purpur/oc huit silke/oc at veffue/oc gøre alle honde gerning/oc at optencke konsteligt arbeyde.

Ahaliab.

XXXVI.

Her begyndes nu Gerningen.

SAa arbeydede Bezaleel oc Ahaliab oc alle vise Mend/som HERREN haffde giffuit visdom oc forstand til at vide/huorledis de skulde gøre alle hōde gerning til Helligdommens tienste/effter alt det som HERREN haffde befalet. Oc Mose kallede Bezaleel oc Ahaliab oc alle vise Mend/som HERREN haffde giffuit visdom i deris hierte/som vaar alle de/som met en fri vilie bøde dem selffue til oc ginge frem/ at arbeyde paa den gerning. Oc de anāmede til sig aff Mose al den Løfftning/som Jsraels børn frembare til at gøre den gerning met/ som hørde til Helligdommens tienste /at hun skulde bliffue giord / Thi de bare huer morgen deris veluillige Gaffuer til hannem.

Da komme alle de Vise som arbeydede paa Helligdommēs gerning/huer til sin gerning/ som de giorde/oc sagde til Mose/ Folcket bær formeget frem/mere end der gøris behoff til denne Tienstis gerning/som HERREN haffuer befalet at gøre. Saa befol Mose/at mand skulde lade vdrobe offuer Læyren / at ingen skulde bære mere frem til Helligdommens Løfftning. Da loed Folcket aff at bære frem/ Thi der vaar nock til alle honde gierning som der vaar at gøre/ oc end til offuerløbs.

Thi kaartiner.
Exo. 26.

Saa giorde alle de vise Mend som vaare blant Arbeyderne paa samme gierning / Tabernakelen/thi Kaartiner aff huit tuindet silke/gult silke/skarlagen/purpur/Cherubim konstelige. Huer Kaartin vaar otte oc tiue alne long/oc fire alne bred / Oc de vore alle ved en maade. Oc mand bant fem Kaartiner tilsammen / den ene til den anden. Och giorde gule Hancker ē huert hiørne paa Kaartinerne / at de kunde bindis tilsammen / ia halfftrediesins tiue Marner aff guld/oc bunde den ene Kaartine til den anden met dem/saa at der bleff en Tabernakel.

Elleffue Kaartiner.

Saa giorde hand elleffue Kaartiner aff gede haar/til Paulun offuer Tabernakelē/Tredíue alne lōge/oc fire alne brede / alle ved en maade. De fem føyede mand tilsammē paa en part oc de sex tilsammen paa en anden part. Oc giorde vel halfftrediesins tiue Hanker i æggene paa huer Kaartine/at de der met kunde tilsammen hectis/ oc giorde vel halfftrediesins tiue kaaber Marner/at binde Paulunet tilsammen met vdi it. Oc giorde it Tæcke offuer Paulunet aff rødlydede

lydede

lydede Vædreskind/Oc saa end nu it Tæcke offuer det/aff Greffuinge skind.

Fieler.

Oc giorde Fiele til Tabernakelen aff Fyrtræ/som skulde staa. Huer thi alne long/oc halff anden alne bred. Oc tho Tappe paa huer/ at den ene kunde settis til den anden der met. Saa giorde hand alle Fielene til Tabernakelen/saa at tiue aff de samme fiele/stode paa den Syndre side. Oc giorde fyretiue sølff Føder vnder dem /tho føder vnder huer Fiel/ paa hendis tho Tappe. Hand giorde lige saa/ tiue fiele paa den Nørre side i Tabernakelen/ met fyretiue sølff føder/tho føder vnder huer fiel. Men bag paa Tabernakelen i Vester/giorde hand sex fiele/oc tho andre fiele bag paa de tho hiørner paa Tabernakelē/saa at huer aff dem baade met sin hiørnefiel gaff sig tilsammen fra neden op/oc samledis offuen til met en ræffuel/ Saa at samme fiele bleffue otte/oc seyten sølffføder/ tho føder vnder huer.

Saa giorde hand Stenger aff fyrtræ/fem til de Fiele som stode paa den ene side paa Tabernakelen/oc fem paa den anden side/oc fem bag op til mod Vester. Oc giorde Stengerne/ at de kunde stinges mit hen i gennem paa fielene/ fra den ene ende oc til den anden. Oc beslo fielene met guld/ Men deris ringe giorde hand aff guld til Stengerne/ oc beslo Stengerne met guld.

Hand giorde oc it Forhenge met Cherubim der paa/ konstelige aff gult silke/ skarlagen/ purpur/oc huit tuindet silke. Oc giorde fire Støtter der til aff fyrtræ / oc beslo dem met guld/ oc deris knappe aff guld/Oc støbte fire føder der til aff sølff. Oc giorde it Forhenge faar Tabernakelens dør aff gult silke/skarlagen/purpur/oc sticket met huit tuindet silke / oc fem støtter met deris knappe/Oc beslo deris knappe oc cirklene met guld / oc fem kaaber føder der paa.

XXXVII.

Arcken. Exo.25.

SAa giorde Bezaleel Arcken aff fyrtræ/halfftredie alne long / halffanden alne bred oc høy. Oc beslo hende met purt guld /, baade vden oc inden / Oc giorde hende en Guldkrantz trint omkring. Oc støbte fire Guldringe til hendes fire hiørner/tho paa huer side. Oc giorde Stēger aff fyrtræ/oc beslo dem met guld oc stack dem i Ringene ved siderne paa Arcken/ at bære hende met.

Naadestolen.

Oc giorde Naadestolen aff purt guld/halfftredie alne long / oc halffanden alne bred/Oc giorde tho Cherubim / aff tæt guld / paa de tho ender paa Naadestolen/Den ene Cherub paa denne ende/oc den anden paa hin ende. Oc Cherubim bredde deris Vinge vd offuen offuer/ och skiulte Naadestolen der met. Och deris Ansict stode mod huer andre / oc saae paa Naadestolen.

Bordet.

Hand giorde Bordet aff fyrtræ/tho alne longt/ en alne bret /oc halffanden alne høyt/och beslo det met purt guld/Hand giorde oc en Krantz aff guld der omkring / oc giorde en List der omkring en haandebred høy/oc giorde en Guldkrantz omkring Listen. Oc støbte fire Guldringe der til/oc sette dem i de fire Hiørner/ paa deris fire Føder/hart hoss Listē/ at Stengerne kunde vere der i/at bære Bordet met. Oc giorde Stengerne aff fyrtræ/ oc beslo dem met guld/ at bære Bordet met. Oc giorde al redskaben som skulde til Bordet aff purt guld/ Fadene/Begere/Kander oc Skaale/ til at skencke i oc aff met.

Liusestagē

Saa giorde hand Liusestagen aff purt oc tæt guld / Der paa vaar skafftet met grenene/ skaalene/knappene oc blösterne. Sex Grene ginge vdaff hans sider/tre til huer side/tre Skaaler vaare paa huer gren met Knappe oc Blomster. Men paa Liusestagē vaare fire skaaler met knappe oc blomster/ia en knap emellem tho grene/Saa at der ginge sex grene aff hannem/ oc deris knappe oc grene der paa/Det vaar alt aff tæt purt guld. Oc giorde siu Lamper / met deris Liuse saxer/oc Sløcke horn aff purt guld/Oc hand giorde hannem met al sin Redskaff aff it Cintener guld.

Siu Lamper.

Røgalteret. Exo.30.

Hand giorde oc Røgalteret aff fyrtræ / en alne longt oc bret / lige firekant / oc tho alne høyt/met sine Hiørner. Hand beslo det offuen paa / oc paa alle siderne trint omkring met purt guld / oc Hiørnene met. Oc giorde en Guldkrantz omkring det / och tho Guldringe vnder krantzē/paa baade sider/at stinge Stenger i dem/at bære det met/ Mē Stengerne giorde hand aff fyrtræ/oc beslo dem met guld. Oc giorde den hellige Salue/oc Røgelset aff rene vrter/effter Apotekers konst.

XXXVIII.

Hand giorde

met sit redstaff.
Exo. 27.
2. Par. 1.

HAnd giorde oc Brendofferens Altere aff fyrtræ/ fem alne longt oc bret/ lige firekant/ och tre alne høyt. Och giorde fire Horn som ginge aff det/ paa sine fire hiørner/ oc beslo det met kaaber. Oc giorde alt det som hørde til Alteret/ Asckegryder/ skuler/ mulluer/ madkroge/ ildpander/ alt det aff kaaber. Oc giorde it Splinder omkring Alteret/ som it garn/ aff kaaber/ fra neden op indtil mit paa alteret. Oc støbte fire Ringe/ paa de fire hiørner paa kaaber splinderet/ at stinge stengerne vdi/ som hand haffde giort aff fyrtræ/ oc beslo dem met kaaber/ oc stack dem i ringene paa siderne ved Alteret/ til at bære det met. Oc giorde det hult inden til.

Løwekaret
Exo. 30.

Hand giorde oc Løwekaret aff kaaber/ oc foden der til aff kaaber/ tuert offuer fra Quinderne/ som tiente faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør.

Forgaarde met sit omheng
Exo. 27.

Hand giorde oc en Forgaard mod Synder met it Omheng/ aff huit tuindet silke/ hundrede alne longt/ met deris tiue støtter/ oc tiue føder aff kaaber/ men deris knappe oc cirkele aff sølff. Desligeste ocsaa paa den Nørre side hundrede alne/ met tiue støtter/ oc tiue føder/ aff kaaber/ men deris knappe oc cirkele aff sølff. Men paa den Vestre side halfftrediesins tiue alne/ met thi støtter/ oc thi føder/ men deris knappe oc cirkele aff sølff. Men paa den Østre side halfftrediesins tiue alne/ paa huer side Femten alne ved porten paa Forgaarden/ ia met tre støtter/ oc tre føder. At alt omhenget til Forgaarden vaar aff huit tuindet silke/ oc føderne til støtterne aff kaaber/ oc deris knappe oc cirkle aff sølff/ saa/ at deris hoffuide vaare beslagne met sølff/ Mē deris cirkler vaare aff sølff paa alle Forgaardens støtter.

Exo. 27.

Och Forhenget i porten til Forgaarden/ bestickede hand met gult silke/ skarlagen/ purpur/ oc huit tuindet silke/ tiue alne longt/ oc fem alne høyt/ ved den maade som Omhenget paa Forgaarden vaar. Der til fire støtter/ oc fire føder aff kaaber/ oc deris knappe aff sølff/ oc deris hoffuede beslagne/ oc deris cirkle aff sølff. Oc alle sømene til Tabernakelen oc til Forgaarden trint omkring vaare aff kaaber.

Denne er nu summen til Vidnesbyrdens Tabernakel/ som er opregnet/ som Mose haffde sagt/ til Guds tieniste som Leuiterne skulle holde vnder Jthamar Aaron Prests søns haand. Oc dette beredde Bezaleel Vri søn/ Hur søns/ aff Juda slect/ altsammen lige som HERREN befol Mose/ oc Ahaliab Ahisamachs søn/ aff Dans slect met hannem/ thi hand vaar Konstig til at vdgraffue/ at virke oc sticke met gult silke/ skarlagen/ purpur/ oc huit silke.

Summa paa guld/ sølff oc kaaber som bleff forarbeydet i denne gerning.

Alt det Guld/ som bleff forarbeydet til denne gantske Helligdoms Gerning/ som bleff giffuit til Røreoffer/ er ni oc tiue Cintener/ siu hundrede oc trediue Sekle/ effter Helligdommens sekel. Men Sølffuit som Menigheden gaff der til/ vaar hundrede Cintener/ tusinde siu hundrede fem oc tresinds tiue Sekle/ effter Helligdommens sekel. Saa mange Hoffuide/ saa mange halffue sekel/ effter Helligdommens sekel/ aff alle dem som bleffue talde/ fra tiue aar oc der offuer/ Sex hundrede maal tusinde/ trytusinde/ fem hundrede oc halfftrediesins tiue.

Aff de hundrede Cintener sølff/ støbte mand føderne til Helligdommen/ oc føderne til Forhenget/ hundrede føder aff hundrede Cintener/ ia it Cintener til huer fod. Men aff de tusinde/ siu hundrede/ fem oc halffierdesins tiue Sekle/ giorde mand knappe til støtterne/ oc deris hoffuide beslagne/ oc deris cirkle.

Men kaaber som bleff giffuet til Røreoffer/ vaar halffierdesins tiue Cintener/ thu tusinde oc fire hundrede Sekler. Der aff giorde mand føderne/ til døren for Vidnesbyrdens Tabernakel. Oc kaaber Alteret/ oc kaaber Splinderet der paa/ oc alt det som hørde til Alteret. Der til føderne til Forgaarden trint omkring/ oc føderne til porten til Forgaarden/ alle sømmene til Tabernakelen/ oc alle sømmene til Forgaarden trint omkring.

XXXIX.

Aarons klæder.
Exo. 28.
Lifftiortelen.

MEn aff det gule silke/ skarlagen oc purpur/ giorde de Embedzklæder til Aaron/ at tiene i Helligdommen met/ Som HERREN haffde befalet Mose.

Oc hand giorde Lifftiortelen aff Guld/ gult silke/ skarlagen/ purpur/ och huit tuindet silke. Oc hamrede guldet/ oc vdskar det til traad/ at mand kunde konstelige vircke det/ iblant gult silke/ skarlagen/ purpur oc huit silke/ At mand kunde føye hannem tilsammen paa baade axlerne/ oc binde hannem sammen paa baade siderne. Oc hans Belte vaar effter samme konst oc gerning/ aff guld/ gult silke/ skarlagen/ purpur/ oc huit tuindet silke/ Som HERREN haffde befalet Mose. Oc de besette tho Onixstene omkring met guld/ vdgraffne aff Stensniderne/ met

Jsraels børns naffn. Oc feste dem paa axlerne paa Liffkiortelen/ at de stene skulde vere Jsraels børn til en Jhukommelse/ Som HERREN haffde befalet Mose.

Brystspannet.

Oc de giorde Bryst spannet effter den samme konst / oc gerning som Liffkiortelen vaar giort aff guld/gult silke/skarlagen/purpur/oc huit tuindet silke/saa at det vaar firekant oc dubbelt/en haandlongt bret. Oc fyllede det met fire rader stene/Den første rad vor/en Sarder/en Topaser/oc en Smaragd. Den anden en Rubin/Saphir / oc Demant. Den tredie/en Lyncurer/Achat/oc Amethist. Den fierde/en Turckis/Onix oc Jaspis/ oc omkring befattet met guld i alle rader. Oc Stenene stode effter de Tolff Jsraels børns naffn / vdgraffne aff Stensniderne/huer ved sit naffn / effter de tolff Slecter.

De giorde oc paa Brystspannet Kæder met tho ender aff purt guld / oc tho guld Spenger/oc tho guld Ringe/ oc feste de tho ringe i de tho egge paa Guldspãnet/oc stũge saa de tho guld Kæder i de tho ringe ved eggene paa Brystspãnet/Mẽ de tho ender aff samme Kæder sette de op til de tho spenger/oc feste dem paa eggene aff Liffkiortelen tuert offuer fra hueranden.

Saa giorde de tho andre guld Ringe/oc feste dem i de andre tho egge paa Brystspannet paa deris sted/at det laa smuckt paa Liffkiortelẽ. Oc giorde de tho andre guld Ringe/dem sette de til de tho egge / neden paa Liffkiortelen tuert offuer fra huer andre der som Liffkiortelen gick neden tilsammen / saa at Brystspannet festedis met sine ringe til de ringe paa Liffkiortelen met en guel Snor/saa at det sad tæt ved Liffkiortelen / oc icke løst fra Liffkiortelen / Som HERREN befalede Mose.

Silkekiortelen. Exo.28.

Hand giorde oc en Silkekiortel til Liffkiortelen/vircket gantske aff gult silcke / oc Hullet mit paa/met en borde foldet trint omkring hullet/ at det skulde icke brøste vd. Och de giorde Granate eble paa hans Søm aff gult silcke / skarlagen/purpur/oc huit tuindet silcke/ oc giorde Bieller aff purt guld/oc sette dem iblant Granate eblene paa sømen trint omkring paa Silkekiortelẽ/saa at der vaar it granate eble oc en bielle trint omkring paa sømen/at tiene der vdi/ Som HERREN haffde befalet Mose.

Sneffre kiortlene. Exo.28.

De giorde oc de sneffre Kiortle / aff huit vircket silke / til Aaron oc hans Sønner/ oc en Hat aff huit silke/oc de skøne Huer aff huit silke/ oc Nederklæde aff huit tuindet lærit/ oc de bestickede Belte met huit tuindet silke/gult silke/skarlagen/purpur/ Som HERREN haffde befalet Mose.

Stierne spannet. Exo.28.

De giorde oc Stierne Spannet/som vaar den hellige Krune aff purt guld / oc groffue Scrifft der i/HERRENS helligdom. Oc bunde en guel Snor der ved/at det skulde festis offuen til paa Hatten / Som HERREN haffde befalet Mose.

Nu er den Gantske Tabernakels gerning fuldkommen.

Saa bleff den gantske Vidnesbyrdens Tabernakels Pauluns gerning fuldkommen. Oc Jsraels børn giorde alt det HERREN haffde befalet Mose. Oc de bare Tabernakelen til Mose/Paulunet oc alt det som der hørde til/hecterne/fielene / stengerne / støtterne/ føderne. Tecket aff rødlydede Vædre skind/Tecket aff Greffuinge skind / oc Faarhenget. Vidnesbyrdens Arck met sine stenger/Naadestolen. Bordet met al sin redskaff/ oc Skuebrøder. Den skøne Liusestage met Lãperne tilberedt/oc alt det som der hørde til/oc olien til liuss. Guld Alteret/ oc Salue oc kaasteligt Røgelse/ oc Forhenget til døren for Paulunet. Kaaber Alteret / met sit kaaber Splinder/met sine stenger/oc al sin tilhøring/Løwekaret met sin fod. Omhengene til Forgaarden met deris støtter oc føder / Faarhenget for porten til Faargaarden met sine snorer oc søm/oc alt det som hørde til tiensten i Vidnesbyrdens Tabernakels Paulun. Aarons Prestis Embetz klæder/til at tiene i Helligdommen/oc hans Sønners Klæder / som de skulde gøre Preste embedet vdi. Oc Jsraels børn giorde alt det som HERREN haffde befalet Mose/til al denne tieniste. Oc Mose besaa al denne gerning / at de haffde giort det lige som HERREN haffde befalet/ oc hand velsignede dem.

XL.

Her befaler nu Gud Mose at opreyse Tabernakelen oc at sette huert sticke lige vdi sin sted.

OC HERREN talede til Mose/oc sagde/Du skalt opreysze Vidnesbyrdens Tabernakelens Paulun / den første dag/i den første maaned. Oc du skalt sette Vidnesbyrdens Arck der vdi/oc henge Faarhenget for Arcken. Du skalt oc bære Bordet did/oc berede det/ Du skalt sette Liusestagen der / oc Lamperne paa hannem. Oc du skalt sette det gyldene Røg altere for Vidnesbyrdens Arck/oc henge saa it Faarhenge for Tabernakelens dør. Men du skalt sette Brendofferens Altere vden faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc Løwekaret mellem Vidnesbyrdens Tabernakel oc Alteret / oc lade vand der i. Oc sette Forgaarden der trint omkring / oc henge Faarhenget for porten paa forgaarden.

opreyſt.

Exo.30.

Exo. 29.

Oc du ſkalt tage Salue/oc ſalue Tabernakelen / oc alt det ſom der er vdi oc vie den oc alt det ſom der hør til / at det bliffuer helligt. Saa ſkalt du ſalue Brendofferens Altere met al ſin Tilhøring/oc vie det/at det bliffuer det allerhelligſte. Du ſkalt oc ſalue Løwekaret oc foden oc vie det.

Du ſkalt lede Aaron oc hans Sønner til Vidneſbyrdens Tabernakels dør/oc to dem met vand. Oc føre Aaron i de hellige Klæder / oc ſalue oc vie hannem at hand bliffuer min Preſt. Du ſkalt oc lede hans Sønner frem/oc føre dem i de ſneffre Kiortle / oc ſalue dem/lige ſom du ſaluede deris Fader / at de ſkulle vere mine Preſter / denne Saluelſe ſkal vere dem til it euigt Preſtedøme hoſſ deris Efftterkommere. Oc Moſe giorde alting lige ſom HERREN haffde befalet hannem.

Heb.9.

Saa bleff Tabernakelen opreyſt den førſte dag i den førſte maaned i det andet aar. Oc der Moſe haffde opreyſt det/ſette hand Føderne oc Fielene/oc Stengerne / oc reyſde ſtøtterne op. Oc vdbredde Paulunet offuer Tabernakelen / oc lagde Paulunens Tecke der paa / Som HERREN haffde befalet hannem. Saa tog hand Vidneſbyrdet / och lagde det ẽ Arcken oc ſette ſtengerne i Arcken/oc ſette Naadeſtolen offuen paa Arcken. Oc bar Arcken ind i Tabernakelen/oc hengde faarhenget for Vidneſbyrdens Arck / Som HERREN haffde befalet hannem. Saa ſette hand Bordet i Vidneſbyrdens Tabernakel/i det hiørne mod Norden / vden for Faarhenget. Oc beredde Brød der paa for HERREN / Som HERREN haffde befalet hannem. Saa ſette hand Liuſeſtagen oc hen ind tuert offuer fra Bordet/ i det hiørne i Tabernakelen mod Synden/ oc ſette Lamper der paa for HERREN / Som HERREN haffde befalet hannem.

Hand ſette och Guld Alteret hen ind / for Faarhenget / oc giorde velluctendis Røg der paa/Som HERREN haffde befalet hannem. Oc hand hengde it Faarhenge for Tabernakelens dør. Men Brendofferens Altere ſette hand for Tabernakelens dør hoſſ Vidneſbyrdens Paulun/oc offrede der paa Brendoffer oc Madoffer/Som HERREN haffde befalet hannem. Oc hand ſette Løwekaret mellem Vidneſbyrdens Tabernakel oc Alteret / oc loed der vand vdi / at to aff. Oc Moſe / Aaron oc hans Sønner tode deris hender oc føder der aff/ Thi de ſkulde to dem/naar de ginge ind i Vidneſbyrdens Tabernakel / eller oc ginge frem til Alteret/ Som HERREN haffde befalet hannem . Saa reyſde hand Forgaarden op/ omkring Tabernakelen och Alteret / oc hengde it forhenge i Forgaardens port / oc ſaa fuldkommede Moſe den gantſke gerning.

Da ſkiulte en Sky Vidneſbyrdens Tabernakel/ oc HERRENS Herlighed opfylte Tabernakelen. Oc Moſe kunde icke gaa ind i Vidneſbyrdens Tabernakel/ den ſtund Skyen ſtod der offuer / oc HERRENS Herlighed opfylte Tabernakelen. Oc naar Skyen foer op fra Tabernakelen / da droge Iſraels børn / ſaa tit ſom de reyſde. Men naar Skyen foer icke op / da laae de ſtille oc droge icke før den dag /hun foer op igen. Thi HERRENS Sky vaar om dagen offuer Tabernakelen / oc om natten vaar hun gloende for alle deris øyen aff Iſraels huſſ/ſaa lenge ſom de reyſde.

Ende paa Moſe Anden Bog.

Leuiticus/Mose Tredie Bog.

I.

OC HERREN kallede Mose/oc talede met hannem aff Vidnesbyrdens Tabernakel / oc sagde. Tale met Jsraels børn/oc sig til dem / Huilken aff eder som vil gøre HERREN naaget Offer/da skal hand det gøre aff Queg / fæ oc faar.

Brẽdoffer aff Fæ.

Vil hand offre naaget Brendoffer aff fæ/ da skal hand offre en Hand som er vden smitte/vdẽ faar Vidnesbyrdẽs Tabernakels døre/ at det bliffuer HERREN teckeligt aff hannem. Oc legge sin Haand paa Brendofferens hoffuit/Saa bliffuer det teckeligt/oc forliger hannem. Och hand skal slacte den vnge Stud for HERREN / oc Presterne Aarons sønner skulle bære Blodet frem / oc stencke det omkring paa Alteret/ som staar vdẽ faare Vidnesbyrdens Tabernakels dørẽ/oc mand skal slaa huden aff Brendofferet / oc det skal hugges i stycke. Oc skulle Aarons Prestis sønner gøre en ild paa Alteret/oc legge ved der paa/oc de skulle legge styckerne / som er / Hoffuedet oc fædmen paa veden. Men induollen oc Benene skal mand to i vand / oc Presten skal brende det altsammen paa Alteret til Brendoffer det er en ild til en sød luct faar HERREN.

Aff faar oc geder.

Men vil hand gøre it Brendoffer aff faar eller geder / da skal hand offre en Hand som er vdẽ lyde. Oc skal slacte den ved Alterens side i Nør faar HERREN/oc Presterne / Aarons sønner skulle stencke Blodet trint omkring paa Alteret. Oc mand skal hugge det i stycke/ och Presten skal legge Hoffuedet oc det Fede paa veden oc ilden som er paa Alteret. Men Induollen oc Benene skal mand to i vand/oc Presten skal offre oc brende det altsammen paa Alteret til Brendoffer/Det er en ild til en sød luct for HERREN.

Aff Fule.

Men vil hand offre HERREN Brendoffer aff Fule/saa gøre sig det aff Turtil duer eller aff Vnge duer. Oc Presten skal bære det til Alteret/ oc vrie Hoffuedet der aff / at det bliffuer brent paa Alteret/oc lade Blodet vdløbe hoss Alterens side. Oc kaste kroen oc fierene bort paa aske hoben øster hoss Alteret/oc knecke Vingene/ men icke bryde dem aff / oc saa skal Presten tende ild i veden paa Alteret til Brendoffer. Det er en ild til en sød luct for HERREN.

II.

Madoffer.

NAar en Siæl vil gøre HERREN it Madoffer/da skal det vere aff Huedemel/oc skal lade Olie der paa / oc legge Røgelse der paa/oc saa bære det til Presterne Aarõs sønner. Da skal Presten tage sin haand fuld aff samme Huedemel oc Olie / met Røgelset altsammen / och brende det paa Alteret til en amindelse/Det er en ild til en sød luct for HERREN. Men det som offuer bliffuer aff Madofferet skal høre Aaron oc hans Sønner til / det skal vere det Alderhelligste aff HERRENS Jld.

Men vil hand gøre it Madoffer aff det som er baget i Onen/saa skal hand tage wsurede Huedekager mengede met Olie/ oc wsurede tynde Kager smurde met olie. Men er dit Madoffer noget aff det som er baget i en Pande/da skal det vere aff wsuret Huedemel menget met olie/oc skilie det at i stycke/oc lade olie der paa/Saa er det it Madoffer. Men er dit Madoffer noget som er stegt paa røst/da skalt dw gøre det aff Huedemel met olie/Oc det Madoffer som saa gøres til HERREN skalt du bære til Presten/hand skal bære det til Alteret/oc Opløffte samme Madoffer til en Amindelse / oc brende det paa Alteret / det er en ild til en sød luct for

HERREN. Men det som offuer bliffuer skal høre Aaron oc hans Sønner til / Det skal vere det Alderhelligste aff HERRENS Ild.

Alt det Madoffer/som i ville offre HERREN/skulle i gøre vden surdey / thi ingen surdey eller Hunig skal vere iblãt det som i ville brende til Ild for HERREN. Mẽ til den første grødes fruct skulle i bære dem for HERREN / Men de skulle icke komme paa noget Altere til Sød luct. Dw skalt salte alle dine Madoffer/oc dit Madoffer skal aldrig vere for vden din Gudz Pactis salt/Thi dw skalt offre salt i alle dine Offer.

Mar. 9.

Men vilt dw gøre HERREN Madoffer aff din første fruct/da skalt dw tørre de grøne Ax ved ilden oc støde dem smaa/oc saa offre Madoffer aff din første Fruct / oc dw skalt lade Olie der paa / oc legge Røgelse der paa / saa er det it Madoffer. Oc Presten skal sette ild paa noget aff det støtte/oc aff olien met alt røgelset til en Amindelse / det er en ild for HERREN.

III.

Tackoffer aff Fæ.

Men er hans offer it Tackoffer/aff Fæ/huad heller det er en Oxe eller Ko/ Da skal hand det offre for HERREN som er vden lyde. Oc hand skal legge sin haand paa hoffuedet aff det sammẽ oc slacte det vden faare Vidnesbyrdẽs Tabernakels dør. Oc Presterne Aarons sønner skulle stencke Blodet trint omkring paa Alteret. Oc skal offre HERREN aff samme Tackoffer/som er/ all fedmẽ ved induollen / oc de thu nyre / met det fede som er der paa ved lenderne/oc hinden om leffuerẽ affryct ved nyrene. Oc Aarons sønner skulle brende det paa Alteret til Brendoffer/paa veden som ligger paa ilden/ det er en ild til en Sød luct for HERREN.

Smaat Queg.

Men vil hand gøre HERREN ith Tackoffer aff smaat Queg / vere sig væder eller gimmer / da skal det vere vden lyde. Er det it Lam/ da skal hand lede det for HERREN/ oc legge sin haand paa hoffuedet aff det samme/oc slacte det vden faar Vidnesbyrdens Tabernakel/Oc Aarons sønner skulle stencke Blodet omkring paa Alteret. Oc saa offre HERREN aff det Tackoffer til ilden/som er/fedmen/ den hele stert affryct fra ryggen / oc all fedmen paa induollen/de thu nyre met det fede / som der er paa vid lenderne/oc hinden om leffueren affryct ved nyrene. Oc Presten skal brende det paa Alteret / til ildens mad for HERREN.

Men er hans Offer en Ged/oc hand leder hende faar HERREN/da skal hand legge sin haand paa hendes hoffuit / oc slacte hende vden faar Vidnesbyrdens Tabernackel/oc Aarons sønner skulle stencke Blodet trint omkring paa Alteret. Oc skal offre HERREN it Offer der aff som er fedmen paa induollen/de thu nyre / met det fede som er der paa ved lenderne/oc hinden om leffueren affryct aff nyrene. Oc presten skal optende det paa Alteret til ildens mad til en Sød luct.

Fedmen oc Blod forbiudis at æde. Leui. 7. Gene. 9. Leui. 17. 19.

All fedmen hør HERREN til / Det skal vere en euig Sed hoss eders efterkommere i alle eders Bolige/at i skulle huercken æde fedmen eller Blod.

IIII.

Synd-offer.

OC HERREN talede met Mose/ oc sagde / Tale met Israels børn oc sig. Naar nogen siæl synder aff vanuittighed mod noget aff HERRENS Bud/som hand icke skulde gøre. Som er/om en Prest/som er saluet/ synder saa at hand forarger Folcket/da skal hand frem lede/for sine synder/som hand haffuer giort/en vng Stud som er vdẽ lyde/HERREN til syndoffer. Oc hand skal lede den Stud faar Vidnesbyrdens Tabernakels dør / oc legge sin haand paa hoffuedet aff den samme / oc slacte hannem faar HERREN. Oc Presten som er saluet/skal tage aff Studens Blod/oc bære det ind i Vidnesbyrdens Tabernakel/ oc døppe sin finger i Blodet/oc stencke siw gonge der aff faar HERREN/for Helligdommens forhenge. Oc skal oc lade aff samme Blod paa hornene aff Røgalteret / som staar faar HERREN i Vidnesbyrdens Tabernakel / oc alt Blodet skal hand vdskyrte ved Brendofferens Alteris fod som staar faar Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc all fedmen aff Syndoffer skal hand opløffte / som er fedmen paa induollen / de thu nyre / met fedmen som er der paa ved lenderne/oc hinden offuer leffueren / affryct ved nyrene / lige som mand pleyer at

Opløffte det til Tackoffer aff øyen/oc skal optende det paa Brendofferens Altere. Men huden aff Studē/met alt kødet oc hoffuedet / oc benene/oc induollen/oc møget/det skal hand altsammen føre hen vd vden faar leyeren/paa en ren sted/der som mand pleyer at kaste asken paa / oc skal opbrende det paa veden met ilden.

Naar en gantske Menighed i Israel forsaa sig / oc gerningen vor skiult faar deris øyen/ at de haffde giort noget mod HERRENS Bud/som de icke skulde gøre/oc ere saa bleffne skyldige / oc siden fornemme at de haffue syndet / Da skulle de frem lede en vng Stud til Syndoffer/oc skicke hannem faar Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc de Eldste aff Menigheden skulle legge deris hender paa hans hoffuit faar HERREN / oc slacte Studen faar HERREN. Oc Presten som er saluet/skal bære aff Blodet ind i Vidnesbyrdens Tabernakel/oc døppe sin finger der i / oc stencke siw gonge faar HERREN / faar forhenget. Och hand skal lade Blodet paa hornene aff Alteret / som staar faar HERREN i Vidnesbyrdens Tabernakel / oc styrte saa alt det andet Blod hoss foden paa Brendofferens altere/som staar faar Vidnesbyrdens Tabernakelens dør. Men alt hans fedme skal hand opløffte / oc optende paa Alteret. Oc hand skal gøre met Studen / lige som hand giorde met Syndofferens Stud/oc saa skal Presten forlige dem/saa bliffuer det dem forladet. Oc skal føre Studen vden faar Leyeren oc opbrende hannem/lige som hand opbrende den anden Stud før / det skal vere Menighedens Syndoffer.

Leui. 9. Num. 15.

Men naar en Første synder / oc gør mod noget aff HERRENS sin Gudz bud/ som hand icke skulde gøre/oc gør det wforseendes/at hand er bleffuen skyldig / oc faar sin synd at vide som hand haffuer giort/da skal hand lede en Gedebuck frem til Offer /som er vdē lyde/ oc legge sin haand paa Buckens hoffuit oc slacte hannem paa den sted / som mand pleyer at slacte Brendoffer faar HERREN/Det skal vere hans Syndoffer. Saa skal da Presten tage aff det Syndoffers blod met sin finger/ oc stryge det paa hornene aff Brendofferens altere/ oc styrte det andet blod vd hoss fodē paa Brendofferens altere. Men alt hans fedme skal hand optende paa Alteret/lige som fedmen aff Tackofferet/oc saa skal Presten forlige hans Synder/ da bliffuer det hannem forladet.

Men naar nogen siæl aff det Menige Folck forseer sig oc synder / at hun gør noget mod it aff HERRENS Bud / som hun icke skulde gøre / oc bliffuer saa skyldig/ oc faar sin synd at vide/som hun haffuer giort/hun skal bære frem til Offer en Ged vdē lyde / for den synd som hun haffuer giort/Oc hun skal legge hendes haand paa Syndofferens hoffuit oc slacte det paa Brendofferens sted. Oc Presten skal tage aff blodet met sin finger/oc stryge det paa hornene aff Brendofferens Altere / oc styrte alt blodet vd hoss Alterens fod. Men alt fedmen skal hand rycke der aff/lige som hand ryckte fedmen aff Tackofferet / oc skal optende det paa Alteret til en sød røg faar HERREN/oc saa skal Presten forlige hende/saa bliffuer det hende tilgiffuet.

Men der som hand bær it Lam frem til Syndoffer /da skal hand bære frem it Gimmer lam /vden lyde/oc legge sin haand paa Syndofferens hoffuit / oc slacte det til Syndoffer/ paa den sted /som mand slacter Brendofferet. Oc Presten skal tage aff blodet met sin finger/oc stryge paa hornene aff Brendofferens altere/oc styrte alt blodet vd hoss Alterens fod. Men alt hendes fedme skal hand rycke der aff/lige som hand ryckte fedmen aff Tackofferens Lam / oc skal optende det paa Alteret til en Ild faar HERREN / oc saa skal Presten forlige hans synd som hand giorde/saa bliffuer det hannem til giffuet.

V.

NAar en Siæl synder/i det hun hører nogen bande/oc hun er Vidne der til/eller haffuer det seet eller forfaret / oc icke giffuer det til kende / hun er skyldig i en misgerning. Eller naar en Siæl rører ved noget wrent / huad heller det er it Aadsel aff it wrent Diur eller aff Queg/eller aff Orm / oc viste det icke / hand er wren/oc haffuer syndet. Eller naar hand rører ved it wrent Menniske/i huad slaw wrenhed/som it Menniske kand bliffue wrent/oc viste det icke/oc fornemmer det / hand er bleffuē skyldig. Eller naar en Siæl suer/at det faller hannem wforuarendes aff munden at gøre ilde eller vel/som it Menniske kand suere før end hand det betencker/oc fornemmer det/hand er bleffuen skyldig i it aff dem.

Naar det hender sig/ at nogen forseer sig vdi it aff disse / oc bekender sig / at hand haffuer syndet der i/da skal hand bære it Faar eller en Ged aff Hiorden frem faar HERREN / til Syndoffer/for den synd som hand haffuer giort/Saa skal Presten forlige hannem sin synd.

Men formaar hand icke it faar/Saa bære ſig tho Turtel duer / eller to vnge duer frem faar HERREN for ſin ſynds ſkyld ſom hand giorde/den førſte til Syndoffer / den anden til Brendoffer. Oc bære dem til Preſten / Hand ſkal gøre den førſte til Syndoffer/oc vrie halſen i tw paa hende bag ved nacken/men dog icke bryde det fra / och ſtencke met Syndofferens blod/paa Alterens ſide / oc lade det andet blod vdløbe hoſſ Alterens fod/det er Syndofferet. Men den anden ſkal hand gøre til Brendoffer/ſom det ſig bør / oc ſaa ſkal Preſten forlige hannem hans ſynd/ſom hand giorde/ſaa bliffuer det hannem til giffuet.

Men formaar hand icke tho Turtel duer/eller tho vnge duer/ da ſkal hand bære frem for ſin ſynd hans Offer/tiende parten aff en Ephi huedemel til Syndoffer / men hand ſkal ingen Olie legge der paa/ey heller legge røgelſe der paa/thi det er it Syndoffer. Oc hand ſkal bære det til Preſten/men Preſten ſkal tage en haand fuld der aff til amindelſe/oc optende det paa Alteret til en Jld for HERREN / det er it Syndoffer. Oc ſaa ſkal Preſten forlige hannem hans ſynd ſom hand giorde/ſaa bliffuer det hannem til giffuet/oc det ſkal høre Preſten til/lige ſom Madoffer.

Oc HERREN talede met Moſe/oc ſagde/Naar nogen Siæl forgriber ſig / at hun forſeer det oc ſynder/paa de ting/ſom HERREN ere til viede/da ſkal hun bære ſit Skyldoffer til HERREN en Væder vden lyde aff Hiorden / ſom er tho ſeckel ſølff verd/ effter Helligdommens ſeckel/til Skyldoffer. Der til ſkal hand giffue igē huad hand ſyndede paa det viede/oc giffue femte delen der offuer / oc ſkal giffue Preſten det / Hand ſkal forlige hannem met Skyldofferens Væder / ſaa forlades det hannem.

Naar en Siæl ſynder oc gør mod noget aff HERRENS Bud huilcket hun ſkulde icke gøre/oc viſte det icke/hun haffuer ſyndet/oc er ſkyldig vdi en miſgerning. Oc ſkal frem bære en Væder aff Hiorden/vden lyde / ſom kand gøre fylliſt for it Skyldoffer til Preſten / hand ſkal forlige hannem hans vanuittighed/ſom hand giorde/oc viſte det icke/ſaa bliffuer det hannem forladet. Det er Skyldofferet/ſom hand er falden faare for HERREN.

Num. 6.

Oc HERREN talede met Moſe oc ſagde / Naar en ſiæl ſynder oc forgriber ſig mod HERREN / at hand ſiger ſin Neſte ney / faar det ſom hand antuorde hannem i befalning/Eller oc det er faaet hannem til troere haand/at foruare/ Eller det ſom hand haffuer taget met vold/Eller vent til ſig met wret/ Eller haffuer fundet noget ſom tabt vor/oc ſiger ney der faare/oc ſuerer der faare met en falſk Eed/Eller gør noget aff det/huor vdi it Mēniſke ſynder mod ſin Neſte. Naar det ſkeer at hand ſaa ſynder/oc bliffuer Skyldig / da ſkal hand giffue igen huad hand tog met vold/eller vende til ſig met wrette/ eller huad hannem vor befalet/eller huad hand haffuer fundet/eller huor offuer hand haffuer giort den falſke Eed/det ſkal hand altſammen giffue igen/ Der til ſkal hand giffue femte parten der offuer den ſom det tilhørde/ paa den dag/ſom hand giffuer ſit Skyldoffer. Men for ſin ſkyld / ſkal hand bære for HERREN til Preſten/en Væder aff Hiorden vden lyde/ſom er duelig til it Skyldoffer / Saa ſkal Preſten forlige hannem faar HERREN/ ſaa bliffuer det hannem forladet / alt det ſom hand haffuer giort / huor ved hand er bleffuen ſkyldig.

VI.

Brendofferens Low.

OC HERREN talede met Moſe / oc ſagde / Biud Aaron oc hans Sønner/oc ſig/Denne er Brendofferens Low. Brendofferet ſkal brende paa Alteret/den gantſke nat til om morgenē/men Alterens ild ſkal all eneſte brende der paa. Oc Preſten ſkal føre ſig i ſin linede kiortel oc drage ſit linede nederklede paa ſit legeme / oc hand ſkal opløffte Aſken / ſom Brendofferens ild haffuer giort paa Alteret/oc legge hende ned hoſſ Alteret. Oc ſiden ſkal hand føre ſig aff ſine Kleder/oc føre ſig i andre kleder / oc bære Aſken vd / vden faar leyeren paa en ren ſted.

Jlden ſkal brende paa Alteret oc aldrig vdſløckis / Preſten ſkal huer morgen tende Træ der paa/oc berede Brendofferet der offuen paa/oc optende Tackofferens fedme der paa. Jlden ſkal euige brende paa Alteret / oc aldrig vdſløckis.

Madofferens Low.

Oc denne er Madofferēs Low/ſom Aarons ſønner ſkulle offre paa Alteret faar HERREN. Der ſkal en Løffte ſin haand fuld op aff huedemel aff Madofferet/oc aff olien/oc altſammen Røgelſet/ſom ligger paa Madofferet/oc ſkal optende det paa Alteret/ til en ſød luct/ HERREN til en ihukommelſe: Men Aaron oc hans ſønner ſkulle fortære det ſom offuer bliffuer/oc mand ſkal æde det vſuret paa en hellig ſted/i Vidneſbyrdens Tabernakels forgaard. De ſkulle icke bage det met ſurdey/Thi det er deris deel ſom ieg haffuer giffuet dem aff

mit Offer/det skal vere dem det Alderhelligste/som Syndoffer oc Skyldoffer / alt Mandkøn blant Aarons børn skulle æde det. Det skal vere eders Efftterkommere en euig Ret / met HERRENS offer/Der skal ingen røre det/vden hand er vied.

Syndofferens Low.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Dette skal vere det Offer/ som Aaron oc hans sønner skulle offre HERREN/ paa den dag som hand skal saluess/ Tiende parten aff en Ephi huedemel som er it dagligt Madoffer/en halffdelen om morgen / den andē halffdelen om afftenen. Det skalt du rede met olie i en Pande / oc bære saa stegt frem / oc saadant skalt du offre baget i stycke / HERREN til en søđ luct / oc Presten som bliffuer saluet iblant hans sønner i hans sted/skal det gøre. Det er en euig Skick for HERREN/det skal brendes altsammen/Thi alt en Prestis Madoffer/skal aldeles opbrēdis/oc inted ædis der aff.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/ Tale til Aaron oc hans sønner / oc sig/ Dette er Syndofferens Low. Du skalt oc slacte Syndofferet / paa den sted/som du slacter Brendofferet for HERREN / det er det Allerhelligste. Presten som gør Syndofferet/skal æde det paa den hellige sted/i Vidnesbyrdens Tabernakels forgaard. Jngen skal røre det kød/ vden hand er vied. Oc huo som stencker aff blodet paa noget Klæde / hand skal to det stycke/ som offuerstenct er/paa den hellige sted. Oc den lergryde som det er saadet vdi/ skal mand synder sla. Men er det saadet i en kaaber gryde/da skal mand skure hende/oc skylie met vand. Alt Mandkøn blant Presterne skulle æde der aff/Thi det er det Allerhelligste. Men alt det Syndoffer hues blod der bliffuer indbaaret i Vidnesbyrdens Tabernakel / til en forligelse i Helligdommen/det skal mand icke æde / men opbrende met ilden.

VII.

Skyldofferens Low.

OC denne er Skyldofferens Low/oc det er det allerhelligste. Mand skal slacte Skyldofferet/paa den sted/som mand slacter Brendofferet / oc stencke blodet der aff trint omkring paa Alteret. Oc alt fedmen der aff skal mand offre / sterten oc det fede paa induollen/de thu nyre/met fedmen som der er paa ved lenderne/oc hinden offuer leffueren affryct ved nyrene. Oc Presten skal optende det paa Alteret HERREN til en Jld / det er it Skyldoffer.

Alt Mandkøn iblant Presterne skulle æde det paa den hellige sted / Thi det er det allerhelligste. Lige som Syndofferet er/saa skal oc Skyldofferet vere/ der skal vere en Low paa dem baade/oc det skal høre Presten til / som der ved forliger. Huilken Prest som offrer nogen Mandz Brendoffer / hand skal beholde skindet aff samme Brendoffer / som hand haffuer offret. Oc alt Madoffer / som er baget i oen eller paa røst / eller i pande/det skal høre Presten til/som det offrer. Oc alt Madoffer som er blendet met olie eller tiurt/skal altsammen høre Aarons børn til/den ene saa vel som den anden.

Tackofferens Low.

Oc denne er Tackofferens Low/som mand offrer HERREN. Ville de gøre it Loffoffer / da skulle de offre vsurede Kager / blandede met olie / oc vsurede tynde Kager offuer strøgne met olie/oc bagede huedekager blandede met olie. Men de skulle gøre dette Offer/ paa en Kage aff suret brød/til deris Tackofferes Loffoffer. Oc mand skal offre HERREN it aff dem alle til it Opløfftelse/oc det skal høre Presten til/som stencker Tackofferens blod. Oc kødet aff Loffofferet i hans Tackoffer skal ædis samme dag/som det offris/oc inted leffnis til om morgenen.

Oc huad heller det er it løffte eller it fri villigt Offer / da skal det ædis den samme dag det offris/men leffnis der naaget til om anden dagen / da skal mand dog æde det. Men huad der leffnis aff Kødet som offret er/til den tredie dag / det skal brendis met ild. Oc om nogen æder den tredie dag aff kødet som er offret aff hans Tackoffer / da bliffuer hand icke tacknemmelig som det offrede/ oc det skal icke heller tilregnis hannem/mē det skal vere en vederstyggelighed/ Oc huilken Siæl som æder der aff/ hun er skyldig vdi en misgerning.

Oc det Kød som rører ved naaget wrent skal icke ædis/mē opbrendis met ild. Huo som er ren paa legemet / skal æde det kød/Oc huilken Siæl som æder kødet aff Tackofferet/ som hør HERREN til/da skal hendes wrenighed vere paa hende/oc hun skal oprycke s fra sit folck/ Oc om nogen Siæl rører ved noget wrent/vere sig wrent Menniske/Queg/eller huad som ellers er vederstyggeligt/oc æder aff Tackofferens kød/som hør HERREN til/ hun skal oprycke s aff sit folck.

Leui. 3.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tale met Jsraels børn/oc sig/J skulle icke æde det Fede aff Oxen/Lam oc Geder. Men det fede aff Aadsel/oc huad som er reffuit aff vilde Diur/det mue i gøre eder til alle honde nøtte/Men i skulle icke æde det. Thi huo som æ-

Aarons och hans Sønners vielse.

der det fede aff Fæ/som HERREN er giffuit til Offer/den Siel skal opryckis fra sit Folck
J skulle icke heller æde Blod/huercken aff Fæ eller aff Fule/ ihuor i bo / Huilken Siæl som no-
gen tid æder Blod/hun skal opryckes aff sit Folck.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/ Tale met Jsraels børn/oc sig/Huo som
vil gøre sit Tackoffer for HERREN/hand skal oc bære met sig/huad der hør til Tackoffer
for HERREN. Men hand skal bære det frem met sin haand til HERRENS Offer/
som er/det fede paa brystet / skal hand bære frem met Brystet / ath det bliffuer en Rørelse for
HERREN. Oc Presten skal optende det fede paa Alteret/Oc Brystet skal høre Aaron oc
hans sønner til / oc de skulle giffue Presten den høgre Bow til opløfftelse aff deris Tackoffer.
Oc huilken aff Aarons sønner som offrer blodet aff Tackofferet oc det fede / hand skal haffue
den høgre Bow til sin deel. Thi ieg haffuer taget Rørelsens bryst / oc opløfftelsens Bow fra
Jsraels børn/aff deris Tackoffer/oc haffuer giffuet Presten Aaron oc hans sønner dem / til en
euig Skick.

Gene. 9.
Leui. 3. 17.
Deut. 12.

Dette er Aarons oc hans Sønners saluelse / aff HERRENS Offer/den dag som
de bleffue skickede til at vere HERRENS Prester/som HERREN bød paa den dag/
der hand saluede dem/det hånem skulde giffuis aff Jsraels børn/til en euig Ret/hoss alle deris
efftertkōmere. Oc denne er Lowen om Brendofferet/Madofferet/Syndofferet/ Skyldofferet/
Fyldofferet oc Tackofferet/som HERREN befol Mose paa Sinai bierg/ den dag hand
gaff hånem befalning til Jsraels børn/at offre HERREN deris Offer i Sinai ørcken.

VIII.

Exo. 28.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/ Tag Aaron oc hans Søn-
ner met hånem/oc deris Klæder/oc Salue olien/ oc en Oxe til Syndoffer/tho
vædre/oc en kurff met vsuret Brød/oc forsamle al Menighed vden faare Vid-
nesbyrdens Tabernakels dør. Mose giorde som HERREN befol han-
nem/oc samlede Menigheden vden faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør/oc
sagde til dem/Dette er det/som HERREN haffuer befalet at gøre.

Aarons oc hans sønners vielse.
Exo. 28. 29.

Oc hand tog Aaron oc hans Sønner / oc tode dem met vand. Oc førde
hannem i Linkiortelen/oc omgiordede hannem met it Belte / oc førde hannem i Silkekiorte-
len/oc fik hånem Liffkiortelen paa oc giordede hannem offuer Liffkiortelen/oc hengde Bryst-
spannet paa hannem/oc i Brystspannet Liuset oc Retten. Oc sætte hatten paa hans hoffuit/
Oc sætte den Guld Spong aff den hellige Krune paa hattē offuē paa hans stiern/som HER
REN haffde befalet Mose.

Exo. 30.

Oc Mose tog Salue olien oc saluede Tabernakelen/ oc alt det som der vor inde/oc viede
det/oc stenckte siw gonge paa Alteret der aff / oc saluede Alteret oc alt det som der til hørde/
Løwekaret met sin fod/at det bleff vied. Oc hand øsde Salue olien paa Aarons hoffuit/ oc sal
uede hannem/at hand bleff vied. Oc ledde Aarons sønner frem / oc førde dem i Linkiortle / oc
omgiordede dem met Belte/oc sætte Huær paa dem/som HERREN haffde befalet han-
nem.

Exo. 29.

Oc hand lod lede en Stud frem til Syndoffer/oc Aaron oc hans sønner lagde deris hen-
der paa hans hoffuit/saa slactede mand hannem. Oc Mose tog aff blodet/oc strøg paa Alterēs
horn trint omkring/ met sin finger/oc rensede Alteret/oc hand styrte blodet ned hoss Alterens
fod/oc viede det/at hand det forligte. Oc hand tog alt det fede paa induollen / hinden offuer
leffueren/oc de thu nyre met det fede der paa / oc optende det paa Alteret. Men Studen met
hans hud kød oc møg brende hand met ild vden faar Leyeren/som HERREN haffde be-
falet hannem.

Oc hand ledde en Væder frem til Brendoffer/oc Aaron oc hans Sønner lagde deris hē-
der paa hans hoffuit/saa slactede mand hannē. Oc Mose stenckte aff blodet trint omkring paa
Alteret/ oc høg Væderen i stycke/oc optēde hoffuedet/styckene oc kraappē/oc tode induollen oc
benene met vand/oc optende saa den gantske Væder paa Alteret/Det vaar it Brendoffer til en
sød luct/en Jld for HERREN/som HERREN haffde befalet hannem.

Exo. 28.

Hand ledde oc den anden Fyldeofferens Væder frem / oc Aaron met hans Sønner lag-
de deris hender paa hans hoffuit/saa slactede mand hannem. Oc Mose tog aff hans blod/oc
smurde paa Aarons høgre ørelep/oc paa hans høgre tømmelfinger / oc paa hans høgre tøm-
meltaa. Oc hand ledde Aarons sønner frem/oc smurde aff blodet paa deris høgre øreleppe/ oc
paa deris høgre tømmelfingre / oc paa deris høgre tømmeltæer / oc stenckte blodet trint om-
kring paa Alteret.

Saa tog hand det fede oc sterten/oc alt det fede paa induollen / oc hinden offuer leffueren/de thu nyre met det fede der paa / oc den høgre bow. Der til tog hand aff kurffuen aff det vsurede Brød faar HERREN/ en vsuret Kage/oc en Kage aff det brød /som vaar menget met olie/ oc en tynd kage / oc lagde det paa det fede/oc paa den høgre bow/oc fick Aaron oc hans Sønner det altsammen i henderne/ oc rørde det til Rørelsen faar HERREN. Saa tog hand det altsammen igen aff deris hender/oc optende det paa Alteret/offuen paa Brendofferet/Thi det er it Fyldoffer til en sød luct/en Ild faar HERREN. Oc Mose tog brystet/oc rørde en Rørelse faar HERREN aff Fyldofferens væder/det fick Mose til sin del/ som HERREN haffde befalet hannem.

Oc Mose tog aff Salue olien / oc aff blodet paa Alteret/ oc stenckte paa Aaron oc hans klæder/paa hans Sønner/ oc paa deris klæder/ oc viede saa Aaron oc hans klæder/ hans sønner oc deris klæder met hannem. Oc sagde til Aaron oc hans Sønner/ Kaager kødet vdē faare Vidnesbyrdēs Tabernakels dør/oc æder det paa samme sted/met brødet som er i Fyldofferens kurff/ som mig er befalet/ oc sagd/ at Aaron oc hans Sønner skulle æde det. Men huad der leffnis aff kødet oc brødet/det skulle i opbrende met ild.

Oc i siw dage skulle i icke gaa vd fra Vidnesbyrdens Tabernakels dør / før end eders Fyldoffers dage ere fuldkomne/Thi at eders hender ere fyllede i siw dage/ saa som nu er skeet paa denne dag/HERREN befol saa at gøre / paa det at i skulde vere forligte. Oc i skulle bliffue i siw dage for Vidnesbyrdens Tabernakels dør dag oc nat / oc skulle tage vare paa HERRENS vact/at i skulle icke dø / Thi saa er det mig befalet. Oc Aaron met hans Sønner giorde alt det/som HERREN haffde befalet ved Mose.

IX.

OC paa den ottende dag kallede Mose Aaron oc hans Sønner oc de Eldste aff Israel frem/oc sagde til Aaron. Tag dig en vng Kalff til Syndoffer / oc en Væder til Brendoffer/baade vden lyde / oc led dem faar HERREN. Oc tale met Israels børn oc sig/ Tager en gedebuck til Syndoffer/ oc en kalff oc it Lam baade aars gamle oc vdē lyde/til Brendoffer / oc en Oxe oc en Væder til Tackoffer/at wi kunde offre faar HERREN / oc it Madoffer blendet met olie/Thi at HERREN skal i dag obenbaris faar eder.

Oc de toge det som Mose haffde befalet/ vden for Vidnesbyrdens Tabernakels dør / oc all Menigheden gick frem/oc stod faar HERREN/Da sagde Mose / Dette er det / som HERREN haffuer befalet at i skulle gøre/ Saa skal HERRENS hærlighed obenbaris faar eder. Oc Mose sagde til Aaron / Gack frem til Alteret/oc gør dit Syndoffer / oc dit Brendoffer/oc gør en forligelse faar dig oc faar Folcket/oc gør siden Folckens Offer / oc gør oc saa en forligelse faar dem/som HERREN haffuer befalet.

Aarons første offer for sig oc for folcket

Oc Aaron gick til Alteret/oc slactede Kalffuen til sit Syndoffer. Oc hans Sønner bare blodet til hannem/oc hand døbte sin finger i blodet/ oc strøg det paa Alterens horn / oc styrte blodet ved Alterens fod. Men det fede oc nyrene/oc hinden aff leffueren til Syndoffer / optende hand paa Alteret / som HERREN befalede Mose/ Oc Kødet oc Skindet brende hand met ild/ vden faare leyren.

Siden slactede hand Brendofferet / oc Aarons Sønner bare blodet til hannem/oc hand stenckte det trint omkring paa Alteret. Oc de bare Brendofferet til hannem hugget i stycke oc hoffuedet/oc hand optende det paa Alteret/ oc hand tode induollen oc benene / oc optende det offuen paa Brendofferet / paa Alteret.

Siden bar hand Folckens Offer frem / oc tog Gedebucken som vaar Folckens Syndoffer/oc slactede hannē/oc giorde it Syndoffer der aff lige som det tilforn/oc hand bar Brendofferet frem / oc giorde der ved som skicket vaar. Oc hand bar Madofferet frem / och tog sin haand fuld/oc optende det paa Alteret/for vden morgenens Brendoffer.

Siden slactede hand Oxen oc Væderen til folckens Tackoffer/oc hans Sønner bare blodet til hannem/det stenckte hand trint omkring paa Alteret. Men det fede aff oxen/ oc aff Væderen/Sterten/oc det fede paa induollen oc nyrene/oc hinden offuer leffueren/alt det fede lagde de paa brystet/oc optende det fede paa Alteret. Men brystet/oc den høgre bow Rørde Aaron til Rørelse faar HERREN / lige som HERREN / haffde befalet Mose.

Oc Aaron opløffte sin haand til Folcket / oc velsignede dem / Oc gick saa ned der hand haffde giort Syndofferet/Brendofferet oc Tackofferet / oc Mose oc Aaron ginge ind i Vidnesbyrdens Tabernakel/oc der de ginge vd igen/velsignede de folcket. Da obēbarede HER-

RENS

RENS herlighed sig faar alt Folcket/Thi ilden kom vd fra HERREN/ oc fortterede Brendofferet oc det fede paa Alteret/Der alt folcket det saa/bleffue de meget glade/oc fulde ned paa deris ansict.

X.

Ilden fortterede Nadab oc Abihu. Leui. 16. Num. 26.

OC Aarons Sønner/Nadab oc Abihu/toge huer sit Røgelse kar/oc lagde ild der vdi/oc lagde Røgelse der paa/ oc bare saa fremmet ild faar HERREN/ huilket hand haffde icke befalet dem. Da foer der en ild vd fra HERREN/ oc fortterede dem/at de døde faar HERREN. Da sagde Mose til Aaron/ Dette er det/som HERREN haffuer sagt/ Jeg skal hellig gøris i dem/ som kōme til mig/oc ieg skal bliffue hærlig for alle Folck/Oc Aaron tagde stille.

Men Mose kallede Misael oc Elzaphan som vaare Vsiels Aarons faders broders sønner/oc sagde til dem/Gaar frem / oc bærer eders Brødre aff Helligdommen bort vden faare Leyren. Oc de ginge frem oc baare dem vden faar Leyren / met deris linkiortele/ som Mose haffde sagt.

Da sagde Mose til Aaron oc hans sønner Eleazar oc Jthamar / J skulle icke blote eders Hoffuit/ey eller riffue eders Klæder sønder/at i skulle icke dø / oc at der skal icke komme vrede offuer all Menigheden / Lader eders Brødre aff alt Jsraels hwss græde offuer denne Brynde som HERREN haffuer giort. Men i skulle icke gaa vden Vidnesbyrdens Tabernakels dør/ at i skulle icke dø / HERRENS Salue olie er paa eder / Oc de giorde / som Mose sagde.

Ezech. 44. 1. Timo. 3. Tit. 1.

Mē HERREN talede met Aaron/oc sagde/Du oc dine Sønner met dig/skulle icke dricke Vin eller nogen sterck drick/naar i gaa ind i Vidnesbyrdens Tabernakel/ paa det i skulle icke dø/det skal vere en euig Ræt hoss alle eders efftterkommere. Paa det i kunde gøre skilsmøsse mellem det / som er helligt eller whelligt/oc mellem wrent oc rent / oc at i kunde lære Jsraels børn al den Skick/som HERREN haffuer sagt til eder ved Mose.

Oc Mose talede met Aaron / oc met hans sønner Eleazar oc Jthamar / som vaare igen bleffne. Tager det Madoffer som er leffnet aff HERRENS offer/ oc æder det wsured hoss Alteret/Thi det er det alderhelligste. Men i skulle æde det paa en hellig sted / thi det er din Rettighed/oc dine sønners rettighed aff HERRENS offer/ thi saa er mig befalet / men Rørebrystet/oc opløffte Bowen skalt dw oc dine Sønner oc dine Døtter met dig æde paa en ren sted / Thi at dig oc dine Børn er saadan rettighed giffuen aff Jsraels børns Tackoffer. Thi at opløffte bowen oc Rørebrystet til fedmens offer / bæris frem / at de røris til en Rørelse faar HERREN/der faare hør det dig oc dine Børn til faar en euig rettighed/som HERREN haffuer befalet.

Oc Mose lete effter Bucken til Syndofferet/oc fant hannem opbrent/oc hand bleff vred paa Aarons sønner Eleazar oc Jthamar som end da igen leffde/ oc sagde/ Hui haffue i icke æd det Syndofferet paa den hellige sted / Thi det er det allerhelligste oc hand haffuer giffuet eder det/at i skulle bære menighedens synder/at i kunde forlige dem for HERREN: See/hans blod er icke kommet ind i helligdommen / i skulde haffue ædet hannem i helligdommen / lige som mig er befalet. Men Aaron sagde til Mose/ See / i dag haffue de offret deris Syndoffer oc deris Brendoffer for HERREN / oc det er mig saa gonget som dw seer / oc skulde ieg æde i dag aff Syndofferet / skulde det teckis HERREN: Der Mose det hørde/da syntis hannem det saa gaat at vere.

XI.

Rene och wrene diur hoss Jøderne. Deut. 14.

OC HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde til dem/ Taler met Jsraels børn/ oc siger/ Disse ere de Diur som i skulle æde iblant alle diur paa Jorden. Alt det som er tuekløfft/ oc tygger drøff iblant diur/ det skulle i æde. Men huad som tygger drøff/ oc haffuer kløffue/ oc dog icke skilier dem at som en Kamel/ det er eder wrent/ oc i skulle icke æde det. Caniner tygge vel drøff/ men de skilie icke kløffuene at/der faare ere de wrene. En Hare tygger oc drøff/mē hand skilier icke kløffuene at/der faare er hand eder wrē. Oc it Suin atskilier vel kløffuen/men det tygger icke drøff/ der faare skal det vere eder wrent. J skulle icke æde aff deris kød/ oc ey heller røre ved deris Aadsel. Thi de ere eder wrene.

Rene och wrene fiske.

Dette skulle i æde aff det som er i vandet. Alt det som haffuer Finde oc Skel i vandet/i haff

uit oc i floder skulle i æde. Men alt det som haffuer icke Finde oc Skæl i haffuit oc floder iblant alt det/som sig rører i vandet/oc alt det som leffuer i vandet/det skal vere eder en verstyggelighed/saa at i skulle icke æde aff deris kød/oc i skulle sky deris Aadsel. Thi alt det som icke haffuer finde oc skæl i Vandet/det skulle i sky.

Wrene Fule.

Oc dette skulle i sky iblant Fulene/at i det icke æde/Ørnen/Høgen/Strandørnen/Griffen/Glenten oc huad som er aff hendes art. Oc alle Raffne met deris art/Strudtzen/Natuglen/Gøgen/Spurghøgen met sin art. Stenuglen/Swanen/Hornuglen/Afftenbacken/Rørdrumen/Skaden/Storcken/Heyren met sin art/Viben oc Sualen. Oc alt det som røris iblant Fulene oc gaar paa fire føder/det skal vere eder verstyggeligt.

Rene Fule.

Dog skulle i æde aff Fule/som røre sig/oc gaa paa fire føder/och hoppe icke paa iorden met thu Been/aff de samme mue i æde/som er/Arbe met sin art/oc Selaam met sin art/oc Hargol met sin art/oc Hagab met hendes art. Men alt det som ellers haffuer fire føder iblant Fulene/det skal vere eder verstyggeligt/oc i skulle holde det wrent. Huo som rører ved saadant it Aadsel/hand skal vere wren/til afftenen. Oc huo som bær noget aff deris Aadsel/hand skal to sine klæder oc bliffue wren til afftenen.

Wrene Diur.

Der faare skulle alle diur som haffue kløffue/oc icke skilie dem at/oc ey heller tygge drøff/vere eder wrene/Huo som rører der ved/hand skal vere wren. Oc alt det som gaar paa lallene eblant de Diur som gaa paa fire føder/skal vere eder wrent/huo som rører deris Aadsel/hand skal vere wren til afftenen/oc huo som bær deris Aadsel/hand skal to sine klæder/oc vere wren til afftenen/Thi saadant er eder wrent.

Disse skulle oc vere eder wrene blant Diurene/som krybe paa iordẽ/Væslen/Musen/padden/huer met sin art. Pindsuin/Molkorm/Øgler/Egele oc Mulduarpe/de ere eder wrene iblant alt det som kryber/Huo som rører ved deris Aadsel/hand skal vere wren til afftenen. Oc alt det som saadant it død Aadsel falder paa/det bliffuer wrent/huad heller det er trækar/klæder/Skind/eller sæck/oc al saadan boskaff/som mand gør noget met skal leggis i vand/oc er wren til afftenen/siden bliffuer det rent.

Om saadant it Aadsel falder i noget aff alle honde lerkar/da bliffuer det alt wrent som er i det/oc det skal sønder slass. Kommer saadant vand i nogen mad/som mand æder/da er hand vren/oc al den drick som mand dricker aff alle honde saadãne kar/er wrẽ. Oc alt det som noget saadant Aadsel falder paa/bliffuer wrent/vere sig enten Oen eller kædel/da skal mand bryde det sønder/Thi det er wrent/oc skal vere eder wrent. Dog ere Brynde killer oc Bæcke rene. Men huo som rører deris Aadsel hand er wren.

Och om noget saadant Aadsel falder paa nogen Sæd/som er saad/da bliffuer hand dog ren. Men lader mand vand offuer samme Sæd/oc der falder siden noget saadant Aadsel der paa/da bliffuer det eder wrent.

Naar it Diur dør/det i mue æde/huo som rører ved det Aadsel/hand er wren til afftenen. Huo som æder aff saadant Aadsel/hand skal to sine klæder oc bliffue wrẽ til afftenen. Lige saa/huo der bær saadant Aadsel/hand skal to sine klæder/oc vere wren til afftenen.

Huad som slæber sig frem paa iorden/det skal vere eder verstyggeligt/oc mand skal icke æde det. Oc alt det som kryber paa Bugen/oc alt det som gaar paa fire eller flere føder/iblant alt det som slæber sig frem paa iordẽ/skulle i icke æde/Thi det skal vere eder verstyggeligt. Gører icke eders Siæle verstyggelige/oc gører eder icke wrene paa dem/at i besmitte eder.

Thi ieg er HERREN eders Gud/der faare skulle i gøre eder hellige/at i ere hellige/thi ieg er hellig. Oc i skulle icke gøre eders Siæle wrene/paa noget krybende Diur/som slæber sig frem paa iorden/thi ieg er HERREN/som vdførde eder aff Egypti land/at ieg skal vere eders Gud/der faare skulle i vere hellige/thi ieg er Hellig.

Leui. 19.
1. Pet. 1.

Denne er Lowen om Diur oc Fule/oc alle honde krybende Diur i vandet/oc alle honde Diur/som slæbe dem frem paa iorden/At i kunde gøre forskel mellem det som er rent oc wrent/Oc mellem de Diur som mand skal æde/oc som mand skal icke æde.

XII.

Lowen for dem som føde it drenge barn/eller Pige barn.
Luc. 2.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Tale met Jsraels børn/oc sig. Naar en Quinde vndfanger oc føder en Søn/da skal hun vere siw dage wrẽ/saa lenge hun lider sin siugdom. Oc den ottende dag skal mand omskære hans Forhudis Kød. Oc hun skal bliffue hiemme i tre oc tredilue dage i hẽdes renselsis blod/Hun skal inted helligt røre ved/oc hun skal icke komme til Helligdommen/før end hendis renselsis dage faa ende. Men føder hun en Pige/da

hoſſ Jøderne.

ſkal hun vere wren tho vger ſaa lenge ſom hun lider ſin ſiugdom / oc hun ſkal bliffue hiemme i ſey oc tryſinds tiue dage i hendis renſelſis blod.

Oc naar hendis renſelſis dage ere vde / faar Sønnen eller faar daatteren / Skal hun bære it aar gammelt Lam til Brendoffer / oc en Vng due / eller en Turteldue til Syndoffer / til Preſten vden faar Vidneſbyrdens Tabernakels dør / Hand ſkal offre det faar HERREN / oc forlige hende / ſaa bliffuer hun ren aff ſin blodgang / Det er Lowen om hende ſom føder en dreng eller Pige.

Luc. 2.

Men formaar hun icke at tage it Lam / da tage ſig tho Turtelduer / eller tho Vnge duer / den ene til Brendoffer / den anden til Syndoffer / Saa ſkal Preſten forlige hende / at hun ſkal vere ren.

XIII.

Menniſkens ſpedalſke ſiuge.

OC HERREN talede met Moſe oc Aaron / oc ſagde / Naar naaget Menniſke faar heffuelſe paa ſit kødz hud / eller ſkab eller huid røde / lige ſom det vilde bliffue Spedalſk / paa ſit kødz hud / Da ſkal mand lede hannem til Preſten Aaron / eller til en aff hans Sønner iblant Preſterne. Oc naar Preſten ſeer tegen paa kødſens hud / at haaret huidner / oc at det er dybere til at ſee paa den ſted / end den anden hud paa hans kød / da er det viſt Spedalſk ſiuge / der faare ſkal Preſten beſee hannem / oc dømme hannem wren.

Men er der naagen huid røde paa hans kødis hud / oc er dog icke dybere til at ſee / end den anden hud paa kødet / oc haaret huidner icke / Da ſkal Preſten løcke hannem inde i ſiw dage / oc beſee hannem paa den ſiuende dag / Er det ſaa at tegnet bliffuer ſom det før ſyntis / oc haffuer icke videre ind ædet ſig paa huden / Da ſkal Preſten atter inde løcke hannem i ſiw dage. Oc naar hand da beſeer hannem anden gong paa den ſiuende dag oc formercker at tegnet er forſuundet / oc haffuer icke videre ind ædet ſig paa huden / da ſkal hand dømme hannem ren / Thi det er ſkab oc hand ſkal to ſine Klæder / ſaa er hand ren. Men naar den ſkab æder ſig videre i huden / ſiden hand vor beſeet aff Preſten / oc dømt ren / oc bliffuer nu anden gong beſeet aff Preſten / naar Preſten ſeer da / at Skabben haffuer ædet ſig videre ind i huden / Da ſkal hand dømme hannē wren / Thi det er viſt Spedalſk.

Om noget Spedalſk tegen bliffuer paa Menniſken / da ſkal hand lede hannem til Preſtē. Naar hand ſeer oc formercker / at der er huit opløbet paa huden / oc at haaret huidnis / oc er raat kød i ſaaret / Da er det viſt en gammel Spedalſkhed i huden paa hans kød. Der fore ſkal Preſten dømme hannem wren / oc icke løcke hannem inde / thi hand er alrede wren.

Men naar Spedalſkheden blomſtris i huden / oc ſkiuler den gantſke hud / fra hoffuedet oc til føderne / alt det ſom Preſten kand ſee for øyene / Seer da Preſten oc befinder / at Spidalſkheden haffuer ſkiult alt hans kød / da ſkal hand dømme hannem ren / efftterdi ath det huidner alt ſammen paa hannem / thi hand er ren. Men er der raat kød / paa den dag ſom hand bliffuer beſeet / Da er hand wren. Oc naar Preſten ſeer da raat kød / da ſkal hand dømme hannem wren / thi hand er wren / Oc det er viſt Spedalſk. Men omuender det raa kød ſig igen / oc forwandler ſig til huit / Da ſkal hand komme til Preſten / Oc naar Preſten beſeer oc formercker / at tegnet er forwandlet til huit / da ſkal hand dømme hannem ren / thi hand er ren.

Voxer der naagen Bulde paa naagen mands kødis hud / oc lægis igen / Oc der heffues ſidē naaget huit paa ſamme ſted eller bliffuer rødactig huid røde / ſkal hand beſees aff Preſten. Seer da Preſten / at det er dybere til ſyne / end den anden hud / oc at haaret er bleffuit huit / Da ſkal hand dømme hannem wren / thi det er it viſt tegen at der er bleffuit Spedalſkedē aff Bulden. Men ſeer Preſten oc befinder / at haaret er icke huit / oc at det er icke dybere / end den anden hud / oc er forſuunden / Da ſkal hand løcke hannem inde i ſiw dage / æder det ſig da videre i huden / Da ſkal hand dømme hannem wren / thi det er it viſt Spedalſk tegen. Men bliffuer den huide røde ſaa ſtondendis / oc æder icke videre om ſig / da er det arret aff bulden / Oc Preſten ſkal dømme hannem ren.

Naar naagen brender ſig aff ild paa huden / oc den Brende ſted er rødagtig eller huid / oc Preſten beſeer hannem / oc formercker at haaret er forwandlet til huit / paa den brende ſted / oc er dybere til at ſee / end den anden hud / Da er det viſt vorden Spedalſkhed aff det brende / der faare ſkal Preſten dømme hannem wren / thi det er Spedalſk tegen. Men ſeer Preſten oc befinder / at haaret paa den brende ſted er icke forwandlet til huit / oc er icke dybere end den anden hud / oc der til er forſuunden / Da ſkal hand løcke hannem inde i ſiw dage / oc den ſiuende dag ſkal hand beſee hannem / Haffuer det da videre begrebet ſig paa huden / Da ſkal hand dømme hannem

wren /

wren / thi det er Spedalske. Men er det bleffuit stondendis paa den brende sted / oc icke vide-
re ædet ind paa hudē / oc der til er forsuundet / da er det arret aff det brende / Oc Presten skal døm-
me hannem ren / thi det er it at aff det brende.

Bliffuer nogen Mand eller Quinde skabbet paa hoffuedet eller i skegget / och Presten be-
seer tegnet / oc finder at den sted er dybere end den anden hud til at see / oc haaret paa samme
sted er gult oc tynt / Da skal hand dømme hannem wren / thi det er spedalske Skab paa hoffue-
det eller i skegget. Men seer Presten / at skabben er icke dybere til syne end huden / oc haaret er
icke brunt / Da skal hand løcke den samme inde i siw dage. Oc naar hand beseer det paa den siu-
ende dag / och formercker / at samme skab haffuer icke videre ind ædit sig / oc der er ingen gule
haar / oc skabben er icke dybere til at see end den anden hud / Da skal hand rage sig / dog at hand
icke rager skabben. Oc Presten skal løcke hannem atter igen inde i siw dage / Oc naar hand be-
seer hannem paa den siuende dag oc formercker / at skabben haffuer icke videre ind ædit sig i hu-
den / oc at det er icke dybere til at see end den anden hud / Da skal Presten sige hannem ren / Oc
hand skal to sine Klæder / thi hand er ren. Men er det saa at skabben æder sig videre vd paa hu-
den siden hand er dømt ren / Oc Presten beseer det oc formercker / at skabben haffuer saa videre
ind ædet sig paa huden / Da skal hand icke mere ransage der effter / om haaret er gult / thi hand
er wren. Men staar skabben stille faar hans øyen / oc det er brunt haar opuoyet / da er skabben
lægt / oc hand er ren / Der faare skal Presten sige hannem ren.

Naar en Mand eller Quinde haffuer noget huit raad / paa sit kødis hud / Oc Presten be-
seer det samme / at det huide raad forsuinder / det er en huid skab / opuoyen i huden / oc hand er
ren.

Naar haaret falder aff nogen Mands hoffuit / ath hand bliffuer skallet / hand er ren / fal-
dede hannem faare aff hoffuedet / oc det bliffuer flenskalled / da er hand ren. Men voyer der
paa det flenskallede / eller huor hand er skallet it huit eller rødactigt tegen / Da er det Spedalsk
oprunden paa det flenskallede / eller paa det skallede hoffuit / Der faare skal Presten besee han-
nem. Oc naar hand formercker / at huit eller rødagtigt tegen er opuoyet paa det flenskallede el-
ler skallede hoffuit / at det synes som ellers Spedalske paa huden / da er hand spedalsk oc wren /
Oc Presten skal sige hannem wren / for saadant tegen skyld / som er paa hans hoffuit.

Huo der er nu Spedalsk / hans Klæder skulle vere vdreffne / oc hans hoffuit bart / oc Læ-
berne skiulte / oc skal kaldis aldelis wren. Oc saa lenge som det tegen er paa hannem / skal hand
være wren / bo al ene / oc hans Bolig skal vere vden faar Leyren.

Er der noget Spedalsk tegen paa noget Klæde / huad heller det er vldet eller linet / paa
traaden eller paa det som er vdi slaget / huad heller det er linet eller vldet / eller paa skind / eller
paa alt det som er giort aff skind / Oc naar det samme tegen er blegt eller rødactigt / paa klædet
eller paa skindet / eller paa traaden / eller paa i sletten / eller paa nogen ting som er giort aff skind /
det er vist it spedalsk tegen. Der faare skal Presten besee det / oc naar hand seer tegnet / da skal
hand løcke det inde i siw dage / Seer hand da paa den siuende dag / at tegnet haffuer videre
ædet sig ind paa klædet / paa traaden / eller paa i sletten / paa skinden / eller paa noget som er
giort aff skind / Da er det en ind ædet Spedalskis tegen / oc er wrent. Oc mand skal brende sam-
me klæde / eller traaden eller isletten / vere sig vldet eller linet / eller huad gerning det er aff skind /
paa huilket saadant tegen er / Thi det er Spedalsk tegen / oc skal opbrendis met ild.

Men seer Presten / at tegnet haffuer icke ædet sig videre ind i klædet / eller paa traaden / el-
ler vdi isletten / eller paa alle honde som gøris aff skind / Da skal hand befale / at to det som teg-
net er vdi / oc løcke det inde i andre siw dage. Seer da Presten effter at tegnet er toet / at tegnet er
icke foruandlet for hans øyen / oc haffuer icke videre ind ædet sig / Da er det wrent / oc mand
skal brende det met ild / thi det haffuer dybt indædet sig / oc giort det loubart. Men naar Pre-
sten seer at tegnet er forsuundet effter det er toet / Da skal hand riffue det aff klædet / aff skindet /
aff traaden / eller aff isletten. Men synes det end nogen sted paa klædet / paa traaden / paa islet-
ten / eller paa alle honde som er giort aff skind / da vil hun giffue sig vd igen / da skal mand bren-
de det op met ild huor vdi saadant tegen er. Men er det tegen gonget aff klædet / aff traaden /
eller aff isletten / eller aff alle honde som er giort aff skind / siden det vaar toet / da skal mand at-
ter to det igen / saa er det rent. Denne er Lowen om Spedalsk tegen paa klæder / huad heller
de ere vldne eller linede / paa traaden oc isletten oc alle honde som er giort aff skind / til at sige
det rent eller wrent.

XIIII.

siugis renselse.
Matth. 8.
Mar. 1.
Luc. 5. 17.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/ Dette er Lowen offuer den Spedalske/naar hand skal rensis. Hand skal komme til Presten/ Oc Presten skal gaa vd aff Leyren/oc besee/ huorlunde det Spedalske tegen er lægt paa den Spedalske. Oc hand skal befale den/som skal rensis/at tage tho leffuende Fule / som ere rene/oc Ceder træ / oc rosen faruit vld oc Jsop. Oc hand skal befale at slacte den ene Ful i it leerkar hoss rindende vand. Oc hand skal tage den leffuēde Ful/ met Ceder træet / rosen faruit vld oc Jsopen / oc døppe det i den slactede fuliss blod/hoss det rindende vand/oc offuer stencke hannem siw gonge/som skal rensis aff Spedalsk sot/oc rense hannem saa/oc lade den leffuendis Ful flue hen i den obne marck.

Men den som rensit er/skal to sine Klæder/oc rage alt sit Haar aff/oc bade sig i vand/saa er hand ren. Siden maa hand gaa i Leyren / dog skal hand bliffue vden faar sit Paulun i siw dage. Oc den siuende dag skal hand rage alt sit haar aff hoffuidet/skeggit/aff øyen bryne / saa at alt hans haar bliffuer affraget/oc hand skal to sine klæder/ oc bade sit legeme i vand / saa er hand ren.

(Log)
Log er en liden maade saa kaldet paa Ebraisk dog wuist huor stor den er.

Oc den ottende dag skal hand tage tw Lam vden lyde/ oc it aars gammelt Faar vden lyde/oc tre tiende huedemel til Madoffer blendet met olie/ oc en Log olie. Saa skal Presten skicke den som er ren giort / oc disse ting faar HERREN/ vden faar Vidnersbyrdens Tabernakels dør. Oc hand skal tage det ene lā/oc offre det til it Skyldoffer met den Log olie oc Røre det faar HERREN/ oc siden slacte Lāmet/der som mand slacter Syndoffer oc Brendoffer/ som er paa den hellige sted/ Thi lige som Syndofferet hør Presten til/saa gør oc Skyldofferet/ Thi det er det allerhelligste.

Oc Presten skal tage aff Skyldofferēs blod/ oc stryge paa hans høgre ørelep som er bleffuen Ren/oc paa hans høgre tømmelfinger/ oc paa hans høgre tømmeltaa. Siden skal hand tage olie aff samme Log/oc lade den i sin (det er i Prestens) venstre haand/oc døppe sin finger aff sin høgre haand i olien / som hand haffuer i sin venstre haand / oc stencke met sin finger siu gonge aff olien for HERREN. Men aff den olie som hand haffuer i sin haand igen skal hand stryge paa hans høgre ørelep som er bleffuen Ren/oc paa hans høgre tømmelfinger/ oc paa hans høgre tømmeltaa/offuen paa Skyldofferens blod. Men det som er bleffuit igen aff olien i hans haand den skal hand lade paa hans hoffuit som er bleffuē Ren/oc forlige hannem faar HERREN. Oc hand skal gøre Syndofferet/oc forlige hannem/ som er bleffuē Ren/ paa hans wrenighedz vegne. Oc siden skal hand slacte Brendofferet/ oc skal offre det paa Alteret/ met Madofferet oc forlige hannem / saa er hand ren.

Men er hand Fattig/oc kand icke fortiene saa meget met sin haand / Da skal hand tage it Lam til it Skyldoffer til Rørelsen/at forlige hannem met / oc en tiende part Huedemel blendet met olie til Madoffer/oc en Log olie / oc tho Turtelduer / eller tho Vnge duer/som hand kand fortiene met sin haand/At den ene bliffuer it Syndoffer / den anden it Brendoffer. Den skal hand bære til Presten/faar HERREN/vden faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør/ den ottende dag/effter hand er bleffuen ren.

Saa skal Presten tage Lammet til Skyldofferet / oc den Log olie / oc skal Røre det altsammen faar HERREN/oc slacte Lammet til Skyldoffer. Oc tage aff samme Skyldoffers blod/ oc smøre paa hans høgre ørelep/ som er bleffuē Ren/oc paa hans høgre tømmelfinger/oc paa hans høgre tømmeltaa / Oc hand skal lade aff olien i sin (det er i Prestens) venstre haand/Oc stencke met sin finger aff sin høgre haand / den olie som er i hans venstre haand/ siw gonge faar HERREN.

Men hand skal stryge aff det som hand haffuer igen i sin haand/ paa hans høgre ørelep/ som er bleffuen ren/oc paa hans høgre tømmelfinger / oc paa hans høgre tømmeltaa/ offuen paa Skyldofferens blod. Men huad som er igen aff olien i hans haand/det skal hand lade paa hans hoffuit som er bleffuen Ren / til at forlige hannem faar HERREN. Siden skal hand gøre it Syndoffer aff den ene Turteldue eller Vnge due / som hans haand kunde fortiene/oc it Brendoffer aff den andē / met Madofferet/oc Presten skal saa forlige den faar HERREN som er bleffuen Ren. Denne skal vere Lowen faar den Spedalske / som icke kand forhuerffue met sin haand / det som hør til hans renselse.

Spedalsk siuge i huss.

Oc HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde/ Naar i komme ind i Canaans land/ huilket ieg vil giffue eder til Eyedom / oc ieg sender Spedalsk tegen ind i noget Hwss/ vdi eders eyedommis land/ Da skal den komme/oc giffue Presten til kende som huset eyer oc sige/ Mig synes/at der er kommet Spedalsk tegen i mit huss. Saa skal Presten befale/at de skulle rydde huset/før end Presten gaar der ind / at besee tegenet/at det skal icke bliffue altsammen wrent som er i huset/ Siden skal Presten gaa hen ind/at besee husit.

Naar hand beseer tegnet/oc befinder / at der ere gule eller rødlyddede huler paa veggen i huset/ saa

huset/ saa at de ere dybere til syne/ end veggen er ellers/ Da skal hand gaa vd at døren aff huset/ oc løcke huset til i siw dage. Oc naar hand kommer igen paa den siuende dag/ oc seer at tegnet haffuer videre ind ædet sig/ paa veggene i huset/ Da skal hand befale at bryde de stene vd/ som tegnet er paa/ Oc kaste dem vden faare Staden/ paa en wren sted. Saa skal mand skrabe huset trint omkring inden til/ och kaste kalken som mand affskraber vden for Staden paa en wren sted. Oc tage andre stene oc sette i steden igen/ oc kalke huset igen met anden kalk.

Men om samme tegen kommer igen/ oc vdbryder i huset/ effter at mand haffuer vdbrudet stenē/ oc kalket huset anderlunde/ da skal Presten gaa der ind. Oc naar hand seer/ at det tegē haffuer videre ind ædet sig/ da er der visselige it förtærende Spedalsk i huset/ oc det er wrent. Der faare skal mand affbryde huset/ sten oc træ/ oc all den kalk som er i huset/ oc føre det vden faar Staden paa en wren sted. Oc huo som gaar ind i det huss/ saa lenge som det er tilluct/ hand er wren til afftenen. Men huo som ligger eller æder der vdi/ hand skal to sine Klæder.

Men der som Presten/ naar hand gaar ind/ seer/ at tegnet haffuer icke ædet sig videre i husit/ effter at huset bleff kalket/ Da skal hand dømme det rent/ Thi tegnet er lægt. Saa skal hand tage til Syndoffer for huset tho Fule/ Ceder træ/ oc rosen farffuit vld oc Jsop. Oc slacte den ene Ful vdi it lerkar hoss it rindede vand. Oc skal tage Ceder træet/ den rosen farffuit vld/ oc den Jsop/ oc den leffuendis Ful oc dyppe det i den slactede Fulis blod/ hoss det rindende vand/ oc offuer stencke huset siw gonge/ Oc saa skal hand affløse huset met Fulens blod/ oc met rindende vand/ met den leffuende Ful/ met Ceder træet/ met Jsopen oc met den rosen farffuit vld. Saa skal hand lade den leffuende Ful flue vd aff Staden fri bort paa marcken/ oc forlige huset/ saa er det rent.

Denne er Lowen paa alle honde Spedalsk tegen oc paa Skab oc paa Spedalsk paa klæder/ oc huss/ oc om bulde/ blegner oc huid røde/ At mand maa vide/ naar noget er rent eller wrent/ Oc dette er Lowen om Spedalsk.

XV.

Oc HERREN talede met Mose oc Aaron/ oc sagde/ Taler met Jsraels børn/ oc siger til dem. Naar der vdflyder blod aff nogen Mandz kød/ hand er wren/ Men da er hand wren aff det vdflød/ naar hans kød raadnet eller stoppis aff vdflød/ Alt det som hand ligger paa/ oc alt det som hand sider paa/ bliffuer wrent. Oc huo som rører hans seng/ hand skal to sine klæder/ oc bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen.

Vdflød i kødet:

Och huo som setter sig/ paa noget aff det som hand haffuer sidet paa/ hand skal to sine klæder/ oc bade sig met vand/ oc vere wren til afftenen. Oc huo som rører hans kød/ hand skal to sine klæder/ oc bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen. Om hand spøtter paa nogen som er ren/ da skal den to sine klæder/ oc bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen. Och den sadel hand rider paa bliffuer wren. Oc huo som rører noget aff det/ som hand haffuer hafft vnder sig/ hand bliffuer wren til afftenen. Oc huo som bær noget saadant/ hand skal to sine klæder/ oc bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen. Oc huem hand rører ved før hand toer sig/ hand skal to sine klæder/ oc bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen. Naar hand rører ved noget lerkar/ da skal mand sla det sønder/ Men trækar skal mand skøllie met vand.

Oc naar hand bliffuer ren aff sine vdflød/ Da skal hand tele siw dage/ fra hand er vorden ren/ oc to sine klæder/ oc bade sit kød met rindende vand/ Saa er hand ren. Oc paa den ottende dag skal hand tage tho Turtelduer eller tho Unge duer/ oc bære dem for HERREN vden faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør/ oc giffue Presten dem. Oc Presten skal gøre it Søndoffer aff den ene/ oc it Brendoffer aff den andē/ oc forlige hannem for HERREN for hans vdflød skyld.

Om nogen Mands Sæd flyder aff hannem i søffne/ hand skal bade alt sit legeme i vand/ oc vere wren til afftenē. Oc alt det klæde/ oc alt det skind/ der met saadan Sæd er besmittet/ skal hand to i vand/ oc vere wren til afftenen. En Quinde hoss huilken saadan en ligger/ hun skal bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen.

Naar en Quinde haffuer Blodflød paa sit legeme/ hun skal vere for sig selff i siw dage/ Huo hende rører/ hand bliffuer wren til afftenen. Oc alt det hun ligger paa/ saa lenge hun haffuer sin tid/ bliffuer wrent/ Oc det som hun sider paa/ bliffuer wrent. Oc huo som rører hēdes seng/ hand skal to sine klæder/ oc bade sig i vand/ oc vere wren til afftenen. Oc huo som rører noget aff det/ som hun haffuer sidet paa/ skal to sine klæder/ och bade sig i vand/ och vere wren til afftenen. Oc naar en Mand ligger hoss hende/ och hun faar sin tid hoss hannem/ da

Blodflød.

bliffuer hand wren i siw dage/Oc den Seng hand laa paa/skal vere wren.

Naar nogen Quinde haffuer nogen long tid hendis Blodflød / icke al ene til vanlige tid/men oc saa offuer den vanlige tid/ Da skal hun vere wren/saa lēge hun haffuer saadan vdflød/Lige som hun er naar hun er for sig selff / Saa skal hun oc her vere wren. Huer den seng som hun ligger paa/al den stund hun haffuer det flød / skal vere lige som den seng naar hun er for sig selff. Oc alt det hun sider paa/bliffuer wrent / lige som den wrenlighed naar hun er for sig selff. Huo som rører noget der aff/hand bliffuer wren / Oc skal to sine klæder/oc bade sig i vand/oc bliffue wren til afftenen.

Men bliffuer hun ren aff sin blodflød/Da skal hun tele siw dage/siden skal hun vere ren. Oc den ottende dag skal hun tage tho Turtelduer eller tho Vnge duer/oc bære til Presten/vden faar Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc Presten skal gøre it Syndoffer aff den ene / och it Brendoffer aff den anden / oc gøre en forligelse for HERREN for hendes vdflød skyld. Saa skulle i aduare Jsraels børn/om deris wrenlighed/at de icke dø i deris wrenlighed / naar de besmitte min Tabernakel/som er iblant eder.

Denne er Lowen om den/som haffuer nogen vdflød / oc om den som sin Sæd lader fra sig i søffne/at hand bliffuer wren der aff. Oc om den som haffuer sit Blodflød. Oc huo som haffuer Blodflød/huad heller det er Mand eller Quinde./ Och naar en Mand ligger hoss en wren.

XVI.

Leui. 10.

OC HERREN talede met Mose (siden de tho Aarons sønner vaare døde/der de haffde offret for HERREN) oc sagde/ Sig Aaron din broder/ at hand gaar icke altid ind i den inderste Helligdom bag Forhenget/for Naade stolen som er paa Arcken / at hand icke døer / Thi ieg vil obenbare mig i en Sky paa Naade stolen.

Men der met skal hand gaa hen ind/ Met en vng Stud til Syndoffer/ oc met en Væder til Brendoffer. Oc skal føre sig i den hellige Linkiortel / och haffue it Næder klæde aff linet om sit Legeme/oc giorde sig met it linet Belte/oc haffue en Lin hat paa/Thi det er de hellige Klæder/Oc skal bade sit Legeme i vand oc føre sig saa i dem. Och skal tage saa aff Menige Jsraels børn tho Gedebucke til Syndoffer / oc en Væder til Brendoffer.

Oc Aaron skal lede en Stud frem til sit Syndoffer / oc gøre en forligelse for sig oc for sit huss. Sidē skal hand tage de tho Bucke/oc skicke dem for HERREN vden for Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc skal kaste laader offuer de tho Bucke/ en laad for HERREN/ oc den anden paa den Buck som skal løss ladis. Oc hand skal offre den Buck / som HERRENS laad falt paa/til Syndoffer. Men den Buck/som laaden falt paa at hand skulde ladis løss/ den skal hand skicke leffuendis for HERREN at hand gør en forligelse for hannem/oc lade saa den ledige Buck hen i ørcken. Oc saa skal hand siden lede den Stud frem til sit Syndoffer/oc forlige sig oc sit huss/oc slacte hannem.

Den ledige Buck.

Saa skal hand tage en Pande fuld aff gløer aff Alteret/som staar for HERREN / oc en haand fuld aff støt Røgelse/oc bære det hen ind bag Forhenget. Oc kaste saa Røgelset paa ilden faar HERREN / saa at røgen aff Røgelset skiuler Naade stolen / som er paa Vidnesbyrdet/at hand icke døer. Saa skal hand tage blodet aff Studen / oc stencke der aff met sin finger faare til imod Naade stolen/ Siw gonge skal hand saa stencke met sin finger aff blodet faar Naade stolen.

Ebre. 9. 10.

Siden skal hand slacte Bucken/ Folckens Syndoffer / oc bære hans Blod hen ind bag Forhenget/oc skal gøre met hans blod/lige som hand giorde met Studens blod / oc stencke oc saa der met faare til imod Naade stolen. Oc skal saa forlige Helligdommen aff Jsraels børns wrenhed/oc aff deris offuertredelse/i alle deris synder/Saa skal hand oc gøre met Vidnesbyrdens Tabernakel / Thi de ere wrene som ligge der omkring.

Luc. 1.
Ebre. 9.

Der skal inted Menniske vere i Vidnesbyrdens Tabernakel / naar hand gaar hen ind at gøre forligelse i Helligdommen / indtil hand gaar vd igen/ Oc saa skal hand gøre en forligelse for sig oc sit huss/oc for den gantske menige Jsrael. Oc naar hand gaar vd til Alteret som staar for HERREN / da skal hand gøre en forligelse der faare / Oc skal tage Studens blod oc Buckens blod/oc stryge det paa Alterens horn trint omkring. Oc stēcke siw gonge met sin finger aff blodet der paa/oc rense det oc hellige det aff Jsraels børns wrenighed.

Oc naar hand haffuer fuldkommet Helligdommens forligelse / oc Vidnesbyrdens Tabernakels/

bernakels/oc Alterens/da ſkal hand lede den leffuende Buck frem. Sidẽ ſkal Aaron legge baade ſine hender paa hans hoffuit/oc bekende alle Iſraels børns ſynder paa hannem / oc al deris offuertrædelſe/i alle deris ſynder / oc legge dem paa Buckens hoffuit / oc ſende hannem bort i ørcken met en Mand/ſom der er til ſtede / at Bucken bær ſaa alle deris miſgerninger paa ſig i en vildende ørcken/ oc lade hannem ind i ørcken.

Saa ſkal Aaron gaa ind i Vidneſbyrdens Tabernakel / oc føre ſig aff Linklæder/ſom hand førde ſig i/der hand gick ind i Helligdommẽ/Oc lade dem der ligge. Saa ſkal hand bade ſit Legeme i vand/i dẽ hellige ſted oc føre ſig i ſine egne klæder. Oc gaa ſaa vd/oc gøre baade ſit eget Brendoffer oc folckens Brendoffer / oc gøre en forligelſe baade for ſig oc for Folcket / Oc ſtinge ild paa det fæde aff Syndofferet paa Alteret. Men den ſom førde den ledige Buck bort/ ſkal to ſine Klæder / oc bade ſit Legeme i vand / oc ſiden gaa ind i Leyren.

Studen til Syndoffer oc Bucken til Syndoffer/hues blod ſom bliffuer baaret ind i Helligdommen til forligelſe / ſkal mand føre hen vd faar Leyren / oc brende met ilden baade deris hud/kød oc møg. Oc den ſom brender dem/ſkal to ſine klæder / oc bade ſit Legeme met vand oc komme ſiden i Leyren.

Oc det ſkal vere eder en euig Skick/ I ſkulle ydmyge eders Legeme / den tiende dag i den ſiuende maaned/oc ingẽ gerning gøre/ huercken Indbyggere eller fremmede iblant eder. Fordi at ederſſ forligelſe ſkeer paa den dag/at i ſkulle bliffue ren giorde / aff alle eders ſynder bliffue i ren giorde faar HERREN. Der faare ſkal det vere eder den ſtørſte Sabbath / oc i ſkulle ydmyge eders Legeme/det ſkal vere eder en euig Skick.

Forligelſens Høytid.

Men denne forligelſe ſkal en Preſt gøre/ ſom mand haffuer vied oc hues haand mand haffuer opfylt til Preſte embedet i ſin faders ſted. Oc hand ſkal føre ſig i de Linklæder/ſom er de hellige Klæder/oc forlige ſaa den hellige Helligdom/oc Vidneſbyrdens Tabernakel/ oc Alteret/ och Preſterne oc alt det Menige folck. Det ſkal vere eder en euig Skick at i forlige Iſraels børn aff alle deris ſynder/en gong om aaret/oc Moſe giorde/ſom HERREN haffde befalet hannem.

Ebre. 9.

XVII.

OC HERREN talede met Moſe/oc ſagde/tale til Aaron oc hans Sønner oc alle Iſraels børn/oc ſig til dem/Dette er det/ſom HERREN haffuer budet. Huilcken aff Iſraels huſſ ſom ſlacter en oxe eller lam/eller ged i Leyren eller vden faar Leyren/oc fører det icke frem faare Vidneſbyrdens Tabernakels dør/ ath det bliffuer baaret HERREN til Offer faar HERRENS Tabernakel/Hand ſkal vere blodſkyldig/ſom den der haffuer vdſtyrtet blod / Oc ſaadant it Menniſke ſkal vdſlettis fra ſit Folck.

Der faare ſkulle Iſraels børn føre deris Offer / ſom de ville offre vde paa en fri marck/ frem faar HERREN / vden faare Vidneſbyrdens Tabernakels dør / til Preſten/oc der ſkulle de Offre HERREN deris Tackoffer. Oc Preſten ſkal ſtencke blodet paa HERRENS Altere / vden faar Vidneſbyrdens Tabernakels dør / Oc ſtinge ild paa det fede HERREN til en ſød luct. Oc de ſkulle ingenlunde mere Offre diefflene deris Offer / met huilke de bruge deris horeri / Dette ſkal vere dem en euig Skick hoſſ deris Efftetkommere. Der faare ſkalt du ſige til dem/At huilket Menniſke aff Iſraels huſſ / eller Vdlending iblant eder/ſom gør it Offer eller Brendoffer/ oc fører det icke frem faar Vidneſbyrdens Tabernakels dør/til at gøre HERREN det/ Hand ſkal opryckes fra ſit Folck.

Oc huilket Menniſke/ſom æder noget Blod / huad heller hand er aff Iſraels huſſ eller en fremmet iblant eder/mod hannem vil ieg ſette mit Anſict / oc rycke hannem fra ſit Folck. Thi at Legemẽs liff er i blodet / Oc ieg haffuer giffuet eder det til Alteret/at eders Siæle ſkulle der met forligis / Thi blodet er forligelſen for liffuet. Der faare haffuer ieg ſagt til Iſraels børn/ Ingen Siæl ſkal æde blod iblant eder/oc ey heller nogen Fremmet ſom boer iblant eder.

Act. 15.
Leui. 3.
Deut. 12.

Oc huilket Menniſke/ſom fanger it Diur eller en Fuel ſom mand maa æde/huad heller hand er aff Iſraels huſſ eller Fremmet iblant eder/da ſkal hand vdgyde blodet der aff oc ſkiule det met iord. Thi at Legemens liff er i blodet / ſaa lenge ſom det leffuer / Oc ieg haffuer ſagt til Iſraels børn / I ſkulle icke æde blodet aff det ſom haffuer liff / Thi at Legemens liff er i ſit blod/Huilken det æder / hand ſkal opryckes. Oc huilken Siæl ſom æder noget Aadſel eller det ſom er reffuit aff Diur/ huad heller hand er Indbygger eller Frẽmet/hand ſkal to ſine klæder/ oc bade ſig i vand / oc bliffue vren til afftenen/ſaa bliffuer hand ren. Toer hand icke ſine klæder oc bader ſig icke/ Da ſkal hand vere ſkyldig i ſin miſgerning.

XVIII.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Tale met Jsraels børn/oc sig til dem/Jeg er HERREN eders Gud. J skulle inted gøre effter Egypti Landz gerninger / som i bode vdi / J skulle icke heller gøre effter Canaans Landz gerninger/did som ieg vil indføre eder. J skulle icke heller holde eder effter deris skick/Men i skulle holde eder effter min Ræt/ oc min Skick skulle i holde/at i vandre der vdi / fordi at ieg er HERREN eders Gud. Der faare skulle i oc holde min Skick oc min Ræt/thi huilket Menniske som dem gør/hand skal leffue ved dem/Thi ieg er HERREN.

Roma.10. Gal.3.

De forbudne led.

Jngen skal ligge hoss sin Neste slecting/at obenbare hendis Blysel / Thi ieg er HERREN. Du skalt icke obenbare din Faders eller din Moders blysel/ hun er din Moder / der faare skalt du icke obenbare hendis blysel. Du skalt icke obenbare din Faders hustruis blysel/ Thi det er din Faders blysel. Du skalt icke obenbare din Søsters blysel / som er enten din Faders eller din Moders daatter/huad heller hun er født hiemme eller vde / Du skalt icke obenbare din sønne daatters eller din Daatter daatters blysel / Thi det er din blysel. Du skalt icke obenbare din stiffmoders daatters blysel/ som er din Fader født/oc er din søster. Du skalt icke obenbare din Faders søsters blysel/Thi hun er din Faders neste slect. Du skalt icke obenbare din Moders søsters blysel/ Thi det er din Moders neste slect.

Du skalt icke obenbare din Fader broders blysel/at dw kommer ved hans Hustru/ Thi hun er din Suogerske. Du skalt icke obenbare din Sønequens blysel / Thi det er din Søns hustru / der faare skalt du icke obenbare hendis blysel. Du skalt icke obenbare din Broders hustruis blysel/ Thi hun er din Broders blysel. Du skalt icke obenbare din Hustruis ey heller hēdis Daatters blysel/ Du skalt icke heller tage hēdis Søns Daatter eller hendis Daatter daatter at obenbare hendis blysel/thi det er hendis neste Slect/ oc er skendeligt. Du skalt icke tage din hustruis Søster met hende oc obenbare hendis blysel/hende til mode/ den stund hun end nu leffuer.

Du skalt icke komme ved nogen Quinde/naar hun haffuer sin Siuge/ at obenbare hendis blysel/ i hendis wrenighed.

Du skalt oc icke ligge hoss din Nestis hustru / at affle met hende / huor met du besmittes aff hende.

Leui. 20. 1. Reg.18.

Du skalt icke giffue aff din sæd/til at brēdis faar Molech/at du icke gør din Guds Naffn whelligt/Thi ieg er HERREN.

Molech vor en Affgud huilken de brende deris egne børn til tieniste.

Du skalt icke ligge hoss Mandkøn/som hoss en Quinde / Thi det er verstyggeligt. Du skalt oc icke ligge hoss noget Diur/at du icke bliffuer besmittet met det. Oc ingen Quinde skal haffue at skaffe met noget Diur / Thi det er verstyggeligt.

Exo. 26.

J skulle icke besmitte eder/met noget aff dette / thi at Hedningene haffue besmittet dem met dette alt sammē/huilke ieg vil vddriffue faar eder/Oc Landet er besmittet der aff/oc ieg vil besøge deris synder paa dem / At Landet skal vdspy sine Jndbyggere. Holder der faare min Skick oc ræt/oc gører ingē aff disse Verstyggelige stycke/huad heller hand er Jndbygger eller Fremmet hoss eder. Thi at dette Landz folck som vaare faar eder/ giorde saadāne verstyggelige gerninger/oc haffue der met besmittet Landet/ at Landet skal icke vdspy eder/ om i besmitte det/lige som det vdspyde hedningene/som der vaare faar eder. Thi at huilke som gøre nogle aff disse verstyggeligheder/deris siæle skulle ødeleggis fra deris folck. Holder fordi mine Skickelser /at i gøre icke noget aff disse verstyggelige ting/som de der vaare faar eder/at i skulle icke besmitte eder der met /Thi ieg er HERREN eders Gud.

XIX.

Leui. 11. 1. Pet. 1.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Tale met den gantske Menighed aff Jsraels børn / oc sig til dem / i skulle vere hellige / thi ieg er hellig/ HERREN eders Gud. Huer skal frøcte sin Fader oc sin Moder. Holder mine Hellige dage/Thi ieg er HERREN eders Gud. J skulle icke vende eder til Affguder/oc i skulle icke gøre eder støbte Guder / Thi ieg er HERREN eders Gud.

Oc naar i ville gøre HERREN Tackoffer / da skulle i offre det som hannem kand behage / Oc i skulle æde det den samme dag / som i det offre / oc om anden dagen/Men

gen/Men huad som leffnis til den tredie dag / det skal brēdis met ilden. Men om nogen æder der aff den tredie dag/Da er hand en verstyggelighed/ oc bliffuer icke teckelig / oc den som det æder hand skal bære sin misgerning / Thi hand besmittede HERRENS Helligdom/ Oc saadanne Siæle skulle oprycktes fra sit Folck.

Verdslig ræt. Leui. 23. Deut. 24.

Naar du indhøster aff din Marck/da skalt du icke skære altsammen op/aff dine Ageres ende/oc icke heller sancke kornet for nøye op. Du skalt icke heller formeget nøye tage Vindruerne aff din Vingaard/Oc icke opsancke de Bær som ere nedfaldne/Men du skalt vnde de Fattige oc Elendige dem / Thi ieg er HERREN eders Gud.

Exo. 20. 1. The. 4. Matth. 5.

J skulle icke stiele/ey heller liuge / oc ey heller falskelige handle den ene met den anden. J skulle icke suere falskelige ved mit Naffn/oc van hellige eders Guds Naffn/Thi ieg er HERREN.

Deut. 24.

Du skalt icke gøre din Neste wret / ey heller røffue hannem. Lad icke Dagløneren lon bliffue hoss dig til om morgenen.

Exo. 23.

Dw skalt icke bande den Døffue. Du skalt icke legge noget i veyen for den Blinde som hand kand falde paa. Men dw skalt frøcte dig for din Gud/Thi ieg er HERREN.

J skulle icke handle wret paa Dom/ oc dw skalt icke fremdrage den Fattige / oc ey heller hedre den Veldige/Men dw skalt dømme retferdelige offuer din Neste.

Du skalt icke vere en Baguaskere iblant dit Folck / Du skalt icke heller staa effter din Nestis blod/ Thi ieg er HERREN.

Matth. 18.

Du skalt icke hade din Broder i dit hierte/Men du skalt straffe din Neste/ at dw skalt icke bære synd for hans skyld.

Du skalt icke heffne dig selff/oc ey heller beholde vrede mod dit Folckis Børn.

Rom. 13. Gal. 3.

Du skalt elske din Neste som dig selff/Thi ieg er HERREN.

Deut. 22.

J skulle holde mine Skickelser/At dw icke lader dit Queg beblende sig met noget andet honde Queg/oc icke saa din Ager met Blandkorn/oc ey bære Klæder paa dig/som ere veffuede met vldet oc liner.

Om nogen Mand ligger hoss en Quinde/oc bekender hēde / som er en tiennistę quinde/ oc er krencket aff Mand / dog icke giffuen løss/eller faaed Frihed/det skal bliffue straffet/Men de skulle icke dø/Thi hun vaar icke fri. Men hand skal bære for HERREN for sin synd en væder til it Skyldoffer/ vden for Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc Presten skal gøre en forligelse for HERREN met samme Skyldoffer for den synd som hand haffuer giort/saa skal Gud vere hannem naadig offuer hans synder som hand haffuer giort.

Naar i komme ind i Landet/oc plante alle honde Træ/ som Mand æder aff / Da skulle i skære forhuden aff dem met fructen. J try aar skulle i holde dem for womskorne/at i icke æde aff dem. Men i fierde aar skal al deris Fruct vere HERREN hellig oc priselig. Men i det Femte aar skulle i æde aff Fructen oc samle hende til hobe / Thi ieg er HERREN eders Gud.

Leui. 17. Leui. 21.

J skulle inted æde met Blodet. J skulle icke acte paa Fule skrig / ey heller vduele dagene. J skulle icke lade rage nogen Plet paa eders Hoffuit/oc icke aldelis aff skære eders Skæg.

J skulle icke skære noget tegen for den Dødis skyld paa eders Liff/ eller skære nogle bogstaffue der paa/Thi ieg er HERREN.

Du skalt icke holde din Daatter til Horeri/ at Landet skal icke bedriffue Horeri / oc bliffue fult aff skendsel.

Holder mine huile dage/oc frøcter eder for min Helligdom/Thi ieg er HERREN.

Leui. 20.

Vender eder icke til Spaamend/ oc i skulle icke spørie noget aff Tegenis vdleggere/ At de bliffue icke wrene hoss dem/Thi ieg er HERREN eders Gud.

Du skalt opstaa faar den Graaherdede/oc ære den gamle / Oc du skalt frøcte dig faar din Gud/ Thi ieg er HERREN.

Exo. 22. 23.

Naar der bor nogen Fremmet hoss dig i eders Land / da skulle i icke beskatte hannem. Hand skal bo blant eder/som en indbyggere/ Oc du skalt elske hannem som dig selff / Thi at i haffue oc veret Vdlendinge i Egypti Land / Jeg er HERREN eders Gud.

Deut. 25.

J skulle icke handle wredelige paa dom/ met alen/ met vect / met maade/ Ræt vect/ræt pund/ræt skeppe/ræt kande skal vere hoss eder/Thi ieg er HERREN eders Gud/som vdførde eder aff Egypti land / At i holde oc gøre alle mine Skick /oc all min Ræt / Thi ieg er HERREN.

XX.

Molech. Leui. 18. Psal. 106. Sæd merker her Børn.

OC HERREN talede met Mose / oc sagde. Sig Israels børn / huilken iblãt Israels børn / eller en Fremmet som bor iblant Israel / der giffuer Molech aff sin sæd / Hand skal visselige dø / Folket i Landet skulle stene hannem i hiel. Oc ieg vil sette mit Ansict mod saadant it Menniske / oc oprycke hãnem aff sit Folk / for hand gaff Molech aff sin sæd / oc giorde min Helligdom wren / oc vanhelgede mit hellige Naffn. Oc der som folket i Lander seer i gennem finger / met det Menniske / som gaff Molech aff sin sæd / oc vil icke sla hannem i hiel / Da vil ieg dog sette mit Ansict mod det samme Menniske / oc imod hans Slect / oc oprycke hannem fra hans Folck / oc dem alle / som effter hannem haffue bedreffuit horeri met Molech.

Leui. 19.

Naar en Siæl vender sig til Spaamend eller til dem som vdlegge tegen / at hun gør horeri effter dem / da vil ieg sette mit Ansict mod den samme Siæl / oc oprycke hende fra sit Folk. Der faare gører eder hellige / oc verer hellige / Thi ieg er HERREN eders Gud / Oc holder mine Skick / oc gører dem / Thi ieg er HERREN som gør eder hellige.

Exo. 21. Prou. 10. Matth. 15.

Huilken som bander sin Fader eller sin Moder / hand skal visselige dø / hans blod vere offuer hannem / for hand bannede sin Fader eller sin Moder.

Deut. 22. Matth. 5. Ioan. 8.

Huo som gør Hor met nogen mandz hustru / hand skal visselige dø / baade Horkarlen oc Horkonen / for hand giorde Hoer met sin Nestis hustru.

Leui. 18. Deut. 27.

Om nogen ligger hoss sin Faders hustru / at hand haffuer obenbaret sin Faders blysel / Da skulle de baade visselige dø / Deris blod vere offuer dem.

Om nogen ligger hoss sin Søns hustru / da skullede baade dø / thi de haffue giort en skendsel / deris blod vere offuer dem.

Om nogen ligger hoss en dreng / som hoss en Quinde / de haffue giort en Verstyggelighed / Oc skulle baade visselige dø / Deris blod vere offuer dem.

Om nogen tager en Quinde / oc hendis Moder til met / hand haffuer giort en skendsel / Man skal brende hannem met Ild / oc dem baade met / at der bliffuer ingen skendsel iblant eder.

Exo. 22.

Om nogen ligger met noget Fæ / da skal hand visselige dø / Oc Queget skal mand dræbe.

Om it Quindfolk holler sig til noget Queg / at hun haffuer fælig met det / Hende skalt du sla i hiæl / oc Queget met / de skulle visselige dø / deris blod vere offuer dem.

Om nogen tager sin Søster / sin Faders daatter eller sin Moders daatter / oc seer hendis blysel / oc hun hans blysel igen / Det er en blodskam / De skulle opryckis for Folkens Asyn / Thi hand obenbarede sin Søsters blysel / hand skal bære sin misgerning.

Om nogen Mand ligger hoss en Quinde naar hun haffuer sin Siuge / oc obenbarer hendis blysel / oc oplader hendis kille / oc hun obenbarer hendis blodz kille / de skulle baade opryckis aff deris Folck.

Leui. 18.

Du skalt icke obenbare din Moder søsters / oc din Fader søsters blysel / Thi saadan en haffuer obenbaret sin neste Slecting / Oc de skulle bære deris misgerning.

Om nogen ligger hoss sin Faderbroders hustru / hand haffuer obenbaret hans Faderbroders blysel / De skulle bære deris synd / oc dø Barnløss.

Om nogen tager sin Broders hustru / det er en skendelig gerning / De skulle vere vden Børn / Thi hand obenbarede sin Broders blysel.

Saa holder nu alle mine Skick oc mine Ræt / oc gører der effter / paa det at landet skal icke vdspy eder / som ieg vil føre eder ind vdi / at i kunde bo der inde. Oc vandrer icke i Hedningenis Skick / huilke ieg skal vdstøde for eder / Thi alt saadant haffue de giort / oc ieg haffde en Verstyggelighed til dem.

Leui. 11. Leui. 11. 19. Deu. 14.

Men ieg siger eder / I skulle beside deris Land / Thi ieg vil giffue eder it Land til arff / i huilket der flyder milk oc hunig / Jeg er HERREN eders Gud / som haffuer atskilt eder fra andet Folck / at i skulle oc atskilie det rene Queg / fra det wrene / oc de wrene Fule fra de rene / oc icke gøre eders Siæle wrene paa Queg / paa Fule / oc paa alt det som kryber paa Jorden / huilket som ieg haffuer fra skilt for eder / at de skulle vere wrene. Der fore skulle i vere mig hellige / Thi ieg HERREN er hellig / som haffuer atskilt eder fra de Folck / at i skulle vere mine.

Deut. 18.

Naar en Mand eller Quinde findis at vere met Spaadom eller vdlegger tegen / De skulle visselige dø / mand skal stene dem i hiæl / Deris blod vere offuer dem.

XXI.

OC HERREN sagde til Mose/Tal til Presterne Aarons Sønner / oc sig til dem/En Prest skal icke gøre sig wren paa nogen aff sit Folckis Døde/vden paa sin neste Slæct/som hänem næst til hør/som er hans Moder / hans Fader/hans Søn/hans Daatter/hans Broder/oc hans Søster/som er end nu Jomfru/oc er end nu hoss hannem/oc haffuer icke hafft Mand / ved den maa hand wrene sig. Ellers skal hand icke gøre sig wren ved nogen anden som hør hannem til iblant hans folck / hand skal icke besmitte sig.

Hand skal oc icke rage nogen Plet paa sit hoffuit/oc icke rage sit skæg aff/ oc ey heller skære noget tegen paa deris legeme / De skulle were hellige for deris Gud / oc icke vanhellige deris Gudz naffn/ Thi de offre HERRENS offer/ deris Guds brød / der faare skulle de vere hellige.

De skulle icke tage nogen Hore / eller den som er Krencket / eller den som er dreffuen fra sin Mand / thi hand er hellig faar sin Gud. Der faare skalt du holde hannem hellig/ thi hand offrer din Gudz brød/Hand skal vere dig hellig/ Thi ieg HERREN er Hellig som eder gør hellige.

Naar en Prestis Daatter begynder at gøre hoer/den skal mand brende met ild / Thi hun haffuer beskemmet sin Fader.

Den som er øffuerste Prest iblant sine Brødre/paa hues hoffuit Salue olien er vdgyden/ oc hans haand er opfylt at hand bliffuer fød i Klæderne / Hand skal icke blote sit hoffuit/oc ey vdskære sine Klæder. Oc hand skal icke komme til noget Død lig / oc hand skal icke besmitte sig huercken paa Fader eller Moder. Hand skal icke gaa aff Helligdommen / at hand icke vanhelliger sin Gudz Helligdom/Thi den hellige Krune / oc hans Gudz salue olie er paa hannem/ Jeg er HERREN.

Num. 6.

Hand skal tage sig en Jomfru til Hustru/men ingen Encke/eller Vdskuden/eller Krencket/eller Hore/men en Jomfru aff sit folck skal hand tage til hustru/At hand icke vanhelger sin sæd iblant sit folck/Thi ieg er HERREN som hannem gør hellig.

Krune / paa Hebraiske Nezer / der aff kaldis Nazarei.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tal met Aaron / oc sig / Naar der er nogen Vandske paa nogen mand aff din Sæd i eders slæct/da skal hand icke gaa frem/at offre sin Gudz brød/Thi at ingen som haffuer nogen Brøst/skal gaa frem / vere sig blind / lam/vanskafft paa nese/met vanskafft ledemod/eller som haffuer breck paa fod eller haand eller krogrygget/eller haffuer it maal paa øyet/eller er skælle/eller skurffuit/eller skabbet/eller brøden.

1. Timo. 3. Tit. 1.

Jngen Prest aff Aarons sæd som haffuer nogen saadan Brøst paa sig / skal gaa frem / at offre HERRENS offer/Thi hand haffuer saadan Brøst / der faare skal hand icke gaa frem at offre sin Gudz brød. Dog skal hand æde aff sin Gudz brød/baade aff det Hellige oc aff det Alderhelligste/Men dog skal hand icke gaa til forhêget / oc ey heller frem til Alteret/ efterdi hand haffuer saadan Brøst / at hand skal icke vanhellige min Helligdom / Thi ieg er HERREN som gør dem hellige. Dette sagde Mose til Aaron oc hans Sønner/oc til alle Jsraels børn.

XXII.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde / Sig til Aaron oc hans Sønner / at de holde dem fra Jsraels børns Hellige / huilket de hellige mig / oc icke vanhellige mit hellige Naffn / Thi ieg er HERREN. Saa sig dem nu dette paa deris Efftérkommeris vegne/huilkẽ aff eders sæd som gaar frem til det hellige/som Jsraels børn hellige HERREN / oc gør sig saa wren paa det samme/hans Siæl skal vdryckis fra mit Ansict/ thi ieg er HERREN.

Huilken aff Aarons sæd som er spedalsk/eller haffuer vdflød / Hand skal icke æde aff det Hellige / før hand bliffuer ren. Huo som rører noget wrent Liff / Eller lader sin Sæd fra sig i søffne / Oc huilken der rører ved nogen Orm som hannem er wren / Eller it Menniske som hannem er wren/oc alt det som hannem kand gøre wren / huilkens Siæl som rører ved noget der aff hand er wrẽ ind til afftenen. Oc skal icke æde aff det Hellige/Men hand skal før bade sit Legeme i vand/Oc naar Solen er nedgongen/oc hand er bleffuen ren / da maa hand æde der aff/ thi det er hans næring. Hand skal icke æde aff noget Aadsel / eller aff noget som er reffuet aff vilde Diur/at hand skal icke bliffue wren aff det/thi ieg er HERREN. Der faare skulle de holde mine Skickelser / at de skulle icke belade dem met synd oc dø der offuer / naar de vanhellige dem/thi ieg er HERREN som helliger dem.

Der skal

Der skal ingen fremmet æde aff det Hellige/ huerkẽ Prestens husfolck/ey heller dagløner. Men haffuer Presten købt nogen Siæl for sine pendinge/ den maa æde der aff / oc huad hannem fødis i hans Huss/ det maa oc æde aff hans brød. Men kommer nogẽ Prestis daatter i nogen Fremmet mandz vere / da skal hun icke æde aff den hellige Opløfftelse. Men bliffuer hun Encke eller vdskuden/oc haffuer ingen Sæd / oc kommer igen til sin Faders huss/da skal hun æde aff sin Faders brød/lige som der hun vaar end nu en Pige. Men ingen Fremmet skal æde der aff.

Men æder nogen aff det Hellige wuidendis/hand skal legge den femte del der til/oc giffue Presten det met det Hellige / at de skulle icke vanhellige Jsraels børns Hellige som de løffte for HERREN / at de skulle icke belade dem selffue met misgerning oc skyld / naar de æde deris Hellige/thi ieg er HERREN som dem helliger.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Sig Aaron oc hans Sønner/oc alle Jsraels børn/huilken Jsraeliter eller Fremmet iblant Jsrael som vil gøre sit Offer / huad heller det er it løffte / eller aff fri vilie / til at gøre HERREN it Brendoffer/at teckis hannem met/Da skal det vere en Hand for vden lyde/aff fæ/faar/eller geder. J skulle inted offre aff det som haffuer nogen Brøst paa sig/Thi det bliffuer icke taknemmeligt for eder.

Deut. 15. 17.
Mala. 1.
Eccle. 36.

Oc huo som vil gøre HERREN it Tackoffer/it besynderligt løffte/ eller aff fri vilie aff fæ eller faar/da skal det vere vden lyde/at det skal bliffue tacknemmeligt / det skal ingen lyde haffue. Er det blint eller skrøbeligt/eller slaget/ eller magert/eller bullet/eller skabet / da skulle i icke offre HERREN det / oc ey heller giffue Offer aff saadant paa HERRENS Altere.

En oye/eller faar som haffuer nogen besønderlig vanske/ eller nogẽ wskicket lem paa sig/ det maat du offre aff fri vilie/Men til it løffte kand det icke bliffue tacknemmeligt/ Du skalt icke heller offre HERREN noget som er knusit/ eller sønder reffuit / eller sønder slidet/ eller saart/ J skulle icke gøre saadant i eders Land. Du skalt oc icke offre noget saadant aff en Fremmedis haand/hoss eders Guds brød/Thi det duer inted/oc haffuer lyde/ der faare bliffuer det icke tacknemmeligt for eder.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Naar en oye eller lam eller kid fødis / da skal det vere i siu dage hoss sin moder / oc paa den ottende dag och der effter/maa mand offre HERREN det/saa er det tacknemmeligt/huad heller det er oye eller lam / Da skal mand icke slacte det paa en dag met sin affødning.

Men naar i offre HERREN it loff offer/som skal vere tacknemmeligt for eder / da skulle i æde det den samme dag/oc inted leffne til om morgenen / Thi ieg er HERREN. Der faare holder mine Bud/oc gører der effter/Thi ieg er HERREN/at i icke vanhellige mit hellige Naffn/oc ieg kand bliffue hellig iblant Jsraels børn/Thi ieg er HERREN/ som helliger eder/som vdførde eder aff Egypti land/at ieg vilde vere eders gud/ Jeg HERREN.

XXIII.

Sabbath.
Exo. 23.
Deut. 5.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Tal til Jsraels børn / oc sig til dem. Disse ere HERRENS Høytider / som i skulle holde Hellige / oc kalde mine Høytider naar i komme sammẽ. Sex dage skalt du arbeyde/Men den siuende dag er den store hellige Sabbath / paa huilken i komme til sammen/ J skulle inted arbeyde gøre paa den dag / Thi det er HERRENS Sabbath vdi alle eders Bolige.

Jødernis høytider.
Paaske.
Exo. 23.
Num. 28.
Deut. 16.

Disse ere HERRENS Høytider som i skulle kalde hellige Høytider/paa huilke i komme sammen. Den fiortende dag i den første Maaned/mod afftenen er det HERRENS Paaske/oc den femtẽde dag i samme maaned/er det HERRENS vsurede Brødz Høytid/Da skulle i æde vsured Brød i siu dage. Den første dag skal kaldis hellig iblant eder/der som i komme til sammen/da skulle i ingen Trældoms gerning gøre / och i skulle offre HERREN i siu dage / Den siuende dag skal oc kaldis hellig paa huilken i komme sammen/oc da skulle i icke heller gøre nogen Trældoms gerning.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tal til Jsraels børn/oc sig til dem. Naar i komme ind i det Land/som ieg vil giffue eder / oc i skulle høste det / Da skulle i bære en Kerff aff eders første høstis grøde til Presten. Da skal gaffuen røris for HERREN / at det skal vere teckeligt aff eder/Men dette skal Presten gøre om anden dagen effter Sabbathen. J skulle oc gøre HERREN it Brendoffer den samme dag som eders Kerff saa røris/aff it lam/ som er

som er vde lydē oc aars gāmilt/met Madoffer/tho tiēde Huedemel blēdet met olie/ HERREN til it velluctendis offer/Der til Drickoffer / en fierde part aff en Hin vin. Oc i skulle icke æde nyt brød/ ey kage/ ey korn/inden den dag/i bære eders Gud offer/ dette skal vere eders Efferkommere en Skick/ehuor i bo i alle eders Bolige.

Pindzhøytid.

Siden skulle i tele fra anden dagen effter Sabbathen/ paa huilken i bære eders Rørelsis kerffue frem/siu hele Sabbather/ind til anden dagen effter den siuēde Sabbath som er/halfftredyesins tiue dage skulle i tele / oc offre HERREN ny Madoffer / Oc i skulle offre det aff alle eders Bolige som er thu Rørelsis brød / aff tho tiende Huedemel surede oc bagede/ HERREN til it første fructis offer. Oc i skulle bære frem met eders Brød siu lam aars gamle vden lyde /oc en vng stud/oc tho vædre/det skal were HERRENS Brendoffer/ Madoffer/ oc Drickoffer/Det er it velluctendis Offer faar HERREN.

Saa skulle i bærede en gedebuck til Syndoffer / oc thu lam aars gamle til Tackoffer/ Dem skal Presten Røre met det Første offers brød faar HERREN / oc de thu lam/oc det skal vere HERREN helligt/oc høre Presten til. Oc i skulle vdrobe denne dag / thi hand skal kaldis hellig iblant eder paa huilken i komme tilsammen / J skulle ingen trældoms gerning gøre. Det skal vere en euig Skick hoss eders Efterkommere i alle eders Bolige.

Leui. 19. Deut. 24.

Men naar i høste eders Land / da skulle i icke skære aldelis op paa marcken / oc ey sancke for meget nøye op/Mē i skulle lade noget bliffue til de Fattige oc Fremmede/ Jeg er HERREN eders Gud.

Basunernis. Sabbath. Num. 29.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tal met Jsraels børn/oc sig/ Den første dag i den siuende maaned skulle i holde den hellige basunernis Sabbath til en ihukommelse/ paa huilken i komme tilsammen/ Da skulle i ingen Trældoms gerning gøre / oc i skulle offre HERREN.

Forligelsis dag. Leui. 16. Num. 29.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Den tiende dag i denne siuende maaned/er Forligelsens dag/hand skal kaldis hellig hoss eder/ at i komme tilsammen / da skulle i plage eders Legeme oc gøre HERREN offer. Oc i skulle ingen Gerning gøre paa denne dag/thi det er Forligelsens dag/at i mue bliffue forlicte met HERREN eders Gud. Thi at huilken som icke plager sit Legeme paa samme dag/ Hand skal oprykis fra sit folck. Oc huilken som gør noget arbeyde paa den dag / den vil ieg ødelegge fra sit folck / Der faare skulle i ingen gerning gøre/Det skal vere en euig Skick hoss eders Efterkommere i alle eders Bolige Det er eders store Sabbath / at i skulle plage eders Legeme / Den niende dag i maanedē om afftenen/skulle i holde denne Sabbath/fra afften oc ind til afftenen igen.

Løffsalernis høytid. Num. 29.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tal met Jsraels børn/oc sig/ Den femtende dag i den samme siuende maaned / er Løffsallernis Høytid / i siu dage faar HERREN /Den første dag skal kaldis hellig at i komme tilsammen/oc i skulle ingen Trældoms gerning gøre. J skulle offre HERREN i siu dage / Den ottende dag skal oc kaldis hellig at i komme tilsammen/oc i skulle gøre HERREN eders Offer / thi det er Forsamlingens dag/i skulle ingen Trældoms gerning gøre.

Disse ere HERRENS Høytider/som i skulle holde hellige at i komme tilsammen/ oc gøre HERREN offer/Brendoffer/Madoffer/ Drickoffer/oc andre Offer / huert paa sin dag/vden huad HERRENS Sabbath er/oc eders Gaffuer / oc Løffte / oc fri vilge Gaffuer som i giffue HERREN.

Saa skulle i holde HERRENS Høytid den femtende dag i den siuende maaned/ siu dage omkring naar i haffue indsamlet aarsens grøde aff Jorden. Paa den første dag er det Sabbath/oc den ottende dag er det oc Sabbath. Oc paa den første dag skulle i tage Fruct aff skøne Træ/Palme quistæ/oc May aff tycke Træ/oc Vie ved bæcke/ oc vere glade for HERREN eders Gud i siu dage/ oc skulle i holde HERREN samme Høytid siu dage om aaret. Det skal vere en euig Skick hoss eders Efferkommere/ at de skulle saa holde denne Høytid i den siuende maaned/Siu dage skulle i bo i Løff saler/huo en Jndbygere er i Jsrael/hand skal bo i Løffsaler/at eders efferkommere skulle vide huorledis ieg loed Jsraels børn bo i Pauluner der ieg førde dem aff Egypti land/Jeg er HERREN eders Gud. Oc Mose sagde Jsraels børn saadanne HERRENS Høytider.

XXIIII.

Oc HER-

Exo. 27.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Büd Israels børn/ at de bære dig ren støt Oliue olie til Lius / som daglige kand lades offuen i Lamperne/ vden for Vidnesbyrdens forhenge / i Vidnesbyrdens Tabernakel. Oc Aaron skal berede dẽ daglige for HERREN om afftenen oc om morgenen/Dette skal vere en euig Skick hos eders Effterkommere / Men hand skal berede Lamperne paa den deylige Liusestage daglige for HERREN.

Skuebrød
Exo. 25.

Oc du skalt tage Huedemel / oc bage der aff tolff Kager / huer kage skal haffue tho tiende / saa skalt du legge dem io sex i en hob/ paa det deylige Bord for HERREN. Oc du skalt legge rent Røgelse paa det samme / ath de skulle vere ihukommelsens Brød/til en Ild for HERREN. Alle Sabbath skal hand berede dem for HERREN/ aff Israels børn til en euig Pact. Oc de skulle høre Aaron oc hans Sønner til/de skulle æde dem paa den hellige Sted/Thi det er hans alderhelligste aff HERRENS Offer til en euig Skick.

Men der gick en Israeliters quindes Søn vd/som vor en Egyptiske mands Barn blant Israels børn/oc trettede met en Israeliters mand / i Leyren / oc lastede Naffnet/ oc bannede/ Da ledde de hannem til Mose (hans moder hed Selomith Dibri daatter aff Dans slect)oc de sette hannem i fengsel ind til de finge it klart suar aff HERRENS Mund.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/ Føer hen vd for Leyren den som haffuer saa bandet/oc lad dem alle som det hørde legge deris hender paa hans Hoffuit / oc lad saa den ganske menighed stene hannem. Oc sig Israels børn/huilken som bander sin Gud / hand skal bære sin synd/huilken som laster HERRENS Naffn/hand skal visselige dø/ al Menigheden skal stene hannem/Lige som den Fremmede / saa skal oc Indbyggeren vere naar hand skender Naffnet da skal hand dø.

Exo. 21.

Om nogen mand slar noget Menniske i hiel/da skal hand visselige dø/Men huo der slar noget Queg i hiel/da skal hand betale det/Liff for liff/oc huo der lemmelester sin Neste/da skal mand gøre ved hannem som hand haffuer giort/Skade for skade/Øye for øye/Tand for tand/ lige som hand haffuer lemmelest it Menniske / saa skal mand gøre ved hannem igen/huo som slar it Queg i hiel/hand skal betale det/Men huo der slar it Menniske i hiel hand skal dø. Det skal vere ens Ræt iblant eder saa vel for den Fremmede som for den Indbyggere / Thi ieg er HERREN eders Gud.

Deut. 19.
Matth. 5.

Banderes straff.

Dette sagde Mose/til Israels børn/oc de førde den bandere vden for Leyren / oc stenede hannem i hiel/oc Israels børn giorde lige som HERREN befol Mose.

XXV.

Landsens huile aar.

OC HERREN talede met Mose/paa Sinai bierg/ oc sagde/Tal met Israels børn/oc sig til dem. Nar i komme ind i det Land/som ieg vil giffue eder/ Da skal landet holde HERRENS Sabbather / at du i sex aar saar din Marck/oc i sex aar skær din Vingaard/oc samle fruct ind. Men i det siuende aar skal Landet holde HERREN sin store Sabbath / i huilken du skalt icke saa din Marck/ey eller skære din Vingaard.

Mẽ huad der opuoxer effter din Høst aff sig selff/ det skalt du icke høste/ oc du skalt icke sancke de Vindruer op/som voxe for vdẽ dit arbeyde/effter di at det er Landzens Huile aar/men i skulle holde landsens Sabbath der faare/at du skalt æde der aff / din Tienere/din Tienste Pige/din dagløner/dit husfolck/dine Fremmede hoss dig/dit Queg oc Diurene i dit land/All fruct skal vere til at æde.

Och du skalt tele saadanne siu Huileaar /at siu aar bliffue talde siu gonge / och de siu Huile aars tid/ gøre ni oc fyretiue aar/Da skalt du lade blæse i Basuner offuer alt eders Land/ paa den tiende dag i den siuende maaned/lige paa forligelsens dag. Oc i skulle holde det Halff tredie sins tiuende aar helligt/ oc kalle det it Friet aar i Landet / for alle dem som der i bo / thi edes Fryde aar / Da skal huer hoss eder komme igen til sin Eyedom / och til sin Slect / Thi det halfftredyesins tiuende aar er eders Fryde aar. I skulle icke saa ey heller høste / det som opuoxer aff sig selff / oc icke opsancke i Vindgaarden det som opuoxer vden arbeyde. Thi at Frydens aar skal vere helligt iblant eder/Men i skulle æde huad Marcken bær. Dette er Frydens aar/ath huer mand skal komme til sit igen.

Fri aaret.
Deut. 15.

Naar du seler din Neste noget/eller oc køber noget aff hannem/da skal ingen tage for delẽ fra sin Broder. Men du skalt købe det aff hannem effter Fryde aarsens tal / saa dyrt skal hand sele dig det/Effter som Aarene ere mange til/skalt du lade Købet opstige / oc effter som aarene ere faa

ere faa til / skalt du lade Købet formindskis / thi at hand skal sele dig det effter aarenis grøde. Saa tage sig nu ingen fordelen fra sin Neste/men frøcte dig for din Gud / Thi ieg er HERREN eders Gud. Der faare gører effter min Skick/oc holder min Ret / at i gøre der effter/ at i mue bo tryggelige i Landet / Thi Landet skal giffue eder sin Fruct / at i skulle haffue nock at æde/ oc bo tryggelige der i.

Oc om du vilde sige/huad skulle wi æde i det siuende aar? Thi at wi Saa icke/oc ey heller ind samle Fruct. Jeg vil da giffue min Velsignelse offuer eder i det siette aar/ at det skal bære try aars Grøde/at i kunde Saa i det ottende aar/ oc æde aff den gamle fruct/ ind til det niende aar/at i æde aff det gamle ind til ny grøde kommer igẽ. Der faare skulle i icke sele Landet euindelige/Thi Landet hør mig til / oc i ere Fremmede oc Gester for mig / Oc i skulle i alle eders Land lade iorden til løsen.

Naar din Broder bliffuer forarmet/at hand seler dig sin Eyedom/kommer da hans neste Frende til hannem oc vil løse den / Da maa hand løse huad hans Broder haffuer solt. Men haffuer hand ingen som den kand løse / oc kand met sin haand komme saa meget aff sted / at hand kand løse en part der aff / Da skal mand regne fra det aar hand solde den / oc giffue hannem som det købte huad der staar igen / at hand kand komme saa til sin Eyedom igen. Men kand hand icke komme saa meget aff sted / at hand kand faa en part igen/Da skal det som hand haffuer solt vere i kiøbmandens haand ind til Frydens aar / i det samme skal det vdgaa / och hand skal komme til sin Eyedom igen.

Huo som seler en bolig inden stadens mur/ hand haffuer it helt aars frist / til at løse den igen/ Det skal vere tiden inden huilcken hand maa løse den igen. Men løser hand den icke igen før end det ganske aar er omkring løbet/ Da skal den som den købte oc hans efterkommere beholde den euindelige/ Oc det skal icke gaa til løsen i Frydẽs aar. Men er det it Huss paa Landzbyen/der som ingen mur er om/ da skal mand regne det lige som andet Agers land/oc det skal vere løst i Frydens aar oc komme da frit igen.

Leuiternis stæder oc de huss i stæderne som deris eyedom er vdi / mue altid bliffue løsde/ Huo som løser noget aff Leuiterne/huad heller det er huss eller stad som hand haffuer besidet/ da skal hand lade det til løsẽ i Frydens aar/ Thi at husene i Leuiternis stæder er deris eyedom iblant Jsraels børn. Men Marcken vden faare deris Stæder skal mand icke sele / Thi det er deris Eyedom euindelige.

Naar din Broder forarmis/oc bliffuer fattig hoss dig / Da skalt du anamme hannem til dig som en Fremmet eller som en Gest/ at hand kand leffue hoss dig / Oc du skalt inted aager tage aff hannem ey heller offuergifft/men du skalt frøcte dig for din Gud/Paa det at din Broder kand leffue hoss dig. Thi du skalt icke faa hannem dine pendinge paa aager ey heller regne hannem din kaast for dyr/Thi ieg er HERREN eders Gud / som førde eder aff Egypti land/at ieg vilde giffue eder Canaans land/ oc vere eders Gud.

Exo. 22.

Om din Broder bliffuer forarmet hoss dig / oc hand seler sig dig / da skalt du icke lade hannem tiene som en euig træl / Men hand skal vere hoss dig som en Daglønere oc Gest / oc tiene hoss dig ind til Frydens aar. Da skal hand gaa løss fra dig/ oc hans Børn met hannem/ oc skal komme til sin Slect oc til sine Forfædris eyedom igen. Thi de ere mine Tienere som ieg vdførde aff Egypti land / der faare skal mand icke sele dem som euige Træle. Oc du skalt icke for strengelige regere offuer dem/ Men du skalt frøcte dig for din Gud.

Exo. 21. Deut. 15.

Men vilt du haffue Suenne oc Piger til liff egne/Da skalt du købe dem aff Hedningene/ som ere omkring eder/aff Geste som ere fremmede iblãt eder/ oc aff deris Efterkommere/som de haffue fød i deris Land/De samme skulle i haffue til eyedom / oc i skulle beholde dẽ oc eders Børn effter eder/til eyedom / stedsse oc altid / dem skulle i lade vere euige Træle / Men offuer eders Brødre Jsraels børn/skal ingen strengelige regere offuer den anden.

Naar nogen Fremmet eller Gest bliffuer rig hoss dig/oc din Broder forarmis hoss hannem/saa at hand seler sig til den Fremmede eller Gest hoss dig, eller til nogen aff hans Slect/ Da skal hand effter hans køb haffue ræt til at bliffue løss igen. Oc der maa oc nogen aff hans Brødre løse hannem/eller hans Faderbroder/eller hans Faderbroder søn / eller oc nogen andẽ aff hans neste Slect/Eller kand hand oc saa meget forhuerffue met sin egen haand/ da skal hand løse sig. Oc hand skal regne met den som hannem købte fra det aar som hand solde sig paa/ind til Frydens aar/oc pendingene skulle regnis effter det aars tal som hand solde sig paa/ oc hand skal regne sin dagløn der i met/i den ganske tid. Staar der end da mange aar igen/ind til Frydẽs aar/da skal hand der effter giffue dissmere for sin løsen/effter som hand er købt. Men staar der faa aar igen til Frydens aar/Da skal hand der effter igen giffue for sin løsen/oc hand skal regne sin Dagløn der iblant aar fra aar / Oc du skalt icke lade strengelige regere offuer hannem for dine øyen. Men kand hand icke løse sig/i denne maade / Da skal hand gaa løss vd

paa Frydens aar/oc hans Børn met hannem/ Thi at Jſraels børn ere mine Tienere/ſom ieg førde aff Egypti land/ Jeg er HERREN eders Gud.

J ſkulle icke gøre eder Affguder ey heller Billede/i ſkulle icke heller opreyſſe Støtter/ eller ſette Tegenſtene i eders Land / at i tilbede der faare / Thi ieg er HERREN eders Gud. Holder mine Sabbather/oc frøcter eder for min Helligdom / Jeg er HERREN.

Exo. 20. Deut. 5. Pſal. 96.

XXVI.

Lowens foriettelſe. Deut. 28.

DEr ſom i vandre i mine Skick/oc holde mine Bud / oc gøre dem/ da vil ieg giffue eder Regn i ſin tid / oc Jorden ſkal giffue ſin grøde / oc Træene paa Marcken ſkulle bære deris fruct. Oc Terſke tiden ſkal vare til Vinhøſten / oc vinhøſten ſkal vare til kornſæden/ Oc i ſkulle haffue Brød nock/ oc bo tryggelige i eders Land. Jeg vil giffue Fred i eders Land at i mue ſoffue oc ingē ſkal forferde eder. Jeg vil bort tage de onde Diur aff eders Land / oc der ſkal inted Suerd gaa igennem eders Land.

J ſkulle iage eders fiender/och de ſkulle falde for eders ſuerd. Fem aff eder ſkulle iage hundrede/oc hundrede aff eder ſkulle iage thi tuſinde/ thi at eders Fiender ſkulle falde vnder ſuerd for eder. Oc ieg vil vende mig til eder / oc lade eder voye oc formeris / oc ieg vil ſtadfeſte min Pact met eder / Oc i ſkulle æde aff det Gamle / oc bort kaſte det gamle / naar det Ny kommer. Jeg vil haffue min Bolig iblant eder / oc min Siæl ſkal icke bort kaſte eder. Oc ieg vil vandre iblant eder/ oc ieg vil vere eders Gud/ſaa ſkulle i vere mit Folck. Thi ieg er HERREN eders Gud / ſom førde eder aff Egypti land/at i ſkulde icke vere deris Tienere / oc ieg haffuer ſønderbrudet eders aag / oc ladet eder vandre Oprettelige.

2. Corinth. 6.

Lowens truſel oc forbandelſe. Deut. 28. Thre. 2. Mal. 2.

Men ville i icke lyde mig/oc icke gøre alle diſſe Bud/oc ville foracte min Skick / oc eders Siæle forſkyde min Ret / at i icke gøre alle mine Bud / oc i lade min Pact ſtaa til bage. Da vil ieg oc gøre eder det / Jeg vil hiemſøge eder met forferdelſe/heffuelſe oc kolde ſiuge/ at eders Anſict ſkal viſne/oc Liffuet vanſmegtis. J ſkulle Saa eders Sæd forgeffuis/oc eders Fiende ſkulle opæde hannem. Oc ieg vil ſette mit Anſict mod eder / och i ſkulle bliffue ſlagne aff eders Fiende/oc de ſom eder hade ſkulle regere offuer eder/ Oc i ſkulle fly der ſom ingen iager eder.

Ville i icke end da der offuer lyde mig / Da vil ieg end gøre det ſiu gonge mere at ſtraffe eder for eders ſynder/at ieg kand ſønder bryde eders haarnackede hofferdighed. Oc ieg vil gøre eders Himmel ſom Jern/oc eders Jord ſom Kaaber / oc eders wmage oc arbeyde ſkal vere forgeffuis/At eders Jord ſkal icke giffue ſin grøde / oc Træene i Landet ſkulle icke bære deris fruct.

Oc om i end da vandre mod mig/oc ville icke høre mig / Da vil ieg end gøre det ſiu gonge mere/at ſla paa eder for eders ſynder ſkyld. Oc ieg vil ſende vilde Diur iblant eder/de ſkulle opſluge eders børn/oc i hiel riffue eders Fæ/ oc formindſke eder/oc eders veye ſkulle bliffue øde.

Ville i icke end da der met lade eder tucte aff mig/mē vandre mod mig/Da vil ieg oc vandre mod eder/oc ſla eder end da ſiu gonge mere faar eders ſynders ſkyld / Oc føre it heffnendis Suerd offuer eder/ſom ſkal heffne min Pact. Oc om i forſamle eder i eders Stæder / da vil ieg alligeuel ſende Peſtelētze iblant eder/oc giffue eder i eders Fienders hēder/ da vil ieg forderffue eders Brødis forraad / Saa at thi Quinder ſkulle bage eders brød i en Oen/ och mand ſkal veye eders brød vd met vect/oc naar i æde/da ſkulle i icke bliffue mætte.

Ville i icke end da der met lyde mig/men vandre mod mig/Da vil ieg oc vandre mod eder i min vrede/oc vil ſtraffe eder ſiu gonge mere for eders ſynder/At i ſkulle opæde eders Sønners oc Døtters kød. Oc ieg vil vdſlette eders Høye/oc oprycke eders Billede / oc ieg vil kaſte eders Legeme offuen paa eders Affguder / oc min Siæl ſkal vemme ved eder / Oc ieg vil ødelegge eders Stæder oc nedbryde eders Helligdoms kircker/oc ieg vil icke lucte eders ſøde luct.

Saa vil ieg gøre Landet øde/at eders Fiende ſom bo i det / ſkulle grue der faare. Men eder vil ieg bort ſtrø iblant Hedninge/ oc drage Suerdet vd bag paa eder / at eders Land ſkal bliffue øde/oc eders Stæder ſkulle nedbrydes. Da ſkal Landet vel behage ſine Sabbather/ ſaa lenge ſom det ligger øde/oc i ere i eders Fienders land / Ja da ſkal Landet holde helligt oc vel behage ſin Sabbath al den ſtund det ligger øde/ Der fore/at det kunde icke holde helligt / den tid i ſkulde holde helligt der i bode der i.

Oc dem ſom bliffue offuer igen aff eder / vil ieg gøre ſaa Blødhiertige i deris Fienders land/at it ruſkēdis Blad ſkal iage dem/oc de ſkulle fly der faare/lige ſom it Suerd iagede dem/ oc falde / der ſom ingen iager dem. Oc den ene ſkal falde hen offuer den anden / lige ſom for Suerd / end dog at ingen iager dem. Oc i ſkulle icke thaare reyſe eder op emod eders Fiende/

oc i skulle ødeleggis blant Hedningene/oc eders fienders Land skal opsluge eder.

Men huilke der bliffue end da offuer aff eder / De skulle forsmegtis i deris Misgerninger/i deris fiēders Land/oc de skulle forsmegtis i deris Forfedris misgerning. Saa skulle de da bekende deris misgerning oc deris Forfedris misgerning / met huilke de haffue synder mod mig/oc vandret mod mig. Der faare vil ieg oc vandre mod dem / oc bort driffue dem i deris fienders Land/der skal io deris womskaarne hierte ydmyge sig/oc da skulle de vel behage deris misgernings straff.

Oc ieg vil tencke paa min Pact met Jacob/oc paa min Pact met Jsaac / oc paa min pact met Abraham/oc ieg vil tencke paa Landet som er forladet aff dem /oc haffuer behagelighed i sin Sabbath/den stund det ligger øde for dem / oc de skulle behage deris misgernings straff/ Fordi de foractede min Ræt/oc deris siæle vemmede ved min Skick. Oc naar de ere end i deris fiēders land/ haffuer ieg alligeuel icke forskut dem/oc vemmer icke saa ved dem/at det skal vere vde met dem/oc min Pact met dem skulde icke mere gielde / Thi ieg er HERREN eders Gud. Oc vil tencke paa min første Pact met dem der ieg førde dem aff Egypti land/ for Hedningernis øyen/at ieg vil vere deris Gud/Jeg HERREN.

Disse ere de Skickelser/Ræt oc Low som HERREN giorde mellem sig oc Jsraels børn/paa Sinai bierg ved Mose haand.

XXVII.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Tal met Jsraels børn / oc sig til dem. Naar nogen gør HERREN it synderligt Løffte/at hand vurder sit liff / da skal dette vere løsningen. En Mandz persone fra tiue aar och ind til trysindz tiue aar/skalt du vurde faar halfftrediesins tiue sølff Sekler/ effter helligdoms sekler. En Quindis persone for tredine sekler. Er nogen fra fem aar oc ind til tiue aar / da skalt du vurde en Mands persone faar tiue sekler/ men en Quindis persone for thi sekler. Er nogen fra en maaned oc ind til fem aar/da skalt du vurde en Mands persone for fem sølff sekler/oc en Quindis persone for tre sølff sekler. Men er nogē trysinds tiue aar gammil/oc der offuer/da skalt du vurde en Mands persone for femten sekler/men en Quindis persone for thi sekler. Men er hand for arm til saadan vurdning/da skal hand skicke sig for Presten/oc saa skal Presten vurde hannem som det loffuet haffuer / men hand skal vurde hannem effter som hand kand forhuerffue met sin haand.

Løffte.

Er der oc noget Queg/ som mand kand offre HERREN / da er det alt helligt som mand giffuer HERREN/mand skal icke bytte det bort/eller forvedsle det/it got for it ont/ eller it ont for it got. Men vedsler nogen it Queg bort for it andet / da skulle de baade vere HERREN hellige. Men er det vrēt Queg som mand icke thaar offre HERREN/da skal mand skicke det faar Presten / oc Presten skal vurde det om det er got eller ont/ oc lige som Presten vurder det/saa skal det bliffue. Men vil nogen løse det/da skal hand giffue femte delen til offuer vurdningen.

Om nogen helliger sit Huss/at det skal vere HERREN helligt/ da skal Presten vurde det/om det er got eller ont/oc lige som Presten vurder det/saa skal det bliffue. Men vil hand løse det igen som det haffuer helliget / da skal hand legge den femte del aff pendingene til som det vor vurdet faare/ saa maa det høre hannem til.

Om nogen helliger HERREN en Ager aff sit Arffuegodz / da skal hand vurdis det effter som hand bær til/Bær hand en Homor byg/ da skal hand gelde halfftrediesinds tiue sølff sekler. Mē helliger hand sin Ager fra Frydēs aar/da skal hand gelde effter sit værd. Men haffuer hand helliget hannem effter Frydens aar/Da skal Presten regne effter de aar som igen staa til Frydens aar/oc vurde hannem saa meget ringere.

Vil hand oc løse Ageren igen som hannem haffuer helliget/Da skal hand legge den femte part aff pendingene til/offuer det som hand vor vurdet faare/saa maa hand beholde hannem. Men vil hand icke løse hannem/ men seler nogen anden den/ Da skal hand icke mere staa hannem til løsen/men den samme Ager skal vere HERREN helliget / naar hand bliffuer fri paa Frydens aar/lige som en bandz Ager/oc skal høre Presten til/for Arffuegodz.

Men om nogen helliger HERREN en Ager/som hand haffuer købt/oc er icke hans arffuegodz/Da skal Presten regne huad hand gelder ind til Frydens aar/ saa skal hand samme dag giffue den vurdning/at hand skal vere HERREN hellig. Men vdi Frydens aar skal hand komme igen til den som solde hannem at bliffue hans Arffuegodz i landet. Al vurdning skal ske effter helligdommens sekle/ men en sekel gør tiue Gera.

Det Førſte fødde iblant Queget / huilket dog ellers hør HERREN til / ſkal ingen hellige HERREN / vere ſig enten fæ eller faar / thi det hør HERREN til. Men er der noget vrent paa Queget / da ſkal mand det løſe effter ſit verd / oc legge den femte del der til / Vil hand icke løſe det / da ſkal mand ſele det for ſit verd.

Mand ſkal inted Forbandet ſele eller løſe / ſom nogen forbander til HERREN aff alt det hand eyer / vere ſig enten aff Menniſke / Fæ eller Arffager / thi alt ſaadant bandz godz er det alderhelligſte for HERREN. Mand ſkal oc inted bandz Menniſke løſe / men det ſkal viſſelige dø.

Al Tiende i Landet / baade aff Jordens grøde oc aff Fructen paa træene / hør HERREN til / oc ſkulle vere HERREN hellige. Men vil nogen løſe ſin Tiende / da ſkal hand giffue den femte part der offuer / oc al Tienden aff fæ / oc faar / oc det ſom gaar vnder riſet / det ſkal vere HERREN en hellig Tiende / Mand ſkal icke ſpørie om det er got eller ont / oc icke heller forwedſle det / Men bliffuer det forwedſlet / da ſkulle de baade vere hellige oc icke løſis.

Diſſe ere Budene huilke HERREN befol Moſe / til Jſraels børn paa Sinai bierg.

Ende paa Moſe Tredie Bog.

Numeri/Mose Fierde Bog.

I.

OC HERREN talede met Mose i Sinai ørck/i Vidnesbyrdens Tabernakel/den første dag i den anden maaned / i det andet aar/effter at de vore vdgongne aff Egypti land/oc sagde/ Tager summen paa den gantske Israels børns Menighed / effter deris Slect / oc deris Fedris huss oc naffn/ Alt mandkøn fra hoffuit oc til hoffuit / fra tiue aar gamle oc der offuer / huad som duer til at drage i strid vdi Israel/ Oc du oc Aaron skulle tele dem effter deris Hær / oc i skulle tage til eder io en aff huer Slect til en Høffuitzmand offuer sin Faders huss.

De 12. Israels førsters naffn.

Disse ere Høffuitzmendenis naffn / som skulle staa hoss eder. Aff Ruben skal vere Elizur Sedeur søn. Aff Simeon skal vere Selumiel Zuri Sadai søn. Aff Juda skal vere Nahesson Amminadab søn. Aff Isaschar skal vere Nethaneel Zuar søn. Aff Sebulon skal vere Eliab Helon søn. Aff Josephs børn aff Ephraim skal vere Elisama Amihud søn. Aff Manasse skal vere Gamaliel Pedazur søn. Aff Ben Jamin skal vere Abidan Gideoni søn. Aff Dan skal vere Ahieser Ammi Sadai søn. Aff Asser skal vere Pagiel Ochran søn. Aff Gad skal vere Eliasaph Deguel søn. Aff Nepthali skal vere Ahira Enan søn.

Disse ere de yperste aff Menigheden/Høffuitzmend blant deris Fedris slecter/ som vore Hoffueder oc Førster i Israel. Oc Mose oc Aaron toge dem til sig / som de ere der neffnde ved naffn. De samlede ocsaa den gantske menighed/den første dag i den anden maaned/oc regnede dem effter deris fødzel/effter deris Slect oc Fedris huss oc naffn / fra tiue aar gamle oc der offuer/hoffuit fra hoffuit / som HERREN haffde befalet Mose / oc de talde dem i Sinai ørck.

Rubens Slect.

Rubens Israels førstefødde søns børn/effter deris fødzel / Slect / deris Fedris huss oc naffn/hoffuit fra hoffuit/alt mandkøn/fra tiue aar oc der offuer/som vore duelige til at drage i strid/bleffue talde til Rubens slect/sex oc fyritiue tusinde oc fem hundrede.

Simeon.

Simeons børn effter deris fødzel/Slect / deris Fedris huss / tal oc naffn / fra hoffuit til hoffuit/alt mandkøn/fra tiue aar oc der offuer/som duelige vore at drage i strid / bleffue talde til Simeons slect/ni oc halfftrediesinds tiue tusinde oc try hundrede.

Gad.

Gads børn effter deris fødzel/Slect/deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/ som duelige vore at drage i strid/bleffue talde til Gads slect / fem oc fyritiue tusinde sex hundrede oc halfftrediesinds tiue.

Juda.

Juda børn effter deris fødzel/Slect/deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/ som duelige vore at drage i strid/bleffue talde til Juda slect / fire oc halffierdesinds tiue tusinde oc sex hundrede.

Isaschar.

Isaschars børn effter deris fødzel / Slect / deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/som vore duelige til at drage i strid/ bleffue talde til Isaschars slect / fire oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede.

Sebulon.

Sebulons børn effter deris fødzel / Slect/ deris Fedris huss oc naffn / fra tiue aar gamle oc der offuer/som vore duelige at drage i strid/bleffue talde til Sebulons slect / siu oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede.

Joseph. Ephraim.

Josephs børn aff Ephraim effter deris fødzel/Slect/deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/som vore duelige at drage i strid/bleffue talde til Ephraims slect / fyritiue tusinde oc fem hundrede.

Manasse.

Manasse børn effter deris fødzel / Slect/deris Fedris huss oc naffn / fra tiue aar oc der offuer / som vore duelige at drage i strid/bleffue talde til Manasse slect / tolff oc tiue tusinde oc thu hundrede.

Bē Jamin

Ben Jamins børn effter deris fødzel / Slect / deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/som vore duelige til at drage i strid/bleffue talde til Ben Jamins slect / fem oc trediue tusinde oc fire hundrede.

Dan.

Dans børn effter deris fødzel/Slect/deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/ som vore duelige til at drage i strid/bleffue talde til Dans slect / thu oc trysinds tiue tusinde oc siu hundrede.

Asser.

Assers børn effter deris fødzel / Slect/deris Fedris huss oc naffn/fra tiue aar oc der offuer/

Israels Børn.

som duelige vore til at drage i strid / bleffue talde til Assers slect / it oc fyritiue tusinde och fem hundrede.

Nephthali.

Nephthali børn effter deris fødzel / Slect / deris Fedris huss oc naffn / fra tiue aar oc der offuer / som vore duelige at drage i strid / bleffue talde til Nephthali slect / try oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede.

Exo. 12.

Disse ere de som Mose oc Aaron talde met de tolff Israels Førster / aff huilcke io huer aff dem vor offuer deris Fedris huss. Och Summen aff Israels børn effter deris Fedris huss fra tiue aar oc der offuer / som vore duelige i Israel til at drage i strid / vore sex hundrede tusind / oc try tusinde / fem hundrede oc halfftrediesinds tiue. Men Leuiterne effter deris Fedris slect bleffue icke talde blant dem.

Leui Slect

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde. Du skalt icke tele Leui slect / och ey tage summen paa dem blant Israels børn. Men du skalt skicke dem til Vidnesbyrdens Tabernakel oc til al Redskaben oc alt det som der hører til / Oc de skulle bære Tabernackelet oc al Redskaben oc skulle tage vare der paa / oc leyre dem trint omkring Tabernackelet. Oc naar mand skal reyse / da skulle Leuiterne tage Tabernakelet ned / Men naar Hærren slar sin leyer / da skulle de reyse Tabernakelet op / Oc kommer nogen fremmet der ved / da skal hand dø. Israels børn skulle leyre dem huer i sin Leyer / oc hoss deris Baneris Skare. Men Leuiterne skulle leyre dem trint omkring Vidnesbyrdens Tabernakel / Paa det at der skal icke komme en vrede offuer Israels børns Menighed / Der faare skulle Leuiterne tage vare paa Vidnesbyrdens Tabernakel, Oc Israels børn giorde alt det / som HERREN haffde befalet Mose.

II.

OC HERREN talede met Mose oc Aaron / oc sagde. Israels børn skulle leyre dem trint vden omkring Vidnesbyrdens Tabernakel / huer vnder sin Banere oc Tegen / effter deris Fedris huss.

Juda skal leyre sig mod øster met sin Banere oc Hær / Deris Høffuitzmand Nahesson Amminadab søn / oc hans Hær beregnede / fire oc halffierdesinds tiue tusinde oc sex hundrede. Hoss hannem skal Isaschars slect leyre sig / Deris Høffuitzmand Nethaneel Zuar søn / oc hans Hær beregnede / fire oc halfftrediesindstiue tusinde oc fire hundrede. Der nest Sebulons slect / Deris Høffuitzmand Eliab Helon søn / oc hans Hær beregnede / siu oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede. Saa at alle som høre til Juda Leyer / ere i Summen / hundrede tusinde oc sex oc firesinds tiue tusinde oc fire hundrede / som høre til deris Hær / oc skulle reysse fremmerst.

Rubens Banere oc paulun met deris Hær skal ligge i Synder / Deris Høffuitzmand Elizur Sedeur søn / oc hans Hær beregnede / sex oc fyritiue tusinde oc fem hundrede. Der nest skal Simeons slect leyre sig / Deris Høffuitzmand Selumiel ZuriSadai søn / oc hans Hær beregnede / ni oc halfftrediesins tiue tusinde oc try hundrede. Der nest Gads slect / Deris Høffuitzmand Eliasaph Reguels søn / oc hans Hær beregnede / fem oc fyritiue tusinde sex hundrede oc halfftrediesinds tiue. Saa at alle de som høre til Rubens leyer / ere beregnede / hundrede tusinde oc it oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede oc halfftrediesinds tiue / som høre til deris Hær / Oc de skulle reyse nest effter de andre.

Sup. 1.
Deguel.

Leuiternis leyer.

Der nest skal Vidnesbyrdens Tabernakel reyse met Leuiternis Leyer mit blant Leyerne / Oc effter som de leyre dem til / saa skulle de oc reyse / huer i sin Sted vnder sin Banere.

Psal. 80.

Mod vester skal Ephraims paulun oc banere ligge met deris Hær / Deris Høffuitzmand skal vere Elisama Amihud søn / oc hans Hær beregnede / fyritiue tusinde oc fem hundrede. Hoss hannem skal Manasse slect leyre sig / Deris Høffuitzmand Gamliel Pedazur søn / hans hær beregnede / thu oc trediue tusinde oc thu hundrede. Der nest Ben Jamins slect / deris Høffuitzmand Abidan Gedeoni søn / hans Hær beregnede / fem oc trediue tusinde oc fire hundrede. Saa at alle de som høre til Ephraims leyer ere beregnede / hundrede tusinde oc otte tusinde oc it hundrit / de som høre til hans Hær / Oc de skulle vere i det tredie aarden naar de reysse.

Dans paulun oc banere skal ligge i nør / met deris Hær / Deris Høffuitzmand Ahieser AmmiSadai søn / hans Hær beregnede / thu oc trysindstiue tusinde oc siu hundrede. Hoss hānem skal Asser slect leyre sig / Deris Høffuitzmand Pagiel Ochran søn / hans Hær beregnede / it oc fyritiue tusinde oc fem hundrede. Der nest Nephthali slect / Deris Høffuitzmand Ahira Enan søn / hans hær beregnede / try oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede. Saa at alle de / som høre til Dans Leyer / ere beregnede / hundrede tusinde siu oc halfftrediesins tiue tusinde oc sex hundrede / Oc de skulle vere de siste at reysse vd met deris Banere.

Denne

Summen paa Iſraels børn.

Denne er ſummen paa Iſraels børn effter deris Fedris huſſ oc Leyer met deris Hær/ Sey hundrede tuſinde try tuſinde fem hundrede oc halfftrediesindstiue. Men Leuiterne bleffue icke taldc i ſummen blant Iſraels børn/ ſom HERREN haffde befalet Moſe. Oc Iſraels børn giorde altſammen / lige ſom HERREN haffde befalet Moſe / oc leyrede dem vnder deris Banere/ oc droge vd/ huer i ſin Slect/ effter deris Fedris huſſ.

III.

Aarons Sønner. Exo. 6. Leui. 10. 1. Par. 24.

DEtte er Aarons oc Moſe Slect/ paa den tid/ der HERREN talede met Moſe paa Sinai bierg / oc diſſe ere Aarons ſønners naffn. Den førſte fødde Nadab/ der neſt Abihu/ Eleaſar oc Ithamar. Diſſe ere Aarons ſønners naffn/ ſom vore ſaluede til Preſter/ oc deris hender vore fyllede til Preſte embede. Men Nadab oc Abihu døde for HERREN / der de offrede fremmet Ild for HERREN i Sinai ørck/ oc de haffde ingen ſønner. Men Eleaſar oc Ithamar brugede Preſte embedet met deris fader Aaron.

Leuiternis Embede.

Oc HERREN talede met Moſe/ oc ſagde/ lad Leui ſlect komme frem/ oc ſkicke dem til Preſten Aaron/ at de tiene hannem / oc tage vare paa hans oc al Menighedens tieniſte/ for Vidneſbyrdens Tabernakel/ oc at de tage tieniſten vare i Tabernakelet/ oc beuare al Redſkaben til Vidneſbyrdens Tabernakel/ oc vocte paa Iſraels børn/ til at tiene i Tabernakelens tieniſte. Oc du ſkalt ſkicke Aaron oc hans ſønner Leuiterne gaffuer aff Iſraels børn. Men Aaron oc hans Sønner ſkalt du ſkicke til/ at de tage vare paa Preſte embedet/ Gaar der nogen fremmet til/ da ſkal hand dø.

Num. 8. Exo. 13.

Oc HERREN talede met Moſe/ oc ſagde/ See / Jeg haffuer taget Leuiterne blant Iſraels børn/ for alle førſte fødde / ſom obne moders liff blant Iſraels børn/ ſaa/ at Leuiterne ſkulle høre mig til. Thi at de førſte fødde høre mig til / ſiden den tid ieg ihielſlo alle Førſte fødde i Egypti land/ da helligede ieg mig alle førſte fødde i Iſrael/ at de ſkulde høre mig til/ baade aff Menniſken oc aff Queget/ Jeg HERREN.

Oc HERREN talede met Moſe i Sinai ørcken oc ſagde/ Tel Leui børn effter deris Fedris huſſ oc ſlect/ alle ſom ere aff mandkøn/ en maaned gamle oc der offuer. Saa talde Moſe dem effter HERRENS Ord/ lige ſom hand haffde befalet/ Oc diſſe vore Leui børns naffn/ Gerſon/ Kahath/ Merari. Men Gerſons børns naffn i deris ſlect vore/ Libni oc Simei/ Kahaths børn i deris ſlect vore/ Amram/ Jezehar/ Hebrom oc Vſiel/ Merari børn i deris ſlect vore/ Maheli oc Muſi / Diſſe ere Leui ſlecter effter deris Fedris huſſ.

Gerſoniter

Diſſe ere ſlecterne aff Gerſon/ Libniterne oc Simeiterne/ De vore der de bliffue talde/ ſiw tuſinde oc fem hundrede/ alle de ſom vore aff mandkøn / en maaned gamle oc der offuer. Oc den ſamme Gerſoniters ſlect ſkal leyre ſig bag Tabernakelet i Veſter. Eliaſaph Laels ſøn ſkal vere deris Høffuitzmand. Oc de ſkulle tage vare paa Vidneſbyrdens Tabernakel / ſom er/ paa Paulunet oc paa Tabernakelet oc paa deris Skiul/ oc paa Dugē for Vidneſbyrdens Tabernakels dør/ oc paa Kortinerne til Forgaarden/ oc paa Dugen i Forgaardens dør/ ſom gaar omkring Tabernakelet oc omkring Alteret/ oc paa Snorerne / oc paa alt det ſom hører til den tieniſte.

Kahathiter.

Diſſe ere Kahaths ſlect/ Amramiterne/ Jezehariterne / Hebroniterne oc Vſieliterne/ aff mandkøn ſom vore maanede gamle oc der offuer/ Otte tuſinde oc ſey hundrede i deris tal/ ſom tage vare paa Helligdommen. Oc ſkulle leyre dem paa den ſyndre ſide hoſſ Tabernakelet. Elizaphan Vſielſſ ſøn ſkal vere deris Høffuitzmand. Oc de ſkulle tage vare paa Arcken/ paa Bordet/ paa Liuſſeſtagen/ paa Alteret/ oc paa al den Redſkaff ſom hører til Helligdommen/ at gøre tieniſte met/ oc paa Dugen oc paa det ſom hører til den tieniſte. Men Eleaſar Aarons preſtis ſøn ſkal vere den Øffuerſte offuer alle Leuiternis Øffuerſter / offuer dem ſom ere ſkickede til at tage vare paa Helligdommen.

Merariter.

Diſſe ere Merari ſlect/ Maheliterne oc Muſiterne/ ſom vore regnede i deris tal / ſey tuſinde oc thu hundrede/ aff alt mandkønet/ fra en maaned gamle oc der offuer. Zuriel Abihails ſøn ſkal vere deris Øffuerſte. Oc de ſkulle leyre dem paa den nørre ſide hoſſ Tabernakelet. Oc deris embede ſkal vere at tage vare paa fielene oc paa ſtēgerne/ paa ſtøtterne oc føderne til Tabernakelet/ oc paa al Redſkaben ſom hører til den tieniſte / Der til paa ſtøtterne til Forgaarden trint omkring/ oc paa føderne oc paa nafflene oc linerne der til.

Summen paa alle Leuiterne.

Men Moſe oc Aaron oc hans Sønner / ſkulle leyre dem øſten for Vidneſbyrdens Tabernakel at de kunde tage vare paa Helligdommen / oc paa Iſraels børn / Gaar der nogen fremmet til/ da ſkal hand dø, Alle leuiterne ſom Moſe oc Aaron haffde beregnet/ effter HER

RENS ord/aff alt Mandkøn/fra en maaned gamle oc der offuer/i deris slect/ vore thu oc tiue tusinde.

Oc HERREN sagde til Mose/ Tel alle Første fødde/ aff mandkøn blant Jsraels børn/fra en maaned gamle oc der offuer/ oc tag tallet paa deris naffn. Saa skalt du vdtage mig/som er HERREN/Leuiterne for alle Første fødde blant Jsraels børn/oc Leuiternis queg for alle første fødde blant Jsraels børns queg. Oc Mose talde/som HERREN bød hannem/alle Første fødde blant Jsraels børn/Oc naffnene paa alle første fødde aff mandkøn blant Jsraels børn fra en maaned gamle oc der offuer/ vore thu oc tiue tusinde oc thu hundrede oc tre oc halffierdesinds tiue i deris tal.

Exo.30.
Leui.27.
Ezech.45.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tag Leuiterne for alle første fødde blant Jsraels børn/oc Leuiternis fæ for deris fæ/ at Leuiterne skulle høre mig til/ som er HERREN. Men du skalt tage pendinge til løsen for de thu hundrede tre oc halffierdesinds tiue Første fødde aff Jsraels børn/som ere offuer Leuiternis tal/fem Sekel for huert hoffuit til løsen/effter helligdommens sekel/(Tiue gera gøre en sekel) oc du skalt antuorde Aaron oc hans Sønner de pendinge/som ere saa offuer løbne. Saa tog Mose de løse pendinge/der bleffue leffnede offuer Leuiternis tal/som komme for Jsraels børns første fødde tilsammen/ tusinde try hundrede oc fem oc trysinds tiue sekel/effter Helligdommens sekel/ oc hand gaff Aaron oc hans Sønner dem/effter HERRENS ord/som HERREN haffde befalet Mose.

IIII.

OC.HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde/Tag summen aff Kahaths børn fra Leui børn/effter deris Slect oc fedris huss/fra trediue aar oc der offuer til halfftrediesinds tiue aar/alle de som ere duelige til at drage i strid/at gøre gerningen i Vidnesbyrdens Tabernakel. Det skal vere Kahaths børns Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel/som er det Allerhelligste.

Aaron och hans Sønner.

Naar eders Hær bryder op/da skal Aaron oc hans Sønner gaa ind oc nedtage Forhenget/oc suøbe Vidnesbyrdens Arck der vdi/oc legge Tecket aff greffuinge skind der offuer/oc brede it helt gult Tecke der offuē paa/ oc legge stengene der til. Oc de skulle ocsaa brede it gult tecke offuer Skuebordet/oc legge der til fadene/skederne/skaalene oc kanderne at lade i oc aff met/oc det daglige Brød skal ligge der hoss/ Oc de skulle brede der offuer it rosen røt Tecke/oc tecke det samme met it Tecke aff greffuinge skind/oc sette stengerne der til.

Saa skulle de tage it gult Tecke oc suøbe Liussestagen/oc Lamperne/ liussesayerne och sløcke hornene der vdi oc alle olie karene som høre til Embedet/ oc suøbe der it gult Tecke omkring det alt sammen aff greffuinge skind/ oc legge det paa stengerne. Saa skulle de oc brede it gult Tecke offuer det guld Altere/oc skiule det met it Tecke aff greffuinge skind/ oc sette stengerne der til. De skulle oc suøbe al Redskaffuen/som de bruge til tienisten i Helligdommen i it gult Tecke/oc tecke det offuer met greffuinge skind/oc legge dē paa stengerne. De skulle oc feye asken aff Alteret/oc brede it skarlagens Tecke der offuer/ oc legge al Redskaffuen der til/som hører til den tieniste/ildpander/madkroge/skuler/ becken/met al Alterens redskaff/oc de skulle brede it Tecke der offuer aff greffuinge skind/oc sette stengerne der til.

Kahathiter.

Naar Aaron oc hans Sønner haffue det vdræt/oc betact Helligdommen oc al hendis Redskaff/naar som eders Hær bryder op/Der effter skulle Kahaths børn gaa ind/ at bære det/ oc de skulle icke røre Helligdommen/at de icke skulle dø/Disse ere Kahaths børns Byrder i Vidnesbyrdens Tabernakel. Oc Eleasar Aarons Prestis søn/skal staa for Embedet/at skicke olie til at liuse met/oc vrter til Røgelse/oc det daglige Madoffer oc Salue olien/at hand skal beskicke den gantske Tabernakel/ oc alt huad som der er vdi Helligdommen oc hans redskaff.

Eleasar.

Oc HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde/ J skulle icke lade de Kahathiters slectis affkomme forderffue sig blant Leuiterne/Men saa skulle i skicke eder met dem/ at de mue leffue oc icke dø/der som de røre det Allerhelligste. Aaron oc hans Sønner skulle gaa ind/oc sette huer til sit Embede oc Byrde/Men de skulle icke gaa ind at beskue Helligdommen vbetenckte/at de skulle icke dø.

Gersoniter

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/ Tag summen aff Gersons børn/ effter deris Federne huss oc Slect/fra trediue aar oc der offuer/ indtil halfftrediesinds tiue aar/ oc skicke dem alle/som ere duelige til at drage i Strid/ at de haffue it Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel. Men dette skal vere de Gersoniters slectis Embede/ at tiene oc bære. De skulle bære Kortinerne til Tabernakelen oc Vidnesbyrdens Paulun/oc Teckit der til/ oc Teckit aff

Summen paa Le-uiterne

greffuinge skind/som er der offuer/oc Dugen i Vidnisbyrdens Tabernakels dør/ oc Forgaardens omhenge/oc Dugen i portens dør til Forgaarden / som gaar omkring Tabernakelet oc Alteret och deris liner oc al deris Embedis Redskaff / oc alt det som hører til deris Embede. Gersons børn skulle gøre alt deris Embede/effter Aarons oc hans Sønners ord / met alt det som de skulle bære oc skaffe/oc i skulle see til/at de tage vare paa al deris byrde. Dette skal vere Gersoniternis børns oc slectis Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel/Oc deris vact skal vere vnder Ithamar Aarons Prestis søns haand.

Meraiter.

Du skalt ocsaa skicke Merari børn/effter deris Slect oc Fedris huss/ fra tredine aar oc der offuer/til halfftrediesinds tiue aar/alle som ere duelige til at drage i Strid/at de haffue it Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel. Men de skulle tage vare paa denne Byrde effter alt deris Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel/at de bære fiæle/stengerne/støtterne oc føderne til Tabernakelet. Der til støtterne til Forgaarden trint omkring / oc føder oc naffle oc liner met al deris redskaff/ effter alt deris embede/ I skulle skicke huer sin part aff Byrdē at tage vare paa samme redskaff. Dette skal vere Merari børns slectis Embede / alt det som de skulle skaffe i Vidnesbyrdens Tabernakel/vnder Ithamar Aaron Prestis søns haand.

Summen paa Kahathiterne.

Oc Mose oc Aaron oc Høffuitzmendene for Menigheden talde de Kahathiters børn/ effter deris Slect oc Fedris huss/fra tredine aar oc der offuer til halfftrediesinds tiue aar / alle som vore duelige til at drage i Strid/at de skulde haffue Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel/Oc de vore beregnede/thu tusinde siu hundrede oc halfftrediesins tiue. Det er summen paa Kahathiternis slect/som haffde alle at skaffe i Vidnesbyrdens Tabernakel/som Mose oc Aaron talde effter HERRENS ord ved Mose.

Summen paa Gersoniterne.

Gersons børn bleffue ocsaa talde i deris Slect oc Fedris huss / fra tredine aar oc der offuer/til halfftrediesinds tiue aar/alle de som duelige vore til Strid/at de skulde haffue Embede i Vidnesbyrdens Tabernakel/oc summē vor thu tusinde sex hundrede oc tredine. Det er summen paa Gersons børns slect/som haffde alle at skaffe i Vidnesbyrdens Tabernakel / huilcke Mose oc Aaron talde effter HERRENS ord.

Summen paa Merariterne.

Merari børn bleffue ocsaa talde effter deris Slect oc Fedris huss/fra tredine aar oc der offuer/til halfftrediesinds tiue aar/alle de som vore duelige til Strid/at de skulde haffue Embede i Vidnesbyrdēs Tabernakel/ oc summen vor/try tusinde oc thu hundrede. Denne er summen paa Merari børns slect / som Mose oc Aaron talde / effter HERRENS ord ved Mose.

Summen paa alle Leuiterne.

Summen paa alle Leuiterne som Mose oc Aaron met Israels Høffuitzmend talde/effter deris Slect oc Fedris huss / fra tredine aar oc der offuer til halfftrediesinds tiue aar / som alle ginge ind at gøre huer sit Embede/oc bære byrde i Vidnesbyrdens Tabernakel/ vore otte tusinde fem hundrede oc firesinds tiue/som bleffue talde effter HERRENS ord ved Mose/huer til sit Embede oc Byrde/ som HERREN haffde befalet Mose.

V.

Leui. 13.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde/Befale Israels børn/at de skicke vd aff Leyren alle Spedalske/oc alle som haffue røde vdflød/oc de som ere bleffne wrene aff noget døt Liig/baade Mand oc Quinde/ dem skulle i skicke vden for Leyren/at de gøre icke deris Leyer wren/der som ieg boer vdi blant dem. Oc Israels børn giorde saa / oc skickede dem hen vden for Leyren / som HERREN haffde sagd til Mose.

Leui. 5.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Tale met Israels børn oc sig til dem/ Naar som nogen Mand eller Quinde gør en synd mod it Menniske / oc synder der met mod HERREN / Da er den Siæl skyldig. Oc de skulle bekende deris Synd/som de haffue giort/oc de skulle forlige deris skyld met Hoffuit summen/oc der offuer legge den femte del der til/ oc giffue hannem som de haffue syndet emod. Men er der ingen som hand kand betale/Da skal mand giffue HERREN det for Presten / vndertagen den forligelsis Væder/ met huilken hand bliffuer forligt. Saa skal oc huert Løffteoffer/ aff alt det som Israels børn hellige oc offre Presten/høre hannem til/ oc om nogen helliger noget/ da skal det oc høre hannem til/Oc om nogen giffuer Presten noget / da skal det oc høre hannem til.

Nidker Offer.

Oc HERREN talede met Mose/ oc sagde / Tale met Israels børn oc sig til dem/ Om nogen Quinde løber fra sin Mand/oc forseer sig mod hannem/oc nogen beligger hende/ oc det bliffuer dog skiult for Mandsens øyen/oc bliffuer dult/at hun er bleffuen wren/oc hand kand icke beuise hende det offuer/thi hun er icke greben der vdi/ Oc bliffuer hand da oprent aff

en Nidker

en Nidker aand / at hand er nidker for sin Hustru / huad heller hun er ren eller vren. Da skal hand lede hende til Presten / oc gøre it Offer for hende / en tiende part aff en Epha bygmel / oc ingen Olie lade der paa / ey heller legge Røgelse der paa / Thi det er it Nidkerheds offer oc it Ruelsis offer / som angrer misgerningen.

Da skal Presten føre hende frem / oc skicke hende for HERREN / oc hand skal tage aff det hellige Vand i it Lerkar / oc støff op aff Tabernakelens gulff oc kaste i vandet. Oc hand skal skicke Quinden for HERREN / oc blote hendis hoffuit / oc legge Ruelsens offer / som er it Nidkerheds offer / paa hendis haand. Oc Presten skal haffue beske forbandet vand i sin haand / oc besuere Quinden / oc sige til hende / Haffuer ingen Mand ligget hoss dig / oc est du icke løben fra din Mand / at du haffuer wrenet dig / Da skal dette beske forbannede vand inted skade dig.

Men est du løben fra din Mand / at du est wren oc haffuer nogen mand ligget hoss dig vden din Mand. Da skal Presten besuere Quinden met saadan en Bande / oc sige til hende / HERREN skal sette dig til en Bande oc en Eed blant dit Folck / at HERREN lader dine lender forsuindis bort / oc din bug opheffuis. Saa gaa nu dette forbannede vand i dit Liff / at din bug opheffuis oc dine lender forsuinde / Oc Quinden skal sige / Amen / Amen.

Saa skal Presten scriffue denne Forbandelse paa it Breff / oc slette aff met det beske vand / oc giffue Quinden aff det beske forbannede Vand at dricke. Oc naar det forbannede beske vand er kommet i hende / da skal Presten tage det Nidkærheds offer aff hendis haand / oc røre det for HERREN til it Madoffer / oc offre det paa Alteret / som er / At hand skal tage en haand fuld aff Madofferet til hendis Ruelsis offer / oc optende paa Alteret / oc der effter giffue Quinden vandet at dricke. Oc naar hun haffuer drucket vandet / Er hun da wren / oc haffuer forseet sig mod sin Mand / da skal det forbannede Vand gaa i hende / och vere hende beskt / at hendis bug skal opheffuis / oc hendis lender forsuindis / oc den Quinde skal vere en Forbandelse blant sit Folck. Er den Quinde icke wren men ren / da skal det icke skade hende / at hun ey kand vndfaa.

Denne er Nidkærheds low / naar som en Quinde løber fra sin Mand och bliffuer wren. Eller om en Nidkær aand optender en Mand / at hand er nidkær for sin Hustru / At hand skicker hende for HERREN / oc Presten gør met hende altsammen effter denne Low. Saa skal Manden vere vskyldig i den misgerning / Men Quinden skal bære sin misgerning.

VI.

Nazarei.

OC HERREN talede met Mose / oc sagde / Tale til Israels børn / oc sig til dem / Naar nogen Mand eller Quinde gør HERREN it synderligt løffte at holde sig i affhold / Den skal holde sig aff vin oc sterck Drick / hand skal oc icke dricke vinædicke eller ædicke aff anden sterck drick / oc inted som er giort aff Vindruer / Hand skal huercken æde ferske eller tørre vindruer / saa lenge som saadant hans løffte varer / Hand skal oc icke æde / det som mand gør aff vintræet / huercken rusin / kernen eller huden.

Al den tid som hans affholds løffte varer / skal der icke komme Ragkniff paa hans Hoffuit / før end tiden er vde / som hand loffuede HERREN / Thi hand er hellig / och hand skal lade sit haar frit voxe paa sit hoffuit. Al den tid som hand loffuede HERREN affhold / skal hand icke gaa til noget døt Liig. Hand skal oc icke gøre sig wrē paa sin Faders / Moders / Broders eller sin Søsters døde liig / Thi hans Guds løffte er paa hans Hoffuit / oc al den tid som hans løffte varer / skal hand vere HERREN hellig.

Act.18. 21.

Oc om nogen døer hastelige hoss hannem vforuarendis / da bliffuer hans Hoffuit wrent i hans løffte / Der faare skal hand rage sit Hoffuit paa den dag som hand rensis / det er den siuende dag. Oc paa den ottende dag skal hand bære tho Turtelduer eller tho Vnge duer til Presten for Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc Presten skal rede den ene til it Syndoffer oc den anden til it Brendoffer / oc forlige hannem / for hand haffuer giort sig wren paa it døt Liig / oc saa hellige sit hoffuit samme dag / at hand kand holde HERREN sit løfftis tid vd / Oc hand skal lede it aarss gammilt Lam frem til it Skyldoffer. Oc de fremfarne dage skulle vere forgeffuis / Fordi at hans løffte bleff wrent.

Dette er hans low som giorde sit løffte / Naar hans løfftis tid er vde / da skal mand lede hannem for Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Oc hand skal bære sit Offer frem for HERREN / it aarss gammilt lam til it Brendoffer som er vden lyde / oc it aarss gammilt faar vden lyde til it Syndoffer / oc en væder vden lyde til it Tackoffer / oc en Kurff met vsurede Kager aff huedemel blendede met olie / oc vsurede tynde Kager offuerstrugne met olie / oc deris Madoffer oc Drickoffer.

Oc Presten

Førsters Offer.

Oc Presten skal bære det frem for HERREN / oc gøre hans Syndoffer oc hans Brendoffer. Oc væderen skal hand gøre til it Tackoffer for HERREN / oc kurffuen met det vsurede Brød / Oc hand skal ocsaa gøre hans Madoffer oc hans Drickoffer. Oc hand skal tage hans hoffuit som haffuer giort løffte vdē for Vidnesbyrdens Tabernakels dør / naar løffet er vde oc hand skal tage hans løfftis Hoffuid haar oc kaste paa ildē / som er vnder Tackofferet. Oc hand skal tage den sødne bow aff væderen / oc en vsuret Kage aff kurffuen / oc en vsuret tynd Kage / oc legge det paa hans hender som løfftet giorde / siden at hand haffuer affraget sit løffte / oc hand skal røre det for HERREN / Det er Presten helligt met røre Brystet oc løffte Bowen / Der effter maa den som løfftet giorde dricke vin. Dette er lowen om den som giorde saadant løffte / oc loffuede HERREN sit Offer / paa sit løfftis vegne / vden det som hand ellers formaar / Som hand haffuer loffuit / skal hand gøre effter sit løfftis Low.

Act. 18. 21.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Tale til Aaron oc hans Sønner / oc sig / Saa skulle i sige til Jsraels børn / naar i velsigne dem.

Eccle. 36.

HERREN velsigne dig oc beuare dig.

HERREN lade sit Ansict skinne offuer dig / oc vere dig naadig.

HERREN løffte sit Ansict offuer dig / Oc giffue dig Fred. Thi i skulle legge mit Naffn paa Jsraels børn / at ieg velsigner dem.

VII.

Offer som de 12. Jsraels Førster offrede. Exo. 36.

DEr Mose haffde opreyst Tabernakelē / oc saluet oc helliget den oc al Redskaben der til / oc saluet oc helliget Alteret met al sin redskaff. Da offrede Jsraels Førster / som vore Hoffuit i deris Fedris huss / Thi de vore de Øffuerste blant Slecterne / oc stode øffuerst blant dem som vore talde. Oc de førde deris Offer frem for HERREN / sex betacte vogne oc tolff øxen / ia en vogen for tho Førster / oc en Oxe for huer aff dem / oc de førde dem for Tabernakelen.

Oc HERREN talede til Mose / oc sagde / Tag det aff dem / at det kand tiene til tienisten i Vidnesbyrdens Tabernakel / oc giff Leuiterne det / huer effter sit Embede. Da tog Mose vognene oc øxene / oc gaff Leuiterne dem / Oc hand gaff Gersøns børn tho vogne oc fire Øxen effter deris Embede / Oc hand gaff Merari børn fire vogne oc otte øxen effter deris Embede vnder Jthamar Aarons Prestis søns haand. Men hand gaff Kahaths børn inted / Fordi / at de haffde it helligt Embede paa dem / oc skulde bære paa deris axler.

Oc Førsterne offrede til Alterens vielse den dag som det bleff vied / oc offrede deris Gaffuer for Alteret. Oc HERREN sagde til Mose / Lad huer Første føre sit Offer frem paa sin dag / til Alterens vielse.

Nahesson.

Nahesson Amminadab søn aff Juda slect offrede den første dag sin gaffue. Oc hans Gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredinue sekel verd / en sølff Skaal / saa god som halffierdesinds tiue sekel / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. Der til en Guldsked / thi sekel guld verd / fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it lam aarss gammilt til it Brēdoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øxen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / oc fem lam aars gamle. Det er Nahessons Amminadab søns gaffue.

Nethaneel

Anden dagē offrede Nethaneel Zuar søn Jsaschars Første. Hans gaffue vor it Sølffad / hundrede och tredinue sekel verd / en sølff Skaal / saa god som halffierdesinds tiue sekel / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. Der til en Guldsked / thi sekel guld verd / fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it lā aars gammilt til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øxen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / oc fem lam aars gamle. Dette er Nethaneel Zuar søns gaffue.

Eliab.

Tredie dagen offrede Eliab / Helons søn / Førsten for Sebulons børn. Hans gaffue vor it Sølffad / hundrede oc tredinue sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesins tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd / fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it lam aars gammilt til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øxen til Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / oc fem lam aars gamle. Dette er Eliabs Helons søns gaffue.

Elizur.

Fierde dag offrede Elizur Sedeur søn / Førsten for Rubens børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredinue sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommēs sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked /

Førsters offer. thi sekel guld verd / fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gammilt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / oc fem lam aars gamle. Dette er Elizurs Sedeurs søns gaffue.

Selumiel. Femte dag offrede Selumiel Zuri Sadai søn / Førsten for Simeons børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd / fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gãmilt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyẽ til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / oc fem lam aars gamle. Dette vor Selumiels Zuri Sadai søns gaffue.

Eliasaph. Sup. 2. Reguel. Siette dag offrede Eliasaph Deguels søn / Førsten for Gads børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gammilt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er Eliasaphs Deguels søns gaffue.

Elisama. Siuende dag offrede Elisama Amihuds søn / Førsten for Ephraims børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gammilt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er Elisama Amihud søns gaffue.

Gamliel. Ottende dag offrede Gamliel Pedazur søn / Førsten for Manasse børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel vert / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel / blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en Væder / it aars gammilt lã til it Brẽdoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er Gamliels Pedazur søns gaffue.

Abidan. Niende dag offrede Abidan Gideoni søn / Førsten for Ben Jamins børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommẽs sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it lam aars gammilt til Brendoffer / en gedebuck til Syndoffer. Oc tho øyen til Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er Abidans Gideoni søns gaffue.

AhiEser. Tiende dag offrede AhiEser Ammi Sadai søn / Førsten for Dans børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesins tiue sekel verd / effter Helligdommẽs sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gammilt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er AhiEsers Ammi Sadai søns gaffue.

Pagiel. Elleffte dag offrede Pagiel Ochrans søn / Førsten for Assers børn. Hans offer vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked / thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gammelt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er Pagiels Ochrans søns gaffue.

Ahira. Tolffte dag offrede Ahira Enans søn / Førsten for Naphthali børn. Hans gaffue vor / it Sølffad / hundrede oc tredive sekel verd / en sølff Skaal / halffierdesinds tiue sekel verd / effter Helligdommens sekel / baade fulde aff huedemel blandet met olie til it Madoffer. En Guldsked thi sekel guld verd fuld aff Røgelse. En oxe aff fæet / en væder / it aars gammilt lam til it Brendoffer / en gedebuck til it Syndoffer. Oc tho øyen til it Tackoffer / fem vædre / fem gedebucke / fem lam aars gamle. Dette er Ahira Enans søns gaffue.

Dette er Alterens vielse / den tid det bleff viet / Til huilcket Israels Førster offrede / disse tolff Sølffad / tolff sølff Skaale / tolff Guldskeder. Saa at huert Fad holt io hundrede oc tredive sekel sølff / oc io huer Skaal halffierdesinds tiue sekel. At summen aff alt Sølffuit aff disse Kar beløb sig / thu tusinde fire hundrede sekel effter Helligdommens sekel. Oc de tolff Guldskeder fulde aff Røgelse / holt io huer thi sekel effter Helligdommẽs sekel / at summen paa Guldet aff Skeerne beløb sig / hundrede och tiue sekel.

Summen paa øyene til Brendofferet vor / tolff øyen / tolff vædre / tolff lam aars gamle / met deris Madoffer / oc tolff gedebucke til Syndoffer. Oc summen paa Øxene til Tackoffer vor / fire

vor/fire oc tiue øyen/tryſinds tiue vædre/tryſinds tiue gedebucke/ tryſinds tiue lam aars gamle. Dette er Alterens vielſe/der det bleff viet.

Exo.25.

Oc naar Moſe gick ind i Vidneſbyrdens Tabernakel / at der ſkulde talis met hannem/ Da hørde hand røſten tale met ſig aff Naadeſtolen/ſom vor paa Vidneſbyrdens Arck/mellem de tho Cherubim/der aff bleff talet met hannem.

VIII.

OC HERREN talede met Moſe/oc ſagde. Tale met Aaron/oc ſig til hannem/Naar du ſetter Lamperne op/da ſkalt du ſaa ſette dem / at de liuſe alle ſiu lige faare Liuſſeſtagen. Oc Aaron giorde lige ſaa / oc ſette Lamperne at ſkinne lige faare Liuſſeſtagen/ſom HERREN haffde befalet Moſe. Liuſſeſtagē vor aff tæt guld/baade ſtagē oc blomſterne/effter den Lignilſe ſom HERREN haffde vüſt Moſe/ Saa giorde hand liuſſeſtagen.

Leuiternis renſelſe.

Oc HERREN talede met Moſe / oc ſagde / Tag Leuiterne vd fra Iſraels børn oc renſe dem. Oc ſaa ſkalt du bære dig at/at renſe dem / Du ſkalt ſtencke Syndevand paa dem/oc de ſkulle rage deris Haar ſlæet aff/oc to deris Klæder/ ſaa ere de rene.

Saa ſkulle de tage en vng oxe / oc hans Madoffer Huedemel blandet met olie / Oc du ſkalt tage en anden vng oxe til it Syndoffer. Oc du ſkalt lede Leuiterne for Vidneſbyrdens Tabernakel / oc forſamle al Menigheden aff Iſraels børn / oc lede Leuiterne for HERREN. Oc Iſraels børn ſkulle legge deris hender paa Leuiterne / oc Aaron ſkal røre Leuiterne aff Iſraels børn til røre Offer for HERREN / Paa det / at de mue tiene i Embedet for HERREN.

Saa ſkulle Leuiterne legge deris hender paa Oxenis hoffuit/ oc den ene ſkal gøris til it Syndoffer/den anden til it Brendoffer for HERREN / til en forligelſe for Leuiterne. Oc du ſkalt ſkicke Leuiterne for Aaron oc hans Sønner oc røre dem til røre Offer for HERREN / oc atſkilie dem ſaa fra Iſraelſſ børn / at de ſkulle vere mine / Der effter ſkulle de gaa ind/at tiene i Vidneſbyrdens Tabernakel. Saa ſkalt du renſe oc røre dem/thi de ere min Skēck aff Iſraels børn/oc ieg haffuer taget mig dem til/for alt det ſom oplader ſin Moders liff/ ſomer/for de Førſte fødde aff alle Iſraels børn.

Num. 3. Exo 13

Thi at alle Førſtefødde blant Iſraels børn høre mig til/baade aff Menniſke oc Queget/ ſiden den tid ieg ihielſlo alle Førſtefødde i Egypti land oc helligede mig dem/ Oc tog Leuiterne til mig for alle Førſtefødde blant Iſraels børn/ oc ieg gaff Aaron oc hans Sønner dem for en ſkenck aff Iſraels børn/at de ſkulle tiene i Iſraels børns Embede i Vidneſbyrdens Tabernakel/til at gøre forligelſe for Iſraëls børn/paa det/ at der ſkal icke vere nogen Plage blant Iſraels børn/om de ville holde dem nær til Helligdommen.

Oc Moſe met Aaron/oc met al Menigheden aff Iſraels børn beſkickede alle ting met Leuiterne/ſom HERREN haffde befalet Moſe. Oc Leuiterne renſede dem oc tode deris klæder/oc Aaron rørde dem for HERREN/ oc forligte dem/ at de bleffue rene. Der effter ginge de hen ind /at gøre deris Embede i Vidneſbyrdēs Tabernakel/for Aarō oc hans Sønner/Som HERREN haffde befalet Moſe offuer Leuiterne/ ſaa baare de ſig at met dem.

Oc HERREN talede met Moſe/oc ſagde/ Dette er det / ſom hører Leuiterne til at gøre/ Fra fem oc tiue aar oc der offuer/ere de duelige til at drage i Strid oc at tiene i Vidneſbyrdens Tabernakel. Men fra det halfftredieſins tiuende aar ſkulle de vere fri aff deris Embedis tieniſte/oc ſkulle icke mere tiene/men tage vare paa deris Brødris tieniſte i Vidneſbyrdēs Tabernakel/Men de ſkulle icke beuare dem met Embedet. Saa ſkalt du ſkicke dig met Leuiterne/ at huer tager vare paa ſin varetect.

IX.

Paaſke. Num. 28. Exo. 12. Leui. 23. Deut. 14.

OC HERREN talede met Moſe i Sinai ørck/det andet aar/ effter de vore dragne aff Egypti land/i den førſte maaned/oc ſagde. Lad Iſraels børn holde Paaſken i ſin tid/den fiortende dag i denne maaned mod afftenen / De ſkulle holde den paa ſin tid / effter alle ſine Skickelſer oc Ræt. Oc Moſe talede met Iſraels børn/at de ſkulde holde Paaſken / Oc de hulde Paaſken den fiortende dag i den førſte maaned mod afftenen / i Sinai ørck / Oc Iſraels børn giorde alt det/ſom HERREN haffde befalet Moſe.

Da vore der nogle Mend som vore wrene offuer it døt Liig/ at de kunde icke holde Paasken paa den dag/ de ginge frem for Mose oc Aaron den samme dag/ oc sagde/ Wi ere wrene offuer it døt Menniske/ Hui skulle wi der fore vere ringere/ at wi mue ey bære vore Gaffuer ind for HERREN paa sin tid met Jsraels børn: Mose sagde til dem/ Staar stille/ ieg vil høre/ huad HERREN biuder eder. Oc HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Tale til Jsraels børn/ oc sig/ Naar nogen bliffuer wren offuer it liig/ eller er longt fra eder paa sin reyse/ eller blant eders Slectinge/ den skal alligeuel holde HERREN Paaske. Men dog paa den fiortende dag i den anden maaned mod afftenen/ oc skal æde det met vsuret Brød oc beskt Salt/ Oc lade inted leffnis der aff til om morgenen/ Oc icke bryde noget Been paa det/ oc de skulle holde det i alle maade/ som mand pleyer at holde Paaske.

Exo. 12. Ioan. 19.

Men den som er ren oc icke er paa sin reyse/ och forlader at holde Paasken/ Hans Siæl skal vdslettis fra hans Folck/ fordi at hand haffuer ickeført HERREN sin Gaffue paa sin tid/ Hand skal bære sin synd. Oc naar der boer nogen Fremmet hoss eder/ hand skal oc holde HERREN Paaske/ oc hand skal holde det effter Paaskens Skick oc Ræt. Denne Skick skulle i holde lige tilsammen/ den Fremmede som den Jndfødde i landet.

Exo. 40.

Oc den dag som Tabernakelē bleff opreyst/ da betacte en Sky den offuer Vidnesbyrdens Paulun/ oc der syntes/ offuer Tabernakelen fra afftenē indtil morgenen lige som en Jld. Saa skede det altid/ at Skyen skiulte den/ oc om naten syntis det som Jld. Oc effter som at Skyen foer op fra Tabernakelen/ saa droge Jsraels børn frem/ Oc paa huilcken sted Skyen bleff/ der leyrede Jsraels børn dem. Jsraels børn droge effter HERRENS ord/ oc effter hans ord leyrede de dem. Saa lenge som Skyen bleff offuer Tabernakelen/ saa lenge laae de stille/ Och naar Skyen bleff mange dage offuer Tabernakelen/ da toge Jsraels børn vare paa HERRENS varetect/ oc droge ingen sted.

Oc naar det skede/ at Skyen bleff nogle dage effter huer andre/ offuer Tabernakelen/ da leyrede de dem effter HERRENS ord/ oc droge frē effter HERRENS ord. Naar skyen vor der/ fra afftenen til morgenen/ oc foer da op/ saa droge de frem/ Eller naar hun foer op om dagen eller om afftenē da droge de oc frem. Men naar hun bleff tho dage/ eller en maaned/ eller noget lenge offuer Tabernakelen/ da bleffue oc Jsraels børn liggendis oc droge icke frem/ Oc naar hun foer da op/ saa droge de frem. Thi at de laae effter HERRENS Mund/ oc effter HERRENS Mund droge de frem/ At de toge vare paa HERRENS varetect/ effter HERRENS ord ved Mose.

X.

Tho Trometer.

OC HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Gør dig tho Trometer aff tæt sølff/ at du kant bruge dem/ til at kalde Menigheden tilsammen met/ oc naar eders Hær skal bryde op. Naar mand ekon slet blæser i dem baade/ da skal al Menigheden forsamlis til dig vden faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Naar som mand ekon blæser slet i dē ene/ da skulle Førsterne forsamlis til dig oc de Øffuerste offuer tusinde i Jsrael. Men naar som i støde fluy i trometerne/ da skal den Leyer bryde op som ligger mod Østen. Oc naar i støde anden gong fluy i trometerne/ da skal den Leyer bryde op som ligger mod syndē/ Thi naar de skulle reyse/ da skulle i støde fluy i trometerne. Men naar Menigheden skal forsamlis/ da skulle i slet blæse oc icke tromete. Oc Presterne Aarons sønner skulle blæse i trometerne/ Oc det skal vere en euig Skick hoss eder oc eders Efftetkommere.

Naar i drage i Strid i eders Land mod eders Fiende som gøre eder skade/ da skulle i blæse i Trometerne/ at i mue ihukommes for HERREN eders Gud/ oc frelsis fra eders Fiende. Disligest/ naar i ere glade paa eders Høytider oc paa eders ny Maaneder/ da skulle i blæse i Trometerne offuer eders Brendoffer oc Tackoffer/ at det maa bliffue eder til en ihukommelse for eders Gud/ Jeg er HERREN eders Gud.

Paran.

Paa den tiuende dag i den anden maaned i det andet aar/ foer Skyen op fra Vidnesbyrdens Tabernakel. Oc Jsraels børn brøde op/ oc droge aff Sinai ørck/ oc Skyen bleff staaendis i den ørcken Paran. Saa brøde de første op/ effter HERRENS Ord ved Mose/ den banere for Juda børns Leyer drog først frem met deris Hær/ oc Nahesson Amminadab søn vor Høffuitzmand offuer deris Hær. Oc Nethaneel Zuar søn vor Høffuitzmand offuer Jsaschars børns slectis Hær. Oc Eliab Helons søn vor Høffuitzmand for Sebulons børns slectis Hær. Der til met tog mand Tabernakelen ned/ oc Gersons oc Merari børn droge frem/ oc bare Tabernakelen.

Dernest

Der nest drog den banere frem for Rubens Leyer met deris Hær / oc Elizur Sedeur søn vor Høffuitzmand offuer deris Hær. Selumiel ZuriSadai søn vor Høffuitzmand offuer Simeons børns slectis Hær. Oc Eliasaph Deguels søn offuer Gads børns slectis Hær. Da droge oc saa Kahathiterne frem oc bare Helligdommen / Oc de andre reysde Tabernakelen op / til disse komme effter dem.

Der nest drog den banere frem for Ephraims børns Leyer met deris Hær / oc Elisama Ammihuds søn vor offuer deris Hær. Oc Gamaliel Pedazurs søn offuer Manasse børns slectis Hær. Oc Abidan Gideoni søn vor Høffuitzmand for Ben Jamins børns slectis Hær.

Der nest drog den banere for Dans børns Leyer / met deris Hær / oc det vor dē siste Leyer / Och AhiEser AmmiSadai søn vor Høffuitzmand offuer deris Hær. Oc Pagiel Ochrans søn vor Høffuitzmand for Asser børns slectis Hær. Oc Ahira Enans søn vor Høffuitzmand for Nephthali børns slectis Hær. Saa droge Israels børn frem met deris Hær.

Hobab.

Oc Mose sagde til sin suoger Hobab Reguels søn aff Midian / Wi drage der hen til den Sted / som HERREN sagde aff / Jeg vil giffue eder hannem / Thi kom nu met oss / saa ville wi gøre dig det beste / Fordi at HERREN haffuer loffuit Israel got. Hand suarede / Jeg vil icke met eder / men ieg vil fare til mit Land til mine Slectinge. Hand sagde / Kære forlad oss icke / thi du vist huor wi skulle leyre oss i ørcken / oc du skalt vere vort Øye. Oc der som du reyser met oss / da ville wi gøre dig got aff det gode som HERREN beuiser oss.

Saa droge de fra HERRENS Bierg tre dagis reyse / oc HERRENS Pactis Arck drog faare dem samme tre dagis reyse / at vise dem huor de skulde huile. Oc HERRENS Sky vor offuer dem om dagen / naar de droge aff Leyren.

Psal. 68.
Psal. 132.

Oc naar Arcken drog frem / da sagde Mose / HERRE / Stat op / Lad dine Fiender atspredis / Oc dem som dig hade fly for dig. Och naar de huilte / da sagde hand / Kom igen HERRE til Israels mange tusinde.

XI.

Folcket knurrede.

OC der Folcket bleff vtolmodigt / loed det ilde for HERRENS øern / Oc der HERREN det hørde bleff hand vred oc hastig / Oc HERRENS ild optendis blant dem / oc fortærede den yderste Leyer. Da robte folcket til Mose / oc Mose bad til HERREN / saa forsuant ilden. Oc mand kallede den sted Tabeera / fordi / at HERRENS ild optendis blant dem.

Tabeera.

Kød.

Thi det menige Folck blant dem finge løst oc attraa / oc sade oc græde met Israels børn / oc sagde / Huo vil giffue oss Kød at æde? Wi tencke paa de Fiske / som wi ode forgeffuis i Egypten / oc greskar / meloner / løg / rødløg oc huideløg / Men nu bortørris vort liff / Thi vore øyen see inted vden det Man.

Man.
Exo. 16.
Psal. 78.
Ioh. 6.

Oc det samme Man vor lige som Coriander frø / oc til at see lige som Bedellion. Oc Folcket løb hid oc did oc sanckede det op / oc mole det i møller / oc støtte det i mortere / oc søde det i gryder / oc giorde der aff Kager paa asken / oc de smagede som en olie kage. Oc naar duggen falt offuer Leyren om natten / da falt oc Man ned der paa.

Mose er i ångest oc knurrer.

Der Mose hørde nu folcket græde blant deris Slecter huer i sin Pauluns dør / da forhastede HERRENS vrede sig saare / oc det bleff oc Mose bāge. Oc Mose sagde til HERREN / Hui bekumrer du din Tienere? Oc hui finder ieg icke naade for dine Øyen / at du legger dette menige Folckis Byrde paa mig? Haffuer ieg nu vndfanget eller fød alt dette Folck / at du kant sige til mig / Bær det i din Faffn (lige som en Amme bær it Barn) ind i det Land / som du haffuer sorit deris Fedre? Huor skal ieg tage Kød at giffue alt dette folck? De græde for mig / oc sige / Giff oss Kød at æde. Jeg kand icke alene bære alt dette Folck / thi det er mig for suart. Oc vilt du saa bære dig at met mig / da sla mig heller ihiel / haffuer ieg ellers fundet naade for dine Øyen / at ieg skal icke saa see min vlöcke.

Oc HERREN sagde til Mose / Forsamle mig halffierdesins tiue Mend aff de eldste blant Israel / som du vist / at de ere Eldste blant folcket oc deris Embedzmend / oc tag dem hen for Vidnesbyrdens Tabernakel / oc skicke dem der faare dig. Saa vil ieg komme ned oc tale der met dig / oc tage aff din Aand / som er i dig / oc legge paa dem / at de skulle bære folckens Byrde met dig / at du skalt icke ene bære hende.

Oc du skalt sige til Folcket / Helliger eder mod morgen / at i skulle æde Kød / Thi ederss graad er kommen for HERRENS Øern / i som sige / Huo giffuer oss Kød at æde / Thi det gick oss vel i Egypten? Der faare vil HERREN giffue eder Kød / at i skulle æde / icke en dag / icke tho / icke fem / icke thi / icke tiue dage omkring / men en maaned / indtil det gaar vd

aff næse borne paa eder/oc eder vemmer der ved / Fordi at i haffue bortkast HERREN/ som er blant eder/oc haffue grædet for hannem/oc sagd/Hui ere wi vdgongne aff Egypten?

Mose er i vantro. Iesa. 59.

Oc Mose sagde/Sey hundrede tusinde Mend fodgongere er dette folck som ieg er blant/ oc du siger/Jeg vil giffue eder Kød / at æde en maaned omkring. Skal mand slacte faar oc fæ/ at det kand bliffue nock til dem? Eller skulle alle fiskene i Haffuit samlis hid / at det kand bliffue nock til dem? HERREN sagde til Mose / Er da HERRENS Haand forsteckt? Men du skalt nu see/om mit ord kand gelde noget for dig eller ey.

Oc Mose gick vd/oc sagde HERRENS ord for Folcket / Oc samlede halffierdesinds tiue Mend aff de Eldste for Folcket / oc skickede dem omkring Tabernakelen. Da kom HERREN ned i Skyen/oc talede met hannem. Oc tog aff den Aand som vor i hannem/ oc lagde paa de halffierdesinds tiue eldste Mend/Oc der Aanden huiltis paa dem / spaade de/ oc lode icke aff.

Eldad. Medad.

Men der vore end tho Mend bleffne i Leyren igen/den ene hed Eldad / den anden Medad/oc Aanden huiltis paa dem/Thi at de vore ocsaa opscreffne / oc vore dog icke vdgongne til Tabernakelē / oc de spaade i Leyrē. Da løb en Dreng hen oc gaff Mose det til kende/oc sagde/Eldad oc Medad spaa i Leyren. Da suarede Josua Nuns søn / Mose tienere / som hand haffde vdualt/oc sagde / Mose min Herre forbiud dem det. Men Mose sagde til hannem/ Est du Nidkær for mig? Gud giffue / at alt HERRENS Folck kunde spaa / och at HERREN vilde giffue sin Aand offuer dem. Saa samlede Mose oc de Eldste aff Jsrael dem til Leyren.

Vacteler. Psal. 78. Exo. 16.

Da foer der it vær vd fra HERREN / och loed Vacteler komme fra Haffuit / oc strødde dem offuer Leyren/her en Dagreyse longt/der en Dagreyse longt/ trint omkring Leyren/tho alne høyt offuer iorden. Da stod Folcket op / oc sanckede Vacteler den samme gantske dag/oc den gantske nat/oc den anden gantske dag / Oc huo minst sanckede hand fick thi Homor/oc de hengde dem op trint omkring Leyren.

Løstgraffuer. Hazeroth.

Der Kødet vor end nu mellem tenderne paa dem / oc før det bleff opædet / da forhastede HERRENS vrede sig blant Folcket / oc slo dem met en gantske stor Plage. Der aff kaldis den samme Sted/Løstgraffuer/fordi/at mand iorede samme sted det løstne Folck. Men Folcket drog vd fra Løstgraffuerne til Hazeroth/oc bleffue i Hazeroth.

XII.

(Plaget) Elendig / som motte lide megit.

OC Maria oc Aaron talede mod Mose/for hans Quindis skyld som hand haffde taget aff Morlād/ fordi/at hand haffde taget en Morlands quinde til hustru/oc sagde/Taler da HERREN aleniste ved Mose? Taler hand icke ocsaa ved oss? Oc HERREN hørde det. Men Mose vor en saare plaget Mand offuer alle Menniske paa Jorden.

Ebre. 3.

Oc HERREN sagde hastelige til Mose oc til Aaron oc til Mariam/ Gaar vd i tre til Vidnesbyrdens Tabernakel / oc de ginge alle tre der vd. Da kom HERREN ned i en Skystøtte/oc stod i Tabernakelēs dør/oc kallede Aaron oc Mariam / Oc de ginge baade hen vd. Oc hand sagde/Hører mine Ord/ Er der nogen HERRENS Prophete blant eder/den vil ieg obenbare mig faare i en Syn / eller ieg vil tale met hannem i en Drøm. Men icke saa min tienere Mose/som er trofast i mit gantske Hwss/ Jeg taler mundelige met hannem/oc hand seer HERREN i sin skickelse/icke i mørcke ord eller i lignelser. Hui fryctede i eder icke da / at tale mod min Tienere Mose?

Maria bleff spedalsk.

Oc HERRENS vrede bleff hastig offuer dem oc hand foer bort/ Der til drog oc Skyen bort fra Tabernakelen. Oc see/da vor Maria spedalsk lige som Sne. Oc Aaron vende sig til Mariam oc bleff var/at hun vor spedalsk/oc hand sagde til Mose / Ah min Herre/ lad icke denne synd bliffue paa oss/met huilcken wi haffue giort daarlige oc syndet / At denne bliffuer icke som den der kommer død aff sin Moders liff / Det haffuer allerede fortæret halffdelen hendis kød.

Paran.

Da robte Mose til HERREN / oc sagde / Ah Gud / helbrede hende. HERREN sagde til Mose/Om hendis Fader haffde spøt hende i sit ansict / Skulde hun icke da skamme sig i siu dage? Lad hende bliffue vdeluct aff Leyren i siu dage / Der effter maa hun anammis igen. Saa bleff Maria vdeluct aff Leyren siu dage/ oc folcket drog icke lenger frem/ før end Maria bleff anammet igen. Der effter drog Folcket fra Hazeroth/oc leyrede dem i den Ørcken Paran.

XIII.

Deut. 3.
xij. Mend bespeyde Landet.

DEn HERREN talede met Mose/oc sagde/ Send Mend vd/som kunde bespeyde det land Canaan/huilcket ieg vil giffue Jsraels børn/ Aff huer deris fedris slect en forstandig Mand. Saa sende Mose dem aff den ørcken Paran effter HERRENS Ord/som alle vaare forstandige Mend blant Jsraels børn/oc de hede saa.

Naffn paa dem/ som skulle bespeyde Landet.

Sammua Zacurs søn aff Rubens slect. Saphat Hori søn aff Simeons slect. Caleb Jephunne søn aff Juda slect. Jgeal Josephs søn aff Jsaschar slect. Hosea Nuns søn aff Ephraims slect. Palti Raphu søn aff Ben Jamins slect. Gadiel Sodi søn aff Sebulons slect. Gaddi Susi søn aff Josephs slect aff Manasse. Ammiel Gemalli søn aff Dans slect. Sethur Michaels søn aff Assers slect. Nahebi Vaphsi søn aff Nephthali slect. Guel Machi søn aff Gads slect. Disse ere naffnene paa de Mend/som Mose vdsende at bespeyde landet / Men Mose kallede Hosea Nuns søn Josua.

Der Mose sende dem nu vd at bespeyde Canaans land / sagde hand til dem/Reyser hen op mod Synden/oc gaar op paa Bierget oc beseer landet / huordant det er / oc det Folck som der boer vdi/om det er sterckt eller suact/faa eller mange. Oc huad det er for it Land de bo vdi/ om det er got eller ont/oc huad det er for Stæder som de bo vdi / om de bo i Paulun eller i faste Stæder. Oc huad det er for it Land / om det er fet eller magert / oc om der ere Træ vdi eller ey/Verer frimodige/oc tager aff landsens fruct/Oc det vor paa den tid som vindruer vore først mode.

Enaks børn.

De ginge hen op oc bespeydede Landet/fra den ørckē Zin/indtil Rehob/ som mand gaar til Hamath. Saa ginge de oc op mod Synden/oc komme til Hebron/der vaare Ahiman/Sesai oc Thalmai/Enaks børn / Men Hebron vor bygd siu aar før end Zoan i Egypten. Oc de komme indtil den beck Escol / oc skaare der en Vindrue aff met Quisten/oc lode tho bære hēde paa en stang/der til ocsaa Granate æble oc Figen. Den sted kaldis Escols beck / for den Vindrue skyld/som Jsraels børn skaare der aff.

(Escol) kaldis en Vindrue/ der aff heder Vindrue bæcken.

Oc de vende dem til bage igen / der de haffde bespeydet Landet i fyritiue dage/ginge hen/ oc komme til Mose oc Aaron oc til al Menigheden aff Jsraels børn i den ørcken Paran mod Kades/oc sagde dem oc al Menigheden suar igen / huorledis det vor fat / Oc de lode dem see Landsens Fruct. Oc fortalde dem det/ oc sagde/ Wi ere komne ind i landet/ der i sende oss til/ i huilcket der flyder milck oc hunnig/oc denne er Fructen der aff. Vden at der boer sterckt Folck vdi/oc der ere saare store oc faste Stæder/oc wi saae der ocsaa Enaks børn. Oc Amalekiterne bo synden i Landet/Hethiterne oc Jebusiterne oc Amoriterne bo paa Biergene/ men de Cananiter bo vd met Haffuit oc hoss Jordan.

Men Caleb stillede folcket for Mose/ oc sagde/ lader oss reyse hen op oc indtage Landet/ thi wi kunde vel indtage det met mact. Men de Mend/ som vore reysde hen op met hannem/ sagde/Wi kunde icke drage hen op mod det Folck/ thi de ere oss for stercke. Oc de giorde it ont røcte for Jsraels børn om Landet som de haffde bespeydet/ oc sagde/ Det Land som wi ginge igennem at bespeyde/ opæder sine Jndbyggere/ oc alt det Folck wi saae der inde ere saare høye Folck. Wi saae der oc Kemper/Enaks børn aff Kempe slect/ oc wi syntis i vore øyen lige som Gres hopper/oc wi vore oc lige saa for deris øyen.

XIIII.

Jsraels børn knurre.
Deut. 1.
Psal. 106.

DA begynte al Menigheden at robe/ oc folcket græd den nat offuer. Oc alle Jsraels børn knurrede mod Mose oc Aaron / oc al Menigheden sagde til dem/Gud giffue at wi haffde bleffuit døde i Egypti land/ eller end nu motte dø i denne ørckē/ Huor faare fører HERREN oss i det Land/at vore Hustruer skulle falde vnder suerd/oc vore Børn skulle bliffue til roff: Er det icke bedre/at wi drage ind i Egypten igen : Oc den ene sagde til den anden/ Lader oss tage oss en Høffuitzmand / oc drage i Egypten igen.

Josua.

Men Mose oc Aaron fulde ned paa deris ansict/for den gantske Menigheds forsamling aff Jsraels børn. Oc Josua Nuns søn/oc Caleb Jephunne søn/som oc haffde bespeydet Landet/reffue deris Klæder sønder/oc sagde til alle Jsraels børns Menighed/Det Land / som wi vandrede igennem at bespeyde/er gantske got. Der som HERREN er oss naadig / da fører hand oss vel ind i det samme Land / oc giffuer oss det / det er it Land som milck oc hunnig

Caleb oc Josua Formane Israel at indtage Landet.

flyder vdi. Falder icke fra HERREN / oc frøcter eder icke for Folcket som er i dette Land/ Thi wi ville æde dem op lige som Brød/Deris Beskermelse er viget fra dem/Men HERREN er met oss/frøcter eder inted for dem.

Da sagde det gantske Folck / at mand skulde stene dem. Da obenbarede HERRENS herlighed sig i Vidnesbyrdens Tabernakel for alle Israels børn. Oc HERREN sagde til Mose/Huor lenge skal dette Folck forhaane mig: Oc huor lenge ville de icke tro mig ved alle honde Tegen/som ieg haffuer giort blant dem: Jeg vil sla dem met Pestilentze/oc legge dem øde/oc gøre dig til it større oc mectigere Folck/end dette er.

Deut. 9.

Da sagde Mose til HERREN / Saa høre Egypterne det / Thi du haffuer vdført dette Folck mit fra dem met din Krafft/Oc mand skal sige til dette Lands Jndbyggere / som haffue hørt/at du est HERRE blant dette folck / oc lader dig obenbarlige til syne / oc din Sky staar offuer dem/oc du HERRE gaar faare dem om dagen i en Skystøtte / oc om natten i en Jldstøtte/oc du slar dette Folck ihiel lige som en Mand/Da skulde Hedningene tale som hørde saadant røcte om dig/oc sige/HERREN kunde ingelunde føre det Folck i det Land som hand haffde soret dem/Der faare haffuer hand slactet dem i ørcken.

Exo. 13.

Mose beder for Folcket.

Exo. 19.

Saa lad nu HERRENS krafft bliffue stor som du haffuer talet/oc sagd / HERREN er taalmodig oc megit miskundelig oc forlader misgerning oc offuertredelse / oc lader ingen bliffue wstraffet/Men hand hiemsøger Fedrenis misgerning offuer Børnene/i den tredie oc fierde Led. Saa ver nu dette Folckis misgerning naadig / for din store Barmhiertighed skyld/Som du ocsaa haffuer forladet dette Folck siden du førde dem aff Egypten/ind til nu.

Num. 26.
Deut. 1. 2.
Psal. 95.

HERREN suarede / Jeg haffuer tilgiffuit det / lige som du haffuer sagd. Men saa sant som ieg leffuer skal al Verden opfyllis aff HERRENS Herlighed. Thi at alle de Mend som haffue seet min Herlighed oc mine Tegen/som ieg giorde i Egypten/oc i Ørcken/ oc haffue nu fristet mig thi gonge/oc icke hørt min røst/Der skal ingen aff dem see det Land/ som ieg haffuer sorit deris Fedre/Der skal oc ingē aff dem see det/som mig haffue lastet. Men min Tienere Caleb/vil ieg indføre i det Land / som hand haffuer før veret/fordi / at der er en anden Aand met hannem / oc hand haffuer trolige efterfult mig / oc hans Sæd skal indtage det/Der til met Amalekiterne oc Cananiterne som bo i Dalen/Vēder eder om i morgen oc drager i Ørcken paa den vey til det røde Haff.

Caleb.
Iosu. 14.

Deut. 15.
Psal. 106.

Oc HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde/Huor lenge vil denne onde Menighed knurre mod mig: Thi ieg haffuer hørt den knur/som Israels børn knurre mod mig. Der faare sig til dem/Saa sandelige som ieg leffuer/siger HERREN/ Jeg vil gøre mod eder/som i haffue sagd for mine øern. Eders Legeme skulle falde i denne ørckē/oc alle i som talde ere/fra tiue aar oc der offuer/ i som haffue knurret mod mig/ skulle icke komme i det Land/ som ieg haffuer opløfft min Haand offuer/at ieg vilde lade eder bo vdi/ Vdē Caleb Jephunne søn/oc Josua Nuns søn.

Iosu. 3.

Eders Børn om huilcke i sagde/de skulle bliffue til it Roff/dem vil ieg føre der ind/at de skulle rettelige kēde Landet/som i foracte/Men i oc eders Legeme skulle falde i denne ørckē. Oc eders Børn skulle bliffue Hyrder i ørcken fyritiue aar/ oc bære eders Horeri/ indtil eders Legeme bliffue forterede i ørcken. Effter de fyritiue dagis tal i huilcke i haffue bespeydet Landet/ Ja it aar for huer dag/at i skulle bære eders misgerninger i fyritiue aar / At i skulle fornemme/ huad det er/naar ieg tager Haanden aff. Jeg HERREN haffuer sagd dette/det vil ieg oc gøre mod denne onde Menighed/som haffuer opset sig mod mig / de skulle alle bliffue til inted i denne ørcken oc dø her sammested.

Psal. 95.

Saa døde alle de Mend ved en Plage for HERREN / som Mose haffde vdsent at bespeyde Landet/oc vore komne igen / oc komme al Menigheden til at knurre der imod/der met/at de førde tiender om det Land at det vor ont. Men Josua Nuns søn/ oc Caleb Jephunne søn bleffue leffuende aff de Mend som fore hen at bespeyde Landet.

Deut. 1.

Oc Mose talede disse ord til alle Israels børn / da bleff folcket saare bedrøffuit. Oc om morgenen stode de tilige op/oc ginge offuen paa Bierget/ oc sagde/Her ere wi / oc ville drage op til den sted som HERREN haffuer talet om/thi wi haffue syndet. Men Mose sagde/ Huor faare offuertræde i saa HERRENS ord: Det vil icke løckis eder. Drager der icke op/thi HERREN er icke blant eder / at i skulle icke bliffue slagne for eders Fiender. Thi Amalekiterne oc Cananiterne / ere der for eder / oc i skulle der falde for Suerd /fordi / at i haffue omuent eder fra HERREN/oc HERREN skal icke vere met eder.

Men de fordristede dem til at drage hen op paa det høye aff Bierget / Men HERRENS Pactis Arck oc Mose komme icke aff Leyren. Da komme de Amalekiter oc Cananiter ned som bode paa Biergene / oc sloge oc sønderknusede dem indtil Horma.

Oc HER-

XV.

OC HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Tale met Israels børn/ oc sig til dem. Naar i komme vdi det Land som i skulle bo/ huilcket ieg vil giffue eder/ oc i ville gøre HERREN Offer/ vere sig enten it Brendoffer eller it Offer for noget synderligt løffte/ eller it friuilligt Offer/ eller eders Høytidis offer/ paa det at i kunde gøre HERREN en sød luct/ aff Fæ eller aff Faar.

Leui. 2. 6.

Huo som vil nu offre HERREN sin Gaffue/ hand skal gøre til Madofferet/ en tiende huedemel blandet met en fierde del aff en Hin olie/ oc en fierde part aff en Hin vin til it Drickoffer/ til it Brendoffer eller noget andet Offer/ der som it Lam bliffuer offret. Men naar som en Væder offris da skalt du gøre Madofferet tho tiende huedemel/ blandet met olie en tredie part aff en Hin/ oc tredie parten aff en Hin vin til Drickoffer/ det skalt du offre HERREN til en sød luct.

Vilt du oc offre HERREN en oxe til it Brendoffer/ eller til it besynderligt løffte Offer/ eller til it Tackoffer/ Da skalt du offre hoss samme oxe til Madoffer/ tre tiende huedemel blandet met en halff Hin olie/ oc en halff Hin vin til Drickoffer/ Det er HERREN it Offer til en sød luct. Saa skalt du gøre met en oxe/ met en væder/ met it faar aff lam oc geder/ Effter som tallet er til paa disse Offer/ saa skal oc tallet vere paa Madoffer oc Drickoffer.

Den som er en Hiemfød/ hand skal saadant gøre/ at hand offrer HERREN it Offer til en sød luct. Oc om der boer nogen Fremmet hoss eder/ eller er blant eders Slectinge/ oc vil gøre HERREN it Offer til en sød luct/ hand skal gøre lige som de gøre. Der skal holdis en Skick i al Menigheden baade hoss eder oc de Fremmede/ Det skal vere en euig Skick hoss eders Efterkommere/ at den fremmede skal vere for HERREN/ lige som i. En Low/ en Ræt skal vere for eder oc de fremmede som bo hoss eder.

Exo. 23.
Deut. 8.

Oc HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Tale met Israels børn/ oc sig til dem/ Naar i komme i det Land/ som ieg vil føre eder vdi/ at i æde aff brødet i Landet/ Da skulle i giffue HERREN en Opløfftelse/ som er/ ett Kage aff det første aff eders Dey skulle i giffue til Opløfftelse/ Lige som i gøre aff Opløfftelsen aff Ladē/ saa skulle i oc hoss eders Efterkommere giffue HERREN det første aff eders Dey til Opløfftelse.

Leui. 4.

Oc naar i aff vanuittighed icke gøre noget aff disse Bud/ som HERREN haffuer talet til Mose/ oc alt det som HERREN haffuer budet eder ved Mose/ fra den dag/ som hand begynte at giffue befalning paa eders Efterkommere/ Om Menigheden gør nu noget aff vanuittighed/ Da skal den gantske Menighed tage en vng Stud aff fæet til Brendoffer til en sød luct for HERREN/ met sit Madoffer oc Drickoffer/ som det sig bør/ oc en gedebuck til Syndoffer. Saa skal Presten gøre en forligelse for al Israels børns Menighed/ saa bliffuer det dem forladet/ thi det er en vanuittighed/ Oc de skulle bære HERREN saadanne deris gaffuer til it offer/ oc deris Syndoffer for HERREN for deris vanuittighed/ saa bliffuer det al Menigheden aff Israels børn forladet/ Oc desligest de Fremmede som bo blant eder/ efterdi at det gantske folck er i saadan vanuittighed.

Men naar en Siel synder aff vanuittighed/ hun skal bære en ged aars gammel frem til it Syndoffer. Oc Presten skal gøre en forligelse for saadan en vanuittig Siel met samme Syndoffer/ for den vanuittighed for HERREN/ at hand forliger hende/ saa bliffuer det hende forladet. Oc dette skal vere en Low/ at i skulle gøre for vanuittighed/ baade den Hiemfødde blant Israels børn/ oc den fremmede som boer blant eder.

Men der som en Siel gør noget aff fortrødenhed/ vere sig Hiemfød eller Fremmet/ den haffuer foractet HERREN/ Saadan en Siel skal vdslettis fra sit folck/ fordi at hun foractede HERRENS ord oc forlod hans Bud/ Hun skal plat vdslettis/ Skylden skal vere hendis.

Den mand som sanckede Træ om Sabbathē/ stenis ihiel.

Som Israels børn vore nu i ørcken/ funde de en Mand sancke træ op paa en Sabbath. Oc de som funde hannem der met/ at hand sanckede træene/ ledde hannem til Mose oc Aaron/ oc for al Menigheden. Oc de sette hannem i fengsel/ Thi det vor icke klarlige vdtrøct/ huad mand skulde gøre ved hannem. Men HERREN sagde til Mose/ Den Mand skal visselige dø/ Den gantske Menighed skal stene hannem ihiel vden faare Leyren. Da førde al Menigheden hannem vden faare Leyren/ oc stenede hannem at hand døde/ som HERREN haffde befalet Mose.

Deu. 22.
Matth. 23.

Oc HERREN talede til Mose/ oc sagde/ Tale met Israels børn oc sig til dem/ at de skulle gøre dem Treffler paa fligene aff deris Klæder blant alle eders Efterkommere/ oc sette gule silke Snorer offuer samme Treffler paa Fligene. Oc samme Treffler skulle tiene eder

 der til/

der til/at i skulle see paa dem/oc tencke paa alle HERRENS Bud/oc gøre dem / oc icke rette eder effter eders eget hiertis tycke/oc ey heller driffue hoer effter eders øyen. Der faare skulle i tencke oc gøre alle mine Bud / oc vere hellige for eders Gud / Jeg HERREN eders Gud/som haffuer vdført eder aff Egypti land / at ieg skulde vere eders Gud / Jeg HERREN eders Gud.

XVI.

Korah och hans Parti.
Eccle. 45.

OC Korah Jezehars søn/som vor Kahaths Leui søns søn / oc Dathan oc Abiram Eliabs sønner/oc On/Peleth søn/som vore aff Rubens sønner/ De sette dem op mod Mose/met nogle andre Mend aff Jsraels børn / thu hundrede oc halfftrediesinds tiue aff de yperste i Menigheden / Raadzherrer oc naffnkundige Mend. Oc de forsamlede dem mod Mose oc Aaron/oc sagde til dem/ J gøre der alt for meget aff / Thi den gantske Menighed er altsamen hellig/ oc HERREN er blant dem/Hui ophøye i eder offuer HERRENS Menighed:

Der Mose det hørde/falt hand ned paa sit ansict/ oc sagde til Korah oc alt hans Selskaff/ J morgen skal HERREN giffue til kende/huo hans er / huo hellig er/oc huo der skal gøre hannem offer/Huilcken hand vdueler/den skal gøre hannem offer. Gører saa/tager eder røgelse kar/Korah oc alt hans Selskaff/oc legger ild der vdi/oc legger Røgelse der paa i morgen for HERREN/huilcken HERREN vdueler/den vere hellig/ J gøre der alt formegit aff i Leui børn.

Oc Mose sagde til Korah/Kære hører dog i Leui børn/ Er det eder en ringe ting/at Jsraels Gud haffuer atskilt eder fra Jsraels Menighed / at i skulle offre hannem / at i tiene vdi HERRENS Tabernakels Embede/oc gaa frem for Menigheden at tiene dem: Hand haffuer anammet dig oc alle dine Brødre Leui børn til sig / Oc i begere nu ocsaa Preste embedet/Du oc alt dit Selskaff gøre it Oprør mod HERREN/ Huad er Aaron / at i knurre mod hannem:

Oc Mose sende bud hen/oc lod kalde Dathan oc Abiram Eliabs sønner. Men de sagde/ Wi ville icke komme hen op. Er det lidet/at du haffuer ført oss aff Landet / som mlick oc hunnig flyder vdi/at du vilde sla oss ihiel her i ørcken/du vilt end ocsaa regere offuer oss: Huor deylige haffuer du ført oss ind i it Land som mlick oc hunnig flyder vdi/oc giffuit oss Agre oc Vingaarde til Eyedom/Vilt du oc riffue Øyene vd paa Folck: Wi komme icke hen op.

1. Reg. 12.

Da bleff Mose saare vred / oc sagde til HERREN / Vent dig icke til deris Madoffer. Jeg haffuer icke taget en Asen fra dem/oc ieg haffuer ingen giort ont blant dem. Oc hand sagde til Korah/Du oc dit gantske Selskaff skulle vere i morgen for HERREN / Du / de ocsaa/oc Aaron. Saa skal huer aff eder tage sit røgelse kar/oc legge Røgelse der paa / oc gaa frem for HERREN / huer met sit røgelse kar/de ere thu hundrede oc halfftrediesinds tiue røgelse kar. Oc huer tog sit røgelse kar/oc lagde ild der vdi / oc Røgelse der paa / oc ginge frem for Vidnesbyrdens Tabernakels dør/oc Mose oc Aaron met. Oc Korah forsamlede den gantske Menighed mod dem vden faare Vidnesbyrdens Tabernakels dør.

Men HERRENS herlighed obēbaredis for den gantske Menighed. Oc HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde / Skiller eder fra denne Menighed / at ieg kand hastelige ødelegge dem. Men de fulde ned paa deris ansict/oc sagde/Ah Gud / du som est alle Legemis aanders Gud / Om en Mand haffuer syndet/vilt du der faare forhaste dig paa al Menigheden:

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Tale til Menigheden / oc sig / Viger fra Korah oc Dathans oc Abirams bolige trint omkring. Oc Mose stod op oc gick til Dathan oc Abiram/Oc de Eldste aff Jsrael fulde effter hannem/oc hand talede met menigheden/oc sagde/Viger fra disse vgudelige Menniskis Bolige / oc rører inted aff det som dem hører til / at i skulle icke maa velske forkaste eder selffue i deris synd. Oc de ginge op fra Korah / Dathans oc Abirams bolige. Men Dathan oc Abiram ginge vd oc stode i deris Boligis døre / met deris Hustruer oc Sønner oc Børn.

Oc Mose sagde/Der paa skulle i kende / at HERREN haffuer vdsent mig / at ieg skulde gøre alle disse gerninger/oc icke aff mit hierte/Er det saa at disse dø / som alle Menniske dø/eller besøgis som alle Menniske bliffue besøcte / Da haffuer HERREN icke vdsent mig. Men gør HERREN noget nyt/Saa at Jorden oplader sin mund/oc opsluger dem met alt det de haffue/saa at de fare leffuendis ned i Helffuede / Da skulle i kende at disse Mend haffue bespaattet HERREN.

Num. 26. Psal. 106. Deut. 11.

Oc der hand haffde vdtalet alle disse ord/ reffnede Jorden vnder dem/ oc oplod sin mund/ oc opsløg dem/ met deris Hwss/ oc met alle de Mennniske som vaare hoss Korah/ met alt deris Boskaff/ oc de fore leffuende ned i Helffuede/ met alt det de haffde/ oc Jorden betacte dem/ oc de forkomme aff Menigheden. Oc al Jsrael som vor trint omkring dem/ flyde for deris skraal/ Thi de sagde/ Gud giffue at Jorden icke ocsaa opsluger oss. Der til met foer der ild vd fra HERREN/ oc forterede de thu hundrede oc halfftrediesinds tiue Mend/ som offrede Røgelse.

Oc HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Sig Eleasar Aarons Prestis søn/ at hand tager røgelse karene op aff ilden/ oc atspreder ilden hid oc did. Fordi at disse Synderis røgelse kar ere hellige giorde/ ved deris Siele/ at mand skal sla dem i brede skiffuer/ oc henge om Alteret/ Thi de ere offrede for HERREN oc hellige giorde/ oc de skulle vere Jsraels børn til it Tegen.

Saa tog den Prest Eleasar/ de Røgelse Kar aff kaaber/ som de opbrende haffde offret met/ oc slo dem vd i skiffuer/ at henge om Alteret. Jsraels børn til en amindelse/ at ingen frem-met som er icke aff Aarons sæd/ skulde holde sig til/ at offre Røgelse for HERREN/ Paa det/ at det icke skulde gaa hannem/ som det gick Korah oc hans Selskaff/ som HERREN haffde sagd hannem ved Mose.

Jsraels børn knurre.

Anden dagen knurrede al Menigheden aff Jsraels børn mod Mose oc Aaron/ oc sagde/ J haffue slaget HERRENS Folck ihiel. Oc der Menigheden forsamlede sig mod Mo-se oc Aaron/ vende de dem til Vidnesbyrdens Tabernakel/ Oc see/ da betacte Skyen den/ oc HERRENS Herlighed obenbaredis. Oc Mose oc Aaron ginge hen ind i Vidnesbyr-dens Tabernakel. Oc HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Flyr snart bort fra denne Menighed/ Jeg vil hastelige ødelegge dem/ Oc de fulde ned paa deris ansict.

Sap. 18. Psal. 106. 14700. dø.

Oc Mose sagde til Aaron/ Tag Røgelse karet/ oc leg ild der vdi aff Alteret/ oc leg Rø-gelse der paa/ oc gack snart hen til Menigheden/ oc gør en forligelse for dem/ Thi at der er en hastig vrede vdgongen aff HERREN/ oc plagen er begynt. Oc Aaron tog/ som Mose haffde befalet hannem/ oc løb mit blant Menigheden (oc see/ da vor Plagen begynt blant Folcket) saa gaff hand røgelse oc giorde en forligelse for Folcket/ oc stod mellem de Døde oc de leffuende/ saa stilledis Plagen. Men de som vore døde aff Plagen/ vore fiorten tusinde oc siw hundrede/ Foruden de som døde met Korah. Oc Aaron kom til Mose igen/ vden faare Vid-nesbyrdens Tabernakels dør/ Oc Plagen bleff affstillet.

XVII.

OC HERREN talede met Mose/ oc sagde/ Tale met Jsraels børn/ oc tag tolff Keppe aff dem/ en aff huer Første offuer sin faders Huss/ oc scriff huer de-ris naffn paa hans kep. Men du skalt scriffue Aarons naffn paa Leui kep/ Thi at der skal io vere en kep for huer øffuerste offuer deris Fedris huss. Oc leg dē i Vidnesbyrdens Tabernakel faare Vidnesbyrdet/ der som ieg vidner for eder. Oc huilcken ieg vdueler/ hans kep skal grønis/ At ieg kand stille Jsraels børns knurren/ som de knurre mod eder.

Aarons kep grønis.

Mose talede met Jsraels børn/ Oc alle deris Førster finge hannem tolff Keppe/ huer Første en kep/ effter deris fedris Huss/ oc Aarons kep vor oc blant deris keppe. Oc Mose lagde keppene for HERREN i Vidnesbyrdēs Tabernakel. Men om morgenen der Mose gick ind i Vidnesbyrdens Tabernakel/ fant hand Aarons kep aff Leui huss at hand vor grøn/ oc blomstren vor vdsprungen oc bar mandel. Oc Mose bar alle keppene vd fra HERREN til alle Jsraels børn/ at de saae dem/ oc huer tog sin kep.

Oc HERREN sagde til Mose/ Bær Aarons kep ind igen for Vidnesbyrdet/ at hand skal bliffue forvaret/ til it Tegen mod de genstridige Børn/ at deris knur skal afflade for mig/ at de icke skulle dø. Mose giorde/ som HERREN befol hannem. Oc Jsraels børn sagde til Mose/ See/ Wi forderffuis oc forkomme/ Huo som gaar nær op til HER-RENS Tabernakel/ hand skal dø/ Skulle wi da plat ødeleggis?

XVIII.

OC HERREN sagde til Aaron / Du oc dine Sønner oc din Faders huss met dig/skulle bære Helligdommens misgerning / oc du oc dine Sønner met dig skulle bære eders Preste embedis misgerning. Men du skalt tage dine Brødre/aff din faders Leui slect til dig/at de skulle vere hoss dig oc tiene dig / Men du oc dine Sønner met dig skulle tiene i Vidnesbyrdens Tabernakel. Oc de skulle tage vare paa din tieniste/oc paa den gantske Tabernakels tieniste/ Dog skulle de icke komme ved Helligdommens redskaff eller ved Alteret / at baade de oc i skulle icke dø / Men de skulle vere hoss dig / at tage vare paa tienisten i Vidnesbyrdens Tabernakel oc i al Tabernakelens embede/ Oc ingen Fremmet skal holde sig til eder.

Saa tager nu vare paa Helligdommens tieniste/ oc paa Alterens tieniste/ at der skal icke her effter mere komme den hastige vrede offuer Israels børn. Thi see/ Jeg haffuer taget eders Brødre Leuiterne aff Israels børn/oc giffuit eder HERREN til en skenck/ at de skulle tiene i Vidnesbyrdens Tabernakel. Men du oc dine Sønner met dig/skulle tage vare paa eders Preste embede/at i tiene i alt det som hører til Alteret/oc inden faare Forhenget/ Thi ieg giffuer eder eders Prestedømme for en skenck til Embedet/ Holder nogen Fremmet sig der til/ da skal hand dø.

Huad Presterne oc Leuiterne skulle haffue for deris Tieniste.
Leui. 6.

Oc HERREN sagde til Aaron/See/ Jeg haffuer giffuit dig mine Opløffte offer/ aff alt det som Israels børn hellige/for dit oc dine Sønners Preste Embede/til en euig Skick. Det skalt du haffue aff alt det Helligste som de offre / alle deris Gaffuer met alle deris Madoffer/oc met alle deris Syndoffer/oc met alle deris Skyldoffer/som de giffue mig/det skal vere dig oc dine Sønner det alderhelligste/oc du skalt æde det i den alderhelligste Sted/ Mandkøn skal æde der aff / thi det skal vere dig helligt.

Oc ieg haffuer giffuit dig samme Opløffte offer aff deris Gaffuer met alle Israels børns Røre offer/at du oc dine Sønner oc dine Døtter / skulle haffue dem for en euig Skick / Huo som er ren i dit Huss/skal æde der aff. Alt det beste aff Olien / oc alt det beste aff Most/oc alt det første aff Kornens grøde som de giffue HERREN / det haffuer ieg giffuit dig. Den første Fruct aff alt det/som er i deris Land / som de giffue HERREN / det skal vere dit/ Huo som er ren i dit Huss/ den skal æde der aff.

Exo. 34.

Alt det som er forbandet i Israel/det skal vere dit. Alt det som først oplader sin moders liff aff alt Kød / som de bære til HERREN/heller det er aff Menniske eller Fæ / det skal vere dit. Dog at du lader Menniskens første fødde løsis igen / oc det første fødde aff vrent Fæ skal oc løsis. Men de skulle løse det/naar det er en maaned gammelt/ Oc det skal giffuis løss for pēdinge/for fem Sekel/effter Helligdōmens sekel / som gelder tiue Gera. Men de første fødde aff fæ oc faar/eller geder skalt du icke lade til løsen/thi de ere hellige/Deris blod skalt du stencke paa Alteret/oc optende deris Fedme til it Offer til en sød luct for HERREN. Deris Kød skal høre dig til / lige som Rørebrystet oc den høyre Bow høre dig til. Alle Opløffte offer som Israels børn hellige HERREN / haffuer ieg giffuit dig oc dine Sønner oc dine Døtter met dig til en euig Skick / Det skal vere dig oc din Sæd met dig en vforgengelig Pact for HERREN euindelige.

2. Par. 13.

Leuiterne skulle inted Arffue godz beside blant Israels børn.
Deut. 18.
Iosu. 13.

Och HERREN sagde til Aaron/Du skalt ingen Arff haffue i deris Land oc ingen Del blant dem/ Thi ieg er din Del / och din Arff blant Israels børn. Men ieg haffuer giffuit Leui børn al Tienden i Israel til en Arff / for deris Tieniste som de gøre mig i Vidnesbyrdens Tabernakel. At Israels børn skulle icke mere her effter gaa til Vidnesbyrdens Tabernakel/at de skulle icke belade dem met nogen synd/ oc dø. Men Leuiterne skulle tage vare paa Tienisten i Vidnesbyrdens Tabernakel / oc de skulle bære de andris misgerninger til en euig Ræt hoss eders Effterkommere. Oc de skulle inted Arffue godz beside blant Israels børn/ Thē ieg haffuer giffuit Leuiterne til en Arff Israels børns Tiende som de Opløffte for HERREN / Der faare haffuer ieg sagd til dem / at de skulle ingen Arff beside blant Israels børn.

Leuiterne skulle offre Tiende.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Tale met Leuiterne / oc sig til dem/ Naar i tage den Tiende aff Israels børn /som ieg haffuer giffuit eder aff dem til eders Arffue godz/ Da skulle i gøre HERREN it Opløffte offer der aff / ia den Tiende del aff tiendē/ oc det eders Opløffte offer skal regnis eder/lige som i gaffue Kornet aff laden/oc Fylde aff vinpersen. Saa skulle i oc giffue HERREN Opløffte offer aff al eders Tiende som i tage aff Israels børn/at i giffue Presten Aaron samme HERRENS Opløffte offer. I skulle giffue HERREN Opløffte offer/aff alt det som eder giffuis/ aff alt det beste som bliffuer helliget der aff.

(Fylde) Det er / Most/ Vin/Olie oc andet saadant.

Oc sig til dem/ Naar i saa Opløffte det beste der aff / da skal det regnis Leuiterne til / lige som en indkomme aff Laden/oc lige som en indkomme aff Vinpersen. Oc i mue æde det paa alle steder / i oc eders Børn / thi det er eders løn for eders Tieniste i Vidnesbyrdens Tabernakel. Saa

kel. Saa belade i eder icke met synd der met/naar i Opløffte det beste der aff / oc icke vanhellige Israels børns hellige/saa skulle i icke dø.

XIX.

Den Rødlyde Ko brend til aske. Ebre. 9.

OC HERREN talede met Mose oc Aaron/oc sagde/Denne skick skal vere en Low/som HERREN haffuer budet/oc sagd / Sig til Israels børn/ at de lede en rødactig Ko til dig vden lyde/som haffuer ingen brøst paa sig/ oc som icke end nu haffuer baaret Aag. Oc faa Presten Eleasar den / hand skal føre hende vden faare Leyren/oc lade hende der slacte faar sig.

Oc Presten Eleasar skal tage aff hendis Blod met sin finger / oc stray stencke siu gonge mod Vidnesbyrdens Tabernakel / oc lade Koen opbrende for sig/baade hendis hud oc hendis kød / oc hendis blod oc møg. Oc Presten skal tage Ceder træ oc Isop oc rosen rød vld/oc kaste det paa den brende Ko. Oc hand skal to sine Klæder/oc bade sit Legeme i vand/oc gaa saa ind i Leyren / oc bliffue wren til afftenen. Oc den som hende opbrende/skal oc to sine Klæder i vand/oc bade sit Legeme i vand/ oc bliffue wren til Afftenen.

Oc en Mand som er ren skal opsancke asken aff Koen / oc kaste hende vden faare Leyren paa en ren sted / at hun kand der bliffue foruaret / for Menigheden aff Israels børn / til it Stencke vand/thi det er it Syndoffer. Oc den samme som haffuer opsancket asken aff Koen/ skal to sine Klæder/oc bliffue wren til afftenen/ Dette skal vere en euig Skick for Israels børn/ oc for de Fremmede som bo blant eder.

Huo som rører ved noget døt Menniske / hand skal vere wren i siw dage. Hand skal her met løse sig aff synden/den tredie dag oc den siuende dag / saa bliffuer hand ren / oc løser hand sig icke aff synden den tredie dag oc den siuende dag / da bliffuer hand icke ren. Der som nogen rører ved it døt Menniske/oc vil icke løse sig aff synden/ Hand gør HERRENS Tabernakel wrent/oc saadan en Siel skal oprøckis aff Israel / fordi at Stencke vandet er icke stenckt paa hannem / Da er hand wren / saa lenge som hand lader sig icke rense der aff.

Denne er Lowen/naar it Menniske døer i Paulun/Huo som gaar ind i samme Paulun/ oc alt det som er i Paulunet/skal vere wrent i siw dage. Oc huert aabet kar/ som icke er log eller bond paa / det er wrent. Och huo som rører ved nogen som er slagen ihiel paa marcken met suerd/eller ved nogē som ellers er bleffuen død/eller ved Menniskens been/eller Graff / hand er wren i siu dage.

Saa skulle de nu tage for den Vrene aff det brende Syndoffers aske / oc lade rindēde vand der paa vdi it kar. Oc en ren Mand skal tage Isop oc døppe i vandet / oc bestencke Paulunet/ oc alle kar/oc alle Siele som der ere vdi/ oc desligest den som haffuer rørt ved Dødis been/ eller ihielslagē/eller ved en Død eller Graff. Da skal den Rene stæcke paa den Vrene den tredie dag oc den siuende dag/oc den siuende dag skal hand løse hannem aff synden / Oc hand skal to sine Klæder/oc bade sig i vand/saa bliffuer hand ren om afftenen.

Huo som bliffuer wren/oc vil icke lade sig affløse/hans Siel skal oprychis aff Menigheden / Thi hand haffuer giort HERRENS Helligdom wren / oc er icke bestenckt met Stencke vandet/der faare er hand wren. Oc dette skal vere dem en euig Skick. Oc den som stenckte met Stencke vandet/hand skal oc to sine Klæder. Oc huo som rører Stencke vandet/ hand skal vere wren til afftenen. Oc alt det hand rører ved/det bliffuer wrent / Oc huilckē Siel som rører ved hannem/ den skal vere wren til afftenen.

XX.

Zin. Maria døer. Israel knurrer mod Mose. Exo. 17.

OC Israels børn komme met den gantske Menighed i den ørckē Zin/ i den første maaned/oc folcket laa i Kades/Oc Maria døde der/ oc bleff der iordet.

Oc Menigheden haffde inted Vand / oc forsamlede sig mod Mose och Aaron. Oc folcket kiffuede met Mose/oc sagde / Gud giffue at wi haffde omkommet der vore Brødre døde for HERREN. Hui førde i HERRENS Menighed hid i denne Ørckē/ at wi skulde her dø met vort Queg? Oc hui førde i oss aff Egypten hid til denne onde Sted / som mand kand icke Saa/oc her er huercken Figen ey Vintræ/oc ey Granate eble/oc der til met er her icke Vand at dricke.

Mose oc Aaron ginge fra Menigheden til Vidnesbyrdens Tabernakels dør/ oc fulde

ned paa

Exo. 17. 1. Corinth. 10.

ned paa deris ansict / oc HERRENS Herlighed obenbaredis for dem / Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Tag keppen / oc forsamle Menigheden / du oc din broder Aaron / oc taler til Stenklippen for deris øyen / saa skal hun giffue Vand aff sig / Saa skalt du skicke dem Vand aff Stenklippen / oc giffue Menigheden dricke oc deris Queg.

Mose tuiler. Psal. 78. * Quia debuit semel percutere. Deut. 1. 31.

Da tog Mose Keppen for HERREN / som hand haffde befalet hannem. Oc Mose oc Aaron forsamlede Menigheden til Stenklippen / oc sagde til dem / Hører i genstridige / Monne wi oc skulle kunde fly eder vand aff denne Klippe? Oc Mose opløffte sin haand oc slo tho * gonge paa Klippen met Keppen / Da fløđ der meget vand vd / saa at Menigheden drack oc deris Queg.

Kiffue vand. Exo. 17. Iud. 11.

Oc HERREN sagde til Mose oc Aaron / Fordi at i trode mig icke / oc helligede mig icke for Jsraels børn / da skulle i icke indføre denne Menighed i det Land / som ieg vil giffue dem. Dette er Kiffue vandet / der som Jsraels børn kiffuede met HERREN / oc hand bleff hellig giort i dem.

Oc Mose sende Bud aff Kades til de Edomiters Konge / Jsrael din broder lader dig saa sige / Du vist al den møye / som oss er vederfaren / At vore Forfedre droge ned i Egypten / oc at wi bode long tid i Egypten / oc at Egypterne handlede ilde met oss oc met vore Forfedre. Oc wi robte til HERREN / hand hørde vor røst / oc sende oss en Engil / oc førde oss aff Egypten / Oc see / wi ere i Kades Stad hoss dit landemercke. Lad oss reyse gennem dit Land / Wi ville huercken gaa offuer agre eller i vingaarde / oc ey heller dricke vandet aff Brøndene / wi ville drage at Landeueyen / oc huercken bøye til den Høyre eller til den venstre side / før wi komme gennem dit Landemercke.

Edom vil icke lade Jsrael reyse gennem deris Land.

Edomiterne sagde til dem / Du skalt icke reyse gennem mig / eller ieg vil drage mod dig met suerd. Jsraels børn sagde til hannem / Wi ville reyse den alfare vey / Oc der som wi dricke aff dit vand / wi oc vort queg / da ville wi det betale / Wi ville ekon vandre til foed hen i gēnem. Men hand sagde / Du skalt icke drage her i gennem / Oc Edomiterne droge vd mod dem / met it suart tal Folck oc en veldig haand. Saa formēte Edomiterne Jsrael at drage gennem deris Landemercke / Oc Jsrael vigede fra dem.

Hor. Num. 27.

Oc Jsraels børn brøde op aff Kades / oc droge met al Menigheden til det Bierg Hor. Oc HERREN talede met Mose oc Aaron paa det bierg Hor / hoss Edomiternis Landemercke / oc sagde. Lad Aaron samle sig til sit Folck / Thi hand skal icke komme ind i det Land / som ieg haffuer giffuit Jsraels børn / Fordi / at i vore min Mund wlydige / hoss Kiffue vandet. Tag Aaron oc hans søn Eleasar / oc led dem op paa det bierg Hor / Oc før Aaron aff sine Klæder / oc før hans søn Eleasar i dem / Oc Aaron skal der samle sig oc dø.

Aaron døer oc Eleasar kommer i hans sted. Num. 33.

Da giorde Mose som HERREN haffde befalet hānem / oc de ginge op paa det bierg Hor for den gantske Menighed. Och Mose førde Aaron aff sine Klæder / oc førde hans søn Eleasar i dem. Saa døde Aaron der offuen paa Bierget. Men Mose oc Eleasar ginge ned aff Bierget. Oc der al Menigheden saa / at Aaron vor borte / begræde de hannem i tredive dage / det gantske Jsraels huss.

XXI.

Arad. Deut. 34.

DEr Arad de Cananiters Konge / som bode i Synden / hørde / at Jsrael kom ind at Speydernis vey / stridde hand mod Jsrael / oc førde nogle fangne bort. Da loffuede Jsrael HERREN it Løffte / oc sagde / Naar du giffuer dette folck vnder min haand / da vil ieg forbande deris Stæder. Oc HERREN hørde Jsraels røst / oc gaff dem Cananiterne / oc de forbandede dem oc deris Stæder / oc kallede den sted Harma.

Harma kaldis band.

Saa droge de fra det Bierg Hor paa veyen til det Røde haff / at de droge omkring de Edomiters land. Oc Folcket bleff kedsomt ved veyen / oc talede mod Gud oc mod Mose / Hui førde du oss aff Egypten / at wi skulde dø i ørcken? Thi her er huercken Brød eller Vand / oc vore Siele vemme offuer denne løse Mad.

Folcket knurrer. Num. 11. 1. Corinth. 10.

Da sende HERREN gloendis Hugorme blant Folcket / de bede folcket / saa at mange døde aff Jsrael. Da komme de til Mose / oc sagde / Wi haffue syndet / at wi haffue talet mod HERREN oc mod dig / Bed HERREN / at hand vil tage disse Hugorme fra oss / Oc Mose bad for folcket.

Ioan. 3.

Da sagde HERREN til Mose / Gør dig en kaaber Orm / oc reyss hannem op til it Tegen / Huo som er biden / oc seer til hannem / hand skal leffue. Da giorde Mose en kaaber Orm / oc reysde hannem op til it Tegen / Oc naar en Hugorm beed nogen / da saa hand til Kaaber ormen / oc bleff ved liffuit.

Israels børns Reyser. Num. 33.

Oc Israels børn droge vd oc leyrede dem i Oboth. Saa droge de fra Oboth och Leyrede dem i Jim hoss Abarim bierg i ørcken tuert offuer fra Moab/mod Solsens opgong. De droge der fra oc leyrede dem hoss den flod Sared. De droge der fra oc leyrede dem paa denne side Arnon/som ligger i ørcken/oc recker hen vd til Moabiternis landemercke/Thi at Arnon er Moabs landemercke/ mellem Moab oc de Amoriter. Der aff siger mand i HERRENS Strids Bog/at Vaheb i Supha / oc Arnons becke / oc beckenis vandspring/ som recke til Ar Stad/oc bøyer sig oc er Moabiternis landemercke.

Oc de droge der fra til en Brønd / det er den brønd / som HERREN talede om til Mose/Samle folcket/ Jeg vil giffue dem vand. Der sang Israel denne Vise / oc den ene sang til den anden offuer Brønden / Denne er den brønd /som Førsterne haffue graffuit / de ædele blant folcket haffue graffuit hannem / ved leremesterne och deris Staffue. Och de droge fra denne Ørck til Mathana/ Oc fra Mathana til Nahaliel/ Oc fra Nahaliel til Bamoth/ Oc fra Bamoth til den Dal/som ligger i Moabiternis marck/ mod det høye bierg Pisga / som vender sig mod ørcken.

Pisga.

Oc Israel sende Bud hen til Sihon Amoriternis Konge/oc loed hannem sige. Lad mig reyse gennem dit Land/Wi ville icke bøye bort paa agrene oc ey i vingaardene / wi ville oc icke dricke vandet aff Brøndene/ wi ville drage at Landeueyen/ til wi komme gennem dit Landemercke. Oc Sihon vilde icke tilstede Israel at drage gennem sit Landemercke/ Men hand forsamlede alt sit Folck/oc drog vd mod Israel i ørcken. Oc der hand kom til Jachza/stridde hand mod Israel.

Sihon.

Men Israel slo hannem met Suerdens skarpe / oc indtog hans Land fra Arnon indtil Jabok/oc indtil Ammons børn/ Thi Ammons børns landemercke vore faste. Saa tog Israel alle disse Stæder/oc bode i alle Amoriternis stæder/ i Hesbon oc alle hans Døtter. Thi at den stad Hesbon hørde Sihon Amoriternis konge til oc hand haffde før stridet mod Moabiternis konge/oc taget hans Land fra hannem/indtil Arnon.

Israel indtager Sihons Land. Deut. 2. Iud. 11. Amos. 2. Psal. 35.

Der aff siger mand it Ordsprock/kommer til Hesbon/ at bygge oc opreyse Sihons stad. Thi der er faren ild aff Hesbon/en lue aff Sihons stad/som haffuer fortæret Moabiternis Ar oc de Borgere aff den høye Arnon. We dig Moab/du Camos folck est fortabet/ Hans Sønner ere slagne paa fluct/oc hans Døtter ere førde fangne bort til Sihon Amoriternis konge. Deris herlighed er bleffuen til inted/fra Hesbon indtil Dibon/ De ere ødelagde indtil Nopha som recker til Medba. Saa bode Israel i de Amoriters Land.

Oc Mose sende Speydere vd til Jaeser/oc de vunde hans Døtter / oc indtoge Amoriterne som vore der vdi. Oc de vende dem oc droge op at veyen til Basan/ Da drog Og kongen aff Basan vd mod dem met alt sit folck at stride i Edrei. Oc HERREN sagde til Mose/ Frøcte inted for hannem/ thi ieg haffuer giffuit hannem i din haand met Land oc Folck/ Oc du skalt gøre mod hannem / lige som du giorde ved Sihon Amoriternis konge / som bode i Hesbon. Oc de sloge hannem oc hans Sønner oc alt hans Folck at der bleff ingen igē/oc indtoge Landet. Der effter droge Israels børn frem / oc leyrede dem paa Moabiternis heed / paa hin side Jordan mod Jericho.

Og.

Israel indtager Ogs Land. Deut. 3. 29.

XXII.

Balak.

DEr Balak Zipors søn saa/ alt det som Israel haffde giort Amoriterne/oc at Moabiterne frøctede saare for samme Folck / at de vore saa mange / oc at Moabiterne gruede for Israels børn/ Oc sagde til de Madianiters Eldste/ Nu skal denne Hob opæde alt det her er omkring oss / lige som Øyen opæde græss paa marcken. Men Balak Zipors søn vor paa den tid Moabiternis konge.

Oc hand sende Bud vd til Balaam Beors søn til Pethor/ hand bode hoss vandet i hans folckis Børns Land/at de skulde kalde hannem/ oc loed hannem sige/ See/ Der er it Folck kommet aff Egypten/det skiuler Jordens ansict oc ligger mod mig. Saa kom nu/oc forbande mig det Folck/thi det er mig for mectigt/ Om ieg kunde sla dem / oc fordriffue dem aff Landet/ Thi ieg ved/ at huem du velsigner/hand er velsignet/oc huem du forbander/ hand er forbandet.

Iosua. 24.

Oc de Eldste aff Moabiterne ginge hen met de Eldste aff Madianiterne / oc haffde Spaamendenis Løn i deris hender/oc de ginge ind til Balaam / oc sagde hannem Balaks ord. Oc hand sagde til dem/ Bliffuer her i nat offuer/saa vil ieg sige eder suar igen / effter som HERREN siger mig/ Saa bleffue Moabiternis Førster hoss Balaam.

Balaam.

Oc Gud kom til Balaam / oc sagde/ Huad ere de for Folck / som ere hoss dig ? Balaam sagde til Gud/ Balak Zipors søn Moabiternis konge sende dem til mig/ See / Der er it folck dragit aff Egypten/ oc skiuler Jordens ansict/ Saa kom nu oc forbande dem/ om ieg kunde stride met dem oc fordriffue dem. Gud sagde til Balaam/ Gack icke met dem/ oc forbande icke heller det Folck/ thi det er velsignit. Da stod Balaam aarle op om morgenen / oc sagde til Balaks Førster/ Gaar hen til eders Land/ thi HERREN vil icke tilstede/ at ieg skal fare met eder.

Saa giorde Moabiternis Førster dem rede / komme til Balak / oc sagde/ Balaam vil icke fare met oss. Da sende Balak end mectigere oc herligere Førster end de andre vore. Der de komme til Balaam/ sagde de til hannem/ Saa lader Balak Zipors søn dig sige / Kere necte icke at drage til mig / Thi ieg vil gøre dig stor ære / och huad du siger mig vil ieg gøre / Kere kom oc forbande mig dette Folck.

Num.14.

Balaam suarede / oc sagde til Balaks tienere / vilde Balak giffue mig sit Huss fult aff sølff oc guld/ Saa kunde ieg dog icke offuertræde HERRENS min Guds ord / lidet eller stort at gøre. Saa bliffuer dog nu her oc i denne nat / at ieg kand forfare / huad HERREN vil ydermere tale met mig. Da kom Gud om natten til Balaam/ oc sagde til hannem/ Ere de Mend komne hid at kalde dig / Da gør dig rede oc far met dem / Dog skalt du gøre/ huad ieg siger dig.

Da stod Balaam op om morgenen/ oc salede sin Aseninde / oc drog hen met de Moabiters Førster. Mē Gud bleff saare vred for hand drog hē/ Oc HERRENS Engel traadde frem i veyen/ at staa hannem emod/ Men hand reed paa sin Aseninde / oc haffde tho Drenge met sig. Oc Aseninden saa HERRENS Engel staa i veyen / oc it draget Suerd i hans haand/ Oc Aseninden vigede aff veyen oc gick paa marcken / Men Balaam slo hende/ at hun skulde gaa i veyen.

Da traadde HERRENS Engel frem paa den sneffre sti vdmet Vingaardene som vore gerde paa baade sider. Oc der Aseninden saa HERRENS Engel / trengde hun sig op til gerdet/ och klemde Balaams fod op til gerdet / Oc hand slo hende end mere. Da gick HERRENS Engel lenger frem / oc traadde paa en sneffuer Sted / der som ingen vey vor at vige aff/ huercken til den høyre eller til den venstre side. Oc der Aseninden saa HERRENS Engel/ falt hun paa sine knæ vnder Balaam/ Da bleff Balaā saare vred / oc hand slo Aseninden met keppen.

Balaams Aseninde taler. 2. Pet, 2.

Da oplod HERREN munden paa Aseninden/ oc hun sagde til Balaam/ huad haffuer ieg giort dig/ at du haffuer nu slaget mig tre gonge ? Balaam sagde til Aseninden/ fordi at du spaatter mig/ Ah/ haffde ieg nu it suerd i haanden / da vilde ieg sla dig ihiel. Aseninden sagde til Balaam/ Er ieg icke din Aseninde som du haffuer redet paa / din tid / indtil denne dag ? Pleyde ieg oc nogen tid at gøre dig saadant ? Hand sagde/ Ney.

Da oplod HERREN Balaams øyen/ at hand saa HERRENS Engel staa i veyē/ oc it draget Suerd i hans haand/ oc hand neyede oc bøyede sig met sit ansict. Oc HERRENS Engel sagde til hannem / Hui haffuer du nu saa slaget din Aseninde tre gonge ? See/ Jeg er vdgongen at ieg skal staa dig emod / thi veyen er foruent for mig. Oc Aseninden saa mig/ oc vigede tre gonge for mig / Ellers der som hun haffde icke viget for mig / da vilde ieg oc slaget dig nu ihiel/ oc ladet Aseninden leffue. Da sagde Balaam til HERRENS Engel/ Jeg haffuer syndet/ thi ieg viste icke/ at du stodst mod mig paa veyen / Oc der som det nu icke behager dig/ vil ieg vende mig til bage igen. HERRENS Engel sagde til hannem/ Drag hen met Mendene / Men du skalt inted andet tale / end huad ieg siger dig/ Saa foer Balaam met Balaks Førster.

Der Balak hørde at Balaam kom/ reysde hand vd mod hannem til en aff Moabiternis stæder/ som ligger i Arnons landemercke/ som er hoss det yderste landemercke/ oc sagde til hannem/ Sende ieg icke bud til dig/ oc loed dig kalde ? Hui komst du da icke til mig ? Mēt du/ at ieg kunde icke ære dig ? Balaam suarede hannem / See/ ieg er kommen til dig / Men huorledis kand ieg tale noget andet/ end det som Gud giffuer mig i munden/ det skal ieg tale ? Saa foer Balaam met Balak/ oc de komme i Gade staden. Oc Balak offrede fæ oc faar / oc sende bud effter Balaam oc effter de Førster som vore hoss hannem.

XXIII.

* **Baalss** Kircke.

DA Morgenen tog Balak Balaam/ oc førde hannem op paa Baalss * høy / at hand kunde der aff see indtil enden aff Folcket. Oc Balaam sagde til Balak/ Byg mig her siu Altere/ oc skicke mig hid siu øxen oc siu vædre. Balak giorde

som Ba-

som Balaam sagde/oc baade Balak oc Balaam offrede/ ia paa huert Altere en Oxe oc en væder. Oc Balaam sagde til Balak/Stat hoss dit Brendoffer / Jeg vil gaa hen / om maa uel ske HERREN kunde møde mig/at ieg kunde giffue dig til kende/ huad hand viser mig / och hand gick hastelige hen.

Oc Gud møtte Balaam/Oc hand sagde til hannem/ Jeg haffuer tilred siu Altere / oc io offret en oxe oc en væder paa huert Altere. Da lagde HERREN ordet i munden paa Balaam/oc sagde/Gack til Balak igen / oc sig saa. Oc der hand kom til hannem igen / See / da stod hand hoss sit Brendoffer/met alle Moabiternis Førster.

Balaams velsignelse oc Spaadom.

Da begynte hand sin Tale/oc sagde / Aff Syrien haffuer Balak Moabiternis Konge ladit hente mig/fra Biergene mod østen/kom/forbande mig Jacob/kom / skende paa Jsrael. Huorledis skal ieg forbande dem/som Gud icke forbander: Huorledis skal ieg skende paa dem/ som HERREN icke skender: Thi ieg seer dem vel aff disse høye Stene / oc aff Høyene beskuer ieg dem. See / det Folck skal serdelis bo/oc icke regnis blant Hedningene. Huo kand tele Jacobs støff / oc talled paa den fierde part aff Jsrael: Min Siel dø de Retferdigis død/ oc mit Endeligt bliffue lige som deris ende.

Da sagde Balak til Balaam/ Huad gør du mod mig: Jeg loed hente dig at forbande mine Fiender/oc see/du velsigner dem. Hand suarede/oc sagde/Skal ieg icke holde oc tale det som HERREN giffuer mig i munden: Balak sagde til hannem/ Kom dog met mig paa en anden Sted/aff huilcken du kant see ende paa dem / oc dog icke see dem aldelis alle/oc forbande mig dem der.

Pisga.

Oc hand førde hannem op paa en stor Plan paa det høye aff Pisga/oc bygde siu Altere / oc offrede io paa huert Altere en oxe oc en væder / Oc sagde til Balak / Traad saa frem hoss dit Brendoffer/ieg vil der tage vare. Oc HERREN møtte Balaam / oc gaff hannem ordet i hans mund/oc sagde/Gack til Balak igen/oc tale saa. Oc der hand kom til hannem igẽ/ See/ da stod hand hoss sit Brendoffer / met Moabiternis Førster / Oc Balak sagde til hannem/ huad sagde HERREN:

Oc hand opløffte sin Tale/oc sagde/Stat op Balak oc hør til/ giff act paa huad ieg siger du Zipors søn. Gud er icke it Menniske at hand liuger/ey heller it Menniskis Barn / at hannem angrer noget. Skulde hand sige noget oc gøre det icke: Skulde hand tale noget oc holde det icke: See/ieg er ført hid at velsigne / Jeg velsigner oc kand det icke vende. Mand seer ingen Møye i Jacob/oc inted Arbeyde i Jsrael / HERREN hans Gud er hoss hannem / oc Kongens basuner blant dem. Gud førde dem aff Egypten/hans frimodighed er lige som en Enhørningis. Thi der er ingen Troldom i Jacob/oc ingen Spaamand i Jsrael. Paa sin tid skal mand tale om Jacob oc Jsrael / huad vnderligt Gud gør. See / det Folck skal opstaa som en vng Løwe / och det skal ophøye sig som en Løwe / Det skal icke legge sig / før det opæder Roffuit/ oc dricker blodet aff de Jhielslagne.

Møye och Arbeyde/er vgudelighed oc Affguderi.

Da sagde Balak til Balaam. Du skalt huercken forbande eller velsigne dem. Balaam suarede/oc sagde til Balak/Haffuer ieg ey sagd dig/At alt det som HERREN siger / det skal ieg gøre: Balak sagde til hannem/Kom dog / ieg vil føre dig til en anden Sted / om det kunde der maa vel ske behage Gud / at du der forbander dem for mig. Oc hand førde hannem øffuerst op paa det bierg Peor / som er mod ørcken.

Peor.

Oc Balaam sagde til Balak/Byg mig her siu Altere/oc skicke mig siu øxen oc siu vædre/ Balak giorde som Balaam sagde/oc offrede io en oxe oc en væder paa huert Altere.

XXIIII.

DEr Balaam nu saa/at det behagede HERREN/at hand velsignede Jsrael/Gick hand icke hen/som tilforn/effter Troldkarlene/ Men hand vende sit ansict strax hen mod ørcken/opløffte sine øyen oc saa Jsrael/ huorledis de laae effter deris Slecter. Oc Guds aand kom paa hannem / oc hand begynte sin Tale/oc sagde/Det siger Balaam Beors søn/Det siger den Mand/som øyene ere opladne paa/Det siger den som hører Guds tale / den som seer den Allermectigstis obenbarelse/den der øyene bliffue obne paa/naar hand falder paa knæ.

Huor deylige ere dine Paulun Jacob / oc dine bolige Jsrael. Lige som Becke vdbrede dem / som Vrtegaarde hoss vandet / som de Paulun der HERREN planter som Cedern hoss vandet. Der skal flyde vand aff hans Spand / och hans Sæd skal bliffue it stort vand/ Hans Konge skal bliffue høyre end Agag/oc hans Rige skal ophøye sig. Gud førde hannem

aff Egypten/Hans frimodighed er lige som en Enhørningis. Hand skal opsluge Hedningene sine Forfølgere oc sønderknuse deris been/oc sla dem smaa met sine Skud. Hand haffuer lagd sig ned som en Løwe/oc som en vng Løwe/Huo vil opreyse sig mod hannem: Velsignet vere den som dig velsigner/Oc forbandet som dig forbander.

Da bleff Balak hastig oc vred paa Balaam/oc slo henderne tilsammen/oc sagde til hannem/Jeg loed hente dig/At du skulde forbande mine Fiender/ oc See / du haffuer nu tre gonge velsignet dem. Oc far nu hen til din sted/Jeg teckte/ at ieg vilde giort dig ære/Mē HERREN haffuer forhindret dig den ære.

Balaam suarede hannem / Talede ieg ey til dine Bud / som du sende til mig/oc sagde: Vilde Balak giffue mig sit Huss fult aff sølff oc guld / da kunde ieg icke gøre mod HERRENS ord / enten ont eller got effter mit hierte/Men huad som HERREN vilde sige mig/det skulde ieg oc sige: Oc see nu / naar ieg drager til mit Folck / da kom/saa vil ieg spaa dig/ huad dette Folck skal gøre dit folck i den siste tid.

Oc hand begynte sin Tale/oc sagde/Det siger Balaam Beors søn/Det siger den Mand som øyene ere opladne paa/Det siger den som hører Guds tale / oc den som haffuer den Allerhøystis visdom / den som seer den Allermectigstis obenbarelse / oc den der øyene bliffue obne paa/naar hand falder paa knæ. Jeg skal see hannem men icke nu/ Jeg skal skue hannem / men icke nær hoss. **Der skal oprinde en Stierne aff Jacob / oc opkomme en Kongelig Spir aff Israel**/oc hand skal sønderknuse Moabiternis Førster / oc ødelegge alle Seths børn. Edom skal hand indtage / oc Seir skal vere sine Fiender vnderdanig / Men Israel skal beholde seyer. Aff Jacob skal Regenteren komme/oc ødelegge det som igen er aff Stæderne.

Amalekiter.
1. Reg. 15.

Oc der hand saa Amalekiterne/begynte hand sin Tale/oc sagde/Amalek den første blant Hedningene/Paa det siste skalt du aldelis ødeleggis.

Keniter.

Oc der hand saa Keniterne/begynte hand sin Tale/oc sagde / Fast er din Bolig / och du haffuer bygd din Rede i en Stenklippe / Men o Kain/ du skalt brendis / naar Assur fører dig fangen bort.

Oc hand begynte atter sin Tale/oc sagde/Ah/Huo skal kunde leffue / naar Gud skal gøre saadant: Oc skibene aff Chithim skulle forderffue Assur oc Eber / Men hand skal oc ødeleggis.

Oc Balam giorde sig rede oc foer hen / oc kom til sin Sted igen / Oc Balak drog sin vey.

XXV.

Sittim.
BAAL Peor.

OC Israel bode i Sittim/oc Folcket begynte at bedriffue hoer met Moabiternis døtter/som bade folcket til deris Affguders Offer / Oc folcket oed oc tilbad deris Affguder/oc Israel hengde sig til Baal Peor. Da forhastede HERRENS vrede sig offuer Israel/oc hand sagde til Mose / Tag alle de Offuerste for Folcket / och heng HERREN dem op mod Solen/paa det/at HERRENS hastige vrede maa vendis fra Israel. Oc Mose sagde til Israels Dommere/Huer sla sit Folck ihiel/som haffue giffuet dem til Baal Peor.

Oc see/en Mand aff Israels børn kom/oc ledde en Madianitiske quinde blant sine Brødre/oc loed Mose oc al Israels børns Menighed see der paa / som græde for Vidnesbyrdens Tabernakels dør. Der Pinehas Eleasars søn / som er Aarons Prestis søn det saa / stod hand op fra Menighedē/oc tog it Spiud i sin haand/oc gick ind i Horehuset effter den Israelitiske mand/oc stack dem baade/den Israelitiske Mand oc Quinden gennem liffuet / Da bleff Plagen stillet som vor paa Israels børn. Oc der bleffue ihielslagne i den Plage fire oc tiue tusinde.

Penehas.
Psal. 106.
1. Corinth. 10.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/ Pinehas Eleasars søn / som er Aarons Prestis søn/haffuer vent min vrede fra Israels børn/ved hans Nidkærhed for mig/at ieg skulde icke i min Nidkærhed ødelegge Israels børn. Der faare sig / See/ Jeg giffuer hannem min Pactis fred/oc hand oc hans Sæd effter hannem skulle haffue den Pact til it euigt Prestedømme/Der faare/at hand vor nidkær for sin Gud/oc forligte Israels børn.

Men den Israelitiske mand som bleff slagen met den Madianitiske quinde hed Simri/ Salu søn/ en Forste for Simeoniternis faders Huss. Den Madianitiske quinde / som oc bleff slagen/ Hed Casbi/ Zurs daatter/som vor en Slectis Første blant Madianiterne.

Simri.
Casbi.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/Gører Madianiterne skade/oc slar dem/ Thi de haffue giort eder skade/met deris Listighed/som de brugede met eder ved Peor / oc ved deris søster Casbi/den Madianiters Førstis daatter/som bleff slagē paa Plagens dag for Peors skyld/oc plagen kom der effter.

Num. 31.

Oc HER-

XXVI.

OCH HERREN sagde til Mose oc Eleasar Aarons Prestis søn. Tag Summen aff al Jsraels børns Menighed / fra tiue aar gamle oc der offuer/ effter deris Fedris huss/alle de som kunde drage i Strid vdi Jsrael. Oc Mose oc Eleasar Presten talede met dem / paa Moabiternis marck / hoss Jordan mod Jericho/de som vore tiue aar oc der offuer/lige som HERREN haffde befalet Mose/oc Jsraels børn/som vore dragne aff Egypten.

Ruben Jsraels Førstefødde / Disse vore Rubens børn / Hanoch / aff huilcken Hanochiternis slect kommer. Pallu / aff huilcken Palluiternis slect kommer. Hezron/aff huilcken Hezroniternis slect kommer. Charmi/aff huilckē Charmiternis slect kommer. Dette er slecten aff Rubē/Oc deris tal vor/try oc fyritiue tusinde/siu hundrede oc tredive.

Rubens Børn. Gene. 46. Num. 1. 1. Par. 5.

Men Pallu børn/vore Eliab/oc Eliabs børn vore/Nemuel oc Dathan oc Abiram. Det er den Dathan oc Abiram som vore naffnkundige blant Menigheden / de som sette dem op mod Mose oc Aaron met Kore hob/der de opsette dem mod HERREN. Oc Jorden oplod sin mund/oc opsløg dem met Korah/ der den Hob døde/der ilden opsløg thu hundrede oc halfftrediesinds tiue Mend/oc bleffue til it Tegen. Men Korah børn døde icke.

Dathan. Num. 16.

Simeons børn i deris slecter vore/Nemuel/Der aff kōmer Nemueliternis slect. Jamin/ der aff kommer Jaminiternis slect. Jachin/der aff kommer Jachiniternis slect. Serah/der aff kommer Serahiternis slect. Saul / der aff kommer Sauliternis slect. Denne er slecten aff Simeon/thu oc tiue tusinde oc thu hundrede.

Simeon.

Gads børn i deris slecter vore/Ziphon/der aff kōmer Ziphoniternis slect. Haggi/der aff kommer Haggiternis slect. Suni/der aff kommer Suniternis slect. Osni/der aff kommer Osniternis slect. Eri/der aff kommer Eriternis slect. Arod/der aff kommer Aroditernis slect. Ariel/der aff kommer Arieliternis slect. Dette er Gads børns slect/effter deris tal/ fyritiue tusinde oc fem hundrede.

Gad.

Juda børn/Ger oc Onan / huilcke der baade døde i det land Canaan. Juda børn i deris slecter vore disse/ Sela/der aff kommer Selaniternis slect. Perez/der aff kommer Pereziternis slect. Serah/der aff kommer Serahiternis slect. Men Perez børn vore/Hezron / der aff kommer Hezroniternis slect. Hamuel/der aff kommer Hamuliternis slect. Det er Juda slect / i deris tal/sex oc halffierdesinds tiue tusinde oc fem hundrede.

Juda. Gene. 38.

Jsaschar børn i deris slecter vore/Thola/der aff kommer Tholaiternis slect. Phuua/der aff kommer Phuuaniternis slect. Jasub / der aff kommer Jasubiternis slect. Simron/der aff kommer Simroniternis slect. Disse ere Jsaschar slecter/i deris tal/ fire oc trysinds tiue tusinde oc try hundrede.

Jsaschar.

Sebulons børn i deris slecter vore/Sared/der aff kommer Sarditernis slect. Elon / der aff kommer Eloniternis slect. Jahelel / der aff kommer Jaheleliternis slect. Disse ere Sebulons slecter/effter deris tal/trysinds tiue tusinde oc fem hundrede.

Sebulon.

Josephs børn/i deris Slecter vore / Manasse oc Ephraim. Men Manasse børn vore/ Machir/der aff kommer Machiriternis slect. Machir affløde Gilead/ der aff kommer Gileaditernis slect. Men disse ere Gileads børn / Hieser/der aff kommer Hieseriternis slect. Helek/ der aff kommer Helekiternis slect. Asriel / der aff kommer Asrieliternis slect. Sichem/der aff kommer Sichimiternis slect. Smida/der aff kommer Smiditernis slect. Hepher/der aff kommer Hepheriternis slect. Men Zelaphehad vor Hephers søn / oc haffde ingen Sønner / men Dötter som hede Mahela/Noa/Hagla/Milca oc Thirza. Disse ere Manasse slecter/i deris tal/thu oc halfftrediesinds tiue tusinde oc siu hundrede.

Manasse. Num. 27.

Ephraims børn i deris slecter vore/ Suthelah / der aff kommer Suthelahiternis slect. Becher/der aff kommer Becheriternis slect. Thahan / der aff kommer Thahaniternis slect. Men Suthelah børn vore / Eran / der aff kommer Eraniternis slect. Disse ere Ephraims børns slecter/i deris tal/thu oc tredive tusinde oc fem hundrede/Disse ere Josephs børn i deris Slecter.

Ephraim.

Ben Jamins børn i deris slecter vore/Bela/der aff kommer Belaiternis slect. Asbel/der aff kommer Asbeliternis slect. Ahiram/der aff kommer Ahiramiternis slect. Supham / der aff kommer Suphamiternis slect. Hupham / der aff kommer Huphamiternis slect. Men Bela børn vore / Ard oc Naeman / der aff kommer Arditernis oc Naemaniternis slecter. Disse ere Ben Jamins børn i deris slecter/i tallet fem oc fyritiue tusinde oc sex hundrede.

Ben Jamin.

Dans børn i deris slecter vore/Suham/der aff kommer Suhamiternis slect. Disse vore Dans slect i deris slecter / oc de vore alle sammen i tallet / fire oc trysinds tiue tusinde / och fire hundrede.

Dan.

Asser.

Assers børn i deris slecter vore/Jemna/der aff kommer Jemniternis slect. Jeswi/ der aff kommer Jeswiternis slect. Bria/der aff kommer Briiternis slect. Men Bria børn vore/Heber der aff kommer Hebriternis slect. Melchiel/ der aff kommer Melchieliternis slect. Oc Assers daatter hed Sarah. Disse ere Assers børns slecter/i deris tal/try oc halfftrediesinds tiue tusinde oc fire hundrede.

Nephthali

Nephthali børn i deris slecter vore/ Jaheziel/der aff kommer Jahezieliternis slect. Guni/ der aff kommer Guniternis slect. Jezer/der aff kommer Jezeriternis slect. Sillem/der aff kommer Sillemiternis slect. Disse ere de slecter aff Nephthali / i deris tal/ fem oc fyritiue tusinde oc fire hundrede. Dette er Summen paa Israels børn/sex gonge hundrede tusinde/it tusinde siu hundrede oc tredive.

Summen paa Israels børn.
Num. 1.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Du skalt vddele Landet blant disse til Arff / effter naffnenis tal/Du skalt giffue mange meget til Arff/och faa føye / Mand skal giffue huer effter deris tal. Dog skal mand dele Landet met Laad / de skulle tage Arff effter deris Fedris slectis naffn / Thi du skalt vddele deris Arff effter Laad/ som de ere mange och faa til.

Num. 3.
Exo. 6.

Oc dette er summen paa Leuiterne i deris slecter/Gerson / aff hannem er Gersoniternis slect. Kahath/aff hannem er Kahathiternis slect. Merari/aff hannem er Merariternis slect. Disse ere Leui slecter/De Libniters slect/De Hebroniters slect/De Mahaliters slect/de Musiters slect/De Korahiters slect.

Leui. 10.
2. Par. 24.

Kahath afflede Amram/oc Amrams Hustru hed Jochebed/Leui daatter/som bleff hannem fød i Egypten/Oc hun fødde Amram/Aaron oc Mosen/oc Mar Jam deris søster. Men Aaron bleffue Nadab/Abihu/Eleasar oc Ithamar fødde. Oc Nadab oc Abihu døde / der de offrede fremmet Ild for HERREN. Oc Summen paa dem vor / try oc tiue tusinde alle Mandkøn / fra en Maaned oc der offuer. Thi de bleffue icke regnede blant Israels børn / thi mand gaff dem ingen Arff blant Israels børn.

Summen paa Leuiterne.
Num. 14.

Dette er summen paa Israels børn/som Mose oc Presten Eleasar talde paa Moabiternis marck/hoss Jordan mod Jericho. Blant huilcke vaare ingē aff den sum/ der Mose oc Prestē Aaron talde Israels børn i Sinai ørck/Thi HERREN haffde sagd til dem/at de skulde visselige dø i ørcken/oc der bleff ingen igen/Vden Caleb Jephunne søn/oc Josua Nuns søn.

XXVII.

Zelaphehads Døtter.
Num. 16.

DE Zelaphehads døtter som vore Hephers søns/Gilead søns / Machir søns/ Manasse søns/blant Manasse Joseph søns slect/som kalledis Mahela/Noa/ Hagla/Milca oc Thirza/komme oc ginge frem til Mose oc til Presten Eleasar / oc til Hoffuitzmendene oc til al Menigheden / vden for Vidnesbyrdens Tabernakels dør/oc sagde/vor Fader døde i ørcken / oc vor icke met blant den Menighed/som opreysde sig mod HERREN i Korah Hob / men hand døde i sin synd/oc haffde ingen Sønner/Hui skal da vor Faders naffn vndergaa blant hans slect / om hand haffuer end ingen Søn: Giffuer oss oc nogen Eyedom blant vor faders Brødre.

Mose førde deris sag for HERREN. Oc HERREN sagde til hannem / Zelaphehads døtter haffue ret talet/Du skalt giffue dem Arffuegodz blant deris faders Brødre/ oc du skalt vende deris faders Arff til dem. Oc sig Israels børn / Naar nogen døer oc haffuer icke Sønner / da skulle i vende hans Arff til hans Døtter. Haffuer hand ingen Døtter / da skulle i giffue hans Brødre det. Haffuer hand icke Brødre / da skulle i giffue hans Faderbrødre det. Haffuer hand icke faderbrødre / da skulle i giffue hans neste Slectinge det/som høre hannem til i hans Slect/at de indtage det. Dette skal vere Israels børn en Low oc Ræt / som HERREN haffuer befalet Mose.

Abarim.
Num. 20.
Deut. 32.

Oc HERREN sagde til Mose / Gack op paa dette bierg Abarim/oc besee Landet/ som ieg skal giffue Israels børn. Oc naar du haffuer seet det/da skalt du samle dig til dit Folck/ lige som din broder Aaron er forsamlet. Efftherdi / at i vore mine ord vlydige i den ørcken Zin/ den tid Menigheden kiffuede der/der i skulde helliget mig for dem ved vandet / Det er Kiffue vandet i Kades vdi den Ørcken Zin. Oc Mose talede met HERREN / oc sagde / Vilde HERREN som er Gud offuer alt leffuendis Kød / sette en Mand offuer Menigheden/ som kand gaa ind oc vd for dem / oc føre dem vd oc ind / At HERRENS Menighed skal icke vere/ lige som faar vden Hyrde.

Josua.
Deut. 3.

Oc HERREN sagde til Mose / Tag Josua Nuns søn til dig / som er en Mand i huilcken Aanden er/oc leg dine hender paa hannem /oc skicke hannem for Presten Eleasar / oc for den

for den gantske Menighed/oc giff hannem befalning for deris øyen/oc leg din Herlighed paa hannem/at den gantske Israels børns Menighed skal vere hannem lydig. Oc hand skal gaa frem for Presten Eleasar/hand skal spørge raad for hannem / effter Liusens skick for HERREN. Effter hans mund skulle baade hand oc alle Israels børn met hãnem reyse vd oc ind/ oc den gantske Menighed.

Exo. 28.

Mose giorde som HERREN haffde befalet hannem / oc tog Josua oc skickede hannem for Presten Eleasar / oc for den gantske Menighed/oc lagde sin haand paa hannem / och gaff hannem befalning/lige som HERREN haffde talet met Mose.

XXVIII.

Dagligt Offer.

OC HERREN talede met Mose/oc sagde / Biud Israels børn / oc sig til dem/ Offeret aff mit Brød/ som er it Offer til en sød luct / skulle i holde til sin tid / at i offre mig der. Oc sig til dem / Disse ere de Offer/som i skulle offre HERREN/Aars gamle Lam/som ere vden lyde/huer dag thu til it dagligt Brendoffer/it Lam om morgenen/det andet mod afftenen/Der til tiende parten aff en Epha huedemel til it Madoffer/blandet met olie som er støt / en fierde part aff en Hin. Det er it dagligt Brendoffer / som i offrede paa Sinai bierg / til en sød luct/en Ild for HERREN. Der til Drickofferet / ia til it Lam fierde parten aff en Hin/Mand skal offre Drickofferens Vin i Helligdommen for HERREN. Det andet Lam skalt du rede til mod afftenen/lige som Madofferet om morgenen / oc som Drickofferet HERREN til it velluctendis Offer.

Men om Sabbaths dagen thu Lam aars gamle vden lyde/oc tho tiẽde huedemel/blandet met olie/til it Madoffer/oc Drickoffer der til. Det er huer Sabbaths Brendoffer/ foruden det daglige Brendoffer met sit Drickoffer.

Men den første dag i eders maanede skulle i offre HERREN it Brendoffer/ tho vnge stude/en væder / siu lam aars gamle vden lyde. Oc io tre tiende huedemel til Madofferet blandet met olie til huer stud / oc tho tiende huedemel til Madoffer blandet met olie til huer væder. Oc io en tiende huedemel til Madoffer blandet met olie/til huert lam/ Det er it velluctendis Brendoffer for HERREN. Oc sit Drickoffer skal vere / en halff Hin vin til studen/ oc en tredie part aff en Hin til væderen / oc en fierde part Hin til lammet. Det er Brendofferet paa huer maaned om aaret. Der til met skal mand berede HERREN en gedebuck til Syndoffer/offuer det daglige Brendoffer / met sit Drickoffer.

Exo. 12. Leui. 23. Deut. 16. Leui. 23.

Men paa den fiortende dag i den første maaned / er det HERRENS Paaske / Oc paa den femtende dag i den samme maaned/er Høytid/Mand skal æde vsured brød i siu dage. Den første dag skal kallis hellig/at i skulle komme tilsammen / I skulle ingen arbeydz gerning gøre de dage. Oc i skulle offre HERREN Brendoffer/tho vnge stude/ en væder / siu lam aars gamle vlytte/met sit Madoffer/tre tiende huedemel blandet met olie til huer stud / oc tho tiende til væderen/oc io en tiende til huert aff de siu Lam. Der til en gedebuck til Syndoffer til en forligelse for eder / Dette skulle i gøre om morgenen/foruden det Brendoffer / som er it dagligt Brendoffer. Effter denne maade skulle i huer dag i siu dage / offre Brød til offer HERREN til en sød luct/foruden det daglige Brendoffer oc Drickoffer . Oc den siuende dag skal kallis hellig hoss eder/at i skulle komme tilsammen / i skulle ingen Arbeydz gerning gøre paa hannem.

Oc den Første fructis dag / naar i offre HERREN det ny Madoffer / naar eders Vger ere vde/hand skal kallis hellig / at i skulle komme tilsammen / i skulle ingen arbeydz gerning gøre der paa. Oc i skulle offre HERREN Brendoffer til en sød luct/ tho vnge stude/ en væder/siu lam aarss gamle/ met deris Madoffer / tre tiende huedemel blandet met olie til huer stud /tho tiende til væderen/Oc io en tiende til huert lam aff de siu lam / Oc en gedebuck til en forligelse for eder. Dette skulle i gøre / foruden det daglige Brendoffer met sit Madoffer/ det skal vere vden lyde/der til met sit Drickoffer.

XXIX.

Den 7. Maanedis Høytid etc.

OC den første dag i den siuende Maaned / skal kallis hellig hoss eder / at i skulle komme tilsammen/ingen arbeydz gerning skulle i gøre der paa / Det er eders Basunis dag. Oc i skulle gøre Brendoffer HERREN til en sød luct / en vng stud/en væder/siu lam aarss gamle vden lyde . Der til deris Madoffer/ tre tiende huedemel blandet met olie til studen / tho tiende til væderen / Oc en

tiende til huert lam aff de siu lam. Oc en gedebuck til Syndoffer/ til en forligelse for eder/ foruden den samme maanedz Brendoffer oc Madoffer/ oc foruden det daglige Brēdoffer met sit Madoffer/ oc met deris Drickoffer/ effter deris Skick til en sød luct / Det er HERREN it offer.

Den tiende dag i denne siuende maaned/ skal oc kallis hellig hoss eder / at i skulle komme tilsammen/ oc i skulle plage eders Legeme / oc ingen gerning da gøre / Men i skulle offre HERREN Brendoffer til en sød luct/ En vng stud/ en væder/ siu lam aars gamle vden lyde. Met deris Madoffer/ tre tiende huedemel blandet met olie til studen / tho tiende til væderen/ oc io en tiende til huert aff de siu lam. Der til en gedebuck til Syndoffer / foruden forligelsens Syndoffer/ oc det daglige Brendoffer/ met sit Madoffer/ oc met deris Drickoffer.

Leui. 23.

Den femtende dag i den siuende maaned/ skal kaldis hellig hoss eder/ at i skulle komme tilsammen/ J skulle ingen treldoms gerning gøre der paa / oc i skulle holde HERRENS høytid i siu dage. Oc i skulle offre HERREN Brendoffer / til it velluctendis offer/ for HERREN/ Tretten vnge Stude/ tho vædre/ fiorten lam aars gamle vden lyde. Met deris Madoffer/ tre tiende huedemel blandet met olie/ til huer aff de tretten stude / oc tho tiende/ til huer aff de tho vædre/ oc en tiēde/ til huert aff de fiortē lam. Der til en gedebuck til it Syndoffer/ foruden det daglige Brendoffer met sit Madoffer/ oc sit Drickoffer.

Anden dagen/ tolff vnge stude / tho vædre/ fiorten lam aars gamle vden lyde/ met deris Madoffer oc Drickoffer til studene/ til vædrene/ oc til lammene/ i deris tal effter Skicken. Der til en gedebuck til Syndoffer/ foruden det daglige Brendoffer/ met sit Madoffer/ oc met deris Drickoffer.

Tredie dagen/ elleffue Stude/ tho Vædre/ fiorten Lam aars gamle vden lyde/ met deris Madoffer oc Drickoffer/ til studene/ til vædrene/ oc til lammene/ i deris tal effter Skicken. Der til en buck til Syndoffer/ foruden det daglige Brendoffer/ met sit Madoffer oc Drickoffer.

Fierde dagen/ thi Stude/ tho Vædre/ fiorten Lam aars gamle vdē lyde/ met deris Madoffer oc Drickoffer/ til studene/ til vædrene/ oc til lammene/ i deris tal effter Skicken. Der til en gedebuck til Syndoffer/ foruden det daglige Brendoffer/ met sit Madoffer oc Drickoffer.

Femte dagen/ ni Stude / tho Vædre / fiorten Lam aarss gamle vden lyde / Met deris Madoffer oc Drickoffer til studene/ til vædrene/ oc til lammene/ i deris tal effter Skicken. Der til en gedebuck til Syndoffer / foruden det daglige Brendoffer / met sit Madoffer oc met sit Drickoffer.

Siette dag/ otte Stude/ tho Vædre/ fiortē Lam aars gamle vden lyde/ Met deris Madoffer oc Drickoffer til studene/ til vædrene/ oc til lammene / i deris tal effter Skicken. Der til en buck til Syndoffer/ foruden det daglige Brendoffer/ met sit Madoffer oc sit Drickoffer.

Siuende dagen/ siu Stude/ tho Vædre/ fiorten Lam aarss gamle vden lyde/ Met deris Madoffer oc Drickoffer til studene/ til vædrene/ oc til lammene/ i deris tal effter Skicken. Der til en gedebuck til Syndoffer / foruden det daglige Brendoffer / met sit Madoffer och sit Drickoffer.

Den ottende/ skal vere Forsamlingēs dag / i skulle inted Treldoms arbeyde gøre paa den. Oc i skulle offre Brendoffer/ til en sød luctis offer for HERREN / En Stud / en Væder/ siu Lam aars gamle vden lyde/ Met deris Madoffer oc Drickoffer/ til studen/ til væderen/ oc til lammene/ i deris tal effter Skicken. Der til en gedebuck til Syndoffer / foruden det daglige Brendoffer/ met sit Madoffer oc sit Drickoffer.

Saadant skulle i gøre HERREN paa eders Høytider / foruden det som i haffue loffuit oc aff fri vilie giffue til Brendoffer / Madoffer / Drickoffer oc Tackoffer. Oc Mose sagde Jsraels børn alt dette/ som HERREN haffde befalet hannem.

XXX.

Deu. 23.

OC Mose talede met Førsterne for Jsraels børns Slecter/ oc sagde/ dette er det/ som HERREN haffuer befalet. Der som nogen mand / gør HERREN it Løffte/ eller suer en Eed/ at hand forplicter sin Siæl/ Hand skal icke rygge sit ord/ men gøre altsammen / lige som det er vdgonget aff hans mund.

Naar en Quinde gør HERREN noget Løffte / oc forplicter sig/ den stund hun er i sin Faders huss oc haffuer sin Mødom. Oc hendis løffte oc forplictelse som hun gør offuer hendis Siæl/ kommer for hendis Fader/ oc hand tier der til/ Da gelder al hendis løffte oc al hendis forplictelse/ som hun haffuer giort offuer sin Siæl. Men forbiuder hendis Fader hende det paa den dag som hand det hører / Da gelder huerckē løffte eller forplictelse/ som hun haffde forplictet sig met offuer sin Siæl/ Oc HERREN skal vere hende naadig/ effterdi at hendis Fader stod der emod.

Men haffuer hun en Mand/oc hun haffuer noget løffte paa sig/eller hende vndfaller aff sine læbe en forplictelse offuer hendis Siæl/oc hendis Hosbonde hører det oc tier stille paa den samme dag/Da gelder hendis løffte oc forplictelse / som hun haffuer forplictet sig offuer sin Siæl. Men staar hendis Mand der emod den samme dag som hand hører det / Da er hendis løffte løst som hun haffuer paa sig / oc den forplictelse som er vndfallen aff hendis læbe offuer hendis Siæl/oc HERREN skal vere hende naadig.

Men huad en Vidue eller en Vdskuden loffuer oc forplicter sin Siæl met/det skal hun holde.

(Vdskudē) Det er den som er|vdskuden aff sin Mand.

Naar nogen mands Tiuende loffuer eller forplicter sig offuer sin Siæl met en Eed/Oc Hosbonden hører det oc tier der til / oc staar der icke emod / Da skal alt det samme løffte holdis/oc alt det som de haffue forplictet dem offuer deris Siæle. Men siger Hosbondē der emod samme dag/naar hand det hører / Da gelder det icke som er vdgonget aff hans læbe / som det loffuede / eller forplictede sig offuer sin Siæl til / thi at Hosbonden haffuer rygget det / Oc HERREN skal vere hannem naadig. Oc alle løffte oc huer eed som saa gøris at plage legemet met/maa Hosbonden stadfeste eller rygge/i saa maade / at naar hand tier der til den ene dag effter den anden/Da stadfester hand alle de løffte oc forplictelser / som mand haffuer paa sig/fordi at hand tagde stille der til den dag hand det hørde. Men rygger hand det effter at hand haffuer det hørt/Da skal hand bære synden.

Disse ere de Skickelser som HERREN befol Mose / mellem Mand oc Quinde/ mellem Fader oc Daatter/ den stund hun er end nu Mø i sin Faders Huss.

XXXI.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Heffne Israels børn offuer Madianiterne/at du der effter kant forsamle dig til dit Folck. Da talede Mose met Folcket/oc sagde/Vebner Folck blant eder til Strid mod Madianiterne/at de kunde heffne HERREN paa Madianiterne/It tusinde aff huer Slect/saa at i vdsende aff alle Israels slecter i samme Hær. Oc de toge aff Israels tusinde / io it tusinde aff huer slect / tolff tusinde vebnede til Strid. Oc Mose vdsende dem/i en Hær/met Pinehas Eleasars Prestis søn / oc de hellige Klæder/ oc liudens Basune i sin haand.

Israel drager mod Madianiterne. Num. 25.

Oc de førde samme Hær mod Madianiterne/som HERREN haffde befalit Mose/ oc de ihielsloge alt Mandkøn. Der til sloge de Madianiternis Konger ihiel met deris ihielslagne/som vor/Eui/Rekem/Zur/Hur oc Reba/de fem Madianiters Konger / De sloge oc Balaam Beors søn ihiel met suerd. Oc Israels børn toge Madianiternis Hustruer oc deris Børn fangne/oc de røffuede alt deris Queg/al deris Boskaff/oc alt deris Godz. Oc de opbrende met ild alle deris Stæder som de bode vdi/oc alle Slot.

Madianiternis Konger.

Balaam slaff ihiel. Iosu. 13.

Oc de toge alt Roff/oc alt det der vor at tage / baade Menniske oc Queg / oc førde det til Mose oc til Presten Eleasar/oc til Israels børns Menighed/som ere/Fangerne/oc det Queg som vor taget / oc det røffuede Godz / i Leyren paa Moabiternis marck/som ligger hoss Jordan mod Jericho. Oc Mose oc Presten Eleasar oc alle Førsterne for Menigheden ginge mod dem vden for Leyren.

Oc Mose bleff vred paa Høffuitzmendene offuer samme Hær / baade paa dem som vore offuer tusinde oc offuer hundrede/som komme aff samme Hær oc strid / oc sagde til dem / Hui lode i alle Quinderne leffue: See / haffue ey de samme affuent Israels børn ved Balaams raad at de syndede mod HERREN offuer Peor / oc der kom en Plage offuer HERRENS Menighed: Saa slar nu alt mandkøn ihiel blant Børnene / oc alle Quinderne som haffue bekent oc ligget hoss Mend. Men lader alle børnene aff Quindekøn som icke haffue bekent oc ey liggit hoss Mend/leffue for eder. Oc leyrer eder vden faare Leyren i siu dage/alle som enten haffue slaget nogen ihiel eller rørt ved noget Liig / at i lade eder affløse / paa den tredie oc siuende dag / met dem som i haffue taget til fange. Oc alle Klæder oc al Redskaff aff Skind/oc allehonde gerning aff skind/oc allehonde Trækar/skulle i rense.

Num. 25.

Balaams raad.

Oc Presten Eleasar sagde til Stridzfolcket/som vore dragne i striden / Dette er Lowen/ som HERREN haffuer befalet Mose. Guld/sølff/ kaaber / Jern/ thin oc bly/ och alt det som lider ild / skulle i lade gaa gennem ild/oc rense det / at det bliffuer renset met Stencke vandet. Men alt det som icke lider ilden / skulle i lade gaa gennem vand / oc i skulle to eders klæder den siuende dag/saa bliffue i rene/Der effter skulle i komme i Leyren.

Oc HERREN talede met Mose/oc sagde/ Tag summen paa Fangernis Roff/ baade paa Menniske oc Queg / du oc Presten Eleasar / oc de Øffuerste Fedre for Menigheden,

den. Oc giff dem halffdelen der aff som vore vddragne i Hærren oc stridde/oc den anden halffdel Menigheden. Oc du skalt Løffte for HERREN aff Stridzmendene som vore dragne i Striden/ia en Siel aff fem hundrede/baade aff Menniske/fæ / asen oc faar / aff deris Halffdel skalt du det tage/oc antuorde Presten Eleasar det HERREN til en Opløfftelse. Oc du skalt tage aff Israels børns Halffdel / it stycke aff huer halfftrediesinds tiue / baade aff Menniskene oc fæet/aff asen oc faar/oc aff alt Queg/oc antuorde Leuiterne det / som tage vare paa HERRENS Tabernakel.

Bytter.

Oc Mose oc Presten Eleasar giorde som HERREN haffde befalet Mose. Oc Roffgodzet som igē vor/ som Stridzfolcket haffde taget til Bytte vor sey hundrede tusinde oc halffierdesinds tiue tusinde oc fem tusinde faar/thu oc halffierdesinds tiue tusinde øyen /en oc trysinds tiue tusinde asen. Oc de Quindfolck som icke haffde bekent oc ey ligget hoss Mend / vore tolff oc tiue tusinde siele.

Oc de som haffde veret i Striden finge deris Halffdel / try hundrede tusinde oc søtten oc tiue tusinde/oc fem hundrede faar / Der aff fick HERREN sey hundrede fem oc halffierdesinds tiue faar. Oc de finge seyten oc tiue tusinde øyen / Der aff fick HERREN tho oc halffierdesinds tiue. De finge oc trediue tusinde oc fem hundrede asen / Der aff fick HERREN en oc trysinds tiue. De finge oc aff Menniskene/seyten tusinde / Der aff fick HERREN tolff oc tiue. Oc Mose antuorde Presten Eleasar HERRENS Opløfftelse offer/som HERREN haffde befalet hannem.

Oc den anden Halffdel som Mose skiffte blant Israels børn til Stridzfolcket / som vor/ halffdelen der Menighedē falt til/vore try hundrede tusinde søtten oc tiue tusinde/ oc fem hundrede faar/Seyten oc tiue tusinde øyen/Trediue tusinde oc fem hundrede asen/ Oc seyten tusinde Menniske. Oc Mose tog aff samme Israels Halffdel / it stycke aff huer halfftrediesinds tiue/ baade aff Menniskene oc aff Queget / oc antuorde Leuiterne som toge vare paa HERRENS Tabernakel/som HERREN haffde befalet Mose.

Oc Stridzfolckenis Høffuitzmend offuer tusinde/som vore offuer tusinde oc offuer hundrede/ginge frem til Mose / oc sagde til hannem. Dine Tienere haffue taget summen paa Stridzfolcket/som vor vnder vore hender / oc der fattedis icke en. Der faare føre wi HERREN skenck/aff det som huer aff oss haffuer fundet aff guld klenodie/kæder/armspan/ringe/ øreringe oc smider/til en forligelse offuer vore Siele for HERREN.

Oc Mose oc Presten Eleasar anammede aff dem samme guld/ i alle honde klenodie. Oc alt guld til Opløfftelsens offer / som de opløffte for HERREN / vor seyten tusinde oc siu hundrede oc halfftrediesinds tiue Sekel/aff Høffuitzmēdene offuer tusinde oc hundrede. Thi Stridzfolcket haffde røffuit huer for sig. Oc Mose oc Presten Eleasar anammede samme guld aff Høffuitzmendene offuer tusinde oc hundrede / oc førde det i Vidnesbyrdens Tabernakel/ Israels børn til en amindelse for HERREN.

XXXII.

Rubeniter ne oc Gadditer ne begære det Land Gilead.

RVbens børn oc Gads børn haffde gantske meget queg / oc saae det land Jaeser oc Gilead at vere en bequem sted til deris queg / Oc de komme/oc sagde til Mose oc Presten Eleasar oc til Høffuitzmendene for menigheden. Det land Atroth/Dibon/Jaeser/Nimra/Hesbon/Eleale/Seban/Nebo oc Beon/som HERREN haffuer slaget for Israels menighed/er bequemt til Queg/oc wi dine Tienere haffue queg. Oc de sagde fremdelis / Haffue wi fundet naade for dig / Da giff dine Tienere det Land til eyedom / saa ville wi icke drage offuer Jordan.

Num. 13.

Mose sagde til dem/Skulle eders Brødre drage i strid/oc i ville bliffue her: Hui foruende i Israels børns hierte / at de drage icke hen offuer til det Land / som HERREN skal giffue dem: Saa giorde oc eders Fedre / der ieg vdsende dem aff Kades Barnea at besee Landet/Oc der de vore komne hen op til den beck Escol / oc saae Landet / da foruende de Israels børns hierte/at de vilde icke i Landet/ som HERREN vilde giffuet dem.

Num. 14.

Oc HERRENS vrede bleff hastig samme tid/oc hand suor/oc sagde / Disse Folck som ere vddragne aff Egypten fra tiue aar gamle oc der offuer/skulle io icke see det Land / som ieg haffuer suoret Abraham/ Isaac oc Jacob/fordi/at de haffue icke trolige efterfuld mig. Vndertagen Caleb Jephunne Kenisiters søn / oc Josua Nuns søn / Thi de haffue trolige effterfuld HERREN. Saa bleff HERRENS vrede grum offuer Israel / oc hand loed dem fare hid oc did i ørcken fyritiue aar/ Til al den Slect omkom/som giorde ilde for HERREN. Oc see/ I ere optraadde i eders Fedris sted / at Synderne skulle bliffue diss flere/oc i

gøre end nu HERRENS vrede oc hastighed større mod Jsrael. Thi der som i vende eder fra hannem/ da skal hand end nu lenger lade dem vandre i ørcken/ Oc der met forderffue i alt dette Folck.

Da ginge de frem/ oc sagde/ Wi ville aleniste bygge Faare stier her til vort Queg oc stæder for vore Børn. Men wi ville beuebne oss fremmerst for Jsraels børn/ indtil wi føre dem til deris Sted. Vore Børn skulle bliffue i de faste Stæder/ for landens Jndbyggeris skyld. Wi ville icke fare hiem igen/ før end Jsraels børn indtage huer sin Arff. Thi wi ville icke arffue met dem paa hin side Jordan/ Men vor Arff skal falde oss til paa denne side Jordan mod østen.

Iosu. 1. 4.

Mose sagde til dem/ Der som i ville det gøre/ at i ville vebne eder til strid for HERREN/ Da drager offuer Jordan for HERREN/ huo der er vebnet blant eder/ indtil hand fordriffuer sine Fiender fra sit Ansict/ oc Landet bliffuer vnderdannigt for HERREN/ Der effter skulle i vende om igen oc vere vskyldige for HERREN oc for Jsrael/ Oc saa skulle i haffue dette Land til eyedom for HERREN. Men ville i icke saa gøre/ See/ da synde i mod HERREN/ oc i skulle fornemme eders synd/ naar hun begriber eder. Saa bygger nu Stæder for eders Børn/ oc Faare stier for eders Queg/ oc gører som i haffue sagd.

Gads børn oc Rubēs børn sagde til Mose/ Dine Tienere skulle gøre/ som min HERRE haffuer befalet. Vore Børn/ Hustruer/ Boskaff/ oc alt vort Queg/ skulle bliffue i stæderne vdi Gilead/ Men wi dine Tienere ville alle drage vebnede til en Hær vdi strid for HERREN/ som min Herre haffuer sagd.

Da bød Mose paa deris vegne Presten Eleasar oc Josua Nuns søn/ oc de øffuerste Fedre for Jsraels børns slect/ oc sagde til dem. Naar Gads børn/ oc Rubens børn drage met eder offuer Jordan alle vebnede til strid for HERREN/ oc Landet er eder vnderdannigt/ Da giffuer dem det land Gilead til eyedom. Men drage de icke vebnede met eder/ Da skulle de tage arff met eder i det land Canaan. Gads børn oc Rubens børn suarede/ oc sagde/ Lige som HERREN taler til dine Tienere/ saa ville wi gøre/ Wi ville drage vebnede for HERREN i det Land Canaan/ oc beside vort Arffue godz paa denne side Jordan.

Iosu. 4.

Saa gaff Mose Gads børn/ oc Rubens børn/ oc halffdelen aff Manasse Joseph søns slect/ den Amoritiske kongis/ Sihons kongerige/ oc Ogs kongerige/ kongens aff Basan/ Landet met Stæderne i den gantske Egn trint omkring. Saa bygde Gads børn/ Dibon/ Atharoth/ Aroer/ Atroth/ Sophan/ Jaeser/ Jegabeha/ Bethnimra oc Betharan faste Stæder/ oc Faare stier. Rubens børn bygde/ Hesbon/ Eleale/ Kiriathaim/ Nebo/ Baal Meon/ oc forunde naffnene/ oc Sibama/ oc de gaffue Stæderne naffn som de bygde.

Deut. 3.
Iosu. 22.

Oc Machirs børn Manasse søns/ ginge ind i Gilead oc vunde det/ oc fordreffue Amoriterne som der vore vdi. Da gaff Mose Machir/ Manasse søn/ Gilead/ oc hand bode der vdi. Men Jair Manasse søn gick hen oc vant deris Landzbyer/ oc kallede dem Hauoth Jair. Nobah gick hen oc vant Knath met hendis Døtter/ oc kallede den Nobah/ effter sit naffn.

Machir.

Jair.

Nobah.

XXXIII.

Reyserne aff Egypten til det foriette Land.

Disse ere de Reyser som Jsraels børn giorde/ som vore vddragne aff Egypti land effter deris Hær/ ved Mose oc Aaron. Oc Mose bescreff deris Reyse/ huorlunde de droge/ effter HERRENS befalning/ oc disse ere de Reyser som de droge. De droge vd fra Raemses den femtende dag i den første maaned/ anden Paaske dag/ ved en høy Haand/ at alle Egypterne saae det/ Oc de iorede samme tid deris Første fødde som HERREN haffde ihiel slaget blant dem/ Thi HERREN haffde och bruget dom paa deris Guder.

Der de droge vd fra Raemses/ leyrede de dem i Suchoth. Oc de droge vd fra Suchoth/ oc leyrede dem i Etham/ som ligger yderst i ørcken. De droge vdaff Etham/ oc bleffue i den dal Hahiroth/ som ligger mod Baal Zephon/ oc leyrede dem mod Migdol. De droge vd fra Hahiroth/ oc ginge mit gennem Haffuit bort i ørcken/ oc reysde Tre dagis reyse i Ethams ørck/ oc leyrede dem i Marah. De droge aff Marah oc komme til Elim/ der vdi vore tolff Vandkiller/ oc halffierdesinds tiue Palme træ/ oc der leyrede de dem.

Num. 20. 21.
Exo. 12.
Exo. 13.
Exo. 14. 15.
Exo. 16.

De droge fra Elim oc leyrede dem hoss det Røde haff. De droge fra det Røde haff oc leyrede dem i den øckē Sin. De droge vd fra den ørck Sin/ oc leyrede dem i Daphka. De droge vd fra Daphka/ oc leyrede dem i Alus. De droge vd fra Alus/ oc leyrede dem i Raphidim/ Der haffde folcket inted Vand at dricke. De droge aff Raphidim/ oc leyrede dem i Sinai ørck.

Exo. 17.
Exo. 19.

Egypten.
Num. 10. 11. 12

De droge aff Sinai / och leyrede dem i Løstgraffuerne. De droge fra Løstgraffuerne/ oc leyrede dem i Hazeroth. De droge vd fra Hazeroth/oc leyrede dem i Rithma. De droge fra Rithma/oc leyrede dem i Rimon Parez. De droge fra Rimon Parez/ oc leyrede dem i Libna. De droge fra Libna/ oc leyrede dem i Rissa. De droge fra Rissa/ oc leyrede dem i Kehelatha. De droge fra Kehelatha / oc leyrede dem paa det bierg Sapher. De droge fra det bierg Sapher/oc leyrede dem i Harada. De droge fra Harada/oc leyrede dem i Makeheloth.

Deut. 10.
Num. 20.

De droge fra Makeheloth/ oc leyrede dem i Tahath. De droge fra Tahath/oc leyrede dem i Tharah. De droge fra Tharah/oc leyrede dem i Mithka. De droge fra Mithka/oc leyrede dem i Hasmona. De droge fra Hasmona/oc leyrede dem i Moseroth. De droge fra Moseroth/oc leyrede dem i Bne Jaekon. De droge fra Bne Jaekon / oc leyrede dem i Horgidgad. De droge fra Horgidgad/oc leyrede dem i Jathbatha. De droge fra Jathbatha / oc leyrede dem i Abrona. De droge fra Abrona/oc leyrede dem i Ezeongaber. De droge fra Ezeongaber/ oc leyrede dem i den ørck Zin/det er Kades.

Aarons alder 123. aar.
Num. 20. 21.

De droge fra Kades / oc leyrede dem hoss det bierg Hor / hoss Edoms landz landemercke. Der gick Presten Aaron op paa det bierg Hor / effter HERRENS befalning/ oc døde samme sted i det fyritiuende aar effter at Jsraels børn droge aff Egypti land dē første dag i den femte maaned / Der hand vor hundrede oc try oc tiue aar gammil. Oc Arad Cananiternis konge/som bode Synder paa i det land Canaan/ spurde at Jsraels børn komme.

Num. 21.

Oc de droge fra det bierg Hor / oc leyrede dem i Zalmona. De droge fra Zalmona / oc leyrede dem i Phunon. De droge fra Phunon/oc leyrede dem i Oboth. De droge fra Oboth/ oc leyrede dem i Jgim/ hoss det bierg Abarim i Moabiternis landemercke. De droge fra Jgim oc leyrede dem i Dibon Gad. De droge fra Dibon Gad/oc leyrede dem i Almon Diblathaim. De droge fra Almon Diblathaim / oc leyrede dem i Abarims bierg mod Nebo. De droge fra Abarims bierg /oc leyrede dem paa Moabiternis marck hoss Jordan mod Jericho. Men de leyrede dem fra Beth Jesimoth/til Sittim slæt paa Moabiternis marck.

Num. 25.
Deut. 7.
Iosu. 16.
Num. 26.
Iosu. 14.

Oc HERREN talede met Mose paa Moabiternis marck hoss Jordā mod Jericho/ oc sagde/ Tale met Jsraels børn/oc sig til dem. Naar i ere gongne offuer Jordan ind i det land Canaan/Da skulle i fordriffue alle Jndbyggerne for eders ansict/ oc ødelegge alle deris Støtter oc alle deris støbte Billede / oc til inted gøre alle deris Høye / At i saa indtage Landet oc bo der vdi/Thi ieg haffuer giffuit eder Landet/at i skulle indtage det. Oc i skulle dele Landet ved laader blant eders Slecter / Dem som ere mange skulle i dele meget til / oc dem som ere ferre skulle i dele mindre til/Som Laaden falder huer til/saa skal hand beholde det / effter deris Fedris slecter.

Er det saa at i icke fordriffue Landens Jngbyggere for eders ansict / Da skulle de/som i lade bliffue igen/vorde eder til torne i eders øyen / oc til gadde i eders sider / oc de skulle tuinge eder i det Land/ som i bo vdi. Saa skal det da gaa/at ieg skal lige gøre eder det / som ieg tenckte at gøre dem.

XXXIIII.

Canaans landis landemercke.
Iosu. 15.

OC HERREN talede met Mose / oc sagde / Biud Jsraels børn/oc sig til dem. Naar i komme i Canaans land/ da skal det Land som eder falder til Arff i Canaans land haffue sine Landemercke. Det Syndre hiørne skal begyndis paa den ørck zin hoss Edom/at eders landemercke bliffuer i Synder fra enden paa det Salte haff/som ligger øster vd. Oc at det samme landemercke recker fra Synden op mod Akrabbim / oc gaar gennem Zinna / oc haffuer sin vdgong fra Syndē indtil Kades Barnea/ oc recker til den by Adar / oc gaar gennem Azmon/Oc recker fra Azmon til Egypti beck/oc enden der paa skal vere ved Haffuit.

Men landemercket Vester vd / skal vere det store Haff / Det skal vere eders landemercke Vester vd.

Det Nørre landemercke skal dette vere / J skulle maale fra det store Haff / til det bierg Hor / oc fra det bierg Hor skulle i maale indtil mand kommer til Hamath / at det skal gaa vd indtil Zedada landemercke / oc enden paa samme landemercke til Siphron / oc det skal endis hoss den by Enan/Det skal vere eders landemercke Nør vd.

Oc i skulle maale eders landemercke Øster vd / fra den by Enan til Sepham / oc landemercket skal gaa ned fra Sepham til Ribla øst vden til Ain/Der effter skal det gaa ned oc bøye sig til siden paa Cinereths Haff Øster vd/ oc komme ned til Jordan / at det skal endis ved det Salte haff/Dette skal vere eders Land trint omkring met sine landemercke.

Oc Mose bød Jsraels børn / oc sagde / Dette er det Land / som i skulle dele mellem eder effter laaden / huilcket HERREN befol at giffue de ni Slecter oc den halffue slect. Thi at Rubens børns slect effter deris Faders huss / oc Gads børns slect effter deris Faders huss / oc Manasse halffue slect haffue taget deris Del. Saa haffue de tho slecter oc den halffue slect deris Arffuedel borte / paa denne side Jordan øster vd mod Jericho.

Num. 38.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Disse ere naffnene paa de Mend / som skulle dele Landet blant eder / Presten Eleasar / oc Josua Nuns søn. Der til skulle i tage huer slectis Førster til at vddele Landet. Oc disse ere naffnene paa samme Mend / Caleb Jephunne søn aff Juda slect. Semuel Ammihuds søn aff Simeons slect. Elidad Chislons søn aff Benjamins slect. Buki Jagli søn førsten for Dans børns slect. Haniel Ephods søn førsten for Manasse børns slect aff Josephs børn. Kemuel Siphtans søn førsten for Ephraims børns slect. Elizaphan Parnach søn førsten for Sebulons børns slect. Paltiel Asans søn førsten for Jsaschars børns slect. Ahihud Selomi søn førsten for Assers børns slect. Pedahel Ammihuds søn førsten for Nephthali børns slect. Disse ere de / som HERREN bød / at dele Arffuen mellem Jsraels børn i Canaans land.

Deris naffn / som skulle vddele Landet. rc.
Iosu. 14.

XXXV.

OC HERREN talede met Mose paa de Moabiters marck / hoss Jordan mod Jericho / oc sagde. Biud Jsraels børn / at de giffue Leuiterne stæder aff deris Arffue godz / at bo vdi / Der til skulle i oc giffue Leuiterne forstæderne trint omkring stæderne / At de kunde bo i Stæderne / oc haffue deris queg / oc godz oc allehonde diur i Forstæderne.

Leuiternis Stæder.
Iosu. 21.

Men samme Forstæder / som de skulle giffue Leuiterne / skulle vere tusinde alne vden for Stads muren trint omkring. Saa skulle i nu maale vden for Staden / fra det hiørne Øster vd thu tusinde alne / Oc fra det hiørne Synder vd thu tusinde alne / Oc fra det hiørne Vester vd thu tusinde alne / Oc fra det hiørne Nør vd thu tusinde alne / saa at Staden bliffuer der mit vdi Det skal vere deris Forstæder.

Oc blant de Stæder / som i giffue Leuiterne / skulle i giffue sex Fri stæder / at der kand fly til / huo som slar nogen ihiel. Offuer de samme skulle i end giffue tho oc fyretiue Stæder / At alle stæder / som i giffue Leuiterne / bliffue otte oc fyretiue met deris Forstæder. Oc i skulle giffue dem aff Jsraels børns eyedom / meget fra dem / som haffue meget / oc lidet fra dem / som lidet haffue / Huer skal giffue Leuiterne stæder / effter sin Arffue del / som hannem delis til.

Fri Stæder.
Deut. 4.
Iosu. 22.

Oc HERREN talede met Mose / oc sagde / Tale met Jsraels børn / oc sig til dem / Naar i komme offuer Jordan i Canaans land / da skulle i vduele Stæder / som skulle vere fri Stæder / til huilcke de skulle fly som sla nogen ihiel vforuarendis. Oc i skulle haffue disse fri Stæder for Blodheffnernis skyld / at de skulle icke sla hannem ihiel / som haffuer giort noget Manddrab / før end hand haffuer standet i rette for Menigheden. Oc de Stæder som i skulle giffue / skulle vere sex fri Stæder / Tre skulle i giffue paa denne side Jordan / oc tre i Canaans land. Disse ere de sex fri Stæder / baade for Jsraels børn oc Fremmede oc for Jndbyggerne blant eder / At de kunde fly der hen / som sla nogen ihiel vforuarendis.

Deut. 19.
Iosu. 20.

Huo som slar nogen met Jern at hand døer / hand er en Manddrabere / oc skal visselige dø. Men slar hand hannem met en Sten (som nogē kand slass ihiel met) at hand døer der aff / da er hand en Mandrabere / oc skal visselige dø. Men slar hand hannem met noget Træ (som nogē kand slass ihiel met) at hand døer / da er hand en Mandrabere / oc skal visselige dø. Blodheffneren skal lade døde samme Mandrabere / Lige som hand haffuer slaget / saa skal mand oc sla hannem ihiel. Støder hand hannem aff had / Eller kaster noget paa hannem met suig / at hand døer / Eller slar hannem ihiel aff fiendskaff met sin haand / at hand døer / Da skal hand som hannē slo visselige dø / thi hand er en Mandrabere / Blodheffnerē skal lade døde hannem.

Mandrabere.
Exo. 21.

Men der som hand vforuarendis støder hannem vden fiendskaff / Eller kaster noget paa hannem vforuarēdis / Eller kaster en Sten paa hannem (der mand kand dø aff / oc saa det icke) at hand døer / oc hand er icke hans fiende / oc ey vilde hannem ont / Da skal Menigheden dømme mellem den som slo / oc Blodheffneren i denne dom. Oc Menigheden skal fri Mandraberen aff Blodheffnerens haand / oc skal lade hannem komme igen til den fri Stad / som hand flyde til / Oc hand skal bliffue der indtil den Ypperste prest døer / som mand haffuer saluet met den hellige Olie.

Deu. 19.

Men gaar Mandraberen vden den fri Stads marckeskel / som hand flyde til / oc Blodheffneren finder hannem vden hans fri Stads marckeskel / oc slar hannem ihiel / da skal hand

icke vere skyldig i hans blod. Thi hand skulde bleffuit i sin fri Stad/indtil den Ypperste prestis død/oc effter den ypperste Prestis død kommet til sit land igen/som hand haffde sit Arffue godz. Det skal vere eder en Ræt hoss eders Efterkommere/ehuor i bo.

Deut. 17. 19.

En Mandrabere skal mand sla ihiel effter thu Vidnis mund / It Vidne skal icke suare mod nogen til døde. Oc i skulle icke tage forligelse for nogen Mandrabere/thi hand haffuer forskyldet at dø/oc hand skal visselige dø. Oc i skulle ingen forligelse tage for den/som flyer til en fri Stad/at hand skulde komme igen at bo i Landet/før end Presten døer.

Oc besmitter icke Landet/som i bo vdi/Thi at huo som er blodskyldig/hand besmitter Landet/oc Landet kand icke ske forligelse for det blod/som der vdstyrtis/Vden ved hans blod/som det vdstyrte. Gører Landet icke vrent/der i bo vdi/i huilcket ieg ocsaa boer / Thi ieg er HERREN/som boer blant Jsraels børn.

XXXVI.

Zelaphehads Døtter. Num. 27. Iosu. 15. 17.

OC de ypperste Fedre aff Gileads børns slect/Machir søns/som vor Manasse søn/aff Josephs børns slect/ginge frem oc talede til Mose/oc til Høffuitzmēdene/oc til Jsraels børns ypperste Fedre / oc sagde. Kere Herre / HERREN haffuer budet/ at mand skal giffue Jsraels børn Landet til Arff ved Laad/Oc du min Herre haffuer befalet det ved HERREN/at mand skal giffue vor Broders Zelaphehads Døtter hans Arffuedel. Der som nogen aff Jsraels slecter tager dem til hustruer/da bliffuer vor Faders Arffuedel mindre/Oc saa meget som de haffue/kommer til den Slectis Arffue del/som de komme til/Der met bliffuer vor arffuedelss Laad forminsket. Naar Frydens aar kommer nu for Jsraels børn/da kommer oc deris Arffuedel hen til den Slect/som de ere/Der met bliffuer vor Faders arffuedel formindsket/paa saa meget som de haffue.

Non commiscendæ tribus.

Mose bød Jsraels børn effter HERRENS befalning/oc sagde/Det er lige som Josephs børns slect haffuer sagd. Dette biuder HERREN om Zelaphehads døtter/oc siger/De mue giffte dem/met huem dem løster/dog saa at de skulle giffte dem vdi deris Faders slectis Frendskaff/Paa det/at Jsraels børns Arffuedel skal icke falde fra en Slect til en anden/Fordi at huer blant Jsraels børn skal henge hart ved sin Faders slectis Arff. Och alle Døtter som haffue arffuedel blant Jsraels børns slecter/de skulle giffte dem i deris faders Slectis frendskaff/Paa det/at huer blant Jsraels børn kand beholde sin Faders Arff/Oc at en arffuedel icke skal falde fra en Slect til en anden/Men at huer kand bliffue ved sin Arff blant Jsraels børns slecter.

Zelaphehads døtter Mahela/Thirza/Hagla/Milca oc Noa/giorde som HERREN haffde befalet Mose/oc giffte dem met deris Frender/i Manasse børns slect Josephs søns/Der met bleff deris arffuedel i deris Faders frendskaffs slect. Disse ere de Bud oc den Skick som HERREN bød Jsraels børn ved Mose/paa Moabiternis marck/hoss Jordan mod Jericho.

Ende paa Mose Fierde Bog.

Deuteronomium /

Mose Femte Bog.

I.

Mose opregner de førmere Gerninger

DIsse ere de Ord/som Mose talede til al Israel paa hin side Jordanẽ/i ørcken paa marcken/mod det Røde haff/mellem Paran oc Tophel/Laban/Hazeroth oc Disahab / elleffue dagis reyse fra Horeb/igennem Seir Biergis vey hen til Kades Barnea/Oc det skede i det fyretiuende aar paa den første dag i den elleffte maaned / da talede Mose met Israels børn / alt det som HERREN haffde budet hannem / effter hand haffde slaget Sihon den Amoriters konge som bode i Hesbon / der til Og kongen aff Basan/ som bode i Astharoth vdi Edrei. Paa hin side Jordan i Moabiternis land begynte Mose at vdlegge denne low oc sagde.

Sihon. Og. Num. 21.

Herren vor Gud talede met oss paa Horeb Bierg/oc sagde/J haffue lenge nock veret paa dette Bierg/vender eder om oc drager hen at i kunde komme til Amoriternis bierg / oc til alle deris Naboer i markerne paa biergene/oc i dalerne/Synden vd mod Strandbackẽ i Canaans land/oc til det bierg Libanon/ind til den store flod Phrath/See der/ Jeg haffuer giffuit eder landet som ligger faar eder/Drager did hen oc tager det ind som Herrẽ haffuer soret eders forfedre Abraham/Isaac oc Jacob/at hand vilde giffue dem oc deris Sæd effter dem.

Gene. 15. 17.

Da sagde ieg samme tid til eder / Jeg kand icke alene opholde eder / Thi ath HERREN eders Gud haffuer saa formeret eder / ath i ere i dag saa mange som stiernerne paa Himmelen/(HERREN eders fedris Gud gøre eder end nu til mange tusinde fold flere/ oc velsigne eder som hand haffuer tilsagt eder) Huorledis kand ieg alene bære saadan møye/ tynge/oc kiff aff eder: Skicker nogle vise forstandige oc velforsøgte Mend til aff eders Slæcter/ dem vil ieg sette til Høffuitzmend offuer eder.

Exo. 18.

Da suarede i meg oc sagde / Det er en god ting som du siger ath du vilt gøre. Saa tog ieg eders Slæcters Hoffuider / vise oc forstandige Mend / oc sette dem til Høffuitzmend offuer eder/offuer tusinde/offuer hundrede/offuer halfftrediesins tiue / oc offuer thi / oc Embitzmend aff eders slæcter. Oc ieg bød eders Dommere samme tid/oc sagde/Hører eders Brødre/ oc dømmer ræt mellem huer mand oc hans Broder oc den Fremmede. **J skulle ingens Persone anse i dommẽ/Men i skulle høre den Minste saa vel som den Største/ J skulle icke frøcte for nogen mands Persone/Thi Dommẽs embede hør Gud til.** Men naar en Sag bliffuer eder forsuar/da lader hẽde komme faar mig/ath ieg kand høre hende. Da bød ieg eder paa den tid alt det som i skulde gøre.

Exo. 18.

2. Par. 19. Exod. 18. Leui. 19. Deut. 16.

Saa droge wi vd fra Horeb / oc reysde al ørcken igennem (som er stor oc græselig som i saae) paa veyen til det Amoritiske bierg/ som HERREN vor Gud befol oss/ oc wi komme til Kades Barnea. Der sagde ieg til eder/ J ere komne hid til dette Amoritiske bierg / huilckit HERREN vor Gud vil giffue oss/See der det Land faar dig/ som HERREN din Gud haffuer giffuit dig/Drag hen op oc tag det ind / som HERREN din fedris Gud haffuer sagt dig/frøcte icke oc rædis inted.

Da komme i alle til mig/ oc sagde/Lader oss sende nogle Mend did hẽ faar oss/som kunde bespeyde oss Landet / oc sige oss igen ath huilken vey wi skulle drage did ind / oc de Stæder som wi skulle komme til. Det behagede mig vel / saa tog ieg tolff Mend aff eder / en aff huer Slæct. Der de samme ginge bort oc droge op paa Bierget oc komme til Escols beck / Da besaae de det. Oc toge aff Landens Fruct met dem/oc førde den hid ned til oss / oc gaffue oss suar igen oc sagde/Det er ith gaat Land som HERREN vor Gud haffuer giffuit oss.

Num. 13.

Men i vilde icke drage did op / oc i vaare HERRENS eders Guds mund wlydige/ oc knurrede i eders Paulun/oc sagde / HERREN er oss vred / der faare haffuer handført oss aff Egypti land/ath hand vilde giffue oss i Amoriternis hender oc legge oss øde. Huor skulle wi hen op: Vore Brødre haffue mistrøstet vore hierte oc sagt/Det Folck er større oc høyre end wi/Stæderne ere store oc murede op mod Himmelen / Der til met haffue wi ocsaa seet samme sted Enakims børn.

Mose opregne de fremfarne gerninger.

Da sagde ieg til eder / Lader eder icke forferde / oc frøcter inted for dem. Thi HERREN eders Gud drager faar eder hen/oc skal stride faar eder som hand giorde met eder i Egypten faar eders øyen/oc i Ørcken/som du haffuer seet/ huorledis HERREN din Gud haffuer baaret dig/lige som en Mand bær sin Søn / igennem alle de veye som i haffue vandret/indtil at i ere komme hid til denne Sted. Men i hulde inted der aff/at i kunde haffue troet paa HERREN eders Gud / som gick faar eder / at vise eder Stederne huor i skulde leyre eder/om natten ved Jlden/at hand kunde vise eder veyen/som i skulde gaa paa / oc om dagen i Skyen.

Exo. 13.

Men der HERREN hørde eders skrig/bleff hand vred oc soer oc sagde / Der skal ingen aff denne vanartige Slect see det gode Land som ieg soer at giffue deris Forfedre. Vden Caleb Jephunne søn/hand skal see det / oc ieg vil giffue hannem oc hans Børn det Land som hand haffuer veret vdi/ fordi at hand haffuer troligt efterfult HERREN. Oc HERREN bleff vred paa mig for eders skyld oc sagde/Du skalt oc icke heller komme der ind. Men Josua Nuns søn/som er din Tienere/hand skal komme der ind/Styrck hannem/thi hand skal vddele Arffuen iblant Jsrael oc eders Børn/om huilcke i sagde / De skulle bliffue it Roff / oc eders Sønner som icke end nu paa denne dag kunde forstaa got eller ont / de skulle komme did ind/oc ieg vil giffue dem det/oc de skulle indtage det. Men vende i eder / oc drager hen til ørcken paa veyen til det Røde haff.

Num. 14. 26.
Iosu. 14.
Deut. 2. 3. 34.
Num. 20. 27. 34.
Num. 14.

Da suarede i oc sagde til mig/ Wi haffue syndet mod HERREN / Wi ville hen op/ oc stride/som HERREN vor Gud befol oss. Der i nu vebnede eder huer met sit Harnsk/ oc lagde eder effter at drage hen op paa bierget/sagde HERREN til mig / Sig dem at de drage icke hen op oc ey stride/ Thi ieg er icke iblant eder / At i skulle icke bliffue slagne aff eders Fiende. Der ieg sagde eder det / da vilde i icke lyde mig / oc i vaare HERRENS mund wlydige/oc fordristede eder oc droge op paa Bierget. Da droge Amoriterne vd / som bode paa Biergene mod eder/oc iagede eder / som Bier gøre / oc sloge eder i Seir indtil Harma. Der i komme nu igen oc græde for HERREN/da vilde HERREN icke høre eders røst/oc icke bøyede sin øern til eder. Saa bleffue i vdi Kades en long tid.

Num. 20.

II.

DA vende wi oss oc droge vd hen til Ørcken paa veyen til det Rødehaff / som HERREN sagde til mig / oc wi droge omkring Seir bierg en long tid / Oc HERREN sagde til mig / J haffue nock faret omkring dette bierg/ vender eder om mod norden. Oc biud Folcket/oc sig / J skulle drage igennem eders Brøders Esaus børns landemercke / som bo i Seir / oc de skulle frøcte for eder. Men tager eder vare met flid / at i icke stride mod dem / Thi ieg vil icke giffue eder aff deris Land en fod bret/ Fordi at ieg haffuer giffuit Esaus børn Seir bierg at beside. J skulle købe Mad aff dem for pendinge at æde / och i skulle købe Vandet aff dem for pendinge at dricke. Thi HERREN din Gud haffuer velsignet dig i alle dine henders gerninger/Hand haffuer/oc taget dine Reyser til hierte igennem denne store Ørcken/Oc er nu fyretiue aar at HERREN din Gud haffuer verit hoss dig / saa at dig fattedis inted.

Num. 12.
Num. 20.
Gene. 38.

Der wi vaare nu dragne fra vore Brødre Esaus børn / som bode paa Seir bierg / paa veyen at marcken fra Elath oc Ezeongabar / Da vende wi oss oc ginge hen at veyen til Moabiternis ørcken. Da sagde HERREN til mig / du skalt icke gøre Moabiterne skade oc ey stride mod dem/ Thi ieg vil inted giffue dig aff deris Land at beside / Thi ieg haffuer giffuit Lotz børn Ar til at beside. De Emim bode i fordō tid der vdi/det vor it stort sterckt oc høyt folck lige som Enakim/Mand holt dem oc for Kemper lige som Enakim / oc Moabiterne kallede dem oc Emim. Oc Horiterne bode i fordom tid i Seir / oc Esaus børn fordreffue oc ødelagde dem/ faar sig oc bleffue der boendis i deris sted / Lige som Jsrael gør ved det land som de beside/ huilcket HERREN gaff dem.

Moabiterne.
Moabiternis Land.
Emim.
Enakim.
Gene. 14.
Gene. 36.

Saa gører eder nu rede oc drager offuer Sareds beck/Oc wi droge der offuer. Men tiden som wi droge aff Kades Barnea ind til wi komme offuer den beck Sared / vaar atten oc tiue aar/Paa det at alle Strids mendene skulde dø i leyren/ som HERREN haffde soret dem. Der til met vor oc HERRENS Haand mod dem / at ødelegge dem i Leyren / til der bleff ende paa dem.

Num. 14. 26.

Oc der alle Stridsmendene haffde ende/saa at de vore hen døde iblant folcket/Da talede HERREN med mig oc sagde. Du skalt i dag drage igennem Moabiternis landemercke

Iud. 11.

konde riger.

hoſſ Ar oc komme hart frem for Ammons børn/du ſkalt ingen ſkade gøre dem/oc ey heller ſtride mod dem/Thi ieg vil inted giffue dig aff Ammons børns Land at beſide / Thi ieg haffuer giffuit Lotz børn det at beſide/det er oc actet for it Kempe land/ oc der bode i forme tid Kemper vdi/oc Ammoniterne kallede dem Sammeſumim. Det vor it ſtort ſterckt oc høyt Folck / ſom Enakim/oc dem lagde HERREN øde for dem / oc loed dem beſide det/at bo der i deris ſted/lige ſom hand giorde ved Eſaus børn ſom bo paa Seir bierg / der hand lagde Horiterne øde for dem/oc loed dem beſide det ſamme at bo der i deris ſted indtil denne dag. Oc de Caphthorim droge vd aff Caphthor oc ødelagde de Auim/ſom bode i Hazerim indtil Gaza/oc bleffue der boendis i deris ſted.

Ammoniterne. Ammoniternis Land. Sammeſumim. Gene.36.

Gører eder rede/oc drager vd/oc gaar offuer dē beck hoſſ Arnon/See/ieg haffuer giffuit den Amoritiſke konge Sihon aff Heſbon i dine hender/met hans Land/ Begynde at tage det ind oc ſtride mod hannem. Jeg vil begynde paa denne dag / at alle Folck vnder al Himmelen ſkulle frøcte och forferdis for dig/ſaa/at naar de høre om dig da ſkal dem bliffue bange oc we for din tilkommelſe.

Da ſende ieg Bud fra ørcken Øſter bort til kong Sihon aff Heſbon met fredſommelige ord/oc loed hannem ſige. Jeg vil drage igennem dit Land / oc der ſom veyen er vil ieg gaa / oc huercken gaa paa den høyre eller venſtre ſide aff veyen. Mad ſkalt du ſele mig for pendinge/ at æde/oc Vand ſkalt du giffue mig at dricke for pendinge / Jeg vil ekon gaa til fodz der igennem. Lige ſom Eſaus børn beviſte dem mod mig/ſom bo i Seir / oc ſom Moabiterne / ſom bo i Ar/til ieg kand komme offuer Jordanen til det Land / ſom HERREN vor Gud ſkal giffue oſſ.

Num.21. Deut.20.

Men Sihon kongen i Heſbon vilde icke lade oſſ drage der igennem / Thi at HERREN din Gud forherdede hans ſind/oc forblindede hans hierte/ paa det at hand vilde giffue hannem i dine hender / ſom mand ſeer paa denne dag. Oc HERREN ſagde til mig/ See / Jeg haffuer begynt at giffue dig Sihon oc hans Land / begynde at indtage oc beſide hans land. Oc Sihon drog vd mod oſſ med alt ſit Folck at ſtride i Jahza. Men HERREN vor Gud gaff hannem vnder oſſ/at wi ſloge hannem oc hans Børn oc alt hans Folck.

Num.20.21. Num.21. Deut.29.

Da vunde wi alle hans Stæder ſamme tid/oc forbandede alle Stæderne / baade Mendene/Quinderne oc Børnene/oc lode ingen leffue igen. Uden Queget ſom wi røffuede til oſſ/ oc Byttet aff Stæderne ſom wi haffde vundet fra Aroer/ſom ligger hoſſ brēddē hoſſ Arnons beck/oc fra den Stad hoſſ Vandet indtil Gilead / Der vaar icke en Stad ſom kunde verie ſig for oſſ/HERREN vor Gud gaff dem alle vnder oſſ. Uden alene at du motte icke komme ind i Ammons børns Land/ey heller til noget aff det ſom ligger hoſſ den beck Jabok/ey heller til de Stæder paa Biergene/eller til noget ſom HERREN vor Gud haffde forbudet oſſ.

III.

OC wi vende oſſ/oc droge hen op at veyen til Baſan / Saa drog Og kongen aff Baſan vd mod oſſ met alt ſit Folck at ſtride hoſſ Edrei. Men HERREN ſagde til mig/ Frøcte inted for hannem/Thi ieg haffuer giffuit hannem oc alt hans Folck met hans Land i dine hender / Oc du ſkalt gøre ved hannem lige ſom du giorde ved Sihon Amoriternis konge/ſom bode i Heſbon. Saa gaff HERREN vor Gud ocſaa kong Og aff Baſan i vaare hender / met alt hans Folck/at wi ſloge hannem indtil at der bleff ingen igen.

Num.21. Deut.29. Deut.2.

Da vunde wi ſamme tid alle hans Stæder / oc der vor icke en Stad at wi ey toge hannē fra/Tryſinds tiue Stæder / oc det gantſke Egn Argob i Ogs konge Rige aff Baſan. Alle diſſe Stæder vaare faſte met høye mure/ porte oc ſtenger/ Foruden andre ſaare mange Byer ſom icke haffde mur/oc forbandede dem lige ſom wi giorde ved Sihon kongē aff Heſbon. Wi forbandede alle Stæderne/baade met Mend / Quinder oc Børn / Men alt Queget oc Roff ſom vaar i Stæderne/det røffuede wi til oſſ.

Deut.26.

Saa toge wi paa den tid Landet/fra de tho Amoriters Kongers haand/paa hin ſide Jordanen/fra den beck hoſſ Arnon/ indtil det bierg Hermon/huilket Sidoniterne/kalde Sirion/ men Amoriterne kalde det Senir. Alle ſtæderne paa ſletten/ oc al Gilead/ oc al Baſan/ ind til Salcha oc Edrei/ſtæderne i Ogs kongerige aff Baſan. Thi kong Og aff Baſan/vaar end nu alene offuerbleffuen aff Kemperne / See/hans iern ſeng er her i Rabbath hoſſ Amons børn/ ni alne long oc fire alne bred/effter en Mands albue at regne.

Hermon. Ogs ſeng ni alne long. Num.32.

Oc wi toge det Land ind ſamme tid/fra Aroer ſom ligger hoſſ Arnons beck/Oc ieg gaff Rubeniterne oc Gadditerne halffdelen aff Gileads bierg met ſine Stæder. Oc ieg gaff Ma-

Ioſu.12. Deut.29.

nasses halffue slæct den anden halffdelen aff Gilead oc Ogs hele kongerige aff Basan / oc den gantske Egn Argob oc al Basan/det kaldis Kempe landet. Jair Manasses søn tog den gantske egn Argob/indtil Gessuri oc Maachathi landemercke / oc hand kallede Basan effter sit naffn Hauoth Jair/til denne dag. Men ieg gaff Machir Gilead. Oc ieg gaff Rubeniterne oc Gaditerne en del aff samme land Gilead ind til Arnons bæck / mit i bæcken som landemercket er/ oc indtil Jaboks bæck/som er Ammons børns landemercke. Oc marcken/oc Jordanen (som er landemercket) fra Cinereth indtil Haffuit hoss marcken/som er/det Salte haff / neden hoss det bierg Pisga mod Osten.

Hauoth-Jair.

Jeg bød eder samme tid/oc sagde / HERREN eders Gud haffuer giffuit eder dette Land/ind at tage / Thi drager nu vebnede hen for eders Brødre Jsraels børn / saa mange som stercke ere at fare i strid. For vden eders Hustruer oc Børn oc Queg (thi ieg ved at i haffue megit queg) lader det bliffue i eders Stæder / som ieg haffuer giffuit eder. Jnd til at HERREN skicker eders Brødre oc til rolighed/som eder/at de oc kunde indtage det Land som HERREN eders Gud skal giffue dem / paa hin side Jordanen / Saa skulle i da vende om igen til eders Eyedom/ som ieg haffuer giffuit eder.

Num. 32.

Oc ieg befol Josua samme tid / och sagde / Dine øyen haffue seet alt det/som HERREN eders Gud haffuer giort disse tho Konger / Saa skal oc HERREN gøre ved alle Konge rige/som du drager til. Frøcter inted for dem/ Thi at HERREN eders Gud strider for eder.

Josua.
Num. 27.

Oc ieg bad HERREN samme tid/oc sagde/HERRE/HERRE/Du haffuer begynt at bewise dine Tienere din Herlighed oc din stercke Haand / Thi huor er en Gud i Himmelen oc paa Jorden/som kand gøre effter dine gerninger oc din Mact? Lad mig gaa oc see det gode Land paa hin side Jordan/det gode bierg oc Libanon. Men HERREN vaar vred paa mig for edurs skyld/oc vilde icke høre mig/Men sagde til mig/Lad det vere nock / sig mig inted mere der aff. Gack øffuerst op paa Pisga bierg / oc oplad dine øyen mod Vesten / oc mod Norden oc mod Synden/oc mod Osten/oc see det met øyen / Thi du skalt icke gaa offuer denne Jordan. Oc biud Josua / at hand bliffuer frimodig oc dristig / Thi hand skal reyse for dette Folck offuer Jordanen/oc hand skal skiffte Landet mellem dem/ som du skalt see. Oc saa bleffue wi i den Dal mod Peors huss.

Mose kommer icke i det forjette Land.
Deut. 1. 4.
Num. 27.
Deut. 31. 34.
Num. 34.
Iosu. 14.

IIII.

Hør nu Jsrael de Bud oc den Ræt/som ieg lærer eder/at gøre dem/Paa det i mue leffue/oc komme ind / oc indtage det Land / som HERREN edurs fedris Gud giffuer eder. J skulle inted legge der til / som ieg biuder eder/Oc i skulle inted tage der fra / Paa det at i mue beuare HERRENS edurs Guds Bud / som ieg befaler eder. Eders øyen haffue seet huad HERREN haffuer giort mod BaalPeor / Thi HERREN din Gud haffuer ødelagt dem alle iblant eder som effterfulde BaalPeor. Men i som bleffue hoss HERREN edurs Gud/leffue end nu allesammen/ paa denne dag. See/ ieg haffuer lært eder Bud oc Ræt/som HERREN min Gud befalede mig/at i skulle gøre lige saa i Landet/som i skulle komme/at indtage det.

BaalPeor
Num. 25.

Saa holder det nu oc gører det/ Thi det skal vere edurs visdom oc forstand hoss alle folck/ naar de høre alle disse Bud/at de skulle sige/Eya / huilke vise oc forstandige Folck er det / oc it herligt Folck. Thi huor er saadant it herligt Folck/ som Guderne holde dem saa nær til / som HERREN vor Gud / saa tit som wi kalde paa hannem? Oc huor er saadant it herligt Folck/som haffuer saa retferdige Skick oc Bud / som al denne Low er / som ieg giffuer eder faare i dag?

Psal. 147.

Tag dig nu vare oc beuar din Siel vel / at du icke forglemmer de gerninger som dine Oyen haffue seet/oc at de icke komme aff dit Hierte i alle dine liffuis dage. Oc du skalt kundgøre for dine Børn oc Børnebørn den dag/som du stodst for HERREN din Gud hoss Horeb bierg/der HERREN sagde til mig/ Forsamle mig Folcket/at de høre mine ord/oc lære at frycte mig i alle de dage som de leffue paa Jorden/oc lære deris Børn dem.

Det første Budords forklaring.
Exo. 19.

Oc i traadde frem/ oc stode neden hoss Bierget / Oc bierget brende ind til mit op i Himmelen/der vaar oc mørck/ skyer oc taag. Oc HERREN talede met eder mit aff Jlden / J hørde hans ordis røst/Men i saae der ingen Lignelse vden røsten. Oc da forkyndede hand eder sin Pact/huilken hand bød eder at gøre/som vaare/de thi ord / oc hand screff dem paa tho sten-Taffler. Oc HERREN bød mig samme tid/at ieg skulde lære eder/Bud oc Ræt / at i der effter skulde gøre i det Land som i fare til / at indtage.

Exo. 19.
Exo. 34.

Det forbiudis at gøre Billeder som mand til beder. Exo. 20.

Saa beuarer eders Siele nu vel/ Fordi i saae ingē Lignelse den dag/ der HERREN talede met eder paa Horeb bierg aff Ilden. At i skulde icke forderffue eder / oc gøre eder nogen sted it Billede/ som er ligt en Mand/ eller Quinde/ eller Queg paa iordē/ eller Fule vnder Himmelen/ eller Orme paa iorden/ eller Fiske i vandet vnder iordē. Oc at du icke opløffter dine øyen mod Himmelen/ oc seer Solen oc Maanen/ oc Stierner/ den gantske Himmelske Hær/ oc falder fra mig/ oc tilbeder dem oc tien dem/ huilke HERREN din Gud haffuer skicket/ alle Folck vnder den gantske Himmel.

Deut. 1.3. Num. 20. Deut. 24.

Men eder tog HERREN til sig/ oc vdførde eder aff den iern Oen / det er / aff Egypten/ at i skulde vere hans Arffue folck/ som det er paa denne dag. Oc HERREN bleff vred paa mig/ for eders gernings skyld/ At hand soer/ at ieg skulde icke gaa offuer Jordanen / ey heller komme ind i det gode Land/ som HERREN din Gud skal giffue dig til Arff/ Men ieg skal dø i dette Land/ oc icke gaa offuer Jordan/ Men i skulle gaa hen offuer/ oc indtage det gode Land.

Ebre. 12.

Saa tager eder nu vare/ at i icke forglemme HERRENS eders Guds Pact / som hand haffuer giort med eder / oc icke gøre Billede effter nogen lignelse / som HERREN din Gud haffuer befalet. **Thi at HERREN din Gud er en forterendis Ild / oc en nidkær Gud.**

Leui. 26. Deut. 28.

Naar i affle nu Børn oc Børne børn/ oc bo i Landet/ oc i forderffue eder/ oc gøre eder Billede effter nogen lignelse/ at i gøre ilde for HERREN eders Gud / oc i gøre hannem vred. Da kalder ieg i dag Himmelen oc Jorden til vidnesbyrd offuer eder / At i skulle snart ødeleggis aff det Land/ som i nu fare til offuer Jordanen at indtage/ J skulle icke lenge bliffue der vdimen i skulle bliffue ødelagde. Oc HERREN skal bortspre eder iblant Folck/ saa at i skulle bliffue en liden Hob i blant Hedninge/ til huilcke HERREN skal driffue eder. Der skalt du tiene de Guder/ som ere giorde met Menniskis hender/ træ oc stene/ som huercken kunde see heller høre / æde eller lucte.

Men naar du atspør der HERREN din Gud / Da skalt du finde hannem/ om du atspør hannem aff dit gantske Hierte oc aff din gantske Siel. Naar du faar angist/ at alle disse ting begribe dig i de siste dage/ Da skalt du omuende dig igen til HERREN din Gud/ oc høre hans røst. Thi at HERREN din Gud er en barmhiertig Gud / Hand skal icke forlade eller forderffue dig/ hand skal icke heller forglēme den Pact/ som hand soer dine Forfedre.

Exo. 19.

Bespør dig om den fremfarne tid / om dem som for dig haffue verit / fra den dag / der Gud skabte Menniskene paa iorden/ oc fra den ene ende til den anden vnder Himmelen / Om der er nogen tid skeet saadan stor ting/ eller oc saadant er før hørt / At noget Folck haffuer hørt Guds røst tale aff Ilden/ som du haffuer hørt/ oc leffuer alligeuel: Eller om Gud haffuer nogen tid forsøgt at gaa ind/ oc tage sig it Folck mit iblant Folcket/ ved forsøgelse/ ved tegen/ ved vnderlige gerninger/ ved strid/ oc ved en veldig Haand oc ved en vdract Arm/ oc ved saa forferdelige Gerninger/ som HERREN eders Gud giorde altsammen for eders skyld i Egypten for dine øyen.

Exo. 19.

Dette haffuer du seet/ At du skalt vide/ at HERREN er allene Gud/ oc ingen anden. Hand haffuer ladet dig høre sin røst aff Himmelen/ at hand vilde lære oc vnderuise dig / Och hand haffuer ladet dig see sin store Ild paa iorden / oc du haffuer hørt hans Ord aff Ilden / Fordi/ hand elskte dine Fedre / oc vdualde deris Sæd effter dem. Oc hand vdførde dig aff Egypten met sit Ansict/ oc ved sin store Krafft / at hand vilde fordriffue for dig store Folck / oc stercke re/ end du est/ Och indføre dig/ at giffue dig deris Land til Arff / som det staar paa dennē dag.

Saa skalt du nu vide i dag oc tage til hierte / at HERREN er en Gud baade offuen i Himmelen/ oc nedre paa Jorden/ oc ingen anden. At du beuarer hans Skick oc Bud som ieg befaler dig i dag/ Saa skal det gaa dig vel oc dine Børn effter dig/ at du maat lenge leffue i det Land/ som HERREN din Gud giffuer dig euindelige.

Tre Fristæder. Num. 35. Deut. 19. Iosu. 20.

Saa skilde Mose tre Stæder aff paa hin side Jordanen/ mod Østen / At den som slar sin Neste ihiel vforuarendis skulde fly der hen / om hand vaar icke hans fiende tilforn / da motte hand fly til en aff samme Stæder/ oc beholde sit liff. Som vaar Bezer i ørcken paa slæt marck iblant Rubeniterne/ oc Ramoth i Gilead iblant Gadditerne / oc Golan i Basan iblant Manassiterne.

Num. 21.

Denne er Lowen / som Mose framsette for Jsraels børn/ Det er Vidnesbyrdet / Bud oc Ræt/ som Mose sagde til Jsraels børn/ der de vaare vdfarne aff Egypten / paa hin side Jordan i den dal mod Peors huss/ i Sihons den Amoriters kongis Land som sad i Hesbon/ huilken Mose oc Jsraels børn sloge / der de vore vdkomne aff Egypten / oc indtoge hans Land. Oc kong Oggis land aff Basan de tho Amoriters konger / som vaare paa hin side Jordanen

 mod Østen/

mod Østen/fra Aroer/som ligger hoss brædden aff vandet hoss Arnon/ oc indtil Sions bierg/ det er Hermon. Oc al den slette marck paa hin side Jordan Øster vd/ oc indtil Haffuit i den slette marck neden hoss det bierg Pisga.

V.

OC Mose kallede al Jsrael/oc sagde til dem/ Hør Jsrael Budene oc Rætten/ som ieg taler i dag for eders øern/ oc lærer dem oc beuarer dem/at i gøre der efter. HERREN vor Gud giorde en Pact met oss i Horeb/ Oc hand haffde icke giort denne Pact met vore Forfædre/ men met oss som her ere alle leffuendis paa denne dag. Hand talede met oss Ansict fra Ansict aff Jlden paa Bierget. Jeg stod samme tid emellem HERREN oc eder/ at ieg skulde giffue eder HERRENS ord tilkende/ Thi at i frøctede eder for Jlden/ oc ginge icke op paa Bierget/ Oc hand sagde.

De thi budord. Exo. 20.

Jeg er HERREN din Gud/som førde dig aff Egypti land aff Trældoms huss. Du skalt icke haffue fremmede Guder for mig. Du skalt inted Billede gøre dig effter nogen lignelse/huercken offuen i Himmelen/ eller nedre paa Jorden/ ey heller i Vandet vnder Jorden/ Du skalt icke tilbede dem/ ey heller tiene dem. Thi ieg er HERREN din Gud/en nidkær Gud/ som hiemsøger Fædernis ondskaff offuer Børnene/i den tredie oc fierde Led/ dem som mig hade. Oc ieg beuiser Miskundhed mod mange tusinde/som mig elske oc holde mine Bud. Du skalt icke bruge HERRENS din Gudz Naffn forfengelige/ Thi HERREN vil icke lade hannem bliffue wstraffit/som misbruger hans Naffn.

Du skalt holde Sabbath dagen/ at du helliger hannem/ Som HERREN din Gud haffuer budet dig. Sex dage skalt du arbeyde oc gøre al din gerning. Men den siuende dag er det HERRENS din Guds Sabbath/ Da skalt du inted arbeyde gøre/ey heller din Søn/ey heller din Daatter/ ey heller din tieniste Suend/ey heller din tieniste Pige/ey heller din oye/ey heller din asen/ey heller noget aff dit Queg/ ey heller den Fremmede som er inden dine porte/Paa det at din suend oc din Pige maa huile dem/lige som du. Thi du skalt komme ihu/At du haffuer oc veret en Suend i Egypti land/oc HERREN din Gud førde dig der fra met en veldig Haand oc vdract Arm/ der faare haffuer HERREN din Gud budit dig/ at du skalt holde Sabbaths dagen.

Exo. 20. Ephe. 6.

Du skalt ære din Fader oc din Moder/som HERREN din Gud haffuer budet dig/Paa det at du kant lenge leffue/oc at det maa gaa dig vel i Landet/som HERREN din Gud skal giffue dig.

Math. 5.

Du skalt icke ihielsla.
Du skalt icke gøre Hoer.
Du skalt icke stiele.
Du skalt icke bære falskt Vidnesbyrd mod din Neste.
Du skalt icke begere din Nestis Hustru.
Du skalt icke begere din Nestis Hus/Ager/Suend/Pige/ Oye/Asen/eller noget som hannem hør til.

Disse ere de ord/som HERREN talede til eders gantske Menighed/paa Bierget/aff Jlden oc skyen oc mørcket met høy røst/oc lagde inted der til/ oc hand screff dem paa tho stenTaffler/ oc fick mig dem.

Exo. 20.

Men der i hørde røsten aff mørket/oc Bierget brende met ild/traadde i til mig/ alle Offuerste iblant eders slecter/oc eders Elste/oc sagde/See/ HERREN vor Gud haffuer ladet oss see/sin Herlighed oc sin Maiestet/ oc wi hørde hans røst aff Jlden/ wi saae i dag at Gud taler met Menniskene/oc de bleffue leffuende. Oc huor faare/ skulle wi nu dø/ at denne store ild skal fortære oss? Høre wi mere HERRENS vor Guds røst/da dø wi. Thi huad er alt Kød at det kand høre den leffuende Guds røst tale aff ilden/som wi/oc bleffue leffuende? Gack du frem/oc hør alt det HERREN vor Gud siger/oc sig oss det/Wi ville høre oc gøre alt det HERREN vor Gud taler met dig.

Der HERREN hørde eders ord/ som i talede met mig/ sagde hand til mig/ Jeg haffuer

haffuer hørt dette Folckis ord/som de haffue talet met dig/Det er alt gaat/som de haffue talet. Ah/haffde de saadant it Hierte/at frøcte mig/oc beuare alle mine Bud / i deris liffs tid / Paa det at det maatte gaa dem vel och deris Børn euindelige. Gack hen oc sig dem / Gaar hiem i eders Paulun/ Mē du skalt staa her for mig/at ieg kand tale met dig alle Lower oc Budene oc Rættē/huilke du skalt lære dem/At de skulle gøre der effter i Landet/som ieg skal giffue dem at indtage.

Saa holder det nu at i det gøre / lige som HERREN eders Gud haffuer budet eder oc viger huercken til den Høyre eller Venstre side. Men vandrer i alle veye / som HERREN eders Gud haffuer budet eder / At i mue leffue oc lide vel / oc lenge leffue i det Land/ som i skulle indtage.

VI.

Disse ere Lowen oc Budene oc Rætten / som HERREN eders Gud haffuer budet/at i skulle lære oc gøre dem i det Land/som i skulle drage hē til at indtage det samme. At du skalt frøcte HERREN din Gud/ oc holde alle hans Ræt/oc Bud oc som ieg biuder dig /baade du oc dine Børn oc dine Børnebørn/i alle eders liffuis dage/Paa det at i mue lenge leffue. Oc du Jsrael skalt høre oc beuare dette/oc gøre der effter/ At det maa gaa dig vel/ oc at du maat bliffue meget formeret/ Som HERREN dine fedris Gud loffuede dig / it Land som milk oc hnnig flyder vdi.

Hør Jsrael / HERREN vor Gud er en eniste HERRE. Du skalt elske HERREN din Gud aff dit gantske Hierte/aff din gantske Siel/oc aff al din Formue. Oc disse ord/som ieg biuder dig i dag / dem skalt du legge paa hierte / oc du skalt huesse dem stedze for dine Børn/oc tale om dem/Naar du sider i dit Huss/oc naar du gaar paa veyen/Naar du legger dig ned eller opstaar. Oc du skalt binde dem til it Tegen paa din haand/oc de skulle vere dig til en Jhukommelse faar dine øyen / oc du skalt scriffue dem paa dørtræerne aff dit Huss oc paa portene.

Matt. 4. 22.

Deut. 11.

Naar HERREN din Gud fører dig ind i det Land/som hand haffuer soret dine forfedre Abraham/ Jsaac oc Jacob / at giffue dig store oc skøne Stæder / huilke du haffuer icke bygd/oc Huss fulde met alle honde Godz/som du haffuer icke opfyldet / oc vdhugne Brynde/ som du haffuer icke vdhugget/oc Vingaarde oc Oliebierge/ som du haffuer icke plantet/ at du maat æde oc bliffue mæt/Saa tag dig vare/at du icke forglemmer HERREN/som vdførde dig aff Egypti land aff Trældomshuss. Men du skalt frøcte HERREN din Gud och tiene hannem/oc suere ved hans Naffn. Oc du skalt icke effter følge det folckis fremmede Guder som er omkring eder. Thi HERREN din Gud er en nidkær Gud eblant dig / at HERRENS din Guds vrede skal icke bliffue grum offuer dig / och ødelegge dig aff Jorden.

Iosu. 24.

Math. 4.

J skulle icke friste HERREN eders Gud / som i fristede hannem i Massa. Men i skulle holde HERRENS eders Guds Bud / oc hans Vidnesbyrd oc hans Ræt/som hand haffuer budet/At du gør det som er ræt oc gaat for HERRENS øyen / Paa det at det skal gaa dig vel/oc at du skalt indgaa/oc indtage det gode Land / huilket HERREN haffuer soret dine Forfedre / At hand skal fordriffue alle dine Fiender for dig / som HERREN haffuer sagt.

Exo. 17.
Num. 21.

Naar din Søn spør dig nu at i dag eller i morgen/oc siger/ Huad er det for Vidnesbyrd/ Bud oc Skick/som HERREN vor Gud haffuer budet eder: Da skalt du sige til din Søn/ Wi vaare Pharaos træle i Egypten/oc HERREN førde oss aff Egypten met en veldig Haand/oc HERREN giorde store oc onde Tegen oc vnderlige Gerninger offuer Egyptē oc Pharao/oc alt hans Huss faar vore øyen. Oc hand førde oss der fra/Paa det at hand vilde indføre oss oc giffue oss det Land / som hand haffde soret vore Forfedre. Oc HERREN haffuer budet oss at gøre effter alle disse Skickelser / at wi skulle frøcte HERREN vor Gud/At det maa gaa oss vel i alle vore liffs dage/som det gaar paa denne dag. Oc det skal bliffue vor retferdighed faar HERREN vor Gud/Om wi holde oc gøre alle disse Bud / lige som hand haffuer budet oss.

VII.

NAar HERREN din Gud indfør dig i Landet / i huilket du skalt komme at indtage det / oc fordriffuer mange Folck for dig / de Hethiter/Girgositer/Amoriter/Cananiter/Pheresiter/Heuiter oc Jebusiter/siu Folck som ere større oc sterckere end du / oc naar HERREN din Gud giffuer dem for dig/ at du slar dem/Da skalt du forbande dem / at du gør ingen Pact met dem / ey heller beuiser dem nogen naade. Du skalt icke gøre Suogerskaff met dem / du skalt icke giffue deris Sønner eders Døtter / oc deris Døtter skulle i icke tage til eders Sønner. Thi de komme eders Sønner til at falde fra mig / at tiene fremmede Guder/ Saa bliffuer da HERRENS vrede grum offuer eder oc snart ødelegger eder.

Exo. 23. 34.
Iosu. 23.

Men i skulle saa bære eder at met dem/ J skulle nedbryde deris Altere / sla deris Støtter sønder / affhugge deris Lunde / oc opbrende deris Affguder met ild. Thi at du est Gud din HERRE it helligt Folck / oc Gud din HERRE haffuer vdualt dig til sit Eyedoms folck/ aff alle Folck som ere paa Jorden. HERREN haffuer icke annamet oc vdualt eder/ at i vaare mere end alle Folck / Thi at du est den minste blant alle folck. Men fordi at hand haffuer elsket eder/ oc vilde holde sin Eed/ som hand haffde soret eders Forfædre/ haffuer hand vdført eder met en veldig Haand / oc haffuer frelst dig aff det trældoms Hus/ aff Pharaos haand kongens aff Egypten.

Exo. 19.

Lowens foriettelse.
Exo. 20. 34.
Deut. 14.

Saa skalt du nu vide/ at HERREN din Gud er en Gud/ en trofast Gud / som holder Pact oc Miskundhed / i det tusinde Led / met dem som hannem elske oc holde hans Bud. Oc betaler dem som hannem hade/ for sit Ansict/ at hand forderffuer dem / oc hand forsømer sig icke/ at betale dem for sit Ansict / som hannem hade. Saa holt nu de Bud / Skickelser och Ræt/ som ieg biuder dig i dag/ at du gør der effter.

Exo. 23.
Leui. 26.
Deut. 28.

Oc naar i høre denne Low/ oc holde hende oc gøre der effter/ Da skal oc HERREN din Gud oc holde den Pact oc Barmhiertighed/ som hand haffuer soret dine Forfædre/ oc skal elske oc velsigne oc formere dig. Oc hand skal velsigne dit Liffs Fruct oc dit Lands Fruct/ dit korn/ most oc olie/ fructen aff dine Køer/ oc fructen aff dine Faar / i det Land / som hand haffuer soret dine Forfædre at giffue dig. Du skalt vere velsignet offuer alle Folck / Der skal ingen være wfructsommelig iblant dig / oc ey heller iblant dit Queg. HERREN skal tage al Siugdom fra dig/ oc legge ingen onde Egyptiske Plaffuer paa dig/ som du vel vist / oc hand skal legge dem paa alle dem som dig hade. Du skalt opæde alt det Folck / som HERREN din Gud skal giffue dig/ Du skalt icke spare dem/ oc icke tiene deris Guder/ Thi det skulde bliffue dig til en Snare.

Oc om du siger i dit hierte/ Disse Folck ere flere end ieg er/ Huorledis kand ieg fordriffue dem? Saa frøcte dig inted for dem/ Kom i hu huad HERREN din Gud giorde Pharao oc alle Egypterne/ ved store Forsøgelser/ som du saast met øyē / oc ved Tegen oc vnderlige gerninger/ huorledis HERREN din Gud vdførde dig met en veldig Haand oc vdract Arm. Saa skal oc HERREN din Gud gøre mod alle de Folck som du frøcter faare.

Exo. 23. 33.
Iosua. 24.
Iosu. 10. 11. 12.

Oc HERREN din Gud skal sende Gedehamser/ blant dem/ ind til det bliffuer ødelagt/ som leffnet er/ oc haffuer skiult sig for dig. Frøcte inted for dem / Thi at HERREN din Gud/ er met dig / den store oc forferdelige Gud. HERREN din Gud skal ødelegge disse Folck for dig/ den ene effter den anden/ Du kant icke hastelige legge dem øde/ At Diurene paa marcken skulle icke bliffue for mange mod dig. HERREN din Gud skal giffue dem for dig/ oc sla dem met store Slag/ indtil at hand haffuer ødelagt dem. Oc hand skal giffue deris Konger i dine hender / oc du skalt ødelegge deris Naffn vnder Himmelen / der skal ingen kunde staa mod dig / før end du haffuer ødelagt dem.

Deut. 13.

Du skalt opbrende deris Guders Billede met ild/ oc du skalt icke begere det sølff eller guld som der paa er / eller tage noget til dig der aff / at du icke besnerer dig der i. Thi saadant er HERREN din Gud en verstyggelighed/ Der fore skalt du icke bære den verstyggelighed i dit Hus/ at du bliffuer icke forbandet/ som det samme er / Men du skalt haffue en vemmelse oc gruelse der faare/ thi det er forbandet.

VIII.

Exo. 16.

JSkulle holde alle de Bud/ som ieg biuder eder i dag/ at i gøre der effter/ Paa det at i kunde leffue oc formeris/ oc komme ind oc indtage det Land/ som HERREN haffuer soret eders Forfædre. Oc du skalt ihukomme al den vey / som HERREN din Gud haffuer led dig igennem / disse fyretiue aar i ørcken/ At hand vilde ydmyge/ oc forsøge dig/ At det skulde bliffue obenbaret/ huad der

vaar i dit hierte/Om du vilde holde hans Bud eller ey. Hand ydmygede dig och loed dig hungre/och gaff dig Man at æde/som huercken du eller dine Fedre kende/ At hand vilde lade dig vide/**At Mennisken leffuer icke allene ved Brød/ Men ved alt det som gaar vdaff HERRENS Mund.** Dine Klæder bleffue icke sledne aff alder paa dig/ oc dine Føder bleffue icke hoffne i disse fyretiue aar. Saa kant du io kende i dit hierte/ at HERREN din Gud/haffuer optucktret dig/lige som en Mand optucter sin Søn.

Saa holt nu HERRENS din Guds Bud/ at du vandrer i hans veye oc frøtter hannem. Thi at HERREN din Gud fører dig i it gaat Land/it land som becke/ killer oc søer ere vdi/som flyde hoss biergene oc i dalerne/ It Land met Huede/Byg/Vintræ/ Figē træ/ oc Granate eble. It Land der Olie træ oc hunig voxer vdi/ It Land der som du haffuer Brød nock at æde/der som oc fattis inted/ It Land hues stene ere iern/ der som du kant hugge malm aff biergene. Oc naar du haffuer ædet oc est mæt/ At du da loffuer HERREN din Gud/ for det gode Land/som hand haffuer giffuit dig.

Saa tag dig nu vare/at du icke forglemmer HERREN din Gud/ der met/ at du icke holder hans Bud/Ræt oc Skick/som ieg biuder dig i dag. At naar du haffuer nu ædet oc est mæt/oc du haffuer bygd skøne Huss/oc boer i dem/oc dit fæ oc faar/oc sølff oc guld/oc alt det huad du haffuer/formerer sig/At dit Hierte icke da hoffmoder sig oc du forglemmer HERREN din Gud/som vdførde dig aff Egypti land/ aff Trældoms hus. Oc ledde dig igennem den store oc forferdelige Ørcken/der som vaare gloende Hugorme/oc Scorpioner/oc idel tyrcke/oc inted vand/ oc hand loed vand vdflyde aff haarde Stene til dig/ och fødde dig met Man i ørcken/huilket dine Forfædre viste inted aff/At hand kunde ydmyge oc forsøge dig/ oc hand kunde siden gøre vel mod dig. Du motte ellers sige i dit Hierte/ Min mact oc mine henders styrcke haffue vdret mig denne mectige gerning. Men at du skulde tencke paa HERREN din Gud/ Thi hand er den som giffuer dig krafft/til at gøre saadanne mectige Gerninger/Paa det at hand vilde holde sin Pact/ som hand soer dine Forfedre/ som det gaar paa denne dag.

Num. 21. Exo. 17.

Men forglemmer du HERREN din Gud/ oc effter følger andre Guder/ oc tiener dem/oc tilbeder dem/Da vidner ieg offuer eder i dag/at i skulle plat ødeleggis. Lige som Hedningene/huilke HERREN ødelegger faar eders øyen/ Saa skulle i oc forfare/ Fordi at i haffue icke veret HERRENS eders Guds røst lydige.

IX.

HØr Jsrael/Du skalt i dag gaa offuer Jordan/ at du kant komme at indtage Folcket/ som ere større oc sterckere end du/store Stæder opmurede til Himmelen/it stort/høyt Folck/ Enakims børn/ som du haffuer kent oc hørt talet om/ Huo kand staa mod Enaks børn?

Deut. 4.

Saa skalt du vide i dag/at HERREN din Gud gaar for dig/ en fortærendis Jld/hand skal ødelegge dem/oc kaste dem ned for dig/oc skal fordriffue oc ødelegge dem snart/som HERREN talede til dig.

Naar HERREN din Gud haffuer nu vdstøt dem for dig/ Saa sig icke i dit hierte/ HERREN haffuer førd mig hid at indtage Landet/for min retferdighedz skyld/ Thi at HERREN fordriffuer disse Hedninge for dig/ for deris vgudelige vesen skyld. Thi du kommer icke hid at indtage deris Land/for din retferdighed/ och for dit retuise hiertis skyld. Men HERREN din Gud fordriffuer disse Hedninge for deris Vgudelige vesen skyld/ At HERREN vil holde det ord/hand soer dine forfedre/ Abraham/ Jsaac oc Jacob.

Gud giffuer Jsrael det Foriette Land/ icke for sin retferdighed.

Saa skalt du nu vide/ at HERREN din Gud giffuer dig icke dette gode Land at indtage for din retferdighedz skyld/ Efftérdi at du est it haardnacket Folck. Kom i hu oc glem det icke/huorledis du fortørnede HERREN din Gud i Ørcken. Fra den dag du drogst aff Egypti land/indtil i ere komne hid til denne Sted/da haffue i verit HERREN vlydige. Thi at i fortørnede HERREN i Horeb saa/at han aff vrede vilde plat ødelagt eder/ Den tid ieg vaar opgongen paa Bierget/at anname de sten Taffler/ de taffler om den Pact/ som HERREN giorde met eder/oc ieg bleff der fyretiue dage oc fyretiue netter paa bierget/och oed icke brød/oc ey drack vand. Oc HERREN gaff mig tho stē Taffler/som vaare screffne met Guds finger/oc alle de ord der paa/Som HERREN talede met eder paa Bierget aff Jlden/den dag i vaare der forsamlede.

Mose giffuer Jsrael sin vlydelse til kende.

Exo. 32. Exo. 19. 24.

Oc der de fyretiue dage oc fyretiue netter/vaare vde/ da gaff HERREN mig de tho Pactens sten taffler/oc sagde til mig/Gør dig rede/Gack hasteligen ned her fra/ Thi at det Folck/

Deut. 4.

Exo.32.

Folck/som du førde aff Egypten/ haffuer forderffuit det / De ere snarlige viget aff den vey/ som ieg bød dem/De haffue giort dem it støbt Billede. Oc HERREN sagde til mig/ Jeg seer/at dette Folck er it haardnacket Folck/Lad mig betemme/at ieg ødelegger dem/oc vdslet-ter deris naffn vnder Himmelen/ Jeg vil gøre it sterckere oc større Folck aff dig end dette er.

Oc der ieg vende mig/oc gick aff Bierget/som brende met ild/oc haffde de tho taffler om Pacten i baade mine hender. Da saa ieg/oc see/Da haffde i syndet mod HERREN eders Gud/at i giorde eder en støbt Kalff/oc vaare snarlige viget aff den vey / som HERREN bød eder. Da fattede ieg baade Tafflerne/oc kaste dem aff baade hender/oc slo dem sønder for eders øyen. Oc falt ned for HERREN / som tilforne/fyretiue dage / och fyretiue netter/ oc oed icke brød / oc ey drack vand/for alle eders synders skyld/som i syndede/der i giorde saadāt ont for HERREN / at fortørne hannem. Thi ieg frøctede for den vrede oc hastighed/met huilken hand vaar fortørnet offuer eder/at hand vilde ødelegge eder / Men HERREN hørde mig ocsaa paa den gong.

Kalff.
Exo. 32.
Exo. 17.
Num. 11, 13,

Oc HERREN vaar oc saare vred paa Aaron/at hand vilde ødelagt hānem / Men ieg bad oc for Aaron samme tid. Men eders synd/den Kalff/som i haffde giort / tog ieg oc op-brende met ilden / oc slo hannem oc knusede hannem smaa / indtil hand bleff til støff / oc ieg kaste samme støff i becken som flyder aff Bierget.

Desligest giorde i HERREN oc vred i Thabeera oc i Massa oc hoss Løstgraffuer-ne. Oc der hand sende eder aff Kades Bernea / oc sagde / Gaar hen op oc indtager Landet/ som ieg haffuer giffuit eder/Da bleffue i HERRENS eders Guds mund wlydige / och trode icke paa hannem/oc lydde ey heller hans røst. Thi i haffue veret HERREN wlydi-ge/ saa lenge som ieg haffuer kent eder.

Mosebøn.
Exo.32.34.
Num.14.

Da falt ieg ned for HERREN fyretiue dage oc fyretiue netter / i huilke ieg laa der/ Thi HERREN sagde/At hand vilde ødelegge eder. Men ieg bad HERREN/ oc sagde/HERRE HERRE/forderffue icke dit folck oc din Arffuedel /som du frelste met din store Krafft/oc vdførde aff Egypten met en veldig Haand . Tenck paa din tienere Abra-ham/Jsaac oc Jacob / See icke til dette Folckis haardhed oc Wgudelige vesen oc synd / At det Land icke skal sige/aff huilkit du vdførde oss/ HERREN kunde icke føre dem ind i det Land/som hand loffuede dem/ Oc haffuer der for ført dem vd/for hand vaar vred paa dem/at hand vilde sla dem ihiel i ørcken. Thi de ere dit Folck oc din Arffuedel / huilke du vdførde met din store Mact/ oc met din vdracte Arm.

X.

Tho sten Taffler.
Exo.34.
Exo.32.
Deut.9.

NAa den samme tid sagde HERREN til mig/ Vdhug dig tho sten Taffler/ som de første vaare/oc kom til mig paa Bierget/oc gør dig en Arck aff træ/Saa vil ieg scriffue de ord paa Tafflerne/som vaare paa de første/ som du slost søn-der/oc du skalt legge dem i Arcken. Saa giorde ieg en Arck aff fyrtræ/oc vdhug tho sten Taffler/som de første vaare / oc gick op paa Bierget oc haffde de tho Taffler i mine hender.

Exo.34.

Da screff hand paa Tafflerne / lige som der vaar screffuit i de første / de thi Ord / som HERREN talede til eder aff ilden paa Bierget/den tid wi vaare der samlede/oc HER-REN fick mig dem. Saa vende ieg mig oc gick ned aff Bierget/oc lagde Tafflerne i den Arck som ieg haffde giort/at de skulde bliffue der vdi/lige som HERREN bød mig.

Num.20.33.
Num.3.4.18.

Oc Jsraels børn droge fra Beroth Bne Jakan mod Moser(Der døde Aaron oc bleff der iordet/Oc hans søn Eleasar bleff Prest i hans sted) Saa droge de der fra hen til Gudegoda oc fra Gudegoda mod Jathbath it land som Becke ere. Paa den tid skilde HERREN den Leuitiske slect aff/at de skulde bære HERRENS Pactis Arck/oc at staa faar HER-REN/ oc tiene hannem oc loffue hans Naffn / indtil denne dag. Der faare skulle Leuiterne ingen del eller arff haffue met deris Brødre/Thi HERREN er deris arff/som HER-REN din Gud loffuede dem.

Iosu.18.
Deut.9.

Oc ieg stod da fyretiue dage oc fyretiue netter paa Bierget / som tilforne / och HER-REN hørde mig oc den gong/oc vilde icke forderffue dig. Men hand sagde til mig/Gør dig rede/oc gack hen/at du drager for Folcket/ at de mue komme ind / oc indtage Landet / som ieg soer deris Forfedre at giffue dem.

Det Første Budords for-klaring.

Nu Jsrael/huad begerer HERREN din Gud aff dig: Vdē at du skalt frøcte HER-REN din Gud/at du vandrer i alle hans veye/ oc elsker hannem / oc tiener HERREN din Gud/aff gantske Hierte/oc aff gantske Siel/at du holder HERRENS Bud oc hās

Skick/

forclaris.

Skick/som ieg biuder dig i dag/Paa det at det skal gaa dig vel. See/Himlene oc alle himmelens himle oc Jorden/oc alt det som er i dem/det hører HERREN din Gud til/Dog haffuer hand alenište hafft løst til dine Forfedre/at hand elskede dem/oc haffuer vdualt deris Sæd efter dem/Eder/offuer alle Folck/som det staar paa denne dag.

Deut. 30.

Der faare omskærer nu eders Hiertis forhud/oc bliffuer icke lenger haardnackede/Thi HERREN eders Gud er en Gud offuer alle Guder/och en HERRE offuer alle Herrer/en stor Gud/megtig och forferdelig/som acter ingens Persone/och tager inge gaffuer/oc skicker faderløse Børn oc Encker Ræt/oc elsker Fremmede/at hand giffuer dem mad oc klæder/Der faare skulle i oc elske Fremmede/Thi at i haffue oc veret Fremmede i Egypti land.

Gene. 46.

Du skalt frøcte HERREN din Gud/du skalt tiene hannem/du skalt henge hart ved hannem/oc suere ved hans Naffn. Hand er dit Loff oc din Gud/som haffuer giort saa store oc forferdelige ting hoss dig/som dine Øyen haffue seet. Dine Forfedre droge ned i Egypten met halffierdesinstiue Siele/Men nu haffuer HERREN din Gud giort dig saa mangfoldelig/som stiernerne paa Himmelen.

XI.

Velgerninger/som Israel fick aff Gud i Egypten oc i Ørcken.

Saa skalt du nu elske HERREN din Gud/oc holde hans Low/Skick/Ræt oc Bud alle dine liffs dage. Oc mercker i dag/det som eders Børn icke vide eller haffue seet/som er/HERRENS eders Guds Tuct/hans Herlighed/der til hans veldige Haand oc vdracte Arm/oc hans Tegen oc Gerning/som hand giorde iblant Egypterne/paa Pharao kongē i Egyptē/oc paa alt hans Land. Oc huad hand giorde mod Egypternis mact/paa deris Heste oc Vogne/Der hand førde vandet i det Rødehaff offuer dem/der de iagede effter eder/oc HERREN ødelagde dem/indtil paa denne dag. Oc huad hand haffuer giort mod eder i Ørcken/ind til i ere komne hid til denne sted. Huad hand giorde Dathan och Abiram Eliabs børn som vaar Rubens søn/huorledis Jorden oplod sin mund/oc opsløg dem/met deris Tiuende/oc Bolige oc alt deris Godz/som de haffde forhuerffuit/mit iblant den gantske Israel.

Exo. 14.
Num. 16. 26.

Thi at eders øyen haffue seet HERRENS store vnderlige Gerninger/som hand haffuer giort/Der faare skulle i holde alle de Bud/som ieg biuder eder i dag/At i mue bliffue stercke til at komme ind/oc indtage Landet/der som i drage hen at indtage det. At du maat lenge leffue i samme Land/som HERREN soer eders Forfedre at giffue dem/oc deris Sæd/it Land som flyder milk oc hunig vdi.

Langtleffnet.
Det foriette Land.
Deut. 8.

Thi det land som du kommer hē/at indtage/det er icke som Egypti land/aff huilkit i ere vddragne/Der som du saade din Sæd/oc maatte selff vande hannem/som en Kaalhaffue. Men det haffuer Bierg oc Dale/som Regn aff Himmelen skal vande/huilket Land HERREN din Gud giffuer act paa/oc HERRENS din Guds Øyen see stedze der paa/fra aarsens begyndelse indtil enden.

Deut. 28.

Høre i nu mine Bud/som ieg biuder eder i dag/at i elske HERREN eders Gud oc tiene hannem/aff gantske Hierte/oc aff gantske Siel/Da vil ieg giffue eders Land regn paa sin rette tid/baade Aarle oc Silde/at du sancker dit korn/din most oc din olie. Oc ieg vil giffue dit Queg græss paa marcken/at i skulle æde oc bliffue mætte.

Aarle och silde regn.

Men tager eder vare at i lade eders Hierte icke raadis til/at i vige aff oc tiene fremmede Guder/oc tilbede dem. Oc at HERRENS vrede bliffuer da grum offuer eder/oc løcker Himmelen til/at der kommer ingen regn/oc Jorden kand icke giffue sin grøde/oc i da snarlige ødeleggis aff det gode Land/som HERREN haffuer giffuet eder.

Saa legger nu disse Ord paa hierte/oc i eders siele/oc binder dem paa eders haand til it Tegen/at de kunde vere en ihukommelse for eders Øyen. Oc lærer eders Børn dem/at du taler der om/naar du sider i dit Huss/eller gaar paa Veyen/naar du legger dig ned/oc naar du staar op/Oc scriff dem paa dine dørslag i dit Huss/oc paa dine porte. At du oc dine Børn mue lenge leffue/i det Land/som HERREN soer dine Forfedre at giffue dem/Saa lenge som dagene aff Himmelen vare paa iorden.

Thi om i holde alle disse Bud/som ieg biuder eder/oc gøre der effter/at i elske HERREN eders Gud/oc vandre i alle hans Veye/oc henge ved hannē/Da skal HERREN fordriffue alle disse Folck for eder/at i skulle indtage større oc stercker Folck end i ere. Oc huer den sted/som i sette eders føder paa/hand skal høre eder til/fra Ørcken/oc fra det bierg Libanon/oc

Num. 34.
Iosu. 1.

non/oc fra den flod Phrath/indtil det yderste Haff det skal vere eders landemercke. Der skal ingen kunde staa eder imod/ HERREN skal lade eders frøct oc forferdelse komme offuer alle Land/ i huilcke i reyse/ som hand haffuer sagt eder.

Velsignelse. Forbandelse. Deut. 28.

See/ Jeg legger eder i dag faare Velsignelse oc Forbãdelse/ Velsignelse om i lyde HERRENS eders Guds Bud / som ieg biuder eder i dag. Men Forbandelse/ om i icke lyde HERRENS eders Guds Bud/ oc vige aff den vey/ som ieg biuder eder i dag/ at i effterfølge fremmede Guder/ som i icke kende.

Grisim. Ebal. Deut. 28.

Naar HERREN din Gud fører dig i det Land/ som du kommer vdi/ at du det indtager/ Da skalt du giffue Velsignelsen paa det bierg Grisim/ Oc Forbandelsen paa det bierg Ebal / som ere paa hin side Jordanen/ paa veyen mod Vesten/ i Cananiternis Land / som bo paa Heden tuert offuer fra Gilgal/ hoss More Lund. Thi at du skalt gaa offuer Jordanen/ at du skalt komme ind at indtage Landet/ som HERREN eders Gud haffuer giffuit eder/ at i skulle tage det ind/ oc bo i det. Saa tager nu vare paa/ at i gøre effter alle de Bud oc Ræt/ som ieg legger eder faare i dag.

XII.

Deut. 7.

DIsse ere de Bud oc Ræt/ som i skulle holde / at i gøre der effter / i det Land/ som HERREN dine fedris Gud haffuer giffuit dig at indtage/ saa lenge som i leffue paa Jorden.

Nedslar i grund alle de Stæder / som Hedningene (huilke i skulle indtage) haffue tient deris Guder/ baade paa høye Bierg / oc paa Høye oc vnder grøne Træ. Oc slar deris Altere ned/ oc bryder deris Støtter sønder / oc opbrender deris Lunde met ild/ oc tager bort deris Affguders Billede / och ødelegger deris naffn aff samme Sted.

3. Reg. 8. 2. Par. 7.

J skulle icke gøre HERREN eders Gud saadant/ Mẽ paa den Sted/ som HERREN eders Gud vdueler iblant alle eders Slecter / at hand vil lade sit Naffn der bo/ der skulle i spørie effter oc did skulle i komme. Oc did skulle i føre eders Brendoffer/ oc eders andre Offer / oc eders Tiende/ oc eders henders opløfftelsis Offer/ oc eders Løffte/ oc eders friuillige Offer/ oc de Førstefødde aff queg oc faar. Oc der skulle i æde for HERREN eders Gud oc vere glade/ i alt det som i oc eders Hussbære did/ met huilkit HERREN din Gud haffuer velsignet dig.

J skulle icke gøre noget saadant/ som wi gøre her i dag/ Huer som hannem selff tøckis ræt at vere. Thi at i ere icke end nu komne til Rolighed ey heller til den Arff / som HERREN din Gud skal giffue dig. Men i skulle gaa offuer Jordanen / och bo i Landet / som HERREN eders Gud deler eder vd til Arff/ oc skal giffue eder rolighed for alle eders Fiende trint omkring/ oc i skulle bo tryggelige.

Naar nu HERREN eders Gud vdueler en Sted / at hans Naffn skal bo der/ Da skulle i føre did/ alt det som ieg biuder eder/ eders Brendoffer/ eders andre Offer/ eders Tiende/ eders hẽders opløfftelsis Offer/ oc alle eders fri villige Løffte/ som i loffue HERREN.

Deut. 10.

Oc i skulle vere glade for HERREN eders Gud/ i oc eders Sønner / oc eders Døtter / oc eders Suenne/ oc eders Piger/ oc Leuiterne/ som ere inden eders Porte / Thi de haffue ingen del eller arff met eder.

Tag dig vare / at du icke offrer dit Brendoffer paa alle de Steder som du seer / Men paa den Sted/ som HERREN vdueler iblant en aff dine Slecter/ der skalt du offre dit Brendoffer/ oc gøre alt det som ieg biuder dig. Dog maat du slacte oc æde kød inden alle dine Porte/ effter al din Sielis løst/ effter HERRENS din Guds velsignelse/ som hand haffuer giffuit dig/

Leui. 3. 7. 19.

Baade den Rene och Wrene mue æde der aff/ som aff en Raa eller en Hiort. Dog saa at du æder icke Blodet/ men vdsla det paa iorden som vand.

Men du maat icke æde inden dine Porte aff Tienden aff dit korn / aff din most / aff din olie/ ey heller aff det Førstefødde aff dit fæ eller faar/ eller aff noget dit Løffte / som du haffuer loffuit/ eller aff dit fri villige Offer / eller aff din haands opløfftelsis Offer.

Deut. 14.

Men du skalt æde saadant faar HERREN din Gud/ paa den Sted/ som HERREN din Gud vdueler/ Du oc din Søn / din Daatter/ din Suend / din Pige/ oc de Leuiter/ som ere inden dine Porte/

Deut. 19.

Oc du skalt vere glad for HERREN din Gud aff alt det som du fører did. Oc tag dig vare/ at du icke forlader Leuiterne/ alle de dage du leffuer paa Jorden.

Naar HERREN din Gud gør dine landemercke videre / som hand haffuer dig tilsagt/ oc

sagt/oc du siger/Jeg vil æde Kød/thi at din Siel haffuer lyst til at æde kød / Saa æd kød som din Siel begerer. Men er Steden longt fra dig / som HERREN din Gud haffuer vdualt/at hand lader sit Naffn der bo/Da slacte aff dit fæ eller faar/som HERREN haffuer giffuit dig/som ieg haffuer budet dig / oc æd det inden dine Porte effter al din sielis begering/ Lige som mand æder en Raa eller en Hiort/maat du æde det/baade den Rene oc Wrene mue æde det ligeuel. Alene merck/at du icke æder Blodet / Thi at blodet er Sielen/Der faare skalt du icke æde sielen met kødet/men du skalt vdøse det paa iorden som vand. Oc du skalt icke æde det/at det maa gaa dig vel/ oc dine Børn effter dig/ at du haffuer giort det / som ræt er faar HERREN.

Naar du vilt hellig gøre noget som dig tilhør/eller gøre noget løffte/ Da skalt du tage och føre det til den Sted/som HERREN haffuer vdualt. Oc lade offre dit Brendoffer met kødet oc blodet paa HERRENS din Guds Altere. Oc du skalt øse blodet aff dit Offer paa HERRENS din Guds Altere/oc æde kødet. See til oc hør alle disse ord som ieg biuder dig/At det maa gaa dig vel/oc dine Børn effter dig euindelige / At du haffuer giort / det som ræt oc velbehageligt er faar HERREN din Gud.

Naar HERREN din Gud faar ødelagt Hedningene faar dig / som du drager til at indtage/oc du boer der/oc besider deris Land/Da foruare dig/at du falder icke i Snaren effter dem/effter de ere ødelagde faar dig/oc du icke skøder om deris Guder/oc siger / Lige som disse Folck tiente deris Guder / Saa vil ieg oc gøre. Du skalt icke saa bære dig at faar HERREN din Gud. Thi de giorde deris Guder alt det som er verstyggeligt faar HERREN / oc det som hand hader / Thi at de haffue oc brent deris Sønner oc Døtter op i ild faar deris Guder.

Deut. 18. Iosu. 23.

Psal. 116.

J skulle holde alt det ieg biuder eder/at i gøre der effter/J skulle inted legge der til/oc inted tage der fra.

XIII.

En falst Prophetis straff.

OM nogen Prophete eller Drømere staar op iblant eder/oc giffuer dig it Tegen eller noget Vnderligt/oc det tegen eller vnderlig ting kommer/ som hand sagde dig om/Oc hand siger/Lader oss efterfølge andre Guder/ som i kende icke / oc tiene dem. Da skalt du icke lyde samme Prophetis eller Drømeris ord / Thi HERREN eders Gud frister eder/At hand vil forfare/om i elske hannem aff gantske Hierte/oc aff gantske Siel. Thi i skulle efterfølge HERREN eders Gud oc frøcte hannem/oc holde hans Bud / oc lyde hans røst/oc tiene hannem / oc henge hart ved hannem. Men den Prophete eller Drømere skal dø/fordi/at hand vilde vent eder fra HERREN eders Gud (som vdførde eder aff Egypti land/oc frelste eder aff trældommens Huss) Oc hand haffuer forført dig aff den vey / som HERREN din Gud haffuer befalet dig at vandre vdi/At du kunde skilie dig aff met det Onde.

Naar din Broder/din Moders søn / eller din Søn eller din Daatter / eller din Hustru i din arm/eller din Ven/som du elsker som dit Hierte/raader dig lønlige/oc siger / Lad oss gaa oc tiene andre Guder/som du eller dine Forfedre icke kēde/ som ere iblant Folck omkring eder/ huad heller de ere nær eller langt fra dig / fra den ene Jordens ende oc til den anden / Da samtøcke icke oc lyd hannem icke at. Oc dit øye skal icke spare hannem/oc du skalt icke forbarme dig offuer hannem / oc ey skiule hannem/Men du skalt sla hannem ihiel / Din haand skal vere den første paa hannem/til at døde hannem/oc der nest det menige Folckis haand. Mand skal stene hannem til døde/Thi hand vilde forføre dig fra HERREN din Gud / som førde dig aff Egypti land/aff trældommens Huss. Paa det at gantske Jsrael maa det høre oc frøcte/oc icke mere tage sig faare/at gøre saadant ont iblant eder.

Om du hører i nogen aff dine Stæder/som HERREN din Gud haffuer giffuit dig at bo vdi/at mand siger/Der ere nogle aff Belials børn vdgongne iblant dig/oc forførde Stædernis Jndbyggere/oc sagde/Lader oss gaa bort oc tiene andre Guder/som i icke kende til/ Da skalt du flitelige ransage/oc spørre der om. Oc om det findis i sandhed/at det saa visselige er/at den Verstyggelighed er skeet iblant eder/Da skalt du sla Borgerne i samme Stad met skarpe suerd/oc forbande dem met alt det som er der inde/oc deris Queg met skarpe suerd. Oc du skalt samle alt deris Roff/mit paa Gaden/oc brende det op met ild/baade Staden oc alt deris Roff det ene met det andet for HERREN din Gud at det bliffuer liggendis paa en hob euindelige / oc aldrig opbyggis igen. Oc lad inted aff det Forbannede henge ved din haand / At HERREN maa bortuendis fra sin vredis hastighed/oc giffue dig Barmhiertighed / oc

miskunde sig offuer dig/oc formere dig/lige som hand haffuer soret dine Forfedre. Thi at du haffuer hørt HERRENS din Guds røst/at holde alle hans Bud / som ieg befaler dig i dag/at du gør det som ræt er for HERRENS din Gudz Oyen.

XIIII.

Leui.19. Exo.19.

IEre HERRENS eders Gudz Børn/I skulle icke stinge eder Tegen/eller gøre eder Skallede offuer øyene for nogen Død/Thi du est HERREN din Gud it helligt Folck. Oc HERREN haffuer vdualt dig / at du skalt vere hans Eyedom / aff alle Folck som ere paa Jorden.

Rene och wrene diur. Leui.11.

Du skalt inted Verstyggeligt æde. Disse ere de Diur som i skulle æde / Fæ/ Faar/Ged/Hiort/Hind/Buffel fæ/Stenbuck/Enhørning/Vrnød oc Elsdiur. Oc i skulle æde aff alt det Queg/ som atskilier kløffuene / oc tygger drøff. Men i skulle icke æde det som tygger drøff/oc icke atskilier kløffuene. Camelen/Haren / oc Caninen/de som tygge drøff/oc de skilie dog icke kløffuen at/skulle vere eder wrene. Men Suinet / end dog at det atskilier kløffuẽ/dog for det tygger icke drøff/skal det vere eder wrent/ I skulle icke æde kødet der aff / oc ey heller røre ved Aadzelet.

Fisk.

Dette er det/ som i skulle æde aff alt det som er i vandet / Alt det som haffuer Finde och Skæl/skulle i æde. Men alt det som icke haffuer finde eller skæl/skulle i icke æde/Thi det er eder wrent.

Fule.

I mue æde alle rene fule. Men disse ere de som i skulle icke æde/Ornen/Høgẽ/Strandørnen/Gaminen/Griben/Glenten effter sin art. Oc alle Raffne met deris art. Strudzen/Natvglen/Gøgen/Spurhøgen met sin art. Hornvgelen/Stenvgelẽ/Afftenbacken/Rørdrumen/Skaden/Suanen/ Storcken/Heyren met sin art/Viben oc Sualen. Oc alle Fule som krybe / de skulle vere wrene for eder / oc dem skulle i icke æde. Men i skulle æde de rene fule.

Exo.23.34.

I skulle icke æde Aadzel/men i mue giffue de Fremmede det som ere inden eders porte/at æde/eller oc sele Fremmede det/Thi du est HERREN din Gud it helligt Folck. Du skalt icke kaage Kidit/den stund det dier sin moder.

Tiende. Leui.27.

Du skalt huert aar atskilie Tiende parten aff al din Sæd oc Aars grøde/som kommer aff din Ager. Oc æde det faar HERREN din Gud / paa den Sted som hand vdueler at hans Naffn skal bo der/Tiende aff dit korn/ aff din most/aff din olie/oc Førstefødde aff dit fæ oc queg / At du maat lære at frøcte HERREN din Gud/ i alle dine dage.

Men naar veyen er dig forlang/at du kant icke bære saadant der hen / Thi den Sted er forlongt fra dig/som HERREN din Gud haffuer vdualt / at hans Naffn skal bo der (thi HERREN din Gud haffuer velsignet dig) Saa sel det for pendinge/oc tag pendingene i din haand/oc gack til den Sted/som HERREN din Gud haffuer vdualt / Oc køb igen for samme pendinge / huad din siel haffuer lyst til / vere sig fæ / faar / vin / sterck dryck / eller alt det som din siel begerer/Oc æd det samme stedz faar HERREN din Gud/oc ver glad/ du oc dit Huss/oc den Leuite som er inden dine Porte/Du skalt icke forlade hannem / thi hand haffuer ingen del eller arff met dig.

Num.18. Deut.28.

Huert tredie aar / skalt du fraskilie alt Tienden aff din Indkomme i samme aar/ och den skalt du legge inden dine Porte. Saa skal Leuiten som haffuer ingen del eller arff met dig/ och den Fremmede/oc den Faderløse/oc Encken som ere inden dine Porte/komme did oc æde dem mætte/At HERREN din Gud skal velsigne dig/ i alle dine henders gerninger.

XV.

Frit aar. Leui.29.

DV skalt holde it Frit aar huert siuende aar / Oc det skal saa gaa til met samme Fri aar. Huilken som haffuer borget sin Neste noget/ da skal hand giffue hannem det quit/oc icke kreffue det aff sin Neste / eller aff sin Broder / Thi det kaldis HERRENS Fri aar. Aff en fremmed maat du det indkreffue/Men du skalt giffue hannem det quit / som er din Broder.

Deut.28.

Der skal aldelis ingen Tyggere vere iblant eder/Thi HERREN skal velsigne dig i det Land / som HERREN din Gud giffuer dig til Arff at indtage. Dog saa at du aleniste lyder HERRENS din Gudz røst / oc holder alle disse Bud/som ieg biuder dig i dag / at du gør der effter. Thi HERREN din Gud skal

velsigne

velsigne dig/som hand haffuer talet til dig/Saa skalt du læne mange Folck/ oc du skalt aff ingen laane/Du skalt regere offuer mange Folck/oc ingen skal regere offuer dig.

Leui. 25.

Om nogen aff dine Brødre er fattig i nogen Stad i dit Land / som HERREN din Gud skal giffue dig/Da skalt du icke forherde dit hierte/eller løcke din haand til for din fattige Broder/Men du skalt lade din Haand op for hannem/oc læne hannem effter som hand haffuer behoff. Tag dig vare/at der er icke Belials tancke i dit hierte/som siger / Det lacker fast at det siuende aar/som er it Frit Aar/oc du seer vbarmhiertelige til din fattige Broder / oc giffuer hannem inted/Da skal hand robe offuer dig til HERREN / oc det skal bliffue dig til synd. Men du skalt giffue hannem gerne/oc lade dit hierte icke fortryde/at du giffuer hannem/ Thi at HERREN din Gud skal der faare velsigne dig/i alle dine gerninger / Oc i alt det som du tager dig faare. Der skal altid vere Fattige i Landet/Thi biuder ieg dig / oc siger / At du skalt oplade din haand for din Broder/som trenger oc er fattig / i dit Land.

Matth. 26.

Exod. 12.
Leui. 25.
Iosu. 34.

Om din Broder en Ebreer eller en Ebreerinde seler sig / Da skal den tiene dig i sex aar/ Det siuende aar skalt du giffue hannem fri løss. Oc naar du giffuer hannem fri/da skalt du icke lade hannem gaa tomhendet fra dig/Men du skalt giffue hannem aff dine Faar / aff din Lade/aff din Vinperse/at du giffuer aff det/ som HERREN din Gud haffuer velsignet dig met. Oc tenck paa/at du haffuer oc veret en Suend i Egypti land / oc at HERREN din Gud haffuer frelst dig/Der faare biuder ieg dig i dag dette.

Men siger hand da til dig/ Jeg vil icke gaa vd fra dig/thi ieg haffuer dig oc dit huss kær (for hannem lider vel hoss dig)Da tag en Syel / oc stick igennem hans Øre op til Dørren / oc lad hannē bliffue din euige Suend/Sammeledis skalt du oc gøre ved din Tieniste Pige. Oc lad det icke vere dig forsuart/at du giffuer hannem fri løss/ Thi hand haffuer tient dig i sex aar som en dubbelt Dagløn
ere / Saa skal HERREN din Gud velsigne dig / i alt det du gør.

Exo. 13.
Num. 3.

Alt det som Førstfødis aff dit fæ oc faar/som er en Hand/det skalt du hellige faar HERREN din Gud. Du skalt icke arbeyde met dit Fæis Førstefødde / oc icke klippe dine faars Førstefødde/Men du skalt æde dem aarlige aars for HERREN din Gud/ du oc dit huss paa den Sted som HERREN vdueler. Men haffuer det noget Lyde / saa at det er lamt eller blint/eller haffuer nogen anden ond brøst paa sig / Da skalt du icke offre HERREN din Gud det. Men du skalt æde det inden dine porte (huad heller du est vren eller ren) lige som en Raa eller en Hiort/Dog saa/at du æder icke Blodet der aff/ men vdøser det paa iordē/ lige som vand.

Deut. 17.
Leui. 22.

XVI.

Jødernis høytider.
Paaske.
Exo. 12. 23.
Leui. 23.
Num. 9. 28.

DV skalt tage vare paa den maaned Abib / at du da holder HERREN din Gud Paaske/ Thi at i den maaned Abib førde HERREN din Gud dig aff Egypten / om natten. Oc du skalt slacte HERREN din Gud Paaske faar och fæ / paa den Sted som HERREN vdueler / at hans Naffn skal bo der. Du skalt icke æde Suret i samme Høytid / Men du skalt æde elendighedsens vsuret Brød siu dage / Thi at du drogst aff Egypti land met frøct / At du skalt tencke paa den dag som du vddrogst aff Egypti land i alle dine liffuis dage. Der skal inted sured sees i de siu dage / inden alle dine Landemercke. Oc der skal inted aff Kødet/som slactis om afftenen paa den første dag / bliffue offuer til om morgenen.

2. Par. 35.

Du kant icke slacte Paasken inden nogen aff dine Porte / som HERREN din Gud haffuer giffuet dig. Men paa den Sted som HERREN din Gud skal vduele/ ath hans Naffn skal bo der/ der skalt du slacte Paasken/ om afftenen naar Solen gaar ned/paa den tid som du drogst aff Egypten. Oc du skalt kaage oc æde det paa den Sted / som HERREN din Gud skal vduele/ oc der effter vende dig om morgenen/ och gaa hiem til din Bolig. Sex dage skalt du æde vsured/men den siuende dag er det HERRENS din Guds Forsamling/da skalt du inted arbeyde.

Pintzdag.

Du skalt tele dig siu Vger/oc begynde at tele/naar mand begynder met segelen i kornet. Oc du skalt holde HERREN din Gud Vge Høytid / Oc giffue en fri villig Gaffue aff din haand/effter som HERREN din Gud haffuer velsignet dig. Oc vere glad faar Gud din HERRE/du oc din Søn/din Daatter/din Suend/din Pige/oc Leuiten som er inden dine Porte/den Fremmede/ den Faderløse och Encken som ere hoss dig paa den Sted som HERREN din Gud haffuer vdualt / at hans Naffn skal bo der. Oc tenck / at du haffuer

oc veret en Træl i Egypten/at du holder oc gør effter disse Bud.

Du skalt holde Løffsalernis Høytid siu dage omkring/naar du haffuer indsamlet aff din lade oc aff din vinperse. Oc du skalt vere glad i din Høytid / du oc din Søn / din Daatter/ din Suend/din Pige/Leuité / den Fremmede/den Faderløse/oc Encken/som ere inden dine Porte. Siu dage skalt du holde HERREN din Gud Høytid/paa den Sted/som HERREN skal vduele/Thi at HERREN din Gud skal velsigne dig i al din indkomme/ oc i alle dine henders gerninger/Der faare skalt du vere glad.

Exo. 23.34. Leui. 23.

Tre gonge om aaret skal alt dit Mandkøn obenbaris faar HERREN din Gud/ paa den Sted/som HERREN skal vduele/paa den vsurede Brødz Høytid/ oc paa Vge Høytiden / och paa Løffsalernis Høytid. Der skal ingen obenbaris tomhendet faar HERREN/huer effter sin haands Gaffue/ effter den velsignelse / som HERREN din Gud haffuer giffuit dig.

XVII.

Exo. 23. Leui. 19.

DU skalt sette dig Dommere oc Embitzmend i alle dine Porte/som HERREN din Gud skal giffue dig/blant dine Slecter / at de dømme Folcket met retferdig Dom. Du skalt icke bøye Retten/du skalt oc icke ansee nogens Persone/icke heller tage Gaffuer/ Thi at Gaffuen forblinder de Vise / och forvender de retferdigis sag. Du skalt effter følge det som ræt er / at du maat leffue oc indtage det Land/som HERREN din Gud skal giffue dig.

Du skalt icke plante nogen Lund met Træ hoss HERRENS din Guds Altere / som du gør dig. Du skalt icke opreyse dig nogen Støtte/huilken HERREN din Gud hader.

Deu. 16. Leui. 22.

Du skalt icke offre HERREN din Gud noget fæ eller queg/som haffuer noget lyde/ eller nogen sted nogen brøst paa sig/ Thi det er HERREN din Gud en Verstyggelighed.

Naar der findis nogen Mand eller Quinde inden dine Porte / som HERREN din Gud skal giffue dig/som gør ilde faar HERRENS din Gudz øyen / at hand offuertræder hans Pact/ Oc gaar hen oc tiener fremmede Guder / oc tilbeder dem / vere sig Sol eller Maane/eller noget aff den Himmelske Hær/som ieg icke haffuer budet/oc det bliffuer sagt til dig oc du hører det / Da skalt du det vel vdspørie. Oc naar du befinder at det er visselige saa i sandhed/at saadan Verstyggelighed er skeet i Israel / Da skalt du lade den Mand eller Quinde/som saadant ont giorde/vdføre aff dine Porte/oc du skalt stene dem ihiel/ Effter tho eller tre mundz Vidne skal den dø/som er skyldig at dø/Men der skal ingen dø effter en mundz Vidne.

Deut. 19.21. Num. 35.

Deris haand som haffue vidnet skal vere den første til at sla hannem ihiel/oc siden alt folckens haand/at du skil dig vid de Onde.

Om nogen Sag er dig for suar at dømme paa/mellem blod oc blod / mellem sag oc sag/ mellem skade oc skade/oc huad trætactige sager som ere inden dine Porte/Da skalt du gøre dig rede oc gaa op til den Sted/som HERREN din Gud skal vduele dig / Oc komme til Presterne/Leuiterne/oc til den Dommere/som bliffuer paa den tid/oc spørre dig faare/ Saa skulle de sige dig Dommen aff. Oc du skalt gøre det som de sige dig faare / paa den Sted / som HERREN haffuer vdualt / oc du skalt tage vare paa / at du gør aldelis det som de lære dig. Effter Lowen som de lære dig / oc effter den Dom som de sige dig / skalt du holde dig / at du icke viger der fra/huercken til den høyre eller til den venstre side. Oc om nogen mand handler fortredelige / at hand icke vil lyde Presten / som staar der i HERRENS din Gudz embede/eller Dommeren/Hand skal dø / oc i skulle tage den Onde aff Israel / At det menige Folck kand det høre oc frøcte sig/oc icke mere saa fordriste dem.

En kongis vduelelse. 1. Reg. 8.

Naar du kommer i det Land/som HERREN din Gud/ skal giffue dig / oc indtager det/oc boer der i/ oc siger / Jeg vil sette en Konge offuer mig / som alle Folck haffue her omkring mig/ Da skalt du gøre den til Konge offuer dig / som HERREN din Gud skal vduele. Men du skalt sette en aff dine Brødre til Konge offuer dig / Du kant icke sette nogen Fremmed offuer dig/som icke er din Broder. Aleniste at hand skal icke holde mange Heste / oc icke føre Folcket i Egypten igen / for hand haffuer mange heste / efterdi at HERREN haffuer sagt eder/at i skulle icke her effter drage tilbage igen at denne vey. Hand skal icke heller tage mange Hustruer/at hans hiertte skal icke bortuendis/ Hand skal icke heller samle formeget Guld oc Sølff.

Oc naar hand kommer nu at side paa stolen i sit Konge rige / Da skal hand tage denne anden Low aff Presterne Leuiterne/oc lade hende scriffue i en Bog. Hun skal vere hoss hannem/oc

nem/oc hand skal læse i hẽde alle sine liffuis dage / Paa det at hand kand lære at frøcte HERREN sin Gud/at hand kand holde alle ordene aff denne Low oc Ræt / at hand gør der effter. Hand skal icke hoffmode sit hierte offuer hans Broder/oc icke vige aff Budene/huercken til den høyre eller til den venstre side / At hand maa forlenge sine dage i sit Kongerige / hand och hans børn i Israel.

XVIII.

Presternis Ræt.
Num. 18.
Deut. 10. 12. 14.
1. Corinth. 9.

PResterne / Leuiterne aff den gantske Leui slect skulle icke haffue Del eller Arff met Israel/Di skulle æde HERRENS offer oc arffuedel. Derfaare skulle de icke haffue nogen Arff iblant deris Brødre / thi HERREN er deris Arff/som hand haffuer tilsagt dem. Men det skal vere Presternis Rettighed aff folcket/oc aff dem som offre/vere sig oxe eller faar/ At mand skal giffue Presten Bouuen oc baade Kæbene oc Kallunet. Och det Førske aff dit korn / din most/ oc din olie/Oc dẽ første vld du klipper aff dine faar. Thi HERREN din Gud haffuer vdualt hannem aff alle dine Slecter/at hand skal staa oc tiene i HERRENS Naffn/ hand oc hans Sønner alle dage.

Naar en Leuite / kommer aff nogen dine Porte / eller oc aff nogen anden Sted aff al Israel/der som hand er Fremmet / oc kommer effter al sin sielis begering / til den Sted / som HERREN haffuer vdualt/At gøre tieniste i HERRENS sin Gudz Naffn/som alle hans Brødre Leuiterne gøre/som staa der sammesteds faar HERREN/De skulle haffue lige Del at æde/foruden det som hand haffuer aff sine Foreldris solde godz.

Leui. 18. 20.
Deut. 12. 17.

Naar du kommer ind i det Land/som HERREN din Gud skal giffue dig/Da skalt du icke lære at gøre/disse Folckis Vederstyggelighed. At der skal icke findis hoss dig / den som lader sin Søn eller Daatter gaa gennem ilden/eller en Spaamand / eller en Daguelere / eller nogen som acter paa Fuleskrig/eller Troldkarl / eller Manere / eller nogen Sandsigere / eller Tegens vdleggere/eller nogen som gør spørssmaal til Døde. Thi at huo saadant gør / hand er en Verstyggelighed faar HERREN / oc for saadan verstyggelighedz skyld fordriffuer HERREN din Gud dem bort faar dig. Men du skalt vere for vden brøst faar HERREN din Gud. Thi at disse Folck/som du skalt indtage/de lyde Daguelere oc Spaamend/ Men du skalt icke saa gøre faar HERREN din Gud.

Christus tilsigis 2c.
Act. 3. 7.
Exo. 20.

HERREN din Gud skal opuecke dig en Prophete / aff dig och dine Brødre lige som mig/ Hannem skulle i høre. Lige som du hast aff HERREN din Gud paa Horeb / den dag som wi vaare der forsamlede / och sagde / Jeg vil icke lenger høre HERRENS min Gudz røst/oc icke mere see den store Ild / at ieg skal icke dø. Da sagde HERREN til mig / De haffue vel talet/ **Jeg vil opuecke dem en Prophete/aff deris Brødre/som du est / oc ieg vil legge mine Ord i hans Mund / Hand skal sige dem/alt det som ieg biuder hannem. Oc huo som icke hører mine ord / som hand skal tale i mit Naffn/da skal ieg vdkreffue det aff den.**

Naar en Prophete fordrister sig til at tale i mit Naffn noget / som ieg haffuer icke befalet hannem at tale/ Oc disligeste den som taler i fremmede Guders Naffn/ den Prophete skal dø. Om du da siger i dit hierte/ Huorledis kand ieg kende huilkit ord HERREN haffuer icke talet: Naar Propheten taler i HERRENS Naffn / oc der bliffuer inted aff oc det skeer icke/Det er det ord/som HERREN icke talede / Men den Prophete haffuer det talet aff sin egen fordristelse/der faare skalt du icke frøcte for hannem.

XIX.

Fri stæder.
Deut. 4.
Iosu. 20.
Num. 35.

NAar HERREN din Gud haffuer ødelagt Folcket/hues Land HERREN din Gud skal giffue dig/at du tager det ind/oc boer i deris Stæder oc Huss/ Da skalt du affskilie dig tre Stræder i Landet/ som HERREN din Gud skal giffue dig ind at tage. Du skalt vduele bequemme Stæder / Oc du skalt dele Landemerckene / i det Land som HERREN din Gud giffuer dig til Arff/i tre Dele / At huo som haffuer giort Mandrab/ maa fly der hen. Oc det skal vere sagen / at den som haffuer giort it Mandrab maa fly der hen/oc bliffue leffuende.

 Naar

Mandraber.

Naar nogen slar sin Neste ihiel/wforuarēdis/oc haffde icke had til hannem tilforn/Men/
som nogen gaar vdi skouen met sin Neste/at hugge træ/oc hand recker haanden vd met Øxen/
at hugge træet aff/oc Øxen falder aff skafftet/oc tager paa hans Neste/ oc hand døer. Da skal
hand fly til en aff disse Stæder/at hand maa bliffue leffuendis/ Paa det at Blodheffneren skal
icke forfølge Mandraberen/men hans hierte er saa optend/oc gribe hannem/ efterdi at veyen
er saa longt fra / oc sla hannem hans Siel ihiel / Endog hand vaare icke skyldig at dø/thi at
hand haffde inted had til hannem før. Der faare biuder ieg dig/at du skalt affskilie tre Stæder.

Oc der som HERREN din Gud gør dine Landemercke videre/ som hand haffuer
soret dine Forfedre/oc giffuer dig alt det Land / som hand sagde at ville giffue dine Forfedre
(Om du ellers holder alle disse Bud/at du gør der effter/som ieg befaler dig i dag / at du elsker
HERREN din Gud/oc vandrer i hans vey/i alle dine dage) Da skalt du end vdlegge tre
Stæder til disse tre/ At der skal icke vdstyrtis wskyldigt blod i dit Land / som HERREN
din Gud giffuer dig til Arff/at du skalt icke bliffue skyldig i saadant Blod.

Men haffuer nogen Had til sin Neste/oc lurer effter hannem / oc offuerfalder hannem/
oc slar hannem hans Siæl ihiel/oc flyer saa hen til en aff disse Stæder / Da skulle de Elste aff
hans Stad sende bud hen/oc lade hannem hente der fra / oc antuorde hannem i Blodheffne-
rens hender/at hand skal dø. Dine øyen skulle icke spare hannem/oc du skalt tage det wskyldige
blod aff Jsrael/ at det maa gaa dig vel.

Du skalt icke driffue din Nestis landemercke til bage/som de der vaare for dig haffue sat i
din Arffuedel/ som du faar til Arff i det Land / som HERREN din Gud haffuer giffuet
dig ind at tage.

Deut. 17.
Matth. 18.
2. Corint. 13.

Der skal icke it Vidne alene frem gaa at vidne mod nogen / offuer nogen misgerning el-
ler synd/Vere sig huad honde synd det er/som mand gøre kand/ Men sagen skal staa i thu eller
try Vidnesbyrdz Mund.

Om noget falskt Vidne gaar frem at vidne mod nogen/at beuise hannem nogen synd off-
uer. Da skulle de tho Mend/som trette tilsammen/staa faar HERREN/ for Presterne oc
Dommerne/ som ere paa den tid. Oc Dommerne skulle flitelige randsage der om / Haffuer
hand da baaret it falskt Vidnesbyrd mod sin Broder / Da skulle i gøre ved hannem som hand
haffde actet at gøre mod sin Broder/at du skil den onde fra dig. At de andre som det høre / mue
frøcte der faare / oc icke tage dem mere faare at gøre saadant ont iblant eder. Dit øye skal icke
spare hannem/Liff faar liff/ Øye for øye / Tand for tand/ Haand for haand / Fod for fod.

Falskt Vidnesbyrd.

Exo. 21.
Leui. 24.
Matth. 5.

XX.

Verdslig ræt.

Naar du drager vd i Strid mod din Fiende / oc du seer at det Folck haffuer fle-
re heste oc vogne/end du/Da frøcte dig icke for dem / Thi at HERREN
din Gud som vdførde dig aff Egypti land/er met dig. Naar i komme nu nær
hen til striden/Da skal Presten gaa frem/oc tale met Folcket/ oc sige til dem/
Hører Jsrael/J gaa i dag i strid mod eders Fiende / Eders hierter skulle icke
mistrøstis/frøcter inted / oc forferdis icke / och gruer inted for dem / Thi at
HERREN eders Gud gaar met eder / at hand vil stride faar eder mod
eders Fiende/at hielpe eder.

Men Høffuitzmendene skulle tale met Folcket oc sige / Huilken mand som haffuer bygd
it nyt Huss/oc haffuer icke end nu viet det/Den gaa sig hen oc bliffue i sit huss/At hand skal icke
dø i strid/oc en anden skal da vie det. Huilken som haffuer plantet en Vingaard/oc haffuer icke
end nu giort hannem almindelig/Den gaa sig hen oc bliffue hiemme / at hand icke døer i stri-
den/oc en anden skal gøre hannem almindelig. Huilken som haffuer troloffuit en Hustru och
haffuer icke end nu hent hende hiem/Den gaa sig hen oc bliffue hiemme / at hand icke døer i
striden/oc en anden skal hente hende hiem.

Iud. 7.

Oc Høffuitzmendene skulle ydermere tale met Folcket/oc sige/Huilken som frøcter sig oc
er mistrøstig i sit hierte/den gaa sig hen oc bliffue hiemme/At hand skal icke gøre sine Brødris
hierte rædde/liger som hans hierte er. Oc naar Høffuitzmēdene haffue fuldkommet deris tale
faar Folcket / Da skulle de sticke de Øffuerste faar Hærren fremmerst faar Folcket.

Naar du drager faar nogen Stad at stride mod hannem / da skalt du først tilbiude han-
nem fred. Der som hand da suarer dig fredsommelige oc lader dig ind / Da skal alt det Folck/
som findis i hannem/ vere dig skaltskyldigt oc vnderdanigt. Men vil hand icke handle fred-

Num. 21.

sommelige met dig /oc vil stride mod dig / Da belæg hannem. Oc naar HERREN din

Gud giffuer hannem i din haand/ Da skalt du sla alt mandkøn ihiel met skarpe suerd som er i hannem. Vden Quinder Børn oc Queg/oc alt det som der er i Staden/oc alt Roffuit skalt du vddele mellē dig/Oc du maat æde aff dine fienders Bytte/som HERREN din Gud haffuer giffuit dig. Du skalt oc lige saa bære dig at met alle Stæder/som ligge longt fra dig/oc icke ere aff dette Folckis Stæder.

Men i disse Folckis Stæder / som HERREN din Gud skal giffue dig til Arff / skalt du inted lade leffue/som drager sin aande. Men du skalt forbande dem/som ere/Hethiter/Amoriter/Cananiter/Pheresiter/Heuiter oc Jebusiter / som HERREN din Gud haffuer budet dig. At de skulle icke lære eder at gøre effter al den Verstyggelighed / som de pleye at gøre til deris Guder/oc at i skulle icke synde mod HERREN eders Gud.

Naar du maat ligge lenge for nogen Stad/ mod huilkē du strider at du vilt indtage hannem/Da skalt du icke forderffue Træene/at du icke affhugger dem met Øxer/Thi du kant æde aff dem/der faare skalt du icke oprycke dem/Thi de ere træ paa marcken / oc icke Menniske / at det kunde bliffue it Buluerck for dig. Men de Træ som mand kand icke æde aff / Dem skalt du forderffue oc oprycke/oc bygge Buluerck aff dem mod Staden/som strider mod dig / indtil du faar mact offuer hannem.

XXI.

Naar mand finder nogen som er Jhielslagen i Landet / som HERREN din Gud skal giffue dig at indtage / oc hand ligger paa Marcken / oc mand ved icke/huo hannem haffuer slaget. Da skulle dine Eldste oc dine Dommere vdgaa/oc maale fra den som Slagen er oc til de Stæder som der ligger omkring. Huilken Stad der ligger nest/ da skulle de Eldste aff den Stad tage en Quie aff fæhiorden/ som mand haffuer icke arbeydet met/oc haffuer icke draget met Aag/ Oc de skulle lede hende ned til en skarp oc stenig Dal / som icke haffuer veret arbeydet eller saad/oc paa den sted i dalen skulle de hugge Halsen aff hende.

Saa skulle Presterne Leui sønner(Thi HERREN din Gud haffuer vdualt dem at tiene hannem oc loffue hans Naffn / oc alle sager oc al skade skulle vdrettis effter deris Mund) oc alle de Eldste aff samme Stad skulle gaa frem til den Jhielslagne/oc to deris hender offuer Quien/som halsen er affhuggen i dalen/ Oc de skulle suare oc sige/ Vore hender haffue icke vdstyrt dette Blod / oc vore øyen haffue icke heller seet det. Ver Jsrael dit Folck naadig / som du HERRE haffuer frelst / leg icke dette wskyldige blod paa dit folck Jsrael / Saa bliffue de forligte offuer det blod. Saa skalt du tage det wskyldige blod fra dig/at du gør det som ræt er for HERRENS Øyen.

Naar du drager i strid mod dine Fiende/ oc HERREN din Gud giffuer dem i dine hender/at du fører dem fangne bort. Seer du da en deylig Quinde iblant dem / oc du for vilie til hende/at du vilt tage hende til din hustru/Da føer hende ind i dit Huss/ oc lad rage hendis Haar aff/oc skere hendis Negle/oc lad hende føre sig aff de Klæder / som hun bleff fangen vdi/ oc lad hende side i dit Huss/oc begræde sin Fader oc Moder en maanedz tid / Siden maat du soffue hoss hende oc tage hende til Ecte / oc lade hende vere din hustru. Men naar du haffuer icke vilie til hende/da skalt du lade hende fare/huort hende lyster/oc icke sele hende for pendinge eller sette hende vd/Thi du haffuer beligget hende.

Om nogen mand haffuer tho Hustruer / en som hand elsker / och en som hand hader/ oc de haffue fød hannem Børn / baade den hand haffuer Kær oc den hand hader / saa at den Førstefødde søn hør den til som hand Hader / oc den tid kommer / at hand skal dele Arffuen mellem sine Børn / Da kand hand icke gøre hendis Søn som hand haffuer Kærist til den førstefødde Søn/offuer hendis førstefødde Søn som hand Hader. Men hand skal kende hendis Søn som hand Hader faar sin førstefødde Søn/oc giffue hannem dubbelt / aff alt det hand haffuer/Thi hand er hans første Krafft/oc hannem bør at haffue den førsteføddis Ræt.

Om nogen haffuer en selffuillig oc wlydig Søn/som icke vil lyde sin Faders oc Moders røst/oc naar de reffze hannem/vil hand dog icke vere dem lydig. Da skal hans Fader oc hans Moder gribe hannem/oc lede hannem for de Eldste i staden / oc til Porten i samme stad / oc sige til de Eldste i staden / Denne vor Søn er selffuillig oc wlydig/oc vil icke lyde vor røst / oc er en Slemmere oc Dranckere. Saa skal den menige Mand i staden/ stene hannem ihiel / Oc saa skalt du skilie den Onde fra dig/at al Jsrael maa det høre oc frycte sig.

Naar nogen haffuer giort en Synd/at hand er skyldig at dø/oc bliffuer saa død/at mand enger hannem paa Træ. Da skal hans Legeme icke bliffue om natten paa træet/ Men du skalt iorde

skalt iorde hannē samme dag/ Thi hand er forbandet aff Gud/ som bliffuer Hengt/ At du icke besmitter dit Land/som HERREN din Gud giffuer dig til Arff.

Gal. 3.

XXII.

Exo. 23.

Naar du seer din Broders oxe eller faar fare vild/Da skalt du icke gaa omkring det/men du skalt lede det igē til din Broder. Men er din Broder icke nær hoss dig/oc du kender hannem icke/Da skalt du tage det i dit Huss/oc holde det saa lenge hoss dig/til din Broder kommer oc spør der effter / at du kant faa hannem det igen. Du skalt oc lige saa gøre met hans asen/met hans klæder / och met alt det som tabt er / som din Broder taber oc du finder det/ du kant icke vnddrage dig.

Matth. 12.
Luc. 13.

Om du seer at din Broders asen eller oxe er falden paa veyen / da skalt du icke drage dig bort fra hannem/men du skalt hielpe hannem op.

En Quinde skal icke bære Mandz verie / oc en Mand skal icke føre sig i Quinde klæder/ Thi den er en Verstyggelighed for HERREN din Gud / som det gør.

Naar du finder en Fule rede paa veyen/enten i træ eller paa iorden / met Vnger eller æg och at moderen sider paa vngerne eller paa ægene /da skalt du icke tage moderen met vngerne/ Mē du skalt lade moderē flye/oc tage vngerne/at det maa gaa dig vel/oc du maat lenge leffue.

Naar du bygger it nyt Huss/da gør it Ræck der om paa dit Tag/ At du belader icke dit huss met Blod/om nogen falder der aff.

Leui. 19.

Du skalt icke Saa din Vingaard met mãge honde sæd/at du icke hellig gør saadan sæd til en Fyldelse (som du haffuer saad) hoss Vingaardens indkomme. Du skalt icke pløie met en oxe oc en asen tilsammen. Du skalt icke føre dig i Klæder som ere giorde aff vldet oc linet tilsammen. Du skalt gøre dig Træffler paa de fire fliger i din kaabe / som du skiul dig met.

Num. 15.

Num. 5.

Naar nogen tager en Hustru/oc faar had til hende/sidē hand haffuer beligget hende / oc legger hende nogen skendsel til/oc kommer hende i it ont røcte/oc siger/ Denne quinde tog ieg mig/oc der ieg lagde mig hoss hende / da fant ieg at hun vaar icke Jomfru. Da skal samme quindis fader oc moder tage hende oc føre hendis iomfruelige tegen ind faar de Eldste i stadens Port. Saa skal samme Quindis fader sige til de Eldste / Jeg gaff denne Mand min Daatter til hustru/Nu er hand bleffuen vred paa hende/oc legger hende en skammelig sag til/ oc siger/ Jeg haffuer icke fundet din Daatter Jomfru / Her ere disse min Daatters iomfruelige tegen/Saa skulle de brede Klæderne vd faar de Eldste aff staden. Saa skulle de Eldste aff staden tage den Mand/oc reffse hannem/oc skatte hannem hundrede sølff pendinge aff / och giffue den vnge Quindis fader dem / For hand haffuer berøctet en iomfru i Jsrael/saa skal hand haffue hende til sin Hustru/at hand maa icke forlade hende i alle sine dage. Men er det sandingen/at Quinden vaar icke befunden at vere iomfru / Da skal mand lede hende vd faar døren aff sin faders huss / oc Folcket aff staden skulle stene hende ihiel / Fordi/ at hun giorde saadan daarlighed i Jsrael/oc bedreff hoer i sin faders huss/ Och du skalt tage saadant ont bort fra dig.

Leui. 20.

Om nogen befindis/at hand ligger hoss en Quinde / som haffuer sin ægte Mand/ Da skulle de baade dø/Manden oc Quindē/ som hand haffuer beligget/ Oc du skalt tage det onde fra Jsrael.

Om en Jomfru er troloffuit met nogen/oc en Mand finder hende i Staden / oc ligger hoss hende. Da skulle i føre dem baade vden faar Stadzens port/oc stene dem baade ihiel / Pigen fordi/at hun icke robte / efferdi at hun vaar i Staden / oc Manden fordi / at hand skende sin Nestis hustru/ Oc du skalt tage det onde fra dig.

Men finder nogen en troloffuit Pige paa marcken / och tager hende met vold oc ligger hoss hende/ Da skal Manden allene dø/som laa hoss hende/men Pigen skalt du inted gøre/ thi hun giorde icke nogen synd/som er død verd. Men lige som nogen opsette sig mod sin Neste/ oc sloge hannem ihiel/ Saa er oc dette/ Thi hand fant hende paa marcken / oc den troloffuede Pige robte/oc der vaar ingen som hende halp.

Exo. 22.

Naar nogen finder en Jomfru/som icke er troloffuit / och voldtager hende oc ligger hoss hende/oc bliffuer befunden der met/ Da skal den som laa hoss hende giffue hendis Fader halff tredie sinds tiue seckel sølff/och haffue hende siden til Hustru / Thi/at hand krenckede hende/ Hand maa icke forlade hende i alle sine dage. Jngen skal tage sin faders Hustru / oc icke obenbare sin faders skiul.

Leui. 18.
Deut. 27.

XXIII.

DEr skal ingen Brøden eller Gilding komme ind i HERRENS Menighed. Der skal oc ingen Hore barn komme ind i HERRENS Menighed / oc i den tiende Led / men hand skal plat inted komme i HERRENS Menighed.

Huo der maa komme i Herrens menighed oc huo icke.

Amoriter oc Moabiter skulle icke komme ind i HERRENS Menighed / oc i den tiende Led / men de skulle aldrig komme der ind. Fordi / at de vilde icke møde eder met Brød oc Vand paa veyen / der i fore aff Egyptē / Oc der til met leyde de Balaam Beors søn / aff Pethor i Mesopotamia / mod eder / at hand skulde forbande dig. Mē HERREN din Gud vilde icke høre Balaam / oc vende dig forbandelsen om til velsignelse / Thi / at HERREN din Gud haffde dig kær. Du skalt icke ønske dem lycke eller noget gaat / i alle dine dage euindelige.

Num. 22. Num. 22. Iosu. 24.

Du skalt icke haffue Verstyggelighed til Edomiterne / Thi de ere dine brødre. Du skalt icke heller haffue Verstyggelighed til Egypterne / Thi du haffuer veret Vdlēdig i deris Land. De Børn som de affle i den tredie Led / skulle komme i HERRENS Menighed.

Gene. 25.

Naar du gaar vdaff Leyren / mod dine Fiende / Da tag dig vare for alt ont.

Er der nogen iblant eder / som icke er ren / for det som hannem kunde hende om natten / hand skal gaa hen vden faar leyren / oc icke komme ind igen / Før om afftenen / naar hand haffuer toed sig i vand / Oc naar Solen er nedgongen / da skal hand gaa i Leyren igen.

Du skalt haffue en Sted vden faar Leyren / som du kant gaa til oc haffue dit behoff paa. Oc du skalt haffue en liden Skul / oc naar du vilt sette dig der vde / da skalt du graffue der met / oc naar du haffuer giort dit behoff / da skalt du skrabe paa det / som er gaaed fra dig. Thi at HERREN din Gud gaar iblant dine Leyre / at frelse dig / oc giffue dine Fiender faar dig / Derfaare skal din Leyre vere hellig / at der skal inted skammeligt synes iblant dig / at hand skal icke vende sig fra dig.

Du skalt icke antuorde din Suend i sin Herris hender / som flyde fra hannem til dig. Hand skal bliffue hoss dig paa den Sted / som hand vdueler sig til gode i en aff dine Porte / Oc du skalt icke fare ilde met hannem.

Der skal ingen Skøge vere iblant Israels døtter / Oc ingen Skørleffnere blant Israels sønner.

Num. 25.

Du skalt icke indføre nogen Skøgeløn / eller Hunde verd i HERRENS din Gudz huss / i noget Løffte / Thi de ere HERREN din Gud baade en Verstyggelighed.

Exo. 22. Leui. 25. 2. Esd. 5.

Du skalt icke tage aager aff din Broder / huercken for pendinge eller for mad / eller for nogen ting aff alt det som mand kand aagre paa. Aff en Fremmed maat du tage aager / men aff din broder icke / At HERREN din Gud skal velsigne dig / i alt det som du tager dig faare / i det Land / som du skalt komme ind at indtage.

Naar du loffuer HERREN din Gud noget Løffte / da skalt du icke fortøffue at holde det / Thi HERREN din Gud vil det vdkreffue aff dig / oc det bliffuer dig til synd. Men loffuer du inted da est du vden synd / Men det som er vdgonget aff dine læbe / det skalt du holde / oc gøre lige saa / som du haffuer loffuit HERREN din Gud met din mund aff din egen fri vilie.

Num. 30.

Naar du gaar i din Nestis Vingaard / Da maat du æde saa mange Vindruer som dig løster / ind til du est mæt / Men du skalt inted legge i dit kar.

Naar du gaar i din Nestis Sæd / da maat du plocke Ax aff met din haand / Men du skalt inted skære der aff met segelen.

XXIIII.

OM nogen tager en Quinde oc ecter hende / oc hun finder icke siden naade faar hans øyen / for nogen vskickelighed skyld / Da skal hand scriffue it Skilsmøsbreff / oc faa hende i sin haand / oc lade hende fare aff sit huss. Naar hun er saa vdgongen aff hendis huss / oc gaar bort / oc bliffuer en anden mandz hustru / oc den samme anden Mand faar oc had til hende / oc scriffuer it Skilsmøsbreff / oc faar hende i sin haand / oc lader hende gaa aff sit huss / Eller oc om den samme anden Mand døer / som tog sig hende til hustru / Da kand icke hendis første Mand / som loed hende fare fra sig / tage hende igen til sin hustru / thi hun er bleffuen vren / oc

Skilsmøsbreff. Matth. 5. 19.

det eren

det er en Verstyggelighed faar HERREN / At du skalt ey gøre det Land syndigt / som HERREN din Gud giffuer dig til Arff.

Deut. 20.

Naar nogen haffuer nylige tagit sig en Hustru / hand skal icke drage vdi Stridzhær/och mand skal ingen tynge legge paa hannem. Men hand skal vere fri i sit huss it aar omkring / Oc gøre sig glad met sin Hustru som hand haffuer taget.

Du skalt icke tage den vnderste oc den øffuerste Møllesten til Pant / Thi hand haffuer sæt dig Siælen til pant.

Exo. 21. 1. Tim. 1.

Om nogen findes/som stieler en Siæl fra sine Brødre aff Israels børn/oc setter hende vd eller seler hende/Da skal samme Tyff dø/ at du bort tager det onde fra dig.

Leui. 13. 14. Num. 12.

Tag dig vare faar Spedalsk plaffue / at du holder oc gør flitelige /alt det som Presterne/ Leuiterne lære dig/ Det skulle i holde/oc gøre/som de biude eder. Beteck huad HERREN din Gud giorde met Maria paa veyen/der i droge aff Egypten.

Naar din Neste er dig noget skyldig / da skalt du icke gaa ind i hans huss / oc Pante hannem/Men du skalt staa vden faare/oc den som du haffuer borget noget / skal bære sit pant vd til dig. Men er hand Fattig/da skalt du icke legge dig at soffue met hans pant / Men du skalt faa hannem sit pant igen/naar Solen gaar ned/at hand kand soffue i sine Klæder / oc velsigne dig/Oc det skal regnis dig til retferdighed faar HERREN din Gud.

Leui. 19.

Du skalt icke holde hans Løn hoss dig som er Nødtørfftig oc Fattig / vere sig aff dine Brødre eller aff de Vdlendinge / som ere i Landet hoss dig indē dine Porte. Men du skalt giffue hannem sin Løn om dagen/før end Solen gaar ned/Thi hand er fattig/oc skal der met opholde sin Siæl/At hand icke skal robe til HERREN emod dig / oc det skal regnis dig til synd.

Ezech. 18.

Fedrene skulle icke dø for Børnene/oc ey Børnene for Fedrene / men huer skal dø for sin synd. Du skalt icke bøye retten faar den fremmede oc Faderløse/Oc ey heller tage nogē Enckis Klæder til pant/Thi du skalt komme ihu/at du vaast selff en Træl i Egypten/ och HERREN din Gud frelste dig der fra/Thi biuder ieg dig/ at du skalt saa gøre.

Naar du haffuer høstet paa din Ager/oc glemt en Kerff paa ageren/Da skalt du icke vende dig om oc hente hannem/Men hand skal høre de Fremmede/oc Faderløse / oc Encker til/ At HERREN din Gud skal velsigne dig/i alle dine henders gerninger. Naar du haffuer røstet dit Olie træ/da skalt du icke røste det igen / Men de Fremmede / Faderløse / oc Encker skulle det haffue.

Leui. 19. 23.

Naar du haffuer plocket din Vingaard/da skalt du icke plocke hannem igen/ Det skal høre de Fremmede / Faderløse oc Encker til. Oc kom ihu / at du vaast en Træl i Egypti land/Thi biuder ieg dig / at du gør det.

XXV.

NAar der er trette mellem nogle Mend/ Da skal mand lede dem til Dommen oc dømme emellem dem / oc lade den Retferdige skee ret / oc fordømme den Vgudelige. Oc om den Vgudelige haffuer fortient hug/ Da skal Dommeren biude hannem falde ned/oc lade hannem sla faar sig/effter som hans misgerning er megen til. Naar mand haffuer giffuet hannem fyretiue Slag / da skal mand icke sla hannem mere/at hand skal icke bliffue formeget slagen/om mand giffuer hannem flere slag och din Broder seer da ynckelige vd faar dine øyen.

2. Corint. 11.

1. Corin. 9. 1. Tim. 5.

Du skalt icke binde Munden til/paa den Oxe som tersker.

Ruth. 4. Matth. 22.

Huor som Brødre bo hoss huer andre/oc en aff dem døer vden Børn / Da skal den dødis Hustru icke tage nogen fremmed Mand vduortis/ men hendis Suoger skal gaa ind til hende oc tage hende til hustru oc ecte hende / Oc den første Søn som hun føder / skal hand stadfeste effter sin døde Broders naffn/at hans naffn skal icke vdslættis aff Israel.

Men vil samme Mand/icke tage sin Broders hustru/ Da skal hun/hans Broders Hustru/gaa op til porten faar de Eldste/oc sige. Min Suoger veyrer sig at opuecke sin Broder it naffn i Israel/oc vil icke ecte mig. Saa skulle de Eldste aff Staden kalde hannem frem oc tale met hannem/Naar hand da staar oc siger / Jeg vil icke tage hende / Da skal hans Suogerske træde til hannem faar de Eldste / oc drage hannem en Sko aff hans føder oc spøtte paa hannem/oc skal suare/oc sige/Saa skal mand gøre ved huer mand / som icke vil opbygge sin Broders huss. Oc hans naffn i Israel skal kaldis / den Barfodedis huss.

Naar tho Mend trættis tilsammen / oc den ene mandz Hustru løber da til / och vil redde sin Mand aff hans haand som hannem slar/Oc recker hun da sin haand vd/ oc tager hannem

om hans

om hans Blysel / Da skalt du hugge hendis haand aff / och dit øye skal icke spare hende.

Leui. 19.

Du skalt icke haffue tho honde Vecter i din sæck / en stor oc en liden. Du skalt icke heller haffue tho Skepper i dit huss / en stor oc en liden. Du skalt haffue en fuldkommen oc ræt Vect / oc en fuldkommen oc ræt Skeppe / Paa det at du maat lenge leffue i det Land / som HERREN din Gud skal giffue dig. Thi at huo som saadant icke gør / hand er en verstyggelighed faar HERREN din Gud / som alle de der ilde gøre.

Exo. 17.

Kom i hu / huad Amalekiterne giorde dig paa veyen / der i droge aff Egypten / Huorledis de forfulde dig paa veyen / oc sloge dem som ginge bag / alle de Skrøbelige som droge bag effter dig / der du vaast træt oc vansmectig / oc icke frøctede Gud. Naar HERREN din Gud faar giffuet dig rolighed for alle dine Fiende trint omkring dig i Landet / som HERREN din Gud giffuer dig at indtage til Arff / Da skalt du plat ødelegge Amalekiternis ihukommelse vnder Himmelen. Forglem det icke.

XXVI.

At bære Herren de første Fructer. Deut. 16.

NAar du kommer ind i det Land som HERREN din Gud skal giffue dig til Arff / oc indtager det / oc boer der vdi / Da skalt du tage allehonde første Fruct i Landet / som kommer aff iorden / som HERREN din Gud giffuer dig / oc lægge det i en Kurff / oc gaa hen til den Sted / som HERREN din Gud skal vdvele / at hans Naffn skal bo der. Oc du skalt komme til Presten / som er paa den tid / oc sige til hannem / Jeg bekender i dag faar HERREN din Gud / at ieg er kommen i det Land / som HERREN soer vore Forfedre at giffue oss.

Oc Presten skal tage Kurffuen aff din Haand / oc sette den ned faar HERRENS din Gudz Altere. Da skalt du suare / oc sige faar HERREN din Gud / De Syrer vilde lagt min Fader øde / Saa drog hand ned til Egypten / oc vaar der en Vdlending met it føie Folck / oc hand bleff der til it stort / sterckt oc mangfoldigt Folck. Men Egypterne fore ilde met oss oc tuingde oss / oc lagde en haard Trældom paa oss.

Da robte wi til HERREN vore fedris Gud / oc HERREN hørde vort rob / oc saa vor elendighed / angist oc nød / oc førde oss aff Egypten / met en veldig Haand oc vdract Arm / oc met stor forferdelse / ved Tegen oc vnderlige Gerninger / och førde oss hid til denne Sted / oc haffuer giffuit oss dette Land / som flyder milk oc hunig vdi. Nu bær ieg hid det første aff Landzens Fruct / som du HERRE haffuer giffuit mig. Oc du skalt lade det bliffue faar HERREN din Gud / oc der til bede HERREN din Gud / oc gøre dig glad offuer alt det Gode / som HERREN din Gud haffuer giffuit dig / oc dit huss / du oc Leuiten / oc den Fremmede som er hoss dig.

Deut. 14.

Naar du haffuer samlet al Tienden tilsammen aff al din indkomme i det tredie aar / det er it Tiende aar / Da skalt du giffue Leuitē / den Fremmede / den Faderløse / oc Encker / at de æde inden dine Porte oc bliffue mætte. Saa skalt du sige faar HERREN din Gud / Jeg haffuer baaret aff mit Huss / det som er hellig giort / oc giffuit Leuiten / Vdlendinge / Faderløse och Encker / effter alle dine Bud / som du haffuer budet mig / Jeg haffuer icke offuertredet eller forglemt dine Bud. Jeg haffuer inted ædet der aff i min sorg / oc inted taget der aff i min vrenighed / Jeg haffuer inted giffuit til den Døde der aff / Jeg haffuer veret HERRENS min Gudz røst lydig / oc giort alting / som du haffuer budet mig. See her ned aff din hellige Bolig aff Himmelen / oc velsigne Jsrael dit Folck / oc det Land / som du haffuer giffuit oss / som du haffuer soret vore Forfedre / it Land som milk oc hunig flyder vdi.

Deut. 7.

HERREN din Gud biuder dig i dag / at du skalt gøre effter alle disse Bud oc Ræt / at du beuarer dem / oc gør der effter aff gantske hierte / oc aff al din gantske siel. Du haffuer talet i dag faar HERREN / at hand skal vere din Gud / at du vilt vandre i alle hans veye / oc holde hans Low / Bud oc Ræt / oc lyde hans røst. Oc HERREN haffuer tilsagt dig i dag / at du skalt vere hans eget Folck / som hand haffuer sagt dig / At du skalt holde alle hans Bud / oc hand skal ophøye dig / oc du skalt rosis / prisis oc æris offuer alle Folck / som hand haffuer giort. At du skalt vere HERREN din Gud it helligt Folck / som hand haffuer sagt.

XXVII.

MOse oc de Eldste aff Jsrael bøde folcket / oc sagde / Holder alle de Bud / som ieg biuder eder i dag. Oc paa den tid naar i gaa offuer Jordan i det Land som HERREN din Gud skal giffue dig / Da skalt du opreyse store Stene / oc kalke dem met Kalk / oc scriffue paa dem alle denne Lowis ord naar du kommer hen offuer / At du skalt komme i Landet / som HERREN din Gud skal giffue dig / it Land / der milk oc hunig flyder vdi / Som HERREN dine forfedris Gud haffuer sagt dig.

Naar i gaa nu offuer Jordan / Da skulle i opreyse samme Stene paa Ebal bierg / (som ieg biuder eder i dag) Oc kalcke dem met kalck / oc bygge der HERREN din Gud it Altere aff stene / som inted Jern er kommet paa / Du skalt bygge samme HERRENS din Gudz Altere aff hele Stene / oc offre HERREN din Gud Brendoffer der paa. Du skalt oc offre Tackoffer / oc æde der oc gøre dig glad faar HERREN din Gud. Oc du skalt scriffue alle ordene aff denne Low klarlige oc forstandelige paa samme Stene.

Exo. 20.
Iosu. 8.

Oc Mose oc Presterne Leuiterne talede met al Jsrael / oc sagde / Acte oc hør til Jsrael / du est i dag bleffuen HERRENS din Gudz Folck / At du skalt lyde HERRENS din Gudz røst / oc gøre effter hans Bud oc Ræt / som ieg biuder dig i dag.

Oc Mose bød Folcket samme dag / oc sagde. Disse skulle staa paa Grisim bierg oc velsigne Folcket / naar i ere komne offuer Jordan / Simeon / Leui / Juda / Jsaschar / Joseph / oc Ben Jamin. Oc disse skulle staa paa Ebal bierg at forbande / Ruben / Gad / Asser / Sebulon / Dan oc Nephthali. Oc Leuiterne skulle begynde / oc sige til huer mand aff Jsrael met høy røst.

Lowens formaledidelse.

Forbandet vere den / som gør en Affgud eller it støbt Billede / som er en Verstyggelighed faar HERREN / oc en Kaanstermandz henders gerning / oc setter det i skiul / Och alt folcket skal suare oc sige / Amen.

Leui. 20.
Matth. 15.

Forbandet vere den / som bander sin Fader eller Moder / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som flytter sin Nestis marckeskel / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som kommer den Blinde til at fare vild paa veyen / Och alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som bøyer Retten faar Vdlendige / Faderløse / oc Encker / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som ligger hoss sin Faders hustru / at obenbare sin Faders skiul / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som ligger hoss noget Queg / Oc alt folcket skal sige Amen.

Forbandet vere den / som ligger hoss sin Søster / som er hans faders eller hans moders daatter / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som ligger hoss sin Hustruis moder / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som slar sin Neste i løndom / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Forbandet vere den / som tager Gaffuer / at sla den vskyldigis blodz Siel / Oc alt folcket skal sige / Amen.

Gal. 3.

Forbandet vere den / som icke fuldkommer alle Ordene i denne Low / at gøre der effter / Oc alt folcket skal sige / Amen.

XXVIII.

Lowens velsignelse.

SOm du est HERRENS din Gudz røst lydig / at du holder oc gør alle hans Bud / som ieg biuder dig i dag / Da skal HERREN din Gud gøre dig til det alderhøyeste offuer alle Folck paa Jorden. Oc alle disse Velsignelser skulle komme offuer dig / oc tage paa dig / Fordi at du haffuer veret HERRENS din Gudz røst lydig. Velsignet skalt du vere i Staden / velsignet paa Ageren. Velsignet skal din Liffuis Fruct vere / dit Landis fruct / oc dit Quegis fruct / oc dit fæes fruct / oc dine faars fruct. Velsignet skal din Kurff vere oc din leffning. Velsignet skalt du vere / i din indgong / oc velsignet skalt du vere / i din vdgong.

Oc HERREN skal sla dine Fiende ned faar dig / som sette dem op mod dig / At en vey skulle de komme mod dig / oc at siu veye skulle de fly for dig. HERREN skal biude Velsignelse / at hand skal vere hoss dig i din Kællere oc i alt det som du tager dig faare / och hand skal velsigne dig / i det Land som HERREN din Gud haffuer giffuit dig.

HERREN skal opreyse dig sig til it helligt Folck / som hand haffuer soret dig / fordi at du holder HERRENS din Gudz Bud / oc vandrer i hans veye. At alle Folck paa

Jorden

Jorden skulle see/at du est kaldet effter HERRENS Naffn / oc de skulle frøcte sig for dig. Oc HERREN skal giffue dig offuerflødige nock Godz/baade i din Liffuis Fruct/oc i dit Quegis fruct/oc i din Jordis fruct/ paa det Land / som HERREN din Gud soer dine Forfedre at giffue dig.

Oc HERREN skal oplade sit gode Liggende fæ / Himmelen / at giffue dit Land Regn i sin tid/oc velsigne alle dine henders gerninger. Oc du skalt lene mange Folck / Oc du skalt aff ingen laane. Oc HERREN skal gøre dig til Hoffuedet / oc icke til Halen / oc du skalt altid vere offuen/oc icke ligge vnder/ Fordi/at du est HERRENS din Guds Bud lydig/som ieg biuder dig i dag at holde oc gøre dem. Oc at du icke viger/fra nogle disse ord som ieg biuder dig i dag / huercken til den høyre eller til den venstre side / at du icke vandrer effter fremmede Guder at tiene dem.

Leui. 26.

Men om du icke lyder HERRENS din Gudz røst / at holde oc gøre effter hans Bud oc Ræt/som ieg biuder dig i dag/Da skulle alle disse Forbandelser komme offuer dig oc falde paa dig. Forbandet skalt du vere i Staden / forbandet paa Ageren. Forbandet skal din Kurff vere oc huad der leffnis. Forbandet skal din Liffuis Fruct vere / din Jordis fruct/dit fæis fruct/oc dine faars fruct. Forbandet skalt du vere / naar du gaar ind / forbandet / naar du gaar vd.

HERREN skal sende dig vermod/wraad oc wlycke / i alt det du tager faar hender/ at gøre/ Indtil du bliffuer ødelagdt/oc snarlige forderffuet / for dine onde gerningers skyld/ at du forlodst mig. HERREN skal lade Pestelentze komme paa dig/indtil at hand ødelegger dig/i Lãdet som du drager til at indtage. HERREN skal sla dig met Heffuelse/Kaaldesiuge/Hede/Brynde/Tørcke/forgifftig Luct/oc Gulsot/ oc hand skal forfølge dig/indtil at hand forderffuer dig.

Din Himmel som er offuer dit hoffuit/skal bliffue som kaaber / oc Jorden vnder dig som iern. HERREN skal giffue dit Land / støff oc aske for Regn aff Himmelen paa dig/ indtil du bliffuer ødelagt. HERREN skal sla dig faar dine Fiende/ At en vey skalt du drage vd mod dem/oc at siu veye skalt du fly faar dem / och du skalt bortspredis til alle Riger paa Jorden. Dit Legeme skal bliffue alle Fule vnder Himmelen/oc alle Diur paa Jorden/ til føde/oc der skal ingen vere som dem skal foriage.

Exo. 9.
Rom. 1.

HERREN skal sla dig met Egyptiske Bulde/met Artzbulde/ met Skab oc Klaade/ at du skalt icke kunde lægis. HERREN skal sla dig met Galenskaff/Blindhed oc met hiertens Wsindighed/oc du skalt træffue om Middagen / som en Blind træffuer i mørcke / oc du skalt ingen lycke haffue paa dine veye.

Du skalt lide vold oc wret alle dine liffs dage/oc ingen skal hielpe dig. Du skalt troloffue en Hustru/Oc en anden skal soffue hoss hende. Du skalt bygge it Huss / Men du skalt icke bo der vdi. Du skalt plante en Vingaard / Men du skalt icke gøre hannem almindelig. Din oxe skal slactis faar dine øyen/Oc du skalt inted æde der aff. Din Asen skal tagis fra dig faar dit ansict met vold/Oc skal icke giffuis dig igen. Dine faar skulle giffuis dine Fiender/Oc ingen skal hielpe dig.

Dine Sønner oc Døtter skulle giffuis fremmede Folck/oc dine øyen skulle see der paa oc falne offuer dem daglige/Oc der skal ingen styrcke vere i dine hender. Dit Landis Fruct/ oc alt dit Arbeyde skal det Folck æde / som du icke kender / oc du skalt lide wret / oc bliffue vndertryct alle dine dage. Oc du skalt bliffue galen for det som dine øyen skulle see.

HERREN skal sla dig met onde Bulde paa knæene oc paa læggene / Saa at du skalt icke kunde lægis/fra dit fodeblad/oc til din hoffuit taap.

HERREN skal driffue dig oc din Konge som du haffuer sæt offuer dig / bort til det Folck/som huercken du eller dine Fedre kende/oc der skalt du tiene fremmede Guder / stocke oc stene. Oc der skalt du bliffue Forfærdelig/ oc til it Ordspraack oc Spaat iblant alle Folck/ som HERREN driffuer dig til.

Mich. 6.
Hag. 2.

Du skalt føre megen Sæd vd paa marcken/men du skalt lidet samle ind igen/ Thi Gresshopper skulle opæde det. Du skalt plante Vingaarde oc arbeyde dem / Men du skalt icke dricke eller sancke Vin der aff/ Thi Orme skulle fortære det. Du skalt haffue Olietræ inden alle dine Landemercke/ Men du skalt icke smøre dig met Olien/thi at dine Olietræ skulle oprøckis. Du skalt affle Sønner oc Døtter/men icke beholde dem/ Thi at de skulle bort føris fangne. Alle dine Træ/oc Landzens Fruct skulle onde Orme æde.

Vdlendingen som er hoss dig/skal opstige offuer dig oc bliffue yppermere end du / Men du skalt stige ned/oc altid vndertryckis. Hand skal lene dig/ Oc du skalt icke lene hannẽ / Hand skal bliffue Hoffuedet/ Oc du skalt bliffue Halen

Saa skulle alle disse Forbandelser komme offuer dig oc forfølge dig oc ramme dig/indtil

at du bliffuer ødelagt/ Fordi/at du lydde icke HERRENS din Gudz røst/at holde hans Bud oc Ræt / som hand haffuer budet dig. Der faare skulle de vere til Tegen oc Vnderlig Ting paa dig/oc paa din Sæd euindelige / Fordi at du icke tiente HERREN din Gud met dit hiertis glede / oc løst/den tid du haffde aldelis nock. Oc du skalt tiene dine Fiende/som HERREN skal skicke til dig/met hunger oc tørst / oc met nøgenhed oc allehonde atmod/ Oc hand skal legge it Jernaag paa din Hals/indtil hand legger dig øde.

HERREN skal føre it Folck offuer dig / long veyes fra Verdens ende / som en Ørn fluer / hues tungemaal du icke forstaar / it grumt Folck / som icke anseer de Gamlis person/oc ey sparer de Vnge. Oc det skal fortære dit Fæes fruct/ oc dit Landis fruct / indtil du bliffuer ødelagt/oc det skal inted leffne dig igen huercken Korn eller most/eller olie/ oc ey heller fæis eller faaris Fruct/ indtil det forderffuer dig . Och skal gøre dig angist inden alle dine Porte/indtil det nedkaster dine høye och faste Mure/ som du forlader dig paa/ i alt dit Land/ Och du skalt faa angist inden alle dine Porte / i dit gantske Land / som HERREN din Gud haffuer giffuit dig.

4. Reg. 6.
Thre. 4.

Du skalt æde din Liffuis Fruct/ kødet aff dine Sønner och Døtter / som HERREN din Gud haffuer giffuit dig/i angist oc nød/ som dine Fiender skulle tuinge dig met. Saa at en Mand som før vaar meget kleinlig hoss dig oc leffuede kræselige/skal icke ville vnde sin Broder/oc sin Hustru i hans arm / oc sin Søn som hand haffuer igen aff sine Sønner / at giffue nogen aff dem aff hans Sønners kød/ at æde aff/ Thi hannem er inted mere leffnet igen / aff alt sit godz/i den angist oc nød/ som din fiende skal tuinge dig met inden alle dine Porte.

Den Quinde som før haffuer veret saa kleinlig / oc leffuet saa kræselige hoss eder / at hun haffuer icke forsøgt at sette sin Fod paa iorden for kleinlighed oc velløst/Hun skal icke vnde sin Mand i hendis arm/oc sin søn oc sin Daatter / den Efterbyrd som er vdgongen aff hendis eget Liff/oc ey heller barnet/som hun fødde/ Thi hun skal lønlige æde dem/for allehonde brøst i den angist och nød / som dine Fiender skulle tuinge dig met inden dine Porte.

Vden du holder oc gør effter alle de Ord i denne Low/som ere screffne i denne Bog/ at du frøcter dette herlige oc forfærdelige Naffn/HERREN din Gud/Da skal HERREN vnderlige skicke sig mod dig / met plaffuer paa dig oc din Sæd / met store oc longuarendis Plaffuer/met onde oc longuarēdis Siugdomme. Oc hand skal vende al den Egyptiske Siugdom til dig/som du frøcter faare/oc den skal henge ved dig. Oc der til met alle Siugdomme oc alle Plaffuer / som icke ere screffne i denne Lowbog / skal HERREN lade komme paa dig/ indtil du ødeleggis. At der skal icke bliffue meget Folck igen aff eder/i den sted som i vaare før/saa mange som Stiernerne paa Himmelen / Fordi at du icke lydde HERRENS din Gudz røst.

Oc lige som HERREN gledde sig tilforne offuer eder / at gøre vel mod eder oc formere eder/Saa skal hand oc glede sig offuer eder / at hand kand forderffue oc ødelegge eder/ Oc i skulle fordriffuis aff Landet/som du drager nu til at indtage. HERREN skal bortspre dig iblant alle Folck/fra den ene ende i Verden/til den anden / Oc der skalt du tiene fremmede Guder / som huercken du eller dine Fedre/kender/stocke oc stene.

Och du skalt ingen bliffuendis sted haffue iblant samme folck / och dine Føder skulle ingen huile haffue. Thi HERREN skal giffue dig der sammesteds it beffuendis Hierte/oc vanskende Oyen/oc en vansmectig Siel / at dit Liff skal henge faar dig. Du skalt frøcte baade Nat oc Dag/oc du skalt icke vere viss paa dit Liff. Du skalt sige om morgenē/Ah/ maatte ieg leffue til afften/Om afftenen skalt du sige/Ah/maatte ieg leffue til i morgen / faar din Hiertens frøct/ som skal forferde dig/oc for det som du skalt see met dine Oyen.

Oc HERREN skal føre dig ind i Egypten igen met Skib/at den vey / som ieg sagde dig aff/ Du skalt icke mere see den. Der skulle i selis til eders Fiendis Tienste Suenne oc Tienste Quinder/oc der skal ingen vere som vil købe eder.

XXIX.

Esa. 6.

DIsse ere den Pactis ord/som HERREN befol Mose/ at gøre met Jsraels børn i Moabiternis land/anden gong/effter hand giorde den samme met dem i Horeb. Oc Mose kallede al Jsrael sammen/oc sagde til dem / J haffue seet alt det som HERREN giorde i Egypten faar eders øyen/ Baade ved Pharao oc alle hans Tienere / oc ved hans gantske Land / De store fristelser / som dine øyen haffue seet/at der skede store Tegen oc Vnderlige Ting. Oc HERREN haffuer icke end nu til denne dag giffuit eder it forstandigt hierte/ eller Oyē at see met eller Ørn at høre met.

Fyretiue aar haffuer hand ladet eder vandre i Orcken / eders Klæder bleffue icke gam-le paa eder/oc dine Sko bleffue icke sledne paa dine føder. J haffue icke ædet Brød / oc ey heller drucket Vin eller nogen sterck Drick/At du skulde vide/at ieg er HERREN eders Gud.

Deut. 8.

Oc der i komme til denne Sted/daßdrog Sihon kongen aff Hesbon/oc Og on gẽ aff Ba-san/vd mod oss at stride mod oss. Da sloge wi dem/oc toge deris Land ind / oc gaffue Rubeni-terne oc Gadditerne/oc den halffue Manasses slect det til Arff. Saa holder nu denne Pactis ord oc gører der effter/At i kunde handle vislige i alt det i gøre.

Deut. 3.
Num. 21.

J staa i dag allesammen faar HERREN eders Gud/de Offuerste faar eders slecter/ eders Eldste / eders Embetzmend/ huer mand i Jsrael/eders Børn / eders Hustruer / dine Fremmede som ere i dine Leyre / baade dine Vedehuggere oc dine Vanddragere / At du skalt vandre i HERRENS din Gudz Pact/oc i den Eed / som HERREN din Gud gør met dig i dag. At hand maa opreyse dig i dag sig til it Folck/oc hand skal vere din Gud/Som hand haffuer dig tilsagt/oc som hand haffuer soret dine forfedre Abraham/ Jsaac oc Jacob.

Mose formanelse i hans siste tid til Jsrael.

Thi ieg gør icke denne Pact oc denne Eed aleniste met eder / Men baade met eder / som her i dag tilstede ere/oc staa met oss faar HERREN vor Gud / och met dem som her i dag icke ere met oss. Thi at i vide / huorledis wi bode i Egypti land / oc droge mit igennem He-denskabet/som i droge igẽnem/oc saae deris Verstyggeligħed oc deris Affguder/ stock oc sten/ sølff oc guld/som vaare hoss dem.

At der er icke maa vel skee / nogen Mand / eller Quinde / eller Tiuende / eller nø-gen Slect iblant eder/hues hierte haffuer vend sig i dag fra HERREN vor Gud/at gaa bort oc tiene disse Folckis Guder/oc bliffuer maa vel skee en rod iblant eder/ som bær galde och malurt. Oc end dog at hand hører denne Forbandelsis ord / da velsigner hand sig alligeuel i sit hierte/oc siger / Det gaar mig vel / men ieg vandrer / som mit hierte tyckis / Paa det at de Druckne skulle fare der hen met de Tørste.

Actu. 8.
Ebre. 12.

Da vil HERREN icke vere miskundelig offuer dem/Men HERRENS store vrede oc heffn skal ryge offuer den Mand / saa at alle disse Forbandelser som her staa screffne i denne Bog skulle falde paa hannem. Oc HERREN skal afflette hans naffn vnder Him-melen/oc skal skilie hannem bort fra alle Jsraels slecter/til alt ont/ effter alle denne Pactis For-bandelsis ord/som screffne staa i denne Lowbog.

Saa skulle eders Børns Efterkommere / da sige som opkomme effter eder / oc Vdlen-dinge/som komme longueys / naar de see de Plaffuer som gaa offuer dette Land / oc de Siug-domme som HERREN slaar dem met/At hand brender Landet met suogel oc salt/at det kand icke saaes/oc ey heller opuoxe/ ey heller vrter oprinde der vdi / Men de ere lige omstyrte som Sodoma oc Gomorra/Adama oc Zeboim/huilke HERREN omkaste i sin vrede oc hastighed/Da skulle alle Folck sige/Huor faare haffuer HERREN saa giort mod dette Land? Huad er dette faar saa stor en hastig vrede?

Gene. 19.

Da skal mand sige / Fordi / At de haffue forladet HERRENS deris fedris Gudz Pact/som hand giorde met dem/der hand førde dem aff Egypti land/Oc de ginge bort oc tien-te fremmede Guder/oc bade til dem/saadanne Guder som de kende inted til / oc de haffde in-ted giffuit dem. Der faare haffuer HERRENS vrede forhastet sig paa dette Land at hand haffuer ladet alle de Forbandelser komme offuer dem / som screffne staa i denne Bog/ Oc HERREN haffuer vdstøt dem aff deris Land/ i stoer vrede / grumhed oc fortørnelse/ oc bort kast dem i fremmede Land/som det staar paa denne dag.

3. Reg. 9.
Iere. 22.

HERRENS vor Gudz Løndomme ere oss och vore Børn obenbarede euindelige/ at wi skulle gøre alle denne Lowis ord.

Psam. 147.

XXX.

NAar alt dette kommer nu offuer dig / enten den Velsignelse / eller den forbandel-se/som ieg haffuer dig faarelagt / oc du gaar indtil dit eget hierte / huor du est iblant Hedningene/der som HERREN din Gud haffuer bort støt dig/ Oc du vender dig om igen til HERREN din Gud / at du lyder hans røst / du oc dine Børn aff gantske Hierte/oc aff gantske Siel/ i alt det som ieg biuder dig i dag/Da skal HERREN din Gud omuende dit Fengsel / oc miskunde sig offuer dig/oc forsamle dig igen fra alt det Folck / som HERREN din Gud haffde bort spred dig iblant.

Mose trøster Jsrael/at de skulle komme til naade igen.

Psam. 106.

Om du bleffue end førstøt indtil Himmelẽs ende/Da skal dog HERREN din Gud samle dig/oc føre dig der fra. Oc skal føre dig i det Land/som dine Fedre haffue besidet / at du

Roma.2.
Iere.4.

skalt det indtage / oc hand skal gøre vel mod dig / oc formere dig mere end dine Fedre. Och HERREN din Gud skal omskære dit Hierte / och din Sædis hierte / At du skalt elske HERREN din Gud aff gantske Hierte / och aff gantske Siel / at du maat leffue. Oc HERREN din Gud skal legge alle disse forbandelser paa dine Fiender / oc paa dem som dig hade oc forfølge.

Men du skalt omuende dig oc lyde HERRENS røst / at du gør alle hans Bud / som ieg biuder dig i dag / Oc HERREN din Gud skal giffue dig lycke i alle dine henders gerninger / Paa dit Liffuis Fruct / paa dit Quegis fruct / paa din Jordis fruct / at det skal gaa dig vel. Thi HERREN skal vẽde sig / at glede sig offuer dig / dig til gode / lige som hand glede sig offuer dine Forfedre / Fordi / at du lyder HERRENS din Gudz røst / at holde hans Bud oc Ræt / som staa screffne i denne Lowbog / Om du vender dig til HERREN din Gud / aff gantske Hierte / oc aff gantske Siel.

Roma, 10.

Thi dette Bud som ieg biuder dig i dag / det er dig icke skiult / eller forlongt borte / ey heller i Himmelen / At du maatte sige / Huo vil fare oss op i Himmelen / och hente oss det / at wi kunde høre det oc gøre der effter? Det er icke heller paa hin side Haffuit / At du tørst sige / Huo vil fare oss offuer Haffuit / oc hente oss det / at wi mue det høre oc gøre? Thi det ord er gantske nær hoss dig / i din Mund / oc i dit Hierte / at du skalt gøre det.

See / Jeg haffuer i dag lagt dig Liffuit oc det Gode faare / Døden oc det Onde / i det som ieg biuder dig i dag / at du skalt elske HERREN din Gud / oc vandre i hans Veye / oc beuare hans Bud / Low oc Ræt / at du skalt leffue / oc formeris / oc HERREN din Gud skal velsigne dig i det Land / som du drager vdi / at indtage.

Men omuender du dit hierte / oc lyder icke dette / men lader dig forføre / at du tilbeder fremmede Guder oc tien dem / Da forkynder ieg eder i dag / At i skulle forfare / och bliffue icke lenge i Landet / som du drager til offuer Jordan / at indtage det.

Jeg tager i dag Himmelen oc Jorden til Vidne offuer eder / Jeg haffuer lagt eder Liffuit oc Døden faare / Velsignelsen oc Forbandelsen / At du maat vduele Liffuit / oc du oc din Sæd maa leffue. At i elske HERREN eders Gud oc lyde hans røst oc bliffue hart hoss hannem / Der paa staar dit Liff oc din longe Alder / at du maat bliffue boendis i Landet / som HERREN soer dine Forfedre / Abraham / Jsaac oc Jacob at giffue dem.

XXXI.

Deut.3.32.34.
Num. 20.
Num.20.

OC Mose gick bort / oc talede disse ord met al Jsrael / oc sagde til dem / Jeg er i dag tiue oc hundrede aar gammil / Jeg kand icke lenger gaa vd oc ind / Der til met sagde HERREN til mig / Du skalt icke gaa offuer denne Jordan. HERREN din Gud skal selff gaa faar dig / Hand skal selff ødelegge dette Folck faar dig / at du maat tage dem ind / Josua skal gaa hen offuer faar dig / som HERREN haffuer sagt. Oc HERREN skal gøre mod dem / som hand giorde mod Sihon / oc Og de Amoriters konger oc deris Land / som hand ødelagde / Naar HERREN giffuer dem nu faar eder / Da skulle i gøre ved dem effter alle de Bud / som ieg haffuer befalet eder.

Deut. 7.

Verer trøstige oc ved it frit mod / frøcter icke oc gruer inted faar dem / Thi HERREN din Gud skal selff vandre met dig / oc hand skal icke tage sin Haand fra dig eller offuergiffue dig.

Deut.3.

Oc Mose kallede Josua / oc sagde til hannem / i den menige Jsraels asyn / Ver trøstig oc ved it frit mod / Thi du skalt føre dette Folck i det Land / som HERREN soer deris Forfedre at giffue dem / oc du skalt vd dele det emellem dem. Oc HERREN som selff gaar faar eder hand skal vere met dig / oc hand skal icke tage sin haand fra dig eller offuergiffue dig / Frøcte icke oc lad dig icke forferde.

Num.27.

Oc Mose screff denne Low / oc fick Presterne / Leui sønner hende / som baare HERRENS Pactis Arck / oc alle de eldste aff Jsrael. Oc bød dem / oc sagde / Ja om siu aar / paa dẽ tid som det Fri Aar gaar ind / paa Løffsalernis Høytid / naar al Jsrael kommer at lade sig see faar HERREN din Gud / paa den Sted / som hand skal vduele / da skalt du lade denne Low vdrobe faar al Jsrael / faar deris øern / faar Folckens forsamling / baade Mend oc Quinder / Børn oc Fremmede som ere inden dine Porte / At de mue høre oc lære / at frøcte HERREN deris Gud / oc holde oc gøre alle de ord i denne Low / Oc at deris børn / som dette icke vide / mue oc høre oc lære / at frøcte HERREN eders Gud / i alle de dage / som i leffue i det Land / som i drage til offuer Jordan at indtage,

Oc HER-

Oc HERREN sagde til Mose/ See/ Din tid er hart hoss/ at du skalt dø/ Kalde Josua/ oc gack i Vidnesbyrdens Tabernakel/ at ieg giffuer hannem befalning. Mose gick hen met Josua/ oc de ginge ind i Vidnesbyrdens Tabernakel/ Oc HERREN obenbarede sig i Tabernakelen/ i en Skystøtte/ oc den samme Skystøtte stod i Tabernakelens dør.

Oc HERREN sagde til Mose/ See/ du skalt soffue met dine Fedre/ Oc dette Folck skal opstaa/ oc driffue hoer met fremmede Guder i det Land/ som de komme ind vdi/ oc forlade mig/ och lade den Pact fare/ som ieg haffuer giort met dem. Och min vrede skal da forhaste sig paa den samme tid/ oc ieg skal forlade dem/ oc skiule mit Ansict faar dem/ saa at de skulle bliffue fortered e. Oc naar meget wlycke oc angist kommer offuer dem/ da skulle de sige/ Er icke alt dette onde kommet offuer mig/ fordi at min Gud er icke met mig: Oc ieg skal skiule mit Ansict paa samme tid/ for alt det onde/ som de haffue giort/ at de haffue vent dem til fremmede Guder.

Saa scriffuer eder nu denne Sang/ oc lærer Jsraels børn den/ oc legger hannem i deris mund/ at samme Sang maa vere mig it Vidne iblant Jsraels børn/ Thi ieg vil føre dem ind i Landet/ som ieg soer deris Fedre/ som milk oc hunig flyder vdi. Oc naar de æde oc bliffue mætte/ oc fede/ Da vende de dem til fremmede Guder oc tiene dem/ oc bespaatte mig/ och lade min Pact fare. Oc naar meget ont och angist kommer paa dem/ Da skal denne Sang suare dem til it Vidnesbyrd/ Thi hand skal icke forglemmis aff deris Sæds mund. Thi ieg ved deris tancker/ som de allerede omgaas met/ før end ieg fører dem i landet/ som ieg haffuer soret.

Saa screff Mose samme tid denne Sang/ och lærde Jsraels børn den. Oc bød Josua Nuns søn/ oc sagde/ Ver trøstig oc frimodig/ Thi du skalt føre Jsraels børn i det Land/ som ieg haffuer soret dem/ Oc ieg vil vere met dig.

Der Mose haffde nu aldelis vdscreffuit denne Lowens ord i en Bog/ da bød hand Leuiterne/ som baare HERRENS Vidnesbyrdis Arck/ oc sagde/ Tager denne Lowbog/ oc legger hende ved siden i HERRENS eders Gudz Pactis Arck/ at hun skal vere der it Vidnesbyrd mod dig/ Thi ieg kender vel din wlydighed oc haardnackēhed. See/ i ere end nu mē ieg leffuer hoss eder i dag wlydige mod HERREN/ Huor meget mere effter min død.

Saa forsamler nu faar mig alle de Eldste aff eders slecter oc eders Embetzmend/ at ieg maa tale disse ord faar deris øern/ oc tage Himmel oc Jord til Vidnesbyrd mod dem. Thi ieg ved/ at effter min død skulle i forderffue det/ oc vige aff den vey/ som ieg haffuer budet eder/ Saa skal da wlycke komme paa eder her effter/ fordi at i haffue giort ilde faar HERRENS øyen/ at i fortørne hannem met eders henders gerninger. Saa talede Mose denne Sangs ord altsammen vd faar al Jsraels menighedz øern.

XXXII.

Mose loff-sang.

HØrer til i Himle/ ieg vil tale/ oc Jorden skal høre min Mundz Tale.

Min Lærdom skal drøppe lige som Regn/ Och min tale skal flyde lige som Dug.

Lige som Regn paa Græss/ oc lige som taare paa vrter.

Thi ieg vil prise HERRENS Naffn/ Giffuer vor Gud alleniste ære.

Hand er en Klippe/ hans gerninger ere wstraffelige/ Thi alt det hand gør/ det er ræt.

Gud er Trofast oc for vden al ondskaff/ hand er Retferdig oc God.

Den fortrødne oc onde Art falder fra hannem/ De ere fulde aff ondskaff/ oc icke hans Børn.

Tacker du saa HERREN din Gud/ du galne oc daarlige Folck: Er hand ey din Fader/ oc din HERRE: Er hand ey aleniste den som dig skabte oc beredde.

Tenck paa dē fremfarne tid/ ind til nu oc merck huad hand giorde de gamle Fedre/ Spør din Fader at/ hand skal kundgøre dig det/ dine Eldste/ de skulle sige dig det.

Der den allerhøyeste bortspridde Folcket/ oc atskilde Menniskens børn. Exo. 19.

Da sette hand Folckenis landemercke/ Effter Jsraels børnis tal.

Thi HERRENS del er hans Folck/ oc Jacob er hans Arffuis snor.

Hand fant hannem i ørcken/ paa en tør Ødested/ der som det hylede.

Hand førde hannem oc gaff hannem Lowen/ hand beuarede hannem som sin Øyesten.

Lige som Ørnen fører sine Vnger vd/ oc fluer offuer dem.

Hand vdbredde sine vinge/ oc tog dem/ oc bar dem paa sine vinge.

HERREN ledde hannem alene/ Oc der vaare ingen fremmet Gud met hannem.

Hand loed hannem fare høyt op paa Jorden oc fødde hannem met marckens Fruct.
Oc loed hannem sue Hunig aff klippen / Oc Olie aff den haarde sten.
Smør aff Køerne / oc milk aff faarene met det fede aff Lammene.
Oc fede Vædre oc Bucke met fede nyre / oc Huede / och skenckte hannem met gaat Vindrue blod.
Men der hand bleff fed oc mæt / da bleff hand kaad. Hand er bleffuen fed tyck oc sterck.
Oc forloed Gud / som hannem skabte / Hand foractede sin Saligheds Klippe.
Oc haffuer opueckt hannem til Nidkærhed ved Fremmede / Hand haffuer fortørnet hannem met Verstyggelighed.

Rom. 10.

De offrede til Marcke diefflene / oc icke til deris Gud / til Affguder som de icke kende / Til de ny / som icke vaare før / som eders Forfedre icke ærede.
Du forlodst met foract den Klippe som dig fødde / Oc forglemde Gud / som dig skabte.
Oc der HERREN det saa / Da bleff hand vred paa sine Sønner oc Døtter.
Oc hand sagde / Jeg vil skiule mit Ansict for dem / ieg vil see huor det skal gaa dem paa det siste / Thi det er en genuordig Art / De ere vantro Børn.
De haffue erret mig met det / som icke er Gud / oc fortørnet mig met deris Affguderi.

Rom. 10.

Oc ieg vil erre dem met dem / som icke ere it Folck / Met it daarligt Folck vil ieg fortørne dem.
Thi Ilden er optent i min vrede / Oc hand skal brende / til det nederste Helffuede.
Oc hand skal fortære Landet met sin Grøde / oc sette ild paa biergenis Grundual.
Jeg vil sancke al wlycke offuer dem / ieg vil skiude alle mine Pile i dem.
De skulle vansmectis aff hunger / oc fortæres aff Kaaldesiuge / oc Bradød. Jeg vil sende Diurs tender iblant dem / oc Hugormis forgifftelse.
Suerdet skal vduortis forderffue dem / oc induortis Forferdelse / Baade Drengene oc Pigerne / de Diende Børn met de gamle Mend.
Jeg vil sige / Huor ere de? Jeg skal tage deris ihukommelse bort blant Menniskerne.
Forlode ieg det icke for deris Fiendis vrede / at deris Fiender skulde icke hoffmode dem / oc maatte sige / Vor mact er høy / oc HERREN haffuer icke giort det altsammen.
Thi det er it Folck som haffuer icke Raad / Oc de haffue ingen forstand i dem.
O at de vaare vise oc kunde fornemme saadant / At de forstode det / huad dem her effter skal vederfaris.
Huorledis gaar det til / at en skal iage tusinde aff dē / Oc tho skulle sla thi tusinde paa fluct?
Er det icke saa / at deris Klippe solde dem? Oc HERREN haffuer offuergiffuet dem.
Thi vor Klippe er icke som deris Klippe / Der om ere vore Fiender selffuer Dommere.
Thi deris Vintræ ere aff Sodome vintræ / oc aff Gomorre ager / Deris Vindruer ere galde / de haffue beske bær.
Deris vin er Drage æder / Oc grumme Øglers galde.
Er dette icke skiult hoss mig? Oc beseglet i mine liggendefæ?

Rom. 12.
Ebre. 10.

Heffnen hør mig til / Jeg vil betale / Paa sin tid skal deris fod skride / Thi deris wlyckis tid er hart hoss / oc deris tilkommelse haster sig fast.
Thi HERREN skal dømme sit Folck / Oc hand skal miskunde sig offuer sine Tienere.
Thi hand skal see der paa / at deris Mact er borte / Oc at det indelucte oc forladne er borte.
Oc mand skal sige / Huor er deris Guder? Deris Klippe som de forlode dem paa?
Aff huilkis Offer de ode det fede / oc drucke vin aff deris Drickoffer / Lader dem staa op oc hielpe / eder oc beskerme eder.
See i nu / at Jeg er alene / Oc der er ingen Gud vden ieg?

1. Reg. 2.

Jeg kand sla ihiel oc giffue liff / Jeg kand saar gøre oc helbrede / Oc der kand ingen redde det aff min Haand.
Thi ieg vil oprecke min Haand i Himmelen / Oc vil sige / Jeg leffuer euindelige.
Naar ieg huesser mit Suerd som en liunild / Oc min Haand begynder at straffe.
Da vil ieg heffne mig igen paa mine Fiender / Oc betale dem / som mig hade.
Jeg skal gøre mine Pile druckne aff blod oc mit Suerd skal æde kød.
For deris blod som Slagne ere oc for fengselet for / Oc Fiendens bare hoffuet.

Gleder eder alle / i som ere hans Folck / Thi hand skal heffne sine Tieneris blod.
Oc hand skal heffne sig paa sine Fiende / Oc vere miskundelig offuer sit Folckis Land.

Oc Mose

Oc Mose kom oc talede alle ordene aff denne Sang/faar Folckens øern/ hand oc Josua Nuns søn. Der Mose nu haffde vdtalet alt dette til al Jsrael/da sagde hand til dem/ Legger alle ord paa eders hierte/som ieg vidner i dag faar eder/oc binder eders Børn/at de beuare oc gøre alt det her sigis i denne Low. Thi det er icke it forgeffuis ord til eder/men det er eders liff/ Oc samme ord skal forlenge eders Liff i det Land/som i drage til offuer Jordan/ at indtage.

Num. 20. 27.

Den samme dag talede HERREN met Mose/oc sagde/Gack op paa Abarim bierg paa Nebo bierg/ som ligger i Moabiternis land/tuert offuer fra Jericho/oc besee det land Canaan/ huilkit ieg vil giffue Jsraels børn til eyedom. Oc dø paa Bierget/naar du est opkommē/ oc samle dig til dit Folck/Lige som Aaron din Broder døde paa det bierg Hor / oc samlede sig til sit Folck/ Fordi/at i syndede mod mig iblant Jsraels børn/hoss Kiffue vandet i Kades i den ørcken Zin/at i helligede mig icke blant Jsraels børn. Thi du skalt see Landet/ tuert offuer fra dig/som ieg vil giffue Jsraels børn/Men du skalt icke komme der ind.

Num. 33.

XXXIII.

Mose velsignelse/Offuer de tolff Jsraels Slect nest faar hans død.

DEnne er den Velsignelse/met huilcken Mose Guds mand velsignede Jsraels børn/før hand døde/Oc sagde/HERREN er kommen aff Sinai/oc hand er dem opgangen aff Seir/Hand obenbarede sig aff Paran bierg/ och kom met mange tusinde Helgen. Ved hans høyre Haand er en gloende Low til dem. Huor kær haffde hand Folcket / Alle hans Helgene ere i din haand / De skulle sette dem hoss dine føder / oc lære dine ord. Mose bød oss Lowen/Jacobs menighedz Arff. Oc hand regerede som i it Kongeligt Embede/oc holt folckens Offuerste tilsammen oc Jsraels slecter.

Ruben skal leffue oc icke dø/ Oc hans Folck skal bliffue lidet.

Gene. 49.

Denne er Juda velsignelse/ Oc hand sagde /HERRE hør Juda røst/lad hannem Regere sit Folck/lad hans mact bliffue stor oc lad hannem faa hielp mod sine Fiender.

Oc hand sagde til Leui/Din Ræt oc dit Liuss skal bliffue hoss din hellige Mand/som du fristede i Massa/der i kiffuede hoss Trette vandet. Den som siger til sin Fader oc til sin Moder/Jeg seer hannem icke/oc til sin Broder/Jeg kender hannem icke/oc til sin Søn / Jeg ved icke / de holde dine Ord oc beuare din Pact. De skulle lære Jacob din Ræt / och Jsrael din Low/De skulle bære Røgelse faar din Næse/oc hele Offer paa dit Altere. HERRE velsigne hans faarmue / oc lad hans henders gerning behage dig / Sla deris rygge i thu / som sette dem op mod hannem/oc paa dem som hannem hade/at de icke opreyse dem.

Oc hand sagde til Ben Jamin/HERRENS deyligste skal bo tryggelige / Oc hand skal beskerme hannem altid/oc hand skal bo emellem hans Skuldre.

Oc hand sagde til Joseph/ Hans Land ligger i HERRENS Velsignelse / Der er edel Fruct aff Himmelen/ oc aff duggen / oc aff dybet som der vnder ligger. Der er edel fruct aff Solē/oc edel moed fruct aff Maanen. Oc aff de høye Bierg mod østen/oc aff Høyene euindelige/Oc edel fruct aff Jorden/oc huad som er i hende. Hans naade som bode i Busken / skal komme paa Josephs hoffuit / oc paa Nasirs hoffuit taap iblant hans Brødre. Hans herlighed er som en førstefød Oxe/oc hans Horn ere som en Enhørnings horn/ Met dem skal hand støde Folckene tilhobe/ indtil Landsens ende / Disse ere de tusinde Ephraim / och de tusinde Manasse.

Hand sagde til Sebulon/gled dig Sebulon i din vdgong. Oc du Jsaschar gled dig i dit Paulun. De skulle kalde Folckene paa Bierg/oc offre der retferdighedz Offer. Thi de skulle di Haffsens offuerflødighed/oc de nedsenckte Liggendefæ i sanden.

Oc hand sagde til Gad/velsignet vere Gad som gør Rum/ Hand ligger som en Løwe/ oc røffuer armen oc hoffuit panden. Oc hand saa at hannem vaar giffuit it Hoffuit/en Lærere som er skiult/som kom met Folckens Offuerste / oc beskickede HERRENS Retferdighed/oc hans Ræt i Jsrael.

Oc hand sagde til Dan/Dan er en vng Løwe/hand skal flyde aff Basan.

Oc til Nephthali sagde hand/Nepthali skal haffue nock/huad hand begærer/oc hand skal vere fuld aff HERRENS Velsignelse/Vesten oc synden skal hand Beside.

Oc hand sagde til Asser/Asser skal velsignis met Sønner/Hand skal vere sine Brødre behagelig/oc døppe sin fod i olie/Jern oc kaaber skal vere paa hans sko / Din alderdom skal vere lige som din vngdom.

Der er ingen Gud/som Retferdighedens Gud/Den som sider i Himmelen hand vere din hielp/Hans herlighed er i skyerne/Der er Gudz Bolig aff begyndelse / oc eblant de Arme

euindelige.

euindelige. Oc skal vddriffue dine Fiender for dig/oc sige/Bliff ødelagd. Jsrael skal alene bo tryggelige/ Jacobs brønd skal vere til det Land som er korn oc most / der til skal hans Himmel drøppe met dug. Salig er Jsrael/huo er din lige: O Folck/ at du frelsis ved HERREN/ som er din hielpis Skiold / oc din Seyers suerd / Der skal feile dine Fiender / Oc du skalt fare frem paa deris Høye.

XXXIIII.

Deut. 3.

Gene. 12. 15.

DEt Mose gick aff Moabs marck/op paa Nebo bierg/øffuerst paa Pisga bierg/ tuert offuer fra Jericho/ Oc HERREN loed hannem see alt Gileadz land indtil Dan/oc al Nephthali oc Ephraim oc Manasse land / oc alt Juda land/ til det yderste Haff/oc Syndē vd/den brede Egn mod Jericho PalmeStaden bort til Zoar. Oc HERREN sagde til hannem / Dette er det Land / som ieg haffuer soret Abraham/ Jsaac oc Jacob / oc sagt / Jeg vil giffue din Sæd det/Du haffuer det seet met dine øyen/ Men du skalt icke gaa hen offuer.

Mose døer

Oc Mose HERRENS tienere døde der sammesteds/i Moabiternis Land/ effter HERRENS ord. Oc hand iorede hannem i en Dal i Moabiternis Land / mod Peors huss/oc ingen ved end nu hans Graff / paa denne dag. Och Mose vaar hundrede oc tiue aar gammil/der hand døde/Hans øyen vaare icke dumme/oc hans krafft vaar icke forfalden. Oc Jsraels børn begræde Mose/i trediue dage/paa Moabiternis marck/ oc der met bleffue graadens oc klagens dage for Mose fuldkomne.

Mose alder. 120. aar.

Deut. 31.

Oc Josua Nuns søn bleff opfylt met visdoms Aand / Thi Mose haffde lagt sine hender paa hannem/ Oc Jsraels børn lydde hannem at/oc giorde som HERREN haffde befalet Mose. Oc der stod ingen saadan Prophete siden op i Jsrael / som Mose / huilken HERREN saa kende ansict til ansict / met allehonde Tegen oc vnderlige Gerninger/som HERREN sende hannem til at gøre i Egypti land / paa Pharao oc alle hans Tienere / oc alt hans Land och til al den veldige Haand oc store Syn som Mose giorde faar alle Jsraels øyen.

Ende paa Mose Bøger.

Josua Bog

I.

Der Mose HERRENS Tienere vaar død/ sagde HERREN til Josua/ Nuns søn/Mose tienere. Mose min tienere er død/Saa gør dig nu rede/ oc drag offuer denne Jordan/ du oc dette gantske Folck/ i det Land/ som ieg gaff dem/ Israels børn. Jeg haffuer giffuit eder alle de stæder/ som eders føder skulle træde paa/som ieg sagde til Mose. Fra ørcken oc denne Libano / indtil det store Vand Phrath / Det gantske Hethiters Land/ ind til det store Haff i vester/ skulle vere eders Landemercke.

Gud styrcker oc trøster Josua.

Deut. 11.

Jngen skal staa mod dig i alle dine dage / Jeg vil vere lige saa met dig/Som ieg vaar met Mose/ Jeg vil icke forlade dig/ey heller vige fra dig. Ver frimodig oc dristig/thi du skalt skiffte Landet iblant dette Folck/ huilkit ieg soer deris Forfedre/at giffue dem. Ver ekon trøstig oc saare dristig/at du holder oc gør alting effter Lowen/som Mose min tienere bød dig. Vig icke der fra huercken til den høyre eller venstre haand/ At du kant handle vislige / i alt det som du skalt gøre. Oc lad denne Lowis Bog icke komme fra din mund/men tenck paa hende dag oc nat/At du kant holde oc gøre alting effter det / som screffuit er i hende. Saa skal det gaa dig vel / i alt det du gør / oc du skalt kunde vislige handle. See/ Jeg haffuer befalet dig at du skalt vere trøstig oc frimodig / Frøcte icke oc bliff icke ræd/ Thi HERREN din Gud er met dig/i alt det som du skalt gøre.

Exo. 13.

Da bød Josua folckenis Høffuitzmend/oc sagde/Gaar igennem Leyren/oc biuder folcket/oc siger/Reder eder paa kaast/ Thi at i skulle gaa offuer denne Jordan inden tre dage / at i skulle komme hen ind/oc indtage Landet/som HERREN eders Gud/ vil giffue eder.

Oc Josua sagde til de Rubeniter/Gadditer/oc til halffdelen aff Manasse slect/ Tencker paa de ord som Mose HERRENS tienere talede til eder / oc sagde / HERREN eders Gud haffuer skicket eder til rolighed / oc giffuet eder dette Land. Lader eders hustruer børn oc fæ bliffue i Landet/som Mose haffuer giffuet eder paa denne side Jordan/Men i som ere bequemme til strid/ skulle drage vebnede faar eders Brødre/ oc hielpe dem. Saa lenge til HERREN giffuer oc eders Brødre rolighed / som eder / at de skulle oc indtage Landet/ som HERREN eders Gud skal giffue dem / Saa skulle i da vende eder om igen til eders Land/som Mose HERRENS tienere gaff eder paa denne side Jordan mod Østen at beside.

Num. 23.

Oc de suarede Josua/oc sagde/Wi ville gøre alt det som du haffuer budet oss/ oc wi ville gaa hen/huort du sender oss. Oc lige som wi vaare Mose lydige/Saa ville wi oc vere dig lydige/Alene at HERREN din Gud vilde ekon vere met dig/lige som hand vaar met Mose. Huo som er din mund wlydig/oc icke lyder dine ord i alt det du biuder oss/Hand skal dø/ Ver ekon trøstig oc frimodig.

II.

Josua Nuns søn / sende lønlige tho Speydere aff Sittim / oc sagde til dem/ Gaar hen/oc beseer Landet oc Jericho. De ginge bort/oc komme ind i en Skøgis huss/som hed Rahab/oc laae der til Herberis.

Speydere vdsende at bespeyde Landet.

Rahab.

Da bleff det sagt til Köngen aff Jericho / See / i denne nat ere komne Mend hid aff Jsraels børn/at bespeyde Landet. Da sende Kongen aff Jericho bud til Rahab/oc loed hende sige/Lad de Mend komme hid vd / som komme til dig ind i dit huss/Thi de ere komne hid at bespeyde alt Landet. Quinden skiulte samme tho Mend/oc sagde/Her komme io Mend ind til mig/Mē ieg viste icke hueden de vaare. Oc der det bleff mørckt / oc de vilde löcke Porten / da ginge de vd / at ieg ved icke / huort de ginge/ Følger hastelige effter dem/da faa i fat paa dem. Men hun loed dem stige op paa Taget/och

skiulte dem vnder hør stelke / som hun haffde vdbred paa taget. Men Mendene forfulde dem paa veyen til Jordan / indtil Fereſteden / der de vaare vdfarne / som forfulde dem / da lucte mand porten til. ¶ Saa gick hun op til samme Mend paa Taget før de soffue / oc sagde til dem / Jeg ved at HERREN haffuer giffuit eder dette Land / Thi at en frøct for eder er falden paa oss / oc alle Landzens Jndbyggere ere mistrøstige for eders tilkommelse. Thi wi haffue hørt / huorledis HERREN tiurde vandet for eder aff det Rødehaff / der i fore aff Egyptē / Oc huad i giorde de tho Amoriters Konger Sihon oc Og / paa hin side Jordan / huorledis i forbādede dem. Oc siden wi det hørde / da bleff vort hierte mistrøstigt / oc der er inted mod mere i nogen for eders tilkommelse / Thi HERREN eders Gud / er en Gud / baade offuen i Himmelen / oc nedre paa Jorden.

Ebre. 11.
Exod. 14.
Num. 21.

Saa suerer mig nu ved HERREN / at efftердi ieg giorde barmhiertighed mod eder / at i oc ville gøre barmhiertighed met min Faders huss / Oc giffue mig it vist Tegen / at i ville lade min Fader / min Moder / mine Brødre oc mine Søster leffue / oc alt det de haffue / oc redde vore Siele fra døden. Mendene sagde til hende / Gøre wi icke barmhiertighed oc troskaff met dig / naar HERREN giffuer oss dette Land / Da skulle vore siele dø for eder / om du icke berøber vor Handel.

Saa vant hun dem vd igennem it Vindue met en snor / thi hēdis Huss stod op til Stadzmuren / saa at hun oc bode paa muren. Oc hun sagde til dem / Gaar op paa Bierget / oc skiuler eder der i tre dage / at de skulle icke møde eder / som søge effter eder / til de komme igē / som forfølge eder / Siden mue i gaa eders vey.

Mendene sagde til hende / Wi ville vere fri aff denne Eed / som du haffuer taget aff oss / om du icke binder denne røde Snor i dette vindue / som du vinder oss ned met / naar wi komme i Landet / oc om du icke forsamler i dit huss din Fader / din Moder / dine Brødre och din faders gantske huss. Oc huilken som gaar vdaff dit husis dør / hans blod skal vere offuer hans hoffuit / oc wi ville vere wskyldige. Men leggis en haand paa nogen aff alle dem som ere i dit huss / Da skal deris blod komme offuer vort hoffuit. Men er det saa at du røber disse vore ærende / da ville wi vere fri fra den Eed / som du haffuer taget aff oss. Hun suarede / Det skal skee som i sige / oc hun loed dem gaa / Oc de ginge hen / Oc hun bant den røde Snor i vinduet.

Saa ginge de hen oc komme paa Bierget / oc bleffue der i tre dage / indtil de komme igen / som søgte effter dem / Thi de haffde leet effter dem paa alle veye / oc de funde dem icke. Saa vēde de tho Mend tilbage igen / oc ginge aff Bierget / oc fore offuer / oc komme til Josua Nuns søn / oc fortalde hannem alting / som de haffde befundet / oc sagde til Josua / HERREN haffuer giffuit alt Landet i vore hender / Oc alle Landzens Jndbyggere ere forferde for oss.

III.

Josua kommer met Folcket til Jordanen.

OC Josua stod aarle op / oc de droge aff Sittim oc komme til Jordan / hand oc alle Jsraels børn / oc de bleffue der om natten / før end de fore offuer. Men tre dage der effter ginge Høffuitzmendene igennem Leyren / oc bøde folcket / och sagde / Naar i see HERRENS eders Gudz Pactis Arck / oc Presterne aff Leuiterne bære hende / Saa drager vd fra eders Sted / oc følger effter hende. Dog saa at der er ved thu tusinde alne rum mellem eder oc hende / J skulle icke gaa faar nær hende / paa det at i skulle vide at huilken vey i skulle gaa / Thi at i haffue icke før gonget den vey.

Oc Josua sagde til Folcket / Gører eder Hellige / thi HERREN skal gøre vnderlige ting i morgen i blant eder. Oc hand sagde til Presterne / Bærer Pactens Arck / och gaar faar Folcket / Saa baare de Pactens Arck / oc ginge faar folcket. Oc HERREN sagde til Josua / J dag vil ieg begynde at gøre dig stoer faar al Jsrael / at de skulle vide / at lige som ieg vaar met Mose / saa vil ieg oc vere met dig. Oc biud du Presterne / som bære Pactens Arck / och sig / Naar i komme først i Jordans vand / saa staar stille.

Oc Josua sagde til Jsraels børn / kommer hid oc hører HERRENS eders Guds ord. Oc hand sagde / Der aff skulle i vide / at den leffuende Gud er iblant eder / och at hand skal vddriffue faar eder de Cananiter / Hethiter / Heuiter / Pheresiter / Gergositer / Amoriter oc Jebusiter. See / hans Pactis Arck som regerer offuer al Verden / hand skal gaa faar eder i Jordan. Saa tager nu tolff Mend aff Jsraels slecter / en mand aff huer Slect. Oc naar Presterne som bære HERRENS Pactis Arck / som Regerer offuer al Verden / sette deris føder i Jordans vand / Saa skal vandet skilies fra det som kommer offuen aff / oc staa i en hob i Jordan.

Jsrael gaar igennem Jordanen.

Der Folcket droge nu aff deris Paulun / at de skulde gaa offuer Jordan / och Presterne baare Pactens Arck faar Folcket / oc komme til Jordan / och døppede deris føder fremmerst i vandet (Men Jordan vaar fuld til alle sine brædde / den gantske høst igennem) Da stod det vand stille som kom offuen aff / oc gaff sig op i en hob / saare longt fra det Folck i den Sted /

som ligger op til Zarthans side/ Men det vand som løb til Haffuet ned mod det Saltehaff/ det forminskedis oc flød hen/ Saa gick Folcket offuer mod Jericho / Och Presterne som bare HERRENS Pactis Arck/ stode stille mit i Jordan paa det tørre / Oc al Jsrael gick tør igennem/ indtil det gantske folck kom altsammen offuer Jordan.

IIII.

Tolff stene.

OC HERREN sagde til Josua/ Tager eder tolff Mend/ en aff huer Slect/ oc biuder dem/ oc siger/ Løffter tolff stene op aff Jordan/ aff den sted som Presternis føder staa paa/ oc bærer dem offuer met eder/ oc legger dem i den Sted/ som i skulle bliffue i denne nat.

Da kallede Josua tolff Mend/ som vaare tilskickede aff Jsraels børn / en aff huer Slect / oc sagde til dem / Gaar hen offuer faare HERRENS eders Gudz Arck mit i Jordan / oc tager huer aff eder en sten op paa sin axel/ effter Jsraels børns Slectis tal/ At de skulle vere til Tegen iblant eder. Naar eders Børn spøre deris Fedre her effter/ oc sige/ Huad betyde disse Stene her: At i da sige til dem / Huorledis Jordans vand skilde sig at faar HERRENS Pactis Arck/ den tid de ginge igẽnem Jordan/ At disse Stene skulle vere Jsraels børn til en euig Jhukommelse.

Da giorde Jsraels børn som Josua bød dem / oc bare tolff Stene mit aff Jordan / som HERREN sagde til Josua/ effter Jsraels børns Slectis tal / oc bare dem met sig hen offuer til den Sted/ som de bleffue om nattẽ/ oc lode dem der bliffue. Oc Josua opreyste tolff Stene mit i Jordan/ der som Presternis føder stode/ som bare Pactens Arck / oc de ere der end nu til paa denne dag. Thi Presterne som bare Arcken / stode mit i Jordan/ indtil at det vaar alt fuldkommet/ som HERREN haffde budet Josua at sige til Folcket / som Mose haffde før befalet Josua. Oc folcket skyndede sig oc gick hen offuer.

Num. 32.

Der folcket waar nu altsammen offuergonget / Da gick oc HERRENS Arck hen offuer/ oc Presterne faar Folcket. Oc de Rubeniter oc Gadditer/ oc halffdelẽ aff Manasse slect

ginge vebnede faar Israels børn / som Mose haffde sagt til dem / ved fyretiue tusinde vebnede til Strid / ginge faar HERREN til strid paa Jericho marck. Paa den dag giorde HERREN Josua stoer faar al Israel / och de frøctede hannem / som de frøctede Mose alle hans dage.

Oc HERREN sagde til Josua / Biud Presterne / som bære Vidnesbyrdens Arck / at de opstige aff Jordan. Saa bød Josua Presterne / oc sagde / Stiger op aff Jordan. Oc der Presterne som bare HERRENS Pactis Arck komme op aff Jordan / oc trædde paa tiurt land met deris føder / da kom Jordans vand igen i sin sted / oc flød som det giorde før til alle sine brædder. Oc det vaar den tiende dag i den første maaned / der folcket gick op aff Jordan / oc leyrede sig i Gilgal Østen mod Jericho stad.

Jordans vand kommer igen til sin sted.

Oc Josua sette de tolff Stene op i Gilgal som de toge aff Jordan / oc sagde til Israels børn / Naar eders Børn spørre deris Fedre at her effter / oc sige / Huad skulle disse stene? Da skulle i kundgøre dem det / oc sige / Israel gick paa tiurt igennē Jordan / den tid HERREN eders Gud / bort tiurde Jordans vand faar eder indtil i komme hen offuer. Lige som HERREN eders Gud giorde i det Rødehaff / oc tiurde det faar oss / saa lenge som wi ginge der igennem / At alle Folck paa Jorden / skulle kende HERRENS Haand / huor mectig hun er / At i skulle altid frøcte HERREN eders Gud.

Josua reyser tolff stene op til en euig ihukommelse.
Exo. 14.

V.

Deut. 11.

DEn tid alle Amoriternis Konger / som bode i Vesten paa hin side Jordan / oc alle Cananiternis Konger hoss Haffuet hørde / at HERREN haffde tiurt Jordans floed faar Israels børn / saa lenge som de ginge der offuer / da forferdedis deris hiertter / oc de haffde inted mere mod i dem faar Israels børn.

Paa den tid sagde HERREN til Josua / Gør dig Kniffue aff sten / oc omskær Israels børn igen anden gong. Da giorde Josua sten Kniffue / oc omskar Israels børn paa den høy Araloth. Oc denne er sagen huor for Josua omskar alt folcket aff Mandkøn som vaare vddragne aff Egyptē / Thi at alt Krigsfolcket vaar død i Ørcken paa veyen / siden de ginge aff Egypten / Thi at alt folcket som vddrog vaar omskaaret. Men alt folcket som vaar fød i Ørcken / paa veyen der de droge aff Egypten / vaar icke omskaaret. Thi at Israels børn vandrede fyretiue aar i ørcken / til at alt Krigsfolcket som kom aff Egypten vaar hen død / Fordi at de lydde icke HERRENS røst / som HERREN soer dem / At de skulde icke see det Land / som HERREN soer deris Fedre / at giffue oss / it Land som milk oc hunig flyder vdi. Deris Børn / som vaare komne op i deris sted omskar Josua / Thi de haffde Forhud / oc vaare icke omskaarne paa veyen. Oc der folcket vaar altsammen omskaaret / da bleffue de paa deris sted i leyren / til de bleffue helbrede.

Araloth.
Num. 14.

Oc HERREN sagde til Josua / J dag haffuer ieg taget Egypti skendzel fra eder / Oc den sted kaldis Gilgal / indtil paa denne dag.

Gilgal.

Oc der Israels børn haffde deris Leyr i Gilgal hulde de Paaske paa Jericho marck / den fiortende dag i maaneden om afftenen. Och ode aff Landzens korn / anden Paaske dag som vaare vsurede Brød oc stecte ax lige paa den samme dag. Saa holt det Man oppe andē dagē / der de ode aff Landzens korn / at Israels børn haffde icke mere Man / Men de ode aff Canaans landz Korn aff samme aar.

Paaske holdet.

Oc det hende sig / der Josua vaar hoss Jericho / at hand opløffte sine øyen oc bleff var / at der stod en Mand mod hannem / oc haffde it draget Suerd i sin haand. Oc Josua gick til hannem / oc sagde til hannem / Hør du oss til / eller vore Fiender? Hand sagde / Ney / men ieg er en Første offuer HERRENS Hær / oc er nu kommen. Da falt Josua paa sit ansict til iorden / oc tilbad / oc sagde til hannem / Huad siger min HERRE til sin Tienere? Oc førsten offuer HERRENS Hær sagde til Josua / Drag dine sko aff dine føder / thi den sted er hellig / som du staar paa. Oc Josua giorde saa.

En Mand obenbaris faar Josua 5.

VI.

Jericho.

JEricho vaar tilluct oc foruaret faar Jsraels børn/ at der kunde ingen komme vd eller ind. Oc HERREN sagde til Josua/ See der/ Jeg haffuer giffuit Jericho met sine Konger oc Krigsfolck i din haand. Lad alle Krigsmendene gaa trint omkring Staden en gong/ oc gør saa sey dage. Men paa den siuende dag/ da lad Presterne tage siu Frydens aars Basuner/ faar Arcken/ oc gaar samme siuende dag/ siu gonge omkring Staden/ oc lad Presterne blæse i Basunerne. Oc naar mand blæser i Frydens aars horn oc lyder/ at i høre Basunerne/ Da skal alt folcket gøre it stort høyt Anskrig/ Saa skal Stadzens mure falde ned/ oc folcket skal indfalde/ huer ret frem faar sig.

Saa kallede Josua Nuns søn Presterne/ oc sagde til dem/ Bærer Pactens Arck/ oc lader siu Prester bære siu Fryde aars basuner faar HERRENS Arck. Oc hand sagde til folcket Drager hen/ oc gaar omkring staden/ oc huo som er vebned/ gaa sig faar HERRENS Arck. Der Josua haffde dette sagt til folcket/ Bare de siu Prester de siu Frydeaars basuner faar HERRENS Arck/ oc ginge oc blæsde i Basunerne/ oc HERRENS Pactis Arck fulde effter dem/ Oc de som vaare vebnede ginge faare Presterne/ som blæsde i Basuner/ oc den menige Hob fulde effter Arcken/ oc blæsde i Basunerne. Oc Josua bød folcket/ oc sagde/ J skulle icke gøre noget Anskrig/ oc ey heller lade eders røst høre/ eller lade it ord gaa aff eders mund/ før paa den dag ieg siger til eder/ Gører it Anskrig/ saa gører it Anskrig.

Saa gick HERRENS Arck en gong omkring Staden/ oc kom i Leyren/ oc bleff der. Thi Josua pleyde at staa tilige op om dagen/ oc Presterne bare HERRENS Arck. Oc de siu Prester bare de siu Frydeaars basuner faar HERRENS Arck/ oc ginge oc blæsde i Basunerne/ Oc de som vaare vebnede/ ginge faar dem/ Oc den menige Hob gick effter HERRENS Arck/ oc blæsde i Basunerne. De ginge oc den anden dag en gong om Staden/ oc komme i Leyren igen/ Saa giorde de i sey dage.

Den siuende dag stode de betilige op i Dagningen/ oc ginge omkring Staden siu gonge effter den samme maade/ saa at de komme den samme ene dag siu gonge omkring Staden. Oc den siuende gong/ der Presterne blæsde i Basunerne/ da sagde Josua til folcket/ Gører it Anskrig/

ſkrig/ Thi HERREN haffuer giffuit eder Stadē. Men denne ſtad oc alt det ſom er i hannem/ ſkal vere forbandet faar HERREN / Men den Skøge Rahab ſkal aleniſte bliffue leffuendis/ oc alle de ſom ere i huſſ met hende/ Thi hun ſkiulte de Bud/ ſom wi vdſende. Alene forvarer eder for det Forbannede/ at i icke forbande eder/ om i tage noget aff det forbandede oc forbande Jſraels Leyre der met/ oc føre det i wlycke. Men alt det Sølff oc Guld/ desligeſt kaaber vare iern vare / ſkal vere helligt faar HERREN/ at det kand komme til HERRENS liggendefæ.

Iosu. 2.

Oc folcket giorde it Anſkrig / oc blæſde i Baſunerne/ Der alt folcket hørde Baſunernis lyd/ da giorde de it ſtort Anſkrig/ Oc murene fulde ned / Oc folcket ſtigede op i Stadē/ huer ret ſtray faar ſig. Saa vunde de Staden / oc forbandede alt det i Staden vaar/ met ſkarpe ſuerd/ baade Mand oc Quinde/ vng oc gammel/ øyen/ faar/ oc aſne.

Men Joſua ſagde til de tho Mend/ ſom haffde beſpeydet Landet / Gaar i den Skøgis huſſ / oc leder Quinden der fra hid vd met alt det ſom hun haffuer / ſom i ſore. Da ginge de vnge Mend Speyderne ind/ oc ledde Rahab vd/ oc hendis Fader oc Moder / oc Brødre/ oc alt det hun haffde/ oc al hendis Slect/ oc lode dem bliffue vden faar Jſraels Leyer.

Rahab.
Iosu. 2.

Men Staden opbrende de med ild / met alt det ſom vaar i hannem / foruden Sølff oc Guld/ oc kaaber vare oc iern vare det lagde de indtil it Liggendefæ i HERRENS Huſſ. Men Joſua loed Rahab den Skøge/ oc hendis Faders huſſ / oc alt det ſom hende hørde til/ leffue/ Oc hun bode i Jſrael/ indtil paa denne dag/ Thi hun ſkiulte de Bud / ſom Joſua haffde vdſent at beſpeyde til Jericho.

Rahab.

Samme tid ſoer Joſua/ oc ſagde/ Forbandet bliffue den Mand faar HERREN/ ſom opreyſer oc bygger denne ſtad Jericho. Naar hand legger hans Grundual/ da kaaſte det hannem hans førſte Søn/ oc naar hand ſetter hans porte/ da kaaſte det hannem hans yngſte Søn. Saa vaar HERREN met Joſua/ at mand ſagde aff hannem i alle Land.

3. Reg. 16.

VII.

Achan.

MEn Jſraels børn forgrebe ſig paa det Forbandede / Thi Achan Charmi ſøn/ Sabdi ſøns/ Serah ſøns/ aff Juda ſlect/ tog noget aff det forbandede / Da bleff HERRENS vrede optend mod Jſraels børn.

Ai.

Der Joſua nu vdſende Mēd fra Jericho mod Ai/ ſom ligger hoſſ Beth Auen/ øſten fra BethEl/ oc ſagde til dem/ Gaar hen op/ oc beſpeyder Landet. Oc der de vaare opgongne/ oc haffde beſpeydet Ai / da komme de igen til Joſua/ oc ſagde til hannem/ Lad icke det gantſke folck fare hen op/ Men ved thu eller try tuſinde Mend at de fare hen op oc ſla Ai / at det gantſke folck ſkal icke vmage ſig / Thi de ere faa.

Saa drog aff folcket hen op ved try tuſinde Mend/ Oc flyde faar de Mend aff Ai/ Oc de aff Ai ſloe ved ſey oc tredïue Mend ihiel aff dem / oc iegede dem fra porten indtil Sabarim/ oc ſloe dem ned at veyen/ Da bleff folckens hierte forferdet/ oc bleff til vand.

Oc Joſua reff ſine Klæder / oc falt ned paa ſit Anſict til iorden / faar HERRENS Arck/ indtil afftenen/ oc de Eldſte aff Jſrael/ oc kaſte ſtøff paa deris hoffuit. Oc Joſua ſagde/ Ah/ HERRE HERRE/ Hui førde du dette folck offuer Jordan / at giffue oſſ i Amoriternis hender oc komme oſſ aff dage? O haffde wi bleffuit paa hin ſide Jordan/ ſom wi begynte. Ah min HERRE/ Huad ſkal ieg ſige/ effterdi at Jſrael vender ryg til ſine Fiender? Naar Cananiterne oc alle Landzens indbyggere det høre/ Da beſpende de oſſ / oc vdſlette vore naffn aff Jorden/ Huad vilt du da gøre ved dit ſtore Naffn?

Joſua er i nød.

Da ſagde HERREN til Joſua/ Stat op / Hui ligger du ſaa paa dit anſict? Jſrael ſyndede/ oc offuertraadde min Pact/ ſom ieg bød dem / Der til toge de aff det Forbandede oc ſtaale oc løye / oc lagde det iblant deris Ting. Jſraels børn kunde icke ſtaa mod deris Fiender men de mue vende ryggen til dem / Thi de ere i Bande / Jeg ſkal icke her effter vere met eder/ der ſom i icke vdſlette den Band fra eder.

Stat op oc hellig gør folcket/ oc ſig/ Gører eder Hellige til morgē/ Thi ſaa ſiger HERREN Jſraels Gud/ Der er Band iblant dig Jſrael / Der faare kant du icke ſtaa mod dine Fiender/ indtil i bort ſkilie den Band fra eder. Oc i ſkulle komme tilige hid/ den ene Slect effter den anden/ Oc huilken ſlect HERREN rammer paa/ den ſkal komme hid/ det ene Frendſkaff effter det andet/ Oc huilkit Frendſkaff HERREN rammer paa / det ſkal komme hid/ it Huſſ effter det andet/ Oc huilkit Huſſ HERREN rammer paa/ det ſkal komme hid/ den ene Hosbonde effter den anden. Oc huilken ſom bliffuer funden i Band / hand ſkal brendes i

Ild met alt det hand haffuer/ Fordi/ at hand offuer traadde HERRENS Pact / oc giorde daarlige i Jsrael.

Josua stod tilige op om morgenen/ oc ledde Jsrael frem / den ene Slect effter den anden/ oc det falt paa Juda slect. Oc der hand ledde Juda Slect frem / da falt laaden paa Serahiters frendskaff. Oc der Serahiters frendskaff kom frem it Huss effter det andet/ da falt det paa Sabdi. Oc der hand ledde sit Huss frem/ den ene Hosbonde effter den anden/ da falt det paa Achan Charmi søn/ Sabdi søns / Serah søns aff Juda slect.

Achan.

Da sagde Josua til Achan / Min søn / giff HERREN Jsraels Gud ære/ oc giff hannem Loff/ oc giff mig tilkende/ Huad haffuer du giort : och døl inted faar mig. Achan suarede Josua/ oc sagde/ Sandelige/ ieg syndede mod HERREN/ Jsraels Gud/ Saa oc saa giorde ieg. Jeg saa en kaastelig Babyloniske Kaabe iblant Roffuit/ oc thu hundrede sekel sølff/ oc en guld tunge/ halfftrediesinstiue sekler verd paa vecten/ det begerde ieg/ oc tog det / Oc see/ det er nedgraffuet i iorden/ i mit Paulun/ oc Sølffuit der vnder.

Da sende Josua bud hen/ de løbe til Paulunet/ oc see/ Det vaar begraffuit i hans paulun/ oc sølffuit der vnder. Oc de toge det op aff paulunet / oc førde det til Josua oc til alle Jsraels børn/ oc lagde det faar HERREN. Saa tog Josua oc al Jsrael met hannem/ Achan Serah søn oc Sølffuit/ Kaaben oc guld Tungen/ hans Sønner oc Døtter/ hans øxen oc asne oc faar/ hans Paulun/ oc alt det hand haffde oc førde dem hen op i Achors dal. Oc Josua sagde/ Efftterdi at du bedrøffuede oss/ Da skal HERREN bedrøffue dig paa denne dag / Oc alt Jsrael stenede dem / oc brende dem met ild. Oc den tid de haffde stenet dem / giorde de en stor Stenhob offuer dem / den bliffuer ind til denne dag. Saa vende HERREN sig fra sin vredis hastighed/ Der aff kaldis den samme Sted/ Achors dal / indtil denne dag.

Achors dal.

VIII.

DA HERREN sagde til Josua/ Frøcte dig icke/ oc rædis icke/ Tag met dig alt Krigsfolcket/ oc gør dig rede / oc drag hen op mod Ai / See / Jeg haffuer giffuit kongen aff Ai/ oc hans Folck/ stad oc Land / i dine hender. Oc du skalt gøre met Ai oc hans Konge/ som du giorde met Jericho oc hans Konge/ Vdē det at i skulle skiffte deris Roff/ deris Fæ iblant eder / Oc bestille it Baghold bag Staden.

Iosu. 6. Ai.

Da giorde Josua sig rede oc alt Krigsfolcket/ at drage op til Ai / Oc Josua vdualde tredive tusinde krigs Mend / oc sende dem vd om natten / oc bød dem / oc sagde. Seer til/ J skulle vere i Baghold bag Staden / Holder eder icke forlongt fra staden / oc verer allesammen tilrede/ Men ieg oc alt det Folck som er met mig/ ville drage mod staden. Oc naar de falde vd mod oss/ som tilforne/ Da ville wi fly faar dem/ at de kunde følge vd effter oss/ indtil wi faa laacket dem her vd fra Stadē/ Thi de skulle tencke/ at wi fly faar dem/ lige som tilforne. Oc den stund wi fly for dem/ da skulle i drage frem aff Bagholdet / oc indtage Staden / Thi HERREN eders Gud skal giffue dem i eders hender. Naar i haffue taget staden ind / Da setter ild paa hannem/ oc gører effter HERRENS ord / See/ ieg haffuer befalet eder det.

Saa sende Josua dem hen/ oc de ginge hen i Bagholdet/ oc de hulde mellem BethEl oc Ai/ vesten fra Ai. Men Josua bleff om natten hoss folcket / Oc stod tilige op om morgenen/ oc skickede Folcket i aarden / oc drog hen op / met de elste aff Jsrael/ faar folcket mod Ai. Oc alt Stridsfolcket som vaar hoss hannem drog hen op/ oc falt til / oc kom mod Staden / oc slo sin leyer Norden fra Ai/ saa at der vaar aleniste en dal mellem hannem oc Ai. Oc hand haffde taget ved fem tusinde Mend/ oc sette dem i Bagholdet mellem BethEl oc Ai/ Vester fra staden. Oc de skickede folcket aff den gantske Leyet/ som vaare Norden fra staden/ at endē racte i Vester mod staden. Saa gick Josua hen samme nat mit i Dalen.

Der Kongen aff Ai det saa/ Da skyndede de sig/ oc giorde sig tilige rede / oc Mendene aff Staden/ gaffue sig vd mod Jsrael til strid/ met alt sit folck/ paa en bestemmet sted paa marcken/ Thi hand viste icke / at der vaar it Baghold paa hannem bag staden. Men Josua oc al Jsrael lode som de vaare slagne aff dem/ oc flyde paa veyen mod ørcken. Da robede alt Folcket i Staden / at mand skulde forfølge dem. Oc de forfulde Josua / oc gaffue dem vdaff Staden/ saa at der bleff icke en Mand igen i Ai oc BethEl / som ey vddrog at forfølge Jsrael / oc lode Staden staa aaben/ at de kunde forfølge Jsrael.

Da sagde HERREN til Josua / Opløfft dit Spiud som du haffuer i din haand mod Ai / Thi ieg vil giffue hannem i din haand. Oc der Josua opløffte Spiudet som hand haffde i sin haand mod Staden/ da opreysde Bagholdet sig hastelige aff sin Sted/ oc løbe der

hand

hand vdracte sin haand/oc komme i Stadē oc vunde hannem/oc haftede/ oc sette ild paa hannem. Oc de Mend aff Ai vende dem om/oc saae tilbage / oc saae røgen aff staden gaa op mod Himmelen/oc de kunde ingen sted vndfly huercken hid eller did/ Oc det folck som flyde til ørcken/vende sig om/ at forfølge dem.

Der Josua oc al Jsrael saae/at Bagholdet haffde vundet staden/effterdi at røgen gick op aff staden/da vende de om igen/oc sloge Mendene aff Ai. Oc de i Staden komme oc vd mod dem/at de komme mit iblant Jsrael som vaar paa baade sider/omkring dem/oc sloge dem indtil at der bleff ingen igen aff dem/oc ey heller kunde vndkomme/ Men de grebe Kongen aff Ai leffuende oc ledde hannem til Josua. Oc der Jsrael haffde slaget alle Ai Jndbyggere ihiel paa marcken oc i ørcken/som før forfulde dem / oc fulde alle for skarpe Suerd / indtil de vaare alle omkomne/Da vende al Jsrael sig til Ai/oc sloe hannem met skarpe suerd. Oc alle de som fulde paa den dag baade Mend oc Quinder/de vaare tolff tusinde/alle Folck aff Ai.

Josua tog icke sin haand til sig/som hand holt sit Spiud op met / før end alle som vaare i Ai bleffue forbandede. Vden fæet/oc Roffuit aff staden som Jsrael delede mellem dem / effter HERRENS ord/som hand bød Josua. Oc Josua opbrende Ai/ oc giorde en hob der aff euindelige/som end nu ligger der paa denne dag. Saa loed hand henge Kongen aff Ai vdi it Træ/til afftenen/Oc der Solen vaar nedgongen / da bød hand at mand skulde tage hans Legeme aff træet/Oc de kaste hannem vnder stadens port oc lagde en stor Stenhob paa hannem/ som der end nu er paa denne dag.

Deut. 21.

Sa bygde Josua HERREN Jsraels Gud it Altere paa Ebal bierg (som Mose HERRENS tienere bød Jsraels børn/Som der staar screffuit i Mose Lowbog/ Jt Altere aff hel sten/som icke vaare hugne met Jern) oc offrede HERREN der paa Brendoffer oc Tackoffer. Oc screff der sammested paa Stenene den anden Low/ som Mose screff faar Jsraels børn.

Deut. 27.
Exo. 20.

Oc al Jsrael met sine Eldste oc Høffuitzmend / oc Dommere stode paa baade sider hoss Arcken/tuert offuer fra Presterne aff Leui / som baare HERRENS pactis Arck/saa vel de Fremmede som Jndfødde/Halffdelen aff Grisim bierg/ oc den anden halffdel hoss Ebal bierg/som Mose HERRENS tienere før bød/at velsigne Jsraels folck. Sidē loed hand vdrobe al Lowens ord om Velsignelsen oc Forbandelsen/som de staa screffne vdi Lowbogen. Der vaar icke it ord som Mose haffde budet / at Josua loed det ey vdrobe faar al Jsraels menighed/oc for Quinder oc Børn oc for Fremmede / som vaare iblant dem.

Grisim.
Ebal.
Deut. 27.

IX.

DEr nu alle Konger dette hørde / som vaare paa hin side Jordan paa Biergene/ oc paa Sletten/ oc alle som vaare vdmet det store Haff/ oc de som vaare hoss Libani bierg/som vaare/de Hethiter/Amoriter/Cananiter/Pheresiter/Heuiter/oc Jebusiter/da samlede de dem endrectelige tilhobe/ at de vilde stride mod Josua oc Jsrael.

Gibeoniternis Trerskhed.

Oc der Borgerne aff Gibeon / hørde huad Josua haffde giort met Jericho oc Ai/da optēckte de it tredskt Anslag. De ginge hen/ oc skickede it Bud vd/oc toge gamle Secke paa deris Asne/oc gamle reffne bøtte Vin flasker/oc gamle bøtte Sko paa deris føder/oc droge gamle Klæder paa/oc alt det Brød som de toge met dem / vaar hart oc mulet. Oc de ginge til Josua i Leyren hoss Gilgal/oc sagde til hannem oc til gantske Jsrael/ Wi ere komne hid lang veys / aff fremmede land / Saa gør nu it Forbund met oss. Da sagde den gantske Jsrael til Heuiterne/Maa vel skee at du boer iblant oss/ Huorledis kunde wi gøre forbund met dig.

Gibeoniterne begere Fred.

De sagde til Josua/Wi ere dine Tienere. Josua sagde til dem/Huo ere i/oc huedē komme i: De sagde / Dine Tienere ere komne saare langveys aff fremmede Land / faar HERRENS din Gudz Naffn skyld. Thi wi hørde hans røcte/oc alt det hand giorde i Egypten/ oc alt det som hand giorde de tho Amoriternis Konger paa hin side Jordan / Sihon Kongen i Hesbon/oc Og kongen i Basan/som bode i Astharoth. Der faare sagde vore Eldste oc alle vort Landz Jndbyggere/Tager Mad met eder paa Reysen/oc gaar bort mod dem/oc siger til dem/Wi ere eders Tienere/Saa gører nu en Pact met oss. Dette vort Brød / som wi toge aff vore Huss til vor mad vaar nyt/der wi droge aff sted til eder/Men see/nu er det hart oc mulet. Oc wi fyllede disse Vinflasker der de vaare ny / oc see / de ere nu sønder reffne/ Oc disse vore Klæder oc Sko ere bleffne gamle/ paa denne saare lange Reyse. Saa toge Høffuitzmendene aff deris mad/oc spurde icke HERRENS Mund der at. Oc Josua giorde fred met dem/

Num. 21.

Gibeon, oc oprette en Pact met dem/at de skulde bliffue leffuende / Oc de Offuerste aff menigheden so re dem.

Josua gør pact met de Gibeoniter.

Men tre dage der effter / at de giorde Fred met dem / da spurde de / at de bode hart hoss dem/oc at de skulde bo iblant dem. Thi der Jsraels børn droge frem/da komme de den tredie dag til deris Stæder/som kaldis Gibeon / Caphira / Beeroth / oc Kiriath Jearim. Oc sloge dem icke/thi/at Høffuitzmendene for Menigheden haffde soret dem ved HERREN/Jsraels Gud.

Der al menigheden knurrede mod Høffuitzmendene/ da sagde alle Høffuitzmēdene faar al menigheden/Wi sore dem ved HERREN Jsraels Gud / der faare kunde wi icke røre dem. Men det ville wi gøre / Lader dem leffue / at der skal icke komme en vrede offuer oss/ for den Eed skyld som wi haffue giort dem. Oc Høffuitzmendene sagde til dem/Lader dem leffue at de kunde hugge Ved oc bære Vand faar al Menigheden / som de Offuerste haffue sagt dem.

Da kallede Josua dem oc talede met dem/oc sagde/Hui bedroge i oss/oc sagde/ At i bode long vey fra oss / Oc i bo dog mit iblant oss? Der faare skulle i vere forbandede / at der skal icke fattis Tienere blant eder som skulle hugge ved oc bære vand til min Gudz Huss. De suarede Josua/oc sagde/Det er dine Tienere tilkende giffuit/at HERREN din Gud/bød Mose sin Tienere/at hand vilde giffue eder alt Landet / oc ødelegge alle Landzens Jndbygger faar eder/Da fræctede wi vort Liff storlige for eder/oc haffue saadant giort. Men see nu/wi ere i dine hender/Huad dig tyckis gaat oc ræt at vere at gøre oss/ det gør.

Oc hand giorde saa mod dem/oc reddede dem fra Jsraels børns haand / at de sloge dem icke ihiel. Saa giorde Josua samme dag dem til Vedhuggere oc Vanddragere faar Menigheden/oc til HERRENS Altere/indtil denne dag/paa den Sted/ som hand skulde vduele.

X.

Adonizedek.

DEr Adoni Zedech kongen i Jerusalem hørde / at Josua haffde vundet Ai oc forbandet hannem/oc giort mod Ai oc hans Konge / som hand giorde mod Jericho oc hans Konge / Oc at de aff Gibeon haffde giort fred met Jsrael/ oc vaare komne iblant dem/da fræctede de saare (Thi Gibeon vaar en stoer stad/som en kongelig Stad/oc større end Ai/ oc alle Borgerne der vdi vaare bequemme til strid) Hand sende bud til Hoham kongen i Hebron / oc til Piream kongen i Jarmuth/oc til Japhia kongen i Lachis/oc til Debir kongen i Eglon/oc loed dem sige/ kommer hid op til mig oc hielper mig / at wi kunde nedsla Gibeon/Thi de haffue giort fred met Josua oc Jsraels børn.

Saa samlede de fem Amoriternis Konger dem til hobe oc droge hen op / kongen aff Jerusalem/kongen aff Hebron/kongen aff Jarmuth/kongen aff Lachis / oc kongen aff Eglon/ met al deris Hær oc Mact/ oc belagde Gibeon oc stridde mod hannem.

De aff Gibeon sende til Josua hoss Gilgal i Leyren/oc lode hannem sige / Drag icke din haand fra dine Tienere/kom snarlige hid op til oss/redde oc hielpe oss/ Thi alle Amoriternis konger/som bo paa Biergene/haffue forsamlet dem mod oss.

Josua drog op fra Gilgal/oc alt Krigsfolcket met hannem / oc alle som vaare duelige til strid. Oc HERREN sagde til Josua/**Frøcte dig inted faar dem/ Thi ieg haffuer giffuit dem i dine hender/der skal Jngen aff dem kunde staa faar dig.** Saa kom Josua vforuarendis offuer dem / Thi hand reysde den hele nat op fra Gilgal. Oc HERREN forskreckede dem faar Jsrael/at de sloge it suart Slag i Gibeon/oc iegede dem paa veyen til BethHoron/oc sloge dem til Aseka oc Makeda.

Josua redder de Gibeoniter och slar fem konger.

Oc der de flyde faar Jsrael paa veyen ned til BethHoron / da loed HERREN falde en stoer Hagel aff Himmelen paa dem indtil Aseka / at de døde / Oc mange flere aff dem døde aff samme Hagelstene/end Jsraels børn sloge ihiel met suerd.

Stoer hagel.

Da talede Josua til HERREN samme dag/der HERREN offuer gaff de Amoriter faar Jsraels børn/oc sagde i Jsraels neruerilse/Soel stat stille i Gibeon/ oc Maane i Aialons dal. Saa stode Solen oc Maanen stille/til saa lenge at folcket haffde heffnet dem offuer deris Fiender. Er det icke screffuit i den Frommis bog? Saa stoed Solen mit paa Himmelen/oc forholt at gaa ned en hel dag. Oc der vaar ingen dag denne lig huercken før eller siden/ at HERREN lydde en Mands røst/Thi HERREN stridde faar Jsrael.

Solen staar stille.

Eccle. 46. Esa. 38.

Josua drog tilbage igen til Leyren i Gilgal/oc al Jsrael met hannem. Men de fem Konger flyde/oc skiulte dem i den hule hoss Makeda. Saa bleff det Josua tilkende giffuit/Wi haffue fundet

ue fundet de fem Konger skiulte i den hule hoss Makeda. Josua sagde / Saa velter store Stene faar gabet paa hulen / oc bestiller der Mend faare som dem beuare. Oc staar i icke stille / men forfølger effter eders Fiender / oc slar bag paa dem / oc lader dem icke komme til deris Stæder / Thi HERREN eders Gud haffuer giffuit dem i eders hender. Oc der Josua oc Israels børn haffde fuldkommet det store slag paa dem / oc aldelis slaget dem / da komme de som bleffue igen aff dem / ind i de faste Stæder.

Saa kom alt folcket i Leyren igen til Josua hoss Makeda met fred / oc der torde ingen røre sin tunge faar Israels børn. Josua sagde / Lader gabet op paa Hulen och leder de fem Konger hid til mig. De giorde saa oc ledde de fem Konger til hannem aff Hulen / kongen aff Jerusalem / kongen aff Hebron / kongen aff Jarmuth / kongen aff Lachis / oc kongē aff Eglon.

Oc der de fem Konger vaare vdledde til hannem / da kallede Josua al Israel / oc sagde til de Offuerste faar Krigsfolcket som droge met hannem / kommer hid / och træder disse konger met føder paa Halsene. Saa komme de frem / oc traadde paa deris Hals met føder. Da sagde Josua til dem / Frøcter eder icke / oc lader eder icke forferde / haffuer it frit mod oc verer dristige / Thi at HERREN skal saa gøre mod alle eders Fiender / som i stride emod.

Saa slo Josua dem oc dræbte dem / oc hengde dem i fem Træ / Och de hengde i træene til afftenen. Der Solen vaar nedgongen / bød hand / at mand skulde tage dem ned aff træene oc kaste dem i den hule / som de skiulte dem i / Oc de lagde store stene faar gabet aff Hulen / der ere de end nu paa denne dag.

Makeda.

Josua vant oc samme dag Makeda / oc slo hannem met skarpe suerd / Desligest hans konge / oc forbandede hannem / oc alle Siele som vaar i hannem / oc loed der ingen leffue. Hand giorde ocsaa mod kongen aff Makeda / som hand giorde før mod kongen aff Jericho.

Libna.

Da drog Josua oc al Israel met hannem fra Makeda til Libna / och stridde mod hannem. Oc HERREN gaff ocsaa hannem i Israels haand / oc hans konge / Oc hand slo hannem met skarpe suerd / oc alle Siele som der vaare vdi / oc loed ingen bliffue igen der i. och giorde mod hans konge / som hand giorde mod kongen aff Jericho.

Lachis.

Siden drog Josua oc al Israel met hannem fra Libna til Lachis oc belagde oc stridde mod hannem. Oc HERREN gaff oc Lachis i Israels hender / at de vunde hannem om anden dagen / Oc sloge hannem met skarpe suerd / oc alle Siele som der vaare vdi / i alle maade /

som hand

som de giorde mod Libna. Samme tid drog Horam kongen aff Geser op at hielpe Lachis/ Men Josua slo hannem oc alt hans Folck/ saa at der bleff ingen offuer igen.

Horam.

Saa drog Josua fra Lachis met al Jsrael til Eglon oc belagde oc stridde mod hannem/ oc vant hannem samme dag/ oc slog hannem met skarpe suerd / oc forbandede alle Siele som der vaare vdi/ den samme dag/ i alle maade/ som hand giorde met Lachis.

Eglon.

Siden drog Josua met al Jsrael fra Eglon oc til Hebron / oc stridde mod hannem oc vant hannem/ Oc slo hannem met skarpe suerd/ oc hans Konge/ met alle hans Stæder/ oc alle Siele der i vaare/ oc lode ingen bliffue offuer/ Vdi alle maade / som hand giorde met Eglon/ oc forbandede hannem oc alle Siele som der vaare vdi.

Hebron.

Saa vende Josua sig om igen met al Jsrael til Debir/ oc stridde met hannem / oc vant hannem/ oc hans Konge/ oc alle hans Stæder. Oc slo hannem met skarpe suerd / oc forbandede alle Siele som der vaare vdi/ oc loed ingen bliffue igen. Som hand giorde mod Hebron/ saa giorde hand och mod Debir oc hans Konge / oc som hand giorde mod Libna oc hans Konge.

Debir.

Saa slo Josua alt Landet paa Biergene/ oc mod Synden/ oc i Dalerne/ oc hoss vandet/ met alle deris konger/ oc loed ingen bliffue igen/ oc forbandede alt det som haffde aande / som HERREN Jsraels Gud haffde befalet. Oc hand slo dem fra Kades Barnea / indtil Gasa/ oc alt Gosen land / indtil Gibeon / oc vant alle disse Konger met deris Land paa en tid/ Thi at HERREN Jsraels Gud stridde for Jsrael. Saa foer Josua til Leyren igen hoss Gilgal/ met al Jsrael.

XI.

DEr Jabin Kongen aff Hazor dette hørde / da sende hand bud til Jobab Kongē aff Madon/ oc til Kongen aff Simron/ oc til Kongen aff Achsaph/ oc til de Konger i norden som bode paa Biergene / oc paa Marcken synder paa til Cinneroth/ oc til dem som bode nedre i Dalene vdi Naphoth Dor vd met haffuit/ Oc til Cananiterne baade øster oc vester / til de Amoriter / Hethiter/ Pheresiter/ oc Jebusiter/ paa Biergene/ oc til de Heuiter neden op til Hermon bierg i Mizpa land. Disse droge vd met al deris Hær / it suart tal Folck som sand i Haffuit/ oc saare mange Heste oc Vogne. Alle disse Konger samlede dem / oc komme oc leyrede dem tilsammen/ hoss det vand Merom/ at stride mod Jsrael.

HERREN sagde til Josua/ Frøcte icke faar dem/ Thi at i morgen paa denne tid vil ieg giffue dem alle slagne faar Jsraels børn / du skalt lemmeleste deris Heste / oc brende deris Vogne met ild. Oc Josua kom wforuarendis paa dem/ oc alt Krigsfolcket hoss det vand Merom/ oc offuerfalt dem. Oc HERREN gaff dem i Jsraels hender/ oc de sloe oc iegede dem til den store Zidon/ oc til de Varmevand/ oc til den store marck som ligger øster hoss Mizpa/ oc de sloge dem saa/ at der bleff icke en igen aff dem.

Da giorde Josua mod dem som HERREN befol hannem/ oc lemmeleste deris Heste/ oc brēde deris vogne. Oc vende sig om paa den samme tid/ oc vant Hazor/ oc slo hans Konge met suerd (Thi Hazor vaar tilforne Hoffuitstaden faar alle disse Kongerige) de sloge alle Siele met skarpe suerd/ som der vaar vdi samme Stad/ oc forbandede dem/ oc lode inted bliffue igen/ som haffde aande/ oc de brende Hazor met ild. Josua vant oc alle disse Kongers Stæder oc slo dem oc deris Konger met skarpe suerd / oc forbandede dem / Som Mose HERRENS tienere haffde befalet.

Hazor.

Dog brende Jsraels børn ingen Stæder paa Biergene/ men Josua brende Hazor alene. Oc Jsraels børn skiffte alt Roffuit oc Fæ mellem dem aff disse Stæder / Men de sloge alle Menniske met skarpe suerd/ til de haffde lagt dem øde/ oc de lode inted bliffue igen/ som haffde aande/ Som HERREN bød Mose sin tienere / oc som Mose bød Josua / Saa giorde Josua/ at der Feylede inted aff alt det som HERREN haffde befalet Mose.

Deut. 7.

Saa tog Josua alle de Land ind paa Biergene / oc alt det som ligger Synden paa / oc alt Gosen land/ oc de marcker oc daler/ oc Jsraels bierg met sine daler/ fra det bierg/ som atskilier Landet offuen til mod Seir/ indtil Baal Gad / oc til Libani biergis bredhed neden til det bierg Hermon / hand offueruant alle deris Konger / oc slo dem ihiel. Men hand førde lenge krig mod samme Konger.

Der vaar ingen Stad/ som gaff sig vnder Jsraels børn met Fred/ (vden aleniste de Heuiter/ som bode i Gibeon) mē de vunde dem alle met strid. Oc det skede saa aff HERREN at deris hierter bleffue forherdede/ at møde Jsraels børn met strid / At de skulde forbandis/ oc

ingen naade faa/men de skulde ødeleggis/som HERREN bød Mose.

Samme tid kom Josua oc oprøcte Enakim aff Biergene/aff Hebron/ aff Debir / aff Anab/aff alle biergene i Juda/ oc aff alle Jsraels bierg /oc forbandede dem met deris Stæder. Oc loed ingen bliffue igen aff Enakim i Jsraels børns Land/uden i Gasa/ Gath/ oc i Asdot/ der bleffue nogle igen.

Saa tog Josua alt Landet ind/i alle maade/som HERREN sagde til Mose/ oc gaff Jsrael dem til Arff /huer Slect sin part/Oc Landet loed aff at føre krig.

XII.

Num. 21.
Gene. 32.

DJsse ere Landsens Konger/som Jsraels børn sloge /oc toge deris Land ind/ paa hin side Jordan/mod Østen / fra det vand Arnon / til det bierg Hermon/oc alt det slette land mod østen: Sihon Amoriternis Konge/som bode i Hesbon/oc regerede fra Aroer som ligger hoss Arnon vandz brædde/ oc mit udi vandet oc offuer halffdelen aff Gilead/ indtil det vand Jabok / som er Amons børns landemercke/oc offuer det slette land/indtil Cinneroth haff øster hen/oc offuer det slette land til det Saltehaff i øster / paa den vey til Beth Jesimoth/oc synder paa neden hoss Pisga biergis Becke.

Der til met Konge Ogs landemercke aff Basan/som vaar offuerbleffuet aff Kemperne/ oc bode i Astaroth oc Edrei/oc regerede offuer Hermons bierg offuer Salcha/oc offuer al Basan/indtil landemercket aff Gesuri oc Maachati/oc halffdelen aff Gilead/som vaar Sihons Kongens aff Hesbon landemercke. Mose HERRENS tienere och Jsraels børn sloge dem/Oc Mose HERRENS tienere gaff de Rubeniter oc de Gadditer/ halffdelen aff Manasse slect/ at indtage dem.

En oc tredive Konger slagne aff Josua.

Disse ere Landzens Konger som Josua/oc Jsraels børn/sloge paa denne side Jordanen mod vesten/fra Baal Gad/til Libani biergis slet / til det Bierg / som atskilier Landet hen op mod Seir oc Josua gaff Jsraels slecter at indtage det/Huer sin Del aff det som vaar paa biergene/oc i daler/oc paa slet marck/hoss becken/i ørcken oc mod synden/ de Hethiter/ Amoriter/ Cananiter/Pheresiter Heuiter/oc Jebusiter.

Kongen aff Jericho/kongen aff Ai/som ligger hoss siden aff BethEl / kongen aff Jerusalem/kongen aff Hebron/kongen aff Jarmuth/ kongen aff Lachis/ kongen aff Eglon/ kongen aff Geser/kongen aff Debir/kongen aff Geder/kongen aff Harma/kongen aff Arad/ kongen aff Libna/ kongen aff Adullam/ kongen aff Makeda/ kongen aff BethEl/ kongen aff Thapuath/kongen aff Hepher/kongen aff Aphek/kongen aff Lasaron/ kongen aff Madon/ kongen aff Hazor/kongen aff Simron Meron/kongen aff Achsaph / kongen aff Thaenach/ kongen aff Megiddo/kongen aff Kedes/kongen aff Jakneam hoss Charmel/kongen aff Naphot Dor/kongen aff Gilgal Hedningernis konge / kongen aff Tirza / Det er en och tredive konger.

XIII.

DEr Josua vaar gammil oc vel ved alder/da sagde HERREN til hannem/Du est gammil oc vel ved alder/oc der er end nu megit aff Landet ind at tage/som er/det gantske Philisternis Galilea/oc alt Gessuri/ fra Sihor/ som flyder frem faare Egypten til Ekrons landemercke/ mod norden / som regnis de Cananiter til/de fem Philisters Herrer/som ere/de Gasiter/Asdoditer/Askloniter/Gethiter / Ekroniter oc de Auiter. Men synden til er det gantske Cananiters Land/oc Meara som høre de Zidonier til indtil Aphek til de Amoriters landemercke. Oc de Gibliters Land / oc den gantske Libanon / mod Østen/ fra Baal Gad/nedẽ op til Hermons bierg/indtil mand kommer til Hamath. Alle som bo paa Biergene/fra Libanon /oc til de Varme vand/oc alle Zidonier / Jeg vil fordriffue dem faar Jsraels børn/kast du Laader der om oc skifft dem iblant Jsraels børn / som ieg befol dig.

Num. 32.
Deut. 3.
Iosua. 1, 20

Saa skifft nu dette Land til Arff iblant de ni Slecter / oc iblant halffdelen aff Manasse slect. Thi de Rubeniter oc Gadditer haffue fonget deris Part met den anden halffdel aff Manasse/som Mose gaff dem paa hin side Jordan mod østen/lige som Mose HERRENS tienere gaff dem/fra Aroer/som ligger hoss Arnons flodz bred / oc fra den Stad mit i vandet/ oc al Medba egn indtil Dibon, Oc alle Sihons Amoriternis kongis stæder / som sad i Hesbon/indtil

bon/indtil Amons børns landemercke. Oc der til met Gilead oc Gessuri oc Maachathi lande mercke oc alt Hermons bierg/oc alt Basan/indtil Salcha. Alt Ogs Rige i Basan/ som regerede i Astaroth oc i Edrei/som vaar end nu offuerbleffuen aff Kemperne / oc Mose slo dem oc fordreff dem.

Og.

Men Jsraels børn fordreffue icke de Gessuriter oc Maachatiter men baade Gessur och Maachath bode blant Jsraels børn/indtil denne dag. Men den Leuitiske slect gaff hand ingē Arff/Thi HERRENS Jsraels Gudz Offer er deris Arffuedel/som hand sagde til dem.

Num. 10.

Rubens børns arffuedel.

Saa gaff Mose Rubens børns slect effter deris Frendskaff/At deris Landemercke skulde vere fra Aroer/som ligger hoss Arnons flodz bræd/oc den Stad mit i vandet/met al dē slette marck/indtil Medba. Hesbon oc alle hans Stæder som ligge paa slet marck / Dibon/ Bamoth Baal/oc Beth Baal Meon. Jahza/ Kedemoth/ Mephaath. Kiriathaim / Sibma/ Zereth Sahar/paa bierget i Beth Peors dal / de Becke hoss Pisga / och Beth Jesimoth / oc alle Stæder paa det slette. Oc alt Sihōs de Amoriters Kongis Rige/som sad i Hesbon/som Mose slo/oc de Førster aff Midian/Eui / Rekem/Zur / Hur / oc Reba / kong Sihons ypperste mend/som bode i Landet. Oc Balaam Spaamand Beors søn / som Jsraels børn sloge ihiel met suerd/met de andre som slagne vaare. Oc Jordan vaar Rubens børns landemercke. Denne er Rubens børns Arff iblant deris Slect/Stæder oc Byer.

Gad.

Mose gaff Gads børns slect iblant deris Frendskaff at Jaeser oc alle Stæderne i Gilead vaare deris Landemercke/oc halffdelen aff Amons børns Land / indtil Aroer / som ligger mod Rabbah. Oc fra Hesbon oc til Ramath Mizpe oc Bethonim / oc fra Mahanaim indtil Debris landemercke. Oc i dalen Betharam/ Beth Nimra / Sucoth oc Zaphon / som offuer vaar aff kong Sihons Rige aff Hesbon/at Jordan vaar Landemercke/indtil Cinnereth haffuis ende / paa denne side Jordan mod østen. Denne er Gads børns Arffuedel i deris Slect/ Stæder oc Byer.

Manasse.

Mose gaff halffdelen aff Manasse børns slect effter deris Frendskaff / at deris Landemercke vaare fra Mahanaim/alt Basan/oc alt kong Ogs Rige aff Basan / oc alle Jairs stæder som ligge i Basā/som ere/ tresinstiue Stæder. Oc halffdelē aff Gilead/Astharoth/Edrei/ Ogs kongerigis stæder aff Basan/gaff hand Machirs Manasse søns børn / det er halffdelen aff Machirs børn effter deris Slect.

Dette er det/som Mose vdskiffte paa Moabs marck paa hin side Jordā øster fra Jericho. Men Mose gaff Leui slect ingen Arff/Thi HERREN Jsraels Gud er deris Arff / som hand sagde til dem.

XIIII.

DEtte er det / som Jsraels børn haffue indtaget i Canaans land / som den Prest Eleasar oc Josua Nuns søn/oc de øffuerste Fedre iblant Jsraels børns Slecter / vddelte iblant dem / Oc de skiffte det ved Laad iblant dem / som HERREN befalede ved Mose at giffue de halfftiende Slecter. Thi at Mose haffde giffuit de tho oc den halffue Slect arffuedel paa hin side Jordan/Men hand gaff Leuiterne ingen Arff i blant dem / Fordi at der bleffue tho slecter aff Josephs børn / som vaar Manasse oc Ephraim / Derfaare gaffue de Leuiterne ingen part i landet / men Stæder/ at bo vdi / oc Forstæder til deris queg oc godz. Som HERREN bød Mose/Saa giorde Jsraels børn/oc delede Landet.

Calebs arffuedel. Num. 14.

Da ginge Juda børn frem til Josua i Gilgal / oc Caleb Jephunne Kenisiters søn sagde til hannem/Du vedst/huad HERREN sagde til Mose Gudz mand paa mine oc dine vegne i Kades Barnea. Jeg vaar fyretiue aar gammil / der Mose HERRENS tienere vdsende mig aff Kades Barnea/at bespeyde Landet/ oc ieg sagde hannem suar igē / effter min samuittighed. Men mine Brødre/som ginge op met mig / de mistrøstede Folckenis hiertter/ Men ieg fulde HERREN min Gud trolige. Da soer Mose den samme dag/oc sagde/ Det Land/som du tredde paa met dine føder/det skal bliffue dit oc dine børns Arff euindelige/ Thi du efterfulde HERREN min Gud trolige.

Eccle. 46.

Oc see nu/HERREN haffuer ladet mig leffue/som hand sagde. Det er nu fem oc fyretiue aar siden at HERREN sagde dette til Mose/der Jsrael vandrede i ørcken / Oc see nu / Jeg er i dag fem oc firesinstiue aar gammil/oc ieg er end nu i dag saa sterck/ som ieg vaar den dag/der Mose vdsende mig/Lige som min krafft vaar paa den tid / Saa er hun end nu til at stride/oc til at gaa vd oc ind. Saa giff mig nu dette Bierg / som HERREN talede om den dag/thi du hørde det samme dag/Thi at de Enakim bo der paa/oc ere store oc faste Stæ-

uedels Landemercke.
Iosu. 21.

der/Om HERREN vil vere met mig/at ieg kand fordriffue dem / som HERREN haffuer sagt.

Saa velsignede Josua hannem/oc gaff saa samme Jephunne søn Hebron til Arff. Der aff bleff Hebron Calebs/ Jephunne Kenisiters søns eyedom/indtil denne dag/thi hand efterfulde HERREN Israels Gud trolige. Men Hebron kalledis i fordom tid Kiriath Arba/som vaar it stort Menniske iblant Enakim / Oc Landet loed aff at stride.

XV.

Juda slectis arffuedel.
Num. 34.

JUda børns slectis laad vdi deris Frendskaff / vaar Edoms landemercke til den ørcken Zin/synder paa oc til enden paa det syndre Land/Saa at deris landemercke i synder vaar fra det Salte haffuis ende / det er / fra den tunge som gaar synder paa/Oc løber vd der fra op mod Akrabbim/oc gaar igennem Zin/ oc løber fra synden op igen mod Kades Barnea / oc gaar igennem Hezron oc gaar hen op til Adar och bøyer sig omkring Karkaa/ och gaar igennem Azmon/oc kommer vd til Egypti beck / saa at Haffuit er enden paa deris landemercke/Det skal vere eders landemercke Synder paa.

Oc landemercket Øster paa er fra det Salte haff/indtil Jordans ende.

Landemercket mod Norden er fra Haffzens tunge som er op til Jordans side / oc gaar op til Beth Hagla/oc recker fra norden til Beth Araba / oc kommer hen vd til Rubens søns sten Bohen. Oc gaar vd fra Achors dal til Debir / oc fra den nørre side / mod Gilgal /som ligger tuert offuer til Adumim / op at syn der paa hoss vandet/Siden gaar det til det vand En Semes/oc kommer vd til den brønd Rogel. Saa gaar det op til Hinnam søns dal / hoss de Jebusiters side/som bo synder paa/det er Jerusalem / oc recker der fra op paa de spitze aff bierget som ligger tuert fra Hinnams dal vester paa / som støder ind paa Raphaims dal mod norden. Der effter kommer det fra samme biergis spitze til Nephthoah kildis vand / oc kommer vd til Ephron biergis stæder/oc bøyer sig til Baala/det er Kiriath Jearim. Oc gaar omkring fra Baala mod vesten indtil det bierg Seir/oc gaar vd met Jearim biergis side norden aff/det er Chessalon/oc kommer der fra ned til Beth Semes / oc gaar igennem Thimna / Oc løber vd hoss Ekron side mod norden/oc bøyer til Sichron/oc gaar offuer Baala bierg / oc kommer vd til Jabneel/at Haffuit er hendis ende.

Det store Haff er landemercket Vester paa/Disse ere Juda børns landemercke trint omkring i deris Slect.

Calebs arffuedel.

Caleb Jephunne søns Del bleff hannem giffuen iblant Juda børn/som HERREN befol Josua/som vaar/Kiriath Arba/Enaks faders/det er Hebron. Oc Caleb fordreff der fra de tre Enaks sønner/Sesai/Ahiman/oc Thalmai/fødde aff Enak. Oc drog der fra op til dem som bode i Debir/Debir hed i fordō tid Kiriath Sepher. Oc Caleb sagde/ Huo som kand slaa oc vinde Kiriath Sepher / den vil ieg giffue min daatter Achsa til hustru. Saa vant Athniel Kenas søn/som vaar Calebs Broders søn Staden / Oc hand gaff hannem sin daatter Achsa til hustru.

Achsa.
Iud. 1.

Der hand haffde faaet hende / da raadde mand hende at hun skulde begære en Ager aff sin Fader/oc hun fald aff sin Asen. Da sagde Caleb til hende / Huad skader dig: Hun sagde/ Giff mig en Velsignelse/thi du gaffst mig it Land synder paa/Giff mig oc Vand kilder/ Saa gaff hand hende kilder offuen oc neden. Dette er Juda børns slectis Arffuedel iblant deris Frendskaff.

Juda slectis Stæder.

Oc disse vaare Juda børns slectis stæder/fra den ene ende til den anden / hoss de Edomiters landemercke synder paa/Kaphzeel/Eder/ Jagur/Kina/Dimona/ AdAda / Kedes / Hazor/ Jethnan/Siph/Telem/Bealoth/Hazor Hadata/Kirioth Hezron/det er/Hazor. Aman/ Sema/Molada/Hazar Gadda/Hesmon/Beth Palet/Hazar Sual / Beer Seba / Bibiothja/Baela/Jim/Azem/Eldolad/Chesil/Harma/Ziklag / Madmanna / San Sanna/Lebaoth/Silhim/Ain/Rimon/Disse ere ni oc tiue Stæder met deris Byer.

Men i Dalerne vaar/Esthaol/Zarea/Asna/Sanoah/En Ganim Thapuah / Enam/ Jarmuth/Adullam/Socho/Aseka/Saeraim/Adithaim Gedera / Giderothaim/ Disse ere fiorte Stæder oc deris byer. Zenan/Hadasa/Migdal Gad/Dilean / Mizpe/ Jakthiel/Lachis/Bazekath/Eglon/Chabon/Lahmam/Cithlis/Gederoth/Beth Dagon/Naema/Makeda/Disse ere seyten Stæder oc deris byer.

Libna/Ether/Asan/ Jephthah/Asna/Nezib/Kegila/Achsib/Maresa/Disse ere ni Stæder met deris byer. Ekron met hēdis døtter oc byer. Fra Ekron oc til haffuit/ alt det som recker til Asdod oc deris byer.

Asdod met hendis døtter oc byer. Gasa met hendis døtter oc byer / indtil Egypti vand/ oc det store haff er deris landemercke.

Men paa Biergene vaar Samir/Jathir/Socho/Danna/Kiriath Sanna / det er Debir/Anab/Esthemo/Anim/Gosen/Holon/Gilo/De ere elleffue Stæder oc deris byer.

Arab/Duma/Esean/Janum/Beth Thapuah/Apheka/Humta/Kiriath Arba / det er/ Hebron/Zior/De ere ni stæder oc deris byer. Maon/Carmel/Siph/Juta/Jesreel/Jakdeam/ Sanoah / Kain/Gibea/Thimna/De ere thi stæder oc deris byer. Halhul/Bethzur/Gedor/ Maarath/Beth Anoth/Elthekon / De ere sex Stæder oc deris byer Kiriath Baal det er Kiriath Jearim/Harabba/tho Stæder oc deris byer.

Men i ørcken vaar Beth Araba/Middin/Sechacha/Nibsan oc Saltstaden/oc Engeddi/De ere sex Stæder oc deris Byer.

Jebusiter. 2. Reg. 5.

De Jebusiter bode i Jerusalem/oc Juda børn kunde icke fordriffue dem/Saa bleffue Jebusiterne i Jerusalem met Juda børn indtil denne dag.

XVI.

Josephs børns arffuedel

JOsephs børns Laad falt fra Jordan mod Jericho / indtil det vand som ligger øster op til Jericho / oc den ørcken som gaar op fra Jericho igennem Beth El bierg oc kommer fra Beth El til Lus / oc gaar igennem Archi Atharoth landemercke/Oc gaar der fra ned i vester til Japhleti landemercke/ indtil den nederste Beth Horon landemercke/oc indtil Gaser/oc enden er op til Haffuet / Dette toge Josephs børn Manasse oc Ephraim/ til Arffuedel.

Ephraims børns arffuedel.

Ephraims børns landemercke iblant deris Slecter paa deris Arffuedel mod øster/vaar Ataroth Adar indtil det øffuerste Beth Horon/oc gaar vd i vester hoss Michmethath/som ligger i nør/der vender det sig om igen hen i øster til den stad Thaenath Silo/ oc gaar der igennem øster paa til Janoha. Oc kommer ned igē fra Janoha til Ataroth oc Naaratha/oc skiuder op mod Jericho/oc gaar vd til Jordan. Oc gaar fra Thapuah i vester til Nahal Kana/oc hendis ende er hoss Haffuet.

Cananiter.

Dette er Ephraims børns Slectis Arffuedel iblant deris Frendskaff. Oc alle Ephraims børns Landemerckenis stæder met deris byer/vaare strødde iblant Manasse børns Arffuedel. Oc de fordreffue icke de Cananiter/som bode i Gaser/Saa bleffue Cananiterne iblant Ephraim/indtil denne dag/oc bleffue skatskyldige.

XVII.

Manasse slectis arffuedel. Num. 26.

OC Laaden falt paa Manasse slect / Thi hand er Josephs første Søn / oc falt paa Machir Manasse første søn Gileadz fader/Thi hand vaar en mectig stridz Mand/derfaare fick hand Gilead oc Basan. Dette falt oc de andre Manasse børn til iblant deris Slect/som vaare Abiesers børn/Heleks børn / Asriels børn/Sechems børn/Hephers børn oc Semidas børn/Disse ere Manasse Josephs søns børn/Mandkøn iblant deris Slect.

Zelaphehad. Num. 27. 36.

Men Zelaphehad Hephers søn/Gilead søns/Machir søns / Manasse søns/haffde ingen Sønner/men Døtter/oc disse ere deris naffn/Mahala/Noa/ Hagla/Milca Tirza. Oc de ginge til Eleasar Prest oc til Josua Nuns søn/ oc til de Øffuerste/oc sagde/ HERREN bød Mose/at hand skulde giffue oss Arffuedel iblant vore Brødre. Oc mand gaff dem Arffuedel iblant deris Faders brødre/effter HERRENS befalning.

Oc der fulde thi snorer paa Manasse for vden Gileadz land oc Basan / som ligger paa hin side Jordan. Thi Manasse Døtter finge Arffuedel iblant hans Sønner/oc de andre Manasse børn finge det land Gilead.

Oc Manasse landemercke vaar fra Asser til Michmethath/som ligger faar Sechem / oc gaar vd paa den høyre side til dem i En Tapuah/Thi at Manasse fick Thapuah land/oc Manasse landemercke vaar indtil Ephraims børn/ Siden kommer det ned i Synder til Nahal Kana/til vand stæderne/som høre Ephraim til iblant Manasse stæder. Men Manasse landemercke er fra Norden hoss vandet/oc endis ved Haffuet / Saa at Ephraims eyedom er synder paa/oc Manasse norden paa/saa at Haffuit er deris landemercke / Oc skal skyde paa den nørre side indtil Asser/oc paa den østre side til Jsaschar.

Saa haffde nu Manasse iblant Jsaschar oc Asser/Beth Sean met sine døtter/Jeblaam

met sine døtter/oc de som bode i Dor met sine døtter/ oc de i En Dor met sine døtter / oc de i Taanach met sine døtter/oc de i Migiddo met sine døtter/oc tredie delē aff Napheth. Oc Manasse børn kunde icke indtage disse Stæder / men de Cananiter begynte at bo i samme Land. Men der Jsraels børn bleffue mectige / da giorde de Cananiterne skatskyldige / oc fordreffue dem icke.

Cananiter.

Da talede Josephs børn met Josua/oc sagde/ Huorfaare haffuer du icke giffuit mig vdē en Laad och en arffuedels snor : oc ieg er dog it stort Folck / som HERREN haffuer saa velsignet mig: Da sagde Josua til dem/Efftersi du est it stort Folck/da gack hen op i skoffuen/ oc hug der om i de Pheresiters oc Kempers Land/efterdi Ephraims bierg er dig fortrangt.

Da sagde Josephs børn/Wi faa icke det Bierg/Thi at alle Cananiter / som bo i Landzens dale haffue Jern vogne/i huilkit Beth Sean / oc hendis døtter ligge / oc Jesrael i dalen. Josua sagde til Josephs huss/til Ephraim oc Manasse/Du est it stort folck / oc efterdi du est saa stoer/skalt du icke haffue en Laad/men Bierget skal høre dig til/som skoffuen er/hug hannem om/Oc det skal vere enden paa din Laad/naar du haffuer fordreffuit de Cananiter / som haffue Jern vogne/oc ere mectige.

XVIII.

Vidnesbyrdens Tabernakel opreist i Silo.

OC al Menigheden aff Jsraels børn forsamlede dem i Silo/oc oprette der Vidnesbydens Tabernakel/oc Landet vaar dem vndergiffuit. Oc der vaar end da siu aff Jsraels børns Slæcter/som de haffde icke end da vddelet deris Arffuedel. Oc Josua sagde til Jsraels børn / Huor faare ere i saa lēge lade at i gaa icke hen at indtage Landet/som HERREN eders fedris Gud gaff eder : Vdueler tre Mend aff huer slect/at ieg kand sende dem hen / at de kunde gøre dem rede/oc gaa igennem Landet/oc bescriffue det effter deris Arffuedel/oc komme til mig igen.

Deler Landet i siu dele/Juda skal bliffue i sit landemercke paa dē syndre side / oc Josephs huss skal bliffue i sit landemercke mod norden. Men i skulle bescriffue de siu Dele i Landet / oc fører det hid til mig/Saa vil ieg kaste eder Laaden faar HERREN vor Gud. Thi de Leuiter haffue ingen Del iblant eder/Men HERRENS Prestedømme er deris Arffuedel. Gad oc Ruben/oc halffdelen aff Manasse slect / haffue taget deris Del paa hin side Jordan mod østen/som Mose HERRENS tienere gaff dem.

Num. 8.
Deut. 18.

Da giorde Mendene sig rede/at fare hen / Oc Josua befalede dem at gaa hē oc bescriffue Landet/oc sagde/Gaar hen oc vandrer igēnem Landet/oc bescriffuer det/ Oc kommer til mig igen/at ieg kand her i Silo kaste eder Laaden for HERREN. Saa ginge Mendene hen/ oc vandrede igennem Landet/oc bescreffue det paa it Breff/i siu Dele/ effter stæderne oc komme til Josua i Leyren vdi Silo. Saa kaste Josua Laaden mellem dem faar HERREN i Silo/oc vddelde Landet der iblant Jsraels børn/huer sin Del.

Ben Jamins børns arffuedel.

Oc Bē Jamins Børns slectis Laad falt effter deris frendskaff/oc landemercket paa deris Laad gick vd mellem Juda børn oc Joseps børn. Oc deris Landemercke vaar i hiørnet mod norden fra Jordan /oc gaar norden op hoss Jericho side/oc kommer der fra i vester op til Biergene/oc gaar vd til Bethauen i ørcken. Oc gaar der fra til Luss/ op til siden paa Luss mod synden/det er/Bethel/oc løber ned til Ataroth Adar hoss bierget / som ligger synder op til den nederste Beth Horon. Siden bøyer det sig oc vender sig om til hiørnet i vester synder fra bierget/ som ligger mod synden tuert offuer fra Beth Horon/oc gaar vd til Kiriath Baal / det er Kiriath Jearim / Juda børns stad/Det er den vestre hiørne.

Men det hiørne mod synden er fra Kiriath Jearim / oc gaar vd i vester/ oc kommer hen vd til Nephthoah Vands kilde. Oc gaar ned til enden aff bierget / som ligger tuert offuer fra Hinnam søns dal/som ligger nør mod Raphaims dal/oc gaar der fra ned mod synden/ igennem Hinnam dal/hoss de Jebusiters side/oc der fra til Rogels kilde/Oc drager sig fra nordē oc kommer hen vd til En Semes/ oc løber vd til de Hobe som ligge hen op tuert offuer fra Adumim/oc gaar ned til Ruben søns sten Bohen. Oc gaar paa siden hen hoss den slette marck/ som ligger i nør/oc kommer ned aff den slette marck. Oc gaar op til siden paa Beth Hagla/norden paa/oc hendis ende er hoss tungen paa det Salte haff / vdi nør hoss Jordans side synder paa/Dette er det syndre landemercke.

Men Jordan skal gøre ende paa det østre hiørne / Dette er Ben Jamins Børns Arffuedel i deris landemercke trint omkring/iblant deris Frendskaff.

Disse ere Ben Jamins børns slectis Stæder iblant deris Frendskaff / Jericho / Beth-

Hagla/Emek Keziz/Beth Araba/Zemaraim/Beth El / Auim /Hapara / Ophra / Caphar-Amonai/Aphni/Gaba/De ere tolff Stæder met deris Byer. Gibeon / Rama / Beeroth/ Mizpe/Caphira/Moza/Rekem/Jerpeel/Thareala/Zela/Eleph/oc de Jebusiter/det er Jerusalem/Gibeath/Kiriath / fiorten Stæder met deris Byer / Denne er Ben Jamins børns Arffuedel i deris Slect.

XIX.

Simeons børns arffuedel.

DEr effter falt den anden Laad som vaar Simeons børns slectis / effter deris Frendskaff/oc deris Arffuedel vaar iblant Juda børns arffuedel. Oc de finge til Arffuedel/Beer Seba/Sela/Molada/Hazar Sual / Bala / Azem / El-Tholad/Bethul/Harma/Ziklag/Beth Marcaboth/Hazar Sussa / Beth-Lebaoth / Saruhen / De ere træten Stæder oc deris Byer. Ain/Rimon/ Ether/Asan/De ere fire Stæder oc deris byer. Der til met alle de byer / som ligge om disse Stæder/indtil Baalath Beer Ramath mod synden. Denne er Simeons børns slectis arffuedel i deris Frendskaff / Thi at Simeons børns arffuedel er iblant Juda børns snor / Fordi at Juda børns arffuedel vaar dem for stoer/ der faare arffuede Simeons børn iblant deris Arffuedel.

Sebulons børns arffuedel.

Den tredie Laad falt paa Sebulons børn effter deris Frendskaff / Oc landemercket paa deris arffuedel vaar til Sarid/Oc gaar i Vester/til Mareala/oc støder ind paa Dabaseth / oc støder til den beck som løber til Jakneam. Oc vender sig fra Sarid mod Øster/ indtil Cisloth-Thabor landemercke / oc løber hen vd til Dabrath / oc gaar op til Japhia. Oc der fra i øster igennem Githa/Hepher/ Jtha/Kazin/oc kommer vd mod Rimon Mithoar oc Nea. Oc løber norden omkring til Nathon/oc endis i Jephthah Els dal/Katath/Nahalal/Simron/Jedeala/oc Beth Lehem/De ere tolff Stæder oc deris byer. Denne er Sebulons børns Arffuedel i deris Slecter oc deris Stæder oc byer.

Jsaschars børns arffuedel.

Den fierde Laad falt paa Jsaschars børn/effter deris Slect/ Oc deris landemercke vaar/ Jesreel/Chesulloth/Sunem/Hapharaim/Sion/Anaharath / Rabith / Kiseon / Abez/Remeth/En Gannem/Enhada/Beth Pazez. Oc skiuder hen til Thabor/Sahazima/Beth Semes/oc hendis ende er hoss Jordan/Sexten Stæder oc deris byer. Denne er Jsaschars børns slectis Arffuedel i deris Frendskaff/Stæder oc byer.

Assers børns arffuedel

Den femte Laad falt paa Assers børns slect/effter deris Frendskaff/ Oc deris landemercke vaar Helkath/Hali/Beten/Achsaph/Ala Melech/Amead/ Miseal. Oc skiuder vd til Carmel hoss Haffuit/oc til Sihor Libnath/oc vender sig op i Øster/mod Beth Dagon/ oc skiuder sig til Sebulon/oc til Jephthah Els dal mod norden/Beth Emek/Negiel/oc gaar vd til Chabul paa den venstre side/Ebron/Rehob/Hamon/Kana/indtil den store Zidon. Oc vender sig op mod Rama/til den faste Stad Zor/Oc vender sig til Hossa / oc endis ved Haffuit / effter snoren til Achsib/Vma/Aphek/Rehob / Tho oc tiue Stæder oc deris byer. Denne er Assers børns slectis arffuedel i deris Frendskaff/Stæder oc byer.

Nephali børns arffuedel.

Den siette Laad falt paa Nephthali børn/i deris Slect / Oc deris landemercke vaare fra Heleph/Elon/igennem Zaenannim/ Adami Nekeb/ Jabne El ind til Lakum / oc endis hoss Jordan. Oc vender sig om mod vesten til Asnoth Thabor / oc gaar der fra vd til Hukok / Oc skiuder synder paa til Sebulon/oc til Asser mod vesten / oc til Juda hoss Jordan mod Østen/ Oc haffuer faste stæder/Zidim/Zer/Hamath/Rakath/Chinnareth/Adama/Rama/Hazor/ Kedes/Edrei/En Hazor/Jereon/ Migdal El/Harem/Beth Anat/Beth Sames/ Nittē stæder oc deris byer. Dēne er Nephthali børns slectis Arffuedel/i deris Frendskaff/stæder oc byer.

Dans børns arffuedel.

Den siuende Laad falt paa Dans børns slect/effter deris Frendskaff/Oc deris arffuedels landemercke vaar / Zareal/Esthaol / Jrsames/Saelabim/Aialon/Jethla/ Elon/Thimnatha/Ekron/Eltheke/Gibethon/Baalath/Jehud/Bne Barak/Gath Rimon / Me Jarkon/ Rakon / met det landemercke mod Japho/Oc der endis Dans børns landemercke. Oc Dans børn droge hen op at stride mod Lesem/oc vunde oc sloge hannem met skarpe Suerd / oc toge staden ind/oc bode i hannem/oc kallede hannem / Dan / effter deris Faders naffn. Denne er Dans børns slectis Arffuedel/i deris Frendskaff/Stæder oc byer.

Lesem.

Der de haffde delet Landet vd met sine Landemercke / da gaffue Jsraels børn Josua Nuns søn en Arffuedel iblant dem / oc de gaffue hannem den Stad effter HERRENS befalning/som hād begærede/som vaar/Thimnath Serah/paa Ephraims bierg. Der bygde hand Staden/ oc bode i hannem.

Josua arffuedel.

Disse ere de Arffuedele/ som Eleasar Presten / och Josua Nuns søn/ oc de Øffuerste fedre iblant Slecterne delede effter Laad iblant Jsraels børn i Silo faar HERREN / hoss Vidnesbyrdens Tabernakels dør/ oc saa bleff landzens vddelelse fuldkommen.

XX.

Num. 35. Deut. 19.

HERREN talede met Josua/ oc sagde/ Sig til Jsraels børn/ Gører nogle fri Stæder iblãt eder/ om huilke ieg talede til eder ved Mose/ Der en Mandrabere kand fly til/ som slar nogen ihiel vforuarẽdis oc vuiderlige/ at de kunde vere fri iblant eder faar Blodheffneren. Oc den som flyer til nogen aff de Stæder/ hand skal staa vde faar Stadzens port/ oc giffue sin sag der tilkende faar de Eldste aff staden/ Saa skulle de tage hannem ind i staden til dem/ oc giffue hannem rum/ at hand kand bo hoss dem.

Oc naar Blodheffneren forfølger hannem/ Da skulle de icke antuorde samme Mandrabere i hans hẽder/ efftersdi hand slo sin Neste ihiel vuiderlige/ oc vaar icke hans fiende tilforne. Saa skal hand bo i samme Stad/ til hand haffuer staaet i rette faar Menigheden/ indtil den ypperste Prest døer/ som der er samme tid/ Saa skal Mandraberen komme til sin Stad igen/ oc til sit Huss/ til staden/ som hand flyde fra tilforn.

Saa helligede de Kedes i Galilea paa Nephthali bierg/ oc Sechem paa Ephraims bierg/ oc Kiriath Arba/ det er Hebron/ paa Juda bierg. Oc paa hin side Jordan øster fra Jericho/ gaffue de Bezer i ørcken paa den slette marck aff Rubens slect/ oc Ramoth i Gilead aff Gadz slect/ oc Golan i Basan aff Manasse slect. Disse vaare de Stæder som vaare skickede faar alle Jsraels børn/ oc faar fremmede som bode iblant dem/ at den maatte fly til nogen aff dem som haffde slaget nogen ihiel vforuarendis/ At hand skulde icke dø ved Blodheffneren/ før hand haffde staaet faar Menigheden.

XXI.

Num. 35.

DA ginge de øffuerste Fedre aff Leuiterne frem/ til Presten Eleasar oc til Josua Nuns søn/ oc til de øffuerste Fedre blant Jsraels børns Slecter/ oc talede met dem i Silo i Canaans land/ oc sagde. HERREN bød ved Mose/ at mand skulde giffue oss Stæder at bo vdi/ oc deris Forstæder til vort fæ. Da gaffue Jsraels børn Leuiterne aff deris Arffuedel/ effter HERRENS befalning/ disse Stæder oc deris Forstæder.

Saa falt Laaden paa de Kahathiters slect/ oc Aaron Prestis børn aff Leuiterne finge tretten Stæder ved Laaden/ aff Juda slect/ aff Simeons slect/ oc aff Ben Jamins slect. Mẽ de andre Kahatz børn aff samme slect/ finge thi Stæder ved Laaden aff Ephraims slect/ aff Dans slect/ oc aff halffdelen aff Manasse slect.

Kahath.

Gerson.

Oc Gersons børn aff den samme slect/ finge tretten Stæder ved Laaden/ aff Jsaschars slect/ aff Assers slect/ oc aff Nephthali slect/ oc aff halffdelen aff Manasse slect i Basan.

Merari.

Oc Merari børns slect/ finge tolff Stæder/ aff Rubens slect/ aff Gadz slect/ oc aff Sebulons slect.

Saa gaffue Jsraels børn Leuiterne effter Laaden disse Stæder oc deris Forstæder/ som HERREN haffde budet ved Mose. Aff Juda børns slect/ oc aff Simeons børns slect/ gaffue de Aarons børn aff Kahathiters slect/ aff Leui børn/ disse Stæder/ som de neffnde ved naffn/ thi den første laad vaar deris. Saa gaffue de dem Kiriath Arba/ som hørde Enaks fader til/ det er Hebron paa Juda bierg/ oc hans Forstæder omkring hannem. Oc de gaffue Caleb Jephunne søn Agrene oc de Byer der om kring Staden/ til sin Eyedom.

Iosu. 14. 15.

Kahath.

Der til met gaffue de Aarons Prestis børn/ de Mandraberis fristæder/ Hebron och hans forstæder/ Libna oc hans forstæder/ Jathir oc hans forstæder/ Esthmoa oc hans forstæder/ Holon oc hans forstæder/ Debir oc hans forstæder/ Ain oc hans forstæder/ Juta oc hans forstæder/ Beth Semes oc hans forstæder/ Ni Stæder aff disse tho Slecter. Men de gaffue dem fire Stæder aff Ben Jamins slect/ Gibeon oc hans forstæder/ Geba oc hans forstæder/ Anathoth oc hans forstæder/ Almon oc hans forstæder. Saa at alle Aarons Prestis børns Stæder/ vaare tretten met deris forstæder.

Men de andre Kahaths børns Frendskaff aff Leuiterne/ finge effter deris Laad fire Stæder aff Ephraim slect/ oc de gaffue dem Mandrabernis Fristad/ Sechim oc hans forstæder/ paa Ephraims bierg/ Geser oc hans forstæder/ Kibzaim oc hans forstæder/ Beth Horon oc hans forstæder. Aff Dans slect fire Stæder/ Eltheke oc hans forstæder/ Gibthon oc hans forstæder/ Aialon oc hans forstæder/ Gath Rimon oc hans forstæder. Aff halffdelen aff Manasse slect tho stæder/ Thaenach oc hans forstæder/ Gath Rimon oc hans forstæder. At al-

le de

le de andre Kahaths børns slectis stæder/ vaare thi met deris forstæder.

Oc de gaffue Gersons børn aff den Leuitiske slect/ tho Stæder aff halffdelen aff Manasse slect/ den Fristad for Manddrabere/ Golan i Basan oc hans forstæder Beestrh oc hans forsteder. Aff Isaschars slect fire stæder/ Kision oc hans forstæder/ Dabrath oc hans forstæder/ Jarmuth oc hans forstæder/ En Gannim oc hans forstæder. Aff Assers slect fire stæder/ Miseal met hans forstæder/ Abdon met hans forstæder/ Helkath met hans forstæder/ Rehob met hans forstæder. Aff Nephthali slect tre stæder/ den fristad Kedes/ for Manddrabere i Galilea oc hans forstæder/ Hamoth Dor oc hans forstæder/ Karthan oc hans forstæder. Saa at alle de Gersoniters slectis Stæder vaare tretten met deris forstæder.

Gerson.

Men de andre Leuiter som vaare Merari børns Slect/ vaare giffne fire Stæder aff Sebulons slect/ Jakneam met hans forstæder/ Kartha met hans forstæder/ Dimna oc hans forstæder/ Nahalal met hans forstæder. Aff Ruben slect fire stæder/ Bezer oc hãs forstæder/ Jahza oc hans forstæder/ Kedemoth oc hans forstæder/ Mephaath oc hans forstæder. Aff Gad slect/ fire stæder/ den Fri stad for Manddrabere/ Ramoth i Gilead oc hans forstæder/ Mahanaim oc hans forstæder/ Hesbon oc hans forstæder/ Jaeser met hans forstæder. At alle Merari børns stæder iblant deris slecter aff de andre Leuiter vaare tolff/ som de finge effter deris Laad. Alle Leuiternis stæder iblant Jsraels børns Arff/ vaare otte oc fyretiue met deris forstæder. Oc huer aff disse Stæder haffde sin forstad om sig/ den ene som den anden.

Merari.

Leuiternis Stæder. 48.

Saa gaff HERREN Jsrael alt det Land/ som hand haffde soret at giffue deris Fedre/ oc de toge det ind oc bode der vdi. Oc HERREN gaff dem rolighed trint omkring faar alle/ som hand soer deris Fedre/ oc ingen aff deris Fiender kunde staa dem emod/ Men hand gaff alle deris Fiender i deris hender. Oc der feylde inted aff alt det Gode/ som HERREN haffde loffuit Jsraels huss/ det kom altsammen.

Gen. 13. 15. 28.

XXII.

DA kallede Josua de Rubeniter oc de Gadditer/ oc halffdelen aff Manasse slect/ oc sagde til dem/ J haffue holdet alt det som Mose HERRENS tienere bød eder/ oc lydet min røst i alt det ieg haffuer budet eder. J haffue icke forladet eders Brødre i long tid/ til denne dag/ i haffue oc holdet eder effter HERRENS eders Gudz Bud. Efferdi nu at HERREN eders Gud/ haffuer giffuit eders Brødre rolighed/ som hand dem loffuede/ Da vender eder nu om oc gaar til bage igen til eders bolige oc Arffue Land/ som Mose HERRENS tienere gaff eder paa hin side Jordan.

Num. 32.

Men holder aleniste det met flit/ at i gøre effter det Bud oc Low/ som Mose HERRENS tienere bød eder/ At i elske HERREN eders Gud/ oc vandre i hans Veye/ oc holde hans Bud/ oc holder eder til hannem/ oc tiener hannem aff gantske hierte/ oc aff gantske siel. Saa velsignede Josua dem/ oc lod dem gaa/ Oc de ginge hen til deris Bolige.

Mose haffde giffuit halffdelen aff Manasse slect i Basan/ den anden halffdel gaff Josua paa deenne side Jordan vester paa i blant deris Brødre/ oc der hand loed dem gaa til deris Boliger/ oc haffde velsignet dem/ sagde hand til dem/ J komme hiem igen til eders Bolige met meget Godz met gantske meget fæ/ sølff/ guld kaaber/ iern oc klæder/ Saa deler nu samme eders fiendis Roff vd iblant eders Brødre. Saa vende de Rubeniter/ Gadditer/ oc halffdelen aff Manasse slect/ dem til bage igen oc ginge fra Jsraels børn aff Silo/ sõ ligger i Canaans land/ at fare ind i Gileadz land/ til deris Arffuedels Land/ huilket de haffde fonget til arff effter HERRENS befalning ved Mose.

Num. 32. Iosu. 17.

Der de komme til de Hobe hoss Jordan/ som ligge i Canaans land/ da bygde de samme Rubeniter/ Gadditer/ oc halffdelen aff Manasse slect der hoss Jordan it stort deyligt Altere. Der Jsraels børn det hørde/ da sagde de/ See/ Rubens børn/ Gadz børn/ oc den halffue Manasse slect/ haffue bygt it Altere mod Canaans land/ hoss hobene ved Jordan paa dẽne side ved Jsraels børn/ da forsãlede de dem i Silo met al menighedẽ/ at drage op mod dem met en Hær. Saa sende de til dem i Gileadz lãd Phinees Eleasars Prestis søn/ oc met hãnem thi aff de øuerste Førster/ iblant deris Fedris huss/ en aff huer Jsraels slect/ Oc der de kõme til dem i Gileadz and/ da talede de met dem/ oc sagde/ HERRENS gantske Menighed lader eder saa sige.

Jt alter bygget aff Rubeniterne.

Huorfaare haffue i syndet mod Jsraels Gud: at i vende eder i dag fra HERREN/ der met at i bygge eder it Altere/ oc falde fra HERREN. Er Peors misgerning oss for liden aff huilkẽ wi ere icke end nu rensede paa denne dag/ oc kom en Plaffue iblant HERRENS Menighed. Oc i vende eder i dag fra HERRENS vey/ oc ere i dag faldne fra HERREN

Num. 25.

Rubeniter

REN/ saa at hand i dag eller i morgen bliffuer vred paa al Jsraels menighed. Tyckis eder at eders Eyedoms Land er wrent/ da kommer offuer i dette Land som HERREN haffuer/ der som HERRENS Tabernakel staar/ oc tager eders arffuedel iblant oss/ oc falder icke fra HERREN/ oc fra oss/ at i bygge eder it Altere/ andet end HERRENS vor Gudz Altere. Syndede ey Achan Serchs søn paa det Forbandede / Oc HERRENS vrede kom offuer al Jsraels menighed / oc hand kom icke alene om/ for sin misgerning:

Iosu. 7.

Da suarede Rubens børn oc Gadz børn oc Manasse halffue slect / oc sagde til de øffuerste Førster aff Jsrael. HERREN den stercke Gud/ HERREN den stercke Gud ved det/ Saa ved Jsrael det oc / falde wi aff eller synde mod HERREN / saa hielper hand oss icke i dag om wi bygde det Altere der faare/ at wi vilde vende oss fra HERREN / at offre Brēdoffer eller Madoffer der paa eller at gøre Tackoffer der paa faar HERREN/ Da vdkreffue sig det. Oc om wi icke giorde det meget mere aff sorg for denne sag skyld / oc sagde / Eders Børn maatte sige til vaare børn i dag eller i morgen/ Huad haffue i at gøre met HERREN Jsraels Gud: HERREN haffuer sat Jordan til Landemercke mellem oss oc eder Rubens oc Gadz børn/ J haffue ingen del i HERREN/ Der met skulde eders børn vise vaare børn fra HERRENS frøct.

Derfaare sagde wi/ Lader oss bygge it Altere/ icke til Offer/ ey heller til Brēdoffer / Men ath det skal vere it Vidnesbyrd mellem eder oc oss och vore Efterkommere / ath wi mue gøre HERREN tieniste faar hannem/ met vore Brendoffer/ Tackoffer oc andre Offer / At eders børn tøre icke sige til vore børn i dag eller i morgē/ J haffue ingen Del i HERREN. Naar de ville saa sige til oss/ eller til vore Efterkommere i dag eller i morgē/ Da kunde de sige/ Seer HERRENS Alteris lignelse / som vore forfedre giorde / icke til Offer / icke til Brendoffer/ Men til it Vidnesbyrd mellem oss oc eder. Det skal vere longt fra oss/ at wi skulle falde fra HERREN/ ath wi vilde vende oss i dag fra hannem/ och opbygge it Altere/ til Brendoffer/ oc til Madoffer/ oc til andre offer/ for vden HERRENS vor Gudz Altere/ som staar for hans Tabernakel.

Der Phinees Presten oc de Offuerste faar Menigheden/ Førsterne aff Jsrael/ som vaare met hannem/ hørde disse ord/ som Rubens oc Gadz/ oc Manasse børn sagde / da behagede dem vel. Oc Phinees Eleasars Prestis søn/ sagde til Rubens/ Gadz oc Manasse børn/ J dag kende wi/ at HERREN er iblant eder/ at i haffue icke syndet mod HERREN i denne gerning/ Nu haffue i reddet Jsraels børn aff HERRENS Haand.

Da drog Phinees/ Eleasars Prestis søn/ oc de Offuerste/ aff Gileadz land/ fra Rubens oc Gadz børn ind i Canaans land igen til Jsraels børn/ oc sagde dem det. Da behagede Jsraels børn det vel/ oc de loffuede Jsraels børns Gud/ Och sagde icke mere/ ath de vilde drage op mod dem/ met en Hær/ at forderffue det Land/ som Rubens oc Gadz børn bode vdi. Oc Rubens och Gadz børn kallede det Altere/ At det skulde vere it Vidnesbyrd mellem oss/ och Ath HERREN er Gud.

XXIII.

Josua formaning til Jsrael.
Iosu. 24.

OC long tid der effter/ at HERREN haffde kommet Jsrael til rolighed/ for alle deris fiender trint omkring / oc Josua vaar nu gammil och vel ved alder / Da kallede hand Jsrael oc deris eldste Høffuitzmend / Dommere oc Embitzmend tilsammen/ oc sagde til dem. Jeg er gammil oc vel ved alder / Oc i haffue seet alt huad HERREN eders Gud haffuer giort / ved disse Folck her faar eder/ Thi HERREN eders Gud haffuer selff stridet for eder. Seer/ Jeg haffuer delet eder til ved Laad det Folck som igen er / huer Slect sin Arffuedel fra Jordan/ oc alle Folck som ieg haffuer vddreffuet/ oc Vester paa til det store Haff / Oc HERREN eders Gud skal vdstøde dem faar eder / oc fordriffue dem fra eder/ at i skulle indtage deris Land/ som HERREN eders Gud haffuer loffuit eder.

Thi haffuer nu it frit mod / at i holde oc gøre alt det som staar screffuit i Mose Loubog/ At i icke vige der fra / huercken til den høyre eller venstre side / Paa det at i icke komme iblant det Folck/ som er igen hoss eder / Oc i icke tencke eller suere ved deris Arffguders naffn / icke heller tiene eller bede til dem/ Men bliffue fast hoss HERREN eders Gud / som i haffue giort til denne dag. Saa skal HERREN fordriffue store oc mectige Folck faar eder/ oc ingen haffuer staait mod eder/ indtil denne dag. En aff eder skal iage tusinde / Thi HERREN eders Gud strider for eder/ som hand haffuer loffuit eder. Der faare beuarer flittelige eders Siele/ at i elske HERREN eders Gud.

Exo. 26.
Deut. 28.

Men er det saa at i vende eder om/ oc holde eder til det Folck som end nu offuer er/ oc gøre ecteskaff met dem/ saa at i komme iblant dem/ oc de iblant eder/ Da vider/ at HERREN eders Gud/ skal icke mere fordriffue alle disse Folck faar eder/ Men de skulle bliffue eder til en snare oc til garn/ oc til gadde i eders sider/ oc til torne i eders øyen/ Indtil hand ødelegger eder aff det gode Land/ som HERREN eders Gud haffuer giffuit eder.

See/ Jeg gaar i dag der hen/ som al verden/ Oc i skulle vide aff gantske Hiertte/ och aff gantske Siel/ at der haffuer icke it ord feylet/ aff alt det Gode/ som HERREN eders Gud haffuer loffuit eder/ Det er altsammen fuldkommet oc inted borte bleffuit. Lige som i haffue faaet alt det Gode/ som HERREN eders Gud loffuede eder/ Saa skal oc HERREN lade alt ont komme offuer eder/ indtil hand ødelegger eder/ aff dette gode Land/ som HERREN eders Gud gaff eder/ om i offuertræde HERRENS eder Gudz Pact som hand bød eder/ Oc gaa hen oc tiene fremmede Guder/ oc bede til dem/ at HERRENS vrede bliffuer grum offuer eder/ oc fordriffuer eder hastelige aff det gode Land/ som hand haffuer giffuit eder.

XXIIII.

Sichem.

JOsua forsamlede alle Israels slecter i Sichem/ oc kallede de Eldste aff Israel/ de øffuerste Høffuitzmend/ Dommerne/ oc Embitzmendene. Oc der de vaare fremgongne faar Gud/ da sagde hand til alt folcket/ HERREN Israels Gud siger saa/ Eders Fedre bode i fordom tid paa hin side vandet/ Tharah/ Abrahams oc Nahors fader/ oc tiente andre Guder. Da tog ieg eders fader Abraham paa hin side vandet/ oc loed hannem vandre i alt Canaans land/ oc formerede hannem sin Sæd/ Oc gaff hannem Isaac. Oc Isaac gaff ieg Jacob oc Esau/ Oc ieg gaff Esau det bierg Seir at beside/ men Jacob oc hans Børn fore ned i Egipten.

Gene. 21. 25. 36. 46.

Da sende ieg Mose oc Aaron/ oc plaffuede Egypten/ som ieg giorde i blant dem. Siden førde ieg eder/ oc eders forfedre aff Egypten/ Oc den tid i komme til Haffuit oc de Egypter forfulde eders forfedre met vogne oc reysener til det Røde haff/ Da robede de til HERREN oc hand sette it Mørck mellem eder oc Egyptærne/ oc førde Haffuit paa dem/ och skiulte dem. Oc eders øyen haffue seet/ det ieg giorde i Egypten/ Oc i bode i Ørcken i long tid/ Oc ieg førde eder i de Amoriters Land/ som bode paa hin side Jordan/ Och der de stridde mod eder/ gaff ieg dem i eders hender/ at i besade deris Land/ oc ieg ødelagde dem faar eder.

Exo. 3. 12. Exo. 14. Num. 21.

Da giorde Balak Zipors søn sig rede/ de Moabiters konge/ at stride mod Israel/ Och sende hen oc loed kalde Balaam Beors søn/ at hand skulde forbande eder. Men ieg vilde icke høre hannem/ oc hand velsignede eder/ oc ieg frelste eder aff hans hender. Oc der i ginge offuer Jordan oc komme til Jericho/ da stridde borgerne aff Jericho mod eder/ de Amoriter/ Pheresiter/ Cananiter/ Hethiter/ Girgositer/ Heuiter oc Jebusiter/ Men ieg gaff dem i eders hender. Och ieg sende Gedehamse faar eder/ som dreffue dem vd faar eder de tho Amoriters Konger/ Icke met dit suerd ey heller met din bwe. Oc ieg gaff eder it Land paa huilcket i haffue icke arbeydet/ oc Stæder som i haffue icke bygt/ at i skulle bo der vdi oc æde aff Vinbierg oc Olie bierg/ som i haffue icke plantet.

Num. 22. Iosu. 3. 6. 11. Deut. 7. Exo. 23.

Saa frøcter nu HERREN/ oc tiener hannem trolige oc retsindelige/ oc lader de Guder fare/ som eders fedre tiente paa hin side Vandet/ oc i Egypten/ oc tiener HERREN. Behager eder icke/ at tiene HERREN/ Saa vdueler eder i dag/ huem i ville tiene/ den Gud/ som eders fedre tiente paa hin side Vandet/ Eller de Amoriters Guder/ i hues Land i bo Men ieg oc mit Huss ville tiene HERREN.

Da suarede Folcket/ oc sagde/ Det skal vere longt fra oss/ at wi skulle forlade HERREN/ oc tiene andre Guder/ Thi HERREN vor Gud førde oss oc vore Fedre aff Egypti land/ aff Trældommens huss/ Oc giorde saa store Tegen faar vore øyen/ oc beuarede oss paa al den vey/ som wi reysde/ oc iblant alt det Folck/ som wi haffue gonget igennem. Oc haffuer vdstøt alle de Amoriters Folck faar oss/ som bode i Landet/ Der faare ville wi och tiene HERREN/ Thi hand er vor Gud.

Josua sagde til Folcket/ I kunde icke tiene HERREN/ Thi hand er en hellig Gud/ en nidkær Gud/ som icke sparer eders offuertrædelse och synder. Men om i forlade HERREN oc tiene fremmede Guder/ Da skal hand vende sig/ oc plaffue eder/ oc ødelegge eder/ effter som hand haffuer giort eder Gaat. Folcket sagde til Josua. Icke saa/ Men wi ville tiene HERREN.

Da sagde Josua til folcket/ I ere Vidnesbyrd offuer eder/ at i haffue vdualt eder HERREN

REN/at tiene hannem. De sagde/ Ja. Saa kaster nu bort fra eder de fremmede Guder/som ere iblant eder/ oc bøyer eders hiertte til HERREN Israels Gud. Oc folcket sagde til Josua Wi ville tiene HERREN vor Gud oc lyde hans røst/saa giorde Josua samme dag it forbund met folcket/ oc lagde dem Low oc Ræt faare/i Sichem.

Oc Josua screff alt dette i Gudz lowbog/ Oc tog en stoer Sten/ oc reyste hannem samme sted op vnder en Eg/ som vaar hoss HERRENS Helligdom/ oc sagde til alt folcket. See/ denne Sten skal vere Vidnesbyrd imellem oss/ Thi hand hørde alle HERRENS ord/ som hand haffuer talet met oss/ oc hand skal vere Vidnesbyrd offuer eder/ ath i skulle icke necte eders Gud. Saa loed Josua Folcket fare/ huer til sin arffuedel.

Josua alder 110. aar.

Oc det hende sig der dette vaar skeet/ at Josua Nuns søn HERRENS tienere døde/ der hand vaar hundrede oc thi aar gammil/ Oc de iorede hannem i sin Arffuedels landemercke i Timnath Serah/som ligger paa Ephraims bierg/Norden fra Gaas bierg. Oc Israel tiente HERREN/ saa lenge som Josua leffuede oc de Eldste/ som lenge leffuede effter Josua/ som viste alle HERRENS gerninger/ som hand haffde giort mod Israel.

Gaas. Jud. 2.

Josephs ben. Gene. 23.

¶ Oc Josephs ben/som Israels børn førde met dem aff Egypten/ iorede de i Sichem/ paa den Ager som Jacob købte aff Hemors børn/ Sichems faders/ for hundrede sølff pendinge/ oc bleff Josephs børns Arffuedel.

Eleasar døer.

¶ Eleasar Aarons søn døde oc saa/ och de iorede hannem i Gibea/ som hørde hans søn Phineas til/ som hannem vaar giffuen paa Ephraims bierg.

Ende paa Josua Bog.

Liber Judicum / Dommernis Bog.

I.

**Er Josua vaar død adspurde Israels børn HERREN / oc sagde / Huo blant oss skal føre Strid mod de Cananiter? HERREN sagde / Juda skal føre hende / See / Jeg haffuer giffuet Landet i hans haand. Da sagde Juda til sin broder Simeon / Reyss op met mig i min Laad / oc lad oss stride mod Cananiterne / Saa vil ieg reyse met dig igẽ i din laad / Saa reysde Simeon met hannem.

Der Juda reysde nu op / da gaff HERREN Cananiterne oc Pheresiterne i deris hender / oc de sloge vdi Besek thi tusinde Mend. Oc de funde Adoni Besek / vdi Besek / oc stridde mod hannem / oc de sloge Cananiterne oc Pheresiterne. Men Adoni Besek flyde / Oc de iegede effter hannem / Oc der de grebe hannem / hugge de tømmel fingre oc tømmel tær aff hans hender oc føder. Da sagde Adoni Besek Halffierdesinds tiue Konger met affhugne tømmel fingre och tømmel tær aff hender oc føder samlede op vnder mit Bord / Lige som ieg haffuer giort / saa haffuer Gud betalet mig igen. Oc de førde hannem til Jerusalem / der døde hand.

Adoni Besek.

Men Juda børn stridde mod Jerusalem / oc vunde hannem / oc sloge hannem met skarpe suerd oc sette ild paa Staden. Der effter reysde Juda børn ned at stride mod Cananiterne som bode paa Biergene oc mod synden oc i dalerne.

De vinde Jerusalem.
Iosua.10.15.

Oc Juda reysde bort mod Cananiterne som bode i Hebron (Hebron kalledis i fordum tid Kiriath Arba) oc sloge Sesai oc Ahiman oc Thalmai / Oc hand reysde der fra bort mod Debirs Indbyggere (Debir kalledis i fordũ tid Kiriath Sepher. Oc Caleb sagde / Huo der slar oc vinder Kiriath Sepher / hãnem vil ieg giffue min daatter Achsa til Hustru. Da vant Athniel Kenas søn Calebs yngste broder hannem / Oc hand gaff hannem sin daatter Achsa til hustru. Oc det hende sig saa / at der hun drog hiem til hannem bleff hende raadt / at begære en Ager aff sin Fader / Oc hun falt aff asenẽ. Da sagde Caleb til hende / Huad fattis dig? Hun sagde / Giff mig en velsignelse / Thi du haffuer giffuit mig it Land synder paa / Giff mig oc ith vand rigt land. Da gaff hand hende it vandrigt land offuen oc neden.

Caleb.
Athniel.
Achsa.
Iosu.15.

Oc den Keniters Mose suogers børn droge op fra Palmestaden / met Juda børn til Juda ørck / som ligger synden mod den stad Arad / oc de ginge bort oc bode blant det Folck.

Num.10.
Exo.18.

Oc Juda reysde bort met sin broder Simeon / oc de sloge Cananiterne vdi Zephath / oc forbandede dem / oc kallede staden Harma. Der til vant Juda Gaza met sin tilliggelse / och Askon met sin tilliggelse / oc Ekron met sin tilligelse. Oc HERREN vaar met Juda / at hand indtog Biergene Thi hand kunde icke indtage de Indbyggere i dalerne / fordi / at de haffde Jern vogne. Oc de gaffue Caleb Hebron / som Mose haffde sagd / Oc hand fordreff der aff de tre Enaks Sønner.

Iosu.15.

Men Ben Jamins børn fordreffue icke de Jebusiter / som bode i Jerusalem / Men Jebusiterne bode i Jerusalem hoss Ben Jamins børn indtil paa denne dag.

Lige saa reysde oc Josephs børn op mod BethEl / oc HERREN vaar met dem. Oc Josephs huss bespeydede BethEl (som kalledis i fordũ tid Lus) Oc Vecterne saae en Mand gaa aff Staden / oc de sagde til hannem / Vüss oss / huor wi kunde komme i Staden / da ville wi gøre barmhiertighed met dig. Oc der hand haffde vüst dem huor de skulde komme i Staden / da sloge de Staden met skarpe suerd / Men den Mand oc alt hans slect lode de gaa. Da reysde den samme Mand til de Hethiters land / oc bygde en Stad / oc kallede hannem Lus / hand kaldis end saa paa denne dag.

Lus.

Oc Manasse fordreff icke Beth Sean met sine døtter / ey heller Thaenach met sine døtter / ey heller de Indbyggere i Dor met sine døtter / ey heller de indbyggere i Jebleam met sine døtter / ey heller de Indbyggere i Megiddo met sine døtter / Oc Cananiterne begynte at bo i det samme Land. Men der Israel bleff mectig / giorde hand Cananiterne skatskyldige / oc fordreff dem icke.

Israel kunde icke fordriffue alle Hedninge.

Israel synder mod Herren effter Josua død.

Ephraim fordreff icke heller Cananiterne / som bode i Gaser / Men Cananiterne bode blant dem i Gaser.

Sebulon fordreff oc icke de indbyggere i Kitron oc Nahalol / Men Cananiterne bode blant dem / oc vaare skatskyldige.

Asser fordreff icke de indbyggere i Ako / ey heller de indbyggere i Zidon / i Ahelab / i Achsib / i Helba / i Aphik oc vdi Rehob / Men de Asseriter bode blant Cananiterne / som bode i Landet / thi de fordreffue dem icke.

Nephthali fordreff icke de indbyggere i Beth Semes / ey heller i Beth Anath / Men bode blant Cananiterne / som bode i Landet / Mē de i Beth Semes oc vdi Beth Anath bleffue skatskyldige.

Oc Amoriterne tuingde Dans børn paa bierget / oc tilstedde icke at de komme ned i dalen / Oc Amoriterne begynte at bo paa Heres bierg / i Aialon oc vdi Saalbim. Dog bleff Josephs husis haand dem for suar / oc de bleffue skatskyldige. Oc Amoriternis landemercke vaar som mand gaar hen op til Akrabbim / oc fra stenen / oc fra det høye.

II.

Deut. 7.
Num. 33.

DEr kom HERRENS Engel op fra Gilgal til Bochim / oc sagde / Jeg haffuer ført eder hid op aff Egypten / oc ført eder i det Land / som ieg soer eders Fedre / oc sagde / Jeg vilde aldri forlade min Pact met eder / at i skulde icke gøre nogen Pact met dette Lands Indbyggere / oc sønderbryde deris Altere / Men i lydde icke min røst / Hui haffue i det giort : Da sagde ieg ocsaa / Jeg vil icke fordriffue dem faar eder / at de skulle vere eder til en snare / oc deris Guder eder til it garn. Oc der HERRENS Engel haffde talet disse ord til alle Israels børn / Da opløffte folcket deris røst / oc græde. Oc de kallede den sted Bochim / oc offrede HERREN paa samme sted.

Bochim kaldis de grædindis.

Thi der Josua haffde forlat Folcket fra sig / oc Israels børn vaare reysde bort / huer til sit Arffue del / at indtage Landet / da tiente folcket HERREN / saa lenge Josua leffde / oc de Eldste / som leffde lenge effter Josua / oc haffde seet alle HERRENS store gerninger / som hand haffde giort Israel. Der Josua Nuns søn HERRENS Tienere vaar nu død / der hand vaar hundrede oc thi aar gammil / da begroffue de hannem i Thimnath Heres vdi sin arffuedels landemercke / paa Ephraims bierg / norden fra det bierg Gaas.

Iosu. 24.

Gaas.

Der alle som haffde leffuit paa den tid / bleffue forsamlede til deris Fedre / Da kom en anden Slect op effter dem / som icke kende HERREN / ey heller de gerninger som hand haffde giort mod Israel. Da giorde Israels børn ont faar HERREN / oc tiēte Baalim / oc forlode HERREN deris fedris Gud / som haffde ført dem aff Egypti land / oc efftersulde andre Guder / och de folckis Guder / som bode omkring dem / och tilbade dem / oc fortørnede HERREN / Thi de forlode HERREN stedze oc altid / oc tiente Baal oc Astharoth.

Baal.
Astharoth.

Saa optendis da HERRENS vrede offuer Israel / oc hand gaff dem i deris haand som røffuede dem / at de berøffuede dem / oc hand solde dem i deris Fienders hender trint omkring. Oc de kunde icke mere staa emod deris Fiender / Men ehuort de vilde hen / da vaar HERRENS Haand mod dem til wlycke / som HERREN oc haffde sagd oc soret dem / oc de bleffue saare trengde.

Leui. 25.
Deut. 28.

Naar som HERREN da opuecte Dommere / som fride dem aff Røffuernis haand / da vaare de icke heller Dommerne lydige / Men bedreffue hoer met andre Guder / oc tilbade dem / oc vigede snart aff den vey / som deris forfedre haffde vandret paa / at lyde HERRENS Bud / oc giorde icke som de.

Men naar som HERREN opuecte dem Dommere / Da vaar HERREN met Dommeren / oc halp dem aff deris Fienders haand / saa lenge som den Dommere leffde / Thi HERREN ynckedis offuer deris iammerlige klagemaal offuer dem / som tuingede oc fortrøcte dem. Men naar den Dommere døde / da omuende de sig / oc forderffuede det mere end deris Fedre / at de fulde andre Guder / at tiene dem oc tilbede dem / De fulde icke fra deris forsæt / ey heller fra deris haardnackede væsen.

Der faare optēdis HERRENS vrede offuer Israel / at hand sagde / Efftterdi at dette folck haffuer offuertraad min Pact / som ieg haffuer budet deris Fedre / oc lyde icke min røst / Da vil ieg oc her effter icke fordriffue Hedningene / som Josua loed bliffue / der hand døde / At ieg vil forsøge Israel met dem / om de ville bliffue paa HERRENS vey / at vandre der vdi / som deris fedre ere bleffne / eller ey. Saa loed HERREN bliffue disse Hedninge / at hand fordreff dem icke snart / som hand haffde icke offuergiffuit i Josua haand.

Disse

III.

DIsse ere de Hedninge/som HERREN loed bliffue/ At forsøge Israel met/som viste inted/aff Canaans krig/oc at Israels børns Slecter skulde vide oc lære at stride/de som viste der tilforn inted aff/som ere / De fem Philisters Førster/oc alle Cananiter oc Zidonier/oc Heuiter som bode hoss Libanon bierge / fra det bierg BaalHermon/indtil mand kommer til Hemath/ De samme bleffue/ at Israel skulde forsøgis met dem / at det kunde bliffue obenbaret/om de vilde lyde HERRENS Bud / som hand haffde budet deris Forfedre ved Mose.

Hedninge som bleffue blãt Israel.

Der nu Israels børn bode saa blant de Cananiter/Hethiter/Amoriter/Pheresiter/ Heuiter oc Jebusiter/da toge de sig deris Døtter til Hustruer / oc gaffue deris Sønner deris Døtter / oc tiente deris Guder/ Oc giorde ont faar HERREN/oc forglemde HERREN deris Gud/oc tiente Baalim oc Lunde. Da optendis HERRENS vrede offuer Israel/ oc hand solde dem vnder Cusan Risathaims haand/kongens aff Mesopotamia / Oc Israels børn tiente saa Cusan Risathaim otte aar.

Num. 33.
Deut. 7.

Cusan Risathaim.

Da robte Israels børn til HERREN / Oc HERREN opuecte dem en Frelsermand/som frelste dem/Athniel / Kenas søn / Calebs yngste broder. Oc HERRENS Aand vaar i hannẽ/oc hand bleff Dommere i Israel/oc reysde vd til strid/ Oc HERREN gaff Cusan Risathaim kongen aff Syrien i hans haand / at hans haand bleff veldig offuer hannem. Da bleff Landet roligt/fyretiue aar/ Oc Athniel Kenas søn døde.

Athniel 40. Aar.

Men Israels børn giorde fremdelis ont faar HERREN / Da styrckede HERREN Eglon de Moabiters konge mod Israel/ Fordi at de giorde ont faar HERREN. Oc hand forsamlede Ammons børn til hannẽ/oc de Amalekiter/oc hand reysde bort oc slo Israel/oc tog Palmestaden fra dem. Oc Israels børn tiente Eglon Moabiternis konge attẽ aar.

Eglon.

Da robte de til HERREN/ Oc HERREN opuecte dem en Frelsermand/Ehud Gera søn/ Jemini søns/hand vaar Keythender. Oc der Israels børn sende Eglon de Moabiters konge Skenck met hãnem /da giorde Ehud sig it tueægget Suerd/en alen longt/oc bant vnder sit Klædebon paa sin høyre hofft / oc førde Eglon Moabiternis konge Skenck/ Men Eglon vaar en saare fed Mand.

Ehud 80. Aar.

Oc der hand haffde antuordet Skẽcken fra sig/da loed hand Folcket gaa bort/ som haffde baaret Skencken. Oc vende til bage fra de Affguder i Gilgal / oc loed giffue til kende / Jeg haffuer o Konge noget hemmeligt at sige dig. Da bad hand dem vere stille/oc de ginge alle vd fra hannem/som stode omkring hannem. Oc Ehud kom ind til hannẽ/som hand sad i Sommersalen. Oc Ehud sagde / Jeg haffuer Guds ord til dig / Da stod hand op aff sin stoel. Oc Ehud vdracte sin venstre haand / oc tog Suerdet aff sin høyre hofft/oc støtte hannem i hans Bug/at hefftet gick ind met bladet / oc fedmen indelucte hefftet (Thi hand drog icke suerdet aff hans bug)saa at skarnet løb fra hannem. Oc Ehud gick vd aff Sallen / oc tillucte døren effter sig oc lesde hende vdi laass.

Der hand vaar nu vde / da komme kongens Tienere ind / oc saae at døren paa Sommersallen vaar tillucti/oc sagde / Det kand saa vere at hand haffuer sit mag i kammeret hoss Sommersallen. Men der de tøffuede saa lenge at dem skammedis ved / Thi der oplod ingen døren paa Sallen/da toge de nøgelen oc lesde op/See/da laa deris Herre død paa Jorden.

Men Ehud vaar vndkommen den stund de tøffuede/oc gick frem faar Affguderne/ och vndrende indtil Seirath. Oc der hand kom ind / blesde hand i Basuner paa Ephraims bierg. Oc Israels børn droge met hannem aff Bierget / oc hand faar dem. Oc hand sagde til dem/ Følger effter mig/ Thi HERREN haffuer giffuit eder Moabiterne eders Fiender vdi eders hender. Oc de fulde effter hannem/oc indtoge Jordans Færested/som løber til Moab/ oc lode ingen gaa offuer/ Oc de sloge Moabiterne paa den tid/hen ved thi tusinde Mend / allesammen de beste oc veldigste Stridzmend/at der vndkom icke en. Saa bleffue Moabiterne vndertrøcte paa den tid vnder Israels børns haand/ Oc Landet vaar roligt firesinds tiue aar.

Der nest vaar Samgar Anaths søn / Hand slo sex hundrede Philister met en hyrde Staff/oc frelste ocsaa Israel.

Samgar.

IIII.

Jabin.

ISraels børn giorde fremdelis ont faar HERREN / der Ehud vaar død. Oc HERREN solde dem i Jabins de Cananiters kongis haand / som sad i Hazor / oc Sissera vaar hans strids Høffuitzmand / oc hand bode i Hedningenis Haroseth. Oc Jsraels børn robte til HERREN / Thi hand haffde ni hundrede Jern vogne / oc tuingde Jsraels børn met vold tiue aar.

Debora Dommerske 40. aar.

Paa den samme tid vaar den Prophetinde Debora Dommerske i Jsrael / Lapidoths ecte Hustru. Oc hun bode vnder Debora Palme træ / mellem Rama oc BethEl / paa Ephraims bierg / Oc Jsraels børn komme op i rette faar hende.

Barak.

Den samme sende hen oc loed kalde Barak AbiNoams søn aff Kedes Nephthali / oc loed hannem sige / Haffuer icke HERREN Jsraels Gud budit dig / Gack bort / oc reyss op paa det bierg Thabor / oc tag thi tusinde Mend met dig / aff Nephthali oc Sebulons børn : Thi ieg vil føre Sissera Jabins Strids Høffuitzmand til dig hoss det vand Kison / met sine Vogne / oc met al sin Hob / och ieg vil giffue hannem i dine hender.

Barak sagde til hende / Vilt du reyse met mig da vil ieg reyse / Men vilt du icke reyse met mig / da vil ieg icke reyse. Hun sagde / Jeg vil reyse met dig / Men du skalt icke faa prisen paa denne Reyse som du gør / men HERREN skal giffue Sissera i en Quindis haand. Saa giorde Debora sig rede / oc reysde met Barak til Kedes. Da kallede Barak Sebulon oc Nephthali til Kedes / oc reysde til fods met thi tusinde Mend / Debora reysde oc met hannem.

Den Keniter Heber vaar reyst fra de Keniter / aff Hobabs Mose suogers børn / oc haffde opreyst sin Bolig hoss den eeg Zaanaim hoss Kedes.

Sissera.

Da bleff Sissera til kende giffuit / at Barak Abinoams søn vaar reyst op paa det bierg Thabor. Oc hand forsamlede alle sine Vogne / ni hundrit iernuogne / oc alt Folcket som vaar met hãnem / fra Hedningenis Haroseth / til det vand Kison. Oc Debora sagde til Barak / Op / denne er den dag / som HERREN haffuer giffuit dig Sissera i din haand / Thi HERREN skal drage vd faar dig. Saa reysde Barak ned aff det bierg Thabor / oc de thi tusinde Mend effter hannem.

Psal. 83.

Da forferdede HERREN Sissera / met alle hans Vogne oc den gantske Hær / for Baraks skarpe suerd / at Sissera spranck aff sin vogen / oc flyde til fods. Men Barak iegede effter vognene oc Hærren til Hedningenis Haroseth / oc al Sissera hær falt faar skarpe suerd / at der bleff icke en offuer.

Jael.

Men Sissera flyde til fods i Jaels bolig / som vaar Hebers den Keniters hustru / Thi kong Jabin aff Hazor / oc Hebers den keniters huss / stode met huer andre i fred. Da gick Jael vd mod Sissera / oc sagde til hannem / Vige / min Herre / vige til mig / oc frøcte dig inted. Oc hand vigede ind til hende i hendis Bolig / oc hun skiulte hannem met en Kaabe. Hand sagde til hende / Kære / Giff mig lidet vand at dricke / thi mig tørster / Da oplod hun it Melcke kar / oc gaff hannem dricke / oc skiulte hannem igen. Oc hand sagde til hende / Gack vdi dørrẽ paa Boligen / oc kommer der nogen oc spør / Om her er nogen: Da sig / ingen.

Da tog Jael Hebers hustru it Søm aff Boligen / oc en Hammer i sin haand / oc gick sactelige ind til hannem / oc slo hannem Sømmet gennem hans Tinding / at hand segnede ned til Jorden / Oc hand besuimede / bleff vanmectig oc døde.

Men der Barak iegede effter Sissera / da gick Jael vd mod hannem / oc sagde til hãnem / Gack hid / Jeg vil vise dig den Mand som du søger effter. Oc der hand kom ind til hende / da laa Sissera død / oc sømmet sad i hans tinding. Saa fordempede Gud paa den tid Jabin de Cananiters kõge faar Jsraels børn. Oc Jsraels børns haand fick fremgong / oc bleff sterck mod Jabin Cananiternis konge / indtil de ødelagde hannem.

Debore oc Baraks Sang.

Da sunge Debora oc Barak Abinoams søn paa den tid / oc sagde.

V.

LOffuer HERREN / at Jsrael er bleffuen fri igen / och at folcket vaar veluilligt der til.

Hører til i Konger / oc acter paa i Førster / Jeg vil siunge HERREN / ia / HERREN Jsraels Gud vil ieg siunge.

Deut. 2. Psal. 68. 114.

HERRE / der du vdreysde aff Seir / oc gickst fra Edoms marck / Da beffuede Jorden / Himlene drøppede / oc Skyerne drøppede vand.

Biergene fløde faar HERREN / Sinai faar HERREN Jsraels Gud.

Iud. 3. 4.

J Samgars Anath søns tid / vdi Jaels tid forginge veyene / Oc de som skulde gaa paa gensti / de ginge at krogede veye.

Der fattedis / Bynder fattedis der i Jsrael / til ieg Debora kom op / indtil ieg opkom en Moder i Jsrael.

1. Sam. 13.

Gud haffuer vdualt noget nyt / Hand haffuer bestridet Portene / Der vaar icke seet skiold eller spiud blant fyretiue tusinde i Jsrael.

Mit

Mit hierte haffuer lyst til Jsraels Regentere/ som ere veluillige iblant Folcket / Loffuer HERREN / i som ride paa skøne Aseninder / i som side i Dom / oc siunger i som gaa paa veyen.

Der som Skytterne skrege iblant Vandragerne/ der siger mand aff HERRENS retferdighed/ aff hans Bynders retferdighed i Jsrael/ Da reysde HERRENS folck ned til Portene.

Op/op Debora/op/op oc siung en Vise/ Gør dig rede Barak / oc fange dem som dig vilde fanget/ du AbiNoams søn.

Da regerede de Forladne offuer de mectige Folck/ HERREN haffuer regeret ved mig offuer de Veldige.

Aff Ephraim vaar deris roed mod Amalek / Oc effter dig Ben Jamin i dit folck.

Aff Machir ere komne Regentere / Oc aff Sebulon ere bleffne Regerere ved Scriffuefederen.

Exo. 17.

Oc Førster aff Jsaschar vaare met Debora/ Oc Jsaschar vaar som Barak i dalen vdsent met sine Fodgongere/ Ruben hølt meget aff sig / oc skilde sig fra oss.

Hui bleffst du iblant Faarestierne / at høre Hiordens skrig / Oc du holt meget aff dig/ oc skilde dig fra oss?

Gilead bleff paa hin side Jordan / Oc hui bode Dan iblant skibene? Asser sad i Haffsens haffn/ oc bleff i sine sønderreffne Byer.

Men Sebulons folck sette deris Siel i døden/ oc Nephthali paa det høye i marcken.

Kongerne komme oc stridde/ Da stridde de Cananiters Køger i Thaanach hoss Megiddo vand/ Men de vunde der inted.

Aff Himmelen striddis der mod dem / Stiernerne i deris løb stridde mod Sissera.

Den beck Kison omuelte dem/ den beck Kedumim / Den beck Kison.

Traad min siel paa de Stercke/ Da beffuede Hestehoffuene/ aff deris veldige Reysenérs mistrøstelse.

Forbander den stad Meros/ sagde HERRENS Engel/ forbander hans Borgere/ for de komme icke HERREN til hielp/ Ja HERREN til hielp mod Kemperne.

Velsignet vere Jael blant quinderne/ Hebers den Keniters hustru / velsignet vere hun i Paulunene blant quinderne.

Jael.

Hun gaff Melck/ der hand begerede vand/ Oc bar Smør frem vdi en kaastelig Skaal.

Hun tog Sømmet met sin Haand/ Oc Smede hammeren met sin høyre Haand.

Oc slo Sissera gennem sit Hoffuit/ Oc knusede oc gennem borede hans Tinding.

Faar hendis føder bøyde hand sig/ falt ned oc lagde sig/ Hand bøyde sig / oc falt ned faar hendis føder/ Lige som hand bøyde sig/ saa laa hand forderffuit.

Sissera moder vdsaa at vinduet / oc græd gennem Splinderet/ Hui tøffuer hans vogn at hand icke kommer? Hui bliffue hans vognhiul saa til bage?

Den visiste blant hendis Quinder suarede / der hun loed icke aff at klage / Skulle de icke finde oc vddele Byttet/ huer Mand en pige eller tho til Bytte/ Oc Sissera fordelte oc bestickede Klæder til bytte/ Bestickede oc fordelte klæder om halsen til bytte?

Saa skulle HERRE alle dine Fiender forfaris/ Men de som elske dig / skulle vere lige som Solen opgaar / i sin mact.

Oc Landet vaar stille fyretiue aar.

VI.

DEr Jsraels børn giorde ilde for HERREN / gaff HERREN dem vnder de Madianiters haand siu aar. Oc der Madianiternis haand bleff for sterck offuer Jsrael/ da giorde Jsraels børn sig Graffuer i biergene / oc huler/ oc Befestninger. Oc naar Jsrael saade noget/ Da komme Madianiterne oc Amalekiterne oc de aff Østerland op offuer dem / oc leyrede sig mod dem / oc forderffuede landens grøde/ indtil Gasa / oc lode ingen Næring bliffue i Jsrael / huercken faar/ eller øyē/ eller asene. Thi de komme op met deris Queg oc Bolige/ som en stoer hob Greshopper/ at baade de oc deris Kamel vaare vtallige / oc fulde i Landet/ at forderffue det. Saa bleff Jsrael saare fornedret aff Madianiterne. Da robte Jsraels børn til HERREN.

Men der de robte til HERREN for Madianiternis skyld/ da sende HERREN en Prophete til dem/ hand sagde til dem/ Saa siger HERREN Jsraels Gud. Jeg vdførde eder

de eder aff Egypten/ oc ledde eder aff Treldômens huss / oc fride eder aff Egypternis haand/ oc aff alle deris haand som tuingde eder/ oc ieg vdstøtte dem faar eder/ oc gaff eder deris Land. Oc ieg sagde til eder/ Jeg er HERREN eders Gud/ frøcter icke de Amoriters Guder/ vdi huilckis Land i bo/ Oc i haffue icke veret min røst lydige.

Gedeon.

Oc HERRENS Engel kom/ oc sette sig vnder en Eeg i Ophra / som hørde Joas de Esriters fader til/ oc hans søn Gedeon terskede huede i en perse/ at hād kunde fly for de Madianiter. Da obenbaredis HERRENS Engel for hannem / oc sagde til hannem/ HERREN vere met dig / du Stridzkempe. Gedeon sagde til hannem / Min Herre/ er HERREN met oss/ Hui er oss da alt dette vederfaret ? Oc huor ere alle de Vnderlige ting som vore Fedre fortalde oss/ oc sagde/ HERREN haffuer ført oss aff Egypten ? Men nu haffuer HERREN forlat oss/ oc giffuet oss vnder Madianiternis hender.

Da vende HERREN sig til hannem / oc sagde / Gack bort i denne din krafft / Du skalt frelse Jsrael aff Madianiternis hender/ See/ Jeg haffuer vdsent dig. Hand sagde til hānem/ Min Herre/ Huor met skal ieg frelse Jsrael ? See/ min Slect er den ringiste i Manasse/ oc ieg er den minste i min Faders huss. HERREN sagde til hānem/ Jeg vil vere met dig/ at du skalt sla Madianiterne/ som en eniste Mand. Da sagde hand til hannem/ Kære/ Haffuer ieg fundet naade faar dig/ Da gør mig it Tegen/ at det est du som taler met mig. Gack icke bort før ieg kommer til dig/ oc bær mit Madoffer/ oc setter det faar dig. Hand sagde / Jeg vil bliffue saa lenge at du kommer igen.

Oc Gedeon kom oc slactede it Buckekid / oc en Epha vsuret mel / oc lagde Kødit i en kurff/ oc loed saadet i en potte / oc bar til hannem vd vnder Egen / och gick frem. Da sagde Guds Engel til hannem/ Tag kødet oc det vsurede / oc sæt det paa den Sten som her er / och vdstyrt saadet/ Oc hand giorde saa. Da vdracte HERRENS Engel den kep som hand haffde i haanden/ oc rørde kødet met enden / oc det vsurede mel/ Oc der kom Jld aff stenen / oc forterede kødet oc det vsurede mel / Oc HERRENS Engel forsuant aff hans øyen.

Der Gedeon saa nu at det vaar HERRENS Engel/ sagde hand/ O HERRE HERRE haffuer ieg saa seet HERRENS Engel fra ansict til ansict ? HERREN sagde til hannem/ Fred vere met dig/ Frøcte dig icke/ du skalt icke dø. Da bygde Gedeon HERREN it Altere paa samme sted/ oc kallede det/ **Fredens HERRE** / det staar end til paa denne dag/ i Ophra som hørde de Esriters fader til.

Oc den samme nat sagde HERREN til hannem / Tag en Stud / blant din Faders øyen/ oc en anden Stud/ siu aar gammil/ oc affbryd Baalss Altere/ som er din faders / oc affhug den Lund som der staar hoss/ oc byg HERREN din Gud it Altere/ øffuerst paa klippen/ oc bered det/ Oc tag den anden Stud/ oc offre it Brendoffer met veden aff Lunden / som du haffuer ophugget. Da tog Gedeon thi Mend aff sine Suenne / oc giorde som HERREN haffde sagd hannem/ Men hand befrøctede sig at gøre det om dagen / for sin Faders huss oc for Folcket i Staden/ oc hand giorde det om natten.

Baals Altere nedbrydis.

Der Folckene i Staden stode nu aarle op om morgenen/ See/ da vaar Baals Altere nedbrudet/ oc Lunden der hoss affhuggen/ oc den anden Stud it Brendoffer paa Alteret som vaar bygd. Oc den ene sagde til den anden/ Huo haffuer giort dette ? Oc der de søcte oc omspurde/ bleff der sagd/ Gedeon Joas søn haffuer giort det/ Da sagde folcket i staden til Joas/ Lad din søn komme hid vd/ hand skal dø/ for hand haffuer nedbrudet Baals Altere/ oc affhugget Lunden der hoss. Da sagde Joas til alle dem som stode hoss hannem/ Ville i kiffuis for Baal ? ville i hielpe hannem ? Huo som kiffuer for hannem/ hand skal dø denne morgen/ Er hand Gud/ da heffne sig det selff/ at hans Altere er nedbrudet. Fra den dag kallede mand hannem Jerub-Baal/ oc sagde/ Baal heffne sig selff/ at hans Altere er nedbrudet.

Jerub-Baal.

Der nu alle Madianiterne oc Amalekiterne oc de aff Østerland haffde forsamlet sig / oc droge gennem/ oc sloge deris leyer i Jesreels dal / Da førde HERRENS aand sig i Gedeon/ Oc hand loed blæse i Basune/ oc kallede AbiEser / at de skulde følge hannem. Oc hand sende Bud til al Manasse/ oc kallede dem/ at de oc skulde efterfølge hannem / Hand sende oc Bud til Asser oc Sebulon oc Nephthali/ de komme op mod hannem.

Gedeon begærer it tegen aff Gud etc.

Oc Gedeon sagde til Gud / Vilt du forløse Jsrael ved min haand / som du haffuer sagt/ Da vil ieg legge it Vldskind i Gaarden / Kommer der alene dug paa Skindet/ oc al Jorden bliffuer tør/ Da vil ieg mercke/ at du vilt frelse Jsrael ved min haand/ som du haffuer sagd. Oc det skede saa / Oc der hand stod anden dagen aarle op om morgenen / da vred hand dug aff Skindet/ oc fyllede en skaal fuld met vand. Oc Gedeon sagde til Gud/ Din vrede optēdis icke mod mig/ om ieg taler end en gong/ Jeg vil ekon forsøge det end en gong met Skindet / Lad Skindet vere tiurt alene / oc dug paa al Jorden. Oc Gud giorde det saa den samme nat / at Skindet vor tiurt alene / oc dug paa al Jorden.

VII.

DA giorde Jerub Baal/det er Gedeon sig aarle rede/oc alt Folcket som vaar met hannē/oc leyrede sig hoss den kilde Harod / at hand haffde Madianiternis Hær mod Norden bag høyen som mand holder Vect paa i dalen. Oc HERREN sagde til Gedeon/Du haffuer for meget folck met dig / at ieg skulde giffue Madian i deris hender / Jsrael maatte berømme sig mod mig/ oc sige / Min haand haffuer frelst mig. Saa lad nu vdrobe faar Folckenis øern/oc sige / Huo som er ræd oc mistrøstig/ hand vende sig om/oc skynde sig stray fra Gilead bierge/Da vende sig til bage aff Folcket/thu oc tiue tusinde / saa at der bleffue ekon thi tusinde igen.

Deut. 20.

Oc HERREN sagde til Gedeon/Folcket er end nu for meget / Led dem ned til vandet/der vil ieg prøffue dig dem / Oc huilcken ieg siger dig om/at hand skal reyse met dig / den skal reyse met dig. Men huilcken ieg siger om / at hand skal icke reyse met dig / hand skal icke reyse. Oc hand førde folcket ned til Vandet. Och HERREN sagde til Gedeon/ Huilcken som laber aff vandet met sin Tunge/som en Hund laber/den skalt du skicke besynderlige/Desligest den som falder paa sine knæ naar hand dricker. Da vaar deris tal / som haffde labet aff haanden til munden try hundrede Mend / det andet folck alt sammen falt ned paa knæene oc drack. Oc HERREN sagde til Gedeon / Met de try hundrede Mend som haffue labet/vil ieg forløse eder/oc giffue Madianiterne i dine hēder / Men lad alt det andet Folck gaa til sin sted.

Oc de toge Fetalie met sig til Folcket/oc deris Basuner / Men de andre Jsraeliter loed hand alle gaa/huer til sin Bolig/Oc hand giorde sig sterck met try hundrede Mend. Oc Madianiternis Hær laa der neden faar hannem i Dalen. Oc HERREN sagde til hannem den samme nat/Stat op/ oc gack hen ned til Leyren/thi ieg haffuer giffuet dem i dine hender. Men frøcter du dig at gaa ned / da lad din suend Pura gaa ned met dig til Leyren / at du kant høre huad de sige / Der effter skalt du met mact drage ned til Leyren . Da gick Gedeon met sin suend Pura ned til den sted som de hulde Vact i Leyren. Oc Madianiterne och Amalekiterne och alle aff Østerland / haffde lagd sig ned i dalen / som en hob Greshopper/

Pura.

 oc deris

oc deris Kamel/vaare saa mange at de vaare vtallige/lige som sand i Haffs bredden.

Der Gedeon nu kom/ See/ da fortalde den ene den anden en Drøm / oc sagde / See/ieg drømde/Mig tycte at it askebaget Bygbrød trillede sig til Madianiternis Hær/oc der det kom til Paulunet/da slo det der paa/oc kaste det omkring/at det vnderste kom op/oc Paulunet laa. Da suarede den andẽ/Det er icke andet/end Gedeons/den Jsraeliters Joas søns suerd/Gud haffuer giffuit Madianiterne i hans hender / met den gantske Hær.

Der Gedeon da hørde saadan en Drøm fortellis/ oc hans vdleggelse/ da tilbad hand oc kom igen til Jsraels hær/oc sagde / Gører eder rede / Thi HERREN haffuer giffuit Madianiternis Hær i eders hender. Oc hãd delde de try hundrede Mend i tre Hobe / oc fick huer en Basune i sin haand/oc tõme Kruss oc Blus vdi. Oc sagde til dem / Seer paa mig oc gører lige saa/oc see/ naar ieg kommer til den sted som Hærren er/da gøre i oc lige som ieg gør. Naar ieg blæss i Basunen/oc alle de som met mig ere / Da skulle i och blæse i Basuner omkring den gantske Hær/ oc sige/ Her er HERREN oc Gedeon.

Saa kom Gedeon oc de hundrede Mend met hannem til den sted son Hærren vaar/ til de første Vectere / som vaare tilskickede/oc opuacte dem / oc blesde i Basunerne/oc sloge Krusene sammen i deris hender. Saa blæsde alle de tre Hobe i Basuner / oc sloge Krusene sønder/ Men de hulde Blussene i deris venstre haand / oc Basunerne i deris høyre haand som de blæsde vdi/ oc robte / Her er HERRENS suerd oc Gedeons / Oc huer stod paa sin sted/omkring Hærren. Da tog den gantske Hær paa løff oc skreg oc flyde. Oc i det de try hundrede Mend blæsde i Basunerne / skickede HERREN det saa / at den enis suerd vendis mod den anden i den gantske Hær / Oc Hærren flyde til Beth Sitta Zeredatha / indtil Mehola breddis Landemercke hoss Tabath. Och Jsraels mend aff Nephthali / aff Asser oc aff gantske Manasse robte oc forfulde Madianiterne.

Psal. 83.
Esa. 9.

Oc Gedeon sende Bud paa det gantske Ephraims bierg / oc loed sige/Kommer ned mod Madianiterne/ oc beløber dem vandet / indtil Beth Bara oc Jordan. Da skrege alle de som vaare aff Ephraim/oc beløbe dem vãdet/indtil Beth Bara oc Jordã. Oc de grebe tho aff Madianiternis førster/ Oreb oc Seb/ oc drebte Oreb paa den sten Oreb/ oc Seb i den perse Seb/ oc forfulde Madianiterne/ oc førde Orebs oc Sebs hoffueder til Gedeon offuer Jordan.

Oreb.
Seb.
Esa. 10.
Psal. 83.

Oc de

VIII.

OC de Mend aff Ephraim sagde til hannem / Hui giorde du oss det / at du icke kallede oss / der du reysde i strid mod Madianiterne? Oc de kiffuede haardelige met hannem. Da sagde hand til dem / Huad haffuer ieg nu giort / som kand lignis mod det i haffue giort? Er icke en vinquist bedre aff Ephraim / end den gantske AbiEsers vinhøst? Gud haffuer giffuet Madianiternis Førster / Oreb oc Seb i eders hender / Huorledis skulde ieg kunde giort det som i haffue giort? Der hand haffde det sagd / da stilledis deris vrede.

Der Gedeon kom nu til Jordan / gick hand hen offuer met de try hundrede Mend / som vaare hoss hannem / oc de vaare trette / oc iegede effter. Oc hand sagde til det Folck i Sucoth / Kære / giffuer det folck som ieg haffuer met mig noget Brød / thi de ere trette / at ieg kand forfølge Sebah oc Zalmuna Madianiternis Konger. Men de Offuerste i Sucoth sagde / Ere da Sebah oc Zalmuna neffue allerede i dine hender / at wi skulle giffue din Hær brød? Gedeon sagde / Nu vel / naar HERREN giffuer Sebah oc Zalmuna i min haand / da vil ieg sønder terske eders kød met torne aff ørcken oc met tidzel. Oc hand reysde der fra hē op til Pnuel oc talede lige saa til dem / Oc de Folck i Pnuel suarede hannem lige saa / som de vdi Sucoth. Oc hand sagde ocsaa til de Folck i Pnuel / kommer ieg igen met fred / da vil nedbryde dette Taarn.

Sebah. Zalmuna.

Men Sebah oc Zalmuna vaare i Karkor / oc deris Hær met dē ved femten tusinde / som vaare alle offuerbleffne aff gātske Hær / aff Østerland / Thi der vaare hundrede oc tiue tusinde faldne / som kunde vddrage suerd. Oc Gedeon reysde op at den vey / som mand boer i Paulun / mod østen fra Nobah oc Jagbeha / oc slo den Hær / Thi den Hær vaar tryg. Oc Sebah oc Zalmuna flyde / Men hand iegede effter dem / oc greb de tho Madianiters Konger / Sebah oc Zalmuna / oc forferdede den gantske Hær.

Der nu Gedeon Joas søn kom fra striden igen / før end Solen gick op / da greb hand en Dreng aff det Folck i Sucoth / oc atspurde hannem / Hand screff hannem op de Offuerste vdi Sucoth / oc de Eldste / siu oc halffierdesinds tiue Mend. Oc hand kom til de Folck i Sucoth / oc sagde / See / her er Sebah oc Zalmuna / met huilcke i bespottede mig / oc sagde / Er da Sebah oc Zalmuna neffue allerede i dine hender / at wi skulle giffue dine Folck / som ere trette / Brød? Oc hand tog de Eldste i Staden / oc torne aff ørcken oc tidzel / oc loed det Folck i Sucoth føle dem. Oc det Taarn vdi Pnuel nedbrød hand / oc ihielslo Folcket i staden.

Oc hand sagde til Sebah / oc Zalmuna / Huordane vaare de Mend der i sloge ihiel i Thabor? De sagde / De vaare som du / oc huer deylig som en Kongis børn. Hand sagde / Det vaare mine Brødre min moders sønner / Saa visst som HERREN leffuer / haffde i ladet dem leffue / da vilde ieg icke sla eder ihiel. Oc hand sagde til sin førstefødde søn Jether / Stat op / och sla dem ihiel. Men Drengen drog icke sit suerd vd / thi hand frøctede sig / efftterdi hand vaar end nu en Dreng. Men Sebah oc Zalmuna sagde / Stat du op oc sla oss / Thi som en Mand er / saa er oc hans mact. Saa stod Gedeon op oc slo Sebah oc Zalmuna ihiel / Oc tog de Spenger som vaare paa deris Camelers halse.

Sebah. Zalmuna. Psal. 83. Psal. 89.

Da sagde nogle i Israel til Gedeon / Ver en Herre offuer oss du oc din Søn oc din søns søn / efftterdi at du haffuer frelst oss aff de Madianiters haand. Gedeon sagde til dem / Jeg vil icke vere Herre offuer eder / och min Søn skal oc icke vere Herre offuer eder / Men HERREN skal vere Herre offuer eder.

Gedeon sagde til dem / En ting begærer ieg aff eder / Huer giffue mig de Hoffuitspan / som hand haffuer røffuit. Thi de haffde gyldene Hoffuitspan / efftterdi at de vaare Ismaeliter. De sagde / Wi ville giffue dig dem / Oc de bredde it Klæde vd / oc huer kaste der paa de Hoffuitspan / som hand haffde røffuit. Oc de gyldene Hoffuitspan som hand begærede / giorde effter vecten / tusinde siu hundrede sekel guld / Foruden de Spenger oc Kæder oc skarlagens Klæder / som de Madianiters konger bære / oc vden deris Camelers Halsbond. Oc Gedeon giorde der en Liffkiortel aff / oc sette hannem i sin stad vdi Ophra. Oc al Israel bedreff hoer der met / oc det bleff Gedeon oc hans huss til en Forargelse.

Gedeons Liffkiortel i Ophra.

Saa bleffue Madianiterne ydmygede faar Israels børn / oc de opløffte icke mere deris Hoffuit / Oc Landet vaar stille fyretiue aar / saa lenge Gedeon leffde.

40. aar.

Oc JerubBaal Joas søn / gick bort oc bode i sit huss / Oc Gedeon haffde halffierdesinds tiue Sønner / som vaare komne aff hans lend / Thi hand haffde mange Hustruer. Oc hans Tectequinde som hand haffde i Sichem / fødde hannem oc en Søn / den kallede hand AbiMelech. Oc Gedeon Joas søn døde i en god alder / oc bleff begraffuen i sin faders Joas graff / vdi Ophra som hørde de Esriters Fader til.

Gedeons 70. Sønner. Gedeon døer.

Men

Baal Berith.

MEn der Gedeon vaar død/da omuende Jsraels børn sig/ oc bedreffue hoer effter Baalim / oc giorde sig Baal Berith til en Gud. Oc Jsraels børn tenckte icke paa HERREN deris Gud/som haffde frelst dem aff alle deris Fiēders haand trint omkring/ oc de giorde icke barmhertighed met Jerub Baal Gedeons huss/ som hand haffde giort Jsrael alt gaat.

IX.

Abi Melech.

OC Abi Melech Jerub Baals søn gick bort til Sichem til sin Moders Brødre/ oc talede met dem/oc met al sin moder Faders husis Slect / oc sagde / Kære/ taler faar alle Mends øern vdi Sichem/Huad heller monne det vere eder bedre/ at halffierdesinds tiue Mend / alle Jerub Baals børn ere Herrer offuer eder/Eller at en Mand/bliffuer Herre offuer eder: Betencker oc der hoss / at ieg er eders been oc kød.

Da talede hans Moders Brødre alle disse ord om hannem / faar alle mends øern i Sichem / Oc deris hierte drogis til Abi Melech / Thi de tenckte/Hand er vor Broder. Oc de gaffue hannem halffierdesinds tiue Sølffpendinge aff Baal Beriths huss/ Oc Abi Melech bestillede der met løse draffuels Mend / som hannem effterfulde. Oc hand kom i sin Faders huss vdi Ophra/oc myrde sine Brødre Jerub Baals børn / halffierdesinds tiue Mend paa en sten/Men Jotham Jerub Baals yngste søn bleff igen/Thi hand bleff skiult.

Abi Melech myrde sine 70. Brødre.

Oc alle Mend aff Sichem / oc det gantske Millo huss forsamlede sig / oc ginge bort oc hyllede Abi Melech til Konge/hoss den høye Eeg/ som staar i Sichem.

Der det bleff Jotham til kēde giffuit/Gick hand bort/oc traadde høyest op paa det bierg Grisim / oc opløffte sin røst / robte oc sagde til dem / Hører mig i Mend vdi Sichem/at Gud skal oc høre eder. Træene ginge bort/ at de skulde salffue en Kōge offuer sig/oc de sagde til Olietræet/Ver vor Konge. Olie træet suarede dem/Skal ieg forlade min fedme/som baade Guder oc Menniske prise i mig/oc gaa bort at ieg skal ophøyis offuer Træene: Da sagde Træene til Figen træet/Kom du oc ver vor Konge. Men Figē træet sagde til dem/ Skal ieg forlade min sødhed oc min gode fruct oc gaa bort / at ieg skal ophøyis offuer Træene: Da sagde Træene til Vinstocken / Kom du oc ver vor Konge / Vinstocken sagde til dem/Skal ieg forlade min Most/som gleder Guderne oc Mēniskene / oc gaa hen at ieg skal ophøyis offuer Træene: Da sagde alle Træene til Tornebuskē/Kom du oc ver vor Konge. Oc Tornebusken sagde til Træene / Er det vist/at i ville salffue mig til Konge offuer eder/Da kommer oc fortrøster eder vnder min skugge/Ville i icke / Da komme ild aff Tornebusken / oc fortære de Cedrer paa Libanon.

Haffue i nu giort ræt oc redelige/at i haffue hyldet Abi Melech til Kōge/ oc haffue i giort vel mod Jerub Baal/oc mod hans Huss/oc haffue i giort mod hannem som hand haffuer fortient aff eder/at min Fader haffuerført krig for eders skyld/oc kast sin Siel hen fra sig / at hand skulde frelse eder aff Madianiternis haand / Oc i sette eder op i dag mod min Faders huss/oc myrde hans Børn/halffierdesinds tiue Mend paa en Stē / oc gøre eder en konge Abi Melech hans tieniste quindis Søn offuer de Mend i Sichem / fordi hand er eders Broder / Haffue i nu handlet ræt oc redelige mod Jerub Baal/oc mod hans huss paa denne dag/ Da verer glade offuer Abi Melech/oc hand glede sig offuer eder/Haffue i icke/ Da komme ild aff Abi Melech/oc fortære de Mend i Sichem/oc Millo huss/Der komme oc ild aff de Mend i Sichem/ oc aff Millo huss/oc fortære Abi Melech. Oc Jotham flyde oc vnduigede/ oc gick til Ber / oc bode der for sin broder Abi Melech.

Abi Melech.

Der Abi Melech haffde nu regeret try aar offuer Jsrael/sende Gud en ond villie mellem Abi Melech oc de Mend i Sichem. Thi de Mend i Sichem fortalede Abi Melech/oc breyede hannem hans vanart/som hand haffde bruget mod de halffierdesinds tiue Jerub Baals sønner/Oc lagde deris blod paa Abi Melech deris Broder/som haffde myrt dem/oc paa de mend i Sichem/som haffde styrcket hans haand der til / at hand myrde sine Brødre. Oc de mend i Sichem bestillede it Hold øffuerst paa Bierget/oc røffuede dem alle/som vandrede paa veyen til dem. Oc det bleff Abi Melech til kende giffuit.

Gaal.

Men Gaal Ebeds søn kom met sine Brødre / oc gick ind i Sichem. Oc de mend i Sichem forlode sig paa hannē / oc reysde vd paa marcken/oc høstede deris Vinbierge/oc persede/ oc giorde en Dantz/oc ginge i deris Guds huss/oc ode oc drucke / oc bandede Abi Melech. Oc Gaal Ebeds søn sagde/Huo er Abi Melech: oc huad er Sichem/ at wi skulde tiene hannem: Er hand icke Jerub Baals søn / oc haffuer sæt sin tienere Sebul her offuer Hemors folck Sichems faders: Hui skulle wi tiene hannem: Gud giffue/at Folcket vaare vnder min haand/ at ieg kunde fordriffue Abi Melech.

Sebul.

Oc der bleff sagd til AbiMelech/ Formere din Hær/ oc drag vd/ Thi Sebul den Offuerste i Staden / der hand hørde Gaals Ebeds søns ord / da optendis hand i sin vrede/ oc sende hemmelige Bud til AbiMelech/ oc loed hannem sige/ See/ Gaal Ebeds søn oc hans Brødre ere komne i Sichē/ oc gøre dig staden genstridig. Saa gør dig nu rede om natten/ du oc dit folck som er hoss dig/ oc gør it Baghold paa dem i marcken. Oc om morgenē naar Solen gaar op/ da gør dig aarle rede/ oc offuerfalt stadē/ Oc der som hand oc det folck som er hoss hannem/ drage vd til dig/ Da gør met hannem / som din haand finder paa.

AbiMelech stod op om natten/ oc ait det folck som vaar hoss hannem / oc varede paa Sichem met fire Hobe. Oc Gaal Ebeds søn drog vd / oc traadde faar døren paa Stadzporten. Men AbiMelech holt sig op aff Bagholdet/ met det folck som vaar met hannē. Der nu Gaal saa folcket/ sagde hand til Sebul/ See/ der kommer it folck øffuerst ned aff Bierget. Da sagde Sebul til hannem / Du anseer skuggen aff Bierget for Folck. Gaal talede end ydermere och sagde / See/ der kommer it folck ned mit aff Landet / oc en Hob kommer paa veyen som løber til Tryllernis Eeg.

Da sagde Sebul til hannem/ Huor er nu din mund/ som sagde/ Huo er AbiMelech / at wi skulde tiene hannem ? Er icke dette det folck / som du foractede ? Reyss nu vd oc stride met hannem. Gaal drog vd faar Mendene aff Sichem / oc stridde met AbiMelech. Men AbiMelech forfulde hannem/ saa at hand flyde faar hannem / Oc der styrte mange slagne / indtil portens dør/ Oc AbiMelech bleff i Aruma. Men Sebul fordreff Gaal oc hans Brødre / at de motte icke bliffue i Sichem.

Om morgenen gick folcket vd paa marcken. Der det bleff AbiMelech til kende giffuet/ da tog hād Folcket oc delde det i tre Hobe/ oc giorde it Baghold paa dem i marckē. Der hand saa nu/ at folcket gick aff Staden/ da opreysde hand sig mod dem/ oc slo dem. Men AbiMelech oc de Hobe som vaare hoss hannem / offuerfulde dem/ oc traadde ind faar Stadsens dør/ Oc tho hobe offuerfulde alle dem som vaare paa marcken / oc sloge dem. Da stridde AbiMelech mod Staden den samme gantske dag/ oc vant hannem/ Oc myrde folcket/ som der vaar vdi/ oc nedbrød Staden/ oc saade salt der paa.

Berith.

Der alle Mend aff det taarn i Sichem hørde det / ginge de ind i Berith Guds husis Fasthed. Der AbiMelech hørde det/ at alle Mend aff taarnet i Sichem haffde forsamlet sig/ Da gick hand op paa det berg Zalmon met alt sit folck / som vaar hoss hannem / Oc tog en Øxe i sin haand / oc hug en Gren aff træene / oc løffte hannem op / oc lagde hannem paa sin axel/ Oc sagde til alt folcket/ som vaar met hannem / Huad som i saae mig gøre / det gøre oc i stray lige som ieg. Da hug alt folcket huer en Gren aff / oc efterfulde AbiMelech / Oc lagde dem op til Befestningen / oc sette ild paa dem / at oc alle Mend aff det taarn i Sichem døde/ ved tusinde Mend oc Quinder.

Saa drog AbiMelech til Thebez/ oc belagde hannem/ oc vant hannem. Men der vaar it fast Taarn mit i Staden/ paa huilcket alle Mend oc Quinder / oc alle Borgere i staden flyde/ oc lucte til effter sig/ oc stigede op paa taget aff Taarnet. Da kom AbiMelech til Taarnet/ oc stridde der til / Oc gaff sig til døren paa Taarnet/ at hand vilde opbrent det met ild. Men en Quinde kaste it stycke aff en Møllesten paa AbiMelechs hoffuit / oc knusede hans pande. Da kallede AbiMelech hastelige den Suend / som bar hans vaaben / oc sagde til hannem/ Drag dit sucrd vd / och sla mig ihiel / At mand skal icke sige om mig/ En quinde slo hannem ihiel/ Da stack hans Suend hannem igennem/ oc hand døde.

AbiMelech tagis skendelige aff dage.

Der Israeliterne som vaare met hannem / saae at AbiMelech vaar død / da gick huer til sin sted. Saa betalede Gud AbiMelech det onde / som hand haffde giort mod sin Fader / der hand myrde sine halffierdesinds tiue Brødre. Der til met loed Gud alt det onde / som Sichems Mend haffde giort/ komme paa deris hoffuit / Oc Jothams Jerub Baals søns forbandelse kom offuer dem.

X.

Thola. 23. aar.

EFter AbiMelech opstod Thola en mand aff Isaschar / Pua søns / Dodo søns/ at hielpe Israel. Oc hand bode i Samir paa Ephraims bierg / oc dømde Israel try oc tiue aar/ oc døde/ oc bleff begraffuen i Samir.

Jair 22. aar.

Effter hannem opstod Jair en Gileaditer/ oc dømde Israel thu oc tiue aar. Hand haffde tredive Sønner/ som rede paa tredive Asen foler / oc haffde tredive Stæder/ som kalledis/ Jairs Byer/ indtil denne dag / oc ligge i Gilead/ Oc Jair døde/ oc bleff begraffuen i Kamon.

Philister. Ammons børn.

Jsraels børn giorde fremdelis ilde faar HERREN/oc tiente Baalim oc Astharoth/ oc de Guder i Syria/oc de Guder i Zidon / och Moabs Guder/oc Ammons børns Guder/ oc Philisternis Guder oc forlode HERREN/oc tiente hãnem icke. Da optẽdis HERRENS vrede offuer Jsrael/oc hãd solde dem vnder de Philisters oc Ammõs børns haand. Oc de tuingede oc plagede Jsraels børn/fra det aar i atten samfelde aar/som vaare alle Jsraels børn/paa hin side Jordan/i Amoriternis Land/som ligger vdi Gilead. Der til droge Ammons børn offuer Jordan / oc stridde mod Juda/Ben Jamin/oc mod Ephraims huss/ saa at Jsrael bleff saare fortrengd.

Da robte Jsraels børn til HERREN / oc sagde / Wi haffue syndet mod dig / Thi wi haffue forlat vor Gud/oc tient Baalim. HERREN sagde til Jsraels børn/ haffue oc icke de Egypter/de Amoriter/Ammons børn/de Philister/de Zidonier/de Amalekiter oc Maoniter tuingt eder: oc ieg halp eder aff deris hender/der i robte til mig. J haffue alligeuel forlat mig/oc tient andre Guder/Der faare vil ieg icke mere hielpe eder / Gaar hen/oc paa kaller de Guder som i haffue vduald/Lader de samme hielpe eder i eders bedrøffuelsis tid. Da sagde Jsraels børn til HERREN/Wi haffue syndet / gør ekon Du met oss / som dig er behageligt/ Frels oss alleniste paa denne tid. Oc de kaste de fremmede Guder fra sig/oc tiente HERREN/Oc hannem ynckedis ved/ at Jsrael bleff saa plaget.

Deut. 32.

Oc Ammons børn robte/oc leyrede sig i Gilead/Men Jsraels børn forsamlede sig / och leyrede sig i Mizpa. Oc de Offuerste blant folcket i Gilead sagde til huer andre / Huo som begynder at stride mod Ammons børn / hand skal vere Hoffuedet offuer alle dem som bo i Gilead.

XI.

Jephthah 6. aar.

JEphthah en Gileaditer vaar en stridz Kempe/ Men hand vaar icke ecte / Oc Gilead haffde afflet Jephthah. Men der Gileads hustru fødde hannem børn oc den samme quindis børn bleffue store / da støtte de Jephthah vd / oc sagde til hannem/Du skalt icke arffue i vor Faders huss / Thi du est en anden quindis søn. Da flyde hand for sine Brødre/oc bode i det land Tob/ Oc der forsamlede sig til hannem løest Folck / oc droge vd met hannem.

Oc nogẽ tid der effter stridde Ammons børn mod Jsrael. Der Ammons børn stridde nu saa mod Jsrael / da ginge de Eldste aff Gilead bort / at hente Jephthah aff det land Tob / oc sagde til hannem / kom oc ver vor Høffuitzmand / at wi kunde stride mod Ammõs børn. Jephthah sagde til de Eldste aff Gilead/Ere icke i de som mig hade/ oc haffue forstøt mig aff min Faders huss / Oc nu komme i til mig / efferdi i ere vdi bedrøffuelse: De Eldste aff Gilead sagde til Jephthah / Der faare komme wi nu til dig igen / at du skalt drage met oss/oc hielpe oss at stride mod Ammons børn / oc vere vort Hoffuit offuer alle dem som bo i Gilead.

Jephthah sagde til de Eldste aff Gilead/Der som i hẽte mig igẽ at stride mod Ammons børn/oc HERREN giffuer dem vnder mig/ Skal ieg da vere eders Hoffuit: De Eldste aff Gilead sagde til Jephthah / HERREN vere Tilhørere mellem oss/om wi icke gøre/ som du haffuer sagd. Saa gick Jephthah met de Eldste aff Gilead/Oc folcket sette hannem til it Hoffuit och en Offuerste offuer sig. Oc Jephthah talede alt dette faar HERREN i Mizpa.

Jephthah sender Bud til Ammoniternis Konge.

Da sende Jephthah Bud til Ammons børns Konge/oc loed hãnem sige/Huad haffuer du at skaffe met mig /at du kommer til mig at stride mod mit Land: Ammons børns Konge suarede Jephthaths Bud/ Fordi at Jsrael haffuer taget mit Land/ der de droge aff Egypten/ fra Arnon indtil Jabok/Oc ind til Jordan/Saa giff mig det nu igen met fred.

Num. 21.

Mẽ Jephthah sende end ydermere Bud til Ammons børns Konge/ de sagde til hãnem/ Saa siger Jephthah/Jsrael haffuer inted Land taget huercken fra de Moabiter oc ey fra Ammons børn. Thi der de droge aff Egypten/da vandrede Jsrael gennẽ ørcken til det røde Haff/ oc kom til Kades/oc sende Bud til Edomiternis Konge/oc sagde/Lad mig drage gennem dit Land. Mẽ Edomiternis Konge vilde icke høre dem. De sende ocsaa til Moabiternis konge/ hand vilde oc icke. Saa bleff Jsrael i Kades/oc vandrede i Ørcken/oc droge omkring Edomiternis oc Moabiternis Land / oc kom fra Solens opgang til Moabiternis land/ oc leyrede sig paa hin side Arnon/oc komme icke i Moabiternis landemercke / Thi Arnon er Moabiternis landemercke.

Num. 20.

Num. 21.

Oc Jsrael sende Bud til Sihon/Amoriternis konge i Hesbon/oc loed hannem sige/Lad

oss drage

oss drage gennem dit Land indtil min sted / Men Sihon betrode Israel icke til at drage gennem hans landemercke / Men hand forsamlede alt sit folck / oc leyrede sig i Jahza / oc stridde mod Israel. Da gaff HERREN Israels Gud Sihon met alt sit Folck i Israels hender / at de sloge dem. Saa indtog Israel alt Amoriternis Land / som bode i det samme Land / Oc de indtoge alle Amoriternis landemercke / fra Arnon / indtil Jabok / oc fra ørcken / indtil Jordan.

Saa haffuer nu HERREN Israels Gud / fordreffuit Amoriterne faar sit folck Israel / oc du vilt indtage dem: Du skulde indtage dem / som din Gud Camos fordreff / oc lade oss indtage / alle dem som HERREN vor Gud haffuer fordreffuet faar oss. Ment du / at du haffuer bedre Ræt / end Balak Zipors søn / Moabiternis Konge: Haffuer hand oc nogen tid hafft trette eller ført krig mod Israel / alligeuel at Israel haffuer nu boet try hundrede aar i Hesbon oc hans døtter / i Aroer oc hans døtter / oc alle Stæder som ligge hoss Arnon: Hui fride i icke det paa den samme tid: Jeg haffuer inted syndet mod dig / oc du gør saa ilde mod mig / at du strider mod mig. HERREN dømme i dag mellem Israel oc Ammons børn. Men Ammons børns Konge hørde icke Jephthahs tale / som hand sende til hannem.

Num. 21. Camos. Num. 22.

300. aar.

Da kom HERRENS Aand paa Jephthah / oc hand reysde gēnem Gilead oc Manasse oc gennem Mizpe / som ligger i Gilead / och fra Mizpe som ligger i Gilead / mod Ammons børn. Oc Jephthah loffuede HERREN it Løffte / oc sagde / Giffuer du Ammons børn i min haand / huad som gaar vdaff døren aff mit Huss / naar ieg kommer igen met fred / fra Ammons børn / det skal høre HERREN til / oc ieg vil offre det til it Brendoffer. Saa drog Jephthah mod Ammons børn at stride mod dem. Oc HERREN gaff dem i hans hender. Oc hand slo dem fra Aroer indtil mand kommer til Minnith / tiue Stæder / oc indtil Vinbiergenis plan / it saare stort slag / saa bleffue Ammons børn ydmygede faar Israels børn.

Jephthahs løffte.

Der Jephthah kom nu til sit huss i Mizpa / See / da gick hans Daatter vd mod hannem met Trommer oc Dantz / Oc hun vaar det eniste Barn / oc hand haffde ellers huercken Søn eller Daatter. Oc der hand saa hēde / sønder reff hand sine Klæder / oc sagde / Ah min Daatter / huor bøyer du mig ned oc bedrøffuer mig / Thi ieg oplod min mund mod HERREN / oc kand icke robe det igen. Hun sagde / Min Fader / haffuer du opladet din mund faar HERREN / Da gør mig som det er vdgonget aff din mund / efterdi at HERREN haffuer heffnet dig paa dine Fiender Ammons børn.

Oc hun sagde til sin Fader / Gør mig dog det til villie / at du vilt tilstede mig tho maanede / at ieg maa gaa her fra ned paa Biergene / oc begræde min Jomfrudom met dem som lege met mig. Hand sagde / Gack hen / Oc hand loed hende gaa tho maanede. Da gick hun bort met dem som legte met hende / oc begræd sin Jomfrudom paa biergene. Oc tho maanede der effter kom hun til sin Fader igen / Oc hand giorde met hende / som hand haffde loffuit / Oc hun haffde end aldri kent nogen Mand. Och det bleff en seduane i Israel / at Israels døtter gaa aarlig aars bort / at begræde Jephthahs den Gileaditers daatter fire dage om aaret.

XII.

OC de aff Ephraim robte oc ginge mod Norden / oc sagde til Jephthah / Hui haffuer du draget i strid mod Ammons børn / oc icke kaldet oss / at wi kunde draget met dig: Wi ville opbrēde dit Huss oc dig met ild / Jephthah sagde til dem / Jeg oc mit Folck haffde en stor sag met Ammons børn / oc ieg kallede paa eder / Men i hulpe mig icke aff deris hender. Der ieg saa nu / at i icke vilde hielpe / da sette ieg min Siel vdi min haand / oc drog bort mod Ammons børn / oc HERREN gaff dem i min haand. Hui komme i nu hid op til mig / at stride mod mig:

Oc Jephthah samlede alle Mend i Gilead / oc stridde mod Ephraim / Oc de mend i Gilead sloge Ephraim / fordi at de sagde / Ere dog i Gileaditer blant Ephraim oc Manasse / som de Flyactige i Ephraim. Oc Gileaditerne indtoge Jordans færested for Ephraim. Naar de flyactige aff Ephraim nu sagde / Lad mig gaa hen offuer / Da sagde de Mend aff Gilead til hannem / Est du en Ephraiter: Naar hand da suarede / Ney / Saa bade de hannem sige Schiboleth / Da sagde hand / Siboleth / oc kunde icke sige det ræt / Saa grebe de hannem oc sloge hannem ihiel hoss Jordans færested / At der fulde paa den tid aff Ephraim thu oc fyritiue tusinde. Men Jephthah dømde Israel sex aar / Oc Jephthah Gileaditer døde / oc bleff begraffuen i de Stæder vdi Gilead.

Jephthah døer.

Effter hannem dømde Ebzan aff Bethlehem Israel / hand haffde tredive Sønner / och tredive Døtter gaff hand vd / oc hand tog tredive fremmede døtter til sine sønner. Oc hand

Ebzan. 7. aar.

dømde Jsrael siu aar / och døde/oc bleff begraffuen i Bethlehem.

Elon 10. aar.

Effter hannem dømde Elon en Sebuloniter Jsrael / oc hand dømde Jsrael thi aar / oc døde/oc bleff begraffuen i Aialon vdi Sebulons land.

Abdon 8. aar.

Effter hannem dømde Abdon Hillels søn Jsrael/en Pireathoniter/Hand haffde fyretiue Sønner oc trediue Sønne børn/som rede paa halffierdesinds tiue Asenfoler/ oc hand dømde Jsrael otte aar. Oc hand døde / oc bleff begraffuen i Pireathon vdi Ephraims land / paa Amalekiternis bierg.

XIII.

Manoah Samsons fader

DE Jsraels børn giorde fremdelis ilde faar HERREN/Oc HERREN gaff dem i Philisternis hender fyretiue aar.

Men der vaar en Mand i Zarea aff de Daniters affkomme som hed Manoah / oc hans Hustru vaar vfructsommelig oc fødde icke. Oc HERRENS Engel obēbaredis Quindē/oc sagde til hende/See/du est vfructsommelig/oc føder icke/Men du skalt bliffue fructsommelig/oc føde en Søn. Saa foruare dig nu/at du icke dricker Vin ey heller nogen sterck Drick / oc at du icke æder noget Vrent/Thi du skalt bliffue fructsommelig/oc føde en Søn/paa hues hoffuit der skal icke komme Ragkniff/Thi Barnet skal vere Guds Forloffuede aff sin moders liff/ oc hand skal begynde at frelse Jsrael/aff Philisternis haand.

Nasir.

Da kom Quinden oc gaff sin Hosbonde det til kende/oc sagde/Der kom en Guds mand til mig/oc hans skickelse vaar til at see som en Guds Engel / meget forferdelig / oc ieg spurde hannem icke at hueden hand kom / eller huort hand vilde hen / oc hand sagde mig icke huad hand hed. Mē hand sagde til mig/See/ du skalt bliffue fructsommelig/oc føde en Søn / Saa drick nu icke Vin oc ey sterck Drick/oc æd inted Vrent / Thi Barnet skal vere Guds Forloffuede aff sin moders liff/ indtil sin Død.

Da bad Manoah HERREN / oc sagde / Ah HERRE / lad den Guds mand komme til oss igen/som du vdsende/At hand kand lære oss / huorledis wi skulle fare met Barnet/som skal fødis. Oc Gud bønhørde Manoahs røst / Oc Guds Engel kom til Quinden igen/Men hun sad paa marcken/oc hendis mand Manoah vaar icke hoss hende. Da løb hun hastelige oc gaff sin Mand det til kende/oc sagde til hannem / See / den Mand obenbaredis faar mig/ der kom til mig i dag.

Da giorde Manoah sig rede oc gick effter sin Hustru / oc kom til Manden / oc sagde til hannem/Est du den Mand/som talede met Quinden? Hand sagde / Ja. Oc Manoah sagde / Naar det kommer nu som du haffuer sagd / huad skal Barnens idret oc gerning vere? HERRENS Engel sagde til Manoah/Hand skal tage sig vare for alt det/ som ieg haffuer sagd din Hustru/ Hand skal icke æde det som kommer aff Vinstock / oc hand skal icke dricke Vin eller nogen sterck Drick / oc inted Vrent æde / Alt det som ieg haffuer budet hende/skal hand holde.

Num. 6.

Manoah sagde til HERRENS Engel/Kære/ Lad oss beholde dig / wi ville offre faar dig it Bucke kid. Men HERRENS Engel suarede Manoah /Der som du end beholder mig her/saa æder ieg dog icke aff din Mad/ Mē vilt du gøre HERREN it Brendoffer/da maat du offre det/Thi Manoah viste icke/at det vaar HERRENS Engel. Oc Manoah sagde til HERRENS Engel/Huad heder du/at wi kunde prise dig / naar det skeer som du haffuer sagd? HERRENS Engel sagde til hānem/ Hui spør du effter mit Naffn/som er dog Vnderligt.

Da tog Manoah it Bucke kid oc Madofferet / oc offrede det for HERREN paa en sten/Oc hand giorde det Vnderlige/Men Manoah oc hans Hustru saae til. Oc der luen foer op aff Alteret til Himmelen/da foer HERRENS Engel hen op i luen aff Alteret. Der Manoah oc hans Hustru saae det/fulde de til Jorden paa deris ansict/Oc HERRENS Engel obenbaredis icke mere faar Manoah oc hans Hustru. Da forstod Manoah / at det vaar HERRENS Engel/Oc hand sagde til sin Hustru/Wi dø visselige / Thi wi saae Gud. Mē hans Hustru suarede hannem / Haffde HERREN hafft løst til at thielsla oss/ Da haffde hand icke taget Brendoffer oc Madoffer aff vore hēder/hand haffde icke heller giffuet oss alt dette til kiende/oc ey ladet oss høre saadant/som nu er skeet.

Samson.

Oc Quindē fødde en Søn/oc kallede hannem Samson / Oc Drengē voxte/ oc HERREN velsignede hannem. Oc HERRENS Aand begynte at forfremme hannem i Dans Leyer/mellem Zarea oc Esthaol.

XIIII.

SAmson gick ned til Thimnath/oc saa en Quinde i Thimnath blant de Philisters døtter. Oc der hand kom op / gaff hand sin Fader oc sin moder det til kende/oc sagde / Jeg haffuer seet en Quinde i Thimnath blant Philisternis døtter/Giffuer mig nu den samme til Hustru. Hans Fader oc hans Moder sagde til hannem/Er da nu ingen Quinde blant dine Brødres døtter / oc i alt dit Folck/at du gaar hen/oc tager en Hustru hoss Philisterne/som ere vomskaarne: Samson sagde til sin Fader / Giff mig denne / Thi hun behager mine øyen. Men hans Fader oc hans Moder viste icke/at det vaar aff HERREN/ Thi hand søgte aarsage mod Philisterne. Oc Philisterne regerede den tid offuer Israel.

Saa gick Samson met sin Fader oc sin Moder ned til Thimnath. Oc der de komme til Thimnaths Vinbierge / See / da kom en vng Løue brølende mod hannem. Oc HERRENS Aand bleff lycksalig i hannem/oc hand sønder reff hende som mand slider it Bucke kid / oc hand haffde dog slet inted i sin haand / Oc hand gaff icke sin Fader oc ey sin Moder til kende huad hand haffde giort.

Der hand kom nu ned talede hand met Quinden / oc Samson behagede hende vel. Oc nogre dage der effter kom hand igen/at hand skulde anamme hende / Oc hand gick aff veyen/ at besee Løuens aadzel/See/da vaar en Bisuerm i Løuens aadzel oc hunnig. Oc hand tog det i sin haand/oc oed der aff paa veyen/oc gick til sin Fader oc til sin Moder / oc gaff dem at de ocsaa ode/ Men hand gaff dem icke til kende/at hand haffde taget hunniget aff Løuens aadzel.

Oc der hans Fader kom ned til Quinden / da giorde Samson Brøllup der / som vnge Folck pleye at gøre. Oc der de saae hannem / gaffue de hannem tredive Stoldbrødre til sig/ som skulde vere hoss hannem. Da sagde Samson til dem/ Jeg vil sette eder en mørck Tale faare/kunde i vdlegge mig den oc finde der paa / i disse siu Brøllups dage / Da vil ieg giffue eder tredive Skiorter/oc tredive helligdagis Klæder. Men kunde i icke vdlegge mig den / Da skulle i giffue mig tredive Skiorter oc tredive hellig dagis Klæder. Oc de sagde til hannem / Sæt frem din mørcke Tale/Lad oss høre hende. Hand sagde til dem/ Der gick Mad aff æderen/oc

ren/oc sødhed aff den Stercke. Oc de kunde icke raade det Spørsmaal i tre dage.

Den siuende dag sagde de til Samsons Hustru / Kom din Mand til / at hand siger oss den mørcke Tale/Eller wi skulle opbrende dig oc din Faders huss met ild / Haffue i indbudet oss/at i ville forarme oss eller ey: Da græd Samsons hustru faar hannem / oc sagde / Du est vred paa mig oc haffuer mig icke kær / Du haffuer sæt mit folckis Børn en mørck Tale faare/ oc icke sagd mig den. Hand sagde til hēde/See/ Jeg haffuer icke sagd min Fader oc min Moder den/oc skulde ieg sige dig den:

Oc hun græd faar hannem de siu dage / den stund de haffde Brøllup / Men den siuende dag sagde hand hende den / Thi hun trengde hannem der til / Oc hun sagde sit folckis Børn den mørcke Tale. Da sagde Mendene aff Staden til hannem den siuende dag/ før Solen gick ned/ Huad er sødere end Hunnig: Huad er sterckere end Løuen: Da sagde hand til dem/ Haffde i icke pløyt met min Kalff / da haffde i icke fundet paa min mørcke Tale.

Oc HERRENS Aand bleff lyckfalig offuer hannem/ oc hand gick ned til Asklon/ oc slo tredive Mend aff dem/Oc tog deris Klæder/oc gaff dem helligdagis Klæder / som vdlagde hans mørcke Tale. Oc hand optendis i sin vrede / oc gick op til sin Faders huss. Men Samsons hustru bleff giffuen en anden aff hans Stoldbrødre/som hørde hannem til.

XV.

OC det begaff sig nogle dage der effter / der huede Høsten tilskundede/at Samson besøcte sin Hustru met it Bucke kid. Oc som hand tenckte/ Jeg vil gaa til min hustru ind i kammeret/da vilde icke hendis Fader tilstede hannem at gaa der ind oc sagde / Jeg mente du haffde veret hende vred / oc ieg gaff din Ven hende/ Men hun haffuer en yngre Søster / som er smuckere end hun er / lad hende vere din for denne/Da sagde Samson til dem / Jeg haffuer en gong en ræt sag mod Philisterne/ Jeg vil gøre eder skade.

Oc Samson gick hen/oc greb try hundrede Ræffue/Oc tog Brande / oc vende den enis stert til den anden/oc bant en Brand mellem huerie tho sterte/oc sette ild paa dem/oc loed dem løss blant Philisternis Korn / oc sette saa ild paa Negerne / oc paa det standende Korn/oc paa Vinbierge oc Olie træ. Da sagde Philisterne/Huo haffuer det giort: Da sagde mand/ Samson den Thimniters Suoger/ Fordi at hand tog hans Hustru/oc gaff hans Ven hende. Da reysde Philisterne hen op/oc brende hende oc hendis Fader met ild.

Men Samson sagde til dem / End dog i haffue det giort/da vil ieg alligeuel heffne mig selff paa eder/oc der effter lade aff. Oc hand slo dem hart/baade paa skulderne oc lenderne. Oc hand reysde ned oc bode i den Stenkløfft vdi Etam.

Da droge Philisterne hen op oc belagde Juda/oc lagde sig ned i Lehi. Men de aff Juda sagde/Hui ere i dragne op mod oss: De suarede / Wi ere komne hid op at binde Samson / at wi kunde gøre mod hannem/som hand haffuer giort mod oss. Da droge try tusinde Mend aff Juda/ned til den Stenkløfft i Etam/oc sagde til Samson / Vist du icke at Philisterne regere offuer oss: Hui haffuer du da saa giort mod oss: Hand sagde til dem/Som de giorde mod mig/Saa haffuer ieg giort mod dem igen.

De sagde til hannem/Wi ere komne hid ned at binde dig/ oc antuorde dig i Philisternis hender. Samson sagde til dem/Da suerer mig/at i ville icke forhindre mig. De suarede hannem/Wi ville icke forhindre dig / men wi ville ekon binde dig / oc antuorde dig i deris hender/ oc wi ville icke sla dig ihiel / Oc de bunde hannem met tho ny Liner / oc førde hannem op aff Klippen.

Och der hand kom til Lehi / da komme Philisterne mod hannem met fryd / Men HERRENS Aand bleff lyckfalig i hannem/oc de Liner paa hans Arme bleffue som den Traaed/der er brent aff ild/at de baand paa hans hender bleffue hen smultede. Oc hand fant en raaden Asen keffte / Da vdracte hand sin haand oc tog den/ oc slo der met tusinde Mend. Oc Samson sagde/Der ligge de i Hob/Met en Asen keffte/haffuer ieg slaget tusinde Mend. Oc der hand haffde det sagd / kaste hand Kefften aff sin haand / oc kallede den Sted Ramath Lehi.

Ramath/ Lehi. Det er Kefftens bortkastelse.

Men der hannem tørstede saare/kallede hand paa HERREN/oc sagde / Du haffuer giffuit saadan stoer Salighed/ved din Tieneris haand / Men nu maa ieg dø aff tørst/oc falde vdi de Womskaarnis hēder. Da flacte Gud en Kindtand i Kefften/at der gick vand vd/ Oc der hand drack/kom hans Aand igen/oc hand bleff verqueget/Der faare kaldis hand end paa denne dag/Paakallerens kilde/som bleff i kindbenet. Oc hand dømde Israel i Philisternis tid / tiue aar.

20. aar.

XVI.

SAmson gick hen til Gasa/oc saa der en Skøge/ oc laa hoss hende. Da bleff det sagd til de Gasiter/Samson er kommen hid ind/Oc de omkring sette hānem / oc lode tage lønlige vare paa hannem den gantske nat i Stadzporten/ oc de vaare stille den gantske nat/oc sagde / Verer stille/vdi morgen naar det bliffuer liust / ville wi sla hannem ihiel. Samson laa til midnat / Saa stod hand op om midnat/oc tog baade Delene i Stadzporten / met begge stolpene/oc løffte dem op met stengerne / oc lagde dem paa sine Skuldrer / och bar dem hen op øffuerst paa Bierget faar Hebron.

Der effter fick hand kierlighed til en quinde hoss den beck Sorek / hun hed Dalila. Oc de Philisters Førster komme op til hēde/oc sagde til hende/Tag hannem met ord / oc besee huor vdi hand haffuer saadan stor Styrcke / och huor met wi kunde offuerkomme hannem / at wi kunde binde oc tuinge hannem / Da ville wi giffue dig/ huer tusinde oc hundrede Sølffpendinge.

Dalila.

Oc Dalila sagde til Samson/Kære sig mig/huor vdi din store Styrcke er/ oc huor met mand skal binde dig/at mand kand tuinge dig. Samson sagde til hende/ Der som mand bunde mig met siu Reb aff grøne bast/som ere icke end bleffne tørre/Da bleffue ieg skrøbelig /och vaare som it andet Menniske. Da førde Philisternis Førster op til hende siu Reb aff grøne bast/som icke end vaare tørre / och hun bant hannem der met (Men de toge lønlige vare paa hannem hoss hende i kammeret) Oc hun sagde til hannem/ De Philister offuer dig Samson/

Men hand sønder slo Rebene som en tuindet Traaed brøster offuer tuert / naar hand holdis til ilden / Oc det bleff icke obenbare / huor vdi hans Styrcke vaar.

Da sagde Dalila til Samson / See du haffuer skuffet mig oc liuget faar mig / saa sig mig dog nu / huor met kand mand binde dig? Hand suarede hende / Der som de bunde mig met ny liner / som aldri er arbeydet met / Da bleffue ieg skrøbelig / oc lige som it andet Menniske. Da tog Dalila ny liner oc bant hannem der met / oc sagde / Philisterne offuer dig Samson (Men de toge lønlige vare paa hannem i kammeret) Oc hand sled dem sønder aff sine Arme / lige som en Traaed.

Dalila sagde til hãnem / Du haffuer end nu skuffet mig / oc liuget faar mig / Kære sig mig dog / huor met kand mand binde dig? Hand suarede hende / Der som du flette mine siu Hoffuit Locke met it Flettebaand / oc feste dem til met it Søm. Oc hun sagde til hannem / Philisterne offuer dig Samson / Men hand vognede op aff sin søffn / oc drog de flette Locke vd met søm met oc flettebaandet. Da sagde hun til hannem / Huorledis kant du sige / at du haffuer mig kær / efterdi dit hierte er dog icke met mig? Tre gonge haffuer du skuffit mig / oc icke sagd mig / huor vdi din store Styrcke er?

Men der hun tuingde hannem dag fra dag met sine ord / oc plagede hannem / da bleff hans Siel træt / indtil døden / oc hand oplod faar hẽde sit gantske hierte / oc sagde til hẽde / Der kom end nu aldri Ragekniff paa mit Hoffuit / Thi ieg er Guds Forloffuede aff moders liff. Der som du ragede mig / da ginge min styrcke fra mig / at ieg bleffue skrøbelig / oc lige som alle andre Menniske. Der nu Dalila saa / at hand haffde obenbaret hende alt sit hierte / Da sende hun hẽ / oc loed kalde Philisternis Førster / oc sige / kommer end en gong hid op / thi hand haffuer obenbaret mig alt sit hierte.

Da komme Philisternis Førster op til hende / oc førde Pẽdingene met sig i deris haand. Oc hun loed hannem soffue paa sit skiød / oc kallede en / som ragede hans siu Hoffuit Locke aff. Oc hun begynte at tuinge hannem / Da haffde hand mist sin Styrcke. Oc hun sagde til hannem / Philisterne offuer dig Samson. Der hand vognede nu op aff sin søffn / tencte hand / Jeg vil gaa vd som ieg haffuer offte giort / ieg vil slide mig løss / Oc hand viste icke at HERREN vaar viget fra hannem. Men Philisterne grebe hannem / oc stunge hans Øyen vd / oc førde hannem ind til Gasa / oc bunde hannem met tho kaaber Lencker / at hand skulde male i Fengzelet. Men hans hoffuit haar begynte at voxe igen / der som det vaar affraget.

De fange Samson oc stinge hans øyen vd etc.

Men der

Dagon.

Men der Philisternis Førster forsamlede sig/at gøre deris Gud Dagon it stort Offer/oc at gøre sig glade/da sagde de/ Vor Gud haffuer giffuit oss vor fiende Samson i vore hender. Desligiste der folcket saa hãnem/loffuede de deris Gud/ Thi de sagde/Vor Gud haffuer giffuit oss vor Fiende i vore hender/som forderffuede vort Land/ oc slo mange thiel aff oss. Der de vaare nu hiertelige glade/sagde de/ Lader hẽte Samson/at hand kand lege faar oss. Da hente de Samson aff Fengzelet/oc hand legte for dem/Oc de sette hannem mellem tho Støtter.

Men Samson sagde til den Dreng som lidde hannem ved sin haand / Lad mig gaa oc tage paa de Støtter / som Huset staar paa/at ieg kand helde mig op til dem. Oc Huset vaar fult aff Mend oc Quinder. Der vaare oc alle de Philisters Førster / oc paa Taget ved try tusinde Mend oc Quinder / som saae til huorledis Samson legte. Men Samson kallede paa HERREN/oc sagde / HERRE HERRE kom mig i hw / oc styrcke mig dog o Gud paa denne tid/at ieg kand en gong heffne mig paa Philisterne for baade mine Øyen.

Samsons død.

Oc hand fattede de tho middelste Støtter/paa huilcke det gantske Huss vaar sæt / oc holt sig der paa/den ene i sin høyre/oc den andẽ vdi sin venstre Haand/oc sagde/Min Siel dø met de Philister/oc hand bøyde dem krafftelige. Da falt Huset paa Førsterne / oc paa alt Folcket som der vaar inde/At de Døde vaare flere/som døde i hans død/end de som døde der hand leffde. Da komme hans Brødre ned/oc hans Faders gantske huss/ oc toge hannem op / oc førde hannem hen op / oc begroffue hannem i hans faders Manoahs graff/ mellem Zarea oc Esthaol / Oc hand dømde Israel tiue aar.

20.aar.

XVII.

Micha.

DEr vaar en Mand paa Ephraims bierg som hed Micha / hand sagde til sin Moder / De tusinde oc hundrede Sølffpendinge / som du haffuer taget til dig oc suorit oc sagd for mine øern / See / de samme Pendinge ere hoss mig / ieg haffuer taget dem til mig. Da sagde hans Moder / Velsignet vere min Søn faar HERREN. Saa gaff hand sin Moder de tusinde oc hundre de Sølffpēdinge igen. Oc hans Moder sagde / Jeg haffuer helliget HERREN de Pendinge fra min haand for min Søn / at mand skal gøre it Billede oc Affgud / der faare giffuer ieg dig dem nu igen.

Men hand gaff sin moder pendingene igen / Da tog hans Moder thu hundrede Sølffpendinge / oc fick Guldsmeden dem / Hand giorde hende it Billede oc Affgud / det vaar der effter i Micha huss. Oc den mand Micha haffde saa it Guds huss / Oc hand giorde en Liffkiortel oc det Hellige / oc fyllede en aff sine Sønner haanden / at hand bleff hans Prest. Paa den tid vaar ingen Konge i Israel / Oc huer giorde huad hannem tycte ræt at vere.

En Leuite vdi Micha Huss.

Oc der vaar en vng Persone aff Bethlehem Juda / blant Juda slect / oc hand vaar en Leuite / oc vaar der fremmet / Men hand reysde aff den stad Bethlehem Juda / at vandre hen huort hand kunde. Oc der hand kom paa Ephraims bierg til Micha huss / at hand skulde gaa sin vey / da spurde Micha hannem / Hueden kommer du? Hand suarede hannem / Jeg er en Leuite aff Bethlehem Juda / oc vandrer hen / huort ieg kand. Micha sagde til hannem / Bliff hoss mig / du skalt vere min Fader oc min Prest / Jeg vil giffue dig huert aar thi Sølffpendinge oc beneffnde Klæder oc din føde / Oc Leuiten gick hen.

Leuiten tog ved at bliffue hoss Manden / och hand holt den vnge Persone lige som en Søn. Oc Micha fyllede Leuiten haanden / at hand bleff hans Prest / oc vaar saa vdi Micha huss. Oc Micha sagde / Nu ved ieg at HERREN skal gøre vel mod mig / efftersdi ieg haffuer en Leuite til Prest.

XVIII.

Paa

PAa den tid vaar ingen Konge i Israel/ Oc Daniternis slect søcte sig en Arffuedel/ som de kunde bo/ Thi de haffde icke end til den dag taget Arff blant Israels slecter. Oc Dans børn vdsende aff deris Slect fra deris Egn fem Stridzmend/ aff Zarea oc Esthaol/ at bespeyde oc randsage Landet/ oc sagde til dem/ Reyser bort oc bespeyder Landet. Oc de komme paa Ephraims bierg til Micha huss/ oc bleffue der om natten.

Daniterne søge en Arffuedel.

Oc den stund de vaare der hoss Micha hussfolck/ da kende de den vnge Leuiters røst/ oc de ginge offuer en side/ oc sagde til hannē/ Huo haffuer ført dig hid: Huad gør du her: Oc huad haffuer du her: Hand suarede dem/ Saa oc saa haffuer Micha giort mod mig/ oc hand haffuer leyt mig/ at ieg skal vere hans Prest. De sagde til hannem/ Kære/ Spør Gud at/ at wi kunde faa at vide/ om vor vey som wi vandre/ skal bliffue lycksalig: Presten suarede dem/ Reyser bort met fred/ Eders vey som i vandre/ er ræt faar HERREN.

Da ginge de fem Mend bort oc komme til Lais/ oc saae det Folck som der vaar vdi bo tryggelige/ ia rolige oc tryggelige som de Zidonier/ oc der vaar ingen som plagede dem i Landet/ eller som vaar Herre offuer dem/ oc de vaare longt fra de Zidonier/ oc haffde inted at gøre met Folck.

Oc de komme til deris Brødre i Zarea oc Esthaol/ Oc deris Brødre sagde til dem/ Huor gaar det eder: De sagde/ Op/ lader oss drage op til dem/ thi wi haffue beseet Landet/ det er saare gaat/ Der faare skynder eder oc verer icke lade til at reyse/ at i kūde komme oc indtage Landet. Naar i komme/ da skulle i komme til it stille Folck/ Oc Landet er longt oc bret/ thi Gud haffuer giffuit det i eders hender/ Saadan en sted/ som inted fattis/ aff alt det som paa Jorden er.

Da reysde der fra aff Dans slect aff Zarea oc Esthaol/ sey hundrede Mend vebnede met deris vaaben til strid/ oc de reysde hen op oc leyrede sig i Kiriath Jearim vdi Juda/ Der aff kallede de den Sted/ Dans leyer/ indtil paa denne dag/ som er bag Kiriath Jearim.

Dans Leyer.

Oc de ginge der fra paa Ephraims bierg oc komme til Micha huss. Da suarede de fem Mend/ som vaare vdgongne at bespeyde det land Lais/ oc sagde til deris Brødre/ Vide i oc/ at her er i disse huss en Liffkiortel/ Helligdom/ Billede oc Affgud: Nu mue i tencke til huad i skulle gøre. De droge der ind/ oc komme til den vnge Leuiters huss i Micha huss/ oc helsede hānem venlige. Men de sey hundrede Vebnede met deris Harnisk/ som vaare aff Dans børn/ stode faar porten. Oc de fem Mend/ som vaare vddragne at bespeyde Landet/ ginge op och komme der bort/ oc toge Billedet/ Liffkiortelen/ Helligdommen oc Affguden/ Den stund stod Presten faar porten/ hoss de sey hundrede Vebnede met deris harnisk.

Som de andre vaare nu komne i Micha huss/ oc toge Billedet/ Liffkiortelē/ Helligdommen oc Affguden/ da sagde Presten til dem/ Huad gøre i: De suarede hannem/ Ti stille oc holt din mund til/ och reyss met oss/ at du skalt vere vor Fader oc Prest. Er det dig bedre/ at du est Prest i den ene Mands huss/ eller blant en gantske Slect oc Frendskaff i Israel: Det befalt Presten vel/ oc hand tog baade Liffkiortelen/ Helligdommen oc Billedet/ oc kom met iblant folcket. Oc der de vende sig oc droge bort/ da skickede de smaa Børn oc Queg/ oc huad de haffde kaasteligt/ bort faare sig.

Der de komme nu longt fra Micha huss/ da robte de Mend som vaare i husene/ hoss Micha huss/ oc fulde effter Dans børn/ oc robte paa Dans børn. Men de vende deris ansict til bage/ oc sagde til Micha/ Huad fattis dig/ at du saa skriger: Hand suarede/ I haffue taget mine Guder/ som ieg haffde giort/ oc Presten/ oc reyse bort/ oc huad haffuer ieg nu mere: Oc i spørre end nu/ huad mig fattis: Da sagde Dans børn til hannem/ Lad din røst icke høris hoss oss/ at vrede Folck skulle icke offuerfalde dig/ oc at din Siel oc dit husis Siele icke skulle borttagis. Saa ginge Dans børn deris vey. Oc Micha der hand saa at de vaare hannem for stercke/ vende hand sig/ oc kom igen til sit huss.

Men de toge det som Micha haffde giort/ oc Presten som hand haffde/ och komme til Lais/ til it roligt oc stille Folck/ oc sloge dem met skarpe Suerd/ oc opbrende Staden met ild. Oc der vaar ingen som vndsette dem/ Thi hand laa longt fra Zidon/ oc haffde ingen handel met Folck/ oc hand laa i dalen/ som ligger hoss BethRehob. Saa bygde de Staden oc bode der vdi/ oc kallede hannem Dan/ effter Dans deris faders naffn/ som vaar fød aff Israel/ Oc Staden kalledis tilforn Lais.

Lais vindis aff Daniter.

Dan tilforn Lais.

Oc Dans børn opreysde det Billede faar dem oc Jonathan Gersons søn/ Manasse søns oc hans Sønner vaare Prester blant Daniternis slect/ indtil den tid/ der de bleffue førde fongne aff Landet. Oc de sette saa Micha Billede blant dem/ som hand haffde giort/ saa lenge som Guds huss vaar i Silo.

3. Reg. 12.

4. Reg. 17.

Paa

XIX.

DAa den tid vaar der ingen Konge i Jsrael. Oc en Leuitiske mand vaar Fremmet / op til Ephraims bierg / oc hand haffde taget sig en Tecte quinde til hustru aff Bethlehem Juda. Oc der hun haffde bedreffuit hoer hoss hannem / løb hun fra hannem til sin faders huss i Bethlehem Juda / oc bleff der fire maanede.

Oc hendis Mand giorde sig rede oc reysde effter hende / at hand vilde tale venlige met hende / oc hente hende til sig igen / oc hand haffde en Dreng oc tho Asne met sig. Oc hun ledde hannem ind i sin Faders huss / Men der Quindens fader saa hannem / bleff hand glad oc vndfongede hannem. Oc hans Suoger / Quindens fader / holt hãnem / at hand bleff hoss hannem i tre dage / ode oc drucke / oc bleffue der om natten.

Den fierde dag giorde de sig aarle rede / oc hand stod op oc vilde reyse. Da sagde Quindens fader til sin Suoger / Verquege dit hierte tilforn met it stycke brød / der effter skulle i reyse. Oc de sette sig oc ode baade tilsammen oc drucke. Da sagde Quindens fader til Manden / Kære / bliff denne nat offuer / oc forlyste dit hierte. Men der Manden stod op / oc vilde reyse / da nødde hans Suoger hannem til / at hand bleff der om natten.

Den femte dag at morgen / giorde hand sig aarle rede / och vilde reyse. Da sagde Quindens fader / Kære / verquege dit hierte / oc lad oss tøffue til mod afftenen / oc de ode saa baade tilsammen. Oc Manden giorde sig rede / oc vilde reyse met sin Tectequinde oc met sin Dreng. Men hans Suoger / Quindens fader / sagde til hannem / See / dagen gaar bort oc det bliffuer afften / bliff denne nat offuer / See / her er Herberge end nu denne dag / bliff her i nat / oc forlyste dit hierte / J morgen kunde i staa aarle op oc reyse eder vey til din Bolig.

Jebus.

Da vilde Manden icke bliffue om natten / Men giorde sig rede / oc reysde bort / oc kom til Jebus / det er Jerusalem / met sine tho Asne beladde / oc hans Tectequinde met hannem. Der de komme nu til Jebus / forgick dagen fast / Oc Drengẽ sagde til sin Herre / Kære reyss frem oc lad oss drage i dẽne Jebusiternis Stad / oc bliffue der i nat. Da sagde hans Herre til hannem / Wi ville icke drage i den Fremmede Stad / som icke ere aff Jsraels børn / Men wi ville hen offuer til Gibea. Oc hand sagde til sin Dreng / Gack flux / at wi kunde komme frem til en sted / oc bliffue i nat vdi Gibea eller i Rama.

Oc de droge frem oc vandrede / oc Solen gick ned for dem hart hoss Gibea / som ligger vnder Ben Jamin. Oc de droge der hen / at de kunde komme der ind / oc bliffue natten offuer i Gibea. Men der hand kom ind / sette hand sig paa gaden i Staden / Thi der vaar ingen / som vilde lene dem Huss om natten.

Oc see / da kom en gammil Mand fra sit arbeyde aff Marcken om afftenen / oc hand vaar ocsaa aff Ephraims bierg / oc Fremmet i Gibea / Men Folckene paa den sted vaare Jemini børn. Oc der hand opløffte sine øyen / oc saa den veyfarende Mand paa gaden / sagde hand til hannem / Huort vilt du hen: oc hueden kommer du: Hand suarede hannem / Wi reyse fra Bethlehem Juda / oc stunde til Ephraim biergis side / som ieg haffuer hiemme / Jeg reysde til Bethlehem Juda / oc drager nu til HERRENS huss / oc der vil ingen lene mig herbere. Wi haffue straa oc foder til vore Asne / oc brød oc vin til mig oc din Tienerinde oc til Drengen / som er met din Tienere / saa at oss fattis inted. Den gamle Mand sagde / Fred vere met dig / Alt huad som dig fattis det skalt du finde hoss mig / bliff io icke i nat paa gaden. Oc hand ledde hannem i sit Huss / oc gaff hans Asne foder / Oc de tode deris føder / oc ode oc drucke.

Gene. 19.

Oc der deris hierte vaare nu frydefulde / See / da komme de Folck aff Stadẽ / arge Skalcke / oc omkringsette huset / oc sloge paa dørrẽ / oc sagde til den gamle Mand / som vaar Hosbonde / Led den Mand vd / som kom i dit huss / at wi kunde bekende hannem. Men den Mand som vaar Hosbonde gick vd til dem / oc sagde til dem / Ney mine Brødre / gører icke saa ilde / efferdi denne Mand er kommen i mit huss / gører icke saadan en daarlighed. See / ieg haffuer en Daatter som er end nu Jomfru / oc dẽne en Tectequinde / dem vil ieg lede eder hid vd / Dem mue i gøre til skamme / oc gører met dem huad eder løster / Men bedriffuer icke saadan en daarlighed met denne Mand. Men Folcket vilde icke lyde hannem. Da tog Manden sin Tectequinde / oc ledde hende hen vd til dem / De bekende hende / oc omgingis skendelige met hende den gantske nat / indtil morgenen / Oc der Morgenstiernen kom frem / lode de hende gaa. Da kom Quinden aarle om morgenen oc falt ned faar den Mands husis dør / som hendis Herre vaar inde / oc laa der indtil det bleff liust.

En skammelig gerning aff Burgerne i Gibea.

Der hendis Herre stod nu op om morgenen / oc oplod dørren paa Huset / och gick vd at hand skulde reyse sin vey / See / da laa hans Tectequinde faar dørren aff huset / oc hendis Hender paa

Der hendis Herre stod nu op om morgenen / oc oplod dørren paa Huset / oc gick vd at hand skulde reyse sin vey / See / da laa hans Tectequinde faar dørren aff huset / oc hendis Hender paa dørterskelen. Da sagde hand til hende / Stat op / lad oss reyse / Oc hun suarede icke. Da tog hand hēde op paa Asenen / giorde sig rede / oc drog til sin sted. Der hand kom nu hiem / tog hand en Kniff / och fattede sin Tectequinde / oc partede hende met been oc met altsammen / i tolff stycke / oc sende hende i alle Israels landemercke. Huo som det saa hand sagde / Saadant er icke skeet eller seet / siden den tid Israels børn droge aff Egypten / indtil denne dag / Betencker eder nu her om / oc giffuer raad / oc siger frem.

XX.

Da droge Israels børn vd / oc forsamlede sig til hobe som en Mand / fra Dan indtil Berseba / oc aff det land Gilead til HERREN i Mizpa / Oc de Offuerste aff det gantske folck for alle Israels slecter ginge til sammē / i Guds forsamling / fire hundrede tusinde Mend til fods / som vddroge suerd. Men Ben Jamins børn hørde / at Israels børn vaare dragne til Mizpa. Oc Israels børn sagde / Siger / huorledis er dette onde tilganget?

Ose, 10.

Da suarede Leuiten / den quindis Mand som vaar myrd / oc sagde. Jeg kom til Gibea i Ben Jamin met min Tectequinde at bliffue der om natten. Da reysde de Burgere i Gibea sig op mod mig / oc bespende mig i husit om natten / oc tencte at myrde mig / och haffue skendet min Tectequinde / saa at hun er død. Da tog ieg min Tectequinde / oc delde hēde i stycke / oc sende det til alle Israels arffuis marcker / Thi de haffue giort en skendelig last oc daarlighed i Israel / See / der ere i alle Israels børn / raadslar oc gører noget her til.

Da giorde alt Folcket sig rede lige som en Mand / oc sagde / Der skal ingen gaa til sin bolig / oc ey vende sig til sit huss. Men det ville wi nu gøre mod Gibea / Lader oss kaste laad / oc tage thi Mend aff hundrede / oc hundrede aff tusinde / oc tusinde aff thi tusinde / aff alle Israels slecter / at de tage fetalie til folcket / at de skulle komme oc gøre met Gibea Ben Jamin / effter al deris daarlighed / som de haffue bedreffuit i Israel. Saa forsamlede alle Israels Mend dem til Staden / lige som en Mand oc forbunde sig.

Oc Israels slecter sende Mend til alle Ben Jamins affkomme / oc lode dem sige / Huad er det for en Ondskaff som er skeet hoss eder? Saa antuorder nu hid de Mend / de arrige Skalcke aff Gibea / at wi kunde sla dem ihiel / oc bort tage det onde aff Israel. Men Ben Jamins børn vilde icke lyde deris Brødris Israels børns røst / Men de forsamlede sig aff Stæderne til Gibea / at drage vd i strid mod Israels børn. Och Ben Jamins børn bleffue den dag talde aff Stæderne / sex oc tiue tusinde Mend / som vddroge suerd / Foruden de Burgere i Gibea / som bleffue talde siu hundrede vdualde Mend. Oc blant alt dette folck vaare siu hundrede Mend vdualde / som vaare Keythendede / oc kunde ramme it haar met Slinger / at det feylde dem icke.

Men de aff Israel (foruden dem aff Ben Jamin) bleffue talde fire hundrede tusinde Mend / som førde suerd / oc vaare alle Stridsmend. Da giorde de sig rede / oc droge hen op til Guds huss / oc atspurde Gud / oc sagde / Huo skal drage hen op faar oss / at begynde striden met Ben Jamins børn? HERREN sagde / Juda skal begynde. Saa giorde Israels børn sig rede om morgenen oc leyrede sig faar Gibea. Oc huer mand aff Israel gick vd at stride mod Ben Jamin / oc skickede dem til at stride mod Gibea. Da fulde Ben Jamins børn vdaff Gibea / oc sloge den dag blant Israel thu oc tiue tusinde.

22000.

Men folcket aff Israels Mend bemandede sig / oc røstede sig end ydermere til strid / paa den samme sted / som de haffde røstit sig den dag tilforn. Och Israels børn droge op oc græde faar HERREN til afftē / Oc de atspurde HERREN / oc sagde / Skulle wi ydermere drage frem at stride mod Ben Jamins børn / vore Brødre? HERREN sagde / Drager hen op til dem. Oc der Israels børn droge til Ben Jamins børn den anden dag / da fulde de Ben Jamiter vdaff Gibea den samme dag mod dem / oc sloge end atten tusinde aff Israels børn / som alle førde suerd.

18000.

Da droge alle Israels børn op / oc alt Folcket / oc komme til Guds huss / oc græde / oc bleffue der faar HERREN / oc fastede den dag indtil afften / oc offrede Brendoffer oc Tackoffer faar HERREN. Oc Israels børn atspurde HERREN (Mē Guds pactis Arck vaar der samme sted paa den tid / oc Phinees Eleasars søn Aarons søn / stod faar hannem paa den samme tid) oc sagde / Skulle wi fremdelis drage vd at stride mod Ben Jamins børn vore Brødre / Eller skal ieg lade aff? HERREN sagde / Drager hen op / J morgen vil JEG giffue dem i eders hender.

Phinees.

Oc Israels

noget nær ødelagd.

Oc Jsraels børn bestillede it Baghold trint omkring Gibea/saa droge Jsraels børn hen op/den tredie dag mod Bē Jamins børn/oc røstede sig til Gibea/som de tho gōge tilforn. Da fore Ben Jamins børn vd/mod Folcket/oc gaffue sig fra Staden / oc begynte at sla/oc giorde nogle saare aff Folcket/som de giorde tilforn de tho gonge i marcken paa tho veye / den ene løber til BethEl/den anden til Gibea / oc sloge ved tredive mend i Jsrael. Da tencte Ben Jamins børn/De ere slagne for oss/lige som tilforn. Men Jsraels børn sagde/ Lader oss fly / at wi kunde laacke dem fra Staden vd paa veyene.

Da giorde alle Jsraels mend sig rede aff deris sted/oc røstede sig i Baal Thamar. Oc Jsraels Baghold drog vd aff deris Sted / aff den hule Gaba / och komme til Gibea thi tusinde Mend/vdualde aff gantske Jsrael/saa at der bleff it suart slag/Men de viste icke / at dem stod ont faare. Saa slo HERREN Bē Jamin faar Jsraels børn/at Jsraels børn forderffuede paa den dag fem oc tiue tusinde/oc hundrede Mend aff Ben Jamin/som alle førde suerd. Thi der Ben Jamins børn saae at de vaare slagne/Da gaffue Jsraels mend dem rum/ Thi de forlode sig paa Bagholdet/som de haffde bestillet hoss Gibea. Oc Bagholdet skyndede sig ocsaa/ oc komme frem mod Gibea/oc de droge hen til oc sloge den gantske Stad met skarpe suerd.

Mē de Mend aff Jsrael oc Bagholdet haffde en Løsen met huer andre / at de skulde offuerfalde dem met suerd / naar røgen gaffue sig op aff Staden. Der nu Jsraels Mend vende sig i stridē/oc Ben Jamin begynte at sla / oc saar giorde ved tredive Mend i Jsrael/ oc tencte/ De ere slagne faar oss lige som i den forgangne strid/ Da begynte der strax at opgaa en røg aff Staden/Oc Ben Jamin vende sig til bage/oc see/ Da gick den gantske Stad op i Himmelen.

Oc de Mend aff Jsrael vende sig ocsaa til bage/oc forfærede Ben Jamins mend/Thi de saae/at dem stod ont faare/oc de vende sig faar Jsraels mend/paa den vey til ørcken/Men striden fulde effter dem/Der til dē som vaare indkomne aff Stæderne forderffuede de der inde. Oc de omkring spēde Ben Jamin oc forfulde dem indtil Menuah/ oc nedtraadde dem indtil Gibea/mod Solsens opgang. Oc der fulde aff Ben Jamin atten tusinde Mend / som vaare alle Stridzmend.

25000. Ben Jamiter bliffue slagne.

Da vende de sig oc flyde mod ørcken / til den klippe Rimmon / Men paa den samme vey sloge de fem tusinde Mend/oc de forfulde bag effter dem til Gideom / oc sloge thu tusinde aff dem. Saa fulde paa den dag aff Ben Jamin fem oc tiue tusinde Mend som førde suerd/ oc alle vaare mandelige Stridzmend. Alsomeniste sex hundrede Mend vende sig oc flyde mod ørcken til den klippe Rimmon / oc bleffue fire maanede i den klippe Rimmon. Oc Jsraels mend komme igen til Ben Jamins børn/oc sloge dem i Staden met skarpe suerd / baade Folck oc Fæ oc alt det mand kunde finde/oc alle Stæder som de funde / opbrende de met ild.

Ben Jamins Slect bleff paa det neste ødelagd.

XXI.

JSraels Mend haffde sorit i Mizpa oc sagd / Der skal ingen giffue de Ben Jamiter sin Daatter til Hustru. Oc Folcket kom til Guds huss/oc bleff der faar Gud til afftē/oc opløffte deris røst/oc græde saare/oc sagde/O HERRE Gud aff Jsrael/Hui er dette skeet i Jsrael / at der er i dag it Slecte formindsket aff Jsrael: Den anden morgen giorde Folcket sig aarle rede/oc bygde der it Altere/oc offrede Brendoffer oc Tackoffer.

Oc Jsraels børn sagde / Huo er der nogen sted aff Jsraels slecter / som icke er kommen hid op met Menigheden til HERREN: Thi der vaar giort en stor Eed/ at huo som icke komme op til HERREN i Mizpa / hand skulde visselige dø. Oc Jsraels børn ynckedis offuer Ben Jamin deris brødre/oc sagde/ J dag er it Slecte formindskit i Jsrael/Huorledis ville wi bære oss at met dem / at de kunde faa Hustruer som igen ere: Thi wi haffue sorit ved HERREN/at wi skulle icke giffue dem Hustruer aff vore Døtter.

Oc de sagde/ Huo er nogen sted aff Jsraels slecter/som er icke kommen op til HERREN i Mizpa: Oc see/der haffde ingen veret i Menighedsens Leyer/ aff Jabes i Gilead/ Thi de talde folcket/oc see/da vaar der ingen Burgere aff Jabes i Gilead. Da sende Menigheden tolff tusinde Mend der hen/aff Stridzmendene/oc bøde dem / oc sagde / Gaar hen oc slar Jabes Burgere i Gilead/oc Quinder oc Børn / met skarpe suerd. Dog skulle i saa gøre/ Alt det som er Mandkøn/oc alle Quinder som haffue hafft mand skulle i forbande. Oc de funde hoss de Burgere i Jabes vdi Gilead/fire hundrede Piger/som vaare Jomfruer/oc icke haffde liget hoss mand/ dem førde de til Leyren i Silo som ligger i det land Canaan.

Da sende den gantske Menighed hen / oc loed tale met Ben Jamins børn / som vaare i den klippe Rimmon/oc kallede dem fredsommelige. Saa komme Ben Jamins børn igen paa den tid/

den tid/ Oc de gaffue dem Hustruer/ aff Jabes quinder i Gilead som de haffde igē/ oc de funde saa icke flere. Da ynckedis folcket offuer Ben Jamin/ at HERREN haffde giort it Skaar/ i Jsraels slecter.

Oc de Eldste for Menigheden sagde/ Huad ville wi gøre/ at de som igen ere kunde oc saa faa hustruer? Thi Bē Jamins quinder ere ødelagde. Oc de sagde/ De som ere igē aff Ben Jamin mue io beholde deris Arff/ at der skal icke bliffue it Slect vdslet aff Jsrael. Oc wi kunde icke giffue dem vaare Døtter til Hustruer/ Thi Jsraels børn haffue sorit oc sagd/ Forbandet vere den/ som giffuer de Ben Jamiter en hustru. ¶ Oc de sagde/ See/ Der er HERRENS aarlige Høytid i Silo/ som ligger Norden fra BethEl/ mod Solsens opgong/ paa den vey/ som mand gaar op fra BethEl til Sichem/ oc synder fra mod Libona. Oc de befalede Ben Jamins børn/ oc sagde/ Gaar hen/ oc vocter paa i Vinbiergene/ Naar som i da see at Silo døtter gaa vd huer effter anden i Dantz/ da løber flux vdaff Vinbiergene/ oc huer tage sig en Hustru aff Silo døtter/ oc gaar saa hen i Bē Jamins land. Naar deris Fedre eller Brødre komme oc klage faar oss/ da ville wi sige til dē/ Verer dē naadige/ thi wi haffue icke taget dem met strid. Men i vilde icke giffue dem dem/ Det er nu eders skyld. ¶ Ben Jamins børn giorde lige saa/ oc toge Hustruer effter deris tal/ aff Dantzen/ som de røffuede/ Oc reysde bort/ oc bode i deris Arffuedel oc bygde Stæder oc bode der vdi. Saa reysde oc Jsraels børn der fra paa den tid/ huer til sin Slect oc til sit Frendskaff/ oc de reysde der fra/ huer til sin Arffuedel. Paa den tid vaar ingen Konge i Jsrael/ Huer giorde som hannem tyctе ræt at vere.

De som vaare igen aff Ben Jamins slecte tage hustruer &c.

∴

Ende paa Dommernis Bog.

Ruths Bog.

I.

DEn tid Dommerne regerede/ bleff der en Dyrtid i Landene. Oc en Mand aff Bethlehem Juda/ drog bort at vandre i Moabiternis land/ met sin Hustru oc tho Sønner/ hand hed EliMelech/ oc hans hustru Naemi/ oc hans tho sønner Mahlon oc Chil Jon de vaare Ephrateer aff Bethlehem Juda. Oc der de komme i Moabiternis land/ da bleffue de der. Oc EliMelech Naemi hosbonde døde/ Oc hun bleff igen met sine tho Sønner/ de toge Moabitiske hustruer/ Den ene hed Arpa/ den anden Ruth. Oc der de haffde boed der/ ved thi aar/ da døde baade Mahlon oc Chil Jon/ at Quinden bleff igen effter Sønnerne oc hendis Hosbonde.

Da giorde hun sig rede met sine tho sønners Hustruer/ oc drog igen aff Moabiternis land/ Thi hun haffde hørt i Moabiternis land/ at HERREN haffde besøct sit Folk/ oc giffuet dem Brød. Oc hun gick vd fra den Sted som hun haffde veret/ oc baade hendis sønners Hustruer met hende. Oc der hun gick paa veyen/ at hun skulde komme i Juda land igen/ da sagde hun til baade sine sønners Hustruer/ Gaar hen/ oc vender eder om/ huer til sin Moders huss/ HERREN gøre Barmhertighed met eder/ lige som i haffue giort mod de Døde/ oc mod mig. HERREN vnde eder at finde rolighed huer i sin Hosbondis huss/ Oc hun kyste dem.

Da opløffte de deris røst/ oc græde/ oc sagde til hende/ Wi ville gaa met dig til dit folck. Da sagde Naemi/ Vender eder om mine døtter/ Huor effter ville i gaa met mig? Huorlunde kand ieg faa Børn i mit Liff/ som kunde bliffue eders Mend? Vender om mine Døtter/ och gaar hen/ Thi ieg er nu for gammel til at tage Mand. Oc der som ieg sagde/ Der er haab til at ieg skal tage en Mand i denne nat/ oc føde børn/ Huorlunde kunde i dog bie/ indtil de bleffue store? Hui vilde i forholdet/ at i icke skulde tage Mend? Ney mine døtter/ Thi mig ynckis saare offuer eder/ Thi HERRENS haand er vdgongen offuer mig.

Arpa. Ruth.

Da opløffte de deris røst/ oc græde end mere/ oc Arpa kyste sin hosbondis Moder/ Men Ruth bleff hoss hēde. Da sagde hun/ See/ din Suogerske haffuer vent sig til bage til sit Folck oc til sin Gud/ Vent oc du dig om effter din Suogerske. Ruth suarede/ Tale icke der om/ at ieg skulde forlade dig/ oc gaa fra dig. Ehuort du gaar hen/ did vil ieg ocsaa gaa/ Huor du bliffuer/ der bliffuer oc ieg/ Dit Folck er mit folck/ oc din Gud er min Gud. Huor som du døer/ der døer oc ieg/ der vil ieg oc begraffuis/ HERREN gøre mig det oc det/ Døden skal skilie dig oc mig at.

Naemi kōmer til Bethlehem igen aff Moabiternis land.

Der hun nu saa/ at hun haffde fast i sindet at gaa met hende/ da loed hun aff at tale met hende der om. Saa ginge de baade tilsammen/ indtil de komme til Bethlehem. Oc der de komme ind i Bethlehem/ da oprørdis den gantske Stad offuer dem/ oc sagde/ Er det Naemi? Hun sagde til dem/ Kalder mig icke Naemi/ men Mara/ thi den Almectigste haffuer saare bedrøffuit mig. Jeg foer fuld bort/ Men HERREN haffuer ført mig tom hiem igen. Hui kalde i mig da Naemi? Efftherdi HERREN haffuer dog ydmyget mig/ oc den Almectigste bedrøffuit mig? Oc det vaar paa den tid/ at Byghøsten begyntis/ der Naemi oc hendis søns Hustru Ruth den Moabitiske komme igen/ aff Moabiternis land til Bethlehem.

(Naemi) kaldis min lyst. (Mara) kaldis bitter/ eller bedrøffuit.

II.

OC der vaar en Mand/ som hørde Naemi Hosbonde til/ aff EliMelechs slect/ som hed Boas/ hand vaar en merckelig naffnkundig Mand.

Oc Ruth den Moabitisk sagde til Naemi/ Lad mig gaa vd paa Marcken oc sancke Ax op/ effter den/ som ieg finder naade faare. Oc hun sagde til hende/ Gack bort min Daatter. Hun gick bort/ kom oc leсde op effter Høstfolcket paa marcken. Oc det hende sig lige saa/ at den samme marck/ hørde Boas til som vaar aff EliMelechs slect. Oc see/ Boas kom i det samme fra Bethlehem/ oc sagde til Høstfolcket/ HERREN vere met eder/ De suarede/ HERREN velsigne dig.

Oc Boas sagde til sin suend/ som vaar sæt offuer Høstfolcket/ Huem hører denne Pige til? Suen-

til: Suēden som vaar sæt offuer Høstfolcket/suarede oc sagde/Det er den Moabitiske Quinde/som er kommen igen met Naemi aff Moabiternis land. Thi hun sagde/ Kære / Lad mig sancke op oc samle blant negerne/effter Høstfolcket / Oc er saa kommen oc haffuer staaet siden i morgens indtil nu/oc vaar icke vden en liden stund hiemme.

Da sagde Boas til Ruth / Hører du /min daatter: Du skalt icke gaa paa nogen anden Ager at sancke op/oc gack icke heller her fra/Men holt dig til mine Piger / oc see huor de skære paa marcken/gack did effter dem/ Jeg haffuer befalet mine Suene / at ingen skal røre dig. Oc tørster dig/da gack til de kar oc drick/som mine Suene øse aff. Da falt hun ned paa sit ansict oc tilbad paa Jorden/oc sagde til hannem/Huor met haffuer ieg fundet Naade for dine øyen / at du kender mig/ieg som er dog Fremmet.

Boas suarede/oc sagde til hende/Det er mig tilkende giffuit / alt huad du haffuer giort mod din hosbondis Moder / effter din Hosbondis død/At du haffuer forlat din Fader oc din Moder oc dit Federne land / oc haffuer reyst til it Folck / som du kende icke tilforn. HERREN løne dig din gerning/oc din Løen skal vere fuldkommen hoss HERREN Jsraels Gud/til huilcken du est kommen/at haffue tryghed vnder hans Vinge. Hun sagde/Lad mig finde naade faar dine øyē/min Herre/Thi du haffuer trøstit mig/oc talet din Tienerinde venlige til/ Jeg som er dog icke/som en aff dine tieniske Piger.

Boas sagde til hende/Naar maaltid er/da holt dig her til/ oc æd Brød / oc døp din bid i ædicke. Oc hun sette sig hoss Høstfolckenis side. Oc hand lagde suedne Ax faar hende/Oc hun ocd/oc bleff mæt/oc leffnede noget. Oc der hun stod op at sancke/da befalede Boas sine Suene/ oc sagde/Lader hende ocsaa sancke blant negerne / oc beskemmer hende icke / Lader oc noget bliffue igen aff hoben oc ligge/ at hun kand opsancke det / oc ingen skal sendis paa hende der faare.

Saa sanckede hun op paa marcken til afften / oc slo det aff som hun haffde sancket op / oc det vaar ved en Epha byg. Oc hun løffte det op/oc kom i Staden/oc hendis hosbondis Moder saa det hun haffde sancket/Da tog hun frem/oc gaff hende/det som hun haffde leffnet/ den tid hun vaar mæt der aff.

Da sagde hendis hosbondis Moder til hende / Huor sanckede du i dag oc huor haffuer du arbeydet: Velsignet vere den som dig kende. Da gaff hun sin hosbondis Moder til kende/ hoss huem hun haffde arbeydet/oc sagde/Den Mand som ieg haffuer arbeydet hoss i dag heder Boas.

Oc Naemi sagde til sin Sønequēne/Velsignet vere hand faar HERREN/thi hand haffuer icke forlat sin barmhertighed huercken mod de leffuendis oc ey mod de døde. Oc Naemi sagde til hende/ Den Mand hører oss til/oc er vor Arffuing. Ruth den Moabitiske sagde/ Hand sagde oc det til mig/Du skalt holde dig til mine Drenge / indtil de haffue høstet ind altsammen. Naemi sagde til Ruth sin Sønequenne / Det er bedre min Daatter / at du gaar vd met hans Piger / Paa det ingen skal tale dig ilde til paa en anden ager. Saa holt hun sig til Boas Piger / at hun sanckede til Byghøsten oc Huede høsten vaar vde oc hun kom igen til sin hosbondis Moder.

III.

OC Naemi hendis hosbondis Moder sagde til hende/ Min Daatter / Jeg vil skaffe dig rolighed/at det skal gaa dig vel. Dē Boas som hører oss til/hoss hues Piger du haffuer verit / kaster byg i nat paa sit Logulle. Saa bade dig / och salffue dig/oc før dig i dine Kleder oc gack ned i Loen/at ingen kender dig/indtil de haffue aldelis ædet och drucket. Naar hand da legger sig/saa merck den Sted/som hand legger sig paa / oc kom oc folde op hoss hans føder/oc leg dig/ Saa siger hand dig vel huad du skalt gøre. Hun sagde til hende/Alt det du siger mig vil ieg gøre.

Hun gick ned i Loen / oc giorde alt det / som hendis Hosbondis Moder haffde befalet hende. Oc der Boas haffde ædet oc drucket/bleff hans hierte løstigt / oc hand kom oc lagde sig bag en Hob neger/Oc hun kom sactelige oc follede op hoss hans føder / oc lagde sig. Der det bleff nu midnat/bleff Manden forferdet oc drog sig sammen/Oc see/en Quinde laa hoss hans føder. Oc hand sagde/Huo est du: Hun suarede/Jeg er Ruth din tienerinde/ Bred dine vinge offuer din Tienerinde/thi du est Arffuingen.

Oc hand sagde/Velsignet vere du faar HERREN min daatter/Du haffuer giort dē siste barmhertighed større end den første/thi du haffuer icke gaaet effter vnge Karle / huercken

Boas tog Ruth til Hustru.

rig eller fattig. Nu min Daatter / frøcte dig icke / Alt det du siger / vil ieg gøre dig / Thi at mit Folck i den gantske Stad vide / at du est en dydelig Quinde. Nu er det sanden / at ieg er Arffuingen / Men der er en nermer end ieg. Bliff her i nat / vil hand tage dig i morgen / da er det gaat / Mē løster hannem icke / at tage dig / da vil ieg anamme dig / saa vist som HERREN leffuer / soff indtil morgen. Oc hun soff indtil morgenen / hoss hans føder.

Oc hun stod op / før den ene kunde kende den anden. Oc hand tencte / Skulde ingen faa det at vide / at en Quinde er kommen i loen. Oc hand sagde / Reck hid den Kaabe som du haffuer paa / Oc holt hende til / Oc hun holt hende til. Oc hand maalte sey maader byg / oc lagde det paa hēde / Oc hand kom i Staden. Men hun kom til sin hosbondis Moder / hun sagde / Huorledis gaar det til met dig / min Daatter? Oc hun sagde hende alt det den Mand haffde giort hende / oc sagde / Disse sey maader byg gaff hand mig / thi hand sagde / Du skalt icke komme tomhendet til din hosbondis Moder. Oc hun sagde / Ver stille / min Daatter / indtil du faar at vide huad ende det vil faa / Thi den Mand lader icke aff / før hand i dag gør ende der paa.

IIII.

Boas gick op til Porten / oc sette sig der. Oc see / der den neste Arffuing gick der frem / da talede Boas met hannem / oc sagde / Kom oc sæt dig enten her eller der / Oc hand kom oc sette sig.

Oc hand tog thi Mend aff de Eldste i Staden / oc sagde / Setter eder her / Oc de sette sig. Da sagde hand til Arffuingen / Naemi / som er igen kommen aff Moabiternis land / biuder fal det stycke Jord som hørde vor Broder EliMelech til. Der faare tencte ieg at lade det komme for dine øern / oc sige / Vilt du arffue det / da køb det her for Burgerne / oc for de Eldste aff mit folck. Men vilt du icke arffue det / da giff til kende / at ieg kand vide det / Thi der er ingen Arffning vden du / oc ieg effter dig. Hand sagde / Jeg vil vere det nest.

Boas sagde / Huilcken dag du køber den Jord aff Naemi haand / da skalt du oc tage den Moabitiske Ruth / den affdødis Hustru / at du skalt opuecke den Affdøde it naffn paa hans Arffue del. Da sagde hand / Jeg kand icke arffue det / at ieg icke maa vel ske skal forderffue mit arffuedel / Arffue du det ieg skulde arffue / thi ieg kand icke arffue det. Det vaar aff gammel tid saadan en seduane i Jsrael / Naar nogen icke vilde arffue eller købe noget Godz / At alle sager skulde vere faste / da drog hand sin sko aff / oc gaff den anden hannem / Det vaar it Vidnisbyrd i Jsrael.

Deut. 25.

Oc Arffuingen sagde til Boas / køb du det / Oc hand drog sin sko aff. Da sagde Boas til de Eldste oc til alt folcket / J ere Vidne vdi dag / at ieg haffuer købt aff Naemi haand / alt det som hørde EliMelech til / oc alt det som hørde Chil Jon oc Mahlon til. Der til tager ieg ocsaa Ruth den Moabitiske til Hustru / som vaar Mahlons hustru / at ieg kand opuecke den Døde it Naffn paa hans Arffuedel / oc at hans naffn skal icke vdslettis blant hans Brødre / och aff hans sted i porten / Der til ere i Vidne vdi dag.

Boas tager Ruth til Hustru.

Oc alt Folcket som vaar i porten / oc de Eldste / sagde / Wi ere Vidne / HERREN gøre den Quinde der kommer i dit Huss som Rahel oc Lea / som baade opbygde Jsraels huss / oc formeris meget i Ephrata / oc ver naffnkundig i Bethlehem. Oc dit Huss vorde / lige som Perez huss / huilcken Thamar fødde Juda / aff den Sæd / som HERREN skal giffue dig aff denne vnge Quinde.

Gene. 38.

Saa tog Boas Ruth / at hun bleff hans Hustru / Oc der hand laa hoss hende / da gaff HERREN hende / at hun bleff fructsommelig / oc fødde en søn. Da sagde quinderne til Naemi / Loffuit vere HERREN som icke vilde lade dig fattis en Arffuing paa tende tid / at hans naffn skulde bliffue i Jsrael / Hand skal verquege dig / oc besørge din allerdom / Thi din Sønequenne / som dig elkste / haffuer fød den / som dig er bedre / end siu Sønner.

Obed.

Oc Naemi tog Barnet / oc lagde det i sit skød / oc fostrede det op / Oc hendis Naboersker gaffue hannem it naffn / oc sagde / Naemi er fød it Barn / oc kallede hannem Obed / Hand er Jsai fader / huilcken som er Dauids fader.

Perez slect.
Matth, 1.

Dette er Perez slect. Perez afflede Hezron. Hezron afflede Ram. Ram afflede Amminadab. Amminadab afflede Nahesson / Nahesson afflede Salmon. Salmon afflede Boas. Boas afflede Obed. Obed afflede Jsai. Jsai afflede Dauid.

Ende paa Ruths Bog.

I.

DEr vaar en Mand aff Ramathaim Zophim/aff Ephraims bierg hand hed ElKana / Jerohams søn / Elihu søns /Thohu søns / Zuph søns / som vaar aff Ephrat. Oc hand haffde tho Hustruer / den ene hed Anna / den anden Peninna. Oc Peninna haffde Børn / oc Anna haffde ingen børn. Oc den samme Mand gick hen op aff sin Stad / i sin tid/at tilbede oc offre til HERREN Zebaoth i Silo. Der vaare HERRENS Prester/Ophni oc Phinees de tho Eli sønner.

Elkana.

Ophni Phinees.

Det skede paa en dag/ at ElKana offrede/ Da gaff hand sin hustru Peninna oc alle hendis Sønner oc Døtter stycker / Men hand gaff Anna it stycke bedrøffuit/thi hand elskte Anna/ Men HERREN haffde tilluct hẽdis Liff. Oc hendis Modstanderske bedrøffuede hende/ oc breyde hende det saare/At HERREN haffde tilluct hendis Liff. Saa gick det huert aar til naar hun gick op til HERRENS huss/oc hun bedrøffuede hende saa/ Saa græd hun da oc oed inted. Da sagde ElKana hendis Hosbonde til hende/ Anna hui græder du ? oc hui æder du icke ? oc hui tuingis dit hierte saa saare ? Er ieg dig icke bedre en thi Sønner ?

Da stod Anna op der hun haffde ædet oc drucket i Silo (oc Presten Eli sad paa en stoel hoss HERRENS Tempels Dørstolpe)oc hun vaar meget sorgfuld i sit hierte/oc bad til HERREN oc græd/oc loffuede hannem it Løffte/oc sagde/ HERRE Zebaoth / Er det saa at du seer til din tieniste Quindis elendighed / oc tencker paa mig / oc icke forglemmer din tieniste Quinde/oc du vilt giffue din tieniste Quinde en Søn / Da vil ieg giffue HERREN hannem i alle hans liffuis dage/oc der skal ingen Ragkniff komme paa hans Hoffuit.

Anne bøn oc løffte.

Oc der hun lenge bad faar HERREN/da gaff Eli act paa hendis mund / Thi Anna talede i sit hierte/oc hendis læbe rørde sig aleniste/oc mand hørde icke hendis røst. Da mente Eli at hun vaar drucken/oc sagde til hende/Huor lenge vilt du vere drucken ? Fortære vinen som du haffuer hoss dig. Anna suarede/oc sagde/ Ney min Herre / Jeg er en bedrøffuet Quinde/ieg haffuer icke drucket vin oc sterck drick / Men ieg haffuer vdøest mit hierte faar HERREN. Acte icke din tieniste quinde som en løss quinde/Thi ieg haffuer her til talet aff min store kummer oc sorg. Da suarede Eli oc sagde/Gack hen met fred / Israels Gud skal giffue dig din Bøn/som du badst aff hannem/Hun sagde/Lad din tieniste Quinde finde naade faar dine øyen / Da gick quinden hen sin vey oc oed/oc saa icke mere bedrøffuit vd.

Eli.

Om morgenen stode de tilige op/oc der de haffde tilbedet faar HERREN /da vende de dem til bage igen / oc komme hiem til Ramath. Oc ElKana bekende sin hustru Anna/ oc HERREN tenckte paa hende. Oc effter nogle dage bleff hun fructsommelig/ oc fødde en Søn/oc kallede hannem Samuel/thi ieg haffuer bedet hannem aff HERREN.

Samuel fødis.

Oc der dẽ Mand ElKana foer op met sit gantske Huss/at offre til HERREN Offer paa den seduanlige tid / och sit Løffte / da foer Anna icke hen op met / Men hun sagde til sin Hosbonde / Naar Barnet bliffuer affuant da vil ieg føre hannem / at hand skal obenbaris faar HERREN/oc bliffue der altid. ElKana hẽdis Hosbonde sagde til hende / Saa gør som dig tyckis gaat at vere/bliff saa lenge til du haffuer vant hannem aff/ Oc HERREN stadfeste det hand haffuer sagt.

Saa bleff Quinden hiemme/oc gaff sin Søn at di / til hun haffde affuant hannem / Oc hun førde hannem op med sig effter at hun haffde vant hannem aff / met tre Oyen / met en Epha mel/oc en Flaske vin / oc bar hannem ind i HERRENS Huss i Silo. Oc Barnet vor end da vngt / Oc de slagtede en Oxe / och baare Barnet til Eli. Oc hun sagde / Ah min Herre / Saa sandelige som din siel leffuer / min Herre / Jeg er den Quinde / som stod her hoss dig / oc bad HERREN / den tid ieg bad om denne Dreng. Nu haffuer HERREN giffuit mig min bøn/som ieg bad aff hannem. Der faare giffuer ieg HERREN hannem igen i alle hans dage / thi hand er bedet aff HERREN. Oc de bade til HERREN

REN paa den samme sted.

II.

¶ Oc Anna bad oc sagde.

Anne Sang.

MIt hierte gleder sig i HERREN / Mit Horn er ophøyet i HERREN. Min Mund loed sig viet op offuer mine Fiender/thi ieg gleder mig i din Salighed.

Der er ingen hellig som HERREN / vden dig er ingen oc der er ingen Frelsere/ som vor Gud er.

Lader eders store roess oc tratzen / Lader det Gamle vere vdaff eders mund/Thi HERREN er en Gud/som acter det / Oc lader icke saadan opsat lyckis.

De sterckis bue er bruden / Oc de Skrøbelige ere omgiordede met styrcke.

De mætte/ere solde for brød/oc de som lede hunger hungre icke mere/Jnd til dẽ Wfructsommelige fødde siu/Oc den som mange Børn haffde bleff skrøbelig.

Deut.32.

HERREN slar ihiel/oc giffuer liff / Nedfører til Helffuede oc vd igen.

HERREN gør Fattig oc hand gør Rig/ Hand nedertrøcker oc ophøyer.

Hand opløffter den Arme aff støffuen / oc ophøyer den Fattige aff skarnet/At hand skal sette hannem blant Føsterne / oc lade hannem arffue ærens stoel / Thi Verdens ende hører HERREN til / oc hand sette Jorden der paa.

Hand skal forware sine Helgens føder / Men de Wgudelige skulle bliffue til inted i mørcket / Thi stoer formue hielper dog ingen.

Psal.113.

De som trette met HERREN skulle falde til grund / Hand skal tordne i Himmelen offuer dem.

HERREN skal dømme Verdens ende / Oc skal giffue sin Konge mact / oc ophøye sin Saluedis Horn.

ElKana gick hen til Ramath i sit huss / oc Barnet vaar HERRENS Tienere for Presten Eli.

Eli sønner

Eli Sønner vaare arrige Skalke/de skøtte intid om HERREN icke heller om Presternis Ræt faar folcket. Naar nogen vilde offre noget/Da kom Prestens dreng/ den stund kødet sød/ oc haffde en Madkrog med tre grene i sin haand / oc stack hannem i kædelen/gryden/ paatten eller panden/ oc huad hand drog op med madkrogen/det tog Prestẽ der aff/ Saa giorde de mod al Jsrael/ som komme der til Silo.

Dissligeste saa før end de optende det fede/da kom Prestens dreng til dem som førde Offeret frem oc sagde/Giff mig det kød at stege til Presten/Thi hand vil icke tage sødet kød aff dig/ men raat. Naar nogẽ sagde da til hannem / Lad det fede optendis som det bør sig i dag/ oc tag siden huad dit hierte begerer/Da sagde hand til hannem/ Du skalt nu giffue mig det / Vilt du icke/da vil ieg tage det met mact. Der faare vaar samme Drengis synd saare stoer faar HERREN / Thi Folcket lastede HERRENS Madoffer.

Samuel vaar en Tienere faar HERREN / Och Drengen vaar omgiordet med en linet Liffkiortel / Der til giorde hans Moder hannem en liden Kiortel/ och førde hannem den hen op i sin tid/Naar hun gick hen op med sin Hosbonde at offre Offer paa sin tid. Oc Eli velsignede ElKana oc hans Hustru/oc sagde/ HERREN giffue dig Sæd aff denne Quinde for den bøn hun bad aff HERREN. Oc de ginge til deris sted. Oc HERREN hiemsøgte Anna/ at hun bleff fructsommelig/oc fødde tre Sønner oc tho Døtter/Oc Samuel drengen voxte faar HERREN.

Oc Eli vaar megit gammil / oc hand hørde alt det hans Sønner giorde mod al Jsrael/ oc at de soffue hoss de Quinder som tiẽte faar Vidnesbyrdẽs Tabernakels dør. Oc hand sagde til dem / Hui gøre i saadant? Thi ieg hører eders onde handel aff alt dette folck. Jcke saa mine Børn / det er icke it gaat røcte som ieg hører / J komme HERRENS folck til at offuertræde. Om nogen synder mod it Menniske/da kand Dommeren forlige det / Mẽ synder nogen mod HERREN / huo kand da bede for hannem? Men de lydde icke deris Faders røst/Thi HERREN haffde vilie til at sla dem ihiel. Men Samuel drengen gick oc voxte oc vaar tacknemmelig baade faar HERREN oc faar Mennisken.

Oc der kom en Gudz Mand til Eli / oc sagde til hannem. Saa siger HERREN/ Jeg obẽbarede mig faar din Faders huss/der de end nu vaare i Egyptẽ i Pharaos huss. Oc ieg vdualde mig hannẽ aff alle Jsraels slecter/til Prestedømmet at hand skulde offre paa mit Altere/oc optende Røgelse/oc bære Liffkiortelẽ faar mig/ Oc ieg gaff din Faders huss alle Jsraels

børns

børns Jld. Huor faare slar du bag op mod mit Offer oc Madoffer/ som ieg bød i Tabernakelen/ Oc du ærer dine sønner mer end Mig/ at i fede eder med folckens Jsraels aller beste Madoffer.

Der faare siger HERREN Jsraels Gud/ Jeg haffuer talet/ Dit huss oc din Faders huss skulde vandret faar mig euindelige. Men nu siger HERREN/ Det vere långt fra mig/ Men huilken mig ærer/ den vil ieg oc ære/ Oc huo mig foracter/ Hand skal foractis. See/ Den tid skal komme at ieg vil sønderbryde din arm/ oc din faders Husis arm/ at der skal ingē Gammil vere i dit huss. Oc du skalt see din Modstandere i Tabernakelen/ i alle honde Gaat som skal vederfaris Jsrael oc der skal ingen Gammil vere i din Faders huss euindelige. Dog vil ieg ingen oprycke aff dig fra mit Altere/ Paa det at dine øyen skulle vanske/ och din siel skal gremme sig/ oc alle de mange aff dit Huss skulle dø/ naar de ere bleffne til Mend.

1.Reg.2.
Guds alvorlige trusel mod Eli ꝛc.

Oc det skal vere dig it Tegen/ som skal komme offuer dine tho Sønner Ophni oc Phinees/ Paa en dag skulle de baade dø. Oc ieg vil opuecke mig en trofast Prest/ hand skal gøre lige som det behager mit hierte oc min siel/ Oc ieg vil bygge hannem it fast Huss/ at hand skal vandre alle dage faar min Salffuede. Oc huo som offuer bliffuer i dit Huss/ hand skal komme oc falde ned faar hannem/ for en sølff Penning/ oc for it stycke Brød/ oc skal sige/ Kære lad mig komme til en Prestedel/ at ieg maa æde it stycke Brød.

III.

OC der Samuel Drengen tiente HERREN vnder Eli/ da vaar HERRENS ord dyrt paa den samme tid oc der vaar liden Obenbarelse.

Oc det hende sig samme tid at Eli laa i sin sted/ oc hans øyen begynte at vorde mørcke/ at hand kunde icke see. Oc Samuel haffde lagt sig i HERRENS Tempel/ der som Gudz Arck vaar/ før end Guds Lampe vdsløctis. Oc HERREN kallede Samuel/ Hand suarede/ See/ her er ieg. Oc hand løb til Eli oc sagde/ See/ her er ieg/ du kallede mig/ Hand sagde/ Jeg kallede dig icke/ Gack bort igen oc leg dig at soffue/ oc hand gick bort oc lagde sig at soffue.

HERREN kallede end en tid/ Samuel/ Oc Samuel stod op oc gick til Eli/ oc sagde/ See/ Her er ieg/ du kallede mig/ Hand suarede/ Jeg kallede dig icke/ min Søn/ Gack bort igen oc leg dig at soffue. Men Samuel kende icke HERREN end da/ och HERRENS ord vaar icke end da obenbaret faar hannem. Oc HERREN kallede Samuel tredie gong/ Oc hand stod op oc gick til Eli oc sagde/ See/ her er ieg/ du kallede mig. Da merckte Eli at HERREN kallede Drengen/ och sagde til hannem/ Gack bort igen oc leg dig at soffue/ Oc bliffuer der kaldet at dig/ saa sig/ tale HERRE/ thi din tienere hører det/ Samuel gick bort oc lagde sig i sin sted.

Da kom HERREN oc stod der/ oc kallede som før/ Samuel Samuel/ oc Samuel sagde/ Tale/ thi din Tienere hører det. Oc HERREN sagde til Samuel/ See/ Jeg gør en ting i Jsrael/ at huo det hører/ da skulle baade hans Øern klinge. Paa den dag vil ieg opuecke offuer Eli det som ieg haffuer talet mod hans Huss/ Jeg vil begynde oc fuldkōme det. Thi ieg haffuer giffuit hannem det til kende/ at ieg vil vere Dommere offuer hans Huss euindelige/ for den misgiernings skyld/ at hand viste/ huorlunde hans Børn haffde dem skendelige/ oc hand saa icke en gong vredelige der til. Der faare soer ieg Eli huss/ at denne Eli hussis misgerning skal icke bliffue forligt/ huercken met Offer eller met Madoffer euindelige.

Oc Samuel laa til om morgenen/ oc loed Dørren op paa HERRENS Huss/ men Samuel frøctede sig at giffue Eli den syn tilkēde. Da kallede Eli hannem/ oc sagde/ Samuel min Søn/ Hand suarede/ See/ her er ieg/ Hand sagde/ Huad er det ord som dig er sagt: Døl inted faar mig/ Gud gøre dig det oc det om du døller noget faar mig/ aff det som dig er sagt. Da sagde Samuel hannem det altsammen/ oc dølde inted faar hannem. Hand sagde/ Det er HERREN/ hand gøre huad hannem teckeligt er.

Samuel voxte op/ oc HERREN vaar met hannem/ oc der falt icke it aff alle hans ord paa Jorden. Och al Jsrael fra Dan oc indtil Bersaba viste/ at Samuel vaar HERRENS trofaste Prophete. Oc HERREN obenbaredis framdelis i Silo/ thi HERREN vaar Samuel obenbaret i Silo/ ved HERRENS ord. Oc Samuel begynte at Predicke faar al Jsrael.

Eben Ezer mercker hielpe stenen. Infra Cap. 7.

ISrael drog vd mod Philisterne at stride / oc de leyrede dem hoss Eben Ezer. Oc Philisterne haffde leyret dem i Aphek / oc røstede dem mod Israel. Oc striden reckte sig longt / oc Israel bleff slagen faar Philisterne / oc de sloge i ordenen paa marcken ved fire tusinde Mend.

Oc der faalcket kom y leyren / da sagde de eldste aff Israel / Huor faare haffuer HERREN ladet oss sla i dag faar Philisterne? Lader oss tage HERRENS Pactis Arck til oss aff Silo / oc lader hende komme iblant oss / at hun frelser oss fra vore Fienders haand. Oc faalcket sende bud til Silo / oc lode hente der fra HERRENS Zebaotz Pactis Arck / som sider offuer Cherubim / oc de tho Eli sønner vaare der med Gudz Pactis Arck / Ophni oc Phinees. Oc der HERRENS Pactis Arck kom i Leyren / da robede al Israel med it stort skrig / at Jorden skalff der ved.

Der Philisterne hørde det store gledelige skrig / da sagde de / Huad er det for it høyt gledeligt skrig i de Ebreers leyre? Oc der de fornumme at HERRENS Arck vaar kommen i Leyren / Da fryctede de / oc sagde / Gud er kommen i Leyren. Oc de sagde Fremdelis / Ve oss / Thi det haffuer icke saa gaaed før til / ve oss / Huo vil frelse oss aff disse megtige Guders haand? De ere de Guder som sloge Egypten met alle honde Plaffuer i ørken. Saa haffuer nu it frit mod oc verer Mend i Philister / at i skulle icke tiene de Ebreer / som de haffue tient eder / Verer Mend oc strider. Da stridde Philisterne / oc Israel bleff slagen / oc huer flyde bort til sin bolig / Oc det vaar it saare stort Slag / saa at der fulde aff Israels fodgangere tredive tusinde Mend. Oc Gudz Arck bleff tagen / oc baade Eli sønner / Ophni oc Phinees døde.

Da løb en aff Ben Jamin aff Hærren / oc kom til Silo samme dag oc haffde reffuit sine Klæder / och haffde strød Jord paa sit hoffuit. Oc see der hand kom der ind da sad Eli paa en Stoel / at hand kunde see hen at veyen / thi hans hierte vor forskræcket for Gudz Arck / oc der Manden kom i Staden da gaff hand det tilkende oc den gantske Stad skreg.

Oc der Eli hørde det rob oc skrig / da spurde hand / Huad er det for it høyt bulder? Da kom Manden hastelige oc gaff Eli det til kende (oc Eli vaar otte oc halffemtesinds tiue aar gammil /

gammil/oc hans øyen vaare mørcke/at hand kunde icke see)Manden sagde til Eli/ Jeg kom/ oc flyde i dag fra Hærren. Hand sagde / Min Søn huor gaar det til: Da suarede Forkynderen/oc sagde/ Jsrael flyde faar Philisterne/oc der skede it stort Slag iblant Folket/oc baade dine sønner Ophin oc Phinees ere døde/ Der til/er Gudz Arck tagē. Men der hand tenckte paa Gudz Arck / da falt hand baglengis ned aff stolen/hoss porten / oc slo sin Halss i tu / oc døde/ Thi hand vaar gammil/oc en suar Mand. Hand dømde Jsrael i fyrctiue aar.

Eli 40. aar.

Oc hans Suogerske Phinees hustru vaar fructsommelig / oc skulde snarlige gaa i barsel seng/Der hun hørde tiende/at Gudz Arck vaar tagen / oc at hēdis Suoger oc Hosbonde vaare døde/bøyde hun sig ned oc fødde/thi hendis væ betog hende. Oc der hun begynte at dø/sagde de Quinder/som stode hoss hende/ Frycte icke / du haffuer en vng Søn / Men hun suarede inted/oc tog det icke til hierte. Saa kallede hun barnet Jcabod/oc sagde / Herligheden er borte fra Jsrael/efftherdi at Gudz Arck vaar tagen / oc hendis Suoger oc Hosbonde. Hun sagde atter igen/Herligheden er borte fra Jsrael/ thi Gudz Arck er tagen.

Jcabod.

V.

OC Philisterne toge Gudz Arck / oc bare hende fra Eben Ezer til Asdod / ind i Dagons huss / oc sette hende hoss Dagon. Oc der de aff Asdod stode tilige op om anden dagen / da funde de Dagon paa Jorden liggendis paa sit ansict faar HERRENS Arck / Saa toge de Dagon oc sette hannem i sin sted igen. Der de stode anden dagen tilige op/da funde de Dagon atter liggende paa torden paa sit ansict faar HERRENS Arck/oc hans Hoffuit oc baade hans Hender vaare affhugne/paa dørterskelen/ at kraappen laa alene der paa. Der faare træde icke Dagons Prester / oc alle de som gaa i Dagons huss / paa Dagons dørterskel i Asdod ind til denne dag.

Dagon.

Oc HERRENS haand bleff suar offuer dem i Asdod / oc forderffuede dem / oc slo Asdod oc alle hans landemercke paa Hemmelige steder. Der Folcket i Asdod saae at det gick saa til/sagde de/lader Jsraels Gudz Arck icke bliffue hoss oss/Thi hans haand er forhaard offuer oss oc offuer vor Gud Dagon. Oc de sende bud hen oc samlede alle Philisternis Førster til dem oc sagde. Huad skulle wi gøre med Jsraels Gudz Arck: Da suarede de / Lader dem aff Gath bære Jsraels Gudz Arck omkring/Oc de bare Jsraels Gudz Arck om kring. Oc der de bare hende omkring/da bleff der it suart Bulder i Staden ved HERRENS Haand/oc hand slo Folcket i Staden/baade smaa oc store/oc de finge hemmelige Plager paa hemmelige steder.

Da sende de HERRENS Arck til Ekron. Oc der Gudz Arck kom til Ekron/ da robede de i Ekron/ de bare Gudz Arck omkring til mig/at sla mig oc mit folck ihiel. Saa sende de bud hē/oc samlede alle Philisternis Førster/oc sagde/ Sender Jsraels Gudz Arck bort igen til sin Sted/at hun skal icke sla mig oc mit folck ihiel. Thi Gudz haand giorde it saare stort bulder i al Stadē met mord/Oc huilcke Menniske icke døde de bleffue slagne i hemmelige steder/ saa at det skrig aff Staden gick op i Himmelen.

VI.

OH HERRENS Arck vor i Philisternis Land i siu maanede. Oc Philisterne kallede deris Prester oc Spaamend/oc sagde / Huad skulle wi gøre met HERRENS Arck: Lærer oss huor met wi skulle sende hende til sin sted: De sagde/Ville i sende Jsraels Gudz Arck bort/da sender hende icke tom hen/ men i skulle betale hende it Skyldoffer / saa bliffue i karske / oc faa at vide huor faare hans Haand lader icke aff eder.

De suarede / Huad er det for Skyldoffer som wi skulle giffue hannem: De suarede / Fem Artze aff guld / oc fem Muss aff guld / effter de fem Philisters Førsters tal/ Thi det haffuer veret en haande plage offuer eder alle/oc offuer eders Førster. Saa skulle i dem gøre lige som eders Artze oc eders Muss / som haffue forderffuit eders Land / at i skulle giffue Jsraels Gud ære/Maa vel ske at hans Haand bliffuer mildere offuer eder/ oc eders Gud / oc offuer eders Land. Hui forherde i eders hierte / som Egypterne oc Pharao forherdede deris hierte: Er det icke saa/at der hand beuiste sig mod dem/da lode de dem fare/at de ginge hen:

Exo. 12.

Saa tager nu oc gører en ny Vogn / oc tho nybere Køer / paa huilcke aldrig er kommet

Aag/

Nag/oc spender dem faar Vognen/oc lader deris Kalffue bliffue hiemme. Oc tager HERRENS Arck/oc legger hende paa Vognen/Oc de klenodye aff guld som i giffue hannem til Skyldoffer/i it Skrin hoss hendis side/oc sender hende hen/oc lader hende gaa/Oc see i til/Gaar hun hen paa sit landemerckis vey mod BetSemes/Da haffuer hand giort oss alt det store onde/Huor icke saa skeer/Da skulle wi vide at hans Haand haffuer icke rørt oss/men det er oss ellers saa vederfaret wforuarindis.

Oc Folcket giorde saa/oc toge tho vnge nybære Køer/oc spende dem faar en vogn/oc beholte deris Kalffue hiemme/oc lagde HERRENS Arck paa Vognen/oc skrinet met de guld Muss oc met deris Artzis Billede. Oc køerne ginge ræt vey til BetSemes/paa en vey/oc ginge oc bøgede/oc de vigede icke/huercken til den høyre eller til den venstre side/Oc Philisternis Førster ginge effter dem/til BetSemes landemercke.

Beth Semiter.

Oc de BethSemiter høstede huede i Dalen samme tid/oc løffte deris øyen op/oc saae Arcken/oc de bleffue glade der de saae hende. Oc vognen kom paa Josua BetSemiters ager/oc stod der stille. Oc der vaar en stoer Sten/oc de flacte træene paa vognen/oc offrede HERREN køerne til Brendoffer. Oc Leuiterne løffte HERRENS Arck aff/oc Skrinet som der vaar hoss/i huilckit de guld Klenodie vaare/oc sette hende paa den store Sten. Oc Folcket aff BetSemes offrede HERREN samme dag Brendoffer oc andet Offer.

Der de fem Philisters Førster saae det/da fore de til bage igen samme dag til Ekron. Disse ere de guld Artze/som Philisterne gaffue HERREN til Skyldoffer/Asdod en/Gasa en/Asklon en/Gath en/oc Ekron en. Oc guld Muss/effter alle Philisternis Stæders tal vnder de fem Førster/baade aff de murede Stæder oc Byerne/oc til den store Abel/som de sette HERRENS Arck paa ind til denne dag/paa Josua BethSemiters ager.

Oc nogle aff de BethSemiter bleffue slagne/fordi at de saae HERRENS Arck/oc hand slo aff folcket halfftrediesinds tiue tusinde oc halff fierdesinds tiue Mend. Da sørgede folcket/at HERREN haffde giort saa stort it Slag i blant folcket. Oc Folcket aff BethSemes sagde/Huo kand staa faar HERREN saadan en hellig Gud? oc til huem skal hand drage fra oss? Oc de sende Bud til Borgerne aff Kiriath Jearim/oc lode dem sige/Philisterne haffue ført HERRENS Arck igen/kommer hid ned oc henter hende op til eder.

VII.

Guds Arck i Kiriath Jearim etc.

SAa kom Folcket aff Kiriath Jearim/oc hente HERRENS Arck op/oc førde hende ind i AbiNadabs huss i Gibea/oc hans søn Eleasar helligede dem/at hād skulde beuare HERRENS Arck. Oc fra dē dag at HERRENS Arck bleff i Kiriath Jearim/da forløb tiden sig saa lenge at det bleff tiue aar/oc al Israels huss græd faar HERREN.

Da sagde Samuel til alt Israels huss/Er det saa at i omuende eder til HERREN/aff alt eders hierte/Saa kaster bort fra eder de fremmede Guder/oc Astharoth/oc bereder eders hierte til HERREN/oc tiener hannem alene/Saa skal hand frelse eder aff Philisternis haand. Da kaste Israels børn bort fra dem Baalim oc Astharoth oc tiente HERREN alene. Oc Samuel sagde/Forsamler al Israel til Mizpa/at ieg kand bede til HERREN for eder. Oc de komme til hobe i Mizpa/oc øsde vand och vdstyrte det faar HERREN/oc fastede samme dag/oc sagde der samme sted/Wi haffue syndet mod HERREN. Oc Samuel dømde Israels børn i Mizpa.

Der Philisterne hørde at Israels børn vaare komne til hobe i Mizpa/da droge Philisternis Førster op mod Israel. Der Israels børn det hørde/fryctede de for Philisterne/oc sagde til Samuel/Lad icke aff at robe for oss til HERREN vor Gud/at hand frælser oss fra Philisternis haand. Saa tog Samuel it diende Lam/oc offrede HERREN it helt Brendoffer/oc robte til HERREN faar Israel/oc HERREN bønhørde hannem.

Eccle. 48.

Oc i det Samuel offrede Brendoffer/da komme Philisterne frem at stride mod Israel/Men HERREN loed tordne en suar Torden offuer Philisterne samme dag/oc forferdede dem/saa at de bleffue slagne faar Israel. Da droge Israels Mend vd aff Mizpa/oc iagede Philisterne oc sloge dem ind til vnder BethCar.

Supra. 4.

Da tog Samuel en Sten/oc sette hannem mellem Mizpa oc Sen/oc kallede hannem Eben Ezer oc sagde/Hid ind til haffuer HERREN hulpet oss. Saa bleffue Philisterne vndertrøcte/oc komme icke mere i Israels landemercke/Oc HERRENS Haand vaar mod Philisterne saa lēge som Samuel leffuede. Saa finge Israels børn de Stæder igen/som Philisterne haffde taget fra dem/fra Ekron ind til Gath/met deris landemercke/dem frelste

Israel aff

Israel aff Philisternis haand / Thi Israel haffde fred met Amoriterne.

Oc Samuel dømde Israel sin liffs tid. Oc hand drog huert aar omkring til BethEl oc Gilgal oc Mizpa. Oc naar hand haffde dømt Israel i alle disse Steder / kom hand til Ramath igen / Thi hans Huss vaar der / oc der dømde hand Israel / oc bygde HERREN der it Altere.

VIII.

DEr Samuel bleff gāmil / sette hand sine Sønner til Dommere offuer Israel. Hans første fødde søn hed Joel / oc den anden Abia / oc vaare Dommere i Bersaba. Men hans Sønner vandrede icke i hans veye / Men vende dem til Gerighed / oc toge gaffuer / oc bøyde Retten.

Samuels Sønner.
Joel.
Abia.
1.Par. 2.

Da forsamlede alle de Elste dem aff Israel / oc komme til Samuel i Ramath / oc sagde til hannem / See / du est bleffuen gammil / oc dine Sønner vandre icke i dine veye / Saa sæt nu en Konge offuer oss / som kand dømme oss / som alle Hedninge haffue. Det behagede Samuel ilde / at de sagde / Giff oss en Konge som kand dømme oss / Oc Samuel bad til HERREN / oc HERREN sagde til Samuel / Lyd folckenis røst i al det som de tale til dig / Thi de haffue icke forskut dig / men mig / at ieg skal icke vere Konge offuer dem. De gøre mod dig som de haffue altid giort / fra den dag / der ieg vdførde dem aff Egypten / til denne dag / Oc haffue forladet mig oc tient andre Guder. Saa lyd nu deris røst / Dog vidne faar dem oc forkynde dem Kongēs Ræt / som skal regere offuer dem.

Act. 13.
Israel begærer en Konge.
Act. 13.

Oc Samuel sagde alle HERRENS ord til folcket / som begerede en Konge aff hannem. Det skal vere Kongens Ræt / som skal regere offuer eder / Hand skal tage eders Sønner til sin vogn / oc Reysenere / som skulle reyse faar hans vogn / oc til Høffuitzmend offuer tusinde oc offuer halfftrediesinds tiue / oc til Bønder som skulle pløye hans Ager / oc til Høst folck i hans Høst / oc at de skulle gøre hans Harnisk / oc det som hør til hans Vogn. Oc hand skal tage eders døtter til Apotekersker / Stegers piger oc Bagersker.

Kongens Ræt.

Hand skal oc tage eders beste Agre och Vingaarde oc Oliegaarde / oc giffue sine Tienere. Dertil met skal hād tage tiende aff eders Sæd oc Vingaarde / oc giffue sine Kāmer suenne oc Tienere. Hand skal oc tage eders Suenne oc Piger / oc eders smuckiste smaadrenge / oc eders Asne / oc vdrette sin gerning met dem. Hand skal tage Tiende aff eders Hiord / oc i skulle vere hans Tienere. Naar som i da robe paa den tid offuer eders Konge / som i haffue vdualt eder / Da skal HERREN icke bønhøre eder paa den samme tid.

Oc Folcket vilde icke lyde Samuels røst / oc sagde / Ingelunde / Men der skal vere en Konge offuer oss / at wi oc kunde vere som alle andre Hedninge / at vor Kōge kand dømme oss / oc drage vd faar oss / naar wi skulle Stride. Da lydde Samuel alt det sō folcket sagde / oc sagde det faar HERRENS øern. Da sagde HERREN til Samuel / Lyd deris røst / oc gør dem en Konge. Oc Samuel sagde til Israels Mend / Gaar hen huer til sin Stad.

IX.

DEr vaar en Mand aff Ben Jamin / som hed Kis / AbiEls Søn / Zerors søns / Bechorat søns / Apiah søns / en Mands Jemini søns / en naffn kundig Mand. Hand haffde en Søn hed Saul / hand vaar en deylig vng Mand / och der vaar ingen deyligere iblant Israels børn / it hoffuit høyre end alt Folcket.

Kis.
Saul.

Kis Sauls fader haffde mist sine Aseninder / Oc hand sagde til sin søn Saul / Tag en aff Drengene met dig / gør dig rede / gack hen oc led Asenīderne op. Oc hand gick igennem Ephraims bierg / oc igennem Salisa land / oc fūnde dem icke / Saa ginge de igennem Saalim land / oc de vaare icke der / De ginge igennem Jemini land / oc funde dem icke.

Der de komme i Zuph land / da sagde Saul til Drengen som vaar met hannem / Kom / Lad oss gaa hiem igen / det kand vel ske at min fader haffuer giffuet Aseninderne offuer oc sørger for oss. Hand sagde / See / Her er en naffnkundig Gudz Mand i denne Stad / alt det hand siger / det skeer / Lad oss nu gaa der hen / maauelske hand siger oss vor vey som wi gaa. Saul sagde til sin Dreng / Om wi end gaa did hen / huad bære wi til Manden: Thi Brødet er borte aff vor Madpose / Saa haffue wi ellers ingen Gaffue / som wi kunde bære den Gudz Mand /

Huad haffue wi? Drengen suarede Saul igen oc sagde/ See/ ieg haffuer en fierde part aff en sølff Seckel hoss mig/ den ville wi giffue den Gudz Mand/ at hand siger oss vor vey.

Seere.

J fordum tid i Jsrael/ naar mand gick at atspørre Gud/ da sagde mand/ Kommer oc lader oss gaa til Seeren/ Thi de som mand nu kaller Propheter/ dem kallede mand Seere i fordum tid.

Saul sagde til sin Dreng/ Du sagde vel/ Kom lad oss gaa. Oc der de ginge hen til Staden/ som den Gudz Mand vaar/ oc komme op mod Staden/ da funde de Piger som ginge vd oc øsde vand/ oc de sagde til dem/ Er Seeren her? De suarede dem/ oc sagde/ Ja/ See/ Der er hand/ Skynder eder/ thi hand kom i dag i Staden/ efterdi at Folcket skal offre i dag paa det Høye. Naar i komme i Staden/ finde i hannem før end hand gaar op paa det høye at æde/ Thi at Folcket skal icke æde før end hand kommer/ fordi hand velsigner Offeret/ oc sidē æde de som ære til bedne/ Der faare gaar hen op/ thi lige nu skulle i finde hannem.

Oc der de komme op til Staden/ oc vaare mit i Staden/ See/ da gick Samuel vd mod dem/ oc vilde gaa op paa det Høye. Men HERREN haffde obenbaret Samuel sine øern en dag tilforn/ før end Saul kom/ oc sagt/ Jeg vil sende en Mand til dig i Morgen paa denne tid/ aff Ben Jamins land/ den skalt du salffue til en Første offuer mit folck Jsrael/ at hand skal frelse mit Folck aff Philisternis haand/ Thi ieg haffuer seet til mit Folck/ oc deris skrig er kommet faar mig. Der nu Samuel saa Saul/ suarēde HERREN hannem/ See/ det er den Mand som ieg sagde dig aff/ at hand skal regere offuer mit Folck.

Da gick Saul til Samuel i porten/ oc sagde/ Sig mig/ Huor er Seerens huss her? Samuel suarede Saul/ oc sagde/ Jeg er Seeren/ gack op faar mig/ paa det Høye/ thi i skulle æde met mig i dag/ J morgen vil ieg lade dig gaa/ oc ieg vil sige dig alt det der er i dit hierte. Oc om de Asenindér/ som du miste tre dage siden/ ver icke nu sorgfuld/ de ere fundne. Oc huem skal til høre alt det beste som er i Jsrael? skal det ey vere dit oc din Faders gantske husis? Saul suarede/ Er icke ieg en søn aff Jemini/ oc aff den minste Slect i Jsrael/ och min affkomme er den minste iblant alle Ben Jamins Slecters affkomme? Hui siger du da mig saadant?

Saa tog Samuel Saul oc hans Dreng/ och ledde dem i Salen/ oc sette dem øffuerst iblant dem/ som vaare indbudne/ de vaare ved tredive Mend. Oc Samuel sagde til Kaacken/ Faa hid det stycke som ieg fick dig/ oc bød at du skulde beholde det hoss dig. Saa bar Kaacken en bou frem oc det som hēgde der ved. Oc hand lagde det faar Saul/ oc sagde/ See/ det er offuerbleffuit/ leg faar dig oc æd/ Thi det er foruarit til dig lige til denne tid/ der ieg inbød Folcket saa oed Saul met Samuel den dag.

Oc der de ginge ned fra det Høye til Staden/ talede hand met Saul paa Taget/ och de stode tilige op/ oc der det begynte at dagis/ kallede Samuel Saul op paa Taget/ oc sagde/ Stat op/ at ieg kand lade dig gaa. Oc Saul stod op/ oc de ginge baade vd til sammen/ Hand oc Samuel. Oc der de komme hen ind til Stadens ende/ da sagde Samuel til Saul/ Sig Drengen at hand gaar bort faar oss/ Oc hand gick faar hen/ Men stat du nu stille/ at ieg kand kundgøre dig/ huad Gud haffuer sagt.

X.

SAa tog Samuel it glass met Olie/ oc loed paa hans hoffuit/ oc kyste hannem/ oc sagde/ Seer du at HERREN haffuer salffuit dig til en Første offuer hans Arffuedel? Naar du gaar nu fra mig/ da skalt du finde tho Mend hoss Rachels graff/ i Bē Jamins landemercke i Zelzah/ de skulle sige til dig/ de Asēinder ere fundne som du gickst at lede effter/ Oc see/ Din Fader haffuer giffuet Aseninderne aff sin hu/ oc sørger for eder/ oc siger/ Huad skal ieg gøre for min Søn?

Oc naar du vender dig framdelis der fra/ Da kommer du til Thabor Eg/ der skulle tre Mend komme til dig som gaa hen op til Gud i BethEl. Den ene bær try Kid/ den anden try stycke Brød/ den tredie en flaske vin. Oc de skulle hilse dig venlige/ oc giffue dig thu Brød/ dem skalt du anamme aff deris hender.

Der nest skalt du komme paa Gudz høye/ som Philisternis leyer er/ Oc naar du kommer der i Staden/ da skal en hob Propheter møde dig/ som komme ned aff det Høye/ Oc der skal vere faar dem Psaltere/ oc Bommer/ oc Piber oc Harper/ oc de kunde spaa/ oc HERRENS Aand skal bliffue lycksalig offuer dig/ at du skalt Spaa met dem/ da skalt du bliffue til en anden Mand.

Naar disse Tegen ske dig nu/ saa gør huad dig faar haanden kommer/ thi at Gud er met dig. Oc

dig/Oc du skalt gaa ned faar mig til Gilgal/See/Jeg vil kõme did ned til dig/at offre Brendoffer oc Tackoffer. Du skalt bie i siu dage til ieg kommer til dig/oc kundgør dig / huad du skalt gøre. Oc der hand vende sine skuldre / oc skulde gaa fra Samuel / gaff Gud hannem it andet hierte/oc alle disse Tegen komme paa samme dag.

Der de komme til Høyen/See/da kom en hob Propheter mod hannem / oc Gudz Aand bleff lyckfalig offuer hannem/at hand spaade iblant dem. Der alle de saae hãnem som før haffde kent hannem/ at hand Propheterede met Propheterne/da sagde de alle til huer andẽ/Huad er Kis søn vederfaret: Er Saul oc iblant Propheterne: Oc en der samme sted suarede/oc sagde/Huo er deris Fader: Der aff kom det ordspraag/ Er Saul oc iblant Propheterne: Oc der hand haffde vdspaat/da kom hand paa det Høye.

Sauls fader broder sagde til hannem oc til hans Dreng / Huort ginge i hen: De suarede/at lede effter Aseninder / oc der wi saae at de vaare icke der / komme wi til Samuel. Da sagde Sauls Fader broder/Sig mig/Huad sagde Samuel til eder / Saul suarede sin fader broder/Hand sagde oss at Aseninderne vaare fundne / Men hand sagde hannem icke huad Samuel haffde sagt om Konge Riget.

Samuel loed kalde Folcket tilhobe faar HERREN i Mizpa / oc sagde til Israels børn/Dette siger HERREN Israels Gud/ Jeg førde Israel aff Egypten / oc frelste eder aff Egypters haand/oc aff alle Konge Rigers haand / som eder tuingede. Oc i haffue i dag forskut eders Gud/som halp eder aff al eders vlycke oc bedrøffuelse/oc i sagde til hannem/Set en Konge offuer oss. Nu vel/Saa træder nu fram faar HERREN / effter eders Slect och Frendskaff.

Der nu Samuel haffde kommet al Israels Slect til hobe / da falt laaden paa Ben Jamins Slect. Oc der hand ledde Ben Jamins Slect fram met sit Frendskaff / da falt laaden paa Matri Slect/oc falt paa Saul Kis søn/Saa lete de effter hannem/oc funde hannem icke. Da atspurde de HERREN ydermere / Skal hand end nu komme hid: HERREN suarede/See/hand haffuer skiult sig vnder karene. Da løbe de hen oc hente hannem der fra/ Oc der hand gick iblant folcket/da vaar hand it hoffuit høyre end alt Folcket. Oc Samuel sagde til alt Folcket/der see i/huem HERREN vdualde/Thi ingen er hannem lig i alt Folcket. Da robede alt Folcket/oc sagde/ Kongen ske løcke.

Supra. 8. Samuel sagde folcket alt Konge Rigens Ræt / oc screff den i en bog / oc lagde den faar HERREN. Saa loed Samuel alt Folcket gaa/huer til sit huss/ Saul gick oc hiem til Gibea/oc der gick en part aff Hærren met hannem/ huess hierte Gud rørde. Men nogle løse folck sagde/Huad skulde denne hielpe oss? oc de foractede hannem/oc førde hannem ingen Gaffuer/ Men hand loed som hand hørde det icke.

XI.

Nahas. MEn Nahas Ammoniter drog hen op oc belagde Jabes i Gilead. Oc alle Mend i Jabes sagde til Nahas/Gør it Forbund met oss/saa ville wi tiene dig. Men Nahas Ammoniter suarede dem/ Met det skel vil ieg gøre it Forbund met eder/ at ieg maa stinge det høyre øye vd paa eder allesammen/ oc gøre eder til skendzel iblant al Jsrael. Da sagde de eldste aff Jabes til hannem/Giff oss siu dagis frist at wi mue sende bud til alle Landemercke i Jsrael/Er der ingen som oss kand frelse/Da ville wi gaa vd til dig. ¶ Saa komme budene til Saul i Gibea / oc talede saadant faar folckens øern / Da opløffte alle Folck deris røst oc græde. Oc see/da kom Saul aff Marcken bag øyene oc sagde/Huad skader folcket men de græde? Da fortalde de hannem de Mendz sag aff Jabes. Da bleff Gudz Aand lycksalig offuer hannem / der hand hørde saadanne ord/oc hand bleff saare vred. Oc tog it par Øyen oc hug dem i stycke oc sende dem til alle Jsraels landemercke/met Budene/oc loed dem sige/Huo som icke vddrager oc følger Saul oc Samuel/ da skal der saa gøris met hans øyen.

Da falt HERRENS frøct paa folcket / at de droge vd lige som en eniste Mand. Oc hand skickede dem i orden i Basek/Da vaare Jsraels børn try hundrede gonge tusinde Mend/ oc Juda børn tredive tusinde. Oc de sagde til Budene som vaare komne/Siger de Mend i Jabes i Gilead saa/ J skulle faa hielp i morgen naar Solen begynder at skinne hed. Der Budene kome oc kund giorde det faar Mendene i Jabes/da bleffue de glade. Oc de Mend i Jabes sagde/ J morgen ville wi gaa wd til eder/saa mue i gøre oss alt det i ville.

Om anden morgenen skickede Saul folcket i tre hobe / oc de komme i leyren i Morgen vecten/oc sloge Ammoniterne ind til dagen bleff hed/De som bleffue igen/bleffue saa atspridde / at Tho aff dem bleffue icke hoss huer andre.

Da sagde folcket til Samuel / Huilke ere de som sagde/Skulde Saul regere offuer oss? Lader dem komme hid / at wi sla dem ihiel. Saul sagde / Der skal ingen dø paa denne dag/ Thi HERREN haffuer i dag giffuet salighed i Jsrael.

Samuel sagde til folcket/Kommer/lader oss gaa til Gilgal /oc der fornye Konge Riget. Da gick alt folcket til Gilgal/oc giorde Saul til Konge faar HERREN i Gilgal / oc offrede Tackoffer faar HERREN. Oc Saul oc alle Jsraels mend gledde dem der gantske megit.

XII.

DA sagde Samuel til al Jsrael/See/Jeg lydde eders røst i alt det i sagde til mig/oc haffuer giort en Konge offuer eder. Oc see nu / Der drager eders Konge faar eder / Oc ieg er vorden gammil oc graaherdet / och mine Sønner ere hoss eder / Oc ieg haffuer gonget faar eder fra min vngdom til denne dag See/ her er ieg/Suarer mod mig faar HERREN oc hans Saluede / om ieg haffuer taget nogen Mandz Oxe eller Asen? Om ieg haffuer giort nogen mand vold eller wræt? Om ieg haffuer taget skenck aff nogen mandz haand/ oc ladet forblindet mine øyen? Da vil ieg giffue eder det igen. *Eccle. 46.*

De suarede/Du haffuer huercken giort oss vold eller wræt / oc icke taget noget aff nogen Mandz haand. Hand sagde til dem/HERREN skal vere vidne mod eder och hans Saluede paa denne dag/at i halffue inted fundet i min haand. De sagde / Ja/ de skulle vere vidnesbyrd. Oc Samuel sagde til folcket/Ja/HERREN som giorde Mose oc Aaron/oc førde eders Forfedre aff Egypti land. Saa gaar nu frem / at ieg skal gaa i rette met eder faar HERREN/om alle HERRENS Velgerninger/ som hand haffuer giort mod eder oc eders Forfedre.

Der Jacob vaar kommen i Egypten/robede eders Forfedre til HERREN/ Oc hand sende

sende Mose oc Aaron at føre eders Forfedre aff Egypten / oc lode dem bo paa denne Sted. Men der de forglemde HERREN deris Gud/solde hand dem vnder Sissera vold / som vaar Høffuitzmand i Hazor/oc vnder Philisternis vold / oc vnder Moabiters Kongis vold/ de stridde mod dem. Saa robede de atter til HERREN / oc sagde/ Wi haffue syndet / At wi forlode HERREN/oc tiente Baal oc Astharoth/men frelss oss nu fra vore Fiēders haand/ saa ville wi tiene dig. Da sende HERREN Jerubaal/ Bedan/ Jephthah oc Samuel /oc frelste eder aff eders Fienders hender/trint omkring/oc loed eder bo tryggelige.

Iud. 4. 17.

Iud. 6. 11.

Der i saae at Nahas Ammons børns Konge kom mod eder/sagde i til mig/ Icke du/men en Konge skal regere offuer oss / Alligeuel at HERREN eders Gud vaar eders Konge. Nu der haffue i eders Konge/som i haffue vduald oc bedet om / Thi see/HERREN haffuer sæt en Konge offuer eder. Er det saa at i frøcte HERREN / oc tiene hannem / oc høre hans røst/oc ere icke HERRENS Mund wlydige/da skulle baade i oc eders Konge/ som regerer offuer eder følge HERREN eders Gud. Men lyde i icke HERRENS røst/ men ere hans Mund wlydige/Da skal HERRENS haand vere mod eder oc mod eders Fedre.

Oc gaar her frem / oc seer den store ting/ som HERREN skal gøre faar eders øyen/ Er det nu icke huede høst: Men ieg vil paakalde HERREN/ at hand skal lade tordne oc regne/at i skulle fornemme oc see /det store onde / som i haffue giort faar HERRENS øyen/ at i haffue begæret eder en Konge. Och der Samuel robte til HERREN / Loed HERREN tordne oc regne samme dag. Da frøctede alt folcket for HERREN oc Samuel/oc de sagde alle til Samuel/Bed HERREN din Gud for dine tienere / at wi icke dø. Thi wi lagde det onde til alle vore synder / at wi bade om en Konge offuer oss.

Da sagde Samuel til folcket/ Frøcter icke/i giorde sandelige alt det onde / Viger dog icke tilbage fra HERREN/men tiener HERREN aff gantske hierte / oc Viger icke effter forfengelige ting/thi det gaffner inted / och det kand inted hielpe/efferdi det er en forfengelig ting. Men HERREN forlader icke sit folck/for sit store Naffn skyld/Thi HERREN haffuer begynt at gøre sig selff eder til sit Folck.

Det skal oc vere longt fra mig/at synde saa mod HERREN/ at ieg skulde lade aff at bede for eder/ Oc at lære eder den gode oc rætte vey. Frøcter eckon HERREN oc tiener hannem trolige aff gantske hierte/Thi at i haffue seet/huor store ting hand gør met eder. Men gøre i ilde/da skulle baade i oc eders Konge fortabis.

XIII.

SAul haffde verit Konge it aar/oc der hand haffde regeret offuer Israel i thu aar/da vdualde hand sig try tusinde Mend aff Israel / de thu tusinde vaare met Saul i Michmas / oc paa BethEl bierg oc it tusinde met Jonathan i Gibea BenJamin/ Men det andet Folck loed hand gaa/ huer til sin Bolig. Oc Jonathan slo Philisterne i deris Leyer / som vaare i Gibea/oc Philisterne spurde det. Oc Saul loed blæse i Basuner offuer alt landet/oc sige/ Lad Ebreerne det hørde. Oc al Israel hørde sige/Saul haffuer slaget Philisternis leyer/Thi Israel luctede ilde faar Philisterne/Oc alt folket robede effter Saul i Gilgal.

Ionathan.

Da samblede Philisterne dem til hobe at stride mod Israel/ trediue tusinde Vogne/ sey tusinde Reysener/ oc ellers folk/saa meget som der er sand hoss haffs bredden / Oc droge op oc leyrede dem østen faar Beth Auen i Michmas. Der Israels Mend saae det at de vaare i nød (thi folket vaar bange) skiulte de dem i huler oc i kuler oc i graffuer / oc kløffter oc i klipper. Oc alt folketginge offuer Jordan i Gad oc i Gileadz land. Men Saul vaar end nu i Gilgal / och Ebreerne bag hannem bleffue mistrøtige. Da tøffuede hand i siu dage/ til den tid som vaar bestemt aff Samuel/ Oc der Samuel kom icke til Gilgal/ atspriddis folket fra hannem.

Da sagde Saul/ Bærer mig hid Brendoffer oc Tackoffer / Oc hand offrede Brendoffer. Der hand haffde fuldkommet Brendofferet/see/da kom Samuel/ Da gick Saul hen vd mod hannem at velsigne hannem. Da sagde Samuel/Huad haffuer du giort: Saul suarede/ Jeg saa/at folket bort spriddis framig/oc du kōst icke paa den bestemte tidt/oc Philisterne vaare forsamlede i Michmas. Da sagde ieg / Nu komme Philisterne hid ned til mig i Gilgal/och ieg haffuer icke bedet faar HERRENS ansict da dristede ieg mig til/oc offrede Brendoffer.

Samuel sagde til Saul / du giorde daarlige / oc haffuer icke holdet HERRENS din Gudz bud / som hand bød dig / Thi hand haffde stadfestet dit Rige offuer Jsrael euindelige / Men nu skal icke dit Rige bliffue bestandigt. HERREN haffuer opsøgt sig en Mand effter sit hierte / den haffuer HERREN budet at vere en Første offuer hans folck / Fordi du haffuer icke holdet HERRENS Bud. Oc Samuel giorde sig rede / oc gick fra Gilgal til Gibea Ben Jamin. Saa talde Saul det folck som vaar hoss hannem / ved sex hundrede Mend / Oc Saul oc hans søn Jonathan / oc det folck som vaar hoss hannem bleffue paa Ben Jamins høye / Men Philisterne haffde leyret dem i Michmas. Oc der droge tre hobe vd aff Philisternis leyer / at forderffue landet / den ene vende sig paa den vey mod Ophra / til det land Sual / den anden vende sig paa den vey til Beth Horon / Den tredie vende sig paa den vey som løber til Zeboims dal i ørcken.

Der bleff ingen Smed funden i alt Jsraels land. Thi Philisterne tenckte / Ebreerne gøre suerd oc spiud. Oc gantske Jsrael nøddis til at fare hen ned til Philisterne / naar nogen haffde it plogiern / hacke / øxe / eller lee at lade skerpe / Oc æggē paa leene / oc hackerne oc tiuerne oc øxerne vaare forslidne / oc taggene vaare stompede. Der dagen kom nu at de skulde Stride / da bleff der icke suerd eller spiud fundet i alt Folckens haand / som vaare met Saul oc Jonathan / vden Saul oc hans Søn haffde vaaben. Oc Philisternis leyer drog vd frem faar Michmas.

Iud. 5.

XIIII.

Det hende sig paa en dag / at Jonathan Sauls søn sagde til sin Suend / som bar hans Vaaben / Kom / lad oss gaa hen offuer til Philisternis leyer / som er der oppe / oc hand sagde icke sin Fader det. Men Saul bleff hoss enden i Gibea vnder it Granate træ / som vaar i forstadē / oc det folk som vaar hoss hannem vaar ved sex hundrede Mend. Oc Ahia Ahitobs søn Jcabodz broder / Phinees søn / Eli søns / vaar HERRENS Prest i Silo / oc hand førde sig i Liffkiortelen. Folket viste icke heller / at Jonathan vaar hen gongen.

Sup. 4.

Der vaare tho spidse klipper paa veyen / som Jonathan lete effter at gaa offuer til Philisternis leyer / Den ene paa denne side / den anden paa hin side / den ene hed Bozez / den anden Senne / och den ene laa Norden mod Michmas / oc den anden Synden mod Gaba. Och Jonathan sagde til sin Suend som bar hans vaaben / Kom / lad oss gaa hen offuer til disse vomskaarnis leyer / Det kand vel ske at HERREN vdretter noget ved oss / Thi det er HERREN icke suart / at hielpe ved mange eller faa. Hans Vaabē dragere suarede hannem / Gør alt det som er i dit hierte / Far hen / See / ieg er met dig / lige som dit hierte vil.

Jonathan sagde / Nu vel / Naar wi komme offuer til Folcket / at de see oss / Sige de da / Staar stille / til wi komme til eder / Saa ville wi staa paa vor sted / oc icke gaa op til dem. Men sige de / kommer hid op til oss / Saa ville wi stige hen op til dem / Saa haffuer HERREN giffuet dem i vore hender / Oc det skal vere oss til it Tegen.

Der nu Philisternis leyer saa dem baade / sagde Philisterne / See / Ebreerne ere vdgongne aff hulerne som de skiulte dem vdi. Oc de Mend i leyren suarede Jonathan oc hans Vaaben dragere / oc sagde / Kommer hid op til oss / saa ville wi vel lære eder det. Da sagde Jonathan til sin Vaaben dragere / Stig effter mig / HERREN haffuer giffuit dem i Jsraels hender. Oc Jonathan klaffrede op met hender oc føder / oc hans Vaaben dragere effter hannem.

Jonathās Seiruinding.

Da fulde de ned faar Jonathan / och hans Vaaben dragere slo fluy ihiel effter hannem. Saa at det første Slag / som Jonathan oc hans Vaabē dragere giorde / vaare ved tiue Mend noget nær paa en halff agers rum / som it aag kand pløye. Och der kom en redsel i Leyren paa marcken / oc iblant alt folket i leyren / Oc det forderuelige Parti bleff oc forferdet / saa at Landet beffuede / Thi det vaar en forferdelse aff Gud. Oc Sauls vectere i Gibea Ben Jamin saae at hoben vndrende / oc atspriddis oc støtte huer andre forderffuer.

Saul sagde til Folket som vaar hoss hānem / Teler oc seer til / huo der er bort gōgē fra oss. Oc der de talde / See / da vaar Jonathā oc hās Vaaben dragere icke der. Da sagde Saul til Ahia / Hēt Gudz Arck hid (thi at Gudz Arck vaar sāme tid hoss Jsraels børn) Oc der Saul end nu talede met Prestē / da bleff det bulder oc opløb i Philisternis leyer større / Oc Saul sagde til Prestē / Tag din haand aff. Oc Saul robte oc alt det folk som vaar hoss hānē oc kōme til striden

oc see /

oc see/ da gick den enis suerd mod den anden/ oc der vaar it saare stort bulder.

Oc de Ebreer som før vaare hoss Philisterne/ oc vaare dragne hen op met dem i leyren trint omkring/ de gaffue dem til Jsrael/ som vaare met Saul oc Jonathan. Oc alle Jsraels Mend som haffde skiult dem paa Ephraims bierg/ der de hørde/ at Philisterne flyde/ gaffue de sig oc saa bag paa dem i Striden. Saa halpe HERREN Jsrael samme tid/ oc striden varede ind til Beth Auen.

Oc der Jsraels Mend vaare trette samme dag/ da besoer Saul folket/ oc sagde/ Forbandet vere huer Mand/ som æder noget inden Afften/ at ieg kand heffne mig paa mine fiender/ Da oed det gantske folk inted. Oc det gantske land kom i skoffuen/ oc der vaar hunig i marcken/ Oc der folket kom hen ind i skoffuen/ see/ da flød huniget/ Men ingen Mand bar det samme med haanden til sin mund/ thi Folcket frøctede for den Eed.

Men Jonathan haffde icke hørt at hans fader besoer folket/ Och racte sin kæp vd/ som hand haffde i sin haand/ oc døpte i hunig kagen met enden/ och vende sin haand til sin mund/ da bleffue hans øyen vogne. Da suarede en aff folket oc sagde/ Din fader besoer folket/ oc sagde/ Forbandet vere huer Mand som æder noget i dag/ oc folcket vaar vansmectet. Da sagde Jonathan/ Min Fader haffuer forstyrret Landet/ Seer/ huor vogne mine øyen bleffue/ fordi at ieg smagede lidet aff dette hunig. Fordi at folcket maatte icke i dag æde aff deris fienders Bytte som de funde/ Saa kunde oc icke nu Slaget bliffue større mod Philisterne. Oc de sloge Philisterne samme dag fra Michmas ind til Aialon. Oc Folcket bleff megit vansmectet.

Oc Folket ridde byttet til/ oc toge Faar oc Oxen oc Kalffue/ oc slactede paa iorden/ oc ode det saa blodigt. Da forkyndet Mand Saul/ See/ Folket synder faar HERREN at de æde blod. Hand sagde J haffue ilde giort/ Velter nu en stoer Sten hid til mig. Oc Saul sagde ydermere/ Atspreder eder iblant folket/ oc siger dem at huer fører sine Oxen oc Faar hid til mig oc slacter dem her/ at i kunde æde det/ oc icke synde mod HERREN met blod at æde. Da førde alt Folket huer sin Oxe met sin haand der til om natten/ oc slactede dem der. Och Saul bygde HERREN it Altere/ det er det første Altere som hand bygde HERREN

Mod loue Deut. 12.

Oc Saul sagde/ Lader oss drage ned effter Philisterne i nat/ oc røffue dem ind til det bliffuer liuss dag/ at wi lade ingen aff dem bliffue igen. De suarede/ Gør alt det som dig behager. Da sagde Presten/ Lader oss holde oss hid til Gud. Oc Saul spurde Gud/ Skal ieg drage ned effter Philisterne? Oc vilt du giffue dem i Jsraels hender? Men hand suarede hannem inted paa den tid. Da sagde Saul/ Lader hid træde alle hobene aff Folket/ oc forfarer oc seer/ paa huilcken denne synd er paa denne tid. Thi saa sandelige som HERREN Jsraels Frelsere leffuer/ oc om hun end vaare paa min egen søn Jonathan/ da skal hand dø/ Oc ingen suarede hannem aff alt folcket.

Oc hand sagde til al Jsrael/ Bliffue i paa hin side/ Jeg oc min søn Jonathan ville vere paa denne side. Folket sagde til Saul/ Gør huad dig behager. Oc Saul sagde til HERREN Jsraels Gud/ Skick ræt. Da falt det paa Saul oc Jonathan/ men folket vndgick. Da sagde Saul/ kaster imellem mig oc min søn Jonathan/ da falt det paa Jonathan. Oc Saul sagde til Jonathan/ Sig mig/ Huad haffuer du giort? Jonathan fortalde hannem det/ oc sagde/ Jeg smagede lidet hunig met en kæp sõ ieg haffde i min haand/ Oc see/ ieg maa der faare dø

Da sagde Saul/ Gud gøre mig det oc det/. Jonathan du skalt visselige dø. Men folket sagde til Saul/ Skulde Jonathan dø som haffuer giort saa stoer en Salighed i Jsrael? Det vere langt fra/ Saa sandelig som HERREN leffuer skal der icke falle it haar aff hans hoffuit paa iorden/ Thi Gud giorde det i dag formedelst hannem. Saa fride folket Jonathan at hãd skulde icke dø. Da drog Saul op fra Philisterne/ Oc Philisterne droge til deris Steder

Der Saul haffde indtaget Riget offuer Jsrael/ stridde hand mod alle sine Fiender trint omkring/ mod Moabiterne/ mod Amoriternis børn/ mod Edomiterne/ mod Kongerne aff Zoba/ mod Philisterne/ Oc huort hand vende sig hen/ da brugede hand straff/ oc hand samlede en Hær/ oc slo Amalekiterne/ Oc frelste Jsrael aff alle deris haand som dem fortrøcte.

Saul haffde sønner/ Jonathan/ Jsui oc Malchisua/ Oc hans tho Døtter hede saa/ den første fødde Merob/ oc den yngste Michol. Oc Sauls hustru hed Ahinoam/ Ahimaas daatter/ Oc hans stridz Hoffuitzmand hed Abner/ Ners søn/ Sauls faderbroder. Men Kis vaar Sauls fader/ oc Ner Abners fader vaar Abiels søn. Der vaar en stoer strid mod Philisterne saa lenge som Saul leffuede, Oc huor Saul saa en sterck oc god Stridz Mand/ den tog hand til sig.

XV.

Guds befalning til Saul at hand skulde sla oc forbande Amalekiter.
Exo. 17.

SAmuel sagde til Saul / HERREN sende mig / at ieg skulde salue dig til Konge offuer hans Folk Jsrael / Saa hør nu HERRENS ordz røst. Saa siger HERREN Zabaoth / Jeg haffuer offuer tenckt det som Amalech giorde Jsrael / oc huorledis hand formente hannem veyen / der hand drog aff Egipten. Saa drag nu bort oc sla de Amalekiter / oc forbande dem met alt det de haffue / Spar hannem inted / men sla ihiel / baade Mand oc Quinde / Børn oc diendis børn / Oxen oc Faar / Chamele oc Asne.

Saul kundgiorde dette faar Folket / oc talde dem i Telaim / thu hundrede tusinde Fodgongere / oc thi tusinde Mend aff Juda. Oc der Saul kom til Amalekiters Stad / da giorde hand it baghold hoss bæcken. Oc loed de Keniter sige / Gaar hen / viger och drager ned fra de Amalekiter / at ieg skal icke legge eder øde met dem / Thi i giorde miskundhed mod alle Jsraels børn / der de droge aff Egipten. Saa droge de Keniter fra Amalekiterne.

Da slo Saul Amalekiterne fra Heuila / ind til Sur / som ligger tuert offuer fra Egipten Oc fangede Agag de Amalekiters Kōge leffuendis / oc forbandede alt Folket met skarpe suerd. Men Saul oc folket sparde Agag / oc huad gaat vaar / Faar Oxen oc Lam sō vaare fede / oc alt det som gaat vaar / oc vilde icke forbande det / Men huad som vaar slemt och wdueligt det forbandede de.

Da kom HERRENS ord til Samuel / oc sagde / Mig angrer / at ieg giorde Saul til Konge / Thi hand haffuer vent sig til bage fra mig / oc icke fuldkommet mine ord. Der faar bleff Samuel vred / oc robede til HERREN den gantske nat.

Oc Samuel stod tilige op / at møde Saul om morgenen. Oc hannem bleff tilkende giffuit / at Saul vaar kommen til Charmel / oc haffde der opreysd it Seyeruindelsis Tegen / och vaar dragen omkring / oc kommen ned til Gilgal. Der nu Samuel kom til Saul / sagde Saul til hannem / Velsignet vere du faar HERREN / Jeg haffuer fuldkommet HERRENS ord. Samuel suarede / Huad er det da for en brægen aff Faar i mine øern / oc bøgen aff Oxen som ieg hører? Saul sagde / De haffue ført dem fra Amalekiterne / Thi folket sparde de beste Faar oc Oxen / for HERRENS din Gudz offers skyld / det andet haffue wi forbandet.

Sup. 13.

Samuel suarede Saul / Lad sige dig / huad HERREN talede met mig i denne nat. Hand sagde / Sig til. Samuel sagde / Er det icke saa / der du vost liden faar dine øyen / da bleffst du Hoffuit iblant Jsraels flecter / oc HERREN saluede dig til en Konge offuer Jsrael? Oc HERREN sende dig paa veyen / oc sagde / Drag hen / oc forbande de Syndere / Amalekiterne / och strid mod dem / til du faar ødelagt dem. Huor faare lydde du icke HERRENS røst? Men du vende dig til Roff / oc giorde ilde faar HERRENS øyen.

Osee. 6.
Matth. 9.

Saul suarede Samuel / Jeg lydde dog HERRENS røst / oc drog den vey hen som HERREN sende mig / oc førde Agag de Amalekiters Konge hid / oc forbandede Amalekiterne. Men Folket tog Roffuit / Faar och Oxen det beste blant det forbandede / til at offre HERREN din Gud i Gilgal. Samuel sagde / **Ment du at HERREN haffuer løst til Offer oc Brendoffer / som til HERRENS røstis lydelse? See / Lydelse er bedre end offer / oc paaactelse bedre end fedmen aff Wæderne.** Thi wlydelse er en Troldoms synd / oc at vere genstridig er Affguderi och Affguders tieniste / Effterdi du haffuer bortkast HERRENS ord / da haffuer hand oc bortkast dig / at du skalt icke vere Konge.

Da sagde Saul til Samuel / Jeg syndede at ieg haffuer offuertraad HERRENS befalning oc dine ord / Thi ieg frøctede for Folket / och lydde deris røst. Forlad mig nu denne synd / oc vent dig om med mig / at ieg kand bede til HERREN. Samuel sagde til Saul / Jeg vil icke omuende mig met dig / Thi du haffuer bortkast HERRENS ord / oc HERREN haffuer oc bortkast dig / at du skalt icke vere Konge offuer Jsrael / Oc der Samuel vende sig om oc vilde gaa bort / da greb hand hannem om hans kiortelflig / och hand bleff sønder reffuen. Da sagde Samuel til hannem / HERREN reff i dag Jsraels Kongerige fra dig / oc gaff din Neste det / som er bedre end du / Oc Jsraels kempe liuger icke / oc det angrer hannem icke / Thi hand er icke it Menniske / at hannem kand noget fortryde.

Hand sagde / Jeg haffuer syndet / Men ære mig dog nu faar mit folkis eldste oc faar Jsrael / oc vent om met mig / at ieg kand tilbede HERREN din Gud. Saa vende Samuel sig om oc fulde effter Saul / at Saul skulde bede til HERREN.

Agag.

Da sagde Samuel / Henter Agag de Amalekiters Konge hid til mig. Oc Agag gick dristelige til hannem / oc sagde / Saa skal mand fordriffue dødsens beskhed. Samuel sagde / Lige som dit suerd haffuer røffuit quinder deris børn / Saa skal och din Moder berøffuis hendis børn fra blant quinderne. Saa hug Samuel Agag i stycke faar HERREN i Gilgal.

Oc Samuel gick hen til Ramath/ oc Saul drog op til sit huss i Gibea Saul. Och Samuel saa icke Saul mere/ til sin dødz dag/ Men dog sørgede Samuel for Saul/ fordi at det fortrød HERREN/ at hand giorde Saul til Konge offuer Jsrael.

XVI.

Oc HERREN sagde til Samuel/ Huor lenge vilt du sørge for Saul/ som ieg haffuer bortkast/ at hand skal icke vere Konge offuer Jsrael? Fylde dit Horn met olie/ oc gack hen/ Jeg vil sende dig til Jsai den Bethlehemiter/ Thi ieg haffuer seet mig om en Konge iblant hans Sønner. Samuel sagde/ Huort skal ieg gaa hen? Saul spør det/ oc slar mig ihiel. HERREN sagde/ Tag en Kalff aff Fæet/ oc sig/ Jeg er kommen at offre til HERREN. Och du skalt biude Jsai til offeret/ Saa vil ieg vise dig huad du skalt gøre/ at du skalt salue mig den som ieg siger dig. Samuel giorde som HERREN sagde hannem/ oc kom til Bethlehem. Da forferdede de Eldste i Staden sig/ oc ginge vd mod hannem/ oc sagde/ Er det fred at du kommer? Hand sagde/ Ja/ Jeg er kommen at offre til HERREN/ Helliger eder/ och kommer met mig til offer/ Oc hand helligede Jsai oc hans Sønner/ oc bad dem til offer.

Gud sender Samuel hen at salue Dauid til Konge. Act. 13.

Der de komme nu ind/ da saa hand paa Eliab/ oc tenckte/ Monne hand vere den saluede faar HERREN. Men HERREN sagde til Samuel/ See icke til hans Skickelse oc icke heller til hans Personis storhed/ Jeg haffuer forskut hannem/ Thi det gaar icke til som it Menniske seer/ Mennisken seer det som faar øyene er/ Men HERREN seer hiertet. Da kallede Jsai Abinadab/ oc loed hannem gaa frem faar Samuel/ oc hand sagde/ Denne haffuer HERREN icke heller vdualt. Da loed Jsai Samma gaa frem/ Hand sagde/ HERREN haffuer icke heller vdualt denne. Da loed Jsai sine siu Sønner gaa frem faar Samuel Men Samuel sagde til Jsai HERREN haffuer ingen vdualt aff disse.

Oc Samuel sagde til Jsai / Er disse Drengene alle? Hand sagde / Den minste er end nu igen / oc see / hand vocter faar. Da sagde Samuel til Jsai / Send hen / oc lad hannem hente / thi wi sette oss icke før hand kommer hid. Da sende hand hen / oc loed hente hannem / Oc hand vaar brunactig met deylige øyen / oc vel skicket. Da sagde HERREN / Stat op / oc salue hannem / thi hand er den. Saa tog Samuel sit Olie horn / och saluede hannem mit i blant hans Brødre / Oc HERRENS Aand bleff lyckfalig offuer Dauid fra den dag oc fremdelis / Oc Samuel giorde sig rede / oc gick til Rama. HERRENS Aand vigede fra Saul / oc en ond Aand fra HERREN giorde hannem saare wrolig. Da sagde Sauls tienere til hannem / See en ond Aand fra Gud gør dig saare wrolig. Vor Herre sige til sine Tienere som staa faar hannem / at de oplede en Mand som kand vel lege paa Harpe / Paa det / at naar den onde Gudz Aand kommer offuer dig / at hand da leger met sin haand / at det kand bliffue bedre met dig. Da sagde Saul til sine tienere / Seer om en Mand / som kand vel lege Strenge leg / oc leder hannem til mig.

Da suarede en aff Drengene / och sagde / See / ieg saa en Jsai Bethlehemiters søn / hand kand vel met Strenge leg / en veldig oc god stridzmand / oc forstandig i sager / oc deylig / och HERREN er met hannem. Da sende Saul bud til Jsai / oc loed hannem sige / Send din søn Dauid til mig / som er hoss Faarene. Da tog Jsai en Asen oc Brød oc en flaske vin / oc it Kid / oc sende Saul det met sin søn Dauid. Saa kom Dauid til Saul oc tiente hannem / oc hand elskte hannem megit / oc hand bleff hans Vaaben dragere.

Oc Saul sende til Jsai / oc loed hannem sige / Lad Dauid bliffue hoss mig / thi hand haffuer fundet naade faar mine øyē. Naar Gudz Aand kom nu offuer Saul / Da tog Dauid Harpen / oc legte met sin haand / saa vederquegede Saul sig / oc det bleff bedre met hannem / oc den onde Aand flyde fra hannem.

XVII.

OC Philisterne samlede deris Hær til strid / oc komme tilsammen i Socho vdi Juda / oc de leyrede dem mellem Socho oc Aseka hoss damim ende. Oc Saul oc Jsraels Mend komme til hobe / oc leyrede dem i Egedal / oc røstede dem til strid mod Philisterne / Oc Philisterne stode paa it Bierg paa hin side / oc Jsraeliterne paa it Bierg paa denne side / saa at der vaar en Dal mellem dem.

Da gick der en stoer kempe frem aff Philisternis leyer som hed Goliath aff Gath / sex alne oc en haand bred høy / Oc haffde en kaaber Hielm paa sit houid / och it malli Pandser paa / oc hans Pandsers vect vaar fem tusinde Seckel kaaber / och haffde Benharnisk aff kaaber paa hans been / oc en Skiold aff kaaber paa sine skuldre / Oc hans Spiudz stage vaar som en Væffue stong oc iernet paa hans Spiud haffde sex hundrede Seckel iern / Och hans Skioldragere gick faar hannem.

Oc hand stod oc robte mod Jsraels Hær / och sagde til dem / Huor faare droge i vd at røste eder til strid? Er ieg icke en Philister / och i Sauls tienere? Vdueler en iblant eder / at komme hid ned til mig / Kand hand stride mod mig oc sla mig / Saa ville wi vere eders Tienere / Kād ieg oc offueruinde hannem oc sla hannem / Da skulle i vere vore Tienere / oc tiene oss. Oc samme Philister sagde / Jeg haffuer i dag talet Jsraels hær honlige til / Giffuer mig en oc lader oss stride met huer andre. Der Saul oc al Jsraels hær hørde den Philisters tale / da bleffue de forferdede / oc fryctede sig saare.

Dauid vaar en mandz søn aff Ephrata aff Bethlehem i Juda / som hed Jsai / hand haffde otte Sønner / oc vaar en gammil Mand i Sauls tid / oc vel ved alder blant Mendene. Oc de tre største Jsai sønner vaare vddragne met Saul i striden / den eldste hed Eliab / den anden Abinadab / oc den tredie Samma / men Dauid vaar den yngste. Der de tre eldste droge i Strid met Saul / da gick Dauid hiem igen fra Saul / at vocte sin Faders faar i Bethlehem. Oc den Philister gick tilige frem afften oc morgen / oc bød sig til i fyretiue dage.

Jsai sagde til sin søn Dauid / Tag denne Epha ax oc disse thi Brød / oc løb hen til Hæren til dine brødre / oc disse thi ferske Oste / oc bær Høffuitzmanden dem / oc besøg dine Brødre / om det gaar dem vel / oc tag huad de befalle dig. Saul oc de oc alle Jsraels mend vaare i Egedal / at stride mod Philisterne.

Da stoed Dauid tilige op om morgenen / oc befoel Hyrden faarene / oc bar och gick bort som Jsai befoel hannem / oc hand kom til Vaagenborgen. Da vaar Hærren vddragen / oc haffde røster sig / oc de robede til strid / Thi Jsrael haffde røster sig / Oc Philisterne vaare oc rede til strid mod deris Hær.

Da lagde

Da lagde Dauid det aff sig som hand bar/ hoss hannem som beuarede deris tingest/ och løb hen til Hærren oc gick hen ind oc hilsede sine Brødre. Oc som hand end saa talede met dem See/ da gick den store Kempe Goliath den Philister aff Gath frem aff Philisternis Hær oc talede som tilforn/ Oc Dauid hørde det.

Men huer mand aff Jsrael/ naar hand saa Manden/ flyde hand faar hannem/ oc frøctede sig saare. Oc huer mand aff Jsrael sagde/ Haffue i seet Manden træde her frem? Thi hand er frem gongen at tale honlige til Jsrael. Oc huo hannem slar/ den vil Kongen gøre megit rig oc giffue hannem sin Daater/ oc vil gøre hans Faders huss friet i Jsrael. Da sagde Dauid til Mendene som stode hoss hannem/ Huad skal mand gøre hannem som slar denne Philister/ oc bort tager denne skendzel fra Jsrael? Thi huo er den womskaarne Philister som forhaaner den leffuindis Gudz Hær? Da sagde folket til hannem som tilforn/ Saa skal mand gøre mod den som hannem slar.

Oc hans eldste Broder Eliab hørde hannem tale met Mendene/ oc bleff saare vred paa Dauid/ oc sagde/ Huor faare komst du hid ned? Oc huor faare haffuer du forladet de faa Faar der hen i ørcke? Jeg kender din fordristelse vel/ oc dit hiertis ondskaff/ Thi du est hid ned kōmen at see striden. Dauid suarede/ Huad haffuer ieg da giort? Er det icke mig befalet? Oc vende sig fra hannem/ til en anden/ oc sagde lige som hand før sagde. Da suarede Folcket hannem/ som tilforn.

Oc der de hørde de ord/ som Dauid sagde/ da forkyndede de Saul dem / Och hand loed hente hannem. Oc Dauid sagde til Saul / Inted Menniskis hierte falle i mistrøst for hans skyld/ Din Tienere skal gaa hen/ oc stride met den Philister. Och Saul sagde til Dauid/ Du kant icke gaa hen mod denne Philister at stride mod hānem/ Thi du est en Dreng/ Men hand er en Stridz mand aff sin vngdom. Dauid sagde til Saul / Din Tienere voctede sin Faders Faar/ oc der kom en Løue oc en Biørn/ oc tog it faar bort aff Hiorden. Oc ieg løb effter hannem oc slo hannem/ oc fride det aff hans mund/ Oc der hand reysde sig op mod mig / da greb ieg hannem i hans skeg/ oc slo hannem ihiel. Saa haffuer din tienere slaget baade Løuen och Biørnen ihiel/ Saa skal det oc gaa denne womskaarne Philister / lige som en aff dem / Thi hand haffuer bespaattet den leffuindes Gudz Hær. Oc Dauid sagde/ **HERREN som frelste mig fra Løuen oc Biørnen/ hand skal oc frelse mig fra denne Philister.**

Da sagde Saul til Dauid/ Gack hen/ HERREN vere met dig. Oc Saul førde Dauid i sine Klæder/ oc sette en kaaber Hielm paa hās Hoffuit/ oc fick hannem it Pandser paa Oc Dauid bant hans Suerd offuer sine klæder/ oc begynte at gaa / thi hād haffde aldrig forsøgt det. Da sagde Dauid til Saul/ Jeg kand icke saa gaa / thi ieg er icke vant der ved / och hand lagde det fra sig. Oc tog sin Staff i sin haand/ oc vdualde fem slette Stene aff becken / oc stak dem i den Hyrde taske som hand haffde/ oc i Secken/ oc tog Staffslingen i sin Haand/ oc gick mod Philisteren.

Oc Philisteren gick oc her frem oc gick mod Dauid / och hans Skioldedragere faare hannem. Der nu Philisteren bleff var oc saa Dauid/ foractede hand hannem/ Thi hand vaar en Dreng / brunactig oc deylig. Och Philisteren sagde til Dauid/ Er ieg da en Hund/ at du kommer met en Staff til mig? Oc bandede Dauid ved sin Gud / och sagde til Dauid/ Kom hid til mig/ ieg vil giffue Fulene vnder Himmelen oc Diurene paa marcken dit Kød.

Da sagde Dauid til Philisteren/ du kommer til mig met suerd/ spiud oc skiold/ Men ieg kommer til dig i HERRENS Sebaoths Naffn / som er Jsraels Hærris Gud/ huilken du haffuer bespaattet. J denne dag skal HERREN giffue dig i min haand at ieg skal sla dig/ oc tage dit hoffuit fra dig/ oc giffue Philisternis Hærris kraap i dag Fulene vnder Himmelen/ oc Diurene paa iorden/ At alle Land skulle vide/ at Jsrael haffuer en Gud/ oc at al denne Menighed skal faa at vide/ at HERREN icke hielper ved suerd eller spiud/ Thi det er HERRENS strid/ oc hand skal giffue eder i vore hender.

Der Philisteren stod op/ traadde frem oc skyndede sig mod Dauid / da skyndede Dauid sig oc løb fra Hærren mod Philisteren. Oc Dauid stack sin haand i Tasken / oc tog en sten der aff/ oc slo met sin Staffslinge/ oc racte Philisteren i hans pande / at Stenen sad fast i panden/ oc hand falt ned til iorden paa sit ansict. Saa offueruant Dauid Philisteren met Slingen oc met Stenen/ oc slo hannem ihiel. Oc fordi Dauid haffde inted Suerd i sin haand/ da løb hand oc tren til Philisteren/ oc tog hans Suerd/ oc drog det aff balgen/ oc slo hannem ihiel/ oc høg hans Hoffuit aff hannem der met.

Eccl. 47: **Goliath** offueruindes oc slas i hiel aff Dauid.

Der Philisterne saae at deris Sterkiste vaar død/ flyde de. Oc Jsraels oc Juda mend giorde sig rede oc robede oc forfulde Philisterne ind til mand kommer til Dalen / och til Ekrons porte/ Oc Philisterne bleffue slagne oc fulde paa veyen/ ind til porten til Gath oc til Ekron. Oc

Jsraels

Jsraels børn vende dem om fra Philisternis forfølgelse/ oc røffuede deris Leyer. Oc Dauid tog Philisterens Hoffuit/ oc bar det til Jerusalem/ oc lagde hans Vaaben i sin bolig.

Den tid Saul saa at Dauid gick vd mod Philisteren sagde hand til Abner sin Strids Høffuitzmand/ Hues søn er den Dreng: Abner sagde/ Saa sandelige som din siel leffuer Konge/ ieg ved det icke. Kongen sagde/ Da spør at/ hues søn den vnge Dreng er. Der Dauid kom nu igen oc haffde Slaget Philisteren/ tog Abner hannem oc ledde hãnem ind faar Saul/ och hand haffde Philisterens Hoffuit i sin haand. Oc Saul Sagde til hannem / Hues søn est du Dreng: Dauid sagde/ Jeg er Jsai Bethlehemiters din tieneris søn.

XVIII.

OC der hand haffde vdtalet met Saul/ da forbunde Jonathan oc Dauid dem til hobe i deris hierte/ oc Jonathan elskte hannem som sit egit hierte. Oc Saul tog hannem samme dag/ oc loed hannem icke komme igen til sin Faders huss. Oc Jonathan oc Dauid giorde it Forbund met huer andre / Thi hand haffde hannem kær/ som sit eget hierte. Oc Jonathan tog sin Kiortel aff sig som hand haffde paa/ oc gaff Dauid den/ oc der til met sin Kaabe/ sit Suerd/ sin Bue/ oc sit Belte. Oc Dauid drog vd huor som Saul hannem sende/ oc holt sig viselige/ Oc Saul sette hannem offuer Stridzmendene/ oc hand vaar behaglig faar alt Folket / oc faar Sauls tienere.

Inf.20.21.

Det hende sig/ der hand vaar kommen til bage igen aff den Philisters slag / at Quinderne aff alle Jsraels stæder vaare vdgongne met sang oc dantz mod Kong Saul/ met trommer/ met frygd oc met Geyer. Oc Quinderne sunge mod huer andre oc legte/ oc sagde/ Saul slo tusinde/ men Dauid thi tusinde. Da bleff Saul gantske vred / oc det ord behagede hannem ilde/ oc hand sagde/ De gaffue Dauid thi tusinde / oc mig tusinde / Konge riget vil end och bliffue hans. Oc Saul saa vredelig paa Dauid/ fra den dag/ oc fremdelis.

Eccle.47.

Den anden dag bleff atter den onde Aand sterck offuer Saul aff Gud / och hand spaade hiemme i sit huss/ Oc Dauid legte paa Harpen met sin haand/ som hand daglige pleyde. Och

Saul haffde it Spiud i haanden oc skød til hannem / oc tenckte / Jeg vil stinge Dauid op til veggen met Spiudet/men Dauid vende sig tho gonge fra hannem. Oc Saul frøctede for Dauid. Thi HERREN vaar met hannem/oc vaar viget fra Saul. Da skickede Saul hãnem fra sig/oc sette hannem til en Første offuer tusinde Mend/ Oc hand drog vd oc ind faar Folcket. Oc Dauid holt sig viselige i alle hans gerninger / oc HERREN vaar met hannem. Der Saul nu saa at hand holt sig saa viselige/da frøctede hand for hannem. Men al Jsrael oc Juda haffde Dauid kær/ thi hand drog vd oc ind faar dem.

Oc Saul sagde til Dauid/ See/ Jeg vil giffue dig min eldste Daatter Merob til Hustur ver ekon frimodig / oc føer HERRENS strid. Thi Saul tenckte/ Min haand skal icke vere paa hannem/ men Philisternis haand Dauid suarede Saul/ Huo er ieg? oc huad er mit liff oc min Faders Slect i Jsrael/ at ieg skulde bliffue Kongens Suoger? Der tiden kom / at Sauls Daatter Merob skulde giffuis Dauid/ da bleff hun giffuen Adriel Meholathiter til hustru.

Michol.

Oc Michol Sauls daatter haffde Dauid kær. Der det bleff Saul tilkende giffuit/ sagde hand/ Det er ræt/ Jeg vil giffue hannem hende/ at hun skal lyckis hannem til it Fald/ oc Philisternis hender skulle komme offuer hannem. Oc hand sagde til Dauid/ Du skalt i dag met den anden bliffue min Suoger. Oc Saul bød sine Tienere/ Taler hemmelige met Dauid/ oc siger/ See/ Kongen behager dig vel/ oc alle hans Tienere haffue dig kær / Thi bliff nu Kongens Suoger.

Oc Sauls Tienere sagde samme ord faar Dauids øern / Dauid sagde/ Tøckis eder ath det er en ringe ting at vere Kongens Suoger? Jeg er en fattig ringe Mand. Det gaffue Sauls Tienere hannem til kende igen/ oc sagde/ Saadanne ord talede Dauid. Saul sagde/ Siger saa til Dauid / Kongen begerer ingen Morgen gaffue / vden hundrede Forhuder aff Philisterne/ at mand kand heffne sig paa Kongens Fiender / Thi Saul mente at hand skulde komme Dauid om halsen ved Philisternis haand. Da sagde hans Tienere saadanne ord til Dauid/ Oc Dauid syntis at den sag vaar god / at hand skulde bliffue Kongens Suoger.

Michol Dauids hustru

Oc den tid vaar icke end nu vde/ Da giorde Dauid sig rede/ oc drog hen met sine Mend/ oc slo thu hundrede Mend blant Philisterne/ Och Dauid bar deris Forhuder och fornøyede Kongen tallet/ ath hand skulde bliffue Kongens Suoger. Da gaff Saul hannem Michol sin daatter til hustru. Oc Saul saa oc merckte/ at HERREN vaar met Dauid. Oc Michol Sauls Datter haffde hannem kær. Da frøctede Saul ydermere for Dauid/ oc bleff hans Fiende i alle sine dage. Oc der Philisternis Førster droge vd / da handlede Dauid klogligere end alle Sauls Tienere/ naar de vddroge / at hans naffn bleff høyt priset.

XIX.

SAul talede met sin Søn Jonathan oc met alle sine Tienere / ath de skulde sla Dauid ihiel. Men Jonathan Sauls søn haffde Dauid megit kær/ oc forkyndede hãnem det/ och sagde/ Min fader Saul staar effter / at hand vil sla dig ihiel. Saa foruar dig i morgen/ oc gack i skiul oc skiul dig. Jeg vil gaa vd / oc staa hoss min Fader paa marcken som du est/ oc ieg vil tale met min Fader om dig/ oc huad ieg seer / det vil ieg kundgøre dig.

Sup.17.

Oc Jonathan talede det beste om Dauid met sin Fader Saul/ oc sagde til hannem/ Kongen synde icke mod sin Tienere Dauid/ thi hand haffuer inted syndet mod dig/ Oc hans gerning er dig meget nøttig. Oc hand haffuer sæt sit liff i sin haand / och slo den Philister/ oc HERREN giorde al Jsrael en stoer Salighed/ Det haffuer du seet / oc gleddis der aff/ Huor faare vilt du da synde mod det vskyldige Blod/ at du vilt ihiel sla Dauid vden aarsage? Da lydde Saul Jonathans røst/ oc soer/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ hand skal icke dø. Oc Jonathan kallede Dauid oc sagde hannem alle disse ord / och ledde hannem til Saul/ at hand vaar faar hannem / lige som tilforn.

Michol.
Psal.59.

Saa begyntis der atter en strid/ Oc Dauid drog vd oc stridde mod Philisterne/ och slo it suart Slag aff / at de flyde for hannem. Oc den onde Aand fra HERREN kom offuer Saul/ oc hand sad i sit huss/ oc haffde it Spiud i sin haand/ Oc Dauid legte paa Strenge met sin haand. Och Saul vilde stunget Dauid i gennem met Spiudet op til veggen/ men hand vnduigede for Saul/ at Spiudet gick i veggen / Saa flyde Dauid / oc vndrende samme nat.

Oc Saul sende bud til Dauidz huss / at de skulde beuare hannem oc sla hannem ihiel om morgenen. Michol Dauidz hustru forkyndede hannem det/ oc sagde/ Der som du icke redder din Siel denne nat/ da skalt du dø i morgen. Saa loed Michol hannem ned igennem it Vindue at hand kom bort oc vndflyde. Oc Michol tog it Billede/ oc lagde i Sengẽ/ oc lagde it Gede skind

deskind paa hoffuedet/oc teckede det offuer met klæder. Da sende Saul Bud/at de skulde hente Dauid. Da sagde hun/ Hand er siug. Saa sende Saul Bud hen at besee Dauid/oc sagde/ Bærer hannem hid op til mig met Sengen/at hand skal slaff ihiel. Der Budene kōme / See/ da laa Billedet i sengen / oc it Gedeskind ved hoffuedet der paa. Da sagde Saul til Michol/ Hui haffuer du bedraget mig oc ladet min Fiende vndkomme? Michol sagde til Saul/Hand sagde til mig/ Lad mig gaa/ eller ieg skal sla dig ihiel.

Oc Dauid flyde oc vndrende/ oc kom til Samuel i Rama/oc gaff hannem alt det til kende/som Saul haffde giort hannem/Oc gick hen met Samuel/oc de bleffue i Naioth. Och det bleff Saul til kende giffuit/ See / Dauid er i Naioth vdi Rama. Da sende Saul bud at de skulde hente Dauid. Och de saae thu Prophete Chor som spaade/oc Samuel vaar deris Tilsyns Mand/ Da kom Gudz aand paa Sauls Bud / at de och spaade. Der det bleff Saul til kende giffuit/da sende hand andre Bud/de spaade oc saa. Da sende hād de tredie Bud/de spaade oc saa.

Dauid flyer for Saul.

Sa gick hand oc selff til Rama/oc der hād kom til den store Brynd/som er i Seku/ spurde hand at oc sagde/ Huor er Samuel oc Dauid? Da bleff hannem sagt/ See i Naioth i Rama. Oc hand gick der hen til Naioth i Rama / Oc Gudz aand kom oc paa hannem / oc hand gick oc spaade / indtil hand kom til Naioth i Rama. Oc hand førde sig oc aff sine Klæder / och spaade oc saa faar Samuel/ oc hand falt nøgen ned den gantske dag/och den gantske nat. Der faare siger mand/ Er Saul oc iblant Propheterne?

XX.

Dauid flyde fra Naioth i Rama/oc kom oc talede met Jonathan/Huad haffuer ieg giort? Huad haffuer ieg mishandlet? Huad haffuer ieg syndet mod din Fader/ at hand staar effter mit liff? Hand sagde til hannem / Det vere longt fra/ du skalt icke dø. See/ min Fader gør inted huercken stort eller lidet/ som hand icke obenbarer faar mine øern/Hui skulde da min fader dølie dette faar mig? Det skal icke saa skee. Da soer Dauid fremdelis oc sagde/Din Fader ved vel at ieg haffuer fundet naade faar dine øyen/der faare skal hand vel tencke/ Jonathā skal icke vide dette/det maatte bedrøffue hannem. Sandelige/saa vist som HERREN leffuer/oc saa vist som din Siel leffuer/da er der icke vden it trin mellem mig oc Døden.

Sup.16.

Jonathan sagde til Dauid / Jeg vil gøre mod dig / huad dit hierte begær. Dauid sagde til hannem/See/Det er i morgen en Ny maaned / som ieg skulde side til bordz met Kongen/ Saa lad mig nu gaa/ at ieg kand skiule mig paa Marcken/ til den tredie dag at afften. Spør din Fader at mig/da sig/Dauid bad mig/at hand maatte gaa til Bethlehem til sin Stad/thi den gantske slect haffuer der it aarligt Offer. Siger hand da/ det er gaat/ saa staar det vel met din Tienere. Men bliffuer hand hastig da kant du mercke/at der er ont beslutter hoff hannem. Saa gør nu barmhertighed mod din tienere / thi du giorde ith forbund met mig din tienere faar HERREN. Er der nogen misgerning hoff mig/saa sla du mig ihiel/ Thi huor faare vilde du føre mig til din Fader? Jonathan sagde/Det vere longt fra dig/at om ieg kunde mercke/ at der vaare noget ont beslutter hoff min Fader om dig / at ieg skulde icke giffue dig det til kende.

Dauid sagde/ Huo skal giffue mig det til kende / om din Fader suarer dig noget haardelige? Jonathan sagde til Dauid/Kom/ lad oss gaa hen vd paa marcken/ oc de ginge baade vd paa marcken. Da sagde Jonathan til Dauid/ HERRE Jsraels Gud / Naar ieg formercker aff min Fader i morgen oc den tredie dag/at det staar vel met Dauid/oc ieg icke sender hen til dig/ oc obenbarer det faar dine øern/ Da gøre HERREN Jonathan det oc det. Men haffuer min Fader lyst til ont mod dig/da vil ieg oc obenbare det faar dine øern/oc lade dig fare/ at du skalt gaa bort met fred / Och HERREN vere met dig / som hand haffuer verit met min Fader. Gør ieg icke dette / da gør ingen HERRENS barmhertighed mod mig/ saa lenge som ieg leffuer/oc icke heller naar ieg er død. Oc naar HERREN oprycker Dauidz Fiender huer aff Lādet/saa ryck icke du din barmhiertighed fra mit Huss euindelige. Saa giorde Jonathan it Forbund med Dauidz huss (oc sagde) HERREN skal vdkreffue det aff Dauidz Fiendis haand. Oc Jonathan soer Dauid fremdelis/ Saa kær haffde hand hannem/at hand elskte hannem som sin siel. Oc Jonathan sagde til hannem/ Det er i morgen Nymaane saa spør mand effter dig / Thi mand sagner dig der som du pleyer at side. Kom snart hid ned igen den tredie dag/ oc gack i en Sted/som du kant skiule dig paa arbeydis dagen

Sup.18.

oc sæt dig hoss den sten Asel. Saa vil ieg skiude tre Pile hoss siden aff hannem / lige som ieg vilde skiude til it vist Maal / oc see / Jeg vil sende Drengen / gack hen oc led effter Pilene. Siger ieg da til Drengen / See / Pilene ligge hid bedre bag dig / hent dem / Da kom / thi der er fred / och der er ingen fare paa ferde / saa sant som HERREN leffuer. Men siger ieg til Drengen / See / Pilene ligge frem bedre faar dig / Saa gack bort / thi HERREN haffuer ladet dig gaa. Huad du oc ieg haffuer talet met huer andre / der er HERREN mellem dig oc mig euindelige.

Dauid skiulte sig paa marcken / Oc der den Ny maanet kom / sette Kongen sig til bordz at æde. Oc der Kongen haffde sat sig i sin sted / som hand pleyede tilforn hoss veggen / da stod Jonathan op / men Abner sette sig hoss Sauls side / och de sagnede Dauid aff hans sted. Och Saul talede inted den dag / thi hand tenckte / Hannem er noget vederfaret / at hand er icke ren. Om anden dagen i den Ny maanet / der mand sagnede Dauid aff hans Sted / da sagde Saul til sin søn Jonathan / Hui kom Jsai søn icke til bordz huercken i gaar eller i dag.

Jonathan suarede Saul / hand bad mig at hād maatte gaa til Bethlehem / oc sagde / Lad mig gaa / thi vor slect haffuer ath offre i Stadē / oc min Broder Haffuer selff budet mig / Haffuer ieg nu fundit naade faar dine øyē / da vil ieg gaa did oc see mine Brødre / Der faare er hand icke kommen til Kongens bord. Da bleff Saul saare vred paa Jonathan / oc sagde til hannem / Du wlydige Skalck / Jeg ved vel / at du haffuer vdualt Jsai søn / dig oc din vanartige Moder til skendzel. Thi saa lenge som Jsai søn leffuer paa Jorden da bliffuer huercken du eller dit Kongerige stadfest / Thi sent nu hen oc lad hente hannem hid til mig / thi hand skal dø. Jonathan suarede sin Fader Saul / oc sagde til hannem / Hui skal hand dø? Huad haffuer hand giort? Da skød Saul Spiudet effter hannem / ath hand vilde stunget hannem igennem. Da merckte Jonathā / at hans Fader haffde aldelis beslutter hoss sig / at hand vilde sla Dauid ihiel / Saa stod hand saare vred op fra bordet / oc oed icke brød paa den anden dag i den Ny maanet / Thi hand vaar bedrøffuit for Dauid / for hans Fader haffde saa fordømt hannem.

Om morgenen gick Jonathan vd paa marcken / der hen som hand haffde beskicket Dauid oc en liden Dreng met hannem / oc hand sagde til Drengen / Løb och søg mig de Pile / som ieg vdskiuder. Der Drengen løb / skød hand en Pil hen offuer hannem. Oc der Drengen kom til den Sted som Jonathan skød Pilen hen / da robte Jonathan effter hannem och sagde / Pilen ligger lenger bort faar dig. Oc hand robte atter effter hannem / Skynde dig snart och stat icke stille. Da samlede Drengen Jonathan Pilene op / oc bar dem til sin Herre. Oc Drengen viste icke huad det betyde / Men Jonathan oc Dauid viste al eniste huad sagen vor. Da fick Jonathan Drengen sine Vaaben / oc sagde til hannem / Gack hen oc bær dem i Staden.

Der Drengen kom hen ind / da stod Dauid op aff den Sted mod Synden / oc falt ned paa sit ansict til iorden / oc tilbad tre gonge / Oc de kyste huer andre / oc græde baade sammen / men Dauid aldermest. Oc Jonathan sagde til Dauid / Gack hen i fred / Huad som wi baade haffue soret tilsammen i HERRENS Naffn / oc sagt / HERREN skal vere mellem dig oc mig / mellem din Sæd oc min Sæd / det skal bliffue euindelige / Oc Jonathan giorde sig rede oc kom i Staden.

XXI.

Dauid kom i Nobe til Achimelech presten / oc Achimelech bleff forferdet der hand gick vd mod Dauid och sagde til hannem / Hui kommer du al ene / och er icke en Mand met dig? Dauid sagde til Achimelech Presten / Kongen befalede mig en Sag oc sagde til mig / Lad ingen vide huor faare ieg haffuer sent dig vd / och huad ieg befaler dig / Thi ieg haffuer oc saa forskicket mine Drenge hid och did bort. Haffuer du nu noget vnder din haand / fire eller fem Brød / da giff mig dem i min haand / eller huad du kant finde.

Prestē suarede Dauid / oc sagde / Jeg haffuer ingē almindelige Brød / vnder min haand / men helligt Brød / Haffde ekon Drengene aleniste holdet dem fra Quinder. Dauid suarede Prestē / oc sagde til hānem / Quinderne haffde veret indelucte fra oss i tre dage / der ieg foer vd / oc Drengenis kar vaare hellige / Men er denne vey whellig / da skal hand gøris hellig i dag ved karene. Da gaff Presten hānem aff det hellige / thi der vaar inted andet Brød / vden skue Brød som mand optog faar HERREN / at mand skulde legge der andre ny Brød igen paa den dag som mand tog dem bort.

Matth. 12. Luc. 6.

Der vaar samme dag en Mand indeluct / faar HERREN / aff Sauls tienere / och hed Doeg en Edomiter / den metigste iblant Sauls Hyrder. Och Dauid sagde til

Doeg. Psal. 52.

Achimelech/Er icke vnder din haand it Spiud eller Suerd: Jeg tog icke mit suerd oc Vaabē met mig. Thi Kongens sag vaar hastig. Presten suarede/Den Philisters Goliadz suerd/som du slost i Egedal/er her/ suøbt i en Kaabe bag Liffkiortelen/wilt du haffue det/ saa tag det/ thi her er inted andet end det. Dauid sagde/Det haffuer icke sin lige/ faa mig det.

Achis. Psal. 34. 56.

Oc Dauid giorde sig rede/oc flyde for Saul och kom til Achis Kongen aff Gath. Oc Achis tienere sagde til hannem/Det er Dauid landzens Konge/ om huilcken de sunge i Dantzen/ oc sagde/ Saul slo tusinde/Oc Dauid thi tusinde. Oc Dauid lagde disse ord paa hierte/ oc frøctede saare for Achis Kongen aff Gath. Oc foruende sin skickelse faar dem/ och loed som hand vaar galen/ i deris hender/ oc støtte sig paa dørren aff porten/ oc hans fraade flød vd paa hans skæg. Da sagde Achis til sine tienere/ See/ i see at Manden er galen/ Hui ledde i hannem til mig/ Haffuer ieg icke galne nock/ men i ledde denne hid/ ath hand skal rase faar mig: Skulde hand komme i mit huss:

XXII.

Psal. 57.

DAuid gick der fra/oc flyde bort i Adullam Hule. Der hans Brødre oc hans Faders gantske huss det hørde/komme de oc did ned til hannem. Och alle honde Mend som vaare i nød oc i geld/ oc i hiertens bedrøffuelse forsamlede dem til hannem/Oc hand vaar deris Offuerste/at der vaare ved fire hundrede Mend hoss hannem.

Saul staar effter Dauids liff.

Oc Dauid gick der fra til Mizpe i Moabiternis land oc sagde til Moabiternis konge/ Lad min Fader oc min Moder gaa vd oc ind hoss eder/til ieg kand vide huad Gud vil gøre met mig/Oc hand loed dem der hoss Moabiternis Konge/at de bleffue hoss hannem/ saa lenge som Dauid vaar i Befestelsen. Da sagde den Prophete Gad til Dauid/Bliff icke i Befestelsen/ men gack bort oc giff dig hen i Juda land. Da gick Dauid bort/ oc kom ind i den Skou Hareth. Oc Saul spurde/at Dauid oc de Mend som hand haffde hoss sig/ vaare komne til stede.

Gad. Psal. 63.

Der Saul bode nu i Gibea/ vnder en Lund i Rama/haffde hand sit Spiud i sin haand/ oc alle hans Tienere stode hoss hannem. Da sagde Saul til sine Tienere/som stode hoss hannem/ Hører i Jemini Børn/ Skal oc Jsai søn giffue eder alle Agre oc Vingaarde/ och gøre eder alle til Offuerste offuer tusinde/ och offuer hundrede: at i haffue alle forbundet eder mod mig/ och der er ingen som obenbarede det faar mine øern/ Efferdi at min Søn haffuer oc giort it Forbund met Jsai søn. Oc der er ingē aff eder som tøcker det ilde at vere paa mine vegne/ oc ey heller obenbarer det faar mine øern/ thi min Søn haffuer opueckt min Tienere mod mig/ at hand legger sig effter mig/som det er obenbare.

Doeg. Psal. 52.

Da suarede Doeg Edomiter som stod hoss Sauls tienere oc sagde/ Jeg saa Jsai søn/at hand kom i Nobe til Achimelech Achitobs søn/Hand atspurde HERREN for hannem/oc gaff hannem mad/ oc den Philisters Goliaths suerd.

Da sende Kongen hen oc loed kalde Presten Achimelech/Achitobs søn/oc hans Faders gantske huss/ Presterne som vaare i Nobe/Oc de komme alle til Kongen. Oc Saul sagde/Hør du Achitobs søn. Hand sagde/ Her er ieg min Herre. Oc Saul sagde til hannem/ Hui haffue i giort it Forbund mod mig/du oc Jsai søn/at du gaffst hannem Brød oc Suerdet/oc atspurde Gud for hannem/ at opuecke hannem/at hand skulde legge sig effter mig/som det er obenbare.

Achimelech suarede Kongen/ oc sagde/Oc huilcken er iblant alle dine Tienere som Dauid/ der er trofast oc Kongens Suoger/ och gaar i din lydelse/ och er herlig holden i dit Huss: Haffuer ieg da først begynt i dag atspørie Gud for hannem: Det vere longt fra mig/ Kongen legge icke sin Tienere saadant til i min Faders gantske huss/ Thi din Tienere viste inted aff alt dette/ huercken lidet eller stort.

Saul lader 85. prester myrde for Dauids skyld.

Kongen sagde/Achimelech du skalt visselige dø/du oc din Faders gantske huss. Oc Kōgen sagde til sine Drauantere/som stode hoss hannem/Vender eder/och slar HERRENS Prester ihiel/ thi deris haand er oc saa met Dauid/ oc der de viste ath hand flyde/ obenbarede de det icke faar mig. Men Kongens Tienere vilde icke legge deris hēder paa HERRENS Prester/ at sla dem ihiel. Da sagde Kongen til Doeg/ Vent du dig oc sla Presterne ihiel. Doeg den Edomiter vende sig/ oc slo Presterne ihiel/ At der døde den dag fem och firesindis tiue Mend/ som bare linede Liffkiortle. Oc hand slo Nobe Presternis Stad met skarpe suerd/baade Mand oc Quinde/Børn oc Diende børn/Oxē oc Asen oc Faar. ¶ Men der vndkom en aff Achimelechs/Achitobs søns sønner/ som hed AbJathar/oc flyde effter Dauid/oc forkyndede

AbJathar vndkommer.

hannem/

hannem/ at Saul haffde ihiel slaget HERRENS Prester. Da sagde Dauid til Ab Jathar/ Jeg viste det vel paa den dag/ der Doeg den Edomiter vaar der/ ath hand skulde giffue Saul det til kende/ Jeg er skyldig i alle din Faders husis Siele. Bliff hoss mig oc frøcte inted/ Huo sō staar effter mit Liff/ hād skal oc staa effter dit Liff/ oc du skalt bliffue beholdē met mig.

XXIII.

OC det bleff giffuet Dauid tilkende/ See/ Philisterne stride mod Kegila/ och de røffue deris Lader. Da spurde Dauid HERREN at/ oc sagde/ Skal ieg gaa hen oc sla disse Philister? Oc HERREN sagde til Dauid/ Gack hen/ du skalt sla Philisterne/ oc redde Kegila. Men de Mend som vaare hoss Dauid sagde til hannem/ See/ wi befrøcte oss her i Juda/ oc wi ville hen gaa til Kegila til Philisternis Hær? Da spurde Dauid HERREN at igen/ Oc HERREN suarede hannem oc sagde/ Stat op/ reysse hen ned til Kegila/ thi ieg vil giffue Philisterne i dine hender. Saa drog Dauid met sine Mend til Kegila/ och stridde mod Philisterne/ oc dreff deris Queg bort/ oc giorde it stoert Slag paa dem/ Saa frelste Dauid dem i Kegila. Thi den tid Ab Jathar Achimelechs søn flyde til Dauid i Kegila/ da bar han Liffkiortelen ned met sig.

Kegila.

Da bleff det Saul tilkende giffuit/ at Dauid vaar kommen til Kegila/ och hand sagde Gud haffuer giffuet hannem i mine hender/ at hand er indeluct/ nu hand er kōmen i en Stad/ som er foruaret met Porte oc stenger. Oc Saul loed kalde alt Folket til strid/ ned til Kegila/ at de skulde belegge Dauid oc hans Mend. Der Dauid fornam/ ath Saul tenckte ont om hannem/ da sagde hand til den Prest Ab Jathar/ Tag hid Liffkiortelē/ Oc Dauid sagde/ HERRE Jsraels Gud/ din tienere haffuer hørt at Saul haffuer i sinde/ oc vil komme hid til Kegila/ at forderffue Staden for min skyld. Skulle da Borgerne aff Kegila antuorde mig i hans hender? Oc skal Saul komme hid ned/ som din Tienere haffuer hørt? HERRE Jsraels Gud forkynde din Tienere det. Oc HERREN sagde/ Hand skal komme ned. Dauid sagde/ Skulle da Borgerne aff Kegila antuorde mig och mine Mend i Sauls hender? HERREN sagde/ Ja.

Da giorde Dauid sig rede met sine Mend/ som vaare ved sex hundrede/ oc droge vd aff Kegila/ oc vandrede hen huort de kunde. Der det bleff Saul nu til kende giffuet/ ath Dauid vaar vndflyd aff Kegila/ da offuergaff hand sin reyse. Oc Dauid bleff i ørken i Befestelsen/ oc bleff paa Bierget i den ørck Siph. Saul søgte effter hannem alle sine dage/ Men Gud gaff hannem icke i hans hender. Oc Dauid saa at Saul vaar vddragen at søge effter hans liff/ Oc Dauid bleff i den ørck Siph paa Heden.

Da giorde Jonathan Sauls søn sig rede/ oc gick hen paa Heden til Dauid/ och styrckede hans haand i Gud/ oc sagde til hannem/ Frøcte icke/ min Faders Sauls haand skal icke finde dig/ oc du skalt bliffue Konge offuer Jsrael/ Saa vil ieg vere den neste hoss dig/ Oc min Fader ved det vel. Saa giorde de baade it Forbund met huer andre faar HERREN/ Oc Dauid bleff paa Heden/ Men Jonathan foer hiem igen.

Forbund mellem Jonathan oc Dauid. Sup. 18, 20. Inf. 26.

Oc de Siphiter fore op til Saul i Gibea/ oc sagde/ Er icke Dauid skiult hoss oss i Befestelsen paa Heden paa Hachila høy/ som ligger hoss den høyre haand hoss ørckē? Saa komme sig nu Kongen her ned effter alt sit hiertis begerelse/ Saa ville wi antuorde hannem i Kongens hender. Da sagde Saul/ Velsignede vere i aff HERREN/ at i forbarmede eder offuer mig. Saa gaar nu bort/ oc bliffuer end nu visser der paa/ at i vide oc see/ paa huilckē Sted hans føder vaare/ oc huo der haffuer seet hannē/ Thi mig er sagt hand er meget trersk. Beseer oc bespeyder alle Steder/ som hand forstinger sig vdi/ Oc kommer til mig igen/ naar i ere visse der paa/ saa vil ieg drage met eder/ Er hand i Landet/ da vil ieg søge effter hannem iblant alle tusinde i Juda.

Siphiter. Psal. 54.

Da giorde de dem rede/ oc ginge til Siph hen faar Saul. Men Dauid oc hans Mend vaare i Maons ørck/ paa marckē ved den høyre side aff ørcken. Der Saul drog der nu hen met sine Mend at søge/ da bleff det Dauid til kende giffuet/ saa drog hand ned i klippen/ oc bleff i Maons ørck. Der Saul det hørde/ forfulde hand Dauid i Maons ørck. Och Saul met sine Mend gick paa den ene side hoss Bierget/ Dauid met sine Mend paa den anden side hoss Bierget. Der Dauid skyndede sig at vndfly for Saul/ da omkring sette Saul met sine mend Dauid oc hans Mend/ at hand vilde gribe dem.

Men der kom it Bud til Saul oc sagde/ Ver snar oc kom/ Thi Philisterne ere faldne i Lādet. Da loed Saul aff at forfølge Dauid/ oc drog hen mod Philisterne/ Der aff kalder mand

Sela Mahelkoth merker Skilsmissen.

den sted/Sela Mahelkoth. Oc Dauid drog hen op der fra/och bleff i den Befestelse vdi EnGedi.

XXIIII.

DEr Saul kom til bage igen fra Philisterne bleff hannem sagt/ See/ Dauid er i EnGedi ørck. Oc Saul tog try tusinde vnge Mend aff al Jsrael / och drog bort/at opsøge Dauid oc hans Mend/paa Stengedernis klipper. Oc der hand kom til Faarestierne paa veyn/da vaar der en Hule / Oc Saul gick der ind ath skiule sine føder / Oc Dauid oc hans Mend / sade borte bag i Hulen.

Da sagde Dauids Mend til hannem/See/denne er den dag/som HERREN haffuer sagt dig aff / See/ Jeg vil giffue din Fiende i dine hender/ ath du maat gøre met hannem huad dig lyster. Och Dauid stod op / oc skar sactelige en flig aff Sauls Kiortel. Men der hand haffde skaaret fligen aff Saul / da slo det i hannem / och hand sagde til sine Mend/HERREN lade det vere longt fra mig/ at ieg skulle det gøre/oc legge min haand paa min Hærre HERRENS saluede/Thi hand er HERRENS saluede/Oc Dauid tog sine Mēd met ord/oc loed dē icke sette sig op mod Saul. ¶ Der Saul stod op aff Hulē oc gick paa veyen/ da stod oc Dauid op oc gick aff Hulen/oc robede effter Saul oc sagde/Min Herre Konge. Saul saa sig til bage/ Oc Dauid bøyede sit ansict ned til iorden oc tilbad oc sagde til Saul/Hui lyder du Menniskens ord/som sige/Dauid søger din wlycke? See/dine øyen see paa denne dag/ at HERREN haffde giffuet dig i dag i min Haand i Hulen/ Och det bleff sagt ath ieg skulde sla dig ihiel/ Men ieg sparde dig/ Thi ieg sagde/ Jeg vil icke legge min haand paa min Herre/ Thi hand er HERRENS saluede.

Min Fader/ see dog den Flig aff din Kiortel i min haand/ath ieg vilde icke sla dig ihiel/ der ieg skar denne flig aff din Kiortel/ Acte oc see/ at der er inted ont i min haand / ey heller nogen offuertrædelse. Jeg haffuer oc inted syndet mod dig at du iager min Siel / at du kant tage hende bort. HERREN skal vere Dommere mellem dig oc mig / och heffne mig paa dig/ Mē min haand skal icke vere offuer dig. Som mand pleyer at sige effter it gammelt ordsprock/ Aff wgudelige kōmer wdygd/ Mē min haand skal icke vere offuer dig. Effter huem reyser du Konge aff Jsrael? Huem ieger du effter? En død hund / en eniste laappe? HERREN vere Dommere mellem dig oc mig/ oc see der til/ oc vdrette min sag/ oc redde mig fra din haand.

Der Dauid haffde nu vdtalet disse ord til Saul/ da sagde Saul/Dauid min søn/ er det icke din røst? OcSaul opløffte sin røst oc græd/oc sagde til Dauid/Du est retuisere end ieg er/ Du haffuer beuist mig gaat/Men ieg haffuer beuist dig ont. Oc du haffuer giffuet mig tilkende i dag/ huorledis du haffuer giort vel mod mig / ath HERREN haffde indeluct mig i dine hender/ oc du sloest mig icke dog ihiel. Huorlunde skulde nogen finde sin Fiende/oc lade hannem gaa en goed vey? HERREN betale dig gaat for denne dag / det du haffuer giort mig. See nu/ ieg ved at du skalt bliffue Konge/ oc Jsraels Konge rige staar i din haand. Saa suer mig nu ved HERREN/ at du vilt icke oprycke min Sæd effter mig/ och icke vdslette mit naffn aff min Faders huss. Saa soer Dauid Saul, Oc Saul drog hiem/Men Dauid oc hans Mend ginge op paa deris Befestelse.

XXV.

Inf.28. Samuel døer. Nabal.

OC Samuel døde/ oc al Jsrael forsamlede sig oc sørgede for hannem/ oc iordede hannē i hans huss vdi Rama. ¶ Oc Dauid giorde sig rede/oc drog hen ned til den ørcken Paran. Oc der vaar en Mand i Maon/oc haffde sin verelse i Carmel/oc samme Mand vaar meget rig oc haffde try tusinde Faar oc tusinde Geder/ Oc det hende sig at hand klippede sine Faar i Carmel / Oc hand hed Nabal/Oc hans hustru hed Abigail/oc vaar en fornumstig Quinde/oc deylig i sit ansict/ Men Manden vaar haard oc ond i sin gerning / oc vaar en aff Caleb.

Der Dauid nu hørde i ørcken at Nabal klippede sine Faar/da vdsende hand thi Drenge/oc sagde til dem/Gaar hen op til Carmel/oc naar i komme til Nabal / da hilser hannem venlige/ paa mine vegne / oc siger/ Gud giffue lycke / Fred vere met dig och dit Huss oc met alt det du haffuer. Jeg haffuer hørt at du haffuer dem som klippe dine Faar / dine Hyrder som du haffuer/ haffue verit met oss/ Wi haffue icke forhaanet dē/ oc dem fattedis inted paa tallet / saa lēge som de va are i Carmel / Spør dine Drenge der at / de skulle sige dig det/ Oc lad Drengene inde naade faar dine øyen/ Thi wi ere komne paa en goed dag/ Giff dine Tienere oc din søn

Der Dauidz Drenge komme der hen/oc haffde talet alle disse ord paa Dauidz vegne met Nabal da lode de aff. Oc Nabal suarede Dauidz tienere/ oc sagde/ Huo er den Dauid? oc huo er den Jsai søn? Der bliffuer nu mange Tienere som fly fra deris Herrer. Skulde ieg tage mit brød/ vand oc kød/ som ieg haffuer slactet til dem som klippe for mig / oc giffue det Folk / som ieg icke kender/ huedē de ere komne? Da vende Dauidz Drenge til bage igen paa deris vey/ Oc der de komme til hannem igen/ da sagde de hannem alt dette. Da sagde Dauid til sine Mend/ Huer binde sit Suerd paa sig. Oc huer bād sit Suerd paa sig/ oc Dauid bād oc sit suerd om sig oc der fulde effter hānem ved fire hundrede mend/ mē de thu hūdrede bleffue hoss deris tingest.

En aff Drengene gaff til kēde oc sagde Abigail/ Nabals hustru/ See/ Dauid sende Bud aff ørcken at velsigne vor Hosbonde/ Men hand snibbede dem. Oc de haffue dog veret oss meget nøtteligt Folck/ oc haffue icke forhaanet oss/ oc oss fattedis inted paa tallet saa lenge som wi haffue vandret hoss dem/ naar wi vaare paa marcken/ Men de haffue veret vor muer dag och nat/ saa lenge som wi haffue voctet Faar hoss dem. Saa acte nu oc see/ huad du vilt gøre/ Thi der er visselige en Wløcke for hender/ offuer vor Hosbonde/ oc offuer alt hans huss/ Oc hand er en fortredelig Mand/ som ingen taar sige noget.

Da skyndede Abigail sig/ oc tog thu hundrede Brød/ oc tho Flasker vin / och fem saadne Faar/ oc fem skepper mel/ oc hundrede klaser Rusin/ oc thu hundrede klaser Figen/ och lagde det paa Asene. Oc sagde til sine Drenge / Gaar hen faar mig/ See Jeg vil komme effter eder/ Oc hun sagde Nabal sin hosbōde inted der aff Oc der hun red paa en Asen oc drog hen ned vnder bierget/ See/ da kom Dauid oc hans Mend ned mod hende / saa at hun kom faar dem. Men Dauid haffde sagt/ Nu vel/ ieg haffuer forgeffuis beuaret alt det hand haffde i ørcken/ at der bleff inted borte aff alt det som hand haffde/ och hand haffuer betalet mig gaat met ont. Gud gøre Dauidz Fiēder dette oc end mere/ om ieg lader denne beholde en til det bliffuer liust i morgen/ som pisser op til veggen/ aff alle dem som hand haffuer.

Der nu Abigail saa Dauid/ gaff hun sig hastelige ned aff Asenen/ oc falt ned paa sit Ansict faar Dauid/ oc tilbad paa iorden/ oc falt faar hans føder/ oc sagde/ Ah min Herre/ denne misgerning skal vere min/ oc lad din Tienerinde tale faar dine øern/ oc hør din tienerindis ord. Min Herre sette icke sit hierte mod Nabal den fortredelig Mand/ Thi hand er en Daare/ som hans naffn lyder/ oc daarlighed er hoss hannem/ Men ieg din Tienerinde/ saa icke min Herris Drenge/ som du haffde vdsent.

Abigail.

Nu min Herre/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ oc saa sandelige som din siel leffuer/ Da haffde HERREN forhindret dig / at du skulde icke komme mod Blodet / och hand fride din haand/ Saa skulle nu dine Fiende vere som Nabal/ och de som ville min Herre ont. Her er den velsignelse/ som din Tienerinde/ førde min Herre hid/ giff Drengene den som vandre vnder min Herre. Forlad din Tienerinde den offuertrædelse/ Thi HERREN skal gøre min Herre it bestandigt huss/ Thi du fører HERRENS krig/ oc lader inted ont findis hoss dig i alle dine dage.

Oc naar noget Menniske opsetter sig at forfølge dig/ oc staar effter din Siel/ saa skal min Herris Siel vere indbunden i din leffuindis baand / hoss HERREN din Gud. Men dine Fienders siele skulle omkastis met en slinge. Oc naar HERREN gør dig min Herre alt det gode/ det hand haffuer sagt til dig/ oc biuder/ at du skalt vere en Første offuer Jsrael / Da skal det icke vere min Herris hierte til it stød eller forargelse / at du haffuer icke vdgydet blod vden aarsage oc hulpet dig selff/ Da skal HERREN gøre vel mod min Herre/ oc da skalt du tencke paa din Tienerinde.

Da sagde Dauid til Abigail/ Loffuit vere HERREN Jsraels Gud/ som sende dig i dag mod mig. Oc velsignet vere din Tale / oc velsignet vere du / ath du haffuer foruent mig i dag/ at ieg er icke kommen mod Blod / oc haffuer friet mig met min egen haand. Sandelige/ saa vist som HERREN Jsraels Gud leffuer/ som forhindrede mig/ at ieg giorde dig icke ont/ haffde du icke kommet saa strax imod mig/ Da haffde icke Nabal beholdet til morgen en som pisser op til veggen. Saa anāmede Dauid aff hendis haand det hun førde hannem/ och sagde til hende / Drag met fred hen op til dit huss/ See ieg lydde din røst/ oc ansaa din persone.

Der Abigail kom til Nabal/ See / Da haffde hand tilredt it Maaltid / i sit huss / som it Kongis maaltid/ oc hans hierte vaar glat for sig selff/ thi hand vaar saare drucken. Men hun sagde hannem inted/ huercken lidet eller meget/ før om morgenen. Men om morgenen/ oc vinen vaar kommen fra Nabal/ da sagde hans Hustru hannem alt dette / Da døde hans hierte i hans Liff/ at hand bleff lige som en Sten. Oc thi dage der effter slo HERREN hannem at hand døde. Der Dauid det hørde at Nabal vaar død/ sagde hand / Loffuet vere HERREN som heffnede min foractelse paa Nabal / och beuarede sin Tienere fra det onde / Och HERREN betalede Nabal det onde paa hans Hoffuit.

Nabal. døer.

Oc Dauid sende hen oc loed tale met Abigail/ at hand vilde tage hende til Hustru. Och
der Dauidz tienere komme til Abigail i Carmel/ da talede de met hende/ och sagde/ Dauid
sende oss til dig/ at hand vil tage dig til hustru. Oc hun stod op oc tilbad paa sit ansict til iorden
oc sagde/ See/ Her er din Tienerinde/ at tiene min Herris Tienere/ oc to deris føder. Och
Abigail skyndede sig oc giorde sig rede/ och reed paa en Asen/ och fem Piger som vaare vnder
hende/ oc drog effter Dauidz bud/ och bleff hans Hustru.

Abigail.
Ahinoam.

Dauid tog och Ahinoam aff Jesreel/ och de vaare baade hans hustruer. Oc Saul gaff
Phalti/ Lais søn aff Gallim/ sin daatter Michol/ Dauidz Hustru.

Michol.

XXVI.

Sup.23.
Psal.54.

DE aff Siph kōme til Saul i Gibea/ oc sagde/ Er icke Dauid skiult paa Ha-
chila høy mod ørcken? Da giorde Saul sig rede/ oc drog hen ned til den ørcken
Siph/ oc try tusinde vnge Mend aff Jsrael met hannē/ at søge effter Dauid
i den ørcken Siph. Oc hand leyrede sig paa Hachila høy/ som ligger mod ørc-
ken hoss veyen/ men Dauid bleff i ørcken. Oc der hand saa at Saul kom effter
hannem i ørcken/ vdsende hand speydere/ oc fick at vide/ at Saul vaar visse-
lige kommen.

Oc Dauid giorde sig rede oc kom til den sted som Saul holt sin Leyre/ oc saa steden/ som
Saul laa met hans Stridz høffuitzmand Abner/ Ners søn/ Thi Saul laa i Vognborgen/
oc Stridz folcket omkring hannem. Da suarede Dauid oc sagde til Ahimelech Hethiter/ och
til Abisai Seruia søn/ Joabs broder/ Huo vil gaa met mig hen ned til Saul i Leyren? Abisai
suarede/ Jeg vil gaa met dig hen ned. Saa kom Dauid oc Abisai til folcket om natten/ Oc see/
Saul laa oc soff i Vognborgen/ oc hans Spiud stod i iorden hoss hans hoffuit/ men Abner oc
folcket laa omkring hannem.

Da sagde Abisai til Dauid/ Gud haffuer i dag giffuet din Fiende i din haand/ Saa
vil ieg nu stinge hannem igennem met Spiudet i iorden en gong/ at hand skal icke haffue det
mere behoff. Dauid sagde til Abisai/ Forderffue hannem icke/ Thi huo vil legge sin haand
paa HERRENS saluede/ och bliffue vstraffet? Dauid sagde ydermere/ Saa sandelige
som HERREN leffuer/ om HERREN icke slar hannem/ eller hans tid kommer ath
hand skal dø/ eller drager i strid oc omkommer/ Saa lade HERREN det vere longt fra
mig/ ath ieg skulde legge min haand paa HERRENS saluede. Saa tag nu Spiudet
hoss hans hoffuit/ oc det Vandbegere/ oc lad oss gaa. Saa tog Dauid Spiudet oc Vandbege-
ret op til Sauls hoffuit/ oc gick bort/ oc der vaar ingen som det saa eller merckte/ eller opuog-
nede/ men de soffue alle/ Thi der vaar falden en dyb søffn paa dem aff HERREN.

Der Dauid vaar nu kommen hen offuer paa hin side/ traadde hand longt fra øffuerst paa
Bierget/ saa at der vaar it vit rum mellem dem/ oc hand robte til Folcket/ och til Abner Ners
søn/ oc sagde/ Hører du icke Abner? Oc Abner suarede oc sagde/ Huo est du/ at du saa rober mod
Kongen? Dauid sagde til Abner/ Est du icke en mand? Oc huo er din lige i Jsrael? Huor faa-
re haffuer du icke da foruaret din Herre Kongē? Thi der er kommē en aff folcket hen ind at for-
derffue din Herre och Konge. Det er icke smuct/ som du haffuer giort/ Saa sandelige som
HERREN leffuer/ i ere dødzens Børn/ ath i haffue icke beuaret eders Herre HER-
RENS saluede/ See nu/ Her er Kongens Spiud oc det Vandbegere/ som vaar hoss hans
hoffuit.

Da kende Saul Dauidz røst/ oc sagde/ Dauid min søn/ Er det icke din røst? Dauid sag-
de/ Det er min røst min Herre Konge. Oc sagde ydermere/ Huor faare forfølger min Her-
re saa sin Tienere? Huad haffuer ieg giort? Oc huad ont er i min haand? Saa hør nu min
Herre Kongen sin Tieneris ord. Opuecker HERREN dig mod mig/ da lad opten-
de it Madoffer/ Men gøre Menniskens Børn det/ da vere de forbandede aff HER-
REN/ at de vdstøde mig i dag/ at ieg maa icke bliffue ved HERRENS Arffuedel/ oc
sige/ Gack bort/ tien andre Guder. Saa lad icke nu mit Blod vdgydis paa iordē/ faar HER-
RENS ansict/ Thi Jsraels Konge er vddragen at søge effter en laappe/ som mand ieger it
Agerhøns paa Biergene.

Oc Saul sagde/ Jeg haffuer syndet/ kom igen min søn Dauid/ ieg vil icke her effter gø-
re dig nogen skade/ Thi/ mit liff vaar dyrebart i dag faar dine øyen/ See/ Jeg haffuer giort
daarlige oc saare wuiselige. Dauid suarede oc sagde/ See/ Her er Kongens Spiud/ Lad en
aff Drengene komme hid offuer oc hente det. Men HERREN skal betale huer effter sin
Retferdighed oc tro. Thi HERREN haffuer giffuet dig i dag i mine hender/ Men ieg
vilde icke

Sup.24.

vilde icke sette min haand paa HERRENS saluede. Oclige som din Siel vaar i dag storlige actet faar mine øyen/ Saa bliffue oc min Siel meget actet faar HERRENS øyen/ oc frelse mig aff all drøffuelse. Saul sagde til Dauid. Velsignet vere du min søn Dauid/ du skalt det gøre oc fuldkomme det. Saa gick Dauid sin vey/ oc Saul vende om igen til sin Sted.

XXVII.

OC Dauid tenckte i sit hierte/ Jeg falder en dag i Sauls hēder/ Jnted er mig bedre/ end at ieg flyer bort i Philisternis land/ at Saul kand afflade at søge ydermere effter mig i alle Jsraels Landemercke/ saa kand ieg vndfly hans hender. Oc hand giorde sig rede/ oc gick hen offuer met de sex hūdrede Mend som vaare hoss hannem/ til Achis Maoch søns Konge i Gad. Saa bleff Dauid i Gad hoss Achis met sine Mend/ huer met sit huss/ Dauid ocsaa met sine tho Hustruer Ahinoam Jesreeliterske oc Abigail Nabals hustru aff Carmel. Oc der det bleff Saul til kende giffuet/ at Dauid vaar flyd til Gad/ søcte hand icke mere.

Achis.

Oc Dauid sagde til Achis/ Haffuer ieg fundet naade faar dine øyen/ saa lad giffue mig it Rum i en aff Stæderne vdi lādet/ at ieg maa der bo/ huad skal din Tienere bo hoss dig i den kongelige Stad: Da gaff Achis hannem Ziklag samme dag/ der aff er Ziklag Juda Kongis til denne dag. Och tiden/ som Dauid bode i Philisternis land/ er it aar och fire maanede. Saa drog Dauid op met sine Mend oc falt ind vdi Gessuriternis oc Girsiternis oc Amalechiternis land/ Thi disse vaare dette Lands indbygere aff gammel tid/ Som mand kommer til Sur/ ind til Egypti land. Men der Dauid slo landet/ loed hand huercken Mand eller Quinde leffue/ oc hand tog Faar/ Oxen/ Asen/ Camel oc Klæder/ oc vende til bage igen/ oc kom til Achis. Naar da Achis sagde/ haffue i icke indfaldet i dag: Da sagde Dauid/ Synden mod Juda/ oc synden mod Jerahmeeliter oc synden mod Keniterne. Oc Dauid loed huercken Mand eller Quinde komme leffuinde til Gad/ oc tenckte/ Kand skee de torde tale och snacke mod oss. Saa giorde Dauid/ oc det vaar hans seduane/ saa lenge hand bode i Philisternis lād Der faare trode Achis Dauid/ och tenckte/ Hand haffuer giort sig verstyggelig faar sit folck Jsrael/ Der faare skal hand vere min Tienere altid.

Ziklag.

XXVIII.

DEt hende sig samme tid at Philisterne forsamlede deris Hær at drage i Strid mod Jsrael/ Oc Achis sagde til Dauid/ Du skalt vide/ at du och dine Mend skulle drage vd met mig i Hærren. Dauid sagde til Achis/ Nu vel/ du skalt forfare huad din Tienere skal gøre. Achis sagde til Dauid/ Der faare vil ieg sette dig til at beuare mit hoffuit i alle mine dage.

Samuel vaar død/ oc al Jsrael haffde sørget for hannem/ oc iordet hannem i sin stad Rama. Oc Saul haffde fordreffuit Spaamend oc Troldkarle aff Landet. Der Philisterne forsamlede dem nu oc komme och leyrede dem i Sunem/ Da forsamlede Saul al Jsrael/ och leyrede dem i Gil Boa. Der Saul saa Philisternis Hær/ frøctede hād sig/ oc hans hierte vaar saare mistrøstigt. Oc hand spurde HERREN om raad/ men HERREN suarede hannem inted/ huercken ved Drøm eller ved Liuss/ ey helder ved Propheter. Da sagde Saul til sine Tienere/ Leder mig en Quinde op/ som haffuer en Spaadoms aand/ at ieg kand gaa til hende/ oc spørge hende at/ Hans Tienere sagde til hannem/ See/ der er en Quinde i Endor/ hun haffuer en Spaadoms aand. Saa omskiffte Saul sine Klæder/ oc tog andre paa/ oc gick hen oc tho andre met hannem/ oc kom om natten til Quinden/ Oc sagde/ Kære/ Spaa mig ved Spaadommēs aand oc fly mig den hid op som ieg siger dig. Quinden sagde til hannem/ See/ Du vist vel/ huad Saul haffuer giort/ huorledis hand haffuer oprycket Spaamend oc Troldkarle aff lādet/ huor faare vilt du da føre min Siel i snaren/ at ieg skal slas ihiel: Da soer Saul hende ved HERREN/ oc sagde/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ da skal det icke regnis dig til onde.

Sup. 25.

Da sagde Quinden/ Huem skal ieg da fly dig op: Hand suarede/ Fly mig Samuel hid op. Der Quinden saa nu Samuel/ robte hun høyt/ oc sagde til Saul/ Hui haffuer du bedraget mig: Du est Saul. Da sagde Kongen til hende/ Frøcte icke/ huad seer du: Quinden sagde til Saul/ Jeg seer Guder opstige aff Jordē. Hand sagde/ Huordan er hans skickelse: Hun

sagde/ Der kommer en gammil Mand hid op/ oc er klæd i en silke Kiortel. Da merckte Saul at det vaar Samuel/ oc bøeyde sig met sit ansict ned til iorden oc tilbad.

Samuel sagde til Saul/ Hui giorde du mig wro/ at du lodst hente mig hid op: Saul suarede/ Jeg er i stor drøffuelse/ De Philister stride mod mig/ Oc Gud er viget fra mig och suarer mig inted/ huerckẽ ved Propheter/ eller Drøme. Der faare loed ieg kalde dig at du skalt vise mig huad ieg skal gøre/ ¶ Samuel sagde/ Huad vilt du spørie aff mig/ efferdi at HERREN er viget fra dig/ oc er bleffuẽ din Fiende: HERREN skal gøre mod dig sõ hãd sagde ved mig/ oc skal slide Riget aff din haand/ oc giffue Dauid din neste det/ Der faare/ at du icke lydde HERRENS røst oc icke fuldkõmede hans vredis grumhed mod Amalech/ der faare haffuer HERREN nu giort dig dette. Der til skal HERREN giffue Jsrael met dig i Philisternis hender/ Oc du oc dine sønner skulle vere met mig i morgen/ Oc HERREN skal giffue Jsraels Hær i Philisternis hender. Da falt Saul paa iorden saa long som hãd vaar/ oc forferdedis saare for Samuels ord/ at der vaar ingen krafft mere i hannem/ Thi hand haffde inted ædet den gantske dag oc gantske nat.

Sup. 15.

Quinden gick ind til Saul/ oc saa at hand vaar meget forferdet/ och sagde til hannem/ See/ Din Tienerinde lydde din røst/ oc ieg sette min Siel i min haand/ at ieg lydde dine ord som du sagde mig. Saa lyd oc du nu din Tienerindis røst/ Jeg vil sette en mũd fuld aff Brød faar dig/ at du kant æde/ oc komme til mact igen/ oc gaa din vey. Hand nectede oc sagde/ Jeg vil icke æde. Da nødde hans Tienere oc Quinden hannem til/ at hand lydde deris røst/ Och hand stod op aff iorden/ oc sette sig paa Sengen. Oc Quinden haffde en fed Kalff in huset/ da skyndede hun sig oc slactede hannem/ Oc tog mel oc æltede/ oc bagede det wsuret/ och bar det frem faar Saul oc faar hans Tienere. Oc der de haffde ædet/ da stode de op oc ginge om nattẽ.

XXIX.

DE Philisterne forsamlede al deris Hær i Aphek/ Oc Jsrael leyrede dem i Ain wdi Jesreel. Oc Philisternis Førster ginge met hundrede oc met tusinde/ men Dauid oc hans Mend ginge bag effter hoss Achis.

Da sagde Philisternis Førster/ Huad skulle disse Ebreer: Achis sagde til dem/ Er icke det Dauid Sauls Tienere Jsraels Kongis/ som nu haffuer veret hoss mig aar oc dag/ oc ieg haffuer inted befundet met hãnem/ siden den tid hand er affalden her til: Saa bleffue Philisternis Førster vrede paa hannem/ oc sagde til hannem/ Lad den Mand vende til bage igen/ oc bliffue paa sin Sted/ som du haffuer beskicket hannem/ at hand icke drager ned met oss/ i Striden/ oc bliffuer vor Modstander i striden/ Thi huor met kunde hand bedre gøre sin Herre til vilie/ end paa disse Mendz hoffuit: Er hand icke Dauid om huilcken de quade i dantzen/ Saul slo tusinde/ oc Dauid thi tusinde:

Da kallede Achis Dauid/ oc sagde til hannem/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ ieg holder dig ath vere redelig/ och din vdgong och indgong met mig i Hærren behager mig vel/ och ieg haffuer inted ont fundet hoss dig/ fra den tid du komst til mig ind til nu/ Men du behager icke Førsterne. Thi vent dig om oc gack bort met fred/ paa det at du skalt icke fortørne Philisternis Førsters øyen. Da sagde Dauid til Achis/ Huad haffuer ieg giort/ eller huad haffuer du fundet met din Tienere/ fra den tid/ ieg haffuer verit hoss dig ind til nu/ ath ieg icke skal kõme oc stride mod min Herre Kongens Fiende ¶ Achis suarede oc sagde til Dauid/ Jeg ved det vel/ Thi du est behagelig faar mine øyen/ som en Gudz Engel/ Men Philisternis Førster sagde/ Lad hannem icke drage op met oss i Striden. Saa gør dig tilige i morgen rede/ oc tag din Herris Tienere som komme met dig/ oc naar i haffue giort eder rede i morgen/ at det er liust/ saa gaar hen. Saa stod Dauid oc hans Mend aarle op/ ath gaa bort om morgenen/ oc komme i Philisternis land igen/ Oc Philisterne droge hen op mod Jesreel.

XXX.

Ziklag opbrendis.

DEr nu Dauid kom den tredie dag til Ziklag met sine Mend/ da vaare Amalechiterne indfaldne paa den syndre side oc til Ziklag/ oc haffde slaget Ziklag/ oc opbrẽt hãnem met ild/ oc haffde bortført Quĩderne der fra/ baade smaa oc store mẽ de haffde ingen slaget ihiel/ men bortdreffuit/ oc vaare der hen deris vey. Der nu Dauid kom til Staden met sine Mend/ oc saa/ at hand vaar opbrent met ild/ och deris Hustruer/ Sønner oc Døtter vaare grebne/ da opløffte Dauid oc det folck

som vaar hoss hannem/ deris røst oc græde/ saa lenge at de kunde icke mere græde. Thi Davidz tho Hustruer vaare oc fangne/ Ahinoam Jesreeliterske/ oc Abigail Nabals hustru aff Carmel. Och David vaar megit bedrøffuit/ Thi Folcket vilde stenet hannem/ Thi det gantske folckis Siele vaare wuillige/ huer for sine Sønner oc Døtter.

Oc David sterckede sig i HERREN sin Gud/ oc sagde til Ab Jatar Presten Achimelechs søn/ Bær mig Liffkiortelen hid. Oc der Ab Jathar haffde baaret David Liffkiortelē/ da spurde David HERREN at/ oc sagde/ Skal ieg forfølge det Krigzfolck/ oc skal ieg gribe dem? Hand sagde/ forfølge dem/ du skalt gribe dem oc gøre redning. Da drog David hen met de sey hundrede Mend/ som vaare hoss hannem/ Oc der de komme til den Bæck Besor/ da bleff der nogle stondende. Men David forfulde dem met de fire hundrede Mend/ oc de thu hundrede Mend bleffue stondende/ Thi de vaare for trætte at gaa offuer Besor bæck.

Oc de funde en Egyptisk Mand paa marcken/ den førde de til David oc gaffue hannem Brød at æde oc Vand at dricke/ oc gaffue hannem en klase Figen/ oc tho klaser Rusin. Oc der hand haffde ædet/ da kom hans aand i hannem igen/ Thi hand haffde inted ædet i tre dage oc tre nætter/ oc inted Vand drucket. David sagde til hānem/ Huem hør du til? oc hueden est du? Hand suarede/ Jeg er en Egiptiske dreng oc en Amalechiters Suend/ och min Herre forloed mig/ Thi ieg vaar siug tre dage siden. Wi fulde her ind synden faar Crethi oc mod Juda/ oc synden til Caleb/ oc opbrende Ziklag met ild.

David sagde til hannem/ Vilt du føre mig hen ned til disse Krigzfolck? Hand sagde/ Suer mig ved Gud/ at du vilt icke sla mig ihiel/ eller antuorde mig i min Herris haand/ Da vil ieg føre dig ned til disse Krigzfolck. Och hand førde dem hen ned/ Oc see/ de haffde atsprid sig paa den gātske Jord/ ode oc drucke/ oc hulde helligt offuer alt det store Roff som de haffde taget aff Philisternis oc Juda land. ¶ Oc David slo dē/ fra morgenen indtil afftenē/ mod dē anden dag/ at ingen vndkom aff dem/ vden fire hundrede Drenge/ som falde paa Cameler/ oc vndflyde. Saa reddede David alt det som de Amalechiter haffde taget/ oc sine tho Hustruer/ Oc der vaar ingen borte aff dem/ huercken liden eller stoer/ huercken Sønner eller Døtter/ eller Roff/ eller aff alt det som de haffde taget/ David førde det alt sammen til bage igen. Och David tog Faarene oc Øxene/ oc dreff Fæet faar sig/ oc de sagde/ Dette er Davidz Roff.

Oc der David kom til de thu hundrede Mend/ som vaare trætte/ at følge David effter/ oc vaare bleffne hoss Besor bæck/ da ginge de vd mod David/ oc mod det Folck som vaar hoss hannem/ Oc David trædde til Folcket/ oc hilsede dem venlige. Da suarede de som vaare ondeoc løse Folck blant dem/ som vaare dragne met David/ oc sagde/ Effterdi at de droge icke met oss/ da skal mand inted giffue dem aff Roffuet/ som wi haffue ræddet/ Men huer tage sin Hustru oc Børn oc gaa hen.

Da sagde David/ J skulle icke saa gøre mine Brødre/ met det som HERREN haffuer giffuet oss/ oc beskermet oss/ oc giffuet dette Krigzfolck i vaare hender/ som vaare hid komne mod oss. Huo skal lyde eder der wdi? Men lige som deris deel er/ som droge hen ned i striden met oss/ Saa skal och deris deel vere som bleffue hoss vort tingest/ och det skal lige delis. Det er fra den tid oc her effter bleffuet en Seduane oc Ræt i Jsrael/ indtil denne dag. *Nume. 31.*

Oc der David kom til Ziklag/ sende hand de Eldste i Juda oc sine venner aff Roffuet/ och sagde/ See/ der haffue i velsignelse aff HERRENS Fienders Roff/ som er/ dem i BethEl/ dem i Ramoth mod Synden/ dem i Jathir/ dem i Aroer/ dem i Siphamoth/ dem i Esthemoa/ dem i Rachal/ dem i de Jerahmeeliters Stæder/ dem i Kenitернis Stæder/ dem i Harma/ dem i BorAsan/ dem i Atach/ dem i Hebron/ oc alle stæder som David haffde vandrit met sine Mend.

XXXI.

Saul omkommer met tre Sønner. 1.Para.11.

PHilisterne stridde mod Jsrael/ Oc Jsraels Mend flyde for de Philister/ oc fulde oc bleffue slagne paa Gilboa Bierg. Oc Philisterne fulde hart indtil Saul oc hans Sønner/ oc sloge Jonathan/ oc Abinadab oc Malchisua Sauls sønner. Och striden bleff suar mod Saul/ och Skytterne skøde fast paa hannem met Buer/ at hand bleff meget Saar aff Skytterne.

Da sagde Saul til sin Vaabendragere/ Drag dit Suerd vd/ oc stick mig ihiel der met/ at disse Womskaarne skulle icke komme oc stinge mig ihiel/ och driffue deris spaat met mig. Men hans Vaabendragere vilde icke/ thi hand frøctede sig saare/ Da tog Saul Suerdet/ oc fald der paa. Der nu hans Vaabendragere saa/ at Saul vaar død/

falt hand

met tre Sønner.

fald hand oc i sit Suerd/ oc døde met hannem. Saa døde Saul oc tre hans Sønner oc hans Vaabendragere/ oc alle hans Mend til lige paa denne dag.

Oc der Jsraels Mend/ som vaare paa hin side Dalen/ oc paa hin side Jordanen/ saae/ at Jsraels Mend vaare bort flyde/ och at Saul oc hans Sønner vaare døde/ forlode de Stæderne oc flyde oc saa/ Saa komme Philisterne oc bode i dem.

Philisterne komme om anden dagen at føre de slagne aff/ och funde Saul och hans tre Sønner liggendis paa Gilboa Bierg. Oc hugge hannem sit Hoffuit aff/ oc toge hans Vaaben aff hannem/ oc sende dem omkring i Philisternis land/ at kundgøre det i deris Affguders huss/ oc i blant Folcket. Och de lagde hans Harnisk i Astaroths huss/ oc hengde hans Legeme vd paa muren i Bethsan. ¶ Der de i Jabes wdi Gilead hørde det som Philisterne haffde giort mod Saul/ giorde de sig rede som vaare duelige Mend til strid oc ginge den gantske nat/ oc toge Sauls oc hans Sønners legeme aff muren i Bethsan/ oc førde dem til Jabes/ oc brende røgelse offuer dem samme sted. Oc de toge deris Ben oc iordede dem vnder træet i Jabes/ Och fastede i siu dage.

2. Reg. 20.

2. Para. 16.

Ende paa den første Samuels Bog.

Samuels Anden Bog.

I.

DEr Dauid effter Sauls død/vaar kommen tilbage igen aff de Amalechiters slag/ oc haffde veret tho dage i Ziklag. See/da kom der en Mand den tredie dag aff Sauls Hær/ met reffne Klæder/oc iord paa sit hoffuit/Oc der hand kom til Dauid/ falt hand ned paa iorden oc tilbad. Dauid sagde til hannem/Hueden komst du: Hand sagde til hannem/ Jeg er vndkommen aff Jsraels Hær. Dauid sagde til hannem/Sig mig/Huor gaar det til: Hand suarede/Folcket flydde aff striden/oc der bleff meget folck slaget ihiel/ Der til er oc Saul død oc hans søn Jonathan.

Dauid sagde til den vnge Mand/som sagde hannem dette/Huorledis vedst du det/At Saul oc hans søn Jonathan ere døde: Den vnge Mand/ som sagde hannem det/suarede/ Jeg kom wforuarendis paa Gilboa bierg/ oc see/Saul stødde sig paa sit spiud/och Bognene oc Reysenerene iagede bag effter hannem. Oc hand vende sig om/oc saa mig oc kallede mig/ Oc ieg sagde/Her er ieg. Oc hand sagde til mig/Huo est du: Jeg sagde til hannem/Jeg er en Amalekiter. Oc hand sagde til mig/Træd til mig oc sla mig ihiel/Thi ieg er bespent trint omkring/oc mit Liff er end nu gantske i mig. Saa traadde ieg til hannem oc slo hannē ihiel/Thi ieg viste vel/at hand kunde icke leffue effter hans fald/Oc ieg tog Krunen aff hans hoffuit/oc Armsmiderne aff hans arm/oc haffuer baaret det hid til dig min Herre.

Da tog Dauid fat paa sine Klæder/och sønder reff dem/och alle Mend som vaare hoss hannem/oc sørgede oc græde/oc fastede til afftenen/offuer Saul oc hans søn Jonathan/och offuer HERRENS Folck/ oc offuer Jsraels huss/at de vaare faldne ved Suerd.

Och Dauid sagde til den vnge Mand/som gaff hannem det tilkende/Hueden est du: Hand sagde/Jeg er en Fremmet Amalechiters søn. Dauid sagde til hannem/Hui frøctede du icke/at legge din haand paa HERRENS saluede at forderffue hannem: Oc Dauid sagde til en aff sine vnge Mend/Hid frem/oc sla hannem/Oc hand slo hannem at hand døde. Da sagde Dauid til hannem/Dit blod vere offuer dit hoffuit/Thi din mund talede mod dig selff/oc sagde/Jeg haffuer slaget HERRENS saluede ihiel.

Oc Dauid klagede dette Klagemaal offuer Saul oc hans søn Jonathan. Oc befalede at mand skulde lære Juda børn Buen/See/det staar screffuit i de Frommes Bog.

Bue) Saa kaldis denne Sang.

De Edeleste i Jsrael ere slagne paa dine høye/Huorledis ere Kemperne faldne:

Giffuer det icke tilkende i Gath/forkynder det icke paa gaderne i Asklon/At Philisternis Døtter skulle icke glede sig/At de Womskaarnis Døtter skulle icke fryde sig.

J Bierge vdi Gilboa/der skal ingen dug eller regn komme paa eder/eller vere Agre/aff huilke Løffteoffer komme/Thi der ere Kemperne deris Skiolde affslagne/Sauls skiold/lige som hand haffde icke veret saluet met olie.

Jonathans Bue skød aldrig miste/oc Sauls Suerd kom aldrig tomt igen/Aff de Jhielslagnis blod oc aff Kempernis fedme.

Saul oc Jonathan vaare yndelige oc lystelige i deris Liff/De ere oc icke atskilde i døden/ De vaare lettere end Ørne/oc sterckere end Løuer.

J Jsraels Døtter græder offuer Saul/som klædde eder deylige met Rosenfarffue/Och pryddede eder met gyldene Klenodie paa eders Klæder.

Huorledis ere Kemperne saa faldne i strid: Jonathan er slagen paa dine Høye.

Det gør mig ont faar dig min Broder Jonathan/Jeg haffuer hafft stor glede och fryd met dig/Din kerlighed vaar mig større end Quinders kerlighed er.

Huorledis ere Kemperne faldne/Oc Stridzmendene omkomne.

II.

Der der

David konge offuer Juda.

DEr det vaar skeet spurde David HERREN at/oc sagde/Skal ieg reyse op i en aff Juda stæder? Och HERREN sagde til hannem/Reyss hen op. David sagde/Huort hen? Hand sagde/til Hebron. Saa drog David did met sine tho Hustruer/Ahinoam Jesreelitiske/oc met Abigail Nabals hustru aff Carmel. Der til førde David de Mend op som vaare hoss hannem/huer met sit huss/oc de bode i Hebrons Stæder. Oc Juda Mend komme did oc saluede David der til Konge offuer Juda huss.

1.Reg.3.

Oc der det bleff David tilkende giffuit/at de aff Jabes i Gilead haffde iordet Saul/Da sende hād Bud til dem/oc loed dem sige/Velsignede vere i aff HERREN/at i giorde saadan barmhiertighed met Saul eders Herre oc iordede hānem. Saa gøre oc nu HERREN miskundhed oc troskaff met eder/Oc ieg vil och gøre eder gaat/for i giorde dette. Saa vere nu eders hender trøstige/oc verer frimodige/Thi eders Herre Saul er død/Saa haffuer Juda huss saluet mig til Konge offuer sig.

Jsboseth Konge offuer Jsrael thu aar.

Men Abner Ners søn/som vaar Høffuitzmand faar Sauls stridzfolck/tog Jsboseth Sauls søn/och førde hannem til Mahanaim/och giorde hannem til Konge offuer Gilead/Assuri/Jesreel/Ephraim/Ben Jamin/oc offuer al Jsrael.

Oc Jsboseth Sauls søn vaar fyretiue aar gammil/der hand bleff Konge offuer Jsrael/oc regerede thu aar/Men Juda huss holt met David. Oc David vaar Konge i Hebron offuer Juda huss/i siu aar oc sey maanede.

Abner och Joab støde paa huer andre rc.

Oc Abner Ners søn drog vd met Jsboseth Sauls søns tienere/aff Hærren til Gibeon. Oc Joab Zeru Ja søn drog vd met Davids tienere/oc de støtte paa huer andre hoss Gibeons fiskeuand/oc de lagde dem/disse paa denne side ved Fiskeuandet/oc de andre paa den anden side. Oc Abner sagde til Joab/Lad Drengene gøre dem rede/oc lege faar oss. Joab sagde/Det maa vel vere. Saa giorde tolff i talet aff Ben Jamin/aff Jsboseth Sauls søns del sig rede/oc ginge hen/oc tolff aff Davidz tienere. Och huer greb den anden om Hoffuedet/och stack sit Suerd i hans side/oc de fulde tilsammen/Der aff kaldis den Sted Helkath hazurim/som er i Gibeon. Och der begyntis samme dag en mectig suar Strid/men Abner oc Jsraels Mend bleffue slagne aff Davidz tienere.

Helkath hazurim/kaldis Kempernis ager.

Asahel.

Der vaare tre aff Zeru Ja sønner/Joab/Abisai oc Asahel. Men Asahel vaar læt paa foden som en Raa paa marcken/och forfulde Abner/och vigede icke/huercken til den høyre eller venstre haand fra Abner. Da vende Abner sig om oc sagde/Est du Asahel? Hand sagde/Ja. Abner sagde til hannem/Vig bort/enten til den høyre eller til den venstre side/oc tag en aff de vnge Mend faar dig/och tag hans harnisk fra hannem. Men Asahel vilde icke vige fra hannem. Da sagde Abner fremdelis til Asahel/Vig fra mig/Hui vilt du/at ieg skal sla dig til iorden? Oc huorledis skulde ieg sidē thaare løffte mit ansict op faar din broder Joab? Men hand vilde icke vige. Da stack Abner hannem bag sig met it Spiud i hans Bug/at spiudet gick bag vd/oc hand falt der/oc døde faar hannem/Oc huo der kom til den sted/som Asahel laa død/hand stod stille.

Abner stinger Asahel ihiel.

Men Joab oc Abisai forfulde Abner indtil Solen gick ned. Och der de komme paa Amma høy som ligger hoss Giah/paa veyē til Gibeons ørck/da samlede Ben Jamins børn dem bag effter Abner/oc bleffue en liden Hob och stode øffuerst paa dat spidze aff Høyen. Da robte Abner til Joab/oc sagde/Skal da suerd opsluge foruden ende? Vedst du icke/at der aff maatte bliffue mere iammer her effter? Huor lēge vilt du forholde at sige Folcket/at de forlade ath forfølge deris Brødre? Joab suarede/Saa sandelige som Gud leffuer/Haffde du saa sagt aarle i dag/da haffde folcket affladet huer aff sin Broder. Saa bleste Joab i Basuner/och alt folcket stod stille/oc forfulde icke mere Jsrael/oc stridde ey heller mere.

Infra.3.

Men Abner oc hans Mend ginge den hele nat offuer den slette Marck/oc ginge offuer Jordan/oc vandrede igennem al Bithron/oc komme i Leyren. Och Joab vende sig fra Abner oc samlede alt Folcket/Oc der fattedis nitten mend aff Davidz tienere/oc Asahel. Mē Davidz Tienere haffde slaget aff Bē Jamin oc Abners mend/at der vaare bleffne try hundrede oc trysins tiue Mend døde. Oc de toge Asahel op oc iordede hannē i sin Faders graff vdi Bethlehem/Oc Joab oc hans Mend ginge den gantske nat/saa at det liusnede der de komme til Hebron.

III.

OC der vaar en long Strid mellem Sauls huss oc Dauids huss. Men Dauid voxte til oc fick framgong/ Oc Sauls huss gick oc formindskedis.

1. Para.3.

Oc der bleffue børn fødde Dauid i Hebron/ hans Førstefødde søn Amnō aff AhiNoam Jesreeliterske. Den anden/ Chileab aff Abigail Nabals hustru aff Carmel. Den tredie/ Absalon Maacha søn Thalmai kongens daatters aff Gesur. Den fierde/ Adonia Hagitz søn. Den femte/ Saphat Ja Abitals søn. Den siette/ Jethream aff Egla Dauidz hustru. Disse ere Dauid fødde i Hebron.

Dauids børn.

Som der vaar nu strid mellem Sauls huss/ oc Dauidz huss/ da styrckede Abner Sauls huss. Oc Saul haffde een Medhustru/ hun hed Rizpa/ Aia daatter. Oc Jsboseth sagde til Abner/ Hui soffuer du hoss min faders Medhustru? Da bleff Abner meget vred for disse Jsboseths ord/ oc sagde/ Er ieg da it Hunde hoffuit/ ieg som gør miskundhed met din Faders Sauls huss/ oc met hans Broder oc Slect mod Juda? Oc Jeg gaff dig icke i Dauidz hender/ oc du legger mig en misgerning til i dag for en Quindis skyld? Gud gøre Abner det oc det/ om ieg icke gør/ som HERREN soer Dauid/ At Kongeriget skal tagis fra Sauls huss/ oc Dauidz stoel skal opreysis offuer Jsrael oc Juda/ fra Dan indtil BerSeba. Da kunde hand icke suare hannem it ord mere/ saa frøctede hand for hannem.

Rizpa Sauls medhustru.

Oc Abner sende Bud til Dauid faar sig/ oc loed hannem sige/ Huem hør Landet til? Oc sagde/ Gør dit Forbund met mig/ See/ min haand skal vere met dig/ at ieg vil vende al Jsrael til dig. Hand sagde/ Vel/ Jeg vil gøre it Forbund met dig/ Men ieg beder en ting aff dig/ at du seer icke mit ansict/ før end du fører Michol Sauls daatter til mig/ naar du kommer at see mit ansict.

Oc Dauid sende Bud til Jsboseth Sauls søn/ oc loed hannem sige/ Giff mig min hustru Michol/ som ieg troloffuede mig met hundrede aff Philisternis forhuder. Jsboseth sende hen/ oc loed tage hende fra sin hosbonde Paltiel Lais søn. Oc hendis Hosbonde gick met hende oc græd bag hende/ indtil Bahurim. Da sagde Abner til hannem/ Vent dig om oc gack hē/ Oc hand vende tilbage.

1.Reg.18.
Michol.

Oc Abner talede met de Eldste aff Jsrael/ oc sagde/ J haffue lenge tilforn stundet effter Dauid/ at hand skulde vere Konge offuer eder.

Saa gører det nu/ Thi HERREN sagde om Dauid/ Jeg vil frelse Jsrael mit folck ved Dauidz min Tieneris haand/ aff Philisternis haand/ oc aff alle deris Fienders haand. Abner talede oc faar Ben Jamins øern. Oc hand gick oc hen/ oc talede faar Dauidz øern i Hebron alt det som Jsraels oc alt Ben Jamins huss vel behagede.

Der Abner kom nu til Dauid i Hebron/ oc tiue Mend met hannem/ da giorde Dauid dem it Gestebud. Oc Abner sagde til Dauid/ Jeg vil gøre mig rede oc fare hen/ at samble al Jsrael til min Herre Kongen/ oc at de skulle gøre it Forbund met dig/ paa det at du skalt vere Konge/ som din Siel begerer. Saa loed Dauid Abner fra sig/ at hand gick hen met fred.

Oc see/ Dauidz tienere oc Joab komme fra Stridzfolcket/ oc førde met dem it stort Roff. Men Abner vaar icke da hoss Dauid i Hebron/ mē hand haffde ladet hannem fra sig/ at hand vaar bort gongen met fred. Der Joab oc den gantske Hær met hannem vaar kommen/ da bleff hannem tilkende giffuit/ at Abner Ners søn vaar kommen til Kongen/ oc hand haffde ladet hannem faret fra sig/ at hand vaar bort gongen met fred. Da gick Joab indtil Kongen/ oc sagde/ Huad haffuer du giort? See/ Abner er kommen til dig/ Hui lodst du hannem fare fra dig/ at hand er bort gongen? Kender du icke Abner Ners søn? Thi hand er kommen at hand vil bedrage dig/ at hand kand vide din vdgong oc indgong/ oc forfare alt det du gør.

Oc der Joab gick vd fra Dauid/ da sende hand Bud effter Abner/ at de skulde hente hannem til bage igen fra Borhasira/ oc Dauid viste der inted aff. Der Abner kom nu igen til Hebron/ da ledde Joab hannem mit i Porten/ at hand vilde hemmelige tale met hannem/ Och stack hannem der saa i hans tycke Bug/ at hand døde/ for hans broders Asahels blod skyld.

Abner slas ihiel aff Joab.
3.Reg.20.

Der Dauid fick siden at vide det/ da sagde hand/ Jeg oc mit Kongerige ere wskyldige faar HERREN/ i Abners Ners søns blod euindelige. Mē det skal falde paa Joabs hoffuit/ oc paa alt hans Faders huss/ oc skal icke afflade i Joabs huss/ at der skal ey nogen haffue Raadsfløt oc Spedalskhed/ oc gaa met Staff/ oc falde ved Suerd/ oc haffue brøst paa Brød. Saa slo Joab och hans broder Abisai Abner ihiel/ der faare/ at hand slo Asahel deris broder ihiel/ i striden hoss Gibeon.

Sup. 2.

Oc Dauid sagde til Joab oc til alt Folcket som vaare met hannem/ Riffuer eders Kleder sønder/ oc binder Secke om eder/ oc sørger faar Abner. Oc Kongē gick effter Ligbaarē. Oc der de iordede Abner i Hebron/ da opløffte Kongen sin røst/ oc græd hoss Abners graff/ oc alt Folcket græd ocsaa. Oc Kongen beklagede offuer Abner/ oc sagde/ Abner døde icke som en Daare

David begræder Joab.

døer/dine hender ere icke bundne/dine føder ere icke ſette i iern Bolte/Du eſt falden ſom mand falder faar onde Skalke. Saa begræd alt Folcket hannem end mere.

Der alt Folcket kom nu ind at æde met Dauid/der det vaar end nu høy dag/da ſoer Dauid/oc ſagde/Gud gøre mig det oc det/om ieg ſmager brød eller noget/før Soel gaar ned. Oc alt Folcket forſtod det/oc det behagede dem oc vel/alt det gode ſom Kongē giorde/faar alt folckens øyen. Oc alt folcket oc gantſke Iſrael merckte paa den dag/at det vaar icke ſkeet met Kongens vilie/at Abner Ners ſøn bleff ſlagen ihiel. Oc Kongen ſagde til ſine Tienere/ Vide i icke/ at i dag er falden en Førſte oc en ypperlig mand i Iſrael: Jeg er end nu ſuag oc en ſaluet Konge. Men de Mend Zeru Ja børn ere mig fortredelige/ HERREN betale den ſom gør ilde effter ſin ondſkaff.

IIII.

DEr Sauls ſøn hørde/at Abner vaar død i Hebron / da bleffue hans hender mactløſe / oc al Iſrael forferdis.

Baena.
Rechob.

Sauls ſøn haffde tho Høffuitzmend faar ſit Stridzfolck / den ene hed Baena/den anden Rechob/Rimons Berothiters ſønner / aff Ben Jamins børn / Thi at Beroth bleff oc regnet iblant Ben Jamin/ Oc de Berothiter vaare flyde til Gethaim/oc bode der fremmede/indtil denne dag.

Oc Jonathan Sauls ſøn haffde en Søn ſom vaar lam paa benene oc hand vaar fem aar gammil/den tid det røcte kom om Saul oc Jonathan aff Jeſreel / oc hans Amme tog hannem oc flyde/ oc der hun ſaa haſtelige flyde/da falt hand oc bleff lam/ Oc hand hed Mephi Boſeth.

Mephi-Boſet Jonas thans Søn.

Saa ginge nu Rimons Berothiters ſønner/ Rechob oc Baena hen / oc komme til Iſboſeths huſſ/der dagen vaar hedeſt / oc hand laa paa ſin Seng om middagen. Och de komme i huſet at hente Huede / oc ſtunge hannem i hans tycke bug / oc vndrende. Thi den tid de komme i huſit/laa hand paa ſin Seng i ſyt Soffuekammer/oc de ſtunge hannem ihiel/oc hugge Hoffuedit aff hannem .Oc de toge hans Hoffuit oc ginge bort at veyē paa den ſlette marck den gantſke nat / oc førde Iſboſeths hoffuit til Dauid i Hebron / Oc ſagde til Kongen/See/ her er Iſboſeths Sauls ſøns/din Fiendis hoffuit / ſom ſtod effter din Siel / HERREN haffuer i dag heffnet min Herre Kongen paa Saul oc hans Sæd.

Iſboſeth ſlas ihiel aff Baena:

Sup.1.

Da ſuarede Dauid dem/Saa ſandelige ſom HERREN leffuer / ſom haffuer frelſt min Siel aff al bedrøffuelſe/ Jeg greb den ſom forkyndemeg oc ſagde/Saul er død/oc mente at hand haffde veret it gaat Bud/oc ieg ſlo hannē ihiel i Ziklag / ſom ieg ſkulde giffuit løn for hans Budſkaff/Oc diſſe vgudelige Folck haffue ihielſlaget en retferdig Mand i hans huſſ paa ſin Seng/ Ja/ſkulde ieg icke vdkreffue det blod aff eders hender / oc bort tage eder aff iorden: Oc Dauid bød ſine Drenge / De ſloge dem ihiel / oc hugge hender oc føder aff dem/oc hengde dem offuen hoſſ fiſkevandet i Hebron/ Men de toge Iſboſeths hoffuit/oc iordede det i Abners graff i Hebron.

V.

1.Para.12.

OC alle Iſraels Slecter komme til Dauid i Hebron oc ſagde / See/ wi ere dine ben oc dit kød. Oc der til met tilforne der Saul vaar Konge offuer oſſ/ da førde du Iſrael vd oc ind. Saa haffuer HERREN ſagt til dig/Du ſkalt vocte mit Folck Iſrael / oc vere en Førſte offuer Iſrael. Oc alle de Eldſte aff Iſrael/ komme til Kongen i Hebron / Oc Kong Dauid giorde it Forbund met dem faar HERREN i Hebron/ Oc de ſaluede Dauid til Konge offuer Iſrael.

Dauid Konge offuer al Iſrael rc.

Dauid vaar tredive aar gammil/der hand bleff Konge/oc regerede i fyretiue aar. Hand regerede ſiu aar oc ſex maanede i Hebron offuer Juda / Men vdi Jeruſalem regerede hand i tretten oc tiue aar offuer al Iſrael oc Juda.

Oc Kongen drog hen til Jeruſalem met ſine Mend/mod de Jebuſiter/ ſom bode i Landet. De ſagde til Dauid / Du ſkalt icke komme her ind / men Blinde oc Lamme ſkulle driffue dig bort (Det mente de) at Dauid ſkulde icke komme der ind. Men Dauid vant Zions ſlot/ det er Dauidz ſtad. Da ſagde Dauid ſamme dag/Huo ſom ſlar Jebuſiterne / oc tager fat paa Tag renderne/Halte oc Blinde/ſom Dauidz ſiel hader/Derfaare ſiger mand/lad icke Blinde eller Halte komme i huſet. Saa bode Dauid der paa Slottet / oc kallede det Dauidz ſtad / oc

Dauidz Stad.

David bygde der trint omkring fra Millo oc indẽ til. Oc David gick oc voxte frem oc HERREN Zebaoths Gud vaar met hannem.

Davids Stad.

Oc Hiram Kongẽ aff Tyro/sende Bud til David oc Ceder Træ til vegge/ oc Tømmermend/oc Stenhuggere/ at de skulde bygge David it huss. Oc David merckte/ at HERREN haffde stadfest hannem til Konge offuer Jsrael/ oc ophøyet hans Kongerige for hans folckis Jsraels skyld.

Hiram. 1.Par.15.

Oc David tog end flere Hustruer/oc Medhustruer i Jerusalem siden hand vaar kommẽ fra Hebron/oc hannem bleffue end flere Sønner oc Døtter fødde. Oc disse ere deris naffn/ som hannem ere fødde i Jerusalem/Samua/Sobab/Nathan/Salomon/ Jebehar/Elisua/ Nepheg/ Japhia/ Elisama/ Eliada Eliphalet.

Davids Børn.

Oc der Philisterne hørde/at mand haffde saluet David til Konge offuer Jsrael / da droge de alle op at søge effter David/Der David det fornam / da drog hand ned i en Befestelse. Oc Philisterne komme oc gaffue sig ned i Raphaims Dal. Oc David spurde HERREN at/oc sagde/Skal ieg drage op mod Philisterne? Oc vilt du giffue dem i min haand? HERREN sagde til David/Drag hen op/ Jeg vil giffue Philisterne i dine hẽder. Oc David kom til BaalPrazim/oc slo dem der/oc sagde/HERREN atspredde mine Fiender faar mig/ lige som vand skilies fra huert andet / Der aff kalder mand den samme sted BaalPrazim. Oc de lode deris Affguder bliffue der/ Oc David oc hans Mend toge dem op.

1. Par.15. Infra. 28.

Men Philisterne droge atter op / oc gaffue sig ned i Raphaims dal. Oc David spurde HERREN at/ Hand sagde/Du skalt icke drage op/Men kom bag til dem/at du kommer til dem tuert offuer fra Morbertræene. Och naar du hører Morber taappenis ruff oc liud/ da falt til/Thi at HERREN er da vdgangẽ faar dig/at sla Philisternis Hær. David giorde som HERREN haffde befalet hannem/oc slo Philisterne fra Geba indtil mand kommer til Gaser.

VI.

OC David forsamlede atter allẽ vnge Karle i Jsrael tredive tusinde / Oc giorde sig rede oc gick hen met alt Folcket som vaar hoss hannem / aff Juda borgere/ at hente Gudz Arck op der fra / hues Naffn kaldis / HERRENS Zebaoths Naffn boer der paa offuer Cherubim. Oc de lode føre Guds arck paa en ny Vogn/ oc hente hende aff AbiNadabs huss / som bode i Gibea/men Vsa och Ahio AbiNadabs sønner kørde samme ny Vogn. Oc der de oge vd met Gudz arck aff AbiNadabs huss/som bode i Gibea/ oc Ahio gick faar Arcken/da legte David oc al Jsraels huss faar HERREN met allehonde strẽgeleg aff fyrtræ/ met Harper oc Psaltere oc Trommer oc Bieller oc Cimler.

1.Par.14. Guds arck

Oc der de komme til Nachons lade/da greb Vsa til/oc holt Gudz arck/ thi Oxene ginge aff veyen. Da bleff HERRENS vrede grum offuer Vsa/oc Gud slo hannem der ned for hans fortredeligheds skyld/ at hand døde der hoss Gudz arck. Da bleff David bedrøffuit/for HERREN saa skilde Vsa at/ Oc hand kallede den samme sted Perez Vsa/indtil paa denne dag. Och David frøctede sig samme dag for HERREN/ och sagde/ Huorledis skal HERRENS Arck komme til mig? Oc hand vilde icke lade føre hende til sig i Davidz stad / Men loed føre hende til ObedEdom Gathiters huss. Oc der HERRENS Arck bleff tre maanede i ObedEdoms Gathiters huss / da velsignede HERREN hannem oc alt hans huss. ¶ Oc det bleff kong David tilkende giffuet / at HERREN velsignede ObedEdoms huss/och alt det hand haffde/ for Guds Arckis skyld. Da gick hand bort oc hente Guds Arck/op aff ObedEdoms huss / til Davidz stad met glede. Oc der de ginge frem met HERRENS Arck sex tren/da offrede mand en Oxe oc it fet Faar. Oc David dantzede met al mact faar HERREN/oc vaar omgiordet met en linet Liffkiortel. Oc David met al Jsrael/førde HERRENS Arck op/met fryd oc Basuner.

Perez Vsa. Obed Edom.

Der HERRENS Arck kom i Davidz stad/da saa Michol Sauls daatter igennem Vinduet/oc saa kong David springe oc dantze faar HERREN/ Oc hun foractede hãnem i sit hierte. Oc der de indførde HERRENS Arck / sette de hende paa sin Sted mit i Tabernakelen/som David haffde opreyst til hende / oc David offrede Brendoffer oc Tackoffer faar HERREN. Oc der David haffde offret Brẽdoffer oc Tackoffer/da velsignede hand Folcket i HERRENS Zebaoths Naffn/ oc vddelede til alt Folcket/oc til Jsraels forsamling/baade Mand oc Quinde / huer/ en Brødkage / oc it stycke Kød / oc en Maade vin/ Da vende alt Folcket sig bort/huer til sit Huss.

Michol foracter Dauid.

Der Dauid kom igen at velsigne sit Huss/da gick Michol Sauls daatter vd mod hannem/oc sagde/Huor herlig vaar Kongen aff Jsrael i dag / som haffde giort sig nøgen for sine Tieneris Piger / lige som løsactige Folck blote dem. Da sagde Dauid til Michol / Jeg vil lege for HERREN/som mig vdualde for din Fader/oc for alt hans huss/oc haffuer befalet mig at vere en Første offuer HERRENS Folck/offuer Jsrael/Oc ieg vil end nu bliffue ringere/end saa/oc ieg vil vere foractet i mine øyen/oc æris met de Piger/som du talede om. Oc Michol Sauls daatter fick icke Børn/til sin døde dag.

VII.

Nathan. 1.Par.18.

DEr nu Kongen sad i sit Huss/oc HERREN haffde giffuit hannem rolighed for alle hans Fiender trint omkring / da sagde hand til Nathan Prophete/See/Jeg boer i it huss aff Ceder træ / oc Gudz Arck boer vnder Cortiner. Nathan sagde til Kongen/Gack hen/oc gør alt det/du haffuer i dit hierte/Thi HERREN er met dig.

Om natten kom HERRENS ord til Nathan / oc sagde / Gack hen/oc sig til min tienere Dauid / Saa siger HERREN/Skulde du bygge mig it huss/at bo vdi: Haffuer ieg dog icke boed i nogit huss siden den dag/ieg førde Jsraels børn aff Egypten/ til denne dag/Men ieg vandrede i Tabernakel oc Paulun/ehuort ieg vandrede met alle Jsraels børn. Haffuer ieg oc nogen tid talet met nogen aff Jsraels slecter/ som ieg haffuer befalet at føde mit folck Jsrael oc sagt/Hui bygge i mig icke it huss aff Ceder træ:

Saa skalt du nu sige til Dauid min tienere/Saa siger den HERRE Zebaoth/ Jeg tog dig fra Faarestien/at du skulde vere en Første offuer mit folck Jsrael. Oc ieg haffuer veret met dig/ehuor du haffuer gonget/oc opryct alle dine Fiēder faar dig/oc giort dig it stort naffn/ som de storis naffn paa Jorden. Oc ieg vil skicke mit folck Jsrael en Sted / oc plante det / at det skal der bo/oc icke mere fare vild / oc ondskaffuens Børn skulle icke mere tuinge dem som tilforn/oc fra den tid ieg skickede Dommere offuer mit folck Jsrael / oc ieg vil giffue dig Rolighed faar alle dine Fiēder/Oc HERREN kundgør dig / at HERREN vil gøre dig it Huss.

Christus tilsigis Dauid. Ebre.1.

Naar din tid er nu fuldkommen/at du ligger oc soffuer met dine Fedre/da vil ieg opuecke din Sæd effter dig / som skal komme aff dit Liff / Hannem vil ieg stadfeste sit Rige. Hand skal bygge mit Naffn it huss / oc ieg vil stadfeste hans Kongerigis Stoel euindelige. Jeg vil vere hans Fader/ oc hand skal vere min Søn.

Psal. 89.

Naar hand gør en misgerning / da vil ieg straffe hannem met Menniskens riss oc met Menniskens Børns plaffue/Men min Miskundhed skal icke vendis bort fra hannem / Som ieg vende hende fra Saul/som ieg tog bort for dig. Men dit huss oc dit Kongerige skal bliffue stadfest euindelige for dig/ oc din Stoel skal bliffue bestandig euindelige.

1.Par. 17.

Der Nathan haffde sagt Dauid alle disse ord oc al denne syn / da kom Kong Dauid och bleff faar HERREN/oc sagde/Huo er ieg HERRE HERRE: Oc huad er mit huss/at du haffuer førd mig her til: Der til haffuer du lidet actet det HERRE HERRE/men du talede om din Tieneris huss som skal komme long tid her effter/ Der er it Menniskis sed/som er Gud HERREN. Oc huad skal Dauid mere tale met dig: Du kender din Tienere HERRE HERRE. For dit ord skyld / oc effter dit hierte haffuer du giort alle disse store Ting / at du vilde kundgøre dem din Tienere.

Deut.4.

Derfaare est du meget actet HERRE Gud / Thi der er ingen som du/oc der er ingen Gud vden du/effter alt det som wi haffue hørt met vore øern. Thi huor er it Folck paa Jorden/som dit Folck Jsrael: For hues skyld Gud gick bort / at frelse sig it Folck/och at gøre sig it Naffn/oc gøre saadāne store oc forferdelige ting paa Jorden faar dit Folck/som du frelste dig aff Egypten/fra Hedningene oc deris Guder. Oc du beredde dig dit folck Jsrael dig til it Folck euindelige/oc du HERRE est bleffuen deris Gud.

Dauids Bøn.

Saa stadfeste nu HERRE Gud det ord euindelige/som du talede offuer din Tienere oc offuer hans huss/oc gør/som du haffuer talet. Saa bliffuer dit Naffn stort til euig tid/ at mād skal sige/HERREN Zebaoth er Gud offuer Jsrael/oc Dauidz din tieneris huss skal bliffue

bestandigt faar

for dig. Thi at du HERRE Zebaoth du Jsraels Gud / haffuer opladet din tieneris øre oc sagt / Jeg vil bygge dig it Huss / Derfaare haffuer din Tienere fundet sit hierte / at hand beder denne Bøn til dig. Nu HERRE HERRE / du est Gud / oc dine ord skulle bliffue Sådhed / Du talede saadant Gaat offuer din Tienere. Saa begynde nu oc velsigne din Tieneris huss / at det bliffuer euindelige faar dig / Thi du HERRE HERRE haffuer det talet / oc met din Velsignelse skal din Tieneris huss velsignes euindelige.

VIII.

OC det hende sig der effter / At Dauid slo Philisterne / oc nedtrøcte dem / oc tog Trældoms bidzelet aff Philisternis haand.

1, Par. 19.

Hand slo oc Moabiterne saa ned til iorden / at hand slo tho dele ihiel / och den ene del loed hand leffue / Saa bleffue Moabiterne Dauid vnderdanige / at de førde hannem Skenck til.

Dauid slo oc HadadEser Rehobs søn / Kongen i Zoba / der hand drog bort / at hente sin mact igen hoss det vand Phrath. Oc Dauid greb tusinde oc siu hundrede Reysenere aff dem / oc tiue tusinde fodgongere / oc lemmeleste alle Vogne / oc beholt hundrede vogne igen. Men de Syrer komme aff Damasco at hielpe Hadad Eser kongen aff Zoba / oc Dauid slo thu oc tiue tusinde mend aff de Syrer. Oc lagde folck i Damasco vdi Syria / Saa bleff Syria Dauid vnderdanig / at de førde hannem Skenck til / Thi HERREN halp Dauid ehuort hand drog hen. Oc Dauid tog de guld Skiolde / som hørde HadadEsers tienere til / oc førde dem til Jerusalem /. men aff Betah oc Berothai HadadEsers stæder / tog kong Dauid saare meget kaaber.

Hadad-Esar slas ihiel aff Dauid.

Der Thoi kongen aff Hemath hørde / at Dauid haffde nedslagit al HadadEsers mact / da sende hand sin Søn Joram / til Dauid / at hilse hannem venlige / oc at velsigne hannem / at hand haffde stridet mod HadadEser / oc slaget hannem (Thi Thoi haffde en strid mod HadadEser) Oc hand haffde Klenodie met sig / aff sølff / guld oc kaaber / huilkit kong Dauid oc helligede HERREN / met det sølff oc guld / som hand helligede HERREN aff alle Hedningene / som hand tuingde vnder sig aff Syria / aff Moab / aff Ammons børn / aff Philisterne / aff Amalech / oc aff HadadEsers roff Rehobs søns kongens aff Zoba.

Thoi.

Oc Dauid giorde sig it naffn / der hand kom igen / oc slo de Syrer i Saltdalen / atten tusinde. Oc hand lagde folck i gantske Edomea / oc alt Edom vaar Dauid vnderdanigt / Thi HERREN halp Dauid / ehuort hand drog hen.

Psal. 60.

Saa vaar Dauid Konge offuer al Jsrael / oc hand skickede alt folcket Ret oc Retferdighed. Joab Zeru Ja søn vaar offuer stridz Hærren / oc Josaphat Ahiludz søn vaar Cantzeler. Zadok Ahitobs søn oc Achimelech AbJathars søn vaare Prester. Seraia vaar Scriffuere. Banaia Joiada søn vaar offuer Crethi oc Plethi / oc Dauidz sønner vaare Prester.

2, Samu. 20.

IX.

OC Dauid sagde / Er der end nu nogen offuerbleffuen aff Sauls huss / at ieg kand gøre barmhiertighed met hannem / for Jonathans skyld: Der vaar en Suend aff Sauls huss / hed Ziba / den kallede de til Dauid / Oc Kongen sagde til hannem / Est du Ziba: Hand sagde / Ja / din tienere. Kongen sagde / Er der end nu nogen aff Sauls huss / at ieg kand gøre Gudz barmhiertighed mod hannem: Ziba sagde til Kongen / Der er end nu en aff Jonathans Sønner som er lam i føderne. Kongen sagde til hannem / Huor er hand: Ziba sagde til Kongen / See / hand er i Lodabar / i Machirs Ammiels søns huss. Da sende Kong Dauid hen / oc loed hente hannem fra Lodabar / aff Machirs Ammiels søns huss.

Ziba.

Der MephiBoseth Jonathans søn Saul søns kom nu til Dauid / falt hand ned paa sit ansict oc tilbad. Dauid sagde / MephiBoseth. Hand sagde / her er ieg din tienere. Dauid sagde til hannem / Frøcte icke / thi ieg vil gøre barmhiertighed met dig / for din Faders Jonathans skyld / oc ieg vil giffue dig igen alle din faders Sauls Agre / Oc du skalt daglige æde brød hoss mit Bord. Hand tilbad / oc sagde / Huo er ieg din Tienere / at du vender dig til en død Hund / som ieg er:

Mephi-Boseth Jonathans Søn.

Da kallede Kongen Ziba Sauls suend / oc sagde til hannem / Jeg haffuer giffuit din Herris Søn / alt det som Saul hørde til oc alt hans Huss. Saa skalt du oc dine Børn oc tiene-

1, Reg. 18.

re/arbeyde hans Agre/oc føre det ind/at det skal vere din Herris søns brød / at hand skal nere sig der aff/Mē Mephi Boseth din Herris søn skal daglige æde brød offuer mit Bord. Oc Ziba haffde femten Sønner oc tiue Tienere. Oc Ziba sagde til Kongen / Alt det som min Herre Kongen haffuer budet sin Tienere/det skal hans Tienere gøre. Oc Mephi Boseth skal æde ved mit Bord/som it aff Kongens børn. Oc Mephi Boseth haffde en liden Søn hed Micha/ Oc alle som bode i Ziba huss/de tiente Mephi Boseth. Oc Mephi Boseth bode i Jerusalem/ Thi hand oed daglige aff Kongens bord/oc vaar halt paa baade sine føder.

Micha Mephi Boseths Søn.

X.

Hanon. 1. Par. 20.

OC det hende sig der effter / at Ammons børns Konge døde / och Hanon hans Søn bleff Konge i hans sted. Da sagde Dauid / Jeg vil gøre miskundhed met Hanon Nahas søn som hans Fader giorde miskundhed met mig. Oc hand sende hen met sin Tienere oc loed hannem husuale offuer sin Fader.

Der Dauidz tienere kōme nu i Ammons børns land/da sagde Ammons børns Førster til deris Herre Hanon / Tror du at Dauid ærer din Fader faar dine øyē/at hand sender dig Husualere: Tror du icke/at hand haffuer derfaare sent sine Tienere til dig/at hand kand vdspørie oc bespeyde oc nedsla Staden:

Da tog Hanon Dauidz tienere oc ragede halffdelen aff deris Skæg/oc skar halffdelen aff deris Klæder til beltet/oc loed dem gaa. Der det bleff Dauid tilkende giffuit / sende hand mod dem/Thi de Mend vaare saare skamskende/Oc Kongen loed dem sige/Bliffuer i Jericho til eders Skæg voxer/oc kommer da igen.

Der Ammons børn saae/at de vaare bleffne ilde luctendis faar Dauid/da sende de hen/ oc leyde de Syrer aff Rehobs huss/oc de Syrer aff Zoba/tiue tusinde mend til fod/ oc tusinde mend aff Kong Maacha/oc aff Jstob tolff tusinde mend. Der Dauid det hørde/da vdsende hand Joab met Stridzfolckens gantske Hær. Oc Ammons børn droge vd/oc rustede dem til strid vdē faar døren aff portē/Men de Syrer aff Zoba/aff Rehob/aff Jstob/oc aff Maacha vaare alene i marcken.

Der Joab nu saa/at striden vaar stillet mod hannem/faare oc bag / da vdualde hand aff alle vnge Karle i Jsrael/oc rustede sig til mod de Syrer/oc hand sette det Folck som vaar igen vnder sin broders Abisai haand / at hand skulde ruste sig mod Ammons børn/oc sagde / Er det saa at de Syrer faa offuer haand offuer mig/da kom mig til hielp/Men der som Ammons børn bliffue dig forstercke/da vil ieg komme dig til hielp. Ver frimodig / oc lad oss vere stercke faar vort Folck/oc faar vor Gudz Stæder/HERREN gøre huad hannem behageligt er. Oc Joab drog frem met det Folck som hoss hannem vaar / at stride mod de Syrer/oc de flyde faar hānem. Oc der Ammons børn saae / at de Syrer flyde / da flyde de oc for Abisai/oc droge i Staden. Saa vende Joab sig til bage fra Ammons børn/oc kom til Jerusalem.

1. Par. 20.

Syrer oc Ammoniter slaes ihiel.

Oc der de Syrer saae/at de vaare slagne for Jsrael/da komme de til hobe. Oc HadadEser sende hen oc vdførde de Syrer paa hin side Vandet / oc førde deris mact der til/oc Sobach som vaar HadadEsers Stridz Høffuitzmand drog faar dem. Der det bleff Dauid tilkēde giffuit/da samlede hand al Jsrael tilhobe/oc drog offuer Jordan oc kom til Helam. Oc de Syrer rustede dem mod Dauid/at stride mod hannem. Men de Syrer flyde for Jsrael / Oc Dauid slo ihiel aff de Syrer siu hundrede Vogne oc fyretiue tusinde Reysenere / Der til met slo hand oc Sobach deris Høffuitzmand/saa at hand døde der. Der de Konger / som vaare vnder HadadEser saae at de vaare slagne faar Jsrael/da giorde de Fred met Jsrael / oc bleffue dem vnderdanige/Oc de Syrer frøctede sig at hielpe Ammons børn mere.

Hadad-Eser.

Sobach.

XI.

Rabba. 1. Par. 21.

OC der aaret omkom/paa den tid / som Kongerne pleye at drage vd/ da sende Dauid Joab oc sine Tienere met hannem/oc al Jsrael/at de skulde forderffue Ammons børn/oc de belagde Rabba / oc Dauid bleff i Jerusalem.

Dauids fald.

Oc det hende sig / At Dauid stod op aff sin Seng om afftenen / oc gick paa tagit aff Kongens huss/oc saa aff taget en Quinde to sig / oc det vaar en meget deylig quinde. Oc Dauid sende hen oc loed spørie effter Quinden / oc sige/Er det icke BerSabee Eliams daatter / Vria Hethiters hustru: Oc Dauid sende Bud hen oc loed hende hente. Oc der hun kom ind til hannem / soff hand hoss hende/Oc hun rensede sig aff sin vrenhed/oc vende sig til sit huss igen.

Oc

Oc Quiudē bleff fructſommelig/oc ſende hen oc loed kundgøre faar Dauid/oc ſige/ Jeg er bleffuen fructſommelig.

Oc Dauid ſende bud hen til Joab/Sent Vria Hethiter hid til mig. Oc Joab ſende Vria til Dauid. Oc der Vria kom til hannem/da ſpurde Dauid/om det ſtod vel met Joab / oc met Folcket/oc met Stridē: Oc Dauid ſagde til Vria/Gack hen ned i dit huſſ oc to dine føder. Der Vria gick vd aff Kongens huſſ/da fulde der Kongelig Skenck effter hannem. Oc Vria lagde ſig at ſoffue faar dørren aff Kongens huſſ / der ſom alle hans Herris Tienere laae / oc hand gick icke ned i ſit huſſ.

Der de gaffue Dauid tilkende/Vria gick icke ned i ſit huſſ / da ſagde Dauid til hannem/ komſt du ey hid offuer marcken: Hui gickſt du icke ned i dit huſſ: Vria ſagde til Dauid / Arcken oc Jſrael oc Juda bliffue i Pauluner/oc Joab min Herre/oc min Herris tienere ligge paa marcken/oc ſkulde ieg gaa i mit huſſ/at æde oc dricke/oc ligge hoſſ min Huſtru: Saa viſt ſom du leffuer oc din ſiel leffuer/ieg gør det icke. Dauid ſagde til Vria/Da bliff i dag oc her / i morgen vil ieg lade dig gaa. Saa bleff Vria i Jeruſalem den dag oc der til met den anden dag. Oc Dauid bød hannem/oc hand oed oc drack met hannem/oc giorde hannem drucken / Oc hand gick vd om afftenen/at legge ſig til at ſoffue paa ſin Seng met ſin Herris ſuenne/ oc hand gick icke ned i ſit huſſ.

Dauid ſcreff it breff om morgenen til Joab / oc ſende det met Vria. Oc hand ſcreff ſaa i breffuit/Skicker Vria i ſtriden der ſom hun er haardeſt/oc vender eder tilbage fra hannem / at hand kand bliffue ſlagen oc dø. Som Joab laa nu faar Staden / ſkickede hand Vria paa den ſted/ſom hand viſte at duelige ſtridz Mend vaare. Oc der de Mend aff Staden fulde vd at ſtride mod Joab/da falt der noget folck aff Dauidz tienere/oc Vria Hethiter døde oc ſaa.

Vrias breff.

Da ſende Joab hen oc loed giffue Dauid tilkēde al ſtridzens Leylighed / oc befalede Budet/oc ſagde/Naar du haffuer taled om al ſtridzens Handling met Kongē/ oc du ſeer/at Kongen er vred/oc hand ſiger til dig/Hui gaffue i eder ſaa nær til Staden at ſtride: Vide i icke huorledis mand pleyer at ſkiude aff muren. Huo ſlo AbiMelech Jerub Beſeths ſøn ihiel: Kaſte ey en Quinde it ſtycke aff en Mølleſten ned paa hannē aff murē at hand døde i Thebez: Huorfaare gaffue i eder ſaa nær til muren: Da ſkalt du ſige/Din tiener Vria Hethiter er oc død.

Iud. 9.

Budet gick hen/oc kom oc gaff Dauid tilkende / alt det ſom Joab haffde vdſent hannem faare. Oc Budet ſagde til Dauid/Mendene finge offuerhaand offuer oſſ / oc fulde til oſſ vd paa marcken/Wi vaare effter dem indtil dørren aff porten. Oc Skøtterne ſkøde aff muren paa dine Tienere / och ihiel ſloge nogle aff Kongens tienere / Der til er Vria din Tienere

den Hethiter oc saa død. Dauid sagde til Budet / Saa skalt du sige til Joab / Lad dig icke det ilde behage/Thi at Suerdet sluger nu denne/saa den andē Lad icke aff at stride mod Staden/ at du kand nedbryde hannem/ oc verer frimodige.

Der Vrie hustru hørde/at hendis hosbonde Vria vaar død / da sørgede hun for sin Hosbonde. Men der hun haffde udsørget / sende Dauid hen/oc loed hente hende til sit huss / och hun bleff hans Hustru / oc fødde hannem en Søn/ Men den Gerning behagede HERREN ilde/som Dauid giorde.

2. Samu. 13, 16

XII.

Eccle. 47.

OC HERREN sende Nathan til Dauid/der hand kom til hannem/ da sagde hand til hannem/ Der vaare tho Mend i en Stad/ Den ene rig / den anden fattig. Den Rige haffde saare mange faar oc øyen/ Men den fattige haffde inted/vden alsomeniste it lidit Faar / som hand haffde købt / oc fødde det op / at det bleff stort/ hoss hannem oc hans Børn til lige / Det Oed aff hans Stycke Brød/oc drack aff hans Begere/oc soff i hans Skød / oc hand holt det som en Daatter. Men den tid der kom en Gest til den rige Mand/da sparde hand at tage aff sine faar oc øyen/at rede noget til Gesten/som kom til hannem/ oc hand tog den fattige Mandz faar/ oc redde til den Mand/som vaar kommen til hannem.

Da optendis Dauid met stor vrede mod den Mand/oc sagde til Nathan/ Saa sandelig som HERREN leffuer/den Mand er dødsens barn/som det giorde. Der til met skal hand betale det Faar firedubbelt/fordi hand det giorde oc icke sparde det.

Da sagde Nathan til Dauid / Du est den Mand. Saa siger HERREN Jsraels Gud/ Jeg saluede dig til Konge offuer Jsrael/oc frelste dig aff Sauls haand / oc gaff dig din Herris Huss/der til hans Hustruer i dit skød / oc ieg gaff dig Jsraels oc Juda huss / Oc er det forlidet/da vil ieg end nu legge det oc det der til. Hui haffuer du da foracter HERRENS Ord/At du giorde saadant ont faar hans Øyen? Vriam den Hethiter haffuer du slaget ihiel met Suerd/hans Hustru haffuer du taget dig til hustru/Men hannem haffuer du slaget ihiel met Ammons børns Suerd.

Saa skal nu Suerdet icke vige fra dit Huss euindelige / Fordi at du foractede mig / och togst Vrie Hethiters hustru/at hun skulde vere din hustru. Saa siger HERREN/See/ Jeg/vil opuecke Wløcke offuer dig aff dit eget Huss / Oc ieg vil tage dine Hustruer faar dine øyen / oc giffue din Neste dem/at hand skal soffue hoss dine Hustruer/i den klare Soel/Thi du giorde det lønlige/Men ieg vil gøre det faar al Jsrael oc mod Solen.

Da sagde Dauid til Nathan/ **Jeg haffuer syndet mod HERREN.** Nathan sagde til Dauid/ **Saa haffuer oc HERREN bort taget din synd/Du skalt icke dø.** Men efftersdi at du haffuer kommet HERRENS Fiender til at bespaatte ved denne Gerning/ skal den Søn som dig er fød visselige dø. Oc Nathan gick hiem.

Oc HERREN slo Barned / som Vrie hustru haffde fød Dauid / at det bleff død siugt. Oc Dauid besøgte Gud faar Drengen/oc fastede/oc gick ind oc laa om natten paa iorden. Da opstode de Eldste aff hans huss oc vilde oprette hannem fra iorden / Men hand vilde icke/oc hand oed icke heller met dem. Den siuende dag døde Barnet / Oc Dauidz tienere befrøctede sig at giffue hannem tilkende/at Barnet vaar døt/ Thi de tenckte/ See/ Der Barnet vaar end nu leffuende/talede wi met hannem / oc hand lydde icke vor røst / Huor megit mere skal hand gremme sig/om wi sige at Barnet er døt. Der Dauid saa/at hans Suenne talede sactelige/oc merckte/at Barnet vaar døt/ sagde hand til sine Suenne / Er Barnet døt? De sagde/ Ja.

Da stod Dauid op aff Jorden/oc tode sig oc saluede sig/oc tog andre Klæder paa sig/och gick ind i HERRENS huss / oc tilbad / Oc der hand kom hiem igen/da loed hand bære Brød faar sig/oc oed. Da sagde hans Suēne til hānem/Huad er det for en ting / som du gør? Der Barnet leffuede/da fastede du oc grædst/Men nu det er døt / staar du op oc æder? Hand sagde/ Jeg fastede oc græd for Barnet der det leffuede/Thi ieg tenckte/Huo ved/om HERREN vil bliffue mig naadig/at Barnet maa leffue. Mē nu det er døt/huad skal ieg da faste? Kand ieg oc hente det igen? Jeg far vel hen til det/Men det kommer icke til mig igen.

Salomon fodis. (Jedid Ja) det er elskelig faar Herren. 1. Par. 21.

Oc der Dauid haffde husualet sin hustru Bersabee/da gick hand ind til hende/oc soff hoss hende/Oc hun fødde en Søn/den kallede hand Salomon/oc HERREN elskte hannem. Oc hand sette hannem vnder Nathans Prophetis haand / hand kallede hannem Jedid Ja/ for HERRENS skyld.

Saa stridde nu Joab mod Ammons børns Rabba/ oc vant den Kongelige Stad. Oc sende Bud til Dauid/oc loed hannem sige/ Jeg haffuer stridet mod Rabba / oc ieg haffuer oc saa vundet Vandstaden. Saa tag nu det Folck tilsammen som er igen / oc beleg Staden och vint hannem/ At ieg skal icke vinde hannem / oc at ieg skal icke haffue naffn der aff. Saa tog Dauid alt Folcket tilsammen/oc drog hen oc stridde mod Rabba / oc vant hannem. Oc tog deris Kongis krune aff hans Hoffuit/som veyde it Cintener guld/oc Dyrebare stene / oc bleff sat paa Dauidz hoffuit. Oc hand førde der aff Staden saare meget Roff / Men Folcket som der vaar vdi førde hand vd/oc lagde dem vnder Jernsaffue/oc iernpige oc iern vegge/oc opbren de dem i en Tegeloffn/Saa giorde hand ved alle Ammons børns Stæder. Oc Dauid vende sig om igen til Jerusalem met alt Folcket.

1. Par. 21.

Rabba vindis.

XIII.

OC det hende sig der effter/at Absalon Dauidz søn/haffde en deylig Søster/hun hed Thamar/ oc Amnon Dauidz søn fick vilie til hende. Oc Amnon loed som hand vaar siug for sin Søsters Thamar skyld / Thi hun vaar en Jomfru/oc det tøcte Amnon suart at vere/at hand skulde gøre hende noget.

Thamar Absalons søster

Amnon haffde en Ve/som hed Jonadab/ Simea søn / Dauidz broders/ oc samme Jonadab vaar en meget viiss Mand. Hand sagde til hãnem/ Huor faare bliffuer du Konge søn saa maffuer dag fra dag: Kant du icke giffue mig det tilkende: Da sagde Amnon til hannem/ Jeg haffuer faaet vilie til min broders Absalons Søster Thamar. Jonadab sagde til hannem / Leg dig paa din Seng / oc gør dig siug / Naar din Fader kommer/at besee dig/Da sig til hannem/Kære/ Lad min søster Thamar komme / at giffue mig mad/oc rede for mig en Ræt/at ieg kand see der paa/oc æde aff hendis haand.

Saa lagde Amnon sig oc giorde sig siug/Der Kongen kom nu at besee hannem / da sagde Amnon til Kongen/Kære / Lad min søster Thamar komme oc rede en Moss eller tho for mig/at ieg kand æde aff hendis haand.

Da sende Dauid bud effter Thamar i huset/oc loed hende sige / Gack bort i din broders Amnons huss/oc red hannem Mad. Thamar gick hen til sin broders Amnons huss/Oc hand laa paa sengen/Saa tog hun en dey/oc eltede hannem / och sød det faar hans øyen/oc redde hannem en Moss. Oc hun tog den Ræt/oc gaff op for hannem/Men hand vilde icke æde.

Da sagde Amnon/Lad dem alle gaa vd fra mig / Oc de ginge vd fra hannem allesammen. Da sagde Amnon til Thamar/ Bær maden i Herberet / at ieg kand æde aff din haand. Da tog Thamar Mosen som hun haffde red/oc bar til Amnon sin Broder i Herberet. Oc der hun bar den til hannem/at hand skulde æde / da tog hand fat paa hende/ Oc sagde til hende/ Kom hid/min søster/Soff hoss mig. Hun sagde/ Jcke min Broder/skend mig icke/ Thi mãd gør icke saa i Jsrael/Gør icke saadan daarlighed/Huort vilde ieg hen met min skam: Och du bliffuer lige som Daarer i Jsrael. Men tal met Kongen/ da necter hand dig icke mig.

Amnon krencker Thamar.

Men hand vilde icke lyde hende/oc tog hende met vold / oc krenckte hende / oc soff hoss hende. Oc Amnon bleff saare vred paa hende/saa at det Had bleff større / end Kerlighedẽ vaar tilforne. Oc Amnon sagde til hende/Stat op oc gack bort. Hun sagde til hannem/Dette onde er større end det andet/som du haffuer giort mod mig/at du vdstøder mig. Oc hand lydde icke hendis røst/Men hand kallede sin Dreng som Tiente hannem / oc sagde/ Driff denne vd fra mig/oc luck døren til effter hende. Oc hun haffde en Kiortel paa sig met atskillig farffue/ Thi Kongens døtter bare saadanne kiortle / den stund de vaare Jomfruer.

Oc der hans Tiener haffde dreffuit hende vd / oc luckt døren til effter hende / Da kaste Thamar aske paa sit hoffuit/oc reff sin Kiortel/som hun haffde paa sig aff atskillig farffue / oc lagde sin haand paa sit hoffuit / oc gick hen oc græd. Hendis broder Absalon sagde til hende/ Haffuer din broder Amnon verit hoss dig: Nu min Søster ti stille/Det er din Broder / oc tag icke sagen saa til hierte. Saa bleff Thamar enlig i Absalons sin Broders huss.

Der Kong Dauid hørde alt dette/da bleff hand meget vred. Men Absalon talede inted met Amnon/huercken ont eller gaat/ Men Absalon vaar vred paa Amnon / fordi / at hand haffde krenckit Thamar hans søster.

Men thu aar der effter da loed Absalon klippe sine Faar i Baalhazor som ligger vnder Ephraim. Oc Absalon indbød alle Kongens Børn / oc kom til Kongen/oc sagde / See / Din tienere haffuer Faare klippere/At Kongen vilde met sine Suẽne gaa met sin tienere. Kongen sagde til Absalon/Ney min Søn/lad oss icke alle gaa/at wi skulle icke besuare dig. Oc der hand fast bad hannem/da vilde hand dog icke gaa/men hand velsignede hannem.

Absalon sagde/Skal icke min broder Amnon gaa met oss? Kongen sagde til hannem/ Huorfaare skal hand gaa met dig? Da bad Absalon hannem saa lenge / at hand loed Amnon oc alle Kongens Børn gaa met hannem. Da bød Absalon sine Drēge/oc sagde / Seer vel til/ naar Amnon bliffuer drucken aff vinen/oc ieg siger til eder/ Slar Amnon oc dræber hannem/ At i icke frøcte eder/thi ieg haffuer befalet eder det/Verer dristige oc frimodige der til. Saa giorde Absalons drenge ved Amnon / som Absalon haffde befalet dem. Da stode alle Kongens børn op/oc huer satte sig paa sin Mule oc flyde.

Amnon slas ihiel.

Oc der de nu vaare paa veyen/bleff det røcktet for David / at Absalon haffde ihielslaget alle Kongens børn/at ingen aff dem leffuede igen. Da stod Kongen op oc reff sine Kleder / oc lagde sig paa iorden/oc alle hans Tienere / som stode omkring hannem / reffue deris Kleder synder. Da suarede Jonadab Simea søn/ Davidz broders/oc sagde. Min Herre tenck icke/at alle Drengene Kongens børn ere døde/men Amnon er allene død / Thi Absalon haffuer det holdet hoss sig/fra den dag/ at hand skende Thamar hans søster. Saa tag nu min Herre Konge saadant icke til hierte/at alle Kongens børn skulde vere døde / men Amnon er aleniste død/ Oc Absalon flyde.

Oc Drengen paa Vacten løffte sine øyen op/oc saa/oc see/Der kom meget Folck paa veyen effter huer andre/op til siden paa Bierget. Da sagde Jonadab til Kongen / See/Kongens børn komme/Det er saa sket/som din suend sagde. Oc der hand haffde vdtalet / See da komme Kongens børn/oc opløffte deris røst oc græde/Kongen oc alle hans Tienere græde oc meget fast. Men Absalon flyde/oc drog til Thamai Amihudz søn Kongen i Gesur. Men hand sørgede for sin Søn alle dage. Der Absalon flyde oc drog til Gesur / da bleff hand der i try aar. Oc Kong David loed aff at drage vd emod Absalon / Thi hand haffde trøstet sig offuer Amnon / at hand vaar død.

Absalon flyer.

XIIII.

Den vise Quinde aff Thekoa.

Joab Zeru Ja søn merckte at Kongens hierte vaar mod Absalon. Oc hand sende hen til Thekoa / oc loed hente en viiss Quinde der fra / oc sagde til hende/ Holt dig sorgfuld/oc før dig i Sørgelige Kleder / oc salue dig met olie / Men skick dig som en Quinde der lenge haffuer sørget for en Død / Oc du skalt gaa indtil Kongen/oc tale met hannem saa oc saa. Oc Joab vnderuiste hende/huad hun skulde tale.

Oc der Quinden aff Thekoa vilde tale met Kongē/da falt hun ned til Jorden paa sit ansict oc tilbad/oc sagde / Konge hielp mig. Kongen sagde til hende / Huad skader dig? Hun sagde/ Jeg er en Encke/en quinde som sørger / oc min Hosbonde er død. Oc din Tienerinde haffde tho Sønner/de trettede tilsammen paa marcken/oc for der vaar ingen som kunde Redde/slo den ene den anden/oc dræbte hannem. Oc see/nu staar den gantske Frendskaff op mod din Tienerinde/oc sige/ Antuorde oss den/som slo sin Broder ihiel / at wi sla hannem ihiel for hans Broders siel/som hand ihielslo / oc vdslette ocsaa hans Arff/ Och de ville vdslycke min Gnist som end nu igen er/at min Hosbonde skal inted naffn haffue effter sig paa Jorden.

Kongen sagde til quinden/Gack hiem/ Jeg vil giffue befalning paa dine vegne. Oc quinden aff Thekoa sagde til Kongen / Min Herre Konge/den misgerning vere paa mig oc min Faders huss/men Kongen oc hans Stoel skal vere wskyldig. Kongen sagde/Huo som taler mod dig/den før hid til mig/Saa skal hand icke mere røre ved dig. Hun sagde / Konge tenck paa HERREN din Gud/at Blodheffnere skulle icke bliffue for mange til at forderffue/oc at de icke vdslette min Søn. Hand sagde/Saa sandelige som HERREN leffuer/Der skal icke falde it haar aff din Søn paa iorden.

Oc quinden sagde / Lad din Tienerinde sige min Herre Kongen noget. Hand sagde/ Sig til. Quinden sagde/Hui haffuer du saadant tenckt mod Gudz Folck/ at Kongen haffuer talet saadanne ord/at hand bliffuer skyldig/oc icke lader hente sin Vdstøtte igē? Thi wi dø visselige/oc som vand henflyder i Jorden/som mand icke opholder/Oc Gud vil icke tage Liffuit bort/men hand betencker sig/at det vdstøtte skal oc icke vdstødis aff hannem.

Saa er ieg nu kommē/at tale saadant met min Herre kongen/Thi Folcket gør mig bange/Thi din tienerinde tenckte / Jeg vil tale met Kongen / det kand vel skee at hand det gør/ som hans Tienerinde siger. Thi skal hand bønhøre sin tienerinde/at hand skal redde mig/ aff alle deris haand som ville vdslette mig oc min Søn aff Gudz arff. Oc din tienerinde tenckte/ Min Herre Kongens ord skal vere mig en trøst/Thi min Herre kongen er/som en Gudz Engil/at hand kand høre gaat oc ont/Derfaare skal HERREN din Gud vere met dig.

Kongen suarede/oc sagde til quindē/Døl icke faar mig huad ieg vil spørre dig at. Quinden sagde/Min Herre Konge tale sig. Kongen sagde. Er icke Joabs haand met dig i alt dette: Quinden suarede/oc sagde/Saa vist som din siel leffuer/min Herre Kongē/ Der er ingen anden huercken paa den høyre eller venstre side/ vden som min Herre Kongen sagde. Thi din tienere Joab bød mig det/oc hand gaff din Tienerinde alle disse ord i sin mund / at ieg skulde saa vende denne Sag/det haffuer din tiener Joab giort/Mē min Herre er viiss/som en Gudz Engils visdom at hand forstaar alting paa iorden.

Da sagde Kongen til Joab/see/ Jeg haffuer saadant giort/Saa gack bort oc hent Drengen Absalon igen. Da falt Joab ned til Jorden paa sit ansict oc tilbad / oc tackede Kongen / oc sagde/ J dag mercker din Tiener/at ieg haffuer fundet naade faar dine øyen/min Herre Kongen/at Kongen gør / huad hans Tienere siger. Saa giorde Joab sig rede oc drog til Gesur/ oc hente Absalon til Jerusalem. Men Kongen sagde/Lader hannem gaa i sit huss igen/oc icke see mit ansict/Saa kom Absalon i sit huss igen/oc saa icke Kongens ansict.

Absalon vaar deylig.

Der vaar icke saa deylig en Mand i al Jsrael som Absalon/oc hand haffde den priis faar alle/Der vaar ingen vanske paa hannem fra hans fodsaal til hans iese. Och naar mand ragede hans Hoffuit (som skede almindelige huert aar / Thi det vaar hannem forsuart/ at hand maatte det affrage)da veyde hans Hoffuit haar/thu hundrede sekel effter Kongelig Vect. Oc Absalon haffde tre Sønner/oc en Daatter som hed Thamar / oc hun vaar en deylig Quinde paa sin skickelse. Saa bleff Absalon thu aar i Jerusalem/at hand icke saa Kongens ansict.

Absalons tre Sønner oc en daatter.

Oc Absalon sende effter Joab/at hand skulde sende hannem til Kongen /. Oc hand vilde icke komme til hannem. Oc hand sende andē tid/Dog vilde hand icke komme. Da sagde hand til sine suenne/Seer/ det stycke Joabs Ager hoss min/oc hand haffuer byg der paa/ Saa gaar hen oc setter ild der paa/Da sette Absalons suenne ild paa det stycke.

Da stod Joab op oc kom til Absalon i husit/oc sagde til hannem/ Hui sette dine Suenne ild paa mit stycke. Absalon sagde til Joab/See/ Jeg sende effter dig/oc loed dig sige/Kom hid at ieg kand sende dig til Kongen/oc lade sige / Huorfaar er ieg kommen fra Gesur: Det vaare mig bedre/ at ieg vaare der end nu/ Saa lad mig nu see Kongens ansict / Er der och en misgierning hoss mig/da sla mig ihiel. Oc Joab gick hen indtil Kongen oc gaff hannem det tilkende/Oc hand kallede Absalon at hand kom ind til Kongen / Oc hand tilbad paa sit ansict til Jorden faar Kongen / oc Kongen kyste Absalon.

XV.

DEt hende sig der effter/at Absalon loed beskicke sig Vogne oc Heste/oc halfftrediesinds tiue Mend som vaare hans Drauantere. Oc Absalon stod stedze tilige op om morgenen oc gick paa veyen hoss porten / Oc naar som nogen haffde en Sag/at hand skulde komme til Kongē faar Dom/da kallede Absalon hannem til sig/oc sagde/Aff huilcken Stad est du: Naar hand da sagde/ Din tienere er vdaff en aff Jsraels slecter. Da sagde Absalon til hannem/See/din Sag er ret oc sleet/Men der er ingen tilskicket aff Kongen som dig skal høre.

Absalon er oprørisk mod Dauid hans fader.

Oc Absalon sagde/O huo setter mig til Dommere i Landet/ at huer mand maa komme til mig/som haffuer nogen sag oc dom / at ieg kand hielpe hannem til Rette. Oc naar nogen kom til hannem/oc vilde tilbede hannem/da racte hand sin haand vd oc tog fat paa hannem/ oc kyste hannem. Absalon giorde saa i denne maade ved al Jsrael/naar de komme til dom faar Kongen/oc stal saa Jsraels mendz hierter.

Effter fyretiue aar sagde Absalon til Kongen/ Jeg vil gaa bort oc fuldkomme mit Løffte i Hebron / som ieg loffuede HERREN. Thi den tid ieg bode i Gesur vdi Syria/da giorde din tienere it Løffte/oc sagde / Der som HERREN fører mig igen til Jerusalem/ Da vil ieg gøre HERREN en Gudz tienste. Kongen sagde til hannem / Gack hen met fred. Oc hand giorde sig rede oc gick til Hebron.

Oc Absalon haffde vdsent Speydere til al Jsraels slecter/oc loed sige / Naar i høre Basunernis liud. Da siger/Absalon er bleffuen Konge i Hebron. Der ginge thu hundrede Mēd met Absalon aff Jerusalem som vaare kallede/Men de ginge i deris enfoldighed / oc viste inted aff sagen. Oc Absalon sende oc effter Achitophel den Giloniter / Dauidz Raad/aff hans stad Gilo. Der hand giorde nu Offeret/da bleff Forbundet sterckt/oc Folcket løb til/oc bleffue formerede met Absalon.

Achitophel.

Da kom der en oc gaff Dauid det tilkende/oc sagde/ Huer mandz hierte i Jsrael følger Absalon effter. Da sagde Dauid til alle sine Tienere / som vaare hoss hannem i Jerusalem/ Op/lader

Psal. 3.

Op/lader oss fly/Thi her skal ingē kunde vndkomme faar Absalon/Skynder eder / at wi gaa at hand skal icke hastelige offuerfalde oss oc gribe oss/oc føre en wlycke paa oss / oc sla Staden met skarpe suerd. Kongens tienere sagde til hannem / Huad som min Herre Kongen vduel/ See/her ere dine Tienere.

David flyer faar Absalon

Oc Kongen gick vd til fodz met sit gantske huss/ Oc hand loed thi aff sine Med hustruer bliffue at beuare huset. Oc der Kongen oc alt Folcket komme vd til fodz / da ginge de langt fra huset. Oc alle hans Tienere ginge hoss hannem / Der til met alle Chreti oc Pleti / oc alle Gethiter/sey hundrede Mend/som vaare komne til fodz aff Gad/ ginge faare Kongen.

Oc Kongen sagde til Jthai Gethiter / Hui gaar du oc met oss? Vent dig om oc bliff hoss Kongen/thi du est fremmet/oc est dragen hid fra din Sted. Du komst i gaar / oc i dag vaager du dig at gaa met oss/Men ieg vil gaa/huort ieg kand gaa hen/Vent om/oc dine Brødre met dig skal vederfaris barmhertighed oc troskaff. Jthai suarede/oc sagde/Saa vist som HERREN leffuer / oc saa vist som min Herre Kongen leffuer / paa huilken sted min Herre Kongen bliffuer/vere sig til døden eller til liffuet/der skal oc din Tienere bliffue. David sagde til Jthai/Saa kom oc gack met. Saa gick Jthai Gethiter oc alle hans Mēd/oc alle de Børn som vaare met hannem. Oc det gantske Land græd met høy røst/oc alt Folcket gick met. Oc Kongen gick offuer Kidrons beck/oc alt Folcket gick faare / paa veyen som løber til ørcken.

Zadok.
Ab Jathar.

Oc see/Zadok vaar oc der/oc alle de Leuiter som vaare hoss hannem / oc de baare Gudz pactis Arck/oc sette hende der. Oc Ab Jathar gick op / indtil alt folcket kom aff Staden. Da sagde Kongen til Zadok / Bær Gudz arck i Staden igen/ Finder ieg naade faar HERREN/Da henter hand mig igen / oc lader mig see hende/ oc sit huss. Men siger hand saa/ Jeg haffuer ingen løst til dig/ See/her er ieg/Hand gøre met mig/som hannem behager. Oc Kongen sagde til Presten Zadok/O du Seere/Vent dig om igen til Staden met fred/ oc baade eders sønner met eder Ahimaas din søn/oc Jonathan Ab Jathars søn. See / ieg vil bie paa den slette marck i ørcken/til der kommer Bud fra eder/oc giffuer mig tilkende. Saa førde Zadok oc Ab Jathar Gudz Arck igen til Jerusalem/ oc bleffue der.

Men David gick hen til Oliebierg oc græd / oc hans Hoffuit vaar suøbt / thi hand gick suøbt / Der til alt Folcket som vaar hoss hannem / haffde suøbt huer sit hoffuit / oc ginge hen oc græde. Oc der det bleff David tilkende giffuit/ at Achitophel vaar i Forbund met Absalon/ sagde hand/HERRE/Gør Achitophels raad til daarlighed.

Achitophel.
Husai.

Oc der David kom op paa det Høye / der som mand pleyde at tilbede Gud / See/ da møtte Husai Arachiter hannem met sønder reffuen Kiortel oc iord paa sit hoffuit. Oc David sagde til hannem/ Gaar du met mig da bliffuer du mig til besuaring / Men ginge du igen i Staden/oc sagde til Absalon/ Jeg er din Tienere/ieg vil høre Kongē til/ieg som vaar din Faders tienere paa den tid / vil nu vere din Tienere/ Saa giorde du mig til gode Achitophels Raad til inted. Saa ere Zadok oc Ab Jathar Presterne met dig/Saa kunde du sige Zadok oc Ab Jathar alt det som du hører i Kongens huss. See/Deris tho sønner ere hoss dem Ahimaas Zadoks søn/oc Jonathan Ab Jathars søn / met dem kant du biude mig til/ huad du hører. Saa kom Vsai Davidz ven i Staden/Oc Absalon kom til Jerusalem.

XVI.

Ziba.

DEr David vaar noget gongen fra Høyen/See / da møtte Ziba Mephi Boseths dreng hānem met tho salede Asene / der paa vaare thu hundrede Brød/ oc hundrede klaser Rusin/oc hundrede klaser Figen / oc en leyel vin. Oc Kongen sagde til Ziba/Huad vilt du der met gøre? Ziba sagde Asene skulle vere faar Kongēs tienere at ride paa/oc Brødet oc Figene til Drengene at æde/oc Vinen at dricke / naar de bliffue trette i ørcken. Kongen sagde/ Huor er din Herris Søn? Ziba sagde til Kongen/See/hand bleff i Jerusalem/ Thi hand sagde / J dag skal Jsraels huss giffue mig/min faders Rige igen. Kongen sagde til Ziba/ See / Alt det som Mephi Boseth haffuer/det skal vere dit. Ziba sagde/ Jeg tilbeder / Lad mig finde naade hoss dig/ min Herre kongen.

Simei bander David.

Der Kong David kom til Bahurim / See / da gick en Mand der vd / aff Sauls husis Slect/hand hed Simei/Gera søn. Hand gick vd oc bandede/oc slo til David met sten / oc til alle Kong Davidz Tienere/Thi alt Folcket oc alle de Ypperste vaare hoss hans høyre oc hoss hans venstre side. Oc Simei sagde saa der hand bandede / Her vd/her vd du Blodhund / du løse Mand. HERREN haffuer betalet dig/alt Sauls husis blod/at du est bleffuen Konge i hans sted/Nu haffuer HERREN giffuit Riget i din søns Absalons haand / Oc see/ nu est du mit i din wlycke/Thi du est en Blodhund.

Da sagde

Abisai.

Da sagde Abisai Zeru Ja søn til Kongen/Skulde denne døde Hund bande min Herre Kongen? Jeg vil gaa hen oc hugge hans hoffuit aff hannem. Kongē sagde/I Zeru Ja børn/ huad haffuer ieg met eder at gøre? Lader hannem bande/ Thi at HERREN haffuer befalet hannem det/bande Dauid/Huo kand nu sige / huor faare gør du saa? Oc Dauid sagde til Abisai oc til alle sine Tienere/See/Min Søn/som er kommen aff mit Liff / staar mig effter mit liff / Hui skulde icke oc nu Jemini Søn? Lader hannem betemme at bande / thi at HERREN haffuer befalet hannem det / Det kand vel skee at HERREN skal see til min elendighed/oc betale mig met got faar hand bander mig i dag. Saa gick Dauid met sit Folck sin vey/Men Simei gick hoss siden paa Bierget ieffn sidis hoss hannem / oc bandede oc slo met Sten til hannem / oc kaste met iord klimper. Oc Kongen kom ind met alt Folcket som vaare trette met hannem/oc verquegede sig der.

Absalon kommer til Jerusalem.

Men Absalon oc alle Israels mendz folck/komme i Jerusalem / oc Achitophel met hannem. Der Husai Arachiter/Dauidz ven/kom hen ind til Absalon / da sagde hand til Absalon/Kongen skee Lycke/Kongen skee lycke. Absalon sagde til Husai / Er det din barmhertighed mod din Ven? Hui drogst du icke bort met din Ven? Husai sagde til Absalon / Icke saa/ Men huilken HERREN vduel/oc dette folck oc alle Israels Mend/hannem vil ieg høre til oc bliffue hoss hānem. Dernest/Huem skulde ieg tiene? Skulde ieg icke tiene faar hans Søn? Lige som ieg tiente faar din Fader/Saa vil ieg oc vere faar dig.

Husai.

Achitophels Raad. Sup. 12.

Da sagde Absalon til Achitophel/Raadslar/huad skulle wi gøre? Achitophel sagde til Absalon/Soff hoss din Faders Medhustruer/som hand loed her/at beuare Huset/ Saa skal al Israel høre/at du haffuer giort din Fader ilde luctendis / oc alle deris haand / som ere hoss dig/skulle bliffue disdristigere. Da giorde de Absalon it Paulun paa taget / oc Absalon laa hoss sin Faders Medhustruer faar al Israels øyen.

Naar Achitophel gaff it Raad paa den tid/ da vaar det / lige som mand haffde atspurt Gud om noget/Saa vaare alle Achitophels Raad/baade hoss Dauid oc hoss Absalon.

XVII.

OC Achitophel sagde til Absalon / Jeg vil vduele tolff tusinde Mend / oc gøre mig rede / oc forfølge Dauid i nat / oc ieg vil offuerfalde hannem / den stund hand er træt oc mødig. Naar ieg forferder hannem saa / at alt Folcket / som er hoss hannem/ flyer/ saa vil ieg sla Kongē alene/oc føre alt Folcket igen til dig. Naar huer mand er daført til dig/som du begerer / saa bliffuer alt Folcket met fred. Det syntis Absalon/oc alle de Eldste i Israel/at vere got.

Oc Absalon sagde/Kere/Lader oc kalde Husai Arachiter oc høre / huad hand siger her til. Oc der Husai kom ind til Absalon/ da sagde Absalon til hannem / Saadant haffuer Achitophel talet/Sig du/ skulle wi det gøre eller ey?

Da sagde Husai til Absalon/Det er icke got Raad / som Achitophel haffuer giffuit paa denne tid. Oc Husai sagde ydermere/Du kender din Fader vel oc hans Folck / at de ere stercke oc hastmodige/lige som en Biørn naar hans Vnge røffuis fra hannem paa marcken / Der til er oc din Fader en Stridzmand / oc hand forsømmer sig icke hoss Folcket. See / maa vel skee hand haffuer nu forstunget sig i en Hule/eller nogen anden sted. Om det da skede / at det lyckedis første gang ilde for dig/oc der kom it røcte/oc sagde/Der skede it Slag blant det Folck som fulde Absalon effter. Saa bleffue huer mand forferdet/som er end ellers en god Stridzmand/ oc haffuer it hierte/som en Løwe/Thi alt Israels folck ved at din Fader er sterck / oc veldige Stridzmend/som ere hoss hannem.

Husai Raad.

Men ieg raader det/At du forsamler til dig al Israel/fra Dan indtil Berseba/saa mange som der er sand hoss haffuit/oc at din Persone drager iblant dem. Saa ville wi offuerfalde hannem/paa huilken sted wi finde hannem/oc wi ville komme offuer hannem / lige som Duggen falder paa Jorden/at wi icke lade en leffue igen aff alle de Mend som ere met hannem. Men forsamler hand sig i en Stad / Da skal al Israel kaste reb omkring den samme Stad / oc drage hannem ned i Bandet/at der skal icke findis en Sten igen aff hannem. Da sagde Absalon oc huer mand i Israel / Husai Arachiters raad er bedre / end Achitophels raad. Men HERREN skickede det saa/at Achitophels gode raad bleff forhindret/At HERREN skulde føre vlycke offuer Absalon.

Oc Husai sagde til Zadok oc Ab Jathar Presterne / Saa oc saa raadde Achitophel oc de Eldste aff Israel Absalon/Men ieg haffuer saa och saa raadet. Saa sender nu hastelige hen/ oc lader Dauid til kende giffue oc siger/Bliff icke i nat paa ørkens Slette marck / Men drag

hen offuer/ at Kongen skal icke opslugis/ oc alt Folcket som er hoss hannem. Oc Jonathan oc Achimaas stode hoss Rogels brynd/ oc en Pige gick bort oc sagde dem det/ och de ginge hen oc sagde kong David det/ Thi de torde icke lade dem see/ at de komme i Staden.

Men en dreng saa dem oc hand gaff Absalon det tilkende. Oc de ginge baade hastelige bort/ oc komme i en mandz huss i Bahurim/ hand haffde en Brønd i sin Gaard/ och de stege ned i hannem. Oc Quinden tog oc bredde it klede offuer hullet aff Brønden/ oc strødde Gryn der paa/ at ingen skulde det mercke. Der nu Absalons suenne komme i huset til Quinden/ da sagde de/ Huor ere Achimaas oc Jonathan? Quinden sagde til dem/ De ginge offuer det lille vand/ Oc der de haffde let oc inted fundet/ da ginge de til Jerusalem igen.

Oc der de vaare borte/ da opstiede de aff Brøndē/ oc ginge hen/ oc gaffue det kong David tilkende/ och sagde til David/ Gører eder rede oc gaar hastelige offuer vandet/ Thi Achitophel haffuer saa oc saa giffuit Raad mod eder. Da stod David op/ och alt Folcket som vaar hoss hannem/ oc ginge offuer Jordan ind til det bleff liuss dag/ oc der fattedis icke en/ at de ey vaare gongne offuer Jordan.

Achitophel henger sig. etc.

Der Achitophel saa/ at hans Raad vaar icke fremgonget/ da salede hand sin Asen/ ridde sig til/ oc drog hiem til sin Stad/ och beskickede sit Huss/ oc hengde sig oc døde/ Och bleff iordet i sin Faders graff.

Infr. 19.

Oc David kom til Mahanaim/ Oc Absalon drog offuer Jordan oc alle Israels Mend met hannem. Oc Absalon haffde sæt Amasa i Joabs sted offuer Hærren/ Oc Amasa vaar en mandz søn/ som hed Jethra en Israeliter/ som laa hoss Abigail Nahas daatter/ Zeru Ja søster som vaar Joabs moder. Oc Israel oc Absalon leyrede dem i Gilead.

Der David vaar kommen i Mahanaim/ da førde Sobi Nahas søn aff Ammons børn aff Rabbath/ oc Machir Ammiels søn aff Lodabar/ oc Barsillai en Gileaditer aff Roglim/ sengekleder/ becken/ Lerkar/ huede/ byg/ mel/ stegte ay/ bøner/ erter/ gryn/ hunig/ smør/ faar oc øyen/ oc oste til David oc til Folcket som vaar met hannem at æde/ Thi de tenckte/ Folckene bliffue hungrige/ trætte oc tørste i ørcken.

XVIII.

David skickede Folcket i aarden/ som vaar hoss hannem/ oc sette Høffuitzmend offuer dem offuer tusinde oc offuer hundrede. Och sende vd den tredie part aff Folcket vnder Joab/ oc en tredie part vnder Abisai Zeru Jas søn Joabs broder oc den tredie part vnder Jthai Gethiter.

Oc Kongen sagde til Folcket/ Jeg wil oc drage vd met eder. Men Folcket sagde/ Du skalt icke drage vd/ Thi om wi end flyde/ eller om halffdelē døer/ da actede de oss inted/ Thi du est alene lige som ti tusinde aff oss/ Saa er det nu bedre/ ath du hielper oss aff Staden. Kongen sagde til dem/ Huad eder tøckis gadt at vere/ det vil ieg gøre. Saa stod Kongen hoss Portē/ oc alt Folcket drog vd ved hundrede oc ved tusinde.

Oc Kongen bød Joab oc Abisai och Jthai oc sagde/ Farer mig lempelig met Drengen Absalon/ Oc alt Folcket hørde det/ der Kongen bød alle Høffuitzmendene om Absalon.

Absalons tilhengere bliffue slagne ihiel.

Oc der Folcket kom vd paa marcken/ mod Israel/ da begyntis striden i Ephraims skow. Oc Israels Folck bleff der slaget aff Davidz tienere/ at der skede samme dag it stort Slag/ som vaar tiue tusinde Mend. Oc stridē spriddis der offuer alt landet/ Oc Skowen fortærede mange flere Folck den dag/ end Suerd ihielslo.

Oc Absalon kom mod Davidz suenne/ oc red paa en Mule/ Oc der Mulen kom vnder en stor tøck Eeg/ da bleff hans Hoffuit hengendis ved Egen/ oc hand suingde mellem Himmelen oc iorden/ Men hans Mule løb bort vnder hannem.

Der en Mand det saa/ gaff hand Joab det tilkende/ oc sagde/ See/ ieg saa Absalon henge i en Eeg. Oc Joab sagde til Manden som gaff hannem det tilkende/ See/ saast du det/ Hui slost du hannem der icke ned til iorden? Saa vilde ieg giffuit dig paa mine vegne ti Sølff pendinge oc it Belte Manden sagde til Joab/ Haffde du end veyet mig tusinde Sølff pendinge i min haand/ da vilde ieg dog icke lagt min haand paa Kongens Søn/ Thi at Kongē bød dig oc Abisai oc Jthai faar vore øern/ oc sagde/ Vocter eder at icke nogen skader drengen Absalon. Eller der som ieg haffde giort noget Falskt paa min Siels fare/ efterdi ath der bliffuer inted dult faar Kongen/ da haffde du selff staadet mod mig.

Absalon fick sin løn.

Joab sagde/ Jeg kand icke lenger tøffue hoss dig. Saa tog Joab try Spiud i sin haand oc støtte dem i Absalons hierte/ men hand end da leffuede/ i Egen. Och ti aff Joabs vnge karle som bare hans Vaaben/ gaffue sig om hannem/ oc sloge hannem ihiel.

Da ble

Da bleste Joab i Basunerne / och hente Folcket igen / at de skulde icke lenger forfølge Jsrael / Thi Joab vilde spare Folcket.

Oc de toge Absalon oc kaste hannem i en stor Kule vdi Skowen / och lagde en stor hob Sten paa hannem. Oc al Jsrael flyde / huer til sin Bolig. Och Absalon haffde opreyst sig en Støtte der hand end leffuede / hun staar i Kongens dal / Thi hand sagde / Jeg haffuer ingen Søn / der faare skal denne vere mit naffns Jhukommelse / Oc hand kallede den Støtte effter sit naffn / Oc hun kaldis indtil paa denne dag / Absalons priis.

Achimaas Zadoks søn sagde / Kære / Lad mig løbe bort oc kundgøre Kongen / at HERREN haffuer skicket hannem Ret aff hans Fienders hender. Joab sagde til hannem / Du fører hannem icke god Tidende i dag / En anden dag skalt du føre Tiender oc icke i dag / Thi Kongens søn er død. Oc Joab sagde til Cusi / Gack hen oc sig Kongen / det som du haffuer seet / Oc Cusi tilbad Joab och løb. Men Achimaas Zadoks søn sagde end en gong til Joab / Huad / om ieg løber och effter Cusi? Joab sagde / Hui vilt du løbe / min Søn? Kom hid / du bær icke en god Tidende. Huad / om ieg løber? Hand sagde til hannem / Da løb dog / Saa løb Achimaas stray sin vey / oc kom før end Cusi.

Oc David sad mellem tho Porte / Och Vecteren gick paa portens Tag hoss muren / och løffte sine øyen op / oc saa en Mand løbe alene / Oc hand robte oc sagde Kongen det. Oc Kongen sagde / Er hand alene / da er det en god Tidende i hans mund. Oc der hand løb fast oc kom nermer / da saa Vecteren en anden Mand løbe / och hand robte i porten / och sagde / See / en Mand løber alene / Kongen sagde / Hand er oc it got Bud. Vecteren sagde / Jeg seer den førstis løb / lige som Achimaas Zadok søns løb / Och Kongen sagde / Det er en god Mand / och hand bær en god Tidende.

Achimaas robte / oc sagde til Kongen / Fred / oc hand tilbad faar Kongen paa sit ansict til iorden / och sagde / Velsignet vere HERREN din Gud / som haffuer giffuit det folck i din haand / som opløffte deris hender mod min Herre Kongen.

Achimaas

Kongen sagde / Gaar det oc drengen Absalon vel? Achimaas sagde / Jeg saa it stort bulder der Joab Kongens tienere / sende mig din Suend hid / oc ieg ved icke huad det vaar. Kongen sagde / Gack hid om oc trin hid / Oc hand gick om oc stod der.

Cusi.

See / da kom Cusi / oc sagde / Her ere gode Tidender / min Herre Kongen / HERREN haffuer skicket dig Ret i dag / aff alle deris haand som sette dem op mod dig.

Dauids klagemaal offuer Absalon.

Da sagde Kongen til Cusi/ Gaar det oc drengen Absalon vel? Cusi sagde/ Det skee alle min Herre kongens Fiender/ som det gaar Drengen/ och alle dem som sette dem mod dig til onde. Da bleff Kongen bedrøffuit/ oc gick op paa Salen i porten oc græd/ oc der hand saa gick sagde hand saa/ Min søn Absalon/ min søn/ min søn Absalon/ Gud Giffue/ at ieg maatte dø for dig/ O Absalon/ min Søn/ min Søn.

XIX.

OC det bleff Joab tilkende giffuet/ See/ Kongen græder oc sørger for Absalon. Oc aff den Seyer bleff den dag en Graad iblant alt folcket/ Thi folcket hørde samme dag/ at Kongen sørgede for sin Søn. Och Folcket stal sig bort paa den dag/ at de komme icke i Staden/ lige som it Folck stiel sig bort/ som er beskemmet/ naar det flyr aff striden. Och Kongen suøbte sit ansict/ och robede høyt/ Ach min søn Absalon/ Absalon min søn/ min søn/.

Oc Joab kom i huset til Kongen/ oc sagde/ Du haffuer i dag beskemmet alle dine Tienere/ som i dag frelste din/ dine Sønners/ dine Døtters/ dine Hustruers/ oc dine Medhustruers siele/ At du elsker dem/ som hade dig/ och hader dem/ som elske dig. Thi du lader dig mercke i dag/ at du skøder inted om dine Høffuitzmend oc Suenne/ Thi ieg mercker vel i dag at om Absalon alene leffuede/ oc wi vaare alle døde i dag/ det tyckte dig ret at vere.

Thi stat nu op/ oc gack vd/ oc tale venlige met dine Tienere/ Thi ieg suer dig ved HERREN/ At gaar du icke vd/ Da bliffuer der icke en Mand hoss dig denne nat offuer/ Oc det bliffuer dig verre end alt det Onde/ som er kommet offuer dig/ fra din vngdom och ind til nu. Da stod Kongen op/ oc sette sig i porten/ Oc det bleff sagt faar alt folcket/ See/ Kongen sider i porten. Da kom alt folcket faar Kongen. Men Jsrael vaar hen flyd huer til sin Bolig.

Oc Folcket aff Jsraels slecter trettede mod huer andre/ oc sagde/ Kongen reddede oss aff vaar Fiendis haand/ oc hand frelste oss aff Philisternis haand/ oc hand motte fly aff Landet faar Absalon. Saa er Absalon død i stridē/ som wi haffde saluet offuer oss/ Huorfaare ere i nu saa stille/ at i icke hente Kongen igen.

Men Kongen sende til Zadok oc til Ab Jathar Presterne/ oc loed sige til dem/ Taler met de Eldste i Juda/ och siger/ Huorfaare ville i vere de siste/ at hente Kongen igen til sit Huss (Thi al Jsraels tale vaar kommen faar Kongen i hans huss) J ere mine Brødre/ mine ben/ oc mit kiød/ Huorfaare ville i vere de siste/ at hente Kongen igen? Oc siger til Amasa/ Est du icke mine ben oc mit kiød? Gud gøre mig det oc det/ om du skalt icke vere min Stridzhøffuitzmand hoss mig i alle dine dage i Joabs sted.

Oc hād bøyde alle Mendz hierter i Juda/ lige som en mandz. Oc de sende hen til Kongē Kom igen du/ oc alle dine tienere. Saa kom Kongē igen. Oc der hād kom til Jordan/ da vaare Juda mēd komne til Gilgal/ at drage ned mod Kongē/ at de skulde føre Kongē offuer Jordā

Simei.

Ziba.

Sup. 16.

Oc Simei Gera søn/ Jemini søns/ som bode i Bahurim/ skyndede sig oc drog met Juda Mend ned mod kong David/ oc der vaare tusinde Mend met hannem aff Ben Jamin. Och der til met den dreng Ziba aff Sauls huss/ met sine femtē Sønner oc tiue Suenne/ oc de skyndede dem offuer Jordan frem faar Kongen/ oc beridde Ferger/ at føre Kongens Tienere offuer met/ oc de giorde huad hannem behagde.

Oc Simei Gera søn falt ned faar Kongen/ der hād foer offuer Jordan/ oc sagde til Kongen/ Min Herre/ regne mig icke til onde den misgerning/ oc kom icke ihu/ at din Tienere fortørnede dig den dag/ der min Herre kongen gick aff Jerusalem/ och Kongen legge sig det icke paa hierte/ Thi din Tienere bekender/ ath ieg haffuer syndet. Oc see/ Jeg er i dag den første som er kommen aff alt Josephs huss/ at drage ned mod min Herre Kongen.

Men Abisai Zeru Ja søn suarede/ oc sagde/ Och skulde icke Simei der faare dø/ Som dog haffuer bandet HERRENS saluede. Da sagde David/ Huad haffuer ieg at skaffe met eder i Zeru Jas børn? at i ville i dag bliffue mig til Satan? Skulde nogen mand i dag dø i Jsrael? Ment du/ at ieg icke ved/ at ieg er bleffuen Konge i dag offuer Jsrael? Och Kongen sagde til Simei/ Du skalt icke dø/ Oc Kongen soer hannem det.

MephiBoseth.

Sup. 39.

MephiBoseth Sauls søn kom oc ned mod Kongen/ met wtodne Føder oc wraget Skeg/ oc haffde icke toet sine Kleder/ fra den dag der Kongen vaar bort gongen indtil den dag der hand kom igen met Fred. Der hand kom nu til Jerusalem/ at møde Kongen/ da sagde Kongen til hannem/ Hui drogst du icke met mig MephiBoseth? Oc hand sagde/ Min Herre Kongen/ min Suend bedrog mig/ Thi din tienere tenckte/ Jeg vil sale en Asen oc ride der paa/ oc drage til Kongen/ Thi din Tienere er lam. Der til met beklagede hand din Tienere

faar

faar min Herre Kongen/Men min Herre Kongen er som en Gudz Engil/ Gør/ huad dig teckis/Thi alt min faders Huss haffuer icke andet veret/end dødzens Folck/faar min Herre Kongen. Saa haffuer du sæt din Tienere blant dē som æde hoss dit Bord/Huad retferdighed haffuer ieg ydermere eller at robe ydermere til Kongen? Kongen sagde til hannem/ Huad vilt du mere tale om din ting? Jeg haffuer det sagt/Du oc Ziba skulle skiffte Agrene met huer andre. Mephi Boseth sagde til Kongen/Hand maa tage det hen altsammen/ effterdi min Herre Kongen er kommen hiem met Fred.

Sup. 16.

Barsillai.

Oc Barsillai Gileaditer kom ned fra Roglim/oc førde Kongen offuer Jordan/at ledsage hannem i Jordan. Oc Barsillai vaar meget gammil ved firesindz tiue aar/oc hand besørgede Kongen den stund hand vaar i Mahanaim/Thi hand vaar en meget drabelig Mand. Oc Kongen sagde til Barsillai/Du skalt drage hen offuer met mig / Jeg vil besørge dig hoss mig i Jerusalem. Men Barsillai sagde til Kongen/Huad er end nu det som ieg haffuer at leffue/at ieg skulde fare hen op met Kongen til Jerusalē? Jeg er i dag firesindztiue aar gammil/Huorledis skulde ieg kende huad gaat eller ont er/ eller smage huad ieg æder eller dricker/ eller høre huad Sangere eller Sangerske siunge? Huor faare skulde din tienere her effter besuare min Herre Kongen. Din tienere skal gaa lidet offuer Jordan met Kongen/Huorfaare vil Kongen saa verlegge mig det? Lad din Tienere vende om igen / at ieg maa dø i min Stad hoss min Faders oc min Moders graff.

Chimeham.

See/der er din suend Chimeham/Lad hannem fare hen offuer met min Herre Kongen/ oc gør hannem huad dig tøckis gaat at vere. Kongen sagde/ Chimeham skal drage hen offuer met mig/oc ieg vil gøre mod hannem huad dig behager/Oc alt det som du begerer aff mig/ vil ieg gøre dig. Der alt folcket vaar draget offuer Jordan / oc Kongen met/da kyste Kongen Barsillai oc velsignede hannem/oc hand vende til sin sted igen. Oc Kongen drog hen offuer til Gilgal/oc Chimeham drog met hannem. Oc al Juda folck haffdeført Kongen offuer/ Oc der vaar icke vden halffdelen aff Israels Folck hoss.

Oc see/da komme alle Israels mend til Kongen/oc sagde til hannem / Huorfaare haffue vore Brødre Juda mend staalet dig/oc haffueført Kongen oc hans huss offuer Jordan/oc alle Davidz mend met hannem? Da suarede de aff Juda dem aff Israel / Kongen hører oss nær til/Hui ere i der faare vrede? Mene i/ at wi haffue faaet næring eller skenck aff Kongen? Da suarede de aff Israel dem aff Juda/oc sagde/Wi haffue ti gonge mere hoss Kongen / der til oc saa hoss David/end i. Hui haffuer du saa foractet mig / at vort/ vaar icke det første / at hente vor Konge igen? Men de aff Juda talede haardere/ end de aff Israel.

XX.

Den oprøriske Seba.

OC der vaar sammested en berøctet ond Mand/ som hed Seba / Bichri søn/ en mandz aff Jemini / hand bleste i Basunen / oc sagde / Wi haffue ingen Del i David eller arff i Isai Søn/Huer skynde sig til sin bolig O Israel. Da falt huer mand i Israel fra David/oc efterfulde Seba Bichri søn/Men Juda mend hengde ved deris Konge/fra Jordan indtil Jerusalem.

Der Kong David kom hiem til Jerusalem / da tog hand sine ti Medhustruer/som hand loed effter sig at beuare Huset/oc fick dem hen at foruare/ oc besørgede dem/Men hand laa icke hoss dem/Oc de vaare saa indelucte indtil deris død / oc leffuede i Vidue Stat.

Amasa.

Sup. 17. 18.

Oc Kongen sagde til Amasa/kalde mig alle mend aff Juda tilsāmen paa den tredie dag/ oc du skalt oc saa staa her. Oc Amasa gick bort at kalde Juda tilsammen / Och hand tøffuede offuer den tid som hand sette hannem faare. Da sagde David til Abisai/Nu skal Seba Bichri søn gøre oss mere sorg/end Absalon /Tag du din Herris Tienere oc forfølg hannem/at hand icke finder nogen sted faste Stæder faar sig/ oc vndkommer aff vaare øyen. Da droge Joabs mend vd effter hannem/Der til met Crethi oc Plethi/oc alle stercke / Oc de droge vd aff Jerusalem/at forfølge Seba Bichri søn.

Joab stinger Amasa ihiel

Der de vaare hoss den store Sten i Gibeon/da kom Amasa frem faar dem. Oc Joab vaar omgiordet offuer sine Kleder som hand haffde paa / oc haffde bundet it Suerd der offuer / det hengde ved hans lender i balgen/det gick gerne vd oc ind. Oc Joab sagde til Amasa/ Fred met dig/min broder. Oc Joab tog Amasa ved skegget met sin høyre haand/at hand vilde kysse hannem. Oc Amasa gaff ingen act paa Suerdet i Joabs haand / Oc hand stack hannem der met i bugen/at hans induol falt vd paa iorden/oc hand stack hannem icke mere/oc hand døde.

Men Joab oc hans broder Abisai forfulde Seba Bichri søn. Oc der traadde en aff

Joabs drenge til hannem/ oc sagde/ Tratz at nogen setter sig mod Joab/ oc holder sig til Dauid effter Joab: Oc Amasa laa veltet i blodet mit paa veyen. Der en saa / at alt Folcket bleff der standendis/ vende hand Amasa aff veyen paa Ageren/ oc kaste Kleder offuer hannem/ efferdi hand saa/ at huo som kom til hannem/ bleff standendis.

Der hand vaar nu tagen aff veyen/ da fulde huer mand effter Joab / ath forfølge Seba Bichri søn. Oc hand drog i gennem alle Jsraels slecter/ til Abel oc Beth Maacha/ och alt Haberim/ oc de forsamlede dem oc fulde effter hannem. Oc komme oc belagde hannem i Abel och Bethmaacha/ Oc de kaste it dige omkring Staden/ oc gaffue dem til muren/ oc alt folcket som vaar met Joab/ stormede/ oc vilde nedsla murene.

En viser Quinde, Abel.

Da robte der en viss Quinde vdaff Stadē/ Hører/ hører/ Siger til Joab at hand kōmer hid/ Jeg vil tale met hannem. Oc der hand kom til hende/ da sagde Quinden/ Est du Joab: Hand sagde/ Ja. Hun sagde til hannem / Hør din tienerindis tale. Hand sagde/ Jeg hører dig. Hun sagde/ J fordom tid sagde mand / Huo som vil spørre / hand skal spørre i Abel/ och saa gick det vel til. Jeg er en aff de fredsōmelige oc trofaste Stæder i Jsrael/ Oc du vilt ihielsla Staden oc Moderen i Jsrael/ Huorfaare vilt du opsluge HERRENS Arffuedel:

Abel.

Joab suarede/ oc sagde/ Det vere longt/ det vere longt fra mig / at ieg skulde opsluge oc forderffue / Det haffuer sig icke saa. Men en Mand aff Ephraims bierg som heder Seba Bichri søn/ haffuer ophøyet sig mod kong Dauid/ Antuorder mig den alene / saa vil ieg drage fra Staden. Quinden sagde til Joab/ See / hans Hoffuit skal kastis til dig offuer muren. Oc Quinden kom ind til alt folcket met hendis visdom / Oc de hugge Hoffuedet aff Seba Bichri søn/ oc kaste det til Joab. Da blesde hand i Basunen / oc de atspridde sig fra Staden/ huer til sin bolig / Oc Joab kom igen til Jerusalem til Kongen.

Seba.

Oc Joab vaar offuer al Jsraels Hær. Benaia Joiada søn vaar offuer Crethi och Plethi. Adoram vaar Rentemester. Josaphat Ahiludz søn vaar Cantzeler. Seia vaar Scriffuere. Zadok oc Ab Jathar vaare Prester. Der til met vaar Jra Jairiter Dauidz Prest.

Sub. 8.

XXI.

Dyrtyd.

DEr vaar oc en Dyrtid i Dauidz tid i try samfelde aar/ Oc Dauid søgte HERRENS ansict. Oc HERREN sagde/ For Sauls skyld/ och for Blodhusens skyld/ at hand ihielslo de Gibeoniter.

Da loed Kongen kalde de Gibeoniter / oc sagde til dem (De Gibeoniter vaare icke aff Jsraels børn / men offuerbleffne aff Amoriterne / Och Jsraels børn haffde soret dem/ oc Saul søgte effter at sla dem ihiel vdi sin nidkerhed/ for Jsraels och Juda børn) Saa sagde nu Dauid til Gibeoniterne/ Huad skal ieg gøre eder: Oc huor met skal ieg det forlige/ at i ville velsigne HERRENS Arffuedel.

Ios. 9.

De Gibeoniter sagde til hannem / Det er oss icke om guld eller sølff at gøre met Saul oc hans Huss/ oc det er oss icke der om at gøre at nogen skal ihiel slas aff Jsrael. Hand sagde/ huad sige i da/ at ieg skal gøre eder: De sagde til Kongen/ Den Mand som oss forderffuede oc giorde til inted den skulle wi vdslette/ at hand skal inted beholde i alle Jsraels landemercke. Giffuer oss siu Mend aff hans Huss/ at wi kunde ophenge dem faar HERREN i Sauls Gibea/ som HERREN vdualde. Kongen sagde/ Jeg vil giffue eder dem.

Sup. 18.

Men Kongen sparde Mephi Boseth Jonathans søn/ Sauls søns / for HERRENS Eed skyld/ som vaar mellem dem/ det er/ mellem Dauid oc Jonathan Sauls søn. Men de tho sønner som Rizpa Aia daatter haffde fød Saul/ Armoni/ oc Mephi Boseth/ der til met Michols Sauls daatters fem sønner/ som hun haffde fød Adriel / Barsilla i den Maholothiters søn/ tog Kongē oc gaff dem i de Gibeoniters haand/ De hengde dem op paa Bierget faar HERREN /saa fulde disse siu paa en tid/ oc døde først om Høstē naar Byghøstē begyndis.

Rispa.

Da tog Rizpa Aia daatter en seck/ oc bridde den paa en sten der Høsten begyntis/ saa lenge der drøppede vand aff Himmelen offuer dem/ oc hun loed icke Himmelens fule huile paa dem om dagen / oc ey heller marckens Diur om natten.

1.Reg. 31.

Oc det bleff Dauid tilkende giffuet/ huad Rizpa Aia daatter Sauls medhustru giorde. Oc Dauid gick bort oc tog Sauls ben/ oc hans Søns Jonathans ben/ fra Borgerne i Jabes vdi Gilead (som de haffde staalet aff Bethsan stræde / der som Philisterne hengde dem / paa den tid/ som Philisterne sloe Saul ihiel paa Gilboa bierg) oc hand førde dem op der fra / oc sāflede dem tilhobe met deris ben som vaare hengde/ Oc de iorede Sauls ben oc hans søns Jonathans i Ben Jamins land/ i Zela vdi Kis hans faders graff / Oc de giorde alting som Kongen haffde befalet / Saa bleff Gud der effter forligt met Landet igen.

Der begyntis atter en krig aff Philisterne mod Jsrael/ Oc Dauid drog hen ned oc hans Tienere met hannem/ oc stridde mod Philisterne/ Och Dauid bleff træt. Och Jesbi aff Nob (som vaar en aff Rapha børn/ oc hans Spiudz vect vaar try hundrede vecter kaaber oc hand haffde ny vaaben) hand actede at sla Dauid. Men Abisai Zeru Ja søn halp hannem/ oc slo Philisten ihiel. Da sore Dauidz mend hannem/ oc sagde/ Du skalt icke mere drage vd met oss i strid at Liuset skal icke vdsløckis i Jsrael.

Dauid strider mod Philisterne.

Iesbi.

Der effter begyntis der end en Strid i Nob met Philisterne/ Der slo Sibechai den Husathiter Saph/ som oc vaar en aff Rapha børn.

Abisai.

Och der begyntis end en Strid i Gob met Philisterne/ J huilken Elhanan Jaere Orgims Bethlehemiters søn slo Goliath den Gethiter/ som haffde it Spiud/ hues stage vaar som det store træ paa en Veff.

Sibechai. Saph.

Oc der begyntis end en Strid i Gadh/ Der vaar en long Mand/ som haffde sey Fingre paa sine hender/ oc sey Tæer paa huer sine føder/ det er fire oc tiue i tallet/ hand vaar oc fød aff Rapha. Och der hand bespaattede Jsrael/ da slo Jonathan Simea Dauidz broders søn hannem, Disse fire vaare fødde Rapha i Gad/ oc fulde ved Dauidz oc hans Tieneris haand.

Elhanan. Goliath.

En lang man.

Ionathan.

XXII.

OCh Dauid talede ordene i denne Sang faar HERREN/ Den tid/ som HERREN haffde frelst hannem/ aff alle hans Fienders haand/ och aff Sauls haand/ oc sagde.

Psal. 18.

HERREN er min Klippe/ Oc mit Slot/ oc min Hielpere.

Gud er min Styrcke/ paa den ieg troer/ min Skiold och min salighedz Horn/ Min Beskermere oc min Tilfluct/ Min Frelsere/ du som hielper mig fra offueruold.

Jeg vil loffue oc paakalde HERREN/ Saa bliffuer ieg frelst fra mine Fiender.

Thi dødzens angest haffde begrebit mig/ Oc Belials becke forferdede mig.

Helffuedis baand omkringspente mig/ Oc Dødzens snarer offuerfulde mig.

Naar mig er bange/ Da kalder ieg paa HERREN/ oc rober til min Gud/ Saa hører hand min røst aff sit Tempel/ Oc mit rob kommer faar hannem til hans Øern.

Jorden beffuede oc rørdis/ Himmelens grunduol rørde sig och beffuede/ der hand vaar vred.

Der gick røg op aff hans Næse/ Oc fortærindis Jld aff hans mūd/ at det liunede der aff.

Hand bøyde Himlene/ oc foer ned/ Oc der vaar mørckhed vnder hans føder.

Oc hand førdis paa Cherub oc fløu der hen/ Oc hand sueuede paa Værens vinge.

Hans Paulun omkring hannem/ vaar mørckhed/ Oc sorte tøcke Skyer.

Aff skinnet faar hannem brende det met liunet.

HERREN tornede aff Himmelen/ Oc den Høyste loed sit torden vd.

Hand skød sine Pile/ oc at spridde dem/ Hand loed liune/ oc forferde dem.

Da saa mand Vandløb/ oc Jordens Grunduol bleff obnet for HERRENS straff/ Ved hans Næsis aande oc fnysen.

Hand sende vd aff høyheden oc hente mig/ Oc drog mig aff store Vand.

Hand frelste mig fra mine stercke Fiender/ Och fra dem som mig Hadede oc vaare mig forstercke.

De mig offuerfulde i min modgangs tid/ Oc HERREN bleff min Tillid.

Hand førde mig vd paa rummet/ Hand røcte mig vd/ Thi hand haffde løst til mig.

HERREN gør vel mod mig/ effter min retuished/ Hand betaler mig effter mine henders renhed.

Thi ieg holder HERRENS Vey/ Oc er icke Vgudelig mod min Gud.

Thi ieg haffuer alle hans Dōme faar mine øyen/ Oc ieg kaster icke hans Bud fra mig.

Men ieg er vden smitte faar hannem/ Oc vocter mig fra synd.

Der faare løner HERREN mig effter min retuished/ Effter min renhed faar hans Øyen.

Hoss de Hellige/ est du hellig/ Hoss de Fromme/ est du from.

Hoss de Rene/ est du ren/ Oc hoss de Fortredelige/ est du fortredelig.

Thi du hielper det elendige folck/ Oc met dine Øyen nedtrøcker du de Høye.

Thi du HERRE est mit Liuss/ HERREN opliuser min mørckhed.

Thi met dig kand ieg sønderknuse Krigsfolcket/ Oc springe offuer Murē ved min Gud.

Guds veye ere vden smitte/HERRENS Tale er prøffuit ved ilden / Hand er alle dem en Skiold som forlade sig paa hannem.

Thi huor er en Gud vden HERREN: Oc huor er en Hielp vden vor Gud:

Gud styrcker mig met mact / Oc viser mig en vey vden smitte.

Hand gør mine føder lige som Hiorte/Oc skicker mig paa min høyhed.

Hand lærer mine hender at stride/Oc hand lærer mine Arme at spende Staalbue.

Oc du giffuer mig din Salighedz Skiold/oc naar du ydmyger mig/da gør du mig stor.

Du gør rum vnder mig at gaa / At mine Hæle icke skride.

Jeg vil forfølge mine Fiender oc ødelegge dem / Och icke vende om/før ieg gør dem til inted.

Jeg vil omkaste oc knuse dem/oc de skulle icke staa mig emod/De skulle falde vnder mine føder.

Du kant ruste mig met mact til strid/Du kant kaste dem vnder mig / som sette dem mod mig.

Du giffuer mig mine Fiender paa fluct/At ieg ødelegger dem som mig hade.

De holde dem hiertelige til / Men der er ingen som Hielper / Til HERREN/ Men hand suarer dem icke.

Jeg vil støde dem smaa som Støff paa iorden / Oc ieg vil gøre dem til Støff oc atsprede dem som skarn paa gaden.

Du hielper mig fra det kiffactige Folck/oc foruarer mig til it Hoffuit blant Hedningene/ It Folck som ieg icke kende/tiener mig.

Det haffuer feylet de fremmede Børn mod mig / Oc de lydde mig met lydige Øern.

De fremmede Børn ere forsmectede/ Oc besnerede i deris Baand.

HERREN leffuer/oc loffuit vere min Styrcke / Oc Gud min Salighedz Styrcke skal ophøyes.

Gud som giffuer mig Heffnen/Oc kaster Folcket vnder mig.

Hand hielper mig vd fra mine Fiender / Du ophøyer mig/fra dem / som sette dem mod mig/Du hielper mig fra de Fortredelige.

Rom. 15. — Der faare vil ieg tacke dig HERRE iblant Hedningene/Oc siunge dit Naffn loff.

Som beuiser sin Konge stoer Salighed / Oc gør vel mod sin Saluede Dauid / oc hans Sæd euindelige.

XXIII.

Guds Aand talede ved Dauid.

Disse ere de siste Dauidz ord. Dauid Jsai søn sagde / Det sagde den Mand som er tryg giort om Jacobs Gudz Messia/lystelig met Jsraels Psalmer.

HERRENS Aand talede ved mig/oc hans Tale er skeet ved min Tunge. Jsraels Gud sagde til mig / Jsraels Stercke talede / den retferdige Regente iblant Menniskene/Den Regente i Gudz fryct. Oc lige som Liuset er om morgenen/naar Solen gaar op / om morgenen faar vden skyer/der som Gresset voxer aff Jorden/aff Skin/effter Regn. Thi mit Huss er icke saa hoss Gud/Thi hand haffuer sæt mig en Pact/som er euig oc i alle maade vel beskicket oc foruaret / Thi al min Salighed oc Gerning er/ at inted skal voxe.

Men Belial ere allesammen/som vdkaste Tidzle/som mand icke kand tage met hender/ Men huo som skal tage paa dem/hand skal haffue Jern oc Spiudstagen i haanden / Och de skulle opbrendis met Jld i boligen.

Kemperne i Dauids Gaard. 1. Par. 3. 12.

Jesabeam. — Disse ere Dauidz Kempers naffn. Jesabeam Hachmoni søn / den ypperste iblant tre/ Hand opløffte sit Spiud / oc ihiel slo otte hundrede paa en tid.

Eleasar. — Effter hannem vaar Eleasar Dodo søn/Ahohi søns / iblant de tre kemper met Dauid/ den tid de bespaattede Philisterne/oc vaare der forsamlede til strid/ oc Jsraels mend droge op/ Da stod hand oc slo Philisterne/indtil hans haand bleff træt oc stiff aff Suerdet/Oc HERREN gaff en stoer Salighed paa den tid / saa at Folcket vende sig om effter hannem / at røffue.

Samma. — Effter hannem vaar Samma Age Harariters søn/ Der Philisterne forsamlede dem i en By/da vaar der en Ager fuld met Hirse/oc der Folcket flyde faar Philisterne/Da traadde han frem mit paa Ageren oc frelste dem oc slo Philisterne / oc Gud gaff en stoer Salighed.

Oc disse tre Ypperste iblant Trediue komme ned til Dauid om Høsten i den hule Adullam/ oc Philisternis Forsamling laa i Rephaims Dal. Oc Dauid vaar samme tid i en Be-

festning/

festning/ Oc Philisternis Folck laa i Bethlehem. Oc David fick lyst/ oc sagde/ Huo vil hente mig vand ath dricke aff den brønd i Bethlehem vnder porten: Da trengde de tre Kemper sig ind i Philisternis Leyer/ oc droge vand op aff brønden i Bethlehem vnder porten / oc bare och førde David det. Och hand vilde icke dricke der aff/ men hand vdøste det faar HERREN/ oc sagde/ HERREN lade det vere longt fra mig/ at ieg skulde det gøre/ Er det ey de Mendz blod/ som sette sig i Liffs fare / oc ginge der hen: oc hand vilde icke dricke det/ Dette giorde de tre Kemper.

Abisai Joabs broder Zeru Ja søn/ vaar oc ypperst iblant tre/ Hand opløffte sit Spiud/ oc slo try hundrede/ oc vaar oc naffnkundig iblant tre/ oc den herligste iblant tre / oc vaar deris Øffuerste/ Men hand kom icke ved de tre.

Oc Benaia Joiada søn/ Jshails søns drabelig i Gerninger aff Kabzeel/ Hand slo tho aff Moabiters Løwer/ oc hand gick ned oc slo en Løwe i en brønd der sne vaar til. Hand slo och en forferdelig Egyptiske Mand/ som haffde it Spiud i sin haand/ Men hand gick ned til hã-nem met en Kep/ oc rycte Spiudet aff Egypterens haand / oc slo hannem ihiel met hans egit spiud/ Det giorde Benaia Joiada søn. Oc hand vaar roset iblant de tre Stercke/ oc herligere/ end de Tredive/ Men hand kõ icke ved de tre. Oc David giorde hãnem til sit hẽmelige Raad

ASahel Joabs broder er iblant de tredive. Elhanan Dodo søn aff Bethlehem. Samma Haraditer. Elika Haraditer. Helez Paltiter. Jra Jkes Tekoiters søn. Abieser Anthotiter. Mebunai Husathiter Zalmõ Ahohiter. Maherai Nethophathiter. Heleb Baena Nethophathiters søn. Jthai Ribai søn aff Ben Jamins børn i Gibea. Benaia Pirgathoniter. Hidai aff Gaas beck. Abialbon Arbathiter. Asmaueth Barhumiter. Eliaheba Saalboniter. Jasens oc Jonathans børn. Samma Harariter. Ahiam Sarar Harariters søn. Eliphelet Ahasbai søn Maechathi søns. Eliam Achitophels Giloniters søn. Hezrai Carmeliter. Paerai Arbiter. Jegeal Nathans søn aff Zoba. Bani Gaditer. Zeleg Ammoniter. Naharai Beerothiter/ Joabs Zeru Ja søns Vaabendragere. Jra Jethriter. Garab Jethriter. Vria Hethiter. Disse ere allesammen siu oc tredive.

XXIIII.

OC HERRENS vrede bleff end en gong grum mod Jsrael/ oc hand opuecte David iblant dem/ at hand sagde/ Gack bort/ tel Jsrael oc Juda. Oc Kongen sagde til Joab hans stridz Høffuitzmand / Gack omkring i al Jsraels slecter/ fra dan indtil BerSeba/ oc tel folcket/ At ieg maa vide huor mange de ere. Da sagde Joab til Kongen/ HERREN din Gud formere dette Folck/ saa som det er nu/ end hundrede gange saa meget/ at min Herre Kongen maatte see sine øyens lyst der paa/ Men huad lyst haffuer min herre Kongen til dẽne sag: Men Kongens ord ginge frem/ mod Joab oc Høffuitzmendene faar Hærren.

David lader telle Folcket etc.

Saa drog Joab vd oc Høffuitzmendene faar Hærren fra Kongen / at tele Jsraels folck. Oc de ginge offuer Jordan/ oc leyrede dem i Aroer paa den høyre side hoss Staden som ligger i Gadz beck/ oc til Jaeser. Oc komme til Gilead/ oc neder i Landet hoss Hadsi/ och komme til Dan Jaan/ oc omkring Zidon. Oc komme til den faste stad Tyro/ oc til alle Heuiters oc Cananiters Stæder/ oc komme synder vd mod Juda til Berseba/ Oc droge omkring alt Landet oc komme til Jerusalem ni maanede oc tiue dage der effter. Och Joab fick Kongen Summen paa folcket/ som talde vaare/ Oc der vaare i Jsrael otte gonge hundrede tusinde stercke Mend/ som vddroge Suerd/ Oc i Juda fem gonge hundrede tusinde Mend.

Summen paa Jsraels och Juda folck.

Da bleff Davidz hierte bedrøffuit/ sidẽ at folcket vaar tald/ Oc David sagde til HERREN/ Jeg haffuer suarlige syndet/ at ieg det haffuer giort/ Och nu HERRE/ tag bort din Tieneris misgerning/ Thi ieg giorde gantske daarlige.

Och der David stod op om morgenen/ da kom HERRENS ord til Gad Prophete Davidz Seere/ oc sagde/ Gack bort oc tal met David/ Saa siger HERREN/ Jeg setter dig tre honde faare/ Vduel dig it aff dem/ som ieg skal gøre dig.

Gad.
Eccl.27.

Gad kom til David oc gaff hannem det tilkende/ oc sagde til hannem/ Vilt du at der skal komme Dyrtid i dit Land i siu aar: Eller at du skalt fly faar dine modstandere tre maanede/ oc de skulle forfølge dig: Eller at der skal vere Pestelentze tre dage i dit Land: Saa merck nu och see huad ieg skal sige til den igen/ som mig vdsende. David sagde til Gad/ Mig er meget bange/ Men lad oss falde i HERRENS haand (thi hans Miskundhed er stoer) Jeg vil icke falde i Menniskens haand. Saa loed HERREN Pestelentze komme i Jsrael/ fra morgenen oc indtil den beskickede tid/ Saa at der døde aff Folcket/ fra Dan indtil BerSeba/ halffierde sindz tiue tusinde Mend.

70000 Mend døde aff Pestelentze etc.

Oc der Engelen vdracte sin haand offuer Jerusalem/ at forderffue hannem/ Da angrede det HERREN offuer det onde/ oc hand sagde til Engelen som forderffuede folcket/ Det er nock/ holt nu din haand aff/ HERRENS Engil vaar da hoss Arafna Jebusiters Lade. Der David saa Engelen/ som slo Folcket/ da sagde hand til HERREN/ See/ Jeg haffuer syndet/ ieg haffuer giort den misgernig/ Hvad haffue disse Faar giort: Lad din haand vere mod mig oc min Faders huss.

Oc Gad kom til David samme tid/ oc sagde til hannem/ Gack hen op/ oc opret HERREN it Altere i Arafna Jebusiters lade. Saa gick David hen op/ lige som Gad haffde sagt oc HERREN haffde befalet. Oc der Arafna omuende sig / da saa hand Kongen komme gaa til hannem met sine Tienere/ oc hand tilbad paa sit ansict til iorden/ oc sagde / Hui kommer min Herre Kongen til sin Tienere: David sagde / At købe din Lade aff dig / och bygge HERREN it Altere/ at denne Plaffue skal afflade fra Folcket. ¶ Arafna sagde til David/ Min Herre Hongen tage sig och offre lige som hand vil/ See/ der er en Oxe til Brendoffer oc en Sluffe oc redskaff til oxen at hente veden met/ Den Konge Arafna/ gaff Kongen alt det/ Oc Arafna sagde til Kongen/ HERREN din Gud lade dig vere tacknemelig faar sig. Men Kongen sagde til Arafna / Icke saa/ men ieg vil købe det aff dig faar sine pendinge/ Thi ieg vil icke gøre HERREN min Gud Brendoffer aff det / som ieg haffuer forgeffuis. Saa købte David Laden oc Oxen faar halfftredie sindztiue sekel Sølff/ Oc byggde HERREN der ith Altere/ och offrede Brendoffer och Tackoffer. Och HERREN bleff forligt met Landet/ oc Plaffuē holt oppe fra Israels Folk.

Ende paa den Anden Samuels Bog.

Kongernis Første Bog.

I.

DEr kong Dauid vaar gammil och vel ved alder / da kunde hand icke bliffue varm / end dog ath mand lagde Klæder paa hãnem. Da ſagde hans Tienere til hannem / Lader dem oplede min Herre Kongen en Pige ſom er Jomfru / ſom kãd ſtaa faar Kongen och røcte hannem / och ſoffue i hãs arm / oc verme min Herre Kongen. Oc de oplete en deylig Pige inden alle Jſraels landemercke / oc de funde Abiſag aff Sunem / oc førde hende til Kongen. Och hun vaar en meget ſkøn Pige / och hun røctede Kongen oc tiente hãnem / Men Kongen bekende hende icke.

Abiſag.

Adonia ſtaar effter Regit.

Adonia Hagiths ſøn opſette ſig / oc ſagde / Jeg vil vere Konge. Oc hand beredde ſig Vogne oc Reyſenere / oc halff tredieſinds tiue Mend til Drauantere faar ſig. Oc hans Fader vilde icke bedrøffue hannem i ſin tid / at hand maatte haffue ſagt / Hui gør du ſaa? Oc hand vaar oc ſaa en meget deylig Mand / oc hand haffde afflet hannem neſt effter Abſalon. Och hand haffde ſit Raad / met Joab Zeru Ja ſøn / oc met Preſten Ab Jathar / de hulpe Adonia. Men Zadok Preſten / oc Benaia Joiada ſøn / oc Nathan Prophete / oc Simei oc Rei / och Dauidz Kemper vaare icke met Adonia. Oc der Adonia offrede Faar Oxen oc fet Fæ hoſſ Soheleth ſten / ſom ligger hoſſ Rogels Kilde / da bad hand alle ſine Brødre Kongens Sønner / och alle Juda Mend Kongens Tienere der til. Men hand bad icke Nathan Prophete oc Benaia och Kemperne / och ey Salomon ſin Broder.

Da ſagde Nathan til Berſabee Salomons moder / Haffuer du icke hørt / ath Adonia Hagiths ſøn er bleffuen Konge / oc vor Herre Dauid ved der inted aff? Saa kom nu / Jeg vil giffue dig it Raad / at du ſkalt frelſe din ſiel oc din ſøns Salomons ſiel. Hen / och gack ind til Kong Dauid / oc ſig til hannem / min Herre Konge / Haffuer du icke ſoret din Tienerinde oc ſagt / Din ſøn Salomon ſkal vere Konge effter mig / oc hand ſkal ſide paa min Stoel? Hui er da Adonia bleffuen Konge? See / den ſtund du end eſt der oc taler met Kongen / da vil ieg komme hen ind effter dig oc fuldkomme din tale.

Oc Berſabee gick hen ind til Kongen i kammeret / oc Kongen vaar meget gammil / och Abiſag aff Sunem tiente Kongen. Oc Berſabee neyde ſig / oc tilbad Kongen. Da ſagde Kongen / Huad fattis dig? Hun ſagde til hannem / Min Herre / Du haffuer ſoret din Tienerinde / ved HERREN din Gud / Din ſøn Salomon ſkal bliffue Konge effter mig / och ſide paa min Stoel. Men ſee nu / Adonia er bleffuen Konge / oc du min Herre Kongen vedſt der inted aff. Hand haffuer offret Oxen oc fet Fæ oc mange Faar / oc kallede der til alle Kongens Sønner / Der til met Ab Jathar Preſten / oc Joab Stridz Høffuitz Manden / Men hand bad icke din Tienere Salomon. Men du eſt min Herre Konge / alle Jſraels øyen ſee paa dig / ath du ſkalt giffue dem til kende / huilcken der ſkal ſide paa min Herre Kongens Stoel effter hannem. Oc naar min Herre Kongen ſoffuer hen met ſine Forfedre / da bliffuer ieg oc min ſøn Salomõ Syndere.

Nathan. Prophete.

Den ſtund hun ſaa talede met Kongen / da kom Nathan Prophete. Och de gaffue Kongen det til kende / See der er den Prophete. Nathan / Och der hand kom ind faar Kongen / da tilbad hand Kongen paa ſit anſict til iorden / oc ſagde / Min Herre Konge / Haffuer du ſagt / Adonia ſkal vere Konge effter mig / oc ſide paa min Stoel? Thi hand gick ned i dag / oc offrede Oxen oc fet Fæ / oc mange Faar / oc bad alle Kongens Sønner / oc Høffuitzmendene / der

til met Ab Jathar Presten/ Oc see / de æde oc dricke faar hannem / och sige/ Kong Adonia til lycke. Men hand bad icke mig din tienere oc Zadok Presten / oc Benaia Joiada søn/ och din tienere Salomon. Er det befalet aff min Herre Kongen/ oc du lodst din Tienere det icke vide huo der skal side paa min Herre Kongens Stoel effter hannem?

Kong Dauid suarede och sagde / Rober mig Bersabee. Oc hun kom ind faar Kongen/ Oc der hun stod faar Kongen/ da soer Kongen/ oc sagde/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ som haffuer frelst min Siel aff al nød / Jeg vil gøre i dag / som ieg haffuer soret dig ved HERREN/ Jsraels Gud/ oc sagt/ At Salomon din Søn skal vere Konge effter mig oc hand skal side paa min Stoel for mig. Da bøyde Bersabee met sit ansict til iorden oc tilbad Kongen/ oc sagde/ Min Herre Kong Dauid ske lycke euindelige.

Oc Kong Dauid sagde/ Kalder mig Zadok Presten/ oc Nathan Prophete/ och Benaia Joiada søn. Och der de komme ind faar Kongen/ da sagde Kongen til dem/ Tager met eder eders Herris Tienere/ oc setter min søn Salomon paa min Mule / och fører hannem ned til Gihon. Oc Zadok Presten oc Nathan Prophete / skulle der salffue hannem til Konge offuer Jsrael/ oc blæser i Basuner/ oc siger/ Lycke vere Kong Salomon. Oc drager hid op effter hannem/ oc kommer/ Saa skal hand side paa min Stoel oc vere Konge for mig / Oc ieg vil biude hannem/ at hand skal vere en Første offuer Jsrael och Juda. Da suarede Benaia Joiada søn Kongen / oc sagde / Amen / HERREN min Herre Kongens Gud sige och saa. Som HERREN haffuer veret met min Herre Kongen / Saa vere hand oc met Salomon / at hans Stoel bliffuer større end min Herris Kong Dauidz Stoel.

Salomon saluis til Konge aff Zadok Presten.

Da ginge Zadok Prestē/ oc Nathan Prophete/ oc Benaia Joiada søn/ oc Crethi oc Plethi ned/ oc sette Salomon paa Kong Dauidz Mule/ oc førde hannem til Gihon. Oc Zadok Presten tog Olie hornet aff Tabernakelen oc saluede Salomon / Och de blæsde i Basuner/ oc alt Folket sagde/ Lycke vere Kong Salomon. Och alt Folket drog op effter hannem/ och folket pibede met Piber/ oc vaare meget glade/ at iorden skalff aff deris skrig.

Oc Adonia oc alle de som hand haffde indbiudet / oc vaare hoss hannem / hørde det/ och de haffde allerede giort Maaltid. Oc der Joab hørde Basunens lyd/ sagde hand/ Huad betyder dette rob oc bulder i Staden? Der hand end nu saa talede see/ da kom Jonathā Ab Jathars Prestis søn. Oc Adonia sagde/ Kom hid ind/ Thi du est en from Mand/ oc bær gode Tidender. Jonathan suarede/ oc sagde til Adonia / Ja / vor Herre Kong Dauid haffuer giort Salomon til Konge oc sende Zadok Presten oc Nathan Prophete/ oc Benaia Joiada søn /oc Crethi oc Plethi met hannem oc de sette hannem paa Kongens Mule. Oc Zadok Presten oc Nathan Prophete salffuede hannem til Konge i Gihon / och droge der fra hid op met glæde/ ath Staden buldrede der ved/ Det er det skrig som i haffue hørt.

Der til met sider Salomon paa den Kongelige Stoel. Oc Kongens tienere ginge ind oc velsignede vor Herre Kong Dauid/ oc sagde/ Din Gud gøre Salomon it bedre naffn/ end dit naffn er/ oc gøre hans Stoel større end din Stoel er. Oc Kongen tilbad i Sengen. Och Kongen sagde saa/ Loffuet vere HERREN Jsraels Gud/ som loed en side i dag paa min Stoel huilcket mine øyen saae.

Da bleffue de alle forferdede oc stode op som vaare indbudne hoss Adonia/ och ginge bort huer sin vey. Oc Adonia frøctede sig faar Salomon oc stod op oc gick bort oc holt om Alterens horn. Oc det bleff Salomon sagt/ see/ Adonia frøcter faar Kong Salomon/ oc see/ hand holder om Alterens horn / oc siger/ Kong Salomon skal suere mig i dag / ath hand vil icke sla sin Tienere i hiel met suerd. Salomon sagde/ Vil hand vere redelig / da skal der icke falde it haar aff hannem paa Jorden/ Men bliffuer der fundet noget ont met hannem / da skal hand dø. Saa sende kong Salomon hen oc lod hente hannem ned fra Alteret/ Oc der hand kom/ da tilbad hand kong Salomon/ da sagde Salomon til hannem / gack hiem i dit huss.

II.

Dauids befalning til Salomon i hans siste tid.

Deut.17.

DEr tiden stundet nu til/ at Dauid skulde dø/ da bød hand sin søn Salomon / och sagde/ Jeg gaar bort al Verdens vey. Saa ver trøstig/ oc ver Mandelig/ oc tag vare paa det som HERREN din Gud haffuer befallet dig / ath du vandrer i hans veye/ oc holder hans Skick/ Bud/ Ræt/ oc Vidnesbyrd/ som screffuet staar i Mose lou/ At du kant vere forstandig i alt det du gør/ oc huort du vender dig. Paa det at HERREN skal opuecke sit ord/ som hand talede offuer mig / oc sagde / Er det saa at dine Børn beuare deris veye/ at de vandre trolige faar mig/ aff gantske hierte oc aff gantske siel/ Da skal der aldrig fattis en Mand aff dig paa Jsraels Stoel.

Joab. 2. Reg. 3. 20.

Oc du vedst vel/huad Joab Zeru Ja søn giorde mig/huad hand giorde de tho Stridzhøffuitzmend i Jsrael/Abner Ners søn/oc Amasa Jethers søn/som hand slo ihiel/oc styrte Stridzblod i fred/ oc kom Stridzblod paa hans bælte / som vaar om hans lender / oc paa hans sko/ som vaare paa hans føder. Gør effter din vijshed/ at du icke fører hans graa haar ned til Helffuede met fred.

Barsillai. 2.Reg. 16.19.

Oc du skalt beuise Bersillai Gileaditers børn barmhertighed / at de æde ved dit Bord/ Thi at de hulde sig til mig/ der ieg flyde faar Absolon din Broder.

Simei. 2.Reg.16.19.

Oc see/du haffuer hoss dig Simei Gera søn/ Jemini søns aff Bahurim/ som skendelige bandede mig paa den tid/der ieg gick til Mahanaim. Oc hand kom mod mig hoss Jordan/Da soer ieg hannem ved HERREN/ oc sagde/ Jeg vil icke sla dig ihiel met Suerd. Men du skalt icke lade hannem vere wskyldig/ Thi du est en vijss Mand/oc vedst vel huad du skalt gøre hannem/At du sender hans graa Haar met blod hen vnder i Helffuede.

2. Paral. 3. David leffde 70. aar. 2. Re. 5. Oc regerede 40 aar.

Saa soff Dauid hen met sine Fedre/oc bleff iordet i Dauidz Stad. Oc den tid/ som Dauid vaar Konge offuer Jsrael/er fyritiue aar/ Hand vaar Konge i Hebron i siu aar / oc try oc trediue aar i Jerusalem. Oc Salomon sad paa sin Faders Dauidz Stoel/ oc hans Kongerige bleff meget stadfestet.

Adonia.

Oc Adonia Hagithz søn / kom indtil Bersabee Salomons Moder. Oc hun sagde/ Kommer du met fred? Hand sagde/ Ja. Oc hand sagde/ Jeg haffuer at tale met dig. Hun sagde/Sig frem. Hand sagde/Du vedst vel at Kongeriget vaar mit/oc al Jsrael haffde vent dem til mig/ at ieg skulde veret Konge / Men nu er Kongeriget omuent oc bleffuet min Broders/ det er bleffuet hans aff HERREN. Nu beder ieg en bøn aff dig / at du vilt icke beskemme mit ansict. Hun sagde til hannem /Sig til. Hand sagde/Tale met Kong Salomon/ thi hand beskemmer icke dit ansict/at hand vil giffue mig Abisag aff Sunem til Hustru. Bersabee sagde/Vel/ Jeg vil tale met Kongen paa dine vegne.

Oc Bersabee kom hen ind til Kong Salomon / at tale met hannem paa Adonia vegne. Oc Kongen stod op/oc gick mod hende/oc tilbad hende / oc sette sig paa sin Stoel / oc der bleff en Stoel sæt til Kongens Moder/at hun sette sig hoss hans høyre side. Oc hun sagde/ Jeg beder en liden bøn aff dig/du vilt icke beskemme mit ansict. Kongen sagde til hende / Bed min Moder / Jeg vil icke beskemme dit ansict. Hun sagde / Lad Abisag aff Sunem giffuis din Broder Adonia til Hustru.

Adonia.

Da suarede Kong Salomon/oc sagde til sin Moder / Huor faar beder du om Abisag aff Sunem til Adonia? Bed oc om Kongeriget til hannem/Thi hand er min største Broder / oc hand haffuer Abiathar Presten oc Joab Zeru Ja søn. Oc Kong Salomon soer ved HERREN/ oc sagde/Gud gøre mig det oc det/Adonia skal haffue talet det mod sit liff. Oc nu/saa sandelige som HERREN leffuer/ som mig haffuer stadfest/oc ladet side paa min Faders Dauidz Stoel/oc giorde mig it Huss/ som hand sagde/Adonia skal dø i dag. Oc Kongen sende hen ved Benaia Joiadas søn/ hand slo hannem at hand døde.

Ab Jathar. 1. Reg. 2.

Oc Kongen sagde til Ab Jathar Presten Gack bort til din Ager i Anathot/ thi du est dødzens. Men ieg vil icke sla dig ihiel i dag / Thi du barst HERRENS HERRIS Arck faar Dauid min Fader / oc du lidde modgang i min Faders modgang. Saa vdstøtte Salomon Ab Jathar/at hand maatte icke vere HERRENS Prest/ At HERRENS ord skulde fuldkommis/som hand haffde talet offuer Eli Huss i Silo.

Joab.

Oc dette røcte kom faar Joab/Thi Joab hengde ved Adonia / oc icke met Absolon. Da flyde Joab til HERRENS Tabernackel/ oc tog fat om Alterens horn. Oc det bleff Kong Salomon til kende giffuet/at Joab vaar flyd til HERRENS Tabernackel/oc see/hand stod hoss Alteret. Da sende Salomon Benaia Joiada søn did/ oc sagde/ Gack/sla hannem. Oc der Benaia kom til HERRENS Tabernackel/ da sagde hand til hannem / Saa siger Kongen/Gack her vd. Hand suarede/Ney/ her vil ieg dø. Oc Benaia talede saadant til Kongen igen/oc sagde/Saa haffuer Joab talet/ oc saa haffuer hand suaret mig igen.

1. Reg. 3. 20.

Da sagde Kongen til hannem/Gør som hand sagde/oc sla hannem/oc iorde hannem/At du skalt vende det Blod/ som Joab haffuer vdgydet forgeffuis / fra mig oc fra min Faders Huss/ oc HERREN skal betale hannem hans Blod paa hans Hoffuit / At hand slo tho Mend ihiel/de som vaare retferdigere oc bedre end hand/oc myrde dem met suerd/ at min Fader Dauid viste der inted aff/ som vaar/Abner Ners søn / Stridzhøffuitzmand offuer Jsrael/ oc Amasa Jethers søn / Stridzhøffuitzmand offuer Juda/ at deris Blod skal betalis paa Joabs hoffuit oc hans sæds euindelige/ Men Dauid oc hans sæd / hans Huss oc hans Stoel skulle haffue Fred aff HERREN euindelige.

Infra 4.

Oc Benaia Joiadas søn gick hen op/oc slo hannem oc dræbte hannem. Oc hand bleff iordet i sit Huss i Ørcken. Oc Kongen sette Benaia Joiadas søn i hans sted offuer Hærren / oc Kongen sette Zadok Presten i Ab Jathars sted.

Kongen sende hen/oc loed kalde Simei/oc sagde til hannem / Byg dig it Huss i Jerusalem/oc bo der/oc gack icke der vdaff/huercken hid eller did. Paa huilcken dag du gaar vd / oc gaar offuer Kidron beck/Da vid/at du skalt visselige dø / dit Blod skal vere paa dit Hoffuit. Simei sagde til Kongen / Det er en god mening / lige som min Herre Kongen haffuer talet/ saa skal din tienere gøre/Saa bode Simei i Jerusalem i long tid.

Det hende sig try aar der effter / at tho aff Simei Suenne løbe til Achis Maecha søn/ som vaar Konge i Gath/ Oc det bleff Simei til kende giffuit/ See / dine suenne ere i Gath. Saa giorde Simei sig rede/oc salede sin Asen/oc drog bort til Achis i Gath/at oplede sine suenne. Oc der hand kom hen/da førde hand sine suenne fra Gath.

Oc det bleff sagd faar Salomon/ at Simei vaar dragen fra Jerusalem til Gath/ oc vaar kommen igen. Da sende Kongen hen/oc lod kalde Simei / oc sagde til hannem / Haffuer ieg icke soret dig ved HERREN/ oc vidnet faar dig/ oc sagt / Paa huad dag du droge vd / oc ginge enten hid eller did/At du skulde vide/at du skulde visselige dø: Oc du sagde til mig/ Jeg haffuer høct en god mening. Hui haffuer du da icke holdet dig effter HERRENS Eed oc Bud/som ieg bød dig:

1.Reg.16.

Oc Kongen sagde til Simei/ Du vist al den ondskaff som dit hierte er vitterligt/ som du giorde min Fader Dauid/ HERREN betalede din ondskaff paa dit hoffuit. Oc Kong Salomon er velsignet/oc Dauidz Stoel skal vere stadfest faar HERREN euindelige. Saa bød Kongen Benaia Joiadas søn/ Hand gick hen vd / oc slo hannem ihiel. Oc Kongeriget bleff stadfest ved Salomons haand.

III.

DEr Salomon giorde suogerskaff met Pharao Kongen aff Egypten / oc tog Pharaos Daatter/oc førde hende i Dauidz Stad / ind til hand haffde fuldkommet at bygge sit Huss / oc HERRENS Huss / oc muren trint om kring Jerusalem. Men Folcket offrede end da paa de Høye/ Thi der vaar icke end da bygt noget Huss til HERRENS Naffn ind til den tid. Men Salomon elskte HERREN / oc vandrede effter sin Faders Dauids Skick/ For vden at hand offrede/oc gaff røgelse paa de Høye.

Oc Kongen gick hen til Gibeon / at offre der / Thi det vaar en aff de herligste Høye / oc Salomon offrede tusinde Brendoffer paa det samme Altere. Oc HERREN obenbarede sig faar Salomon i Gibeon om natten i drømen/ oc Gud sagde/ Bed/ huad ieg skal giffue dig.

Gibeon.
2.Para.10.

Salomon sagde/ Du giorde stor miskundhed met din Tienere Dauid min Fader / lige som hand vandrede faar dig i Sandhed oc Retferdighed/ oc met it retsindigt Hierte faar dig/ Oc du haffuer holdet hannem denne store Barmhertighed / oc giffuet hannem en Søn / som sider paa hans Stoel/lige som det nu gaar til. Nu HERRE min Gud/ Du haffuer giort din Tienere til Konge i min Faders Dauids sted/Saa er ieg en liden Dreng/veed icke/huercken min vdgang eller indgang. Oc din Tienere er iblant det Folck/som du haffuer vdualt saa stort/saa at ingen kand tele eller bescriffue det/for mangfoldighedz skyld. Saa giff din Tienere/ it lydactigt hierte/at hand kand dømme dit Folck/oc forstaa/huad gaat oc ont er/Thi huo kand dømme dette dit mectige Folck:

Huad Salomon beder aff Gud.

Det behagede HERREN vel/at Salomon bad om saadant. Oc Gud sagde til hannem/Effterdi at du beder om saadant/oc beder icke om it longt Liff / eller om Rigdom / eller om dine Fiendis siele/men om forstand at høre Dom / See / saa haffuer ieg giort effter dine ord. See/ Jeg haffuer giffuit dig it viist oc forstandigt hierte/At din lige haffuer icke veret faar dig/ oc ey heller skal komme effter dig. Jeg haffuer oc giffuet dig der til met / det som du icke haffuer bedet om/ som er Rigdom oc ære / At der er ingen din lige iblant Kongerne i din tid. Oc om du vandrer i mine Veye/at du holder min Skick oc Bud / som din Fader Dauid haffuer vandret/da vil ieg giffue dig it longt Liff.

Oc der Salomon vognede/see/da vaar det en Drøm / Oc hand kom til Jerusalem / oc stod faar HERRENS Pactis Arck/oc offrede Brendoffer oc Tackoffer / oc giorde alle sine Tienere it stort gestebud.

Paa den tid komme der tho Skøger til Kongen/oc stode faar hannem. Oc den ene Quinde sagde/ Ah min Herre/ Jeg oc denne Quinde bode i it Huss/oc ieg fødde i Huset hoss hende. Oc tre dage effter/at ieg haffde født/fødde hun ocsaa/ Oc wi vaare baade hoss huer anden / at der vaar ingen fremmet i Huset hoss oss / vden wi baade. Oc denne Quindis søn døde om natten/ Thi hun haffde ligget hannem ihiel i søffne. Oc hun stod op om natten / oc tog min søn fra min side/der din Tienerinde soff/oc hun lagde hannem i sin arm/ oc hun lagde sin døde søn

de søn i min arm. Oc der ieg stod op om morgenen at giffue min søn at di / see / da vaar hand død / Men om morgenen saa ieg lige paa hannem / oc see / det vaar icke min søn / som ieg haffde fød. Den anden Quinde sagde / Det er icke saa / Min søn leffuer / oc din søn er død. Den anden sagde / Det er icke saa / din søn er død / oc min søn leffuer / oc de talede saa faar Kongen.

Da sagde Kongen / Denne siger / Min søn leffuer / oc din søn er død. Den anden siger / det er icke saa / Din søn er død / oc min søn leffuer. Oc Kongen sagde / Henter mig it Suerd hid / Oc der Suerdet bleff baaret faar Kongen / da sagde Kongen / Deler det leffuinde Barn i tho dele / oc faar denne halffdelen / oc den anden halffdelen. Da sagde Quinden huess søn leffuede / til Kongen (Thi hendis moderlige hierte brende offuer hendis søn) Ah min Herre / Giffuer hende det leffuinde Barn / oc slar det icke ihiel. Men den anden sagde / Det skal huercken vere mit eller dit / Lader dele det. Da suarede Kongen / oc sagde / Giffuer denne Barnet leffuindis / oc slar det icke ihiel / hun er Moder der til. Oc denne Dom / som Kongen affsagde / hørdis offuer al Jsrael / Oc de fryctede for Kongen / Thi de saae / at Gudz Visdom vaar i hannem / til at holde Dom.

IIII.

SAa vaar Salomon Konge offuer Jsrael. Oc disse vaare hans Førster / Asar Ja / Zadok Prestis søn. Elihoreph oc Ahia Sisa sønner vaare Scriffuere. Josaphat Ahiluds søn vaar Cantzeler. Benaia Joiada søn vaar Stridzhøffuitzmand. Zadok oc Ab Jathar vaare Prester. Asaria Nathans søn vaar offuer Embetzmendene. Sabud Nathans Prestis søn / vaar Kongens ven. Ahisar vaar Hoffmester. Adoniram Abda søn / vaar Rentemester.

Salomōs Førster.

Oc Salomon haffde tolff Embetzmend offuer alt Jsrael / som forsørgede Kongen oc hans Huss / Huer aff dem skulde besørge en Maanitz tid om aaret. Oc disse vaare deris Naffn / Hur søn paa Ephraims Bierg. Dekers søn i Machas oc i Saalbim / oc i BethSemes / oc i Elon oc BethHanam. Hesed søn i Aruboth / oc haffde der til met Socho oc al Hepher land. Abinadabs søn / alt Herredømet i Dor / oc hand haffde Taphath Salomons Daatter til Hustru. Baena Ahiluds søn i Thaenach oc i Megiddo / oc offuer al BethSean / som ligger hoss Zarthana / vnder Jesreel / fra Bethsean ind til Mehola slæt / ind til paa hin side Jakmeam. Gebers søn i Ramoth vdi Gilead / oc haffde Jairs Byer Manasse søns i Gilead / oc haffde Argobs egn / som ligger i Basan / trysinds tiue store murede Steder / oc met Kaaber Stenger.

Salomōs tolff Embetzmend.

AhiNadab Jddo søn i Mahanaim / Ahimaaz i Nephtali / Oc hand tog oc Salomons Daatter Basmath til Hustru. Baena Husai søn i Asser / oc i Aloth. Josaphat Paruah søn i Jsaschar. Simei Ela søn i Ben Jamin. Geber Vri søn i Gileads land / i Sihons Amoriters Kongis land / oc Ogs Kongns aff Basan / en Befalnings mand vaar i samme Land. Juda oc Jsrael vaare mange / som sand i Haffuet / oc de ode oc drucke oc vaare glade. Saa vaar Salomon en Herre offuer alle Kongerige / fra Vandet i Philisternis land / ind til Egypti Landemercke / som førde hannem gaffuer / oc tiente hannem i alle hans liffuis dage.

Basmath.

Oc Salomon haffde daglige trediue Maader Huedemel / trysinds tiue maader andet mel til sin kaast / oc thi fede Oxen / oc tiue Oxen aff Marcken / oc hundrede Faar / Foruden Hiorte oc Raa diur / oc Sten Geder / oc fet Fæ. Thi hand regerede i det gantske land paa denne side Vandet / fra Tiphsah ind til Gasa / offuer alle Konger paa denne side Vandet / Oc haffde Fred trint om kring hoss alle sine Vnderdane. At Juda oc Jsrael bode tryggelige / huer vnder sit Vintræ / oc vnder sit Figentræ / fra Dan ind til Berseba / saa lenge som Salomon leffde.

Salomōs daglig kaast.

Oc Salomon haffde fyretiue tusinde Vogenheste / oc tolff tusinde Reysenere. Oc Embetzmendene besørgede Kong Salomon / oc alt det som hørde til hans Bord / huer i sin Maanit / oc de lode inted fattis. De skickede Byg oc straa til Hestene oc til Veyløberne til den Sted hand vaar / huer effter sin befalning.

Oc Gud gaff Salomon saare stoer Visdom oc Forstand / oc it frimodigt hierte / som sand der ligger hoss Haffzens bredde. At Salomons visdom vaar større end alle Børns aff Osten / oc alle Egypters Visdom / Oc hand vaar visere end alle Menniske / oc visere end de Dictere Ethan Esrahiter / Heman / Chalchal oc Darda. Oc hand vaar naffnkundig hoss alle Hedninge trint omkring. Oc hand talede try tusinde Ordsprock / Oc hans Viser vaare tusinde oc fem. Oc hand talede om Træene / fra Ceder i Libanon indtil Jsop / som voxer hoss Vegge. Oc hand talede om Fæ oc Fule / om Orme / om Fiske. Oc der komme aff alle Folck at høre Salomons visdom aff alle Konger paa Jorden / som haffde hørt aff hans Visdom.

Salomōs visdom.

V.

Hiram.

OC Hiram Kongen i Tyro ſende ſine Tienere til Salomon / thi hand haffde hørt/at de haffde ſaluet hannem til Konge i hans Faders ſted / Thi Hiram elſkte Dauid i alle hans dage.

Oc Salomon ſende til Hiram/oc lod hannem ſige/Du veedſt at min Fader Dauid kunde icke bygge HERREN ſin Guds Naffn it Huſſ / for Stridz ſkyld/ ſom vaar omkring hannem / ind til HERREN gaff dem vnder hans fodz ſaale. Nu haffuer HERREN min Gud/ giffuit mig rolighed trint omkring/at her er ingen Modſtandere/ oc ey heller ond forhindrelſe. See / ſaa haffuer ieg i ſinde at bygge HERRENS min Guds Naffn it Huſſ / ſom HERREN talede til min Fader Dauid/oc ſagde/Din Søn / ſom ieg ſkal ſette i din ſted paa din Stoel/hand ſkal bygge mit Naffn it Huſſ. Saa befal nu/at mand hugger mig Ceder træ aff Libanon / oc at dine Tienere ere met mine Tienere/Oc ieg vil giffue dig dine Tieneris løn/lige ſom du ſiger/Thi du veedſt/at her er ingen hoſſ oſſ/ſom kand hugge træ ſom de Zidonier.

Der Hiram hørde Salomons ord / da bleff hand gantſke glad / oc ſagde / Loffuet vere HERREN i dag/ſom gaff Dauid en viiſſ Søn offuer det megle Folck. Oc Hiram ſende til Salomon/oc lod hannem ſige / Jeg haffuer hørt / det du ſende til mig/ Jeg vil gøre effter al din begering/met Ceder træ oc Grane træ. Mine Tienere ſkulle føre dem ned aff Libanon til Haffuit/oc ieg vil lade legge dem i en Flaade paa Haffuit / ind til den ſted / ſom du lader giffue mig til kende/oc ieg vil lade ſkilie dem at/ oc du ſkalt lade hente dem. Men du ſkalt oc gøre min vilie/oc giffue mit Folck kaaſt.

Saa gaff Hiram Salomon Ceder træ oc Grane træ effter al hans begering. Oc Salomon gaff Hiram tiue tuſinde Cor Huede til hans Tieneris kaaſt/ oc tiue Cor ſtøt Olie/ Saadant gaff Salomon Hiram huert aar. Oc HERREN gaff Salomon Viſdom / ſom hand loffuede hannem / oc der vaar fred mellem Hiram oc Salomon / oc de giorde baade it Forbund til ſammen.

Forbund mellem Salomon oc Hiram.

Oc Salomon giorde it mandtal aff al Jſrael / oc det mandtal vaar trediue tuſinde Mend. Oc ſende dem til Libanon/thi tuſinde huer Maanet/ ſaa at de vaare en Maanet paa Libanon/ oc tho Maanede hiemme. Oc Adoniram vaar offuer det Mandtal.

Oc Salomon haffde halfffierdeſinds tiue tuſinde/ ſom baare byrder/ oc fireſinds tiue tuſinde/ſom tømrede paa Bierget/ Foruden Salomons Offuerſte tilſyns Mend / ſom vaare ſette offuer arbeydet/ſom vaare try tuſinde oc tryhundrede/ ſom regerede offuer Folcket/ ſom giorde Gerningen. Oc Kongen bød/at de ſkulde vdbryde ſtore oc kaaſtelige Stene/ ſom vaare vdhugne ſtene til Huſens Grunduol. Oc Salomons BygningsMend oc Hirams Bygningſmend/oc Giblim hugge vd/ oc beredde træ oc ſtene til at bygge Huſet met.

VI.

Salomōs Tempel.

IDet fierde/hundrede oc fireſinds tiuende aar effter Jſraels børns vdgang aff Egypti land/i det fierde aar/effter at Salomon bleff Konge offuer Jſrael/i den maanet Siff/det er i den anden maanet/da bleff HERRENS Huſſ bygd Oc det Huſſ/ſom Kong Salomon bygde HERREN / vaar tryſinds tiue alne longt/tiue alne bret/oc trediue alne høyt.

Oc hand bygde it Vaabenhuſſ faar Templen/ tiue alne longt/ effter Huſens bredhed/oc thi alne bret faar Huſet. Oc hand giorde Vindue paa Huſit/inden til vide / oc vden til ſneffre. Oc hand bygde en omgang trint omkring Huſit op til Veggen/ at hand gick baade omkring Templen oc Choret/oc giorde vægge der omkring vden til. Den nederſte gong vaar fem alne vid/oc den medelſte vaar ſex alne vid/oc den tredie ſiu alne vid/Thi hand lagde Bielker vden omkring Huſet/at de huldis icke paa veggene aff Huſet.

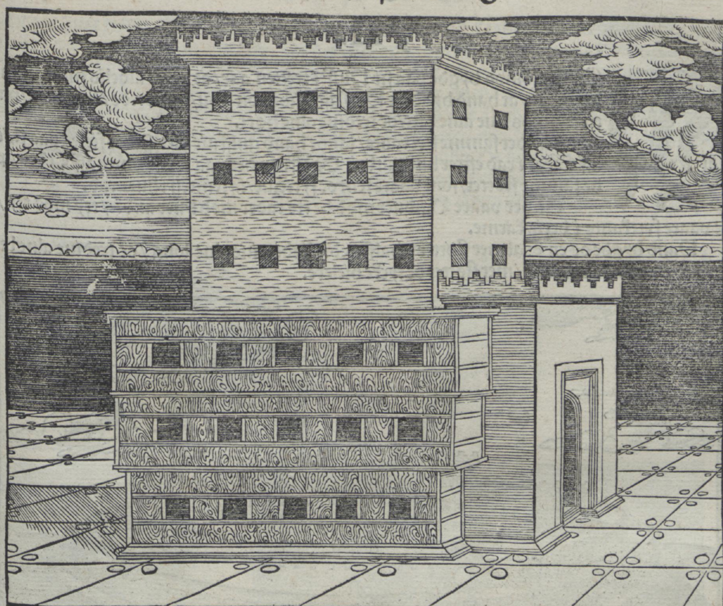
Oc der Huſet bleff ſæt/da vaare ſtenene aldelis tilforne beredde/at mand hørde ingen hammer eller øxe/eller nogen anden Redſkaff aff iern i bygningen

Oc der vaar en dør paa den høyre ſide mit paa Huſet/at mand gick gēnem vindelſtenen hen op paa Mellemgongen/oc aff Mellemgongen pan den tredie. Oc ſaa bygde hand Huſet/ oc fuldkommede det/Oc hand panelede Huſet met Ceder træ/ baade offuen til/ oc paa veggene. Hand bygde oc en gong offuen paa det gantſke Huſſ trint omkring / fem alne høy / oc teckede Huſet met Ceder træ.

Oc der kom HERRENS ord til Salomon / oc ſagde/Dette er Huſet ſom du bygger/ Om du vandrer i mine Bud/ oc gør effter min ræt/oc holder alle mine bud/at vandre der vdi. Saa vil ieg ſtadfeſte mit Ord met dig / ſom ieg ſagde til din Fader Dauid/oc ieg vil bo iblant Jſraels børn/ oc ieg vil icke forlade mit Folck Jſrael. Saa bygde Salomon Huſet oc fuldkommede det. Oc hand bygde veggene paa Huſet inden til paa ſiderne aff Ceder træ/nederſt fra gulffuit oc op til taget/oc panelede det indē til met træ/oc lagde gulffuit i huſet met grane fiæle

2.Reg. 7.

Actor. 7.

Hand bygde oc bag i Husit en Væg aff Ceder træ tiue alne long/fra gulffuit op/ indtil taget/oc bygde Choret der inden faare/oc det Alderhelligste. Oc Templens Huss (faar Choret) vaar fyretiue alne long. Det gantske Huss vaar inden til idel Ceder / met suorrede Knappe oc vdskaarne Blomster/at mand saa ingen sten. Oc hand beredde Choret inden til i Husit / at mand skulde der sette HERRENS pactis Arck. Oc faar Choret/som vaar tiue alne longt/ oc tiue alne bret/oc tiue alne høyt / oc beslaget met purt Guld / panelede hand Alteret met Ceder.

Oc Salomon kledde Husit inden til met purt Guld / oc hand giorde guld Stenger faar Choret/som hand haffde beslaget met Guld/saa/ at det gantske Huss vaar aldelis beslaget met guld/Der til met beslo hand det gantske Altere met guld vden faar Choret.

Hand giorde oc i Choret tho Cherubim aff Olietræ thi alne høye. Huer Cherubs vinge vaar fem alne long/at der vaar thi alne fra den ene hans Vingis ende/til den anden hans vingis ende. Saa at den anden Cherub haffde ocsaa thi alne/oc baade Cherubim haffde ens maade oc ens rum / at huer Cherub vaar thi alne høy. Oc hand sette samme Cherubim inden til i Husit / Oc Cherubim vdbredde deris Vinger/ at den enis Vinge rørde paa den ene væg / oc den anden Cherubs vinge rørde paa den anden væg. Men mit i Husit rørde en vinge den anden. Oc hand beslo samme Cherubim met guld.

Exodi 25. 29.

Hand loed oc gøre Snidkere gerning paa alle væggene trint omkring Huset met vdskaarne Cherubim/Palmer oc Blomster inden til oc vden til. Oc hand offuerlagde gulffuit i Husit met guld blick inden til oc vden til. Oc hand giorde tho Dørre paa ingongen til Choret aff olie træ / met fem hiørnede dørstolper / oc loed vdskiere der paa Snidkere gerning aff Cherubim Palmer/oc Blomster/oc beslo dem met guld Blick. Saa giorde hand oc paa Templens indgong/fire hiørnede dørstolper aff olie træ/oc tho Dørre aff grane træ / at huer Dør haffde thu Blad hengendis til hobe i deris hengsle / Oc giorde Snidker verck paa dem aff Cherubim/ Palmer oc Blomster/ oc beslo dem met guld / ret lige som det vaar befalet.

Oc hand bygde ocsaa en Gaard inden til/met tre rader vdhugne Stene / oc en rad høffléde Ceder.

J det fierde aar i den Maanet Siff/ bleff Grunduallen lagd til HERRENS Huss/ oc i det elleffte aar i den Maanet Bul (det er den ottende Maanet) bleff Huset rede / som det skulde vere/ at de bygde i siu aar der paa.

VII.

Salomos Huss.

MEn Salomon bygde paa sit Huss i tretten aar/ at hand aldelis fuldkommede det/Saa/at hand bygde it Huss aff Libanon skou/hundrede alne longt/halfftrediesinds tiue alne bret/oc trediue alne høyt.

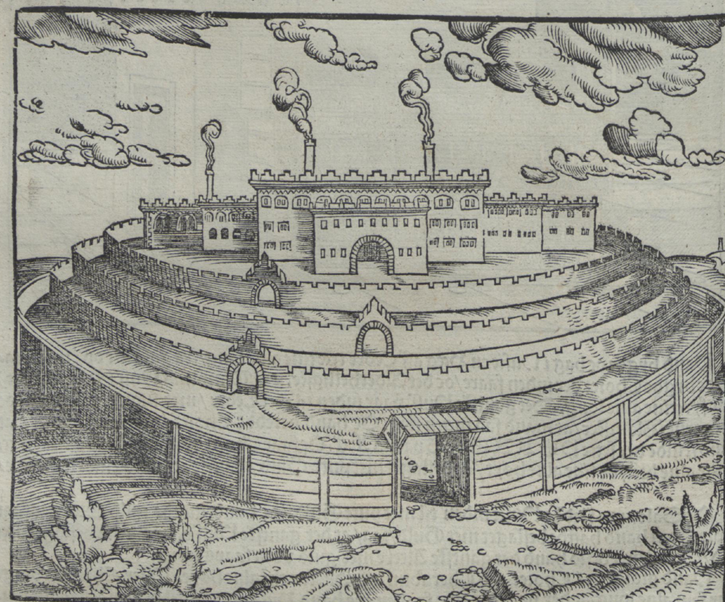
Den Kongelig Sal.

Paa det samme firekante/ lagde hand gulffuit met Ceder fiele / paa støtter aff Ceder i rad effter huer andre. Oc offuen der paa it Kammer aff Ceder / paa de samme støtter/som vaare fem oc fyretiue/ia femten i huer rad.

Oc der vaare Vinduer mod de tre rader mod huer andre/ try mod try / oc de vaare fyrekante i deris karme.

Baarestue Cantzleri.

Hand bygde oc en Sal met støtter / halfftrediesinds tiue alne long / oc trediue alne bred. Oc end en Sal faar denne/ met støtter oc tycke bielcke.

Domhuset.

Hand bygde oc en Sal til Domstolen / at holde Dom vdi / oc skød baade gulffuene met Ceder.

Der til hans Huss/som hand bode vdi / i Baggaarden / bag op til Salen/ giort lige som de andre.

Oc hand giorde ocsaa it Huss/lige som Sallen til Pharaos Daatter/som Salomon haffde taget til Hustru.

Alle disse vaare kaastelige Stene/vdhugne effter hiørne Jern/sauskaarne paa alle sider fra grunduollen op ind til taget/ Der til ocsaa den store Gaard vden til. Men grunduollene vaare ocsaa kaastelige oc store stene/thi oc otte alne store / oc der paa kaastelige vdhugne stene effter Hiørne iernit/oc Ceder. Men den store Gaard haffde trint omkring tre rader vdhugne stene/ oc en rad aff Ceder fiele/ Lige saa den Gaard op til HERRENS Huss inden til/ oc den Sal hoss Huset.

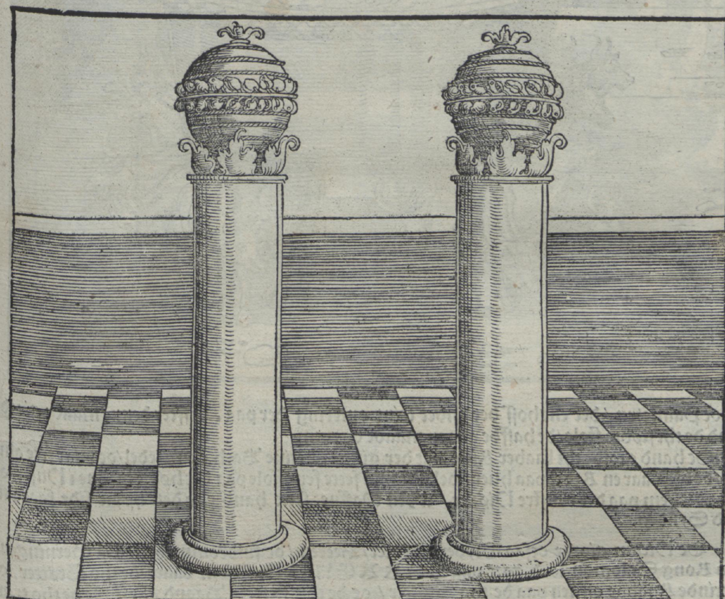
Hiram.

Oc Kong Salomon sende hen/oc loed hente Hiram aff Tyro en Biduis Søn/aff Nephthali slect/oc hans Fader haffde verit en Mand aff Tyro/Hand vaar en Kaanstermand i kaaber/fuld aff visdom/forstand oc kaanst at arbeyde allehonde Gerning aff Kaaber. Der hand kom til Kong Salomon/giorde hand al hans Gerning.

Oc hand giorde tho kaaber støtter / huer atten alne høy/ oc en traaed paa tolff alne vaar

maalet

maalet om huer ſtøtte. Oc hand giorde tho Knappe/ſtøbte aff kaaber / at ſette offuen paa ſtøtterne/oc huer knap vaar fem alne høy. Oc der vaare paa huer knap offuen paa ſtøtten ſiu flettede Baand/lige ſom lencker. Oc hand giorde paa huer knap tho rader Granat æble trint omkring/paa it baand / ſom knappen bleff ſkiult met. Oc knappene vaare lige ſom Roſen faar Sallen/fire alne ſtore. Oc Granat eblene vaare thu hundrede i rader trint omkring / offuen oc neden til det baand/ſom gick omkring bugen paa knappene / paa huer knap paa baade ſtøtter. Oc hand reyſde ſtøtterne op faar Templens Vaabenhuſſ / Oc den ſom hand ſette paa den høyre ſide/kallede hand Jachin/oc den hand ſette ved den venſtre ſide/kallede hand Boas. Oc det ſtod offuen paa ſtøtterne lige ſom Roſen / Saa bleff den Gerning met ſtøtterne fuldkommen.

Oc hand giorde it ſtøbt Haff/ſom vaar trint/thi alne viet fra den ene bræd til den anden/ oc fem alne høyt/oc en Snoer tredive alne long vaar maalet trint omkring. Oc der ginge knuder paa breddene/omkring det ſamme Haff/ ſom vaar thi alne viet / trint omkring Haffuit/ oc knuderne vaare ſtøbte i tho rader. Oc det ſtod paa tolff Øyen / tre vaare vende mod Norden/ tre mod Veſten/tre mod Synden/ oc tre mod Øſten / oc Haffuit der offuen paa / at alle deris bagdele vaare vende ind at. Oc tyckheden der paa vaar en haand bred/oc bredden der paa vaar ſom bredden paa it Begere / lige ſom it vdſprunget Roſen/ Oc der ginge thu tuſinde Bath vdi.

Han giorde ocſaa thi Kaaber ſtole/huer fire alne long oc bred / oc tre alne høy. Oc ſtolene vaare ſaa giorde/ at de haffde ſider mellem liſter/ oc paa ſiden mellem liſterne / vaare Løuer/ Øyen oc Cherubim/oc ſiderne/ſom Løuer oc Øyen vaare paa/haffde liſter offuen oc neden/oc ſmaa føder der paa. Oc huer ſtoel haffde fire kaaber hiul met kaaber axele / oc paa de fire hiørner vaare ſkuldrer ſtøbte/huer offuer fra den anden/feſte neden op til Kedelen.

Men halſen mit paa ſtolene vaar en aln høy oc trind / halffanden aln vied / oc der vaare Dopper paa Halſen i liſterne/ſom vaare fire eggede oc icke trinde. Oc de fire hiul ſtode neden op til ſiderne/oc hiul axlene vaare op til ſtolene/huert hiul vaar halffanden aln høyt. Oc hiulene vaare lige ſom vogen hiul/oc deris axle/naff/eger oc fille vaare alle ſtøbte. Oc de fire ſkuldrer paa huer ſtolis fire hiørner vaare ocſaa paa ſtolene.

Oc paa Halſen offuen paa ſtolene/en halff aln høye trint omkring / vaare liſter oc ſider paa ſtolene. Oc hand loed vdgraffue paa det ſlette aff de ſamme ſider oc liſter Cherubim/Lø-

uer oc Palmetræ / det ene hoss det andet trint omkring der paa. Effter denne maade giorde hand de thi støbte stole / de haffde alle en maade oc rum.

Oc hand giorde thi kaaber Kiele / at der ginge fyretiue Bath i en Kedel / oc vaar fire alne stor / oc der vaar en Kedel paa huer stoel. Oc han sette fem stole paa det høyre hiørne i Huset / oc de andre fem paa det venstre Hiørne / Men Haffuet sette hand paa den høyre side faare til mod Synden.

Oc Hiram giorde ocsaa Gryder / Skuler / Becken / oc fuldkommede saa al Gerningen / som Kong Salomon loed gøre paa HERRENS Huss / som vaare / de tho Støtter / oc de trinde Knappe offuen paa de tho Støtter / oc de thu flettede Baand / at skiule de tho trinde Knappe paa Støtterne. Oc de fire hundrede Granat æble paa de thu flettede Baand / ia tho rader Granat æble paa huer Baand / at skiule de tho trinde Knappe / paa Støtterne. Der til Haffuit oc tolff Øxen vnder Haffuit. Oc de thi Stole / oc thi Kiele der offuen paa. Oc Gryderne / Skulene oc Beckene. Oc alle disse Kar / som Hiram giorde Kong Salomon til HERRENS Huss / vaare aff klart Kaaber. J den egn hoss Jordan / loed Kongen støbe dem i tyck iord / mellem Suchoth oc Zarthan. Oc Salomon loed alle Kar vere wueyde for det offueruettis megle Kaaber.

2. Paral. 5.

Salomon giorde ocsaa al Redskaff / som hørde til HERRENS Huss / som vaar it guld Altere / it guld Bord / som Skuebrødene ligge paa. Fem Liusse stager paa den høyre side / oc fem Liusse stager paa den venstre side / faar Choret aff purt Guld / met Guld blomster / Lamper oc Liussesax. Der til Skaale / Fad / Becken / Skeder oc Pander aff purt Guld. Oc hengzlene paa Dørrene i Huset inden til i det Alderhelligste / oc paa Husens Dørre i Templen vaare aff Guld.

Saa bleff al Gerningen fuldkommen / som Kong Salomon giorde paa HERRENS Huss / Oc Salomon førde hen ind det / som hans Fader Dauid haffde helliget / aff Sølff oc Guld / oc Kar / oc lagde det i HERRENS Husis liggende Fæ.

VIII.

DA forsamlede Kong Salomon til sig de Eldste aff Jsrael/alle Slecternis Øffuerste/oc Federnis Førster iblant Jsraels Børn/ til Jerusalem/ at opføre HERRENS Pactis Arck aff Dauidz stad/det er/Zion. Oc alle Jsraels mend forsamlede sig til Kong Salomon i Ethanim maanid paa høytiden/det er den siuende maanid.

2. Paral. 5.

Oc der alle de Eldste aff Jsrael komme/ da løffte Presterne HERRENS Arck op/oc førde hende hen op / oc der til Vidnesbyrdens Tabernackel/oc al Helligdommens redskaff/som vaar i Tabernackelen/det giorde Presterne oc Leuiterne. Oc Kong Salomon oc al Jsraels menighed/ haffde forsamlet sig til hannem/oc ginge met hannem faar Arcken/oc offrede Faar oc Øxen/saa mange/at mand kunde icke telie eller regne dem.

Saa førde Presterne HERRENS Pactis Arck til sin sted i Choret vdi Huset/i det Alderhelligste vnder Cherubims Vinger. Thi Cherubim vdbridde Vingene paa steden som Arcken stod/oc skiulte Arcken oc hendis stenger offuen til. Oc stengerne vaare saa longe/at mand kunde see deris knappe i Helligdommen faar Choret/Men der vde kunde mand icke see dem/oc de bleffue der til paa denne dag. Oc der vaar inted i Arcken/vden aleniste de tho Mose Stentaffler/som hand loed bliffue der i Horeb/der HERREN giorde en Pact met Jsraels børn/der de vaare dragne aff Egypti land.

Pactens Arck bæris til sin sted.

Der Presterne ginge aff Helligdommen/da opfyldede en sky HERRENS Huss/ at Presterne kunde icke staa oc gøre Embede for skyen/Thi HERRENS Herlighed opfylte HERRENS Huss.

Da sagde Salomon/HERREN sagde/at hand vilde bo i mørcket. Jeg haffuer io bygt dig it Huss til Bolig/it Sæde/ at du skalt der bo euindelige. Oc Kongen vende sit ansict/oc velsignede al Jsraels menighed/oc al Jsraels menighed stod/Oc hand sagde.

2. Para. 6.

Loffuet vere HERREN Jsraels Gud/som talede met sin mund til min Fader Dauid/ oc fuldkommede det met sin haand/oc sagde/Fra den dag/ieg førde mit Folck Jsrael aff Egypten/haffuer ieg icke vdualt nogen Stad/nogen sted/ iblant en aff Jsraels slect/at mig skulde byggis it Huss/at mit Naffn skulde der vere/Men ieg vdualde Dauid/at hand skulde vere offuer mit Folck Jsrael. Oc min Fader Dauid haffde vel i finde at bygge HERRENS Jsraels Guds Naffn it Huss/ Men HERREN sagde til min Fader Dauid/ At du haffuer i sinde/at bygge mit Naffn it Huss/ du giorde vel at du togst dig det faare. Du skalt dog icke bygge det Huss/Men din Søn som skal komme aff dine Lender/hand skal bygge mit

2. Reg. 7.

ge mit Naffn it Huss. Oc HERREN haffuer stadfest sit ord som hand talede/ Thi ieg er opkommen i min faders Dauidz sted/ oc sider paa Jsraels Stoel / som HERREN sagde/ oc haffuer bygt HERRENS Jsraels Gudz Naffn it Huss. Oc haffuer bered der en sted til Arcken/ huilcken HERRENS Pact er i/ som hand giorde met vore Forfedre/ der hand førde dem aff Egypti land.

Salomōs bøn.

Oc Salomon gick til HERRENS Altere faar al Jsraels menighed / oc vdbredde sine hender mod Himmelen/ oc sagde/ HERRE Jsraels Gud/ Der er ingen Gud/ dig lig/ huercken offuen i Himmelen eller nedre paa Jorden/ du som holder Pact oc Miskundhed met dine Tienere/ som vandre faar dig aff gantske hierte. Du som oc holt Dauid min fader / din Tienere/ alt det du hannem til sagde/ Du talede met din Mund/ oc fuldkommede det met din haand/ som det staar paa denne dag. Nu Jsraels HERRE/ holt din Tienere/ Dauid min fader det du talede til hannem/ oc sagde/ Dig skal icke fattis en Mand faar mig/ som skal side paa Jsraels Stoel/ Dog saa / om dine Børn foruare deris veye/ ath de vandre faar mig/ som du haffuer vandret faar mig. Nu Jsraels Gud / Lad dine ord bliffue sande / som du talede til din Tienere / Dauid min Fader.

2. Regum. 7.

Thi ment du oc at Gud boer paa Jorden: See/ Himmelen oc alle Himlenis himle kunde icke besørge dig/ Huorledis skulde da dette huss det gøre som ieg haffuer bygt: Hent dig til din Tieneris Bøn oc til hans formanelse / HERRE min Gud / Paa det ath du skalt høre Loff oc Bøn/ som din tienere gør i dag faar dig. At dine øyen skulle staa obne offuer dette Huss nat oc dag/ offuer denne sted/ som du haffuer sagt om/ Mit Naffn skal der vere. At du vilt høre denne Bøn/ som din Tienere gør paa denne Sted/ oc du vilt høre/ din Tieneris oc dit Folckis Jsraels inderlige Bøn / som de skulle her gøre i denne Sted din Bolig i Himmelen / Och naar du det hører du vilt da vere naadelig.

Deut. 12.

Eed.

Naar nogen synder mod sin Neste / oc tager en Eed paa sig met huilcken hand beplicter sig/ oc den eed kommer faar dit Altere i dette Huss. At du vilt den høre i Himmelen / oc skicke din Tienere Ræt/ at fordømme den Wgudelige/ oc føre hans vey paa hans Hoffuet/ oc sige den Rætuise Rætten aff/ til at giffue hannem effter sin retferdighed.

Strid.

Naar dit folck Jsrael bliffuer slaget for sine Fiender / efftherdi de haffue syndet mod dig/ Oc omuende dem til dig oc bekende dit Naffn/ oc bede oc formane dig i dette Huss. At du vilt da høre i Himmelen/ oc vere dit folckis Jsraels synder naadig/ Oc føre dem i Landet igen/ som du haffuer giffuet deris Forfedre.

Nød for regn.

Naar Himmelen bliffuer tilluct/ at det icke regner efftherdi at de haffue syndet mod dig oc de da bede i denne sted/ oc bekende dit Naffn/ oc omuende dem fra deris synder/ fordi du plager dem. At du vilt da høre i Himmelen oc vere naadig offuer dine Tieneris/ oc dit folckis Jsraels synder at du viser dem den gode vey i huilcken de skulle vandre/ oc lade regne paa Landet / som du haffuer giffuet dit Folck til Arff.

Dyrtid.

Naar der kommer en Dyr tid/ eller Pestelentze/ eller Tyrcke/ eller Brynde/ eller Greshopper eller kornorme i landet/ eller at deris fiender i Landet belegge deris porte/ eller nogen Plage eller Siugdom/ Hus da beder oc formaner huad helder det er ellers Menniske/ eller dit folck Jsrael/ de som formercke deris Plaffue / huert i sit hierte/ oc vdbrede deris hender til dette Huss. At du vilt da høre i Himmelen / i den Sæde som du boer/ oc vere naadig/ oc skicke det saa/ at du giffuer huer/ som hand haffuer vandret/ lige som du kender hans hierte / Thi du kender alene alle Menniskens Børns hierte/ Paa det at de skulle frycte dig altid / saa lenge de bliffue i Landet/ som du haffuer giffuet vore Forfedre.

Fremmet.
Esaiæ 56.
Matth.21.

Naar oc saa nogen Fremmet/ som icke er aff dit folck Jsrael / kommer aff fremmede Land/ for dit Naffn skyld (Thi de skulle høre om dit store Naffn/ oc om din megtige Haand / och om din vdracte Arm) oc kommer at bede faar dette Huss. At du vilt da høre det i Himmelen / i din Boligis Sæde/ oc gøre alt det/ som den Fremmede rober til dig om/ At alle Folck paa Jorden kunde kende dit Naffn/ oc frøcte oc saa dig lige som dit folck Jsrael/ oc at de skulle vide huorledis dette Huss/ som ieg haffuer bygd / er kaldet effter dit Naffn.

Seieruinding i Strid.

Naar dit Folck drager vd i strid mod sine Fiender/ paa veyen som du sender dem hen / oc de bede til HERREN mod veyen til den stad som du vdualde/ oc til det huss/ som ieg haffuer bygt dit Naffn. At du vilt høre deris Bøn / oc Formanelse i Himmelen/ oc skicke Ræt.

Jsrael bort ført fangen
2. Par. 6.

Naar de synde mod dig (Thi der er inted Menniske/ som icke synder) oc du bliffuer vred/ oc giffuer dem faar deris Fiender/ at de bort føre dem fangne i deris Fienders land/ longt bort eller ner hoss/ Oc de sla i deris hierte vdi Landet der som de ere fangne / oc omuende sig oc formane dig/ i deris Fengsels Land/ oc sige/ Wi haffue syndet oc giort ilde/ oc vaare Wgudelige oc vende dem saa til dig aff gantske hierte / oc aff gantske siel i deris Fienders land / som haffue bortført dem/ oc bede til dig mod veyen til deris Land/ som du haffuer giffuet deris Forfedre/

til sta-

til Staden som du vdualde / oc til Huset som ieg haffuer bygt dit Naffn.

At du vilt høre deris Bøn oc formanelse i Himmelen / aff din Boligis Sæde / oc skicke Ræt / oc vere dit Folck naadig / som haffue syndet mod dig / oc alle deris offuertredelser / met huilcke de haffue offuertraad mod dig / oc giffue dem Barmhertighed faar dem som holde dem fangne / oc miskunde dig offuer dem. Thi de ere dit Folck oc din Arff / som du førde aff Egypten / aff iern Onen. At dine øyen mue vere obne paa din Tieneris / oc dit Folckis Israels Bøn / at du vilt høre dem i alt det / huorfaare de paakalde dig.. Thi du vdualde dig dem til Arffuedel aff alle Folck paa iorden / som du talede ved Mose din Tienere / Den tid du førde vore Forfedre aff Egypten HERRE / HERRE.

Oc der Salomon haffde vdbedet alle disse Bønner oc Formanelser faar HERREN / da stod hand op fra HERRENS Altere / oc lod aff at bøye sine knæ / oc vdbrede henderne mod Himmelen. Oc gick hen oc velsignede al Israels menighed met høy røst / oc sagde / Velsignet vere HERREN / som haffuer giffuit sit Folck Israel rolighed / som hand haffuer talet / Der fattis icke it aff hans gode ord / som hand talede ved sin Tienere Mose. HERREN vor Gud vere met oss / som hand haffuer verit met vore Forfedre. Hand forlade oss icke / oc tage icke haanden fra oss / at bøye vore hierte til hannem / at wi maa vandre i alle hans Veye / oc holde hans Bud / Skickelser oc Ræt / som hand haffuer budet vore Forfedre.

Oc disse ord / som ieg haffuer bedet faar HERREN / maa komme nær HERREN vor Gud / dag oc nat / At hand vil skicke sine Tienere / oc Israel sit Folck Ræt / huer vdi sin tid. Paa det at alle Folck paa Jorden skulle vide / at HERREN er Gud / oc ingen anden / Oc at eders hierte maa vere ret skickede faar HERREN vaar Gud / at vandre i hans Skick / oc at holde hans Bud / lige som det gaar i dag.

Templens induielse.

Oc Kongen oc al Israel offrede faar HERREN Offer. Oc Salomon offrede Tackoffer (som hand offrede HERREN) tho oc tiue tusinde Oxen / oc hundrede oc tiue tusinde Faar / Saa viede de HERRENS Huss / Kongen oc alle Israels Børn. Den samme dag viede Kongen Mellemgaarden / som vaar faar HERRENS Huss / huor met hand vdrette Brendoffer / Madoffer / oc Tackoffers fedme / Thi det Kaaber Altere som stod faar HERREN / vaar forlidet til Brendoffer / Madoffer oc til Tackofferens fedme.

Oc Salomon giorde samme tid en Høytid / oc al Israel met hannem en stor forsamling fra Hemath Landemercke / oc intil Egypti Bæck faar HERREN vor Gud i siu dage / oc atter i siu dage / det vaare fiorten dage / Oc lod Folcket gaa hen den ottende dag. Oc de velsignede Kongen / oc ginge glade bort til deris Bolige / oc gleddis i deris hierte / offuer alt det gode / som HERREN haffde giort sin Tienere Dauid / oc Israel sit Folck.

IX.

Gud obenbaris anden gong faar Salomon. Supra 3. 2. Paral. 7.

DEr Salomon haffde fuldkommet at bygge HERRENS Huss / oc Kongens Huss / oc alt som hand begerede oc haffde lyst til at gøre / da obenbarede HERREN sig anden gong / lige som hand obenbarede sig faar hannem i Gibeon. Oc HERREN sagde til hannem / Jeg haffuer hørt din Bøn oc Formanelse / som du haffuer formanet mig met / oc ieg haffuer helliget dette Huss / som du haffuer bygd / at ieg vil sette mit Naffn der hen euindelige / oc mine Oyen oc mit hierte skulle vere der altid. Oc om du vandrer faar mig / lige som din Fader Dauid vandrede / met it retskaffet hierte oc retsindigt / at gøre alt det / som ieg haffuer budet dig / oc holder mine Bud oc min Ræt / Da vil ieg stadfeste dit Kongerigis Stoel offuer Israel euindelige / som ieg talede til din Fader Dauid / oc sagde / Dig skal icke fattis en Mand aff Israels Stoel.

1. Reg. 7.

Men vende i til bage fra mig / i oc eders Børn / oc icke holde mine Bud oc Ræt / som ieg lagde eder faare / oc gaa hen oc tiene andre Guder oc bede til dem. Da skal ieg oprycke Israel aff Landet / som ieg haffuer giffuit dem / oc det Huss / som ieg haffuer helliget til mit Naffn / vil ieg forlade fra mit Ansict. Oc Israel skal bliffue it Ordsprock oc Fabel blant alle Folck / Oc Huset skal ned slass / at alle som gaa der frem / skulle forferdis oc blæse / oc sige / Huorfaare haffuer HERREN giort saa mod dette Land oc dette Huss? Saa skal mand suare / Fordi / at de forlode HERREN deris Gud / som førde deris Forfedre aff Egypti Land / oc toge sig andre Guder / oc tilbade oc tiente dem / Der faare haffuer HERREN ført alt dette onde offuer dem.

Deute. 29. Ierem. 22.

Der nu de tiue aar vaare forløbne / i huilcke Salomon bygde de thu Huss / HERRENS Huss oc Kongens Huss / til huilcke Hiram Konge i Tyro / sende Kong Salomon Ceder træ

oc grane

2. Paral. 8.

oc grane træ/oc Guld effter al hans begering. Da gaff Kong Salomon Hiram tiue Steder i Galilee land. Oc Hiram drog vd aff Tyro / at besee samme Steder / som Salomon haffde giffuit hannem/ Oc de behagede hannem icke / oc hand sagde / Huad er det for Steder / min Broder/som du haffuer giffuit mig: Oc hand kallede dem Cabul land indtil denne dag.

Oc Hiram haffde sent Kongen hundrede oc tiue Sintener Guld. Oc det samme er summen aff den Skat/som Kong Salomon tog op til at bygge HERRENS Huss / oc sit Huss/oc Millo/oc Jerusalems mure/oc Hazor/oc Megiddo/oc Gaser.

Gaser.

Thi Pharao Kongen aff Egypten vaar kommen op / oc haffde vundet Gaser/ oc brent hannem met ild/oc ihiel slaget Cananiterne/som bode i Staden/oc haffde giffuit sin Daatter Salomons Hustru/hannem til en skenck. Saa bygde Salomon Gaser/oc det nederste Beth-Horon/oc Baelath oc Thamar i Ørcken vdi Landet / Oc alle Steder / som Salomon haffde Kornhuss vdi/oc alle de steder som hand haffde sine Vogne/ oc de steder som hand haffde sine Reysenere vdi/oc huor hand haffde lyst til at bygge i Jerusalem/i Libanon/ oc i alt hans Herredømmis Land.

Oc alt det Folck/som vaar offuerbleffuit aff de Amoriter/Hethiter / Pheresiter/ Heuiter oc Jebusiter/som icke vaare aff Jsraels børn/deris børn som de lode bliffue effter dem i Landet/som Jsraels børn kunde icke forbande / dem giorde Salomon skatskyldige ind til denne dag. Men hand giorde icke Træle aff Jsraels børn/men loed dem bliffue Stridzmend/ oc sine Tienere/ Førster oc Riddere/oc offuer sine Vogne oc Reysenere. Oc de Embitzmend som vaare offuer Salomons handel/ vaare fem hundrede oc halfftrediesinds tiue / som regerede offuer Folcket/oc vdrette handelen.

Oc Pharaos Daatter drog op fra Dauidz Stad/i sit Huss/som hand haffde bygd til hende/Da bygde hand oc Millo. Oc Salomon offrede tre gonge huert aar Brendoffer oc Tackoffer paa det Altere/som hand bygde HERREN/oc giorde røgelse offuer det faar HERREN/saa bleff Huset fuldkommet.

Salomon bygde oc Skib i Ezeon Gaber / som ligger hoss Eloth/ paa det Rødehaffuis bræd/i Edomiternis land. Oc Hiram sende sine Tienere til Skibs / som vaare gode Skibmend/oc vel forfarne til Søess/met Salomons Tienere/oc de komme til Ophir / oc hente der firehundrede oc tiue Sintener guld / oc førde Kong Salomon det.

Guld aff Ophir.

X.

Dronningen aff rige Arabia.

2. Paral. 4.

DEr Salomons Røcte om HERRENS Naffn kom faar Dronningen aff Rige Arabia/da kom hun at friste hannem met Mørcke tale. Oc hun kom til Jerusalem met en saare stor hob/ met Kameler som bare Vrter/ oc meget Guld oc dyrebar Stene/Oc der hun kom ind til Kong Salomon / da talede hun met hannem/alt det hun haffde sæt sig faare. Oc Salomon sagde hende det altsammen/oc der vaar inted skiult faar Kongen/at hand ey sagde hende.

Der Dronningen aff Rige Arabia saa alt Salomons visdom/oc Huset som hand haffde bygt/oc Maden til hans Bord/oc hans Suennis bolige/oc hans Tieneris embede/ oc deris Kleder/oc hans Skenckere / oc hans Brendoffer som hand offrede i HERRENS Huss/ da kunde hun icke holde sig lenger/oc sagde til Kongen/Det er sant/ som ieg haffuer hørt i mit Land om din verelse/oc om din visdom/Oc ieg vilde det icke tro / før end ieg kom / oc saa det met mine øyen. Oc see/Det er mig icke halffdelin sagt/Du haffuer mere visdom oc Godz/end røctet er/som ieg hørde. Salige er dit Folck oc dine Tienere/ som altid staa faar dig / oc høre din visdom. Loffuit vere HERREN din Gud/som haffuer lyst til dig/ at hand haffuer sæt dig paa Jsraels Stoel/fordi/at HERREN haffuer Jsrael kær euindelige/ oc sette dig til Konge/at du skalt holde Dom oc Ræt.

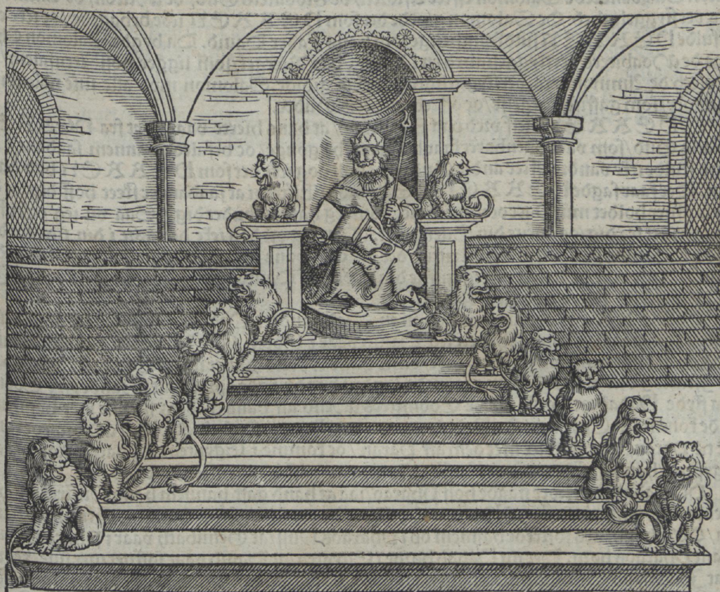
Matth. 12.

Oc hun gaff Kongen hundrede oc tiue Sintener guld / oc saare mange kaastelige Vrter oc dyrebar stene/Der kom icke mere saa mange kaastelige Vrter / som Dronningen aff Rige Arabia gaff Kong Salomon. Der til met Hirams Skib/som førde guld aff Ophir/ de førde gantske meget Heben træ/oc dyrebar stene. Oc Kongen loed gøre Pillere aff samme Heben træ i HERRENS Huss / oc i Kongens Huss/ oc Harper oc Psaltere til Sangerne. Der kom icke mer saadant Heben træ/oc det bleff icke heller seet/til denne dag. Oc Kong Salomon gaff Dronningen aff Rige Arabia / alt det hun begerede / oc bad om/ for vden det hand gaff hende selff. Oc hun vende sig/oc drog til sit Land met sine Tienere.

Det guld som Salomon fick it aar/vaar sex hundrede oc sex oc trysinds tiue Sintener i vecten/ For vden det/som kom fra Kremmere oc Købmend oc Apotekere / oc fra alle Konger

aff Arabia/

aff Arabia/oc fra de Veldige i Landene. Oc Kong Salomon loed gøre thu hundrede Skiolde/aff det beste guld/oc der vaar sey hundrede stycke guld i huer Skiold/oc try hundrede smaa Skiolde aff det beste guld / ia try pund guld til huer Skiold. Oc Kongen lagde dem i Husit aff Libanon skou.

Oc Kongen giorde en stor Stoel aff Filsben/ oc beslo hannem met det ædelste guld. Oc Stolen haffde sey trapper/oc Hoffuedet paa Stolen vaar trint bag til. Oc der vaare Recker paa baade sider omkring sædet/oc tho Løuinder stode hoss Reckene / Oc der stode tolff Løuer paa de sey trapper paa baade sider/Saadan er aldrig giort i noget Kongerige.

Alle Kong Salomons Drickekar vaare aff guld / oc alle Kar i Husit aff Libanon skou vaare oc aff purt guld/ Thi at mand actede Sølffuit inted i Kong Salomons tid. Fordi at Kongens Skib/som vaare paa Haffuit met Hirams Skib komme en gong i try aar / oc førde Guld/ Sølff/ Filsben/ Aber oc Paafule.

Saa bleff Kong Salomon større met rigdom oc visdom / end alle Konger paa Jorden. Oc all verden begerede at see Salomon/at de kunde høre hans visdom/ som Gud haffde giffuet hannem i sit hierte. Oc huer mand førde hannem Skenck/Sølffkar oc Guldkar/ Kleder oc Harnisk/Urter/Heste/oc Muler/huert aar. Oc Salomon saffnede Vogne oc Reysenere til hobe/at hand haffde tusinde oc fyrehundrede Vogne/ oc tolff tusinde Reysenere / dem lagde hand i Vogn stederne/oc hoss Kongen i Jerusalem.

2. Paral. 1.

Oc Kongen giorde det saa/at der vaar saa meget Sølff i Jerusalem/som stene/oc saa meget Ceder træ som vilde Figentræ i dalerne. Oc mand førde Heste til Salomon aff Egypten/ oc alle honde vare. Oc Kongens Købmend købte de samme vare/oc førde dem aff Egypten/ia en Vogn for sey hundrede sølff pendinge/oc en Hest for hundrede oc halfftrediesinds tiue. Saa førde mand dem oc til alle Hethiternis Konger/oc til Kongerne i Syrien/ved deris haand.

Saa meget sølff i Salomons tid som stene.

XI.

Kong Salomon elskte mange vdlendske Quinder/Pharaos Daatter oc Moabitisker/ Ammonitisker/Edomitisker/Zidonitisker oc Hetitisker/Aff saadant Folck/om huilcke HERREN haffde sagt til Jsraels børn/Gaar icke til dem/oc lader dem icke komme til eder/De skulle visselige bøye eders hierte effter deris Guder / Til disse bleff Salomon

Exodi 34. Deutero. 7.

Salomons Hustruer oc methustruer.

optend met kerlighed. Oc hand haffde siu hundrede Quinder til Hustruer / oc try hundrede Methustruer / Oc hans Quinder bøyede hans hierte.

Oc der hand vaar gammil / bøyde hans Quinder hans hierte effter fremmede Guder / at hans hierte vaar icke gantske met HERREN hans Gud / som hans Faders Dauids hierte. Saa vandrede Salomon effter Astoreth de Zidoniers Gud / oc Milkom de Ammoniters verstyggelighed. Oc Salomon giorde det som HERREN ilde behagede / oc icke efterfulde HERREN fuldkommelige som hans Fader Dauid. Da bygde Salomon Chamos de Moabiters verstyggelighed en Høyelse / paa Bierget / som ligger hoss Jerusalem / oc Molech de Ammoniters verstyggelighed. Saa giorde Salomon mod alle sine vdlendiske Quinder / som gaffue Røgelse / oc offrede til deris Guder.

Salomon gør det / som HERREN icke behager.

Oc HERREN bleff vred paa Salomon / at hans hierte vaar bøyt fra HERREN Israels Gud / som vaar obenbaret faar hannem tho gonge / oc befalede hannem saadant / At hand skulde icke vandre effter andre Guder / oc holt dog icke det som HERREN bød hannem. Der faar sagde HERREN til Salomon / Efftherdi at saadant er skeet hoss dig / oc du icke haffuer holdet min Pact oc mine Bud / som ieg haffuer budet dig / Saa vil ieg oc riffue Kongeriget fra dig / oc giffue din Suend det. Men ieg vil dog icke det gøre i din tid / for din Faders Dauids skyld / men ieg vil riffue det aff din Søns haand. Dog vil ieg icke riffue det gantske Rige bort / En slect vil ieg giffue din Søn / for Dauids min Tieneris skyld / oc for Jerusalems skyld / som ieg haffuer vdualt.

Supra 3. 9.

2. Reg. 8. Hadad Edomiter. Edom.

Oc HERREN opuacte Salomon en Modstandere / Hadad Edomiter aff Kongelige Sæd / som vaar i Edom. Thi den tid Dauid vaar i Edom / oc Joab Stridzhøffuitzmand drog op at iorde dem som slagne vaare / da slo hand Mandkønnet ihiel i Edom. Thi Joab oc alt Israels Folck bleffue der sex maanede / indtil hand haffde opryckt alt Mandkøn i Edom. Da flyde Hadad oc nogle aff de Edomiters Mend aff hans Faders suenne met hannem / at de komme til Egypten / Oc Hadad vaar en vng Dreng. Oc de brød op fra Midian oc komme til Paran / oc toge folck met dem aff Paran / oc komme i Egypten til Pharao Kongen aff Egypten / hand gaff hannem it Huss oc Næring / oc gaff hannem it Land ind.

Genubath.

Oc Hadad fant stoer naade hoss Pharao / saa at hand gaff hannem hans Hustruis Thaphenes Dronningis søster til Hustru. Oc Thaphenes søster fødde hannem Genubath hans søn / Oc Thaphenes fostrede hannem op i Pharaos Huss / at Genubath vaar i Pharaos Huss iblant Pharaos børn. Der nu Hadad hørde i Egypten / at Dauid vaar soffnet met sine Fedre / oc at Joab hans Stidzhøffuitzmand vaar død / da sagde hand til Pharao / Lad mig drage i mit Land. Pharao sagde til hannem / Huad fattis dig hoss mig / at du vilt drage i dit Land? Hand sagde / Inted / Men lad mig fare.

Reson.

Gud opuacte ocsaa Salomon en Modstandere Reson / Eliada søn / som vaar flyd fra sin Herre Hadad Eser Kongen aff Zoba / Oc hand samlede Mend mod hãnem / oc bleff en Høffuitzmand for Krigsfolcket / der Dauid slo dem ihiel / oc de droge til Damasco / oc bode der / oc regerede i Damasco / Oc hand vaar Israels Modstandere saa lenge som Salomon leffuede. Det er den skade som Hadad led / Der faare haffde hand en verstyggelse til Israel / oc bleff Konge offuer Syrien.

Jeroboam.

Der til met Jeroboam Nebatz søn en Ephratiter aff Zareda Salomons Suend / oc hans Moder hed Zeruga en Encke / Hand opløffte oc sin haand mod Kongen. Oc det er sagen / huor faare hand opløffte haanden mod Kongen / Der Salomõ bygde Millo / da tilluckte hand Dauids hans Faders Stad. Oc Jeroboam vaar en god Stridzmand / Oc der Salomon saa / at Drengen vaar duelig / da sette hand hannem offuer alt Joseps Husis Byrde.

Ahia Prophete.

Det hende sig paa den tid / at Jeroboam gick vd aff Jerusalem / da kom Ahia Prophete aff Silo til hannem paa veyen / oc haffde en ny Kaabe paa / oc de vaare allene baade paa marcken. Oc Ahia tog samme ny Kaabe som hand haffde paa sig / oc reff i tolff stycker. Oc sagde til Jeroboam / Tag thi stycker til dig / Thi saa siger HERREN Israels Gud / See / Jeg vil riffue Kongeriget aff Salomons haand / oc giffue dig de thi Slecter. Hand skal haffue en Slect for min Tieneris Dauidz skyld / oc for Jerusalems Stadz skyld / som ieg vdualde aff alle Israels Slecter. Fordi at de haffue forladet mig oc bedet til Astoreth de Zidoniers Gud / Chamos Moabiternis Gud / oc Milcom Ammons børns Gud / oc haffue icke vandret i mine veye / at gøre huad mig vaar behageligt / mine Bud oc Ræt / som Dauid hans Fader.

Jeg vil icke tage alt Riget aff hans haand / Men ieg vil gøre hannem til en Første i alle hans Liffuis dage / for Dauidz min Tieneris skyld / som ieg vdualde / som holt mine Bud oc Ræt. Aff hans Søns haand vil ieg tage Kongeriget / oc giffue dig thi Slecter / oc hans Søn en Slect / Paa det at Dauid min Tienere skal altid haffue it Liuss for mig i Jerusalems Stad / som ieg vdualde mig / at ieg vilde sette mit Naffn der vdi.

Thi

Thi vil ieg nu anamme dig/ at du skalt regere offuer alt det dit hiertte begerer/ oc du skalt vere Konge offuer Jsrael. Der som du lyder nu alt det ieg biuder dig / oc vandrer i mine Veye/ oc gør det/ som mig er behageligt/ at du holder mine Ræt oc Bud/ som Dauid min Tienere gørde/ Da vil ieg vere met dig/ oc bygge dig it bestandigt Huss/ som ieg bygde Dauid/ Oc ieg vil giffue dig Jsrael/ oc der faare vil ieg fornedre Dauidz Sæd/ dog icke euindelige.

Oc Salomon stod effter at sla Jeroboam ihiel/ Da giorde Jeroboam sig rede / oc flyde i Egypten/ til Sisak Kongen i Egypten/ Oc bleff i Egypten ind til Salomon døde.

Sisak.

Huad som mere er at sige om Salomon/ oc alt huad hand haffuer giort/ oc hans visdom/ det er screffuit i Krønicken om Salomon. Men tiden som Salomon vaar Konge i Jerusalem offuer al Jsrael/ vaar fyretiue aar. Oc Salomon soff hen met sine Forfedre / oc bleff iordet i sin Faders Dauidz stad/ Oc hans søn Roboam bleff Konge i hans sted.

Salomon 40. aar Konge i Juda. 2. Paral. 9.

XII.

OC Roboam drog op til Sichem/ Thi al Jsrael vaar kommen til Sichem at gøre hannem til Konge. Oc Jeroboam Nebatz søn hørde / der hand end nu vaar i Egypten (som hand flyde hen faar Kong Salomon) oc bleff i Egypten. Oc de sende hen/ oc lode kalde hannem. Oc Jeroboam oc al Jsraels menighed komme oc talede met Roboam/ oc sagde/ Din Fader giorde vort Aag for hart/ Saa gør du nu den haarde Tieniste oc det suaare Aag lettere / som hand lagde paa oss/ Saa ville wi vere dig vnderdannige. Da sagde hand til dem / Gaar hen til paa den tredie dag/ oc kommer saa igen til mig. Oc Folcket gick bort.

Roboam Konge i Juda. 2. Paral. 10.

Oc Kong Roboam holt it raad met de Eldste/ som stode faar hans Fader Salomon/ der hand leffuede / oc sagde / Huad raade i / at wi kunde giffue dette Folck it suar: De sagde til hannem/ Vilt du gøre dette Folck en tieniste i dag/ oc vere dem til vilie oc høre dem / oc giffue dem gode ord/ Da bliffue de dig vnderdannige i alle dine dage. Men hand forlod de Eldstis raad/ som de gaffue hannem/ oc holt it Raad met de Vnge/ som vaare opuoxte met hannem/ oc stode faar hannem.

Oc hand sagde til dem/ Huad raade i/ at wi skulle suare dette Folck / som sagde til mig/ Gør dette Aag lettere/ som din Fader lagde paa oss: Oc de Vnge som vaare opuoxte met hannem/ sagde til hannem/ Du skalt sige til Folcket/ som sige til dig/ Din Fader giorde vort Aag for suart/ gør du oss det lettere/ Min minste finger skal vere tyckere end min Faders lender. Nu/ min Fader lagde it suart Aag paa eder/ Men ieg vil end gøre det mere offuer eder. Min Fader straffede eder met suøber/ ieg vil straffe eder met Scorpioner.

Eccle. 49.

Saa kom Jeroboam oc alt Folcket til Roboam den tredie dag/ som Kongen haffde talet/ oc sagt/ Kommer igen til mig paa den tredie dag. Oc Kongen gaff Folcket it hart suar/ oc forlod det raad/ som de Eldste gaffue hannem/ oc talede met dem effter de Vngis Raad / oc sagde/ Min Fader giorde eders Aag suart/ Men ieg vil end gøre det mere offuer eder / Min Fader straffede eder met Suøber/ Jeg vil straffe eder met Scorpioner. Saa lydde Kongen icke Folcket/ Thi HERREN haffde det saa vent/ At hand vilde stadfeste sit ord/ som hand talede til Jeroboam Nebatz søn ved Ahia aff Silo.

Supra 11.

Der al Jsrael saae/ at Kongen vilde icke høre dem / da gaff Folcket Kongen it suar/ oc sagde/ Huad del haffue wi da hoss Dauid/ eller arff hoss Jsai søn: Jsrael vig til dine bolige/ Saa see nu du til dit Huss Dauid. Saa gick Jsrael til sine bolige/ At Roboam regerede eckon offuer Jsraels børn / som bode i Juda Stæder. Oc der Kong Roboam sende Adoram sin Rentemestere vd/ da sloge al Jsrael hannem ihiel met sten/ Men Kong Roboam stigede hasteligei en Vogen/ at fly til Jerusalem. Saa falt Jsrael fra Dauidz Huss/ ind til denne dag.

Adoram.

Jsrael falder fra Juda.

Der al Jsrael hørde nu/ at Jeroboam vaar igen kommen/ da sende de hen/ oc lode hannem kalde til al Menigheden/ oc giorde hannem til Konge offuer al Jsrael/ Oc der fulde ingen Dauidz Huss/ vden alene Juda slect.

Oc der Roboam kom til Jerusalem/ da forsamlede hand al Juda Huss / oc Ben Jamins slect hundrede oc firesinds tiue tusinde vnge Stridzmend/ at stride mod Jsraels Huss/ oc at føre Kongeriget igen til Roboam Solomons søn. Men Gudz ord kom til Semaia Guds mand/ oc sagde/ Tal til Roboam Salomons søn/ Juda Konge/ oc til al Juda Huss oc Ben-Jamin/ oc til det andet Folck/ oc sig/ Saa siger HERREN/ J skulle icke drage op/ oc stride mod eders Brødre Jsraels børn/ Huer mand gaa hiem igen / Thi det er skeet aff mig. Oc de lydde HERRENS ord/ oc de vende om/ at gaa hen/ lige som HERREN sagde.

Jeroboam Konge offuer Jsrael. Semaia. 2. Para. 11.

Sichem. Pnuel.

Oc Jeroboam bygde Sichem paa Ephraims Bierg / oc bode der vdi / oc drog der fra / oc bygde Pnuel.

Jeroboams Kalffue.

Jeroboam tenckte i sit hierte / Kongeriget falder nu igen til Dauidz Huss / om Folcket skal gaa op at gøre Offer i HERRENS Huss i Jerusalem / oc folckens hierte vender sig til deris Herre Roboam / Juda Konge / oc sla mig ihiel / oc falde til Roboam Juda Konge igen. Oc Kongen holt it Raad / oc giorde tho Kalffue aff Guld / oc sagde til dem / Det er eder for suart at gaa op til Jerusalem / See / der ere dine Guder Jsrael / som førde dig aff Egypti land. Oc hand sette den ene i Bethel / oc den anden sette hand i Dan / Oc det bleff til synd / Thi folcket gick hen faare den ene indtil Dan.

Jeroboam.

Hand giorde oc it Huss paa det Høye / oc hand giorde Prester aff de ringeste blant Folcket / som icke vaare aff Leui Børn. Oc hand giorde en Høytid paa den femtende dag i den ottende Maanet / lige som Høytiden i Juda / oc offrede paa Alteret / Saa giorde hand i BethEl / at mand offrede til Kalffue som hand haffde giort. Oc hand skickede Prester paa det Høye i BethEl / som hand haffde giort / Oc hand offrede paa Alteret (som hand haffde giort) i BethEl / den femtende dag i den ottende maanet / huilcken hand optenckte aff sit hierte / Oc hand skickede Jsraels Børn Høytider / oc offrede paa Alteret / at mand skulde gøre røgelse.

XIII.

En Prophete spaar mod det Altere i BethEl

Josia.

4. Reg. 23.

OC see / Der kom en Gudz mand aff Juda ved HERRENS ord til BethEl / oc Jeroboam stod hoss Alteret at gøre røgelse. Oc hand robede mod Alteret ved HERRENS ord / oc sagde / Altere / Altere / saa siger HERREN / See / Dauids Huss skal fødis en Søn / ved naffn Josia / Hand skal offre Prester aff det Høye paa dig / som gøre røgelse paa dig / oc han skal opbrende Menniskes ben paa dig. Oc hand gaff samme dag it vnderligt Tegen / oc sagde / Dette er det vnderlige Tegen / at HERREN talede dette / See / Alteret skal reffne / oc asken skal atspress / som der er paa.

Der Kongen hørde ordet aff den Gudz Mand / som robede mod Alteret i BethEl / da racte hand sin haand vd hoss Alteret / oc sagde / Griber hannem. Oc hans haand visnede / som hand vdracte mod hannem / oc hand kunde icke drage hende til sig igen. Oc Alteret reffnede / oc asken bleff bortsprid fra Alteret / effter det vnderlige Tegen / som den Guds Mand haffde giffuet ved HERRENS ord. Oc Kongen suarede / oc sagde til den Gudz Mand / Bed til HERRENS din Guds ansict / oc bed for mig / at min haand kand komme til mig igen. Da bad den Guds mand til HERRENS Ansict / Oc Kongens haand kom til hannem igen / oc bleff som hun vaar før.

Eccle. 49.

Oc Kongen talede met den Guds Mand / Kom hiem met mig / oc verquege dig / ieg vil giffue dig en Gaffue. Men Guds Mand sagde til Kongen / Vilde du end giffue mig halffdelen aff dit Huss / da komme ieg dog icke met dig / Thi ieg vil icke æde Brød eller dricke Vand paa denne Sted / Thi det er mig saa budet ved HERRENS ord / oc sagt / Du skalt icke æde Brød / eller dricke Vand / oc ey heller komme igen / at den vey / som du haffuer gonget. Oc hand gick bort at en anden vey / oc kom icke igen at den vey / som hand vaar kommen til BethEl.

Oc der bode en gammil Prophete i BethEl / hans Søn kom til hannem / oc fortalde hannem alle de Gerninger / som den Guds mand giorde den dag i BethEl / oc de ord som hand talede til Kongen. Oc deris Fader sagde til dem / Huor er veyen som hand reysede at? Saa viside hans sønner hannem veyen / som den Guds mand reysde bort paa / som vaar kommen fra Juda. Da sagde hand til sine sønner / Saler mig Asenen. Der de haffde salet Asenen / da red hand der paa / oc drog effter samme Gudz mand / oc fant hannem sidendis vnder en Eg / Oc sagde til hannem / Est du den Guds mand / som kom fra Juda? Hand sage / Ja.

Hand sagde til hannem / Kom hiem met mig / oc æd Brød. Hand suarede / Jeg kand icke vende til bage met dig / oc komme met dig / Jeg vil icke heller æde Brød / eller dricke Vand met dig i denne sted. Thi der er talet met mig ved HERRENS ord / Du skalt huercken æde brød eller dricke Vand / Du skalt icke gaa til bage igen at den vey som du gickst? Hand sagde til hannem / Jeg er oc en Prophete som du / oc en Engil talede met mig ved HERRENS ord / oc sagde / Før hannem til bage igen hiem met dig / at hand æder brød oc dricker vand. Men hand løy faar hannem / oc førde hannem til bage igen / at hand oed brød / oc drack Vand i hans Huss.

Oc der de sade til bordz / da kom HERRENS ord til Propheten / som førde hannem til bage igen / Oc robede til den Guds mand / som vaar kommen fra Juda / oc sagde / Saa siger HERREN / Fordi / at du haffuer veret HERRENS Mund wlydig / oc holt icke det Bud / som HERREN din Gud bød dig / oc vende til bage igen / oc odst Brød / oc drackst Vand paa den sted /

den sted/som ieg sagde dig aff/Du skalt huercken æde Brød eller dricke Vand / Da skal dit Legeme icke komme i din Fedris Graff.

Oc der hand haffde ædet Brød oc drucket / da salede mand Prophetens Asen / som hand haffde ført til bage igen. Oc der hand drog bort / fant en Løue hannem paa veyen / oc dræbte hannem/Oc hans Legeme laa kast paa veyen/oc Asenen stod hoss hannem/oc Løuen stod hoss Legemet. Oc der Folcket gick der frem/da saae de Legemet bortkast paa veyen / oc Løuen staa hoss Legemet/Oc de komme oc sagde det i staden/som den gamle Prophete bode vdi.

Den Prophete/ som er Gudz røst wlydig/dræbis aff en Løue.

Der Propheten det hørde/som førde hannem til bage / da sagde hand / Det er den Guds Mand/som vaar HERRENS Mund wlydig/ der faare gaff HERREN Løuen hannem/at hun sønderbrød oc drebte hannem/effter det ord/som HERREN sagde hannem. Oc hand sagde til sine sønner/Saler mig Asenen. Oc der de haffde salet den/ drog hand bort/oc fant hans Legeme bortkast paa veyen/oc Asenen oc Løuen staa hoss Legemet. Oc Løuen haffde icke ædet aff Legemet/oc icke heller sønder reffuit Asenen.

Da tog Propheten den Gudz Mandz Legeme op/ oc lagde det paa Asenen / oc førde det til bage/oc kom i den gamle Prophetis Stad/ at de skulde der begræde oc iorde hannem. Oc hand lagde Legemet i sin Graff/oc græd offuer hannem / Ah broder. Oc der de haffde iordet hannem/da sagde hand til sine Sønner/Naar ieg døer / saa iorder mig i den Graff / som den Gudz mand er iordet vdi/oc legger mine Ben hoss hans Ben. Thi det skal ske/som hand robte ved HERRENS ord/mod Alteret i BethEl / oc mod alle Huss paa det Høye / som ere i Samarie Steder.

Jeroboam vende sig icke fra sine onde veye effter at det vaar skeet / Men hand forargede sig/oc giorde Høyelsens Prester aff det ringeste Folck / huem hand haffde lyst til hans haand fyllede hand/oc hand bleff Prest paa det Høye. Oc det bleff Jeroboams Huss til synd/at hand bleff forderffuit oc ødelagt aff iorden.

XIIII.

PAa den tid vaar Abia Jeroboams søn siug. Oc Jeroboam sagde til sin Hustru/ Gør dig rede/oc foruende dig/ at ingen mercker/at du est Jeroboams Hustru/ oc gack bort til Silo/See / der er Ahia Prophete / som haffuer talet til mig/ at ieg skulde vere Konge offuer dette folck. Oc tag thi Brød oc Kager met dig/ oc it Kruss met Hunig/oc gack til hannem/at hand siger dig/huorledes det skal gaa Drengen. Oc Jeroboams Hustru giorde saa/oc giorde sig rede / oc gick til Silo/oc kom i Ahia huss/Oc Ahia kunde icke see/thi hans øyen vaare mørcke aff alder.

Abia.

Ahia Prophete.

Men HERREN sagde til Ahia/See/Jeroboams Hustru kommer/at hun vil spørie en sag aff dig om sin Søn/thi hand er siug / Saa tal met hende saa oc saa. Der hun kom nu ind/da holt hun sig fremmet. Men der Ahia hørde hendis føders liud gaa ind at dørren / da sagde hand/Kom hid ind du Jeroboams hustru/Hui holler du dig saa fremmet: Jeg er sent til dig it hart Bud.

Supra 11.

Gack hen/oc sig til Jeroboam/Saa siger HERREN Jsraels Gud / Jeg haffuer ophøyet dig aff folcket/oc sette dig til en Første offuer mit folck Jsrael/ oc ieg reff Kongeriget fra Dauidz Huss oc gaff dig/Men du haffuer icke verit som min Tienere Dauid / som holt mine Bud/oc vandrede effter mig aff gantske hierte/at hand giorde aleniste huad mig vaar behageligt. Oc du haffuer giort ilde offuer alle de som haffue veret faar dig/ Du est bort gongen/ oc giorde dig andre Guder/oc støbte Billede/at du skulde opuecke mig til vrede/ oc du kaste mig bag din ryg.

See/der faare vil ieg føre wlycke offuer Jeroboams Huss/oc oprycke aff Jeroboam/ ocsaa den/som pisser paa væggen/den indeluctte oc forladne i Jsrael / Oc ieg vil vdfeye Jeroboams Husis efftterkommere/lige som mand vdfeyer skarn/indtil det er aldelis vde met hānem. Huilcken der døer i Staden aff Jeroboam/den skulle Hunde opæde/Oc huilcken der døer i marcken/ den skulle Himmelens Fule opæde/Thi HERREN haffuer talet det. Saa gør dig nu rede/ oc gack hiem/oc naar din fod treder ind i Staden/da skal Barnet dø. Oc al Jsrael skal begræde hannem/oc de skulle iorde hannem/Thi denne skal aleniste komme til Graffuen aff Jeroboam/ der faare/at der er noget gaat fundet hoss hannem faar HERREN Jsraels Gud / i Jeroboams Huss.

HERREN skal opuecke sig en Konge offuer Jsrael/hand skal vdslette Jeroboams Huss paa den dag. Oc huad er nu giort: Oc HERREN skal sla Jsrael lige som Rør røris i vandet/ oc hand skal oprycke Jsrael aff dette gode land/som hand gaff deris Fedre/oc hand skal bort spre

4. Reg. 17

dem offuer vandet/ Fordi/ at de giorde dem Lunde at fortørne HERREN met. Oc hand skal offuergiffue Israel for Jeroboams synders skyld/ som syndede der/ oc kom Israel til at synde.

Oc Jeroboams hustru giorde sig rede/ gick bort oc kom til Thirza / Oc der hun kom paa dørteskelen aff Husit/ da døde Drengen. Oc de iordede hannem / oc al Israel begred hannem effter HERRENS ord/ som hand sagde ved sin Tienere Ahia Prophete. Huad som der er ydermere at sige om Jeroboam/ huorledis hand stridde oc regerede/ see/ det er screffuit i Israels Kongers Krønicke. Oc tiden i huilcken Jeroboam regerede/ er / thu oc tiue aar / och hand soff hen met sine Forfedre/ Oc hans søn Nadab bleff Konge i hans sted.

Jeroboam 22 aar Konge offuer Israel.
Nadab.

Saa vaar Roboam Salomons søn/ Konge i Juda/ Roboam vaar fyretiue aar gammil der hand bleff Konge/ oc regerede søtten aar i Jerusalems Stad/ som HERREN vdualde aff alle Israels slecter/ at hand vilde der sette sit Naffn. Hans moder hed Naema en Ammoniterske. Oc Juda giorde det som HERREN ilde behagede/ oc de opuacte hannem mere til Nidkerhed / end alle deris Forfedre haffde giort met deris synder som de giorde. Thi de bygde dem oc Høye/ Støtter oc Lunde paa alle Høye Bierg/ oc vnder alle grøne træ. Der vaare oc Hore iegere i Landet / och de giorde alle Hedningernis verstyggelighed / som HERREN haffde fordreffuit faar Israels børn.

Roboam 17 aar Konge i Juda.

Sisak.

Men i det femte kong Roboams aar da drog Sisak Kongen aff Egypten op mod Jerusalem/ oc tog Liggendefæet aff HERRENS huss / oc aff Kongens huss/ oc alt det der vaar at tage/ oc hand tog alle de Skiolde aff Guld som Salomon loed gøre. J hues sted Kong Roboam loed gøre kaaber skiolde/ oc befallede dem vnder de øffuerstis Drauanteris haand / som foruarede døren faar Kongens huss. Oc saa tit som Kongen gick i HERRENS huss/ da bare Drauanterne dem/ oc bare dem saa i Drauanternis kammer.

Huad som der er ydermere at sige om Roboam oc alt det hand giorde/ See/ det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Och der vaar altid Krig mellem Roboam oc Jeroboam i alle deris dage. Oc Roboam soff hen met sine Forfedre/ oc bleff iordet i Dauidz Stad hoss sine Forfedre. Oc hans moder hed Naema en Ammoniterske/ Oc Abiam hans søn bleff Konge i hans sted.

2. Paral. 12.

XV.

Abiam try aar Konge i Juda.

JDet attende Kong Jeroboams Nebatz søns aar bleff Abia Konge i Juda/ oc regerede try aar i Jerusalem /hans moder hed Maecha Abisaloms daatter. Oc hand vandrede i alle hans Faders synder / som hand giorde faar hannem/ oc hans Hierte vaar icke ret skicket hoss HERREN hans Gud/ som Dauidz hans faders hierte. Men HERREN hans Gud gaff hannem it Liuss i Jerusalem for Dauidz skyld / at hand opuacte hans Søn effter hannem oc opholt hannem i Jerusalem/ fordi/ at Dauid giorde det som HERREN vel behagede/ oc vigede icke fra alt det/ som hand bød hannem/ i alle hans dage/ Vden den handel met Vria den Hethiter. Oc der vaar krig mellem Roboam oc Jeroboam i alle deris dage.

Huad ydermere er at sige om Abia/ oc alt det som hand haffuer giort / See / det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc der vaar Krig mellem Abia och Jeroboam. Och Abia soff hen met sine Forfedre/ oc de iordede hannem i Dauidz Stad / Oc Asa hans søn bleff Konge i hans sted.

Der Jeroboam haffde veret Konge offuer Israel i tiue aar / da bleff Asa Konge i Juda oc regerede it oc fyretiue aar i Jerusalem. Oc hans moder hed Maecha Abisaloms daatter. Oc Asa giorde det som HERREN behagede/ som hans fader Dauid/ oc fordreff Horeiegere aff Landet/ och nedslo alle Affguder / som hans Fedre haffde giort. Der til met affsette hand oc sin moder Maecha/ aff Embede/ som hun giorde Miplezeth i Lunden/ oc Asa oprycte hendis Miplezeth/ oc opbrende det i Kidron Beck. Men de toge icke Høyene bort/ Dog vaar Asa hierte ret skicket hoss HERREN/ i alle hans dage. Och det Guld oc sølff och kar som hans Fader haffde helliget / oc huad som vaar helliget til HERRENS Huss / det førde hand ind. Oc der vaar strid mellem Asa oc Baesa Israels Konge i alle deris dage.

Asa 41 aar Konge i Juda.
4. Paral. 13.

Baesa Israels Konge drog op mod Juda/ oc bygde Rama/ at ingen skulde drage vd eller ind paa Asa Juda Kongis side. Da tog Asa alt det guld och sølff som vaar igen i HERRENS Husis liggende fæ/ oc i Kongens husis liggende fæ/ oc fick sine Suenne det i deris hender/ oc sende dem til Benhadad Tabrimons søn/ Hesions søns/ Konge i Syrien/ som bode i Damasco/ oc loed hannem sige. Der er it forbund mellem mig oc dig / oc mellem min fader oc din Fader/ Der faare sender ieg dig en Skenck / guld oc sølff / at du forlader det Forbund/ som du haffuer met Israels Konge Baesa / at hand kand drage fra mig.

Baesa.
2. Paral. 14.
Benhadad.

Benha-

Benhadad lydde Kong Asa at / oc sende sine Høffuitzmend mod Jsraels Stæder / oc slo Jion / oc Dan / oc Abel BethMaecha / alt Cineroth i det gantske Nephthali Land. Der Baesa det hørde / da loed hand aff at bygge Rama / oc drog igen til Thirza. Saa loed Kong Asa vdrobe offuer al Juda / Der skal ingen bliffue wstraffet. Oc de toge stenene oc Tømeret bort aff Rama / som Baesa haffde bygt met / Oc Kong Asa bygde der met Geba Ben Jamin oc Mizpa.

Huad som mere er at sige om Asa / oc al hans magt / oc alt huad hand giorde / oc de Stæder som hand bygde / See / det er screffuit i Juda Kongers Krønicke / Foruden det hand vaar siug i hans Allerdom i sine føder. Oc Asa soff hen met sine Forfedre / oc bleff iordet met sine Fedre i sin Faders Dauidz stad. Oc hans søn Josaphat bleff Konge i hans sted.

Oc Nadab Jeroboams søn bleff Konge offuer Jsrael i det andet Asa Juda Kongis aar / oc regerede offuer Jsrael i thu aar. Oc giorde det som HERREN ilde behagede / oc vandrede i sin Faders vey / oc i hans synder / met huilcke hand kom Jsrael til at synde.

Nadab thu aar Konge i Jsrael.

Men Baesa Ahia søn aff Jsaschars Huss / giorde it Forbund mod hannem / oc slo hannem i Gibethon / som hørde Philisterne til / Thi Nadab oc al Jsrael belagde Gibethon. Saa slo Baesa hannem ihiel i det tredie aar effter Asa bleff Konge i Juda / oc bleff Konge i hans sted. Der hand vaar nu Konge / da slo hand al Jeroboams Huss ihiel / oc loed icke noget leffue igen / som haffde aande aff Jeroboam / ind til hand haffde ødelagt hannem / Effter HERRENS ord / som hand talede ved Ahia sin tienere aff Silo. For Jeroboams synder skyld / som hand giorde / oc der met kom Jsrael til at synde / met den opueckelse / met huilcken hand fortørnede HERREN Jsraels Gud.

Jeroboams huss ødelagt ved Baesa. Supra 15.

Men huad der er mere at sige om Nadab / oc alt det som hand giorde / See / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke. Oc der vaar Krig mellem Asa oc Baesa Jsraels Konge i alle deris dage.

J det tredie Asa Juda Kongis aar / bleff Baesa Ahia søn Konge offuer gantske Jsrael i Thirza / fire oc tiue aar / Oc giorde det som HERREN ilde behagede / oc vandrede i Jeroboams vey oc i hans synder / met huilcke hand kom Jsrael til at synde.

Baesa 24. aar Kong i Jsrael.

Oc HERRENS ord kom til Jehu Hanani søn mod Baesa / oc sagde / Fordi / at ieg ophøyede dig aff støffuen / oc giorde dig til en Første offuer mit Folck Jsrael / Oc du vandrer i Jeroboams vey / oc kommer mit Folck Jsrael til at synde / at du fortørner mig met deris synder / See / saa vil ieg bort tage Baesa effterkømere / oc hans Husis effterkømmere / oc ieg vil sette dit Huss / lige som Jeroboams Nebatz søns Huss. Huilcken som døer aff Baesa i staden / den skulle Hunde opæde / oc huilcken der døer aff hannem paa marcken / den skulle Himmelens Fule opæde.

Supra 14. Jehu propheterer mod Baesa.

Huad mere er at sige om Baesa / oc huad hand giorde / oc hans mact / See / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke. Oc Baesa soff hen met sine Forfedre / oc bleff iordet i Thirza / oc hans søn Ella bleff Konge i hans sted. Oc HERRENS ord kom ved Jehu Prophete Hanani søn offuer Baesa / oc offuer hans Huss / oc mod alt det onde som hand giorde faar HERREN / at fortørne hannem ved sine henders gerninger / at hand skulde bliffue som Jeroboams Huss / oc der faare / at hand slo denne ihiel.

Ella.

XVI.

J Det siette oc tiuende Asa Juda Kongis aar / bleff Ella Baesa søn Konge offuer Jsrael i Thirza i thu aar. Oc hans Suend Simri Høffuitzmand offuer halffdelen aff hans vogne / giorde it Forbund mod hannem. Oc hand vaar i Thirza / drack oc vaar drucken i Arsa huss / som vaar Foget i Thirza. Oc Simri kom der ind / oc slo hannem ihiel / i det siuende oc tiuende Asa Juda Kongis aar / oc bleff Konge i hans sted.

Ella 2. aar Konge i Jsrael.

Oc der hand vaar Konge / oc sad paa sin Stoel / da slo hand det gantske Baesa Huss / oc loed ingen leffue som pissede paa væg / der til met hans Arffuinge oc hans Frender. Saa ødelagde Simri Baesa Huss altsammen effter HERRENS ord / som hand talede offuer Baesa / ved Jehu Prophete / for alle Baesa oc hans søns Ella synders skyld / som de giorde / oc komme Jsrael til at synde / at fortørne HERREN Jsraels Gud ved deris Affguderi. Huad mere er at sige om Ella oc alt det hand giorde / See / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke.

Simri ødelagde Baesas Huss. Supra 15.

J det siuende oc tiue Asa Juda Kongis aar / bleff Simri Konge i Thirza i siu dage / Thi Jsraels Folck laae faar Philisternis Gibbethon. Der folcket i Leyren hørde sige / at Simri haffde giort it Forbund / oc slaget Kongen ihiel. Da giorde al Jsrael samme dag Amri Stridzhøffuitzmanden til Konge offuer Jsrael i Leyren.

Simri Konge i 7. dage. Amri.

Oc Amri drog op oc al Jsrael met hannem fra Gibbethon oc belagde Thirza. Der Simri saa/at Staden skulde vindis/da gick hand i Pallatzet vdi Konges huss/ oc opbrende sig selff met Kongens huss/ och døde for sine synder/ som hand haffde giort/ ath hand giorde det som HERREN ilde behagede/ oc vandrede i Jeroboams veye/ oc i hans synder/ som hand giorde/ at komme Jsrael til at synde met. Huad mere er at sige om Simri oc huorledis hand giorde it Forbund/ See/ det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke.

Thibni.

Paa den tid delde Jsrael sig i tho parter/ den ene halffue part hengde ved Thibni Ginaths søn/ at de giorde hannem til Konge/ Den anden halffue part hengde ved Amri. Oc det folck som hengde ved Amri/ bleff sterckere end det folck som holt met Thibni Ginaths søn/ oc Thibni døde/ oc Amri bleff Konge.

Amri 12 aar Konge offuer Jsrael. Samaria.

J det elleffte oc tiuende Asa Juda Kongis aar/bleff Amri Konge offuer Jsrael i tolff aar/ oc regerede i Thirza sex aar. Hand købte Samaria Bierg aff Semer for thu Sintener Sølff oc bygde paa Bierget/ oc kallede Staden som hand bygde effter Semers naffn/ som er Herre offuer Samaria Bierg. Oc Amri giorde det som HERREN ilde behagede/ oc vaar verre/ end alle de som vaare faar hannem/ oc vandrede i alle Jeroboams Nebaths søns veye/ oc i hans synder/ met huilcke hand kom Jsrael til at synde/ at de fortørnede HERREN Jsraels Gud i deris Affguderi.

Huad mere er at sige om Amri/oc alt det hand giorde/oc hans magt som hand brugede/ See/ det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke Oc Amri soff hen met sine Forfedre oc bleff iordet i Samaria/ Oc hans søn Achab bleff Konge i hans sted.

Achab. 22. aar Konge offuer Jsrael. Jesabel.

J det ottende oc tredíue Asa Juda Kongis aar/bleff Achab Amri søn Konge offuer Jsrael/ oc regerede offuer Jsrael i Samaria thu oc tiue aar. Oc giorde det som HERREN ilde behagede/ offuer alle som vaare faar hannem. Oc hand actede det ringe/ at hand vandrede i Jeroboams Nebaths søns synder/ Oc hand tog der til Jesabel Kong Eth Baals daatter aff Zidon til hustru. Oc hand gick hen oc tiente Baal oc bad til hannem/ Oc opreysde Baal it Altere i Baals huss/ som hand bygde hannem i Samaria/ oc giorde en Lund/ At Achab giorde ydermere at fortørne HERREN Jsraels Gud met end alle Jsraels Konger som vaare faar hannem.

Hiel bygger Jericho. Iosue 6.

Paa samme tid bygde Hiel aff BethEl Jericho/ Det kaastede hannem sin første søn Abiram/der hand lagde grunduollen/oc hans yngste søn Segub/der hand sette portene/ effter HERRENS ord/ som hand haffde talet ved Josua Nuns søn.

XVII.

Dyr tid i Eliæ tid. Ecclæ. 44.

OC Elias Thesbiter en aff Gileadz Borgere/ sagde til Achab/ Saa sandelige som HERREN Jsraels Gud leffuer faar huilcken ieg staar/ Da skal der huercken komme dug eller Regn i disse aar/ vden ieg siger det.

Oc HERRENS ord kom til hannem/ oc sagde/ Gack bort her fra oc vent dig mod østen/oc skiul dig hoss den beck Crith/som løber hoss Jordan/ Oc du skalt dricke aff becken/oc ieg haffuer budet Raffne/at de skulle der besørge dig. Oc hand gick bort/ oc giorde effter HERRENS ord/ oc gick hen/ oc sette sig hoss den beck Crith/som flyder mod Jordan. Och Raffnene førde hannem Brød oc Kød/om morgenen oc om afftenen/ Oc hand drack aff becken.

Encken i Zarepta. Lucæ. 4.

Oc det hende sig nogle dage der effter at Becken bleff tør/ Thi der vaar icke Regn i Landet. Da kom HERRENS ord til hannem/oc sagde/Stat op oc gack til Zarepta som ligger hoss Zidon oc bliff der/ Thi ieg haffuer budet en Encke/ at hun skal besørge dig.

Oc hand stod op/ oc gick til Zarepta. Oc der hand kom til Stadz Porten/ See/ der vaar en Encke oc sanckede træ op/ Oc hand kallede at hende/ oc sagde/ Hent mig lit vand i it Kar at ieg kand dricke. Der hun gick hen at hente/kallede hand hende/oc sagde/Bær mig oc en mund fuld Brød met. Hun sagde/ Saa sandelige som HERREN din Gud leffuer/ ieg haffuer inted baget vden en haand fuld mel i Cad/ oc lidet olie i it Kruss/ Oc see/ ieg haffuer sancket it træ eller thu/ oc gaar hen ind/ oc vil rede det til mig oc min Søn/ at wi kunde æde oc dø.

Elias sagde til hende/ frycte dig icke/ Gack hen oc gør det/ som du sagde/ Bage mig dog først lidet der aff oc ber mig det hid/ Siden skalt du gøre dig oc din Søn noget. Thi saa siger HERREN Jsraels Gud/ Melet i Cad skal icke fortæris/ oc der skal icke fattis i Olie kruset/ ind til den dag/ at HERREN skal lade regne paa Jorden. Hun gick bort oc giorde som Elias sagde/ oc hand oed/ oc hun oc hendis Huss i nogen tid. Melet i Cad bleff icke fortærit/ oc Oliekruset fattedis inted/ effter HERRENS ord/ som hand talede ved Eliam.

Oc der dette vaar skeet/bleff samme Quindis Søn siug/ som hand vaar til Herberis / oc hans siugdom vaar saa saare suar / at der vaar ingen aande mere i hannem. Oc hun sagde til Eliam/ Huad haffuer ieg at gøre met dig du Guds Mand: Du est kommen hid ind til mig/at mine misgerninger skulle kommis ihu/oc min Søn slas ihiel. Hand sagde til hende/ Faa mig hid din Søn. Oc hand tog hannem aff hendis skød / oc gick hen op paa den Sal som hand bode / oc lagde hannem paa sin Seng / oc paakallede HERREN/ oc sagde/ HERRE min Gud/ Haffuer du saa plaffuit denne Encke som ieg gester hoss / at du ihiel slar hendis Søn.

Elias gør den Quindis søn leffuende/ som hand laa til herbere hoss.

Saa vdracte hand sig tre gonge offuer Barnet / oc robte til HERREN / oc sagde/ HERRE min Gud/Lad dette Barns siel komme i hannem igen. Oc HERREN hørde Elie røst/oc Barnens siel kom i hannem igen/oc bleff leffuendis. Oc Elias tog Barnet / oc bar det ned aff Salen i Husit/oc fick hans Moder det/oc sagde / See der / Din Søn leffuer. Oc Quinden sagde til Eliam/ Nu kender ieg/ at du est en Guds mand/ oc HERRENS ord i din Mund er sandhed.

XVIII.

DEn lang tid der effter/kom HERRENS ord til Eliam i det tredie aar/ oc sagde/ Gack bort oc bete dig faar Achab/ at ieg kand lade regne paa iorden. Oc Elias gick hen/at hand vilde lade sig see aff Achab / Oc der vaar en suar Dyr tid i Samaria.

Dyr tid i Elie tid.

Oc Achab kallede Abdias sin Hoffmester (Abdias fryctede HERREN meget/ Thi den tid Jesabel lagde HERRENS Propheter øde/ Da tog Abdias hundrede Propheter / oc skiulte dem i huler / her halfftrediesinds tiue oc der halfftrediesinds tiue/oc besørgede dem met Brød oc Vand) Saa sagde nu Achab til Abdias/ Reyss igennem Landet til alle flydende Kilder oc becke/om wi kunde finde hø/ at holde Hestene oc Mulerne met/ at Quegit skal icke altsammen dø. Oc de delede dem i Landet / at de droge der igennem/ Achab drog allene paa en vey/ oc Abdias allene den anden vey hen.

Jesabel slar Propheterne ihiel.

Der Abdias vaar nu paa veyen/ See/ da møtte Elias hannem / Oc der hand kende hannem/ da falt hand paa sit ansict/ oc sagde/ Estu icke min Herre Elias: Hand sagde/ Ja. Gack bort/ oc sig til din Herre/ See/ Elias er her. Hand suarede/ Huad haffuer ieg syndet/ at du vilt giffue din Tienere i Achabs hender/ at hand skal sla mig ihiel: Saa sandelige som HERREN din Gud leffuer/ Der er inted Folck eller Kongerige / til huilcket min Herre haffuer ey sent Bud til at lede effter dig/ Oc naar de sagde/ Hand er icke her / Da tog hand en Eed aff det Kongerige oc Folck/ at mand haffde icke fundet dig.

Oc du siger nu/ Gack hen/ sig din Herre/ See/ Elias er her. Der som ieg ginge nu bort fra dig / saa toge HERRENS Aand dig bort/ ieg ved icke huort hen/ Oc ieg komme da/ oc gaffue Achab det til kende/ oc funde dig icke/ Da sloge hand mig ihiel. Men din Tienere frøcter HERREN aff sin Barndom. Er det icke giffuit min Herre til kende/ huad ieg giorde der Jesabel slo HERRENS Propheter ihiel: At ieg da skiulde hundrede aff HERRENS Propheter/ her halfftrediesinds tiue/ oc der halfftrediesinds tiue i Hulerne / oc besørgede dem met Brød oc Vand: Oc du siger nu/ Gack hen/ oc sig din Herre/ Elias er her/ at hand skal sla mig ihiel. Elias sagde/ Saa sandelige som HERREN Zebaoth leffuer/ faar huilcken ieg staar/ Jeg vil lade mig see i dag.

Da gick Abdias hen mod Achab/ oc gaff hannem det til kende / Oc Achab gick hen mod Eliam. Oc der Achab saa Eliam/ da sagde Achab til hannem/ Est du den som forstyrer Jsrael: Hand suarede/ Jeg forstyrer icke Jsrael/ Men du oc din Faders Huss/ der met/ at i forlode HERRENS Bud/ oc vandre effter Baal. Nu vel/ Saa sent nu hen / oc forsamle al Jsrael til mig/ oc de fire hundrede oc halfftrediesinds tiue Baals Propheter paa Carmel Bierg/ oc de fire hundrede Lundens Propheter/ som æde aff Jesabels bord. Saa sende Achab hen blant alle Jsraels Børn / oc forsamlede Propheterne paa Carmel Bierg.

Baals oc Lundens Propheter.

Da traadde Elias frem til alt Folcket/ oc sagde/ Huor lenge halte i paa baade sider: Er HERREN Gud/ da vandrer effter hannem. Men er Baal det/ saa vandrer effter hannem/ Oc folcket suarede hannem inted. Da sagde Elias til folcket / Jeg er alene offuerbleffuen en HERRENS Prophete/ Men Baals Propheter ere fire hundrede oc halfftrediesinds tiue mend. Saa giffuer oss nu tho Oxen/ oc lader dem vduelle en Oxe / oc hugge hannem i stycke/ oc legge hannem paa veden/ oc legge ingen ild der til/ Saa vil ieg tage den anden Oxe/ oc legge hannem paa veden/ oc icke heller legge ild der til. Saa kalde i da paa eders Gudz Naffn/ oc ieg vil kalde paa HERRENS Naffn / Huilcken Gud som nu suarer ved ilden / hand skal vere Gud. Oc det gantske Folck suarede/ oc sagde/ Det er ræt.

Oc Elias sagde til Baals Propheter/Vduelle i en Oxe/oc gører det først/Thi at i ere mange/oc kalder paa eders Guds naffn/oc legger ingen ild der til. Oc de toge den Oxe/ som hand fick dem/oc redde hannem til/oc kallede paa Baals naffn fra morgenen oc ind til middagen/ oc sagde/ Baal bønhør oss. Men der vaar huercken røst eller suar / Oc de hoppede omkring Alteret som de haffde giort. Der det bleff nu middag/da spaattede Elias dem / oc sagde/ Rober høyt/thi hand er en Gud/Hand dicter eller haffuer at skaffe / eller hand er vandret / eller kand vel ske hand soffuer/at hand kand vogne. Oc de robte høyt/oc reffue dem met Kniffue oc Syle/effter deris sed/ind til der kom blod vd effter. Men der middagen vaar fremgangen / da spaade de ind til mand skulde offre Madoffer/oc der vaar ingen røst/eller suar/eller nogen som gaff act paa.

Da sagde Elias til alt Folcket/Kommer alle folck hid til mig / Oc der alt folcket traadde til hannem/da bøtte hand HERRENS Altere som vaar nedbrødet. Oc hand tog tolff Stene/effter Jacobs børns Slecters tal (til huilcken HERRENS ord talede/ oc sagde/ Du skalt kaldis Jsrael)oc hand bygde it Altere i HERRENS naffn aff de stene / Oc hand giorde en graff omkring Alteret/saa vid som tho korn maader. Oc redde vedē til/oc hug Oxen i stycke/oc lagde hannem paa veden. Oc sagde / Henter fire Cad fulde met vand / oc øser paa Brendofferet oc paa veden. Oc hand sagde / Gører det end en gong/ Oc de giorde det end en gong. Hand sagde/Gører det tredie gong/Oc de giorde det tredie gong. Oc Vandet løb omkring Alteret/oc graffuen bleff oc fuld aff Vandet.

Gene.32.

Oc der det vaar tid at offre Madoffer/da traadde Elias Prophete frem/oc sagde/HERRE Abrahams/ Jsaacs oc Jsraels Gud/Lad det kundgøris i dag/ at du est Gud i Jsrael/oc ieg din Tienere/oc at ieg haffuer alt dette giort effter dit ord. Bønhør mig HERRE/bønhør mig/At dette folck maa vide/at du HERRE est Gud/oc at du der effter kant omuende deris hierte. Da falt HERRENS ild ned/ oc forterede Brendofferet veden / stenene oc iorden/ oc slickede vandet aff graffuen. Der alt folcket saae det/fulde de ned paa deris ansict/oc sagde/ HERREN er Gud/HERREN er Gud.

Elias slacter Baals Propheter.

Da sagde Elias til dem/Griber Baals Propheter/at ingen aff dem vndkommer/ Oc de grebe dem. Oc Elias førde dem ned til Kison beck/oc slactede dem der.

Oc Elias sagde til Achab/Reyss hen op/æd oc drick/thi det ruser lige som det vilde meget regne. Oc der Achab drog op at æde oc dricke / da gick Elias øffuerst op paa Carmel / oc bøyde sig til iorden/ oc sette sit hoffuit mellem sine knæ / oc sagde til sin Dreng/ Gack op/oc see hen mod Haffuit. Hand gick hen op oc saa til/oc sagde/Der er inted. Hand sagde/ Gack bort igen siu gonge. Oc den siuende gong sagde hand/ See/ der gaar en liden Sky op aff Haffuit / lige som en Mandz haand. Hand sagde/ Gack op/oc sig til Achab/Spent faare/oc far ned/at regnen skal icke falde paa dig. Oc før mand saa sig om / da bleff Himmelen sort aff Skyerne oc Vær/oc der kom en stor regn/Men Achab drog oc foer til Jesreel. Oc HERRENS haand kom offuer Eliam/oc hand giordede sig om sine Lender/oc løb hen faar Achab / til hand kom til Jesreel.

XIX.

DC Achab gaff Jesabel alt det til kende som Elias haffde giort / oc huorledis hand haffde ihiel slaget alle Baals Propheter met Suerd. Da sende Jesabel it Bud til Eliam/oc loed hannem sige/Guderne gøre mig det oc det / om ieg icke gør i morgen paa denne tid/din Siel/ lige som en aff dissis Siele.

Der hand det saa/giorde hand sig rede/ oc gick hen huort hand vilde/oc kom til Berseba i Juda/oc loed sin dreng der bliffue. Oc hand gick bort i Ørcken en dags ferd/oc kom hen ind/oc sette sig vnder it Enebær træ/oc bad/ at hans Siel maatte dø/oc sagde/Det er nock/Saa tag nu min Siel HERRE/Jeg er icke bedre end mine Forfedre. Saa lagde hand sig ned vnder Enebær træet oc soff.

Oc see/Engelen rørde ved hannem/oc sagde til hannem/ Stat op / oc æd. Oc hand saa sig om/Oc see/der laa it stegt Brød hoss hans Hoffuit / oc en kande met Vand. Oc der hand haffde ædet oc drucket/da lagde hand sig ned igen at soffue. Oc HERRENS Engel kom anden gong igen oc rørde hannem/oc sagde/ Stat op oc æd/thi du haffuer en stor vey faar dig. Oc hand stod op/oc oed oc drack / oc gick ved samme Madis krafft/ i fyretiue dage oc fyretiue netter ind til Horeb Guds bierg.

Oc kom der ind i it Hul /oc bleff der om natten / Oc see/ HERRENS ord kom til hannem/oc sagde til hannem/Huad gør du her Elia? Hand sagde/ Jeg haffuer verit nidkier

for HER-

for HERREN Zebaoths Gud/Thi at Jsraels Børn haffue forladet din Pact/oc ned brudet dit Altere/oc slaget dine Propheter ihiel met Suerd / oc ieg er alene offuerbleffuen / oc de staa effter/at tage mit Liff aff mig. Hand sagde/Gack hid vd / oc traad faar HERREN paa Bierget/Oc see/HERREN gick frem/oc it stort sterckt Vær / som sønder reff Biergene/oc sønder brød Klipperne faar HERREN/ Oc HERREN vaar icke i været. Oc der kom it stort Jordskelff effter været/Men HERREN vaar icke i Jordskelffuit. Oc effter det Jordskelff kom en Jld/Men HERREN vaar icke i Jlden. Oc effter Jlden kom der it stille sact Rusinde.

Roma. 11.

Der Elias det hørde/da skiulte hand sit ansict met sin Kaabe / oc gick vd oc traadde i døren paa Hullet/oc see/da kom der en røst til hannem/ oc sagde / Huad haffuer du her at gøre Elia? Hand sagde/ Jeg haffuer veret nidker for HERREN Zebaoths Gud/Thi Jsraels børn haffue forladet din Pact / sønderslaget dit Altere / oc ihiel slaget dine Propheter met Suerd/oc ieg er alene offuerbleffuen/oc de staa effter at tage Liffuit aff mig.

Roma. 11.

HERREN sagde til hannem / Gack til bage igen din vey igennem Ørcken til Damascum/oc gack hen ind oc salue Hasael til Konge offuer Syrien/ oc Jehu Nimsi søn til Konge offuer Jsrael/oc Eliseum Saphatz søn aff AbelMehola til en Prophete i din sted. Oc det skal ske/at huem som vndkommer fra Hasaels suerd/den skal Jehu ihiel sla. Oc huo som vndkommer for Jehu Suerd/den skal Eliseus ihiel sla. **Oc ieg vil lade offuer bliffue siu tusinde i Jsrael/som er alle knæ som icke haffue bøyt sig faar Baal / oc alle munde/som icke haffue kysset hannem.**

4. Reg. 9.
Ecclesi. 48.
Roma. 11.

Oc hand gick der fra oc fant Eliseum Saphatz søn/ at hand pløyde hen faar sig met tolff par Øxen/oc hand vaar selff iblant de tolff / oc Elias gick til hannem/oc kaste sin Kaabe paa hannem/Saa forlod hand Øxene/oc løb effter Eliam/oc sagde/ Lader mig kysse min Fader oc min Moder/saa vil ieg efterfølge dig. Hand sagde til hannem/Gack hen / oc kom igen/thi ieg haffuer noget at gøre met dig. Oc hand løb bort fra hannem igen / oc tog it par Øxen/oc offrede det/oc sød kødet met træene som vaare paa Øxene/oc gaff Folcket det at æde/ Saa stod hand op/oc fulde Eliam effter oc tiente hannem.

Eliseus.

XX.

OC Benhadad Konge i Syrien forsamlede al sin mact / oc der vaare tho oc tredive Konger met hannem oc Heste oc vogne/oc hand drog op/ oc belagde Samariam/oc stridde mod hannem. Oc hand sende Bud i Staden til Achab Jsraels Konge/oc loed hånem sige/ Saa siger Benhadad/ Dit sølff oc dit guld er mit/ oc dine Hustruer oc dine beste børn ere oc mine. Jsraels Konge suarede/oc sagde/ Min Herre Kongen/lige som du sagde/ Jeg er din oc alt det ieg haffuer.

Benhadad belegger Samariam.

Oc Budene komme igen/oc sagde/ Saa siger Benhadad / Efferdi ieg sende dig bud/oc loed dig sige/ Du skalt giffue mig dit sølff oc dit guld/dine Hustruer oc dine Børn / Saa vil ieg sende mine Suenne til dig i morgen paa denne tid/ at de skulle randsage dit oc dine Vndersanis Huss / oc de skulle tage i deris hender det som du haffuer kært/ oc bære det bort.

Da kallede Jsraels Konge alle Landens Eldste oc sagde/ Mercker oc seer huad ont hand haffuer i sinde. Hand sende bud til mig effter mine Hustruer oc Børn / oc effter mit guld oc sølff/ oc ieg haffuer icke nectet hannem det. Da sagde alle de Eldste oc alt Folcket til hannem/ Du skalt icke lyde eller samtycke. Da sagde hand til Benhadadz Bud / Siger min Herre Kongen/ Alt som hand først bød mig sin Suend/det vil ieg gøre/ Men dette kand ieg icke gøre. Oc Budene ginge bort / oc sagde hannem dette igen. Da sende Benhadad til hannem / oc loed hannem sige/ Guderne gøre mig det oc det/om støffuen aff Samaria skal bliffue nock til/at alt folcket som er vnder mig/ skal kunde føre en handfuld der fra. Da suarede Jsraels Konge / oc sagde/ Siger/ Den som fører sig i Harnisk / hand skal icke rose sig/ som den der haffuer lagt det aff. Der Benhadad det hørde (som hand sad oc drack met Kongerne i sit Paulun) da sagde hand til sine Tienere/ Reder eder til/ Oc de rustede dem mod Staden.

Oc see/ der gick en Prophete til Achab Jsraels Konge oc sagde/ Saa siger HERREN/ Du haffuer io seet al denne store hob? See/ Jeg vil giffue hannem i dag i din haand / At du skalt vide/ Jeg er HERREN. Achab sagde/ Ved huem? Hand sagde/ saa siger HERREN/ Ved Landzfogedernis Drenge. Hand sagde/ Huo skal begynde striden? Hand sagde/ Du. Saa talde hand Landzfogedernis Drenge/ oc de vaare thu hundrede oc tho oc tredive. Oc hand talde effter dem alle Jsraels børns gantske folck siu tusinde mend/ oc de droge vd om middagen. Oc Benhadad drack/ oc vaar drucken i Paulunit/ met tho oc tredive Konger/ som vaare komne hannem til hielp. Oc Landsfogedernis Drenge droge først vd.

Benhadad sende vd/ oc de gaffue hannem til kende/ oc sagde/ Der drager mend aff Samaria. Hand sagde/ Griber dem leffuinde/ huad heller de ere vddragne for freds eller strids skyld. Der Landsfogedernis Drenge vaare vddragne/ och Hærren effter dem/ da slo huer den der kom emod hannem. Oc de Syrer flyde oc Jsrael iegede effter dem. Oc Benhadad Kongē aff Syrien vndrende met heste oc Reysenere. Oc Jsraels Konge drog vd oc slo Heste oc Vogne/ oc Folcket met/ oc giorde it suart slag paa dem aff Syrien.

De Syrer bliffue slagne

Da gick en Prophete til Jsraels Konge/ oc sagde til hannem/ Gack bort oc sterck dig/ oc merck oc see/ huad du gør/ Thi at Kongen aff Syrien skal drage op mod dig igen naar dette aar er forløbet. Thi Kongens tienere aff Syrien sagde til hannem. Deris Guder ere biergenis Guder/ der faare offueruunde de oss/ O maatte wi stride mod dem paa Sletten/ Huad skal det gelde/ Wi vilde da offueruinde dem: Gør nu saa/ tag Kongerne bort huer aff sin sted oc skicke Hær i deris sted/ oc skicke dig en Hær lige som denne Hær vaar/ som du myste/ och heste oc vogne som de andre vaare/ oc lad oss stride mod dem paa Sletten/ Huad skal det gelde/ at wi ville offueruinde dem: Hand lydde deris røst/ oc giorde saa.

Der det aar vaar nu forløbet/ da rustede Benhadad de Syrer/ och drog op til Apheck at stride mod Jsrael. Oc Jsraels børn rustede sig ocsaa/ oc besørgede sig/ oc droge hen mod dem/ oc leyrede sig mod dem lige som tho smaa Gede hiorde/ Men landet vaar fult aff Syrer.

Och der traadde en Gudz mand frem oc sagde til Jsraels Konge/ Saa siger HERREN/ Fordi/ at de Syrer haffue sagt/ HERREN er Biergenis Gud/ oc icke en Gud i dalerne/ Thi haffuer ieg giffuit denne store Hob i din haand/ At i skulle vide/ Jeg er HERREN/ Oc de leyrede dem hart mod de andre i siu dage. Oc den siuende dag droge de sammen i strid/ Oc Jsraels børn sloge hundrede tusinde Fodfolck i hiel en dag aff de Syrer. Oc de som offuerbleffue de flyde til Apheck ind i Staden/ oc muren falt paa dem som offuerbleffue och de vaare siu oc tiue tusinde mend. Oc Benhadad flyde oc ind i Staden fra it Herbere til it andet.

Kongen aff Syrien flyer i Staden.

Da sagde hans Tienere til hannem/ See/ Wi haffue hørt/ at Jsraels husis Konger ere barmhertige Konger/ Thi lader oss binde secke omkring vaare Lender/ och reb omkring vore Hoffuit/ oc gaa vd til Jsraels Konge/ kand vel ske hand lader din Siel leffue. Oc de giordede secke om deris Lender/ oc reb om deris Hoffuit/ oc komme til Jsraels Konge/ oc sagde/ Benhadad din Tienere lader dig sige/ Kere/ lad min Siel leffue. Hand sagde/ Leffuer hand end nu/ da er hand min Broder. Oc Mendene toge stray det ord aff hannem/ oc vdlagde sig det til gode oc sagde/ Ja din broder Benhadad. Hand sagde/ Kommer och tager hannem hid. Da gick Benhadad vd til hannem. Oc hand loed hannem side i Vognen. Och sagde til hannem/ Jeg vil giffue dig nu igen de Steder som min Fader tog fra din Fader/ och gør dig Gader i Damasco lige som min Fader giorde i Samaria/ Saa vil ieg gøre it Forbund met dig oc lade dig fare/ Saa giorde hand it Forbund met hannem oc loed hannem fare.

Da sagde en Mand aff Propheternis børn til sin Neste/ ved HERRENS ord/ Kære/ sla mig/ men hand vilde icke sla hannem. Da sagde hand til hannem igen/ Fordi/ at du icke lydde HERRENS røst/ See/ da skal en Løue sla dig naar du gaar fra mig/ oc der hand gick ned fra hannem fant en Løue hannem oc slo hannem ihiel. Oc hand fant en anden Mand oc sagde/ kære/ sla mig/ Oc den Mand slo hannem oc giorde hannem saar. Da gick Propheten bort oc traadde til Kongen paa veyen/ oc forvende sit ansict met aske. Oc der Kongen drog der frem/ da robte hand til Kongen/ oc sagde/ Din Tienere vaar dragen vd mit i striden/ oc see/ en Mand vnduigede/ oc førde en Mand til mig/ oc sagde/ Foruare denne Mand/ er det saa at hand kommer bort/ da skal din Siel vere i steden for hans siel/ Eller du skalt veye it Sintener sølff der hen. Oc der din Tienere haffde at gøre her oc der/ vaar hand icke mere der. Jsraels konge sagde til hannem/ det er din dom/ du haffuer den selff sagt.

Da strøg hand stray asken aff sit ansict/ oc Jsraels Konge kende hannem/ at hand vaar en aff Propheterne. Oc hand sagde til hannem/ Saa siger HERREN/ Fordi/ at du loest den forbandede Mand fra dig/ da skal din Siel vere for hans siel/ oc dit Folck vere for hans folck. Saa drog Jsraels Konge hen/ ilde til freds oc vred i sit huss/ oc kom til Samaria.

Inf. 22.

XXI.

Naboth.

DEt hende sig der effter/ at Naboth Jesreeliter haffde en Vingaard i Jesreel hoss Achabs Kongens Palatz i Samaria. Oc Achab talede met Naboth/ oc sagde/ Giff mig din Vingaard/ Jeg vil gøre mig en Kaalhaffue der aff/ efftherdi hand ligger saa ner hoss mit Huss/ Jeg vil giffue dig en bedre Vingaard for hannem/ Eller om dig saa tyckis/ vil ieg giffue dig Sølff for hannem saa meget som hand er verd. Da sagde Naboth til Achab/ HERREN lade det vere longt fra mig/ at ieg skulde giffue dig mine Fedris arff.

Da kom

Da kom Achab ilde til freds oc vred hiem/ for det ord skyld/ som Naboth Jesreeliter talede til hannem/ oc sagde / Jeg vil icke giffue dig mine Fedris Arff / Oc hand lagde sig paa sin Seng/ oc vende sit ansict/ oc oed icke Brød.

Da kom Jesabel hans Hustru ind til hannem/ oc talede met hannem / Huad skader dig/ at din aand er saa ilde til freds/ oc at du æder icke Brød? Hand sagde til hende/ Jeg talede met Naboth Jesreeliter/ oc sagde/ Giff mig din Vingaard for pendinge / Eller haffuer du lyst der til/ da vil ieg giffue dig en anden for hannem/ Oc hand sagde/ Jeg vil icke giffue dig min Vingaard. Da sagde Jesabel hans Hustru til hannem/ Huad vaare for it Kongerige i Jsrael/ om du giorde det? Stat op/ oc æd Brød/ oc ver ved it gaat mod/ Jeg vil fly dig Naboths den Jesreeliters Vingaard.

Oc hun screff breff vnder Achabs naffn / oc beseglede dem met hans Signete / oc sende dem til de Eldske oc de Øffuerste i hans Stad/ som bode hoss Naboth. Oc hun screff saa i breffuit/ Lader vdrobe en Faste/ oc setter Naboth øuerst blant Folcket/ oc sticker tho arge Skalcke mod hannem/ som kunde vidne oc sige/ Du haffuer velsignet Gud oc Kongen / Oc fører hannem saa vd/ oc stener hannem ihiel.

Oc de Eldste oc Øffuerste i hans Stad/ som bode i hans Stad/ giorde som Jesabel haffde budit dem / lige som hun haffde screffuit i Breffuit/ som hun sende til dem. Oc de lode vdrobe en Faste/ oc sette Naboth øffuerst blant Folcket. Da komme tho arge Skalcke / oc stode faar hannem/ oc vidnede mod Naboth faar Folcket/ oc sagde/ Naboth velsignede Gud oc Kongen/ Da førde de hannem aff Staden/ oc stenede hannem ihiel.

Oc de bøde Jesabel til/ oc lode hende sige / Naboth er stenet oc død. Der Jesabel hørde/ at Naboth vaar stenet oc død/ da sagde hun til Achab/ Stat op/ oc tag Naboths den Jesreeliters Vingaard/ huilcken hand vilde icke giffue dig for pendinge/ Thi Naboth leffuer aldrig/ men er død. Der Achab hørde/ at Naboth vaar død/ da stod hand op / oc gick ned i Naboths Jesreeliters Vingaard/ at anamme hannem.

Naboth bliffuer stenet.

Da kom HERRENS ord til Eliam Thesbiter/ oc sagde / Stat op / oc gack ned mod Achab Jsraels Konge som er i Samaria (See / hand er i Naboths Vingaard / did er hand ned gongen/ at indtage hannem) oc tal met hannem/ oc sig/ Saa siger HERREN/ Du haffuer ihiel slaget / oc der til met ind taget. Du skalt tale met hannem/ oc sige/ Saa siger HERREN/ Paa den sted/ som Hundene opslickede Naboths blod/ der skulle oc Hunde slicke dit blod. Oc Achab sagde til Eliam / Haffuer du nogen tid fundet mig at vere din Fiende? Hand sagde / Ja / Jeg haffuer fundet dig / Fordi / at du est sold ekon til at gøre ilde faar HERREN. See/ ieg vil føre wlycke offuer dig/ oc bort tage dine efferkommere/ oc ieg vil oprycke aff Achab / oc den som pisser paa væg / oc de indeluckte oc igen bleffne i Jsrael. Oc ieg vil gøre dit Huss/ som Jeroboams Nebatz søns Huss/ oc som Baesa Ahie søns Huss/ for den opueckelsis skyld/ som du haffuer fortørnet mig met/ oc kom Jsrael til at synde.

Elias spaar mod Achabs Huss.

4. Reg. 9.

Supra 15. 16.

4. Reg. 9.

Oc HERREN talede oc offuer Jesabel/ oc sagde/ Hunde skulle æde Jesabel/ hoss Jesreels muer. Huo som døer i Staden aff Achab/ den skulle Hunde opæde/ oc huo som døer paa Marcken/ den skulle Fule vnder Himmelen opæde. Oc der vaar ingen Mand / som vaar saa aldelis sold til at gøre ilde faar HERREN som Achab / Thi hans Hustru Jesabel kom hannem saa til/ oc hand giorde sig til en stor Vederstyggelighed / at hand vandrede i alle maade effter Affguder/ lige som Amoriterne giorde / huilcke HERREN fordreff for Jsraels Børn.

Der Achab hørde disse ord/ da sønderreff hand sine Klæder/ oc tog en Seck om sit Liff/ oc fastede/ oc soff i Secken/ oc gick iemmerlige/ Oc HERRENS ord kom til Eliam Thesbiter/ oc sagde/ Haffuer du icke seet/ huorledis Achab bøyer sig faar mig/ Fordi at hand saa bøyer sig faar mig / da vil ieg icke føre det onde ind i hans tid / Men ieg vil føre det onde offuer hans Huss i hans søns tid.

XXII.

OC der komme try aar omkring/ at der vaar ingen Strid mellem de Syrer oc Jsrael. Men i det tredie aar drog Josaphat Juda Konge ned til Jsraels Konhe. Oc Jsraels Konge sagde til sine Tienere/ Vide i icke / at Ramoth i Gilead gør oss til/ oc wi side stille/ oc tage hannem icke aff Kongens haand i Syrien? Oc hand sagde til Josaphat/ Vilt du drage met mig at stride mod Ramoth i Gilead? Josaphat sagde til Jsraels Konge/ Jeg vil vere / lige som du / oc mit Folck lige som dit Folck/ oc mine Heste/ lige som dine Heste.

Josaphath.

2. Paral. 18.

Oc Josaphath sagde til Jsraels Konge/ Spør dog i dag om HERRENS ord / Da

samlede Jsraels Konge Propheter ved firehundrede mend/oc sagde til dem/Skal ieg drage til Ramoth i Gilead at stride/Eller skal ieg lade betemme: De sagde/ Drag hen op/ HERREN skal giffue det i Kongens haand.

Micheas.

Oc Josaphat sagde/Er her ingen flere aff HERRENS Propheter/ at wi kunde spørie hannem at: Kongen sagde til Josaphat/Her er end nu en Mand / heder Micheas Jemla søn/aff huilcken mand kand spørie HERREN at/Men ieg er hannem vred / thi hand spaar mig inted gaat men alt ont: Josaphat sagde/Kongen tale icke saa. Da kallede Jsraels Konge en Kammersuend/oc sagde/Hent hid snarlige Micheas Jemla søn.

Zedekia.

Oc Jsraels Konge/oc Josaphat Juda Konge/sade huer paa sin Stoel/ førde vdi klæder/ paa planen faar døren/paa Samarie Port / oc alle Propheterne spaade faar dem. Oc Zedekia Cnaena søn/haffde giort sig Jernhorn/oc sagde/saa siger HERREN / Met disse skalt du støde de Syrer/ indtil du ødelegger dem. Oc alle Propheterne spaade lige saa / oc sagde/ Drag hen op til Ramoth i Gilead/oc far lyckfalige frem/HERREN skal giffue det i Kongens haand.

Oc Budet/som vaar bort gonget at kalde Micheam/sagde til hannem/See/ Propheternis tale ere samdrectelige god faar Kongen/Saa lad nu dit ord oc vere lige som deris ord / oc tale gaat. Micheas sagde/ Saa sandelige som HERREN leffuer / ieg vil tale det som HERREN siger mig.

Oc der hand kom til Kongen/sagde Kongen til hannem/Michea/ skulle wi drage til Ramoth i Gilead at stride/eller skulle wi lade det betemme: Hand sagde til hannem / Ja/ Drag hen op/oc far lyckfalig / HERREN skal giffue det i Kongens haand. Kongen sagde end en gong til hannem/ Jeg besuer dig/at du inted andet siger mig end det som sant er/ i HERRENS Naffn. Hand sagde/ Jeg saa al Jsrael atsprid paa Biergene/lige som Faar der haffue ingen Hyrde/Oc HERREN sagde/Haffue disse ingen Herre: Huer aff eder vende sig hiem igen met fred. Da sagde Jsraels Konge til Josaphat/ Haffuer ieg icke sagt dig / at hand spaar mig inted gaat/men alt ont.

Hand sagde/Hør nu fordi HERRENS ord/Jeg saa HERREN side paa sin stoel/ oc al Himmelens Hær staa hoss hannem/hoss hans høyre oc venstre side. Oc HERREN sagde/Huem vil til raade Achab/at hand skal drage op/oc falde til Ramoth i Gilead: Oc den ene sagde det/oc den anden sagde det. Da gick der en Aand vd/ oc traadde frem faar HERREN/oc sagde/ Jeg vil komme hannem der til. HERREN sagde til hannem/Huor met: Hand sagde/ Jeg vil vdgaa oc vere en løgnactig Aand i alle hans Propheters munde. Hand sagde/Du skalt komme hannem der til/oc du skalt vdrette det/ Gack vd / oc gør saa. See nu/ HERREN haffuer nu giffuit en løgnactig Aand i alle dine Propheters munde/oc HERREN haffuer talet ont offuer dig.

Zedekia slar Micheam.

Da traadde Zedekia Cnaena søn frem/oc slo Micheas paa Kindbenet / oc sagde/ Huad/ Er HERRENS Aand da viget fra mig/at hand taler met dig: Micheas sagde / See/ du skalt det see paa den dag/naar du gaar fra it herbere til det andet / at du kant skiule dig. Da sagde Jsraels Konge/ Tag Micheam oc lad hannem bliffue hoss Amon Borgemestere / oc hoss Joas Kongens søn / oc sig / Saa siger Kongen / Setter denne ind i Fengsel / oc spiser hannem met drøffuelsens brød oc vand indtil ieg kommer igen met fred / Micheas sagde/ Kommer du igen met fred/da haffuer icke HERREN talet ved mig / Oc hand sagde/ Hører til alle Folck.

Saa drog Jsraels Konge oc Josaphat Juda Konge op til Ramoth i Gilead. Oc Jsraels Konge sagde til Josapat/ Forkled dig/ oc kom i striden met dine Kleder som du haffuer taget paa/ Oc Jsraels Konge forkledde ocsaa sig/oc drog i striden. Men Kongen aff Syrien bød de Øffuerste for sine Vogne/ som vaare tho oc tredive/oc sagde/ J skulle icke stride huerken mod liden eller stor / vden allene mod Jsraels Konge. Oc der de Øffuerste for Vognene saae Josaphat/da mente de/at hand vaar Jsraels Konge/oc fulde paa hannem met striden / Da robte Josaphat. Der de Øffuerste for Vognene saae / at det vaar icke Jsraels Konge / da vende de dem om til bage fra hannem.

Achab bliffuer død i strid. Supra 20.

En Mand spende sin Bue wforuarindis / oc skød Jsraels Konge mellem Pantzeret oc Suerd remmen. Da sagde hand til sin Vognsuend/Vent din haand / oc før mig vdaff Hæren/thi ieg er saar. Oc Striden fick offuerhand samme dag/oc Kongen stod paa Vognen mod de Syrer/oc døde om samme afftenen/ Oc Blod flød aff saaret mit i Vognen. Oc mand loed vdrobe i Hærren/der Solen gick ned/oc sige/Huer gaa til sin Stad/oc til sit Land. Saa døde Kongen/oc bleff ført til Samaria/oc de iordede hannem i Samaria / Oc der de tode Vognen hoss Samaria Fiske vand/ da slickede Hunde hans blod / oc Skøger tode hannem / effter HERRENS ord/som hand haffde talet.

Huad der er mere at sige om Achab / oc alt det hand giorde / oc om det Filsbens Huss hand bygde/oc om alle Stæder som hand bygde/See/ det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke. Saa soff Achab hen met sine Fedre/oc hans søn Ahasia bleff Konge i hans sted.

Oc Josaphat Asa søn bleff Konge offuer Juda i det fierde Achabs Jsraels Kongis aar/ oc hand vaar fem oc tredine aar gammil der hand bleff Konge / oc regerede fem oc tiue aar i Jerusalem/Hans Moder het Asuba Silhi daatter. Oc hand vandrede i alle sin Faders Asa veye/oc vigede icke der fra/oc hand giorde huad HERREN behagede. Dog tog hand icke de Høye bort/oc Folcket offrede end nu/ oc gaffue røgelse paa det Høye / Oc hand haffde fred met Jsraels Konge.

Josaphat 25. aar Konge i Juda.

Huad mere er at sige om Josaphat/oc om hans mact/huad hand haffuer giort / oc huorledis hand stridde/See/det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc hand fordreff Horeiegere aff Landet/som der offuerbleffue i Asa hans Faders tid.

2. Para. 15. 18.

Oc der vaar ingen Konge i Edom. Oc Josaphat loed gøre Skib til Søeff / som skulde gaa til Ophir/oc hente guld. Men de fore did icke / Thi de bleffue sønder slagne i Ezeon Geber. Paa den tid sagde Ahasia Achabs søn til Josaphat/ Lad mine Suenne fare met dine Suenne paa Skibene / men Josaphath vilde icke. Oc Josaphat soff hen met sine Fedre/oc bleff iordet met sine Fedre i Dauidz sin Faders Stad/ Oc Joram hans søn bleff Konge i hans sted.

Ende paa den Første Bog om Kongerne.

Den anden Bog om Kongerne.

I.

Ahasia 2. aar Konge offuer Jsrael.

AHasia Achabs søn bleff konge offuer Jsrael i Samaria vdi det søttende Josaphats Juda kongis aar/ oc regerede offuer Jsrael thu aar. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede / oc vandrede i sin Faders oc sin Moders veye / oc i Jeroboams Nebat søns veye / som kom Jsrael til at synde. Oc hand tiente Baal oc tilbad hannem / och fortørnede HERREN Jsraels Gud lige som hans Fader giorde. Oc Moabiterne fulde fra Jsrael der Achab vaar død.

Baal Sebub.

Oc Ahasia falt igennem it sprinkel i sin sal vdi Samaria / oc bleff siug / Oc hand sende Bud / och sagde til dem / Gaar hen oc spører Baal Sebub den Gud i Ekron at / Om ieg skal bliffue karsk igen aff denne siuge: Men HERRENS Engel talede met Elia Thesbiter / Op oc mød Kongens Bud aff Samaria / oc sig til dem / Er der da nu ingen Gud i Jsrael / at i gaa bort oc atspørre Baal Sebub / Ekrons Gud: Der faare / siger HERREN saa / Du skalt icke komme aff Sengen som du ligger paa / men du skalt visselige dø. Oc Elias gick bort.

Der Budene komme til hannem igen / da sagde hand til dem / Hui komme i igen: De sagde til hannem / Der kom en mand op mod oss / oc sagde til oss / Gaar tilbage igen til Kongen / som eder vdsende / oc siger til hannem / Saa siger HERREN / Er der da ingen Gud i Jsrael / at du sender hen til at spørre Baal Sebub / Ekrons Gud: Derfaare skalt du icke komme aff sengen / som du ligger paa / men du skalt visselige dø. Hand sagde til dem / Huorledis vaar den Mand skicket som eder møtte / oc sagde dette til eder: De sagde til hannem / Hand haffde en laaden Hud paa / oc it læder Belte om sine lender. Hand sagde / Det er Elias Thesbiter.

Elias biuder Jld falde aff Himmelen etc. Lucæ. 9.

Oc hand sende en Høffuitzmand til hannem offuer halfftrediesins tiue / met de samme halfftrediesins tiue. Oc der hand kom op til hannem / See / da sad hand øffuerst paa bierget / Oc hand sagde til hannem / Du Gudz mand / Kongen siger / du skalt komme ned. Elias suarede samme Hoffuitzmand offuer halfftrediesins tiue / och sagde til hannem / Er ieg Gudz mand / Da falde ild aff Himmelen oc opsluge dig oc dine halfftrediesins tiue / Da falt der ild aff Himmelen / oc opslugede hannem oc hans halfftrediesins tiue.

Oc hand sende atter en anden Høffuitzmand offuer halfftrediesins tiue til hannem / met hans halfftrediesins tiue. Hand suarede / oc sagde til hannem / Du Gudz mand / saa siger Kongen / Kom snart ned. Elias suarede / oc sagde / Er ieg en Gudz mand / Da falde ild aff himmelen oc opsluge dig oc dine halfftrediesins tiue. Da falt Gudz ild aff Himmelen / och opslugede hannem oc hans halfftrediesins tiue.

Da sende hand atter den tredie Høffuitzmand offuer halfftrediesins tiue / met hans halfftrediesins tiue. Der hand kom op til hannem / da bøyede hand sine knæ faar Eliam / oc formanede hannem / oc sagde til hannem / Du Gudz mand / lad min siel oc disse dine halfftrediesins tiue Tieneris siele gelde noget faar dig. See / der falt Jld aff Himmelen / oc opslugede de tho første Høffuitzmend offuer halfftrediesins tiue met deris halfftrediesins tiue / Lad nu min siel gelde noget faar dig. Da sagde HERRENS Engil til Eliam / Gack hen ned met hannem / oc frøcte dig inted for hannem.

Joram. Infra. 11.

Oc hand giorde sig rede / oc gick ned met hannem til Kongen / oc hand sagde til hannem / Saa siger HERREN / Fordi / at du sende Bud hen oc lodst at spørre Baal Sebub den Gud i Ekron / lige som der vaare ingen Gud i Jsrael / aff huem mand kunde spørre ord aff / Saa skalt du icke komme aff Sengen / som du ligger paa / men du skalt visselige dø. Saa døde hand effter HERRENS ord / som Elias haffde talet. Oc Joram bleff Konge i hans sted / i det andet Joram Josaphats søns Juda Kongis aar / Thi hand haffde ingen Søn. Huad mere er at sige om Ahasia / at hand giorde / See / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke.

II.

Der

DEr HERREN vilde hente Eliam til Himmelen i Været / da ginge Elias oc Eliseus aff Gilgal. Oc Elias sagde til Eliseum / Kære bliff her / thi HERREN sende mig til BethEl. Eliseus sagde / Saa sandelige som HERREN oc din siel leffuer / ieg forlader dig icke. Oc der de komme ned til BethEl / da ginge Propheternis børn som vaare i BethEl vd til Eliseum / oc sagde til hannem / Vedst du oc / at HERREN skal i dag tage din Herre fra dit hoffuit: Hand sagde / Jeg ved det oc vel / tier eckon stille.

Oc Elias sagde til hannem / Elisee / Kære bliff her / thi HERREN haffuer sent mig til Jericho. Hand sagde / Saa sandelige som HERREN oc din siel leffuer / ieg forlader dig icke. Oc der de komme til Jericho / da traadde Propheternis børn som vaare i Jericho til Eliseum / oc sagde til hannem / Vedst du oc at HERREN vil i dag tage din Herre fra dit hoffuit: Hand sagde / Jeg ved det oc vel / tier eckon stille. Oc Elias sagde til hannem / Kære bliff her / thi HERREN haffuer sent mig til Jordan. Hand sagde / Saa sandelige som HERREN oc din siel leffuer / ieg forlader dig icke. Oc de ginge baade til sammen. Oc halfftrediesinds tiue Mend aff Propheternis børn ginge hen / oc traadde tuert offuer longt fra / Men de stode baade hoss Jordan.

Da tog Elias sin Kaabe / oc suøbte hende til sammen / oc slo i Vandet / det atskilde sig paa baade sider / at de ginge baade tørre igennem. Oc der de komme offuer / da sagde Elias til Eliseum / Bed / Huad ieg skal gøre dig / før ieg tagis fra dig. Eliseus sagde / At din Aand maa vere dubbelt hoss mig. Hand sagde / Du haffuer bedet om en haard ting / Dog / der som du seer mig / naar ieg tagis fra dig / da skal det vere ia / Men seer du mig icke / da skeer det icke.

Oc der de ginge met huer anden / oc hand talede / See / da kom der en gloende Vogn met gloende Heste / oc skilde dem baade fra huer anden / oc Elias foer saa hen i Været til Himmelen. Oc Eliseus saa det / oc robte / Min Fader / min Fader / Jsraels Vogn oc hans Reysenere. Oc hand saa hannem icke mere / Oc hand tog sine Klæder / oc sønderreff dem i thu stycke.

Historia om Heliseo.
Gud tager Eliam bort.
Gene. 5.

Oc hand tog Elie Kaabe op som vaar falden fra hannem / oc vende sig til bage / oc traadde til bredden paa Jordan / oc tog den samme Elie Kaabe som falt fra hannem / oc slo i Vandet / oc sagde / Huor er nu HERREN Elie Gud: Oc der hand slo i Vandet / da skildis Vandet at paa baade sider / oc Eliseus gick hen igennem.

Oc der Propheternis børn det saae / som vaare i Jericho mod hannem / da sagde de / Elie Aand huilis paa Eliseum / oc de ginge mod hannem / oc tilbade paa iorden. Oc sagde til hannem / See / Her ere halfftrediesinds tiue Mend iblant dine Tienere stercke Folck / lad dem gaa / oc lede effter din Herre / Maauelske at HERRENS Aand tog hannem / oc kaste hannem nogen sted paa it Bierg / eller nogen sted i en Dal. Hand sagde / Lader dem icke gaa. Men de nødde hannem / indtil hand bluedis der ved / oc sagde / Lader dem gaa hen. Oc de sende halfftrediesinds tiue Mend bort / oc de lete effter hannem i tre dage / Men de funde hannem icke / oc de komme igen til hannem. Oc hand bleff i Jericho / oc sagde til dem / Sagde ieg ey til eder / at i skulde icke gaa bort.

Oc Mendene i Staden / sagde til Eliseum / See / her er gaat at bo i denne stad / lige som min Herre seer / Men her er ont Vand / oc Landet er wfructsommeligt. Hand sagde / Bærer mig hid en ny Skaal / oc legger Salt i hende / Oc de bare det til hannem. Da gick hand vd til Kilden / oc kaste Saltet der vdi / oc sagde / Saa siger HERREN / Jeg giorde dette Vand sunt / Der skal ingen død eller nogen wfructsommelighed mere komme der aff her effter. Saa bleff Vandet sunt til denne dag / effter Elisei ord / som hand talede.

Oc hand gick op til BethEl / Oc der hand gick paa veyen / da komme der smaa Drenge vdaff Staden / oc bespaattede hannem / oc sagde til hannem / Du Skallede kom hid op / du skallede kom hid op. Oc hand vende sig om / Oc der hand saa dem / da bandede hand dem i HERRENS Naffn / Da komme tho Biørne aff skoffuen / oc reffue tho oc fyretiue ihiel aff Børnene. Oc hand gick der fra op paa det bierg Carmel / oc vende sig om der fra til Samariam.

42. børn sønder reffne aff Biørne.

III.

JOram Achabs søn bleff Konge offuer Jsrael i Samaria i det attende Josaphatz Juda Kongis aar / oc regerede tolff aar. Oc giorde det som HERREN ilde behagede / dog icke som hans Fader oc hans Moder / Thi hand bort tog Baals støtter / som hans Fader loed gøre. Men hand bleff hengendis i Jeroboams Nebatz søns synder / som kom Jsrael til at synde / oc loed icke der aff.

Joram 12. aar Konge offuer Jsrael.

Oc Mesa Moabiters Konge haffde mange Faar / Oc hand gaff Jsraels Konge til Skat

 aff dem /

Mesa falder fra Jsraels Konge.

aff dem/vlden aff hundrede tusinde Lam / oc aff hundrede tusinde Vædre. Men der Achab vaar død/da falt Moabiternis Konge fra Jsraels Konge. Da drog Kong Joram aff Samaria samme tid/oc skickede al Jsrael. Oc sende hen til Josaphat Konge i Juda / oc loed hannem sige/Moabiternis Konge er falden fra mig/Kom met mig at stride mod Moabiterne. Hand sagde/Jeg vil komme hen op/Jeg er lige som du / oc mit Folck lige som dit Folck / oc mine Heste lige som dine Heste. Oc hand sagde/At huilcken vey ville wi drage op: Hand sagde / at den vey i Edoms Orcken.

Saa droge Jsraels Konge oc Juda Konge/oc Edoms Konge/Oc der de haffde dragit siu dagis Ferd/da haffde Hærren oc Queget som vaar met dem inted Vand. Da sagde Jsraels Konge/O ve/HERREN haffuer bødet disse tre Konger/ at hand skal giffue dem i Moabiternis hender. Josaphat sagde/Er her ingen HERRENS Prophete/at wi kunde spørre raad aff HERREN ved hannem: Da suarede en aff Jsraels Kongis Suenne/oc sagde/ Her er Eliseus Saphatz søn/som gaff Elie Vand paa henderne. Josaphat sagde/ HERRENS ord er hoss hannem. Saa fore Jsraels Konge oc Josaphat oc Edoms Konge ned til hannem.

Eliseus.

Da sagde Eliseus til Jsraels Konge/Huad haffuer du at gøre met mig: Gack bort til din Faders Propheter/oc til din Moders Propheter. Jsraels Konge sagde til hannem / Ney/ Thi HERREN haffuer bødet disse tre Konger/at hand vil giffue dem i Moabiternis hender. Eliseus sagde/Saa sandelige som den HERRE Zebaoth leffuer / faar huilcken ieg staar/der som ieg icke saae til Josaphat Juda Konge/Da vilde ieg icke ansee eller acte dig. Saa henter mig nu en Spillemand. Oc der Spillemanden legte paa strengene / da kom HERRENS haand paa hannem/oc hand sagde/Saa siger HERREN/Gører graffuer her oc der/hoss denne bæck/Thi saa siger HERREN/ J skulle icke see vær eller regn/ alligeuel skal Bæcken bliffue fuld aff Vand/at i oc eders Tienere oc eders Queg mue dricke der aff. Der til met er det en ringe ting faar HERREN/Hand skal oc giffue Moabiterne i eders hender/at i skulle nedsla alle faste Stæder/oc alle vdualde Stæder/oc skulle affhugge alle gode Træ/oc i skulle tilstoppe alle Vandkilder/oc i skulle forderffue alle gode Agre met sten.

Oc det skede om morgenen paa den tid mand pleyde at offre Madoffer / See / da kom der it Vand paa den vey fra Edom/oc opfyllede Landet met Vand.

Der alle Moabiterne hørde/at Kongerne vaare dragne op at stride mod dem/da kallede de alle tilhobe som vaare gamle nock til Strid oc der offuer/ oc droge til Landemercket. Der de giorde sig aarle rede om morgenen / oc Solen gick op paa Vandet/ da tøcte Moabiterne at Vandet vaar røt mod dem lige som Blod/oc de sagde/Det er Blod/Kongerne haffue forderffuit sig met suerd/oc den ene haffuer slaget den anden ihiel/ Aha Moab / drag nu effter bytte. Der de komme til Jsraels Leyre/da stod Jsrael op/oc sloge Moabiterne/Oc de flyde faar dem. Men de komme ind oc sloge Moab/De nedbrøde Stæderne / oc huer kaste sine stene paa alle gode Agre/oc fyllede dem/oc de tilstoppede alle Vandkilder/oc affhugge alle gode Træ/indtil at der bleffue eckon stenene aff Tegelmurene igen/oc de gaffue sig til hannem met Slinger/oc sloge hannem.

Moabiterne slas ihiel.

Der Moabiternis Konge saa/at striden vaar hannem forsterck/ da tog hand siu hundrede Mend til sig/som vddroge suerd/at vdbryde mod Kongen aff Edom. Men de kunde icke. Da tog hand sin første søn.som skulde bleffuit Konge i hans sted/ oc offrede hannem paa muren til Brendoffer. Da bleff Jsrael saare vred/at de droge fra hannem/ oc vende til deris Land igen.

Moabiternis Konge offrer sin søn.

IIII.

OCh der robte en Quinde blant Propheternis børns Hustruer til Eliseum / oc sagde/Din Tienere min Hosbonde er død/Saa vedst du / at hand / din Tienere/frøctede HERREN/ Nu kom en Mand som hand vaar skyldig oc vil tage baade mine børn til sine Trælle. Eliseus sagde til hende / Huad skal ieg gøre dig: Sig mig/huad haffuer du i Husit: Hun sagde / Din Tienerinde haffuer inted i husit/vden it Olie krus. Hand sagde/ Gack hen oc bed der vde alle dine Naboer om tomme Kar/oc mange aff dem/ oc gack ind / oc lyck døren til effter dig/ met dine sønner/oc øss i alle Karene. Oc naar de ere fulde/da faa dem hen.

Hun gick hen/oc lucte døren til effter sig met sine sønner / de bare Karene til hende/oc hun øsde i dem. Oc der Karene vaare fulde/da sagde hun til sin søn / Reck mig end nu it Kar hid. Hand sagde til hende/Her ere icke flere kar. Da stod Olien. Oc hun gick bort / oc gaff Gudz mand det tilkende. Hand sagde/Gack bort/oc sel Olien/oc betale den/som du est skyldig/Saa

maat

maat du oc dine sønner leffue aff det som offuer løber.

Oc det hende sig paa den tid/at Eliseus gick til Sunem / Der vaar en rig Quinde / hun holt hannem/at hand oed hoss hende/Oc som hand reysde nu tit der igennem / da gick hand ind til hende/oc oed hoss hende. Oc hun sagde til sin Hosbonde / See/ Jeg mercker/ at denne Gudz mand er hellig/ som gaar altid her igennem. Lad oss gøre hannem it lidet Herbere offuen paa aff fiele/oc sette hannem der vdi en Seng/Bord/Stoel/ oc Liusestage / paa det/at naar hand kommer til oss/at hand kand vere der vdi.

Den Sunamitiske Quinde tager Eliseum til herbere.

Oc det hende sig paa den tid/at hand kom der ind/oc lagde sig der oppe i Herberet/ oc soff der vdi. Oc hand sagde til sin Dreng Giezi/Kald den Sunamitiske. Oc der hand kallede hende/da traadde hun frem faar hannem. Hand sagde til hannem/Sig til hende/See/ Du haffuer giort oss al denne tieniste/ Huad skal ieg gøre dig? Haffuer du en sag til Kongen / eller til Stridzhøffuitzmanden? Hun sagde/ Jeg boer iblant mit Folck. Hand sagde/Huad kand mand da gøre hende? Giezi sagde/Ah/hun haffuer ingen søn/oc hendis Hosbōde er gammil. Hand sagde/Kalde hende. Oc der hand kallede hende/ da traadde hun frem i døren. Oc hand sagde/ Paa denne tid/om it aar/skalt du tage en søn i faun. Hun sagde/Ah ney/min Herre/ du Gudz mand/liug icke faar din Tienerinde. Oc Quinden bleff fructsommelig / oc fødde en søn paa den samme tid/om it aar/som Eliseus sagde til hende.

Gene. 18.

Der Barnet bleff stort/da hende det sig/at det gick vd til sin Fader til Høstmendene / oc sagde til sin Fader/O mit hoffuit/mit hoffuit. Hand sagde til sin Dreng / Bær hannem til sin Moder. Oc hand tog hannem oc bar hānem hen indtil sin Moder/Oc hun sette hannem paa sit skød/indtil om Middagen/da døde hand. Saa gick hun op / oc lagde hannem paa Gudz mandz Seng/lucte til/ oc gick saa vd / oc kallede sin Hosbonde / oc sagde / Send mig en aff Drengene oc en Aseninde/ Jeg vil til Gudz mand/oc komme igen. Hand sagde / Hui viltu til hannem? Det er icke i dag Ny maanet eller Sabbath. Hun sagde/Det er gaat. Oc hun salede Asenindē/oc sagde til Drengen/Driff fast/oc tøffue mig icke paa reysen/lige som ieg siger dig.

Saa drog hun bort/oc kom til Gudz mand paa Carmel Bierg. Oc der Gudz mand saa hende mod sig/da sagde hand til sin Dreng Giezi/See/den Sunamitiske er der. Saa løb nu vd mod hende/oc spør hende at/ om det gaar hende oc hendis Hosbonde oc hendis søn vel? Hun sagde/Vel. Oc der hun kom til Gudz mand paa Bierget/ da holt hun hannem om hans føder/Da gick Giezi frem/at hand vilde støde hende der fra. Gudz mand sagde / Lad hende betemme/Thi hendis siel er bedrøffuit / oc HERREN haffuer det skiult faar mig/ oc icke giffuit mig det tilkende. Hun sagde/Naar bad ieg om en Søn aff min Herre? Sagde ieg icke/ du skulde icke skuffe mig.

Hand sagde til Giezi/Omgiorde din Lender / oc tag min staff i dine haand/oc gack hen (Møder dig nogen/da hilse hannem icke/oc hilser dig nogen/da tacke hannem icke) oc leg min Staff paa Drengens ansict. Drengens Moder sagde/Saa sandelige som HERREN oc din siel leffuer / ieg forlader dig icke fra mig. Da giorde hand sig rede/oc gick effter hende. Giezi gick bort faar dem/oc lagde Staffuen paa Drengens ansict / Men der vaar ingen røst eller følelse. Saa gick hand tilbage igen/oc møtte hannem / oc gaff hannem tilkende / oc sagde/Drengen vognede icke op.

Lucæ 10.

Oc der Eliseus kom ind i Husit/See/da laa Drengen død paa hans Seng. Oc hand gick ind/oc lucte døren til for dem baade/oc bad til HERREN. Oc stigede op / oc lagde sig paa Barnet/oc lagde sin mund paa Barnsens mund / oc sine øyen paa hans øyen/ oc sine hender paa hans hender/oc bredde sig saa vdoffuer hannem/saa at Barnsens Legeme bleff varmt. Oc hand stod op igen/oc gick i husit en gong hid oc did / oc hand steg op oc bredde sig offuer hannem/Da gispede Drengen siu gonge/Der effter oploed Drengen sine øyen. Oc hand kallede at Giezi/oc sagde/Kald den Sunamitiske. Oc der hand kallede hende / da kom hun ind til hannem. Hand sagde/Der/tag hen din søn. Da kom hun / oc falt ned faar hans føder / oc tilbad paa iorden/Oc hun tog sin søn/ oc gick vd.

Eliseus gør en død leffuende.

Der Eliseus kom tilbage igen til Gilgal/bleff der dyr tidt i Landet/ oc Propheternis børn bode faar hannem. Oc hand sagde til sin Dreng/Set en stor Gryde til/oc siud en moss til Propheternis børn. Da gick en vd paa marcken/at sancke Vrter / oc fant vilde Vinquiste / oc lesde der aff sin kiortel fuld met Colloquintide/oc der hand kom/da skar hand dem i Gryden til Mosin/thi de kende dem icke. Oc der de gaffue det op faar mendene at æde/oc de ode aff Mosin/ da robte de/oc sagde/O Gudz mand/Døden i Gryden/ Thi de kunde icke æde der aff. Da sagde hand/Tager mel hid/Oc hand kaste det i Gryden/oc sagde/ Giffuer det op faar Folcket/at de mue æde/da vaar der inted ont i Gryden.

Dyr tid i Elisei tid.

Oc der kom en mand aff Baal Salisa/oc bar Gudz mand tiue byg brød/aff den første Grøde i sin Kaabe/oc nyt Korn. Hand sagde/Giff folcket det at æde. Hans Tienere sagde/Huad skal

ieg giffue hundrede Mend der aff: Hand sagde/ Giff folcket/ at de æde/ Thi saa siger HERREN/ Mand skal æde/ oc der skal offuerbliffue. Oc hand lagde det faar dem/ at de ode/ Oc Oc der bleff end naaget offuer/ effter HERRENS ord.

V.

Naaman Kongens Stridzhøffuitzmand aff Syrien/ vaar en drabelig Mand faar sin Herre/ oc meget actet/ Thi HERREN gaff salighed i Syrien ved hannem/ Oc hand vaar en veldig Mand oc spedalsk.

Naaman rensis aff Spedalske. Lucæ. 4.

Oc Stridtzfolck aff Syrien vaare vdfaldne/ oc haffdeført en liden Pige aff Israels Land/ som tiente Naamans Hustru/ Hun sagde til sin Hustru/ Ah/ vaare min Herre i Samaria hoss den Prophete/ hand skulde fri hannem aff sin Spedalske. Da gick hand hen ind til sin Herre/ oc gaff hannem det tilkende/ oc sagde den Pige aff Israels land haffuer saa oc saa talet. Kongen aff Syrien sagde. Saa drag hen/ Jeg vil scriffue it breff til Israels Konge.

Oc hand drog bort/ oc tog thi Sintener sølff met sig/ oc sey tusinde gyldene/ oc thi Hellig dags kledninger/ oc førde breffuit til Israels Konge/ det lydde saa/ Naar dette breff kommer til dig/ See/ da skalt du vide/ Jeg haffuer sent min tienere Naaman til dig/ at du skalt fri hannem aff sin Spedalske. Oc der Israels Konge læste breffuit/ synder reff hand sine Klæder/ och sagde/ Er ieg da Gud/ at ieg kand ihielsla oc giffue liff igen/ at hand sender til mig/ at ieg skal gøre den Mand fri aff sin Spedalske: Mercker oc seer/ huorledis hand søger aarsage mod mig.

Der Eliseus Gudz mand hørde/ at Israels Konge haffde synderreffuit sine Klæder/ da sende hand til hannem/ oc loed hannem sige/ Hui haffuer du synderreffuit dine Klæder: Lad hannem komme til mig/ at hand skal vide/ at her er en Prophete i Israel. Saa kom Naaman met heste oc vogne/ oc holt faar Elisei husis dør. Da sende Eliseus it Bud til hannem/ oc loed hannem sige/ Gack hen och to dig siu gonge i Jordan/ Saa skal dit Kød komme til sig igen oc bliffue rent. Da bleff Naaman vred/ oc foer bort/ oc sagde/ Jeg mente/ hand skulde komme vd til mig oc traade frem/ oc paa kalde HERRENS hans Gudz Naffn/ och røre met sin haand paa steden/ oc saa bort tage Spedalskẽ. Ere icke de vand Amana oc Pharphar i Damasco bedre/ end alle de vand i Israel/ at ieg kunde to mig der vdi oc bliffue ren: Och hand vende sig/ oc drog vred bort.

Da ginge hans Suenne til hannem/ talede met hannem/ oc sagde/ Kære Fader/ Om Propheten haffde budet dig en stoer ting/ skulde du det icke giort: Huor meget mere/ at hand sagde til dig/ To dig/ saa skalt du bliffue ren. Da steg hand ned/ och dyppede sig siu gonge i Jordan/ som Gudz mand sagde/ oc hans Kød kom til sig igen/ lige som en vng Drengs Kød/ oc bleff rent.

Oc hand vende sig til Gudz mand igen/ met sin gantske Hær/ Oc der hand kom ind/ da traadde hand faar hannem/ oc sagde/ See/ Jeg ved/ at der er ingen Gud i alle Land/ vden i Israel. Saa tag nu denne Velsignelse aff din Tienere. Hand sagde/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ faar huilken ieg staar/ ieg tager hende icke. Oc hand vilde nød hannem til at tage den/ Men hand vilde icke. Da sagde Naaman/ Maatte da din Tienere giffuis en Byrde aff denne iord/ saa meget som to Muler kunde bære: Thi din Tienere vil icke mere offre/ oc gøre Brendoffer/ til andre Guder/ men til HERREN. At HERREN vil vere din tienere naadig der vdi/ naar ieg tilbeder hannem i Remmons huss/ naar min Herre gaar ind i Remmons huss/ at tilbede der/ oc hand helder sig op til min haand. Hand sagde til hannem/ Drag bort met Fred.

Remmon.

Oc der hand vaar faren fra hannem en halff fierding veys paa marcken/ da tenckte Giezi Elisei Gudz mands suend/ See/ min Herre sparde denne Syrier Naaman/ at hand tog icke aff hannem/ det hand førde/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ Jeg vil løbe effter hannem/ oc tage noget aff hannem. Saa løb Giezi hastelige effter Naaman. Oc der Naaman saa/ at hand løb effter hannem/ da steg hand aff sin vogn at møde hannem/ oc sagde/ Gaar det ret til: Hand sagde/ Ja. Min Herre sende mig til dig/ oc lader dig sige/ See/ der komme nu tho Drenge aff Propheternis børn til mig fra Ephraims bierg/ Giff dem it Sintener sølff/ oc tho Hellig dags Kledninger/ Naaman sagde/ Kære tag thu Sintener. Oc hand nødde hãnem til/ oc hand bant thu Sintener sølff i tho Secke/ oc tho hellig dags klædninger/ oc fick tho aff sine Suenne de bare dem faar hannem. Oc der hand kom til Ophel/ da tog hand det aff deris hender/ oc lagde det offuer en side i husit/ oc loed Mendene gaa/ oc der de vaare borte/ da traadde hand frem faar sin Herre

Oc Eliseus

Oc Eliseus sagde til hannem/ Hueden kommer du Giezi: Hand sagde / Din Tienere haffuer huercken gonget hid eller did. Hand sagde til hannem/ Vandrede icke mit hierte / der Manden vende sig tilbage fra sin Vogn mod dig: Vaar det da tid at tage Sølff oc Kleder/ Olie gaarde/ Vinbierge/ Faar/ Øxen/ Suenne oc Tienste piger: Men Naamans Spedalske skal henge ved dig oc din Sæd euindelige. Da gick hand vd fra hannem Spedalsk/ lige som Sne.

VI.

Eliseus.

PRopheternis børn sagde til Eliseum/ See/ denne sted/ i huilken wi bo hoss dig/ er oss fortrang. Lad oss gaa til Jordan/ oc huer hente der Træ / at wi mue der bygge en Sted/ som wi kunde bo vdi. Hand sagde/ Gaar hen. Oc en sagde/ Kære gack met dine Tienere. Hand sagde/ Jeg vil gaa met. Oc hand gick met dem. Oc der de komme til Jordan/ hugge de træ aff. Oc der en affhug it træ/ falt iernet i vandet/ Oc hand robte/ oc sagde/ Aui/ min Herre/ Der til met er det laant. Oc Gudz mand sagde/ Huor falt det ned: Oc der hand visde hannem steden / hug hand en kæp aff/ oc støtte did bort/ da suømmede iernet/ Oc hand sagde/ Tag det op. Da vdracte hand sin haand oc tog det.

Oc Kongen aff Syrien førde en Krig mod Jsrael/ oc raadde mit sine Tienere / oc sagde/ Wi ville leyre oss/ der oc der. Men Gudz mand sende til Jsraels Konge/ oc loed hannem sige/ Foruare dig/ at du drager icke til den sted/ Thi de aff Syrien huile dem der. Saa sende Jsraels Konge hen til den sted/ som Gudz mand sagde hannem / foruarede den / oc holt vegt der / oc giorde det icke en gong eller tho gonge alene.

Da bleff Kongens hierte aff Syrien bedrøffuit der offuer/ Oc hand kallede sine Suenne/ oc sagde til dem/ Ville i icke da giffue mig tilkende / huilken blant oss flyde til Jsraels Konge: Da sagde en aff hans Suenne/ Jcke saa/ min Herre Kongen / Men Eliseus den Prophete i Jsrael siger Jsraels Konge/ alt det som du taler i Kammeret/ som din Seng er. Hand sagde/ Saa gaar hen/ oc seer/ huor hand er/ at ieg kand sende hen oc lade hente hannem. Oc de gaffue hannem tilkende/ oc sagde/ See/ hand er i Dothan. Da sende hand hen Heste oc Vogne/ oc en stoer mact/ Oc der de komme hen om natten/ omkring sette de Staden.

Oc Gudz mandz Tienere stod aarle op/ at gøre sig rede oc drage vd/ Oc see/ da laa der en Hær omkring Staden/ met heste oc vogne/ Da sagde hans Dreng til hannem/ Aui/ min Herre/ huad ville wi nu gøre: **Hand sagde/ Frycte inted / Thi de ere flere som ere hoss oss/ end de som ere hoss dem.** Oc Eliseus bad oc sagde/ HERRE/ oplad hans øyen/ at hand maa see. Da oplod HERREN Drengens øyen at hand saa/ Oc see/ da vaar Bierget fult aff gloendis Heste oc Vogne trint om Eliseum. Oc der de komme hen nid til hannem/ bad Eliseus/ oc sagde/ HERRE/ Sla dette folck met blindhed. Oc HERREN slo dem met blindhed effter Elisei ord. Oc Eliseus sagde til dem/ Denne er icke veyen oc ey Staden/ Følger mig effter/ Jeg vil lede eder til den Mand som i lede effter. Oc hand ledde dem til Samariam.

1. Ioan. 4.

Oc der de komme til Samariam/ sagde Eliseus/ HERRE/ lad øynene op paa disse/ at de mue see/ Oc HERREN oplod deris øyen / at de saae / Oc see/ da vaare de mit i Samaria. Oc Jsraels Konge/ der hand saa dem/ sagde hand til Eliseum / Min Fader / skal ieg sla dem: Hand sagde/ Du skalt icke sla dem/ Huilke du fanger met dit Suerd oc Bue/ sla dem. Set Brød oc Vand faar dem / at de æde oc dricke / oc lad dem drage til deris Herre. Da bleff der it stort Maaltid tilred / Oc der de haffde ædet oc drucket/ loed hand dem gaa/ at de droge til deris Herre. Siden den tid komme de Stridzfolck aff Syrien icke mere i Jsraels Land.

Der effter hende det sig/ at Benhadad Kongen aff Syrien forsamlede al sin Hær / oc drog hen op/ oc belagde Samariam. Oc der vaar en stor dyr tid i Samaria/ Oc de belagde staden/ saa lenge at it Asens hoffuit galt firesinds tiue sølffpendinge/ oc en fierde part aff en Kab Due møg/ galt fem sølff pendinge.

Dyr tid i Samaria vdi Elisei tid.

Oc der Jsraels Konge gick til muren/ robte en Quinde til hannem / oc sagde/ Hielp mig min Herre Kongen. Hand sagde/ Hielper icke HERREN dig/ huor met skal ieg hielpe dig: Aff Laden eller aff Vinpersen: Oc Kongen sagde til hende / Huad skader dig: Hun sagde/ Denne Quinde sagde til mig/ Tag din søn hid/ at æde i dag/ J morgen ville wi æde min søn/ Saa haffue wi kaaget oc ædet min søn. Oc ieg sagde til hende paa den anden dag / Tag din søn hid/ oc lad oss æde/ Men hun forstack sin Søn.

Der Kongen hørde den Quindis ord / sønder reff hand sine kleder / i det hand gick til muren. Da saa alt Folcket/ at hand haffde en Sæck inden til paa Legemet. Oc hand sagde/ Gud gøre mig det oc det/ om Elisei Saphatz Søns hoffuit/ skal staa i dag paa hannem.

Oc Eliseus sad i sit huss/oc de Eldste sade hoss hannem. Oc hand sende en Mand hen faar sig. Men før end Budet kom til hannem/sagde hand til de Eldste/Haffue i seet/huorlunde dette Mordere barn haffuer sent hid/at hand vil riffue mit hoffuit aff: Seer til/naar Budet kommer/at i sla døren til/oc støder hannem bort met døren/ See/hans Herris føders liud følger effter hannem. Der hand end saa talede met dem/See/da kom Budet hen ned til hannem/oc sagde/See/saadant ont kommer aff HERREN/Huad skal ieg mere vente aff HERREN:

VII.

ELiseus sagde/Hører HERRENS ord/Saa siger HERREN/J morgen paa denne tid skal en skeppe Huedemel gelde en Sekel/oc tho skepper Byg en Sekel vnder i Samarie Porte. Da suarede en Ridder/hues haand Kongen hellede sig til/Gudz mand/oc sagde/Oc der som HERREN end giorde vindue paa Himmelen/huorledis kunde det skee: Hand sagde/See der/du skalt det see met dine øyen/oc icke æde der aff.

Oc der vaare fire Spedalske Mend hoss døren faar Porten/Oc den ene sagde til den anden/Huad ville wi her bliffue/til wi dø: Om wi end tenckte at komme i Staden/saa er der Dyr tid i Staden/oc wi dog dø der. Oc bliffue wi her/da mue wi oc dø. Saa lader oss nu gaa hen/oc falde til de Syriers Hær/Lade de oss leffue/saa leffue wi/Sla de oss ihiel/da ere wi døde. Oc de giorde dem aarle rede/at de kunde komme til de Syriers Hær. Oc der de komme faar til den første sted i Leyren/See/da vaar der ingen.

Thi HERREN haffde ladet de Syrier høre it skrig aff Heste/Vogne oc veldig Stridzmact/at de sagde til huer andre/See/Jsraels Konge haffuer besoldet mod oss de Hethiters Konger/oc Egypters Konger/at de skulle komme offuer oss. Oc de giorde dem rede/oc flyde aarle/oc lode deris Paulun/Heste oc Asene bliffue i Leyren/som det stod/oc flyde met deris liff der fra.

Der nu de Spedalske komme til den Sted Leyren vaar paa/da ginge de ind i it Paulun/ode oc drucke/oc toge Sølff/Guld oc Klæder/oc ginge bort oc skiulte det. Oc de komme igen/oc ginge i it andet Paulun/oc toge der vd/oc ginge bort oc skiulte det.

Men den ene sagde til den anden/Lader oss icke saa gøre/Denne dag er it gaat Budskaffs dag/Der som wi tie det oc bie/indtil det bliffuer Lius morgen/da bliffuer vaar Misgerning funden. Saa lader oss nu gaa hen/at wi kunde komme oc giffue det tilkende i Kongens Huss. Oc der de komme/robte de hoss Stadens port/oc gaffue dem det tilkende/oc sagde/Wi komme til de Syriers Leyre/Oc see/der er ingen/oc ey heller it Menniskis røst/Men Heste oc Asne bundne/oc Paulunene lige som de staa.

Da kallede mand at Portholderne/at de skulde giffue det tilkende der inde i Kongens Huss. Oc Kongen stod op om natten/oc sagde til sine Tienere/Lader eder sige/huorlunde de Syrier omgaaes met oss/De vide/at wi lide hunger/oc de ere vdgongne aff Leyren/at skiule dem i Marcken/oc tencke/Naar de gaa aff Staden/da ville wi gribe dem leffuende/oc komme i Staden.

Da suarede en aff hans Suenne/oc sagde/Mand kand tage de fem offuerløbs Heste/som ere end nu offuerbleffne der vdi (see/de ere offuerbleffne der i/aff al Jsraels hob/huilcke allesammen ere borte) lader oss sende dem oc besee. Da toge de Vogne met Heste/oc Kongen sende dem til de Syrers Leyre/oc sagde/Drager hen oc beseer. Oc der de droge effter dem til Jordan/See/da laa veyen fuld aff Klæder oc Tingest/som de Syrier haffde kast fra dem/der de hastede. Oc der Budene komme igen/oc gaffue Kongen det tilkende/Gick Folcket vd/oc røffuede de Syriers Leyre Oc en skeppe Huedemel galt en Sekel/oc tho skepper Byg oc en Sekel/effter HERRENS ord.

Men Kongen beskickede den Ridder/hues haand hand hellede sig til vnder Porten/Oc Folcket traadde hannē ned i Porten/at hand døde/Lige som Gudz mand haffde sagt/der Kongen kom ned til hannem. Oc det skede/som Gudz mand sagde til Kongen/den tid hand sagde/J morgen paa denne tid/skal tho skepper Byg gelde en Sekel/oc en skeppe Huedemel en Sekel vnder Porten i Samaria. Oc Ridderen suarede Gudz mand/oc sagde/See/der som HERREN giorde vindue paa Himmelen/huorledis kunde saadant skee: Hand sagde/See/du skalt det see met dine øyen/oc icke æde der aff. Oc det gick hannem lige saa/Thi Folcket traadde hannem ned i Porten/at hand døde.

VIII.

ELiseus talede met den Quinde/ huess søn hand giorde leffuende/ oc sagde/ Gør dig rede/ oc gack bort met dit Huss/ oc ver fremmet huor du kant/ Thi HERREN skal kalde en dyr tid/ hun skal komme i Landet i siu aar. Quinden giorde sig rede/ oc giorde som Gudz mand sagde/ oc drog bort met sit Huss/ oc vaar fremmet i Philisternis Land i siu aar.

Dyr tid 7. aar i Elisei tid. Supra 4.

Oc der de siu aar vaare forløbne/ kom Quinden igen aff Philisternis land/ Oc hun gick vd/ at robe til kongen om hendis Huss oc Ager. Oc Kongen talede met Gudz mandz Tienere Giezi/ oc sagde/ Fortæl mig alle de store Gerninger/ som Eliseus haffuer giort. Oc i det hand opregnede faar Kongen/ huorledis hand haffde giort en Død leffuendis/ See/ da kom den Quinde lige i det samme der til/ hues søn hand giorde leffuendis/ oc robte til Kongen om hendis Huss oc Ager. Da sagde Giezi/ Min Herre Kongen/ Denne er den Quinde/ oc denne er hendis søn/ som Eliseus giorde leffuendis. Saa spurde Kongen Quinden at/ Oc hun fortalde hannem det. Da fick Kongen hende en Kammer Suend/ oc sagde/ Skicke hende igen alt det som hende hør til/ Der til met al Agerens indkomme/ siden den tid hun forloed Landet/ indtil nu.

Oc Eliseus kom til Damascum/ Da laa Benhadad Kongen i Syrien siug/ Oc mand gaff hannem det tilkende/ oc sagde/ Gudz mand er kommen hid. Da sagde Kongen til Hasael/ Tag Gaffuer met dig/ oc gack emod Gudz mand/ oc spør HERREN at ved hannem/ oc sig/ Om ieg skal bliffue sund aff denne siuge? Hasael gick emod hannem/ oc tog Gaffuer met sig/ oc allehonde gaat i Damasco/ fyretiue Camels byrde. Oc der hand kom/ traadde hand frem faar hannem/ oc sagde/ Din Søn Benhadad Kong i Syrien/ sende mig til dig/ oc lader dig sige/ Kand ieg oc bliffue karsk aff denne siuge? Eliseus sagde til hannem/ Gack hen/ oc sig hannem/ Du skalt bliffue karsk/ Men HERREN haffuer obenbaret mig/ at hand skal visselige dø.

Benhadad sender til Eliseum.

Oc Gudz mand saa aluorlige vd/ oc bleff ilde til fredz/ oc græd. Da sagde Hasael til hannem/ Hui græder du min Herre? Hand sagde/ Jeg ved det onde som du skalt gøre Jsraels børn/ Thi du skalt opbrende deris faste Stæder met ild/ oc sla deris vnge Mandkøn ihiel met Suerd/ oc dræbe deris smaa Børn/ oc sønderhugge deris fructsommelige Quinder. Hasael sagde/ Huad er din Tienere en Hund/ at hand skulde gøre saadan stor ting? Eliseus sagde/ HERREN haffuer obenbaret mig/ at du skalt bliffue Konge i Syrien.

Hasael.

Oc hand gick bort fra Eliseo/ oc kom til sin Herre/ Hand sagde til hannem/ Huad sagde Eliseus dig? Hand sagde: Hand sagde mig/ Du skalt bliffue karsk. Men den anden dag tog hand it Sengklæde oc døbte det i Vand/ oc bredde det offuer sig/ Da døde hand. Oc Hasael bleff Konge i hans sted.

Hasael Konge i Syrien.

J det femte Joram Achabs søns Jsraels Kongis aar/ bleff Joram Josaphats søn Konge i Juda. Hand vaar tolff oc tiue aar gammil der hand bleff Konge/ oc hand regerede otte aar i Jerusalem. Oc vandrede i Jsraels Kongers vey/ lige som Achabs Huss giorde/ Thi Achabs Daatter vaar hans Hustru/ Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede. Men HERREN vilde icke forderffue Juda/ for hans Tieneris Dauidz skyld/ lige som hand haffde talet til hannem/ at giffue hannem altid it Liuss iblant hans Børn.

Joram 8. aar Konge i Juda. 2. Paral. 21.

J hans tid fulde Edomiterne aff fra Juda/ oc giorde en Konge offuer sig. Thi Joram drog igennem Zair/ oc alle Vognene met hannem/ oc hand giorde sig rede om natten/ oc slo Edomiterne/ som vaare omkring hannem/ Der til met de øffuerste offuer Vognene/ at Folcket flyde i deris bolige. Der faare fulde Edomiterne aff fra Juda/ indtil denne dag. Oc Libna falt oc aff samme tid.

Edomiterne falde fra Juda.

Libna.

Huad mere er at sige om Joram/ oc alt det hand giorde/ See/ det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc Joram soff hen met sine Fedre/ oc bleff iordet met sine Fedre i Dauidz stad. Oc hans søn Ahasia bleff Konge i hans sted.

J det tolffte Joram Achabs Jsraels Kongis søns aar/ bleff Ahasia Joram søn Konge i Juda. Ahasia vaar thu oc tiue aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc regerede it aar i Jerusalem/ Hans Moder hed Athalia Amri Jsraels Kongis Daatter. Oc hand vandrede i Achabs Husis vey/ oc giorde det som HERREN ilde behagede/ lige som Achabs Huss. Thi hand vaar Suoger i Achabs Huss.

Ahasia 1. aar Konge i Juda. 2. Paral. 22.

Oc hand drog i strid met Joram Achabs søn mod Hasael Kongen aff Syrien/ til Ramoth i Gilead/ Oc de Syrer sloge Joram. Da vende Kong Joram til bage igen/ at lade læge sig i Jesreel/ aff de slaw som de Syrer sloge hannem i Rama/ der hand stridde met Kongen aff Syrien.

aff Syrien. Oc Ahasia Joram søn Juda Konge/ kom ned at besee Joram Achabs søn i Jesreel/ Thi hand laa siug.

IX.

Jehu.

OC Eliseus Prophete kallede en aff Propheternis børn/och sagde til hannem/ Giorde dine lender / oc tag dette Olie kruss met dig / oc gack hen til Ramoth i Gilead. Och naar du kommer did/der skalt du see/ Jehu Josaphatz søn/ Nimsi søns/ oc gack hen ind oc befal hannem at staa op iblant sine Brødre/ oc led hannem ind i det inderste Kammer. Oc tag det Olie kruss oc vdøss paa hans Hoffuit/ oc sig/ Saa siger HERREN/ Jeg haffuer saluet dig til Konge offuer Israel/ Oc du skalt oplade døren/ oc fly oc icke tøffue.

Jehu.

Oc Drengen Prophetens Tienere/ gick hen til Ramoth i Gilead. Oc der hand kom der ind/ See/ da sade Høffuitzmendene der som vaare offuer Hærren /oc hand sagde/ Jeg haffuer noget at sige dig Høffuitzmād. Hand sagde/ Huilcken iblant oss alle: Hand sagde/ Dig Høffuitzmand. Da stod hand op oc gick hen ind/ Oc hād loed Olien paa hans Hoffuit/ oc sagde til hannem/ Saa siger HERREN/ Jsraels Gud / Jeg haffuer saluet dig til Konge offuer HERRENS Jsraels folck. Oc du skalt sla Achabs din Herris huss / at ieg kand heffne Propheternis mine Tieneris blod / och alle HERRENS Tieneris blod / aff Jesabels haand/ at alt Achabs huss skal ødeleggis. Oc ieg vil oprøcke aff Achab/ den som pisser paa væg oc den indeluckte oc den som er forladen i Jsrael. Oc ieg vil gøre Achabs huss/ lige som Jerobo-ams Nebatz søns huss/ oc som Baesa Ahia søns huss. Oc hunde skulle opæde Jesabel/ paa Jesreels ager/ oc ingen skal iorde hende. Oc hand loed døren op oc flyde.

3. Regum. 19.

5. Reg. 15. 16.

Oc der Jehu gick vd til sin Herris tienere/ sagde mand til hannem/ Gaar det vel til: Huorfaare kom dēne Rasende til dig: Hand sagde til dem/ J kende dog Manden vel/ oc huad hand sagde. De sagde/ Det er icke sant/ Och giff oss det til kende. Hand sagde / Saa och saa talede hand til mig/ oc sagde/ Saa siger HERREN/ Jeg haffuer saluet dig til Konge offuer Jsrael. Da hastede de/ oc huer toge sine Klæder/ oc lagde dem vnder hannem/ paa dē høye trapper/ Oc blæsde met Basuner/ oc sagde/ Jehu er bleffuen Konge.

Supra. 8.

Saa giorde Jehu Josaphatz søn Nimsi søns it Forbund mod Joram/ oc Joram laa faar Ramoth i Gilead/ met al Jsrael/ mod Hasael Kongen aff Syrien. Oc Kong Joram vaar kommen igen / ath lade sig læge i Jesreel / aff de slag/ som de Syrer sloge hannem/ der hand stride met Hasael Kongen aff Syrien. Oc Jehu sagde/ Er det eders sind / Da skal ingen vndkomme aff Staden/ at gāa bort oc kundgøre det i Jesreel. Oc hand loed sig føre/ oc drog til Jesreel/ Thi Joram laa der/ Saa vaar Ahasia Juda konge ned faren at besee Joram.

Oc den Vecter som stod paa Jesreels thaarn/ saa Jehu hob komme/ oc sagde/ Jeg seer en hob. Da sagde Joram/ Tag en Reysener oc sent mod dem/ oc sig/ Er det fred: Oc Reysene-ren red hen imod hannem/ oc sagde/ Saa siger Kongen/ Er det fred: Jehu sagde / Huad ligger dig mact paa fred: Vent dig bag mig. Vecteren kundgiorde det / oc sagde / Budet kom til dem/ oc kommer icke igen. Da sende hand en anden Reysener/ Der hand kom til hannem/ sagde hand/ Saa siger Kongen/ Er det fred: Jehu sagde/ Huad ligger dig mact paa fred: Vent dig bag mig. Vecteren kundgiorde det/ oc sagde/ hand kom til dem oc kommer icke igen/ Oc de komme farendis/ lige som det vaar Jehu Nimsi søns ferd/ thi hand kører lige som hand vaare galen.

Da sagde Joram /Spender faar. Oc mand spente faar hans vogn/ Oc de droge vd / Joram Jsraels Konge/ oc Ahasia Juda Konge/ huer paa sin vogn/ at de kunde kōme mod Jehu/ Oc de komme til hannem paa Nabotz Jesreeliters ager. Oc der Joram saa Jehu/ sagde hand/ Jehu / Er det fred : Hand suarede / Huad fred: Din moders Jesabels Horeri och Troldom bliffuer altid større. Da vende Joram sin haand oc flyde / Oc sagde til Ahasia/ Det er forræderi Ahasia. Men Jehu greb Buen/ oc skød Joram mellem armene/ at pilen foer vd gennem hans hierte/ oc hand falt i sin vogn. Oc hand sagde til Ridderen Bidekar / Tag oc kast hannem paa det stycke aff Nabotz Jesreeliters ager / Thi ieg kommer ihu / at ieg och du fore paa en vogn effter hans fader / at HERREN løffte denne Byrde offuer hannem. Huad skal det gelde/ sagde HERREN/ Jeg vil betale dig paa denne ager / Nabotz oc hans Børns blod/ som ieg saa i gaar. Saa tag nu och kast hannem paa Ageren effter HERRENS ord.

Joram skydis aff Jehu.

3. Regum. 21.

Der Ahasia Juda konge det saa/ da flyde hand at veyen til vrtegaardens huss. Oc Jehu forfulde hannem/ oc bød oc saa at sla hannem ihiel paa vognen hen indtil Gur/ som ligger hoss Jeblaam/ oc hand flyde til Megiddo/ oc døde der, Oc hans suenne lode føre hannem til Jerusalem

salem/ oc iordede hannem i sin Graff met hans Forfedre i Dauidz stad. Oc Ahasia regerede offuer Juda/ i det elleffte Joram Achabs søns aar.

Oc der Jehu kom til Jesreel/ oc Jesabel det fornam/ prydede hun sit ansict oc smyckede sit hoffuit/ oc kogede vd at vinduet. Oc der Jehu kom vnder porten/ sagde hun/ Gick det Simri vel/ som slo sin Herre ihiel? Oc hand løffte sit ansict op til vinduet/ oc sagde/ Huo er her hoss mig? Da vende tho eller tre Kammersuenne sig til hannem. Hand sagde/ Kaster hende ned. Oc de kaste hende ned/ at veggen oc Hestene bleffue offuerstenckede met hendis blod/ och hun bleff vndertraad.

Oc der hand vaar indkommen oc haffde ædet oc drucket/ sagde hand/ Beseer dog den forbandede/ oc iorder hende/ Thi hun er en Kongis daatter. Oc der de ginge hen at iorde hende/ funde de inted aff hende/ vden hoffuit panden oc fødder/ oc det flade aff hendis hender. Oc de komme igen/ oc gaffue hannem det tilkende. Oc hand sagde/ Det er det/ som HERREN talede ved sin Tienere Eliam Thesbiter/ oc sagde/ Hunde skulle opæde Jesabels kød/ paa Jesreels ager. Saa bleff Jesabels aadzel lige som skarn paa marcken/ i Jesreels ager/ at mand kunde icke sige/ Det er Jesabel.

X.

OC Achab haffde halffierdesins tiue Sønner i Samaria/ Oc Jehu screff Breff/ oc sende dem til Samariam/ til de Offuerste i den Stad Jesreel/ til de Eldste oc Achabs Formyndere/ saa lydendis. Naar disse Breff kōme til edet som haffue eders Herris Sønner hoss eder/ Vogn/ Hæste/ stercke stæder oc rusting/ Saa seer/ huilken der er best oc skickeligste iblant eders Herris Sønner/ och setter hannem paa hans Faders Stoel/ oc strider for eder Herris huss.

Men de fryctede dem gantske meget/ oc sagde/ See/ Tho Konger bleffue icke stondende faar hannem/ Huorledis ville wi da staa? Oc de som vaare offuer Husit oc offuer Staden/ oc de Eldste oc Formyndere sende hen til Jehu/ oc lode hannem sige/ Wi ere dine tienere/ Wi ville gøre alt det/ som du siger oss/ Wi ville ingen gøre til Konge/ Gør huad dig behager.

70. Achabs Sønner ihiel slagne.

Da screfft hand it andet breff til dem/ saa lydendis/ Der som i ere mine/ oc lyde min røst Saa tager Hoffuedene aff Mendene eders Herris sønner/ och fører dem til mig i morgen om denne tid/ til Jesreel(Oc Kongens Sønner vaare halffierdesins tiue Mend/ oc de ypperste i Staden fødde dem op) Oc der breffuit kom nu til dem toge de Kongens Sønner/ oc slactede halffierde sins tiue Mend/ oc lagde deris Hoffueder i kurffue/ oc sende dem til hannem til Jesreel. Och der Budet kom/ och gaff hannem det tilkende/ oc sagde/ De haffueført Kongens børns Hoffueder hid/ sagde hand/ Legger dem i tho hobe/ faar dørren paa Porten til i morgen.

2. Regum. 21.

Oc der hand gick vd om morgenen/ traadde hand der hen/ oc sagde til alt Folcket/ J ville io haffue ret? See/ Haffuer ieg giort it Forbund mod min Herre/ och myrt hannem/ Huo haffuer da slaget alle disse ihiel? Saa formercke i io/ at der er icke it aff HERRENS ord fallet paa iorden/ som HERREN talede mod Achabs huss/ Oc HERREN haffuer giort/ som hand talede ved sin tienere Eliam. Saa slo Jehu ihiel alle som vaare offuerbleffne aff Achabs hus i Jesreel/ alle hans Store/ hans Tilhengere oc hans Prester/ ind til at der bleff hannem icke en igen.

Oc hand giorde sig rede/ drog hen oc kom til Samariam/ Oc der vaar it Hyrdehuss paa veyen/ Der fant Jehu Ahasie Juda Kongis brødre/ oc sagde/ Huo ere i? De sagde/ Wi ere Ahasie brødre/ oc fare ned at hilse Kongens børn/ oc Dronningens børn. Oc hand sagde/ Griber dem leffuende/ Oc de grebe dem leffuendis/ oc slactede dem hoss brynden op til Hyrdehuset tho oc fyretiue Mend/ oc loed icke en bliffue igen aff dem.

42. Ahasie brødre myrde.

Oc der hand drog der fra/ fant hand Jonadab Rechabs søn/ som møtte hannem/ oc hilsede hannem/ oc hand sagde til hannem/ Er dit hierte retsindigt/ som mit hierte met dit hierte? Jonadab sagde/ Ja. Er det saa/ da faa mig din haand/ Oc hand fick hannem sin haand. Oc hand loed hannem side op hoss sig i Vognen/ oc sagde/ Kom met mig/ oc see min nidkærhed for HERREN. Oc de førde hannem met hannem paa hans Vogn. Oc der hand kom til Samariam/ da slo hand alle ihiel som der vaare offuer bleffne aff Achab i Samaria/ indtil hand haffde ødelagt hannem/ Effter HERRENS ord/ som hand sagde ved Eliam.

Jonadab. Iere. 35.

Oc Jehu samlede alt Folcket/ oc loed sige til dem/ Achab tiente Baal lidet/ Jehu vil tiene hannem bedre. Saa lader nu kalde alle Baals Propheter/ alle hans Tienere/ oc alle hans Prester til mig/ at mand ingen fagner/ Thi ieg haffuer it stort offer at gøre til Baal/ Huem

mand sagner/den skal icke leffue. Men Jehu giorde det at vndertræde/at hand kunde ødeleg-ge Baals Tienere. Oc Jehu sagde/Helliger Baal Høytiden/oc lader vdrobe. Oc Jehu sende til al Jsrael/oc loed alle Baals Tienere komme/at der bleff ingen/som ey kom / Oc de komme i Baals huss/at Baals huss bleff fult til alle ender.

Det er Sacristie.

Da sagde hand til dem/ som vaare offuer Klædernis huss / Bærer alle Baals Tieneris klæder vd/Oc de bare Klæderne vd. Oc Jehu gick ind i Baals Kircke met Jonadab Rechabs søn/oc sagde til Baals Tienere/Randsager oc seer til / at her er ingen aff HERRENS Tienere iblant eder/ men alleniste Baals Tienere. Oc der de komme ind / at gøre Offer oc Brendoffer/da skickede Jehu firesinds tiue Mend der vden faare / oc sagde / Der som nogen aff de Mend vndkommer/som ieg giffuer vnder eders hender / Da skal den sammis siel vere for hans siel.

Baals Propheter myrde.

Der hand nu haffde fuldkommet Brendofferet/ sagde Jehu til Drauanterne oc Ridderne/Gaar hen ind/oc slar huer mand/lader ingen gaa vd. Oc de sloge dem met skarpe suerd/oc Drauanterne oc Ridderne kaste dem bort/oc de ginge til Baals Kirckis stad/oc vdbare Støtterne i Baals Kircke / oc opbrende dem / Oc nedbrøde Baals Støtte / met Baals Kircke/oc giorde it hemmeligt Mag der aff/indtil denne dag. Saa ødelagde Jehu Baal aff Jsrael. Men Jehu loed icke vdaff Jeroboams Nebatz søns synder / som kom Jsrael til at synde / vdaff de guld Kalffue i BethEl oc i Dan.

Infra 15.

Oc HERREN sagde til Jehu/ Fordi/ at du haffuer veret veluillig til at gøre det som mig behagede/oc du giorde mod Achabs Huss alt det som i mit hierte vaar / Da skulle dine Børn side paa Jsraels Stoel/indtil den fierde Led. Men dog holt Jehu icke / at hand vilde vandre i HERRENS Jsraels Gudz Lou aff gantske hierte / Thi hand loed icke vdaff Jeroboams synder/som kom Jsrael til at synde.

Hasael.

Paa samme tid begynte HERREN at Kedis ved Jsrael/ Thi Hasael slo dem i alle Jsraels Landemercke/fra Jordan mod Solens opgong/ Oc det gantske Gilead / de Gadditers Rubeniters oc Manassiternis land / fra Aroer som ligger hoss Arnons bæck / oc Gilead oc Basan.

Jehu 28. aar Konge i Jsrael.

Huad mere er at sige om Jehu/oc alt det hand haffuer giort/ oc al hans Mact / see / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke. Oc Jehu soff hen met sine Forfedre/oc de iordede hannem i Samaria/ Oc Joachas hans søn bleff Konge i hans sted. Men tiden som Jehu regerede offuer Jsrael i Samaria/ere otte oc tiue aar.

XI.

Athalia.
2. Paralip. 22.
Joas skiult for Athalia.

DEr Athalia Ahasia Moder saa/at hendis søn vaar død/giorde hun sig rede/ oc ødelagde al Kongelig sæd. Men Joseba Kong Jorams Daatter/Ahasia Søster/tog Johas Ahasia søn/oc stal hannem aff Kongens Børn som bleffue ihielslagne/met sin Amme i Soffuekammeret / oc de skiulte hannem for Athalia/ at hand bleff icke ihielslagen. Oc hand vaar skiult met hende i HERRENS Huss/i sey aar/men Athalia vaar Dronning i Landet.

Joiada.
2. Para. 22.

J det siuende aar sende Joiada hen / oc tog de Øffuerste offuer hundrede met Høffuitzmend oc Drauantere/oc loed dem komme til sig i HERRENS Huss/ oc giorde it Forbund met dem/oc tog en Eed aff dem i HERRENS Huss/oc visde dem Kongens søn. Oc bød dem/oc sagde/Dette er det som i skulle gøre/ En tredie part aff eder/som Sabbathen kommer til/ skulle holde Vact i Kongens huss. Oc en tredie part skal vere i den Port Sur/ Oc en tredie part hoss den Port / som er bag Drauanterne/oc i skulle oc holde Vact paa Massa huss. Men tho parter aff eder alle/som Sabbathen gaar fra/skulle holde Vact i HERRENS Huss om Kongen / Oc i skulle holde eder trint omkring Kongen/Oc huer met sit Verie i haanden. Oc huo som kommer ind mellem væggene / hand skal dø / at i skulle vere hoss Kongen / naar hand gaar vd oc ind.

Oc de Øffuerste faar hundrede giorde alt det/som Joiada Prest bød dem/ oc de toge deris Mend til dem/som Sabbathen kom til/met dem/som Sabbathen gick fra / oc de komme til Joiada Presten. Oc Presten fick Høffuitzmendene Spiud oc Skiolde/ som haffde hørt Kong Dauid til/ oc vaar i HERRENS Huss. Oc Drauanterne stode omkring Kongen/ huer met sit Verie i haandẽ/fra den vraa i Husit paa den høyre side/indtil vraaen paa den venstre side/mod Alteret/oc til Husit. Oc hand loed Kongens søn komme frem/oc sette en Krune paa hannem/oc gaff hannem vidnesbyrdet/oc de giorde hannem til Konge/ oc vaare glade/oc sloge henderne tilsammen/oc sagde/Kongen vere lycksalig.

Deut. 17.

Der Athalia hørde Folckens rob som der til løbe/ da kom hun til folcket i HERRENS Huss/oc saa/See/da stod Kongen hoss støtten/som seduan vaar/ oc Sangerne oc Trommeterne

terne hoſſ kongen/oc alt Folck i Landet vaare glade/ oc blæſde met Baſuner. Da ſønder reff Athalia ſine klæder/oc ſagde/Oprør/ Oprør. Saa bød Joiada Preſt de Øffuerſte offuer hundrede/ſom vaare ſette offuer Hærren/oc ſagde til dem/Leder hende vd aff Huſit i Gaarden/oc huo ſom følger hende/ hand ſkal dø met ſuerd/ Thi Preſten haffde ſagt/at hun ſkulde icke dø i HERRENS Huſſ. Oc de lagde hender paa hende/oc hun gick hen ind/at den vey ſom Heſtene gaa til Kongens Huſſ/oc bleff der ihiel ſlagen.

Athalia ihiel ſlagen.

Da giorde Joiada it Forbund mellem HERREN/oc Kongen/ oc Folcket/at de ſkulde vere HERRENS Folck/Lige ſaa mellem Kongen oc Folcket.

Da gick alt Folcket aff Landet i Baals Kircke/oc nedbrøde hans Altere/ oc ſønder brøde hans Billede ret vel/Oc de ſloge oc Mathan Baals Preſt ihiel faar Alteret. Men Preſten beſkickede Embedene i HERRENS Huſſ. Oc tog de Øffuerſte offuer hundrede/ oc Høffuitzmend/ oc Drauantere/ oc alt Folcket i Landet/ oc de førde Kongen ned fra HERRENS Huſſ/ oc komme paa veyen fra Drauanternis Port til Kongens Huſſ/ oc hand ſette ſig paa Kongernis Stoel. Oc alt Folcket i Landet vaare glade/ oc Staden bleff ſtille. Oc de ſloge Athalia ihiel met Suerd i Kongens Huſſ. Oc Joas vaar ſiu aar gammil/der hand bleff Konge.

Mathan.

XII.

I Det ſiuende Jehu aar/bleff Joas Konge/oc regerede fyretiue aar i Jeruſalem/ Hans Moder hed Zibea aff Berſaba. Oc Joas giorde huad ret vaar/ oc det HERREN vel behagede/ſaa lenge ſom Joiada Preſt lerde hannem. Foruden at hand tog icke det Høye bort/ Thi Folcket offrede/ oc giorde røgelſe end nu paa det Høye.

Joas regerede 40. aar i Juda. 2. Paral. 24.

Oc Joas ſagde til Preſterne/Alle de Pendinge/ſom bliffue helliget/ſom bæris til HERRENS Huſſ/ſom ere genge oc geffue/de Pendinge ſom huer mand giffuer til ſkat for ſin ſiel/oc alle de Pendinge ſom huer mand offrer aff it frit hierte/at de ſkulle bæris til HERRENS Huſſ/dem lad Preſterne anamme til ſig/ huer aff ſine kyndinge/ Der aff ſkulle de forbædre/huad behoff er at byggis i HERRENS Huſſ/ huor de fornemme at det er behoff at byggis. Der Preſterne haffde icke forbedret det ſom brudet vaar paa HERRENS Huſſ/i det tredie oc tiuende Joas Kongis aar/ da kallede Kong Joas Joiada Preſten/met Preſterne/oc ſagde til dem/Hui forbedre i det icke ſom er brudet paa Huſit? Saa ſkulle i icke tage de Pendinge til eder huer aff ſine kyndinge/ men de ſkulle giffue dem til det ſom brudet er paa Huſit. Oc de Preſter ſamtycte/at de ſkulde icke tage Pendinge aff Folcket/oc forbedre det ſom brudet vaar paa Huſit.

Da tog Joiada Preſten en Kiſte/oc giorde it hul der offuer paa/oc ſette hende paa den høyre ſide hoſſ Alteret/ſom mand gick ind i HERRENS Huſſ/ Oc der Preſterne ſom toge vare ved dørteſkelen/lagde der i alle de Pendinge ſom bleffue baarne til HERRENS Huſſ. Naar de da ſaae/at der vaare mange Pendinge i Kiſten/da kom Kongens Scriffuere oc den Øffuerſte Preſt hen op/oc bunde pendingene tilſammen/oc talde dem/ ſom bleffue fundne faar HERRENS huſſ. Oc mand gaff de pendinge aldelis offuer dem/ſom arbeydede oc ſom vaare beſkickede til HERRENS Huſſ/ Oc de gaffue dem vd til Tømmermendene/ ſom bygde oc arbeydede paa HERRENS Huſſ/ oc til Muremeſtere oc Stenhuggere/ oc til dem ſom købte Tømmer/oc huggen ſten/at det brudne paa HERRENS Huſſ ſkulde forbædris/ oc alt det ſom de funde der behoff vaar at forbædris paa Huſit.

Dog loed mand icke gøre Sølff ſkaale/Pſaltere/Bæcken/baſuner/eller nogle Kar aff guld eller Sølff/i HERRENS Huſſ/ aff de pendinge ſom baris til HERRENS Huſſ. Men mand gaff Arbeyderne/ at de ſkulde der met forbedre det ſom brudet vaar paa HERRENS Huſſ. Oc Mendene torde icke gøre regenſkaff aff/ ſom mand gaff pendingene til/ at de ſkulde giffue Arbeyderne dem/ men de handlede paa tro oc loffue. Men pendingene aff Skyldoffer oc Syndoffer bleffue icke baarne til HERRENS Huſſ/ Thi de hørde Preſterne til.

Paa den tid drog Haſael Kongen aff Syrien hen op/oc ſtridde mod Gath/ oc vant hannem. Oc der Haſael ſkickede ſit anſict til at drage hen op til Jeruſalem/da tog Juda Konge alle de hellige ting/ſom hans Foreldre Joſaphat/ Joram oc Ahaſia Konger i Juda haffde helliget/oc huad hand haffde helliget/ Der til alt det Guld/ ſom mand fant i HERRENS Huſis liggende fæ/oc i Kongens Huſſ/oc ſende det til Haſael Kongen aff Syrien/ Da drog hand bort fra Jeruſalem.

Haſael.

Joas.

Huad mere er at sige om Joas/oc alt det som hand giorde/det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc hans Suenne sette dem op/oc giorde it Forbund/oc sloge hannem ihiel i Millo huss/der som mand gaar ned til Silla. Thi Josabar Simeath søn/oc Josabad Somer søn hans Suenne sloge hannem ihiel. Oc mand iordede hannem met hans Forfedre i Dauidz stad/Oc Amazia hans søn bleff Konge i hans sted.

XIII.

Joachas 17. aar Konge offuer Israel.

Hasael.

I Det tredie oc tiuende Joas Ahasia søns Juda kongis aar/bleff Joachas Jehu søn konge offuer Israel i Samaria/i søtten aar. Oc giorde det HERREN ilde behagede/oc vandrede effter Jeroboams Nebatz søns synder/som kom Israel til at synde/oc hand loed icke der aff. Oc HERRENS vrede bleff grum offuer Israel/oc gaff dem vnder Hasaels kongis aff Syrien/oc Benhadad Hasaels søns haand/saa lenge de leffuede.

Men Joachas bad til HERRENS ansict/Oc HERREN hørde hannem/Thi hand saa til Israels iammer/huorledis Kongen aff Syrien trengde dem. Oc HERREN gaff Israel en Frelsermand/som førde dem vdaff de Syrers vold/at Israels børn bode i deris Bolige/som tilforn. Dog lode de icke aff fra Jeroboams husis synd/som kom Israel til at synde/men de vandrede der vdi/Oc Lunden bleff stondendis i Samaria. Thi der bleff icke flere offuer aff Joachas Folck vden halfftrediesinds tiue Reysenere/ti Vogne oc ti tusinde Fodgongere/Thi kongen aff Syrien haffde omkommet dem/oc haffde giort dem/lige som terskeris støff.

Huad mere er at sige om Joachas/oc alt huad hand giorde/oc hans mact/See/det er screffuit i Israels kongers Krønicke. Oc Joachas soff hen met sine Forfedre/oc mand iordede hannem i Samaria. Oc hans søn Joas bleff konge i hans sted.

Joas 16. aar Konge i Israel.

J det søttende oc tiuende Joas Juda kongis aar/bleff Joas Joachas søn konge offuer Israel i Samaria/i seyten aar. Oc giorde det som HERREN ilde behagede/oc loed icke aff fra alle Jeroboams Nebatz søns synder/som kom Israel til at synde/men hand vandrede i dem.

2. Parali. 25.

Huad mere er at sige om Joas/oc huad hand giorde/oc hans mact/huorledis hand stridde met Amasia Juda konge/See/det er screffuit i Israels kongers Krønicke. Oc Joas soff hen met sine Forfedre/oc Jeroboam sad paa hans Stoel. Oc Joas bleff iordet i Samaria hoss Israels konger.

Oc Eliseus bleff siug/oc døde der aff/Oc Joas Israels konge kom ned til hannem/oc græd for hannem/oc sagde/Min Fader/min Fader/Israels Vogn/oc hans Reysenere. Da sagde Eliseus til hannem/Tag bue oc pile. Oc der hand tog buen oc pilene/sagde hand til Israels konge/Spent den bue met din haand. Oc hand spente met sin hand. Oc Eliseus lagde sin haand paa kongens haand/oc sagde/Lad op det Vindue mod Østen. Oc hand oploed det. Oc Eliseus sagde/Skiud. Oc hand skød. Hand sagde/En saligheds Pil aff HERREN/en saligheds Pil mod de Syrer/oc du skalt sla de Syrer i Apheck/indtil de bliffue til inted.

Oc hand sagde/Tag Pilene. Oc der hand tog dem/sagde hand til kongen aff Israel/Sla paa iorden. Oc hand slo tre gonge/oc stod stille. Da bleff Guds mand vred paa hannem/oc sagde/Haffde du slaget fem eller sex gonge/da skulde du slaget de Syrer/indtil at de haffde bleffuit til inted/Men du skalt nu sla dem tre gonge.

Eliseus er død. Eccle. 48.

Der Eliseus vaar død/oc mand haffde iordet hannem/fulde Moabiternis Stridzfolck i Landet/samme aar. Oc det hende sig/at de iordede en Mand/Oc der de saae Stridzfolcket/kaste de Manden i Elisei graff. Oc der hand kom hen/oc rørde ved Elisei ben/da bleff hand leffuendis/oc stod op paa sine føder.

Hasael.

Saa tuingde nu Hasael kongen aff Syrien Israel/saa lenge som Joachas leffuede. Men HERREN giorde naade met dem/oc miskundede sig offuer dem/oc vende sig til dem/faar hans Pactis skyld/met Abraham/Isaac oc Jacob/oc vilde icke forderffue dem/hand bort kaste dem icke heller fra sit ansict/indtil denne tid.

Oc Hasael Kongen aff Syrien døde/oc hans søn Benhadad bleff konge i hans sted. Oc Joas vende om/oc tog de Stæder aff Benhadadz Hasaels søns haand/som hand haffde taget met krig/fra hans Fader Joachas haand/Tre gonge slo Joas hannem/oc tog Israels Stæder igen.

XIIII.

I Det andet Joas Joachas søns Jsraels Kongis aar / bleff Amazia Konge / Joas Juda Kongis søn. Hand vaar fem oc tiue aar gammil / der hand bleff Konge / oc hand regerede ni oc tiue aar i Jerusalem / Hans Moder hed Joiadan aff Jerusalem. Oc hand giorde det / som HERREN vel behagede / Dog icke som hans Fader Dauid / Men hand giorde oc som hans Fader Joas / Thi de Høye bleff icke borttagne / Men Folcket offrede oc giorde røgelse end nu paa de Høye.

Amazia 29. aar Kong i Juda
2. Paral. 25.

Der hand nu bleff mectig i Kongeriget / da slo hand de Suenne ihiel / som sloge hans Fader Kongen ihiel. Men hand slo icke Mandrabernis Børn ihiel / Som der staar screffuit i Mose Loubog / som HERREN bød / oc sagde / Forelderne skulle icke dø faar Børnenis skyld / Oc Børnene skulle icke dø faar Foreldernis skyld / Men huer skal dø faar sin syndz skyld.

Deut. 25.
Ezech. 18.

Hand slo oc thi tusinde aff Edomiterne i Salt dalen / oc vant Sela Stad met strid / oc kallede hannem Jaktheel indtil denne dag.

Da sende Amazia Bud til Joas Joachas søn Jehu søns Kongen i Jsrael / oc loed hannem sige / Kom hid / oc lad oss skue huer anden. Men Joas Jsraels Konge sende til Amazia Juda Konge / oc loed hannem sige / Den Tornebusk som er i Libanon / sende til Ceder træet i Libanon / oc loed hannem sige / Giff min søn din Daatter til Hustru. Men de Vilde diur paa marken i Libanon skow / løbe offuer Tornebusken oc tredde hannem ned. Du haffuer slaget Edomiterne / der aff ophøyer dit hierte sig. Beholt den priss / oc bliff hiemme / Hui søger du effter wlycke / at du skalt falde oc Juda met dig.

Men Amazia lydde icke / Saa drog Joas Jsraels Konge hen op / oc de skuede huer anden / hand oc Amazia Juda Konge i Beth Semes / som ligger i Juda. Men Juda bleff slagen aff Jsrael / at huer flyde bort til sin Bolig. Oc Joas Jsraels Konge greb Amazia Juda Konge / Joas søn Ahasie søns i Beth Semes. Oc kom til Jerusalem / oc nedslo Jerusalems mure / fra Ephraims Port / indtil Hiørnens port / fire hundrede alne longt. Oc tog alt Guld oc Sølff oc Karene / som bleffue fundne i HERRENS Huss / oc i Kongēs husis ligende fæ / Der til met hans Børn til pant / oc drog igen til Samarien.

Huad mere er at sige om Joas / som hand giorde / oc hans mact / oc huorledis hand stridde mod Amazia Juda Konge / See / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke. Oc Joas soff hen met sine Forfedre / Oc bleff iordet i Samaria iblant Jsraels Konger / Oc hans søn Jeroboam bleff Konge i hans sted.

Amazia Joas søn Juda Konge / leffde effter Joas Joachas søns Jsraels Kongis død femten aar. Huad mere er at sige om Amazia / det er screffuit i Juda Kongers Krønicker. Oc de giorde it Forbund mod hannem i Jerusalem / Oc hand flyde til Lachis. Saa sende de effter hannem til Lachis / oc sloge hannem der ihiel. Oc de førde hannem paa Heste / oc hand bleff iordet i Jerusalem hoss hans Forfedre i Dauidz stad. Oc alt Juda Folck toge Asaria i sit seytende aar / oc giorde hannem til Konge i sin Faders Amazia sted. Hand bygde Elath / oc lagde hannem igen til Juda / siden Kongen vaar død met sine Forfedre.

Amazia slaff ihiel.
2. Para. 25

J det femtende Amazie Joas søns Juda Kongis aar / bleff Jeroboam Joas søn Konge offuer Jsrael i Samaria it oc fyretiue aar. Oc giorde det som HERREN ilde behagede / oc hand loed icke aff fra alle Jeroboams Nebatz søns synder / som kom Jsrael til at synde. Men hand indtog igen Jsraels Landemercke / fra Hemath / indtil Haffuit / som ligger i den Slettemarck / Effter HERRENS Jsraels Gudz ord / som hand talede ved sin Tienere Jona Amithai søn den Prophete / som vaar aff Gath Hepher. Thi HERREN saa til Jsraels elende iammer / at de indelucte oc forfaldne vaare oc borte / oc der vaar ingen Hielpere i Jsrael. Oc HERREN haffde icke sagt / at hand vilde ødelegge Jsraels naffn vnder Himmelen / Oc hand halp dem ved Jeroboam Joas søn.

Jeroboam 41. aar Konge offuer Jsrael.

Jonas.

Huad mere er at sige om Jeroboam / oc alt det som hand giorde / oc hans mact huorledis hand stridde / oc igen tog til Juda i Jsrael Damascum oc Hemath / See / det er screffuit i Jsraels Kongers Krønicke. Oc Jeroboam soff hen met sine Forfedre Jsraels Konger. Oc hans søn Sacharia bleff Konge i hans sted.

XV.

I Det siuende oc tiuende Jeroboams Jsraels Kongis aar / bleff Asaria Konge / Amazie Juda Kongis søn. Oc hand vaar seyten aar gammil der hand bleff Konge / oc hand regerede thu oc halfftrediesinds tiue aar i Jerusalem / Hans Moder hed Jechalia aff Jerusalem.

Asaria 52. aar Konge i Juda.

Jerusalem. Oc hand giorde det som HERREN vel behagede / i alle maade som hans Fader Amazia. Foruden det / at de toge icke de Høye bort / Thi Folcket offrede end nu oc giorde røgelse paa de Høye. Oc HERREN plaffuede Kongen / at hand vaar spedalsk / indtil sin død / oc hand bode vdi it besynderligt Huss. Men Jotham Kongens søn regerede Husit / oc dømde Folcket i Landet.

2.Paralip.26.

Huad mere er at sige om Asaria / oc alt huad hand giorde / See / det er screffuit i Juda Kongis Krønicke. Oc Asaria soff hen met sine Forfedre / oc mand iordede hannem i Dauidz stad hoss sine Forfedre / Oc hans søn Jotham bleff Konge i hans sted.

Sacharia 6. maanede konge offuer Israel.

J det attende oc tiuende Asaria Juda Kongis aar / bleff Sacharia Jeroboams søn Konge offuer Israel i Samaria sex maanede. Oc giorde det som HERREN ilde behagede / lige som hans Forfedre giorde / Hand loed icke aff Jeroboams Nebatz søns synder / som kom Israel til at synde. Oc Sallum Jabes søn giorde it Forbund mod hannem / oc slo hannem faar Folket / oc dræbte hannem / oc bleff Konge i hans sted.

Supra 10.

Huad mere er at sige om Sacharia / See / det er screffuit i Israels Kongers Krønicke. Oc dette er det / som HERREN talede til Jehu / Dine børn skulle side paa Israels stoel indtil den fierde led / Oc det skede saa.

Sallum 1. maanet Konge offuer Israel.

Oc Sallum Jabes søn bleff Konge i det nittende oc tiuende Asaria Juda Kongis aar / oc regerede en maanet i Samaria. Thi Menahem Gadi søn / drog hen op fra Thirza / oc kom til Samariam / oc slo Sallum Jabes søn ihiel i Samaria / oc bleff Konge i hans sted.

Huad mere er at sige om Sallum / oc hans Forbund som hand giorde / See / det er screffuit i Israels Kongers Krønicke. Paa den tid slo Menahem Tiphsa / oc alle som vaare i hannem / oc deris Landemercke aff Thirza / Fordi / at de vilde icke lade hannem ind / oc hand slo ihiel alle deris fructsommelige Quinder / oc reff dem sønder.

Menahem 10. aar Konge offuer Israel.

J det nittende oc tiuende Asaria Juda Kongis aar / bleff Menahem Gadi søn Konge offuer Israel i thi aar i Samaria. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede / Hand loed icke aff fra Jeroboams Nebatz søns synder i alle sine dage / som kom Israel til at synde. Oc Phul Kongen aff Assyrien kom i Landet / Oc Menahem gaff Phul tusinde Sintener sølff / at hand skulde holde met hannem / oc stadfeste hannem i Kongeriget. Oc Menahem lagde en sølff skat paa de rigiste i Israel / at huer aff dem skulde giffue halfftrediesins tiue Sekel sølff / at hand kunde giffue kongen aff Assyrien. Saa drog kongen aff Assyrien hiem igen / oc bleff icke i landet.

Phul.

Huad mere er at sige om Menahem / oc alt det hand giorde / See / det er screffuit i Israels Kongers Krønicke. Oc Menahem soff hen met sine Forfedre / oc Pekahia hans søn bleff Konge i hans sted.

Pekahia 2. aar Konge offuer Israel.

J det halfftrediesinds tiuende Asaria Juda Kongis aar / bleff Pekahia Menahems søn Konge offuer Israel i Samaria i thu aar. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede / Thi hand loed icke aff fra Jeroboams Nebatz søns synder / som kom Israel til at synde. Oc Pekah Remalie søn en Riddere / giorde it Forbund mod hannem / oc slo hannem ihiel i Kongens Husis Sal i Samarien / met Argob oc Arie / oc halfftrediesinds tiue Mend met hannem aff Gileadz Børn / oc hand bleff Konge i hans sted.

Huad mere er at sige aff Pekahia / oc alt det hand giorde / See / det er screffuit i Israels Kongers Krønicke.

Pekah 20. aar Konge offuer Israel.

J det andet oc halfftrediesinds tiuende Asaria Juda kongis aar / bleff Pekah Remalia søn konge offuer Israel i Samaria i tiue aar. Oc giorde det HERREN ilde behagede / Thi hand loed icke aff fra Jeroboams Nebatz søns synder / som kom Israel til at synde.

TiglathPilesser.

J Pekah Israels kongis tid / kom TiglathPillesser / Kongen aff Assyrien / oc tog Hion / Abel Beth Maecha / Janoha / Kedes / Hazor / Gilead / Galilea / oc alt det gantske Nephthali land / oc førde dem bort til Assyrien.

Oc Hosea Ela søn / giorde it Forbund mod Pekah Remalia søn / oc slo hannem ihiel / oc bleff konge i hans sted / i det tiuende Jotham Vsia søns aar.

Huad mere er at sige om Pekah / oc alt det hand giorde / See / det er screffuit i Israels kongers Krønicke.

Jotham 16. aar Konge i Juda.
2.Parali.27.

J det andet Pekah Remelia søns Israels kongis aar / bleff Jotham konge / Vsia Juda kongis søn. Oc hand vaar fem oc tiue aar gammil der hand bleff konge / oc hand regerede sexten aar i Jerusalem / Hans Moder hed Jerusa / Zadoks Daatter. Oc hand giorde det som HERREN vel behagede i alle maade som Vsia hans Fader giorde. Foruden det / at hand icke bort tog de Høye / Thi Folcket offrede end nu oc giorde røgelse paa det Høye / Hand bygde den høye Port paa HERRENS Huss.

Huad mere er at sige om Jotham / oc alt det hand giorde / See / det er screffuit i Juda kongers Krønicke.

Paa den tid begynte HERREN at sende i Juda/Rezin kongen aff Assyrien/oc Pekah Remalia søn. Oc Jotham soff hen met sine Forfedre/oc bleff iordet hoss sine Foreldre i sin Faders Dauidz stad/oc Achas hans søn bleff konge i hans sted.

XVI.

JDet søttende Pekah Remalia søns aar/bleff Achas konge Jotham Jude kongis søn. Achas vaar tiue aar gammil/der hand bleff Konge/oc hand regerede seyten aar i Jerusalem. Oc hand giorde det som HERREN hans Gud vel behagede/som hans Fader Dauid/Thi hand vandrede i Israels kongers veye. Der til met loed hand sin søn gaa igennem ilden/effter Hedningernis vederstyggelighed/huilcke HERREN haffde fordreffuit for Israels børn. Oc hand giorde Offer/oc brende røgelse paa de Høye/oc paa alle Høye/oc vnder alle grøne Træ.

Achas 16. aar Kong i Juda.
2.Paral. 28.
Deuter. 18.

Paa den tid drog Rezin kongen aff Syrien/oc Pekah Remalia søn kongen i Israel/hen op til Jerusalem at stride/oc belagde Achas/Men de kunde icke vinde hannem. Paa den samme tid tog Rezin Kongen aff Syrien/Eloth igen til Syrien/oc støtte Jøderne aff Eloth/Men de Syrer komme/oc bode der i indtil denne dag.

Rezin.
Pekah.
Esaiæ 7.

Saa sende Achas Bud til TiglathPillesser kongen aff Assyrien/oc loed hannem sige/Jeg er din Tienere oc din søn/Kom hid op/oc hielp mig aff kongens aff Syrien oc aff Israels kongis haand/som haffue opsæt dem mod mig. Oc Achas tog det sølff oc guld/som bleff fundet i HERRENS Huss/oc i Kongens Husis liggende fæ/Oc sende kongen aff Assyrien til en skenck. Oc kongen aff Assyrien lydde hannem at/oc drog op til Damascum/oc vant hannem/oc førde hannem bort til Kir/oc slo Rezin ihiel.

TiglathPillesser.

Oc kong Achas drog mod TiglathPillesser kongen aff Assyrien til Damascum/Oc der hand saa it Altere/som vaar i Damasco/da sende kong Achas samme Alteris billede/oc effter lignelse til Vria Prest/lige som det vaar giort. Oc Presten Vria bygde it Altere/oc giorde det/lige som kong Achas sende hannem fra Damasco/indtil kong Achas kom fra Damasco. Oc der kongen kom fra Damasco/oc saa Alteret/da offerede hand der paa/oc optende der paa hans Brendoffer oc Madoffer/oc øsde der paa sit Drickoffer/Oc loed stencke Tackofferens blod paa Alteret/som hand offrede. Men kaaber Alteret som stod faar HERREN/tog hand bort/at det skulde icke staa mellem Alteret oc HERRENS Huss/Men sette det op til Hiørnet aff Alteret paa den Nørre side.

Vria.

Oc kong Achas bød Vria Presten/oc sagde/Du skalt optende Brendoffer paa det store Altere om morgenen/oc Madoffer om afftenen/oc kongens Brendoffer oc hans Madoffer/oc alt Folckens Brendoffer i Landet/met deris Madoffer oc Drickoffer/Oc du skalt stencke alle Brendoffers blod/oc alle andre offers blod der paa/Men ieg vil betencke/huad ieg vil gøre met det kaaber Altere. Vria Presten giorde alt det/som kong Achas befol hannem.

Oc kong Achas brød siderne aff Stolene/oc tog kedelen der offuen aff/oc hand tog Haffuit aff de kaaber Øxen som vaare der vnder/oc sette dem paa stengulffuit/Der til met Sabbathens tecke/som de haffue bygd i Husit/oc hand vende kongens Husis gong til HERRENS Huss/kongen aff Assyrien til tienste.

Huad mere er at sige om Achas/huad hand giorde/See/det er screffuit i Juda kongers Krønicke. Oc Achas soff hen met sine Forfedre/oc bleff iordet hoss sine Forfedre i Dauidz stad. Oc Ezechias hans søn bleff kong i hans sted.

2.Paral. 28.

XVII.

JDet tolffte Achas Juda kongis aar/bleff Hosea Ela søn konge offuer Israel i Samaria/i ni aar. Oc giorde det som HERREN ilde behagede/Men dog icke som Israels konger/som vaare faar hannem. Salmanasser kongen aff Assyrien drog op mod hannem/Oc Hosea bleff hannem vnderdanig/at hand gaff hannem Skenck.

Hosea 9. aar Kong offuer Israel.
Salmanasser.

Men der kongen aff Assyrien fick at vide/at Hosea giorde Forbund/oc sende Bud til So kongen aff Egypten/oc sende icke kongen aff Assyrien Skenck aarlige aars/da belagde hand hannem/oc lagde hannem i fengzel. Oc kongen aff Assyrien drog op i det gantske Land/oc til Samarien/oc belagde hannem i try aar. Oc i det niende Hosea aar/vant kongen aff Assyrien Samarien/Oc førde Israel bort til Assyrien/oc sette dem i Halah oc i Habor/hoss det Vand Gosan/oc i de Meders Stæder.

So.
Infra 18.

For huad skyld Gud bortkaste Israel.

Thi at den tid Israels børn syndede mod HERREN deris Gud / som førde dem aff Egypti land / aff Pharaos haand Kongens i Egypten / oc de fryctede fremmede Guder / Oc vandrede effter Hedningenis seder / huilke HERREN haffde fordreffuit faar Israels børn / oc som Israels Konger giorde. Oc Israels børn prydede deris Sager mod HERREN deris Gud / som dog icke vaare gode / som vaar / At de bygde de Høye i alle Stæder / baade paa Slottene oc i faste Stæder / Oc opreysde Støtter / oc Lunde paa alle høye Bierg / oc vnder alle grøne Træ / oc de brende der røgelse paa alle de Høye / lige som Hedningene / huilke HERREN haffde fordreffuit for dem / Oc giorde onde stycker / met huilcke de fortørnede HERREN / oc tiente Affguder / om huilke HERREN haffde sagt til dem / I skulle icke gøre saadant.

Ierem. 25.

Oc naar HERREN vidnede i Israel oc i Juda / ved alle Propheter oc Seere / oc loed dem sige / Vender om fra eders onde veye / oc holder mine Bud oc Ræt / effter al den Lou / som ieg bød eders Forfedre / som ieg oc sende til eder / ved Propheterne mine Tienere / Oc de vaare dem icke lydige / Men hordnackede / lige som deris Forfedre / som icke trode paa HERREN deris Gud. Der til met foractede de hans Bud oc hans Pact / som hand giorde met deris Forfedre / oc hans Vidnesbyrd som hand giorde iblant dem / Men de vandrede effter deris forfengelighed / oc bleffue forfengelige lige som Hedningene / der bode omkring dem / Om huilcke HERREN bød dem / At de skulde icke gøre som de. Men de forlode alle HERRENS deris Gudz Bud / oc giorde dem tho støbte Kalffue / oc Lunde / oc tilbade all Himmels Hær / oc tiente Baal / oc lode deris sønner oc Døtter gaa igennem ilden / oc de ginge om met spaadom oc troldom / oc vaare offuergiffne til at gøre det som HERREN ilde behagede / at fortørne hannem.

Da bleff HERREN meget vred paa Israel / oc kaste dem bort fra sit ansict / At der bleff ingen igen / vden alene Juda Slect (Der til holt oc Juda icke heller HERRENS deris Gudz Bud / oc vandrede effter Israels Seder / som de giorde) Derfaare bortkaste HERREN al Israels Sæd / oc tuingede dem / oc gaff dem i Røffueris hender / indtil hand kaste dem fra sit Ansict. Thi Israel bleff ryckt fra Dauidz Huss / Oc de giorde Jeroboam Nebatz søn til Konge / Hand vende Israel til bage fra HERREN / oc kom dem suarlige til at synde. Saa vandrede Israels børn i alle Jeroboams synder / som hand kom affsted / oc de lode icke aff / før end HERREN kaste Israel fra sit Ansict / som hand haffde sagt ved alle sine Tienere Propheterne. Saa bleff Israel bortført aff sit Land til Assyrien / indtil denne dag.

Israel hen ført til Assyrien.
3. Reg. 12.

Samaria besettis met Hedninger.

Oc Kongen aff Assyrien loed komme aff Babel / aff Chuta / aff Aua / aff Hemath / oc aff Sepharuaim / oc besette Stæderne i Samarien i Israels børns sted / Oc de toge Samarien ind / oc bode i de samme Stæder. Oc der de begynte at bo der / oc frøctede icke HERREN / da sende HERREN Løwer iblant dem / som myrde dem. Oc de lode sige til Kongen aff Assyrien / De Hedningene / som du hid førde / oc besette Samarie Stæder der met / de vide icke aff Gudz Skick i landet / Thi haffuer hand sent Løwer iblant dem / oc see / de dræbe dem / fordi at de vide icke Gudz Skick i landet.

Samariternis Affguder.

Da bød Kongen aff Assyrien / oc sagde / Fører en aff Presterne did som vaare bort ført der fra / oc drager hen / oc boer der / at hand kand lære dem den Gudz Skick i Landet. Da kom en aff Presterne did som vaar bort ført aff Samarien / oc sette sig i BethEl / oc hand lærde dem / huorledis de skulde frøcte HERREN.

Men huer aff Folcket giorde sin Gud / oc sette den i deris Huss paa de Høye / som Samariterne giorde / huert Folck i deris Stæder / som de bode vdi. De aff Babel giorde Suchoth Benoth. De aff Chuth giorde Nergel. De aff Hemath giorde Asima. De aff Aua giorde Nibehas oc Tharthach. De aff Sepharuaim opbrende deris sønner faar Adramelech oc Anamelech deris Affguder i Sepharuaim. Oc efftersi de frøctede oc HERREN / da giorde de dem Prester iblant dem paa Høye aff de ringiste / oc sette dem i husene paa de Høye. Saa frøctede de HERREN / Oc tiente oc Guderne / effter huert Folckis Skick / som de vaare førde fra.

Oc de gøre effter det gamle skick indtil denne dag / At de huercken frøcte HERREN / oc ey heller gøre deris Skick oc Ræt / effter Louen oc Buder / som HERREN bød Jacobs børn / huilcken hand gaff Israels naffn. Oc giorde en Pact met dem / oc bød dem / oc sagde / Frøcter icke andre Guder / oc beder icke til dem / oc tiener dem icke / oc offrer icke til dem / Men den HERRE som førde eder aff Egypti Land / met stor Mact oc vdract Arm / frøcter hannem / tilbeder hannem / oc offrer hannem. Oc holder den Skick / Ræt / Lou oc Bud / som hand loed bescriffue eder / at i altid gøre der effter / oc frøcter icke andre Guder. Oc forglemmer icke den Pact / som hand giorde met eder / at i icke frøcte andre Guder / men frøcter HERREN eders Gud / Hand skal frelse eder fra alle eders Fiender. Men de lydde det icke / men de giorde

Gene. 32.

effter deris gamle seduane. Saa fryctede disse Hedninge HERREN/ Oc tiente oc saa deris Affguder/ saa giorde oc deris Børn oc børne børn/ lige som deris Forfedre giorde/ til dẽne dag.

XVIII.

I Det tredie Hosea Ela søns/ Israels Kongis aar/ da bleff Ezechias Achas Juda Kongis søn Konge. Oc hand vaar fem oc tiue aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc hand regerede ni oc tiue aar i Jerusalem. Hans Moder hed Abi/ Sacharie daatter. Oc hand giorde huad HERREN vel behagede/ som hans fader Dauid. Hand nedslo de Høye/ oc sønder brød Støtterne/ oc ødelagde Lundene/ oc sønder slo den kaaber Hugorm/ som Mose giorde/ Thi at Israels børn giorde hannem røgelse indtil denne dag/ Och de kallede hannem Nehusthan. Hand sette tro til HERREN Israels Gud/ saa at effter hannem vaar icke hans lige iblant alle Juda konger oc icke helder haffde veret faar hannem. Hand hengde ved HERREN/ oc vigede icke tilbage fra hannem/ och hand holt hans Bud/ som HERREN bød Mose. Och HERREN vaar met hannem/ Och hand handlede vislige/ huor hand vd drog. Der til met falt hand fra Kongen aff Assyrien/ oc vaar hannem icke vnderdanig. Hand slo och Philisterne indtil Gasa/ oc deris Landemercke fra Slottene/ ind til de faste Stæder.

Ezechias 29 aar Konge i Juda.
2. Paral. 29.
Numeri. 21.

I det fierde Ezechie Juda Kongis aar/ det vaar det siuende Hosea Ela søns Israels kongis aar/ Da drog Salmanasser Kongẽ/ aff Assyrien op mod Samarien/ oc belagde hannem/ oc vant hannem effter try aar i det siette Ezechie aar/ det er i det niende Hosee Israels Kongis aar/ Da bleff Samaria vundẽ. Oc Kongen aff Assyrien førde Israel bort til Assyrien/ oc sette dem i Halah/ oc Habor hoss det vand Gosan/ oc i de Meders steder. Fordi/ at de haffde icke lyd HERRENS deris Gudz røst/ oc haffde offuertraad hans Pact/ oc alt det som Mose HERRENS tienere haffde budet/ der aff haffde de inted lydet eller giort.

Salmanasser.

I det fiortende Ezechie Kongis aar/ drog Senacherib kongẽ aff Assyrien op mod alle Juda faste stæder/ oc tog dem ind. Saa sende Ezechias Juda konge til kongen aff Assyrien til Lachis/ oc loed hannem sige/ Jeg haffuer syndet/ Drag fra mig/ Jeg vil bære huad du legger paa mig. Da lagde Kongen aff Assyrien paa Ezechiam Juda Konge try hundrede Sintener sølff oc trediue Sintener guld. Saa gaff Ezechias alt det sølff/ som fantz i HERRENS Huss oc i Kongens Husis liggende fæ. Samme tid brød Ezechias Dørrene paa HERRENS Tempel/ oc de Skener/ som hand haffde selff ladet besla/ oc gaff Kongen aff Assyrien dem.

Senacherib.
2 Paral. 32.
Esai. 36.
Eccles. 48.

Oc kongen aff Assyrien sende Tharthan oc den øffuerste kammersuend oc Rabsakes fra Lachis til kong Ezechiam met stor mact til Jerusalem/ oc de droge hen op. Oc der de komme hulde de hoss Vand graffuerne/ hoss den øffuerste Fiskeparck/ som ligger op til gaden/ paa Valkemøllerens ager/ oc kallede at Kongen. Da kom Eliakim Hilkia søn Hoffmesterẽ/ oc Sebna Scriffueren/ oc Joah Assaphs søn Cantzleren vd til dem.

Da sagde den øffuerste Skenck til dem/ Kære siger kong Ezechias/ saa siger den mectige Konge kongen aff Assyrien/ Huad er det for en tratz/ som du forlader dig paa? Mener du/ der er end nu raad oc mact til at stride? Huor paa forlader du da dig nu/ at du est aff falden fra mig? See/ forlader du dig paa denne brødne Rørstilck aff Egypten/ huilken om nogen helder sig til/ da gaar hand i hans haand oc stinger hende igennem/ Saa er Pharao kongen i Egypten mod alle som forlade dem paa hannem. Ville i oc sige til mig/ Wi forlade oss paa HERREN vor Gud/ Er det icke den/ hues Høye oc altere Ezechias haffuer affbrudet/ oc sagt til Juda oc til Jerusalem/ faar dette Altere som er i Jerusalem/ skulle i tilbede?

Tilsig nu min Herre Kongen aff Assyrien/ saa vil ieg faa dig ti tusinde Heste/ at du kant giffue Reysenere til dem. Huorledis vilde du da bliffue for en aff de mindste Herrer som ere min Herre vnderdanige? Oc du forlader dig paa Egypten for vogne oc reysenere skyld. Mener du/ at ieg er dragen hid for vden HERREN/ at forderffue disse Stæder? HERREN haffuer befalet mig/ Far hen op til det Land/ oc forderffue det.

Da sagde Eliakim Hilkia søn/ oc Sebna oc Joah til den øffuerste Skenck/ Tale met dine Tienere paa Syriske/ thi wi forstaa det/ oc tale icke met oss paa Jødiske/ faar folckens øern/ som ere paa muren. Men den øuerste Skenck sagde til dem/ Haffuer min Herre da sent mig/ til din Herre/ eller til dig/ at ieg skulde tale saadanne ord: Ja til de Mend som side paa muren/ at de met eder skulle æde deris egit møg oc dricke deris egit Piss. Saa stod den øffuerste Skenck oc robte met høy røst paa Jødiske/ oc talede/ oc sagde/ Hører den mectige Kongis ord/ Kongens aff Assyrien/ saa siger Kongen/ Lader icke Konge Ezechias bedrage eder/ Thi hand formaar icke at redde eder fra min haand. Oc lader icke helder Ezechias fortrøste eder paa HERREN i det hand siger/ HERREN skal frelse oss/ och denne Stad skal icke giffuis i Kongens hender aff Assyrien/ Lyder icke Ezechias at.

Thi saa

Thi saa siger Kongen aff Assyrien/ Anammer min naade/ oc kommer vd til mig/ saa skal huer mand æde aff sit Vintræ oc Figentræ/ oc dricke aff sin Brynd/ Til ieg kommer oc henter eder bort i it Land/ som er lige met eders Land/ J huilkit der er korn/ most/ brød/ vingaarde/ olietræ/ olie oc hunig/ Saa skulle i bliffue ved liffuit oc icke dø. Lyder icke Ezechiam at/ Thi hand bedrager eder/ i det hand siger/ HERREN skal frelse oss. Haffuer oc Hedningernis Guder/ reddet huer sit land aff Kongens haand aff Assyrien? Huor ere de Guder aff Hemath oc Arphath? Huor ere de Guder aff Sepharuaim/ Hena oc Jwa? Haffue de oc reddet Samarien aff min haand? Huor er en Gud aff alle Landzens Guder/ som haffuer frelst deris Land aff min haand? At HERREN skulde redde Jerusalem fra min haand?

Esai. 10.

Oc folcket tagde stille/ oc suarede hannem inted/ Thi Kongen haffde budet/ oc sagt/ Suarer hannem inted. Da kom Eliakim Hilkie søn Hoffmesteren/ oc Sebna Scriffueren/ oc Joah Assaphs søn Cantzeleren/ til Ezechiam met sønder reffne klæder/ oc gaffue hannem den øffuerste Skenckis ord tilkende.

XIX.

DEr Kong Ezechias dette hørde/ da sønder reff hand sine klæder oc lagde en Sæck paa sig/ oc gick i HERRENS Huss. Oc sende Eliakim hoffmesteren/ oc Sebna Scriffueren/ met de Eldste Prester/ i førde i Sæcke til den Prophete Esaiam Amos søn. Oc de sagde til hannem/ saa siger Ezechias/ Denne er nødens/ Bandelsens oc bespaattelsens Dag/ Børnene ere komne til fødzelen/ oc der er icke mact til at føde. Om maa vel ske HERREN din Gud vilde høre alle den øffuerste Skenckis ord/ som hans Herre/ Kongen aff Assyrien sende hid/ at honlige til tale den leffuende Gud/ och skende met ord/ som HERREN din Gud haffuer hørt/ Saa opløfft din Bøn for de offuerbleffne som ere end nu til stede.

Esa. 37.

Der Kong Ezechie tienere komme til Esaiam/ da sagde Esaias til dem/ Siger eders Herre saa/ Saa siger HERREN/ Frøcte icke for de ord som du hørde/ huor met Kongens drenge aff Assyrien bespaattede mig. See/ Jeg vil giffue hannem en Aand/ at hand skal høre it Røcte/ oc drage til bage igen i sit Land/ oc ieg vil lade felde hannem met Suerd i sit Land.

Oc der den øuerste Skenck kom igen/ fant hand at Kongen aff Assyrien stridde mod Libna/ Thi hand hørde/ at hand vaar dragen fra Lachis. Oc der hand hørde om Thirhaka Blaamendz Konge/ See/ hand er vddragen at stride met dig/ da vende hand til bage. Oc sende Bud til Ezechiam/ oc loed hannem sige/ siger saa til Ezechiam Juda Konge/ Lad dig icke bedrage aff din Gud/ som du forlader dig paa/ oc siger/ Jerusalem skal icke giffuis i Kongens haand aff Assyrien. See du haffuer hørt/ huad Kongene aff Assyrien haffue giort alle Land/ oc forbandet dem/ Oc du skulde bliffue reddet? Haffue oc Hedningernis Guder frelset dem/ som mine Forfedre forderffuede/ Gosan/ Haran/ Rezeph/ oc Edens børn/ som vaare i Thelassar? Huor er Kongen aff Hemath/ Kongen aff Arphad/ oc Kongen aff Sepharuaim stad/ Hena oc Jwa?

Thirhaka.

Oc der Ezechias haffde annāmet breffuene aff Budene oc læst dem/ da gick hand op til HERRENS huss/ oc vdbredde dem faar HERREN/ oc bad faar HERREN/ oc sagde/ HERRE Israels Gud/ som sider offuer Cherubim/ du est alene Gud/ blant alle Kongerige paa Jorden/ Du giorde Himmelen oc Jorden. HERRE bøy dine Øern oc hør/ Lad op dine Øyen/ oc see/ oc hør Senacheribs ord/ som hand sende hid at bespaatte dig den leffuende Gud met. Det er sant HERRE/ Kongerne aff Assyrien haffue ødelagt Hedningene oc deris Land met Suerd/ oc haffue kast deris Guder i ilden/ Thi de vaare icke Guder/ men menniskens henders gerning/ træ oc sten/ Derfaate haffue de ødelagt dem. Men nu HERRE vor Gud/ hielp oss fra hans haand/ At alle Kongerige paa Jorden mue/ kende/ at du HERRE est alene Gud.

Ezechie bøn.

Da sende Esaias Amos søn til Ezechiam/ oc loed hannem sige/ saa siger HERREN Israels Gud/ Jeg haffuer hørt huad du haffuer bedit aff mig om Senacherib Kongen aff Assyrien. Dette er det/ som HERREN haffuer talet mod hannem/ Jomfruen Zyons daatter foracter dig oc bespaatter dig/ Jerusalems daatter røster sit Hoffuit effter dig. Huem haffuer du bespaattet oc skendet? Offuer huem opløffte du din røst? Du opløffte dine øyen mod den hellige i Jsrael. Du bespaattede HERREN ved dine Bud/ oc sagde/ Jeg er opfaren paa Biergenis høye ved mine Vognis mangfoldighed/ hoss Libanon side/ Jeg haffuer affhugget hans høye Ceder træ/ oc vdualde Grane/ oc kom til Carmels skoffuis yderste Herbere/

Esaias.

Jeg haffuer

Jeg haffuer vdgraffuit oc vddrucket de fremmede Vand/ oc ieg haffuer vdtiurt alle Søer met mine føders saale.

Haffuer du icke hørt/at ieg giorde saadant lenge siden/oc beredde mig der paa aff begyn-delse: Men ieg haffuer nu ladet det komme/at de faste Stæder skulde falde til en øde Stenhob. Oc de som bo der i/skulde bliffue mactløse/oc skulde frøcte oc skamme sig/oc bliffue som Græss paa marcken/oc som de grøne vrter til Hø paa Tagene/ som visner før end det bliffuer moet. Jeg veed din bolig/din vdgong oc indgong/oc at du grūmis mod mig. Efterdi at du grum-mis mod mig/oc din hoffmodighed er kommen op faar mine Øern/Saa vil ieg legge en ring in din Næse/oc it Bitzel i din Mund/oc ieg vil føre dig den vey tilbage igen/som du komst hid.

Psalm,129:

Oc dette skal vere dig it Tegen./ æd i dette aar huad som nedtraad er/ J det andet aar huad som voxer aff sig selff/ J det tredie aar da saar oc høster / oc planter Vingaarde/ oc æder deris fruct. Oc Juda Daatter som er frelst oc offuerbleffuen/ hun skal her effter faa røder vnder sig/oc bære fruct offuer sig. Thi de som ere offuerbleffne/skulle vdgaa aff Jerusalem / oc de aff Zions Bierg som ere frelste/HERRENS Zebaoths nidkærhed skal det gøre.

Esaiæ 37.
Eccle. 48.
1. Mach,7.

Der faare siger HERREN om Kongen aff Assyrien saa/Hand skal icke komme i den-ne Stad/oc ingen Pile skiude der ind/oc ingen Skiold skal komme der faare/ oc hand skal in-gen Vold kaste der omkring. Men hand skal drage den vey tilbage som hand kom hid/oc hand skal icke komme i denne Stad/HERREN siger det. Oc ieg vil beskerme denne Stad / at ieg kand hielpe hannem for min skyld/oc for min Tieneris Dauidz skyld.

Oc i den samme nat foer HERRENS Engil vd / oc slo hundrede tusinde oc fem oc firesinds tiue tusinde Mend ihiel/i de Assyriers Leyre/Oc der de stode aarle op om morgenen/ See/da laa det alle vegne fult met døde kraappe. Saa brød Senacherib Kongen aff Assyrien op oc drog bort/oc vende om oc bleff i Niniue. Oc der hand tilbad i Nisrochs sin Gudz huss/ da sloge hans sønner AdraMelech oc SarEzer hannem ihiel met Suerd/ Oc de vndkomme hen i Ararat Land/ Oc hans søn Assarhaddon bleff Konge i hans sted.

Kongens Hær aff Assyrien ihielslagen.

XX.

NAa den tid bleff Ezechias død siug / Oc Esaias Prophete Amos søn kom til hannem/oc sagde til hannem/ saa siger HERREN/ Beskicke dit Huss/ Thi du skalt dø oc icke leffue. Hand vende sit ansict til veggen / oc bad til HERREN/oc sagde/Ah HERRE/kom dog ihu / at ieg haffuer trolige vandret faar dig/oc met it retsindigt hierte/oc giorde det/som dig vaar behage-ligt. Oc Ezechias græd saare.

Esaias.
2. Paral.32.
Esaiæ 38.

Oc der Esaias haffde icke end nu gonget igennem halffdelen aff Staden/da kom HER-RENS ord til hannem/oc sagde/Vent dig om/oc sig Ezechie mit Folckis Første / saa siger HERREN din Faders Dauidz Gud/ Jeg haffuer hørt din Bøn/oc seet din graad. See/ ieg vil gøre dig karsk/paa denne tredie dag skalt du gaa op i HERRENS Huss. Oc ieg vil legge femten aar til dit Leffnit/oc frelse dig oc denne Stad fra Kongen aff Assyrien / oc be-skerme denne Stad/for min skyld/oc for min Tieneris Dauidz skyld. Oc Esaias sagde/Hen-ter en klase Figen hid/Oc der de komme met dem/ lagde de dem paa Bulden / Oc hand bleff karsk.

Ezechias sagde til Esaiam/Huilket er det Tegen/at HERREN vil gøre mig karsk/oc at ieg skal gaa hen op i HERRENS Huss paa den tredie dag: Esaias sagde/ Du skalt haffue det Tegen aff HERREN/ at HERREN skal gøre det som hand haffuer sagt. Skal skuggen gaa ti trapper frem/eller gaa ti trapper til bage: Ezechias sagde / Det er læt/ at skuggen gaar ti trapper ned at/det vil ieg icke / Men at hand skal gaa ti trapper tilbage. Da kallede Esaias Prophete paa HERREN/ Oc skuggen gick ti trapper tilbage / paa Achas Seyer verck/som hand vaar nedgongen.

Paa den tid sende Brodach/Baledans søn Baledans søns kongen aff Babylonien/breff oc Skenck til Ezechiam/Thi hand haffde hørt / at Ezechias haffde veret siug. Oc Ezechias vaar glad met dem/oc visde dem det gantske Liggende fæs huss/ Sølff/ Guld / dyrebare Vr-ter/oc den beste Olie/oc Harniskkammeret/oc alt det hand haffde i sit Liggende fæ/ Der vaar inted i hans huss/oc i hans gantske Herredømme / som Ezechias ey visde dem.

Brodach.
Esaiæ 39.

Da kom Esaias Prophete til Kong Ezechiam/ oc sagde til hannem / Huad haffue disse Mend sagt: Oc hueden ere de komne til dig: Ezechias sagde / De ere komne aff fremmede Land til mig fra Babilonien / Hand sagde / Huad haffue de seet i dit huss: Ezechias sagde/ De haffue seet/ alt det som er i mit huss oc der er inted i mit Liggendefæ/ ieg ey visde dem. Da

sagde

sagde Esaias til Ezechiam / Hør HERRENS ord / See / den tid kommer / At alt det skal bort føris til Babilonien / vdaff dit Huss / oc huad dine Forfedre haffue tilhobe sancket / til denne dag / oc der skal inted bliffue igen / siger HERREN. Der til met de Børn som komme aff dig / de du skalt affle de skulle tagis / at vere Kammersuenne i Kongens Sal aff Babilonien. Da sagde Ezechias til Esaiam / Det er gaat / som HERREN haffuer talet / Oc hand sagde ydermere / Der bliffuer dog Fred oc troskaff i min tid.

2. Paral. 33.

Huad mere er at sige om Ezechia / oc al hans mact oc det hand giorde / oc den Fiskedam oc Vandrøer / met huilke hand ledsagede vandet ind i staden / See / det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc Ezechias soff hen met sine Forfedre / Oc Manasses hans søn bleff Konge i hans sted.

XXI.

Manasses 55 aar Konge i Juda.

MAnasses vaar tolff aar gammil der hand bleff Konge / oc regerede fem oc halfftrediesins tiue aar i Jerusalem / hans moder hed Hephziba. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede / effter Hedningers verstyggelighed / huilke HERREN fordreff for Israels børn. Oc hand forvende sig / oc opbygde de Høye som Ezechias hans fader haffde nedbrudet / oc opreysde Baals Altere / oc giorde Lunde / som Achab Israels konge giorde / oc bad til allehonde Hær paa himmelen / oc tiente dem. Oc hand bygde Altere i HERRENS huss / om huilkit HERREN sagde Jeg vil sette mit naffn i Jerusalem. Oc hand bygde al Himmelens Hærskaffs Altere / i baade gaardene op til HERRENS Huss. Oc hand loed sin Søn gaa igennem ilden / Oc actede paa Fule skrig oc Tegen / oc holt Spaamend oc Tegnis Vdleggere / oc giorde sodant meget / som HERREN ilde behagede / huor met hand fortørnede hannem.

2. Reg. 7.

Hand sette oc en Lunde Affgud / som hand haffde giort / i det huss om huilkit HERREN haffde sagt til Dauid oc til hans Søn Salomon / J dette Huss oc i Jerusalem / som ieg vdualde aff alle Israels slecter vil ieg sætte mit Naffn euindelige. Oc icke lade Israels føder mere røris fra lander / som ieg gaff deris Forfedre / Dog saa om de holde oc gøre effter alt det / som ieg haffuer budet dem / oc effter al Lowen som Mose min tienere bød dem. Oc de lydde icke / men Manasses forførde dem / at de giorde verre / end Hedningene / huilke HERREN ødelagde faar Israels børn.

Prophetie mod Jerusalem oc Juda. Ieremi. 15.

Da talede HERREN ved sine Tienere Propheterne / oc sagde / Fordi / at Manasses Kongen aff Juda haffuer giort denne Verstyggelighed / som er verre end al den verstyggelighed / som Amoriterne giorde / som vaare faar hannem / oc kom oc saa Juda til at synde met sine Affguder / Derfaare siger HERREN Israels Gud saa / See Jeg vil føre wløcke offuer Jerusalem oc Juda / at huo det hører / hannem skulle baade hans Øern klinge. Oc ieg vil drage Samarie maale snor offuer Jerusalem / oc Achab husis vect / oc ieg vil vdkaste Jerusalem / lige som mand vdkaster Fadene / oc ieg vil omstyrte hannem. Oc ieg vil lade noget aff min Arffuedel bliffue igen / oc giffue dem i deris Fienders hender / at de skulle bliffue alle deris Fiender it Roff oc synder riffuelse. Fordi / at de giorde det som mig ilde behagede / oc haffue fortørnet mig fra den dag / som deris Forfedre droge vdaff Egypten / indtil denne dag.

Oc Manasses vdstyrte gantske meget wskyldigt Blod / ind til at Jerusalem bleff her oc der fult foruden de synder / met huilke hand kom Juda til at synde / at de giorde / det som HERREN ilde behagede.

2. Paral. 33.

Huad mere er at sige om Manasse / oc alt det hand haffuer giort / oc hans synder som hand giorde / See / der er screffuit i Juda Kongens Krønicke. Oc Manasse soff hen met sine forfedre / oc bleff iordet i hans husis Vrtegaard / som vaar / i Vsa haffue / Oc Amon hans søn bleff Konge i hans sted.

Amon thu aar Konge i Juda.

Amon vaar tu oc tiue aar gāmil der hand bleff Konge / oc hand regerede i thu aar i Jerusalem / Hans moder hed Mesulemeth Haruz aff Jatba daatter. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede / som Manasses hans fader giorde / oc hand vandrede i alle de veye som hans fader haffde vandret / oc tiente de Affguder / som hans fader tiente / oc bad til dem / oc hand forlod HERREN sine forfedris Gud / oc vandrede icke i HERRENS vey. Oc hans suenne giorde it Forbund mod Amon / oc sloge Kongen i hiel i hans huss. Oc folcket i Landet sloge dem alle ihiel som giorde det Forbund mod Kong Amon / Oc folcket i Landet giorde Josiam hans Søn til Konge i hans sted.

Huad Amon mere giorde / See / det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc man iorde-

de han-

de hannem i sin Graff / vdi Vsa haffue / Oc Josias hans søn bleff Konge i hans sted.

XXII.

JOsias vaar otte aar gammel / der hand bleff Konge / oc hand regerede i elleffue oc tiue aar i Jerusalem / Hans Moder hed Jedida Adaia aff Bazkath Daatter. Oc hand giorde det som HERREN vel behagede / oc vandrede i alle Dauid hans Faders veye / oc vigede icke huercken til den høyre eller venstre side.

Oc i det attende Josie kongis aar / da sende kongen Saphan Azalias søn / Mesulam søns sin Scriffuere / hen i HERRENS Huss / oc sagde / Gack hen op til den øffuerste Prest Hilkia / at mand giffuer dem de Pendinge / som ere førde til HERRENS Huss / som Vecterne hoss dørteskelen haffue samlet aff Folcket / At de giffue Arbeyderne dem / som ere skickede i HERRENS Huss / oc giffuer Arbeyderne dem i HERRENS Huss / at de forbædre / huad som forfaldet er paa Husit / som er / Tømmermend / oc Bygningzmend / oc Muremestere / oc dem som skulle købe Tømmer oc vdhugne Stene / til at forbædre Husit. Dog skal mand icke tage regenskaff aff dem for de pendinge / som dem antuordis i deris hender / men de skulle handle met dem paa tro oc loffue. *Supra 12.*

Oc den ypperste Prest Hilkia sagde til Saphan Scriffuere / Jeg haffuer fundet Loubogen i HERRENS Huss. Oc Hilkia fick Saphan Bogen / at hand skulde læse i hende. Oc Saphan Scriffueren bar hende til Kongen / oc talede met hannem igen / oc sagde / Dine Tienere samlede de pendinge / som fundis i Husit / oc de haffue giffuit Arbeyderne dem / som ere beskickede til HERRENS Huss. Oc Saphan Scriffueren talede til Kongen / oc sagde / Hilkia Presten fick mig en Bog / Oc Saphan læste hende faar Kongen. *Loubogen bliffuer funden.*

Der Kongen hørde ordene i Loubogen / da sønder reff hand sine Klæder. Oc Kongen bød Hilkia Presten / oc Ahikam Saphans søn / oc Achbor Michaia søn / oc Saphan Scriffueren / oc Asaia Kongens tienere / oc sagde / Gaar bort / oc atspører HERREN for mig / for Folcket / oc for al Juda / om denne Bogis ord som er funden / Thi der er en stor HERRENS vrede optend mod oss / Fordi / at vaare Forfedre haffue icke lydet denne Bogis ord / at de skulde giort alt det som er screffuit i hende.

Da gick Hilkia Presten / Ahikam / Achbor / Saphan oc Asaia / til Hulda Prophetisse / Sallums Thikwa søns Hustru / Harham søns / Klædernis Gemmerske / oc hun bode i Jerusalem i den anden del / oc de talede met hende. Hun sagde til dem / Saa siger HERREN Israels Gud. Siger den Mand som sende eder til mig / saa siger HERREN. See / ieg vil føre wløcke offuer denne sted oc hans Jndbyggere / alle Louuens ord / som Juda Konge haffuer ladet læse. Fordi / at de haffue forladet mig / oc giffuit røgelse faar fremmede Guder / at de fortørnede mig met alle deris henders gerninger / Der faare skal min vrede optendis mod denne Stæd / oc icke vdslyckis. *Hulda Prophetisse.*

Men i skulle saa sige Juda Konge / som sende eder hid / at spørre HERREN at / saa siger HERREN Israels Gud / Fordi / at dit hierte er bleffuit bløt ved de ord som du hørde / oc du ydmygede dig faar HERREN / der du hørde / huad ieg haffuer talet mod denne Sted oc hans Jndbyggere / at de skulde bliffue en ødeleggelse oc forbādelse / oc du reffst dine klæder sønder / oc græd faar mig / Saa haffuer ieg oc hørt det / siger HERREN. Der faare vil ieg samle dig til dine Forfedre / at du skalt forsamlis til din Graff met fred / at dine øyen skulle icke see al den wløcke / som ieg vil føre offuer denne Sted. Oc de sagde Kongen dette igen.

XXIII.

OC Kongen sende hen / oc alle de Eldste i Juda oc Jerusalem forsamlede sig til hannem. Oc Kongen gick op i HERRENS Huss / oc alle Mend aff Juda / oc alle Jndbyggerne i Jerusalem met hannem / Presterne oc Propheterne / oc alt Folcket baade smaa oc store / Oc mand læsde faar deris øern alle Pactens Bogis ord / som vaar funden i HERRENS Huss. Oc Kongen traadde til en støtte / oc giorde it Forbund faar HERREN / at de skulde vandre effter HERren / oc holde hans Bud / Vidnesbyrd oc Ræt / aff gantske hierte / oc aff gantske siel / at opreyse denne pactis ord / som stode screffne i denne Bog / Oc alt folcket indgick det Forbund.

Oc Kongen bød Hilkia den ypperste Prest / oc Presterne i den anden Skiffte / oc Vocterne hoss dørteskelen / At de skulde tage aff HERRENS Tempel alt det Redskaff / som vaar *Eccle. 49.*

giort til Baal oc til Lunden/oc til al Himmelens Hær/ Oc brende dem vden faar Jerusalem i Kidrons dal/oc støffuen der aff bleff baaren til BethEl. Oc hand tog bort de Camerim/ som Juda Konger haffde skicket til/ At gøre røgelse paa de Høye/ i Juda Stæder oc omkring Jerusalem/ Oc dem som bare Røgelse faar Baal/ oc Solen oc Maanen/ oc Planeterne/ oc al Himmelens Hær. Oc hand loed føre Lunden aff HERRENS Huss hen vden faar Jerusalem i Kidrons bæck/ oc opbrende hannem i Kidrons bæck/ oc giorde hannem til støff/ oc kaste støffuen paa almindelige folckis Graffuer. Oc hand brød de Hore huss ned/ som stode op til HERRENS Huss/ i huilcke Quinderne veffuede Huss til Lunden.

Oc hand loed komme alle Presterne aff Juda Stæder/ oc besmittede de Høye/ som Presterne bare røgelse paa fra Geba indtil BarSeba/ Oc nedbrød de Høye i Portene/ de som vaare i Josue Stadzfogedis Portis dør/ som vaar paa den venstre side/ naar mand gaar til Stadens Port. Dog haffde icke end da de Høyes Prester Offret paa HERRENS Altere i Jerusalem/ Men de ode vsuret brød blant deris Brødre.

Hand besmittede oc Tophet/ i Hinnom børns dal/ at ingen skulde lade sin søn eller sin daatter gaa igennem ilden til Molech.

Hand tog oc de Heste bort/ som Juda Konger haffde sæt til Solen i HERRENS Husis ingong/ hoss NethanMelech Kammersuendz herbere/ som vaar i Paruarim/ hand opbrende Solens vogne met ild. Oc Kongen nedbrød Altere paa Achas salis tag/ som Juda konger haffde giort/ Oc de Altere som Manasse giorde/ i de tho HERRENS Husis gaarde/ oc hand gick der fra/ oc kaste deris støff i Kidrons bæck.

Kongen besmittede oc de Høye/ som vaare vden faar Jerusalem paa den høyre haand hoss Mashith bierg/ som Salomon Israels Konge bygde Asthoreth den verstyggelighed aff Zidon/ oc Chamos den verstyggelighed aff Moab/ oc Milcom Ammons børns verstyggelighed. Oc sønderslo støtterne/ oc ødelagde Lundene/ oc opfylte deris sted met Menniskis ben.

3.Reg. 11.

Oc det Altere i BethEl/ det Høye som Jeroboam Nebatz søn giorde/ som kom Israel til at synde/ det samme Altere brød hand ned/ oc det Høye/ oc opbrende de Høye/ oc giorde dem til støff/ hand opbrende oc Lunden.

Oc Josia vende sig/ oc saa de Graffuer som vaare paa Biergene/ Oc sende hen/ oc loed hente Benene aff Graffuerne/ oc brende dem paa Alteret/ oc besmittede dem/ effter HERRENS ord/ som Gudz mand haffde før vdrobt/ som det vdrobte.

3.Reg. 13.

Oc hand sagde/ Huad er det for en Graffuis Tittel/ som ieg seer? Oc Folcket i Staden sagde til hannem/ Dette er den Gudz mandz Graff/ som kom aff Juda/ oc vdrobte saadant/ som du haffuer giort mod det Altere i BethEl. Oc hand sagde/ Lader hannem ligge/ ingen røre hans ben. Saa bleffue hans ben reddede met Prophetens ben/ som kom aff Samaria.

Hand tog oc alle de Høye huss i Samarie stæder bort/ som Israels Konger haffde giort til fortørnelse/ oc hand giorde met dem i alle maade/ som hand giorde i BethEl. Oc hand offrede alle de Høyes Prester/ som der vaare paa Alterne/ oc brende saa Menniskis ben der paa/ oc kom til Jerusalem igen.

Paaske holdis.
2.Paralip.35.

Oc Kongen bød Folcket/ oc sagde/ Holder HERREN eders Gud Paaske/ som der er screffuit i denne Pactis Bog. Thi der bleff ingen saadan Paaske holden som denne/ fra Dommernis tid/ som haffde dømt Israel/ oc i alle Israels oc Juda Kongers tid/ Men i det attende Josie Kongis aar/ bleff denne Paaske holden faar HERREN i Jerusalem.

Oc Josia feyede vd alle Spaamend/ Tegenis vdleggere/ Billede oc Affguder/ oc al Verstyggelighed/ som saais i Juda land oc i Jerusalem/ Paa det at hand kunde oprette Louuens ord/ som screffne stode i Bogen/ som Hilkia Presten fant i HERRENS Huss. Der vaar ingen Konge faar hannem som vaar hans lige/ der saa vdaff gantske hierte/ aff gantske siel/ aff al mact vende sig til HERREN/ effter al Mose Lou/ oc der kom ey nogen effter hannem som vaar hans lige.

Dog vende HERREN sig icke fra sin store vredis grumhed/ som hand vaar fortørnet met offuer Juda/ for alt det onde/ som Manasse haffde opuect hannem met. Oc HERREN sagde/ Jeg vil oc bortkaste Judam fra mit Ansict/ lige som ieg bortkaste Israel/ oc ieg vil bortkaste denne Stad som ieg vdualde/ som er Jerusalem/ oc det Huss/ om huilcket ieg sagde/ Mit Naffn skal der vere. Huad mere er at sige om Josia/ oc alt huad hand giorde/ See/ det er screffuit i Juda Kongers Krønicke.

Pharao Necho.
2. Para. 35.

J hans tid drog Pharao Necho Kongen aff Egypten op mod Kongen aff Assyrien/ til det Vand Phrath/ Oc Kong Josias drog mod hannem/ oc døde i Megiddo/ der hand haffde

seet hannem. Oc hans Suenne førde hannem død fra Megiddo/oc førde hannem til Jerusalem/oc iordede hannem i sin Graff. Oc folcket i Landet toge Joachas Josie søn/oc saluede hannem/oc giorde hannem til Konge i hans Faders sted.

Joachas vaar try oc tiue aar gammil/der hand bleff Konge/oc regerede tre maanede i Jerusalem/Hans Moder hed Hamutal/Jeremie aff Libna Daatter. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede/lige som hans Forfedre giorde. Oc Pharao Necho fangede hannem i Riblath vdi Hemath land/at hand skulde icke regere i Jerusalem/oc hand lagde en skat paa Landet/hundrede Sintener Sølff/oc it Sintener Guld.

Joas 3. maanede Konge i Juda.
2.Reg.38.

Oc Pharao Necho giorde Eliakim/Josie søn til konge/i sin Faders Josie sted/oc omuende hans naffn/oc kallede hannem Joakim/Oc hand tog Joachas/oc førde hannem til Egypten/der døde hand. Oc Joakim gaff Pharao samme Sølff oc Guld/Dog tog hand en Skat aff Landet der til/at hand kunde giffue samme Sølff/ effter Pharaos befalning/Hand skattede paa Sølff oc Guld/huer effter sin formue i blant folcket i landet/at hand kunde giffue Pharao Necho det.

Joakim.

Joachim vaar fem oc tiue aar gammil/der hand bleff Konge/ oc hand regerede elleffue aar i Jerusalem/Hans Moder hed Sebuda/Pedaia aff Ruma daatter. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede/som hans Forfedre giorde.

XXIIII.

NAbuchodonosor/Kongen aff Babylonien drog op i sin tid/oc Joakim bleff hannem vnderdannig i try aar/Oc hand vende sig oc falt fra hannem. Oc HERREN loed komme Stridzfolck paa hannem aff Chaldea/ aff Syrien/ aff Moab/oc aff Ammons børn/oc lede dem komme i Juda/at de skulde forderffue hannem/effter HERRENS ord/som hand haffde talet/ved sine Tienere Propheterne. Det hende Juda saa effter HERRENS ord/at hand kaste dem fra sit Ansict/for Manasse synders skyld/som hand giorde. Oc det wskyldige Blod som hand vdstyrte/oc giorde Jerusalem fuld met wskyldigt Blod/det vilde HERREN icke tilgiffue.

Nabuchodonosor.
Supra 21.

Huad mere er at sige om Joakim/oc alt huad hand giorde/ See/ det er screffuit i Juda Kongers Krønicke. Oc Joakim soff hen met sine Forfedre/oc hans søn Joachin bleff Konge i hans sted. Oc kongen aff Egypten drog icke mere aff sit Land/Thi kongen aff Babylonien haffde taget fra hannem alt det som Kongen aff Egypten tilhørde/fra Egypti bæck/ indtil det vand Phrath.

Joachin vaar atten aar gammil/ der hand bleff Konge/oc hand regerede tre maanede i Jerusalem/Hans Moder hed Nehustha/ Elnathans Daatter aff Jerusalem. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede/som hans Fader giorde.

Joachin 3. maanede konge i Juda.

Paa den tid droge Nabuchodonosor Kongens tienere aff Babylon op til Jerusalem/ oc komme til Staden met Bulverck. Oc der Nabuchodonosor kom til Staden oc hans Tienere/ belagde hand hannem. Men Joachin Kongen i Juda/gick vd til kongen aff Babylonien met sin Moder/met sine Tienere/met sine Offuerste oc Kammersuenne/ Oc kongen aff Babylonien anammede hannem i det ottende hans Kongerigis aar/ Oc hand tog der vd alt Ligende fæ i HERRENS Huss/oc i Kongens Huss/oc hand sønderslo alle Guldkar/ som Salomon Israels Konge haffde giort i HERRENS Tempel/som HERREN haffde sagt.

Jerusalem belagt.

Oc bortførde det gantske Jerusalem/alle Offuerste/alle Veldige/ti tusinde fangne/oc alle Tømmermend/oc alle Smede/oc hand loed ingen bliffue igen/ vden almues folck i Landet. Oc hand førde Joachin/oc Kongens Moder/Kongens Hustruer/ oc hans Kammersuenne til Babylon/ Der til met førde hand de Megtige i landet aff Jerusalem fangne til Babylon. Oc siu tusinde aff de beste Folck/oc tusinde Tømmermend oc Smede/alle stercke Krigsmend/ Oc Kongen aff Babylon førde dem til Babylon. Oc kongen aff Babylon giorde Mathania hans Fader broder/til Konge i hans sted/oc omuende hans naffn/oc kallede hannem Zedekia.

Joachin føris fangen til Babylon.
Ierem. 32. 52.

Zedekias vaar it oc tiue aar gammil/der hand bleff konge/ oc hand regerede elleffue aar i Jerusalem/Hans Moder hed Hamital/Jeremie aff Libna Daater. Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede/som Joakim giorde/ Thi det skede saa met Jerusalem oc Juda aff HERRENS vrede/ indtil at hand kaste dem fra sit ansict/ Oc Zedechias falt aff fra Kongen aff Babylon.

Zedekias 11. aar Konge i Juda.

XXV.

2. Paralip. 36. Ierem, 39. 52.

OC det hende sig i det niende hans Kongerigis aar / paa den tiende maanedis / tiende dag / da kom Nabuchodonosor kongen aff Babylon / met al sin mact mod Jerusalem / oc de leyrede sig mod hannem / oc bygde en Vern omkring hannem. Saa bleff Staden belagt indtil kong Zedechias elleffte aar. Men i den niende maanet / bleff Hungeren sterck i Staden / at Folcket i landet haffde inted at æde.

Jerusalem belagt / vundet / nedslaget oc opbrent.

Oc mand brød Staden / oc alle Krigsmend flyde om natten at den Portis vey mellem de tho mure / som gaar til Kongens haffue (Oc Chaldeerne laae om Staden) Oc hand flyde at veyen til den slette Marck. Men Chaldeernis mact forfulde kongen / oc grebe hannem paa den slette marck hoss Jericho / oc alt det Krigsfolck som vaar hoss hannem / bleffue vdspridde fra hannem. Men de grebe Kongen / oc førde hannem op til kongen aff Babylon til Riblath / Oc de sagde en Dom offuer hannem. Oc de slactede Zedekias børn faar hans øyen / oc blindede Zedekie hans øyen / oc bunde hannem met Læncker / oc førde hannem til Babylon.

(hand flyde) Det er Zedechias.

Templen opbrent.

Den siuende dag i den femte maanet / det er det nittende Nabuchodonosor / Kongens aff Babylons aar / da kom Nebusar Adan Hoffmester Kongens Tienere aff Babylon til Jerusalem / Oc opbrende HERRENS Huss / oc Kongens huss / oc alle husene i Jerusalem / oc alle store huss opbrende hand met ild. Oc Chaldeernis gantske mact / som vaar met Hoffmesteren / brøde muren ned trint omkring Jerusalem. Oc det andet Folck / som vaar offuerbliffuet i Staden / oc de som fulde til kongen aff Babylon / oc det andet menige folck / førde Nebusar Adan Hoffmesteren bort. Oc Hoffmesteren loed bliffue aff de ringeste i Landet / Vingaardz mend oc Bønder.

3. Reg. 9.

Oc Chaldeerne søndersloge kaaber Støtterne i HERRENS Huss / oc Stolene oc kaaber Haffuit / som vaar i HERRENS Huss / oc førde kaaberet til Babylon. Oc grydern / skule / kniffue / skeder / oc alle kaaber kar som mand tiente met / toge de bort. Der til tog Hoffmesteren de pander oc bæcken / som vaare aff guld oc sølff. Tho Støtter it Haff / oc de Stole / som Salomon haffde giort til HERRENS Huss / Mand kunde icke veye kaaberet aff alle disse kar. En støtte / vaar atten alne høy / oc hendis Knap der paa vaar oc aff kaaber oc tre alne høy / oc de Baand oc Granat æble trint omkring knappen vaare alle aff kaaber / Ved denne maade vaar oc den anden Støtte met baandene.

Oc Hoffmesteren tog den Prest Seraia aff det første Skiffte / oc Zephania Presten aff det andet Skiffte / oc tre Døruoctere. Oc en Kammersuend aff Staden / som vaar sæt offuer Stridzmendene / oc fem Mend som vaare altid faar Kongen / som bleffue fundne i Staden / oc Sopher Stridzhøffuitzmanden / som lerde Folcket i landet at stride / oc trysinds tiue Mend aff Folcket i Landet / som fundis i Staden. Disse tog Hoffmesteren Nebusar Adan / oc førde dem til Kongen aff Babylon til Riblath. Oc Kongen aff Babylon slo dem ihiel i Riblath i Hemath land. Saa bleff Juda bortført aff sit Land.

Gedalia. Ierem. 40.

Men Kong Nabuchodonosor aff Babylon / sette Gedalia Ahikams søn Saphans søns offuer det Folck / som hand loed bliffue igen i Juda. Der nu alle Stridzfolck / Høffuitzmend oc de Mend hørde / at Kongen aff Babylon haffde sæt Gedalia / da komme de til Gedalia til Mizpa / som vaar / Jsmaels Nethania søn / oc Johanan / Kareah søn / oc Seraia Thanhumeth Nethophatithers søn / oc Jaesania Maechati søn / met deris Mend. Oc Gedalia soer dem oc deris mend / oc sagde til dem / Frøcter icke at vere Chaldeerne vnderdannige / bliffuer i landet / oc værer Kongen aff Babylon vnderdannige / saa skal det gaa eder vel.

Jsmael.

Men i den siuende maanet kom Jsmael Nethania søn / Elisama søns aff Kongelige slect / oc ti Mend met hannem / oc sloge Gedalia ihiel / Oc der til met de Jøder oc Chaldeer / som vaare hoss hannem i Mizpa. Da giorde alt Folcket sig rede / baade smaa oc store / oc Stridzfolckens Øffuerste / oc komme til Egypten / Thi de frøctede sig faar Chaldeerne.

Men i det søttende oc tiuende aar / effter at Joachin kongen aff Juda vaar bortført / i den tolffte maanedis siu oc tiuende dag / da loed Euil Merodach Kongen aff Babylon i sit første Kongerigis aar / optage Joachin Juda konge aff Fengzel. Oc talede venlige met hannem / oc sette hans Stoel offuer de Kongers Stole / som vaare hoss hannem i Babylon. Oc hand omskiffte hans fengzels Klæder. Oc hand od altid hoss hannem i alle sine Liffuis dage. Oc beskickede hannem hans Del / at mand gaff hannem altid aff Kongens huer dag i al hans Liffuis tid.

Jaochin ner ophøyet igen.

Ende paa Kongernis Anden Bog.

Paralipo-

Paralipomenon/ den Førſte Krønicke Bog.

I.

ADam/ Seth/ Enos / Kenan/ Mahalaleel / Jared / Enoch / Methuſala / Lamech/ Noe/ Sem/Cham/oc Japheth.

Adam. Gene. 5.

Diſſe ere Japhets Børn/ Gomer/ Magog / Madai/ Jauan/ Thubal / Meſech oc Thiras. Diſſe ere Gomers børn/ Aſcenas / Riphat / oc Thogarma. Jauans børn ere/Eliſa/Tharſiſa/Chitim oc Dodanim.

Japheth. Gene. 10.

Chams børn ere/Chus/Mizraim/Put/oc Canaan. oc Chus børn ere/Seba/Heuila/ Sabtha/ Ragema/oc Sabthecha. Regema børn ere/Scheba oc Dedan. Oc Chus afflede Nimrod / hand begynte at bliffue meetig paa iorden. Mizraim afflede Ludim / Anamim / Lehabim/Naphtuhim/Pathruſim/ oc Caſluhim / aff huilcke Philiſtim oc Caphthorim ere komme. Oc Canaan afflede Zidon ſin førſte ſøn/Het/ Jebuſi/Amori/Girgoſi/Heui/Arki/ Sini/ Aruadi/ Zemari/oc Hemathi.

Cham. Nimrod.

Diſſe ere Sems børn / Elam/ Aſſur / Arphachſad/ Lud / Aram/ Wz/ Hul/Gether/oc Maſech. Oc Arphachſad afflede Salah/Salah afflede Eber/ oc Eber afflede tho ſønner/ den ene hed Peleg/ Fordi at landet bleff ſkifftet i hans tid/Oc hans Broder hed Jacktan/Oc Jaktan afflede Almodad/Saleph/Hazarmaueth/Jarah/Hadoram/ Vſal / Dikla / Ebal / Abimael/Scheba/Ophir/Heuila oc Jobab/ Diſſe ere alle Jaktans børn. Sem / Arphachſad/ Salah/Eber/Peleg/Regu/Serug/Nahor/Tharah/oc Abram/det er Abraham.

Sem. Eber.

Oc Ahrahams børn ere Jſaac oc Jſmael. Oc denne er deris Slect/ Jſmaels førſte ſøn/ Nebaioth/Kedar/Adbeel / Mibſam/ Miſma/ Duma / Maſa / Hadad / Thema / Jethur/ Naphis/Kedma. Diſſe ere Jſmaels børn.

Abrahams børn. Jſmaels børn.

Oc Keture Abrahams Medhuſtruis børn/Hun fødde Simram/Jakſan/ Medan/ Midian/ Jeſbak/oc Suah. Oc Jakſans børn ere Scheba oc Dedan. Oc Midians børn ere/Epha Epher/Henoc/Abida/oc Eldaa. Diſſe ere alle Keture børn.

Keture børn.

Abraham afflede Jſaac/Oc Jſaacs børn ere/Eſau/ oc Jſrael/ Eſaus børn ere Eliphas/ Reguel/ Jeus/ Jaelam/oc Korah. Eliphas børn ere Theman/Omar/Zephi/Gaetham/Kenas/Thimna oc Amalek. Reguels børn ere/Nahath/Serah /Samma oc Miſa.

Jſaacs børn Eſau. Gene. 25. 36.

Seirs børn ere/Lothan/Sobal/Zibeon/Ana/Diſon/Ezer oc Diſan. Lothans børn ere/ Hori oc Homam/ oc Thimna vor Lothans ſøſter. Sabals børn ere/Alian/Manahath/Ebal Sephi oc Onam/Zibeons børn ere/Aia oc Ana. Ana børn/Diſon. Diſons børn ere/ Hamram/Eſban/Jethran oc Chran. Ezers børn ere/Bilhan/ Saewan oc Jaekan. Diſans børn ere Vz oc Aran.

Seir. Gene. 36.

Diſſe ere de Konger ſom haffue regerit i Edoms land / før end nogen Konge regerede iblant Jſraels børn. Bela Beors ſøn/oc hans ſtad hed Dinhaba. Oc der Bela døde/ da bleff Jobab Seras ſøn aff Bazra Konge i hans ſted. Oc der Jobab døde/da bleff Huſam aff Themaniters land Konge i hans ſted. Der Huſam døde / da bleff Hadad Bedads ſøn Konge i hans ſted/ſom ſlo Madianiterne paa Moabiternis marck/oc hans ſtad hed Awith. Der Hadad døde/da bleff Samla aff Maſrek Konge i hans ſted. Der Samla døde/da bleff Saul aff Rehoboth hoſſ Vandet/konge i hans ſted. Der Saul døde / da bleff Baal Hanan Achbors ſøn konge i hans ſted. Der Baal Hanan døde/da bleff Hadad konge i hans ſted/ oc hans ſtad hed Pagi/oc hans Huſtru hed Mehethabeel/Madreds daatter/oc Meſahabs daatter.

Konger i Edom. Gene. 36.

Oc der Hadad døde / da bleffue der Førſter i Edom / den Førſte Thimna / Den Førſte Alia/den Førſte Jetheth/den Førſte Ahalibama / den Førſte Ela / den Førſte Pinon / den Førſte Kenas/den Førſte Theman / den Førſte Mibzar / den Førſte Madiel / den Førſte Iram. Diſſe ere Førſterne i Edom.

II.

Gene. 38.46. Juda Børn. Matth. 1.

DJsse ere Jsraels børn / Ruben / Simeon / Leui / Juda / Jsaschar / Sebulon / Dan / Joseph / Ben Jamin / Nephthali / Gad / oc Asser.

Juda børn ere / Ger / Onan / Sela / de tre bleff hannem fødde aff Suha / den Cananitiske quindes daatter. Oc Ger Juda første søn vaar ond faar HERREN / der faare slo hand hannem ihiel. Oc Thamar hans suogerske fødde hannem Perez oc Serah / saa at alle Juda børn vaare fem.

Perez.

Perez børn ere / Hezron oc Hamul. Oc Serah børn ere / Simri / Ethan / Heman / Chalcol oc Dara / oc de alle ere fem.

Iosue. 7.

Charmi børn ere / Achar / som bedrøffuede Jsrael / der hand forgreb sig paa det forbandede. Ethans børn ere / Asaria.

Hezron. Ruth. 4. Matth. 1. Jsai. Dauid. 1. Reg. 16. Zeruia. Abigail. Caleb.

Oc Hezrons børn som hannem ere fødde / Jerahmeel / Ram oc Chalubai. Ram affle de Amminadab / Amminadab afflede Nahesson den første faar Juda børn. Nahesson afflede Salma. Salma afflede Boas. Boas afflede Obed. Obed afflede Jsai. Jsai afflede Eliab sin første søn. Abinadab den anden / Simea den tredie / Nethaneel den fierde / Raddai den femte / Ozem den siette oc Dauid den siuende. Oc Zeruia oc Abigail vaare deris Søster. Zeruia børn ere / Abisai / Joab / oc Asahel / de tre. Oc Abigail fødde Amasa. Oc Jether den Jsmaeliter vaar Amasa fader.

Caleb Hezrons søn afflede Asuba sin hustru / oc Jerigoth / oc disse ere hendis børn / Jeser / Sobab oc Ardon. Oc der Asuba døde / da tog Caleb / Ephrath / oc hun fødde hannem Hur. Hur afflede Vri. Oc Vri afflede Bezaleel.

Der effter besoff Hezrō Machirs daatter / Gileads fader / oc tog hende der hand vaar trysinds tiue aar gammel / oc hun fødde hannem Segub. Oc Segub afflede Jair / hand haffde tre oc tiue stæder i Gilead land. Oc hand fick aff dem Gesur oc Aram / Jairs byer. Der til met Kenath met hans døtter trysinds tiue stæder / Alle disse ere Machirs Gileads faders børn. Der Hezron vaar død i Caleb vdi Ephrata / da loed Hezron sin hustru Abia effter sig / hun fødde hannem / Ashur Thekoa fader.

Jerahmeel Hezrons første søn haffde børn / den første Ram / Buna / Oren / oc Ozem / oc Ahia. Oc Jerahmeel haffde end nu en anden quinde / hun hed Atara / hun er Onams moder. Oc Rams Jerahmeels første søns børn ere / Maaz / Jamin oc Eker.

Oc Onam haffde børn / Samai oc Jada. Oc Nadab oc Abisur / ere Samai børn. Oc Abisurs hustru hed Abihail / oc hun fødde hannnem Ahban oc Molid. Nadabs børn ere / Seled oc Appaim / oc Seled døde foruden børn. Oc Appaims børn ere Jesei. Oc Jesei børn ere Sesan. Sesans børn ere Ahelai. Oc Jada Samai broders børn ere Jether oc Jonathan / oc Jether døde foruden børn. Oc Peleth oc Sasa ere Jonathans børn. Disse ere Jerahmeels børn.

Sesan haffde ingen sønner / men døtter. Oc Sesan haffde en Egyptisk suend / hand hed Jarha / oc Sesan gaff Jarha sin suend hans daatter til hustru / hun fødde hannem Athai. Athai afflede Nathan. Nathan afflede Sabad. Sabad afflede Ephlal. Ephlal afflede Obed. Obed afflede Jehu / Jehu afflede Asaria. Asaria afflede Halez. Halez afflede Elleasa. Elleasa afflede Sissemai / Sissemai afflede Sallum / Sallum afflede Jekamia. Jekamia afflede Elisama.

Caleb.

Calebs Jerahmeels broders børn ere / Mesa hans første søn / hand er Siphs fader / oc Maresa Hebrons faders børn. Oc Hebrons børn ere / Korah / Thapuah / Rekem oc Sama. Sama afflede Raham Jarkaams fader. Rekem afflede Samai. Oc Samai søn hed Maon / oc Maon vaar Bethzurs fader.

Oc Epha Calebs medhustru / fødde Haran / Moza oc Gases. Oc Haran afflede Gases. Oc Jahdai børn ere / Rekem / Jotham / Gesan / Peleth / Epha oc Saaph. Oc Maecha Calebs medhustru fødde Seber oc Thirhena. Oc hun fødde oc Saaph Madmanna fader / oc Sewa Machbenas fader / oc Gibeas fader. Oc Achsa vaar Calebs daatter.

Disse vaare Calebs børn / Hur den første søn aff Ephrata / Sobal Kiriath Jearims fader / Salma Bethlehems fader / Hareph Bethgaders fader. Oc Sobal Kiriath Jearims fader haffde sønner / hand saa halffdelen aff Manuhoth.

De slecter i Kiriath Jearim vaare Jethriter / Puthiter / Sumahiter oc Misraiter. Aff dem ere de Zaregathiter oc Esthaoliter komne. Salma børn ere Bethlehem oc de Netophatiter / Joabs husis krune / oc halffdelen aff de Manahthiter aff de Zareither. Oc de scriffueris slect / som bode i Jaebez / ere / de Thireathiter / Simeathiter Suchathiter. Det ere de Kiniter / som ere komne aff Hamath Bethrechabs fader.

III.

DIsse ere Dauids børn/ som hannem ere fødde i Hebron/ den første Amnon aff Ahinoam den Jesreelitiske. Den anden/ Daniel aff Abigail den Carmelitiske. Den tredie/ Absalon Maecha søn/ Thalmai Kongens aff Gesur daatter. Den fierde/ Adonia Hagiths søn. Den femte/ Saphath Ja aff Abital. Den siette Jethream aff Egla sin hustru. Disse sex ere hannem fødde i Hebron/ thi hand regerede der i siu aar oc sex maanede. Men i Jerusalem regerede hand tretten oc tiue aar. Oc disse ere hannem fødde i Jerusalem/ Simea/ Sobab/ Nathan/ oc Salomon/ de fire aff Sua daatter Ammiels daatter. Der til/ Jebehar/ Elisama/ Eliphalet/ Noga/ Nepheg/ Japia/ Elisama/ Eliada oc Eliphaleth/ disse ni. Disse ere alle Dauids børn/ foruden de som vaare hans medhustruis børn. Oc Thamar vaar deris Søster.

Dauids Slect. 2. Reg. 3.

3. Regum. 5.

Roboam vaar Salomons søn/ Abia vaar hans søn/ Assa vaar hans søn/ Josaphat vaar hans søn/ oc Joram vaar hans søn/ Ahasia vaar hans søn/ oc Joas vaar hans søn/ oc Amazia vaar hans søn/ oc Asaria vaar hans søn/ oc Jotham vaar hans søn/ Ahas vaar hans søn/ oc Ezechias vaar hans søn/ oc Manasse vaar hans søn/ oc Amon vaar hans søn/ oc Josia vaar hans søn. Oc Josias sønner vaare/ den første/ Johanan/ den anden/ Joakim/ den tredie Zedekia/ den fierde/ Sallum. Men Joakims børn vaare/ Jechania/ Hans søn vaar Zedekia.

Salomons Slect. Matth. 1.

Men den Jechanias børn som bleff fangen/ vaare Sealthiel/ Malchiram/ Phadaia/ Senneazar/ Jekamia Hosama/ Nedabia. Zerubabel oc Simei vaare Phadaia børn. Mesullam oc Hanania/ oc deris søster Selomith/ vaare Zerubabels børn/ der til met Hesuba/ Ohel/ Berechia/ Hasadia/ Jusab/ Heses/ de fem. Oc Hanania børn vaare/ Plat Ja oc Jesaia/ Rephaia vaar hans søn/ Arnan vaar hans søn/ Obadia vaar hans søn/ Sachania vaar hans søn. Oc Sachania børn vaare Semaia. Oc Semaia børn vaare/ Hatus/ Jegeal/ Bariah/ Nearia/ oc Saphat/ de sex. Oc Nearia børn vaare Elioenai/ Hiskia/ Asrikam/ de tre. Oc Elioenai børn vaare/ Hodaia/ Eliasib/ Plaia/ Akub/ Johanan/ Delaia oc Anani/ de siu.

Jechania Børn.

IIII.

JUda børn vaare/ Perez/ Hezron/ Charmi/ Hur oc Sobal. Oc Reaia Sobals søn afflede Jahath/ oc Jahath afflede Ahumai oc Lahad/ Disse ere Zaregathiternis slecter. Oc denne er Etams faders slect/ Jesreel/ Jesma/ Jedbas/ oc deris søster hed Hazlelponi. Oc Pnuel Gedors fader/ oc Eser Husa fader/ det ere Hurs børn Ephratha første søns Bethlehems faders. Oc Ashur Thekoas fader haffde tho hustruer/ Hellea oc Naera. Oc Naera fødde hannem Ahusam/ Hepher/ Themni oc Ahastari/ det er Naera børn. Oc Hellea børn vaare Zereth/ Jezohar oc Ethnan. Oc Koz afflede Anub/ oc Hazobeba/ Oc Aharhel Harum søns slect.

Juda Børn.

Men Jaebez vaar herligere end hans brødre/ oc hans moder kallede hannem Jaebez/ thi hun sagde/ Jeg fødde hannem met kummer. Oc Jaebez kallede paa Jsraels Gud/ oc sagde/ der som du velsigner mig/ oc formerer mine Landemercke/ oc din haand bliffuer met mig/ oc du skicker det saa met det onde at det icke bekømrer mig/ oc Gud lod komme/ det hand bad. Oc Chalub Suha broder afflede Mehir/ hand er Esthons fader. Oc Esthon afflede Bethrapha/ Paseah oc Thehinna fader til Nahas stad/ det er de mend aff Recha. Kenas børn vaare Athniel oc Saraia. Oc Athniels børn vaare Hathath.

Jaebez.

Oc Meonothai afflede Ophra. Oc Saraia afflede Joab en fader i Tømmermends dal/ thi de vaare Tømmermend. Oc Calebs Jephunne søns børn vaare Jru/ Ela oc Naam. Elas børn vaare Kenas. Oc Jehaleleels børn vaare Siph/ Sipha/ Thiria oc Asareel. Oc Esra børn vaare Jether/ Mered/ Epher oc Jalon/ oc Thahar met Mir Jam/ Samai oc Jesbah Esthemoa fader. Oc hans hustru Judi Ja fødde Jered Gedors fader/ oc Heber Socho fader/ Jekuthiel Sanoah fader. De vaare Bithia Pharao daatters børn/ som tog Mared. Den quindis Hodi Ja børn Nahams Søster Kegila faders/ vaare Garmi oc Esthemoa den Maechathiter. Oc Simons børn vaare/ Ammon/ Rinna oc Benhanan/ oc Thilon. Jesei børn vaare/ Soheth oc Ben Soheth.

Caleb.

Oc Sela Juda søns børn vaare/ Er Lecha fader/ Laeda Maresa fader/ oc de Linueffueris Slecter i Asbeas huss. Der til met Jokim/ oc de mend aff Coseba/ Joas oc Saraph/ de bleffue Hosbonder i Moab/ oc i Jasubi vdi Lahem/ som den gamle tale lyder/ de vaare paat-

Sela.

temagere/ oc bode iblant Planterne oc Gerderne hoss Kongen for hans handel skyld / oc komme oc bleffue der.

V.

Simeons børn. Gene. 46.

SJmeons børn vaare/Nemuel/Jamin/Jarib/Serah / oc Saul. Sallum vaar hans søn/Mibsam vaar hans søn/Misma vaar hans søn. Oc Mismas børn vaare Hamuel / Zachur vaar hans søn / Simei vaar hans søn. Oc Simei haffde sexten sønner/ oc sex døtter / oc hans brødre haffde icke mange børn/ men all hans Slect formerede sig icke som Juda børn. Oc de bode i Berseba/ Molada/Hazar/Sual/Bilha/Ezem/Tholad/Bethuel / Harma/ Zigklag/ BethMarchaboth/Hasarsussim/BethBieri/Saaraim/disse vaare deris stæder/ indtil kong Dauid. Der til met deris Byer hoss Etam/Ain/Rimmon/Tochen/ Asan/ de fem Stæder/ oc alle de Byer som vaare omkring disse Stæder/indtil Baal/det er deris bolige/ oc deris affkomme iblant dem selff.

Oc Mesobab/ Jamlech/oc Josa Amaz Ja søn/ Joel / Jehu Josib Ja søn / Saraia søns/ Asiel søns/Elioenai/ Jaecoba/ Josohaia/Asaia/Adiel/ Jsmeel oc Benaia. Sisa Siphei søn/ Alon søns/ Jedaia søns/Simri søns/Semaia søns. Disse bleffue naffnkundige Førster iblant deris Slect/oc i deris fedris Huss/ oc de delde dem effter mangfoldigheden.

Ezechias.

Oc de droge bort/at de komme til Gedor / indtil mod den Østre side paa Dalen / at søge effter føde til deris Faar. Oc de funde fed oc god føde / oc it land vidt oc bredt / roligt oc rigt/ Thi de aff Ham bode der tilforn . Oc de som nu ere bescreffne komme i Ezehie Juda Kongis tid/oc sloge de andris Paulun oc bolige som der bleffue fundne/ oc forbandede dem indtil denne dag/oc bode i deris sted/thi at der vaar føde til Faar. Oc der ginge aff dem ved fem hundrede mend som vaare aff Simeons børn bort til Seirs Bierg met deris Querste / Platia/ Nearia/Rephaia oc Usiel/ Jesei børn/ oc sloge dem ihiel som vaare offuerbleffne aff Amalekiterne/Oc bode der indtil denne dag.

VI.

Rubens børn. Gene. 35. 46. Numer. 26.

RUbens Jsraels første søns børn/ thi hand vaar den førske søn / Men for hand besmittede sin faders Seng/bleff hans første fødsel giffuen Josephs børn/ Jsraels søns/oc hand bleff icke regnet for den første fødde. Thi Juda som vaar mectig iblant sine brødre/hannem bleff giffuit Førstedømet faar hannem. Oc Joseph den første fødsel. Saa ere nu Rubens Jsraels første søns børn / Hanoch/Pallu/Hezron oc Charmi.

Beera. TiglathPilnesser.

Oc Joels børn vaare/Semaia/ hues søn vaar Gog / hues søn vaar Simei / hues søn vaar Micha/hues søn vaar Reaia/ hues søn vaar Baal / hues søn vaar Beera / huicken TiglathPilnesser Kongen aff Assyrien førde fangen bort/oc hand vaar en Første iblant de Rubeniter. Men hans brødre effter deris Slecter / naar de bleffue regnede blant deris fødsel / da haffde de Jeiel oc Sacharia til hoffueder. Oc Bela Asans søn/Sema søns/ Joels søns/ som bode i Aroer/indtil Nebo oc BaalMeon/ oc hand bode mod Østen / indtil mand kommer til Ørcken mod det Vand Phrath/ Thi deris Queg vaar meget i Gileads land. Oc de førde krig mod de Hagariter i Sauls tid/at de fulde for deris haand / oc de bode i deris bolige i alt Østerparten aff Gilead.

Saul.

Gads børn.

Oc Gadz børn bode tuert offuer fra dem i Basans land indtil Salcha. Joel den ypperste/ oc Sapham den anden/ Jaenai/oc Saphat i Basan. Oc deris brødre aff deris Fedris Huss vaare/Michael/Mesullam/Seba/ Jorai/ Jaecan/ Sia oc Eber / de siu. Disse ere Abihails børn/Huri søns/ Joroah søns/Gileads søns/Michael søns/ Jesisai søns/ Jahdo søns/ Bus søns. Ahi Abdiel søn/Gunt søns vaar en Øffuerste i deris Fedris Huss/ oc de bode i Gilead vdi Basan/oc i hans døtter/oc i alle Sarons Forsteder/indtil deris ende. Disse bleffue alle regnede i Jotham Juda Kongis/oc i Jeroboam Jsraels Kongis tid.

Jotham.

Rubens børn/Gadditernis/ oc Manasses halffue Slect/som vaare Stridzmend/ oc førde skiolde oc suerd/oc kunde spende bue/oc vaare forfarne i Strid / vaare fire oc fyretiue tusinde oc siuhundrede oc trysinds tiue/som droge vd i Hærren. Oc der de droge i strid mod Hagariterne/da hulpe Jetur/Naphes oc Nodab/dem/oc Hagariterne bleffue giffne i deris hender/ oc alt det som vaar met dem/ Thi de robte til Gud i striden/ Oc hand bønhørde dem / thi de forlode

lode dem paa hannem. Oc de førde deris Queg bort fem tusinde Camele/tu hundrede oc halff-tredie sinds tiue tusinde Faar/tu tusinde Asne/oc hundrede tusinde Menniskers siele/ Thi der fulde mange saar giorde/thi striden vaar aff Gud. Oc de bode i deris sted / indtil den tid de bleffue fangne.

Oc Manasse halffue Slectis børn bode i landet/fra Basan oc indtil Baal Hermon oc Senir/oc Hermons Bierg/oc de vaare mange. Oc disse vaare Hoffueder for deris Fedris Huss/ Epher/ Jesei/Eliel/Asriel/ Jeremia/Hodauia oc Jahdiel / veldige relige mend oc naffnkundige Hoffueder i deris fedris Huss. Oc der de syndede mod deris fedris Gud/ oc bedreffue hoer met folckens Affguder i landet/som Gud haffde ødelagt for dem / Da opuacte Israels Gud Phuls aand kongens aff Assyrien/ oc Tiglath Pilnessers aand kongens aff Assyrien / oc bortførde Rubeniterne/Gadditerne / oc den halffue Manasse Slect / oc førde dem til Halah oc Habor/oc Hara/oc til det Vand Gosan/indtil denne dag.

Phul. 4.Reg.15.

VII.

Leui børn: Gene.46. Infra 23.

LEui børn vaare Gerson/Kahath oc Merari. Men Kahaths børn vaare/ Amram/ Jezehar/Hebron oc Vsiel. Amrams børn vaare/Aaron/Mose oc Mar Ja.

Aarons børn Eleasar.

Aarons børn vaare/Nadab/ Abihu /Eleaser oc Jthamar. Eleaser afflede Phinees. Phinees afflede Abisua. Abisua afflede Buki. Buki afflede Vsi. Vsi afflede Seraia. Seraia afflede Meraioth. Meraioth afflede Amaria. Amaria afflede Ahitob. Ahitob afflede Zadok. Zadok afflede Ahimaaz. Ahimaaz afflede Asaria. Asaria afflede Johanan. Johanan afflede Asaria / som vaar Prest i det Huss / som Salomon bygde i Jerusalem. Asaria afflede Amaria. Amaria afflede Ahitob. Ahitob afflede Sadok. Sadok afflede Sallum. Sallum afflede Hilkija. Hilkija afflede Asaria. Asaria afflede Seraia. Seraia afflede Jozadak. Jozadak bleff ocsaa bortført/ den tid HERREN loed Juda oc Jerusalem bortføre fangne ved Nabuchodonosor.

Asaria. Josadak.

Exod.6.

Saa ere nu Leui børn disse / Gerson/ Kahath oc Merari. Oc Gersons børn hede Libni oc Simei. Men Kathats børn hede/Amram/ Jezehar/ Hebron oc Vsiel. Merari børn hede/Maheli oc Musi.

Disse ere Leuiternis Slecter iblant deris fedre. Gersons søn vaar Libni / hues søn vaar Jahath/hues søn vaar Sima/hues søn vaar Joah/hues søn vaar Jddo/ hues søn vaar Serah/hues søn vaar Jeathrai. Men Kahaths søn vaar Aminadab/hues søn vaar Korah/hues søn vaar Assir/hues søn vaar Elkana/hues søn vaar AbiAssaph / hues søn vaar Assir / hues søn vaar Thahath/hues søn vaar Vriel / hues søn vaar Vsija / hues søn vaar Saul.

Elkana børn vaare Amasai oc Ahimoth/ hues søn vaar Elkana / hues søn vaar Elkana aff Zoph/hues søn vaar Nahath/hues søn vaar Elijab / hues søn vaar Jeroham / hues søn vaar Elkana/hues søn vaar Samuel/hues førstfødde vaar Vasni oc Abija.

Samuel. 1.Reg.1.

Merari søn vaar Maheli/hues søn vaar Libni / hues søn vaar Simei / hues søn vaar Vsa/hues søn vaar Simea/hues søn vaar Haggija/hues søn vaar Asaia.

Sangere tilskickede aff Dauid. Heman.

Oc disse ere de/som Dauid skickede til at siunge i HERRENS Huss/der som Arcken huilte/Oc de tiente met sang faar Vidnisbyrdens Tabernakels bolig/indtil Salomon bygde HERRENS Huss i Jerusalem/oc de stode i deris Embede effter deris skickelse/ oc disse ere de som der stode/oc deris børn. Aff Kahats børn vaar Heman den sangere/ Joels søn/Samuels søns/Elkana søns/ Jeroham søns/Eliel søns/Thoah søns/Zuph søns/ Elkana søns Mahath søns/Amasai søns/Elkana søns / Joel søns/ Asaria søns / Zephania søns / Thahath søns/Assir søns/Abiassaph søns/Korah søns/Jezehar søns/Kahath søns / Leui søns/ Israels søns.

Assaph.

Oc hans broder Assaph stod hoss hans høyre side. Oc den Assaph vaar Berechia søn/ Simeia søns/Michael søns/Baeseia søns/Malchija søns / Athni søns / Serah søns / Adaia søns/Ethan søns/ Sima søns/ Simei søns/ Jahath søns/Gersom søns/ Leui søns.

Ethan.

Men deris brødre Merari børn stode paa den venstre side/som vaar Ethan Kusi søn/Abdi søns/Malluch søns/Hasabia søns/Amasia søns/Hilkia søns / Amzi søns / Bani søns/ Samer søns/Maheli søns/Musi søns/Merari søns/Leui søns.

Oc Leuiterne deris brødre vaare giffne til allehonde Embede i HERRENS Bolige. Oc Aaron oc hans sønner vaare i Embedet/at optende paa Brendofferens Altere / oc paa Røgelse alteret/ oc til allehonde gerning i det Allerhelligste oc til at forlige Israel / lige som Mose Gudz tienere haffde budet.

Disse ere Aarons børn/Eleasar hans søn/Phinees vaar hans søn/Abisua vaar hans søn/

Buki

Buki vaar hans søn/Vsi vaar hans søn/Serahia vaar hans søn / Meraioth vaar hans søn/ Amaria vaar hans søn/ Ahitob vaar hans søn / Zadok vaar hans søn / Ahimaaz vaar hans søn.

Nume.15. Iosue 21.

Oc disse ere deris Bolige oc sæde i deris Landemercke /som er Aarons børn aff Kahathiters slect/thi laaden falt dem til/oc de gaffue dem Hebron i Juda land / oc hans Forsteder om kring. Men de gaffue Jephunne søn Stadsens marck oc hans Byer. Saa gaffue de nu Aarons børn de Fri steder/Hebron oc Libna met deris Forsteder. Jather oc Esthemoa met deris Forsteder. Hilen/Debir/Asan oc Betsemes/ met deris forsteder. Oc aff Ben Jamins Slect/ Geba/Alemeth oc Anathoth met deris Forsteder. At alle Stæderne i deris slect vaare tretten.

Men de andre Kahaths børn i deris frendskaff aff den halffue Manasse slect/finge thi stæder effter laaden / Gersons børn i deris slect finge aff Jsaschar slect / oc aff Asser slect / oc aff Nephthali slect/ oc aff Manasse slect i Basan/ tretten Stæder. Oc Merari børn i deris frendskaff/finge effter laaden/aff Rubens slect/oc aff Gads slect/ oc aff Sebulons slect/tolff stæder.

Oc Jsraels børn gaffue Leuiterne oc Stæder met deris Forstæder / som er effter laaden/ aff Juda børns slect/oc aff Simeons børns slect/ oc aff Ben Jamins børns slect / de Stæder som de beneffnde ved naffn. Men de som vaare aff Kahaths børns frendskaff finge deris Landemerckis Stæder aff Ephraims slect.

Saa gaffue de dem nu / Kahaths andre børns frendskaff / disse Fri stæder/ Sichem paa Ephraims Bierg/Geser/ Jakmeam/ BetHoron/Aialon/oc GadRimon/met deris Forstæder. Der til met aff den halffue Manasse slect/Aner oc Bileam met deris Forstæder. Men Gersons børn gaffue de aff den halffue Manasse slect Golan i Basan oc Astharoth met deris Forstæder. Aff Jsaschar slect/ Kedes/Dabrath/Ramoth oc Anem/ met deris Forstæder. Aff Asser slect/Masal/Abdon/Hukok/ oc Rehob/met deris Forstæder. Aff Nephthali slect / Kedes i Galilea/Hammon oc Kiriathaim met deris Forstæder.

De andre Merari børn gaffue de aff Sebulons slect/Rimono oc Thabor/met deris Forstæder. Oc paa hin side Jordan mod Jericho Østen hoss Jordan aff Rubens slect/Bezer i Ørken/ Jahza/Kedemoth oc Mepaath met deris Forstæder. Aff Gads slect / Ramoth i Gilead/ Mahanaim/Hesbon oc Jaeser/ met deris Forstæder.

VIII.

Jsaschars børn. Gene, 46.

JSaschars børn vaare/ Thola/ Pua / Jasub oc Simron / de fire. Oc Thola børn vaare/Vsi/Rephaia/ Jeriel/ Jahemai/ Jebsam oc Samuel/Hoffueder i deris Fedris Huss aff Thola oc veldige folck i deris slect / paa tallit i Dauidz tid/tu oc tiue tusinde oc sex hundrede. Vsi børn vaare/ Jesraia. Oc Jesraia børn vaare Michael / Obadia/ Joel / oc Jesia/de fem oc vaare alle Hoffuitzmend. Oc met dem iblant deris slect i deris Fedris Huss / vaare sex oc trediue tusinde ferdige Stridzfolck til strid/Thi de haffde mange Hustruer oc børn. Oc deris brødre aff al Jsaschar slect veldige Folck/vaare siu oc firesinds tiue tusinde/oc vaare alle regnede.

Ben Jamins børn.

Ben Jamins børn vaare/Bela/Becher/oc Jediael/de tre. Oc Bela børn vaare/ Ezbon/ Vsi/ Vsiel/ Jerimoth/oc Jri/de fem / Høffuitzmend i Fedrenis Huss veldige folck. Oc vaare regnede tu oc tiue tusinde oc fire oc trediue. Bechers børn vaare/Semira/ Joas/ Eliefer Elioenai/Amri/ Jeremoth/Abia/Anathoth/oc Alameth/de vaare alle Bechers børn. Oc bleffue regnede i deris slect effter Høffuitzmendene i deris fedris Huss/tiue tusinde oc thu hundrede veldige folck. Oc Jediaels børn vaare / Bilhan. Bilhans børn vaare Jeus / Ben Jamin/ Ehud/Cnaena / Sethan / Tharsis oc Ahisaar / de vaare alle Jediaels børn / deris Fedris Høffuitzmend/veldige folck/søtten tusinde oc tu hundrede som vdroge i Hærren til strid. Oc Supim/oc Hupim vaare Jrs børn/oc Husim vaar Ahers børn.

Nephthali børn. Manasse børn.

Nephthali børn vaare/ Jahziel/Guni/ Jezer oc Sallum/ børn aff Bilha. Disse ere Manasse børn/Esriel/som Aramia hans Methustru fødde/ Oc hand affłede Machir Gileadz fader. Oc Machir gaff Hupim oc Supim Hustruer/ oc hans søster hed Maecha. Hans anden søn hed Zelaphehad/oc Zelaphehad haffde døtter. Oc Maecha/Machirs Hustru fødde en søn/den kallede hun Peres/oc hans broder hed Sares / Oc hans sønner vaare Vlam oc Rakem. Oc Bedam vaar Vlams søn. Disse ere Gileadz børn Machirs søns / Manasse søns. Oc hans søster Molecheth fødde Jshud/Abieser oc Mahela. Oc Semida haffde disse børn/Ahean/Sichem/Likhi/oc Aniam.

Ephraims børn.

Disse vaare Ephraims børn/Suthelah / Bered vaar hans søn / Thahath vaar hans søn/Eleada vaar hans søn/Thahath vaar hans søn/Sabad vaar hans søn/ Suthelah vaar hans

hans søn/Eser oc Elead vaare hans sønner. Oc de mend i Gath Indbyggere i Landet sloge dem ihiel/Thi de vaare dragne hen met at tage deris queg. Oc Ephraim deris Fader sørgede lenge/oc hans brødre komme at husuale hannem. Oc hand bekende sin Hustru / oc hun bleff fructsommelig/oc fødde en søn/den kallede hand Bria/Thi at det gick ilde til i hans Huss. Oc Seera vaar hans daatter/Hun bygde den nederste oc den øffuerste Bethhoron/oc Vsens Seera. Oc hans søn vaar Rephath oc Reseph/Thelah vaar hans søn / Thahan vaar hans søn/ Laedan vaar hans søn/Ammihud vaar hans søn/Elisama vaar hans søn / Nun vaar hans søn/Josua vaar hans søn.

Bria.

Josua.

Oc deris Eiedom oc Bolige vaar/Bethel oc hans døtter/oc Naeran mod Østen/ oc Geser met hans døtter mod Vesten/oc Sechem oc hans døtter indtil Zia oc hans døtter. Oc hoss Manasse børn/Beth Sean oc hans døtter / Thaenach oc hans døtter / Megiddo oc hans døtter. Dor oc hans døtter. Vdi disse bode Joseps børn som vaar Israels søns.

Disse vaare Assers børn/ Jemna/ Jeswa/ Jeswai/ Bria/oc Serah deris søster. Heber oc Malchiel/vaare Brias børn/det er Birsawiths fader. Oc Heber afflede Japhlet / Somer/ Hotham oc Sua deris søster. Japhlets børn vaare Passah / Bimehal oc Aswath / det vaar Jephleths børn. Somers børn vaare/ Ahi/ Rahga/ Jehuba oc Aram. Oc Helems hans broders børn vaare/ Zopha/ Jemna / Seles oc Amal. Zopha børn vaare / Suah / Harnepher/ Sual/ Beri/ Jemra/ Bezer/ Hod/ Sama/ Silsa/ Jethran oc Beera. Jethers børn vaare Jephunne/ Phispa oc Ara. Vlla børn vaare/ Arah/ Haniel oc Rizia. Disse vaare alle Assers børn/ vdualde Hoffueder i deris Fedris Huss/ veldige folck/ oc Hoffueder offuer Førster. Oc bleffue regnede i Hærren til strid i deris tal/ sey oc tiue tusinde Mend.

IX.

BEn Jamin afflede Bela sin første søn / Asbal den anden / Arah den tredie/ Noha den fierde/ Rapha den femte. Oc Bela haffde børn/ Addar/ Gera/ Abihud/ Abisua/ Naeman/ Ahoah/ Gera/ Sphuphan oc Huram.

Ben Jamins børn.
Gene. 46.

Disse vaare Ehudz børn/ de som vaare Fedrenis Hoffueder iblant Borgerne i Geba. Oc droge hen til Mahanath/ som vaar Naeman / Ahia oc Gera/ hand førde dem bort/ oc hand afflede Vsa oc Ahihud. Oc Seharaim afflede i Moab land (der hand haffde ladet dem komme fra sig) som vaare bortførde aff Husim oc Baera sine Hustruer. Oc hand afflede aff Hodes sin Hustru / Jobab/ Zibia/ Mesa/ Malcham/ Jeuz/ Sachia/ oc Mirma. Disse vaare hans børn / Fedrenis Hoffueder.

Oc hand afflede aff Husim Abitob oc Elpaal. Oc Eber / Miseam oc Samed vaare Elpaals børn. Hand bygde Ono/ oc Lod/ oc hans døtter. Oc Bria oc Sama vaare de øffuerste Fedre iblant Borgerne i Aialon/ de fordreffue dem i Gath. Oc hans broder Sasak/ Jeremoth Sebadia/ Arad/ Ader/ Michael/ Jespa oc Joha / det er Brias børn. Sebadia / Mesullam/ Hiski/ Heber/ Jesmerai/ Jeslia/ Jobab/ de ere Elpaals børn. Jakim/ Sichri/ Sabdi/ Elioenai/ Zilthai/ Eliel/ Adaia/ Braia oc Simrath. De ere Simei børn. Jespan/ Eber/ Eliel/ Abdon/ Sichri/ Hanan/ Hanania/ Elam/ Anthothia/ Jephdeia/ oc Pnuel/ De ere Sasaks børn. Samserai/ Seharia/ Athalia/ Jaeresia/ Elia oc Sichri/ De ere Jerohams børn. Disse ere Fedrenis øffuerste aff deris slecter/ de bode i Jerusalem.

Men i Gebeon bode Gibeons fader/ oc hans Hustru hed Maecha/ oc Abdon vaar hans første søn/ Zur/ Kis/ Baal/ Nadab/ Gedor/ Ahio oc Secher. Oc Mikloth afflede Semeia/ oc bode i Jerusalem/ tuert offuer fra deris brødre hoss dem.

Infra 10.
1. Regum. 14.

Ner afflede Kis/ oc Kis afflede Saul/ Saul afflede Jonathan / Melchisua Abinadab oc Esbaal. Meribaal vaar Jonathans søn. Meribaal afflede Micha. Pithon/ Melech/ Thaerea oc Ahas vaare Michas børn. Oc Ahas afflede Joadda. Joadda afflede Alemeth / Asmaueth oc Simri. Simri afflede Moza. Moza afflede Binea/ oc Rapha vaar hans søn/ Eleasa vaar hans søn/ Azel vaar hans søn. Oc Azel haffde sey sønner/ de hede Esrikam/ Bochru/ Jesmael/ Searia/ Abadia oc Hanan/ de vaare alle Azels sønner. Hans broders Eseks børn vaare/ Vlam hans første søn/ Jeus den anden / Elipelet den tredie. Oc Vlams børn vaare veldige folck/ oc skickede met buer/ oc de haffde mange Sønner oc sønne sønner / hundrede oc halfftrediesinds tiue/ De ere alle aff Ben Jamins børn.

Saul.
Jonathan.

X.

Oc

OC det gantske Jsrael bleff regnet / oc see / de ere bescreffne i Jsraels och Juda Kongers bog / oc nu bort førde til Babel for deris misgerningers skyld / som før bode i deris godz oc stæder / som vaar / Jsrael / Presterne / Leuiterne oc Nethinim. Men der bode nogle aff Juda børn i Jerusalem / nogle aff Ben Jamins børn / nogle aff Ephraims oc Manasse børn. Som vaar aff Perez Juda søns Børn / vaare Vthai Amihud søn / Amri søns / Jmri søns / Bani søns. Men aff Siloni Asaia den første søn / oc hans andre sønner. Aff Serah børn / Jeguel oc hans brødre sey hundrede oc halfemtesindz tiue.

Aff Ben Jamins børn / Sallu Mesullam søn / Hodauia søns / Hassuna søns. oc Jebneia Jerohams søn. Oc Ela Vsi søn / Michri søns / oc Mesullam Sephatia søn / Reguels søns Jebneia søns. Der til met deris brødre i deris flecter ni hundrede halfftrediesindz tiue oc sey. Alle disse mend vaare fedrenis øffuerste i deris fedris huss.

Prester.

Men aff Presterne / Jedaia / Joiarib / Jachin. Oc Asaria Hilkia søn / Mesullam søns / Zadok søns / Meraioth søns / Ahitob søns en første i Gudz huss. Oc Adaia Jeroham søn / Pashur søns / Melchia søns. Oc Maesai Adiel søn / Jahsera søns / Mesullam søns / Messimeleth søns / Jmmer søns. Der til met deris brødre de øffuerste i deris fedris huss / tusinde siu hundrede oc trysindz tiue / vindskibelige Folck i Embedens handel vdi Gudz huss.

Leuiter.

Men aff Leuiterne aff Merari børn / Semaia Hasub søn / Asrikams søns / Hasabia søns. Oc Bakbakar den tømmermand oc Galal. Oc Mathania Micha søn / Sichri søns / Assaph søns. Oc Obadia Semaia søn / Galal søns / Jeduthun søns. Oc Berechia Assa søn / Elkana søns / som bode i de Nethophathiters Byer.

Portenere.

Men Sallum / Akub / Talmon / Ahiman oc deris brødre vaare Portenere / oc Sallum den øffuerste. Thi her til dag haffde Leui sønner taget vare østen for Kongens port met leyren. Oc Sallum Kore søn / Abiassaph søns / Korah søns / oc hans brødre aff hans faders huss / de Korhiter paa Embedens handel / at tage vare paa dørterskeel Tabernakelens / oc deris fedre i HERRENS leyre / at tage vare paa indgongen. Oc Phinees Eleasars søn vaar en første offuer dem / Fordi at HERREN vaar før met hannem. Oc Sacharia Meselemia søn vaar vectere for vidnesbyrdens Tabernakels porte. Alle disse vaare vdualde til at vocte hoss dørterskelē / Tu hundrede oc tolff / de vaare regnede i deris Byer. Oc Dauid oc Samuel den Seere skickede dem ved deris Tro / at de oc deris Børn skulde tage vare paa HERRENS huss / som vaar / paa Tabernakelens huss at de beuarede det.

Døruoctere.

Oc samme Døruoctere vaare skickede mod de fire vær / mod øster / mod vester / mod synder / mod nør. Men deris brødre vaare i deris Landzbyer / at de skulde komme her ind ia den siuende dag / at vere hoss dem altid. Thi Leuiterne vaare betrode til disse fire honde ypperste Døruoctere / oc de vaare offuer kisten oc liggendefæ i Gudz huss.

Oc de bleffue om natten omkring Gudz huss / Thi dem burde at holde vacten / at oplade huer morgen / Oc somme aff dem vaare offuer redskaffuen til Embedet / Thi de baare det vd oc ind effter tallet. Oc somme aff dem vaare skickede offuer karene oc all hellig Redskaff / offuer huede mel / offuer vin / offuer olie / offuer røgelse / offuer Røg gerning. Men nogle aff presternis børn giorde røgelse.

Mathithia aff Leuiterne / Sallums korhiters første søn vaar betrod til Panderne. Oc aff Kahathiterne deris brødre vaare skickede til at berede skuebrødene / at de beredde dem alle Sabbatz dagene.

Disse ere Sangerne / de øffuerste iblant Leuiternis fedre vdualde offuer kisten / Thi dag oc nat vaare de der offuer i handelen. Disse ere de øffuerste fedre blant Leuiterne i deris flect / disse bode i Jerusalem.

Jeiel Gibeons fader bode i Gibeon / hans hustru hed Maecha / oc hans første søn Abdon / Zur / Kis / Baal / Ner / Nadab / Gedor / Ahaio / Sacharia / Mikloth. Oc Mikloth affilede Simeam / oc de bode oc omkring deris brødre i Jerusalem. Oc Ner afflede Kis. Kis afflede Saul. Saul afflede Jonathan / Malchisua / Abinadab / Esbaal. Oc Meribaal / vaar Jonathans søn. Oc Meribaal afflede Micha. Micha børn vaare Pithon / Melech oc Thaherea.

1.Reg.14.

Ahas afflede Jaera. Jaera afflede Alemeth Asmaueth oc Simri. Simri / afflede Moza. Moza afflede Binea / oc Raphaia vaar hans søn / Eleasa vaar hans søn / Azel vaar hans søn. Oc Azel haffde sey sønner de hede / Asrikiam / Bochru / Jesmael / Searia / Obadia oc Hanan / det er Azels børn.

XI.

Philisterne stridde mod Jsrael/ Oc de aff Jsrael/ flyde for Philisterne/ oc de fulde ned slagne paa Gilboa Bierg. Oc Philisterne hengde ved Saul oc hans sønner bag effter dem/ oc sloge Jonathan / Abinadab / oc Malchisua Sauls sønner. Oc striden bleff haard mod Saul/ oc Bueskøtterne komme til hannem/ at hand bleff saar aff Skøtterne. Da sagde Saul til sin Vaabendragere/ Drag dit suerd vd/ oc stick mig ihiel der met/ at disse vomskaarne skulle icke kõme / oc handle skendelige met mig. Men hans Vaabendragere vilde icke / thi hand frøctede sig saare. Da tog Saul sit suerd oc falt der paa. Oc der hans Vaabendrager saa/ at Saul vaar død/ falt hand ocsaa paa suerd/ oc døde.

Saul bleff slagen met tre sønner.

Saa døde Saul oc hans tre sønner/ oc alt hans Huss til lige. Der Jsraels mend/ som vaare i Dalen/ saae at de vaare flyde / oc at Saul oc hans sønner vaare døde / da forlode de deris Stæder/ oc flyde/ oc Philisterne komme oc bode der vdi.

Den anden morgen komme Philisterne/ at føre de slagne vdaff / oc funde Saul oc hans sønner liggendis paa Gilboa Bierg/ oc førde hannem aff/ oc toge hans hoffuit oc hans Vaaben op/ oc sende dem trint omkring i Philisternis land/ oc lode det forkynde for deris Affguder/ oc folckit. Oc de lagde hans Vaaben i deris Gudz Huss / oc neglede hans hoffuit pande paa Dagons Huss.

Der alle de i Jabes vdi Gilead hørde/ alt det som Philisterne haffde giort Saul/ da giorde alle Stridzmend dem rede/ oc toge Sauls Legeme oc hans Sønners/ oc førde dem til Jabes/ oc iordede deris been i Jabes vnder Egen/ oc fastede i siu dage.

1. Reg. 13.

Saa døde Saul i sine misgerninger/ som hand haffde giort mod HERREN/ paa det ord som hand icke holt. Oc at hand atspurde Spaaquinden / oc icke atspurde HERREN/ Der faare slo hand hannem ihiel. Oc vende Kongeriget til Dauid Jsai søn.

1. Reg. 28.

XII.

OC al Jsrael samlede dem til Dauid i Hebron/ oc sagde/ See/ Wi ere dine been oc dit kød/ oc du førde Jsrael tilforn vd oc ind / der Saul vaar Konge. Saa haffuer HERREN din Gud sagt dig/ Du skalt føde mit Folck Jsrael / oc du skalt vere en Første offuer mit Folck Jsrael. Oc alle Jsraels Eldste komme til Kongen i Hebron / Oc Dauid giorde it Forbund met dem i Hebron faar HERREN/ oc de saluede Dauid til Konge offuer Jsrael/ Effter HERRENS ord / ved Samuel.

Dauid saluis til Konge offuer Jsrael.
2. Reg. 5.
1. Reg. 16.

Oc Dauid drog hen met alt Jsrael til Jerusalem (det er Jebus) Thi Jebusiterne bode i Landet. Oc Borgerne aff Jebus sagde til Dauid/ Du skalt icke komme her ind. Men Dauid vant Zions Slaat/ det er Dauidz stad. Oc Dauid sagde / Huo som først slar de Jebusiter/ hand skal vere Hoffuit oc Øffuerste. Saa opstigede først Joab Zeruia søn / oc bleff Høffuitzmand. Oc Dauid bode paa Slaattet/ Der aff kalder mand det Dauidz stad. Oc hand bygde staden omkring fra Millo oc saa aldelis omkring/ Men Joab lod dem leffue som offuerbleffue i staden. Oc Dauid foer frem/ oc bleff sterck/ oc Sebaoths HERRE vaar met hannem.

Jebus.
2. Reg. 5.
Dauidz stad.

Disse ere de Øffuerste iblant Dauidz Kemper/ som hulde dem erlige met hannem/ i hans Kongerige/ hoss al Jsrael/ at mand giorde hannem til Konge offuer alt Jsrael/ effter HERRENS ord. Oc dette er tallet paa Dauidz Kemper/ Jasabeam/ Hachmoni søn/ den ypperste iblant tredive/ hand opløffte sit spiud/ oc slo try hundrede paa en tid.

Dauidz Kemper.
2. Reg. 23.
Jasabeam.

Effter hannem vaar Eleasar Dodo Ahohiters søn/ oc hand vaar iblant de tre Kemper. Denne vaar met Dauid der de bespaattede/ oc Philisterne samme stæd haffde forsamlet dem til strid. Oc der vaar it stycke ager fult met byg/ oc Folcket flyde faar Philisterne/ oc de traadde mit paa det stycke oc reddede det/ oc sloge Philisterne/ oc HERREN gaff en stor Salighed.

Eleasar.

Oc de tre aff de tredive ypperste droge ned til Dauid hoss Stenklippen i Adullam hule/ Men Philisternis Leyer laa i Rephaims dal. Oc Dauid vaar paa Slaattet / oc Philisternis Folck vaar den tid i Bethlehem. Oc Dauid fick begering/ oc sagde/ Huo vil giffne mig dricke aff det Vand aff den Kilde i Bethlehem vnder Porten ? Da ryckte de tre i Philisternis Leyer/ oc øsde vand aff Kilden i Bethlehem vnder Porten/ oc hente det/ oc baare det til Dauid/ Men hand vilde icke dricke det/ men hand vdgydde det faar HERREN oc sagde/ Det lade Gud vere longt fra mig/ at ieg skulde saadant gøre/ oc dricke disse Mendz blod i deris liffs fare/ Thi de haffue baaret det hid met deris liffs fare/ Der faare vilde hand icke dricke det/ Dette giorde de tre Kemper.

Abisai Joabs broder / hand vaar den ypperste iblant tre / oc hand opløffte sit spiud oc slo

Abisai.

try hundrede/oc hand vaar priset iblant tre/oc hand den tredie/herligere end de tho/oc hand vaar deris Øffuerste/Men hand kom icke ved de tre.

Benaia. Benaia Joiada søn/Jshail søns aff store gerninger aff Kabzeel/Hand slo tho Moabiters Løwer/oc hand gick ned/oc slo en Løwe mit i Kilden vdi sneens tid. Hand slo oc en Egypters mand/som vaar fem alne stor/oc haffde it spiud i haanden/som en Veffstong/Men hand gick ned til hannem met en kæp/oc tog spiudet aff hans haand/oc slo hannem ihiel met sit egit spiud. Det giorde Benaia Joiada søn/oc hand vaar priset iblant tre Kemper/oc vaar den herligste iblant tredive/dog kom hand icke ved de tre/Oc David giorde hannem til sit hemmelige Raad.

Asahel. De Stridz kemper ere disse/Asael Joabs broder. Elhanan Dodo søn aff Bethlehem. Samoth Haroriter. Helez Peloniter. Jra Ekes Thekoiters søn. Abieser Anthothiter. Sibechai Husathiter. Jlai Ahohiter. Meherai Netophatiter. Heled Baena Nethophatiters søn. Jthai Ribai søn aff Gibea Ben Jamins børn. Benaia Pirgathoniter. Hurai aff Gaas bæck. Abiel Arbathiter. Asmaueth Baherumiter. Eliahba Saalboniter. Hasem Gisoniters børn. Jonathan Sage Harariters søn. Ahiam Sachar Harariters søn. Eliphal Vrs søn. Hepher Macherathiter. Ahia Peloniter. Hezro Carmeliter. Naerai Asbai søn. Joel Nathans broder. Mibehar Hagri søn. Zeleg Ammoniter. Naherai Berothiter. Joabs Vaabendragere/Zeruia søn. Jra Jethriter. Gareb Jethriter. Vria Hethiter. Sabad Ahelai søn. Adina Sisa Rubeniters søn/Rubeniternis Høffuitzmand/oc tredive vaare vnder hannem. Hanan Maecha søn. Josaphat Mathoniter. Vsia Asthrathiter. Sama oc Jaiel Hothams Aroeriters sønner/Jediael Simri søn. Joha hans broder Thiziter. Eliel Maheuiter. Jeribai oc Josawia Elnaam sønner. Jethma Moabiter. Eliel/Obed/Jaesiel aff Mezobaia.

XIII.

Disse komme til David i Ziklag/der hand vaar end nu indeluckt for Saul Kis søn/Oc de vaare oc iblant de Kemper som hulpe til striden/oc vaare skickede met Buer til baade hender/met steen/pile oc Buer.

Aff Sauls brødre som vaare aff Ben Jamin/Ahieser den ypperste oc Joas Samaia Gibeathiters børn/Jesiel oc Pelet Asmauetz børn/Baracha oc Jehu Anthothiter. Jesmaia Gibeoniter/veldig iblant tredive oc offuer tredive. Jeremia/Jahesiel Johanan/Josabad Gederathiter. Eleusai/Jerimoth/Bealia/Samaria/Saphatia Harophiter. Elkana/Jesija/Asareel/Joeser/Jasabeam/Korhiter. Joela oc Sabadia Jerohams børn aff Gedor.

Aff Gadditerne skilde sig aff til David paa slattet i Ørcken/stercke Kemper oc Stridzmend som førde skiold oc spiud/oc deris ansict som løwer/oc snare som Raabucke paa biergene. Den første Eser/den anden Obadia/den tredie Eliab/den fierde Masmanna/den femte Jeremia/den siette Athai/den siuende Eliel/den ottende Johanan/den niende Elsabad/den tiende Jeremia/den elleffte Machbanai. Disse vaare aff Gadz børn/hoffueder i Hærren/den minste offuer hundrede/oc den største offuer tusinde. Disse ere de som ginge offuer Jordan i den første maanet/der hun vaar fuld til baade bredde/at alle grunde vaare lige/bade mod Øster oc mod Vester.

Oc der komme ocsaa aff Ben Jamins børn oc aff Juda til Davidz slaat. Oc David gick vd til dem oc svarede/oc sagde til dem/Der som i komme met fred til mig oc at hielpe mig/Da skal mit hierte vere met eder/men der som i komme paa tredskhed oc at vere mod mig/end dog at der er ingen fortraadenhed hoss mig/Saa see vor forfedris Gud der til/oc straffe det. Oc Aanden gaff sig i Amasai/den Høffuitzmand iblant tredive/David dine ere wi/oc wi holde met dig du Jsai søn/Fred/fred vere met dig/Fred vere met dine hielpere/thi din Gud hielper dig. Da tog David dem til sig/oc sette dem til Høffuitzmend offuer Stridzfolcket.

3. Reg. 29. Oc aff Manasse fulde til David/der hand kom met Philisterne mod Saul til strid/oc halp dem icke/Thi Philisternis Førster lode hannem fare fra dem met Raad/oc sagde/Om hand fulde til sin Herre Saul/da maatte det kaaste oss vaar halss. Oc der hand nu drog til Ziklag/da fulde til hannem aff Manasse/Adna/Jobasad/Jediael/Michael/Josabad/Elihu/Zilthai/de øffverste offuer tusinde i Manasse/oc de hulpe David mod Krigsfolcket/Thi de vaare alle relige Kemper/oc bleffue Høffuitzmend offuer Hærren. Oc der komme daglige nogle til David at hielpe hannem/indtil det bleff en stor Hær/lige som en Gudz Hær.

Oc dette er tallet paa de Øffuerste rustede til Hær/som komme til David i Hebron at vende Sauls Kongeriget til hannem/effter HERRENS ord. Juda børn/som baare skiold oc spiud/vaare sex tusinde oc otte hundrede rustede til Hær. Simeons børn relige Kemper til

Hær/

Hær/siu tusinde oc hundrede. Leui børn/fire tusinde oc sex hundrede. Oc Joiada den Første iblant dem aff Aaron / met try tusinde oc siu hundrede. Zadok den Dreng en relig Kempe/ met sin Faders Huss/tho oc tiue Øffuerste. Ben Jamins børn Sauls brødre/try tusinde/Thi indtil den tid hulde end nu mange dem til Sauls huss.

Ephraims børn/tiue tusinde oc otte hundrede/relige Kemper oc prisede Mend i deris Fedris Huss. Den halffue Manasse slect/atten tusinde/ som vaare neffnde ved naffn / at de skulde komme oc gøre Dauid til Konge. Jsaschars børn som vaare forstandige / oc raadde huad Jsrael skulde gøre/i huer tid tu hundrede Høffuitzmend / oc alle deris brødre fulde deris ord. Aff Sebulon/som droge i Hærren til strid/rustede met allehonde Vaaben til strid/halfftrediesinds tiue tusinde/at skicke sig endrectelige i aarden. Aff Nephthali/tusinde Høffuitzmend / oc siu oc trediue tusinde met dem/som førde Skiold oc spiud. Aff Dan rustede til strid/otte oc tiue tusinde sex hundrede. Aff Asser/som droge rustede i Hærren til strid / fyretiue tusinde. Paa hin side Jordan. Aff Rubeniterne/Gadditerne/ oc den halffue Manasse slect/ met allehonde Vaaben til strid/hundrede oc tiue tusinde.

Alle disse Stridzmend/til at beskicke Hærren/komme aff gantske hierte til Hebron/at gøre Dauid til Konge offuer alt Jsrael/oc alle de andre aff Jsrael haffde it hierte / at mand skulde gøre Dauid til Konge. Oc de vaare der hoss Dauid i tre dage/ode oc drucke/Thi deris brødre haffde tilred for dem. Oc de som vaare nest omkring dem / indtil Jsaschar / Sebulon oc Nephthali/de førde brød paa asene/kamele/muler oc øxene at æde/mel/figen/rusin/vin/olie/ øxene/faaer mangfoldige nock/Thi der vaar en glæde i Jsrael.

XIIII.

OC Dauid holt it Raad met Høffuitzmendene offuer tusinde oc offuer hundrede/oc met alle Førster/oc sagde til al Jsraels menighed/ Behager det eder/ oc er det aff HERREN vor Gud / saa lader oss skicke alle vegne vd til andre vore brødre/i alle Jsraels land/oc met dem Presterne oc Leuiterne i Stæderne/ der som de haffue forsteder/at de bliffue forsamlede til oss/Oc lader oss hente vor Gudz Arck igen til oss/ Thi wi skøtte inted om hende i Sauls tid. Da sagde den gantske menighed/man skulde saa gøre/thi det behagede alt Folckit vel.

2. Reg. 6.

Gudz Arck.

Saa forsamlede Dauid al Jsrael fra Sihor Egypti/ indtil mand kommer til Hemath/at hente Gudz Arck aff Kiriath Jearim. Oc Dauid drog hen op met alt Jsrael til Kiriath Jearim som ligger i Juda/at hente HERRENS Gudz arck der fra/som sider paa Cherubim/ der som Naffnit paakaldis. Oc de lagde Gudz arck paa en ny Vogn / førde hende aff Abinadabs huss/oc Vsa oc hans broder dreffue Vognen. Men Dauid oc al Jsrael legte faar Gud / aff gantske mact/met sang/met harper/met psaltere/met trommer/met simler oc met basuner.

Oc der de komme paa Chidons plan/vdracte Vsa sin haand/at holde Arcken/ thi Øxene traadde vd paa siden. Da bleff HERRENS vrede grum offuer Vsa/ oc slo hannem/for hand vdracte sin hand til Arcken/at hand døde der strax faar Gud. Da bleff Dauid sorgefuld/at HERREN giorde saadant it Flecke paa Vsa / oc hand kallede den sted Perez Vsa/ indtil denne dag. Oc Dauid frøctede for Gud samme dag/oc sagde / Huorledis skal ieg føre Gudz Arck til mig? Der faare loed hand icke føre Gudz Arck til sig i Dauidz stad/ Men hand bøide hende bort i ObedEdoms Githiters huss. Saa bleff Gudz Arck hoss ObedEdom i hans huss vdi tre maanede/Oc HERREN velsignede ObedEdoms Huss / oc alt det hand haffde.

Infra 16.

Perez Vsa.

2. Regum 6.

ObedEdom

XV.

OC Hiram Kongen i Tyro/ sende bud til Dauid oc Ceder træ/Muremestere oc Tømmermend / at de skulde bygge hannem it Huss. Oc Dauid merckte / at HERREN haffde stadfest hannem til Konge offuer Jsrael/Thi hans Kongerige bleff større for hans folckis Jsraels skyld. Oc Dauid tog end nu flere Hustruer i Jerusalem / oc affledе end nu flere Sønner oc Døtter. Oc de som hannem bleffue fødde i Jerusalem / hede saa / Sammua / Sobab / Nathan/ Salomon / Jebehar/Elisua/Eliphalet/Noga/Nepheg/ Japhia / Elisamma / Bael Jada oc Eliphalet.

Hiram.

Dauidz børn fødde i Jerusalem.

Oc der Philisterne hørde/at Dauid vaar saluet til Konge offuer alt Jsrael / droge de alle

op at søge effter David/Der David det hørde/drog hand vd mod dem. Oc Philisterne komme/oc gaffue dem ned i Rehaims dal. Men David spurde Gud at/oc sagde/ Skal ieg drage hen op mod Philisterne/ oc vilt du giffue dem i min haand: HERREN sagde til hannem/Drag hen op/ Jeg haffuer giffuit dem i dine hender. Oc der de droge hen op mod BaalPrazim/da slo David dem der. Oc David sagde/ Gud haffuer atskilt mine fiende ved min haand/lige som vandet skillis at/Der aff kallede de samme sted BaalPrazim. Oc de lode deris Guder der/der bød David/at de skulde opbrende dem met ild.

Philisterne bleffue slagne aff David. Esaiæ 28.

Oc Philisterne samlede dem sammen igen/oc lagde dem ned i Dalen. Oc David atspurde Gud igen/oc Gud sagde til hannem/Du skalt icke drage op bag dem / men bøie dig fra dem/ at du kant komme til dem tuert offuer fra Morbær træene. Naar du hører da/ at det ruser frem offuen i Morbær træene/da far vd at stride/ Thi at Gud er der vddragen faar dig/ at sla Philisternis Hær. Oc David giorde som Gud bød hannem/ Oc de sloge Philisternis Hær fra Gibeon indtil Gaser. Oc Davidz naffn vdspriddis i alle land/ oc HERREN loed hans frøct komme offuer alle Hedninge.

XVI.

David bygger en sted til Gudz Arck.

OC hand bygde sig Huss i Davidz stad/oc til redde en sted til Gudz Arck/ oc beredde en Tabernackel offuer hende. Den tid sagde David / Jngen skal bære Gudz Arck/vden Leviterne/ thi HERREN vdualde dem / til at bære HERRENS Arck/oc tiene hannem evindelige. Der faare forsamlede David al Jsrael til Jerusalem/at de skulde føre HERRENS Arck / hen op til den sted/som hand haffde bered der til.

Oc David forsamlede Aarons børn oc Leviterne aff Kahaths børn / Vriel den Øffuerste met hans brødre/hundrede oc tive. Aff Merari børn/Asaia den øffuerste / met hans brødre/tu hundrede oc tive. Aff Gersons børn/ Joel den øffuerste met hans brødre / hundrede oc tredive. Aff Elizaphans børn / Semaia den øffuerste met hans brødre / tu hundrede. Aff Hebrons børn/Eliel den øffuerste met hans brødre/firesinds tive. Aff Vsiels børn / Amminadab den øffuerste met hans brødre/hundrede oc tolff.

Oc David kallede Zadok oc Abiathar Presterne oc Leviterne / som vaare / Vriel Asaia/ Joel/Semaia/Eliel/Amminadab/oc sagde til dem/ J ere Fedrenis Øffuerste iblant Leviterne/Saa helliger nu eder oc eders brødre/ at i hente HERRENS Jsraels eders Gudz Arck hid op/der hen som ieg haffuer bered til hende. Thi tilforn der i vaare icke der / giorde HERREN vor Gud en flecke iblant oss/fordi at wi icke søgte hannem/ som det sig burde. Saa helligede Presterne oc Leviterne dem/at de skulde opbære HERRENS Jsraels Gudz Arck. Oc Levi børn baare HERRENS Gudz Arck paa deris axler met stengerne der paa/ som Mose haffde befalet effter HERRENS ord.

Gudz Arck. Supra 14.

Oc David sagde til Leviternis øffuerste/at de skulde skicke deris brødre til Sangere / met Strenge leg/met Psaltere/Harper oc klare Simler/at de skulde siunge høyt oc met glæde. Da skickede Leviterne/Heman Joels søn/oc aff hans brødre/ Assaph Berechias søn / oc aff Merari børn deris brødre/Ethan Kusaia søn. Oc deris brødre met dem i den anden part/som vaar Sacharia/Ben/ Jaesiel/Semiramoth/ Jehiel/Vnni/Eliab/Benaia/Maeseia/ Mathithia Elipheleia/Mikneа/ObedEdom oc Jeiel / Port voctere. Thi Heman / Assaph oc Ethan vaare Sangere at klinge klarlige met kaaber Simler. Men Sacharia/Asiel/Semiramoth/ Jehiel/Vnni/Eliab / Maeseia oc Benaia at siunge effter met Psaltere. Men Mathithia/ Elipheleia/Mikneia/ObedEdom/ Jeiel oc Asasia met Harper aff otte strenge/at siunge faar dem. Oc Chenan Ja Leviternis øffuerste Sangmesteren / at hand skulde vnderuise dem at siunge/thi hand vaar forstandig.

Heman. Assaph. Ethan.

Oc Berechia oc Elkana vaare Port voctere faar Arcken. Men Sachania / Josaphat/ Nethaneel/Amasai/Sacharia/Benaia/Elieser Presterne blesde i Basuner faar Gudz Arck/ Oc ObedEdom oc Jeheia vaare Arckens Port voctere.

Saa gick David oc Jsraels Eldste oc de øffuerste offuer tusinde op / at hente HERRENS Pactis Arck aff ObedEdoms huss met glæde. Oc der Gud halp Leviterne / som baare HERRENS Pactis Arck / da offrede mand siu Øxen / oc siu Wædre. Oc David haffde en Lin kiortel paa/Der til alle Leviterne som bare Arcken / oc Sangerne oc Chenania Sangmesteren met Sangerne / Oc David haffde en linet Liffkiortel paa. Saa førde al Jsrael HERRENS Pactis arck op met frygd / oc met Basuner / Trommeter / klare Simler met Psaltere oc Harper.

Michol. 2.Reg.6.

Der HERRENS Pactis Arck kom nu ind i Davidz stad/da saa Michol Sauls daatter vdaff vinduit/ Oc der hun saa Kong David springe oc lege / da foractede hun hannem i sit hierte.

XVII.

DEr de haffde indført Gudz Arck / sette de hende i Tabernakelen / som Dauid haffde opreyst til hende / oc offrede Brendoffer oc Tackoffer faar Gud. Oc der Dauid haffde fuldkommet Brendofferet oc Tackofferet / da velsignede hand folcket i HERRENS naffn. Oc vddelte faar huer mand i Jsrael / baade Mend oc Quinder / huer it brød oc it stycke kød / oc en paarte Vin. *2.Reg.6.*

Oc hand stickede nogle Leuiter faar HERRENS Arck til tienere / at de skulde prise / tacke oc loffue HERREN Jsraels Gud / som vaar / Assaph den første / Sacharia den anden. Jeiel / Semiramoth / Jehiel / Mathithia / Eliab / Benaia / ObedEdom / oc Jeiel met Psaltere oc Harper / oc Assaph met klare Simler / oc Benaia oc Jehasiel Prester met Trommeter / altid faar HERRENS Pactis Arck.

Paa den tid stickede Dauid først til at tacke HERREN / ved Assaph oc hans brødre.

Tacker HERREN / predicker hans Naffn / Kundgører hans gerninger iblant folcket. *Psalm.105.*

Siunger / leger oc dicter hannem om alle hans vnderlige gerninger.

Priser hans hellige Naffn / deris hierte skulle glæde sig som søge effter HERREN.

Søger effter HERREN oc effter hans Mact / Søger altid effter hans Ansict.

Tencker paa hans vnderlige gerninger / som hand haffde giort / Paa hans Vnderlige gerninger / oc paa hans Ord.

J Jsraels hans tieneris Sæd / J Jacobs børn hans Vdualde.

Hand er HERREN vor Gud / Hand dømmer i al Verden.

Tencker euindelige paa hans Pact / huad hand haffuer loffuit i tusinde Slecter.

Huilckit hand giorde met Abraham / oc hans Eed met Jsaac.

Oc hand sette det Jacob til en Ræt / oc Jsrael til en euig Pact.

Oc sagde / Jeg vil giffue dig Canaans land / Eders Arffuedels Laad.

Der de vaare faa oc ringe / oc Fremmede der inde.

Oc de droge fra it folck til it andet / Oc aff it Kongerige til it andet Folck.

Hand loed ingen Mand gøre dem skade / oc straffede Kongerne for deris skyld.

Rører icke ved mine Saluede / oc gører mine Propheter inted ont.

Siunger HERREN alle Land / Kundgører daglige hans Salighed.

Fortelier hans herlighed iblant Hedningene / oc hans vnderlige gerninger iblant folkene. *Psalm.96.*

Thi HERREN er stor oc megit lofflig oc herlig offuer alle andre Guder.

Thi alle Hedningers Guder ere Affguder / Men HERREN giorde Himmelen.

Det staar herlige oc kaastelige faar hannem / oc det gaar veldige oc gladelige til i hans Sted.

Fører HERREN hid i Folck / Fører HERREN hid ære oc Mact.

Fører HERRENS Naffns ære hid / Fører skenck / oc kommer faar hannem / oc tilbeder HERREN i hellig Prydelse.

Al Verden frøcte hannem / hand beredde Jorden / at hun skal icke røris.

Himmelen glæde sig / oc Jorden frygde sig / oc mand sige blant Hedningene / at HERREN regerer.

Haffuet bruse sig / oc huad der er vdi / Oc Marcken vere glad / oc alt det som der er paa.

Oc lader alle Træene frygde sig i skoffuen faar HERREN / Thi hand kommer at dømme Jorden.

Tacker HERREN / for hand er venlig / oc hans miskundhed varer euindelige.

Oc siger / Hielp oss Gud vor Frelsere / oc samle oss / oc frels oss fra Hedningene / At wi kunde tacke dit hellige Naffn / oc sige dig loff.

Loffuit vere HERREN Jsraels Gud / fra euighed til euighed / Oc alt folcket sige / Amen / oc loffue HERREN.

Saa lod hand der faar HERRENS Pactis Arck / Assaph oc hans brødre at tiene faar Arcken altid / huer dag sin dagis gerning. Men ObedEdom oc hans brødre / otte oc trysinds tiue / Oc ObedEdom Jedithuns søn / oc Hossa til Port voctere.

Oc Zadok Prest / oc hans brødre Presterne / loed hand faar HERRENS Tabernackel paa det Høye i Gibeon / at de skulde daglige gøre HERREN Brendoffer paa Brendofferens Altere / morgen oc afften / Som der staar screffuit i HERRENS Lou / som hand bød Jsrael. Oc Heman oc Jedithun met dem / oc de andre vdualde som vaare neffnde ved naffn / til at tacke HERREN / at hans miskundhed varer euindelige. Oc Heman oc Jedithun met dem / at klinge met Trommeter oc Simler / oc met Gudz strengeleg / Men hand giorde Jedi-

thuns børn til Port voctere. Saa drog alt folcket hen / huer til sit huss / oc Dauid vende oc hen at velsigne sit Huss.

XVIII.

DEt skede / der Dauid bode i sit Huss / da sagde hand til Nathan Prophete / See / ieg bor i it Ceder huss / oc HERRENS pactis Arck er vnder Tapperer. Nathan sagde til Dauid / Alt det som er i dit hierte / det gør / Thi Gud er met dig.

Nathan. 2. Reg. 7.

Men i den samme nat kom Gudz ord til Nathan / oc sagde / Gack hen oc sig Dauid min Tienere / Saa siger HERREN. Du skalt icke bygge mig it Huss at Bo vdi. Thi ieg haffuer icke bod i noget Huss / fra den dag ieg vdførde Jsraels børn / indtil denne dag / Men ieg haffuer verit huor Tabernakelen oc Boligen er / Huor ieg haffuer vandret i al Jsrael. Haffuer ieg oc nogen tid talet til nogen Dommere i Jsrael / Huilcke ieg bød at føde mit folck / oc sagde / Hui bygge i mig icke it Ceder huss? Thi sig nu saa til min Tienere Dauid / Saa siger den HERRE Zebaoth / Jeg tog dig aff Marcken bag Faarene / at du skulde vere en Første offuer mit Folck Jsrael / oc ieg haffuer verit met dig / Huor du haffuer gaangit hen / Oc ieg haffuer opryckt dine Fiende for dig / oc ieg haffuer giort dig it naffn / som de store paa Jorden haffue naffn.

Oc ieg vil sette mit Folck Jsrael en Sted / Oc ieg vil plante det / at det skal der Bo / oc icke mere Røris / Oc onde Folck skulle icke mere fortrycke det / som tilforn / Oc den tid der ieg bød / at der skulde vere Dommere offuer mit Folck Jsrael / Oc ieg vil ned trycke alle dine Fiender / oc forkynde dig / at HERREN vil bygge dig it Huss.

Christus Dauid tilsagt.

Men naar dine dage ere vde / at du gaar bort til dine Fedre / Da vil ieg opuecke din Sæd effter dig / som skal vere en aff dine Sønner / Hannem vil ieg stadfeste hans Kongerige / hand skal bygge mig it Huss / Oc ieg vil stadfeste hans Stoel euindelige. Jeg vil vere hans Fader / oc hand skal vere min Søn. Oc ieg vil icke vende min Miskundhed fra hannem / som ieg vende hende fra hannem / som vaar faar dig / Men ieg vil sette hannem i mit Huss / oc i mit Kongerige euindelige / at hans Stoel skal vere bestandig euindelige.

Dauidz bøn.

Oc der Nathan talede effter alle disse Ord oc Syn met Dauid / kom Kong Dauid / oc bleff faar HERREN / oc sagde / Huo er ieg HERRE Gud? oc huad er mit Huss / at du haffuerført mig her til? O Gud det haffuer end tøckt dig at vere forlidet / Men du haffuer oc talet offuer din Tieneris Huss / om det som skal komme longt effter / oc du haffuer anseet Mig / lige som i it Menniskis skickelse / som i det høye er Gud HERREN. Huad skal Dauid mere sige til dig / at du gør din Tienere herlig? Du kender din Tienere / HERRE / du haffuer giort alle de store ting effter dit egit hierte / for din Tieneris skyld / at du vilde obenbare al herlighed. HERRE / din lige er icke / Oc der er ingen Gud vden du / Om huilcken wi haffue hørt met vore øre. Oc huor er it Folck paa Jorden som dit Folck Jsrael / at en Gud er hen gongen / at frelse sig it Folck / oc at gøre sig selff it naffn / aff store oc forferdelige ting / at vddriffue Hedningene faar dit Folck / som du frelste aff Egypten? Oc giorde dig dit Folck Jsrael til it Folck euindelige / oc du HERRE est bleffuen deris Gud.

Nu HERRE det Ord som du talede offuer din Tienere oc offuer hans Huss / bliffue Sant euindelige / oc gør som du haffuer talet. Oc dit Naffn bliffue sandt oc stort euindelige / at mand siger / Den HERRE Zebaoth Jsraels Gud / er Gud i Jsrael / Oc din Tieneris Dauidz Huss vere bestandigt faar dig. Thi du HERRE haffuer oplade din Tieneris øre / at du vilt bygge hannem it Huss / Der faare haffuer din Tienere fundet / at hand beder faar dig. Nu HERRE du est Gud / Oc du haffuer talet dette gode til din Tienere / Begynde nu at velsigne din Tieneris Huss / at det bliffuer euindelige faar dig / Thi huad du HERRE velsigner / det er velsignet euindelige.

XIX.

Philisterne / Moabiterne / HadadEser bleffue slagne aff Dauid. 2. Reg. 8.

DEr effter slo Dauid Philisterne / oc vndertuingede dem / oc tog Gath oc hans Døtter aff Philisternis haand.

Hand slo oc Moabiterne / saa at Moabiterne bleffue Dauid vnderdanige oc førde skenck.

Hand slo oc HadadEser / Kongen aff Zoba i Hemath / der hand drog hen / at oprette

at oprette sit Tegen/ hoss det Vand Phrath. Oc David vant tusinde Vogne fra hannem/ siu tusinde Reysener/ oc tiue tusinde Fodgaangere/ Oc David limmeleste alle Vogne/ oc beholt hundrede Vogne igen.

Oc de Syrer aff Damasco komme at hielpe HadadEser Kongen aff Zoba/ Men David slo aff samme Syrer tu oc tiue tusinde Mend. Oc lagde Folck i Damasco vdi Syria/ At de Syrer bleffue David vnderdanige/ Oc førde hannem Skenck/ Thi HERREN halp David huort hand drog hen. Oc David tog de gyldene Skiolde som HadadEsers tienere haffde/ Oc førde dem til Jerusalem. David tog oc HadadEsers stæder/ Tibehath oc Chun/ gantske megit kaaber/ Aff huilcke Salomon giorde kaaber Haffuit/ oc Støtterne oc kaaber karene.

Thogu.

Oc der Thogu Kongen aff Hemath hørde/ at David haffde slaget alt HadadEsers Kongis mact aff Zoba/ Da sende hand sin søn Hadoram til Kong David/ oc loed hannem hilse oc velsigne/ at hand haffde stridet met HadadEser/ oc slaget hannem/ Thi Thogu haffde en strid met HadadEser.

Velsigne/ Det er at ynske lycke.

Oc Kong David helliget HERREN alle guld kar/ sølff kar oc kaaber kar/ met det sølff oc guld/ som hand haffde taget fra Hedningene/ som vaar fra/ Edomiterne Moabiterne/ Ammoniterne/ Philisterne oc Amalekiterne.

Oc Abisai Zeruia søn slo atten tusinde aff Edomiterne i Salt dalen. Oc lagde Folck i Edomea/ at alle Edomiterne vaare David vnderdanige/ Thi HERREN halp David huort hand drog hen. Saa regerede David offuer al Israel/ oc holt Dom oc Retferdighed ved mact/ blant alt sit Folck.

Edomiterne 18000. slagne.

Joab Zeruia søn vaar offuer Hærren/ Josaphat Ahilud søn vaar Cantzeler. Zadok Ahitobs søn/ oc Abimelech Abiathars søn vaare Prester. Sawsa vaar Scriffuere. Benaia Joiada søn vaar offuer Chreti oc Plethi. Oc Davidz første sønner vaare stedze hoss Kongens haand.

2.Reg. 8.

XX.

Nahas. 2. Reg. 10. Hanon.

DC der effter døde Nahas Ammons børns Konge/ oc hans søn bleff Konge i hans sted. Da tencte David/ Jeg vil gøre barmhertighed met Hanon Nahas søn/ Thi hans Fader giorde barmhertighed mod mig. Oc hand sende Bud hen/ oc loed trøste hannem offuer sin Fader.

Oc der Davidz Tienere komme i Ammons børns land til Hanon at trøste hannem/ Da sagde Ammons børns Førster til Hanon/ Ment du/ at David ærer din Fader faar dine Øyen/ at hand sende Trøstere til dig? Ja hans Tienere ere komne til dig/ at randsage oc at omkaste/ oc at bespeie Landet. Da tog Hanon Davidz Tienere/ oc ragede dem/ oc skar deris Klæder halffdelen aff/ indtil Lenderne/ oc loed dem gaa. Oc de ginge bort/ oc lode David det tilkende giffue ved Mend/ Oc hand sende mod dem (Thi Mendene vaare megit skende) oc Kongen sagde/ Bliffuer i Jericho indtil eders skeg voxer/ Kommer saa igen.

Men der Ammons børn saae/ at de luctede ilde faar David/ da sende de hen baade Hanon oc Ammons børn/ tusinde Sintener sølff/ at leye Vogne oc Reysenere aff Mesopotamia aff Maecha oc aff Zoba/ oc de leyde tolff oc tiue tusinde Vogne/ oc Kong Maecha met sit folck. Da komme de/ oc leyrede sig faar Medba. Oc Ammons børn samlede dem oc aff deris Stæder/ oc komme til striden. Der David det hørde/ da sende hand Joab hen met den gantske Kempers Hær. Oc Ammons børn vaare vddragne/ oc rustede sig til strid faar Stadens Port. Men Kongerne som vaare komne/ hulde besynderlige paa Marcken.

Der Joab saa nu/ at striden vaar mod hannem/ baade faare oc bag/ vdualde hand alle vnge Mend aff Israel/ oc rustede sig mod de Syrer. Oc det Folck som offuer vaar/ sette hand vnder Abisai sin broders haand/ at de rustede sig mod Ammons børn/ oc sagde/ Der som de Syrer bliffue mig forstercke/ da kom mig til hielp. Men bliffue Ammons børn dig forstercke/ da vil ieg hielpe dig. Ver trøstig/ oc lad oss handle frimodelige/ for vort folck oc for vor Gudz stæder/ HERREN gøre/ huad hannem teckis. Oc Joab drog til met det folck som vaar hoss hannem/ mod de Syrer at stride/ oc de flyde for hannem. Oc der Ammons børn saae/ at de Syrer flyde/ da flyde de oc for Abisai hans broder/ oc droge i staden. Oc Joab kom til Jerusalem.

De Syrer oc Ammoniter bliffuer slagne.

Men der de Syrer saae/ at de vaare slagne faar Israel/ da sende de Bud hen/ oc hente de

Sophach.

Syrer vd paa hin side Vandet/ Oc Sophach Hadad Esers Stridz Høffuitzmand drog faar dem. Der det bleff Dauid til kende giffuit/ da samlede hand al Jsrael til hobe/ Oc drog offuer Jordan/ oc der hand kom til dem/ da rustede hand sig mod dem / oc Dauid rustede sig til strid mod de Syrer/ oc de stridde met hannem. Men de Syrer flyde faar Jsrael/ oc Dauid slo ihiel aff de Syrer siu tusinde Vogne/ oc fyretiue tusinde Mend til fod/ Der til met slo hand oc Sophach Stridz Høffuitzmanden ihiel. Oc der Hadad Esers tienere saae/ at de vaare slagne faar Jsrael/ da giorde de fred met Dauid oc hans tienere / oc de Syrer vilde icke mere hielpe Ammons børn.

XXI.

2.Reg.11.12.
Rabba.

OC der aaret vaar omgonget / paa den tid som Kongerne vd drage / Da førde Joab Stridz Hærren / oc forderffuede Ammons børns land/ komme oc belagde Rabba/ Men Dauid bleff i Jerusalem / oc Joab slo Rabba / och nedbrød hannem. Oc Dauid tog deris Kongis Krune aff hans Hoffuit / oc fant hende at vere it Sintener guld suar / oc Eddele stene / och hun bleff sæt paa Dauidz Hoffuit/ hand førde oc megit Roff vd aff Staden. Men folckit som der vaar inde førde hand vd/och delte dem met Saffue/ oc met iern Hacker oc Kile / Saa giorde Dauid ved alle Ammons børns Stæder/ Oc Dauid drog til Jerusalem met folckit igen.

2.Reg.21.
Sibechai.
Sibai.
Elhanan.
Laemi.
En stor Mand.
Jonathan.

Der effter begyntis en strid i Gasar met Philisterne / den tid slo Sibechai Husathiter/ Sibai som vaar aff Kempernis børn/ oc nedtrøcte dem. Oc der begyntis atter en strid met Philisterne / Da slo Elhanan Jairs søn Lahemi / Goliath Gathithers broder / som haffde it Spiud som en Veff stong. Der bleff atter en strid i Gath/ der vaar en stor Mand/ som haffde sex fingre oc sex tæer/ det gør fire oc tiue/ oc hand vaar ocsaa fød aff Kemperne/ oc hād bespottede Jsrael. Men Jonathan Simeas søn Dauidz broders søn slo hannem. Disse vaare fødde aff Kemperne i Gath / oc fulde ved Dauidz oc hans tieneris haand.

XXII.

David lader tele Folcket.
2.Sam.24.

OC Satan stod mod Jsrael/ oc indgaff Dauid / at hand loed telie Jsrael. Och Dauid sagde til Joab oc til folckenis øffuerste / Gaar bort / telier Jsrael fra Berseba ind til Dan / och fører til mig/ at ieg maa vide / huor mange de ere. Joab sagde/ HERREN formere sit Folck som de nu ere / hundrede gonge saa mange/ men min HERRE Konge/ ere de ey alle min Herris tienere? Huor faare spør da min HERRE der effter? Huor faare skal skyld komme paa Jsrael.

Men Kongens ord ginge frem mod Joab. Oc Joab drog vd och vandrede igennem al Jsrael/ oc kom til Jerusalem. oc fick Dauid tallet paa det talde folck/ oc det gantske Jsrael vaar Elleffue gonge hundrede tusinde mend/ som vddroge suerd/ oc Juda fire hundrede gonge oc halff fierdesinds tiue tusinde mend/ som vddroge suerd. Men hand talde icke Leui oc Ben Jamin iblāt disse/ Thi at Kongens ord vaare Joab en verstyggelighed.

Men det behagde Gud ilde / Thi hand slo Jsrael. Oc Dauid sagde til Gud / Jeg haffuer suarlige syndet at ieg haffuer giort det/ Men tag nu bort din Tieneris misgerning / Thi ieg haffuer giort gantske daarlige.

Gad.

Oc HERREN talede met Gad Dauidz Seere / oc sagde/ Gack hen/ tal met Dauid oc sig/ Saa siger HERREN/ Jeg legger dig tre honde ting faare / vduel dig it aff dem/ at ieg skal gøre dig. Der Gad kom til Dauid / sagde hand til hannem/ saa siger HERREN/ vduel dig enten Dyr tid i try aar/ Eller oc fly tre Maanede for dine modstandere/ oc for dine Fiendis suerd/ at det skal gribe dig/ Eller HERRENS suerd/ oc Pestelentze i tre dage vdi Landet/ at HERRENS Engel skal forderffue i alle Jsraels Landemercke / Saa see nu til/ huad ieg skal suare hannem som mig vdsende. Dauid sagde til Gad / Mig er megit bange/ Jeg vil dog falde i HERRENS haand/ Thi hans miskundhed er megit stor/ oc ieg vil icke falde i Menniskens hender.

Da loed HERREN Pestelentze komme i Jsrael/ at der falt halffierdesindz tiue tusinde Mend aff Jsrael. Oc Gud sende Engelen til Jerusalem at forderffue hannem / och i forderffuelsen saa HERREN der til/ oc hannem angrede det onde. Oc hand sagde til Engelen som forderffuede/ Det er nock/ Din haand lade aff. Oc HERRENS Engel stod hoss Ar-

nans Jebusiters Lade. Oc David opløffte sine øyen / oc saa HERRENS Engel staa mellem himmelen oc Jorden oc haffde it dragit suerd i sin haand vdract offuer Jerusalem / da falt David oc de Eldste skiulde met Sæcke paa deris ansict. Oc David sagde til Gud / Er ieg ey / den som befalede at tele Folckit? Jeg er den som syndede oc giorde det onde / Men huad haffue disse Faaer giort? HERRE min Gud lad din Haand vere mod mig oc min Faders huss / oc icke mod dit folck / at plaffue dem.

Oc Engelen sagde til Gad / at hand skulde sige David / at David skulde gaa hen op / oc opreyse HERREN it Altere i Arnans Jebusiters Lade. Saa gick David hen op effter Gadz ord / som hand talede til hannem i HERRENS Naffn. Oc der Arnan vende sig om oc saa Engelen / oc hans fire Sønner met hannem / da skiulte de dem / Thi Arnan tarsk Huede. Der nu David gick til Arnan / da saa Arnan / oc bleff David var / oc hand gick vd aff Laden / oc tilbad David met sit ansict til Jorden.

Arnan.

Oc David sagde til Arnan / Giff mig rum i Laden / at ieg kand bygge HERREN it Altere der paa / for fulde Pendinge skalt du giffue mig det / at Plaffuen skal ophøre fra folcket. Oc Arnan sagde til David / Tag til dig oc gør min Herre Konge som det behager dig / See / ieg giffuer Oyen til Brendofferet / oc Redskaff til ved / oc Hueden til Madoffer / Jeg giffuer det altsammen. Oc Kong David sagde til Arnan / Icke saa / men ieg vil købe det for fulde Pendinge / Thi ieg vil icke tage det som dig til hør faar HERREN / oc ieg vil icke haffue det forgeffuis til Brendoffer.

Saa gaff David Arnan faar det Rum / sey hundrede sekel guld aff vect / Oc David bygde HERREN der it Altere / oc offrede Brendoffer / oc Tackoffer / och der hand kallede paa HERREN / da bønhørde hand hannem ved Ild aff Himmelen paa Brendofferens Altere. Oc HERREN sagde til Engelen / at hand skulde stinge sit Suerd i sin balie.

Der David saa / samme tid / at HERREN hørde hannem paa Arnans Jebusiters plan / pleyde hand at offre der. Thi HERRENS Bolig / som Mose giorde i ørcken / och Brendofferens altere vaar paa den tid i det Høye vdi Gibeon. Oc David kunde icke gaa hen for det samme / at atspørre Gud / Saa vaar hand forferdet for HERRENS Engels Suerd. Oc David sagde / Her skal HERRENS Gudz huss vere / oc dette Altere til Jsraels Brendoffer.

XXIII.

OCh David befallede at forsamle de fremmede / som vaare i Jsraels Land / oc skickede Stenhuggere til at hugge sten at bygge Gudz huss met. Oc David loed til rede megit Jern til søm / til dørrene i Portene / oc huad som vaar behoff at festis / oc saa megit kaaber at mand kunde det icke veye. Oc Ceder træ vtallige / Thi de aff Zidon oc Tyro førde megit Ceder træ til David. Thi David tenckte / Min søn Salomon er vng oc klenlig / oc husit som skal byggis HERREN / skal vere stort / at hans Naffn oc priss kand ophøyes i alle Land / der faare vil ieg skicke hannem foraad. Saa skickede David megit forraad faar sin død /

David skicker forraad til templen.

inf. 29.

Oc hand kallede sin søn Salomon. oc bød hannem at bygge HERRENS Jsraels Gudz huss / oc sagde til hannem / Min søn / ieg haffde i sinde at bygge HERRENS min Gudz Naffn it huss. Men HERRENS ord kom til mig / oc sagde / Du haffuer vdstyrt megit blod / ocført stor Strid / der faare skalt du icke bygge mit Naffn it huss / Efftherdi at du vdstyrte saa megit blod paa Jorden faar mig. See den Søn som dig skal fødis / hand skal vere en rolig Mand / Thi ieg vil lade hannem huile sig faar alle hans fiender trint omkring / Thi hand skal hede Salomon / Thi ieg vil giffue fred oc Rolighed offuer Jsrael i hans liffs tid / hand skal bygge mit Naffn it huss. Hand skal vere min søn / oc ieg vil vere hans Fader / och ieg vil stadfeste hans Kongelig Stoel offuer Jsrael Euindelige.

David befaler Salomon at bygge templen.

Salomon heder Fredsommelig eller Fredrig

2. Reg. 7.

Saa skal nu min Søn / HERREN vere met dig / och du skalt bliffue lycksalig / at du skalt bygge HERREN din Gud it huss / som hand talede om dig. Oc HERREN skal giffue dig kloghed oc forstand / oc hand skal befale dig Jsrael / at du skalt holde HERRENS din Gudz lou. Oc da skalt du vere lycksalig / naar du holder dig / at du gør effter budene oc Ret / som HERREN bød Mose til Jsrael / ver trøstig oc ved it frit mod / frøcte dig icke / oc mistrøste icke / See ieg haffuer skicket til HERRENS Huss i min armod hundrede tusinde Sintener guld oc tusinde gonge tusinde Sintener sølff / Der til met kaaber och Jern foruden tal / Thi der er megit der aff / Jeg haffuer oc skicket tømmer oc sten / der til maat du legge mere. Saa haffuer du mange Arbeydere / Stenhuggere oc Tømmermend til sten oc træ / och alle

honde

honde Vise paa allehonde arbeyde paa guld/sølff/kaaber/oc iern foruden tal. Saa gør dig rede/oc rette det vd/HERREN skal vere met dig.

Oc David bød alle Israels øffuerste/at de skulde hielpe hans søn Salomon/Er ey HERREN eders Gud met eder/oc haffuer giffuit eder rolighed trint omkring: Thi hand haffuer giffuit Landens Indbyggere i eders hender/ oc landet er vundet faar HERREN oc faar hans Folck. Saa giffuer nu eders hierte oc eders Siæle/til at søge HERREN eders Gud/ oc gører eder rede oc bygger Gud HERREN en Helligdom/at mand kand indføre HERRENS Pactis Arck/ oc Gudz hellige kar i Husit/ at der skal bliffue bygget til HERRENS Naffn. Saa giorde David sin søn Salomon til Konge offuer Israel/der hand vaar gammil/oc vel ved alder.

XXIIII.

OC David forsamlede alle øffuerste i Israel/oc Presterne oc Leuiterne/ at mand talde Leuiterne/fra tredive aar oc der offuer/ Oc deris tal vaar fra hoffuit til hoffuit/som vaare stercke Mend/ atten oc tiue tusinde. Aff huilcke der bleffue fire oc tiue tusinde til skickede/at forfremme gerningen i HERRENS Huss/oc sex tusinde Embitzmend oc Dommere/ oc fire tusinde Port voctere. Oc fire tusinde HERRENS Loff sangere met Strenge leg/som ieg haffuer giort/til at siunge Loff.

Gersoniter. Supra 6.

Oc David giorde en skickelse iblant Leui børn/som vaar/iblant Gerson/Kahath oc Merari. Gersoniterne vaare/Laedan oc Simei. Laedans børn/den første/Jehiel/ Sethan oc Joel/de tre. Oc Simei børn vaare/Salomith/Hasiel oc Haran de tre. Disse vaare de ypperste iblant Fedrene aff Laedan. Oc disse vaare Simei børn/Jahath/Sina/Jeus oc Bria/ Disse fire vaare oc Simei børn. Oc Jahath vaar den første/Sisa den anden. Men Jeus oc Bria haffde icke mange børn/der faare bleffue de regnede for en Faders Huss.

Kahaths børn.

Kahaths børn vaare/Amram/Jezehar/Hebron oc Vsiel/de fire. Amrams børn vaare/Aaron oc Mose. Oc Aaron bleff fra skilt/ at hand bleff hellig giort til det Allerhelligste/hand oc hans sønner euindelige/ at bære Røgelse faar HERREN/ oc at tiene oc til at velsigne i HERRENS naffn euindelige. Oc Mose Gudz mandz børn bleffue regnede iblant Leuiternis slect. Oc Mose børn vaare/Gerson oc Elieser. Gersons børn/den første vaar Sebuel. Eliesers børn/den første vaar Rahabia. Oc Elieser haffde ingen andre børn. Men Rehabia børn vaare mange flere. Jezehars børn vaare Salomith/ den første. Hebrons børn vaare/ Jeria den første/Amaria den anden/Jehasiel den tredie/ oc Jakmean den firede. Vsiels børn vaare Micha den første/oc Jesia den anden.

Merari børn

Merari børn vaare/Maheli oc Musi. Maheli børn vaare/ Eleasar oc Kis. Oc Eleasar døde/oc haffe ingen sønner/men døtter/oc Kis børn deris brødre toge dem. Musi børn vaare/Maheli/Eder oc Jeremoth/de tre. Det er Leui børn iblant deris Fedris Huss/ oc øffuerste iblant Fedrene/som bleffue regnede effter naffnsens tal ved hoffuederne/huilcke der giorde Embedens gerning i HERRENS Huss/ fra tiue aar oc der offuer. Thi David sagde/ HERREN Israels Gud haffuer giffuit sit Folck rolighed/oc det skal Bo i Jerusalem euindelige.

Oc Leui børn bleffue talde iblant Leuiterne fra tiue aar oc der offuer/ at de torde icke ved at bære Tabernakelen met al sit Embedis redskaff. Men effter Davidz siste ord/ at de skulde staa vnder Aarons børns hender/ at tiene i HERRENS Huss vdi gaarden/ oc til kisten/ oc til renselsen/oc til allehonde Helligdom/ oc til alle Embetz gerninger i Gudz Huss/ oc til Skuebrødene/til huede melet/til Madofferet/til vsurede kager/ til Panden/ til røsten/ oc til al vect oc maade. Oc at staa om morgenen oc tacke oc loffue HERREN/oc disligiste om afftenen. Oc til at offre HERREN alle Brendoffer om Sabbathen/Nymaanede oc Høytider effter tal oc skick alle vegne faar HERREN/ at de skulde tage vare paa vacten hoss Vidnesbyrdens oc Helligdommens Tabernackel/ oc Aarons børn deris brødre/ at tiene i HERRENS Huss.

XXV.

Presternis skickelse.

MEn denne vaar Aarons børns skickelse. Aarons børn vaare Nadab/ Abihu/ Eleasar oc Jthamar. Men Nadab oc Abihu døde faar deris Fedre/ oc haffde ingen børn/ oc Eleasar oc Jthamar bleffue Prester. Oc David skickede dem saa/Zadok aff Eleasars børn/oc Ahimelech aff Jthamars børn effter deris tal oc Embede, Oc der bleffue flere ypperlige stercke

ge stercke Mend fundne iblant Eleasars børn/end iblant Jthamars børn. Oc hand skickede dem saa/som vaar/sexten aff Eleasars børn til Øffuerste blant deris Fedris Huss/oc otte aff Jthamars børn iblant deris Fedris Huss. Oc hand skickede dem effter Laaden/ Fordi/at baade aff Eleasars oc Jthamars børn vaare øffuerste i Helligdommen/ oc øffuerste faar Gud. Oc Semaia Scriffuere Nethaneels søn aff Leuiterne/ bescreff dem faar Kongen oc faar de Øffuerste/oc faar Zadock Presten/oc faar Ahimelech Ab Jathars søn/ oc faar de øffuerste Fedre iblant Presterne oc Leuiterne/som vaar/ en Faders Huss for Eleasar/oc det andet for Jthamar.

Oc den første laad falt paa Joiarib/ den anden paa Jedaia. Den tredie paa Harim. Den fierde paa Seorim. Den femte paa Malchia. Den siette paa Meiamin. Den siuende paa Hakoz. Den ottende paa Abia. Den niende paa Jesua. Den tiende paa Sechania. Den elleffte paa Eliasib/Den tolffte paa Jakin. Den trettende paa Hupa/ den fiortende paa Jesebeab. Den femtende paa Bilga/den sextende paa Jmmer. Den søttende paa Hesir/den attende paa Hapizez. Den nittende paa Pethahia/den tiuende paa Jeheskel. Den første oc tiuende paa Jachin/ den anden oc tiuende paa Gamul. Den tredie oc tiuende paa Delaia/ den fierde oc tiuende paa Maasia. Det er deris skickelse effter deris Embede at gaa i HERRENS Huss effter deris skickelse vnder deris Fader Aaron/som HERREN Jsraels Gud haffde budet dem.

Lucæ i.

Jblant de andre Leui børn/ vaar iblant Amrams børn/ Subael. Jblant Subaels børn vaar Jehdea. Jblant Rehabia børn vaar Jesia den første. Men aff Jezehariterne vaar Slomoth. Jblant Slomoths børn vaar Jahath. Hebrons børn vaare/ Jeria den første/ Amaria den anden/ Jahasiel den tredie/ Jakmeam den fierde. Vsiels børn vaare Micha. Jblant Micha børn vaar Samir. Jesia vaar Micha broder. Jblant Jesia børn vaar Sacharia. Merari børn vaare/Maheli oc Musi/hues søn vaar Jaesia. Merari børn aff Jaesia hans søn vaar/ Soham/Sacur oc Jbri.

Men Maheli haffde Eleasar/ thi hand haffde ingen sønner. Aff Kis/ Kis børn vaare Jerahmeel. Musi børn vaare/ Maheli/ Eder oc Jeremoth. De ere Leuiternis børn i deris Fedris huss. Oc mand kaste oc laad for dem hoss deris brødre Aarøns børn/ for Kong Dauid oc Zadok oc Ahimelech/ oc for de øffuerste Fedre iblant Presterne oc Leuiterne/ saa vel den minste broder/som den øffuerste iblant Fedrene.

XXVI.

OC Dauid met Stridzhøffuitzmendene fraskilde til Embeder iblant Assaphs børn/Heman oc Jedithun Propheter met Harper/ Psaltere oc Simler/ oc de bleffue talde til gerninger effter deris Embede. Blant Assaphs børn vaar/Sacur/Joseph/Nethania/Asarela/Assaphs børn vnder Assaph/ som spaade hoss Kongen. Aff Jedithun/ Jedithuns børn vaare/Gedalia/Zori/ Jesaia/ Hasabia/Mathithia/de sex vnder deris fader Jedithun met Harper/ som spaade at tacke oc loffue HERREN. Aff Heman/Hemans børn vaare/Bukia/ Mathania/ Vsiel/ Sebuel/ Jerimoth/Hanania/Hanani/Eliatha/ Gidalthi/ Romamthi/ Eser/ Jasbekasa/ Mallothi/ Hothir oc Mahesioth. Disse vaare alle Hemans børn Kongens Skuere i Gudz ord/at opløffte hornet/Thi Gud haffde giffuit Heman fiorten Sønner oc tre døtter.

Disse vaare alle vnder deris Fedre/ Assaph/ Jedithun oc Heman/ at siunge i HERRENS Huss met Simler/Psaltere oc Harper/effter Embedet i Gudz Huss hoss Kongen. Oc de oc deris brødris tal/alle tilhobe/som vaare Mestere oc lerde i HERSENS Sang/ vaare tu hundrede oc otte oc firesinds tiue/Oc de kaste laader om deris Embede for den minste lige som for den største/oc for den lerde som for Discipelen.

Oc den første laad falt paa Joseph iblant Assaph. Den anden paa Gedalia oc hans brødre oc sønner/oc de vaare tolff. Den tredie paa Sacur oc hans sønner oc brødre/ oc de vaare tolff. Den fierde paa Jezri oc hans sønner oc brødre/oc de vaare tolff. Den femte paa Nithania oc hans sønner oc brødre oc de vaare tolff. Den siette paa Bukia oc hans sønner oc brødre/ oc de vaare tolff. Den siuende paa Jsreela oc hans Sønner oc brødre/oc de vaare tolff. Den ottende paa Jesaia oc hans sønner oc brødre/ oc de vaare tolff. Den niende paa Mathania oc hans sønner oc brødre/ oc de vaare tolff. Den tiende paa Simei oc hans sønner oc brødre/ oc de vaare tolff. Den elleffte paa Asareel oc hans sønner oc brødre/ oc de vaare tolff. Den tolffte paa Hasabia oc hans sønner oc brødre/oc de vaare tolff.

Den trettinde paa Subael oc hans sønner oc brødre/oc de vaare tolff. Den fiortende paa Mathithia oc hans sønner oc brødre/ de vaare tolff. Den femtende paa Jeremoth oc hans

sønner oc brødre/ de vaare tolff. Den seytende paa Anania oc hans sønner oc brødre/ de vaare tolff. Den søttende paa Jasbekasa oc hans sønner oc brødre/ de vaare tolff. Den attende paa Hanani oc hans sønner oc brødre/de vaare tolff. Den nittende paa Mallothi oc hans sønner oc brødre/de vaare tolff. Den tiuende paa Eliatha oc hans sønner oc brødre de vaare tolff. Den første oc tiuende paa Hothir oc hans sønner oc brødre/ de vaare tolff. Den anden oc tiuende paa Gidalthi oc hans sønner oc brødre/de vaare tolff. Den tredie oc tiuende paa Mahesioth oc hans sønner oc brødre/ de vaare tolff. Den fierde oc tiuende paa Romamthi Eser oc hans sønner oc brødre/ de vaare tolff.

XXVII.

DEm Portgemmernis skickelse. Jblant Corhiterne/ vaar Meselemia Kore søn aff Assaphs børn. Oc disse vaare Meselemia børn/ den førstefødde Sacharia/ den anden Jediael/ den tredie Sebadia/ den fierde Jathniel/ den femte Elam den siette Johanan/ den siuende Elioenai. Men disse vaare Obed Edoms børn den førstefødde/ Semaia/ den anden Josabad/ den tredie Joah/ den fierde Sachar/ den femte Nethaneel/ den siette Ammiel/ den siuende Jsaschar/ den ottende Pegulthai/ Thi Gud haffde velsignet hannem/ Oc hans søn Semaia afflede oc sønner som regerede i deris Fedris huss/ Thi de vaare stercke Kemper. Saa vaare nu Semaia børn/ Athni/ Rephael/ Obed oc Elsabad/ hues brødre vaare flittige folck/ Elihu oc Samachia. Disse vaare alle aff Obed Edoms børn/ De met deris børn oc brødre vaare flittige folck/ vel skickede til Embede/ vaare tho oc trysinds tiue aff Obed Edom.

Meselemia haffde atten børn oc brødre flittige Mend. Oc Hossa aff Merari børn haffde børn/ den ypperste Simri/ Thi den førstefødde vaar icke der/ der for sette hans Fader hannem til den ypperste/ den anden Hilkia/ den tredie Tebalia/ den fierde Sacharia. Alle Hossa børn oc brødre vaare tretten.

Denne er Portegemmernis Skickelse iblant Kempernis hoffuit i Embedet hoss deris brødre/ at tiene i HERRENS huss. Oc Laaden bleff kast saa vel for den minste som for den største i deris Fedris huss til huer Port. Den Laad mod østen falt paa Meselemia. Och mand kaste Laad for hans søn Sacharia/ som vaar klog i Raad/ oc det falt hannem mod Norden. Oc Obed Edom mod synden/ oc hans Sønner hoss Esupim huss. Oc Supim oc Hossa mod vesten hoss Porten som mand gaar paa Brendofferens stræde/ som vocten staar hoss huer anden.

Mod østen vaare sex aff Leuiterne. mod Norden fire om dagen. Oc mod Synden fire om dagen. Oc hoss Esupim stedse tho oc tho. Men hoss Parbar mod Vesten fire paa strædet/ oc tho hoss Parbar. disse ere Portegemmernis Skickelse iblant Korhiters børn/ oc Merari børn.

Men aff Leuiterne vaar Ahia offuer Gudz husis Ligendefæ/ och offuer det Ligendefæ som bleff hellig giort. Aff Laedans børn/ Gersoniters børn/ Aff Laedan vaare Fedrenis øffuerste/ som vaare Jehieliter. Oc Jehieliternis børn vaare Setham oc hans broder Joel offuer HERRENS Husis liggindefæ. Jblant Aramiterne/ Jezehariterne/ Hebroniterne oc Vsieliterne/ vaar Sebuel Gersoms søn Mose søns/ Første offuer Liggindefæet. Men hans broder Eliesér haffde en søn som vaar Rehabia/ hues søn vaar Jasaia hues søn vaar Joram/ hues søn vaar Sichri/ hues søn vaar Selomith/ den Selomith oc hans brødre vaare offuer alle hellighedens Liggendefæ som kong Dauid giorde hellige/ och de øffuerste fedre iblant de øffuerste offuer tusinde/ oc offuer hundrede/ oc de øffuerste i Hærren/ Aff striden oc aff Roffuit haffde de hellige giort der til at forbedre HERRENS huss met. Oc alt huad den Seere Samuel oc Saul Kis søn/ och Abner Ners søn/ oc Joab Zeruias søn haffde helligt giort. Oc alt det som vaar helligt giort det vaar vnder Selomith oc hans Brødris hand.

Aff Jezehariterne vaar Chenania oc hans sønner skickede til gerning vden til offuer Jsraels Embidzmend oc dommere. Aff Hebroniterne vaar Hasabia oc hans brødre tusinde oc siu hundrede/ flittige mend/ skickede til Embede offuer Jsrael paa denne side Jordan mod Vesten/ til allehonde HERRENS handel/ oc til at tiene Kongen. Oc iblant Hebroniterne/ vaar Jeria den ypperste iblant Hebroniternis Slect oc deris Fedre. Och i det fyretiuende Dauidz Kongerigis aar da bleff der leet oc fundet iblant dem flittige Mend i Jaeser vdi Gilead/ och deris brødre flittige Mend thu tusinde oc siu hundrede Fedrenis øffuerste. Oc Dauid sette dem offuer Rubeniterne/ Gadditerne/ oc den halffue Manasses slect/ til alt Gudz och Kongens handel.

XXVIII.

MEn Israels børn effter deris tal vaare Fedrenis øffuerste/offuer tusinde oc offuer hundrede / Oc Embetzmend som toge vare paa Kongen/effter deris skickelse/at bære fra oc til huer en maanet/i alle aarens maanede/Oc huer skickelse haffde fire oc tiue tusinde.

Jasebeam Sabdiels søn vaar offuer den første skickelse / oc vnder hans skickelse/ vaare fire oc tiue tusinde. Oc aff Perez børn / vaar den øffuerste offuer alle Stridzhøffuitzmendene i den første maanet. Dodai Ahohiter vaar offuer den anden maanetz skickelse / Oc Mikloth vaar Første offuer hans skickelse / oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Benaia Joiadas Prestis søn vaar øffuerste i den tredie maanetz skickelse/Oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Det er Benaia den Kempe iblant trediue oc offuer trediue/oc hans skickelse vaar vnder hans søn AmmiSabad.

Asahel Joabs broder vaar den fierde/ i den fierde maanet/oc effter hannem Sabadia hans søn/oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Samehuth Jesrahiter vaar i den femte maanet/oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Jra Jkes Thekoiters søn vaar den siette i den siette maanet/oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde.

Helez Peloniter aff Ephraims børn vaar den siuende / i den siuende maanet / Oc i hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Sibechai Husathiter aff Sarehiterne vaar den ottende / i den ottende maanet/oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Abieser Anthothiter aff Jemini børn vaar den niende / i den niende maanet / oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde.

Maherai Nethophatiter aff Serahiterne vaar den tiende/ i den tiende maanet / oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Benaia Pirgathoniter aff Ephraims børn vaar den elleffte i den elleffte maanet/oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde. Heldai Nethophatiter aff Athniel/vaar den tolffte i den tolffte maanet/ oc vnder hans skickelse vaare fire oc tiue tusinde.

Israels slecters Førster.

Men disse vaare offuer Israels slecter / Jblant Rubeniterne vaar Eliesar Sichri søn Første. Jblant Simeoniterne vaar Sephatia Maecha søn. Jblant Leuiterne vaar Hasabia Kemuels søn. Jblant Aaroniterne vaar Zadok. Jblant Juda vaar Elihu aff Dauidz brødre. Jblant Jsaschar vaar Amri Michael søn. Jblant Sebulon vaar Jesmaia Obadia søn. Jblant Nephthali vaar Jeremoth Asriel søn. Jblant Ephraims børn vaar Hosea Asasia søn. Jblant den halffue Manasse slect vaar Joel Pedaia søn. Jblant den halffue Manasse slect i Gilead/vaar Jeddo Sacharia søn. Jblant Ben Jamin vaar Jaesiel Abners søn. Jblant Dan vaar Asareel Jerohams søn. Disse ere Israels slecters Førster.

Men Dauid tog icke deris tal / som vaare tiue aar oc der vnder / Thi HERREN haffde talet at formere Israel/som Stiernerne paa Himmelen. Men Joab Zeruia søn/haffde begynt at telie/oc hand fuldkom det icke/Thi at der kom en vrede offuer Israel der faare / Fordi kom icke tallet i Kong Dauidz Krønicke.

De øffuerste offuer Dauidz godz.

Asmaueth Adiels søn vaar offuer Kongens Ligende fæ. Oc Jonathan Vsia søn vaar offuer Liggende fæet i landet vdi stæderne/Byerne oc Slaattene. Esri Chelubs søn/vaar offuer Bønderne at forarbeyde Landet. Simei Ramathiter vaar offuer Vinbiergene. Sabdi Siphiniter vaar offuer Vinkelderne oc Vinens Liggende fæ. Oc BaalHanan Gaderiter vaar offuer oliegaardene oc Morbær træene i dalen. Joas vaar offuer Olieliggendefæ. Sitari Saroniter vaar offuer Greff øyene i Saron. Men Saphat Adlai søn vaar offuer øyene i Dalen. Oc Obil Jsmaeliter vaar offuer Camelene. Oc Jehedia Meronothiter vaar offuer Asene. Oc Jasis Hagariter vaar offuer Faarene. Disse vaare alle øffuerste offuer Kong Dauidz godz.

Men Jonathan Dauidz fader broder/vaar Raad oc Hoffmester oc Cantzeler. Oc Jehiel Hachmoni søn/vaar hoss Kongens børn. Achitophel vaar oc Kongens Raad. Husai Arachiter vaar Kongens ven. Oc effter Achitophel vaar Joiada Benaias søn oc AbJathar. Men Joab vaar Kongens Stridzhøffuitzmand.

XXIX.

OC Dauid forsamlede til Jerusalem alle Israels Øffuerste/som vaare slecternis Førster/Førsterne offuer de skickelser som toge vaare paa Kongen / Førsterne offuer tusinde oc offuer hundrede/ Førsterne offuer Kongens godz oc fæ oc hans sønner/met Kammersuennene/ Stridzmendene / oc alle duelige Mend. Oc Kong Dauid stod paa sine føder oc sagde.

Hører mig mine brødre oc mit Folck/ Jeg haffde tagit mig faare at bygge

 it Huss/

2. Reg. 7.
Supra 23.

it Huss/ i huilcket HERRENS Pactis Arck skulde huiles / Oc vor Gudz Føders Fodskammel/ oc ieg haffde beskicket mig til at bygge. Men Gud loed mig sige/ Du skalt icke bygge mit Naffn it Huss/ Thi du est en Krigsmand/ oc haffuer vdstyrt blod. Nu haffuer HERREN Jsraels Gud vdualt mig aff min Faders gantske Huss/ at ieg skulde vere Konge offuer Jsrael euindelige. Thi hand vdualde Juda til Førstedømmet/ oc i Juda Huss min Faders Huss/ oc iblant min Faders Børn haffde hand behagelighed til mig/ at hand giorde mig til Konge offuer al Jsrael.

Oc iblant alle mine sønner (Thi HERREN haffuer giffuit mig mange Sønner) haffuer hand vdualt Salomon min søn/ at han skal side paa HERRENS Kongerigis Stoel offuer Jsrael/ oc hand haffuer talet til mig/ Din Søn Salomon skal bygge mit Huss oc Gaard/ Thi ieg haffuer vdualt mig hannem til min Søn/ oc ieg vil vere hans Fader. Oc ieg vil stadfeste hans Kongerige euindelige/ Der som hand bliffuer ved/ at hand gør effter mine Bud oc Ræt/ som det staar i dag.

Nu faar gantske Jsrael HERRENS menighed/ oc faar vor Gudz Øern/ holder oc atspørier alle HERRENS eders Gudz Bud/ paa det at i mue beside det gode Land/ oc lade eders børn det til arff effter eder euindelige.

Oc du min Søn Salomon/ Bekende din Faders Gud/ oc tien hannem met gantske hierte/ oc met villig siel/ Thi HERREN randsager alle hierter/ oc forstaar alle tanckers dict. Søger du effter hannem/ da skalt du finde hannem/ Men forlader du hannem/ da skal hand bortkaste dig euindelige. Saa see nu til/ Thi HERREN haffuer vdualt dig/ at du skalt bygge it Huss til Helligdommen/ Ver ved god trøst/ oc gør det.

Oc David gaff Salomon sin søn en Lignelse paa Vaabenhusit oc hans Huss oc paa Herberne/ Salen oc Kamerne aff hans Huss inden til/ oc paa Naadestolens Huss. Oc der til met en Lignelse paa alt det som hand haffde selff i sinde/ som vaar paa HERRENS Husis gaard/ Oc paa alle Herbere trint omkring/ oc paa Liggendefæet i Gudz Huss/ oc paa Helligheds sens Liggendefæ. Oc Presternis oc Leuiternis Skickelse/ oc alle Embedenis Gerning i HERRENS Huss. Guldet effter guld vect/ til allehonde Kar i huert Embede/ Oc allehonde sølff redskaff effter vect/ til allehonde Kar til huert Embede.

Psalm. 7.

Oc guld til gyldene Liusestager/ oc til gyldene Lamper huer Liusestage/ oc hans Lamper sin vect. Saa gaff hand oc sølff til sølff Liusestagene oc deris Lamper / oc effter huer Liusestagis Embede. Oc hand gaff guld til Skuebrødens Bord/ til huert Bord sin vect. Lige saa oc sølff til Sølff bordene/ Oc klart guld til Krogene / Mulluer oc Kander. Oc til guld Begere/ huert Begere sin vect. Oc til sølff Begere/ huert Begere sin vect. Oc til Røg alteret det aller klariste guld sin vect. Oc en Lignelse paa de gyldene Cherubims vogn / at de vdbridde dem/ oc skiulte HERRENS Pactis Arck offuen til. Alt dette er mig giffuit bescreffuit aff HERRENS haand/ at det vnderuisde mig al lignelsens gerning.

Oc David sagde til sin søn Salomon/ Ver ved god trøst/ oc haff it frit mod / oc gør det/ frøcte icke oc ver icke mistrøstig/ Gud HERREN/ min Gud skal vere met dig / oc hand skal icke tage sin haand fra dig/ ey heller forlade dig/ indtil du haffuer fuldkommet al Gerningen til Embedet i HERRENS Huss. See der/ Presternis oc Leuiternis skick til alle Embeder i Gudz Huss/ de ere met dig til alle Gerninger/ oc de ere villige oc vise til alle Embedene/ Der til Førsterne oc alt Folckit til al din handel.

XXX.

OC Kong David sagde til al Menigheden. Gud haffuer vdualt Salomon en aff mine sønner/ som end nu er vng oc klenlig / Men Gerningen er stor/ Thi det er icke it Menniskis Bolig/ men Gudz HERRENS. Oc ieg haffuer skicket aff al min mact til Gudz Huss/ Guld til guldredskaff/ Sølff til sølffredskaff/ Kaaber til kaaber redskaff / Jern til iern redskaff / Træ til træ redskaff. Onich stene/ indfestet Rubine oc brogede stene / oc allehonde ædele stene / oc mange Malmer stene. Der offuer haffuer ieg giffuit aff mit egit Godz til min Gudz Huss met min fri vilie guld oc sølff / try tusinde Sintener guld aff Ophir / oc siu tusinde Sintener klart sølff/ det giffuer ieg til Gudz hellige Huss/ offuer alt det som ieg haffuer skicket/ til at besla Husens vegge met/ At det skal vere Guld som guld skal vere/ oc Sølff som sølff skal vere / Oc til allehonde gerning ved gerningens Mesteris haand. Oc huo er nu Veluillig til at fylde sin haand i dag faar HERREN?

Da bleffue Fedrenis Førster/ oc Jsraels slectis Førster / Førsterne offuer tusinde oc offuer hun-

uer hundrede/Oc Førstene offuer Kongens handel/veluillige/ oc gaffue til Embede i Gudz Huss fem tusinde Sintener guld oc ti tusinde gyldene/oc ti tusinde Sintener sølff/atten tusinde Sintener kaaber/oc hundrede tusinde Sintener Jern. Oc hosshuem som bleffue fundne Stene/dem gaffue de til HERRENS Husis ligendefæ/ vnder Jehiels Gersoniters haand. Oc folcket vaar gladt at de vaare saa veluillige/Thi de gaffue HERREN aff gantske hierte friuillige.

Oc Kong David glædde sig oc storlige/oc loffuede Gud / oc sagde faar den gantske Menighed/Loffuit vere du HERRE Jsraels vore Fedris Gud euindelige/ dig bør Maiestet oc mact/herlighed/seyer oc tack/Thi alt det som er i Himmelen oc paa Jorden/ det er dit/ Riget er dit/oc du est ophøyet offuer alle til Offuerste. Rigdom er din oc ære faar dig/ Du regerer offuer al ting/mact oc krafft staar i din haand/ i din Haand staar/ at gøre huer mand stor oc sterck.

Davids tacksigelse oc bøn.

Nu vaar Gud wi tacke dig/oc prise din herligheds naffn / Thi huad er Jeg? Huad er mit Folck? at wi skulde hafft mact/ til at giffue veluillige/som dette gaar? Thi det er alt kommet aff dig/oc aff din haand haffue wi giffuit dig det. Thi wi ere fremmede oc Geste faar dig/ lige som alle vore Forfedre/ Vort liff paa Jorden er som en skugge/ oc her er ingen Opholdelse. HERRE vor Gud / alle disse hobe som wi haffue skicket/at bygge dig it Huss/til dit hellige Naffn/det er kommet aff din Haand/oc det er altsammen dit.

Psal. 39.

Min Gud/ Jeg veed/at du prøffuer alle hierter/oc elsker retuished. Der faare haffuer ieg aff it enfoldigt hierte giffuit dig dette friuillige/oc ieg haffuer nu met glæde seet dit Folck/ som her er nu til stæde/at det haffuer giffuit dig friuillige. HERRE vor Fedris / Abrahams/ Jsaacs oc Jsraels Gud / beuare euindelige saadant sind oc tancker i dit Folckis hierte/ Oc skicke deris hiette til dig. Oc giff min søn Salomon it retskicket hierte / at hand holder dine Bud/ Vidnisbyrd oc Ræt / at gøre det altsammen / oc bygge denne Bolig / som ieg haffuer stickit.

Oc David sagde til den gantske Menighed/Loffuer HERREN eders Gud. Oc al Menigheden loffuede HERREN deris Fedris Gud/oc bøyde dem oc tilbade HERREN oc Kongen/oc offrede HERREN Offer. Oc den anden morgen offrede de Brendoffer tusinde Oxene/tusinde Vædre/ tusinde Lam met deris Drickoffer. Oc mange iblant al Jsrael offrede/ Oc ode oc drucke met stor glæde samme dag faar HERREN.

Oc de giorde anden gong Salomon Davidz søn til Konge/ oc saluede hannem HERREN til en Førske/oc Zadok til Prest. Saa sad Salomon paa HERRENS Stoel en Konge i hans Faders Davidz sted/oc bleff løcksalig. Oc gantske Jsrael vaar hannem lydig/ oc alle de Offuerste oc veldigste/oc saa alle Kong Davidz børn gaffue dem vnder Kong Salomon. Oc HERREN giorde Salomon io mere oc mere ypperlig faar al Jsrael/ oc gaff hannem it loffligt Kongerige/at ingen faar hannem haffde hafft saadant offuer Jsrael.

Salomon Konge. 3. Reg. 1.

Saa vaar nu David Jsai søn Konge offuer al Jsrael. Men tiden som hand vaar Konge offuer Jsrael/er fyretiue aar. Hand regerede siu aar i Hebron / oc tretten oc tiue aar i Jerusalem. Oc døde i god alder/fuld aff leffnit/Rigdom oc ære/ Oc Salomon hans søn bleff Konge i hans sted. Men Kong Davidz gerninger / baade de første oc siste/ See/de ere screffne iblant Samuels/den Seers gerninger/oc iblant Nathan Prophetis gerninger / oc iblant Gadz den Skueris gerninger/ met al sit Kongerige/mact oc tid/ som de forløbe sig vnder hannem/baade offuer Jsrael/oc alle Kongerigene i Landene.

David 40. aar Konge offuer Jsrael. 3. Reg. 2.

Ende paa Krønickens Første Bog.

Paralipomenon/ den Anden Bog aff Krønicken.

I.

3.Reg.36.

OC Salomon Dauidz søn blef stadfest i sit Rige/oc HERREN hans Gud vaar met hannem/oc giorde hannem altid større.

Oc Salomon talede met al Jsrael/ met de Øffuerste offuer tusinde oc hundrede/met Dømmerne oc met alle Førsterne i Jsrael/met de øffuerste Fedre/at de ginge hen / Salomon oc al Menigheden met hannem/til det Høye som vaar i Gibeon/Thi der vaar Gudz Vidnisbyrdz Tabernackel / som Mose HERRENS Tienere haffde giort i Ørcken. Thi Dauid haffde ført Gudz Arck hen op fra Kiriath Jearim / der hen som hand haffde bered til hende/Thi hand haffde opreyst en Tabernackel til hende i Jerusalem. Oc det Kaaber altere/som Besaleel Vri søn/Hurs søns giorde/ det vaar der faar HERRENS Bolig/Oc Salomon oc Menigheden pleyde at søge til det. Oc Salomon offrede paa Kaaber alteret faar HERREN/som stod faar Vidnisbyrdens Tabernackel/ tusinde Brendoffer.

Vidnesbyrdens Tabernackel i Gibeon.
Exod.38.

Salomon beder Gud om Visdom.

Oc den samme nat obenbarede Gud sig faar Salomon/oc sagde til hannem/Bed/Huad skal ieg giffue dig? Oc Salomon sagde til Gud / Du haffuer giort stor miskundhed mod min fader Dauid/oc du haffuer giort mig til Konge i hans sted. Saa lad nu HERRE Gud dine Ord bliffue sande til min Fader Dauid / Thi du haffuer giort mig til Konge offuer it Folck/som ere saa mange/som støff paa iorden. Saa giff mig nu Visdom oc forstand / at ieg kand gaa vd oc ind faar dette Folck/ Thi huo kand dømme dette dit megle Folck?

Da sagde Gud til Salomon/Effterdi at du haffuer det in sinde / oc haffuer icke bedet om Rigdom/eller om godz eller ære/eller om dine Fienders siele / eller om it longt liff / Men du haffuer bedet om Visdom oc forstand/at du kant dømme mit Folck/offuer huilckit ieg haffuer giort dig til Konge / Saa vere Visdom oc forstand dig giffuen/ Der til met vil ieg giffue dig Rigdom godz oc ære/at din lige haffuer icke veret iblant Kongerne faar dig/ey heller skal bliffue effter dig. Saa kom Salomon fra det Høye som vaar i Gibeon til Jerusalem/ fra Vidnisbyrdens Tabernackel/oc regerede offuer Jsrael.

3.Reg.10.

Oc Salomon forsamlede sig Vogne oc Reysenere/at hand fick tilhobe tusinde oc fire hundrede Vogne/oc tolff tusinde Reysenere/oc loed dem vere i Vognstæderne / oc hoss Kongen i Jerusalem. Oc Kongen giorde sølffuet oc guldet i Jerusalem saa meget/som Stene/ oc Ceder træ/som Morbær træ i dalen. Oc mand førde Salomon Heste aff Egypten/ oc allehonde Vare/Oc Kongens Købmend købte samme vare/ oc førde dem vdaff Egypten / ia en Vogn for sex hundrede sølffpendinge/en Hæst for hundrede oc halfftrediesinds tiue. Saa førde de oc til alle Hethiters Konger oc til Kongerne i Syrien.

II.

3.Reg.5.

OC Salomon betenckte at bygge HERRENS Naffn it Huss/ oc sit Kongerige it Huss. Oc afftalde halfftrediesinds tiue tusinde mend / til at bære byrde/ oc firesinds tiue tusinde Tømmermend paa Bierget/oc try tusinde oc sex hundrede Embetzmend offuer dem.

Hyram.

Oc Salomon sende til Hyram Konge i Tyro/ oc loed hannem sige / Lige som du giorde met min Fader Dauid / oc sende hannem Ceder træ / at bygge sig it Huss met/som hand bode vdi/See/ Jeg vil bygge HERRENS min Gudz Naffn it Huss/som skal helligis hannem/at gøre god Røg gerning vdi faar hannem/ oc altid at tilrede Skuebrød/oc Brendoffer om morgenen oc om afftenen/paa Sabbathen/oc i Nymaanede/oc paa HERRENS vor Gudz Høytider euindelige faar Jsrael. Oc det Huss som ieg vil bygge/skal vere stort/Thi vor Gud er større end alle Guder. Men huo kand formaa / at bygge hannem it Huss? Thi at Himmelen oc alle Himmelens Himle kunde icke forsørge hannem/Huo skulde ieg da vere/at ieg skulde bygge it Huss/ Men at gøre røg faar hannem.

3.Reg.8.

Saa sent mig nu en viss mand til at arbeyde/met guld/sølff/kaaber/iern/ skarlagen/ purpur/

pur/

pur/gult silcke/ oc den som kand vdgraffue met de Vise/som ere her hoss mig i Juda oc Jerusalem/huilcke Dauid min Fader haffuer skicket. Oc sent mig Ceder/Grane oc Heben træ/ aff Libanon/Thi ieg ved / at dine Tienere kunde hugge træene paa Libanon. Oc see/mine tienere skulle vere met dine tienere/at de kunde berede mig mange træ/Thi det Huss som ieg vil bygge skal vere stort oc besynderligt. Oc see/ieg vil giffue Tømmermendene dine tienere som hugge træene/tiue tusinde Cor støt huede/oc tiue tusinde Cor byg/oc tiue tusinde Bath Vin / oc tiue tusinde Bath Olie.

Da suarede Hyram Kongen aff Tyro ved scrifft/ oc sende til Salomon/ Fordi at HERREN elsker sit Folck/haffuer hand giort dig til Konge offuer dem. Oc Hyram sagde ydermere/ Loffuit vere HERREN Jsraels Gud / som haffuer giort Himmelen oc Jorden / at hand gaff Kong Dauid en viiss / klog oc forstandig Søn / som skal bygge HERREN it Huss/ oc sit Kongerige it Huss. Saa sender ieg nu en viiss Mand/som haffuer forstand/ Hyram Abiff/som er en Quindis søn aff Dans døtter/oc hans fader vaar en Tyrer/ Hand kand arbeyde guld/sølff/kaaber/iern/sten/træ/skarlagen/ gult silcke/ linet/ purpur / oc at vdgraffue allehonde/oc kaanstelige gøre allehonde huad mand giffuer hannem faare / met dine Vise / oc met Kong Dauidz min Herris din Faders vise. Saa sende nu min HERRE huede/ byg/ Olie oc Vin til sine tienere/som hand haffuer sagt/Saa ville wi hugge træene paa Libanon/ saa mange som behoff gøris/oc wi ville føre dem til Haffuit paa flaader mod Japho/ Der fra maat du føre dem hen op til Jerusalem.

Oc Salomon talde alle fremmede i Jsraels land/effter tallet som Dauid hans Fader talde dem/oc der bleffue fundne hundrede halfftrediesinds tiue tusinde/try tusinde oc sey hundrede. Oc hand skickede halfftrediesinds tiue tusinde til Dragere aff dem / oc firesinds tiue tusinde Huggere paa Bierget/ Oc try tusinde sey hundrede til Tilsyns mend/ som skulde holde Folcket til tieniste.

III.

OC Salomon begynte at bygge HERRENS Huss i Jerusalem paa Moria bierg/som Dauid hans Fader vaar tilkende giffuit / Huilcken Dauid haffde bered til it Rum paa Arnans Jebusiters plan. Hand begynte at bygge den anden dag i den anden maanet/i sit Kongerigis fierde aar. Saa lagde Salomon grunduallen til at bygge Gudz Huss/ Først lengden/ trysinds tiue alne / oc viheden tiue alne. Oc vaabenhusit faar det brede paa Husit/vaar tiue alne longt/ M henøyheden vaar hundrede oc tiue alne/ Oc hand beslo det inden til met klart guld.

Men det store Huss panelede hand met Grane træ/oc beslo det vdoffuer met det beste guld/ oc giorde der paa Palmer oc Lencke gerning. Oc besette Husit met edle stene til prydelse / Oc guldet vaar aff Paruaims guld. Oc hand beslo Bielckene offuen til/oc Veggene/oc Dørrene/ met guld/oc hand loed vdskære Cherubim paa Veggene.

Det Alderhelligstis Huss.

Hand giorde oc det Allerhelligstis Huss/hues longhed vaar tiue alne effter Husens vidhed/Oc hendis vidhed vaar oc tiue alne/oc beslo det met det alder beste guld hen ved sey hundrede Sintener guld. Hand fick dem til Søm halfftrediesinds tiue Sekel guld ved vect / oc hand beslo Sallen met guld.

Tho Cherubim.

Hand giorde oc i det Alderhelligstis Huss tho Cherubim effter Billedis kaanst / oc beslo dem met guld. Oc longeheden paa Vingene paa Cherubim vaar tiue alne/at en Vinge haffde fem alne/oc racte paa Husens væg/ Oc den anden Vinge haffde oc fem alne / oc racte paa den anden Cherubs vinge. Saa haffde oc den anden Cherub en Vinge fem alne long/oc rørde paa Husens væg/oc hans anden vinge oc fem alne long/ oc hengde ved den anden Cherubs vinge. Saa at disse Cherubims vinge vaare vdbredde tiue alne vie / Oc de stode paa deris føder / oc deris Ansict vaare induende til Husit.

Forhenge.

3. Reg. 7.

Tho Støtter.

Hand giorde oc it Forhenge aff gul gerning/skarlagen/purpur/oc lingerning / oc giorde Cherubim der paa. Hand giorde oc tho Støtter faar Husit/femten oc tiue alne longe/oc knappe der offuen paa fem alne. Oc hand giorde Lencke gerning til Choret / oc feste den offuen paa Støtterne / oc hand giorde hundrede Granate æble / oc feste dem paa Lenckegerningen. Oc opsette Støtterne faar Templen/den ene paa den høyre side/oc den anden paa den venstre side. Oc kallede den paa den høyre side Jachin/oc den paa den venstre side Boas.

IIII.

Kaaber Altere. 3.Reg. 7. Det støbte Haff.

HAnd giorde oc it kaaber Altere/ tiue alne longt oc bret/ oc ti alne høyt.

Oc hand giorde it støbt Haff ti alne vijt/ fra en brædt til den anden/ trint omkring/ oc fem alne høyt/ Oc it maal trediue alne long kunde begribe det trint omkring. Oc der vaare Øxenis billede vnder omkring det/ oc der vaare tho rader met knuder omkring Haffuet (som vaare ti alne vide) som vaare støbte der paa. Oc det stod saa paa tolff øxen/ At tre vaare vende mod norden/ tre mod vesten/ tre mod synden/ oc tre mod østen/ Oc Haffuit offuen paa dem/ oc alle deris bagdele vaare vende ind at. Oc det vaar it haandebret tyckt/ oc brædden vaar lige som it Beckens brædde/ oc en opgongen Rosen/ oc det holt try tusinde Bath.

Ti Kedle.

Oc hand giorde ti Kedle/ hand sette fem aff dem til den høyre side/ oc fem til den venstre side/ at to der vdi huad som hør til Brendofferet/ at de støtte det der i/ oc Haffuit til at Presterne skulde to dem der vdi.

Hand giorde oc ti Liusestager aff guld/ lige som de skulde vere/ oc sette dem i Templen/ fem paa den høyre side/ oc fem paa den venstre side. Oc hand giorde ti Bord/ och sette dem i Templen/ fem paa den høyre/ oc fem paa den venstre side: Oc hand giorde hundrede Bæcken aff guld.

Ti Liusestager aff Guld.

Gaarden.

Hand giorde oc en Gaard faar Presterne/ oc it stort Skillerum oc Dører paa skillerummit/ oc beslo dørene met Kaaber. Oc hand sette Haffuit paa det høyre hiørne mod østen/ synder paa. Oc Hyram giorde Gryder/ Skuler oc Bæcken.

Saa fuldkommede Hyram arbeydet/ som hand giorde kong Salomon paa Gudz huss/ som vaare de tho Støtter met deris lister oc knappe offuen paa baade Støtterne/ oc baade de snode Lencker til at betecke listerne met offuen paa støtterne/ oc fire hundrede Granate eble paa baade de snode Lencker/ tho rader granate eble paa huer lencke/ at skiule Knappenis baade lister/ som vaare offuen paa støtterne. Oc hand giorde Stolene och Kælene paa stolene/ och it Haff oc tolff Øxen der vnder. Der til met Gryderne/ Skulerne/ Krogene/ oc alle deris Kar giorde Hyram Abiff kong Salomon til HERRENS huss aff klart Kaaber/ Vdi Jordans Egn loed Kongen støbe dem vdi tyck iord/ mellem Succoth oc Zaredatha. Oc Salomō giorde saare mange aff disse Kar/ at mand kunde icke vide vecten paa Kaaberet.

Oc Salomon giorde alt Redskaffuen til Gudz Huss/ som vaar det guld Altere/ Bordet oc Skuebrødene der paa/ Liusestagene met deris Lamper aff klart guld/ at de skulde brende faar Choret/ som det sig burde. Oc Blomsterne paa Lamperne/ oc Liusesaxene vaare aff guld/ det vaar altsammen aff tæt guld. Der til met Kniffuene/ Begerne/ Skederne och Skaalene vaare aff klart guld. Oc Indgongen oc hendis Dør inden til det Alderhelligeste/ och dørene paa Tempelens Huss vaare aff guld. Saa bleff alt arbeydet fuldkommet/ som Salomon giorne paa HERRENS Huss.

V

3.Reg.7. 3.Reg.8. Pactens Arck bæris ind i Templen.

OC Salomon bar hen ind/ alt det som Dauid hans fader haffde hellig giort/ som vaar/ Sølff oc Guld och allehonde Redskaff/ och lagde det i Liggendefæet vdi Gudz huss.

Da forsamlede Salomon alle Eldste i Israel/ alle slecters Øffuerste/ fedris Førster iblant Israels børn/ til Jerusalem/ At de skulde opføre HERRENS Pactis arck aff Dauidz stad/ det er Zion. Oc alle Israels mend forsamlede dem til Kongen i Høytiden/ det er i den siuende maanet/ oc alle Israels Eldste komme Oc Leuiterne løffte Arcken op/ oc førde hende hen op met Vidnesbyrdens Tabernakel/ oc alle de hellige Redskaff/ som vaare i Tabernakelen/ oc Presterne oc Leuiterne førde dem hen op met. Men Kong Salomon oc al Israels menighed forsamlede til hannem faar Arcken/ offrede Faar oc Øxen/ saa mange at ingen kunde tele eller regne dem.

Saa førde Presterne HERRENS Pactis arck/ til hendis Sted ind i Choret vdi Husit/ i det Alderhelligste/ vnder Cherubims vinge. At Cherubim vdbredde deris vinge offuer Arckens Sted/ oc Cherubim skiulte Arcken oc hendis stenger offuen til. Oc Stengerne vaare saa lange/ at mand saa Knappene aff dem faar Choret/ Men vden til saa mand dem icke/ Oc hun vaar der indtil denne dag. Oc der vaar inted i Arcken/ vden de tho Taffler/ som Mose lagde der vdi i Horeb/ Der HERREN giorde en Pact met Israels børn/ der de droge aff Egypten.

Oc der Presterne ginge aff det Hellige (Thi alle Prester som vaare tilstede/ helligede dem at oc deris Skickelse bleff icke holden) oc Leuiterne met alle som vaare vnder Assaph/ Heman/ Jedithun/ oc deris børn oc brødre/ førde i Linklæder/ sunge met Simler/ Psaltere/ oc Harper/ oc de stode østen hoss Alteret/ oc hundrede oc tiue Prester hoss dem som blæsde i Basuner.

Oc det

Oc det vaar lige/ſom det haffde veret en ſom trommetet oc ſang/ ſaa hørde mand en røſt at loffue oc at tacke HERREN. Oc der røſten opløfftis aff Baſunerne/ Simler/oc anden Strenge leg/oc om HERRENS loff/At hand er god/oc hans Miſkundhed varer euindelige/ Da bleff HERRENS Huſſ opfylt met it Taag/at Preſterne kunde icke ſtaa oc tiene for taaget/ Thi at HERRENS Herlighed opfylte Gudz Huſſ.

VI.

3.Reg. 8.

DA ſagde Salomon/HERREN haffuer ſagt at hand vil bo i mørcket/Jeg haffuer ſandelige bygt it Huſſ dig til en Bolig/oc it Sæde/ ſom du bor euindelige. Oc Kongen vende ſit anſict/oc velſignede al Jſraels menighed/ Thi den gantſke Jſraels menighed ſtod/oc hand ſagde/ Loffuit vere HERREN Jſraels Gud/ſom haffuer talet met ſin mund til min Fader/ oc fuldkommet met ſin haand/der hand ſagde/ Fra den tid der ieg vdførde mit Folck aff Egyptiland/ haffüer ieg ingen Stad vdualt i alle Jſraels ſlecter til at bygge it Huſſ/at mit Naffn ſkulde der vere/oc ieg haffuer ingen Mand vdualt/at hand ſkulde vere en Førſte offuer mit Folck Jſrael. Men ieg haffuer vdualt Jeruſalem/ at mit Naffn ſkal der vere/ oc ieg haffuer vdualt Dauid/at hand ſkal vere offuer mit Folck Jſrael.

Oc der min Fader Dauid haffde i ſinde/at bygge HERRENS Jſraels Gudz Naffn it Huſſ/Da ſagde HERREN til min Fader Dauid/Du giorde vel/at du haffde i ſinde at bygge mit Naffn it Huſſ. Dog ſkalt du icke bygge det Huſſ/ Men din Søn/ ſom ſkal komme aff dine Lender/ſkal bygge mit Naffn it Huſſ. Saa haffuer nu HERREN ſtadfeſt ſine ord/ ſom hand talede/ Thi ieg er kommen i Dauidz min Faders ſted/ oc ſider paa Jſraels Stoel/ ſom HERREN haffuer talet/oc ieg haffuer bygt HERRENS Jſraels Gudz Naffn it Huſſ. Oc ieg haffuer ſæt Arcken der vdi/i huilcken HERRENS Pact er/ſom hand haffuer giort met Jſraels børn.

Oc hand traadde frem faar HERRENS Altere/faar al Jſraels menighed/oc vdracte ſine hender. Thi Salomon haffde giort en kaaber Kedel/ oc ſet hannem i ſkillerummet/ fem alne long oc bred/oc tre alne høy/den traadde hand til/oc falt ned paa ſine knæ faar al Jſraels menighed/oc opracte ſine hender mod Himmelen/ oc ſagde.

Salomons bøn.

HERRE Jſraels Gud/ Der er ingen Gud dig lig/huercken i Himmelen eller paa iorden/ du ſom holder Pacten oc Barmhiertighed met dine Tienere/ ſom vandre faar dig aff gantſke hierte. Du haffuer holdet din Tienere Dauid min Fader/det du hannem tilſagde/Du haffuer talet det met din Mund/oc fuldkommede det met din Haand/ſom det ſtaar paa denne dag. Nu HERRE Jſraels Gud/ Holt din Tienere Dauid min Fader/ det du talede met hannem/oc ſagde/Dig ſkal icke fattis en Mand faar mig / ſom ſkal ſide paa Jſraels Stoel/ Dog ſaa fremt ſom dine børn beuare deris veye/at de vandre i min Lou/ lige ſom du haffuer vandret faar mig. Nu HERRE Jſraels Gud/lad dit Ord vere ſant/ ſom du talede til Dauid din Tienere.

Thi ment du oc at Gud boer hoſſ Menniſken paa iorden? See/ Himmelen oc alle Himmelens Himle kunde icke forſørge dig/ Huorledis ſkulde det Huſſ det gøre ſom ieg haffuer bygt? Men vent dig HERRE min Gud til din Tieneris Bøn/ oc til hans formanelſe/ at du vilt høre den røſt oc Bøn/ſom din Tienere gør faar dig. At dine øyne kunde vere obne offuer dette Huſſ dag oc nat/offuer denne Sted/ ſom du haffuer ſagt at du vilt ſette dit Naffn/at du vilt høre den Bøn/ſom din Tienere ſkal gøre paa denne Sted. Saa hør nu din Tieneris oc dit Folckis Jſraels formanelſe/ſom de ſkulle bede paa denne Sted/ Oc hør det aff din Boligis Sted fra Himmelen/ Oc naar du det hører/at du vilt da vere naadig.

Eed.

Der ſom nogen Mand ſynder mod ſin Neſte/ oc hannem bliffuer en Eed paalagt/ ſom hand ſkal ſuere/oc Eeden kommer faar dit Altere i dette Huſſ/ At du vilt da høre den i Himmelen/oc ſkicke din Tienere ræt/At du vilt betale den vgudelige/ oc giffue hans veye paa hans Hoffuit/ Oc forklare den Retferdige at hand er retferdig/ oc giffue hannem effter ſin retferdighed.

Strid.

Naar dit Folck Jſrael bliffuer ſlaget faar deris Fiende/faar de haffue ſyndet mod dig/ Oc de omuende dem/oc bekende dit Naffn/bede oc mane faar dig i dette Huſſ/ At du vilde da høre dem aff Himmelen/ oc vere naadig offuer dit Folckis Jſraels ſynder/ Oc føre dem igen i Landet/ſom du gaffſt dem oc deris Fedre.

Nød for regn

Naar Himmelen er tilluckt/at det icke regner/fordi at de haffue ſyndet mod dig/Oc de bede i denne ſted/oc bekēde dit naffn/oc omuēde dem fra deris ſynder/effterdi du haffuer plaffuit dem at du vilde da høre i Himmelen/oc vere naadig offuer din tieneris oc dit folckis Jſraels ſynder/

at du vilde lere dem den gode vey/ vdi huilcken de skulle vandre/ Oc lade regne paa dit Land/ som du gaffst dit Folck at beside.

Dyr tid oc anden plaffue.

Naar der kommer en dyr tid i Landet/ eller Pestilentze/ eller Tyrcke/ Brynde/ Gresshopper/ Kaalorme/ Eller naar deris Fiende belegge deris Porte i Landet/ eller nogen sted nogen plaffue eller Siugdom. At huilcken da beder oc maner dig aff allehonde Menniske/ oc iblant alt dit Folck Jsrael/ der som nogen føler sin plaffue oc ve/ oc hand vdrecker sine hender til dette Huss/ At du vilde da høre aff Himmelen/ aff din Boligis Sæde oc vere naadig/ oc giffue huer mand effter alle sine veye/ effter som du kender hans hierte (Thi du kender allene Menniskis børns hierte) Paa det at de skulle fryete dig/ oc vandre i dine veye alle dage/ saa lenge de leffue i landet/ som du haffuer giffuit vore Fedre.

Templen i Jerusalem alle Folckenis Bønhuss. Esaiæ 56.

Oc der som nogen fremmet/ som icke er aff dit folck Jsrael/ kommer aff fremmede Land/ for dit store Naffns oc mectige Haandz oc vdstracte Arms skyld/ oc beder mod dette Huss/ At du vilde da høre aff Himmelen/ aff din Boligis Sæde/ oc gøre alt det/ huor faare hand paakalder dig. Paa det alle folck paa Jorden mue kende dit naffn/ oc frøcte dig/ lige som dit folck Jsrael/ at de mue vide/ at dette Huss/ som ieg haffuer bygt/ er kaldet effter dit Naffn.

Strid.

Naar dit Folck drager i strid mod sine Fiende/ paa veyen/ som du sender dem hen/ oc de bede til dig mod veyen til denne Stad/ som du vdvalde/ oc til Husit som ieg bygde dit Naffn/ At du vilde da høre deris bøn oc formanelse aff Himmelen/ oc hielpe dem til deris Ræt.

Naar folcken er henført i fengsel oc beder sig.

Naar de synde mod dig (efferdi at der er inted Menniske/ som ey synder) oc du bliffuer vred paa dem/ oc giffuer dem vnder deris Fiender/ at de føre dem fangne bort/ i it Land longt borte eller nær/ Oc de omuende dem i deris hierte i Landet/ som de ere fangne vdi/ oc omuende sig/ oc formane dig/ oc bede i deris fengsels Land/ oc sige/ Wi haffue syndet/ misshandlet/ oc veret Vgudelige/ Oc de som omuende dem til dig aff gantske hierte/ oc aff gantske siel/ i deris fengsels Land/ der som mand holder dem fangne/ Oc de bede mod veyen til deris Land/ som du gaffst deris Fedre/ oc til staden som du vdvalde/ oc til Husit/ som ieg haffuer bygt dit Naffn/ Saa vilde du høre deris bøn oc manelse i Himmelen/ aff din Boligis Sæde/ oc hielpe dem til deris Ræt/ oc vere dit Folck naadig/ som haffuer syndet mod dig.

Psalm. 132.

Saa lad nu min Gud/ dine Øyen vere obne/ oc lad dine Øern giffue act paa de bønner/ som ske i denne sted. Oc gør dig nu rede HERRE Gud til din Rolighed/ du oc din Mactis Arck/ HERRE Gud/ lad dine Prester bliffue i førde met Salighed/ oc lad dine Hellige glæde dem i det gode. HERRE Gud/ vent icke Ansictet bort fra din Saluede/ Tenck paa den Naade/ som du loffuit Dauid din Tienere.

VII.

3. Reg. 8.

DEr Salomon haffde vdbedet/ falt der en ild aff Himmelen/ oc fortterede Brendofferet oc det andet Offer. Oc HERRENS Herlighed opfylte Husit/ saa at Presterne kunde icke gaa ind i HERRENS Huss/ den stund der HERRENS Herlighed fyllede HERRENS Huss. Oc alle Jsraels børn saae Ilden ned falde/ oc HERRENS Herlighed offuer Husit/ oc de fulde paa deris knæ met ansictet til iorden paa stengulffuit/ oc tilbade oc tackede HERREN/ Thi hand er god/ oc hans miskundhed varer euindelige.

Templens induielse.

Oc Kongen oc alt Folcket offrede faar HERREN. Thi Kong Salomon offrede thiu oc tiue tusinde Øyen/ oc hundrede oc tiue tusinde Faar/ oc viede saa Gudz Huss ind/ baade Kongen oc alt Folcket. Men Presterne stode i deris Vact/ oc Leuiterne met HERRENS Strenge leg/ som Kong Dauid lod gøre/ til at tacke HERREN met/ At hans miskundhed varer euindelige/ oc de legte met Dauidz Psalm ved deris haand/ Oc Presterne blæsde i Basunerne mod dem/ oc gantske Jsrael stod.

Oc Salomon hellig giorde den middelste Gaard/ som vaar faar HERRENS Huss/ Thi hand haffde der fuldkommet Brendofferet/ oc Tackofferens fede. Thi at det Kaaber altere som Salomon loed gøre/ vaar icke stort nock til alt Brendofferet/ Madofferet/ oc til det fede.

Oc Salomon holt samme tid en Høytid siu dage long/ oc al Jsrael met hannem en saare stor Menighed/ fra Hemath ind til Egypti bæck/ oc den ottende dag holt hand en Forsamling/ Thi Alterens vielse hulde de i siu dage/ oc Høytiden ocsaa i siu dage. Men paa den tredie oc tiuende dag i den siuende maanet/ loed hand Folcket gaa til deris Bolige/ glade oc ved it gaat mod/ offuer alt det gode/ som HERREN haffde giort Dauid oc Salomon oc Jsrael sit Folck. Saa fuldkommede Salomon HERRENS Huss/ oc Kongens Huss/ oc alt det som vaar

vaar kommet i hans hierte at gøre/ i HERRENS Huss oc i sit huss/ lyckfalige.

Oc HERREN obenbaredis om natten faar Salomon / och sagde til hannem/ Jeg haffuer hørt din Bøn/ oc vdualt mig denne Sted til Offer huss. See / naar ieg tillucker Himmelen at det icke regner/ eller biuder Græshopper at opæde Lander/ eller lader Pestelentze komme iblant mit Folck/ at de skulle ydmyge mit Folck/ som er kaldet effter mit Naffn / Oc de bede oc søge om mit Ansict/ oc omuende dem aff deris onde veye/ Saa vil ieg høre dem aff Himmelen/ oc forlade dem deris synder/ oc gøre deris Land sunt. Saa skulle mine Øyen vere obne/ oc mine Øern giffue act paa Bønner i denne Sted. Saa haffuer ieg nu vdualt dette Huss och hellig giort/ at mit Naffn skal der vere euindelige/ Oc mine Øyen oc mit hierte skulle altid vere der.

HERREN obenbarer sig faar Salomon. 3. Reg. 9.

Oc om du vandrer faar mig/ som Dauid din fader haffuer vandret / at du gør alt det som ieg befaler dig/ och holder mine Bud och Ræt / Saa vil ieg stadfeste dit Kongerigis Stoel/ lige som ieg haffuer forbundet mig met din fader Dauid/ oc sagt/ Dig skal icke fattis en Mand som skal vere Herre offuer Jsrael. Men omuende i eder/ oc forlade mine Ræt oc Bud/ som ieg haffuer lagt eder faare/ oc gaa hen oc tiene andre Guder/ och tilbede dem / Da skal ieg oprycke dem aff mit Land/ som ieg haffuer giffuit dem. Och dette Huss/ som ieg haffuer hellig giort mit Naffn/ skal ieg bortkaste fra mit ansict/ oc giffue det til it almindigt Sprock oc Fabel iblant alle Folck. Oc faar dette Huss / som er bleffuit det høyste / skulle alle forferde dem som gaa der frem/ oc sige/ Huorfaare haffuer HERREN saa faret met dette Land oc met dette Huss? Da skal mand sige/ Fordi/ at de haffue forladet HERREN deris Fedris Gud / som førde dem aff Egypti land/ oc haffue giffuit dem til fremmede Guder/ oc tilbedet oc tient dem/ Der faare haffuer hand indført al denne Wlycke offuer dem.

VIII.

DEffter de tiue aar/ i huilke Salomon bygde HERRENS Huss oc sit huss/ da bygde hand oc de stæder/ som Hyram gaff Salomon/ oc loed Jsraels børn bo i dem. Oc Salomon drog til Hemath Zoba oc befeste hannem / och hand bygde Thadmor i ørcken / oc alle Kornstæderne/ som hand bygde i Hemath. Hand bygde oc den øffuerste oc nederste Beth Horon / at de vaare faste Stæder met mur/ porte oc stenger. Oc Baelath / oc alle Kornstæder/ som hand haffde/ oc alle Vognstæderne/ oc Reyseneris stæder/ oc alt det som Salomon haffde lyst til at bygge/ baade i Jerusalem oc paa Libanon/ oc i alle sine Herredømmis Land.

3. Reg. 9.

Oc alt det folck som vaar offuerbleffuit aff de Hethiter/ Amoriter / Pheresiter / Heuiter oc Jebusiter/ som icke vaare aff Jsraels børn/ oc deris Børn/ som de haffde ladet tilbage effter dem i Landet/ huilke Jsraels børn haffde icke ødelagt/ dem giorde Salomon skatskyldige/ indtil denne dag. Men Salomon giorde ingen aff Jsraels børn til at Tiene til hans arbeyde/ Men de vaare Stridzfolck/ oc Førster offuer hans Reysenere. Oc Kong Salomons øffuerste Embetzmend/ som regerede offuer Folcket/ vaare thu hundrede oc halfftrediesinds tiue.

Salomons øffuerste Embetzmend.

Oc Salomon loed hente Pharaos daatter op aff Dauidz stad/ i det Huss/ som hand haffde bygt til hende/ Thi hand sagde / Min Hustru skal icke bo i Dauidz Jsraels Kongis huss/ Thi det er helligt/ effterdi at HERRENS Arck er kommen der vdi.

Der effter offrede Salomon HERREN Brendoffer paa HERRENS Altere/ som hand haffde bygt faar Vaabenhusit / huert offer paa sin dag effter Mose bud/ paa Sabbatherne/ paa nymaanede/ oc paa beskickede tider tre gonge om aaret/ Som vaar paa det vsurede Brødz høytid/ paa Vgernis høytid / oc paa Løffsallernis høytid.

Oc hand sette Presterne i deris skickelse til deris Embede / lige som Dauid hans Fader haffde det skicket / oc Leuiterne paa deris Vact at loffue och tiene faar Presterne / huer paa sin dag/ oc Portholderne i deris skickelse/ huer paa sin port/ Thi Dauid Gudz mand haffde det saa befalet. Oc de forlode inted aff kongens bud som hand giorde offuer Presterne oc Leuiterne i alle honde sager oc paa liggendefæet. Saa bleff al Salomons gerning rede fra den dag / der bleff lagt grundual til HERRENS Huss indtil hand haffde fuldkommet det/ at HERRENS Huss bleff aldelis rede.

Da drog Salomon til Ezeon Geber oc til Eloth hoss haffuens bræd i Edomea land. Oc Hyram sende hannem Skib ved sine Tienere/ som vaare forfarne i Haffuet/ oc de fore met Salomons tienere til Ophir/ och hente der fra fire hundrede och halfftrediesins tiue Sintener guld/ oc førde det til Kong Salomon.

IX.

Dronningen aff rige Arabia.
3.Reg.10.

DEr Dronningen aff Rige Arabia hørde Salomons røcte / da kom hun met en meget stor Hær til Jerusalem / met Kamele som bare dyrebare Urter oc meget guld/oc Edele stene/ At forsøge Salomon met Dybe Spørsmaal. Oc der hun kom til Salomon/talede hun met hannem alt det som hun haffde taget sig faar i sinde. Oc Kongen sagde hende alt det som hun spurde at/oc der vaar inted skiult faar Salomon/at hand ey sagde hende.

Oc der Dronningen aff Rige Arabia saa Salomons Visdom / oc det Huss som hand haffde bygt/ Maden paa hans Bord / de Bolige til hans Suenne / hans Tieneris Embede oc deris Klæder/hans Skenckere met deris Klæder / oc hans Sal / det som mand gick op til HERRENS Huss/da kunde hun icke lenger holde sig.

Oc hun sagde til Kongen/Det er sant som ieg haffuer hørt i mit Land om dit vesen / oc om din visdom. Men ieg vilde icke tro deris ord/før end ieg er kommen/oc haffuer seet det met mine øyen/ Oc see/mig er icke sagt halffdelen aff din store visdom/ Der er mere i dig / end det røcte som ieg haffuer hørt. Salige ere dine Mend/oc salige disse dine Suenne/ som altid staa faar dig/oc høre din Visdom. HERREN din Gud vere loffuit/ som haffuer dig kær / oc hand haffuer sæt dig paa hans Stoel til Konge/til HERREN din Gud. Det gør det/ at din Gud haffuer Jsrael kær/at hand vil oprette hannem euindelige/ Der faare sette hand dig til Konge offuer dem/ at du skalt fremme Ræt oc Relighed.

Matth. 12.

Oc hun gaff Kongen hundrede oc tiue Sintener guld/ oc saare mange kaastelige Urter oc Edele stene / Der vaare ingen saadane Urter som disse / de Dronningen aff Rige Arabia gaff Kong Salomon.

Der til Hyrams Suenne/oc Salomons Suenne som førde guld aff Ophir/ de førde oc Heben træ oc dyrebare stene. Oc Salomon loed gøre trapper aff samme Heben træ i HERRENS Huss/ oc i Kongens Huss/oc Harper oc Psaltere til Sangerne/ Der vaare icke før saadanne træ seet i Juda land. Oc Kong Salomon gaff Dronningen aff Rige Arabia/ alt det hun begerede oc bad om/Uden det som hun haffde ført til Kongen/ Oc hun vende sig oc drog i sit Land met sine Suenne.

Oc det guld/som bleff Salomon ført it aar/ vaar sey hundrede trysinds tiue oc sey Sintener/uden huad Kremmere oc Købmend førde hannem/ Oc alle Konger aff Arabia/ oc Herrene i Landet førde guld oc sølff til Salomon. Der aff giorde Kong Salomon thu hundrede Skiolde aff det beste guld/at der kom sey hundrede stycker guld til huer Skiold/ oc try hundrede smaa Skiolde aff det beste guld/ oc der kom try hundrede stycker guld til huer aff de smaa Skiolde/ Oc Kongen lagde dem i det Huss aff Libanons skou.

En Stol aff Filsben.
3.Reg.10.

Oc Kongen giorde en stor Stoel aff Filsben/oc beslo hannem met klart guld. Oc Stolen haffde sey Trapper/ oc en gyldene Fodeskammel op til Stolen/oc hand haffde thu Ræck paa baade sider om sædit/oc der stode tho Løuer hoss ræckene. Oc tolff Løuer stode der paa de sey trapper hoss baade sider/Saadan en er icke giort i alle Kongerige.

Oc alle Kong Salomons Drickekar vaare aff guld/oc alle Karene som vaare i det Huss aff Libanon skou/vaare aff klart guld/ Thi at sølffuit vaar inted actet i Salomons tid. Thi Kongens skib fore paa Haffuit met Hyrams tienere/oc komme en gong i try aar/oc førde guld/ sølff/filsben/ Aber oc Paafule.

Saa bleff Kong Salomon større end alle Konger paa iorden / met Rigdom oc Visdom. Oc alle Konger paa Jorden / begerede at see Salomons ansict / at høre hans Visdom / som Gud haffde giffuit hannem i sit hierte. Oc de førde hannem huer sin Skenck/ sølffkar oc guldkar/ Klæder/ Harnisk/ Urter/ Heste oc Muler.

Salomons Vogne oc Reyserners Heste.

Oc Salomon haffde fire tusinde Vognheste / oc tolff tusinde Reysenere / oc dem lagde mand i Vognstæderne/ hoss Kongen i Jerusalem. Oc hand vaar en Herre offuer alle Konger fra Vandet indtil Philisternis land/ oc indtil Egypternis Landemercke. Oc Kongen giorde Sølffuit saa megit i Jerusalem/ som stene/ oc Cederen træ saa mange/ som Morber træ i dalen. Oc mand førde hannem Heste aff Egypten/ oc aff alle Land.

3.Reg.11.
Salomon 40.aar Konge offuer Jsrael.

Men huad som er mere at sige om Salomon/ baade hans første oc hans siste/ See / det er screffuit i Nathans Prophetis Krønicke/ oc i Ahias aff Silo prophetie / oc i Jeddi den Skueris Syn mod Jeroboam Nebatz søn. Oc Salomon regerede i Jerusalem offuer gantske Jsrael i fyretiue aar. Oc Salomon soff hen met sine Fedre/ oc de iordede hannem i Dauidz sin Faders stad/ Oc Roboam hans søn bleff Konge i hans sted.

X.

OC Roboam drog til Sichem / Thi al Israel vaar kommen til Sichem at gøre hannem til Konge. Oc der Jeroboam Nebatz søn / som vaar i Egypten / det hørde (der som hand vaar hend flyd faar Kong Salomon) da kom hand igen aff Egypten. Oc de sende hen / oc lode hannem kalde / Oc Jeroboam kom met al Israel oc talede met Roboam / oc sagde / Din Fader giorde vort Aag forhart / Saa gør du nu din Faders haarde tienste lættere / oc det suare Aag / som hand lagde oss paa / Saa ville wi vere dig vnderdanige. Oc hand sagde til dem / Kommer igen til mig om tre dage / Oc Folcket gick hen.

Roboam. 3.Reg.12.

Oc Kong Roboam raadde met de Eldste som stode faar hans Fader Salomon / men hand leffuede / oc sagde / Huad raade i / at ieg skal giffue dette Folck for suar. De talede met hannem / oc sagde / Vilt du vere dette Folck venlig / oc handle kærlige met dem / oc giffue dem gode ord / Da bliffue de dig altid vnderdanige.

Men hand forlod de Eldstis Raad / som de gaffue hannem / oc raadde met de Vnge som vaare opuoxne met hannem / oc stode faar hannem / oc sagde til dem / Huad raade i / at wi skulle suare dette Folck / som talede met mig / oc sagde / Gør det Aag lættere som din Fader lagde paa oss? Oc de Vnge som vaare opuoxne met hannem / talede met hannem / oc sagde / Saa skalt du sige til Folcket / som talede met dig / oc sagde / Din Fader giorde vort Aag forsuart / Gør du vort Aag lættere / oc sig til dem / Min minste finger skal vere tyckere / end min Faders Lender. Haffuer nu min Fader lagt forsuart Aag paa eder / Da skal ieg end gøre eders Aag større / Min Fader straffede eder met Suøber / Men ieg met Scorpioner.

Der nu Jeroboam oc alt Folcket komme igen til Roboam den tredie dag / som Kongen haffde sagt / Kommer igen til mig paa den tredie dag / da suarede Kongen dem haardelige. Oc Kong Roboam forlod de Eldstis raad / oc talede met dem effter de Vngis raad / oc sagde / Haffuer min Fader giort eders Aag forsuart / Saa vil ieg legge der mere til / Min Fader straffede eder met Suøber / Men ieg met Scorpioner. Saa lydde icke Kongen Folcket at / Thi det vaar saa skicket aff Gud / Paa det / at HERREN vilde stadfeste sit ord / som hand talede ved Ahia aff Silo til Jeroboam Nebatz søn.

Ahia.

Oc der al Israel saa / at Kongen vilde icke lyde dem at / da suarede Folcket Kongen / oc sagde / Huad deel haffue wi da i Dauid / eller arff i Isai søn? Huer mand aff Israel til sin Bolig / Saa see du nu Dauid til dit Huss. Oc al Israel gick til sine Bolige / at Roboam regerede aleniste offuer Israels børn / som bode i Juda Stæder. Oc Kong Roboam vdsende sin Rentemestere Hadoram / Men Israels børn stenede hannem ihiel / Oc Kong Roboam steg hasteligе op i sin vogn / at hand flyde til Jerusalem. Saa falt Israel aff fra Dauidz Huss til denne dag.

3.Reg.13. Hadoram ihiel stenet. 3. Reg. 12. Israels affald fra Juda.

XI.

OC der Roboam kom i Jerusalem / da samlede hand tilhobe aff Juda Huss oc aff Ben Jamin / hundrede oc firesinds tiue tusinde vnge oc stercke Stridzmend / at stride mod Israel / at de kunde tage Kongeriget igen til Roboam. Men HERRENS ord kom til Semaia / Gudzmand / oc sagde / Sig til Roboam Salomons søn Kongen i Juda / oc til al Israel / som er i Juda oc Ben Jamin / oc sig / Saa siger HERREN / I skulle icke drage hen op / oc ey heller stride mod eders Brødre / Huer gaa hiem igen / Thi det er skeet aff mig. De lydde HERRENS ord at / oc lode aff at drage mod Jeroboam.

Roboam. 3.Reg.12. Semaia.

Oc Roboam bode i Jerusalem / oc bygde de Stæder faste i Juda / som vaar / Bethlehem / Etam / Tekoa / Bethzur / Socho / Adullam / Gath / Maresa / Siph / Adoraim / Lachis / Aseka / Zarega / Aialon oc Hebron / som vaare de fastiste Stæder i Juda oc Ben Jamin. Oc hand giorde dem faste / oc sette Førster i dem / oc forraad met Kaast / olie oc vin. Oc hand skickede Skiolde oc Spiud i alle Stæderne / oc giorde dem meget faste / oc Juda oc Ben Jamin vaare vnder hannem.

Oc Presterne oc Leuiterne komme til hannem aff al Israel oc alle deris Landemercke / oc de forlode deris Forstæder oc Godz / oc komme til Juda til Jerusalem / Thi Jeroboam oc hans Sønner fordreffue dem / at de maatte icke gøre HERRENS Preste embede. Men hand skickede sig Prester til det Høye oc til Marckdieffle oc Kalffue / som hand loed gøre.

Jeroboam. 3.Reg.12.

Oc mange komme effter dem aff alle Jsraels slecter hues hierte gaff dem / at de skulde at spøre HERREN Jsraels Gud / i Jerusalem / at offre til hannem deris Fedris Gud. Oc stercke de saa Juda Kongerige / oc stadfeste Roboam Salomons søn i try aar / Thi de vandrede i Dauidz oc Salomons veye i try aar.

Oc Roboam tog Mahelath Jerimoths Dauidz søns daatter til hustru / oc Abihail Eliabs daatter Jsai søns / Hun fødde hannem disse sønner / Jeus / Semaria oc Saham. Der effter tog hand Maecha Absalons daatter / hun fødde hannem Abia / Athai / Sisa oc Selomith. Men Roboam haffde Maecha Absalons daatter kærere end alle sine Hustruer och Medhustruer / Thi hand haffde atten Hustruer oc trysins tiue Medhustruer / oc afflede otte oc tiue Sønner oc tresins tiue Døtter. Oc Roboam sette Abia Maecha søn til it Hoffuit och Første iblant hans brødre / Thi hand tenckte at gøre hannem til Konge. Oc hand voxte til oc brød vd faar alle hans Sønner i Juda oc Ben Jamins land / i alle faste Stæder / oc hand gaff dem offuerflødig tæring / oc tog mange Hustruer.

Abia.

XII.

Sisak.

DEr Roboams Kongerige bleff stadfest oc bestercket / da forlod hand HERRENS Lou / oc al Jsrael met hannem. Men i det femte Kong Roboams aar da drog Sisak Kongen aff Egypten op mod Jerusalem (Thi de haffde syndet mod HERREN) met tusinde oc thu hundrede Vogne / oc met trysins tiue tusinde Reysenere / oc mand kunde icke tele det Folck som kom met hannem aff Egypten / Libia / Suchim oc Morland. Oc hand vant de faste Stæder som vaare i Juda / oc kom ind til Jerusalem.

Semaia.

Da kom Semaia Prophete til Roboam oc til de Øffuerste i Juda / som haffde forsamlet sig i Jerusalem faar Sisaks skyld / oc sagde til dem / saa siger HERREN / J haffue forladet mig / Derfaare haffuer ieg oc forladet eder i Sisaks haand. Da ydmygede de øffuerste vdi Jsrael sig met Kongen / oc sagde / HERREN er retferdig. Oc der HERREN saa at de ydmygede sig / kom HERRENS ord til Semaia / oc sagde / De haffue ydmyget dem / der faare vil ieg icke forderffue dem / Men ieg vil giffue dem liden frelselse / at min vrede skal icke ramme paa Jerusalem ved Sisak. Dog skulle de vere hannem vnderdannige / At de skulle kende huad det er / at tiene mig oc at tiene Kongeriger i Landene.

3.Reg.14.

Saa drog Sisak Kongen aff Egypten op til Jerusalem / oc tog Liggendefæet i HERRENS huss / oc liggendefæet i Kongens huss / oc tog det altsammen bort / Oc hand tog oc de guld Skiolde / som Salomon loed gøre. J hues sted Kong Roboam loed gøre kaaber Skiolde / oc befol de øffuerste Drauantere dem som toge vare paa Kongens husis dør. Oc saa tit som Kongen gick i HERRENS Huss / da komme Drauanterne oc bare dem / och førde dem ind igen i Drauanternis kammer. Oc den stund hand ydmygede sig / da vende HERRENS vrede sig fra hannem / at det bleff icke alt forderffuit / Thi der vaar end noget gaat i Juda igen.

Roboam 17 aar Konge i Juda.

Saa bleff Roboam stadfest Konge i Jerusalem / oc regerede / Roboam vaar it oc fyretiue aar gammil der hand bleff Konge / oc hand regerede søtten aar i Jerusalem / i den Stad som HERREN haffde vdualt aff alle Jsraels slecter / at hand vilde der hen sette sit Naffn / Hans moder hed Naema en Ammoniterske. Oc hand handlede ilde / oc skickede icke sit hiertte til at søge HERREN.

Zeuiaraim.

Oc Roboams Gerninger / baade de første / oc de siste / de ere screffne i Semaia Prophetis / oc vdi Jddo Skueris gerninger / oc optegnede / der til vor krig mellem Roboam oc Jeroboam i alle deris liffuis tid. Oc Roboam soff hen met sine Fedre / oc bleff iordet i Dauidz stad / oc hans søn Abia bleff Konge i hans sted.

XIII.

Abia try aar Konge i Juda.
3.Reg.15.

JDet attende Kong Jeroboams aar / da bleff Abia Konge i Juda / Oc regerede try aar i Jerusalem / Hans moder hed Michaia Vriels daatter aff Gibea / oc der begyntis en strid mellem Abia oc Jeroboam. Oc Abia rustede sig til strid met firehundrede tusinde vnge oc stercke veldige StridzMend. Oc Jeroboam rustede sig til at stride met hannem met otte hundrede tusinde vnge / och Mandelige StridzMend.

Oc Abia giorde sig rede offuen paa Zemaraims bierg / som ligger paa Ephraims bierg / oc sagde /

oc sagde / Hører mig Jeroboam oc al Jsrael / Vide i icke / at HERREN Jsraels Gud/ haffuer giffuit Dauid Kongeriget i Jsrael euindelige/hannem oc hans Sønner en Saltpact: Men Jeroboam Nebatz søn/ Salomons Dauid søns suend / kaste sig op oc falt fra sin Herre. Oc meget løst Folck oc Belials børn/gaffue dem til hannem / oc hand styrckede dem mod Roboam Salomons søn/Thi Roboam vaar vng oc blødhiertig/at hand kunde icke verie sig faar dem. Nu tencke i at sette eder mod HERRENS Rige / vnder Dauidz Sønner/ fordi at i ere en stor Hob/oc haffue guld Kalffue/som Jeroboam giorde eder til Guder. Haffue *3.Reg. 12.* i icke vddreffuit Aarons børn HERRENS Prester oc Leuiterne/oc haffue giort eder selffue Prester/lige som Folcket i Lande: Huilcken som kommer met en vng Oxe oc siu Vædre at fylde syn haand/hand bliffuer deris Prest/som icke ere Guder.

Men HERREN vor Gud er met oss/ huilcken wi icke forlade/ Oc Presterne som tiene HERREN/Aarons børn/oc Leuiterne deris gerning/oc optende HERREN Brendoffer huer morgen/oc huer afften. Der til met den gode Røggerning / oc berede Brødene paa det rene Bord/oc til rede den guld Liusestage met sine Lamper / at de skulde optendis huer afften/Thi wi beholde HERRENS vor Gudz Vact. Men i haffue forladet hannem. See/ Gud er met oss i spitzen/oc hans Prester oc Trommetere til at trommete/ at mand kand trommete mod eder/ J Jsraels børn/strider icke mod HERREN eders Fedris Gud / Thi det skal icke lyckis eder.

Jeroboam. Oc Jeroboam giorde it Baghold trint omkring/at hand kom bag paa dem / at de vaare faare mod Juda/oc Bagholdet bag paa dem. Der Juda vende sig nu om / See / da vaar der faare oc bag strid. Da robede de til HERREN/ Oc Presterne blæsde i Basunerne / oc huer mand i Juda robede. Oc der huer mand i Juda robede/da plaffuede Gud Jeroboam oc al Jsrael faar Abia oc Juda. Oc Jsraels børn flyde faar Juda/oc Gud gaff dem i deris hender / At Abia oc hans Folck giorde it stort Slag paa dem / oc der fulde nedslagne aff Jsrael fem hundrede tusinde vnge Stridzmend. *Jsrael nedlagdt.* Saa bleffue Jsraels børn vndertrøcte samme tid / Men Juda børn bleffue trøstede/thi de forlode dem paa HERREN deris Fedris Gud. Oc Abia forfulde Jeroboam/oc vant Stæder fra hannem/ Bethel met hans døtter / Jesana met hans døtter / oc Ephron met hans døtter/At Jeroboam kom icke mere til mact igen/ saa lenge som Abia leffuede/ Oc HERREN plaffuede hannem/at hand døde.

3.Reg.15. Der nu Abia vaar bleffuen sterck/ da tog hand fiorten Hustruer / oc afflede tho oc tiue Sønner/oc sexten døtter. Men huad mere er at sige om Abia/oc hans vey oc hans gerninger/ det er screffuit i Jddo Prophetis Historie. *Jddo.* Oc Abia soff hen met sine Forfedre / Oc de iordede hannem i Dauidz stad/Oc Assa hans søn bleff Konge i hans sted/ J den tid vaar Landet stille thi aar.

XIIII.

Assa. *3.Reg. 15.* OC Assa giorde det som ræt vaar / oc vel behageligt faar HERREN hans Gud/oc tog de fremmede Altere bort/oc Høyelserne/ oc sønderslo Støtterne/ oc aff hug Lundene. Oc hand loed Juda sige / at de skulde søge HERREN deris Fedris Gud/oc gøre effter Louuen oc Budene. Oc hand borttog de Høye oc Affguderne aff alle Stæder i Juda / Thi at Kongeriget vaar stille vnder hannem. Oc hand bygde faste Stæder i Juda / fordi at Landet vaar stille oc der vaar ingen strid mod hannem i det samme aar/ Thi HERREN gaff hannem rolighed.

Oc hand sagde til Juda / Lader oss bygge disse Stæder / oc føre mure omkring dem oc taarn / porte oc stenger / den stund Landet er end nu faar oss / Thi wi haffue søgt HERREN vor Gud/ oc hand haffuer giffuit oss rolighed trint omkring. Saa bygde de / oc det gick lyckelige for sig. Oc Assa haffde en stor Hær som bare Skiold oc Spiud / aff Juda try hundrede tusinde/oc aff Ben Jamin thu hundrede oc firesinds tiue tusinde/som bare Skiolde/ oc kunde met Buer/oc disse vaare alle stercke Kemper.

Serah. *Assa Bøn.* Oc Serah aff Morland drog vd mod dem met en veldig Hær/tusinde gonge tusinde/der til met try hundrede Vogne/oc kom indtil Maresa. Oc Assa drog vd mod hannem / Oc de beredde dem til strid i Zephata dal hoss Maresa. Oc Assa kallede paa HERREN sin Gud / oc sagde/HERRE/Der er ingen vndersked hoss dig/at hielpe met mange / eller der som ingen mact er/ Hielp oss HERRE vor Gud / Thi wi forlade oss paa dig/oc wi ere komne i dit Naffn/ mod denne store hob / HERRE vor Gud / inted Menniske formaar noget mod dig.

Oc HERREN plaffuede Morianerne faar Assa oc faar Juda/ at de flyde. Oc Assa oc

En vnderlig Seyer.

hans folck/som vaar hoss hannem/forfulde dem/til Gerar/ Oc Morianerne fulde/at ingen aff dem bleff leffuendis/men de bleffue ihiel slagne faar HERREN oc hans Hær/oc de bare meget Roff der fra. Oc hand slo alle Stæderne ned omkring Gerar/ Thi HERRENS frøct kom offuer dem/Oc de røffuede alle Stæderne/ Thi der vaar meget Roff i dem. Oc de sloe Fæhusene ned/oc førde offuerflødige mange Faar oc Kamele/ oc komme igen til Jerusalem.

XV.

Assaria.

OC Gudz Aand kom offuer Assaria Odedz søn/hand gick vd mod Assa/oc sagde til hannem/Hør mig Assa oc al Juda oc Ben Jamin. HERREN er met eder/Fordi at i ere met hannem/oc naar i søge hannem/da skal hand lade sig finde aff eder/Men forlade i hannem/Da skal hand oc forlade eder. Oc der skulle bliffue mange dage i Jsrael/at der skal ingen ret Gud vere/ Jngen Prest som lærer/oc ingen Lou. Oc naar de omuende dem i deris nød/til HERREN Jsraels Gud/oc søge hannem/da skal hand lade sig finde. Paa den tid/skal det icke gaa dem vel/som gaa vd oc ind/ Thi der skal bliffue stort bulder offuer alle dem som bo paa iorden. Thi it Folck skal synderknuse det andet/oc en Stad den anden/Thi Gud skal forferde dem met mangehonde angist. Men i skulle vere ved en god trøst/oc tager icke eder hender fra/Thi eders gerning haffuer sin løn.

1. Corint. 15.

Oc der Assa hørde disse Odedz Prophetis ord oc spaadom/da bleff hand trøstet/oc bort tog den Verstyggelighed aff det gantske Juda oc Ben Jamins land/oc aff de Stæder/som hand haffde vundet paa Ephraims Bierg/oc hand fornyede HERRENS Altere/som stod faar HERRENS Vaabenhuss. Oc hand forsamlede al Juda oc Ben Jamin oc de Fremmede aff Ephraim hoss dem/Manasse oc Simeon/Thi mange aff dem vdi Jsrael fulde til hannem/der de saae/at HERREN hans Gud vaar met hannem.

Oc de forsamlede dem til Jerusalem/i den tredie maanet i Assa Kongerigis femtende aar/oc offrede til HERREN samme dag aff det Roff/som de haffde hiemført/siu hundrede Oxen/oc siu tusinde Faar. Oc de traadde i Forbundet/at søge HERREN deris Fedris Gud/aff gantske hierte oc aff gantske siel. Oc huilcken som icke vilde søge HERREN Jsraels Gud/hand skulde dø/baade liden oc stor/baade Mand oc Quinde. Oc de sore HERREN met klar røst/met raab/met Trommeter oc Basuner/ Oc al Juda vaar glad offuer Eden/ Thi de haffde soret aff gantske hierte/oc de søgte hannem aff gantske vilie/

3. Reg. 15.
Miplezeth.

Oc hand loed sig finde aff dem/oc HERREN gaff dem rolighed trint omkring.

Oc Kong Assa affsette sin moder Maecha aff det Embede/som hun haffde sticket i Miplezeths Lund/Oc Assa vdslette hendis Miplezeth/oc støtte det sønder/oc opbrende det i Kidron bæck. Men de Høye i Jsrael bleffue icke bort tagne/Dog vaar Assa hierte ret skicket alle hans dage. Oc hand førde ind i Gudz Huss/det som hans Fader haffde helliget/oc det hand haffde helliget/Sølff/Guld oc Kar. Oc der vaar ingen strid/indtil det femtende oc tiuende Assa Kongerigis aar.

XVI.

Baesa.
3. Reg. 15.

I Det seytende oc tiuende Assa Kongerigis aar/da drog Baesa Jsraels Konge mod Juda/oc bygde Rama/at hand vilde formene Assa Juda Konge at drage vd oc ind. Men Assa tog aff Liggende fæet i HERRENS Huss/oc i Kongens Huss/Sølff oc Guld/oc sende til Benhadad Kongen aff Syrien/som bode i Damasco/oc loed hannem sige/Der er inted Forbund mellem mig oc dig/mellem min oc din Fader/Der faare haffuer ieg sent dig Sølff oc Guld/at du skalt lade det Forbund fare/met Baesa Jsraels Konge/at hand kand drage fra mig.

Benhadad lydde Kong Assa at/oc sende sine Stridzførster mod Jsraels Stæder/de sloge Eion/Dan oc AbelMaim/oc alle Nephthali Kornstæder. Der Baesa det hørde/da loed hand aff/at bygge Rama/oc holt oppe aff sin Gerning. Oc Kong Assa tog al Juda til sig/oc de droge Stenene oc Tømmeret fra Rama/met huilcke Baesa bygde/oc hand bygde der met Geba oc Mizpa.

Paa den tid kom Hanani den Seere til Assa Juda Konge / oc sagde til hannem / At du forlodst dig paa Kongen aff Syrien / oc forlodst dig icke paa HERREN din Gud / Der faare er Kongens mact aff Syrien vndkommen fra din haand. Vaare icke Morianerne oc de Libier en stor hob met saare mange Vogne oc Reysenere? Dog gaff HERREN dem i din haand / der du forlodst dig paa hannem. Thi HERRENS Øye seer til alle land / at hand styrcker dem / som ere hoss hannem met gantske hierte. Du giorde daarlige / Derfaare skalt du oc her effter haffue krig. Men Assa bleff vred paa den Seere / oc lagde hannem i Fengzel / Thi hand knurrede met hannem offuer dette stycke / Oc Assa vndertryckte nogle aff Folcket paa den tid.

Hanani den Seere. Infra 18.

Men Assa Gerninger / baade de første oc de siste / See / de ere screffne i Juda oc Jsraels Kongers Bog. Oc Assa bleff siug i sine føder i sit nittende oc tiuende Kongerigis aar / oc hans siugdom forøgtis saare / Oc hand søgte ocsaa icke HERREN i sin siugdom / men Læger. Saa soff Assa hen met sine Fedre / oc døde i sit Kongerigis it oc fyretiuende aar. Oc de iordede hannem i sin Graff / som hand loed sig graffue i Dauidz stad / oc de lagde hannem i sin Leyersted / Som mand haffde opfylt met gaat Røgelse / oc allehonde dyrebare Vrter tilredde effter Apotekers konst / oc de giorde en stor brynde.

XVII.

OC Josaphat hans søn bleff Konge i hans sted / oc hand bleff mectig mod Jsrael. Oc hand lagde Krigsfolck i alle Juda faste Stæder / oc sette Embetzmend i Juda land / oc i Ephraims stæder / som hans Fader Assa haffde vundet. Oc HERREN vaar met Josaphat / Thi hand vandrede i sin Faders Dauidz første veye / oc søgte icke Baalim / men sin Faders Gud. Oc vandrede i hans Bud / oc icke effter Jsraels gerninger. Derfaare stadfeste HERREN hannem Kongeriget / Oc al Juda gaff Josaphat Gaffuer / oc hand haffde Rigdom oc ære offuerflødige. Oc der hans hierte bleff Frimodigt i HERRENS veye / da tog hand der effter de Høye oc Lundene bort aff Juda.

Josaphat. 3. Reg. 22.

Oc i sit tredie Kongerigis aar vdsende hand sine Førster / Benhail / Obadia / Sacharia / Nethaneel oc Michaia / at de skulde lære i Juda stæder / oc Leuiter met dem / Semaia / Nethania / Sebadia / Asahel / Semiramoth / Jonathan / Adonia / Tobia / oc TobAdonia / oc met dem Presterne Elisama oc Joram. Oc de lærde i Juda / oc haffde HERRENS Loubog met dem / oc de droge omkring i alle Juda stæder / oc lærde Folcket.

Oc HERRENS frøct kom offuer alle Kongerige i Landene / som laae omkring Juda / at de icke stridde mod Josaphat. Oc Philisterne førde Josaphat Gaffuer / en suar sum Sølff / Oc de aff Arabia førde hannem siu tusinde oc siu hundrede Vædre / oc siu tusinde oc siu hundrede Gedebucke. Saa voxte Josaphat til / oc bleff altid større / Oc hand bygde Slaat oc Kornstæder i Juda. Oc haffde meget i Forraad i Juda stæder oc Stridzmend oc veldige folck i Jerusalem.

Oc denne vaar skickelsen iblant deris Fedris Huss / som vaare Øffuerste i Juda offuer tusinde. Adna en Øffuerste / oc met hannem vaare try hundrede tusinde veldige Folck. Nest hannem vaar Johanan den Øffuerste / oc met hannem vaare thu hundrede oc firesinds tiue tusinde. Nest hannem vaar Amasia Sichri søn HERRENS veluillige / oc met hannem vaare thu hundrede tusinde veldige Mend. Aff Ben Jamins børn vaar Eliada en veldig Mand / oc met hannem vaare thu hundrede tusinde / som vaare rustede met Bue oc Skiold. Nest hannem vaar Josabad / oc met hannem vaare hundrede oc firesinds tiue tusinde rustede til Hær. Disse toge alle vare paa Kongen / foruden de som Kongen haffde lagt i faste Stæder i al Juda.

XVIII.

OC Josaphat haffde stor Rigdom oc ære / oc hand giorde suogerskaff met Achab. Oc thu aar der effter / drog hand hen ned til Achab i Samaria / Oc Achab loed slacte til hannem oc til det Folck som vaar met hannem / mange Faar oc Øxen / Oc hand kom hannem til / at drage op til Ramoth i Gilead. Oc Achab Jsraels Konge sagde til Josaphat Juda Konge / Drag met mig til Ramoth i Gilead. Hand sagde til hannem / Jeg er som du / oc mit folck som dit Folck / Wi ville met dig i striden.

Achab. 3. Reg. 22.

Men Josaphat sagde til Jsraels Konge/ Kære/ atspør HERRENS ord i dag. Oc Jsraels Konge forsamlede Propheterne fire hundrede Mend/ oc sagde til dem/ Skulle wi drage til Ramoth i Gilead til strid/ Eller skal ieg lade det betemme? De sagde/ Drag hen op/ Gud skal giffue dem i Kongens haand. Da sagde Josaphat/ Er her ingensted end nu en HERRENS Prophete/ at wi kunde spøre aff hannem? Jsraels Konge sagde til Josaphat/ Her er end nu en Mand/ ved huilcken mand kunde atspøre HERREN/ Men ieg er vred paa hannem/ Thi hand spaar mig inted gaat/ men altid ont/ det er Micheas Jemla søn. Josaphat sagde/ Kongen tale icke saa.

Oc Jsraels Konge kallede en aff sine Kammersuenne/ oc sagde/ Hent snarlige Micheas Jemla søn. Oc Jsraels Konge oc Josaphat Juda Konge/ sade huer paa sin Stoel førde i klæder/ paa Planen hoss Samaria Portis dør/ oc alle Propheterne spaade faar dem. Oc Zedekia/ Cnaena søn/ giorde sig Jernhorn/ oc sagde/ Saa siger HERREN/ Her met skalt du støde de Syrer/ indtil du legger dem øde. Oc alle Propheterne spaade lige saa/ oc sagde/ Drag hen op/ det skal lyckis dig/ HERREN skal giffue dem i Kongens haand.

Zedekia.

Micheas.

Oc Budet som vaar bortgongen at kalde Micheas/ talede met hannem/ oc sagde/ See/ Propheternis tale ere endrectelige god faar Kongen/ Kære/ lad dine ord oc vere lige met deris/ oc tale gaat. Oc Micheas sagde/ Saa sandelige som HERREN leffuer/ Jeg skal tale/ huad min Gud siger. Oc der hand kom til Kongen/ da sagde Kongen til hannem/ Michea/ Skulle wi drage mod Ramoth i Gilead i strid/ eller skal ieg lade det betemme? Hand sagde/ Ja/ drager hen op/ Det skal lyckis eder vel/ det skal giffuis eder i eders hender.

Da sagde Kongen til hannem/ Jeg besuer dig end nu en tid/ at du siger mig inted andet end sanden/ i HERRENS Naffn/ Da sagde hand/ Jeg saa alle Jsraeliterne atspredde paa Biergene/ lige som Faar der haffue ingen Hyrde. Oc HERREN sagde/ Haffue disse ingen Hyrde? Huer drage hiem met fred. Da sagde Jsraels Konge til Josaphat/ Sagde ieg dig icke/ At hand spaaer mig inted gaat/ men ont.

Oc hand sagde/ Der faare hører HERRENS ord/ Jeg saa HERREN side paa sin Stoel/ oc al Himmelens Hær stod hoss hans høyre oc venstre side. Oc HERREN sagde/ Huo vil komme Achab Jsraels Konge til/ at hand skal drage op/ oc falde til Ramoth i Gilead. Oc der den ene sagde saa/ oc den anden saa/ da kom der en Aand frem/ oc traadde faar HERREN/ oc sagde/ Jeg vil komme hannem til. Oc HERREN sagde til hannem/ Huor met? Hand sagde/ Jeg vil vdfare/ oc vere en falsk Aand i alle Propheters munde. Oc hand sagde/ Du skalt komme hannem der til/ oc du skalt fuldkomme det/ Far bort/ oc gør lige saa. See nu/ HERREN haffuer giffuit en falsk Aand i dine Propheters munde/ oc HERREN haffuer talet ont mod dig.

3.Reg.22.

Zedekia slar Micheam.

Da traadde Zedekia Cnaena søn til/ oc slo Micheam paa sit Kindben/ oc sagde/ Ved huilcken vey er HERRENS Aand gongen fra mig/ at hun taler ved dig? Micheas sagde/ See/ du skalt see det/ naar du gaar ind i det inderste Kammer/ at skiule dig. Da sagde Jsraels Konge/ Tager Micheam/ oc lader hannem bliffue hoss Amon Stadzfogeden/ oc hoss Joas Kongens søn. Oc siger/ Saa siger Kongen/ Legger denne i Fengzel/ oc spiser hannem met drøffuelsens Brød oc Vand/ indtil ieg kommer igen met fred. Micheas sagde/ Kommer du igen met fred/ da haffuer icke HERREN talet ved mig. Oc hand sagde/ Hører alle Folck.

Saa drog Jsraels Konge/ oc Josaphat Juda Konge op mod Ramoth i Gilead. Oc Jsraels Konge sagde til Josaphat/ Jeg vil forklæde mig/ oc komme i striden/ Men haff du dine egne Klæder paa dig. Oc Jsraels Konge forklædde sig/ oc de komme i striden. Oc Kongen aff Syrien befol sine Øffuerste Reysenere/ J skulle icke stride/ huercken mod den lille eller store/ Uden alleniste mod Jsraels Konge.

Der nu de øffuerste Reysenere saae Josaphat/ tenckte de/ Det er Jsrael Konge/ oc de droge trint omkring at stride mod hannem. Oc Josaphat robte/ oc HERREN halp hannem/ oc Gud vende dem fra hannem. Thi der de øffuerste Reysenere saae/ at hand vaar icke Jsraels Konge/ da vende de sig fra hannem. Saa spende en Mand sin Bue vforuarendis/ oc skød Jsraels Konge mellem Pantzeret oc Suerd remmen/ Da sagde hand til sin Vognsuend/ Vent din haand/ oc før mig aff Hærren/ thi ieg er saar. Oc Striden bleff stor samme dag/ Oc Jsraels Konge stod i sin Vogn mod de Syrer/ til afftenen/ oc døde der Solen gick ned.

Men

XIX.

MEn Josaphat Juda Konge/kom hiem igen met fred til Jerusalem. Oc Jehu Skuere Hanani søn/ gick vd mod hannem / oc sagde til Kong Josaphat/ Skalt du saa hielpe de Wgudelige / oc elske dem som hade HERREN: Oc der faare er HERRENS vrede offuer dig. Men der er dog noget gaat fundet hoss dig / at du haffuer ophugget Lundene aff Landet / oc du haffuer skicket dit hierte til at søge Gud. Saa bleff Josaphat i Jerusalem.

Jehu.
Supra 17.

Oc hand drog tilbage igen vd iblant folcket/aff Barseba indtil Ephraim Bierg/oc førde dem igen til HERREN deris Fedris Gud/ Oc hand bestillede Dommere i landet i alle Juda faste stæder/nogle i huer Stad. Oc hand sagde til Dömerne/Seer til huad i gøre/Thi at i holde icke Dommen faar Menniskene/men faar HERREN/oc hand er met eder i Dommen. Der faare lader HERRENS frøct vere hoss eder/oc foruaret eder oc gører det/Thi der er ingen vræt hoss HERREN vor Gud/ ey heller nogen Personis anseelse/ey heller Gaffuers anamelse.

Oc Josaphat skickede i Jerusalem aff Leuiterne oc Presterne / oc aff de øffuerste Fedre iblant Jsrael/offuer HERRENS Dom/oc offuer sagerne/oc loed dem bo i Jerusalem. Oc bød dem/oc sagde/Gører saa i HERRENS frøct/ trolige oc met ret hierte. J alle Sager som komme faar eder aff eders Brødre/som bo i deris Stæder/mellem blod oc blod / mellem Lou oc Bud / mellem Skickelser oc Rætter / skulle i vnderuise dem / at de icke synde mod HERREN/ oc komme en vrede offuer eder oc eders Brødre / Gører saa/ saa skulle i icke synde. See/Amaria Prest er den øffuerste offuer eder i alle HERRENS sager / Saa er Sebadia/Jsmaels søn/ Førstei Juda Huss i alle Kongens sager / Saa haffue i Embetzmend Leuiterne faar eder/Verer ved god trøst / oc gører dette / oc HERREN skal vere met de gode.

XX

DEr effter komme Moabs børn/Ammons børn/oc de aff Ammunim met dem/ at stride mod Josaphat. Oc mand kom oc gaff Josaphat det tilkende/oc sagde/ Der kommer en stor hob mod dig aff Syrien/paa hin side Haffuit/oc see/de ere i Hazezon Thamar/det er Engeddi. Oc Josaphat fryctede / oc stillede sit ansict til at søge HERREN/oc hand loed vdrobe en Faste offuer al Juda. Oc Juda kom tilsammen/at søge HERREN / Oc de komme aff alle Juda stæder at søge HERREN. Oc Josaphat traadde iblant Juda oc Jerusalems menighed i HERRENS Huss faar den ny Gaard/oc sagde.

HERRE vor Fedris Gud/ est du ey Gud i Himmelen / oc regerer i alle Hedningers Kongerige: Oc i din Haand er krafft oc mact/oc der er ingen som kand staa mod dig. Haffuer du icke vor Gud fordreffuit dette Landz indbyggere faar dit folck Jsrael/ oc haffuer giffuit det Abrahams sæd/som haffuer dig kær euindelige/ at de skulde bo der vdi / oc de haffue bygt dig en Helligdom der i til dit Naffn/oc sagt/Naar nogen Wlycke / Suerd / Straff / Pestilentze/ eller Dyr tid kommer offuer oss/Da skulle wi staa i dette Huss faar dig (Thi dit Naffn er i dette Huss) oc robe til dig i vor nød/Saa vilt du høre oc hielpe:

Josaphats Bøn.

See/nu ere Ammons børn/oc Moabs/oc de aff Seir Bierg / offuer huilcke du lodst icke Jsraels børn drage/der de droge aff Egypti land/Men de maatte vige fra dem/oc icke ødelegge dem/Oc see/De lade oss det vndgelde/oc komme at vdstøde oss aff din Arff/ som du haffuer indgiffuit oss. Vor Gud/vilt du icke dømme dem: Thi der er ingen Krafft i oss mod denne store hob/som kommer mod oss. Wi vide icke huad Wi skulle gøre/Men vore øyen see effter dig. Oc gantske Juda stod faar HERREN/met deris børn/Hustruer oc Sønner.

Deute. 2.

Oc HERRES Aand kom offuer Jehasiel Zacharie søn/Benaia søns/ Jehiel søns/ Mathania den Leuitis søns/aff Assaphs børn mit iblant Menigheden/oc hand sagde/Merker her paa alle aff Juda oc i indbyggere i Jerusalem / oc Kong Josaphat / saa siger HERREN til eder/ J skulle icke fryçte eller mistrøste for denne store hob / Thi i stride icke / men Gud. J morgen skulle i drage hen ned til dem/Oc see/de drage op til Ziz / oc i skulle møde dem hoss røret i Bæcken tuert offuer faar Jeruels Ørcken. Thi at i skullle icke stride i denne sag/ Traader eckon hen / oc staar/oc seer HERRENS Salighed / som er met eder. Juda oc Jerusalem fryçter icke/oc verer icke mistrøstige/drager i morgen vd mod dem/HERREN er met eder.

Jehasiel.

Da bøyde Josaphat sig ned til iorden met sit ansict / oc gantske Juda / oc indbyggerne i Jerusalem fulde faar HERREN / oc tilbade HERREN. Oc Leuiterne aff Kahathiters børn / oc aff Korhiters børn giorde dem rede at loffue HERREN Israels Gud met høy røst mod Himmelen.

Oc de giorde dem tilige rede om morgenen oc droge vd til Thekoas ørcken. Oc der de droge vd / da stod Josaphat / oc sagde / Hører mig i aff Juda / oc i indbyggere i Jerusalem. **Tror paa HERREN eders Gud / saa skulle i bliffue trygge / och tror hans Prophete / saa skulle i faa lycke.** Och hand vnderuiste Folcket / och skickede Sangerne faar HERREN / at de loffuede i hellige Prydelse / oc droge faar den Vebnede Hær / oc sagde / Tacker HERREN / Thi hans Miskundhed varer euindelige.

Seyer vden al suerd slag

Oc der de begynte at tacke oc loffue / da loed HERREN det Baghold / som vaar kommet mod Juda / komme paa Ammons oc Moabs børn oc paa dem aff Seir bierg / och sloge dem. Da stode Ammons oc Moabs børn mod dem aff Seirs bierg / at forbande oc ødelegge dem. Oc der de haffde giort dem til inted aff Seirs bierg / halp den ene den anden / at de oc forderffuede sig.

Oc der Juda kom til Mizpe hoss ørcken / vende de sig mod Hoben / oc see / da laae de døde Legeme paa iorden / oc der vaar ingen vndkommen. Oc Josaphat kom met sit Folck oc skiffte deris Roff / oc de funde iblant dem saa meget Godz oc Klæder / oc kaastelige Ting som de toge aff dem / at de kunde icke bære det / Oc de vdskiffte samme Roff i tre dage / thi det vaar saa meget. Den fierde dag komme de til hobe i Loffsdalen / thi der loffuede de HERREN / der aff heder den sted Loffsdal / ind til denne dag.

Loffsdal.

Saa vende huer mand sig aff Juda oc Jerusalem tilbage igen / oc Josaphat fremmerst / at de droge til Jerusalem met glæde / Thi at HERREN haffde giffuit dem en glæde offuer deris Fiender. Och de droge ind i Jerusalem met Psaltere / Harper och Basuner til HERRENS Huss. Och Gudz frøct kom offuer alle Kongerige i Landene / der de hørde / at HERREN haffde stridet mod Israels fiender. Saa bleff Josaphatz Kongerige stille / oc Gud gaff hannem rolighed trint omkring.

Josaphat 25. aar Konge i Juda.

Oc Josaphat regerede offuer Juda / oc hand vaar femten oc tiue aar gammil / der hand bleff Konge / oc hand regerede fem oc tiue aar i Jerusalem / Hans moder hed Asuba / Silhi daatter. Oc hand vandrede i Assa sin faders veye / oc hand loed icke aff / at gøre det / som HERREN vel behagede / Vden at de høye bleffue icke bort tagne / Thi Folcket haffde icke end nu skicket deris hierte til HERREN deris fedris Gud. Men huad som mere er ath sige om Josaphat / baade det første oc det siste / See / det er screffuit i Jehu Hanani søns gerninger / som hand haffuer optegnet i Israels Kongers Bog.

Asasia.

Der effter forligte Josaphat Juda Konge sig met Ahasia Israels Konge / som vaar Wgudelig met sine gerninger. Men hand forente sig met hannem at gøre Skib / som skulde fare paa Haffuit / oc de giorde skibene i Ezeon Gaber. Men Eliescer Dodaua søn aff Maresa spaade mod Josaphat / oc sagde / fordi at du forligte dig met Ahasia / da haffuer HERREN synder reffuit din gerning / oc Skibene bleffue sønderslagne oc kunde icke fare paa Haffuit.

Eliescer.

XXI.

Joram 8 aar Konge i Juda. 3Reg. 8.

OC Josaphat soff hen met sine Fedre / oc bleff iordet hoss sine Fedre i Dauidz stad / oc hans søn Joram bleff Konge i hans sted. Oc hand haffde brødre / Josaphatz sønner / Asaria / Jehiel / Sacharia / Azaria / Michael / oc Sephatia / disse vaare alle Josaphatz Juda Kongis børn. Oc deris fader gaff dem mange Gaffuer / aff sølff / guld oc klenodie / met faste stæder i Juda / Men hand gaff Joram Kongeriget / thi hand vaar den første fødde.

Joram myrder sine Brødre

Der Joram kom op offuer sin Faders Kongerige / oc bleff det mectig / da slo hand alle sine Brødre ihiel met suerd / der til met nogle aff de Øffuerste i Israel. Oc Joram vaar tolff och tiue aar gammil / der hand bleff Konge / oc hand regerede i otte aar i Jerusalem. Oc hand vandrede i Israels Kongers veye / som Achabs huss giorde / Thi Achabs daatter vaar hans hustru / oc hand giorde det som HERREN ilde behagede. Men HERREN vilde icke forderffue Dauidz huss / for den Pactis skyld / som hand giorde met Dauid / oc som hand haffde talet / at giffue hannem oc hans Børn altid it Liuss.

J hans tid fulde Edomiterne fra Juda / och giord en Konge offuer dem. Thi Joram vaar dragen offuer met sine Offuerste / oc alle vogne met hannem / oc hand giorde sig rede om natten / oc slo Edomiterne trint omkring sig / oc de Offuerste faar Vognene. Der faare fulde Edomiterne aff fra Juda indtil denne dag. Den samme tid falt oc Libna aff fra hannem. Thi hand forlod HERREN sin Fedris Gud / Oc giorde de Høye paa biergene i Juda / oc kom dem til i Jerusalem at bedriffue hoer / oc forførde Juda.

Edomiterne falde aff fra Juda.
Libna.

Oc der kom en scrifft til hannem fra Elia Prophetea / som saa lydde / saa siger HERREN din faders Davidz Gud / fordi / at du icke haffuer vandret i din faders Josaphatz veye ey heller i Assa Juda Kongers veye / Men du vandrer i Israels Kongers veye / och gør det / at Juda oc Jerusalems indbyggere bedriffue hoer / effter Achabs husis horeri / oc der til met haffuer du ihielslagit dine Brødre aff din Faders huss / som vaare bedre end du / See / saa skal HERREN sla dig met stor Plaffue / paa dit Folck / paa dine Børn / paa dine Hustruer / oc paa alt dit Godz. Oc du skalt haffue mange siugdomme i din Induol / indtil din induol For siugdom gaar vd dag fra dag.

Elie scrifft til Joram.

Saa opuacte HERREN mod Joram Philisternis oc Arabernis aand som ligger hoss Morianerne / oc de droge op i Juda oc forstørrede dem / oc bortførde al Boskaff som fantz i Kongens huss / der til met hans Sønner / och hans Hustruer / At hand icke beholt en Søn igen / vden Joachas hans yngste søn. Och effter alt det / plaffuede HERREN hannem i hans Induol met saadan siugdom / som icke kunde lægis. Oc det varede dag fra dag / der thu aars tid vaare forløbne da gick hans Induol vdaff hannem / met hans siugdom / Oc hand døde aff onde siuger / Och de giorde ingen brendelse offuer hannem / som de haffde giort offuer hans Forfedre. Hand vaar tolff oc tiue aar gammil / der hand bleff Konge / och hand regerede otte aar i Jerusalem / oc hand vandrede icke tilbørlige / oc de iordede hannem i Davidz stad / Men icke iblant Kongernis graffuer.

XXII.

OC de i Jerusalem giorde Ahasia hans yngste Søn til Konge i hans sted / Thi det Stridzfolck / som kom aff Arabien / haffde ihielslaget alle de første / Derfaare bleff Ahasia Jorams søn Konge i Juda. Oc Ahasia vaar thu oc fyretiue aar gammil der hand bleff Konge / oc hand regerede it aar i Jerusalem / Hans moder hed Athalia / Amri daatter. Oc hand vandrede oc i Achabs husis veye / thi hans moder holt hannem der til / at hand vaar Vgudelig. Derfaare giorde hand det som HERREN ilde behagede / som Achabs huss / Thi de vaare hans Raadgiffuere effter hans Faders død / ath de forderffuede hannem / och hand vandrede effter deris Raad.

Ahasia it aar Konge i Juda.
4. Reg. 8.
Joram.

Oc hand drog bort met Joram Achab Israels Kongis søn i strid til Ramoth i Gilead / mod Hasael Kongen aff Syrien. Men de Syrer sloe Joram / at hand vende sig om at lade sig læge i Jesreel / thi hand haffde saar / som hand fick i Rama / der hand stridde met Hasael Kongen aff Syrien. Oc Ahasia Jorams søn / Juda Konge / drog hen ned at besee Joram Achabs søn i Jesreel / som laa siug. Thi den Wlycke vaar Ahasia tilføyet aff Gud / at hand kom til Joram / oc hand drog saa vd met Joram mod Jehu Nimsi søn / som HERREN haffde saluet / at ødelegge Achabs huss.

Hasael.
Ahasia.

Der nu Jehu brugede straffen mod Achabs huss / da fant hand nogle aff de Offuerste aff Juda / oc aff Ahasia brødris børn / som tiente Ahasia oc hand slo dem ihiel. Oc hand lete effter Ahasia / oc fant hannem / der som hand haffde skiult sig i Samaria / och de førde hannem til Jehu / hand slo hannem ihiel / Oc mand iordede hannem / Thi de sagde / Hand er Josaphatz søn som søgte effter HERREN aff gantske hierte. Och der vaar ingen mere aff Ahasia huss som bleff Konge.

Jehu.
4. Reg. 9.

Der Athalia Ahasias moder saa / at hendis Søn vaar død / giorde hun sig rede / oc omkom al Kongelig Sæd i Juda huss. Men Josabeath Kongens søster tog Joas Ahasias søn / oc stal hannem bort iblant Kongens børn som bleffue ihielslagne / oc skickede hannem hen met sin Amme i it Senge herbere. Saa skiulte Josabeath Kongens daatter / Och Joiada Prestis hustru Joram for Athalia (thi hun vaar Ahasia søster) at hand icke bleff slagen ihiel. Oc hand bleff skiult met dem i Guds huss i sex aar / saa lenge som Athalia vaar Dronning i Landet.

Athalia.
4. Reg. 11.
Josabeath.

XXIII.

Joiada. 4.Reg.11.

MEn i det siuende aar tog Joiada it frit mod til sig / oc tog de Querste offuer hundrede / som var Asaria Jeroboams søn / Jsmael Johanans søn / Asaria Obedz søn / Maeseia Adaia søn / oc Elisaphat Sichri søn / til it Forbund met sig. De droge om kring i Juda / oc samlede alle Leuiterne til hobe aff alle Juda Stæder / oc de øffuerste Fedre blant Jsrael / at de skulde komme til Jerusalem. Oc den gantske menighed giorde it Forbund met Kongen i Gudz Huss / oc hand sagde til dem / See / Kongens søn skal vere Konge / som HERREN sagde offuer Dauidz børn. Thi skulle i nu saa gøre.

Tredie delen aff eder / som gaar ind om Sabbathen / skulle vere iblant Presterne oc Leuiterne som ere hoss Dørteskelen / oc tredie delen i Kongens Huss / oc tredie delen hoss Grundens port / Men alt folcket skal vere i Gaarden faar HERRENS Huss. Oc at ingen skal gaa i HERRENS Huss / vden Presterne oc Leuiterne som der tiene / de skulle gaa ind / thi de ere Helligdommen / oc alt Folcket skal tage vare paa HERRENS Vact. Oc Leuiterne skulle giffue dem trint om Kongen / huer met sit verie i haanden / oc huo som gaar ind i Husit / hand skal dø / Oc de skulle vere hoss Kongen / naar hand gaar vd oc ind.

Oc Leuiterne oc al Juda giorde / lige som Joiada Presten bød dem / oc huer tog sit Folck / som ginge til om Sabbathen / met dem som ginge fra om Sabbathen / Thi Joiada Prest loed icke de tho Hobe komme fra huer anden. Oc Joiada Prest fick de Øffuerste offuer hundrede / Spiud oc Skiolde / oc Kong Dauidz Vaaben / som vaare i Gudz Huss. Oc hand skickede alt Folcket / huer met sit Vaaben i haanden / fra den høyre vraa i Husit til den venstre vraa / hen mod Alteret / oc mod Husit trint omkring Kongen. Oc de fremledde Kongens Søn / oc satte Krunen paa hannem / oc Vidnesbyrdet / oc giorde hannem til Konge / Oc Joiada met hans Sønner saluede hannem / oc sagde / Kongen ske Lycke.

Athalia.

Der Athalia hørde Folckens skrig / som tilløbe / oc loffuede Kongen / da gick hun til folcket i HERRENS Huss. Oc hun saa / oc see / da stod Kongen i sin sted i indgongen / oc de Øffuerste / oc basunerne omkring Kongen / oc alt Folcket i Landet vaar glade / oc blæsde i basuner / oc Sangerne met allehonde Strenge leg tilskickede at loffue. Da sønderreff hun sine Klæder / oc sagde / Oprør / oprør. Oc Joiada Prest drog vd met de Øffuerste offuer hundrede som vaare offuer Hærren / Oc sagde til dem / Leder hende aff Husit igennem Gaarden hen vd / oc huilcken som følger effter hende / den skal mand ihielsla met suerd. Thi Presten bød / at mand skulde icke sla hende ihiel i HERRENS Huss. Oc de lagde hender paa hende / oc der de komme til Heste portens indgang hoss Kongens Huss / da sloge de hende der ihiel.

Oc Joiada giorde it Forbund mellem sig oc alt Folcket oc Kongen / at de skulde vere HERRENS Folck. Da gick alt folcket ind i Baals Huss / oc brøde det ned / oc de sønderbrøde hans Altere oc Billeder / oc ihiel sloge Mathan Baals Prest faar Alterne. Oc Joiada skickede Embede i HERRENS Huss iblant Presterne oc Leuiterne / som Dauid haffde beskicket til HERRENS Huss / at gøre HERREN Brendoffer / som screffuit staar i Mose Lou / met glæde oc Sang som Dauid haffde dictet. Hand skickede oc Portholdere i HERRENS Husis Porte / at inted vrent skulde komme ind paa nogen ting.

Baals huss.

Oc hand tog de Øffuerste offuer hundrede / oc de mectige oc Hærrene iblant folcket / oc alt folcket aff Landet / oc førde Kongen hen ned fra HERRENS Huss / oc førde hannem igennem den Høye port til Kongens Huss / oc loed Kongen sette sig paa Kongestolen. Oc alt folcket aff Landet vaare glade / oc staden vaar stille / Men Athalia bleff ihiel slagen met suerd.

XXIIII.

Joas 40. aar Konge i Juda. 4.Reg.12.

JOas vaar siu aar gammil / der hand bleff Konge / oc hand regerede fyretiue aar i Jerusalem / Hans moder hed Sibia aff Berseba. Oc Joas giorde det HERREN vel behagede / saa lenge som Joiada Prest leffuede. Oc Joiada gaff hannem tho Hustruer / oc hand afflede Sønner oc Døtter.

Der effter tog Joas sig faare / at forny HERRENS Huss. Oc hand forsamlede Presterne oc Leuiterne / oc sagde til dem / Drager vd til alle Juda stæder / oc forsamler Pendinge aff al Jsrael / til at forbædre eders Gudz Huss aarlige / oc skynder eder at gøre det / Men Leuiterne skyndede dem icke. Da kallede Kongen Joiada den Ypperste / oc sagde til hannem / Hui haffuer du icke act paa Leuiterne / at de indføre Skatten aff Juda oc Jerusalem /

Jerusalem/som Mose HERRENS Tienere skickede/ som mand skulde samle iblant Israel til Vidnesbyrdens Tabernackel: Thi den vgudelige Athalia oc hendis Sønner haffue sønderbrudet Gudz Huss/oc alt det som vaar hellig giort til HERRENS Huss/ det haffue de giort om til Baalim.

Da befol Kongen/at mand skulde gøre en Kiste/ oc sette hende i Porten vden faare HERRENS Huss. Oc de lode vdrobe i Juda oc i Jerusalem/at mand skulde indføre HERREN den Skat/som bleff Jsrael paa lagt i ørcken/aff Mose Guds tienere. Da glædde alle Offuerste oc alt Folcket sig/oc førde oc kaste det i kisten/indtil hun bleff fuld. Oc naar det vaar tid/at mand skulde bære kisten frem/ved Leuiterne/effter Kongens befalning (naar de saae/ at der vaare mange pendinge vdi) da kom Kongens Scriffuere/ oc den som haffde befalning aff den ypperste Prest/oc tømde kisten/oc bare hende saa bort igen i sin sted/ Saa giorde de alle dage/at de samlede mange pendinge til hobe.

Oc Kongen oc Joiada gaffue Arbeyderne dem som stode faar arbeydet i HERRENS Huss/de leyde Stenhuggere oc Tømmermend/til at forny HERRENS Huss/oc Mestere paa Jern oc Kaaber til at forbedre HERRENS Huss. Oc Arbeyderne arbeydede saa at forbedringen i gerningen gick faar sig ved deris hand/ oc de giorde Gudz Huss aldelis ferdigt oc vel tilred. Oc der de haffde det fuldkommet/da førde de pendingene til Kongen oc Joiada som offuer løbe/Der aff giorde mand Kar til HERRENS Huss/ Kar til tienisten oc til Brendoffer/Skeder oc Guldkar oc Sølffkar/ och de offrede Brendoffer hoss HERRENS Huss alle vegne/saa lenge som Joiada leffuede.

Joiada 130. aar gammil.

Oc Joiada bleff gammil/oc vel ved alder/ oc døde/ oc hand vaar hundrede oc tredive aar gammil der hand døde. Oc de iordede hannem i Dauidz stad iblant Kongerne/ fordi at hand haffde giort vel mod Jsrael/oc mod Gud oc hans Huss.

Oc effter Joiada død komme de Querste aff Juda/ oc tilbade Kongen/ Da lydde Kongen dem at/ Oc de forlode HERRENS deris Fedris Gudz Huss/ oc tiente Lundene oc Affguder. Da kom vreden offuer Juda oc Jerusalem for denne deris syndz skyld. Oc hand sende Propheter til dem/ at de skulde omuende dem til HERREN/ oc de vidnede faar dem/ Men de vilde det icke høre.

Sacharia stenet ihiel.

Matth. 23.

Oc Gudz Aand førde sig i Sacharia Joiada Prestis søn/ Hand traadde op offuer Folcket/oc sagde til dem/Saa siger Gud/Hui offuertræde i HERRENS Bud/ det skal icke lyckis eder: Thi i haffue forladet HERREN/ Saa skal hand forlade eder igen. Men de giorde it Forbund mod hannem/ oc stenede hannem ihiel effter Kongens Bud/ i Gaarden hoss HERRENS Huss. Oc Kong Joas tenckte icke paa den barmhertighed/ som Joiada hans Fader giorde mod hannem/men hand slo hans søn ihiel. Oc der hand døde/ da sagde hand/HERREN skal see oc vdkreffue det.

Oc der aaret vaar omgonget/da drog den Syrers Hær op/ oc de komme i Juda oc Jerusalem/oc forderffuede alle de Offuerste iblant folcket/oc sende alt deris Roff til Kongen aff Damasco. Thi de Syrers mact kom met faa Mend. Dog gaff HERREN en saare stor mact i deris haand/ Fordi/at de haffde forladet HERREN deris Fedris Gud/ Oc de brugede dem i Joas straff. Oc der de droge fra hannem/da lode de hannem i stor Siugdom.

Oc hans Tienere giorde it Forbund mod hannem/ for Joiada Prestis børns blods skyld/ oc sloge hannem ihiel paa sin Seng/oc hand døde/ Oc mand iordede hannem i Dauidz stad/ Men icke iblant Kongernis Graffuer. Oc disse vaare de/ som giorde det Forbund mod hannem/ Sabad/Simeaths den Ammoniterskis søn/ oc Josabath Simrith den Moabiterskis søn. Men hans sønner/ oc summen som vaar forsamlet vnder hannem/oc Gudz Husis bygning/see/de ere screffne i Kongernis Histories Bog/ Oc hans søn Amazia bleff Konge i hans sted.

XXV.

Amazia 29. aar Konge i Juda.

4. Reg. 14.

AMazia vaar fem oc tive aar/der hand bleff Konge/oc hand regerede i ni oc tive aar i Jerusalem/ Hans Moder hed Joadan aff Jerusalem. Oc hand giorde det HERREN vel behagede/ dog icke aff gantske hierte. Der nu hans Kongerige vaar stadfest/ da slo hand sine Suenne ihiel/ som sloge Kongen hans Fader ihiel. Men hand slo icke deris børn ihiel/ Thi der staar saa screffuit i Louuen i Mose Bog/der som HERREN biuder/oc siger/ Fæderne skulle icke dø faar Børnene/ ey heller Børnene faar Fæderne/ Men huer skal dø faar sin synd skyld.

Deut. 24.
Ezech. 18.

Oc Amazia samlede Juda til hobe/ oc skickede dem effter deris Fedris Huss/ effter de Offuerste

uerste offuer tusinde oc offuer hundrede / iblant gantske Juda oc Ben Jamin / oc hand talde dem fra tiue aar oc der offuer / oc fant iblant dem try hundrede tusinde vdualde / som kunde fare i Strid / oc føre Spiud oc Skiold. Der til met tog hand til sig aff Jsrael hundrede tusinde stercke Stridzmend for hundrede Sintener sølff.

Gudz mand.

Men der kom en Gudz Mand til hannem / oc sagde / Konge / Lad icke Jsraels Hær komme met dig / Thi HERREN er icke met Jsrael / ey heller met alle Ephraims børn. Thi der som du kommer / at beuise en dristighed i striden / da skal Gud lade dig falde faar dine Fiende / Thi macten staar hoss Gud til at hielpe oc til at lade falde. Amazia sagde til Gudz Mand / Huad skal mand da gøre met hundrede Sintener som ieg haffuer giffuit Stridzmendene aff Jsrael: Gudz Mand sagde / HERREN haffuer end nu mere end det er / som hand kand giffue dig. Da skilde Amazia det Stridzfolck at / som vaar kommet til hannem aff Ephraim / at de skulde gaa hen til deris sted / Da bleffue de saare vrede mod Juda / oc droge hiem igen til deris sted met stor vrede.

Edomiter slagne.

Oc Amazia bleff trøstet / oc førde sit Folck vd / oc drog vd i Salt dalen / oc slo der thi tusinde aff Seirs børn. Oc Juda børn fangede thi tusinde leffuende aff dem / oc ledde dem øffuerst oppaa en stenklippe / oc størte dem ned øffuerst aff Klippen / at de brøste alle sønder. Men de Stridzmend som Amazia loed drage tilbage / at de droge icke til strid met hans Folck / gaffue sig ned i Juda stæder / fra Samaria / indtil Bethhoron / oc sloge aff dem try tusinde / oc toge meget Roff.

Oc der Amazia kom igen aff Edomiternis slag / da førde hand Seirs børns Guder / oc sette sig dem til Guder / oc tilbad faar dem / oc gaff dem Røgelse. Da bleff HERRENS vrede grum offuer Amasia / oc hand sende en Prophete til hannem / hand sagde til hannem / Huor faare søger du det Folckis Guder / som icke kunde hielpe deris Folck aff din haand: Oc der hand talede met hannem / da sagde hand til hannem / Haffuer mand giort dig til Kongens Raad: Lad aff / Hui vilt du vere slagen: Da loed Propheten aff / oc sagde / Jeg formercker vel / at Gud haffuer beraad sig at forderffue dig / for du det giorde / oc icke lydde mit Raad.

En Prophete send til Amazia.

Oc Amazia Juda Konge bleff til sinds / oc sende hen til Joas Joachas søn / Jehu Jsraels Kongis søns / oc loed hannem sige / Kom / oc lad oss besee huer anden. Men Joas Jsraels Konge sende til Amasia Juda Konge / oc loed hannem sige / Tornebusken i Libanon sende til Cederen i Libanon / oc loed hannem sige / Giff din Daatter min Søn til Hustru / Men Vildiurene i Libanon / løbe offuer Tornbusken / oc trædde hannem ned. Du tencker / See / Jeg haffuer slaget Edomiterne / der aff hoffmoder dit hierte sig / oc du søger effter roess / Nu bliff der hiemme / Huor faare staar du effter vlycke / at du skalt falde / oc Juda met dig:

Men Amazia lydde hannem icke at / Thi det skede aff Gud / at de skulde giffuis i haanden / Fordi / at de haffde søgt Edomiternis Guder. Saa drog Joas Jsraels Konge hen op / oc besaae dem met huer anden / hand oc Amazia Juda Konge i Beth Semes / som ligger i Juda. Men Juda bleff slagen faar Jsrael / oc flyde huer til sin Bolig. Oc Joas Joachas søn Jsraels Konge / greb Amazia Juda Konge Joas søn i Beth Semes / oc førde hannem til Jerusalem / Oc hand nedslo muren i Jerusalem / fra Ephraims Port til Hiørne porten / fire hundrede alne longt. Oc hand bort tog alt guld oc sølff / oc alle Karene / som vaare til stede i Gudz Huss hoss Obed Edom / oc i Liggendefæet i Kongens Huss / oc hand tog børnene til Gisel met sig til Samaria.

Joas.

Oc Amazia Joas søn Juda Konge / leffuede i femten aar effter Joas Joachas søns / Jsraels Kongis død. Oc huad der er mere at sige om Amazia / baade det første oc det siste / See / det er screffuit i Juda oc i Jsraels kongers Bog. Oc fra den tid / at Amazia gaff sig fra HERREN / da giorde de it Forbund mod hannem i Jerusalem / oc hand flyde til Lachis / Da sende de effter hannem til Lachis / oc sloge hannem der ihiel. Oc de førde hannem paa Heste / oc iordede hannem hoss sine Fedre i Juda stad.

XXVI.

Vsia 52. aar Konge i Juda. 4. Reg. 15.

DA tog gantske Juda folck Vsia / hand vaar seyten aar gammel / oc giorde hannem til Konge i sin Faders Amasia sted. Hand bygde Eloth oc kom hannem til Juda igen / siden hans Fader soff hen met sine Fedre. Vsia vaar seyten aar / der hand bleff Konge / Oc hand regerede thu oc halfftrediesinds tiue aar i Jerusalem / Hans moder hed Jechalia aff Jerusalem. Oc hand giorde det som HERREN vel behagede / som Amazia hans Fader giorde. Oc hand søgte Gud / saa lenge som Sacharia leffuede / en Lærere i Gudz Syn / oc saa lenge som hand søgte HERREN / da loed Gud det vel lyckis for hannem.

Thi hand drog vd oc stridde mod Philisterne/ oc ned slo muren i Gath/ oc muren i Jabne/ oc muren i Asdod/ oc bygde Stæder omkring Asdod/ och iblant Philisterne. Thi Gud halp hannem mod Philisterne/ mod de Arabier/ mod dem i GurBaal/ oc mod de Menniter. Och de Ammoniter gaffue Vsia gaffuer/ och hand bleff naffnkundig ind til mand kommer i Egypten/ Thi hand bleff io sterckere oc sterckere. Oc Vsia bygde Thaarn i Jerusalem hoss Hiørneporten/ oc hoss Dalporten/ oc hoss andre hiørner/ oc befeste dem. Hand bygde oc Slaattene i ørcken/ oc groff mange Brynde/ Thi hand haffde meget fæ/ baade i dalerne oc paa Sletten/ oc Agermend och Vingaardzmend hoss biergene oc hoss Charmel/ Thi hand haffde lyst til Agergerning.

Oc Vsia haffde en Mact til strid/ som droge i Hærren aff Stridzmend regnede i talet/ vnder Jeiels Scriffueris oc Maesia Embetzmandz haand/ vnder Hanania haand aff Kongens øffuerste. Oc de ypperste Fedris tal aff stercke Stridzmend/ vaare thu tusinde oc sex hundrede. Oc Stridzhærren vnder deris haand try hundrede tusinde oc siu tusinde oc fem hundrede skickelige til strid/ at fare i Stridzhær at hielpe Kongen mod Fiender. Oc Vsia skickede dem faar den gantske Hær/ skiolde/ spiud/ hielm/ pantzer/ buer oc stenslinger. Oc hand giorde kaanstelige Brystuern i Jerusalem som skulde vere paa Thaarnene oc paa Hiørner/ til at skiude vd met pile oc store stene/ Oc hans rycte kom viit vd/ fordi/ at hand bleff besynderlige hulpen/ til hand bleff mectig.

Oc der hand vaar bleffuen mectig/ da hoffmodede hand sig i sit hierte til sin forderffuelse/ Thi hand forgreb sig paa HERREN sin Gud/ oc gick ind i HERRENS Tempel oc gaff røgelse paa Røgalteret. Oc Asaria Presten gick effter hannem/ oc firesins tiue HERRENS Prester met hannem/ deylige Folck/ Oc stode mod Kong Vsia/ oc sagde til hannem Vsia dig bør icke at giffue HERREN røgelse/ men Presterne Aarons børn/ som ere helliggiorde til at giffue røgelse/ Gack vd aff Helligdommen/ thi du forgriber dig/ oc det bliffuer dig ingen ære faar Gud HERREN.

Asaria

Men Vsia bleff vred/ oc hand haffde it Røgelsekar i haanden. Oc der hand knurrede met Presterne/ da vdfoer der Spedalske i hans Pande faar Presterne i HERRENS Huss faar Røgalteret. Oc Asaria den øffuerste Prest vende hoffuedet til hannem/ oc alle Prester/ oc see/ da vaar hand Spedalsk i hans pande/ oc de støtte hannem der fra/ Hand skyndede sig oc selff at gaa vd/ Thi hans Plaffue vaar aff HERREN. Saa bleff Kong Vsia Spedalsk/ ind til hans død/ oc hand bode vdi it serlestis Huss spedalsk/ thi hand bleff støt aff HERRENS Huss. Oc Jotham hans Søn stod Kongens huss faare/ oc dømde folcket i Landet.

4 Reg. 15

Huad som mere er at sige om Vsia/ baade det første/ oc det siste/ det haffuer Esaias Prophete/ Amoz søn bescreffuit. Oc Vsia soff hen met sine Fedre/ oc de iordede hannem hoss hans Fedre i ageren hoss Kongernis Graffuer/ Thi de sagde/ Hand er spedalsk/ Oc Jotham hans søn bleff Konge i hans sted.

XXVII.

Jotham vaar fem och tiue aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc hand regerede seyten aar i Jerusalem/ Hans moder hed Jerusa/ Zadoks daatter. Och hand giorde det HERREN vel behagede/ som Vsia hans fader giorde/ Foruden det at hand icke gick i HERRENS Tempel/ oc folcket end nu forderffuede sig. Hand bygde den høye port paa HERRENS Huss/ och hand bygde meget paa Ophel mur. Oc hand bygde de Stæder paa Juda bierg/ oc hand bygde Slaat oc Thaarn i skoffuen.

Jotham 16 aar Konge i Juda.
4. Reg 15.

Oc hand stridde mod Ammons børns Konge/ oc fick offuerhaand offuer dem/ at Ammons børn gaffue hannem det samme aar hundrede Sintener sølff/ thi tusinde Cor huede/ oc thi tusinde Cor byg/ Oc Ammons børn gaffue hannem ocsaa meget i det andet oc i det tredie aar. Saa bleff Jotham mectig/ Thi hand skickede sine veye ret faar HERREN sin Gud.

Huad mere er at sige om Jotham/ oc alle hans strider oc hans veye/ see/ det er screffuit i Jsraels oc Juda Kongers Bog. Hand vaar fem oc tiue aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc hand regerede seyten aar i Jerusalem. Oc Jotham soff hen met sine Fedre/ oc de iordede hannem i Dauidz stad/ Oc hans søn Achas bleff Konge i hans sted.

XXVIII.

Achas

Achas 16. aar Konge i Juda
4. Reg. 16.

ACHas vaar tiue aar gammil/der hand bleff Konge/ oc hand regerede seyten aar i Jerusalem/ oc hand giorde icke det som HERREN vel behagede/ som Dauid hans Fader. Men hand vandrede i Jsraels Kongers veye/ Der til met giorde hand støbte billede. Oc hand gaff Baalim Røgelse i Hinnom børns dal/ oc hand brende sine sønner met ild/effter Hedningernis verstyggelighed/huilcke HERREN haffde fordreffuit faar Jsraels børn. Oc hand offrede oc bar Røgelse paa Høyene/ oc vnder alle grøne Træ.

Der faare gaff HERREN hans Gud hannem i Kongens haand aff Syrien/ at de sloge hannem/oc førde en stor hob aff hans fangne bort/ oc førde dem til Damascum. Hand bleff oc giffuen vnder Kongens haand aff Jsrael/at hand giorde it stort slag paa hannem. Thi Pekah Remalia søn slo i Juda hundrede oc tiue tusinde paa en dag/ som vaare alle dulige folck/ Fordi at de forlode HERREN deris Fedris Gud. Oc Sichri en Veldig aff Ephraim slo Maeseia Kongens søn ihiel/oc Asrikam den øffuerste faar Kongens Huss/ oc Elkana den neste effter Kongen. Oc Jsraels børn førde fangne bort deris Brødre thu hundrede tusinde/quinder/sønner oc døtter/oc toge der til met meget Roff fra dem/oc førde det Roff til Samaria.

Pekah.
Sichri.

Oded.

Oc der vaar en HERRENS Prophete/ som hed Oded/ hand gick vd mod samme Hær/som kom til Samaria/oc sagde til dem/See/effterdi HERREN eders Fedris Gud er vred offuer Juda/gaff hand dem i eders hender/ Men i haffue saa grummelige slager dem ihiel/at det recker op i Himmelen. Nu tenckte i at vndertrøcke eder Juda børn oc Jerusalem til Suenne oc Piger/Er der da icke skyld hoss eder mod HERREN eders Gud: Saa lyder mig nu at/oc fører de fangne tilbage igen/som i haffue bortført aff eders brødre/ Thi HERRENS vrede er grum offuer eder.

Da giorde nogle sig rede iblant de Ypperste aff Ephraims børn/ Asaria Johanan søn/ Berechia Messillemoths søn/ Jehiskia Sallum søn/ oc Amasa Hadlai søn/ mod dem/ som komme aff Hærren/ oc sagde til dem/ J skulle icke føre de Fangne her ind/ Thi i tencke eckon skyld faar HERREN offuer oss/paa det i kunde gøre vor synd oc skyld diss mere/ Thi skylden vaar for meget stor/oc vreden optendis offuer Jsrael. Da loed Stridzfolcket alle fangerne løss/ oc lagde Roffuit ned faar de Øffuerste oc faar al Menigheden.

Da opstode de Mend/som nu ere neffnde ved naffn/oc toge de fangne/ oc alle som nøgne vaare aff dem/oc førde dem aff Roffuit/oc klædde dem/ oc finge dem sko paa/ oc gaffue dem mad oc dricke/oc saluede dem/oc alle som skrøbelige vaare/ dem førde de paa Asene/ oc førde dem til Jericho til Palmestaden hoss deris Brødre/oc de komme tilbage igen til Samaria.

Paa den samme tid/sende Kong Achas til Kongerne aff Assur/ at de skulde hielpe hannem. Oc de Edomiter komme end en gong igen/oc sloge Juda/oc førde nogle bort. Oc Philisterne lagde sig i Stæderne/Synden mod Juda/oc vunde Beth Semes/Aialon/Gederoth/ oc Soccho met hans døtter/oc Thimna met hans døtter/oc Gimso met hans døtter/oc bode der vdi. Thi HERREN nedtrøckte Juda faar Achas Juda Kongis skyld/ fordi at hand giorde Juda blot/ oc forgreb sig paa HERREN. Oc Tiglath Pilneser Kongen aff Assur kom igen/oc belagde hannem/Men hand kunde icke offueruinde hannem. Thi Achas delede HERRENS Huss/ oc Kongens Huss/oc de Øffuerstis/at hand gaff Kongen aff Assur. Men det halp hannem inted.

Tiglath Pilneser.

Der til met/giorde Kong Achas den forseelse end mere i sin nød mod HERREN/oc offrede til Guderne i Damasco/som haffde slaget hannem/ oc sagde/ Kongens Guder aff Syrien hulpe dem/Der faare vil ieg offre til dem/at de skulle oc hielpe mig/ Alligeuel at de vaare hannem/oc al Jsrael it fald. Oc Achas samlede Karene tilhobe i HERRENS Huss/ oc samlede Karene i Gudz Huss/oc lucte dørrene paa HERRENS Huss/ oc giorde sig Altere i alle hiørne i Jerusalem/oc i Juda stæder. Hand giorde oc de Høye her oc der at giffue andre Guder røgelse/oc opuacte oc fortørnede HERREN sine Fedris Gud.

Huad som er mere at sige om hannem/oc alle hans veye/baade det første oc det siste/See/ det er screffuit i Juda oc Jsraels Kongers Bog. Oc Achas soff hen met sine Fedre/ oc de iordede hannem i staden vdi Jerusalems Stad/Men de førde hannem icke blant Jsraels Kongers Graffuer/Oc hans søn Ezechias bleff Konge i hans sted.

XXIX.

EZechias vaar fem oc tiue aar gammil/der hand bleff Konge/ oc regerede ni oc tiue aar i Jerusalem/ Hans moder hed Abia Zacharie daatter. Oc hand giorde det som HERREN vel behagede/ lige som hans Fader Dauid. Hand oploed dørrene paa HERRENS Huss/ i den første maanet i sit Kongerigis første aar/ oc befestede dem. Oc førde Presterne oc Leuiterne hen ind/oc forsamlede dem paa den brede Gade mod Østen/oc sagde til dem.

Ezechias 29 aar Konge i Juda.
4. Reg. 18.

Hører mig i Leuiter/Hellig gører eder nu/at i skulle hellig gøre HERRENS eders Fedris Gudz Huss/oc bærer den vrenlighed vdaff Helligdommen. Thi vore Fedre haffue forgrebet dem/oc giort/det som HERREN vor Gud ilde behagede/ oc forlode hannem/ Thi de vende deris ansict fra HERRENS Bolig/oc vende ryggen der til. Oc tilluckte dørrene paa Vaabenhusit/ oc vdslyckte Lamperne/ oc giorde ingen Røgelse gerning/ ey heller giorde Brendoffer faar Israels Gud i Helligdommen.

Der aff er HERRENS vrede kommen offuer Juda oc Jerusalem/oc hand haffuer giffuit dem til en atspredelse oc ødeleggelse/ At mand huisler at dem lige som i see met eders øyen. Thi see/der faare ere vore Fedre faldne ved suerd/vore sønner/Døtter oc Hustruer ere bortførde. Nu haffuer ieg det i sinde at gøre en pact met HERREN Israels Gud/ at hans vrede oc grumhed vilde vende sig fra oss. Nu mine sønner verer icke lade/ Thi at HERREN haffuer vdualt eder/at i skulle staa faar hannem/ oc at i skulle vere hans tienere oc giffue Røgelse.

Da giorde Leuiterne sig rede/Mahath/Amasai søn/oc Joel Asaria søn/ aff de Kahathiters børn. Oc aff Merari børn/Kis Abdi søn/ oc Asaria Jahaleleel søn. Oc aff Gersoniters børn/ Joab Simma søn oc Eden Joah søn. Oc aff Elizaphans børn/Simri oc Jeiel. Oc aff Assaphs børn/ Sacharia oc Mathania. Oc aff Hemans børn/ Jehiel oc Semei. Oc aff Jeduthuns børn/ Semaea oc Vsiel. Oc de forsamlede deris Brødre oc helligede sig/ oc ginge ind effter Kongens befalning/aff HERRENS ord/ at rense HERRENS Huss.

Oc Presterne ginge ind i den inderste del aff HERRENS Huss at rense/ oc bare al vrenlighed (som bleff funden i HERRENS Tempel) vd i Gaarden faar HERRENS Huss/ oc Leuiterne toge det op/oc bare det vd i Kidrons bæck. Oc de begynte paa den første dag i den første maanet at hellige sig/oc paa den ottende dag i samme maanet/ginge de ind i HERRENS Vaabenhuss/oc hellig giorde HERRENS Huss i otte dage/ oc fuldkommede det paa den sextende dag i den første maanet.

Oc de ginge hen ind til kong Ezechias/oc sagde/ Wi haffue renset alt HERRENS Huss/oc Brendofferens Altere/oc al hans Redskaff/ Bordet/Skuebrødene oc al Redskaffuit der til/oc alle Karene/som Kong Achas haffde kast bort/der hand vaar Konge/ der hand syndede/dem haffue wi tilred oc helliget/ See/de ere faar HERRENS Altere.

Da giorde Kong Ezechias sig betilige rede/oc forsamlede de Øuerste i Staden/oc gick op til HERRENS Huss/ oc ledde der til siu øyen/siu Vædre/siu Lam/ oc siu Gedebucke til Syndoffer/for Kongerigit/ for Helligdömen oc for Juda/ Oc hand sagde til Presterne Aarons børn/at de skulde offre paa HERRENS Altere. Da slactede de øyene/ oc Presterne toge blodet/oc stenckte det paa Alteret/oc de slactede vedrene oc stenckte blodet paa Alteret/oc de slactede Lammene/oc stenckte blodet paa Alteret. Oc de ledde gedebuckene frem til Syndoffer for Kongen oc Menigheden/ oc de lagde deris hender paa dem. Oc Presterne slactede dem/ oc rensede deris blod paa Alteret/ til at forlige al Israel/ Thi at Kongen haffde befalet at gøre Brendoffer oc Syndoffer for al Israel.

Oc hand skickede Leuiterne i HERRENS Huss/met Simler/ Psaltere oc Harper/ lige som Dauid haffde befalet det/ oc Gad Kongens Skuere/ oc Nathan Prophete/ Thi det vaar HERRENS Bud ved hans Propheter. Oc Leuiterne stode met Dauidz Strengeleg/ oc Presterne met Basunerne. Oc Ezechias bød dem at gøre Brendoffer paa Alteret/ Oc paa den tid/der mand begynte Brendofferet/ da begyntis oc HERRENS Sang oc Basunerne/oc paa allehonde Dauidz Israels Kongis Strengeleg. Oc den gantske menighed tilbade/oc Sangernis sang/oc Trommeternis Basuner/ varede altsammen/ indtil Brendofferet vaar fuldkommet. Der nu Brendofferet vaar fuldkommet/ Da bøyede Kongen sig ned/oc alle de som vaare tilstede hoss hannem/ oc tilbade.

Oc kong Ezechias met de Øffuerste bøde Leuiterne at loffue HERREN met Dauidz oc Assaphs den Skueris dict/ oc de loffuede met glæde/ oc bøyede dem oc tilbade hannem. Oc Ezechias suarede/oc sagde/ J haffue nu opfylt HERREN eders hender/ traader hen til/oc bærer hid offer oc Loffoffer til HERRENS Huss. Oc Menigheden førde der til Offer oc Loffoffer/oc huer mand Brendoffer aff deris friuillige hierte. Oc tallet paa Brendofferet/som Menigheden bar til/ vaar halffierdesinds tiue øyen/ hundrede Vædre/oc thu hundrede Lam/oc det altsammen HERREN til Brendoffer/ Oc hellig giorde sex hundrede øyen/oc try tusinde Faar.

Men Presterne vaare forfaa/oc kunde icke tage huderne aff alle Brendofferne/ Der faare toge de Leuiterne deris brødre til dem/til den gerning bleff fuldkommen / oc indtil Presterne hellig giorde dem/ Thi Leuiterne ere lettere til at hellig gøris / end Presterne. Oc Brendofferet vaar meget met Tackofferens fedme/oc Drickofferet til Brendofferet / Saa bleff embedet fuldkommet i HERRENS Huss. Oc Ezechias gledde sig met alt Folcket / at mand vaar bleffuen rede met Gud/ Thi det skede snarlige.

XXX.

OC Ezechias sende hen til al Jsrael oc Juda / oc screff breff til Ephraim oc Manasse/ at de skulde komme til HERRENS Huss i Jerusalem / at holde HERREN Jsraels Gud Paaske. Oc Kongen holt it Raad met sine Offuerste/ oc met al Menigheden i Jerusalem at holde Paaske i anden maanet/ Thi de kunde icke holde hende samme tid / Fordi Presterne vaare icke nock hellig giorde/oc Folcket vaar icke heller end nu kommet tilhobe til Jerusalem. Oc dette behagede Kongen oc al Menigheden vel. Oc de bestillede at det bleff vdrobt offuer al Jsrael/fra Berseba indtil Dan/ at de skulde komme oc holde HERREN Jsraels Gud Paaske i Jerusalem/ Thi det vaar icke holdet i long tid/som der staar screffuit.

Oc Løberne ginge hen met Breff fra Kongens oc hans Offuerstis haand/igennem al Jsrael oc Juda/aff Kongens befalning/ oc sagde/ J Jsraels børn / vender eder om til HERREN Abrahams / Jsaacs oc Jsraels Gud / saa skal hand vende sig til dem som igen ere/ som ere end nu offuerbleffne iblant eder aff Kongernis haand i Assirien. Oc verer icke som eders Fedre oc brødre/som forgrebe sig paa HERREN eders Fedris Gud / oc hand gaff dem til en ødeleggelse / som i selffue see. Saa verer icke nu haardnackede som eders Forfedre/ Men giffuer HERREN eders haand / oc kommer til hans Helligdom / som hand haffuer hellig giort euindelige/oc tiener HERREN eders Gud/saa skal hans vredis grumhed vendis fra eder. Der som i omuende eder til HERREN/da skulle eders Brødre oc børn faa miskundhed faar dem som holde dem fangne/at de skulle komme igen i Landet/ Thi HERREN eders Gud er naadig oc miskundig / oc hand skal icke vende sit Ansict fra eder / om i omuende eder til hannem.

Oc Løberne ginge fra en Stad til en anden/i Ephraim oc Manasse land/oc indtil Sebulon/Men de forhaanede oc bespaattede dem. Dog ydmygede nogle dem aff Asser Manasse oc Sebulon/oc komme til Jerusalem. Oc Gudz haand kom til Juda / at hand gaff dem it endrecteligt hierte til at gøre effter Kongens oc de Offuerstis Bud / aff HERRENS ord. Oc der kom meget Folck til sammen i Jerusalem / at holde det vsurede Brøds Høytid i den anden maanet/en saare stor Menighed.

Paaske huldit i Ezechie tid

Oc de giorde sig rede/oc de nedbrøde Alterne/som vaare i Jerusalem/oc bort toge al Røgelsegerning/oc kaste dem i Kidrons bæck. Oc slactede Paaske den fiortende dag i den anden maanet. Oc Presterne oc Leuiterne bekende deris skam / oc hellig giorde sig / oc bare Brendofferet til HERRENS Huss/ oc stode i deris skick/som det sig burde/effter Mose Guds Mandz Lou. Oc Presterne stenckte blodet aff Leuiternis haand/ Thi de vaare mange i Menigheden/som icke haffde hellig giort sig / Der faare slactede Leuiterne Paaske for alle dem som icke vaare rene/at de skulde bliffue hellige faar HERREN.

Oc der vaar meget Folck aff Ephraim. Manasse/Jsaschar / oc Sebulon som icke vaare rene/Men de ode Paaskelammet icke som screffuit staar. Thi Ezechias bad for dem / oc sagde/ HERREN som er god/hand skal miskunde sig offuer alle / som skicke deris hierte til at søge HERREN deris Fedris Gud/oc icke for hellighedens renhed skyld. Oc HERREN bønhørde Ezechias/oc lægte Folcket. Saa hulde Jsraels børn / som bleffue fundne i Jerusalem / det vsurede Brøds Høytid siu dage met stor glæde. Oc Presterne oc Leuiterne loffuede HERREN alle dage met HERRENS stercke Strenge leg.

Oc Ezechias talede hiertelige met alle Leuiterne/ som haffde en god forstand til HERREN/ oc de ode Høytiden offuer siu dage/oc offrede Tackoffer/oc tackede HERREN deris Fedris Gud. Oc den gantske Menighed bleff til sinds / at holde end nu andre siu dage/oc de hulde oc de siu dage met glæde. Thi Ezechias Juda Konge / gaff en Løfftelse for Menigheden/tusinde Oxen/oc siu tusinde Faar / Oc de Offuerste gaffue for Menigheden en Løfftelse/tusinde Oxen/oc thi tusinde Faar/Saa helligede mange Prester dem.

Oc al

Oc al Menigheden i Juda gledde sig/oc Presterne oc Leuiterne/ oc den gantske Menighed/som vaar kommen aff Israel/oc de Fremmede / som vaare komne aff Israels land / oc de som bode i Juda. Oc der vaar en stor glede i Jerusalem / Thi fra Salomon Dauidz søns Israels Kongis tid/ haffde der icke veret saadant i Jerusalem. Oc Presterne oc Leuiterne stode op/oc velsignede Folcket/ oc deris røst bleff bønhørt/oc deris Bøn kom hen ind faar hans hellige Bolig i Himmelen.

XXXI.

DEr alt dette vaar fuldkommet/da vddroge Israeliterne som fundis i Juda stæder/oc søndersloge Støtterne/ oc affhugge Lundene / oc affbrøde de Høye oc Alterne aff gantske Juda/Ben Jamin/Ephraim oc Manasse/indtil at de haffde aldelis ødelagt dem/Oc Israels børn droge alle igen til deris Godz i deris Stæder.

Oc Ezechias skickede Presterne oc Leuiterne i deris skick / huer effter sit Embede/baade Presterne oc Leuiterne/ til Brendoffer oc Tackoffer/at de skulde tiene/tacke oc loffue i HERRENS Leyeris porte. Oc Kongen gaff sin del aff sit godz til Brendoffer om morgenen oc om afftenen/oc til Sabbathens oc Nymaanedis oc høytidernis Brendoffer/ som screffuit staar i HERRENS Lou.

Oc hand sagde til Folcket/som bode i Jerusalem/at de skulde giffue Presterne oc Leuiterne en del/Paa det at de kunde holde diffastere ved HERRens Lou. Oc der det ord kom vd/ gaffue Israels børn meget aff den første Grøde/aff korn/ most/olie/ hunig / oc allehonde indkomme aff marcken/oc de førde dem meget ind aff allehonde Tiende. Oc Israels oc Juda børn som bode i Juda stæder/ førde oc Tiende aff øxen oc Faar / oc Tiende aff det som vaar helliget/som de haffde hellig giort HERREN deris Gud/oc giorde her en hob oc der en hob. J den tredie maanet begynte de at legge det tilhobe/oc i den siuende maanet fuldkommede de det.

4.Reg.11.

Oc der Ezechias oc de Øffuerste ginge ind/oc saae hoben/da loffuede de HERREN oc hans folck Israel. Oc Ezechias spurde Presterne oc Leuiterne om Hoben. Oc Asaria Presten/den øffuerste i Zadoks Huss/sagde til hannem/Siden den tid mand begynte/at bære løfftelse til HERRENS Huss/da haffue wi ædet oc ere bleffne mætte/ oc der er end nu meget offuerbleffuit/Thi HERREN haffuer velsignet sit Folck/Der faare er denne hob offuerbleffuen. Da befol Kongen/at mand skulde tilrede Kister hoss HERRENS Huss. Oc de redde dem til/oc lagde der vdi trolige Løfftelse/Tiende/oc det som vaar helligt giort.

Oc Chanania Leuite vaar skicket til en Første der offuer / oc Simei hans broder til den anden/oc Jehiel/Asasia/Nagath/Asahel/Jerimoth/Josabath/Eliel/ Jesmachia/Mahath/ oc Benaia/tilskickede aff Chanania oc Simei hans broders haand / effter Kong Ezechie befalning. Oc Asaria vaar en Første i Guds Huss. Oc Core Jemna søn den Leuite Døruocteren mod Østen / vaar offuer Guds friuillige gaffuer / som hand vaar betroet til dem / som HERREN bleffue giffne til Løfftelse/ oc offuer det Alderhelligste. Oc vnder hans haand vaare/Eden/Miniamin/Jesua/Semaia/Amaria/oc Sachania/ i Presternis stæder / at de skulde giffue deris brødre/effter deris skick/den mindste lige som den største.

Der til met dem som bleffue regnede aff Mandkønet / fra try aar gamle oc der offuer/ iblant alle som ginge i HERRENS Huss/huer paa sin dag til deris Embede / i deris Vact effter deris skick. Oc dem som bleffue regnede for Prester i deris Fedris huss / oc Leuiterne/fra tiue aar oc der offuer/i deris Vact/effter deris skick. Der til met dem som bleffue regnede iblant deris børn/Hustruer/Sønner oc Døtter iblant den gantske Menighed / Thi de helligede trolige det Hellige. Oc der vaare Mend beneffnde ved naffn iblant Aaron Prestis børn/paa Forstædernis marck i alle Stæderne/ at de skulde giffue alt Mandkøn iblant Presterne en del / oc alle de som bleffue regnede iblant Leuiterne.

Saa giorde Ezechias i al Juda/ oc giorde det som vaar gaat / ret oc sant faar HERREN hans Gud. Oc i alle hans gerninger/som hand begynte i Guds Husis tieniste/effter Louuen oc Budene/at søge hans Gud/det giorde hand aff gantske hierte / Der faare haffde hand oc lycke.

XXXII.

Efter disse Gerninger oc troskaff/kom Senacherib Kongen aff Assyrien / och drog ind i Juda/ oc leyrede sig faar de faste Stæder/oc tenckte at riffue dem til sig. Der Ezechias saa at Senacherib kom/oc at hans ansict stod at stride mod Jerusalem/da bleff hand til raads met sine Offuerste oc Veldige at hand vilde tillucke vandet aff Bryndene / som vaare vden faar Staden / och de hulpe hannem. Oc meget folck forsamlede sig til hobe/oc de stoppede igen alle Brynde oc flydende vand mit i Landet / oc sagde /At Kongerne aff Assyrien skulde icke finde meget vand naar de komme.

Oc hand bleff ved god trøst/oc bygde alle mure/huor de vaare forfaldne/oc giorde taarn der paa/ oc hand bygde end nu en anden Mur der vden faare/oc befestede Millo hoss Dauidz stad/ oc giorde mange Vaaben oc Skiolde. Och skickede veldige Høffuitzmend til strid hoss Folcket. Oc hand samlede dem til sig paa den brede Gade hoss Stadens port / oc talede hiertelige met dem/ oc sagde/ Verer ved god trøst oc frimodige/frøcter eder icke/oc verer icke mistrøstige for Kongen aff Assirien/ ey heller for al den hob som er met hannem/Thi der er en Større met oss end met dem. Met dem er en Kødelig Arm/ Men HERREN vor Gud er met oss/ at hielpe oss/ och føre vor strid. Och Folcket forlod sig paa Ezechias ord Kongens aff Juda.

Der effter sende Senacherib Kongen aff Assirien sine tienere til Jerusalem (Thi hand laa faar Lachis/ oc al hans Stridz Hær met hannem)til Ezechiam Juda Konge/oc til al Juda/ som vaare i Jerusalem/ oc loed dem sige/ saa siger Senacherib Kongen aff Assirien / Paa huem fortrøste i eder/ som bo i den belagde Jerusalem? Ezechias tager eder met ord / at hand giffuer eder i Døden / Hunger oc Tørst/ oc siger/ HERREN vor Gud skal frelse oss aff Kongens haand aff Assirien. Er hand ey den Ezechias som haffuer bort taget hans Høye oc Altere/ oc sagt til Juda oc til Jerusalem/ J skulle tilbede faar it Altere / oc der paa gøre røg.

Vide i icke/ huad ieg oc mine Forfedre haffue giort alle Folck i Landene? Kunde oc Hedningernis Guder i Landene/frelse deris Land aff min haand? Huilken er iblant alle disse Hedningers Guder/ som mine Fedre haffue forbandet / som kunde frelse sit Folck fra min haand? at eders Gud skulde kunde frelse eder aff min haand? Saa lader nu Ezechias inted legge eder paa/ oc lader eder icke saa tage met ord/ oc tror hannem icke. Thi der som ingen aff alle Hedningernis oc Kongerigenis Guder kunde frelse sit folck fra mine oc mine Fedris haand / Saa skulle icke heller eders Guder kunde frelse eder fra min haand.

Der til met talede hans Suenne end nu mere mod Gud HERREN / oc mod hans tienere Ezechiam. Hand screff oc Breff at bespaatte HERREN Jsraels Gud/oc talede om hannem/ oc sagde/Lige som Hedningernis Guder i Landene/haffue icke frelst deris folck fra min haand/ Saa skal icke heller Ezechie Gud frelse hans folck fra min haand. Oc de robede met høy røst paa Jødiske til Folcket i Jerusalem/som vaar paa muren/at gøre dem rædde och forferde dem/ at de kunde vinde Staden. Oc de talede mod Jerusalems Gud /lige som mod Folckenis Guder paa iorden/ som vaare Menniskenis henders gerning.

4.Reg.19.

Men kong Ezechias oc Esaias Amos søn Prophete bade der imod oc robede til Himmelen. Oc HERREN sende en Engil/ hand ødelagde alle de veldige i Hærren/oc Førsterne oc de Offuerste i Kongens Leyre aff Assirien / at hand drog hiem igen til sit Land met skamme. Oc der hand gick ind i sin Guds huss/ da sloge de hannem der ihiel met suerd / de som vaare komne aff hans eget Liff. Saa halp HERREN Kong Ezechias oc dem i Jerusalem aff Senacheribs haand Kongens aff Assirien/ oc alle andris / oc hand beskermede dem faar alle trint omkring. At mange bare HERREN Gaffuer til Jerusalem/oc Ezechie Juda Konge Klenodie/ oc hand bleff der effter ophøyet faar alle Hedningene.

4.Reg.20.
Esai.38.

Paa den tid bleff Ezechias død siug/oc hand bad HERREN/ oc hand til sagde hannem/oc gaff hannem it Tegen. Men Ezechias betalede icke/effter det som hannem vaar giffuit/ thi hans hierte hoffmodede sig/ Derfaare kom vreden offuer hannem/ oc offuer Juda och Jerusalem. Men Ezechias ydmygede sig/ at hans hierte haffde hoffmodet sig / disligeste de i Jerusalem/ derfaare kom icke HERRENS vrede offuer dem / saa lenge som Ezechias leffuede.

Oc Ezechias haffde saare stor Rigdom och ære/oc giorde sig Liggendefæ aff sølff/guld/ edele stene/ dyrebare vrter / skiolde oc allehonde kaastelige ting och Kornhuss til Kornens indkom/most oc olie/oc stolde for allehonde fæ/oc Faarestier tilfaarene. Oc hand bygde sig Stæder/ oc haffde offuerflødige megit Fæ/ Faar oc Oxen/ Thi Gud gaff hannem gantske meget godz. Hand er den Ezechias / som tilstoppede det høye Vandspring i Gihon / oc ledde det hen ned vesten op til Dauidz stad / Thi Ezechias vaar lycksalig i alle sine gerninger.

Der Førsternis sendebud aff Babylon vaare sende til hannem at spøre hãnem om den vnderlige

lige ting/som vaar skeed i Landet/ da forlod Gud hannem saa/ at hand fristede hannem/Paa det at alt det som vaar i hans hierte/ kunde bliffue aabenbaret.

Huad mere er at sige om Ezechia/oc hans barmhertighed / See / det er screffuit i Esaie Prophetis/Amos søns Syn/i Juda oc Israels kongers Bog. Oc Ezechias soff hen met sine Fedre/oc de iordede hannem offuer Dauidz børns graffuer/Oc gantske Juda/ oc de i Jerusalem giorde hannem ære i hans død/Oc hans søn Manasses bleff Konge i hans sted.

XXXIII.

Manasses
55. aar Konge i
Juda.
4. Reg. 21.

Manasses vaar tolff aar gammil/der hand bleff Konge/oc hand regerede i fem oc halfftrediesinds tiue aar i Jerusalem. Oc giorde det HERREN ilde behagede/effter Hedningenis verstyggelighed/som HERREN fordreff for Israels børn. Oc hand omuende sig/ oc opbygde de Høye/som hans Fader Ezechias haffde nedbrudet/Oc sticktede Altere til Baalim/oc giorde Lunde/ oc tilbad allehonde Hær i Himmelen/oc tiente dem. Hand bygde oc Altere i HERRENS Huss/om huilcken HERREN haffde talet/ J Jerusalem skal mit Naffn vere euindelige. Oc hand bygde Altere i baade HERRENS Husis Gaarde/til allehonde Himmelens Hær. Oc hand loed sine Sønner gaa igennem ild/ i Hinnom søns dal/Oc hand vdualde dage/oc gaff act paa Fuleskrig/oc brugede troldom / oc sticktede Spaamend oc Tegenis vdleggere / oc giorde meget / som HERREN ilde behagede/ at fortørne hannem met.

2. Reg. 7.
3. Reg. 8.

Hand sette oc Billede oc Affguder/som hand loed gøre/i Guds Huss/om huilcke HERREN haffde sagt til Dauid oc Salomon hans søn / J dette Huss til Jerusalem/ som ieg haffuer vdualt for alle Israels slecter/vil ieg sette mit Naffn euindelige. Oc ieg vil icke mere lade Israels fod vige aff Landet/som ieg beskickede deris Fedre / Saa fremt som de holde sig/at de gøre alt det/som ieg haffuer budet dem/ved Mose i alle Louuer/ Budene oc Retten.

Manasses
bliffuer fangen/
oc ført til Babylon.

Men Manasses forførde Juda oc dem i Jerusalem / at de giorde verre end Hedningene/ som HERREN haffde ødelagt for Israels børn. Oc naar HERREN loed tale met Manasses oc hans Folck/da gaffue de ingen act der paa. Der faare loed HERREN komme offuer dem Kongens Førsternis Hær aff Assyrien / de toge Manasses til fange met Jernbolter/oc bunde hannem met Keder/ oc førde hannem til Babylon. Oc der hand vaar i den angist/da formanede hand HERREN sin Gud/oc ydmygede sig meget faar sine Fedris Gud. Oc bad oc formanede hannem/Da hørde hand hans Bøn / oc førde hannem igen til Jerusalem i sit Kongerige/da kende Manasses at HERREN er Gud.

Deute. 2.

Der effter bygde hand den yppersטe mur hoss Dauidz stad/fra Vesten mod Gihon i bæcken/oc som mand gaar ind at Fiskeporten / oc omkring til Ophel / oc giorde hannem meget Høy/Oc hand lagde Høffuitzmend i Juda faste Stæder. Oc bort tog de fremmede Guder/oc Affuderne aff HERRENS Huss / oc alle Alterne / som hand haffde bygt paa HERRENS Husis bierg oc i Jerusalem / oc kaste dem vden faar Staden. Oc hand opreyste HERRENS Altere/oc offrede der paa/Tackoffer oc Loffoffer / oc befol Juda / at de skulde tiene HERREN Israels Gud. Dog offrede Folcket paa de Høye/ alligeuel til HERREN deris Gud.

Huad som mere er at sige om Manasses/oc hans Bøn til hans Gud / oc om de Skueris tale/som talede met hannem i HERRENS Israels Guds Naffn/See/de ere iblant Israels Kongers Gerninger. Oc hans Bøn oc formaning / oc al hans synd oc misgerninger/oc de Stæder/paa huilcke hand bygde de Høye/oc stictede Lunde oc Affguder/før end hand bleff ydmyget/See/de ere screffne iblant de Skueris Gerninger. Oc Manasses soff hen met sine Fedre/oc de iordede hannem i hans Huss/Oc hans søn Amon bleff Konge i hans sted.

Amon thu
aar Konge i
Juda.
4. Reg. 21.

Amon vaar thu oc tiue aar gammil/der hand bleff Konge/ oc hand regerede thu aar i Jerusalem. Oc giorde det som HERREN ilde behagede / lige som hans Fader Manasses haffde giort/ Oc Amon offrede til alle Affguder / som Manasses hans Fader haffde giort/ oc tiente dem. Men hand ydmygede sig icke faar HERREN/ som hans fader Manasses ydmygede sig/ Thi Amon hand giorde synd mangfoldig. Oc hans Suenne giorde it Forbund mod hannem/oc sloge hannem ihiel i hans Huss. Da sloge Folckene i Landet dem alle ihiel/ som giorde det Forbund mod Kong Amon / oc Folcket i Landet giorde Josias hans søn til Konge i hans sted.

4. Reg. 22.

XXXIIII.

Josias 31 aar Konge i Juda.
4. Reg. 22.

JOsias vaar otte aar gammil der hand bleff Konge / oc hand regerede it oc tredive aar i Jerusalem. Oc hand giorde det som HERREN vel behagede/ oc vandrede i hans faders Davids veye/ oc vigede huercken til den høyre eller venstre side. Thi at i sit ottende Kongerigis aar / der hand vaar end nu en Dreng/ da begynte hand at søge sin faders Davidz Gud / Oc i det tolffte aar begynte hand at rense Judam oc Jerusalem/ aff de Høye oc Lundene/ oc Affguderne/ oc støbte Billede. Oc loed faar sig affbryde Baalims Altere/ oc affhug Billedet som der vaar offuen paa/ Oc hand sønderbrød Lundene oc Affguderne/ oc giorde dem til støff / oc strødde den paa deris Graffuer/ som haffde offret til dem. Och hand brende Presternis Ben paa Alterne/ oc rensede saa Juda oc Jerusalem. Der til met vdi Manasse stæder/ Ephraim/ Simeon/ oc indtil Nephthali i deris ørcken trint omkring. Oc der hand haffde affbrødet Alterne oc Lundene/ oc sønderknusit Affguderne/ oc haffde affhugget alle Billedene offuer al Israels Land / da kom hand igen til Jerusalem.

Hilkia.

I sit attende Kongerigis aar/ der hand haffde renset Landet oc Husit/ da sende hand Saphan Azalia søn oc Maeseia Fogeden i Staden/ oc Joah Joachas søn Cantzeleren / at forbedre HERRENS hans Guds huss. Oc de komme til Hilkia den øffuerste Prest / oc finge hannem Pendinge/ som vaare førde til Guds huss/ huilke Leviterne/ som toge vare paa dørteskelen/ haffde sammen sancket aff Manasse/ Ephraim oc aff alle som vaare igenbleffne i Israel oc aff al Juda oc Ben Jamin/ oc aff dem som bode i Jerusalem/ och antuordede det vdi Arbeydernis hender/ som vaare skickede i HERRENS Huss/ Oc det gaffue de dem som arbeydede paa HERRENS Huss/ oc huor det vaar forfaldet/ at de forbedrede Husit. De samme fremdelis gaffue Tømmermend oc Bygnings mend det/ at købe hugne Stene / och høfflede træ til Bielke i Husene/ som Juda Konge haffde forderffuit. Oc de Mend arbeydede paa Gerningen trolige.

Loubogen bliffuer funden.

Oc offuer dem vaare skickede/ Jahath oc Obadia Leviter aff Merari børn. Sacharia oc Mesullam aff Kahathiternis børn / at forfremme Gerningen/ Oc vaare alle Leviter som kunde paa Strenge leg. Men der vaare aff Leviterne/ Scriffuere/ Embetzmend / oc Portuoctere offuer dem som bare Byrderne/ oc som skyndede til allehonde Arbeyde i alle Embeder.

Oc der de vdtoge pendingene/ som vaare indlagde til HERRENS Huss / da fant Hilkia Presten HERRENS Loubog/ som vaar giffuen ved Mose. Oc Hilkia svarede/ oc sagde til Saphan Scriffueren/ Jeg haffuer fundet Loubogen i HERRENS Huss/ Oc Hilkia fick Saphan bogen. Oc Saphan bar hende til Kongen/ och hand talede til Kongen igen/ oc sagde/ Alt det som er giffuit i dine Tieneris hender/ det gøre de / och de samlede pendinge sammen/ som fundis i HERRENS Huss/ oc gaffue dem/ som staa faar Arbeydet oc de som gøre Gerningen. Oc Saphan Scriffuere gaff Kongen tilkende/ och sagde / Hilkia Prest fick mig en Bog/ oc Saphan læsde i hende faar Kongen. Der Kongen hørde Lovens ord/ da reff hand sine Klæder sønder.

Oc Kongen bød Hilkia oc Ahikam Saphans søn/ oc Abdon Micha søn / och Saphan Scriffueren/ oc Asaia Kongens Svend/ oc sagde/ Gaar hen/ oc atspører HERREN for mig oc for dem som ere offuerbleffne i Israel / och for Juda / om Bogens ord som er funden/ Thi HERRENS vrede er stor / som er optend offuer oss/ At vore Forfedre haffue icke holdet HERRENS ord/ at gøre det/ som screffuit staar i denne Bog.

Da gick Hilkia och de andre som vaare vdsende aff Kongen hen til Hulda Prophetisse Sallums Thakehaths søns Hustru / Hasra Klædegemmeris søns / som bode i Jerusalem i den anden deel/ oc de talede saadant met hende. Och hun sagde til dem / Saa siger HERREN Israels Gud / Siger den Mand / som sende eder til mig / saa siger HERREN/ See/ Jeg vil føre wlycke offuer denne Sted och hans Indbyggere / alle de forbandelser / som screffne staa i Bogen/ som mand læsde faar Juda Konge/ Fordi at de haffue forladet mig / oc giffuit røgelse faar andre Guder/ at fortørne mig met allehonde deris henders gerninger / Oc min vrede skal optendis offuer denne Sted / oc skal icke vdslyckis.

Hulda Prophetisse.

Oc i skulle saa sige til Juda Konge som vdsende eder at atspøre HERREN / saa siger HERREN Israels Gud om de ord som du hørde. Fordi at dit hierte er bleffuit bløt / oc du ydmygede dig faar Gud/ der du hørde hans ord mod denne Sted och mod Indbyggerne/ oc du ydmygede dig faar mig/ oc sønderreff dine Klæder / oc græd faar mig / Saa haffuer ieg oc bønhørt dig/ siger HERREN. See/ Jeg vil samle dig til dine Fedre / at du skalt samlis i din Graff met fred / At dine øyen skulle icke see al den wlycke/ som ieg vil sende offuer denne Sted oc Indbyggerne/ Oc de sagde Kongen det igen.

4 Reg. 23.

Da sende Kongen hen/ oc loed tilhobe komme alle Eldste i Juda oc Jerusalem. Oc Kongen gick hen op i HERRENS Huss oc alle aff Juda mend oc indbyggere i Jerusalem/

oc Presterne

oc Presterne oc Leuiterne/oc alt Folcket baade smaa oc store/Oc alle ordene i Pactis Bog/som vaar funden i HERRENS Huss/bleffue læsde faar deris øern. Oc Kongen gick i sin sted/ oc giorde it Forbund faar HERREN/At mand skulde vandre effter HERREN/oc holde hans Bud/Vidnesbyrd oc Ræt/aff gantske hierte oc aff gantske siel/oc gøre effter alle Pactens ord/som staa screffne i denne Bog. Oc alle de som vaare tilstede i Jerusalem oc i Ben Jamin/ stode der/Oc Jerusalems indbyggere giorde effter HERRENS deris Fedris Guds Pact. Oc Josias tog alle Verstyggeligheder bort aff alle Landene/som hørde Jsraels børn til/ oc skickede/at alle som bleffue fundne i Jsrael/tiente HERREN deris Gud. Saa lenge som Josias leffuede/da vigede de icke fra HERREN deris Fedris Gud.

XXXV.

OC Josias holt HERREN Paaske i Jerusalem/ oc slactede Paaske paa den fiortende dag i den første maanet. Oc hand skickede Presterne til deris Vect/ oc styrckede dem i deris embede i HERRENS Huss. Oc hand sagde til Leuiterne/som lærde al Jsrael/oc vaare HERREN hellig giorde/ Setter den hellige Arck i Husit/som Salomon Dauidz søn Jsraels Konge bygde/ Oc i skulle icke bære hende paa eders skuldrer/ Saa tiener nu HERREN eders Gud oc hans Folck Jsrael. Oc skicker eders Forfedris Huss i eders skickelse/som det er bescreffuit aff Dauid Jsraels Konge oc hans søn Salomon. Oc staar i Helligdommen effter Fedrenis Husis skick iblant eders brødre som ere fødde aff Folcket/Oc Fedrenis Husis skickelse iblant Leuiterne/Oc slacter Paaske/ oc hellig gører eder/ oc skicker eders brødre til/ at de gøre effter HERRENS ord ved Mose.

Paaske hulden i Josie tid. 4.Reg. 23.

Oc Josias gaff til Løfftelse for den menige mand/lam oc kid(altsammen til Paasken/for alle dem som vaare tilstede)i tallet trediuetusinde/oc try tusinde øyen/oc altsammen aff kongens godz. Hans Førster gaffue friuillige til Løfftelsen for Folcket oc for Presterne oc Leuiterne (som vaar Hilkia/Sacharia oc Jehiel/ Førster i Gudz Huss blant Presterne) til Paaske/ thu tusinde oc sex hundrede (lam oc geder) der til try hundrede øyen. Men Chanania/Semaia/ Nethaneel oc hans brødre Hasabia/ Jeiel/oc Josabad Leuiternis Øffuerste/ gaffue Leuiterne til Løfftelsen til Paaske/fem tusinde(lam oc geder)oc der til fem hundrede øyen.

Saa bleff Guds tieniste beskicket/oc Presterne stode i deris sted/oc Leuiterne i deris skick effter Kongens befalning. Oc de slactede Paaske / oc Presterne toge blodet aff deris hender / oc stenckte/oc Leuiterne toge huden aff dem/ Oc giorde Brendofferet der aff / at de kunde giffue det iblant deris Fedris Husis del/i deris menige hob/ at offre HERREN / som det staar screffuit i Mose Bog/ Saa giorde de oc met øyene. Oc de tilredde Paaske ved ilden/ som det sig burde/Men huad som vaar hellig giort / det kaagede de i Gryder / kædle oc pander / oc de giorde det hastelige for den menige hob. Der nest tilredde de til dem oc til Presterne/ Thi at Presterne Aarons børn haffde at skaffe met Brendofferet oc fedmen indtil natten / Derfaare maatte Leuiterne rede noget for sig oc for Presterne Aarons børn.

Supra 29.

Oc Sangerne Assaphs børn stode i deris sted effter Dauidz Bud/oc Assaphs/oc Hemans oc Jedithuns Kongens Skueris oc Portholdere hoss alle porte/Oc de vigede icke fra deris embede/Thi Leuiterne deris brødre redde til for dem. Saa bleff al HERRENS Gudz tieniste skicket den samme dag/at holde Paaske/oc gøre Brendoffer paa HERRENS Altere/effter Kong Josias befalning. Saa hulde Jsraels børn som tilstede vaare/Paasken paa den tid/oc det vsurede brødz Høytid i siu dage. Der vaar ingen saadan Paaske holden i Jsrael/fra Samuelis Prophetis tid/oc ingen Konge i Jsrael haffde holdet saadan Paaske/som Josias holt Paaske/oc Presterne/Leuiterne oc gantske Juda/oc de som vaare tilstede aff Jsrael/oc de som bode i Jerusalem. Oc denne Paaske bleff holden i det attende Josie Kongerigis aar.

Der effter/at Josias haffde beredet Husit/da drog Necho Kongen aff Egypten op at stride mod Charchemis hoss Phrath/Oc Josias drog vd mod hannem. Men hand sende Bud til hannem/oc loed hannem sige/Huad haffuer ieg at gøre met dig Juda Konge? Jeg kommer icke nu mod dig/men ieg strider mod it Huss/ oc Gud sagde at ieg skulde skynde mig/ Holt op fra Gud som er met mig/at hand icke forderffuer dig. Men Josias vende icke sit ansict fra hannem/men skickede sig til at stride met hannem/oc lydde icke Necho ord aff Guds mund/ oc kom at stride met hannem paa den slette marck hoss Megiddo. Oc Kongens Skytter skøde kong Josias/oc kongen sagde til sine suenne/ Fører mig hen offuer/thi ieg er suarlige saar. Oc hans süenne toge hannem aff Vognen/oc førde hannen paa sin anden vogn / oc førde hannem til Jerusalem/Oc hand døde oc bleff iordet iblant sine Fedris Graffuer. Oc gantske Juda oc Jerusalem sørgede for Josias/ Oc Jeremias begræd Josiam/ oc alle Sangere oc Sangerinder beklagede met grædelig Sang offuer Josia indtil denne dag. Oc de giorde en seduan der aff i Jsrael/See/det er screffuit iblant de Grædelige sange.

Necho. 4.Reg. 23.

Josias dødelige saar giort/ huor aff hand oc døde.

Men huad der er mere at sige om Josia/ oc hans barmhertighed effter Scrifften i HERRENS Lou/ oc hans Gerninger/ baade de første oc de siste/ See/ det er screffuit i Jsraels oc Juda Kongers Bog.

XXXVI.

Joachas 3. maanede Konge i Juda.
4. Reg. 23.
Matth. 1.
Necho.

DE Folcket i Landet toge Joachas/ Josia søn/ oc giorde hannem til Konge i hans Faders sted i Jerusalem. Oc Joachas vaar try oc tiue aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc hand regerede i tre maanede i Jerusalem. Thi Kongen aff Egypten sette hannem aff i Jerusalem/ oc straffede Landet paa hundrede Sintener Sølff/ oc it Sintener Guld. Oc Kongen aff Egypten giorde Eliakim hans broder til Konge offuer Juda oc Jerusalem/ oc omuende hans naffn Joiakim/ Men Necho tog hans broder Joachas/ oc førde hannem til Egypten.

Joachim 11. aar Konge i Juda.

Joachim vaar fem oc tiue aar gammil der hand bleff Konge/ oc hand regerede i elleffue aar i Jerusalem/ Oc giorde det som HERREN hans Gud ilde behagede. Oc Nabuchodonosor Kongen aff Babylonien/ drog op mod hannem/ oc bant hannem met Lencker/ at hand kunde føre hannem til Babylonien. Oc Nabuchodonosor førde nogle aff HERRENS Husis Kar til Babylonien/ oc lagde dem i sin Tempel i Babylonien. Huad mere er at sige om Joiakim/ oc om hans verstyggelighed som hand giorde/ oc som fundis paa hannem/ See/ de ere screffne i Jsraels oc Juda Kongers Bog/ Oc hans søn Joachin bleff Konge i hans sted.

Joachin 3. maanede oc 10. dage Konge i Juda.

Joachin vaar otte aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc hand regerede tre maanede oc thi dage i Jerusalem/ Oc hand giorde det som HERREN ilde behagede. Men der aaret vaar omgonget/ da sende Nabuchodonosor hen/ oc lod hente hannem til Babylonien met de kaastelige kar i HERRENS Huss/ Oc giorde Zedechias hans broder til Konge offuer Juda oc Jerusalem.

Zedechias 11 aar Konge i Juda.
4. Reg. 24.
Ierem. 17.

Zedechias vaar it oc tiue aar gammil/ der hand bleff Konge/ oc hand regerede elleffue aar i Jerusalem. Oc giorde det som HERREN hans Gud ilde behagede/ Oc hand ydmygede sig icke faar Jeremia Prophete/ som talede aff HERRENS mund. Der til met falt hand oc fra Nabuchodonosor Kongen aff Babylonien/ som haffde taget en Eed aff hannem ved Gud/ oc hand bleff fortrøden/ oc forherdet i sit hierte/ at hand vilde icke omuende sig til HERREN Jsraels Gud.

Oc alle Førsterne blant Presterne oc Folket syndede meget effter allehonde Hedningernis Verstyggelighed/ oc besmittede HERRENS Huss/ som hand haffde hellig giort i Jerusalem. Oc HERREN deris Fedris Gud sende til dem tilige ved sine Sendebud/ Thi hand sparde sit Folck oc sin Bolig. Men de bespaattede Guds sendebud/ oc foractede hans ord/ oc forhaanede hans Propheter/ Jndtil HERRENS vrede voxte offuer hans Folck/ at der vaar ingen helbrede mere. Thi hand førde Kongen aff Chaldeen offuer dem/ oc loed ihiel sla deris vnge Mandkøn/ met Suerd i deris Helligdoms Huss/ oc hand sparde huercken vnge Drenge eller Jomfruer/ huercken gamle eller vdleffuede Fedre/ hand gaff dem alle i hans haand.

4. Reg. 25.

Oc alle Karene aff HERRENS Huss baade store oc smaa/ oc Liggende fæet i HERRENS Huss/ oc Kongens oc hans Førsters Liggende fæ/ oc det altsammen loed hand føre til Babylonien. Oc de opbrende Guds Huss/ oc nedbrøde Muren om Jerusalem/ Oc de opbrende alle deris Palatz met ild/ at al deris kaastelige Boskaff bleff forderffuet. Oc de førde bort til Babylonien det som bleff igen/ oc de bleffue hans oc hans sønners suenne/ indtil det Kongerige aff Persen regerede. At HERRENS ord skulde fuldkommis ved Jeremie mund/ indtil at Landet haffde nock i sine Sabbather/ Thi den gantske tid/ som ødeleggelsen varede/ vaar Sabbath indtil det halff fierdesinds tiuende aar bleff fuldkommet.

Ierem. 25. 29.

Cyrus.
Esdræ 1.

Men i det første Cyri Kongens aar aff Persen/ at HERRENS ord skulde fuldkommis/ ved Jeremie mund/ da opuacte HERREN Cyri aand Kongens aff Persen/ at hand loed vdrobe offuer sit gantske Kongerige/ ved scrifft/ oc sige/ Saa siger Cyrus Kongen i Persen/ HERRE Gud aff Himmelen/ haffuer giffuit mig alle Kongerigene i Landene/ oc hand haffuer befalet mig/ at bygge sig it Huss i Jerusalem vdi Juda/ Huilcken som nu er iblant eder aff hans Folck/ HERREN hans Gud vere met hannem/ oc drage hen op.

Ende paa den Anden Bog aff Krønicken.

Esdre Bog.

I.

JDet første Cyri aar/Kongens aff Persen/At HERRENS ord skulde fuldkommis/som vaar talet ved Jeremie mund/da opuacte HERREN Cyri aand Kongens aff Persen. At hand loed vdrobe offuer alt sit Kongerige/ocsaa ved Scriffuelse/oc sige/ Saa siger Cyrus Kongen i Persen / HERRE Gud aff Himmelen haffuer giffuit mig alle Kongerige i Landene/oc hand haffuer befalet mig/at ieg skal bygge hannem it Huss i Jerusalem vdi Juda. Huo som er nu blant eder aff hans Folck / met hannem vere hans Gud / oc hand reyse hen op til Jerusalem i Juda / oc bygge HERRENS Jsraels Guds Huss/ Hand er Gud som er i Jerusalem. Oc huo som end nu er igen/i alle Stæder/som hand er fremmet/hannem skulle Folckene i den sted hielpe met sølff oc guld/godz oc queg / aff en fri vilie til Guds Huss i Jerusalem.

Cyrus lader Folcket drage til Judeam at bygge Templen oc Staden Jerusalem igen/der 70. aar vaare forløbne.
Ierem. 25. 29.
2. Paral. 36.

Da giorde de øffuerste Fedre aff Juda oc Ben Jamin/ oc Presterne oc Leuiterne sig rede/ alle de som Guds Aand opuacte/ til at drage hen op oc at bygge HERRENS Huss i Jerusalem. Oc alle de / som vaare trint omkring dem / styrckede deris haand met Sølffkar oc Guldkar/met godz oc fæ/oc klenodie/ Foruden det som de gaffue veluillige.

Oc Kong Cyrus tog HERRENS Husis Kar vd / som Nabugodonosor haffde taget aff Jerusalem/oc sæt i sin Guds huss. Men Cyrus Kongen i Persen tog dem vd ved Mithridates Skatmesteren/oc talde Sesbazar Juda Første dem. Oc dette er deris tal / Trediue Guldbecken/oc tusinde Sølffbecken/ni oc tiue Kniffue / trediue Guld begere/oc de andre sølff begere/ fire hundrede oc thi/oc andre tusinde Kar. At alle Kar baade aff guld oc sølff / vaare fem tusinde oc fire hundrede/Sesbazar førde dem alle op met dem som droge op aff Fengzelet fra Babylon til Jerusalem.

Sesbazar.
Infra 5.

II.

DJsse ere de Børn aff Landene/som droge op aff Fengzelet / der Nabugodonosor Kongen i Babylon haffde ført til Babylon / oc komme igen til Jerusalem oc i Juda/huer til sin Stad. Oc de komme met Sorobabel/Jesua/Nehemia/ Seraia/Reelia/Mardochai/Bilsan/Mispar/Bigeuai/Rehum oc Baena.

Summen paa dem som droge op effter de 70. aar aff Fengzelet i Babylon.

Dette er nu det tal paa Mendene aff Jsraels Folck. Parees børn / thu tusinde/hundrede oc halffierdesinds tiue oc tho. Sephatia børn / try hundrede oc halffierdesinds tiue oc tho. Arahs børn/siu hundrede oc fem oc halffierdesinds tiue. Pahath Moabs børn blant Jesua børn/ Joab/thu tusinde/otte hundrede oc tolff. Elams børn/tusinde thu hundrede oc fyre oc halff trediesinds tiue. Sathu børn / ni hundrede oc fem oc fyretiue. Sacai børn/siu hundrede oc trysinds tiue. Bani børn/ sex hundrede oc tho oc fyretiue. Bebai børn/sex hundrede oc tre oc tiue. Asgads børn / tusinde thu hundrede oc tho oc tiue. Adonikams børn/sex hundrede oc sex oc trysinds tiue. Bigeuai børn / thu tusinde oc sex oc halfftrediesinds tiue. Adins børn/fire hundrede oc fire oc halfftrediesinds tiue. Aters børn aff Hiskia/otte oc halffemtesinds tiue. Bezai børn/try hundrede oc tre oc tiue. Jorahs børn/hundrede oc tolff. Hasums børn/thu hundrede oc tre oc tiue. Gibbars børn/ fem oc halffemtesinds tiue.

Bethlehems børn/ hundrede oc tre oc tiue. Nethopha mend / sex oc halfftrediesinds tiue. De mend aff Anathoth / hundrede oc otte oc tiue. Asmaueths børn / tho oc fyretiue. De børn aff Kiriath Arim/Caphira oc Beeroth/siu hundrede oc tre oc fyretiue. De børn aff Rama oc Gaba/sex hundrede oc en oc tiue. De mend aff Michmas/hundrede oc tho oc tiue. De mend aff BethEl oc Ai / thu hundrede oc tre oc tiue. Nebo børn / tho oc halfftrediesinds tiue. De mend aff Magbis/hundrede oc sex oc halfftrediesinds tiue. Den anden Elams børn/tusinde thu hundrede oc fire oc halfftrediesinds tiue. Harims børn/ try hundrede oc tiue. Lod Hadids oc Ono børn/siu hundrede oc fem oc tiue. Jericho børn/ try hundrede oc fem oc fyretiue. Senaa børn/try tusinde/sex hundrede oc trediue.

dem som effter 70. aar droge op aff fengzelet i Babylon.

Presterne. Jedaia børn aff Jesua Huss/ni hundrede oc tre oc halffierdesinds tiue. Jmmers børn/tusinde oc tho oc halfftrediesinds tiue. Pashurs børn / tusinde thu hundrede oc siu oc fyretiue. Harims børn/tusinde oc søtten. Leuiterne. Jesua oc Kadmiels børn aff Hodauia børn fire oc halffierdesinds tiue. Sangerne. Assaphs børn / hundrede oc otte oc tiue. Døruocternis børn/ Sallums børn/ Aters børn/ Talmons børn/ Akubs børn/ Hatita børn/ oc Sobai børn/ alle sammen hundrede oc ni oc tredive.

Nethinim. Siha børn/ Hasupha børn/ Tabaoths børn/ Keros børn / Siehha børn/ Padons børn/ Lebana børn/ Hagaba børn/ Akubs børn/ Hagabs børn/ Samlai børn/ Hanans børn/ Giddels børn/ Gahars børn/ Reaia børn/ Resins børn / Nekoda børn / Gasams børn/ Usa børn/ Passiah børn/ Bessai børn / Asna børn/ Meunims børn / Nephussims børn/ Bakbuks børn/ Hakupha børn/ Harhurs børn Bazeluths børn/ Mehira børn/ Harsa børn/ Barkoms børn/ Sissera børn/ Thamah børn/ Neziah børn/ Hatipha børn.

Salomons tieneris børn/ Sotai børn/ Sophereths børn/ Pruda børn/ Jaela børn/ Darkons børn/ Giddels børn/ Sephatia børn/ Hattils børn/ Pochereths børn aff Zebaim / Ami børn. Alle Nethinim/ oc Salomons Tieneris børn vaare tilsammen / tre hundrede oc tho oc halffemtesinds tiue.

Oc disse droge oc op met Mithel/ Melah/ Thel/ Harsa/ Cherub/ Addon oc Jmmer/ Men de kunde icke giffue deris Fedris Huss til kende/ oc ey deris Sæd/ om de vaare aff Jsrael / Delaia børn/ Tobia børn/ Nekoda børn/ sey hundrede oc tho oc halfftrediesins tiue. Oc aff Presternis børn/ Habaia børn/ Hakoz børn/ Barsillai børn/ som tog sig en hustru aff Bersillai Gileaditers døtter / ob bleff neffnd effter det samme naffn. De lete effter deris fødsels Regíster/ oc funde ingen / der faare bleffue de fri fra Prestedømmit. Oc Hathirsatha sagde til dem / at de skulde icke æde aff det Allerhelligste/ før end en Prest aff dem stod met Lius oc Rætten.

Exodi 25.

Den gantske Menighed/ som en mand/ vaar thu oc fyretiue tusinde / try hundrede oc trysinds tiue. Foruden deris suenne oc Piger/ de vare siu tusinde/ try hundrede oc søtten oc tiue/ oc de haffde thu hundrede Sangere oc Sangersker / Siu hundrede oc seyten oc tiue Heste/ thu hundrede oc fem oc fyretiue Muler/ oc fire hundrede oc femten oc tiue Kameler/ oc sey tusinde/ siu hundrede oc tiue Asne.

Oc nogle aff de øffuerste Fedre/ der de komme til HERRENS Huss i Jerusalem/ da bleffue de friuillige til Gudz Huss/ at mand skulde sette det paa sin sted / oc de gaffue effter deris formue aff Liggendefæet til gerningen/ en oc trysinds tiue Gyldene/ oc fem tusinde pund Sølff/ oc hundrede Preste kiortle. Saa sette Presterne oc Leuiterne/ oc nogle aff Folcket sig/ oc Sangere oc Døruoctere oc de Nethinim i deris Stæder/ oc al Jsrael i Stæder.

III.

Jesua oc Sorobabel bygge Alteret. Matth. 1.

DEr den siuende maanet vaar kommen/ oc Jsraels børn vaare nu i deris Stæder/ kom Folcket til sammen i Jerusalem som en Mand. Oc Jesua Josedeks søn/ oc hans brødre Presterne giorde dem rede/ oc Sorobabel Sealthiels søn/ oc hans brødre/ oc bygde Jsraels Guds Altere/ til at offre Brendoffer der paa/ (som der staar i Mose Guds mandz Lou) Oc tilredde Alteret paa sine stole (thi der vaar en forferdelse iblant dem for Folcket i Landet) oc de offrede HERREN Brendoffer om morgenen/ oc om afftenen der paa.

Løffsalernis Høytid huldit. Leuit. 23.

Oc de hulde Løffsalernis Høytid/ lige som screffuit staar / oc giorde Brendoffer huer dag effter tallet som det sig burde/ huer dag sit Offer. Der effter de daglige Brendoffer/ oc nymaanedis/ oc alle HERRENS Høytids dage som hellige vaare / oc allehonde friuillige offer/ som de giorde HERREN friuillige. Paa den første dag i den siuende maanet / begynte de at gøre HERREN Brendoffer/ Men HERRENS Tempels grundual vaar icke da lagd. Oc de gaffue Stenhuggerne oc Tømmermendene mad oc dricke/ oc olie til dem i Zidon oc Tyro/ at de skulde hente Ceder træ aff Libanon / offuer Haffuet mod Japho / effter Kong Cyri aff Persen befalning til dem.

J det andet aar effter at de komme til Guds Huss i Jerusalem i den anden maanet / da begynte Sorobabel Sealthiels søn/ oc Jesua Josedeks søn/ oc de som vaare offuerbleffne aff deris brødre/ Presterne oc Leuiterne/ oc alle de som komme aff Fengzel til Jerusalem/ oc skickede de Leuiter til fra tiue aar oc der offuer/ at forfremme gerningen i HERRENS Huss. Oc Jesua stod met sine sønner oc brødre/ oc Kadmiel met sine sønner/ oc Juda børn/ som en mand/ til at forfremme arbeyderne paa Guds Huss/ som vaare/ Henadas børn met deris børn oc deris brødre Leuiterne.

Oc der

Oc der Bygnings folcket lagde Grundvallen til HERRENS Tempel / da stode Presterne i førde / met Trommeter / oc Leuiterne Assaphs børn met Simler / at loffue HERREN met Dauidz Israels Kongis dict. Oc sunge til huer andre met loff oc tacksigelse til HERREN / At hand er god / oc hans miskundhed varer euindelige offuer Israel. Oc alt Folcket robede høyt oc loffuede HERREN / at grundvallen paa HERRENS Huss vaar lagt. Men mange aff de gamle Prester oc Leuiter / oc de Offuerste Fedre / som haffde seet det første Huss / oc at Husit vaar lagt met grundual faar deris øyen / da græde de høyt / Men mange robte met stor glede / at det rob lydde saa høyt / at folcket kunde icke kende gledskaffuens rob / fra grædens rob iblant Folcket / Thi Folcket robte høyt / at mand hørde det skrig longt borte.

Templens grundual leggis.

IIII.

DEr Juda oc Ben Jamins modstandere hørde / at de børn som fangede vaare bygde HERREN Israels Gud Templen / da komme de til Sorobabel / oc til de øffuerste Fedre / oc sagde til dem / Wi ville bygge met eder / Thi at wi atspørre eders Gud / lige som i / oc wi haffue icke offret siden den tid / at Assar Haddon Kongen aff Assyrien / førde oss hid op. Men Sorobabel / oc Jesua / oc de andre øffuerste Fedre offuer Israel suarede dem / Det sømmer sig icke oss oc eder at bygge vor Guds Huss / Men wi ville allene bygge HERRENS Israels Gud / som Cyrus Kongen aff Persen bød oss.

4. Reg. 19.

Da forhindrede Folcket i landet Juda Folckis haand / oc forferde dem fra bygningen. Oc tingede Raadgiffuere mod dem / oc forhindrede deris Raad / saa lenge som Cyrus Kongen aff Persen leffuede / indtil Darij Kongens aff Persen Kongerige. Thi der Asuerus bleff Konge i hans Kongerigis begyndelse / screffue de kære maal mod dem aff Juda oc Jerusalem.

Templens bygning forhindris.
Darius.
Asuerus.
Artaxerxes.

Oc i Artaxerxes tid screffue Bislam / Mithridates / Tabeel / oc de andre aff deris Raad til Artaxerxes Konge i Persen / oc breffuit vaar screffuit paa Syriske / oc bleff vdlagt paa Syriske. Rehum Cantzeler / oc Simsai Scriffuere / screffue samme breff mod Jerusalem til Artaxerxes Kongen. Wi Rehum Cantzeler / oc Simsai Scriffuere / oc andre aff Raadet aff Dina / aff Arphasath / aff Tarplat / aff Persen / aff Arach / aff Babylon / aff Susan / aff Deha / oc aff Elam / oc de andre Folck / som den mectige naffnkundige Mand Asnaphar hid førde / oc sette her i Samaria Stæder / oc i andre Stæder paa denne side vandet oc vdi Canaan. Oc breffuit som de sende til Kong Artaxerxes lydde saa.

Dine Tienere de Mend paa denne side vandet oc i Canaan. Det skal vere Kongen vitterligt / at Jøderne / som ere komne fra dig her op til oss til Jerusalem / i den oprøriske oc onde stad / bygge der / oc gøre deris mure / oc føre dem op aff grunden. Saa vere det nu Kongen vitterligt / Der som denne stad bliffuer bygd / oc murene bliffue giort igen / da skulle de icke ville giffue dig skenck / told / oc aarlig skat / oc deris forsæt skal gøre Kongen skade. Nu wi alle som vaare førmet / at nedsla Templen / vilde wi icke lenger see paa Kongens foractelse. Der faare skicke wi hen / oc lade Kongen faa det at vide / at mand lader lede i dine Fedris Krønicker / Saa skalt du finde i samme Krønicke oc forfare / At denne Stad er oprørisk oc Kongen oc Landet skadelig / oc kommer andre oc til at affalde / aff gammil tid / Der faare er oc Staden ødelagt. Der faare giffue wi Kongen til kende / at om denne Stad bliffuer bygd / oc hans mure giorde / Da beholder du intet for dem paa denne side vandet.

Rehums etc. breff til Artaxerxes mod Jøderne.

Saa sende Kongen it suar igen til Rehum Cantzeler / oc Simsai Scriffuere / oc til de andre aff deris Raad / som bode i Samaria / oc til de andre paa hinside vandet / Fred oc Helsen. Det Breff som i sende oss / er obenbarlige læst faar mig. Oc er aff mig befalet / at mand skulde lede / oc mand haffuer fundet / At denne Stad haffuer aff gammil tid opsat sig mod Kongerne / oc giort oprør oc affald der inde. Oc at der haffuer verit mectige Konger i Jerusalem / som haffue regeret offuer alt det som er paa hin side vandet / at dem bleff giffuen / Told / skenck oc aarlig skat. Saa gører nu effter dēne befalning / Forhindrer samme Mend / at Staden bliffuer icke bygd / indtil der bliffuer giffuen befalning aff mig. Saa seer nu til / at i bliffue icke forsømmelige her vdi / paa det at Kongen ingen skade skeer.

Der nu Kong Artaxerxes breff bleff læst for Rehum oc Simsai Scriffueren / oc deris Raad / Da droge de hastelige op til Jerusalem til Jøderne / oc forhindrede dem met arm oc mact. Da opholtis den Gerning paa Guds Huss i Jerusalem / saa at hun bleff tilbage indtil det andet Kong Darij aar i Persen.

V.

Haggeus oc Sacharias gøre formaning til at bygge Templen etc.

OC de Propheter Haggeus oc Sacharias Iddo søn/Propheterede til Jøderne/ som vaare i Juda oc Jerusalem/i Jsraels Guds naffn. Da giorde Sorobabel Sealthiels søn/oc Jesua Josedeks søn / dem rede / oc begynte at bygge Guds Huss i Jerusalem/oc Guds Propheter met dem som styrckede dem.

Paa den tid kom til dem Tathnai Landzfogeden paa denne side vandet/ oc Sthar Bosnai/oc deris Raad/oc sagde saa til dem/Huo haffuer befalet eder at bygge Husit oc gøre hans mure? Da sagde wi dem huad de Mend hede som befole denne bygning. Oc Guds øye kom paa Jødernis eldste/at det bleff dem icke forhindret/ indtil mand loed sagen komme til Darium/oc en Scrifft der om kom til bage igen.

Darius. Thathnai breff til Darium.

Oc lyder Breffuit saa som Thathnai Landzfoget paa denne side vandet / oc Sthar Bosnai/oc deris Raad/aff Arphasad/som vaare paa denne side vandet/sende til Kong Darium/ oc de ord som de sende til hannem/lydde saa. Kong Dario / al fred. Det skal Kongen vide/ at wi komme til Jødeland/til den store Guds Huss / huilcket mand bygde met allehonde stene/ oc ligger bielcker inden til/ oc Gerningen gaar fast aff sted / vnder deris haand. Saa spurde wi de Eldste at/oc sagde saa til dem / Huo haffuer befalet eder at bygge dette Huss/ oc gøre hans mur? Wi spurde oc huad de hede / at wi kunde kundgiøre dig det. Oc wi screffue de Mends naffn/som vaare deris øffuerste.

Oc de gaffue oss saadane ord for suar / oc sagde / Wi ere Himmelens oc Jordens Guds tienere/oc wi bygge det Huss / som vaar før bygd mange aar siden/ huilcket en mectig Jsraels Konge haffde bygt oc opset. Men der vore Forfedre fortørnede Gud aff Himmelen / gaff hand dem i Nabugodonosors haand Kongens aff Babylon den Chaldeers / oc hand nedslo dette Huss/oc førde Folcket bort til Babylon.

Supra 1.

Men i det første Cyri Kongens aff Babylon aar/da befol samme Kong Cyrus / at mand skulde bygge Guds Huss. De Guldkar/oc Sølffkar som vaare i samme Guds Huss/som Nabugodonosor tog aff Templen i Jerusalem / oc førde dem til Templen i Babylon / dem tog Kong Cyrus aff Templen i Babylon / oc fick Sesbazar dem ved naffn / Huilcken hand sette til Landzfoget / oc sagde til hannem / Tag disse Kar/ oc drag bort / oc før dem i Templen/ til Jerusalem/oc lad Guds Huss byggis i sin sted. Da kom den samme Sesbazar / oc lagde grunduallen til Guds Huss i Jerusalem/ Oc siden den tid bygde mand/ oc hand er icke end nu fuldkommen.

Behager det nu Kongen/saa lad lede i Kongens Liggendefæes huss / som er i Babylon/ om det er befalet aff Kong Cyro/at bygge Guds Huss i Jerusalem/ Oc send oss Kongens mening der om.

VI.

SAa befol Kong Darius/ at mand skulde lede i Cantzleriet i Kongens Liggendefæes Huss/som laa i Babylon. Da fant mand i Ahmetha paa Slaattet som ligger i Meden en Bog/oc der vdi stod en Gerning saa screffuen. J Kong Cyri første aar / befalede Kong Cyrus / at bygge Guds Huss i Jerusalem / paa den sted som mand offrede/ oc legge grunduallen trysinds tiue alne til høyhed / oc trysinds tiue alne til bredheden. Oc tre vægge aff allehonde sten / oc en væg aff træ/oc at kaasten skulde giffuis aff Kongens Huss. Oc der til met Gudz Husis Guldkar oc Sølffkar/som Nabugodonosor tog aff Templen i Jerusalem / oc førde til Babylon/skulde mand giffue igen/at de bleffue førde igen til Templen i Jerusalem til deris Sted i Gudz Huss.

Supra 1. 5.

Darij befalning at bygge Templen.

Saa holder eder nu langt fra dem / du Thathnai Landzfoget/paa hin side vandet/oc du Sthar Bosnai/oc eders Raad aff Arphasath/i som ere paa hin side vandet / lader dem arbeyde paa Gudz Huss/at Jødernis Landzfoget oc deris Eldste kunde opbygge Gudz Huss i sin Sted. Det er oc befalet aff mig/huad mand skal giffue de Eldste aff Juda til at bygge Gudz Huss met/som er/at mand skal tage met flit Renten paa hin side vandet / aff Kongens Godz/ oc giffue samme Folck/oc icke forhindre dem.

Oc om de haffue Kalffue/Lam eller Bucke behoff til Brendoffer faar Gud aff Himmelen/huede/salt/vin oc olie/effter Presternis seduan i Jerusalem/Da skal mand daglige giffue dem det/som det sig bør/at det skal icke forsømmis/Som de skulle offre Gud i Himmelen til en sød luct/oc bede faar Kongens oc hans børns liff. Denne befalning er skeet aff mig/ Oc huilcket

menniſke der forwandler diſſe ord / aff hans huſſ ſkal mand tage en bielke / och opreyſe den / och
henge hannem der paa / oc hans huſſ ſkal vere forbrøt / for den gernings ſkyld. Gud ſom boer
i Himmelen / hand ihiel ſla alle Konger oc Folck / ſom vdrecke deris hender til at omuende el-
ler ſønder bryde Gudz huſſ i Jeruſalem. Jeg Darius haffuer dette befalet / at det ſkal bliffue
giort met flit.

Det giorde Thathnai Landz Foget paa hinſinde vandet met flit / oc Sthar Boſnai met
deris Raad / til huilke Kong Darius haffde ſent. Oc de Eldſte aff Jøderne bygde / oc det gick
faſt for ſig effter Propheternis Haggei oc Sacharin Jddo ſøns Prophetie / oc de bygde oc op-
reyſde effter Jſraels Guds befalning / oc effter Cyri / Darij / oc Artaxerxes Kongers aff Per-
ſen befalning. Oc de fuldkommede huſit / ind til den tredie dag i Adar maanet / det vaar paa
det ſiette Kong Darij Konge Riges aar.

Templen fuldkommen.

Oc Jſraels børn / Preſterne / Leuiterne / oc de andre fengſels børn hulde Gudz huſis Ind-
uielſe met glede. Oc offrede paa Gudz huſis Induielſe / hundrede Kalffue / thu hundrede Lam /
fire hundrede Bucke / oc til Synd Offer for al Jſrael tolff Gedebucke / effter Jſraels ſlæcters tal.
Oc ſkickede Preſterne i deris ſkick / oc Leuiterne i deris vact / at tiene Gud ſom er i Jſrael / ſom
ſcreffuit ſtaar i Moſe bog.

Templens induielſe.

Oc fengſelens børn hulde Paaſke den fiortende dag i den førſte maanet. Thi Preſterne oc
Leuiterne haffde renſit ſig / at de vaare alle rene / ſom en Mand / Oc de ſlactede Paaſke for alle
fengſelens Børn / oc for Preſterne deris brødre oc for ſig. Och Jſraels Børn ſom waare igen
komne aff fengſelet / och alle de ſom haffde affſkilt ſig fra Hedningernis wrenlighed i Landet /
at ſøge HERREN Jſraels Gud / de ode oc hulde det wſurede brødz Høytid i ſiu dage met
glede. Thi at HERREN haffde giort dem glade / oc vent kongens hierte aff Aſſirien til dem
at de bleffue ſtyrckede i Guds huſis gerning / ſom er Jſraels Gud.

Paaſke holden.

VII.

EFter diſſe gerninger vdi Artaxerxes konge Riges tid der hand vaar Konge i
Perſen / da drog Eſdras aff Babilon Seraia ſøn / Aſaria ſøns / Hilkia ſøns /
Sallum ſøns / Zadok ſøns / Ahitob ſøns / Amaria ſøns / Aſaria ſøns / Mera-
ioth ſøns / Sera ſøns / Vſi ſøns / Buki ſøns / Abiſua ſøns / Phinees ſøns /
Eleaſar ſøns / Aaron ſøns / den øffuerſte Preſtis / ſom vaar en ſkickelig Scrifft
Lerd i Moſe lou / ſom HERREN Jſraels Gud haffde giffuit / oc kongen
gaff hannem alt det hand begerede / effter HERRENS hans Gudz haand
ſom vaar offuer hannem.

Eſdras drager op fra Babilon til Jeruſalem.

Oc der droge nogle aff Jſraels børn / oc Preſter / oc Leuiter / Sangere / Døruoctere / och
Nethinim til Jeruſalem / i det ſiuende Artaxerxes kongis aar. Och de komme til Jeruſalem i
den femte maanet / det vaar i kongens ſiuende aar (Thi paa den førſte dag i den førſte maanet
fick hand i ſinde at drage fra Babilon) och paa den førſte dag i den femte maanet kom hand til
Jeruſalem / effter Guds gode haand ſom vaar offuer hannem. Thi at Eſdras ſkickede ſit hier-
te til at ſøge HERRENS Lou oc at gøre / oc lære dem i Jſrael Buddene oc Retten.

Och denne er Breffuens indholdning ſom kong Artaxerxes gaff Eſdre Preſten den
Scrifftlerde / ſom vaar en lærere i HERRENS ord oc i hans Bud vdi Jſrael. Artaxer-
xes alle Kongers Konge. Eſdre Preſten och Scrifftlerde i Gudz Lou aff Himmelen Fred
och Helſen. Det er befalet aff mig / at alle ſom ere veluillige til i mit Rige / aff Jſraels folck
Preſter oc Leuiter at drage til Jeruſalem / at de ſkulle fare met dig / ſent aff Kongen oc aff de ſiu
Raadz Herrer / at beſøge Juda oc Jeruſalem / effter Gudz Lou / ſom er vnder din haand. Oc
at du tager met dig ſølff oc guld / ſom Kongen oc hans Raadz Herrer friuillige giffue Jſraels
Gud / hues bolig er i Jeruſalem. Oc tag met dig alle haande guld oc ſølff / ſom du kant faa i
gantſke Babilons landſkaff / ſom folket och Preſterne ville giffue friuillige til Gudz huſſ i
Jeruſalem.

Breffuens ind holdning ſom Artaxerxes gaff Eſdre.

Tag det altſammen met dig oc kiøb met flit / for ſamme pendinge / Kalffue / Lam / Buc-
ke / oc Madoffer oc Drickoffer / at mand det offrer paa Alteret hoſſ eders Guds huſſ i Jeruſa-
lem. Der til met huad dig oc dine brødre tyckes at mand ſkal gøre met de Pendinge ſom offuer-
bliffuer / det gører effter eders Guds vilie. Oc de Kar ſom ere dig antuordede til Embedene i
din Gudz huſſ / dem faa fra dig faar Gud i Jeruſalem. Oc huad ſom mere gøris behoff til din
Gudz huſſ / ſom dig kommer til at vdgiffue / det lad dem giffue aff Kongens kammer. Jeg
Kong Artaxerxes haffuer befalet Skatmeſteren paa hinſide vandet / ſaa at huad ſom helſt
Eſdras Preſten oc Scrifftlerd i Gudz Lou aff Himmelen kreffuer aff eder / at i det gøre met
flit.

flit ind til paa hundrede Sintener sølff/ hundrede Cor hüede/ oc hundrede Bath vin/ oc hundrede Bath olie/ oc Salt foruden maade. Oc alt det som hører til Gudz Lou aff Himmelen/ at mand gør det flitelige til Gudz huss aff Himmelen/ At en vrede icke kommer offuer Kongens Kongerige oc hans børn.

Oc det skulle i alle vide/ at i haffue icke mact/ at legge nogen Skat/ Told/ eller aarlig vdgifft paa nogen Prest/ Leuite/ Sanger/ Døruocter/ Nethinim oc Tienere i denne Gudz huss. Oc du Esdra skalt effter din Gudz visdom/ sette Dommere oc Fogder/ aff dem som ere vnder din haand/ at dømme offuer alt folket som ere paa hin side vandet/ at alle skulle vide din Gudz Lou/ oc huilke som den icke vide/ dem skulle i lære den. Oc alle de som icke gør din Gudz Lou met flit/ oc Kongens Lou/ Hand skal faa sin dom for sin gerning/ huad heller det er til døden/ eller til Elendighed/ eller til sit godzis Fortabelse/ eller til Fengsel.

Loffuit vere HERREN vor Fedris Gud/ som haffuer dette indgiffuet Kongen/ at hand vil pryde HERRENS huss i Jerusalem. Oc hand haffuer bøyet sin miskundhed til mig faar Kongen oc hans Raadz Herrer/ oc alle Kongens Weldige mend/ oc ieg bleff trøstig effter HERRENS min Gudz haand offuer mig/ oc forsamlede de øffuerste aff Israel/ at de droge hen op met mig.

VIII.

DIsse ere deris fedris øffuerste som bleffue regnede/ som droge op met mig aff Babilon/ den tid Kong Artaxerxes regerede. Aff Phinees børn/ Gerson. Aff Ithamars børn/ Daniel. Aff Dauidz børn/ Hattus. Aff Sechania børn Pareos børn/ Sacharia/ oc met hannem vaare regnede hundrede och halfftrediesindstiue. Aff Pahath børn Moab/ Elioenai Serahia søn/ oc met hannem thu hundrede mend. Aff Sechania børn Jehasiels søn/ oc met hannem try hundrede Mend. Aff Adin Ebeds børn/ Jonathans søn/ oc met hannem halfftrediesindstiue Mend.

Aff Elam børn/ Jesaia Athalia søn/ och met hannem halfffierdesindz tiue Mend. Aff Sephatia børn/ Sebadia Michael søn/ oc met hannem firesindztiue Mend. Aff Joab børn/ Obadia Jehiel søn/ oc met hannem thu hundrede oc atten Mend. Aff Selomith børn/ Josiphia søn/ oc met hannem hundrede oc trysindstiue Mend. Aff Bebai børn/ Sacharia Bebai søn/ oc met hannem otte oc tiue Mend. Aff Asgad børn/ Johanan den yngste søn/ oc met hannem hundrede oc thi Mend. Aff Adonikam siste børn/ som hede/ Eliphelet Jehiel oc Semaia/ oc met dem trysindstiue Mend. Aff Bigeuai børn/ Vthai oc Sabud/ oc met dem halffierdesinds tiue Mend.

Oc ieg samlede dem til vandet som kommer til Aheua/ oc der bleffue wi tre dage/ Oc der ieg gaff act paa folcket oc Presterne/ fant ieg ingen Leuiter der. Da sende ieg hen Elieser Ariel/ Semaia/ Elnathan/ Jarib/ Elnathan/ Nathan/ Sacharia/ oc Mesullam de øffuerste/ oc Joiarib/ oc Elnathan Lærere. Oc vdsende dem til Jddo som vaar øffuerst i Casphia/ at de skulle hente oss Tienere til vor Gudz huss/ oc ieg sagde dem/ huad de skulde tale met Jddo och hans brødre de Nethinim i Casphia. Oc de førde oss/ effter vor Gudz gode haand offuer oss/ en klog Mand aff Maheli børn/ Leui søn/ Israels søns/ Serebia met sine sønner oc brødre/ atten. Oc Hasabia/ oc Jesaia met hannem aff Merari børn/ met sine brødre oc deris sønner/ tiue Oc aff de Nethinim/ som Dauid och Førsterne sette til at tiene Leuiterne/ thu hundrede. och tiue alle neffnde ved naffn.

Oc ieg loed der vdrobe en Faste hoss Aheua vand/ oc wi ydmygede oss faar vor Gud/ at atspørre en ret vey aff hannem faar oss oc vore børn oc alt vort Godz. Thi ieg skammede mig at begere Leyde oc Reysenere aff Kongen/ til at beskerme oss fra Fiende paa veyen/ Thi wi haffde sagt til Kongen/ Vor Gudz haand er altid til det beste offuer alle dem/ som hannem søge/ Oc at hans styrke oc vrede er offuer alle som hannem forlade. Saa fastede wi/ oc atspurde saadant hoss vor Gud/ Oc hand hørde oss.

Och ieg vdualde tolff aff de øffuerste Prester/ Serebia och Hasabia/ och thi aff deris Brødre met dem/ och ieg veyde dem det sølff och guld/ och karene til Løfftelsen i vor Gudz Huss/ som Kongen och hans Raadzherrer och Førsterne och al Israel som til stede vaare haffde giffuit til Løfftelsen. Och fick dem det i deris haand ved vect/ som vaar sex hundrede och halfftrediesinds tiue Sintener sølff/ och i sølff kar hundrede Sintener/ och hundrede Sintener Guld/ och tiue begere aff Guld/ de veyde tusinde Gylden/ och thu kaastelige

kaaber

Raabet kar/klare som guld. Oc ieg sagde til dem / I ere HERREN hellige / Saa ere oc Karene hellige/der til met det guld oc Sølff / som er friuillige giffuit HERREN eders Fedris Gud. Saa voger oc beuarer det indtil at i veye det vd igen faar de øffuerste Prester oc Leuiter/oc øffuerste Fedre iblant Jsrael i Jerusalem/vdi HERRENS Husis Kiste. Da annamede Presterne oc Leuiterne samme veyde sølff/oc guld oc Karene/at de førde det til Jerusalem til vor Gudz Huss.

Oc saa brøde wi op fra Aheua vand den tolffte dag i den første maanet/at wi droge til Jerusalem/Oc vor Gudz haand vaar offuer oss/oc fride oss fra vore Fienders haand oc baghold paa veyen. Oc wi komme til Jerusalem/ oc bleffue der tre dage. Men paa den fierde dag bleff Sølffuit oc Guldit oc karene veyde i vor Gudz Huss / vnder Meremoth Vria Prestis søns haand/oc met hannem vaar Eleasar Phinees søn/oc met dem Josabad Jesua søn/oc Noadia Benui Leuitis søn/effter huers tal oc vect / oc vecten bleff samme tid altsammen bescreffuen.

Oc Fengzelens børn som vaare komne aff Fengzelet / offrede Jsraels Gud Brendoffer/ tolff øyen/for al Jsrael/oc sey oc halffemtesinds tiue vedre/ oc siu oc halffierdesinds tiue lam/ oc tolff Bucke til Syndoffer/ altsammen til Brendoffer faar HERREN. Oc de antuordede Kongens Embetzmend/oc Landzfogder paa denne side vandet/ Kongens breff oc befalning/ oc de ophøyede Folcket oc Gudz Huss.

IX.

DEr alt dette vaar vdret/ ginge de Øffuerste til mig / oc sagde/ Jsraels Folck oc Presterne oc Leuiterne ere icke atskilde fra Folckene i Landene effter deris verstyggelighed/som er/Cananiterss/Hethiterss/ Pheresiterss / Jebusiterss / Ammoniters/Moabiterss/Egypterss/ oc Amoriters. Thi de haffue taget deris døtter oc deris sønner/ oc giort den hellige Sted almindig met Folcket i Landene / Oc de Øffuerste oc Raadzherrerne vaare de ypperste i denne misgerning.

Der ieg dette hørde/da reff ieg mine kleder sønder oc min kiortel/ oc reff mit haar aff mit hoffuit oc mit skæg/ oc sad alene. Oc alle de som frøctede HERRENS Jsraels Gudz ord/forsamlede sig til mig/ for den store syndz skyld / Oc ieg sad alene ind til Afftens offer. Oc om Afftens offerens tid/stod ieg op aff min elendighed/sønderreff mine kleder oc min Kiortel/ oc falt paa mine knæ/oc vdbredde mine hender til HERREN min Gud/oc sagde.

Esdre Bøn.

Min Gud/ieg skammer mig/oc bluiss ved at opløffte mine øyen til dig min Gud/ Thi at vore synder ere voxte offuer vort hoffuit/ oc vor synd er stor op til Himmelen. Fra vore Fedris tid haffue wi verit i stor skyld indtil denne dag/ oc for vore misgerningers skyld ere wi oc vore Konger oc Prester giffne i Kongers haand i Landene/oc i Suerd/oc i Fengzel/i Roff/ oc i vore ansicts skam/som det gaar paa denne dag.

Men nu er oss en liden oc hastelig Naade skeet aff HERREN vor Gud/ at der er end nu nogle aff oss offuerbleffne oc vndkomne/at hand gaff oss it Søm i sin hellige Sted / at vor Gud opliusde vore øyen/oc gaff oss it lidet leffnet/ der som wi tiene. Thi wi ere tienere/oc vor Gud forlod oss icke/alligeuel at wi ere tienere/oc hand haffuer vent barmhertighed til oss faar Kongerne i Persen/at de lade oss leffue/oc ophøye vor Gudz Huss/oc oprette den forstørelse/oc giffue oss it Gerde i Juda oc Jerusalem.

Nu huad skulle wi sige vor Gud/effter dette/at wi haffue forladet dine Bud/som du haffuer budit oc sagt ved dine Tienere Propheterne/ Det Land som i komme ind vdi at arffue/er it vrent Land / for Folckenis vrenligheds skyld i Landene i deris verstyggelighed / huor met de haffue giort det fult aff vrenlighed baade her oc der. Saa skulle i nu icke giffue deris sønner eders døtter/Oc i skulle icke tage deris døtter til eders sønner/Oc søger icke deris Fred oc godz euindelige/Paa det at i skulle bliffue mectige/ oc æde det gode i landet / oc arffue det paa eders børn euindelige.

Oc effter alt det som er kommet offuer oss/ for vore onde gerninger oc store synders skyld/ da haffuer du vor Gud spart vore misgerninger / oc giffuit oss en frelsels/lige som det staar. Men wi omuende oss fra dig/oc forlode dine Bud/oc giorde frendskaff met dette verstyggelige Folck/Vilt du da vere vred paa oss/indtil at det er plat vde / at der bliffuer inted offuer igen eller nogen redding: HERRE Jsraels Gud/ du est retferdig / thi wi ere offuer bleffne til at frelsis/som det staar i dag/See/wi ere end nu faar dig i vor synd / thi der faare kand ingen staa faar dig.

Jsrael haffde syndet i det/ de haffde taget Hedenske Quinder.

DEr Esdras saa bad oc bekende/ græd/ oc laa faar Gudz huss/ da samlede sig en stor menighed til hannem aff Jsrael aff Mend oc Quinder oc Børn/ Thi Folket græd saare. Oc Sachania Jehiels søn/ aff Elams børn/ suarede och sagde til Esdras/ Nu vel/ wi haffue forgrebet oss mod vor Gud/ at wi haffue taget fremmede Hustruer aff Landzens folck/ Nu/ der er end nu haab i Jsrael offuer dem. Saa lader oss nu gøre it Forbund met vor Gud/ at wi skicke hen vd alle Hustruer oc de som ere fødde aff dem/ effter HERRENS Raad/ oc deris som frøcte vor Gudz Bud/ at mand gør effter Louen. Saa gør dig rede/ thi det bør dig/ wi ville vere met dig/ Wer ved god trøst oc gør det.

Da stod Esdras op oc tog en Eed aff de Offuerste Prester oc Leuiter oc aff al Jsrael/ at de skulde gøre effter disse ord. Oc de sore. Oc Esdras stod op faar Gudz huss/ oc gick ind i Johanan Eliasab søns kammer/ oc der hand kom der ind/ da od hand inted brød/ och drack inted vand/ Thi hand sørgede for deris forgribelse/ som haffde verit fangne. Och de lode vdrobe i Juda oc Jerusalem til alle børn som haffde verit fangne at de skulde forsamle sig til Jerusalem. Oc huilkē som icke kom inden tre dage/ effter de Offuerstis oc Eldstis Raad/ hans Godz skulde altsammen vere forbandet/ oc hand skulde atskilies fra fangernis Menighed.

Da forsamlede sig alle Juda oc Ben Jamins Mend til Jerusalem i tre dage/ det er paa den tiuende dag i den niende maanet/ oc alt folcket/ sad paa gaden faar Gudz huss/ oc beffuede for den Sag skyld/ oc for Regnen.

Oc Esdras Presten stod op/ och sagde til dem/ J haffue forgrebit eder/ at i haffue taget fremmede Quinder/ oc giort Jsraels synd end større. Saa bekender nu HERREN eders Fedris Gud/ oc gører det hannem behager/ oc skilier eder fra Landzens Folck/ oc fra de fremmede Quinder.

Da suarede den gantske Menighed/ oc sagde met høy røst/ Det skal skee som du haffuer sagt. Men Folcket er meget/ oc det er regn vær/ oc kand icke staa her vde/ Saa er det icke heller en eller tho dagis gerning/ Thi wi haffue giort megen saadan offuertrædelse. Lad oss bestille vore Offuerste i den gantske Menighed/ at alle som ere i vore Steder/ oc haffue taget fremmede hustruer/ de skulle komme hid paa en beskicket tid/ met huer Stadz Eldste/ oc deris Dommere met/ ind til at vor Gudz vrede vendis fra oss/ for denne sag skyld.

Saa bleffue Jonathan/ Asahels søn/ oc Jehasia/ Tikua søn skickede offuer denne Sag/ Oc Mesullam oc Sabthai Leuiter hulpe dem. oc Fengselens børn giorde saa. Oc Esdras Presten oc de ypperste Fedre iblant deris Fedris huss/ oc alle som ere nu neffnde oc skilde dem at/ oc sette sig til paa den første dag i den tiende maanet at vdspørre den sag. Och de vdrette det hoss alle Mend som haffde fremmede hustruer/ paa den første dag i den første maanet.

Oc der bleffue fundne iblant Presternis børn som haffde taget fremmede hustruer/ som vor/ iblant Jesua Josedeks søns børn/ oc hans brødre Maeseia/ Elieser/ Jarib oc Gedalia. Oc de gaffue deris haand der paa/ at de vilde vdstøde quinderne/ och giffue en Væder til deris Skyldoffer for deris skyld. Jblant Jmmers børn/ Hanani oc Sebadia/ Jblant Harims børn Maeseia/ Elia/ Semaia/ Jehiel/ oc Vsia. Jblant Pashurs børn/ Elioenai/ Maeseia/ Jsmael/ Nethaneel/ Josabad oc Eleasa. Jblant Leuiterne/ Josabad/ Simei oc Kelaia (Hand er den Klita) Pethathia/ Juda och Eleezer. Jblant Sangerne/ Eliasib. Jblant Døruocterne/ Sallum/ Telem oc Vri.

Aff Jsrael Jblant Pareos børn/ Ramia/ Jesia/ Malchia/ Meiamin/ Eleasar/ Malchia oc Benaia. Jblant Elams børn/ Mathania/ Sacharia/ Jehiel/ Abdi/ Jeremoth och Elia. Jblant Sathu børn/ Elioenai/ Eliasib/ Mathania/ Jeremoth/ Sabad och Asisa. Jblant Bebai børn/ Johanan/ Hanania/ Sebai oc Athlai. Jblant Bani børn/ Mesullam/ Malluch/ Adaia/ Jasub/ Seal oc Jeramoth. Jblant Pahath Moab børn/ Adna/ Chelal/ Benaia/ Maeseia/ Mathania/ Bezaleel/ Benui oc Manasse. Jblant Harim børn/ Elieser/ Jesia/ Malchia/ Semaia/ Simeon/ Ben Jamin/ Malluch oc Samaria. Jblant Hasun børn/ Mathnai/ Mathatha/ Sabad/ Eliphelet/ Jeremai/ Manasse oc Simei. Jblant Bani børn/ Maedai Amram/ Huel/ Benaia/ Bedia/ Chelui/ Naia/ Meremoth/ Eliasib/ Mathania/ Mathnai/ Jaesau/ Bani/ Benui/ Simei/ Selemia/ Nathan/ Adaia/ Machnadbai/ Sasai/ Sarai/ Asareel/ Selemia/ Samaria/ Sallum/ Amaria och Joseph. Jblant Nebo børn/ Jeiel/ Mathithia/ Sabad/ Sebina/ Jaddai/ Joel oc Benaia. Disse haffde alle taget fremmede hustruer/ och der vaare nogle iblant samme Quinder/ som haffde fød Børn.

Ende paa Esdre Bog.

Nehemie Bog.

I.

DIsse ere Nehemie Hachalie søns Gerninger. Det skede i Chisleff maanet i det tiuende aar/ at ieg vaar paa Slaattet i Susan / da kom Hanani en aff mine brødre/ met nogle Mend aff Juda / Oc ieg spurde dem at / Huorledis det gick de Jøder / som vaare reddede oc offuer bleffne aff Fengzelet/ Oc huorledis det gick til i Jerusalem: Oc de sagde til mig/ de som ere offuer bleffne aff Fengzelet/ de ere der i Landet vdi stor wlycke oc forsmedelse/ Jerusalems mure ere nedbrødne/oc hans porte opbrende met ild. Der ieg hørde saadanne ord/da sad ieg oc græd/oc sørgede i tho dage/oc fastede oc bad faar Gud i Himmelen/oc sagde.

Ah HERRE Gud aff Himmelen/du store oc forferdelige Gud/ som holder dem Pact oc barmhiertighed/ som hannem elske/ oc holde hans Bud/lad dog dine øern mercke der paa/oc dine øyen vere obne/ at du hører din Tieneris bøn/ som ieg beder faar dig dag oc nat/ for Jsraels børn dine Tienere / Oc ieg bekender Jsraels børns synder/som wi haffue giort mod dig/oc ieg oc min Faders Huss haffue oc syndet. Wi ere bleffne fortrødne/at wi haffue icke huldet de Bud/Befalning oc Ræt / som du haffuer budet din Tiener Mose.

Nehemie Bøn.

Men tenck dog paa det ord / som du bøst Mose din Tienere / oc sagde / Naar i forgribe eder/da vil ieg bort spre eder iblant Folckene. Men om i omuende eder til mig / oc holde mine Bud/oc gøre dem/ oc om i end da bliffue fordreffne indtil Himmelens ende / Da vil ieg dog samle eder der fra/oc føre eder til den sted/som ieg haffuer vdualt/at mit Naffn skal der Bo. De ere dog dine Tienere oc dit Folck/som du haffuer frelst met din store mact oc Veldige haand. Ah HERRE/ Lad dine øern mercke paa din Tieneris bøn / oc paa dine Tieneris bønner/ som begere at frøcte dit Naffn / oc lad det vel lyckis met dine Tienere i dag / oc giff dem miskundhed faar denne Mand/ Thi ieg vaar Kongens Skenck.

Deut. 12.

II.

JDet tiuende Artaxerxes aar i Nissan maanet / der Vin stod faar hannem/ da tog ieg Vinen op/oc fick Kongen / Oc ieg saa sørgelige vd faar hannem. Da sagde Kongen til mig/ Hui seer du saa ilde vd: Du est dog icke siug: det er icke det / men du est bedrøffuit. Da frøctede ieg saare meget / oc sagde til Kongen/Kongen leffue euindelige/ Skulde ieg icke see ilde vd: Den Stad/ i huilcken mine Fedris begraffuelsis Husser / ligger øde / oc hans Porte ere fortærede met ild. Da sagde Kongen til mig/ Huad begerer du da: Da bad ieg Gud i Himmelen/oc sagde til Kongen / Behager det Kongen oc dine Tienere faar dig/at du vilt sende mig til Juda/til mine Fedris begraffuelsis stad/at ieg maa bygge hannem.

Nehemie reyse til Jerusalem.

Da sagde Kongen til mig / oc Dronningen som sad hoss hannem / Huor lenge skal din Reyse vare: Oc naar vilt du komme igen: oc det behagede Kongen/ at hand sende mig hen. Oc ieg sette en bestemmet tid/ Oc ieg sagde til Kongen/Er det Kongens vilie/ da giffue hand mig Breff til Landzfogederne paa hin side Vandet / at de ledsage mig hen offuer / indtil ieg kommer i Juda/ Oc breff til Assaph Kongens Første offuer Tømmer / at hand skicker mig træ til bielcke til Portene paa Pallatzet/som er i Husene oc hoss Stadzmuren / oc til Husit som ieg skal drage ind vdi. Oc Kongen gaff mig effter min Gudz gode haand offuer mig. Oc der ieg kom til Landzfogederne paa hin side Vandet/fick ieg dem Kongens breff. Oc Kongen sende Høffuitzmend oc Reysenere met mig.

Men der Saneballat Horoniter/ oc Tobias en Ammoniters tienere det hørde / fortrød dem det meget/at der vaar it Menniske kommit/som søgte Jsraels børns beste.

Oc der ieg kom til Jerusalem/ oc haffde der verit i tre dage/ giorde ieg mig rede om natten/ oc faa Mend met mig/ Thi ieg sagde intted Menniske/ huad min Gud haffde indgiffuit mig at gøre i Jerusalem/ oc der vaar indtet Diur met mig/ vden det som ieg red paa. Oc ieg red vd aff Dalporten om natten/ hoss Dragens brønd/ oc til Møgporten/ oc det giorde mig ont/ at Jerusalems mure vaare sønder reffne/ oc Portene forterede met ild. Oc ieg gick offuer til Brøndporten/ oc til Kongens Fiske parck/ oc der vaar icke rum/ at mit Diur kunde gaa hen vnder mig. Da drog ieg om natten hen til Becken/ oc det giorde mig ont at see saa til murene/ oc ieg vende om/ oc kom hiem igen at Dalporten.

Oc de Øffuerste viste icke/ huort ieg gick/ eller huad ieg giorde/ Thi ieg haffde icke end da her til sagt nogit til Jøderne oc Presterne/ Raadzherrene/ oc de Øffuerste/ oc andre som arbeydede paa Gerningen. Oc ieg sagde til dem/ J see den wlycke/ i huilcken wi ere/ at Jerusalem ligger øde/ oc at hans Porte ere opbrende met ild/ Kommer/ Lader oss opbygge Jerusalems mure/ at wi skulle icke mere vere en forsmædelse. Oc ieg gaff dem til kende min Gudz haand/ som vaar god offuer mig/ Der til met Kongens ord/ som hand mig sagde. Oc de sagde/ Saa lader oss gøre rede/ Oc wi bygde/ oc deris hender bleffue bestyrckede til gode.

Saneballat.

Men der Saneballat Horoniter/ oc Tobia den Ammoniters tienere/ oc Gosem Araber det hørde/ da spaattede de oc foractede oss/ oc sagde/ Huad er det/ som i gøre? Ville i falde fra Kongen igen? Da suarede ieg dem/ oc sagde/ Gud i Himmelen skal lade det vel lyckis for oss/ Thi wi hans Tienere haffue giort oss rede oc bygge/ Men i haffue ingen deel eller ræt/ eller ihukommelse i Jerusalem.

III.

OC Eliasib den øffuerste Prest giorde sig rede met sine brødre Presterne/ Oc bygde Faareporten/ oc hellig giorde den/ oc hengde Porten i hannem/ oc de hellig giorde hannem til Mea taarn/ som vaar indtil Hananeel taarn. Oc Jericho Mend bygde hoss hannem/ Oc Sachur Jmri søn bygde hoss hannem. Men Senaa børn bygde Fiskeporten/ oc tacte hannem/ oc hengde Porten i hannem/ met laase. Oc Meremoth Vria søn Hakoz søns bygde hoss dem. Oc Mesullam Berechia søn/ Mesesabeel søns bygde hoss dem. Zadok Baena søn bygde hoss dem. Hoss dem bygde de aff Thekoa/ Men deris Veldige vende icke deris halss til deris Herris tieniste.

Den gamle Port bygde Joiada Passea søn/ oc Mesullam Besodia søn/ De tacte hannem oc hengde Porten/ oc laase oc stenger faar hannem. Melathia aff Gibeon/ oc Jadon aff Merono bygde hoss dem. De Mend aff Gibeon oc Mizpa/ hoss Landzfogedens stoel paa denne side Vandet. Hoss hannem bygde Vsiel/ Harhaia Guldsmidz søn. Hoss hannem bygde Hanania Apotekers søn. Oc de bygde i Jerusalem indtil den brede mur. Hoss hannem bygde Rephaia/ Hur søn/ den halffue fierde deels øffuerste i Jerusalem. Hoss hannem bygde Jedaia Harumaph søn/ tuert offuer fra hans huss. Hoss hannem bygde Hattus Hasabenia søn. Men Malchia Harim søn/ oc Hasub Pahath Moab søn bygde thu stycker/ oc Taarnet hoss onen. Hoss hannem bygde Sallum Haloes søn/ den halffue fierde deels Øffuerste i Jerusalem/ hand oc hans døtter.

Dalporten bygde Hanun/ oc Borgerne aff Sanoah/ de bygde hannem oc hende Porten faar hannem/ met laase oc stenger/ oc tusinde alne paa muren/ indtil Møgporten. Men Malchia Rechab søn Vingaardenis fierde deels Øffuerste bygde Møgporten/ hand bygde hannem/ oc hengde porten/ oc laase oc stenger faar hannem. Men Brøndporten bygde Sallum Chalhose søn/ fierde deels Øffuerste i Mizpa/ hand bygde oc tacte hannem/ oc hengde porten oc laase oc stenger faar hannem. Der til met muren hoss Siloah Fiske dam hoss Kongens Haffue/ indtil trapperne/ som gaa ned fra Dauidz Stad. Hoss hannem bygde Nehemia/ Asbuk søn/ den halffue fierde deels Øffuerste i Bethsur/ indtil Dauidz Graffuer/ oc indtil Asuia Fiske dam/ oc indtil Kempernis Huss.

Nest hannem bygde Leuiterne/ Rehum Bani søn. Hoss hannem bygde Hasabia/ den halff fierde deels Øffuerste i Kegila i sin fierde deel. Nest hannem bygde deris brødre Bauai Henadad søn/ den halff fierde deels Øffuerste i Kegila. Hoss hannem bygde Eser Jesua søn/ den Øffuerste i Mizpa/ thu stycker bort i Vraaen/ mod Harniskhusit. Nest hannem bygde Baruch/ Sebai søn/ paa biergit/ thu stycker i vraaen/ indtil Eliasib øffuerste Prestis husis dør. Nest hannem bygde Meremoth Vria søn/ Hakoz søns/ thu stycker fra Eliasibs Husis dør/ indtil enden paa Eliasibs Huss.

Effter hannem bygde Presterne de Mend aff Egnene. Effter dem bygde Ben Jamin oc Hasub tuert offuer fra deris Huss. Effter dem bygde Asaria Maeseia søn / Anania søns hoss sit Huss. Effter hannem bygde Benui Henadad søn/thu stycker fra Asaria Huss indtil vraaen oc indtil hiørnet. Palal Usai søn mod Vraaen oc det høye Taarn/ som vdseer fra Kongens Huss / hoss Fengzelgaarden. Effter hannem bygde Pedaia Pareos søn. Men de Nethinim bode hoss Ophel indtil Vandporten mod Østen / der som Taarnet vdseer. Der nest bygde de aff Thekoa thu stycker mod det store Taarn/som vdseer/ oc indtil Ophel mur.

Men fra Hesteporten bygde Presterne huer emod sit Huss. Effter dem bygde Zadok Immer søn / mod sit Huss. Effter hannem bygde Semaia / Sachania søn / Døruoctere mod Østen. Effter hannem bygde Hanania/Selemia søn/ oc Hanum Zalaph søn den siette / thu stycker. Effter hannem bygde Mesullam Berechia søn emod hans kiste. Effter hannem bygde Malchia Guld smedz søn / indtil Nethinim Huss oc Kremmernis mod Raadz porten / oc indtil Salen hoss hiørnet. Oc Guldsmederne oc Kremmerne bygde til Faare porten/ mellem Sallen oc hiørnet.

IIII.

DEr Saneballat hørde/at wi bygde muren/ bleff hand vred oc meget fortørnet/ oc bespaattede Jøderne/ oc sagde faar sine brødre / oc de Mectige i Samaria. Huad gøre de amactige Jøder: Skal mand saa lade dem betemme: Skulle de offre: Skulle de fuldkomme det paa en dag: Skulle de gøre stenene leffuinde som ere en aske hob oc forbrende: Oc Tobia Ammoniter sagde nest effter hannem/Lader dem eckon bygge / der som Ræffue droge hen op/da skulde de vel ned riffue deris sten mure.

Tobia.

Hør vor Gud/Huorledis wi ere foractede/ Vent deris bespaattelse paa deris Hoffuit / at du giffuer dem foractelse i deris Fengzels Land. Skiul icke deris misgerninger/Oc aff slet icke deris synd faar dig / Thi de haffue forstyrret bygnings Folcket. Men wi bygde muren / oc føyede hannem aldelis tilsammen/indtil hans halffue høyhed / Oc Folcket fick it frit hiertte til at arbeyde.

Nehemie Bøn.

Der Saneballat/ oc Tobia/oc de Araber/ oc Ammoniter / oc Asdoditer hørde / at muren i Jerusalem vaar bøt / oc at de haffde begynt at bøde det som brødet vaar / bleffue de meget vrede. Oc giorde alle it Forbund til hobe / at de vilde komme oc stride mod Jerusalem / oc giorde en vildfarelse der i. Men wi bade til vor Gud / oc skickede Voct offuer dem dag oc nat mod dem. Oc Juda sagde/Deris mact er forsuag som bære byrden/oc støffuen er saa megen/at wi kunde icke bygge paa muren. Vore modstandere tenckte / De skulle icke vide eller see / før end wi komme mit iblant dem/oc sla dem ihiel/ oc forhindre Gerningen.

Oc der de Jøder som bode hoss dem/komme vel thi gonge til oss/ aff alle Stæderne der om kring oss/oc sagde oss det. Saa skickede ieg Folcket ned bag muren i Graffuerne / effter deris Slecter/ met deris Suerd/Spiud oc Buer. Oc ieg besaa det / oc giorde mig rede / oc sagde til Raadzherrene oc Øffuerste/ oc til det andet Folck/ Frøcter icke for dem/Tencker paa den store forferdelige HERRE/oc strider foreders Brødre/Sønner/Døtter/Hustruer oc Huss.

Men der vore Fiender hørde / at det vaar oss sagt / da giorde Gud deris Raad til inted. Saa vende wi oss alle til muren igen / huer til sit arbeyde. Oc det skede fremdelis / at halff delen aff de vnge Mend giorde arbeydet/ oc den anden halff del hulde Spiud/ Skiolde/Buer oc pantzer. Oc de Øffuerste stode bag det gantske Juda Huss/som bygde paa muren / oc droge byrden/fra dem som lagde paa dem/ Met en haand giorde de arbeydet/oc met den anden hulde de vaaben. Oc huer som der bygde haffde sit Suerd bundet vid sine lender/ oc bygde saa/ Oc den som blæsde i Basunen vaar hoss mig.

Oc ieg sagde til Raadzherrene oc de Øffuerste/oc til det andet Folck/Gerningen er stor oc viid/oc wi ere atsprydde paa muren longt fra huer andre. Paa huilcken sted i høre nu Basunen lyde/did forsamler eder til oss/ vor Gud skal stride for oss/ Saa ville wi arbeyde paa Gerningen/Oc halffdelen aff dem hulde Spiudene fra det dagedis oc indtil Stiernerne komme. Oc ieg sagde paa den tid til Folcket/Huer bliffue met sin Dreng om natten i Jerusalem/ at wi tage vare om natten paa vocten/ oc om dagen paa arbeidet. Men ieg oc mine brødre / oc mine Drenge/oc de Mend paa Vocten bag mig/Wi førde oss icke aff vore klæder/ oc huer gaff offuer at bade.

V.

DEr begyntis it stort skrig iblant Folcket oc iblant deris Quinder mod deris brødre Jøderne. Oc der vaare nogle/som sagde/Vore sønner oc døtter ere mange/Lader oss tage Korn/oc æde at wi mue leffue. Men somme sagde/ Lader oss vdsette vore agre/vingaarde oc Huss/oc tage korn i denne dyre tid. Oc somme sagde/ Lader oss lene pendinge aff Kongens Skat paa vore agre oc Vingaarde/ Thi vore Brødris liff er som vort liff/ oc deris børn som vore børn/ Ellers skulde wi kaste vore sønner oc døtter vnder tieniste/ Oc der ere allerede nogle aff vore døtter vnderkaste/ oc der er ingen formue i vore hender/oc vore agre oc Vingaarde komme vnder andre.

Der ieg hørde saadane deris ord oc skrig/ da bleff ieg meget vred. Oc mit hierte bleff til raadz met mig/at ieg skende paa Raadzherrene oc paa de Querste/ oc sagde til dem/ Vil den ene tage Aager aff den anden? Oc ieg førde en stor Menighed mod dem/ oc sagde til dem/ Wi haffue købt vore brødre Jøderne/ som vaare solde til Hedningerne/ effter vor formue/ Oc i ville oc selie eders brødre som wi haffue købt til oss? Da tagde de/ oc funde inted som de kunde suare.

Da sagde ieg/Det er icke gaat/som i gøre/Skulde i icke vandre i Gudz frøct for Hedningenis vore Fienders forsmædilse skyld? Jeg oc mine brødre/oc mine drenge/haffue oc lont dem pendinge oc korn/ men Aageren lode wi bliffue til bage. Saa giffuer dem igen i dag deris Agre/ Vingaarde/ Oliegaarde/oc Huss/ Oc den hundrede part paa pendinge/ paa korn/ paa most oc paa olie/som i haffue aagret aff dem. Da sagde de/Wi ville giffue det igen/ oc inted kræffue aff dem/oc wi wille gøre lige som du haffuer sagt. Oc ieg kallede Presterne/ oc tog en Eed aff dem/at de skulde saa gøre. Jeg vdryste oc saa min barm/ oc sagde/ Saa vdryste Gud huer mand fra sit Huss/oc fra sit Arbeide/ som icke holder disse ord vid mact/ at hand bliffuer vdrystet oc tom. Oc alle Menigheden sagde/Amen/Oc de loffuede HERREN. Oc Folcket giorde lige saa.

Oc fra den tid/at mig bleff befallet at vere en Landzfoget i Juda land/ som vaar fra det tiuende aar indtil i det tolffte oc tiuende Artaxerxes kongis aar/ det er tolff aar/ da nærede ieg mig oc mine brødre icke aff Landzfogedens kaast/Thi de Landzfogeder/som haffde verit faar mig/de haffde besuaret Folcket/ oc taget brød oc Vin fra dem/ oc der til met fyretiue Sekel sølff/Oc ladet deris Suenne faret met vold offuer Folcket/Men ieg giorde icke saa/ for Gudz frøctis skyld.

Oc ieg arbeyede paa murens arbeyde/oc købte ingen Agre/ oc alle mine Tienere maatte komme did til hobe til arbeydet. Der til met vaare oc aff Jøderne oc aff de øffuerste hundrede oc halfftrediesinds tiue ved mit Bord/ som vaare komme til mig fra Hedningene/ som ere her omkring oss. Oc mand til tilredde mig huer dag en oxe oc sex vdualde Faar oc Fule/ oc io atskillig Vin offuerflødige nock inden huer tiende dag/ dog kræffuede ieg icke Landzfogedis kaast/Thi at tiensten vaar suar paa Folcket. Min Gud betenck mig alt det til det bæste/ som ieg haffuer giort dette Folck.

VI.

DEr Saneballat Tobia oc Gosem Arabiter oc de andre vore Fiender spurde/ at ieg haffde bygt muren/ oc at der vaar ingen hul paa hannem mere (End dog at ieg haffde icke end da hengt Portene) Da sende Saneballat oc Gosem til mig/oc lode mig saa sige/Kom oc lad oss komme tilsammen i Landzbyerne i den By Ono/ Men de tenckte at gøre mig ont. Men ieg sende bud til dem oc loed dem sige/ Jeg haffuer en stor gerning at vdrette/ Jeg kand icke komme ned/Gerningen maatte der offuer bliffue tilbage/om ieg toge haanden der fra/ oc fore ned til der. De sende vel fire gonge bud til mig ved den maade. Oc ieg suarede dem igen i denne maade.

Sanaballats breff til Nehemiam.

Da sende Saneballat den femte gong sin Dreng til mig / met it obet breff i hans haand/ eder i vaar saa screffuit/ Det er kommet faar Hedningene/ oc Gosem haffuer det sagt/at du oc Jøderne tencke at falde aff/Oc der faare bygger du muren/ oc du vilde vere deris Konge i denne sag. Du haffuer oc bestillet Propheter/som skulle vdrobe dig i Jerusalem/ oc sige/ Hand er Juda Konge. Nu skal saadant komme faar Kongen/ Saa kom nu/ oc lad oss raade met huer anden der om. Men ieg sende til hannem/oc loed hannem sige/Det er icke skeet/som du siger/ Du haffuer optenckt det aff dit hierte. Thi de vilde alle gøre oss redde/ oc tencte/ de skulde tage haanden fra Gerningen/at de icke mere arbeyde/Men ieg styrckede diss mere min haand.

Oc

Oc ieg kom i Semaia huss Delaia søns/ Mehetabeels søns / oc hand haffde luct sig inde/ oc sagde/ Lad oss gaa ind til hobe i Gudz huss mit i Templen/ oc til lucke Templens dør/ Thi de skulle komme oc sla dig ihiel/ oc de skulle komme om natten at sla dig ihiel. Jeg suarede skulde saadan en Mand fly: Skulde saadan en mand / som ieg er / gaa i Templen / at hand motte leffue: Jeg vilde icke gaa der ind. Thi ieg merckte vel at Gud haffde icke vdsent hannem/ Fordi hand sagde vel Spaadom om mig / Men Tobia och Saneballat haffde giffuit hannem Pendinge. Der faare tog hand Pendinge/ at ieg skulde haffde frøctet/ oc saa giort/ oc syndet/ at de kunde faaet it ont rob / huor met de kunde beskemme mig. Min Gud tenck paa Tobia oc Saneballat effter disse deris gerninger / oc paa den Prophete Noadia/ oc paa de andre Propheter/ som mig vilde forferde der fra.

Falske Brødre.

Oc muren bleff ferdig den femte oc tiuende dag i Elul maanet / vdi tolff oc fyretiue dage. Oc der alle vore Fiender det hørde/ da frøctede alle Hedningene sig/ som vaare trint omkring oss/ oc dem falt deris mod/ Thi de merckte at gerningen vaar aff Gud. Oc paa den tid vaare der mange aff Juda øffuerste / deris Breff ginge til Tobiam / oc fra Tobia til dem. Thi der vaare mange i Juda / som vaare besorede met hannem / Thi hand vaar Sachania suoger/ Arah søns/ oc hans søn Johanan haffde Mesullams daatter/ Berechia søns / och de talede gaat faar mig om hannem/ oc førde mine Ord vd til hannem/ Saa sende Tobia Breff at forferde mig der fra.

VII.

DEr wi haffde nu bygt murene/ da hengde ieg Portene/ och bestillede Port voctere/ Sangere oc Leuiter. Oc ieg befol min Broder Hanani/ oc Hanania/ Pallatz fogit i Jerusalem (Thi hand vaar en trofast mand och Gudfryctig faar mange andre) oc ieg sagde til dem / Mand skal icke oplade Jerusalems porte/ før end Solen bliffuer hed/ oc naar mand end nu arbeyder/ da skal mand tillucke portene oc stenge dem. Oc der bleffue Vectere bestillede aff Jerusalems Borgere huer paa sin Vact/ oc om sit huss. Thi Staden vaar vid/ rum oc stor/ Men der vaar lidet Folck i hannem/ oc Husene vaare icke bygde.

Oc min Gud gaff mig i hierte/ at ieg samlede Raadzherrene oc de øffuerste / oc folckit/ at regne dem/ Och ieg fant it Register paa dem som vaar tilforn komne aff Fengselet / huilcke Nabugodonosor Kongen aff Babilon / haffde bort ført / oc de bode i Jerusalem och i Juda/ huer i sin Stad. Oc vaare komne met Sorobabel/ Jesua/ Nehemia/ Asaria/ Raamia/ Nehemani/ Mardocheus/ Bilsan/ Misperet/ Bigeuai/ Nehum oc Baena.

Dette er Mendenis tal aff Jsraels folck. Pareos børn vaare tu tusinde hundrede oc halff fierdesindstiue oc tho. Sephathia børn vaare/ try hundrede oc halff fierdesins tiue oc tho. Arah børn vaare sex hundrede tho oc halfftrediesinds tiue. Pahath Moab iblant Jesua och Joab børn vaare tu tusinde oc otte hundrede oc atten. Elams børn/ tusinde / thu hundrede oc fire oc halfftrediesinds tiue. Sathu børn/ otte hundrede fem oc fyretiue. Sacai børn/ siu hundrede oc trysinds tiue. Benui børn/ sex hundrede oc otte oc fyretiue. Bebai børn/ sex hundrede oc otte oc tiue. Asgads børn thu tusinde try hundrede ot tho oc tiue. Adonikam børn/ sex hundrede oc siu oc trysinds tiue. Bigeuai børn/ thu tusinde siu oc trysinds tiue. Adins børn / sex hundrede oc fem oc halfftrediesinds tiue. Ater børn aff Hiskia/ atten oc halffemtesinds tiue. Hasum børn try hundrede oc otte oc tiue. Bezai børn try hundrede oc fire oc tiue. Hariphs børn hundrede oc tolff.

Esdre. 2.

Gibeons børn vaare fem oc halffemtesinds tiue. Mendene aff Bethlehem oc Nethopha/ hundrede oc firesinds tiue oc otte. Mendene aff Anathoth/ hundrede oc otte oc tiue. Mendene aff Beth Asmaueth/ tho oc fyretiue. Mendene aff Kiriath Jearim/ Caphira / oc Beeroth/ siu hundrede oc tre oc fyretiue. Mendene aff Rama oc Gaba/ sex hundrede / oc en oc tiue. Mendene aff Michmas hundrede oc tho oc tiue. Mendene aff Bethel oc Ai/ hundrede oc tre oc tiue. Mendene aff den anden Nebo/ halfftrediesinds tiue oc tho. Den anden Elams børn / tusinde thu hundrede oc halfftrediesinds tiue oc fire. Harims børn/ try hundrede oc tiue. Jericho børn try hundrede oc fem oc fyretiue. Lodhadid och Ono børn / siu hundrede oc en och tiue. Senaa børn/ try tusinde ni hundrede oc trediue.

Presterne Jedaia børn aff Jesua huss/ ni hundrede oc halff fierdesinds tiue oc tre. Jmmer børn tusinde oc halfftrediesins tiue oc tho. Pashur børn tusinde thu hundrede oc siu oc fyretiue. Harims børn tusinde oc søtten, Leuiterne, Jesua børn aff Kadmiel iblant Hodua børn/ halff-

fierde

som droge op igen aff Babylon.

fierdesinds tiue oc fire. Sangerne. Assaphs børn / hundrede oc otte oc fyretiue. Døruocterne vaare Sallum børn. Aters børn / Talmons børn / Akubs børn / Hatita børn / Sobai børn / vaare alle tilhobe hundrede / oc atten oc tiue.

Nethinim. Ziha børn / Hasupha børn / Tabaoths børn / Keros børn / Sia børn / Padons børn / Libana børn / Hagaba børn / Salmai børn / Hanans børn / Giddels børn / Gahars børn / Reaia børn / Rezins børn / Necoda børn / Gasams børn / Usa børn / Passeah børn / Besai børn / Megunims børn / Nephussims børn / Bakbuks børn / Hakupha børn / Harhurs børn / Bazliths børn / Mehida børn / Harsa børn / Barkos børn / Sissera børn / Thamah børn / Neziah børn / Hathipha børn. Salomons Suennis børn vaare Sotai børn / Sophereths børn / Prida børn / Jaela børn / Darkons børn / Giddels børn / Sephatia børn / Hatils børn / Pochereths aff Zebaim børn / Amons børn. Alle Nethinim oc Salomons Suennis børn / vaare try hundrede oc halff femtesinds tiue oc tho.

Oc disse droge oc op / Mithel / Melah Thel / Harsa / Cherub / Addon oc Jmmer / Men de kunde icke beuise deris Fedris Huss eller deris sæd / om de vaare aff Jsrael. Delaia børn / Tobia børn / oc Necoda børn vaare sex hundrede oc tho oc fyretiue. Oc aff Presterne vaare Habaia børn / Hakoz børn / Barsillai børn / som tog en Hustru aff Barsillai Gileaditers døtter / oc bleff kaldet effter det samme naffn. Disse lete effter deris fødzels register / Oc der de funde det icke / da bleffue de fri fra Prestedømet. Oc Hathirsatha sagde til dem / at de skulde icke æde aff det allerhelligste / før end en Prest opkomme aff dem met Liuss oc Rætten.

Exodi 28.

Den gantske Menighed lige som en Mand / vaar thu oc fyretiue tusinde / try hundrede oc trysinds tiue / Foruden deris Suenne oc Piger / de vaare siu tusinde / try hundrede oc tredive oc siu / Oc haffde thu hundrede oc fem oc fyretiue Sangere oc Sangerinder. Oc siu hundrede oc sexten oc tiue Heste / thu hundrede oc fem oc fyretiue Muler / fire hundrede oc femten oc tiue Kameler / sex tusinde oc siu hundrede oc tiue Asne.

Oc nogle aff de øffuerste Fedre gaffue til Gerningen. Hathirsatha gaff til Liggendefæet tusinde gyldene / oc halfftrediesinds tiue Becken / fem hundrede oc tredive Preste kiortle. Oc nogle aff de øffuerste Fedre gaffue til Liggendefæet oc til Gerningen / tiue tusinde gyldene / thu tusinde oc thu hundrede pund sølff. Oc det andet Folck gaff tiue tusinde gyldene / oc thu tusinde pund sølff / Oc siu oc tresinds tiue Preste kiortle. Oc Presterne oc Leuiterne / Døruocterne / Sangerne / oc nogle aff Folcket / oc de Nethinim oc al Jsrael / sette dem i deris Stæder.

VIII.

DEr den siuende maanet kom / oc Jsraels børn vaare i deris Stæder / forsamlede sig det gantske Folck lige som en Mand / paa den Brede gade faar Vandporten / oc sagde til Esdras den Scrifftlerde / at hand skulde hente Mose Loubog / som HERREN haffde budet Jsrael. Oc Esdras Presten baar Loubogen faar Menigheden / baade Mend oc Quinder / oc alle som kunde forsta hende / paa den første dag i den siuende Maanet / oc lesde i hende paa den brede Gade / som er faar Vantporten / fra liuss morgen indtil middag / faar Mand oc Quinde / oc huer som det kunde forstaa / oc alt Folckens øern vaare vende til Loubogen.

Oc Esdras den Scrifftlærde stod paa en høy Træstoel som de haffde giort at predicke paa / Oc Mathithia / Sema / Anaia / Uria / Hilkia / oc Maeseia stode hoss hannem ved hans høyre haand / Oc hoss hans venstre stode Padaia / Misael / Malchia / Hasum / Hasbadana / Sacharia oc Mesullam. Oc Esdras loed bogen op faar alt folcket / thi hand stod offuer alt folcket. Oc der hand oploed hende / da stod alt Folcket / Oc Esdras loffuede HERREN den store Gud / Oc alt Folcket suarede / Amen / Amen / met deris hender opracte / oc bøyede sig / oc tilbade HERREN met deris ansigt til Jorden. Oc Jesua / Bani Serebia / Jamin / Akub / Sabthai / Hodaia / Maeseia / Klita / Asaria / Josabad / Hanan / Plaia oc Leuiterne komme Folcket til / at mercke paa Louen / oc Folcket stod paa sin sted / Oc de læsde Gudz Loubog klarlige oc forstandelige / saa at mand forstod det de læsde.

Oc Nehemia som er Hathirsatha / oc Esdras Presten den Scrifftlærde / oc Leuiterne som komme Folcket til at mercke / sagde til alt Folcket / Denne dag er HERREN eders Gud hellig / Der faare verer icke bedrøffuede / oc græder icke. Thi alt Folcket græd / der de hørde Lowens ord. Der faare sagde hand til dem / Gaar bort oc æder aff det fede / oc dricker aff det søde / oc sender dem oc en deel som inted haffue tilred / Thi denne dag er vor HERRE hellig / Der faare bekymrer eder icke / Thi at HERRENS glæde er eders styrcke. Oc Leuiterne stillede alt Folcket / oc sagde / Verer stille / Thi denne dag er hellig / bekymrer eder inted.

Oc alt Folcket gick bort at æde/oc dricke/ oc sende dele der aff vd /oc giorde it stort glædskaff/ Thi at de haffde forstaaet de ord / som mand haffde kundgiort faar dem.

Om anden dagen samlede de øffuerste Fedre sig blant alt Folcket / Oc Presterne oc Leuiterne til Esdras den Scrifftlerde/ at hand skulde vnderuise dem i Lowens Ord. Oc de funde screffuit i Lowen/at HERREN haffde budit ved Mose/at Jsraels børn skulde Bo i Løff saller paa Høytiden i den siuende maanet. Oc de lode det obenbarlige kundgøre oc vdrobe i alle deris Stæder oc i Jerusalem/oc sige/ Gaar vd paa Biergene/oc henter Olie grene/ Balsum grene/Mirre grene/Palme grene / oc grene aff tycke træ / at mand skal gøre Løffsaller/som screffuit staar.

Leuit. 23.

Oc Folcket gick hen vd/oc hente oc giorde dem Løffsallet/huer paa sit Tag/oc i deris gaarde/ oc i gaarden hoss Gudz Huss/oc paa den Brede gade hoss Vandporten / oc paa den Brede gade hoss Ephraims Port. Oc den gantske Menighed aff dem som vaare igen komne aff Fengzel/giorde Løffsaller oc bode der i/Thi at Jsraels børn haffde icke saa giort siden Josua Nuns søns tid/til paa denne dag/oc der vaar megen stor glæde. Oc der bleff læsd i Gudz Loubog huer dag/fra den første dag oc til den siste/Oc hulde Høytiden i siu dage / Oc paa den ottende dag Forsamlingen/som det sig burde.

IX.

PAa den fierde oc tiuende dag i denne maanet/ komme Jsraels børn tilsammen/ met faste oc secke oc Jord paa dem / oc atskilde Jsraels sæd fra alle fremmede børn/oc de traadde frem/oc bekende deris synder oc deris Fedris misgerninger. Oc stode op i deris sted/oc mand læsde fire gonge om dagen i HERRENS deris Gudz Loubog/oc de bekende/oc tilbade faar HERREN deris Gud fire gonge om dagen.

Jsrael bekender sine synder.

Oc Leuiterne stode op paa de Høye/som vaare/ Jesua/Bani/Kadmiel/Sebania/Buni/ Serebia/Bani/oc Chenani/oc robte høyt til HERREN deris Gud. Oc de Leuiter Jesua/ Kadmiel/Bani/Hasabenia/Serebia/Hodia/Sebania/oc Pethahia sagde / Staar op/loffuer HERREN eders Gud/fra euig tid oc til euig tid / oc mand loffuede din Herlighedz Naffn/som er ophøyet met alt velsignelse oc loff. HERRE du est det all ene/du haffuer skabt Himmelen oc alle Himlenis Himmel/ met alt deris Hær / Jorden oc alt det som der paa er/ Haffuit oc alt det som der i er/du gør alting leffuende/ Oc Himmelens Hær tilbeder dig.

Dù est HERREN Gud som vdualde Abram/ oc førde hannem vd fra Vr i Chaldeen/ oc kallede hannem/Abraham/ Oc du fanst hans hierte trofast faar dig / oc du giorde en Pact met hannem/at giffue hans Sæd de Cananiters/Hethiters/Amoriters/Pheresiters/Jebusiters/oc Girgositers Land/ Oc du haffuer holdet dit ord/ Thi at du est retferdig.

Oc du saast til vore Fedris elendighed i Egypten/oc hørde deris rob hoss det Røde Haff/ oc giorde Tegen oc vnderlige gerninger paa Pharao oc alle hans Suenne / oc paa alt hans Folck i Landet/Thi du viste/ at de vaare hoffmodige mod dem / oc du giorde dem it Naffn/ som det gaar i dag. Oc du atskilde Haffuit faar dem/at de ginge tørre mit igennem Haffuit/ oc kaste deris Forfølgere ned i dybet/lige som stene i mectige Vand. Oc du ledde dem om dagen i en Skystøtte/oc om natten i en Jldstøtte/at liuse dem paa veyen/som de droge.

Exodi 15.

Du komst her ned paa Sinai bierg/oc talede met dem aff Himmelen / oc gaff dem retferdig Ræt/oc en ret Lou/oc gode Bud oc skick. Oc kundgiorde / oc bød dem din hellige Sabbath/oc bød dem Bud/Skick oc Lou/ved Mose din Tienere. Oc gaffst dem brød aff Himmelen/der de hungrede/oc lodst vdgaa Vand aff stenene/der de tørstede. Oc talede til dem / at de skulde gaa ind /oc indtage Landet/offuer huilcke du opløffte din haand at giffue dem det.

Exodi 19.

Men vore Fedre bleffue hoffmodige oc haardnackede / at de vilde icke lyde dine Bud / oc de vilde icke høre dem/oc de tenckte icke paa de store Vnderlige ting / som du giorde met dem/ Men de bleffue haardnackede/oc kaste it Hoffuit op/at vende sig tilbage igen til deris treldom i deris vtolmodighed. Men du min Gud forlodst dem det oc vost naadig / barmhiertig oc tolmodig/aff stor miskundhed/oc forlodst dem icke. End dog at de giorde en støbt Kalff /oc sagde/Det er din Gud/som ledde dig aff Egypti land/oc giorde stor bespaattelse. Dog forlodst du dem icke i Ørcken effter din store barmhertighed / oc den Skystøtte vigede icke fra dem om dagen/at lede dem paa veyen/oc ey heller Jldstøtten om natten/at liuse dem paa veyen som de droge.

Jsraels folckis synd oc vtacknemmelighed.

Oc du gaffst dem din gode Aand / at vnderuise dem / oc du vende icke dit Man fra deris munde/oc du gaffst dem Vand der de tørstede. Du besørgede dem i fyretiue aar vdi Ørcken/

at dem

sig at haffue syndet mod Gud.

at dem inted fattedis/ Deris klæder bleffue icke gamle / oc deris føder hoffnede icke. Oc du gaffst dem Kongerige oc Folckene / oc delede dem her oc der / at de indtoge Sihon Kongens Land i Hesbon/ oc Ogs Land/ Kongens i Basan. Oc du formerede deris børn lige som stierner paa Himmelen/ Oc du førde dem ind i det Land/ som du haffde tilsagt deris Fedre / at de skulde drage der ind/ oc indtage det. Oc Børnene droge did / oc indtoge Landet / Oc du nedtrøcte Cananiterne/ Landzens indbyggere faar dem / oc gaffst dem i deris hender/ oc deris Konger oc folcket i Landet/ at de giorde met dem effter deris vilie.

Oc de vunde faste Stæder oc it fet Land / oc indtoge Husene fulde aff allehonde Godz/ vdhugne Brønde/ Vingaarde/ Oliegaarde/ Oc Træ aff huilcke mand æder/ offuerflødige/ oc de aade oc bleffue mætte oc fede / oc leffuede i velløst / ved din store Godhed. Men de bleffue wlydige/ oc genstridige mod dig/ oc kaste din Lou bag dem/ oc ihiel sloge dine Propheter / som baare Vidnisbyrd faar dem/ at de skulde vende dem om til dig/ oc de giorde dig stor bespaattelse. Der faare gaffst du dem i deris Fienders hender/ som tuingede dem / Oc de robte til dig i deris bedrøffuelsis tid. Oc du hørde dem aff Himmelen / oc ved din store barmhiertighed gaffst du dem Frelsere/ som dem hulpe aff deris Fienders hender.

Men der de komme til rolighed/ vende de dem om at gøre ilde faar dig/ Saa forlodst du dem i deris Fienders hender/ at de regerede offuer dem. Saa omuende de sig da / oc robte til dig/ oc du hørde dem aff Himmelen/ oc redde de dem mange gonge effter din store barmhiertighed/ oc lodst dem kundgøre/ at de skulde vende dem til din Lou. Men de vaare hoffmodige/ oc lydde icke dine Bud/ oc syndede mod din Ræt (huilcke om it Menniske gør / leffuer hand der vdi) oc de vende deris Skuldrer bort/ oc bleffue fortrødne oc lydde icke. Oc du holt det mange Aar offuer dem/ oc lodst dem kundgøre ved din Aand i dine Propheter / Men de toge det icke til øern / Der faare gaffst du dem i Folckenis hender i Landene. Men effter din store barmhiertighed giorde du dem icke plat til inted/ eller forlodst dem / Thi du est en naadig oc barmhiertig Gud.

Leuit. 23.

Nu vor Gud/ du store Gud / mectig oc forferdelig / du som holder Pact oc Barmhiertighed/ Acte icke ringe al den møye/ som oss/ oc vore Konger/ Førster/ Prester/ Propheter/ Fedre/ oc dit gantske Folck/ fra Kongens aff Assiriens tid / oc indtil denne dag / er offuer gangen. Du est Retferdig i alt det som du haffuer ført offuer oss/ Thi du giorde ret / Men wi haffue veret wgudelige. Oc vore Konger/ Førster/ Prester/ oc Fedre haffue icke giort effter din Lou/ oc icke heller actet dine Bud oc Vidnisbyrd/ som du lodst dem kundgøre. Oc de tiente dig icke/ i deris Kongerige/ oc i dit store godz/ som du gaffst dem/ Oc i det vide oc fede land/ som du lagde dem hen vdi/ oc de vende dem icke fra deris onde vessen.

See/ wi ere tienere i dag/ oc i det Land som du gaffst vore Fedre / at æde Landzens Fruct oc Gode/ See/ der ere wi Tienere vdi. Oc Indkommen der aff bleff formeret faar Kongerne/ huilcke du satte offuer oss/ for vore synders skyld / oc de regerede offuer vort Liff oc Fæ/ effter deris vilie/ oc wi ere i stor nød. Oc i alt dette onde gøre wi en Pact / oc scriffue den / oc lade vore Førster/ Leuiter oc Prester besegle den.

X.

OC Beseglerne vaare/ Nehemia/ Hathirsatha / Hachalia søn / oc Zedekia/ Zeraia/ Asaria/ Jeremia/ Pashur/ Amaria/ Malchia/ Hattus/ Sebania/ Malluch/ Harim/ Meremoth/ Obadia/ Daniel/ Ginthun/ Baruch / Mesullam/ Abia/ Meiamin/ Maasga/ Bilgai oc Semaia/ det vaar Presterne.

Men Leuiterne vaare/ Jesua Asania søn/ Binui iblant Henadads børn/ Kadmiel. Oc deris brødre/ Sechania/ Hodia/ Klita/ Plaia/ Hanan/ Micha/ Rehob/ Hasabia/ Sachur/ Serebia/ Sebania/ Hodia/ Bani oc Beninu.

De Øffuerste aff Folcket vaare/ Pareos/ Pahath Moab/ Elam/ Sathu / Bani / Buni/ Asgad/ Bebai/ Adonia/ Biguai/ Adin/ Ater/ Hiskia/ Asur/ Hodia/ Hasum/ Bezai/ Hariph/ Anathoth/ Neubai/ Magpias/ Mesullam/ Hesir/ Mesesabeel/ Zadok/ Jaddua/ Platia/ Hanan/ Anaia/ Hosea/ Hanania/ Hasub/ Halohes/ Pilha / Sobek / Rehum / Hasabna/ Maeseia/ Ahia/ Hanan/ Anan/ Malluch/ Harim oc Baena. Oc det andet Folck/ Presterne / Leuiterne/ Døruocterne/ Sangerne/ Nethinim / oc alle som haffde atskilt dem fra Folcket i Landet til Gudz Lou/ met deris Hustruer/ Sønner oc døtter/ alle som kunde det forstaa/ oc deris Mectige anammede det paa deris Brødris vegne.

Oc de komme at suerie oc forplictede dem met deris Eed/ at vandre i Gudz Lou/ som dem er giffuen ved Mose Gudz Tienere/ at de vilde holde oc gøre effter alle HERRENS vor

Regereris

Regereris Bud/Ret oc Skickelse. Oc at wi skulde icke giffue Folckene i Landet vore Døtter/
ey heller vilde tage deris Døtter til vore Sønner. Oc naar Folcket i Landet førde om Sabba-
then Vare/oc allehonde ting til Næring at selie/at wi skulde icke tage det aff dem om Sabba-
then oc hellige dage. Oc at wi paa det siuende Aar vilde lade allehonde besuaring vere fri / Oc
legge it Bud paa oss/at wi skulde aarlige giffue en tredie deel aff en Seckel til tienisten i vor
Gudz Huss/som vaar/til Skuebrød/til daglige Madoffer/ til daglige Brendoffer om Sab-
bathen/Ny maanede oc Hellige dage/oc til de Hellig giorde/oc til Syndoffer/met huilcket Is-
rael bliffuer forligt/oc til allehonde gerninger i vor Gudz Huss.

Oc wi kaste Laader iblant Presterne/Leuiterne oc Folcket om Vedens offer/ huilcken mand
skulde aarlige føre til vor Gudz Huss/ effter vore Fedris Huss paa bestemte tider / til at brende
paa HERRENS vor Gudz Altere/som der staar screffuit i Louen. Oc aarlige at fremføre
den første vor landes Grøde/oc alle Trænis første Fruct/til HERRENS Huss. Oc de
første fødde aff vore Sønner/oc aff vort Fæ / som der staar screffuit i Louen / Oc vore første
fødde aff Oxen oc Faar/at wi skulde føre alt dette til vor Gudz Huss til Presterne / som tiene i
vor Gudz Huss. Oc wi skulde føre det første aff Deyen oc vor Løfftelse / oc allehonde Træis
fruct/most oc olie til Presterne i Kisten hoss vor Gudz Huss. Oc Tiende aff vort land til Leui-
terne/at Leuiterne skulde haffue Tiende i alle vore Agregernings Stæder.

Oc Presten Aarons søn/skal oc haffue met Leuiterne aff Leuiternis Tiende/ at Leuiterne
skulle opføre Tiende aff deris Tiende til vor Gudz Huss/ i Kisten vdi Liggendefæis Huss.
Thi at Israels børn oc Leui børn skulle oc opføre Kornens / Mostens oc Oliens Løfftelse i
Kisten/Der ere Helligdoms karene/oc Presterne som der tiene/oc Døruocterne oc Sangerne/
at wi skulle icke forlade vor Gudz Huss.

XI.

OC Folckens Øffuerste bode i Jerusalem/Men det andet Folck kaste Laad der
om/at den tiende deel aff dem skulde drage til Jerusalem at Bo der i den helli-
ge Stad/oc de ni dele i Stæderne. Oc Folcket velsignede alle de Mend / som
vaare friuillige til at Bo i Jerusalem.

Disse ere de Øffuerste aff landene / som bode i Jerusalem. Men i Juda
Stæder bode huer paa sit Godz i deris Stæder/som vaar/ Israel / Presterne/
Leuiterne/Nethinim oc Salomons Suennis børn. Oc i Jerusalem bode nogle aff Juda oc
aff Ben Jamins børn. Aff Juda børn/Athaia Vsia søn / Sacharia søns / Amaria søns/ Se-
phatia søns/Mahelaleel søns/ aff Parez børn. Oc Maeseia Baruchs søn / Chalhose søns/
Hasaia søns/ Adaia søns/ Joiarib søns / Sacharia søns/ Siloni søns. Alle Parez børn / som
bode i Jerusalem/vaare fyrehundrede oc otte oc trysinds tiue stercke Mend.

Disse vaare Ben Jamins børn/Sallu/Mesullam søns/ Joed søns / Pedaia søns / Ko-
laia søns/Maeseia søns/Jthiel søns/Jesaia søns. Oc effter hannem Gabai/Sallai/ni hun-
drede oc otte oc tiue. Oc Joel Sichri søn/vaar deris Forstandere/Oc Juda Hasnua søn/offuer
den anden deel i Staden.

Aff Presterne bode/Jedaia Joiaribs søn Jachin. Saraia Hilkia søn/ Mesullam søns/
Zadok søns/Meraioth søns / Ahitob søns / vaar Første i Gudz Huss. Oc hans brødre som
handlede i Husit/de vaare otte hundrede oc tho oc tiue. Oc Adaia Jerohams søn/Plalia søns/
Amzi søns/Sacharia søns/Pashur søns/Malchia søns. Oc hans brødre vaare Øffuerste
iblant Fedrene/de vaare thu hundrede oc tho oc fyretiue. Oc Amassai Asareels søn / Ahusai
søns/Mesillemoth søns/ Jmmer søns/oc hans brødre/veldige Mend/ vaar hundrede oc otte
oc tiue. Oc Sabdiel Gedolim søn vaar deris Øffuerste.

Aff Leuiterne/Sesmaia Hasub søn/Asrikam søns/ Hasabia søns/Bunni søns. Oc Sab-
thai oc Josabad aff Leuiternis øffuerste i vduortis handel / vdi Gudz Huss. Oc Mathania
Micha søn/Sabdi søns/Assaph søns / som vaar Øffuerste til at begynde Tacken til Bønen.
Oc Babukia den anden iblant sine brødre / Oc Abda Sammua søn Galal søns / Jedithun
søns. Alle Leuiterne i den hellige Stad vaare/thu hundrede oc fire oc firesinds tiue. Oc Dør-
uocterne Akub oc Talmon oc deris brødre / som toge vaare paa Dørrene / vaare hundrede oc
tho oc halffierdesinds tiue. Men de andre Israels Prester oc Leuiter vaare i alle Juda Stæder
huer i sin Arffuedeel.

Oc de Nethinim bode i Ophel/oc Ziha oc Gispa de hørde til Nethinim. Men den øffuerste
offuer Leuiterne i Jerusalem vaar Vsi Bani søn / Hasabia søns / Mathania søns / Micha
søns. Aff Assaph børn vaare Sangere om Gerningen i Gudz Huss / Thi det vaar Kongens

Presternis oc Leuiternis naffn som droge op fra Babylon met Zorobabel.

befalning offuer dem/ at Sangerne skulde trolige handle huer dag som det sig burde. Oc Pethaia Mesesabeel søn aff Serah børn Juda søns / vaar Kongens Befalnings Mand til alle Gerninger til Folcket.

Oc Juda børn/ som vaare vden i Byerne vdi deris land/ Bode nogle i Kiriath Arba och i hans Døtter/ oc i Dibon/ oc i hans døtter/ oc i Kapzeel/ oc i hans byer/ oc i Jesua/ Molada/ Bethpalet/ Hasarsual/ Berseba oc hans døtter / oc i Ziklag oc Mochona / oc i hans døtter/ oc i Enrimmon/ Zarega/ Jeremuth/ Sanoah Adullam/ oc i deris byer/ i lachis oc paa hans marck/ i Aseka/ oc i hans døtter. Oc de leyrede sig fra Berseba/ til Hinnom dall.

Men Ben Jamins børn aff Gaba/ bode i Michmas / Aia/ Beth El / oc i deris døtter/ oc i Anathoth/ Nob/ Anania/ Hazor/ Rama/ Githaim/ Hadid / Ziboim/ Neballat /Lod/ Ono/ oc i Tømmer dalen. Oc nogle Leuiter/ som haffde del i Juda/ bode iblant Ben Jamin.

XII.

DIsse ere Presterne oc Leuiterne/ som opdroge met Sorobabel Sealthiels søn oc Jesua. Seraia/ Jeremia/ Esra/ Amaria/ Malluch/ Hattus/ Sechania/ Rehum/ Meremoth/ Jddo/ Ginthoi/ Abia/ Meiamin/ Maadia/ Bilga/ Semaia/ Joiarib/ Jedaia/ Sallu/ Amok/ Hilkia/ oc Jedaia. De vaare Offuerste iblant Presterne oc deris Brødre i Jesua tid. Men disse Leuiter/ Jesua/ Benui Kadniel/ Serebia / Juda/ oc Mathania vaare offuer Tack embedet/ hand oc hans brødre. Bakbukia oc Vnni oc deris brødre vaare hoss dem til Vocten.

Jesua afflede Joiakim/ Joiakim afflede Eliasib/ Eliasib afflede Joiada / Joiada afflede Jonathan/ Jonathan afflede Jaddua. Oc i Joiakims tid vaare disse Querste Fedre iblant Presterne/ aff Seraia vaar Meraia/ aff Jeremia vaar Hanania/ aff Esra vaar Mesullam/ aff Amaria vaar Johanan/ aff Malluch vaar Jonathan/ aff Sebania vaar Joseph/ aff Harim vaar Adna/ aff Meraioth vaar Helkai/ aff Jddo vaar Sacharia / aff Ginthon vaar Mesullam/ aff Abia vaar Sichri/ aff Meiamin Moadia vaar Piltai / aff Bilga vaar Sammua/ aff Semaia vaar Jonathan/ aff Joiarib vaar Mathnai/ aff Jedaia vaar Vsi/ aff Sallai vaar Kallai/ aff Amok vaar Eber/ aff Hilkia vaar Hasabia / aff Jedaia vaar Nethaneel.

Oc i Eliasibs tid bleffue/ Joiada/ Johanan/ oc Jaddua Offuerste Fedre iblant Leuiterne/ oc Presterne bleffue bescreffne i Darij aff Persen Kongerige. Men Leui børn de Offuerste Fedre bleffue bescreffne i Krønicken/ ind til Johanan Eliasib søns tid. Oc disse vaare Offuerste iblant Leuiterne/ Hasabia/ Serebia/ oc Jesua Kadmiel søn/ oc deris Brødre hoss dem at loffue oc tacke/ som Dauid Gudz mand haffde budet/ En Voct hoss den anden. Mathania/ Bakbukia/ Obadia/ Mesullam/ Talmon oc Akub vaare Døruoctere hoss Vocten/ ved dørteskelen i Portene. Disse vaare i Joiakim Jesua søns tid/ Jozadak søns/ oc i Nehemia Landzfogedis tid / oc i Esdre Prestis den Scrifftlerdis tid.

Murens induielse i Jerusalem.

Oc til murens Induielse i Jerusalem / hente mand Leuiterne aff alle deris Stæder / at mand skulde føre dem til Jerusalem/ at holde Induielsen/ i glæde/ oc met tacksigelse/ met sang/ Simler / Psaltere oc Harper. Oc Sangernis børn forsamlede dem/ oc aff egnen omkring Jerusalem/ oc aff Netophathi gaarde/ och aff Gigal huss / oc aff Agrene i Gibea oc Asmaueth/ Thi at Sangerne haffde bygd gaardene omkring Jerusalem. Oc Presterne oc Leuiterne rensede sig/ oc rensede Folcket/ Portene oc murene.

Oc ieg loed Juda førster opstige paa muren/ oc skickede thu store Tacksigelsis Chor/ som racte bort offuen paa muren paa den høyre side/ ind til mod Møgporten. Oc Hosaia oc halffdelen aff Juda Førster ginge effter dem / oc Asaria / Esra / Mesullam / Juda / Ben Jamin/ Semaia oc Jeremia. Oc nogle aff Presternis børn met Basuner / som vaar / Sacharia / Jonathan søn/ Semaia søns/ Mathania søns/ Michaia søns/ Sachur søns / Assaph søns/ oc hans Brødre/ Semaia/ Asareel/ Milalai/ Gilalai/ Maai/ Nethaneel oc Juda/ Hanani met Dauidz Gudz mandz Strengeleg/ oc Esra den Scrifftlerde faar dem til mod Brøndporten. Och de ginge hoss hannem paa trappen til Dauidz stad paa muren hen op til Dauidz huss til Vandporten mod Osten.

Det andet Tacksigelsis Chor gick tuert offuer fra dem / oc ieg effter dem / och halffdelen aff Folcket paa muren hen op/ til Onens taarn / indtil den Brede mur / oc til Ephraim port/ och til den Gamle port / och til Fiske porten / och til Hananeel taarn / och til Mea taarn/ indtil Faare porten/ oc bleffue stondendis i Fengsel porten. Och saa stode de thu Tacksigelsis Chor i Gudz Huss/ oc ieg oc halffdelen aff de øffuerste met mig. Oc Presterne som vaare/ Eliakim/

Eliakim/Maeseia/Min Jamin/Michaia/Elioenai/Sacharia/Hanania met Basuner/oc Maeseia/Semaia/ Eleasar/Vsi/Johanan/Malchia/Elam oc Asar/ oc Sangerne sunge høyt/oc Jesrahia vaar Forstandere. Oc der bleff samme dag offret stort offer/ oc de vaare glade/Thi at Gud haffde giort dem en stor glæde/ at alle Quinder oc børn glædde dem/ oc mand hørde Jerusalems glæde longt borte.

Paa den tid bleffue der Mend stickede offuer Liggendefæis Kiste/der som Løfftelsen/ Første fruct oc Tienden vaare vdi/huilcke de skulde samle aff Agrene/oc om Stæderne/til at vddele effter Lowen iblant Presterne oc Leuiterne/Thi at Juda haffde en glæde aff Presterne oc Leuiterne/at de stode oc toge vare paa deris Gudz Voct/oc paa renselsens Voct. Oc Sangerne oc Døruocterne stode effter Dauidz oc hans søns Salomons Skick/Thi at i Dauidz oc i Assaphs tid bleffue stickede de øffuerste Sangere/oc Loff sange oc Tack til Gud. Men gantske Jsrael gaff Sangerne oc Døruocterne deel i Sorobabels oc Nehemie tid/ huer dag sin deel/ oc de gaffue hellig giort til Leuiterne/Oc Leuiterne gaffue hellig giort til Aarons børn.

XIII.

DE Mose Bog bleff den tid læsd faar Folckens øern/ oc der bleff fundet screffuit vdi/at Ammoniterne oc Moabiterne skulde aldrig komme i Gudz Menighed. Fordi/at de komme icke mod dem met brød oc vand/ oc for de tingede Balaam mod dem at hand skulde forbande dem/ Men vor Gud vende den forbandelse om til velsignelse. Der de nu hørde denne Lou/skilde de alle Fremmede fra Jsrael. Oc Eliasib Presten haffde lagt faar dem Tobia Offer i Kisten hoss Gudz Huss. Thi hand haffde giort dem en stor Kiste/Oc der vdi haffde de tilforn lagt/ Madoffer/ Røgelse/Redskaff/oc Tiende aff kornet/most oc olie/ effter Leuiternis/ Sangernis oc Døruocternis befalning/oc der til met Presternis Løfftelse.

Deut. 23. Nume. 28.

Men ieg vaar icke i Jerusalem/ der de giorde alt dette/ Thi at i det tolffte oc tiuende Artaxerxes Kongis aar aff Babylon/kom ieg til Kongen/ Oc effter nogle dage forhuerffuede ieg aff Kongen/at ieg drog til Jerusalem. Oc ieg merckte/ at det vaar icke gaat/ som Eliasib giorde mod Tobia/at hand haffde giort hannem en Kiste i Gaarden hoss Gudz Huss. Oc det fortrød mig megit/oc ieg kaste al Redskaffen aff Tobia huss hen vd faar Kisten. Oc bød/ at de skulde rense Kisten/oc ieg indførde igen did hen/ Gudz Husis Redskaff/ Madoffer oc Røgelse.

Oc ieg fornam/ at Leuiternis deel bleff dem icke giffuen/ Der faare vaare Leuiterne oc Sangerne bortflyde/huer til sin ager at arbeyde. Da straffede ieg de Øffuerste/ oc sagde/ Hui forlade wi Gudz Huss: Men ieg forsamlede dem/oc stickede dem i deris sted. Da førde alt Juda dem Tiende aff kornet/ most oc olie til Liggendefæet. Oc ieg sette offuer det Liggendefæ Selemia Presten/oc Zadok den Scrifftlerde/ oc aff Leuiterne Pedaia/ oc vnder deris haand Hanan/Sachur søn/Mathania søns/Thi de vaare holdne at vere trofaste/ oc dem bleff befalet/at vddele det til deris brødre. Min Gud tenck paa mig der vdi/ oc vdslet icke min barmhiertighed/som ieg haffuer giort mod min Gudz Huss/oc paa hans Voct.

Paa samme tid saa ieg i Juda at de trædde Vinperser om Sabbathen/oc indførde Neger/ oc Asene ladde met Vindruer/ Figen oc allehonde byrder/ at bære til Jerusalem/ paa Sabbaths dagen. Oc ieg vidnede faar dem samme dag/at de solde Føde. Der bode oc nogle Tyrer vdi/de førde Fisk oc allehonde Vare/oc solde Juda oc Jerusalems børn paa Sabbathen. Da straffede ieg de Øffuerste i Juda/oc sagde til dem/ Huad er det onde/ som i gøre/ oc bryde Sabbaths dagen: Giorde ey vore Fedre saa/ oc vor Gud førde alt denne wlycke offuer oss oc offuer denne Stad: Oc i gøre vreden end nu større offuer Jsrael/i det at i bryde Sabbathen.

Sabbathen bleff icke hellig giort.

Oc Portene i Jerusalem vaare opladne for Sabbathen/ da bød ieg at tillycke Portene/oc befoel/at mand skulde icke oplade dem før end effter Sabbathen/ Oc ieg bestillede nogle aff mine Suenne hoss Portene/ at mand skulde ingen Byrde føre ind om Sabbaths dagene. Da bleffue Kremmerne oc Købmendene om natten vden faare Jerusalem/met allehonde Vare/en gang eller tho. Da vidnede ieg faar dem/oc sagde til dem. Hui bliffue i om natten omkring murene: Gøre i det end en gong/ da skal ieg legge haanden paa eder. Oc fra den tid komme de icke om Sabbathen. Oc ieg sagde til Leuiterne/som vaare rene/at de skulde komme oc vare paa Portene/at hellige Sabbaths dagen. Min Gud/ Tenck mig oc det/ oc spar mig effter din store miskundhed.

Jøder som toge vdlendiske Hustruer.
2. Reg. 11.

Jeg saa oc samme tid/ at Jøderne toge Hustruer aff Asdod/ Ammon oc Moab. Oc deris Børn talede halffdelen Asdodiske/ oc kunde icke tale Jødiske/ Men effter huert Folckes tale. Oc ieg straffede oc bannede dem/ oc slo nogle Mend/ oc røffuede dem/ oc tog en Eed aff dem ved Gud/ J skulle icke giffue eders døtter deris Sønner/ eller tage deris døtter til eders Sønner eller til eder selffue. Haffuer icke Salomon Jsraels Konge syndet der vdi? Oc der vaar dog ingen Konge hannem lig iblant mange Hedninge/ oc hand vaar sin Gud kær/ Oc Gud sette hannem til Konge offuer al Jsrael/ Dog komme de vdlendiske quinder hannem til at synde. Haffue i icke det hørt/ at i gøre saadant stort ont/ at forgribe eder paa vor Gud/ oc tage vdlendiske quinder?

Oc en aff Joiada børn/ Eliasibs den øffuerste Prestis søn haffde giort frendskaff met Saneballat Horoniter/ Men ieg dreff hannem fra mig. Tenck paa dem min Gud/ som ere bleffne løss fra Prestedømet/ oc aff Prestedømens oc Leuiternis Pact. Saa rensede ieg dem aff alle vdlendige/ oc skickede Presternis oc Leuiternis Hoct/ huer til sin gerning/ Oc til at offre Veden i beskickede tider/ oc Første fructer. Tenck paa mig min Gud/ i det beste.

Ende paa Nehemie Bog.

Esther

Esther Bog.

I.

DEn tid Kong Asuerus regerede fra India indtil Morland / offuer hundrede oc siu oc tiue Land. Oc der hand sad paa sin Kongelige Stol paa Susan Slaat / i det tredie hans Kongerigis aar / da giorde hand alle sine Førster/oc Suenne/oc de mectiste aff Persen oc Meden / Landzfogder oc Offuerste i sine Land it Gestebud/At hand vilde lade dem see sine Kongerigis herlige Rigdom / oc sin Maiestetis kaastelige praal/i mange dage/som vaar i hundrede oc firesinds tiue dage.

Oc der de dage vaare ende / giorde Kongen alle Folck / som vaare paa Susan Slaat / baade store oc smaa/it Gestebud / i siu dage / i Urtegaardens Stue hoss Kongens Huss. Der hengde huide/ røde oc gule Duge / tilsammen bundne met linede oc Skarlagens snorer i sølff ringe/ paa Malmerstene støtter. Benckene vaare aff guld oc sølff/ gulffuet vaar lagt met grøne/huide / gule oc sorte Malmerstene. Oc mand bar dricket ind i Guldkar/oc altid i andre oc andre kar / Oc Kongelig Vin offerflødige nock / som Kongen formaatte. Oc mand sette ingen faar/ huad hand skulde dricke/ Thi Kongen haffde befalet alle sine Forstandere i sit Huss/ at huer skulde gøre som hannem vel behagede.

Vasthi.

Oc Vasthi Dronningen giorde oc it Gestebud faar Quinderne/i Kong Asueri Kongelige Huss. Oc paa den siuende dag/der Kongen vaar glad aff Vin / da befoel hand Mehumam/ Bistha/Harbona/Bigtha/Abagtha/Sethar oc Charcas de siu Kammer suenne / som tiente faar Kong Asuerus/at de skulde hente Dronning Vasthi ind faar Kongen/ met sin Kongelige Krune/at hand skulde lade Folcket oc Førsterne see hendis deylighed / Thi hun vaar deylig. Men Dronning Vasthi vilde icke komme effter Kongens ord ved hans Kammer suenne/ Da bleff Kongen saare vred/oc hans hastighed brende i hannem.

Oc Kongen sagde til de Vise / som forstode sig paa Landens sed (Thi Kongens sager skulde skee faar alle forstandige paa ret oc handel) Oc de neste hoss hannem vaare / Charsena/ Sethar/Admatha/Tharsis/Meres/Marsena/oc Menuchan / de siu Førster aff Persen oc Meden/som saae Kongens ansict/oc sade øffuerst i Kongeriget/faar en ræt huad mand skulde gøre offuer Dronning Vasthi / Fordi at hun haffde icke giort effter Kongens ord ved hans Kammersuenne.

Da sagde Menuchan faar Kongen oc Førsterne / Dronning Vasthi haffuer icke aleniste giort ilde mod Kongen /men ocsaa mod alle Førsterne oc mod alt Folcket i alle Kong Asueri Land. Thi denne Dronningis gerning skal vdkomme til alle Quinder / saa at de foracte deris Mend faar deris øyen / oc skulle sige / Kong Asuerus bød Dronning Vasthi at komme faar sig / Men hun vilde icke. Saa skulle nu Førstinderne i Persen oc Meden sige til alle Kongens Førster / naar de høre denne Dronningis gerning / Saa skal der komme foractelse oc vrede nock.

Behager det Kongen/saa lader mand it Kongeligt Bud aff hannem vdgaa/ oc scriffue effter Persers oc Meders Lou/som mand tør icke offuertræde/At Vasthi skal icke mere komme faar Kong Asuerus/Oc Kongen giffue hendis Neste/som er bedre end hun hendis Kongerige. Oc at dette Kongens breff som bliffuer giort / klinger i hans gantske Rige (som er stort) At alle Quinder holde deris Mend i ære/baade iblant store oc smaa. Dette behagede Kongen oc Førsterne vel/oc Kongen giorde effter Menuchans ord. Da bleffue Breffuene vdsende til alle Kongens Land/i huert Land effter sin scrifft / oc til huert Folck effter sit tungemaal / At huer Mand skal vere Offuerherre i sit Huss/ Oc hand loed tale effter sit Folckis tungemaal.

II.

EFter disse gerninger / der Kong Asueri vrede vaar stillet / tenckte hand paa Vasthi / huad hun haffde giort / oc huad der vaar beslutter offuer hende. Da sagde Kongens Drenge som tiente hannem / Mand oplede Kongen vnge deylige Jomfruer / oc Kongen vdsende alle Beskuere i alle sine Kongerigis Land / at de tilhobe førde allehonde vnge deylige Jomfruer til Susan Slaat i Fruer stuen / vnder Hege Kongens Kammersuends haand / som tog vare paa Quinderne / oc fick dem deris Prydelse / Oc huilcken Pige som Kongen behagede / hun skulde vere Dronning i Vasthi sted. Dette behagede Kongen vel / oc hand giorde saa.

Mardocheus.

Oc der vaar en Jødisk mand paa Susan Slaat / som hed Mardocheus Jairs søn / Simei søns / Kis søns / Jemini søns / som bleff bort ført met aff Jerusalem / der Jechania Juda Konge bleff bort ført / huilcken Nabugodonosor kongen aff Babylon bortførde. Oc hand vaar Hadassa formyndere / det er Esther / hans fader broders daatter / Thi hun haffde huercken fader eller moder / oc hun vaar en deylig oc skøn Pige. Oc der hendis fader oc moder døde / da tog Mardocheus hende til Daatter.

Hadassa som ellers kaldis Esther.

Der nu Kongens bud oc Lou bleff kundgiort / oc mange Piger bleffue førde til hobe til Susan Slaat / vnder Hege haand / bleff oc Esther tagen til kongens Huss / vnder Hege haand som vaar Quindernis Voctere. Oc Pigen behagede hannem / oc hun fant barmhiertighed faar hannem. Oc hand skyndede met hendis prydelse at giffue hende sin deel / oc siu deylige Piger aff Kongens Huss der til / Oc hand skickede hende met hendis Piger paa den beste sted i Fruer stuen. Oc Esther sagde hannem icke aff hendis Folck oc hendis Slæct / Thi Mardocheus haffde befalet hende / at hun skulde icke giffue det til kende. Oc Mardocheus vandrede daglige faar Gaarden hoss Jomfru Kammeret / at hand kunde forfare om det gick Esther vel / oc huad hende skulde ske.

Oc naar huer Jomfruis beskickede tid kom / at hun skulde komme til Kong Asuerus / effter at hun haffde veret tolff maanede i Quinde prydelse (Thi at deris prydelse skulde haffue saa megen tid / som vaar sex maanede met Balsam oc Myrre / oc sex maanede met dyrebar Smørelse / Saa vaare da Quinderne prydede) saa gick en Pige til Kongen / oc huilcken hun vilde / skulde mand giffue hende / som skulde gaa met hende fra Jomfru kammeret til Kongens Huss. Oc naar nogen kom ind om afftenen / hun gick om morgenen fra hannem i den anden Fruer stue / vnder Saasgas haand Kongens Kammersuend / som vaar Medhustruernis Vocter / Oc hun maatte icke komme igen til Kongen / vden hannem lystede oc loed kalde hende ved naffn.

Der nu Esthers Abihails Mardochei Fader broders daatters tid kom (som hand haffde taget sig til daatter) at hun skulde komme til Kongen / da begerede hun inted / vden huad som Hege Kongens Kammer suend quindernis vocter sagde. Oc Esther fant naade faar alle dem som hende saae. Oc Esther bleff tagen til kong Asuerus / i det kongelige Huss / i den tiende maanet / som heder Tebeth / i hans Kongerigis siuende aar. Oc Kongen haffde Esther kær offuer alle quinder / oc hun fant naade oc barmhiertighed faar hannem / faar alle Jomfruer / oc hand sette den kongelige Krune paa hendis hoffuit / oc giorde hende til Dronning i Vasthi sted. Oc Kongen giorde alle sine Førster oc Tienere it stort Gestebud / det vaar it Gestebud for Esthers skyld. Oc hand loed Landene huile / oc vdgaff Kongelige Gaffuer.

Mardocheus.

Oc der mand forsamlede Jomfruerne anden gong / sad Mardocheus i Kongens Port. Oc Esther haffde icke end nu giffuit hendis Slæct oc ey heller hendis Folck til kende / som Mardocheus haffde befalet hende / Thi Esther giorde effter Mardochei ord / lige som den tid hand vaar hendis Formyndere.

Bigthan. Theres.

Paa den samme tid / der Mardocheus sad i Kongens Port / bleffue tho aff Kongens Kammersuenne / Bigthan oc Theres / som varede paa døren / vrede / oc tenckte at legge deris hender paa kong Asuerus. Oc det bleff Mardocheo sagt / oc hand gaff Dronning Esther det til kende / oc Esther sagde kongen det paa Mardochei vegne. Oc der mand randsagede effter saadant / bleff det befundet / Oc de bleffue baade hengde i Træ. Oc det bleff screffuit i Krønicken faar Kongen.

III.

Aman.

DEr dette vaar skeet / giorde Kong Asuerus / Aman / Medatha Agagiters søn mectig / oc ophøyede hannem / oc sette hans stoel offuer alle Førster som vaare hoss hannem. Oc alle Kongens Tienere / som vaare i Kongens Port / bøyde knæ oc tilbade Aman / Thi at Kongen haffde saa budet / Men Mardocheus bøyede icke knæ / oc tilbad icke. Da sagde Kongens Suenne / som vaare i Kon-

gens

gens Port/til Mardocheum/Huor faare offuertræder du Kongens bud? Oc der de sagde det daglige til hannem / oc hand vilde icke lyde dem at/ gaffue de Aman det til kende / at de kunde see om saadan Mardochei gerning bleff bestandig / Thi hand haffde sagt dem/at hand vaar en Jøde.

Oc der Aman saa/ at Mardocheus bøyde icke knæ faar hannem/ oc ey tilbad hannem/da bleff hand fuld aff hastighed/oc foractede/at hand skulde aleniste legge sin haand paa Mardocheum/Thi de haffde giffuit hannem Mardochei Folck til kende / Men hand stod effter at ødelegge Mardochei Folck/alle Jøderne/som vaare i gantske Asueri Kongerige. J den første maanet/det er den maanet Nissan/i det tolffte kong Asueri aar/bleff Laad kast faar Aman/ fra en dag til den anden/oc fra maanet til den tolffte maanet/ det er den maanet Adar.

Amans raad mod Jøderne.

Oc Aman sagde til Kong Asuerus/Her er it Folck vdsprid/ oc deler sig iblant alle Folck i alle dine Kongerigis Land/oc deris Lou er anderledis/ end alle Folckis / oc de gøre icke effter kongens Lou/ oc det staar icke Kongen til at lide / at lade dem saa bliffue. Behager det Kongen/saa scriffue sig/at mand omkommer dem / Saa vil ieg veye der hen thi tusinde Sintener Sølff/vnder Ebetzmendenis haand / at mand fører det ind vdi kongens Kammer. Da tog kongen sin ring aff haanden/ oc fick Aman / Medatha Agagiters søn / Jødernis fiende. Oc kongen sagde til Aman / Det sølff skal vere dig giffuit der til met Folcket/ at du der met gør huad dig lyster.

Esdre. 2.

Da kallede mand kongens Scriffuere/paa den første maanedis trettende dag/oc der bleff screffuit/som Aman befallede/til Kongens Førster/ oc til Landzfogderne hid oc did i Landene/oc til huert Folckis Høffuitzmend i Landene her oc der / Effter huert Folckis Scrifft / oc effter deris Tungemaal/i kong Asueri naffn/oc beseglede met kongens ring. Oc de breff bleffue vdsende ved Løbere i alle Kongens Land/at ødelegge/at ihielsla / oc at omkomme alle Jøderne baade vnge oc gamle/Børn oc Quinder paa en dag/ som vaar paa den tolffte maanedis trettende dag/det er den maanet Adar/oc at røffue deris Godz.

Saa indeholt breffuit/At der vaar giffuen en befalning i alle Land / at obenbare faar alle Folck/at de skulde vere beredde paa samme dag. Oc Løberne ginge hastelige vd effter kongens befalning. Oc der bleff en befalning opslagen paa Slaattet Susan. Oc Kongen oc Aman sade oc drucke/Men Susan stad bleff tuil raadig.

IIII.

DEr Mardocheus fornam alt det som skeet vaar / sønderreff hand sine klæder/ oc lagde en Sæck oc aske paa sig/ oc gick hen vd mit i Staden / oc skreg høyt oc ynckelige/ oc kom faar kongens Port / Thi ingen maatte gaa ind at kongens port/som haffde en sæck paa. Oc der vaar en stor graad iblant Jøderne/ i alle Landene/til huilcken sted kongens ord oc bud kom/oc mange fastede/ græde oc sørgede/oc laae i sæcke oc aske. Da komme Esthers Piger oc hendis Kammersuenne/oc gaffue hende det til kende. Da bleff Dronningen meget forferdet. Oc hun sende klæder/at Mardocheus skulde føre sig i/ oc legge sæcken aff sig/Men hand tog dem icke.

Mardocheus.

Da kallede Esther Hathach en aff Kongens Kammersuenne/som stod faar hende/oc gaff hannem befalning til Mardocheum/at hun kunde faa at vide / huad det vaar / oc huor faare hand saa giorde? Da gick Hathach hen vd til Mardocheum paa gaden i Staden / som vaar faar kongens port. Oc Mardocheus sagde hannem alt huad hannem skeet vaar / oc den sum sølff som Aman haffde sagt / at hand vilde veye ind i Kongens kammer for Jødernis skyld/til at ødelegge dem. Oc hand fick hannem en vdscrifft aff den befalning/som vaar vpslagen i Susan at ødelegge dem/at hand skulde vise Esther det/oc giffue hende til kende/oc hand bød hende/at hun skulde gaa ind til Kongen/oc gøre en bøn til hannem for hendis Folck.

Esther.

Oc der Hathach kom hen ind/oc sagde Esther Mardochei ord/ sagde Esther til Hathach/ oc gaff hannem en befalning til Mardocheum/Alle kongens tienere vide/oc Folcket i kongens Land/at huilcken som gaar ind til kongen inden til i gaarden/vere sig Mand eller quinde/som icke er kaldet/hans dom er/hand skal strax dø(vden saa er at kongen recker guld Spiren mod hannem / met huilcken hand bliffuer leffuendis) Oc ieg er icke kaldet i trediue dage at komme ind til Kongen.

Oc der Esthers ord bleffue Mardocheo til kende giffne / loed Mardocheus sige Esther igen/Tenck icke at du rædder dit Liff for alle Jøder/fordi at du est i kongens Huss. Der som du end nu paa denne tid tier/ Da skulle Jøderne alligeuel faa en hielp oc frelselse aff en anden sted/ oc du oc din Faders Huss skulle da omkomme. Oc huo ved om du est nu for denne tid skyld

kommen til Kongerigit? Esther bød at suare Mardocheo/ Saa gack hen oc forsamle alle Jø-
derne/som ere til stede i Susan/ oc faster for mig / at i icke æde eller dricke i tre dage huercken
dag eller nat / Jeg oc mine Piger ville oc lige saa faste. Oc saa vil ieg gaa ind til Kongen
emod Budet/kommer ieg om/saa omkommer ieg. Mardocheus gick hen oc giorde alt det som
Esther befalede hannem.

V.

OC paa den tredie dag/førde Esther sig i kongelige klæder/oc traadde ind i gaar-
den hoss Kongens Huss inden til mod Kongens Huss / oc Kongen sad paa sin
Kongelige Stoel i sit Kongelige Huss mod døren paa Husit. Oc der Kongen
saa Esther Dronningen staa i Gaarden/ fant hun naade faar hans øyen / Oc
Kongen vdracte guld Spiren i sin haand mod Esther. Da traadde Esther
frem/oc rørde ved det spitze paa Spiren. Da sagde Kongen til hende / Esther
Dronning/huad skader dig? oc huad begerer du? Dig skal oc giffuis halff delen aff Kongeri-
get. Esther sagde/Behager det Kongen / saa komme Kongen oc Aman i dag til det Geste-
bud/som ieg haffuer tilred. Kongen sagde / Skynder eder at Aman kand gøre / som Esther
haffuer sagt.

Der nu Kongen oc Aman komme til Gestebudet/ som Esther haffde tilred / sagde Kon-
gen til Esther/der hand haffde drucket Vin / Huad beder du Esther? det skal giffuis dig/ oc
huad begærer du? vaare det end halff delen aff Kongeriget / det skal ske. Da suarede Esther/
oc sagde/ Min bøn oc begære er / haffuer ieg fundet naade faar Kongen / oc om det behager
Kongen/at vide mig min bøn / oc at gøre min begære / saa komme Kongen oc Aman til det
Gestebud/som ieg vil tilrede faar dem. Saa vil ieg gøre i morgen som Kongen haffuer sagt.

Aman.

Da gick Aman den dag vd / glad oc met it frit mod. Oc der hand saa Mardocheum i
Kongens Port/at hand stod icke op/ey heller rørde sig faar hannem / bleff hand fuld aff vrede
paa Mardocheum/Men hand holt sig. Oc der hand kom hiem / da sende hand hen oc loed
hente sine Venner/oc sin Hustru Seres / oc opregnede faar dem sin Rigdoms herlighed / oc
sine mange Børn/oc altsammen huorlunde Kohgen haffde giort hannem saa stor/ oc at hand
vaar ophøyet offuer Kongens Førster oc Tienere. Aman sagde ocsaa / Oc Dronning Esther
loed ingen komme met Kongen til det Gestebud/som hun beredde/ vden mig/ oc ieg er ocsaa
buden til hende i morgen met Kongen. Men ieg haffuer icke nock i alt dette/ saa lenge som ieg
seer den Jøde Mardocheum side hoss Kongens Port.

Da sagde hans Hustru Seres oc alle hans Venner til hannem/ Mand gøre it Træ halff-
trediesinds tiue alne høyt/oc sige i morgen til Kongen / at mand henger Mardocheum der
paa/saa kommer du glad til Gestebud met Kongen. Dette behagede Aman vel/ oc hand loed
tilrede it Træ.

VI.

Bigthana.
Theres.

OC Kongen kunde icke soffue den samme nat/oc hand bød at hente Krønicken oc
Historier. Der de bleffue læsde faar Kongen/da fands det/som vaar screffuit/
huorledis Mardocheus haffde tilkende giffuit / at de tho Kongens Kammer-
suenne/Bigthana oc Theres / som toge vare paa dørtetskelen / haffde offuer-
lagt/at legge haanden paa Konge Asuerus. Oc Kongen sagde/Huad ære eller
gaat haffue wi der faare giort Mardocheo? Da sagde Kongens Drenge som
tiente hannem/Hannem er inted skeet. Oc Kongen sagde / Huo er i Gaarden? (Thi Aman
gick i Gaarden vden faar Kongens Huss/at hand vilde sige Kongen/ at Mardocheus skulde
hengis paa det Træ/som hand haffde bered til hannem) Oc Kongens Drenge sagde til han-
nem/See/Aman staar i Gaarden. Kongen sagde/Lader hannem gaa hid ind.

Oc der Aman kom ind/sagde Kongen til hannem/ Huad skal mand gøre den Mand/som
Kongen gerne vil ære? Oc Aman tenckte i sit hierte/Huem skulde Kongen heller vilde ære/end
mig? Oc Aman sagde til Kongen/ Den Mand som Kongen gerne vil ære / skal mand hente
hid/at mand fører hannem i Kongelige klæder/som Kongen pleyer at bære / oc hente den Hest
som Kongen rider paa/oc at mand setter den Kongelige Krune paa hans hoffuit. Oc mand
skal faa saadanne klæder oc Hest / vdi en aff Kongens Førsters haand / at hand skal føre den
Mand i/som Kongen vil gerne ære/oc føre hannem paa Hesten i Stadens gader / oc lade vd-

robe faar hannem/ Saa skal mand gøre den Mand / som Kongen gerne vil ære.

Kongen sagde til Aman/Skynt dig / oc tag klæder oc Hest/ som du haffuer sagt / oc gør lige saa met Mardocheo den Jøde/som sider faar Kongens Port / oc lad inted fattis / aff alt det som du haffuer talet. Da tog Aman Klæderne oc Hesten/ oc iførde Mardocheum / oc førde hannem paa Stadens gader/oc robte faar hannem/Saa skal mand gøre den Mand / som Kongen vil gerne ære. Oc Mardocheus kom igen til Kongens Port.

Men Aman skyndede sig til huss/ sørgede met skiult hoffuit/oc fortalde sin hustru Seres/ oc alle sine Venner/alt det som hannem vaar vederfaret. Da sagde hans Vise oc hans hustru Seres til hannem / Er Mardocheus aff Jøde sæd / for huilcken du haffuer begynt at falde/ da formaar du inted mod hannem / Men du maat falde faar hannem. Der de end nu talede met hannem/komme Kongens Kammersuenne der til / oc nødde Aman at komme til Gestebuder/som Esther haffde bered.

VII.

Mardocheus.

DEr Kongen kom met Aman til Gestebud / som Dronning Esther haffde tilred/sagde Kongen til Esther om anden dagen / der hand haffde drucket vin/ Huad beder du Dronning Esther/at man skal giffue dig / oc huad beger du? vaar det end det halffue Kongerige / det skal skee. Dronning Esther suarede/ oc sagde/ O Konge/ haffuer ieg fundet naade faar dig / oc behager det Kongen/da giff mig mit Liff for min bøn skyld/oc mit Folck for min begære skyld. Thi wi ere solde/ieg oc mit Folck/at wi skulle ødeleggis/thielslass oc omkomme. Oc Gud giffue wi bleffue dog solde til Suenne oc Piger/saa vilde ieg tie/ saa skulde Fienden dog icke gøre Kongen skade.

Kong Asuerus talede/oc sagde til Dronning Esther/ Huo er den? eller huor er hand/som torde tage sig saadant i sit sind / at saa gøre? Esther sagde/ Den Fiende oc Modstandere er denne onde Aman/oc Aman bleff forferdet faar Kongen oc Dronningen. Oc kongen stod op fra Gestebudet/oc fra vinen/i sin vrede/oc gick i Gaarden hoss Husit. Oc Aman stod op / oc bad Dronning Esther om sit liff/ Thi hand saa/at hannem vaar allerede en wlycke bered aff Kongen.

Aman bliffuer hengt paa det Træ/ som hand loed gøre til Mardocheum.

Oc der Kongen kom ind igen aff Gaarden/hoss Salen/som de haffde ædit/ da laa Aman paa bencken som Esther sad paa/ Da sagde kongen/Vil hand oc sla Dronningen thiel i Husit hoss mig? Der det ord vdgick aff Kongens mund/skiulte de Amans ansict. Oc Harbona en aff Kammersuennene sagde til kongen/ See/der staar it træ i Amans Gaard halfftrediesinds tiue alne høyt/som hand giorde til Mardocheum/som talede gaat faar kongen. Kongen sagde/Lader hannem henge der i. Saa hengde de Aman i det træ som hand giorde til Mardocheum/oc saa stilledis kongens vrede.

VIII.

SAa den dag gaff kong Asuerus Dronning Esther Amans Huss/ som vaar Jødernis Fiende. Oc Mardocheus kom faar kongen/ Thi Esther gaff til kende/ huorlunde hand hørde hende til. Oc kongen tog sin Finger ring aff/som hand tog fra Aman/oc gaff Mardocheo den. Oc Esther sende Mardocheum offuer Amans Huss.

Esther beder for hendis Folck.

Oc Esther talede ydermere til kongen / oc falt hannem til fode / oc manede hannem/At hand vilde bortage Amans Agagiters ondskaff/oc hans anslag/som hand haffde optenckt mod Jøderne. Saa racte Kongen guld Spiren til Esther. Da stod Esther op / oc traadde faar kongen/oc sagde/Behager det kongen / oc haffuer ieg fundet naade faar hannem/oc er det kongen beleyligt/oc ieg behager hannem / saa scriffue mand/ oc igen kalde alle Amans/Medatha/Agatiters søns anslags breff/som hand haffuer screffuit / at mand skulde thielsla alle Jøderne i alle kongens Land. Thi huorledis kand ieg see paa det onde som skulde komme paa mit Folck? Oc huorledis kand ieg see der paa/ at min Slæct skulde saa ødeleggis?

Da sagde kong Asuerus til Dronning Esther oc til Madocheum den Jøde / See / ieg haffuer giffuit Esther Amans Huss/ oc hannem haffuer mand hengt paa it træ/ Fordi at hand lagde sin haand paa Jøderne. Saa scriffue nu i for Jøderne/i kongens naffn / lige som

i selff

i sielff ville/ oc besegler det met Kongens Ring/ Thi den scrifft som scriffuis i Kongens naffn/ oc bliffuer beseglet met Kongens Ring/ den maatte ingen igen kalde.

Saa bleffue Kongens scriffuere kallede/ paa den tid i den tredie maanet/ det er den maanet Siuan/ paa den tredie oc tiuende dag/ oc bleffue screffne/ lige som Mardocheus befol/ til Jøderne/ oc til Førsterne/ Landz Fogderne oc Høffuitzmend i Landene/ fra India/ och ind til Morland/ som vaare/ hundrede oc siu oc tiue Land/ huert Land effter sin scrifft/ huert Folck effter sit tungemaal/ oc til Jøderne effter deris scrifft oc maal.

Oc det bleff screffuit i Konge Asueri naffn/ oc beseglet met Kongens Ring/ oc hand sende breffuene ved ridende Bud paa vnge Muler/ J huilcke Kongen gaff Jøderne/ huor de vaare i Stæderne/ at forsamle sig oc verie for deris Liff/ oc at ødelegge/ ihielsla oc at omkomme al Folckens oc Landens mact/ som plaffuede dem/ met deris børn oc hustruer/ oc at røffue deris godz/ paa en dag/ i alle Kong Asueri Land/ som vaar/ paa den trettende dag/ i den tolffte maanet det er den maanet Adar.

Och scrifftens inholding vaar/ at en befalning vaar giffuen i alle Land at obenbare alle Folck/ at Jøderne skulde vere skickede paa den dag at heffne dem paa deris Fiende. Och de ridende Bud paa Mulerne rede snarlige oc hastelige vd/ effter Kongens ord/ oc den befalning bleff opslagen paa Susan Slaat.

Oc Mardocheus gick vd fra Kongen i Kongelige Klæder/ i gult oc huit/ oc haffde en linet oc purpur Kaabe paa/ oc met en stoer guld Krune/ oc Susan Stad frøyde sig oc vaar glad Thi der vaar kommet it liuss oc glede/ oc frøyd oc ære til Jøderne. Oc i alle Landene oc Stæderne/ til huilcken sted Kongens ord oc bud komme/ der bleff glæde oc frøyd iblant Jøderne/ gestebud oc gode dage/ At mange aff folckene i Landet/ bleffue Jøder/ Thi at Jødernis fryct kom offuer dem.

IX.

Jøderne heffne dem paa deris Fiender.

JDen tolffte maanet/ det er den maanet Adar/ paa den trettende dag/ huilken Kongens ord oc bud haffde bestemt/ at mand skulde gøre det/ Lige paa den samme dag/ som Jødernis Fiender haabede/ at offuer falde dem/ Vende det sig/ at Jøderne skulde offuerfalde deris Fiender. Da forsamlede Jøderne dem i deris Stæder i alle Kong Asueri Land/ at de skulde legge haand paa dem/ som dem vilde ont. Oc ingen kunde staa dem emod/ Thi deris fryct vaar kommen offuer alt Folcket. Oc alle Øffuerste i Landet oc Førster oc Landz Fogder oc Kongens Embetzmend/ ophøyede Jøderne/ Thi Mardochei fryct kom offuer dem/ Fordi at Mardocheus vaar mectig i Kongens huss/ oc hans røcte klingede i alle Land/ huorlunde hand tog til oc bleff mectig.

Saa sloge Jøderne paa alle deris Fiender met suerd slag/ oc sloge dem ihiel oc omkomme dem/ oc giorde effter deris vilie mod dem/ som vaare deris fiende. Oc paa Susan slaat sloge Jøderne/ fem hundrede Mend ihiel oc omkomme dem. Der til met ihielsloge de/ Parsandatha/ Dalphon/ Aspatha/ Poratha/ Adalia/ Aridatha/ Parmastha/ Arissai/ Aridai/ Vaiesatha/ disse thi Amans sønner/ som vaar Medatha søn/ Jødernis Fiende/ Men de lagde icke hender paa deris Godz.

Paa samme tid kom de Jhielslagnis tal til Susan slaat faar Kongen. Oc Kongen sagde til dronning Esther/ Jøderne haffue slaget fem hundrede Mend ihiel oc omkommet dem paa Susan slaat/ oc de thi Amans sønner/ Huad skulle de gøre i de andre Kongens Land? Huad beder du at mand skal giffue dig? Oc huad begærer du mere at mand skal gøre.

Esther sagde/ Behager Kongen det/ saa lader hand oc Jøderne gøre i morgen i Susan effter denne dagis bud/ at de henge de thi Amans sønner i det træ. Oc Kongen befalede at gøre saa/ oc den befalning bleff opslagen i Susan/ oc de thi Amans sønner bleffue hengde. Oc Jøderne forsamlede sig i Susan paa den fiortende dag i Adar maanet/ oc ihielsloge try hundrede Mend i Susan/ Men de lagde icke hender paa deris Godz.

Men de andre Jøder i Kongens Land/ komme til hobe/ oc de beskermede deris Liff/ at de skickede rolighed faar deris Fiende/ oc ihielsloge deris Fiender/ fem oc halffierdesindz tiue tusinde/ Men de lagde icke deris hender paa deris Godz. Det skede paa den trettende dag i Adar Maanet/ oc huilde dem paa den fiortende dag i samme maanet/ Den giorde mand til gestebuds oc frydens dag. Men Jøderne i Susan vaare komne til hobe bagde paa den trettende oc fiortende dag/ oc de huilde dem paa den femtende dag/ oc den dag giorde mand til gestebuds oc til frydens dag. Derfaare giorde Jøderne som bode i smaa Stæderne oc Landzbyerne/ den fiortende dag i Adar maanet til gestebudens oc frydens dag/ oc den ene sende den anden Skenck.

Oc

Oc Mardocheus bescreff denne Gerning/oc sende breffuene til alle Jøderne/som vaare i alle Kong Asueri land/baade nær oc langt fra/At de skulde anamme oc holde den fiortende oc femtende dag i Adar maanet aarlige / Effter de dage / at Jøderne vaare komne til rolihegd faar deris Fiender/oc effter den maanet/ i huilcken deris drøffuelse vaar omuent til glæde / oc deris sorg til gode dage/At de skulde holde dem for Gestebudis oc frydis dage/oc den ene skicke den anden Skenck/oc dele met de Fattige.

Oc Jøderne toge der ved/det som de haffde da begynt at gøre / oc det som Mardocheus screff dem til. Huorledis Aman Medatha Agatiters søn alle Jøders Fiende / haffue tenckt at omkomme alle Jøderne/oc loed kaste Laad/at forferde oc omkõme dem. Oc huorledis Esther vaar gongen til Kongen oc talede/At hans onde anslag/som hand haffde optenckt mod Jøder bleff ved breff omuent paa hans egit Hoffuit / oc huorledis mand hengde hannem oc hans sønner paa Træ. Der aff kallede de disse dage Purim / effter Laadens naffn / effter alle dette breffuis ord/oc huad de haffde selffue seet/ oc som dem vaar hendit.

Oc Jøderne beskickede det/oc toge det paa sig/oc paa deris Sæd/oc paa alle dem som gaffue sig til dem/ At de icke vilde offuer giffue / at holde disse tho dage aarlige/ lige som de bleffue screffne oc bestillede/At disse tho dage skulde icke forglemmis / Men at de skulde holdis/hoss deris børne børn/hoss alle Slæcterne i alle Land oc Stæder. Disse ere Purim dage / som skulle icke offuertredis iblant Jøderne/ oc deris ihukommelse icke skal omkomme hoss deris Sæd.

Purim dage.

Oc Dronning Esther Abihails daatter/oc Mardocheus Jøde/screffue met gantske mact at stadfeste disse andre breff om Purim / oc sende breffuene til alle Jøderne i de hundrede oc siu oc tiue Land i Asueri Kongerige met kerlige oc trofaste ord/oc de stadfestede disse dage Purim paa deris beskickede tid / lige som Mardocheus Jøde/ oc Dronning Esther haffde stadfestet offuer dem / lige som de haffde paa deris Siele oc paa deris Sæd stadfestet / den beskickede Faste oc deris raab. Oc Esther befoel at stadfeste disse Purim Gerninger / oc at scriffue dem i en Bog.

X.

OC Kong Asuerus lagde Skat paa landet / oc paa Øerne i Haffuet. Men alle hans Gerninger/velde oc mact/oc Mardochei store herlighed / som Kongen gaff hannem/See / det er screffuit i Kongernis Krønicke aff Meden oc Persen. Thi Mardocheus Jøde vaar den anden effter Kong Asuerus/ oc megtig blant Jøderne / oc veltagen blant sine Brødris mangfoldighed / Som atspurde det som gaat vaar for sit Folck/ oc talede det beste for al sin Sæd.

Ende paa Esther Bog.

Jobs Bog.

I.

DEr vaar en Mand i det land Vz/hand hed Job / Hand vaar enfoldig oc retferdig/Gudfryctig/ oc flyde det onde. Oc hand affløde siu Sønner/oc tre Døtter/ oc hans queg vaar siu tusinde Faar/ try tusinde Kamel / fem hundrede par øyen/oc fem hundrede aseninder/ oc gantske mange Tiuende/ Oc hand vaar herligere/end alle de som bode mod Øster.

Oc hans Sønner ginge hen oc giorde Gestebud / huer i sit Huss paa sin dag / oc de sende hen / oc bade deris tre søster til at æde oc dricke met dem. Oc naar en Gestebudens dag vaar fremgongen/sende Job hen oc helligede dem/ oc hand giorde sig aarle om morgenen rede / oc offrede Brendoffer / effter allis deris tal / Thi Job tenckte / Mine Sønner kunde haffue syndet/oc velsignet Gud i deris hierter / Saa giorde Job alle dage.

Oc det hende sig paa en dag/at Gudz Børn komme oc traadde frem faar HERREN/ Da kom Satan oc iblant dem. Oc HERREN sagde til Satan/Hueden komst du? Satan suarede HERREN/oc sagde/ Jeg haffuer draget landet igennem trint om kring. HERREN sagde til Satan/Haffuer du icke giffuit act paa Job min tienere? Thi hans lige er icke i Landet/enfoldig oc retferdig/ Gudfryctig/ oc flyr det onde.

1. Petri 5.

Satan suarede HERREN/oc sagde/Ment du/ at Job fryctet Gud forgeffuis? Haffuer du ey beuaret hannem/hans Huss oc alt det hand haffuer/trint om kring/ Du haffuer velsignet hans henders Gerninger/oc hans Godz haffuer vdspred sig i Landet. Men vdreck din haand/oc tag fat paa alt det hand haffuer/ Huad gelder / hand skal velsigne dig i Ansictet? HERREN sagde til Satan/ See / alt det hand haffuer/vere i din haand / vden aleniste leg icke din haand paa hannem selff. Da gick Satan vd fra HERREN.

(Velsigne) det er bande oc bespaatte.

Oc paa den dag som hans Sønner oc Døtter ode oc drucke vin i deris førstefødde broders Huss/kom it Bud til Job/oc sagde/ Øynene pløyede/oc Aseninderne ginge hoss dem i gresset. Da fulde de vdaff Rige Arabia hid ind/oc toge dem/ oc sloge Drengene met skarpe suerd. Oc ieg er alene vndkommen/at giffue dig det til kende. Der hand end nu talede/kom en anden/ oc sagde/Gudz ild falt aff Himmelen/oc opbrende Faar oc Drenge/oc fortærede dem / Oc ieg er alene vndkommen/at giffue dig det tilkende. Der hand end nu talede / kom en oc sagde/ De Chaldeer giorde tre hobe/oc offuerfulde Kamelene/oc toge dem/ oc sloge Drengene met skarpe suerd/Oc ieg er alene vndkommen/at giffue dig det til kende.

Men hand end nu talede/kom en/oc sagde/ Dine Sønner oc Døtter ode oc drucke i deris førstefødde broders huss/Oc see/da kom der it stort vær aff Ørcken/ oc støtte paa de fire hiørner aff Husit/oc kaste det paa Drengene/ at de døde/Oc ieg er alene vndkommen / at giffue dig det til kende.

Da stod Job op/ oc sønderreff sine klæder/ oc reff sit hoffuit / oc falt paa iorden/oc tilbad/ oc sagde/Nøgen kom ieg aff min Moders liff/ nøgen skal ieg fare bort igen. HERREN gaff det/ HERREN tog det/ HERRENS Naffn vere loffuit. J alt dette syndede Job icke/oc giorde inted daarligt mod Gud.

II.

DEt hende sig paa den dag/der Gudz Børn komme/oc traadde frem faar HERREN/da kom oc Satan iblant dem/oc traadde frem faar HERREN. Da sagde HERREN til Satan/ Hueden komst du? Satan suarede/ HERREN/oc sagde/ Jeg haffuer draget igennem Landet trint omkring. HERREN sagde til Satan/ Haffuer du icke giffuit act paa min Tienere Job? Thi

hans

hans lige er icke i landet/enfoldig/ oc retferdig/ Gudfryctig / oc flyr det onde/ och holder end nu faſt ved ſin fromhed/ Men du haffuer oprørt mig/ at ieg haffuet forderffuet hannem vden ſag.

Satan ſuarede HERREN/ oc ſagde/ Hud for hud/ oc alt det en Mand haffuer/ lader hand for ſit Liff. Men vdreck din Haand/ oc rør ved hans ben oc kød/ Huad gielde/ hand ſkal velſigne dig i anſictet: HERREN ſagde til Satan/ See der / hand vere i din haand/ Dog ſpar hans liff.

> Jobs huſtru

Da foer Satan vd fra HERRENS anſict/ oc ſlo Job met onde Bulle/ fra hans fodzaal ind til hans iſſe. Oc hand tog it ſkaar oc ſkrabede ſig/ oc ſad i aſke. Oc hans Huſtru ſagde til hannem/ Holder du end nu faſt ved din fromhed: Ja/ Velſigne Gud oc dø. Oc hand ſagde til hende/ du taler lige ſom de daarlige Quinder tale/ haffue wi annammet det gode aff Gud/ oc ſkulle wi icke anname oc ſaa det onde: J alt dette ſyndede Job icke met ſine læber.

Oc der tre aff Jobs venner hørde al den wlycke/ ſom vaar kommen offuer hannem/ komme de/ huer aff ſin Sted/ Eliphas aff Theman / Bildad aff Suah/ och Zophar aff Naema/ Thi de vaare til ens / at de vilde komme oc haffue medynck offuer hannem oc trøſte hannem. Oc der de opløffte deris øyen longt fra/ kende de hannem icke/ Oc de opløffte deris røſt/ oc græde/ oc huer reff ſine klæder ſønder/ or ſtrødde iord paa deris hoffuit mod himmelen. Oc ſade paa Jorden met hannem ſiu dage oc ſiu netter/ oc talede inted met hannem / Thi de ſaae / at hans pine vaar ſaare ſtor.

III.

> Job forbander den dag. Iere. 20.

DEr effter oplod Job ſin mund/ oc forbannede ſin dag/ oc ſagde / Fortabt vere den dag / paa huilken ieg er fød / och den nat / der mand ſagde/ En Dreng er vndfangen. Den dag ſkal vere mørck / oc Gud her offuen ned ſkal icke ſpørie effter hannem/ Jnted ſkin ſkal ſkinne offuer hannem. Mørckhed oc Taag ſkulle offuerfalde hannem / oc tycke Skyer ſkulle bliffue offuer hannem / och den damp om dagen gøre hannem forferdelig. Oc mørckhed beſla den nat/ oc ſkal icke glæde ſig iblant aarens dage/ ey heller komme i maanedens tal. See/ den nat ſkal vere enlig/ oc der ſkal ingen fryd vere der i. Dagens Forbandere oc de ſom ere rede til at opuecke Leuiathan/ de ſkulle forbande hende: Hendis Stierner ſkulle vere mørcke naar det mørckis. Hun ſkal haabis til liuſſ / oc det kommer icke / oc hun ſkal icke ſee Morgens ſtiernis øyenbryn. For hun icke tillucte mit Liffuis dør / oc ſkiulte icke denne wlycke faar mine øyen.

Huorfaare er ieg icke død aff Moders liff: Huorfaare er ieg icke omkommen/ der ieg kom aff Liffuit: Huorſaare ſette mand mig paa Skød: Huorfaare er ieg opfoſteret met bryſt: Saa laae ieg da nu oc vaare ſtille/ ſoffue oc haffde huile/ met Kongerne oc Raadzherrer paa Jorden/ ſom bygge det øde/ Eller met Førſterne ſom haffue guld/ oc deris Huſſ ere fulde aff ſølff. Eller ſkiult ſom it wtidigt Foſter oc vaare inted/ ſom de vnge Børn / der aldri ſaae liuſſ. Der ſkulle dog de Wgudelige afflade at raſe/ der huile dog de ſom haffue meget arbeydet. Der haffue dog Fangerne fred met huer andre/ oc høre icke Trengerens røſt. Der ere / baade ſmaa och ſtore/ Suenden oc den ſom er frigiort fra ſin Herre.

Huorfaar er liuſet giffuit de vſle / oc liffuit de bedrøffuede hierter: (Dem ſom bie effter døden oc hand kommer icke/ oc graffue hannem vel vd aff det ſkiulte/ De ſom glæde oc fryde ſig faſt/ at de mue komme til Graffuen) Oc den Mand hues vey er ſkiult/ oc Gud ſkiulte den ſamme for hannem: Thi naar ieg ſkal æde/ da maa ieg ſucke / oc min hylen far vd ſom vand. Thi det ſom ieg frøctede faare/ er kommet offuer mig / oc det ieg ſørgede faare / hende mig. Vaar ieg icke lyckſalig: Vaar ieg ey vel ſtille: Haffde ieg ey god rolighed: Och der kommer ſaadan Wro.

IIII.

DA ſuarede Eliphas aff Theman/ oc ſagde/ Det kand vel ſke at du vilt icke gerne at mand forſøger at tale met dig/ Men huo kand holde ſig: See/ du haffuer vnderuiſt mange/ oc ſtyrcket de trætte hender. Din Tale haffuer opret de Faldne/ oc du haffuer ſtyrcket de beffuende knæ. Men nu det kommer til dig / bliffuer du bløddactig/ oc nu det rammer paa dig forferdis du. Er det din (Gudz) Frøct/ din trøſt/ dit haab/ oc din fromhed: Kære tenck dig om / Huor er en Wſkyldig

omkommen? Eller huor ere de Retferdige nogen tid ødelagde? Som ieg haffuer vel seet / dem som pløyede wmage / oc saade wlycke / oc høstede dem oc ind. At de ere omkomne ved Gudz aande / oc ere ødelagde aff hans vredis Aand. Løuens skraal / oc den store Løuis røst / oc de vnge Løuers tender ere sønder brødne. Løwen er omkommen / at han røffuer icke mere / oc Løwindernis Vnger ere bortspridde.

Oc it hemmeligt ord er kommet til mig / oc mit øre vndfick it ord aff det samme. Der ieg tenckte paa Syn om natten / naar søffnen falder paa folck? Da kom der frøct oc beffuelse paa mig / oc forskreckede alle mine been. Oc der aanden / gick frem for mig / styrlede mine haar paa mit liff. Da stod der it Billede faar mine øyen / oc ieg kende icke skickelsen der paa / det vaare stille oc ieg hørde en røst. Huorledis kand it Menniske vere retuisere / end Gud? Eller en mand vere renere / end den hannem skabte? See ingen er wstraffelig iblant hans Tienere / hand finder oc daarlighed iblant sine Bud Huor meget mere hoss dem som bo i Lerhuss / oc huilke som ere grundfeste paa Jorden / de skulle opædis aff Orme? Det varer fra Morgenen indtil Afftenen / saa skulle de affhuggis / oc før de bliffue det var / da ere de aldelis borte. Oc deris offuerbleffne forgaa oc dø oc saa wforuarendis.

2. Pet. 2.

V.

NEffne mig en / Huad gelder / om du finder en? Oc see dig om nogen sted effter en hellig. Vrede slar vel en daarlig thiel / och Nidkærhed slar en vanuittig thiel. Jeg saa en Galen rodfest / oc ieg forbannede hans huss hastelige. Hans Børn skulle vere longt fra salighed / oc de skulle sønderslaes i Porten / som ingen Hielpere skal vere. De Hungrige skulle æde hans Høst / och de Vebnede skulle hente hannem / oc de Tørstige skulle vddricke hans Godz. Thi møye gaar icke aff iorden / oc Wlycke voyer icke aff Ageren. Men Mennisken fødis til wlycke / lige som Fule at suinge høyt op.

Jeg vil dog nu tale om Gud / och handle om hannem. Den som gør store ting / som icke staa til at randsage / Vnderlige ting / som icke staa til at tele. Den som giffuer regn paa Jorden / oc lader vand komme paa gaderne. Den som ophøyer de nedtryckte / oc hielper de Bedrøffuede op. Hand gør de Tredskis anslag til inted / at deris haand kand icke vdføre det. Hand griber de Vise i deris tredskhed / oc omstyrter de Vanartigis raad. At de løbe om dagen i mørcke / och træffue om middagen / lige som om natten. Oc hand hielper de Arme fra suerdet och fra deris munde / oc fra de Mectigis haand. Oc hand er den Fattigis haab / at ondskaff skal holde sin mund tilsammen.

1. Cor. 3.

See / saligt er det Menniske / som Gud straffer / Derfaare foracte icke den Almectigis straff. Thi hand gør saar / oc forbinder / hand knuser / oc hans Haand læger. Hand skal frelse dig aff sey Bedrøffuelser / oc i den siuende skal inted ont røre dig. J den dyre Tid skal hand frelse dig fra døden / oc i Strid fra suerdsens haand. Hand skal skiule dig for Tungernis suøbe / at du skalt icke frøcte forderffuelsen naar det kommer. Du skalt lee i forderffuelse oc hunger / oc du skalt icke frøcte for vilde Diur i Landet. Men dit Forbund skal vere met stene paa marcken / oc de vilde Diur i Landet skulle holde fred met dig. Oc du skalt fornemme / at dit Paulun haffuer fred / oc du skalt besørge huad der hør til dit huss / oc icke synde. Och du skalt forfare / at din Sæd skal bliffue mangfoldig / oc din Affkomme / som græss paa iorden. Oc du skalt komme til Graffuen met alderdom / lige som neger indføris i sin tid. See / det haffue wi forfaret / oc det er saa / Lyd dette oc merck du det faar dig.

1. Reg. 2.

VI.

Job.

JOb suarede / oc sagde / Der som mand veyde min iammer / oc lagde min Pine til sammen i en Veyskaal. Da bleffue det suarere / end sand i Haffuet / Derfaare er det forgeffuis / huad ieg taler. Thi den Almectistis pile side i mig / Och deris grumhed vddricke min aand / och Gudz forferdelser ere stillede paa mig. Vilde Diur skrige icke naar de haffue græss / oc Oyen bøger icke / naar hand haffuer sit foder. Kand mand oc æde det som er wsaltet? Eller huo gider smaget det huide som er om blommen? Huad min Siel fortrød at røre / det er min Mad faar pine. O at min bøn maatte skee / oc Gud gaffue mig det ieg haabis. At Gud begynte at sla mig ned / oc lode sin haand gaa oc atskilde mig. Da haffde ieg end trøst / och vilde bede i min siuge / at hand io icke skulde spare / Jeg haffuer dog icke nectet den Helligis tale.

Huad er min mact / at ieg kād bliffue ved? oc huad er min ende / at min siel skal vere tolmodig

Min mact er dog icke aff sten / oc mit kød er icke heller kaaber. Jeg haffuer dog ingen sted nogen hielp / oc min formue er borte. Huo som necter sin Neste barmhiertighed / hand forlader den alsommegtistis frøct. Mine brødre gaa foractelige frem faar mig / som en Bæck / lige som Vandstrømme flyde frem. Dog de som sky rimfrost / paa dem skal sne falde. Paa den tid / naar heden skal trenge dem / da skulle de vansmectis / Oc naar det bliffuer het / da skulle de forgaa / aff deris stæder. Deris vey gaar affsidis vd / de gaa paa det wtraadde oc skulle omkomme.

De see til Thema vey / oc de tage vare paa den Rige Arabie sti. Men de skulle bliffue til skamme / naar det er aldertryggest / oc skamme sig / naar de komme dit hen. Thi i ere nu komne til mig / oc fordi at i see iammer / da frøcte i eder. Haffuer ieg oc sagt / Henter hid / oc skencker mig / aff eders formue. Oc redder mig aff Fiendens haand / oc frelser mig aff Tyranners haand: Lærer mig / ieg vil tie / oc vnderuiser mig / det ieg icke ved. Hui straffe i nu den rette tale: Huo er den iblant eder / som hende kunde straffe: J optencke ord / at i ekon straffe / oc at i ekon vdblæse ord / som skulle gøre mig mistrøstig. J offuerfalde en fattig Faderløss / oc graffue eders Neste graffuer. Dog effter di i haffue begynt / da seer paa mig / om ieg kan bestaa faar eder met løgn. Suarer / huad ræt er / mit suar skal end bliffue ræt. Huad gielder / om min tunge haffuer wret / oc min mund fremsetter ont.

VII.

SKal ey Mennisken altid vere i strid paa Jorden / oc hans dage ere lige som en Dagløners: Lige som en Suend lengis effter skuggen / oc en Dagløner / at hans arbeyde kand endis. Saa haffuer ieg vel hele maanede arbeydet forgeffuis / oc hafft mange ælendige nætter. Naar ieg lagde mig / sagde ieg / Naar skal ieg staa op: Oc der effter regnede ieg / naar det vilde bliffue afften / Thi ieg vaar huer mand aldelis en Verstyggelighed indtil det bleff mørckt. Mit kød er trint omkring / fuld aff orme oc skarn / Min hud er skrumpen oc bleffuen til inted. Mine dage ere lættere hen flugne end en Veffueris skytte / oc ere framfarne / at der vaar ingen opholdelse.

Tenck at mit Liff er it Vær / oc mine øyen komme icke igen at see det gode. Oc inted leffuendis øye skal see mig mere. Dine øyen see paa mig / der offuer forgaar ieg. En sky forgaar oc far bort / Lige saa den der far hen vnder i Helffuede kommer icke hid op igen. Oc kommer icke igen i sit Huss / oc hans sted kender hannem icke mere. Der faare vil ieg icke forhindre min mund / Jeg vil tale om mit hiertis angist / oc ieg vil vdsige aff min sielis drøffuelse. Er ieg da it Haff eller en Hualfisk / at du saa varer paa mig: Naar ieg tenckte / min Seng skal trøste mig / min Leyer skal lette mig. Naar ieg taler met mig selff / Da forferder du mig met drøme / oc kommer mig til at grue. At min siel ynsker at vere hengd / oc mine ben døden / Jeg beger icke lenger at leffue.

Lad aff fra mig / thi mine dage haffue veret forgeffuis. Huad er it Menniske / at du acter hannem stort: oc bekymrer dig met hannem: Du søger hannem daglige hiemme / oc forsøger hannem i alle stunde. Hui skicker du dig icke bort fra mig / oc lader icke aff / indtil ieg sluger min spøt: Haffuer ieg syndet / huad skal ieg gøre dig / O du Menniskens voctere: Huor faare gør du mig / at ieg støder paa dig / oc er mig selff en Byrde: Oc huor faare forlader du icke mig min misgerning / oc tager icke mine synder bort: Thi ieg skal nu legge mig i Jorden / oc naar mand leder at mig i morgen / da bliffuer ieg icke der.

VIII.

DA suarede Bildad aff Suah / oc sagde / Huor lenge vilt du saadant tale: oc din mundz ord haffue it stolt mod: Ment du at Gud dømmer wretferdelige / eller at den Almectigste foruender Retten: Haffue dine sønner syndet faar hannem / da haffuer hand forkast dem for deris misgernings skyld. Om du giffuer dig betidelige til Gud / oc formaner den Almectigste. Oc om du est ren oc from / Da skal hand opuaage til dig / oc skal oprette Boligen igen for din Retferdigheds skyld. Oc huad du haffde før for lidet / skal her effter meget forøgis. Thi spør de fremfarne slæcter / oc tag dig faare at vdspøre deris Forfedre. Thi wi ere her fra i gaar oc vide inted / Vort Leffnet er en skugge paa iorden. De skulle lære dig det oc sige dig / oc fremføre deris tale aff deris hierte.

Bildad.

Kand oc it Siff opuoxe / vden det staar i vedske: Eller Gress gro for vden vand: Ellers

tørris det bort naar det staar i blomster før end det ophuggis/før mand gør hø. Saa gaar det alle dem/som forglemme Gud/oc Oyenskalckens haab skal fortabis. Thi hans tillid forgaar/ oc hans haab er en Spindelueff. Hand forlader sig paa sit Huss/ oc det skal dog icke bestaa/ hand skal holde sig der til/Men dog icke bliffue stondende. Hand haffuer vel Fruct før Solen kommer/oc hans quiste voxte vel i hans Haffue. Hans Sæd staar tyck hoss kilder/oc hans Huss paa stene. Men naar hand opsluger hannem aff sin sted / skal hand stille sig mod hannem/Lige som hand kende hannem icke. See/det er hans vesens glæde/oc andre skulle opuoxe aff støffuen. Der faare see/at Gud forkaster icke de fromme / oc hand opholder icke de Ondis haand. Jndtil din mund bliffuer fuld aff lader/oc dine læber fulde aff fryd. Oc de som dig hade/skulle beskemmis/oc de Wgudeligis bolig skal icke bestaa.

IX.

Job. JOb suarede/ oc sagde / Ja / ieg ved det gantske vel/ at det er saa/at it Menniske kand icke retferdelige bestaa mod Gud. Haffuer hand lyst til at trette met hannem/saa kand hand icke suare hannem it til tusinde. Hand er vijss oc mectig/ Huem lyckedis det nogen tid/som lagde sig mod hannem: Hand flytter biergene/før end de det bliffue var/som hand omuender i sin vrede. Hand røster it land aff sin sted/at pillerne der i bæffue. Hand taler til Solen/saa gaar hun icke op/ oc hand besegler Stiernene. Hand vdbreder Himmelen alene/ oc gaar paa Haffuens bølger. Hand gør den Vogn paa Himmelen oc Orion oc Siustierner/oc de Stierner mod Synden. Hand gør store ting/som icke staa til at ransage/ oc vtalige Vnderlige Ting.

Amos 5.

See/hand gaar frem om mig/før end ieg det bliffuer var / oc foruandler sig / før ieg det mercker. See/naar hand far hastelige bort/huo vil hente hannem igen: Huo vil sige til hannem/Huad gør du: Hand er Gud/Jngen kand stille hans vrede / De stolte Herrer mue bøye dennem vnder hannem. Huorledis skulde ieg da suare hannem / eller finde ord mod hannem: Om ieg oc end haffde ræt/kand ieg dog icke suare hannem / men ieg maa bede om min Ræt. Om ieg end robte til hannem/oc hand hørde mig/Da tror ieg dog icke/at hand hører min røst. Thi hand far offuer mig met en storm/oc gør mig mange Saar for vden sag. Hand lader min Aand icke verquege sig/Men hand gør mig fuld aff drøffuelse. Vil mand mact/da er hand for mectig/Vil mand retten/Huo vil vere mit Vidne: Siger ieg / at ieg er retuiss/ Saa fordømmer hand mig dog. Er ieg from/da gør hand mig dog til wret. Er ieg da From / da tør min siel icke tage sig det til/ Jeg begær icke at leffue lenger. Det er det ene / som ieg haffuer sagt/ Hand omkommer baade de Fromme oc Wgudelige. Naar hand begynder at hudstryge / da trenger hand snart frem til døden/oc spaatter de Wskyldigis fristelser. Oc Landet bliffuer giffuit vnder den Wgudeligis haand/At hand vil vndertrycke deris Dommere / Er det icke saa/ huorledis skulde det anderledis vere:

Mine dage haffue verit snarere end en Løbere / de ere bort flyde /oc haffue inted gaat leffuit. De ere forgongne / som de stercke Skib / lige som en Ørn fluer til mad. Naar ieg tencker at ieg vil glemme min klage/oc lade mine facter henfare / oc verquege mig / Da frycter ieg al min pine/ efftérdi ieg ved/at du lader mig icke vere wskyldig. Er ieg da Wgudelig/huor faare lider ieg da forgeffuis den plaffue: Om ieg end tode mig met Sne vand / oc rensede mine hender i en kilde. Da dypper du mig dog ned i skarnet/ oc mine klæder skulle staa mig slemmelige. Thi hand er icke min Lige/den ieg maatte suare / at wi komme faar Dommen met huer anden. Der er ingen Mand/som oss kand atskilie/ey heller som kand legge sin haand mellem oss baade. Hand tage sit Riss fra mig/oc lade sin forferdelse fra mig. At ieg maa tale / oc tør icke frøcte faar hannem. Ellers kand ieg inted gøre som er faar mig.

X.

MJn siel kedis ved mit Liff/ Jeg vil lade min klage hen fare hoss mig/ oc tale om min sielis bedrøffuelse. Oc sige til Gud / Fordømme mig icke/Lad mig vide/ huorfaare du tretter met mig: Behager dig/at du gør vold/oc kaster mig bort/ som dine Hender skabte/oc gør det de Wgudeligis Raad til ære: Haffuer du da oc kødelige øyen/eller seer du som it Menniske seer: Eller er din tid som it Menniskis tid: Eller dine aar som en Mandz aar: At du spør effter min misgerning/oc du søger effter mine synder. Oc du vedst dog huorlunde ieg er icke

Wgudelig/

Wgudelig/Saa at der er dog ingen/ som mig kand frelse aff din Haand.

Dine hender haffue forarbeydet mig/ oc giort altsammen huad ieg er trint om kring / Oc du nedsiuncker mig saa aldelis. Tenck dog / at du giorde mig aff Jord / oc at du skalt gøre mig til Jord igen. Haffuer du ey molket mig som Milk / oc løbet mig til hobe som Ost? Du klædde mig met hud oc kød/oc met ben oc aarer føyede mig tilsammen. Du gaffst mig Liff oc meget gaat/oc din tilsyn beuarer min Aand. Oc end dog at du skiuler det i dit hierte/da ved ieg dog/at du det tencker. Naar ieg synder / da mercker du det snart / oc lader min synd icke bliffue wstraffet. Er ieg Wgudelig/saa er mig da ve/ Er ieg Retferdig/ da tør ieg dog icke opløffte mit hoffuit/som ieg der er fuld aff forsmedelse oc seer min Elendighed. Oc du iæger mig som en opreyst Løuue/oc handler gruselige met mig igen. Du fornyer dine Vidne mod mig / oc gør din vrede meget paa mig/En plaffue kommer offuer den anden i haabe tal.

Huor faare lodst du mig komme aff Moders Liff? Ah / haffde ieg omkommet/ oc aldri noget øye haffde seet mig. Da vaare ieg som de der aldri vaare til/ baaren aff min Moders liff til graffuen. Skal mit stackede Liff icke faa ende? Oc lade aff mig / at ieg maatte bliffue lidet verqueget? Før ieg gaar bort oc kommer icke igen / som er / i mørcket oc dumhedzens Land. I det Land/som er ret tyckt mørck/oc ingen skickelse er/ der det skin som mørckhed.

XI.

Sophar.

DA suarede Zophar aff Naema/oc sagde/Naar en haffuer lenge talet/ skal hand oc icke høre? Skal en Mundkaad haffue altid ræt? Skal Folcket tie for din longe snack/at du bespaatter/ oc ingen beskemmer dig? Du siger / Min tale er ren / oc ieg er klar faar dine øyen. Ah at Gud vilde tale met dig / oc oplade sine læbe. Oc kundgøre den hemmelige visdom / Thi hand haffde vel mere at gøre met dig/ paa det du maatte vide/at hand tencker icke paa alle dine synder. Ment du / at du vedst saa meget/som Gud ved/oc du vilt saa fuldkommelige ramme alting/som den Almectigste? Hand er høyre end Himmelen/huad vilt du gøre? Dybere end Helffuede / huad kant du vide? Lengre end Jorden/oc bredere end Haffuit. Om hand omuender eller skiuler/eller kaster dem i en hob/ huo vil formene hannem det? Thi hand kender de løse Folck/Hand seer den wdygd / oc skulde hand icke acte det? En wnyttig Mand opblæser sig / oc it fød Menniske vil vere som it vnge vilt Diur.

Haffde du bered dit hierte/oc vdbred dine hender til hannem. Om du haffde ladet komme longt fra dig den wdygd/som er din haand/at i din Bolig bleffue ingen wret. Saa maatte du opløffte dit ansict wstraffelige/ oc bliffue fast oc icke frycte. Thi skulde du forglemme din møye/ oc saa lidet tencke/som paa det vand der frem løber. Oc din Liffuis tid skulde opgaa/lige som middagen/oc mørcket bleffue en liuss morgen. Oc torde trøste dig der met / at der vaare haab paa ferde/oc du kunde komme i Graffuen met ro. Oc du skulde legge dig der / oc ingen skulde forferde dig/oc mange skulde formane faar dig. Men de Wgudeligis øyen skulle vansmectis/oc de skulle icke vndkomme/Thi deris haab skal feyle deris Siele.

XII.

Job.

DA suarede Job/oc sagde/Ja i ere Folck/met eder skal Visdommen dø. Jeg haffuer saa vel it hierte som i/oc er icke ringere end i/Oc huo er den/ som icke saadant ved? Huilcken som bliffuer bespaattet aff sin Neste / hand skal kalde paa Gud/ hand skal bønhøre hannem/ Den retuise oc Fromme maa alt bespaattis. Oc hand er en foractet Lampe faar de Hoffmodigis tancker / at de kunde forarge dem der paa. Forstyrernis Bolige haffue nock / oc de rase dristelige mod Gud/ end dog at Gud haffuer giffuit dem det i deris hender.

Spør dog Fæet at/det skal lære dig det/oc Himmelens Fule skulle sige dig det. Eller tal met Jorden/ hun skal lære dig det/oc Fiskene i Haffuit skulle fortele dig det. Huo ved icke alt saadant/at HERRENS Haand haffuer giort det? At i hans Haand ere alle deris Siele som leffue/oc alt kødens Aand huert for sig? Prøffuer ey øret talen? oc munden smager maden? Ja hoss de store Fedre er Visdom/oc forstand hoss de gamle. Hoss hannem er Visdom oc mact/ raad oc forstand. See/naar hand bryder sønder/da hielper det inted at bygge. Naar hand lucker nogen inde/ da kand ingen lade op. See/ naar hand tillucker vandet/ Da bliffuer alting tør/ Oc naar hand det vdlader/Da vender det Landet om. Hand er sterck oc fører det vd / Hans er den som far vild/oc den som forfører.

Hand fører de Kloge som it roff/ och gør Dommerne galne. Hand opløser Kongernis trengsel/ Oc giorder deris Lender met it bælte. Hand fører Presterne som it roff/ Oc hand gør det til inted for de Faste. Hand vender bort de Sandruis læbe/ oc hand tager bort de Gamlis seder. Hand vdgyder foractelse paa Førsterne/ oc gør de Veldigis forbund løff/ Hand obner mørckens affgrund/ oc fører det mørcke vd til liuset. Hand gør somme til it stort Folck/ oc omkommer dem igen. Hand vdbreder it Folck/ oc driffuer det bort igen. Hand bort tager modet fra Folckens Offuerste i Landet/ oc lader dem fare vild aff veyen bort/ som er ingen vey. At de treffue i mørcke vden Liuss/ oc hand gør at de fare vild/ som druckne.

XIII.

SEe/ dette haffuer mit øye seet altsammen/ oc mit øre hørt/ oc ieg haffuer det forstaad. Huad i vide/ det ved ieg oc/ oc ieg er icke ringere end i. Dog vilde ieg gerne tale met den Almectigste/ oc ieg vilde gerne gaa til rette met Gud. Thi at i legge det falskelige vd/ oc i ere alle vnyttelige Læger. Gud giffue at i vilde tie/ saa bleffue i vise. Hører. dog min straff/ oc mercker paa den sag som ieg taler om. Ville i forsuare Gud met wrætte/ oc bruge trerskhed faar hannem: Ville i ansee hans Persone: Eller ville i trætte met Gud: Skal det oc gaa eder vel/ naar hand skal dømme eder: Mene i/ at i skulle skuffue hannem/ lige som mand skuffer it Menniske: Hand skal straffe eder/ om i see til Personerne lønlige. Skal hand icke forferde eder/ naar hand kommer frem: oc hans rædsle skal falde offuer eder. Eders ihukommelse skal lignis ved aske/ oc eders Rygge skulle bliffue som en lerhob.

Tier for mig/ at ieg maa tale/ det skal icke feile mig. Huad skal ieg bide mit kød met mine Tender/ eller legge min Siel i mine Hender: See/ hand skal dog sla mig ihiel/ oc ieg kand icke opbidet/ Dog vil ieg straffe mine veye faar hannem. Hand skal io vere min Salighed/ Thi der kommer ingen Oyenskalcke faar hannem. Hører min tale/ och min vdlegning faar eders øern. See/ ieg haffuer allerede nedlagt dommen/ Jeg ved/ at ieg skal bliffue retferdig. Huo er den som vil gaa i rette met mig: Men nu maa ieg tie oc forderffuis.

Gør icke thu ting mod mig/ saa vil ieg icke skiule mig for dig. Lad din Haand vere longt fra mig/ oc din forferdelse icke forferde mig. Kalde at mig/ ieg vil suare dig/ Eller ieg vil tale/ suare du mig. Huor mange ere mine misgerninger oc synder: Lad mig vide min offuertrædelse oc synd. Huorfaare skiuler du dit Ansict/ oc holder mig for din Fiende: Vilt du vere saa Aluorlig mod it fluende Blad/ oc forfølge it tiurt Halmstraa: Thi du scriffuer bedrøffuelse op met mig/ oc vilt omkomme mig/ for min Vngdommis synders skyld. Du haffuer lagt mine føder i stocken/ oc tager vare paa alle mine fodsti/ oc du seer paa mine føders fodspor. At ieg som dog forgaar som it raadet Aatzel/ oc som it Klæde der Møl opæder.

XIIII.

MEnnisket fød aff Quinde/ leffuer en stacket tid/ oc er fult aff vro. Det gaar op som it Blomster oc falder aff/ Det flyer som en Skugge/ oc bliffuer icke. Och du lader dine Oyen op offuer saadan en/ at du drager mig faar dig til Dom. Huo vil finde en Ren hoss dem/ der som ingen er ren: Hand haffuer sin bestemte tid/ hans maanedis tal staar hoss dig/ Du haffuer sat it Maal/ det skal hand icke offuergaa. Gack fra hannem/ at hand maa haffue ro/ ind til hans tid kommer/ effter huilken hand bier som en Dagløner.

It Træ haabis/ naar det er end affhugget/ at det skal foruandle sig igen/ oc Quistene der paa lade icke aff. Alligeuel at Roden bliffuer gammil i iorden/ oc at Stubben dør hen til støff. Saa grønis det dog igen aff vandens luct/ oc voxer op lige som det vaare plantet. Huor er it Menniske/ naar det er døt oc omkommet oc borte: Lige som it vand vdløber aff Søen/ oc som en strøm sigis bort oc tørris. Saa er it Menniske naar det legger sig/ oc skal icke opstaa/ oc skal icke opuogne/ saa lenge som Himmelen bliffuer/ oc icke heller opueckis aff sin søffn.

Ah/ haffde du skiult mig i Helffuede/ oc skiult ind til at din vrede lagde sig/ oc sette mig it maal/ at du vilde tencke paa mig. Ment du at it døt Menniske skal leffue igen: Jeg bier daglige/ den stund ieg strider/ til min omuendelse kommer. At du vilde kalde at mig/ oc ieg maatte suare dig/ oc du vilde icke bortkaste dine henders gerning. Thi du haffuer allerede tald mine Gange/ men vilde du icke giffue act paa mine synder. Du haffuer beseglet min offuertrædelse

it Knippe/ oc befattet mine misgerninger tilsammen. Falder dog it Bierg ned oc forgaar/ oc en stenklippe skal flyttis aff sin sted. Vandet toer stenene bort/ oc draabene driffue iorden hen/ Men Menniskens haab er forgeffuis. Thi du støder hannem aldelis om/ at hand far hen/ oc forvender hans væsen/ oc lader hannem fare. Ere hans Børn i ære/ det ved hand icke/ Eller om de ere ringe/ det bliffuer hand icke var. Saa lenge som hand bær kødet paa sig/ skal hand lide pine/ Ocsaa lenge hans Siel er end nu hoss hannem/ da skal hand bære sorg.

XV.

Eliphas.

DA suarede Eliphas aff Theman/ oc sagde/ Skal en viiss Mand tale saa opblæsde ord/ oc fylde saa sin Bug met Løss tale? Du straffer met ord som inted due/ Oc din tale er inted nyttelig. Du lader frøct fare/ oc taler formeget foractelige faar Gud. Thi din misgerning lærer din mund saa/ Oc du haffuer vdualt en skalckactig Tunge. Din Mund skal fordømme dig/ oc icke ieg/ Dine Læbe skulle suare dig. Est du det førstefødde Menniske? Est du vndfangen før end alle Høye? Haffuer du hørt Gudz hemmelige raad? Oc er visdommen selff ringere end du? Huad vedst du/ som wi icke vide? Huad forstaar du/ som icke er hoss oss? Der ere gra oc gamle iblant oss/ som lenger haffue leffuit end dine Forfedre.

Skulde Gudz trøst saa ringe gelde faar dig? Men du haffuer end nu nogen sted it lønligt stycke hoss dig. Huad tager dit hierte sig faare? Hui seer du saa hoffmodelige vd? Hui setter dit sind sig mod Gud/ at du lader saadan tale gaa aff din mund? Huad er it Menniske/ at det skulde vere rent/ oc at den skulde vere retferdig/ som er fød aff Quinde? See/ der er ingen wstraffelig iblant hans Helgene/ oc Himlene ere icke rene faar hannem. Huor meget mere it Menniske/ som er en Verstyggelighed/ oc slem som dricker wretferdighed lige som Vand. Jeg vil vise dig det/ hør mig/ Oc ieg vil fortele dig/ huad ieg haffuer seet. Huad de vise haffue sagt/ oc det vaar icke skiult faar deris Forfedre. Huilcke Landet er alene giffuit/ at ingen Fremmet maa gaa der igennem.

Den Wgudelige beffuer alle sine dage/ oc Tyrannens aars tal er skiult. Huad hand hører det forferder hannem/ Oc end dog at der er fred/ da frycter hand sig/ at Forderffueren kommer. Hand tror icke/ at hand kand vndkomme wlycke/ oc hand venter sig altid Suerdet. Hand far hid oc did effter Brød/ oc hannem tyckis altid/ at hans wlyckis tid er faar haanden. Angist oc nød forferde hannem/ oc sla hannem ned/ lige som en Konge met en Hær. Thi hand haffuer vdrackt sin haand mod Gud/ oc stercket sig mod den Almectigste. Hand løber met hoffuedet mod hannem/ oc strider haardnackelige mod hannem. Hand ophøyer sig som en fed bug/ Oc gør sig fed oc tyck.

Oc hand skal bo i forstyrrede stæder/ som ingen huss ere/ men ligge alle paa en hob. Hand skal icke bliffue rig/ oc hans godz skal icke bestaa/ oc hans lycke skal icke vdbrede sig i Landet. Wlycke skal icke ophøre hoss hannem/ Luen skal bort tørre hans quiste/ oc opæde dem ved hendis mundz aande. Hand skal icke bestaa/ thi hand er bedragen i sit eget gode tycke/ Oc forgengelighed skal vere hans løn. Hand skal faa en ende/ naar det er hannem wbequemt/ oc hans Quist skal icke grønis. Hand skal affriffuis/ lige som en wtidig Vindrue aff Vintræet/ oc som it Olietræ bort kaster sit blomster. Thi at Oyenskalckens forsamling skal bliffue enlig/ oc ild skal fortære deris bolige/ som tage gaffuer. Hand gaar fructsommelig met wlycke/ oc hand føder møye/ oc deris Bug bær feil.

Psalm. 7.

XVI.

Job.

JOb suarede/ oc sagde/ Jeg haffuer tit hørt saadant/ J ere allesammen slemme Trøstere/ Skulle de løse ord icke faa ende? Eller huad gør dig saa dristig saa at tale? Jeg kunde oc vel tale som i/ Vilde Gud at eders Siele vaare i min Sielis sted/ Jeg vilde oc sette mig mod eder met ord/ oc skudde mit hoffuit saa offuer eder. Jeg vilde stycke eder met munden/ oc trøste met mine lebe. Men om ieg end taler/ Da spar dog icke min pine mig/ Lader ieg det staa tilbage/ Da gaar hun icke fra mig.

Men nu gør hand mig træt/ oc forstyrrer alt det ieg er. Oc hand haffuer giort mig ryncker/ oc vidnet mod mig/ Oc min Modstandere ophøyer sig mod mig/ oc suarer mod mig. Hans vrede sønder riffuer/ oc den er mig gram/ bider Tender tilsammen offuer mig/ min Modstandere vincker met sine øyen paa mig. De oplode deris munde mod mig/ oc sloge mig haanlige paa mit kindben/ oc læskede deris vrede paa mig. Gud gaff mig vnder den wretferdige/ oc loed

mig komme i de Wgudeligis hender. Jeg vaar rig/ Men hand haffuer giort mig til inted/ Hand tog mig ved halsen/ oc reff mig sønder/ oc opreyste mig til it Maal. Oc bespende mig met sine Skøtter/ Hand haffuer sønder reffuit mine Nyre/ oc hand sparde icke/ Hand haffuer vdgydet min Galle paa Jorden. Hand giorde mig det ene saar paa det andet/ Hand haffuer løbet mod mig som en Kempe.

Oc ieg syde en sæck om kring min hud/ oc lagde mit Horn i støff. Mit ansict er hoffuit aff graad/ Oc mine øyenbryne ere formørckede. Alligeuel at der er ingen fortrædelighed i min haand/ oc min Bøn er ren. Ah iord skiul icke mit Blod/ oc mit rob skal inted rum finde. Oc see der/ mit Vidne er i Himmelen/ oc den mig kender/ hand er i det Høye. Mine Venner ere mine Bespaattere/ Men mit øye græder thaare til Gud. Kunde mand gaa til rette met Gud/ som it Menniskis barn met sin Ven. Men de bestemte aar ere komne/ oc ieg gaar bort den vey at huilcken ieg kommer icke igen.

XVII.

Min Aande er skrøbelig/ oc mine dage ere forsteckte/ Graffuen er der. Jngen er skuffuit aff mig/ dog mue mine øyen der faare bliffue i drøffuelse. Vilde du end nu haffue Borgen aff mig/ huo vil loffue for mig? Du haffuer skiult forstanden fra deris hierte/ der faare skalt du icke ophøye dem. Hand roser vel byttet faar sine Venner/ Men hans børns øyen skulle vansmectis. Hand haffuer sæt mig til en Sprock iblant Folcket/ oc ieg maa vere en Spaat iblant dem. Min skickelse er bleffuen mørck aff drøffuelse/ oc alle mine lemmer ere lige som en skugge. Der offuer skulde de Retferdige see ilde vd/ oc de wskyldige skulde sette dem mod Øyenskalcke. Den Retferdige skal beuare sin vey/ Oc den som haffuer rene hender/ skal bliffue sterck. Nu vel/ saa vender eder alle hid oc kommer/ Jeg finder dog ingen Viiss iblant eder.

Mine dage ere fremfarne/ mine Anslag ere atskilde/ som bespaatte mit hierte. Oc de giorde dag aff natten/ oc nat aff dagen. Om ieg end lenge bier/ saa er dog Helffuede mit Huss/ oc min Seng er giort i mørcket. Jeg kallede Raadnelse min Fader/ oc Ormene min Moder oc min Søster. Huor effter skal ieg bie? oc huo acter mit haab? Det skal fare hen vnder i Helffuede/ oc ligge met mig i støffuen.

XVIII.

Bildad.

Da suarede Bildad aff Suah/ oc sagde/ Naar ville i gøre en ende paa talen? Mercker dog/ siden ville wi tale. Hui bliffue wi actede som Fæ/ oc ere saa wrene faar eders øyen? Vilt du brøste aff ondskaff? Ment du/ at iorden skal forladis faar din skyld/ oc at klippen skal flyttis aff sin sted? Den Wgudeligis Liuss skal oc vdslyckis/ oc hans ildis gnist skal icke liuse. Liuset skal bliffue mørkt i hans Bolig/ oc hans Løcte skal vdslyckis offuer hannem. Hans Godzis tilgonge skulle bliffue smale/ oc hans anslag skulle feyle hannem. Thi hand er ført i snaren met sine føder/ oc vandrer i Garnet. Snaren skal holde hans hæle/ oc de Tørstige skulle gribe hannem. Hans Snare er lagt i iorden/ oc hans Felde er paa hans gaang. Frøct skal hastelige forferde hannem trint omkring/ at hand skal icke vide/ huort hand skal hen.

Hunger skal vere hans boskaff/ oc wlycke skal vere hannnem bered oc henge ved hannem. Hans hudz styrcke skal fortæris/ oc Dødzens Første skal fortære hans styrcke. Hans haab skal oprycktis aff hans Bolig/ oc de skulle driffue hannem til forskreckelsens Konge. Der skal inted bliffue i hans Bolig/ der skal suogel spreis offuer hans Bolig. Hans Røder skulle bort tørris neden til/ oc offuen til skal hans Høst affskæris. Hans ihukommelse skal forgaa i Landet/ Oc hand skal inted naffn haffue paa gaderne. Hand skal fordriffuis fra liuset i mørcket/ oc bort stødis aff Jorden. Hand skal huercken haffue Børn eller Børne børn iblant sit Folck/ Der skal ingen bliffue igen i hans Godz. De som komme effter hannem/ skulle forferde sig offuer hans dag/ Oc der skal komme en frøct offuer dem som ere faar hannem. Denne er den Wretferdigis Bolig/ oc denne hans sted/ som icke acter Gud.

XIX.

Job.

JOb suarede oc sagde/ Hui plaffue i dog min Siel/ oc pine mig met ord? J haffue nu ti gonge forhaanet mig och i skamme eder icke/ at i saa omdriffue mig. Far ieg vild/ saa far ieg vild for mig. Men i sette eder sandelige mod mig/ och straffe mig til min forsmedelse. Mercker dog it/ at Gud gør mig wret/ oc bespender mig met sin Jact Snare. See/ om ieg end rober offuer fortredelighed/ saa bliffuer ieg dog icke bønhørd/ Jeg rober/ oc der er ingen ræt. Hand gerdede min vey/ at ieg kand icke gaa hen offuer/ Oc hand sette mørckhed paa min sti. Hand førde mig aff min ære/ och tog Krunen aff mit hoffuit. Hand brød mig sønder trint omkring/ och loed mig gaa/ Hand rycte mit Haab bort som it Træ.

Hans vrede er grum offuer mig/ oc hand acter mig for sin fiende. Hans Krigsfolck komme sammen/ oc stenlagde deris vey offuer mig/ oc leyrede dem omkring min Bolig. Hand skilde mine Brødre longt fra mig/ oc mine Kyndinge ere bleffne mig fremmede. Mine Neste drage bort/ oc mine Venner forglemde mig. Mit Hussfolck oc mine piger acte mig som en fremmet/ Jeg er bleffuen wkent faar deris øyen. Jeg kallede min Suend/ och hand suarede mig inted/ Jeg maatte formane hannem met min egen mund. Min Hustru holder sig fremmet naar ieg kalder at hende/ ieg maatte formane mit Liffuis Børn. Oc de vnge Børn skøde inted om mig/ Naar ieg setter mig mod dem/ da giffue de mig onde ord. Alle mine trofaste haffue Verstyggelighed til mig/ Oc de ieg elskte/ haffue vent sig mod mig.

Mine ben henge ved min hud oc kød/ oc ieg kand icke skiule mine tender met huden. Forbarmer eder offuer mig/ forbarmer eder offuer mig/ i mine venner/ Thi Gudz haand rørde mig. Hui forfølge i mig/ lige saa vel som Gud/ oc kunde icke mættis aff mit kød? Ah at min tale maatte bliffue bescreffuen/ Ah/ at hun kunde sættis i en Bog. Met en Jernstil paa bly/ och at hun maatte vdhuggis i en Sten til en euig hukommelse. **Jeg ved at min Frelsere leffuer oc hand skal her effter opuecke mig aff Jorden. Oc ieg skal der effter omgiffuis met denne min hud/ oc ieg skal see Gud i mit kød. Den samme skal ieg see faar mig/ oc mine øyen skulle skue hannem/ oc ingen fremmet.** Mine nyre ere fortærede i mit skød/ thi i sige/ huorledis ville wi forfølge hannem/ oc finde en sag til hannem? Frycter eder for suerdet/ Thi suerdet er vreden offuer misgerningen/ Paa det i skulle vide/ at der er en Dom.

XX.

Zophar.

DA suarede Zophar aff Naema/ oc sagde/ Der til maa ieg suare/ oc kand icke bie. Jeg vil oc gerne høre/ huo mig skal straffe oc sige der emod/ Thi at min aandis forstand skal suare for mig. Vedst du icke/ at det haffuer altid gonget saa til/ saa lenge som der haffuer veret Menniske paa iorden. At de Wgudeligis roff staar icke lenge/ oc at Øyenskalckis glæde varer it øyeblick? Om hans høyhed end racte til Himmelen/ oc hans hoffuit rørde paa skyen/ Saa omkommer hand dog paa det siste hen som skarn/ At de/ som hand vaar anseet faare/ skulle sige/ huor er hand? lige som en drøm forfaris/ saa skal hand icke findis/ Oc lige som en Syn forsuinder om natten. Det øye som hannem haffuer seet skal icke mere see hannem/ Oc hans sted skal icke skue hannem/ Hans Børn skulle gaa om oc tygge/ Oc hans haand skal giff hannem møye til løn. Hans Ben skulle vndgelde hans hemmelige synder/ oc de skulle legge sig i iorden met hannem.

Der som hans Ondskaff end smager hannem vel i hans mund/ da skal hund dog feyle hannem i hans tunge. Hun skal opholdis/ oc icke tilstedes hannem/ oc det skal formenis hannem i hans hals. Hans mad skal omuende sig induortis i Liffuit til Øgle galde. Det Godz som hand haffuer opsluget/ det skal hand vdspy igen/ oc Gud skal støde det aff hans bug. Hand skal sue Øglers galde/ oc Hugormens tunge skal dræbe hannem. Hand skal icke see Strøme eller vand bæcke/ som flyde met hunig oc smør. Hand skal arbeyde/ oc nyde det icke/ Thi at andre skulle faa hans Godz/ at hand skal icke bliffue glad. Thi hand vndertryckte oc forlod de fattige/ hand reff huss til sig/ som hand icke bygde. Thi hans bug kunde icke bliffue fuld/ hand skal icke vndkomme for sit kaastelige Godz skyld. Der skal inted bliffue igen aff hans Mad/ Thi skal hans gode Leffnit haffue ingen bestand. Der som hand haffuer end offuerflødige nock/ skal hannem dog bliffue bange/ Allehonde møye skal komme offuer hannem.

Hans bug skal end en tid bliffue fuld/ oc hand skal sende sin Vredis grumhed offuer hannem/ hand skal lade sin strid regne offuer hannem. Hand skal fly for iern Harnisk/ Oc Staalbue skulle foriage hannem. Der skal gaa it draget Suerd vd igennem hannem/ oc Suerdens blinck/

som

som skal bliffue hannem beskt/skal fare offuer hannem met forferdelse/Der er inted mørck/som hannem kand skiule. Der skal ild fortære hannem som icke er opblæst/ Oc det skal gaa den ilde/ som er offuerbleffuen i hans Bolig. Himmelen skal aabenbare hans misgerning/ oc iorden skal opsette sig mod hannem. Hans korn skal bortføris aff hans Huss/ oc bortspredis i hans vredis dag. Det er det Wgudelige Menniskis løn hoss Gud/oc hans talis arff hoss Gud.

XXI.

Job.

Ierem. 12.
Abacuc 1.

Job suarede/oc sagde/Hører dog min tale/ oc lader eder vnderuise/ Tillader/ at ieg nu taler/oc bespaatter mig siden. Handler ieg met it Menniske/ at mit mod skulde icke vere wuilligt her vdi? Vender eder hid til mig/ saa skulle i see ilde vd/ oc holde eders hender faar eders munde. Naar ieg tencker der paa / da forferdis ieg/oc der kommer beffuelse paa mit kød. Hui leffue da de Wgudelige / bliffue gamle oc faa saa meget godz? Deris Sæd er tryg omkring dem / oc deris Affkomme er hoss dem. Deris Huss haffue fred for fryct/ oc Gudz riss er icke offuer dem. Hans oxe legger mand til/oc de forfare icke for hānem. Hans ko kælffuer/oc er icke wfructsommelig. Deris vnge Børn gaa vd/som en hiord/oc deris børn lege oc springe. De fryde sig met Trommer oc Harper/oc ere glade met Piber. De bliffue gamle hoss gode dage / oc de forferdis neppelige it øyeblick for Helffuede. De som dog sige til Gud/ Vig fra oss / Wi wille icke vide dine veye. Huo er den Almectigste/at wi skulde tiene hannem? eller huad ere wi forbedrede der aff/ om wi kalde paa hannem?

Malach. 3.

Men see/deris godz staar icke i deris hender / Thi skal den Wgudeligis sind vere longt fra mig. Ah/huorledis skal de Wgudeligis løcte vdslyckis/oc deris wlycke komme offuer dem? Hand skal vddele hierte sorg i sin vrede. At de skulle bliffue som affner faar vær / oc som støff der storm bort blæss. Gud beholder det onde paa hans Børn / Naar hand vil betale hannem/ da skal mand faa det at finde. Hans øyen skulle see hans forderffuelse / oc hand skal dricke aff den Almectigis vrede. Thi huo skal haffue behagelighed til hans huss effter hannem? oc hans maanedis tal bliffuer neppelige halff. Huo vil lære Gud / som oc dømmer de Høye? Denne døer karsk oc sund/i al rigdom/oc haffuer offuerflødige nock. Hans milke kar er fult aff milck/ oc hans ben bliffue fede met marff. Oc den anden døer met en bedrøffuit siel/ oc haffuer aldrig ædet met glæde/ Oc de ligge lige met huer andre i iorden/ oc Orme skiule dem.

See/ieg kender eders tancker vel/oc eders fortredelige opset mod mig. Thi at i sige/Huor er Førstens Huss? oc huor ere de Bolige/som de Wgudelige bode? Tale i dog der om/lige som det Menige Folck/oc i acte icke huad deris vesen betyder. Thi at den onde beuaris til forderffuelsens dag/oc hand bliffuer til grumhedens dag. Huo vil sige / huad hand haffuer fortient/naar mand seer vduortis til? Huo vil betale hannem det hand gør? Men hand skal riffuis til Graffuen/oc bliffuer der hoss hoben. Beckens dynd behagede hannem vel/ oc alle Menniske skulle følge effter hannem/oc de ere wtalige / som vaare faar hannem. Hui trøste i mig saa forgeffuis? oc eder suar findis at vere wret.

XXII

Eliphas.

Da suarede Eliphas aff Thema/oc sagde/Huad behøffuer Gud en sterck/ Eller huad er hannem en Klog nyttig? Ment du at det behager den Almectigste/ at du gør dig saa from? Eller huad hielper det hannem / om du end acter dine veye vden smitte? Ment du at hand skal frøcte at straffe dig / oc at gaa i rette met dig? Ja din ondskaff er saa stor / oc der er ingen ende paa dine misgerninger. Du haffuer taget nogen tid Pant aff din Broder for vden aarsage/ Du haffuer afført klæderne aff de Nøgne. Du haffuer icke giffuit de Trætte vand / oc du negtede de Hungrue dit brød. Du haffuer bruget vold i Landet/oc sidet tradzelige der i. Du haffuer lader Encker gaa tomhendede fra dig/oc brøst armene sønder paa de Faderløse. Der faare est du nu omkringset met snarer/ oc rædsel haffuer hastelige forferdet dig. Skulde du icke see mørcket/oc Vandfloden icke betecke dig?

See/Gud er høy der offuen i Himmelen / oc see stiernerne der offuen i det Høye/ Oc du siger / Huad ved Gud? Skulde hand kunde dømme det som er i mørcket? Skyerne er hans skiul/oc hand seer icke? oc hand vandrer i Himmelens omgang. Vilt du acte verdzens løb / i huilcket de Wretferdige haffue gonget? De forfore før deris tid kom/oc vandet haffuer toet deris grund-

ris grundual bort. De som sagde til Gud/Gack hen fra oss/huad skulde den Almectigste kunde gøre saadanne? Der som hand end fylder deris Huss met godz / Men de Wgudeligis mening vere longt fra mig. De Retuise skulle det see/oc glæde sig/oc den Wskyldige skal bespaatte dem. Huad gelder/at deris vesen skal forsuinde/oc ilden skal fortære deris offuerbleffne?

Saa forlig dig nu met hannem oc haff fred/Der aff skalt du faa meget gaat. Hør Louuen aff hans mund/oc begrib hans tale i dit hierte. Vender du dig om til den Almectigste / da bliffuer du opbygd/ oc lader wret vere longt fra din Bolig. Saa skalt du giffue guld for iord/ oc gyldene kar for stene. Oc den Almectigste skal vere dit guld/ oc du skalt faa store hobe sølff. Da skalt du haffue din lyst til den Almectigste/oc opløffte dit ansict til Gud. Saa skalt du bede hannem/oc hand skal høre dig/oc du skalt betale dine løffte. Huad du tager dig faare / det skal hand gøre lycksalige for dig/ Oc liuset skal skinne paa dine veye. Thi hand ophøyer dem/som sig ydmyge/Oc huo som slar sine øyen ned/den skal Gud frelse. Oc den wskyldige bliffuer reddet/Oc hand bliffuer reddet for hans henders renhedz skyld.

XXIII.

JOb suarede/oc sagde/Min tale bliffuer end nu bedrøffuit / min mact er skrøbelig offuer min suck. Ah viste ieg huorledis ieg kunde finde hannem/oc maatte komme til hans stoel. Oc sette sagen i rette faar hannem/oc tage min mund fuld met straff. Oc forfare den tale som hand suarer mig/oc forstaa huad hand skal sige mig. Vil hand trætte mod mig met stor mact? Da skicke sig icke saa mod mig. Men legge mig det lige faar / da vil ieg vel vinde min Ræt. Men gaar ieg nu ret frem / da er hand der icke / Gaar ieg tilbage / da spør ieg hannem icke. Er hand paa den venstre side/da griber ieg hannem icke / Skiul hand sig paa den høyre side/da seer ieg hannem icke.

Job.

Men hand kender min vey vel/Hand forsøge mig/da vil ieg bliffue funden/lige som guld. Thi ieg setter min fod paa hans sti/ oc holder hans vey / oc viger icke aff. Oc træder icke fra hans Læbers Bud/oc ieg beuarer hans mundis tale mere end ieg er skyldig til. Hand er enstig/huo vil suare hannem/oc hand gør det lige som hand vil. Oc der som hand end betaler mig det/som ieg haffuer fortient / da haffuer hand end nu mere tilbage. Der faare forferdes ieg for hannem/oc naar ieg det mercker/da frøcter ieg for hannem. Gud haffuer giort mit hierte bløt/oc den Almectigste haffuer forferdet mig. Thi mørcket gør ingen ende met mig/oc taaget vil icke skiulis faar mig.

XXIIII.

DEr faare skal tiden icke vere skiult for den Almectigste/Oc de som hannem kende/ see icke hans dage. De driffue Landemerckene tilbage / de røffue hiorden oc føde dem selffue. De driffue de Faderløsis asne bort/oc tage Enckernis øyen til pant. De fattige mue vige for dem / oc de nødtørfftige i Landet mue skiule sig. See/de vilde Diur i Ørcken gaa vd som de pleye/aarlige effter roff / at berede mad til deris Vnger. De høste paa ageren/alt det hand bær/oc plaacke vingaarde/ som de haffue met wrette. De lade de nøgne ligge/oc lade dem inted tecke faa i frost/ som de toge Klæderne fra. At de mue holde sig op til Klippen/ naar der kommer en Støberegn aff bierget paa dem/efftersdi at de haffue ellers ingen trøst.

De riffue barnet fra brystet/ oc gøre det Faderløst / oc de gøre Folcket fattige met deris plantelse. De lade de Nøgne gaa vden klæder / oc de tage negerne fra de Hungrie. De tuinge dem til at gøre olie paa deris egne møller/oc træde vin i deris egne vinperser/Oc lade dem dog lide tørst. De gøre Folcket i Staden suckende / oc de ihielslagnis Siæle skrigende / oc Gud størter dem icke om. Der faare ere de aff faldne fra liuset / oc kende icke hans vey / oc vende sig icke heller om igen til hans sti. Morderen staar op/naar det dagis/oc myrder de fattige oc nødtørfftige/Oc om natten er hand som en Tyff. Horkarlens øye giffuer act paa mørcket/oc siger/ Inted øye seer mig/oc mener at hand er skiult. I mørcket bryder hand ind i Husit / Om dagen skiule de sig met huer andre/ oc fly faar liuset. Thi naar morgenen kommer dem / er det dem lige som it mørck/ Thi hand føler mørckens forferdelse. Hand far lettelige hen lige som paa it vand/Hans godz bliffuer ringe i Landet/oc hand bygger icke sin Vingaard. Helffuede tager dem bort som synde/ Lige som hede oc tyrcke borttøre Sne vand.

Barmher-

Barmhertighed skal forglemme hannem/Hans lyst bliffuer fuld met orme/hand skal icke mere ihukommis/Hand skal sønder brydis som it raadet Træ. Hand giorde de Enlige skade som icke fødde/Oc hand giorde Enckerne inted gaat. Oc hand drog de Mectige vnder sig met sin mact/Naar hand staar/skal hand icke vere viss paa sit Liff. Hand gør sig vel selff en tryg-hed/Dog see hans øyen paa deris gerning. De ere en liden tid ophøyde/ oc bliffue til inted/oc vndertrøckte/oc plat ødeleggis/Oc affslais/som de første blomster paa ax. Er det icke saa? Nu vel/huo vil straffe mig for løgn/oc beuise/at min Tale er inted.

XXV.

Bildad.

DA suarede Bildad aff Suah/ oc sagde/ Er icke Herredømmet oc frøcten hoss hannem/som gør fred iblant sine Høyste? Huo vil tele hans Krigsfolck? oc offuer huem gaar icke hans Liuss op? Oc huorledis kand it Menniske vere retferdigt faar Gud? Oc huorledis kand en quindis barn vere rent? See/ Maanen skin icke end nu/ oc Stiernerne ere icke end nu rene faar hans øyen. Huor meget mindre it Menniske/en madke/oc it Menniskis Barn/ en orm.

XXVI.

IOb suarede/oc sagde/Huem holder du met? Met den som haffuer ingen mact/ Hielper du den som haffuer ingen styrcke i armen? Huem giffuer du raad? Den som haffuer ingen visdom/ oc vnderuiser en Mectig/ huorlunde hand skal det fulkomme? For hem taler du/oc for huem gaar aanden vdaff dig? Kemperne ere bange vnder vandet/oc de som bo hoss dem. Helffuede er obnet for hannem/ oc forderffuelsen haffuer inted skiul. Hand vdbreder Norden paa inted/oc henger Jorden paa inted. Hand samler Vandet tilsammen i sine skyer/oc Skyerne brøste inted der vnder. Hand opholder sin Stoel/ oc vdbreder sine skyer der faare. Hand haffuer sat it maal omkring vandet/indtil at liuset oc mørcket forgaa. Himmelens pillere skelffue/ oc forferde sig for hans straff. For hans mact bliffuer Haffuet stille/oc for hans forstand ophøyer Haffuens høyhed sig. Paa Himmelen bliffuer det deyligt ved hans Vær/ oc hans Haand bereder lange orme. See/saa gaar hans gerning/ Men der om haffue wi fornummet it lidet ord/Men huo kand forstaa hans tordens mact?

XXVII.

OC Job talede ydermere oc begynte sin Ordsprock/oc sagde/ Saa sandelige som Gud leffuer/som icke lader min ræt gaa bort/ oc den Almectigste/ som bedrøffuer min Siel. Saa lenge som min aande er i mig/oc snue aff Gud er i min næse/da skulle mine læbe icke tale wret/oc min tunge skal icke sige bedragelse. Det skal vere longt fra mig/at ieg skal giffue eder ræt/ Jeg vil icke vige fra min fromhed/ før min ende kommer. Oc icke lade aff min retferdighed som ieg haffuer/ Min samuittighed bider mig icke for al min Leffnedis skyld. Men min Fiende skal findis en Wgudelig/ oc den som setter sig op mod mig/ en wretferdig. Thi huad er en Oyenskalckis haab/at hand er saa gerig/ oc Gud riffuer dog hans siel bort? Ment du at Gud vil høre hans skrig/ naar angist kommer offuer hannem? Huorledis kand hand haffue lyst til den Almectigste/ oc kalde nogen tid paa Gud?

Jeg vil lære eder aff Gudz haand/oc huad der gelder hoss den Almectigste/det vil ieg icke dølie. See/i holde eder alle at vere kloge/Hui giffue i da saadanne wnyttige ting faare? Der er it wgudeligt Menniskis løn hoss Gud/oc Tyranners arff/ at de skulde bort tages aff den Almectigste. Haffuer hand mange børn/da skulle de dø aff Suerd. Oc hans Affkomme skulle icke faa Brød nock. Hans offuer bleffne skulle iordis i døden oc hans Encker skulle icke græde. Naar hand sancker pendinge tilsammen som iord/oc klæder som leer. Da skal hand vel berede det/Men den retferdig skal føre sig i dem/ oc den Wskyldige skal vdskiffte pendingene. Hand bygger sit Huss som en Eder kaappe/oc som en Vogtere gør sig it Skur.

Naar den Rige legger sig/da skal hand icke skrabe det met sig/Hand skal oplade sine øyen/ oc der skal inted vere. Forferdelse skal falde offuer hannem/ lige som Vand/ Storm skal borttage hannem om natten. Østen vær skal føre hannem bort/at hand skal fare der hen/ Oc storm

skal

skal driffue hannem aff sin sted. Gud skal føre saadant offuer hannem / oc skal icke spare hannem/Al ting skal fly aff hans hender. Man skal klappe offuer hannem met hender / oc huisle offuer hannem der som hand vaar.

XXVIII.

SOlffuit haffuer sin gong/oc guldet sin sted som det smeltis. Jernet fører mand aff iorden/Oc aff stene smelter mand kaaber. Mørcket faar en gang ende / oc der finder io nogen paa det siste Skeuersten dybt skiult. Der bryder saadan en Beck vd/at de som bo der hoss/miste veyen/Oc det falder igen/oc flyder løngt hen fra Folcket. Mand tager oc ild op aff iorden/der som dog voxer mad offuen paa. Mand finder Saphir sammestedz/oc Jordklimpe som Guld er vdi. Den sti ingen Ful haffuer kent/oc ingen Griffs øye seet. De staalte børn haffue icke traad der paa/oc ingen Løuue gonget der paa. Mand legger oc haanden paa stenklippen/oc graffuer biergene om. Mand riffuer Becke aff klipperne/oc øyet seer/alt det som kaasteligt er. Mand formener strømen Vandet/oc det som skiult er der vdi/fører mand til liuset.

Gudz Visdom.

Huor vil mand finde Visdom? Oc huor er forstandens sted / Jngen ved huor hun ligger/ oc hun bliffuer icke funden i de Leffuendis land. Affgrunden siger/Hun er icke i mig/ oc Haffuet siger/hun er icke hoss mig. Mand kand icke giffue Guld for hende/ey heller veye Sølff / at betale hende met Ophirs guld/eller den kaastelige Onich oc Saphir gielde icke lige ved hende. Guld oc Demant kunde icke vere hende lig / mand kand icke vedsle hende for Klenodie aff guld. Ramoth oc Gabis acter mand inted/Visdom er høyre at veye end Perler. Topasius aff Morland regnis icke lige mod hende/Oc det reniste Guld er inted mod hende.

Hueden kommer da Visdommen? oc huor er Forstandens sted? Hun er skiult faar alle Leffuendis øyen/hun er oc skiult faar Fulene vnder Himmelen. Fordømelsen oc døden sige/ Wi hørde hendis røcte met vore øern. Gud ved veyen der til/oc hand kender hendis sted. Thi hand seer Jordens ende/oc skuer alt det som er vnder Himmelen. Der hand giorde Været sin vect/oc sette Vandet sin visse maade. Der hand giorde Regnen sit maal/oc Liunet oc Torden veyen. Da saa hand hende/oc opregnede hende/beredde hende oc fant hende. Oc hand sagde til Mennisken/See/ HERRENS frøct / det er Visdommen / oc at fly det onde / det er Forstand.

XXIX.

JOb begynte atter sine Parabel/oc sagde / O at ieg vaare i de fremfarne maanede/oc i de dage i huilcke Gud beuarede mig. Den tid hans Løcte skinde offuer mit hoffuit/oc der ieg gick i mørcket ved hans Liuss. Som ieg vaar i min Ungdoms tid/der Gudz lønlighed vaar offuer min Bolig. Den tid den Almectigste vaar end met mig / oc mine børn omkring mig. Der ieg tode mine trin i smør/ oc stenene vdgydede mig olie becke. Der ieg vdgick til porten i staden/oc loed berede mig min Stoel paa gaden. Der de vnge saa mig / oc skiulte sig / Oc de Gamle stode op mod mig. Der de Offuerste lode aff at tale/ oc lagde deris haand paa deris mund. Der Førsternis røst skiulte sig/oc deris tunge hengde ved deris gumme. Thi hues øre som mig hørde/ det prisede mig salig/oc huess øyen mig saae/hand rosede mig.

Thi ieg reddede den fattige der hand skreg / oc den Faderløse som haffde ingen Hielpere. Hans velsignelse som skulde forderffuis/ kom offuer mig / Oc ieg glædde Enckernis hierte. Retuished vaar min Klædebon/huilcken ieg førde mig vdi som en kiortel / oc min Ræt vaar min Førstelig Hue. Jeg vaar den Blindis øye/oc den Haltis føder. Jeg vaar de fattigis Fader/oc huicken sag ieg icke viste/den vdspurde ieg. Jeg sønder brød den Wretuisis kindtender/ oc reff Roffuit aff hans tender. Jeg tenckte/ Jeg vil dø i min rede/ oc gøre mine dage mange som sand. Min Sæd gick op hoss vandet / oc duggen bleff offuer min Høst. Min herlighed fornyede sig altid for mig/oc min Bue forbedrede sig i min haand.

De hørde mine ord oc tagde stille/oc vactede alle paa mit raad. Der talede ingen mere effter mine ord/oc min tale drøppede paa dem. De voctede paa mig / lige som paa regn/Oc gabede op met deris munde/lige som effter Afftens regn. Naar ieg lo met dem / da bleffue de icke dristige der aff/ oc mit ansictis liuss giorde mig icke ringere. Naar ieg vilde komme til deris gerning/da skulde ieg side øffuerst/Oc ieg bode iblant Stridzmend som en Konge/der ieg trøstede dem som vaare bedrøffuede.

XXX.

MEn nu lee de at mig som ere yngre end ieg / huess Fedre ieg haffde foractet at sætte iblant mine Faare hunde. Hues formue ieg holt for inted / som icke kunde komme til Alderdom. De som for hunger oc nød flyde enlige bort i ørcken / oc vaare nylige forderffuede oc bleffue elende. De som oprycte Nellerne hoss Buskene / oc Enebærs træis røder vaar deris mad. Oc naar de oprycte dem / da fryde de sig der ved / som en Tyff. De bode hoss de græselige Bæcke / i iordens huler oc i stenreffuer. Emellem Buskene robte de / oc de samlede vnder Tislerne. Det løse oc foractede Folckis Børn / de som vaare alder ringeste i Landet. Nu er ieg bleffuen deris Strenge leg / oc maa vere deris Fabel. De haffue verstyggelighed til mig / och holde sig longt fra mig / oc de spare icke at spytte faar mit ansict.

De haffue fraspent mine Sele / oc giort mig til inted / oc taget Bitzelet aff mine. De sette dem mod mig paa den høyre side / der som ieg grønedis / oc vdstøtte min fod / de giorde en vey offuer mig / at de vilde forderffue mig. De sønderbrøde min sti / det vaar dem saa læt at gøre mig skade / at de haffde ingen hielp behoff der til. De komme ind lige som at it viit Gab / oc fulde ind for vden aarden. Forferdelse vende sig mod mig / oc forfulde min herlighed som vær / oc min lycksalige stat som en løbendis sky. Nu vdgyder min Siel sig offuer mig / oc den elendige tid haffuer begrebet mig. Om natten stingis mine Ben igennem alle vegne / oc de som mig iage / legge dem icke at soffue. Jeg bliffuer anderledis oc anderledis klæd ved krafftens mangfoldighed / Oc de omgiorde mig der met / lige som met min Kiortels hul. Mand haffuer traad mig i Skarnet / oc actet mig lige som støff oc aske.

Rober ieg til dig / da suarer du mig icke / Traader ieg frem / da acter du mig icke. Du est foruent faar mig til en Græselig / oc beteer din vrede mod mig met din Haandz styrcke. Du løffter mig op / oc lader mig fare paa været / oc sønder smelter mig krafftelige. Thi ieg ved at du skalt antuorde mig Døden / der er alle Leffuendis Huss beskickede. Dog skal hand icke vdstrecke sin Haand til Benhuset / oc de skulle icke skrige for hans forderffuelse. Jeg græd io i den haarde tid / oc min Siel ynckedis offuer de arme. Jeg ventede det Gode / Oc det onde kommer / Jeg haabedis til liuset / oc møcket kommer. Min induol siuder / oc lader icke aff / den elendige tid haffuer offuerfaldet mig. Jeg gaar sort / oc dog brender Solen mig icke. Jeg staar op oc græder blant Menigheden. Jeg er Hugormis broder / och Strudzens stalbroder. Min hud er bleffuen sort offuer mig / oc mine Ben ere fortørrede aff hede. Min harpe er bleffuen it klagemaal / oc min Pibe er graad.

XXXI.

IEg giorde en Pact met mine øyen / at ieg icke actede paa nogen Jomfrue. Men huad giffuer Gud mig offuen aff til løn: Och huad giffuer den Almectiste aff høyelsen mig til arff: Skulde icke de Wretferdige haffue saadan wlycke met rette: Oc en Misdedere vere saa vdskuden: Seer hand icke mine veye / oc tel alle mine gonge: Haffuer ieg vandret i forfengelighed / Eller haffuer min fod hastet til bedragelse: Saa maa mand veye mig paa en ret Veyskaal / saa skal Gud forfare min fromhed. Haffuer min gong viget aff veyen / oc mit hierte efterfult mine øyen / oc hengde noget vd i mine hender. Da maa ieg saa / och en anden skal op æde det / oc min Slect skal opryckis met rod.

Haffuer mit hierte ladet drage sig til Quinder / eller haffuer ieg luret hoss min Nestis dør. Da maa min Hustru skendis aff en anden / oc andre mue beligge hende. Thi det er en last / och en misgerning faar Dommerne. Thi det vaare en ild / som forterede indtil forderffuelse / oc oprycte met rod al min Indkomme. Haffuer ieg foractet min Suends eller min Pigis ræt / naar de haffde en Sag mod mig. Huad vilde ieg gøre / der som Gud giorde sig rede oc huad skulde ieg suare / naar han besøgte: Haffuer hand oc icke giort hannem / som giorde mig i Moders liff: oc beredde Liffuit i hannem lige saa vel: Haffuer ieg sagt ney mod de Fattigis begerelse / oc ladet Enckenis øyen vansmectet: Haffuer ieg ædet mit brød alene / at de Faderløse haffue icke oc ædet der aff: Thi ieg haffuer huldet mig som en Fader aff min Barndom / och aff min Moders Liff haffuer ieg gerne trøstet.

Haffuer ieg seet nogen forfare / for hand haffde icke klæder / och ladet den Arme gaa vden klæder: Haffuer icke hans sider velsignet mig / der hand bleff varm aff mine lamskind: Haffuer ieg faret met min haand offuer de faderløse / den tid ieg saa at ieg haffde mact i Portē at hielpe. Da falde mine skuldre fra aylene / oc min arm brøste fra albuen. Thi ieg fryctede Gud lige som en wlycke offuer mig / oc kunde icke bære hans byrde. Haffuer ieg set guld til min tillid / oc sagt til

min trøst: Haffuer ieg glædet mig/at ieg haffde stort Godz/ oc min haand haffde forhuerffuit allehonde: Haffuer ieg seet til liuset naar det skinde kart/ eller til maanen /naar hand gick fuld: Haffuer mit hierte ladet sig hemmelige forføre/at min mund kyste min haand: Det er oc en misgerning faar Dommeren/Thi der met haffde ieg negtet Gud offuen aff.

Haffuer ieg glæd mig/naar det gick min Fiende ilde/oc ophøyet mig / at wlycke kom paa hannem: Thi ieg loed min mund icke synde/at hand yndskede hans siel en forbandelse. Haffue icke Mendene maatte sige i min Bolig: O Gud giffue/at wi skulde icke bliffue mætte aff hans kød. Den fremmede maatte icke bliffue vde om natten / men ieg loed min dør op for de Veyfarendis. Haffuer ieg skiult min skalckhed som it Menniske/ at ieg dulde min misgerning lønlige: Haffuer ieg ladet mig forferde for den store Hob/ oc ladet Frendskaffs foractelse forferdet mig: Jeg bleff stille/oc gick icke vdaff døren.

Huo giffuer mig en Offuerhørere / at den Almectigste vilde høre min begære / at nogen maatte scriffue en Bog om min sag. Saa vilde ieg tage hende paa min axel / oc binde hende omkring mig lige som en Krune. Jeg vilde giffue tallet paa mine gonge tilkende / oc ieg vilde bære hende frem som en Første. Skal min iord skrige mod mig / oc hendis agerrene græde tilsammen. Haffuer ieg ædet hendis fruct wbetalet/oc plaget Agermendenis Liff. Da voxe mig tidzel for huede/oc torne for byg. Jobs ord haffue en ende.

XXXII.

Elihu.

DA lode de tre Mend aff at suare Job/thi hand holt sig saa retuiss. Men Elihu Baracheels søn aff Bus/aff Ram slect/ bleff vred paa Job/faar hand holt sin Siel retuisere end Gud. Hand bleff oc vred paa hans tre Venner / faar de funde ingen suar/oc fordømde dog Job. Thi Elihu tøffuede indtil de haffde talet met Job/efftterdi at de vaare Eldre end hand. Fordi der hand saa / at der vaar ingen suar i de tre Mends munde / da bleff hand vred / Oc saa suarede Elihu Baracheels søn aff Bus/ oc sagde.

Jeg er vng/oc i ere gamle/Thi skyde ieg/oc fryctede at beuise min kaanst iblant eder. Jeg tenckte / Lad aarene tale / oc lad alderens mangfoldighed beuise visdom. Men aanden er i Folck/oc den Almectigis aande gør dem forstandige. De Store ere icke de visiste/oc de Gamle forstaa icke Rætten. Der faare vil ieg nu tale/ Hører mig / ieg vil oc lade eder see min kaanst. See/ieg haffuer tøffuit/men i talede/Jeg merckte paa eders forstand/indtil at i funde paa den rette tale. Oc ieg haffuer giffuit act paa eder/Men see / der er ingen iblant eder / som straffede Job/eller suarede til hans tale.

Det kand vel ske/at i ville sige/Wi funde visdommen/ at Gud haffuer forskudet hannem/ oc ellers ingen. Den tale gør mig icke fyllist/ Jeg vil icke saa suare hannem effter eders tale. Ah/ de ere forferdede/de kunde icke mere suare/De kunde icke mere tale. Effterdi at ieg tøffuede / oc de kunde icke tale (Thi de staa stille/oc suare inted mere) Da vil ieg dog suare min part / oc vil beuise min kaanst. Thi ieg er saa fuld aff den Tale/at min aande gør mig ve i min Bug. See/ min bug er lige som Most der stoppit er/som sønderbryder de ny fad. Jeg maa tale/at ieg kand faa aande/ Jeg maa oplade mine læbe oc suare. Jeg vil ingen Persone ansee / oc ieg vil inted Menniske prise. Thi ieg ved icke (der som ieg det giorde) om min Skabere skulde tage mig bort inden en liden stund.

XXXIII.

JOb hør dog min tale/oc merck paa alle mine ord. See/ Jeg oplader min mund oc min tunge tal i min mund. Mit hierte skal tale ræt / oc mine læbe skulle sige den rene forstand. Gudz aand haffuer giort mig / oc den Almectigstis aande haffuer giffuit mig Liffuet. Kant du/saa suar mig/Skick dig emod mig oc red dig til. See/ieg hør Gud til/saa vel som du/ Oc ieg er oc giort aff Leer. Dog tørst du icke forferdis for mig/ oc min haand skal icke bliffue dig forsuar.

Du talede faar mine øern / ieg maatte høre din talis røst. Jeg er ren for vden misgerning/ wskyldig/oc haffuer ingen synd. See/hand haffuer fundet en sag met mig/ derfare acter hand mig for sin Fiende. Hand haffuer lagt mine føder i stock / och haffuer foruaret alle mine veye. See/lige der aff beslutter ieg mod dig/at du est icke retferdig/ Thi Gud er mere end it Menniske. Huor faare vilt du trette met hannem/for hand gør dig icke regenskaff aff alle hans

 gerninger:

gerninger: Thi naar Gud beslutter en tid noget / Da betencker hand det icke først der effter.

I synens drøm om natten / naar søffnen falder paa Folck / naar de soffue paa sengen. Da obner hand Folckis øern / oc forferder dem oc refffser dem. At hand vil vende Menniisken fra hans forsæt / oc beskerme hannem fra hoffmod. Oc spare hans Siæl fra forderffuelse / oc hans Liff / at det icke falder i suerdet. Hand straffer hannem met pine paa hans Seng / oc alle hans been haardelige. Oc hand retter hannem hans Legeme saa til / at hand vemmer ved maden / oc hans Siæl / at hun haffuer ingen lyst til at æde. Hans kød forsuinder / at hand kand icke vel see / oc hans been bliffue sønderslagne / at mand icke gerne seer paa dem. At hans siæl skyndis til forderffuelsen / oc hans liff til døden.

Der som en Engil en aff tusinde / talede met hannem / til at forkynde Menniisken huorledis hand skalde gøre ret. Da bliffuer hand hannem naadig / oc siger / Hand skal frelsis / at hand icke far hen vnder til forderffuelsen. Thi ieg haffuer fundet en forligelse. Hans kød skal grønis igen som i Vngdommen / oc lade hannem bliffue vng igen. Hand skal bede Gud / hand skal beuise hannem naade / oc lader see sit Ansict met glæde / oc skal betale Menniisken effter sin redferdighed. Hand skal bekende sig faar Folcket / oc sige / Jeg vilde haffue synder / oc forvent Rætten / Men det haffde inted veret meg nytteligt. Hand haffuer frelst min Siæl / at hun icke foer i forderffuelsen / Men mit Liff seer liuset.

See / dette altsammen gør Gud tho eller tre gonge met huer. At hand henter hans Siæl igen aff forderffuelsen / oc opliuser hannem met de Leffuendis liuss. Merck der paa Job / oc hør til / oc ti at ieg kand tale. Men haffuer du noget at sige / da suar mig / Sig til / Est du retferdig / ieg vil gerne høre det. Men haffuer du inted / da hør til / oc ti / Jeg vil lære dig vished.

XXXIIII.

OC Elihu suarede / oc sagde / Hører i Vise min tale / oc i forstandige mercker paa mig. Thi øret prøffuer talen / oc munden smager maden. Lader oss vduele en Dom / at wi mue kende mellem oss / huad gaat er. Thi Job sagde / Jeg er retferdig / oc Gud necter mig min Ræt. Jeg maa liuge / alligeuel at ieg haffuer ræt / Oc ieg er plaffuit aff mine Pile / end dog ieg haffuer inted forskyldet. Huor er saadan en som Job / der dricker bespaatelse lige som vand: Oc gaar paa veyen met Misdedere / oc vandrer met wgudeligt Folck: Thi hand sagde / Naar nogen er end from / da gelder hand dog inted faar Gud.

Der faare hører mig i Vise Folck. Det vere longt fra / at Gud skulde vere wgudelig / oc den Almectigste wretferdig. Men hand betaler Menniisken effter som hand haffuer fortient / oc rammer huer effter sin gerning. For vden tuil / da fordømmer Gud ingen met wrette / oc den Almectigste bøyer icke Rætten. Huo haffuer skicket det som er paa iorden: oc huo haffuer sæt al Jorderig: Der som hand vilde tage sig det faare / da samlede hand alle siæle oc aander til sig. Alles kød skulde forgaa met huer andre / oc Menniisket bleffue til aske igen.

Haffuer du nu forstand / saa hør det / oc merck paa min talis røst / Skulde en tuinge Rætten / fordi at hand hader hannem: Oc at du est stolt / skulde du der faare fordømme den Retferdige: Skulde nogen sige til Kongen / Du wnyttige Mand / oc til Førster / i Wgudelige: Den som dog icke anseer Førsternis personer / oc kender icke den kaastelige mere end den Arme / Thi de ere alle hans Henders gerninger. Folcket maa dø hastelige / oc forferdis oc forgaa om midnatten / De mectige bliffue borttagne mactløse. Thi hans øyen see paa huer mands vey / oc hand skuer alle deris gonge. Der er inted mørck eller taag / som Misdedere kunde skiule dem vdi. Thi det bliffuer ingen tilstæd / at hand gaar i rette met Gud.

Hand omkommer saa mange Stolte / at de ere icke at tele / oc skicker andre i deris stæd. Der faare / at hand kender deris gerning / oc omuender dem om natten / at de bliffue slagne. Hand kaster de Onde paa en hob / at mand det gerne seer. Fordi / at de vigede bort fra hannem / oc forstode ingen aff hans veye. At de Fattigis skrig maatte komme faar hannem / oc hand hørde de Elendigis rob. Naar hand giffuer fred / huo vil fordømme: oc naar hand skiuler Ansictet / huo vil skue hannem / blant Folcket oc Almuen: Oc hand lader en Hyenskalck regere offuer dem / at tuinge Folcket.

Jeg maa tale faar Gud / oc kand det icke lade. Haffuer ieg icke sagt ret / saa lær du mig det bedre / Haffuer ieg wret handlet / da vil ieg det icke mere gøre. Mand bier Suar aff dig / Thi du bort kaster alting / oc du begynte det / oc icke ieg / Vedst du nu noget / da sig til. Jeg lader gerne vise Mend vnderuise mig / oc en viiss Mand lyder mig. Men Job taler met wforstandighed / oc hans ord ere icke kloge. Min fader lad Job forsøgis indtil enden / der faare / at hand vender sig til wretferdigt Folck. Hand haffuer offuer hans synd ocsaa bespaattet / Der faare lad hannem plaffuis blant oss / oc der effter meget snacke mod Gud.

Elihu.

XXXV.

OC Elihu suarede/oc sagde/Holder du det for ret/at du siger/Jeg er retuisere end Gud: Thi du siger/Huo gelder noget hoss dig: Huad hielper det/om ieg gør mig vden synd: Jeg vil suare dig it ord/oc dine Venner met dig. Skue Himmelen oc see/oc skue skyerne/at de ere dig forhøye. Synder du/huad kant du gøre met hannem: oc om dine misgerninger ere mange/huad kant du gøre hannem: Oc om du est retferdig/huad kant du giffue hannem: eller huad skal hand tage aff dine hender:

Din ondskaff kand vel gøre it Menniske som du est/noget/oc din retferdighed it Menniskis barn. De samme mue robe naar dem sker megen vold/oc skrige paa de Storis arm. Som inted skøde der effter/huor er Gud min Skabere/som gør sang om natten/Som gør oss lærdere/end fæet paa iorden/oc visere end fulene vnder Himmelen. Men de skulle oc skrige offuer de Ondis hoffmod/oc hand skal icke bønhøre dem. Thi Gud hører icke forfengelighed/oc den Almectigste skal icke ansee det. Der til met siger du/du skalt icke see hannem/Men der er en dom for hannem/bie hannem eckon. Om hans vrede icke saa snart hiemsøger/oc tager sig icke det til/at der ere saa mange laster. Derfare haffuer Job opladet sin mund forgeffuis/oc giffuit sta alte ord faare met vforstandighed.

XXXVI.

ELihu talede ydermere/oc sagde/Bie mig end nu lidet/ieg vil forkynde dig det/Thi ieg haffuer end nu noget at sige paa Gudz vegne/Jeg vil hente min forstand longt borte/oe beuise min Skabere/at hand er retferdig. Min tale skal vden tuil icke vere falsk/min forstand skal vere vden smitte faar dig.

See/Gud forkaster icke de mectige/thi hand er oc mectig aff hiertens krafft. Hand opholder icke de Vgudelige/men hand hielper den Elendige til rette. Hand vender icke sine øyen fra de retferdige/oc hand lader Kongerne side paa deris Throne altid/at de bliffue mectige. Oc huor fangerne ligge i stocken/oc ere iammerlige bundne met snarer. Da forkynder hand dem/huad de haffue giort/oc deris vdygd/at de haffue handlet met vold. Hand obner dem øret til tuckt/oc siger dem/At de skulle omuende dem fra den vretferdige. Lyde de oc tiene hannem/da skulle de bliffue gamle ved gode dage/oc leffue met løst. Lyde de icke/da skulle de falde i Suerdet/oc forgaa/før end de bliffue det var.

Naar vreden rammer paa Hyenskalcke/da robe de icke/Naar de ligge fangne/da skal deris siel dø i pine/oc deris leffnit iblant Horer. Men hand skal redde de Elendige aff deris elendighed/oc obne den Fattige øret i drøffuelsen. Hand skal riffue dig aff den vie angistis strube/som haffuer ingen grund/Oc dit Bord skal haffue ro/fult met alt gaat. Men du gør de Vgudeligis sag god/at deris sag oc ret holdes ved mact. See til/at vrede maa vel ske haffuer icke kommet dig til at plage nogen/Eller at stor Gaffue haffuer icke bøyet dig. Ment du at hand acter din mact/eller guld/eller nogen sted en sterck eller formuende: Du tørst icke begære natten til/at offuerfalde folck paa deris sted. Beuare dig/oc vent dig icke til vret/som du begynte for din elendighed.

See/Gud er forhøy i sin mact/Huor er en Lærere som hand er: Huo vil hiemsøge sin ven offuer hannem: oc huo vil sige til hannem/Du gør vret: Tenck/at du icke vedst hans gerning/som Folcket siunger. Thi alle Menniske see det/oc Folcket skuer det longt borte. See/Gud er stor oc vbekend/ingen kand vdspøre hans aaris tal. Hand gør vandet til smaa draabe/oc driffuer sine skyer sammen til regn/at skyerne flyde oc drybe saare paa Mennisken. Naar hand tager sig faare at vdbrede skyerne/som sit høye paulun/See/saa vdbreder hand sin liunet offuer de samme/oc hand betecker alle Haffzens ender. Thi der met forferder hand Folcket/oc giffuer dog offuerflødige føde. Hand skiuler Liunet som met hender/oc biuder det dog at komme igen. Der om vidner hans Stalbroder/som er Tordens vrede i skyerne.

XXXVII

DEr faare gruer mit hierte oc beffuer. Kære hører dog/huorledis hans Torden er vred/Oc huad for tale der vdgaar aff hans mund. Hand seer vnder alle Himle/oc hans Liunet skin paa iordens ende. Der effter buldrer Torden/oc hand tordener met sin store liud. Oc naar hans Torden høris/da kand mand icke stille hannem. Gud tordener greselige met sin Torden/oc gør store ting/oc bliffuer dog icke kent.

Hand taler til Sneen/ saa er hand stray paa Jorden/ oc til Støbe regn/ saa er støbe regnen der met mact. Hand haffuer alle Menniske i sin haand/ lige som indelucte/ at Folcket skal lære/ huad hand kand gøre. Det vilde Diur gaar i hulen/ oc bliffuer i sin sted. Aff synden kommer vær/ oc aff norden kuld. Aff Guds aande kommer frost/ oc stort vand/ naar hand lader det optø. De tycke skyer skilyes at/ at det bliffuer klart/ och hans skin bryder igennem taaget. Hand vender skyerne huort hand vil/ at de vdrette paa Jorderig alt det hand biuder dem. Huad heller det skeer offuer en Slect eller offuer it Land/ der som mand finder hannem barmhiertig.

Job merck det/ stat oc acte Guds vnderlige Gerninger. Vedst du/ naar Gud fører saadant offuer dem: oc naar hand lader sine skyers liuss bryde frem: Vedst du/ huorledis skyerne vdsprede dem: huilcke vnderlige Gerninger de fuldkomne vide. At dine klæder ere varme/ naar Landet er stille aff synden vær: Ja du skalt vdbrede skyerne met hannem/ som staa fast/ som en støbt Spegel. Sig oss/ huad wi skulle sige hannem/ Thi wi kunde icke recke did hen faar mørckhed. Huo vil opregne hannem det ieg taler: om nogen taler/ da bliffuer hand opslugen. Nu seer mand icke Liuset/ som skinner klart i skyerne/ Men naar været blæser/ da bliffuer det klart. Aff norden kommer guld/ den forferdelige Gud til loff. Men de kunde icke begribe den Almectigste/ som er saa stor aff mact/ Thi hand skal ingen regenskaff gøre for sin Ræt och gode sager. Derfaare maa folckene frøcte hannem/ och hand frycter for ingen/ ehuor vise de ere.

XXXVIII.

Gud.

DCHERREN suarede Job aff it vær/ oc sagde/ Huo er den/ som saa feyler i visdom/ oc taler saa met wforstandighed. Giorde dine lender som en Mand/ Jeg vil spøre dig at/ Lær mig. Huor vaast du/ der ieg lagde Jordens grundual: sig mig det/ est du saa klog. Vedst du/ huo der sette hendis maal: eller huo der drog Rettesnoren offuer hende: Eller huor paa staa hendis føder ned senckte: eller huo lagde hendis Hiørnesten: Der Morgestiernerne met huer andre loffuese mig/ oc alde Guds børn frydede dem. Huo lucte haffuet til met sine døre/ der det vdbrast om aff moders liff. Der ieg klædde det met Skyerne/ och suøbte det i taag som met it suøbe klæde. Der ieg brød hendis løb met min Dam/ oc sette stong oc dør derfaare/ oc sagde/ Hid til skalt du komme/ oc icke lenger/ Her skulle dine stolte bølger legge sig.

Haffuer du i din tid budet Morgenen/ oc viset Morgenstiernen sin sted: At hun befatter Jordens hiørner/ oc de Wgudelige bliffue vdkaste. Indseglet skal omuendis som leer/ och de staa som it klæde. Oc liuset skal tagis fra de Wgudelige/ oc de Hofferdigis arm skal sønderbrydis. Est du kommen til Haffzens grund/ oc haffuer vandret i Dybhedzens fodspor: Haffuer Dødzens porte nogen tid opladet sig faar dig: eller haffuer du seet mørckens port: Haffuer du forfaret huor bred Jorden er: sig til/ Vedst du det altsammen: Huilken er den vey der som Liuset boer oc huilken er Mørckhedzens sted: At du kunde bort tage hans landemercke oc mercke stien til hans Huss: Viste du och at du skulde paa den tid fødis/ och huor mange dine dage skulde bliffue.

Haffuer du veret der som Sneen kommer fra: eller haffuer du seet/ hueden Hagelen kommer: Huilke ieg haffuer forholdet til drøffuelsens tid/ oc til stridens oc krigens dag. Ved huilken vey deler liuset sig: oc Østen vær opfar paa iorden: Huo vddelde Støbe regnen sit løb och giorde Liunits oc Tordenens vey. At det regner paa det Land som ingen er/ i ørcken som inted Menniske er: At det fylder ørcken oc de øde stæder/ oc gør at græsset voxer. Huo er Regnens fader: Huo haffuer fød Duggens draabe: Aff huess Liff er Isen gongen: oc huo fødde Rimfrost vnder Himmelen: At Vandet bliffuer skiult lige som vnder stene/ Oc Dybet staar offuen paa. Kant du binde Siustiernernis baand tilsammen: eller opløse Orions baand: kant du lade Morgenstiernen komme frem i sin tid: eller føre Vognen paa Himmelen offuer sine Børn: Vedst du huorledis Himmelen skal regeris: eller kant du mestere hannem paa Jorden:

Kant du føre din Torden høyt op i skyerne/ Eller skal Vandens mangfoldighed skiule dig: kant du lade Liunet op/ at de fare hen/ oc sige/ Her ere wi: huo giffuer Visdom skiulet: Huo giffuer forstandige tancker: Huo er saa viiss/ at hand kand tele Skyerne: Huo kand stoppe Himmelens Vanløb til: Naar støffuen bliffuer støbt/ at hand løber til hobe/ oc Klimpene henge ved huer andre.

XXXIX.

KAnt du giffue Løuinden at iage hendis roff: oc mætte de vnge Løuuer/ at de legge dem i deris steder/ oc huile i Kulerne som de lure: Huo bereder Raffnen mad/ naar hans Vnge robe til Gud/ oc flyge vilde naar de haffde inted at æde: Vedst du tiden: Naar Stengederne føde paa klipperne: Eller haffuer du merckt naar Hinderne gaa fructsommelige: Haffuer du tald deris maaneder/ naar de bliffue fulde/ eller vedst du tiden naar de føde: De bøye sig naar de føde/ oc riffue sig oc lade deris Vnger vd. Deris vnge bliffue fede oc formere sig i Kornet/ oc gaa vd/ och komme icke igen til dem.

Psal. 147.

Huo haffuer ladet de vilde Diur gaa saa fri: huo opløste Vilddiurenis baand: Som ieg haffuer giffuit skoffuen til huss/ och ørcken til Bolige. De bespaatte det bulder i Staden/ de høre icke Driffuerens pucken. De see til Biergene som deris føde er/ oc lede huor det er grønt.

Ment du at Enhiørningen skal tiene dig/ oc skal bliffue hoss din krubbe: Kant du binde dit aag paa hannem at gøre agerrener/ at hand skal opbryde effter dig i grunden: Kant du forlade dig paa hannem/ for hand er saa sterck: at du skalt lade hannem arbeyde for dig: Kant du tro hannem til at fli dig din sæd igen/ oc samle i din Lade:

Paafulens fiære ere skønere end Storckens vinge oc fiærer. Som lader sine æg paa Jorden/ oc lader den hede iord klæcke dem. Hand forglemmer at de maatte sønder trædis/ oc at it vilt Diur maatte bryde dem sønder. Hand bliffuer saa haard mod sine Vnger lige som de vaare icke hans/ oc acter det icke/ at hand arbeyder forgæffuis. Thi Gud haffuer taget hans visdom fra hannem/ oc haffuer icke delet forstand met hannem. Paa den tid naar hand ferdis høyt/ da ophøyer hand sig/ oc bespaatter baade Hest oc Mand.

Kant du giffue Hesten styrcke/ Eller pryde hans halss met hans skrig: Kant du forferde hannem som en Greshoppe: Huad som er forferdeligt/ det er hans næsis priss. Hand stamper paa iorden/ oc er frimodig met krafft/ oc hand drager vd mod den som er i Harnisk. Hand bespaatter frøcten oc forferdis icke/ oc hand flyer icke for suerdet. Naar end Pile kaageret klinger mod hannem/ oc baade spiud oc glaffuen skinne. Hand røster oc raser oc skraber i iorden/ och acter icke Basunens liud. Naar Basunen lyder fast/ siger hand/ Hui/ oc lucter Striden longt fra/ Førsternis skrig oc fryd.

Flyger Høgen effter din forstand/ och breder sine vinge vd mod synden: Flyger Ørnen saa høyt aff din befalning/ at han gør sin rede i det høye: Hand boer i klippen/ oc bliffuer paa toppen hoss klipperne oc i faste stæder. Der fra skuer hand effter føde/ och hans øyen see longt borte. Hans Vnge dricke blod/ oc huor der er it Aatzel/ der er hand.

Oc HERREN suarede Job/ och sagde/ Huo som vil trette met den Almectigste/ skal hand icke beuise hannem det: Oc huo der straffer Gud/ skal hand icke forsuare det.

Gud.

Job suarede HERREN/ oc sagde/ See/ Jeg haffuer veret forletferdig/ huad skal ieg suare: Jeg vil legge min haand paa min mund. Jeg haffuer talet en gong/ derfaare vil ieg icke mere suare/ Her effter vil ieg icke gøre det mere.

Job.

XL.

OC HERREN suarede Job aff it vær/ oc sagde/ Giorde dine lender som en Mand/ Jeg vil spøre dig at/ lær mig. Skulde du gøre min Dom til inted/ oc fordømme mig/ at du est retferdig: Haffuer du en arm som Gud/ oc kant du tordene met lige saadan røst/ som hand gørs Pryde dig met bram/ oc ophøye dig/ før dig kaastelige oc herlige vdi. Vdspred din grumheds vrede/ skue de Hoffmodige huor de ere/ oc ydmyge dem. Ja skue de Hoffmodige/ huor de ere/ oc bøye dem/ oc gør de Vgudelige tynde huor de ere. Skrab dem tilsammen i iorden/ oc nedsenck deris bram i det skiulte. Saa vil ieg oc bekende dig/ at din høyre haand kand hielpe dig.

Gud.

See/ Behemoth/ som ieg giorde hoss dig/ æder hø som en oxe. See/ hans mact er i hans lender/ oc hans styrcke er i hans Bugis naffle. Hans stert vdrecker sig som it Cedertræ/ hans Lønligetings aarer staa op som en gren. Hans Ben ere lige som fast kaaber/ Hans Ben ere lige som iern staffue. Hand er Guds veyes begyndelse/ som hannem giorde/ hand griber fat paa hannem met sit suerd. Biergene bære hannem vrter/ oc alle vilde Diur lege der. Hand ligger gerne i skugge/ Skiult i røer oc i dynd. Busken skiul hannem met sin skugge/ oc Piletræ skiule hannem. See/ hand sluger Strømen i sig/ och acter det icke stort/ hand lader sig tycke/ hand vilde opøse Jordan met sin mund. Dog fanger mand hannem met hans egne Øyen/ oc ved en Snare borer mand hans næse igennem.

Kant

XLI.

KAnt du drage Leuiathan met Krogen / eller binde hans tunge met en snor: Kant du sette en Ring i hans næse / eller bore hans Kindben igennem met en pren: Ment du / at hand skal mane dig meget / eller smigre faar dig: Ment du at hand skal gøre it Forbund met dig / at du kant haffue hannem altid til en Suend: Kant du lege met hannem som met en Frol: eller binde hannem hoss dine Piger: Ment du / at noget Selskaff skal skære hannem sønder / oc skiffte hannem iblant Købmendene: Kant du fylde garnet met hans Hud / oc Fiskerusen met hans Hoffuit: Naar du legger din haand paa hannem / da tenck / at der er en strid / som du kant icke føre til enden. See hans haab skal feyle hannem / Oc naar hand synis / da suinger hand sig bort. Der er ingen saa dristig / at hand tør erre hannem / Huo er da den som kand staa faar mig: Huo haffuer giffuit mig noget tilforne / at ieg skal betale hannem det: Det er mit huad der er vnder alle Himlene.

Der til maa ieg nu sige / Huor stor / huor mectig / oc huor vel hand er skabt. Huo kand kaste hans klæder op: oc huo tør voge det at gribe hannem mellem sine Tender: Huo kand oplade han anledz Kindben: Hans Tender staa forferdelige trint omkring. Hans stolte Skæl / ere lige som faste Skiolde / festet nær i huer andre. Det ene rører det andet / at der gaar icke vær emellem. Det ene henger ved det andet / oc holde sig tilsammen / at de kunde icke skilies fra huer andre. Hans nysen skin som it liuss / hans øyen ere lige som Morgenstiernens øyenbryn. Aff hans Mund far bluss / oc gloende gnister skyde hid vd. Aff hans næse gaar røg / som aff hede gryder oc Kedle. Hans Aande er som klar lue / oc der gaar lue aff hans Mund. Hand haffuer en sterck halss / oc det er hans lyst / huor hand kand noget forderffue. Hans kødis Ledemod henge ved huer andre / oc holde hart ved hannem / at han kand icke falde sønder.

Hans Hierte er saa hart som en sten / oc saa fast som it stycke aff den vnderste Møllesten. Naar hand opreyser sig / da forskrecke de Stercke dem / oc naar hand bryder frem / da er der ingen naade. Naar mand vil til hannem met suerd eller met spiud / skud oc pantzer / da rører hand sig icke. Hand acter Jern lige som straa oc Kaaber som raadet træ. Der skal ingen Pil foriage hannem / Slingestene ere faar hannem som affner. Hamre acter hand som skeffuer / Hand spaatter de beffuendis Spitze. Der ligger skarpe stene vnder hannem / oc hand far offuer de huasse Klipper / lige som offuer dynd. Hand gør det at det dybe Haff siuder lige som en gryde / Oc hand rører det tilsammen lige som mand blander salue. Veyen skin effter hannem / Hand gør dybet gantske graat. Der kand ingen lignis ved hannem paa iorden / Hand er giort til at vere for vden fryct. Hand foracter alt det som høyt er / Hand er en Konge offuer alle Hoffmodige.

XLII.

Job.

OC Job suarede HERREN / oc sagde / Jeg bekender / at du formaar alting / oc at der er ingen tancke skiult faar dig. Det er en vbesindig Mand / som tencker at skiule sit raad. Der faar bekender ieg / at ieg talede vuislige / at det er mig forhøyt oc ieg icke forstaar. Saa hør nu / lad mig tale / ieg vil spøre dig at / lær mig. Jeg haffuer hørt dig met øern / oc mit øye seer dig oc nu. Der faar kender ieg mig skyldig / oc ieg vil bedre mig i støff oc aske.

Der HERREN haffde nu talet disse ord met Job / da sagde hand til Eliphas aff Theman / Min vrede er bleffuen grum offuer dig / oc offuer dine tho Venner / Thi at i haffue icke talet ræt om mig / som min Tienere Job. Saa tager nu siu øyen oc siu vedre / oc gaar hen til Job min Tienere / oc offrer Brendoffer for eder / oc lader Job min Tienere bede for eder. Thi ieg vil ansee hannem / At ieg skal icke lade eder see / huor daarlige i haffue giort / Thi at i haffue icke ræt talet om mig / som min Tienere Job.

Saa ginge Eliphas aff Thema / Bildad aff Suah / oc Zophar aff Naema / oc giorde som HERREN sagde til dem / Oc HERREN saa til Job. Oc HERREN vende Jobs fengzel / der hand bad for sine Venner / Oc HERREN gaff Job dubbelt saa meget som hand haffde hafft.

Job fick dubbelt saa meget igen / som hand haffde mist.

Oc alle hans Brødre oc alle hans Søster / oc alle som kende hannem før / komme til hannem / oc ode met hannem i hans Huss / oc vende dem til hannem / oc trøstede hannem / offuer alt det onde / som HERREN haffde ladet komme offuer hannem. Oc huer gaff hannem en

skøn

skøn Sølffpending/oc it gyldene Stiernespan. Oc HERREN velsignede Job der effter mere end tilforne/at hand fick fiorten tusinde Faar/oc sex tusinde Kamel / oc thu tusinde par Øxen/oc tusinde Asne. Oc hand fick siu Sønner oc tre Døtter. Oc hand kallede den første Jemima/den anden Kezia/oc den tredie Kerenhapuch. Oc der vaar icke saa deylige Quinder fundne i alle Landene/som Jobs døtter/Oc deris Fader gaff dem arff iblant deris Brødre.

Oc Job leffuede siden der effter/i hundrede oc fyretiue aar/ at hand saa Børn oc Børne børn/ indtil det fierde Led. Oc Job døde gammil oc mæt aff Liffuit.

Ende paa Jobs Bog

Dauidz Psaltere

I.

Salig er den som icke vandrer i de vgudeligis Raad / Ey heller traader paa Synderis Vey/Ey heller sider der som Spaattere side.

Men haffuer lyst til HERRENS Lou/ Oc taler om hans Lou dag oc nat.

Hand er lige som it Træ der er plantet hoss Vandbecke/ Som bær sin Fruct i sin tid / Oc Bladene foruisne icke der paa / Oc huad hand gør / det lyckiss vel.

Men de Vgudelige ere icke saa/ Men lige som Affner/der været bort sprer.

Der faare bliffue de Vgudelige icke i Dommen / Ey heller Syndere i de Retferdigis menighed.

Thi HERREN kender de Retferdigis vey/Men de Vgudeligis vey forfaris.

II.

Hvor faare rase Hedninge / oc hui taler Folcket saa forfengelige.

Kongerne i Landet reyse sig op / oc Herrene raadsla tilsammen / mod HERREN oc hans Saluede.

Lader oss sønder riffue deris Baand/ Oc kaste deris reb fra oss.

Men den som boer i Himmelen leer at dem / oc HERREN bespaatter dem.

Hand skal en tid tale met dem i sin vrede/Oc forferde dem met sin grumhed.

Men ieg indsette min Konge / paa mit hellige Bierg Zion.

Jeg vil predicke om saadan en Skick/ at HERREN sagde til mig / Du est min Søn/ J dag fødde ieg dig.

Begære aff mig / Saa vil ieg giffue dig Hedningene til Arffue / Oc Verdens ende til Eyedom.

Du skalt sønder sla dem met en iern Spir / Lige som Leerpaatter skalt du sønderknuse dem.

Saa lader eder nu vnderuise i Konger / Oc lader eder tucte i Dommere paa Jorden.

Tiener HERREN met frøct / oc glæder eder met bæffuelse.

Kysser Sønnen / at hand bliffuer icke vred / oc i omkomme paa veyen / Thi hans vrede skal snart oprendis / Men salige ere alle de som tro paa hannem.

III.

Dauidz Psalme / Der hand flyde for sin søn Absalon.

AH HERRE / Hui ere mine Fiender saa mange / Oc sette sig saa mange mod mig.

Mange sige om min siel / hun haffuer ingen hielp hoss Gud / Sela.

Men du HERRE est Skiolden faar mig / Oc den som setter mig til ære / Oc opretter mit Hoffuit.

Jeg rober til HERREN met min røst / Saa bønhører hand mig aff sit hellige Bierg / Sela.

Jeg ligger oc soffuer / oc optuoger / Thi HERREN opholder mig.

Jeg frøcter icke for mange hundrede tusinde / som legge sig trint omkring mod mig.

Op HERRE / oc hielp mig min Gud / Thi du slar alle mine Fiender paa kindbenet / oc sønderknuser de Vgudeligis tender.

Hoss HERREN finder mand hielp / Oc din Velsignelse offuer dit Folck / Sela.

IIII.

Dauidz Psalme faar at siunge paa Strenge leg.

Bønhør mig / naar ieg rober / Gud min retferdighed / Du som trøster mig i angist / Ver mig naadig / oc hør min bøn.

Kiære Herrer / Huor lenge skal min ære beskemmis? Hui elske i saa Forfengelighed / oc Løgen sa gerne? Sela.

Vider dog / at HERREN fører sine Helgene vnderlige / HERREN hører naar ieg rober til hannem.

Bliffue i vrede / da synder icke / Taler met eders hierter paa eders Senge / oc bier / Sela.

Ephe. 4. Offrer Retferdighed / oc haaber paa HERREN.

Mange sige / Huorlunde skulde denne vise oss / huad gaat er? Men HERRE opløfft dit Ansictis Liuss offuer oss.

Du glæder mit hierte / Alligeuel at hine haffue meget Vin oc Korn.

Jeg ligger oc soffuer aldelis met fred / Thi du HERRE hielper mig alene / at ieg boer tryggelige.

V.

Dauidz Psalme / faar at siunge for Arffuen.

HERRE / hør mine ord / oc merck min tale.

Giff act paa mit rob / min Konge oc min Gud / Thi ieg vil bede til dig.

HERRE / vilde du aarle høre min røst / Jeg vil skicke mig tilige til dig / oc merke der paa.

Thi du est icke en Gud / som behager vgudeligt Væsen / Den som er ond / bliffuer icke faar dig.

De som tale stolte ord / bestaa icke faar dine øyen / Du hader alle som ilde gøre.

Du forderffuer Løgnere / HERREN haffuer verstyggelighed til de blodgerige oc Falske.

Men ieg vil gaa i dit Huss paa din store Godhed / oc tilbede dig i din hellige Tempel / i din frøct.

HERRE / led mig i din Retferdighed / for mine Fienders skyld / oc skicke din Vey faar mig.

Thi i deris mund er inted vist / inden i dem er hierte sorg / Deris strube er en oben Graff / oc de smigre met deris tunger.

Gud straffe dem / at de falde fra deris Opsæt / Stød dem vd for deris store offuertrædelsis skyld / Thi de ere dig genstridige.

Lad dem alle glæde sig som tro paa dig / Lad dem fryde sig euindelige / Thi du beskermer dem / Lad dem vere glade i dig / som elske dit Naffn.

Thi du HERRE velsigner de Retferdige / Du kruner dem met naade / lige som met en Skiold.

VI.

Dauidz Psalme / faar at siunge paa otte Strenge.

AH HERRE / straffe mig icke i din vrede / Oc tucte mig icke i din grumhed.

HERRE / ver mig naadig / thi ieg er skrøbelig / Helbrede mig HERRE / Thi mine ben ere forferdede.

Oc min Siel er meget forferdet / Ah du HERRE / huor lenge?

Vent dig HERRE / oc redde min Siæl / Hielp mig for din barmhiertighedz skyld.

Thi mand tencker icke paa dig i Døden / Huo vil tacke dig i Helffuede?

Jeg

Jeg er saa træt aff suck/ Jeg bløder min Seng den gantske nat/ oc væder mit Leye met mine grædende taare.

Min skickelse er falnet aff sorg/ och er vorden gammel/ Thi ieg haffuer angist alle vegne.

Matt. 7. Viger fra mig alle Missdedere/ Thi HERREN hører min graad.

HERREN hører min formanelse/ HERREN annammer min bøn.

Alle mine Fiender skulle bliffue tilskamme/ oc saare forferdis/ Vende sig til bage/ oc snart bliffue til skamme/

VII

Davidz wskyldighed/ huor om hand sang faar HERREN/ For den Morianss Jeminiters ordz skyld.

Naa dig HERRE tror ieg/ min Gud/ Hielp mig fra alle mine Forfølgere/ oc redde mig.

At de icke gribe min Siæl som Løuer/ Oc sønder riffue/ efftersdi der er ingen Frelsere.

HERRE min Gud/ haffuer ieg saadant giort/ oc er der wret i mine hender.

Haffuer ieg betalet dem ont/ som leffde fredsommelige met mig/ Eller skad dem som vaare mine Fiende vden aarsage.

Da maa min Fiende forfølge min Siæl oc gribe hende/ Oc træde mit Liff til iorden/ oc legge min ære i støff/ Sela.

Stat op HERRE i din vrede/ ophøye dig offuer mine Fienders grumhed/ oc hielp mig til det Embede igen/ som du haffuer befalet mig.

At Folcket skal samles igen til dig/ och derfaare komme høyt op igen.

HERREN er Dommere offuer Folcket/ Døm mig HERRE effter min Retferdighed oc fromhed.

Lad de Wgudeligis ondskaff faa en ende/ oc forfremme de Retferdige/ Thi du Retuise Gud prøffuer hierter oc nyre.

Min skiold er hoss Gud/ som hielper dem som ere fromme aff hiertet.

Gud er en retuiss Dommere/ Och en Gud som daglige truer.

Vil mand icke bedre sig/ saa haffuer hand huessit sit Suerd/ oc spent sin Bue/ oc meder til.

Oc hand haffuer lagt dødelige Skud der paa/ Sine Pile haffuer hand bered til at forderffue.

Esa. 59. Iob. 15. See/ hand haffuer ont i sinde/ hand er fructsommelig met wlycke/ Men hand skal føde it Feyl.

Hand haffuer graffuit en Graff oc opkast/ och er falden i Graffuen/ som hand giorde.

Hans wlycke skal komme paa hans hoffuit/ oc hans ondskaff skal falde paa hans Isse.

Jeg tacker HERREN for hans retferdigheds skyld/ oc ieg vil loffue den Allerhøyste HERRIS Naffn.

VIII.

Davidz Psalme/ faar at siunge/ paa Githith.

HERRE vor Regente/ huor herligt er dit Naffn i alle Land/ som mand tacker dig i Himmelen.

Aff de Vnge oc Diende børns munde beredde du en Mact/ for dine Fienders skyld/ at du skalt forderffue Fienden och Heffneren. Matt. 21.

Thi ieg skal see Himmelen dine Fingris gerning/ Maanen oc Stierner som du beredde. Ebre. 2.

Huad er Mennisken/ at du tencker paa hannem/ oc Menniskens barn/ at du annammer hannem?

Du skalt lade hannem vere forlat en liden tid aff Gud/ Men du skalt krune hannem met ære oc prydelse.

Du skalt gøre hannem til en Herre offuer dine henders gerning/ Du lagde al ting vnder hans Føder.

Faar oc Øxen alsammen/ Der til met oc vilde Diur.

Fulene vnder Himmelen/ och fisken i Haffuet/ oc huad der gaar i haffuet.

HERRE vor Regentere/ huor herligt er dit Naffn i alle Land.

IX.

Davidz Psalme/ faar at siunge/ om den deylige vngdom.

Jeg tacker HERREN aff gantske hierte/ oc forteller alle dine vnderlige Gerninger.

Jeg fryder mig/ och er glad i dig/ och loffuer dit Naffn/ du Allerhøyste.

At du dreffst mine Fiender til bage/ de ere faldne oc omkomne faar dig.

Thi du fører min Ræt oc Sag til ende du sider paa Stolen/ en rætuiss Dommere.

Du straffer Hedningene / oc omkommer de Wgudelige / oc vdsletter deris naffn altid oc euindelige.

Fiendernis Suerd haffue ende / Du omuende Stæderne / Deris ihukommelse er omkommen met dem.

Men HERREN bliffuer euindelige / Hand haffuer bered sin Stoel til dommen.

Oc hand skal dømme Verden retferdelige / Oc regere Folcket rettelige.

HERREN er de Fattigis beskermelse / oc en beskermelse i Nød.

Der faare haabis de paa dig / som kende dit naffn / Thi du forlader dem icke / som søge dig HERRE.

Loffuer HERREN som boer i Zion / Kundgører Folcket hans Gerninger.

Thi hand tencker oc spør at deris blod / Hand glemmer icke de Fattigis skrig.

HERRE ver mig naadig / See til min elendighed / iblant Fienderne / Du som ophøyer mig aff Dødsens Port.

Paa det at ieg kand fortelle al din priss i Zions daatters Porte / at ieg kand vere glad aff din hielp.

Hedningene ere nedsunckne i Graffuen / som de beredde / Deris fod er greben i Garnet / som de sette.

Saa ved mand at HERREN skicker ræt / Den Wgudelige er besnerit i sine henders gerning / ved ordet / Sela.

Ah at de Wgudelige maatte vendis til Helffuede / Oc alle Hedningene som forglemme Gud.

Thi hand skal icke aldelis forglemme de Fattige / Oc de Elendis haab skal icke fortabis euindelige.

HERRE stat op / at Mennisket faar icke offuerhaand / Lad alle Hedninge dømmis faar dig.

Giff dem HERRE en Mestere / At Hedningene mue kende / at de ere Menniske / Sela.

X.

HERRE / hui traader du saa longt bort: oc skiuler dig i nødsens tid:

Saa lenge som den Wgudelige bruger hoffmod / da maa den elendige lide / De henge sig til sammen / oc optencke onde Fund.

Thi den Wgudelige roser sig aff sin fortredelighed / Oc den Gerige velsigner sig / oc laster HERREN.

Den Wgudelige er saa stolt oc vred / at hand acter ingen / J alle sine tancker holder hand Gud for inted.

Hand far flux frem met sin Gerning / Dine Domme ere longt fra hannem / Hand handler tradselige met alle sine Fiender.

Hand siger i sit hierte / Jeg skal aldri omstødis / Det skal aldri haffue nød her effter.

Hans mund er fuld met bander / suig oc bedragelse / Hans Tunge kommer møye oc arbeyde aff sted. Rom. 3.

Hand sider oc lurer i Gaarden / Hand myrder de wskyldige hemmelige / Hans øyen acte paa de Arme.

Hand ligger paa lur i skiul / som en Løue i hulen / Hand lurer at gribe den Fattige / Oc hand griber hannem / naar hand drager hannem i sit garn.

Hand sønder slar oc nedtrøcker. Oc støder den Fattige til iorden met vold.

Hand siger i sit hierte / Gud haffuer det forglemt / Hand skiulte sit Ansict / oc seer det aldri mere.

Stat op HERRE Gud / opløfft din Haand / Forglem icke de Elendige.

Huor faare skal den Wgudelige laste Gud / oc sige i sit hierte / Du skøder inted der om:

Du seer io / Thi du skuer elendighed oc iammer / Det staar i dine hender / De Fattige befole dig det / Du est de Faderløsis Hielpere.

Sønderbryd den Wgudeligis arm / oc søg det onde / Saa skal mand aldri finde hans wgudelige væsen.

HERREN er Konge altid oc euindelige / Hedningene skulle ødeleggis aff hans Land.

HERRE / du hører de Elendigis begerelse / Deris hierte er vist / at dit øre merker der paa.

At du skicker de Faderløse oc Fattige Ræt / At Menniske skulle icke mere tradze paa Jorden.

XI.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

JEg troer paa HERREN / Hui sige i da til min Siæl / Hun skal flue som en ful paa eders Bierge:

Thi see / de Wgudelige spende Buen / oc legge deris Pile paa Strengene / at skiude de fromme hemmelige der met.

De kaste grunduallen om / Huad skulde den Rætferdige vdrette:

HERREN er i sin hellige Tempel / HERRENS stoel er i Himmelen / hans øyen see der paa / Hans øyenbryn prøffue Menniskens børn.

HERREN prøffuer de Retferdige/ Hans Siæl hader den Wgudelige/ oc dem som gerne ere fortredelige.

Hand skal lade regne offuer de Wgudelige liuner/ild oc suogel/ Oc giffue dem en storm til løn.

HERREN er Retferdig oc elsker Retferdighed/ Thi deris ansickt skue til det som ræt er.

XII.

Dauidz Psalme/ faar at siunge paa otte strenge.

Hjelp HERRE/ Helgene ere forminskede/ oc de ere faa som tro iblant Menniskens børn.

Den ene taler met den anden wnyttige ting/ oc smigrer/ Oc lærer aff wsamdrecteligt hierte.

Vilde HERREN ødelegge al Smiger/ Oc den Tunge som taler hoffmodelige.

De som sige/ Vor tunge skal haffue offuerhaand/ Oss bør at tale/ Huo er vor Herre?

Efferdi da at de Elendige ødeleggis/ oc de Fattige sucke/ vil ieg op/ siger HERREN/ Jeg vil skicke dem en hielp/ at mand skal dristelige lære.

HERRENS Tale er klar/ lige som prøffuit Sølff/ som er prøffuit siu gonge i leerkar.

Vilde du HERRE beuare dem/ oc beskerme oss fra denne Slæct euindelige.

Thi det bliffuer alle vegne fult aff wgudelige/ Om saadant løst Folck regerer blant Menniske.

XIII.

Dauidz Psalme/ faar at siunge.

Herre/ Huor lenge vilt du saa aldelis forglemme mig? Huor lenge skiuler du dit Ansict for mig?

Huor lenge skal ieg sørge i min siæl/ oc haffue daglig angist i mit hierte? Huor lenge skal min fiende ophøye sig offuer mig?

See dog til oc bønhør mig/ HERRE min Gud/ Opliuss mine øyen/ at ieg icke soffuer i døden.

At min Fiende skal icke rose/ at hand er mectig offuer mig/ Oc mine Modstandere skulle icke glæde dem/ at ieg ligger.

Jeg haabis der til/ at du est saa naadig/ Mit hierte glæder sig/ at du hielper saa gerne.

Jeg vil siunge HERREN/ At hand gør saa vel mod mig.

XIIII.

Dauidz Psalme/ faar at siunge.

Infra 53.

Daarer sige i deris hierte/ Der er ingen Gud/ De due inted/ oc ere en Verstyggelighed met deris væsen/ Der er ingen som gør gaat.

HERREN seer aff Himmelen paa Menniskens børn/ at hand kand see/ Om der er nogen viss/ oc atspør Gud.

Men de ere alle affuigede/ oc allesammen wduelige/ Der er ingen som gør gaat/ oc icke en.

Vil da ingen Misdedere det mercke? Som æde mit Folck/ at de kunde nære dem/ Men de kalde icke paa HERREN.

Der fryete de/ Men Gud er hoss de Retferdigis Slæct.

J laste den Fattigis Raad/ Men Gud er hans tillid.

Ah/ at der komme hielp aff Zion offuer Jsrael/ oc HERREN vilde frelse sit fangede Folck/ Saa skulde Jacob vere glad/ oc Jsrael fryde sig.

XV.

Dauidz Psalme.

Herre/ Huo skal bo i din Bolig? Huo skal huilis paa dit hellige Bierg?

Den som gaar foruden smitte/ Oc gør retferdighed/ Oc taler sandhed aff hiertet.

Den som icke baguasker met sin Tunge/ Oc icke gør sin Neste ont/ oc icke skender hannem.

Oc den som icke acter de Wgudelige/ Men ærer de Gudfrøctige/ Huo som suer sin Neste/ oc holder det.

Den som icke giffuer sine Pendinge paa Aager/ oc icke tager Gaffuer offuer den Wskyldige/ Huo det gør/ hannem skal det gaa vel.

XVI.

Dauidz gyldene Klenode.

Gud beuare mig/ Thi ieg tror paa dig. Jeg sagde til HERREN/ Du est io HERREN/ Jeg maa lide for din skyld.

For de Hellige som ere paa Jorden/ oc

oc for de Herlige / Til dem haffuer ieg al min behagelighed.

Men de / som skynde sig effter en anden de skulle haffue stor hierte sorg / Jeg vil icke offre deris Drickoffer met blod / och icke tage deris Naffn i min Mund.

HERREN er mit Godz / oc min Del / du opholder min Arffue del.

Laaden er mig tilfalden paa Deyligste / mig er en skøn Arffue del til kommen

Jeg loffuer HERREN som gaff mig Raad / och mine Nyre straffe mig om natten.

Jeg haffuer HERREN altid faar øyen / Thi hand er hoss min Høyre haand / der faar bliffuer ieg vel ved.

Act. 2. 13. Der faar glæder mit hierte sig / oc min ære fryder sig / oc mit kød skal ligge trygge-lige.

Thi du lader min Siæl icke bliffue i Helffuede / oc ey heller tilsteder / at din hellige raadner.

Du kundgør mig veyen til liffuit / hoss dig er offuerflødig glæde / oc en løstig verelse hoss din høyre haand euindelige

XVII.

Dauidz Bøn.

HERRE bønhør Rætferdighed / Giff act paa mit rob / merck min Bøn / som icke vdgaar aff en falsk mund.

Sig du i min Sag / oc skue du til Rætten.

Du prøffuer mit hierte / och søger det / om natten / du randsager mig oc finder inted ieg sette mig faare / at min mund skal icke offuertræde.

Jeg beuarer mig i dine Læbers ord / For Menniskens gerning / paa Morderens vey.

Holt min gong paa dine fodsti / at mine tren icke glide.

Jeg rober til dig / at du Gud vilt bønhøre mig / Bøye dine Øern til mig / hør min tale.

Beuiss din vnderlig Godhed / du deris Frelsere som tro paa dig / Mod dem som sette sig mod din høyre Haand.

Beuare mig som en Øyesten i øyet / beskerme mig vnder dine vingers skygge.

For de Vgudelige / som mig forstyrre / for mine Fiender / som staa effter min Siæl trint omkring.

Deris Fede holde til hobe / De tale hoffmodelige met deris munde.

Huor wi gaa / der giffue de sig om kring oss / de skicke deris øyen der hen / at støde oss til iorden.

Lige som en Løuue / der begerer Roff / Som en vng Løuue der sider i kulen.

HERRE gør dig rede offuerfalt hannem och nedtrøck hannem / frels min Siæl fra den Vgudelige / met dit suerd.

Fra din haandis Folck / HERRE / fra denne verdens Folck / som haffue deris del i deris Leffnit / du fylder deris Bug met dit Liggendefæ / de som haffue børn nock / och det som dem offuer løber lade de bliffue til deris Børn.

Men ieg vil skue dit Ansict / i retferdighed / Jeg vil bliffue mæt / naar ieg opuoger effter dit Billede.

XVIII.

Dauidz / HERRENS Stieneris 2. Sam 22 Psalme faar at siunge / oc talede hand ordene / i denne Sang faar HERREN / den tid HERREN haffde frelst hannem / fra hans Fienders haand och fra Sauls haand / och sagde.

HERRE ieg haffuer dig hiertelige kær / min Styrcke / min Klippe mit Slaat / min Frelsere / min Gud / min Trøst / paa huilcken ieg forlader mig Min Skiold / oc min saliggedz Horn / oc min Beskermelse.

Jeg vil loffue HERREN oc kalle paa hannem / saa bliffuer ieg frelst fra mine Fiender.

Thi Dødzens baand omspente mig / oc Belials becke forferdede mig.

Helffuedis baand omspente mig / och Dødzens snarer offuerfulde mig.

Naar ieg er i angist / da kaller ieg paa HERREN / oc rober til min Gud / saa bønhører hand min røst aff sit Tempel / och mit rob kömer faar hannem til hans Øern.

Jorden beffuede oc rørde sig / oc Bierge-nis grundualle rørde sig oc beffuede / der hand vaar vred.

Der gick damp aff hans Næse / oc fortærende ild aff hans Mund / at det liunede der aff.

Hand bøyde Himmelen / oc foer ned / oc der vaar mørckhed vnder hans Føder.

Oc hand foer op paa Cherub och fløy / hand sueuede paa værens vinge.

Hans Paulum vaar mørckt trint om kring/ oc sorte tycke skyer / Som hand vaar skiult vdi.

Aff skinnet faar hannem/ atskilde Skyerne sig/ met hagel oc liunet.

Oc HERREN tordnede i Himmelen/ oc den høyste loed sit torden vd/ met hagel oc liunet.

Hand skød sine pile och atspredde dem Hand loed meget liune oc forferde dem.

Da saa mand Vandløb/ oc Jordens Grundualle obnedis/ HERRE aff din straff/ aff din Næsis aande oc snurcken.

HAnd skickede vd aff Høyheden/ oc hente mig/ oc drog mig aff meget Vand.

Hand frelste mig fra mine stercke Fiender / fra mine Hadere som mig vaare formectige.

De mig offuerfulde i min modgongs tid/ Oc HERREN bleff min tillid.

Oc hand førde mig vd paa Rummet/ hand rycte mig vd/ Thi hand haffde lyst til mig.

HERRE gør vel mod mig / effter min Rætferdighed / hand betaler mig effter mine henders renhed.

Thi ieg holder HERRENS Veye / och er icke Wgudelig mod min Gud.

Thi ieg haffuer alle hans Domme faar øyen / oc ieg kaster icke hans Bud fra mig.

Men ieg er vden smitte faar hannem/ oc beuarer mig fra synden.

Der faar betaler HERREN mig effter min Rætferdighed / och effter mine henders renhed faar hans øyen.

Hoss den Hellige est du hellig / oc hoss den fromme est du from / oc hoss den Rene est du ren/ oc hoss den fortrødne/ est du forrøden.

Thi du hielper det elendige Folck / oc nedtrøcker de høye øyen.

Thi du opliuser min Løcte / HERREN min Gud gør min mørckhed klar.

THi ieg kand sla Krigsfolck ned met dig/ oc springe offuer muren met min Gud.

Gudz veye ere foruden smitte/ HERRENS Tale ere forklarede / Hand er alle deris Skiold som tro paa hannem.

Thi huo er en Gud / foruden HERREN: Eller en Frelsere/ Vden vor Gud.

Gud ruster mig met krafft / oc gør mine veye vden smitte.

Hand gør mine føder lige som Hinders/ oc skicker mig paa min høyhed.

Hand lærer min haand at stride / och mine Arme at spende staalbue.

DV giffue mig din Salighedz Skiold/ oc din høyre Haand styrcker mig / och naar du ydmyger mig / da gør du mig stor.

Du gør rum vnder mig at gaa / At mine Hæle icke glide.

Jeg vil forfølge mine Fiender oc gribe dem/ oc icke omuende/ før ieg legger dem øde.

Jeg vil sla dem ned / och de skulle icke staa mod mig / De skulle falde vnder mine føder.

Du kant ruste mig met styrcke til strid Du kant kaste dem vnder mig som sette dem mod mig.

Du giffuer mig mine Fiende paa fluct / At ieg kand forderffue mine Hadere.

De robe / Men der er ingen Frelsere/ Til HERREN / Men hand suarer dem inted.

Jeg vil sønder støde dem / som Støff faar vær/ Jeg vil bort kaste dem/ som Skarn paa gaden.

DV hielpe mig fra det kiffactige Folck/ Oc gør mig til it Hoffuit blant Hedninge/ It Folck som ieg icke kender / tiener mig.

Det lyder mig met lydactige øern / Ja det feylede de fremmede Børn mod mig.

De fremmede Børn vansmectis / och træffue i deris baand.

HERREN leffuer/ oc loffuit vere min Frelsere / oc min Salighedz Gud skal ophøyes.

Gud som giffuer mig Heffnen / Och tuinger Folcket vnder mig.

Som mig frelser fra mine Fiender/ oc ophøyer mig fra dem/ som sette sig mod mig du hielper mig fra den Fortredelig.

Der faar vil ieg tacke dig HERRE iblant Hedningene / och siunge dit Naffn Loff.

Som beuiser sin Konge stor Salighed/ oc gør vel mod sin Saluede / Dauid oc hans Sæd euindelige. Rom: 15

XIX.

Dauidz Psalme/ faar at siunge.

HImlene opregne Gudz ære / oc Befestningen forkynder hans Henders gerning.

En dag siger den anden det/ och en Nat kundgører den anden det.

Der er ingen Tungemaal eller Tale/ hu ilcke mand hører icke deris røst.

Deris Snor gaar vd i alle Land / Oc deris Tale til Verdens ende / Hand giorde Solen en Bolig i dem.

Oc hun gaar vd / som en Brudgom aff sit Kammer/oc glæder sig/som en Kempe at løbe veyen.

Hun gaar op paa enden aff Himmelen/oc løber omkring indtil den samme ende igen / Oc der bliffuer inted skiult for hendis hede.

HERRENS Lou er vden smitte/ oc verqueger Siælen.

HERRENS Vidnesbyrd er vist/ Oc gør de Wforstandige vise.

HERRENS befalninger ere rette/ Oc glæde hiertet.

HERRENS Bud ere klare/ oc opliuse øyene.

HERRENS frøct er ren / oc bliffuer euindelige.

HERRENS Ræt ere sande/allesammen retferdige.

De ere kaasteligere end Guld/oc meget fint Guld / De ere sødere end Huning oc Huning kage.

Oc din Tienere bliffuer paamint ved dem/Oc huo dem holder/ hand haffuer stor Løn.

Huo kand mercke / huor tit hand fynder: Forlad mig min lønlige brøst.

Foruare oc din Tienere for de Hoffmodige / at de skulle icke regere offuer mig/ Saa bliffuer ieg vden smitte / oc bliffuer wskyldig for store misgerninger.

Lad min mundz tale behage dig vel/ Oc mit hiertis tale faar dig.

HERRE min Frelsere / om min Genløsere.

XX.

Dauidz Psalme/faar at siunge.

HERREN bønhøre dig i nød/ Jacobs Gudz Naffn beskerme dig.

Hand sende dig Hielp aff Helligdommen / Oc styrcke dig aff Zion.

Hand ihukomme alt dit Madoffer/ oc dit Brendoffer skal vere fet/Sela.

Hand giffue dig huad dit Hierte begerer/Oc fuldkomme alle dine anslåg.

Wi rose / at du hielper oss/ Oc i vor Gudz Naffn kaste wi Bannere op / HERREN fuldkomme alle dine bøner.

Nu mercker ieg / at HERREN hielper sin Saluede/ oc bønhører hannem i sin hellige Himmel / Hans høyre Haand hielper veldelige.

Hine forlade sig paa Vogne oc Heste/ Men wi tencke paa HERRENS vor Gudz Naffn.

De ere nedstyrte oc faldne / Men wi staa opreysde.

Hielp HERRE / Kongen bønhør oss/naar wi robe.

XXI.

Dauidz Psalme/faar at siunge.

HERRE / Kongen glæder sig i din Krafft/ Oc huor gantske glad er hand offuer din Hielp.

Du giffuer hannem sit hiertis begering / Oc necter icke huad hans mund beder/ Sela.

Thi du offuergyder hannem met god Velsignelse / Du setter en Guld Krune paa hans Hoffuit.

Hand beder dig om Liffuit/ Saa giffuer du hannem it langt Liff altid oc euindelige.

Hand haffuer stor ære aff din Hielp/ Du legger Loff oc Prydelse paa hannem.

Thi du setter hannem til Velsignelse euindelige/ Du fryder hannem met dit Ansictis glæde.

Thi Kongen haaber paa HERREN / oc skal bliffue fast ved den Høystis Godhed.

Din Haand skal finde alle dine Fiende/ Din høyre Haand skal finde / dem som dig hade.

Du skalt gøre dem som en Gloende Oen/naar du seer der i/ HERREN skal opsluge dem i sin vrede / Jlden skal opæde dem.

Du skalt ødelegge deris fruct aff Jorden/Oc deris Sæd fra Menniskens børn.

Thi de tenckte at gøre dig ont / oc giorde anslag/ som de kunde icke fuldkomme.

Thi du skalt gøre dem til Skuldrer/ Met din Streng skalt du mede mod deris Ansicte.

HERRE ophøye dig i din Krafft/ Saa ville wi siunge oc loffue din Mact.

XXII.

Dauidz Psalme/ faar at siunge/om Hinden/som bleff aarle iaget.

Mat. 27. Mar. 17. MIn Gud / min Gud / hui forlodst du mig? Jeg hyler / Men min hielp er longt borte.

Min Gud / ieg rober om dagen / Saa suarer du inted / Oc ieg tier icke heller om natten.

Men du est Hellig / Du som boer iblant Jsraels Loff.

Vore Fedre haabede paa dig / Oc der de haabede / halpst du dem vd.

Til dig robede de / oc bleffue reddede / De haabede paa dig / oc bleffue icke til skamme.

Men ieg er en Orm oc inted Mennniske / Menniskens spaat oc Folckens foractelse.

Alle de mig see / bespaatte mig / Oplade munden / oc røste Hoffuedet.

Hand klage det faar HERREN / hand hielpe hannem vd / Oc redde hannem / om hand haffuer lyst til hannem.

Thi du drogst mig aff min Moders liff / oc vaast min Tillid / der ieg end vaar hoss min Moders bryst.

Paa dig er ieg kast aff Moders liff / Du est min Gud aff min Moders liff.

Ver icke longt fra mig / Thi angist er nær / Thi her er ingen Hielpere.

Store Øyen haffue bespent mig / Fede øyen haffue omkring lagt mig.

De lade deris Strube op mod mig / Som en brøllende oc glubende Løuue.

Jeg er vdøest som vand / Alle mine ben atskilde sig / mit Hierte er i mit Legeme / lige som smeltet Vox.

Min Krafft er fortørret / som it Skaar / oc min Tunge henger ved min gumme / oc du legger mig i Dødzens støff.

Thi at Hunde haffue bespent mig / Oc de ondis Hob haffuer belagt mig / De haffue igennem boret mine Hender oc Føder.

Jeg kunde telle alle mine Ben / Men de skue oc see deris lyst paa mig.

Ioan. 15. De skiffte mine Klæder iblant dem / oc kaste Laad om min Kiortel.

Men du HERRE / ver icke longt borte / Min Styrcke / skynde dig at hielpe mig.

Redde min Siæl fra Suerdet / Min Enlige fra Hunde.

Ioan. 20 Hielp mig aff Løuuens Strube / Oc redde mig fra Enhiørningene.

JEg vil predicke dit Naffn faar mine brødre / Jeg vil prise dig i Menigheden.

Priser HERREN i som frøcte hannem / Al Jacobs Sæd skal ære hannem / oc al Jsraels Sæd skal frøcte hannem.

Thi hand haffuer icke foractet eller forsmaat de Fattigis elendighed / Oc icke skiult sit Ansict for hannem / Oc der hand robte til hannem / da hørde hand det.

Dig vil ieg prise i den store Menighed / Jeg vil betale mit Løffte faar dem / som hannem frøcte.

De Elendige skulle æde / at de bliffue mætte / oc de som atspørre HERREN / de skulle prise hannem / Eders Hierte skal leffue euindelige.

Alle Verdens ende skulle komme ihu / at vende dem til HERREN / Oc alle Hedningernis Slæcter skulle bede til hannem.

Thi HERREN haffuer it Rige / Oc hand regerer iblant Hedningene.

Alle Fede paa Jorden skulle æde oc tilbede / oc alle de som ligge i Støffuen skulle bøye knæ faar hannem / oc de som armelige leffue.

Hand skal haffue en Sæd / som hannem skal tiene / Om HERREN skal mand kundgøre til Børne børn.

De skulle komme oc predicke hans retferdighed / Faar det Folck som skal fødis / at hand det gør.

XXIII.

Dauidz Psalme.

HERREN er min Hyrde / Mig skal inted fattis. Hand føder mig paa en grøn Eng / Oc leder mig til ferske Vand. Esai. 40 Iere. 23. Eze. 34. Ioan. 10. 1. Pet. 2.

Hand verqueger min Siæl / Hand leder mig paa ret Vey / For sit Naffns skyld.

Oc om ieg end vandrede i mørckhedens Dal / frøcter ieg ingen Vlycke / Thi du est hoss mig / Din Kæp oc Staff trøste mig.

Du bereder it Bord faar mig mod mine Fiender / Du saluer mit hoffuit met olie / Oc skencker fuld i faar mig.

Godhed oc Barmhiertighed skulle følge mig min liffuis tid / Oc ieg skal bliffue i HERRENS Huss altid oc euindelige.

XXIIII.

Dauidz Psalme.

JOrden er HERRENS / oc huad der i er / Jorderige / oc huad der boer paa. 1. Cor. 10

Thi hand grundfestede hende paa Haffuet / oc beredde hende paa Vandet.

Huo skal opgaa paa HERRENS bierg? Oc huo skal staa i hans hellige Sted?

Den som haffuer vskyldige Hender / oc er ren aff Hiertet / som haffuer icke lyst til

løff Lerdom / Oc suerer icke falskelige.

Hand skal faa Velsignelse aff HERREN / oc Rætferdighed aff Gud hans Frelsere.

Det er den Slæct / som spørger effter hannem / Den som søger dit Ansict Jacob / Sela.

Gører Portene vie / oc Dørene høye i Verden / At ærens Konge skal ind drage.

Huo er den ærens Konge: Det er HERREN / Sterck oc mectig / HERREN mectig i strid.

Gører Portene vie / oc Dørene høye i Verden / At ærens Konge skal ind drage.

Huo er den ærens Konge: Det er HERREN Zebaoth / Hand er ærens Konge / Sela.

XXV.

Dauidz Psalme.

HERRE / ieg lengis effter dig.

Oc ieg haaber til dig Min Gud / Lad mig icke beskemmis / At mine Fiender skulle icke glædis offuer mig.

Thi de som bie effter dig / beskemmis icke / Men de løse Foractere skulle beskemmis.

HERRE / Vijß mig dine Veye / Oc lær mig dine Sti.

Led mig i din Sandhed / oc lær mig / Thi du est Gud som mig hielper / Jeg bier daglige effter dig.

HERRE / tenck paa din Miskundhed oc paa din Godhed / Som haffue verit fra Verdens begyndelse.

Tenck icke paa min vngdommis synd / oc offuertrædelse / Men tenck paa mig effter din Miskundhed / for din Godhedz skyld.

HERREN er god oc from / Thi vnderuiser hand Syndere paa veyen.

Hand leder de Elendige ræt / oc lærer de Elendige sin vey.

HERRENS veye ere idel Godhed oc Sandhed / dem som holde hans Pact oc Vidnesbyrd.

For dit Naffns skyld HERRE / ver naadig min Misgerning / Hun som stor er.

Huo er den / som frøcter HERREN: Den skal hand vnderuise den beste vey.

Hans siæl skal bo i det gode / Oc hans Sæd skal beside Landet.

HERRENS Løndom er iblant dem som hannem frøcte / Oc hand lader dem vide sin Pact.

Mine øyen see stedse til HERREN / Thi hand skal drage mine føder aff Garnet.

Vent dig til mig / oc ver mig naadig / Thi ieg er enlig oc elendig.

Mit hiertis sorg er stor / Før mig aff min Nød.

See til min Jammer oc elendighed / Oc forlad mig alle mine synder.

See / at mine Fiender ere saa mange / oc hade mig aff fortredelighed.

Beuare min Siæl oc redde mig / Lad mig icke beskemmis / Thi ieg tror paa dig.

Enfoldighed oc Retferdighed beuare mig / Thi ieg bier effter dig.

Gud frelse Jsrael / Aff al sin nød.

XXVI.

Dauidz Psalme.

HERRE skicke mig Ræt / Thi ieg er wskyldig.

Jeg haaber paa HERREN / Der faar skal ieg icke falde.

Prøffue mig HERRE / oc forsøge mig / Rense mine Nyre oc mit hierte.

Thi din Miskundhed er faar mine øyen / oc ieg vandrer i din Sandhed.

Jeg sider icke hoss de forfengelige folck / Oc haffuer icke samfund met de Falske.

Jeg hader de Ondis forsamling / Oc sider icke hoss de Wgudelige.

Jeg toer mine Hender met wskyldighed / Oc holder mig HERRE til dit Altere.

Der som mand hører Tacksigelsis røst / Oc der som mand predicker om alle dine vnderlige Gerninger.

HERRE / ieg elsker dit Husis sted / Oc den sted / som din ære boer paa.

Ryck icke min Siæl bort met Syndere / oc ey heller mit Liff met Blodgerige.

Som omgaas met Falsk oc Suig / oc tage gerne Gaffuer.

Men ieg vandrer wskyldelige / Frelß mig / oc ver mig naadig.

Min fod gaar ræt / Jeg vil loffue dig HERRE i Forsamlingen.

XXVII.

Dauidz Psalme /

HERREN er mit Liuß oc min Salighed / For huem skulde ieg frøcte: HERREN er mit Liffuis Krafft / For huem skulde ieg grue:

Der

Der faar om de Onde / mine Modstandere oc Fiender / ville til mig at æde mit kød / skulle de støde sig oc falde:

Naar en Stridzhær legger sig end mod mig / da frøcter mit hierte dog icke / Naar Strid begyndis mod mig / da forlader ieg mig paa Hannem.

En ting beder ieg aff HERREN / det haffde ieg gerne / At ieg maatte bliffue i HERRENS Huss al min Liffs tid / At skue den skøne HERRENS Gudztienste / oc at besøge hans Tempel.

Thi hand skiul mig i sin Bolig vdi den onde tid / Hand skiuler mig lønlige i sit Paulun / oc ophøyer mig paa en Klippe.

Oc hand skal nu ophøye mit Hoffuit / offuer mine Fiender / som ere omkring mig / Saa vil ieg offre hannem Loffoffer i hans Tabernackel / Jeg vil siunge oc sige HERREN Loff.

HERRE / hør min røst naar ieg rober / Ver mig naadig oc hør mig.

Mit hierte holder dig dine Ord faare / J skulle atspørie mit Ansict / Der faare søger ieg oc HERRE dit Ansict.

Skiul icke dit Ansict for mig / forkast icke din Tienere i din vrede / Thi du est min Hielp / Forlad mig icke / oc tag icke din Haand fra mig / Gud min Salighed.

Thi min Fader oc min Moder forlade mig / Men HERREN annamer mig.

HERRE / viiss mig din Vey / oc led mig paa den rette Bane / for mine Fienders skyld.

Giff mig icke i mine Fienders vilie / Thi der staar falske Vidne mod mig / oc gøre mig vret foruden blusel.

Jeg tror dog ligeuel / at ieg skal see / HERRENS Gode i de Leffuendis Land.

Bie effter HERREN / ver trøstig oc vforferdet / Oc bie effter HERREN.

XXVIII.

Dauidz Psalme /

HERRE / naar ieg rober til dig min Frelsere / da tie icke faar mig / paa det / at ieg skal icke / om du tier / bliffue lige dem / som fare til Helffuede.

Hør min bøns røst / naar ieg rober til dig / Naar ieg opløffter mine hender / til dit hellige Chor.

Drag mig icke bort / iblant de Vgudelige / oc iblant Misdedere / som tale kierlige met deris Neste / oc haffue ont i hiertet.

Giff dem effter deris Gerninger / oc effter deris onde væsen / Giff dem effter deris henders gerning / Betale dem huad de haffue fortient.

Thi de ville icke acte paa HERRENS Gerning / ey heller paa hans Henders gerning / Der faar skal hand nedbryde oc icke bygge dem.

Loffuit vere HERREN / Thi hand haffuer hørt mine bønerss røst.

HERREN er min styrcke oc min Skiold / Mit hierte haaber paa hannem / oc ieg er hulpen / oc mit hierte glæder sig / oc ieg vil tacke hannem met min Sang.

HERREN er deris styrcke / Hand er styrcken som hielper sin Saluede.

Hielp dit Folck / oc velsigne din Arff / oc føed dem / oc ophøye dem euindelige.

XXIX.

Dauidz Psalme.

Bærer til HERREN i Veldige / Bærer til HERREN ære oc Styrcke.

Bærer til HERREN hans Naffns ære / Tilbeder HERREN i hellig Prydelse.

HERRENS røst gaar paa Vandet / ærens Gud tordner / HERREN paa store vand.

HERRENS røst gaar met mact / HERRENS røst gaar herlige.

HERRENS røst sønder bryder Ceder træ / HERREN sønder bryder Ceder i Libanon.

Oc gør at de springe som en Kalff / Libanon oc Sirion / som en vng Enhiørning.

HERRENS røst hugger / som ildens lue.

HERRENS røst rører Ørcken / HERRENS røst rører Kades Ørcken.

HERRENS røst rører Hinden / oc bloter Skoffuen / Oc i hans Tempel skal huer mand gøre hannem ære.

HERREN sider at berede en Syndflod / Oc HERREN bliffuer en Konge euindelige.

HERREN skal giffue sit Folck krafft / HERREN skal velsigne sit folck met fred.

XXX.

En Psalme at siunge om Dauidz Husis vielse.

HERRE ieg priser dig / Thi du haffuer ophøyet mig / oc lader mine Fiender icke glædis offuer mig.

HERRE min Gud / du giorde mig sund / der ieg robte til dig.

HERRE / du førde min Siæl aff

Helffuede/Du lost mig leffue/ der de fore til Helffuede.

I Helgen / siunger HERREN Loff/Tacker oc priser hans Hellighed.

Thi hans vrede vaarer it øyeblick / oc hand haffuer lyst til Liffuit / Om afftenen varer graaden/Men om morgenen glæde.

Men ieg sagde / der det gick mig vel/ Jeg skal icke nedfalde euindelige.

HERRE / du giorde mit Bierg sterckt effter din vilie/Men der du skiulte dit Ansict/da bleff ieg forferdet.

HERRE ieg vil robe til dig / Oc bede til HERREN.

Huad nyttelighed er i mit Blod / naar ieg er død: Kand oc støff tacke dig / oc forkynde din Troskaff:

HERRE hør oc ver mig naadig/ HERRE ver min Hielpere.

Du haffuer foruent min graad til en Dantz/Du haffuer affdraget min Sæck/oc giordet mig met Glæde.

At min ære skal siunge dig loff oc icke vere stille/HERRE min Gud/ieg vil tacke dig euindelige.

XXXI.

Dauidz Psalme/faar at siunge.

HERRE / ieg tror paa dig/ Lad mig aldri beskemmis / Frelss mig ved din Retferdighed.

Bøye dine øern til mig/hielp mig snarlige/Ver mig en sterck Klippe/oc it fast Slaat/at hielpe mig.

Thi du est min Klippe oc mit Slaat/ oc du vilde lede oc styre mig for dit Naffns skyld.

Vilde du drage mig aff Garnet / som de haffue sæt faar mig / Thi du est min Stycke.

Lucæ 23. Jeg befaller min Aand i dine Hender/ Du frelste mig HERRE / du trofaste Gud.

Jeg hader dem som holde ved wnyttig Lærdom / Men ieg haaber paa dig min HERRE.

Jeg fryder mig oc er glad for din Miskundhed/ At du anseer min elendighed / oc kender min Siæl i nød.

Oc gaffst mig icke i Fiendernis Hender/Du sticker mine føder paa viit rum.

HERRE ver mig naadig/thi mig er bange/Mit Ansict er falnet aff sorg / Der til min Siæl oc min Bug.

Thi mit Liff er fortæret aff drøffuelse/ oc min tid aff suck / Min mact er forfalden for min misgerning/ Oc mine Ben ere vansmectige.

Det gaar mig saa ilde / at ieg er mine Nabo til stor Forsmedelse / Oc mine Kyndinge en Skysel / De som mig see paa Gaden/fly for mig.

Jeg er forglemt aff hiertet/ lige som en Død / Oc ieg er bleffuen som it brødit Kar.

Thi mange skende ilde paa mig / at huer mand skyer for mig/De raadsla tilsammen mod mig/oc tencke at de ville tage liffuit aff mig.

Men HERRE ieg haaber paa dig/ oc siger/Du est min Gud.

Min tid staar i dine Hender/ Frelss mig fra mine Fienders haand / oc fra dem som mig forfølge.

Lad dit Ansict skinne offuer din tienere/oc hielp mig ved din Miskundhed.

HERRE/lad mig icke beskemmis/ thi ieg kalder paa dig.

Lad de Wgudelige beskemmis oc spægis i Helffuede.

Lad de falske munde bliffue dumme/ som tale hart/ hoffmodige ochaanlige mod de Retferdige.

Huor stor er din Godhed/som du skiuler til dem/som dig frøcte/ oc beuiser dem/ som tro paa dig faar Folcket.

Du skiuler dem lønlige hoss dig for huer mandz tradss/ Du skiuler dem i dit Paulun/ faar de kiffactige Tunger.

Loffuit vere HERREN / som haffuer beuist mig en vnderlige Miskundhed i en fast Stad.

Thi ieg sagde i min fortuilelse / Jeg er bortkast fra dine Øyen / Du hørde alligeuel mine bønners Røst/ der ieg robede til dig.

Elsker HERREN alle hans Helgen/HERREN beuarer de Trofaste / oc betaler hannem rigelige/ som bruger Hoffmod.

Verer trøstede oc wforferdede/ Alle i som bie effter HERREN.

XXXII.

Dauidz Vnderuisning.

Saalig er den / som offuertredelse ere forladne/Den Synden er skiult. Rom. 4.

Saligt er det Menniske/ som HERREN icke tilregner Misgerningen/ I hues Aand er ingen falskhed.

Thi der ieg vilde det tie/ da vansmectede mine Ben/ Ved min daglige hylen.

Thi din Haand vaar dag oc nat suar paa mig / At min Vedske tiurdis aff mig/ som aff Sommerens hede/Sela.

Thi bekender ieg mine synder for dig/ oc skiuler icke mine misgerninger / Jeg sagde/Jeg

de/ Jeg vil bekende min Offuertredelse faar
HERREN/ Da forlodst du mig min
syndz ondskaff/Sela.

Der faare skulle alle Helgene bede dig/
i rette tid/At naar der kommer store Vand-
løb/skulle de icke recke til dem.

Du est min Beskermelse/ Beuare du
mig for Angist/at ieg kand prise dig gantske
gladelige naar ieg frelsis/Sela.

Jeg vil vnderuise dig/ oc vise dig vey-
en/ som du skalt vandre/ Oc ieg vil ledsage
dig met mine øyen.

Verer icke som Hest oc Mule/ som ere
icke forstandige/ Paa huilcke mand skal leg-
le Tøme oc Bitzel/naar de ville icke til dig.

Den Wgudelige haffuer megen pla-
ge / Men den som haaber paa HER-
REN / den skal Miskundhed omkring
giffue.

Glæder eder i HERREN oc fryder
eder i Retferdige/ Oc priser alle i Fromme.

XXXIII.

GLæder eder i HERREN i Ret-
ferdige/De Fromme skulle allere-
de prise hannem.

Tacker HERREN met
Harper / oc siunger hannem Loff paa Psal-
tere met thi strenge.

Siunger hannem en ny Sang/ oc gø-
rer det gaat paa Stengeleg met høy liud.

Thi HERRENS Ord er sant/Oc
huad hand tilsiger / det holder hand visse-
lige.

Hand elsker Retferdighed oc Dom/
Jorden er fuld aff HERRENS Mis-
kundhed.

Gen.1.2

Himmelen er giort ved HER-
RENS ord / Oc al hans Hær ved hans
mundz Aand.

Hand holder Vandet tilsammen i
Haffuet/lige som i en Flaske/ oc legger Dy-
bene ned i skiul.

Al Verden frøcte HERREN/oc alt
det som boer paa iorden/rædis for hannem.

Thi som hand siger/ saa skeer det/ som
hand biuder/saa staar det der.

HERREN gør Hedningenis raad
til inted/oc vender Folckenis tancker.

Men HERRENS raad bliffuer
euindelige / Hans hiertis tancker stedze oc
altid.

Saligt er det Folck / som haffuer
HERREN til Gud / oc det Folck som
hand vdualde til Arff.

HERREN skuer aff Himmelen/Oc
seer alle Menniskens børn.

Hand seer aff sin faste Throne paa al-
le/Som bo paa Jorden.

Hand skicker alle Menniskis hierte/ oc
mercker paa alle deris gerninger.

En Konge hielpis icke aff sin store mact/
En Kempe frelsis icke ved sin store Krafft.

Hestene hielpe oc icke/oc deris store styr-
cke hielper icke.

See/HERRENS øye seer paa dem
som hannem frøcte/ oc haabe paa hans mis-
kundhed.

Psal.34.37.

At hand skal frelse deris Siæle fra Dø-
den/oc føde dem i den dyre Tid.

Vor Siæl vocter paa HERREN/
Hand er vor Hielp oc Skiold.

Thi vort hierte glædis i hannem / Oc
wi tro paa hans hellige Naffn.

HERRE lad din Miskundhed ve-
re offuer oss/ Lige som wi haabe paa dig.

XXXIIII.

Dauidz Psalme / Der hand foruen-
de sin skickelse faar Abimelech / der hand
dreff hannem fra sig / oc
hand gick bort.

1.Sam.21

JEg vil loffue HERREN al-
tid / Hans Loff skal altid vere i
min mund.

Min siæl skal rose sig i HER-
REN/At de Elende skulle det høre/oc glæ-
de dem.

Loffuer HERREN met mig/ Oc
lader oss ophøye hans naffn met huer andre.

Der ieg søgte HERREN/da suare-
de hand mig/ oc frelste mig aff al min frøct.

De som see oc løbe til hannem/ de bliff-
ue opliusede/ Deris ansicte bliffuer icke be-
skemmede.

Gene.31
4.Re.6.

Der den Elende robte/da hørde HER
REN/oc halp hannem aff al hans nød.

HERRENS Engil leyrer sig om
kring dem/ som hannem frøcte / Oc hielper
dem vd.

1.Pet.2.

Smager oc seer / huor kierlig HER-
ren er/salig en den/som haabis til hannem.

Psal.33.37.

Frøcter HERREN i som ere hans
Hellige/Thi de som hannem frøcte/ haffue
ingen Brøst.

De Rige skulle vere nødtørtige oc hun-
gre/ Men de som søge HERREN/ haff-
ue ingen brøst paa noget Gaat.

2.Pet.3.

Kommer hid Børn hører mig / Jeg vil
lære eder HERRENS frøct.

Den som begerer it gaat Leffnit: oc
haffde gerne gode dage:

Foruare din Tunge fra ont/ oc dine
Læbe/at de icke tale suig.

Lad aff det onde oc gør gaat / Atspør
fred/oc søg effter hannem.

HERRENS øyen see paa de Retfer-
dige/oc hans øern paa deris rob.

HER-

HERRENS Ansict staar offuer dem som ilde gøre / at hand skal oprycke deris ihukommelse aff Jorden.

Naar de (Retferdige) robe / da hører HERREN / oc hielper dem aff al deris Nød.

HERREN er hart hoss dem / som haffue it sønderknusit hiertte / oc hielper dem som haffue it sønderslagit Sind.

Den Retuise maa meget lide / Men HERREN hielper hannem aff alt det.

Ioan. 20

Hand beuarer alle hans Ben / At der bliffuer icke it sønder brudet aff dem.

Wlycke skal ihielsla den Wgudelige / Oc de som hade den Retuise / skulle haffue skyld.

HERREN skal frelse sine Tieneris Siæle / Oc alle de som tro paa hannem / skulle icke haffue skyld.

XXXV.

Dauidz Psalme.

HERRE / træt met dem som trætte met mig / Strid mod dem som stride mod mig.

Tag Skiold oc Vaaben / Oc gør dig rede at hielpe mig.

Drag dit Suerd / oc beskerme mig mod mine Forfølgere / Sig til min Siæl / Jeg er din Hielp.

Lad dem beskemmis oc bluiss / som staa effter min Siæl / Lad dem vendis tilbage oc bliffue til skamme / som mig ville ont.

Lad dem bliffue som Affner faar været / oc HERRENS Engil støde dem bort.

Lad deris veye bliffue mørcke oc slebrige / Oc HERRENS Engil forfølge dem.

Thi de stillede deris Garn at forderffue mig foruden sag / Oc beridde graffuer faar min siæl vden sag.

Lad dem bliffue wforuarendis offuerfaldne / oc lad deris garn som de stillede / fange dem / At de maa offuerfaldis der vdi.

Men min siæl skal glæde sig i HERREN / oc fryde sig aff hans Hielp.

Alle mine Ben skulle sige / HERRE / Huo er dig lig: Du som frelser den Elendige fra den som hannem er forsterck / Oc den Elendige oc Fattige fra dem som hannem Røffuer.

Der traadde fortredelige Vidne op / Oc vidnede det som ieg vaar wskyldig vdi.

De gøre mig ont for gaat / At føre mig i hierteso rg.

Der de vaare siuge / tog ieg en Sæck paa mig / oc giorde mig ont met faste / oc bad aff hiertet.

Jeg holt mig / som hand haffde værit min Ven oc Broder / Jeg gick sorgfuld / som en der sørger faar sin Moder.

Men de glædde dem offuer min skade / Oc soldede sig tilsammen / De Halte samlede dem mod mig / vden min skyld / De riffue oc lade icke aff.

Met dem som smigre oc bespaatte for Bugens skyld / Bide de deris Tender sammen mod mig.

HERRE huor lenge vilt du see til: Frelss dog min Siæl fra deris Bulder / oc min Eniste fra de vnge Løuuer.

Jeg vil tacke dig i den store Menighed / Oc prise dig iblant meget Folck.

Lad dem icke glædis offuer mig / som ere mine Fiende foruden sag / Eller bespaatte mig met deris øyen / som hade mig vden sag.

Thi de tencke at gøre mig skade / Oc søge falske sager mod de Stille i Landet.

Oc de lode deris munde viit op mod mig / oc sagde / See der / see der / Det see wi gerne.

HERRE du seer det / ti icke / HERRE ver icke longt fra mig.

Opueck dig oc vaage op til min Ræt / oc til min Sag min Gud oc HERRE.

HERRE min Gud / dømme mig effter din Retuished / At de icke glæde dem offuer mig.

Lad dem icke sige i deris hierte / See der / see der / Det vilde wi / Lad dem icke sige / Wi haffue opsluget hannem.

Lad dem beskemmis oc bliffue til skamme / alle de som glæde sig aff mit Onde / Lad dem klædis met skam oc skendsel / som rose dem mod mig.

Lad dem glædis oc frydis / som mig vnde / at ieg beholder Rætten / oc altid sige / HERREN skal høyt loffuis / som vil at hans Tienere skal lide vel.

Oc min Tunge skal tale om din Retferdighed / oc prise dig daglige.

XXXVI.

Dauidz HERRENS Tieneris Psalme / faar at siunge.

DEt er sagt aff mit hiertis grund om de Wgudeligis vesen / At der er ingen Gudz frøct hoss dem.

De pryde dem sielff iblant huer andre / at de kunde forfremme deris onde Sag / oc foruende andris.

Al de-

Al deris Lerdom er skadelig oc løgn/ De lade dem oc icke vnderuise/ at gøre nogit gaat.

Men de tencke i deris Senge paa skade/ Oc staa fast paa den onde vey/ oc sky inted Ont.

HERRE din Miskundhed recker saa viit som Himmelen er/ Oc din Sandhed saa viit som skyerne gaa.

Din retferdighed staar lige som Gudz Bierg/ oc din Ræt som stort dyb/ HERRE du hielper baade Menniske oc Fæ.

Gud/ huor dyrbar er din Miskundhed/ At Menniskens børn haabis vnder dine vingis skygge.

De bliffue druckne aff dit Husis rige Godz/ oc du skencker dem met vellyst som met en strøm.

Thi hoss dig er den leffuendis Kilde/ Oc i dit Liuss see wi Liusit.

Vdbred din godhed offuer dem/ som dig kende/ Oc din retuished offuer de frõme.

Lad mig icke nedtrædis aff de hoffmodige/ Oc de Wgudeligis haand nedstyrte mig icke.

Men lad Misdedere falde der/ At de bortkastis/ oc bliffue icke mere.

XXXVII.

Davidz Psalme.

FOrtørne dig icke paa de Onde/ Ver icke hadsk paa Misdedere.

Thi de skulle hastelige affhuggis/ lige som gress/ oc de skulle visne/ lige som grøne Vrter.

Haabe paa HERREN oc gør gaat/ Bliff i Landet/ oc nære dig rædelige.

Forlyst dig i HERREN/ Hand skal giffue dig huad dit hierte begerer.

Befal HERREN dine veye/ oc haabe paa hannem/ Hand skal gøre det vel.

Oc hand skal fremføre din Retferdighed/ som liuset/ oc din Rætlige som middagen.

Ver stille faar HERREN/ oc tag vare paa hannem/ Fortørne dig icke paa den som haffuer fremgang i sin ondskaff.

Forlad vrede/ oc offuergiff hastighed/ Fortørne dig icke at du oc gør ilde.

Thi de Onde skulle oprycks/ Men de som bie effter HERREN/ skulle arffue Landet.

Det er end nu en liden stund/ Saa er den Wgudelige icke mere/ Oc naar du seer effter hans Sted/ da skal hand vere borte.

Men de Elendige skulle arffue Landet/ Oc faa lyst til stor Fred.

Den wgudelige truer den Retferdige/ Oc bider sine tender sammen offuer hãnem.

Men HERREN leer at hannem/ Thi hand seer at hans dag kommer.

De Wgudelige drage Suerdet vd/ oc spende deris Bue/ At nedsla den Elendige oc Fattige/ oc slacte den Fromme.

Men deris Suerd skal gaa i deris hierte/ oc deris Bue skal sønderbrydis.

Det lille som den Retuise haffuer/ er bedre/ end mange Wgudeligis store Godz.

Thi de Wgudeligis arm skal sønderbrydis/ Men HERREN opholder de Retferdige.

HERREN kender de Frommis dage/ Oc deris Godz skal bliffue euindelige.

De skulle icke beskemmis i den onde tid/ Oc de skulle haffue nock i den Dyre tid.

Thi de Wgudelige skulle omkomme/ oc HERRENS Fiender/ Der som de ere end som en kaastelig Eng/ da skulle de dog forgaa/ som Røg forgaar.

Den Wgudelige burger oc betaler icke/ Men den Retuise er barmhiertig oc mild.

Thi hans Velsignede skulle arffue Landet/ Men hans Forbannede skulle oprycks.

Aff HERREN skal saadan en mandz gang forfremmis/ oc hand haffuer lyst til hans vey.

Falder hand/ da skal hand icke kastis bort/ Thi HERREN holder hannem ved haanden.

Jeg vaar vng oc er bleffuen gammel/ oc ieg haffuer icke end nu seet den Retferdige verit forladen/ Eller hans Sæd gaa effter Brød.

Hand er altid barmhiertig oc lener gerne/ Hans Sæd bliffuer velsignet.

Lad aff det onde oc gør gaat/ Oc bliff stedze der.

Thi HERREN haffuer Rætten kær/ oc forlader icke sine Helgene/ De bliffue beuarede euindelige/ Men de Wgudeligis Sæd skal oprycks.

De Retferdige arffue Landet/ oc bliffue der vdi euindelige.

Den Retferdigis mund taler Visdom/ Oc hans tunge lærer Rætten.

Hans Gudz Lou er i hans hierte/ Hans tren glide icke.

Den Wgudelige luret paa den Retferdige/ oc tencker at sla hannem ihiel.

Men HERREN lader hannem icke komme i hans hender/ oc fordømmer hannem icke/ naar hand bliffuer dømt.

Bie effter HERREN oc holt hans vey/ saa skal hand ophøye dig/ at du skalt arffue Landet/ Du skalt see/ at de Wgudelige skulle oprycks.

Jeg saa en wgudelig/ hand vaar stolt och hand bredde sig vd oc grønedis / som it Lauerber træ.

Der ieg gick der frem/see/da vaar hand borte / Jeg spurde effter hannem / da bleff hand ingensted funden.

Bliff From/ oc holt dig ræt / Thi det skal gaa saadannen vel paa det siste.

Men offuertredere skulle vdslettis met huer andre/ oc de Wgudelige skulle oprryckis paa det siste.

Men HERREN hielper de Rætferdige/ Hand er deris Styrcke i Nød.

Oc HERREN skal staa met dem/ oc skal frelse dem / hand skal frelse dem fra de Wgudelige/ oc hielpe dem/ Thi de tro paa hannem.

XXXVIII.

Dauidz Psalme/ til en Jhukommelse.

HERRE straffe mig icke i din vrede/ oc reffse mig icke i din grumhed.

Thi dine Pile side i mig / oc din haand trycker mig.

Der er inted sunt paa mit Legeme for din truen/ oc der er ingen Fred i mine Ben for mine synder.

Thi mine Synder gaa offuer mit hoffuit/ oc de ere bleffne mig suare som en suar Byrde.

Mine Saar lucte ilde oc flyde met raad For min Daarlighed.

Jeg gaar kroget oc saare nedbøyet/ den gantske dag gaar ieg bedrøffuit.

Thi mine Lender fortørris aldelis och der er inted sunt paa mit Legeme.

Det er meget anderledis met mig/ och ieg er saare forstøt / ieg hyler for mit Hiertes wrolighed.

HERRE al min begering er faar dig/ oc min suck er icke skiult faar dig.

Mit hierte beffuer/ min Styrcke haffuer forladit mig/ oc mine Øyens liuss er icke hoss mig.

Mine Venner och Frender staa mod mig oc skue min plage/ oc mine Neste traadde longt bort.

Oc de som staa effter min Siæl/ sette snarer faar mig/ oc de som ville mig ont/ tale huorledis de kunde gøre mig skade/ oc omgaas met idel suig.

Men ieg maa vere som en Døu/ oc icke høre/ oc som en dumme der icke oplader sin mund.

Oc ieg maa vere som den der icke hører/ Oc som haffu[illegible] ingen gensuar i sin mund.

Men HERRE ieg bier effter dig/ du HERRE min Gud skalt bønhøre.

Thi ieg tencker/ at de skulle io icke glæde sig offuer mig/ Naar min Fod glider/ da skulle de storlige rose dem mod mig.

Thi ieg er giort til at lide / oc min pine er altid faar mig.

Thi ieg giffuer mine Misgerninger til kende/ oc sørger for mine synder.

Men mine Fiender leffue oc ere mectige de ere store som mig hade vden skel.

Oc de som gøre mig ont for gaat/ sette sig mod mig/ Fordi ieg efterfølger det Gode.

HERRE min Gud forlad mig icke/ ver icke longt fra mig.

HERRE som er min Salighed/ skynde dig ath hielpe mig / stat met mig HERRE.

XXXIX

Dauidz Psalme / faar at siunge/ for Jeduthun.

JEg haffuer set mig faare ieg vil tage mig vare / at ieg skal icke synde met min Tunge.

Jeg vil temme min Mund/ effterdi ieg maa see de Wgudelige saa mod mig.

Jeg er dum oc stille / oc tier for glæde/ oc maa opæde min pine vdi mig.

Mit hierte er forbrent vdi mit Liff / oc naar ieg tencker der paa / da bliffuer ieg optend / Jeg taler met min tunge.

Men HERRE lær mig dog / at det skal faa en ende met mig / oc mit Liff haffuer it maal / oc ieg maa der fra.

See/ mine dage ere en haand bred hoss dig/ oc mit Liff er som inted faar dig/ Huor gantske inted ere alle Menniske / som dog leffue saa tryggelige / Sela.

De gaa frem lige som en Skygge/ och gøre dem megen wro forgeffuis / de samle/ oc vide icke huo det skal faa.

Nu HERRE/ huor i skal ieg trøste mig? Jeg haaber paa dig.

Frelss mig aff alle mine synder/ Oc lad mig icke bliffue daarer en spaat.

Jeg vil tie oc icke oplade min mund/ du gør det vel.

Vent din plage fra mig/ Thi ieg er vansmectig aff din haands straff.

Naar du straffer nogen for hans synders skyld/ Saa fortæris hans deylighed som aff Møl / Ah huor aldelis inted ere dog alle Menniske/ Sela.

Psal. 62.

HERRE hør min bøn/ oc giff act

paa

paa mit rob / oc tie icke offuer min graad / thi ieg er baade din Pillegrim / oc din Borgere / lige som alle mine Foreldere.

Lad aff fra mig / at ieg maa verquege mig Før end ieg far bort / oc bliffuer icke mere her. *Ebre. 11.*

XL.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

JEg tøffuede effter HERREN / oc hand bøyde sig til mig / oc hørde mit rob.

Oc drog mig aff den forferdelige Graff / oc aff Dynd / oc sette mine føder paa en Klippe / at ieg kand træde vist.

Hand gaff mig en ny sang i min mund / at ieg skal loffue vor Gud / det skulle mange see / oc frøcte HERREN / oc haabis til hannem.

Salig er den / som setter sit haab til HERREN / och vender sig icke til de Hofferdige / och til dem som omgaas met Løgn.

HERRE min Gud / store ere dine Underlige gerninger oc dine Tancker / som du beuiser mod oss / inted er dig lig / Jeg vil kundgøre dem oc sige der aff / alligeuel at de kunde icke telliës.

Ebre. 10. Offer och Madoffer behage dig icke / Men du haffuer opladet mig Øern / du vilt huerken Brendoffer eller Syndoffer.

Da sagde ieg / See / Jeg kommer / der er skreffuit om mig i Bogen.

Jeg vil gerne gøre din vilie / min Gud / oc ieg haffuer din Lou i mit hierte.

Jeg vil predicke Retferdighed i din store Menighed / See / Jeg vil icke lade staappe min Mund / HERRE / det vedst du.

Jeg skiuler icke din Retuished i mit hierte / ieg taler om din Sandhed och Salighed / ieg døller icke din Miskundhed och Trofasthed / faar den store Menighed.

Men du HERRE / vent icke din Barmhertighed fra mig / men lad din Miskundhed och Trofasthed beskerme mig / altid.

Thi pine haffuer om kring sat mig foruden tal / Mine Synder grebe mig / at ieg kand icke see / De ere flere end haar paa mit Hoffuit / och mit hierte haffuer forladet mig.

HERRE lad det behage dig / at frelse mig / HERRE skynde dig at hielpe mig.

Skamme maa de sig oc bliffue til skamme / som staa effter min Siæl / at omkomme hende / Lad dem falde til bage / oc bliffue til skamme / som mig ville ont.

Lad dem forferdis i deris beskemmelse som robe offuer mig / och sige / See der / see der.

Lad dem glædis oc frydis / alle som atspørie dig / och de som elske din Salighed / skulle altid sige / HERREN vere megit loffuit euindelige.

Thi ieg er Arm och Elendig / Men HERREN sørger for mig / Gud du est min Hielpere oc Frelsere / Min Gud tøffue icke.

XLI.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

SAlig er den / som tager sig den Nødtørfftige til / HERREN skal frelse hannem i den onde tid.

HERREN skal beuare hannem / oc holde hannem ved Liffuit / och lade det gaa hannem vel paa Jorden / oc icke giffue hannem i hans Fienders vilie.

HERREN skal verquege hannem paa hans sote seng / du hielper hannem aff al hans Siugdom.

HERRE ieg sagde / ver mig naadig / helbrede min Siæl / Thi ieg haffuer synder mod dig.

Mine Fiender tale ont mod mig / Naar skal hand dø / oc hans Naffn forgaa?

De komme at skue mig / och mene dog icke det aff hiertet / Men søge noget / som de kunde laste / oc gaa hen oc føre det vd.

Alle de mig hade / huiske tilsammen mod mig / oc tencke ont mod mig.

De haffue besluttet it skalke stycke mod mig / Naar hand ligger / Skal hand icke staa op igen.

Oc min Ven / som ieg forlod mig paa / som Od mit Brød / træder mig vnder føder.

Men du HERRE ver mig naadig oc hielp mig op / Saa vil ieg betale dem.

Der paa mercker ieg / at du haffuer behagelighed til mig / at min Fiende skal icke frydis offuer mig.

Men du opholder mig for min fromhedz skyld / oc setter mig faar dit Ansict euindelige.

Loffuit vere HER[illegible]N Israels Gud / fra nu oc til euigtid / [illegible]en / Amen.

XLII.

Chore børns vnderuisning / faar at siunge.

LJge som Hiorten skriger effter ferskt Vand / Saa skriger min Siæl til dig Gud.

Min Siæl tørster effter Gud / effter den leffuende Gud / Naar skal ieg komme der hen / at skue Gudz Ansict?

Min Graad er min Mad dag oc nat / thi mand siger daglige til mig / huor er nu din Gud?

Naar ieg tencker der paa / da vdgyder ieg mit hierte hoss mig selff / Thi ieg vilde gerne gaa met Hoben / oc vandre met dem til Gudz Huss / met glæde och tacksigelse / iblant den Hob som holder helligt.

Hui bedrøffuer du dig min Siæl / och est saa wrolig i mig? bie effter Gud / thi ieg skal end tacke hannem / at hand hielper mig met sit Ansict.

Min Gud / min Siæl er bedrøffuit i mig / Derfaar tenckte ieg paa dig i Landet hoss Jordan och Hermonim / paa det lille Bierg.

Dine Floder ruse der hen / at her bruser it dyb oc der it dyb / Alle dine Vand voger oc bølger gaa offuer mig.

HERREN loffuede sit Gode om dagen / oc om natten siunger ieg faar hannem / oc beder til mit liffuis Gud.

Jeg siger til Gud min Klippe / hui haffuer du forglemt mig? Hui maa ieg gaa saa bedrøffuit / naar min Fiende trenger mig?

Det er som it mord i mine ben / at mine Fiender forhaane mig / oc de sige daglige til mig / huor er nu din Gud?

Hui bedrøffuer du dig min Siæl / och est saa wrolig i mig? bie effter Gud / Thi ieg skal end nu tacke hannem / at hand er mit Ansictis hielp oc min Gud.

XLIII.

DØmme mig Gud / oc føer min Sag for mig mod det whellige Folck / oc frelss mig fra falske oc onde Folck.

Thi du est Gud min styrcke / hui forskiuder du mig? hui lader du mig gaa saa bedrøffuit / naar mine Fiender trenge mig?

Sent dit liuss och din Sandhed / at de ledsage / oc føre mig / til dit hellige Bierg / oc til din Bolig.

At ieg kand ingaa til Gudz Altere / Til den Gud / som er min glæde oc fryd / oc tacke dig Gud paa Harpe / min Gud.

Hui bedrøffuer du dig min Siæl / och est saa wrolig i mig? bie effter Gud / Thi ieg skal end nu tacke hannem / at hand er mit Ansictis hielp oc min Gud.

XLIIII.

Chore børns vnderuisning faar at siunge.

VJ haffue hørt met vore øern / vore Forfedre haffue fortelet oss det / Huad du giorde i deris tid vdi fordum tid.

Du fordreffst Hedningene met din Haand / Men dem haffuer du indset / du forderffuede Folcket / Men dem vdbredde du.

Thi de toge icke Landet ind met deris Suerd / oc deris Arm halp dem icke / Men din Høyre haand / din Arm / oc dit Ansictis liuss / thi du haffde behaglighed til dem.

Gud / du est den samme min Konge / du som loffuede Jacob hielp.

Ved dig ville wi omkaste vore Fiender / i dit Naffn ville wi vndertrede dem som sette sig mod oss.

Thi ieg forlader mig icke paa min Bue oc mit Suerd kand icke hielpe mig.

Men du hielper oss fra vore Fiender / oc gør dem til skam som oss hade.

Wi ville daglige rose oss i Gud / oc tacke dit Naffn euindelige / Sela.

Hui forskyder du oss da nu / oc lader oss beskemmis? Och drager icke vd iblant vor Hær?

Du lader oss fly for vor Fiender / at de røffue oss som oss hade.

Du lader oss opædis lige som Faar / oc bortspreer oss iblant Hedningene.

Du seller dit Folck for inted / och tager inted der faare.

Du gør oss til Skendzel for vore Naboer / Til Spaat oc Haanhed / for dem som ere om oss.

Du gør oss til it Ordsprock blant Hedningene / oc at Folcket røste deris hoffuit offuer oss.

Min Forsmedelse er daglige faar mig / oc mit Ansict er fult aff Skendsel.

At ieg hører de Skendere oc Bespaatere / Och maa see Fiende och de Heffngerige.

Alt dette er kommet offuer oſſ/ och wi haffue dog icke forglemt dig / oc icke handlet wtrolige i din Pact.

Vort hierte er icke affaldet fra dig / och vor gong vigede icke fra din vey.

At du ſaa ſønderſlar oſſ blant drager/oc ſkiuler oſſ met mørckhed.

Haffde wi forglemt vor Gudz Naffn/ oc opløfftet vore hender til en fremmet Gud

Det maatte Gud vel finde /Nu kender hand vort Hiertis grund.

Rom. 8. Thi wi bliffue io daglige ihiel ſlagne for din ſkyld / och ere actede ſom Slacte Faar.

HERRE vog op/huor faar ſoffuer du? Vog op/ oc forſkyd oſſ icke ſaa aldelis.

Huor faare ſkiuler du dit Anſict / Forglemmer vor elendighed oc trengſel.

Thi vore Siæle ere bøyde til Jorden/ vor Bug henger ved Jorden.

Gør dig rede/hielp oſſ/ och frelſ oſſ for din Barmhiertighedz ſkyld.

XLV.

Kore børns Brudſang oc vnderuiſning/faar at ſiunge / om Roſen.

Mit hierte dicter en deylig Sang/ ieg vil ſiunge om en Konge/ Min tunge er en god Scriffuers pen.

Du eſt den Deyligſte iblant Menniſkens børn/ naadefulde ere dine Læbe/derfaar velſigner Gud dig euindelige.

Bint dit Suerd ved din ſide du kempe/ oc pryde dig deylige.

Det ſkal lyckis dig i din Prydelſe / drag frem i Sandheden til gode / ath holde de Elendige ved Ræt/ Saa ſkal din Høyre haand beuiſe Vnderlige gerninger.

Dine Pile ere ſkarpe / at Folckene falde ned faar dig/Mit iblant Kongens Fiender.

Ebre. 1. Gud din ſtoel bliffuer altid oc euindelige/ Dit Rigis Spir er en ret ſpir.

Du elſker Rætferdighed / och hader Wgudeligt væſen / derfaar haffuer Gud/ din Gud / ſaluet dig met glædens olie/mere end dine Staalbrødre.

Dine Klæder ere idel Mirre / Aloes oc Kezia / naar du gaar aff dit Filſſbens pallatz/ i din deylige herlighed.

Kongernis døtter gaa i din Prydelſe/ Bruden ſtaar hoſſ din høyre haand / i idel kaaſteligt Guld.

Hør daatter / giff act der paa / bøye dine øern / Forglem dit Folck / oc din Faders huſſ.

Saa faar Kongen lyſt til din deylighed/ thi hand er din HERRE/ oc du ſkalt tilbede hannem.

Daatteren aff Zor ſkal vere der met Gaffuer/ de rige blant Folcket ſkulle bede faar dig.

Kongens daatter er gantſke deylig induortis/hun er klæd met Gylden ſtycke.

Mand ſkal lede hende til Kongen i ſtickede klæder/oc hendis ieffnlige Jomfruerne/ ſom gaa effter hende / leder mand til dig.

Mand leder dem met glæde oc fryd/ oc de gaa i Kongens Pallatz.

J dine Fedres ſted ſkalt du faa Børn/ dem ſkalt du ſette til Førſter i al Verden.

Jeg vil komme dit Naffn i hu fra Børn oc til børne børn / derfaare ſkulle Folck tacke dig altid oc euindelige.

XLVI.

Kore børns Sang om Vngdommen / faare at ſiunge.

Gud er vort Tillid oc Styrcke/ En Hielp i ſtor nød/ ſom haffuer ramt paa oſſ. Pſal. 48.

Derfaar frøcte wi icke / om Verden end forginge / och Biergene ſuncke mit i Haffuet.

Om Haffuet end raſede och ſtormede/ oc Biergene nedfulde aff bølgerne/Sela.

Thi Gudz ſtad ſkal dog bliffue deylig och lyſtig / met hendis kilder / der ſom den Høyeſtis hellige Bolig er.

Gud er hoſſ hannem der inde/ derfaar ſkal hand vel bliffue / Gud hielper hannem aarle.

Hedningene ſkulle fortuile/ oc Kongerigene falde/ Jorden ſkal forgaa/ naar hand lader ſig høre.

HERREN Zebaoth er met oſſ/ Jacobs Gud er vor Beſkermere/ Sela.

Kommer hid/oc ſkuer HERRENS gerning / ſom gør ſaadan forſtørelſe paa Jorden.

Den ſom ſtiller Strid i al verden/ ſom ſønder bryder Buer/ſønderſlar Vaaben/oc opbrender Vognene met ild.

Verer ſtille/oc bekender/at ieg er Gud/ ieg vil indlegge ære iblant Hedningene/ ieg vil indlegge ære paa Jorden.

HERREN Zebaoth er met oſſ/ Jacobs Gud er vor Beſkermere/ Sela.

XLVII.

Chore børns Psalme/faar at siunge.

ALle Folck slaar eders hender tilsammen / Oc loffuer Gud met glædelig røst..

Thi den aller høyste HERRE er forferdelig / En stor Konge paa al Jorden.

Hand skal tuinge Folcket vnder oss/oc Menniskene vnder vore Føder.

Hand vdueler oss til Arffuedel / Jacobs herlighed/ som hand elsker/ Sela.

Gud faar op met glæde / Oc HERREN met klare Basuner.

Siunger loff / siunger loff/ vor Gud/ Siunger loff/siunger loff vor Konge.

Thi Gud er Konge paa al Jorden/ Siunger hannem loff viselige.

Gud er Konge offuer Hedningene/ Gud sider paa sin hellige Stoel.

Førsterne blant Folcket ere forsamlede til it Abrahams Gudz Folck / Thi Gud er meget ophøyet hoss Skioldene paa Jorden.

XLVIII.

Chore børns Psalme sang.

HERREN er stor oc mectige priset/ J vor Gudz Stad / paa hans hellige Bierg.

Zions Bierg er som en deylig Gren / aff huilcken alt Landet trøster sig/ Den mectige store Kongis Stad ligger hoss den Nørre side.

Gud er vel kend i hendis Pallatz / At hand er Beskermelsen.

Thi see/Kongerne ere forsamlede / oc droge der frem til sammen.

De forundrede sig/der de saadant saae/ De forferdede sig/ oc ned styrte.

Beffuelse kom da paa dem/Angist som en Quinde der føder barn.

Du sønder bryder Skibene i Haffuet/ ved Østen vær.

Som wi haffue hørt / saa see wi det i HERRENS Zebaoths Stad/ J vor Gudz Stad / Gud opholder hannem euindelige/Sela.

Gud / wi bie effter din Miskundhed/ J din Tempel.

Gud/ lige som dit Naffn er / saa er oc din priss/ indtil Verdens Ende/ Din Høyre haand er fuld aff Retferdighed.

Zions Bierg glæder sig / Oc Jude daatter fryder sig/ For dine Domme skyld.

Omkring setter Zion oc gaar om kring hende/ oc teler hendis Taarn.

Legger vind paa hendis Mure / oc forhøyer hendis Pallatz / At mand kand sige der aff hoss Efftерkommere.

At denne Gud er vor Gud altid oc euindelige.

Hand regerer oss som Vngdommen.

XLIX.

Chore børns Psalme/ faar at siunge.

HØrer til alle Folck/ oc mercker alle som leffue denne tid.

Baade menige Mand oc Herrer / Baade Fattige oc Rige met huer andre.

Min Mund skal tale om Visdom/ Oc mit hierte skal sige aff Forstand.

Wi wille høre en god Tale / Oc lege paa Harper en skøn Dict.

Huor faar skulde ieg frøcte i de onde dage / Naar mine Vndertræderis misgergerning omkring setter mig:

De som forlade dem paa deris Godz/ oc tradze paa deris store Rigdom.

Der kand dog ingen Broder frelse den anden/Ey heller forlige nogen met Gud.

Thi det kaaster saa meget at frelse deris Siæle / At hand maa lade det betemme euindelige.

Men om hand end lenge leffuer / Oc seer icke Graffuen.

Thi mand skal see / at saadanne Vise dog dø/ Saa vel som Daarer oc Gecke omkomme/ Oc skulle lade andre deris Godz.

Det er deris hierte/At deris Huss kunde bliffue altid / Deris Bolige kunde bliffue euindelige / oc haffue stor ære paa Jorden.

Alligeuel kunde de icke bliffue i saadan verd/Men de mue der fra/lige som Fæ.

Thi deris Gerninger ere idel daarlighed / Dog loffue deris Efftеrkommere det met deris munde/Sela.

De ligge i Helffuede lige som faar/døden slider dem/ Men de fromme skulle snart regere offuer dem/oc deris Tradzen skal forgaa/De skulle bliffue i Helffuede.

Men Gud skal frelse min Siæl aff Helffuedis vold / Thi hand haffuer anammet mig/ Sela.

Lad dig icke bedrage / om nogen bliffuer Rig/ Om hans Husis Herlighed bliffuer stor.

Thi hand skal inted tage met sig i

sin død / Oc hans Herlighed skal icke fare effter hannem.

Men hand trøster sig aff dette gode Leffnet / oc priser det / naar nogen staar effter gode Dage.

Saa fare de hen effter deris Fædre / oc see Liuset aldri mere.

Kortelige / Naar it Menniske er i ære / oc haffuer ingen forstand / saa far hand bort lige som Fæ.

L.

Assaphs Psalme.

GUd HERRE den mectige taler / oc kalder Verden / Fra Solens opgang / indtil nedgang.

Aff Zion vdbryder Gud deylige Skin.

Vor Gud kommer oc tier icke / Fortærendis Ild gaar faar hannem / oc stort Vær er om hannem.

Hand kalder Himmelen oc Jorden / At hand vil dømme sit Folck.

Forsamler mig mine Helligen / Som acte Pacten / mere end Offer.

Oc Himlene skulle kundgøre hans retferdighed / Thi Gud er Dommeren / Sela.

Hør mit Folck / Lad mig tale / Jsrael lad mig vidne ibant dig / Jeg Gud er din Gud.

Jeg straffer dig icke for dit Offer skyld / Dine Brendoffer ere dog alligeuel altid faar mig.

Jeg vil icke tage Øyen aff dit Huss / ey heller Bucke aff din Staald.

Thi alle Diurene i Skoffuen høre mig til / oc Fæet paa Biergene i tusinde tal.

Jeg kender alle Fulene paa Biergene / Oc allehonde Diur paa marcken ere faar mig.

Om ieg hungrede / da vilde ieg icke sige dig der aff / Thi Jorden er min / oc alt det som er der i.

Ment du at ieg vil æde Oxe kød / eller dricke Bucke blod?

Offre Gud Tack / oc betale den Høyste dine Løffte.

Oc kalde paa mig i din Nød / Saa vil ieg frelse dig / saa skalt du prise mig.

Men Gud siger til den Vgudelige / Hui forkynder du min Ræt / oc tager min Pact i din Mund?

Efferdi du hader refffelse / Oc kaster mine Ord bag dig.

Naar du seer en Tyff / da løber du met hannem / oc du haffuer omgengelse met Hoerkarle.

Du lader din Mund tale ont / oc din Tunge bedriffuer Falskhed.

Du sider oc taler mod din Broder / Du bagtaler din Moders søn.

Det gør du / oc ieg tier / Da ment du / at ieg skal vere lige som du / Men ieg vil straffe dig / oc sette dig det faar øyen.

Mercker dog dette / i som forglemme Gud / At ieg icke en gong hen riffuer / oc der er ingen Frelsere mere.

Den som offrer Tacksigelse / hand priser mig / oc der er veyen / at ieg viser hannem Gudz Salighed.

LI.

Dauidz Psalme / faar at siunge / Der Nathan Prophete kom til hannem / der hand vaar indgangen til Bersabee.

GUd ver mig naadig / effter din Miskundhed / Affslet mine Synder / effter din store Barmhertighed.

To mig vel aff mine Misgerninger / oc gør mig ren aff mine Synder.

Thi ieg bekender mine Misgerninger / oc mine Synder ere altid faar mig.

Jeg haffuer allene syndet mod dig / oc giort ilde faar dig.

Paa det at du skalt beholde Ræt i dine ord / oc bliffue ren / naar du bliffuer dømt. Roma.3

See / Jeg er fød aff syndig Sæd / Oc min Moder haffuer vndfanget mig i synd.

See / du haffuer lyst til Sandhed som ligger i skiul / Du lodst mig forstaa din Visdoms lønlighed.

Affløss mig met Jsop / at ieg bliffuer ren / To mig / at ieg bliffuer snehuid.

Lad mig høre glæde oc fryd / At de ben bliffue glade / som du haffuer sønder slaget.

Skiul dit Ansict fra mine Synder / oc vdslet alle mine Misgerninger.

Gud skab it rent Hierte i mig / Oc giff mig en ny vis Aand.

Forkast mig icke fra dit Ansict / Oc tag icke din hellige Aand fra mig.

Trøst mig igen met din Hielp / Oc en frimodig Aand opholde mig.

Thi ieg vil lære Offuertrædere dine Veye / At Syndere skulle omuende sig til dig.

Gud / du som est min Gud oc Salighed / Frelss mig fra de Blodskyldige / At min Tunge kand prise din Retferdighed.

HERRE oplad mine Læbe / At min Mund kand kundgøre din Priss.

Thi du haffuer icke lyst til Offer / Jeg

dil e vel ellers giffue dig det / oc Brendoffer behager dig icke.
En angerfuld Aand er det Offer som Gud behager / Gud forsmaar icke it sorgfult oc angerfult Hierte.
Gør vel mod Zion efter din naade / Byg murene i Jerusalem.
Da skulle Retferdighedens Offer behage dig / Brendoffer oc hele Offer / Da skal mand offre Øyen paa dit Altere.

LII.

1.Re. 21.

Dauidz vnderuisning / faar at siunge / Der Doeg Edomiter kom / oc gaff Saul til kende / oc sagde / Dauid er kommen i Abimelechs huss.

Hvi tratzer da / du Tiran / at du kant gøre skade: Efterdi at Gudz Barmhiertighed varer end nu daglige.
Din Tunge tracter efter skade / Oc skær met Løgn / lige som met en skarp Ragkniff.
Du taler heller ont end Gaat / oc Falsk end Ræt / Sela.
Du taler gerne alt det / som tien til forderffuelse / Met en falsk Tunge.
Der faar skal Gud aldelis gantske forstøre / oc sønderknuse dig / oc rycke dig vdaff Boligen / oc vdslette dig aff de Leffuendis Land / Sela.
Oc de Retferdige skulle det see oc frøcte / Oc skulle lee at hannem.
See / det er den Mand / som holt icke Gud for sin Trøst / Men hand forlod sig paa sin store Rigdom / oc vaar mectig til at gøre skade.
Men ieg skal bliffue / som it grønt olietræ / i Gudz Huss / Jeg forlader mig paa Gudz Barmhiertighed altid oc euindelige.
Jeg tacker dig euindelige / Thi du kand det vel gøre / Oc ieg vil bie efter dit Naffn / Thi dine Helgene haffue glæde der aff.

LIII.

Dauidz vnderuisning / faar at siunge i Choret / en efter en anden.

Psal. 14.

Daarer sige i deris hierte / Der er ingen Gud / De due inted / oc de ere bleffne en Verstyggelighed i deris onde væsen / Der er ingen som gør Gaat.
Gud saa ned aff Himmelen paa Menniskens børn / At hand vilde see / om der vaar nogen klog som spurde at Gud.
Men de ere alle affaldne / oc alle sammen Vduelige / Der er ingen som gør gaat / oc icke en.

Roma. 3

Ville da de Misdedere icke lade dem sige: Som opæde mit Folck / at de skulle nære dem / de kalde icke paa Gud.
Men der frøcte de dem / som er inted at frøcte / Thi Gud bortspreer de Plaggeris ben / Du gør dem til skamme / Thi Gud forsmaar dem.
Ah at der maatte komme Hielp aff Zion offuer Jsrael / oc Gud vilde frelse sit fangne Folck / Saa skulde Jacob glæde sig / oc Jsrael fryde sig.

LIIII.

1.Re. 23. 26.

Dauidz vnderuisning / faar at siunge paa Strengeleg / Der de aff Siph komme / oc sagde til Saul / Dauid haffuer skiult sig hoss oss.

Hjelp mig Gud ved dit Naffn / Oc skicke mig Ræt ved din Mact.
Gud bønhør min bøn / Giff act paa min munds tale.
De Stolte sette dem op mod mig / Oc de Tratzige staa efter min Siæl / Oc de haffue icke Gud faar øyen / Sela.
See / Gud staar met mig / HERREN opholder min Siæl.
Hand skal betale mine Fiender ondskaffuen / Forstyre dem ved din Trofasthed.
Saa vil ieg gøre dig it glædeligt Offer / oc tacke dit Naffn HERRE / Thi hand er saa trøstelig.
Thi du frelste mig aff al min Nød / At mine øyen see lyst paa mine Fiender.

LV.

Dauidz vnderuisning / faar at siunge paa Strengeleg.

Vdhør min Bøn / oc skiul dig icke for mine Bøner / Giff act paa mig / oc bønhør mig / huor ynckelige ieg skelffuer oc hyler.
At Fienden saa rober / oc den Vgudelige trenger / Thi de ville beuise Skalckhed mod mig / oc ere saare vrede paa mig.
Mit Hierte er bange i mit Liff / Oc Dødzens rætzel er falden paa mig.
Frøct oc beffuelse ere komne paa mig / Oc gruelser ere faldne paa mig.

Jeg sagde/ O haffde ieg vinge som en Due / at ieg kunde flue oc bliffue nogen sted.

See / Saa vilde ieg giffue mig longt bort/ Oc bliffue i Ørcken/ Sela.

Jeg vilde haste / at ieg kunde vndkomme/ Fra storm oc Vær.

HERRE/ gør deris Tunger weenss/ oc lad dem forderffuis / Thi ieg seer Kiff oc had i Staden.

Saadant gaar dag oc nat om oc om i deris Mure/ Der er møye oc arbeyde inde.

At gøre skade regerer der inde/ Løgn oc suig lader icke aff paa deris Gader.

Der som min Fiende dog skendede mig/ vilde ieg det lide / Oc naar min Hadere truede mig / vilde ieg skiule mig for hannem.

Men du est min Stalbroder / Min Veyledere oc min Kynding.

Wi som vaare kerlige met huer anden mellem oss/ Wi vandrede i Gudz Huss tilsammen.

Døden falde hastelige paa dem / oc de skulle fare leffuendis i Helffuede/ Thi der er idel ondskaff i deris Hob.

Men ieg vil robe til Gud/ oc HERREN skal hielpe mig.

Jeg vil græde oc hyle afften / morgen oc middag/ Saa skal hand høre min røst.

Hand frelser min Siæl fra dem / som mig ville ilde/ oc flier hende ro / Thi der ere mange mod mig.

Gud skal høre oc nedtrycke dem/ som bliffuer altid/ Sela/ Thi de bliffue icke anderledis/ oc frøcte icke Gud.

Thi de legge deris hender paa hans Fredsomlige / Oc gøre hans Pact whellig.

Deris mund er bløddere end smør / oc de haffue dog strid i sind/ Deris ord ere smidigere end Olie / oc de ere dog dragne Suerd.

Matt. 6. Lucæ 12 1.Pet. 5.

Kast din Omhu paa HERREN/ hand skal forsørge dig / Oc hand lader den Retferdige icke faa Wro euindelige.

Men du Gud skalt kaste dem hen ned vnder i den dybe Graff/ Blodgerige oc falske skulle icke leffue i halff deris tid / Men ieg haber paa dig.

LVI.

1.Re. 21.

Dauidz gyldene Klenodie/ om den dumme Due / iblant de Fremmede/ Der Philisterne grebe hannem i Gath.

GUd ver mig naadig / Thi Menniskene ville nedsencke mig / De stride daglige mod mig oc gøre mig angist.

Mine Fiende nedsencke mig daglige/ Thi mange stride hoffmodelige mod mig.

Naar ieg frøcter / Da haaber ieg paa dig.

Iosu. 21. Psal. 118. Ebræ. 13

Jeg vil prise Gudz ord / Paa Gud vil ie ghaabe/ oc icke frøcte / Huad skulde Kød gøre mig ?

De stride mod mine ord daglige / All deris tancke er/ at de ville gøre mig ont.

De holde tilsammen oc lure/ Oc giffue act paa mine hæle / huorledis de kunde forraske min Siæl.

Huad ont de gøre/ det er allerede forladet/ Gud støde saadant Folck vden al naade hen vnder.

Tel min fluct/ oc befatte mine Taare i din Sæck / Du teler dem foruden tuil.

Da skulle mine Fiender vende dem til bage/ Naar ieg rober / da mercker ieg/ at du est min Gud.

Psal. 118.

Jeg vil prise Gudz ord / Jeg vil prise HERRENS ord.

Jeg haaber paa Gud / oc frøcter icke/ Huad kunde Mennisken gøre mig?

Gud ieg haffuer loffuit dig / at ieg vil tacke dig.

Thi du frelste min Siæl fra døden/ mine føder fra fald / At ieg maa vandre faar Gud i de leffuendis Liuss.

LVII.

1.Re. 22 24.

Dauidz gyldene Klenodie/ faar at siunge (At hand icke bleff slagen) der hand flyde i Hulen for Saul.

GUd ver mig naadig / ver mig naadig/ thi min Siæl forlader sig paa dig / Oc ieg haffuer tilfluct vnder dine Vingis skygge/ Jndtil den wlycke gaar faar offuer.

Jeg rober til den Allerhøyste Gud/ Til Gud som gør en ende paa min iammer.

Hand sender fra Himmelen oc frelser mig aff mine Nedsenckeris forsmædelse/ Sela / Gud sender sin Barmhiertighed oc Trofasthed.

Jeg ligger met min Siæl blant Løuerne/ Menniskens børn ere lue / Deris tender ere Spiud oc Pile/ oc deris Tunge skarpe suerd.

Gud ophøye dig offuer Himlene / oc din ære offuer al Verden.

De stille Garn faar min gong/ oc ned-

der trycke min Siæl / De graffue en Graff faar mig/oc falde selffue i hende/Sela.

Gud / mit hierte er rede / mit hierte er rede/At ieg siunger oc loffuer.

Vog op min ære / vog op Psaltere oc Harpe/Jeg vil aarle voge op.

HERRE/ieg vil tacke dig iblant Folcket / Jeg vil siunge dig Loff iblant Menniskene.

Thi din Barmhiertighed er saa vie som Himmelen er/Oc din Sandhed saa vie som skyerne gaa.

Gud ophøye dig offuer Himmelen/oc din ære offuer al Verden.

LVIII.

Dauidz gyldene Klenodie/ faar at siunge/at hand skulde icke omkomme.

I Menniskens børn / ere i dumme/ at i icke ville tale det som ræt er/Oc dømme rætuiselige:

Ja i gøre Wret i Landet met vilie/oc gaa stiffue hen at gøre ont met eders hender.

De Wgudelige ere foruende aff Moders Liff/ Løgnere fare vild aff Moders liff.

Deris galenskaff er lige som en Hugormis galenskaff / Som en døu Øgle/ som tilstopper sit øre.

At hun icke skal høre Troldkarlenss røst/ Den Maneris som vel kand mane.

Gud sønderbryd deris Tender i deris mund/HERRE sønderstød vnge Løuers Kindtender.

De skulle forgaa som Vand / der bortflyder/De mede met deris Pile/men de brøste sønder.

De forgaa som en vansmectig Snegel / Som it wtidigt Quindis Foster/ see de icke Solen.

Før deris Torne bliffue mode paa Buskene / da skal din vrede rycke dem bort saa ferske.

Den Retferdige skal glæde sig / naar hand seer saadan Heffn/Oc hand skal to sine føder i de Wgudeligis Blod.

At Folckene skulle sige/Den Retferdige skal io nyde sit/Gud er end nu Dommere paa Jorden.

LIX.

1.Reg.19

Dauidz Gyldene Klenodie (at hand icke skulde omkomme) Der Saul sende bud hen/oc loed tage vare paa hans Huss/at sla hannem ihiel.

HERRE frelss mig fra mine Fiende/Oc beskerme mig fra dem/som sette sig mod mig.

Frelss mig fra Misdedere/oc hielp mig fra de Blodgerige.

Thi see HERRE/de lure paa min Siæl/De Stercke samle sig mod mig/foruden min skyld oc Misgerning.

De løbe oc berede dem foruden min skyld/Vog op/oc mød mig/oc see der til.

Du HERRE Zebaoths Gud/Israels Gud / vog op / oc hiem søg alle Hedninge / Ver ingen naadig aff dem/ som ere saa offuergiffne Misdedere/Sela.

Lad dem oc igen hyle om afftenen som Hunde/oc løbe omkring i Staden.

See/ de snacke met huer andre/ Deris Læber ere Suerd/Huo skulde det høre:

Men du HERRE skalt lee at dem/ Oc bespaatte alle Hedninge.

Jeg holder mig til dig for deris Mact/ Thi Gud er min Beskermere.

Gud beuiser mig rigelige sin Barmhiertighed/Gud lader mig see min Lyst paa mine Fiende.

Sla dem icke ihiel / at mit Folck det icke forglemmer/Men bortspre dem met din Mact/HERRE vor Skiold/ stød dem hen vnder.

Deris Lærdom er idel Synd/oc en foruentelse i deris Hoffmodighed / Oc de predicke idel Bander oc Modsigelse.

Affslet dem vden al naade/vdslet dem/ at de icke ere/Oc mue vide/ At Gud er Regente i Jacob i al Verden / Sela.

Lad dem oc om afftenen tyde som Hunde/Oc løbe omkring i Staden.

Lad dem løbe her oc der om Føden/ oc knurre/naar de bliffue icke mætte.

Men ieg vil siunge aff din Mact / oc loffue din Barmhiertighed om morgenen/ Thi du est min Beskermere oc tilfluct i min Nød.

Jeg vil siunge dig Loff min Gud / Thi du Gud est min beskermelse / oc min naadige Gud.

LX.

Dauidz Gyldene Klenodie/ faar at siunge/ om it gylden Rosenspan/ Der hand haffde stridet met de Syrer aff Mesopotamia/ oc met de Syrer aff Zoba. Der Joab omuende/ oc slo tolff tusinde Edomiter i Salt dalen.

2.Reg.8

Gud/ du som vdstøtte oc bortspredde oss/oc vaar vred/Trøste oss igen.

Du som haffuer beueget oc sønderreff-

der reffuit Jorden/Hele hendis brøst/som er sønder røstet.

Du beuiste dit Folck en haard ting/Du haffuer giffuit oss en dryck Vin/at wi tumlede.

Men du gaffst dem it Tegen/som dig frøcte/Huilcket de opkaste/oc giorde sig frimodige/Sela.

Paa det at dine Venner skulle frelsis/Saa hielp nu met din Høyre haand/oc bønhør oss.

Gud taler i sin Helligdom/der aff er ieg glad/oc vil dele Sichem/oc affmaale Suchoths dal.

Gilead er min/min er Manasse/Ephraim er mit Hoffuedis mact/Juda er min Første.

Moab er mit Løuuekar/Jeg ræcker mine sko offuer Edom/Philister frydis ved mig.

Huo vil føre mig til en fast Stad:Huo skal ledsage mig indtil Edom:

Skalt du Gud icke gøre det/du som oss forstøder: Oc du Gud drager icke vd met oss i vor Hær:

Skicke oss bistand i Nød/Thi Menniskens hielp er inted nøtte.

Wi ville gøre Gerninger ved Gud/Hand skal vndertrede vore Fiender.

LXI.

Dauidz Psalme/faar at siunge paa Strengeleg.

GVd hør mit rob/Oc giff act paa min bøn.

Jeg rober her nedre paa Jorden til dig/Naar mit hierte er i angist/Du vilde føre mig op paa en høye Klippe.

Thi du est min Tillid/it sterckt Taarn faar mine Fiender.

Jeg vil bo i din Tabernackel euindelige/Oc haabis vnder dine Vinge/Sela.

Thi du Gud hører mit Løffte/Du løner dem vel/som frøcte dit naffn.

Du giffuer en Konge lenge at leffue/At hans aar vare altid frem oc frem.

At hand skal altid side faar Gud/Beuiss hannem Miskundhed oc Trofasthed/som beskerme hannem.

Saa vil ieg siunge dit Naffn loff euindelige/at ieg kand betale mit Løffte daglige.

LXII.

Dauidz Psalme/faar at siunge for Jeduthun.

MIn siæl er stille til Gud/som mig hielper.

Thi hand er min Trøst/min Hielp/oc min Beskermelse/At inted Fald skal styrte mig om/ehuor stort det er.

Huor lenge stille i alle effter en/at i kunde sla hannem ihiel/Lige som en fallende Væg/oc sønder reffuen mur:

De tenckte eon huorledis de kunde forderffue hannem/de ere flittige i Løgn/Giffue gode ord/Men i hiertet bande de/Sela.

Men min Siæl bier allene effter Gud/Thi hand er mit Haab.

Hand er min Trøst/min Hielp oc min Beskermelse/At ieg skal icke falde.

Min Salighed er hoss Gud/min ære min Styrckis Klippe/Min Tilfluct er til Gud.

Haaber paa hannem altid/kære Folck/Lader eders hierte op faar hannem/Gud er vor Tillid/Sela.

Men Menniskene ere dog inted/Store Folck feyle oc/De veye mindre end inted/saa mange som de ere.

Forlader eder icke paa wret oc roff/Holder eder icke til saadant som inted er/Falder eder Rigdom til/saa henger icke hiertet der paa.

Gud haffuer talet it ord/det haffuer ieg offte hørt/At Gud er alene mectig. Matt. 16 Roma. 2

Oc du HERRE est Miskundelig/oc betaler huer/lige som hand fortiener.

LXIII

Dauidz Psalme/der hand vaar i Juda Ørcken. 1. Re. 22 23. 24.

GVd du est min Gud/ieg voger aarle til dig/Min Siæl tørster effter dig/Mit kød lengis effter dig/vdi it tørt oc tiurt Land/som inted Vand er.

Der seer ieg effter dig i din Helligdom/Jeg vilde gerne see din Mact oc ære.

Thi din Miskundhed er bedre end Liffuet/Mine Læbe prise dig.

Der vilde ieg gerne loffue dig i alle mine dage/Oc opløffte mine hender i dit Naffn.

Det vaare mit hiertis glæde oc fryd/At ieg maatte loffue dig met en glad mund.

Naar ieg gaar til Seng/da tencker ieg paa dig/Naar ieg opuogner/da taler ieg om dig.

Thi du est min Hielp/Oc ieg roser mig vnder dine Vingis skygge.

Min Siæl holder sig til dig / Oc din høyre Haand opholder mig.

Men de staa effter min Siæl at offuerfalde mig / de skulle fare hen vnder Jorden.

De skulle falde i Suerd / Oc bliffue Røffueris part.

Men Kongen glæder sig i Gud / Huo som suer om hannem / hand skal prisis / Men Løgneris munde skulle tilstoppis.

LXIIII.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

GUd hør min røst i min klage / Beskerme mit Liff fra den græselige Fiende.

Skiul mig for de Ondis forsamling / For Misdederis Hob.

Som huesse deris Tunger som it suerd / De som mede met deris forgifftige Ord / som met Pile.

At de kunde lønlige skiude de Fromme / De skiude hastelige paa dem vden al frøct.

De ere dristige met deris onde anslag / oc sige / huorledis de ville legge snarer / Oc sige / Huo kand see dem?

De dicte Skalckhed / oc holde det lønlige / De ere tredske oc haffue teckte Skalcke stycke.

Men Gud skal skiude dem hastelige / At det skal gøre dem ont.

Deris egne Tunger skulle sla dem ned / At de skulle bespaatte dem / huo som see dem.

Oc alle Menniske som det see / skulle sige / Det haffuer Gud giort / oc mercke / at det er hans gerning.

De Retferdige skulle glæde dem i HERREN / oc tro paa hannem / Oc alle gode Hierter skulle rose sig der aff.

LXV.

Dauidz Psalme / faar at siunge til en Sang.

GUd mand loffuer dig i det stille vdi Zion / Oc betaler dig Løffte.

Du hører Bønner / Der faare kommer alt Kød til dig.

Vore Misgerning trycker oss hart / Du vilde forlade oss vore synder.

Salig er den / som du vdueller oc lader komme til dig / at hand maa Bo i din Forgaard / Hand haffuer rig Trøst aff din hellige Tempels Huss.

Gud vor Frelsere / hør oss effter din vnderlige rætuished / Du som est allis Tillid paa Jorden / oc longt borte hoss Haffuit.

Den som gør Biergene faste met sin Krafft / Oc er rustet met Mact.

Du som stiller Haffzens bulder / oc Bølgers bulder / Oc Folckenes galenskaff.

At de forferde sig som bo paa den samme Ende for dine Tegn / Du gør glad huad som røris baade morgenen oc afftenen.

Du besøger landet / oc vander det / oc gør det meget rigt / Gudz Kilde haffuer Vand nock / Du lader deris Korn lyckis / thi saa bygger du Landet.

Psal. 46.

Du vander deris agerrene / oc giffuer Regn / det som er pløget / Du gør det bløt met Regn / oc velsigner deris Grøde.

Du kruner Aaret met dit Gode / Oc dine Fodspor drybe aff Fedme.

Bolige i Ørcken ere oc fede / at de drybe / Oc smaa bierg ere lystige trint omkring.

Engene ere fulde met Faar / oc dalene staar tycke met Korn / at mand glæder sig oc siunger.

LXVI.

En Psalme sang / faar at siunge.

PRiser Gud alle Land / oc siunger hans Naffn loff til ære / priser hannem herlige.

Siger til Gud / huor vnderlige ere dine Gerninger? Dine Fiender skulle feyle for din store Mact.

Alle Land tilbede dig / oc siunge dig Loffsang / oc siunge dit Naffn Loff / Sela.

Kommer hid / oc seer paa Gudz Gerninger / Som er saa vnderlig met sin Gerning iblant Menniskens børn.

Hand foruender Haffuit til en tørhed / at mand gaar til fodz offuer vandet / der aff glæde wi oss i hannem.

Hand regerer euindelige met sin mact / Hans øyen see paa Folckene / De Affaldne skulle icke kunde ophøye sig / Sela.

J Folck loffuer vor Gud / Lader hans Priss høris longt bort.

Som holder vore Siæle i Liffuit / Oc lader vore føder icke glide.

Thi Gud du haffuer forsøet oss / Oc prøffuet / lige som Sølff bliffuer klaret.

Du haffuer ladet oss kaste i Taarn / Du haffuer lagt en byre paa vore lender.

Du lost Menniskene fare offuer vort hoffuit / Wi ere komne i ild och vand / Men du vdførde oc verquegede oss.

Der faare vil ieg gaa ind i dit Huss met Brendoffer / Oc betale dig mit Løffte.

Lige som ieg haffuer opladet mine Læbe / Oc

be/Oc min Mund talede i min Nød.

Jeg vil offre dig fede Brendoffer aff brende vædre/ Jeg vil offre Oxen oc bucke/ Sela.

Kommer hid/hører til/ alle i som frøcte Gud / Jeg vil opregne huad hand haffuer giort ved min Siæl.

Til hannem rober ieg met min mund/ Oc priser hannem met min Tunge.

Haffde ieg noget wræt faare i mit hierte/ Da hørde HERREN icke.

Der faare bønhører Gud mig/oc giffuer act paa min Bøn.

Loffuet vere Gud / som icke forskyder min Bøn / Oc icke heller vender sin Miskundhed fra mig.

LXVII.

En Psalme sang/ faar at siunge paa Strengeleg.

GVd vere oss miskundelig / oc velsigne oss/ Oc lade sit Ansict skinne offuer oss/ Sela.

At wi mue bekenne hans Veye paa Jorden / Hans Salighed iblant alle Hedninge.

Gud Folckene tacke dig / Alle Folck tacke dig.

Folckene glæde oc fryde sig / At du dømmer Folckene ræt/ Oc regerer Folckene paa Jorden/Sela.

Gud Folckene tacke dig / Alle Folck tacke dig.

Landet giffuer sin grøde/ Velsigne oss Gud/ vor Gud.

Velsigne oss Gud/ Oc al Verden frøcte hannem.

LXVIII.

Dauidz Psalme sang/faar at siunge.

GVd staa op/ at hans Fiender kunde bort spreess / Oc de som hade hannem/kunde fly for hannem.

Fordriff dem lige som Røg bliffuer fordreffuen/ Lige som Voy smelter faar ild/ saa skulle de Wgudelige omkomme faar Gud.

Men de Retferdige skulle glædis oc fryde sig faar Gud/ Oc glæde sig aff hiertet.

Siunger Gud / siunger hans Naffn loff/ Bereder vey faar hannem som far sactmodige/ Hand heder HERRE oc glæder eder faar hannem.

Hand er de Faderløse børns Fader/oc Enckers Dommere/ Hand er Gud i sin hellige Bolig.

En Gud som giffuer den som er ene Husit fult aff børn/ Den som vdfører Fangerne i rette tid/ Oc lader de Affaldne bliffue i tyrcke.

Gud/der du drogst frem faar dit Folck/ Der du gickst frem i Orcken/ Sela.

Da beffuede Jorden/oc Himlene drøppede/for denne Gud i Sinai / For den Gud der er Jsraels Gud.

Men nu giffuer du Gud en naadig Regn / Oc du verqueger din Arff / som er tør.

At dine Diur kunde bo der i/ Gud/du verqueger de Elende met din gode Ting.

HERREN giffuer Ord/ Met store Euangelisters skare.

Kongerne faar Herren ere Venner met huer andre/ Oc Husens ære vddeler Roffuit.

Naar i ligge paa marcken / da skin det som Due vinge / De glimme som Sølff oc Guld.

Naar den Almectige setter Konger blant dem her oc der / Da bliffuer det klart/ som mørckt er.

Gudz Bierg er it fructsommeligt Bierg/ Jt stort oc fructsommeligt Bierg.

Hui springe i store Bierge? Gud haffuer lyst til at bo paa dette bierg/ Oc HERREN bliffuer altid der.

Gudz vogne ere mange tusind maal tusinde/ HERREN er blant dem i den Hellige Sinai.

Du opforst i Høyheden / oc fangede Fengselet / Du haffuer anammit Gaffuer for Menniskene/ Oc de Affaldne / at Gud HERREN skal alligeuel bliffue der. *Ephe. 4.*

HERREN vere daglige loffuit/ Gud legger en Byrde paa oss / Men hand hielper oss oc/Sela. *Matt. 11.*

Wi haffue en Gud som hielper / Oc den HERRE HERRE/ som frelser aff Døden.

Men Gud skal sønder sla sine Fiendis Hoffuit oc deris Jsse / Som fare frem i deris Synder.

Dog siger HERREN / Jeg vil hente nogle blant de Fede/ Jeg vil hente nogle aff Haffzens Dybhed.

Der faare skal din fod farffuis i Fiendens blod/oc dine Hunde skulle slicke det.

Mand seer Gud / huor du drager frem/ Huor du min Gud oc Konge drager frem i Helligdommen.

Sangerne gaa faare der nest Spillemend

iblant

iblant Pigerne som sla paa Trumme.

Loffuer Gud HERREN i forsamlingene / Faar Jsraels Kilde.

Der regerer iblant dem den lille Benjamin / Juda Førster met deris Hob / Sebulons Førster / Nephthali Førster.

Din Gud haffuer oprettet dit Rige / Gud styrcke oss i det samme / Thi det er din Gerning.

For din Tempels skyld i Jerusalem / Skulle Kongerne føre dig Gaffuer.

Straffe Diurene i Røret / Øxeniss Hob blant deris Kalffue / Som nedtræde for Pendinge skyld / Hand atspreder Folckene som gerne stride.

Førsterne aff Egypten skulle komme / Morland skal oprecke sine hender til Gud.

J Kongerige paa Jorden siunger Gud / Siunger HERREN loff / Sela.

Den som far alle vegne i Himmelen aff begyndelsen / See / hand skal giffue sin Torden mact.

Giffuer Gud Mact / Hans Herlighed er i Jsrael / Oc hans Mact i Skyerne.

Gud er vnderlig i sin Helligdom / Hand er Jsraels Gud / Hand skal giffue Folcket Mact oc krafft / Loffuit vere Gud.

LXIX.

Dauidz Psalme / faar at siunge / for Rosen.

GVd hielp mig / Thi at Vandet gaar mig indtil Siælen.

Jeg siuncker ned i dybt Dynd / som ingen grund er / Jeg er i dybt Vand / oc Floden vil siuncke mig.

Jeg haffuer robet mig træt / Min halss er Hess / Synen forgaar / at ieg saa lenge maa bie effter min Gud.

De som mig hade foruden sag / De ere flere / end ieg haffuer haar paa Hoffuedit.

De som ere mine Fiender foruden skel oc forderffue mig / de ere mectige / Jeg maa betale det ieg icke røffuede.

Gud / du vedst min daarlighed / Oc mine Synder ere icke skiulde faar dig.

Lad dem icke beskemmis paa mig som bie effter dig / HERRE HERRE Zebaoth / Lad dem icke bliffue røde aff skam paa mig / som søge dig Jsraels Gud.

Thi ieg bær forsmedelse for din skyld / Mit Ansict er fult aff skendzel.

Jeg er bleffuen mine brødre fremmet / oc vkent aff Moders børn.

Ioan. 2. Rom. 15 — Thi ieg haffuer nidkerhed noget nær til døden for dit Huss / Oc deris forsmedelse som dig forhaane / falder paa mig.

Oc ieg græder oc faster bitterlige / oc mand bespaatter mig til met.

Jeg førde mig i en Sæck / men de giorde en spaat der aff.

De som sidei Porten / snacke om mig / oc de som dricke / quæde om mig.

Men HERRE ieg beder til dig / i behagelig tid / Gud bønhør mig for din store Miskundhed / met din Trofaste Hielp.

Frelss mig aff Dyndet / at ieg icke druckner / At ieg kand frelsis fra mine Hadere / oc aff dybe Vand.

At Vandfloden icke siuncker mig ned / oc at dybheden icke sluger mig / At graffuens Hul gaar icke til sammen offuer mig.

Bønhør mig HERRE / thi din Miskundhed er trøstelig / Vent dig til mig effter din store Barmhiertighed.

Oc skiul icke dit Ansict faar din Tienere / Thi mig er bange / Bønhør mig snarlige.

Holt dig til min Siæl oc frelss hende / Frelss mig for mine Fiender skyld.

Du vedst min forsmedelse / skam oc skendzel / Mine Modstandere ere alle faar dig.

Bespaattelsen bryder mit Hierte oc krencker mig / Jeg actede om nogen ynckedis der offuer / Men der er ingen / Oc effter Trøst / Men ieg finder ingen.

Oc de gaffue mig Galle at æde / Oc ædicke at dricke / i min store Tørst. — Ioan. 19 Rom. 11

Deris Bord skal bliffue faar dem til en Snare / Til en betalning oc til en Felde.

Deris øyen skulle mørckis / at de icke see / Lad deris Lender altid raffue.

Vdgyd din vrede offuer dem / Oc lad din grumme Hastighed gribe dem.

Deris Bolige skulle bliffue øde / At der skal ingen vere som skal bo i deris Bolige. — Actor. 1.

Thi de forfølge den som du haffuer slaget / Oc rose / at du slar dine ilde.

Lad dem falde i en synd offuer den anden / At de icke komme til din Retferdighed.

Slæt dem aff de Leffuendis Bog / At de icke bliffue opscreffne met de Retferdige.

Men ieg er Elendig / oc mig er bange / Gud lad din Hielp beskerme mig.

Jeg vil loffue Gudz Naffn met en Sang / Oc ieg vil storlige ære hannem met Tack.

Det skal bedre behage HERREN / end en Oxe / som haffuer horn oc kløffue.

De Elendige see oc glæde dem / Oc deris Hierte skal leffue / som atspørre Gud.

Thi HERREN hører de Fattige / Oc hand forsmaar icke sine Fanger.

Himmelen / Jorden oc Haffuit skulle loffue hannem / oc alt det som røris der vdi.

Thi

Thi Gud skal hielpe Zion / oc bygge Juda Stæder / At mand skal bo der / oc beside hende.

Oc hans Tieneris Sæd skal arffue hende / Oc de som elske hans Naffn / skulle bo der vdi.

LXX.

Dauidz Psalme / faar at siunge til en Jhukommelse.

GVd skynde dig at frelse mig / HERRE at hielpe mig.

Lad dem alle beskemmis oc bluess / Som staa effter min Siæl.

Lad dem vendis tilbage / oc bliffue beskemmede / Som ynske mig ont.

At de skulle bliffue til skendzel igen / Som robe offuer mig / See der / see der.

De skulle glædis oc frydis i dig alle / som atspørre dig / Oc de som elske din Salighed / skulle altid sige / Gud vere storlige loffuit.

Jeg er Elendig oc Arm / Gud skynde dig snarlige til mig / Thi du est min Hielpere oc Frelsere / min Gud tøffue icke.

LXXI.

HERRE ieg forlader mig paa dig / Lad mig aldri bliffue beskemmit.

Frelss mig ved din Retferdighed / oc hielp mig vd / Bøye dine øern til mig / oc hielp mig.

Ver mig en sterck Hielp / til huilcken ieg kand altid fly / Du som haffuer loffuit at hielpe mig / Thi du est min Klippe oc mit Slaat.

Min Gud / hielp mig aff den Wgudeligis hender / Aff den vretferdigis oc Tyrannis Haand.

Thi du est min Tillid HERRE HERRE / mit haab op aff min Vngdom.

Jeg haffuer forladet mig paa dig aff Moders liff / Du drogst mig aff min Moders liff / Min roff er altid om dig.

Jeg er bleffuen faar mange til it Vidunder / Men du est min stercke Tillid.

Lad min mund vere daglige / fuld met din roff oc priss.

Forkast mig icke i min alderdom / Forlad mig icke / naar ieg bliffuer skrøbelig.

Thi mine Fiender tale mod mig / Oc de som vocte paa min Siæl / beraade dem met huer andre.

Oc sige / Gud haffuer hannem / Løber oc griber hannem / Thi der er ingen Frelsere.

Gud ver icke longt fra mig / Min Gud kom snarlige at hielpe mig.

Lad dem beskemmis oc forderffuis / som ere mod min Siæl / Lad dem skiulis met skendzel oc skam / som søge effter min Wlycke.

Men ieg vil altid tøffue / Oc gøre dig altid mere Loff oc Priss.

Min mund skal kundgøre din Retferdighed / Daglige din Salighed / som ieg kand icke alle fortelde.

Jeg gaar frem i HERRENS HERRENS Krafft / Jeg priser alenisste din Retferdighed.

Gud / du lærde mig aff min Vngdom / Thi forkynder ieg dine vnderlige Gerninger.

Gud forlad mig oc icke i Alderdommen / naar ieg bliffuer graaherdet / Jnd til ieg kundgør din Arm faar Børne børn / oc din Krafft faar alle dem som end nu skulle komme.

Gud din Retferdighed er høy / du som gør store ting / Gud huo er dig lig?

Thi du lader mig forsøge megen oc stor Angist / Oc gør mig leffuende igen / Oc henter mig op igen aff Jordens dybhed.

Du gør mig meget mectig / Oc trøster mig igen.

Saa tacker ieg dig oc / Min Gud / met Psalter leg for din Trofasthed / Jeg siunger dig Loff paa Harpen du Hellige i Jsrael.

Mine Læbe oc min Siæl ere glade / som du haffuer frelst / oc loffue dig.

Min Tunge dicter oc daglige om din Retferdighed / Thi de skulle beskemmis oc bliffue til Skendzel / som søge min Wlycke.

LXXII.

Salomons.

GVd giff Kongen din Dom / Oc Kongens Søn din Retferdighed.

At hand kand føre dit Folck til Retferdighed / Oc redde dine Elendige.

Lad Biergene føre Fred iblant Folckene / Oc Tuerne Retferdighed.

Hand skal holde det elendige Folck ved Ræt / oc hielpe de Fattige / oc sønderslå Bespaattere.

Mand skal frøcte dig / saa lenge som Sol oc Maane vare / Fra Børn til Børne børn.

Hand skal fare ned som Regn paa Skind / Oc som draabe der vedske Landet.

Skind) Som der skede Gedeon. Iudi. 6.

(Vandet) Det er fra Jordan.

Den Rætferdige skal blomstris i hans tid/ oc stor Fred/ ind til Maanen er icke mere til.

Hand skal regere fra it Haff ind til det andet/ Och fra Vandet ind til Verdens ende.

De i ørcken skulle bøye dem faar hannem/ oc hans Fiende skulle slicke støff.

Kongerne hoss Haffuit och de som bo paa Øerne skulle føre Gaffuer/ Kongerne aff det Rige Arabia oc aff Seba skulle føre Gaffuer.

Alle Konger skulle tilbede hannem/ alle Hedninge skulle tiene hannem.

Thi hand skal frelse den Fattige som rober/ oc den Elendige som haffuer ingen Hielp.

Hand skal vere naadig emod de ringe oc fattige/ och hand skal hielpe de fattigis Siæle.

Hand skal frelse deris Siæle fra suig oc Fortredelighed/ oc deris Blod skal actis dyrt faar hannem.

Hand skal leffue/ oc mand skal giffue hannem Guld aff Rige Arabia/ och mand skal altid bede faar hannem/ Mand skal loffue hannem daglige.

Paa Jorden offuen paa Biergene skal Kornet staa tyckt/ Hans fruct skal beffue lige som Libanon/ oc skal grønis i Stæderne/ lige som greff paa Jorden.

Hans Naffn skal bliffue euindelige/ saa lenge som Solen varer skal hans Naffn recke til Efterkommere/ och de skulle vere velsignede ved hannem/ alle hedninge skulle prise hannem.

Loffuit vere Gud HERREN Israels Gud/ som alene gør vnderlige gerninger.

Och loffuit vere hans herlige Naffn euindelige/ oc alle Land skulle opfyldis met hans ære/ Amen/ Amen.

Her haffue Dauids Isai søns bøner ende.

LXXIII.

Assaphs Psalme.

ISrael haffuer end nu Gud til trøst/ huo som ekon haffuer it rent hierte.

Jeg haffde noget nær snublet met mine føder/ oc min gong haffde nogit nær hengledet.

Thi det giorde mig ont om dem som tale Staalte ord/ der ieg saa/ at det icke gick de Vgudelige saa vel.

Thi de ere i ingen Dødzens fare/ men de staa fast som it Palatz.

De ere icke i wlycke som andet Folck/ Oc de bliffue icke plagede som andre Menniske.

Der faare skal deris tradzen vere kaaskelig ting/ oc deris Fortredelighed skal kaldis vel giort.

Deris Person heffuer sig op som en fed bug/ de gøre huad de ekon tencke.

De fortringe alting/ oc tale ilde der om oc tale oc bespaatte paa det høyste.

Huad de tale/ det skal vere talet som det komme ned aff Himmelen/ och huad de sige det maa gelde paa Jorden.

Thi vender det menige Folck sig til dem/ oc løbe til dem ved hobe/ som Vand.

Oc sige/ huad skulde Gud spørre effter dem/ huad skulde den Høyste acte dem:

See/ det ere de Vgudelige/ de ere lyckselige i Verden/ oc bliffue Rige.

Skal det da vere forgeffuis/ at mit Hierte leffuer wstraffeligt/ oc ieg toer mine Hender i wskyldighed:

Oc ieg er plagit daglige/ oc min straff er huer morgen der:

Jeg haffde oc nogit nær saa sagt/ som de/ Men see/ der met haffde ieg fordømt alle dine Børn/ som nogen tid haffue veret

Jeg tenckte der paa/ at ieg kunde det begribe/ men det vaar mig for suart.

Indtil at ieg gick ind i Gudz Helligdom/ oc gaff act paa deris ende.

Men du setter dem paa det slebrede/ oc støder dem ned i grunden.

Hui bliffue de saa snart til inted/ de vndergaa/ oc faa en ende met forferdelse.

Lige som en Drøm/ naar en opuogner/ Saa gør du HERRE deris Billede foracteligt i Staden.

Men det gør mig ont i Hiertet/ oc stinger mig i mine Nyre.

At ieg maa vere som en Daare/ oc inted vide/ och maa vere som it Diur faar dig.

Jeg bliffuer alligeuel stedze hoss dig/ Thi du opholder mig hoss min høyre Haand.

Du leder mig effter dit Raad/ och anammer mig paa det siste met ære.

Naar ieg ekon haffuer dig/ da skøder ieg inted effter Himmel oc Jord.

Der som end mit Liff och Siæl vansmectis/ Saa est du dog Gud altid mit hiertis Trøst/ oc min Del.

Thi see/ de som vige fra dig/ skulle omkomme/ du ødelegger alle dem som gøre hoer mod dig.

Men det er min Glæde/ at ieg holder mig til Gud/ och setter min tillid paa

HER-

HERREN HERREN / At ieg kand forkynde alle dine Gerninger.

LXXIIII.

Aſſaphs vnderuiſning.

GVd hui forſkiuder du oſſ ſaa aldelis: Oc du eſt ſaa grummelig vred paa dine Faar du haffuer at føde:

Tenck paa din Menighed ſom du forhuerffuede i fordum tid / oc frelſte dig til Arffuedel / Paa Zions Bierg / ſom du bor paa.

Træd paa dem met føder / oc ſtød dem aldelis i grund / Fienden forderffuede alting i Helligdommen.

Dine Modſtandere brumle i dine Huſſ / Oc ſette deris Affguder der vdi.

Mand ſeer Øxen blincke offuen til / Lige ſom mand hugger i en Skou.

Oc de ſønder hugge alle hendis Snickere verck / met øxer oc bræyder.

De opbrende din Helligdom / De vanhellige dit Naffns Bolige til grunde.

De ſige i deris hiertte / lader oſſ røffue dem / De opbrende alle Gudz Huſſ i Landet.

Wi ſee icke vore Tegen / oc ingen Prophete predicker mere / Oc ingen Lærere lærer oſſ mere.

Ah Gud / huor lenge ſkal Modſtanderen beſpaatte / Oc Fienden ſaa aldelis ſkende dit Naffn:

Hui vender du din Haand bort / Oc din høyre haand ſaa aldelis fra dit Skød:

Men Gud er min Konge aff arild tid / Som gør al Hielp / der ſkeer paa Jorden.

Du atſkilier Haffuit met din Mact / Oc ſønder bryder Dragenis Hoffuit i vandet.

Du ſønder ſlar Hualfiſkenis Hoffuit / Oc giffuer Folcket i Ørcken dem til mad.

Du lader vdflyde Kilder oc Becke / Du lader ſtercke Strømme bortſigis.

Dag oc Nat høre dig til / Du gør det at baade Sol oc Stierner haffue deris viſſe løb.

Du ſetter huert Land ſine Landemercke / Du gør Sommer oc Vinter.

Saa tenck dog der paa / at Fienden forhaaner HERREN / oc it daarligt Folck ſkender dit Naffn.

Giff icke Diur din Turtel Duis ſiæl / Oc forglem icke ſaa aldelis / dine Elendige Diur.

Tenck paa Pacten / Thi Landet er alle uegne iammerlige forderffuit / Oc Huſene ere ſønder reffne.

Lad de Ringe icke gaa der fra met ſkamme / Thi de Arme oc Elendige / priſe dit Naffn.

Gud gør dig rede oc vdret din Sag / Tenck paa den forhaanelſe ſom dig ſkeer daglige aff de daarlige.

Forglem icke dine Fiendis rob / Dine Modſtanderis raſen bliffuer io lenger io større.

LXXV.

Aſſaphs Pſalme oc Sang / faar at ſiunge / at hand ſkulde icke omkomme.

WJ tacke dig Gud / wi tacke dig / Oc kundgøre dine vnderlige ting / at dit Naffn er ſaa nær.

Thi i ſin tid / Skal ieg dømme Ræt.

Landet beffuer / oc alle ſom bo der vdi / Men ieg holder faſt ved Pillerne / Sela.

Jeg ſagde til de Stortalende / Brammer icke ſaa / Oc til de Wgudelige / Traadzer icke paa vold.

Tradzer icke ſaa høyt paa eders mact / Taler icke ſtoltelige.

Det haffuer ingen nød / huercken aff Øſter / eller aff Veſter / Ey heller aff Biergene i Ørcken.

Thi Gud er Dommere / ſom nedtrycker den ene / oc ophøyer den anden.

Thi HERREN haffuer it Begere i haanden / oc er fult ſkenckt aff ſterck Vin / oc hand ſkencker der aff / Men de Wgudelige ſkulle alle dricke / oc vddricke Bermen.

Men ieg vil forkynde euindelige / Oc ſiunge Jacobs Gud Loff.

Oc ieg vil ſønderbryde alle de Wgudeligis vold / At den Retferdigis mact ſkal ophøyes.

LXXVI.

Aſſaphs Pſalme ſang / faar at ſiunge paa Strenge leg.

GVd er kend i Juda / Hans Naffn er herligt i Jſrael.

Hans Paulun er i Salem / Oc i Zion hans Bolig.

Der Bryder hand Buens Pile ſønder / Skiold / ſuerd oc ſtrid / Sela.

Du eſt herligere oc mectigere / End de paa Røffueris Bierg.

De ſtolte ſkulle berøffuis oc hen ſoffue / Oc alle Stridzmend ſkulle lade Haanden falde.

Aff din ſtraff Jacobs Gud / Siuncke i ſøffne baade Heſt oc Vogn.

Du est forferdelig/ Huo kand staa faar dig/ naar du bliffuer vred?

Naar du lader høre Dommen aff Himmelen / da forferdis Jorderig oc bliffuer stille.

Naar Gud gør sig rede at dømme / At hielpe alle Elendige paa Jorden/ Sela.

Naar Menniskene rase mod dig / Da legger du ære ind/ Oc naar de end mere rase/ est du oc end nu rustet.

Loffuer oc holder HERREN eders Gud/ alle i som ere her om kring/ Bærer den Forferdelige Gaffuer.

Den som bort tager Førsternis mod/ oc er forferdelig iblant Kongerne paa Jorden.

LXXVII.

Assaphs Psalme/ faar at siunge for Jeduthun.

JEg rober til Gud met min røst/ Til Gud rober ieg oc hand bønhører mig.

Jeg søger til HERREN i min Nødz tid / Min Haand er om Natten vdract/ oc lader icke aff/ Thi min Siæl vil icke lade sig husuale.

Naar ieg er bedrøffuit / da tencker ieg paa Gud / Naar mit hierte er i Angist / da taler ieg/ Sela.

Du holder mine øyen at de vaage/ Jeg er saa vansmectig/ at ieg kand icke tale.

Jeg tenckte paa den gamle tid/ paa de fremfarne aar.

Jeg tencker om natten paa min Strengeleg/ oc taler met mit hierte / Min aand skal randsage.

Skal da HERREN forskiude euindelige/ Oc icke beuise mere naade?

Er det da aldelis slet vde met hans Miskundhed? Oc haffuer Løfftene en ende?

Haffuer Gud da forglemt at vere naadig/ Oc tilluct sin Barmhiertighed for vrede/ Sela.

Men ieg sagde dog/ Jeg maa det lide/ Den Høystis høyre haand kand alting forvende.

Der faar tencker ieg paa HERRENS Gerninger / Ja ieg tencker paa dine fremfarne Vnderlige Gerninger.

Oc ieg taler om alle dine Gerninger/ oc siger aff det som du haffuer giort.

Gud din vey er hellig / Huor er saa mectig en Gud/ som du Gud est?

Du est den Gud som gør store Vnderlige Gerninger/ Du haffuer beuist din mact blant Folcket.

Du frelste dit Folck veldelige/ Jacobs oc Josephs børn/ Sela.

Vandene saae dig Gud/ vandene saae dig/ oc bedrøffuede sig/ Oc dybene stormede.

De tycke Skyer øste vand / Skyerne tordnede/ oc Straalerne fore frem.

Det tordnede i Himmelen/ din Liunit skinde paa Jorden / Jorderig rørde sig oc beffuede der aff.

Din vey vaar i Haffuit / oc din Sti i store vand/ Oc mand sporede dog icke dine Føder.

Du vdledde dit Folck / som en Faare Hiord/ Ved Mosen oc Aaron.

LXXVIII.

Assaphs vnderuisning.

MIt Folck hør min Lou / Bøyer eders øern til min mundis tale.

Jeg vil oplade min Mund til Ordsprock / oc vdsige gamle Gerninger. Matt. 13.

Som wi haffue hørt oc vide / Oc vore Forfedre opregnede faar oss.

At wi skulle icke forholde det for deris Børn / som effter komme / Oc kundgøre HERRENS Priss/ oc hans Mact oc Vnderlige Gerninger / som hand haffuer giort.

Hand oprette it Vidnesbyrd i Jacob/ oc gaff en Lou i Jsrael/ Som hand bød vore Forfedre at lære deris Børn.

Paa det at Efftercommerne skulde lære/ Oc de Børn som end nu skulde fødis.

Naar de opuoxe/ At de oc kundgøre det faar deris Børn.

At de sette deris haab paa Gud/ oc icke forglemme Gudz gerning / oc holde hans Bud.

Oc icke bliffue som deris Fedre / en affalden oc Vlydig slæct / Hues hierte vaar icke fast / oc deris Aand holt icke trolige ved Gud.

Som Ephraims børn der førde Buen i Harnisk/ Affalde i Stridens tid.

De hulde icke Gudz Pact/ Oc de vilde icke vandre i hans Lou.

Oc de forglemte hans Gerninger / oc hans vnderlige gerninger/ som hand haffde beuist dem.

Hand giorde vnderlige gerninger faar deris Fedre i Egypti Land / paa Zoans marck.

Hand atskilde Haffuit/ oc lod dem gaa der igennem/ oc skickede vandet/ lige som en Mur. Exo. 14.

Hand ledde dem om dagen met en sky/ Oc om natten met en klar Jld. Exo. 13. Psal. 115.

Hand sønderbrød Klipperne i Ørcken/ oc gaff dem offuerflødige Vand at dricke. Exo. 17. Nu. 20.

Oc hand lod Becke rinde aff Klippen/ At de fløde ned som Vandstrøme.

De

De syndede alligeuel fremdelis mod hannem/oc fortørnede den Høyste i Ørcken

Num, 11.

Oc fristede Gud i deris hierte/ At de begerede Mad faar deris Siæle.

Nu, 20.

Oc talede mod Gud oc sagde/ Ja Gud skulde vel kunde berede it Bord i Ørcken:

See/hand haffuer vel slaget Klippen/ at Vandet flød/oc Becke gaffue sig vd.

Men huorledis kand hand giffue brød/ oc skicke sit Folck kød:

Num, 11.

Der nu HERREN det hørde/optendis hand/oc Ilden optendis i Jacob / oc vreden kom offuer Jsrael.

At de icke trode paa Gud / oc haabede icke paa hans Hielp.

Exo. 17.
Ioan. 6.
Sap. 10.

Hand bød oc Skyerne der öffuen / Oc oplod Himmelens døre.

Oc lod Man regne paa dem / at æde/ Oc gaff dem Himmels brød.

De ode Engle brød / Hand sende dem Mad offuerflødige.

Hand lod blæse Østen vær vnder Himmelen / Oc oprørde Synden vær met sin styrcke.

Oc lod Kød regne paa dem som støff/ oc Fule som sand hoss Haffuit.

Oc hand lod dem falde alle vegne iblant deris Leyre/der som de bode.

Da ode de/oc bleffue alle meget mætte/ Hand lod dem styre deris Lyst.

Num, 11.

Der de haffde nu styrt deris Lyst/ Oc ode end nu der aff.

Da kom Gudz vrede offuer dem / oc ihielslo de Ypperste blant dem/ Oc hand slo de Beste der neder i Jsrael.

Men offuer alt det syndede de end mere/oc trode icke paa hans Vnderlige gerninger.

Der faare lod hand dem hen dø/ at de finge inted / Oc bleffue plagede i alle deris dage.

Naar hand slo dem ihiel / da søgte de hannem/ Oc vende dem aarle til Gud.

Oc tenckte at Gud er deris Hielp / Oc den Høyste Gud er deris Frelsere.

Oc smigrede faar hannem met deris munde / oc løye at hannem met deris tunger/ Men deris hierte vaar icke fast til hannem/oc de hulde icke trolige ved hans Pact.

MEn hand vaar barmhiertig/oc tilgaff Misgerninger/oc vdslette dem icke/oc vende sin Vrede tit fra dem / oc lod icke sin gantske vrede gaa.

Thi hand tenckte / at de ere Kød / It vær som bort far/oc kommer icke igen.

De fortørnede hannem saare tit i Ørcken/Oc errede hannem i de øde steder.

De fristede Gud altid igen / oc mestrede den Hellige i Jsrael.

De tenckte icke paa hans Haand/ Paa den dag / som hand frelste dem fra deris Fiender.

Plager offuer Egypten.

Huorlunde hand haffde da giort sine Tegen i Egypten/ Oc hans vnderlige Gerninger i Zoans land.

Exo. 7. 8. 9. 10.

Der hand forvende deris Vand til Blod/ At de kunde icke dricke aff deris becke.

Der hand skickede onde Orme iblant dem/som dem opode/ Oc Padder som dem forderffuede.

Oc gaff Bremse deris grøde/ Oc Gresshopper deris Sæd.

Der hand slo deris Vintræ met Hagel/ oc deris Morbær træ met Fraast.

Exo. 12.

Der hand slo deris Queg met Hagel/ Oc deris Hiorde met Straaler.

Der hand sende onde Engle iblant dem/i sin grumhedz vrede/ Oc lod dem gelnis oc rase/ oc gøre dem ont.

Der hand lod sin vrede gaa frem / oc sparde icke deris Siæle fra døden / Oc lod deris Queg dø aff Pestilentze.

Der hand ihielslo alle Første fødde i Egypten/ De første Arffuinge i Hams Bolige.

Oc hand lod sit Folck vddrage som Faar/ Oc førde dem i Ørcken som en Hiord.

Oc hand ledsagede dem tryggelige/ at de icke frøctede / Men Haffuit skiulte deris Fiender.

Oc hand førde dem i sit hellige Landemercke / Til dette Bierg / som hans høyre Haand forhueruede.

Oc fordreff Folcket for dem / Oc lod dem vddele Arff/ oc lod Jsraels Slæcter bo i deris Bolige.

Men de fristede oc fortørnede den Høyste Gud / Oc hulde icke hans Vidnesbyrd.

Oc fulde tilbage / oc foractede alting/ lige som deris Fedre/oc hulde icke mere/ end en løss Bue.

Oc de fortørnede hannem met deris Høye / oc errede hannem met deris Affguder.

Oc der Gud det hørde / da optendis hand/ Oc forkaste Jsrael meget.

1. Re. 4.

At hand forlod sin Bolig i Silo / Tabernakelen som hand bode iblant Mennisken.

Oc gaff deris Mact i Fengsel / Oc deris Herlighed i Fiendens haand.

Oc hand offuergaff sit Folck til suerd/ Oc optendis offuer sin Arff.

Jlden od deris vnge Mandkøn / Oc deris Jomfruer bleffue vgiffte.

Deris Prester fulde ved Suerd / Oc der vaare ingen Encker / som græde skulde.

OcHERREN opuoguede som en Soffuendis/Som en Sterck fryder sig/der kommer fra vin.

1.Re. 5. Oc slo sine Fiender i Bagstacken / Oc hengde dem en euig skam paa.

Oc bort kaste Josephs Tabernackel/ Oc vdualde icke Ephraims Slæct.

Men vdualde Juda Slæct / Sions bierg/som hand elskte.

Oc bygde sin Helligdom høy / Som it Land/som skal staa fast euindelige.

1.Reg.16 Oc vdualde Dauid sin Tienere / Oc tog hannem fra Faare stierne.

Hand tog hannem fra Faarene som gaffue at di / At hand skulde føde Jacob hans Folck/oc Jsrael hans Arff.

Oc hand fødde dem oc saa met al troskaff/ Oc regerede dem met al flid.

LXXIX.

Assaphs Psalme.

HERRE/ der ere Hedningene indfaldne i din Arff / De haffue besmittet din hellige Tempel / oc giorde Stenhobe aff Jerusalem.

De gaffue Fulene vnder Himmelen dine Tieneris Kraappe at æde/ Oc dine Helgenis Kød Diurene i Landet.

De vdgydde Blod omkring Jerusalem/ lige som vand/ Oc der vaar ingen som iordede.

Wi ere bleffne vore Naboer til en forsmedelse/Dem en spaat oc forhaanelse/ som ere omkring oss.

HERRE/ huor lenge vilt du vere saa aldelis vred: Oc lade din Nidkærhed brende som ild:

Iere. 10. Vdstyrt din grumhed paa Hedningene/som icke kende dig/Oc paa de Kongerige som icke kalde paa dit Naffn.

Thi de haffue opædit Jacob/ Oc ødelagt hans Huss.

Esa. 46. Tenck icke paa vore fremfarne misgerninger/ Forbarme dig snart offuer oss / Thi wi ere bleffne meget tynde.

Hielp du oss Gud vor Hielpere/for dit Naffns ære skyld/ Frelss oss oc forlad oss vore Synder/for dit Naffns skyld.

Hui lader du Hedningene sige / Huor er nu deris Gud: Lad dine Tieneris Blodz Heffn/bliffue obenbare/ iblant Hedningene for vore øyen/som er vdstyrt.

Lad Fangernis suck komme faar dig/ Beuare dødzens Børn/effter din store arm.

Oc betale vore Naboer siu dubbelt i deris barm/Deris forsmedelse som de forhaanede dig HERRE met.

Men wi dit Folck oc dine Faar som du føder/tacke dig euindelige/ oc kundgøre din priiss stedze oc altid.

LXXX.

Assaphs Psalme/ om den Spanrose/ faar at siunge.

DV Jsraels Hyrde hør/du som vocter Joseph lige som Faar/Du som sider offuer Cherubim / Obenbaris.

(Joseph) Det er Jsraels Kongerige.

Opueck din Mact / du som est for Ephraim / Ben Jamin oc Manasse / oc kom oss til hielp.

Num. 2.

Gud trøste oss/oc lad dit Ansict skinne/ Saa bliffue wi helbrede.

HERRE Gud Zebaoth / Huor lenge vilt du vere vred offuer dit Folckis Bøn:

Du spiser dem met Grædeligt brød/ Oc skencker dem store maader fulde aff taare.

Du setter vore Naboer oss til en trætte/ Oc vore Fiender bespaatte oss.

Gud Zebaoth trøste oss / Lad dit Ansict skinne/saa bliffue wi helbrede.

Du hente it Vin træ aff Egypten / oc fordreffst Hedningene/ oc plantede det samme.

Esaiæ. 5. Matt. 21.

Du giorde veyen faar hannem/oc lodst hannem rodfestis/at hand opfylte Landet.

Biergene ere skiulde met hans skygge/ Oc Gudz Ceder træ met hans Grene.

Du haffuer vdbredet hans Veyt til Haffuit/ oc hans Grene indtil Vandet.

Hui haffuer du sønder brødet hans Gærde/At alt det som der frem gaar riffuer hannem:

Vilbasser haffue rodet hannem / Oc vilde Diur haffue forderffuit hannem.

Gud Zebaoth vent dig dog / Skue aff Himmelen/oc see til oc besøge dette vintræ.

Oc holt det i bygning / som din Høyre haand plantede/ Oc den du fastelige vdualde dig.

See der til oc straffe / At den Brenden oc riffuen maa faa en ende.

Lad din Haand beskerme din Høyre haandz Folck/ Oc det Folck som du fastelige vdualde dig.

Saa ville wi icke vige fra dig/ Lad oss leffue/Saa ville wi kalde paa dit Naffn.

HERRE Zebaoths Gud trøste oss/lad dit Ansict skinne/saa bliffue wi helbrede.

LXXXI.

Assaphs Psalme/faar at siunge paa Githith.

SJunger Gud gladelige / som er vor styrcke / Fryder Jacobs Gud.

Tager Psalmer/oc tager hid Trommerne / Lystelige Harper met Psáltere.

Blæser Basunen i de Ny maanede / J vor Løffsals Høytid.

Thi dette er en Sed i Jsrael/oc en Ræt faar Jacobs Gud.

Saadant sette hand til it Vidnesbyrd iblant Joseph / der de droge aff Egypti Land / Oc haffde hørt fremmede tungemaal.

Der ieg haffde taget byrden aff deris Skuldre / Oc løst deris Hender fra Paatterne.

Exo. 17. Der du kallede paa mig i Nød / halp ieg dig vd / Oc ieg hørde dig / Der Været offuerfalt dig / Oc fristede dig hoss Trættevandet/Sela.

Hør mit Folck / ieg vil vidne iblant dig/Jsrael du skalt høre mig.

At der skal ingen anden Gud vere iblant dig / Oc du skalt ingen Fremmede Guder tilbede.

Exo. 20. **Jeg er HERREN din Gud/ som førde dig aff Egypti Land/** Lad din mund viit op / lad mig fylde hannem.

Men mit Folck lyder icke min røst/Oc Jsrael acter mig icke.

Saa lod ieg dem bliffue i deris hiertis mørckhed/At de vandre effter deris Raad.

Vilde mit Folck vere mig lydigt / Oc Jsrael gaa paa mine Veye.

Da vilde ieg snart nedtrøcke deris Fiender / Oc vende min Haand offuer deris Modstandere.

De som hade HERREN / Dem skulde det feyle met hannem. Men deris tid skulde vare euindelige.

Oc ieg skulde føde dem met den beste Huede/ oc mætte dem met hunnig aff Klippen.

LXXXII.

Assaphs Psalme.

GVd staar i Gudz Menighed/oc er Dommere iblant Guderne.

Huor lenge ville i dømme vret/Oc fremdrage de Vgudeligis Personer/Sela.

Skicker den Fattige oc Faderløse Ræt/Oc hielper de Elendige oc Nødtørtige til Ræt.

Redder den Ringe oc Fattige/oc frelser dem aff de Vgudeligis vold.

Men de lade dem icke sige / oc acte det icke/De gaa stedze hen i mørckhed/Der faare skulle alle Landens Grundualle falde.

Ioan. 10. Jeg haffuet vel sagt / Jere Guder / oc alle sammen den Høystis Børn.

Men i skulle dø som Menisken / Oc som en Tyran gaa til grunde.

Gud gør dig rede/ oc dømme Landet/ Thi du est Arffherre offuer alle Hedninge.

LXXXIII.

Assaphs Psalme sang.

GVd ti dog icke saa / oc ver dog icke saa stille / Gud holt dog icke saa inde.

Thi see / dine Fiender rase / oc de som dig hade/opløffte Hoffuedet.

De gøre tredske anslag mod dit Folck/ Oc raadsla mod dine Skiulte.

Nu her sige de/Lader oss oprycke dem/ at de ere icke Folck/At Jsraels naffn skal icke mere ihukommis.

Thi de haffue lagt deris Raad til sammen/oc giort it Forbund mod dig.

De Edomiters / Jsmaeliters / Moabiters oc Hagariters Bolige.

Gebaliter/Ammoniter/Amalechiter/ De Philister met dem i Tyro.

Assur haffuer oc slaget sig til dem / Oc hielper Lotz børn / Sela.

Iudi. 7. Iudic. 4. Gør mod dem som mod Midianiterne/ Som Sissera / som Jabin hoss Kisons Beck.

Som bleffue vdslette hoss Endor / Oc bleffue til skarn paa Jorden.

Iud. 7. 8. Gør deris Førster som Oreb oc Seeb/ Alle deris Øffuerste / som Seba oc Zalmuna.

Som sige / Wi ville indtage Gudz Huss.

Gud lad dem løbe om som en Huirreluind/Som affner faar Været.

Som en Jld der opbrender Skoffuen/Oc som en Lue der optender biergene.

Forfølge dem saa met din storm / Oc forferde dem met din Huirreluind.

Gør deris Ansict fult aff skam / At de skulle spørre effter dit Naffn.

Skamme mue de dem / oc forferdis altid meer oc meer / Oc bliffue til skendzel oc omkomme.

Saa skulle de kende / at du heder alene HERREN met dit Naffn / Oc den Høyste i al Verden.

LXXXIIII.

Kore børns Psalme/ faar at siunge paa Githith.

HERRE Zebaoth/ huor lystige ere dine Boliger.

Min Siæl lengis oc begerer inderlige at komme til HERRENS Forgaard/ Mit liff oc min Siæl glæder sig i den leffuende Gud.

Thi Fulen haffuer fundet it huss/ Oc Sualen sin rede/ at ligge deris Vnge vdi/ som er/ Dit Altere HERRE Zebaoth/ min Konge oc min Gud.

Salige ere de/ som bo i dit Huss/ De loffue dig der euindelige/ Sela.

Salige ere de Menniske/ som holde dig for deris Styrcke/ Oc vandre effter dig aff hiertet.

De som gaa igennem den Jammerlige dal/ oc gøre der Kilder/ Oc de som lære bliffue prydede met mange Velsignelser.

De beholde en Seyer effter en anden/ At mand maa see/ at den rætte Gud er i Zion.

HERRE Gud Zebaoth/ hør min bøn/ Jacobs Gud merck hende/ Sela.

Gud vor Skiold giff act paa/ See til din Saluedis Rige.

Thi en dag er bedre i din Forgaard end ellers tusinde/ Jeg vil heller vocte Døren i min Gudz Huss/ end lenge bo i de Vgudeligis Bolige.

Thi Gud HERREN er Sol oc Skiold/ HERREN giffuer naade oc ære/ Hand lader inted gaat fattis de Fromme.

HERRE Zebaaoth/ Saligt er det Menniske/ som forlader sig paa dig.

LXXXV.

Kore børns Psalme/ faar at siunge.

HERRE/ du som haffuer før verit naadig mod dit Land/ oc forløst Jacobs Fanger.

Du som haffuer før forladet dit Folck deris Misgerninger/ Oc skiult alle deris Synder/ Sela.

Du som haffuer før bort taget al din vrede/ Oc vent dig fra din vredis hastighed.

Trøste oss Gud vor Salighed/ Oc offuergiff din Vgunst offuer oss.

Vilt du da euindelige vere vred paa oss? oc lade din vrede gaa vden affladelse stedze oc altid?

Vilt du da icke verquege oss igen? At dit Folck maa glæde sig i dig.

HERRE/ bete oss din naade/ Oc hielp oss.

Psal. 125.

Ah maatte ieg høre/ at Gud vor HERRE talede/ At hand tilsagde sit Folck fred oc sine Helgen/ Paa det at de skulle icke vende dem til Daarlighed.

Dog er io hans Hielp nær hoss dem som hannem frøcte/ At ære bor i vort Land.

At Miskundhed oc Sandhed møde huer anden/ Retferdighed oc Fred kysse huer anden.

At Sandhed opuoxer aff Jorden/ oc Retferdighed seer ned aff Himmelen.

At HERREN vilde oc gøre oss gaat/ Huor met vort Land maa giffue sin Grøde.

At Retferdighed maatte end nu bliffue faar hannem/ Oc gaa flux frem.

LXXXVI.

Dauidz Bøn.

HERRE bøy dine Øern oc bønhør mig/ Thi ieg er elendig oc arm.

Beuare min Siæl/ thi ieg er Hellig/ Hielp du min Gud din Tienere/ som forlader sig paa dig.

HERRE ver mig naadig/ Thi ieg rober daglige til dig.

Glæd din Tieneris Siæl/ Thi ieg forlengis effter dig HERRE.

Thi du HERRE est God oc Naadig/ fuld aff stor Miskundhed/ mod alle dem som kalde paa dig.

HERRE giff act paa min Bøn/ Oc merck paa min formanelsis røst.

J Nød rober ieg til dig/ At du vilt bønhøre mig.

HERRE/ der er ingen dig lig/ blant Guderne/ oc der er ingen som kand gøre som du.

Alle Hedninge som du haffuer giort/ skulle komme oc bede til dig HERRE/ Oc ære dit Naffn.

At du est saa stor/ oc gør vnderlige Gerninger/ oc est alene Gud.

Viss mig HERRE din vey/ at ieg maa vandre i din Sandhed/ Beuare mit Hierte hoss det Eniste/ at ieg frøcter dit Naffn.

Jeg tacker dig HERRE min Gud aff gantske hierte/ Oc ærer dit Naffn euindelige.

Thi din Miskundhed er stor offuer mig/ Oc du frelste min Siæl aff det dybe Helffuede.

Gud/ de Stolte sette dem op mod mig/ oc de Tyranners hob staa effter min Siæl/ oc haffue dig icke faar øyen.

Men du HERRE Gud est barmhiertig oc naadig/ Taalmodig/ oc fuld aff Miskundhed oc Sandhed.

Psal. 113. 145.

Vent dig til mig / ver mig naadig / Stycke din Tienere met din mact / oc hielp din Tienerindis Søn.

Gør it Tegen met mig / at det maa gaa mig vel / At de mue det see / som mig hade / oc skamme sig / At du HERRE staar met mig / oc trøster mig.

LXXXVII.

Chore børns Psalme sang.

Hun er fast grundfest paa det hellige Bierg / HERREN elsker Zions Porte / offuer alle Jacobs Bolige.

Der bliffuer herlige ting predickede i dig / Du Gudz stad / Sela.

Jeg vil lade predicke for Rahab oc Babel / at de skulle kende mig / See / Philister oc Thyrer met Morianer skulle der fødis.

Mand skal sige til Zion / at allehonde Folck fødis der vdi / Oc at hand den Høyste bygger hende.

HERREN skal lade predicke i alle honde Tungemaal / At der skulle oc nogle fødis / Sela.

Oc Sangerne skulle alle Siunge / den ene om den anden / lige som i en Dantz.

LXXXVIII.

Chore børns Psalme sang / faar at siunge / om de Elendigis skrøbelighed / Hemans Esrahiters vnderuisning.

HERRE Gud min Salighed / ieg rober dag oc nat faar dig.

Lad min bøn komme faar dig / Bøye dine øern til mit rob.

Thi min Siæl er fuld aff iammer / oc mit Liff er hart hoss Helffuede.

Jeg actis som de / der fare til Helffuede / Jeg er en Mand der haffuer ingen hielp.

Jeg ligger forladen blant de Døde / lige som de ihiel slagne / der ligge i Graffuen / Huilcke du kommer icke mere ihu / oc de ere bortskilde fra din Haand.

Du lagde mig hen vnder i Graffuen / i mørckhed oc dybhed.

Din grumhed trycker mig / Oc du trenger mig met alle dine Floder / Sela.

Du skilde mine Venner longt fra mig / Du giorde mig verstyggelig for dem / Jeg ligger fangen / oc kand icke komme vd.

Psal. 6. Min Stickelse er iammerlig for Elendighed / HERRE / Jeg rober daglige til dig / Jeg vdbreder mine hender til dig.

Skalt du da gøre vnderlige Gerninger iblant de Døde? Eller skulle de døde opstaa / oc tacke dig / Sela.

Skal mand opregne din Miskundhed i Graffuerne? Oc din Sandhed i forderffuelsen?

Kunde da dine Vnderlige Gerninger kendis i mørcker? Eller din Retferdighed i det Land som mand inted tencker?

Men ieg rober til dig HERRE / Oc min bøn kommer aarle faar dig.

Hui forskiuder du HERRE min Siæl / Oc skiuler dit Ansict faar mig?

Jeg er Elendig oc vansmectig / at ieg er saa forskuden / Jeg lider din forferdelse / at ieg paa det neste fortuiler.

Din Grumhed gaar offuer mig / Din forferdelse tuinger mig.

De omkring sette mig daglige som vand / Oc de bespende mig til sammen.

Du gør det at mine Venner oc Neste / oc Kyndinge holde sig longt fra mig / For saadan Elendighedz skyld.

LXXXIX.

Ethans Esrahiters Vnderuisning.

Jeg vil siunge aff HERRENS Naade euindelige / Oc kundgøre hans Sandhed met min mund stedze oc altid. Ioan. 1.

Oc sige saa / At en euig Naade skal opgaa / oc du skalt holde din Sandhed trolige i Himmelen.

Jeg giorde en Pact met mine vdualde / Jeg soer Dauid min Tienere. 2. Re. 7.

Jeg vil beskicke dig Sæd euindelige / Oc bygge din Stoel stedze oc altid / Sela.

Oc Himlene HERRE / skulle prise dine vnderlige Gerninger / Oc din Sandhed i Helgens menighed.

Thi huo kand gelde lige ved HERREN i Skyerne / Eller oc vere HERREN lig iblant Gudernis Børn?

Gud er meget mectig i Helgenis forsamling / oc forferdelig offuer alle som ere omkring hannem.

HERRE Gud Zebaoth / Huo er en mectig Gud som du? Oc din Sandhed er omkring dig?

Du regerer offuer det brusende Haff / Du stiller hendis Bølger / naar de opløffte dem.

Du slar Rahab til døde / Du bortsprer dine Fiender met din stercke Arm.

Himmel oc Jord høre dig til / Du grundfeste Jorden / oc huad der er vdi.

Du skabte Norden oc Synden / Thabor oc Hermon frydis i dit Naffn.

Du haffuer en veldig Arm / din haand er sterck / oc din Høyre haand er høy.

Rætferdighed och dom er din Stoels befestning / Naade oc Sandhed ere faar dit Ansict.

Saligt er det Folck / som kand fryde sig / HERRE de skulle vandre i dit Ansictis Liuss.

De skulle daglige glædis i dit Naffn / oc vere herlige i din Rætferdighed.

Thi du est deris styrckis Priss / och du skalt ophøye vort Horn ved din Naade.

Thi HERREN er vor Skiold / oc den Hellige i Israel er vor Konge.

DEn tid talede du til dine Helgene i Syn / oc sagde / Jeg opuacte en kempe som skal hielpe / Jeg haffuer ophøyet en vduualt aff Folcket.

1. Reg. 16
Act. 13.

Jeg fant Dauid min tienere / ieg saluede hannem met min hellige Olie.

Min Haand skal opholde hannem / oc min Arm skal styrcke hannem.

Fienderne skulle icke faa mact offuer hannem / oc de Wrætferdige skulle icke vndertrøcke hannem.

Men ieg vil nedsla hans Modstandere faar hannem oc plage dem / som hannem hade.

Men min Sandhed och Naade skal vere hoss hannem / och hans Horn skal ophøyes i mit Naffn.

Jeg vil sette hans Haand i haffuet / oc hans Høyre haand i Vandene.

Hand skal kalde mig saa / du est min Fader / min Gud oc Trøst som hielper mig

Oc ieg vil gøre hannem til den første Søn / alder høyste iblant Kongerne paa Jorden.

Jeg vil holde min Naade met hannem euindelige / oc min Pact skal bliffue fast met hannem.

Jeg vil giffue hannem Sæd euindelige / oc opholde hans Stol / saa lenge som Himmelen varer.

Men om hans børn forlade min Lou / oc vandre icke i min Ræt.

Der som de vanhellige mine Skickelser / oc icke holde mine Bud.

Da vil ieg hiemsøge deris Synder met Riss / oc deris Misgerninger met plager.

Men ieg vil icke vende min Naade fra hannem / oc icke lade min Sandhed feyle.

Jeg vil icke vanhellige min Pact / och icke forvende det / som gick vd aff min Mund.

Jeg sor en tid ved min Hellighed / Jeg vil icke liuge faar Dauid.

2. Reg. 7

Hans Sæd skal bliffue euig / oc hans Stol faar mig / lige som Solen.

Hand skal beuaris Euindelige som Maanen / oc lige som Vidne ere visse i skyerne / Sela.

MEn nu vdstøder du oc bort kaster / och est vred paa din Saluede.

Du forstyrer din tieneris Pact / oc træder hans Krune til Jorden.

Du riffuer alle hans Mure ned / oc lader hans faste Stæder sønderbrydis.

Alle som gaa der frem røffue hannem / hand er bleffuen sine Naboer en spaat.

Du ophøyer hans modstanderis høyre haand / oc glæder alle hans Fiender.

Du bort togst ocsaa hans sverdis Krafft / och loed hannem icke vinde seyer i strid.

Du forstyrer hans Renhed / oc kaster hans Stol til iorden.

Du forstecker hans Vngdoms tid / oc skiuler hannem met Haanhed / Sela.

HERRE / Huorlenge vilt du saa aldelis skiule dig / och lade din Grumhed / brende som ild?

Tenck / huor stacket min Leffnet er / hui vilt du skabe alle menniske forgeffuis?

Huor er nogen som leffuer / oc icke seer Døden? Som frelser sin Siæl aff Helffuedis Haand? Sela.

HERRE / huor er din fremfarne Naade? Som du sorst Dauid i din Sandhed.

1. Reg. 7

HERRE tenck paa din Tieneris Forsmedelse / som ieg bær i mit skød / aff alt det megle Folck.

Met huilket dine Fiender forhaane dig HERRE / met huilke de forhaane din Saluedis Fodspor.

Loffuit vere HERREN euindelige / Amen / Amen.

XC.

Mose Gudz mandz Bøn.

HERRE Gud / du est vor Tilfluct / Stedze oc altid.

Du est Gud fra euighed til euighed / Før end Biergene bleffue / oc Jorden / oc verden bleffue skabte.

Du som lader Menniskten dø oc siger / kommer igen Menniskens børn.

Fordi at tusinde aar ere faar dig / som den dag der fremgick i gaar / oc som en Nattevæct.

Du lader dem hen fare som en Strøm / oc de ere som en Søffn / lige som Gress / der dog snart visner,

Det

Det som blomstris aarle / och visner snart / oc bliffuer affhugget om afftenen och tørris.

Det gør din Vrede / at wi saa forgaa / oc din Grumhed / at wi skulle saa hastelige bort.

Thi du setter vore Misgerninger faar dig / Vore wkende synder i Liuset faar dit Ansict.

Der faare fare alle vore Dage bort ved din vrede / Wi fortære vore Aar lige som en Snack.

Eccle. 18 Vort Liff varer halffierdesinds tiue aar / naar det kommer høyt / da ere de firesinds tiue aar / oc naar det haffuer veret kaasteligt / da haffuer det veret Møye oc Arbeyde / Thi det far snart bort / lige som wi fløye der fra.

Huo tror det / at du est saa saare vred? Oc huo frycter for saadan din Grumhed?

Lær oss at betencke / at wi skulle dø / At wi mue bliffue forstandige.

HERRE vent dig dog igen til oss / Oc ver dine Tienere naadig.

Opfylt oss aarle met din Naade / Saa ville wi prise dig oc vere glade i alle vore Dage.

Glæde oss nu igen / effter at du plager oss saa lenge / Effter at wi lide saa lenge wlycke.

Betee dine Tienere din Gerning / Oc din ære deris Børn.

Oc HERRE vor Gud ver oss venlig / Oc forfremme vore Henders Gerning hoss oss / Ja hand forfremme vore henders gerning.

XCI.

Den som sider vnder den Høystis Beskermelse / Oc bliffuer vnder den Almectigstes skygge.

Hand siger til HERREN / min Tillid / oc mit Slaat / Min Gud / paa den ieg haaber.

Thi hand frelser mig aff Jegerens snare / Oc fra den skadelige Pestilentze.

Hand skal skiule dig met sine Fiære / oc din Tillid skal vere vnder hans Vinge / Hans Sandhed er Beskermelse oc skiold.

At du skalt icke forferdis for Nattens gruelse / Eller for Pilene som flue om dagen.

For Pestilentze som kommer snigendis i mørcket / For Siugdom som forderffuer om Middagen.

Der som tusinde falde hoss din Side / Oc thi tusinde hoss din Høyre haand / Da skal det dog icke ramme paa dig.

Ja du skalt see lyst met dine øyen / Oc see / huorledis det skal betalis de Wgudelige.

Thi HERREN er dit Tillid / Den Høyste er din Tilfluct.

Dig skal inted ont vederfaris / Oc der skal ingen Plage komme nær din Bolig.

Matt. 4. **Thi hand haffuer befalet sine Engle om dig / At de skulle beuare dig paa alle dine veye.**

At de skulle bære dig paa hender / Oc du skalt icke støde din fod paa en sten.

Du skalt gaa paa Løuuen oc Oglen / Oc træde paa den vnge Løuue oc Dragen.

Hand haffuer lyst til mig / saa vil ieg hielpe hannem vd / Hand kender mit naffn / der faare vil ieg beskerme hannem.

Hand kalder paa mig / saa vil ieg bønhøre hannem / Jeg er hoss hannem i Nød / Jeg vil riffue hannem vd / oc gøre hannem til ære.

Jeg vil mætte hannem met it longt Liff / Oc ieg vil vise hannem min Salighed.

XCII.

En Psalme sang paa Sabbaths dagen.

Det er en kaasteligt ting / at tacke HERREN / Oc at siunge dit Naffn loff du Høyste.

At kundgøre din Naade om morgenen / Oc din Sandhed om Natten.

Paa de thi Strenge oc Psaltere / met leeg paa Harpe.

Thi HERRE du lader mig gladelige siunge om dine Gerninger / Oc ieg priser det dine hender skabte.

HERRE / huorledis ere dine Gerninger saa store? Dine tancker ere saa meget dybe.

En Daare tror det icke / Oc en Geck acter icke saadant.

De Wgudelige grønis som greß / Oc Misdedere blomstris alle / Indtil de bliffue vdslette altid oc euindelige.

Men du HERRE est den Høyste / oc bliffuer euindelige.

Thi see / dine Fiender / HERRE / see / dine Fiender skulle forfare / Oc alle Misdedere skulle bort spreß.

Men mit Horn skal ophøyes / som en Enhiørnings / Oc bliffue saluet met fersk Olie.

Oc mit øye skal see sin lyst paa mine Fiender / oc mit øre skal høre sin lyst om de onde / som sette sig mod mig.

Den Retferdige skal grønis som it Palme træ / hand skal voxe som it Ceder træ paa Libanon.

De som ere plantede i HERRENS Huss / de skulle grønis i vor Gudz Forgaarde.

Oc naar de end bliffue gamle / da skulle de dog blomstris / vere fructsomelige och ferske.

At de skulle forkynde at HERREN er saa from / Min trøst / och der er ingen wræt hoss hannem.

XCIII.

HERREN er Konge / oc herlige prydet / HERREN er prydet / oc haffuer begynt it Rige / saa viit som Verden er / oc til bered / at det skal bliffue.

Fra den tid staar din Stoel fast / du est euig.

HERRE Vandstrøme ophøye dem / vandstrømmene ophøye deris liud / vandstrømmene løffte bølgerne høyt op.

Bølgerne i Haffuet ere store / oc bruse græselige / men HERREN er end større i Høyheden.

Dit ord er en ret Lærdom / hellighed er dit husis prydelse euindelige.

XCIIII.

HERRE Gud som Heffnen hører til / Gud / som Heffnen hører til obenbaris.

Opløfft dig du verdens dommere / Betale de Hofferdige det de fortiene.

HERRE / huor lenge skulle de Wgudelige / huor lenge skulle de Wgudelige praale:

Oc saa tradzelige tale / oc alle Misdedere saa rose sig:

HERRE / de nedsla dit Folck / oc plage din Arff.

Encker oc Fremmede myrde de / och ihielsla de Faderløse.

Oc sige / HERREN seer det icke / oc Jacobs Gud acter det icke.

J Gecke iblant Folcket mercker dog: oc i Daarer naar ville i bliffue vise:

Den som plantede Øret / skulde hand icke høre: Den som giorde øyet / skulde hand icke see:

Den som tucter Hedningene / skulde hand icke straffe: Den som lærer menniskēn huad de vide.

Men HERREN ved Menniskens tancker / At de ere forfengelige. *(1. Cor. 3.)*

Salig er den som du HERRE reffser / oc lærer hannem ved din Lou.

At hand haffuer Taalmodighed / naar det gaar ilde / ind til den Wgudeligis Graff bliffuer bered.

Thi HERREN skal icke bortkaste sit Folck / ey heller forlade sin Arff.

Thi Ræt maa dog bliffue ræt / oc alle fromme hierte skulle falde til hannem.

Huo staar met mig / mod de onde: Huo traader til mig / mod Misdedere:

Haffde icke HERREN hulpet mig / da laae min Siæl paa det neste i det Stille.

Jeg sagde / Min fod snublede / Men din Naade HERRE opholder mig.

Jeg haffde megen Bekymrelse i mit hierte / men din Trøst verquegede min Siæl.

Du bliffuer io aldri til enss met den skadelige Stoel / som ilde vdlegger Louen.

De ruste dem mod den Rætferdigis Siæl / oc fordømme wskyldigt Blod.

Men HERREN er min Beskermelse / min Gud er min Tillidz Trøst.

Oc hand skal betale dem deris wræt oc hand skal vdslette dem for deris ondskaff / HERREN vor gud skal vdslette dem.

XCV.

KOmmer hid lader oss loffue HERREN gladelige / oc fryde oss aff vor Salighedz Trøst.

Lader oss komme met tack faar hans Ansict / och fryde hannem met Psalmer.

Thi HERREN er en stor Gud / oc en stor Konge offuer alle Guder.

Thi alt det Jorden bær / er i hans Haand / oc Biergenis høye høre hannem oc til.

Thi Haffuet er hans / oc hand giorde det / oc hans hender beredde det Tørre.

Kommer / Lader oss tilbede och falde paa knæ / oc nedfalde faar HERREN / som oss giorde.

Thi hand er vor Gud / oc wi ere hans fødis Folck / oc hans henders Faar.

Der som i høre hans Røst i dag / da forherder icke eders Hierte / Som det skede i Meriba / Som i massa vdi ørcken. *(Ebre. 3. Exo. 17.)*

Der som eders Fedre fristede mig Følede oc saae mine gerninger.

At ieg haffde fyretiue Aar møye met dette Folck/ oc sagde/ De ere Folck/ huilckis Hierte vil altid fare vild / Oc de som icke ville lære mine Veye.
At ieg svor i min vrede/ De skulle icke komme til min Huile.

XCVI.

Siunger HERREN en ny Sang/ Siunger HERREN al Verden.
Siunger HERREN/ oc loffuer hans Naffn / Predicker hans Salighed dag fra dag.
Forteler hans ære iblant Hedningene/ Oc hans vnderlige Gerninger iblant alle Folck. 1.Par. 17
Thi HERREN er mectig oc meget loflig/ Vnderlig offuer alle Guder.
Thi alle Folckenis Guder ere Affguder/ Men HERREN giorde Himmelen.
Det staar herlige oc pryder faar hannem / Oc det gaar veldelige oc loffligе til i hans Helligdom.
J Folck Bærer hid til HERREN/ Bærer hid til HERREN ære oc Mact.
Bærer hid til HERREN hans Naffns ære / Bærer Skenck / oc kommer i hans Forgaarde.
Tilbeder HERREN i hellig Prydelse/ Al Verden skal frøcte hannem.
Siger iblant Hedningene / at HERREN er Konge / Oc haffuer sit Rige / saa vit som Verden er/ bered/ at det skal bliffue/ Oc hand dømmer Folcket ræt.
Himmelen glæde sig/ oc Jorden fryde sig/ Haffuit bruse/ oc alt det som der i er.
Marcken vere glad / oc alt huad der er paa/ Oc lader alle Træ i skoffuen prise.
Faar HERREN / thi hand kommer / Thi hand kommer at dømme Jorderige.
Hand skal dømme Jorden met Retferdighed/ Oc Folcket met sin Sandhed.

XCVII.

HERREN er Konge/ der aff glæde sig Jorderige / Oc Øerne vere glade/ saa mange som de ere.
Skyerne oc Taag er omkring hannem / Retferdighed oc Dom ere hans Stoels befestning.
Jlden gaar faar hannem/ Oc optender hans Fiender trint omkring.
Hans Liunet skin paa Jorden/ Jorderig seer oc forferdis.
Biergene smelte som voy faar HERREN/ Faar den gantske Jordis Regenter.
Himlene kundgøre hans Retferdighed/ Oc alle Folck see hans ære.
Skamme maa de sig alle som tiene Billede/ oc roser sig aff Affguder/ Tilbeder hannem alle Guder. Exo.20. Ebræ.1.
Zion hører det oc er glad / Oc Juda Døtter glædis/ HERRE offuer dit Regimente.
Thi du HERRE est Høyst i alle Land / Du est meget ophøyet offuer alle Guder.
J som elske HERREN / Hader det onde / HERREN beuarer sine Helgenis Siæle/ Hand skal frelse dem aff de Vgudeligis Haand.
Liuset skal altid opgaa for den Retferdige/ Oc glæde de Frommis hierter.
J Retferdige glæder eder i HERREN / Oc tacker hannem oc priser hans Hellighed.

XCVIII.

En Psalme.

Siunger HERREN en ny Sang/ Thi hand gør Vnderlige gerninger.
Hand vinder Seyr met sin Høyre haand / oc met sin hellige Arm.
HERREN lader kundgøre sin Salighed/ Hand lader obenbare sin Retferdighed faar Folcket.
Hand tencker paa sin Naade oc Sandhed/ mod Jsraels Huss/ Alle Verdens ende see vor Gudz Salighed.
Al Verden fryde HERREN/ Siunger/ priser oc Loffuer.
Loffuer HERREN met Harper/ met Harper oc Psalmer.
Met Trommeter oc Basuner/ Fryder eder faar HERREN som er Konge.
Haffuet bruse oc huad som der er vdi/ Jorden oc de som bo der paa.
Vandstrømmene sla sammen aff glæde/ Oc Biergene vere glade.
Faar HERREN/ thi hand kommer at dømme Jorderige / Hand skal dømme Jorden met Retferdighed/ oc Folckene met Ræt.

XCIX.

HERREN er Konge/ Der faar raser Folcket/ Hand sider paa Cherubim/ Der faar røris Verden.
HERREN er stor i Zion / Oc høy offuer alle Folck.

Mand tacke dit store oc Underlige Naffn/som er helligt.

J denne Kongis Rige elsker mand Rætten/ Du giffuer fromhed / Du skicker Dom oc Retferdighed i Jacob.

Ophøyer HERREN vor Gud/ Tilbeder faar hans fodskammel/Thi hand er hellig.

Mose oc Aaron iblant hans Prester/ Oc Samuel iblant dem som kalde paa hans Naffn/De paakallede HERREN / Oc hand bønhørde dem.

Hand talede met dem ved en Skystøtte/De hulde hans vidnesbyrd oc Bud/ som hand gaff dem.

HERRE du est vor Gud/du bønhørde dem/Du Gud gaffst dem til/oc straffede deris gerninger.

Ophøyer HERREN vor Gud/ oc tilbeder mod hans hellige Bierg / Thi HERREN vor Gud er hellig.

C.

En Tack Psalme.

AL Verden fryder HERREN/ Tiener HERREN met glæde/Kommer faar hans Ansict met glædskaff.

Bekender at HERREN er Gud/ hand giorde oss / oc icke wi selffue / Til sit Folck/oc til Faar som hand føder.

Gaar ind at hans Porte met Tacksigelse / til hans Forgaard met loff / Tacker hannem/loffuer hans Naffn.

Thi HERREN er venlig / Oc hans naade varer euindelige/ oc hans sandhed stedze oc altid.

CI.

Dauidz Psalme.

JEg vil siunge om Naade oc Ræt/ Oc sige dig loff HERRE.

Jeg handler forsynlige oc redelige hoss dem som mig tilhøre/ Oc vandre trolige i mit Huss.

Jeg tager mig ingen onde Sager faare/ Jeg hader Offuertrederen/oc lader hannem icke bliffue hoss mig.

Jt vanartigt Hierte skal vige fra mig/ Jeg lider icke den Onde.

Den som baguasker sin Neste lønlige/ vdsletter ieg / Jeg maa icke lide den / som haffuer stolte facter oc stort mod.

Mine øyen see effter de Trofaste i landet/at de skulle bo hoss mig / oc ieg haffuer gerne gode Tienere.

Jeg holder icke falske Folck i mit Huss/ Løgnere triffuis icke hoss mig.

Jeg ødelegger aarle alle Ugudelige i Landet/At ieg kand oprycke Misdedere/alle aff HERRENS Stad.

CII.

Den Elendigis Bøn / som er bedrøffuit/oc vdøser sin Klagemaal faar HERREN.

HERRE hør min Bøn / Oc lad mit rob komme til dig.

Skiul icke dit Ansict for mig/ Bøy din øern til mig i Nød/Naar ieg kalder paa dig/da bønhør mig snart.

Thi mine dage ere forgangne som en Røg / Oc mine Ben ere opbrende som en Brand.

Mit Hierte er nedslaget/ oc tiurt/ som Gress / At ieg oc forglemmer at æde mit Brød.

Mine Ben henge ved mit kød / For hylen oc suck.

Jeg er lige som en Rørdrum i ørcken/ Jeg er lige som en Ugle i forstyrede Stæder.

Jeg vaager / oc er lige som en Enlig fuel paa taget.

Mine Fiende forhaane mig daglige/ Oc de mig spaatte suere ved mig.

Thi ieg æder aske som Brød / oc blender min Drick met graad.

For din trusel oc vrede/At du ophøyde mig/oc kaste mig ned i grund.

Mine dage ere borte som en skugge/ Oc ieg visner lige som Gress.

Men du HERRE bliffuer euindelige/oc din Jhukommelse stedze oc altid.

Gør dig rede oc forbarme dig offuer Zion/ Thi det er tid / at du est hende naadig/oc stunden er kommen.

Thi dine Tienere vilde gerne/at hun bleff bygd/Oc saae gerne / at hendis Sten oc Kalck til reddis.

At Hedningene skulle frycte HERRENS Naffn/Oc alle Konger paa Jorden din ære.

At HERREN bygger Zion / oc obenbaris i sin ære.

Hand vender sig til de forladnis bøn/ Oc forsmaar icke deris Bøn. Psal. 87.

Dette skal scriffuis for dem som effter komme / Oc det Folck som skal skabis / skal loffue HERREN.

Thi hand seer ned aff sin hellige Høyhed / Oc HERREN seer aff Himmelen paa Jorden.

At hand vil høre Fangens suck/ oc løse Dødzens Børn.

Paa det at de skulle predicke HERRENS Naffn i Zion/ oc hans loff i Jerusalem.

Naar Folckene komme til sammen/ oc Kongerigene at tiene HERREN.

Hand ydmyger min mact paa veyen/ oc forstecker mine dage.

Jeg siger/ min Gud/ Tag mig icke bort/ mit i mine dage.

Ebre. 1.

Dine aar vare stedze oc altid/ du grundfeste Jorden tilforn/ och Himlene ere dine henders gerning.

De skulle forgaa/ Men du bliffuer/ de skulle alle ældis/ lige som it Klædebon/ de skulle foruandlis/ som it Klæde naar du vilt foruende dem.

Men du bliffuer som du est/ och dine aar faa ingen ende.

Dine Tieneris Børn skulle bliffue/ oc deris Sæd skal triffuis faar dig.

CIII.

Davidz Psalme.

Min Siæl loffue HERREN/ oc huad som er i mig/ hans hellige Naffn.

Min Siæl loffue HERREN/ oc forglem icke det gode som hand haffuer giort mig.

Den som forlader dig alle dine Synder/ oc læger al din Breck.

Den som frelser dit Liff fra forderffuelse/ den som kruner dig met Naade oc Barmhiertighed.

Den som gør din Mund glad/ oc du bliffuer Ung igen/ som en Ørn.

HERREN skicker Retferdighed oc dom/ alle dem som lide vræt.

Hand lod Mose vide sine veye/ Israels børn sine Gerninger.

Exo. 34. Psa. 145.

HERREN er Barmhiertig oc Naadig/ Taalmodig oc meget Miskundelig.

Hand skal icke altid trætte/ Ey heller vere vred euindelige.

Hand handler icke met oss effter vore Synder/ oc betaler oss icke effter vore Misgerninger.

Thi at saa høy som Himmelen er offuer Jorden/ lader hand Naade bliffue mectig offuer dem som hannem frycte.

Saa longt som Østen er fra Vesten/ Lader hand vore Offuertredelser vere fra oss.

Lige som en Fader forbarmer sig offuer Børn/ Saa forbarmer HERREN sig offuer dem/ som hannem frycte.

Thi hand kender vor Skabelse/ hand tencker der paa/ at wi ere Støff.

It Menniske er i sit Leffnet lige som Gress/ hand Blomstris som it Blomster paa marcken.

Naar Været far der offuer/ da er det icke lenger der/ oc hendis sted kender hende icke mere.

Men HERRENS Naade varer fra euighed til euighed/ offuer dem som hannem frycte.

Oc hans Rætferdighed varer til Børne Børn.

Hoss dem som holde hans Pact/ och tencke paa hans Bud/ at de gøre der effter.

HERREN haffuer bered sin stoel i Himmelen/ oc hans rige regerer offuer al ting.

Loffuer HERREN i som ere hans Engle/ I stercke Kemper/ som vdrette hans befalning/ at mand kand høre hans ordis røst.

Ebre. 1.

Loffuer HERREN alle hans Hærskare/ hans Tienere/ i som gøre hans vilie.

Loffuer HERREN alle hans Gerninger i alle hans Herredømmis steder/ min Siæl loffue HERREN.

CIIII.

Min Siæl loffue HERREN/ HERRE min Gud/ du est meget herlig/ du est prydet deylige oc herlige.

Liuset er din Klædebon/ som du haffuer paa/ du vdbreder Himmelen/ som it Tapet.

Himmele

Du huelffuer hannem offuen til met vand/ du far paa skyerne som paa en vogn/ oc gaar paa Værens fiære.

Du som gør dine Engle til vær/ oc dine Tienere til gloende Ild.

Ebre. 1.

Jorden.

Du som grundfester Jorden paa sin Grundual/ at hun bliffuer altid oc euindelige.

Du skiul hende met Dybhed/ som met it Klædebon/ oc der staar Vand offuer biergene.

Men de fly for din Straff/ For din Torden fare de bort.

Biergene gaa høyt frem/ oc Marckerne sette dem neden til/ Paa den Sted som du grundfeste for dem.

Du sette dem deris Maal/ der komme de icke offuer/ oc mue icke skiule Jorden igen

Du lader Kilder opuelde i dalene/ at Vandet flyder hen emellem Biergene.

At alle Diur paa marcken dricke / Oc vilde Diur slycke deris tørst.

Himmelens Fule side paa dem / oc siunge iblant Grenene.

Du gør biergene vaade offuen ned/Du gør Landet fult aff fruct som du skicker.

Du lader greſſ gro for Fæ/ oc Sæd til Menniſkens nytte/At du skalt føre brød aff Jorden.

Oc at Vin skal glæde Menniſkens hierte/ oc at hans skickelse skal bliffue deylig aff olie/Oc at Brødet skal styrcke Menniſkens hierte.

At HERRENS Træ skulle staa fulde aff vedske/Libani Ceder træ som hand plantede.

Der gøre Fule rede/ Oc Storcke bo paa Grane træ.

Stengeder haffue tilfluct til høye bierge/ Oc Canin til Sten reffuerne.

Du gør Maanen / at dele aaret effter/ Oc Solen ved sin nedgong.

Du gør mørcker / at der bliffuer Nat/ Da røre sig alle vilde Diur.

De vnge Løuer som brøle effter Roff/ Oc atspørre deris Føde aff Gud.

Naar Solen gaar op/vige de bort/ Oc legge dem i deris Kuler.

Saa gaar da Menniſket vd til sit arbeyde/oc til sin Agergerning indtil afftenen.

HERRE huorledis ere dine gerninger saa store oc mange? Du skickede dem alle viſlige/Oc Jorden er fuld aff din Godhed.

Haffuit HAffuit som er saa stort oc viit / der røris de foruden tal/baade store oc smaa diur.

Der gaa Skibene/Der ere Hualfiske/ som du giorde/at de lege der vdi.

Psal. 145 Matt. 6. **De vocte alle paa dig / At du skalt giffue dem Mad i sin tid.**

Naar du giffuer dem / da sancke de/ Naar du oplader din Haand / da mættis de met Gaat.

Skiuler du dit Ansict/Da forferdis de/ Du tager deris aande bort / Da forgaa de/ oc bliffue til Støff igen.

Du lader din Aande vd/ da skabis de/ Oc du fornyer Jordens Skickelse.

HERRENS ære er euig/ HERren haffuer behagelighed til sine gerninger.

Hand seer til Jorden/saa beffuer hun/ Hand rører ved Biergene/saa ryge de.

Jeg vil siunge HERREN i alle mine dage/oc loffue min Gud saa lenge som ieg er

Min tale skal behage hannem vel/ Jeg glæder mig i HERREN.

Syndere skulle faa ende aff Jorden/oc de Vgudelige icke mere vere. Min Siæl loffue HERREN/Haleluia.

CV.

TAcker HERREN / oc predicker hans Naffn / Forkynder hans Gerninger blant Folckene.

Siunger om hannem oc loffuer hannem / Taler om alle hans Vnderlige gerninger.

Priser hans hellige Naffn/Deris hierte glædis/ som søge effter HERREN.

Spørrer effter HERREN oc effter hans Mact/Søger hans ansict alle vegne.

Kommer hans Vnderlige gerninger ihu / som hand giorde / Hans Vnderlige gerninger oc hans Ords domme.

J som ere Abrahams hans Tieneris sæd/ J Jacobs hans vdualdis børn.

Hand er HERREN vor Gud/ Hand dømmer i al Verden.

Hand tencker euindelige paa sin Pact/ Oc paa det Ord / som hand loffuede mange tusinde stedz oc altid.

Som hand giorde met Abraham / Oc den Eed med Jsaac. Gene. 12

Oc skickede Jacob det til en Ræt / oc Jsrael til en euig Pact. Gen. 26 28.

Oc sagde/Dig vil ieg giffue Canaans Land/Eders Arffdels laad.

Der de vaare faa oc ringe / Oc Fremmede der vdi.

Oc de droge fra Folck til Folck / Fra it Kongerige til it andet Folck.

Hand lod inted Menniſke gøre dem skade / Oc hand straffede Konger for deris skyld. Gen. 12. 20.

Rører icke ved mine Saluede/Oc gører mine Propheter inted ont.

Oc hand lod komme Dyr tid i Landet/ Oc bort tog alt Brødz forraad. Gen. 41.

Hand sende en Mand bort faar dem/ Joseph bleff solt til en Suend. Gen. 37.

De tuonge hans Føder i staack/Hans Liff maatte ligge i Jern. Gen. 39.

Jndtil hans ord kom / Oc HERRENS Tale prøffuede hannem.

Da sende Kongen hen / oc lod giffue hannem løſſ/Herren offuer Folckene befalede at lade hannem vd. Gen. 41

Hand sette hannem til en Herre offuer sit Huſſ/ Til en Regente offuer alt sit godz.

At hand skulde vnderuise hans Førster effter hans Skick/Oc lære hans Eldste visdom.

Oc Jsrael drog i Egypten / Oc Jacob bleff Fremmet i Hams Land. Gen. 46

Oc hand lod sit Folck meget voxe/Oc giorde dem mectigere end deris Fiender. Exo. 1. Acto. 7.

Hand omuende deris hierte/At de bleffue hans Folck vrede/Oc tenckte at ødelegge hans Tienere met suig.

Exod. 3. 4. 5. Hand vdsende Mose sin Tienere/ Aaron som hand vdualde.

Exo. 7. 1 De giorde hans Tegen iblant dem/ Oc hans vnderlige gerninger i hans Land.

Exod. 10 Hand lod mørcket komme/ oc giorde det mørckt/ Oc de vore icke hans Ord wlydige.

Exo. 7. Psal. 78. Hand omuende deris Vand til Blod/ Oc ihielslo deris Fiske.

Exod. 8. Deris Land gaffue Padder aff sig/ J deris Kongiss Kammer.

Exod. 8. Hand sagde/ Da komme onde Orme/ Luss i alle deris Landemercke.

Exod. 9 Hand gaff dem Hagel til Regn/ Brendende Lue i deris Land.

Oc hand slo deris Vin træ oc Figen træ/ Oc sønderbrød Træene i deris Landemercke.

Hand sagde/ saa komme der Gresshopper/ Oc wtalige mange Oldenborrer.

Oc de opode alt gresset i deris Land/ Oc opode Fructen paa deris Marck.

Exo. 12. Oc hand ihielslo alle Førstefødde i Egypten/ Alle deris første Arffuinge.

Exo. 13. OC hand førde dem vd met Sølff oc Guld/ Oc der vaar ingen Skrøbelig iblant deris Slæcter.

Egypten bleff glad/ at de droge vd/ Thi deris frøct vaar falden paa dem.

Exo. 13. Hand vdbredde en Sky til at skiule met/ Oc Jld at liuse om natten.

Exo. 16. De bade/ Da lod hand Vacteler komme/ Oc hand mættede dem met Himmels brød.

Exo. 17. Num. 20 Hand oplod Klippen/ Da flød der Vand vd/ At der løbe Bæcke i den tørre Ørcken.

Thi hand tenckte paa sit hellige Ord/ Gen. 22 Som hand talede til Abraham sin Tienere.

Saa førde hand sit Folck vd met glæde/ Oc sine vdualde met fryd.

Iosue 3. Oc gaff dem Hedningenis Land/ At de indtoge Folckenis Godz.

Paa det at de skulde holde hans Ræt/ Oc beuare hans Lou/ Haleluia.

CVI.

Haleluia.

TAcker HERREN/ Thi hand er god/ Oc hans Miskundhed varer euindelige.

Huo kand vdsige HERRENS store Gerninger: Oc prise alle hans lofflige Gerninger:

Salige ere de/ som holde hans Bud/ Oc gøre altid Retferdelige.

HERRE kom mig ihu/ effter den naade/ som du loffuede dit Folck/ Beuiss oss din Hielp.

At wi mue see dine vdualdis Velferd/ oc glæde oss at det gaar dit Folck vel/ Oc rose oss met din Arffuedel.

Wi haffue syndet met vore Forfedre/ Wi haffue mishandlet/ oc veret Wgudelige.

Vore Forfedre i Egypten vilde icke forstaa dine Vnderlige gerninger/ De tenckte icke paa din store Miskundhed/ oc de vaare wlydige hoss Haffuit/ det vaar hoss det røde Haff.

Hand halp dem for sit Naffns skyld/ At hand vilde beuise sin Mact.

Oc hand straffede det røde Haff/ da bleff det tiurt/ Oc hand førde dem igennem Dybet/ som i en Ørcken. Exo. 14.

Oc halp dem aff hans Haand som dem hadede/ Oc frelste dem/ aff deris Fienders haand.

Oc Vandet drucknede deris Modstandere/ At der bleff icke en igen.

Da trode de paa hans ord/ Oc siunge hans Loff. Exo. 15.

Men de forglemde hans Gerninger snart/ De biede icke effter hans Raad.

Oc de finge lyst i Ørcken/ Oc fristede Gud i øde Steder.

Hand gaff dem effter deris begering/ oc sende dem nock/ Indtil de vemmede der offuer.

Oc de opsette dem mod Mose i Leyeren/ Mod Aaron HERRENS hellige.

Jorden lod sig op/ oc opsløg Dathan/ Oc skiulte Abirams Parti.

Oc der bleff Jld optend iblant deris Forsamling/ Luen opbrende de Wgudelige.

De giorde en Kalff i Horeb/ Oc tilbade det støbte Billede.

Oc de omuende deris ære/ Til en Oxis lignelse som æder gress.

De forglemde Gud deris Salighed/ Som giorde store ting i Egypten.

Vnderlige ting i Hams Land/ Oc gruelige gerninger hoss det Røde haff.

Oc hand sagde/ At hand vilde vdslette dem/ Der som Mose hans vdualde haffde icke forhindert den Ødeleggelse/ at affuende hans vrede/ Paa det at hand skulde icke aldelis forderffue dem.

Oc de foractede det lyskige Land/ De trode icke hans ord.

Oc de knurrede i deris Bolige/ De lydde icke HERRENS røst.

Oc hand opløffte sin Haand mod dem/ at hand skulde sla dem ned i Ørcken.

Oc kaste deris Sæd iblant Hedninge-

ne / Oc atspre dem i Landene.

Nu. 25. Oc de hengde ved Baal Peor / Oc ode aff de døde Affguders Offer.

Oc fortørnede hannem met deris gerning / Da bleff oc Plagen grum iblant dem.

Da traadde Phinees frem / oc millede sagen / Da bleff Plagen stillet.

Oc det bleff hannem regnet til Retferdighed / Stedze oc altid euindelige.

Exo. 17. Num. 22 Oc de fortørnede hannem hoss Trætte vandet / Oc de plagede Mose ilde.

Thi de bedrøffuede hans hierte / At hand talede nogle vbetenckte ord.

Deut. 7. De vdslette oc icke Folckene / Som HERREN dog haffde befalet dem.

Men de blendede dem iblant Hedningene / Oc lærde deris gerninger.

Oc tiente deris Affguder / De bleffue dem til forargelse.

Oc de offrede Dieffle deris Sønner / Oc deris Døtter.

Oc vdgydde vskyldigt Blod / deris Sønners oc deris Døtters Blod / som de offrede Canaans Affguder / At Landet bleff besmittet met Blodskyld.

Oc de besmittede dem met deris gerninger / Oc giorde hoer met deris gerninger.

Da bleff HERRENS vrede optend / offuer hans Folck / Oc hand fick en verstyggelighed til sin Arff.

Oc gaff dem i Hedningenis hender / At de regerede offuer dem / som dem hadede.

Oc deris Fiender fortrengde dem / De bleffue oc ydmygede vnder deris Hender.

Hand frelste dem offte / Men de fortørnede hannem met deris opsæt / Oc de bleffue faa for deris misgernings skyld.

Oc hand saa til deris Nød / Der hand hørde deris Kæremaal.

Oc hand tenckte paa sin Pact som hand giorde met dem / Oc angrede det aff sin store Miskundhed.

Oc lod dem komme til Barmhiertighed / Faar alle som dem haffde fanget.

Hielp oss HERRE vor Gud / oc før oss tilsammen fra Hedningene / At wi mue tacke dit hellige Naffn / oc prise din loff.

Loffuit vere HERREN Israels Gud / fra euighed til euighed / Oc alt Folcket sige / Amen / Haleluia.

CVII.

TAcker HERREN / Thi hand er god / Oc hans Miskundhed varer euindelige.

Siger / i som ere frelste ved HERREN / De hand frelste aff Nød.

Oc de som hand haffuer til hobe sanket aff Landene / Fra Øster / fra Vester / fra Norden / oc fra Haffuit.

I. DE fore vild i Ørcken / paa vtraadde veye / Oc funde ingen Stad / som de kunde bo / Hungrige oc tørstige / oc deris Siæl vansmectet.

Oc de robte til HERREN i deris Nød / Oc hand redede dem aff deris angist.

Oc førde dem paa den rette vey / At de ginge til den Stad / som de kunde bo i.

De skulle tacke HERREN for hans Miskundhed / Oc for hans Vnderlige gerninger / som hand gør mod Menniskens børn.

At hand mætter de tørstige Siæle / Oc fylder de hungrige Siæle met gaat.

II. DE som side i mørcket oc i dødzens skygge / Fangne i tuang oc iern.

Fordi at de vaare vlydige mod Gudz Bud / Oc haffde bespaattet den Høystis Lou.

Der faare bleffue deris hierter plagede met vlycke / at de der laae oc ingen halp dem.

Oc de robte til HERREN i deris nød / Oc hand halp dem aff deris angist.

Oc førde dem aff mørcket oc dødzens skygge / oc sønder reff deris Baand.

De skulle tacke HERREN for hans Miskundhed / Oc for hans Vnderlige gerninger / som hand gør mod mēniskens børn.

At hand sønder bryder kaaber Porte / Oc sønderslar Jern stenger.

III. DAarer som vaare saa plagede for deris offuertrædelse skyld / Oc for deris Synders skyld.

At de vemmede ved al Mad / oc bleffue Død siuge.

Oc de robte til HERREN i deris nød / oc hand halp dem aff deris angist.

Hand sende sit Ord / oc giorde dem sunde / oc reddede dem / at de icke døde.

De skulle tacke HERREN for hans Miskundhed / oc for hans Vnderlige gerninger / som hand gør mod mēniskens børn.

Oc offre Tack / Oc opregne hans Gerninger met glæde.

IIII. DE som segle paa Haffuit met Skib / oc bruge deris Handel i store Vand.

De som haffue forfaret HERRENS gerninger / oc hans vnderlige ting i Haffuit.

Naar hand sagde / oc der oprørdis en Storm / Som opløffte Bølgerne.

Da fore de op mod Himmelen / oc de fore ned i Affgrunden / At deris Siæl fortuilde for angist.

At de tumlede oc raffuede / som en Drucken / oc viste ingen Raad mere.

Oc de robte til HERREN i deris Nød /

Nød / Oc hand førde dem aff deris angist.
Oc stillede stormen / At Bølgerne lagde sig.
Oc de bleffue glade / at det vaar bleffuit stille / Oc hand førde dem til Land effter deris begering.
De skulle tacke HERREN for sin Miskundhed / Oc for hans vnderlige Gerninger / som hand gør mod Menniskens børn.
Oc prise hannem hoss Menigheden / Oc rose hannem hoss de Gamle.

V. DE / huilckes Bæcke bleffue tørre / Oc Vandkilderne vaare vdsigede.
Saa at it fructsommeligt Land bar inted / For deris ondskaffs skyld / som bode der i.
Oc hand giorde det Tørre fult met vand igen / Oc Springekilder i tørre Land.
Oc hand sette de Hungrige der hen / at berede en Stad til / som de kunde bo.
Oc Saa Agre / oc kunde plante Vingaarde / oc faa aarlige fruct.

VI. Oc hand velsignede dem / at de formerede sig meget / Oc gaff dem meget Queg.
DE / som vaare nedtrøckte oc vndertuingede / Aff den onde / som dem tuingde oc trengde.
Der foractelse vaar vdøst paa Førsterne / At al ting stod i vildfarelse oc øde.
Oc hand beskermede den Fattige aff elendighed / Oc formerede hans Slæct / som en Hiord.
Saadant skulle de fromme see oc glæde sig / Oc munden skal stoppis til paa al ondskaff.
Huo er viss / oc beholder dette : Saa skulle de mercke / huor mange Velgerninger HERREN beuiser.

CVIII.

Dauidz Psalme sang.

GVd / det er mit rette aluere / Jeg vil siunge oc dicte / oc saa min ære.
Vaage op Psaltere oc Harpe / Jeg vil vere aarle op.
Jeg vil tacke dig HERRE iblant Folckene / Jeg vil siunge dig loff iblant Menniskene.
Thi din Naade recker saa vit som Himmelen er / oc din Sandhed saa vit som skyerne gaa.
Ophøye dig Gud offuer Himlene / Oc din ære offuer alle Land. Psal. 60.
Paa det at dine kere Venner kunde frelsis / Hielp met din Høyre haand / oc bønhør mig.
Gud taler i sin Helligdom / der aff er ieg glad / oc vil dele Sichem / oc affmaale Suchoths dal.
Gilead er min / Manasse er oc min / Oc Ephraim er mit Hoffuitz mact / Juda er min Første.
Moab er mit Louekar / Jeg vil recke min sko offuer Edom / Jeg vil fryde mig offuer Philisterne.
Huo vil føre mig i en fast Stad : Huo skal lede mig Edom:
Skalt du ey Gud gøre det / du som oss vdstøder / Oc drager icke vd Gud met vor Hær:
Gør oss bistand i nød / Thi Menniskens Hielp er vnyttelig.
Wi ville gøre mectige Gerninger met Gud / Hand skal vndertræde vore Fiender.

CIX.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

GVd min Priss / Ti icke.
Thi de lode deris vgudelige oc falske munde op mod mig / Oc talede mod mig met falske Tunger.
Oc de tale alle vegne forgifftelige mod mig / Oc stride mod mig foruden sag.
Fordi at ieg elsker dem / Ere de mod mig / Men ieg beder.
De beuise mig ont faar gaat / Oc had for kerlighed.
Sæt Vgudelige offuer hannem / Oc Satan skal staa hoss hans Høyre side.
Huo som lader hannem lære sig / hans Leffnet skal bliffue vgudeligt / Oc hans bøn skal vere synd.
Hans dage skulle bliffue faa / Oc en anden skal anamme hans Embede. Acto. 1.
Lad hans Børn bliffue Faderløse / oc hans Hustru en Encke.
Hans børn skulle fare vild oc tygge / oc lede som de der ere forderffuede.
Aagerkarlen skal vdsige alt det hand haffuer / Oc Fremmede skulle røffue hans Godz.
Oc ingen skal gøre hannem Gaat / Oc ingen skal forbarme sig offuer hans Faderløse.
Hans efftetkommere skulle oprykkis / Deris naffn skal vdslettis i den anden Læd.
Hans Fedris misgerning skal ihukommis faar HERREN / Oc hans Moders synd skal icke vdslettis.
HERREN skal aldri lade dem aff sine øyen / Oc deris ihukommelse skal oprykkis aff Jorden.
Der faare / at hand haffde saa aldelis ingen

gen Barmhiertighed / Men forfulde den Elendige oc Fattige / oc den bedrøffuede / at ihiel sla hannem.

Oc hand vilde haffue Forbandelse / hun skal oc komme paa hannem / Hand begerede icke Velsignelse / saa skal hun oc bliffue longt fra hannem.

Oc hand førde sig i Forbandelse / som i sin Skiorte / oc hun gick ind i hannem som Vand / Oc lige som Olie i hans Ben.

Saa bliffuer det hannem / lige som it Klæde / hand haffuer paa / Oc som it Belte / Hand giorder sig altid met.

Saa skee dem aff HERREN som ere mod mig / Oc tale Ont mod min Siæl.

MEn du HERRE HERre / ver du met mig / for dit Naffns skyld / Thi din Naade er min Trøst / frelss mig.

Thi ieg er Arm oc Elendig / Mit hierte er sønderslaget i mig.

Jeg far bort lige som en skygge der fordriffuis / oc bliffuer foriaget / lige som Gresshopper.

Mine Knæ ere skrøbelige aff faste / Oc mit Kød er magert / oc haffuer ingen fedme.

Oc ieg maa vere deris Spaat / Naar de see mig / da røste de deris Hoffuit.

Stat met mig / HERRE min Gud / Oc hielp mig effter din Naade.

At de kunde fornemme / at det er din Haand / at du HERRE gør saadant.

Bande de / Da velsigne du / Sette de dem mod mig / Da skulle de beskemmis / Men din Tienere skal glæde sig.

Mine Modstandere skulle iføris met forsmædelse / Oc klædis met deris skam / lige som met en Kiortel.

Jeg vil meget tacke HERREN met min mund / oc prise hannem iblant mange.

Thi hand staar hoss den Fattigis Høyre haand / At hielpe hannem fra dem / som hans Liff fordømme.

CX.

Dauidz Psalme.

Matt. 22 Acto. 2. 1. Cor. 15

HERREN sagde til min HERRE / Sæt dig hoss min Høyre haand / Jndtil at ieg legger dine Fiender til dine Føders fodskammel.

HERREN skal sende dit Rigis Spir aff Zion / Regere iblant dine Fiender.

Folcket skal veluillige offre dig / effter din Seyer / i hellig prydelse / Dine Børn skulle fødis dig / som Dug aff den røde Morgen.

Ebr. 5. 7

HERREN soer / oc hand skal det icke angre / Du est en Prest euindelige / effter Melkisedeks skick.

HERREN hoss din Høyre haand / skal sønderknuse Kongerne / i sin vredis tid.

Hand skal dømme blant Hedningene / Hand skal gøre store Slag / Hand skal sønderknuse Hoffuedet offuer store Land.

Hand skal dricke aff Becken paa veyen / Der faar skal ieg opløffte Hoffuedit.

CXI.

Haleluia.

JEg tacker HERREN aff gantske hierte / J de Frommis Raad / oc i Menigheden.

HERRENS Gerninger ere store / Huo dem acter / hand haffuer idel lyst til dem.

Huad hand skicker / det er priseligt oc herligt / Oc hans Retferdighed bliffuer euindelige.

Hand skickede en Jhukommelse om sine vnderlige gerninger / Den naadige oc barmhiertige HERRE.

Hand giffuer dem Mad som hannem frøcte / Hand tencker euindelige paa sin Pact.

Hand lader forkynde sine veldige Gerninger faar sit Folck / At hand skal giffue dem Hedningenis Arff.

Hans henders Gerninger ere Sandhed oc ræt / Alle hans Bud ere retsindige.

De skulle holdis altid oc euindelige / Oc skee trolige oc rædelige.

Hand sender sit folck en Frelsere / Hand loffuer / at hans Pact skal bliffue euindelige.

Hans Naffn er helligt oc forferdeligt / HERRENS frøct er Visdommens begyndelse.

Prou. 1. 9. Eccle. 1.

Det er en deylig klogskaff / huo der effter gør / Hans loff bliffuer euindelige.

CXII.

Haleluia.

SAlig er den / som frøcter HERREN / Som haffuer stor lyst til hans Bud.

Hans Sæd skal bliffue mectig paa Jorden / De Frommis Slæct skal velsignis.

Rigdom oc offuerflødighed skulle vere i deris Huss / Oc deris Retferdighed bliffuer euindelige.

Liuset gaar op for de fromme i mørcket / Aff den naadige / barmhiertige / oc retferdige.

Salig

Salig er den som er barmhiertig / oc lener gerne / Oc vdretter sin Sag saa / at hand gør ingen vret.

Thi hand skal bliffue euindelige / Den Retferdige skal aldri forglemmis.

Naar en Plage kommer / da frøcter hand icke / Hans hierte haabis vden tuil paa HERREN.

Hans hierte er ved god trøst oc frøcter inted / Indtil hand seer lyst paa sine Fiender.

2. Cor. 9 Hand vdsprer / oc giffuer de Fattige / Hans Retferdighed bliffuer euindelige / Hans Horn skal ophøyes met ære.

Den Wgudelig skal det see / oc fortryde det / Hand skal bide sine tender sammen / oc forgaa / Thi det som de Wgudelige gerne vilde / det er fortabet.

CXIII.

Haleluia.

Loffuer HERREN i Tienere / Loffuer HERRENS Naffn. Loffuit vere HERRENS Naffn Fra nu oc indtil euig tid.

Fra Solens opgong oc indtil hendis nedgong / skal HERRENS Naffn vere loffuit.

HERREN er høy offuer alle Hedninge / Hans ære gaar so saa vit som Himmelen er.

Huo er som HERREN vor Gud? Som haffuer sæt sig saa høyt.

Oc seer til det som er fornedret / J Himmelen oc paa Jorden.

Hand som opretter den Fattige aff støb / Oc ophøyer den Arme aff skarnet.

At hand setter hannem hoss Førster / hoss sit Folckis Førster.

Hand som gør at den Wfructsommelig bor i Huset / At hun bliffuer en glad Barne moder / Haleluia.

CXIIII.

Exo. 13. Der Israel drog aff Egypten / Jacobs Huss fra de fremmede Folck. Da bleff Juda hans Hellig dom / Israel hans Herredom.

Haffuet saa oc flyde / Jordan vende sig tilbage.

Biergene sprunge som Lam / Tuerne som vnge Faar.

Huad skadde dig du Haff / at du flyde? Oc du Jordan at du vende dig tilbage?

J Bierge at i sprunge som Lam / J Tuer / som vnge Faar.

Jorden beffuede faar HERREN / Faar Jacobs Gud.

Den som omuende Klippen til Vandsø / Oc Stenen til vandkilder.

CXV.

Icke oss HERRE icke oss / Men giff dit Naffn ære / Faar din naade oc sandhed.

Hui skulle Hedningene sige / Huor er nu deris Gud?

Men vor Gud er i Himmelen / Hand kand gøre huad hand vil.

Psal. 135. Men deris Affguder ere Sølff oc Guld / Aff Menniskens henders gerninger.

De haffue Mund oc tale icke / De haffue øyen oc see icke.

De haffue øern oc høre icke / De haffue Næse oc lucte icke.

De haffue Hender oc tage icke / De haffue Føder oc gaa icke / Oc tale icke igennem deris Halss.

De som saadanne gøre / ere lige som de / Oc alle de som haabis til dem.

Men Israel haaber paa HERREN / Hand er deris Hielp oc Skiold.

Aarons huss haaber paa HERREN / Hand er deris Hielp oc Skiold.

De som frøcte HERREN / de haabis oc til HERREN / Hand er deris Hielp oc Skiold.

HERREN tencker paa oss / oc velsignet oss / Hand velsigner Israels Huss / Hand velsigner Aarons Huss.

Hand velsigner dem som frøcte HERREN / Baade smaa oc store.

HERREN velsigne eder io mere oc mere / Eder oc eders Børn.

J ere HERRENS velsignede / Som haffuer giort Himmelen oc Jorden.

Himmelen hør HERREN alle vegne til / Men Jorden gaff hand Menniskens Børn.

De døde skulle icke loffue dig HERRE / Ey heller de / som nedfare i det stille.

Men wi loffue HERREN / Fra nu indtil euig tid / Haleluia.

CXVI.

Det er mig kært / At HERREN hører min røst oc min formanelse.

At hand bøyer sit øre til mig / Der faar vil ieg paakalde hannem alle mine dage.

Dødzens Snarer haffde omkring sæt mig / Oc Helffuedis angist haffde rammet paa mig / Jeg kom i iammer oc nød.

Men ieg paakallede HERRENS Naffn/ O HERRE frelss min Siæl.

HERREN er naadig oc retferdig/ Oc vor Gud er barmhiertig.

HERREN beuarer de Enfoldige/ Naar ieg er vndertrøct / da hielper hand mig.

Min Siæl ver nu til fredz igen / Thi HERREN gør vel mod dig.

Thi du rycte min Siæl fra døden/ mit øye fra graad/ Min fod fra skrid.

Jeg vil vandre faar HERREN/ J de Leffuendis Land.

2. Cor. 4. JEg tror/ Der faare taler ieg / Men ieg bliffuer meget plaget.

Rom. 3. Jeg sagde i min mistrøstning / Alle Menniske ere Løgnere.

Huorledis skal ieg betale HERREN/ Alle hans velgerninger/ som hand gør mig?

Jeg vil tage den salige Kalck / Oc predicke HERRENS Naffn.

Jeg vil betale HERREN mit Løffte/ Faar alt hans Folck.

Hans Helligenis Død er dyrebar holden faar HERREN.

O HERRE ieg er din Tienere/ Jeg er din Tienere/ din Tienerindis Søn/ Du sønder reffst mine Baand.

Dig vil ieg offre Tack / Oc predicke HERRENS Naffn.

Jeg vil betale HERREN mit Løffte/ Faar alle hans Folck.

J HERRENS Husis Forgaard/ J dig Jerusalem/ Haleluia.

CXVII.

Rom. 15. LOffuer HERREN alle Hedninge/ Priser hannem alle Folck.

Thi hans naade oc Sandhed/ Haffuer Mact offuer oss euindelige/ Haleluia.

CXVIII.

LOffuer HERREN/ Thi hand er venlig/ Oc hans Miskundhed varer euindelige.

Jsrael sige nu/ Hans Miskundhed varer euindelige.

Aarons Huss sige nu/ Hans Miskundhed varer euindelige.

De som frøcte HERREN sige nu/ Hans Miskundhed varer euindelige.

JEg kallede paa HERREN i angist/ Oc HERREN bønhørde mig / oc trøstede mig.

HERREN er met mig / Der faar frøcter ieg icke/ Huad kunde Mennisken gøre mig?

Psal. 56. Ebre. 13. HERREN er met mig/ at hielpe mig/ Oc ieg vil see min lyst paa mine Fiender.

Det er gaat at forlade sig paa HERREN/ oc icke forlade sig paa Menniskene.

Det er gaat at forlade sig paa HERREN/ Oc icke forlade sig paa Førsterne.

Alle Hedninge omkring sette mig/ Men i HERRENS Naffn vil ieg nedhugge dem.

De omkring sette mig alle vegne/ Men i HERRENS Naffn vil ieg nedhugge dem.

De omkring sette mig/ som Bier / De vdslycke som ild i torne / Men i HERRENS Naffn vil ieg nedhugge dem.

Mand støder mig / at ieg skal falde/ Men HERREN hielper mig.

HERREN er min Mact/ oc min Psalme/ Oc hand er min Salighed.

Exod. 15. Mand siunger met glæde om Seyer i de Retferdigis Bolige/ HERRENS Høyre hand beholder Seyer.

HERRENS høyre Haand er ophøyet/ HERRENS høyre Haand beholder Seyer.

Jeg skal icke dø/ men leffue/ oc kundgøre HERRENS Gerninger.

HERREN straffer mig vel/ Men hand giffuer mig icke i Døden.

Lader Retferdigis port op faar mig/ At ieg kand der gaa ind / oc tacke HERREN.

Det er HERRENS port/ De Retferdige skulle gaa der ind.

Jeg tacker dig/ at du ydmyger mig/ oc hielper mig.

Esai. 22. Matt. 2[1]. Acto. 4. Rom. 9. 1. Pet. 2. **Den Sten som Bygnings mendene bort kaste/ Er bleffuen til en Hiørnesten.**

Det er skeet aff HERREN/ Oc er Vnderligt faar vore øyen.

Denne er Dagen som HERREN giorde/ Lader oss glædis oc frydis i hannem.

Matt. 21. Marci 2. O HERRE hielp / O HERRE lad det vel lyckis.

Loffuit vere den som kommer i HERRENS Naffn / Wi velsigne eder/ i som ere aff HERRENS Huss.

HERREN er Gud/ som oss opliuser/ Pryder Høytiden met May/ indtil Alterens horn.

Du est min Gud / oc ieg tacker dig/ Min Gud/ Jeg vil prise dig.

Tacker

Tacker HERREN/ Thi hand er venlig/ Oc hans Miskundhed varer euindelige.

CXIX.

I. SAlige ere de som leffue vden smitte / de som vandre i HERRENS Lou.

Salige ere de / som holde hans Vidnesbyrd/ de som søge hannem aff gantske hierte.

Thi de som vandre paa hans Veye/ de gøre inted ont.

Du haffuer budet at mand skal flitelige holde/ din Befalning.

O at mit Liff maatte holde din Ræt/ met stor aluorlighed.

Thi naar ieg seer aleniste til dine bud/ saa bliffuer ieg icke beskemmit.

Jeg tacker dig aff it ræt hierte/ at du lærer mig din Rætferdighedz Ræt.

Jeg vil holde din Ræt/ forlad mig aldri mere.

II. HVorledis skal en vng gaa sin vey vstraffelige: Naar hand holder sig effter dine Ord.

Jeg søger dig aff gantske hierte/ Lad mig icke fare vild fra dine Bud.

Jeg beholder dine Ord i mit Hierte/ paa det at ieg skal icke synde mod dig.

Loffuit vere du HERRE/ Lær mig din Ræt.

Jeg vil opregne met mine Læbe/ al din Mundis Ræt.

Jeg glæder mig i dit Vidnesbyrdis vey/ Lige som offuer alle honde Rigdomme.

Jeg taler det som du haffuer befalet/ oc seer til dine Veye.

Jeg haffuer lyst til din Ræt/ och forglemmer icke dine Ord.

III. GIor vel mod din Tienere/ at ieg maa leffue/ oc holde dine Ord.

Oplad mine Øyen/ At ieg maa see/ de vnderlige ting i din Lou.

Jeg er fremmit paa Jorden/ Skiul icke dine Bud faar mig.

Min Siæl er sønderknusit for lengelse/ effter din Ræt altid.

Du straffer de Hoffmodige/ forbandede vere de som fare vild fra dine Bud.

Vent fra mig bespaattelse oc foractelse thi ieg holder dine Vidnesbyrde.

Førsterne side oc saa/ oc tale mod mig/ Men din Tienere taler om din Ræt.

Jeg haffuer lyst til dine Vidnesbyrde/ de ere mine Raadzmend.

IIII. MIn Siæl ligger i støff/ verquege mig effter dit ord.

Jeg opregner mine veye/ och du bønhører mig /lær mig din Ræt.

Vnderuise mig i din Befalnings vey saa vil ieg tale om dine Vnderlige gerninger

Jeg gremmer mig/ at mit hierte vansmectis/ Styrcke mig effter dit Ord.

Vent fra mig den falske vey / och vnd mig din lou.

Jeg vdualde Sandhedz vey / ieg sette din Ræt for mig.

Jeg holder mig til dine Vidnesbyrde/ HERRE lad mig icke beskemmis.

Naar du trøster mit Hierte / da løber ieg i dine Budordis vey.

V. HERRE viss mig din Rættis vey/ at ieg maa beuare hannem ind til enden.

Vnderuiss mig/ at ieg maa beuare din lou/ oc holde hende aff gantske Hierte.

Føer mig paa dine Budordz Sti/ thi ieg haffuer lyst der til.

Bøye mit hierte til dine Vidnesbyrde oc icke til Gerighed.

Bortuend mine øyen / at de icke see effter wnyttig lærdom / men verquege mig paa dine Veye.

Lad din Tienere holde dine Bud fast for dit Ord/ at ieg kand frøcte dig.

Vent fra mig den forsmædelse/ som ieg frøcter/ Thi din Ræt er deylig.

VI. See/ ieg begerer din Befalning/ Verquege mig met din Rætferdighed.

HERRE / lad din naade vederfaris mig/ din hielp effter dit Ord.

At ieg kand suare mine bespaattere/ thi ieg forlader mig paa dit Ord.

Oc tag icke Sandhedz Ord aff min mund/ thi ieg haabis til din Ræt.

Jeg vil altid holde din Lou / altid oc euindelige.

Oc ieg vandrer gladelige/ Thi ieg søger din Befalning.

Jeg taler faar Kongerne om dine vidnesbyrde/ oc skammer mig icke.

Oc ieg haffuer lyst til dine Bud/ oc de ere mig kære.

Oc ieg opløffter mine hender til dine Bud/ som ere mig kære/ oc taler om din ræt.

VII. BEtenck din Tienere hoss dit Ord / paa huilket du lader mig haabis.

Det er min Trøst i min Elendighed/ thi dine Ord verquege mig.

De Hoffmodige haffue deris spaat met mig ieg viger dog icke fra din Lou.

HERRE / naar ieg tencker/ huorledis du haffuer dømt aff Verdens begyndelse/ da bliffuer ieg trøstet.

Jeg er optend mod de Wgudelige/ som forlade din Lou.

Dine Rætte ere min Sang / i mit Huſſ.

HERRE ieg tencker om natten paa dit Naffn/ oc holder din Lou.

Det er mit liggende Fæ/ at ieg holder din Befalning.

VIII.

JEg ſagde HERRE/ det ſkal vere min Arff / at ieg holder dine Veye.

Jeg beder faar dit Anſict / aff gantſke hierte/ ver mig naadig effter dit ord.

Jeg betencker mine veye / och vender mine føder til dine Vidneſbyrd.

Jeg haſter oc forſømmer mig icke / at holde dine Bud.

De Wgudeligis hob røffue mig/ men ieg forglemmer icke din Lou.

Coloſſ.2

Jeg ſtaar op om Midnat/at tackedig/ for din Rætferdighedz Ræt.

Jeg holder mig til dem/ſom dig frøcte/ oc holde din Befalning.

HERRE/ Jorden er fuld aff din Miſkundhed/ Lær mig din Ræt.

IX.

HERRE du gør vel mod din Tienere/ effter dit ord.

Lær mig ſalige ſeder och bekendelſe/ Thi ieg tror dine Bud.

Før ieg bleff ydmyget / foer ieg vild/ men nu holder ieg dine Ord.

Du eſt miſkundelig oc kerlig/ Lær mig din Ræt.

De Hoffmodige dicte Løgn offuer mig/ Men ieg holder din Befalning aff gantſke hierte.

Deris hierte ere tycke ſom Smør/men ieg haffuer lyſt til din Lou.

Det er mig kært/ at du haffuer ydmyget mig/at ieg maa lære din Ræt.

Din Munds Lou er mig kærere/end mange tuſinde ſtycker Guld oc Sølff.

X.

DJn haand haffuer giort oc bered mig/ vnderuiſſ mig/ at ieg lærer dine Bud.

De ſom dig frøcte / ſee mig och glæde ſig/ thi ieg haabis paa dine ord.

HERRE ieg ved / at dine Domme ere rette/ oc du ydmygede mig trolige.

Din Naade ſkal vere min trøſt/ſom du haffuer loffuit din Tienere.

Lad din Barmhiertighed vederfaris mig/ at ieg maa leffue/ Thi ieg haffuer lyſt til din Lou.

Ah at de Hoffmodige maatte bliffue beſkemmede/ ſom mig nedtrycke met Løgn men ieg taler om din Befalning.

Ah at de maatte holde ſig til mig/ ſom dig frøcte/ oc kende dine vidneſbyrd.

Mit hierte bliffue ræt ſticket i din Ræt at ieg icke beſkemmis.

XI.

MJn Siæl forlengis effter din Salighed/ ieg haabis paa dit ord.

Mine øyen begere ſtorlige dit Ord/ oc ſige/naar trøſter du mig?

Thi ieg er lige ſom en Hud i røg / ieg forglemmer icke din Ræt.

Huor lenge ſkal din Tienere bie? Naar vilt du holde dom offuer mine Forfølgere.

De Stolte graffue Graffuer for mig/ ſom icke ere effter din Lou.

Dine Bud ere idel Sandhed / de forfølge mig met Løgn/ Hielp mig.

De haffue noget nær omkommet mig paa Jorden/ Men ieg forlader icke din Befalning.

Verquege mig ved din Naade / at ieg holder din Munds Vidneſbyrd.

XII.

HERRE dit Ord bliffuer euindelige Saa viit ſom Himmelen er.

Din Sandhed varer ſtedze och altid/ du beredde Jorden/ at hun bliffuer ſtaaendis.

Det bliffuer daglige effter dit Ord/thi alle ting ſkulle tiene dig.

Haffde din Lou icke veret min trøſt/ da haffde ieg forfaret i min Elendighed.

Jeg vil aldri mere forglemme dine Bud/ thi du verqueger mig der met.

Jeg er din/ hielp mig / Thi ieg ſøger din Befalning.

De Wgudelige tage vare paa mig at ødelegge mig/ men ieg giffuer act paa dine Vidneſbyrd.

Jeg haffuer ſeet en ende paa alle ting/ men dit Bud varer.

XIII.

HVi haffuer ieg din Lou ſaa kær / ieg taler daglige der om.

Du gør mig viſere met dine Bud/end mine Fiender ere /thi det er euindelige mit liggende Fæ.

Jeg er Lærdere end alle mine Lærere/ Thi dine Vidneſbyrd ere min Tale.

Jeg er klogere end de Gamle/Thi ieg holder din Befalning.

Jeg holder mine føder aff alle onde veye/ at ieg kand holde dit Ord.

Jeg viger icke aff din Ræt thi du lærer mig.

Dine Ord ere ſødere i min Mund/ end Hunig.

Dine Ord gøre mig klog/ derfaar hader ieg alle falſke Veye.

XIIII.

DJt Ord er mine føders Løcte / och it Liuſſ paa mine veye.

Jeg ſuer oc vil det holde/at ieg vil holde din retferdighedz Ræt.

Jeg er ſaare ydmyget / HERRE verquege mig effter dit Ord.

HERRE lad min munds villige Offer behage dig / Och lær mig din Ræt,

Jeg bær min Siæl altid i mine hender/ oc ieg forglemmer icke din Lou.

De Wgudelige legge snarer faar mig Men ieg far icke vild fra din Befalning

Dine Vidnesbyrd ere min euige Arff/ Thi de ere mit hiertis glæde.

Jeg bøyer mit hierte/ at gøre effter din Ræt altid oc euindelige.

XV. JEg hader Vildfarende Aander/ oc elsker din Lou.

Du est min beskermelse och skiold/ ieg haabis til dit Ord.

Viger fra mig i onde/ ieg vil holde min Gudz bud.

Opholt mig ved dit ord at ieg maa leffue / och lad mig icke beskemmis offuer mit haab.

Styrcke mig/ at ieg bliffuer karsk/ saa vil ieg altid haffue min lyst i din Ræt.

Du nedtræder alle dem som fare vild fra din Ræt/ thi deris suig er idel Løgn.

Du bortkaster alle Wgudelige paa Jorden/ som malm skum/ derfaar elsker ieg dine Vidnesbyrd.

Jeg frøcter mig for dig / at min hud beffuer/ oc ieg forferdis for din Ræt.

XVI. JEg holder ved Rætten oc rætferdighed giff mig icke vnder dem / som ville gøre mig vold.

Forsuare nu din Tienere/ oc trøst hannem/ at de Hoffmodige gøre mig icke vold.

Mine øyen forlengis effter din Salighed/ oc effter din Retferdighedz Ord.

Gør met din Tienere effter din naade/ oc lær mig din Ræt.

Jeg er din Tienere/ vnderuise mig/ at ieg maa kende dine Vidnesbyrd.

Det er tid/ at HERREN gør der noget til / de haffue sønderreffuit din Lou.

Derfaare elsker ieg dine Bud / offuer Guld oc offuer klart Guld.

Derfaar holder ieg strengelige alle dine Befalninger / Jeg hader alle falske veye.

XVII DJne Vidnesbyrd ere vnderlige/ derfaar holder min Siæl dem.

Naar dit Ord obenbaris / da glæder det/ oc gør de enfoldige kloge.

Jeg oplader min mund/ oc begerer dine Bud/ Thi mig forlengis der effter.

Vent dig til mig/ oc ver mig Naadig/ som du pleyer at gøre mod dem der elske dit Naffn.

Lad min gong vere vis i dine Ord/ Oc lad ingen wret regere offuer mig.

Frelss mig fra Menniskens wræt/ Saa vil ieg holde din Befalning.

Lad dit Ansict skinne offuer din Tienere oc lær mig din Ræt.

Mine øyen flyde met vand / at mand icke holder din Lou.

HERRE du est Retuiss/ och dit ord er ret. XVIII.

Du haffuer strengelige budet din retferdighedz Vidnesbyrd/ oc Sandhed.

Jeg haffuer noget nær veret død aff nidkerhed/ At mine Modstandere forglemme dine Ord.

Dit Ord er vel klart giort / Oc din Tienere elsker det.

Jeg er ringe oc foractet/ Men ieg forglemmer icke din Befalning.

Din Rætferdighed er en euig rætferdighed/ Oc din Lou er sandhed.

Angist oc Nød haffue rammet paa mig/ Men ieg haffuer lyst til dine Bud.

Dine Vidnesbyrdz retferdighed er euig/ Vnderuiss mig/ saa leffuer ieg.

JEg rober aff gantske hierte / bønhør mig HERRE/ at ieg maa holde din Ræt. XIX.

Jeg rober til dig/ hielp mig/ at ieg maa holde dine Vidnesbyrd.

Jeg kommer aarle oc rober / Jeg haabis paa dine Ord.

Jeg vaager aarle op / At ieg skal tale om dine Ord.

Hør min røst effter din naade/ HERRE/ verquege mig effter din Ræt.

Mine onde Forfølgere ville til mig/ Oc de ere longt fra din Lou.

HERRE/ du est nær/ Och dine Bud ere idel Sandhed.

Och ieg haffuer lenge vist/ At du stadfeste dine Vidnesbyrd euindelige.

SEe min elendighed/ oc frelss mig/ Hielp mig vd/ Thi ieg forglemmer icke din Lou. XX.

Før min Sag/ oc frelss mig/ Verquege mig met dit Ord.

Saligheden er longt fra de Wgudelige/ Thi de acte icke din Ræt.

HERRE din Miskundhed er stor Verquege mig effter din Ræt.

Mine Forfølgere och Modstandere ere mange/ Men ieg viger icke aff dine vidnesbyrd.

Jeg seer foractere/ oc det gør mig ont/ At de holde icke dit Ord.

See/ Jeg elsker din Befalning/ HERRE verquege mig effter din naade.

Dine Ord ere inted vden Sandhed/ Al din retferdighedz Ræt varer euindelige

FØrsterne forfølge mig foruden orsage/ Oc mit hierte frøcter dine Ord. XXI.

Jeg glæder mig ved dine Ord / Lige som den der faar it stort Bytte.

Jeg hader Løgn/ oc haffuer verstygelighed der til/ Men ieg elsker din Lou.

Jeg loffuer dig siu gonge om dagen/ for din Retferdige Doms skyld.

De haffue stor fred/ som elske din Lou oc skulle icke snuble.

HERRE/ ieg bier effter din Salighed/ oc gør effter dine Bud.

Min Siæl holder dine Vidnesbyrd/ oc elsker dem meget.

Jeg holder din befalning oc dine Vidnesbyrd/ thi alle mine veye ere faar dig.

XXII HERRE/ lad mit Kæremaal komme faar dig/ vnderuiss mig effter dit ord.

Lad min bøn komme faar dig/ frelss mig effter dit ord.

Mine Læbe skulle loffue/ naar du lærer mig din Ræt.

Min tunge skal holde sin tale om dine ord/ Thi alle dine Bud ere rette.

Lad din Haand gøre mig bistand/ thi ieg haffuer vdualt din Befalning.

HERRE/ ieg forlengis effter din Salighed/ oc haffuer lyst til din Lou.

Lad min Siæl leffue/ at hun maa loffue dig/ oc din Ræt hielpe mig.

Jeg er som it vildfarende och fortabet faar/ søg din Tienere/ thi ieg forglemmer icke dine Bud.

CXX.

En Sang i høye Chor.

Jeg rober til HERREN i min Nød/ oc hand bønhører mig.

HERRE frelss min Siæl fra løgnactige Munde/ och fra de falske Tunger.

Huad kand den falske Tunge gøre dig: oc huad kand hun vdrette.

Hun er som en Sterckis skarpe Pile/ som ild i Enebær træ.

Ve mig/ at ieg er Fremmit iblant Mesech/ ieg skal bo blant Kedars bolige.

Det bliffuer min Siæl longt at bo/ hoss dem som hade freden.

Jeg holder Fred/ Men naar ieg taler/ da begynde de krig.

CXXI.

En Sang i høye Chor.

Jeg opløffter mine øyen til Biergene/ aff huilke mig kommer hielp.

Min hielp kommer fra HERREN/ som giorde Himmelen oc Jorden.

Hand skal icke lade din fod glide/ och hand soffuer icke som dig foruarer.

See/ den som beuarer Jsrael/ Hand soffuer icke oc hand søffnis ey heller.

HERREN beuare dig HERREN er din Skugge offuer din høyre Haand.

At Solen skal icke stinge dig om dagen/ oc Maanen ey heller om natten.

HERREN beuare dig fra alt ont/ hand beuare din Siæl.

HERREN beuare din vdgong oc indgong/ fra nu ind til euig tid.

CXXII.

Dauidz Sang i høye Chor.

Jeg glæder mig/ ved det som mig er sagt at wi skulle gaa ind i HERREN Huss.

Oc at vore føder skulle staa i dine porte Jerusalem.

Jerusalem er opbygd/ at det skal vere en Stad/ Som mand skal komme til sammen.

Der som slecterne skulle opgaa/ som er/ HERRENS slæcter/ At predicke faar Jsraels Folck/ at tacke HERRENS Naffn.

Thi der ere skickede Stole til dommen Dauidz husis Stole.

Ynsker Jerusalem lycke/ det skal gaa dem vel/ som dig elske.

Der skal vere Fred induortis inden dine Mure/ oc lycke i din Palatz.

Jeg vil ynske dig fred/ for mine Brødris oc Venners skyld.

For HERRENS vor Gudz husis skyld/ vil ieg søge dit beste.

CXXIII

En Sang i høye Chor.

Jeg opløffter mine øyen til dig/ du som sider i Himmelen.

Lige som Tienernis Øyen/ see paa deris HERRIS hender.

Lige som tienste Pigens øyen/ paa hendis Hustruis hender.

Saa see vore øyen paa HERREN vor Gud/ Jnd til hand bliffuer oss naadig.

Ver oss naadig HERRE/ ver oss naadig/ Thi wi ere meget fulde aff foractelse.

Vore Siæle ere gantske fulde/ aff de stoltis bespaattelse/ oc aff de Hoffmodigis foractelse.

CXXIIII

Dauidz Sang i høye Chor.

Vaare

VAare HERREN icke hoss oss/ Saa skal Israel sige.

Vaare HERREN icke hoss oss/ Naar Mennisken sette dem mod oss.

Da opsløge de oss leffuende/ Naar deris vrede bliffuer grum mod oss.

Da drucknede Vand oss/ Strømme ginge offuer vore Siæle.

Vandet ginge alt for høyt/ offuer vore Siæle.

Loffuit vere HERREN/ at hand giffuer oss icke til Roff i deris Tender.
Vor Siæl er vndkomen/ lige som en ful aff Fulefengeris Snare/ snaren er sønder reffuen/ oc wi ere løse.

Vor hielp staar i HERRENS Naffn/ som giorde Himmelen oc Jorden.

CXXV.

En Sang i høye Chor.

DE som haabe paa HERREN/ de skulle icke falde/ men de skulle bliffue euindelige som Zions bierg

Der ere Bierg om kring Jerusalem/ oc HERREN er omkring hans folck/ fra nu ind til euig tid.

Psal. 85.

Thi de Vgudeligis Spir skal icke bliffue offuer de Rætferdigis hob/ paa det at de Retferdige skulle icke vdrecke deris haand til Vretferdighed.

HERRE gør vel/ Mod de gode oc fromme hierter.

Men de som affuige paa deris krogede veye/ dem skal HERREN bort driffue met Misdedere/ Men fred vere offuer Israel.

CXXVI.

En Sang i høye Chor.

NAar HERREN frelser Zions fanger/ da skulle wi vere som drømmende.

Da skal vor mund vere fuld aff lader/ oc vor tunge fuld aff priss da skal mand sige blant Hedningene/ HERREN giorde store ting met dem.

HERREN giorde store ting ved oss/ der aff ere wi glade.

HERRE vent vort Fengsel/ Lige som du giorde vandet tiurt mod synden.

De som Saa met Graad/ skulle høste met glæde.

De gaa hen oc græde/ oc bære kaastelig Sæd/ oc komme met Glæde/ oc bære deris Neger.

CXXVII.

Salomons Sang i høye Chor.

VDen HERREN bygger Huset/ da arbeyde de forgeffuis/ som bygge der paa.

Vden HERREN beuarer staden/ da vaage vecterne forgeffuis.

Det er forgeffuis/ at i staa aarle op/ oc der effter lenge side/ oc æde eders Brød met sorg/ thi hand giffuer sine Venner det naar de soffue.

See/ Børn ere HERRENS gaffue/ oc Liffsens fruct er en skenck.

Lige som Pile i den Sterckis haand/ saa lyckis de vnge Drenge.

Salig er den/ som haffuer sit kaager fult aff saadanne/ de skulle icke beskemmis/ naar de tale met deris Fiender i Porten.

CXXVIII

En Sang i høye Chor.

SAlig er den/ som frycter HERREN/ oc gaar paa hans Veye.

Du skalt nære dig aff dine henders arbeyde/ salig est du/ det gaar dig vel.

Din Hustru skal bliffue som it fructsomeligt Vintræ trint omkring dit huss/ dine Børn som olie quiste/ omkring dit bord.

See/ Saa bliffuer den Mand velsignet/ som frycter HERREN.

HERREN skal velsigne dig aff Zion/ At du skalt see Jerusalems lycke/ i alle dine dage.

Oc du skalt see dine Børne børn/ Fred offuer Israel.

CXXIX

En Sang i høye Chor.

DE trengde mig offte aff min Vngdom/ Saa skal Israel sige.

De trengde mig offte aff min Vngdom/ Men de kunde icke offueruinde mig.

Plogmendene pløyede paa min Ryg/ oc droge deris rener longe.

HERREN som er Rætferdig/ hand affhug de Vgudeligis reb.

Ah at de maatte beskemmis oc vende til bage/ alle de som hade Zion.

Ah at de maatte bliffue/ som gress paa tagene/ som tørris før det opryckis.

Aff huilket høstmanden icke fylder sin haand/ ey heller den sin Arm fuld som bindernegen.

Oc de som gaa der frem / icke sige / HERRENS Velsignelse vere offuer eder / Wi velsigne eder i HERRENS Naffn.

CXXX.

En Sang i Høye Chor.

AF det dybe / Rober ieg HERRE til dig.

HERRE hør min røst / Lad dine øern mercke paa mine bønners røst.

HERRE / der som du vilt til regne synden: HERre / Huo kand da bliffue bestandig:

Thi hoff dig er Forladelse / At mand skal frycte dig.

Jeg bier effter HERREN / min Siæl bier / oc ieg haabis til hans Ord.

Min Siæl vocter effter HERREN / Fra en Morgens vect til en anden.

Jsrael haabe paa HERREN / Thi der er Naade oc megen Genløselse hoss hannem.

Oc hand skal frelse Jsrael / Aff alle sine Synder.

CXXXI.

Dauidz Sang i høye Chor.

HERRE / mit hierte er icke hofferdigt / oc mine øyen ere icke stolte / Oc ieg vandrer icke i store ting / som ere mig for høye.

Der som ieg icke sette oc stillede min Siæl / Saa bleffue min Siæl affuant / lige som en bliffuer affuant fra sin Moder.

Jsrael haabe til HERREN / Fra nu indtil euig tid.

CXXXII.

En Sang i høye Chor.

2. Reg. 7

HERRE / tenck paa Dauid / Oc al hans Pine.

Som for HERREN / Oc loffuede Jacobs Mectige.

Jeg vil icke gaa i mit Husis Paulun / Ey heller legge mig paa min Sengs Leye.

Jeg vil icke lade mine øyen soffue / Ey heller mine øyen bryne slumme.

Før end ieg finder en sted faar HERREN / Til Jacobs Mectigis bolig.

See / wi høre om hannem i Ephrata / Wi funde hannem paa skoffuens marck.

Wi ville gaa i hans Bolige / Oc tilbede faar hans Fodskammel.

HERRE stat op til din rolighed / Du oc din Mactis Arck.

1. Par. 6.

Lad dine Prester klæde sig met Retferdighed / Oc dine Helgene glæde dem.

Tag icke bort din Saluedis Regemente / For Dauidz din Tieneris skyld.

Psal. 89. 110.

HERREN for Dauid en sand Eed / der fra skal hand icke vende sig / Jeg vil sette din Liffuis Fruct paa din Stoel.

Der som dine børn holde min Pact / oc mit Vitnesbyrd / som ieg vil lære dem / Da skulle oc deris Børn side paa din Stoel euindelige.

Thi HERREN haffuer vdualt Zion / Oc haffuer lyst til at bo der.

Denne er min Rolighed euindelige / Her vil ieg bo / Thi det behager mig vel.

Jeg vil velsigne deris Mad / Oc giffue deris Fattige brød nock.

Jeg vil klæde deris Prester met Salighed / Oc deris Helgen skulle vere glade.

Lucæ 1.

Der skal Dauidz Horn opgaa / Jeg tilredde min Saluede en Lycte.

Jeg vil klæde hans Fiender met skam / Men hans Krune skal blomstris offuer hannem.

CXXXIII.

Dauidz Sang i Høye Chor.

SEe / huor deyligt oc lystigt er det / At Brødre bo endrectelige tilsammen.

Lige som den kaastelige Balsom er / som flyder ned aff Aarons Hoffuit / i alt hans Skæg / Som flyder ned i hans klæder.

Lige som Dug der falder ned aff Hermon paa Zions bierg / Thi der loffuer HERREN Velsignelse oc Liffuit altid oc euindelige.

CXXXIIII.

En Sang i høye Chor.

SEe / loffuer HERREN / alle HERRENS tienere / J som staa om natten i HERRENS Huss.

Opløffter eders hender i Helligdommen / Oc loffuer HERREN.

HERREN velsigne dig aff Zion / Som giorde Himmel oc Jord.

CXXXV.

Haleluia.

LOffuer HERRENS Naffn / J Tienere loffuer HERREN.

J som staa i HERRENS Huss / J vor Gudz Husis Forgaard.

Loffuer HERREN / Thi HERREN er venlig / Siunger hans Naffn loff / Thi det er lysteligt.

Thi HERREN haffuer vdualt sig

Jacob / Jsrael til sin Eyedom.
Thi ieg ved / at HERREN er stor / Oc vor Herre faar alle Guder.
Hand gør alt det hand vil / J Himmelen / oc paa Jorden / i Haffuit / oc i alle Dybene.
Ierem, 10 Den som lader Skyerne opgaa / Fra iordens ende / Den som gør liunet oc Regn / Den som lader Været komme aff lønlige Steder.
Exod, 12 Den som slo de Førstefødde i Egypten / Baade Menniskene oc Queget.
Oc lod sine Tegen oc Underlige gerninger komme offuer dig Egypti land / offuer Pharao oc alle hans Suenne.
Num, 21 Den som slo mange Folck / Oc ihielslo mectige Konger.
Sihon de Amoriters Konge / Oc Og Konge i Basan / Oc alle Kongeriger i Canaan.
Iosue 12. Oc gaff deris Land til Arff / Jsrael sit Folck til Arff.
HERRE dit Naffn varer euindelige / Din Jhukommelse HERRE varer stedz oc altid.
Thi HERREN skal dømme sit Folck / Oc vere sine Tienere naadige.
Psal, 115 HEdningenis Affguder ere sølff oc guld / Giorde met Menniskens hender.
De haffue Munde oc icke tale / De haffue øyen oc see icke.
De haffue øern oc høre icke / Oc der er ingen Aande i deris mund.
De som dem gøre / ere lige saa / Alle de som haabis til dem.
Jsraels Huss loffue HERREN / J aff Aarons Huss loffuer HERREN.
J aff Leui Huss loffuer HERREN / J som frycte HERREN / loffuer HERREN.
Loffuit vere HERREN aff Zion / som bor i Jerusalem / Haleluia.

CXXXVI.

TAcker HERREN / Thi hand er venlig / Thi hans miskundhed varer euindelige.
Tacker alle Guders Gud / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Tacker alle Herrers HERRE / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Som gør allene store Underlige Gerninger / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som giorde Himlene skickelige / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som udbredde Jorden paa Vandet / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som giorde store Liuss / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Gene, 1. At Solen skulde faare staa dagen / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
At Maanen oc Stiernerne skulde faarestaa Natten / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som slo Egypten i deris Førstefødde / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Exod, 12 Oc førde Jsrael ud / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Exod, 13 Met sin mectige Haand oc udracte Arm / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som atskilde det Røde Haff / i tho dele / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Exo, 14. Oc lod Jsrael gaa der igennem / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som nedslo Pharao oc hans Hær i det Røde Haff / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som førde sit Folck igennem Ørcken / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som slo store Konger / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Num, 21 Oc ihielslo mectige Konger / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Sihon Amoriters Konge / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Oc Og Kongen i Basan / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Oc gaff deris Land til Arff / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Sin Tienere Jsrael til Arff / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Thi hand tenckte paa oss / der wi vaare undertryckte / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Oc frelste oss fra vore Fiender / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Den som giffuer alt Kød spisning / Thi hans Miskundhed varer euindelige.
Tacker Gud aff Himmelen / Thi hans Miskundhed varer euindelige.

CXXXVII.

WJ sade oc græde hoss Babylons Vand / Naar wi tenckte paa Zion.
Wi hengde vore Harper paa Pile / Som der er udi.
Thi de bade oss siunge der / som hulde oss fangne / oc vere glade i vor hylen / Kære / Siunger oss en Sang om Zion.
Huorledis skulde wi siunge HERRENS

RENS Sang i Fremmede Land:
Forglemmer ieg dig Jerusalem / Da bliffue min Høyre haand forglemt.
Min tunge skal henge ved min gumme / om ieg icke tencker paa dig / Om ieg icke lader Jerusalem vere min høyste glæde.
HERRE kom Edoms Børn ihu paa Jerusalems dag / De som sige / Gører bart / gører bart / indtil hendis grund.
Du forstyrrede Babylons Daatter / Salig er den som dig betaler det / som du giorde oss.
Salig er den som tager dine vnge børn / Oc sønder slar dem mod en Sten. Esai. 13.

CXXXVIII.

Dauidz.

JEg tacker dig aff gantske hierte / Jeg vil siunge dig Loff faar Guderne.
Jeg vil tilbede mod din hellige Tempel / oc tacke dit Naffn / for din Miskundhed oc sandhed / Thi du haffuer giort dit Naffn herligt offuer al ting ved dit Ord.
Naar ieg kalder paa dig / da bønhør mig / Oc giff min Siæl stor styrcke.
HERRE / alle Konger paa Jorden tacke dig / At de høre din mundz Ord.
Oc de siunge paa HERRENS veye / Thi at HERRENS ære skal vere stor.
Thi HERREN er høy / oc seer til det foractelige / Oc kender de Hoffmodige longt fra.
Naar ieg vandrer mit i angist / da verqueger du mig / Oc vdrecker din Haand offuer mine Fienders vrede / Oc hielper mig met din Høyre haand.
HERREN skal gøre ende der paa for min styld / HERRE din Miskundhed er euig / Forlad icke dine Henders Gerning.

CXXXIX.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

HERRE / du randsager mig / oc kender mig.
Huad heller ieg sider eller staar da vidst du det / Du forstaar alle mine Tancker longt fra.
Huad heller ieg gaar eller ligger / da est du omkring mig / Oc seer alle mine veye.
Thi see / Der er icke it Ord paa min Tunge / At du HERRE ey vedst det alt sammen.
Du skicker det / som ieg skal gøre før eller her effter / Oc holder din Haand offuer mig.
Saadant at forstaa er mig for vnderligt oc forhøyt / Jeg kand det icke begribe.
Huort skal ieg gaa hen for din Aand: Oc huort skal ieg fly bort for dit Ansict:
Far ieg til Himmelen / da est du der / Gør ieg min Seng i Helffuede / See / da est du der. Amos 9
Tager ieg Morgenstiernens vinge / oc bliffuer hoss det yderste Haff.
Saa skulde dog din Haand føre mig der / Oc din Høyre haand holde mig.
Siger ieg / mørcket maa skiule mig / Saa skal oc natten vere Liuss omkring mig.
Thi mørcket er oc icke mørckt hoss dig / Oc natten liuser som dagen / Mørcket er som Liuset. Iacobi 1.
Thi du haffuer mine Nyre i dit Vold / Du skiulde mig i min moders Liff.
Jeg tacker dig der faare / at ieg er vnderlige giort / Dine Gerninger ere vnderlige / Oc det kender min Siæl vel.
Mine Ben vaare icke skiulde faar dig / der ieg bleff giort i løndom / Der ieg bleff skabt vnder i Jorden.
Dine Øyen saae mig / der ieg vaar end nu vbered / Oc alle dage vaare skreffne i din Bog / som end nu skulde komme / oc der vaar ingen aff dem.
Men Gud / huor kaastelige ere dine Tancker faar mig: Hui ere de saa stor en Sum.
Skulde ieg tele dem / da bleffue de flere end Sand / Naar ieg opuaager / da er ieg end nu hoss dig.
Ah Gud / at du vilde ihielsla de Vgudelige / Oc de Blodgerige maatte vige fra mig.
Thi de tale skendelige om dig / Oc dine Fiender ophøye dem foruden aarsage.
HERRE ieg hader io dem / som dig hade / Oc det fortryder mig paa dem / at de sette sig mod dig.
Jeg hader dem aff ret aluore / Der faar ere de mig vrede.
Randsage mig Gud / oc forsøge mit Hierte / Prøffue mig oc forsøge huorledis ieg det mener.
Oc see / om ieg er paa onde veye / Oc led mig paa euige veye.

CXL.

Dauidz Psalme / faar at siunge.

HERRE frelss mig fra onde Mennisker / Beuare mig fra fortrædelige Folck / De som tencke Ont i deris hierte /

hierte / Oc daglige opuecke Krig.

De huesse deris Tunge / som en Hugorm / Der er Oglers forgifft vnder deris Læbe / Sela.

HERRE beuare mig fra de Wgudeligis haand / Beuare mig fra fortredelige Folck / Som acte at omstøde min gong.

De Hoffmodige legge Snarer faar mig / oc strecke Reb vd faar mig til garn / Oc sette Felder faar mig paa veyen / Sela.

Men ieg siger til HERREN / Du est min Gud / HERRE merck min bøns røst.

HERRE HERre min stercke hielp / Du beskermet mit Hoffuit i Stridens tid.

HERRE lad den Wgudelige icke fuldkomme sin begering / Styrcke icke hans skalckhed / De torde ophøye sig der aff / Sela

Lad den Wlycke / som mine Fiender raadsla om / falde paa deris hoffuit.

Hand skal vdøse straaler offuer dem / Hand skal sla dem dybt ned i Jorden met Ild / At de skulle aldri staa op igen.

En ond Mund skal ingen lycke haffue paa Jorden / It ont fortredeligt Menniske skal foriagis oc nedslaſſ.

Thi ieg ved / at HERREN skal vdrette den Elendigis sag / Oc de Fattigis Ræt.

Oc de Retferdige skulle tacke dit naffn / Oc de Fromme skulle bliffue faar dit Ansict.

CXLI.

Dauidz Psalme.

HERRE ieg rober til dig / kom snart til mig / Merck min røst / naar ieg kalder paa dig.

Lad min bøn actis faar dig / lige som it Røgoffer / Mine henders opløfftelse / som it Afftens offer.

HERRE beuare min Mund / Oc beuare mine Læbe.

Bøy icke mit hierte til noget ont / Til at føre it Wgudeligt vesen met Misdedere / At ieg skal icke æde aff det / som dem teckis.

Den Retferdige sla mig venlige oc straffe mig / det skal gøre mig saa gaat / som en Balsum paa mit Hoffuit / Thi ieg beder altid / at de skulle icke gøre mig skade.

Lad deris Lærere nedstyrtis offuer en Klippe / Saa skal mand da høre min Lærdom / at hand er lystig.

Vore ben ere bort spridde ned til Helffuede / Lige som en sønder riffuer oc roder Jorden.

Thi mine øyen see paa dig HERRE HERre / Jeg haabis til dig / forskiud icke min Siæl.

Beuare mig fra Snaren / som de lagde faar mig / Oc fra Misdederis Felder.

Lad de Wgudelige falde met huer andre i deris egit garn / Men ieg skal stedze gaa omkring.

CXLII.

Dauidz vnderuisning at bede / Der hand vaar i Hulen.

JEg rober til HERREN / met min røst / Jeg formaner HERREN met min røst.

Jeg vdgyder min Tale faar hannem / oc giffuer min nød til kende faar hannem.

Naar min Aand er i angist / da est du omhyggelig for mig / De legge Snarer for mig paa veyen / som ieg gaar paa.

See til den Høyre side / oc see / der vil ingen kende mig / Jeg kand icke vndfly / Oc der er ingen omhyggelig for min Siæl.

HERRE ieg rober til dig / oc siger / Du est min Tillid / Min del i de Leffuendis Land.

Giff act paa mine Kæremaal / Thi ieg er meget plaget / Frelsſ mig fra mine Forfølgere / Thi de ere mig for mectige.

Før min Siæl aff Fengsel / at ieg kand tacke dit Naffn / De Retferdige skulle samlis til mig / naar du gør vel mod mig.

CXLIII.

Dauidz Psalme.

HERRE hør min bøn / Oc merck min formaning for din Sandhedz skyld / Bønhør mig for din Retferdighedz skyld.

Oc gack icke til Dom met din Tienere / Thi der er ingen som leffuer retferdig faar dig.

Thi Fienden forfølger min Siæl / oc nedslar mit Liff til Jorden / Hand legger mig ned i mørcket / lige som de Døde i Verden.

Oc min Aand er bedrøffuit i mig / Mit hierte er fortæret i mit Liff.

Jeg tencker paa den fremfarne tid / Jeg taler om alle dine mectige Gerninger / Oc siger om dine Henders Gerninger.

Jeg vdbreder mine hender til dig/Min Siæl tørster effter dig / som it tiurt Land/ Sela.

HERRE bønhør mig snart / min Aand forgaar / Skiul icke dit Ansict faar mig/At ieg icke bliffuer som de / der fare ned i Graffuen.

Lad mig aarle høre din Naade / thi ieg haaber paa dig/Kundgør mig den vey/som ieg skal gaa paa / Thi mig forlengis effter dig.

Min Gud / frelss mig fra mine Fiender/Jeg haffuer tilfluct til dig.

Lær mig at gøre effter din behagelighed / Thi du est min Gud / Lad din gode Aand føre mig paa slet vey.

HERRE verquege mig for dit Naffns skyld/ Før min Siæl aff nød/for din Retferdighedz skyld.

Oc forstyre mine Fiender/for din Miskundhedz skyld / Oc forderffue alle som bedrøffue min Siæl/Thi ieg er din Tienere.

CXLIIII.

Dauidz Psalme.

HOffuit vere HERREN min Trøst / Som lærer mine hender at stride/ oc mine neffuer at krige.

Min Miskundhed oc mit Slaat / min Beskermelse oc min Frelsere/ min Skiold/paa huilcken ieg haabis/Som tuinger mit Folck vnder mig.

HERRE/ huad er Mennisken/at du est omhyggelig for hannem: Oc Menniskens barn / at du saa acter hannem:

Er dog ey Mennisken lige som inted/ Hans tid far bort/ som en skugge.

HERRE/bøye dine Himle oc far hid ned/Tag paa Biergene/at de ryge.

Lad Liune oc atspre dem / Skiud dine Straaler/oc forferde dem.

Vdsent din Haand aff det Høye oc frelss mig / Oc redde mig aff store Vand/ Aff fremmede børns haand.

Huilckis Lærdom er icke nyttelig / Oc deris Gerninger ere falske.

Gud / ieg vil siunge dig en ny Sang/ Jeg vil lege faar dig paa Psalteren met thi Strenge.

Du som giffuer Kongerne Seyer/ Oc frelser Dauid din Tienere / Aff den Ondis mordere suerd.

Frelss mig ocsaa / oc redde mig aff de fremmede børns haand / Huilckis Lærdom er icke nyttig/ Oc deris Gerninger ere falske.

At vore Sønner kunde opuoxe / lige som Planter i deris vngdom/ Oc vore Døtter/lige som vdgraffne pillere/ lige som Pallatz.

Oc vore Kammer vere fulde/som kunde giffue it Forraad vd effter det andet / at vore Faar kunde føde tusinde / oc hundrede tusinde i vore Byer.

At vore Oxen kunde meget arbeyde/ At der skal ingen skade / ingen forderffuelse/ ingen Klagemaal vere paa vore Gader.

Lycksaligt er det Folck / som det saa gaar/Men saligt er det Folck/hues HERRE er en Gud.

CXLV.

Dauidz Loff.

IEg vil ophøye dig min Gud / du Konge / Oc loffue dit Naffn altid oc euindelige.

Jeg vil daglige loffue dig / Oc prise dit Naffn/altid oc euindelige.

HERREN er stor oc meget loffuelig/ Oc hans mectighed er vsigelig.

Børne børn skulle prise dine Gerninger/ Oc sige aff din Velde.

Jeg vil tale om din herlige deylige Mectighed/ Oc om dine Vnderlige gerninger.

At mand skal tale om dine herlige Gerninger / Oc at mand skal fortele din Herlighed.

At mand skal prise din store Mistundhed/ oc rose din Retferdighed.

HERREN er Naadig oc Barmhiertig / Taalmodig oc fuld aff Miskundhed. Exo. 34

HERREN er alene god / Oc forbarmer sig offuer alle hans Gerninger.

HERRE alle dine Gerninger skulle tacke dig/ Oc dine Helgene loffue dig.

Oc prise dit Kongerigis ære / Oc tale om din Velde.

At din Mact skal bliffue kundgiort for Menniskens børn/ Oc dit Kongerigis erlige Mectighed.

Dit Rige er it euigt Rige / Oc dit Herredømme varer stedze oc altid.

HERREN opholder alle dem som falde / Oc opløffter alle dem som ere nedslagne.

Alle øyen vocte paa dig/ Oc du giffuer dem deris Mad i sin tid.

Du oplader din Haand / Oc opfylder alt det som leffuer met Behagelighed.

HERREN er Retferdig i alle sine veye/oc hellig i alle sine Gerninger.

HERREN er nær hoss alle dem som kalde paa hannem/ Hoss alle dem som kalde paa hannem aluorlige.

Hand gør det som de Gudfryctige begære/ Oc hører deris skrig/ Oc hielper dem.

HERREN beuarer alle dem som elske hannem / Oc hand skal vdslette alle Wgudelige.

Min mund skal sige HERRENS Loff/ Oc alt kød loffue hans hellige Naffn altid oc euindelige.

CXLVI.

Haleluia.

MIn Siæl loffue HERREN/ Jeg vil loffue HERREN/ saa lenge ieg leffuer / Oc siunge min Gud loff/ saa lenge som ieg er her.

Forlader eder icke paa Førster / De ere Menniske/ de kunde io icke hielpe.

Thi Menniskens Aand skal bort / oc hand skal bliffue til Jord igen / Da ere alle hans Anslag fortabte.

Salig er den/ hues Hielp Jacobs Gud er / Hues haab staar til HERREN hans Gud.

Som giorde Himmel/ Jord/ Haffuit/ oc alt det som der er vdi / Den som holder loffue euindelige.

Skicker dem Ræt/ som lide vold/ Som giffuer de Hungrige mad.

HERREN løser dem som fangne ere / HERREN giffuer de Blinde deris syn / HERREN opretter dem som ere nedslagne/ HERREN elsker de Retferdige.

HERREN beskermer Fremmede oc Faderløse/ oc opholder Encker / Oc vender de Wgudeligis vey til bage.

HERREN er Konge euindelige/ Din Gud Zion stedze oc altid/ Haleluia.

CXLVII.

LOffuer HERREN / Thi det er en kaastelig ting / at loffue vor Gud / Saadan loff er lystelig oc deylig.

HERREN bygger Jerusalem/ Oc fører tilsammen de Fordreffne aff Jsrael.

Hand helbreder dem som haffue sønderknusede hierter/ oc læger deris sprecke.

Hand teler Stiernerne/ oc neffner dem alle ved Naffn.

Vor HERRE er stor oc haffuer stor Krafft/ Oc er wbegribelig huorledis hand regerer.

HERREN opretter de Elendige/ Oc støder de Wgudelige i grund.

Siunger til huer andre faar HERREN met tacksigelse/ Oc loffuer vor Gud met Harper.

Den som betecker Himmelen met skyer/ Oc giffuer regn paa iorden / Oc lader greß voxe paa Biergene.

Den som giffuer Queg deris Føde/ De vnge Raffne som robe til hannem.

Hand haffuer icke lyst til Hestens styrcke/ Ey heller behagelighed til nogen mandz Ben.

HERREN haffuer behagelighed til dem som hannem frycte / Som haabis til hans Miskundhed.

JErusalem prise HERREN/ Zion loffue din Gud.

Thi hand gør dine Portis Stenger faste/ Oc velsigner dine Børn der vdi.

Hand skicker dine Landemercke Fred/ Oc mætter dig met den beste Huede.

Hand sender sin Tale paa Jorden / Hans Ord løber snarlige.

Hand giffuer Sne / som vld / Hand strør Rimfrost som aske.

Hand vdkaster sin Jiß / som mundbide / Huo kand bliffue for hans fraast:

Hand siger/ saa smeltes det / Hand lader sit Vær blæse/ saa tøer det op.

Hand viser Jacob sit Ord / Jsrael sin Skick oc Ræt.

Saa gør hand icke mod Hedningene/ Hand lader dem ey heller vide sin Ræt/ Haleluia.

CXLVIII.

Haleluia.

LOffuer HERREN i Himle/ Loffuer hannem i det Høye.

Alle hans Engle loffuer hannem/ Al hans Hær loffue hannem

Sol oc Maane loffuer hannem / Alle liuse Stierner loffuer hannem.

Loffuer hannem i Himle alle vegne/ Oc de Vand som ere offuer Himlene.

De skulle loffue HERRENS Naffn / Thi hand biuder/ saa bliffue de skabte.

Hand holder dem altid oc euindelige/ Hand skicker dem at de maa icke anderledis gaa.

Loffuer HERREN paa Jorden/ J Hualfiske oc alle dyb.

Jld/ Hagel/ Sne oc Damp/ Stormuær/ som vdrette hans Ord.

Bierg oc alle Høye / Fructsommelige træ oc alle Ceder træ.

Diur oc alt Queg/ Orme oc Fule.

J Kon-

I Konger paa Jorden oc alle Folck/ Førster oc alle Dommere paa Jorden.

Unge Drenge oc Jomfruer/ De Gamle met de Unge.

Skulle loffue HERRENS Naffn/ Thi hans Naffn er alene høyt/ Hans Loff gaar saa viit som Himmel oc Jord er.

Oc hand ophøyer sit Folckis Horn/ Alle hans Helgen skulle loffue/ Oc Israels Børn/ Det Folck som hannem tien/ Haleluia.

CXLIX.

Haleluia.

SJunger HERREN en ny Sang/ Helgens menighed skal loffue hannem.

Israel glæde sig i den/ som hannem giorde/ Zions børn vere glade offuer deris Konge.

De skulle loffue hans Naffn i Dantz/ De skulle lege faar hannem met Trummer oc Harper.

Thi HERREN haffuer behagelighed til sit Folck/ Hand hielper de Elendige herlige.

Helgene skulle vere glade oc prise/ Oc rose paa deris Leye.

Deris mund skal ophøye Gud/ Oc de skulle haffue skarpe Suerd i deris Hender.

At de kunde heffne paa Hedningene/ Straffe blant Folcket.

At binde deris Konger met Lencker/ Oc deris Fribaarne met iern baalte.

At de skulle gøre dem den Ræt som er screffuit om/ Saadan ære skulle alle hans Helgene haffue/ Haleluia.

CL.

Haleluia.

LOffuer HERREN i hans Helligdom/ Loffuer hannem i hans Mactis Befestning.

Loffuer hannem i hans Gerninger/ Loffuer hannem i hans store Herlighed.

Loffuer hannem met Basuner/ Loffuer hannem met Psaltere oc Harper.

Loffuer hannem met Trummer oc Dantz/ Loffuer hannem met Strenge oc Piber.

Loffuer hannem met klingende Simler/ Loffuer hannem met vel klingende Simler.

Alt det som haffuer Aande/ Loffue HERREN/ Haleluia.

Ende paa Psalteren.

Salomons

Salomons Ordsprock.

I.

DIsse ere Salomons Israels Kongis/Dauidz søns Ordsprok / til at lære Visdom oc tuctighed/Forstand/Klogshed/Retferdighed/Ræt oc Enfoldighed. At de Vanuittige mue bliffue Vittige/ oc de Vnge fornumstige oc forsynlige.

Huo som er Viss/hand høre til oc forbedre sig/ Oc huo som er forstandig/hand lade sig raade. At hand kand forstaa Ordsprock oc deris vdtydninger/de Visis lærdom oc deris Exempel. HERRENS frøct er begyndelsen til at lære/ De Skødesløse foracte Visdom oc tuct.

Psalm. III. Ecclesiast. I.

Min søn/Lyd din Faders tuct / oc forlad icke din Moders bud. Thi saadant er dit hoffuedis skøne Prydelse/ oc en Kæde om din halss. Min søn/Naar onde Skalcke laacke dig/da følge icke. Naar de sige/ Gack met oss/Wi ville lure effter Blod/oc stille effter den vskyldige foruden sag. Wi ville sluge dem leffuende lige som Helffuede/ oc de Fromme / lige som de der nedfare i graffuen / Wi ville vinde stort godz/oc fylde vore Huss met Roff/Voffue det met oss/wi ville alle haffue en Pung tilsammen. Min søn/vandre icke den vey met dem/foruare din fod fra deris Sti. Thi deris Føder løbe til ont/oc skynde dem til at vdgyde Blod. Thi det er forgeffuis/at kaste Garn faar Fulenis øyen. De lure oc selffue iblant huer andre paa deris Blod / oc den ene gaar effter den andens liff. Saa gøre alle Gerige/ Den ene tager Liffuit aff den anden.

Wisdommen beklager sig der vdi/ oc lader sig høre paa gaderne. Hun rober i dørren/ hoss Porten faar iblant Folcket/Hun taler sine Ord i Staden. Huor lenge ville i Vanuittige vere vanuittige / oc de Bespaattere haffue lyst til bespaattelse / Oc de Skødesløse hade Lerdom: Vender eder til min straff. See/ Jeg vil vdsige eder min Aand/oc kundgøre eder mine Ord.

Efftersdi ieg da rober/ Oc i ville icke/ Jeg vdrecker min haand/ Oc ingen acter der paa/ Oc i lade alle mine Raad fare/ Oc ville icke min Straff. Da vil ieg oc lee i eders Wlycke/ oc spaatte eder/naar det kommer/som i frycte. Naar det kommer offuer eder/som en storm/ det som i frycte/ Oc eders Wlycke som it Vær / naar Angist oc Nød kommer offuer eder. Da skulle de robe til mig/ Men ieg skal inted suare/ De skulle aarle søge mig/ oc icke finde. Der faare at de hadede Lerdom/ oc vilde icke haffue HERRENS frøct/ de vilde icke mine Raad/ Oc lastede al min Straff. Saa skulle de æde aff deris Væsens fruct/oc bliffue mætte aff deris Raad. At de vanuittigis lyst / slar dem ihiel. Oc de Skødeløses lycke affliffuer dem. Men huo som mig lyder/ hand skal bliffue tryg/ oc haffue nock / oc icke fryckte for nogen Wlycke.

II.

MIn Søn/vilt du anamme min Tale / oc holde mine Bud hoss dig/ Saa lad dine øern giffue act paa Visdommen / oc bøye dit hierte met flit der til. Thi der som du rober der effter/ oc beder der om met flit / Der som du søger effter hende som effter Sølff/ oc randsager effter hende som effter liggendefæ/ Da skalt du forstaa HERRENS frøct / oc finde Gudz Visdom.

Thi HERREN giffuer Visdom/ oc aff hans Mund kommer Visdom oc forstand. Hand lader det vel lyckis met de Redelige/ oc beskermer de Fromme/ oc beuarer dem som ræt gøre/ Oc foruarer sine Helgenis vey. Da skalt du forstaa/ retferdighed oc Ræt/ oc fromhed oc alle gode veye.

Der

Der som Visdommen gaar dig til hierte/at du vilt gerne lære/ Da skulle gode Raad beuare dig/oc forstand skal beskerme dig/ At du icke kommer paa de Ondis vey/ eller iblant de vanarttige Ordgydere. Som forlade den rette Sti / Oc gaa den mørcke vey. De som glæde sig at de gøre Jlde/oc ere glade i deris onde vanartige væsen/ De som foruende deris vey/ Oc følge deris Vronge vey.

At du gaar icke til en andens Hustru/som icke er din / som giffuer dig slette Ord / oc forlader sin Vngdommis HERRE / oc forglemmer sin Gudz Pact. Thi hendis Huss bøyer sig til Døden/oc hendis gaange til de fortabede. Alle de som gaa indtil hende / komme icke igen/oc de ramme icke paa Liffsens vey.

Paa det du kant vandre paa de gode veye/ oc bliffue paa de Retferdigis Sti. Thi de Retuise skulle Bo i Landet/oc de Fromme skulle bliffue der vdi. Men de Wgudelige skulle oprycktis aff Landet/oc Foractere skulle vdslettis der aff.

Psalm. 57.
Matth. 5.

III.

Min søn/ Forglem icke min Lou/oc lad dit hierte beholde mine Bud. Thi de skulle føre dig it longt Liff/ oc gode Aar oc fred / naade oc troskaff skulle icke forlade dig. Heng dem om din halss/ oc scriff dem i dit hiertis Taffle/ saa skalt du finde naade oc klogskaff/som behager Gud oc Mennisken.

Forlad dig paa HERREN aff gantske hierte/ Oc forlad dig icke paa din Forstand/Men tenck paa hannem i alle dine veye / Saa skal hand føre dig ret. Lad dig icke tycke at vere Viss/Men frycte HERREN/ oc vig fra det Onde. Det skal bliffue din Naffle sunt / oc verquege dine Been. ære HERREN aff dit Godz/oc aff al din indkommis Første fruct. Saa skulle dine Lader bliffue fulde/oc dine Perser offuerflyde met most. Min Søn/ kast icke HERRENS refffelse bort/oc ver icke wtaalmodig i hans Straff. Thi HERREN straffer den som hand elsker/ Oc hand haffuer en Velbehagelighed til hannem / som en Fader til sin Søn.

Ebræ. 12.
Apocalip. 3.

Saligt er det Menniske/som finder Visdom / Oc det Menniske som faar Forstand. Thi det er bedre at omgaass met hende / end met sølff / oc hendis Jndkomme er bedre/ end guld. Hun er kaasteligere end Perler/oc alt det du kant yndske/det kand icke lignis ved hende. Hoss hendis Høyre haand er it longt Liff/ Oc hoss hendis Venstre haand er Rigdom oc ære. Hendis veye ere deylige veye/ oc alle hendis Sti ere Fred. Hun er Liffsens træ for alle som hende faa/Oc salige ere alle de/som hende holde. Thi HERREN grundfeste Jorden ved Visdom/oc beredde Himlene ved sit Raad. Ved hans Visdom ere Dybene atskilde/oc Skyerne giorde til at drøppe met dug.

Min Søn/Lad hende icke vige fra dine øyen/Saa bliffuer du lyckfalig oc klog. Det skal vere din Siæls liff/oc din mund skal vere yndelig. Saa skalt du vandre tryggelige paa dine veye/at din Fod skal icke støde sig. Legger du dig / da skalt du icke frycte / Men sødelige soffue/at du skalt icke frycte for hastelig forferdelse/ eller for de wgudeligis storm / naar hand kommer. Thi HERREN er din tratz/Hand beuarer din Fod/at hand bliffuer icke fangen.

Psalm. 12.

Forsage icke at gøre de Nødtørfftige gaat/om din haand haffuer aff Gud saadant at gøre. Sig icke til din Neste/Gack bort oc kom igen/i morgen vil ieg giffue dig/ der som du dog vel haffuer det. Optenck icke ont mod din ven/som boer hoss dig paa tro. Trætte icke met nogen foruden aarsage/der som hand haffuer ingen skade giort dig. Ver icke nidkier effter en Fortredelig/ Oc vduel ingen aff hans veye/Thi HERREN haffuer verstyggelighed til de Frafaldne/ oc hans Hemmelighed er hoss de Fromme. HERRENS Forbandelse er i den Wgudeligis huss. Men den Retferdigis Huss bliffuer velsignet. Hand skal bespaatte Bespaatterne / Men de Elendige skal hand giffue naade. De Vise skulle arffue ære/Men naar Daarer ophøyes/da bliffue de dog til skamme.

IIII.

Mine Sønner/hører eders Faders Tuct/mercker der paa/at i kunde lære oc bliffue kloge. Thi ieg giffuer eder en god lærdom/ Forlader icke min Lou. Thi ieg vaar min Faders søn/en sperlemmet oc en eniste faar min Moder. Oc hand lerde mig/ oc sagde/ Lad dit hierte anamme mit Ord/ Holt mine Bud/saa skalt du leffue.

Anamme Visdom / anamme Forstand / Forglem icke / oc vig icke fra min mundz Tale. Forlad hende icke / saa skal hun foruare dig / Elsk hende / saa skal hun beskerme dig. Thi det er Visdommens begyndelse / naar mand hører hende gerne / oc at mand haffuer Kloghed kærere end alt godz. Acte hende høy / saa skal hun ophøye dig / oc skal sette dig i ære om du faffner hende. Hun skal oc deylige pryde dit Hoffuit / oc skal pryde dig met en deylig Krune.

Saa hør min Søn / oc anamme min Tale / Saa skalle dine aar bliffue mange. Jeg vil føre dig paa Visdoms vey / Jeg vil lede dig paa den rette Sti. At naar du gaar / da skal din gong icke bliffue dig tung / Oc naar du løber / at du skalt icke støde dig. Begrib Tuct / Lad icke der aff / beuare hende / Thi hun er dit Liff.

Infra 24.

Kom icke paa Wgudeligis Sti / oc træd icke paa de Ondis vey. Lad dem fare oc gack icke paa dem / Vig fra dem / oc gack om dem. Thi de soffue icke / før de haffue giort ilde / Oc de huile icke / før de haffue giort skade. Thi de nære sig aff Wgudeligt Brød / oc dricke aff fortredelighedsens Vin. Men de Retferdigis Sti skin som it Liuss / der fremgaar oc liuser til høy dag. De Wgudeligis vey er mørck / oc de vide icke / huor de skulde falde.

Min Søn / Merck paa mine ord / oc bøye dit øre til min Tale. Lad dem icke komme fra dine øyen / beuare dem i dit hierte. Thi de ere deris Liff / som dem finde / oc alt deris Liffuis sundhed. Foruare dit hierte met al flit / Thi Liffuit vdgaar aff det. Vent fra dig den vanartigis mund / oc lad Skendsels Mund vere longt fra dig. Lad dine øyen see ret frem faar dem / oc dine øyen bryne see ret frem faar dig. Lad dine Føder gaa lige frem / saa gaar du visselige. Vige huercken til den høyre eller venstre haand / vend din Fod fra det onde.

V.

Min Søn / Merck paa min Visdom / bøye dit øre til min Lærdom. At du beholder gode Raad / oc din mund kand vide at gøre forskel. Thi Hore læbe ere søde som en hunnig kage / oc hendis strube er slettere end Olie. Men der effter besk som Malurt / oc skarp som it tue eggit suerd. Hendis Føder løbe hen vnder til Døden / Hendis gong recker til Helffuede. Hun gaar icke ret paa Liffsens vey / hendis trin er wstadigt / at hun ved icke huort hun gaar.

Saa lyder mig nu / mine Børn / oc viger icke fra min munds Tale. Lad dine veye vere longt fra hende / oc gack icke til hendis Husis dør. At du skalt icke giffue Fremmede din ære / oc den Græselige dine aar. At de Fremmede skulle icke mættis aff dit Godz / oc at dit Arbeyde skal icke vere i en andens Huss. Oc du skulde siden sucke / naar du haffde fortærit dit Liff oc Godz / oc sige / Ah hui hadede ieg saa Tuct? Oc mit hierte forsmaade straff? Oc ieg lydde icke mine Læreris røst / oc bøyede icke mit øre til dem som mig lærde? Jeg er skøt kommen til al wlycke / faar alle Mennisker oc alle Folck.

Drick Vand aff dine Graffuer / oc flydende vand aff dine Kilder. Lad dine Kilder oc Vandbecke vdflyde paa Gaderne. Men haff du dem alene / oc ingen Fremmed met dig. Din Kilde vere velsignet / oc glæd dig met din Vngdoms Hustru. Hun er dig kærlig som en Hind / oc teckelig som en Raa / Lad hendis kærlighed altid mætte dig / oc forlyste dig alleuegne i hendis kærlighed.

Min Søn / huor faare vilt du forlyste dig met en Fremmet / oc tage en anden i faffn? Thi huer mandz veye ere stray faar HERREN / oc hand maaler lige alle deris gonge. Den Wgudeligis misgerning skal gribe hannem / oc hand skal holdis met sine synders snarer. Hand skal dø / for hand vilde icke lade sig drage / Oc det skal icke gaa hannem vel / for hans store daarlighedz skyld.

VI.

Min Søn / Borger du for din Neste / oc du haffuer sæt din Haand vd hoss en fremmet / Saa est du beknyt met din mundz tale / oc greben met din mundz tale. Saa gør dog saa / min Søn / oc redde dig / Thi du est kommen i din Nestis hender / Skynt dig / treng oc driff din Neste. Lad dine øyen icke soffue / ey heller dine øyenbryne slumme. Fri dig som en Raa aff haanden / oc som en Fuel aff Fulefengerens haand.

Infra ii.

Du Lade / gack hen til Myren / giff act paa hendis sed / oc lær. En-

dog at hun haffuer ingen Første eller Høffuitzmand eller Herre / Da bereder hun dog sit brød om Sommeren / oc sancker sin føde til sammen om Høsten. Du Lade / huor lenge ligger du? Naar vilt du staa op aff din søffn? Ja soff end nu lidet / slumme end lidet / Sla henderne end nu lidet tilsammen / at du kant soffue. Saa skal Armod snarlige komme til dig / som en Fodgangere / Oc Fattigdom som en vebnet Mand.

Infra 24.

It Wnyttigt Menniske / en skadelig Mand / gaar met en vanartig mund / vincker met øyen / tegner met Fødetne / viser met Fingrene / tracter altid ont / oc foruender det i sit hierte / oc kommer trætte aff sted. Der faare skal hans Wlycke hastelige komme / oc hand skal snart sønder brydis / at der skal ingen Hielp vere.

Disse sex stycker hader HERREN / oc hand haffuer en verstyggelighed til det siuende. Hoffmodige øyen / falsk tunge / Hender som vdgyde wskyldigt blod / It Hierte som omgaass met onde tancker / Føder som ere snare til at gøre skade / Falske Vidne som dristelige tale løgn / Oc den som kommer trætte aff sted emellem Brødre.

Min Søn / Holt din Faders Bud / oc forlad icke din Moders Lou. Bint dem altid sammen paa dit hierte / oc Heng dem paa din Halss. At de ledsage dig / naar du gaar / oc beuare dig / naar du legger dig. At de kunde vere din tale / naar du opuogner. Thi Budet er en Lycte / oc Louen it Liuss / Oc tuctens straff ere Liffzens veye. Paa det at du skalt foruaris fra den onde Quinde / Fra den Fremmedis slette tunge.

Begære icke hendis deylighed i dit hierte / oc forgrib dig icke paa hendis øyenlade. Thi en Hore skiller en ved Brødet / Men en Ecte hustru fanger det ædle Liff. Kand oc nogen bære Ild i Barmen / at hand icke brender sine Klæder? Huorledis skulde nogen gaa paa Gløder / at hans føder icke skulde brende? Saa gaar det hannem / som gaar til sin Nestis hustru / Jngen bliffuer wstraffet som hende rører.

Det er en Tyff icke saa stor forsmædelse / om hand stiel / at mætte sin Siæl met / efterdi hand er hungrig / oc om hand bliffuer greben / giffuer hand det siu dubbelt igen / oc legger fra sig alt godzet i sit huss. Men den som gør Hoer met en Quinde / hand er en Daare / hand fører sit Liff i forderffuelse. Der til met rammer plage oc skam paa hannem / oc hans skendzel bliffuer icke vdslet. Thi Mandens vrede optendis aff nidkierhed / oc sparer icke paa heffnens tid / oc hand anseer ingen Persone / de som det vil forlige / oc hand vil icke vere til fridz / om du vilde end giffue hannem meget.

VII.

MJn Søn / Beuare min tale / oc skiul mine Bud hoss dig. Holt mine Bud / saa skalt du leffue / oc min Lou / som din øyesten. Bint dem paa dine Fingre / Scriff dem i dit Hiertis taffle. Sig til Visdom / Du est min Søster / oc kalde Kloghed din Venniske. At du kant foruaris / for den fremmede Quinde / for en anden som giffuer smigrende Ord.

Thi ieg saa vd aff mit husis vindue igennem sprinckelet / oc saa blant de Vanuittige. Oc ieg bleff var blant Børnene en vng Daarlig Dreng / Hand gick paa gaden hoss it hiørne / oc traadde hen paa veyen hoss hendis Huss / i mørcket aff dagen om afftenen der det bleff nat oc vaar mørckt. Oc see / der møtte hannem en Quinde i Hore prydelse / listig / vild oc løsactig / At hendis føder kunde icke bliffue i hendis Huss / Nu er hun vde / nu paa gaden / oc lurer hoss alle hiørner. Oc hun ructe hannem ind / oc kyste hannem wbluelige / oc sagde til hannem / Jeg haffuer betalet Tackoffer for mig i dag for mine Løffte / Der faare gick ieg vd / at møde dig / at søge dit ansict aarle / Oc ieg haffuer fundet dig.

Jeg haffuer prydet min Seng deylige / met stribede Sperlagen aff Egypten. Jeg haffuer offuerstrød min Seng met Myrra / Aloes oc Kannel. Kom / Lad oss bole nock indtil morgen / oc lad oss bruge kierlighed. Thi Manden er icke hiemme / hand er faren en long vey bort. Hand tog Pendinge sæcken met sig / Hand kommer først hiem igen paa Høytiden. Hun offuertalede hannem met mange Ord / oc laackede hannem met sin smigrinde mund. Hand fulde snarlige effter hende / lige som en Oxe ledis til slacter bencken / oc lige som til Baalten der som mand refffer daarene / indtil hun atskilde hans Leffuer met Pilen / lige som en Fuel der haster til snaren / Oc ved icke at det gelder hans Liff.

Saa hører mig nu / mine Børn / oc mercker paa min mundz tale. Lad dit hierte icke vige til hendis vey / Oc lad dig icke forføre paa hendis Sti. Thi hun haffuer mange saar giort oc nedslaget / Oc der ere allehonde Mectige ihiel slagne aff hende. Hendis Huss ere veye til Helffuede / der som mand far hen vnder i Dødzens Herbere.

VIII.

ROber ey Viſdom/oc Klogbed lader ſig høre: Hun ſtaar obenbarlige paa veye oc paa gaden/Hun rober ved Portene hoſſ Staden der ſom mand indgaar at døren. O i Mend/ieg ſkriger til eder/ oc rober at Folckene/ J vanuittige mercker Viſdom/Oc i Daarer tager til hierte. Hører/ Thi ieg vil tale/det ſom Førſteligit er/oc lære huad ræt er. Thi min mund ſkal tale Sandhed/oc mine læbe ſkulle hade det ſom er Wgudeligt. Al min mundz tale er ret/ Der er inted vrangt eller falſkt vdi. De ere alle lige/ faar dem ſom kunde forſtaa dem/oc redelige faar dem/ſom det ville anamme.

Tager min Tuct heller end Sølff/oc acter Lærdom høyre end kaaſteligt Guld. Thi Viſdom er bedre end Perler/oc alt det ſom mand yndſke kand/ det kand icke lignis ved hende. Jeg Viſdom boer hoſſ Forſtand/oc ieg kand giffue gode Raad. HERRENS frøct hader ont/ hofferdighed/ ſtolthed/ oc onde veye/ Jeg hader vanartige munde. Baade Raad oc Daad hører mig til/ Jeg haffuer forſtand oc mact. Ved mig regerer Kongerne/ oc Raadzherrene ſkicke Ræt. Ved mig regerer Førſter oc alle Regenter paa Jorden. Jeg elſker dem mig elſke/oc de mig ſøge betilige/finde mig. Rigdom oc ære/varafftigt Godz oc Retferdighed/er hoſſ mig. Min Fruct er bedre end guld oc klart guld/ Oc min Jndkomme er bedre end vduald ſølff. Jeg vandrer paa den rette vey/ paa den rette Sti/ At ieg vil vel beſørge dem ſom mig elſke/ oc gøre deris Liggendefæ fult.

HERREN haffde mig i ſine veyes begyndelſe/ Oc ieg vaar der/ før end hand giorde noget. Jeg er indſet aff euighed/aff begyndelſen faar Jorden. Der Dybene vaare icke end til/da vaar ieg allerede beridt/ Der Kilderne icke end nu veldede met vand/ Før end Biergene vaare nedſencte/faar Tuerne/ vaar ieg beridt. Hand haffde icke end da giort Jorden/oc huad der er paa/oc ey heller Jorderigis Bierge. Der hand beridde Himlene/ da vaar ieg der/der hand begreb Dybene met ſit maal. Der hand befeſte Skyerne offuen til/oc der hand befeſte dybhedens Kilder. Der hand ſette Haffuit oc alt Vandet deris maal faare/ at de ſkulde icke gaa offuer hans befalning. Der hand lagde Jordens grundual/ da vaar ieg en Gerningsmeſtere hoſſ hannem/ oc haffde min daglige lyſt/ oc legte altid faar hannem. Jeg legte oc paa hans Jorderige/ **Oc min lyſt er Hoſſ Menniſkens Børn.**

Saa hører mig nu mine Børn/Salige ere de/ ſom holde mine veye. Hører Tuct/ oc bliffuer Viſe/oc lader hende icke fare. Saligt er det Menniſke ſom lyder mig/ oc vaager daglige faar min Dør/Oc tager vaare hoſſ min døris ſtolpe. Huo mig finder/hand finder Liffuit/oc hand ſkal faa Behagelighed aff HERREN. Men huilcken der ſynder mod mig/hand ſkader ſin Siæl/Alle ſom mig hade/ de elſke Døden.

IX.

VIſdommen bygde ſit Huſſ/ oc hug ſin Pillere. Slactede ſit Fæ/oc bar ſin Vin op/oc beridde ſit bord. Oc vdſende ſine Piger/at de ſkulde indbede offuen paa Stadzens Pallatz/Huo ſom er vanuittig/ hand komme hid. Oc hun ſagde til Daarer/Kommer hid/ tærer aff mit Brød/ Oc dricker den Vin ſom ieg ſkencker. Forlader de Vanuittigis væſen/ ſaa ſkulle i leffue/oc gaa paa forſtandens vey.

Huo ſom ſtraffer Spaattere/ hand maa tage ſkendzel paa ſig/ Oc huo ſom ſtraffer den Wgudelige/hand ſkal bliffue forhaanet. Straffe icke Beſpaatteren/ hand hader dig/ Straffe den Viſe/hand ſkal elſke dig. Giff den Viſe/ſaa bliffuer hand end viſere/ Lær den Retferdige/Saa forbedris hand i Lærdom.

Verden vil vere vſtraffet.

Viſdommens begyndelſe/er HERRENS frøct/ Oc forſtand lærer det ſom Helligt er. Thi dine dage ſkulle bliffue mange ved mig/ oc dit Liffuis Aar ſkulle bliffue flere. Eſt du Viſſ/da eſt du dig viſſ. Eſt du en Beſpaattere/da ſkalt du bære det alene.

En daarlig vild Quinde er fuld aff ſnack/oc ved inted. Hun ſider i ſit Huſis dør paa en ſtoel/offuen i Staden/at indbiude alle ſom gaa der frem/ Oc dem ſom vandre ret paa deris veye. Huo er Vanuittig? Hand holde ſig hid. Oc til Daarer ſiger hun/ De ſtaalne vand ere ſøde/oc det ſkiulte brød er nyteligt. Men hand veed icke/ at der ere Døde/oc hendis Geſteri det dybe Helffuede.

Sup. 1. Pſalm. 11.

Disse ere Salomons Ordsprock.

X.

Infra 15.

EN viſſ Søn er ſin Faders glæde/Men en daarlig Søn er ſin Moder gremmelſe.

Vretferdigt Liggendefæ.

Wretferdigt godz hielper inted / Men Retferdigt redder fra Døden.

HERREN lader icke de Retferdigis Siæle lide hunger/Men hand nedſtøder de Wgudeligis plaggeri.

En lad Haand gør Arm/ Men en flitig haand gør rig.

Den ſom ſamler til hobe om Sommeren/hand er klog/ Men den ſom ſoffuer om Høſten/hand bliffuer beſkemmet.

Velſignelſe er offuer den Retferdigis hoffuit/Men de Wgudeligis mund ſkal deris fortredelighed offuerfalde.

Den Retferdigis Jhukomelſe bliffuer i velſignelſe/ Men de Wgudeligis naffn ſkal foruiſne.

Den ſom er viſſ aff hiertet/hand anammer Budene/Men den bliffuer ſlagen/ſom haffuer en daarlig mund.

Den ſom wſkyldige leffuer / hand leffuer tryggelige/Men den ſom er foruent paa ſine veye/hand ſkal obenbaris.

Den ſom vincker met øyen / hand begynder møye / Oc den ſom haffuer en daarlig mund bliffuer ſlagen.

Den Retferdigis mund er en leffuendis Kilde/ Men de Wgudeligis mund ſkal deris fortredelighed offuerfalde.

1.Cor. 13 Kærlighed lader ſig icke fortørne. 1.Pet. 4.

Had gør trætte / men kærlighed ſkiul alle offuertrædelſer.

J de Forſtandigis læbe finder mand Viſdom / Men paa Daarens ryg ſkal vere Riſſ.

De Viſe beuare Lærdomme / Men Daarens mund er nær forferdelſe.

Den Rigis godz er hans faſte Stad/ Men Armod gør de Fattige bløde.

Den Retferdige bruger ſit godz til liffuit / Men den Wgudelige bruger ſin indkomme til ſynd.

At holde tuctelſe/er vey til Liffuit/men den ſom forlader ſtraffen/hand far vild.

Falſke munde ſkiuler had/Oc hand er en Daare ſom baguaſker.

Huor mange ord ere/ Da gaar det icke aff vden ſynd/ Men den ſom holder ſine læbe/hand er klog.

Den Retferdigis tunge er kaaſteligt Sølff/ Men de Wgudeligis hierte er inted vert.

Den Retferdigis læbe føder mange/ Men Daarer ſkulle dø i deris daarlighed.

HERRENS velſignelſe gør rig/ vden møye.

En Daare er fortredelig / Oc haffuer ſin ſpaat der aff til met/ Men den Mand er viſſ/ſom mercker der paa.

Det ſom den Wgudelige frøcter/det ſkal hannem møde / Oc det ſom de Retferdige begære/det ſkal dem giffuis.

Den Wgudelige er ſom it vær der ſnart far hen offuer/oc er icke mere/ men den Retferdige ſtaar faſt euindelige.

Lige ſom Edicke ſkader Tenderne / oc Røgen øyene / Saa gør oc den Lade/ dem ſom hannem vdſende.

HERRENS frøct formerer dagene / Men de Wgudeligis Aar bliffue forſteckede.

De Retferdigis ventelſe bliffuer glæde/ Men de Wgudeligis haab bliffuer fortabit.

HERRENS vey er den Frommis tratz/Men Miſdedere ere bløde.

Den Retferdige ſkal aldri omſtødis/ Men de Wgudelige ſkulle icke bliffue i Landet.

Den Retferdigis mund frembær Viſdom / Men de Vanartigis mund ſkal opryckis.

De Retferdigis læber lærer ſalige ting/ men de wgudeligis mund tal det ſom ont er.

XI.

Infr. 16. 20.

FAlſk vect er HERREN en verſtyggelighed / Men en fuld Vect er hans behagelighed.

Huor hoffmod er/ der er oc forſmædelſe/men Viſdom er hoſſ de ydmyge.

Wſkyldighed ſkal ledſage de Fromme/ Men Ondſkaff ſkal ødelegge Foractere.

Sup. 10.

Godz hielper icke paa Vredens dag/ Men Retuiſhed frelſer fra Døden.

Den Godiſſ Retferdighed gør hans vey ſlæt / Men den Wgudelige ſkal falde ved ſin Wgudelige Væſen.

De Frommis Retferdighed ſkal frelſe dem / Men Foractere ſkulle fangis i deris Ondſkaff.

Naar det Wgudelige Menniſke døer/ da er haabit fortabit/ oc de Wretuiſis bielſe bliffuer til inted.

Den Retferdige bliffuer frelst aff nød/ oc den Wgudelige kommer i hans sted.

Ved Øyenskalckens mund / bliffuer hans Neste forderffuit/ Men de Retuise mercke det/oc bliffue frelste.

En Stad glæder sig/ naar det gaar de Retuise vel/oc naar de Wgudelige forfare/ da bliffuer mand glad.

Ved de Frommis velsignese ophøyes en Stad/ Men ved de Wgudeligis mund nedbrydis hand.

Huo der skender sin Neste / hand er en Daare / Men en forstandig Mand stiller det.

En Baguaskere forraader det som hand lønlige veed / Men den som haffuer it tro hierte/skiuler det.

Huor ingen Raad ere/der falder Folcket/ Huor mange Raadgiffuere ere / der gaar det vel til.

Huo der Burger for en anden / hand faar skade/ Men den som foruarer sig for Løffte/hand er tryg.

En yndelig Quinde foruarer sin ære/ Men Tyranner staar effter Rigdomme.

En Barmhiertig Mand gør sit Liff til gode / Men en Wbarmhiertig bedrøffuer oc sit Kød oc blod.

De Wgudeligis Arbeyde skal feyle dem/ Men den som saaer Retuished / det er vist Godz.

Thi Retferdighed fremmer til Liffuit/ Men at iage effter Ont / fremmer til Døden.

HERREN haffuer verstyggelighed til de vanartige Hierter / Oc Behagelighed til de Fromme.

Inted hielper de Onde/om de end legge alle deris hender til hobe/ Men de Retuisis sæd skal frelsis.

En deylig Quinde for vden tuct/ er lige som en So met it Flettebaand aff guld.

De Retferdigis begering maa dog lyckis vel/ Oc de Wgudeligis haab bliffuer Wlycke.

En deler vd/oc haffuer altid mere/ Oc en anden er karrig/der som hand icke skulde/ oc bliffuer dog arm.

Den Siæl som riglige velsigner/bliffuer fred/ Oc den som gør druckne / hand skal oc bliffue drucken.

Huo som gemmer Kornet/den bander Folcket/ Men velsignelse kommer offuer den/ som det selier.

Huo der søger effter Gaat/hannem vederfaris Gaat / Men huo der staar effter wlycke/hannem skal det møde.

Huo som sig forlader paa sin Rigdom/ Hand skal vndergaa/ Men de Retuise skulle grønis som it blad.

Huo som bedrøffuer sit egit Huss/hand faar Vær til arffuedel/ Oc en Daare skal vere den Visis Suend.

Den Retuisis fruct er Liffsens træ/ Oc en Viss mand elsker Mennisken aff hiertet.

Der som den Retuise skal lide paa Jorden / Huor meget mere den Wgudelige oc Syndere: 1.Pet. 4.

XII.

HVo sig gerne lader straffe/ hand bliffuer klog / Men den som vil vere wstraffet/ Hand bliffuer en Daare.

Huo der er from/ hand faar trøst aff HERREN/ Men den som er Skødesløss/hand fordømmer sig selff.

It Wgudeligt Væsen fremmer icke Mennisken/ Men de Retferdigis rod skal bliffue. Infra 14

En flittig Quinde er hendis Hosbondiss Krune / Men en wduelig Quinde er lige som Røde i hans Been.

Huad de Retuise raade / det er visse ting / Men huad de Wgudelige raade/ det suiger.

De Wgudeligis predicken kommer Blodstyrtning aff sted / Men de Frommis munde frelse.

De Wgudelige skulle omstødis / oc icke vere mere/ Men de Retuisis Huss bliffuer bestaaende.

En Viss mandz Raad bliffuer priset/ Men de falske fund bliffue til skamme.

Den som er ringe/ oc tager vare paa sit/ hand er bedre end den som vil meget actis/ oc fattis brød.

Den Retuise forbarmer sig offuer sit Fæ/ Men den wgudeligis hierte er wbarmhiertigt.

Den som arbeyder sin ager / hand faar Brød nock/ Men den som gaar effter wnyttige sager/ Hand er en Daare.

Den Wgudeligis lyst er at gøre skade/ Men den Retuises rod skal bære fruct.

Den Onde skal fangis i sine egne falske ord/ Men den Retuise vndgaar angist.

Mand faar meget godz ved sin mundz fruct/ Oc Mennisken faar Løn / effter som hans hender haffue fortient.

En Daare behager sine seder vel/ Men hand er Viss som lyder gode Raad.

En Daare giffuer snart sin vrede til kende / Men den som skiul forsmædelse/ hand er forstandig.

Den som er Sandru / hand siger dristelige huad ræt er/ Men it falskt Vidne bedrager.

Huo som far wforsynlige frem/ hand stinger som it Suerd / Men de Visis tunge er sundhed.

Sandhedz mund staar fast euindelige/ Men en falsk Tunge omuendis snart.

De som raade saa ont/ bedrage/ Men de som raade til Fred/ gøre glæde.

Den Retuise skal inted ont ske/ Men de Wgudelige bliffue fulde aff Wlycke.

Falske Munde ere HERREN en verstyggelighed/ Men de som trolige handle/ behage hannem vel.

En forstandig Mand skiuler sin Visdom / Men Daarers hierte vdrober sin Daarhed.

En Flitig haand skal regere / Men den som er Lad/ skal giffue Skat.

Sorg i hiertet forkrencker / Men it kierligt ord glæder.

Den Retuise haffuer bedre end hans Neste/ men de wgudeligis vey forfører dem.

En Ladis handel lyckis aldri vel/ Men it flitigt Menniske bliffuer rig.

Paa den rette vey er Liffuit / Oc paa den traadde Sti er ingen Død.

XIII.

EN Viss Søn lader sin Fader tucte sig / Men en Bespaattere lyder icke straff.

Mand nyder mundzens fruct/ Men Foractere tencke alene paa Ont.

Huo som foruarer sin Mund / hand foruarer sit Liff / Men huo som far vd met sin mund / Hand kommer i forferdelse.

Den Lade begerer/ oc faar det dog icke/ Men de Flitige faa nock.

Den Retuise hader Løgen/ Men den Wgudelige skender oc forbander sig selff.

Retuished beskermer den Wskyldige/ Men it wgudeligt væsen fører en til synden.

Mangen er Arm hoss sit store godz / oc mangen er Rig hoss sin Armod.

Met Rigdom kand en redde sit Liff/ Men den Arme hører icke straff.

De Retuisis Liuss gør glade / Men de Wgudeligis Løcte skal vdslyckis.

Blant de Hoffmodige er altid Kiff/ Men Visdom gør forstandeligt Folck.

Rigdom formindskes naar hand atspredis / Men den som holdis tilhobe / hand forøgiss.

Haabet som lenge forholdis/ det krencker hiertet / Men naar det kõmer som mand begerer/ da er det Liffzens træ.

Huo som foracter Ordet/ hand forderffuer sig selff / Men huo som frycter Budet/ hand faar løn der faare.

Den Visis Lærdom er en Leffuendis Kilde/ til at vige fra Dødzens snare.

It gaat Raad gør mildhed / men Foracternis vey fører ve.

En Klog gør alting met fornufft/ men en Daare vdspreder sin daarlighed.

It Wgudeligt Bud fører Wlycke/ Men it trofast Bud er lyckfaligt.

Huo som icke vil lide straff / hand haffuer Armod oc skam/ Men den som lader sig gerne straffe/ hand kommer til ære.

Naar det kommer som mand begærer/ da bliffuer hiertet glad / Men den som viger fra Ont/ Hand er Daarer verstyggelig.

Den som omgaass met Vise/ hand bliffuer viss / Men den som er Daarers staldbroder/ hand skal haffue Wlycke.

Wlycke forfølger Syndere / Men de Retuise skulle lønis met gaat.

Den gode skal arffue til Børne børn/ Men synderens godz skal sparis til de Retuise.

Der er megen mad i de Armis agerrene/ Men de forderffuis som gøre Wret.

Huo som sparer sit Riss / hand hader sin Søn. Men den som elsker hannem/ hand straffer hannem snart. Infra 22.

Den Retuise æder at hans Siæl bliffuer mæt/ Men den Wgudeligis Bug haffuer aldri nock.

XIIII.

VEd vise Quinder bygges Husit / Men en Daarlig bryder det sønder met sin gerning. Supra 12

Den som frycter HERREN/ hand gaar paa den rette Sti/ men den som hannem foracter/ Hand viger aff hans vey.

Daarer tale tyranniske / Men de Vise foruare deris munde.

Der som ingen Øyen ere / der er krubben ren/ Men der som Øyen arbeyde/ der er megen Indkomme.

It trofast Vidne liuger icke / Men it falskt Vidne taler dristelige løgn.

Spaatteren søger Visdom / oc finder hannem icke / Men de Forstandige er Visdom læt.

Gack fra Daaren / Thi du lærer inted aff hannem.

Det er den Klogis Visdom/ at hand acter, paa

ker paa sin vey/ Men det er Daarers geckelighed/at det er idel suig met dem.

Daarer driffue deris spaat met synden/ Men Fromme haffue lyst til de Fromme.

Naar hiertet er sorgfuld / Da hielper ingen vduortis glæde.

De Wgudeligis huss skal vdslettis/ Men de Frommis bolig skal blomstris.

Der behager mangen en vey vel/ Men paa det sidste fører hand hannem til Døden.

Effter lader kommer sorg / oc effter glæde/kommer bedrøffuelse.

Det skal gaa it Wnyttigt Menniske effter hans gerning/ Men den Fromme skal vere offuer hannem.

En Vanuittig tror alting / Men en Vittig mercker paa sin gong.

En Viss frycter/ oc flyr Ont/ Men en Daare far dristelige der igennem.

En hastig mand gør daarlige / Men en Grundig hader det.

De vanuittige arffue daarhed/men det er de Visis Krune at handle met forstand.

De Onde skulle bøye dem faar de Gode/ Oc de Wgudelige i den Retuisis Porte.

En Fattig hadis oc aff sin Neste/ men de Rige haffue mange Venner.

Synderen forsmaar sin Neste / Men salig er den som forbarmer sig offuer den Elendige.

Det skal feyle dem som bruge falsk oc suig/ Men de som tencke gaat/dem skal vederfaris Troskaff aff Miskundhed.

Huor mand arbeyder der er nock/ men huor mand bruger mange ord/der er brøst.

De Visis Rigdom er dem en Krune/ Men Daarenis daarhed bliffuer daarhed.

It trofast Vidne redder Liffuit/ Men it falskt Vidne bedrager.

Huo som frycter HERREN/hand haffuer en tryg Befestning/Oc hans Børn skulle oc beskermis.

HERRENS frøct er liffzens kilde/ at mand kand fly fra Dødzens snare.

Det er Kongens ære / at hand haffuer meget Folck / Men huor lidet Folck er / det gør en Herre blødactig.

Huo som er taalmodig / hand er Viss/ Men den som er wtaalmodig/ hand obenbarer sin daarlighed.

It gaat Hierte er Liffzens leffnet/ men affuind er røde i benene.

Infra 17. Huo som gør den Fattige Vold / hand laster hans Skabere / Men huo som forbarmer sig offuer den Arme / Hand ærer Gud.

Den wgudelige bestaar icke i sin Wlycke/ Men den Retuise er oc trøstig i sin død.

Visdom huiler i de Forstandigis hierte/ oc bliffuer obenbare iblant Daarer.

Retuished ophøyer Folcket/ Men synden er Folckens forderffuelse.

En klog Suend er Kongen vel behagelig/ Men en wduelig Suend hader hand.

XV.

IT mildt suar stiller vrede/men it hart ord opuecker grumhed

Den Visis tunge gør lerdömen kærlig / Men Daarers mund spyer idel daarlighed.

HERRENS øyen see i alle stæder / baade de Onde oc de Gode.

En god Tunge er liffzens træ / Men en Løgnactig tunge gør hierte sorg.

En Daare laster sin Faders straff/men den som anammer straff/ hand bliffuer Klog.

I den Retferdigis huss er godz nock/ Men der er forderffuelse i den Wgudeligis Indkomme.

De Visis mund vdstrø gode Raad/ Men Daarenis hierte er icke saa.

De Wgudeligis Offer er HERREN en Verstyggelighed/ Men de frommis bøn er hannem behagelig.

De Wgudeligis vey er HERREN en verstyggelighed / men den som følger Retferdighed effter/hand skal elskis.

Det er en ond Tuct/ at forlade veyen/ Oc den som hader straffen/hand skal dø.

Helffuede oc Forderffuelse ere faar HERREN / Huor meget mere Menniskens hierte?

Spaatteren elsker icke den som hannem straffer/oc hand gaar icke til de Vise.

It gladt hierte gør it gladt ansict/ Men naar hiertet er bedrøffuit/ da falder modet. Infra 17.

It klogt hierte handler besindelige/men dristige Daarer regere daarlige.

En Bedrøffuit haffuer aldri en god dag/ men it got mod er it dagligt gestebud. Inf. 16 17

Lidet er bedre met HERRens frøct/ end stort Liggendefæ i huilcket der er Wro.

Det er bedre en Ræt kaal met kærlighed/ End en feed Oxe met Had.

En vred mand opuecker trætte/ men en Taalmodig stiller kiff.

Den Ladiss vey er fuld aff torne/ Men de Frommis vey er vel traad.

En Viss Søn glæder Faderen/ Oc it daarligt Menniske er sin Moder til skamme. Infra 10. Sup. 17. 19.

Daarlighed er Daaren en glæde / men en forstādig mand bliffuer paa den rette vey.

Anslag bliffuer til inted der som icke er Raad/men huor der ere mange Raadgiffuere/der bestaa de.

Det er en glæde / naar mand ſuarer hannem ret / Oc it ord i ſin tid / er meget lyſteligt.

Liffzens vey gaar offuen til at gøre kloge / Paa det mand ſkal fly Helffuede neden til.

HERREN ſkal ſønder bryde de Hofferdigis Huſſ / Oc ſtadfeſte Enckernis Landemercke.

Den Ondis anſlag ere HERREN en verſtyggelighed / Men de rene tale trøſtelige.

Den Gerige forſtyrer ſit egit Huſſ / Men den ſom hader Gaffuer / hand ſkal leffue.

Den Retferdigis Hierte optencker huad der ſkal ſuaris / Men de Vgudeligis mund offuer løber met Ont.

HERREN er longt fra de Vgudelige / Men hand hører de Retferdigis bøn.

En venlig anſeelſe glæder hiertet / It gaat Rycte gør benet fet.

Det øre ſom hører Liffzens ſtraff / ſkal bo iblant de Viſe.

Huo ſom icke vil lade ſig vnderuiſe / Hand gør ſig ſelff til inted / Men den ſom hører ſtraff / hand bliffuer klog.

1,Petri 1. HERRENS Frøct er tuct til Viſdom / oc før mand kommer til ære / Maa mand lide.

XVI.

MEnniſken ſetter ſig vel faare i hiertet / Men det kommer aff HERREN huad tungen ſkal tale.

Huer tycker at hans vey er ren / Men HERREN gør alene hiertet viſt.

Befal HERREN dine Gerninger / Saa ſkulle dine anſlag gaa frem.

HERREN gør alting for ſin egen ſkyld / oc den Vgudelige til den Onde dag.

It hoffmodigt Hierte er HERREN en verſtyggelighed / Oc bliffuer icke vſtraffet der ſom de end henge ſig alle til ſammen.

Ved Miſkundhed oc ſandhed forligis Synden / Oc ved HERRENS frøct flyr mand det Onde.

Naar nogen Mandz veye behage HERREN vel / Da gør hand oc hans Fiende til fredz met hannem.

Lidet er bedre met Retferdighed / End megen Indkomme met vret.

Menniſkens hierte optencker ſin vey / Men HERREN giffuer alene / at hand gaar frem.

Spaadom er i Kongens mund / Hans mund feyler icke i Dom.

Ret Væct oc Veyſkaale ere aff HERREN / Oc alle Laad i ſæcken ere hans gerning.

Det er en Verſtyggelighed / at gøre vræt faar Kongen / Thi ved Retuiſhed ſtadfeſtis Thronen.

At raade ret behager Kongerne / oc den ſom raader retuiſlige, hand ſkal elſkis.

Kongens vrede er dødzens Bud / Men en viſſ mand ſkal formilde hannem.

Naar Kongens anſict er venligt / det er liffuit / Oc hans Naade er lige ſom en Afften regn.

AT Namme Viſdom / thi hand er bedre end guld / Oc at haffue Forſtand er edlere end Sølff.

De Frommis vey flyr fra det onde / Oc huo der foruarer ſin vey / hand beholder ſit Liff.

Den ſom ſkal forderffuis / Hand bliffuer før Hoffmodig / It hofferdigt oc ſtolt mod kommer før end faldet.

Det er bedre at ydmyge ſig met de Elendige / End at dele Roff met de Hoffmodige.

Huo ſom frem fører en Sag kloglige / hand finder lycke / Men ſalig en den ſom forlader ſig paa HERREN.

En Forſtandig ſkal roſis for en viſſ Mand / Oc deylig tale lærer vel.

Kloghed er den en leffuendis Kilde / ſom hende haffuer / Men tuct er Daaren en daarlighed.

It viiſt Hierte taler kloglige / oc lærer vel.

Den Venligis tale er hunnig kage / De trøſte Siælen / Oc forferſke benene.

Mangen behager en vey vel / Men hans ſidſte recker til Døden.

Mangen kommer til ſtor vlycke / Ved ſin egen mund.

It vnyttigt Menniſke graffuer effter vlycke / Oc der brender ild i hans mund.

It vanartigt Menniſke kommer trætte aff ſted / Oc en Baguaſkere gør Førſterne venſſ.

En fortredelig laacker ſin Neſte / Oc leder hannem paa ingen god vey.

Huo der vincker met øyene / hand tencker inted gaat / Oc huo ſom bider i læbene / hand fuldkommer ont.

Graa haar ere dem ærenſſ Krune / ſom findis paa Retferdighedz vey.

En Taalmodig er bedre end en ſterck / Oc den ſom er Herre offuer ſit ſind / Hand er bedre / end den der vinder Stæder.

Laaden kaſtis i ſkødet / Men det falder ſom HERREN vil.

XVII.

Su.15.16

EN tør mund bid/ som mand lader sig nøyemet/ er bedre/ End it huss fult slactet/ met trætte.

En klog Suend skal regere offuer wduelige Arffuinge/ oc hand skal skiffte arffuen iblant Brøderne.

Lige som ild prøffuer Sølff/ oc Onen guld/ Saa prøffuer oc HERREN hiertet

En Ond acter paa onde Munde/ Oc en Falsk lyder gerne skadelige Tunger.

Huo som bespaatter den nødtørfftige/ Hand forhaaner hans Skabere/ Oc huo som glæder sig aff hans skade/ hand bliffuer icke wstraffet.

Børne børn ere de Gamlis Krune/ Oc Børnenis ære er deris Fedre.

Det staar en Daare icke vel/ at tale om høye ting/ meget mindre en Første/ at hand gerne liuger.

Huo som haffuer at giffue/ hannem er det som en Edelsten/ huort hand sig vender/ der actis hand klog.

Sup. 10.

Huo som skiuler Synden/ hand gør venskaff/ men den som oprepper sagen/ hand gør Førsterne wenss.

Straff forferder en Forstandig mere/ End hundrede slag en Daare.

It bittert Menniske tracter at gøre skade/ Men der skal komme en græselig Engil offuer hannem.

Det er bedre at møde en Biørn/ som Vngene ere fra tagne/ end en Daare i hans daarlighed.

Huo som betaler gaat met Ont/ Aff hans Huss skal det onde icke afflade.

Huo som begynder trætte/ Hand er lige som den der vdbryder Dammen for vandet/ Lad du aff at trætte/ før du beblandis der vdi.

Esaiæ.5.

Huo som siger den Wgudelige at haffue ræt/ Oc fordømmer den Retferdige/ De ere HERREN baade en verstyggelighed.

Huad skulle Pendinge i Daarens haand at købe Visdom met/ Efftherdi hand er dog en Daare?

Sup.6.11

En Ven elsker altid/ Oc en Broder befindis i Nød.

Hand er en Daare som loffuer tit paa haanden/ oc borger for sin Neste.

Huo der elsker trætte/ hand elsker synd/ Oc huo som gør sin Dør høy/ hand søger effter Wlycke.

It vanartigt hierte finder inted gaat/ oc den som haffuer en vanartig Tunge/ skal falde i wlycke.

Sup.15.

Den som føder en Daare/ hun haffuer gremmelse/ Oc en Daariss Fader haffuer ingen glæde.

Supra 15 Infra 22.

It gladt Hierte gør it lystigt Leffnit/ Men it bedrøffuit Mod fortørrer benene.

Exo. 23.

Den Wgudelige tager gerne hemmelige Gaffuer/ At bøye Rettenss vey.

En forstandig skicker sig vislige/ En Daare kaster sine øyen hid oc did.

Sup.15. Infra 19.

En daarlig Søn er hans Faders sorrig/ oc hans Moders bedrøffuelse/ som hannem fødde.

Det er icke gaat at mand plagger den Retferdige/ At sla Førster som ret regere.

Iaco.1.

En fornumstig sparer sin tale/ Oc en forstandig Mand er en dyr Siæl.

Der som en Daare tagde/ da bleffue hand regnet Viss/ Oc forstandig/ der som hand hulde munden.

XVIII.

HVo som fraskil sig/ hand søger huad hannem lyster/ Oc setter sig mod alt det som gaat er.

En Daare haffuer ingen lyst til Forstand/ Men til huad som sider i hans hierte.

Huor som den Wgudelige kommer hen/ der kommer foractelse/ oc forsmædelse met haanhed.

Ordene i en Mund ere lige som dybe vand/ Oc Vishedz Kilde er en fuld strøm.

Infra 24

Det er icke gaat at acte den Wgudeligis person/ At bøye den Retferdige i Dommen.

Daarens læbe føre trætte/ Oc hans mund søger effter slag.

Daarens mund skader sig selff/ Oc hans Læbe fange hans egen Siæl.

Baguaskerens Ord ere slag/ oc gaa en igennem hiertet.

Huo som er lad i sit Arbeyde/ hand er hans Broder/ som sit omkommer.

HERRENS Naffn er it fast Slaat/ Den Retferdige løber did/ oc bliffuer beskermet.

Den Rigis Godz er hannem en fast Stad/ Oc lige som en høy mur trint omkring hannem.

1.Petri 1.

Naar en skal forderffuis/ da bliffuer hans hierte stolt/ oc mand maa lide/ før mand kommer til ære.

Huo der suarer før end hand hører/ Hannem er det daarlighed oc skam.

Huo

Huo som haffuer it gladt hierte/hand veed at skicke sig i sin Modgong/men naar Modet ligger/huo kand det lide?

It forstandigt Hierte ved at holde sig fornumstelige/ och de Vise høre gerne at mand handler fornumstelige.

Menniskens gaffuer gøre hannem rum/ oc føre faar store Herrer

Den Retferdige er vis paa sin Sag tilforn / Kommer hans Neste/ da finder hand honnem saa.

Laaden stiller trætten/ oc gør at skillelse mellem de Mectige.

En fortørnet Broder holder haardere end en fast Stad/ oc Trætte holder fastere/ end stenger faar Pallatz.

Det bliffuer en Mand betalet / effter som hans mund haffuer talet / oc hand skal mettis aff sine læbers fruct.

Døden oc Liffuit staa i tungens mact huo hende elsker / hand skal æde aff hendis fruct.

Huo der finder en Ecte hustru / hand finder noget gaat/ oc kand vere vel til fredz i HERREN.

En Fattig taler met bøn/ en Rig suarer Hoffmodelige.

En trofast Ven elsker mere / oc holder fastere met en/ end hans Broder.

XIX

EN Fattig som vandrer i sin fromhed / er bedre end en Vanartig met sine læbe/ som er dog en Daare.

Inf. 28.

Huor mand icke handler met fornufft / da gaar det icke vel til/oc den som er snar met føderne / hand gør skade.

Menniskens Daarlighed omkaster hans vey/at hans hierte raser mod HERREN.

Godz gør mange Venner / men den Fattige bliffuer forladen aff sine Venner.

Deut 19. Inf. 21. 24. 25.

It falskt Vidne bliffuer icke wstraffet/ oc huo fortredelige taler Løgn / hand skal icke vndfly.

Mange tage vare paa Førstens persone/oc de ere alle hans Venner som giffue gaffuer.

Alle den Fattigis brødre hade hannem/ ia hans Venner holde dem och longt fra hannem/oc den som forlader sig paa ord hand faar inted.

Huosom er Klog / hand elsker sit liff/ oc den Forstandige finder gaat.

It falskt Vidne bliffuer icke wstraffit/ oc huo som liuger dristelige / hand skal omkomme.

Det staar icke en daare vel / at haffue gode dage/Meget mindre/en suend at regere offuer Førster

Huo som er taalmodig / hand er it klogt Menniske/ oc det er hannem ære / at hand lader som hand icke hørde wdygd.

Inf. 28. Sup. 17. Inf. 27. Sup. 18.

Kongens Wgunst er lige som en vng Løuues brølen / Men hans Naade er lige som dug paa græsset.

En daarlig Søn er sin Fader hierte sorg/ oc en kiff actig Quinde it ideligt drøb.

Huss oc godz arffuis effter Foreldre / Men en fornumstig Quinde kommer aff HERREN.

Ladhed gør søffn/oc en aarckeløss siæl skal lide hunger.

Huo som beuarer Budet/hand foruarer sit Liff / Men huo der foracter sin vey/ hand skal dø.

Huo som forbarmer sig offuer den fattige/ hand lener HERREN/ hand skal betale hannem gaat igen.

Straffe din søn den stund der er haab paa ferde/ Men lad icke din Siæl røris til at sla hannem ihiel.

Thi stor Vrede gør skade/ Lad hannem fordi løss / saa kant du tuckte hannem mere.

Lyd Raad / och anamme tuct / at du kant bliffue Viss der effter.

Sup. 16.

Der ere mange anslag i en mandz hierte / men HERRENS Raad bliffuer bestandigt.

It Menniske haffuer lyst aff sin Velgierning/ oc en Fattig er bedre end en Løgnere.

HERRENS frøct fremmer til liffuit/oc hand skal bliffue mæt/at inted ont skal hiemsøge hannem.

Den Lade skiuler sin haand i gryden/ oc bær hende icke til munden igen.

Slar mand Spaatteren / saa bliffuer den Vanuittige viss/ Straffer mand den Forstandige/saa bliffuer hand fornumstig.

Huo der forstyrer Faderen och bort driffuer Moderen/ hand er it skendeligt och forbandet Barn.

Lad aff min søn at høre den straff som fører fra fornumstige Lærdomme.

It løssactigt Vidne spaatter Rætten oc de Wgudeligis mund opsluger wrætten.

Straff er beredt til Bespaattere/oc slag paa Daareniss ryg.

XX.

VIn gør wnyttigt Folck / oc sterck drycк gør galne / huo som haffuer Lyst der til / hand bliffuer aldrig viss.

Kongens forferdelse er lige som en vng løuis brølen / huo hannem fortørner hand synder mod sit liff.

Det er Manden en ære at bliffue fra trætte / men de som gerne trætte / ere alle Daarer.

For kuld skyld vil den Lade icke pløye / saa skal hand tigge om Høsten / och inted faa.

Raad i en Mandz hierte er som it dybt vand / men en forstandig kand mercke huad hand meen.

Mange Menniske rosis at vere fromme / men huo vil finde en som er retsindelige From?

En Retferdig som vandrer i sin fromhed / hans Børn skal det gaa vel effter hannem.

En Konge som sider paa Stolen at dømme / atspreer alt ont met sine øyen.

Huo kand sige / Jeg er ren i mit hierte? oc klar aff mine synder?

Mange honde Vect oc Maade / Ere baade verstyggelighed faar HERREN

Inf. 22. Mand kender oc en dreng paa sin Væsen / Om hand vil bliffue From och Redelig.

It hørende Ore / oc it seendis Oye / dem gør HERREN baade.

Elsk icke Søffn / at du skalt icke bliffue fattig / Lad dine øyen vere vogne / Saa faar du brød nock.

Ont / ont / siger mand / naar mand det haffuer / men naar det er borte / saa roser mand det da.

Der er guld oc mange perler / men en forstandig Mund er it kaasteligt Klenodie.

Sup. 6. Inf. 26. Tag hans Kleder fra hannem som Burger for en anden / oc pante hannem for den wkendis skyld.

Det staalne Brød smager altid vel / men siden bliffuer hans mund fuld aff stengrud.

Anslag bestaa naar mand fører dem met Raad / oc mand skal føre strid met fornufft.

Ver wbeuaret met den som obenbarer lønlige ting / oc met Baguaskeren / oc met den som haffuer en falsk Mund.

Huo som bander sin Fader och Moder / Hans Lycte skal vdslyckis mit i mørcket.

Den Arff som mand først haster megit effter / Hand skal icke velsigniss paa det sidste.

Exo. 21. Leui. 20. 21. Deut. 27. Sig icke / Jeg vil betale det onde / bie effter HERREN / hand skal hielpe dig.

Mange honde Vect er en verstyggelighed faar HERREN / oc en falsk Veyskaal er icke god.

Huer mandz gong kommer aff HERREN / Huilcket Menniske forstaar sin Vey?

Det er Mennisken en snare / at laste hellige / oc der effter søge Løffte.

En viss Konge bortsprer de Wgudelige / oc lader føre Hiulit offuer dem.

HERRENS Lycte er Menniskens aande / hun gaar igennem hans ganske hierte.

At vere from oc Sandru / beuare Kongen / och hans throne stadfestis ved fromhed.

De Vngis styrcke er deris priss / oc graa haar ere de Gamlis prydelse.

Mand maa formene det Onde met haard straff / oc met aluorlige hug at mand kand føle dem.

XXI.

KOngens hierte er i HERRENS haand som vand becke / och hand bøyer det huort hand vil.

Huer tyckis at hans Vey er ret / men HERREN al ene gør hiertene visse.

At gøre vel oc ret / det er HERREN kærere / end offer.

Hoffmodige Oyen oc staalte Sind / oc de Wgudeligis Lycte / ere synd.

En flitig mandz anslag føre offuerflødighed / men den som er forhastig / hannem skal fattis.

Huo som samler Liggendefæ met Løgn / hand skal feyle / och falde blant dem som lede at døden.

De Wgudeligis roff skal forferde dem / Thi de vilde icke gøre huad ret vaar.

Huo som gaar en anden vey / hand er foruent / men huo som gaar i sin Befalning / hans gierning er ret.

Det er bedre at bo i en vraa paa tagit / end at bo met en trette fuld Quinde i it huss til hobe.

Den Wgudeligis siæl ynsker det onde / oc hand vnder sin Neste inted.

Naar Spaatteren straffis / saa bliffuer de Vanuittige vise / oc naar mand vnder-

uiser

uiſer en viſſ / ſaa bliffuer hand fornumſtig.

Den Rætferdige holder ſig viſlige mod den Wgudeligis huſſ / Men de Wgudelige tencke ekon at gøre ſkade.

Exempel er Dauid mod Saul

Huo ſom ſtopper ſine Øern for den fattigis rob / Hand ſkal oc robe / och icke bønhøriſſ.

En hemmelig Gaffue ſtiller Vreden / oc en ſkenck i ſkødet den haſtige Grumhed.

Det er den Rætferdige en glæde at gøre det ſom ret er / men Miſdedere en frøct.

It menniſke ſom far vild aff kloghedzſens vey / hand ſkal bliffue i de dødis Menighed.

Huo ſom gerne leffuer i vellyſt / hannem ſkal fattis / och huo ſom elſker Vin och Olie / bliffuer icke Rig.

Den Wgudelige ſkal giffues for den Retferdige / oc Foracteren for de fromme.

Det er bedre at bo i it øde Land / end hoſſ en trettefuld oc vred Quinde.

J den Viſes huſſ er it lyſtigt liggendefæ oc olie / men en daare fortærer det.

Huo der ſøger effter Barmhiertighed oc Godhed / hand finder Liffuit / Miſkundhed oc ære.

En Viſſ vinder de ſterckis Stad / och nedſtyrter deris Mact ved deris tryghed.

Huo der beuarer ſin Mund oc Tunge hand beuarer ſin Siæl fra angiſt.

Den ſom er ſtolt oc driſtig / kaldis it wnyttigt Menniſke / ſom beuiſer ſtolthed i vrede.

Den Lade døer i hans ynſke / thi hans hender vilde inted gøre.

Hand ynſker daglige / men den Rætferdige giffuer oc ſiger icke ney.

De Wgudeligis offer er en verſtyggelighed / thi de bliffue offrede i ſynd.

It løgnactigt Vidne ſkal forfare / men huo ſom lyder / hannem lader mand oc altid tale igen.

Den wgudelige far igennem met hoffuedet / men den ſom From er / hans vey ſkal beſtaa.

Der hielper ingen Viſhed / ingen Forſtand / ingen Raad / mod HERREN

Heſten beredis til ſtridzdage / Men Seyer kommer aff HERREN.

XXII.

Røctet er kaaſteligere end ſtor Rigdom / oc gunſt bedre end ſølff oc guld.

Rige oc Arme mue vere iblant huer andre / HERREN giorde dem alle ſammen.

Den vittige ſeer wlycken / oc ſkiuler ſig de vanuittige gaa hen igennem oc faa ſkade

Huor mand lider i HERRENS frøct der er Rigdom / ære oc liffuit.

Torne oc ſnarer ere paa Fortrederis veye / men den ſom viger der fra / hand beuarer ſit Liff.

Huorledis mand venner den Vnge / der lader hand icke aff naar hand bliffuer gammel.

Den Rige regerer offuer de Fattige / och huo ſom borger / hand er hans tienere ſom hand laaner aff.

Huo ſom ſaar wræt / hand ſkal høſte ſorg / oc hand ſkal omkomme ved ſin ondſkaffs Riſſ.

It got Øye ſkal velſignes / thi det giffuer den Fattige ſit brød.

driff Spaatteren vd / ſaa gaar trætten bort / oc kiff oc forhaanelſe afflade.

Huo ſom haffuer it trofaſt hierte och kierlig tale / hans Ven er Kongen.

HERRENS Øyen beuare gode Raad / oc hand omkaſter foracteris ord.

Den lade ſiger / der er en Løuue der vde / ieg maatte dræbis paa gaden.

En Hore mund er en dyb graff / Huo HERREN er wgunſtig / hand falder der vdi.

Daarlighed ſider i den Vngiſſ hierte / men tuctens Riſſ ſkal driffue hende longt fra hannem.

Huo der gør den Arme wræt / at hans Godz ſkal bliffue megit / hand ſkal oc giffue en Rig oc lide nød.

Bøye dine øern oc hør den Viſis ord / oc tag min Lærdom til hierte.

Thi det ſkal gøre dig gaat / om du beholder hende hoſſ dig / oc de ſkulle vel lyckis tilſammen ved din mund.

At dit haab ſkal vere til HERREN / Jeg maa daglige formane dig ſaadant / dig til gode.

Haffuer ieg icke mangfoldelige beſcreffuit dig det / met Raad oc Lærdomme:

At ieg ſkulde viſe dig en vis Sandhedz grund / at du kant ſuare dem ret / ſom dig vdſende.

Røffue icke den Fattige end dog hand er Arm / oc vndertryck icke den Elendige i Porten.

Thi HERREN ſkal handle deris ſager / oc hand ſkal vndertræde dem / ſom dem vndertræde.

Haff icke ſelſkaff met en hadſk Mand / oc holt dig icke til en vredactig Mand.

Du maatte lære hans vey / oc din ſiæl maatte faa forargelſe der aff.

Sup. 10. 17.

Ver icke hoss dem som sette deris haand vd/ Oc borge for geld.

Thi at der som du haffuer icke at betale met / Da skal mand tage din Seng bort vnder dig.

Deut. 27 Inf. 23.

Driff icke tilbage de gamle Landemercke/ Som dine Forfedre haffue giort.

Seer du en Mand flitig i sin gerning/ hand skal staa faar Kongen / Oc hand skal icke staa faar de Wædle.

XXIII.

NAar du sider oc æder met en Herre / Saa merck huem du haffuer faar dig.

Oc sæt en Kniff til din Strube/ Om du vilt beholde dit Liff.

Ynske dig icke hans Mad / Thi det er falskt Brød.

Gør dig icke wmage at bliffue Rig/ Oc forlad dine Paafund.

Lad dine øyen icke flyge til det som du icke kand faa/ Thi det gør sig vinge som en Ørn/ oc flyger mod Himmelen.

æd icke brød hoss en Affuens fuld/ Oc ynske dig icke hans Mad.

Thi hand er induortis som it Spøgelse/ Hand siger / æd oc drick / Oc hans hiertte er dog icke til dig.

Din Mundfuld som du haffuer ædet/ skalt du vd spy/ Oc du maat tabe dine kærlige ord.

Tale icke faar Daarens øern / Thi hand foracter din tales klogskaff.

Sup. 22.

Driff icke tilbage de gamle Landemercke/ Oc gack icke paa de Faderløsis ager.

Thi deris Frelsere er mectig / Hand skal vdrette deris sag mod dig.

Giff dit hiertte til tuct/ Oc dine øern til fornumstig tale.

Sup. 13.

Lad icke aff at tucte den Vnge / Thi der som du hugger hannem met Riiss / da taar mand icke affliffue hannem.

Du hugger hannem met Riset/ Men du frelser hans Siæl fra Helffuede.

Min Søn/ der som du est viss / da glæder oc mit hiertte sig.

Oc mine nyre ere glade/ Naar dine læbe tale det som Ret er.

Dit hiertte skal icke følge syndere/ Men ver dagligé i HERRENS frøct.

Thi det skal vere dig gaat her effter/ oc dit haab skal icke feyle.

Hør min Søn oc ver viss / Oc styre dit hiertte i veyen.

Supra 21

Ver icke iblant Dranckere oc Frodzere/ Thi Dranckere oc Frodzere forarmis / Oc den som er fuld aff Søffn/ skal bære reffne klæder.

Lyd din Fader som dig afflede/ Oc forsmaa icke din Moder/ naar hun bliffuer gammel.

Køb Sandhed/ oc selg hende icke/ Visthed/ tuct oc forstand.

Den Retferdigis Fader glæder sig/ oc den som afflede en viss Søn / hand glædis der aff.

Lad din Fader oc Moder glædis/ Oc dem vere glad som dig afflede.

Min Søn/ giff mig dit hiertte/ Oc lad dine øyen vel behage mine veye.

Sup. 22.

Thi en Hore er en dyb graff/ Oc en Hordkone er en sneffuer graff.

Hun ligger paa lur som en Røffuere/ Oc drager løssactige Menniske til sig.

Huor er Ve? Huor er angist? Huor er trette? Huor ere kæremaal? Huor ere saar vden sag? Huor ere røde øyen?

Der som mand ligger hoss Vin / Oc kommer at dricke vd det som er i skencket.

See icke til Vinen/ at hand er saa rød/ Oc staar saa skøn i glasset / Hand gaar slet ind.

Men der effter bider hand som en Hugorm/ Oc stinger som en Ogle.

Saa see dine øyen effter andre Quinder/ Oc dit hiertte taler vrange ting.

Oc du bliffuer som en der soffuer mit i Haffuit/ Oc som den der soffuer offuen paa Masten.

De sla mig/ Men det gør mig icke ont/ De støde mig/ Men ieg føl det icke.

Naar vil ieg opuogne? At søge det mere.

XXIIII.

FØlg icke onde Menniske / Oc ynske icke at vere hoss dem.

Thi deris hiertte tencke skade / Oc deris læbe raade til wlycke.

Ved Visdom bliffuer Husit bygt/ Oc ved forstand opholdis det.

Ved skickelig husholdning bliffue Herberne fulde/ Aff alt kaastelig oc deylig Rigdom.

En viss Mand er sterck/ oc en fornumstig Mand/ er mectig aff mact.

Thi met Raad skal mand føre Krig/ Oc huor mange Raadgiffuere ere / der er Seyer.

Visdommen er Daaren for høy/ Hand taar icke lade sin mund op i Porten.

Huo som gør sig selff skade/ den kalder mand rettelige en fortuilet Skalck.

Daarenss tancker ere synd/oc Bespaat-teren er en verstyggelighed iblant Folck.

Den er icke sterck/ Som icke er fast i nød.

Redde den som mand vil sla ihiel/oc holt dig icke fra den som mand vil dræbe.

Siger du/ See/wi forstaa det icke/ ment du icke at den som regerer hiertene/ mercker det? Oc den som acter paa Siælen/ kender det? Oc betaler Menniskēn effter sin gierning.

Æd hunig min Søn/thi det er gaat/ Oc hunig kage er sød i din hals.

Saa lær oc Visdom/ For din Siæl. Naar du finder hende/Saa skal det gaa dig vel her effter/oc dit haab skal icke vere for-geffuiss.

Lure icke paa den Retferdigis huss som en Wgudelig/ och forstyre icke hans rolig-hed.

Thi den Retferdige falder siu gonge oc staar op igen/men de Wgudelige siunc-ke ned i wlycke.

Glæd dig icke aff din Fiendis fald/oc lad dit hierte icke glædis aff hans wlycke.

HERREN kunde det see/ och be-hage det ilde/och vende sin vrede fra han-nem.

Fortørne dig icke offuer de Onde/ Oc ver icke nidkær offuer de Wgudelige.

Thi den Onde haffuer inted at haabis til/oc den Wgudeligis Lycte skal vdslyc-kis.

Min Søn/frycte HERREN oc Kongen/Oc blande dig icke iblant de Op-røriske.

Thi deris Forderffuelse skal hastelige tilstunde/och huo ved naar beggis wlycke kommer.

Det kommer och aff de Vise/at see til personer i Dom er icke gaat.

Huo som siger til den Wgudelige/du est From/ den bander Folcket/oc Almuen hader hannem.

Men de som straffe/behages vel/och der kommer en rig Velsignelse paa dem.

It ret suar/ er som en kierlig Kyss.

Vdret din gierning vden til/oc arbey-de din ager/oc der effter byg dit huss.

Sup. 10. Vær icke Vidne mod din neste foruden sag/oc bedrag icke met din Mund.

Sup. 20. Sig icke/som mand gør met mig/saa vil ieg gøre igen/och betale huer sin ger-ning.

Jeg gick frem faar den Ladess ager/oc frem faar Daarenss Vin gaard.

Oc see/der vaar idel Nelder paa/och stod fuld met Tidsel/och muren vaar ind-falden.

Der ieg det saa/da tog ieg det til hier-te/oc saa til oc lærde der aff.

Du vilt end lidet soffue och slumme li-det/oc legge henderne lit tilsammen/at du kant huile. Men din armod skal komme som en Veyfarende/oc din fattigdom/som en vebnet Mand. Sup. 6.

XXV.

Disse ere och Salomons Ord-sprock/huilcke Ezechie Juda kongis mend haffue tilsat.

Det er Gudz ære/at skiu-le en sag/men det er Konger-nis ære at randsage en sag.

Himmelen er høy och Jorden er dyb/ Men Kongernis hierte ere Wrandsage-lige.

Mand tage Skummet fra sølffuet/ saa bliffuer der it rent kar aff.

Mand tage det Wgudelige væsen fra Kongen/Saa stadfestis hans throne met Retferdighed.

Bramme icke faar Kongen/och traad icke i de Mectigis sted.

Thi det er bedre faar dig/at mand si-ger til dig/trin hid op/End at du skulde for-nedris faar Førsten/at dine øyen skulde det see. Luc. 14.

Gack icke snart vd at kiffue/thi huad vilt du gøre der effter/naar du haffuer off-uer skendet din Neste?

Handle din Sag met din neste/oc oben-bare icke en andens hemmelighed/paa det at den som det hører/skal icke tale ilde paa dig/oc dit onde Rycte skal aldri afflade.

It ord som talis i sin tid/Er lige som it Guld æble i en sølff Skaal.

Huo der straffer en Viss som hannem hører/det er lige som en guld Spang och it gyldene Hals baand.

Lige som Sneens kuld om Høstens tid/Saa er it tro Bud den som hannem vd-sende/oc verqueger sin Herris siæl.

Huo meget taler oc holder inted/hand er lige som Skyer oc vær for vden regen.

Ved taalmodighed bliffuer en Første forligt/oc en smidig Tunge bryder haard-heden. Sup 15.

Finder du Hunig/saa æd nock der aff at du icke bliffuer formæt/oc spyer det vd.

Drag din fod fra din Nestis huss/hand maatte bliffue ked aff dig och bliffue dig vred. Sup. 17.

Huo som taler falskt Vidnesbyrd mod sin Neste/Hand er it Spiud/Suerd och skarp Pil.

Foracterenss haab i nødsens tid / er lige som en raaden tand oc en glidende fod.

Huo der quæder Viser faar it ont hierte / det er lige som it sønder reffuet Klæde om vinteren / oc Edicke paa blege.

Rom. 12.

Hungrer din Fiende / saa spise hannem met Brød / Tørster hand / saa giff hannem vand at dricke.

Thi du skalt sancke kul paa hans Hoffuit / oc HERREN skal betale dig det.

Norden vær fordriffuer Regn / och en vred syn den hemmelige Tunge.

Det er bedre at side i en Vraa paa taget / End at side i huset hoss en kiffactig Quinde.

It gaat Rycte aff fremmede Land / er lige som kalt vand i en tørstig Siæl.

En Retferdig som falder faar en vgudelig / hand er som en rørd brønd och forderffuit kilde.

Huo som æder formegit Hunig / det er icke gaat / oc huo som randsager effter suare ting / det bliffuer hannem for suart.

En Mand som icke kand holde sin aand / hand er som en oben Stad foruden mur.

XXVI.

Lige som Sne om Sommeren / oc regen om Høsten / saa bequemmer icke helder daaren ære.

Lige som en Ful ferdis hen oc en Suale flyger / Saa rammer oc en vfortient Bande icke paa nogen.

Hesten en suøbe / oc Asnen en tømme / oc daaren it Riss paa ryggen.

Suare icke Daaren effter hans daarlighed / at du skalt och icke bliffue hannem lig.

Men suare Daaren effter hans daarlighed / at hand lader sig icke tycke at vere Viss.

Huo der vdretter en Sag ved it daarligt Bud / hand er lige som en Halt paa føder / oc faar skade.

Lige som det lader en Krøbling at dantze / saa staar det en daare at tale om Vished.

Huo der legger en Daare ære til / det er lige som naar nogen kaste en dyrebarsten paa Galie bierget.

It Ordsprock i en Daariss mund / Er lige som en Torn der stinger i den drucknis haand.

En god Mestere gør en ting ret / men huo som leyer en Vkunstig / da forderffuer hand det.

2. Pet. 2.

Lige som en Hund æder det hand spyde / saa er Daaren som bruger sin daarlighed igen.

Naar du seer en / som lader sig tycke at vere viss / da er der mere haab til en Daare end til hannem.

Den lade siger / der er en vng Løue paa veyen / oc en Løue paa gaden.

En Lad vender sig i sengen / lige som døren paa hengsle.

Sup. 10.

Den Lade skiuler sin haand i gryden / oc det bliffuer hannem tungt / at løffte hende til munden.

En Lad holder sig visere / end siu der lære Seder.

Huo som gaar til oc blander sig i fremmet trette / Hand er lige som den der griber Hunden ved øret.

Lige som nogen skiuder hemmelige met skud oc pile oc dræber / Saa gør it falskt Menniske met sin Neste / oc siger der effter / ieg skemtede.

Naar der er icke mere ved / da gaar ilden vd / oc naar Baguaskeren er borte / saa afflader tretten.

Sup. 18.

Lige som kul gør gløder oc træ ild / saa kommer en trette fuld Mand trette aff sted.

En Baguaskeris ord ere lige som hug oc de gaa igennem hiertet.

En forgifftig mund oc it ont hierte / ere lige som it Paatte skaar glasseret met sølffskum.

Fienden bliffuer kent ved sin tale / alligeuel at hand er falsk i hiertet.

Naar hand gør sin røst yndelig / saa tro hannem icke / thi der er siu Verstyggeligheder i hans hierte.

Huo som hemmelig holder had til at gøre skade / hans ondskaff skal obenbaris faar Menigheden.

Psal. 7.

Huo som gør en Graff / hand skal falde der vdi / Oc huo som velter en sten / hand skal komme paa hannem.

En falsk Tunge hader den som hende straffer / oc en Øyen skalckis mund kommer forderffuelse aff sted.

XXVII.

Iacob. 4.

Rose dig icke aff den dag i morgen er / thi du vedst icke huad der kand ske i dag.

Lad en anden loffue dig oc icke din Mund / en fremmet / oc icke dine egne læbe.

Sten er suar / oc sand er byrde / Men en Daaris vrede er suarere end de baade.

Vrede er en rasende ting / och Grumhed er en storm / och huo kand bestaa faar Had?

Obenbarlig straff er bedre / end hemmelig Kierlighed.

Iob.6. Elskerens slag mene det ret gaat / men Haderens kyss er bedragelig.

En fuld Siæl nedtræder vel hunig kage / men en hungrig Siæl er alt beskt søt.

Lige som en ful er der viger fra sin rede saa er den der viger fra sin Sted.

Hiertet glæder sig aff Salue oc Røgelse / Men en Ven er lystig for Siælens raad skyld.

Forlad icke din Ven och din Faders Ven / oc gack icke i din Broders huss / naar det gaar dig ilde / Thi en Nabo er bedre nær hoss / end en Broder longt borte.

Ver viss min Søn / saa glæder mit hierte sig / Saa vil ieg suare dem som mig forhaane.

Sup.20.22. En Vittig seer wlycke / oc skiuler sig / Men de Vanuittige gaa igennem / oc lide skade.

Tag hans Klæder fra hannem som Borger for en anden / oc pante hannem for den Fremmedis skyld.

Huo som velsigner sin Neste met høy røst oc tilige opstaar / det skal regniss hannem for en Forbandelse.

En trætte fuld Quinde och it ideligt drøb naar det regner saare / De lignis vel ved huer andre /

Huo som hende opholder / hand holder været / oc hand vil tage olien met haanden.

En Kniff huedser den anden / och en Mand den anden.

Huo som beuarer sit Figen træ / hand æder fruct aff det / och huo der foruarer sin HERRE / hand skal æris.

Lige som Skyggen i vandet er mod Ansictet / Saa er Menniskens hierte mod det andet.

Helffuede oc forderffuelse bliffue aldri fulde / oc Menniskens øyen ere oc wmætteli ge.

En Mand prøffuis ved Roserens mund / lige som Sølff i dægelen och Guld i Onen.

Der som du sønder støder en Daare i en Mortere met stempelen / som gryn / da lader hand dog icke aff sin Daarlighed.

Tag vare paa dine faar / och haff omhyggelighed for din Hiord.

Thi Godzet varet icke euindelige / oc Krunen varet icke stedze oc altid.

Hø er opgonget / oc græsset er der / och vrterne sanckis paa biergene.

Lammene klæde dig / oc Buckene giffue dig ager pendinge.

Du haffuer Gede melck nock til mad i dit huss / och til dine Tieniste pigers næring.

XXVIII.

Den Wgudelige flyr / och ingen iager hannem / men den Retferdige er frimodig som en vng Løue.

For Landzens synds skyld / bliffue mange Herreskiffte / men for forstandige oc fornumstige Mends skyld bliffue de lenge.

En arm Mand som gør de Fattige skade / Hand er som Memmerdug der forderffuer Fructen.

De som forlade Louen / loffue den Wgudelige / men de som hende beuare / de ere wuillige mod dem.

Onde Folck mercke icke paa Rætten / Men de som atspørre HERREN mercke paa alting.

En Fattig som vandrer i sin Fromhed er bedre / End en Rig som gaar i vrange veye.

Den som beuarer Louen / hand er it forstandigt Barn / men den som holder sig til Dranckere / hand skender sin Fader.

Huo som formerer sit Godz met aager oc wskellig vinding / hand samler det til fattigis gaffn.

Huo som bort vender sit Øre at høre Louen / Hans bøn er en verstyghelighed.

Huo som forfører de Fromme paa onde veye / Hand skal falde i sin Graff / Men de fromme skulle arffue det gode.

En Rig lader sig tycke at vere Viss / Men en fattig forstandig mercker hannem.

Naar de Retferdige regere / da gaar det saare vel til / Men naar de Wgudelige opkomme / da vendis det om iblant Folcket.

Huo der necter sine Misgierninger / hannem skal det icke vel lyckiss / men huo som bekender dem / och offuer giffuer dem / hand faar Barmhiertighed.

Salig er den som altid frycter / Men den som er Haardnacket / Hand skal falde i wlycke.

En wgudelig som regerer offuer it armt Folck

Folck/ Det er en brølende Løue oc glubende Biørn.

Naar en Første er vden forstand/ da skeer der megen wræt/ Men huo der hader Gerighed/ hand skal leffue lenge.

It Menniske som gør wret paa en Siæls blod/ Hand skal icke bliffue beholden/ der som hand end fore til Helffuede.

Huo som gaar enfoldelige hen/ hand skal bliffue ved mact/ Men huo som gaar paa vrange veye/ Hand falder en gong.

Huo som arbeyder sin Ager/ hand faar brød nock/ Men den som gaar aarckeløss/ Hand skal haffue Armod nock.

En tro Mand bliffuer meget velsignet/ Men den som haster at bliffue Rig/ hand bliffuer icke wskyldig.

Det er icke gaat at ansee Personen/ Thi hand gør oc vel ilde for it stycke brød.

Huo som haster til Rigdom oc er nidsk/ Hand veed icke at wlycke skal møde hannem.

Huo der straffer it Menniske/ hand skal faa gunst der effter/ Mere end den som smigrer.

Huo der tager fra sin Fader eller moder/ oc siger/ Det er icke synd/ Hand er Forderffuerens Stalbroder.

Den Hoffmodige opuecker trætte/ men den som forlader sig paa HERREN/ hand bliffuer fed.

Huo som forlader sig paa sit hiertte/ hand er en Daare/ Men den som omgaar met Visdom/ hand skal vndkomme.

Huo som giffuer den Fattige/ hannem skal icke fattis/ Men den som vender sine øyen der fra/ Hand skal saare forderffuis.

Naar de Wgudelige opkomme/ da skiuler Folcket sig/ Men naar de omkomme/ da bliffue de Retferdige mange.

XXIX.

HVo som er haardnacket mod straff/ Hand skal hastelige forderffuis vden al Hielp.

Naar de Retferdige ere mange/ da glædis Folcket/ Men naar de Wgudelige regere/ da sucker Folcket.

Huo som elsker Visdom/ hand glæder sin Fader/ Men huo som omgaass met Horer/ hand mister sit Godz. (Lucæ 15.)

En Konge opretter Landet ved Ræt/ Men en Gerig forderffuer det.

Huo som smigrer met sin Neste/ hand vdbreder it garn faar hans gong.

Naar den Onde synder/ da besnærer hand sig selff/ Men en Retferdig glæder sig oc haffuer fryd.

Den Retferdige kender de Fattigis sag/ Den Wgudelige acter ingen fornufft.

Bespaattere føre en Stad dristelige i wlycke/ Men de Vise stille vreden.

Naar en Viss kommer til handel met en Daare/ Da faar hand ingen Rolighed/ huad heller hand er vred eller blid.

De Blodgerige hade den Fromme/ Men de Retferdige atspørre hans Siæl.

En Daare vdøser aldelis sin Aand/ Men en Viss holder hoss sig.

Den Herre som haffuer lyst til løgn/ Hans Tienere ere alle Wgudelige.

Fattige oc Rige møde huer andre/ Men HERREN opliuser baade deris øyen.

En Konge som dømmer de Fattige trolige/ Hans throne skal bestaa euindelige.

Riss oc straff giffue Visdom/ Men en Dreng som raader sig selff/ hand forhaaner sin Moder.

Huor mange Wgudelige ere/ der ere mange synder/ Men de Retferdige skulle see deris fald.

Tucte din Søn/ Saa skal hand verquege dig/ Oc hand skal forlyste din Siæl.

Naar Spaadommen er vde/ da bliffuer Folcket vilt oc øde/ Men salig er den som forfremmer Louen.

En Suend lader sig icke tucte met ord/ Thi der som hand end det forstaar/ da tager hand sig dog icke det til.

Seer du en som er snar til at tale/ Da er der mere haab til en Daare/ end til hannem.

Naar en Suend bliffuer kræselige opføød aff Vngdom/ Da vil hand siden vere en Juncker.

En vred Mand opuecker trætte/ Oc en Hastig gør mange synder.

Menniskens hofferdighed skal nedstyrte hannem/ Men den Ydmyge skal faa ære. (Iob 22.)

Huo som haffuer deel met Tyffue/ hører bander/ oc giffuer det icke til kende/ Hand hader sit Liff.

At frycte Mennisken fører i fald/ Men den som forlader sig paa HERREN/ hand bliffuer beskermet.

Mange søge en Førstis ansict/ Men huer mandz Dom kommer aff HERREN.

En Wretferdig mand er den Retferdige en verstyggelighed/ Oc den som er paa den rette vey/ hand er den Wgudeligis verstyggelighed.

XXX.

DIsse ere Agur Jake søns ord/ Oc den Mandz Leithiel/ Leithiels oc Vchals Lærdom oc tale.

Thi ieg er den aller daarligste/ Oc Menniskelig forstand er icke hoss mig. Jeg haffuer icke lært Visdom / Oc ieg veed icke huad Helligt er / Huo far op til Himmelen oc ned: Huo tager Været i sine hender: Huo binder Vandet i it Klæde : Huo haffuer skicket alle Verdens Ende: Huad heder hand: oc huad heder hans Søn: Vedst du det:

Alle Gudz ord ere rene/ Oc de ere deris Skiold som tro paa hannem. Leg inted til hans Ord/ At hand skal icke straffe dig / Oc du findis Løgnactig.

Jeg bedis tuende honde aff dig / dem vilt du icke vegre mig / før ieg dør. Lad Affguderi oc Løgn vere longt fra mig / Giff mig icke Armod oc Rigdom/ Men lad mig faa min beskickede føde. Jeg maatte ellers necte dig/ der som ieg bleffue mæt/ Oc sige/ Huo er HERREN : Eller om ieg bleffue for Arm / da maatte ieg stiæle / oc forgribe mig paa min Gudz Naffn.

Forraad icke Suenden hoss hans Herre/ Hand maatte bande dig/ oc du skulde bære skylden.

Der er en Art / som bander sin Fader/ oc icke velsigner sin Moder.

En Art/ som lader sig tycke at vere ren/ Oc er dog icke toen aff hendis Skarn.

En Art / som bær sine øyen høyt / Oc løffter sine øyenbryner høyt op.

En Art som haffuer Suerd for tender/ som opæder met hendis Kindtender/ oc fortærer de Elendige i Landet / Oc de Arme iblant Folcket.

Egelen haffuer tho døtter / Bær hid/ bær hid.

Sup.2.7 Try ting staa icke til at mættiss/ Oc det fierde siger icke / Det er nock. Helffuede/ Quindis tillucte Moder / Jorden bliffuer icke mæt aff Vand / Oc Ilden siger icke/ Det er nock.

It øye som bespaatter Faderen/ Oc forsmaar at lyde sin Moder/ Det skulle Raffne vdhacke ved bæcken / oc de vnge Ørne opæde.

Try ting ere mig forunderlige / oc det fierde veed ieg icke / Ørnens vey i Himmelen/ Hugormens vey paa Klippen/ Skibens vey mit i Haffuit / Oc en Mandz vey til en Pige. Saa er oc Horkonens vey/ som opsluger oc stryger sin mund / oc siger/ Jeg haffuer inted ont giort.

It Land bliffuer wroligt ved tre honde ting / Oc det kand icke lide det fierde. En Suend naar hand bliffuer Konge. En daare naar hand er formeget mæt. En Wheldig naar hun bliffuer gifft / Oc en Pige/ naar hun bliffuer sin hustruis Arffuing.

Der ere fire smaa ting paa Jorden / oc Klogere end de Vise. Myrerne it skrøbeligt folck / Alligeuel beskicke de deris føde om Sommeren/ Canin it skrøbeligt folck / Dog legge de deris huss i Klippen. Gresshopper haffue ingen Konge/ Alligeuel drage de alle vd til hobe / Ederkoppen arbeyder met sine hender/ oc er paa Kongens Slaat.

Try ting haffue en skøn gong / Oc det fierde gaar vel. Løuen mectig iblant Diurene/ oc vender sig icke for nogen / En Myende met gode lender. Oc en Væder / Oc kongen som ingen taar legge sig mod.

Haffuer du veret daarlig / oc farit for høyt oc hafft ont i sinde / Da leg haanden paa munden.

Naar mand kerner melck/ da gør mand smør der aff/ Oc huo som snyder næsen hart/ da tuinger mand blod aff hende / Oc huo der begynder Vrede / hand tuinger trætte der aff.

XXXI.

DIsse ere Lamuelis Kongis ord / Den Lærdom som hans Moder lærde hannem.

Ah min vdualde / Ah du mit Liffs søn / Ah min ynskelige Søn.

Lad icke Quinder faa dit Godz / Oc gack icke i de veye vdi huilcke Kongerne forderffue dem. Oc icke Kongerne / Lamuel giff icke Kongerne Vin at dricke / ey heller Førsterne sterck Drick. De maatte dricke oc forglemme Rætten / oc foruende de Elendige Folckis Sag nogen sted.

Giffuer dem sterck Drick som skulle Eccle. 13 affliffuis / Oc de bedrøffuede Siæle Vin / At de dricke / oc forglemme deris elendighed / oc icke mere tencke paa deris wlycke.

Lad din mund op for de Dumme/ Oc for alle deris sager som ere forladne.

Lad din mund op oc døm ret/ Oc heffne de Elendige oc Fattige.

HVo som haffuer lycke til en dydelig Supr.18. Quinde / Hun er fast edlere end kaastelige Perler.

Hendis Mandz hierte taar forlade sig paa hende / Oc hannem skal icke fattis Næring/ Hun gør hannem gaat oc inted ont/ i alle sine liffs dage.

Hun

Hun gaar om met Uld oc Hør/ Oc arbeyder gerne met sine hender.

Hun er lige som it Købmandz Skib/ som henter sin næring longt borte.

Hun staar op om natten / oc giffuer sit Huss Føde / Oc sine Tieniste piger mad.

Hun tencker paa en Ager oc køber hannem/ Oc planter en Vingaard aff sine henders fruct.

Hun omgiorder sine Lender fast / Oc styrcker sine Arme.

Hun mercker huorledis hendis Handel gør gaffn / Hendis Lycte slyckis icke vd om naten.

Hun recker sin haand til Rocken / oc hendis fingre tage fat paa Tenen.

Hun vdbreder sine hender til de Fattige / Oc recker sin Haand til de Nødtørfftige.

Hun frycter icke i sit Huss for Sne/ Thi at hendis gantske Huss haffuer dubbelde Klæder.

Hun gør sig selff Tapeter / Huit silcke oc purpur er hendis Klæder.

Hendis Mand er naffnkundig i Porten/ Naar hand sider hoss de Eldste aff Landet.

Hun gør en Kiortel oc selier hannem/ Hun giffuer Kremmeren it Belte.

Hendis prydelse er / at hun er renlig oc flitig/ Oc hun skal der effter lee.

Hun oplader sin mund met Visdom/ Oc paa hendis tunge er Liffsalig Lærdom.

Hun seer / huorledis det gaar til i hendis Huss/ Oc hun æder icke sit brød met ladhed.

Hendis Sønner komme op oc prise hende salig/ Oc hendis Hosbonde roser hende.

Mange døtter affle Rigdom / Men du offuergaar dem alle.

At vere lystelig oc deylig er inted/ Men den Quinde som frycter HERREN/ skal mand loffue.

Hun skal prisis aff hendis Henders fruct / Oc hendis gerning skal loffue hende i Porten.

Ende paa Salomons Ordsprock.

Salomon Predickere.

I.

DEnne er Predikerens tale / Dauidz Søns / Kongens i Jerusalem.

Det er altsammen idel forfengelighed / sagde Predickeren / Det er altsammen idel forfengelighed . Huad haffuer Mennisken mere aff al sin møye / som hand haffuer vnder Solen: En Slæct forgaar / den anden kommer / Men Jorden bliffuer euindelige. Solen gaar op oc gaar ned / Oc løber til sin sted / at hun kand gaa op igen. Været gaar mod synden / oc kommer omkring til Norden / oc omkring igen til den sted som det begynte. Alle Vand løbe i Haffuit / alligeuel bliffuer Haffuit icke fuldere / Til den sted som de vdflyde / flyde de hen igen.

Alle Gerninger ere fulde aff møye / at ingen kand vdsige det. Øyet seer sig aldri mæt / oc øret hører sig aldri mæt. Huad er det som skeet er: Lige det samme der skal ske her efter. Huad er det som mand haffuer giort: Det er lige som det samme der mand skal gøre her effter / Oc der skeer inted nyt vnder Solen. Skeer der oc noget aff huilcket mand kand sige / See / det er nyt: Thi det er oc før skeet i fremfaren tid / aff dem som vaare faar oss. Mand tencker icke huorledis det er før til gonget / Saa skal mand oc icke tencke paa det som her effter kommer / hoss dem som her effter skulle bliffue.

Jeg predickere vaar Konge offuer Israel i Jerusalem / Oc gaff mit Hierte til at søge oc randsage vislige / alt det som mand gør vnder Himmelen. Saadan wselig møye haffuer Gud giffuit Menniskens børn / at de skulle plaffuis der vdi. Jeg saa til alle Gerninger som ske vnder Solen / oc see / det vaar altsammen Forfengelighed oc Jammer. Kroget kand icke bliffue ret / oc det som haffuer brøst / kand icke telies.

Jeg sagde i mit hierte / See / Jeg er bleffuen herlig / oc haffuer mere Visdom / end alle de som haffue verit faar mig i Jerusalem / Oc mit hierte haffuer meget lært oc forfarit. Oc ieg gaff oc mit hierte der til / at ieg kunde lære Visdom / daarlighed oc kloghed / Oc ieg fornam / at saadant vaar oc møye. Thi huor megen Visdom er / Der er oc meget Gremmelse / Oc den som meget vil lære / Hand maa meget lide.

II.

JEg sagde i mit hierte / Nu vel / Jeg vil leffue vel / oc haffue gode dage / Men see / det vaar oc forfengelighed. Jeg sagde til laderen / Du est galen / oc til glæden / Huad gør du:

Da tenckte ieg i mit hierte / at drage mit Legeme fra Vin / oc drage mit hierte til visdom / at ieg kunde begribe huad daarlighed er / Indtil ieg kunde lære / huad Mennisken vaare gaat / at de skulde gøre / saa lenge de leffue vnder Himmelen.

Jeg giorde store ting / Jeg bygde Huss / plantede Vingaarde. Jeg giorde mig Vrtehaffue oc Lystgaarde / oc plantede allehonde fructsommelige Træ der vdi. Jeg giorde mig Fiskeuand / at vande de grøne træis Skou der aff. Jeg haffde Suenne oc Piger oc Tiuende. Jeg haffde en stor Boskaff met Øxen oc Faar / mere end alle de som haffde verit faar mig i Jerusalem. Jeg samlede mig oc Sølff oc Guld / oc it Liggendefæ aff Kongerne oc Landene. Jeg skickede mig Sangere oc Sangerinder oc Menniskens vellyst / allehonde Strenge leg. Oc ieg bleff mectig offuer alle dem som haffde verit faar mig i Jerusalem / Oc Visdom bleff hoss mig. Oc alt huad mine øyen begerede / det lod ieg dem faa / Oc ieg nectede mit hierte ingen glæde / at det haffde glæde aff alt mit arbeyde / Oc det holt ieg for

min deel aff alt mit arbeyde. Men der ieg saa til alle mine gerninger/ som min haand haffde giort/oc møye som ieg haffde hafft/ See/da vaar det altsammen forfengeligħed oc Jammer/ oc inted mere vnder Solen.

Da vende ieg mig om at see til Visdom/oc Klogħed oc Daarligħed/ Thi huo veed/huad den skal bliffue for it Menniske/ effter Kongen / som de allerede haffue giort: Da saa ieg / at Visdom gaar offuer daarligħed/som Liuset offuer Mørcket. Oc at den Visis øyen staa i Hoffuedit/ Men Daarer gaa i mørckħed/ Oc ieg merckte dog/ at det gaar den ene som den anden.

Da tenckte ieg i mit hierte / Efftersi at det gaar Daaren lige som mig / Hui haffuer ieg da staaet effter Visdom: Da tenckte ieg i mit hierte/at saadant er oc forfengeligħed. Thi mand kommer icke altid den Vise ihu/lige saa lidet som Daaren/oc de tilkommende dage forglemme alting/ Oc lige som den Vise døer/ Lige ocsaa Daaren. Der faare fortrød mig at leffue/ Thi det behagede mig ilde som skeer vnder Solen / at det er saa aldelis forfengeligħed oc møye.

Oc mig fortrød alt mit arbeyde som ieg haffde vnder Solen / At ieg skulde lade det til it Menniske/som skulde vere effter mig/ Thi huo veed / om hand skal bliffue Viss eller Galen: Oc hand skal dog regere i alt mit Arbeyde/ som ieg haffuer vislige giort vnder Solen / Det er oc forfengeligħed.

Der faare vende ieg mig/ at mit hierte skulde afflade aff alt Arbeyde som ieg giorde vnder Solen. Thi it Menniske som haffuer giort sit Arbeyde met visdom/ fornumstighed oc skickeligħed/hand maa lade en anden det til Arff/som inted haffuer arbeydet der til / Det er oc forfengeligħed oc en stor wlycke. Thi huad faar Mennisken aff alt sit Arbeyde oc sit Hiertis møye/som hand haffuer vnder Solen / vden vær / sorg oc drøffuelse i alle hans dage: At hans hierte haffuer icke heller roligħed om natten/ Det er oc forfengeligħed.

Er det icke nu Mennisket bedre/at æde oc dricke / oc at hans Siæl er glad i hans Arbeyde: Men dette saa ieg oc/ at det kommer aff Gudz haand. Thi huo haffuer gladeligere ædet oc verqueget sig/end ieg: Thi hand giffuer det Menniske Visdom / Forstand oc glæde som hannem behager/ Men hand giffuer Synderen wlycke/ At hand samler oc drager til hobe/ oc det skal dog giffuis den som Gud behager/ Der faare er det oc forfengeligħed oc Jammer.

III.

ALting haffuer sin tid / Oc alt det som mand tager sig faare vnder Himmelen/ haffuer sin stund.

At (Fødis / Dø) (Plante / Oprycke det som plantet er.) (Ihiel sla / Helbrede) (Nedbryde / Bygge) (Græde / Lee) (Sørge / Dantze) (Adspre sten / Samle sten) haffuer sin tid.

At (Tage i faffn / Vere longt fra at tage i faffn) (Søge / Tabe) (Beholde oc forware / Bort kaste) (Sønder riffue / Sy til sammen) (Tie / Tale) (Elske / Hade) (Stride / Holde fred) haffuer sin tid.

Mand arbeyder huorledis mand vil / Saa kand mand dog inted mere vdrette. Der aff saa ieg den møye/ som Gud haffuer giffuit Menn isken/at de skulle plagis der vdi (Men hand gør alting vel i sin tid) Oc lader deris hierte bekumre sig/huorledis det skulde gaa til i Verden/ Thi Menn isken kand dog icke finde paa den gerning som Gud gør / huercken begyndelsen eller enden. Der faare merckte ieg/ at der er inted bedre der vdi/end at vere glad/ oc gøre sig gaat i sit Leffnit. Thi huert Menniske som æder oc dricker/oc er vel til fredz i alt sit arbeyde/ Det er en Gudz gaffue.

Jeg mercker alt det som Gud gør/ der bliffuer altid bestandigt / mand kand inted legge der

der til/eller tage der fra/Oc Gud gør saadant/ at mand skal frycte hannem. Huad Gud gør/ det staar der/Oc huad hand vil gøre/det maa skee/Thi hand søger oc staar der effter.

Jeg saa ydermere vnder Solen Dommens sted/der vaar it Wgudeligt væsen/ Oc Retferdighedz sted/der vaare Wgudelige. Da tenckte ieg i mit Hierte/Gud skal dømme den Retferdige oc Wgudelige/ Thi at alle forsæt oc alle gerninger/haffue deris tid.

Jeg sagde i mit hiert om Menniskens væsen/i huilcket Gud giffuer til kende/oc lader det ansees som de vaare iblant sig selff lige som Fæ/Thi det gaar Mennisken lige som Fæ. Som dette dør/saa dør oc det/ oc de haffue alle en honde aande/ oc Mennisken haffuer inted mere end Fæet/ Thi det er alt sammen forfengelighed/ Det far altsammen til en sted/ Det er altsammen giort aff støff/oc det bliffuer til støff igen. Huo veed/ om Menniskens aande far op/ oc om Fæens aande far ned vnder Jorden? Der faare siger ieg/at der er inted bedre/ End at it Menniske er glad i sit arbeyde/ Thi det er hans deel. Thi huo vil føre hannem der hen/ at hand kand see/huad der skal skee effter hannem.

IIII.

Jg vende mig/oc saa til alle som lide wret vnder Solen/ Oc see/ der vaar deris Graad som lidde wret/oc haffde ingen Trøstere/ Oc de som giorde dem wræt/ vaare formectige/ at de kunde ingen Trøstere haffue. Da loffuede ieg de Døde som vaare allerede døde/mere end de leffuende som end nu haffde Liffuit/ Oc som icke end nu er bedre end de baade/oc fornemmer icke det onde/ som skeer vnder Solen.

Jeg saa til Arbeyde oc skickelighed i alle sager/Da hader den ene den anden/ Det er io oc forfengelighed oc møye. Thi en Daare slar sine fingre i huer andre/ oc æder sit kød. Det er bedre en Haand fuld met rolighed/End baade neffuene fulde met møye oc iammer.

Jeg vende mig/oc saa Forfengelighed vnder Solen. Der er en Enlig oc icke selff anden/ oc haffuer huercken Barn eller Broder/ Dog er der ingen ende paa hans Arbeyde/ oc hans øyen bliffue icke mætte aff Rigdom/Huem arbeyder ieg dog til/ oc tager fra min Siæl? Det er io oc forfengelighed oc en ond møye. Saa er det io bedre/tho end en/ Thi de nyde dog deris arbeyde vel/ Falder den ene/saa hielper hans Staldbroder hannem op/ Væ den som er alene/ naar hand falder/Da er der ingen anden som hielper hannem op. Oc naar tho ligge tilsammen/verme de sig/Huorledis kand en alene bliffue varm? En kand offuerfaldis/ Men tho kunde staa emod/ Thi en tredobbelt Snor riffuis icke lettelige sønder.

Jt fattigt Barn som er vist/er bedre end en gammel Konge/ som er en Daare/ oc veed icke at foruare sig. Der kommer en aff Fengsel til Kongeriget/ Oc en som er fød i sit Kongerige/bliffuer arm. Oc ieg saa/at alle leffuende vnder Solen vandrede hoss it andet Barn/ som skal opkomme i hans sted. Oc der vaar ingen ende paa det Folck som ginge faare oc bag hannem/Oc de finge dog ingen glæde aff hannem/Det er oc forfengelighed oc it iammer.

V.

1 Reg. 15.
Oseæ 6.

FOruare din Fod/naar du gaar til Gudz Huss/ oc kom at du kant høre. Det er bedre end Daarers offer/ Thi de vide icke huad ont de gøre.

Ver icke snar met din mund/oc lad dit hierte icke haste at tale noget faar Gud. Thi Gud er i Himmelen/oc du paa Jorden/Der faare lad dine ord vere faa. Thi huor der er megen sorg/ der komme Drømme/ Oc huor mange ord ere/der hører mand Daarer.

Deutero. 25.

Naar du gør Gud it Løffte/ saa tøffue icke at holde det/ Thi hand haffuer ingen behagelighed til Daarer. Huad du loffuer/det holt/Det er bedre at du inted loffuer/ end at du holder icke det du loffuer.

Tilsted icke din mund/at hand forfører dit kød/Oc sig icke faar Engelen/ Jeg er wskyldig/Gud maatte fortørnis offuer din røst/ oc fordømme alle dine henders gerninger. Huor mange Drøme ere/der er forfengelighed oc mange ord/ Men frycte du Gud.

Seer du/at den Fattige gøris wret/oc at Ræt oc Retferdighed bort riffuis i Landet/ da forundre icke paa det forsæt/ Thi der er end nu en høyre Voctere offuer de Høye/ oc ere end nu Høyre offuer dem baade/Der offuer er Kongen i alt Landet/til at arbeyde ageren.

Huo der elsker Pendinge/hand bliffuer aldri mæt aff Pendinge/ Oc huo der elsker Rigdom/hand faar inted gaffn der aff/Det er oc forfengelighed. Thi huor meget Godz er/der ere

mange som det æde/Oc huad gaffner det hannem som det haffuer/vden at hand seer der paa met øyene: Huo der arbeyder/hannem er søffnen sød/huad heller hand haffuer ædit lidet eller meget/Men den Rigis offuerflødighed lader hannem icke soffue.

Det er en ond Plaffue/som ieg saa vnder Solen/at beholde Rigdom/den til skade som hannem haffuer. Thi den Rige forfaris met stort iammer/ Oc der som hand haffuer afflet en Søn/beholder hand inted i haanden/Lige som hand kom nøgen aff sin Moders liff/ Saa far hand bort igen/lige som hand kom/oc hand tager inted met sig aff sit arbeyde i sin haand/ naar hand far bort. Det er en ond Plaffue/at hand far bort/ lige som hand er kommen / Huad hielper det hannem da/at hand haffuer arbeydet i vœrit: Hand haffuer ædit i mørcke i alle sine dage/oc i stor gremmelse oc siugdom oc drøffuelse.

Iob 1.

Saa synis mig nu gaat at vere/at det er deyligt/naar mand æder oc dricker oc er glad/i alt arbeyde som nogen gør vnder Solen / i alle sine liffs dage / aff det som Gud giffuer hannem/ Thi det er hans Deel. Thi huilcket Menniske som Gud giffuer Rigdom oc godz/ oc mact til at æde oc dricke der aff for sin deel / oc er glad i sit Arbeyde / Det er en Gudz gaffue. Thi hand tencker icke meget paa det elendige Leffnet/effterdi at Gud glæder hans Hiertte.

Supra 3.

VI.

DEt er en wlycke som ieg saa vnder Solen / oc er almindelig hoss Menniskene. En som Gud giffuer Rigdom/godz oc ære/oc hannem fattis inted/ som hans hierte begerer/ Oc Gud giffuer hannem dog icke mact til at bruge det samme/ Men en anden fortærer det/Det er forfengelighed oc en ond Plaffue. Der som hand end afflede hundrede Børn/oc leffuede saa lenge/ at hand leffuede mange Aar offuer/oc hans Siæl mættede sig icke aff godzet/oc bleffue foruden Graff/ Om den siger ieg/At en wtidig fødzel er bedre end hand. Thi hand kommer i forfengelighed/ oc hand far bort i mørcke/ Oc hans naffn bliffuer skiult i mørcket / Hand bliffuer icke glad aff Solen/oc veed ingen rolighed huercken her eller der. Der som hand end leffuede i thu Tusinde Aar/saa haffuer hand dog aldri it gaat mod/Kommer det icke altsammen til en Sted:

Huert Menniske er Arbeyde paalagt/effter sin maade/ Men hiertet kand icke bliffue der hoss/Thi huad vdretter en Viss mere end en Daare: Huad tager en Arm sig faare / at hand vil vere iblant de Leffuende: Det er bedre at bruge det neruerindis godz / End at tencke effter andet/Det er oc forfengelighed oc iammer.

Huad er det/om en er end meget priset / Saa veed mand dog at hand er it Menniske / oc kand icke trætte met det som hannem er formectigt. Thi forfengelige ting ere mange / Huad haffuer it Menniske mere der aff:

VII.

THi huo veed/huad Mennisken er nytteligt i hans Liffs tid / saa lenge som hand leffuer i sin forfengelighed/huilcken der bort far/ som en skygge: Eller huo vil sige Mennisken/huad der skal komme effter hannem vnder Solen:

Jt gaat Ryckte er bedre end god Salue/ Oc Dødzens dag/ end fødelsens dag. Det er bedre at gaa til græde Husit/end til Gildis husit/i hint er alle Menniskis ende/Oc de Leffuende tage det til hierte. Det er bedre at sørge end at lee / Thi at hiertet forbedris ved sorg. De Vises hierte er i græde husit/ oc Daarenis Hierte er i glæde husit. Det er bedre at høre de Vises straff / End at høre Daarernis Sang. Thi Daarens Lader er lige som Torne sprage vnder Gryden/Oc det er ocsaa forfengelighed.

En genuordig gør en Viss wuillig/oc forderffuer it milt hierte. Enden paa en ting er bedre/end begyndelsen der paa/En taalmodig Aand er bedre / end en høy Aand. Ver icke forhastig i dit sind/til at bliffue vred/Thi vreden huiler i en Daaris hierte. Sig icke/Huad er det/ at de fremfarne dage vaare bedre end disse: Thi du spør saadant icke vislige. Visdom er god met Arffue godz/Oc hielper at en kand glæde sig aff Solen. Thi lige som Visdom beskermer/ saa beskermer oc Pendinge/Men Visdom giffuer den Liffuit som hende haffuer.

See til Gudz Gerninger/Thi huo kand gøre det slæt / som hand gør kroget: Ver glad paa de gode dage/oc tag den onde dag ocsaa for gaat / Thi Gud skicker denne hoss den anden/ At Mennisken skal icke vide huad komme skal.

Jeg haffuer seet alle honde i min forfengelighedz tid / Der er en Retferdig oc forfaris i

sin Retferdighed/Oc der er en Wgudelig som leffuer lenge i sin ondskaff. Ver icke formeget Retferdig/ oc icke formeget Viss/ At du icke forderffuer dig. Ver icke saa Wgudelig oc ver icke daarlig/ At du skalt icke dø i wtid. Det er gaat/at du dette begriber/ oc icke lader det andet aff din haand/Thi den som frycter Gud/hand vndgaar dem alle.

Visdommen styrcker den Vise mere/end thi Veldige som ere i Staden. Thi der er inted Menniske paa Jorden som gør gaat/oc icke synder. Tag icke heller til hierte alt det mand siger/ At du skalt icke høre din Suend bande dig. Thi dit hierte veed/at du haffuer oc tit bandet andre.

Alt saadant haffuer ieg vislige forsøct/Jeg tenckte/ Jeg vilde vere viss/ Men hun kom longt fra mig. Det er longt borte/huad skal det vere? Oc det er meget dybt/huo vil det finde.

Jeg vende mit hierte til at forfare oc vdspørre/oc at søge Visdom oc konst/ at forfare/ de wgudeligis daarlighed/ oc de galnis vildfarelse. Oc ieg fant at saadan en Quinde er beskere end Døden/hues hierte er garn oc snarer/ oc hendis hender ere baand. Huo Gud behager/ hand skal vndkomme fra hende/Men Synderen skal fangis ved hende.

See/det haffuer ieg fundet/siger Predickeren/Det ene effter det andet/at ieg kunde finde Konst. Oc min Siæl søger end nu/oc haffuer icke fundet det/ Iblant tusinde fant ieg it Menniske/Men ieg fant ingen Quinder iblant dem alle. Alene see/ Jeg haffuer fundet det/ at Gud giorde Menntisken opret / Men de søge megen Konst. Huo er saa viss? oc huo kand det vdlegge?

VIII.

Prouer. 17.

MEnniskens Visdom oplüuser hans ansict/ Men den som er wblu/ Hand hadis. Jeg holder Kongens Ord / oc Gudz eed. Haste icke at gaa fra hans ansict/oc bliff icke i onde sager/ Thi hand gør huad hannem lyster. J Kongens ord er mact/oc huo kand sige til hannem/huad gør du? Huo som holder Budet / hand skal inted ont fornemme/Men en Visis hierte veed tid oc maade. Thi huert forsæt haffuer sin tid oc maade/ Thi Menniskens wlycke er megen hoss hannem. Thi hand veed icke huad der verit haffuer/Oc huo vil sige hannem huad bliffue skal? Menntisken haffuer icke mact offuer Aanden / at forhindre aanden / oc det haffuer ingen mact i Dødzens tid / oc hand skal icke lades løss i strid / Oc det wgudelige væsen redder icke de Wgudelige.

Dette haffuer ieg altsammen seet / oc gaff mit hierte til alle gerninger som ske vnder Solen. It Menniske regerer stunden offuer det andet til sin wlycke. Oc da saa ieg Wgudelige som vaare iordede/De som haffde gonget oc vandret i den hellige Sted / oc vaare forglemde i Staden/at de haffde saa giort/Det er oc forfengelighed.

Effterdi at der skeer icke snart en dom offuer de onde gerninger/ der aff bliffuer Menniskens hierte fult til at gøre ont. Om en Syndere gør hundrede gonge ont / oc leffuer dog lenge/Da veed ieg alligeuel/ at det skal gaa dem vel / som frycte Gud/oc frycte for hans Ansict. Thi det skal icke gaa den Wgudelige vel / oc som en skugge skulle de icke lenge leffue/ som icke frycte Gud.

Det er en forfengelighed som skeer paa Jorden / Der ere Retferdige / dem gaar det saa/ lige som de haffde de Wgudeligis gerninger/ Oc der ere Wgudelige/det gaar dem lige som de haffde de Retferdigis gerninger/ Jeg sagde/Det er oc forfengelighed.

Thi loffuer ieg Glæden/at Menntisken haffuer icke bedre vnder Solen/end æde oc dricke oc vere glad/Oc at hand maa saadant faa aff sit Arbeyde i alle hans Liffs dage / som Gud giffuer hannem vnder Solen.

Jeg gaff mit hierte til at vide Visdom / oc at see den møye som skeer paa Jorden/at en oc seer huercken dag eller nat Søffn met sine øyen. Oc ieg saa alle Gudz gerninger/Thi it Menniske kand icke finde den gerning/som skeer vnder Solen/ Oc io mere Menntisken arbeyder at søge/io mindre hand finder/ Om hand end siger/ Jeg er viss oc veed det/ Saa kand hand dog icke finde det.

IX.

THi ieg haffuer taget alt saadant til hierte/at randsage det altsammen/ At der ere Retferdige oc Vise/oc deris Vnderdane i Gudz haand/Dog kender inted Menniske nogen sted huercken nogens kærlighed eller had/som hand haffuer faar sig.

Det gaar den ene som den anden / Den Retferdige som den Wgudelige / Den gode

gode oc rene som den wrene/ Den som offrer/ som den der icke offrer. Lige som det gaar den Gode/ saa gaar det oc Synderen. Lige som det gaar en Menedere/ saa gaar det oc den som frycter Eeden. Det er en ond ting iblant alt det som skeer vnder Solen/ at det gaar den ene som den anden/ Der aff bliffuer oc Menniskens hierte fult aff ondskaff/ Oc daarlighed er i deris hierte saa lenge de leffue/ Der effter skulle de dø.

Thi hoss alle leffuinde er det som mand ynsker/ som er haabit (Thi at en leffuende Hund er bedre end en død Løue) Fordi at de Leffuinde vide at de skulle dø/ Men de Døde vide inted/ de fortiene icke heller mere/ Thi deris ihukommelse er forglemt/ at mand icke mere elsker dem/ ey heller hader eller bær auind til dem/ Oc de haffue ingen deel mere i Verden i alt det som skeer vnder Solen. Esaiæ 64.

Saa gack hen oc æd dit Brød met glæde/ drick din Vin met frimodighed/ Thi din Gerning er Gud behagelig. Lad dine Klæder altid vere huide/ oc lad dit hoffuit icke fattis Salue. Brug dit Leffnit met din Hustru/ som du haffuer kær/ saa lenge som du haffuer det forfengelige Leffnit/ som Gud haffuer giffuit dig vnder Solen/ saa lenge som dit forfengelige Leffnit varer. Thi det er din deel i Leffnedet oc i dit Arbeyde/ som du gør vnder Solen. Alt huad dig kommer forhender at gøre/ det gør frimodelige/ Thi i Helffuede som du far hen/ der er huercken gerning/ konst/ fornumstighed eller Visdom.

Jeg vende mig/ oc saa/ huorledis det gaar til vnder Solen/ Til at løbe hielper icke at vere snar/ Til strid hielper icke at vere sterck/ Til næringen hielper icke at vere skickelig/ Til Rigdom hielper icke at vere klog/ At en er teckelig/ hielper icke/ at hand kand en ting vel/ Men det ligger altsammen paa tiden oc lycken. Oc Mennisken veed icke sin tid/ Men lige som Fisken fangis met en skadelig Krog/ Oc lige som Fulen fangis met Snaren/ Saa bliffuer oc Menisken bort ryct i den onde tid/ naar hun falder hastelige offuer dem.

Jeg haffuer oc seet denne Visdom vnder Solen/ som mig tycte at vere stor. At der vaar en liden Stad/ oc føye Folck i hannem/ Oc der kom en mectig Konge/ oc belagde hannem/ Oc bygde store Bulverck om hannem. Oc der bleff en fattig viss mand funden vdi/ som kunde redde Staden met sin Visdom/ Oc inted Menniske tenckte paa samme fattige Mand. Da sagde ieg/ Visdom er io bedre end styrcke/ Dog bleff den Fattigis Visdom foractet/ oc mand lydde icke hans ord. Det gør/ de Visis ord gelde mere hoss de Stille/ end Herrenis skrig hoss Daaren. Thi Visdom er bedre end Harnisk/ Men en eniste Skalck forderffuer meget gaat. Saa forderffuer oc skadelige Fluer god Salue. Der faare er Daarlighed stundem bedre end stor Visdom oc ære/ Thi den Visis hierte er hoss hans høyre side/ Men Daarens hierte er hoss hans venstre side. Oc end dog at Daaren er selff daarlig i sin gerning/ da holder hand alligevel alle for Daarer. Der faare naar den Veldigis tratz gaar stoltelige frem mod din vilie/ da lad dig icke mistrøste/ Thi effter ladelse stiller stor wlycke.

X.

DEt er en Wlycke som ieg saa vnder Solen/ som er/ wforstandighed som er almindelig iblant de Mectige/ At en Daare sider i stor verdighed/ oc de Rige side nedre. Jeg saa Suenne paa Heste/ oc Førsterne gaa til fod som Suenne. Men den som gør en Graff/ hand skal falde der selff vdi/ Oc huo der sønder bryder gærdet/ hannem skal Hugorme stinge. Huo som velter Stene bort/ hand skal haffue wmage der met/ Oc huo der flecker ved/ hand skal faa skade der aff. Naar Jernet bliffuer stubbit/ oc bliffuer icke huesset paa æggen/ saa maa mand gøre det skarpt igen met mact/ Saa følger oc Visdom effter vindskibelighed.

En Baguaskere er icke bedre/ end en Hugorm/ som stinger wbesuoren. Ordene aff en Visis mund/ ere yndelige/ Men Daarens læbe opsluge den samme. Hans ordz begyndelse er daarlighed/ Oc enden er skadelig daarlighed. En Daare haffuer mange ord/ Thi Menisken veed icke det som haffuer veret/ Oc huo vil sige hannem huad der skal ske effter hannem: Daarers arbeyde bliffuer dem surt/ Effterdi mand icke veed at gaa i Staden.

Ve dig Land/ hues Konge er it Barn/ oc hues Førster der æde tilige. Saligt er det Land/ hues Konge er ædel/ oc hues Førster æde paa den rette tid til styrcke/ oc icke til lyst (Thi ved ladhed siuncke Bielckene/ oc ved forsømmelige hender dryber Husit) Det gør/ de gøre brød til lader/ Oc Vinen maa fryde de Leffuinde/ oc Penninge mue bestyre alting for dem.

Bande icke Kongen i dit Hierte/ oc bande icke den Rige i dit Senge herbere/ Thi Himmelens Fule føre røsten/ oc de som haffue vinge/ sige det effter.

XI.

LAd dit Brød fare offuer Vandet / saa skalt du finde det lenge der effter. Dele vd iblant siu oc iblant otte / Thi du vedst icke huad wlycke der skal komme paa Jorden. Naar skyerne ere fulde / da giffue de Regn paa Jorden / Oc naar træet falder / det falder mod Synden / eller Norden / paa huilcken sted det falder / der skal det ligge. Huo som acter paa værit / hand saaer icke / Oc huo som det seer til Skyerne / Hand høster icke.

Lige som du icke vedst værens vey / oc huorledis been bliffue bered i Moderens liff / Saa kant du icke heller vide Gudz gerning / som hand gør i al ting.

Saa din Sæd aarle / oc lad din haand icke afflade om afftenen / Thi du vedst icke / om dette eller det skal lyckis / Eller om de baade lyckis / da er det saa meget diss bedre.

Liuset er søt / oc det er øyene lysteligt at see Solen.

Naar it Menniske lenge leffuer oc er glad i al ting / Saa tencker hand alene paa de onde Dage / at de ere saa mange / Thi alt det som hannem er vederfaret / det er forfengelighed.

XII.

SAa glæd dig vnge Dreng i din Vngdom / oc lad dit Hierte vere gladt i din vngdom. Gør huad dit hierte lyster / oc huad dine øyen behage / Oc vid / at Gud skal føre dig til Dommen for alt dette.

Lad Sorgen vere fra dit Hierte / oc tag det onde fra dit Liff / Thi Barndom oc vngdom er forfengelighed.

Tenck paa din Skabere i din Vngdom / før end de onde Dage komme / oc Aarene tilkomme / Naar du skalt sige / De behage mig icke. Før end Solen oc Liuset / Maanen oc Stiernerne bliffue mørcke / oc Skyerne komme igen effter Regn. Paa den tid som Vocterne i Husit beffue / oc de Stercke bliffue kraagede / oc Møllerne staa tomme / for de ere bleffne saa faa / oc Synen bliffuer mørck igennem Vinduet. Oc Dørrene paa gaderne bliffue lucte / at Møllerindens røst bliffuer liden / oc hand opueckis naar Fulen siunger / Oc alle Sangens Døtter bucke sig. At oc de Høye frycte sig oc sky paa veyen / Naar Mandeltræ blomstris / oc Græsshopperne besuaris / oc alt Vellyst forgaar (Thi Mennisken far dit hen som hand bliffuer euindelige / oc Græderne gaa omkring paa Gaderne) Før end Sølff snoren bort kommer / oc den gyldene Kilde forløber / Oc Jungen rinder hoss Brønden / oc Hiulet sønder brydis paa Brønden. Thi Støffuen skal komme til Jorden igen / som hand vaar før / Oc Aanden til Gud igen / som hende gaff.

Det er altsammen gantske forfengeligt / sagde Predickeren / gantske forfengeligt. Den samme Predickere vaar icke allene Viss / men hand lærde oc Folckit gode Lærdomme / oc hand merckte oc randsagede oc stickede mange ordsprock. Hand søgte / at hand kunde finde tacknemmelige ord / oc screff Sandhedz ord ret.

Disse Visis ord ere Spiud oc Søm / screffne ved menighedens Mestere / oc giffne aff en Hyrde. Foruare dig min Søn / for andre flere / Thi der er ingen ende paa at gøre mange Bøger / Oc megen predicken gør Liffuit træt.

Lad oss høre al Lærdommens Hoffuit sum. Frycte Gud / oc holt hans Bud / Thi det hører alle Mennisker til. Thi Gud skal føre alle Gerninger faar Dommen / det som er skiult / huad heller det er gaat eller ont.

Ende paa den Predickere Salomon.

Høye sang.

I.

HAnd kysse mig met sin mundz Kyss/ Thi dine Bryst ere lysteligere end Vin. At mand skal lucte din gode Salue/ Dit Naffn er en vdøst Salue/ Der faare elsker Pigerne dig.

Drag mig effter dig / saa løbe wi/ Kongen fører mig i sit Herbere. Wi glæde oc fryde oss offuer dig/ Wi tencke mere paa dine Bryst/ end paa vin/ de Fromme elske dig.

Jeg er sort / Men meget lystelig/ J Jerusalems Døtter/ Som Kedars paulun / som Salomons tapeter. Seer icke paa mig/ At ieg er saa sort/ Thi at Solen haffuer saa brent mig. Min Moders Børn ere vrede paa mig / Mand haffuer sæt mig til Vingaardens Vocterinde/ Men ieg beuarede icke min Vingaard som ieg haffde.

Giff du til kende/ den som min Siæl elsker/ Huor du føder / huor du huiler om Middagen: At ieg icke skal gaa hid oc did hoss dine Staldbrødris Hiorde.

Kender du dig icke/ du skøniste iblant Quinderne / Saa gack vd paa Faarenis fodspor/ oc fød dine Bucke hoss Hyrdernis huss.

Jeg ligner dig/ min Venniste/ ved mit Reysetøy hoss Pharaos vogne. Dine Kindbeen staa lystelige i spenger / oc din Halss i Kæder. Wi ville gøre dig gyldene Span met Sølffdaapper.

Der Kongen vende sig hid/ gaff min Nardus sin luct. Min Ven er mit Myrre busk som henger mellem mine bryst. Min Ven er mig en Copher drue/ i Vingaarden vdi Engeddi.

See/ min Venniste/ du est deylig/ Deylig est du/ Dine øyen ere som Due øyen. See min Ven/ du est skøn oc deylig/ Vor Seng er grøn/ vore Husis bielcke ere aff Ceder/ oc vore lecte ere aff Cipress.

II.

JEg er it Blomster i Saron/ oc it Rosen i dalen. Som it Rosen iblant Torne/ Saa er min Venniste iblant døtterne. Lige som it æble træ iblant de vilde træ/ Saa er min Ven iblant Sønnerne. Jeg sider vnder hans skugge som ieg begærer/ oc hans Fruct er min Strube sød.

Hand ledde mig i Vinkelderen/ oc kærlighed er hans Banere offuer mig. Hand verqueger mig met blomster/ oc letsker mig met æble/ Thi ieg er siug aff kærlighed. Hans venstre haand ligger vnder mit Hoffuit/ oc hans høyre haand tager mig i faffn.

Jeg besuer eder/ J Jerusalems Døtter/ ved Raar eller ved Hinder paa marcken / At i icke opuecke ey heller røre min Venniste/ før end hun selff vil.

Der er min Vens røst/ See/ hand kommer oc hopper paa Biergene oc springer paa Høyene. Min Ven er lige som en Raa eller en vng Hiort. See/ hand staar bag vor Væg / oc seer igennem Vinduet/ oc kiger igennem sprinckelet.

Min Ven suarer/ oc siger til mig/ Stat op min Venniste/ min deylige / oc kom hid. Thi see/ Vinteren er fremfaren/ Regnen er offuer gongen oc borte / Blomsterne ere fremkomne i Landet/ Vaaren er kommen / oc Turtel duen lader sig høre i vort Land. Figen træet haffuer faaet knopper/ Vintræene staa i blomster/ oc giffue deris Luct / Stat op min venniste oc kom/ min deylige kom hid. Min Due i stenhullene/ i stenreffuerne/ Viss mig din skickelse/ Lad mig høre din røst/ Thi din røst er sød/ oc din skickelse er lystelig.

Griber oss Ræffuene/ de smaa Ræffue / som forderffue Vinbiergene / Thi vore Vingaarde staa i blomster. Min Ven er min / oc ieg er hans / som føder vnder Rosen / Til dagen bliffuer kold / oc skuggen bort far. Vent dig om/ bliff som en Raa min Ven / eller som en vng Hiort paa atskilielse Bierget.

III.

JEg lete om natten i min Seng / effter den som min Siæl elsker / ieg lete / men ieg fant hannem icke. Jeg vil staa op / oc gaa omkring i Staden paa gaden oc stræderne/oc lete/effter den som min Siæl elsker/ Jeg lede/men ieg fant hannem icke. Vecterne som gaa omkring i Staden funde mig/ haffue i icke seet den som min Siæl elsker: Der ieg kom lidet frem bedre / da fant ieg den som min Siæl elsker / ieg holt hannem / och vilde icke forlade hannem / indtil ieg ledde hannem ind i min Moders huss/ i min Moders herbere.

Jeg besuer eder/ i Jerusalems døtter/ ved Raaerne eller hinderne paa marcken / at i icke opuecke eller røre min Venniste / indtil hende selff lyster.

Huo er den/ som vdgaar op aff Ørcken/ som en ieffn Røg / som en Luct aff myrre / Røgelse oc allehonde Apotekers puluer:

See omkring Salomons seng/ staa trysindz tiue stercke aff de stercke i Jsrael. De holde alle Suerd/ oc ere skickede til strid. Huer haffuer sit Suerd paa sine lender / for fryct skyld om Natten.

Kong Salomon lod gøre en Sal aff træ aff Libanon/ hendis stolpe vaare aff sølff /taget aff guld / Sædet aff Purpur/ Gulffuit der mit vdi vaar deylige sten lagt/ for Jerusalems Døtters skyld.

J Zions Døtter / gaar vd oc seer Kong Salomon / met den Krune som hans Moder krunede hannem met/ paa hans Bryllups dag/ oc paa hans hiertis glædis dag.

IIII.

SEe min Venniste/ du est skøn/ See/ skøn est du. Dine Øyen ere som due øyen/ emellem dine Laacke/ dit Haar er lige som en Gede hiord / som ere klippet paa Gileadz bierg. Dine Tender ere som en hiord met klipt vld / som kommer aff suemme steden/de som føde allesammen Tuillinge/oc der er ingen wfructsommelig blant dem. Dine Læbe ere lige som en rosen farue snor/ oc din Tale lystelig. Dine Kinder ere som reffuer paa Granate eble / emellem dine Laacke. Din Hals er lige som Dauidz taarn/ bygt met en bryst vern/ paa huilcken henge tusinde Skiolde / och alle honde Sterckis vaaben. Dine thu Bryst ere lige som tho vnge Raatuillinge/ som fødis vnder rosen / til dagen bliffuer kold / och skyggen viger. Jeg vil gaa til Myrre bierg oc til Røgelsens Høye.

Min Venniste/ du est skøn i alle maade/ oc der er ingen smitte paa dig. Kom min Brud aff Libanon/ kom aff Libanon/ Gack hid ind/ trin hid aff Amana høyelse / oc aff Senir och Hermons høyelse/ fra Løuernis bolige/ fra Løuepardens bierg. Du haffuer betagit mit hierte/ min Søster kiere Brud/ met it aff dine øyen/ oc met en aff dine Hals kæder.

Huor deylige ere dine Bryst min Søster/ kære Brud/dine Bryst ere lysteligere end Vin/ oc din Saluis luct offuer gaar alle Vrter. Dine Læbe/ min Brud / ere lige som en drøppinde hunig kage/ der er hunig oc milck vnder din Tunge/ oc dine Klæders luct er/ lige som luct aff Libanon.

Min Søster / kiere Brud / du est en tilluct Vrte gaard / En tilluct Kilde/ en beseglet Brønd. Din Vext er lige som en Lystig haffue aff Granate eble / met ædel Fruct/ Ciperen met Nardus/ Nardus met Saffran/ Kalmus oc Kanel met alle honde Røgelse træ / Myrre oc Aloes met alle beste Vrter/ som en Vrte gaardz kilde / som en leffuende Kildis Vand / som flyder aff Libanon.

Stat op norden vær oc kom Synden vær/ och bless igennem min Vrte gaard/ at hendis Vrter kunde dryppe.

V.

MIn Ven komme i sin Haffue/ oc æde aff hans ædel Fruct. Jeg kommer min Søster kiere Brud/ i min haffue/ Jeg haffuer affbrudet min Myrre met mine Vrter/ Jeg haffuer ædet mine kager met mit hunig/ Jeg haffuer drucket min Vin met min milck æder mine Elskelige/ oc dricker mine Venner oc bliffuer druckne.

Jeg soffuer/ Men mit hierte vaager/ Det er min Vens røst/ som bancker. Lad op min aller Venniste/ min Søster/ min Due/ min Fromme/ Thi mit Hoffuit er fult aff Dug/ oc mine laacke ere fulde aff nattens draabe. Jeg haffuerført mig aff min Kiortel/ huorledis skal ieg føre mig i den igen: Jeg haffuer toet mine føder/ huorledis skulde ieg gøre dem wrene igen:

Men min Ven stack sin haand igennem it hul/ oc mit Legeme beffuede der faare. Da stod ieg op/ at lade op for min Ven/ Mine hender dryppede aff Myrre/ oc Myrre løb offuer mine fingre paa skaaden paa laasen/ Oc der ieg haffde opladet for min Ven/ vaar hand borte oc bort gongen.

Da gick min Siæl vd effter hans ord/ Jeg lete effter hannem/ men ieg fant hannem icke/ Jeg kallede/ Men hand suarede mig inted. Vecterne som gaa om i Staden/ funde mig/ de sloge mig saar/ Vecterne paa muren toge mit Hoffuit klæde fra mig. Jeg besuer eder i Jerusalems Døtter/ finde i min Ven/ da siger hannem/ at ieg ligger siug aff kærlighed.

Huad er din Ven for andre venner/ O du deyligste iblant Quinderne: Huad er din Ven for andre venner/ at du haffuer saa besoret oss: Min Ven er huid oc rød/ vdualt iblant mange tusinde. Hans Hoffuit er det beste Guld. Hans Laacke ere krusede/ sorte som en Raffn. Hans øyen ere som Due øyen hoss vandbecke/ tode met milck/ oc staa i fuldhed. Hans Kindbeen ere som en voyende Apotekers vrtegaard. Hans læbe ere som Rosen der dryppe aff flydende Myrre. Hans hender ere lige som Guld ringe fulde met Turkose. Hans Legeme er som rent Filsbeen prydet met Saphire. Hans been ere som Malmer støtter/ grundfeste paa gyldene føder. Hans skickelse er som Libanon/ vdualt som Ceder træ. Hans Strube er sød oc gantske lystelig/ Saadan en er min Ven/ min Ven er saadan/ i Jerusalems døtter.

VI.

HVort er da din Ven hen gongen/ O du deyligste iblant Quinderne: Huort haffuer din Ven vent sig hen: Saa ville wi oplede hannem met dig. Min Ven er ned gongen i sin Haffue til Vrte gaarden/ at hand skal føde sig i Gaarden oc bryde Rosen. Min Ven er min/ oc ieg er hans/ som føder sig iblant Rosene.

Du min venniste/ est skøn som Thirza/ lystelig som Jerusalem/ forferdelig som en Stridz hærss aarden (Vent dine øyen fra mig/ Thi de gøre mig brendende) Dit Haar er lige som en Gede hiord/ som er klippet paa Gileadz Bierg. Dine tender ere som en Faare hiord/ som komme aff suemme steden/ som føde alle Tuillinge/ oc der er ingen wfructsommelig iblant dem. Dine Kindben ere som en Reffue paa Granate æble/ emellem dine laacke.

Trysindz tiue ere Dronningerne/ oc firesindz tiue ere Methustruerne/ oc der er inted tal paa Jomfruerne. Men en er min Due/ min Fromme/ En er hendis Moders kæriste/ oc hendis Moders vdualde. Der Døtterne saae hende/ prisede de den samme salig/ dronningerne oc Methustruerne loffuede hende. Huilcken er den som fremkommer som Morgen stiernen/ deylig som Maanen/ vdualt som Solen/ forferdelig som en Stridz hærss aarden.

Jeg er nedgongen i Nøde haffuen/ at see Quistene hoss Bæcken/ oc besee om Vintræene blomstris/ om Granate æblene grønis/ Mi. Siæl viste icke/ at hand haffde sæt mig til Aminadabs vaagn.

Vent om/ vent om/ O Sulamith/ vent om/ vent om/ at wi mue skue dig/ Huad see i paa Sulamith/ den Dantz i Mahanaim:

VII.

HVor deylig er din gong i Skoene/ du Førstis daatter. Dine Lender staa lige hoss huer andre/ som tho Spenger/ der en Mesteris haand haffuer giort. Din Nagle er lige som it trint Begere/ der aldri fattis drick. Din Bug er lige som en Huede hob omkring sæt met Rosen. Dine thu bryst/ ere lige som tho vnge Raa tuillinge. Din halss er som it Filsbeenss taarn. Dine øyen/ ere lige som de Fiske vand i Hesbon/ hoss Bathrabbims port. Din næse er lige som Taarnet paa Libanon/ som seer mod Damascon. Dit Hoffuit staar paa dig/ som Carmelus. Haaret paa dit Hoffuit/ er lige som Kongens Purpur bundet i folder.

Huor deylig oc huor lystelig est du/ du kæreste i vellyst. Din lenge er lig it Palme træ/ oc dine bryst Vindruer. Jeg sagde/ Jeg maa opstige paa Palme træet/ oc tage hendis Quiste/

Lad dine Bryst vere som Vindruer paa Vintræet / oc din Næsis Luct lige som æble / oc din Strube lige som god Vin / huilcket slet indgaar i min Ven / oc taler longt bort. Min Ven er min / oc hand holder sig ocsaa til mig.

Kom min Ven / lad oss gaa vd paa Marcken / oc bliffue i Byerne. At wi staa aarle op til Vinbiergene / At wi kunde see / om Vintræene blomstris oc haffue faanget øyen / Oc om Granate æble træene ere vdslagne / Der vil ieg giffue dig mine Bryst. Lilierne giffue der luct / oc der er alle honde edle Fruct faar vor dør. Min Ven / ieg haffuer beuaret dig baade ny oc gammel Fruct.

VIII.

AT ieg maatte finde dig der vdi / min Broder / som dier min Moders bryst / oc ieg maatte kysse dig / at ingen skulde forhaane mig. Jeg vilde anamme dig oc lede dig i min Moders huss / der som du skulde lære mig / Der vilde ieg giffue dig dricke aff til giort Vin / oc aff mine Granate æblis Most. Hans venstre haand ligger vnder mit Hoffuit / oc hans høyre haand tager mig i faffn.

Jeg besuer eder i Jerusalems døtter / At i icke opuecke eller røre min Kæriste / indtil hende selff lyster. Huo er den / som opfar aff Ørcken / oc helder sig til sin Ven: Jeg opuacte dig vnder æble træet / der din Moder haffde fød dig / der som hun laa met dig / hun som haffde opfød dig.

Sæt mig paa dit Hierte som it Jndsegle / oc paa din Arm / som it signete / Thi kærlighed er sterck som Døden / oc nidkierhed er fast som Helffuede / Hendis gløder ere brennende / oc HERRENS lue / At ocsaa mange Vand kunde icke vdslycke Kærligheden / ey heller kunde strømmene siuncke hende / Om nogen vilde giffue alt sit godz i sit huss for kærlighed / da vaare det altsammen inted vert.

Vor Søster er liden / oc haffuer ingen bryst / Huad skulle wi gøre vor Søster / naar mand skal nu tale hende til: Er hun en Mur / da ville wi bygge it Bulverck aff sølff der paa. Er hun en Dør / da ville wi gøre hende fast met Ceder træ. Jeg er en Mur / oc mine bryst ere lige som taarn / Da bleff ieg faar hans øyen / lige som den der finder Fred.

Salomon haffuer it Vinbierg i BaalHamon / Hand gaff Vocterne Vinbierget / at huer aff dem skulde føre hannem for hendis Fruct tusinde Sølff pendinge. Min Vingaard er faar mig. Dig Salomon bør tusinde / Men Vocterne thu hundrede met hendis Fruct.

Du som boer i Vrtegaarden / Lad mig høre din røst / Staldbrødrene mercke der paa.

Fly min Ven / oc ver som en Raa eller som en vng
Hiort paa Vrte biergene.

Ende paa Salomons Høy sang.

Prentet i Københaffn aff
Ludouich Dietz.

M. D. L.

Alle Pro-
pheterne for-
dantskede.

Acto. 10.

Alle Propheter bære Vidnes-
byrd om denne (CHRISTO)
at alle som tro paa han-
nem/ skulle faa Syn-
dernis forladelse/
ved hans
Naffn.

M. D. L.

I.

DEnne er Esaie Amos søns syn/ huilcken hand saa om Juda oc Jerusalem / J Vsia/ Jotham / Achas oc Ezechie Juda Kongers tid.

Hører i Himle/oc du Jord hør vel til/ Thi HERREN taler. Jeg haffuer opfød Børn oc ophøyet dem/ Oc de ere affaldne fra mig. En Oye kender sin Herre / oc en Asen sin Herris krubbe / Men Israel kender det icke / oc mit Folck forstaar det icke. O ve det syndige folck/ det Folck aff stor ondskaff/den onde Sæd/ de skadelige Børn/Som forlade HERREN/ oc laste det Hellige i Israel/oc vige tilbage.

Huad skal mand lenger sla paa eder/ effterdi at i affalde eckon diss mere: Det gantske Hoffuit er siugt/det gantske Hierte er træt. Fra Top oc til Taa / er inted sunt paa hannem / Men saar/rebeler oc bulde fulde aff røde / som icke ere tilsammen hectede eller forbundne/oc ey heller formildede met olie. Eders Land er øde/ eders Stæder ere opbrende met ild. Fremmede fortære eders agre faar eders øyen / oc ere øde / som det der er ødelagt aff Fremmede. Men huad end nu offuer er/aff Zions daatter/er lige som it lidet Huss i en Vingaard / som it Vacthuss i en Græskars haffue / som en ødelagt Stad. Haffde icke den HERRE Zebaoth ladet lidet offuer bleffuit aff oss/ Da haffde wi veret som Sodoma/oc lige som Gomorra.

J Førster aff Sodoma/ hører HERRENS ord / Du Folck aff Gomorra/ merck vel HERRENS Lou. Huad skal ieg met eders mangfoldige Offer: siger HERREN/

Ierem. 6.
Amos 5.

Jeg er mæt aff Vædris Brendoffer/ oc aff det fede Quegis fædme / oc haffuer ingen lyst til blod aff Øyen aff Lam oc Bucke. Naar i komme her ind at aabenbaris faar mig / Huo esker saadant aff eders hender/at i skulle gaa frem paa min Forgaard? Bærer icke mere Madoffer saa forgeffuis. Røgelse er mig en verstyggelighed / Ny maanede oc Sabbather / vdi huilcke i komme tilsammen/oc haffue møye oc angest / maa ieg icke lide. Min Siæl hader eders Ny maanede oc Aars tider/ieg er ked aff dem/oc ieg er træt at lide dem. Oc om i end vdbrede eders hender/da skiuler ieg dog mine Øyen for eder/Oc om i end meget bede/hører ieg eder dog icke/ Thi eders hender ere fulde met blod.

Infra 59.

Toer/renser eder/tager bort eders onde væsen fra mine øyen. Lader aff det Onde/Lærer at gøre gaat/søger effter Ræt. Hielper den Fortrycte/ Skicker den Faderløse Ræt / oc hielper Enckens sager. Kommer saa/oc lader oss gaa i rætte met huer anden / siger HERREN. Der som eders Synder end ere blodrøde/ da skulle de dog bliffue sne huide / Oc om de end ere som rosen farffue/da skulle de dog bliffue som vld. Ville i lyde mig / da skulle i nyde Landzens gode. Men ville i icke oc ere wlydige / Da skulle i ædis aff Suerd / Thi HERRENS Mund siger det.

Huor gaar det til/at den fromme Stad er bleffuen til en Hore? Hand vaar fuld aff Ræt/ Rætuished bode der inde/ Men nu Mordere. Dit Sølff er bleffuit til Skum/oc din Drick er blandet met vand. Dine Førster ere fra faldne oc ere Tyffuenis Staldbrødre/De tage alle gerne Skenck/oc søge effter Gaffuer/De skicke den Faderløse ingen ræt/oc Enckens sag kommer icke faar dem.

Ierem. 5.

Der faare siger HERREN den HERRE Zebaoth / den Mectige i Jsrael / O ve/ ieg skal trøste mig ved mine Fiender/oc heffne mig ved mine Fiender. Oc ieg skal vende min Haand mod dig / oc affeye din skum paa det klariste / oc bort tage alt dit Tin / oc giffue dig Dommere igen/lige som der vaar før/oc Raadzherre lige som i begyndelsen. Da bliffuer du en Retuishedz Stad/ oc skal kaldis en from Stad. Zion skal frelsis ved Rætten / oc hendis Fanger ved Retuished/ at de Offuertrædere oc Syndere skulle sønder slaes met huer andre/ oc de som forlade HERREN/skulle omkomme. Thi de skulle bliffue til skamme offuer den Eg/som i haffue lyst til/oc beskemmis offuer den Urtegaard/som i haffue vdualt. Naar i skulle bliffue som en Eg met tørre blad / oc som en Haffue foruden vand. Naar beskermelse skal bliffue som blaar/oc hendis Gerning som en Gnist / oc de skulle baade met huer andre optendis/at ingen kand vdslycker.

II.

Micheæ 4.

Dette er det/som Esaias Amos søn saa/om Juda oc Jerusalem. Paa den siste tid skal Bierget som HERRENS Huss er/vere visselige høyre end alle Bierg/ oc ophøyes offuer alle Høye. Oc alle Hedninge skulle løbe der til/oc mange Folck gaa did hen/oc sige/Kommer/lader oss gaa op paa HERRENS Bierg/ til Jacobs Gudz Huss/At hand lærer oss sine veye/oc wi skulle vandre paa hans sti. Thi at Louuen skal vdgaa aff Zion/oc HERRENS ord aff Jerusalem. Oc hand skal dømme iblant Hedningene/oc straffe mange Folck / Da skulle de gøre deris Suerd til Plogiern/oc deris Spiud til Segle. Thi at inted Folck skal opløffte it Suerd mod det andet / oc de skulle icke mere lære at stride. Kommer nu i aff Jacobs Huss/ lader oss vandre i HERRENS Liuss.

Men du haffuer forladet dit Folck / Jacobs Huss / Thi de bedreffue mere end de mod Østen/oc vduele dage/som Philisterne/ oc gøre mange fremmede Børn. Deris Land er fult aff Sølff oc Guld/oc der er ingen ende paa deris Liggendefæ / Deris Land er fult aff Heste/ oc der er ingen ende paa deris Vogne. Deris Land er oc fult aff Affguder / oc de bede til deris henders Gerninger/som deris fingre haffue giort. Der faare bøyer det Menige folck dem/ det ydmyge Herrene dem/det forlader du dem icke.

Gack i Klipperne/ oc skiul dig i Jorden / for HERRENS frøct/ oc for hans herlige Maiestat. Thi alle høye Øyen skulle nedtryckis / oc huad høymectigt Folck er / skal bøye sig ned/Men HERREN skal alene vere høy paa den tid. Thi HERRENS Zebaoths dag skal gaa offuer alle hofferdige oc høye/oc offuer alt det som er ophøyet/at det skal fornedris. Oc offuer alle høye oc ophøyede Ceder paa Libanon/oc offuer alle Eger i Basan. Offuer alle høye Bierg/oc offuer alle ophøyde Høye. Offuer alle høye Taarn / oc offuer alle faste Mure. Offuer alle Skib i Haffuet / oc offuer alt kaasteligt Arbeyde. At alle Menniskis høyhed skal nedbucke/oc Mectige Folck ydmygis / Oc HERREN skal alene vere høy paa den tid. Oc det skal aldelis vere vde met Affguder.

Da skal mand gaa i Klippernis Hul/oc i iordens Kuler/ for HERRENS frøct oc for hans herlige Maiestat / naar hand gør sig ferdig / at forferde Jorden. Paa den tid skal huer mand bort kaste sine Affguder aff Sølff oc Guld (som de haffde ladet giort dem at bede til) i Mulduarpers oc Afftenbackers hul/Paa det hand kand bryde ind i Stenreffuer oc i Klippers hul for HERRENS frøct oc for hans herlige Maiestat / naar hand gør sig ferdig at forferde Jorden. Saa giffuer nu det Menniske offuer / som haffuer Aande i Næsen / Thi i vide icke huor høy hand er actet.

Lucæ 23.
Oseæ 10.
Apocal. 9.

III.

THi see/den HERRE Zebaoth skal bort tage aff Jerusalem oc Juda allehonde Forraad/al brødens forraad/oc al vandens forraad. De Stercke oc Stridzmend/Dommere/Propheter/ Spaamend oc de Eldste. Høffuitzmendene offuer halfftrediesinds tiue/oc erlige Folck/Raadet/oc vise Embedzfolck/oc kloge Talssmend. Oc ieg vil giffue dem Børn til Førster/oc Børnactige skulle regere offuer dem. Oc Folcket skal bruge plaggeri / den ene offuer den anden / oc huer offuer sin Neste/ Oc den Unge skal bliffue stolt mod den Gamle/oc en foractelige Mand mod den Erlige.

Da skal en tage sin Broder aff sin Faders huss (oc sige) Du haffuer Klæder / ver vor Første/hielp du denne Uanlycke. Men hand skal pa den tid suere oc sige / Jeg er ingen Læge/ Der er huercken brød eller Klæder i mit Huss/setter mig icke til Første blant Folcket.

Thi Jerusalem falder der hen / oc Juda ligger der / effterdi at deris Tunge oc Gerning er mod HERREN/at de ere genstridige faar hans Maiestatis øyen. De bruge deris væsen obenbare/oc rose dem aff deris Synder/lige som de i Sodoma/ oc skiule dem icke / Ve deris Siæle/Thi de føre dem selffue der met i al wlycke.

Predicker om de Rætuise/at det kand gaa dem vel / Thi de skulle æde deris Gerningers fruct. Men ve de Wgudelige/ thi de ere done/oc det skal betalis dem/lige som| de det fortiene. Børn driffue mit Folck/oc Quinder skulle regere offuer dem. Mit Folck dine Trøstere forføre dig/oc forstyre den vey du skalt gaa paa. Men HERREN staar der til at gaa i rette/oc er opgongen at dømme Folcket. Oc HERREN kommer til Dommen met de Eldste aff sit Folck / oc met sine Førster. Thi i haffue ødelagt Uingaarden / oc den Fattigis Roff er i eders huss. Hui nedtrycke i mit Folck / oc sønderknuse de Elendige personer / siger HERREN den HERRE Zebaoth:

Oc HERREN siger/ Fordi at Zions døtter ere hoffmodige/ oc gaa met oprackte Halse/met wdsmyckede Ansict/trine her frem oc suantze/oc haffue kaastelige Sko paa deris føder/ Saa skal HERREN gøre Zions døtters hoffuit skallede / oc HEREEN skal bort tage deris Smider. Paa den tid skal HERREN bort tage Prydelsen aff de kaastelige sko / oc spendene/spengerne/kæder/armspan/huer/hoffuitklæde/bremme/snørband/desmer knaappe/ ørespenger/ringe/flettebaand/Helligedagis Klæder/kaaber/ sløyer / Punge/ Spegle/linklæder/border/belte. Oc der skal vere stanck for god luct / ot it løst baand for it belte / oc it skaldet hoffuit for it kruset haar/oc en trang sæck for en viid kaabe / Saadant altsammen i din Prydelsis sted. Din Almue skal falde ved Suerd / oc dine Krigsmend i strid. Oc hans Porte skulle sørge oc græde/oc hand skal iammerlige side paa iorden. Saa at siu Quinder skulle paa den tid gribe en Mand/oc sige / Wi ville selffue nære oc klæde oss / Lad oss eckon kaldis effter dit naffn/At vor forsmædelse maa tagis fra oss.

IIII.

PAa den tid skal HERRENS Quist vere kær oc verd/oc Jordens Fruct herlig oc skøn / Hoss dem som bliffue beholdne i Jsrael. Oc huo som da bliffuer offuer i Zion/ oc offuer i Jerusalem / hand skal kaldis Hellig/ huer som er screffuen iblant de Leffuende i Jerusalem. Da skal HERREN affto Zions døtters wrenlighed / oc bort driffue Jerusalems Blodzskyld fra hende ved Aanden/som skal dømme oc optende en Ild.

Oc HERREN skal skicke offuer alle Bolige paa Zions Bierg/ oc huor hun er forsamlet/Sky oc røg om dagen/oc Ildz lue som brender om natten. Thi det skal vere en Beskermelse offuer alt det som herligt er/Oc det skal vere it paulun til en skygge for Hede om dagen / oc en tilfluct oc skiul for Uær oc Regn.

V.

NV vel/ Jeg vil siunge min Kæriste min Faders Broders Sang/ om hans Vingaard.

Min Kæriste haffuer en Vingaard / paa en fructsommelig Sted. Och hand haffuer gort Gærde omkring hannem / oc forwaret hannem met Stenhobe/oc plantede ædele Vinquiste der vdi. Hand bygde oc it taarn der vdi / oc groff en Vinperse der vdi. Oc varede paa at hand skulde bære Vindruer / men hand bar vilde Druer. Dømmer nu i Jerusalems Borgere / oc i Juda mend/ mellem mig oc min Vingaard. Huad skulde mand dog mere gøre til min Vingaard/at ieg icke haffuer giort paa hannem: Hui haffuer hand da baaret vilde Druer/ der ieg foruente at hand skulde baaret Vindruer.

Nu vel/ ieg vil giffue eder til kende / huad ieg vil gøre min Vin gaard. Hans Væg skal bort tagis/ at hand skal ødeleggis /oc hans/Gærde skal sønder riffuis/at hand skal nedtrædis. Jeg vil lade hannem ligge øde / at hand skal icke skæris eller hackis / men der skal voxe Tidsel oc Torn vdi/ocieg vil biude Skyerne/at de skulle icke regne der paa. Men HERRENS Zebaoths Vingaard er Jsraels huss / oc Juda mend ere hans deylige Plantelse. Hand bier effter Ræt/ See/ da er der plaggeri/ Effter Retferdighed/ See/ da er der Kæremaal.

Ve dem som drage det ene Huss til det andet/ oc legge den ene Ager til den anden / ind til at der er icke mere rum/ at de kunde alene beside Landet. Dette er faar HERRENS Zebaoths Øre/ huad skal det gielde / om de mange Huss skulle icke bliffue øde/ oc de store oc deylige skulle staa øde: Thi at ti Vingaardis agre skulle icke giffue vden en Spand / och it Pund sæd skal icke giffue vden en Skeppe.

Ve dem som ere aarle oppe om morgenen/at giffue sig fliteligetil drick / oc side indtil naten/at de brende aff Vin. Oc haffue Harper/Psalter/trummer/ Piber oc Vin i deris gestebud/ oc see inted til HERRENS gerning/ oc acte icke paa hans henders gerning. Derfaare skal mit Folck bort føris wforuarendis/ oc hendis Herlige skulle lide hunger/ oc hendis Menige folck skulle lide tørst. Der aff haffuer Helffuede vijst vdbredet Sielen / och opladet Struben vden al maade. At baade hendis Herlige och den Menige Almue skulle did ned fare / baade hendis rige oc de glade/ at huer mand skal nedbøye sig/ oc huer mand skal bliffue nidtryckt/ oc de Hoffmodigis øyen skulle ydmygis. Men den HERRE Zebaoth skal ophøyes i retten/ oc den hellige Gud skal hellig gøris i retuished. Da skulle Lammene fødis i deris sted / och de Elendige skulle føde dem i de fedis ørcken.

Ve dem som kaable dem sammen met løse Snorer/ til at gøre wret/ oc met Vognreb / til at synde/ oc sige/ lad hans gerning hastelige oc snart komme/ at wi kunde see det/ lad hid fare oc komme den Helligis anslag i Jsrael/ at wi mue faa det at vide.

Ve dem/ som kalde Ont gaat/ oc Gaat ont. De som gøre Mørcket til liuss / oc Liuset til mørcket. De som gøre Surt til søt/ oc Søt til surt.

Roma. 12.

Ve dem/ som ere Vise hoss sig selffue/ oc holde dem selffue for Kloge.

Ve dem/ som ere Kemper til at dricke vin / oc Stridzmend til at fylde sig. De som sige de wgudelige at haffue ret/ for Gaffuer skyld/ oc vende de Retuisis Ræt fra dem.

Derfaare lige som ildens lue fortærer straa/oc luen bort tager skeffuer/ saa skal deris Rod bort rodne/oc deris Quiste opfare som støff. Thi de foracte HERRENS Zebaoths lou/ oc laste den Helligis tale i Jsrael. Derfaare er HERRENS Vrede bleffuen grum offuer hans Folck/oc hand recker sin haand offuer dem/och slar dem/at Biergene beffue / och deris Legeme ere lige som Skarn paa Gaden / oc i det altsammen lader hans vrede icke aff / men hans Haand er end nu vdract.

Thi hand vil oprette en Bannere longt borte iblant Hedningene/oc laacke de samme hid fra Verdens ende. Oc see/de komme hastelige oc snart hid/ oc der er ingen træt/eller siug iblant dem/ ingen slummer ey heller soffuer/ ingen løser beltet fra deris Lender / oc ingen riffuer en skotueng sønder. Deris Pile ere skarpe/ oc alle deris Buer ere spente. Deris Heste hoffue ere lige som flintestene/ och deris Vogn hiul/ ere som en huæreluind. De brøle som Løuuer / och brøle som vnge Løuuer/ de skulle bruse oc gribe Roffuit oc føre der fra/ at ingen bliffuer reddet oc de skulle bruse offuer dem paa den tid lige som Haffuet. Naar mand vil see til Landet /See/ da er det mørck aff angist/ oc Liuset skinner icke mere offuen offuer dem.

VI

I Det aar der Kong Vsias døde / saa ieg HERREN side paa en høy och ophøyet Stoel / oc Træfflerne aff hans Kleder opfylte Templen. Seraphim stode offuer hannem / huer haffde sex vinge / met tho skiulte de deris Ansict / oc met tho skiulte de deris Føder / oc met tho fløye de. Oc den ene robte til den anden / oc sagde / hellig / hellig / hellig er den HERRE Zebaoth / alle land ere fulde aff hans ære / At offuerdørtræerne beffuede / aff deris røstis rob / och husit bleff fult aff Røg.

Vsias.
Apoc. 4.

Da sagde ieg / Ve mig / ieg forgaar / Thi ieg haffuer vrene Læbe / oc boer iblant it Folck som haffuer vrene læbe / Thi ieg haffuer seet Kongen den HERRE Zebaoth met mine øyen. Der fløy en aff Seraphim til mig / oc haffde it gloende Kul i sin haand / som hand tog aff Alteret met en tang / oc rørde min Mund / oc sagde / See / her met ere dine Læbe rørde / at din misgerning skal tagis fra dig / oc dine synder forladis.

Oc ieg hørde HERRENS røst / at hand sagde / huem skal ieg vdsende: Huo vil vere vort Bud: Da sagde ieg / her er ieg / sent mig. Oc hand sagde / Gack bort / oc sig til dette Folck / Hører det / oc forstaar det icke / Seer det och mercker det icke. Forherde dette Folckis hierte / oc lad deris Øern vere tycke / oc blinde deris Øyen / At de icke see met deris Øyen / oc icke høre met deris Øern / ey heller forstaa met deris hierte / oc omuende dem oc bliffue sunde. Men ieg sagde / HERRE / huor lenge: Hand sagde / indtil Stæderne bliffue øde / vden Indbyggere / oc Husene for vden Folck / oc til at marckerne ligge plat øde. Thi HERREN skal bort driffue Folcket longt hen / at Landet skal bliffue meget forladet. Dog skal end nu den tiende Part bliffue der vdi / fordi at det skal bortføris oc ødeleggis / som en Eeg oc Lind / huilke haffue Bullen / alligeuel at deris Blad bliffue affslagne / Den Bul skal vere en Hellig sæd.

Matth. 13.
Marc. 4.
Lucæ. 8.
Ioan. 12.
Acto. 28.
Roma. 11.

VII.

D Et hende sig vdi Achas Jotham søns / Vsie søns / Juda Kongis tid / da droge Rezin Kongen aff Syrien / oc Peka Remalia Jsraels Kongis søn til Jerusalem / at stride mod dem / men de kunde icke offueruinde dem. Da bleff det sagt til Dauidz huss / de Syrier forlade dem paa Ephraim / da beffuede hans hierte / oc hans folkis hierte lige som Træene i skowen bæffue for været.

Achas.
Rezin.
Peka.
4. Reg. 16.

Men HERREN sagde til Esaiam / Gack vd mod Achas / du oc din søn Sear Jasub / til Vandrendernis ende hoss det øffuerste fiske vand / paa veyen hoss Faruerens ager / oc sig til hannem / foruare dig oc bliff stille / Fryct icke / oc lad icke dit hierte mistrøstis / for disse tho rygende oc vdslycte Brande / som er for Rezins oc de Syrers / oc for Remalia søns vrede / at de Syrer giorde it ont Anslag mod dig / met Ephraim oc Remalia søn / och sige / Wi ville hen op til Juda / oc opuecke dem / oc dele dem iblant oss / oc gøre Tabeals søn der inde til Konge. Men saa siger den HERRE HERRE / det skal icke bliffue saa bistandigt ey heller saa gaa til / Men lige som Damascus er hoffuit i Syria / saa skal Rezin vere hoffuit i Damasco. Och effter fem och trysinds tiue aar skal det vere vde met Ephraim / at de skulle icke mere vere it Folck. Oc lige som Samaria er hoffuit i Ephraim / Saa skal och Remalia søn vere hoffuit i Samaria. Tro i icke / Saa bliffue i icke ved.

Oc HERREN talede atter til Achas / oc sagde / Begære dig it Tegen aff HERREN din Gud / huad heller det er der vnder i Helffuede / eller der offuen i det Høye. Men Achas sagde / Jeg vil det icke begære / at ieg skal icke friste HERREN. Da sagde hand / Nu vel / saa hører i aff Dauidz huss / Er det eder forlidet / at i besuare Folcket / men i ville och besuare min Gud: Derfaare skal HERREN selff giffue eder it Tegen / See / **En Jomfru er fructsommelig / oc skal føde en Søn / den skal hun kalde Jmmanuel /** hand skal æde smør oc hunig / at hand kand bortkaste det onde / oc vduele det gode. Thi at før Barnet lærer at bortkaste det onde / oc at vduele det gode / da skal Landet for huilket du gruer / forladis aff sine tho Konger.

Matth. 1.
Lucæ. 1.

Men HERREN skal lade dage komme offuer dig / offuer dit Folck / och offuer din Faders huss / som icke ere komne / siden den tid at Ephraim bleff atskilt fra Juda / ved Kongen / aff Assyrien.

Aſſyria.

Thi paa den tid ſkal HERREN huiſle at Fluen / ſom er hoſſ vandens ende i Egypten / oc at Bien ſom er i Aſſyrien / At de ſkulle komme oc legge dem alleſammen hoſſ de tørre Bæcke / oc i Stenreffuerne / oc i alle Krat / oc i alle Buſke. Paa den ſamme tid ſkal HERREN affrage Haaret aff Hoffuedit oc føderne / oc bort tage Skægget / ved en leyd Ragekniff / ſom er ved dem / ſom ere paa hin ſide Vandet / ſom ved Kongen aff Aſſyrien.

Paa ſamme tid / ſkal en Mand opføde en hob Køer / oc tho Hiorde / oc hand ſkal faa ſaa meget at malke / at hand ſkal æde Smør / Thi at huo der bliffuer igen i Landet / hand ſkal æde Smør oc Hunig. Thi at det ſkal ſke paa den tid / at huor nu ſtaar tuſinde Vin træ / ſom ere verde tuſinde ſølff pendinge / der ſkulle ſtaa torne oc tidzel / at mand ſkal gaa did met pile oc buer. Thi der ſkal vere torne oc tidzel offuer alt Landet / At mand ſkal icke kunde komme til alle bierge / ſom man pleyde at gøre til met hacke / for torn oc tidzels redſel / Men mand ſkal lade Øxen oc der gaa / oc lade Faar træde der paa.

Oc HERREN ſagde til mig / Tag it ſtort Breff faar dig / oc ſcriff der paa met Menniſkens ſtil / Røffuer ſnart / oc Bytter haſtelige. Jeg tog tho trofaſte Vidne til mig / den Preſt Vria / oc Sacharia Jeberechia ſøn. Oc gick til en Prophetiſſe / hun vaar fructſommelig / oc fødde en Søn / oc HERREN ſagde til mig / Kalde hannem / Røffuer ſnart / Bytter haſtelige. Thi at før end det Barn kand robe / Kære Fader / Kære Moder / ſkal Damaſci Mact / oc Samarie bytte bort tagis / ved Kongen aff Aſſyrien.

Oc HERREN talede ydermere met mig / oc ſagde / Efferdi at dette Folck foractede Vandet i Siloha / ſom gaar ſtille / oc trøſte dem met Reſin oc met Remalie ſøn / See / ſaa ſkal HERREN lade komme mange ſtore floders Vand offuer dem / ſom er Kongen aff Aſſyrien / met al ſin herlighed / At de ſkulle fare offuer alle deris Bæcke / oc offuer alle deris Brædderne / Oc de ſkulle indbryde i Juda oc ſuemme / oc gaa vdoffuer / indtil det recker til halſen / oc de ſkulle vdbrede deris Vinge / at de ſkulde fylde dit Land / O JmmanuEl / ſaa vijt ſom det er.

VIII.

Vand ſpaatter dem aff Aſſyrien / thi de ſkulle komme faar Jeruſalem / oc drage der fra met ſkamme.
4.Reg.19.

I Folck verer onde / oc giffuer dog flucten. Høre i det alle ſom ere i fremmede land: Ruſter eder / oc giffuer dog fluct / Kære ruſter eder / oc giffuer dog fluct. Beſlutter it Raad / oc der bliffuer dog inted aff / Taler met huer andre / oc det ſkal dog icke bliffue beſtandigt / Thi her er JmmanuEl.

Thi ſaa ſiger HERREN til mig / lige ſom hand haffde hafft mig ved haanden / oc vnderuiſt mig at ieg ſkulde icke vandre paa dette Folckis vey / oc ſiger / J ſkulle icke ſige / Forbund / Dette Folck taler om inted andet / end om Forbund. Fryčter eder icke / ſaa ſom de gøre / oc lader eder icke forferde / **Men helliggører den HERRE Zebaoth / Lader hannem vere eders fryct oc forferdelſe / ſaa bliffuer hand en Helligdom.** Men paaløbelſens ſten / oc forargelſens klippe mod Iſraels tuende Huſe / Borgerne i Jeruſalem til en ſnare oc fald / At mange aff dem ſkulle ſtøde dem der paa / falde / ſønderſlaſſ / ſneries oc fangis.

Lucæ 2.
1.Petri 2.
Roma.9.

Bint Vidneſbyrdet til / beſegle Louuen til mine Diſciple. Thi ieg haaber paa HERREN / ſom haffuer ſkiult ſit Anſict for Jacobs Huſſ / Men ieg bier effter hannem. See / her er ieg / oc de børn / ſom HERREN haffuer giffuit mig / til Tegen oc Forundrelſe i Iſrael / aff den HERRE Zebaoth / ſom boer paa Zions Bierg.

Ebræ.2.

Men naar ſom de ſige til eder / J mue ſpørre aff Spaamend oc aff dem ſom vdlegge Tegen / ſom ſnacke oc diſputere (da ſiger) Skal icke it Folck ſpørre ſin Gud at: Eller ſkal mand atſpørre de Døde for de Leffuende: Ja effter Lowen oc Vidneſbyrdet. Sige de icke det / Da ſkulle de icke ſee Morgenſtiernen / Men de ſkulle gaa omkring i Landet / hart ſlagne oc hungre. Men naar de lide Hunger / da ſkulle de bliffue vrede / oc bande deris Konge oc deris Gud. Oc de ſkulle gabe op offuer ſig / oc ſee ned vnder ſig til Jorden / oc inted finde vden drøffuelſe oc mørckhed / Thi de ere trætte i angiſt / oc gaa vild i mørckhed. Thi der ſkal vel bliffue en anden møye / ſom ſkal gøre dem angiſt / end den ſom haffuer veret tilforne / der det gick lettelige til i Sebulons land oc vdi Nepthali land / Oc der effter bleff det ſuarere paa Haffzens veye / paa denne ſide Jordan i Hedningenis Galilea.

Pſalm.59.

IX.

1.Corint.15.
Iudic.7.

DEt Folck ſom vandrede i mørcke / ſeer it ſtort Liuſſ / oc det ſkinde klart offuer dem ſom bo i mørcke Land. Du gør Hedningene mange / Der met gør du icke megen Glæde. Men mand ſkal glæde ſig faar dig / ſom mand glæder ſig i Høſten / Som mand er glad /

glad/naar mand vddeler Bytte. Thi du haffuer sønder brødet deris Byrdis Aag/ oc deris skuldris Riiss/oc deris Driffueris Kæp/Som i Madians tid. Thi alt Krig met bulder oc blodige Klæder/skulle brendis oc fortæris met Ild. Thi oss er fød it Barn/ en Søn er oss giffuen/huess Herredømme er paa hans Skuldre/ Oc hand kaldis/Underlig/Raad/Krafft/Kempe / euig Fader / Fredzens Første. Paa det at hans Herredømme skal bliffue stort/oc Fred vden ende/Offuer Dauidz Stoel oc hans Kongerige/at hand skal berede oc styrcke det/ met Dom oc Retferdighed/ fra nu oc til euig tid. Dette skal HERRENS Zebaoth Nidkærhed gøre.

Lucæ 1.

HERREN haffuer sent it ord i Jacob/oc det er faldet i Israel/At alle Ephraims folck/ oc de Borgere i Samaria skulle faa det at vide/De som sige i deris hoffmod oc stolte sind/Tegelstenene ere faldne / Men wi ville opbygge det igen met Huggen sten. Mand haffuer ophugget Morbær træ/ Saa ville wi sette Ceder træ i steden. Thi HERREN skal ophøye Rezins Krigsfolck mod dem/oc forsamle deris Fiender/de Syrer faar til/ oc Philisterne bag til/ at de skulle opsluge Israel met fulde munde. J alt dette lader hans vrede icke end aff / hans haand er end nu vdract. Saa vender Folcket sig oc icke om til den som det slar / oc skøder inted om den HERRE Zebaoth.

Der faare skal HERREN hugge aff Israel baade Hoffuit oc Rompe / baade Grene oc Bul paa en dag. De gamle ærlige Mend ere Hoffuedit / Men de Propheter som lære falskt/ere rompen/ Thi dette Folckis Ledsagere ere Forførere/ oc de som lade sig lede / ere fortabte. Der faare kand HERREN icke glæde sig offuer deris vnge Mandkøn / ey heller forbarme sig offuer deris Faderløse oc Encker/ Thi de ere allesammen Øyenskalcke oc onde/ oc alle deris mund taler daarlige. Udi alt dette lader hans Urede icke end aff / hans Haand er end nu vdract.

Thi det Wgudelige væsen er optent som Ild / oc fortærer Torne oc Tidzel / oc brender som en tyck Skow / oc giffuer høy Røg. Thi at Landet er formørcket i den HERRE Zebaoths vrede/ at Folcket er lige som Ildens mad/ Ingen sparer den anden. Røffue de paa den høyre side/ da lide de hunger/ æde de paa den Uenstre side / da bliffue de icke mætte. Huer skal æde sin arms kød/ Manasse Ephraim/ Ephraim Manasse / oc de baade met huer andre mod Juda. Udi alt dette lader hans Urede icke aff/ hans Haand er end nu vdract.

X.

WE de Scrifftlærde/ som gøre wretferdig Lou/ oc scriffue wret Dom/ Paa det/ at de kunde bøye de Fattigis sager/ oc bruge vold i de Elendigis Ræt iblant mit folck / At Enckerne mue vere deris Roff/ oc de Faderløse deris Bytte. Huad ville i gøre paa hiemsøgelsens oc wlyckens dag/ som kommer longt fra? Til huem ville i fly om hielp? oc huor ville i lade eders ære? at hun bliffuer icke bøyet iblant de Fangne/ oc falder iblant de slagne? J alt dette lader hans Urede icke aff/ hans Haand er end nu vdract.

O Ve Assur/ som er min vredis Riss/ oc hans Haand er min grumhedz Kæp / Jeg vil sende hannem mod it Øyenskalcke folck / oc giffue hannem befalning mod min Uredis Folck/ At hand skal røffue oc vddele det/ oc træde det/ lige som skarn paa gaden. Alligeuel at hand icke saa meen det oc hans hierte tencker icke saa / Men hans hierte staar til at vdslætte oc oprycke icke lidet Folck. Thi hand siger/ Ere mine Førster icke alle Konger? Er Calno icke som Charchemis? Er Hamath icke som Arpad? Er icke Samaria som Damascus? Lige som min haand haffuer fundet Affgudernis Kongerige/ endog at deris Affguder vaare sterckere / end de som ere i Jerusalem oc Samaria/ Skulde ieg da icke gøre Jerusalem oc deris Affguder/ lige som ieg giorde ved Samaria oc deris Affguder.

Men naar HERREN haffuer vdret alle sine Gerninger / paa Zions bierg oc i Jerusalem/ da vil ieg hiemsøge den hoffmodige Kongis Fruct aff Assyrien / oc hans øyens stolte herlighed/ Fordi at hand siger/ Jeg haffuer det wret ved mine henders krafft / oc ved min visdom/ thi ieg er Klog. Jeg haffuer delt Landene anderlunde / oc røffuet deris Indkomme / oc nedkast Indbyggerne i grund/ som en Ueldig. Oc min haand haffuer fundet Folcket / som en Fule rede/ at ieg haffuer tilhobe sancket alle Land/ som mand opsancker æg/ der forladne ere/ at ingen rørde en Fier/ eller oplod sit Neb/ eller quidrede.

Kand

Kand oc en Øye roſe ſig mod den/ ſom hugger met hende: Eller en Saw traadze mod den/ ſom ſawer met hannem: Lige ſom den kand roſe ſig / ſom bær en Kæp / oc løffter oc fører hannem ſaa læt/ ſom det vaare icke træ/ Der faare ſkal HERREN den HERRE Zebaoth ſende Maffuerhed iblant hendis Fæde/ oc hand ſkal optende hendis herlighed / at hun ſkal brende ſom en Ild. Oc Iſraels Liuſſ ſkal vere en Ild/ oc hans Hellige ſkal vere en Lue/ oc hand ſkal optende oc fortære hans Torne oc Tidzel paa en dag. Oc hans Skowes oc Marckis herlighed ſkal bliffue til inted/ fra Siælen indtil kødet/ oc hand ſkal forgaa oc forſuinde / At de Træ ſom offuerbliffue i hans Skow/ ſkulle kunde tellis/ oc it Barn ſcriffue dem.

Roma. 9.

Paa den tid ſkulle de ſom ere offuer bleffne i Iſrael/ oc de ſom bliffue reddede i Jacobs Huſſ/ icke mere forlade ſig paa den / ſom dem ſlar / Men de ſkulle forlade dem paa HERREN den Hellige i Iſrael/ i ſandhed. De Offuer bleffne ſkulle omuende dem / ia de ſom ere Offuerbleffne i Jacob/ til den ſtercke Gud. Thi om dit Folck o Iſrael/ er / lige ſom Sand i Haffuet/ Da ſkulle alligeuel de Offuerbleffne aff dem omuendis. Thi at naar forderffuelſen bliffuer ſtillet/ da ſkal der komme offuerflødige Retferdighed. Thi HERREN den HERRE Zebaoth ſkal lade en forderffuelſe gaa/ oc dog ſtille den ſamme i alt Landet.

Iudic. 7.

Der faare ſiger HERREN den HERRE Zebaoth/ Fryctе dig icke mit Folck / ſom boer i Zion/ for Aſſur/ Hand ſkal ſla dig met kæppen/ oc opløffte ſin Staff mod dig / ſom det ſkede i Egypten. Thi det er end nu paa en liden ſtund at gøre / Saa ſkal min wgunſt oc vrede haffue ende offuer deris wdyd. Da ſkal HERREN den HERRE Zebaoth opuecke en Suøbe offuer hannem/ lige ſom i Madians ſlaw/ paa Orebs Klippe/ oc hand ſkal opløffte ſin Staff/ ſom hand brugede hoſſ Haffuit/ lige ſom i Egypten. Paa den tid ſkal hans Byrde vige fra dine Skuldrer/ oc hans Aag fra din Halſſ/ Thi Aaget ſkal raadne aff fedme.

Infra 37.

Hand kommer (lad det vere lige ſaa) til Aiath / Hand drager igennem Migron / Hand munſtrer ſin Hær i Michmas. De drage frem faar vor leyer i Geba / Rama frycter / Sauls Gibeath flyr. Du Gallim daatter ſkrig høyt/ du Laiſa giff act der paa / Du Elendige Anathoth/ Madmena viger/ De Borgere i Gebim ſtercke ſig. Det kand vel ſke / at mand bliffuer en dag i Nob / ſaa ſkal hand røre ſin haand mod Zions døtters Bierge oc mod Jeruſalems høye. Men ſee/ HERREN den HERRE Zebaoth ſkal affhugge Grenene met mact / oc ſtecke det/ ſom er høyt opreyſt/ At de Høye ſkulle fornedris/ oc den tycke Skow ſkal affhuggis met iern/ oc Libanon ſkal falde ved den Mectige.

XI.

Roma. 5.

OC der ſkal opgaa it Riiſſ aff Jeſſe Slect / oc en Quiſt aff hans roed ſkal bære Fruct. Paa huilcken HERRENS Aand ſkal huilis / viſdommens oc forſtandens Aand / raadzens oc ſterckhêdens Aand / kendelſens oc HERRENS frøctis Aand. Oc hans Røgelſe ſkal vere i HERRENS frøct. Hand ſkal icke dømme effter det ſom hans øyen ſee/ ey heller ſtraffe effter det ſom hans øern høre/ Men hand ſkal dømme de Fattige met Retferdighed/ oc ſtraffe de Elendige i Landet met Dom. Oc hand ſkal ſla Jorden met ſin Mundz Riiſſ / oc ihielſla de Wgudelige met ſine Læbis Aande. Retferdighed ſkal vere hans Lenders belte / oc Troen hans Nyris belte.

2. Theſſ. 2.

Infra 56.

Vlffuene ſkulle bo hoſſ Lammene/ oc Parder ſkulle ligge hoſſ Buckene. En liden Dreng ſkal driffue Kalffue oc vnge Løwer oc fet Fæ til hobe. Koen oc Biørnen ſkulle gaa i Græſſ / at deris Vnge ſkulle huile hoſſ huer andre/ oc Løwerne ſkulle æde hø lige ſom Øyen. Oc it diendis Barn ſkal forlyſte ſig hoſſ Øglens hul/ oc it affuant Barn ſkal ſtinge ſin haand i Baſiliſkis hule. Mand ſkal ingen ſted gøre ſkade eller forderffuelſe paa mine hellige Bierge / Thi Landet er fult aff HERRENS Kundſkaff/ lige ſom det vaare ſkiult met Haffzens vand.

Roma. 15.

Oc det ſkal ſke paa den tid/ At Jeſſe roed/ ſom ſtaar til Folckens Banere / Effter den ſkulle Hedningene ſpørre. Oc haus Rolighed ſkal være ærlig. Oc HERREN ſkal paa den tid anden gong vdrecke ſin Haand/ at hand ſkal faa ſit Folckis leffninger ſom er offuer bleffuet/ fra de Aſſyrier/ Egypter/ Pathros/ Morland/ Elamiter/ Sinear Hamath/ oc fra Øerne i Haffuit. Oc hand ſkal oprette en Banere iblant Hedningene/ oc ſamle Iſraels fordreffne til hobe/ oc ſammen ſancke de atſpredde i Juda / aff de fire Jordzens Hiørner. Oc den had mod Ephraim ſkal ophøre/ oc Juda Fiender ſkulle oprycki/ at Ephraim ſkal icke hade Juda/ oc Juda ſkal icke vere mod Ephraim.

Men de skulle vere Philisterne paa Halsen mod Vesten/ oc røffue alle dem som bo mod Østen. Edom oc Moab skulle folde deris Hender mod dem/ Amons børn skulle bliffue lydige. Oc HERREN skal forbande Haffzens strøm i Egypten. Oc hand skal lade sin Haand gaa offuer Vandet met sit stercke Vær/ oc sla de siu Strøme/ at mand kand gaa met sko der igennem. Oc hand skal vere sit offuer bleffne Folckis Vey/ som er offuerbleffuit aff de Assyrier/ lige som det skede Jsrael den tid/ der de droge aff Egypti Land.

Exodi 14.

XII.

Paa den samme tid skalt du sige.

Jeg tacker dig HERRE/ at du haffuer veret vred paa mig/ Oc din Vrede er bort vent/ oc du trøster mig.

See/ Gud er min Salighed/ ieg er tryg/ oc frycter mig icke/ Thi Gud som er HERREN/ er min Styrcke/ oc min Psalme/ oc min Salighed.

J skulle øse Vand met glæde/ Aff Salighedens Kilde.

Oc i skulle sige paa den samme tid/ Tacker HERREN/ predicker hans Naffn/ kundgører hans Gerninger iblant Folcket/ forkynder huorlunde hans Naffn er saa høyt.

Exod. 15.
Psalm. 118.
Ioan. 7.

Siunger HERREN loff/ thi hand haffuer herlige beuist sig/ det skal vere kundgiort i alle Land.

Fryde oc prise du Jndbyggere i Zion/ Thi Jsraels Hellige er stor hoss dig.

XIII.

Dette er den Byrde offuer Babylon/ som Esaias Amoz søn saa. Opreyser Banere/ paa høye Bierge/ rober trøstelige mod hende/ slar haanden op/ lader dem drage ind igennem Førsternis porte. Jeg haffuer budet mine Hellige/ oc kaldet mine stercke til min vrede/ de som glæde sig i min Hærlighed. Det er it mangfoldigt skrig paa Biergene/ lige som it stort Folckis/ it skrig som it bulder aff Hedninge Kongerigis forsamlinger. Den HERRE Zebaoth ruster en Hær til strid/ som komme aff longt bort liggendis Land fra Himmelens ende/ Ja HERREN selff met sin vredis Hær/ at forderffue det gantske Land.

Ierem. 50. 51.

Hyler/ Thi at HERRENS dag er nær/ hand kommer som en ødeleggelse fra den Almectigste. Der faare bliffue alle Hender løse/ oc alle Menniskis hierte skulle bliffue bløde. Forfærdelse/ angist oc pine skal falde paa dem/ dem skal bliffue bange/ som den der føder/ Den ene skal forskreckis for den anden/ deris ansict skulle bliffue røde som ild. Thi see/ HERRENS dag kommer græselig/ vredactig/ grummelig/ til at ødelegge Landet/ oc at vdslette Syndere der aff. Thi Stiernerne i Himmelen oc hans Orion skinne icke klare/ Solen gaar sort op/ oc Maanen skin mørckelige. Jeg vil hiemsøge Jorderig for hendis ondskaff skyld/ oc de Wgudelige for deris wdyds skyld. Oc ieg vil gøre en ende paa de Stoltis hoffmod/ oc nedtrycke de Veldigis høyferdighed. At en Mand skal vere dyrere end Guld/ oc it Menniske skal vere bedre end guld aff Ophir.

Iob 9.
Amos 5.

Der faare vil ieg røre Himmelen/ at Jorden skal røris aff sin sted/ ved den HERRIS Zebaoths grumhed/ oc ved hans vredis dag. Oc hun skal vere som en foriaget Raa/ oc som en Hiord vden Hyrde/ At huer skal vende sig hiem til sit Folck/ oc huer skal fly til sit Land. Fordi at huo som der lader sig finde/ hand skal ihielstingis/ oc huo der er hoss/ hand skal falde ved suerdet. Oc deris Børn skulle sønderknusis faar deris øyen/ deris Huss skulle plyndris/ oc deris Hustruer skulle skendis. Thi see/ Jeg vil opuecke de Meder offuer dem/ som icke søge effter Sølff/ eller skøde om Guld/ Men at ihielskiude de Unge met Buer/ oc icke miskunde dem offuer Liffzens fruct/ oc ey heller spare Børnene.

Meder.

Saa skal Babylon/ den deyligste iblant Kongerigene/ den herlige Chaldeers praal/ bliffue omuent aff Gud/ lige som Sodoma oc Gomorra/ At mand skal icke mere bo der/ ey heller nogen bliffue der euindelige. At de Araber oc icke skulle gøre der Bolige/ oc Hyrderne skulle icke lade vdsla nogen faaresti der paa. Men Zihim skulle der sla deris leyer/ oc deris huss skulle vere fulde aff Ohim/ oc Strudze skulle der bo/ oc Skowtrolde skulle der hoppe/ oc Vgler skulle siunge i deris Pallatz/ oc Drager skulle bo paa de lystige Slaat. Oc deris tid skal skøt komme/ oc deris dage skulle icke forsømmis.

Psalm. 137.
Gene. 19.
Zihim.
Ohim.

Thi HERREN skal miskunde sig offuer Jacob / oc end nu fremdelis vduele Jsrael / oc sette dem i deris Land. Oc Fremmede skulle føye sig til dem / oc holde sig til Jacobs Huss. Oc Folcket skal anamme dem / oc føre dem til deris sted / at de skulle beside Jsraels Huss til Tienere oc Tienstepiger i HERRENS Land. Oc de skulle holde dem fangne / aff huilcke de vaare fangne / oc de skulle regere offuer deris Plaggere.

XIIII.

Babylon.

DEc paa den tid / naar HERREN giffuer dig rolighed aff din iemmer oc drøffuelse / oc aff den haarde Tienste som du haffuer verit vdi / Da skalt du haffue saadant it ordsprock mod Kongen aff Babylon / oc sige / Huorledis er det saa plat vde met den Beskattere / oc Skatten haffuer ende? HERREN haffuer sønder brødet den Vgudeligis Riiss / hans Riiss som regerede / som sloge folcket i vrede vden affladelse / oc regerede offuer Hedningene met grumhed / oc forfulde dem foruden miskundhed.

Nu er dog al Verden rolig oc stille / oc fryder sig lystelige. Grantræ glæde dem ocsaa offuer dig / oc Ceder paa Libanon (oc sige) Efferdi du ligger / da kommer ingen hid op / som oss affhugger. Helffuede der vnder beffuer for dig / at du kommer mod det. Det opuecker dig de Døde / alle Verdens Bucke / oc biuder alle Hedningernis Konger at opstaa aff deris stole / At de skulle alle tale effter huer andre / oc sige til dig / Du est oc slagen / lige som wi / oc det gaar dig / lige som oss. Din herlighed er nedfaren i Helffuede / met din Harpis liud / Møl skulle vere din seng / oc orme dit sengklæde.

Huorledis est du falden ned aff Himmelen / du skøne Morgenstierne? Huorledis est du falden til Jorden / du som suicktede Hedningene? Du tenckte dog i dit hierte / Jeg vil opstige i Himmelen / oc ophøye min Stoel offuer Gudz stierner. Jeg vil sette mig paa Pactens bierge / paa den side mod Norden. Jeg vil fare offuer de høye skyer oc vere den Alderhøyste lig. Ja du faar ned i Helffuede / til Graffuens side. Huo dig seer / skal skue dig oc see paa dig (oc sige) Er det den Mand / som kom Jorden til at skelffue / oc kom Kongerigene til at beffue / hand som giorde Jorderig øde / oc nederbrød Stæderne der i / oc gaff icke sine Fanger løss.

Sandelige alle Hedningers Konger ligge dog tilsammen met ære / huer i sit Huss. Men du est bort kast fra din Graff / som en foractet Quist / som de ihielslagnis Klæder / som ere ihielstungne met suerd / de som nedfare til Helffuedis Stenhobe / som it nedtraad Liig. Du skalt icke begraffuis lige som de / Thi du haffuer forderffuit dit Land / oc ihielslaget dit folck / Thi mand skal icke mere komme ihu den ondskaffs Sæd.

Tilreder / at mand slacter sine Børn / for deris Foreldris misgerninger skyld / at de skulle icke komme op / huercken at arffue Landet / ey heller at opfylde Jorderig met Stæder. Oc ieg vil komme offuer dem / siger den HERRE Zebaoth / oc oprycke deris ihukommelse aff Babylonien / deris offuerbleffne Slect oc efterkommere / siger HERREN. Oc vil gøre hende til Pinsuins eyedom / oc til Vandfloder / oc vil vdfeye hende met forderffuelsens Koest / siger den HERRE Zebaoth.

Den HERRE Zebaoth haffuer soret oc sagt / Huad skal det gielde / det skal gaa / som ieg tencker / oc det skal bliffue lige effter mit sind / At Assur skal bliffue slagen i mit Land / oc ieg skal nedtræde hannem paa mine Bierge. Paa det hans Aag skal tagis fra dem / oc hans Byrde skal komme aff deris Halss. Det er Anslaget / som hand haffuer offuer alle Land / oc det er den vdracte Haand offuer alle Hedninge. Thi den HERRE Zebaoth haffuer det beslutter / Huo vil det forhindre? Oc hans haand er vdract / Huo vil hende vende?

XV.

Achab.
Philisternis Land.
Ierem.48.
Ezech.25.
Zepha.2.

IDet aar der Kong Achas døde / vaar denne den Byrde. Glæde dig icke du gantske Philisters Land / at det Riiss / som dig slo / er sønder brødet. Thi aff Hugormens roed skal en Baselisk komme / oc hans fruct skal bliffue en fluende gloende Drage. Thi de Fattigis Førstefødde skulle føde dem / oc de Arme skulle huile sig tryggelige. Men ieg vil ihielsla dine røder met hunger / oc hand skal døde dem som ere offuerbleffne aff dig. Hyler i Porte / skrig du Stad / det gantske Philisters Land er fey. Thi der skal komme en Røg aff Norden / oc der er ingen enlige i sit paulun. Oc huad

skull e

skulle da Hedningernis Bud her oc der sige: Som er/ HERREN haffuer grundfest Zion/ oc der skulle de Elendige aff hans Folck haffue deris tilfluct.

XVI.

Moab. Ierem. 48. Ezech. 48. Zepho. 2.

DEnne er Byrden offuer Moab. Om natten skal komme forstøring offuer Ar i Moab / Hand er der borte. Om natten skal komme forstyring offuer Kir i Moab/ Hand er der hen. De gaa op til Baith oc Dibon til Alteret/ at de skulle græde oc hyle offuer Nebo oc Medba i Moab. Alle Hoffuit ere skaarne/ oc alt Skæg er affraget. De gaa paa deris gader omgiordede met Sæcke/ de hyle alle paa deris Tag oc Stræde / oc gaa grædendis ned. Hesbon oc Eleale robe at mand hører det til Jahza. Der faare græde de rustede i Moab/ thi det gaar deris Siæl ilde.

Mit hierte rober til Moab/ Hendis Flyactige flyde fra den try aarss Ko/ indtil Zoar/ thi de gaa til Luhith/ oc græde. Oc paa den vey til Horonaim begyndis it iammerligt skrig. Thi at Vandene i Nimrim bortsigis / at høet tørris oc Græsset visner / oc der voxe ingen grøne vrter. Thi det godz som de haffde samlet/ oc Folcket som de haffde rustet / førde mand offuer Pile bæcken/ Der gaar it rob omkring i Moabs Landemercke / hyle indtil Eglaim / oc de hyle hoss Elim brynd/ Thi vandene i Dimon ere fulde aff blod. Der til met vil ieg end lade komme mere blod offuer Dimon/ baade offuer dem som ere beholdne fra Moabs Løwer/ oc offuer de offuerbleffne i Landet.

Kære skicker i Landzherrer Lam aff Sela aff ørcken til Zions daatters Bierg. Men lige som en Fುl fluer bort/ som bliffuer foriaget aff sin Rede / saa skulle oc Moabs døtter bliffue naar de drage frem faar Arnon. Sancker Raad/ holder dom/ gør dig Skugge om middagen lige som en nat/ Skiul de foriagede/ oc tele icke dem som fly. Lad mine foriagede haffue Herberre hoss dig/ Kære Moab/ ver du deris beskermere faar den forstyrere / Saa skal den Beskattere faa en ende/ den Forstyrer ophøre/ oc den Vndertræder afflade i Landet.

Men der skal beredis en Stoel aff Naade/ at en skal side der paa i sandhed / i Dauidz bolig/ oc dømme oc atspørre Ræt/ oc forfremme Retuished.

Wi høre vel aff Moabs hoffmod/ at hand er meget stor/ oc at deris hoffmod / stolthed/ vrede er større end deris mact. Der faare skal en Moabiter hyle offuer den anden / de skulle allesammen hyle. Offuer KirHareseth stadz grundualle skulle de Lemmeleste sucke. Thi Hesbon er bleffuen til en øde marck/ Vintræet i Sibma er forderffuit/ Herrene iblant Hedningene haffue nedslaget sine ædele Vinquiste/ oc de ere komne til Jaeser/ oc drage om kring i Ørcken/ Deris ædele Vinquiste ere atspridde/ oc førde offuer Haffuit.

Der faare græder ieg faar Jeaser oc faar det Vintræ i Sibma / oc vdgyder mange taare faar Hesbon oc Eleale. Thi der er en Sang nedfalden i din Sommer oc i din Høst/ At fryd oc glæd skaff opholde i marcken/ oc mand fryder sig icke/ eller rober i Vingaardene. Mand perser ingen Vin i Vinpersen/ Jeg haffuer giort ende paa sangen. Der faare lyder mit hierte offuer Moab/ lige som en Harpe/ oc min induol offuer Kirhares. Oc da skal det obenbaris/ huorledis Moab er træt hoss Alterne/ oc huorledis hand haffuer gonget til sin Kircke at bede/ oc haffuer dog inted vdret. Dette er/ det som HERREN talede mod Moab paa den tid. Men nu taler HERREN / oc siger / Vdi try aar / som en Dagløners aar ere / skal Moabs herlighed bliffue ringe i den store Mangfoldighed/ At der skulle bliffue saare faa igen oc icke mange.

XVII.

Ierem. 49. Amos 1.

DEnne er den Byrde offuer Damascum. See Damascus skal icke mere vere en Stad/ men en tilhobe fallen Stenhob. Aroers Stæder skulle forladis/ at Hiordene skulle der fødis/ oc der skal ingen vere som dem skal forferde. Oc det skal vere vde met Slaattene i Ephraim oc Kongeriget aff Damasco / oc de offuerbleffne i Syrien skulle bliffue som Jsraels børns herlighed / siger den HERRE Zebaoth.

Paa den tid skal Jacobs herlighed bliffue tynd / oc hans fede Kraap skal bliffue maffuer. Thi hand skal bliffue som en/ der sancker Korn om Høsten/ oc som en der høster Ax ind met sin arm/ oc lige som en der sancker Ax i Rephaims dal/ oc en Efftershøster der inde bliffuer. Lige som naar mand røster it Olietræ/ at der bliffuer thu eller try Bær offuen paa taappen igen/ Eller lige som fire eller fem Fruct henge paa Quistene/ siger HERREN Jsraels Gud.

Paa den tid skal Mennisken holde sig til den som hannem haffuer giort / oc hans øyen

skulle see til den Hellige i Jsrael. Och skal icke holde sig til Alterne / som hans Hender haffue giort / oc icke heller see til det / som hans Fingre giorde / huercken til Lunde eller til Billede.

Inf. 24.

Paa den tid / skulle stederne være deris Styrcke / lige som en forlat quist oc gren / som bleff forlat for Jsraels børns skyld / och bliffue øde. Thi du haffuer forglemt din Saligheds Gud / oc tenckte inted paa din sterckhedz Klippe. Derfaare skalt du sette lystelige planter / men du skalt der met til de Fremmede legge vinquiste. Du skalt tage vel vare paa dem i plantelsis tid / at din sæd kand tilige voxe / men i Høsten / naar du skalt høste dine mandel / da skalt du derfaare haffue en bedrøffuedis sorg.

O ve det store Folckis mangfoldighed / det skal bruse lige som Haffuet / oc folckens samløb skal buldre / som store Vandfaldz bulder / Ja som store vandfald buldre / saa skulle oc Folckene buldre. Men hand skal straffe dem / saa skulle de fly longt bort / oc hand skal forfølge dem lige som støff bort far aff Biergene faar Været / och lige som en Huerelvind kommer vdaff storm. Om afftenen / see / da er der forferdelse / oc før morgenen bliffuer ere de icke der mere. Denne er vor Røffueris Løn / oc deris Arff / som tage vort bort.

Esai. 37.

XVIII.

VE det Land / som farer vnder seglens skygge / paa denne side Morlandz vand som sende Bud offuer Haffuet / oc far paa vandet met Syffuebaade. Gaar bort i snare Bud til Folcket / som er røffuit oc plyndrit / til Folcket som er grusommeligere end nogen sted / til Folket / som er her oc der affmaalt oc nedtraad huess Land Vandfloderne indtage. Alle de som bo paa Jorden / oc de som bo i Landet / skulle see / huorledis mand skal oprette Bannere paa Biergene / oc høre / huorledis mand skal blæse i Basunerne.

Thi saa siger HERREN til mig / Jeg vil holde stille och see bort i mit Sæde / lige som en Hede / der tørrer Regnen bort / oc lige som en dug i Høstens hede. Thi før Høsten skal Fructen visne / oc den vmode Fruct skal hentørris i blomsteret / at mand skal affskære stielkene met Segle / oc aff hugge Vinquistene och bortkaste dem / at mand maa lade det ligge tilhobe faar Fulene paa Biergene / oc faar Diurene i Landet / at Fulene skulle gøre deris rede der i om Sommeren / oc om vinteren skulle allehaande Diur i Landet ligge der i.

Paa den tid / skal det røffuen oc plyndrede Folck / som er græseligere end ellers noget andet / som her oc der er affmaalt oc nedtraad / huess Land Vandflodene indtage / Fører Gaffuer til den HERRE Zebaoth / til den Sted / som den HERRIS Zebaoths Naffn er / til Zions bierg.

XIX.

Egypten.
Iere. 46.
Ezech. 29. 30.

DEnne er den Byrde offuer Egypten. See / HERREN skal fare paa en snar sky / oc komme til Egypten. Da skulle Affguderne i Egypten beffue for hannem / oc Egypternis Hierter skulle bliffue feye i deris liff. Oc ieg vil hidze Egypterne mod huer andre / at en Broder skal stride mod den anden / en Ven mod den anden / en Stad mod den anden / it Rige mod det andet. Oc de Egypters mod skal forgaa iblant dem / oc ieg vil gøre deris Anslag til inted. Da skulle de at spøre deris Affguder oc Prester / oc Spaamend oc Tegenis Vdleggere / men ieg vil offuergiffue Egypterne i en grum oc forferdelig Herris haand / oc en haard Konge skal regere offuer dem / siger den Regentere / den HERRE Zebaoth.

Och Vandet i Søen skal vdtørris / der til met skal Strømen bort siggis och forsuinde. Oc Vandene skulle forløbe / at Søerne oc dammene skulle bliffue tørre / baade røer och siff skulle bortuissne / oc Græsset hoss vandet skal hen tørris / oc al Sæd hoss vandet skal vissne och bliffue til inted. Oc Fiskerne skulle bliffue bedrøffuede / oc alle som kaste kroge i vandet / skulle græde / oc de som kaste Garn i vandet / skulle bliffue bedrøffuede. Oc de som spinde god Traad oc binde Garn / skulle beskemmis. Oc de som haffue Hydde fad / och alle som gøre och graffue Fiske parck for løn / skulle bekymris.

Førsterne i Zoan ere Daarer / Pharaos vise Raadgiffuere ere bleffne til Gecke i deris Raad. Huad sige i dog om Pharao / Jeg er den Visis søn / oc er kommen aff gamle Konger: Huor ere da nu dine Vise / lad dem kundgøre oc giffue dig det tilkende / huad den HERRE Zebaoth haffuer besluttet offuer Egypten. Men Førsterne i Zoan ere bleffne til Daarer / Førsterne i Noph ere bedragne / de forføre oc saa Egypten oc slecternis Hiørnesten. Thi HERREN haffuer vdgydet en suermende aand iblant dem / At de forføre Egypten i alle deris gerninger / lige som en Drucken tumler om / naar hand spyer. Och Egypten skal inted haffue / huercken hoffuit eller hale / quist eller Bul.

Paa

Paa den tid skal Egypten vere lige som Quinder / oc frycte oc forferde sig / naar den HERRE Zebaoth skal røre sin Haand offuer dem. Oc Egypten skal frycte for Juda Land / at huo som kommer det ihu / hand skal forferdis der faar / offuer den HERRIS Zebaoths Raad / som hand haffuer besluttit offuer dem.

Paa den tid skulle fem Stæder i Egypti land tale met Canaans maal / oc suere ved den HERRE Zebaoth / en skal kaldis Jrheres. Paa den tid skal HERRENS Altere vere mit i Egypten / oc HERRENS Titelsten hoss Landemercket / som skal vere den HERRE Zebaoth it Tegen oc vidnesbyrd i Egypti land. Thi de skulle robe til HERREN offuer dem som gøre dem skade / Saa skal hand sende dem en Frelsere oc Mestere / som dem skal frelse. Thi at HERREN skal kendis i Egypten / oc Egypterne skulle kende HERREN paa den tid / oc de skulle tiene hannem met Offer oc Madoffer / oc skulle gøre HERREN løffte oc Holde det. Oc HERREN skal plage Egypterne oc helbrede dem / Thi de skulle omuende dem til HERREN / oc hand skal lade sig bede / oc helbrede dem.

Paa den tid skal der vere en Vey / fra Egypten ind i Assyrien / at de Assyrier skulle komme ind i Egypten / oc Egypterne skulle komme ind i Assyrien / oc Egypterne skulle tiene Gud met de Assyrier. Paa den tid skal Jsrael vere selff tredie met Egypterne oc Assyrierne / ved den Velsignelse som skal vere paa Jorden. Thi den HERRE Zebaoth / skal velsigne dem / oc sige / Velsignet est du Egypten mit Folck / oc du Assur mine Henders gerning / oc du Jsrael min Arff.

XX.

I Det aar / som Tharthan kom til Asdod / der Sargon Kongen aff Assyrien / vdsende hannem / oc stridde mod Asdod oc vant hannem / Den samme tid talede HERREN ved Esaiam Amoz søn / oc sagde. Gack bort oc tag Sæcken aff dine Lender / oc drag Skoene aff dine Føder. Oc hand giorde saa / gick nøgen oc barfodet.

Sargon. Tharthan.

Da sagde HERREN / Lige som min Tienere Esaias gaar nøgen oc barfodet / til it Tryaars Tegen oc Vnderlighed / offuer Egypten oc Morland. Saa skal Kongen aff Assyrien bortdriffue Egypterne fangne / oc fordriffue baade vnge oc gamle nøgne oc barføtte aff Morland met obenbarlig skam / Egypten til skam. Oc de skulle forskreckis oc beskemmis offuer Morland / paa huilcke de forlode dem / oc Morland offuer Egypterne igen / aff huilcke de rosede dem. Oc de som bo paa denne Øe / skulle sige paa den samme tid / Er det vor tilflucet / der til wi hen flydde om hielp / at wi skulde frelsis fra Kongen aff Assyrien : Huor skønlige ere wi vndkomne:

Egypten. Morland.

XXI.

DEnne er den Byrde offuer Ørcken hoss Haffuit. Lige som it væder kommer aff Syndet / oc omuender alting / Saa kommer det aff Ørcken aff it greseligt Land. Thi mig er beted en suar syn. En Foractere kommer mod den anden / en Ødeleggere mod den anden. Drag op Elam / oc beleg Madai / Jeg vil gøre ende paa al deris suck Der faare ere mine Lender fulde aff pine / oc angist haffuer begrebet mig / lige som en der føder / Jeg nedbøyer mig / naar ieg det hører / oc forskreckes / naar ieg det seer. Mit hierte beffuer / gruelse haffuer forferdet mig / Jeg haffuer ingen rolighed der faare i den kære nat. Ja tilred it Bord / Lad vaage oc tag vare paa Vecten / æder / dricker / Gør eder rede i Førster / smører Skiolden.

Babylon. Abacuc 3.

Thi HERREN siger saa til mig / Gack bort / skick en Vectere / som tager vare oc giffuer til kende. At hand seer Reysenere ride oc fare / paa Heste / Asene oc Kamele / oc haffuer act der paa met stor flit. Oc en Løwe robte / HERRE / ieg staar altid paa Vacten om dagen / oc skicker mig til at vere i mit Vacthuss huer nat. Oc see / der kommer en / som ferdes paa en vogn / hand suarer oc siger / Bablon er falden / Hun er falden / oc alle hendis Guders Billede ere nedslagne i grund / Mit kæe Terskegulff / som ieg tersker paa. Det ieg hørde aff den HERRE Zebaoth Jsraels Gud / det kundgører ieg eder.

Apoc. 14. 18.

Denne er den Byrde offuer Duma. Mand rober til mig aff Seir / Vecter er natten snart bort? Vecter er natten snart bort? Vecteren sagde / Naar morgenen end kommer / saa skal det dog bliffue nat. Naar i end spøre / Da skulle i dog komme igen oc spøre igen.

Duma.

Denne er den Byrde offuer Arabia. J skulle bo i Arabia skowe paa veyen til Dedanim.

Bærer vand mod den Tørstige/ i som bo i Thema land/ Biuder dem Brød som Fly. Thi de
fly for Suerdet/ ia for det dragne suerd/ for den spente Bue/ oc for den store strid. Thi HER-
REN siger saa til mig/ End nu it aar/ lige som en dagløners aar ere/ skal Kedars herlig-
hed vnder gaa/ oc de offuerbleffne kempernis Skytter i Kedar skulle bliffue ferre/ thi HER-
REN Israels Gud haffuer det sagt.

XXII.

[Jerusalem.]

DEnne er den Byrde offuer Seedalen. Huad skader eder men i løbe allesammen
paa Taget: Du vaast fuld aff bulder/ en Stad fuld aff folck/ en glædelig stad.
Dine Ihielslagne ere icke ihielslagne met suerd/ och icke døde i strid. Men alle
dine Høffuitzmend ere bort rømde faar Buen oc fangne/ Alle som fundis i dig/
ere fangne oc longt bort flyde. Derfaare sagde ieg/ gaar fra mig/ lader mig beske-
lige græde/ Gører eder icke wmage/ at trøste mig offuer mit Folckis Døtters
ødeleggelse. Thi det er en bulders oc nedtrædelsis oc ødeleggelsis dag aff den HERRE
HERRE Zebaoth i Seedalen/ for murens vndergraffuelsis skyld oc for skriget hoss bier-
gene. Thi Elam far frem met kaager/ Vogne/ Folck oc Reysenere/ oc Kir blincker met Skiol-
dene.

[Elam.]

Oc det skal ske/ at dine vdualde Dale skulle bliffue fulde aff Vogne/ och Reysenere skulle
legre dem faar Portene. Da skal Juda forhenge bliffue opteckt/ at mand skal paa den tid see sko-
wens Husis Vaaben. Oc i skulle see mange Reffuer i Dauidz stad/ oc i skulle sancke vand aff
den nederste Fiskedam. I skulle oc tele Jerusalems Huss/ Ja i skulle affbryde husene at beseste
Muren. Oc i skulle gøre en Graff mellem baade murene aff det gamle Fiskedams vand. End
nu see i icke paa Den som saadant gør/ oc i see icke heller paa den/ som det skicker longt fra.

Derfaare skal HERREN den HERRE Zebaoth paa den tid lade robe/ at de
skulle græde oc klage/ oc rage dem oc føre sig i Sæcke. Alligeuel at der er nu aldelis glæde och
fryd/ at ihielsla Oxen/ slacte Faar/ æde kød/ dricke vin (oc siger) lader oss æde oc dricke/ Wi skul-
le dog dø i morgen. Dette er obenbare faar den HERRIS Zebaoths øern. Huad skal det
gielde/ om denne misgerning skal bliffue eder til giffuen/ før end i dø/ siger HERREN
den HERRE Zebaoth.

[1. Cor. 15. Sapien. 7.]

[Sebna.]

Saa siger HERREN den HERRE Zebaoth/ gack hen ind til Rentemesteren
Sebna den Hoffmestere/ oc sig til hannem/ Huad haffuer du hær: huem hør du til: at du la-
der vdhugge dig her en Graff/ lige som den der lader hugge sin graff i høyelsen/ och lige som
den der lader gøre sin bolig i klippen. See/ HERREN skal bortkaste dig/ lige som en sterck
kaster en bort/ och skrabe paa dig/ och hand skal driffue dig om/ som en klaid longt bort i frem-
mede Land/ der skalt du dø/ der skulle dine kaastelige Vogne bliffue/ met din HERRIS
Husis forsmædelse. Oc ieg vil styrte dig aff din stat/ oc sette dig aff dit Enbede.

[Eliakim.]

Oc paa den tid/ vil ieg kalde min tienere Eliakim/ Hilkie søn/ oc ieg vil føre hannem i din
Kiortel/ oc giorde hannem met dit Belte/ oc giffue din mact i hans hender/ at hand skal være
deris Fader/ som bo i Jerusalem oc i Juda huss. Oc ieg vil legge Nøglene til Dauidz huss paa
hans skuldre/ at hand skal oplade oc ingen skal tillycke/ at hand skal tillycke/ oc ingen skal opla-
de. Oc ieg vil stinge hannem til en Nagle vdi en fast Sted/ oc hand skl haffue ærens Stoel i
sin Faders huss. At mand skal henge paa hannem al hans Faders husis herlighed/ Børn och
børne børn/ alle smaa Kar/ baade Drickekar oc alle haande Strengelg. Paa den tid/ siger den
HERRE Zebaoth/ skal Naglen bort tagis/ som sider i den faste std/ at hand sønderbrydis
oc falder/ oc hans byrde skal omkomme/ thi HERREN sagde dt.

[Apo. 3. Zacha. 10.]

XXIII.

[Tyrus. Iere 47. Ezech. 26. 27 28.]

DEnne er den Byrde offuer Tyrus. Græder i skib paa haffuet/ Thi hand er øde-
lagt/ at der er inted Huss/ och ingen far did/ de skul faa det at vide aff Chitim
land. Hernis Indbyggere ere bleffne stille/ Købmendene aff Zidon/ de som fore
offuer Haffuet/ opfylte dig. Oc den fruct som voxte hoss Sihor/ oc Korn/ som
voxte hoss vandet/ førde mand til eder/ offuer stor Vand/ oc du vaast Hednin-
genis Stabel. Du Zidon maa vel forferdis/ Thi haffuet/ ia den allersterckiste
hoss haffuet siger/ Jeg er icke mere fructsommelig/ ieg føder icke mere/ saa opføder ieg ey heller
vnge Børn/ oc ieg opføder ingen Jomfruer. Lige som mand forferdis/ der mand hørde om E-
gypten/ saa skal mand oc forferdis naar mand faar at høre om Tyrus. Farer bort offuer haff-
uet/ hyler i Hernis Indbyggere.

Er den

Er den eders glædelige Stad / som roser sig aff sin Alder: Hans føder skulle føre hannem longt bort til at vandre. Huo haffde det troet / at det skulde saa gonget den krunede Tyrus: Hues Købmend ere dog Førster / oc hendis Kremmere de herligste i Landet: Den HERRE Zebaoth haffuer det saa betenckt / Paa det at hand vilde suægte al den lystelige Stadz bram / oc gøre alle de herlige i Landet foractelige. Far hen igennem dit Land / lige som en flod / du Haffzens Daatter / Thi der er inted Belte mere. Hand recker sin Haand offuer Haffuet / oc forferder Kongerige / HERREN biuder offuer Canaan / at vdslette hendis Mectige / oc siger / Du skalt icke mere vere glad / du skendede Jomfru Zidons Daatter.

Iob.12.

O Chithim gør dig rede / oc drag frem / Thi du skalt icke der bliffue / men i Chaldeernis land / som icke vaar folck / Men Assur haffuer det begynt at mand der skiber / oc haffuer opreyst faste Taarn der inde / oc opbygget Pallatz / Men hun er sæt / at hun skal ødeleggis. Hyler i skib i Haffuet / Thi eders Mact er forstyret.

Paa den tid skal Tyrus bliffue forglemt i halffierdesinds tiue aar / saa lenge som en Konge kand leffue / Men effter halffierdesinds tiue aar / da skal mand quæde en Hore vise om Tyrus. Tag Harpen / oc gack omkring i Staden du forglemt Hore / Leeg vel paa Strengeleg / oc quæd trøstelige / Paa det at du skalt ihukommis igen. Thi effter halffierdesinds tiue aar / da skal HERREN hiemsøge Tyrus / at hun skal komme igen til sin Horeløn / oc bedriffue Horeri met alle Kongerige paa Jorden. Men hendis Købmendskaff oc Horeløn skulle vere HERREN hellige / Mand skal icke saffne dem til Liggendefæ eller skiule dem / men de som bo faar HERREN / skulle haffue hendis Købmendz Godz / at de skulle æde oc bliffue mætte / oc vere vel kledde.

XXIIII.

See / HERREN gør Landet tomt oc øde / oc kuldkaster huad der er vdi / oc bort spreer samme Landes Jndbyggere. Oc det gaar Presterne lige som Folcket / Herren som Suenden / Hustruen som Pigen / den der Sæler som den der Køber / den som laaner lige som den der vdlæner / den som kreffuer lige som den der skyldig er. Thi Landet skal vere tomt oc røffuit / Thi HERREN haffuer saadant talet. Landet staar iammerligt oc forderffuit / Jorden forminskes oc forderffues / Folckenis Querste i Landet forminskis. Landet er bleffuit vanhelliget aff sine Jndbyggere / Thi de offuertræde Louuen / oc foruandle Budene / Oc lade den euige Pact fare.

Oseæ 4.

Der faare skal Forbandelse opæde Landet / fordi at de som bo i det forskylde det / Der faare bortuisner Landzens Jndbyggere / at der bliffuer lidet Folck igen. Most forsuindes / Vintræet vansmectis / oc alle de som vaare glade aff sit hierte / sucke. Trommernis glædskaff aff lader / de Gladis fryd er vde / oc Harpernis glædskaff haffuer ende. Mand quæder icke naar mand dricker Vin / oc god drick er dem besk som hannem dricke. Den tomme Stad er ned bruden / alle huss ere tillucte / at ingen gaar i dem. Mand rober paa Gaden effter Vin / at al glæden er borte / al Landzens fryd er vde. Jdel ødeleggelse er bleffuen i Staden / oc Portene staa øde.

Thi det gaar met Folcket oc Landet / lige som naar it Olietræ er affplaacket / lige som mand oplæser effter / naar Vin høsten er vde. De samme opløffte deris røst / oc berømme / oc fryde dem aff Haffuet / offuer HERRENS herlighed. Thi priser nu HERREN i Dalene / oc HERRENS Jsraels Gudz naffn paa øerne i Haffuet.

Supra 19.

Wi høre Loffsang fra Verdens ende / den Retuise til ære. Oc ieg maa sige / Hui er ieg saa Maffuer: Hui er ieg saa Maffuer: Ve mig / Thi de Foractere foracte / Ja de Foractere foracte.

Der faare kommer offuer eder som bo i Landet / forferdelse / graff oc snare. Oc om nogen bort flyr for forskreckeligt skrig. Da skal hand dog falde i graffuen / Kommer hand op aff graffuen / Da skal hand dog bliffue fangen i Snaren. Thi Vinduene i Høyelsen ere opladne / oc Jordens grundual beffuer. Det skal gaa Landet ilde / oc inted skal der vel lyckis / oc skal forfalde / at Landet skal tumle omkring lige som en drucken Mand / oc bort føris / lige som it Paulun / Thi misgerningen trenger det / at det maa falde / oc kand icke bliffue standendis.

Paa den tid skal HERREN hiemsøge de høye Ridderskaff / som ere i høyelse / oc iordzens Konger / som ere paa Jorden. At de skulle samles vdi it lidet Knippe til Graffuen / oc bliffue indelucte i Fengsel / Oc de skulle hiemsøgis igen long tid der effter. Oc Maanen skal skemme sig / oc Solen skal staa met skamme / Naar den HERRE Zebaoth skal vere Konge paa Zions Bierg oc i Jerusalem / oc faar sine Eldste / i herligheden.

XXV.

HERRE du eſt min Gud/Jeg priſer dig/Jeg loffuer dit Naffn/Thi du gør vnderlige Ting/din forſæt aff gammel tid er faſt oc ſandrw. Thi du gør Staden til en Stenhob/den ſtercke Stad/at hand ligger i en Hob/de Fremmedis Pallatz/at det er icke mere Stad/oc ſkal aldri mere byggis.

Der faare ærer dig it mectigt Folck/veldige Hedningers Stæder frycte dig. Thi du eſt de Fattigis ſtyrcke/de Armis ſtyrcke i drøffuelſe/en Tilflucť for ſtorm/en Skygge for Heden/Naar Tyrannerne buldre/ſom en ſtorm mod en væg. Du nedtryckte de Fremmedis Bulder/lige ſom heden gør i en tør ſted/At heden forderffuer Tyrannernis vinquiſte/Oc Skyerne giffue alligeuel ſkygge.

Oc den HERRE Zebaoth ſkal gøre alle Folck it fet Geſtebud paa dette Bierg/it geſtebud aff klar vin/aff fedmen/aff marff/aff vin/i huilcken ingen berme er. Oc hand ſkal bort tage Jordeklædet paa dette Bierg/ſom alle Folck ere ſuøbte vdi/oc tecket/ſom alle Hedninge ere tilteckte met. Thi hand ſkal opſluge Døden euindelige/Oc den HERRE HERRE ſkal affſtryge graaden fra alle anſicter/oc hand ſkal bort tage ſit Folckis Forſmædelſe/i alle Land/Thi HERREN ſagde det.

1.Cor.15.

Paa den tid ſkal mand ſige/See/det er vor Gud/ſom wi bie effter/och hand ſkal hielpe oſſ. Det er den HERRE/ſom wi bie effter/at wi ſkulde vere glade och fryde oſſ i hans Salighed/Thi HERRENS Haand huiler paa dette Bierg. Men Moab ſkal ſønderterſkis vnder hannem/lige ſom halm terſkis/oc ſom ſkarn. Oc hand ſkal vdbrede ſine Hender mit iblant dem/ſom en der Suømmer/vdbreder dem til at ſuømme. Oc hand ſkal nedtrycke deris Bram met ſine henders Arm/oc bøye eders høye Muris Beſkermelſe/nedtrycke/oc kaſte dem ned til Jorden i ſtøffuen.

XXVI.

Paa den tid ſkal mand ſiunge denne Sang/i Juda Land.
Wi haffue en ſterck Stad/mur oc vern ere Salighed.
Lader Portene op/at der indgaar det Retuiſe folck/Som beuarer Troen.
Du holder altid Fred/effter it viſt Løffte/Thi mand forlader ſig paa dig.
Der faare forlader eder paa HERREN euindelige/Thi Gud den HERRE er en Klippe euindelige.

Oc hand nedtrycker dem/ſom bo i Høyelſen/hand fornedrer den høye Stad/Ja hand ſtøder hannem ned til Jorden/at hand ligger i ſtøffuen.

At hand bliffuer nedtræd met føder/ia met de Fattigis føder/Met de Armis hæle.
Men den Retuiſis vey er ſlæt/Du gør den Retferdigis Sti ret.
Thi wi vare paa dig HERRE paa din Rettis veye/Hiertens lyſt ſtaar til dit Naffn oc til din Jhukommelſe.
Aff hiertet begerer ieg dig om natten/Der til vaager ieg aarle til dig met min aand.
Thi naar din Ræt gaar i Landet/Da lærer Jordens Jndbyggere Retuiſhed.
Men naar ſom naade end tilbiudis de Wgudelige/ſaa lære de dog icke Retferdighed.
Men de gøre eckon ilde i retferdighedzens Lande/Thi de ſee icke HERRENS herlighed.
HERRE din Haand er ophøyet/Det ſee de icke/Men naar de faa det at ſee/Da ſkulle de bliffue til ſkamme i nidkærhed offuer Hedningene. Der til met ſkalt du fortære dem met ild/ſom du fortærer dine Fiende met.
Men oſſ HERRE ſkalt du ſkicke fred/Thi alt det ſom wi vdrette/det haffuer du giffuit oſſ.
HERRE vor Gud/der regere vel andre Herrer offuer oſſ/end Du/Men wi tencke dog allene paa dig oc dit Naffn.
De Døde faa icke liff/de hendøde ſtaa icke op. Thi du beſøgte oc ødelagde dem/Oc giorde al deris ihukommelſe til inted.
Men du HERRE far frem iblant Hedningene/du far altid frem iblant Hedningene/Du beuiſer din herlighed/oc kommer longt bort til Verdens ende.

HERRE naar Drøffuelse er der/ da søger mand dig / naar du straffer dem / da robe de iammerlige.

Lige som en Fructsommelige/ naar hun skal til at føde / da er hende meget bange / hun rober i sin pine/ Saa gaar det oc oss HERRE faar dit Ansicte.

Ioan.10.

Der ere wi oc fructsommelige/ oc oss er bange at wi kunde neppelige hente vor aande.

Dog kunde wi icke hielpe Landet/ oc iordens Indbyggere ville icke falde.

Men dine Døde skulle leffue/ oc opstaa igen met Legemet.

Vaager op oc loffuer/ I som ligge vnder Jorden/ thi din dug/er en grøn Marckis dug/ men du skalt nedkaste de Dødis Land.

Gack bort / i it kammer/ mit Folck/ oc lyck døren til effter dig / skiul dig it lidet øyeblick/ indtil vreden gaar offuer.

Thi see / HERREN skal vdgaa aff sin sted / at hiemsøge Landzens Indbyggeris ondskaff offuer dem/ at Landet skal obenbare deris Blod / oc icke skiule dem lenger som ere der inde ihielslagne.

XXVII.

Faa den tid skal HERREN hiemsøge met sit haarde/store oc stercke Suerd/ baade den Leuiathan / som er en slet Hugorm / och den Leuiathan / som er en kroged Hugorm/ oc skal ihielsla Dragen i haffuet.

Paa den tid skal mand siunge om den beste vins Vingaard. Jeg HERREN forvarer hannem/ och vander hannem snart / at mand skal icke sagne hans blad/ ieg vil foruare hannem dag oc nat.

Gud gør sig icke vred paa mig. Ah at ieg maatte stride met Buske oc Torne/ saa vilde ieg riffue iblant dem/ oc optende dem i en hob. Hand skal holde mig ved min Mact/ oc hand skal sli mig fred/hand skal alligeuel sli mig fred.

Det skal alligeuel komme der til/ at Jacob skal faa røder / oc Jsrael skal blomstris oc grønis/at de skulle fylde Jorden met Fruct. Hand bliffuer dog icke slagen / lige som hans Fiende sloge hannem/oc bliffuer icke ihielslagen/som hans Fiende sloge hannem ihiel. Men du dømmer dem met maade/ oc lader dem løss / naar du haffuer bedrøffuet dem met dit skarpe Vær/ som er met Østen Vær. Derfaare skal Jacobs synd ophøre der ved / Och det er gaffnet der aff/ at hans synder skulle bort tagis / J det/at hand gør alle Alterens stene til aske / lige som sønder støt sten / at der bliffuer ingen Lunde eller Billede mere.

Thi den faste Stad skal bliffue enlig/ de skøne huss skulle nedslaess oc forladis / lige som i en Ørcken/ At Kalffue skulle der fødis oc huile dem /och affbide der Quistene. Hendis Grene skulle brøste aff tyrcke/ at quinder skulle komme oc gøre ild der met. Thi det er it wforstandigt Folck/ derfaare skal hand oc icke miskunde sig offuer dem som dem giorde / oc den som haffuer skabt dem / skal icke vere dem naadig.

Paa den tid skal HERREN kaste/ fra vandens bræd indtil Egypti bæck/ oc i Jsraels børn skulle forsamles/ den ene effter den anden. Paa den tid skal mand blæse met en stor Basune/ Saa skulle de fortabte aff Assyrie land komme/ oc de fordreffne aff Egypti land/oc de skulle tilbede HERREN/paa det Hellige bierg i Jerusalem.

XXVIII.

Wee de Drucknis høyferdige Krune aff Ephraim / hendis deylige Herlighedz visne blomster som staar offuen offuer en fed Dal/ vdi huilken mand tumler om aff Vin. See/ der skal en sterck och mectig indladis i Landet met vold aff HERREN/ som en Hagelstorm / oc skadeligt Vær/ oc suart Vandløb som skal indfalde met vold i Landet/at de Drucknis hofferdige Krune aff Ephraim skal trædis ned vnder føder. Oc hendis deylige herlighedz visne blomster/ som staa offuen offuer en fed Dal/skulle bliffue/lige som det er moet før Sommeren kommer/ som oc forderffuis naar mand seer det icke henge paa sine Grene.

Paa den tid skal den HERRE Zebaoth vere en deylig Krune oc herlig Krantz faar sit Folckis offuerbleffne/ oc Rettens Aand/idem som side paa Dommen/ oc deris Styrcke / som komme aff Striden igen til Porten.

Der til ere disse oc bleffne galne aff Vin/ oc falde omkuld aff sterck drick / thi baade Prester oc Propheter ere galne aff sterck drick / de ere druckne aff vin oc falde omkuld aff sterck drick / de ere galne i spaadomme/ oc kagle Dommen vd / Thi alle Bord ere fulde aff spy oc skarn / i alle stæder.

Huem skal hand da lære Forstand: Huem skal hand da giffue at forstaa predicken: Dem som ere affuonde fra mileken/dem som ere tagne fra Brystet. Thi(de sige) Biud her/biud der/ Bie her/bie der/Bie her/bie der/Her it lidet/oc der it lidet. Nu vel/Hand skal en gong tale til dette Folck met spaattelige Læbe oc met en anden Tunge/huilcke dette bliffuer nu prediket faare/Saa haffuer mand rolighed/saa verqueger mand de Trætte/saa bliffuer mand stille/ Oc de ville dog icke haffue saadan prediken. Der faare skal oc HERRENS ord bliffue dem lige saa/Biud her/biud der/Biud her/biud der. Bie her/bie der/bie her/bie der. Her it lidet/oc der it lidet. At de gaa bort oc falde tilbage/oc sønderslaess/oc sneryes oc fangis.

1. Corin. 14.

Saa hører nu HERRENS ord i Bespaattere/I som regere offuer dette Folck som er i Jerusalem. Thi at i sige/Wi haffue giort it Forbund met Døden/oc en Pact met Helffuede/ Naar der gaar en Flod/da skal hun icke ramme oss. Thi wi haffue giort Løgn til vor Tilfluct/ oc Hykleri til vor Beskermelse.

Psalm. 118.
1. Petri 2.
Roma. 10.

Der faare siger den HERRE HERRE/ See/ Jeg legger en Grundsten i Zion/en prøffue sten/en kaastelig Hiørnesten/ som vel er grundfest/Huo som tror/hand flyr icke. Oc ieg vil gøre rætten til en Rettesnor/ oc Retferdighed til en Vect/Saa skal Haglen bort driffue den falske tilfluct/oc vandene skulle henskylle Beskermelsen. At eders Forbund met Døden skal bliffue løst/oc eders Pact met Helffuede skal icke bestaa. Oc naar der gaar en flod/da skal hun nedtræde eder/Oc hun skal bort tage eder/saa snart som hun kommer/Kommer hun om morgenen/da skeer det om morgenen/ Oc lige saa/huad heller hun kommer om dagen eller om natten/Thi at fristilse alene lærer at mercke paa Ordet. Thi at Sengen er saa trang/at der er inted offuer/oc Senglædet er saa stacket/at mand maa bøye sig der vdi. Thi HERREN skal berede sig/ lige som paa Prazim bierg/oc vere vred/ lige som i Gibeons Dal/at hand skal gøre sin Gerning/ paa en anden maade/oc at hand gør sit Arbeyde paa en anden maade. Saa lader nu aff at spaatte/ at eders baand skulle icke bliffue haardere/Thi ieg haffuer hørt en forderffuelse oc ødeleggelse/som skal ske aff HERREN den HERRE Zebaoth offuer al Verden.

Prazim.
Gibeons dal.
Iosuæ 16.
2. Reg. 5.
1. Paral. 15.

Mercker vel oc hører min røst/mercker der paa oc hører min tale. Pløyer ey en Mand sin Ager/oc sønder bryder oc forarbeyder den/fordi at hand vil saa sin sæd i hannem: Er det ey saa: naar hand haffuer ieffnet hannem/da strør hand Vicker/oc kaster kommen/oc saar Huede oc Byg/huert der hen effter som hand vil haffue det/oc Spelt paa sin sted. Saa tucter oc deris Gud dem ved Ræt/oc lærer dem. Thi mand tersker icke Vicker met harffue/ Saa lader mand oc icke vogn hiulet gaa offuer kommenet/ Men mand tersker Vickerne met en pleyel/oc kommenet met en kæp. Man maler det/at det bliffuer Brød/oc tersker det icke plat til inted/naar mand vdtersker det met vogen hiul oc Heste. Det skeer oc aff den HERRE Zebaoth/Thi hans Raad er vnderligt/oc hand fuldkommer det herlige.

XXIX.

Ariel.

Lucæ 10.

VE Ariel Ariel/du Stad i huilcken Dauid slo sin leyer/ J holde Aars tider/ Høytider oc Fest. Men ieg skal gøre Ariel angist/at hand skal bliffue sorgfuld/oc iammerlig/oc skal bliffue mig en ret Ariel. Thi ieg vil belegge dig trint omkring/oc vil gøre dig angist met Bulverck/oc lade kaste Volde omkring dig. Da skalt du bliffue fornedret oc tale aff Jorden/oc mumle aff støffuen met din tale/At din røst skal vere/lige som en Trolkarls aff Jorden/oc din tale skal huisle aff støffuen. Oc de skulle vere saa Mange i deris hob som dig skulle forstyre/lige som en tynd Støff/Oc de Tyranners mangfoldighed/lige som flyendis Affner/oc det skal hastelige snart ske. Thi du skalt hiemsøgis aff den HERRE Zebaoth met væder oc Jordskelff oc stor Torden met huereluind oc storm/oc met fortærendis ildis lue.

Romere.

Men alle Hedningis mangfoldighed/som skal stride mod Ariel/Skal vere som en Syn om natten i Drøme/met al deris Hær oc Bulverck/oc de som gøre hannem angist/Thi lige som en hungrig drømer/at hand æder/men naar hand opuogner/da er hans Siæl end nu tom/Oc lige som en tørstig drømer at hand dricker/naar hand opuogner/da er hand træt oc tørstig. Saa skulle oc alle Hedningenis mangfoldighed bliffue/som stride mod Zions bierg.

Forundrer oc bliffuer forstyrede/Forblinder eder/oc bliffuer druckne/dog icke aff Vin/ Snubler dog icke aff sterck drick. Fordi at HERREN haffuer indskenckt eder en haard Søffns Aand/oc tillucte eders øyen/Oc hand haffuer forblindet eders Propheter/Førster oc Seende. At alle(Propheternis) Syn skal vere eder/lige som en beseglet Bogis ord/huilcken

mand

mand faar nogen som læse kand/oc siger/Kære læss det/Oc hand siger/Jeg kand icke/thi hun er beseglet. Eller lige som mand finge nogen som icke kand læse/oc sagde/Kære læss det/Oc hand sagde/Jeg kand icke læse.

Oc HERREN siger/Efterdi at dette Folck kommer til mig met sin Mund/oc ærer mig met sine læbe/Men deris hierte er longt fra mig/oc de frycte mig effter Menniskens bud/som de lære/Saa vil ieg oc vnderlige omgaa met dette Folck/paa det vnderligste/Ja paa det alder vnderligste/At de Visis Vished skal vndergaa/oc de Klogis forstand skal forblindis.

Matth. 15.
1. Corint. 1.

Ve dem/som ville vere skiulte faar HERREN/at skiule deris opsæt/oc holde deris Gerning i mørcket/oc sige/Huo seer oss? oc huo kender oss? Huorledis ere i saa foruende? Lige som Paattemagerens leer tenckte/oc en gerning sagde om sin Mestere/Hand haffuer icke giort mig/Oc en Paatte sagde om sin Paattemagere/Hand kender mig icke. Nu vel/det er end nu paa en liden tid at gøre/Da skal Libanon bliffue til en marck/Oc marcken skal regnis for en skow.

Thi paa den tid/skulle Døuue høre bogens ord oc de Blindis øyen skulle see aff taaget oc mørcket. Oc de Elende skulle glædis igen i HERREN/oc de Fattige iblant Menniskene skulle bliffue glade i Jsraels Hellige. Naar de Tyranner haffue fonget ende/oc det er vde met de Bespaattere/oc de skulle ødeleggis som vaage effter at gøre ilde/som komme Folcket til at synde ved predicken/oc stille effter den/som dem straffer i porten/vige fra den Retuise ved løgn.

Der faare siger HERREN/som frelste Abraham/oc til Jacobs Huss saa/Jacob skal icke mere beskemmis/oc hans Andled skal icke mere skamme sig. Thi naar de see deris Børn/mine henders gerning iblant dem/da skulle de hellig gøre mit Naffn/oc hellig gøre den Hellige i Jacob/oc frycte Jsraels Gud. Thi de som haffue saadan en vildfarendis Aand/de skulle tage forstand til dem/oc de mundkaade skulle lade dem lære.

XXX.

WE de affaldne Børn/siger HERREN/som raadsla foruden mig/oc søge Beskermelse foruden min Aand/at sancke den ene synd til den anden. De som drage ned til Egypten/oc icke atspøre min Mund/at de stercke dem met Pharaos mact/oc beskerme dem vnder Egypti skygge. Thi Pharaos styrcke skal bliffue eder til skendzel/oc den Beskermelse vnder Egypti skygge til haanhed. Deris Førster haffue vel verit i Zoan/oc deris Bud komme til Hanes. Men de skulle dog alle beskemmis offuer det Folck/at inted kand vere dem nytteligt/enten til hielp/eller ellers til gaffn/men alene til skendzel oc spaat.

Denne er den Byrde offuer de Diur som drage mod Synden/der som Løuuer oc Løuinder ere/ia Øgler oc gloende fluende Drager/i Drøffuelsens oc angistens Land. De føre deris Godz paa Folers rygge/oc deris Liggendefæ paa Kamelers bag/til Folcket/som icke kand vere dem nytteligt/Thi Egypten er inted/oc deris hielp er forgeffuis. Der faare predicker ieg der om saa/Rahab skal side stille der til.

Saa gack nu hen/oc scriff det faar dem/i en Taffle/oc tegne det i en Bog/at det bliffuer altid oc euindelige. Thi det er it wlydigt Folck oc løgnactige Børn/som icke ville høre HERRENS Lou. Men de sige til Propheterne oc til de Seende/J skulle icke see/oc til Skuerne/J skulle icke skue oss den rette lerdom. Men predicker oss noget behageligt/oc skuer oss bedrageri. Viger fra veyen/gaar fra stien/Lader Jsraels Hellige ophøre hoss oss.

Der faare siger Jsraels Hellige saa/Efterdi i bortkaste ordet/oc forlade eder paa eders eget sind oc fortraadenhed/oc traadze der paa. Skal eders wdyd bliffue eder/som en Reffue/paa en høy Mur/naar hun begynder at splittes/som snart oc wforuarendis indfalder oc sønderknusis. Som/naar en Leerpaatte sønderknusis/at mand sønderstøder oc icke spar hende/saa/at mand kand icke finde it Skaar aff hendis stycke/som mand kand hente Jld met aff Jldgruen/eller øse Vand met aff brynden.

Thi saa siger den HERRE HERRE/den Hellige i Jsrael/Om i bliffue stille/da bliffue i hulpne/Oc vdi stilhed oc haab bliffue i stercke. Men i ville icke/oc sige/Ney/Men wi ville fly paa Heste (Thi skulle i bliffue fluctige) oc wi ville ride paa Veyløbere (Der faare skulle eders Forfølgere naa eder) Fordi at tusinde aff eder skulle fly/faar en enistis skrig/Ja i skulle Alle fly faar fem/Jndtil at de forlade eder/lige som en Mast offuen paa it Bierg/oc som en Banere offuen paa en Høy.

Der faare bier HERREN/at hand vil vere eder naadig/oc haffuer giort sig rede/at hand vil miskunde sig offuer eder/Thi HERREN er Dommens Gud/Salige ere de

som bie

som bie effter hãnem. Thi Zions folck skal bo i Jerusalem/ Du skalt icke græde/ Hand skal vere dig naadig naar du rober/ Hand skal suare dig/ stray hand det hører. Oc HERREN skal giffue eder Brød i eders drøffuelse/ oc Vand i eders angist. Thi hand skal icke lade din Lærere mere bortfly/ Men dine øyen skulle see din Lærere/ oc dine øern skulle høre ordet bag dig som saa siger/ Denne er veyen / gaar den samme / ellers huercken til den høyre eller til den venstre haand.

Oc i skulle besmitte eders forsølffuede Guder/ oc eders Billedis forgylte klæder/ oc skulle bort kaste dem/ lige som wrenlighed/ oc sige til dem/ Far bort. Saa skal hand giffue din Sæd/ som du haffuer saat paa ageren Regn / oc Brød offuerflødige nock/ aff Agerens indkomme. Oc dit Queg skal føde sig paa den tid paa en bred Eng / Øxene oc Folerne / som arbeyde iorden/ skulle æde blendet Foer/ som er renset met kaste skulen. Oc paa alle store bierg oc paa alle store Høye skulle gaa atskilde Vandestrøme/ paa den store Slagis tid naar Taarnene nedfalde. Oc Maanens skin skal vere lige som Solens skin/ oc Solens skin skal vere siu gonge klarere end nu/ Paa den tid/ naar HERREN skal forbinde sit Folckis skade / oc helbrede deris Saar.

See HERRENS Naffn kommer longt fra/ Hans Vrede brender / oc er meget suar/ Hans Læbe ere fulde aff hastighed/ oc hans Tunge som en fortærendis Ild / oc hans Aande som en Vandflod / som recker til Halsen / at atsprede Hedningene indtil de bliffue til inted/ oc driffue Folcket hid oc did met it bidzel i deris munde. Da skulle i siunge / lige som en hellig Høytidz nat/ oc glæde eder aff hiertet/ lige som naar mand gaar met Piber til HERRENS Bierg oc til Israels Stercke.

Oc HERREN skal lade høre sin herlige Røst/ at mand skal see hans vdracte Arm/ met vredactig trudzel/ oc met fortærendis ildis lue/ met straaler/ met sterck regn oc met Hagel. Thi Assur skal forferdis for HERRENS røst / som slaar hannem met Riiss/ Thi riset skal trenge sig gantske igennem/ oc tage hart paa / naar HERREN fører Riset offuer hannem/ met Trummer oc Harper/ oc strider mod hannem paa alle sider. Thi Graaben er tilred fra igaar/ ia det samme er oc bered til Kongen/ dybt oc viit nock/ Saa er din Bolig der inde / fuld aff ild oc ved/ HERRENS Aande skal optende det/ lige som en Suoffuels Strøm.

XXXI.

VE dem/ som fare hen ned til Egypten effter hielp/ oc forlade dem paa Heste/ oc haabe paa Vogne/ at de samme ere mange/ oc paa Reysenere/ der faare / at de ere saare stercke/ Oc holde dem icke til den Hellige i Israel / oc skøde inted om HERREN. Men hand er viss oc fører wlycke her til/ oc vender icke sit ord/ Men skal gøre sig rede mod de Ondis Huss / oc mod Misdederis hielp. Thi Egypten er Menniske oc icke Gud / oc deris Heste ere kød oc icke Aand. Oc HERREN skal vdstrecke sin Haand/ At Hielperen skal falde / oc den som bliffuer hulpen/ skal falde/ oc alle met huer andre omkomme.

Thi saa siger HERREN til mig / Lige som en Løuue oc en vng Løuue brøler offuer sit Roff/ naar mange Hyrder skrige paa hannem/ saa fryeter hand icke for deris rob/ oc er icke bedrøffuit for de ere mange. Saa skal oc den HERRE Zebaoth fare hid ned / at stride paa Zions bierg oc paa hendis høye. Oc den HERRE Zebaoth skal beskerme Jerusalem (lige som Fule gøre met deris vinge) oc beskytte/ redde/ omgaa der inde oc vdhielpe.

Vender om i Israels børn/ J som ere meget fra vigede. Thi paa den tid skal huer bortkaste sit Sølffuis oc Guldis Affguder/ som eders Hender giorde eder til synd. Oc Assur skal falde/ icke ved Mandz suerd/ oc hand skal fortæris/ icke ved Menniskens suerd/ oc hand skal alligeuel fly for suerd/ oc hans vnge Mandkøn skulle bliffue skatskyldige. Oc deris Klippe skal bortfly for fryct/ oc hans Første skulle fly for Baneren/ siger HERREN som haffuer Ild i Zion/ oc en Ild arn i Jerusalem.

Assur.
Infra 37.

XXXII.

SEe/ den Konge skal regere/ At oprette Retuished/ oc Førsterne skulle regere / at fremme Retten. At huer mand skal vere/ som den/ der er beuaret for Stormen/ oc som en der er skiult for Støberegn/ oc som Vandbæcke i tørre stæder / som en stor Klippis Skygge i it tiurt Land. Oc de seendis øyen skulle icke lade forblinde dem/ oc deris øern som høre til/ skulle mercke/ oc de wforsynlige skulle lære klog-hed/ oc de stamme Tunger skulle rettelige oc renlige tale.

En

En Daare skal icke mere kaldis en Første/oc ey heller/en Gerig skal kaldis Herre. Thi en Daare taler om daarhed/ oc hans hierte omgaaff met wlycke/ at hand kand komme Hykleri aff sted/oc predicker vildfarelse om HERREN/ huor met hand kand vdhungre de hungrige Siæle/oc forbiude den tørstige at dricke. Thi den Geriges Regemente er idel skade/ Thi hand optencker onde raad til at forderffue de Elendige met falske ord naar hand skal tale Rætten faar de Arme. Men Førsterne skulle haffue Førstelige tancker/oc bliffue der ved.

J hoffmodige Quinder staar op/hører min røst/ i som ere saa trygge / tager min tale til øern. Det er paa aar oc dag at gøre/da skulle i som ere trygge / beffre / Thi der bliffuer ingen Vinhøst/ saa bliffuer der oc ingen som samler. Forferdis i stolte Quinder / beffuer som ere trygge/Det er faar haanden/at føre sig aff/bare oc giorde sig om Lenderne. Mand skal græde for de Agre/ia for de lystelige agre/ for de fructsommelige Vintræ. Thi der skal voxe torn oc tidzel paa mit Folckis ager/ Der til offuer alle Glædskaffs Huss i den glade Stad. Thi Pallatzene skulle ødeleggis/oc Folckens mangföldighed i Staden skal bliffue til inted / at Taarn oc Befestninger skulle bliffue euige huler/oc Vildediur til glæde/Hiordene til føde.

Ioel. 2.

Jndtil saa lenge/at aanden bliffuer vdgyden offuer oss aff Høyelsen. Saa skal da Ørcken bliffue til en Ager/oc Ageren skal regnis for en Skow. Oc Ræt skal bo i Ørcken / oc Retuished paa Agerenss Huss. Oc Retuishedz fruct skal vere Fred/oc Retuishedz nytte skal vere euig stilhed oc tryghed/At mit Folck skal bo i Fredens Huss/ i trygge Bolige oc i frimodig rolighed. Men Haglen skal vere ned at Skowen/oc Staden der neden skal nedtryckis. Salige ere i som saa alle vegne hoss vandet/Thi der mue i lade Øxenis oc Asenis føder gaa paa.

XXXIII.

Ve dig du Ødeleggere/ment du at du bliffuer icke ødelagt? Oc du Foractere/ ment du / at mand skal icke foracte dig? Naar du haffuer ent forstyrelsen/ Saa skalt du oc forstyris/ Naar du haffuer giort ende paa foractelsen / Saa skal mand foracte dig igen.

HERRE ver oss naadig/ Thi wi bie effter dig/ Ver aarle deris Arm/ der til vor Salighed i vor drøffuelsis tid. Lad Folcket fly for det store bulder/ oc Hedningene bortspress/naar du ophøyer dig. Da skal mand opsancke eder lige som it Roff/ lige som mand opsancker Gresshopper/oc lige som Oldenborrer foriagiss/ lige som mand offuerfalder dem.

HERREN er ophøyet/thi hand boer i høyelsen/Hand haffuer giort Zion fuld met Dom oc Retuished. Oc i din tid skal der vere tro/oc Herredømme/ Salighed/ Visdom/ Forstand/ HERRENS frøct skal vere hans Liggendefæ.

See/deris Bud robe der vde/oc fredzens Engle græde beskelige(oc sige)Veyene ere øde/ Der gaar ingen mere paa gaden. Hand holder huercken tro eller loffue. Hand bortkaster Stæderne/oc acter Folcket inted. Landet ligger sørgelige oc iammerlige/Libanon staar skammelige forhuggen/ Oc Saron er lige som en slet marck/oc Basan oc Charmel ere øde.

Nu vil ieg gøre mig rede/siger HERREN / Nu vil ieg ophøye mig / Nu vil ieg komme høyt. J gaa fructsommelige met Straa/ J skulle føde Affner/ Jld skal fortære eder met eders mod. Thi Folcket skal brendis til Kalck/ lige som mand brender ophugne torne met ild.

Psalm. 7.

Hører fordi i som ere longt borte/huad ieg haffuer giort / oc i som ere nær / mercker min styrcke. De Syndere i Zion ere forferdede/beffuelse er kommen paa Hyklerne (oc sige) Huo er iblant oss som kand bo hoss en fortærende ild? Huo er iblant oss / som kand bo hoss den euige Glød?

Huo som vandrer i Retuished/oc taler det som er ræt. Huo som hader Wret oc Gerighed/oc bort vender sine hender/ at hand icke tager Gaffuer. Huo som tilstopper sine øern / at hand icke hører Blodskyld/oc lycker sine øyen til/at hand skal icke see ont. Hand skal bo i Høyelsen/oc Klippen skal vere hans Feste oc Beskermelse. Hans Brød skal giffuis hannem / Vand faar hand visselige. Dine øyen skulle see Kongen i hans hærlighed. Du skalt see Landet vdbredet/ At dit hierte skal storlige forundre der paa/oc sige/Huor ere nu de Scrifftlærde? Huor ere nu Raadgiffuerne? Huor ere nu Cantzelerne? Der til skalt du icke see det stercke Folck / det Folck aff dyb Tale/som mand icke kand mercke/oc aff wdtydelige Tunger/som mand icke forstaa kand.

Psalm. 15.

1. Corint. 1.

Skw Zion/vor Høytidis Stad/ Dine øyen skulle see Jerusalem/en tryg Bolig/en Tabernackel som icke skal bortføris/huess Nagle skulle aldri vddragis / oc hendis Reb skulle icke sønder ryckis. Thi HERREN skal der vere mectig hoss oss/ oc der skulle vere vie Vandgraffuer/

graffuer/at ingen Skib skal fare der offuer met aarer/oc ingen Galleyer segle did. Thi HERREN er vor Dommere/HERREN er vor Mestere/HERREN er vor Konge/ hand hielper oss.

Lader dem vdstrecke deris Snarer/de skulle dog icke holde. Saa skulle de oc icke heller vdsla deris Meysaner aff Masten. Da skal vddelis meget kaasteligt Roff/at de Lamme skulle oc røffue. Oc ingen Jndbyggere skal sige/ Jeg er skrøbelig / Thi Folcket som boer der inde / skal faa syndzens forladelse.

XXXIIII.

KOmmer hid i Hedninge oc hører/J Folck giffuer act her paa/ Jorden høre til/ oc alt det som er paa hende/Verdens kredz met sin vext. Thi HERREN er vred paa alle Hedninge/oc grum paa al deris Hær/ Hand skal forbande dem oc antuorde dem hen til at slass ihiel. Oc deris Jhielslagne skulle bort kastis/At stancken aff deris Legeme skal opfare / oc Biergene skulle flyde aff deris Blod. Oc al Himmelens Hær skal forfulis/oc Himmelen skal foldis til hobe / som it Breff / oc al hans Hær skal visne/som it Blad visner paa Vintræ / oc lige som it tørt blad paa Figentræ. Thi mit Suerd er drucket i Himmelen/oc see / det skal nedfare paa Edom/oc offuer det forbannede Folck/at straffe.

HERRENS suerd er fult aff Blod / oc tyct aff fedme / aff Lammenis oc Buckenis blod/aff Vædrenis nyris fedme/Thi HERREN holder it slag i Bozra / oc it stort mandemord i Edoms Land. Der skulle Enhiørningene nedslass met dem / oc Studene met de fede Øxen/Thi deris Land skal bliffue drucket aff Blod/oc deris Jord skal bliffue tyckt aff fedme. Thi det er HERRENS heffnis dag / oc betalningens aar / til at heffne Zion. Da skulle hendis Floder bliffue til beg/oc hendis Jord til suogel / Ja hendis Land skal bliffue til brendendis beg/som icke skal slyckis huercken dag eller nat/ Men der skal gaa Røg aff hende euindelige. Oc hun skal altid vere øde/til euig tid/at ingen skal gaa der igennem euindelige/ Men Rørdrumme oc Pindssuin skulle der haffue Bolige/Nat vgler oc Raffne skulle der bo.

Thi hand skal vdstrecke en Maalesnor der offuer/at hun skal ødeleggis / oc it Rettelod/ at hun skal vere øde/At hendis Herrer skulde kaldis/Herrer for vden Land/oc alle hendis Førster skulle haffue ende. Oc der skal voxe torn i deris Pallatz / neller oc tidzler i deris Slaat/ oc der skal vere Dragernis Bolige/ oc Strutzer skulle der føde dem. Marer oc Skowkatte skulle der løbe iblant huer andre/oc en Skowtrold skal møde den anden/Oc Vætter skulle der bo / oc der finde deris rolighed. Oc Pindssuin skulle der gøre deris leyre/ oc ligge met deris vnge vnder hendis skygge/Oc glenter skulle der samlis.

Supra 13.

Deute. 28.

Søger nu i HERRENS Bog oc læser/Der skal icke fattis it aff disse stycke/ mand skal icke miste huercken dette eller det/Thi hand er den som biuder ved min Mund/ oc det er hans Aand/som setter det til hobe. Hand giffuer Laaden offuer dem / oc hans Haand deler Maden vd iblant dem/At de skulle arffue der inde euindelige/oc bliffue der vdi stedze oc altid.

XXXV.

MEn Ørcken oc øde Stæder skulle bliffue lystige / oc Marcken skal staa glad oc blomstris lige som Lilier. Hun skal blomstris oc staa lystelig i al lyst oc glæde. Thi Libanons herlighed er hende giffuit / oc Carmels oc Sarons prydelse. De see HERRENS herlighed/vor Gudz prydelse.

Styrcker de trætte Hender/oc verqueger de snublende Knæ. Siger til de mistrøstige hierter/Verer trøstige/ Fryćter icke / See / eders Gud kommer at heffne/Gud som da betaler/kommer oc skal hielpe eder.

Da skulle de Blindis øyen opladis / oc de Døffuis øern skulle obnis. Da skulle de Halte springe som Hiorte / oc de Dummis tunger skulle sige Loff. Thi der skal flyde vand her oc der i ørcken/oc Strøm i Marcken / Oc der som før vaar tiurt/der skulle vere Damme/oc der som det vaar tiurt/der skal vere Rindende Vand. Der som før laae Hugorme/ skal staa græss/ rør oc seff.

Oc der skal bliffue en Gensti oc vey/som skal kaldis den hellige Vey/ at ingen Wren skal gaa der paa/Oc den samme skal vere faar dem/at mand gaar der paa/at oc de Daarer skulle icke fare vild. Der skal ingen Løwe vere/oc inted glubende Diur skal træde der paa / ey heller findis der/

der/ Men mand skal der gaa fri oc tryg. HERRENS igenløste skulle igen komme/ oc komme til Zion met glædskaff/ euig glæde skal vere offuer deris Hoffuit/ oc de skulle faa glæde oc fryd/ oc pine oc suck skulle fly bort fra dem.

XXXVI.

Senacherib. 4.Reg.18. 2.Paral.33.

OC det hende sig i det fiortende Ezechie Kongis aar/ at Senacherib Kongen aff Assyrien drog hid op mod alle Juda faste Stæder/ oc vant dem. Oc Kongen aff Assyrien sende Rabsake fra Lachis til Jerusalem til Kong Ezechiam met stor mact/ Oc hand gick til det øffuerste Fiskedams vanløb paa veyen hoss Farffuernis ager.

Oc Eliakim Ezechie søn/ som vaar Hoffmestere/ oc Sebna Cantzler/ oc Joah Assaphs søn Scriffueren/ ginge vd til hannem. Oc den øffuerste Skenck sagde til dem/ Siger dog Ezechie/ saa siger den store Konge/ Kongen aff Assyrien. Huad er det for en Tradz som du forlader dig paa? Jeg men/ at du lader dig saa tage met ord/ At du vedst end nu raad oc mact til at stride? Paa huem da forlader du dig/ at du est falden fra mig? Forlader du dig paa den sønder brudne Røerkæp Egypten? paa huilcken om nogen helder sig til/ da gaar det hannem ind i haanden/ oc igennem borer den. Saa gør Pharao Kongen aff Egypten ved alle som forlade sig paa hannem? Men vilt du sige til mig/ Wi forlade oss paa HERREN vor Gud. Er hand da icke den/ huess Lunde oc Altere Ezechias haffuer nedbrudet? Oc sagt til Juda oc Jerusalem/ Faar dette Altere skulle i tilbede.

Nu vel/ Saa forsøge det met min Herre Kongen aff Assyrien/ Jeg vil giffue dig thu tusinde Heste/ Lad see/ om du kant komme dem affsted som kunde ride paa dem. Huorledis vilt du da bliffue for en Høffuitzmand aff min Herris ringiste Tienere? Oc du forlader dig paa Egypten for vogne oc Reysenenis skyld. Der til met/ ment du at ieg er dragen hid op i dette Land/ at forderffue det/ vden HERRENS vilie? Ja HERREN sagde til mig/ Drag hen op i det Land/ oc forderffue det.

Men Eliakim Sebna oc Joah sagde til den øffuerste Skenck/ Kære tale met dine Tienere paa Syriske/ thi wi forstaa det vel/ oc tale icke met oss paa Jødiske faar Folckens øern/ som staa paa muren. Da suarede den øffuerste Skenck/ Ment du/ at min Herre sende mig til din Herre eller til dig/ at tale saadanne ord/ oc icke meget mere til de Mend som side paa Muren/ at de skulde æde deris eget Skarn met eder/ oc dricke deris Piss. Oc den øffuerste Skenck stod oc robte høyt paa Jødiske/ oc sagde/ Hører den store Kongis ord/ Kongens aff Assyrien/ saa siger Kongen/ Lader Ezechias icke bedrage eder/ Thi hand kand icke redde eder. Oc lader Ezechias icke komme eder til at trøste eder paa HRREN/ at hand siger/ HERREN skal frelse oss/ at denne Stad skal icke bliffue giffuen i Kongens hender aff Assyrien.

Lyder icke Ezechiam at/ Thi Kongen aff Assyrien siger saa. Gører mig det til vilie/ oc gaar vd til mig/ Saa skulle i alle æde huer aff sit Vintræ oc Figentræ/ oc dricke aff sin Brynd. Indtil at ieg kommer oc henter eder bort til it Land/ lige som eders Land er/ it Land/ som korn oc Most voxer vdi/ it Land/ som Brød oc Vingaarde er vdi.

Lader Ezechias icke bedrage eder/ at hand siger/ HERREN skal frelse oss. Haffuer oc Hedningenis Guder frelset huer sit land aff Kongens haand aff Assyrien? Huor ere de Guder i Hamath oc Arpad? Huor ere Sepharuaim Guder? Haffue de oc reddet Samarien aff min haand? Huilcken aff alle disse landz Guder haffuer frelset sit Land fra min Haand? at HERREN skulde kunde frelse Jerusalem fra min haand? *Supra 10.*

Men de tagde stille oc suarede hannem inted/ Thi Kongen haffde befalet oc sagt/ Suarer hannem inted. Da komme Eliakim Hilkia søn Hoffmesteren/ oc Sebna Cantzeleren/ oc Joah Assaphs søn Scriffueren met sønder reffne klæder/ oc gaffue hannem den øffuerste Skenckis ord til kende.

XXXVII.

4.Reg.19.

DEr Kong Ezechias det hørde/ Da sønder reff hand sine Klæder/ oc tog en Sæck paa sig/ oc gick i HERRENS Huss. Oc sende Eliakim Hoffmesteren/ oc Sebna Cantzleren met de eldste Prester klædde i Sæcke/ til Esaiam Prophete Amoz søn/ at de skulde sige til hannem/ saa siger Ezechias. Denne er Drøffuelsens/ straffens oc lastens dag/ oc det gaar lige/ som naar Børnene ere komne til fødzelens tid/ oc der er ingen mact til at føde. At HER-

REN din Gud vilde dog høre den øffuerste Skenckis ord /huilcke hans Herre Kongen aff Assyrien sende hid at bespaatte den leffuende Gud/oc at skende met saadanne ord/som HER-REN din Gud haffuer hørt. Oc du vilde opløffte en Bøn for de offuerbleffne som end nu ere til stede.

Och Kong Ezechie tienere komme til Esaiam. Men Esaias sagde til dem / siger eders Herre saa. HERREN siger saa/ Frycte dig inted for de ord som du hørde/met huilke Kongens Tienere aff Assyrien forhaanede mig. See/ ieg vil gøre hannem it andet mod/ och hand skal høre noget/ at hand skal drage hiem igen til sit Land/oc ieg vil nedsla hannem ved Suerd i hans eget Land.

Men der den øffuerste Skenck kom til bage igen/ da fant hand Kongen aff Assyrien stride mod Libna/ thi hand haffde hørt / at hand vaar dragen fra Lachis. Thi der kom tidende fra Tirhaka Morlandz Konge/ sigendis/ hand er vddragen at stride mod dig.

Tirhaka.

Der hand nu det hørde/ sende hand Bud til Ezechiam/oc loed hannem sige/sig Ezechie Juda Konge saa/ Lad din Gud icke bedrage dig/ paa huilcken du forlader dig/oc siger/ Jerusalem skal icke giffuis i Kongens haand aff Assyrien. See/du haffuer hørt/huad Kongerne aff Assyrien haffue giort i alle Land/ oc ødelagt dem/ oc du skulde bliffue fri: Haffuer oc Hedningenis Guder frit deris Land/som mine fedre haffue forderffuit: Som er Gosan/Haran/Rezeph/oc Eden børn i Thelassar: Huo er Kongen aff Hamath/oc Kongen aff Arpad/oc Kongen aff Sepharuaim Stad/ Hena oc Jwa.

Och der Ezechias fick breffuit aff Budene och haffde læst det/ gick hand op i HERRENS Huss/oc bredde det vd faar HERREN. Oc Ezechias bad til HERREN/ oc sagde / HERRE Zebaoth / du Jsraels Gud/ som sider offuer Cherubim/ du est alene Gud offuer alle Kongerige paa Jorden/ du skabte himmelen oc Jorden. HERRE bøy dine Øern/oc hør dog/ HERRE oplad dine Øyen / oc see dog/hør dog alle Sennacheribs ord som hand haffuer vdsent at forhaane den leffuende Gud met. HERRE det er sant/ Kongerne aff Assyrien haffue ødelagt alle Kongerige oc deris Land / oc haffue kast deris Affguder i ilden/ Thi de vaare icke Guder/ men Menniskenis henders gerning/ træ och sten / de ere omkomne. Men HERRE vor Gud frelss oss nu fra hans haand/Paa det at alle Kongerige paa Jorden kunde vide/ at du est HERREN alene.

Ezechie bøn

Da sende Esaias Amoz søn til Ezechiam/oc loed hannem sige/saa siger HERREN Jsraels Gud/ Det du haffuer bedet mig om Sennacherib kongen aff Assyrien / saa er det/ at HERREN talede om hannem. Jomfruen Zions daatter foracter oc bespaatter dig/ och Jerusalems daatter ryster hoffuedet effter dig. Huem haffuer du bespaattet och skendet: Offuer huem haffuer du opløfft din røst: oc opløffte dine øyen i høyelsen mod den Hellige i Jsrael. Du haffuer bespaattet HERREN ved dine Tienere / och siger / Jeg er hid opdragen met mine Vognis mangfoldighed paa Biergenis høyhed / til Libanons sider /oc haffuer affhugget hendis høye Ceder/ oc hendis vdualde Granetræ/ oc ieg er kommen igennem hendis høyhed til enden paa denne Skow i Landet. Jeg haffuer graffuet och vddrucket vandet / och tiurt alle foruarede Vand met mine fod saale.

Haffuer du icke hørt/ at ieg haffuer saa giort tilforne / oc saa handlet i gammel tid/oc gør end nu saa/ at stercke Stæder bliffue ødelagde til Stenhobe: Och deris Jndbyggere bliffue suiktede oc mistrøstige oc bestaa met skamme/oc skulle bliffue til græss oc grøne vrter paa marcken/ som hø paa Taget/ der tørris før end det bliffuer moet. Jeg kender din bolig vel / din vdgong oc indgong/ oc din stormen mod mig. Efftterdi at du saa stormer mod mig / oc din Hoffferdighed er kommen til mine Øern/ Vil ieg sette en Ring i din Næse/oc it Bitzel i din mund/ oc føre dig den vey hiem igen som du komst hid.

Psal. 129.

Men det skal vere dig til it Tegen / æd i dette aar det som er afftraad/ J det andet aar/ huad selff opuoxer/i det tredie aar saar oc høster / planter Vingaarde / och æder deris Fruct. Thi de som ere reddede aff Juda huss/ oc de offuerbleffne/ skulle end nu faa røder igen iblant dem/ oc bære Fruct offuer dem. Thi at de som ere offuer bleffne skulle end nu vdgaa aff Jerusalem/ oc de som ere frelste aff Zions bierg / Saadant skal den HERRIS Zebaoth Nidkærhed gøre.

Derfaare siger HERREN saa om Kongen aff Assyrien/ Hand skal icke komme i denne Stad/ oc skal och ingen Pil skiude der hen och ingen Skiold skal komme der faare / och skal ingen Vold gøris om hannem. Men hand skal vende sig tilbage igen / at den vey som hand kom/ at hand icke kommer i denne Stad/ siger HERREN. Thi ieg vil beskerme denne Stad/ at ieg vil hielpe hannem vd/ for min skyld/ oc for Dauidz min tieneris skyld.

Da foer HERRENS Engel vd/ oc slo i de Assyriers Leyre/hundrede fem oc firesindstiue tusinde Mend. Oc der de giorde sig aarle rede om morgenen/ See / da laa der alle vegne

ihiel døde Legeme. Oc Senacherib Kongen aff Assyrien / brød op / drog bort / oc vende sig hiem igen/oc bleff i Niniue. Det skede oc/ der hand tilbad i sin Gudz Nisrochs huss / da sloge hans sønner/Adramelech oc SarEzer hannem ihiel/met Suerd/oc de flyde til Ararat Land/ Oc hans søn AssarHaddon bleff Konge i hans sted.

Senacheribs hær bliffuer ihielslagen aff Engelen.

XXXVIII.

PAa den tid bleff Ezechias død siug / Oc den Prophet Esaias Amoz søn kom til hannem/oc sagde til hannem/saa siger HERREN/ Skicke dit Huss/ thi du skalt dø oc icke leffue. Saa vende Ezechias sit ansict til væggen / oc bad til HERREN/oc sagde/HERRE tenck dog / huorledis ieg haffuer vandret faar dig i sandhed met it fuldkommet hierte / oc giorde huad dig behageligt vaar. Oc Ezechias græd bitterlige.

4. Reg. 20. 2. Para. 23.

Da skede HERRENS ord til Esaiam/ oc sagde/ Gack hen oc sig Ezechie / saa siger HERREN din Faders Dauidz Gud/ Jeg haffuer hørt din Bøn/oc seet din graad. See/ieg vil end nu legge femten aar til dine dage/ oc frelse dig oc denne Stad aff Kongens haand aff Assyrien/Thi ieg vil vel beskerme denne Stad.

Oc du skalt haffue det til it Tegen aff HERREN / at HERREN skal gøre det som hand haffuer sagt. See/ Jeg vil drage skyggen aff Solen paa Achas seyereuerck / thi linier tilbage igen/offuer huilcke hun haffuer løbet/at Solen skal gaa thi linier paa Seyeruercket tilbage/offuer huilcke hun er løben.

Denne er Ezechie Juda Kongis Scrifft / der hand haffde veret siug / oc vaar bleffuen karsk aff sin Siugdom.

JEg sagde/ J mine dage der min tid vaar vde / Nu maa ieg fare til Helffuedis porte / Der ieg end nu tenckte lenger at leffue.

Jeg sagde/Nu maa ieg icke see HERREN mere/ Ja HERREN i de Leffuendis Land / Jeg maa icke nu see Mennisken mere/hoss dennem som leffue deris tid.

Min tid er borte/oc rømt fra mig/lige som en Hyrdis paulun / Oc mit Liff er reffuit fra mig/lige som en Veffuere.

Hand suger mig tør vd/Du gør en ende met mig/paa dagen før afftenen.

Jeg tenckte/Maatte ieg leffue til morgen / Men hand brød alle mine ben sønder / lige som en Løuue/ Thi du giorde dagen vde met mig/ før afftenen kom.

Jeg skreg som en Trane oc Suale/ oc kurrede som en Due/ Mine øyen vilde vdbrydis/ HERRE ieg lider nød/ verquege mig noget.

O huor vil ieg tale her effter/at det som hand tilsagde mig/oc gør det oc / Jeg skal sky alle mine Liffuis dage faar saadan min Sielis bedrøffuelse.

HERRE der aff leffuer mand/oc min Aandis liff staar aldelis der vdi / Thi du lodst mig soffue/ oc giorde mig leffuende.

See/mig vaar meget bange faar hielp/ Men du haffuer hiertelige anammet min Siel til dig/at hun skulde icke forderffuis/ Thi du kaste alle mine Synder bag din ryg.

Thi Helffuede loffuer dig icke/ Oc Døden priser dig icke / Oc de som nedfare i Graffuen/ bie icke effter din Sandhed.

Men alene de som leffue/loffue dig/som ieg nu gør/ Faderen skal lære Børnene din Sandhed.

HERRE hielp mig/ Saa ville wi siunge min Sang / saa lenge wi leffue / i HERRENS Huss.

Da bad Esaias/at mand skulde tage it Plaster aff Figen/ oc legge paa hans Bulde / at hand kunde bliffue karsk. Da sagde Ezechias/ Huilcket Tegen er det/ At ieg skal gaa hen op til HERRENS Huss.

XXXIX.

PAa den tid/sende Merodach BalAdan / BalAdans søn Kongen aff Babylonien/ Breff oc Gaffuer til Ezechiam/ Thi hand haffde hørt/at hand haffde verit siug/oc vaar bleffuen karsk igen/ Der aff bleff Ezechias glad /oc visde dem sit Sølffkammer/sølff oc guld / oc Vrter / Dyrebar Salffue / oc alt sit Rustkammer/oc alt Liggendefæ som hand haffde/ Der vaar inted / at Ezechias ey visde dem i sit Huss/ oc i sit Herredøme.

4. Reg. 20.

Da kom Esaias Prophete til Kong Ezechiam / oc sagde til hannem / Huad sige disse

Mend: oc hueden komme de til dig: Ezechias suarede/ de komme longt fra til mig som er aff Babylonien. Hand sagde/ huad saae de i dit huss: Ezechias suarede/ de haffue seet/ alt det som er i mit huss/ oc der er inted i mit Liggendefæ/ at ieg ey visde dem det.

Oc Esaias sagde til Ezechiam/ hør den HERRE Zebaoths ord/ See/ den tid skal komme/ at alt det som er i dit Huss/ oc huad dine Fedre haffue sancket sammen/ til denne dag/ skal føris til Babylonien/ at der skal inted bliffue igen/ siger HERREN. Der til met skulle de bortføre dine Børn/ som skulle komme aff dig/ oc du skalt tage til dig at opføde/ oc de skulle bliffue kammersuenne i Kongens Gaard aff Babylonien. Da sagde Ezechias til Esaiam/ HERRENS ord er gaat/ som du siger/ oc sagde/ Der bliffue ekon alene Fred och Troskaff i min liffuis tid.

XL.

TRøster/ trøster mit Folck/ siger eders Gud. Taler kerlige til Jerusalem/ och Predicker faar hende. At hendis Ridderskaff haffuer ende/ thi hendis misgerning er forladen/ thi hun haffuer fonget dubbelt aff HERRENS Haand/ faar alle hendis Synder.

Matth. 9. Mar. 1. Lucæ. 3. Ioan. 1.

Der er en Predickers røst i ørcken/ bereder HERREN veyen gører vor Gud en slet Sti paa marcken i ørcken. Alle Dale skulle ophøyis/ oc alle Bierg oc Høye skulle nedtryckis/ oc huad som er Wiefft/ det skal bliffue ieffnt/ oc huad som er wslæt/ det skal bliffue slæt. Thi HERRENS Herlighed skal obenbaris/ oc alt Kød skal see til hobe/ det HERRENS Mund taler.

1. Pet. 1. Iacob. 1.

Der siger en røst/ Predicke/ Oc hand sagde/ Huad skal ieg predicke: Alt Kød er Hø/ och al hendis Godhed er lige som it Blomster paa marcken. Høet tørris/ Blomsteret visner/ thi HERRENS aand blæss der paa. Ja Folcket er Hø/ høet tørris/ Blomsteret visner/ **Men vor Gudz Ord bliffue euindelige.**

Ioan. 10. Psalm. 23. Ezech. 34.

Zion du Predickerinde sti op paa it høyt Bierg/ Jerusalem du Predickerinde ophøye din røst met mact/ ophøye oc fryct dig icke/ Sig til Juda stæder/ See/ der er eders Gud. Thi see/ den HERRE HERRE kommer veldelige/ oc hans Arm skal regere/ See/ hans Løn er hoss hannem/ oc hans betalning er hoss hannem. Hand skal føde sin Hiord lige som en Hyrde/ hand skal samle lammene i sin Arm/ oc bære dem i sit skød/ oc lede de fructsommelige Faar.

Rom. 11. 1. Cor. 2. Esa. 44. 48.

Huo maaler Vandet met næffuen/ oc befatter Himmelen met spanden: oc begriber Jorden met en Tredings maade/ oc veyer Biergene met væct/ och Høyene met en veyskaal: Huo vnderuiser HERRENS Aand/ och huilken Raadgiffuere vnderuiser hannem: Huem spør hand om Raad/ som kand giffue hannem forstand/ oc lære hannem Rættens vey: oc lære hannem Visdom/ oc vnderuise hannem forstandens vey: See/ Hedningene ere actede som en Taar der bliffuer igen i spanden/ och lige som it Grand der bliffuer i veyskaalen igen/ See/ Øerne ere lige som en liden Støff. Libanon vaare icke nock til en Ild/ oc hans Diur vaare icke nock til Brendoffer. Alle Hedninge ere inted faar hannem/ oc regnis mindre end inted oc som det der er forfengeligt.

Huem ville i ligne Gud ved: Eller huad Lignelse ville i gøre hannem: Mesteren støber vel it Billede/ oc Guldsmeden forgylder det/ och gør sølff Kæder der paa. Disligeste/ huo der formaar en arm Løfftelse// hand vdueler sig it Træ som icke raadner/ oc søger en klog Mestere der til/ som kand gøre hannem it Billede/ som er bestandigt. Vide i inted: Høre i icke: Er det icke før kundgiort faar eder: Haffue i icke forstaait det aff Jordens begyndelse: Hand sider offuer Jordens kredz/ oc de som bo der paa ere lige som Græsshopper. Hand vdrecker Himmelen som it tynt Skind/ och breder hannem vd som it Paulun der mand boer vdi. Hand som gør Førsterne til inted/ oc gør Jordens Dommere forfengelige/ lige som deris Bul haffde huercken plante eller sæd/ oc ey heller røder i Jorden/ At de tørris hen/ om it Vær blæss iblant dem/ och en Huereluind tager dem bort som Straa. Huem vilde i da ligne mig ved/ som ieg skulde vere lig: siger den Hellige.

Psalm. 147.

Opløffter eders øyen i Høyelsen/ oc seer/ huo skabte saadanne ting/ och fører deris Hær vd ved tal: Som kalder dem alle ved naffn/ Hans formue oc stercke krafft er saa stor/ at hun icke kand feyle i noget.

Hui taler du da Jacob/ oc du Israel siger/ Min vey er skiult faar HERREN/ oc min Ræt gaar frem/ faar min Gud: Vedstu icke: Haffuer du icke hørt: HERREN den euige Gud som skabte Jordens ende bliffuer icke træt eller vansmectig/ hans forstand/ er wrandsagelig. Hand giffuer de Trætte krafft/ oc de Vansmectige styrcke nock. De Vnge bliffue trætte och vansmectige/ oc de vnge Mend falde. Men de som vocte paa HERREN/ de faa ny krafft/ at de opfare met Vinger som Ørne/ at de løbe oc vansmectis icke/ at de gaa oc trættiss icke.

XLI.

LAd øerne tie faar mig/oc Folcket stercke sig/Lad dem komme hid oc nu tale/Lad oss gaa til Rætte met huer andre. Huo opuacte den Retuise aff Østen: Huo kallede hannem at hand gick: Huo gaff Hedningene oc Kongerne for hannem / at hand bleff mectig offuer dem/oc gaff dem vnder hans Suerd / lige som støff/oc hans Bue lige som atspredde straa: At hand iagede effter dem / oc drog igennem met fred/oc hand bleff dog icke træt paa veyen. Huo gør det/oc vdretter det/oc kalder alle Menniske effter huer andre fra første begyndelse: Jeg er HERREN / baade den første oc den siste.

Gene.12.14.

Der Øyerne det saae/fryctede de sig/oc Jordens ende forferdedis. De skyndede sig/oc komme her til/Den ene halp den anden/oc sagde til sin Neste / Ver trøstig. Tømmermanden tog Guldsmeden til sig/oc giorde met Hammeren blicket slet paa Smedie steden / oc sagde / Det skal staa deylige/oc feste det met Søm/at de skulde icke røris.

Men du Jsrael min Tienere/Jacob som ieg vdualde/Du min elskelige Abrahams sæd. Jeg som styrckede dig her til fra Verdens ende/oc kallede dig fra hendis Veldige / oc sagde til dig/Du skalt vere min Tienere/Thi ieg vdueller dig/oc forskyder dig icke. Frycte dig icke/ Jeg er met dig/Vige icke/thi ieg er din Gud/ Jeg styrcker dig / Jeg hielper dig oc / Jeg opholder dig/met min høyre Haandz Retuished. See/ De skulle bespaattis oc bliffue til skamme/ alle som ere vrede paa dig/ De skulle bliffue som inted. Oc Folcket som trætter met dig / skal omkomme/at du skalt spørre effter dem/oc finde dem icke. De Folck / som trætte met dig / skulle bliffue som inted/ oc de Folck som stride mod dig/skulle faa en ende. Thi ieg er HERREN din Gud/som styrcker din høyre Haand/oc siger til dig/ Frycte dig icke/ Jeg hielper dig.

Der faare frycte dig icke du lille Orm Jacob/ J arme Jsraels hob/ Jeg hielper dig/ siger HERREN/oc din Frelsere den hellige i Jsrael. See/ieg giorde dig til en skarp ny Terskevogn/som haffuer tagge / At du skalt Terske oc sønderknuse Biergene / oc gøre Høyene som affner. Du skalt bortspre dem / at Værit skal føre dem hen / oc huereluind skal bortblæse dem. Men du skalt glædis i HERREN / oc rose dig aff den Hellige i Jsrael.

De Elendige oc Fattige lede effter Vand/ oc der er inted / deris Tunge tørris aff tørst/ men ieg HERREN vil vil høre dem/ Jeg Jsraels Gud vil icke forlade dem. Men ieg vil obne Vandfloder paa Høyene/oc Kilder mit paa marcken/ Jeg vil gøre Ørcken til vand sø/oc det tørre land til Vandkilder/ Jeg vil giffue Ceder/ Fyr træ/Myrre/oc Oliue træ i Ørcken/ oc paa Marcken vil ieg giffue Granetræ / Bøge træ oc Busbom met huer andre. Paa det at mand kand see oc kende/oc mercke oc forstaa til lige/ At HERRENS Haand haffuer det giort/oc den Hellige i Jsrael haffuer skabt saadant.

Saa lader eders Sag komme hid/siger HERREN/ Bærer frem huad i haffue paa at staa/siger Jacobs Konge. Lader dem gaa frem oc forkynde oss det/ som komme skal/ Forkynder oss oc spaar noget tilforn/Lader oss acte der paa/oc mercke i vort hierte / huorledis det skal gaa her effter. Eller lader oss dog høre de tilkommende ting. Oc forkynder oss huad her effter komme skal/Saa ville wi mercke / at i ere Guder. Tradz gører vel eller ilde/ Saa ville wi der om tale/oc see til met huer andre. See/ J ere aff inted/ oc eders Gerning er oc aff inted / oc at vduele eder/er en Verstyggelse.

Men ieg opuecker en aff Norden/oc kommer aff Solens Opgang / Hand skal predicke i mit Naffn/Oc skal gaa offuer de Veldige som paa Lim / oc skal træde leret lige som en Paattemager. Huo kand noget sige aff begyndelse/saa ville wi det mercke: Eller spaa tilforne: Saa ville wi sige/Du taler ret. Men der er ingen Bebudere/ Jngen som lader noget høre / Jngen som kand høre it ord aff eder. Jeg er den første/som siger til Zion/See/ Det er det / oc giffuer Jerusalem Predickere. Men ieg seer did/men der er ingen/Oc seer iblant dem/Men der er ingen Raadgiffuere/ Jeg spør dem at/ Men da suare de inted. See/det er altsammen idel møye/ oc deris Gerning er inted/deris Affguder ere Vær oc forfengelighed.

XLII.

SEe/det er min Tienere/ Jeg opholder hannem / oc min Vdualde / til huilcken min siæl haffuer behagelighed/ Jeg haffuer giffuit hannem min Aand / Hand skal føre Rætten iblant Hedningene. Hand skal icke skrige eller robe/ Oc mand skal icke høre hans røst paa Gaderne. Hand skal icke sønder bryde det knusede Røer/oc icke vdslycke den rygendis Hør / Hand skal lære at holde Rætten met Sandhed. Hand skal icke vere vredactig eller grum/paa det hand skal skicke Ræt paa Jorden/ Oc Øerne skulle vocte paa hans Lou.

Matth.12.

Saa siger den HERRE Gud/som skabte Himmelen/ oc vdbredde hannem/ oc den som skabte Jorden oc hendis Vext/Som giffuer Folcket Aande/som der paa ere/oc dem Aanden som gaa der paa. Jeg HERREN haffuer kaldet dig met Retuished/oc haffuer taget dig ved din Haand/oc haffuer foruaret dig. Oc ieg gaff dig til it Forbund iblant Folcket/til Hedningenis Liuss/At du skalt oplade de Blindis øyen/oc vddele de Fangne aff Fengsel/oc dem som side i mørcke/aff Fangetaarn. Jeg HERREN/ det er mit Naffn/ oc vil ingen anden giffue min ære/ oc ey heller Affguderne mit Loff. See/ieg kundgør eder tilforn det som komme skal/oc bebuder eder noget nyt/ før end det opgaar/ lader ieg eder det høre.

Infra 48, 49.

Siunger HERREN en ny Sang/Hans Loff er til Verdens ende. De som fare paa Haffuet/oc huad der er vdi/Oc Øerne oc de som bo paa dem. Rober høyt i Ørcken/oc de Stæder der vdi/met Byerne som Kedar boer/Defryde dem som bo paa Klipperne/oc robe aff biergenis høyhed. Lader dem giffue HERREN ære/oc kundgøre hans Loff paa Øerne.

HERREN skal vddrage som en Kempe/Hand skal opuecke nidkærhed som en Stridzmand/Hand skal fryde sig oc springe/oc hand skal offueruinde sine Fiender. Jeg tier vel en tid long/oc er stille/oc ieg er taalmodig. Men nu vil ieg robe som en der Føder/ Jeg vil ødelegge oc opsluge dem alle. Jeg vil ødelegge Biergene oc Høyene/oc bort tørre alt deris Greß/ oc ieg vil gøre Vandfloderne til Øer/oc vdtørre Søene.

Men ieg vil lede de Blinde paa den vey som de icke vide/Jeg vil føre dem paa den sti/som de icke kende/Jeg vil gøre mørcket faar dem til Liuss/oc det wieffne slæt/ Dette vil ieg gøre dem oc icke forlade dem. Men de som forlade dem paa Affguder/oc sige til støbte Billede/J ere vore Guder/De skulle vendis tilbage oc beskemmis.

J Døwe hører/oc i Blinde seer hid/at i see. Huo er saa blind som min Tienere/oc huo er saa døu/som mine Bud/der ieg vdsender? Huo er saa blind som den Fuldkomne/oc saa blind som HERRENS Suend? Mand predicker vel meget/Men de holde det icke/Mand siger dem nock/Men de ville icke høre det. HERREN vil dem alligeuel vel/faar hans Retuishedz skyld/at hand kand gøre Louuen herlig oc stor. Det er it berøffuit oc plyndret Folck/De ere alle besnerede i huler/oc skiulte i Fengsel/De ere bleffne til Roff/oc der er ingen Frelsere/Plyndrede/oc der er ingen som siger/Giff dem hid igen.

Huo er iblant eder som tager det til øern/ der paa mercker/ oc hører det som her effter kommer? Huo gaff Jacob at hand skulde plyndris/ oc Jsrael til Røffuerne? Haffuer icke HERREN det giort? mod den wi syndede? Oc de vilde icke vandre i hans veye/ oc icke lyde hans Lou. Der faare vdøste hand sin vredis grumhed offuer dem/oc en Stridzmact/ Oc optende dem trint omkring/Men de actede det icke/ Oc optende dem/ Men de toge det icke til hierte.

XLIII.

OC nu siger HERREN/som dig Jacob skabte/oc giorde dig Jsrael. Frycte dig icke/Thi ieg frelste dig/ Jeg kallede dig ved dit naffn/ Du est min. Thi naar du gaar igennem Vandet/da vil ieg vere hoss dig/at strømene skulle icke druckne dig/Oc om du gaar i Jlden/ da skalt du icke brende dig/ oc Luen skal icke optende dig. Thi ieg er HERREN din Gud/den Hellige i Jsrael/din Frelsere/Jeg gaff Egypten/Morland oc Seba i din sted at du skulde frelsis. Efftterdi at du vaast saa dyrebar actet faar mine øyen/maat du oc vere herlig/ oc ieg haffuer dig kær/Der faare giffuer ieg Menniskene i din sted/oc Folckene for din Siæl.

Saa frycte dig nu inted/ Thi ieg er hoss dig/ Jeg vil føre din Sæd fra østen/ oc samle dig fra Vesten. Oc ieg vil sige mod Norden/ Faa hid/ oc mod Synden/ Forbiud icke/ Før hid mine Sønner her longt fra/oc mine Døtter fra Verdens ende. Alle som ere kallede met mit Naffn/ som er de/ som ieg haffuer skabt til min Herlighed/ oc beredde oc giorde dem.

Lad det blinde Folck gaa frem/som dog haffue øyen/oc de Døuue/som dog haffue øern. Lad alle Hedningene komme tilsammen/til hobe/ oc Folckene forsamle dem. Huo er iblant dem/som det kundgøre kand/oc lade oss før høre/huad ske skal? Lader dem fremlede deris Vidne/oc beuise det/saa skal mand høre/oc sige/ Det er sandhed.

Men i ere mine Vidnesbyrd/siger HERREN/oc mine Tienere som ieg vdualde/ Paa det at i skulle det vide oc tro mig/oc forstaa/at det er Jeg. Faar mig er ingen

gen Gud giort/oc effter mig skal ingen vere. Jeg/Jeg er HERREN/ oc der er ingen Frel-
sere vden ieg. Jeg kundgiorde det oc haffuer oc hulpet/oc ieg loed eder det sige / oc der er ingen
fremmet(Gud)iblant eder. J ere mit Vidnesbyrd/siger HERREN/ saa er ieg Gud. Oc ieg
er før/end nogen dag vaar/oc der er ingen som kand redde aff min Haand/ Jeg arbeyder/ huo
vil det affuende:

HERREN eders Frelsere/den Hellige i Jsrael/siger saa/ For eders skyld
sende ieg til Babylonien/oc nedslo alle Stengerne/oc iegede Chaldeerne at de flyde grædendis
til skibene. Jeg er HERREN eders Hellige / som skabte Jsrael / eders Konge. Saa siger
HERREN/som gør veyen i Haffuet/oc stien i stercke Floder/ Den som vdfører / Vogne
oc Heste/hær oc mact/at de ligge paa en hob/oc icke opstaa/At de vdslyckis/som hør vdslyckis.

Exodi 14.

Tencker icke paa det Gamle/oc acter icke paa det som vaar Tilfaarne. Thi see / Jeg vil
gøre noget Nyt/ Nu skal det opuoxe/at i skulle det vide/at ieg gør vey i Ørcken/oc Vandstrøme
i tørre Stæder. At Diurene paa Marcken/oc Drager oc Strudzer/skulle ære mig/Thi ieg vil
giffue Vand i Ørcken / oc Strøme i øde Stæder / at mit Folck / mine Vdualde / skulle dricke
der aff.

Jeg haffuer bered mig det Folck/Det skal kundgøre mit Loff. Jcke / at du Jacob paakal-
lede Mig/eller at du Jsrael arbeydet for mig. Du førde mig icke dine Brendoffers Faar/oc ey
heller ærede mig met dine Offer/ Jeg haffde icke lyst til din Madoffers Tieniste/ Jeg haffde
ey heller lyst til dit Røgelsis arbeyde. Du købte mig icke Kalmuss for pendinge / Du fyllede
mig icke met dit Offers fedme. **Ja du komst mig til at tiene i dine Synder/ oc gior-
de mig Møye met dine Misgerninger. Jeg/ Jeg affsletter dine synder for
Min skyld/oc ieg vil icke ihukomme dine synder.**

Paaminde mig/Lad oss gaa i Rætte met huer anden/ Sig til / huorlunde vilt du vere
retferdig: Dine Foreldre syndede/oc dine Lærere giorde ilde mod mig. Der faare besmittede
ieg Helligdommens Førster/oc gaff Jacob til Forbandelse/oc Jsrael til bespaattelse.

XLIIII.

SAa hør nu Jacob min Tienere/oc Jsrael som ieg vdualde/Saa siger HER
REN som dig skabte oc giorde/ oc haffuer hulpet dig fra din Moders liff.
Frycte dig icke Jacob min Tienere / oc du Fromme som ieg vdualde. Thi
ieg vil vdgyde Vand paa de Tørstige/oc strøme paa de tørre. Jeg vil vdgy-
de min Aand offuer din Sæd/oc min Velsignelse paa dine Effterkommere/
At de skulle voxe som græss/lige som Pile træ hoss Bæcke. Denne skal sige/
Jeg er HERRENS/oc den anden skal kaldis met Jacobs naffn. Oc denne skal scriffue sig
HERREN til met sin haand/oc hand skal bliffue kaldet met Jsraels naffn.

Ioan. 7.

Saa siger HERREN Jsraels Konge/oc hans Frelsere / den HERRE Zebaoth/
Jeg er den Første/ oc ieg er den Siste / oc der er ingen Gud foruden mig. Oc huo er mig lig/
som kalder oc kundgør/oc bereder det faar mig / ieg som sette Folcket fra Verdens begyndelse:
Lader dem forkynde dem Tegnene oc huad komme skal. Frycter eder icke / oc forferdes icke/
Loed ieg icke eder det høre/oc kundgiorde eder det paa den tid: Thi i ere mine Vidne / Er der
oc en Gud foruden mig: Der er ingen Skabere/Jeg ved dog ingen.

Alle som gøre Affguder de ere forfengelige/oc deris kaastelige ere inted nytte/De ere deris
Vidne oc see icke/mercke oc inted/Der faare skulle de beskemmis. Huo ere de som gøre en Gud/
oc støbe Affguder/som inted ere nyttelige: See/alle deris Tilhengere skulle beskemmis / Thi
de ere Mestere aff Mennisken. Om de end allesammen komme til hobe / da skulle de alligeuel
frycte oc bliffue beskemmede.

Esaiæ 40. 41.
Infra 48.

Der smeder en Jernet i Tangen/arbeyder i gløderne/oc bereder met Hammeren/ Oc ar-
beyder der paa met al sine Armis mact/oc lider dog Hunger indtil hand icke mere kand/ hand
dricker icke heller vand/ før hand bliffuer vansmectig.

Den anden tømrer Træ/oc maaler det met Snoren/oc mercker det met Blege/oc oplæt-
ter det/oc circkler det aff/ oc gør det lige som en Mandz billede/ lige som it deyligt Menniske/
som boer i Huset. Hand gaar fri der til iblant Træene i Skowen/ at affhugge Ceder/ oc at ta-
ge Bøg oc Eg/ Ja it Ceder som er plantet/ oc opuoxt aff Regn / oc det som giffuer Mennis-
ken brende/Aff huilcket mand tager/at mand kand verme sig der ved / oc den mand optender
oc bager Brød der ved. Der gør hand oc en Gud aff / oc beder til hannem/ Hand gør en Aff-
gud der aff/oc bøyer sine knæ faar hannem. Halffdelen brender hand i ilden / oc offuer den an-

den halff del æder hand kød/Oc hand steger en Steg oc mætter sig/vermer sig ocsaa/oc siger/
Hoya/Jeg er vorden varm/oc seer min lyst paa ilden. Men det som igen er/gør hand til en
Gud/at det skal vere hans Affgud/faar huilcket hand bøyer sine knæ oc nedfalder/oc tilbeder/
oc siger/Frelss mig/Thi du est min Gud.

De vide inted oc forstaa inted/Thi de ere forblindede/at deris øyen icke see/oc deris hier-
te kunde icke mercke/oc gaa icke til deris hierte/der er ingen forstand eller visdom/At de dog
kunde tencke/Jeg haffuer brent halff delen met ilden/oc baget brød/oc stegt kød paa kullene/oc
æder det/Oc skulde ieg nu gøre en verstyggelighed aff det som offuer bleff/oc skulde ieg falde
paa knæ faar en Knub: Det giffuer aske oc bedrager hiertet som bøyer sig til hannem/oc kand
icke frelse hans Siel. Dog tencker hand icke/Er det icke bedrageri/som min høyre Haand gør:

Kom dette ihu Jacob oc Jsrael/Thi du est min Tienere/Jeg haffuer bered dig/at du
skalt vere min Tienere/Jsrael forglem Mig icke. Jeg afffletter din Misgerning lige som en
sky/oc dine Synder som it taag/Vende dig om til mig/Thi ieg frelser dig. Glæder eder i
Himle/Thi HERREN haffuer giort/Du Jord rob her nedre/J Bierge verer glade met
fryd/Skowen oc alle Træ der vdi/Thi HERREN haffuer frelst Jacob/oc er herlig i Js-
rael.

Saa siger HERREN din Frelsere/som haffuer bered dig aff Moders liff. Jeg er
HERREN som gør alting/Som alene vdbreder Himmelen/oc gør Jorden viid foruden
hielp. Som gør Spaamendenis Tegen til inted/oc Spaamendene galne/Som vender de
Vise til bage/oc gør deris kaanst til daarlighed. Men stadfester sin Tieneris ord/oc fuldkom-
mer sine Sendebudz Raad. Som siger til Jerusalem/Du skalt besidis/oc til Juda stæder/J
skulle opbyggis/oc ieg vil oprette deris Ødeleggelse. Jeg som siger til Dybheden bortsigis/oc
til Strømene/verer tørre. Jeg som siger til Cyrus/Hand er min Hyrde/oc skal fuldkomme al
min vilie/At mand skal sige til Jerusalem/Du skalt opbyggis/Oc til Templen/Du skalt
grundfestis.

Cyrus.

XLV.

SAa siger HERREN til Cyrus sin Salffuede/Huilcken ieg tager ved hans
høyre haand/at ieg vil nedtrycke Hedningene faar hannem/oc affløse fra Kon-
gerne Suerdet/At Portene skulle bliffue obne faar hannem/oc Dørrene skulle
icke tillyckis. Jeg vil gaa faar dig/oc gøre de Krogede rette/Jeg vil sønder sla-
kaaber portene/oc sønder bryde iern Slaar. Oc ieg vil giffue dig de lønlige Lig-
gendefæ/oc de skiulte Klenodie/At du skalt vide/At ieg HERREN Jsraels
Gud haffuer kaldet dig ved dit naffn/for Jacob min Tieneris skyld/oc for Jsraels min Vd-
ualdis skyld. Ja ieg kallede dig ved dit naffn/oc neffnde dig der du icke end kende mig. Jeg er
HERREN oc ellers ingen mere/der er ingen Gud/vden Jeg/Jeg rustede dig/der du icke
end kende mig. Paa det at mand skulde vide/baade fra Solens opgong oc til Solens ned-
gong/at der er inted foruden mig. Jeg er HERREN/oc ingen mere/Jeg som gør Liuset/
oc skicker Mørcket/Jeg som giffuer Fred oc skicker det Onde/Jeg er HERREN/som
dette gør altsammen.

J Himle drybe offuen ned/oc skyerne regne Retferdighed/Jorden skal opladis/oc bære
Salighed/oc Retferdighed voxer til met/Jeg HERREN skicker det.

Ierem. 14.
Roma. 9.

Ve den/som trætter met sin Skabere/som er/Skaaret met lerenss Paattemagere/Siger
oc Leret til sin Paattemagere/Huad gør du: Du beuiser icke dine hender paa din gerning. Ve
den/som siger til Faderen: Hui affledе du mig/oc til Quinden/Hui fødde du:

Saa siger HERREN Jsraels Hellige/oc hans Mestere/Spør Tegen aff mig/viser
mine Børn/oc mine henders gerning til mig. Jeg giorde Jorden/oc skabte Menniske der paa/
Jeg er den/hues hender vdbredde Himmelen/oc biuder offuer al hans Hær. Jeg opuacte han-
nem i Retuished/oc ieg vil gøre alle hans veye slette/Hand skal bygge min Stad/oc lade mine
Fanger løss/icke for Pendinge ey heller for gaffuer/siger den HERRE Zebaoth.

Saa siger HERREN/Egypternis handel/oc Morlandz forhuerffuelse/oc det longe
Folck i Seba/skulle giffue sig vnder dig/oc vere dine egne/De skulle følge dig/J fiedre skulle
de gaa/oc de skulle nedfalde faar dig/oc inderlige bede dig/Thi Gud er hoss dig/oc der er el-
lers ingen Gud mere.

Sandelige du est en Skiulder Gud/du est Jsraels Saliggører. Men alle som gøre Aff-
guder/de skulle allesammen beskemmis oc bespaattis/oc gaa bort skamrøde met huer andre.
Men Jsrael skal frelsis ved HERREN/ved en euig Frelselse/oc skal icke beskemmis ey
heller bespaattis aldri oc euindelige.

Thi

Thi saa siger HERREN/ som skabte Himmelen/den Gud som beredde Jorden/oc giorde hende oc beskickede hende/ Oc giorde hende icke/ at hun skal vere tom / men haffuer til-bered hende/at mand skal bo paa hende/ieg er HERREN/oc der er ingen mere. Jeg haffuer icke talet i løndom i iordens mørcke stæder. Jeg sagde icke til Jacobs Sæd forgeffuis/ Søger mig/ thi ieg er HERREN/ som taler om retuished/ oc kundgør det som ret er.

Lader Kemperne iblant Hedningene samle dem tilhobe oc komme hid / de som inted vi-de/ oc gaa oc drage met deris Guders Knubbe/ oc bede inderlige den Gud som icke kand hiel-pe. Forkynder oc holder eder hid/raadslar met huer andre. Huo loed sige dette aff gammel tid/ eller huo kundgiorde det: Haffuer icke ieg HERREN det giort: Oc der er ellers ingen Gud/ vden ieg/ en retuiss Gud oc Saliggører/ oc der er ingen/ vden Jeg.

Vender eder til mig/ alle verdens ende / saa skulle i bliffue salige/Thi ieg er Gud/oc in-gen anden. Jeg suer ved mig selff/ oc retuishedens ord vdgaar aff min Mund/der ved skal det bliffue/som er/ **Alle knæ skulle bøyes faar mig/ oc alle Tunger skulle suere / oc si-ge/ Jeg HERREN haffuer Retuished oc styrcke**/Saadanne skulle och kom-me til hannem. Men alle de som staa mod hannem/ de skulle beskemmis. Thi vdi HER-REN skal al Jsraels Sæd retferdig gøris/ oc rose sig aff hannem.

Rom.14.
Philip.2.

BEl er nedbøyet/Nebo er nedfalden/ deris Affguder ere bleffne diur oc Fæ til del/ at de bære dem trætte paa deris Byrde. Ja de falde oc bøye dem allesammen/ och de kunde icke bære Byrden bort/ men deris Siæle mue gaa i Fengsel.

XLVI.

HØrer mig/ i aff Jacobs huss/ oc alle offuer bleffne aff Jsraels huss/i som bæris aff mig i Liffuet/ oc ligge i mit Liff. Ja ieg vil bære eder indtil Alderdommen/ oc indtil i bliffue Graaherdige/ Jeg vil gøre det/ieg vil løffte oc bære oc frelse.

Huem ligne i mig ved/ eller huo skal da vere mig lig: Effter huem maale i mig/ den ieg skal vere lig: J vdskudde Guldet aff pungen / oc vdueye Sølff-uet met vecten/ och løne Guldsmeden/at hand skal gøre en Gud der aff/ faat huilken de falde paa knæ oc tilbede. De løffte hannem op paa skuldrene oc bære hannem/ oc set-te hannem i sin Sted der staar hand oc kommer icke aff sin sted/ Rober nogen til hannem/ da suarer hand inted/ oc hielper hannem icke aff Nød.

Sup.40.
Baruch.6.

Tencker dog paa saadant/ oc verer faste/ J offuertrædere gaar til eders hierte. Betencker det framfarne aff gammel tid/ Thi ieg er Gud/oc ingen mere/en Gud/huess lige ingen sted er. Jeg som kundgør tilforn/ huad der effter komme skal/ oc tilforne/ før end det sker/ oc siger /mi-ne anslag staa fast/oc ieg gør alt det som mig behager. Jeg kalder en Ful aff Østen/oc en mand aff it Land longt borte/ som skal gøre mine Anslag. Huad ieg siger/ det lader ieg komme/ Huad ieg tencker/ det gør ieg oc saa.

XLVII.

MØrer mig/ i som haffue stolte hierter/i som ere longt fra Retuished. Jeg haff-uer/ført min Retuished nær til/hun er icke longt fra/oc min salighed forsøm-mer sig icke/thi ieg vil giffue min Salighed i Zion/oc min Herlighed i Jsrael

Babylon.

Nedsti Jomfru du Babylons daatter/sæt dig i støff/ sæt dig paa iorden. Thi Chaldeernis Daatter haffuer ingen stoel mere/mand skal icke mere kalde dig/du deylige oc lystige. Tag møllen oc mal mel/ opløss dine laacke/ gør dine Føder nøgne/ blote dine been/vad offuer vandet/ at din bluelse skal syniss/ oc din skam skal sees. Jeg vil heffne mig/oc inted Menniske skal bede mig det aff. (Dette gør) vor Frelsere/ som kaldis den HERRE Zebaoth/ den Hellige i Jsrael.

Du Chaldeers Daatter sæt dig ned i stille/ oc gack i mørcket/thi du skalt icke mere kaldis/ Frue offuer Kongerige. Thi den tid ieg vaar vred paa mit Folck / oc vanhelligede min Arff/ da offuer gaff ieg dem i din haand. Men du beuiste dem ingen miskundhed/du giorde dit Aag formeget suart offuer de Gamle/ oc tenckte/ Jeg er en Dronning euindelige. Dette haffuer du icke end her til dags lagt paa hierte/ eller tenckt der paa/huorledis det skal bliffue her effter met hende.

Saa hør nu dette/ du som leffuer i vellyst oc sider saa vryggelige/ oc siger i dit hierte / Jeg er/ och ingen mere / Jeg bliffuer icke Encke/ ey heller Wfructsommelig. Men disse thu ting

skulle

skulle hastelige komme paa dig en dag/at du skalt bliffue Encke oc vfructsommelig / Ja fuldkommelige skulle de kōme offuer dig/ For dine Troldkarlis mangfoldelighedz skyld/oc for dine Besuereris skyld / som ere mange hoss dig. Thi du haffuer forladet dig paa din ondskaff / der du tenckte/ Mand seer mig icke / Din Visdom oc kaanst haffuer nedkast dig / oc du siger i dit hierte/ Jeg er den/oc ellers ingen. Der faare skal en Wlycke komme offuer dig / at du skalt icke vide/naar hun skal komme/oc en wlycke skal falde paa dig / som du icke kant forlige / Thi der skal hastelige komme ødeleggelse offuer dig/huilcken du icke venter dig.

Saa gack nu frem met dine Besuerere / oc met dine Troldkarlis hob / iblant huilcke du haffuer møyet dig aff din vngdom/Om du kant raade dig/om du kant styrcke dig / Thi du est træt/aff dine mange Anslag. Lad de Mestere i Himmelens løb oc Stiernekigere / træde hid oc hielpe dig/som regne effter Maanen/huad der skal komme offuer dig. See/ de ere lige som straa/der ilden opbrender/De kunde icke frelse deris Liff fra Luen / Thi det skal icke vere en glød/som mand kand verme sig ved/eller en Ild/som mand kand side hoss. Saadanne ere de/ som du haffuer møyet dig met/dine Købmend aff din Vngdom / huer skal gaa sin vey hen hid oc did/oc du haffuer ingen Hielpere.

XLVIII.

Hører dette i aff Jacobs Huss/i som kaldis met Israels naffn/ oc ere vdflødne aff Juda vand/I som suere ved HERRENS Naffn / oc ihukomme Israels Gud/ Men icke i Sandhed oc Retuished. Thi de kalde dem aff den hellige Stad/oc tradze paa Israels Gud/som kaldes den HERRE Zebaoth.

Jeg haffuer tilforne kundgiort dette tilkommende / det er kommet aff min Mund/oc ieg loed det sige/ Jeg gør det oc hastelige at det kommer / Thi ieg ved / at du est haard/oc din Nacke/er en iern Sene / oc din Stiern er kaaber. Jeg haffuer før kundgiort dig det/oc loed dig det sige før end det kom/At du skulde icke sige/ Min Affgud giorde det/oc mine Billede oc Affguder befole det. Alt dette hørde du oc seer det/oc du haffuer dog icke kundgiort det/ Thi ieg haffuer før ladet dig sige noget nyt/ oc det som skiult vaar / huilcket du icke viste. Men nu er det skicket/oc icke da/oc du hørde icke en dag før der aff/Paa det at du skalt icke sige/ See/det viste ieg vel. Thi du hørde det icke/oc du viste det oc icke/oc dit øre vaar icke aabet paa den tid/ Men ieg viste det vel/at du skulde foracte det/oc du est kaldet en Offuertredere aff Moders liff. *Esaiæ 42.*

Der faare er ieg for mit Naffns skyld taalmodig/for min Priss skyld vil ieg holde mig dig til gode/At du skalt icke ødeleggis. See/ Jeg vil rense dig/dog icke som sølff / Men ieg vil vduele dig i Elendighedzens Ovn / for min skyld / Ja for min skyld vil ieg det gøre / At ieg skal icke lastis/ Thi ieg vil ingen anden giffue min ære.

Hør mig Jacob/oc du Israel min Kallede/ Jeg er den/ Jeg er den Første / der til oc den Siste. Min hand haffuer grundfestet Jorderig/ oc min høyre Haand haffuer omspent Himmelen/ Huad ieg kalder/det staar der altsammen. Forsamler eder alle oc hører / Huo er iblant disse/som dette kand forkynde: HERREN elsker hannem / Der faare skal hand beuise sin vilie mod Babylon/oc sin Arm mod Caldeerne. Jeg/ Ja ieg haffuer det sagt/ Jeg haffuer kaldet hannem/ Jeg vil oc lade hannem komme / oc hans vey skal hannem vel lyckis.

Gaar hid til mig/oc hører det/ Jeg haffuer icke talet dette før i løndom / Fra den tid at det bliffuer sagt/er ieg der/oc nu sender den HERRE HERRE mig oc hans Aand. Saa siger HERREN din Frelsere/den Hellige i Israel/ Jeg er HERREN din Gud / som lærer dig huad nytteligt er/oc leder dig paa veyen som du gaar. O at du vilde mercke mine Bud/ Saa skulde din Fred bliffue lige som en Vandflod / oc din Retuished lige som Haffzens bølger. Oc din Sæd skulde bliffue som Sand / oc din Liffuis Fruct lige som Sandens smaa stene/hues naffn skulle icke vdslettis eller ødeleggis faar mig.

Gaar vd aff Babylonien/ Flyr fra Chaldeerne met glædelig røst/ Forkynder dette oc lader det høris/ Fremfører det til Verdens ende/siger/ HERREN haffuer frelst Jacob sin Tienere. De haffde ingen Tørst/der hand ledde dem i Ørcken/Hand loed dem flyde Vand aff stenene/Hand flacte Klippen/at der flød vand vd/ Men de Wgudelige (siger HERREN) haffue ingen Fred. *Exodi 17. Esaiæ 57.*

XLIX.

HØrer mig i Øer/ oc i Folck som ere longt borte mercker. HERREN kallede mig aff Moders liff/ hand kom mit Naffn ihu/ der ieg end nu vaar i Moderens liff. Oc haffuer giort min mund som it skarpt Suerd/ hand haffuer skiult mig met sin haandz skygge/ Hand giorde mig til en reen Pil och stack mig i sit Kaager. Oc siger til mig/ Du est min tienere Jsrael/ ved huilcken ieg vil prisis Men ieg tenckte/ Jeg arbeyede forgeffuis/ och fortærede min Mact forgeffuis oc wnyttelige/ Alligeuel at min Sag er HERRENS/ oc mit Embede er min Gudz.

Oc nu siger HERREN/ som beredde mig til sin Tienere aff Moders liff/ at ieg skulde omuende/ Jacob til hannem/ paa det at Jsrael skal icke bort tagis/ Derfaare er ieg herlig faar HERREN/ oc min Gud er min styrcke. Oc siger/ **Det er en ringe ting/ at du est min Tienere/ til at oprette Jacobs slect/ oc at hente igen det Fortabte aff Jsrael/ men ieg giorde dig oc til Hedningenis Liuss/ At du skalt vere min Salighed til Verdens ende.** ✱

Christus hedningenis Liuss oc Salighed. Esai. 42. Acto. 13.

Saa siger HERREN Jsraels frelsere/ hans Hellige/ til de foractede Siele/ och til Folcket/ som mand haffuer verstyggelighed til/ til den Tienere som er iblant Tyranner. Kongerne skulle see oc opstaa/ oc Førsterne skulle tilbede/ for HERRENS skyld/ som er tro/ for den Helligis skyld i Jsrael/ som dig vdualde.

Saa siger HERREN/ Jeg hørde dig i naadens tid och halp dig paa Salighedens dag. Oc foruarede/ dig/ oc sette dig til it Forbund iblant Folcket/ at du skalt oprette Landet/ oc indtage den ødelagde Arff. At sige til de fangne/ gaar her vd/ oc til dem i mørcket/ kommer hid vd/ at de skulle føde dem hoss veyen/ och haffue deris føde paa alle Høye. De skulle huercken hungre eller tørste/ Jngen Hede eller Soel skal brende dem/ Thi den som er Miskundelig offuer dem/ hand skal føre dem oc lede dem til Vandkilder. Jeg vil gøre alle mine bierg til veye oc mine Sti skulle trædis/ see disse skulle kõme longt fra/ oc see/ hine aff Norden/ oc disse aff haffuet/ och de aff Sinim land. Fryder eder Himle/ glæde dig Jord/ J Bierg loffuer met fryd/ Thi HERREN haffuer husualet sit Folck/ oc miskundet sig offuer sine Elendige.

2. Cor. 6.

Men Zion siger/ HERREN haffuer forladet mig/ HERREN haffuer glemt mig. Kand oc en quinde forglemme sit Barn/ at hun icke forbarmer sige offuer sit Liffuis søn? Oc om hun end forglemde hannem/ Da vil ieg dog icke forglemme dig. See/ ieg tegnede dig i Henderne/ dine Mure ere altid faar mig/ dine Byggemestere skulle haste/ oc dine Sønderbrydere oc Forstyrere skulle vige der fra?

Opløfft dine øyen trint omkring/ oc see/ Alle disse komme forsamlede til dig. Saa sandelige som ieg leffuer/ siger HERREN/ du skalt bliffue Klæd met alle disse/ lige som met en prydelse/ oc du skalt legge dem omkring dig/ som en Brud. Thi dit øde/ forstyrede/ oc sønderbrut Land/ skal da bliffue dig aldelis fortrangt til at bo vdi/ naar dine Forderffuere komme longt bort fra dig. At dine wfructsommelighedz Børn skulle videre sige faar dine øern/ denne Sted er mig fortrang/ Bær bort/ at ieg kand bo hoss dig. Men du skalt sige i dit hierte/ huo haffuer afflet mig disse? Jeg er wfructsommelig/ enlig/ forderffuit oc forskut/ huo haffuer opfød mig disse? See/ ieg vaar forladen alene/ huor vaare da disse?

Esai. 6

Saa siger den HERRE HERRE/ see/ Jeg vil opløffte min Haand til Hedningene oc oprette min Bannere til Folcket/ saa skulle de bære dine Sønner frem i armen/ oc bære dine Døtter frem paa skulderne. Oc Kongerne skulle vere dine Fosterfedre/ och deris Dronninger dine Ammer/ de skulle nedfalde til iorden paa deris ansict faar dig/ och slicke dine Føders støff. Da skalt du fornemme/ **at ieg er HERREN/ paa huilcken de skulle icke beskemmiss/ som bie effter mig.**

Psalm. 25.

Kand mand oc tage Roffuet fra Kempen? Eller kand mand løss gøre den Retuisis fanger? Thi saa siger HERREN. Nu skulle Fangerne tagis fra kempen/ oc den Sterckis Roff skal løss gøris/ Oc ieg vil trætte met dine Trættere/ oc hielpe dine Børn. Oc ieg vil spise dine Plaggere met deris eget kød/ oc de skulle bliffue druckne aff deris eget Blod/ som aff sød Vin. oc alt kød skal vide/ at ieg er HERREN din saliggører/ oc din forløsere den megtige i Jacob

L

SAa siger HERREN/ huor er eders moders Skilsmaalss breff/ met huilcket ieg forloed hende? Eller huor er min Aagerkarl/ som ieg solde eder? See/ i ere solde for eders Synders skyld/ och eders Moder er forladen for eders offuertrædelsis skyld. Hui kom ieg/ oc der vaar ingen? Jeg kallede/ oc der vaar ingen som suarede? er min haand nu saa forstecket/ at hun kand icke frelse? Eller er der ingen/ mact hoss mig? at redde? See/ ieg tører haffuet ved min straff/ oc gør

Matth. 26. Exo. 14. 19.

Strø=

Strømene tørre som Ørcken/ at deris Fiske/ stincke for vand trang/ oc dø aff tørst. Jeg klæder Himmelen met mørckhed/ oc gør hans Tecke som en sæck.

Den HERRE HERRE haffuer giffuit mig en lærd Tunge/ at ieg veed at tale met den Trette i ret tid. Hand opuecker mig huer morgen/ Hand opuecker mig øret/ at ieg hører/ som en Discipel. Den HERRE HERRE haffuer opladet mig øret/ oc ieg er icke vlydig/ oc gaar icke tilbage. Jeg holt min Ryg til dem som mig sloge/ oc mine Kindben til dem som mig ryckte/ ieg skulte icke mit Ansict fra bespaattelse oc Spøt. Thi den HERRE HERRE hielper mig/ der faare bliffuer ieg icke beskemmet. Der faare bød ieg mit Ansict til lige som en Flintesten/ Thi ieg veed at ieg bliffuer icke beskemmet. Hand er nær hoss/ som siger mig ræt/ Huo vil trætte mod mig? Lader oss staa til hobe/ Huo er den som haffuer ræt mod mig? hand komme hid til mig. See/ den HERRE HERRE hielper mig/ huo er den som mig vil fordømme? See/ de skulle alle ældis som it Klæde/ Møl skulle opæde dem.

Matth. 26.
Psalm. 102.

Huo er iblant eder som frycter HERREN/ som lyder hans Tieneris røst/ som vandrer i Mørcke/ oc ey liuser hannem/ Hand skal haabis til HERRENS Naffn/ oc forlade sig paa sin Gud. See/ I alle som optende en Ild/ beskyrcket met luen/ vandrer hen i eders ildis Liuss/ oc i luen som i optende/ Dette skeer eder aff min Haand/ I skulle ligge i sorg.

LI.

Gene. 12.

HØrer mig/ i som effterfølge Retuished/ i som atspøre HERREN. Seer til Stenen/ aff huilcken i ere hugne/ oc til Bryndens hul/ aff huilcket i ere graffne. Seer til Abraham eders Fader/ oc til Saram/ aff huilcke i ere fødde/ Thi ieg kallede hannem der hand vaar end nu Enlig/ oc velsignede hannem oc formerede hannem. Thi HERREN trøster Zion/ hand trøster alle hendis Øde stæder/ oc gør hendis Ørcken lige som lystelige Urtegaarde/ oc hendis Marck/ lige som HERRENS Urtegaard/ At mand finder der inde glæde oc fryd/ tack oc Loffsang.

Mit Folck merck paa mig/ hører mig mit Folck/ Thi der skal en Lou vdgaa fra mig/ oc ieg vil snart sette min Ræt til Folckens Liuss. Thi min Retuished er nær/ min Salighed drager vd/ oc mine Fattige skulle dømme Folckene/ Øerne bie effter mig oc tøffue effter min Arm. Opløffter eders øyen til Himmelen/ oc seer ned til Jorden/ Thi Himmelen skal forgaa som en Røg/ oc Jorden ældis som it Klæde/ oc hendis Indbyggere skulle hen dø som Det/ Men min Salighed bliffuer euindelige/ oc min Retuished skal icke mistrøstis. Hører mig i som kende Retuished/ du Folck/ i hues hierte min Lou er/ Frycter eder icke/ naar Menniskene forhaane eder/ oc forferdis icke/ naar de gøre eder mistrøstige. Thi at Møl skulle æde dem lige som it Klæde/ oc Orme skulle æde dem lige som vldet Klæde/ Men min Retuished bliffuer euindelige/ oc min Salighed stedze oc altid.

Psalm. 102
Matth. 5.

Stat op/ stat op/ Før dig i mact du HERRENS Arm/ Stat op/ lige som i gamle dage oc i fordom tid. Est du icke den/ som haffuer affhugget de Hoffmodige/ oc saargiort Dragen? Est du icke den/ som vdtiurde Haffuit de store dybe vand? Den som giorde Haffzens grund til vey/ at de frelste ginge der igennem? Saa skulle HERRENS Frelsede vende om igen/ oc komme til Zion met Priss/ oc euig Glæde skal vere paa deris Hoffuit/ De skulle faa glæde oc fryd/ Men sorg oc suck skal fly fra dem.

Exodi 14.
Ioan. 16.

JEG/ Jeg er eders Trøstere/ Huo est du da/ at du frycter for Mennisken/ som dog døer/ oc for Menniskens Børn/ som fortæris lige som Hø/ Oc du forglemmer HERREN/ som haffuer giort dig/ som vdbredde Himmelen/ oc grundfeste Jorden? Men du frycter dig daglige den gantske dag/ for den Forderffuelig Tyrannis grumhed/ naar hand tager sig faare/ at forderffue? Huor bleff den Forderffuelig Tyrannis grumhed? der hand skyndede sig oc løb om kring at lade løss/ oc de døde icke vnder forderffuelsen/ oc haffde ingen brøst paa Brød. Thi ieg er HERREN din Gud/ som oprører Haffuit at bølgerne bruse/ hans Naffn kaldis HERRE Zebaoth. Jeg legger mit Ord i din Mund/ oc skiuler dig vnder mine henders skugge/ Paa det at ieg skal plante Himmelen/ oc grunfeste Jorden/ oc sige til Zion/ Du est mit Folck.

Matth. 10.

Vaag op/ vaag op/ Stat op Jerusalem/ du som haffuer drucket grumhedens Kalck aff HERRENS Haand/ du haffuer drucket Snuble kalckens bærme/ oc vdslicket draabene. Der vaar ingen aff alle hendis Børn som hun haffde fød/ som hende kunde lede/ Jngen aff alle de Børn som hun opfødde/ der hende kunde tage ved haanden. Disse tuende ere dig vederfarne/ huo bar da sorg met dig? Der vaar ødeleggelse/ skade/ hunger oc suerd/ Huo skulde hu-

Esaiæ 47.

sualet

fualet dig: Dine Børn vaare vanmectige/ de laae paa alle Gader / lige som en besnæret vild Oye/fulde aff HERRENS vrede/oc aff din Gudz straff.

Der faare hør dette du Elendige oc Druckene foruden vin/ saa siger din Regerere HERRE oc din Gud/som heffner for sit Folck/ See/ Jeg tager Snublekalcken aff din haand met min grumhedz kalckis bærme/ Du skalt icke mere dricke den. Men ieg vil giffue dine Plaggere den i haanden/ Som sagde til din Siæl/ Bøye dig/ at wi kunde gaa hen offuer/ oc leg din Ryg til Jorden/ oc som en gade/ at mand kand løbe hen offuer.

LII.

Hør dig rede/ Gør dig rede Zion/ Før dig i din styrcke/ Pryd dig herlige du hellige Stad Jerusalem / Thi der skal ingen Womskaaren eller Wren regere i dig mere. Sla Støffuen aff dig / stat op du fangne Jerusalem / Gør dig løff aff din Halsis Baand/ du fangne daatter Zion. Thi saa siger HERREN/ J ere solde forgeffuis/ J skulle oc igen løsis foruden Pendinge.

Thi saa siger den HERRE HERRE / Mit Folck drog i det første ned i Egypten/ at det skulde vere der en fremmed Gest/ Oc Assur giorde dem vold foruden sag. Men huad gør mand mig nu her: siger HERREN. Mit Folck forføris forgeffuis / Deris Regerere komme idel hylen affsted siger HERREN / Oc mit Naffn bespaattis altid huer dag. Der faare skal mit Folck kende mit Naffn paa den samme tid/ **Thi see / Jeg vil selff tale.**

Gene.46. 4.Reg.18. Ezech.36. Roma.2.

Huor deylige ere Buddenis føder paa Biergene / som kundgøre Fred/ Predicke gaat/ oc bebude Saligehed/ De som sige til Zion / Din Gud er Konge. Dine Vectere robe høyt met deris Røst / oc fryde sig met huer andre / Thi mand skal see det met øyen/ naar HERREN omuender Zion. Glæder oc fryder eder alle met huer andre i som ere i det øde Jerusalem/ Thi HERREN haffuer trøstet sit Folck oc frelst Jerusalem. HERREN haffuer obenbaret sin hellige Arm faar alle Hedningers øyen / At alle Verdens ende see vor Gudz Salighed.

Nahum 1. Roma.10. Psalm.98.

Viger viger/ drager bort der fra/ oc rører ved inted Wrent / Gaar vd fra hende / renser eder/ i som bære HERRENS Kar. Thi i skulle icke drage hastelige vd/ ey heller vandre met fluct/ Thi HERREN skal drage faar eder/ oc Jsraels Gud skal samle eder.

2.Corint.6.

LIII.

See/ min Tienere skal gøre vislige / oc hand skal ophøyes oc meget høyt opløfftis. At mange skulle forargis offuer dig / efterdi hans Skickelse er wsynligere/ end andre Folck/ oc hans anseelse / end Menniskens Børn. Men saa skal hand bestencke mange Hedninge/ at Kongerne skulle ocsaa tillycke deris mund mod hannem/ Thi dem som inted vaar kundgiort om hannem/ de samme skulle det see met Lyst/ Oc de som inted haffue hørt der aff/ de skulle det mercke.

Esaiæ 65. Rom.15.

Men huo tror vor Predicken: oc huilcken bliffuer HERRENS Arm obenbaret: Thi hand opskiuder lige som en Quist faar hannem / oc lige som en Rod aff tør Jord/ Hand haffuer ingen skickelse eller deylighed / Wi saae hannem / Men der vaar ingen Skickelse som oss behagede. Hand vaar den alder foracteligste / oc wuerdeligste/ fuld aff pine oc siugdom/ Hand vaar saa foractet/ at mand skiulte ansictet for hannem / Der faare actede wi hannem inted.

Ioan.13. Roma.10.

Sandelige hand bar vor Siugdom/ oc tog vor Pine paa sig/ Men wi actede Hannem for den/ som vaar plaffuet/ oc slagen aff Gud oc Pint. Men hand er saar giort for vore Misgerninges skyld/ oc knuset for vore synders skyld/ Straffen ligger paa Hannem/ Paa det at wi skulde haffue Fred/ Oc wi ere Helbrede giorde ved hans Saar. Wi fore alle vild/ lige som Faar/ huer saa paa sin vey/ Men HERREN kaste alle vore Synder paa Hannem.

Matth.8. 1.Petri 2.

Der hand bleff straffet oc pint/ da loed hand icke sin Mund op/ lige som it Lam der ledis til at Slacte/ oc lige som it Faar/ som tier stille faar den som det klipper/ oc lader icke sin Mund op.

Matth.27. Ioan.1. Acto.8.

Men hand er optagen fra Angist oc Dommen / Huo vil vdsige hans Leffnis longhed: Thi hand er bort reffuen aff de Leffuendis Land/ der hand vaar plaffuit for mit Folckis misgerning.

1.Corint.5.

gerning. Oc hand er iordet som de Wgudelige/oc død som en Rig/ endog at hand giorde in-
1. Petri 2.
gen wret/oc der vaar icke besuigelse i hans Mund: Men HERREN vilde saa knuse han-
nem met Siugdom.

Naar hand haffuer giffuit sit Liff til Skyldoffer/da skal hand faa Sæd/oc leffue lenge/oc HERRENS Forsæt skal gaa frem ved hans Haand. Fordi at hans Siæl haffuer ar-
beydet/skal hand see sin Lyst/oc haffue Nock. Oc i det mand kender hannem/skal hand min Tienere den Retferdige / gøre mange retferdige / for hand bær deris syn-
Marci 15.
der. Der faare vil ieg giffue hannem store Hobe til Bytte/oc hand skal faa de stercke til Roff/
Lucæ 22.
Fordi at hand gaff sit Liff i døden / Oc vaar regnet lige som Misdedere / Oc hand bar man-
gis Synder/Oc bad for Misdedere.

LIIII.

Galat. 4.

GLæd dig du Wfructsommelige / som icke føder / Glæd dig met fryd oc ver glad du som icke est Fructsommelig/Thi den Enlige haffuer flere Børn/ end den som haffuer Mand/siger HERREN. Gør dit Tabernackels rum viit/ oc vdbred din Boligis tapeter/spar dem icke / Streck dine Reb longt vd / oc befest dine søm fast. Thi du skalt vdbrede paa den høyre oc paa den venstre side/oc din Sæd skal arffue Hedningene/oc bo i de øde Stæder.

Frycte icke/thi du skalt icke beskemmis/Ver icke blu/thi du skalt icke bespaattis/ Men du skalt forglemme din Jomfrudomss skendzel/oc icke mere ihukomme din Enckedomss forsmæ-
delse. Thi den som dig haffuer skabt/hand er din Mand/HERRE Zebaoth kaldes hans Naffn/oc din Igenløsere den Hellige i Israel/som kaldes Gud offuer al Verden.

Thi HERREN loed dig vere i ryctet / At du vost lige som en forladen oc bedrøffuit
Psal. 30.
Quinde aff hiertet/oc lige som en vng Hustru/som er vdskuden / siger din Gud. Jeg haffuer forladet dig it lidet øyeblick/Men ieg vil forsamle dig met stor miskundhed. Aff Vrede skiulte ieg mit Ansict lidet fra dig i it øyeblick/Men met euig Naade vil ieg miskunde mig offuer dig/ siger HERREN din Genløsere.

Thi saadant skal vere mig/lige som Noe vand/der ieg soer/At Noe vand skulde icke mere
Gene. 9.
gaa offuer Jorden/Saa haffuer ieg oc soret/ at ieg vil icke mere vere vred paa dig eller straffe dig. Thi Biergene skulle vel vige / oc Høyene hen falde / Men min Naade skal icke vige fra dig/oc min Fredz Forbund skal icke hen falde/siger HERREN din Miskundere.

Du Elendige som alle vær gaa offuer / oc du forladne vden trøst/ See / ieg vil legge din sten som en prydelse / oc ieg vil legge din Grundual met Saphir / Oc gøre dine Vindue aff Kristal/oc dine Porte aff Rubin/oc alle dine Landemercke aff vdualde Stene / Oc alle dine
Ioan. 6.
Børn lærde aff HERREN/ Oc dine Børn stor Fred. Du skalt beredis ved Retuished. Du
Roma. 5.
skalt vere longt fra vold oc wret/At du tørst icke frycte dig der faare/ oc forskreckis / Thi det skal icke recke til dig.

See/huo vil forsamle sig mod dig oc offuerfalde dig/Om de forsamlis vden Mig: See/ Jeg gør det/at Smeden/som opblæss kullene i Ilden / gør Redskaff til sin gerning / Thi ieg sticker det/at Forderffueren ødeleggis. Thi al Redskaff som beredis mod dig / skal icke lyckis/ Oc alle Tunger som sette dem mod dig/dem skalt du fordømme i dommen. Denne er HER-
RENS Tieneris Arff/oc deris Retferdighed aff Mig/siger HERREN.

LV.

Ioan. 7.

NV vel alle som Tørste/kommer hid til Vandet / Oc i som icke haffue Pendin-
ge/kommer hid/køber oc æder / Kommer hid oc køber vden Pendinge oc for inted/baade vin oc milck. Hui tele i Pendinge der / som icke er Brød / oc eders Arbeyde der/som i kunde icke bliffue mætte: Hører mig dog/oc æder det gode/ Saa skulle eders Siele bliffue fede i vellyst. Bøyer eders øern hid / oc kommer
2. Reg. 7.
Acto. 13.
hid til mig/Hører/saa skulle eders Siele leffue/ Thi ieg vil gøre en euig Pact met eder/som er/Davidz visse naade.

See/Jeg haffuer skicket hannem Folcket til it Vidnesbyrd/ til en Første oc Befalere off-
uer Folcket. See/du skalt kalde Hedninge / som du icke kender / oc Hedninge som icke kende dig/skulle løbe til dig/for HERRENS din Gudz skyld / oc den Helligis i Israel / som pri-
ser dig.

Søger HERREN den stund hand kand findis / kalder paa hannem / den stund hand er nær. Den vgudelige afflade aff sin vey / oc den som Ilde gør fra sine tancker / oc omuende sig til HERREN / Saa skal hand miskunde sig offuer hannem / och til vor Gud / Thi hoss hannem er megen forladelse. Thi mine tancker ere icke som eders tancker / oc eders veye ere icke mine veye / siger HERREN. Men saa meget som himmelen er høyre end Jorden / Saa er oc mine Veye høyre end eders veye / oc mine tancker end eders tancker.

Psal. 130.

Thi lige som Regn oc Sne nedfalde fra Himmelen / oc komme icke did igen / men vedske Jorden / och gøre hende Fructsommelig och blomstrende / at hun giffuer Sæd til at saa / Och Brød til at æde. Saa skal och det Ord vere / som gaar aff min Mund / det skal icke komme tomt igen til mig / men gøre det som mig behager / oc det skal hannem lyckis / til huilken ieg det sender. Thi i skulle drage vd met Gledskaff / oc ledsagis met fred / Biergene oc Høye skulle gledis faar eder met Priiss / och alle Træ paa marcken klappe met Henderne. Granetræ skulle voxe for Buske / oc Mirretræ for Torne / oc det skal vere HERREN it Naffn oc euigt Tegen / som icke skal vdslettis.

LVI.

SAa siger HERREN / Holder rætten / oc gører Retuished / Thi min Salighed er nær / at hun kommer / oc min Retferdighed / at hun skal obenbaris. Vel det Menniske / som det gør / oc det menniskis Barn / som det holder fast / at hand holder Sabbathen / och icke van helliger / och holder sin haand / at hand gør inted ont.

Oc den Fremmede som haffuer giffuit sig til HERREN skal icke sige / HERREN skal skilie mig fra sit Folck. Oc den Gillede skal icke sige / See / ieg er it veset Træ. Thi HERREN siger saa til de Gillede / de som holde mine Sabbather / oc vduelie / det som mig behager / oc holde min Pact fast / dem vil ieg giffue en sted i mit Huss inden mine Mure / och it bedre naffn / end Sønners oc Døtters / Jeg vil giffue dem it euigt naffn / som icke skal forgaa.

Oc de fremmede Børn / som haffue giffuit dem til HERREN / at tiene hannem / oc elske hans naffn / paa det at de kunde vere hans tienere / huer som holder Sabbathē / at hand vanhelliger icke hannem / oc holder min pact fast / de samme vil ieg føre til mit hellige Bierg / oc ieg vil gøre dem glade i mit bede hoss / oc deris offer oc Brendoffer skulle vere mig tacknemmelige paa mit Altere / thi mit huss kaldis it Bedehuss aff alle folck. Den HERRE HERRE som samler de fordreffne aff Israel / siger / ieg vil end nu samle flere til den hob som er forsamlet

3. Reg. 8.
Matth. 21.

Alle Diur paa marcken kommer och æder / ia alle Diur i skouene. Alle deris Vectere ere blinde / de vide allesammen inted / de ere stumme Hunde / som icke kunde straffe / de ere lade / ligge oc soffue gerne. De ere dog stercke Hunde paa Liffuit / som aldri kunde mættis. See hyrderne haffue ingen forstand / huer seer til sin vey / huer er gerig for sig i sin stat. Kommer hid / lader oss hente Vin och dricke oss druckne / oc det skal vere i morgen som i dag / och end da meget mere.

Iere. 6. 8.

Men den Retuise omkommer / oc der er ingen som legger det paa hierte / oc hellige Folck bliffue bort tagne / oc ingen giffuer act der paa. Thi de retuise bliffue bort tagne / fra den vlycke / oc de som haffue vandret rettelige for sig / komme til fred / oc huilis i deris herbere.

LVII.

OCh komme i hid / i som ere daguelerindenis børn / oc i Horekarlis oc Horequinders sæd. Til huem ville i nu haffue eders lyst? Offuer huem ville i vduide munden / oc vdrecke Tungen? Ere i icke offuertrædelsens Børn / och en falsk Sæd? Som løbe i brynde til Affguder / vnder alle grøne Træ / och slacte Børn hoss Bæckene vnder Stenklipperne. Din handel er hoss de slette Bæckestene / de samme ere din del / dem vdgyder du dit Drickoffer / naar du offrer dit Madoffer / skulde ieg der aff trøste mig?

Matth.

Du gør din Leyer paa it meget høyt Bierg / oc gaar oc did op at offre. Oc setter din Ihukommelse bag døren oc dørtræet / Thi du velter dig fra mig / oc gaar hen op / oc gør din Leyer viid / oc forbinder dig met dem / du elsker deris Leyer / huor du seer dem. Du far til Kongen met olie / oc haffuer mangehonde Vrter / oc du sender dine Bud longt bort / och du est fornedret til

Helffuede. Du arbeyder i din veyes mangfoldighed / oc sagde icke / Jeg lader det / Men naar du finder din haandis Liff / da bliffuer du icke træt.

Faar huem est du saa sorgfuld oc frycter saa? Men du gaar om met Løgn / oc tencker inted paa mig / oc du tager det icke til hierte / Ment du at ieg skal altid tie / at du saa aldelis inted frycter Mig? Jeg vil giffue din Retferdighed til kende / oc dine gerninger / at de skulle icke gaffne dig. Naar du rober / saa lad dine Hobe hielpe dig / Men værit skal føre dem alle bort / och forfengelighed skal borttage dem.

Men den som tror paa mig / hand skal arffue Landet / oc beside mit hellige Bierg. Och skal sige / Gører vey / gører vey / Rydder veyen / Tager forhindrelsen bort aff mit Folckis veye. Thi saa siger den Høye oc Ophøyede / som boer euindelige / huess Naffn er helligt / Jeg som boer i Høyheden oc i Helligdommen / och hoss dem / som haffue en sønder knusen / och ydmyg Aand / paa det at ieg vil verquege de Ydmygis aand / oc de sønderknusedis hierter. Jeg vil icke altid trette / oc icke vere vred til euig tid / men der skal blæse en Aand fra mit Ansict / och ieg vil gøre aanden.

Psalm. 34.
Infra, 66.

Jeg vaar vred paa deris Gerighedz ondskaff / oc slo dem / skiulte mig och vaar vred / Da ginge de hid oc did i deris hiertis veye. Men der ieg saa deris veye / da giorde ieg dem helbrede / oc ledde dem / oc trøstede dem igen / oc dem som græde offuer dem. Jeg vil berede deris Læbers fruct / at de som predicke / fred fred / baade dem som ere longt borte / och dem som ere nær / siger HERREN / oc vil gøre dem helbrede. Men de vgudelige ere som it oprørt Haff / som icke kand vere stille / oc hendis bølger opkaste skarn oc vrenhed. De Vgudelige haffue ingen Fred siger min Gud.

Eph. 2.
Sup. 48.

LVIII.

ROb høyt / spar icke / Opløfft din røst som en Basune / oc kundgør mit Folck deris offuertrædelse / oc Jacobs huss deris synder. De søge mig daglige och ville vide mine veye / lige som it Folck der haffde allerede giort Retuislige / oc haffde icke forladet deris Gudz Ræt. De eske mig til Dom / oc ville gaa i rætte met deris Gud. Hui faste wi / Oc du acter det icke? Hui gøre wi vore Legeme ont / oc du vilt det icke vide?

Matth. 6.

See / naar i Faste / Da gøre i eders vilie / oc tuinge alle eders Skyldener. See / i faste / at i trette oc hade / oc sla vgudelige met neffuene. Faster icke saa / som i nu gøre / at der skal icke høris it skrig i det høye mod eder. Skulde det vere en Faste / som ieg vdueler / at it menniske skulde plaffue sit Liff om dagen / eller henge sit hoffuit ned som it Siff / eller føre sig i en Seck oc ligge i aske? Ville i kalde det en Faste oc en tacknemmelig dag faar HERREN?

Men det er en Faste som ieg vdueler / Lad dem løss / som du haffuer fanget met vræt / lad dem løss / som du besuarer / Giff dem fri / som du trenger / tag bort allehonde last. Bryd dit brød for den Hungrie / oc indled de elendige i dit Huss. Seer du nogen Nøgen / da klæd hannem / oc vnddrag dig icke fra dit Kød. Saa skal dit Liuss frembryde som morgens Stierne / oc din Forbedrelse skal snart voxe / och din Retuished skal gaa faar dig / oc HERRENS herlighed skal tage dig til sig. Da skalt du robe / Saa skal HERREN suare dig / Naar du rober / skal hand sige / See / her er ieg.

Zacha. 7.
Ezech. 18.
Matth. 25.

Der som du ingen besuarer hoss dig / oc icke viser met Fingre oc icke taler ilde. Oc lader de Hungrie finde dit Hierte / oc mætter den Elendigis Siel / da skal dit Liuss opgaa i mørcket / oc dit taag skal vere som Middagen. Oc HERREN skal altid lede dig / och mætte din Siel i tørheden / oc stercke dine Ben. Oc du skalt bliffue som en vandet Urtegaard / och som en springende Kilde / som aldri fattis vand. Oc det som lenge haffuer ligget øde / det skal opbyggis ved dig / oc du skalt legge en Grundual som stedze oc altid skal bliffue / oc du skalt kaldis den / Som bøder de reffne Gerder / oc forbedrer Veyene / at mand kand der bo.

Der som du vender din fod fra Sabbathen / oc icke gør huad dig behager paa mine hellige Dage / Da skal det kaldis en lystig Sabbath / at hellige och prise HERREN. Thi saa skalt du prise hannem / naar du icke gør dine veye / oc icke findis i det som dig selff behager / eller huad du taler. Da skalt du haffue lyst i HERREN / oc ieg vil lade dig sueue offuer de Høye paa Jorden / och vil mætte dig met Jacobs din faders Arff / Thi HERRENS Mund siger det.

LIX.

See/HERRENS Haand er icke forstecket/at hand skulde icke kunde hielpe/oc hans øern ere icke tycke / at hand icke kand høre. Men eders wdyd skil eder oc eders Gud fra huer anden / oc eders Synder skiuler Ansictet fra eder/ at i bliffue icke hørde. Thi eders hender ere besmittede met blod/oc eders Finge met wdyd/Eders Læbe tale falskt / eders Tunge dicter wret. Der er ingen som predicker om Retuished / eller dømmer troligen. Mand setter lid til forfengelighed/oc taler inted som er nytteligt / de ere fructsommelige met wlycke/oc føde møde.

Supra 1.
Psalm. 7.

De ligge Basiliskis æg/oc veffue Spindelueff/ æder mand aff deris æg / da maa mand dø/Men træder mand det sønder/da kommer der en Ogle aff. Deris Spindelueff duer inted til Klæder/oc det de Vircke duer icke til Tecke/ Thi deris gerning er møde / oc der er fortredelighed i deris Hender. Deris føder løbe til Ont/oc de ere snare til at vdgyde wskyldigt Blod. Deris tancker ere møde/deris vey er ydel forderffuelse oc skade. De kende icke Fredzens vey/oc der er ingen Ræt i deris gong. De ere foruende paa deris gader/Huo som gaar der paa/ Hand faar aldri Fred.

Prouer. 1.
Roma. 3.

Der faare er Rætten longt fra oss/oc wi faa icke Retuished. Wi bie effter Liuset / See/ saa bliffuer det mørckt/Effter skinnet/See/saa gaa wi i taaget. Wi treffue effter veggen som de blinde / oc føle som de der haffue ingen øyen. Wi støde oss om Middagen/lige som i tøsmørcket/Wi ere i mørcke/ lige som de Døde. Wi brumle alle som Biørne/oc kurle som Duer/ Thi wi bie effter Ræt/ Oc hand er her icke/Effter Salighed/ Oc hun er longt fra oss.

Deut. 29.

Thi vor offuertrædelse er saa megen faar Dig/oc vore synder suare mod oss. Thi vore offuertredelser ere hoss oss/oc wi føle vore synder/ met offuertredelse oc løgn mod HERREN/ oc vende oss til bage fra vor Gud/oc met tale til vold oc whørsomhed / tracte oc dicte falske ord aff hiertet. Der faare er oc Rætten viget til bage / oc Retferdighed traadde longt bort/ Thi Sandhed falder paa Gaden/ oc Retten kand icke gaa her ind. Oc Sandhed er borte / oc huo som viger fra det onde/hand maa vere huer mandz Roff.

Dette seer HERREN/oc det behager hannem ilde/at der er ingen Ræt. Oc hand seer/ at der er ingen mand/oc forundrer sig/at ingen bekender hende. Der faare hielper hand hende selff met sin Arm/ oc opholder hende met sin Retuished. Thi hand før sig i Retferdighed lige som vdi it Pantzer/oc setter Salighedens hielm paa sit Hoffuit/oc før sig i til heffn/oc klæder sig met Nidkærhed / lige som met en Kiortel/ Som den der vil betale sine Modstandere/ oc sine Fiender met grumhed/ Ja hand vil betale Oerne. At HERRENS Naffn skal fryctis fra Vesten/oc hans Herlighed fra Solens opgong / naar hand kommer/ som en suar Flod/som HERRENS Vær fremdriffuer.

Ephes. 6.
1. Thess. 5.

Thi der skal komme en Frelsere til Zion / oc til dem som sig omuende fra synderne i Jacob/ siger HERREN. Oc ieg giorde saadan Pact met dem/ siger HERREN/ Min Aand som er hoss dig/ oc mine Ord / som ieg haffuer lagt i din Mund/skulle icke vige fra din mund / ey heller fra din Sædis mund oc Børne børn (siger HERREN) fra nu til euig tid.

Roma. 11.

LX.

Giør dig rede/bliff klar/Thi dit Liuss kommer / oc HERRENS herlighed gaar op offuer dig. Thi see/mørcket skiuler Jorderig/oc taaget Folcket / Men HERREN oprinder offuer dig oc hans Herlighed skin offuer dig.

Oc Hedningene skulle vandre i dit Liuss / oc Kongerne i din oprindesis Skin. Opløfft dine øyen oc see trint omkring/Alle disse forsamlede / komme til dig/ Dine Sønner skulle komme longt fra / oc dine Døtter opfosteres ved siden. Da skalt du see din Lyst oc vdbryde / oc dit hierte skal forundre oc vdbrede sig/naar den store mangfoldighed hoss Haffuit omuendis til dig / oc Hedningenis Mact kommer til dig. Thi at Camelis mangfoldighed skal skiule dig / Veyløbere aff Madian oc Epha/ Alle aff Saba skulle komme/oc bære guld oc røgelse / oc kundgøre HERRENS loff. Alle Hiorde i Kedar skulle samlis til dig / oc Nebaioths vædre skulle tiene dig / De skulle offris paa mit tacknemmelige Altere/ Thi ieg vil pryde min Herlighedz Huss.

Esaiæ 49.

Huo ere de/som flue som Skyerne/oc som Diur til deris Vindue: Oerne bie effter mig/oc Skib hoss Haffuit/lenge siden/ At de skulle føre dine Børn hid lang veys fra met deris Sølff oc Guld/til HERRENS din Gudz Naffn/oc til den Hellige i Israel/ som giorde dig herlig.

lig. De Fremmede skulle bygge dine Mure/ oc deris Konger skulle tiene dig. Thi ieg slo dig i min Urede/ Oc ieg miskunder mig offuer dig i min Naade. Oc dine Porte skulle altid staa obne/ oc icke tillyckis huercken dag eller nat/ At Hedningenis Mact skal føris til dig/ oc deris Konger skulle føris her til. Thi huilcke Hedninge eller oc Kongerige som icke ville tiene dig/ De skulle forderffuis/ oc Hedningene skulle ødeleggis. Libanons herlighed skal komme til dig/ Gran/ Bøg oc Busbom met huer andre/ til at pryde min Helligdoms Sted met/ Thi ieg vil gøre mine Føders Sted herlig.

Apocal. 21.

Esaiæ 35.

Oc de skulle oc komme nedbøyde til dig/ som dig vndertryckte/ oc alle de som dig offuerskendede/ skulle nedfalde faar dine Føder/ oc de skulle kalde dig/ HERRENS Stad/ Zion den helligis i Israel. Thi der faare/ at du vaast den Forladne oc Forhadet/ der ingen gick til/ Vil ieg gøre dig til en Praal euindelige/ oc til Glæde stedze oc altid. At du skalt di Hedningenis Milck/ oc Kongernis bryst skulle giffue dig at di/ At du skalt fornemme/ at ieg er HERREN din Frelsere/ oc ieg den Mectige i Jacob/ er din Igenløsere.

Jeg vil føre Guld for Kaaber/ oc Sølff for Jern/ oc Kaaber for Træ/ oc Jern for Sten. Oc ieg vil gøre/ at dine Forstandere skulle lære Fred/ oc dine Besørgere skulle predicke Retuished. Der skal icke mere høris Vold i dine Land/ ey heller skade oc forderffuelse i dine Landemercke/ Men dine Mure skulle kaldis Salighed/ oc dine Porte Loff.

Apocal. 22.

Solen skal icke mere skinne paa dig om dagen/ oc Maanens skin skal icke liuse dig/ Men HERREN skal vere dit euige Liuss/ oc din Gud skal vere din Priiss. Din Soel skal icke mere gaa ned/ oc din Maane skal icke miste sit skin/ Thi HERREN skal vere dit euige Liuss/ oc dine Sorrigfulde dage skulle haffue ende. Oc dine Folck skulle alle vere Retferdige/ oc de skulle beside Jorderig euindelige/ Som de der ere min plantelsis Grene/ oc mine Henders gerning/ til priiss. Aff den Minste skulle bliffue Tusinde/ oc aff den Ringste it mectigt Folck/ Jeg HERREN vil det hastelige vdrette paa sin tid.

LXI.

Lucæ 4.

DEn HERRIS HERRIS Aand er offuer mig/ Der faar haffuer HERREN saluet mig. Hand vdsende mig til at predicke for de Elendige/ at forbinde de sønderknusede Hierter/ at predicke de Fangne Genløsning/ oc de Bundne opladelse. At predicke HERRENS naadige aar/ oc vor Gudz heffns dag/ At husuale alle Bedrøffuede. At skicke de bedrøffuede i Zion/ at dem skal giffuis prydelse for aske/ oc Glædens olie for bedrøffuelse/ oc deylige Klæder for en sorgfuld Aand/ at de skulle kaldis Retuishedz Træ/ HERRENS Plantelse/ til priiss. De skulle opbygge de gamle Ødelagde Stæder/ oc oprette det som vaar forstyret i fordom tid/ De skulle forny de øde Stæder/ som haffue stedze oc altid ligget forstyrede.

Fremmede skulle staa oc føde eders Hiord/ oc Wdlendige skulle vere eders Agermend oc Vingaardz mend. Men i skulle kaldis HERRENS Prester/ oc mand skal kalde eder vor Gudz Tienere/ Oc i skulle æde Hedningenis Godz/ oc rose eder offuer deris Herlighed. I skulle faa dubbelt for eders forsmædelse/ oc for eders skendzel skulle de vere glade paa deris agre/ Thi de skulle beside dubbelt/ i deris Land/ De skulle faa euige Glæde. Thi ieg er HERREN som elsker Retten/ Oc hader Røffueris Brendoffer/ Oc vil fli det saa/ at deris Arbeyde skal vere viss/ oc ieg vil gøre en euig Pact met dem. Oc mand skal kende deris Sæd iblant Hedningene/ oc deris Efterkommere iblant Folckene/ At huo som seer dem/ skulle kende dem/ at de ere den Sæd som HERREN haffuer velsignet.

Jeg glæder mig i HERREN/ Oc min Siel er glad i min Gud.
Thi hand førde mig i Salighedz Klæder/ Oc klædde mig met Retuishedzens Kiortel.
Lige som en Brudgom pryder met Prestelige Prydelser/ Oc som en Brud pryder met hendis Smider.
Thi lige som grøde voxer aff Jorden/ Oc sæd i Urtegaarden oprinder.
Saa skal Retuished oc Loff/ vdgaa faar alle Hedningene/ aff den HERRE HERRE.

LXII.

FOr Zions skyld vil ieg icke tie/ oc for Jerusalems skyld vil ieg icke holde stille/ Indtil hendis Retuished opgaar som it Skin / oc hendis Salighed brender som it Bluss. At Hedninge skulle see din Retuished / oc alle Konger din herlighed/ Oc du skalt kaldis ved it nyt Naffn / huilcket HERRENS Mund skal neffne. Oc du skalt bliffue en deylig Krune i HERRENS Haand/ oc en Kongelig Hat i din Gudz Haand.

Mand skal icke mere kalde dig den Forladne / ey heller dit Land en ødeleggelse/ Men du skalt kaldis (min lyst til hende) oc dit Land (kære Bole) Thi HERREN haffuer lyst til dig/ oc dit Land haffuer en kær Bole. Thi at lige som en kær Bolere haffuer sin Bole Kær/ Saa skulle oc dine Børn haffue dig kær / Oc lige som en Brudgom glæder sig met sin Brud/ Saa skal oc din Gud glæde sig offuer dig.

O Jerusalem ieg vil skicke Vectere paa dine mure / som aldri skulde tie stille / huercken dag eller nat/ oc de som skulle komme HERREN ihu. Paa det at der skal ingen vere stille hoss eder/ oc i skulle icke tie om hannem / Til at Jerusalem bliffuer ferdigt / oc sæt til loff paa Jorden.

HERREN soer ved sin høyre Haand/ oc ved sin mactis Arm/ Jeg vil icke mere giffue dine Fiende dit Korn at æde/ ey heller lade de Fremmede dricke din Most / som du haffuer arbeydet. Men de som det indsancke/ skulle oc æde det/ oc loffue HERREN/ oc de som den indføre/ skulle dricke hannem i min Helligdoms Forgaarde.

Gaar bort/ gaar bort/ igennem Portene/ bereder Folcket veyen / gører stien/ gører stien/ rydder Stenene bort/ Opløffter Bannere faar Folcket. See/ HERREN lader sig høre til Verdens ende/ Siger den Daatter Zion/ See/ din Salighed kommer/ See/ hans Løn er hoss hannem/ oc hans betalning er faar hannem. Mand skal kalde dem/ det hellige Folck/ HERRENS Igenløste/ oc dig skal mand kalde den Besøgte oc vforladne Stad. Zach. 9. Matth. 21.

LXIII.

HVo er den som kommer aff Edom/ met rødactige klæder aff Bazra / den som er saa prydet/ i sine Klæder/ oc fremgaar i sin store Krafft? Jeg er den/ som lærer Retferdighed / oc en Mestere til at hielpe. Hui er da din Klædebon saa rødactig/ oc dine Klæder som hans der træder Vinpersen? Jeg traader Vinperssen alene / oc der er ingen aff Folcket met mig / Jeg persede dem i min vrede/ oc traadde dem i min grumhed / Der aff er deris Formue stenckt paa mine Klæder/ oc ieg haffuer besmittet alle mine Klæder. Thi ieg haffuer taget mig Heffnens dag faare/ Aaret at igenløse mine/ er kommet.

Thi ieg saa mig omkring/ oc der vaar ingen Hielpere/ oc ieg vaar i forferdelse / oc ingen holt mig op/ Men min egen Arm maatte hielpe mig / oc min vrede opholt mig. Der faare nedtrædde ieg Folcket i min vrede/ oc giorde dem druckne i min grumhed / oc nedkaste deris Formue til Jorden.

LXIIII.

JEg vil ihukomme HERRENS Miskundhed/ oc HERRENS Loff/ i alt det som HERREN oss giorde / Oc det store Gode emod Israels Huss/ som hand giorde dem/ ved sin Miskundhed oc store Godhed.

Thi hand sagde/ De ere io mit Folck/ Børn som icke ere falske / Der faare vaar hand deris Frelsere.

Huo som gør dem angist/ Hand gør oc hannem angist/ Oc Engelen som er faar hannem/ halp dem. Exo. 13. 14. 23.

Hand frelste dem/ Fordi at hand elskte dem oc sparde dem.

Hand tog dem op/ Oc bar dem altid fra Gammel tid.

Men de errede oc bedrøffuede hans hellige Aand / der faare bleff hand deris Fiende / oc stridde mod dem.

Oc hand tenckte igen paa den framfarne tid/ paa Mose/ som vaar iblant hans Folck.

Huor er da nu den som førde dem aff Haffuet/ Met hans Hiordis Hyrde?

Huor er den som gaff sin hellige Aand iblant dem? Som ledde Mose ved hans høyre Haand/ met sin herlige Arm.

Den som atskilde Vandet faar dem/ paa det at hand vilde gøre sig it euigt Naffn. Exod. 14.

Den som førde dem igennem Dybet lige som Heste i Ørcken / som icke snuble/ Lige som Fæet gaar ned i marcken/ huilcket HERRENS Aande driffuer.

Saa førde du oc dit Folck/ At du vilde gøre dig it herligt Naffn.

Saa see nu aff Himmelen/ Oc see nid aff din hellige herligheds Bolig.

Huor er nu din Nidkærhed / din Mact: Din store herlige Miskundhed holder sig hart mod mig.

Du est dog vor Fader/ Thi Abraham ved inted aff oss/ oc Jsrael kender oss icke.

Men du HERRE est vor Fader oc vor Frelsere/ Det haffuer verit dit Naffn aff gammel tid.

HERRE hui lader du oss fare vild aff dine veye/ Oc vore hierter forherdis / at wi icke frycte dig:

Vent om igen for dine Tieneris skyld/ for din Arffuis Slectis skyld.

Psalm. 79. De beside noget nær altsammen dit hellige Folck / Dine Modstandere nedtræde din Helligdom.

Wi ere lige som wi vaare før/ der du icke regerede offuer oss / Oc vaare icke kallede effter dit Naffn.

Ah at du vilde sønder bryde Himmelen / oc fare her ned / At Biergene kunde flyde faar dig/ som het vand bort siuder aff stor Jld.

At dit Naffn maatte kundgøris iblant dine Fiender / Oc Hedninge maatte beffue faar dig.

Ved de Underlige ting som du gør/ som mand icke ventede/ Der du nedforst/ oc Biergene fløde faar dig.

1. Corint. 2. Som icke vaar hørt fra Verdens begyndelse/ eller hørt met øern/ oc inted øye haffuer seet/ Uden dig Gud/ Huad dem skeer/ som bie effter hannem.

Du møder de Glade / oc dem som gøre Retuished / Oc dem som komme dig ihu paa dine veye.

See / du vaast vel vred / der wi syndede oc bleffue lenge der udi / Men wi bleffue dog frelste.

Men nu ere wi allesammen som de Wrene / Oc al vor Retuished er / lige som it besmittet klæde.

Wi ere alle visnede som Blad / Oc vore synder føre oss bort lige som it Vær.

Jngen kalder paa dit Naffn/ Eller gør sig rede/ at holde dig.

Thi du skiuler dit Ansict for oss/ Oc lader oss vansmectis i vore Synder.

Roma. 9. Men nu HERRE/ du est vor Fader/ Wi ere Ler / Du est vor Paattemagere / oc wi ere alle dine henders gerning.

Psalm. 79. HERRE ver icke for saare vred/ oc kom icke Synden euindelige ihu/ See dog der til/ at wi ere alle dit Folck.

Dine Helligdoms Stæder ere bleffne til Ørcken / Zion ere bleffuen til Ørcken / Jerusalem ligger forstyret.

Vor Helligheds oc Herligheds Huss/ i huilcket vore Forfedre loffuede dig/ er opbrent met Jld/ oc alt det Deylige som wi haffde/ er giort til skendzel.

HERRE/ vilt du vere saa haard offuer dette/ oc tie der til/ Oc nidsla oss saa saare.

LXV.

Roma. 10. JEg bliffuer søgt aff dem som icke spurde effter mig/ Jeg bliffuer funden aff dem som icke lette effter mig. Jeg siger til Hedningene som icke paakallede mit Naffn/ Her er ieg/ her er ieg. Thi ieg udrecker mine Hender den gantske dag/ til it wlydigt Folck/ som vandrer effter sine egne Tancker paa en vey/ som icke er god. Det Folck som mig fortørner/ er altid faar mit Ansict / De offre i Urtegaarde/ oc gøre Røgelse paa Tegelstene/ de bo iblant Graffuerne/ oc holde dem i Hulerne / de æde suine flesk / oc haffue verskyggeligt Saad i deris gryder. Oc sige/ Bliff hiemme oc rør mig icke/ thi ieg skal gøre dig hellig.

Saadanne skulle bliffue en Røg i min vrede / en Jld som skal brende den gantske dag. See/ det staar screffuit faar mig/ Jeg vil icke tie/ men betale/ Ja ieg vil betale dem i deris skød/ baade deris Misgerninger oc deris Forfedres misgerninger tilhobe/ siger HERREN/ de som giorde Røgese paa Biergene/ oc bespaattede Mig paa Høyene/ Jeg vil tilmaale dem deris fremfarne gerning i deris skød.

Saa siger HERREN / Lige som naar mand finder Most i en Vindrue / oc siger/ Forderffue det icke/ thi der er en Velsignelse udi/ Saa vil ieg det gøre for mine tieneris skyld/

at ieg vil icke forderffue det altsammen. Men ieg vil lade voxe Sæd aff Jacob / och aff Juda som skal beside mit Bierg / Thi mine Udualde skulle beside det / oc mine Tienere skulle der bo. Oc Saron skal bliffue it huss til Hiorden / oc Achors dal skal bliffue Leyer til Fæ for mit Folck som søger mig.

Prouerbi. 1.
Esa. 66.

Men i / som forlade HERREN oc forglemme mit hellige Bierg / oc rede it Bord til Gad / och skencke fult i aff drickoffer til Meni / Nu vel / Jeg vil tele eder til Suerdet / at i skulle alle bøye eder til slactelse. Derfaare at ieg kallede eder / oc i suarede icke / At ieg talede / oc i hørde det icke / men giorde det som mig ilde behagede / oc vdualde det / som ieg icke vilde.

Derfaare siger den HERRE HERRE saa / See / mine Tienere skulle æde / men i skulle hungre. See mine Tienere skulle dricke / men i skulle tørste / See / mine Tienere skulle glædis / men i skulle beskemmis. See mine Tienere skulle frydis aff hiertens glæde / men i skulle skrige aff hiertesorg oc hyle aff iammer. Oc i skulle lade mine Udualde eders Naffn til en Eed oc den HERRE HERRE skal ihielsla dig / oc kalde sine Tienere met it andet Naffn / At huo som skal velsigne sig paa Jorden / hand skal velsigne sig i den rette Gud / och huo som skal suere paa Jorden / Hand skal suere ved den rette Gud / thi den første Angist er forglemt / oc de ere skiulte faar mine Oyen.

Thi see / ieg vil skabe en ny Himmel oc ny Jord / At mand skal icke komme de første ihu / eller legge paa hierte. Men de skulle glæde dem euindelige / och vere glade offuer det / som ieg skaber / Thi see / Jeg vil skabe Jerusalem til fryd / och hendis Folck til glæde. Och ieg vil fryde mig offuer Jerusalem / och glæde mig offuer mit Folck / oc der skal icke mere høris grædendis røst eller klagendis røst i hende. Der skulle icke mere vere Børn / som icke kunde naa deris dage eller Gamle / som icke skulle fuldkomme deris aar / men Drenge hundrede aar gamle skulle dø / oc Syndere hundrede aar gamle skulle forbandis.

2. Pet. 3.
Apoc. 21.

De skulle bygge Huss oc bo i dem / de skulle plante Vingaarde / oc æde aff deris Fruct. De skulle icke bygge / At en anden skal bo der vdi / oc icke plante / At en anden skal ædedet / Thi mit Folckis dage skulle vere / som it Træes dage / oc deris henders gerning skal bliffue gammil hoss mine Udualde. De skulle icke arbeyde forgeffuis / oc ey heller føde Wtidige Foster / Thi de ere deris Sæd som ere velsignede aff HERREN / och deris Efftterkommere met dem. Och det skal ske / før end de robe / Da vil ieg suare / naar de end nu tale / vil ieg høre. Ulffuen oc Lammet skulle fødis tilsammen / Løuuen skal æde halm / som en Oxe. Oc Hugormen skal æde iord / de skulle icke skade eller forderffue nogen paa alt mit hellige Bierg / siger HERREN.

Psal. 1.
Esa. 11.

LXVI.

SAa siger HERREN / Himmelen er min Stoel / oc Jorden min fodskammel / huad er det da for it huss / som i ville bygge mig? Eller huilken er den sted / som ieg skal huile? Min haand giorde det altsammen / huad der er / siger HERREN / Men ieg seer til den Fattige oc til den som haffuer en sønderknuset Aand / oc som frycter sig for mit ord.

Act. 7.

Thi huo som slacter en Oxe / hand er lige som den der ihielslar en Mand / Huo som offrer it Faar / hand er lige som den der slar halsen i sønder paa en Hund. Huo som bær Madoffer frem / hand er lige som den der offrer Suineblod / Huo som tencker paa Røgelse / hand er lige som den der loffuer Vræt. Saadant vduæle de i deris veye / oc deris Siel haffuer behagelighed i deris Verstyggelighed. Derfaare vil ieg oc vduele det som de bespaatte / oc føre det offuer dem / som de sky faare / Fordi at ieg kallede / oc ingen suarede / At ieg talede oc de hørde det icke / oc giorde det som mig ilde behagede / oc vdualde det som ieg icke vilde.

Psal. 51.

Hører HERRENS ord / i som frycte eder for hans ord. Eders Brødre / som eder hade oc skilie eder fra dem / for mit Naffn skyld / sige (Lader see / huor herlig HERREN er / Lader hannem obenbaris eder til glæde) De skulle beskemmis. Thi mand skal høre it stort bulders røst i Staden / en røst aff Templen / HERRENS røst som betaler sine Fiender.

Prouerb. 1.
Esa. 65.

Hun Føder før end hun faar ve / før end hendis fødsels pine kom / bleff hun karsk effter it Drengebarn. Huo haffuer nogen tid saadant hørt? Huo haffuer nogen tid saadant seet? kand oc it Folck fødis til lige / før end Landet faar ve? Nu haffuer dog Zion fød sine Børn for uden ve. Skulde ieg lade andre sønderbryde Moderen / oc icke selff oc saa føde / siger HERREN? Skulde ieg lade andre føde / oc vere Selff tillucts / siger din Gud.

Glæder eder met Jerusalem / oc verer glade offuer hende / alle i som haffue hende kær / Glæder eder met hende / alle i som vaare bedrøffuede offuer hende. Thi der faare skulle i di oc

bliffue

bliffue mætte aff hendis Trøstis bryst/ J skulle der faare di oc verquege eder aff hendis Her-
ligheds offuerflødighed. Thi saa siger HERREN/ See/ Jeg vdbreder Freden hoss hende/
lige som en Strøm/ oc Hedningenis herlighed/som en offuerflydende Beck/ Da skulle i di/ J
skulle bæris ved Siden/ oc mand skal holde eder kærlige paa knæene. Jeg vil husuale eder/lige
som en Moder husualer nogen/ Ja i skulle verquegis i Jerusalem. J skulle det see/ oc eders
hierte skal glæde sig/ oc eders Ben skulle grønis/ som græss. Da skal mand kende HER-
RENS Haand hoss hans Tienere/ Oc hans vrede hoss hans Fiender.

Thi see/ HERREN skal komme met Jld/ oc hans Vogne/ som it Væder/ At betale sin
vrede i grumhed/ oc sin straff i Jldens lue. Thi HERREN skal dømme ved ild/ oc ved sit
suerd/ alt Kød/ oc de ihielslagne aff HERREN skulle vere mange. De som hellige oc rense
dem i Urtegaarden/ den ene her den anden der/ oc æde Suine flesk/ Verstyggeligt oc Muss/ de
skulle oprifflis met huer andre/ siger HERREN.

Thi ieg vil komme oc sancke deris gerninger oc tancker sammen/ met alle Hedninge oc
Tunger/ At de skulle komme oc see min Herlighed. Oc ieg vil giffue it Tegn iblant dem/ oc
sende nogle aff dem som ere frelste/ til Hedningene hoss Haffuit/ til Phul oc Lud til de Bue-
skytter/ til Thubal oc Jauan/ Oc longt bort til Øerne/ der som mand haffuer inted hørt om
Mig/ oc icke seet min Herlighed/ oc de skulde kundgøre min Herlighed iblant Hedningene.
Oc de skulle føre alle eders Brødre hid fra alle Hedningene/ HERREN til it Madoffer/
paa Heste oc Vogne/ paa Raasbaarer/ paa Muler oc Veyløbere/ til Jerusalem/ til mit hellige
Bierg/ siger HERREN/ Lige som Jsraels Børn bære Madoffer i rene Fad til HER-
RENS Huss.

Oc ieg vil tage Prester oc Leuiter aff de samme/ siger HERREN/ Thi lige som
de ny Himle oc ny Jord/ som ieg gør/ staa faar mig/ siger HERREN/
Saa skal oc eders Sæd oc naffn staa. Oc alt Kød skal komme
Maanet effter Maanet/ oc fra en Sabbath til en an-
den/ at tilbede faar mig/ siger HER-
REN. Oc de skulle gaa vd/ oc
see de Folckis Lege-
me/ som haffue ilde giort faar
mig/ Thi deris Orm skal icke dø/ oc deris
Jld skal icke vdslyckis/ oc de
skulle vere en Verstyg-
gelighed faar
alt Kød.

Marc. 9.

Ende paa Esaias Prophete.

I.

DJsse ere Jeremie Helkie søns gerninger / aff Presterne i Anathoth / i Ben Jamins Land. Til huilcken HERRENS ord skede / J Josie / Amons søns / Juda Kongens tid / i hans Kongerigis trettende aar. Oc siden i Joachims / Josie søns / Juda Kongis tid / Jndtil enden paa Sedechie / Josie søns / Juda Kongis elleffte aar / indtil Jerusalems Fengsel / i den femte maanet.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Jeg kende dig før end ieg beredde dig i Moders liff / oc ieg affskilde dig / før end du vaast fød aff Moder / oc skicket dig til en Prophete iblant Folckene.

Men ieg sagde / Ah HERRE HERRE / Jeg duer icke til at predicke / Thi ieg er saa vng. Men HERREN sagde til mig / Sig icke / ieg er saa vng / Men du skalt gaa huort hen ieg sender dig / oc predicke / huad ieg befaller dig. Frøcte dig icke for dem / Thi ieg er hoss dig / oc vil frelse dig / siger HERREN. Oc HERREN vdracte sin Haand / oc rørde min Mund / oc sagde til mig / See / Jeg legger mine ord i din mund. See / Jeg setter dig paa denne dag offuer Folckene oc Kongerige / At du skalt oprycke / sønder bryde / ødelegge / oc forderffue / oc bygge oc plante.

Oc HRRENS ord skede til mig / oc sagde / Jeremia / huad seer du? Jeg sagde / ieg seer en vacker Staff. Oc HERREN sagde til mig / Du saast ret / Thi ieg vil vere vacker offuer mit ord / at gøre det. Oc HERRENS ord skede anden gong til mig / oc sagde / Huad seer du? Jeg sagde / Jeg seer en siudendis Gryde fra Norden. Oc HERREN sagde til mig / Aff Norden skal wlycken vdbryde offuer alle dem som bo i Landet. Thi see / ieg vil tilhobe kalde alle Kongerigis Førster mod Norden / siger HERREN / At de skulle komme / oc sette deris Stoel faar Jerusalems porte / oc trint om kring Muren / oc faar alle Juda Stæder. Oc ieg vil lade Rætten gaa offuer dem / for al deris ondskaff skyld / At de forlade mig / oc gøre røgelse faar andre Guder / oc tilbede deris henders gerning.

Saa giorde nu dine Lender / oc gør dig rede / oc predicke faar dem / alt det ieg befaler dig. Frøcte dig icke for dem / lige som ieg skulde forferde dig / Thi ieg vil gøre dig i dag til en fast Stad / til en iern Støtte / til en kaaber Mur offuer alt Landet / mod Juda Konger / mod hendis Førster / mod hendis Prester / mod Folcket i Landet / At / om de end stride mod dig / da skulle de dog icke vinde seyer offuer dig / Thi ieg er hoss dig / siger HERREN / at ieg vil frelse dig.

Lucæ 12.
1. Petri 1.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Gack hen oc predicke obenbare i Jerusalem / oc sig / Saa siger HERREN / Jeg kommer vel ihu / at du vaast en venlig vng Jomfru / oc en elskelig Brud / der du fulde mig i ørcken / i Landet / som mand icke Saaer / Der Jsrael vaar HERRENS egen / oc hans første Fruct / huo som vilde opsluge dem / hand skulde faa skyld / oc wlycke skulde komme offuer hannem / siger HRRREN.

II.

HØrer HERRENS ord / i aff Jacobs Huss / oc alle Slæcter aff Jsraels Huss / saa siger HERREN / Huad haffue dog eders Forfedre feylet paa mig / At de vigede fra mig / oc hengde ved wnyttige Affguder / der som de finge dog inted? Oc tenckte icke en gong / Huor er HERREN / som førde oss aff Egypti land / oc ledde oss i Ørcken / i øde oc wtraadde Land / i tørre oc mørcke Land / i Landet som ingen vandrer / ey heller noget Menniske boer?

Oc ieg førde eder ind vdi it gaat Land / at i skulde æde Fructen oc gode Ting / Oc der i

komme

komme [illegible] ind / da besmittede i mit Land / oc giorde mig min Arff til en Vesstyggelighed: Presterne tenckte icke/ Huor er HERREN: oc de Lærde actede mig icke / oc Hyrderne førde Folcket fra mig / oc Propheterne spaade om Baal/ oc hengde ved wnyttige Affguder.

Jeg maa altid trætte met eder/ oc met eders Børne børn / siger HERREN. Gaar bort til Chithim Øer/ oc seer/ oc sender til Kedar/ oc mercker met flit/ oc seer om det gaar saa til/ Om Hedningene omskiffte deris Guder/ alligeuel at de ere icke Guder: Oc mit Folck haffuer dog omuent sin Herlighed/ for en wnyttig Affgud. Himmelen skulde dog der faare forferdis/ forskreckis oc saare beffue/ siger HERREN. Thi mit folck gør en dubbelt Synd/ De forlade Mig den leffuende Kilde/ Oc gøre dem her oc der vdhugne Brynde / som ere dog fulde aff hul/ oc giffue inted vand.

Chithim.
Kedar.

Er da Jsrael en Suend eller en Træl/ at hand skal vere huer Mandz Roff: Thi Løuerne brøle offuer hannem oc skrige / oc ødelegge hans Land / oc opbrende hans Stæder/ at ingen boer der i. Der til met/ sønder sla de aff Nop oc Thahpanhes Hoffuedet paa dig. Saadant gør du dig selff/ At du forlader HERREN din Gud/ saa tit som hand vil lede dig paa den rette Vey.

Huad hielper det dig/ at du drager til Egypten / oc vilt dricke Sihors vand: Oc huad hielper det dig/ at du drager til Assyrien/ oc vilt dricke Phratz vand: Det er din ondskaffs skyld/ at du bliffuer saa hustruget/ oc din wlydelse skyld/ at du bliffuer saa straffet. Saa skalt du faa at vide oc fornemme/ huad for iammer oc hiertens sorg det gør / at forlade HERREN din Gud/ oc icke frycte Hannem/ siger HERREN den HERRE Zebaoth.

Thi du haffuer altid sønder brudet dit Aag / oc sønder reffuit dine Baand / oc sagt / Jeg vil icke vere saa vnderdanig/ Men du løbst paa alle høye Høyelser / oc vnder alle grøne Træ effter Horeri. Men ieg haffde plantet dig til it søt Vintræ/ en gantske retskicket Sæd / Huorledis est du saa omuent fra mig til it beskt vilt Vintræ:

Ierem. 3.
Esaiæ 50.

Oc om du end toer dig met Lud / oc tager megen Sebe der til met/ Daa skinner dog din Wdygd dismere faar mig/ siger den HERRE HERRE. Huorledis tørst du da sige: Jeg er icke wren/ Jeg henger icke ved Baalim. See til/ huad du bedriffuer i Dalen/ oc betenck huorlunde du haffuer vdret det. Du løber omkring/ som en Kamelinde løber i red / oc som it vilt Diur pleger i Ørcken/ naar det higer aff stor Brynde / oc løber / at ingen kand det holde. Huo dette vil vide/ hand tør icke longt løbe/ Mand seer det vel om hellige Dage / Kære holt dog/ oc løb dig icke saa træt/ Men du siger/ Jeg lader det vel/ Jeg maa bole met de Fremmede oc løbe effter dem. Lige som en Tyff beskemmis / naar hand gribis / Saa skal oc Jsraels Huss bliffue til skamme met deris Konger/ Førster/ Prester oc Propheter/ som sige til Træet/ Du est min Fader/ oc til Stenen/ Du fødde mig. Thi de vende ryggen til mig/ oc icke Ansictet/ Men naar der er nød paa ferde/ da sige de/ Op / oc hielp oss. Huor ere da dine Guder/ som du giorde dig: Bed dem staa op/ Lad see/ om de kunde hielpe dig i din nød / Thi du Juda haffuer saa mange Guder/ som du haffuer Stæder.

Huad ville i end nu haffue ræt mod mig: J ere alle affaldne fra mig/ siger HERREN. Alle slag paa eders Børn ere til forgeffuis / de lade dem dog icke optuckte / Thi eders Suerd opsluger alligeuel eders Propheter/ lige som en forderffuelig Løuue. Du onde Slæct merck paa HERRENS ord / Er ieg bleffuen Jsrael til en Ørcken eller it øde Land: Huor faar siger da mit Folck/ Wi ere Herrer/ oc mue icke løbe effter dig. Forglemmer dog icke en Jumfru sin Prydelse/ ey heller en Brud sit Hoffuit Smycke/ Men mit Folck forglemmer mig euindelige.

Hui pryder du din gerning meget/ at ieg skulde vere dig naadig: Vnder det skin/ bedriffuer du io mere oc mere ondskaff. Der til met finder mand de fattigis oc wskyldigis Sielis Blod/ hoss dig i alle Stæder/ Oc det er icke lønligt men obenbare i samme Stæder. Dog siger du/ Jeg er wskyldig/ Hand vende sin vrede fra mig/ See / ieg vil gaa i Rætte met dig / at du siger/ Jeg haffuer icke syndet.

Huor faare viger du dog saa gerne/ oc falder nu did saa hid: Men du skalt beskemmis aff Egypten/ lige som du bleffst beskemmet aff Assyrien. Thi du skalt oc bort drage der fra/ oc sla dine hender sammen offuer dit Hoffuit/ Thi HERREN skal lade dit haab feyle/ oc det skal icke lyckis dig hoss dem/ Oc siger/ Naar en Mand lader sig skilie fra sin Hustru/ oc hun drager fra hannem/ oc tager en anden Mand/ tør hand da tage hende igen: Er det ey saa / at Landet bleff da besmittet: Men du haffuer bedreffuit Horeri met mange Bolere / Kom dog igen til mig/ siger HERREN.

Opløfft dine øyen til de Høye/ oc see/ huorledis du bedriffuer alle vegne Horeri/ Du sider hoss Veyen / oc tager vare paa dem / lige som en Araber i Ørcken/ oc besmitter Landet met dit Horeri oc ondskaff. Der faare skal oc Morgenregnen bliffue borte / oc der skal ingen Afftenregn

regn komme/ Du haffuer en Horestiern / du vilt icke mere bluiss / oc rober alligeuel til mig/ Kære Fader/min vngdommis Mestere/ Vilt du da vere vred euindelige / oc icke afflade aff din grumhed? See/du lærer oc gør ont/oc lader dig icke styre.

III.

OC HERREN sagde til mig/ i Kong Josie tid/ Haffuer du oc seet/huad den frafaldne Israel giorde? Hun gick bort paa alle høye bierg/oc vnder alle grøne Træ/oc bedreff der Horeri. Oc ieg sagde/ der hun haffde giort alt dette / Omuent dig til mig/ Men hun omuende sig icke.

Oc alligeuel at hendis forherdede Søster Juda/ saa huorledis ieg straffede den frafaldne Israels Horeri/ oc forlod hende/oc gaff hende it Skilssmaals breff/ Dog fryctede hendis syster den forherdede Juda icke/ Men hun gick bort oc bedreff ocsaa horeri/oc aff hendis horeries skrig er Landet bleffuit vrent/ Thi hun bedreff Horeri met stene oc træ. Oc i alt dette/ omuende den forherdede Juda hendis Søster sig icke til mig aff gantske hiertte/ Men hun hycklet saa/siger HERREN.

Oc HERREN sagde til mig/ Den frafaldne Israel er from / fram for den forherdede Juda. Gack bort oc predicke saa mod Norden/ oc sig / Omuent dig du frafaldne Israel/ siger HERREN/ Saa vil ieg icke lade min vrede komme offuer eder/ Thi ieg er barmhiertig/ siger HERRRN/oc vil icke vere vred euindelige. Bekent alene din Misgerning/at du haffuer syndet mod HERREN din Gud/ oc løbet hen oc igen til fremmede Guder / vnder alle grøne Træ/oc du vilde icke høre min røst/siger HERREN.

I frafaldne Børn/omuender eder/siger HERREN/ Thi ieg vil troloffue mig eder/oc vil hente eder/at En skal føre en heel Stad/oc Tho it gantske land/oc ieg vil føre eder til Zion. Oc ieg vil giffue eder Hyrder effter mit hierte/som skulle føde eder met Lærdom oc visdom. Oc der skal ske/ Naar i ere opuoxne/oc ere bleffne mange i Landet/ Da skal mand paa den tid (siger HERREN) icke mere tale om HERRENS Pactis arck/ oc icke mere komme hende ihu/ ey heller predicke der om/ey heller søge til hende/ey heller offre der mere. Men paa den samme tid/skal mand kalde Jerusalem/ HERRENS Throne / oc alle Hedningene skulle forsamle sig der hen/ for HERRENS Naffn skyld i Jerusalem/ Oc de skulle icke mere vandre effter deris onde hiertis tancker.

Paa den tid/skal Juda Huss gaa til Israels Huss/ oc de skulle komme til hobe fra Norden i Landet/som ieg gaff eders Fedre til Arff. Och ieg tilsiger dig / Huorledis vil ieg giffue dig saa mange Børn/oc det gode Land/den deylige Arff/ som er/ Hedningenis Hær? Oc ieg tilsiger dig/ Du skalt da kalde mig/ Kære Fader/oc icke vige fra mig.

Men Israels Huss actede mig icke/ Lige som en Quinde acter sin Bole icke mere / siger HERREN. Der faar skal mand høre Israels klagelige hylen oc graad / paa de høye / Der faare/at de giorde ilde/oc forglemde HERREN deris Gud. Saa vender nu om igen / i frafaldne Børn/ saa vil ieg læge eder aff eders vlydelse.

See/ Wi komme til dig/ Thi du est HERREN vor Gud. Sandelige / det er idel bedrageri met Høyene oc met alle Bierg / Sandelige / Israel haffuer ingen hielp / vden aff HERRRN vor Gud. Oc vore Fedris arbeyde/ som wi haffue holdet aff vor Vngdom / de skulle forfare met skamme/met deris Faar/ Oxen/ Sønner oc Døtter. Thi at det som wi forlode oss paa/det er oss nu idel beskemmelse/oc det som wi trøstede oss met / der aff mue wi nu skamme oss / Thi wi syndede mod HERREN vor Gud / baade wi oc vore Forfedre fra vor vngdom/ oc indtil denne dag/ oc wi vaare icke HERRENS vor Gudz røst lydige.

IIII.

ISrael vilt du omuende dig/ siger HERREN / Da omuent dig til mig. Oc om du vilt bort tage din Verstyggelighed fra mit Ansict / Da skalt du icke fordriffuis. Da skalt du suere foruden hykleri / ret oc helligt (saa sant som HERREN leffuer) oc Hedningene skulle velsignis i hannem / oc rose dem aff hannem. Thi saa siger HERREN / til dem i Juda oc i Jerusalem/ Pløyer paa ny/oc saar icke blant Torne. Omskærer eder faar HERREN/ oc bort tager eders hiertis Forhud / i Mend i Juda oc i Folck i Jerusalem. Paa det at min vrede skal icke vdfare / som ild / oc brende saa / at ingen kand vdslycke det / for eders ondskaff skyld. Oseæ 1.

Ja kundgører det oc i Juda/oc rober høyt i Jerusalem / oc siger / Blæser i Basuner vdi

Landet/rober met en fuld røst/oc siger/ Forsamler eder / oc lader oss indgaa i de faste Stæder. Opsetter Bannere i Zion/Samler eder sammen oc tøffuer icke/ Thi ieg fører en wlycke/ oc en stor iammer hid fra Norden. Løuuen kommer farende hid aff hans buske/ oc Hedningernis Forderffuere er vdragen aff sin Sted/ At hand skal ødelegge dit Land/ oc opbrende dine Stæder/ at ingen skal bo i dem. Tager der faar Sæcke paa/ græder oc hyler / Thi HERRENS grumme vrede vil icke ophøre fra oss.

Paa den tid/ skal Kongernis oc Førsternis hierte forfalde/ siger HERREN/ Presterne skulle grue/ oc Propheterne forferdis. Men ieg sagde / Ah HERRE HERRE / du haffuer ladet dette Folck oc Jerusalem det vüt feyle / der de sagde / Fred skal vere hoss eder / Oc Suerdet er dog kommet til Siælen. Paa den tid skal mand sige til dette Folck oc til Jerusalem/ Der kommer it tiurt Vær hid offuer Biergene / som aff Orcken / at den vey til mit Folckis Daatter/ icke til at kaste eller at rense det/ Ja der skal komme it Vær / som skal bliffue dem forsterckt/ Da vil ieg oc gaa i rette met dem. See / hand kommer farende hid / som skyerne / oc hans Vogne ere/ som it Storm vær/ hans Heste ere snarere end Orne/ Ve oss / wi skulle bliffue forstyrede.

Saa to nu dit hierte Jerusalem fra ondskaff / At du kant hielpis / Huor lenge skulle de slemme Lærdomme bliffue hoss dig: Thi der kommer it skrig fra Dan / oc en ond Tidende hid fra Ephraims Bierg/ huorledis Hedningene rose dem. Oc det er hørt indtil Jerusalem/ At der kommer Voctere aff Landene/ longt borte/ oc skulle skrige mod Juda Stæder. De skulle belegge hende trint om kring/ lige som Voctere paa Marcken/ Thi de haffue fortørnet Mig/ siger HERREN. Det haffuer du til løn for dit vesen oc din gerning/ Da skal dit hierte føle/ huorledis din ondskaff er saa stor.

Huorledis er mig saa hiertelige ve/ Mit hierte slar i mit Liff/ oc haffuer ingen rolighed/ Thi min Siæl hører Basunens lyd/ oc en Stridz slag / oc det ene Mordz skrig offuer det andet/ Thi alt Landet bliffuer ødelagt / Mine Paulun oc Bolige bliffue hastelige forstyrede. Huor lenge skal ieg dog see Bannere/ oc høre Basunens lyd: Men mit Folck er galet / oc tror mig icke/ Daarer ere de/ oc acte det icke/ De ere vise nock til at gøre ilde / Men de ville icke lære at gøre vel.

Jeg saa til Landet/ See/ det vaar øde oc tomt/ oc til Himmelen / oc hand vaar mørck. Jeg saa til Biergene/ oc see/ de beffuede/ oc alle Høye skelffuede. Jeg saa/ oc see/ der vaar inted Menniske/ oc alle Fulene vnder Himmelen vaare bort flugne. Jeg saa/ oc see/ at Agrene vaare øde/ oc alle Stæder der vdi/ vaare sønder brudne for HERREN / oc for hans grumme vrede.

Thi saa siger HERREN/ Det gantske Land skal bliffue øde/ Oc ieg vil dog icke aldelis gøre det øde. Der faare skal landet bliffue bedrøffuit/ oc Himmelen der offuen til vere sorgfuld/ thi ieg haffuer talet det/ Jag haffner beslutter det/ oc mig skal icke det angre/ ieg vil det icke heller lade. Alle Stæder skulle fly for Reysenerss oc Skøtters skrig / oc løbe bort i tycke Skoue oc Krybe i Klipperne/ Alle Stæder skulle forladis/ at ingen skal bo der vdi.

Du forstyrede huad vilt du da gøre: Om du end smyckede dig met Purpur Klæder / oc met gyldene Klenodie/ oc prydede dit Ansict/ Saa smycker du dig dog forgeffuis / Thi de som synes at haffue dig kær/ skulle foracte dig/ de skulle staa effter dit Liff. Thi ieg hørde it skrig/ lige som hendis der føde skal/ En angist/ som en der er i sin første Fødelsis nød / Zions Daatters skrig/ som græder/ oc slar henderne vd/ Ah ve mig/ thi ieg skal paa det neste forgaa/ for mord.

V.

GAar igennem Jerusalems gader/ oc seer til/ oc giffuer act paa/ oc søger paa hendis Stræder/ Om i kunde finde nogen som gør ret/ oc atspør Troen / Saa vil ieg vere hende miskundelig. Oc om de end sige / Ved den leffuende Gud / saa suere de dog falskelige.

HERRE/ dine Oyen see effter Troen / Du slar dem / Men de føle det icke/ Du plager dem/ Men de bedre dem icke/ De haffue it haardere Ansict/ end en Sten/ oc ville icke omuende dem.

Men ieg tenckte/ Nu vel/ den arme Hob er wforstandig / ved inted aff HERRENS vey/ oc aff deris Gudz ræt. Jeg vil gaa til de Veldige oc tale met dem / De samme skulle vide aff HERRENS vey oc aff deris Gudz ræt / Men de haffde alle sammen sønder bruder Aaget/ oc sønder reffuit baandene.

Der faare skal oc Løuuen/ som kommer aff Skouen / sønder riffue dem / oc Vlffuen aff

Orcken

ørcken/ skal forderffue dem/ oc Parden skal lure paa deris Stæder/hand skal æde alle dem/som der vdgaa/ Thi deris synder ere formange/ och de bliffue forherdede i deris wlydelse. Huorledis skulde ieg da vere dig naadig: Efftérdi at dine Børn forlade mig/ och suere ved den/ som icke er Gud/ oc nu ieg haffuer mættet dem/ da bedriffue de Horeri / och løbe i Horehuss/huer vrinsker effter sin nestis Hustru/ som forede ledige Heste. Och skulde ieg icke hiemsøge dem for saadant/ siger HERREN/oc skulde icke min Siæl heffne sig paa saadant Folck/som dette er:

Ezech. 22.

Stormer deris Mure/ oc kaster dem omkuld/ oc legger dem icke aldelis øde / fører deris Vindruer bort/ thi de icke ere HERRENS/ men de foracte mig/ baade Israels huss/ och Juda huss/ siger HERREN. De necte HERREN/ oc sige/ Det er icke hand / oc det skal icke gaa oss saa ilde/ Suerd eller Hunger skulle wi icke see. Ja Propheterne ere Vaskere/ oc haffue icke heller Gudz ord / det gaa offuer dem selffue saa. Derfaare siger HERREN/ den Gudz Zebaoth/ Efftérdi at i driffue saadan tale/ see/Da vil ieg gøre mine ord til Ild i din Mund/ oc dette Folck til ved/ oc hand skal fortære dem.

See / Jeg vil føre it Folck hid langueys fra/ offuer eder aff Israels huss(siger HERREN)it mectigt Folck/som vaare det første folck/it folck hues Tungemaal du icke forstaar/ oc icke skal forstaa/huad de tale. Deris Kaager ere obne Graffuer/de ere alle Kemper. De skulle fortære din Høst oc dit Brød/ de skulle opæde dine Sønner oc Døtter/ De skulle opsluge dine Faar oc Øxen/ de skulle fortære dine Vintræ oc Figentræ/ de skulle met suerd forderffue dine faste Stæder/ som du forlader dig paa. Oc ieg vil icke aldelis ødelegge dem paa den samme tid/ siger HERREN. Oc om de ville da sige/Huorfaare gør HERREN vor Gud oss alt dette: Da skalt du suare dem/lige som i forlode mig/oc tiente fremmede Guder i eders eget Land/Saa skulle i/oc tiene fremmede/i it Land/ som er icke eders.

Dette skulle i kund gøre i Jacobs huss/oc predicke i Juda/ oc sige/Hører til/i galne Folck som haffuer ingen forstand/ de som haffue Øyen oc see icke/ haffue Øern och høre icke. Ville i icke frycte mig/ siger HERREN / och icke forferdis for mig: Jeg som setter sand til Haffsens bredde/inden huilke det skal altid bliffue/ oc skal icke gaa der offuer/oc om det end fast bruser/da formaar det dog inted/oc om Bølgerne der i end fast bryde/da skulle de dog icke fare der offuer. Men dette Folck haffuer it affaldet/ wlydigt Hierte/ de bliffue affaldne och gaa altid mere bort. Oc de sige icke en gong i deris hierte/Lader oss dog frycte HERREN vor Gud som giffuer oss aarle Regn oc silde Regn i ret tid/ oc foruarer vor Høst trolige oc aarlige.

Esai. 6.

Iob.38.

Men eders ondskaff forhindrer det / och eders synder vende saadant gaat fra eder. Thi mand finder wgudelige iblant mit Folck/ som ligge paa lur/ oc sette garn faar Folcket/at gribe dem/ lige som Fulefengere gøre met klemmer / och deris huss ere fulde aff suig /lige som it Fulebur er fult aff laacke Fule. Der aff bliffue de mectige oc rige/ fede oc slette. De gaa om met onde stycke/ de holde ingen Ræt/ de forfremme icke den Faderløse sin sag/ oc det lyckis dem/ oc de hielpe icke de Fattige til Ræt. Skulde ieg da icke hiemsøge saadant/siger HERREN/ oc skulde icke min Siæl heffne sig offuer saadant Folck/ som dette er: Det staar græselige och forferdelige i Landet/ Propheterne lære løgn/ oc Presterne haffue herredom i deris Embede/ och mit Folck vil det gerne saa haffue/ Huorledis vil det gaa eder paa det siste der offuer:

VI.

I Ben Jamins børn forsamler eder aff Jerusalem/oc blæser met Basunerne paa Thekoa vact/ och opløffter en Bannere/ paa Beth Cherems vact/ Thi at der gaar en vlycke frem aff Norden/ oc it stort iammer.

Zions Daatter er/lige som en deylig oc lystig Eng/ Men der skulle komme Hyrder offuer hende met deris Hiorde /de skulle oprette Paulun trint omkring hende/ oc huer skal føde paa sin sted (oc sige) Ruster eder til Strid mod hende/ Staar op/ lader oss drage hen op/ effterdi at det er end nu høy dag/ Ey det vil bliffue afften/ oc skuggen bliffuer stor. Nu vel/ saa lader oss gøre oss rede/oc skulde wi end drage op om natten oc forderffue hendis Pallatz

Thi saa siger den HERRE Zebaoth/ Affhugger Træ/ oc gører værn mod Jerusalem / Thi hand er en Stad / som skal hiemsøgis / der er dog idel wret vdi. Thi lige som en Kilde vduelder sit vand/ Saa vduelder och hendis Ondskaff/ Hendis fortraadenhed och vold skriger offuer hende/ oc de bedriffue deris mord oc slag daglige faar mig / Bedre dig Jerusalem/ for end mit hierte vender sig fra dig/ oc ieg gør dig til it øde Land/ som ingen bor vdi. Saa siger HERREN Zebaoth/ Huad som er offuerbleffuit aff Israel / det skal och

her effter aff sanckis / lige som paa Vintræet / Vinlæseren skal kaste den ene effter den anden i Kurffuen.

Ah met huem skal ieg dog tale oc vidne: At nogen vilde dog høre / Men deris øern ere womskaarne / de gide det icke hørt. See / de holde HERRENS ord for en Spaat / oc ville icke haffue det. Der faar er ieg saa fuld aff HERRENS trusel / at ieg det icke kand lade vdgyde / baade offuer børn paa gaden / oc offuer Mandkønet i Raadet tilsammen / Thi baade Mand oc Quinde / baade gamle oc alderne / skulle bliffue fangne. Deris Huss skulle bliffue de Fremmede til del / met Agre oc Hustruer / Thi ieg vil vdrecke min Haand / siger HERREN / offuer Landens Indbyggere.

Esaiæ 56. Ierem. 8.

Thi de ere alle gerige / baade smaa oc store / oc baade Propheterne oc Presterne lære alle sammen falsk Gudz tienste. Oc de trøste mit Folck i deris wlycke / at de skulle acte det ringe / oc sige / Fred / fred / Oc der er dog icke fred. Der faar skulle de bestaa met skamme / at de bedruffue saadan Verstyggelighed / Alligeuel at de ville vere wskendede / oc de ville icke skamme dem / Der faar skulle de falde / paa en Hob / oc naar ieg vil hiemsøge dem / da skulle de falde / siger HERREN.

Matth. 11.

Saa siger HERREN / Traader paa veyen / oc seer / oc spører at de fordume veye / huilcken som er den gode vey / oc vandrer der vdi / Saa skulle i finde Rolighed til eders Siæle. Men de sige / Wi ville det icke gøre. Jeg haffuer sæt Vectere offuer eder / giffuer act paa Basunens lyd / Men de sige / Wi ville det icke gøre. Der faare hører i Hedninge / oc mercker met eders Folck / du Jord hører til / See / Jeg vil føre stor wlycke offuer dette Folck / som er / deris fortiente løn / Fordi at de giffue icke act paa mine ord / oc bortkaste min Lou.

Esaiæ 1.

Huad skøder ieg om Røgelse / som kommer aff Rige Arabia / eller om god Kannelebarck som kommer lang veys fra: Eders Brendoffer er mig icke tacknemmeligt / oc eders Offer behager mig icke. Thi siger HERREN saa / See / Jeg vil sette en forargelse iblant dette folck / paa huilcken / baade Faderen oc Børnene skulle støde dem met huer andre / oc den ene Nabo met den anden skulle forfare.

Saa siger HERREN / see / Der skal komme it Folck aff Norden / oc it stort Folck skal sig opreyse hart hoss vort Land / som føre Bue oc Skiolde / de ere grumme oc vden miskundhed / De skulle komme brusende som it rørt Haff / oc ride paa Heste / vel rustede / som stercke Krigsfolck / mod dig du Zions Daatter. Naar wi høre om dem / da skulle vore Neffue nedfalde / Thi oss bliffuer angist oc ve / lige som den der føder. Ingen gaa da vd paa Ageren / Ingen gaa paa marcken / Thi det er alle vegne wtrygd for Fiendenis suerd.

O mit Folckis Daatter / før dig i Sæcke / oc leg dig i aske / Sørge / lige som for en eniste Søn / oc græd / som de / der ere saare bedrøffuede / thi Forderffueren kõmer hastelige offuer oss.

Jeg haffuer sæt dig til en Smeltere iblant mit Folck / som er saa hart / at du skalt forfare oc prøffue deris væsen. De ere alle sammen frafaldne / oc vandre forredelige / De ere alle forderffuede kaaber oc iern. Pusteren er opbrend / Blyet forsuinder / det er forgeffuis at smelte / Thi det onde er icke fraskilt. Der faare kaldis de oc forkast sølff / Thi HERREN haffuer forkast dem.

VII.

DEtte er det Ord / som skede aff HERREN til Jeremiam / oc sagde / Gack i HERRENS Husis Port / oc predicke dette Ord der / oc sig / Hører HERRENS ord / alle i aff Juda / i som indgaa at disse Porte / at tilbede HERREN.

Saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud / Bedrer eders leffnet oc væsen / Saa vil ieg bo hoss eder i denne Sted. Forlader eder icke paa løgn / naar de sige / Her er HERRENS Tempel / Her er HERRENS Tempel / Her er HERRENS Tempel. Men bedrer eders leffnit oc væsen / at i gøre ret den ene mod den anden / oc gører de Fremmede / Faderløse oc Encker ingen vold / oc vdgyder icke wskyldigt Blod i denne sted / Oc følger icke effter andre Guder / til eders egen skade / Saa vil ieg bo altid oc euindelige hoss eder i denne sted / i Landet som ieg gaff eders Fedre.

Templum Domini.

Men nu forlade i eder paa paa Løgn / som inted er nytteligt. Der til met ere i Tyffe / Mordere / Horkarle oc Menedere / oc gøre røgelse faar Baal / oc følge effter fremmende Guder / som i icke kende. Der effter komme i da / oc staa faar mig / i dette Huss / som er kaldet effter mit Naffn / oc sige / det haffuer ingen nød met oss / efterdi wi gøre saadan Verstyggelighed. Holde i da dette Huss / som er kaldet effter mit Naffn / for en Morderkule: See / ieg seer det vel / siger HERREN.

Gaar bort til min sted i Silo/der som mit Naffn bode tilforn / oc seer / huad ieg haffuer der giort/for mit Folckis Jsraels ondskaff skyld. Efftherdi at i bedriffue da saadanne stycker/ siger HERREN/oc ieg lader altid predicke faar eder/Oc i ville icke høre / Jeg rober at eder/ Oc i ville icke suare. Saa vil ieg gøre ved dette Huss/ som er kaldet effter mit Naffn / paa huilcket i forlade eder/oc den Sted/som ieg gaff eders Fedre/lige som ieg giorde ved Silo/Oc ieg vil kaste eder bort fra mit Ansict / lige som ieg kaste alle eders Brødre / den gantske Ephraims Sæd.

Silo. Iosuæ 18. 1.Reg.4. Ierem. 26.

Oc du skalt icke bede for dette Folck / oc du skalt ingen Kæremaal eller Bøn bære frem for dem/oc icke tale for dem til mig/ Thi ieg vil icke høre dig. Thi seer du icke/ huad de gøre i Juda stæder/oc paa gaderne i Jerusalem: Børnene sancke træ / saa optende Fedrene Jlden / oc Quinderne ælte Deyen/at de kunde bage Himmelens Melecheth kager/oc giffue de Fremmede Guder Drickoffer / at de kunde gøre mig fortræd. Men de skulle icke gøre mig fortræd dermet/siger HERREN/men dem selffue/oc de skulle beskemmis. Der faar siger den HERRE HERRE/ See/min vrede oc min grumhed/er vdøst offuer denne sted/baade offuer Menniske oc offuer Fæ/offuer træene paa marcken/oc offuer Landzens fruct/oc hun skal brende/oc ingen skal kunde vdslycke.

Ierem.11.14. Ierem.44.

Saa siger den HERREN Zebaoth/ Jsraels Gud/ Legger eders Brendoffer oc andre Offer til hobe/oc æder Kødet/Thi ieg haffuer huercken sagt eller befalet eders Forfedre / om Brendoffer eller andre offer/den dag ieg førde dem aff Egypti land. Men dette bød ieg dem/oc sagde/Lyder mine ord/saa vil ieg vere eders Gud/ oc i skulle vere mit Folck / Oc vandrer paa alle de Veye/som ieg biuder eder/paa det at det skal gaa eder vel. Men de vilde icke høre/ey heller tilbøye deris øern/Men de vandrede effter deris eget Raad / oc effter deris onde hiertis mening/oc ginge tilbage oc icke frem.

Ja fra den dag/ der ieg vdførde eders Fedre aff Egypti land/oc indtil denne dag/haffuer ieg altid sent til eder/alle mine Tienere Propheterne. Men de ville icke høre mig/ eler bøye deris øern/Men de ere haardnackede/oc gøre det verre end deris Fedre. Oc om du end siger dem alt dette/Saa høre de dog icke/Rober du til dem/Saa suare de dig icke. Der faar sig til dem/ Dette er det Folck/som icke vil høre HERREN sin Gud / eller bedre sig / Troen er bleffuen borte/oc oprycktaff deris Mund.

Rage dit haar aff oc kast det fra dig/ oc hyle ynckelige paa Høyene/Thi HERREN haffuer bortkast oc forskudet denne Slæct / paa huilcken hand er vred. Thi Juda børn gøre ilde faar mine øyen/siger HERREN / De sette deris Verstyggelighed i det Huss/ som er kaldet effter mit Naffn/ at besmitte det / Oc de bygge Altere faar Thopheth i BenHinnoms dal/at de skulle opbrenne deris Sønner oc Døtter / huilcket ieg aldri haffuer budet / ey heller haffde i sinde.

BenHinnoms dal. Ieremiæ 19.

Der faar/ See/den tid kommer/siger HERREN/ at mand skal icke kalde det mere/ Thopheth oc BenHinnoms dal/Men Morde dal / oc mand skal begraffue i Thopheth / efferdi der skal icke ellers vere mere rum. Oc dette Folckes Legeme / skulle bliffue Himmelens Fule oc Diurene paa Jorden til mad/ oc der skal ingen driffue dem der fra. Oc ieg vil bort tage aff Juda Stæder/oc aff gaderne i Jerusalem/glædis oc frydis skrig / oc Brudgommens oc Brudens røst/ Thi Landet skal bliffue øde.

Ezech. 26.

Paa den samme tid/siger HERREN/ skal mand vdkaste Juda Kongers Been /deris Førsters Been/deris Presters Been/Propheternis Been / Borgernis Been i Jerusalem/ aff deris Graffuer/oc bort spre dem vnder Solen/Maanen oc al Himmelens Hær/ huilcke de elskte oc tiente/oc efterfulde/søgte oc tilbade dem/De skulle icke opsanckis oc iordis igen / men vere til Skarn paa iorden. Oc alle som offuerbliffue aff dette onde Folck / i huilcke steder som de skulle vere/der som ieg bort støtte dem/ De skulle heller ville vere døde end leffuende / siger den HERRE Zebaoth.

VIII.

DEr faar sig til dem/saa siger HERREN/Huor er nogen/ som falder/ at hand vilde ey gerne opstaa igen: Huor er nogen/som far vild/at hand ey gerne vilde komme til den rette vey igen: Dog vil alligeuel dette Folck i Jerusalem stedze oc altid fare vild/ De holde saa hart paa den falske Gudz tienste/at de ville icke lade dem vende der fra. Jeg seer oc hører/at de lære inted ret / Der er ingen/som angrer sin ondskaff/oc siger / Huad gør ieg dog: De løbe alle deris Løb/som en grum Hest i strid.

En Storck vnder Himmelen ved sin tid / en Turteldue / Trane oc Suale mercke deris tid/naar de skulle komme igen/Men mit Folck vil icke vide HERRENS Ræt. Huorledis kunde i dog sige/Wi vide huad ret er/oc wi haffue den hellige Scrifft for oss / Det er dog idel Løgn/som de Scriftkloge sette. Der faar skulle saadanne Lærere bliffue beskemmede / forskreckede oc fangne/Thi huad gaat kunde de lære/ efterdi de bortkaste HERRENS ord.

Esaiæ 56.
Ierem. 6.

Der faar vil ieg giffue Fremmede deris Hustruer/oc dem deris agre/som skulle bort iage dem/ Thi de ere alle sammen gerige/baade smaa oc store/oc baade Prester oc Propheter lære falsk Gudz tienste. Oc de trøste mit Folck i deris wlycke / at de skulle acte det ringe / oc sige/ Fred/fred/Oc der er dog icke fred. Der faar skulle de bestaa met skamme / at de bedriffue saadan Verstyggelighed. Alligeuel at de ville vere wskendede/oc ville icke skamme sig/ Fordi skulle de falde paa en Hob/Oc naar ieg hiemsøger dem/da skulle de falde/siger HERREN.

Jeg vil affsancke dem alle sammen siger HERREN/ At der skal ingen vindrue bliffue paa Vintræet/oc ingen Figen paa Figentræet/ia Bladene skulle oc affalde/ Oc det som ieg haffuer giffuit dem/det skal tagis fra dem. Huor skulle wi da bo: Ja forsamler eder da/oc lader oss drage ind i de faste Stæder/oc bie der effter hielp/ Thi HERREN vor Gud/ skal hielpe oss met en bitter Drick/fordi at wi synde saa mod HERREN. Ja forlader eder der paa/ Det skal ingen nød haffue/Alligeuel at der er inted gaat faar haanden/ Oc at i skulle bliffue helbrede/Alligeuel at der er idel skade faar haanden.

Ierem. 14.

Mand hører/ at deris Heste gnegge allerede i Dan / oc deris store Heste vrinske at det gantske Land beffuer der ved/Oc de fare frem / oc skulle opæde Landet met alt det der er vdi/ Staden met alle som der bo vdi. Thi see/ieg vil sende Hugorme oc Basilisker iblant eder/som icke ere besuorne/de skulle stinge eder / siger HERREN / Saa vil ieg verquege mig aff min bedrøffuelse oc hierte sorg.

See/mit Folckis Daatter skal robe aff it Land longt borte / Vil da HERREN icke mere vere Gud i Zion: Eller skal hun ingen Konge haffue mere: Ja huor faar haffue de saa fortørnet Mig / ved deris Billede oc fremmet wnyttig Gudz tienste. Høsten er fremgongen/ Sommeren er borte/oc oss er ingen hielp kommen. Mig ynckis hiertelige / at mit Folck er saa forderffuit/ Jeg gremmer mig oc holder mig ilde. Er der da ingen Salue i Gilead: eller er der ingen Læge: Hui er da mit Folckis Daatter icke giort helbrede:

IX.

AH at ieg haffde vand nock i mit Hoffuit/oc at mine øyen vaare Græde kilder/At ieg kunde begræde dag oc nat/de ihielslagne iblant mit Folck. Ah / at ieg haffde it Herberge i Ørcken/ Saa vilde ieg forlade mit Folck oc drage fra dem / Thi de ere idel Horkarle oc en genstridig Hob. De skiude idel Løgn met deris Tunger oc ingen sandhed/ oc de driffue met vold i Landet/ oc gaa aff en ondskaff til den anden/oc acte mig icke/ siger HERREN.

Matth. 7.

Huer foruare sig for sin Ven / oc tro ey heller sin Broder / Thi den ene Broder vndertrycker den anden / oc en Ven forraader den anden / En Ven skuffer den anden / oc taler icke it sant ord. De legge vind paa/huorledis den ene kand bedrage den anden / oc det gør dem ont/ at de kunde icke gøre det verre/ Det er alle vegne idel Bedrageri iblant dem / oc for bedrageri ville de icke kende Mig/ siger HERREN.

Der faar siger den HERRE Zebaoth saa / See / ieg vil smelte oc prøffue dem/ Thi huad skal ieg ellers gøre/efterdi at mit Folck saa pryder sig: Deris falske Tunger ere Morderede pile/De tale venlige til deris Neste met deris Munde / Men i hiertet lure de paa den samme. Skulde ieg icke hiemsøge det paa dem/siger HERREN/oc skulde icke min Siæl heffne sig paa saadant Folck/som dette er:

Psalm. 28.

Jeg maa græde oc hyle paa Biergene/oc beklage mig hoss Faarestierne i Ørcken/ Thi de ere saa aldelis ødelagde/at ingen vandrer der/oc mand hører icke heller it Nød skrige / Der er baade Himmelens fule/oc Queget altsammen borte. Oc ieg vil gøre Jerusalem til en Stenhob oc til Dragers bolige/oc ieg vil ødelegge Juda Stæder/at ingen skal bo der vdi. Huo som nu vaare viss/oc lode sig gaa til hierte / oc kundgiorde det HERRENS Mund siger til hannem/Huor faare at Landet bliffuer forderffuet oc ødelagt / lige som en Ørcken / der ingen vandrer vdi.

Mich. 3.
Psalm. 78.

Oc HERREN sagde/ Fordi at de forlade min Lou/som ieg gaff dem/oc lyde icke mine Tale/oc leffue icke der efter / Men følge deris hierters tancker oc Baalim / som deris Fedre lærde dem. Der faare siger den HERRE Zebaoth/Israels Gud saa / See / Jeg vil spise dette Folck met Malurt/oc giffue dem Galle at dricke. Jeg vil bortspre dem iblant Hedningene/

gene/huilcke huercken de eller deris Fedre kende/oc ieg vil sende Suerdet bag dem / til de ere ødelagde.

Saa siger den HERRE Zebaoth/Skicker oc bestiller Græde quindet/ at de komme/oc skicker effter dem som det vel kunde / oc hastelige begræde oss / At vore øyen kunde rinde met Taare/oc vore øyenbryne flyde met vand/At mand kand høre it grædeligt skrig i Zion/ i saa maade/Ah/huorledis ere wi saa aldelis ødelagde oc beskemmede? Wi mue rømme Landet/ Thi de haffue nedslaget vore bolige. Saa hører nu i Quinder HERREN Sord/oc tager hans mundz tale til øern/ Lærer eders Døtter at græde/oc den ene lære den anden at beklage/ i saa maade/Døden er indfalden at vore Vindue/oc kommen i vore Pallatz/ at ihielsla Børnene paa gaden/oc de vnge Folck paa Stredene. Saa siger HERREN/ Sig/ Menniskens Legeme skulle ligge/som Møg paa marcken/oc som neger effter Høstmanden / huilcke ingen sancker.

Saa siger HERREN/ En viss rose sig icke aff sin visdom / En Sterck rose sig icke aff sin styrcke/En Rig rose sig icke aff sin rigdom. **Men/ huo som vil rose sig / hand rose sig der aff/At hand ved oc kender mig/at ieg er HERREN/som gør barmhiertighed/ræt oc Retferdighed paa Jorden/ Thi saadant behager mig/ siger HERREN.**

1.Corint.1.
2.Corint.10.

See/Tiden kommer/siger HERREN/at ieg skal hiemsøge alle / den Omskaarne met den Vomskaarne/som er Egypten/ Juda/Edom/ Amons børn/ Moab/ oc alle de som bo i Ørckens Stæder. Thi alle Hedningene haffue vomskaaren Forhud/ Men alt Jsraels Huss haffuer vomskaarne hierter.

X.

I aff Jsraels Huss/hører huad HERREN taler til eder. Saa siger HERREN/ J skulle icke lære Hedningenis Skick / oc i skulle icke frycte for Himmelens Tegen/ som Hedningene frycte / Thi Hedningenis Guder ere aldelis inted. De hugge it Træ i skoffuen/oc Konstermanden gør dem met Øxen/ oc pryder dem met Sølff oc Guld/oc fester dem met Søm oc Hamre/ at de skulle icke falde om. De ere dog inted andet/end beslagne Støtter/De kunde icke tale / Saa skal mand oc bære dem/thi de kunde icke gaa. Der faar skulle i icke frycte eder for dem / Thi de kunde huercken hielpe eller gøre skade.

Hedningernis affguder.
Apoca.15.

Men HERRE ingen er dig lig/Du est stor/at dit Naffn er stort / oc du kant beuise det met Gerningen. Huo skulle icke frycte dig/du Hedningenis Konge? Dig skulde mand io lyde. Thi der er ingen dig lig iblant alle Hedningenis Vise/oc i alle Kongerige. De ere allesammen Gæcke oc Daarer/ Thi at it Træ er io en forfengelig Gudz tienste/Mand fører hamret Sølff hid paa Haffuit/Guld aff Vphas/bered aff Konstermanden oc Guldsmeden/mand før dem i gult Silcke oc Purpur/Oc det er altsammen de Visis gerning.

Men HERREN er en ret Gud / en Leffuende Gud / en euig Konge. Jorden beffuer for hans vrede/oc Hedningene kunde icke taale hans trusel. Saa sig nu saa til dem/De Guder som icke haffue giort Himmel oc Jord / de skulle vdslettis aff Jorden / oc vnder Himmelen. Men hand giorde Jorden met sin Mact / oc beredde Verdens kredz met sin Visdom/ oc vdbredde Himlene met sin Forstand. Naar hand tordner/da er Vandens mangfoldighed vnder Himmelen/oc opdrager taaget/fra Jordens ende/ Hand gør Liunet i Regnen / oc lader Været komme aff lønlige steder.

Alle Menniske ere Daarer met deris konst/oc alle Guldsmede bestaa met skam met deris Billeder/ Thi deris Affguder ere bedrageri/oc haffue icke Liff.

Det er aldelis inted oc en besuigelig gerning/De skulle forfare/ naar de bliffue hiemsøgte.

Men hand er icke saadan / som er Jacobs Liggendefæ / Men hand er den / som alting skabte/oc Jsrael er hans Arffdel/Hand kaldis HERRE Zebaoth.

Tag din Handel bort aff Landet/du som boer i den faste (Stad) Thi saa siger HERREN/See/ Jeg vil bort kaste Landzens Jndbyggere / paa denne gong / oc ieg vil gøre dem bange/at de skulle det føle.

Ah min iammer oc hierteforg / Men ieg tencker / det er min Plage / ieg maa hende lide. Min Bolig er forstyret/oc alle mine reb ere sønder reffne / Mine Børn ere borte / oc icke mere for haanden. Jngen opretter min Bolig igen/oc ingen slar mit Paulun op igen. Thi Hyrderne ere bleffne til Daarer/oc skøde inted om HERREN / Der faar kunde de oc inted ret lære/ men alle Hiorde ere atspridde. See/Der kommer it skrig frem / oc en stor beffuelse aff Norden land/ At Juda Steder skulle ødeleggis/ oc bliffue til Dragers bolige.

Jeg ved HERRE/ at Menniskens gerning staar icke i hans vold / oc det staar icke i nogen mandz mact/huorledis hand skal vandre eller rette sin gong. Straffe mig HERRE/ Dog met maade/ oc icke i din vrede/Paa det at du skalt icke oprycke mig. Men vdgyd din vre-de offuer Hedningene/som icke kende dig/ Oc offuer Slæcterne / som icke kalde paa dit Naffn. Thi de haffue opædet oc opsluget Jacob/de foriagede hannem/ oc ødelagde hans Bolige.

Psalm.79.

XI.

DEtte er det ord / som skede aff HERREN til Jeremiam / oc sagde / Hører denne Pactis ord/at i sige dem i Juda/oc Borgerne i Jerusalem/ oc sig til dem/ Saa siger HERREN Israels Gud / Forbandet vere den/som icke lyder denne Pactis ord/huilcken ieg bød eders Forfedre / den dag / ieg førde dem aff Egypti land/aff den iern Oen/oc sagde/Lyder min røst / oc gører som ieg haffuer budet eder/Saa skulle i vere mit Folck/oc ieg vil vere eders Gud / Paa det at ieg kand holde den Ed/som ieg soer eders Forfedre/at giffue dem it Land / i huilcket der flyder milck oc hunig/lige som det staar i dag. Jeg suarede oc sagde/HERRE / Ja / det bliffue oc saa.

Deute.25. Galat.3.

Gen.15.26.28

Oc HERREN sagde til mig/Predicke alle disse ord i Juda Stæder / oc paa gaderne i Jerusalem/oc sig/Hører denne Pactis ord/oc gører der effter. Thi ieg vidnede faar eders Forfedre fra den dag/ieg ledde dem aff Egypten/indtil denne dag/oc ieg vidnede tilige/ oc sagde/ Lyder min røst. Men de lydde icke/oc bøyde ey heller deris øern/ Men huer gick effter sit onde hiertis tycke. Der faar vil ieg oc lade alle denne Pactis ord/gaa offuer dem/ som ieg befalede at gøre/ Oc de giorde dog inted der aff.

Oc HERREN sagde til mig/ Jeg ved vel/huorledis de i Juda oc de i Jerusalem forbinde dem til hobe. De vende dem lige til deris første Forfedris synder / som icke heller vilde lyde mine ord/oc de fulde ocsaa effter fremmede Guder / oc tiente dem / Saa haffuer Israels Huss oc Juda Huss (altid) brudet min Pact / som ieg giorde met deris Forfedre. Der faare/ See/ siger HERREN / Jeg vil lade en wlycke gaa offuer dem/ for huilcken de skulle icke kunde fly/oc naar de robe til mig/da vil ieg icke høre dem.

Saa lad Juda Stæder oc Borgerne i Jerusalem gaa bort/oc robe til de Guder/faar huilke de giorde røgelse/ Men de skulle icke hielpe dem i deris nød. Thi du Juda haffuer saa mange Guder/som du haffuer Stæder / Saa mange gader som der er i Jerusalem / saa mange skendelige Altere haffue i opret/til at gøre Røgelse faar Baal. Saa bed du icke for dette folck/ oc gør ingen formaning eller bøn for dem/ Thi ieg vil icke høre dem/ naar de robe til mig i deris nød.

Deute.32. Ierem.2.

Huad haffue mine Venner at gøre i mit Huss? De bedriffue al skalckhed / oc mene/ at det hellige Kød skal tage det fra dem/ Oc naar de gøre ilde da ere de glade der aff. HERREN kallede dig it grønt/skønt/fructsommeligt Olie træ/ Men nu haffuer hand optent en Ild om hannem/met it stort Morde skrig/at hans grene skulle forderffuis. Thi den HERRE Zebaoth/som dig plantede/haffuer truet dig met en Wlycke / for Israels Husis oc Juda Husis ondskaff skyld/som de bedreffue/at de kunde fortørne mig/ met deris røgelse / som de gøre faar Baal.

HERREN obenbarede mig det/at ieg veed det/oc visde mig deris forsæt / som er / At de ville lede mig til slacterbencken/som it armt Faar/ Thi ieg viste icke/at de haffde raadslaget mod mig/oc sagt/ Lader oss forderffue Træet met sin fruct/oc oprycke hannem aff de Leffuendis Land/at hans Naffn skal aldri mere ihukommis. Men du HERRE Zebaoth / du rette Dommere/du som prøffuer nyrene oc hiertet/ Lad mig see din heffn paa dem/ Thi ieg haffuer befalet dig min Sag.

Psalm.7.

Der faar siger HERREN saa mod de Mend i Anathoth/som staa dig effter dit Liff/ oc sige/ Spaa oss icke i HERRENS Naffn/ vden du vilt dø aff vore Hender. Der faar siger den HERRE Zebaoth saa/ See/ Jeg vil hiemsøge dem / deris vnge Mandkøn skal ihielslaß met Suerd/oc deris Sønner oc Døtter skulle dø aff hunger/at inted skal offuerbliffue aff dem/ Thi ieg vil lade wlycke gaa offuer de Mend i Anathoth / i det aar / naar de skulle bliffue hiemsøgte.

XII.

HERRE/

HERRE/om ieg end vilde gaa i Rætte met dig/ saa beholder du dog Rætten/ Jeg maa dog tale met dig om Rætten. Huor faar gaar det dog de Wgudelige saa vel/oc Foractere haffue al ting offuerflødige: Du planter dem at de faa røder oc voxe/oc bære fruct/Du lader dem meget rose aff dig/oc straffer dem icke. Men mig kender du HERRE/oc seer mig / oc prøffuer mit Hierte faar dig/ Men du lader dem gaa fri/som Faar / At de skulle slactis oc du sparer dem/ at de skulle ihielslaff.

Iob 21.
Psalm. 73.
Abac. 3.

Huorlenge skal dog Landet staa saa ynckelige / oc Gresset paa marcken bort tørris alle vegne/for Indbyggernis ondskaff skyld / at baade Fæ oc Fule ere aldri der: Thi de sige/ Ja hand ved meget/huorledis det skal gaa oss. Naar de gøre dig træt/som gaar til Fod/Huorledis vil det gaa dig/naar du skalt løbe hoss Reysenere: Oc der som du leder effter tryghed / i Landet/som er fred/Huorledis vil det gaa dig/hoss den hofferdige Jordan: Thi dine Brødre oc din Faders Huss foracte oc saa dig/oc skrige Jodut offuer dig/ Der faar sæt du icke tro til dem/ om de end tale venlige met dig.

Der faare maatte ieg forlade mit Huss/oc sky min Arff/oc giffue min kære Siæl i Fiendis haand. Min Arff er mig bleffuen/som en Løuue i Skoffuen / oc brøler mod mig/ Der faar er ieg bleffuen vred paa hende. Min Arff er lige som en spraglet Ful / om kring huilcken Fulene samle dem/ Op/oc samler alle marckens Diur/ kommer oc opæder.

Mange Hyrder haffue forderffuit min Vingaard / oc nedtrædt min Ager/ De haffue giort min deylige ager til Ørcken/de haffue giort hannem øde. Jeg seer allerede/ huor ynckelige det er ødelagt/ Ja det gantske Land er øde/Men ingen vil legge det paa hiertet. Thi Ødeleggerne fare frem/offuer alle ørckens Høye/oc HERRENS opslugende Suerd fra den ene Landz ende indtil den anden/oc inted kød skal haffue Fred. De Saa Huede/Men de skulle høste tidsle/oc huad de vinde/det kommer dem icke til nytte/ De skulle icke bliffue glade aff deris Indkomme/for HERRENS grumme vrede.

Saa siger HERREN/mod alle mine onde Nabo / som gribe fat paa min Arffdel/ som ieg vddelde iblant Israel mit Folck/See/ Jeg vil oprycke dem aff deris Land / oc vdrycke Juda Huss mit iblant dem. Oc naar ieg haffuer vdryckt dem / da vil ieg forbarme mig offuer dem igen/oc ieg vil føre huer til sin Arffdel oc i sit Land igen. Oc det skal skee om de lære aff mit Folck/at de suere ved mit Naffn (saa sant som HERREN leffuer) lige som de (før) lærde mit Folck at suere/ved Baal/ Saa skulle de opbyggis iblant mit Folck. Men ville de icke høre/da vil ieg oprycke oc ihielsla saadant Folck/siger HERREN.

Deut. 4. 30.

XIII.

SAa siger HERREN til mig/Gack bort/oc køb dig it linet Belte / oc giorde dine Lender der met/oc gør det icke vaat. Oc ieg købte it Belte / effter HERRENS befalning/oc bant det om mine Lender. Da skede HERRENS ord anden gong til mig/ oc sagde/ Tag det Belte som du købte / oc bant om dine Lender/oc gør dig rede/oc gack bort til Phrath/oc skiul det der i en Stenreffue. Jeg gick hen/oc skiulte det hoss Phrath / som HERREN bød mig. Men long tid der effter/sagde HERREN til mig/Gør dig rede/oc gack bort til Phrath / oc hent det Belte igen / som ieg bad dig skiule der. Jeg gick bort til Phrath/oc groff det op/oc tog Beltet aff den sted/som ieg det skiulte/ Oc see / Beltet vaar forderffuit/at det duede inted mere.

It linet Belte.

Da skede HERRENS ord til mig/oc sagde/Saa siger HERREN/ Lige saa vil ieg oc forderffue Juda oc Jerusalems store hofferdighed / det onde Folck / som icke vil høre mit ord/Men de gaa hen effter deris hiertis tycke / oc følge andre Guder/ at tiene oc tilbede dem/ De skulle bliffue/som det Belte/der inted mere duer. Thi lige som en Mand binder it Belte om sine Lender/Saa haffde ieg giordet alt Israels oc Juda huss omkring mig/ siger HERREN/at de skulde vere mit Folck/til it naffn/loff oc ære/Men de ville icke høre.

Saa sig dem nu disse ord/saa siger HERREN/ Israels Gud/Alle Leyler skulle fyldis met Vin. Saa skulle de sige til dig/ Huo veed det icke: at mand skal fylde alle Leyler met Vin: Saa sig til dem/saa siger HERREN / See / Jeg vil fylde dem alle som bo i dette Land/ Kongerne som side paa Dauidz stoel/Presterne oc Propheterne / oc alle Indbyggerne i Jerusalem/at de skulle bliffue druckne/Oc ieg vil bortspre den ene met den anden/ Fedrene met Børnene/siger HERREN/oc ieg vil huercken spare/ eller offuer bære / eller vere barmhiertig/ offuer deris forderffuelse.

Leyler.

Saa

Saa hører nu oc giffuer act paa/ oc tradzer icke/ Thi HERREN haffuer talet det. Giffuer HERREN eders Gud ære/ før end det bliffuer mørckt/ oc før end eders føder støde dem mod de mørcke Bierg/ At i vente liuss/ oc hand skal dog gøre det aldelis mørckt oc taaget. Men ville i icke dette høre/ da maa min Siæl græde lønlige offuer saadan hofferdighed/ Mine øyen mue flyde met taare/ at HERRENS Hiord bliffuer fangen.

Iere.30.

Sig til Kongen oc Dronningen/ setter eder ned/ thi at herlighedens Krune er falden aff eders Hoffuit. Stæderne mod synden ere tillucte/ oc der er ingen som dem oplader/ al Juda er aldelis bortført. Opløffter eders øyen/ och seer/ huorledis de komme hid fra Norden. Huor er nu Hiorden/ som dig vaar befalet/ dine hellige hiord: Huad vilt du sige/ naar hand skal saa hiemsøge dig? Thi du haffuer vant dem saa/ mod dig/ at de ville vere Førster och Høffuitzmend. Huad gelder det/ Angist skal komme paa dig/ lige som en quinde i Barns nød? Oc naar du vilt sige i dit hierte/ huorfaare vederfaris mig dog saadant? For dine misgerningers mangfoldighedz skyld/ ere dine søme optecte/ oc dine Ben bare giorde (met vold)

Blaamand.

Kand oc en Blaamand omskiffte sin hud/ eller en Parder sine plætte? Lige saa kunde i oc gøre gaat/ effterdi i ere vande til ont. Derfaar vil ieg bortspre dem/ som affner/ der bort blæse faar vær aff ørcken. Det skal vere din Løn/ och din del som ieg haffuer maalt dig til/ siger HERREN. Fordi at du forglemde mig/ oc forlodst dig paa Løgn/ Saa vil oc ieg høyt optecke dine søme mod dig/ at mand skal vel see din Blysel. Thi ieg haffuer seet dit Horeri/ din Løssactighed/ dit wblue Horeri/ ia din Verstyggelighed/ baade paa Høye oc paa Agre. Ve dig Jerusalem/ naar vilt du dog nogen tid bliffue reen.

XIIII.

Dyr tyd.

DEtte er det ord/ som HERREN sagde til Jeremiam/ om den dyre tid. Juda ligger iammerlige/ hendis Porte staa elendige/ det staar grædelige i Landet/ och der er en stor Tyrcke i Jerusalem. De store sende de smaa effter vand/ men naar de komme til Brynden da finde de inted Vand/ oc de bære deris kar tomme igen. De gaa sorgfulde oc bedrøffuede/ oc suøbe deris hoffueder/ Fordi at iorden reffner/ effterdi det regner icke paa iorden/ Agermendene gaa sorgfulde/ oc suøbe deris Hoffueder. Thi och saa Hindene/ som kaste paa marcken/ forlade Ungene/ effterdi der voxer inted gress. Vilde diur staa paa høyene oc hige effter vær/ som Drager/ oc de vansmectis/ effterdi der voxer ingen urter.

Jeremie bøn

Ah HERRE/ Vore misgerninger haffue det vel fortient/ men hielp dog for dit Naffn skyld/ Thi vor wlydelse er stor/ met huilken wi haffue syndet mod dig. Du est Israels trøst/ oc deris Nødhielpere/ hui stiller du dig/ lige som du vaare en Gest i Landet/ oc som en Fremmet/ der bliffuer ekon om natten der vdi? Huorfaar sticker du dig/ som en sterck der er mistrøstig/ oc som en Kempe/ der icke kand hielpe? Du est dog HERRE iblant oss/ och wi kaldis effter dit Naffn/ forlad oss icke.

Saa siger HERREN om dette Folck/ de løbe gerne bort oc igen/ oc bliffue icke gerne hiemme/ derfaar behager HERREN dem icke/ men hand tencker nu paa deris ondskaff/ oc vil hiemsøge deris synder. Oc HERREN sagde til mig/ Du skalt icke bede om naade for dette folck/ Thi der som de end faste/ da vil ieg icke dog høre deris bøn/ oc om de end bære Brendoffer eller Madoffer frem/ da behage de mig dog icke/ Men ieg vil oprycke dem met Suerd/ Hunger oc Pestelentze.

Ieremie.7.

Da sagde ieg/ Ah HERRE HERRE/ See/ Propheterne sige til dem/ J skulle ingen Suerd see/ och haffue ingen dyr Tid hoss eder/ Men ieg vil giffue eder god Fred paa denne sted. Oc HERREN sagde til mig/ Propheterne spaa falskelige i mit Naffn/ Jeg vdsende dem icke/ oc inted befalede dem/ oc inted talede met dem/ de predicke falsk Syn/ vdtydning/ Affguderi/ oc deris hierters bedrageri faar eder.

Ieremie.23. 27.29.

Derfaar siger HERREN saa om Propheterne/ som spaa i mit Naffn/ end dog ieg icke vdsende dem/ oc see de predicke alligeuel/ der skal ingen Suerd eller dyr tid komme i dette land/ saadanne Propheter skulle dø ved Suerd oc hunger. Oc folcket faar huilket de spaa/ skulle ligge her oc der døde aff Suerd oc Hunger paa gaderne i Jerusalem/ at ingen skal iorde dem/ Lige saa oc/ deris Hustruer/ Sønner oc Døtter/ oc ieg vil vdgyde deris ondskaff offuer dem.

Oc du skalt sige dem dette ord/ Mine øyen flyde met taare dag oc nat/ oc lade icke aff/ thi Jomfruen mit Folckis daatter/ er greselige plaget oc ynckelige slagen. Gaar ieg vd paa marcken/ See/ da ligge der Jhielslagne met Suerd/ Kommer ieg i staden da ligge der vansmectige aff Hunger/ Thi at oc propheterne der til och Presterne/ skulle drage bort i it andet Land/ som de icke kende.

Haffuer du da bortkast Juda / Eller haffuer din Siæl en vemelse til Zion: Huor faare haffuer du da saa slaget oss/at ingen kand læge oss: Wi haabede / At det skulde bleffuet Fred/ Saa kom der inted gaat/ Wi haabede/at wi skulde bleffuit helbrede/ Men see/saa er der mere skade. HERRE/ wi bekende vort wgudelige væsen/oc vore Forfedris misgerning/ Thi wi haffue syndet mod dig. Men lad oss icke beskemmis/for dit Naffn skyld / Lad din Herlighedz Throne icke bliffue bespaattet/Kom dog ihu/oc lad din Pact icke afflade met oss. Der er dog io ingen iblant Hedningenis Affguder/som kand giffue Regn / Oc Himmelen kand icke heller regne/Du est dog HERREN vor Gud/ paa huilcken wi haabe / Thi du kant gøre alt dette.

Jeremie bøn

XV.

Oc HERREN sagde til mig/ Oc der som Mose oc Samuel end stode faar mig/da haffuer ieg dog inted hierte til dette Folck/ Driff dem bort fra mig / oc lad dem hen fare. Oc der som de sige til dig / Huort skulle wi hen: Da sig til dem/saa siger HERREN/Den som skal dø/hand kommer der til/ Den som skal til Suerd/hand kommer der til / Den som skal til Hunger / hand kommer der til / Den som skal til Fengsel / hand kommer der til. Thi ieg vil hiemsøge dem met fire haande Plager/siger HERREN / met Suerd/ at de skulle bliffue ihielslagne/met Hunde/ som skulle slide dem/met Himmelens Fule/oc met diur paa Jorden/ at de skulle opædis oc fortaadne. Oc ieg vil lade dem driffue hid oc did til alle Kongerige paa Jorden / bort oc igen/ For Manasse Ezechie søns Juda Kongis skyld/ For det/hand giorde i Jerusalem.

Mose. Samuel.

Fire haande Plager.

Manasse. 4.Reg. 21. 2.Paral.33.

Huo vil da forbarme sig offuer dig Jerusalem: Huo skal da haffue medynck offuer dig: Huo skal da gaa bort/oc fly dig Fred: Du haffuer forladet mig/ siger HERRREN / oc du est falden fra mig/ Der faar vdracte ieg min Haand mod dig/ at ieg vil forderffue dig / Jeg er træt at miskunde mig. Jeg vil bortkaste dem aff Landet met en Kasteskuel/ oc ieg vil gøre mit Folck/som icke vil vende sig / fra sine onde veye / aldelis Faderløse oc omkomme dem. Der skulle flere Encker bliffue faar mig iblant dem / end sandkorn hoss Haffuit / Jeg vil lade en obenbare Forderffuere komme offuer de vnge Mandkøns Moder / oc lade Staden hastelige oc wforuarendis offuerfaldis der met/ At den/som haffuer siu Børn / skal vere elendig/oc sucke aff hiertet. Thi hendis Sol skal nedgaa i liuss dag/at baade hendis ross oc glæde skal haffue en ende/ Oc de som offuerbliffue / vil ieg giffue vnder deris Fienders Suerd / siger HERREN.

Ah min Moder/at du fødde mig / mod huilcken huer mand i alt Landet trætter oc kiffuer/ Jeg haffuer huercken taget oc ey giffuit Aager / Oc alligeuel bander huer mand mig. HERREN sagde/ Nu vel/ Jeg vil beholde nogle offuer aff eder/thi det skal gaa vel igen/ oc ieg vil komme eder til hielp i nød oc angist/iblant Fienderne. Ment du icke/ at der er nogen sted it Jern / som kand søndersla det iern oc kaaber aff Norden: Men ieg vil før giffue eders godz oc Liggendefæ til Roff/at i skulle inted faa der faare / Oc det for alle eders synder skyld/ som i haffue bedreffuit i alle eders Landemercke. Oc ieg vil føre eder til eders Fiender / til it Land som i icke kende/ Thi ilden er optent mod eder i min vrede.

Ah HERRE/du vedst det / kom oss ihu / oc ver omhyggelig for oss/ oc heffne oss offuer vore Forfølgere. Tag oss op/ oc fordrag icke din vrede offuer dem/ Thi du vedst / at wi bleffue forsmaade for din skyld. Men dit Ord opholde oss / naar wi faa det / oc det samme dit Ord er vor hiertis glæde oc trøst / Thi at wi ere io kallede effter dit Naffn / HERRE Gud Zebaoth. Wi forsamle oss icke til Bespaattere / ey heller glæde oss met dem / Men wi bliffue alene for din Haand/thi du gør dig meget vred paa oss. Huor faare varer dog vor Pine saa lenge/ oc vore Saar ere saa aldelis onde/at ingen kand læge dem: Du est bleffuen oss lige som en Kilde/ der icke vil mere opuelde.

Jeremiebøn.

Der faare siger HERREN saa / Der som du holder dig til mig/ Da vil Jeg holde mig til dig/oc du skalt bliffue min Predickere/ Oc der som du lærer den Fromme / at affskilie sig fra det onde Folck / Da skalt du vere min Lærere / Oc før du skulde falde til dem / Da skulle de før falde til dig. Thi ieg haffuer giort dig til en fast kaaber Mur mod dette Folck/ Der som de stride mod dig/Da skulle de dog icke offueruinde dig / Thi ieg er hoss dig / at ieg vil hielpe oc frelse dig/siger HERREN. Jeg vil oc redde dig aff de Ondis haand/ oc frelse dig aff de Tyranners haand.

Ierem.1.

XVI.

OC HERRENS ord ſkede til mig/ oc ſagde/ du ſkalt ingen Huſtru tage/ oc icke affle Sønner eller Døtter/ paa denne ſted. Thi ſaa ſiger HERREN om de Sønner oc Døtter/ ſom ſkulle fødis paa denne ſted/ der til met om deris Moder/ ſom føder dem/ och om deris Fedre ſom affle dem i dette Land. De ſkulle dø aff Siugdom/ och de ſkulle huercken begrædis eller iordis/ men de ſkulle bliffue Møg i landet/ Der til met omkomme ved Suerd oc Hunger/ oc deris Legeme ſkulle bliffue Himmelens fule oc Diurene paa iorden til mad.

Thi ſaa ſiger HERREN/ Du ſkalt icke gaa til Grædehuſit/ oc du ſkalt oc ingen ſted gaa hen at græde/ ey heller haffue medynck offuer dem/ Thi ieg haffuer bort taget min Fred fra dette Folck/ ſiger HERREN/ deſligeſt min naade oc barmhiertighed/ at baade ſtore oc ſmaa ſkulle dø i dette Land/ oc icke bliffue iordede ey heller begrædne/ oc ingen ſkal ſønder riffue ſig offuer dem ey heller gøre ſig ſkaldit. Oc mand ſkal oc icke vdſkiffte blant dem offuer Graaden/ at trøſte dem met offuer liget/ oc icke giffue dem dricke aff Huſualelſens Begere offuer Fader oc Moder. Derfaar ſkalt du icke gaa i noget Drickehuſſ/ at ſide hoſſ dem/ huercken til at æde eller til at dricke/ Thi ſaa ſiger HERREN Zebaoth Jſraels Gud/ See/ Jeg vil bort tage i denne Sted/ faar eders øyen oc i eders leffuis dage/ glædens oc frydens røſt/ Brudgommens oc Brudens røſt.

Ieremie. 7.

Oc naar du haffuer ſagt dette Folck alt ſaadant/ oc de ſige til dig/ Huorfaar taler HERREN al denne ſtore wlycke offuer oſſ/ Huilken er den Miſgerning oc Synd/ ſom wi haffue syndet met/ mod HERREN vor Gud: Da ſkalt du ſige til dem/ Fordi/ at eders Fedre forlode mig (ſiger HERREN) oc efterfulde andre Guder/ tiente dem oc bade til dem/ Men mig forlode de/ och icke holde min Lou. Oc i gøre end nu verre end eders Forfedre/ Thi ſee/ Huer leffuer effter ſit onde hiertis tycke/ at ville icke lyde mig. Derfaar vil ieg vdſtøde eder aff dette land bort til it Land/ ſom huercken i eller eders Forfedre aff vide/ Der ſkulle i tiene fremmede Guder dag oc nat/ Der vil ieg ingen naade beuiſe eder.

Ieremie. 5.

Derfaar ſee/ Tiden kommer ſiger HERREN/ at mand ſkal icke mere ſige/ ſaa ſandelige ſom HERREN leffuer/ ſom vdledde Jſraels børn aff Egypti land/ Men/ ſaa ſandelige ſom HERREN leffuer/ ſom vdledde Jſraels børn aff Norden Land/ oc aff alle Landene/ ſom hand haffde bortſtøt dem/ Thi ieg vil føre dem igen til det Land/ ſom ieg gaff deris Forfedre.

Ieremie. 23.

See/ Jeg vil vdſende mange Fiſkere/ ſiger HERREN/ de ſkulle fiſke dem. Oc der effter vil ieg vdſende mange Jegere/ de ſkulle fange dem/ paa alle Bierg/ oc paa alle Høye/ och i alle Stenreffuer. Thi mine Øyen ſee paa alle deris veye/ at de kunde icke ſkiule dem for mig/ oc deris ondſkaff er wſkiult faar mine Øyen. Men ieg vil før betale dem deris miſgerning och ſynd dubbelt/ Fordi at de beſmittede mit Land met deris Affguderieſſ Lig/ oc fyllede min arff met deris Verſtyggelighed.

HERRE/ Du eſt min ſtyrcke oc mact/ oc min tilflucht i nød/ Hedningene ſkulle komme til dig fra Verdens ende/ oc ſige/ Vore Forfedre haffde falſke oc forfengelige Guder/ ſom inted kunde gaffne/ Huorledis kand it menniſke gøre Guder/ ſom icke ere Guder: Derfaare ſee/ Nu vil ieg lære dem/ oc beuiſe dem min Haand oc vold/ At de ſkulle fornemme/ At ieg heder HERREN.

XVII.

JVda ſynd er ſkreffuen met Jern Stile/ oc met ſkarpe Demante/ oc vdgraffuen paa deris Hiertis Taffle/ oc paa deris Alteris horn/ At deris Børn ſkulle ihukome/ ſamme Altere oc Lunde/ hoſſ de grøne Træ/ paa de høye Bierg. Men ieg vil giffue dine Høye/ baade paa biergene oc paa marcken/ met alt dit Godz oc Liggendefæ/ til it Roff for dine ſynders ſkyld/ ſom du giorde inden alle dine Landemercke. Oc du ſkalt vdſtødis aff din Arff ſom ieg gaff dig/ och ieg vil gøre dig til dine Fienders Tienere/ i it Land/ ſom du icke kender/ Thi i haffue optent min vredis Jld/ ſom ſkal brende euindelige.

Saa ſiger HERREN/ Forbandet er den mand/ ſom forlader ſig paa Menniſken/ oc holder Kød for ſin arm/ oc bortuiger fra HERREN met ſit Hierte. Hand ſkal bliffue/ ſom Heden i ørcken/ och ſkal icke ſee den tilkommende Trøſt/ Men hand ſkal bliffue i det tørre/ vdi ørcken/ i it wfructſomeligt Land ſom ingen bor. Men Velſignet er den Mand/ ſom forlader ſig

sig paa HERREN/ oc HERREN er hans haab. Hand er lige som it Træ der er plantet hoss vandet/oc er rodfest hoss Becken/ Thi om heden end kommer/ frycter hand dog icke/ men hans Blad bliffue grøne/ oc hand sørger icke / naar it tørt aar kommer / men hand bær Fruct foruden affladelse.

Psalm. 1.

Hiertet er en tradzelig oc en mistrøstig ting / Huo kand det begrunde? Jeg HERREN kand begrunde hiertet/oc prøffue Nyrene/oc giffue huer effter sin Gerning / effter hans Gerningers fruct. Thi lige som en Ful der setter sig paa æg/oc ligger dem icke vd / Saa er oc den som sancker vretferdigt Godz/Thi hand maa der fra/ naar hand det minst acter / oc skal dog haffue spaat til met paa det siste.

Ierem. 2.

Men vor Helligdoms sted / som er Gudz æris Throne / er altid bleffuen fast. Thi du HERRE est Jsraels haab/ Alle som dig forlade / skulle beskemmis / oc de Affaldne skulle scriffuis i iorden/ Thi de forlode HERREN/den leffuende vandz kilde. HERRE læg du mig/saa bliffuer ieg sund/Hielp du mig/saa bliffuer ieg hulpen/Thi du est min Ross.

See/de sige til mig/Huor er da HERRENS ord? Kære lad det gaa hid. Men ieg flyde icke der faar fra dig/min Hyrde / Jeg haffuer oc icke heller begeret Menniskens dag/ det vedst du/Huad ieg haffuer predicket/det er ret faar dig. Ver ekon du mig icke forferdelig/min Tilfluct i nød. Lad dem bliffue beskemmede/som mig forfølge/ oc icke mig / Lad dem forferdis/oc icke mig/Lad wlyckens dag gaa offuer dem/oc sønder sla dem tuedubbelt.

1. Corint. 4.

Saa siger HERREN til mig/Gack bort oc stat i Folckens port/igennem huilcken Juda Konger gaa vd oc ind/ oc i alle Jerusalems porte/oc sig til dem/ Hører HRRENS ord/ i Juda Konger/oc gantske Juda/ oc alle Jndbyggere i Jerusalem / som indgaa at disse porte/ saa siger HERREN/ Foruarer eder/ oc bærer ingen Byrde paa Sabbatz dagen igennem Jerusalems porte/oc fører ingen Byrde/aff eders Huss / om Sabbatz dagen / oc gører inted arbeyde / Men hellig gører Sabbatz dagen / som ieg bød eders Forfedre. Men de hørde icke/oc bøyde icke deris øern/ Men de bleffue haardnackede / at de skulde icke høre mig/ ey heller lade sig drage.

Der som i høre mig/ siger HERREN/ at i bære ingen byrde om Sabbatz dagen /igennem denne Stadis porte/men hellig gøre den/ at i gøre ingen gerning paa samme dag / Da skulle oc Kongerne oc Førsterne (som side paa Dauidz stoel) gaa vd oc ind igennem dem / oc ride oc fare/baade paa vogne oc Heste/de oc deris Førster / met alle som bo i Juda oc Jerusalem/oc denne Stad skal besidis euindelige. Oc de skulle komme aff Juda Stæder / oc de som ligge trint omkring Jerusalem / oc aff Ben Jamins land / aff Dalene oc Biergene/ oc aff Synden/som skulle bære/Brendoffer/Offer/ Madoffer / oc Røgelse til HERRENS Huss. Men der som i icke høre mig/at i hellig gøre Sabbatz dagen/ oc ingen byrde bære igennem portene ind i Jerusalem om Sabbatz dagen / Da vil ieg optende en Jld i hendis porte/ som skal fortære Husene i Jerusalem/oc skal icke vdslyckis.

XVIII.

DEtte er det ord som skede aff HERREN til Jeremiam / oc sagde / Gør dig rede/oc gack ned i Paattemagerens Huss / der vil ieg lade dig høre mit ord. Oc ieg gick ned i Paattemagerens huss/oc see/hand arbeydet samme tid paa Hiulet. Oc den Paatte som hand giorde aff leret/ gick sønder i hans hender / Da giorde hand en anden Paatte igen/som hãnem behagede. Da skede HERRENS ord til mig/oc sagde/Kand ieg icke ocsaa omgaas met eder / i aff Jsraels Huss / som denne Paattemagere/siger HERREN: See/lige som Leret er i Paattemagerens haand/ Saa ere i aff Jsraels Huss i min haand.

Pattemagers huss.
Roma. 9.

Jeg taler snarlige mod it Folck oc Kongerige/At ieg vil oprycke / sønder bryde oc forderffue det. Men der som det omuender sig fra sin ondskaff / mod huilcken ieg taler/ da skal mig oc angre den wlycke/som ieg tenckte at gøre dem. Oc ieg taler snart om it Folck oc Kongerige/ at ieg vil det bygge oc plante. Men der som det gør ilde faar mine øyen/at det lyder icke min røst/ Da skal mig oc angre det gode/som ieg haffde loffuit at gøre dem.

Saa sig nu til dem i Juda oc til Borgerne i Jerusalem. Saa siger HERREN/See/ Jeg bereder eder en wlycke/oc haffuer tancker mod eder / Der faar vende sig huer fra sit onde væsen/oc bedre eders væsen oc gerning. Men de sige/ Der bliffuer inted aff / Wi ville vandre effter vore tancker/oc huer gøre effter sit onde hiertis tancker.

Der faare siger HERREN/ Spører dog iblant Hedningene / Huo haffuer nogen tid hørt saadant? At Jsraels Jomfru / gør saa store græselige ting? Bliffuer Sneen dog len-

ger paa ſtene i marcken/naar det ſneer ned aff Libanon/oc Regnuand løber icke ſaa ſnart bort/ ſom mit Folck forglemmer mig. De gøre røgelſe for Guderne/ oc komme Forargelſer aff ſted paa deris veye ſtedze oc altid/oc gaa paa wtraadde veye/Paa det at deris Land ſkal bliffue ødelagt/dem til en euig ſkendzel/At/huer ſom gaar der frem/ſkal forundre ſig/oc røſte Hoffuedit. Thi ieg vil bortſpre dem met it Øſten vær faar deris Fiende/ Jeg vil viſe dem ryggen oc icke anſictet/naar de forderffuis.

Men de ſige / Kommer / oc lader oſſ raadſla mod Jeremiam / Thi Preſterne kunde icke fare vild i Louen / oc de Viſe kunde icke feyle at giffue raad / Oc Propheterne kunde icke lære wret / Kommer hid / Lader oſſ ihieſla hannem met Tungen / oc inted giffue act paa al hans tale.

HERRE/giff act paa mig/oc hør mine Modſtanderis røſt. Er det ret/at mand betaler gaat met ont: Thi de haffue graffuet en Graff til min Siæl. Kom dog ihu / huorledis ieg haffuer ſtaaet faar dig/at tale deris beſte/oc vende din grumhed fra dem. Saa ſtraffe nu deris Børn met Hunger/oc lad dem falde i Suerd/ at deris Huſtruer oc Encker bliffue vden Børn/ oc deris Mend ihielſlagne/ oc deris vnge Mandkøn kand dræbis i ſtrid met Suerd / At der bliffuer it ſkrig hørt i deris Huſſ/Huorledis du haffuer ladet Stridzfolck komme haſtelige offuer dem. Thi de groffue en Graff at gribe mig vdi/ oc lagde ſnarer faar mine føder. Oc efterdi HERRE du vedſt alle deris anſlag mod mig/at de ville ihielſla mig/Saa forlad dem icke deris ondſkaff/oc lad deris ſynd icke bliffue vdſlæt faar dig/Lad dem bliffue nedſtyrte faar dig/ oc handle met dem effter din vrede.

XIX.

Leer paatte. BenHinnoms dal.

SAa ſiger HERREN/Gack bort/oc køb dig en leer Paatte aff Paattemageren/met nogle aff de eldſte faar Folcket/ oc aff de eldſte faar Preſterne/ oc gack hen vd i BenHinnoms dal/ ſom ligger vden faar Teglporten / oc predicke der de ord/ſom ieg ſiger dig/ oc ſig / Hører HERRENS ord / i Juda Konger oc i Borgere i Jeruſalem / ſaa ſiger den HERRE Zebaoth Jſraels Gud/See/ Jeg vil lade ſaadan wlycke gaa offuer denne Sted/ at huo ſom det hør/ hans øern ſkulle klinge. Fordi at de forlode mig / oc gaffue en fremmet Gud denne Sted/oc haffue offret Røgelſe faar fremmede Guder der vdi/huilcke huercken de/ eller deris Forfedre/eller Juda Konger kende/oc haffue opfylt denne ſted met wſkyldigt Blod. Thi de haffue opbygt Høye til Baal/at opbrende deris Børn/ Baal til Brendoffer / huilcket ieg huercken bød dem eller talede der om/der til kom det aldri i mit Hierte.

1.Reg.3.

Ierem.7.

Der faar ſee/Tiden ſkal komme/ ſiger HERREN / at mand ſkal icke kalde denne ſted mere Thopheth/ey heller BenHinnoms dal/men Mordere dal. Thi ieg vil forſtyre i denne ſted/Juda oc Jeruſalems Gudz tienſte/ oc ieg vil lade dem falde ved Suerd faar deris Fiender/vnder deris haand/ſom ſtaa effter deris Liff/oc ieg vil giffue Himmelens Fule/oc diurene paa Jorden/deris Legeme at æde. Oc ieg vil gøre denne Stad øde / oc til en ſpaat / At alle de ſom gaa der frem/ſkulle forundre ſig paa alle hans Plage/ oc beſpaatte dem. Jeg vil lade dem æde deris Sønners oc Døtters Kød / oc den ene ſkal æde den anders kød i nød oc angiſt / met huilcke deris Fiender/oc de ſom ſtaa effter deris Liff/ ſkulle tuinge dem.

Ierem.7.

Deute.28.
Luçæ 19.

Oc du ſkalt ſønder bryde Leer paatten faar Mendene / ſom vdginge met dig / oc ſige til dem/Saa ſiger den HERRE Zebaoth / Lige ſom mand ſønder bryder en Paattemageris kar/ſom icke kand bliffue helt igen/Saa vil ieg oc ſønder bryde dette Folck oc denne Stad / oc de ſkulle der til met iordis i Topheth/effterdi der ſkal ellers icke vere Rum at begraffue. Saa vil ieg omgaas met denne Sted oc hans Jndbyggere (ſiger HERREN) at Staden ſkal bliffue ſom Thopheth. Der til ſkulle de huſſ i Jeruſalem oc Juda Kongers huſſ / bliffue ſaa wrene ſom den ſted Thopheth / Ja alle huſſ der ſom de gaffue røgelſe paa tagene/ til al Himmelens Hær/ oc offrede andre Guder Drickoffer.

Oc der Jeremias kom igen fra Thopheth/ ſom HERREN haffde ſent hannem bort at ſpaa/gick hand ind i Forgaarden hoſſ HERRENS Huſſ / oc ſagde til alt Folcket / ſaa ſiger den HERRE Zebaoth/ Jſraels Gud. See / ieg vil lade komme al den wlycke offuer denne Stad/oc offuer alle hendis Steder/ ſom ieg haffuer talet om mod hannem / fordi at de ere haardnackede/ oc ville icke høre mine ord.

XX.

Pashur.

DEr Paſhur Preſt / Jmmers Preſtis Søn / ſom vaar ſæt til Øffuerſte i HERRENS Huſſ / Hørde at Jeremias ſpaade diſſe ord / da ſlo hand Jeremiam Prophete/oc kaſte hannem i Huelningen vnder BenJamins øffuerſte port / ſom er hoſſ HERRENS Huſſ.

Oc

Oc om morgenen drog Pashur Jeremiam aff Huelningen/ Da sagde Jeremias til hannem/ HERREN kalder dig icke Pashur/ men Magur trint omkring. Thi saa siger HERREN/ See/ Jeg vil giffue dig oc alle dine Venner/ i redsel/ oc de skulle falde ved deris Fienders Suerd/ det skalt du see met dine øyen/ Oc ieg vil giffue al Juda i Kongens haand aff Babylon/ hand skal bort føre dem til Babylon/ oc ihielsla dem met suerd. Oc ieg vil giffue al denne Stadz godz met alt det som de haffue arbeydet/ oc alle Klenodie/ oc alle Juda Kongers Liggendefæ/ i deris Fienders haand/ at de skulle røffue/ tage oc bortføre dem til Babylon. Oc du Pashur met alle dem som ere i dit huss/ skulle gaa fangne oc komme til Babylon/ Der skalt du dø oc iordis/ met alle Venner/ som du predicker Løgn faare.

Magur.

HERRE/ Du haffuer taget mig met ord/ oc ieg loed mig tage met ord/ Du haffuer veret mig forsterck/ oc du haffuer vundet/ Men ieg er der daglige bleffuen til Spaat der offuer/ oc huer mand bespaatter mig. Thi siden den tid ieg talede/ robte oc predickede/ om den plage oc ødeleggelse/ er HERRENS ord bleffuit mig daglige til forhaanelse oc spaat. Da tenckte ieg/ nu vel/ ieg vil icke mere komme hannem ihu/ oc icke mere predicke i hans Naffn/ Men det bleff i mit Hierte/ som en brendende Jld haffde veret indeluct i mine Been/ at ieg kunde det icke lide/ oc haffde nær forgaaet.

Thi ieg hører/ huorledis mange straffe mig/ oc forferde mig alle vegne/ Fluy klager paa hannem/ Wi ville klage paa hannem (sige alle mine Venne oc Stalbrødre) om wi kunde forraske hannem/ oc komme i ferd ved hannem/ oc hæffne oss paa hannem. Men HERREN er hoss mig/ som en sterck Kempe/ Der faare skulle mine Forfølgere falde/ oc icke faa offuerhaand/ Men de skulle meget beskemmis/ Fordi at de gøre saa daarlige/ Den skam skal vere euig/ som mand skal icke forglemme. Oc du HERRE Zebaoth/ som prøffuer den Retferdige/ du seer nyrene oc hiertet/ Lad mig see din heffn paa dem/ Thi ieg haffuer befalet dig min sag. Siunger HERREN/ loffuer HERREN/ thi hand frelser de fattigis liff aff de Ondis hender.

Forbandet vere den dag/ paa huilcken ieg vaar fød/ Den dag skal icke velsignis/ paa huilcken min Moder fødde mig. Forbandet vere den/ som bar min Fader gode Tidender/ oc sagde/ Du haffuer en vng Søn/ at hand vilde gøre hannem glad. Den samme Mand skal vere/ som de Stæder/ de HERREN omuende/ oc hand angrede det icke/ oc hand skal høre it skrig om morgenen/ oc en hylen om middagen. At du dog icke haffuer mig ihielslaget i Moders Liff/ at min Moder maatte veret min Graff/ oc hendis Liff haffde bleffuit fructsommeligt euindelige. Hui kom ieg dog frem aff Moders liff/ At ieg skulde see saadan iammer oc hiertesorg/ oc ende mine dage met skamme.

Iob. 3. Gene. 19.

XXI.

DEtte er det ord/ som skede aff HERREN til Jeremiam/ der Kong Zedechias sende Pashur/ Malchia søn til hannem/ oc Sephania Maesia Prestis søn/ oc loed hannem sige/ Atspør dog HERREN for oss/ Thi Nabogodonosor/ Kongen aff Babylon/ strider mod oss/ At HERREN vilde dog gøre met oss effter alle hans Vnderlige gerninger/ met huilcke hand maatte drage fra oss.

Jeremias sagde til dem/ Siger saa til Zedechiam/ Dette siger HERREN Jsraels Gud/ See/ ieg vil vende Vaaben tilbage/ som i haffue i eders hender/ met huilcke i stride mod Kongen aff Babylon/ oc mod de Chaldeer/ som haffue belagt eder vden faar hoss Muren/ oc vil sancke dem tilhobe mit i Staden. Oc ieg vil stride mod eder/ met en vdract Haand/ met en sterck Arm/ met stor vrede/ grumhed oc wbarmhiertighed/ Oc ieg vil sla denne Stadz Borgere/ baade Menniske oc Fæ/ at de skulle dø/ aff en stor Pestilentze. Oc der effter (siger HERREN) vil ieg giffue Zedechiam/ Juda Konge oc hans Tienere oc Folcket/ som offuerbliffue i denne Stad fra Pestilentze/ Suerd oc Hunger/ i Nabogodonosors Kongis hender aff Babylonien/ oc i deris Fienders hender/ oc i deris hender/ som staa effter deris Liff/ At hand skal saa slaa dem met skarpe Suerd/ at der skal ingen skonsel ey heller naade/ ey heller barmhiertighed vere.

Oc sig til dette Folck/ Saa siger HERREN/ See/ Jeg legger eder faare den vey til Liffuit/ oc den vey til døden. Huo som bliffuer i denne Stad/ hand skal dø ved Suerd/ Hunger oc Pestilentze/ Men huo som giffuer sig vd til Chaldeerne/ som haffue belagt eder/ hand skal bliffue leffuende/ oc beholde sit Liff/ som it Bytte. Thi ieg haffuer sæt mit Ansict offuer denne Stad/ til wlycke oc til inted gaat/ siger HERREN/ Hand skal giffuis i Kongens hender aff Babylonien/ at hand skal opbrende hannem met Jld.

Ierem. 38.

Oc hører HERRENS ord/ om Juda Kongis Huss. Du Dauidz huss/ saa siger HERREN/ Holder Dom om morgenen oc redder den berøffuede aff den Fortredeligis haand/ Paa det min grumhed skal icke vdfare/ som Ild/ oc brende saa/ at ingen skal kunde vdslycke/ for eders onde væsens skyld. See siger HERREN/ Jeg siger dig/ du som boer i Dalen/ i Klippen/ oc paa Slætten/ oc siger/ Huo vil offuerfalde oss/ eller komme i vore Befestninger? Jeg vil hiemsøge eder (siger HERREN) effter eders gerningers fruct/ Jeg vil optende en Ild i hendis skou/ Hand skal fortære alting trint omkring.

XXII.

SAa siger HERREN/ Gack ned i Juda Kongis Huss/ oc tale der dette ord/ oc sig/ Du Juda Konge/ som sider paa Dauidz stoel/ hør HERRENS ord/ baade du oc dine Tienere/ oc dit Folck/ som indgaa at disse Porte. Saa siger HERREN/ Holder Ræt oc Retuished/ och frelser den Røffuede aff den Fortredeligis haand/ oc plagger icke de Fremmede/ Faderløse oc Encker/ oc gører ingen vold/ oc vdgyder icke wskyldigt Blod i denne Sted. Gøre i saadant/ Da skulle Kongerne som side paa Dauidz stoel inddrage/ igennem dette Husis Porte/ baade til Vogn oc til Heste/ met deris Tienere oc Folck. Men der som i icke lyde saadant/ Da haffuer ieg soret ved mig selff (siger HERREN) dette huss skal bliffue forstyret.

Thi saa siger HERREN om Juda Kongis Huss/ Gilead/ du est mit hoffuit i Libanon/ Huad gielder det ieg vil gøre dig øde/ oc Stæderne foruden Indbyggere. Thi ieg haffuer bestillet Forderffuere offuer dig/ huer met sit Vaaben/ de skulle affhugge dine vdualde Ceder oc kaste dem i ilden. Saa skulle mange Hedninge gaa frem om denne stad/ oc sige til huer andre/ Huorfaare haffuer HERREN saa handlet met denne store Stad? Oc mand skal suare/ Fordi at de forlode HERRENS deris Gudz Pact/ oc bade til andre Guder/ och tiente dem.

Græder icke offuer de Døde/ oc gremmer eder icke derfaar/ Men græder offuer den/ som bortfar/ Thi hand skal aldri komme igen/ at see sit Federne land. Thi saa siger HERREN om Sallum/ Josie Juda Kongis søn/ som er Konge i sin Faders Josie sted/ som er vddragen aff denne Sted/ Hand skal icke komme hid igen/ Men hand skal dø i den Sted/ som hand er bortfangen til/ oc hand skal icke mere see dette Land.

Sallom.

Ve den/ som bygger sit Huss met synd/ oc sit Herberre met wræt/ den som lader sin Neste arbeyde forgeffuis/ oc giffuer hannem icke sin Løn. Oc tencker/ Nu vel/ ieg vil bygge mig it stort huss/ oc vide Pallatz/ oc lader hugge sig Vindue der vdi/ oc pannele met Ceder træ/ oc male met røt. Ment du at du vilt vere Konge/ efftherdi du brammer met Ceder? Haffuer din Fader icke oc ædet oc drucket/ oc giorde alligeuel Ræt oc Retferdighed/ oc det gick hannem vel. Hand halp den Elendige oc Fattige til rette/ och det gick hannem vel. Er det icke saa/ At saadant heder/ at kende mig ret/ siger HERREN? Men dine øyen oc dit hierte staa icke saa/ men paa din Gerighed/ paa at vdgyde wskyldigt Blod/ at bruge fortredelighed oc til at vndertrycke.

Joachim.

Derfaar siger HERREN om Joachim/ Josie søn/ Konge i Juda/ Mand skal icke begræde hannem/ Ah broder/ Ah søster/ mand skal icke begræde hannem/ Ah Herre/ Ah ædele. Hand skal iordiss som en Asen/ hen slæbis och vdkastis faar Jerusalems porte. Ja gack da op paa Libanon oc skrig/ oc lad dig høre i Basan/ och rob fra Abarim/ Thi alle dine Elskere ere iammerlige omkomne. Jeg sagde dig det før/ der det gick dig end vel/ Men du sagde/ Jeg vil icke høre/ Saa giorde du i alle dine dage/ at du vilde icke lyde min røst. Været føder alle dine Hyrder/ oc dine Elskere drage fangne bort/ Der skalt du dog bliffue til spaat oc skendzel/ for al din ondskaff skyld. Du som nu boer i Libanon/ oc gør din Rede i Ceder/ Huor deylige skalt du see vd/ naar du faar pine oc angist/ lige som den der føder barn.

Saa sant som ieg leffuer (siger HERREN) Der som Jechonias Joachims/ Juda Kongis søn/ vaare en Signete ring paa min høyre Haand/ Da vilde ieg dog riffue dig der aff oc giffue dig i deris hender/ som staa effter dit Liff/ oc for huilke du fryeter/ som er i Nabogodonosors Kongis aff Babylonien/ oc i Chaldeernis hender. Och ieg vil driffue dig/ och din Moder som dig fødde/ bort i it andet Land/ som icke er eders Federne land/ oc der skulle i dø/ oc icke komme hid i dette Land igen/ som de vilde hiertelige gerne vere. Huilcken elendig/ foractet/ oc forskuden Mand er dog Jechonias it wuerdigt Kar/ Ah hui er hand dog saa fordreffuen met sin Sæd/ oc bortkast i it wbekent Land? O Land/ land/ land/ hør HERRENS ord/ saa siger HERREN/ Scriffuer denne Mand op for en forderffuit/ For en Mand/ som det icke skal lyckis i hans liffuis dage/ Thi hand skal icke faa den lycke/ at nogen aff hans Sæd skal side paa Dauidz stoel/ oc regere i Juda mere.

Jechonias.

XXIII.

WE eder Hyrder/ ſom omkomme oc atſpre min Hiord ſom ieg føder/ ſiger HERREN. Der faare ſiger HERREN/ Iſraels Gud om Hyrderne/ ſom fødde mit Folck/ J haffue atſpredt oc bortſtøt/ oc icke beſøgt min Hiord/ See/ Jeg vil hiemſøge eder for eders onde væſen ſkyld/ ſiger HERREN. Oc ieg vil ſamle dem tilhobe ſom ere offuerbleffne/ aff min Hiord aff alle Land/ ſom ieg haffuer bortſtøt dem/ oc ieg vil føre dem til deris Faareſti igen/ at de ſkulle voxe oc bliffue mange. Oc ieg vil ſette Hyrder offuer dem/ ſom ſkulle føde dem/ at de ſkulle icke mere frycte eller forferdis/ eller bliffue hiemſøgte/ ſiger HERREN.

Ezech. 34.

See/ tiden kommer/ ſiger HERREN/ at ieg vil oprette Dauid en retuiſſ Quiſt/ oc hand ſkal vere en Konge/ ſom ſkal vel regere/ oc oprette Ræt oc retferdighed paa iorden. J ſamme tid/ ſkal Juda bliffue frelſt/ oc Iſrael bo tryggelige/ Oc det ſkal vere hans Naffn/ at mand ſkal kalde hannem/ HERREN/ ſom er vor Retferdighed.

Ierem. 33.

Der faar see/ Tiden ſkal komme ſiger HERREN/ at mand ſkal icke mere ſige/ ſaa ſant ſom HERREN leffuer/ ſom vdførde Iſraels børn aff Egypti Land/ Men/ ſaa ſant ſom HERREN leffuer/ ſom vdførde oc hente Iſraels Huſis Sæd/ aff Norden land/ oc aff alle Land/ til huilcke ieg bortſtøtte dem/ at de ſkulle bo i deris Land.

Ierem. 16.

Mod Propheterne.

Mit hierte vil bryſte i mit Liff/ alle mine Been beffue/ Mig er ſom en drucken Mand/ oc ſom en/ der tumler aff Vin/ faar HERREN/ oc faar hans hellige ord. At Landet er ſaa fult aff Horkarle/ at Landet ſtaar ſaa ynckelige/ at det er ſaa forbandet/ oc at Engene i ørcken bort tørris/ Oc deris Leffnet er ont/ Oc deris Regemente duer inted. Thi at baade Propheter oc Preſter ere Skalcke/ Oc ieg finder oc deris ondſkaff i mit Huſſ/ ſiger HERREN. Der faar er deris vey/ ſom en ſlebret vey i mørcke/ paa huilcken de glide oc falde/ Thi ieg vil lade wlycke komme offuer dem/ i deris hiemſøgelſis aar/ ſiger HERREN.

Jeg ſaa vel oc daarlighed/ hoſſ Propheterne i Samaria/ at de ſpaade ved Baal/ oc forførde mit Folck Iſrael. Men ieg ſeer Verſtyggelighed/ hoſſ Propheterne i Jeruſalem/ huorledis de gøre horeri/ oc gaa om met Løgn/ oc ſtyrcke de Onde/ paa det at ingen ſkal io omuende ſig fra ſin ondſkaff/ De ere alle faar mig/ lige ſom Sodoma/ oc deris Borgere/ ſom Gomorra. Der faar ſiger den HERRE Zebaoth ſaa om Propheterne/ See/ Jeg vil giffue dem Malurt til mad/ oc Galde til dricke/ Thi aff Propheterne i Jeruſalem kommer Oyenſkalckeri vdi det gantſke Land.

Ierem. 9.

Saa ſiger den HERRE Zebaoth/ Hører icke Propheternis ord/ ſom ſpaa faar eder/ De bedrage eder/ Thi de predicke deris hiertis Syn/ oc icke aff HERRENS Mund. De ſige til dem ſom mig beſpaatte/ HERREN ſagde det/ Det ſkal gaa eder vel/ Oc de ſige til alle/ ſom vandre effter deris hiertis gode tycke/ Der ſkal ingen wlycke komme offuer eder. Thi huo ſtod i HERRENS Raad/ ſom haffuer ſeet eller hørt hans ord? Huo actede oc hørde hans ord.

See/ HERRENS Storm ſkal komme met grumhed/ oc en forferdelig huereluind ſkal falde paa de Wgudeligis Hoffuit. Oc HERRENS vrede ſkal icke afflade/ Jndtil hand haffuer giort oc vdrettet det ſom hand haffuer i ſinde/ Her effter ſkulle i det vel fornemme. Jeg ſende icke Propheterne/ Dog løbe de/ Jeg talede icke til dem/ Dog ſpaade de. Thi der ſom de haffde bleffuit ved mit Raad/ oc predicket mit ord faar mit Folck/ Da haffde de omuent dem fra deris onde væſen/ oc fra deris onde leffnet.

Ierem. 14. 27. 29.

ER ieg icke en Gud/ ſom er hart hoſſ/ ſiger HERREN/ oc icke en Gud/ ſom er longt borte? Ment du/ at nogen kand ſkiule ſig ſaa lønlige/ at ieg kand icke ſee hannem? ſiger HERREN. Er ieg icke den/ ſom opfylder Himmelen oc Jorden/ ſiger HERREN?

Jeg hører det vel/ At Propheterne predicke oc ſpaa falſkelige i mit Naffn/ oc ſige/ Jeg drømde/ ieg drømde. Naar ville dog Propheterne afflade? ſom ſpaa falſkt/ oc ſpaa deris hiertis bedrageri/ oc ville/ At mit Folck ſkal forglemme mit Naffn/ offuer deris Drøme/ ſom den ene predicker faar den anden/ Lige ſom deris Forfedre forglemde mit Naffn/ for Baals ſkyld. En Prophete/ ſom haffuer Drøme/ hand predicke drøme/ Men den ſom haffuer mit ord/ hand predicke mit ord ret. Huorledis rimer Affnerne dem met Hueden/ ſiger HERREN? Er mit ord icke lige ſom en Jld/ ſiger HERREN/ oc lige ſom en Hammer der ſønderſlar Klippen?

Der faar ſee/ Jeg vil til de Propheter/ ſiger HERREN/ huilcke ſom ſtiæle mit ord/ den

ene fra den anden. See/ Jeg vil til de Propheter/siger HERREN/ som fremføre deris egne ord/oc sige/Hand sagde det. See/ Jeg vil til dem/som spaa falske Drøme/siger HERREN/ oc predicke de samme/oc forføre mit Folck met deris Løgn oc løse Tidender / Alligeuel at ieg haffde icke vdsent dem / oc ey heller befalet dem det / oc de ere icke dette Folck nyttelige/ siger HERREN.

Naar dette Folck/eller en Prophete/ eller en Prest spør dig at oc siger/Huilcket er HERRENS Byrde? Da skalt du sige til dem / huad Byrden er / Jeg vil bortkaste eder / siger HERREN. Oc om en Prophete/ eller Prest / eller Folck siger / Det er HERRENS Byrde/ den vil ieg hiemsøge/der til met oc hans Huss. Saa skal den ene tale til den anden / oc sige iblant huer andre/Huad suarede HERREN/ oc huad siger HERREN? Oc kalde det icke mere/ HERRENS Byrde/Thi huer mandz eget ord/skal vere hannem en Byrde/ efftterdi at i saa omuende den leffuende Gudz/HERRJS Zebaoths vor Gudz ord. Der faar skulle i saa sige til Propheten/Huad suarede HERREN dig / oc huad sagde HERREN.

Efftterdi i sige/HERRENS Byrde/Der faar siger HERREN saa/ Nu i kalde dette ord HERRENS Byrde / oc ieg sende til eder / oc loed eder sige/at i skulde icke kalde det/ HERRENS Byrde/See/saa vil ieg borttage eder/ oc eder met Staden / som ieg gaff eder oc eders Forfedre/oc bortkaste eder fra mit Ansict/oc ieg vil tilskicke eder euig Skendzel oc euig Forsmædelse/som aldri skal forglemmis.

XXIIII.

Tho Figen kurffue.

SEe/HERREN visde mig tho Figen kurffue/sette faar HERRENS Tempel (siden at Nabogodonosor Kongen aff Babylonien haffde bortført/ Jechoniam Joachims søn Juda Konge met Førsterne aff Juda / Tømmermend oc Smede aff Jerusalem/ocført til Babylonien) J den ene Kurff / vaare meget gode Figen/som de første mode Figen ere/ J den anden Kurff vaare meget onde Figen / at mand kunde icke æde dem / saa onde vaare de. Oc HERREN sagde til mig/ Jeremia/Huad seer du? Jeg sagde/ Figen/ De gode Figen ere meget gode/oc de onde ere meget onde/at mand kand icke æde dem/saa onde ere de.

Da skede HERRENS ord til mig / oc sagde / Saa siger HERREN Jsraels Gud/Lige som disse Figen ere gode / Saa vil ieg naadelige anamme til mig dem som fangne ere aff Juda/huilcke ieg loed hen drage aff denne sted/til Chaldeernis land. Oc ieg vil see naadelige til dem/oc igen føre dem i dette Land/oc ieg vil opbygge dem / oc icke affbryde / Jeg vil plante dem / oc icke oprycke. Oc ieg vil giffue dem it hiertte / at de skulle kende mig / at ieg er HERREN/Oc de skulle vére mit Folck/saa vil ieg vere deris Gud/Thi de skulle omuende dem til mig aff gantske hiertte.

Ierem. 52.

Men lige som de onde Figen ere saa onde/ at mand kand icke æde dem / siger HERREN/ Saa vil ieg hen giffue Sedechiam Juda Konge oc hans Førster/oc det som er offuer aff Jerusalem/oc offuer i dette Land/oc dem som bo i Egypti land. Jeg vil skicke dem wlycke til/oc icke lade dem bliffue i noget Kongerige paa Jorden/at de skulle beskemmis/ oc bliffue til it Ordsprock oc Fabel oc til Forbandelse / i alle Steder / som ieg vil forstøde dem. Oc ieg vil sende Suerd/Hunger oc Pestilentze iblant dem / indtil at de omkomme aff Landet/ som ieg gaff dem oc deris Fedre.

XXV.

DEtte er det ord / som skede til Jeremiam / offuer alt Juda Folck/ J det fierde Joachims Josie søns/ Juda Kongis aar (som er Nabogodonosors Kongens aff Babylonien første aar) huilcket Jeremias Prophete oc talede til alle Juda Folck/oc til alle Borgerne i Jerusalem/oc sagde / HERRENS ord skede til mig i det trettende Josie Amons søns/ Juda Kongis aar/ indtil denne dag/ oc ieg haffuer prediket faar eder met flit i try oc tiue aar/ Men i vilde aldri høre det.

4.Reg.17. Ierem. 18. 35.

HERREN haffuer oc sent til eder alle sine Tienere/Propheterne flitelige / Men i vilde aldri høre dem/ey heller bøye eders øern der til/at lyde dem/Der hand sagde/ Omuender eder huer fra sine onde veye/oc aff eders onde væsen/Saa skulle i altid oc euindelige bliffue i landet/ som HERREN gaff eder oc eders Forfedre. Følger icke andre guder/at i icke tiene eller tilbede dem/Paa det at i icke skulle fortørne mig/met eders henders gerning/oc ieg skal tilskicke eder wlycke. Men i vilde icke lyde mig/siger HERREN / Paa det at i skulle io vel fortørne mig/ met eders henders gerning/ til eders egen wlycke.

Der

Der faar siger den HERRE Zebaoth saa / Efftérdi at i vilde da icke høre mine ord/ See/saa vil ieg vdskicke oc lade komme alle Folck mod Norden (siger HERREN) oc saa min tienere Nabogodonosor Kongen aff Babylonien/oc ieg vil føre dem offuer dette Land/oc offuer dem/som der bo vdi/oc offuer alt dette Folck / som her omkring ligger / Oc ieg vil forbande oc forstyre dem / oc gøre dem til spaat oc en euig ødeleggelse. Oc ieg vil tage der fra al glædelig sang / Brudgommens oc Brudens røst / Møllens liud / oc lyctens liuss / At dette gantske Land skal ligge øde oc forstyret/ Oc disse Folck skulle tiene Kongen aff Babylonien/ i halffierdesinds tiue aar.

Men naar de halffierdesinds tiue aar ere fuldkomne/da vil ieg hiemsøge Kongen aff Babylonien oc alt det Folck(siger HERREN) for deris misgerning / Der til met Chaldeernis land/oc ieg vil gøre det til en euig ødeleggelse. Saa vil ieg føre alle mine ord offuer dette land/ som ieg haffuer talet mod det/som er/alt det som staar screffuit i denne Bog/det som Jeremias haffuer spaat offuer alle Folck. Oc de skulle ocsaa tiene / alligeuel at de ere meget Folck oc store Konger/ Saa vil ieg betale dem/effter deris fortienste/oc effter deris henders gerning.

70. Fengselens aar. Ierem. 29. 2.Paral.36. 1. Esd.1.

Thi saa siger HERREN Jsraels Gud til mig / Tag dette Begere aff min Haand fuld aff vredens vin/ oc skenck alle Folck der aff/til huilcke ieg sender dig/ at de dricke/tumle oc bliffue galne / for Suerdet / som ieg vil sende iblant dem. Oc ieg tog Begeret aff HERRENS haand / oc skenckte alle Folck / til huilcke HERREN sende mig / som er Jerusalem/ Juda Stæder/deris Konger oc Førster/ At de skulle ligge øde oc forstyrede/oc bliffue en Spaat oc forbandelse/som det er paa denne dag.

Oc Pharao Kongen i Egypten/met hans Tienere / oc Førster oc alt hans Folck. Alle Land mod Vesten/alle Konger i Vz land/alle Konger i Palestiner land / met Askalon/ Gasa/ Acharon/oc de offuerbleffne i Asdod. De aff Edom/ de aff Moab/ Amons børn. Alle Konger i Thiro / alle Konger i Zidon / Kongerne paa Øerne paa hin side Haffuit. De aff Dedan/de aff Thema/de aff Buz/oc alle Førster i de Steder. Alle Konger i Arabia / alle Konger mod Vesten/de som bo i Ørcken. Alle Konger i Zimri/ alle Konger i Elam / alle Konger i Meden/alle Konger mod Norden/baade nær oc longt borte/ den ene met den anden. Oc alle Konger paa Jorden/som ere paa Jorderig/oc Kong Sesach skal dricke effter disse.

Sesach.

Oc sig til dem/Saa siger den HERRE Zebaoth/ Jsraels Gud/Dricker/at i bliffue druckne/spie oc falde ned / oc icke kunde opstaa for Suerd / som ieg vil sende iblant eder. Oc der som de ville icke tage Begeret aff din haand oc dricke / Da sig til dem / Saa siger den HERRE Zebaoth/ Nu skulle i dricke. Thi see/ Jeg vil begynde at plage/ i den Stad/som er kaldet effter mit Naffn/Oc i skulde bliffue vstraffede? J skulle icke bliffue vstraffede / Thi ieg kalder Suerdet offuer alle dem som bo paa Jorden/siger den HERRE Zebaoth.

Ierem. 51. 1. Petri 4.

Oc du skalt spaa dem alle disse ord/oc sig til dem / HERREN skal brøle aff det Høye/ oc lade høre sin Torden aff hans hellige Bolig/ Hand skal brøle offuer sin Faaresti/ hand skal siunge en Vise/som Vinperserne/ offuer alle Landens Jndbyggere / Den liud skal skelde til Verdens ende. HERREN haffuer trætte met Hedningene/ oc hand vil holde Dom met alt Kød. Hand skal giffue de Vgudelige vnder Suerd/siger HERREN.

Ioel.3. Amos 1.

Saa siger den HERRE Zebaoth/See/der skal komme en Plage fra it Folck til it andet / oc der skal it stort Vær opueckis / fra siden paa Landet. Da skulle de som slagne ere aff HERREN/ ligge paa den tid/ fra den ene Jordens ende/ indtil den anden ende / De skulle icke begrædis/ey heller optagis/ey heller iordis/Men de skulle ligge paa marcken/ oc bliffue til møg.

Hyler nu i Hyrder/oc rober/velter eder i aske i Veldige offuer Hiorden / Thi tiden er her/ at i skulle skactis/oc bortspress/oc i skulle sønderfalde/ som it kaasteligt kar. Oc Hyrderne skulle icke kunde fly/oc de Veldige offuer Hiorden skulle icke kunde vndfly. Da skulle Hyrderne skrige/oc de Veldige offuer hiorden/skulle hyle/ at HERREN haffuer saa ødelagt deris Græsgong/oc deris Enge/som stode saa vel/ere forderffuede/ for HERRENS grumhedz vrede. Hand haffuer forladet sin Bolig/som en vng Løuue/oc deris Land er saa ødelagt aff Tyranners suare vrede/oc aff hans grumhedz vrede.

XXVI.

I Joachims Josie søns / Juda Kongis begyndelse / skede dette ord aff HERREN oc sagde/Saa siger HERREN/ Stat i forgaarden hoss HERRENS Huss / oc predicke faar alle Juda Stæder/som her indgaa at tilbede i HERRENS Huss/ alle de ord som ieg haffuer befalet dig/ at sige dem/ oc tag inted der fra. Om de end maa vel ske vilde høre/ oc omuende sig / huer aff

sin onde væsen/Met huilcket ieg maatte oc angre det onde/som ieg tencker at gøre dem/ for deris onde handels skyld. Oc sig til dem/Saa siger HERREN/ Der som i icke lyde mig at/ at i vandre i min Lou/so ieg lagde eder faare/at i høre mine Tieneris Propheternis ord / som ieg haffuer altid sent til eder/oc i vilde dog icke høre/Saa vil ieg gøre ved dette Huss/ som ved Silo/oc gøre alle Hedninge paa Jorden denne Stad til en Forbandelse.

1.Reg.4. Ieremie.7.

Der nu Presterne/Propheterne oc alt Folcket hørde Jeremiam/ at hand talede saadanne ord i HERRENS Huss/oc Jeremias haffde nu vdtalet/alt det som HERREN haffde befalet hannem/at sige alt Folcket/Grebe Presterne/Propheterne oc alt Folcket hannem/oc sagde/Du skalt dø. Huor faar tørst du spaa i HERRENS Naffn / oc sige / Det skal gaa dette Huss / som Silo oc denne Stad skal ødeleggis / at ingen skal mere bo der vdi? Oc alt Folcket forsamlede sig tilhobe mod Jeremiam i HERRENS Huss.

Der Juda Førster hørde dette/ginge de aff Kongens Huss / hen op i HERRENS Huss/oc sette dem faar HERRENS ny port. Oc Presterne oc Propheterne sagde faar Førsterne oc alt Folcket/Denne er skyldig at dø / Thi hand spaade mod denne Stad / som i haffue hørt met eders øern.

Men Jeremias sagde til alle Førsterne oc til alt Folcket/HERREN sende mig / at ieg skulde spaa mod dette Huss/oc mod denne Stad/alt det som i hørde. Saa bedrer nu eders væsen oc handel/oc lyder HERRENS eders Gudz røst / Saa skal oc HERREN angre det onde/som hand haffuer talet mod eder. See / ieg er i eders hender / i mue gøre det met mig/som eder tycker at vere ret oc gaat. Dog skulle i vide/Der som ihielsla mig/ da skulle i vdgyde wskyldigt blod/paa eder selffue/paa denne Stad/ oc hans Jndbyggere/Thi sandelige/ sende HERREN mig til eder/at ieg skulde tale alt saadant faar eders øern.

Da sagde Førsterne oc alt Folcket/til Presterne oc Propheterne/ Denne er icke skyldig til døden/Thi hand haffuer talet til oss/ i HERRENS vor Gudz Naffn. Oc nogle aff de Eldste i Landet stode op/oc talede til alt Folckens Forsamling/ oc sagde. Vdi Ezechie Juda Kongis tid/vaar her en Prophete Micheas aff Maresa / oc talede til alt Juda folck/ saa siger den HERRE Zebaoth/Zion skal pløyess som en Ager/oc Jerusalem skal bliffue til en Stenhob / oc HERRENS Husis Bierg til en vild Skou. Alligeuel loed Ezechias Konge oc alt Juda icke der faare ihielsla hannem/ Ja de fryctede HERREN meget mere/oc bade faar HERREN/Da angrede oc HERREN det onde/som hand haffde talet mod dem. Fordi gøre wi meget ilde mod vore Siæle.

Micheas.

Vrias.

Der vaar oc en som spaade i HERRENS Naffn / Vrias Semaia søn aff Kiriath-Jearim/hand spaade mod denne Stad oc mod dette Land/lige som Jeremias. Men der Joachim Kongen / oc alle hans veldige oc Førster hørde hans ord / vilde Kongen ladet ihielsla hannem. Oc Vrias spurde det/fryctede sig / oc flyde / oc drog til Egypten. Men Kong Joachim sende Folck til Egypten/Elnathan Achbors søn / oc andre met hannem / de hente hannem aff Egypten/oc ledde hannem til Kong Joachim/Hand loed ihielsla hannem met suerd/ oc loed iorde hans Legeme iblant det menige Folck.

Ahicham.

Saa vaar Ahicham Saphans Søns haand met Jeremia / at hand kom icke i Folckens hender/at sla hannem ihiel.

XXVII.

Aag.

JJoachims Josie søns/ Juda Kongis begyndelse/ skede det ord aff HERREN til Jeremiam/oc sagde/ Saa siger HERREN til mig / Gør dig it Aag / oc heng det paa din Hals/ Oc skicke det til Kongen i Edom/til Kongen i Moab/til Amons børns Konge/til Kongen i Tyro / oc til Kongen i Zidon / ved de Bud/ som ere komne til Jerusalem/til Zedechiam Juda Konge. Oc befal dem/at de skulle sige til deris Herrer/ Saa siger den HERRE Zebaoth / Jsraels Gud/ saa skulle i sige til eders Herrer. Jeg giorde Jorden/oc Menniskene oc Queget/som er paa iorden/ ved min store Mact oc vdracte Arm/oc ieg giffuer hende huem ieg vil.

Oc nu haffuer ieg giffuit alle disse Land i Nabogodonosors/ Kongens aff Babylonien/ min Tieneris haand/ieg haffuer oc giffuit hannem vilde Diurene paa marcken / at de skulle tiene hannem. Oc alle Folck skulle tiene hannem/oc hans søn/oc hans søns Søn / indtil hans Landis tid oc kommer/Thi mange Folck oc mectige Konger skulle tiene hannem. Men huilke Folck oc Kongerige/som icke ville tiene Nabogodonosor Kongen aff Babylonien/ oc huilke som icke ville giffue deris Halss vnder hans Aag/Det Folck vil ieg hiemsøge/ met Suerd/ Hunger oc Pestelentze/siger HERREN /indtil ieg omkommer dem ved hans haand.

Der

Derfaar saa hører icke eders Propheter/ Spaamend/ Drømers vdleggere/ Daguellere oc Troldkarle / som sige til eder / I skulle icke tiene Kongen aff Babylonien. Thi de spaa eder falskt/ paa det at de skulle komme eder longt bort fra eders Land/ oc ieg skal vdstøde eder/ och i skulle omkomme. Thi huilcket Folck som giffuer sin Halss vnder Kongens Aag aff Babylonien/ oc tiener hannem/ det vil ieg lade bliffue i hans Land/ at bygge oc bo der/ siger HERREN.

Iere. 14. 29.

Oc ieg talede alt saadant til Zedechiam Juda Konge/ oc sagde/ Giffuer eders Halss/ vnder Kongens Aag aff Babylonien/ oc tiener hannem oc hans Folck / Saa skulle i bliffue leffuendis. Huorfaare ville i dø/du oc dit folck/ved Suerd/Hunger oc Pestelentze: Som HERREN haffuer talet offuer Folcket/ som icke vil tiene Kongen aff Babylonien. Der faar skulle i icke lyde de Propheters ord/ som sige til eder/ I skulle icke tiene Kongen aff Babylonien / Thi de spaa eder falskt. Oc ieg haffuer icke vdsent dem/ siger HERREN/men de spaa falskt i mit Naffn/Paa det at ieg skal vdstøde eder oc at i skulle omkomme/met Propheterne som spaa faar eder.

4. Reg. 15.

Oc ieg talede til Presterne oc til alt Folcket/ oc sagde/ saa siger HERREN / Lyder icke eders Propheters ord/ som spaa faar eder / oc sige/ See / de Kar aff HERRENS Huss skulle snart komme hid igen fra Babylonien/ Thi de spaa falckt faar eder. Lyder dem icke/men tiener Kongen aff Babylonien/saa skulle i leffue/ Huorfaar skal dog denne Stad bliffue øde? Ere de Propheter/ oc haffue de HERRENS ord/ da lader dem det bede den HERRE Zebaoth/ at de offuerbleffne Kar i HERRENS Huss oc i Juda Kongis huss/ oc i Jerusalem/ skulle icke oc bortføris til Babylonien.

Thi saa siger den HERRE Zebaoth/ om Støtterne oc om Haffuet/ om Stolene oc om de Kar/ som end nu ere offuerbleffne i denne Stad / som Nabogodonosor Kongen aff Babylonien icke bort tog/ der hand bortførde Jechoniam Joachims søn Juda Konge fra Jerusalem til Babylonien/ oc alle Juda oc Jerusalems Førster. Thi saa siger den HERRE Zebaoth/ Israels Gud/ om Karene som end nu ere offuerbleffne i HERRENS Huss / oc i Kongens huss aff Juda/ oc i Jerusalem/ De skulle føris til Babylonien/ oc bliffue der/ Ind til paa den dag/ at ieg hiemsøger dem/ siger HERREN/ oc til at ieg lader dem føre hid op igen til denne Sted.

XXVIII.

OC i det samme aar/ i Zedechie Juda Kongerigis begyndelse/ i det fierde aar oc i den femte Maanet / talede Ananias Azurs søn/ den Prophete aff Gibeon/ til mig i HERRENS Huss i Presternis oc alt Folckens neruærelse/ och sagde/ saa siger den HERRE Zebaoth / Israels Gud / Jeg haffuer sønderbrudet Kongens Aag aff Babylonien. Och før end thu aar ere omgongne/ da vil ieg lade igenføre til denne Sted/ HERRENS Husis Kar/ som Nabogodonosor kongen aff Babylonien /bort tog aff denne Sted oc førde til Babylonien. Der til Jechoniam Joachims søn Konge i Juda/ met alle Fangerne aff Juda / som ere førde til Babylonien / vil ieg oc igen føre til denne sted/ siger HERREN/ thi ieg vil sønderbryde Kongens Aag aff Babylonien.

Anantas.

Da talede Jeremias Prophete / til Ananiam Prophete/ i Presternis oc alt Folckens neruærelse/ som stode i HERRENS Huss/ oc sagde/ Amen/ HERREN gøre saa/ HERREN stadfeste dine ord / som du haffuer spaat / At hand vil igenføre fra Babylonien de Kar aff HERRENS Huss til denne Sted / met alle Fangerne. Men hør dog dette ord/ som ieg taler faar dine øern/ oc faar alt Folckens øern. Propheterne som haffue veret faar mig oc faar dig aff gammel tid/ de haffue spaad mod mange Land oc store Kongerige/ om Strid/ och om Wlycke och om Pestelentze. Men naar en Prophete spaar om Fred/ den skal mand kende/ om HERREN haffuer sent hannem i sandhed / naar hans ord fuldkommis.

Jeremias.

Da tog Ananias Prophete Aaget aff Jeremie Prophetis Halss /oc sønderbrød det. Och Ananias sagde i alt folckens neruærelse saa siger HERREN/ Lige saa vil ieg sønderbryde Nabogodonosors Kongens Aag aff Babylonien/ end før thu aar omgaa / aff alle Folckenis halss/ Oc Jeremias Prophete gick bort sin vey.

Men HERRENS ord skede til Jeremiam/ effter at Ananias Prophete haffde sønderbrudet Aaget aff Jeremie Prophetis halss/ och sagde/ Gack bort oc sig til Ananiam/ saa siger HERREN/ Du haffuer sønderbrudet det træ Aag/ Saa gør nu it Jern Aag i den sted. Thi saa siger den HERRE Zebaoth/ Israels Gud/ Jeg haffuer hengt it Jern Aag paa alt dette Folckis halss/ huor met de skulle tiene Nabogodonosor Kongen aff Babylonien / oc skulle tiene hannem/ Thi ieg haffuer oc giffuit hannem de vilde Diur.

Och Jeremias Prophete sagde til Ananiam Prophete/ Hør dog Anania / HERREN

haffuer icke vdſent dig/oc du giorde det / at dette Folck forlade ſig paa Løgn. Der faar ſiger HERREN ſaa/See/ Jeg vil tage dig aff Jorderig/Du ſkalt dø i dette aar/ Thi at du vende dem fra HERREN met din tale. Saa døde Ananias Prophete ſamme aar i den ſiuende Maanet.

XXIX.

DIſſe ere Breffuens ord/ ſom Jeremias Prophete ſende fra Jeruſalem til de offuerbleffne Eldſte/ſom vaare bortførde / oc til Preſterne oc Propheterne / oc til alt Folcket / ſom Nabogodonoſor haffde bortført til Babylonien (Effter at Jechonias Kongen oc Dronningen met Kammerſuenene oc Juda Førſter oc de aff Jeruſalem / met Tømmermendene oc Smederne i Jeruſalem vaare borte) ved Eleaſa Saphans ſøn / oc Gemaria Hilchia ſøn / huilcke Zedechias Juda Konge ſende til Babylonien til Nabogodonoſor Konge i Babylonien / Oc ſagde / Saa ſiger den HERRE Zebaoth/ Jſraels Gud/ til alle Fangerne/ ſom ieg haffuer ladet bortføre fra Jeruſalem til Babylonien.

Jeremie breff til de Fangne i Babylon.

Bygger Huſſ/ i huilcke i kunde bo/Planter Haffuer/aff huilcke i kunde æde Fructen. Tager Huſtruer/oc affler ſønner oc Døtter/tager eders Sønner Huſtruer/oc giffuer eders Døtter Mend/at de ſkulle affle Sønner oc døtter/ Formerer eder der/at i ere icke faa. Søger Staдens beſte/til huilcken ieg loed eder bortføre/ oc beder for hannem til HERREN/ Thi naar det gaar hannem vel/ſaa gaar det oc eder vel. Thi ſaa ſiger den HERRE Zebaoth Jſraels Gud/ Lader icke de Propheter oc Spaamend/ſom ere hoſſ eder/ bedrage eder/ oc lyder icke eders Drøme/ſom i drøme/ Thi de ſpaa falſkt faar eder/ i mit Naffn / Jeg haffuer icke vdſent dem/ ſiger HERREN.

70. aar. Ierem. 25.

Thi ſaa ſiger HERREN/Naar halffierdeſinds tiue aar ere fuldkomne i Babylonien/ Da vil ieg ſøge eder/oc ieg vil opuecke mit naadelige ord offuer eder/ At ieg vil igenføre eder til denne Sted. Thi ieg ved vel huad ieg haffuer for tancker offuer eder / ſiger HERREN/ ſom er/fredens tancke/oc icke pinenſſ/at ieg ſkal giffue eder den ende/ſom i bie effter. Oc i ſkulle paakalde mig/oc gaa hen oc bede mig/oc ieg vil bønhøre eder. J ſkulle ſøge oc finde mig/ Thi der ſom i ſøge mig aff gantſke hierte/da vil ieg lade mig finde aff eder/ ſiger HERREN/ Oc ieg vil omuende eders Fengſel / oc ſamle eder aff alle Folck oc aff alle Stæder/til huilcke ieg haffuer bortſkøt eder/ ſiger HERREN/Oc ieg vil igenføre eder til denne Sted/aff huilcken ieg loed føre eder bort. Thi i mene / at HERREN haffuer opuact eder Propheter i Babylonien.

Thi ſaa ſiger HERREN om Kongen/ſom ſider paa Dauidz ſtoel / oc om alt Folcket/ ſom boer i denne Stad/ſom er/om eders Brødre / ſom icke vaare vdførde met eder i Fengſel/ Ja ſaa ſiger den HERRE Zebaoth / See/ Jeg vil ſkicke Suerd / Hunger oc Peſtilentze iblant dem/oc ieg vil handle met dem / ſom met onde Figen/ ſom mand vemmer ved at æde. Oc ieg vil vere bag effter dem / met Suerd / Hunger oc Peſtilentze/ oc ieg vil icke lade dem bliffue i noget Kongerige paa Jorden/ At de ſkulle bliffue til Forbandelſe / til Forundrelſe / til Forhaanelſe oc til Spaat iblant alle Folck/ til huilcke ieg ſkal bortſtøde dem. Fordi at de icke lydde mine ord/ſiger HERREN / Jeg ſom altid ſende mine Tienere Propheterne til eder/ Men i vilde icke høre/ ſiger HERREN.

Ierem. 24.

Men i alle/ſom ere bortførde fangne / ſom ieg loed drage fra Jeruſalem til Babylonien/ hører HERRENS ord. Saa ſiger den HERRE Zebaoth Jſraels Gud / mod Achab Kolaia ſøn/ oc mod Zedechias Maſeia ſøn / ſom ſpaade eder falſkt i mit Naffn/See/ Jeg vil giffue dem i Nabogodonoſors Kongens hender aff Babylonien / hand ſkal lade ſla dem faar eders øyen/At mand ſkal gøre aff de ſamme en Forbandelſe iblant alle Fangne aff Juda/ſom ere i Babylonien/oc ſige/HERREN gøre dig / lige ſom Zedechias oc Achab/ huilcke Kongen aff Babylonien loed ſtege paa ilden. Fordi/at de giorde en daarlighed i Jſrael/oc bedreffue Horeri met de andris Huſtruer/oc predickede falſkt i mit Naffn / huilcket ieg haffde icke befalet dem/ Dette ved ieg/ oc vidner det/ ſiger HERREN.

Achab. Zedechias.

Oc du ſkalt ſige mod Semaia aff Nehalam/Saa ſiger den HERRE Zebaoth Jſraels Gud/ Fordi/at du vdſende breff i dit naffn til alt Folcket/ſom er i Jeruſalem/ oc til Sephania Preſt Maſeia ſøn/oc til alle Preſterne/oc ſagde/ HERREN haffuer ſæt dig til Preſt i Joiada Preſtis ſted/ At i ſkulle vere Tilſynſſmend i HERRENS Huſſ/ offuer alle Galne oc Spaamend/at du legger dem i Fengſel oc Stock. Huor faar ſtraffer du icke nu Jeremiam aff Anathoth/ſom ſpaar eder: Der faar / at hand haffuer ſent Bud til oſſ i Babylonien / oc loed oſſ ſige/ Det ſkal end nu lenge vare/ Bygger Huſſ/ ſom i kunde bo vdi/ oc planter Haffuer/ at i kunde

Semaia.

4. Reg. 9.

kunde æde Frucht der aff. Thi Zephania Presten læsde samme Breff / oc loed Jeremiam Prophete det høre.

Der faar skede HERRENS ord til Jeremiam / oc sagde / Sent hen til alle Fangerne / oc lad dem sige / saa siger HERREN mod Semaia aff Nehalam / Fordi / at Semaia spaar eder / oc ieg haffuer dog icke vdsent hannem / oc hand gør det / at i forlade eder paa Løgn / Derfaar siger HERREN saa. See / Jeg vil hiemsøge Semaia aff Nehalam met hans Sæd / at ingen aff hans skal bliffue iblant dette Folck / och hand skal icke see det gode / som ieg vil gøre mit folck / siger HERREN / Thi hand omuende dem fra HERREN met sin tale.

XXX.

DEtte er det ord / som skede aff HERREN til Jeremiam / saa siger HERREN Israels Gud / Scriff dig alle ord i en Bog som ieg taler til dig. Thi see / den tid skal komme / siger HERREN / at ieg vil vende mit folckis Fengsel baade Israel oc Juda / siger HERREN / och ieg vil føre dem i det Land igen / som ieg gaff deris Forfedre / at de skulle det beside.

Oc disse ere ordene / som HERREN talede om Israel oc Juda / Thi saa siger HERREN / Wi høre forferdelsens røst / det er idel frøct der / oc ingen fred. Forspører dog och seer til om en Mandz persone kand føde? Huorledis gaar det da til / at ieg seer alle Mend haffue deris Hender paa deris Lender / som Quinder i Børns nød / oc alle Anlede ere saa blege? Det er io en stor dag / oc hans lige vaar icke / oc er angistis tid i Jacob / Dog skal hand bliffue frelst der aff.

Oc det skal ske paa den samme tid / siger den HERRE Zebaoth / At ieg vil sønder riffue hans Aag fra din Halss / oc sønder bryde dine Baand / at hand skal icke mere tiene de Fremmede der vdi / men HERREN deris Gud / och Dauid deris Konge huilcken ieg vil opuecke dem. Derfaar frycte du dig icke / min tienere Jacob / siger HERREN / oc forferde dig icke Israel / Thi see / Jeg vil hielpe dig aff Land longt fra / oc din Sæd aff deris Fengsels Land / At Jacob skal komme igen / leffue i Fred oc haffue nock / och ingen skal forferde hannem / Thi ieg er met dig / siger HERREN / at ieg vil hielpe dig / Thi ieg vil gøre en ende met alle Hedninge / til huilcke ieg bortspredde dig / Men ieg vil icke gøre en ende met dig / men ieg vil straffe dig met maade / at du skalt icke holde dig wskyldig. Esai. 44.

Thi saa siger HERREN / Din skade er fortuilet ondskaff / oc dine Saar ere wlægelige. Jngen handler din Sag / at forbinde hende / Jngen kand læge dig / alle dine Elskere forglemme dig / skøde der inted effter. Jeg haffuer slaget dig / lige som ieg skulde sla en Fiende / met en wbarmhiertig straff / for dine store Misgerninger / oc for dine stercke synder skyld. Hui rober du offuer din Skade / oc offuer din fortuilde onde sprecke? Jeg haffuer dog giort det / for din store misgerning / oc for dine stercke synder skyld?

Derfaar skulle alle de / som dig haffue opædet / bliffue opædne / oc alle de som giorde dig angist / skulle alle fangiss / oc de som dig røffuede / de skulle røffuis / oc alle de som dig plyndrede / de skulle plyndris. Men ieg vil gøre dig karsk igen / oc læge dine Saar / siger HERREN / Fordi / at mand kalder dig den Forstøtte / oc Zion er den / som ingen atspør.

Saa siger HERREN / See / Jeg vil vende Jacobs Boligis Fengsel / och forbarme mig offuer hans Bolige / oc Staden skal opbyggis igen paa sin Høyelse / oc Templen skal staa effter sin maade. Oc Loff oc Glæde sang skal gaa der aff / Thi ieg vil formere oc icke formindske dem / Jeg vil gøre dem herligere / oc icke ringere. Deris Sønner skulle bliffue / lige som tilforn / oc deris Menighed skal triffuis faar mig / Thi ieg vil hiemsøge alle som dem plage. Oc hendis Første skal vdkomme aff dem / oc hendiss Regentere skal vdgaa aff dem / oc hand skal holde sig til mig / Thi huo er den / som holder sig til mig met it villigt Hierte? siger HERREN / Oc i skulle vere mit Folck / oc ieg vil vere eders Gud.

See / Der skal komme it HERRENS Vær met grumhed / en forferdelige Storm skal falde paa de Wgudeligis Hoffuit. Thi HERRENS grumme vrede skal icke afflade / før hand gør oc vdretter / huad hand haffuer i sinde / Paa den siste tid skulle i saadant fornemme.

XXXI.

PAa den samme tid / siger HERREN / vil ieg vere al Israels Slectiss Gud / och de skulle vere mit folck. Saa siger HERREN / Det Folck som er offuerbleffuet fra Suerd / det haffuer fundet naade i ørcken / Israel drager hen til Rolighed. HERREN er mig obenbaret longt borte / Jeg haffuer altid elsket dig / derfaar haffuer ieg

draget

draget dig til mig/ aff klar miskundhed. Nu vel/ Jeg vil bygge dig igen/ at du skalt hede bygd/ du Israels Jomfru/ Du skalt end nu gladelige sla paa Trommen/ oc gaa vd til Dantzen. Du skalt plante Vinbierg igen paa Samaria bierg/ Mand skal plante/ oc der til pibe/ Thi den tid skal end nu komme/ at Vocterne paa Ephraims bierg skulle robe/ Op/ oc lader oss gaa hen til Zion/ til HERREN vor Gud.

Thi saa siger HERREN/ Rober offuer Jacob met glæde/ oc fryder eder offuer Hoffuedet iblant Hedningene/ rober høyt/ priser oc siger/ HERRE hielp dit Folck/ de offuerbleffne i Israel. See/ Jeg vil føre dem aff Norden Land/ oc ieg vil samle dem fra Jordens ende/ baade Blinde/ Halte/ Fructsommelige/ oc Barselquinder/ at de skulle komme hid igen met store hobe. De skulle komme grædendis/ oc bedendis/ Saa vil ieg lede dem/ ieg vil lede dem hoss Vandbeckene paa slæt vey/ at de skulle icke støde dem/ Thi ieg er Israels Fader/ oc Ephraim er min første fødde Søn.

Hører i Hedningene HERRENS ord/ oc kundgører det longt bort paa Øerne/ oc siger/ Den som atspridde Israel/ hand skal samle hannem igen/ oc skal foruare hannem/ som en Hyrde sin hiord. Thi HERREN skal frelse Jacob/ oc fri hannem aff den Mectigis haand. Oc de skulle komme oc fryde sig paa Zions høye/ oc samlis til hobe til HERRENS Gaffuer/ som er/ til korn/ most/ olie/ oc vnge faar oc øyen/ At deris Siæl skal vere/ lige som en vandrig Vrtegaard/ oc de skulle icke mere vere bekymrit. Da skal Jomfruen glædis i Dantzen/ der til met de vnge Mend/ oc de gamle met huer andre/ Thi ieg vil omuende deris Sorg til Glæde/ oc husuale dem/ oc glæde dem effter deris bedrøffuelse. Oc ieg vil gøre Presternis hierte fulde met glæde/ oc mit Folck skal haffue offuerflødige nock aff mine Gaffuer/ siger HERREN.

Matth. 2.

Saa siger HERREN/ Mand hører it ynckeligt skrig oc en besk graad paa det høye/ Rachel græder offuer sine Børn/ oc vill icke lade sig husuale/ offuer hendis Børn/ thi det er vde met dem. Men saa siger HERREN/ Lad dit skrig oc graad/ oc dine øyens taare/ Thi dit Arbeyde skal vel lønis/ siger HERREN. De skulle komme igen aff Fiendens Land. Oc dine Effterkommere skulle haabis til Gaat/ siger HERREN/ Thi dine Børn skulle komme igen i deris Landemercke.

Jeg haffuer vel hørt/ huorledis Ephraim klager sig/ Du haffuer tuctet mig/ oc ieg er oc tuctet/ som en kaad Kalff/ Omuent du mig/ saa bliffuer ieg omuent/ Thi du HERRE/ est min Gud. Der ieg bleff omuent bedrede ieg mig/ Thi effter at ieg er bleffuen vittig/ slar ieg mig paa Lenderne/ Thi ieg er bleffuen beskemmet/ oc staar skamrød/ Thi ieg maa lide min Vngdommis forhaanelse. Er ey Ephraim min dyrbare søn/ oc mit kære Barn: Thi ieg tencker end nu vel der paa/ huad ieg sagde til hannem/ Der faare bryder mit hierte til hannem/ at ieg skal miskunde mig offuer hannem/ siger HERREN.

Opret dig Grafftegen/ sæt dig Sørgetegen/ oc sæt dit hierte paa den traadne vey/ som ieg haffuer vandret paa/ Israels Jomfru vent dig om igen/ omuent dig igen til disse Stæder. Huor lenge vilt du gaa i vildfarelse/ du frafaldne Daatter: **Thi HERREN vil skabe noget nyt i Landet. Quinden skal omgiffue Manden.**

Saa siger den HERRE Zebaoth Israels Gud/ Mand skal end nu tale dette ord igen i Juda land/ oc i hendis Stæder/ naar ieg vender deris Fengsel/ HERREN velsigne dig/ du Retferdighedz Bolig/ du hellige Bierg. Oc Juda met alle sine Stæder skulle bo der vdi/ der til Bønder/ oc de som vocte paa Hiorden. **Thi ieg vil verquege de trætte Siæle/ oc mætte de bekymrede Siæle/ Der faar vognede ieg op/ oc saa op/ oc ieg haffuer saa sactelige soffuet.**

See/ Tiden kommer/ siger HERREN/ At ieg vil Saa Israels Huss oc Juda Huss/ baade met Mennisken oc Fæ. Oc lige som ieg vogede offuer dem/ at oprycke/ sønderriffue/ aff bryde/ oc forderffue oc at plage/ Saa vil ieg vaage offuer dem/ til at bygge oc at plante/ siger HERREN. Paa den tid/ skal mand icke mere sige/ Fedrene haffue ædet vilde Druer/ oc Børnenis tender bleffue deye/ Men huer skal dø for sin misgernings skyld/ Oc huilcket Menniske som æder vilde druer/ hans tender skulle bliffue deye.

See/ Tiden kommer/ siger HERREN/ da vil ieg gøre en ny Pact met Israels huss/ oc met Juda huss/ Icke som den Pact vaar/ som ieg giorde met deris Fedre/ der ieg tog dem ved haanden/ oc ledde dem aff Egypti land/ huilcken Pact de haffue icke huldet/ oc ieg maatte tuinge dem/ siger HERREN. Men denne skal vere Pacten/ som ieg vil gøre met Israels Huss/ effter denne tid/ siger HERREN/ **Jeg vil giffue min Lou i deris Hierte/ oc scriffue i deris Sind/ Oc de skulle vere mit Folck/ saa vil ieg vere deris Gud.**

Oc

Oc ingen skal lære den anden/oc ey den ene Broder den anden/ oc sige / Kende HERREN/ Men alle skulle kende mig / baade Smaa oc Store/siger HERREN/ Thi ieg vil forlade dem deris Ondskaff / oc aldri mere komme deris Synder ihu.

Saa siger HERREN/ som giffuer Solen til dagens liuss / oc Maanen oc Stierner/ effter deris Løb/til nattens liuss/ Hand som oprører Haffuet/at hendis bølger bruse/ HERRE Zebaoth er hans Naffn. Naar saadan skickelse afflader faar mig / siger HERREN/ Da skal oc Jsraels Sæd afflade/at det skal icke mere vere it Folck faar mig euindelige. Saa siger HERREN/ Naar mand kand maale Himlene offuen til/ oc forfare Jordens grundual/Da vil oc ieg bortkaste al Jsraels sæd/for alt det som de haffue giort/siger HERREN.

See/Tiden skal komme/siger HERREN / At HERRENS Stad skal byggis/ fra Hananeels taarn indtil Hiørneporten/oc Rettesnoren skal gaa videre hoss hannem/ indtil Garebs høye/oc vende sig til Gaath. Oc al Ligens oc Askens dal/met den gantske Ager/indtil Chidron bæck/indtil Hesteportens hiørne/mod Østen/det skal vere HERREN helligt/ oc aldri mere nedriffuis eller nedbrydis.

XXXII.

DEtte er det ord/som skede til Jeremiam aff HERREN/ J Zedechie Juda Kongis tiende aar/som er Nabogodonosors attende aar. (Da bestollede Kongens Hær aff Babylonien Jerusalem) Men Jeremias Prophete laa da fangen i fengselens Forgaard/hoss Juda Kongis Huss/ der som Zedechia Juda Konge loed hannem indlycke oc sagde/Huor faar spaar du oc siger / Saa siger HERREN/See/ ieg vil giffue denne Stad i kongens hender aff Babylonien/ oc hand skal vinde hannem. Oc Zedechias Juda Konge skal icke vndfly fra Chaldeernis hender/Men ieg vil giffue hannem i Kongens hender aff Babylonien / at hand skal tale mundelige met hannem/oc see hannem met sine øyen. Oc hand skal føre Zedechiam til Babylonien / oc hand skal der bliffue/indtil at ieg hiemsøger hannem/siger HERREN/ Thi at om i end stride mod Chaldeerne/ da skal det dog icke lyckis eder.

Jeremias ligger i Fengsel

Oc Jeremias sagde/HERRENS ord er skeet til mig/oc siger/See / Hanameel Salloms din Fader broders søn kommer til dig/oc siger/ Kære køb du min ager i Anathoth/ Thi du est den neste i Slæcten/ til at købe hannem. Saa kom Hanameel / min Fader broders søn til mig (effter HERRENS ord) faar fengselens Forgaard / oc sagde til mig / Kære / Køb min ager i Anathoth/som ligger i Ben Jamins land/Thi du haffuer Arffræt der til/ oc du est den neste/ Kære køb hannem.

Hanameel.

Da forstod ieg at der vaar HERRENS ord / oc ieg købte ageren aff Hanameel min Fader broders søn i Anathoth/ Oc veyde hannem Pendinge til / siu Seckel oc thi Sølffpendinge. Oc screff it Breff oc beselde det/ Oc tog Vidne der til/oc ieg veyde Pendingene der/met en veyskaal. Oc ieg tog det beseglede Købe breff til mig/ effter Retten oc Seduanen/oc en oben Vdscrifft. Oc ieg fick Baruch Nerias søn Mahasia søns samme mit Købebreff / i min Fader broders søns Hanameels/oc i de Vidniss/ som stode i Købebreffuit / oc i alle Jødernis neruærelse/som bode hoss Fengselens Forgaard. Oc ieg befol Baruch/faar deris øyen/ oc sagde/ saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/Tag disse Breff / dette beseglede Købebreff / oc den obne Vdscrifft/ oc leg dem i it leer Kar/ at de kunde lenge beuaris. Thi saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/ Mand skal end nu købe Huss/Agre oc Vingaarde i dette Land.

Baruch.

Oc der ieg haffde antuordet Baruch Nerias søn dette Købebreff / bad ieg til HERREN/ oc sagde/Ah HERRE HERRE/See/du giorde Himmelen oc Jorden/ ved din store Mact/oc ved din vdracte Arm/oc der er ingen ting vmuelig faar dig. Du som gør miskundhed mod mange tusinde / oc betaler Fedrenis ondskaff/ i deris Børns barm effter dem/ Du store oc stercke Gud/HERRE Zebaoth er dit Naffn/Stor aff Raad oc mectig aff gerning/ oc dine øyen staa obne offuer alle Menniskis børns veye / At du giffuer huer effter sin handel/oc effter hans væsens Fruct.

Jeremie bøn Lucæ 1.

Du som giorde Tegen oc vnderlige Gerninger i Egypti land / indtil denne dag / baade met Jsrael oc Menniske/oc giorde dig it Naffn som end nu er paa denne dag. Oc du førde dit Folck Jsrael aff Egypti land/ved Tegen oc vnderlige Gerninger/ved en mectig Haand/ved en vdract Arm/oc ved stor forferdelse. Oc gaffst dem dette Land / som du sorst deris Forfedre/ at du vilde giffue dem/it Land/i huilcket flyder Milck oc Hunig. Oc der de komme der ind/

oc besade det/da lydde de icke din røst/oc vandrede icke heller effter din Lou/ De forlode alt det som du bødst dem at gøre/ Fordi lodst du oc al denne Wlycke komme offuer dem.

See/denne Stad er belagt/at hand skal bliffue vunden/oc giffuis i Chaldeernis hender/ som stride mod hannem ved Suerd/Hunger oc Pestelentze / Oc det gaar nu lige saa til / som du haffuer sagt/det seer du. Oc du siger til mig/HERRE HERRE/ Kiøb du en Ager for pendinge/oc tag Vidne der paa/Alligeuel at Staden skal giffuis i Chaldeernis hender.

Oc HERENS ord skede til Jeremiam/oc sadde/See/ Jeg HERREN er alt Kiøds Gud/Skulde mig vere noget wmueligt? Der faar siger HERREN saa/ See/ Jeg giffuer denne Stad i Chaldeernis hender/oc i Nabogodonosors Kongens haand aff Babylonien / oc hand skal vinde hannem/Oc Chaldeerne som stride mod denne Stad / skulle komme her ind/ oc optende ild i hannem oc opbrende hannem/Oc alle husene/paa huilcke de giorde Baal Røgelse paa tagene/oc offrede andre Guder Drickoffer/ At de skulde fortørne mig.

Ierem, 19.

Thi Jsraels børn oc Juda børn haffue altid aff deris vngdom giort det/som mig ilde behagede/oc Jsraels børn haffue fortørnet mig/met deris henders gerning/siger HERREN. Thi fra den tid at denne Stad bleff bygd / da haffue de giort mig vred oc grum / indtil denne dag/at ieg maatte bortkaste hannem fra mit Ansict/ For alle Jsraels børns / oc Juda børns ondskaff skyld/som de giorde/at de fortørnede mig. De/deris Konger/ Førster/Prester oc Propheter/oc de som bo i Juda oc Jerusalem/haffue vent ryggen til mig/oc icke ansictet. Alligeuel at ieg loed altid lære dem / Men de vilde icke høre / eller bedre dem. Der til met sette de deris Verstyggelighed. i Husit/som haffuer Naffn aff mig/at de skulde gøre det wrent. Oc de bygde Baals Høye i BenHinnoms dal / at de opbrende deris Sønner oc Døtter faar Moloch/ Huor om ieg haffde inted befalet dem/oc det kom aldri i mit sind/ at de skulde gøre saadan verstyggelighed/met huilcken de komme Juda saa at synde.

Ierem, 7.

Thi nu/for den skyld/siger HERREN Jsraels Gud saa/om denne Stad/om huilcken i sige / At hand skal giffuis i Kongens hender aff Babylonien/ ved Suerd / Hunger oc Pestelentze / See / Jeg vil samle dem aff alle Land/ som ieg bort støtte dem/ ved min store vrede/grumhed oc wbarmhiertighed/oc ieg vil føre dem hid til denne Sted igen / at de skulle bo tryggelige. Oc de skulle vere mit Folck/saa vil ieg vere deris Gud. Oc vil giffue dem it endrectigt hierte oc væsen/ at de skulle frycte mig i alle deris dage / Paa det / at det skal gaa dem vel/ oc deris Børn effter dem. Oc ieg vil gøre en euig Pact met dem / at ieg vil icke afflade/ at gøre dem Gaat/oc ieg vil giffue dem min Fryct i Hiertet/at de skulle icke vige fra mig. Oc det skal vere min lyst / at ieg skal gøre dem gaat / Oc ieg vil plante dem trolige i dette Land/aff gantske hierte oc aff gantske Siæl.

Thi saa siger HERREN / Lige som ieg haffuer ladet al denne store Wlycke komme offuer dette Folck / Saa vil ieg oc lade alt gaat komme offuer dem / som ieg haffuer talet til dem. Oc der skulle end nu købis Agre i dette Land/om huilcket i sige/Det skal ligge øde/at der skal huercken Folck eller Fæ bliffue vdi /oc at det skal giffuis i Chaldeernis hender. Dog skal mand alligeuel købe Agre for Pendinge oc bebreffue / besegle oc vidne i Ben Jamins Land/ oc trint omkring Jerusalem / oc i Juda Stæder / i Stæderne paa Biergene/ i Stæderne vdi Dalene / oc i Stæderne mod Synden / Thi ieg vil vende deris Fengsel / siger HERREN.

XXXIII.

OC HERRENS ord skede til Jeremiam anden gong/ der hand vaar end nu indeluct i Fengselens Forgaard/oc sagde/Saa siger HERREN/som saadant skaffer/gør oc vdretter / HERRE er hans Naffn. Robe til mig/ saa vil ieg suare dig/oc ieg vil giffue dig til kende store oc mectige ting/ som du icke vedst. Thi saa siger HERREN Jsraels Gud / om denne Stads huss/oc om Juda Kongers huss/som ere nedbrudne / til at gøre Buluerck aff til Vern/oc om dem/som ere her ind komne/at stride mod Chaldeerne / at de kunde fylde dem met døde Legeme / huilcke ieg vil ihielsla i min vrede oc grumhed/ Thi ieg haffuer skiult mit Ansict faar denne Stad/ for al deris ondskaff skyld.

See/ Jeg vil læge oc gøre dem helbrede/oc ieg vil obenbare dem Bønen om Fred oc Troskaff. Thi ieg vil vende Juda Fengsel oc Jsraels fengsel/oc ieg vil bygge dem/ lige som aff begyndelsen. Oc ieg vil rense dem aff alle misgerninger/met huilcke de syndede mod mig / oc ieg vil forlade dem alle misgerninger/met huilcke de haffue syndet oc offuertraad mod mig. Oc det

skal vere mig it glædeligt Naffn/loff oc priss iblant alle Hedningene paa Jorden / naar de faa at høre alt det Gode/som ieg gør dem/ Oc de skulle forundre sig/ oc forferdis offuer alt det Gode/oc offuer al den Fred/som ieg vil giffue dem.

Saa siger HERREN / J denne Sted / om huilcken i sige/ Hand er øde/ effterdi der bliffuer huercken Folck eller Fæ/i Juda Stæder/oc paa Jerusalems gader (Som ere saa ødelagde/at der er huercken Folck/eller Borgere / eller Fæ vdi) skal mand alligeuel høre rob om glæde oc fryd igen/Brudgommens oc brudens røst/oc deris røst som sige/Tacker den HERRE Zebaoth/at hand er saa naadig/ oc gør der altid gaat / Oc deris som bære Tackoffer til HERRENS Huss/Thi ieg vil vende Landens fengsel/ lige som aff begyndelsen / siger HERREN.

Iere. 7. 10. 25.

Saa siger den HERRE Zebaoth/paa denne Sted/ som er saa øde/at her er huercken Folck eller Fæ i hannem/oc i alle hans Stæder/skulle end nu alligeuel Hyrdehuss bliffue/ som skulle føde Hiorden/baade i Stæderne paa Biergene/oc i Stæderne vdi Dalene/oc i Stæderne mod Synden i Ben Jamins land/oc trint omkring Jerusalem /oc i Juda Stæder / Hiordene skulle end nu gaa vd oc ind talde/siger HERREN.

See/Tiden kommer/siger HERREN/At ieg vil opuecke det naadige ord / huilcket ieg haffuer talet til Israels Huss oc til Juda Huss. J de samme dage oc paa den samme tid/vil ieg lade Dauid en ret Quist opgaa(oc skal vere en Konge som skal vel regere)oc hand skal begynde Ræt oc Retferdighed paa Jorden. Paa den tid/ skal Juda bliffue hulpen / oc Jerusalem bo tryggelige / Oc mand skal kalde hannem HERREN / som er vor Retferdighed. Thi saa siger HERREN/Det skal aldri feyle / Der skal side en aff Dauid paa Israels Husis Stoel. Desligest skal det aldri feyle/Der skulle vere Prester oc Leuiter faar mig / som skulle gøre Brendoffer/oc optende Madoffer/oc slacte Offer euindelige.

Ierem. 23.

Oc HERRENS ord skede til Jeremiam/oc sagde/ Saa siger HERREN / Naar min Pact afflader met dag oc nat/at der icke bliffuer dag oc nat i sin tid/ Saa skal oc min Pact afflade met Dauid min Tienere/at hand skal icke haffue en Søn/ til Konge paa sin Stoel / oc met Leuiterne oc Presterne mine Tienere. Lige som mand kand icke telle Himmelens Hær/ey heller maale sanden hoss Haffuet/Saa vil ieg formere Dauidz min tieneris Sæd / oc Leuiterne/som mig tiene.

Ierem. 23.

Oc HERRENS ord skede til Jeremiam / oc sagde/ Haffuer du icke seet/huad dette Folck taler/oc siger: Haffuer dog HERREN bortkast de tho Slæcter/ som hand haffuer vdualt / Oc de bespaatte mit Folck / lige som de skulle icke mere vere mit folck. Saa siger HERREN / Holder ieg icke min Pact met dag oc nat / end ocsaa Himmelens oc Jordens stickelse/Da vil ieg oc bortkaste Jacobs oc Dauidz min Tieneris sæd/ at ieg skal icke tage dem aff deris sæd/som skulle regere/offuer Abrahams/ Isaacs oc Jacobs sæd/ Thi ieg vil omuende deris Fengsel/oc miskunde mig offuer dem.

XXXIIII.

DEtte er det ord/som skede aff HERREN til Jeremiam/ Der Nabogodonosor Kongen aff Babylonien / met al hans Hær / oc alle Kongerige paa Jorden/som vaare vnder hans vold / oc alle Folck stride mod Jerusalem oc alle hendis Stæder/oc sagde/Saa siger HERREN Israels Gud. Gack hen oc tale til Zedechiam Juda Konge / oc sig til hannem / Saa siger HERREN/ See/ Jeg vil giffue denne Stad i Kongens hender aff Babylonien/ oc hand skal opbrende hannem met Ild. Oc du skalt icke vndkomme fra hans haand / men du skalt bliffue greben oc giffuis i hans haand/at du skalt see hannem met øyen/ oc tale mundelige met hannem/oc komme til Babylonien.

Saa hør dog Zedechia Juda Konge HERRENS ord / saa siger HERREN om dig/ Du skalt icke dø ved Suerd/men du skalt dø i Fred. Oc som mand haffuer brent offuer dine Forfedre/de fremfarne Konger/som haffue veret faar dig / Saa skal mand oc brende offuer dig/oc begræde dig/Ah HERRE/ Jeg haffuer sagt det/ siger HERREN. Oc Jeremias Prophete talede alle disse ord til Zedechiam Juda Konge i Jerusalem / Der Kongens Hær aff Babylonien stridde allerede mod Jerusalem/oc mod alle Juda offuerbleffne Stæder/ som vaar/mod Lachis oc Aseka/ thi disse vaare end nu offuerbleffne iblant Juda Stæder/lige som de faste Stæder.

Lachis.
Aseka.

Dette er det ord/som skede aff HERREN til Jeremiam / effter at Kong Zedechias haffde giort it Forbund met alt Folcket i Jerusalem / til at vdrobe it frit Aar / At huer skulde giffue sin Tienere/oc huer sin tienste Pige fri/som vaare Ebreer oc Ebreinder / at ingen Jøde

Exod. 21.
Leuit. 25.
Deute. 15.

skulde holde den anden / for Liff egen iblant dem selffue. Da lydde alle Førsterne oc Folcket/ som haffde indgaaet saadant Forbund/at huer skulle giffue sin Tienere oc sin tieniste Pige fri/ oc icke mere holde dem for deris Liff egen/oc gaffue dem løss. Men der effter vende de sig om/ oc begerede Tienerne oc tienste Pigerne igen til sig/som de haffde giffuit fri/ oc tuingde dem/ at de skulde vere Tienere oc tienste Piger.

Exodi 21.
Deute. 15.

Da skede HERRENS ord til Jeremiam aff HERREN/oc sagde/ saa siger HERREN Jsraels Gud / Jeg giorde en Pact met eders Forfedre / der ieg førde dem aff Egypti land/aff Trældommens huss/oc sagde/Naar siu aar ere omgongne/da skal huer lade sin Brode fri fra sig/ som er en Ebreer / oc haffuer solt sig hannem / oc haffuer tient i sex aar/Men eders Fedre lydde mig icke/oc bøyde icke deris øern. Saa haffue i omuent eder i dag / oc giorde det mig vel behagede/at i lode vdrobe it frit Aar huer mod sin Neste / oc giorde en Pact der om for mig i det Huss / som er kaldet effter mit Naffn. Men i ere omslagne / oc vanhellige mit Naffn / Oc huer begier sin Tienere oc tienste Pige igen/som i haffde giffuit fri /at de skulde selff vere deris egne/Oc i tuinge dem nu/at de skulle vere eders tienere oc tienste Piger.

Der faar siger HERREN saa/J lyde mig icke/at i skulle vdrobe it frit Aar/ huer faar sin Broder oc sin Neste/See/saa rober ieg(siger HERREN) eder it frit Aar vd/til suerd/ til Pestilentze / til Hunger / oc ieg vil icke lade eder bliffue i noget Kongerige paa Jorden. Oc ieg vil gøre det Folck/som offuertraadde min Pact / oc icke holde Pactens ord som de giorde faar mig/lige som den Kalff/huilcken de delede i thu stycke/oc ere gongne emellem baade Delene/som vaar/ Juda Førster/ Jerusalems Førster/ Kammersuenne/ Presterne/ oc det gantske folck i Landet/som ere gongne emellem Kalffuens stycker / Oc ieg vil giffue dem i deris Fienders haand / oc deris/som staa effter deris Liff / At deris Legeme skulle bliffue Fulene vnder Himmelen/oc Diurene paa Jorden til mad.

Oc ieg vil giffue Zedechiam Juda Konge oc hans Førster / i deris Fienders hender / oc deris/som staa effter deris Liff/ oc i Kongens Hær aff Babylonien/som nu ere dragne ned fra eder. Thi see/ Jeg vil befale dem/siger HERREN/ oc ieg vil føre dem igen faar denne stad/ oc de skulle stride mod hannem/oc vinde hannem / oc opbrende hannem met Jld / Oc ieg vil ødelegge Juda Stæder/at ingen skal mere bo der.

XXXV.

Rechabiter.

DEtte er det ord/som skede aff HERREN til Jeremiam/ i Joachims Josia søns Juda Kongis tid/oc sagde/Gack hen i de Rechabiters huss/ oc tale met dem/oc led dem i HERRENS Huss i en aff Cappellene / oc skenck dem vin. Da tog ieg Jasaniam Jeremie søn/ Habazinia søns/ met hans Brødre oc alle hans Sønner/oc det gantske Rechabiters huss/ oc ledde dem i HERRENS Huss / i Hanans børns / Jegdalia søns Gudz mandz Cappelle/ som er hoss Førsternis Cappel/offuer Maseia Sallum søns den Portuocteris Cappelle.

Oc ieg sette faar de Børn aff Rechabiters huss/Begere oc skaale fulde aff Vin / oc sagde til dem/Dricker Vin. Men de suarede/Wi dricke icke Vin. Thi Jonadab Rechabs søn vor Fader/haffuer befalet oss oc sagt/ J oc eders Børn skulle aldri mere dricke nogen Vin/ oc ingen Huss bygge/ingen Sæd saa/ingen Vingaarde plante/ey heller haffue/Men i skulle bo i Paulun alle eders Liffuis dage/Paa det at i skulle lenge leffue i Landet/ i huilcket i vandre.

Saa lydde wi Jonadabs Rechab søns vor Faders røst/i alt det som hand haffuer budet oss/at wi skulle ingen Vin dricke i alle vore dage/ huercken wi eller vore Hustruer / Sønner eller Døtter. Oc wi bygge ocsaa ingen Huss / at bo vdi/oc wi haffue huercken Vingaarde / eller Agre/eller Sæd/Men bo i Paulun / oc wi lyde oc gøre alt det / som Jonadab vor Fader bød oss. Oc der Nabogodonosor Kongen aff Babylonien drog hid op i Landet / sagde wi / Kommer/lader oss drage til Jerusalem/ for de Chaldeers oc de Syrers Hær/oc saa ere wi bleffne i Jerusalem.

Da skede HERRENS ord til Jeremiam / oc sagde/ Saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud / Gack hen oc sig til dem i Juda oc til Borgerne i Jerusalem/ Ville i icke da bedre eder/at i lyde mine ord: siger HERREN. Jonadabs Rechabs søns ord/som hand bød sine Børn/at de skulde icke dricke Vin/bliffue holdne/oc de dricke ingen Vin indtil paa denne dag/fordi/at de lyde deris Faders bud. Men ieg haffuer altid ladet predicke faar eder / Dog lyde i mig icke. Saa sende ieg oc stedze til eder alle mine Tienere Propheterne/ oc loed sige/ Omuender eder/huer aff sin onde væsen / oc bedrer eders leffnet / oc følger icke andre Guder effter at tiene dem/Saa skulle i bliffue i Landet/huilcket ieg haffuer giffuit eder oc eders Forfedre/

fedre/ Men i vilde icke bøye eders øern / ey heller lyde mig. Alligeuel at Jonadabs Rechabs søns børn/ haffue huldet deris Faders bud/ som hand bød dem/ Men dette Folck lyder mig icke.

Derfaar/ saa siger HERREN Zebaoths Gud / oc Jsraels Gud / See / Jeg vil lade komme offuer Juda oc offuer alle borgere i Jerusalem / al den Wlycke/ som ieg haffuer talet mod dem/ Fordi/ at ieg talede til dem/ oc de vilde icke høre mig/ Jeg robte/ oc de vilde icke suare mig.

Oc Jeremias sagde til Rechabiternis huss/ saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/ Fordi/ at i lydde Jonadabs eders Faders Bud/ oc hulde alle hans bud / och giorde alt det som hand bød eder/ Derfaar siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud saa / Det skal aldri feyle Jonadab Rechabs søn/ Der skal nogen aff hans staa altid faar mig.

XXXVI.

JDet fierde Joachims Josie søns Juda Kongis aar/ skede dette ord til Jeremiam aff HERREN / oc sagde / Tag en Bog oc scriff der i al den Tale / som ieg haffuer talet til dig/ offuer Jsrael/ offuer Juda/ oc offuer alle Folck/ Fra den tid/ der ieg talede til dig/ som er/ fra Josia tid/ oc ind til paa denne dag. Om maa vel ske Juda huss/ naar de høre / al den Wlycke/ som ieg tencker at gøre dem / vilde omuende dem/ huer fra sin onde væsen / Huor met ieg kunde forlade dem deris misgerninger.

Da kallede Jeremias Baruch Nerias søn/ Den samme Baruch screff i en Bog/ aff Jeremie mund/ at HERRENS Tale/ som hand haffde talet til hannem. Oc Jeremias befalede Baruch/ oc sagde/ Jeg er fangen/ at ieg kand icke gaa i HERRENS Huss. Men gack du hen ind/ oc læss Bogen/ i huilcken du haffuer screffuit HERRENS Tale aff min mund/ faar Folcket i HERRENS Huss paa Fastedagen / oc du skalt oc læse hende faar alle Juda Øern / som komme hid ind aff deris Stæder. Om de maa vel ske ville ydmyge dem faar HERREN met bøn / oc omuende dem/ huer aff sin onde væsen/ thi vreden oc grumheden er stor/ som HERREN haffuer talet mod dette Folck. Och Baruch Nerias søn/ giorde alt det som Jeremias Prophete bød hannem / at hand læsde HERRENS Tale aff Bogen i HERRENS Huss.

Baruch.

Oc det hende sig i det femte Joachims Josie søns Juda Kongis aar / i den niende maanet/ at mand forkyndet alt Folcket i Jerusalem/ oc alt Folcket/ som vaare komne til Jerusalem aff Juda stæder/ en Faste faar HERREN. Och Baruch læsde Jeremie tale aff Bogen i HERREN Huss/ i Gemaria Saphans Cantzelers søns Cappel/ i den øffuerste Forgaard/ faar den ny Port hoss HERRENS Huss/ faar det gantske Folck.

Der nu Michaia Gemaria søn/ Saphans søns/ hørde alle HERRENS Ord aff Bogen/ da gick hand hen ned til Kongens huss i Cantzeleriet/ Oc see/ der sade alle Førsterne/ Elisama/ Cantzeleren/ Delaia Semaia søn/ Elnathan Achbor søn / Gemaria Saphans søn/ oc Zedechia Hanania søn / met alle Førsterne. Oc Michaia gaff dem al den Tale til kende / som hand haffde hørt / der Baruch læste aff Bogen faar Folckens øern.

Da sende alle Førsterne Judi Nethania søn / Salemia søns Kusi søns / effter Baruch/ oc lode hannem sige/ Tag den Bog met dig aff huilcken du læsde faar Folcket/ oc kom hid. Oc Baruch Nerias søn tog Bogen met sig/ oc kom til dem. Oc de sagde til hannem/ Sæt dig och læss/ at wi det høre/ Oc Baruch læsde hende faar deris øern. Oc der de hørde al den Tale/ forferde de dem/ den ene mod den anden / oc sagde til Baruch / Wi ville giffue Kongen al denne Tale tilkende. Och de atspurde Baruch/ Sig oss/ huorlunde screffst du denne Tale aff hans mund. Baruch sagde til dem/ Hand læsde al denne Tale met sin mund faar mig/ oc ieg screff den met bleck i Bogen.

Judi. Baruch.

Da sagde Førsterne til Baruch / Gack bort oc skiul dig met Jeremia/ at ingen ved huor i ere. Oc de ginge ind til Kongen i Faargaarden / oc lode Bogen bliffue i Elisama Cantzelerens herbere/ oc sagde Kongen al denne Tale. Da sende Kongen Judi bort / at hente Bogen/ Hand tog hende aff Elisama Cantzelerens herbere. Oc Judi læsde faar Kongen och faar alle Førsterne som stode hoss Kongen/ oc Kongen sad i Vinterhuset faar Skorstenen i den niende maanet.

Judi.

Jeremie bog opbrendis.

Oc der Judi haffde læst try eller fire Blad/ da skar hand det aff met en Scriffkniff / oc kaste det i Jlden / som vaar paa arnen i Skorstenen / ind til at Bogen bleff plat oprent i Jlden. Och ingen forferde sig/ ey heller sønder reff sine Klæder/ huercken kongen eller hans Tienere/

Alligeuel at de hørde al denne Tale. Enddog Elnathan/Delaia oc Gemaria bade Kongen/ at hand vilde icke brende Bogen/ Men hand lydde dem icke. Der til met bød Kongen Jerahmeel Hamelechs søn/ oc Seraia Asriels søn/ oc Selamia Abdeels søn/ at de skulde gribe Baruch Scriffueren/oc Jeremiam Propheten/ Men HERREN skiulte dem.

Da skede HERRENS ord til Jeremiam / effter at Kongen haffde ladet opbrent Bogen oc den Tale(som Baruch haffde screffuit aff Jeremie mund) oc sagde/ Tag dig en anden Bog igen / oc scriff al den første Tale der i / som stod i den første Bog / som Joachim Juda Konge haffuer opbrent. Oc sig om Joachim Juda Konge / Saa siger HERREN / Du opbrende den Bog/ oc sagde/ Hui screffst du der i/ at Kongen aff Babylonien skulde komme/ oc forderffue dette Land/oc gøre/ at der skulle huercken Folck eller Fæ vere mere vdi?

Joachim.

Der faar siger HERREN om Joachim Juda Konge/ Der skal ingen aff hans Sæd side paa hans Stoel / Oc hans Legeme skal ligge bortkast om dagen i heden/ oc om natten i frosten. Oc ieg vil hiemsøge hannem oc hans Sæd / oc hans Suenne/ for deris misgernings skyld/ Oc ieg vil lade al vlycke komme offuer dem / oc offuer Borgerne i Jerusalem / oc offuer dem i Juda/som ieg haffuer talet til dem/ oc de dog icke lydde mig.

Da tog Jeremias en anden Bog / oc fick Baruch Nerias søn Scriffueren den / Hand screff der vdi aff Jeremie mund/al den Tale som stod i den Bog / som Joachim Konge i Juda/loed opbrende i ilden/oc offuer det samme/bleff der end megen mere Tale / end den anden vaar.

XXXVII.

Zedechias.

OC Zedechias Josie søn/bleff Konge i Jechanie Joachims søns sted/ Thi Nabogodonosor Kongen aff Babylonien/giorde hannem til Konge i Juda land/ Men hand oc hans Suenne oc Folcket i Landet / lydde icke HERRENS ord/som hand talede ved Jeremiam Prophete.

Dog sende Kong Zedechias/ Juchal Selemia søn/ oc Sephaniam Maseia søn Prest / til Jeremiam Prophete / oc loed hannem sige / Bed HERREN vor Gud for oss. Thi Jeremias gick nu vd oc ind iblant Folcket / oc ingen sette hannem i Fengsel. Saa vaar Pharaos Hær vddragen aff Egypten /oc Chaldeerne/ som laae faar Jerusalem/der de hørde saadant rycte/droge de fra Jerusalem.

Oc HERRENS ord skede til Jeremiam Prophete/ oc sagde / Saa siger HERRENS Jsraels Gud / Siger saa til Juda Konge / som vdsende eder til mig / at spøre aff mig/See/ Pharaos Hær / som er vddragen at komme eder til hielp / skal drage hiem i Egypten/ Oc Chaldeerne skulle komme igen/ oc stride mod denne Stad oc vinde hannem / oc opbrende hannem met ild. Der faar siger HERREN saa/ Bedrager icke eders Siæle/at i tencke/Chaldeerne skulle drage bort fra oss/ De skulle icke drage bort. Oc om i end ihielsloge al Chaldeernis Hær/som stride mod eder/oc der bleffue nogen der offuer saar/ Da skulde de dog gøre dem rede igen/huer i sit Paulun/ oc opbrende denne Stad met ild.

Der Chaldeernis Hær vaar nu affdragen fra Jerusalem / for Pharaonis Hær skyld/ gick Jeremias aff Jerusalem / oc vilde gaa til Ben Jamins land / at bestille Agre iblant Folcket. Oc der hand kom til Ben Jamins port/da vaar der en Portener skicket / som hed Jeria/ Selemia søn/ Ananie søns/Hand greb Jeremiam Prophete/oc sagde / Du vilt falde til Chaldeerne. Jeremias suarede/Det er icke sant/ Jeg vil icke falde til Chaldeerne. Men Jeria vilde icke høre hannem/men hand greb Jeremiam/oc ledde hannem til Førsterne. Oc Førsterne bleffue vrede paa Jeremiam / oc lode sla hannem/oc kaste hannem i Fengsel i Jonathan Scriffueris huss/ Hannem sette de til Fengselens Forstandere. Saa gick Jeremias long tid i Graffuen oc Fengsel/oc laa der long tid.

Oc Konge Zedechias sende hen oc loed hannem hente / oc spurde hannem lønlige at i sit Huss/oc sagde/Er der oc it ord aff HERREN faar haanden? Jeremias sagde / Ja / Thi du skalt giffuis i Kongens hender aff Babylonien. Oc Jeremias sagde til Kong Zedechiam/ Huad haffuer ieg syndet mod dig/ oc mod dine Suenne/oc mod dette Folck / at de haffue kast mig i Fengsel? Huor ere nu eders Propheter/som spaade eder/ oc sagde/ Kongen aff Babylonien skal icke kõme offuer eder ey heller offuer dette land? Oc hør mig nu min Herre Konge/ oc lad min Bøn gielde faar dig/oc lad mig icke bortføris igen i Jonathans Scriffueris Huss/ at ieg skal icke der dø. Da bød Konge Zedechias/at mand skulde foruare Jeremiam i Fengselens Forgaard/ Oc loed giffue hannem it lidet Brød huer dag aff Bagernis stræde / indtil at alt brødet i Staden vaar opædet/Saa bleff Jeremias i Fengselens Forgaard.

XXXVIII.

OC Saphatia Mathans søn / oc Gedalia Pashurs søn / oc Juchal Selemias søn/oc Pashur Malchia søn/hørde den tale som Jeremias talede til alt Folcket/oc sagde/Saa siger HERREN/Huo som bliffuer i denne Stad / hand skal dø ved Suerd / Hunger oc Pestelentze / Men huilcken som gaar vd til Chaldeerne/hand skal leffue/oc føre sit Liff der fra / lige som it Bytte. Thi saa siger HERREN/ Denne Stad skal offuergiffuis i Kongens Hærs haand aff Babylonien/oc de skulle vinde hannem.

Da sagde Førsterne til Kongen/Lad dog ihielsla denne Mand / Thi hand i saa maade affuender Krigsfolcket / som end nu ere offuer i denne stad/Desligeste ocsaa alt Folcket/ efterdi hand taler saadanne ord til dem / Thi den Mand søger icke / det som tien til dette Folckis fred/men det som tien til wlycke. Kong Zedechias sagde/ See / hand er i eders hender / Thi Kongen kand inted mod eder. Da toge de Jeremiam/oc kaste hannem i Malchie Hamelechs søns Kule/som vaar i Fengselens Forgaard/oc vunde hannem met reb ned i Kulen / der som icke vaar vand/men dynd/Oc Jeremias nedsanck i Dyndet.

Men der Ebedmelech Blaamand/Kammersuend i Kongens huss/hørde at mand haffde kast Jeremiam i Kulen/oc Kongen sad samme tid i Ben Jamins Port. Da gick Ebedmelech aff Kongens huss/ oc talede met Kongen/ oc sagde / Min Herre Kongen / De Mend handle ilde met Jeremia Prophete/at de haffue kast hannem i Kulen/der som hand skal dø aff Hunger/ Thi her er icke mere Brød i Staden.

Ebedmelech Ierem. 39.

Da befallede Kongen Ebedmelech Blaamanden / oc sagde / Tag tredue Mend met dig aff disse/oc drag Jeremiam Prophete aff Kulen/før hand dør. Oc Ebedmelech tog Mendene met sig/oc gick i Kongens huss/vnder Liggendefæis kammer / oc tog der sønder reffne oc forslædne gamle Palte / oc loed dem ned i Kulen met it Reb til Jeremiam. Oc Ebedmelech Blaamanden/sagde til Jeremiam /Læg disse sønder reffne forsledne gamle Palte vnder dine Arme om rebet / Oc Jeremias giorde saa. Oc de droge Jeremiam op aff Kulen met rebet/ Saa bleff Jeremias i Fengselens Forgaard.

Oc Kong Zedechias sende hen/oc loed hente Jeremiam Prophete til sig / vnder den tredie Indgong i HERRENS Huss. Oc Kongen sagde til Jeremiam / Jeg vil spøre dig at noget/Kære døllie inted faar mig. Jeremias sagde til Zedechiam/Siger ieg dig noget / da slar du mig dog ihiel/Giffuer ieg dig it raad/da lyder du mig icke at. Da soer Kong Zedechias Jeremie hemmelige/oc sagde/Saa sandelige som HERREN leffuer/som giorde oss denne siæl/da vil ieg icke sla dig ihiel / ey heller giffue dig i de Mendz hender/som staa effter dit Liff.

Oc Jeremias sagde til Zedechiam/saa siger den HERRE Zebaoths Gud / Israels Gud/Der som du vdgaar til Kongens Førster aff Babylonien / Da skalt du bliffue leffuendis/oc denne Stad skal icke opbrendis/ Men du oc dit Huss skulle bliffue ved Liffuit. Men gaar du icke vd til Kongens Førster aff Babylonien/ Da skal denne Stad giffuis i Chaldeernis hender/oc de skulle opbrende hannem met ild / oc du skalt oc saa icke vndkomme fra deris hender. Kong Zedechias sagde til Jeremiam / Men ieg befrycter mig / at ieg de Jøder skulde antuordis/som ere faldne til Chaldeerne/oc de skulde bespaatte mig.

Jeremias sagde/ Mand skal icke antuorde dig/Kære lyd dog HERRENS røst/ som ieg siger dig/Da skal det gaa dig vel/oc du skalt bliffue leffuendis. Men gaar du icke vd / Saa er dette det ord/som HERREN visde mig. See/ alle Quinderne som end nu ere til stede i Juda Kongis huss/de skulle vdledis til Kongens Førster aff Babylonien / De skulle da sige/ Ah/dine Trøstere haffue taget dig met ord oc bedraget/ ocført dig i skarnet/ oc lade dig nu side der vdi. Saa skulle alle dine Hustruer oc børn vdledis til Chaldeerne/oc du skalt icke selff vndgaa fra deris hender/Men du skalt gribis aff Kongen aff Babylonien/ oc denne Stad skal opbrendis met Ild.

Oc Zedechias sagde til Jeremiam/See til/at ingen faar disse ord at vide / saa skalt du icke dø. Oc om Førsterne faa at vide/at ieg haffuer talet met dig/oc komme til dig/oc sige/Sig til/ huad talede du met Kongen/liug icke faar oss/da ville wi icke sla dig ihiel/oc huad talede Kongen met dig? Da sig/ Jeg bad Kongen/at hand vilde icke lade mig lede i Jonathans huss igen/ ieg kunde dø der.

Da komme alle Førsterne til Jeremiam/oc spurde hannem at / Oc hand sagde dem/ som Kongen befalede hannem/Da forlode de hannem / efftерdi at de kunde inted vdspøre aff hannem. Oc Jeremias bleff i Fengselens Forgaard/ Indtil den dag Jerusalem bleff vundet.

XXXIX.

Jeruſalem bleff opgiffuen i Zedechie 11. aar
4. Reg. 25.
Ierem. 52.

OC det ſkede / at Jeruſalem bleff vundet. Thi at i det niende Zedechie Juda Kongis aar / i den tiende maanet / kom Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien oc al hans Hær til Jeruſalem / oc belagde hende. Oc i det elleffte Zedechie aar / paa den niende dag i den fierde maanet / brød mand ind i Staden / oc alle Kongens Førſter i Babylonien droge der ind / oc hulde i den medelſte port / ſom vaar / Nergal SarEzer / Sangar Nebo / Sarſechim den øffuerſte Kammerſuend / Nergal SarEzer Hoffmeſtere / oc alle andre Kongens Førſter aff Babylonien.

Der Zedechias Juda Konge ſaa dem / met ſit Krigsfolck / da flyde de om natten vd aff Staden / hoſſ Kongens vrtegaard / igennem porten emellem tho mure / oc droge vd igennem marcken. Men Chaldeernis Hær forfulde dem / oc grebe Zedechiam / i marcken hoſſ Jericho / oc finge fat paa hannem / Oc førde hannem til Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien til Riblath / ſom ligger i Hemaths land / Hand ſagde Dom offuer hannem. Oc Kongen aff Babylonien loed ihielſla Zedechie børn faar hans øyen i Riblath / oc ihielſlo alle Juda Førſter. Men hand loed vdſtinge Zedechie øyen / oc binde hannem met Lencker / at hand ſkulde føre hannem til Babylonien.

Oc Chaldeerne opbrende baade Kongens Huſſ oc Borgernis Huſſ / oc nedbrøde muren i Jeruſalem. Men huad der vaar end nu aff folcket i Staden / oc huad der vaar ellers faldet til dem / dem førde NebuſarAdan Hoffmeſteren / alle ſammen fangne til Babylonien. Men aff det ringeſte Folck / ſom inted haffde / loed NebuſarAdan Høffuitzmanden nogle bliffue igen i Juda land ſamme tid / oc gaff dem Vingaarde oc Byer ind.

Men Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien / haffde befalet NebuſarAdan Høffuitzmanden om Jeremia / oc ſagde / tag hannem / oc lad hannem vere dig befalet / och gør hannem inted ont / Men gør met hannem / ſom hand begerer det aff dig. Da ſende NebuſarAdan Høffuitzmanden / oc NebuSasban øffuerſte Kammerſuend / NergalSarEzer Hoffmeſtere / oc alle Kongens Førſter aff Babylonien hen / oc lode hente Jeremiam aff fengſelens Forgaard / Oc de befalede Gedalia Ahikam Saphans ſøn hannem / at hand ſkulde lede hannem vd i ſit Huſſ / oc hand ſkulde bliffue hoſſ Folcket.

Gedalia.

HERRENS ord ſkede ocſaa til Jeremiam / den ſtund hand laa end nu fangen i fengſelens Forgaard / oc ſagde / Gack bort oc ſig til Ebedmelech Blaamand / Saa ſiger den HERRE Zebaoth / Iſraels Gud / See / Jeg vil lade mit ord komme offuer denne Stad / til wlycke oc til inted gaat / oc du ſkalt ſee det ſamme tid. Men ieg vil frelſe dig paa den tid / ſiger HERREN / oc du ſkalt icke bliffue de Folck til deel / for huilcke du frycter / Thi ieg vil hielpe dig der fra / at du ſkalt icke falde ved Suerd / Men du ſkalt føre dit Liff der fra / lige ſom it Bytte / Fordi at du ſette tro til mig / ſiger HERREN.

Ebedmelech

XL.

DEtte er det ord / ſom ſkede aff HERREN til Jeremiam / Der NebuſarAdan Høffuitzmand loed hannem løſſ i Rama / Thi hand vaar oc bunden met Lencker / iblant alle dem / ſom vaare fangne i Jeruſalem oc Juda / at mand ſkulde føre dem til Babylonien. Der nu Høffuitzmanden haffde ladet hent Jeremiam til ſig / ſagde hand til hannem / HERREN din Gud haffuer talet dette onde offuer denne ſted / oc hand lod det oc komme oc giorde det / ſom hand ſagde / Thi at i ſyndede mod HERREN / oc icke lydde hans røſt / Der faar er eder ſaadant vederfarit.

See nu / Jeg haffuer i dag giort dig løſſ aff Lenckerne / ſom dine hender vaare bundne met / Behager det dig at drage met mig til Babylonien / Da kom / du ſkalt vere mig befalen. Men behager det dig icke at drage met mig til Babylonien / Saa lad det vere / See / her haffuer du det gantſke Land faar dig / huor dig tyckis gaat vere / oc det behager dig / did far hen / thi videre hen vd er ingen igenkommelſe. Der faar maat du vende dig til Gedalia Ahikam ſøn / Saphans ſøns / huilcken Kongen aff Babylonien haffuer ſat offuer Juda Stæder / oc bliffue hoſſ hannem iblant Folcket / Eller gack bort / huort det dig behager. Oc Høffuitzmanden gaff hannem Tæring / oc Gaffuer / oc loed hannem gaa. Saa kom Jeremias til Gedalia Ahikam ſøn til Mizpa / oc bleff hoſſ hannem iblant Folcket / ſom vaare offuerbleffne i Landet.

Gedalia.

Der nu Høffuitzmendene / ſom vnderhulde dem paa marcken / met deris Folck / fornumme / at Kongen aff Babylonien haffde ſat Gadalia Ahikams ſøn offuer Landet / oc baade offuer Mend oc Quinder / oc Børn / oc de Ringeſte i Landet / ſom icke bleffue førde til Babylonien / komme de til Gedalia i Mizpa / ſom vaare / Iſmael Nethania ſøn / Johanan oc Jona-

than

than/ Kareah søn/ oc Seraia Thanhumeth søn/ oc Ephai sønner aff Nethophath/ oc Jesania Maachati søn/ met deris Mend. Oc Gedalia Ahikam søn Saphan søns/ giorde dem oc deris Mend en Eed/ oc sagde/ Frøcter eder icke/ at i skulle bliffue de Chaldeer vnderdanige/ Bliffuer i Landet/ och veret Kongen aff Babylonien vnderdanige/ saa skal det gaa eder vel/ See/ Jeg boer her i Mizpa/ at ieg skal tiene Chaldeerne/ som komme til oss/ Derfaar samler Vin/ oc Figen/ oc Olie ind/ oc legger det i eders kar/ oc boer i eders Stæder/ som i haffue bekommet.

Oc alle Jøderne/ som vaare i Moabs land/ oc Ammons børn/ oc i Edom/ oc i alle Land/ der de hørde/ at Kongen aff Babylonien haffde ladet nogle offuer bliffue i Juda/ oc sat Gedalia Ahikams søn/ Saphans søns offuer dem/ da komme de alle igen aff alle Steder/ som de vaare forskudne i Juda land til Gedalia i Mizpa/ och samlede hannem saare meget Vin och Sommer fruct.

Johanan.

Men Johanan Kareah søn/ met alle Høffuitzmend/ som haffde vnderholdet dem paa marcken komme til Gedalia i Mizpa/ oc sagde til hannem/ Vedst du oc/ at Baelim Ammons børns Konge haffuer hid sent/ Jsmael Nethania søn/ at hand skal ihielsla dig: Men Gedalia Ahikams søn vilde icke tro det. Da sagde Johanan Kareah søn til Gedalia lønlige i Mizpa/ Kære/ Jeg vil gaa bort oc ihielsla Jsmael Nethania søn/ at ingen skal faa det at vide. Huorfaare skal hand sla dig ihiel/ At alle Jøderne som ere samlede til dig/ skulle bliffue atspridde/ oc de som ere end nu offuerbleffne aff Juda/ skulle omkomme: Men Gedalia Ahikams søn sagde til Johanan Kareah søn/ Du skalt det icke gøre/ Det er icke sant/ som du siger om Jsrael.

XLI.

Ismael.

Gedalia ihiel slagen.

MEn i den siuende maanet kom Jsmael Nethania søn Elisama søns/ aff Kongelig Slæct/ met Kongens Offuerste/ oc thi Mend met hannem/ til Gedalia Ahikams søn til Mizpa oc ode der i Mizpa met huer andre. Oc Jsmael Nethania søn giorde sig rede/ met de thi mend/ som vaare hoss hannem/ oc sloge Gedalia Ahichams søn Saphans søns/ met suerd til døde/ Fordi at Kongen aff Babylonien haffde sat hannem offuer Landet. Der til met slo Jsmael alle Jøderne/ som vaare hoss Gedalia i Mizpa/ oc Chaldeerne/ som de der funde/ oc alle stridzmend

Den anden dag/ effter at Gedalia vaar slagen/ och end nu ingen viste det/ komme firesindz tiue Mend aff Sichem/ aff Silo oc aff Samaria/ och haffde affraget deris Skæg/ och sønder reffuit deris Kleder/ oc reffuit sig/ oc bare met sig Madoffer oc Røgelse/ at de skulde føre det i HERRENS Huss. Oc Jsmael Nethania søn/ gick vd mod dem aff Mizpa/ gick frem oc græd. Der hand nu kom til dem/ sagde hand til dem/ i skulle komme til Gedalia Ahichams søn. Oc der de komme mit i Staden/ slo Jsmael Nethania søn dem ihiel oc de Mend som vaare hoss hannem hoss brynden. Men der vaare thi Mend iblant dem/ som sagde til Jsmael/ Kære/ sla oss icke ihiel/ wi haffue Liggendefæ liggende i ageren aff huede/ byg/ olie/ oc hunig. Saa loed hand aff/ oc slo dem icke i hiel met de andre.

3.Reg. 15.

Oc den Brynd/ i huilcken Jsmael kaster de døde Legeme/ som hand haffde slaget/ men Gedalia/ er den/ som Kong Assa loed gøre/ mod Baesa Jsraels Konge/ den opfylte Jsmael Nethania søn/ met de ihielslagne. Oc de offuerbleffne Folck som vaare i Mizpa/ oc Kongens Døtter/ førde Jsmael Nethania søn fangne bort/ met alle offuerbleffne Folck i Mizpa/ offuer huilcke Nebusar Adan Høffuitzmanden haffde sat Gedalia Ahichams søn/ oc drog hen/ och vilde hen offuer til Ammons børn.

Johanan.

Men der Johanan Kareah søn/ oc alle Hærrens Høffuitzmend/ som vaare hoss hannem spurde alt det onde/ som Jsmael Nethania søn/ haffde giort/ Toge de alle Mendene til sig/ oc droge mod Jsmael Nethania søn at stride/ oc naade hannem hoss det store Vand hoss Gibeon. Der nu Folcket/ som vaare hoss Jsmael/ saae Johanan Kareah søn/ oc alle Hærrens Høffuitzmend som vaare hoss hannem/ bleffue de glade. Och det gantske Folck som Jsmael haffde ført bort fra Mizpa/ vende sig om oc vende tilbage igen til Johanan Kareah søn. Men Jsmael Nethania søn vndflyde met otte Mend for Johanan/ oc drog til Ammons børn.

Oc Johanan Kareah søn/ met alle Hærrens Høffuitzmend/ som vaare hoss hannem/ toge alt det offuerbleffne Folck (som de haffde igenført/ fra Jsmael Nethania søn) aff Mizpa til sig/ efferdi at Gedalia Ahichams søn vaar ihielslagen/ som ere/ de Krigzmend/ Quinder och Børn/ oc Kammersuenne som de haffde igenført fra Gibeon. Oc droge hen/ oc vende ind til Kimham til herberiss/ som bode hoss Bethlehem/ oc vilde drage til Egypten faar Chaldeerne/ Thi di fryctede for dem/ Fordi at Jsmael Nethania søn/ haffde ihielslaget Gedalia Ahichams søn/ huilcken Kongen aff Babylonien haffde sat offuer Landet.

XLII.

DA ginge alle Hærrens Høffuitzmend/ Johanan Kareah søn/ oc Jesania Hosaia søn/ met det gantske Folck / baade smaa oc store / oc sagde til Jeremiam Prophete. Kære/ Lad vor Bøn gelde faar dig/ oc bed til HERREN din Gud for oss / om alle disse Offuerbleffne (Thi vore diss ver ere bleffne faa aff mange/ som du selff seer oss met dine øyen) At HERREN din Gud vilde giffue oss til kende/ huort wi skulle drage/ oc huad wi skulle gøre.

Oc Jeremias Prophete sagde til dem/ Nu vel/ Jeg vil lyde/ oc see/ Jeg vil bede HERREN eders Gud/ som i sagde/ oc ieg vil giffue eder til kende / alt det HERREN suarer eder/ oc ieg vil inted dølie faar eder. Oc de sagde til Jeremiam/ HERREN skal vere it sant oc trofast Vidne/ mellem oss/ om wi icke gøre alt det HERREN din Gud / befaler dig til oss/ huad heller det er gaat eller ont/ da ville wi lyde HERRENS vor Gudz røst/ til huilcken wi dig sende/ At det maa gaa oss vel/ der som wi lyde HERRENS vor Gudz røst.

Oc thi dage der effter skede HERRENS ord til Jeremiam. Da kallede hand Johanan Kareah søn/ oc alle Hærrens Høffuitzmend/ som vaare hoss hannem/ oc alt Folcket/ baade smaa oc store/ oc sagde til dem/ Saa siger HERREN Jsraels Guld/ til huilcken i sende mig/ at ieg skulde føre eders bøn faar hannem. Om i bliffue i dette Land/ Da vil ieg bygge/ oc icke sønder bryde eder/ Jeg vil plante oc icke oprycke eder/ Thi mig haffuer allerede angret/ det Onde som ieg giorde eder. J skulle icke frycte eder for Kongen aff Babylonien / for huilcken i frycte siger HERREN/ J skulle icke frycte for hannem / Thi ieg vil vere hoss eder/ at hielpe/ oc frelse eder aff hans haand / Jeg vil beuise eder Barmhiertighed / oc miskunde mig offuer eder/ oc føre eder i eders Land igen.

Men om i sige/ Wi ville icke bliffue i dette Land / Huor met i ville io icke lyde HERRENS eders Gudz røst / Men sige/ Ney / wi ville drage i Egypti land/ at wi skulle ingen strid see/ eller høre Basunens lyd/ oc ey heller lide Hunger / for brød skyld / der ville wi bliffue. Nu/ saa hører HERRENS ord i som ere offuerbleffne aff Juda / saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/ Der som i skicke eders ansict at drage til Egypti land/ at i ville der bliffue/ Da skal Suerdet / for huilcket i frycte/ ramme eder i Egypti land / oc den Hunger/ for huilcken i sørge / skal altid vere omkring eder i Egypten / oc i skulle der dø. De maa vere huo de ville/ som skicke deris Ansict/ at drage i Egypten / at bliffue der / De skulle dø ved Suerd/ Hunger oc Pestelentze/ oc der skal ingen offuerbliffue/ oc ey heller vndsly / for det Onde / som ieg vil lade komme offuer dem.

Thi saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud / Lige som min vrede oc grumhed er gongen offuer Jerusalems Jndbyggere / Saa skal hun oc gaa offuer eder / om i drage i Egypten/ At i skulle bliffue til en forbandelse/ forundrelse/ Eed oc skam/ oc i skulle icke mere see denne Sted.

HERRENS ord gielder eder til / i offuerbleffne aff Juda / at i skulle icke drage i Egypten/ Der faare vider/ at ieg vidner faar eder i dag/ J skulle ellers myste eders Liff. Fordi at i sende mig til HERREN eders Gud/ oc sagde/ Bed HERREN vor Gud for oss/ oc giff oss til kende/ alt det HERREN vor Gud siger/ Saa ville wi gøre der effter. Det haffuer ieg ladet eder faa at vide i dag/ Men i ville icke lyde HERRENS eders Gudz røst / ey heller alt det/ som hand befalede mig til eder. Saa skulle i nu vide/ at i skulle dø ved Suerd/ Hunger oc Pestelentze/ i den Sted/ til huilcken i tencke at drage.

XLIII.

DEr Jeremias haffde vdtalet alle HERRENS deris Gudz ord til alt Folcket/ som HERREN deris Gud haffde befalet hannem alle disse ord til dem/ sagde Asaria Hosaia søn/ oc Johanan Kareah søn/ oc alle fortredelige Mend til Jeremiam/ Du liuger/ HERREN vor Gud sende dig icke til oss/ ey heller sagde/ J skulle icke drage til Egypten/ oc bo der. Men Baruch Nerias søn raader dig det mod oss/ Paa det at wi skulle giffuis i Chaldeernis hender/ at de skulle sla oss ihiel/ oc bort føre oss til Babylonien.

Asaria.
Johanan.

Saa lydde Johanan Kareah søn / och alle Hærrens Høffuitzmend met det gantske Folck/ icke HERRENS røst/ at bliffue i Juda land. Men Johanan Kareah søn / och alle Hærrens Høffuitzmend/ toge til sig alle offuerbleffne aff Juda/ oc alt det Folck som vaare igen komne/ fra alle de Folck/ som de vaare henflyde til/ at de bode i Juda land/ som er Mend/

Quinder

Quinder och Børn/ der til Kongens Døtter / och alle Siæle / som Nebusar Adan Høffuitzmand/ haffde ladet bliffue hoss Gedalia Ahikams søn/ Saphans søns/ ocsaa Jeremiam Prophete / och Baruch Nerias søn / och droge til Egypti Land / Thi de vilde icke lyde HERRENS røst/ oc komme til Thachpanhes.

Oc HERRENS ord skede til Jeremiam i Thachpanhess/ oc sagde/ Tag store Stene/ oc skiul dem i Tegelonen/ som er vden faar Pharaos husis port i Thachpanhess / saa at Juda Mend det see/ Oc sig til dem/ saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/ See/ Jeg vil hen sende/ oc lade hente/ Nabogodonosor min Tienere Kongen aff Babylonien/ oc ieg vil sette hans Stoel offuen paa disse Stene/ som ieg her skiulte/ oc hand skal sette sit Paulun der paa. Oc hand skal komme/ oc sla Egypti Land / Oc ihielsla/ huem det rammer paa / føre Fangne/ huem det rammer/ Sla met Suerd/ huem det rammer paa. Oc ieg vil optende Affgudernis Huss i Egypten met ild / at hand skal opbrende oc bort føre dem / Och hand skal klæde sig met Egypti land/ lige som en Hyrde drager sine klæder paa / oc drage der fra met fred. Hand skal sønderbryde Billede støtterne i Beth Semis vdi Egypti land/ oc opbrende Affgudernis kircker i Egypten met ild.

XLIIII.

DEtte er det ord / som skede til Jeremiam / til alle Jøderne som bode i Egypti land/ som er/ i Migdol/ i Thachpanhess/ i Noph/ oc i Pathross land / oc sagde/ Saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud / J saae alt det Onde/ som ieg loed komme offuer Jerusalem/ oc offuer alle Juda Stæder / Oc see/ de ere øde paa denne dag/ oc der boer ingen vdi. Oc det for deris ondskaff skyld som de giorde/ at de fortørnede mig/ oc ginge hen oc gaffue røgelse / och tiente andre Guder huilcke huercken de/ eller i/ oc ey heller deris Forfedre kende. Oc ieg sende altid til eder alle mine Tienere Propheterne/ oc loed eder sige/ Gører dog icke saadan Vederstyggelighed/ som ieg hader. Men de lydde icke/ de bøyde ey heller deris øern fra deris ondskaff/ at omuende sig/ oc icke gøre røgelse faar andre Guder. Derfaare begynte min vrede oc grumhed / oc brende offuer Juda Stæder/ oc offuer Jerusalems gader/ at de bleffue til ørcken och øde / som det staar paa denne dag.

Nu/ saa siger HERREN/ Zebaoths Gud/ Jsraels Gud / Hui gøre i dog saa meget ont mod eders eget Liff: Huor met der skal opryckis iblant eder / baade Mend och Quinder/ baade Børn oc Diende aff Juda / och inted aff eder offuerbliffue / At i saa fortørne mig / met eders henders gerninger/ oc gøre røgelse faar andre Guder i Egypti land / som i ere inddragne/ at ligge der til herberis/ Paa det i skulle bliffue opricte/ oc biffue til Forbandelse oc forsmedelse iblant alle Hedninge paa Jorden. Haffue i forglemt eders Forfedris wlycke/ Juda Kongers wlycke/ deris Hustruers wlycke der til eders egen wlycke/ oc eders Hustruers wlycke/ som eder er vederfaret i Juda land / och paa Jerusalems gader: Oc i ere icke dog omuende / oc ey heller fryete eller ydmyge eder / end nu paa denne dag / oc i vandre icke i min Lou oc Ræt/ som ieg gaff eder oc eders Forfedre.

Derfaar/ siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud saa / See Jeg vil sette mit Ansict mod eder/ til wlycke/ oc al Juda skal oprycktis. Oc ieg vil tage de offuerbleffne aff Juda / som vende deris ansict hen at de vilde drage i Egypti land/ at ligge der til herberis/ Det skal bliffue en ende met dem alle i Egypti land / De skulle falde ved Suerd / och omkomme aff Hunger/ baade smaa oc store/ Oc de skulle dø ved Suerd oc Hunger/ oc de skulle bliffue til en Eed/ Forundrelse/ Forbandelse oc forsmedelse. Jeg vil och hiemsøge Jndbyggerne i Egypti land met Suerd/ Hunger oc Pestelentze/ lige som ieg giorde i Jerusalem/ At ingen aff dem/ som ere offuerbleffne aff Juda skal vndkomme eller offuer bliffue / De som dog ere derfaar hid komne i Egypti land at ligge der til herberis/ at de maatte komme igen til Juda land/ huor hen de vilde gerne komme igen oc bo Men der skal ingen aff dem komme der hen igen / vden de som fly her fra.

Da suarede alle de Mend Jeremie/ som vel viste / at deris Hustruer / giorde røgelse for fremmede Guder/ oc alle Quinderne / som stode der i store hobe / met alt Folcket / som bode i Egypti land/ oc i Pathros/ oc sagde / Wi ville icke lyde dig / effter de ord som du taler til oss i HERRENS Naffn/ Men wi ville gøre effter alle de ord/ som gaa aff vore munde / och wi ville gøre røgelse faar Himmelens Melechet/ oc offre hende Drickoffer/ Som wi oc vore Forfedre/ vore Konger oc Førster giorde i Juda stæder/ oc paa Jerusalems gader/ Da haffde wi oc Brød nock/ oc det gick oss vel/ oc wi saae ingen wlycke. Men siden den tid at wi lode aff at gøre Himmelens Melecheth røgelse/ oc Drickoffer til offer/ da haffue wi hafft Nød paa al ting/

Ieremie.7.

Melecht.

oc ere

oc ere omkomne ved Suerd oc Hunger. Oc saa naar wi giorde Himmelens Melecheth Røgelse/oc offrede Drickoffer/da giorde wi det icke vden vore Husbonders villie/ at wi bagede hende Kager/oc offrede hende Drickoffer/at bekymre hende.

Da sagde Jeremias til alt Folcket / baade Mendene oc Quinderne oc alt Folcket / som haffde saa suaret hannem. Jeg men io / at HERREN haffuer tenckt paa det Røgelse/ som i bedreffue i Juda stæder oc paa Jerusalems gader/met eders Forfedre/Konger/ Førster/ oc alt Folcket i Landet/oc hand tog sig det til hierte/At hand kunde icke lenger lide eders onde handel oc Verstyggelighed/som i giorde. Der aff bleff ocsaa eders Land ødelagt/ til en forundrelse oc til en forbandelse/at ingen bor der vdi/som det staar paa denne dag. Fordi/at i giorde Røgelse/oc syndede mod HERREN / oc icke lydde HERRENS røst / oc vilde icke vandre i hans Lou/Ræt oc Vidnesbyrd/Der faar er eder saadan Wlycke vederfaren/ som det staar paa denne dag.

Oc Jeremias sagde til alt Folcket oc til alle Quinderne/Hører HERRENS ord alle i aff Juda / som ere i Egypti land / saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/ J oc eders Hustruer/haffue talet met eders munde/oc fuldkömet det met eders hender/som i sagde/ Wi ville holde vore löffte som wi haffue loffuit Himmelens Melecheth/at wi skulle gøre hende røgelse/ oc offre Drickoffer/Nu vel/i haffue fuldkommit eders Løffte/oc holdet eders løffte.

Saa hører nu HERRENS ord / i alle aff Juda / som bo i Egypti land/See/Jeg suerer ved mit store Naffn/siger HERREN/At mit Naffn skal icke mere neffnis aff noget Menniskis Mund aff Juda/i alt Egypti Land/som siger(saa sandelige som HERREN leffuer) See/Jeg vil vaage offuer dem/ til wlycke oc til inted gaat/ At/ huo som er i Egypti land aff Juda/skal omkomme ved Suerd oc Hunger/indtil at det faar ende met dem. Men de som vndfly for Suerdet/de skulle dog komme igen til Juda land aff Egypti land / met en ringe hob/Oc alle de andre aff Juda som ere ind dragne i Egypti land / at ligge der til herberis/ skulle der fornemme/hues ord ere bleffne sande/mine eller deris.

Oc til it Tegen/siger HERREN/ at ieg vil hiemsøge eder i denne Sted / at i skulle vide/at mit ord skal bliffue sant offuer eder til wlycke/da siger HERREN saa. See / Jeg vil giffue Pharao Haphra Kongen aff Egypten i hans Fienders hender/ oc i deris som staa effter hans liff/Lige som ieg gaff Zedechiam Juda Konge i Nabogodonosors Kongens aff Babylonien hans Fiendis haand/oc i deris hender som stode effter hans Liff.

Pharao. Haphra.

XLV.

DEtte er det ord / som Jeremias Prophete talede til Baruch Nerias søn / der hand screff disse Ord i en Bog/aff Jeremie mund/ i det fierde Joachims Josie søns Juda Kongis aar / oc sagde / Saa siger den HERRE Zebaoth Jsraels Gud/om dig Baruch. Du siger/Ve mig/huor haffuer HERREN lagt mig sorg paa sorg / Jeg sucker mig træt oc finder ingen Rolighed.

Sig hannem saa/Saa siger HERREN/See/ieg affbryder det som ieg bygde / oc det som ieg plantede/det oprycker ieg/met alt dette mit eget Land. Oc du begerer store ting/Beger det icke/ Thi see/ Jeg vil lade komme wlycke offuer alt Kød/siger HERREN/ Men ieg vil giffue dig din Siæl til Bytte/til huilcken sted du drager til.

XLVI.

Esaiæ 19.
Ezech. 29.30.

DEtte er HERRENS ord/som skede til Jeremiam Prophete mod alle Hedningene.

Mod Egypten.

Mod Pharao Necho Kongens Hær aff Egypten/ som laa hoss det Vand Phrath i Charchemis/huilcken Nabogodonosor Kongen aff Babylonien slo/i det fierde Joachims Josie søns Juda Kongis aar.

Tilreder skiolde oc smaa skiolde/oc drager i strid/Spender Heste faar/oc lader Reysenere side paa/Setter Hielme paa/oc skerper Glauene/oc drager Pantzer paa. Huorledis skeer det: at ieg seer/at de ere mistrøstige/oc fly/oc deris Kemper ere slagne ihiel/De fly/at de see dem icke tilbage/oc der er forferdelse trint om kring dem siger HERREN. Den som er snar kand icke bort fly/ey heller den stercke vndkomme / De ere faldne oc nedslagne / Norden hoss det Vand Phrath.

Phrath. Huor er nu den/ſom opdrog / ſom en Flod / oc hans bølger opløffte dem/ſom Van-dens: Egypten drog op/ſom en ſtrøm/oc hendis bølger opløffte dem/ſom vandens/oc ſagde/ Jeg vil opdrage/at betecke Landet/oc forderffue Staden/met dem/ſom bo der vdi.

Nu vel/ſider paa Heſtene/render met Vognene/ Lader Kemperne drage vd/ Blaamendene/oc aff Put de ſom føre ſkiold / oc Skøtterne aff Lydia. Thi dette er HERRENS HERRENS Zebaoths dag / heffnens dag / at hand vil heffne ſig paa ſine Fiender/at Suerdet ſkal opſluge dem oc bliffue fult oc drucket aff deris Blod / Thi de ſkulle bliffue den HERre HERRE Zebaoth / til it Slactoffer / i det Land mod Norden / hoſſ det Vand Phrath. Du Jomfru Egypti Daatter/gack hen op til Gilead/oc hent Salue/Men det er for-geffuis/ at du bruger megen lægedom/du bliffuer dog icke helbrede. Din ſkendzel er obenbaret iblant Hedningene/Landet er fult aff din graad/ Thi at en Kempe falder offuer den anden/ oc ligge baade der ned met huer andre.

Dette er HERRENS ord/ſom hand talede til Jeremiam Prophete/ der Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien drog frem/at ſla Egypti Land. Kundgører i Egypten/oc giffuer det tilkende i Migdal/giffuer det tilkende i Noph/oc i Thachpanhes / oc ſiger/ Skicke dig til verie/Thi ſuerdet ſkal æde alt det ſom er omkring dig. Huor gaar det til / at dine Stercke falde til Jorden/oc kunde icke beſta: HERREN omkaſte dem. Hand gør/ at ſaa mange falde aff eder/ at den ene ligger ned met den anden / Da ſagde de/ Op / Lader oſſ drage til vort Folck igen/i vort Federne land/for Tyrannens Suerd. Der robede mand effter dem / Pharao Kongen aff Egypten ligger/ Hand haffuer miſt ſit Paulun.

Saa ſandelige ſom ieg leffuer/ſiger Kongen/ſom heder den HERRE Zebaoth/hand ſkal drage frem ſaa høy/ſom Thabor bierg er iblant Biergene / oc ſom Charmel er hoſſ Haffuit. Du Datter ſom bor i Egypten/tag dit Vander tøy/Thi Noph ſkal bliffue ødelagt oc opbrent/at ingen ſkal bo der vdi.

Thabor.
Charmel.

Egypten er en ſaare ſkøn Kalff/Men Slacteren kommer aff Norden. Oc de Dagløner som boer der vdi/ere ocſaa/ſom fede Kalffue / Men de ſkulle dog vende dem/ fly met huer andre/oc icke bliffue ſtondendis/Thi at deris wlyckis dag ſkal komme offuer dem / ſom er/ deris hiemſøgelſis tid. De fare frem / at deris Harniſk ſkingre / oc komme met Hærrens mact/ oc føre Øxer offuer hende / lige ſom Vedhuggere. De ſkulle hugge ſaa i hendis Skou (ſiger HERREN) at det er icke at telle/Thi de ere flere end Greshopper / ſom ingen kand telle. Egypti Daatter ſtaar beſkemmet/Thi hun er giffuen i Folckenis hender aff Norden.

Den HERRE Zebaoth Iſraels Gud ſiger/See/Jeg vil hiemſøge Regenten aff No/ oc Pharao oc Egypten met deris Guder oc Konger/ Ja Pharao met alle dem ſom forlade ſig paa hannem. At ieg vil giffue dem i deris hender/ſom ſtaa effter deris Liff/oc i Nabogodonoſors Kongens aff Babylonien/oc i hans Tieneris hender. Oc der effter ſkalt du beſidis / lige ſom aff gammel tid/ſiger HERREN.

Men du Jacob min Tienere/frycte icke/oc du Iſrael miſtrøſte icke/ Thi ſee/ Jeg vil hielpe dig aff Landet ſom er longt borte/oc din Sæd/aff dit Fengſels Land / At Jacob ſkal komme igen/oc vere i fred/oc haffue nock / oc ingen ſkal forferde hannem. Der faar frycte icke du Jacob min Tienere/ſiger HERREN/thi ieg er hoſſ dig. Jeg vil gøre en ende met alle Hedninge/til huilcke ieg haffuer bortſtøt dig/ Men ieg vil icke gøre en ende met dig / men ieg vil ſtraffe dig met maade/ Paa det ieg ſkal icke lade dig bliffue wſtraffet.

XLVII.

DEtte er HERRENS ord / ſom ſkede til Jeremiam Prophete mod Philiſterne/før end Pharao ſlo Gaza. Saa ſiger HERREN/See/ Der kommer Vand op aff Norden/ſom ſkulle gøre en Flod/oc ſom ſkal bortriffue/baade Landet oc alt det ſom der er vdi/baade Stæderne/oc de ſom bo i dem/ At folck ſkulle ſkrige/oc alle Jndbyggere i Landet hyle/ for deris ſtercke Heſtis dunnelſe/ſom frem drage/oc for deris Vognis rummel / oc for deris Hiulis Bulder / At Fadren ſkal icke ſee ſig omkring/effter Børnene/Saa miſtrøſtige ſkulle de vere / for den dag ſom kommer at forſtyre alle Philiſterne/oc at oprycke Thirus oc Sidon / met de andre deris Hielpere.

Philiſter.
Eſaiæ 15.
Ezech. 25.

Thi HERREN ſkal forſtyre Philiſterne ſom ere offuerbleffne / aff Capthor Oer/ Gaza ſkal bliffue ſkallet/oc Aſcalon forderffuit/ met dem ſom ere offuerbleffne i deris Dale. O du HERRENS Suerd/ huor lenge riffuer du: Naar vilt du dog afflade: Far dog i din balg/oc huile dig oc ver ſtille. Men huorledis kant du afflade/ effterdi HERREN haffuer giffuit dig befalning mod Aſcalon/oc beſtillet dig mod Haffzens Haffner.

Deute. 4.

Jeremias
XLVIII.

Moab.

Esaiæ 16.

MOd Moab / siger den HERRE Zebaoth / Jsraels Gud saa / Ve Nebo stad / Thi hand er ødelagt / oc ligger elendig / Kiriathaim er vunden / Den Faste staar elendige oc er nedreffuen. Moabs tradz er vde / som hand haffde til Hesbon / thi mand tencker ont mod hannem / som er / Kommer / wi ville oprycke dem / at de skulle icke mere vere Folck / Oc du Madmen / skalt oc forderffuis / Suerdet skal komme bag dig. Mand hører it skrig i Horonaim / om ødeleggese oc stor iammer. Moab er ihielslagen / mand hører hans Vngerobe. Thi de gaa grædendis paa veyen / op mod Luhit / oc Fiendene høre it iammerligt Skrig / paa den vey ned fra Horonaim / som er / Holder eder bort / oc redder eders Liff / Men du skalt bliffue / som Liung i Ørcken.

Camos de Moabiters Gud.

Fordi at du forlodst dig paa din Bygning / oc paa dit Liggendefæ / da skalt du bliffue vunden / Oc Camos skal oc drage bort hen vd fangen / met sine Prester oc Førster. Thi at Ødeleggeren skal komme offuer alle Stæderne / at der skal icke en Stad vndgaa / Der skal baade Dalene forderffuis / oc det slette forstyris / Thi HERREN haffuer det sagt.

Giffuer Moab fedre / hand skal gaa vd / som hand fløye / Oc hans Stæder skulle ligge øde / at ingen skal bo i dem. Forbandet er den som gør HERRENS gerning falskelige / Forbandet er den / som forbiuder sit Suerd / at vdgyde blod.

Moab haffuer veret tryg aff sin Vngdom / oc ligget stille paa sin Bærme / oc vaar aldri laden aff it Fad i det andet / oc aldri dragen til Fengsel / Der faar bleff hans smag i hannem / oc hans luct er icke foruandlet. Der faar see / siger HERREN / Den tid skal komme / at ieg vil sende dem Dragere / som skulle vddrage dem / oc tømme deris Fad / oc sønderknuse deris Leyler. Oc Moab skal beskemmis offuer Camos / lige som Jsraels Huss bleff beskemmet offuer Bethel / paa huilcket de dog forlode dem.

Huorledis tore i sige / Wi ere Kemper oc de rette Krigsmend: Effterdi at Moab skal forstyris / oc mand skal opstige i hans Stæder / oc deris beste Mandkøn skulle gaa ned til Slacterbencken / siger Kongen / som heder den HERRE Zebaoth. Thi Moabs forderffuelse skal snart komme / oc hans wlycke skynder sig saare. Kære / haffuer dog metlidelse met hende / i som bo omkring hende / oc kende hendis naffn / oc siger / Huorledis er det stercke Riss / oc den herlige Staff saa sønderbruden?

Her ned aff din Herlighed / du Daatter / som boer i Dibon / oc sid i tørre / Thi Moabs Forstyrere / skal komme hen op til dig / oc sønder riffue dine Befestninger. Trin paa veyen oc see til / du Aroers Jndbyggerske / Spør dem at / som fly oc vndkomme / oc sig / Huor gaar det til: Ah Moab er forderffuit oc ødelagt / Hyler oc Skriger / kundgører det i Arnon / at Moab er ødelagt. Straffen er gangen offuer det slette Land / som er offuer Holon / Jahza / Mephaath / Dibon / Nebo / Beth Diblathaim / Kiriathaim / Bethgamul / Bethmeon / Kirioth / Bazra / oc offuer alle stæder i Moabs land / huad heller de ligge longt borte eller nær. Moabs Horn er affhugget / oc hans Arm er sønder bruden / siger HERREN.

Gør hannem drucken (Thi hand ophøyde sig mod HERREN) at hand spyer / oc vrider sine hender tilsammen / Paa det at hand skal bliffue oc til bespaattelse. Thi at Jsrael maatte vere din bespaattelse / som hand haffde veret fuuden blant Tyffue / Oc fordi at du talede saadant mod hannem / da skalt du oc bort. Oc i Jndbyggere i Moab / forlader Stæderne / oc boer i Klipperne / oc gører som Duer / der gøre rede i dybe Huler.

Mand haffuer altid sagt aff den stolte Moab / at hand er meget stolt / hoffuerdig / hoffmodig / tradzig oc offuerdadig. Men HERREN siger / Jeg kender hans vrede vel / at hand icke formaar saa meget / oc tager sig mere faare at gøre / end hans formue er. Thi maa ieg hyle offuer Moab / oc skrige offuer al Moab / oc klage offuer alle Kirheres Folck. Jeg maa oc græde offuer dig Jaeser / du Vintræ i Sibma / Thi dine Vinquiste ere farne offuer Haffuet / oc komne til Jaesers Haff / Ødeleggeren er falden i din Høst oc din Vinsanckelse. Glæde oc fryd ere borte aff marcken / oc aff Moabs Land / Oc mand skal ingen Vin mere perse der / Vintræderen skal icke mere quede sin Vise / For det skrig skyld i Hesbon indtil Eleale / huilcket som oc lyder indtil Jahza / fra Zoar / den try aars Ko / indtil Horonaim / Thi Nimrims vand skulle oc bort sigis.

Oc HERREN siger / Jeg vil gøre det til en ende met Moab / at de skulle icke mere offre der paa Høyelser / oc gøre røgelse faar deris Guder. Derfaar klinger mit hierte offuer Moab som en Trommete / oc offuer det Folck i Kirheres klinger mit hierte / som en Basune / Fordi at de giorde faar meget der aff / der faar skulle de ødeleggis. Alle Hoffuit skulle bliffue skallede / oc alle Skæg skulle affragis / alle Henderne skulle sønder riffuis / oc huer Mand skal drage

Sæcke

Sæcke paa sig. Oc mand skal græde oc hyle alle vegne i Moab/ baade paa gaderne / i Husene oc paa tagene / Thi ieg haffuer sønder slaget Moab / som it wuerdigt Kar / siger HERREN. O huorledis er hand forderffuit/huor ynckelige hyle de/huor skendelige henge de deris Hoffuit ned / Oc Moab er bleffuen til en bespaattelse oc forferdelse / faar alle som bo omkring hannem.

Thi saa siger HERREN/See/hand fluger frem som en Ørn/ oc vdbryder sine vinge offuer Moab. Kiriath er vunden/oc de faste Stæder ere indtagne / Oc Kempernis hierte i Moab skulle bliffue paa samme tid/som en Quindis hierte i Barns nød. Thi Moab skal vdslettis / at de skulle icke mere vere Folck/ Fordi / at hand ophøyde sig mod HERREN. Frøct/graff/ oc snare komme offuer dig/ du som boer i Moab/siger HERREN. Huo som vdflyer frøcten/hand skal falde i Graffuen/ Oc huo som kommer aff Graffuen / hand skal fangis i snaren/ Thi ieg vil lade deris hiemsøgelsis aar komme offuer Moabs land/siger HERREN.

De som vndfly aff Slaget / de skulle søge hielp vdi Hesbon / Men der skal gaa ild aff Hesbon / oc en lue aff Sihon / som skal fortære de hiørner i Moab oc Krigzfolcket. Ve dig Moab/ Camos Folck er fortabt/ Thi mand haffuer taget dine Sønner oc Døtter oc ført dem fangne bort. Men ieg vil vende Moabs fengsel i den tilkommende tid/ siger HERREN. Dette vere sagt om den straff offuer Moab.

XLIX.

Ammon.
Ezech. 25.
Malchom er deris affgud.

MOd Ammons børn/siger HERREN saa / Haffuer Jsrael da icke Børn/eller haffuer hand ingen Arffuing: Huor faar besider da Malchom Gadz land/oc hans Folck boer i deris Stæder: Der faar/ see/ Tiden kommer/siger HERREN / at ieg vil lade høre it Krigs rob / offuer Rabbath Ammons børn/at de skulle ligge øde paa en hob / oc deris Døtter skulle optendis met ild/ Men Jsrael skal beside dem / aff huilcke hun vaar beset / siger HERREN.

Hyle o Hesbon/ Thi Ai er forstyret/Skriger i Rabba Døtter / oc tager Sæcke paa/klager oc løber omkring muren/ Thi Malchom skal bortføris fangen / met hans Prester oc Førster. Hui tradzer du paa dine Enge: Dine enge ere nedsunckne / du wlydige Daatter / du som forlader dig paa dit Liggendefæ/oc siger i dit hierte/Huo tør komme mod mig: See/siger den HERRE HERRE Zebaoth/ Jeg vil lade komme frøct offuer dig / aff alle dem som bo omkring dig/ At huer skal bliffue hen vdstøt sin vey for sig/oc der skal ingen vere/som skal samle dem til hobe igen som fly. Men der effter vil ieg vende Ammons børns Fengsel / siger HERREN.

Mod Edom.

Ezech. 25.

Saa siger den HERRE Zebaoth/Er der da ingen visdom mere i Theman: Er der da ingen raad mere hoss de Kloge: Er deris visdom saa løss: Flyer/ vender eder oc forstinger eder dybt i Borgere i Dedan/ Thi ieg vil lade en wlycke komme offuer Esau / i hans hiemsøgelsis tid. Vinhøstere skulle komme offuer dig/som icke skulle lade dig meget at opsancke/ Oc Tyffue skulle komme om natten offuer dig/de skulle forderffue dem nock. Thi ieg haffuer giort Esau nøgen / oc opteckt hans lønlige Sted / at hand kand icke skiule sig/ Hans Sæd/ hans Brødre/oc hans Naboer ere forstyrede/at der er ingen flere igen aff dem. Dog huad der offuerbliffuer aff dine Faderløse/dem vil ieg vnde Liffuit/ oc dine Encker skulle haabis til mig.

Thi saa siger HERREN/See/de som icke haffde forskyldet/at dricke Kalcken/de skulle dricke/ Oc du skulde da bliffue wstraffet: Du skalt icke bliffue wstraffet/ men du skalt oc dricke. Thi ieg haffuer soret ved mig selff/siger HERREN/ At Bazra skal bliffue en forundrelse/forsmedelse/ødeleggelse oc forbandelse/oc alle hendis Stæder en euig Ørcken.

Jeg haffuer hørt aff HERREN/ at der er sent it Bud iblant Hedningene/ Forsamler eder oc kommer hid/mod hende/ gører eder rede til strid. Thi see/ieg haffuer giort dig ringe iblant Hedningene/oc foractet iblant Menniskene: Din tradzen oc dit hiertis stolthed haffue bedraget dig/efterdi at du boer i Stenreffuer/ oc haffuer høye Bierg inde/ Der som du end giorde din Rede saa høyt/som Ørnen/da vil ieg dog støde dig ned der fra/siger HERREN.

Abdiæ 1.

Saa skal Edom bliffue øde/at alle de/som gaa der frem / skulle forundre/ oc huidsle offuer alle hans Plager. Lige som Sodoma oc Gomorra / met deris Nabo er omkast / siger HERREN/ at ingen skal der bo/oc inted Menniske skal haffue huss der. Thi see / Hand

Gene. 19.

kommer op/ som en Løuue/ fra den stolte Jordan/ mod de stercke Faarestier/ Thi ieg vil lade hannem snarlige løbe did. Oc huo veed / huo den vnge Dreng er / som ieg vil ruste mod dig: Thi huo er min lige: Huo vil lære mig oc huo er den Hyrde / som kand staa mod mig:

Saa hører nu HERRENS raad/ som hand haffuer offuer Edom / oc hans tancker/ som hand haffuer offuer Themans Indbyggere. Huad gielder det om Hyrdedrenge skulle icke slæbe dem/ oc forstyre deris Bolige: At Jorden skal beffue/ naar de falde ned / paa huer andre/ oc mand skal høre deris skrig hoss det Røde Haff. See/ Hand fluger hid op/ som en Ørn/ och hand skal vdbrede sine vinge offuer Bazra. Paa den tid skulle Kempernis hierteri Edom vere/ lige som en Quindis hierte i Barns nød.

Mod Damascon.

[Esai, 17.]

Hemath oc Arpad staa iamerlige/ de ere mistrøstige/ Thi de høre it ont rycte/ De som bo hoss Haffuet/ ere saa forferdede/ at de kunde ingen rolighed haffue. Damascus er fortuilet/ oc flyer/ hun skelffuer/ oc er i angist oc pine/ som en quinde i Barns nød. Huorledis: Er hand icke nu forladen / den naffnkundig oc glædelig Stad: Derfaar skulle hans vnge Mandkøn ligge nedslagne paa hans gader/ oc alle hans Stridzfolck skulle vndergaa/ paa samme tid/ siger den HERRE Zebaoth. Och ieg vil optende muren i Damascon met ild/ at hand skal fortære BenHadadz Pallatz.

Mod Kedar oc Hazors Kongerige/ huilcke Nabogodonosor Kongen aff Babylonien slo.

Saa siger HERREN/ Op/ drager op i Kedar/ oc forstyrer Børnene mod østen. Mand skal tage deris Bolige oc Hiorde/ deris Paulun/ alt Redskaffuet/ oc Kamele skulle de bortføre/ oc mand skal forferdelige robe paa dem trint omkring.

Flyer / holder eder hastelige der fra/ forstinger eder dybt / i Hazors Indbyggere / siger HERRE/ Thi Nabogodonosor Kongen aff Babylonien / haffuer noget i sinde mod eder/ oc hand mener eder. Op/ drager hen op mod it Folck/ som haffuer nock/ och boer tryggelige/ siger HERREN/ De haffue huercken Porte eller Stenger / oc bo allene. Deris Kamele skulle bort røffuis/ oc deris megle Fæ skulle borttagis. Oc ieg vil bortspre dem i alle Vær / dem bo i vraaerne / oc aff alle Steder / vil ieg lade deris wlycke komme offuer dem/ siger HERREN/ At Hazor skal bliffue Dragers bolig/ oc en euig Ørcken/ at ingen skal bo der / oc inted Menniske haffue huss der vdi.

[(Elam) de perser.]

Dette er HERRENS ord/ som skede til Jeremiam Prophete / mod Elam / i Zedechie Juda Konge Kongerigis begyndelse/ oc sagde / Saa siger den HERRE Zebaoth/ See/ Jeg vil sønderbryde Elams bue/ deris ypperste velde/ oc ieg vil lade de fire Vær aff de fire Himmelens hiørner/ komme offuer dem/ oc ieg vil bortspre dem i alle de samme Vær/ at der skal inted Folck vere/ som ey skal komme did fordreffne aff Elam. Oc ieg vil gøre Elam mistrøstig for sine Fiender/ oc dem som staa effter deris Liff/ oc ieg vil lade wlycke komme offuer dem met min grumhedz vrede / siger HERREN/ Och ieg vil sende Suerdet bag effter dem/ ind til ieg haffuer opreffuit dem. Jeg vil sette min Stoel i Elam / oc ieg vil omkomme der baade Kongen och Førsterne / siger HERREN. Men ieg vil vende Elams fengsel/ i den tilkommende tid/ siger HERREN.

L.

[Babylon. Esa, 13. 14.]

DEtte er det ord / som HERREN talede ved Jeremiam Prophete / mod Babylon oc Chaldeernis Land. Kundgører det iblant Hedningene / oc lader der det klinge/ Opreyser en Banere/ oc lader det klinge/ oc skiuler det icke/ oc siger/ Babylon er vunden/ Bel staar met skamme/ Merodach er sønderknusit/ Hendis Affguder staa met skamme/ oc hendis Guder ere sønderknusede. Thi der drager it Folck op aff Norden / mod dem/ som skal ødelegge deris Land / at ingen skal bo i dem/ men baade Menniske oc Fæ skulle fly der fra.

J de samme dage oc samme tid/ siger HERREN/ skulle Jsraels børn/ met Juda børn komme/ oc drage frem grædendis /oc søge HERREN deris Gud. De skulle spørre effter veyen til Zion/ oc vende sig did / Kommer / och lader oss føye oss til HERREN / met en Euig Pact/ som aldri mere skal forglemmis. Thi mit Folck er som en fortabt Hiord/

deris

deris Hyrder haffue forført dem/oc ladet dem faret vild paa Biergene/at de ginge fra Bierge-ne oc paa Høyene/oc forglemde deris Faarestier. Alt det som fant dem/det opod dem/ Oc de-ris Fiender sagde/Wi gøre icke wret/ Fordi at de haffue syndet mod HERREN/ i retuis-hedens Bolig/oc mod HERREN som er deris Fedris haab.

Flyer aff Babylon/oc drager vd aff Chaldeernis land/oc skicker eder som Bucke faar Hiordene. Thi see/Jeg vil opuecke meget Folck til hobe aff det Land mod Norden/oc føre det op mod Babylon/de som skulle ruste sig mod hende/huilcke som oc skulle vinde hende/ Hans Pile ere/som en god Stridzmandz/som icke feyle. Oc Chaldeernis land skal bliffue it Roff/at alle de som det røffue/skulle faa nock der aff/siger HERREN. Fordi at i glædis oc rose eder der aff/at i haffue røffuit min Arffdel/oc i springe som de fede Kalffue/ oc vrinske som de stercke Heste. Eder Moder staar met stor skam/ oc hun som eder fødde/er bleffuen til spaat/See/hun er den ringeste iblant Hedningene/ ødelagt/tør oc øde. Thi hun skal bliffue wbesiden/for HERRENS vrede skyld/ oc gantske øde/At alle/som gaa frem faar Baby-lon/de skulle forundre der paa/ oc huidsle offuer al hendis Plage.

Ruster eder alle Skøtter trint omkring Babylon/skiuder ind i hende/sparer icke Pilene/ Thi hun haffuer syndet mod HERREN. Fryder eder offuer hende trint omkring/ Hun skal giffue sig/hendis Grundual ere faldne/hendis Mure ere affbrudne/ Thi det er HER-RENS heffn/ Heffner eder paa hende/gører ved hende/som hun haffuer giort. Oprycker baade Sæmend oc Høstmend aff Babylon/at huer vender sig til sit Folck/ oc huer flyer bort til sit Land/for Tyrannens suerd.

Apoca.18.

Jsrael maatte vere en atspred Hiord/som Løuuerne haffde bort dreffuit/ Først opod Kongen aff Assyrien dem/ Der nest offuerfalt Nabogodonosor Kongen aff Babylon dem. Der faar siger den HERRE Zebaoth/Jsraels Gud saa/ See/Jeg vil hiemsøge Kongen aff Babylon/oc hans Land/ Lige som ieg haffuer hiemsøgt Kongen aff Assyrien. Men ieg vil hiemføre Jsrael igen til hans Bolige/at de skulle føde dem paa Charmel oc Basan/oc de-ris Siæle skulle mættis paa Ephraims Bierg oc Gilead. Paa den samme tid oc i de samme dage skal mand søge Jsraels misgerning/siger HERREN/ Men der skal ingen vere/oc Juda synd/ Men der skal ingen findis/ Thi ieg vil forlade dem/dem som ieg lader offuer-bliffue.

Drag op mod det Land/som fortørnede alle/drag hen op mod hiemsøgelsens Jndbygge-re/Odeleg oc forbande deris effter kommere/siger HERREN/oc gør alt det/som ieg haff-uer budet dig. Der er it Stridzskrig i Landet oc stor iammer. Huorledis gaar det til/ at al Verdens Hammer er sønder bruden oc sønderslagen? Huorledis gaar det til/ at Babylon er bleffuen øde iblant alle Hedninge? Jeg sette en snare faar dig Babylon/der faar est du fan-gen/før end du det viste/ Du est funden oc greben/ Thi at du haffuer tradzet mod HER-REN. HERREN haffuer opladet sit Liggendefæ/oc frembaaret sin vredis Vaaben/ Thi saadant haffuer HERREN den HERRE Zebaoth vdret i Chaldeernis land.

Kommer hid mod hende aff enden/oplader hendis Kornhuss/kaster hende i en hob/oc for-bander hende/at der inted offuerbliffuer. Myrder alle hendis Børn/leder dem ned til Slac-terbencken/Ve dem/thi dagen er kommen/deris hiemsøgelsis tid. Mand hører deris skrig som fly/oc deris/som ere vndkomne aff Babylons land/ Paa det at de skulle kundgøre HER-RENS vor Gudz heffn vdi Zion/ oc hans Tempels heffn.

Rober meget/mod Babylon/som spende Bue/ oc belegger hende trint omkring/ alle Skøtter/oc lader ingen komme der fra/Betaler hende/som hun haffuer fortient/ gører hende igen/som hun giorde. Thi hun haffuer handlet hoffmodelige mod HERREN Jsraels Hellige. Der faar skulle hendis vnge Mandkøn falde paa hendis gader/oc alle hendis Stridz-mend skulle vndergaa samme tid/siger HERREN. See/du Stolte/ Jeg vil til dig/siger HERREN den HERRE Zebaoth/ Thi din dag er kommen/din hiemsøgelsis tid. Da skal den Hoffmodige styrte oc falde/at ingen skal oprette hannem/ Jeg vil optende hans Stæder met ild/hand skal fortære alt det/som er omkring hannem.

Saa siger den HERRE Zebaoth/See/Jsraels børn/met Juda børn/skulle lide vold oc wret/Alle de som førde dem fangne bort/holde dem/oc ville icke lade dem løss. Men deris Frelsere er sterck/hand heder HERRE Zebaoth/ Hand skal saa vdføre deris Sag/ at Landet skal beffue/oc Jndbyggerne i Babylon skulle skelffue.

Suerdet skal komme/siger HERREN/offuer Chaldeerne/oc offuer Jndbyggerne i Babylon/oc offuer hendis Førster/oc offuer hendis Vise. Suerdet skal komme offuer hendis Spaamend/at de skulle bliffue til Daarer/ Suerdet skal komme offuer hendis Stercke/at de skulle fortuile. Suerdet skal komme offuer hendis Heste oc Vogne/ oc offuer den menige Al-mue/som ere der vdi/at de skulle bliffue til Quinder/ Suerdet skal komme offuer deris Lig-

gendesæ/at det skal plyndris. Tørhed skal komme offuer hendis vand/ at det skal bort sigis/thi det er it Affgudiske Land/oc de tradze paa deris forferdelige Affguder. Der faare skulle oc greselige Diur oc Fule bo der vdi/oc vnge Strudze/Oc hun skal aldri mere besidis / oc ingen skal mere bo i hende til euig tid. Lige som Gud haffuer omkast Sodoma oc Gomorra / met deris Naboer / siger HERREN / at ingen skal bo der vdi / oc inted Menniske skal haffue huss der.

Esaiæ 13.

Gene. 19.

See/der kommer it Folck fra Norden/mange Hedninge / oc mange Konger skulle giffue sig op aff Landens sider/de haffue Bue oc Skiolde/De ere greselige oc vbarmhiertige / deris skrig er/som it brusende Haff/De ride paa Heste/rustede som Krigzmend/mod dig du Babylons Daatter. Naar Kongen aff Babylon hører deris rycte/skulle hans Neffue nedfalde/Hannem skal bliffue saa angist oc bange/som en Quinde i Barns nød. See/hand kommer op som en Løuue/ fra den stolte Jordan / mod de stercke Bolige / Thi ieg vil lade hannem snarlige løbe did/Oc huo veed/huo den vnge Dreng er/ som ieg vil ruste mod hende: Thi huo er min lige: Huo vil lære mig: Oc huo er den Hyrde/ som kand staa mod mig:

Saa hører nu HERRENS Raad/ som hand haffuer offuer Babylon/ oc hans tancker/som hand haffuer offuer Jndbyggerne i Chaldeernis land. Huad gelder det: om de vnge Hyrder skulle icke slæbe dem/ oc forstyre deris Bolige/ oc Jorden skal beffue aff det skrig/oc det skal klinge iblant Hedningene/naar Babylon bliffuer vunden.

LI.

Babylon.

SAa siger HERREN/ See/ Jeg vil opuecke it skarpt vær / mod Babylon/ oc mod hendis Jndbyggere/som haffue sæt dem mod mig. Jeg vil sticke Kastere til Babylon / de som skulle kaste hende / oc vdfeye hendis Land / de som skulle vere alle vegne omkring hende / paa hendis vlyckis dag. Thi hendis Skøtter skulle icke skiude / oc hendis vebnede Stridzmend skulle icke kunde verie dem. Saa sparer nu icke deris vnge Mandkøn / forbander alle hendis Hær/at de Jhielslagne ligge døde i Chaldeernis Land / oc de Jgennem stungne paa hendis gader. Thi Jsrael oc Juda skulle icke forlade Encker aff deris Gud den HERRE Zebaoth/ Fordi at de andris land haffuer suarlige syndet / mod det Hellige i Jsrael. Flyer aff Babylon/at huer kand redde sin Siæl der met/at i icke forgaa i hendis misgerning/ Thi denne er HERRENS Heffnis tid/som er en Betalere/oc vil betale hende.

Esaiæ 21.
Apoca. 14.

Den gyldene Kalck i Babylon/som haffuer giort al Verden drucken/er i HERRENS haand/Alle Hedninge haffue drucket aff hendis Vin / Der faar ere alle Hedningene bleffne saa galne. Huor hastelige er Babylon falden oc sønderknusit / Hyler offuer hende / oc tager Salue til hendis Saar/Om hun kunde end maa vel ske lægiss. Wi læge Babylon/ Men hun vil icke bliffue sund. Saa lad hende fare/oc lad oss drage huer til sit Land / Thi hendis straff recker op til Himmelen/oc recker op indtil Skyerne. HERREN haffuer fremført vor Retferdighed/Kommer/lader oss opregne HERRENS vor Gudz gerning i Zion.

Ja/gører Pilene blancke/oc ruster Skioldene / HERREN haffuer opuact Kongernis mod aff Meden / Thi hans tancker staa mod Babylon / at hand vil forderffue hende / Thi dette er HERRENS heffn/ hans Tempels heffn. Ja setter nu Banere op paa Muren i Babylon/tager vacten ind/setter Vecterne / bestiller Voct / Thi HERREN tencker noget/ oc hand vil det oc gøre / som hand haffuer talet mod Babylons Jndbyggere. Du som boer hoss det store Vand/oc haffuer stort Liggendefæ/ din ende er kommen / oc din Gerighed er vde. Den HERRE Zebaoth haffuer soret ved sin Siæl / Jeg vil fylde dig met Menniske/lige som det vaare met Oldenborrer/de skulle quæde dig en Vise.

Ierem. 10.

Den som haffuer giort Jorden ved sin Mact/oc beredde Verdens Kredz met sin Visdom/ oc haffuer tilbered Himmelen skickelige.

Naar hand tordner / da er der vand nock vnder Himmelen / Hand drager taaget op / fra Jordens ende.

Hand gør liunet i regnen / oc lader været komme aff lønlige Stæder.

Alle Menniske ere Daaret met deris Konst / oc alle Guldsmede staa met skamme met deris Billede. Thi deris Affguder ere bedrageri / oc haffue icke Liff.

De ere plat inted oc besuigelsis gerning/de skulle omkomme/naar de bliffue hiemsøgte.

Men hand er icke saadan/som er Jacobs Liggendefæ/Men hand er den/som al ting skaber/oc Jsrael er hans Arffuis Køp/ Hand heder HERRE Zebaoth.

Du est min Hammer/mine Krigsuaaben/ ved dig haffuer ieg sønderknusit Hedningene/ oc for-

oc forstyret Kongerigene. Jeg vil sondersla dine Heste oc Reysenere/ Jeg vil sønderknuse dine Vogne oc Vognmend. Jeg vil sønderknuse dine Mend oc Quinder / Jeg vil sønderknuse dine gamle oc Unge/ieg vil sønderknuse dine drenge oc Jomfruer. Jeg vil sønderknuse dine Hyrder oc hiord/ieg vil sønderknuse dine bønder oc aag/ieg vil sønderknuse dine Førster oc Herrer

Thi ieg vil betale Babylon och alle Chaldeernis Jndbyggere / al deris ondskaff/ som de haffue giort mod Zion/ faar eders øyen / siger HERREN.

See / Jeg vil til dig/du skadelige Bierg/ du som forderffuer al Verden / siger HERREN/ ieg vil vdstrecke min Haand offuer dig / oc velte dig ned aff Klippen/ oc vil gøre it opbrent Bierg aff dig. At mand skal icke kunde tage en Hiørnesten eller en Grundualsten aff dig/ Men du skalt bliffue en øde Sted til euig tid/ siger HERREN.

Opløffter Banere i Landet/blæser Basunerne iblant Hedningene/helliger Hedningene mod hende/ Kalder Kongerigene Ararat/ Meni/ oc Ascenas mod hende / bestiller Høffuitzmend mod hende/ Fører Hestene hid op/ som snurrende Oldenborrer / Helliger Hedningene mod hende/ som ere / Konger aff Meden met alle hendis Førster oc Herrer / och alt hendis Landz Herredøm. At Landet skal beffue oc forferdis/ Thi HERRENS tancker skulle fuldkommis mod Babylon/at hand skal gøre det land Babylon til ørcken at ingen skal bo i hende. *Ascenas.*

Kemperne i Babylon skulle icke taare drage vd i marcken / men de skulle bliffue i deris Befestning/ Deris styrcke er vde/ oc de ere bleffne Quinder / deris bolige ere optende / och deris Stenger sønderbrudne. Her løber en oc der en mod den anden / och det ene Bud møder her oc det andet der/ at de skulle giffue Kongen i Babylon tilkende / At hans Stad er vunden ind til enden / oc Haffnene indtagne/ oc Søerne ere vdbrende / oc Stridzmendene ere mistrøstige.

Thi saa siger den HERRE Zebaoth/ Jsraels Gud/ Babylons Daatter er / lige som it Logulff/ naar mand tersker der paa/ hendis Høst skal snart komme. Nabogodonosor Kongen i Babylon haffuer opædet oc omkommet mig / Hand giorde it tomt Kar aff mig / Hand opslugede mig/som en drage/Hand fyllede sin Bug met mit nydeligste/Hand haffuer forskut mig. Men nu befindis den wræt/ som Babylon giorde mig/oc mit kød/siger Zions Jndbyggerinde/ oc mit Blod offuer Chaldeernis Jndbyggere / siger Jerusalem.

Der faar siger HERREN saa/ See/ Jeg vil forfølge din sag / oc heffne dig/ Jeg vil vdtørre hendis Haff/oc lade Hendis Brynde bortsigis. Oc Babylon skal bliffue til en Stenhob/ oc til Drage bolig/til it forundrelse oc huidsel/ at ingen skal bo der vdi. De skulle allesammen brøle/ som Løuuer/ oc skrige/ som vnge Løuuer. Jeg vil sette dem i Hede met deris drick/ oc vil gøre dem druckne/ at de skulle bliffue glade/ oc soffue en euig Søffn/ aff huilcken de skulle aldri opuogne/ siger HERREN. Jeg vil lede dem hen vnder / lige som Lam til Slacterbencken/ lige som Vædre met Buckene.

Huorledis er Sesach saa vunden/ oc de berømmede i al Verden ere saa indtagne. Huorledis er Babylon saa bleffuen til en Forundrelse iblant Hedningene: Haffuet er gonget offuer Babylon / oc hun er skiult met samme mangfoldige bølger. Hendis Stæder ere ødelagde och giorde til it tiurt oc øde Land / til it Land i huilcket ingen boer vdi/ oc der som inted Menniske vandrer i. Thi ieg haffuer hiemsøgt Bel i Babylon/ oc vddraget aff hans Strube/som hand haffde sluget/ oc Hedningene skulle icke mere løbe til hannem/ Thi murene i Babylon ere och nedfaldne. *Sesach. Ieremie. 25.*

Drager vd/ mit Folck/ oc huer redde sin Siæl / fra HERRENS vredis grumhed. Eders hierter maatte ellers bliffue bløde/ oc forferdis for det skrig/ som mand skal høre i Landet. Thi at der skal gaa it skrig i aaret/ oc effter det samme i det andet aar oc it skrig offuer vold i Landet/ oc den ene Første skal vere mod den anden.

Thi see/ Tiden kommer/ at ieg vil hiemsøge Affguderne i Babylon / oc hendis gantske Land skal bliffue til skamme/oc hendis Jhielslagne skulle ligge der vdi. Himmelen oc Jorden/ oc alt huad der er vdi/ skulle frydis/offuer Babylon/at hendis Forstyrere ere komne fra Norden siger HERREN / Och lige som Babylon nedslo de Jhielslagne i Jsrael / Saa skulle de Jhielslagne nedslass i Babylon vdi alt Landet.

Saa farer nu bort/ i som ere vndkomne for Suerdet/ oc tøffuer icke / Kommer HERREN i hu i Landet longt borte/ oc lader Jerusalem vere i eders hierte. Wi vaare beskemmede/ Der wi maatte høre den forsmedelse/ oc skendzel skiulte vort ansict / der de fremmede komme offuer HERRENS Husis Helligdom. Derfaar see/tiden kommer/siger HERREN at ieg vil hiemsøge hendis Affguder/ oc de som ere dødelige saare skulle sucke i alt Landet. Oc om Babylon opstide i Himmelen / oc giorde sig fast i høyelsen / Saa skulde dog Forstyrerne komme fra mig offuer hende / siger HERREN.

Mand hører it skrig i Babylon/oc it stort iammer i Chaldeernis land/ Thi HERREN forstyrer Babylon/hand forderffuer hende met saa stort bulder oc skraal at hendis bølger bruse

lige som store vand. Thi Forstyreren er kommen offuer Babylon/hendis Kemper skulle fangis/hendis Buer skulle sønder brydis/Thi Heffnens Gud HERREN betaler dem/ ieg vil gøre hendis Førster/Vise/Herrer oc Høffuitzmend oc Stridzmend druckne/ at de skulle soffue en euig Søffn/der de skulle aldri opuoge aff/ siger Kongen/ som heder/ HERRE Zebaoth.

Saa siger den HERRE Zebaoth/Den store Babylons Mure/skulle vndergraffuis/ oc hendis høye Porte/skulle optendis met ild/ At Hedningenis arbeyde skal vere forgeffuis/ oc bliffue opbrent/som Folckene bygde met wmage.

Seraia.

Dette er det ord/ som Jeremias Prophete befol Seraia/ Neria søn/ Mahsea søns/ der hand foer til Babylon met Zedekia Juda Konge/i det fierde hans Kongerigis aar/oc Seraia vaar en fredsommelig Første. Oc Jeremias screff al den wlycke i en Bog/ som skulle komme offuer Babylon/som er/alle disse ord/ som ere screffne mod Babylonien. Oc Jeremias sagde til Seraia/Naar du kommer til Babylon/da see til/oc læss alle disse ord/oc sig/ HERRE/ du haffuer talet mod denne Sted/at du vilt oprycke hannem/at ingen skal bo i hannem/huercken Mennniske eller Fæ/ men hand skal vere øde euindelige. Oc naar du haffuer læst Bogen vd/saa bint en Sten om hende/oc kast hende vdi Phrath/oc sig/ Lige saa skal Babylon siuncke/oc icke komme op igen fra den Wlycke/som ieg vil føre offuer hende/ men hun skal forgaa. Saa langt haffuer Jeremias talet.

LII.

4. Reg. 14.
2. Paral. 36.
Ierem. 37.

ZEdechias vaar it oc tiue aar gammel/der hand bleff Konge/oc hand regerede elleffue aar i Jerusalem/ Hans Moder hed Hamital/ Jeremie Daatter aff Libna. Hand giorde det HERREN ilde behagede/ lige som Joachim giorde. Thi HERRENS vrede gick offuer Jerusalem oc Juda/ indtil at hand bortkaste dem fra sit ansict/ Oc Zedechias falt aff fra Kongen aff Babylon.

Men i det niende hans Kongerigis aar/paa den tiendie dag i den tiende maanet/da kom Nabogodonosor Kongen aff Babylon/ met al sin Hær mod Jerusalem/ oc belagde hende/oc giorde en Skandze trint omkring. Oc Staden bleff saa belagt indtil Zedechie Kongis elleffte aar. Men paa den niende dag i den fierde maanet/fick hunger offuerhand i Staden/ oc Folcket i Landet haffde inted mere at æde. Saa brød mand ind i Staden/ Oc alt Krigsfolcket flyde/oc droge vd aff Staden om natten/ ved den Portis vey emellem de tho mure/ som er hoss Kongens Haffue.

Jerusalem belagt/vunden/ plynderit oc opbrent.
Ierem. 39.
4. Reg. 25.

Men Chaldeerne laae trint omkring Staden. Oc der disse droge hen at veyen paa marcken/ da iagede Chaldeernis Hær effter Kongen/ oc grebe Zedechiam paa Marcken hoss Jericho/ Da atspreddis al hans Hær fra hannem. Oc de grebe Kongen/ oc førde hannem op til Kongen aff Babylon til Riblath/som ligger i Hemath land/Hand sagde en Dom offuer hannem. Der loed Kongen aff Babylon ihielsla Zedechie børn faar hans øyen/ oc hand ihielslo alle Juda Førster i Riblath. Men Zedechie loed hand vdstinge øyen/ oc loed hannem binde met tho Lencker/ oc saa førde Kongen aff Babylon hannem til Babylon/ oc lagde hannem i Fengsel til hand døde.

Paa den tiende dag i den femte maanet/ huilcket er det nittende Kong Nabogodonosors aar aff Babylonien/kom Nabusar Adan Høffuitzmand/som altid vaar hoss Kongen aff Babylon/til Jerusalem/oc opbrende HERRENS Huss/ oc Kongens Huss/ oc alle Huss i Jerusalem/alle store huss opbrende hand met ild. Oc den gantske Chaldeernis Hær/ som vaar hoss samme Høffuitzmand/ nedreffue muren trint omkring Jerusalem. Men det Fattige folck oc det andet Folck/som vaare end nu offuerbleffne i Staden/ oc de som fulde til Kongen aff Babylon/oc det andet offuerbleffne Embetzfolck/ dem førde Nebusar Adan Høffuitzmanden fangue bort. Oc aff de fattige Folck paa Landet/ loed Nebusar Adan Høffuitzmand bliffue/Vingaardzmend oc Agermend.

Men de kaaber Støtter i HERRENS Huss/ oc Stolene/oc kaaber Haffuit i HERRENS Huss/ sønder brøde Chaldeerne/oc førde alt det kaaber der aff til Babylon. Oc Kædle/Skuler/Kniffue/Becken/Madkroge/ oc alle kaaber Kar/ som mand pleyde at bruge til Gudz tienste/toge de bort. Der til met tog Høffuitzmanden alt det som vaar Guld oc Sølff/ Begere/Røgelsekar/Becken/Kædle/Liusestage/Skeder oc Skaale. De tho Støtter/det enlige Haff/de tolff kaaber Oxen/som stode vnder sædene/huilcke Kong Salomon loed gøre til HERRENS Huss/ Kaaberet aff alt dette Redskaff vaar saa meget at det stod icke til at veye.

3. Reg. 7.

Oc de tho Støtter vaare huer atten alne høy / oc en Snor tolff alne long racte omkring dem/oc vaar fire fingre tøck/oc hul inden til. Oc paa huer stod en kaaber Knap / fem alne høy/ oc der vaare giorde Granate æble trint omkring paa huer Knap / alle sammen aff kaaber / oc den ene Støtte vaar lige som den anden / de Granateæble oc saa. Granateæble vaare halff-femtesinds tiue oc sey der paa / oc alle Granat æble vaare hundrede paa en Giord trint omkring.

Oc Høffuitzmanden tog Seraia Prest / aff den første Skick / oc Zephania Prest aff den anden Skick/ oc tre Døruoctere. Oc en Kammersuend aff Staden / som der vaar sat offuer Krigsfolcket/oc siu Mend/som skulde vere hoss Kongen/ som fundis i Staden / Der til Sopher Stridshærrens Førske/som pleyde at mønstre Landzfolcket / der til trysinds tiue Mend aff Landzfolcket/ som fundis i Staden. Disse tog Nebusar Adan Høffuitzmanden / oc førde dem til Kongen aff Babylon i Riblath. Oc Kongen aff Babylon slo dem ihiel i Riblath/ som ligger i Hematz land. Saa bleff Juda bortført aff sit Land.

Dette er det Folck/som Nabogodonosor bortførde/som er/ i det siuende aar/try tusinde oc tre oc tiue Jøder. Men i det attende Nabogodonosors aar/otte hundrede oc tho oc tredine siæle aff Jerusalem. Oc i det tredie oc tiuende Nabogodonosors aar/bortførde Nebusar Adan Høffuitzmand/siu hundrede oc fem oc fyretiue Siæle aff Juda / Alle Siæle ere fire tusinde / oc sey hundrede.

Men i det søttende oc tiuende aar/effter at Joachim Juda Konge vaar bortført / paa den femte oc tiuende dag i den tolffte maanet / ophøyde EuilMerodach Kongen aff Babylon/ i det aar som hand bleff Konge/ Joachim Juda Kongis Hoffuit/oc loed hannem aff Fengsel/ oc talede venlige met hannem/ Oc sette hans Stoel/offuer Kongernis Stoel/ som vaare hoss hannem i Babylon. Oc omskiffte hans Fengsels Klæder/at hand od hoss hannem altid/ saa lenge hand leffde. Oc hannem bleff stedze giffuit hans vnderholdning aff Kongen aff Babylon/ som hannem vaar tilskicket / saa lenge hand leffde/indtil hans endeligt.

Ende paa Jeremia Prophete.

Jeremie Begrædelse.

I.

HVorledis ligger den Stad saa øde/ som vaar fuld aff Folck: Hun er som en Encke/ Hun som vaar en Førstinde iblant Hedningene oc Dronning i Landene/maa nu tiene.

Hun græder om natten / at Taarene løbe offuer hendis Kindben / Der er ingen iblant alle hendis Venner/som hende husualer/ Alle hendis Neste foracte hende/oc ere bleffne hendis Fiender.

Juda er fangen i Elendighed oc suar tienste/ Hun boer iblant Hedningene / oc finder ingen Rolighed/ Alle hendis Forfølgere holde hende ilde.

Veyene mod Zion ligge øde / efferdi at der kommer ingen til nogen Høytid / Alle hendis Porte staa øde/ Hendis Prester sucke/ Hendis Jomfruer see iammerlige vd/ oc hun er bedrøffuit.

Hendis Modstandere ere ophøyede/ Det gaar hendis Fiender vel/ Thi HERREN haffuer

haffuer giort hende fuld met iammer/ For hendis store synder skyld/ Oc hendis Børn ere bortdragne fangne for Fienden.

Al Prydelse er borte fra Zions Daatter/ Hendis Førster ere / lige som Vædre / der finde ingen føde/ oc gaa vansmectige frem faar Driffueren.

Jerusalem tencker i denne tid / huor elende oc forladen hun er / oc huor meget Godz hun haffde aff gammel tid/ efftherdi at alt hendis Folck ligger ned vnder Fienden/ oc ingen hielper hende/ Hendis Fiender see deris lyst paa hende/ oc bespaatte hendis Sabbather.

Jerusalem haffuer syndet/ Der faar skal hun vere / som en vren Quinde/ Alle som hende ærede/ de forsmaa hende nu/ efftherdi de see hendis skendzel/ Men hun sucker/ oc er vent til bage.

Hendis vrenhed henger ved hendis træbler/ Hun haffde icke ment/ at det skulde saa gonget hende paa det siste/ Hun er io saa græselige nedstøt/ oc haffuer der til ingen/ som hende husualer/ Ah HERRE see til min Elendighed/ Thi Fienden brammer saare.

Fienden haffuer lagt sin haand paa alle hendis Klenodie/ Thi hun maatte see der paa/ at Hedningene ginge ind i hendis Helligdom/ Om huilcke du bødst/ De skulde icke komme i din Menighed.

Alle hendis Folck sucke oc gaa om Brød/ De giffue deris Klenodie for mad / at de kunde verquege Siælen/ Ah HERRE/ see dog oc acte/ huor ynckelige ieg er bleffuen.

Eder siger ieg/ alle som gaa her frem/ Seer dog oc acter/ Om der er nogen sorg/ som min sorg/ der haffuer ramt mig/ Thi HERREN giorde mig fuld aff iammer/ paa sin grumme vredis dag.

Hand sende en Ild aff det Høye i mine Been / oc lader den faa mact / Hand stillede Garn faar mine føder/ oc støtte mig tilbage / Hand giorde mig til en øde Sted / at ieg maa daglige sørge.

Mine suare Synder ere opuognе ved hans straff/ oc ere komne ved hobe paa min Halss/ at al min Mact forgaar/ HERREN haffuer saa tilred mig/ at ieg kand icke opkomme.

HERREN nedtredde alle mine stercke/ som ieg haffde/ Hand loed vdrobe it Fest offuer mig/ at forderffue mit vnge Mandkøn/ HERREN loed Jomfruen Juda Daatter/ træde Vinpersen.

Der faar græder ieg saa/ oc baade mine Øyen flyde met vand/ At Husualeren / som skulde verquege min Siæl/ er longt fra mig/ Mine Børn ere borte/ Thi Fienden fick offuerhaand.

Zion vdrecker sine hender/ Oc der er dog ingen/ som hende husualer/ Thi HERREN bød Jacobs Fiende/ trint omkring hannem/ At Jerusalem maatte vere mellem dem/ lige som en vren Quinde.

HERREN er retferdig/ Thi ieg vaar hans mund vlydig/ Hører alle Folck/ oc skuer min sorg/ Mine Jomfruer oc vnge Drenge/ ere gongne i Fengsel.

Jeg kallede paa mine Venner/ Men de bedroge mig/ Mine Prester oc de Eldste i Staden ere vansmectige/ Thi de gaa om brød/ huor met de kunde verquege deris Siæl.

Ah HERRE/ see dog / huor bange mig er / at det gør mig ont i Liffuit der aff/ Mit hierte slar i mit Liff/ thi ieg er storlige bedrøffuit / Vden til haffuer Suerdet mig / oc i Husit haffuer Døden giort mig til en Encke.

Mand hører det vel/ at ieg sucker/ oc haffuer dog ingen Trøstere/ Alle mine Fiender høre min vlycke/ oc glæde dem/ det gør du/ Saa lad dog den dag komme / som du vdrober / at det skal gaa dem/ lige som mig.

Lad al deris ondskaff komme faar dig / oc red dem til / som du redde mig til for al min ondskaff skyld/ Thi min suck er megen/ oc mit hierte er bedrøffuit.

II.

HVorledis haffuer HERREN saa formørcket Zions daatter met sin vrede: Hand haffuer kast Jsraels Herlighed fra Himmelen ned paa Jorden / Hand tenckte icke paa sine Føders fodeskammel/ i sin vredis dag.

HERREN haffuer vdslet alle Jacobs bolige vden barmhiertighed/ Hand haffuer nedbrødet Juda Daatters Befestning i sin hastighed/ oc giorde dem slette/ Hand vanhelligede / baade hendis Kongerige oc Førster.

Hand haffuer sønder brudit alle Jsraels horn i sin grumme vrede / Hand drog sin høyre Haand bag sig/ der Fienden kom / oc haffuer optend en Ild i Jacob/ som fortærede trint omkring.

Hand haffuer spent sin Bue/ som en Fiende / Hand haffuer førd sin høyre Haand/ lige

som en

som en modstandere/ och haffuer ihielslaget alt det som vaar lysteligt til at see/ och vdøsde sin
vrede/ i Zion daatters Bolige/ som en Ild.
HERREN er lige/ som en Fiende/ Hand haffuer ødelagt Jsrael/ Hand haffuer vd-
slet alle hendis Pallatz/ oc haffuer forderffuet hendis Befestninger/ Hand haffuer giort Juda
daatter megen klagemaal oc sorg.
Hand haffuer omkast sit Paulun/ som en Haffue/ oc forderffuede sin Bolig/ HER-
REN haffuer ladet forglemme/ baade Høytid oc Sabbater i Zion/ oc hand loed baade Kon-
gen oc Presten/ beskemmis i sin vrede.
HERREN haffuer bortkastet sit Altere/ oc forbandet sin Helligdom/ Hand haffuer
giffuit hendis Pallatze mure i Fiendernis hender/ at de haffue skriget i HERRENS Huss/
som paa en Høytidz dag.
HERREN haffuer tenckt at forderffue Zions daatters mure/ Hand haffuer draget
Rettesnoren der offuer/ och hand vende icke sin haand der fra/ før hand haffde vdslet hende/
Runddelene staa grædelige/ oc Muren ligger iammerlige.
Hendis Porte ligge dybt i Jorden/ Hand sønderbrød hendis Stenger oc giorde dem til
inted/ Hendis Konger oc Førster ere iblant Hedningene/ der som de icke kunde bruge Louen/
oc hendis Propheter haffue ingen Syn aff HERREN.
Zions daatters Eldste ligge paa Jorden oc ere stille/ De kaste Støff paa deris Hoffuit/
oc haffue Sæcke paa dem/ Jomfruerne aff Jerusalem henge deris Hoffuit til Jorden.
Jeg haffuer noget nær vdgrædet mine Øyen/ at mit Liff haffuer ont der aff/ Min Leff-
uer er vdgydet paa Jorden offuer mit Folckis Daatters iammer/ der de diende oc vmyndige
vansmectede paa gaden i Staden.
Der de sagde til deris Moder/ Huor er Brød och Vin? der de vansmectede paa gaden i
staden/ lige som de der vaare dødelige saare/ Oc de vdgaffue deris aand i deris Moders skød.
Ah du Jerusalems daatter/ Huem skal ieg ligne dig ved/ och huor for skal ieg regne dig/
du Jomfru Zions daatter? Huem skal ieg ligne dig ved/ huor met ieg kunde trøste dig? Thi
din skade er stor/ som it Haff/ Huo kand læge dig?
Dine Propheter haffuer predicket dig løse oc daarlige Syner/ oc icke obenbarede dig din
Misgerning/ huor met de maatte haffue affuent dit Fengsel/ Men de predickede løse Predic-
ken faar dig/ met huilcke de haffue vdpredicket dig aff Landet.
Alle de som gaa der frem/ de sla Henderne tilsammen/ huidsle mod dig/ och røste deris
Hoffuit offuer Jerusalems daatter/ Er det den Stad/ om huilcken mand sagde hand er den
alder deyligste/ aff huilcken alt Landet glædde sig?
Alle dine Fiender lade deris munde op mod dig/ huidsle mod dig/ skere met Tenderne/
oc sige/ Aha/ wi haffue vdslet hende/ Denne er den dag/ som wi begerede/ Wi haffue faact det/
oc wi haffue leffuit det.
HERREN haffuer giort det/ hand haffde i sinde/ Hand fuldkommede sit ord/ som
hand lenge før befalede/ Hand haffuer forstyret vden miskundhed/ Hand giorde Fiendene
glade offuer dig/ oc ophøyede dine Wuenners Horn.
Deris hierte robte til HERREN/ O du Zions daatters mur/ lad taare flyde ned
dag oc nat/ lige som en bæck/ Lad oc icke aff/ oc din øyesten lad icke aff.
Stat op om natten oc rob/ Vdgyd dit hierte mod HERREN i den første vact/ som
vand/ opløfft dine hender mod hannem/ for dine vnge Børnis Siæle skyld/ som forsmectis
aff Hunger/ faar paa alle gader.
HERRE skue oc see dog/ huem du haffuer saa forderffuit/ Skulde da Quinderne æde
deris Liffuis fruct/ de vnge Børn en spand longe? Skulde Propheterne oc Presterne saa ihiel-
slaffs i HERRENS Helligdom?
Der laa i gaderne paa Jorden Vnge oc Gamle/ Mine Lomfruer och drenge ere faldne
ved Suerd/ Som du ihielslost paa din vredis dag/ Du haffuer slactet vden barmhiertighed.
Du kallede mine Fiender om mig/ som paa en Høytidz dag/ at ingen vndløb eller offuer-
bleff paa HERRENS vredis dag/ De som ieg haffde næret oc opfød/ dem haffue Fien-
dene ødelagt.

III.

JEg er en elendig Mand/ som maa see hans grumhedz Riss. Hand ledde mig
oc loed mig gaa i mørcke/ oc icke i liuset. Hand vende sin Haand mod mig/ och
hand handlede aldelis anderledis met mig/ stedze oc altid.
Hand giorde mit Kød oc Hud gamle/ oc sønderknusede mine Ben. Hand
byg-

bygde omkring mig/ oc omsatte mig met galde oc gremmelse/ Hand lagde mig i mørcket/ lige som de Døde i Verden.

Hand indmurede mig/ at ieg kand icke komme vd/ oc lagde mig i haarde Fiedre. Oc naar ieg end skriger oc rober/ da stopper hand sine øern til for min Bøn. Hand haffuer tilmuret min vey met huggen Sten/ oc omuent min sti.

Hand lurede paa mig / som en Biørn / som en Løuue i skiul / Hand lader mig feyle paa veyen/ Hand atskilde mig/ oc giorde mig til inted/ Hand spende sin Bue/ oc sette mig til Maalet faar Pilen.

Hand loed skiude aff Kaageret i mine Nyre. Jeg er alt mit Folck til en bespaattelse/ oc daglige deris Vise. Hand mættede mig met bieskhed / oc skenckte mig met Malurt.

Hand sønderslo mine Tender i smaa stycke / Hand veltede mig i asken. Min Siæl er fordreffuen fra Freden/ ieg maa forglemme det gode. Jeg sagde/ Min formue er borte/ oc mit Haab til HERREN.

Kom dog ihu/ huorledis ieg er saa elendig oc forladen/ skenckt met Malurt oc Galde/ du skalt io tencke der paa/ thi min Siæl siger mig det/ Det tager ieg til hierte/ der faare haabis ieg end nu.

HERRENS miskundhed er/ at wi icke ere aldelis vde/ Hans Barmhiertighed haffuer end nu ingen ende/ Men hun er huer morgen ny/ oc din Trofasthed er stor, HERREN er min Del/ siger min Siæl/ der faar vil ieg haabis til hannem.

Thi HERREN er venlig mod den/ som bier effter hannem / oc den Siæl som spør effter hannem. Det er en kaastelig ting / at vere taalmodig / oc haabis til HERRENS hielp. Det er en Mand en kaastelig ting/ at hand bær Aaget i sin Vngdom.

At den er taalmodig som er forladen/ naar noget offuerfalder hannem. Oc hand stinger sin mund i støff/ oc vocter paa Haabet/ Oc lader sig sla paa Kindbenet / oc lader sig legge megen forsmedelse til.

Thi HERREN bortkaster icke euindelige / Men hand bedrøffuer vel / oc hand forbarmer sig igen/ effter sin store miskundhed/ Thi hand plager icke eller bedrøffuer Mennisken aff hiertet.

Lige som hand vilde nedtræde alle Fangne paa Jorden aldelis vnder sine Føder/ Oc lade en Mandz ræt bøyes faar den Alderhøyste. Oc lade it Menniskis sag foruendis / lige som HERREN saae det icke.

Huo taar dog sige/ at saadant skeer/ vden HERRENS befalning: Oc at huercken ont eller gaat kommer aff den Alderhøystis mund: Hui knurre da Menniskene saa i Leffnedet: Huer knurrer mod sin synd.

Oc lader oss randsage oc opsøge vor væsen/ oc vende oss om til HERREN / Lader oss opløffte vore hierte / met vore Hender til Gud i Himmelen / Wi som haffue syndet oc veret wlydige/ Der faar giorde du ret at du sparde icke.

Men du offuerøste oc forfulde oss met vrede / oc ihielslo oss foruden miskundhed / Du skiulte dig met en Sky / at der kunde ingen Bøn komme igennem / Du giorde oss til skarn oc wrenhed iblant Folck.

Alle vore Fiender oplade deris munde mod oss / Wi nedtryckis oc plagis met forferdelse oc sorg/ Mine øyen rinde met Vandbæcke/ offuer mit Folckis daatters iammer.

Mine øyen flyde/ oc kunde icke afflade/ thi der er ingen affladelse/ Jndtil HERREN skuer/ oc seer der til aff Himmelen/ Mit øye fortærer mit Liff bort/ for min Stadz Daatter.

Mine Fiende iegede mig/ som en Ful/ foruden sag/ De omkomme mit Legeme i en Kule/ oc kaste sten paa mig/ De offuerøste oc saa mit Hoffuit met vand / Da sagde ieg/ Nu er ieg aldelis borte.

Men HERRE/ ieg kallede paa dit Naffn/ neden vdaff Kulen/ Oc du hørde min røst/ skiul icke dine Øern for min suck oc rob / holt dig nær til mig / naar ieg kalder paa dig/ oc sig/ Frycte dig icke.

HERRE/ før du min Siæls sag/ oc frelss mit Liff/ HERRE see / huorledis at mig skeer saa wret/ oc hielp mig til min Ræt / du seer al deris Heffn oc alle deris tancker mod mig.

HERRE/ Du hører deris forsmedelse oc alle deris tancker offuer mig / Mine Modstanderis Læbe/ oc deris daglige dicten mod mig / See dog: huad heller de gaa ned eller staa op/ da quede de Viser om mig.

HERRE betale dem / som de haffue fortient / lad deris hierte forferdis / oc føle din Forbandelse/ Forfølge dem met grumhed/ oc affslæt dem vnder HERRENS Himmel.

Huorledis

IIII.

HVorledis er guldet saa aldelis formørcket/oc det pure guld bleffuet saa slemt: Oc Helligdommens Stene ligge atspridde fremmerst paa alle gader.
De edele Zions børn / actede lige ved guld / Huorledis lignis de nu ved leer Kar/som Paattemageren gør.
Dragene vdrecke deris bryst til deris Vnger / oc giffue dem at di / Men mit Folckis Daatter skal vere vbarmhiertig/som en Strudz i Ørcken.
Den Diendis Tunge henger ved hans gumme for Tørst / De vnge Børn kreffue brød/oc der er ingen/som bryder dem det.
De som før ode det nydeligste/de vansmecte nu paa gaderne / De som før vaare klædde i Silcke/de ligge nu i Skarnet.
Mit Folckis Daatters misgerning er større end Sodoma synd / som bleff snart omkast/ oc der kom ingen haand til.
Hendis Nasarener vaare renere end Sne/oc klarere end Milck/ Deris skabning vaar rødere end Kaarel/Deris aasyn / vaar lige som Saphire.
Men nu er deris skabning saa mørck aff forthed / At mand kender dem icke paa gaden/ Deris Hud henger ved Benene/oc de ere saa tørre som Træ.
Det vaar dem fast bedre / som vaare myrde ved Suerd / end dem som døde aff Hunger/ De som vansmectedis oc bleffue ihielstungne for dem fattedis Jordens fruct:
De barmhiertigste Quinder maatte selffue kaage deris Børn / at de kunde faa at æde / J mit Folckis Daatters iammer.
HERREN haffuer fuldkommet sin vrede/ Hand haffuer vdgydet sin grumme vrede/ Hand optende en Jld i Zion/som haffuer ocsaa fortæret hendis Grundual.
Kongerne paa Jorden haffde det icke trod/ ey heller alt Folcket i Verden/At Monstanderen oc Fienden skulde inddraget at Jerusalems Porte.
Men det skede for hendis Propheters synd skyld / oc for hendis Presters misgernings skyld/som vdgydde de Retferdigis blod der vdi.
De ginge bort oc igen paa gaderne/lige som Blinde/Oc vaare besmittede met blod/ oc de kunde icke røre ved de andris Klæder.
Men de robte til dem/Viger i Vrene/ Viger/viger/rører paa inted/ Thi de skyde oc flyde faar dem/At mand oc sagde iblant Hedningene/De bliffue der icke lenge.
Der faar haffuer HERRENS vrede bortspred dem/oc vil icke mere see til dem/Efterdi at de icke ærede Presterne/oc giorde ingen miskundhed mod de Eldste.
Dog gabede vore Øyen paa den løse hielp/indtil de bleffue aldelis trætte/ Den tid wi voctede paa it Folck/ som oss kunde dog inted hielpe.
Mand iagede oss/at wi torde icke gaa paa vore gader/Da kom oc vort endeligt/ Vore dage ere vde/vort endeligt er kommen.
Vore Forfølgere vaare snarere end Ørne vnder Himmelen/ De forfulde oss paa Biergene/ oc lurede paa oss i Ørcken.
HERRENS Saluede/som vaar vor Trøst / bleff fangen der/ der de forstyrede oss/ Paa huilcken wi trøstede oss / wi vilde leffuit vnder hans Skygge iblant Hedningene.

Ja glæd dig/oc fryde dig du Edoms daatter/du som boer i det land Vz/Thi Kalcken skal oc komme offuer dig/Du skalt oc bliffue drucken oc nøgen.
Men du Zions daatter / din misgerning haffuer en ende / Hand skal icke mere lade dig bortføre/ Men din misgerning / du Edoms daatter / skal hand hiemsøge / oc obenbare din Synd.

V.

HERRE kom ihu / huorledis det gaar oss/ Skue oc see til vor forsmædelse: Vor Arff er bleffuen de Fremmede til del/ oc vore Huss Vdlendige. Wi ere Faderløse/ oc haffue ingen Fader / vore Moder ere som Encker. Wi mue dricke vort eget Vand for Pendinge/ Vor Ved maa mand hente betalet. Mand driffuer oss offuer halss/oc naar wi ere end trætte/da lader mand oss dog ingen rolighed haffue. Wi maatte giffue oss til de Egypter oc Assyrier/paa det at wi kunde bliffue mætte aff Brød. Vore Forfædre syndede/oc de ere icke mere faar haanden / oc wi mue vndgelde deris misgerning.

Jeremie Bøn.

Jeremie Begrædelse.

Suennene regere offuer oss/ oc der er ingen / som redder oss aff deris haand. Wi mue hente vort brød met vort liffuis fare/for Suerdet i Ørcken. Vor hud er forbrend som i en on / for den græselige Hunger.
De haffue giort Quinderne til skendzel oc skam i Zion / oc Jomfruerne i Juda Stæder. Førsterne ere hengde aff dem/ oc mand ærede icke de Gamlis personer.
De vnge Karle maatte drage Møllestene/oc Drengene maatte snuble offuer Veden at bære. De gamle side icke mere i Porten/oc de Vnge bruge icke Strengeleg mere. Vor hiertis glæde haffuer en ende/Vor Dantz er omuent til en Græde vise. Vor hoffuedis Krune er affalden / O ve/ at wi haffue saa syndet. Der faar ere ocsaa vort hierte bedrøffuit / oc vore øyen ere bleffne mørcke. For Zions Biergis skyld / at det ligger saa øde/ at Ræffue løbe der offuer. ¶ Men du HERRE/du som bliffuer euindelige/oc din Throne stedze oc altid/Huor faar vilt du saa aldelis forglemme oss/ oc aldelis forlade oss saa lenge? HERRE/ før oss igen til dig/at wi mue komme hiem igen / Forny vore dage / lige som aff gammel tid. Thi du kaste oss bort/oc est saa saare fortørnet offuer oss.

Ende paa Jeremie Begrædelse.

Ezechiel

I.

I Det trediuende aar / paa den femte dag i den fierde maanet/der ieg vaar iblant de Fangne hoss Chebar vand/loed Himmelen sig op/ oc Gud visde mig Syner. Den samme femte dag i maaneden / vaar lige i det femte aar/ effter at Joachin Juda Konge vaar bortført fangen. Da skede HERRENS Ord til Ezechiel/ Busi Prestis søn i Chaldeernis land / hoss Chebar vand/ der kom HERRENS Haand offuer hannem.

Joachin.

Oc ieg saa / oc see / Der kom it storm Vær aff Norden met en stor Sky fuld aff Ild/ som skinde alle vegne trint omkring/oc det vaar som it klart liuss mit i samme Ild. Oc der vdi vaar en skickelse/som fire Diur / oc en skickelse blant dem/som it Menniske / oc huer haffde fire Ansicte oc fire Vinge. Oc deris Ben stode ret/ Men deris føder vaare lige som trinde føder/ oc skinde/som it klart slet kaaber. Oc de haffde Menniskis hender/vnder deris Vinge/paa deris fire Stæder/Thi de haffde alle fire deris ansict oc deris Vinge / oc samme vinge / vaare io den ene til den anden. Oc naar de ginge / da torde de icke omuende dem/ Men huort de ginge/ da ginge de lige faar dem hen.

Deris ansict paa den høyre side aff de fire / vaare lige som it Menniske oc en Løuue/ Men paa den venstre side aff de fire/vaare deris ansict lige som en Oxe oc en Ørn. Oc deris ansict oc Vinge / vaare offuen til atskilde / at io tho Vinge sloge til hobe / oc met tho Vinge skiulte de deris Legeme. Oc huort de ginge/da ginge de lige hen faar dem/ Men de ginge der hen som været stod / oc torde icke vende dem om/naar de ginge. Oc Diurene vaare til at see/ lige som gloende brendende Kul/ oc lige som Bluss / der ginge emellem Diurene. Oc Ilden gaff it skin fra sig/ oc der gick en liunit aff Ilden / Oc Diurene løbe hid oc did som in liuner.

Der ieg saa Diurene saa/See/da stod der it Hiul paa iorden hoss de fire Diur/oc det vaar til at see/lige som fire Hiul. Oc de samme Hiul vaare / lige som en Turkus / oc de vaare alle fire/det ene lige som det andet/oc de vaare til at see / lige som det ene Hiul haffde veret i det andet. Naar de skulde gaa/ da kunde de gaa i alle fire Stæder / oc de torde icke omuende dem/ naar de ginge. Deris hiulfel oc høyhed/vaare forferdelige/oc deris hiulfel vaare fulde aff øyen trint omkring/paa alle fire Hiulene. Oc naar Diurene ginge/ da ginge oc Hiulene hoss dem/ Oc naar Diurene opløffte dem fra iorden / da opløffte oc Hiulene sig. Oc de ginge der hen/ som Været gick hen/oc hiulene opløffte sig hoss dem / Thi der vaar it leffuendis Vær i hiulene. Naar de ginge/da ginge disse oc/naar de stode/da stode disse oc. Oc naar de opløffte dem fra iorden/da løffte oc hiulene sig op hoss dem/ Thi der vaar it leffuendis Vær i Hiulene.

Men offuen offuer Diurene/vaar det lige skicket/som Himmelen/som en Kristal/forferdelig/vdbred ret offuen offuer dem. At deris Vinge stode vnder Himmelen/ den ene ret mod den anden/oc tho Vinge skiulte huert deris Legeme. Oc ieg hørde Vingene bruse/ lige som store Vand/oc som den Almectigstis torden / naar de ginge / oc som it stort bulder i en Hær/ Men naar de stode stille/da lode de Vingene ned / oc naar de stode stille / oc lode Vingene ned / da tordnede det i Himmelen offuen offuer dem.

Oc det vaar skicket / som en Saphir offuer Himmelen/som vaar offuen offuer dem/ lige som en Stoel/oc der sad en paa den samme Stoel/skicket lige som it Menniske. Oc ieg saa/ at det vaar lige som it klart liuss/ Oc det vaar inden til trint omkring skicket / lige som en Ild/ Fra hans Lender op at oc ned at/saa ieg det skinne som Ild trint omkring hannem. Lige som Regnbuen synis i Skyerne/ naar det haffuer regnet/ Saa skinde det trint omkring. Dette vaar HERRENS Herligheds anseelse. Oc der ieg haffde dette seet / da falt ieg ned paa mit Ansict/oc hørde En tale.

II.

OC hand sagde til mig / Du menniskens søn / Stat paa dine Føder / saa vil ieg tale met dig. Oc der hand saa talede met mig / da bleff ieg verqueget igen / oc stod paa mine føder / oc hørde den / som talede met mig.

Oc hand sagde til mig / Du Menniskens søn / Jeg sender dig til Israels børn / til det affaldne Folck / som ere faldne fra mig / De och deris forfedre / haffue giort mod mig indtil denne dag. Men de Børn / til huilke ieg sender dig / haffue haarde Hoffuede / och forhærdede Hierter / Du skalt sige til dem / Saa siger den HERRE HERRE / huad heller de lyde eller ladet / Det er vel it wlydigt Huss / De skulle alligeuel vide / at der er en Prophete iblant dem.

Oc du Menniskens søn / skalt icke frycte dig for dem / och ey frycte for deris ord / De ere vel genstridige oc huasse Torne hoss dig / oc du boer iblant Scorpioner / men du skalt icke frycte dig for deris ord / oc ey heller forferde dig for deris Ansict / Alligeuel at de ere it wlydigt huss. Men du skalt sige dem mine Ord / huad heller de lyde eller lade det / Thi det er it wlydigt Folck.

Apoc. 10.

Men du Menniskens søn / hør du / huad ieg siger dig / oc ver icke wlydig / som det wlydige Huss er / Lad op din mund / oc æd / det som ieg giffuer dig. Oc ieg saa / oc see / der vaar en Haand vdract mod mig / som haffde it Breff foldet tilsammen det vdbredde hun faar mig / oc det vaar screffuit vden oc inden til / oc der vdi stod screffuit / begrædelse / Ah oc ve. Oc hand sagde til mig / Du Menniskens søn / æd / det som faar dig er / som er dette Breff / oc gack saa bort / oc predicke faar Israels børn. Da oploed ieg min mund oc hand gaff mig Breffuit at æde. Oc hand sagde til mig / Du Menniskens søn / Du skalt æde dette Breff / i dit Liff / som ieg giffuer dig / oc fylde din Bug der met. Da od ieg det / oc det vaar saa søt i min mund som Hunig.

Oc hand sagde til mig / Du Menniskens søn / Gack bort til Israels huss / oc predicke dem mine Ord. Thi ieg sender dig io icke til it Folck / som haffuer en fremmed Tale och wbekent Tungemaal / men til Israels huss / Ja frilige icke til store Folck / som haffue fremmede tale och wbekent tungemaal / huess ord du icke forstaar. Oc om ieg end sende dig til saadanne / da skulde de dog gerne høre dig. Men Israels huss vil icke høre dig / Thi de ville icke høre / mig selff / Thi det gantske Israels huss haffuer en haard Stiern oc forherdet hierte. Men ieg haffuer dog giort dit Ansict hart mod deris Ansict / och din Stiern mod deris Stiern. Ja ieg haffuer giort din Stiern saa haard / som en Demant som er haardere / end en Klippe / Der faare frycte dig icke / forferdes oc icke for dem / at de ere saa it wlydigt Huss.

III.

OC hand sagde til mig / Du Menniskens søn / Begrib alle de ord i dit hierte / oc hør dem / som ieg siger dig. Oc gack hen til dit Folckis fangne / oc predicke faar dem / oc sig til dem / saa siger den HERRE HERRE huad heller de høre eller lade det / Oc it Vær løffte mig op / oc ieg hørde it bulder bag mig / som it stort Jordskel (Loffuit være HERRENS herlighed i hendis sted) oc der vaar it bulder aff Diurenis Vinge / som kyste huer andre / oc hiulenis rummel / som vaare hart hoss dem / oc it stort Jordskelss Bulder. Da løffte Værit mig op / oc førde mig bort / Oc ieg foer der hen / oc forferdis meget / Men HERRENS Haand holt mig fast. Oc ieg kom til Fangerne / som bode hoss Chebar vand / som Mandel stode / i Abib maanet / oc ieg sette mig hoss dem / som der sade / oc ieg bleff der blant dem i siu dage / meget sorgfuld.

Inf. 33.

Oc der de siu dage vaare om gangne / da skede HERRENS ord til mig / oc sagde / du Menniskens søn / Jeg haffuer sæt dig til en Vectere offuer Israels huss / Du skalt høre ordet aff min Mund / oc paaminde dem paa mine vegne. Naar ieg siger til den Wgudelige / Du skalt visselige dø / oc du aduarer hannem icke / oc siger hannem det icke / Met huilkit den Wgudelige kand foruare sig / fra sit Wgudelige væsen / at hand maa leffue / da skal den Wgudelige dø for sine synders skyld / men ieg vil kreffue hans Blod aff din haand. Men paaminder du den wgudelige / oc hand omuender sig icke aff sin Wgudelige væsen oc veye / Da skal hand dø for sine synder skyld / Men du haffuer reddet din Siel.

Oc naar en Retferdig vender sig fra sin retferdighed / oc gør ilde / Da vil ieg lade hannem støde sig / at hand skal dø / Thi efftterdi du haffuer icke paamint hannem / da skal hand dø for sine synder skyld / oc hans retferdighed / som hand haffuer giort / skal icke ansees / Men ieg vil kreffue hans Blod aff din haand. Men paaminder du den Retferdige / at hand skal icke synde / oc hand synder oc icke / Da skal hand leffue / thi hand loed sig vnderuise / Oc du haffuer reddet din Siel.

Oc HERRENS Haand kom der offuer mig/oc hand sagde til mig / Gør dig rede / oc gack hen vd i marcken / der vil ieg tale met dig. Oc ieg giorde mig rede / oc gick hen vd paa marcken/Oc see/der stod HERRENS Herlighed lige som ieg saa hende hoss Chebar vand/Oc ieg falt ned paa mit ansict. Oc ieg bleff verqueget/oc stod paa mine føder / Oc hand talede met mig/oc sagde til mig/Gack bort/oc indeluck dig i dit huss.

Oc du Menniskens søn/See/mand skal legge baand paa dig / oc binde dig der met/at du skalt icke vndgaa dem. Oc ieg vil lade din Tunge henge ved din Gumme / at du skalt bliffue dum/oc icke mere kunde straffe dem / Thi det er it wlydigt huss. Men naar ieg skal tale met dig/da vil ieg lade dig munden op/at du skalt sige til dem/Saa siger den HERRE HERRE/Huo det hører/hand høre det/Huo det lader/hand lade det/Thi det er it wlydigt Huss.

IIII.

Oc du Menniskens søn/Tag en Tegelsten/leg hannem faar dig/oc vdkast der paa Jerusalems Stad. Oc gør en Belegning der omkring/oc byg it Bulverck der omkring/ot graff en Vern der omkring / oc gør en Hær der omkring / oc sæt Bucke trint omkring hannem. Men tag faar dig en iern Pande / oc lad vere en iern Mur mellem dig oc Staden/ oc skicke dit ansict mod hannem / oc beleg hannem/Det skal vere Israels Huss it Tegen.

Du skalt oc legge dig paa din venstre Side/oc legge Israels Husis misgerning der paa/ Saa mange dage som du ligger der paa/saa lenge skalt du oc bære deris misgerning. Men ieg vil gøre dig deris misgernings aar/ til dagenis tal / som ere / try hundrede oc halffemtesinds tiue dage/ Saa lenge skalt du bære Israels Husis misgerning. Oc naar du haffuer det fuldkommet/da skalt du legge dig siden paa din høyre Side/oc du skalt bære Juda Husis misgerning/fyretiue dage/Thi ieg giffuer dig io ocher en dag for it aar.

Oc skick dit ansict oc din bare Arm mod den belagde Jerusalem/ oc spaa mod hende. Oc see/Jeg vil legge Baand paa dig/at du skalt icke kunde vende dig fra en side til den anden/indtil at du haffuer fuldkommet dine Beleggelsis dage. Saa tag nu til dig Huede / Byg / Bønner/Gryn/ Hirse gryn oc Meel/ oc leg det altsammen i it Kar / oc gør dig saa mange Brød der aff/som du skalt ligge dage paa din side/at du haffuer at æde aff dem i tryhundrede oc halffierdesinds tiue dage. Saa/at din Mad skal vere tiue Seckel suar/ som du skalt æde huer dag/ Saa meget skalt du æde fra en tid til en anden. Du skalt oc dricke Vand effter maaden / som er den siette part aff en Hin/oc det skalt du ocsaa dricke/fra en tid til den anden. Du skalt æde Bygkager/som du skalt bage faar deris øyen/ met Menniskens møg. Oc HERREN sagde/ Saa skulle Israels børn æde deris wrene Brød iblant Hedningene/til huilcke ieg haffuer bortstøt dem.

Men ieg sagde / Ah HERRE HERRE / See / min Siæl er icke end nu bleffuen wren/Thi ieg haffuer icke ædet fra min vngdom / indtil denne tid noget Aadsel eller sønderreffuit/oc der er aldri noget wrent kød kommet i min mund. Da sagde hand til mig/See/Jeg vil tillade at du tager Komøg for Menniskens møg/at gøre dit Brød met. Oc hand sagde til mig/Du Menniskis søn/see/ Jeg vil bort tage Brødzens forraad i Jerusalem/ at de skulle æde Brødet effter vect/oc met kymmer/oc de skulle dricke Vand effter maaden/met kymmer. Fordi at der skal fattis brød oc Vand/oc den ene skal sørge met den anden / oc vansmectis i deris misgerning.

V.

Oc du Menniskis søn/Tag it Suerd skarpt som en Ragekniff/oc far offuer dit Hoffuit oc Skæg der met/oc tag en Veyskaal oc dele dem der met. Den ene tredie Del/skalt du opbrende met ild mit i Staden/naar Beleggelsens dage haffue ende. Tag den anden tredie Del / oc sla det trint omkring met Suerdet. Den siste tredie Del/skalt du bortspre i Værit/ at ieg skal vddrage Suerdet effter dem. Men tag saare lidet der aff/oc bint det i din Kaabesnip. Oc tag siden noget der aff/ oc kast det i Ilden/oc opbrent det met Ild/der aff skal komme en Ild offuer al Israels Huss.

Saa siger den HERRE HERRE/Det er Jerusalem / som ieg haffuer sæt iblant Hedningene/oc Land trint omkring hende. Men hun foruende min Lou til wgudelige Lærdom/mere end Hedningene/oc min Ræt mere end Landene / som ligge trint omkring hende/ Thi de bort kaste min Lou/oc ville icke leffue effter min Ræt. Der faare siger den HERRE

HERRE saa/Efferdi at i gøre det mere end Hedningene/som ere omkring eder/oc icke leff-
ue effter mine Bud/oc icke gøre effter min Ræt / Men gøre effter Hedningenis seder/som ere
trint omkring eder/Saa siger den HERRE HERRE saa.

See/ Jeg vil oc til dig / oc ieg vil lade gaa Ræt offuer dig / at Hedningene skulle see der
paa. Oc ieg vil saa handle met dig//som ieg end aldri giorde/oc ieg skal icke gøre her effter/faar
al din Verstyggeligheds skyld. Saa at i dig skulle Foreldre æde deris Børn / oc Børnene deris
Foreldre/Oc ieg vil lade saadan Ræt gaa offuer dig/ At alle som Offuerbliffue aff dig / skulle
bortsprees i alle Vær. Der faar/saa sandelige som ieg leffuer/siger den HERRE HER-
RE / Efferdi at du haffuer besmittet min Helligdom met allehonde Verstyggelighed oc
Affguder/da vil ieg oc sønders la dig/oc mit Øye skal icke spare dig / oc ieg vil icke vere naadig.
Den tredie del aff dig skal dø aff Pestelentze/oc bliffue til inted aff Hunger/ Oc den anden tre-
die del skal falde faar Suerd / trint omkring dig/ Oc den siste tredie del vil ieg bortspre faar alle
Vær/ oc vddrage Suerdet effter dem.

Saa skal min vrede fuldkommis/oc min grumhed vdrettis offuer dem/at ieg kand heffne
min harm/Oc de skulle fornemme / at ieg HERREN haffuer dette talet i min Nidkærhed/
naar ieg haffuer vdret min grumhed paa dem. Jeg vil sette dig til en Øde sted/ oc til forsmeelse
faar Hedningene/som ere omkring dig/faar alle deris øyen som gaa der frem. Oc du skalt vor-
de en Bespaattelse/ Forhaanelse/Exempel oc Forundrelse faar alle Hedninge / som ere om-
kring dig/naar ieg lader Rætten gaa offuer dig / met vrede / grumhed oc vredskaff (Det siger
ieg HERREN) Oc naar ieg skiuder Hungerens onde Pile iblant dem / som skulle vere
skadelige/oc ieg vdskiuder dem/til at forderffue eder / Oc lader Hungeren bliffue altid større
offuer eder/oc borttager Brødens forraad. Ja ieg sende Hunger oc onde vilde Diur iblant
eder / de skulle gøre eder foruden Børn / oc der skal omgaaff Pestelentze oc Blod iblant dig/
oc ieg vil føre Suerdet offuer dig/ Jeg HERREN sagde det.

VI.

Infra 36.

OC HERRENS ord skede til mig/oc sagde/Du Menniskens søn/ Vent dit
ansict mod Jsraels Bierg / oc spaa mod dem / oc sig / J Jsraels Bierg/ hører
HERRENS HERRENS ord / Saa siger den HERRE
HERRE/baade til Bierge oc Høye/bade til Becke oc Dale / See/ Jeg vil
føre Suerd offuer eder/oc ødelegge eders Høye/ at eders Altere skulle ødeleg-
gis/oc eders Affguder skulle sønderbrydis. Oc ieg vil lade eders Legeme ihielsla faar Billede-
ne/ Ja ieg vil nedsla Jsraels Børns Legemer faar eders Billeder / oc ieg vil atspre eders Ben
omkring eders Altere. Huor i bo/der skulle Stæderne bliffue øde / oc de Høye skulle bliffue til
øde Stæder/Thi mand skal gøre eders Altere øde oc til øde Stæder/ oc sønderbryde deris Aff-
guder/oc gøre til inted/sønders la eders Billeder/oc ødelegge eders Stictelser / Oc Jhieslagne
skulle ligge iblant eder/At i skulle fornemme/ Jeg er HERREN.

Men ieg vil lade nogle offuerbliffue aff eder / som skulle vndkomme fra Suerdet iblant
Hedningene/naar ieg haffuer bortspred eder i Landene. De som ere offuerbleffne aff eder/
skulle tencke paa Mig iblant Hedningene der som de skulle bliffue fangne / Naar ieg haffuer
sønderslaget deris horactige hierte/som vigede fra mig/oc deris horactige øyen/som saae effter
deris Affguder/Oc de skulle angre deris Ondskaff som de haffue bedreffuit ved allehonde deris
Verstyggelighed/Oc de skulle fornemme/at ieg er HERREN/oc haffuer icke talet forgeff-
uis at gøre dem saadan wlycke.

Saa siger den HERRE HERRE/ Sla dine hender tilsammen/oc stampe met
dine føder/oc sig/ Ve offuer alle ondskaffs Verstyggelighed i Jsraels Huss / der faar skulle de
falde ved Suerd/hunger oc Pestelentze/oc huo som longt bortte skal dø aff Pestelentze/ oc huo
som er nær/skal falde ved Suerd/men huo som er offerbleffuen oc er beuaret der fra/ skal dø aff
Hunger/Saa vil ieg fuldkomme min vredis grumhed iblant dem. At de skulle fornemme/ Jeg
er HERREN/naar deris Jhielslagne ligge iblant deris Affguder trint omkring deris Al-
tere / offuen paa alle Høye / oc offuen paa alle Bierge/oc vnder alle grøne Træ / oc vnder alle
tycke Eger / paa huilcke steder som de giorde søt Røgoffer til allehonde Affguder. Jeg vil
vdrecke min Haand mod dem / oc gøre Landet øde oc tomt/fra Ørcken/indtil Diblath / huor
de bo/ Oc de skulle fornemme/at ieg er HERREN.

VII.

OC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ saa siger den HERRE HERRE om Israels land/ Enden kommer/ enden offuer alt Landens fire hiørne. Nu kommer enden offuer dig/ Thi ieg vil sende min vrede offuer dig/ oc ieg vil dømme dig/ effter som du haffuer fortient/ oc ieg vil giffue dig/ huad al din Verstyggelighed bør. Mit øye skal icke spare dig/ ey heller offuersee met dig/ Men ieg vil giffue dig/ effter som du haffuer fortient/ oc din Verstyggelighed skal komme iblant dig/ At i skulle fornemme/ Jeg er HERREN.

Saa siger den HERRE HERRE/ See/ Der kommer en wlycke offuer det andet/ Enden kommer/ der kommer enden/ Vacten er offuer dig/ See/ det kommer. Det gaar allerede op/ oc bryder frem offuer dig/ du Landzens Indbyggere/ Tiden kommer/ bedrøffuelsens dag er nær/ at der skal ingen Sang vere paa Biergene. Jeg vil nu snart vdgyde min Grumhed offuer dig/ oc fuldkomme min vrede paa dig/ oc ieg vil dømme dig/ effter som du haffuer fortient/ oc giffue dig det/ som al din Verstyggelighed bør. Mit øye skal icke spare dig/ oc vil icke vere naadig/ Men ieg vil giffue dig/ som du haffuer fortient/ oc din Verstyggelighed skal komme iblant dig/ At i skulle fornemme/ Jeg er HERREN/ som slar eder.

See dagen/ see/ hand kommer hid/ hand frembryder/ Riset blomstris/ oc den staalte grønis. Tyrannen haffuer giort sig rede/ til Riset offuer de Wgudelige/ at ingen aff dem eller aff deris Folck/ eller aff deris Hob/ skal haffue trøst. Der faar kommer tiden/ oc dagen skynder sig her til/ Køberen skal icke glæde sig/ oc den som Seler skal icke sørge/ Thi vreden skal komme offuer alle hendis Hob. Der faare skal den som Seler icke tencke paa sit solde godz igen/ Thi den som leffuer/ hand skal beholde det/ Fordi at Spaadommen offuer al hendis Hob/ skal icke vende tilbage/ Jngen skal beholde sit Liff for sin misgernings skyld.

Lader dem ekon blæse Basunen/ oc berede alting/ Der skal dog ingen drage vd til Striden/ Thi min Grumhed gaar offuer al hendis Hob. Suerdet gaar paa gaden/ Pestelentze oc Hunger gaa i Husene. Huo som er paa marcken/ hand skal dø aff Suerd/ Oc huo som er i Staden/ den skal Pestelentze oc Hunger opsluge. Oc huilcke som vdfly aff dem/ de skulle vere paa Biergene/ oc som Duer i Dalene/ de som alle kurle blant huer andre/ huer for sin misgernings skyld. Alle hender skulle siuncke ned/ oc alle knæ skulle staa saa wstadige/ som vand. Oc de skulle giorde dem met Sæcke/ oc offuerøsis met fryct/ oc alle Ansict skulle see iammerlige vd/ oc alle Hoffuit skulle vere skallede.

De skulle vdkaste deris Sølff paa Gaderne/ oc acte deris Gud/ som skarn/ Thi deris sølff oc Guld skal icke frelse dem/ paa HERRENS vredis dag. Oc de skulle dog icke mætte deris Siæle der met/ oc ey fylde deris Bug der aff/ Thi det vaar dem en forargelse til deris misgerning. De giorde deris Verstyggelighed oc Gruselighed/ Billede aff deris ædele Klenodie/ met huilcke de brugte hofferdighed. Der faar vil ieg gøre dem det til wrenlighed/ oc ieg vil giffue det i Fremmedis hender/ at de skulle røffue det/ oc de Wgudelige paa iorden til Bytte/ at de skulle det vanhellige. Jeg vil vende mit Ansict der fra/ at de skulle io vanhellige mit Liggendefæ/ ia Røffuere skulle komme der offuer/ oc vanhellige det.

Prouer. 11.
Sapien. 1.
Eccle. 5.

Gør Lencker/ Thi Landet er fuld met Blodskyld/ oc Staden fuld aff Fortrædelighed. Saa vil ieg lade de verste iblant Hedningene komme/ at de skulle indtage deris Huss/ oc ieg vil gøre en ende paa de Veldigis hofferdighed/ oc vanhellige deris Kircker. Ødeleggeren kommer/ Da skulle de søge fred/ Men hand skal icke vere der. En wlycke skal komme offuer den anden/ Jt rycte offuer det andet/ Saa skulle de da atspøre en Syn hoss Propheten/ Men der skal huercken vere Lou hoss Presten/ oc ey Raad hoss de Gamle/ Kongen skal vere bedrøffuit/ oc Førsterne skulle haffue sørgekleder paa/ oc Folckenis hender i Landet skulle vere mistrøstige. Jeg vil handle met dem effter som de haffue leffuit/ oc ieg vil dømme dem/ effter som de haffue fortient/ At de skulle fornemme/ Jeg er HERREN.

VIII.

OC det hende sig i det siette aar/ paa den femte dag i den siette maanet/ at ieg sad i mit Huss/ oc de Gamle aff Juda sade faar mig/ Der falt HERRENS HERRENS Haand paa mig. Oc see/ ieg saa/ at det som var vnder hans Lender/ vaar lige som en Ild/ Men offuen offuer hans Lender/ vaar det klart skin. Oc hand vdracte/ lige som en Haand/ oc tog mig ved haaret paa mit Hoffuit/ Da førde it Vær mig mellem Himmelen oc Jorden/ oc førde mig til Jerusalem/ i en Gudz Syn/ til den inderste port/ som staar mod Norden/ der som da sad it Bellede Huss herren til fortred.

Supra 1.

Oc see/der vaar Israels Gudz herlighed / som ieg haffde før seet hende paa marcken. Oc hand sagde til mig/Du Menniskens søn/Opløfft dine øyen mod Norden. Oc der ieg opløffte mine øyen mod Norden/See/da sad der mod Norden det fortredelige Billede/hoss Alterens port/lige der som mand indgaar. Oc hand sagde til mig/Du Menniskens søn/seer du oc/ huad disse gøre: som er/stor Verstyggelighed/som Israels Huss gør her/at de driffue mig io longt bort fra min Helligdom/Men du skalt see end meget større Verstyggelighed. Oc hand førde mig til Forgaardens dør/der saa ieg/Oc see/der vaar it hul i væggen. Oc hand sagde til mig/Du Menniskens søn/graff igennem væggen/oc der ieg groff igennem væggen/See/der vaar en dør. Oc hand sagde til mig/Gack der ind/oc see den onde Verstyggelighed/som de gøre her. Oc der ieg kom der ind oc saa/See/da vaare der allehonde Ormis oc Diuris lignelser/idel Gruselighed/oc allehonde Israels Husis Affguder giorde/alle vegne oc trint omkring pa væggene. Faar huilcke der stode halffierdesinds tiue Mend/aff Israels Husis Eldste/oc Jasania Saphans søn stod oc iblant dem/Oc huer haffde sit Røgelse kar i haanden/oc der gick it tyckt taag op fra Røgelset.

Oc hand sagde til mig/Menniskens søn/seer du/huad de Eldste aff Israels Huss gøre i mørcke/huer i sit deyligste Kammer: Thi de sige/HERREN seer oss icke/Men HERREN haffuer forladet Landet. Oc hand sagde til mig/Du skalt end nu see meget større Verstyggelighed/som de gøre. Oc hand ledde mig indtil HERRENS Husis port/som staar mod Norden/Oc see/der sade Quinder de græde offuer Thamos. Oc hand sagde til mig/ Menniskens søn/Seer du det: Men du skalt end nu see større Verstyggelighed/end disse ere.

Thamos

Oc hand ledde mig ind i den inderste HERRENS Husis Gaard/oc see/faar HERRENS Templis dør/mellem Vaabenhusit oc Alteret/Der vaare ved fem oc tiue Mend/ som vende deris ryg mod HERRENS Tempel/oc deris ansict mod Østen/oc de bade mod Solens opgang. Oc hand sagde til mig/Menniskens søn/seer du det: Er dette Juda Huss forlidet/at de gøre her al saadan Verstyggelighed: der som de dog ellers bruge idel vold oc wret i alt Landet/oc fare til/oc opuecke mig oc saa/Oc see/de holde Vinquiste faar Næsen. Der faare vil ieg oc handle mod dem med grumhed/oc mit øye skal icke spare dem/oc ieg vil icke vere naadig. Oc der som de end robe met høy røst/faar mine øern/saa vil ieg dog icke høre dem.

IX.

OC hand robte met høy røst faar mine øern/oc sagde/Lad Stadens hiemsøgelse komme hid/Oc huer skal haffue it Mordere Vaaben i sin haand. Oc see/der komme sex Mend paa veyen/hid fra offuer Porten/som staar mod Norden/ oc huer haffde it skadeligt Vaaben i sin haand/Men der vaar en iblant dem/ hand haffde Linkleder paa/oc it scriffuetøy ved sin side/Oc de ginge hen ind/oc stode hoss Kaaber alteret.

Oc Israels Gudz Herlighed opløffte sig fra Cherub/offuer huilcken hun vaar/til Husens dørterskel/oc kallede den/som haffde Linklederne paa/oc Scriffuetøyet ved sin side. Oc HERREN sagde til hannem/Gack igennem Jerusalems Stad/oc tegne met it Tegen paa de Folckis stiern/som sucke oc iammere sig offuer al den Verstyggelighed/som skeer der vdi. Men hand sagde til de andre/at ieg det hørde/Gaar effter denne igennem Staden/oc slar der vdi/Eders øyen skulle icke spare/ey heller offuerbære. Slar/baade Gamle/Unge/Jomfruer/Børn oc Quinder/alle ihiel i grunden/Men i skulle ingen røre aff dem/som haffue Tegenet paa dem/Men begynder/paa min Helligdom. Oc de begynte paa de gamle Folck/som vaare faar Husit.

1. Petri 4.

Oc hand sagde til dem/Besmitter Husit/och fylder Forgaardene met døde Legeme/ Gaar vd/Oc de ginge vd/oc sloge i Staden. Oc der de haffde vdslaget/da vaar ieg end nu offuerbleffuen/Oc ieg falt paa mit ansict/robte oc sagde/Ah HERRE HERRE/Vilt du da forderffue alle offuerbleffne i Israel: at du saa vdgyder din vrede offuer Jerusalem.

Oc hand sagde til mig/Israels oc Juda Husis misgerning er alt for saare stor/Der er idel vold i Landet/oc wret i Staden/Thi de sige/HERREN haffuer forladet Landet/oc HERREN seer oss icke. Der faare skal mit øye oc icke spare/ieg vil oc icke vere naadig/Men ieg vil kaste deris gerning paa deris Hoffuit. Oc see/den Mand/som haffde Linklederne paa/ oc Scriffuetøyet ved sin side/suarede/oc sagde/Jeg haffuer giort/som du befalede mig.

X.

Oc ieg

OC ieg saa/ oc see/ paa Himmelen offuer Cherubims hoffuit vaar det lige skic-ket som en Saphir/oc der offuer vaar det lige til at see som en Throne. Oc hand sagde til den Mand i Linkelederne/ Gack hen ind emellem Hiulene vnder Che-rub/ oc tag dine hender fulde aff gloende kul/ som ere emellem Cherubim/ och vdspre dem offuer Staden/ Oc hand gick hen ind/ at ieg det saa/ der den sam-me gick hen ind/ Men Cherubim stode paa den høyre side i Husit/ oc Forgaar-den bleff inden til fuld aff Taag.

Oc HERRENS Herlighed opløffte sig fra Cherub til Dørteskelen paa Husit/ oc Hu-sit bleff fult aff Taag/ oc Forgaarden fuld met skin aff HERRENS Herlighed. Och mand hørde Cherubims vinge bruse ind til vden faare Forgaarden/ lige som den Alsommec-tigste Gudz røst/ naar hand taler.

Oc der hand haffde befalet Manden i Linklederne/ och sagt/ Tag ild emellem Hiulene vnder Cherubim/ Da gick den samme hen ind/ oc stod hoss Hiulet. Och Cherub vdracte sin Haand mellem Cherubim/ til ilden/ som vaar mellem Cherubim/ tog der aff/ och fick den Mand i Linklederne det/ i Henderne/ Hand tog det oc gick vd. Oc der syntis paa Cherubim/ lige som it Menniskis haand vnder deris Vinge

Oc ieg saa/ oc see/ Der stode fire Hiul hoss Cherubim/ hoss huer Cherub it Hiul/ oc hiu-lene vaare til at see/ lige som en Turkouss/ och de vaare alle fire det ene lige som det andet/ lige som it Hiul vaar i det andet. Naar de skulde gaa/ da kunde de gaa til alle deris fire hiørner/ och torde icke omuende dem/ naar de ginge/ Men huort det første gick hen/ der ginge de effter/ oc torde icke vende dem om/ met alt deris Legeme/ Ryg/ Hender oc Vinge. Och Hiulene vaare fulde aff Øyen/ trint omkring/ paa alle fire hiulene. Oc det robte til Hiulene Galgal at ieg det hørde.

Huer haffde fire Ansict/ det første Ansict/ vaar en Cherub/ det andet/ it Menniske/ det tredie/ en Løuue/ det fierde/ en Ørn. Oc Cherubim sueuede høyt op/ Det er lige det Diur/ ieg saa hoss Chebar vand. Naar de Cherubim ginge/ da ginge Hiulene oc saa hoss dem/ Oc naar Cherubim suingede deris Vinge/ at de løffte sig fra Jorden/ Da vende oc Hiulene sig icke fra dem. Naar hine de stode/ da stode disse oc saa/ Opløffte de sig/ da opløffte disse sig oc saa/ Thi der vaar it leffuendis Vær i dem.

Oc HERRENS Herlighed gick vd igen fra dørteskelen paa Husit/ oc sette sig offuer Cherubim. Da suingede Cherubim deris Vinge/ oc opløffte sig fra Jorden/ faar mine øyen/ Oc der de vdginge/ da ginge Hiulene hoss dem/ oc de ginge til HERRENS Husis port mod Østen/ oc Jsraels Gudz herlighed/ vaar offuen offuer dem.

Det er det Diur/ som ieg saa vnder Jsraels Gud/ hoss Chebar vand/ oc ieg merckte/ at det vaare Cherubim der/ huert haffde fire Ansict/ oc fire Vinge/ oc vnder deris Vinge lige som menniskis hender. Deris Ansictis skickelse vaar/ lige som ieg saa dem hoss Chebar vand/ oc de ginge lige frem faar dem.

XI.

OC it Vær opløffte mig/ oc førde mig til porten hoss/ HERRENS Huss/ som seer mod Øster/ Oc see/ vnder Porten vaare fem oc tiue Mend/ Oc ieg saa Ja-sania Asurs søn iblant dem/ och Platia/ Banaia søn/ Førsterne iblant folcket. Oc hand sagde til mig/ Menniskens søn/ Disse Mend haffue wsalige tancker/ oc skadelige Raad i denne Stad/ Thi de sige/ Det er icke saa nær/ Lader oss eckon bygge huss/ hand er Gryden/ Saa ere wi Kødet.

Der faare skalt du/ Menniskens søn/ spaa mod dem. Oc HERRENS Aand falt paa mig/ oc sagde til mig/ Sig/ saa siger HERREN/ J haffue saa talet/ aff Jsraels huss/ Oc kender vel ederss Aandis tancker. J haffue ihiel slaget mange i denne Stad/ oc hans gader lig-ge fulde aff Døde.

Derfaare siger den HERRE HERRE saa/ de som i haffue ihielslaget der i/ de ere Kødet/ oc hand er Gryden/ Men i skulle hen vd. Jeg vil lade det Suerd komme offuer eder/ som i frycte/ siger den HERRE HERRE. Jeg vil støde eder der aff hen vd/ oc giffue eder i de Fremmedis haand/ och ieg vil gøre eder eders Ræt/ J skulle falde ved Suerd/ ieg vil dømme eder i Jsraels landemercke/ och i skulle fornemme/ at ieg er HERREN. Men Staden skal icke vere eders Gryde/ ey heller Kødet der vdi/ men ieg vil dømme eder i Jsraels landemercke. Oc i skulle fornemme/ at ieg er HERREN. Thi at i haffue icke vandret eff-ter mine Bud/ oc icke holdet min Ræt/ Men i haffue giort effter Hedningenis sed/ som ere trint omkring eder.

Oc der ieg saa spaade / da døde Platia Banaia søn. Da falt ieg ned paa mit ansict / oc robte met høy røst / oc sagde / Ah HERRE HERRE / Vilt du aldelis gøre en ende met Israels Offuerbleffne? Da skede HERRENS ord til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Dine Brødre oc Neste frender / oc alt Israels Huss / som end nu bo i Jerusalem / sige vel iblant huer andre / Hine ere longt bort flyde fra HERREN / Men wi haffue Landet inde. Der faare sig du / Saa siger der HERRE HERRE / Ja ieg haffuer lader dem driffue longt bort iblant Hedningene / oc bortspred dem i Landene / Dog vil ieg snart vere deris Frelsere / i de Land / som de ere komne til.

Der faar sig / Saa siger den HERRE HERRE / Jeg vil samle eder aff Folckene / oc ieg vil sancke eder aff Landene / der som i ere bortspridde / oc ieg vil giffue eder Israels land. Vid skulle de komme oc tage der aff alle Affguderi oc Verstyggeligheder. Oc ieg vil giffue eder it endrectigt Hierte / oc ieg vil giffue en ny Aand i eder / Oc ieg vil borttage det Sten hierte aff eders Liff / oc giffue eder it Kødeligt hierte / Paa det at de skulle vandre i mine Skickelser / oc holde min Ræt / oc gøre der effter / Oc de skulle vere mit Folck / saa vil ieg vere deris Gud. Men de / som vandre effter deris hierters Affguderi oc Verstyggelighed / dem vil ieg kaste geris Gerninger paa deris Hoffuit / siger den HERRE HERRE.

Ierem. 23.

Da suingede Cherubim deris vinge / oc Hiulene ginge hoss dem / oc Israels Gudz herlighed / vaar offuen offuer dem. Oc HERRENS Herlighed opløffte sig aff Staden / oc sette sig paa Bierget / som ligger mod Østen fra Staden. Oc it Vær opløffte mig / oc førde mig i en Syn oc i Gudz Aand i Chaldea / til de fangne / oc den Syn / som ieg saa / forsuant faar mig. Oc ieg sagde til Fangerne alle HERRENS ord / som hand haffde viist mig.

XII.

OC HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Du boer iblant it wlydigt Huss / som haffuer vel øyen / at de kunde see / oc ville icke see / Øern / at de kunde høre / oc ville icke høre / Thi det er it wlydigt Huss. Der faar du Menniskens søn / Tag dit Vandretøy / oc drag om liuss dag der fra faar deris øyen / Du skalt drage fra din Sted til en anden sted faar deris øyen / om de end maa vel ske vilde mercke / at de ere it wlydigt Folck. Oc du skalt tage din Redskaff vd met dig / som Vandretøy / om liuss dag faar deris øyen / oc du skalt drage vd mod afftenen faar deris øyen / Lige som mand drager vd / naar mand vil vandre. Oc du skalt bryde igennem væggen faar deris øyen / oc drage der vd igennem. Oc du skalt tage det paa din Skuldre / faar deris øyen / oc bære det vd / naar det er bleffuit mørckt / Du skalt skiule dit ansict / at du seer icke Landet / Thi ieg haffuer sat dig til it vnderligt Tegen faar Israels Huss.

Oc ieg giorde som mig vaar befalet / oc bar min Redskaff vd / som Vandretøy / om liuss dag / oc om afftenen brød ieg igennem Væggen met haanden / Oc der det vaar bleffuit mørckt / tog ieg det paa skuldren / oc bar det vd faar deris øyen.

Oc HERRENS ord skede til mig aarle om morgenen / oc sagde / Menniskens søn / Haffuer icke Israels Huss / det wlydige Huss / sagt til dig? Huad gør du? Saa sig til dem / Saa siger den HERRE HERRE / Denne Byrde gelder Førsten paa i Jerusalem / oc alt Israels huss / som der er vdi. Sig / Jeg er eders vnderlige Tegen / som ieg haffuer giort / saa skal eder ske / At i skulle vandre / oc føris fangne. Eders Første skal bære Skuldren i mørcket / Oc hand skal drage vd igennem væggen / som de skulle bryde / at drage der vd igennem / Hans ansict skal skiulis / at hand skal icke see Landet met noget øye.

Jeg vil oc kaste mit Garn offuer hannem / at hand skal fangis i min Jact / oc ieg vil føre hannem til Babylon i Chaldeernis land / huilcket hand skal dog icke see / oc hand skal der dø. Oc ieg vil bortspre alle som ere omkring hannem / Hans Medhielpere / oc alle hans Tilhengere vil ieg bortspre blant alle Vær / oc vddrage Suerdet bag effter dem. Saa skulle de fornemme / at ieg er HERREN / naar ieg bortstøder dem blant Hedningene / oc atsprer dem i Landene. Men ieg vil lade nogle faa aff dem / offuerbliffue fra Suerd / Hunger oc Pestelentze / De skulle kundgøre hiness Verstyggelighed blant Hedningene / til huilcke de skulle komme / oc de skulle fornemme / at ieg er HERREN.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Du skalt æde dit Brød met redsel / oc dricke dit Vand met beffuelse oc sorg. Oc sig til Folcket i Landet / saa siger den HERRE HERRE / om Jerusalems Indbyggere i Israels land / De skulle æde deris Brød i sorg / oc dricke deris Vand i elendighed / Thi Landet skal bliffue øde / aff alt det som der er vdi / faar alle Indbyggernis fortrædelighedz skyld. Oc Stæderne / som ere vel besidne / skulle ødeleggis /

ødeleggis/ oc Landet bliffue øde/ Saa ſkulle i fornemme/ at ieg er HERREN.

Oc HERRENS ord ſkede til mig/ oc ſagde/ Du Menniſkens ſøn / Huad haffue i for it ordſprock i Iſraels Land: oc ſige / Men det fortøffuer ſig ſaa lenge/ da bliffuer nu her effter inted aff Spaadommen. Derfaare ſig til dem/ ſaa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil borttage det ordſprock/ at mand ſkal icke mere bruge det i Iſrael. Oc tale til dem/ Tiden er nær/ oc alt det ſom ſpaaet er/ Thi i ſkulle nu her effter fornemme/ at der ſkal ingen Syn feyle/ oc ingen Spaadom liuge/ mod Iſraels huſſ. Thi ieg er HERREN/ huad ieg taler det ſkal ſke oc icke lenge fortøffuis / Men ieg vil gøre det i eders tid / du wlydige huſſ/ ſom ieg haffuer talet/ ſiger den HERRE HERRE.

Oc HERRENS ord ſkede til mig/ oc ſagde/ Du Menniſkens ſøn/ See Iſraels huſſ ſiger/ Den Syn/ ſom denne ſeer/ hun er end nu longt borte/ oc hand ſpaar om den tid/ ſom er end nu longt borte. Derfaare ſig til dem/ ſaa ſiger den HERRE HERRE/ Huad ieg taler/ det ſkal icke lenger fortøffuis/ Men det ſkal ſke/ ſiger den HERRE HERRE.

XIII.

Oc HERRENS ord ſkede til mig/ oc ſagde/ du menniſkens ſøn/ Spaa mod Iſraels Propheter/ oc ſig til dem/ ſom ſpaa aff deris eget Hierte/ hører HERRENS ord/ ſaa ſiger den HERRE HERRE/ Ve de galne Propheter ſom følge deris egen Aand/ oc haffue dog ingen Syn. O Iſrael/ dine Propheter ere lige ſom Ræffue i Ørcken. De træde icke faar Hullene / och holde ſig icke til Faareſtien omkring Iſraels huſſ/ oc de ſtaa icke i ſtriden/ paa HERRENS dag. Deris Syn er inted/ oc deris ſpaadom er idel Løgn. De ſige / HERREN ſagde det / Alligeuel at HERREN vdſende dem icke / och de wmage dem/ at de kunde holde deris ting. Er dette ey ſaa / at eders Syn er inted/ oc eders ſpaadom er idel Løgn: Oc i ſige dog/ HERREN talede det/ end dog at ieg talede det icke.

Falſke Propheter. Ieremie. 23.

Derfaare ſiger den HERRE HERRE ſaa/ Efferdi at i predicke det/ ſom inted bliffuer vdaff/ oc ſpaa Løgn/ Da vil ieg til eder/ ſiger den HERRE HERRE/ oc min haand ſkal komme offuer de Propheter/ ſom det predicke/ der inted bliffuer vdaff / oc ſpaa Løgn. De ſkulle icke vere mit Folckis forſamling/ oc icke bliffue ſcreffne i Iſraels huſis tal/ ey heller komme i Iſraels land/ Oc i ſkulle fornemme/ at ieg er den HERRE HERRE. Fordi/ at de forføre mit Folck/ oc ſige/ Fred/ Alligeuel at der er ingen fred/ Folcket bygge Væggen / ſaa kalke de hende met løſſ Kalck. Sig til de Kalkere / ſom kalke met løſſ Kalk / At hand ſkal affalde/ thi der ſkal komme en Støberegn/ oc der ſkal komme ſtor Hagel/ ſom ſkal nedſla hende/ oc en Hueruelind ſkal oc ſønder riffue hende / See/ ſaa ſkal Væggen nedfalde. Huad gelder det / da ſkal mand ſige til eder/ huor er nu det kalkede/ ſom i haffue kalket.

Prouer. 1.

Saa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil lade en Huereluind ſtorme i min grumhed oc en Støberegn i min vrede / oc ſtore Hagelſtene i min grumhed / de ſkulle omſtøde alting. Saa vil ieg omkaſte Væggen/ ſom i haffue kalket met løſſ kalk/ oc ieg vil ſtøde hende ned til iorden/ at mand ſkal ſee hendis Grunduol at hun der ligger/ oc i ſkulle oc omkomme der vdi oc fornemme/ at ieg er HERREN. Saa vil ieg fuldkomme min grumhed paa Væggen/ oc paa dem/ ſom haffue kalket hende met løſſ Kalk/ oc ſige til eder/ Her er huercken Væg eller kalkere. Det er Iſraels Propheter / ſom ſpaade Jeruſalem oc predickede om fred/ Alligeuel at der er ingen fred/ ſiger den HERRE HERRE.

Oc du Menniſkens ſøn/ ſkicke dit anſict mod dit Folckis Døtter/ ſom ſpaa aff deris hierte/ oc ſpaa du mod dem / oc ſig / Saa ſiger den HERRE HERRE/ Ve eder/ ſom gøre Folcket Hiunder vnder armene/ oc Puder til Hoffuedene/ baade Vnge oc Gamle / til at fange ſielene/ Naar i haffue nu fanget Sielene blant mit Folck / da loffue i dem Liffuit. Oc vanhelge mig i mit Folck/ for en haand fuld Byg oc it ſtycke Brød/ der met / at i dømme Sielene til Døde/ ſom dog icke ſkulde dø / och dømme dem til Liffuit / ſom dog icke ſkulde leffue/ ved eders Løgn blant mit Folck/ ſom gerne høre Løgn.

Derfaare ſiger den HERRE HERRE/ ſee/ Jeg vil til eders Hiunder/ met huilcke i fange oc fortrøſte Sielene/ oc ieg vil riffue dem bort fra eders Arme/ oc gøre de Siele løſe/ ſom i fange oc trøſte. Oc ieg vil ſønderriffue eders Puder / oc frelſe mit Folck aff eders haand/ at i ſkulle icke mere fange dem/ oc i ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN. Fordi / at i bedrøffue de Retferdigis hierter/ falſkelige/ ſom ieg haffuer icke bedrøffuit/ och i ſtyrcke de Wgudeligis hender/ at de icke omuende dem fra deris onde væſen/ at de maatte bliffue leffuende. Derfaare ſkulle i icke mere predicke oc ey heller ſpaa wnyttelige Lærdomme/ Men ieg vil redde mit Folck aff eders hender/ Oc i ſkulle fornemme / at ieg er HERREN.

XIIII.

OC der komme nogle aff Israels Eldste mil mig/ oc sette dem faar mig/ Da ske de HERRENS ord til mig/ oc sagde/ Menniskens søn/ Dette Folck henge ved deris Affguder met deris hiertter / oc holde ved deris misgernings Forargelse/ Skulde ieg da suare dem/ naar de spøre mig at: Der faar tal met dem/ oc sig til dem/ Saa siger den HERRE HERRE / Huilcket Menniske aff Israels Huss som henger ved sine Affguder met sit hierte / oc holder ved sin misgernings Forargelse / oc kommer til Propheten/ Saa vil ieg HERREN suare den samme/ som hand haffuer fortient met sit store Affguderi / Paa det at Israel Huss / skal bedragis i deris hiertter/ fordi at de vigede alle fra mig/ ved Affguderi.

Der faare skalt du sige til Israels Huss/ Saa siger den HERRE HERRE/ Bedret oc omuender eder fra eders Affguderi / oc vender eders ansict fra al eders Verstyggelighed. Thi at huilcket Menniske aff Israels huss eller Fremmet som boer i Israel/ viger fra mig/ oc henger met sit hierte til sine Affguder/ oc holder sig til sit Aguderies Forargelse / oc kommer til Propheten/ at hand vil spøre mig at ved hannem / Den vil ieg HERREN selff suare. Oc ieg vil sette mit Ansict mod den samme / oc de skulle bliffue ødelagde oc til it Tegen oc Ordsprock/ oc ieg vil oprycke dem aff mit Folck/ at i skulle fornemme/ Jeg er HERREN.

Oc der som en suigefuld Prophete taler noget / Den vil ieg HERREN lade besuige igen/ oc vil vdrecke min Haand offuer hannem/ oc oprycke hannem fra mit Folck Israel. Saa skulle de baade bære deris misgerning/ oc hans misgerning som atspør / Saa skal oc Prophetens misgerning vere. Paa det at de skulle icke mere forføre Israels Huss fra mig / oc icke besmitte dem mere met allehonde offuertrædelse/ Men de skulle vere mit Folck/ oc ieg vil vere deris Gud/ siger den HERRE HERRE.

IIII. Gudz plaffuer. Dyr tid. Noe/Daniel Job. Diur.

Oc HERRENS ord skede til mig/ oc sagde / Du Menniskens søn / Naar it Land synder mod dig / oc der til foracter mig / Da vil ieg vdrecke min Haand offuer det samme / oc borttage brødens forraad/ oc ieg vil skicke dyr Tid der ind / at ieg skal oprycke baade Menniske oc Fæ der vdi. Oc der som de tre Mend/ Noe/ Daniel oc Job vaare der vdi / Da skulde de aleniste redde deris egne Siæle ved deris Retferdighed/ siger den HERRE HERRE.

Oc om ieg skulde end føre onde Diur i Landet/ som skulle bortdriffue Folcket / oc ødelegge det/ at ingen kunde vandre der i for Diurene/ Oc disse tre Mend vaare oc der vdi / Saa sandelige som ieg leffuer/ siger den HERRE HERRE / De skulde huercken redde Sønner eller døtter/ Men aleniste dem selffue/ oc Landet skulde ødeleggis.

Suerd.

Eller om ieg lode Suerd komme offuer Landet/ oc sagde/ Suerd/ far igennem Landet/ oc ieg oprycte saa baade Menniske oc Fæ/ Oc de tre Mend vaare der vdi. Saa sandelige som ieg leffuer/ siger den HERRE HERRE/ de skulde huercken redde Sønner eller døtter/ Men de skulde allene bliffue reddede.

Pestelentze.

Eller om ieg sende Pestelentze i Landet/ oc lode vdgyde min grumhed offuer det / oc vdstyrte blod/ saa at ieg oprycte baade Menniske oc Fæ/ Oc Noe / Daniel oc Job vaare der vdi/ saa sandelige som ieg leffuer/ siger den HERRE HERRE / de skulde huercken redde Sønner eller døtter/ Men alene deris egne Siæle/ ved deris retferdighed.

Thi saa siger den HERRE HERRE / Om ieg sender mine fire onde Straffelser offuer Jerusalem/ som er Suerd/ Hunger/ onde Diur oc Pestelentze / at ieg oprycte der vdi/ baade Menniske oc Fæ/ See / da skulde nogle der vdi offuerbliffue der aff / som skulde vdlede Sønner oc døtter/ oc komme hid til eder/ At i skulde see/ huorledis det gaar dem/ oc trøste eder offuer den wlycke/ som ieg loed komme offuer Jerusalem/ met alt det andet / som ieg loed komme offuer hende. De skulle vere eders trøst/ naar i faa at see/ huorledis det gaar dem/ Oc i skulle fornemme/ at ieg giorde det icke vden sag/ huad som ieg giorde der vdi/ siger den HERRE HERRE.

XV.

DC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ Huad er det Træ aff Vintræ for de andre træ / Eller en Quist for andre træ i skouuen: Tager mand det ocsaa/ oc gør noget der aff: Eller gør mand en Naffle der aff/ som mand kand henge noget paa: See / mand kaster det paa Ilden / at det bliffuer fortæret/ at Ilden fortærer baade endene der paa/ oc opbrender det medelste der aff / Huor til skulde det nu due: Duer det oc da til noget: See/ den tid det vaar end helt/ da kunde mand inted gøre der aff/ Huor meget mindre kand mand nu her effter gøre noget der aff/ efterdi Ilden haffuer det fortæret oc opbrent:

Der

Der faar siger den HERRE HERRE / Lige som ieg giffuer Træ aff Vintræet til ilden / at fortære det mere end andre træ i skouuen / Saa vil ieg oc gøre met Indbyggerne i Jerusalem. Oc ieg vil sette mit ansict mod dem / at de skulle icke vndkomme for Ilden / Men Ilden skal opæde dem. Oc i skulle fornemme / at ieg er HERREN / naar ieg setter mit Ansict mod dem / oc ødelegger Landet / fordi / at de forsmaa Mig / siger den HERRE HERRE.

XVI.

OC HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Obenbare Jerusalems Stad hendis verstyggelighed / oc sig / Saa siger den HERRE HERRE til Jerusalem / Din Slect oc din Byrde er aff de Cananiters land / Din Fader aff Amoniterne / oc din Moder aff Hethiterne. Din fødzel vaar saadan / Din Naffle er icke omskaaren / der du bleffst fød / Saa haffuer mand oc icke badet dig met Vand / at du skulde bliffue ren / ey heller gneet met Salt / ey heller suøbt i suøbeklede. Thi ingen ynckede dig / at hand vilde forbarme sig offuer dig / oc beuise dig it aff de stycke / Men du bleffst kast paa Marcken / Saa foractet vaar din Siæl / der du vaast fød.

Men ieg gick frem faar dig / oc saa dig ligge i dit Blod / oc sagde til dig / der du laast saa i dit blod / Du skalt leffue. Ja til dig sagde ieg / der du saa laast i dit blod / Du skalt leffue / Oc ieg haffuer opfød dig / oc ladet dig bliffue stor / som Fructen paa Marcken / oc du vaast nu voxen / oc bleffuen stor oc skøn. Dine bryst vaare voxne / oc du allerede haffde faaet it laangt Haar / Men du vaast end nu nøgen oc beskemmet. Oc ieg gick frem faar dig / oc saa til dig / oc see / Det vaar tid at bedis til dig / Da vdbredde ieg min Kaabe gere offuer dig / oc skiulte din Blysel. Oc ieg loffuede dig det / oc gaff mig i en Pact met dig / siger den HERRE HERRE / at du skulde vere min.

Oc ieg badde dig met Vand / oc tode dig aff dit Blod / oc saluede dig met Balsom. Oc kledde dig met stickede kleder / oc drog sømske Sko paa dig / Jeg gaff dig deylige Linkleder / oc silcke hoffuitklede. Oc prydede dig met Klenodie / oc lagde smider paa dine Arme / oc Kæder paa din halss / oc fick dig Guldspan paa din Stiern / oc øreringe i dine øern / oc en deylig Krune paa dit hoffuit. Summa / du vaast prydet met idel Guld oc Sølff / oc klæd met idel linkleder / silcke oc stickede kleder. Du odst oc idel huede Simler / hunig oc olie / oc du vaast offuer maade deylig / oc fickst Kongeriget. Oc din Roff klingede iblant Hedningene / for din deylighed skyld / som er gantske fuldkommen / ved den Prydelse / som ieg hengde paa dig / siger den HERRE HERRE.

Men du forlodst dig paa din deylighed / oc fordi at du haffde saa stort it rycte / bedreffst du Horeri / saa / at du giorde dig almindig / faar huer som gick frem om dig / oc giorde hans vilie. Oc du togst aff dine kleder / oc giorde dig brogede Altere der aff / met atskillig lyd / oc bedreffst dit Horeri der paa / som aldri før skede eller ske skal. Du togst oc dine deylige Kar / som ieg gaff dig aff mit Guld oc Sølff / oc giorde dig Mandz billede der aff / oc bedreffst dit Horeri met dem. Oc du togst dine stickede kleder / oc kledde dem der met / oc lagde min olie oc Røgelse faar dem. Min mad / som ieg gaff dig at æde / Simler / Olie oc Hunig / lagde du faar dem / til en sød Luct.

Ja det kom der hen / siger den HERRE HERRE / at du togst dine Sønner oc døtter / som du fødde mig / oc offrede desamme dem til at æde. Ment du da / at dit Horeri / er en ringe ting? At du slacter mine Børn / oc lader dem opbrende faar dem. Du haffuer end nu aldri tenckt i dit Verstyggelighed oc horeri / paa din Vngdoms tid / huor nøgen oc blot du vaast / oc laast i dit Blod. Oc offuer al denne din ondskaff (Ah ve / ve dig) siger den HERRE HERRE / bygger du dig Biergekircker / oc gør dig Bierge altere / paa alle gaderne. Oc faare paa alle veye / bygger du dine Bierge altere / oc gør din deylighed til idel Verstyggelighed / Du atskillier dine Føder mod alle / som gaa omkring dig / oc bedriffuer stort horeri.

Først bedreffst du horeri met Egypti børn dine Nabo / som haffde stort Kød / oc brugede stort horeri at opuecke mig. Men ieg vdracte min Haand mod dig / oc stillede denne din skick / oc offuergaff dig i dine Fienders / Philisternis døtters villie / som bluedis ved din vbeskemmede væsen. Der effter bedreffst du horeri met de Assyriers børn / oc du kunde icke bliffue mæt der aff. Ja der du haffde bedreffuit horeri met dem / oc kunde icke bliffue mæt der aff / giorde du end mere horeri i Canaans land / indtil Chaldeen / Oc du kunde icke end der met bliffue mæt. Huorledis skal ieg dog omskære dit hierte / siger den HERRE HERRE / effterdi du gør saadan en gild Horis Gerning? Der met / at du bygger dine Bierge kircker / faare paa alle veye / oc gør dine Altere paa alle gader.

Der til met vaast du icke som en anden hore/ som mand kand købe met pendinge/ ey heller som en hoerkone/ som lader andre til i sin Mandz sted. Thi alle andre horer giffuer mand pendinge/ Men du giffuer alle dine Boler pendinge til/ och begaffuer dem/ at de komme alle vegne til dig/ oc bedriffue horeri met dig. Oc det findis hoss dig tuert emod faar andre Quinder/ met dit horeri/ efftersdi mand løber icke effter dig/ men du giffuer Pendinge til/ och mand giffuer dig icke pendinge/ Saa gør du tuert emod.

Hør fordi HERRENS ord/ du hore/ saa siger den HERRE HERRE/ Efterdi at du giffuer saa gerne Pendinge til/ oc du optecker din Blysel faar dine Boler ved dit horeri oc din verstyggelighed mod alle Affguder/ Oc vdgyder dine børns Blod/ som du offrer dem/ Derfaare/ see/ ieg vil forsamle alle dine Boler/ met huilke du haffuer bedreffuit vellyst/ met alle dem som du holt for Venner/ til dine Fiender/ Oc ieg vil forsamle dem baade mod dig alle vegne/ oc optecke din Skam faar dem/ at de skulle aldelis see din blysel. Och ieg vil lade Horquindens oc Blodz vdgyderskis Dom gaa offuer dig/ oc ieg vil vdstyrte dit Blod met grumhed oc nidkærhed. Oc ieg vil giffue dig i deris hender/ at de skulle affbryde dine Biergekircker/ oc nedsla dine Bierge Altere/ oc drage dine kleder aff dig/ och tage dine kaastelige kar fra dig/ oc lade dig side nøgen oc blot.

Joachin.

Oc de skulle føre hobe Folck offuer dig/ som skulle stene dig/ oc sønderhugge dig met deris Suerd/ oc opbrende dine huss met ild/ oc gøre dig din Ræt/ faar mange Quinders øyen/ Saa vil ieg gøre en ende paa dit Horeri/ at du skalt icke end nu mere giffue pendinge til. Och ieg vil læske min vrede paa dig/ oc mætte min nidkerhed paa dig/ at ieg maa huile oc icke mere bliffue vred. Fordi/ at du haffuer icke tenckt paa din Vngdoms tid/ men opuecte mig til vrede met alt dette/ Derfaare vil ieg och legge alle dine Gerninger paa dit Hoffuit/ siger den HERRE HERRE/ Alligeuel at ieg haffuer icke giort der met/ effter den Skendzel i din Verstyggelighed.

See alle de/ som pleye at bruge ordsprock/ skulle oc sige dette Ordsprock om dig/ Daatteren er/ som Moderen. Du est din Moders Daatter/ som vdstøtte sin Mand oc Børn/ oc du est dine Søsteris Søster/ som vdstøtte deris Mend oc Børn/ Eders Moder er en aff Hethiterne/ oc eders Fader en Amoriter. Samaria er din største Søster/ met hendis døtter/ som boer paa din Venstre side/ oc Sodoma er din mindste Søster/ met hendis døtter/ som boer hoss din Høyre side. Alligeuel at du haffuer icke end leffuit effter deris veye/ ey heller giort effter deris Verstyggelighed/ Der fattis icke meget vdi/ at du ey haffuer giort verre/ end de/ i al din væsen.

Saa sandelige som ieg leffuer/ siger den HERRE HERRE/ Sodoma din Søster oc hendis Døtter/ haffue icke saa giort/ som du oc dine Døtter. See/ det vaar Sodoma din Søsters misgerning/ Hofferdighed oc offuerflødighed i alting/ och god fred/ som hun och hendis Døtter haffde. Men de hulpe icke den Fattige och Nødtørfftige/ Men de vaare hoffmodige oc giorde Verstyggelighed faar mig/ Derfaare tog ieg dem oc bort/ da ieg begynte at see der til.

Saa haffuer oc Samaria/ icke giort halffdelen aff dine synder/ Men du giorde din Verstyggelighed saa meget mere offuer hende/ at du haffuer giort din Søster from mod al den verstyggelighed/ som du giorde. Saa bær oc nu din skendzel/ du som gør din Søster from ved dine synder/ i huilke du giorde større Verstyggelighed/ end hun/ oc gør hende frommere end du est/ Thi vær oc du nu skamrød/ oc bær din skendsel/ at du haffuer giort din Søster from.

Men ieg vil vende deris Fengsel/ som er/ Sodome oc hendis Døtters/ oc denne Samarie/ oc hendis Døtters Fengsel/ oc de Fangne i dette dit Fengsel met dem/ At du skalt bære din skendsel oc forhaanelse/ for alt det som du haffuer giort/ oc alligeuel skulle i bliffue trøstede. Oc din Søster denne Sodoma oc hendis Døtter skulle omuendis/ lige som de vaare før/ oc Samaria oc hendis Døtter skulle omuendis/ lige som de vaare før/ Der til met skal oc du oc dine Døtter omuendis/ lige som i vaare før. Oc du skalt icke mere rose din søster Sodoma/ lige som i din hoffmodigis tid/ der din ondskab vaar icke obenbaret. Som paa den tid/ der Syrie døtter och Philisternis døtter/ skendede dig alle vegne/ oc foractede dig trint omkring/ Der i maatte bære eders Skendzel oc Verstyggelighed/ siger den HERRE HERRE.

Thi saa siger den HERRE HERRE/ Jeg vil gøre mod dig/ som du haffuer giort At du foracter Eeden oc forbryder Pacten. Men ieg vil tencke paa min Pact som ieg giorde met dig/ i din Vngdoms tid/ Oc ieg vil oprette en euig Pact met dig/ Da skalt du tencke paa dine veye/ oc skamme dig/ naar du skalt tage din største oc minste Søster til dig/ som ieg vil giffue dig til Døtter/ Men icke aff din Pact. Men ieg vil oprette min

Pact met dig/ At du ſkalt fornemme/ at ieg er HERREN/ Paa det at du ſkalt komme det ihu/ oc ſkamme dig / oc icke mere tore oplade din mund for ſkendſel/naar ieg vil forlade dig alt det/ſom du haffuer giort/ſiger den HERRE HERRE.

XVII.

OC HERRENS ord ſkede til mig / oc ſagde / Du Menniſkens ſøn / Leg Iſraels Huſſ it Spørſſmaal oc en Lignelſe faare/oc ſig/Saa ſiger den HERRE HERRE. En ſtor Ørn met ſtore Vinge lang paa flucten oc fuld met fiere/aff atſkillig farffue/kom paa Libanon / oc tog Taappen aff Cederen / oc affbrød den øffuerſte Quiſt/oc førde hannem til Kremere landet / oc ſette hannem i Købmendenis ſtad. Hand tog oc Sæd aff det ſamme land / oc ſaade hannem i det ſamme gode land/ſom er meget Vand/oc ſette den løſſ hen. Oc den opuoxte oc bleff it vdbred Vintræ/met en lau bul/Thi Grenene der paa bøyde ſig til det / oc Røderne der paa vaare vnder det/Oc der vaar ſaa it Vintræ/ſom fick Quiſte oc Grene.

Oc der vaar en anden ſtor Ørn met ſtore Vinge oc mange fiære/ Oc ſee / Vintræet haffde begerelſe i ſine røder tilſamme Ørn/oc vdracte ſine Vinquiſte mod hannem/at det ſkulde vandis aff hans plantelſis ſted. Oc det vaar dog plantet paa en god bond / hoſſ mange Vand/ at det kunde vel haffue faaet Quiſte/oc baaret Fruct/oc bleffuit it herligt Vintræ.

Saa ſig nu/Saa ſiger den HERRE HERRE/Skulde det lyckis: Ja mand ſkal oprycke Røderne der aff/oc affriffue Fructen/oc det ſkal borttørris/at alle fremuoxne blad der paa/ſkulle bort viſne/Oc det ſkal icke ſke ved en ſtor arm / eller ved meget Folck/ paa det mand ſkal bortføre det fra ſine røder. See/Det er io vel plantet/Men ſkulde det lyckis der met: Ja/ſaa ſnart ſom Øſten vær rører det/ſkal det viſne/paa den ſted ſom det voxer.

Oc HERRENS ord ſkede til mig/oc ſagde/Kære ſig til det wlydige Huſſ/Vide i icke/ huad dette er: Oc ſig/See/Kongen aff Babylonien kom til Jeruſalem/oc tog hendis Konger oc hendis Førſter / oc førde dem bort til ſig til Babylonien. Oc hand tog aff den Kongelige Sæd/oc giorde en Pact met hannem/oc tog en Eed aff hannem/Men de Veldige i landet tog hand bort / at Kongeriget ſkulde bliffue vnderdanigt der met/ oc icke opſette ſig / Paa det at hans Forbund ſkulde holdis ved mact oc bliffue ved.

Men ſamme (Sæd) affalt fra hannem / oc ſende ſine Bud til Egypten / at mand ſkulde ſende hannem Heſte oc meget Folck. Skulde det vel lyckis hannem: Skulde den vndkomme/ ſom ſaadant gør: Oc ſkulde den vndkomme/ſom brød Pacten: Saa ſandelige ſom ieg leffuer/ ſiger den HERRE HERRE/ Hand ſkal dø paa den Kongis ſted/ſom ſette hannem til Konge/hueſſ Eed hand haffuer foractet/oc hueſſ Forbund hand haffuer brudet/ſom er i Babylonien. Oc Pharao ſkal icke gøre hannem biſtand i Striden / met ſtor Hær oc meget Folck/ naar mand opkaſter Volde/oc opbygger Buluerck/at meget Folck ſkal ihielſlaſſ. Thi efſterdi hand foractede Eeden oc brød det Forbund/ ſom hand gaff ſin haand paa/oc gør alt ſaadant/ hand ſkal icke vndkomme.

Der faare ſiger den HERRE HERRE ſaa / Saa ſandelige ſom ieg leffuer / da vil ieg føre min Eed/ſom hand foractede/oc min Pact/ ſom hand brød / paa hans Hoffuit. Thi ieg vil kaſte mit Garn offuer hannem/ oc hand ſkal gribis i min Jagt / oc ieg vil føre hannem til Babylonien/oc der vil ieg gaa i rette met hannem / fordi at hand haffuer ſaa forbrudet ſig mod mig. Oc alle hans Anhengere/ſom fly met hannem/de ſkulle falde ved Suerd/oc de ſom offuerbliffue/de ſkulle bortſpreeſſ faar alle Vær/Oc de ſkulle fornemme/ at ieg HERREN ſagde det.

Saa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil oc tage aff det høye Ceder træes Taap/ oc bryde en ſubtilig Quiſt øffuerſt aff Grenene der paa / oc ieg vil plante hannem paa it høyt ſammenført Bierg/ſom er/paa Jſraels høye bierg/ at hand ſkal faa Grene oc bære Fruct / oc bliffue it herligt Ceder træ/ ſaa/at allehonde Fule kunde bo vnder hannem/oc at allehonde ſom flyger/ kunde bliffue vnder hans Grenis ſkygge. Oc alle Landens Træ ſkulle fornemme/at ieg HERRE haffuer nedtryckt de høye træ/oc ophøyet det nedtryckte træ/oc giort det grøne træ tiurt/oc giort det tørre træ grønt. Jeg HERREN taler det/oc gør det ocſaa.

XVIII.

OC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Huad er det at i bruge det Ordsprock vdi Israels Land/ oc sige: Fedrene haffue ædet Vilde druer/ Men Børnenis tender ere deye der aff. Saa sandelige som ieg leffuer/ siger den HERRE HERRE/ saadant Ordsprock skal icke mere gaa iblant eder i Israel/ Thi see/ alle Siæle ere mine/ Faderens siæl er oc saa vel min/ som Sønnens siæl/ Huilcken Siæl som synder/ hun skal dø.

Der som nogen er nu From/ som gør ræt oc vel/ Som icke æder paa Bierge/ som icke opløffter sine øyen til Israels Husis Affguder/ Oc besmitter icke sin Nestis Hustru/ Oc ligger icke hoss Hustruen i hendis siugdom/ Som gør ingen mand skade/ Som giffuer den sit Pant igen som hannem er skyldig/ Som tager icke noget fra nogen met vold/ Som skiffter sit Brød met den Hungrige/ oc klæder den Nøgne/ Som icke aagerer/ Som tager icke nogen mands fordel fra hannem/ Som vender sin Haand fra wret/ Den som ret dømmer mellem Folcket/ Den som vandrer effter mit Ræt/ oc holder mine Bud/ at hand gør aluorlige der effter/ Hand er en from Mand/ hand skal haffue Liffuit/ siger den HERRE HERRE.

Men om hand affler en Søn/ oc hand bliffuer en Røffuere/ som vdgyder Blod/ eller gør it aff disse stycke/ oc gør inted aff de andre stycker/ Men æder paa Biergene/ oc besmitter sin Nestis Hustru/ skader de Fattige oc Elendige/ tager noget met vold/ giffuer icke Pantet igen/ opløffter sine øyen til Affguder/ huor met hand bedriffuer en Verstyggelighed/ vdlæner paa Aager/ søger Fordel/ Skulde hand leffue: Hand skal icke leffue. Men/ effterdi hand giorde al saadan Verstyggelighed/ da skal hand visselige dø/ Hans Blod skal vere paa hannem.

Men om hand affler en Søn/ som seer alle saadanne Synder/ som hans Fader gør/ oc frycter/ oc gør icke saa/ æder icke paa Biergene/ opløffter icke sine øyen til Israels Husis Affguder/ Besmitter icke sin Nestis Hustru/ gør ingen mand skade/ holder icke Pant/ tager inted met vold/ Skiffter sit Brød met den Hungrige/ oc kleder den Nøgne/ som vender sin Haand fra wret/ tager icke Aager eller Fordel. Men holder mine Bud/ oc leffuer effter min Ræt/ Hand skal icke dø for sin Faders misgerning skyld/ men leffue. Men hans Fader/ som brugede vold oc wret/ oc giorde det iblant sit folck/ som icke duer/ See/ hand skal dø/ for sin misgernings skyld.

Deute. 14.
4. Reg. 4.
2. Paral. 25.

Saa sige i/ Huor faare skal Sønnen icke bære sin Faders misgerning: Fordi at hand giorde ret oc vel/ oc haffuer holdet oc giort al min Ræt/ skal hand leffue/ Thi huilcken Siæl som synder/ hun skal dø. Sønnen skal icke bære Faderens misgerning/ Oc Faderen skal icke bære Sønnens misgerning/ Men den Retferdigis retferdighed skal vere offuer hannem/ Oc den Wretferdigis wretferdighed skal vere offuer hannem.

Men der som den wgudelige omuender sig fra alle sine Synder/ som hand haffuer giort/ oc holder alle mine Bud/ oc gør ret oc vel/ Da skal hand leffue/ oc icke dø. Al hans Offuertrædelse/ som hand haffuer giort/ skal icke ihukommis/ **Men hand skal leffue for sin retferdighed skyld/ som hand gør. Ment du/ at ieg haffuer behagelighed i den Wgudeligis Død (siger den HERRE HERRE) oc icke meget mere/ at hand skal omuende sig fra sit væsen/ oc leffuer?**

Oc der som den Retferdige vender sig fra sin retferdighed/ oc gør ilde/ oc leffuer effter al den Verstyggelighed/ som en Wgudelig gør/ Skulde hand leffue: Ja al hans Retferdighed/ som hand haffuer giort/ skal icke ihukommis/ Men hand skal dø i sin offuertrædelse oc Synd/ som hand haffuer giort/ End nu sige i/ HERREN handler icke ret.

Saa hører nu/ i aff Israels Huss/ Er det ey saa: at ieg haffuer ret/ oc i haffue wret: Thi naar en Retferdig vender sig fra sin retferdighed oc gør ont/ Da skal hand dø/ Men hand skal dog dø for sin ondskaffs skyld/ som hand giorde. Tuert emod/ naar den Wgudelige omuender sig fra sin wretferdighed/ som hand haffuer giort/ oc gør nu ret oc vel/ da skal hand beholde sin siæl leffuende. Thi efftterdi at hand seer/ oc omuender sig fra al sin ondskaff/ som hand haffuer giort/ Da skal hand leffue oc icke dø.

End nu sige de aff Israels Huss/ HERREN handler icke ret. Skulde ieg haffue wret: I aff Israels Huss haffue wret. Der faare vil ieg dømme eder/ aff Israels Huss/ huer effter sit væsen/ siger den HERRE HERRE/ Der faare/ saa omuender eder aff al eders Offuertrædelse/ Paa det at i skulle icke falde/ for eders misgernings skyld. Kaster fra eder alle eders Offuertrædelse/ met huilcke i haffue offuertrædt/ oc gører eder it nyt Hierte oc en ny Aand. Thi huor faare vilt du saa dø/ du Israels Huss: Thi ieg

haffuer

haffuer icke behagelighed til hans Død som døer / siger den HERRE HERRE / Der faare omuender eder / saa skulle i leffue.

XIX.

MEn gør du it grædeligt Klagemaal offuer Israels Førster / oc sig / Huor faare ligger din Moder den Løuuinde / iblant Løuuinderne / oc opføder sine vnge Løuuer? Hun opfødde en aff dem / oc der aff bleff en vng Løuue / hand vande sig til at sønderriffue oc æde Folck. Der Hedningene det hørde om hannem / grebe de hannem i deris Graff / oc førde hannem met Lencker til Egypti land.

Der hans Moder saa nu / at hendis haab vaar borte / der hun haffde lenge haabet / Da tog hun en anden aff sine Vnge / oc giorde en vng Løuue aff hannem. Der hand vandrede iblant Løuuinderne / da bleff hand en vng Løuue / hand vande sig oc til at sønderriffue oc æde Folck / Hand lærde at kende deris Encker / oc ødelagde deris Stæder / At Landet oc alt det som der i vaar / bleff forferdet / for hans brølende røst. Saa lagde Hedningene sig aff alle Land trint omkring / oc kaste it Garn offuer hannem / oc grebe hannem i deris Graffuer / oc støtte hannem bunden i it Sprinckel / oc førde hannem til Kongen aff Babylonien / Oc mand loed foruare hannem / at hans røst skulde icke mere høris paa Israels Bierg.

Din Moder vaar / som it Vintræ / lige som du / plantet hoss Vandet / oc hendis fruct oc grene voxte aff det store vand / at hendis Quiste bleffue saa stercke / at de vaare gode til Herre spirer / oc bleff høyt iblant Quistene. Oc der mand saa / at det vaar saa høyt / oc haffde saa mange quiste / bleff det opryckt oc sønderreffuit i grumhed / oc nedkast til Jorden oc bortkast / Østen vær bort tiurde fructen der paa / oc de stercke grene der paa bleffue sønderbrudne / at de visnede oc opbrendis. Men det er nu plantet i Ørcken / vdi it tiurt oc tørstigt land. Oc der er en Ild vdgaangen aff de stercke quiste der paa / som fortærede fructen der paa / At der er ingen stercke quiste mere paa hende / til en Herris spir / Det er en klagelig oc iammerlig ting.

XX.

DEt hende sig i det siuende aar / paa den tiende dag i den femte maanet / da komme nogle aff de Eldste i Israel / at spøre aff HERREN / oc sette dem ned faar mig. Da skede HERRENS ord til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / tale til Israels Eldste / oc sig til dem / Saa siger den HERRE HERRE / Ere i komne at atspøre mig? Saa sandelige som ieg leffuer / da vil ieg vere watspurt aff eder / siger den HERRE HERRE. Men vilt du / Menniskens søn / straffe dem / daa maat du saa straffe dem / Giff dem deris Fedres Verstyggelighed til kende / oc sig til dem.

Saa siger den HERRE HERRE / Paa den tid / der ieg vdualde Israel / opløffte ieg min Haand til Jacobs Husis Sæd / oc ieg gaff mig tilkende faar dem i Egypti land / Ja ieg opløffte min Haand til dem / oc sagde / Jeg er HERREN edars Gud. Oc ieg opløffte min Haand samme tid / at ieg førde dem aff Egypti land / vdi it Land / som ieg forsaa dem met / som flyder met Milck oc Hunig / it ædel Land faar alle land. Oc ieg sagde til dem / Huer skal bortkaste den Verstyggelighed fra sine øyen / oc besmitter eder icke paa Egypternis Affguder / Thi ieg er HERREN eders Gud.

Men de vaare mig wlydige / oc vilde icke høre mig / oc ingen aff dem bortkaste Verstyggelighed faar sine øyen / oc de forlode icke heller Egypti Affguder. Da tenckte ieg / at vdgyde min grumhed offuer dem / oc lade al min vrede gaa offuer dem / end nu i Egypti land / Men ieg forlod det for mit Naffn skyld / at det skulde icke bliffue vanhelliget faar Hedningene / iblant huilcke de vaare / oc for huilcke ieg haffde giffuit mig dem til kende / at ieg vilde føre dem aff Egypti Land.

Oc der ieg haffde ført dem aff Egypti land / oc ført dem bort i Ørcken / Da gaff ieg dem mine Bud / oc lærde dem min Ræt / Ved huilcken Mennisken leffuer / som holder dem. Jeg gaff dem oc min Sabbath / til it Tegen mellem mig oc dem / At de skulde lære der met / at ieg er HERREN / som hellig gør dem. Men Israels Huss vaar mig wlydig / oc saa i Ørcken / oc leffuede icke effter mine Bud / Men de foractede min Ræt / Ved huilcken Mennisken leffuer / som holder den / oc de vanhelligede min Sabbath gantske meget. Da tenckte ieg / at vdgyde min grumhed offuer dem i Ørcken / oc ødelegge dem aldelis / Men ieg loed det for mit naffn

 skyld /

skyld/paa det/ at det skulde icke vanhelligis iblant Hedningene/ fra huilcke ieg vdførde dem.

Oc ieg opløffte min Haand mod dem i Ørcken/at ieg vilde icke føre dem i det Land/som ieg haffde giffuit dem/som flyder met Milck oc Hunig/ it ædelt Land offuer alle land. Fordi/ at de foractede min Ræt/oc icke leffuede effter mine Bud/oc vanhelligede min Sabbath/Thi de vandrede effter deris Hierters Affguder. Men mit øye sparde dem/ at ieg icke forderffuede dem/ey heller aldelis omkom dem i Ørcken.

Oc ieg sagde til deris Børn i Ørcken/ J skulle icke leffue effter eders Fedris Bud / oc icke holde deris Ræt/oc icke besmitte eder paa deris Affguder. Thi ieg er HERREN eders Gud/ J skulle leffue effter mine Bud/oc i skulle holde min Ræt / oc gøre der effter / oc i skulle hellige mine Sabbather/at de skulle vere it Tegen mellem mig oc eder/at i skulle vide at ieg er HERREN eders Gud. Men Børnene vaare mig ocwlydige / leffuede icke effter mine Bud/hulde icke heller min Ræt/ at de giorde der effter / Ved huilcke Mennisken leffuer som holder dem/oc de vanhelligede mine Sabbather.

Da tenckte ieg at vdgyde min grumhed offuer dem / oc lade al min vrede gaa offuer dem i Ørcken. Men ieg vende min Haand/oc forloed det for mit Naffn skyld/Paa det/at det skulde icke vanhelligis faar Hedningene / fra huilcke ieg haffde vdført dem. Jeg opløffte oc min Haand mod dem i Ørcken/at ieg bortspredde dem iblant Hedningene/oc kaste dem hen i Landene/fordi/At de hulde icke mine Bud/oc foractede min Ræt / oc vanhelligede mine Sabbather/oc saae effter deris Fedris Affguder. Der faare gaff ieg dem i den lærdom som icke er god/ oc i den Ræt/i huilcken de kunde icke haffue Liffuit/Oc bortkaste dem met deris Offer / der de opbrende alle deris Førstefødde met ild/huor met ieg forstyrrede dem/oc de maatte lære/at ieg er HERREN.

Der faare tale du Menniskens søn / met Jsraels Huss / oc sig til dem / Saa siger den HERRE HERRE/ Eders Fedre haffue end nu videre bespaattet oc tradzet mig/ Thi der ieg haffde ført dem i Landet/ offuer huilcket ieg haffde opløfft min Haand/ at ieg vilde giffue dem det/Huor de saae it høyt Bierg eller it tyckt Træ / der offrede de deris Offer / oc bare deris hadelige Gaffuer did/oc giorde der deris søde Røg / oc vdgydede der deris Drickoffer. Men ieg sagde til dem/Huad skal dog den Høye/ til huilcken i gaa? Oc saa kaldis hun det Høye/indtil paa denne dag.

Der faare sig til Jsraels Huss/ Saa siger den HERRE HERRE/ J besmitte eder i eders Fedris væsen/oc bedriffue horeri met eders verstyggelighed/ oc besmitte eder met eders Affguder/til huilcke i offre eders Gaffuer/ oc opbrende eder Sønner oc Døtter met ild/ indtil paa denne dag/Oc ieg skal lade eder aff Jsraels Huss atspøre mig? Saa sandelige som ieg leffuer/siger den HERRE HERRE/ Jeg vil vere watspurt aff eder. Der til at i tencke/wi ville gøre/som Hedningene oc som andre Folck i Landene / tilbede Træ oc Stene/ det skal feyle eder.

Saa sandelige som ieg leffuer/siger den HERRE HERRE/ Jeg vil regere offuer eder met en sterck Haand oc vdract Arm/oc met vdstyrt Grumhed. Oc ieg vil føre eder fra Folckene/oc aff Landene som i ere bortspridde / oc samle eder der met en sterck haand oc vdract Arm/oc met en vdstyrt Grumhed. Oc ieg vil føre eder i Folckenis Ørcken / oc der gaa i rette met eder/ fra ansict oc til ansict. Lige som ieg gick i rette met eders Forfedre i ørcken hoss Egypten/ Lige saa vil ieg oc gaa i rette met eder/siger den HERRE HERRE. Jeg vil vel føre eder vnder Riset / oc tuinge eder met Pactens baand. Oc ieg vil vdfeye de Wgudelige iblant eder de Affaldne/ oc dem som offuertræde mod mig / Ja ieg vil føre dem aff de Land/ som de nu bo/ oc icke lade dem komme i Jsraels Land / At i skulle lære / at ieg er HERREN.

Der faare i aff Jsraels Huss / Saa siger den HERRE HERRE/ Efftersdi at i ville io icke lyde mig/ Saa farer bort / oc tiener huer sine Affguder/ Men lader her effter mit hellige Naffn vere wskent met eders Offer oc Affguder. Thi saa siger den HERRE HERRE/ Paa mit hellige Bierg/paa det høye Jsraels Bierg/ der skal alt Jsraels Huss / oc alle de som ere i Landet/tiene mig/Der skulle de bliffue mig tacknemmelige/oc der vil ieg æske eders Løfftelsis Offer / oc eders første fructis Offer / met alt det som i hellige mig. J skulle bliffue mig tacknemmelige / met den søde Luct/naar ieg fører eder fra Folckene/ oc samler eder aff Landene/til huilcke i ere bortspridde/ oc ieg vil hellig gøris i eder faar Hedningene.

Oc i skulle fornemme/at ieg er HERREN/naar ieg haffuer ført eder i Jsraels land/ J det Land/offuer huilcket ieg opløffte min Haand / at ieg vilde giffue eders Fedre det. Der skulle i tencke/paa eders væsen/oc paa alle eders gerninger/met huilke i ere besmittede/oc i skulle

angre al eders ondskaff / som i haffue giort. Oc i skulle fornemme / at ieg er HERREN / naar ieg gør met eder / for mit Naffn skyld / oc icke effter eders onde væsen oc skadelige gerninger / du Jsraels Huss / siger den HERRE HERRE.

XXI.

OC HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Sæt dit ansict mod Synden vær / oc dryppe mod Synden / oc spaa mod den Skou i marcken mod Synden. Oc sig til Skouuen mod Synden / Hør HERRENS ord / Saa siger den HERRE HERRE / See / ieg vil optende en Jld i dig / hand skal fortære baade grøne oc tørre Træ / at mand skal icke kunde vdslycke hans Lue / Men alt det som staar fra Synden oc indtil Norden / skal opbrendis. Oc alt Kød skal see / at ieg HERREN haffuer optent hannem / oc ingen skal kunde vdslycke hannem. Oc ieg sagde / Ah HERRE HERRE / De sige om mig / Denne taler idel fortacte ord.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Sæt dit ansict mod Jerusalem / oc dryppe mod Helligdommen / oc spaa mod Jsraels Land. Oc sig til Jsraels land / saa siger den HERRE HERRE / See / Jeg vil til dig / Jeg vil drage mit Suerd aff balgen / oc ieg vil oprycke i dig / baade retferdige oc vretferdige. Efterdi at ieg vil da oprycke i dig / baade retferdige oc vretferdige / saa skal mit Suerd vdfare aff balgen offuer alt kød fra Synden indtil Norden / Oc alt kød skal fornemme / at ieg HERREN haffuer vddraget mit Suerd aff sin balge / oc det skal icke indstingis igen.

Oc du Menniskens søn skalt sucke / indtil dine Lender gøre dig ont / ia du skalt beskelige sucke / at de det see. Oc naar de sige til dig: Huor faare sucker du: Da skalt du sige / For det rycte skyld / som der kommer / for huilcket alle Hierter skulle mistrøste sig / oc alle hender nedhenge / al Mod falde / oc alle Knæ skulle gaa som Vand / See / det kommer / oc det skal ske / siger den HERRE HERRE.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / spaa / oc sig / Saa siger HERREN / Sig / Suerdet / ia Suerdet er giort huast oc feyet / Det er huast giort / at det skal slacte / Det er feyet / at det skal skinne. O huor glade vilde wi vere / om hand giorde end alle Træene / til Riiss offuer de onde Børn / Men hand haffuer vdfaaet it Suerd at feye / at mand skal holde det / Det er huast giort oc feyet / at mand skal faa hannem det i haanden som skal ihielsla. Robe oc hyle / du Menniskens søn / Thi det gaar offuer mit Folck / oc offuer alle Regentere i Jsrael / som ere forsamlede til Suerd / met mit Folck. Der faare sla paa dine Lender / Thi hand haffuer offte straffet dem / huad haffuer det hulpet: De onde Børns Riiss vil icke hielpe / siger den HERRE HERRE.

Oc du Menniskens søn / spaa / oc sla dine Hender tilsammen / Thi Suerdet skal komme dubbelt / ia tredubbelt / Jt Dræbe suerd / it stort Slagsuerd / som skal oc ramme paa dem i Herberne / der som de henfly. Jeg vil lade Suerdet klinge / at Hiertene skulle mistrøste / oc mange skulle falde i alle deris Porte (Ah / huorledis blincker det / oc hugger frem til slacting) oc sige / Hug til / baade paa den høyre oc venstre side / huad faar dig er. Da vil ieg vere glad met mine Hender der offuer / oc lade min vrede gaa / Jeg HERREN sagde det.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Gør tho veye / ved huilcke Kongens Suerd aff Babylonien skal komme / Men de skulle baade gaa aff it Land / Oc sæt it Tegen faar paa veyen mod Staden / til huilcken det skal vise. Oc gør veyen / at Suerdet kand komme til Ammons Børns Rabbath / oc i Juda til den faste Stad Jerusalem. Thi Kongen aff Babylonien skal sticke sig paa den Veyskel / faare paa de tho veye / at lade der spaa faar sig / oc skiude der met Pile om Laaden / atspøre sine Affguder / oc see til Leffueren.

Oc Spaadommen skal vduise paa den høyre side mod Jerusalem / at hand skal lade føre Bucke hen til / oc gøre huler / oc offuerfalde dem / oc myrde dem met stort skrig / oc at hand skal føre Bucke mod Porten / oc bygge der Volde vern oc Bulverck. Men den spaadom skal dem tyckis at vere falsk / hand maa suere saa dyre som hand vil / Men hand skal tencke paa misgerningen / at hand skal vinde hannem. Der faare siger den HERRE HERRE saa / Der faare at i ihukommis for eders misgerning oc eders vlydelse er obenbare / at mand kand see eders synd i al eders gerning / Ja der faare at i kommis ihu / skulle i fangis met vold.

Oc du Israels Første/du som est fordømt oc hen rettet/hues dag skal komme/naar misgerningen er kommen til ende/saa siger den HERRE HERRE/ Tag bort Hatten/oc tag Krunen aff/ Thi der skal huercken Hat eller Krune bliffue/ Men den som ophøyede sig/ hand skal nedtryckis/ Oc den som nedtryckte sig/ hand skal ophøyes. Jeg vil gøre Krunen til inted/til inted/til inted/ **Jndtil den kommer/ som skal haffue hende/ Hannem vil ieg giffue hende.**

Oc du Menniskens søn/spaa/oc sig/ saa siger den HERRE HERRE/om Ammons børn/oc om deris skendzel/oc sig/ Suerdet/suerdet er vddraget/ at ihielsla/Det er feyet/ at det skal myrde/oc det skal blincke. Der faare/ at du loedst dig sige falske Syn/ oc spaa dig Løgn/huor met du skalt oc offuergiffuis iblant de ihielslagne Wgudelige/huess dag kommer/ der misgerningen vaar kommen til ende. Oc om Suerdet end stingis i balgen igen/da vil ieg dog dømme dig i den sted/som du est skabt/oc i det Land/ som du est fød. *Ammon.* Oc ieg vil vdgyde min vrede offuer dig/ Jeg vil opblæse min grumhedz ild offuer dig/ oc vil antuorde dig i de Folckis hender/som kunde brende oc forderffue. Du skalt bliffue Jlden til mad/ oc dit Blod skal vdgydis i landet/ oc mand skal icke mere komme dig ihu/ Thi ieg HERREN haffuer det sagt.

XXII.

OC HERRENS ord skede til mig/oc sagde/ Du Menniskens søn/ vilt du icke straffe din mordeske Stad/ oc vise hannem al sin Verstyggelighed: Sig/saa siger den HERRE HERRE/ O Stad/ du som vdgyder dinis blod/paa det at din tid skal komme/ oc du som gør Affguder hoss dig/ huor met du besmitter dig. Du synder i det Blod/som du vdgyder/ oc du besmitter dig met de Affguder/som du gør/ Der met drager du dine dage frem/ oc gør at dine aar mue komme. Der faare vil ieg gøre dig til en Spaat blant Hedningene/ oc til en Skendzel i alle Land/ Baade nær oc longt borte/ skulle de bespaatte dig/ oc du skalt haffue it skendeligt rycte/ oc lide stor iammer.

See/ Førsterne i Israel/ huer er mectig hoss dig til at vdgyde Blod. De foracte Fader oc Moder/ De Fremmede gøre de vold oc wret/ De plagge Faderløse børn oc Encker. Du foracter min Helligdom/ oc vanhelliger mine Sabbather. Fortredere ere i dig/ Paa det at de kunde vdgyde blod/de æde paa Biergene/ oc handle fortredelige i dig. De optecke deris Fedris blysel/oc nøde Quinder i deris siugdom/ oc de bedriffue Verstyggelighed iblant huer andre/ Frende met Frendis Hustru/ De skende deris egne Sønners Hustruer met al fortredelighed/ De trenge deris egne Søstrer/deris Faders Døtter. De tage Gaffuer/ paa det at de kunde vdgyde blod/ De bruge Aager/ oc tage fordelen fra huer andre/ oc bedriffue deris Gerighed mod deris Neste/ oc gøre huer andre vold/ oc forglemme mig saa/ siger den HERRE HERRE.

See/ Jeg vil sla mine Hender tilsammen/ offuer den Gerighed som du bedriffuer/ oc offuer det Blod/som vdgydet er i dig. Ment du oc/ at dit Hierte skal det kunde lide/ eller dine hender fordrage/ paa den tid/ naar ieg vil straffe dig: Jeg HERREN haffuer talet det/ oc ieg vil ocsaa gøre det/ oc ieg vil bortspre dig iblant Hedningene/ oc forstøde dig i Landene/ Oc ieg vil gøre en ende paa din Wrenlighed/ at du skalt actis forbandet hoss Hedningene/ Oc fornemme/ at ieg er HERREN.

Oc HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ Israels Huss er mig bleffuit til en Skum/ Al deris kaaber/ tin/ iern oc bly/ er bleffuen i onen til Sølffskum. Der faare siger den HERRE HERRE saa/ Effterdi at i alle ere bleffne Skum/ See/ da vil ieg samle eder alle tilhobe i Jerusalem/ lige som mand legger Sølff/ kaaber/ iern/ bly oc tin tilsammen i onen/ at mand skal opblæse en Jld der vnder/ oc sødersmelte det/ Saa vil ieg oc samle eder tilhobe i min vrede oc grumhed/ indlegge oc smelte eder. Ja ieg vil samle eder/ oc opblæse min vredis Jld iblant eder/ at i skulle smelte der inde. Lige som Sølff smeltis i onen/ saa skulle i oc smelte der vdi/ Oc fornemme/ at ieg HERREN haffuer vdgydet min grumhed offuer eder.

Oc HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ sig til dem/ Du est it Land/ som icke staar til at rense/ lige som nogens/ der icke bliffuer rengiort/ i vredens tid. Propheterne som ere der inde/ haffue besoret sig tilhobe/ at opæde Sielene/ lige som en brølende Løuue/ naar hand tager roff/ de riffue godz oc pendinge til dem/ oc gøre mange Encker der inde. *Propheter.* Deris Prester omuende fortredelige min Lou/ oc vanhelge min Helligdom/ De holde ingen skilsmisse mellem Helligt oc Whelligt/ oc de lære icke/ huad rent eller wrent er/ Oc de *Prester.*

beuare

beuare icke mine Sabbather/ oc ieg bliffuer vanhelliget iblant dem. Deris Førster ere der vdi lige som riffuende Vlffue/ at vdgyde blod/ oc omkomme Sielene/ for deris gerighed skyld.

Førsterne.

Oc deris Propheter/ kalke dem met løss kalk/ predicke løse tiende/ oc spaa dem Løgn/och sige/ saa siger den HERRE HERRE/ Alligeuel at HERREN haffuer det icke talet. Folcket i Landet bruge vold/ oc røffue dristelige/ oc plagge de Arme oc Elendige/ oc gøre de fremmede vold oc wreet. Jeg lette iblant dem/ om nogen giorde sig en Mur/ oc stode mod mig for Gabet/ for Landet/ at ieg skulde icke forderffue det / Men ieg fant der ingen. Derfaare vdstyrte ieg min vrede offuer dem/ oc ieg giorde en ende paa dem met min grumhedz Jld/ oc gaff dem saa deris fortiente løn paa deris Hoffuit/ siger den HERRE HERRE.

Folcket i Landet.

XXIII.

DCHERREN Sord skede til mig/ och sagde/ Du menniskens søn/ Der vaare tho Quinder/ en Moders døtter/ De bedreffue horeri i Egypten i deris vngdom/ de lode der tage paa deris Bryst/ oc lode treffue deris Jomfrudoms Patte. Den største hed Ahala/ oc hendis søster Ahaliba. Och ieg tog dem til Ecte/ oc de fødde mig Sønner oc Døtter/ oc Ahala hed Samaria/ oc Ahaliba Jerusalem.

Ahala bedreff horeri/ der ieg haffde taget hende och hun brende mod sine Boler/ mod de Assyrier/ som komme til hende/ mod Førster oc Herrer/ som vaare kledde met silke/ oc alle vnge deylige karle/ som vaare/ mod Reysenere oc Vogne. Oc hun bolede met alle deylige Karle i Assyria/ oc besmittede sig met alle deris Affguder/ huor hun haffde brynde til en. Der til forloed hun oc icke hendis Horeri met Egypten/ som haffde bolet met hende/ aff hendis Vngdom oc følet/ oc taget hendis Jomfrudoms Bryst/ och bedreffuit stort horeri met hende. Da gaff ieg hende offuer i sin bolers haand/ de Assyriers børn/ til huilke hun brende aff lyst. De optecte hendis Blysel/ oc borttoge hendis Sønner oc Døtter/ Oc de ihielsloge hende met suerd. Oc det kom vd/ at disse Quinder vaare straffede.

Men der hendis søster Ahaliba det saa/ da brende hun meget verre/ end den anden/ oc bedreff mere horeri/ end hendis Søster/ oc brende mod de Assyriers børn/ de som vaare met Førsterne oc Herrene (som komme til hende vel kledde) Reysenere oc vogne/ oc alle vnge deylige karle. Da saa ieg at de vaare baade besmittede i lige haande maade. Men denne bedreff større horeri/ Thi der hun saa malede Mend paa veggene i rød farffue/ Chaldeernis Billede/ omgiordede om deris Lender/ oc haffde fordelte hetter paa deris Hoffuit/ oc alle lige til at see/ som veldige Folck/ Som Babyloniers oc Chaldeers Børn bære/ i deris Federne land/ Hun brende mod dem/ saa snart som hun saa dem/ oc hun sende Bud til dem i Chaldeen.

Der de Babyloniers børn komme nu til hende at soffue hoss hende/ effter kerlighed/ da besmittede de hende met deris horeri/ oc hun besmittede sig met dem/ at hun bleff træt aff dem. Oc der baade hendis horeri och Skendsel/ vaar saa gantske obenbare/ da bleff ieg oc Ked aff hende/ lige som ieg oc bleff Ked aff hendis Søster. Men hun bedreff sit horeri altid mere/ och tenckte paa sin vngdoms tid/ der hun bedreff sit horeri i Egypti land. Oc brende mod sine boler/ huilken brynde vaar/ lige som Asenis oc Hestis brynde. Och du beskickede din wtuckt/ lige som i din Vngdom/ der de i Egypten toge dine Bryst/ oc treffuede dine Patte.

Der faare Ahaliba/ saa siger den HERRE HERRE/ See/ Jeg vil opuecke dine Boler mod dig/ huilke du est Ked aff/ oc ieg vil føre dem trint omkring dig/ som ere Babylons børn/ oc alle Chaldeer/ met Høffuitzmendene/ Førster oc Herrer/ oc alle Assyrier met dem de deylige vnge Mandkøn/ alle Førster oc Herrer/ Riddere oc Edele oc alle honde Reysenere Oc de skulle komme mod dig rustede met vogne oc Reysenere/ oc met en stor hob Folck/ oc de skulle belegge dig/ met smaa Skiolde/ Skiolde oc Hielme/ trint omkring. Dem vil ieg befale Rætten/ at de skulle dømme dig effter deris Ræt.

Jeg vil lade min Nidkærhed gaa offuer dig/ at de skulle handle wbarmhiertelige met dig/ De skulle skære Næse oc Øern aff dig/ oc huad som offuerbliffuer/ det skal falde ved Suerd. De skulle borttage dine Sønner oc Døtter/ oc opbrende det met Jld som offuer bliffuer. De skulle drage dine kleder aff dig/ oc bort tage dine Prydelser. Saa vil ieg gøre en ende paa din wtuct/ oc dit horeri met Egypti land/ At du skalt icke mere opløffte dine øyen effter dem/ oc icke mere tencke paa Egypten.

Thi saa siger den HERRE HERRE/ See/ ieg vil antuorde dig i deris hender/ som du hader/ oc est bleffuen Ked aff/ De skulle handle met dig som Fiender/ oc bort tage alt det/ som du haffuer forhuerffuit/ oc lade dig nøgen oc blot/ At din Blysel/ oc din wtuct oc horeri skal opteckis/ Dette skal dig ske for dit horeri skyld/ som du haffuer bedreffuit met Hedningene

gene

gene/oc besmittet dig met deris Affguder. Du haffuer gonget i din Søsters veye / Der faare giffuer ieg dig ocsaa hendis Kalck i din Haand.

Saa siger den HERRE HERRE / Du skalt dricke din Søsters Kalck / saa dyb oc vid som hand er / Du skalt bliffue til saa stor Bespaattelse oc Forhaanelse / at det skal bliffue wlideligt. Du skalt dricke dig fuld aff den stercke dryck oc iammer / Thi din Søsters Samarie Kalck / er iammerens oc bedrøffuelsens Kalck. Den skalt du rent vddricke / der effter skalt du sønderkaste skaardene / oc sønderriffue dine bryst / Thi ieg talede det / siger den HERRE HERRE. Der faare siger den HERRE HERRE saa / Fordi / at du forglemde mig / oc kaste mig bag din ryg / Saa bær oc nu din Wtuct oc dit Horeri.

Oc HERREN sagde til mig / Du Menniskens søn / Vilt du icke straffe Ahala oc Ahaliba? oc vise dem deris Verstyggelighed / huorledis de haffue bedreffuit Horeri / oc vdgydit blod / oc brudet Ecteskaff met Affguder / Der til met opbrende de deris børn for dem til offer / som de fødde mig. Der offuer haffue de det giort mig / De haffue besmittet min Helligdom / samme tid / oc vanhelliget mine Sabbather. Thi den tid de haffde slactet deris Børn faar Affguderne / da ginge de samme dag i min Helligdom / at vanhellige den / See / saadant haffue de giort i mit Huss.

De sende oc Bud effter Folck / som skulde komme aff Landene longt fra / Oc see / der de komme / da badde du dig oc smyckede dig / oc prydede dig met Smider / dem til ære. Oc du sadst paa en herlig Seng / faar huilcken stod it Bord bered / der paa giorde du røgelse / oc offrede min Olie der paa. Der begyntis en stor gledskaffs røst / Oc de gaffue Folcket / som did vaare komne alleuegne aff stort Folck oc aff Ørcken / Smider paa deris Arme / oc deylige Kruner paa deris Hoffuit.

Oc ieg tenckte / Hun er vant met Horeri / aff gammel tid / Hun kand icke lade aff Horeri. Thi mand gaar ind til hende / Lige som mand gaar ind til en Hore / lige saa gaar mand til Ahala oc Ahaliba de wtuctige Quinder. Der faare skulle Mendene straffe dem / som skulle fuldkomme Rætten / som mand skal straffe Horquinder / oc Blodz vdgydersker / Thi de ere Horkoner / oc deris Hender ere fulde aff blod.

Saa siger den HERRE HERRE / Før en stor Hob hid op offuer dem / oc giff dem til Roff oc Bytte / som dem skulle stene / oc stinge dennem igennem met deris Suerd / oc ihielsla deris Sønner oc Døtter / oc opbrende deris Huss met ild. Saa vil ieg gøre en ende paa den wtuct i Landet / At alle Quinder skulle støde dem der paa / oc icke gøre effter saadan wtuct. Oc mand skal legge eders wtuct paa eder / oc i skulle bære eders Affguders synd / paa det i skulle fornemme / at ieg er den HERRE HERRE.

XXIIII.

En Lignelse om Gryden.

OC HERRENS Ord skede til mig / i det niende aar / paa den tiuende dag / i den tiende maanet / oc sagde / Du Menniskens søn / Scriff denne dag op / ia lige denne dag / Thi Kongen aff Babylonien haffuer rustet sig lige paa denne dag mod Jerusalem. Oc giff det wlydige Folck en Lignelse / oc sig til dem / Saa siger den HERRE HERRE / Sæt en Gryde til / sæt til / oc lad vand der vdi. Leg styckene tilsammen der i / som skulle der vdi / oc de beste stycke / Lenderne oc Skulderne / oc fyld hende met de beste Marffstycke. Tag det beste aff Hiorden / oc gør en Ild der vnder / at kaage Marffstyckene / oc lad det flux siude / oc Marffstyckene vel kaagis.

Ieremiæ 6.

Der faare siger den HERRE HERRE / O den mordiske Stad / som er saadan en Gryde / at det vedbrende henger der vdi / oc vil icke gaa aff / Tag it stycke vd effter det andet / oc du tort icke kaste laad der offuer / huilcket først skal vd. Thi hendis blod er der vdi / som hun haffuer vdgydet paa en Blot klippe / oc icke paa Jorden / der som mand kunde dog haffue tilkrabet det met iord. Oc ieg haffuer ocsaa tilsted hende at vdgyde samme Blod paa en Blot klippe / at det skulde icke tilskrabis / Paa det at grumheden skulde komme offuer hende / oc at det skulde heffnis.

Der faare siger den HERRE HERRE / O du mordiske Stad / huilcken ieg vil gøre til en stor Ild. Bær ekon megen Ved hid / optent ilden / at Kødet bliffuer saadet / oc leg vel vrter der paa / at Marffstyckene vedbrende. Sæt oc Gryden tom paa glødderne / at hun kand bliffue vel hed / at hendis kaaber kand opbrende / Om hendis wrenlighed vilde end bortsmeltis / oc hendis vedbrende affgaa. Men huor meget hun brendis / da vil dog icke det vedbrende gaa aff / Thi det er for meget vedbrent / det maa smeltis i Ilden. Din wrenlighed er saa forhærdet / at der som ieg end gerne vilde gøre dig ren / da vilt du dog icke lade rense dig / aff din wrenlighed.

Wrenlighed. Der faare kant du icke her effter bliffue ren igen / før end min grumhed haffuer kølet sig paa dig. Jeg HERREN haffuer talet det / Det skal komme / Jeg vil gøre det / oc icke forsømme det / Jeg vil icke spare / oc ey heller lade mig det angre / Men de skulle dømme dig / effter som du haffuer leffuit oc giort / siger den HERRE HERRE.

(Øyens lyst) det er hustru.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / See / ieg vil borttage dine øyens lyst ved en Plaffue / Men du skalt icke klage ey heller græde / ey heller vdgiffue en thaar. Du maat lønlige sucke / Men du skalt ingen Dødis klage føre / Men du skalt tage din Prydelse paa dig / oc drage dine sko paa dig / Du skalt icke skiule din mund / du skalt icke æde Sørge brød. Oc der ieg talede til Folcket aarle om morgenen / da døde min Hustru om afftenen / Oc ieg giorde den anden morgen / lige som mig vaar befalet. Oc Folcket sagde til mig / Vilt du icke da giffue oss til kende / huad det betyder oss / som du gør.

Oc ieg sagde til dem / HERREN talede til mig / oc sagde / Sig til Israels Huss / at den HERRE HERRE siger saa / See / Jeg vil vanhellige min Helligdom / eders høyeste Trøst / eders øyens lyst / oc eders hiertis øndske / oc eders Sønner oc Døtter / som i skulle miste / skulle falde ved Suerd. Oc i skulle gøre / som ieg giorde / J skulle icke skiule eders Mund / oc icke æde Sørge brød / Men i skulle sette eders prydelse paa eders hoffuit / oc drage eders sko paa eder / J skulle icke klage ey heller græde / Men i skulle vansmectis offuer eders synder / oc sucke iblant huer andre. Oc saa skal Ezechiel vere eder en vnderlig Ting / at i skulle gøre / lige som hand haffuer giort / naar det nu kõmer / Huor met i skulle fornemme / at ieg er den HERRE HERRE.

Oc du Menniskens søn / Paa den tid / naar ieg skal borttage fra dem deris Mact oc trøst / deris øyenis lyst oc deris hiertis øndske oc deris Sønner oc Døtter / Ja paa den samme tid / skal en komme til dig / som er vndflyd / oc kundgøre dig det. Paa den tid / skal din Mund opladis / met hannem som er vndflyt / at du skalt tale / oc icke mere tie / Thi du skalt vere deris forundrelse / at de skulle fornemme / Jeg er HERREN.

XXV.

Ammon. Ieremie. 49.

OC HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / sæt dit ansict mod Ammons børn / oc spaa mod dem / oc sig til Ammons børn / Hører HERRENS HERRENS ord / Saa siger den HERRE HERRE. Fordi at i sagde / Haha / offuer min Helligdom / hand er vanhelliget / oc offuer Jsraels land / det er ødelagt / oc offuer Juda Huss / det er bortført fanget / Der faare see / Vil ieg giffue dig i de børns hender aff Østen / och de skulle bygge deris Slaat oc Bolig der vdi / De skulle æde din fruct / oc dricke din Milck. Oc ieg vil gøre Rabbath til en Kamelstold / oc Ammons børn til faarestier / oc de skulle fornemme / at ieg er HERREN.

Thi saa siger den HERRE HERRE / Fordi / at du saa klappede tilsammen met dine hender oc sparckede met føderne / oc haffuer glæd dig saa spaattelige aff alt dit hierte offuer Jsraels land / Der faare see / Jeg vil vdrecke min Haand offuer dig / oc giffue Hedningene dig til Bytte / oc oprycke dig fra Folckene / oc ødelegge dig aff Landene / oc afflette dig / Oc du skalt fornemme / at ieg er HERREN.

Moab. Esaiæ 16. Ierem. 48.

Saa siger den HERRE HERRE / Fordi / at Moab oc Seir sige / See / Juda Huss er lige / som alle andre Hedningene / See / saa vil ieg obne Moab paa siden i hans Stæder / oc i hans ædelige Lands Landemercke / som er / Beth Jesimoth / Baal Meon / oc Kiriathaim / de Børn mod Østen / met Ammons børn / Oc ieg vil giffue dem hende til Arff / at mand skal icke mere ihukomme Ammons børn iblant Hedningene. Oc ieg vil lade gaa Ræt offuer Moab / Oc de skulle fornemme / at ieg er HERREN.

Edom. Ierem. 49.

Saa siger den HERRE HERRE / Fordi / at Edom heffnede sig paa Juda Huss / oc syndede met sin heffn / Der faare siger den HERRE HERRE saa. Jeg vil vdrecke min haand offuer Edom / oc ieg vil oprycke der aff / baade Menniske oc Fæ / oc ødelegge hende fra Theman indtil Dedan / oc felde dem ved Suerd. Oc ieg vil heffne mig offuer Edom igen / ved mit Folck Jsrael / oc de skulle gøre ved Edom effter min vrede oc grumhed / at de skulle fornemme min Heffn / siger den HERRE HERRE.

Philisterne. Esaiæ 15. Ierem. 48.

Saa siger den HERRE HERRE / Fordi / at Philisterne haffue heffnet dem / oc heffnet den gamle had / effter al deris vilie / met (mit Folckis) skade / Der faare siger den HERRE HERRE saa / See / Jeg vil vdrecke min Haand offuer Philisterne / oc oprycke Stridzmendene / oc ieg vil omkomme de offuerbleffne hoss Haffzens bræd / oc ieg vil gøre en stor heffn paa dem.

XXVI.

Tyrus. Esaiæ 23. Ierem. 47.

OC det hende sig i det elleffte aar / paa den første dag i den første maanet / da skede HERRENS ord til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Fordi / at Tyrus siger offuer Jerusalem / Haha / Folckenis porte ere sønderbrudne / Det er vent til mig / Jeg bliffuer nu fuld / men hun er øde. Der faare siger den HERRE HERRE saa / See / Jeg vil til dig Tyrus / oc ieg vil føre mange Hedninge vdoffuer dig / lige som Haffuet ophøyer sig met sine bølger. De skulle forderffue Murene i Tyro / oc aff bryde hendis Taarn / Ja ieg vil oc bortfeye støffuen faar hende / oc ieg vil gøre en Blot klippe aff hende / oc til en Holm i Haffuet / som mand kand vdspre Fiskegarn paa / Thi ieg haffuer talet det / siger der HERRE HERRE / oc hun skal bliffue Hedningene til Roff. Oc hendis Døtter / som ligge paa marcken / skulle ihielslaff ved Suerd / Oc de skulle fornemme / at ieg er HERREN.

Thi saa siger den HERRE HERRE / See / Jeg vil lade Nabogodonosor Kongen aff Babylonien komme offuer Tyrus / fra Norden (som er en Konge offuer alle Konger) met Heste / Vogne / Reysenere oc met en stor hob Folck / Hand skal ihielsla dine Døtter met Suerd / som ligge paa marcken / Men hand skal opsla Bulverck mod dig / oc gøre en Vern / oc ruste Skiolde mod dig. Hand skal sønderstøde dine Mure met Bucke / oc omrycke dine Taarn met sine Vaaben. Støffuen aff hans Hestis mangfoldighed / skal betecke dig. Saa skulle oc dine Mure beffue aff hans Hestis / Reysenetis oc Hiulis bulder / naar hand skal inddrage igennem dine Porte / lige som mand pleyer at drage ind vdi en sønderbruden Stad. Hand skal nedtræde alle dine Gader met sine Hestis føder / Hand skal ihielsla dit Folck met Suerd / oc nedkaste dine stercke Støtter til iorden. De skulle røffue dit Godz / oc plyndre din Handel. De skulle affbryde din Mure / oc nedbryde dine deylige Huss / oc de skulle kaste dine stene / tømmer oc støff vdi vandet. Saa vil ieg gøre en ende paa din Sangis liud / at mand skal icke mere høre din Harpis liud. Oc ieg vil gøre en Blot klippe aff dig / oc en Holm / som mand vdspreder Fiskegarn paa / at du skalt icke mere byggis / Thi ieg er HERREN / som saadant taler / siger den HERRE HERRE.

Saa siger der HERRE HERRE mod Tyrus / Huad gielder det / øerne skulle beffue / naar du skalt saa skammelige falde / oc dine Saargiorde skulle sucke / som skulle myrdis i dig. Alle Førster hoss Haffuit skulle side ned aff deris Stole / oc afflegge deris kiortle aff dem / oc affdrage deris stickede kleder / oc de skulle gaa i Sørgekleder / oc side paa Jorden / oc de skulle forferdis / oc grue / for dit hastelige Fald. De skulle grædelige klage offuer dig / oc sige om dig / Ah / huorledis est du bleffuen saa plat øde / du naffnkundige Stad / som laa hoss Haffuet / oc vaar saa mectig paa Haffuet / met dine Indbyggere / at det gantske Land fryctede for dig. Ah huor meget forferde øerne sig offuer dit Fald / Ja øerne i Haffuet forferdis offuer din ødeleggelse.

Saa siger den HERRE HERRE / Jeg vil gøre dig til en øde Stad / som andre Steder / i huilcke ingen boer / oc ieg vil lade en stor Flod komme offuer dig / at store Vand skulle betecke dig. Oc ieg vil nedstøde dig til dem / som fare i Graffuen / det er / til de Døde / Jeg vil nedstøde dig vnder Jorden / oc gøre dig som en euig Ørcken / met dem som fare i Graffuen / Paa det at ingen skal bo i dig. Jeg vil gøre dig du skøne i de leffuendis Land / Ja ieg vil gøre dig til forferdelse / at du skalt icke mere vere til / Oc naar mand spører at dig / at mand skal aldri mere kunde finde dig euindelige / siger den HERRE HERRE.

XXVII.

Tyrus.

OC HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Gør it grædeligt Klagemaal offuer Tyrus / oc sig til Tyrus / som ligger faar hoss Haffuit / oc handler met mange Folckers Øer / saa siger den HERRE HERRE / O Tyrus / du siger / Jeg er den Alderdeyligste. Dine Landemercke ere mit i Haffuet / oc dine Bygningsmend haffue bered dig paa det alderdeyligste / De haffue giort alt dit Panelverck aff tynt træ / giørt aff Sanir / oc ladet hent Ceder træ aff Libanon / oc giort dine Master der aff / oc dine Aarer aff Ege træ aff Basan / oc dine Bencke aff Filsben / oc dine kaastelige Stole aff Chitims Øer. Dit Sægel vaar aff besticket silcke aff Egypten / at det skulde vere din Bannere / oc dine Tapeter aff gult silcke oc purpur aff Elisa Øer.

De aff Zidon oc Aruat vaare dine Baadzmend / oc du haffde duelige Styremend til Skibene

bene i Tyrus. De Eldste oc kloge aff Gebal bygde dine skib / Alle skibene i Haffuet oc Skibsfolck fant mand hoss dig / de haffde deris Handel i dig. De aff Persia / Lydia oc Lybia / vaare dit Stridzfolck / de som ophengde deris Skiolde oc Hielme i dig / oc giorde dig saa deylig. De aff Aruat vaare i din Hær / trint omkring dine mure / oc Vectere paa dine Taarn / de hengde deris Skiolde ned aff muren alleuegne / oc giorde dig saa deylig.

Du haffde din Handel paa Haffuet / oc førde allehonde vaare / sølff / iern / tin oc bly / til dit Marcket. Jauan / Thubal oc Mesech / handlede met dig / oc førde dig euige Træle oc kaaber til dit Marcket. De aff Thogarma førde dig Heste oc Vogne / oc Mule oc Asne til dit Marcket / De aff Dedan vaare dine Købmend / oc du handlede alleuegne paa Øerne / de solde dig Filsben oc Eben træ.

De Syrer hente dit Arbeyde hoss dig / som du giorde / oc førde Rubin / purpur / tappeter / silcke oc fløyel / oc Kristal / til dit Marcket. Juda oc Israels Land handlede oc met dig / oc førde dig Huede aff Minnith / oc Balsum / oc Hunig oc olie / oc Mastix til dit Marcket. Der til hente oc Damascus hoss dig / dit arbeyde oc allehonde vare / for sterck vin oc kaastelig vld.

Dan oc Jauan oc Mehusal / førde oc paa dit Marcket / Jernuare / Cassia oc Calmus / at du handlede der met. Dedan handlede met dig / met Tappeter / som mand sider paa. Arabia oc alle Førster aff Kedar handlede met dig / met Faar / Vædre oc Bucke. De Købmend aff Saba oc Raema / handlede met dig / oc førde dig allehonde kaastelige Vrter / oc dyrebare stene oc guld / til dit Marcket. Haran oc Channe oc Eden met Købmendene aff Seba / Assur oc Chilmad vaare oc dine Købmend.

De handlede alle met dig / met kaasteligt klede / met silcke oc bestickede kleder / huilcke de førde i kaastelige Kister / giorde aff Ceder træ / oc vel foruarede til dit Marcket. Men de skib paa Haffuet / vaare de ypperste i dit Marcket / Saa est du bleffuen saare rig oc brammende mit i Haffuet / oc dine Skibmend førde til dig paa store Vand.

Men it Østen vær skal sønderbryde dig mit paa Haffuet / Saa at dine Vare / Købmend / Handlere / Skibmend / Styremend / oc Skibbyggere / oc dine Kremmere / oc alle dine Stridzmend / oc alt Folcket i dig / skulle omkomme mit paa Haffuet / paa den tid / naar du vndergaar. At Haffnen skal oc beffue for dine Styremendz skrig / Oc alle de som ro met Baadzmend oc Skippere / skulle traade aff Skibene paa Landet / oc robe høyt offuer dig / klage bitterlige / oc de skulle kaste støff paa deris Hoffuit / oc velte sig i Aske. De skulle rage dem skallede offuer dig / oc binde Sæcke omkring sig / oc beskelige græde aff hiertet oc sørge faar dig.

Deris Børn skulle oc græde for dig / Ah huo haffuer nogen tid veret saa stille paa Haffuet / som du Tyrus: Der du bedreffst din Handel paa Haffuet / da giorde du mange Land rige / ia du giorde oc Kongerne rige paa Jorden met dine vare oc met din Købmandskaff. Men nu est du omkast fra Haffuet i det rette dybe Vand / at din Handel oc alt dit Folck i dig er omkommet. Alle de som bo paa Øyerne / forferdis offuer dig / oc deris Konger forferdis / oc see iammerlige. Købmendene i Landene huisle effter dig / at du est saa hastelige vndergongen / oc kant icke mere komme op.

XXVIII.

OG HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Sig til Førsten i Tyro / Saa siger den HERRE HERRE / Fordi / at dit hierte ophøyer sig / oc siger / Jeg er Gud / Jeg sider i Gudz throne / mit paa Haffuet / Alligeuel at du est it Menniske / oc ingen Gud / Dog ophøyer dit hierte sig / lige som it Gudz hierte. See / du holder dig klogere / end Daniel / at inted er skiult faar dig / oc at du haffuer kommet saadan mact affsted / ved din Klogskaff oc forstand oc sancket Liggendefæ aff Guld oc Sølff oc dyrebare ting / met din Visdom oc Forstand. Oc at du haffuer faaet saa stor mact / ved din store visdom oc handling / Der aff est du bleffuen saa Hoffmodig / at du est saa mectig.

Denne Første aff Tyro / kalder hand her effter en Konge.

Der faare siger den HERRE HERRE saa / Efterdi at dit hierte opløffter sig / lige som en Gudz hierte / Der faare see / Jeg vil skicke fremmede offuer dig / som er / Hedningenis Tyranner / de skulle vddrage deris Suerd offuer din skøne visdom / oc gøre din store Herlighed til skendzel. De skulle støde dig hen vnder i Graffuen / at du skalt dø mit i Haffuet / som de Jhielslagne. Huad gelder det: om du skalt da sige til dem som dig ihielsla / Jeg er Gud / Efterdi du est dog icke Gud / men it Menniske / oc i deris haand som dig slaa ihiel. Du skalt dø / lige som de Vomskaarne / aff de Fremmedis haand / Thi ieg haffuer talet det / siger den HERRE HERRE.

OC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ Gør en grædelig klage offuer Kongen aff Tyrus/ oc sig om hannem/ Saa siger den HERRE HERRE/ Du est it rent Jndsegle/ fuld aff visdom/ oc offuer maade skøn. Du est Gudz lystige Urtegaard/ oc prydet met allehonde dyrebare stene/ som er met Sardin/ Topaser/ Demanter/ Turkoss/ Onis/ Jaspis/ Saphir/ Ametist/ Smaragder/ oc Guld/ Paa den dag som du bleffst skabt/ maatte der vere bered hoss dig dine Trummer oc Piber. Du est som en Cherub/ iblant som viit udbreder oc skiuler sig/ Oc ieg sette dig paa det hellige Gudz bierg/ at du skulde vandre gloende stene/ oc du vaast foruden smitte i din Gerning/ paa den dag der du vaast skabt/ til saa lenge/ at din misgerning bleff funden/ Thi du est bleffuen induortis fuld aff fortrædelighed/ for din store Handel/ och du syndede/ Der faare vil ieg vanhellige dig fra Gudz Bierg/ oc ieg vil udstøde dig du udbredde Cherub/ aff de gloende stene.

Oc efterdi dit hierte ophøyer sig/ at du est saa skøn/ oc du lodst din klogskaff bedrage dig/ i din bram/ Der faare vil ieg nedkaste dig til Jorden/ oc gøre it Vidunder aff dig faar Konger/ Thi at du haffuer forderffuit din Helligdom/ met din store misgerning oc uretferdig Handel. Der faare vil ieg lade en Jld gaa udaff dig/ som skal fortære dig/ oc ieg vil gøre dig til aske paa iorden/ at al Verden skal see til. Alle de som dig kende iblant Hedningene/ skulle forferdis offuer dig/ at du est saa hastelige undergongen/ oc kant aldri mere komme op.

Zidon.
Esaiæ 23.

OC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ Sæt dit ansict mod Zidon/ oc spaa mod hende/ oc sig/ Saa siger den HERRE HERRE/ See/ ieg vil til dig Zidon/ oc ieg vil indlegge ære paa dig/ At mand skal fornemme/ at ieg er HERREN/ naar ieg lader Rætten gaa offuer hende/ oc beuiser paa hende/ at ieg er Hellig. Oc ieg vil sende Pestilentze oc Blodzstyrtning i hende/ paa hendis Gader/ oc de skulle falde dødelige saare der udi/ ved Suerd/ som skal gaa alleuegne offuer hende/ Oc de skulle fornemme/ at ieg er HERREN. Oc der skal siden alleuegne omkring Jsraels Huss/ som deris Fiende ere/ ingen torne bliffue som dem skulle stinge/ eller tidzel som dem skulle gøre ve/ At de skulle fornemme/ at ieg er den HERRE HERRE.

Saa siger den HERRE HERRE/ Naar ieg forsamler Jsraels Huss igen/ fra Folckene/ som de ere bortspredde iblant/ Da vil ieg beuise paa dem faar Hedningene/ at ieg er Hellig. Oc de skulle bo i deris Land/ som ieg gaff Jacob min tienere/ oc de skulle bo tryggelige der udi/ oc bygge Huss/ oc plante Vingaarde. Ja de skulle bo tryggelige/ naar ieg lader Rætten gaa/ offuer alle deris Fiende/ trint omkring/ Oc de skulle fornemme/ at ieg er HERREN deris Gud.

XXIX.

Esaiæ 19.
Ieremiæ 46.

IDet tiende aar/ paa den tiende dag i den tolffte maanet/ skede HERRENS ord til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ Sæt dit ansict mod Pharao Kongen aff Egypten/ oc spaa mod hannem/ oc mod alt Egypti land. Predicke oc sig/ saa siger den HERRE HERRE/ See/ Jeg vil til dig Pharao Konge i Egypten/ Du store Drage/ som ligger i dit Vand/ oc siger/ Strømen er min/ oc ieg haffuer giort mig hannem. Men ieg vil legge it Bid i din mund/ oc lade Fiskene i dit Vand henge paa dine skæl/ oc ieg vil drage dig aff dine Strøme/ met alle Fiskene i dit Vand/ som henge ved dine skæl. Jeg vil kaste dig met dine Fiske aff dit Vand bort i Ørcken/ Du skalt falde paa Landet/ oc icke bliffue oplæset eller sammensancket igen/ men du skalt bliffue Diurene paa Landet/ oc Fulene under Himmelen til it aadsel. Oc alle de som bo i Egypten/ skulle fornemme/ at ieg er HERREN/ Fordi at de haffue veret Jsraels Huss en Rørkæp/ huilcken som brast/ naar de hulde hannem i Haanden/ oc stack dem igennem siderne/ Oc naar de Hellede dem til hannem/ Da brast hand/ oc stack dem i Lenderne.

Der faare siger den HERRE HERRE saa/ See/ Jeg vil lade Suerdet komme offuer dig/ oc oprycke baade Menniske oc Fæ i dig/ Oc Egypti land skal bliffue til en Ørcken/ oc øde/ Oc de skulle fornemme/ at ieg er HERREN/ Fordi/ at hand siger/ Vandstrømen er min/ oc ieg er den/ som det gør. Der faare see/ Jeg vil til dig/ oc til dine Vandstrøme/ oc ieg vil gøre Egypti land til Ørcken oc øde/ fra Siene taarn/ indtil Morlandz Landemercke/ At der skal huercken gaa Fæ eller Menniske/ heller bo der udi/ i fyretiue aar. Thi ieg vil gøre Egypti land øde/ oc lade hendis øde Landemercker oc hendis Stæder/ ligge øde i fyretiue aar/ som andre øde Stæder/ Oc ieg vil bortspre Egypterne iblant Hedningene/ oc ieg vil bort iage dem i Landene.

Dog siger den HERRE HERRE saa/ Naar de fyretiue aar ere omløbne/ da vil ieg forsamle Egypterne igen/ fra Folckene/ iblant huilcke de skulle vere atspridde/ Oc ieg vil vende Egypti fengsel/ oc føre dem tilbage igen i Pathros land/ som er deris Federne land/ oc de

skulle

ſkulle der vere it lidet Kongerige. Thi de ſkulle vere ringe mod andre Kongerige/ oc icke mere regere offuer Hedningene/ Oc ieg vil gøre dem ringe/ at de ſkulle icke regere offuer Hedningene. At Jſraels Huſſ ſkal icke mere forlade ſig paa dem/ oc ſynde der met/ naar de holde ſig til dem/ Oc de ſkulle fornemme / at ieg er den HERRE HERRE.

Oc det hende ſig i det ſiuende oc tiuende aar / paa den førſte dag i den førſte maanet / da ſkede HERRENS ord til mig/ oc ſagde/ Du Menniſkens ſøn / Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien/ haffuer ført ſin Stridzhær faar Tyrus/ met ſtor wmage / at alle Hoffuit vaare ſkallede/ oc alle ſider vaare ſlidne/ Oc hans arbeydis oc wmagis løn / bleff dog huercken hannem eller hans Stridzhær betalet faar Tyrus.

Der faare ſiger den HERRE HERRE ſaa/ See/ Jeg vil giffue Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien Egypti land/ at hand ſkal borttage alt deris Godz / oc røffue oc plyndre dem/ at hand kand giffue ſin Stridzhær ſold. Men ieg vil giffue hannem Egypti Land/ for ſit arbeyde/ ſom hand haffuer giort der paa/ Thi de haffue tient mig/ ſiger den HERRE HERRE.

Paa den ſamme tid / vil ieg lade Jſraels Horn voxe / oc ieg vil oplade din Mund iblant dem/ At de ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN.

XXX.

OC HERRENS ord ſkede til mig/ oc ſagde / Du Menniſkens ſøn / ſpaa/ oc ſig/ Saa ſiger den HERRE HERRE/ Hyler (oc ſiger) O ve den dag/ Thi dagen er nær/ Ja HERRENS dag er nær/ en mørck dag/ Tiden er der / at Hedningene ſkulle komme / Oc Suerdet ſkal komme offuer Egypten/ oc Morland ſkal forferdis/ naar de Jhielſlagne falde i Egypten / oc hendis Folck bortføris/ oc hendis Grundual ſkal omkaſtis. Morland oc Lybia oc Lydia/ met allehonde menige Folck/ oc Chub/ oc de ſom ere aff Forbundzens Land / ſkulle falde met dem ved Suerd.

Egypten. Eſaiæ 20. Morland.

Saa ſiger den HERRE/ De Herrer ſom ville beſkerme Egypten/ ſkulle falde / oc deris mactis hofferdighed ſkal nedſlaſſ/ fra Siene taarn ſkulle de falde ved Suerd/ ſiger den HERRE HERRE. Oc de ſkulle ødeleggis/ lige ſom deris øde Landemercke / oc hendis Stæder ſkulle ligge øde iblant andre øde Stæder/ At de ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN/ naar ieg gør en ild i Egypten/ at alle de ſom hende hielpe/ ſkulle bliffue ødelagde. Paa den ſamme tid/ ſkulle Bud fra mig vddrage i Skibene / At forferde Morland / ſom nu er ſaa trygt / oc der ſkal vere en forferdelſe iblant dem/ lige ſom det gick met Egypten/ der hendis tid kom / Thi ſee/ det kommer viſſelige.

Saa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil bortdriffue Egypternis mangfoldighed/ ved Nabogodonoſor Kongen aff Babylonien. Thi hand oc hans Folck met hannem/ met Hedningenis Tyranner/ ere der til førde / at forderffue Landet / oc de ſkulle vddrage deris Suerd mod Egypten / at Landet ſkal ligge alleuegne fult aff Jhielſlagne. Oc ieg vil gøre Vandſtrømene tørre/ oc ſele onde Folck Landet/ oc ieg vil ødelegge Landet / oc alt det ſom er der vdi ved Fremmede/ Jeg HERREN haffuer talet det.

Saa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil oprycke de Affguder i Noph/ oc vdſlette Affguderne/ oc Egypterne ſkulle ingen Førſte mere haffue/ oc ieg vil ſkicke en forferdelſe i Egypti Land. Jeg vil ødelegge Pathros/ oc optende en ild i Zoan / oc lade Rætten gaa offuer No. Oc ieg vil vdgyde min grumhed offuer Sin / ſom er i Egypternis befeſtning / oc ieg vil oprycke den mangfoldighed i No. Jeg vil optende en Jld i Egypten/ oc Sin ſkal bliffue angiſt oc bange/ oc No ſkal bliffue ødelagt/ oc Noph ſkal haffue dagelig angiſt. Det vnge Mandkøn i On oc Bubaſto ſkulle falde ved Suerd/ oc Quinderne ſkulle fortføris fangne. Thachpanhes ſkal faa en mørck dag/ naar ieg ſlar Egypternis aag/ at hendis mactis hoffmod ſkal faa en ende der vdi/ Hun ſkal bereckis met ſkyerne/ oc hendis Døtter ſkulle bortføris fangne. Oc ieg vil lade Rætten gaa offuer Egypten/ At de ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN.

Oc det hende ſig i det elleffte aar/ paa den ſiuende dag i den førſte maanet/ da ſkede HERRENS ord til mig/ oc ſagde / Du Menniſkens ſøn / Jeg vil ſønderbryde Pharaos Kongens arm aff Egypten/ oc ſee/ hand ſkal icke bliffue forbunden / at hand ſkal lægis / hand ſkal icke heller bindis met vinder / at hand kand bliffue ſterck / oc kunde tage it Suerd. Der faare ſiger den HERRE HERRE ſaa/ See/ Jeg vil til Pharao Kongen i Egypten/ oc ieg vil ſønderbryde hans Arme/ baade den ſtercke oc den ſkrøbelige/ at Suerdet ſkal falde aff hans haand. Oc ieg vil bortſpre Egypterne iblant Hedningene/ oc bortdriffue dem i Landene. Men

ieg vil stercke Kongens Arme aff Babylonien/oc faa hannem mit suerd i sin haand / oc ieg vil sønderbryde Pharaos arme/at hand skal stønye faar hannem/lige som den der er dødelige saar Ja ieg vil styrcke Kongens arme aff Babylonien/ at Pharaos arme skulle nedfalde/Paa det at de skulle fornemme at ieg er HERREN/naar ieg giffuer mit Suerd i Kongens haand aff Babylonien/ at hand skal vddrage det offuer Egypti land/Oc ieg bort sprer Egypterne iblant Hedningene/ oc bortdriffuer i Landene/ at de skulle fornemme at ieg er HERREN.

XXXI.

Pharao.

Assur.

OC det hende sig i det elleffte aar/paa den første dag i den tredie maanet/ da skede HERRENS ord til mig oc sagde/Du menniskens søn/sig til Pharao Kongen i Egypten / oc til alt hans Folck. Huem ment du da at du est lig i din herlighed.

See/ Assur vaar som it Ceder træ paa Libanon/met deylige Grene/oc met tycke Løff/ oc gantske høy/ at hans Taap stod høy iblant store tycke grene. Vandet giorde det / at hand bleff stor/ oc Dybet at hand voxte høy/ hans strøme ginge trint omkring hans Bul/oc hans Becke til alle træene i landet. Derfaare bleff hand høyre / end alle træene i landet/ och fick mange Grene/ oc longe quiste/ Thi hand haffde vand nock til at vdbrede sig met. Alle himmelens fule giorde rede paa hans quiste/ oc alle Diur i marcken haffde vnger vnder hans Grene / oc der bode alle store Folck vnder hans Skygge. Hand haffde deylige/store oc longe Grene/thi hans Røder haffde meget vand. Oc der vaar inted Ceder træ hannem lig/i Gudz haffue/oc Granetræ kunde icke lignis mod hans grene/ oc Kastanie træ vaare inted mod hans Grene/ Ja hand vaar saa deylig at der vaar inted skønere træ i Gudz haffue. Jeg giorde hannem saa deylig / at hand fick saa mange Grene/ at alle lystige Træ i Gudz haffue hadede hannem.

Derfaare siger den HERRE HERRE saa/ Efftterdi hand er bleffuen saa høy/at hans Taap stod iblant store høye/ tycke Grene/oc hans Hierte ophøyede sig/at hand vaar saa høy/derfaare gaff ieg hannem i den mectigstis hender iblant hedningene/som skulde omgaas met hannem oc fordriffue hannem/som hand haffde fortient met sit vgudelige væsen. At de fremmede skulde oprycke hannem/som ere/Hedningis tyranner/oc bortspre hannem/oc hans Grene skulde ligge paa bierge oc i alle Daler / oc hans Grene sønderbrudne/ hoss alle Becke i Landet/ At alle Folck paa Jorden skulle bort vige fra hans Skygge/ oc forlade hannem/ Och alle himmelens Fule skulle side paa hans nedfaldne Bul/ och alle Diur paa marcken skulle legge dem paa hans Grene/paa det at ingen træ skulde ophøye dem her effter hoss vandet i hans høyelse/ at Taappene skulle staa iblant store tycke Grene/ oc at inted Træ hoss vandet skal ophøye sig offuer de andre/ Thi de skulle alle vnder Jorden/ oc offuer giffuis til Døden/ som andre Menniske/ der nedfare i Graffuen.

Saa siger den HERRE HERRE/Paa den tid/ der hand foer hen vnder til Helffuede/ da giorde ieg en sorg/ at Dybet skiulte hannem/ oc hans strøme skulde staa stille / och de store vand kunde icke løbe/ oc ieg giorde / at Libanon sørgede for hannem / och alle marckens Træ bort tiurdis offuer hannem. Jeg forferdede Hedningene/ der de hørde hannem falde/ der ieg støtte hannem ned vnder til Helffuede/ met dem/ som fare ned i graffuen. Oc alle de lystelige Træ vnder iorden/ de ædeligste oc beste paa Libanon / oc alle de som før haffde staaet hoss vandet vnte hannem vel. Thi de maatte och met hannem hen vnder til helffuede/ til dem som vaare/ Jhielslagne met suerd / efftterdi de haffde boet vnder hans armis skygge iblant Hedningene.

Huor stor ment du da/ at du (Pharao) est / met din bram oc herlighed / iblant de lystige Træ/Thi du skalt nedfare vnder Jorden met de lystige Træ/oc ligge iblant de Vomskaarne/ som ere ihielslagne met suerd. Saa skal det gaa Pharao/met alt hans Folck/ siger den HERRE HERRE.

XXXII.

Pharao.

OC det hende sig i det tolffte aar/ paa den første dag i den tolffte maanet/da skede HERRENS ord til mig/oc sagde/Du Menniskens søn / Gør it grædeligt klagemaal offuer Pharao Kongen aff Egypten/oc sig til hannem. Du est lige som en Løuue iblant Hedningene/ oc som en Haffdrage / oc springer i dine Strøme/ oc blander Vandet met dine føder / oc gør hendis Strøme vrene.

Saa siger den HERRE HERRE/ Jeg vil kaste mine Garn vdoffuer dig ved en stor hob folck/som skulle iage dig i mine Garn. Oc ieg vil drage dig op paa landet/ oc kaste dig paa

marcken

marcken/ At alle Himmelens Fule skulle side paa dig/ oc alle Diur paa iorden skulle mættis aff dig. Oc ieg vil kaste dine Aadsel paa Biergene / oc opfylde Dalene met dine høye. Jeg vil gøre landet som du sømmer vdi røt aff dit blod/indtil biergene/at beckene skulde bliffue fulde aff dig Oc naar det er nu plat vde met dig / da vil ieg skiule Himlene oc gøre deris Stierner mørcke/oc offuerdrage Solen met skyerne / oc Maanen skal icke skinne. Jeg vil lade alle Liusene i Himmelen bliffue mørcke offuer dig / oc ieg vil gøre mørckhed i dit Land / siger den HERRE HERRE. Der til vil ieg forferde mange Folckis hierter / naar ieg lader Hedningene fornemme dine Plaffuer / oc mange Land som du icke kender. Mange Folck skulle forferde dem offuer dig/oc deris Konger skulle grue for dig/ naar ieg lader mit suerd blincke mod dem/oc de skulle forferdis hastelige / at deris hierter skulle falde offuer dit Fald.

Thi saa siger den HERRE HERRE/Kongens Suerd aff Babylonien skal ramme paa dig/oc ieg vil nedsla dit Folck ved Kempernis Suerd / oc ved allehonde Hedningenis Tyranner/de skulle ødelegge Egyptens herlighed / At alt hendis Folck skal vdslettis. Oc ieg vil omkomme alle hendis Diur / hoss det store Vand / at inted Menniskis fod / oc inted Diuris kløffue/skulle gøre dem vrene. Da vil ieg gøre deris Vand klare / at deris Strøme skulle flyde som olie / siger den HERRE HERRE / naar ieg haffuer ødelagt Egyptiland/oc øde giort / alt det som der er i Landet/oc haffuer ihielslaget/alle som der i bo/ At de skulle fornemme/at ieg er HERREN. Det bliffuer en stor iammer/som mand maa vel begræde/ Ja mange Hedningenis Døtter skulle føre saadan Graad offuer Egypten / oc mand skal græde offuer alt hendis Folck/siger den HERRE HERRE.

Oc i det tolffte aar/paa den femtende dag i den samme maanet/da skede HERRENS ord til mig/oc sagde/Du Menniskens søn/Begræd det Folck i Egypten / oc nedstød hende oc de stercke Hedningis Døtter hen vnder Jorden/til dem / som nedfare i Graffuen. Huor er nu din vellyst: Hen vnder/oc leg dig hoss de Womskaarne. De skulle falde iblant de Jhielslagne met Suerd/Suerdet er allerede fattet oc vddraget/ offuer alt hendis Folck. Der aff skulle de stercke Kemper sige/met deris Medhielpere i Helffuede/som alle ere farne hen vnder/oc ligge der iblant de Womskaarne oc ihielslagne med Suerd.

Der ligger Assur begraffuen met alt sit Folck trint omkring/ som ere alle slagne oc faldne ved Suerd. Deris Graffuer ere dybe i Kulerne/oc hans Folck ligge begraffne alle vegne trint omkring / som ere alle ihielslagne oc faldne ved Suerd / for huilcke den gantske Verden frycter sig. Assur.

Der ligger oc Elam begraffuen met al hans Hob trint omkring / som ere alle slagne oc faldne ved Suerd/oc nedfarne lige som de Womskaarne/vnder Jorden / for huilcke al Verden frycter sig/oc de skulle bære deris skam met dem/som fare i Kulen. Mand lagde dem iblant de Slagne/met alle deris Hobe / oc de ligge der begraffne trint omkring/ oc ere alle / lige som de Womskaarne/oc Jhielslagne met Suerd/ for huilcke oc al Verden maatte frycte sig. Oc de skulle bære deris skam met dem/som fare i Kulen/oc bliffue iblant de Jhielslagne. Elam.

Der ligger Mesech oc Thubal met alle deris Hobe trint omkring begraffne/ som ere alle womskaarne oc ihielslagne met Suerd/for huilcke al Verden maatte oc frycte sig. Oc alle andre Kemper/som ere faldne iblant de womskaarne/oc nedfarne til Helffuede met deris Stridz vaaben/oc deris Suerd skulle ligge vnder deris hoffueder/oc deris misgerning er kommen offuer deris Ben/de som oc vaare forferlige Kemper i den gantske Verden. Saa skulle de ligge. Saa skalt du oc frilige bliffue sønderknuset iblant de Womskaarne / oc ligge iblant dem/ som ere ihielslagne met Suerd. Mesech. Thubal.

Der ligger Edom met sine Konger oc alle sine Førster/iblant de ihielslagne met Suerd/ oc iblant de Womskaarne/met de andre/som fare i Kulen / som dog haffue veret mectige. Ja der skulle alle Førsterne aff Norden hen/oc alle Zidonier / som ere nedfarne met de Jhielslagne/oc deris greselige mact er bleffuen til skamme/oc de skulle ligge iblant de Womskaarne / oc dem/som ere ihielslagne met Suerd/oc bære deris skam met dem som nedfare i Kulen. Edom.

Disse skal Pharao see/oc trøste sig met alt sit Folck / som ere ihielslagne vnder hannem met Suerd/oc met sin gantske Hær/ siger den HERRE HERRE. Thi al Verden skal oc en gong frycte sig for mig/ at Pharao/oc alle hans Hobe skulle ligge iblant de Womskaarne/oc hoss dem som ere ihielslagne met Suerd/siger den HERRE HERRE.

XXXIII.

OC HERRENS ord skede til mig/oc sagde/ Du Menniskens søn / Predicke mod dit Folck/ oc sig til dem. Om ieg skulde føre Suerdet offuer Landet / oc Folcket i Landet toge en Mand iblant dem/oc giorde hannem til deris Vectere/ Oc hand saae Suerdet komme offuer Landet/ oc hand blæsde i Trommeten oc atuarede Folcket.

Huo som da hørde Trommetens liud / oc vilde icke lade sig atuare / oc Suerdet komme / oc toge hannem bort/hans blod vere paa hans Hoffuit / Thi hand hørde Trommetens liud/ oc haffuer dog alligeuel icke ladet sig atuare / Der faare vere hans blod paa hannem / Men huo som lader sig atuare/hand skal føre sit liff der fra.

Men om Vecteren saae Suerdet komme/oc icke blæsde i Trommeten/ey heller atuarede sit Folck / oc Suerdet komme oc toge nogle bort / De samme bleffue vel borttagne for deris synder skyld/ Men ieg vil kreffue deris blod aff Vecterens haand.

Ezech.3.

Oc nu du Menniskens søn / Jeg haffuer sat dig til en Vectere offuer Jsraels Huss / naar du hører noget aff min Mund / som du skalt atuare dem paa mine vegne. Naar ieg siger nu til den Wgudelige/ Du Wgudelige skalt visselige dø / Oc du siger hannem icke saadant / At den Wgudelige lader sig atuare for sit væsen/ Saa skal vel den Wgudelige dø for sin Wgudelige væsen skyld/ Men ieg vil kreffue hans blod aff din haand. Men atuarer du den Wgudelige om sit væsen/at hand omuender sig der fra / oc hand icke vil omuende sig fra sit væsen/ Saa skal hand dø for sine Synder skyld/Oc du haffuer frelst din Siel.

Der faare/du Menniskens søn/ sig til Jsraels Huss/ J sige saa / Vore synder oc misgerninger ligge paa oss/ at wi forgaa der vnder / huorledis kunde wi da leffue: Da sig til dem/ **Saa sandelige som ieg leffuer / siger den HERRE HERRE / Jeg haffuer ingen behagelighed til den Wgudeligis Død/Men at den Wgudelige omuender sig fra sit væsen/oc leffuer.** Saa omuender eder dog nu/ fra eders onde væsen. Huorfaare ville i dø i aff Jsraels Huss?

Oc du Menniskens søn/ sig til dit Folck/ Naar en Retferdig gør ilde / Da skal det icke hielpe hannem/at hand haffuer veret from. Oc naar en Wgudelig bliffuer from / da skal det icke skade hannem/at hand haffuet veret Wgudelig. Saa kand oc icke den Retferdige leffue/naar hand synder. Thi om ieg sagde til den Retferdige / Hand skal leffue / Oc hand forlader sig paa sin Retferdighed/oc gør ont/ Da skal al hans fromhed icke ihukommis / men hand skal dø i sin ondskaff/som hand gør. Oc om ieg sagde til den Wgudelige / Hand skal dø/ Oc hand omuender sig fra sine Synder/oc gør det som ret oc gaat er/ At den Wgudelige igen giffuer Pantet/oc betaler det som hand haffuer røffuit/oc vandrer effter Liffzens ord/ at hand gør inted ont/ Da skal hand leffue/ oc icke dø/ Oc alle hans Synder / som hand haffuer giort/ skulle icke kommis ihu/ Thi hand gør nu det som er ret oc gaat/Der faare skal hand leffue.

Dog siger dit Folck / HERREN dømmer icke ret/ Alligeuel at de haffue wret. Thi naar den Retferdige vender sig fra sin retferdighed / oc gør ont / da dør hand io met rette der faare. Oc naar den Wgudelige vender sig fra sit Wgudelige væsen/oc gør det som ret oc gaat er/Da skal hand io met rette leffue. Alligeuel sige i/ At HERREN dømmer icke ret/Endog at ieg dømmer eder aff Jsraels Huss huer effter sit væsen.

Oc det hende sig i det tolffte vort Fengsels aar / paa den femte dag i den tiende maanet/ da kom en til mig/ som vaar vndkommen fra Jerusalem/ oc sagde/ Staden er nedslagen. Oc HERRENS Haand vaar offuer mig om afftenen/ før den kom som vaar vndløben/oc oploed min mund/ til hand kom til mig om morgenen/ Oc hand oploed mig min mund saa / at ieg kunde icke mere tie.

Abraham.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde/ Du Menniskens søn/De som bo i de øde Stæder i Jsraels Land / sige saa / Abraham vaar en eenlig Mand / oc arffuede dette Land/ Oc wi ere mange/ saa haffue wi io Landet met rette. Der faare sig til dem / Saa siger den HERRE HERRE/ J haffue ædet Blod / oc opløfft eders øyen til Affguderne/ oc vdgydet Blod / Oc i mene / i ville beside Landet: Ja i fare altid frem met mord / oc bruge Verstyggelighed/ oc den ene skender den andens Hustru/oc i mene/ i ville beside Landet.

Saa sig til dem/ Saa siger den HERRE HERRE/ Saa sandelige som ieg leffuer/ da skulle alle som bo i de øde Stæder / falde ved Suerd/ oc ieg vil giffue Diur at æde huad som er paa marcken / oc de som ere i Befestninger oc Huler/ skulle dø aff Pestilentze. Thi ieg vil plat ødelegge Landet / oc gøre en ende paa deris Hoffmod oc Mact / At Jsraels Bierg skulle bliffue saa øde / at ingen skal gaa der igennem/ Oc de skulle fornemme / at ieg er HERREN/ naar ieg haffuer aldelis ødelagt Landet/for al deris Verstyggelighedz skyld/ som de gøre.

Du Menniskens søn/ Dit Folck taler mod dig / hoss Væggene oc i dørrene paa Husit/oc den ene siger til den anden/ Kære/ Kommer oc lader oss høre / huad HERREN siger. Oc de skulle komme til dig/ i Forsamlingen/oc side faar dig/ som mit Folck / oc skulle høre dine ord/ Men inted gøre der effter/ Men de skulle huisle effter dig / oc leffue alligeuel frem/ effter

effter deris Gerighed. Oc see / Du skalt vere deris Sang / huilcken de skulle gerne siunge oc lege / Saa skulle de høre dine ord / oc inted gøre der effter / Men naar det kommer som skal komme / See / da skulle de fornemme / at en Prophete haffuer veret iblant dem.

XXXIIII.

OC HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Du Menniskens søn / Spaa mod Jsraels Hyrder / spaa / oc sig til dem / Saa siger den HERRE HERRE / Ve Jsraels Hyrder / som føde sig selffue / Skulle icke Hyrderne føde Hiorden : Men i æde det Fede / oc klede eder met Ulden / oc i slacte det som Fet er / Men Faarene ville i icke føde. J tage icke vare paa de Skrøbelige / oc de Siuge helbrede i icke / De Saare forbinde i icke / de Vildfarende hentte i icke / oc i oplede icke det som tabet er / Men i regere strengelige oc hart offuer dem. Oc mine Faar ere atspridde / lige som de der haffue ingen Hyrde / oc de ere bleffne alle vilde Diur til mad / oc plat atspridde / oc gaa vild hid oc did paa Biergene oc paa høye Høye / oc de ere atspridde paa det gantske Land / Oc der er ingen / som spør effter dem / eller acter dem.

Der faare hører i Hyrder HERRENS ord / Saa sandelige som ieg leffuer / siger den HERRE HERRE / Effterdi at i lade mine Faar bliffue til Roff / oc min Hiord bliffue alle vilde Diur til mad / effterdi de haffue ingen Hyrde / oc mine Hyrder søge icke effter min Hiord / Men de ere saadanne Hyrder / som føde sig selffue / Men mine Faar ville de icke føde. Der faare i Hyrder / hører HERRENS ord / Saa siger den HERRE HERRE / See / Jeg vil til Hyrderne / oc vil kreffue min Hiord aff deris hender / oc ieg vil gøre det til en ende met dem / at de skulle icke mere vere Hyrder / oc de skulle icke mere føde sig selffue. Jeg vil fri mine Faar aff deris Mund / at de skulle icke mere opæde dem her effter.

Thi saa siger den HERRE HERRE / See / Jeg vil selff tage mig min Hiord til / oc lede effter dem / lige som en Hyrde leder effter sine Faar / naar de ere vildfarne fra hans Hiord. Saa vil ieg søge mine Faar / oc ieg vil frelse dem fra alle Stæder / i huilcke de vaare bortspridde / den tid / det vaar saa taaget oc mørckt. Jeg vil udføre dem fra alle Folck / oc samle dem aff alle Land / oc ieg vil føre dem i deris Land / oc ieg vil føde dem paa Jsraels Bierg / oc i alle Enge / oc paa alle Landens marcke. Jeg vil lede dem til den beste føde / oc deris Faaresti skal staa paa de høye Jsraels Bierge / Der skulle de ligge i en lystelig Faaresti / oc faa fed Føde paa Jsraels Bierg.

Jeg vil selff føde mine Faar / oc ieg vil leyre dem / siger den HERRE HERRE. Jeg vil oplede de Fortabede / oc igenlede det Vildfarende / oc forbinde det Saare / oc tage vare paa det Skrøbelige / Oc ieg vil forvare det som er fet oc sterckt / oc ieg vil haffue omhu for dem / som det sig bør.

Men til eder min Hiord / siger den HERRE HERRE saa / See / Jeg vil dømme mellem Faar oc Faar / oc mellem Vædre oc Bucke. Er det icke nock / at i haffue saa god Føde / oc saa offuerflødige / At i træde det met føder / oc saa skøne Brynde at dricke aff / saa offuerflødelige / at i træde der i oc gøre dem wrene : At mine Faar mue æde / det som i haffue nedtræd met eders føder / oc dricke det som i haffue giort wrent met eders føder. Der faare siger den HERRE HERRE saa til dem / See / Jeg vil dømme mellem de fede oc maure Faar / Fordi at i sparcke met føderne / oc støde de Skrøbelige fra eder / met eders Horn / indtil at i bortspre dem alle fra eder. Oc ieg vil hielpe min Hiord / at de skulle icke mere bliffue til Roff / oc ieg vil dømme mellem Faar oc Faar.

Oc ieg vil opuecke dem en enstig Hyrde / som skal føde dem / som er min Tienere Dauid / hand skal føde dem / oc skal vere deris Hyrde. Oc ieg HERREN vil vere deris Gud / Men min Tienere Dauid / skal vere en Første iblant dem / Det siger ieg HERREN. Oc ieg vil gøre en Fredens Pact met dem / oc oprycke alle onde Diur aff Landet / at de skulle bo tryggelige i Orcken / oc soffue i skouuene. Jeg vil velsigne dem oc alle mine Høye trint omkring / oc lade regne paa dem i rette tid / det skal vere en naadig Regn. At Træene paa marcken skulle bære deris Fruct / oc Landet skal giffue sin Grøde / oc de skulle bo tryggelige i Landet. Oc de skulle fornemme at ieg er HERREN / naar ieg sønderbryder deris Aag / oc frelser dem aff deris

haand/ſom de maatte tiene. Oc de ſkulle icke mere bliffue Hedningene til Roff/ oc ingen Diur
paa Jorden ſkal mere opæde dem/ Men de ſkulle tryggelige bo/ vden al frøct.

Oc ieg vil opuecke dem en naffnkundig Plante/ at de ſkulle icke mere lide Hunger i Lan-
det/ oc de ſkulle icke mere bære deris forſmædelſe iblant Hedningene. Oc de ſkulle fornemme/ at
ieg HERREN deris Gud er hoſſ dem/ oc at de ere mit Folck aff Iſraels Huſſ/ ſiger den
HERRE HERRE. Ja i Menniſke ſkulle vere min fødis Hiord/ oc ieg vil vere eders
Gud/ ſiger den HERRE HERRE.

XXXV.

Seir.
Ierem. 49.
Ezech. 16.

OC HERRENS ord ſkede til mig/ oc ſagde/ Du Menniſkens ſøn/ Skick
dit anſict mod Seirs bierg/ oc ſpaa mod det/ oc ſig til det/ Saa ſiger den
HERRE HERRE/ See/ Jeg vil til dig/ du Seirs Bierg/ oc vdrecke
min haand mod dig/ oc ieg vil gøre dig plat øde. Jeg vil gøre din Sted øde/
at du ſkalt bliffue til Ørcken/ oc fornemme at ieg er HERREN/ Fordi/ at i
bære euig Fiendſkaff mod Iſraels børn/ oc driffue dem i Suerdet/ der det gick dem ilde/ oc
deris ſynder haffde ende.

Der faare/ ſaa ſandelige ſom ieg leffuer/ ſiger den HERRE HERRE/ ieg vil oc
gøre dig blodig/ oc du ſkalt icke vndfly blodet/ efſterdi at du haffuer lyſt til blod/ da ſkalt du icke
vndgaa blodet. Oc ieg vil gøre Seirs bierg til Ørcken oc øde/ at ingen ſkal vandre eller gaa der
paa/ Oc ieg vil opfylde alle hans Bierg oc høye dale/ oc ſlætte/ met Døde/ de ſom ſkulle ligge
der ihielſlagne met Suerd. Ja ieg vil gøre dig til en euig Ørcken/ at ingen Skal bo i dine Stæ-
der/ Oc i ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN.

Oc fordi/ at du ſiger/ Baade diſſe Folck met baade deris Land ſkulle vere mine/ oc wi
ville indtage dem/ alligeuel at HERREN boer der. Der faare/ ſaa ſandelige ſom ieg leff-
uer/ ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil omgaa met dig effter din vrede oc had/ ſom
du haffuer omgaaet met dem/ aff ret had/ oc ieg vil bliffue bekent hoſſ dem/ naar ieg haffuer
ſtraffet dig. Oc du ſkalt fornemme/ at ieg HERREN haffuer hørt alle dine beſpaattelſer/
ſom du haffuer talet mod Iſraels bierg/ oc ſagd/ De ere ødelagde/ oc oſſ giffne til at forderffue/
Oc i haffue roſet eder mod mig/ oc talet haardelige mod mig/ det haffuer ieg hørt.

Saa ſiger nu den HERRE HERRE/ Jeg vil gøre dig til en Ørcken/ at alt Landet
ſkal glæde ſig. Oc ſom du haffuer glæd dig mod Iſraels Huſis Arff at indtage/ fordi/ at det
vaar ødelagt/ lige ſaa vil ieg oc gøre met dig/ at Seirs bierg ſkal vere øde/ met gantſke Edom/
oc i ſkulle fornemme/ At ieg er HERREN.

XXXVI.

OC du Menniſkens ſøn/ ſpaa Iſraels bierg/ oc ſig/ J Iſraels Bierg/ Hører
HERRENS ord/ ſaa ſiger den HERRE HERRE. Fordi at Fien-
den roſer ſig offuer eder/ Haha/ de euige Høye ere nu bleffne vor Arff/ Der-
faare ſpaa/ oc ſig/ ſaa ſiger den HERRE HERRE. Effterdi at mand
ødelagde oc vdſlette eder alleuegne/ oc i ere bleffne de offuerbleffne Hedninge
til del/ oc ere komne i Folckenis munde/ oc ere bleffne it ont ſkrig/ Der faare hører i Iſraels
bierg/ den HERRIS HERRIS ord/ Saa ſiger den HERRE HERRE/ baade
til Biergene oc høyene/ til becke oc Daler/ til de øde Ørcker/ oc forladne Stæder/ ſom ere bleffne
de offuerbleffne Hedninge/ til roff oc ſpaat trint omkring/ Ja ſaa ſiger den HERRE
HERRE. Jeg haffuer talet i min brendende Nidkærhed/ mod de offuerbleffne Hedninge/
oc mod det gantſke Edom/ ſom haffuer indtaget mit Land/ met glede aff gantſke hierte/ oc
met ſpaattelig lader/ at forderffue oc plyndre det.

Der faare ſpaa om Iſraels land/ oc ſig til Biergene oc høyene/ til beckene oc dalene/ ſaa
ſiger den HERRE HERRE/ See/ Jeg haffuer talet i min nidkærhed oc grumhed.
Effterdi at i ſkulle bære (ſaadan) forſmædelſe aff Hedningene/ Der faare ſiger den HER-
RE HERRE ſaa/ Jeg opløffter min haand/ at Hedningene eders Nabo trint omkring/
ſkulle bære deris ſkam igen. Men i Iſraels bierg/ ſkulle grønis igen/ oc bære eders Fruct mit
Folck Iſrael/ oc det ſkal ſnart ſke.

Thi ſee/ Jeg vil vende mig igen til eder/ oc ſee til eder/ At i ſkulle opbyggis oc ſaas/ oc ieg
vil gøre meget Folck hoſſ eder/ det gantſke Iſrael altſammen. Oc Stæderne ſkulle bliffue be-
ſidne

vil mangfoldig gøre Folck oc Fæ hoſſ eder/ at i ſkulle formeris oc voxe. Oc ieg vil indſette eder igen/ der ſom i før bode/ oc ieg vil gøre eder mere gaat/ end nogen tid tilfaarne/ oc i ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN. Jeg vil føre Folck til eder/ ſom ſkulle vere mit Folck Jſrael/ de ſkulle beſide dig/ oc ſkulle vere eders Arffuedel / oc ſkulle icke mere vere faat vden Arff.

Saa ſiger den HERRE HERRE/ Efftterdi at mand ſiger det om eder/ Du haffuer opædet Folck/ oc du haffuer giort dit Folck Arffueløſt/ Derfaare ſkalt du icke (nu) mere opæde Folck/ ey heller gøre dit Folck Arffueløſt/ ſiger den HERRE HERRE. Oc ieg vil icke lade dig mere høre Hedningenis forſmædelſe/ oc du ſkalt icke mere bære Hedningenis beſpaattelſe/ oc du ſkalt icke gøre dit Folck for vden Arff/ ſiger den HERRE HERRE.

Oc HERRENS ord ſkede framdelis til mig / Du Menniſkens ſøn / Der Jſraels huſſ bode i deris Land / oc beſmittede det met deris væſen oc gerning/ at deris væſen vaar faar mig/ ſom en Quindis vrenhed i hendis ſiugdom / da vdgydede ieg min grumhed offuer dem for det Blodz ſkyld / ſom de vdſtyrte i Landet/ oc beſmittede det ſamme / ved deris Affguder/ Oc ieg bortſpredde dem iblant Hedningene/ oc ieg bortſpredde dem i Landene/ oc dømte dem efter deris væſen oc gerning/ Oc de hulde dem lige ſom Hedningene/ til huilke de komme / oc vanhelligede mit hellige Naffn / at mand ſagde om dem / Er det HERRENS Folck / at hand maatte vddrage aff ſit land: Men ieg ſparde faar mit hellige Naffn ſkyld/ huilket Jſraels huſſ vanhelligede / iblant Hedningene/ til huilke de komme.

Derfaare ſkalt du ſige til Jſraels huſſ/ ſaa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg gør det icke for eders ſkyld/ i aff Jſraels huſſ/ men for mit hellige Naffn ſkyld/ huilket i haffue vanhelliget iblant Hedningene / til huilke i komme. Thi ieg vil hellig gøre mit ſtore Naffn / ſom er vanhelliget ved eder faar Hedningene/ ſom i haffue vanhelliget iblant dem. Oc Hedningene ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN (ſiger den HERRE HERRE) naar ieg beuiſer mig faar dem paa eder / at ieg er hellig.

Thi ieg vil hente eder fra Hedningene/ oc ſamle eder aff alle land/ oc føre eder i eders land igen. Oc ieg vil ſtencke rent Vand offuer eder/ at i ſkulle bliffue rene aff al eders vrenhed/ oc ieg vil renſe eder fra alle eders Affguder. Oc giffue eder it nyt hierte/ oc en ny aand i eder/ oc ieg vil bort tage det ſtenhierte aff eders kød/ oc giffue eder it kødeligt Hierte. Jeg vil giffue min Aand i eder/ oc ieg vil gøre ſaadant it Folck aff eder/ ſom vandre i mine Bud/ oc holde min Ræt/ oc gøre der effter. Oc i ſkulle bo i Landet/ ſom ieg gaff eders Fedre/ oc i ſkulle vere mit Folck/ och ieg vil vere eders Gud. Jeg vil gøre eder løſſ aff al eders vrenhed/ Oc ieg vil kalde Kornet och ieg vil formere det/ oc ieg vil ingen dyr Tid lade komme til eder. Jeg vil formere Fructen paa Træene/ oc Fructen paa marcken/ at Hedningene ſkulle icke mere beſpaatte eder/ met dyr Tid.

Da ſkulle i komme eders onde væſen ihu/ oc eders gerninger/ ſom vaare icke gode / och i ſkulle angre eders Synd och Affguderi. Saadant vil ieg gøre / Jcke for eders ſkyld / ſiger den HERRE HERRE/ at i ſkulle vide det/ Men at i ſkulle oc ſkamme eder/ oc bliffue ſkamrøde/ i aff Jſraels huſſ/ offuer eders onde væſen.

Saa ſiger den HERRE HERRE / Paa den tid / naar ieg ſkal renſe eder aff alle eders ſynder/ Da vil ieg beſette Stæderne igen/ och de øde Stæder ſkulle opbyggis igen. Det ødelagde Land ſkal pløyes igen / fordi / at det vaar forderffuit / at alle ſom gaa der igennem/ ſkulle det ſee/ oc ſige/ Dette Land vaar ødelagt/ oc det er nu ſom en lyſtig Vrtegaard/ Oc diſſe Stæder vaare forſtyrrede/ ødelagde oc ſønder reffne / oc nu ſtaa de faſt bygde. Oc de offuerbleffne Hedninge omkring eder ſkulle fornemme/ at ieg er HERREN/ Som opbygger det ſom er ſønderbrudet / och planter det ſom ødelagt vaar. Jeg HERREN ſiger det / oc gør det oc.

Saa ſiger den HERRE HERRE/ Jeg vil lade mig atſpørre igen aff Jſraels huſſ/ at ieg kand beuiſe mig vel mod dem/ oc ieg vil formere dem / ſom Menniſkens hiord / ſom en hellig Hiord/ ſom en Hiord i Jeruſalem/ i hendis Høytider/ Saa ſkulle de øde Stæder/ bliffue fulde aff Menniſkens Hiorde/ Oc de ſkulle fornemme / at ieg er HERREN.

XXXVII.

OC HERRENS Haand kom offuer mig/ och førde mig hen vd i HERRENS Aaand/ oc ſette mig paa en vie Marck/ ſom laa fuld met Been/ oc hand ledde mig alle vegne der igennem / Och ſee / der laae gantſke mange (Been) paa marcken/ oc ſee/ de vaare meget tørre. Och hand ſagde til mig/ Du Menniſkens ſøn/ Ment du oc/ at diſſe Been ſkulle bliffue leffuendis igen: Oc ieg ſagde/ HERRE HERRE/ det vedſt du vel,

Oc hand sagde til mig/ Spaa om disse Been/ oc sig til dem/ J tørre been/ hører HERRENS ord/ Saa siger den HERRE HERRE om disse Been/ See/ ieg vil føre en Aande i eder/ at i skulle bliffue leffuendis. Jeg vil giffue eder Aarer/ oc lade Kød voxe offuer eder/ oc drage Hud offuer eder/ oc giffue eder Aande/ at i skulle bliffue leffuende igen/ oc i skulle fornemme at ieg er HERREN.

Oc ieg spaade/ som mig vaar befalet/ Oc see/ da bleff der it Bulder/ der ieg spaade/ Oc see/ det rørde sig/ oc Benene komme tilsammen igen/ huert til sit Been. Oc ieg saa/ oc see/ der voxte Aarer oc Kød paa dem/ oc hand drog Hud offuer dem/ Men der vaar end nu ingen Aande i dem.

Oc hand sagde til mig/ Spaa til Været/ spaa du Menniskens søn/ oc sig til Været/ Saa siger den HERRE HERRE/ Vær/ kom hid aff de fire Vær/ oc blæss paa disse Døde/ at de bliffue leffuendis igen. Oc ieg spaade/ som hand befalede mig/ Saa kom der Aande i dem/ oc de bleffue leffuendis igen/ oc de reysde dem op paa deris føder. Oc de vaare en mectig stor Hær.

Oc hand sagde til mig/ Du Menniskens søn/ Disse Been ere det gantske Jsraels Huss. See/ nu sige de/ Vore Been ere tørre/ oc vort haab er fortabet/ oc det er vde met oss. Der faare spaa/ oc sig til dem/ Saa siger den HERRE HERRE/ See/ ieg vil oplade deris Graffuer/ oc ieg vil hente eder mit Folck aff dem/ oc føre eder i Jsraels Land. Oc i skulle fornemme/ at ieg er HERREN/ naar ieg haffuer opladet eders Graffuer/ oc vdtaget eder mit Folck aff dem. Oc ieg vil giffue min Aand i eder/ at i skulle leffue igen/ oc ieg vil indsette eder i eders Land/ Oc i skulle fornemme/ at ieg er HERREN/ Jeg taler det/ oc gør det oc/ siger HERREN.

Oc HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ Tag dig it træ/ oc scriff der paa/ Juda oc Jsraels børns oc deris Tilhengeris. Oc tag end nu it Træ/ oc scriff der paa Josephs/ som er Ephraims Træ/ oc alt Jsraels Husis/ oc deris Tilhengeris/ Oc leg det ene til det andet tilsammen/ at det bliffuer it Træ i din haand. Naar dit Folck nu tale til dig/ oc sige/ Vilt du icke giffue oss tilkende/ huad du ment der met? Da sig til dem/ Saa siger den HERRE HERRE/ See/ Jeg vil tage Josephs træ/ som er i Ephraims haand/ met deris Tilhengere/ Jsraels Slect/ oc ieg vil legge dem til Juda træ/ oc gøre it Træ der aff/ oc de skulle vere It i min haand. Oc du skalt saa holde de Træ i din haand/ paa huilcke du haffuer screffuit/ at de det see.

Oc du skalt sige til dem/ Saa siger den HERRE HERRE/ See/ Jeg vil hente Jsraels børn/ fra Hedningene/ til huilcke de ere bort dragne/ oc ieg vil samle dem alleuegne/ oc føre dem igen i deris Land. Oc ieg vil gøre it eniste Folck aff dem/ vdi Landet oc paa Jsraels Bierg/ oc de skulle alle tilsammen haffue en eniste Konge. Oc de skulle icke mere skifftis i tuende Folck/ ey heller i thu Kongerige/ De skulle oc icke mere besmitte dem met deris Affguder oc Verstyggelighed/ oc allehonde synder. Jeg vil hielpe dem vd aff alle Stæder/ i huilcke de haffue syndet/ oc ieg vil rense dem/ oc de skulle vere mit Folck/ oc ieg vil vere deris Gud.

Oc Dauid min Tienere skal vere deris Konge/ oc alle deris eniste Hyrde. Oc de skulle vandre i min Ræt/ oc holde mine Bud/ oc gøre der effter. Oc de skulle bo i Landet igen/ som ieg gaff Jacob min tienere/ i huilcket eders Fedre bode. De oc deris børn/ oc Børne børn/ skulle der bo euindelige/ Oc Dauid min Tienere skal vere deris Første euindelige. Oc ieg vil gøre Fredens Pact met dem/ det skal vere en euig Pact met dem/ oc ieg vil opholde oc formere dem/ oc min Helligdom skal vere iblant dem euindelige. Oc ieg vil bo iblant dem/ oc vil vere deris Gud/ oc de skulle vere mit Folck. At oc Hedningene skulle fornemme/ at ieg er HERREN/ som gør Jsrael hellig/ naar min Helligdom skal vere euindelige iblant dem.

XXXVIII.

Gog. Mesech oc Thubal. Apocal. 20.

OC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Du Menniskens søn/ vent dig mod Gog/ som er i Magogs Land/ oc den øffuerste Første i Mesech oc Thubal/ oc spaa om hannem/ oc sig. Saa siger den HERRE HERRE/ See/ ieg vil til dig Gog/ du som est den øffuerste Første aff Herrene i Mesech oc Thubal/ See/ Jeg vil omkring spende dig/ oc legge dig it Bitsel i Munden/ oc ieg vil vdføre dig/ met al din Hær/ Hest oc Mand/ som alle ere vel kledde/ oc de ere en stor Hob/ som alle føre smaa Skiolde/ oc skiolde oc Suerd.

Du fører met dig Perser/ Morianer oc Lybier/ som alle føre Skiolde oc Hielme. Der til met Gomer oc al hans Hær/ met Thogarma Huss/ som ligger mod Norden/ met al hans Hær/

Hær/ Ja du fører oc it stort Folck met dig. Nu vel/ruste dig vel/ Du oc al din Hob/som er hoss dig/oc ver du deris Høffuitzmand/Du skalt bliffue hiemsøgt long tid der effter.

Paa den siste tid/skalt du komme i det Land/ som er igenført fra Suerdet / oc er kommet tilsammen aff mange Folck/som er paa Jsraels Bierg/ som haffue i long tid veret øde / oc nu vdført/fra mange Folck/oc bo alle tryggelige. Du skalt drage did op / oc komme hid met en stor storm/oc du skalt vere/som en Sky/ at skiule Landet/ du oc al din Hær / oc det store Folck met dig.

Saa siger den HERRE HERRE/ Paa den tid /skalt du tage dig saadant faare/ oc du skalt haffue ont i sinde/oc tencke/ Jeg vil offuerfalde Landet vden Mur/ Oc komme offuer dem/som bo saa stille oc tryggelige/som vden alle de der side vden Mur / oc haffue huercken stenger eller porte/ Paa det at du kant røffue oc plyndre / oc lade din Haand gaa offuer de forstyrrede/som ere komne til Bolig igen/oc offuer det Folck / som er igensamlet fra Hedningene/oc skicke dem igen til næring oc Godz/oc bo mit vdi Landet.

Det Rige Arabia/Dedan oc Købmend paa Haffuit/oc alle Veldige/ som der ere / skulle sige til dig/ Jeg mener io / du est ret kommen/at røffue / oc du haffuer sancket din Hob til at plyndre/Paa det/at du skalt borttage/Sølff oc Guld/ oc samle Fæ oc Godz / oc bedriffue stort Roff. Dedan.

Der faare spaa/Du Menniskens søn/oc sig til Gog/Saa siger den HERRE HERRE/ Er det icke saa? At du skalt mercke/naar mit Folck boer tryggelige / Da skalt du komme fra din Sted/som er/ aff den ende mod Norden/du oc meget Folck met dig / alle til Heste en stoer Hob/oc en mectig Hær/ oc du skalt drage hid op / offuer mit Folck Jsrael / lige som en Sky/at betecke Landet/Saadant skal ske i den siste tid. Men ieg vil der faare lade dig komme i mit Land/paa det at Hedningene skulle kende mig/huorledis ieg bliffuer hellig giort faar deris øyen/paa dig/O Gog.

Saa siger den HERRE HERRE/Du est aff dem/som ieg sagde tilforne/ved mine Tienere/Propheterne i Jsrael/som spaade paa den samme tid/ at ieg vilde lade dig komme offuer dem. Oc det skal ske paa den tid/naar Gog kommer offuer Jsraels Land / siger den HERRE HERRE/skal min vrede opdrage i min grumhed. Oc ieg taler saadant i min nidkærhed/oc i min vredis Jld/Thi paa den tid/skal der bliffue en stor beffuelse i Jsraels land/ at Fiskene i Haffuet/oc Fulene vnder Himmelen/ Fæet paa marcken / oc alt det som gaar oc rører sig paa Landet/oc alle Menniske/som ere paa Jorden / skulle beffue faar mit Ansict / oc Biergene skulle omkastis/oc vægge oc alle mure skulle nedfalde.

Oc ieg vil kalde Suerdet offuer hannem/paa alle mine Bierg / siger den HERRE HERRE/At det ene Suerd skal vere mod det andet/Oc ieg vil dømme hannem met Pestilentze oc blod/oc lade regne/Støberegn met hagel/ild oc suouel/ offuer hannem oc hans Hær/ oc offuer det megle Folck/som er met hannem. Saa vil ieg da bliffue herlig / hellig oc bekend/ faar mange Hedninge/At de skulle fornemme/at ieg er HERREN.

XXXIX.

OC du Menniskens søn/Spaa mod Gog / oc sig/Saa siger den HERRE HERRE/ See/ Jeg vil til dig Gog / du som est den øffuerste Første offuer Mesech oc Thubal/See/ Jeg vil omkring spende oc locke dig / oc ieg vil føre dig fra den ende mod Norden/ oc lade dig komme paa Jsraels Bierg. Oc ieg vil sla Buen aff din venstre hand/ oc bortkaste Pilen aff din høyre haand. Du skalt bliffue nedlagt paa Jsraels Bierg/du met al din Hær/oc met det Folck / som er met dig. Jeg vil giffue Fulene/hueden de komme fluendis/oc Diurene paa marcken / til at opæde dig/Du skalt ligge ned paa Jorden / Thi ieg den HERRE HERRE haffuer det sagt. Gog.

Oc ieg vil kaste ild offuer Magog/oc offuer dem/som bo tryggelige paa Øerne/ Oc de skulle fornemme/at ieg er HERREN. Thi ieg vil kundgøre mit hellige Naffn iblant Jsrael mit Folck/ oc ieg vil icke lenger lade mit hellige Naffn skendis / Men Hedningene skulle fornemme/at ieg er HERREN/den Hellige i Jsrael. See / Det er allerede kommet oc skeet/ siger den HERRE HERRE/Det er den dag/ som ieg haffuer talet om.

Oc Borgerne i Jsraels Stæder/skulle gaa vd oc gøre ild/oc opbrende Vaabene/Skiolde/ Smaa skiolde/Buer/Pile/Stridzhammere oc lange Spiud/oc de skulle gøre ild der met i siu aar/at de skulle icke haffue behoff at hente Ved aff marcken/eller hugge i skouuen/ men de skulle holde ild met Vaabene. Oc de skulle røffue dem/aff huilcke de ere røffuede/oc plyndrede dem/ som dem plyndrede/siger den HERRE HERRE.

Oc

Oc det skal ske paa den tid/ da vil ieg giffue Gog en sted/ til en Begraffuelse i Jsrael/ som er/ dalen der mand gaar til haffuet mod østen/ saa/ at de som der frem gaa/ skulle sky der faare/ fordi at mand haffuer der iordet Gog met sin mangfoldighed/ oc det skal kaldis Gogs hobis dal. Men Jsraels huss skal iorde dem/ i siu maanede omkring/ at landet kand rensis der met. Ja alt Folcket i landet skal haffue nock at gøre til at iorde dem/ oc de skulle faa priiss der faare/ At ieg den dag beuisde min Herlighed/ siger den HERRE HERRE.

Och de skulle fraskilie Folcket/ som skulle stedze gaa omkring i Landet/ och de dødis Begraffuere met dem/ at iorde de offuerbleffne i Landet/ paa det at det skal rensis igen/ Effter siu maanede/ skulle de randsage. Oc de som gaa omkring i Landet/ oc see nogen sted it menniskis been/ de skulle oprette it Tegen der hoss/ indtil de dødis Begraffuere iorde det och saa i Gogs Hobis dal. Saa skal oc den Stad kaldis/ Hamona/ Saa skulle de rense Landet.

Nu/ du Menniskens søn/ saa siger den HERRE HERRE/ Sig alle Fule/ huæden de flyge/ oc alle diur paa marcken/ Forsamler eder oc kommer hid/ lader eder findes alle vegne til hobe/ til mit Slacte offer/ som ieg slacter eder/ it stort Slactoffer paa Jsraels bierge/ oc æder kød/ oc dricker Blod. J skulle æde de Sterckis Kød/ oc i skulle dricke Førsternis blod paa iorden/ Vædrenis/ Lammenis/ Buckenis/ Oxenis/ som ere allesammen vel fødde oc fede. Oc i skulle æde det fede/ at i skulle bliffue mætte/ oc dricke det blod/ at i skulle bliffue druckne aff det Slactoffer/ som ieg slacter eder. Mætter eder nu ved mit bord/ aff Heste oc Reysenere/ aff Stercke oc alle honde Krigsfolck/ siger den HERRE HERRE.

Och ieg vil føre min Herlighed iblant Hedningene/ At alle Hedningene skulle see min Dom/ som ieg haffuer ladet gaaet/ oc min Haand/ som ieg haffuer lagt paa dem/ oc saa skal Jsraels huss fornemme/ at ieg er HERREN deris Gud/ fra den dag/ oc der effter framdelis. Och Hedningene skulle fornemme/ huorledis Jsraels huss er bortspred/ for deris ondskaffs skyld/ oc at de haffue syndet mod mig. Derfaare haffuer ieg skiult mit Ansict faar dem/ oc haffuer giffuet dem i deris Modstanderis hender/ at de skulle allesammen falde ved Suerd. Jeg giorde mod dem/ lige som deris synder oc offuertrædelse fortient haffde/ oc skiulte mit Ansict faar dem.

Derfaare siger den HERRE HERRE saa/ Nu vil ieg vende Jacobs fengsel/ och forbarme mig offuer det gantske Jsraels huss/ oc vere nidkær for mit hellige Naffn. De skulle bære deris forsmædelse och al deris synd/ met huilke de haffue syndet mod mig/ naar de bo tryggelige i deris Land/ at ingen skal forferde dem/ Oc naar ieg haffuer hent dem igen fra folckene/ oc sancket dem igen aff deris Fienders Land/ oc naar ieg bliffuer helliggiort i dem/ faar mange Hedningis øyen. Da skulle de fornemme/ at ieg er HERREN deris Gud/ som loed bort føre dem iblant Hedningene/ oc haffuer samlet dem i deris Land igen/ oc icke ladet en aff dem der bliffue til bage. Oc ieg vil icke mere skiule mit Ansict faar dem/ Thi ieg haffuer vdgydet min Aand/ offuer Jsraels huss/ siger den HERRE HERRE.

XL.

I Det femte och tiuende vort Fengsels aar/ paa den tiende dag i maaneden/ i aarens begyndelse/ det er det fiortende aar/ effter at Staden bleff slagen. Lige paa den samme dag kom HERRENS Haand offuer mig/ och førde mig did bort ved guddommelig Syn/ som vaar/ i Jsraels Land. Oc sette mig paa it gantske høyt Bierg/ der paa vaar det/ som en bygd Stad aff synden hid paa.

Oc der hand haffde did ført mig/ See/ da vaar en Mand/ hans skickelse vaar som Kaaber/ hand haffde en linet Snor oc en Maalekep i sin haand/ oc stod vnder Porten. Oc hand sagde til mig/ Du Menniskens søn/ see oc hør flittelige til/ oc merck vel der paa/ huad ieg vil vise dig/ Thi du est derfaare hid ført/ at ieg skal vise dig det/ Paa det at du skalt forkynde Jsraels huss/ alt det du her seer.

Oc see/ der gick en Mur vden om Huset trint omkring det/ oc manden haffde den Maalekep i haanden/ hand vaar sex alne long/ huer alne vaar it haandebred lengre end en almindelig alen/ Oc hand maalte Bygningens bredhed en kæp. oc høyheden en kæp.

Oc hand kom til porten/ som laa mod Østen/ oc gick hen op at hans trappe/ och maalte dørtræene paa Porten/ huer dørtræ en kæp bred. Oc hand maalte oc saa kammerne/ som vaare paa baade sider hoss porten/ effter lengden en kæp/ oc effter breden en kæp/ Och det rum mellem Kammerne/ vaar fem alne viet/ Oc hand maalte oc dørtræet inden til hoss porten op til Vaabenhuset/ en kæp.

Oc hand maalte Vaabenhuset inden til hoss porten en kæp/ oc hand maalte Vaabenhuset hoss

hoss Porten otte alne/oc Vdskur der paa tho alne / Oc Vaabenhuset inden til paa Porten. Oc Kammerne vaare try paa huer side hoss porten/mod Østen / ia det ene saa viit som det andet/ Oc der stode Vdskur paa baade sider/de vaare lige store.

Der effter maalte hand Dørrens vidhed i Porten/som vaar/thi alne/oc Portens langhed tretten alne. Oc faare hoss Kammerne/vaare rum paa baade sider/io en alen/Men Kammerne vaare io sex alne/paa baade sider.

Der til maalte hand Porten fra Kammerens tag / indtil Portens tag / fem oc tiue alne bret/oc den ene Dør stod mod den anden.

Hand giorde oc Vdskur/trysinds tiue alne/oc en Forgaard faar huert Vdskur hoss porten trint omkring. Oc indtil Vaabenhuset hoss den inderste port/som mand gaar ind/vaare halfftrediesinds tiue alne.

Oc der vaare smale Vindue inden til paa Kammerne oc Vdskuerne hen ind at/hoss Porten trint omkring/Saa vaar der oc Vindue inden til paa Vaabenhuset trint omkring/ Oc der vaar Palmeløffuerck paa Vdskurene trint omkring.

Oc hand ledde mig framdelis til den yderste Forgaard / oc see / der vaare Herbere / oc it gulff stenlagt i Forgaarden trint omkring / oc tiediue Herbere paa gulffuit. Oc der vaar it høyt stenlagt Gulff hoss Portene / saa longt som Portene vaare hoss det nederste stenlagde Gulff.

Oc hand maalte breden paa den nederste Port/faar den inderste Gaard vden til hundrede alne/baade mod Østen oc Norden.

Saa maalte hand oc Porten/ som laa mod Norden / hoss den yderste Forgaard / effter lengden oc bredheden/Hand haffde ocsaa try Kammer paa huer side. Oc haffde oc saa sine Vdskur oc Vaabenhuss/lige saa store/som hoss den første Port / Halfftrediesinds tiue alne i lengden/oc fem oc tiue alne i breheden. Oc hand haffde oc saa sine Vindue oc sine Vaabenhuss / oc sine Palmeløffuerck/lige som den Port mod Østen / Oc hand haffde siu trapper / som mand gick op at/ oc haffde sit Vaabenhuss der faare.

Oc den Port hoss den inderste Forgaard / vaar mod den Port som stod mod Norden oc Østen/Oc hand maalte hundrede alne fra den ene Port til den anden.

Der effter ledde hand mig mod Synden/Oc see / der vaar oc en Port mod Synden / oc hand maalte hans Vdskur oc Vaabenhuss/lige som de andre/de haffde oc Vindue oc Vaabenhuss trint omkring/lige som de andre Vindue/halfftrediesinds tiue alne longt / oc fem oc tiue alne bret. Oc der vaare oc siu trapper op til/oc it Vaabenhuss der faare/oc Palmeløffuerck paa sine Vdskur/ paa huer side.

Oc hand maalte oc saa Porten hoss den inderste Forgaard/mod Synden/som vaar hundrede alne fra den ene Syndre Port til den anden.

Oc hand ledde mig lenger frem/igennem den Syndre Port/i den inderste Forgaard/ Oc maalte samme Port mod Synden/lige saa stor som de andre/ met hans Kammer / Vdskur oc Vaabenhuss/oc met Vindue oc Vaabenhuss der paa/lige saa stor som de andre trint omkring/ halfftrediesinds tiue alne long/oc fem oc tiue alne bred.

Oc der gick it Vaabenhuss omkring / fem oc tiue alne longt / oc fem alne bret / Det stod faare mod den yderste Forgaard/oc det haffde en Palmeløffuerck paa Vdskurene/ Oc der vaare otte trapper at gaa op at.

Der effter ledde hand mig til den inderste Port/mod Østen/ oc maalte hannem / lige saa stor/som de andre/met hans Kammer/Vdskur oc Vaabenhuss / oc hans Vindue oc Vaabenhuss omkring/lige saa store som de andre. Halfftrediesinds tiue alne long / oc fem oc tiue alne bred. Oc hand haffde oc saa it Vaabenhuss mod den yderste Forgaard/ oc Palmeløffuerck paa Vdskur paa baade siderne/ oc otte trapper op til.

Der effter ledde hand mig til den Port mod Norden/den maalte hand lige saa stor/som de andre/met hans Kammer/Vdskur oc Vaabenhuss/oc hans Vindue oc Vaabenhuss trint omkring. Halfftrediesinds tiue alne long/oc fem oc tiue alne bred. Oc hand haffde oc it Vaabenhuss mod den yderste Forgaard / oc Palmeløffuerck paa Vdskurene paa baade siderne / oc otte trapper op at.

Oc næden op til Vdskurene hoss huer Port/vaar it Kammer met en Dør/i huilcket mand lagde Brendofferet. Men i Vaabenhusit faar Porten/stode thu Bord paa huer side/paa huilke mand skulde slacte Brendoffer/ Syndoffer oc Skyldoffer / Oc paa siden vden til der som mand gaar op til Porten/mod Norden/stode oc thu Bord/oc paa den anden side vnder op til Portens Vaabenhuss/oc thu Bord. Saa stode faar huer side/fire Bord / Det er otte Bord til hobe/ som mand slactede paa.

Oc de fire Bord giorde til Brendoffer/vaare vdhuggen Sten/ia halffanden alne longe oc

brede/oc en alen høye/ Paa huilcke mand lagde allehonde Redskaff/til at slatte Brendoffer met oc andre Offer. Oc der vaare Lister trint omkring/bøyde ind at/ en haandbred høye/ Oc paa de Bord skulde mand legge Kødet/som skulde offris.

Oc der vaare Herbere til Sangerne vden faar den inderste Port/i den inderste Forgaard/ It hoss den side op til porten mod Norden/det saa mod Synden/ Det andet op til siden mod Østen/det saa mod Norden.

Oc hand sagde til mig/Det Herbere mod Synden/hør Presterne til/som skulle tiene i Husit. Men det Herbere mod Norden/hør Presterne til/som tiene paa Alteret. De ere Zadochs børn/huilcke alene aff Leui børn skulle træde faar HERREN/ at tiene hannem.

Oc hand maalte planen i Husit/som vaar hundrede alne long/oc hundrede alne bred/ firekant/ Oc der stod it Altere lige faar Templen.

Oc hand ledde mig hen ind i Templens Vaabenhuss/ oc maalte Vaabenhusit/ paa huer side fem alne bret/ oc porten paa huer side tre alne bred. Men Vaabenhusit vaar tiue alne longt oc elleffue alne bret/ oc haffde trapper/som mand gick op at/ Oc der stode Pillere neden op til Vdskurene/en paa huer side.

XLI.

OC hand ledde mig ind i Templen/oc maalte Vdskurene hoss væggene/de vaare sey alne brede paa huer side/saa vit som Husit vaar. Oc Porten vaar thi alne bred/Men væggene paa huer side hoss Porten/ vaare huer fem alne bred. Oc hand maalte rummet i Templen/det haffde fyretiue alne i lengden/oc tiue alne i breden.

Oc hand gick inden til hen ind/oc maalte døren/ tho alne/ oc Døren haffde sey alne/ oc Dørens bredhed siu alne. Oc hand maalte tiue alne i lengden/ oc tiue alne i breden hoss Templen. Oc hand sagde til mig/ Dette er det Alderhelligste.

Oc hand maalte væggen paa Husit/sey alne høye/Der paa vaare gonge/alle vegne trint omkring/delet i Herbere/som vaare fire alne vide alle vegne. Oc samme Herbere vaare try oc trediue paa huer side/det ene hoss det andet/oc der stode Pillere neden op til væggene paa Husit/alle vegne trint omkring/som bare dem.

Oc offuer disse vaare flere gonge trint omkring/ oc Gongene vaare offuen til videre/ at mand gick fra de nederste oc til de medelste/oc fra de medelste til de øffuerste/ oc den ene stod io sey alne offuer den anden. Oc viden aff de øffuerste gonge/ vaar fem alne/ oc Pillerne bare Gongene op til Husit/ Oc der vaar tiue alne fra den ene væg oc til den anden i Husit.

Oc der vaare tho Døre op til Vindelstenen/ den ene mod Norden/ oc den anden mod Synden/ Oc Vindelstenen vaar fem alne vid.

Oc muren mod Vesten/ vaar fem oc halffierdesindstiue alne vid/ oc halffemtesinds tiue alne long.

Och hand maalte Husens longhed/ den haffde hundrede alne vd igennem/ met muren oc huad der vaar hoss/ Oc viden faare paa Husit/mod Østen met det som hengde der ved/vaar oc hundrede alne.

Oc hand maalte lengden paa Bygningen/met alt det som der hengde ved/fra it hiørne til det andet/det vaar hundrede alne paa huer side met den inderste Tempel oc Vaabenhuss i Forgaarden/met Dørene/Vindue/Hiørne oc de tre Gonge/ oc Panneleuercket alle vegne trint omkring.

Hand maalte oc huor høyt det vaar fra iorden indtil Vinduene/ oc huor brede Vinduene skulde vere. Oc hand maalte fra porten indtil det Alderhelligste/ baade inden til oc vden til omkring.

Oc der vaare Cherubim vdgraffne paa Husit trint omkring/ fra det nederste/ til det øffuerste/paa Dørene oc paa væggene/Oc der vaar Palmeløffuerck giort vnder Cherub. Oc huer haffde thu Hoffuit/ paa den ene side som it Menniskis Hoffuit/ paa den anden side/ som it Løuue Hoffuit.

Oc Døren paa Templen vaar fire hiørnet/ oc alting vaar subtilige tilhobe føyet i huert andet.

Oc Træ alteret/vaar tre alne høyt/oc tho alne longt oc bret/ Oc alle Siderne oc Hiørnene vaare aff træ/ Oc hand sagde til mig/ Det er Bordet/ som skal staa faar HERREN.

Oc Døren baade paa Templen oc hoss det Alderhelligste/ haffde thu Blad/ som mand loed op oc til/ oc der vaare oc Cherubim oc Palmeløffuerck paa/ lige som paa væggene. Oc der vaare stercke Stenger faare/emod Vaabenhusit/ oc der vaare smale Vindue/ oc meget Palmeløffuerck trint omkring/ paa Vaabenhusit oc paa væggene.

XLII.

OC hand ledde mig vd til den yderste Forgaard mod Norden/ iblant de Kammer/som vaare mod Bygningen/som hengde ved Templen/oc laae Norden mod Templen/huilcken Plan vaar hundrede alne long / fra den Port mod Norden / oc halfftrediesinds tiue alne bred. Der vaare tiue alne emod den inderste Forgaard/oc mod stengulffuit i den yderste Forgaard/ vaar trediue alne fra det ene Hiørne til det andet. Oc der vaar en Plan inden til faar Kammerne/thi alne bred/faar Kammernis dørre/det laa altsammen mod Norden.

Oc offuer disse Kammer vaare andre smalere Kammer / Thi at rummet paa de nederste oc middelste Kammer vaar icke stort / Thi det vaar try Kammer høyt / oc haffde dog ingen Pillere/som de andre Pillere i Forgaarden haffde/ Men de vaare slet sette paa huer andre.

Oc den yderste Forgaard/vaar omkring sat met en Mur / hoss huilcken Kammerne stode/hand vaar halfftrediesinds tiue alne long/ oc Kammerne stode effter huer andre/ oc halfftrediesinds tiue alne long/hoss den yderste Forgaard / Men rummet faar Templen/vaar hundrede alne longt.

Oc der vaar en Plan mod Østen / neden op til Kammerne / paa huilcken mand gick aff den yderste Forgaard.

Oc der vaare oc Kammer op til muren mod Østen/oc der vaar oc en Plan faar dem / lige som faar de andre Kammer mod Norden/oc alting vaar lige/ met lengden / breden / oc alt det der vaar paa/lige som offuen paa de andre.

Oc mod Synden vaare oc lige saadanne Kammer/met deris Dørre / Oc faar den Plan vaar Dørren mod Synden/til huilcken mand kommer fra muren som ligger mod Østen.

Oc hand sagde til mig/ Kammerne mod Norden / oc Kammerne mod Synden / mod Templen/de høre til Helligdommen / vdi huilcke Presterne æde / naar de offre HERREN det alderhelligste Offer. Oc de skulle der indlegge de alderhelligste Offer/som ere/Madoffer/ Syndoffer oc Skyldoffer/Thi det er en hellig Sted.

Oc naar Presterne gaa der ind/skulle de icke gaa vd igen aff Helligdommen/i den yderste Forgaard/men de skulle før afflegge deris kleder/i huilcke de haffue tient/i de samme kammer/ Thi de ere hellige. Oc de skulle drage deris andre kleder paa igen/oc gaa saa vd iblant Folcket.

Oc der hand haffde maalt Templen altsammen indentil / ledde hand mig vd til Porten mod Østen/oc maalte fra den samme alleuegne omkring. Mod Østen maalte hand fem hundrede keppe longt/Oc hand maalte oc saa mod Norden/fem hundrede keppe longt. Oc lige saa mod synden fem hundrede keppe longt/oc der hand kom mod Vesten / da maalte hand oc fem hundrede keppe longt. Saa haffde Muren / som hand haffde maalt / paa huer side firekant trint omkring/fem hundrede keppe/huor met det Hellige skulde vere skilt fra det vhellige.

LXIII.

OC hand ledde mig igen til Porten/mod Østen/ Oc see/ Israels Gudz Herlighed kom fra Østen/oc brusede lige som it stort Vand bruser. Oc det bleff gantske liust paa iorden aff hans herlighed/Oc det vaar lige som den Syn/som ieg haffde seet hoss det vand Chebar/ den tid ieg kom / at Staden skulde ødeleggis . Da falt ieg ned paa mit ansict / oc HERRENS Herlighed kom ind i Huset igennem Porten mod Østen. Da løffte it Vær mig op/ oc førde mig ind i den inderste Forgaard/Oc see/ HERRENS Herlighed opfylte Huset.

Oc ieg hørde En tale til mig vdaff Husit/ oc en Mand stod hoss mig / oc sagde til mig/ Du Menniskens søn/Dette er min Thronis sted / oc mine Føders sted / i huilcken ieg vil bo euindelige / iblant Israels børn. Oc Israels Huss skal icke mere besmitte mit hellige Naffn/ huercken de eller deris Konger/met deris Horeri/oc met deris Kongers Lig i deris høyelser/ som de sette deris Dørteskele hoss mine Dørteskele / oc deris Stytter hoss mine Stytter / at der vaar icke vden en væg mellem mig oc dem / Oc de haffue saa besmittet mit hellige Naffn/ met deris Verstyggelighed/som de giorde / Der faare haffuer ieg oc saa fortæret dem i min vrede. Men nu skulle de kaste deris Horeri/oc deris Kongers Lig/longt bort fra mig/ Oc ieg vil bo iblant dem euindelige.

Oc du Menniskens søn/ viss Israels Huss denne Tempel / at de skamme dem for deris misgerning skyld/Oc lad dem tage it renligt Efftersiun der aff. Oc naar de skamme dem for al deris gerning/saa viss dem denne skick oc efftersiun aff Huset/oc hans vdgong oc indgong/ oc

al hans skick/ oc alle hans Seder/ oc al hans Skick/ oc al hans Lou/ oc scriff det faare dem / at de skulle holde al hans skick oc alle hans seder / oc gøre der effter.

Men denne skal vere Husens Lou/ paa Biergens høyhed / saa viit som det er begrebet/ skal det vere det Alderhelligste/ Denne er Husens Lou.

Dette er Alterens maal / effter alen/ som er it haandebret lenger/ end en almindelig alen. Foden der paa er en alen høy/ oc en alen bred/ oc Alteret recker hen op til listen/ den er en spand bred trint omkring/ oc det er hendis høyelse.

Och fra Foden paa iorden / indtil det nederste Affsæt/ er tho alne høyt/ och en alen bret. Men fra det samme lille Affsæt/ indtil det store Affsæt/ er fire alne høyt / oc en alen bret / Och Harel fire alne høyt/ oc fra Ariel offuen til fire Horn/ oc Ariel vaar tolff alne long/ oc tolff alne bred fire kant. Oc det øffuerste Affsæt vaar fiorten alne longt/ oc fiorten alne bret firekant/ Och der gick en list alleuegne trint omkring/ som vaar en halff alen bred / foden der paa vaar en alne høy/ oc trapperne vaare mod Østen.

Harel kaldis Guds bierg Ariel Guds Løuue.

Och hand sagde til mig/ Du Menniskens søn/ saa siger den HERRE HERRE/ Dette skal vere Alterens sider/ paa den dag naar det er giort/ at mand skal legge Brendoffer der paa/ oc stencke Blod der paa. Oc du skalt giffue Presterne aff Leui oc Zadochs sæd / som gaa faar mig/ at tiene mig/ en vng Oxe til Syndoffer/ siger den HERRE HERRE. Oc du skalt tage aff det samme Blod/ oc stencke det paa de fire Horn/ oc paa de fire Hiørne hoss det øffuerste Affsæt/ oc trint omkring paa listen/ der met skalt du rense oc forlige det. Oc du skalt tage Syndofferens Oxe oc opbrende hannem/ paa en sted/ som der til er skicket i Husit/ vden faar Helligdommen.

Men du skalt offre en Gedebuck om anden dagen / som er for vden smitte/ til it Syndoffer/ oc rense Alteret der met / lige som det vaar renset met Oxen. Och naar renselsen haffuer ende/ da skalt du offre en vng Oxe/ som er for vden smitte/ oc en Veder aff Hiorden / for vden smitte/ oc du skalt offre dem baade faar HERREN. Oc Presterne skulle strø Salt der paa/ Oc offre saa HERREN dem/ til it Brendoffer.

Oc saa skalt du i siu dage effter huer andre huer dag offre en Gedebuck til Syndoffer/ Oc de skulle offre en vng Oxe oc en Væder aff Hiorden/ som baade ere for vden smitte/ Och skulle saa i siu dage forlige/ oc rense Alteret/ oc opfylde hans hender. Oc effter de samme dage skulle Presterne paa den ottende dag stedze oc altid der effter/ offre eders Brendoffer oc eders Tackoffer paa Alteret/ Saa vil ieg vere eder naadig/ siger den HERRE HERRE.

XLIIII.

OCh hand ledde mig om igen til den yderste Helligdommens Port / mod østen/ men hand vaar tilluct. Oc HERREN sagde til mig / Denne Port skal bliffue tilluct/ oc icke opladis / oc der skal ingen gaa igennem/ Vden alene HERREN/ Jsraels Gud skal gaa der igennem/ oc hand skal bliffue tilluct. Dog vndertagen Førsten/ Thi Førsten skal side i hannem / at æde Brød faar HERREN / hand skal gaa ind igennem Vaabenhusit/ oc gaa vd at den samme igen.

Siden ledde hand mig til den Port mod norden / faar husit / oc ieg saa/ och see HERRENS huss bleff fult aff HERRENS Herlighed / oc ieg falt paa mit Ansict. Och HERREN sagde til mig/ Du Menniskens søn/ merck lige der paa / oc see oc hør flittelige til alt det som ieg vil sige dig/ om alle Seder/ oc om Louuen i HERRENS huss/ oc merck vel/ huorledis mand skal gaa der ind / oc paa alle Helligdommens vdgonge.

Oc sig det wlydige Jsraels huss / saa siger den HERRE HERRE/ J aff Jsraels huss/ gøre formeget der aff/ met al eders Verstyggelighed. Thi at i indlede i min Helligdom fremmede Folck met it womskaaret hierte/ och womskaaret kød / ved huilke i vanhellige mit huss/ naar i offre mit Brød / fet oc blod. Oc bryde saa min Pact / met alle eders Verstyggeligheder/ oc holde icke mine Helligdoms Seder/ men i gøre eder selffue ny seder i min helligdom

Derfaare siger den HERRE HERRE saa/ der skal ingen Fremmet met it womskaaret hierte oc womskaaret kød/ komme i min Helligdom/ aff alle de fremmede/ som ere iblant Jsraels børn. Ja oc icke heller Leuiterne/ som ere vigede fra mig/ oc ere gongne vild fra mig met Jsrael / effter deris Affguder/ Derfaare skulle de bære deris synder.

Men de skulle tiene vdi min Helligdom/ i husens døris embede/ oc de skulle tiene i husit/ oc de skulle ekon slacte Brendoffer oc andre Offer/ som Folcket føre hid/ oc staa faar Presterne/ at tiene dem. Fordi/ at de tiente de andre for deris Affguder/ oc gaffue Jsraels huss en forargelse til at synde/ derfaare haffuer ieg vdract min haand offuer dem siger den HERRE HERRE

RE/at de skulle bære deris synd. Oc de skulle icke komme nær mig at gøre mine Presteembede/ oc icke heller komme til nogen min Helligdom/hoss det Alderhelligste/ Men de skulle bære deris skam oc deris Verstyggeligheder/som de brugede. Der faare haffuer ieg giort dem til Voctere/til al tieniste i Husit/oc til alt det som mand skal gøre der vdi.

Men Presterne aff Leuiterne / Zadochs børn/ som hulde min Helligdoms Seder / der Israels børn fulde fra mig/de skulle gaa faar mig/ oc tiene mig / oc staa faar mig / at de skulle offre mig fedmen oc Blodet/ siger den HERRE HERRE. Oc de skulle gaa ind i min Helligdom/oc gaa faar mit Bord at tiene mig/oc holde mine Seder.

Oc naar de ville gaa igennem de inderste Forgaardz porte / skulle de føre dem i linede kleder/oc inted vldet haffue paa/saa lenge at de tiene i de inderste Forgaardz Porte. Oc de skulle haffue linede prydelse paa deris Hoffuit / oc linede Nærklede om deris Lender/oc de skulle icke giorde dem i sued. Oc naar de gaa nogen tid vd til Folcket aff den yderste Forgaard / da skulle de drage Klederne aff dem / i huilcke de haffue tient / oc legge de samme i Helligdommens Kammer/oc drage andre kleder paa igen/at de skulle icke hellig gøre Folcket i deris egne kleder. De skulle icke rage deris hoffuit/oc de skulle icke heller lade Haaret frit voxe/ Men de skulle lade Haaret klippes trint omkring. Oc der skal ingen Prest dricke Vin / naar de skulle gaa i den inderste Forgaard. Oc de skulle ingen Encke eller Vdskuden tage til Hustru / men Jomfruer aff Israels Husis Sæd/eller en Prestis efterladne Encke.

Oc de skulle lære mit Folck/at de skulle vide at holde skilsmiss mellem det Hellige oc vhellige/oc mellem det Rene oc vrene. Oc naar der kommer nogen Sag faar dem / da skulle de staa oc dømme/oc sige effter min Ræt/oc holde mine Bud oc Seder / oc holde alle mine Høytider oc hellige mine Sabbather. Oc de skulle icke gaa til nogen Død/ oc besmitte dem / Foruden aleniste til Fader oc Moder/Søn eller Daatter/Broder eller søster/som icke end nu haffue hafft Mand/offuer dem mue de vrene dem. Oc mand skal tele siu dage der effter naar hand er renset. Oc naar hand gaar ind igen til Helligdommen/i den inderste Forgaard/at tiene i Helligdommen/Saa skal hand offre sit Syndoffer / siger den HERRE HERRE.

Men ieg vil selff vere den Arffdel / som de skulle haffue / Der faare skulle i inted Land giffue dem i Israel til eyedom/Thi ieg er deris Arffuedel. De skulle haffue deris Næring aff Madoffer/Syndoffer oc Skyldoffer / oc alt det som er forbandet i Israel / det skal vere deris. Oc alle første Fructer oc første fødde/aff alle Løfftoffer/skulle vere Presternis. I skulle oc giffue Presterne det Første aff alt det som mand æder/at Velsignelsen skal bliffue i dit Huss. Men det som er it Aadsel eller it Sønder reffuit / vere sig aff Fule eller Diur / det skulle Presterne icke æde.

XLV.

NAar i nu vddele Landet ved Laad/Saa skulle i affskilie it Løfftoffer aff landet/ det som skal vere HERREN helligt/fem oc tiue tusinde (keppe) longt/oc thi tusinde brede/Den Plan skal vere hellig/saa longt som hand recker. Oc der aff skulle io fem hundrede(keppe)komme til Helligdommen vdi firekanter/ oc der til it frit rum trint omkring det/halfftrediesinds tiue alne.

Oc paa den samme Plan/som er fem oc tiue tusinde keppe long/ oc thi tusinde bred/skal Helligdommen staa oc det Alderhelligste. Men det Offuerbleffne aff det Hellige Land/skal høre Presterne til / som tiene i Helligdommen / oc gaa faar HERREN at tiene hannem/at de haffue rum til Husene/oc skal oc vere hellig.

Men Leuiterne/som tiene faar Husit/skulle oc haffue fem oc tiue tusinde keppe long/oc thi tusinde bred/til deris del/til tiue Kammer.

Oc i skulle oc lade en Plan til Staden/faar det gantske Israels Huss/ fem tusinde keppe i breden/oc fem oc tiue tusinde i lengden/op til den plan som er affskild til Helligdommen.

I skulle oc giffue Førsten en Plan/paa baade sider / mellem Presternis plan / oc mellem Stadens plan/mod Vesten oc mod Østen/oc skal vere lige long baade mod Østen oc Vesten. Den skal vere hans egen del i Israel/ at mine Førster skulle icke mere tage det mit Folck hør til/ Men de skulle lade Israels Folck beholde Landet til deris Slecter.

Thi saa siger den HERRE HERRE / I Israels Førster i haffue giort det lenge nock/Lader aff Fortrædelighed oc Vold/oc gører huad ræt oc gaat er/oc lader aff at vddriffue mit Folck/siger den HERRE HERRE.

I skulle haffue ret Vect/oc ret Skeppe/oc ret Maade. Epha oc Bath skulle vere lige/at en Bath skal holde en tiende del aff en Homer/oc Epha en tiende del aff en Homer/Thi at mand skal maale dem baade effter en Homer.

(Epha) er en kornmaade. (Bath) er en Vinmaade oc en oliemaade.

Men en Sekel skal haffue tiue Gera/ oc en Mina gør tiue Sekel/ fem oc tiue Sekel/ och femten Sekel.

Dette skal nu vere Løfft offeret/ som i skulle Løffte/ som er den siette del aff en Epha/ aff en Homer huede/ oc en siette del aff en Epha/ aff en Homer byg.

Oc i skulle giffue en Bath aff Olien/ som er/ den tiende Bat aff en Chor/ och den tiende del aff en Homer/ den tiende Bath gør en Homer.

Oc io it Lam aff thu hundrede faar/ aff Hiorden som er paa Israels græsgong/ til madoffer/ och Brendoffer/ och Tackoffer/ til en forligelse for dem/ siger den HERRE HERRE.

Alle Folck i Landet skulle føre saadanne Løfft offer til Førsten i Israel. Oc Førsten skal offre sit Brendoffer/ oc Madoffer/ oc Drickoffer paa Høytiderne/ Nymaanede oc Sabbather oc paa alle Israels husis høye Høytider/ Der til met skal hand gøre Syndoffer oc Madoffer/ Brendoffer oc Tackoffer/ til en forligelse for Israels huss.

Saa siger den HERRE HERRE/ paa den første dag i den første maanet/ skalt du tage en vng Oxe/ som er vden smitte/ oc rense helligdommen. Oc Presten skal tage aff Syndofferens blod/ oc stencke stolpene i husit der met/ oc de fire hiørne paa Alterens affsæt/ met den inderstis forgaardz portis stolpe. Lige saa skalt du oc gøre/ paa den siuende dag i maaneden/ om nogen haffde faret vild eller forseet sig/ at i skulle rense Husit.

Paa den fiortende dag/ i den første maanet/ da skulle i holde Paaske/ oc holde helligt i siu dage/ oc æde vsuret Brød. Oc paa den samme dag/ skal Førsten offre for sig oc for alt Folcket i Landet/ en Oxe til Syndoffer. Men paa de siu Høytiders dage skal hand huer dag gøre HERREN it Brendoffer/ som ere siu Oxen oc siu Vædre/ som ere vden smitte/ oc io en Gedebuck til Syndoffer. Men til Madoffer/ skal hand io offre en Epha til en Oxe/ oc en Epha til en Væder/ oc io en hin olie til en Epha.

Paa den femtende dag i den siuende maanet/ skal hand holde helligt i siu dage effter huer andre/ lige som i de andre siu dage/ oc holde dem lige saa/ met Syndoffer/ Brendoffer/ Madoffer/ met Olien.

XLVI.

SAa siger den HERRE HERRE/ Porten paa den inderste Forgaard/ som er mod østen/ skal vere tilluct i de sex arbeyds dage/ Men paa Sabbathsdagen oc i de Nymaanede skal hand opladis. Oc Førsten skal gaa vden til portens Vaabenhuss/ oc bliffue staaendis hoss Portens stolper. Oc presterne skulle offre hans Brendoffer oc Tackoffer/ Men hand skal tilbede paa HERRENS dørterskel/ oc gaa der effter hen vd igen/ men porten skal bliffue oben/ indtil afftenen. Oc folcket aff Landet/ skulle lige saa tilbede faar HERREN i den samme portis dør/ paa Sabbatherne oc Nymaanede.

Det Brendoffer/ som Førsten skal offre faar HERREN/ paa Sabbaths dagen/ skal vere sex Lam/ som ere for vden smitte/ oc en Væder for vden smitte/ oc en Epha huedemel til en Væder/ til Madoffer. Men til Lammene/ saa meget som hand giffuer til Madoffer/ oc io en Hin Olie/ til en Epha.

Men paa den Ny maanet/ skal hand offre en vng Oxe som er vden smitte/ oc sex Lam oc en Væder oc for vden smitte. Oc io en Epha til Oxen/ oc en Epha til væderen/ til Madoffer. Men til Lammene/ saa meget som hand tager/ oc io en Hin olie/ til en Epha.

Oc naar Førsten gaar ind/ skal hand gaa ind at portens Vaabenhuss/ och gaa den samme vey vd igen. Men Folcket i Landet/ som kommer faar HERREN/ paa de høye Høytider/ at tilbede/ oc gaa ind at porten mod norden/ de skulle gaa vd igen at porten mod synden. Oc huilke som indgaa at porten mod synden/ de skulle gaa vd igen at porten mod norden. Oc de skulle icke gaa vd igen at porten/ som de ere indgongne/ men de skulle gaa lige frem hen vd/ Men Førsten skal gaa baade ind oc vd met dem.

Men paa Hellige dagene oc høye Høytider/ skal mand offre til Madoffer/ io til en Oxe/ en Epha/ oc io til en Væder/ en Epha/ oc til Lammene/ effter som hans haand giffuer/ oc io en Hin olie til en Epha.

Men naar Førsten vil gøre HERREN it friuilligt Brendoffer eller Tackoffer/ Saa skal mand lade hannem porten op mod østen/ at hand kand offre sit Brendoffer oc Tackoffer/ lige som hand pleyer ellers at offre om Sabbathen/ oc naar hand gaar vd igen/ skal mand tillycke porten effter hannem.

Oc hand skal daglige gøre HERREN it Brendoffer / som er / it aars gammelt Lam foruden smitte/det samme skal hand offre huer morgen. Oc hand skal huer morgen legge der paa en siette del aff en Epha til Madoffer/oc en tredie del aff en Hin olie/ at drøppe paa Huedemelet HERREN til it Madoffer/Det skal vere en euig Ræt om daglige Offer. Oc saa skulle de huer morgen offre Lammet met Madofferet oc olie/til it dagligt Brendoffer.

Saa siger den HERRE HERRE/ Naar en Første giffuer nogen aff sine Sønner en Gaffue aff sin Arff / den samme skulle hans Sønner beholde / oc beside den til Arff. Men giffuer hand nogen aff sine Suenne noget aff sin Arffuedel/det skulle de beside/indtil det Fri aar/oc saa skal den komme hiem igen til Førsten/Thi hans del skal arffuis allene aff hans Sønner. Oc Førsten skal inted tage fra Folcket / aff deris Arffuedel / oc icke vdskiude dem aff deris eget Godz. Men hand skal arffue sit eget Godz paa sine Børn/ Paa det at ingen aff mit Folck skal atspredis fra sin egen Eyedom.

Oc hand ledde mig vnder indgongen/hoss Portens side/mod Norden/hoss Helligdommens Kammer/som hørde Presterne til/ Oc see/der vaar it Rum i it Hiørne mod Vesten. Oc hand sagde til mig / Dette er den sted / paa huilcken Presterne skulle kaage / Skyldoffer oc Syndoffer/oc bage Madoffer/at de skulle icke bære det vd paa den yderste Forgaard / At hellig gøre Folcket.

Der effter ledde hand mig vd til den yderste Forgaard/oc bad mig gaa ind i de fire Forgaardz hiørner/ Oc see/der vaar i huert aff de fire hiørne andre smaa Forgaarde / at gøre røgelse vdi/ fyretiue alne long oc trediue alne bred / alle fire ved en maade. Oc der gick en liden mur omkring huert aff de fire/der vaare giorde Ildstede neden op til muren. Oc hand sagde til mig/ Dette er Stegersset/i huilcket Husens Tienere skulle kaage vdi/det som Folcket offrer.

XLVII.

Oc hand ledde mig igen til Templens Dør/ Oc see / der flød it Vand vd vnder Templens dørteskel / mod Østen/ Thi Templens dør vaar oc mod Østen. Oc Vandet løb paa den høyre side hoss Templens høyre side / hoss Alteret / mod Synden. Oc hand ledde mig vd til Porten mod Norden / fra den yderste Port mod Østen/ Oc see/der spranck Vand vdaff den høyre side.

Oc Manden gick vd mod Østen / oc haffde en Maalesnor i haanden / oc hand maalte tusinde Alne/oc ledde mig igennem Vandet/indtil det gick mig til Anckelen. Oc hand maalte end en gong tusinde alne/oc førde mig igennem Vandet/indtil det gick mig til Knæene. Hand maalte end en gong tusinde alne / oc loed mig gaa der igennem / indtil det gick mig op til Lenderne. Saa maalte hand end da tusinde alne/oc det bleff da saa dybt/at ieg kunde icke naa grunden/ Thi Vandet vaar saa høyt/ at mand maatte suømme der effter / oc kunde icke naa grunden. Oc hand sagde til mig/ Du Menniskens søn/ det haffuer du io seet.

Oc hand ledde mig tilbage igen til Beckens brædde / Oc see / der stode gantske mange Træ/ hoss bræddene paa baade sider. Oc hand sagde til mig / Det Vand / som flyder her vd mod østen/det skal flyde igennem den slette Marck vd i Haffuit / oc fra det ene Haff i det andet. Oc naar det kommer hen i Haffuit / da skulle de samme Vand bliffue helbrede / Ja alt det som der vdi leffuer oc rører sig / der hen som disse Strøme komme / det skal leffue/ oc skal haffue saare mange Fiske / Oc skulle alle bliffue karske oc leffue / som denne Strøm kommer hen.

Oc Fiskerne skulle staa paa den samme / fra Engeddi / oc indtil EnEglaim skal mand vdstrecke Fiskegarn. Thi der skulle vere gantske mange Fiske / lige som i det store Haff. Men de som ere i Damme oc Graffuer/de skulle icke bliffue sunde/men salte.

Oc hoss bræddene paa samme Strøm/paa baade sider/skulle voxe allehonde fructsommelige Træ/ oc deris Blad skulle icke visne / oc deris Fruct skal icke raadne / Oc de skulle bære huer Maanet ny Fruct. Thi deris Vand flyder aff Helligdommen / Deris Fruct skal tiene til Mad/oc deris Blad til Lægedom.

Saa siger den HERRE HERRE / Disse ere Landemerckene / effter huilcke i skulle skiffte Landet/mellem de tolff Israels Slecter / Men de tho dele høre Josephs Slect til. Oc i skulle delet lige vd/ den ene som den anden/ Thi ieg haffuer opløfft min Haand / at ieg vil giffue eders Fedre oc eder Landet til Arffuedel.

Dette er nu Landzens Landemercke mod Norden / fra det store Haff / fra Hethlon/ indtil Zedath/som er/Hemath/Berotha / Sibraim / som grentze met Damasco oc Hemath/ oc

Hazar Tichon/huilcke ſom grentze met Haueran. Det ſkal vere Landemercke fra Haffuet/oc indtil HazarEnon/Oc Damaſcus oc Hemath ſkulle vere enden mod Norden.

Men Landemerckene mod Øſten/ſkulle i maale mellem Haueran oc Damaſco/ oc mellem Gilead oc mellem Jſraels Land/hoſſ Jordan/ indtil Haffuit mod Øſten. Det ſkal vere Landemercket mod Øſten.

Men Landemercket mod Synden / er fra Thamar/ indtil Trette vandet i Cades / oc mod vandet til det ſtore Haff. Det ſkal vere Landemercket mod Synden.

Oc Landemercket mod Veſten/er fra det ſtore Haff/ret hen indtil Hemath. Det ſkal vere Landemercket mod Veſten.

Saa ſkulle i vddele Landet/iblant Jſraels ſlecter. Oc naar i kaſte Laaden/at dele Landet iblant eder/Saa ſkulle i holde de Fremmede/ſom bo hoſſ eder / oc affle Børn hoſſ eder / lige ſom Landzens Indfødde iblant Jſraels Børn/oc de ſkulle oc haffue deris Del i Landet / huer iblant den Slect/ſom hand boer hoſſ/ſiger den HERRE HERRE.

XLVIII.

DIſſe ere Slecternis naffn/fra Norden/ fra Hethlon mod Hemath / oc Hazar-Enon/oc fra Damaſco mod Hemath / Det ſkal Dan haffue til ſin Del / fra Øſten indtil Veſten.

Aſſer ſkal haffue ſin Del/neſt hoſſ Dan/fra Øſten indtil Veſten/

Nephthali ſkal haffue ſin Del/neſt hoſſ Aſſer/fra Øſten indtil Veſten.

Manaſſe ſkal haffue ſin Del/neſt hoſſ Nephthali/fra Øſten indtil Veſten.

Ephraim ſkal haffue ſin Del/neſt hoſſ Manaſſe/fra Øſten indtil Veſten.

Ruben ſkal haffue ſin Del/neſt hoſſ Ephraim/fra Øſten indtil Veſten.

Juda ſkal haffue ſin Del/neſt hoſſ Ruben/fra Øſten indtil Veſten.

Men i ſkulle affſkilie en Del/neſt hoſſ Juda/fra øſten indtil Veſten / ſom ſkal vere fem oc tiue tuſinde keppe bred oc long/ Jt ſtycke aff de Dele/ſom recke fra øſten indtil Veſten/Der vdi ſkal Helligdommen ſtaa.

Oc der aff ſkulle i affſkilie HERREN en Del/fem oc tiue tuſinde keppe long / oc thi tuſinde keppe bred. Oc den ſamme hellige Del ſkal høre Preſterne til / ſom er / fem oc tiue tuſinde keppe long / mod Norden oc mod Synden / oc thi tuſinde bred mod øſten oc mod Veſten. Oc HERRENS Helligdom ſkal ſtaa mit der vdi. Det ſkal vere helligt til Preſterne/ſom ere aff Zadochs børn/huilcke ſom hulde mine Seder/oc ere icke affaldne met Jſraels børn / ſom Leuiterne ere affaldne. Oc ſaa ſkal denne affſkilde Del vere deris egen aff Landet/i huilcket det Alderhelligſte er/hoſſ Leuiternis Landemercke.

Men Leuiterne ſkulle oc haffue/hoſſ Preſternis Landemercke/ fem oc tiue tuſinde keppe i lengden/oc thi tuſinde i breden/lige ſom de andre/ Thi al lengden ſkal haffue fem oc tiue tuſinde keppe/oc breden thi tuſinde Keppe. Oc de ſkulle inted ſele der aff eller bortuende / paa det/ at inted aff Landzens førſte fruct ſkal bortkomme/Thi det er HERREN hellig giort.

Men de fem tuſinde offuerbleffne Keppe i breden / emod de fem oc tiue tuſinde keppe vdi lengden/den ſkal vere whellig til Staden/at bo der vdi oc til Forſteder / Oc Staden ſkal ſtaa mit der vdi. Oc det ſkal vere hans maal / fire tuſinde oc fem hundrede keppe / mod Norden oc mod Synden/ Lige ſaa mod øſten oc mod Veſten/ocſaa fire tuſinde oc fem hundrede keppe.

Men Forſtaden/ſkal haffue thu hundrede oc halfftrediesinds tiue keppe / mod Norden oc mod Synden/Desligeſt mod øſten oc mod Veſten/thu hundrede oc halffierdeſinds tiue keppe.

Men det offuerbleffne aff den ſamme lengd/hoſſ det atſkilde oc hellig giorde / ſom er thi tuſinde keppe mod øſten oc mod Veſten/det ſkal høre til deris opholdelſe / ſom arbeyde i Staden/Oc de ſom ſkulle arbeyde i Staden/ſkulle alle vere aff Jſraels ſlecter.

At den gantſke ſkillelſe ſom haffuer fem oc tiue keppe i firekant/hand ſkal vere en hellig affſkillelſe/til Stadens eyedom.

Men huad ſom der er end nu offuer/paa baade ſider/hoſſ den atſkilde hellige Del/ oc hoſſ Stadens Del/ſom er fem oc tiue tuſinde keppe/mod øſten oc mod Veſten/ det ſkal altſammen vere Førſtens.

Men den atſkilde hellige Del/ oc Helligdommens Tempel ſkal vere der mit vdi. Men huad ſom emellem ligger/emellem Leuiternis Del / oc emellem Stadens Del / oc emellem Juda Landemercke/oc Ben Jamins Landemercke/det ſkal vere Førſtens.

Der effter ſkulle de andre Slecter vere / Ben Jamin ſkal haffue ſin Del/ fra øſten indtil Veſten.

Men

Men Simeon skal haffue sin Del / op til Ben Jamins Landemercke / fra østen indtil Vesten.

Jsaschar skal haffue sin Del / hoss Simeons Landemercke / fra østen indtil Vesten.

Sebulon skal haffue sin Del / hoss Jsaschars Landemercke / fra østen indtil Vesten.

Gad skal haffue sin Del / hoss Sebulons Landemercke / fra østen indtil Vesten.

Men nest Gad er Landemercket mod Synden / fra Thamar indtil Trætteuandet i Cades / oc mod Vandet / hoss det store Haff.

Saa skal Landet vddelis / til Arffuedel iblant Jsraels Slecter / Oc det skal vere deris arffuedel / siger den HERRE HERRE.

Oc Staden skal vere saa vid / fire tusinde oc fem hundrede Reppe / mod Norden. Oc Stadens porte skulle kaldis effter Jsraels Slecters Naffn / Tre porte mod Norden / Den første port er Rubens / den anden Juda / den tredie Leui.

Oc saa mod Østen / fire tusinde oc fem hundrede Reppe / oc tre porte / som er / Den første Josephs port / den anden Ben Jamins / den tredie Dans.

Mod Synden ocsaa / fire tusinde oc fem hundrede Reppe / oc tre porte / Den første Simeons port / den anden Jsaschars / den tredie Sebulons.

Oc lige saa mod Vesten / fire tusinde oc fem hundrede Reppe / oc tre porte / Gadz en port / Assers den anden / Nephthali den tredie.

Saa skal det haffue atten tusinde Reppe trint omkring / oc da skal Staden kaldis / Her er HERREN.

Ende paa Ezechiel Prophete.

Daniel

I.

4.Reg. 24.
2.Para.36.

IDet tredie Joakims Juda Kongerigis aar/ kom Nabogodonosor Kongen aff Babylonien faar Jerusalem/oc bestollede hende. Oc HERREN gaff hannem Joakim Juda Konge i hans haand / oc nogle Kar aff Gudz Huss/ Dem loed hand føre til Sinear land/i sin Gudz Huss/Oc lagde Karene i hans Gudz Liggendefæes Kiste.

Sinear er det land Babel. Gene.10.

Aspenas.

Oc Kongen sagde til Aspenas sin øffuerste Kammersuend/At hand skulde vduelie aff Israels børn / aff Kongelig slect oc Herre børn/ Drenge som ingen brøst haffde/ Men deylige/ fornumstige/ vise/ kloge oc forstandige / Som vaare skickede til at tiene i Kongens Gaard/ oc til at lære Chaldeiske Scrifft oc Tungemaal. Saadanne skickede Kongen huad mand skulde daglige giffue dem aff hans Mad / oc aff den Vin/som hand selff drack / At de skulde saa opfødis i try aar / oc siden tiene faar Kongen. Iblant huilcke vaare Daniel / Hanania / Misael oc Asaria/aff Juda børn. Oc den ypperste Kammersuend gaff dem naffn / oc kallede Daniel Balthazar oc Hanania/Sidrach/oc Misael/Misach/oc Asaria/AbedNego.

Men Daniel sette sig faare i sit hierte/ at hand vilde icke besmitte sig met Kongens mad/ oc met den Vin/som hand selff drack. Oc hand bad den ypperste Kammersuend / at hand skulde icke besmitte sig. Oc Gud gaff Daniel/at den ypperste Kammersuend bleff hannem gunstig oc naadig. Hand sagde til hannem/ Jeg frycter for min Herre Kongen / som haffuer beskicket eder eders Mad oc dricke/Der som hand finge at see/at eders ansict vaare iammerligere end de andre Drengis aff eders alder/Da komme i mig om mit Liff hoss Kongen.

Da sagde Daniel til Melzar / huilcken den ypperste Kammersuend haffde befalet Daniel/Hanania/Misael/Asaria/ Forsøg det dog met dine Tienere vdi thi dage / oc lad giffue oss Moss at æde/oc Vand at dricke/oc lad saa besee vor skickelse faar dig / oc Drengenis / som æde aff Kongens Mad/Oc der effter som du seer / der effter gør met dine Tienere. Oc hand lydde dem der vdi/oc forsøcte det met dem i thi dage. Oc effter de thi dage vaare de deyligere/ oc hyldigere end alle Drengene/ som ode aff Kongens mad. Da tog Melzar deris beskickede mad oc dricke bort/oc gaff dem Moss. Men disse firis Gud gaff dem kaanst oc forstand i allehonde Scrifft oc Visdom/Men hand gaff Daniel forstand i allehonde Syn oc Drøme.

Oc der tiden vaar fuldkommen / som Kongen haffde beskicket / at de skulde indledis / da indledde den ypperste Kammersuend dem faar Nabogodonosor. Oc Kongen talede met dem/ oc der bleff ingen funden iblant alle som vaar lige met Daniel / Hanania / Misael oc Asaria/ Oc de bleffue Kongens Tienere. Oc Kongen fant dem i alle Sager som hand spurde dem at/ thi gonge klogere oc forstandigere end alle Stiernekigere / oc Vise i hans gantske Rige. Oc Daniel leffuede indtil i det første Kong Cyri aar.

II.

Kong Nabogodonosors Drøm.

I det andet Nabogodonosors Rigis aar / haffde Nabogodonosor en Drøm aff huilcken hand bleff forferdet/at hand opuognede. Oc hand loed alle Stiernekigere oc Vise/oc Troldkarle oc Chaldeer kaldis tilhobe/at de skulde sige Kongen sin Drøm. Oc de komme oc stode faar Kongen. Oc Kongen sagde til dem/ Jeg haffde en Drøm/hand forferdede mig / Oc ieg vilde gerne vide huad det vaar faar en Drøm.

Da sagde Chaldeerne til Kongen paa Chaldeiske/Herre Konge / Gud vnde dig it longt liff/ Sig dine Tienere Drømen / saa ville wi vdtyde hannem. Kongen suarede oc sagde til

Chaldeerne/ Jeg glemde hannem/ der som i icke giffue mig den drøm til kende/ oc vdtyde hannem/ da skulle i alle aldelis omkomme/ oc eders Huss skulle skammelige ødeleggis. Men kunde i giffue mig hannem til kende oc vdtyde samme Drøm / da skulle i faa Skenck / Gaffuer/ oc stor ære aff mig/ Derfaare siger mig samme Drøm oc hans vdtydelse/ De suarede igen / oc sagde/ Kongen sige sine tienere Drømen / saa ville wi vdtyde hannem.

Kongen suarede/ oc sagde/ Sandelige ieg formercker/ at i ville forhale tiden/ efftterdi i see at det er gaaet mig aff glemme/ Men der som i icke sige Drømen/ da gaar Rætten offuer eder/ lige som de der tage dem faare at tale løgn oc dicte faar mig/ indtil tiden forløber sig/ Derfaare siger mig Drømen / saa kand ieg mercke/ at i kunde oc ramme paa vdtydelsen. Da suarede Chaldeerne faar Kongen/ oc sagde til hannem/ Der er inted Menniske paa Jorden /som kand sige det / som Kongen begerer / Saa er ingen Konge / ehuor stor oc mectig hand er/ som vdkreffuer saadant aff nogen Stiernekigere/ vise/ eller Chaldeer. Thi at det er forhøyt som Kongen begerer/ der er oc ingen/ som det kand sige faar Kongen/ vnder tagne/ Guderne/ som icke bo hoss Menniskene.

Nabogodonosor befaler/ at mand skal omkomme alle de vise i Babylon.

Da bleff Kongen gantske vred och befalede at omkomme alle Vise i Babylonien. Och Dommen gick vd/ at mand skulde ihiel sla de Vise/ oc Daniel met hans Stalbrødre bleffue oc opsøgte/ at mand skulde ihiel sla dem.

Da fornam Daniel saadan dom och befalning aff Arioch Kongens øffuerste Dommere/ huilcken der vd drog at ihiel sla de Vise i Babylonien. Oc hand begynte / oc sagde til Kongens foget/ Arioch/ Huor faare er saadan en streng Dom vdgaangen aff Kongen: Oc Arioch gaff Daniel det til kende. Da gick Daniel hen op oc bad Kongen/ at hand vilde giffue hannem tid til/ huor met hand kunde sige Kongen vdtydelsen/ Oc Daniel gick hiem / oc sagde Hanania/ Misael och Asaria sine Staldbrødre det/ at de skulde bede Gud aff Himmelen om naade for saadan skiult ting skyld/ Met huilcket at Daniel oc hans Staldbrødre skulde icke omkomme met de andre Vise i Babylonien.

Daniels tacksigelse.

Da bleff denne skiulte ting Daniel obenbaret om natten ved en Syn. Der faar loffuede Daniel Gud aff Himmelen/ begynte/ oc sagde/ Loffuet vere Gudz naffn fra euig tid/ til euig tid/ thi baade visdom oc styrcke er hans/ Hand omskiffter tid oc stund. Hand affsetter Konger oc indsetter Konger/ hand giffuer de vise deris visdom/ oc de Forstandige deris forstand/ hand obenbarer det som er dybt oc skiult / hand ved det som ligger i mørcket / Thi der er idel Liuss hoss hannem. Jeg tacker dig oc loffuer dig mine Fedris Gud / At du vnder mig visdom och Styrcke/ oc haffuer nu obenbaret/ det som wi bade dig om/ som er / Du haffuer obenbaret oss Kongens sag.

Da gick Daniel hen op til Arioch som haffde befalning aff Kongen/ at omkomme de Vise aff Babylonien / oc sagde saa til hannem/ Du skalt icke omkomme de Vise aff Babylonien/ Men led mig op til Kongen/ Jeg vil sige Kongen vdtydelsen. Arioch ledde Daniel hastelige hen op faar Kongen / och sagde saa til hannem / Der er en funden iblant de fangne aff Juda/ som kand sige Kongen vdtydelsen. Kongen suarede/ oc sagde til Daniel / som de kallede Balthazar/ Est du den som kand giffue mig den Drøm til kende/ som ieg saa/ oc hans vdtydelse:

Daniel aarsager de vise oc beholder dem ved Liffuit.

Daniel begynte faar Kongen/ och sagde/ Den skiulte ting som Kongen vdkreffuer aff de Vise/ Lærde/ Stierne kigere oc Spaa mend/ staar icke i deris mact at sige Kongen det. Men Gud i Himmelen kand obenbare skiulte ting/ hand haffuer kundgiort Kong Nabogodonosor/ det som ske skal i frem tiden.

Daniel obenbarer Nabugonosor hans drøm.

Din Drøm och din Syn /der du sofffst/ kom der aff / Du Konge tenckte paa din Seng/ huorledis det skulde dog gaa til her effter/ oc den som obenbarer skiulte ting/ hand gaff dig til kende/ huorledis det skal gaa. Saa er saadan skiult ting mig obenbaret/ Icke ved min visdom/ lige som hun vaare større end alle deris som leffue / Men der faare / at vdtydelsen skulde giffuis Kongen til kende/ oc at du skulde forfare dit hiertis tancker.

Du Konge saast/ oc see / Der stod it gantske stort oc høyt Billede mod dig / det vaar forferdeligt til at see. Det samme billedis hoffuit vaar aff klart guld/ Brystet och Armene der paa vaare aff sølff/ Bugen oc Lenderne vaare aff kaaber. Benene vaare aff iern/ Føderne vaare en deel aff iern/ oc en deel aff leer. Du saast dette/ indtil at der bleff en Sten ned reffuen/ faar vden hender/ Hand slo Billedet paa sine Føder/ som vaare iern oc leer/ oc sønder knusede dem. Da bleff Jernet/ Leret/ Kaaberet/ Sølffuet oc Guldet sønder knusede til sammen/ oc bleffue lige som Affner paa en Sommer lade/ Været blesde dem bort/ at mand kunde ingen sted finde dem mere. Men den Sten/ som slo Billedet/ bleff it stort Bierg / at hand opfylte al Verden. Det er Drømen/ Nu ville wi sige vdtydelsen faar Kongen.

Du Konge est en Konge offuer alle Konger / huilcken Gud aff Himmelen haffuer giffuet Kongeriget/ mact/ styrcke oc ære/ oc alt det som Folck bo paa/ Der til haffuer hand giffuit

Diurene

Diurene paa marcken/oc Fulene vnder Himmelen i dine hender/ oc haffuer vnt dig velde offuer alle ting / Du est det guld Hoffuit. Effter dig skal opkomme it andet Kongerige / ringere end dit er. Der effter det tredie Kongerige/som er aff kaaber / som skal regere offuer alle Land. Det fierde skal vere hart som iern/Thi at lige som Jern sønderknuser oc sønderslar al ting / Ja som iern sønder bryder al ting/Saa skal det oc sønderknuse oc sønder sla al ting.

Men det som du saast/at Føderne/oc Tæerne vaare en deel aff Leer/ oc en deel aff iern/ Det skal vere it atskilt Kongerige/Dog skal der bliffue noget aff Jernens plantelse der vdi/lige som du saast at iernet vaar blandet met leret. Oc at Tæerne paa Føderne / ere en deel aff iern/ oc en deel aff leer/Det skal vere i nogle maade it sterckt Rige/oc i nogle maade it skrøbeligt Rige. Oc at du saast at Jernet bleff blandet met leret/ Skulle de vel blende dem met huer andre sig icke blende ved Menniskens Blod/ Men de skulle dog icke holde met huer andre/Lige som iernet lader met leret.

Men i de Kongerigers tid/skal Gud aff himmelen oprette it Kongerige/som aldri skal ødeleggis/Oc hans Kongerige skal icke komme til noget andet folck. Det skal sønderknuse oc ødelegge alle disse Kongerige / Men det skal bliffue euindelige. Som du oc saast en Sten affriffuis aff Bierget foruden hender/ som sønder knuser iernet / Kaaberet/ Leret / Sølffuit oc Guldet. Saa haffuer den store Gud giffuit Kongen tilkende/huorledis det skal gaa til her effter/ Oc denne er visselige Drømen/oc Vdtydelsen er ret.

Da falt Kong Nabogodonosor ned paa sit ansict oc tilbad / faar Daniel / oc befalede / at mand skulde gøre hannem Madoffer oc Røgelseoffer. Oc Kongen suarede Daniel/ oc sagde/ Der er icke tuil paa/ eders Gud er en Gud offuer alle Guder / oc en HERRE offuer alle Konger/Som kand obenbare skiulte ting/efterdi du kunde obenbare denne skiulte ting. Oc Kongen ophøyede Daniel/ oc gaff hannem stor oc megen Skenck / oc giorde hannem til en Første offuer det gantske Babyloniske Land/oc sette hannem til en Øffuerste offuer alle Vise i Babylonien. Oc Daniel bad aff Kongen / at hand maatte sette Sidrach / Mesach oc Abedi Nego offuer de Babyloniske Land/Men Daniel bleff selff i Kongens Gaard.

Kong

III.

KOng Nabogodonosor loed gøre it Billede aff Guld/trysinds tiue alne høyt/ oc sey alne bret/oc loed det sette paa en deylig Marck i Babyloniens Land. Oc Kong Nabogodonosor sende effter Førster/Herrer/ Lensmend/ Dommere/ Hoctere/Raadmend /Embedzmend /oc alle Veldige i Landet / at de skulde komme til sammen/at vie Billedet/som Kong Nabogodonosor haffde ladet sette. Da komme Førster/Herrer/Lensmend/Dommere/Fogeder/Raadmend/Embedzmend/ oc alle Veldige i Landet/til sammen/at vie Billedet/som Kong Nabogodonosor haffde ladet sette. Oc de skulde gaa frem til Billedet/som Nabogodonosor haffde ladet sette.

Oc Herold robte høyt vd/ Lader det vere eder sagt/ J Folck/ Almue /oc Tungemaal/ naar i høre Basuners/Trommeters/Harpers/ Giers / Psalteres / Trompers oc allehonde Strenge legs liud/Da skulle i falde ned/oc tilbede det guld Billede/som Kong Nabogodonosor haffuer ladet sette. Men huo som da icke ned falder oc tilbeder / hand skal stray kastis i en gloendis Oen. Der de nu hørde Basuners/ Trommeters/Harpers / Giers/ Psalteris oc allehonde Strengelegs liud/ da fulde alle Folck/ Almue oc Tungemaal ned / oc tilbade samme guld Billede/som Nabogodonosor haffde ladet sette.

Stray ginge nogle aff de Chaldeiske Mend bort/ oc kierde paa Jøderne/begynte/ oc sagde til Kong Nabogodonosor / Herre Konge / Gud vnde dig lenge at leffue. Du lodst it Bud vdgaa/At alle Menniske / skulle nedfalde oc tilbede dette guld Billede/ naar de hørde Basuners/Trommeters/Harpers/Giers/Psalters/Trompers oc allehonde Strengelegs liud. Oc huo som icke nedfulde oc tilbade/Skulde kastis i en gloende Oen. Nu ere der Jødiske Mend/ som du haffuer sæt til Embedzmend i Babyloniens Land/Sidrach/Mesach/oc AbedNego/ De foractede dit Bud/oc ære icke dine Guder/oc tilbede icke det guld Billede / som du haffuer ladet sette.

Da befalede Nabogodonosor met grumhed oc vrede / At mand skulde skicke Sidrach/ Mesach oc AbedNego faar hannem/ Oc Mendene bleffue skickede faar Kongen. Da begynte Nabogodonosor/ oc sagde til dem/Huad? ville i Sidrach/Mesach oc AbedNego icke ære min Gud? oc icke tilbede dette guld Billede/som ieg haffuer ladet sette? Nu vel/ skicker eder/ Saa snart som i høre Basuners/Trommeters/Harpers/Giers/Psalteris/Trompers/oc allehonde Strengelegs liud/Da falder ned/oc beder til det Billede/som ieg loed gøre. Der som i icke bede til det/Da skulle i stray kastis i den gloende Oen/Lad see / huilcken den Gud er / som skal frelse eder aff min Haand.

Da begynte Sidrach/Mesach oc AbedNego / oc sagde til Kong Nabogodonosor / Det gøris icke behoff/at wi skulle suare dig der paa. See/vor Gud/den wi ere/ kand vel frelse oss aff den gloende Oen/oc der til met frelse oss fra din Haand. Oc om hand icke vilgøre det/ Da skalt du dog vide/At wi ville icke ære dine Guder/ey heller bede til det guld Billede/ som du haffuer ladet sette.

Da bleff Nabogodonosor optend aff vrede/ oc skickede sig græselige mod Sidrach / Mesach oc AbedNego/oc befalede/at mand skulde gøre Onen siu gonge hedere / end mand ellers pleyde at gøre. Oc befalede de beste Krigsmend/som vaare i hans Hær/ At de skulde binde Sidrach/Mesach oc Abednego/oc kaste dem i den gloende Oen. Saa bleffue disse Mend bundne i deris kiortle/sko/Hatte oc andre klæder/oc indkaste i den gloeende Oen / Thi mand skulde hastelige gøre effter Kongens befalning. Oc mand skød ilden saa saare til sammen i Onen/ At de Mend/som skulde opbrende Sidrach/Mesach oc AbedNego / bleffue forderffuede aff ildens Lue. Men de tre Mend Sidrach/ Mesach oc AbedNego / fulde hen ned i den gloende Oen/som de vaare bundne.

Da forferde de Kong Nabogodonosor sig / oc foer hastelige op / oc sagde til sit Raad/ Lode wi icke kaste tre bundne Mend i ilden? De suarede/oc sagde til Kongen/ Jo Herre Konge. Hand suarede/oc sagde/ Seer ieg dog fire Mend gaa løse i ilden / oc ere wfortærede / Oc den fierde er lige som hand vaare Gudernis Søn.

Oc Nabogodonosor traadde hen til/ faar den gloende Oens mund / oc sagde / Sidrach/ Mesach oc AbedNego/ J den Alderhøeyste Gudz tienere/gaar vd oc kommer hid. Da ginge Sidrach Mesach oc Abednego vd aff ilden. Oc Førsterne / Herrene / Fogder oc Kongens Raad/komme tilsammen/oc saae/at ilden haffde ingen mact beuist paa disse Mendz legeme/ oc deris hoffuit haar vaare icke suedene / oc deris Kiortler vaare icke fortærede. Ja mand kunde inted brent lucte paa dem.

Daniel.7.ca. Vid hør denne Figur.

Da begynte Nabogodonor/oc sagde/Loffuit vere Sidrachs/ Mesachs oc AbedNegos Gud/som vdsende sin Engel/ oc frelste sine Tienere /som trode paa hannem / oc icke hulde Kongens Bud/Men gaffue deris Liff hen i fare/at de vilde icke ære eller bede til nogen Gud/ vden aleniste til deris Gud. Saa skal nu dette vere mit Bud/ **At huilcken iblant alle Folck/Almue oc tungemaal / der bespaatter Sidrachs/Mesachs oc AbedNegos Gud/Hand skal omkomme/oc hans huss skal skammelige ødeleggis. Thi der er ingen anden Gud/som saa kand frelse som denne.** Oc Kongen gaff Sidrach Mesach oc AbedNego stor mact i Babylons land.

IIII.

KOng Nabogodonosor/ Alle Folck / Almue oc Tungemaal / Gud giffue eder megen Fred. Mig tyckis det gaat at vere/at ieg kundgør Tegen oc Wnderlige ting/som den allerhøyeste Gud haffuer giort mod mig/ Thi hans Tegen ere store/oc hans wnderlige gerninger ere mectige/ oc hans Rige er it euigt Rige/ oc hans Herredømme varer stedze oc altid.

Jeg Nabogodonosor/der ieg haffde god rolighed i mit huss/oc det stod vel paa mit Slaat/ saa ieg en Drøm/oc bleff forferdet/oc de tancker som ieg haffde paa min Seng / om den Syn/ som ieg haffde seet/bedrøffuede mig. Oc ieg befalede/At alle Vise aff Babylonien skulde hentis her op faar mig/At de skulde sige mig/huad den drøm betydde. Da ledde mand de Stiernekigere/Vise/Chaldeer oc Spaamend/oc ieg fortalde den Drøm faar dem/ Men de kunde icke sige mig/huad hand betydde. Indtil paa det siste at Daniel kom faar mig(som kaldis Balthazar/effter min Gudz naffn) hand som haffuer de hellige Guders Aand / Oc ieg fortalde Drømen faar hannem. Balthazar / du Øffuerste iblant Stiernekigerne/ huilcken ieg ved / at du haffuer de hellige Guders Aand/oc der er inted skiult faar dig/ Sig min Drømes Syn / som ieg saa/oc huad hand betyder.

Den Syn/ som Nabogodonosor haffde seet.

Oc denne er Synen / som ieg saa paa min Seng/ See/ der stod it Træ mit i Landet / det vaar saare høyt/stort oc tyct/oc høyheden der paa racte op i Himmelen / oc vdbredde sig indtil det gantske Landz ende. Grenene der paa vaare deylige/ oc baare megen Fruct / huor aff alle haffde at æde/Alle Diur paa marcken funde skugge vnder det/ oc Fulene vnder Himmelen sade paa Grenene/oc alt Kød nærede sig der aff.

Oc ieg

Oc ieg saa en Syn paa min Seng/ oc see/ en hellig Væctere foer ned aff Himmelen/ hand robte høyt vd/ oc sagde saa/ Hugger Træet om/ oc hugger Grenene der aff/ oc riffuer Løffuene der aff/ oc bortspreer Fructen/ at Diurene som ligge der vnder/ kunde bort løbe/ oc at Fulene kunde bort flyge aff Grenene. Dog lader stubben staa met hans Røder i Jorden. Men hand skal gaa i Græss paa marcken/ i Jern lencker oc Kaaber lencker. Hand skal ligge vnder Himmelens dug/ oc bliffue vaad/ oc hand skal føde sig met Diurene aff Jordens vrter. Oc det Menniskelige Hierte skal tagis fra hannem/ oc hannem skal giffuis it Fæes Hierte/ Indtil siu tider ere omgongne offuer hannem. Saadant er beslutet i Væcternis Raad/ oc raadslaget i de Helligis Raad/ Paa det/ at de Leffuende kunde kende/ at den Høyeste haffuer Mact offuer Menniskens Kongerige/ oc giffuer dem huem hand vil/ Oc hand ophøyer de Ringe til de samme.

Denne Drøm saa ieg Kong Nabogodonosor/ Men du Balthazar/ sig/ huad hand betyder/ Thi alle de Vise i mit Kongerige/ kunde icke giffue mig til kende/ huad hand betyder/ Men du kant det vel/ Thi de hellige Guders Aand er hoss dig.

Da bleff Daniel forferdet/ som kaldis ellers Balthazar/ ved en time/ Oc hans tancker bedrøffuede hannem. Men Kongen sagde/ Balthazar/ lad denne Drøm oc hans vdtydelse icke bedrøffue dig. Balthazar begynte/ oc sagde/ Ah min Herre/ at Drømen maatte gelde dine Fiender paa/ oc hans vdtydelse dine Modstandere. Det Træ/ som du haffuer seet/ at det vaar stort oc tyckt/ oc høyheden der paa/ racte op til Himmelen/ oc vdbredde sig offuer alt Landet/ oc haffde deylige Grene/ oc megen Fruct/ aff huilcken alle haffde at æde/ oc Diurene paa marcken bode der vnder/ oc Himmelens Fule sade paa Grenene/ Det est du Konge/ du som est saa stor oc mectig/ Thi din mact er stor/ oc recker op til Himmelen/ oc dit velde recker indtil Verdens ende.

Men at Kongen saa en hellig Væctere fare ned aff Himmelen/ oc sige/ Hugger Træet om/ oc forderffuer det/ Lader dog Stubben bliffue i Jorden met sine Røder. Men hand skal gaa paa marcken i Græsset/ vdi iern Lencker oc kaaber Lencker/ oc ligge vnder Himmelens dug/ oc bliffue vaad/ oc føde sig met Diurene paa marcken/ indtil siu tider ere omgongne offuer hannem. Denne er vdtydningen/ Herre Konge/ oc dette den Alderhøyestis Raad gaar offuer min Herre Kongen. Mand skal fordriffue dig fra Folck/ oc du skalt bliffue hoss Diurene paa marcken. Oc mand skal lade dig æde Græss som Oxen/ oc du skalt ligge vnder Himmelens dug/ oc bliffue vaad/ Indtil siu tider ere omgongne offuer dig. Paa det/ at du skalt kende/ at den Høyeste haffuer Mact offuer Menniskens Kongerige/ oc giffuer dem huem hand vil.

Men at det er sagt/ At mand skulde dog lade Stubben bliffue met sine Røder aff Træet. Du skalt beholde dit Kongerige/ naar du haffuer kent Macten i Himmelen. Derfaare/ Lad mit Raad behage dig Herre Konge/ oc gør dig løss aff dine Synder/ ved Retferdighed/ oc ledig fra dine Misgerninger ved Velgerninger mod de Fattige/ Saa skal Hand haffue taalmodighed met dine Synder.

Dette kom alt sammen offuer Kong Nabogodonosor. Thi tolff maanede der effter/ der Kongen gick paa det kongelige Slaat i Babylonien/ begynte hand/ oc sagde/ Denne er den store Babylon/ som ieg haffuer bygt til kongelige Huss/ ved min store Mact/ til min Herligheds ære. Før end Kongen haffde vdtalet disse ord/ falt en røst ned aff Himmelen/ Det skal vere dig Kong Nabogodonosor sagt/ Dit Kongerige skal tagis fra dig/ oc mand skal vdskiude dig fra Folck/ oc du skalt bliffue hoss Diurene/ som gaa paa marcken/ Mand skal lade dig æde Græss/ som Oxen/ Indtil siu tider ere omgongne offuer dig/ Paa det du skalt kende/ at den Høyste haffuer Mact offuer Menniskens Kongerige/ oc giffuer dem huem hand vil. Stray bleff det ord fuldkommet offuer Nabogodonosor/ Oc hand bleff vdskuden fra Folck/ oc hand od Græss som Oxen/ oc hans Legeme laa vnder Himmelens dug/ oc bleff vaat/ indtil hans Haar voxte/ saa stort som Ørne fiere/ oc hans Negle bleffue/ som Fule kløer.

Effter denne tid/ opløffte ieg Nabogodonosor mine øyen mod Himmelen/ oc kom til fornufft igen/ oc loffuede den Høyste/ Jeg prisede oc ærede den/ som leffuer euindelige/ hues mact er euig/ oc hans Rige varer stedze oc altid/ Mod huilcken alle som bo paa iorden/ ere at regne/ som inted. Hand gør det som hand vil/ baade met Himmelens krafft/ oc met dem/ som bo paa iorden/ oc ingen kand forhindre hans Haand/ oc ey sige til hannem/ Huad gør du? Paa den samme tid kom ieg igen til fornufft/ oc til min Kongelige ære/ til min Herlighed/ oc til min skickelse/ oc mit Raad oc de Vældige søgte mig/ oc ieg bleff sat i mit Kongerige igen/ oc ieg fick end større Herlighed. Der faare loffuer ieg Nabogodonosor/ oc ærer oc priser Kongen aff Himmelen/ Thi al hans Gerning er sandhed/ oc hans Veye ere rette/ oc hand kand ydmyge den/ som er hoffmodig.

V.

KOng Balthazar giorde sine Veldige och høffuitzmend it herligt Gestebud/ oc drack sig drucken met dem. Oc der hand vaar drucken/ bad hand at de skulde bære de guld Kar oc sølff Kar ind faar hannem / som hans fader Nabogodonosor haffde taget aff Tempelen i Jerusalem/ At Kongen vilde dricke aff dem met sine Veldige / met sine Hustruer / och met sine Medhustruer. Saa bleffue guld Karene indbaarne/ som vaare tagne aff Tempelen / aff Gudz huss i Jerusalem/ oc Kongen/ hans veldige/ hans Hustruer oc Medhustruer drucke der aff. Och der de drucke/ loffuede de Affguderne aff guld/ sølff / kaaber/ iern/ træ oc steen.

Lige i den samme time ginge der Fingre frem/ lige som it Menniskis haand/ de screffue tuert offuer fra liuse stagen/ paa den kalckede væg i den Kongelige Sal/ oc Kongen bleff haanden var som screff. Da skiffte kongen farffue/ oc hans tancker forferdede hannem/ at hans lender røstedis/ oc Benene beffuede. Oc Kongen robte høyt/ at mand skulde lade ophente de vise/ Chaldeer / och Spaamend. Oc loed sige til de Vise i Babylonien/ huilcket Menniske der læss denne Scrifft/ oc kand sige huad hun betyder/ hand skal bliffue klædt met Purpur / oc bære en guld Kæde paa halsen / och vere den tredie Herre i mit Konge rige. Da bleffue alle Kongens Vise hent op/ men de kunde huercken læse Scrifften / ey heller giffue Kongen vdtydelsen tilkende. Der aff bleff kong Balthazar end mere forferdet oc bleff aldelis foruent/ oc det bleff hans Veldige bange.

Da gick Dronningen op i Salen for saadan Kongens oc hans Veldigis Sag skyld / och sagde / Herre Kongen/ Gud vnde dig lenge at leffue/ lad dine tancker icke saa forferde dig/ oc skifft icke saa din farffue. Her er en Mand i dit Konge rige / som haffuer de hellige Guders Aand/ Thi at i din Faders tid/ bleff der opliuselse/ kloghed oc visdom fundne hoss hannem/ lige som Gudernis visdom er/ Och din Fader Kong Nabogodonosor/ sette hannem øffuerst offuer Stiernekigere/ Vise/ Chaldeer oc Spaamend/ fordi at der vaar en høyre Aand funden i hannem/ Der til met forstand oc kloghed til at vdtyde drøme/ oc mørck Tale at vdlegge/ och at obenbare skiulte Sager/ som er/ Daniel/ huilcken Kongen loed kalde Balthazar. Saa kalde mand nu Daniel / hand skal sige huad det betyder.

Da bleff Daniel hen opført faar Kongen. Oc Kongen/ sagde til Daniel/ Est du den Daniel en aff de Fangne aff Juda/ huilcken Kongen min Fader loed føre hid aff Juda? Jeg haffuer hørt sige om dig/ at du haffuer de hellige Guders Aand/ oc at opliuselse / forstand oc høy visdom/ ere fundne hoss dig. Nu haffuer ieg ladet hente til mig de Kloge oc vise/ at de skulde læse mig denne Scrifft / oc skulde giffue tilkende / huad hun betyder / och de kunde icke sige mig/ huad saadant betyder. Men ieg høre sige om dig/ at du kant giffue vdtydelse / oc obenbare det som skiult er/ Kant du nu læse den Scrifft/ oc giffue mig til kende/ huad hun betyder/ Da skalt du bliffue klædt i Purpur/ oc bære en guld Kæde paa din Halss/ oc vere den tredie Herre i mit Konge rige.

Da begynte Daniel/ oc talede faar Kongen/ Behold selff din gaffue/ oc giff en anden din Skenck/ ieg vil alligeuel læse Scrifften faar Kongen / och giffue til kende/ huad hun betyder. Herre Konge/ den Høyste Gud gaff din fader Nabogodonosor/ Kongeriget / mact / ære och herlighed / Oc for saadan mact skyld som hannem vaar giffuen/ fryctede oc gruede/ alle Folck Almue oc Tungemaal for hannem. Hand ihielslo huem hand vilde/ hand slo huem hand vilde/ hand ophøyede huem hand vilde / hand nedtrycte huem hand vilde / Men der hans Hierte opløffte sig/ oc hand bleff stolt oc hoffmodig/ bleff hand støt aff den Kongelige Stoel/ oc miste sin ære/ oc bleff forstøt fra menniskene/ oc hans hierte bleff lige som Diurenis/ oc hand maatte løbe hoss Vilde Diur/ oc od græss som Oxene/ oc hans Legeme laa vnder Himmelens dug/ oc bleff vaat/ Jndtil at hand lærde/ At den Høyste Gud haffuer mact offuer Menniskens Kongerige/ oc giffuer dem huem hand vil.

Oc du Balthazar hans Søn/ haffuer icke ydmyget dit hierte / alligeuel at du viste dette alt sammen/ Men du haffuer ophøyet dig mod Himmelens HERRE/ oc mand maatte bære hans Huses Kar ind faar dig / och du / dine Mectige/ dine Hustruer/ dine Medhustruer drucke der aff/ Der til met loffuede du Affguderne aff Sølff/ Guld/ kaaber/ iern / træ oc steen/ som huercken see/ høre eller føle/ Men den Gud/ som haffuer din Aande/ oc alle dine Veye i sin Haand/ haffuer du icke æret. Der faare er denne Haand sent aff hannem / oc denne Scrifft/ som der staar optegnet.

Oc denne er Scrifften/ som der staar optegnet/ Mene/ Mene/ Tekel/ Vpharsin. Oc hun betyder dette/ Mene/ det er/ Gud haffuer talt dit Kongerige/ oc endet det. Tekel/ det er/ Mand

haffuer veyet dig paa en Vect/oc funden for læt. Peres/det er/din Kongerige er atskilt/ oc giffuit dem aff Meden oc Persen. Da befalede Balthazar/ At mand skulde klæde Daniel met Purpur/oc henge en guld kæde om hans halss/ oc hand loed forkynde om hannem/ at hand skulde vere den tredie Herre i Kongeriget. Men den nat/bleff Balthazar Chaldeernis Konge ihiel slagen.

VI.

OC Darius aff Meden indtog Riget/ der hand vaar thu oc trysindz tiue aar gammel. Oc det behagede Darius vel/at hand sette tiue oc hundrede Landzfogeder offuer det gantske Kongerige. Offuer dem sette hand tre Førster (den ene vaar Daniel) huilcken Landzfogederne skulle gøre Regenskaff / oc Kongen skulde icke wmage sig der met.

Men Daniel offuergick alle Førsterne oc Landzfogderne / Thi der vaar en høyre Aand i hannem/Der faar tenckte Kongen at sette hannem offuer det gantske Kongerige. Der faare tenckte Kongen / at sette hannem offuer det gantske Kongerige. Der faare tractede Førsterne oc Landzfogderne der effter/huorledis de kunde finde nogen Sag til Daniel/ som kunde vere mod Kongeriget. Men de kunde ingen Sag/eller ond gerning finde/Thi hand vaar trofast/ at mand kunde ingen skyld eller ond gerning finde met hannem. Da sagde samme Mend/Wi finde ingen Sag met Daniel/vden offuer hans Gudztieniste.

Da komme Førsterne oc Landzfogderne tilhobe faar Kongen/ oc sagde saa til hannem/ Herre Kongen Darius/Gud vnde dig lenge at leffue. Kongerigens Førster/ Herrer/Landzfogder/Raadzherrer oc alle Høffuitzmend haffue betenckt/ At mand skal lade vdgaa en Kongelig Befalning/oc skicke it strengt Bud/At huo som noget beder aff nogen Gud eller Menniskene i trediue dage/ vden aff dig Konge alene/hand skal kastis i kulen til Løuuer. Der faare/ kære Konge/ skalt du stadfeste samme Bud / oc vnderscriffue dig / Paa det/ at det skal icke foruendis effter Meders oc Persers Ræt/huilcket ingen tør offuertræde. Saa vnderscreff Kong Darius sig.

Der nu Daniel fick at vide/ at saadant it Bud vaar vnderscreffuit/ gick hand hen op i sit huss (oc hand haffde obne vindue i sit Sommerhuss mod Jerusalem) Oc hand falt huer dag tre gonge paa sine Knæ/bad/loffuede oc tackede sin Gud/lige som hand pleyde tilforn at gøre. Da komme disse Mend til hobe/oc funde at Daniel bad oc formanede faar sin Gud. Oc de ginge til/oc talede met Kongen/om det Kongelige Bud. Herre Kongen / haffuer du icke vnderscreffuit it Bud/ at huo som beder noget aff nogen Gud eller Menniske i trediue dage/ vden aff dig Konge alene/hand skulde kastis i Kulen til Løuer: Kongen suarede/ oc sagde/ Det er sant/oc ingen skal offuertræde Meders oc Persers Ræt. De suarede/oc sagde faar Kongen/Daniel en aff de Fangne aff Juda/hand acter huercken dig eller dit Bud / som du haffuer optegnet/Thi hand beder tre gonge om dagen.

Der Kongen hørde det/bleff hand meget bedrøffuit / oc giorde stor flit der til / at hand kunde frelse Daniel/oc giorde sig wmage/ indtil at Solen gick ned/ at hand vilde reddet hannem. Men Mendene komme til hobe til Kongen/oc sagde til hannem/Du vedst Herre Kongen/at det er Meders oc Persers Ræt/at alle Bud oc Befalninger / som Kongen haffuer besluttet/skulle icke foruendis. Da befalede Kongen/at mand skulde hente Daniel/ oc kaste hannem i Kulen til Løuer. Men Kongen sagde til Daniel/Din Gud/ som du tiener foruden affladelse/hand hielpe dig. Oc de hente en Sten/den lagde de paa dørren aff Graffuen / den beseglede Kongen met sin egen Ring/oc met hans Mectigis Ringe / Paa det at ingen skulde ellers bruge sin onde vilie mod Daniel. Oc Kongen gick bort til sit Slaat / oc od inted / oc loed ingen mad bære faar sig/hand kunde icke heller soffue.

Tilige om morgenen/der dagen begyntis/stod Kongen op / oc gick hastelige bort til Kulen/som Løuerne vaare vdi. Oc der hand kom til Kulen/robte hand til Daniel met en grædendis røst/ Oc Kongen sagde til Daniel / Daniel du leffuende Gudz Tienere / Haffuer oc din Gud/som du altid tiener/kundet frelse dig fra Løuerne: Men Daniel talede met Kongen / oc sagde/Herre Kongen/Gud vnde dig lenge at leffue / Min Gud sende sin Engel / som holt Løuernis struber til hobe/at de giorde mig inted ont / Thi ieg er funden wskyldig faar hannem/Saa haffuer ieg oc inted giort mod dig/Herre Kongen. Da bleff Kongen gantske glad/ oc bad/at de skulde drage Daniel op aff Kulen / Oc de droge Daniel aff Kulen / oc mand kunde ingen skade finde paa hannem/Thi hand forloed sig paa sin Gud.

Da bad Kongen/at de skulde hente de Mend frem / som forklagede Daniel/ oc kaste dem ned i Løuekulen til Løuerne / met deris Børn oc Hustruer / Oc Løuerne grebe dem før end de komme til iorden/oc sønderknusede ocsaa deris been.

Da loed Kong Darius scriffue til alle Folck/ Almue oc Tungemaal. Gud giffue eder megen fred. Denne er min Befalning/ At mand vdi mit gantske Kongerigis Herredømme skulle frycte oc rædis faar Daniels Gud/ Thi hand er den Leffuende Gud/ som bliffuer euindelige/ oc hans Kongerige er wforgengeligt/ oc hans Herredømme haffuer ingen ende. Hand er en Frelsere oc Nødhielpere/ oc hand gør Tegen oc Wnderlige ting/ baade i Himmelen oc paa Jorden/ Hand frelste Daniel fra Løuerne. Oc Daniel bleff veldig i Darii Kongerige/ oc vdi Cyri de Persers Kongerige.

VII.

Daniels syn om de fire Diur.

1. Løue.

I Det første Balthazars aar Kongens aff Babylonien/ haffde Daniel en Drøm oc Syn paa sin Seng/ oc hand screff samme Drøm/ oc befattede hannem saa. Jeg Daniel saa en Syn om natten/ oc see/ De fire Vær vnder Himmelen/ stormede mod huer andre paa det store Haff. Oc der opstege fire store Diur aff Haffuit/ det ene io anderlunde end det andet.

Det første som en Løue/ oc haffde Vinger som en Ørn/ Jeg saa til/ indtil at Vingene bleffue vdructe aff det/ oc det bleff taget fra Jorden/ oc det stod paa sine Føder/ som it Menniske/ oc det bleff giffuet it Menniskeligt hierte.

2. Biørn.

Oc see/ Det andet Diur der effter/ vaar ligt en Biørn/ oc stod paa den ene side/ oc hand haffde tre store longe Tender i sin Mund/ blant sine tender/ Oc mand sagde til det/ Stat op/ oc æd meget Kød.

3. Parder.

Effter dette saa ieg/ oc see/ It andet Diur/ ligt en Parder/ Det haffde fire Vinger/ som en Ful paa sin ryg/ oc det samme Diur haffde fire Hoffuet/ Oc det bleff giffuit vold.

4. Diur.

Effter dette saa ieg i denne Syn/ om natten/ Oc see/ det fierde Diur vaar græseligt oc forferdeligt oc meget sterckt/ oc haffde store iern tender/ opod omkring sig/ oc sønderknusede/ oc det nedtredde det Offuerbleffne met sine Føder/ Det vaar ocsaa meget anderledis/ end de første/ oc haffde thi Horn.

It lidet horn.

Men der ieg saa Hornene/ See/ da vdbrød der it andet lidet Horn/ emellem de samme/ for huilcket der bleffue try aff de første Horn/ affructe/ Oc see/ det samme Horn/ haffde Øyen/ som Menniskens øyen/ oc en Mund som talede store ting.

Dette saa ieg/ Indtil at der bleff sette Stole/ Oc den Gamle sette sig/ hues Klæder vaare sne huide/ oc Haaret paa hans Hoffuit som reen vld/ Hans Stoel vaar som idel Ildlue/ oc Hiulene der paa/ brende met Ild/ oc der gick en long ildstraale fra hannem. Tusinde gonge tusinde tiente hannem/ oc thi hundrede gonge tusinde stode faar hannem/ Dommen bleff holden/ oc Bøgerne bleffue opladne.

Jeg saa til/ for den store Tale skyld/ som det Horn talede/ Jeg saa til/ Indtil at det Diur bleff ihielslaget/ oc legemet omkom/ oc bleff kast i Ilden/ Oc de andre Diuris mact vaar oc vde/ Thi dem vaar skicket en tid oc stund faare/ huor lenge huert aff dem skulde vare.

Jeg saa i denne Syn om natten/ oc see/ Der kom en i Himmelens skyer/ lige som it Menniskis Søn/ indtil den Gamle/ oc hand bleff ledt til hannem. Hand gaff hannem Mact/ ære oc Riget/ At alle Folck/ Almue oc Tungemaal skulde tiene hannem/ Hans Mact er euig/ som icke forgaar/ oc hans Kongerige haffuer ingen ende.

Jeg Daniel forferde mig der faare/ oc samme Syn forferdede mig. Oc ieg gick til en aff dem som der stode/ oc bad hannem/ at hand vilde giffue mig en vis vnderuisning paa alle disse ting. Oc hand talede met mig/ oc visde mig huad det betyde. Disse fire store Diur/ ere fire Rige/ som skulle komme paa Jorden. Men den Høystis Helgen skulle indtage Riget/ oc skulle beside det altid oc euindelige.

Der effter vilde ieg gerne vist en vis vnderuisning om det fierde Diur/ huilcket som vaar aldelis anderledis/ end alle de andre/ gantske forferdeligt/ som haffde iern Tender/ oc kaaber Kløer/ som opod omkring sig/ oc sønderknusede/ oc det nedtredde met sine føder huad som offuerbleff/ Oc om de thi Horn paa hans Hoffuit/ oc om det andet som vdbrød/ for huilcket try aff fulde/ Oc om det samme Horn/ som haffde øyen/ oc en Mund/ met huilcken det talede store ting/ oc vaar større end de som vaare hoss det. Oc ieg saa det samme Horn stride mod de Hellige/ oc beholt Seyer mod dem/ Indtil den Gamle kom/ oc holt Dommen for den Høystis Helgene/ oc tiden kom/ at Helgene indtoge Riget.

4. Diur.

Hand sagde saa/ Det fierde Diur/ skal vere det fierde Rige paa Jorden/ som skal bliffue

mectigere end alle Rige/det ſkal opæde/ vndertræde oc ſønderknuſe alle Land. De thi Horn/ betyde thi Konger/ſom ſkulle opkomme aff det ſamme Rige.

Oc effter de ſamme ſkal opkomme en anden/ſom ſkal vere mectigere end nogen aff de før-ſte/oc hand ſkal nedtrycke tre Konger. Hand ſkal laſte den Høyſte/oc forſtyre den Høyſtis Hel-gene/ oc hand ſkal tage ſig faare at omuende Tiden oc Louen/ Oc de ſkulle giffuis i hans Haand/en tid oc nogen tid/oc en halff tid.

Der effter ſkal Dommen holdis/Da ſkal hans Mact bort tagis / at hand ſkal nedtryckis til grunde oc ødeleggis. **Men Riget / vold oc Mact / vnder den gantſke Himmel/ ſkal giffuis den Høyſtis hellige Folck/ hues Rige er euigt / oc al mact ſkal tiene oc lyde hannem.** Det vaar ende paa talen.

Men ieg Daniel bleff meget bedrøffuit i mine tancker / oc min ſkickelſe bleff forUent paa mig/ Dog beholt ieg Talen i mit Hierte.

VIII.

> Daniels ſyn om den Væder oc Gedebuck.

I Det tredie Kong Balthazars Kongerigis aar/ bleff mig Daniel en Syn obenbaret/ effter den førſte ſom før ſyntis faar mig. Oc ieg vaar paa Suſan Slaat i Elam land / der ieg ſaa ſamme Syn / hoſſ Vlai Vand. Oc ieg opløffte mine Øyen/oc ſaa/ Oc ſee/ der ſtod en Væder faar Vandet ſom haffde thu høye Horn/ dog it høyre end det andet/oc det høyſte voxte paa det ſiſte. Jeg ſaa at Væderen met Hornene ſtod mod Veſten/mod Norden/oc mod Synden/ Oc der kunde ingen Diur beſtaa faar hannem/ey heller bliffue frelſte fra hans Haand / Men hand giorde huad hand vilde/ oc bleff ſtor.

> (Elam) Som her effter heder Perſen land.

Oc i det ſom ieg merckte det paa/See/da kom en Gedebuck fra Veſten/ offuer al Jorden/ at hand rørde icke paa Jorden/ Oc den Buck haffde it ſkønt Horn mellem ſine øyen. Oc hand kom til den Væder ſom haffde de thu Horn/ſom ieg ſaa ſtaa faar Vandet/ oc hand løb veldelige i ſin vrede hen ind til hannem. Oc ieg ſaa til hannem/at hand kom hart op til Væderen/ oc bleff grum offuer hannem / oc hand nedſtøtte Væderen/oc ſønderſlo baade hans Horn. Oc Vederen haffde ingen Mact/at hand kunde ſtaa mod hannem/ Men hand kaſte hannem ned paa Jorden/ oc traadde hannem ned/oc ingen kunde redde Væderen aff hans Haand. Oc Gedebucken bleff gantſke ſtor/ Oc der hand vaar bleffuen aller ſterckiſt / da ſønderbraſt det ſtore Horn/oc opuoxte fire ſkøne i ſteden/mod de fire Himmelens Vær.

Oc det voxte it lidet Horn aff it aff de ſamme / det bleff meget ſtort mod Synden/ mod Øſten/oc mod det Verdige land. Oc det opuoxte indtil Himmelens Hær / oc det kaſte nogle der aff/oc aff Stiernerne ned til Jorden/oc traadde dem ned. Ja det voxte / indtil Hærrens Førſte / Oc tog det daglige Offer bort fra hannem / oc ødelagde hans Helligdoms Bolig. Men hannem bleff giffuen ſaadan mact / mod det daglige Offer/ for ſyndens ſkyld/ At hand ſlo Sandhed til grunde/oc huad hand giorde/det maatte lyckis hannem.

Oc ieg hørde en Hellig tale / oc den ſamme Hellige ſagde til en ſom talede / Huor lenge ſkal denne Syn vaare om det daglige Offer/oc om Synden/ for huilcken ſkyld denne Ødelegelſe ſkeer/at baade Helligdommen oc Hærren ſkal nedtrædis? Oc hand ſuarede mig / Der er thu tuſinde oc tryhundrede dage/at regne fra afftenen til morgenen/Saa ſkal Helligdommen vieſſ igen.

> 2300. dage.

Oc der ieg Daniel ſaa ſamme Syn/oc ieg vilde gerne forſtandet hende / See / da ſtod der faar mig lige ſom en Mand. Oc ieg hørde it Menniſkis røſt mellem Vlai/ ſom roffte / oc ſagde/Gabriel/ Leg den Syn vd for denne/ at hand forſtaar hende. Oc hand kom hart til mig/ Oc ieg forferdedis der hand kom/oc falt paa mit anſict. Da ſagde hand til mig / Giff act paa du Menniſkens ſøn/thi denne Syn hør til endens tid. Oc der hand ſaa talede met mig/da falt ieg til Jorden paa mit anſict i en Beſuimelſe. Men hand rørde ved mig/ oc oprette mig/at ieg ſtod. Och hand ſagde / See/ieg vil viſe dig huorledis det ſkal gaa til i den ſiſte vredens tid/ Thi enden haffuer ſin beſkickede tid.

Den Væder ſom du ſaaſt met de thu Horn / det ere de Konger aff Meden oc Perſen. Men Gedebucken/det er Kongen aff Greken land. Det ſtore Horn mellem hans øyen/ er den førſte Konge. Men at der opſtode fire i dit Hornis ſted/ſom det vaar ſønderbrødet/ det betyder / At fire Kongerige ſkulle opſtaa aff det Folck/ Men dog icke ſaa mectige/ ſom hand vaar.

> Vædren. Gedebucken. Alexander Magnus.

Effter diſſe Kongerige/naar Offuertrædere faa offuerhaand/da ſkal der kõme en vblu oc ſkalckactig konge. Hand ſkal bliffue mectig/ dog icke aff ſin egen mact/ Hand ſkal vnderlige ødelegge det/oc det ſkal vel lyckis for hannem/at hand ſkal vdrette det. Hand ſkal forſtyre de Stercke oc det Hellige folck/oc ved hans klogſkaff ſkal hans bedrageri lyckis hannem / Oc hand ſkal ophøye ſig i ſit hierte/oc forderffue mange ved ſin lyckſalighed/ Oc hand ſkal ophøye ſig mod alle Førſternis Førſte/ men hand ſkal ſønderſlaſſ foruden haand.

Den afftens oc morgens Syn/ som dig er sagt/ hun er sand/ Men du skalt holde samme Syn hemmelige/thi der er end nu en long tid til. Oc ieg Daniel bleff skrøbelig/ oc laa nogle dage siug. Der effter stod ieg op/ oc skickede Kongens ærende/ Oc ieg forundrede paa den Syn/ oc der vaar ingen som kunde vdlegge mig hende.

IX.

Darius.

Ierem. 29.

I Det første Darii Assueri søns aar/ aff Meders slect/ som bleff Konge offuer de Chaldeers Kongerige/ i det samme hans første Kongerigis aar/ da merckte ieg Daniel i Bøgerne paa aarens Tal/ om huilcket HERREN haffde talet til Jeremiam Prophete/ at Jerusalem skulde ligge øde i halffierdesinds tiue aar. Oc ieg vende mig til Gud HERREN/ at bede oc at formane/ met Faste/ i Sæck oc Aske. Oc ieg bad til HERREN min Gud/ bekende/ oc sagde.

Daniels bøn

Ah kære HERRE/ du store oc forferdelige Gud/ du som holder Pact oc Naade met dem som dig elske/ oc holde dine Bud. Wi haffue syndet/ giort wret/ wi haffue verit Wgudelige/ oc affaldene/ Wi ere bort vigede fra dine Bud oc Ræt. Wi lydde icke dine Tienere Propheterne/ som predickede i dit Naffn faar vore Konger/ Førsterne/ Fedrene oc faar alt Folck i Landene. HERRE du est retuiss/ Men wi mue skamme oss/ Som det nu gaar dem aff Juda/ oc dem aff Jerusalem/ oc den gantske Jsrael/ baade dem som ere nær oc longt fra i alle Land/ Til huilcke du bort støtte oss/ for deris Misgerninger skyld/ som de giorde mod dig.

Ja HERRE/ Wi/ vore Konger/ vore Førster/ oc vore Fedre/ mue skamme oss/ At wi haffue saa syndet mod dig/ Men dig HERRE vor Gud/ hør Miskundhed oc forladelse til. Thi wi haffue verit affaldene/ oc icke lydde HERRENS vor Gudz røst/ at wi haffde vandret i hans Lou/ som hand loed kundgøre faar oss ved sine Tienere Propheterne. Men al Jsrael haffuer offuertrædet din Lou/ oc bort viget/ at de icke lydde din røst.

Deute. 27.

Der faare er Forbandelsen oc Eeden rammet offuer oss/ huilcken screffuen staar i Mose Gudz Tieneris Lou/ at wi haffue syndet mod hannen. Oc hand haffuer holdet sine ord/ som hand talede mod oss/ oc vore Dommere/ som skulde døme oss/ at hand haffde ladet saadan stor wlycke gaa offuer oss/ at saadant er icke skeet vnder al Himmelen/ som der er sket offuer Jerusalem. Lige som der staar screffuit i Mose Lou/ Saa er al denne store wlycke gongen offuer oss. Saa bade wi oc icke heller faar HERREN vor Gud/ at wi kunde omuende oss fra synden/ oc mercke din sandhed. Der faare haffuer oc HERREN verit vaagen/ met denne Wlycke/ oc lod det gaa offuer oss. Thi HERREN vor Gud er retferdig i alle sine Gerninger/ som hand gør/ Thi wi lydde icke hans røst.

Oc nu HERRE vor Gud/ du som vdførde dit Folck aff Egypti Land met en sterck Haand/ oc giorde dig it Naffn/ som det end nu er/ Wi haffue io syndet/ oc haffue verit disuer Wgudelige. Ah HERRE/ for al din Retferdighedz skyld/ affuent din vrede/ fra din Stad Jerusalem/ oc fra dit hellige Bierg. Thi for vore synders skyld/ oc for vore Forfedris misgernings skyld/ bær Jerusalem oc dit Folck forsmædelse/ hoss alle dem som omkring ere.

Oc nu vor Gud/ hør din Tieneris bøn/ oc hans formanelse/ oc see naadelige til din Helligdom/ som er forstyret/ for HERRENS skyld. Bøye dine øern min Gud/ oc hør/ Oplad dine Øyen/ oc see/ huorledis wi ere forstyrede/ oc Staden/ som er kaldet effter dit Naffn/ Thi wi ligge faar dig met vor Bøn/ icke paa vor Retferdighed/ men paa din store barmhiertighed. Ah HERRE/ hør/ Ah HERRE ver naadig/ Ah HERRE/ giff act paa oc gør det/ oc tøffue icke/ for Din egen skyld/ min Gud/ Thi din Stad/ oc dit Folck ere kallede effter dit Naffn.

Der ieg nu saa talede oc bad/ oc bekende min/ oc mit Folckis Jsraels synd/ oc laa met min Bøn faar HERREN min Gud/ for min Gudz hellige Bierg/ Lige i det som ieg saa talede/ da fløy den Mand Gabriel frem/ som ieg saa tilforn i Synen/ oc hand tog paa mig/ om Afftenens offers tid. Oc hand vnderuiste mig/ oc talede met mig/ oc sagde/ Daniel/ ieg er nu vdsent at vnderuise dig. Thi den tid du begynte at bede/ da gick denne Befalning vd/ Oc der faare kom ieg hid/ at ieg skal giffue dig det til kende/ Thi du est kær oc verdig/ Saa giff nu act der paa/ at du kant forstaa den Syn.

Halfftrediesinds tiue Vger ere skickede offuer dit Folck/ oc offuer din hellige Stad/ Saa skal Offuertrædelsen bliffue forment/ oc Synden beseglet til/ oc Misgerningen forligt/ oc den euige Retferdighed tilført/ oc Synen oc Spaadommen beseglet til/ oc den Alderhelligste skal saluis.

Hag. 1.

Saa vid nu oc mercke/ fra den tid som Befalningen vdgaar/ at Jerusalem skal bliffue opbyggit

opbyggit igen/ Ind til Christum den Første/ ere siu Uger/ oc tho oc trysindz tiue uger/ da skul-
le Gaderne oc Murene opbyggis igen/ dog vdi en angist fuld tid. Oc effter de tho oc trysinds
tiue vger / skal Christus oprryckis/ Oc inted mere vere.

Oc Førstens folck skal komme/ oc forstyre Staden oc Helligdommen / At der skal bliffue
en ende paa/ lige som ved en flod/ Oc det skal bliffue øde indtil stridens ende.

Men hand skal stadfeste Pacten met mange en Uge longt/ Oc mit i Ugen/ skal Offeret oc
Madofferet afflade/ oc hoss Vingene skal staa Verstydgelighed oc ødeleggelse/ oc det er beslut-
tet/ at mand skal driffue offuer ødeleggelsen ind til enden.

Matth. 24

X.

I Det tredie Cyri Kongens Aar aff Persen / bleff Daniel/ som kaldis Baltha-
zar/ noget obenbaret/ som er vist/ och om store Sager / och hand gaff act der
paa/ oc forstod Synen vel. Paa den samme tid/ vaar ieg Daniel bedrøffuit i tre
vger omkring/ ieg od ingen nydelig mad/ der kom icke kød oc vin i min mund/
oc ieg saluede mig icke heller/ før end de tre vger vaare frem gaangne.

3. Aar Cyri.

Paa den fierde oc tiuende vge i den første maanet/ vaar ieg hoss det store vand Hidekel.
Oc ieg opløffte mine Øyen/ oc saa/ oc see/ Der stod en Mand i Linede klæder / och haffde it
Belte aff guld om hans Lender/ Hans Legeme vaar lige som en Turckouff / hans Ansict saa
som en Liunet/ hans Øyen som it gloende Bluss/ hans Arme och Føder / lige som it gloende
Kaaber/ oc hans tale vaar lige som it stort bulder. Oc ieg Daniel saa samme Syn al ene/ oc de
Mend/ som vaare hoss mig/ saae det icke/ Dog falt der en stor forferdelse paa dem / at de flyde
oc forstunge dem. Oc ieg bleff al ene/ oc saa denne store Syn/ Men der bleff ingen mact i mig
oc ieg bleff meget foruent paa min skickelse / oc haffde ingen styrcke mere. Och ieg hørde hans
Tale/ oc i det ieg hørde hende/ segnede ieg ned til iorden paa mit ansict.

Oc see/ en Haand rørde ved mig/ oc halp mig op paa knæene / oc paa henderne / oc sagde
til mig/ Du kiere Daniel/ giff act paa de ord/ som ieg taler met dig/ oc ret dig op / thi ieg er nu
sent til dig. Oc der hand talede saadant met mig/ da oprette ieg mig/ oc beffuede. Oc hand sag-
de til mig/ Frycte inted Daniel/ thi at fra den første dag/ der du begerede i dit hierte at forstaa
oc du ydmygede dig faar din Gud/ ere dine ord hørde / och ieg er kommen for din skyld. Men
Førsten i Persens Kongerigis land/ stod mod mig en oc tiue dage/ Oc see / Michael en aff de
ypperste Førster/ kom mig til hielp/ Da beholt ieg Seyren hoss Kongerne aff Persen. Men nu
kommer ieg/ at ieg skal vnderuise dig/ huorledis det skal gaa dit Folck her effter. Thi at Synen
skal ske effter nogen tid. Oc der hand talede dette met mig/ slo ieg mit ansict ned til Jorden och
tagde stille.

Oc see/ en/ lige som it Menniske / rørde paa mine Læbe. Da oplod ieg min mund oc ta-
lede/ oc sagde til den som stod faar mig / Min HERRE / mine ledemod beffuede for den
Syn/ oc ieg haffuer ingen Mact mere. Oc huorledis kand min HERRIS Tienere/ tale
met min HERRE/ effterdi at der er nu ingen Styrcke mere i mig / oc ieg haffuer oc ingen
Aande mere? Saa rørde En ved mig anden gong/ lige skicket som it Menniske/ oc hand styrc-
kede mig/ oc sagde/ Frycte icke/ du kere Mand/ Fred vere met dig/ oc ver trøstig/ Ver trøstig.
Oc der hand talede met mig/ da bleff ieg bedre til pass/ oc sagde/ tale min HERRE/ thi du
haffuer styrcket mig.

Oc hand sagde/ Veedst du oc/ huor faare ieg er kommen til dig? Jeg vil nu bort igen/ oc
stride met den Første i Persen land. Men naar ieg drager bort/ See/ da skal Førsten aff Grec-
ke Land komme. Dog vil ieg giffue dig til kende / huad der er screffuit / som visselige skal skee.
Oc der er ingen som hielper mig mod de andre/ vden Michael eders Første/ thi ieg stod oc hoss
hannem/ i det første Darij den Meders Aar/ at ieg skulde hielpe oc styrcke hannem. Oc nu vil
ieg giffue dig til kende/ huad visselige skal skee.

XI.

SEe/ Der skulle end nu tre Konger staa i Persen/ oc den fierde skal faa større Rig-
dom/ end alle de andre / och naar hand er allermectigst i sin Rigdom/ da skal
hand opuecke alle mod det Kongerige i Grecke land.

A Xerxes.

Der effter skal der en mectig Konge opstaa/ oc regere met stoer Mact/ oc hand
skal vdrette/ huad hand vil, Oc naar hand er kommen paa det høyste/ skal hans Rige sønder
bry-

B Den store Alexander.

brydis/oc skilie sig i de fire Himmelens Vær/ Icke paa hans Efterkommere/ oc icke met saadan Mact/som hans haffuer verit/ Thi hans Rige skal oprycktis/ oc bliffue de Fremmede til deel.

c Ptolomeus Lagus / Seleucus Nicanor.

c Oc Kongen mod Synden/som er en aff hans Førster/skal bliffue mectig/ Men mod hannem skal oc komme en mectig/oc regere/hues Herredom skal vere stort.

d Bernice Ptolomei Philadelphi Daatter. Antiochus Theos.

d Men effter nogle aar skulle de sla venskaff met huer anden/ Oc Kongens Datter aff Synden/ skal komme til Kongen aff Norden at gøre endrectighed / Men hun skal icke bliffue hoss Armens mact/ Der til skal hendis Sæd icke bliffue bestandig/ Men hun skal offuergiffuis met dem/som hende did førde/oc met Barnet/oc den/som giorde hende mectig paa en tid long.

e Ptolomeus Euergetes Bernice Broder. Sel. Gallinicus. Antiochus Hierax.

e Men der skal opkomme en Green aff hendis Rod / hand skal komme met en Stridzhær/ oc indfalde i Kongens Feste aff Norden/oc hand skal det vdrette oc vinde Seyer. Oc hand skal bortføre til Egypten deris Guder oc Billede met de kaastelige Klenodie / baade aff Sølff oc Guld/oc hand skal bliffue vel bestandig nogle aar faar Kongen mod Norden. Oc naar hand er dragen igennem det samme Kongerige/ da skal hand drage til bage igen i sit Land.

f Den store Antiochus/oc hans Broder Seleucus Keraunus.

g Ptolomeus Philopator. Antiochus Magnus.

f Men hans Sønner skulle bliffue vrede/oc samle en stor Hær til hobe/oc den ene skal komme/oc fare frem som en Flod/oc opuecke den anden igen til vrede i hans Feste. Da skal g Kongen aff Synden bliffue grum/oc drage vd/oc stride mod Kongen aff Norden/ oc hand skal føre saadan en stor Hob tilsammen/ at den anden Hob skal giffuis i hans Haand / oc hand skal bortføre den samme Hob. Der aff skal hand ophøye sig i sit hierte/at hand haffuer nedlagt der saa mange tusinde/ Men der met skal hand icke bliffue hannem mectig.

h Den samme store Antiochus

i Ptolomeus Epiphanes.

h Thi at Kongen aff Norden/skal samle til hobe igen en større Hob / end den første vaar/ Oc effter nogle aar skal hand drage frem met en større Stridzhær oc met stort Godz. i Oc paa den samme tid skulle mange opsette dem mod Kongen aff Synden/ Oc nogle Affaldene aff dit Folck skulle ophøye sig/oc opfylde Spaadommen / oc de skulde falle. Saa skal Kongen mod Norden frem drage/oc gøre Vern/oc vinde faste Stæder / Oc Armene aff Synden skulle icke kunde formene det/ oc hans beste Folck skulle icke kunde staa der emod. Men hand skal fuldkomme sin vilie/naar hand kommer til hannem/oc ingen skal kunde staa mod hannem. Hand skal oc komme i det Verdige land/oc skal det fuldkomme ved sin haand. Oc hand skal vende sit ansict der til/at hand kand komme met alt sit Kongerigis mact/ Men hand skal forlige sig met hannem/oc skal giffue hannem sin Daatter til Hustru/at hand kand forderffue hannem/ Men det skal icke lyckis hannem/oc der skal inted bliffue aff.

Siden skal hand vende sig mod Øerne/oc vinde mange aff dem / Men en Første skal lære hannem at afflade met forsmædelse/at hand skal icke mere bespaatte hannem. Saa skal hand omuende sig igen til sit Landz Feste/oc hand skal støde sig / oc falde / at mand skal ingen sted finde hannem.

Seleucus Philopator.

Oc i hans sted skal en opkomme / hand skal side i Kongelig ære / som en Plaggere / Men effter faa dage/skal hand sønderbrydis/ Dog huercken ved vrede eller ved strid.

I hans sted skal en foractet opkomme/huilcken Kongerigens ære vaar icke actet. Hand skal komme/oc det skal lyckis hannem/oc hand skal indtage Kongeriget met søde ord. Oc Armene (som fare frem lige som en Flod) de skulle offuerfaldis oc sønderknusis aff hannem / lige som met en Flod/ Disligist ocsaa Førsten/met huilcken Forbundet vaar giort. Thi naar hand haffuer giort venskaff met hannem/skal hand suiglige handle mod hannem/oc hand skal opdrage/ oc offueruinde hannem met it ringe Folck. Oc det skal lyckis hannem / at hand skal komme i Landens beste Stæder / Oc hand skal det saa vdrette/som hans Fedre oc hans Forfedre kunde icke gøre/met røffueri/plynderi oc Bytte / Oc hand skal staa effter de alle fastiste Stæder/ Oc det en tid long.

Oc hand skal opuecke sin mact/oc sit hierte mod Kongen aff Synden/met en stor Stridzhær. Da skal Kongen aff Synden opueckis til strid / met en mectige stor Stridzhær/ Men hand skal icke bestaa/ Thi der skal gøris Forrederi mod hannem. Oc lige de samme som æde hans Brød/de skulle hielpe til at forderffue hannem / oc vndertrycke hans Hær / at der skulle gantske mange bliffue slagne. Oc baade Kongernis hierte skulle tencke / huorledis de kunde gøre huer andre skade/oc de skulle dog falskelige tale met huer anden/ved it Bord/ Men det skal feyle dem/ Thi enden er end nu skicket til en anden tid.

Antiochus Epiphanes.

Siden skal hand drage hiem igen met stort Godz/ Oc rette sit hierte mod den hellige pact/ der skal hand noget vdrette/oc drage saa hiem i sit Land.

De Romere.

Der effter skal hand drage igen mod Synden paa en beleylig tid / Men det skal den anden gong icke lyckis hannem/som den første gong. Thi Skibene aff Chithim skulle komme mod hannem/saa at hand skal bliffue mistrøstig/oc nødis til at omuende sig / Da skal hand bliffue

vred mod den hellige Pact/ oc skal vdrette det/ Oc hand skal see sig om/ oc drage dem til sig/ som forlade den hellige Pact/ Oc hans Arme skulle der staa/ de skulle vanhellige Helligdommen i det Feste/ oc borttage det daglige Offer/ oc oprette ødeleggelsens Verstyggelighed/ Oc hand skal vere en øyenskalck/ oc giffue de Wgudelige gode ord/ som offuertræde Pacten.

Men det Folck/ som kende deris Gud/ skulle bestyrcke sig/ oc vdrette. Oc de forstandige iblant Folcket skulle lære mange andre/ Der offuer skulle de falde ved Suerd/ Ild/ Fengsel oc Roff/ en tid long. Oc naar de saa falde/ da skal dem alligeuel skee en liden Hielp/ Men mange skulle føye sig til dem met suig. Oc nogle aff de Forstandige skulle falde/ Paa det at de skulle prøffuis/ at vere rene oc klare/ indtil at enden kommer/ Thi der er end nu en anden tid for haanden.

Det er Judas Machabeus

XII.

OC Kongen skal gøre huad hand vil/ oc hand skal ophøye sig oc opkaste sig mod alt det/ som er Gud/ oc hand skal gruelige tale mod alle Guders Gud/ Oc det skal lyckis hannem/ indtil at vreden er vde/ Thi det er besluttet/ huor lenge det skal vare. Oc hand skal icke acte sine Fedris Gud/ Hand skal huercken elske Quinder/ eller acte nogen Gud/ Thi hand skal opkaste sig mod al ting.

2. Thess. 2.

Men i hans sted skal hand ære sin Gud Maosim/ Thi hand skal ere en Gud/ aff huilcken hans Forfedre viste inted aff/ met Guld/ Sølff/ Dyrebare stene oc Klenodie. Oc hand skal gøre dem stor ære/ som hielpe hannem/ at stercke Maosim met den fremmede Gud/ som hand haffuer vdualt/ oc gøre dem til Herrer offuer stort Godz/ oc vdskiffte dem Land til løn.

Oc paa enden skal Kongen aff Synden stødis met hannem/ Oc Kongen aff Norden skal falde mod hannem met Vaagne/ Reysenere/ oc mange Skib/ oc hand skal indfalde i Landene oc forderffue/ oc drage igennem. Oc hand skal indfalde i det Verdige land/ oc mange skulle omkomme. Men disse skulle vndkomme fra hans haand/ Edom/ Moab/ oc de Første aff Ammons børn. Oc hand skal skicke sin Mact i de Land/ oc Egypten skal icke vndsly hannem/ Men hand skal der regere ved sin Reyse offuer Liggendefæ aff Guld oc Sølff/ oc offuer alle Klenodie/ i Egypten/ Libien/ oc Morland.

Men it skrig aff Østen oc aff Norden skal forferde hannem/ Oc hand skal vddrage met stor grumhed/ met en vilie/ til at vdslette oc ødelegge mange. Oc hand skal vdsla sit Pallatzis Paulun mellem thu Haff/ faar det verdige hellige Bierg/ Indtil at det bliffuer en ende met hannem/ oc ingen skal hielpe hannem.

Paa den tid skal den store Første Michael/ som staar faar dit Folck/ gøre sig rede/ Thi der skal vere saadan en bedrøffuelsis tid/ som aldri haffuer verit/ fra den tid/ at Folck vaare til/ indtil den tid. Paa den tid skal dit Folck frelsis/ alle de som staa screffne i Bogen. Oc mange aff dem som ligge vnder iorden oc soffue/ skulle opuogne/ Somme til det euige Liff/ Oc somme til euig skam oc skendzel. Men de som Lære skulle skinne som Himmelens skin/ oc de/ som vise mange til Retferdighed/ lige som Stierner altid oc euindelige. Oc nu Daniel skiul disse ord/ oc besegle denne Scrifft/ indtil paa den siste tid/ da skulle mange komme der offuer/ oc finde stor forstand.

Oc ieg Daniel saa/ oc see/ Der stode tho andre/ den ene hoss bræddenne aff Vandit/ den anden hoss den anden bræd. Oc hand sagde til den i de linede Klæder/ som stod offuen til hoss Vandet/ Naar skal det da faa ende/ met saadanne vnderlige ting? Oc ieg hørde den i de linede klæder/ som stod offuen hoss Vandet/ Oc hand opløffte sin høyre oc venstre Haand mod Himmelen/ oc soer ved den som leffuer euindelige/ At det skal vare en tid/ oc nogen tid/ oc en halff tid/ Oc naar det hellige Folckis atspredelse haffuer ende/ skal alt saadant skee.

Oc ieg hørde det/ Men ieg forstod det icke/ oc ieg sagde/ Min HERRE/ Huad skal der effter vere? Oc hand suarede/ Gack bort Daniel/ Thi det er skiult oc beseglet indtil paa den siste tid. Mange skulle rensis/ forklaris oc prøffuis/ Oc de Wgudelige skulle føre it wgudeligt væsen/ oc de Wgudelige skulle icke acte det/ Men de Forstandige skulle det acte.

Oc fra den tid/ naar det daglige Offer bliffuer afflagt/ oc der bliffuer sæt en Ødeleggelsis Verstyggelighed/ ere tusinde thu hundrede oc halff femtesinds tiue dage. Salig er den/ som bier oc kand naa til de tusinde/ try hundrede oc femten oc tiue dage. Men du Daniel/ gack bort/ indtil at enden kommer/ oc huile/ at du opstaar i din Deel/ paa Dagens ende.

Matth. 24.

Ende paa Daniel Prophete.

Hoseas Prophete.

I.

DEtte er HERRENS ord/ som skede til Hoseam/ Becheri søn/ J Vsiæ/ Jotham/ Achas oc Ezechiæ Juda Kongis tid/ oc i Jeroboams Joas søns Jsraels Kongis tid.

Oc der HERREN begynte at tale/ ved Hoseam/ sagde hand til hannem/ Gack bort/ och tag dig en Hoer kone och Hore børn/ Thi Landet løber fra HERREN effter Horeri. Oc hand gick bort/ oc tog Gomer Diblaims daatter/ som bleff fructsommelig/ oc fødde hannem en Søn. Oc HERREN sagde til hannem/ Kald hannem Jesreel/ Thi det er end nu om en liden tid/ at gøre/ Saa vil ieg hiemsøge Blodskylden i Jesreel/ offuer Jehu huss/ oc ieg vil gøre en ende paa Jsraels husis Kongerige. Paa den tid/ vil ieg sønderbryde Jsraels bue/ i Jesreels dal.

Lorychama.

Oc hun bleff fructsommelig igen/ oc fødde en Daatter/ oc hand sagde til hannem/ kald hende Lorychama/ Thi ieg vil icke mere miskunde mig offuer Jsraels huss/ Men ieg vil bort kaste dem. Dog vil ieg forbarme mig offuer Juda huss/ och ieg vil hielpe dem/ ved HERREN deris Gud/ Jeg vil dog icke hielpe dem/ ved Bue/ Suerd/ Strid/ Heste/ eller Reysenere.

Loammi.

Oc der hun haffde affuent Lorychama/ Da bleff hun fructsommelig igen/ och fødde en Søn. Oc hand sagde/ Kald hannem Loammi/ thi at i ere icke mit Folck/ Saa vil ieg och icke vere eders.

II.

Rom. 9.
1.Pet.2.

OC Jsraels børns tal skal vere/ lige som sanden hoff Haffuet/ som mand kand huercken maale eller telie. Oc det skal skee paa den Sted/ der som mand sagde til dem/ J ere icke mit Folck/ Der skal mand sige til dem/ O i leffuinde Gudz Børn. Thi Juda børn oc Jsraels børn skulle komme til hobe/ oc holde dem met huer andre til it Hoffuet/ oc drage op aff landet/ Thi Jesreels dag skal bliffue en stor dag. Siger eders Brødre/ de ere mit Folck/ oc til eders Søster/ Hun er i naade.

Siger Dommen offuer eders Moder/ Hun er icke min Hustru/ och ieg vil icke haffue hende. Beder hende bort legge sit Horeri fra sig/ oc hendis Horeri fra sine bryst/ Paa det at ieg skal icke drage hende nøgen vd/ oc sette hende did bort/ som hun vaar/ der hun bleff fød/ Oc at ieg skal icke gøre hende/ som en Ørcken/ oc som it tiurt Land/ at ieg skal icke lade hende dø aff Tørst. Oc icke miskunde mig offuer hendis Børn/ thi de ere Hore børn/ oc deris Moder er en Hore/ oc hun som fødde dem holder sig skammelige/ oc siger/ Jeg vil løbe effter mine Boler/ som giffue mig brød/ vld/ hør/ olie/ oc dricke.

Derfaare see/ Jeg vil tillucke din vey met Torne/ oc drage en Væg der faare/ at hun skal icke finde sin sti. Oc naar hun løber effter hendis Boler/ at hun skal icke faa fat paa dem/ oc naar hun leder effter dem/ at hun skal icke finde dem/ da skal hun sige/ Jeg vil gaa tilbage til min første Mand igen/ der som mig led bedre/ end mig gør nu. Thi hun vil icke vide/ at ieg er den/ som giffuer hende Korn/ Most oc Olie/ oc at ieg haffuer giffuet hende megit sølff oc guld som hun haffuer bruget Baal til ære.

Der faar vil ieg tage mit korn oc most igen paa sin tid/ oc bortuende min vld oc hør/ met huilcke hun skiulte sin blysel. Nu vil ieg optecke hendis Skam faar hendis Bolers øyen/ oc ingen skal redde hende fra min Haand. Oc ieg vil gøre en ende paa al hendis Glæde/ Høytider/ Nymaanede/ Sabbather oc alle hendis Hellige dage. Jeg vil ødelegge hendis Vinstock oc Figentræ/ effterdi hun siger/ Det er min Løn/ som mine Boler giffue mig/ Jeg vil gøre en skou der aff/ at de vilde Diur skulle op æde dem/ Saa vil ieg hiemsøge offuer hende/ Baalims dage/ huilcken hun gør Røgelse offer/ oc pryder sig met Stierne span oc Hals kæder/ oc løber effter sine Boler oc forglemmer Mig/ siger HERREN.

Der faar see/ Jeg vil laacke hende/ oc ieg vil lede hende i en Ørcken/ och tale venlige met hende.

hende. Der vil ieg giffue hende aff den samme sted hendis Vingaard/oc Achors dal/til at oplade Haabet/Oc der skal hun siunge/ lige som i sin vngdoms tid / der hun drog aff Egypti land. Da siger/HERREN/Skalt du kalde mig/ min Mand/ oc icke mere kalde mig/ min Baal. Thi ieg vil borttage Baalims naffn aff hendis mund / at mand skal icke mere tencke paa samme naffn.

Oc ieg vil gøre dem it Forbund samme tid/met Diurene paa marcken / met Fulene vnder Himmelen/oc met Ormene paa iorden/oc ieg vil sønderbryde i landet/Bue/Suerd/oc Strid oc ieg vil lade dem bo tryggelige. **Jeg vil troloffue mig met dig til euig tid/ Jeg vil troloffue mig met dig/i Retferdighed oc Dom / i Naade oc Barmhertighed/ Ja ieg vil troloffue mig met dig i Troen/ Oc du skalt kende HERREN.**

Jeg vil høre paa samme tid/ siger HERREN/ Jeg vil bønhøre Himmelen / oc Himmelen skal bønhøre Jorden. Oc Jorden skal bønhøre kornet/most oc olien/ oc de skulle bønhøre Jesreel/ **Oc ieg vil holde hende mig til en Sæd paa iorden / Oc forbarme mig offuer den/som vaar i wnaade/oc sige til dem/som icke vaare mit Folck/ Du est mit Folck/ Oc det skal sige/ Du est min Gud.**

III.

OC HERREN sagde til mig/ Gack end en gong bort/ oc bole met den Bolerinde oc Hordkone/lige som HERREN boler met Jsraels børn / Oc de dog vende dem til fremmede Guder / oc bole faar en Kande Vin. Oc ieg bleff til eenss met hende/for femten Sølffpendinge/oc for halff anden Homer byg. Oc ieg sagde til hende/Holt dig min en tid longt / oc gør ingen Horeri / oc lad ingen anden til dig/Thi ieg vil oc holde mig til dig.

Thi at Jsraels børn skulle vere en long tid vden Konge / vden Første / vden Offer / vden Altere/vden Liffkiortel/oc vden Helligdom. **Der effter skulle Jsraels børn omuende dem/oc atspørie HERREN deris Gud/oc Dauid deris Konge/oc de skulle ære HERREN oc hans Naade i hans siste tid.**

Ierem. 30.
Ezech. 34.

IIII.

Hører HERRENS ord i Jsraels børn/ Thi HERREN haffuer aarsage til at sende paa Landzens indbyggere/ Fordi der er ingen Trofasthed / ingen kærlighed/ingen Gudz ord i Landet/Men Gudz bespaattelse / løgen/ mord/ tyfferi/oc horeri haffue fonget offuer haanden / oc en Blodskyld kommer effter den anden. Der faar skal Landet staa ynckelige/oc det skal gaa alle Jndbyggerne Jlde/Thi Diurene paa marcken/oc Fulene vnder Himmelen/oc Fiskene i Haffuit skulle bort riffuis.

Dog taar mand icke sende eller straffe nogen/Thi dit Folck ere som de der straffe Presterne. Der faar skalt du falde om dagen/oc Propheten skal falde om natten hoss dig / Saa vil ieg dømme din Moder hen.

Mit Folck er borte/fordi/det vil icke lære/ Thi du bortkaster Gudz ord / Der faar vil ieg oc bortkaste dig/at du skalt icke vere min Prest. Du forglemmer din Gudz Lou / Der faar vil ieg oc forglemme dine børn. Diss flere de bliffue/diss mere synde de mod mig/Der faar vil ieg gøre deris ære til skamme. De opæde mit Folckis Syndoffer/ oc haffue begering til deris synder. Der faar skal det gaa Folcket/lige som Presterne / Thi ieg vil hiemsøge deris Gerninger/ oc betale dem/som de fortiene. At de skulle æde oc icke bliffue mætte / Bedriffue Horeri / oc det skal icke lyckiss dem/ Fordi/at de forlode HERREN / oc actede hannem icke.

Horeri/Vin oc Most / gøre galne. Mit Folck atspør sit Træ / oc hans Kep skal predicke faar hannem/Thi at Horeriess aand forfører dem/at de bedriffue Horeri mod deris Gud. De offre offuen paa Biergene/oc gøre røgelse paa Høyene/vnder Ege/Linde oc Poppelbom træ/ thi de haffue skøn skygge/Der faare skulle eders Døtter ocsaa bliffue Horer / oc eders Bruder Horkoner. Oc ieg vil icke formene det / naar eders Døtter oc bruder bliffue skende oc til Horer/effterdi i oprette en anden Gudz tienste met Horer/oc offre met skalkinder/Thi dette galne Folck vil vere slaget.

Vilt du Jsrael io bedriffue Horeri/At Juda dog icke forbryder sig. Gaar icke bort til Gil-

gal/oc kommer icke op til Beth Auen/ oc suerer icke (Saa sant som HERREN leffuer) Thi Jsrael løber som en galen Ko/ Saa skal oc HERREN lade hende føde/som it Lam i Vildfarelse. Thi Ephraim haffuer giffuit sig til Affguderne/ Saa lad hannem hen fare. De haffue giffuit dem i frodzeri oc Horeri/ Deris Herrer haffue lyst der til/ at de anrette skendzel. Værit skal bortdriffue dem bundne met sine vinger/ oc de skulle bliffue til skamme offuer deris Offer.

V.

Hører nu dette i Prestr/oc du Jsraels Huss giff act paa / oc du Kongis Huss tag dette til øern/Thi der skal gaa en straff offuer eder / J som ere bleffne en Snare i Mizpa/ oc it vdslaget Garn i Thabor. De sencke dem met slacten/oc forløbe dem selffue / Der faare skal ieg straffe dem alle sammen. Jeg kender Ephraim vel/oc Jsrael er icke skiult faar mig/At Ephraim er nu en Hore / oc Jsrael er vren. De tencke icke der paa at omuende dem til deris Gud/ Thi de haffue en Hore aand i deris hierte / oc lære icke aff HERREN.

Der faare skal Jsraels hofferdighed nedtryckis faar hendis ansict / oc baade Jsrael oc Ephraim skulle falde faar deris misgerningers skyld / Oc Juda skal falde met dem. Da skulle de komme met deris Faaer oc Oxen /at atspørie HERREN / Men icke finde / Thi hand haffuer vent sig fra dem. De foracte HERREN/oc affle fremmede Børn/Der faar skulle oc de Nymaanede æde dem met deris Arffue deel.

Ja blæser Basunen i Gibea / Ja trommeter i Rama / Ja rober i Beth Auen / bag dig Ben Jamin. Thi Ephraim skal bliffue til en Ørcken / paa den tid / naar ieg vil straffe hende/ Der faare haffuer ieg trolige atuaret Jsraels Slect.

VI.

Førsterne i Juda ere lige som de/der flytte Landemercke / Der faare vil ieg vdstyrte min vrede offuer dem/lige som Vand.

Ephraim lider vold / oc bliffuer plaffuit / der met skeer hannem ret. Thi hand haffuer giffuit sig til (Menniskens) bud. Jeg er Ephraim / it Møl/ oc Juda Huss en Madck. Oc der Ephraim følde sin Siugdom / oc Juda sine Saar/daa drog Ephraim bort til Assyrien/oc sende til Kongen i Jareb / Men hand kunde icke hielpe eder/ey heller læge eders Saar. Thi ieg er Ephraim/lige som en Løue/ oc Juda Huss som en vng Løue / Jeg/ Jeg sønder riffuer dem / oc gaar bort / Jeg fører dem bort/ oc ingen kand redde dem.

Jareb.

Jeg vil gaa til min sted igen / indtil de kende deris skyld/ oc atspørie mit Ansict. Naar det gaar dem ilde/Da skulle de aarle søge mig(oc sige) Kommer/wi ville til HERREN igen. Thi hand haffuer sønderreffuit oss/ Hand skal oc læge oss igen / Hand haffuer slaget oss/ Hand skal oc forbinde oss. **Hand skal gøre oss leffuendes effter tho dage / Hand skal oprette oss den tredie dag/at wi skulle leffue faar hannem.** Da skulle wi giffue act der paa/oc vere flittige/ at kende HERREN/Thi hand skal frembryde / lige som den deylige Morgenstierne/oc hand skal komme til oss lige som en Regn/som en Afften regn / der Jorden fucter.

1. Cor. 15.

Mich. 5.

Hui vil ieg gøre saa vel mod dig Ephraim: Hui vil ieg gøre saa vel mod dig Juda: Thi den Naade/som ieg vil beuise eder / skal vere som en Dagsky om morgenen / oc som en Dug/ der vdbreder sig aarle om morgenen. Der faar høffler ieg dem ved Propheterne / oc i hiel slar dem ved min mundz tale/At din Ræt skal komme til liuset. **Thi ieg haffuer lyst til miskundhed/oc icke til Offer/Oc til at kende Gud/oc icke til Brendoffer.**

Matth. 9. 12.

Men de offuertræde Pacten/lige som Adam / Der met foracte de mig. Thi Gilead er en Stad fuld met Affguderi oc Blodskyld. Oc Presterne met deris Hob ere lige Strat røffuere/ som lure paa Folcket / oc myrde paa veyen som gaar til Sichem / Thi de gøre huad de ville. Jeg seer i Jsraels Huss/for huilcket mig gruer/Thi Ephraim bedriffuer der Horeri/ Saa besmitter Jsrael sig. Men Juda skal haffue en Høst faar sig / Naar ieg skal vende mit Folckis Fengsel.

Jerem. 41.
Lucæ 10.

VII.

NAar ieg vil læge Jsrael/ Da finder sig først Ephraims synd / oc Samarie ondskaff/ huorledis de bedriffue Affguderi. Thi alligeuel at de ere plaffuede iblant dem selffue met Tyffue/ oc vduortis met Røffuere/ Dog ville de icke acte/ at ieg mercker al deris ondskaff. Men ieg seer deris væsen vel / som de bedriffue alle vegne.

De fortrøste Kongen ved deris ondskaff oc Førsterne ved deris løgn. Oc de ere alle sammen Horkarle / Som en Bage oen der Bageren heder / naar hand haffuer vdæltet/ oc lader Deyen suris oc heffuis.

J dag er vor Kongis Høytid/ Da begynde Førsterne at bliffue galne aff Vin/ Saa drager hand Spaattere til sig. Thi deris hierte er en hed betenckelse/ som en Bage oen / naar de offre oc bedrage Folcket/ Men deris Bagere soffuer den gantske nat / om morgenen brender hand klar lue. Dog ere de saa hede i deris gudelighed / som en hed Bage oen / Alligeuel at deris Dommere opædis/ oc alle deris Konger falde/ Dog er der ingen iblant dem / som kalder paa mig.

Ephraim blander sig iblant Folckene/ Ephraim er lige som en Kage der ingen omuender. Men Fremmede æde hans styrcke/ Alligeuel vil hand det icke mercke / Hand haffuer oc faaet graa haar/ Alligeuel vil hand icke det mercke. Oc Jsraels hofferdighed skal nedtryckis faar deris øyen/ Alligeuel vende de dem icke om til HERREN deris Gud / Oc de skøtte inted om hannem i alle disse ting. Thi Ephraim er lige som en forlocket Due / der inted vil mercke/ Nu robe de til Egypterne/ Saa løbe de til Assyrien. Men i det de løbe hid oc did / vil ieg kaste mit Garn offuer dem / oc rycke dem ned / lige som Fulene vnder Himmelen / Jeg vil straffe dem / lige som mand predicker i deris Forsamling.

Ve dem / at de vige fra mig / de skulle bliffue ødelagde / Thi de ere affaldne fra mig / Jeg vilde vel frelse dem / Der som de icke lærde løgn mod mig. De kalde icke helder paa mig aff hiertet/ Men de mumle i deris Leyre. De forsamle sig for Korn oc Most skyld/ oc ere mig vlydige. Jeg lærer dem/ oc bestyrcker deris Arm/ Men de tencke ont om mig. De omuende dem/ Men icke ret / Men de ere som en falsk Bue / Der faar skulle deris Førster falde ved Suerd/ Deris trusel skal bliffue til spaat i Egypti land.

Affguderi.

VIII.

RObe høyt/ lige som en Basune (oc sig) Hand kommer allerede offuer HERRENS Huss/ lige som en Orn/ Fordi at de offuertræde min Pact/ oc ere affaldne fra min Lou/ Robe de da til mig/ Du est min Gud / wi kende dig / Jsrael. Jsrael bortkaster det Gode/ Der faare skal Fienden forfølge dem. De gøre Konger/ Men vden mig/ De sette Førster/ oc ieg maa det icke vide/ De gøre Affguder aff deris Sølff oc Guld/ at de kunde io snart oprycktis.

Samaria/ hand bortkaster din Kalff/ Min vrede er grum offuer dem/ Det kand icke lenge staa/ de mue straffis. Thi Kalffuen er kommen fra Jsrael/ oc en Konstermand giorde hannem/ oc det kand io icke vere Gud/ Der faare skal Samarie Kalff bliffue til støff. Thi de saa Vær/ oc skulle høste Storm/ Deris Sæd skal icke opkomme / oc deris Grøde skal icke giffue meel/ Oc om det end giffuer/ da skulle dog Fremmede opæde det.

Jsrael skal opædis/ Hedningene omgaa met dem lige som met it Kar der inted duer. Fordi at de løbe hen op til Assyrien/ lige som it Diur som der far vild / Ephraim skencker Bolerne/ oc giffuer Hedningene skat / De samme Hedninge vil ieg nu forsamle offuer dem / De skulle snart bliffue trætte aff Kongens oc Førsternis Byrde. Thi Ephraim giorde mange Altere til at synde met/ Saa skulle oc Alterne bliffue hannem til synd. Om ieg end meget screffue hannem om min Lou/ Saa actede de det som en fremmet lærdom. At de nu meget offre oc bære kød frem oc æde det/ Da haffuer dog HERREN ingen behagelighed der til / men hand vil komme deris misgerning ihu/ oc hiemsøge deris synd/ som vende dem til Egypten.

Jsrael forglemmer sin Skabere/ oc bygger Kircker / Oc Juda gør mange faste Stæder/ Men ieg vil sende Jld i hans Stæder/ som skal fortære hans Huss.

IX.

JSrael du tørst icke glæde dig/ ey heller rose dig/ som Folcket / Thi du gør Horeri mod din Gud/ met huilcket du søger Hore løn / at alle Lader skulle bliffue fulde aff korn. Der faare skulle Laderne oc Vinperserne icke føde dig/ oc Mosten skal feyle dig. Oc i skulle icke bliffue i HERRENS Land / Men

Ephraim skal drage igen til Egypten / oc skal i Assyrien / æde det som er vrent / Der skulle de
icke kunde gøre HERREN Dricke offer aff Vin / eller noget hannem til tacke. Deris Offer
Deute. 16.
skal vere / som de Bedrøffuedis brød / aff huilcket alle bliffue vrene / som æde der aff / Thi de
skulle æde deris Brød for dem selffue / oc det skal icke bæris i HERRENS Huss. Huad vil-
de i da gøre paa Aars tider / oc paa HERRENS hellige dage: See / de skulle bort for Øde-
leggeren / Egypten skal samle dem / oc Moph skal iorde dem / Der skulle Neller voxe / som deris
kære Sølff affguder nu staa / oc Torn i deris Bolige.

Hiemsøgelsens tid er kommen / Betalningens tid / Det skal Israel vel fornemme. Pro-
pheterne ere Daarer / oc de Partieske Aander ere galne / For din store Misgerning / oc for det
store hadelige Affguderiess skyld. Vecterne i Ephraim hulde dem i fordum tid til min Gud /
Men de ere nu Propheter som legge snaren paa alle deris veye / ved det hadelige Affguderi i de-
ris Gudz Huss. De forderffue det dyb / som i Gibea tid / Der faare skal hand ihukomme de-
ris Misgerning / oc hiemsøge deris Synd.

Jeg fant Israel i Ørcken / som Vindruer / oc ieg saa eders Fedre / lige som de første Fi-
gen paa Figen træ / Men der effter ginge de til Baalpeor / oc loffuede sig til den skendelig Aff-
gud / oc de bleffue io saa verstyggelige / som deris Boler. Derfaare skal Ephraims herlighed
bortflyge / som en Ful / At de skulle huercken føde eller bære / ey heller bliffue fructsommelige.
Oc om de end opføde deris Børn / Da vil ieg dog gøre dem vden Børn / At de skulle icke vere
Folck / Oc ve dem / naar ieg er viget fra dem.

Ephraim / som ieg det seer / er plantet oc deylige som Tyrus / Men hand maa nu lade sine
Børn komme vd faar Mandraberen. HERRE / giff dem / Men hvad vilt du giffue dem?
Giff dem vfructsommeligt Liff / oc tørre bryst.

Alt deris Ondskaff skeer i Gilgal / der hader ieg dem / Oc ieg vil vdstøde dem aff mit
Huss / for deris onde væsens skyld / oc ieg vil ingen kærlighed beuise dem mere / Thi alle deris
Førster ere affaldne.

Ephraim er slagen / deris Roed er fortørret / At de kunde ingen fruct bære mere. Oc om de
end fødde / Vil ieg dog ihielsla deris kære Liffs fruct. Min Gud skal bortkaste dem / Fordi at de
icke vilde høre hannem / Oc de skulle gaa vild iblant Hedningene.

X.

Israel er it øde Vintræ / hans fruct er oc lige saa / Thi saa megen fruct som hand
haffde / saa mange Altere haffde hand giort / Oc huor landet vaar aller best / der
stictede de deyligste Kircker. Deris hierte er atskilt / Nu skulle de finde deris skyld /
Deris Altere skulle sønder brydis / oc deris Kircker skulle forstyris. Da skulle de
sige / Wi haffue ingen Konge / Thi wi frycte icke HERREN / Huad kand Kongen nu hiel-
pe oss (De sore forgeffuis) oc giorde it Forbund / oc saadant Raad grønedis paa alle agerrener
i marcken / som galde.

Indbyggerne i Samaria sørge for Kalffuen i Beth Auen / Thi hans Folck sørger for
4.Reg.23.
hannem / offuer huilcken dog hans Camarim pleyde at glæde dem / der hand vaar i sin ære paa
hans herlighedz vegne / thi det er bortført fra dem. Ja Kalffuen er bortførd til Assyrien / Kon-
Jareb.
gen til en Skenck i Jareb / Saa skal Ephraim staa met skamme / oc Israel skal beskemmis met
Supra 5.
sit forsæt. Thi Kongen aff Samaria er borte / lige som skummen paa Vandet. De høye i Auen
ere vdslette / met huilcke Israel syndede / Der voxer tidsler oc torne paa deris Altere / Oc de skul-
Lucæ 23.
le sige / J Bierge skiuler oss / oc i Høye falder offuer oss.

Israel / du haffuer syndet siden Gibeadz tid / der ved ere de oc bleffne / Men saadan strid
som skede mod de onde Menniske i Gibea skal icke komme paa dem. Men ieg vil straffe dem
effter min ynske / At der skal komme forsamlede Folck offuer dem / naar ieg vil straffe dem for
deris tho synder.

Ephraim er en Kalff tiluant / at hand gerne tersker / Jeg vil fare offuer hans deylige
Halss / Jeg vil ride paa Ephraim / Juda skal pløye / oc Jacob harffue. Der faare saar eder Ret-
ferdighed / oc høster Kærlighed / oc pløyer anderledis / men tiden er / at søge HERREN /
Indtil hand kommer / oc regner Retferdighed offuer eder. Thi at i pløye ont / oc høste onde
gerninger / oc æde løgnens fruct.

Effterdi at du forlader dig paa dit væsen / oc paa dine Kempers mangfoldighed / Saa skal
der ophøye sig it opløb iblant dit Folck / At alle dine Feste skulle forstyris / Lige som Salman
forstyrede Arbeels Huss / i Stridsens tid / der Moderen vaar nedslagen paa Børnene til grun-
de. Lige saa skal det gaa eder vdi Bethel / for eders store ondskaff skyld / at Israels Konge skal
vndergaa aarle om morgenen.

XI.

DEr Jsrael vaar vng/haffde ieg hannem kær/oc kallede hannem min Søn/aff Egypten. Men naar mand kalder dem nu/da vende de sig der fra / oc offre til Baalim/oc giffue røgelse faar Billedet. Jeg tog Ephraim ved hans Arme/oc ledde hannem/Men de merckte det icke / huorledis ieg hialp dem. Jeg loed dem drage i it menniskeligt Aag / oc gaa i Kærlighedz seele / oc hialp dem at bære Aaget paa deris Halss/oc gaff dem foder / At de skulde icke omuende dem igen til Egypti land. Saa er nu Assur bleffuen deris Konge / thi de ville icke omuende dem. Der faare skal Suerdet komme offuer deris Stæder/oc skal gøre deris Stenger til inted/ oc opsluge dem / for deris forsæt skyld. Mit Folck er træt til at vende sig til mig / Oc om mand predicker faar dem/ da opretter ingen sig.

Huad skal ieg gøre aff dig Ephraim: skal ieg beskerme dig Jsrael: Skal ieg icke met rætte gøre en Adama aff dig/oc gøre dig til/lige som Zeboim: Men mit hierte er anderledis til sinde/min barmhertighed er saa meget brendendis / At ieg vil icke gøre effter min vredis grumhed/oc icke vende mig til at forderffue Ephraim aldelis/ **Thi ieg er Gud/ oc icke Menniske/oc ieg er den Hellige iblant dig / Men ieg vil icke komme i Staden.** Da skal mand følge effter HERREN/oc hand skal brøle som en Løue / Oc naar hand brøler/ da skulle de forferdis/som ere mod Vesten. Oc de i Egypten skulle oc forferdis/ som en Fil / oc de i Assyrie land/som Duer/Oc ieg vil sette dem i deris Huss/siger HERREN.

XII

VDi Ephraim er alle vegne Løgn mod mig/oc i Jsraels Huss falsk Gudz tieniste/Men Juda holder sig end nu fast til Gud / oc til den rette hellige Gudz tieniste. Men Ephraim føder sig aff Været/ oc løber effter Østen vær/ oc gør daglige Affguderi/oc meer skade/De giorde it Forbund met Assyrien / oc føre Balsam til Egypten. Derfaare skal HERREN føre Juda Sag / Oc hiemsøge Jacob effter hans væsen/oc løne hannem effter sin fortienste.

Hand vndertraadde sin Broder/i sin Moders liff/oc kempede met Gud aff al sin mact. Hand kempede met Engelen/oc vant/Thi hand græd/oc bad hannem / Der fant hand hannem io i Bethel/oc der talede hand met oss.

Men HERREN er den Gud Zebaoth/ HERREN er hans naffn. Saa omuent dig nu til din Gud/Holt Barmhertighed oc Ræt/oc haabe altid paa din Gnd. Men Købmanden haffuer en falsk Vect i sin haand/oc bedrager gerne. Thi Ephraim siger/ Jeg er rig/ Jeg haffuer nock/Mand skal ingen misgerning finde met mig i alt mit arbeyde/som er Synd.

Men ieg HERREN er din Gud aff Egypti land/oc ieg lader dig end nu bo i Paulun/ lige som mand pleyer i Aars tid. Oc ieg taler til Propheterne / Oc ieg er den / som giffuer saa megen Spaadomme/oc beteer mig ved Propheterne. J Gilead er det Affguderi / oc de offre Øxen i Gilgal forgeffuis/Oc de haffue saa mange Altere/som Mandel staa paa marcken.

Jacob maatte fly til Syrie land/oc Jsrael maatte tiene for en Hustru/for en Hustru maatte hand vocte/Men der effter ledde HERREN Jsrael aff Egypten / ved en Prophete/oc loed hannem foruare ved en Prophete. Men nu fortørner Ephraim hannem ved sine Affguder/Der faare skal deris blod komme offuer dem/ oc deris Herre skal betale dem deris forhaanelse.

XIII.

DEr Ephraim lærde forferdelige / da bleff hand ophøyet i Jsrael / Der effter syndede de ved Baal/oc bleffue der offuer ihiel slagne. Men de gøre nu megen mere synd/Oc aff deris Sølff billede/som de kunde selffue optencke / som ere/ Affguder/Huilcke som ere dog idel Konstermendz gerning. De predicke alligeuel om de samme/Huo som vil kysse Kalffuen / hand skal offre Menniske. De samme skulle haffue Morgen skyen/oc den Dug/som falder aarle. Ja lige som Affner/der bort blæsis fra Loen/oc lige som Røg fra skaarstenen.

Men ieg er HERREN din Gud aff Egypti land / Oc du skulde io ingen anden Gud kende vden mig/oc ingen Frelsere/vden mig alene. Jeg tog mig dig io til i Ørcken vdi det tørre

Deute.32.

Land. Men efftherdi de ere fødde/ at de ere bleffne mætte/ oc haffue nock/ opløffter deris hierte sig/ Der faar forglemme de mig.

Saa vil ieg oc vere mod dem som en Løue/ oc som en Parder vil ieg lure paa dem paa veyen. Jeg vil møde dem som en Biørn/ der Vngene ere tagne fra/ Oc ieg vil sønderriffue deris forherdede Hierte/ oc ieg vil opæde dem der som en Løue/ De vilde Diur skulle sønderriffue dem.

Jsrael du fører dig i wlycke/ Thi din Salighed staar aleniste hoss Mig. Huor er din Konge? som kand hielpe dig/ i alle dine Stæder. Oc dine Dommere? om huilcke du sagde/ Giff mig Konger oc Førster. Nu vel/ Jeg gaff dig en Konge i min vrede/ Oc ieg vil borttage hannem fra dig i min grumhed.

Ephraims misgerning er tilhobe bunden/ oc hans synd er beuaret. Thi det skal bliffue dem ve/ lige som hende der føder/ Thi de ere wforsynlige Børn/ Den tid skal komme/ at de icke skulle kunde bliffue for Børnenis iammer.

1. Corint. 15.

Men ieg vil frelse dem aff Helffuede/ oc redde dem fra Døden. **Død/ Jeg vil vere dig en Forgifft/ Helffuede/ Jeg vil vere dig en Pestelentze.** Dog er Trøsten skiult faar mine øyen/ Thi hand skal bære fruct mellem Brødrene. Der skal komme it Østen vær/ HERREN skal fare hid op aff Orcken/ oc vdtørre deris Brønde/ oc bortsige deris Kilder/ Oc hand skal røffue alle kaastelige Karis Liggendefæ.

Samaria skal ødeleggis/ Thi de ere deris Gud wlydige. De skulle falde ved Suerd/ oc deris vnge Børn skulle sønderknusis/ oc deris fructsommelige Quinder skulle sønder riffuis.

Ebræ. 13.

XIIII.

Muent dig Jsrael til HERREN din Gud/ Thi duest falden for din misgernings skyld. Tager disse ord met eder/ oc omuender eder til HERREN/ oc siger til hannem/ Forlad oss alle synder/ oc gør vel mod oss/ Saa ville wi offre vore læbers Oxen. Assur skal icke hielpe oss/ Oc wi ville icke mere ride paa Heste/ Oc icke mere sige til vore henders gerninger/ J ere vor Gud/ **Men lad de Faderløse finde naade hoss dig.**

Saa vil ieg helbrede deris offuertrædelse igen/ Jeg vil gerne elske dem. Da skal min vrede vendis fra dem. Jeg vil vere Jsrael lige som en Dug/ at hand skal blomstris/ som en Rosen/ oc hans røder skulle vdbryde/ lige som Libanon. Oc hans Grene skulle vdbredis/ at hand skal vere saa deylig/ som it Olie træ/ oc hand skal giffue saa god Lucct/ som Libanon. Oc de skulle side vnder hans skygge igen/ de skulle nære dem aff Korn/ oc blomstris/ lige som it Vintræ/ hans ihukommelse skal vere lige som Vinen paa Libanon. ¶ Ephraim/ Huad skal ieg lenger met affguder? Jeg vil bønhøre/ oc lede hannem/ Jeg vil vere/ som it grønt Grane træ/ Mand skal finde din Fruct hoss mig. Huo er viss som dette forstaar/ oc klog/ som dette mercker? Thi HERRENS veye ere rette/ oc de Retferdige vandre der vdi/ Men Offuertrædere falde der vdi.

Ende paa Hosea Prophete.

I.

Dette er HERRENS ord/ som skede til Joel Pethuels søn. Hører dette i Eldste/ oc mercker vel alle Indbyggere i Landet/ Om der er saadant skeet i eders tid/ eller i eders Forfedris tid: Siger eders børn der aff/ oc lader eders Børn sige deris Børn det/ oc de Børn deris andre Efterkommere det. Som er/ huad som Kaalormen lader offuerbliffue/ det opæder Græßhoppen/ Oc huad Græßhoppen lader offuerbliffue/ det opæder Oldenborren/ Oc huad Oldenborren lader offuerbliffue/ det opæder onde Orme.

Vaager op i Druckne/ oc græder/ oc hyler alle Vinsubere for den Most/ Thi hand er borttagen fra eders mund. Thi der drager her op i mit Land it mectigt Folck/ oc det vden tal/ Det haffuer Tender som Løuer/ oc Kindtender som Løuinder. Det samme ødelegger mine Vingaarde/ oc sker barcken aff mine Figentræ/ skaler det oc bortkaster det/ at hans Grene staa deshuidere der paa. Hyle lige som en Jomfru/ der fører sig i en Sæck for sin Brudgoms skyld. Thi Madofferet oc Drickofferet er borte aff HERRENS Huß/ oc Presterne/ HERRENS tienere/ sørge. Marcken er ødelagt/ oc Agrene staa ynckelige/ Kornet er forderffuit/ Vinen staar iammerlige/ oc olien klaglige. Agermendene see ynckelige vd/ oc Vingaardz Mendene hyle for Huedet oc for Bygget/ at der bliffuer inted at høste paa marcken. Saa staar Vintræet oc iammerlige/ oc Figentræet ynckelige/ der til Granat træ/ Palme træ/ Eble træ/ oc alle træ paa marcken ere visnede/ Thi Menniskens glæde er bleffuen til iammer.

Omgiorder eder oc klager i Prester/ hyler i Alterens Tienere/ J min Gudz Tienere/ Gaar hen ind oc legger eder i Sæcke/ Thi baade Madofferet oc Drickofferet ere bortte aff eders Gudz Huß. Hellig gører en Faste/ til hobe kalder Menigheden/ forsamler de Eldste/ oc alle Landzens Indbyggere til HERRENS eders Gudz Huß/ oc rober til HERREN/ O ve den dag/ Thi HERRENS dag er nær/ oc kommer som en forderffuere fra den Aldmectigste. Da skal Maden borttagis for vore øyen/ oc glæden oc fryden aff vor Gudz Huß. Sæden er raadnit vnder iorden/ Kornhusene staa øde/ Korn laderne ere forfaldne/ Thi Kornet er forderffuit. O huorledis sucker Queget/ Oc Øxene see ynckelige/ Thi de haffue ingen føde/ oc Faarene vansmectis.

Ioel. 2.

HERRE/ ieg rober paa dig/ Thi Ilden haffuer opbrent Engene i Ørcken/ oc luen haffuer optent alle Træene paa ageren. De vilde Diur skrige oc til dig/ Thi Vandbeckene ere vdtørrede/ oc ilden haffuer opbrent Engene i Ørcken.

II.

Blæser met Basuner i Zion/ rober paa mit hellige Bierg/ Beffuer alle indbyggere i Landet/ Thi HERRENS dag kommer/ oc er nær/ En mørck dag/ en dum dag/ en skyfuld dag/ en taaget dag/ Lige som morgens rødhed vdbreder sig offuer Biergene/ som er/ it stort oc mectigt Folck/ hues lige haffuer icke før verit/ oc ey heller her effter vere skal til euig tid stedze oc altid. Der gaar en fortærendis Ild faar hannem/ oc effter hannem en brendendis lue/ Landet er faar hannem/ som en lystig vrtegaard/ Men effter hannem som en øde Ørcken/ oc ingen skal vndgaa for hannem. De ere skickede som Heste/ oc rende som Reysenere/ De springe frem offuen paa Biergene/ lige som vogne rumle/ oc lige som en lue sprager i halmen/ som it mectigt Folck/ der er rustet til strid.

Folckene skulle forferde sig for hannem/ Alle ansict ere saa blege/ som gryder. De skulle løbe som Kemper/ oc opstige paa muren som Stridzfolck/ Huer skal drage stray frem faar sig/ oc icke forsømme sig. Ingen skal forwilde den anden/ Men huer skal fare frem i sin aarden/ Oc de skulle bryde igennem Vaabene/ oc icke bliffue saare. De skulle ride omkring i Staden/ løbe paa muren/ oc indstige i Husene/ oc komme ind igennem vinduene som en Tyff.

Landet skelffuer for hannem/ oc Himmelen beffuer/ Solen oc Maanen bliffue mørcke/ Oc Stiernerne forholde deris skin. Thi HERREN skal lade sin Torden gaa frem faar sin

Hær/Thi hans Hær er saare stor/oc mectig/som skal vdrette hans Befalning/ Thi HERRENS dag er stor oc meget forferdelig/Huo kand lide hannem?

Saa siger nu HERREN/ Vender eder om til mig aff gantske hierte / met faste / met graad / met klage. Sønderriffuer eders hierte / oc icke eders Klæder / oc vender eder om til HERREN eders Gud/Thi hand er naadig/barmhertig/taalmodelig / oc meget miskundelig/oc hannem angrer snart straffen. Huo ved/Om det kand end angre hannem / oc lade en velsignelse effter sig/til at offre Madoffer oc Drickoffer faar HERREN eders Gud.

Psal. 101. 145.

Blæser i Basunen vdi Zion/Helliger en Faste/kalder Menigheden til hobe / forsamler Folcket/Helliger Menigheden/samler de Eldste/ sancker de vnge oc diendis børn sammen/ Brudgommen gaa aff sit Kammer / oc Bruden aff sit Herbere. Lader Presterne HERRENS tienere græde mellem Forhuset oc Alteret/oc sige/ HERRE/ spar dit Folck/ oc lad din Arffuedel icke beskemmis/at Hedningene regere offuer dem/Hui vilt du lade sige iblant Folckene/ huor er nu deris Gud?

Saa skal HERREN haffue nidkærhed om sit Land / oc spare sit Folck. Oc HERREN skal suare/oc sige til sit Folck/See/ieg vil skicke eder Korn/Most oc olie offuerflødelige/at i skulle haffue nock der aff/oc ieg vil icke mere lade eder bliffue til skendzel iblant Hedningene. Oc ieg vil driffue den aff Norden longt bort fra eder / oc bortstøde hannem vdi it tiurt oc øde Land/som er hans ansict bort til Haffuet i Øster/oc hans ende til det yderste Haff / Hand skal raadne oc ilde lucte/thi hand haffuer giort store ting. Fryčte icke du kære Land / men ver glad oc trøstig/ Thi HERREN kand oc saa gøre store ting. Frycter icke / i Diur paa marcken/Thi at Boligene i Orcken skulle grønis/oc Træene bære deris Fruct/oc Figentræ oc vintræ skulle vel bære.

Oc i Zions børn glæder eder/ oc verer glade i HERREN eders Gud / som giffuer eder Lærere til Retferdighed/oc sender eder ned Morgen regn oc Afften regn / lige som tilforn. At Laderne skulle fyldis met Korn/ oc Perserne met offuerflødige Most oc Olie. Oc ieg vil stæde eder Aarene igen/i huilcke Greßhopperne/Oldenbaarrerne/ Kaalormene oc andre onde orme (Som vaare min store Hær/huilcken ieg skickede iblant eder) haffue opædet. At i skulle haffue nock at æde/ Oc prise HERRENS eders Gudz naffn/ som haffuer giort vnderlige ting iblant eder/ oc mit Fock skal icke mere beskemmis. Oc i skulle fornemme / at ieg er mit iblant Jsrael/oc at ieg er HERREN eders Gud/oc ingen anden/ Oc mit Folck skal icke mere beskemmis.

Supra 1.

Oc der effter/vil ieg vdgyde min Aand offuer alt Kød/Oc eders Sønner oc Døtter skulle spaa/Eders Eldste skulle haffue Drøme/oc eders vnge Drenge skulle see Syner. Oc ieg vil paa den samme tid/vdgyde min Aand/baade offuer Suenne oc Tieniste piger. Oc ieg vil giffue Vnderlige tegn i Himmelen oc paa Jorden/som er/Blod/Jld oc dampig Røg. Solen skal omuendis til mørckhed/oc Maanen til Blod/før end HERRENS store oc forferdelige Dag kommer. Oc det skal skee / At huo som kalder paa HERRENS Naffn/ hand skal bliffue frelst. Thi paa Zions Bierg oc i Jerusalem/skal en Frelselse bliffue/som HERREN haffuer tilsagt/Oc saa hoß de andre offuerbleffne/ som HERREN skal tilkalde.

Acto. 2.

III.

THi see/ J de dage/oc paa den samme tid/naar ieg skal omuende Juda oc Jerusalems fengsel/ Dā vil ieg føre til sammen alle Hedningene / oc ieg vil føre dem hen ned i Josaphats dal/oc ieg vil der gaa til rette met dem/paa mit Folckis/oc paa Jsraels min Arffuedels vegne/At de haffue spredt dem iblant Hedningene/oc delit sig i mit Land/oc kast Laad om mit Folck/Oc gaffue de vnge for Mad/oc solde Piger for Vin/ oc drucke hannem.

Oc i aff Zur oc Zidon oc alle i Philisternis Landemercke/ huad haffue i at gøre met mig? Ville i oc tradze mod mig? Nu vel/Tradze i mod mig/ da vil ieg hastelige oc snart betale eder det igen paa eders hoffuit. J som haffue taget mit Sølff oc Guld/oc mine deylige Klenodie/ocført dem bort i eders Kircke. Oc der til met haffue i solt Juda oc Jerusalems børn til Grekerne/Paa det at i skulle io føre dem longt hen fra deris Landemercke. See/ Jeg vil opuecke dem fra den Stæd/til huilcken i solde dem hen. Oc ieg vil betale eder det paa eders Hoffuit. Oc ieg vil selie eders Sønner oc Døtter igen ved Juda børn/de skulle selie dem i det Rige Arabia/ til it Folck i longt borte verindis Land/Thi HERREN haffuer det talet.

Vdrober det iblant Hedningene / Hellig gører striden / opuecker Kemperne / Lader alt

Krigsfolck komme hid/oc drage her op. Gører Suerd aff eders Ploge iern/oc Spiud aff eders segle. Den skrøbelige skal sige/Jeg er sterck. Samler eder oc kommer hid alle Hedninge/trint omkring/oc samler eder/Der skal HERREN nederlegge dine Kemper. Hedninge skulle gøre dem rede/oc komme op til Josaphatz dal/Thi der vil ieg side oc dømme alle Hedninge/trint omkring. Setter Seglene til/thi Høsten er mod/Kommer hid ned/thi vinpersen er fuld/oc Persen løber offuer/Thi deris ondskaff er stor.

Der skulle vere her oc der hobe Folck i Dommens dal/Thi HERRENS dag er nær/i Dommens dal. Solen oc Maanen skulle mørckis/oc Stiernerne skulle forholde deris skin. Oc HERREN skal brøle aff Zion/oc lade høre sin røst aff Jerusalem/at Himmelen oc Jorden skulle beffue. Men HERREN skal vere sit Folck en tilfluct/oc Jsraels børn en befestning. Oc i skulle fornemme det/at ieg HERREN eders Gud boer i Zion/paa mit hellige Bierg/Da skal Jerusalem vere hellig/oc ingen Fremmet skal drage mere igennem hende.

Paa den tid/skulle Biergene drybe aff sød Vin/oc Høyene flyde met Milck/oc alle Becke i Juda/skulle gaa fulde aff Vand/Oc der skal vdgaa en Kilde aff HERRENS Huss/hand skal vande Sittims Strøm. Men Egypten skal bliffue øde/oc Edom skal bliffue til en øde Ørcken/for den vold skyld som de giorde Juda børn/at de haffue vdgydet wskyldigt Blod i deris Land. Men Juda skal bliffue besidet euindelige/oc Jerusalem stedze oc altid. Oc ieg vil icke lade eders Blod bliffue whefnt. Oc HERREN skal bo i Zion.

Ende paa Joel Prophete.

Amos Prophete.

I.

DEtte er det/som Amos/som vaar iblant Hyrderne i Thekoa/haffuer seet offuer Jsrael. J Vsia Juda Kongis/oc i Jeroboams Joas søns Jsraels Kongis tid/thu aar faar Jordskelffuit. Oc sagde/HERREN skal brøle aff Zion/oc lade høre sin røst aff Jerusalem/At Hyrdernis Enge skulle staa ynckelige/oc Charmel skal fortørris offuen til.

Zacha. 14.

Jordskel.

Saa siger HERREN/For tre oc fire Damasci Laster skyld/vil ieg icke spare hende. Fordi at de haffue terskit Gilead met iern Tagge. Men ieg vil sende en Jld i Hasaels huss/hand skal fortære Benhadadz Pallatz. Oc ieg vil sønderbryde Stengerne i Damasco/oc oprycke Jndbyggerne aff Auens marck/oc den/som holder Spiren/aff det Lysthuss/At Folcket aff Syrien skal bortføris til Kir/siger HERREN.

Damasci.

Saa siger HERREN/For tre oc fire Gasa Laster skyld/vil ieg icke spare hende/Fordi/at de fangede de Fangne/oc dreffue dem bort i Edoms land/Men ieg vil sende en Jld paa Gasa mur/Hand skal fortære hendis Pallatz. Oc ieg vil oprycke Jndbyggerne aff Asdod/oc den som

den som holder Spiren aff Ascalon / oc vende min Haand mod Akron / Det skal omkomme som er offuerbleffuit aff Philisterne/siger den HERRE HERRE.

Cyrus.

Saa siger HERREN/ For den Stadz Zor tre oc fire laster skyld / vil ieg icke spare hende/ Fordi/at de dreffue Fangerne videre i Edoms land/oc icke tenckte paa brødrenis Forbund. Men ieg vil skicke en Jld paa Zors mure/hand skal fortære hendis Pallatz.

Edom.

Saa siger HERREN/ For tre oc fire Edoms Laster skyld / vil ieg icke spare hannem/ Fordi / at hand forfulde sin Broder met Suerd / oc at hand ihielslo de Fructsommelige / oc altid sønder reff dem i sin vrede / oc holder sin euige grumhed. Men ieg vil skicke en Jld til Theman/ hand skal fortære Bazra Pallatz.

Ammon.

Saa siger HERREN/ For tre oc fire Ammons børns Laster skyld/ vil ieg icke spare dem/ Fordi/at de sønder reffue de Fructsommelige i Gilead/huor met de giorde deris Landemercke videre. Men ieg vil optende en Jld paa Rabba mure / hand skal fortære deris Pallatz/ naar mand rober i Stridens tid/oc naar Været kommer i Stormens tid. Da skal deris Konge met hans Førster/bliffue bort førde fangne/ siger HERREN.

Moab.

Saa siger HERREN/ For tre oc fire Moabs Laster skyld/ vil ieg icke spare dem/ Fordi/at de brende Kongens been i Edom til aske. Men ieg vil sende en Jld i Moab / hand skal fortære Kirioths Pallatz/ Oc Moab skal dø i opløb oc skrig / oc i Basunens lyd. Oc ieg vil oprycke Dommerne iblant dem/oc ihielsla alle hans Førster met hannem/ siger HERREN.

II.

Juda.

SAa siger HERREN / For tre oc fire Juda Laster skyld/ vil ieg icke spare dem/ Fordi/at de foracte HERRENS Lou / oc holde icke hans Ræt / oc lade deris Løgn forføre dem/huilcken deris Fedre haffue efterfult. Men ieg vil skicke en Jld i Juda/hand skal fortære Pallatzene i Jerusalem.

Jsrael.

Saa siger HERREN / For tre oc fire Jsraels Laster skyld / vil ieg icke spare dem/ Fordi/at de selie de Retferdige for pendinge/ oc de Fattige for it par sko. De træde de Fattigis Hoffuit i skarnet/oc forhindre de Elendigis vey. Sønnen oc Faderen ligge hoss en Pige/met huilcket de vanhellige mit hellige Naffn. Oc de slemme aff de pantede Klæder hoss alle Altere/oc dricke Vin i deris Guders huss/ aff dem som bleffue straffede.

Nu haffuer ieg io affslet den Amoriter for dem / som vaare saa høye/ som Ceder / oc hans mact/som Ege træ/oc ieg vdslette hans Fruct offuen til/oc vnder til hans Røder. Oc ieg førde eder aff Egypti land/ oc ledde eder i Ørcken i fyretiue aar / At i skulde beside Amoriternis land. Oc ieg opuacte Propheter aff eders børn/oc Nasarener aff eders vnge Drenge/ J Jsraels børn/er det icke saa/siger HERREN: Saa giffue i Nasarener Vin at dricke/oc i biude Propheterne/oc sige/ J skulle icke spaa.

See/ieg vil gøre en knarcken iblant eder / lige som en Vogen knarcker fult met neger / At den som er snar/hand skal icke vndfly/oc den som er sterck/hand skal inted formue/ oc den mectige skal icke kunde redde sit Liff. Oc Bueskøtterne skulle icke bestaa/oc den som fast kand løbe/ skal icke vndløbe/oc den som rider / skal icke redde sit Liff. Oc den som er mandelig iblant de Stercke/skal vndfly nøgen/ siger HERREN.

III.

HØrer huad HERREN taler met eder/ som er / J Jsraels børn/ met alle Slecter/ som ieg førde aff Egypti land/oc sagde/ Jeg haffuer aleniste anammit eder aff alle Slecter paa Jorden / Der faare vil ieg oc hiemsøge eder for al eders misgerning.

Kunde oc tho vandre tilsammen/ vden de ere enss met huer anden: Brøler oc en Løue i skoffuen/ naar hun haffuer inted Roff: Rober oc en vng Løue aff sin Kule/ vden hun haffuer noget fanget: Falder oc en Ful i snaren paa iorden/der som ingen Fule fangere er: Tager mand oc Snaren aff iorden/som inted haffuer fangit: Blæser mand oc Basunen i staden/at Folcket ey forferder sig der faar: Er der oc en Wlycke i Staden/ som HERREN icke gør: Thi den HERRE HERRE gør inted før end hand obenbarer sin Lønlighed/ faar Propheterne/sine Tienere. Løuen brøler/huo skulde icke fryct: Den HERRE HERRE taler/huo skulde icke spaa.

Kundgører i Pallatzet vdi Asdod/oc i Pallatzet vdi Egypti land/oc siger/ Forsamler eder paa Samarie bierg/oc seer / huilcket stort iammerligt skrig oc wret der er vdi. De acte ingen Ræt / siger HERREN/De samle Liggendefæ met wret oc roff i deris Pallatz. Der faare

siger

siger den HERRE HERRE saa / Mand skal belegge dette Land trint omkring / oc riffue dig ned fra din Mact/oc plyndre dine Huss.

Saa siger HERREN / Lige som en Hyrde vdriffuer / thu Knæ / eller en Ørelæp aff Løuens mund/Saa skulle oc Jsraels børn vdriffuis/Som bo i Samaria/oc haffue en Seng i Hraaen/oc i Damasco en Træseng/i Jacobs Huss/siger den HERRE HERRE den Gud Zebaoth/ Thi paa den tid/naar ieg vil hiemsøge Jsraels synd / da vil ieg hiemsøge Alterne i Bethel/oc bryde Alternis horn/at de skulle falde til Jorden. Oc ieg vil sla baade Vinterhuset oc Sommer huset/oc de Filsbeens huss skulle vndergaa/oc mange Huss skulle forderffuis/siger HERREN.

IIII.

Hører dette ord/i fede Køer / som ere paa Samarie bierg/oc gøre de Nødtørtige wret/oc vndertræde de Fattige / oc sige til eders Herrer / Bærer hid / lader oss dricke. Den HERRE HERRE haffuer sorit ved sin hellighed / See / tiden kommer offuer eder/ At mand skal vdrycke eder met Kraage / oc eders Efterkommere met Fiskekraage. Oc i skulle gaa vd igennem Reffuerne huer bort for sig / oc i skulle borkastis til Harmon/siger HERREN.

Ja kommer hid til Bethel oc bedriffuer synd/oc til Gilgal/ at gøre mange synder / oc bærer eders Offer om morgenen/oc eders Tiende den tredie dag. Oc gører Røgelse aff Surdey til Tackoffer/oc predicker om friuillige Offer/oc kundgører det/ Thi at i Jsraels børn ville det gerne saa haffue/siger den HERRE HERRE.

Der faare haffuer ieg giffuit eder i alle eders Stæder ørckeløse Tender / oc brøst paa Brød i alle eders Stæder/Alligeuel vende i eder icke til mig/siger HERREN.

Oc ieg haffuer opholdet Regnen offuer eder/indtil der vaare tre maanede til Høsten/ Oc ieg loed regne offuer den ene Stad/oc offuer den anden Stad lod ieg icke regne/Den ene Ager fick Regn/oc den anden Ager som icke fick Regn / bort tiurdis. Oc tho / tre Stæder droge til en Stad/at de kunde faa vand at dricke/oc de kunde icke faa nock der aff/Alligeuel vende i eder icke til mig/siger HERREN.

Brøst paa regn oc vand.

Jeg plaffuede eder met Tør tid/oc met Brentkorn/ Oc Kaalorme opode alt det som voxte i eders Vrtegaarde / Vin gaarde / Olie gaarde oc paa Figen træene/ Dog vende i eder icke til mig/siger HERREN.

Tør tid. Brentkorn. Kaalorme.

Jeg sende Pestelentze iblant eder/lige som i Egypten/ Jeg ihielslo eders vnge Mandkøn met Suerd/oc loed eders Heste bortføre fangne/ Oc ieg loed stancken aff eders Stridzhær gaa til eders næse/Dog vende i eder icke om til mig/siger HERREN.

Pestelentze. Suerd.

Jeg omkaste nogle iblant eder/lige som Gud omkaste Sodoma oc Gomorra/At i vaare lige som en Brand der vddragis aff Jlden/ Dog vende i eder icke om til mig / siger HERREN.

Gene. 19.

Der faare vil ieg fremdelis saa gøre ved dig Jsrael/ Oc efferdi ieg vil saa gøre mod dig/ Da skicke dig Jsrael/ at møde din Gud. Thi see/Hand er den/som gør Biergene/ skaber Været/oc kundgører Mennisken/huad hand skal tale. Hand gør Morgenstiernen / oc mørckheden/Hand gaar paa iordens Høyelser/ Hand heder HERREN den Gud Zebaoth.

V.

Hører dette ord/i aff Jsraels Huss/ Thi ieg maa gøre dette Klaagemaal offuer eder. Jsraels Jomfru er falden/at hun skal icke opstaa igen / Hun er nedstøt til iorden/oc der er ingen som ophielper hende. Thi saa siger den HERRE Gud/Staden aff huilcken vdgaa tusinde / der skal ekon hundrede bliffue igen/ oc der som hundrede gaa vd/Skulle ekon thi beholdis offuer / i Jsraels Huss.

Der faare siger HERREN til Jsraels Huss/Søger mig/saa skulle i leffue. Søger icke Bethel/oc kommer icke til Gilgal/oc gaar icke til Berseba / Thi Gilgal skal bortføris fangen / oc Bethel skal bliffue Beth Auen.

Søger HERREN / saa skulle i leffue/ At Jlden skal icke faa offuer haand i Josephs Huss/at fortære det oc der skal ingen vere som kand vdslycke i Bethel. Den som omuender Rætten til Malurt/oc støder Retferdighed til grunde. Hand gør Siustiernen oc Orion/Den som gør morgen aff mørcket/oc den mørcke nat aff dagen / Den som kalder vandet aff Haffuet/oc vdgyder det paa iorderig/Hand heder HERREN. Den som anretter en forstyrelse offuer de Stercke/oc fremfører en forstyrelse offuer den faste Stad. Men de ere vrede paa hannem

Iob 9.

nem som straffer dem i Porten / oc holde den for en Verstyggelighed / som lærer saligt.

Derfaare/ efterdi at i vndertrycke de Fattige/ oc tage Kornet fra dem met stor byrde/ Saa skulle i icke bo i Husene/ som i haffue bygd aff Huggen steen/ oc icke dricke den Vin/ som i haffue plantet i de deylige Vingaarde. Thi ieg ved eders offuertrædelse / som er megen / oc eders synder/ som ere stercke/ Huorledis i trenge de Retferdige / oc tage Blod pendinge / oc vndertrycke de Fattige i Porten. Der faare mue de Kloge tie samme tid / Thi det er en ond tid.

Zephan. 1.

Søger det gode oc icke det onde/ Paa det at i mue leffue / Saa skal HERREN den Gud Zebaoth/ vere hoss eder/ som i prise. Hader det onde / oc elsker det gode / Skicker Ræt i Porten/ Saa skal HERREN den Gud Zebaoth/ vere miskundelig offuer de offuerbleffne aff Joseph.

Der faare siger HERREN/ den Gud Zebaoth den HERRE saa / Der skal vere grædinde Klagemaal paa alle Gader/ Oc mand skal sige i alle Stræder / Ve / Ve / Oc mand skal kalde Agermanden til sorrig/ oc til grædelig Klagemaal huo der græde kand. Der skal vere grædelige Klagemaal i alle Vingaardene/ Thi ieg vil fare iblant eder / siger HERREN.

Ve dem/ som begærer HERRENS dag / Huad skal hand eder: Thi HERRENS dag er en mørckhed oc icke it Liuss. Lige som nogen flyer faar Løuen / oc en Biørn møder hannem. Oc som nogen kommer i it Huss/ oc helder sig met haanden op til veggen / oc en Huggorm stinger hannem. Thi HERRENS dag skal io vere mørck oc icke liuss/ taaget oc icke klar.

Esaiæ 1.
Ierem. 7.

Jeg er vred paa eders hellige dage/ oc foracter dem / oc ieg kand icke lucte i eders Forsamling. Oc om i end offre mig Brendoffer oc Madoffer / Da haffuer ieg dog ingen behagelighed der til/ Saa kand ieg icke helder see til eders fede Tackoffer. Tag ekon bort fra mig din Sangis bulder/ Thi ieg kand icke høre din Psaltere læg. **Men Rætten skal obenbaris lige som vand/ oc Retferdigheden/ lige som en sterck Strøm.**

Acto. 9.

Haffue i aff Israels Huss/ offret mig Slactoffer oc Madoffer i Ørcken i fyretiue aar: Ja vel: J baare Sichuth eders Konge / oc Chion eders Billede / eders Guders Stierne / som i giorde eder selff. Saa vil ieg lade føre eder her fra bort til Damascon / siger HERREN/ som heder den Gud Zebaoth.

VI.

VE de Hoffmodige i Zion/ oc dem som forlade sig paa Samaria bierg/ De som rose dem faar de ypperste offuer Hedningene / oc gaa her frem i Israels Huss. Gaar bort til Kalne oc skuer/ oc der fra til Hemath/ den store Stad / oc drager ned til Philisternis Gath / som haffuer verit bedre Kongerige / end disse/ oc deris Landemercke større end eders Landemercke.

J som mene at i ere longt fra den onde dag/ Oc staa altid effter fortredeligt Regement. Oc soffue paa Filsbeens Leye/ oc bruge offuerflødighed met eders Senge / J æde Lammene aff Hiorden/ oc de fede Kalffue. Oc læge paa Psaltere / oc dicte eder Sang / som Dauid. Oc dricke Vin aff Skaalene/ oc salue eder met Balsum / oc i sørge inted for Josephs skade. Der faare skulle de nu gaa fremmest iblant dem som bliffue fangne bortførde / oc de Brammeris offuerflødighed skal afflade.

Thi den HERRE HERRE haffuer sorit / ved sin Siæl / siger HERREN den Gud Zebaoth/ Mig fortryder Jacobs hofferdighed / oc ieg er vred paa deris Pallatz / oc ieg vil offuergiffue Staden/ oc alt det som er i hannem. Oc om der er end offuerbleffne thi Mend i it Huss/ da skulle de dog dø. At huer skal tage sin Fader broder oc sin Moderbroder / oc bære been aff huset/ oc sige til den/ som er i Husens Kammer / Ere i end nu flere her: Oc hand skal suare/ De ere alle borte. Oc hand skal sige. Ver til fredz/ Thi de vilde icke/ at mand skulde ihukomme HERRENS Naffn.

Thi see/ HERREN haffuer budet/ at mand skal sla de store Huss at de reffne/ oc de smaa Huss/ at de faa Hul. Huo kand rende met Hestene/ eller pløye met Øxen paa Klippen: Thi at i foruende Rætten til Galde/ oc Rætferdighedens fruct til Malurt. Oc i fortrøste eder paa det/ som er saa aldelis inted/ oc i sige/ Ere wi da icke stercke nock met vore Horn: Der faare see/ Jeg vil opuecke it Folck offuer eder/ aff Israels Huss/ siger HERREN/ den Gud Zebaoth/ Det skal gøre eder angist fra den Sted/ som mand gaar til Hemath/ indtil Becken i Ørcken.

VII.

DEn HERRE HERRE viſde mig en Syn/ Oc ſee/ der ſtod en ſom giorde Greſſhopper/ i Kornens førſte grøde/ oc ſee/ det Grøne ſtod/ effter at Kongen haffde ladit klippe ſine Faar. Oc der de vilde nu plat aff æde Vrterne i Landet/ ſagde ieg/ Ah HERRE HERRE/ ver naadig/ Huo vil hielpe Jacob op igen? Thi hand er io ringe. Da angrede HERREN det/ oc ſagde/ Nu vel/ Det ſkal icke ſkee.

Den HERRE HERRE viſde mig en Syn/ Oc ſee/ Den HERRE HERRE kallede Ilden/ at hand ſkulde ſtraffe der met/ oc hand ſkulde fortære it ſtort Dyb/ oc hand od allerede en del der aff. Da ſagde ieg/ Ah HERRE HERRE/ lad aff/ Huo vil hielpe Jacob op igen? thi hand er io ringe. Saa angrede HERREN det oc/ Oc den HERRE HERRE ſagde/ Det ſkal oc icke ſkee.

Men hand viſde mig denne Syn/ Oc ſee/ HERREN ſtod paa en Mur ſom vaar maalt met en Bly ſnor/ oc hand haffde Bly ſnoren i ſin haand. Oc HERREN ſagde til mig/ Huad ſeer du Amos? Jeg ſuarede/ En Blyſnor. Da ſagde HERREN til mig/ See/ Jeg vil drage en Blyſnor mit igennem mit Folck Iſrael/ oc icke mere offuerſee met hannem. Men Iſaacs Høyelſer ſkulle ødeleggis/ oc Iſraels Kircker ſkulle forſtyris/ Oc ieg vil gøre mig rede mod Jeroboams Huſſ met Suerd.

Da ſende Amaſia Preſt i Bethel til Jeroboam Iſraels Konge/ oc loed hannem ſige/ Amos gør it Opløb mod dig i Iſraels Huſſ/ Landet kand icke lide hans ord. Thi ſaa ſiger Amos/ Jeroboam ſkal dø ved Suerd/ oc Iſrael ſkal bortføris fangen aff ſit Land. Oc Amaſia ſagde til Amos/ Du Seere/ gack bort oc fly til Juda land/ oc æd der brød/ oc ſpaa der. Oc ſpaa icke mere i Bethel/ Thi her er Kongens Helligdom oc Kongens Huſſ.

Amos ſuarede/ oc ſagde til Amaſia/ Jeg er ingen Prophete ey heller nogen Prophetis ſøn/ Men ieg er en Fæhyrde/ ſom ſancker Morbær. Men HERREN tog mig fra Hiorden/ oc ſagde til mig/ Gack bort/ oc ſpaa mit Folck Iſrael. Saa hør nu HERRENS ord/ Du ſiger ſpaa icke mod Iſrael/ oc dryppe icke mod Iſaacs Huſſ. Der faare ſiger HERREN ſaa/ Din Huſtru ſkal bliffue til en Hore i Staden/ oc dine Sønner oc Døtter ſkulle falde ved Suerd/ oc din Ager ſkal vddelis met ſnoren/ Men du ſkalt dø vdi it vrent Land/ Oc Iſrael ſkal fordriffuis aff ſit Land.

VIII.

DEn HERRE HERRE viſde mig en Syn/ Oc ſee/ Der ſtod en Kurff met Sommer fruct. Oc hand ſagde/ Huad ſeer du Amos? Men ieg ſuarede/ En Kurff met Sommerfruct. Da ſagde HERREN til mig/ Enden er kommen offuer mit Folck Iſrael/ Jeg vil icke mere ſee offuer met hannem. Oc Sangen i Kircken ſkal omuendis til Hylen/ Paa ſamme tid ſiger den HERRE HERRE/ Der ſkulle ligge mange døde Legeme alle ſtede/ huilcke mand ſkal lønlige bort bære.

Hører dette i ſom vndertrycke de Fattige/ oc forderffue de Elendige i landet/ oc ſige/ Naar vil da den Nymaanet faa ende/ At wi ſkulle ſelie Kornet/ oc Sabbathen/ at wi mue haffue Kornet falt/ oc gøre Epha mindre/ oc forøge Seckelen/ oc forfalſke Vecten/ Paa det at wi kunde komme de Fattige vnder oſſ for pendinge/ oc de Nødtørtige for it par Sko/ oc ſelie Affner faar Korn. HERREN haffuer ſorit mod Jacobs hofferdighed/ Huad gelder det/ om ieg ſkal forglemme ſaadan deris gerning euindelige? Skulde icke Landet beffue for ſaadant ſkyld/ oc alle Indbyggerne ſørge? Ja det ſkal altſammen offuer løbis/ ſom met it Vand/ oc bort føris oc offuerflydis/ ſom met floden i Egypten.

Paa den ſamme tid/ ſiger den HERRE HERRE/ vil ieg lade Solen nedgaa om Middagen/ oc lade landet bliffue mørckt paa liuſſ dag. Jeg vil omuende eders Helligdage/ oc al eders Sang til grædende klagemaal/ Jeg vil føre Sæcke/ offuer alle Lender/ oc gøre alle hoffuit ſkallede/ oc ieg vil ſende en Sorrig offuer dem/ ſom mand haffuer offuer en eniſte ſøn/ oc det ſkal faa en ynckelig ende.

See/ Tiden kommer/ ſiger den HERRE HERRE/ At ieg vil ſende Hunger i Landet/ icke Hunger effter Brød eller Tørſt effter Vand/ Men til at høre HERRENS ord. At de ſkulle løbe hid oc did/ fra it Haff oc til it andet/ fra Norden oc til Øſten/ oc ſøge effter HERRENS ord/ oc finde dog icke. Paa den tid ſkulle deylige Jomfruer oc vnge Drenge vanſmecte aff Tørſt. Huilcke nu ſuerie/ ved Samarie forbandelſe/ oc ſige/ Saa ſandelige/ ſom din Gud leffuer i Dan/ Saa ſandelige ſom den Skick leffuer i Berſeba/ Thi de ſkulle ſaa falde/ at de ſkulle icke opſta igen.

Amos Prophete.

IX.

JEg ſaa HERREN ſtaa paa Alteret/ Oc hand ſagde/ Sla paa det øffuerſte Dørtræ/ at ſtolpene beffue/ Thi deris Gerighed ſkal komme dem alle paa deris Hoffuit/ oc ieg vil ihielſla deris Efftérkommere met Suerd/ At ingen ſkal vndfly/ ey heller vndkomme der fra. Oc om de end groffue ſig ned i Helffuede/ da ſkal dog min Haand hente dem der fra/ Oc om de opfore i Himmelen/ vil ieg dog ſtøde dem ned. Oc om de end ſkiulte dem offuen paa Charmels bierg/ vil ieg dog ſøge dem der/ oc hente dem der aff/ Oc om de ſkiulte dem faar mine Oyen i Haffſens grund/ Saa vil ieg dog befale Hugormene/ at de ſkulle der ſtinge dem. Oc om de ginge end fangne bort faar deris Fiender/ Saa vil ieg dog befale Suerdet/ at det ſkal myrde dem der/ Thi ieg vil holde mine Oyen offuer dem til wlycke/ oc icke til gode.

Ierem. 44.

Thi den HERRE HERRE Zebaoth er ſaadan/ naar hand rører it Land/ da ſmelter det/ At alle Indbyggere ſkulle ſørge/ at det ſkal gantſke løbe offuer dem ſom Vand/ oc de ſkulle der met offuerteckis/ lige ſom met floden i Egypten. Hand er den der bygger ſin Sal i Himmelen/ oc grundfeſter ſit Paulun paa Jorden/ Hand kalder Vandet i Haffuit/ oc vdgyder det paa Jorden/ Hand heder HERRE. Ere i Iſraels børn mig icke lige ſom Blaamend/ ſiger HERREN: Haffuer ieg icke ført Iſrael aff Egypti land/ oc Philiſterne aff Chapthor/ oc de Syrer aff Kir?

See/ den HERRE HERRIS Oyen ſee paa it ſyndigt Kongerige/ at ieg ſkal det plat vdſlette aff Jorderig/ Alligeuel at ieg vil icke plat vdſlette Jacobs Huſſ/ ſiger HERREN. Men dog ſee/ Jeg vil befale/ oc lade ſicte Iſraels Huſſ iblant alle Hedningene/ lige ſom mand ſicter met it Sold/ Oc de ſmaa Korn ſkulle icke falde paa Jorden. Alle Syndere iblant mit Folck ſkulle dø ved Suerd/ de ſom ſige/ Wlycken ſkal icke vere oſſ ſaa nær/ oc icke heller vederfare oſſ.

Acto. 15.

Paa den ſamme tid/ vil ieg oprette Dauidz forfaldne Tabernackel igen/ oc opbygge hans ſønder brydne Gierde/ oc oprette det igen ſom er affbrødet/ oc ieg vil bygge det igen/ ſom det vaar i fordum tid. At de ſkulle beſide de Offuerbleffne i Edom/ oc de offuerbleffne iblant alle Hedninge/ faar huilcke mit Naffn ſkal predickis/ ſiger HERREN/ ſom ſaadant gør.

Ioel. 3.

See/ den tid ſkal komme/ ſiger HERREN/ At mand ſkal pløye oc høſte til lige/ oc til lige bruge Vinperſen oc ſaa/ Oc Biergene ſkulle dryppe ſød Vin/ oc alle Høye ſkulle vere fructſommelige. Thi ieg vil vende mit Folckis Iſraels Fengſel/ at de ſkulle opbygge de øde Stæder/ oc beſide dem/ plante Vingaarde/ oc dricke Vin aff dem/ Gøre Vrtegaarde/ oc æde Fruct der aff. Thi ieg vil plante dem i deris Land/ at de ſkulle icke mere oprykkis aff deris Land/ ſom ieg vil giffue dem/ ſiger HERREN din Gud.

Ende paa Amos Prophete.

I.

DEnne er Abdie Syn / Saa siger den HERRE HERRE aff Edom / Wi haffue hørt aff HERREN / at der er sent it Bud iblant Hedningene / Op / oc lader oss stride mod dem. See / ieg haffuer giort dig ringe iblant Hedningene / oc meget foractet. Dit Hiertis hoffmodighed haffuer bedragit dig / efftersi at du bode i Stenklippens reffuer i dine høye Slaat / oc siger i dit hierte / Huo vil støde mig ned til grund: (Ierem. 49.)

Om du end fore saa høyt op / som en Ørn / oc giorde din rede iblant Stiernerne / Da vil ieg dog støde dig ned der fra / siger HERREN. Der som Tyffue eller Forstyrere komme offuer dig om natten / huorledis skalt du da bliffue til inted: Ja de skulle nock stiæle / Oc naar Vinhøstere komme offuer dig / da skulle de inted lade bliffue offuer til dig igen / som du kant sancke. Huorledis skulle de da randsage effter Esau / oc søge effter hans Liggendefæ: Alle dine Forbundz mend skulle støde dig aff Landet / Det Folck paa huilcket du setter din trøst / det skal bedrage dig / oc offuerfalde dig / De som æde dit Brød / skulle forraade dig før end du mercker det.

Huad gelder det / siger HERREN / Jeg vil paa den tid / gøre de vise i Edom til inted / oc den klogshed paa Esaus bierg: Thi dine Stercke i Theman skulle bliffue mistrøstige / paa det de skulle alle oprycksis ved mord paa Esaus bierg. For den Genuordighedz skyld / som de giorde din broder Jacob. Paa den tid / der du stodst mod hannem / der de Fremmede bortførde hans Hær fangne / oc Vdlendige vddroge at hans porte / oc kaste Laad offuer Jerusalem / Da vaast du lige som en aff dem. Der faar skalt du bliffue til al skendzel / oc vere ødelagt euindelige.

Du skalt icke mere saa see din lyst / paa din Broder i hans elendighedz tid / Oc du skalt icke glæde dig offuer Juda Børn / paa deris iammers tid / Oc du skalt icke tale saa hoffmodelige met din mund / i deris angistis tid. Du skalt icke drage ind at mit Folckis Porte / i deris iammers tid / Du skalt icke see din lyst paa deris Wlycke / i deris iammers tid / Du skalt icke skicke hielp mod hans Hær / i hans iammers tid. Du skalt icke staa paa Veyskelet at myrde dem som vndsly fra hannem / Du skalt icke forraade hans Offuerbleffne paa hans angistis tid.

Thi HERRENS dag er nær / offuer alle Hedningene / Lige som du giorde / saa skal dig skee igen / Oc lige som du fortient haffuer / Saa skal det komme dig igen paa dit hoffuit. Thi lige som i haffue drucket paa mit hellige bierg / Saa skulle alle Hedninge daglige dricke / Ja de skulle vddricke oc opsluge / at det skal vere / lige som der haffde aldri noget verit.

Men der skulle end nogle bliffue reddede paa Zions bierg / oc de skulle vere en Helligdom / oc Jacobs Huss skal beside sin Eyedom. Oc Jacobs Huss skal bliffue en Ild / oc Josephs Huss en Lue / Men Esaus Huss / halm / det skulle de optende oc fortære / at der skal inted offuerbliffue aff Esaus Huss / Thi HERREN haffuer det talet. ¶ Oc de mod Synden / skulle beside Esaus bierg / oc i Dalerne Philisterne / Ja de skulle beside Ephraims marck oc Samarie marck / oc Ben Jamin Gileadz bierg. Oc de fordreffne aff Israels børns Hær / som ere iblant Chananiterne indtil Zarphath / oc de fordreffne aff Jerusalems stad / som ere i Sepharad / de skulle beside Stæderne mod Synden. Oc Frelsere skulle opkomme paa Zions bierg / at dømme Esaus Bierg / Saa skal det vere HERRENS Kongerige.

Ende paa Abdias Prophete.

Jonas Prophete.

I.

HERRENS ord skede til Jonas Amithai søn/ oc sagde/ Gør dig rede/ oc gack i den store Stad Niniue/ oc predicke der vdi/ Thi deris ondskaff er kommen faar mig. Men Jonas giorde sig rede oc flyde for HERREN/ oc vilde paa Haffuet/ oc hand kom ned mod Japho/ Oc der hand fant it Skib/ som vilde fare paa Haffuet/ gaff hand hannem Ferie pendinge/ oc traadde der vdi/ at hand vilde fare met dem paa Haffuet/ for HERREN.

Da loed HERREN it stort Vær komme paa Haffuet/ oc der begyntis en suar storm paa Haffuet/ At mand mente/ at Skibet skulde sønderslaff. Oc Skibmendene fryctede sig/ oc robte/ huer til sin Gud/ oc vdkaste Redskaffuet i Haffuet som vaar i Skibet/ at det kunde lættis. Men Jonas vaar nedstigen i Skibet/ laa oc soff. Da gick Skipperen til hannem/ oc sagde til hannem/ Hui soffuer du? Stat op/ Kald paa din Gud/ Det kand vel skee at Gud vil tencke paa oss/ at wi skulle icke forderffuis.

Oc den ene sagde til den anden/ Kommer/ wi ville kaste Laad/ at wi kunde faa at vide for hues skyld det gaar oss saa ilde. Oc der de kaste Laaden/ da falt hand paa Jonam. Da sagde de til hannem/ Sig oss/ huor faar gaar det oss saa ilde? Huad er dit ærinde? oc hueden komst du? Aff huad Land est du? oc aff huad Folck est du? Hand sagde til dem/ Jeg er en Ebreer/ oc frycter den HERRE Gud aff Himmelen/ som giorde Haffuet oc det tørre. Da fryctede Folcket meget/ oc sagde til hannem/ Huor faare haffuer du saadant giort? Thi de viste at hand flyde for HERREN/ Thi hand haffde det sagt dem.

Da sagde de til hannem/ Huad skulle wi da gøre met dig/ at Haffuet kand stillis faar oss? Thi haffuet brusede. Hand sagde til dem/ Tager oc kaster mig vd i haffuet/ saa bliffuer haffuet stille faar eder/ Thi ieg ved at saadan stor Storm kom offuer eder for min skyld. Oc Folckene arbeydede/ at de kunde komme igen til Landet/ Men de kunde icke/ Thi at haffuet brusede mod dem. Da robte de til HERREN/ oc sagde/ Ah HERRE/ lad oss icke forderffuis for denne Mandz siæls skyld/ oc regne oss icke wskyldigt blod til/ Thi du HERRE gør/ som det dig behager.

Oc de toge Jonam/ oc kaste hannem i Haffuet/ Da stod Haffuet stille/ oc lod aff at storme. Oc Folcket fryctede HERREN gantske meget/ oc giorde HERREN Offer oc løffte. Men HERREN skickede en stor Fisk/ at indsluge Jonam/ Oc Jonas vaar i Fiskens Liff/ tre dage oc tre nætter.

Matth. 12.

II.

OC Jonas bad til HERREN sin Gud/ i Fiskens Liff/ oc sagde.

Jeg robte til HERREN i min Nød/ oc hand suarede mig/ Jeg skreg aff Helffuedis Bug/ oc du bønhørde min røst.

Du kaste mig i Dybet mit i Haffuet/ at Floderne gaffue sig om mig/ Alle dine Voger oc bølger ginge offuer mig.

At ieg tenkte/ at ieg vaar forskuden fra dine Øyen/ At ieg skulde icke mere see din hellige Tempel.

Vandene omgaffue mig/ indtil mit Liff/ Dybet gaff sig om mig/ Tang betackte mit Hoffuet.

Jeg sanck hen vnder til Biergens grund/ Jorden haffde beslutter mig euindelige/ Men du HERRE min Gud/ førde mit Liff aff forderffuelsen.

Der min Siæl bleff mistrøstig hoss mig/ Da tenckte ieg paa HERREN/ Oc min bøn kom til dig/ i din hellige Tempel.

De som holde dem paa det som inted er/ De forlade deris Naade.

Men ieg vil met Tackoffer/ Jeg vil betale HERREN mit Løffte/ at hand haffuer hulpit mig.

Oc HERREN sagde til Fisken/ Oc hand spyde Jonam paa Landet.

Oc

III.

DEt HERRENS ord skede anden gong til Jonas/ oc sagde/ Gør dig rede/ gack i den store Stad Niniue/ oc predicke dem den Predicken/ som ieg siger dig. Da giorde Jonas sig rede/ oc gick hen til Niniue/ som HERREN haffde sagt/ Men Niniue vaar en Gudz Stad/ tre dagis reyse stor. Oc der Jonas begynte at gaa ind i Staden en dags reyse/ predickede hand/ oc sagde/ Der ere end nu fyretiue dage/ saa skal Niniue forgaa. Da trode Folcket i Niniue paa Gud/ oc lode predicke/ At mand skulde faste/ Oc tage Sæcke paa/ baade store oc smaa.

Matth. 12. Lucæ 11.

Oc der det kom til Kongen i Niniue/ stod hand op aff sin Throne/ oc afflagde sine Purpur/ oc suøbte en Sæck om sig/ oc sette sig i asken. Oc loed vdrobe oc sige i Niniue/ aff Kongens oc hans Veldigis befalning saa/ Der skal huercken Menniske ey heller diur/ huercken Øxen eller Faar smage noget/ oc mand skal icke føde dem/ ey heller lade dem dricke Vand. Oc de skulle suøbe Sæcke om dem/ baade Menniske oc Diur/ oc robe til Gud sterckelige/ Oc huer skal vende sig fra sin onde vey/ oc fra sine henders fortrædelighed. Huo ved? Gud maatte omuende sig oc fortryde det/ oc vende sig fra sin grumhedz vrede/ at wi skulle icke forderffuis.

Ioel. 2.

Men der Gud saa deris gerning/ at de vende dem fra deris onde veye/ Angrede hannem det Onde/ som hand haffde talet at gøre dem/ oc giorde det icke.

IIII.

DEt fortrød Jonas gantske meget/ oc hand bleff vred/ oc bad til HERREN oc sagde/ Ah HERRE/ Dette er det/ som ieg sagde/ der ieg vaar end i mit Land/ huorfaare ieg vilde ocsaa kommit før at fly paa Haffuet/ Thi ieg ved/ at du est Naadig/ Barmhiertig/ Langmodig oc aff stor Godhed/ oc lader dig angre det Onde. Saa tag nu HERRE min Siæl fra mig/ Thi ieg vil heller vere død end leffue. Men HERREN sagde/ Ment du/ at du gør dig vred met rette.

Psal. 103. 145. Ioel. 2.

Oc Jonas gick vd aff Staden/ oc sette sig Øster hoss Staden/ oc giorde sig der en Bolig/ der sette hand sig vnder skyggen/ Indtil at hand kunde see/ huad Staden skulde vederfaris.

Oc HERRE Gud skickede it Gresskar/ den voxte offuer Jonas/ at det skyggede offuer hans hoffuet/ oc fride hannem fra hans onde/ oc Jonas gledde sig meget aff det Gresskar. Men HERREN skickede en Orm til om morgenen/ der Morgen stiernen gick op/ som stack Gresskaret/ at det visnede. Oc der Solen vaar opgongen/ skickede Gud it tiurt Østen vær/ oc Solen stack Jonas paa hoffuedet/ at hand bleff vansmectig. Da yndskede hand sin Siæl at dø/ oc sagde/ Jeg vilde heller vere død end leffue.

Da sagde Gud til Jonas/ Ment du/ at du gør dig vred met skel for det Greskar? Oc hand sagde/ Jeg gør mig vred met skel/ indtil døden. Oc HERREN sagde/ Dig ynckis offuer Gresskaret/ faar huilcket du haffuer icke arbeydet/ oc du elskte det icke heller op/ huilcket som bleff paa en nat/ oc bleff forderffuit paa en nat. Oc skulde ieg icke ynckis offuer Niniue saadan en stor Stad/ J huilcken der er mere/ end hundrede oc tiue tusinde Menniske/ som icke vide forskel paa/ huad høyre eller venstre er/ Oc der til met mange Diur.

Ende paa Jonas Prophete.

Micheas Prophete.

I.

DEtte er HERRENS Ord/ ſom ſkede til Micheas aff Mareſa/ i Jotham/ Achas oc Ezechie/ Juda Kongers tid/ Huilcke hand ſaa offuer Samaria oc Jeruſalem.

Høꝛer alle Folck/ Giff act paa du Land/ oc alt det ſom der er vdi/ Thi den HERRE Gud haffuer at tale met eder/ Ja HERREN aff hans hellige Tempel. Thi ſee/ HERREN ſkal gaa vd fra ſit Sted/ oc nedfare oc træde paa høyene i Landet/ At Biergene ſkulle ſmelte vnder hannem/ oc Dalene ſkulle ſønder riffuis/ Lige ſom vox ſmelter faar Ild/ ſom vand der flyder ned at. Det alt ſammen foꝛ Jacobs offuertrædelſis ſkyld/ oc foꝛ Iſraels Huſis Synder ſkyld.

Esaiæ 26.

Men huilcken er Jacobs Offuertrædelſe? Er det icke Samaria? Oc huilcke ere Juda Høye? Er det icke Jeruſalem? Oc ieg vil gøꝛe Samaria til en Stenhob i marcken/ ſom mand legger omkring Vingaardene/ oc ieg vil ſlæbe hendis ſtene boꝛt i Dalerne/ oc ned bꝛyde i grund. Alle hendis Affguder ſkulle ſønder bꝛydis/ oc al hendis Hoꝛe løn ſkal bꝛendis met Ild/ oc ieg vil ødelegge alle hendis Billede/ Thi de ere ſamlede aff Hoꝛe løn/ oc de ſkulle ocſaa bliffue Hoꝛe løn igen.

Der offuer maa ieg græde oc hyle/ Jeg maa gaa røffuit oc blot/ Jeg maa klage ſom Drager/ oc ſøꝛge ſom Strudſer. Thi der er inted raad til hendis Plaffue/ ſom er kommen indtil Juda/ oc ſkal recke indtil mit Folckis poꝛt i Jeruſalem. Kundgøꝛer det io icke i Gad/ Ladet eder icke høꝛe græde/ Men gaar i Søꝛgeherberet/ oc ſider i aſken. Du deylige Stad ſkalt der hen met al ſkam/ Den Indbyggerinde Zaenan ſkal icke dꝛage vd/ foꝛ det neſte Huſis ſoꝛg ſkyld/ Hand ſkal tage det fra eder/ naar hand leyꝛer ſig der. Den bedꝛøffuede Stad kand icke trøſte ſig/ Thi at Wlycke ſkal komme fra HERREN/ oc ſaa indtil Jeruſalems poꝛte. Du Lachis ſtad/ ſpent Løberne faare/ oc far der fra/ Thi du eſt Zions Daatters begyndelſe til Synden/ oc Iſraels offuertrædelſer ere fundne i dig. Du ſkalt giffue Fanger/ ſaa vel ſom Gad/ Achſib ſtad ſkal det feyle met Iſraels Konger. Jeg vil føꝛe den rette Arff til dig Mareſa/ oc Iſraels herlighed ſkal komme indtil Adullam. Lad affrage haaret/ oc gack ſkaldet offuer dine kræſelige bøꝛn/ Gøꝛ dig plat ſkaldet ſom en Øꝛn/ thi de ere føꝛde fangne boꝛt fra dig.

II.

VE dem/ ſom tencke at gøꝛe ſkade/ oc gaa om met onde ſkalcke ſtycke i deris Leyer/ at de ville fuldkomme det aarle/ naar det bliffuer liuſt/ effterdi de haffue mact. De riffue Agre til dem/ oc tage Huſſ/ huilcke dem lyſter/ Saa bꝛuge de vold/ met huer Mandz Huſſ/ oc met huer Mandz Arff. Der faare ſiger HERREN ſaa/ See/ Jeg tencker ont offuer denne Slect/ huoꝛ fra i ſkulle icke dꝛage eders Halſſ/ oc icke gaa ſaa ſtolte frem/ Thi der ſkal bliffue en ond tid.

Paa den tid/ ſkal mand gøꝛe it Spꝛock om eder/ oc klage/ Det er vde (ſkal mand ſige) wi ere foꝛſtyꝛede/ Mit Folckis Land faar en fremmet Herre/ Naar ſkal hand dele Agrene til oſſ igen/ ſom hand haffuer taget fra oſſ? Ja vel/ J ſkulle ingen deel beholde i HERRENS Menighed.

De ſige/ Mand ſkulde icke dꝛyppe/ Thi ſaadan dꝛyppen rammer oſſ icke/ Wi ſkulle icke ſaa bliffue til ſkamme. Jacobs Huſſ trøſter ſig ſaa/ Ment du/ at HERRENS Aand er foꝛkoꝛtet? Skulde hand ville ſaadant gøꝛe? Det er ſant/ Min Tale er de Fromme venlig. Men mit Folck haffuer opreyſt ſig/ ſom en Fiende/ Thi de røffue dem/ baade Kioꝛtel oc Kaabe fra/ ſom gaa tryggelige frem/ lige ſom de der komme aff Krig. J dꝛiffue mit Folckis Quinder aff deris kære huſſ/ oc tage altid min pꝛydelſe fra deris Bøꝛn. Der faare gøꝛer eder rede/ J maa her fra/ J ſkulle icke bliffue her/ Faar deris wrenhedz ſkyld/ ſkulle de bliffue haardelige foꝛſtyꝛede.

Der ſom ieg vaare en vilfarendis Aand/ oc en Løgn pꝛedickere/ oc pꝛedickede huoꝛledis de ſkulde dꝛicke oc ſlemme/ Det vaare en Pꝛedickere faar dette Folck.

Men ieg vil foꝛſamle dig Jacob altſammen/ oc føꝛe de offuerbleffne i Iſrael til hobe/ Jeg vil

vil lede dem til sammen i en fast Stold / lige som en Hiord / oc som en Hiord / i en Faare sti / at det skal buldre aff Mennisken. Der skal en som kand bryde igennem / fare op faar dem / de skulle bryde igennem / oc drage igennem Porten vd oc ind / oc deris Konge skal gaa faar dem / och HERREN fremmerst.

III.

OC ieg sagde / Hører dog i Hoffueder i Jacobs huss / J skulde met rette vere de / som skulde vide Rætten. Men i hade det Gode och elske det Onde / J Flaa huden aff dem / oc Kødet aff deris been. Oc æde mit Folckis kød / Och naar i haffue dragit Huden aff dem / da sønder bryde i och deris been / oc legge dem bort / lige som i en Gryde / oc lige som kød i en Kædel. Derfaare naar i robe til HERREN / skal hand icke bønhøre eder / Men hand skal skiule sit Ansict for eder paa samme tid / lige som i haffue fortient met eders onde væsen.

Saa siger HERREN mod de Propheter / som forføre mit Folck / De predicke / At det skal gaa vel / naar mand giffuer dem nock at æde / men naar mand giffuer dem inted i munden / da predicke de / her skal komme en Krig. Der faare skal eders Syn bliffue til nat / oc eders spaadom til mørckhed / Solen skal nedgaa offuer de Propheter / oc dagen skal mørckis offuer dem. Oc Seerne skulle beskemmis / och spaamend skulle bliffue til spaat / och skulle alle skiule deris munde / effterdi der skal inted Gudz ord vere.

Men ieg er fuld aff krafft oc aff HERRENS aand / fuld aff ræt oc styrcke / At ieg taar giffue Jacob sin Offuertrædelse til kende / oc Jsrael sin Synd. Saa hører dog dette i Hoffueder i Jacobs huss / oc i Førster i Jsraels huss / J som foracte Rætten / oc omuende alt det som ret er. J som bygge Zion met blod / oc Jerusalem met wræt. Hendis Hoffueder dømme for Gaffuer / Hendis Prester lære for Løn / oc hendis Propheter spaa for pendinge / de forlade dem paa HERREN / oc sige / Er icke HERREN iblant oss? Der kand ingen wlycke komme offuer oss. Der faare skal Zion bliffue pløgit som en Ager for eders skyld / och Jerusalem til en Sten hob / oc Templens bierg til en vild Høyelse.

Ezech. 22.
Zepha. 3.
Iere. 26.

IIII.

MEn i de siste dage / da skal Bierget / paa huilcket HERRENS Huss staar / visselige vere høyre end alle Bierg / oc ophøyes offuer alle Høye. Oc Folckene skulle løbe der til / oc mange Hedninge skulle gaa oc sige / Kommer / lader oss gaa hen op til HERRENS Bierg / oc til Jacobs Gudz Huss / at hand skal lære oss sine Veye / oc wi skulle vandre paa hans Gader / thi Louen skal vdgaa aff Zion / oc HERRENS ord aff Jerusalem.

Esaiæ. 2.

Hand skal dømme iblant store Folck / oc straffe mange Hedninge i Landene langt borte / De skulle gøre deris Suerd til Plogiern / oc deris Spiud til Segle / Der skal inted Folck opløffte Suerd mod det andet / oc de skulle icke mere lære at stride. Huer skal bo vnder sit Vintræ oc Figen træ / vden fryct / Thi den HERRE Zebaoths Mund haffuer talit det. Thi huert Folck skal vandre i sin Gudz naffn / Men wi skulle vandre i HERRENS vor Gudz Naffn altid oc euindelige.

Paa samme tid / siger HERREN / vil ieg forsamle de Halte / och sammen sancke de Forstøtte / oc dem som ieg haffuer plaffuit / oc vil gøre de Halte / at de skulle haffue Arff / och gøre de Forkaste til it stort Folck / oc HERREN skal vere Konge offuer dem paa Zions bierg fra nu indtil euig tid.

Esaiæ. 54.

Och du Eder taarn / Zions daatters Befestning / Din gyldene Rosen skal komme / den første Herskaff / som er Jerusalems daatters Kongerige. Huorfaar henger du dig da nu til fremmede Venner? Er icke Kongen hoss dig? oc ere alle dine Raadgiffuere borte / at der er kommit Ve paa dig / lige som paa en i Barns nød : Kiere lid dog saadant Ve / och støn du Zions daatter / som en i Barns nød / Thi du maat visselige vd aff Staden / oc bo paa Marcken / och komme til Babylonien / Men du skalt dog bliffue frelst der fra igen / HERREN skal der frelse dig fra dine Fiender.

Thi mange Hedninge skulle paa det neste samle dem mod dig / oc sige / Hun er forbandit / Wi ville see vor lyst paa Zion. Men de vide icke HERRENS tancke / och mercke icke hans Raad / at hand haffuer samlit dem til hobe / lige som Neger i Laden. Derfaare gør dig rede oc terske du Zions daatter / Thi ieg vil gøre dig iern Horn / oc kaaber Kløer / och du skalt sønder sla meget Folck / Saa vil ieg forbande deris Godz til HERREN / oc deris boskaff til den gantske Verdens Regentere. Men ruste dig nu du Krigerinde / Thi mand vil belegge oss / oc sla Jsraels Dommere paa Kindbenet met Keppen.

V.

OC du Bethlehem Ephrata / du ſom eſt liden iblant tuſinde i Juda/ Vdaff dig ſkal mig komme den ſom ſkal vere HERRE i Iſrael/ hues vdgang haffuer verit fra begyndelſen oc fra euig tid. Diſſ emellem lader hand plaffue dem / Indtil den tid / at den ſom ſkal føde/ haffuer fød/ Saa ſkulle da hans offuerbleffne Brødre igenkomme til Iſraels børn. Men hand ſkal ſtaa op oc føde i HERRENS krafft/ oc i hans Gudz Naffns Seyer/ Oc de ſkulle bo/ Thi hand ſkal bliffue herlig paa ſamme tid/ ſaa viit ſom Verden er.

Matth. 2.

Der til ſkulle wi oc haffue fred for Aſſur/ Søm er nu falden i vort Land / oc haffuer nedtrædt vore Huſſ. Thi ſiu Hyrder oc otte Førſter ſkulle opueckis mod hannem / ſom ſkulle forderffue Aſſur Land met Suerd/ oc Nemrodz land met deris blote Vaaben. Saa ſkulle wi frelſis fra Aſſur/ ſom er indfalden i vort Land/ oc haffue nedtrædt vore Landemercke.

Oc Jacobs Offuerbleffne ſkulle bliffue iblant mange Folck/ lige ſom en Dug aff HERREN/ oc lige ſom Taare paa Greſſet/ ſom bier effter ingen / ey heller vare paa Menniſken. Ja de Offuerbleffne aff Jacob ſkulle vere iblant Hedningene hoſſ mange Folck / lige ſom en Løue iblant Diurene i ſkoffuen/ lige ſom en vng Løue iblant en Faare Hiord/ ſom ingen kand formene/ naar hand gaar der igennem/ nedtræder oc ſønder riffuer. Thi din Haand ſkal vinde mod alle dine Modſtandere/ at alle dine Fiender ſkulle oprydkis.

Pſalm. 110.

Paa ſamme tid/ ſiger HERREN / vil ieg tage dine Heſte fra dig / oc forderffue dine Vaagne. Oc oprycke alle dine ſtæder i Landet/ oc ſønder bryde alle dine Befeſtninger. Oc ieg vil oprycke alle Troldkarle hoſſ dig / at ingen Tegnis vdtydere ſkal bliffue hoſſ dig. Jeg vil oprycke dine Billede oc Affguder fra dig / at du ſkalt icke mere bede til dine Henders gerning. Oc ieg vil ned bryde dine Lunde/ oc vdſlette dine Stæder. Oc ieg vil bruge Heffn met grumhed oc vrede/ paa alle Hedninge/ ſom icke ville lyde.

VI.

HØrer dog huad HERREN ſiger/ Gør dig rede oc ſtraffe Biergene / oc lad Høyene høre din røſt. Hører i Bierg/ huorledis HERREN vil ſtraffe/ met ſtercke iordens grunduolle/ Thi HERREN vil ſtraffe ſit Folck/ oc hand vil ſtraffe Iſrael.

Mit Folck/ huad haffuer ieg giort dig/ oc huor met haffuer ieg giort dig ſkade? ſig mig det. Førde ieg dig dog aff Egypti Land/ oc frelſte dig aff Trældommens huſſ / oc ſende Moſen/ Aaron oc Mariam frem faare dig. Mit Folck/ tenck dog der paa / Huad Balak Kongen aff Moab haffde i ſinde/ oc huad Balaam Peors ſøn ſuarede hannem / fra Sittim indtil Gilgal/ Der paa ſkulde i io mercke/ huorledis HERREN haffuer giort eder alt gaat.

Nume. 22.

Huor met ſkal ieg forlige HERREN? Met bucken faar den høye Gud? ſkal ieg forlige hannem met Brendoffer oc aars gamle Kalffue? Ment du / at HERREN haffuer en behagelighed til mange tuſinde Vædre/ eller til Olie/ om der end vaare vtallige ſtrømme fulde? Eller/ ſkal ieg giffue min førſte ſøn/ for min offuertrædelſe/ Eller min Liffs fruct for min ſiæls ſynd? **Det er dig ſagt Menniſke huad gaat er / oc huad HERREN eſker aff dig/ ſom er/ at holde Gudz ord / oc bruge Kærlighed / oc vere ydmyg faar din Gud.**

HERRENS røſt ſkal robe offuer Staden / Men huo ſom frycter dit Naffn / hannem ſkal det gaa vel/ Hører i Slæcter/ huad der predickis/ Alligeuel bliffuer det vretferdige Godz i den vgudeligis Huſſ/ oc den hadelige ringe Epha? Eller ſkulde ieg ſamtycke den vrette veyſkaal/ eller den falſke Vect i ſeckene? Met huilcke hans Rige gøre megen vret / oc hans Indbyggere gaa om met løgn / oc haffue falſke Tunger i deris halſſ.

Derfaare vil ieg begynde at plaffue dig / oc ødelegge dig for dine Synder ſkyld. Du ſkalt icke haffue nock at æde/ oc du ſkalt vanſinectis. Oc huad du faar fat paa / det ſkal dog icke komme der fra/ Oc det ſom kommer der fra / det vil ieg dog giffue vnder Suerd. Du ſkalt ſaa oc icke Høſte/ Du ſkalt perſe olie/ oc icke ſalue dig met hende/ Du ſkalt perſe Moſt / oc inted dricke Vin. Thi mand holder Amri ſkick/ oc al Achabs Huſis gerning / oc efterfølge deris Raad/ Der faar vil ieg ødelegge dig/ oc deris Indbyggere/ at mand ſkal huidſle effter dem/ oc de ſkulle bære mit Folckis forſmædelſe.

Deute. 28.
Hag. 2.

VII.

AH / det gaar mig / lige som den der sancker bag effter i Vingaarden / Der som mand finder ingen Vindruer at æde / oc vilde dog gerne haffue den beste Fruct. De fromme Folck ere borte aff dette Land / oc de Retferdige ere icke mere iblant Folcket / de tracte alle effter Blod / Huer driffuer den anden / at hand vil forderffue hannem / Oc mene / at de gøre vel der vdi / naar de gøre ilde. Huad Førsten vil / det siger Dommeren / at hand skal gøre hannem en Tieniste igen. De Veldige raade effter deris egen vilie / at gøre skade / oc vrie det huort de ville. Den beste iblant dem / er lige som Torn / oc redeligste / lige som Tidssel. Men naar din Predickers dag kommer / naar du skalt bliffue hiemsøgt / Da skulle de icke vide / huort de skulle hen.

Ingen tro sin Neste / Ingen forlade sig paa Førsterne / Forware din Mundz dør / for den som soffuer i din arm. **Thi Sønnen foracter Faderen / Daatteren setter sig mod Moderen / Sønnens Hustrue mod sin Mandz Moder / Oc Menniskens eget Husfolck ere hans Fiender.** Matth. 10.

Men ieg vil see til HERREN / Oc bie effter min Saligheds Gud / Min Gud skal høre mig.

Glæde dig icke min Modstanderinde / at ieg ligger der / Jeg skal komme op igen / Oc om ieg end sider i Mørcket / Saa er dog HERREN mit Liuss.

Jeg vil bære HERRENS vrede / Thi ieg haffuer syndet mod hannem / Indtil at hand dømmer min Sag / oc skicker mig Ræt / Hand skal lede mig til Liuset / At ieg skal see min Lyst i hans Naade.

Min Modstanderinde skal det see / oc bestaa met al skendsel / som nu siger til mig / Huor er HERREN din Gud? Mine Øyen skulle det see / At hun skal da nedtrædis paa gaden lige som Skarn.

Paa den tid / skulle dine Mure opbyggis / oc Gudz ord skal viit vdkomme. Oc paa den tid / skulle de aff Assur oc aff de faste Stæder komme til dig / De fra de faste Stæder / indtil Vandet / fra it Haff til det andet / fra it Bierg til det andet. Thi Landet skal bliffue øde / for sine Indbyggeris skyld / oc for deris gerningers Fruct skyld.

Men fød du dit Folck met din Kæp / din Arffuedels Hiord / som bo baade i Skoffuen alene / oc paa Marcken / Lad dem fødis i Basan oc Gilead / lige i fordum tid.

Jeg vil lade dem see Vnderlige ting / Lige som paa den tid / der de droge aff Egypti land. At Hedningene skulle det see / oc alle deris Veldige skulle skamme dem / oc legge haanden paa deris Mund / oc holde for deris øern. De skulle slicke støff / som Hugorme / oc lige som Orme paa Jorden beffue i deris Huler / De skulle frycte for HERREN vor Gud / oc forferdis for dig.

Huor er saadan en Gud / som du est? Som til giffuer Synden / oc forlader sin Arffuedeels offuerbleffne Misgerningen / Hand holder icke sin vrede ewindelige / Thi hand er miskundelig. Hand skal forbarme sig offuer oss igen / nedtræde vore misgerninger / oc kaste alle vore Synder i Haffsens dybhed. Du skalt holde Jacob Troskaff / oc Abraham Naade / som du forst vore Forfedre i fordum tid.

Ende paa Micheas Prophete.

Nahum Prophete.

I.

DEnne er Byrden offuer Niniue / oc Nahums aff Elkos Spaadoms Bog.

HERREN er en nidkær Gud / oc en Heffnere / Ja HERREN er en Heffnere / oc vred / HERREN er en Heffnere mod sine Modstandere / oc hand som icke skal forglemme det met sine Fiender. HERREN er Taalmodig / oc met stor Mact / for huilcken ingen er wskyldig / Hand er HERREN / hues veye ere i Været oc Storm / oc vnder hans føder tyck støff. Hand som straffer Haffuet / oc gør det tiurt / oc gør alle Vand tørre. Basan oc Carmel vansmectis / oc alt det som blomstris paa Libanon bierg / forsmectis. Biergene skelffue faar hannem / oc Høyene forgaa / Jorderig beffuer for hannem / Der til Verdens Kretz / oc alle som bo der vdi. Huo kand staa for hans vrede: oc huo kand bliffue for hans grumhed: Hans vrede brender som Ild / oc Klipperne sønder springe for hannem.

HERREN er god / oc en Befestning i nødens tid / Oc hand kender dem som haabis paa hannem. Naar Floden løber offuer / da gør hand det til en ende / Men hand forfølger sine Fiender met mørckhed.

Psalm. 58.

Huad tencke i mod HERREN: Hand skal dog gøre en ende der paa / Wlycken skal icke komme tho gonge. Thi lige som naar Torne / som voxe end nu vdi huer andre / oc haffue deris beste oeff i dem / bliffue opbrende / lige som gantske tør halm / Saa skal det gaa den Skalckhedz raad / som kommer aff dig / oc tencker ont mod HERREN.

Saa siger HERREN / Komme sig saa rustede oc mectige / som de ville / de skulle dog affhuggis oc hen fare / Jeg haffuer ydmygit dig / Men ieg vil icke ydmyge dig igen. Da vil ieg sønder bryde hans Aag / som du bær / oc sønder riffue dine Baand. Men HERREN haffuer budit mod dig / at der skal ingen mere bliffue aff dit naffns Sæd / Jeg vil oprycke dig aff din Gudz Huss / oc ieg vil gøre dig Affguder oc Billede til en Graff / Thi du est bleffuen til indtid.

Roma. 10.
Esaiæ 52.

See / offuen paa Biergene komme it gaat Budz føder / som predicker Fred / Du Juda / holt dine Hellige dage / oc betal dine Løffte / Thi Skalcken skal icke mere komme offuer dig / Hand er aldelis opryct.

II.

ATsprederen skal drage op mod dig / oc belegge Befestningen: Men / Ja berende gaderne vel / ruste dig paa det beste / oc stercke dig paa det veldigste. Thi HERREN skal betale Jacobs hoffmodighed / som Jsraels hoffmodighed / Thi Plockerne skulle affplocke dem / oc forderffne deris Vinquiste.

Hans Sterckis Skiolde ere røde / Hans Stridzmend ere som Purpur / Hans Vogne liuse som Jld / naar hand vil drabe / Deris Spidse beffue. Vognene rulle paa gaderne / oc bulder i stræderne / De blincke som Bluss / oc fare iblant huer andre / som Liunet.

Men hand skal tencke paa sine Veldige / Dog skulle de samme falde / huor de ville vd / oc de skulle haste til Muren / oc til Beskermelse som de kunde bliffue trygge. Men Portene hoss Vandet skulle dog bliffue opladne / oc Pallatzet skal vndergaa. Dronningen skal bortføris fangen / oc hendis Jomfruer skulle sucke som Duer / oc sla dem paa deris bryst. Thi Niniue er lige som en Dam fuld aff Vand / Men det skal bort flyde. Staar / staar (skulle de robe) Men der skal ingen omuende sig.

Saa røffuer nu Sølff / røffuer Guld / Thi her er ingen ende paa Liggendefæ / oc paa allehonde kaastelige Klenodies mangfoldighed. Men hun skal nu rent oplæsis oc bliffue plyndret / At hendis hierte skal mistrøstis / Knæene slagne / alle Lenderne beffue / oc alle Ansict skulle see blegt vd / som en leer potte.

Huor ere nu Løuernis Bolige / oc de vnge Løuers Føde / der som Løuen / oc Løuinden vandrede met deris vnge Løuer / oc ingen torde iage dem bort: Men Løuen røffuede nock faar sine Vnge / oc myrde det til sin Løuinde / Hand opfyltes sine Huler met Roff / oc sine Bolige met det som hand haffde sønder reffuit.

See / Jeg vil til dig / siger den HERRE Zebaoth / oc optende dine Vogne i røg / oc Suerdet skal opæde dine vnge Løuer / oc ieg vil gøre en ende paa dit Roff aff Jorden / At mand skal icke mere høre dit Budz røst.

Ve den

III.

WE den mordere Stad/som er fuld aff Løgn oc Røffueri / oc vil icke lade aff sit røffueri. Thi der skal mand høre Suøberne smæcke/ oc Hiulene knarcke/ Hestene vrinske/ oc Vaagnene rulle. Hand fører Reysener op met blancke suerd/oc met skinnende spiud/ Der ligge mange ihielslagne oc store hobe Legeme / at der er inted tal paa dem / oc mand maa falde offuer Legeme. Det skeer altsammen for den skøne deylige Horis store Horeri skyld/ som omgaar met Troldom/oc forhuerffuer Hedningene met sit Horeri / oc Land oc Folck met sin Troldom.

See/ Jeg vil mod dig/ siger den HERRE Zebaoth/ Jeg vil optecke dit bremme vnder dit Ansict/oc vil gøre dig nøgen faar Hedningene/oc vise Kongerigene din Skendzel. Jeg vil gøre dig gantske forferdelig/oc beskemme dig/oc gøre dig til en Skysel / At alle som dig see/ skulle fly fra dig/oc skulle sige/Niniue er forstyret/Huo vil haffue medynck met hende? Oc huor skal ieg opsøge dig Trøstere?

Ment du/ at du est bedre end den Regenteris stad No? som laa hoss Vandet / oc haffde vand trint omkring/hues muer oc befestelse Haffuet vaar. Morland oc Egypten vaar hendis vtalig mact/Put oc Lybia vaare din hielp. Hun bleff dog fordreffuit/oc matte drage bort fangen/oc hendis Børn bleffue ihielslagne paa alle gader/oc mand kaste Laader om hendis Edele/oc alle hendis Veldige bleffue bundne i Lencker oc lagde i fiedre. No.

Saa skalt du oc bliffue drucken/oc skiule dig/oc søge en befestning for Fienderne. Alle dine faste Stæder/ere lige som Figentræ met mode Figen / naar mand ryster dem / da falde de hannem i munden/som dem vil æde. See dit Folck skal bliffue til Quinder i dig/ oc dit Landzporte skulle opladis for dine Fiende/oc Ilden skal fortære dine Stenger.

Drag dig Vand/ thi du skalt bliffue belagt/ Forbedre dine Befestninger / Gack i leer / oc træd leer/oc gør stercke tegelstene. Men Ilden skal opæde dig/oc Suerdet ihielsla dig / Det skal opæde dig/lige som Oldenborrer/Det skal offuerfalde dig som Oldēborrer/Det skal offuerfalde dig som Gresshopper. Du haffuer flere Købmend / end der er Stierner paa Himmelen/ Men nu skulle de vdbrede dem/som Oldenborrer/oc bortfly. Dine Herrer ere saa mange som Gresshopper/oc dine Høffuitzmend som Oldenborrer / som leyre dem hoss gerdene / i de kolde dage/Men naar Solen opgaar/da fly de bort/at mand ved icke/huor de bliffue. ¶ Dine Hyrder skulle soffue/O Konge i Assyrien/dine mectige skulle legge sig/ oc dit Folck skal bortspress paa Biergene/ oc ingen skal samle dem. Jngen skal sørge for din skade / ey heller bekymre sig for din plaffue / Men alle som høre saadant om dig/de skulle klappe met deris hender offuer dig / Thi offuer huem er icke din ondskaff gongen / foruden affladelse?

Ende paa Nahum Prophete.

Habacuk

I.

DEnne er den Byrde / som Habacuk Prophete haffuer seet. HERRE / huor lenge skal ieg robe / oc du vilt icke høre: Huor lenge skal ieg robe til dig for offuer vold / och du vilt icke hielpe: Hui lader du mig see Møye och Arbeyde: Huorfaar viser du mig roff oc fortredelighed omkring mig: Vold gaar offuer Rætten. Derfaar gaar det fast anderledis til end ret / och ingen ret sag kand vinde / Thi den Vgudelige tager fordelen fra den Retferdige / Fordi gaar der vrang Dom.

Seer iblant Hedningene / seer oc forundrer eder / Thi ieg vil gøre noget i eders tid / huilcket i skulle icke tro / naar mand siger der aff. Thi see / ieg vil opuecke Chaldeerne / it bittert och snart Folck / som skal drage saa viit som Landet er / at indtage Bolige / som icke ere deris. Oc de skulle vere græselige oc forferdelige / de som skulle biude oc tuinge lige som de ville: Deris Heste ere snarere / end Parden / Saa ere de oc mere glubendis / end Vlffue om afftenen. Deris Reysenere drage hid met store hobe longt fra / som de flue / lige som Orne til it aadsel. De komme alle sammen / at de ville gøre skade / och bryde igennem ehuort de ville / som it Østen vær / oc de skulle riffue Fanger til hobe / som Sand. De skulle bespaatte Kongerne / oc skulle lee at Førsterne / alle befestninger skulle vere dem en skemt / Thi de skulle gøre Vern / oc dog vinde dem. Da skulle de tage it nyet mod / de skulle fare frem oc synde / da skal deris seyer høre deris Gud til.

Men du HERRE min Gud / min Hellige / du som est aff euig tid / Lad oss icke dø / Men / O HERRE / lad dem ekon straffe oss / O du vor Styrcke / lad dem ekon reffse oss. Dine øyen ere rene / at du kant icke see det onde / oc du gider icke seet den iammer. Hui seer du da til de Foractere / oc tier / at den Vgudelige opsluger den / som er frommere end hand er: Oc du lader Menniskene gaa / som fiske i haffuet / som Orme / der haffue ingen Herre. De drage det altsammen met Kroge / oc fange det met deris Vaad / oc samle det met deris Garn. Der aff fryde de dem oc ere glade / Derfaar offre de til deris Vaad / och gøre røgelse faar deris garn / fordi at deris deel er bleffuen saa fed ved de samme / oc deris Mad saa offuerflødig. Der faare kaste de altid deris Vaad vd / oc de ville icke afflade / at ihielsla Folcket.

II

HEr staar ieg paa min Vact / oc traader paa min Befestelse / oc skuer och seer til / huad mig sigis / oc huad ieg skal suare / den som mig straffer. HERREN suarede mig och sagde / Scriff denne Syn oc mal hende paa en Taffle / at de kunde læse hende / som løbe frem om hende (som er saa). Spaadommen skal io end nu fuldkommis / paa sin tid / oc skal endelige komme fri til liuset / oc icke bliffue vde / och om hun end fortøffuer / Da bier hende / hun skal visselige komme / och icke fortøffue det. See den som er haarnacket / hand skal ingen Ro haffue i sit hierte / Thi den Retferdige leffuer aff sin Tro.

Roma. 1.
Gal. 3.
Ebre. 10.

III.

MEn Vinen bedrager den hoffmodige Mand / at hand kand icke bliffue / huilken der vduider sin Siæl / lige som helffuede / och er snar / lige som Døden / der icke kand mettis / Men hand sancker alle Hedninge til sig / oc samler alle Folck til sig. Men huad gelder det: Alle de samme skulle gøre it Sprock om hannem / oc en tale oc Ordsprock / oc sige.

Ve den / som formerer sit Godz met fremmet godz / Huor lenge skal det vare: oc belader sig ekon met meget skarn. O huor snart skulle de opueckis de som skulle bide dig / och vogne op

som

som dig skulle bort støde/oc du skalt bliffue dem til deel. Thi du haffuer røffuit mange Hed-
ninge/ Saa skulle de røffue dig igen / alle som offuerbliffue aff Folckene / For Menniskens
blod skyld/oc for den fortredelighedz skyld/som er bedreffuen i Landet/ oc i Staden / oc aff alle
som der vdi bo.

Ve den/som er gerig til sit Husis wlycke/ Paa det hand kand legge sin Rede i det høye/at
hand kand fly fra wlycke. Men dit Raadslag skal lyckis til dit Husis beskemmelse / Thi du
haffuer ihiel slaget formange Folck/oc haffuer syndet met al fortredelighed. Thi stenen i mu-
ren skal ocsaa robe/ Oc Bielckene paa Spæret skulle suare dem.

Ve den/som bygger Staden met Blod/oc bereder Staden met wret. Er det icke saa / at
det skal skee aff den HERRE Zebaoth: Huad Folcket haffuer arbeydet dig/det skal opbren-
dis met Ild/oc det som Folckene ere bleffne trætte offuer/det skal fortabiss. Thi iorden skal
bliffue fuld aff HERRENS æris Vidskaff / lige som Vand der skiuler
Haffuet.

Esaiæ 11.

Ve dig/du som skencker vdi for din Neste/oc blander din grumhed der iblant/oc gør han-
nem drucken/at du kand see hans skendsel. Mand skal oc mætte dig met skam for ære / Saa
drick du nu oc/at du tumler/ Fordi at Kalcken aff HERRENS høyre haand skal giffue sig
om dig/oc du skalt skammelige spy for din herlighed. Thi den fortredelighed som er bedreffuen
mod Libanon/skal offuerfalde dig/oc de forstyrede Diur skulle forferde dig / For Menniskens
blod skyld/oc for den fortredelighed skyld/som er bedreffuen i Landet/ oc i Staden / oc met alle
dem som bo der vdi.

Huad skal da det Billede hielpe/som Mesteren haffuer giort/oc det falske støbte Billede/
paa huilcket Mesteren forlod sig/at hand giorde dumme Affguder: Ve den/som siger til træet/
Vaage op/oc til den dumme steen/ Stat op. Huorledis skulde det lære: See/det er beslaget met
Guld oc Sølff/oc er ingen aande i det. Men HERREN er i hans hellige Tempel/ Al
Verden skal vere stille faar hannem.

IIII.

Denne er Habacuks Prophetis Bøn/ For de Wskyldige.

HERRE/ Jeg haffuer hørt dit Rycte/ at ieg forferdede mig/ HER-
RE du gør din gerning leffuende mit i Aarene / oc lader det kundgøris mit i
Aarene/ Naar Drøffuelsen er der/ Da tencker du paa Miskundhed.

Gud kom aff Synden/ Oc den hellige aff Pharans Bierg/ Sela.

Himmelen vaar fuld aff hans loff/ Oc Jorden vaar fuld aff hans ære.

Hans skin vaar lige som liuset / Gisler ginge fra hans Hender / Der vaar hans Mact
lønlige.

Pestelentze gick faar hannem/ Oc plaffuen gick vd / der som hand gick frem.

Hand stod oc maalde Landet / Hand saa til oc bortspredde Hedningene / At Verdens
Bierg bleffue sønderknusede/oc høyene i Verden maatte bucke sig/der hand der gick i Verden.

Jeg saa Blaamendz Bolige i møye/ Oc Madianiters Paulun bedrøffuede.

HERRE/ vaast du icke vred i Floderne: Oc din grumhed i Vandene / oc din vrede i
Haffuet: Der du redst paa dine Heste/oc dine Vaagne behulde Seyer.

Du drogst Buen frem/lige som du sorst Slecterne/ Sela / Oc skiffte Strømmene i Lan-
det.

Biergene saae dig / oc dem bleff bange / Vandstrømmen løb bort / Dybet lod sig høre/
Høyheden opløffte henderne.

Solen oc Maanen stode stille/ Dine Pile fore bort met skin/ oc dine Glaffuen met skin aff
liuner.

Du nedtraadde Landet i vrede/ Oc sønder terskede Hedningene i grumhed.

Du drogst vd at hielpe dit Fock / at hielpe din Saluede / Du sønder slost hoffuedit i de
Wgudeligis Huss/oc nøgen giorde Grunduollen til halsen/ Sela.

Du vilde forbande Hoffuedens Spiir/met sine Byer/ Som komme som it Vær/at bort-
sprede mig / oc glædde sig / Lige som de der æde den Fattige i skiulet.

Dine Heste gaa i Haffuet/ Oc offuer mange store Vandz dynd.

Efftterdi ieg det hørde/er min Bug bedrøffuit/ Mine Læbe beffue aff det skrig / Der gaar
Raad i mine Been / Jeg er bedrøffuit hoss mig / O at ieg maatte haffue rolighed i drøffuel-
sens tid/naar wi drage op mod Folcket/som strider mod oss.

Thi Figentræet skal icke grønis/ oc der skal ingen vere paa Vinstockene/ Arbeydet feyler

paa Olietræene/oc Agrene bære ingen næring/Oc Faarene riffuis aff Farestien/oc der skal ingen Oyen vere i Stoldene.

Men ieg vil glæde mig i HERREN/ Oc frygde mig i Gud min Salighed.

Thi den HERRE HERRE er min Krafft/ oc skal gøre mine føder som Hiorte føder/oc skal føre mig i Høyelsen/At ieg skal siunge paa min Strenge læg.

Ende paa Habacuk Prophete.

Zophonias Prophete.

I.

DEtte er HERRENS Ord/ som skede til Zophoniam/ Chusi søn/ Godalie søns/ Amaria søns/ Ezechie søns/ i Josia Amons søns Juda Kongis tid.

Jeg vil tage alting bort aff Landet/siger HERREN/ Jeg vil bort tage baade Menniske oc Fæ/ baade Fulene vnder Himmelen oc Fiskene i Haffuet/met forargelser oc de Wgudelige/ Ja/ Jeg vil oprycke Menniskene aff Landet/siger HERREN. Jeg vil vdstrecke min Haand offuer Juda oc offuer alle/som bo i Jerusalem/ Saa vil ieg oprycke det offuerbleffne aff Baal/ der til Camarims oc Presternis naffn aff denne sted. Oc dem/ som bede til Himmelens Hær paa Tagene. De som tilbede det/oc suerie dog ved HERREN/oc til lige ved Malchom/ Oc dem som affalde fra HERREN/oc de som inted skøde om HERREN/ oc icke acte hannem.

Verer stille faar den HERRE HERRE/ Thi HERRENS dag er nær/ Thi HERREN haffuer beredt it Slactoffer/oc bedet sine Gester der til. Oc paa HERRENS Slactoffers dag/ vil ieg hiemsøge Førsterne oc Kongens børn/ oc alle som bære fremmede Klæder. Oc ieg vil hiemsøge paa samme tid / dem som springe offuer Terskelen/ som fylde deris Herris huss met roff oc bedrageri.

Paa samme tid/siger HERREN/ skal der begyndis it høyt Skrig fra Fiske porten/ oc en graad fra den anden Port/oc en stor iammer paa Høyene. Hyler i som bo i Møllen/Thi alt Kremmere folcket er borte/oc alle som sanckede Pendinge/ ere oprycte.

Paa samme tid/ vil ieg randsage Jerusalem met Lycter/oc ieg vil hiemsøge Folckene/ som ligge paa deris Berme/oc sige i deris hierte/ HERREN skal huercken gøre ont eller gaat. Oc deris Godz skal bliffue til Roff/oc deris Huss til en Ørcken. De skulle bygge Huss/oc icke bo i dem. De skulle plante Vingaarde/oc ingen Vin dricke aff dem.

Amos 5

Thi HERRENS store dag er nær/Hand er nær oc haster meget. Naar rycted kommer om HERRENS dag/ Da skulle de Stercke bitterlige skrige. Thi denne dag er grumhedens dag/drøffuelsens oc angistens dag/ værens oc stormens dag/ mørckens oc mulnens dag/skyens oc taagens dag/Basunens oc Trommetens dag/ mod de faste Stæder oc høye Slaat. Jeg vil gøre Folckene saa bange/ At de skulle gaa omkring/som de Blinde/ Der faare/ at de haffue syndet mod HERREN/Deris blod skal vdgydis / lige som det vaare Støff/ oc deris Legeme/lige som det vaare Møg. Deris Sølff oc Guld skal icke kunde redde dem/ paa HERRENS vredis dag/ Men alt Landet skal fortæris ved hans Nidkærheds Ild/ Thi hand skal gøre en hastelig ende/met alle som bo i Landet.

II.

IHadelige Folck/samler eder/oc kommer hid/før Dommen vdgaar/at i fare bort om dagen/som Affner/ Før end HERRENS vredis grumhed kommer offuer eder/ Før end HERRENS vredis dag kommer offuer eder. Søger HERREN/ alle i Elendige i Landet/ i som holde hans Ræt/ Søger Retferdighed/Søger ydmyghed/paa det/ at i mue bliffue skiulde paa HERRENS vredis dag.

Thi Gasa skal forladis/ oc Ascalon skal ødeleggis/ Asdod skal fordriffuis om middagen/ oc Accaron skal opryckis. Ve dem/ som bo ned at til Haffuet/ Krigsfolck/ HERRENS ord skal komme offuer eder/ Du Canaan i Philisternis land/ ieg vil forderffue dig/ at ingen skal der mere bo.

Philisterne.

Der skal vere idel Hyrde huss oc Faarestier ned mod Haffuet / oc det samme skal bliffue de offuerbleffne aff Juda huss til deel / at de skulle føde der paa. De skulle legge dem om afftenen i Ascalons huss/ naar HERREN deris Gud nu hiemsøger dem igen / och vender deris Fengsel.

Jeg hørde Moabs skendsel/ oc Ammons børns bespaattelse/ met huilcke de forhaanede mit Folck / och rosede dem meget / paa de samme Landemercke Nu vel/ saa sandelige som ieg leffuer/ siger den HERRE Zebaoth/ Jsraels Gud/ Moab skal bliffue som Sodoma / och Ammons børn som Gomorra/ Ja/ som en Nælle stielck oc Saltgraff/ oc en euig ødeleggelse.

Moab.
Ammon.

De offuerbleffne aff mit Folck skulle røffue dem / och de offuerbleffne aff mit Folck skulle arffue dem. Det skal skee dem/ for deris hoffmodz skyld/ for de forhaanede den HERRIS Zebaoths folck oc rosede dem. HERREN skal vere forferdelig offuer dem / Thi hand skal vdslette alle Guder paa Jorden/ oc alle Øerne iblant Hedningene skulle tilbede hannem/ huer i sin Sted.

Och i Blaamend skulle ihiel slaff ved mit Suerd. Oc hand skal vdrecke sin Haand offuer Norden / och forderffue Assyrien. Hand skal gøre Niniue øde/ tør / som Orcken. At allehonde Diur skulle leyre dem der vdi iblant Hedningene / oc der skulle Rørdrum oc Pindsuin bo paa deris Taarn/ oc de skulle siunge i deris Vindue/ oc Raffne paa bielckene / Thi at Seder fiælene skulle affriffuis.

Blaamend.
Assyria.
Esaiæ.13.

Det er den glade Stad / som bode saa tryggelige/ oc sagde i sit hierte / ieg er oc ingen anden. Huorledis er hand bleffuen saa øde: at Diur bo der vdi/ oc huo som gaar der frem/ huidsler/ oc klapper met haanden offuer hannem.

III.

WE den slemme/ skendelige/ tyranniske Stad / Hand vil icke lyde/ ey heller lade sig tuckte /Hand vil icke tro paa HERREN / ey heller holde sig til sin Gud. Hans Førster i hannem ere brølende Løuer / och hans Dommere ere Vlffue om afftenen / som inted lade offuer bliffue til morgenen. Hans Propheter ere wstadige oc foractere / Hans Prester vanhellige Helligdommen/ oc vdlegge Louen fortredelige.

Men HERREN som er iblant dem / lærer vel ret/ oc gør inted ont / Hand lader huer morgen lære sin Ræt obenbare/ och hand lader icke aff / Men de onde Folck ville icke lære at skamme dem. Der faare vil ieg oprycke dette Folck / ødelegge deris Slaat / oc gøre deris Gader saa tomme/ at ingen skal gaa paa dem / Deris Stæder skulle ødeleggis/ at ingen skal mere bo i dem.

Jeg lod dig sige/ Du skalt frycte Mig/ och lade dig tucte/ Saa skulde hans Bolige icke vdslettis/ oc inted aff det skulde kommit/ som ieg haffde actit at hiem søge hannem met/ Men de ere flittige til at bruge alle honde ondskaff. Der faare (siger HERREN) skulle i oc bie effter mig igen/ indtil ieg gør mig rede/ i sin tid/ Naar ieg skal oc dømme/ oc forsamle Hedningene/ oc føre Kongeriget til hobe/ vdgyde min vrede offuer dem/ Ja al min grumhedz vrede/ thi al verden skal fortæris ved min nidkierhedz Jld.

Da vil ieg anderledis lade predicke faar Folcket met venlige Læbe/ At de skulle kalde paa HERRENS Naffn oc tiene hannem endrectelige. Mand skal hid føre til mig mine Tilbedere/ til en Skenck / som ere/ de bortspredde fra hin side aff Vandet i Morland.

Paa den samme tid / skalt du icke mere skamme dig/ for alle dine Gierninger/ met huilcke du haffuer offuertraadt mod mig/ Thi/ ieg vil bort tage de hoffmodige Helgen fra dig/ At du skalt icke mere ophøye dig/ for mit hellige Bierg skyld. Jeg vil lade it fattigt ringe Folck bliffue offuer i dig/ de skulle haabis paa HERRENS Naffn. De offuerbleffne i Jsrael skulle inted ont gøre/ eller tale falskt/ oc mand skal icke finde en bedragelig Tunge i deris munde/ Men de skulle fødis oc huilis vden al fryct.

Iere.7.

Fryde dig du Zions daatter/ rob Jsrael/ fryde dig/ oc ver glad aff gantske hierte / du Jerusalems daatter. Thi HERREN haffuer bort tagit din straff / oc bort vent dine Fiender. HERREN Jsraels Konge er hoss dig / at du tørst icke mere frycte for nogen wlycke.

Paa den samme tid skal mand sige til Jerusalem / Frycte dig icke / oc til Zion / Lad dine hender icke vere lade. Thi HERREN din Gud er hoss dig / en sterck Frelsere / Hand skal glæde sig offuer dig / oc vere dig venlig / oc til giffue / oc hand skal glædis offuer dig met høy lyd.

Jeg vil bort kaste dem som plaffuede dig met Menniskens Skick / oc de skulle komme fra dig / hues Skick vaar deris Byrde / aff huilcken du haffde Forhaanelse. See / Jeg vil gøre en ende met dem alle paa samme tid / som dig plaffuede / Oc ieg vil hielpe de Halte / oc samle de Bort skudne / oc ieg vil gøre dem til loff oc ære i alle Land / i huilcke mand foractede dem. Paa den tid vil ieg indlede eder / oc samle eder samme tid / Thi ieg vil gøre eder til loff oc ære / iblant alle Folck paa Jorden / naar ieg vender eders Fengsel om / faar eders øyen / siger HERREN.

Ende paa Zophonias Prophete.

Haggeus Prophete.

I.

2. Darii aar.

Sorobabel.

I Det andet Kong Darii aar / i den siette Maanet / paa den første dag i Maaneden / Skede HERRENS ord ved Haggeum Prophete / til Sorobabel / Sealthiels søn / Juda Første / oc til Josua / Jozadaks søn den ypperste Prest / oc sagde / Saa siger den HERRE Zebaoth / Dette Folck siger / Tiden er icke end kommen / at mand skal bygge HERRENS Huss. Oc HERRENS ord skede ved Haggeum Prophete / Men eders tid er der / at i skulle bo i panelede Huss / oc dette Huss skal staa øde.

Nu / den HERRE Zebaoth siger saa / Seer til / huorledis det gaar eder. J Saa meget / oc føre lidet ind / J æde / oc bliffue dog icke mætte / J dricke / oc bliffue dog icke druckne / J klæde eder / oc kunde dog icke vermis / Oc huilcken som fortiener Pendinge / Hand legger dem i en brøden Pung. Saa siger den HERRE Zebaoth / Seer til / huorledis det gaar eder. Gaar hen paa Bierget / oc henter Ved / oc bygger Huset / Det skal vere mig tacknemmeligt / oc ieg vil beuise min ære / siger HERREN. Thi i vocte vel paa meget / oc see / Det bliffuer lidet / Oc om i end føre det hiem / Saa gør ieg det dog til støff.

Huor faar det / siger den HERRE Zebaoth: Fordi / at mit Huss staar saa øde / oc huer kaster paa sit Huss. Der faare holder Himmelen Dug offuer eder / oc Jorderig sin Grøde. Oc ieg haffuer kaldet Tyrcke / baade offuer Landet oc Biergene / offuer Korn / Most / Olie / oc offuer alt det / som kommer aff Jorden / ocsaa offuer Folck oc Fæ / oc offuer alle henders arbeyde.

Da lydde Sorobabel Sealthiels søn / oc Josua Jozadaks søn / den ypperste Prest / oc alle offuerbleffne aff Folcket / saadan HERRENS deris Guds røst / oc Haggei Prophetis ord / Lige som HERREN deris Gud haffde vdsent hannem / Oc Folcket fryctede sig faar HERREN. Da sagde Haggeus / HERRENS Engel / som haffde HERRENS Budskaff til Folcket / Jeg er met eder / siger HERREN.

Oc HERREN opuacte Sorobabels Sealthiels søns Juda Førstis aand / oc Josua Jozadacks søns den høye Prestis aand / oc alt det offuerbleffne Folckis aand / At de komme oc arbeydede paa den HERRIS Zebaoths deris Gudz Huss.

II.

PAa den fierde oc tiuende dag/i den siette maanet/i det andet Kong Darij aar/ paa den første oc tiuende dag i den siuende maanet/ Da skede HERRENS ord ved Haggeum Prophete / oc sagde / Sig til SoroBabel Sealthiels søn Juda Første/oc til Josua Jozadaks søn den ypperste Prest / oc til det offuerbleffne Folck/oc sig/Huo er offuerbleffuit iblant eder / som saa dette Huss i sin første Herlighed: Oc huorledis ansee i det nu: Er det icke saa: Det tyckis eder inted at vere:

2. Darij aar.

Oc nu SoroBabel/ver trøstig/siger HERREN / Ver trøstig Josua du Jozadaks søn/du ypperste Prest/Verer trøstige/alle Folck i Landet/siger HERREN / oc arbeyder/ Thi ieg er met eder/siger den HERRE Zebaoth. Effter det ord / som ieg giorde en Pact met eder/der i droge aff Egypten/skal min Aand bliffue iblant eder/ Fryctet eder inted.

Thi saa siger den HERRE Zebaoth/ Der er end nu en liden tid til / At ieg vil røre Himmel oc Jord/Haffuet oc det Tørre. Ja ieg vil røre alle Hedningene/Saa skal da alle Hedningenis Trøst komme. Oc ieg vil gøre dette Huss fult aff Herlighed / siger den HERRE Zebaoth. Thi baade Sølff oc Guld er mit/siger den HERRE Zebaoth. Dette siste Husis Herlighed skal bliffue større end den Første vaar/siger den HERRE Zebaoth/Oc ieg vil giffue Fred i denne Sted/siger den HERRE Zebaoth.

Paa den fierde oc tiuende dag i den niende maanet / i det andet Darij aar / skede HERRENS ord til Haggeum Prophete/oc sagde/Saa siger den HERRE Zebaoth / Spør Presterne om Louen/oc sig / Om nogen bær helligt Kød i sin Kiortel gere / oc rørde siden met samme gere/Brød/Moss/Vin/ Olie/eller huad det vaare for mad / Bleffue det oc helligt: Oc Presterne suarede/oc sagde/Ney. Haggeus sagde / Om nogen som er wren for hand rørde it Aadsel/rørde it aff disse / bleffue det oc wrent: Presterne suarede / oc sagde / Det bliffuer wrent. Da suarede Haggeus/oc sagde/Lige saa ere oc disse Folck oc disse Menniske faar mig/ siger HERREN/Oc alle deris henders gerninger/ oc det som de offre er wrent.

Deutero. 28.

Oc seer nu/huorledis det haffuer gonget eder/ fra denne dag oc tilforn / før end en Sten bleff lagt paa den anden i HERRENS Tempel. At/naar som nogen kom til Korn hoben/ som skulde haffue tiue Maader/Saa vaar der neppelige thi/Kom hand til Vinpersen/oc mente at fylde halfftrediesinds tiue Ammer/Da vaare der neppelige tiue. Thi ieg plaffuede eder met Tyrcke/Brent korn oc Hagel/i alt eders Arbeyde/Alligeuel vende i eder icke til mig / siger HERREN.

Michee 6.

Thi giffuer nu act paa/fra denne dag oc tilforn/som er/fra den fierde oc tiuende dag i den niende maaanet/indtil den dag der HERRENS Tempels grunduol lagdis/ Seer der til/ Thi Sæden ligger end nu i Laden / oc det bær end nu inted / huercken Vintræ / Figentræ/ Granatetræ/ey heller olietræ/Men fra denne dag vil ieg giffue Velsignelse.

Oc HERRENS ord skede anden gong til Haggeum / paa den fierde oc tiuende dag i maaneden / oc sagde / Tale til SoroBabel Førsten i Juda / oc sig/ Jeg vil røre Himmel oc Jord / oc omkaste Kongerigernis Stoel/ oc ødelegge Hedningenis mectige Kongerige / oc ieg vil omkaste baade Vaagne met deris Reysenere/At baade Hest oc Mand/skulle nedfalde/huer ved den andens Suerd. Paa samme tid/siger den HERRE Zebaoth / vil ieg tage dig Sorobabel Sealthiels søn min Tienere/siger HERREN / oc ieg vil holde dig som en Signete ring / Thi ieg haffuer vdualt dig / siger den HERRE Zebaoth.

Ende paa Haggeus Prophete.

Sacharias Prophete.

I.

I Det andet Kong Darii aars ottende maanet / Skede HERRENS ord til mig Sachariam Barachie søn / Jddo søns / Prophete / oc sagde / HERREN vaar vred paa eders Forfedre.

Oc sig til dem / Saa siger den HERRE Zebaoth / Vender eder til mig / siger den HERRE Zebaoth / Saa vil ieg vende mig til eder / siger den HERRE Zebaoth. Verer icke som eders Forfedre / til huilcke de fremfarne Propheter predickede / oc sagde / Saa siger den HERRE Zebaoth / Vender eder fra eders onde veye / oc fra eders onde gerninger / Men de lydde icke / oc actede icke paa mig / siger HERREN. Huor ere nu eders Fedre oc Propheterne? Leffue de end nu? Er det icke saa / at mine ord oc min Ræt / som ieg bød / ved mine Tienere Propheterne / haffue de icke rammit eders Forfedre? At de maatte haffue vent dem / oc sagt / Lige som den HERRE Zebaoth haffde i sinde at gøre oss / effter som wi ginge oc giorde / lige saa haffuer hand oc giort oss.

Sebat.

Paa den fierde oc tiuende dag i den elleffte maanet / som er Sebats maanet / i det andet Kong Darij aar / skede HERRENS ord til Sachariam / Barachie søn / Jddo søns / Prophete / oc sagde / Jeg saa om natten / oc see / En Mand sad paa en rød Hest / oc hand holt iblant Myrre træ paa Engen / oc bag hannem vaare røde / brune oc huide Heste. Oc ieg sagde / Min HERRE / huo ere disse? Oc Engelen som talede met mig / sagde til mig / Jeg vil vise dig / huo disse ere. Oc den Mand / som holt vnder Myrre træet i Engen / suarede / oc sagde / Disse ere de / som HERREN haffuer vdsent / at drage igennem Landet. Men de suarede HERRENS Engel / som holt vnder Myrre træene / oc sagde / Wi haffue dragit igennem Landet / Oc see / alle Landene side stille.

Da suarede HERRENS Engel / oc sagde / HERRE Zebaoth / Huor lenge vilt du icke miskunde dig offuer Jerusalem / oc offuer Juda Stæder / offuer huilcke du haffuer verit vred / vdi disse halffierdesinds tiue aar? Oc HERREN suarede Engelen / som talede met mig / venlige ord oc trøstelige ord. Oc Engelen som talede met mig / sagde til mig / Predicke oc sig / Saa siger den HERRE Zebaoth / Jeg haffuer hafft nidkærhed offuer Jerusalem oc Zion. Men ieg er saare vred / offuer de stolte Hedninge / Thi ieg vaar ekon lidet vred / Men de hielpe til at forderffue.

Der faare siger HERREN saa / Jeg vil vende mig igen til Jerusalem met miskundhed / oc mit Huss skal opbyggis der vdi / siger den HERRE Zebaoth / Der til skal tømmer snoren vdreckis i Jerusalem. Oc predicke videre / oc sig / Saa siger den HERRE Zebaoth. Det skal gaa mine Stæder vel igen / oc HERREN skal trøste Zion igen / oc vduelie Jerusalem igen.

Oc ieg opløffte mine øyen oc saa / oc see / Der vaare fire Horn. Oc ieg sagde til Engelen / som talede met mig / Huo ere disse? Hand sagde til mig / De ere de Horn / som atspredde Juda / met Jsrael oc Jerusalem. Oc HERREN visde mig fire Smede. Da sagde ieg / Huad ville disse gøre? Hand sagde / De ere komne at affbryde de horn som atspridde Judam / at ingen kunde opløffte sit hoffuet / At de skulle affstøde Hedningenis horn / som opløffte hornet offuer Juda Land / til at atspre det.

II.

OC ieg opløffte mine øyen oc saa / oc see / En Mand haffde en maale snor i haanden. Oc ieg sagde / Huort gaar du hen? Oc hand sagde til mig / at ieg skal maale Jerusalem / oc see / huor lang oc viid hun skal vere. Oc see / Engelen / som talede met mig / gick vd. Oc en anden Engel gick vd mod hannem / oc sagde til hannem / Løb bort oc tale til denne Dreng / oc sig / Jerusalem skal besidis foruden mur / for den store Menniskenis oc Quegis mangfoldighed / som der skal vere vdi. Oc ieg vil vere en gloendis muer der omkring / siger HERren / oc ieg vil vere der vdi / oc ieg vil beuise mig herlig der vdi.

Hey / Hey flyer aff Norden land / siger HERREN / Thi ieg bortspridde eder i de fire Vær vnder Himmelen / siger HERREN. Hey Zion / du som boer hoss Babylons daatter / vndfly / Thi saa siger der HERRE Zebaoth / Hand sende mig til Hedningene / som røffuede eder. Deris Mact haffuer en ende / Huo som rører eder / Hand rører sin Øyensten. Thi see / Jeg vil røre min Hand offuer dem / at de skulle bliffue dem til Roff / som haffue tient dem / At i skulle vide / at den HERRE Zebaoth haffuer sent mig.

Glæd oc fryde dig du Zions daatter / Thi see / Jeg kommer / oc vil bo hoss dig / siger
HERREN. Oc paa den tid / skulle mange Hedninge tilføyess HERREN / oc skulle vere
mit Folck / oc ieg vil bo hoss dig / at du skalt fornemme / at den HERRE Zebaoth sende mig
til dig / Oc HERREN skal arffue Juda for sin deel i det hellige Land / oc hand skal vduelie
Jerusalem igen. Alt Kød vere stille faar HERREN / Thi hand haffuer giort sig rede aff
sin hellige Stæd.

III.

OC mig bleff vijst den øffuerste Prest Josua / staaendis faar HERRENS
Engel. Oc Sathan stod hoss hans høyre Haand / at staa mod hannem. Oc
HERREN sagde til Sathan / HERREN straffe dig / du Sathan / Ja
HERREN straffe dig som vdualde Jerusalem / Er denne icke en Brand /
som er reddit aff Ilden: Oc Josua haffde vrene klæder paa / oc stod faar Engelen. Huilcken
suarede oc sagde til dem / som stode faar hannem / Tager de vrene klæder fra hannem.

Oc hand sagde til hannem / See / Jeg haffuer taget dine synder fra dig / oc ieg haffuer dra-
git hellig dags klæder paa dig. Oc hand sagde / Sæt en reen Hat paa hans hoffuit. Oc de sette
en reen Hat paa hans hoffuit / oc førde hannem i Klæder / oc HERRENS Engel stod der.
Oc HERRENS Engel vidnede faar Josua / oc sagde / Saa siger den HERRE Ze-
baoth / Der som du vandrer i mine veye / oc foruarer min Vact / Da skalt du regere mit Huss oc
foruare mine Faargaarde / Oc ieg vil giffue dig aff disse / som her staa / at de skulle ledsage dig.

Hør til Josua du øffuerste Prest / du oc dine Venner som bo faar dig / Thi de ere idel Vn-
derlige ting / Thi see / ieg vil lade min tienere Zemah komme. Thi see / paa den ene Sten / som
ieg lagde faar Josua / skulle vere siu øyen. Men see / ieg vil vdhugge hannem / siger den HER
RE Zebaoth / oc ieg vil bort tage samme Landz synder / paa en dag. Paa den samme tid / siger
den HERRE Zebaoth / skal den ene bede den anden til gest vnder Vin træ oc Figen træ.

IIII.

OC Engelen som talede met mig / kom igen / oc opuackte mig / lige som en opuec-
kis aff søffne. Oc sagde til mig / Huad seer du: Jeg sagde / Jeg seer / oc see / Der
stod en Liusestage aff Guld / oc en Skaal offuen paa / der vaare siu Lamper
paa / oc io siu skeder paa en Lampe / oc thu Olie træ der hoss / it paa den høyre
side hoss Skaalen / det andet hoss den venstre side.

Oc ieg suarede / oc sagde til Engelen / som talede met mig / Min HERRE / huad er det:
Oc Engelen / som talede met mig / suarede / oc sagde til mig. Vedst du icke huad det er / Oc ieg
sagde / Ney min HERRE. Oc hand suarede / oc sagde til mig / Det er HERRENS ord
om Sorobabel / Det skal icke ske ved Hær eller mact / men ved min Aand / siger den HERRE
Zebaoth. Huo est du / du store Bierg / huilcket dog skal vere en slæt faar Sorobabel: Oc hand
skal opføre den første Sten / at mand skal robe / Til lycke / til lycke.

Oc HERRENS ord skede til mig / oc sagde / Sorobabels hender lagde grunduollen i
dette Huss / hans hender skulle oc fuldkomme det / at i skulle fornemme / at HERREN haff-
uer sent mig til eder. Thi huo er den / som foracter disse ringe dage: I huilcke mand skal dog
glæde sig oc see / det Tinne maal i Sorobabels haand / met de siu / som ere HERRENS
øyen / som drage igennem det gantske Land.

Oc ieg suarede oc sagde til hannem / Huad ere de thu Olie træ / hoss Liusestagens høyre oc
venstre side: Oc ieg suarede anden gong / oc sagde til hannem / Huad ere de thu Olie træess gre-
ne / som staa hoss den gyldene Liusestagis tho gyldene Liuse sayer / met huilcke mand bryder
offuen aff den gyldene Liusestage: Oc hand sagde til mig / Vedst du icke / huad de ere: Men ieg
sagde / Ney min Herre. Oc hand sagde / Det ere de thu Oliebørn / som staa hoss alt Landens
Regenter.

V.

OC ieg opløffte mine øyen end en gong / oc saa / Oc see / Der vaar it fluende breff.
Oc hand sagde til mig / Huad seer du: Jeg suarede / Jeg seer it fluende Breff /
som er tiue alne longt / oc thi alne bret. Oc hand sagde til mig / Det er den For-
bandelse / som vdgaar offuer det gantske Land / Thi at alle Tyffue bliffue sag-
de fromme effter dette Breff / Oc alle menedere bliffue sagde fromme effter dette Breff. Men
ieg vil det fremføre / siger den HERRE Zebaoth / at det skal komme offuer Tyffuens Huss /
oc offuer deris Huss / som suere falskelige ved mit Naffn / oc skal bliffue i deris Huss / oc skal for-
tære / baade træ oc Sten der aff.

Oc Engelen som talede met mig / gick vd / oc sagde til mig / Opløfft dine øyen / oc see/ huad gaar der vd: Oc ieg sagde/ Huad er det: Oc hand sagde / En Epha gaar vd / oc hand sagde/ Der er deris skickelse i det gantske Land. Oc see/ der sueuede it Sintener bly/ oc der vaar en Quinde/ som sad i Epha. Oc hand sagde / Dette er den Wgudelige Lærdom / Oc hand kaste hende i Epha/ oc kaste den Klemp bly offuen paa Hullet.

Oc ieg opløffte mine øyen/ oc saa/ Oc see / der ginge tho Quinder vd / oc haffde Vinger som Været dreff/ Oc det vaar Vinger som staarcke Vinger/ oc de førde Epha mellem Jorden oc Himmelen. Oc ieg sagde til Engelen som talede met mig / Huort føre de den Epha hen: Oc hand sagde til mig/ At hannem skal byggis it Huss i Sinear land oc til redis / oc settis der paa sin grundual.

VI.

OC ieg opløffte mine øyen end en gong/ oc saa/ Oc see / der vaare fire Vaagne/ som ginge frem emellem thu Bierg/ Men de samme Bierg vaare aff Kaaber. Faar den første vaare røde Heste / faar den anden Vaagn vaare sorte Heste/ faar den tredie Vaagn vaare huide Heste / oc faar den fierde Vaagn vaare brogede stercke Heste. Oc ieg suarede/ oc sagde til Engelen / som talede met mig / Min HERRE/ Huo ere disse: Engelen suarede/ oc sagde til mig/ Det ere de fire Vær vnder Himmelen/ som komme frem/ at de skulle traade frem faar alle Landsens Herskaff. Den de sorte Heste vaare faare/ de ginge mod Norden/ oc de huide Heste ginge effter dem. Men de brogede ginge mod Synden. De Stercke vdginge oc droge om / at de droge igennem alle Land / Oc hand sagde/ Gaar hen/ oc drager igennem landet/ Oc de droge igennem landet. Oc hand kallede mig/ oc talede met mig/ oc sagde/ See/ de som drage mod Norden / de komme min Aand til at huile i landet mod Norden.

Oc HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Tag aff disse Fangne/ som er/ aff Heldai oc aff Tobia oc aff Jedaia/ oc kom du den samme dag / oc gack ind i Josia Zophanie søns Huss/ huilcke som ere komne fra Babylonien. Men tag Sølff oc Guld/ oc gør Kruner/ oc sæt dem paa Josua Jozadaks søns Hoffuet den øffuerste Prestis / Oc sig til hannem / Saa siger den HERRE Zebaoth.

See/ Der er en Mand/ som heder Zemah / Thi vnder hannem skal det voxe / Oc hand skal bygge HERRENS Tempel/ Ja HERRENS Tempel skal hand bygge/ oc skal bære den smycke/ oc hand skal side oc regere paa sin Throne / hand skal oc vere Prest paa sin Throne/ oc der skal vere Fred emellem dem baade. Oc Krunerne skulle høre Helem / Tobia/ Jedaia/ oc Hen Zophanie søn til/ til en ihukommelse i HERRENS Tempel. Oc de skulle komme longt fra/ som skulle bygge paa HERRENS Tempel/ Da skulle i fornemme/ at den HERRE Zebaoth haffuer sent mig til eder. Oc det skal ske / Om i ville lyde HERRENS eders Gudz røst.

VII.

Chisleu.

OC det skede i det fierde Darij Kongis aar/ At HERRENS ord skede til Sachariam/ paa den fierde dag i den niende maanet/ som kaldis Chisleu / der Sarezer oc RegemMelech/ met deris Folck/ sende til Bethel at bede faar HERREN/ oc lode sige til Presterne/ som vaare omkring den HERRIS Zebaoths Huss/ oc til Propheterne/ Skal ieg end nu græde i den femte maanet / oc end nu affholde mig/ som ieg haffuer giort i nogle aar:

Oc den HERRIS Zebaoths ord skede til mig/ oc sagde/ Tale til alt Folcket i Landet/ oc til Presterne/ oc sig/ Der i fastede oc sørgede i den femte oc i den siuende Maanet/ i disse halffierdesinds tiue aar/ Haffue i da saa fastit faar mig: Eller der i ode oc drucke/ Haffue i icke da ædit oc druckit faar eder selffue: Er det icke det/ som HERREN lod predicke ved de fremfarne Propheter/ der Jerusalem vaar besæt met Folck/ oc haffde offuerflødighed met sine Stæder der omkring/ oc den tid der bode Folck/ baade mod Synden oc i Dalene.

Exod. 22.
Esaiæ 1.

Oc HERRENS ord skede til Sachariam/ oc sagde/ Saa siger den HERRE Zebaoth/ Dømmer ret/ oc gører miskundhed oc barmhiertighed huer mod sin Broder. Oc gører icke Enckerne/ Faderløse/ Fremmede eller Fattige/ nogen wræt/ oc ingen skal tencke noget ont mod sin Broder i sit hierte. Men de vilde icke giffue act paa / oc vende ryggen til mig / oc de stoppede deris øern til/ at de skulde icke høre. Oc stickede deris hierte / som en Demant / at de skulde icke høre Louen oc ordene/ huilcke den HERRE Zebaoth sende i sin Aand / ved de fremfarne Propheter.

Aff huilcket den HERRIS Zebaoths store vrede er kommen / Oc det er saa skeet / som det

det bleff predicket/ oc de hørde icke/ Saa vilde ieg oc icke høre/ der de robte/ siger den HER-RE Zebaoth. Saa haffuer ieg bortsprid dem iblant alle Hedningene/ som icke kende dem/ oc Landet bleff øde effter dem/ at ingen vandrede eller bode der vdi/ Oc det Edele Land bleff giort til en ødeleggelse.

VIII.

OC HERRENS ord skede til mig/ oc sagde/ Saa siger den HERRE Zebaoth/ Jeg haffuer verit meget nidkær offuer Zion/ oc ieg haffuer i stor vrede verit nidkær offuer hende. Saa siger HERREN/ Jeg vender mig igen til Zion/ oc vil bo i Jerusalem/ At Jerusalem skal kaldis Sandhedens Stad/ oc den HERRIS Zebaoths Bierg/ it hellighedz Bierg.

Saa siger den HERRE Zebaoth/ Der skulle end nu her effter bo i Jerusalems Gader gamle Mend oc Quinder/ oc de som gaa met staff aff stor Alder. Oc Stadens Gader skulle vere fulde aff Drenge oc Piger/ som skulle lege paa hendis gader. Saa siger den HERRE Zebaoth/ Tycker dem saadant at vere vmueligt faar dette offuerbleffne Folckis øyen i denne tid/ Skulde det der faare vere vmueligt faar mine øyen/ siger den HERRE Zebaoth: Saa siger den HERRE Zebaoth/ See/ Jeg vil frelse mit Folck fra Landet mod Østen/ oc fra Landet mod Solens nedgong/ Oc ieg vil føre dem frem/ at de skulle bo i Jerusalem/ Oc de skulle vere mit Folck/ oc ieg vil vere deris Gud/ i Sandhed oc Retferdighed.

Saa siger den HERRE Zebaoth/ Stercker eders hender/ i som høre disse ord/ i denne tid/ ved Propheternis munde/ paa den dag/ som den HERRIS Zebaoths Husis grunduol er lagt/ at Tempelen skal opbyggis. Thi at faare disse dage vaare Menniskenis arbeyde forgeffuis/ oc Diurenis arbeyde vaar inted/ oc dem vaar ingen Fred for drøffuelse/ som droge vd oc ind/ Men ieg loed alle Menniske gaa/ huer emod sin Neste. Men nu vil ieg icke saa fare ved dette Folckis offuerbleffne/ som i de fremfarne dage/ siger den HERRE Zebaoth. Men de skulle vere Fredsens sæd/ Vintræet skal giffue sin Fruct/ oc Landet skal giffue sin Grøde/ oc Himmelen skal giffue sin Dug/ Oc ieg vil lade dette Folckis offuerbleffne/ beside alt saadant.

Oc det skal ske/ Lige som i aff Juda Huss oc aff Israels Huss vaare en Forbandelse iblant Hedningene/ Saa vil ieg frelse eder/ At i skulle vere en Velsignelse/ Frycter eder ekon inted/ oc stercker eders hender. Saa siger den HERRE Zebaoth/ Lige som ieg tenckte at plaffue eder/ der eders Forfedre fortørnede mig/ siger den HERRE Zebaoth/ oc ieg angrede det icke/ Saa tencker ieg nu om igen/ at gøre vel i disse dage mod Jerusalem oc Juda Huss/ Frycter ekon inted.

Men dette er det i skulle gøre/ Den ene tale Sandhed met den anden/ Oc dømmer ret/ oc skicker Fred i eders Porte. Oc ingen tencke noget Ont i sit hierte mod sin Neste/ Oc elsker icke falske Eeder/ Thi ieg hader alt saadant/ siger HERREN.

Oc den HERRIS Zebaoths ord skede til mig/ oc sagde/ Saa siger den HERRE Zebaoth/ Den fierdis/ femtis/ siuendis oc tiendis Maanedis Faste/ skulle bliffue Juda Huss til glæde oc fryd/ oc til gladelige aars høytider/ Elsker alene Sandhed oc Fred. *Supra 7.*

Saa siger den HERRE Zebaoth/ Der skulle end nu komme meget Folck/ oc mange Stæders Borgere/ oc den ene Stads Borgere skulle gaa til den anden/ oc sige/ Lader oss gaa oc bede faar HERREN/ oc til at søge den HERRE Zebaoth/ Wi ville gaa met eder. Saa skulle mange Folck oc Hedninge komme i hobe tal/ til at søge den HERRE Zebaoth i Jerusalem/ at bede faar hannem.

Saa siger den HERRE Zebaoth/ paa den tid/ skulle thi Mend drage aff allehonde Hedningers Tungemaal/ oc paagriffue en Jødisk Mand ved kiortel geren/ oc sige/ Wi ville gaa met eder/ Thi wi høre at Gud er met eder.

IX.

DEnne er den Byrde/ om huilcken HERREN taler offuer Hadrach Land/ oc offuer Damascon/ paa huilcken det forlader sig (Thi HERREN seer til Menniskene oc til al Israels Slect) Oc til Hamath/ som grendzer met hende/ Offuer Tyrus oc Zidon/ som ere meget vise. Thi at Tyrus bygger Befestninger/ oc saffner Sølff som sand/ oc Guld som skarn paa Gaden. Men see/ HERREN skal forderffue hende/ oc sla hendis Mact/ som hun haffuer paa Haffuet/ at hun skal vere som den der er opbrent met Ild.

Hadrach. Hamath. Tyrus. Zidon. Esaiæ 23. Ezech. 26.

Philisternis Land.
Esaiæ. 15.
Ieremie. 48.
Ezech. 25.

Naar Ascalon det seer/ da skal hun frycte/ oc Gasa skal vorde bange/ Der til skal Ekron bedrøffuis/ naar hun det seer. Thi det skal vere vde met Kongen aff Gasa/ oc mand skal icke bo i Ascalon/ Der skulle bo Fremmede i Asdod/ oc ieg vil oprycke Philisternis bram. Oc ieg vil tage deris Blod aff deris mund/ oc deris Verstyggelighed fra deris tender/ at de skulle oc vere offuerbleffne til vor Gud/ at de skulle bliffue som Førsterne i Juda/ oc Ekron som Jebusiterne. Oc ieg vil selff vere Leyren omkring mit huss/ at det skal icke gøris behoff at staa eller gaa bort oc igen/ at Driffueren skal icke mere fare offuer dem/ Thi ieg haffuer nu seet til dem met mine Øyen.

Matth. 21.

Men glæd dig meget du daatter Zion / och du Jerusalems daatter fryde dig/ See/ din Konge kommer til dig/ en Retferdig / och en Hielpere/ Fattig/ oc rider paa en Asen/ oc paa en Asenindis vng Fole / Thi ieg vil bort tage Vaagnene fra Ephraim/ oc Hestene fra Jerusalem/ oc Stridz buene skulle sønder slaas/ thi hand skal lære Fred iblant Hedningene/ oc hans Herredøme skal vere fra it Haff til it andet/ oc fra Vander indtil Verdens ende.

Psalm. 72.

Du lodst oc dine Fanger aff Kulen/ som inted Vand er vdi/ ved din Pactis Blod. Saa vender eder nu til Befestningen/ J/ som ligge fangne i haabet/ thi ieg vil i dag kundgøre det/ oc betale dig dubbelt. Thi ieg haffuer spent mig Juda til en Bue/ oc rustit Ephraim/ oc ieg vil opuecke dine børn Zion/ mod Greker landz Børn/ och ieg vil sette dig/ som en Kempis suerd. Oc HERREN skal obenbaris offuer dem/ oc hans Pile skulle vdfare/ som Liunet/ och den HERRE HERRE skal blæse Basunen/ oc hand skal traade frem/ som storm fra synden.

Psalm. 95.

Den HERRE Zebaoth skal beskerme dem/ At de skulle opsluge/ oc met stenslinger tuinge dem vnder sig/ at de skulle dricke oc buldre lige som aff Vin/ oc bliffue fulde som begere oc som Alterens Hiørne. Och HERREN deris Gud skal hielpe dem paa den tid/ lige som sit Folckis hiord/ Thi hellige Stene skulle oprettis i hans Land. Thi huad haffue de gaat for andre/ oc huad haffue de deyligt for andre: Korn/ opføder vnge Drenge/ oc Most Jomfruer.

Esaiæ, 66.

X.

SAa beder nu afften Regn aff HERREN/ Saa skal HERREN gøre skyer/ oc giffue eder Regn nock/ til al Grøde paa marcken. Thi Affguderne tale idel Møye/ oc Spaamendene see idel Løgn/ och tale forfengelige Drøme/ oc deris trøst er inted/ Derfaare fare de vild/ som en Hiord/ och ere vansmectige/ efterdi der er ingen Hyrde.

Matth. 9.

Min vrede er grum offuer Hyrderne/ oc ieg vil hiemsøge Buckene/ thi den HERRE Zebaoth skal hiemsøge sin Hiord/ som er/ Juda huss/ och hand skal berede dem/ lige som en prydit Hest til strid. Hiørnet/ Sømet/ Stridz buen/ oc Driffueren skulle alle komme bort fra dem/ Oc de skulle alligeuel/ vere som Kemper/ der nedtræde skarn paa gaden i strid/ och skulle stride/ thi at HERREN skal vere met dem/ at Reysenerne skulle beskemmis. Oc ieg vil stycke Juda huss/ oc redde Josephs huss/ oc ieg vil indsette dem igen/ thi ieg forbarmer mig offuer dem/ Oc de skulle bliffue som de vaare/ der ieg icke haffde bort kast dem/ thi ieg HERREN deris Gud vil bønhøre dem.

Och Ephraim skal bliffue som en Kempe/ och deris hierte skal glædis/ lige som aff Vin/ Der til skulle deris Børn see det/ oc glæde dem/ at deris hierte fryder sig i HERREN. Jeg vil blæse til dem/ oc samle dem/ thi ieg vil frelse dem/ Oc de skulle formere dem/ lige som de formerede dem før. Oc ieg vil Saa dem iblant Folckene/ at de skulle ihukomme mig i Landene longt borte/ Oc de skulle leffue met deris Børn/ oc komme igen. Thi ieg vil føre dem igen aff Egypti land/ oc ieg vil samle dem aff Assyrien/ oc ieg vil føre dem i Gileadz land oc Libanon/ at mand skal icke finde dem. Och hand skal gaa igennem angistens Haff/ och sla Bølgerne i Haffuet/ at alle dybe Vand skulle fortørris/ da skal den bram i Assyrien nedtryckis/ oc Spiren i Egypten skal aff lade. Jeg vil styrcke dem i HERREN/ at de skulle vandre i hans Naffn/ siger HERREN.

Exo. 14.

XI

OPlad dine dørre Libanon/ at Jlden skal fortære dine Ceder træ. Hyler i Grane træ/ thi Cederne ere faldne/ och den herlige Bygning er forstyrit. Hyler i Basans Eger/ thi den veldige Skou er omhuggen. Mand hører Hyrderne græde/ thi deris herlige Bygning er forstyrit/ Mand hører de vnge Løuer brøle/ thi Jordanens bram er forstyrit.

Saa siger HERREN min Gud/ Vocte Slacte Faar/ Thi deris Herrer slacte dem/ oc

de holde

de holde det faar ingen synd/ De selie dem/ oc sige/ Loffuit vere HERREN/ Jeg er nu Rig/ Oc deris Hyrder spare dem icke. Der faare vil ieg oc icke mere spare Jndbyggerne i Landet/ siger HERREN/ Oc see/ Jeg vil lade komme Folckene huer i den andens haand/ oc i hans Kongis haand/ at de skulle nedsla Landet/ oc ieg vil icke redde dem fra deris haand.

Oc ieg voctede Slacte faar/ for de elendige Faars skyld/ Oc ieg tog tho Staffue til mig/ Den ene kallede ieg SøD/ Den anden kallede ieg Ve/ oc voctede Faarene. Oc ieg ødelagde tre Hyrder i en maanet/ Thi ieg kunde icke lide dem/ Saa vilde de oc icke haffue mig. Oc ieg sagde/ Jeg vil icke vocte eder/ Huad som døer/ det dø/ Huad som vansmectis/ det vansmecte. Oc de Offuerbleffne skulle huer æde den andens Kød.

Oc ieg tog min staff/ SøD/ oc sønder brød den/ at ieg vilde bort tage min Pact/ som ieg haffde giort met alle Folck/ Oc hun bleff bort tagen samme dag. Oc de Elendige Faar/ som hulde met mig/ merckte der paa/ at det vaar HERRENS ord. Oc ieg sagde til dem/ Behager eder det/ saa bærer frem/ saa meget som ieg gelder/ Om i icke ville/ saa lader det vere/ Oc de veyde saa meget som ieg galt/ tredive Sølffpendinge. Oc HERREN sagde til mig/ Kast dem hen/ at de giffuis Paattemageren/ Hey en drabelig Sum/ for huilcken ieg vaar vurdet aff dem. Oc ieg tog de tredive Sølffpendinge/ oc kaste dem i HERRENS Huss/ at de skulde giffuis Paattemageren.

Matth.27.

Oc ieg sønder brød min anden Staff/ Ve/ at ieg skulde bort tage Brødreskabet mellem Juda oc Jsrael.

Oc HERREN sagde til mig/ Tag end nu til dig en daarlig Hyrdis Redskaff/ Thi see/ Jeg vil opuecke Hyrder i Landet/ Som icke skulle lede effter det Vansmectede/ De skulle icke søge det Sønder slagne/ oc icke hele det som er sønder brøt/ Oc ey heller besørge det som Karskt er/ Men de skulle æde de Fedis Kød/ oc sønder riffue deris kløffue. O Affguders Hyrder/ som forlade Hiorden/ Suerdet komme paa deris Arm oc paa deris høyre øye/ Deris Arm skal visne/ oc deris høyre øye skal bliffue mørckt.

Ezech.34.

XII.

DEtte er HERRENS ordz Byrde offuer Jsrael/ siger HERREN/ Som vdbreder Himmelen/ oc grundfester Jorden/ oc skaber Menniskens Aande i hannem. See/ ieg vil gøre Jerusalem til it Snublebegere iblant alle Folck/ som ere trint omkring/ Thi det skal oc gelde Juda til/ naar Jerusalem beleggis. Dog paa samme tid/ vil ieg gøre Jerusalem til en Tung sten/ for alle Folck/ Alle som ville bort løffte hannem/ skulle sønder skære dem paa hannem/ Thi alle Hedninge paa Jorden skulle forsamle dem mod hannem.

Paa den tid/ siger HERREN/ Vil ieg gøre alle Heste sky/ oc deris Reysenere bange/ Men ieg vil haffue mine øyen obne offuer Jerusalem/ oc plaffue alle Folckenis Heste met blindhed. Oc Førsterne i Juda skulle sige i deris hierte/ Lader ekon Jerusalems Borgere vere trøstige/ J den HERRE Zebaoth deris Gud.

Paa den tid/ vil ieg gøre Juda Førster til en gloende Oen i træ/ oc til Bluss i straa/ At de skulle fortære baade paa den høyre oc venstre side/ alle Folck trint om kring/ Oc Jerusalem skal oc bliffue fremdelis/ paa hendis sted i Jerusalem. Oc HERREN skal frelse Juda bolige/ lige som i fordum tid/ Paa det at Davidz Huss skal icke for høyt rose sig/ ey heller Jerusalems Borgere mod Juda. Paa den tid/ skal HERREN beskerme Borgerne i Jerusalem/ oc det skal ske/ At/ huilcken som er skrøbelig paa den tid iblant dem/ hand skal vere som David/ Oc Davidz Huss skal vere som Gudz Huss/ lige som HERRENS Engel faar dem.

Oc paa den tid/ vil ieg tencke at vdslette alle Hedningene som ere dragne mod Jerusalem. **Men offuer Davidz Huss/ oc Jerusalems Borgere vil ieg vdgyde Naadens oc Bønens Aand/ Thi de skulle see til mig/ huilcken de haffue igennem stungit/** Oc de skulle klage offuer hannem/ lige som mand klager it eniste Barn/ oc de skulle bedrøffue dem offuer hannem/ lige som mand bedrøffuer sig for det første Barn.

Ioan.19.

Paa den tid/ skal der bliffue it stor Klagemaal i Jerusalem/ lige som det vaar hoss Hadadrimon paa Megiddons Marck. Oc Landet skal klage/ huer Slect besynderlige/ Davidz Husis Slect besynderlige/ oc deris Hustruer besynderlige/ Nathans Husis Slect besynderlige/ oc deris Hustruer besynderlige. Levi Husis Slect besynderlige/ oc deris Hustruer besynderlige. Simei Slect besynderlige/ oc deris Hustruer besynderlige. Lige saa alle offuerbleffne Slecter/ huer besynderlige/ oc deris Hustruer oc saa besynderlige.

4.Reg.24.
2.Paral.35.

XIII.

PAa den tid/ skal Dauidz Huss och borgerne i Jerusalem faa en fri aaben Kilde mod Synd oc Wrenighed.

Paa den tid/ siger den HERRE Zebaoth/ vil ieg oprycke Affguders naffn aff Landet/ at mand skal icke mere ihukomme dem/ Der til vil ieg och vddriffue Propheterne oc wrene Aander aff Landet. Det skal saa gaa / Om nogen spaar ydermere/ skulle hans Fader oc Moder/ som hannem afflede / sige til hannem/ Du skalt icke leffue/ Thi du taler løgn i HERRENS Naffn/ Oc saa skulle hans Fader och Moder/ som afflede hannem/ igennem stinge hannem / naar hand spaar.

Thi det skal ske paa den tid/ at Propheterne skulle bestaa met skamme/ met deris Syn/ naar de spaa der om/ Oc de skulle icke mere føris i laadne Kaaber/ met huilcke de bedrage/ men hand skal sige/ Jeg er ingen Prophete/ men en Agermand / thi ieg haffuer tient Mennisken aff min Vngdom. Och om mand da siger til hannem / Huad er det for Saar i dine Hender: Da skal hand suare/ ieg er saa slagen i deris Huss/ som haffue mig kær.

2.Reg.18.

Du Suerd/ gør dig rede/ offuer min Hyrde/ oc offuer den mand/ som er min Neste/ siger den HERRE Zebaoth/ **Sla Hyrden / saa skal Hiorden atspre sig / Saa vil ieg vende min haand til de smaa.** Oc det skal ske/ At i huilcket Land som ere tho Dele / siger HERREN/ de skulle oprycks oc forgaa/ oc den tredie Del skal offuer bliffue der vdi. Och den samme tredie Del vil ieg føre igennem Ilden oc gøre den klar/ som Sølff klaris/ oc prøffue den/ som Guld prøffuis. De skulle kalde paa mit Naffn/ och ieg vil bønhøre dem/ ieg vil sige/ det er mit Folck/ oc de skulle sige/ HERRE min Gud.

Matth.26.
Mar.14.

XIIII

SEe/ HERRENS tid kommer/ at mand skal vddele dit Roff i dig. Thi ieg vil samle allehonde Hedninge til strid mod Jerusalem. Oc Staden skal vindis/ Husene skulle røffuis / oc Quinderne skulle skendis. Och halffdelen aff Staden skal bort føris fangen/ oc det offuerbleffne Folck skal icke oprycks aff Staden.

Men HERREN skal drage vd / och stride mod de samme Hedninger/ lige som hand pleyer at stride/ i krigs tid. Oc hans Føder skulle den tid staa paa Oliebierg/ som ligger hoss Jerusalem mod Østen/ och Oliebierget skal atskilies mit i thu fra Østen indtil Vesten/ gantske viit fra huert andet/ At den ene halffdel aff Bierget skal giffue sig mod Norden/ oc den anden mod Synden. Oc i skulle fly for saadan Dal/ emellem mine Bierg/ Thi Dalen/ mellem Biergene skal recke indtil Azal / Oc i skulle fly / lige som i flyde for Jordskelffuet i fordum tid/ i Vsia Juda Kongis tid. Da skal HERREN min Gud komme/ oc alle Helgene met dig.

Amos.1.

Paa den tid skal der inted Liuss vere/ men kuld och fraast. Och der skal vere en dag / som HERREN kender/ huercken dag eller nat / men om afftenen skal der bliffue liuss. Paa den tid/ skulle ferske vand flyde aff Jerusalem/ Halffdelen til Haffuet/ mod Østen/ och den anden halffdel til det yderste Haff/ Oc der skal vere baade / Sommer oc Vinter.

Oc HERREN skal vere Konge offuer alle Land. Paa den tid skal HERREN ekon vere en/ oc hans Naffn ekon it. Oc mand skal gaa omkring i alt Landet/ lige som paa en marck/ fra Gibea indtil Rimon/ synden til Jerusalem/ thi hun skal ophøyes oc bliffue til hendis sted/ fra Ben Jamins port indtil den første Portis sted / ind til Hiørne porten / och fra Hananeels taarn ind til Kongens Vin perse. Oc mand skal bo der vdi/ oc der skal icke mere vere Band/ thi Jerusalem skal bo gantske tryggelige.

Och det skal vere Plaffuen/ met huilcken HERREN skal plaffue alle Folckene/ som haffue stridet mod Jerusalem/ deris Kød skal forraadne/ den stund de end nu staa paa deris føder/ oc deris Øyen skulle forraadne i Hullene/ oc deris Tunger skulle forraadne i Munden.

Paa den tid skal HERREN opuecke it stort bulder iblant dem / At den ene skal tage den anden ved haanden / oc legge sin haand paa den andens haand. Thi Juda skal oc stride mod Jerusalem/ At alle Hedningis Godz som er trint om kring/ skal forsamlis/ Guld/ Sølff/ Klæder offuer maade meget. Oc saa skal da Plaffuen gaa / offuer Hestene/ Mulerne/ Camelerne/ Asne/ oc allehonde Diur/ som ere i den samme Hær/ lige som de andre ere plaffuede.

Oc alle offuerbleffne iblant alle Hedningene/ som droge mod Jerusalem/ de skulle aarlige komme op/ at bede til Kongen/ den HERRE Zebaoth / och at holde Løffsalernis høytid. Men huilcken Slect paa Jorden som icke kommer op til Jerusalem at tilbede Kongen / den HERRE Zebaoth/ offuer dem skal det icke regne. Oc om Egypternis Slecter icke droge op oc kom-

Esaiæ.5

de komme/Da skal det oc icke regne offuer dem. Det skal vere Plaffuen/ met huilcken HERREN skal plaffue alle Hedninge/som icke opkomme at holde Løffsalernis høytid/ Thi det skal vere Egypterne oc alle Hedningene en synd/som icke opkomme at holde Løffsalernis høytid. ¶ Paa den tid/skulle Hestenis Rustning vere HERREN hellige/Oc Kældene i HERRENS Huss skulle vere/ lige som Beckene faar Alteret. Thi at alle Kælde/baade i Jerusalem oc Juda/skulle vere den HERRE Zebaoth hellige/ Saa/ at alle/ som ville offre/ skulle komme oc tage de samme/ oc kaage i dem/ Oc der skulle ingen Cananiter mere vere i den HERRIS Zebaoths Huss paa den tid.

Ende paa Sacharias Prophete.

Malachias Prophete.

I.

DEnne er Byrden/som HERREN talede mod Israel/ved Malachiam. Jeg haffuer eder kær/ siger HERREN/Saa sige i/ Huor met haffuer du oss kær: Er Esau icke Jacobs Brøder/ siger HERREN: Alligeuel haffuer ieg Jacob kær/ Oc hadede Esau/oc giorde hans Bierg øde/ oc hans Arff til Dragernis Ørcken. (Gene. 25. Roma. 9.) Oc om Edom vilde sige/ Wi ere forderffuede/Men wi ville komme igen/ oc opbygge det øde igen/Saa siger den HERRE Zebaoth/ Skulle de bygge/ Da vil ieg affbryde/ Oc det skal kaldis det fordømde Landemercke/oc it Folck/ paa huilcket HERREN er vred euindelige/Det skulle eders øyen see/oc i skulle sige/HERREN er herlig i Jsraels Landemercke. (Abdiæ 1.)

Sønnen skal ære sin Fader/oc Tieneren sin Herre/Er ieg nu Fader/huor er min ære: Er ieg Herre/Huorlunde fryцter mand mig/siger den HERRE Zebaoth/til eder Prester/ som foracte mit Naffn. Saa sige i/ Huor met foracte wi dit Naffn: Der met/at i offre wrent Brød paa mit Altere. Saa sige i/ Huor met offre wi dig wrent: Der met/at i sige/ HERRENS Bord er foractet. Oc naar i offre it Blint/Da maa det icke hede ont/ oc naar i offre noget Halt eller Siug/ da maa det icke heller hede ont/ Bær det din Første/ Huad gelder det/ om du bliffuer hannem tacknemmelig/ Eller om hand skal see til din Persone/ siger den HERRE Zebaoth. (Exodi 20.)

Saa beder nu Gud/ at hand vil vere oss naadig/ Thi saadant er skeet aff eder/ Mene i/ At hand skal see til eders Personer/siger den HERRE Zebaoth: Huo er oc iblant eder/ som lycker en Dør: J optende oc icke Jld paa mit Altere forgeffuis/ Jeg haffuer ingen behagelighed til eder/ siger den HERRE Zebaoth/ Oc Madofferet aff eders Hender er mig icke tacknemmeligt.

Men mit Naffn skal bliffue herligt iblant Hedningene//fra Solens Opgong oc til hendis Nedgong/oc der skal gøris røgelse i alle Stæder i mit Naffn/ oc offris it reent Madoffer/ Thi mit Naffn skal bliffue herligt iblant Hedningene/siger den HERRE Zebaoth.

Men i vanhellige hannem/ i det at i sige/ HERRENS Bord er whelligt/ oc hans Offer er foractit/ met hans Mad/ oc i sige/ See/ det er ekon møye/ oc i sla det saa hen i Været/ siger den HERRE Zebaoth. Oc i offre det/ som er røffuit/ halt oc siugt/ och i offre der aff Madoffer/ Skulde saadant vere mig behageligt aff eders haand/ siger HERREN: Forbandit er den Bedragere/ som haffuer en Hand i sin Hiord/ oc naar hand gør it Løffte/ da offrer hand HERREN det som inted duer/ Thi Jeg er en stor Konge/ siger den HERRE Zebaoth/ oc mit Naffn er forferdeligt iblant Hedningene.

II.

OC nu i Prester/ dette Bud gelder eder. Om i icke høre det/ ey heller legge det paa hierte/ at i skulle giffue mit Naffn ære/ siger den HERRE Zebaoth/ Da skal ieg sende Forbandelse iblant eder/ och formaledide eders Velsignelse/ Ja ieg skal forbande dem/ fordi at i ville icke tage det til hierte. See/ Jeg vil forbande eder oc eders Sæd/ oc kaste eders Helligdagis Skarn i eders ansicte/ och det skal henge ved eder.

Saa skulle i da fornemme/ at ieg sende saadant Bud til eder/ at det skulde vere min Pact met Leui/ siger den HERRE Zebaoth. Thi min Pact vaar met hannem til Liff och Fred/ oc ieg gaff hannem fryct at hand fryctede mig/ oc skyde for mit Naffn. Sandhedens Lou vaar i hans Mund/ oc der bleff inted ont fundet i hans Læbe/ Hand vandrede faar mig fredsommelig oc retsindig/ oc omuende mange fra synden. Thi Prestens læbe/ skulle beuare Lerdomen at mand skal søge Louen aff hans mund/ Thi hand er den HERRIS Zebaoths Engel.

Men i ere afftraadne aff veyen/ oc forarge mange i Louen/ oc i haffue sønderbrudit Leui pact/ siger den HERRE Zebaoth. Derfaar haffuer ieg oc giort eder/ at i ere foractede och wuerdige faar det ganske Folck/ den stund at i holde icke mine veye/ oc see til Personerne i Louen. Thi haffue wi icke alle en Fader: Haffuer icke en Gud skabt oss: Huorfaar foracte wi da den ene den anden/ oc vanhellige den Pact/ som er giort met vore Feder: Thi Juda er bleffuen en Foractere/ och der skeer Verstyggelighed i Jsrael och i Jerusalem/ Thi Juda vanhelliger HERRENS hellighed som hand elsker/ och boler met en fremmet Gudz daatter. Men HERREN skal oprycke/ aff Jacobs bolige/ den som saadant gør/ baade Mestere oc Disciple/ oc den som bær den HERRE Zebaoth Madoffer.

Fremdelis gøre i oc det/ at der er idel taare oc graad oc suck faar HERRENS Altere/ at ieg gider icke mere seet til Madofferet/ ey heller anamme noget tacknemmelige aff eders hender. Oc saa sige i/ Huorfaar det: Fordi/ at HERREN haffuer opfød din Vngdom mellem dig oc din Hustru/ som du foracter/ Saa som hun er dog din Staldbroder/ oc din Pactis Hustru.

Saa giorde den Eniste icke/ oc hand haffde alligeuel en stor Aand/ Men huad giorde den Eniste: Hand søgte den Sæd aff Gud (som hannem vaar tilsagt)

Der faar/ saa seer eder faare/ for eders Aand/ och ingen foracter sin vngdoms Hustru. Men huo som hende hader/ hand lade hende fare/ siger den HERRE Jsraels Gud/ oc giffue hende fortredelighedsens tecke/ aff sine Klæder/ siger den HERRE Zebaoth. Derfaare/ seer eder faar/ for eders Aand/ oc foracter dem icke.

J gøre HERREN wuillig/ ved eders tale/ Saa sige i/ huor met gøre wi hannem wuillig: Der met/ at i sige/ Huo der gør ilde/ den behager HERREN/ oc hand haffuer lyst til hannem/ Eller huor er den Gud/ som straffer:

III.

Matth. 11.
Mar. 1.

SEe/ Jeg vil sende min Engel/ som skal berede veyen faar mig. Oc HERREN skal snart komme til sit Tempel/ huilcket i søge/ och Pactens Engel/ som i begære. See/ hand kommer/ siger den HERRE Zebaoth/ Men huo skal kunde taale hans tilkommelsis Dag: Och huo skal bliffue bestandig/ naar hand skal obenbaris: Thi hand er som en Guldsmedz Jld/ och som en Tuetterskis Sebe. Hand skal side oc smelte/ och rense Sølffuet/ Hand skal rense och klar gøre Leui børn/ som Guld oc Sølff/ Da skulle de bære HERREN Madoffer i Retferdighed/ oc Juda oc Jerusalems Madoffer skal vere HERREN behageligt/ som tilforn och faar mange Aar. *

Oc ieg vil komme til eder oc straffe eder/ oc vil vere it snart Vidnisbyrd/ mod Traaldkarle/

Hor

Horkarle oc Menedere/oc mod dem som gøre vold oc wræt/mod Daglønere/ Viduer oc Faderløse/oc vndertrycke Fremmede/oc icke frycte mig/ siger den HERRE Zebaoth. Thi ieg er HERREN/som icke liuger/ Oc det skal icke vere aldelis vde met eder Jacobs børn.

J haffue altid affuigit fra eders Fedris tid fra mine Bud/oc haffue icke holdet dem. Saa omuender eder nu til mig/Saa vil ieg oc vende mig til eder/ siger den HERRE Zebaoth. Saa sige i/Huor vdi skulle wi omuende oss: Er det ret/ at it Menniske skuffer Gud/Som i skuffe mig: Saa sige i/Huor met skuffe wi dig: Met Tiende oc Løffte offer. Der faare ere i oc forbandede/at alting forsuinder vnder eders Hender/ Fordi at i skuffe mig alle sammen.

Men bærer den gantske Tiende i mit Kornhuss/at der er mad i mit Huss/ Oc prøffuer mig der vdi/siger den HERRE Zebaoth/ om ieg skal icke oplade eder Himmelens Vindue/oc skal vdgyde Velsignelse offuerflødige. Oc ieg vil straffe Opæderen/ at hand skal icke forderffue eders Fruct paa Marcken/oc Vintræet skal icke vere eder wfructsommeligt paa ageren/siger den HERRE Zebaoth. At alle Hedninge skulle prise eder salige/ Thi at i skulle vere it kaasteligt Land/siger den HERRE Zebaoth.

J tale hart mod mig/siger HERREN. Saa sige i/ Huad tale wi mod dig: J det/ at i sige/Det er forgeffuis/at mand tiener Gud/ Oc huad hielper det at wi holde hans Bud/ oc føre it hart Leffnet faar den HERRE Zebaoth: Der faare prise wi Foractere/ Thi at de Wgudelige faa fremgong/De friste Gud/oc det faar en god ende met dem alle.

Men de Gudfryctige trøste dem saa iblant huer andre/HERREN mercker det oc hører det/oc det er it Tanckebreff/faar hannem bescreffuit/dem som frycte HERREN/oc tencke paa hans Naffn. De skulle vere min Eyedom (siger den HERRE Zebaoth) paa den dag/som ieg vil gøre/ Oc ieg vil spare dem/som en Mand sparer sin Søn/ som hannem tiener. Och i skulle der emod see igen/huad skilssmysse der er mellem de Retferdige/ oc de Wgudelige/ oc mellem dem som tiene Gud/oc dem/som icke tiene hannem.

IIII.

Thi see/Der kommer en dag/hand skal brende/som en Oen/Da skulle alle foractere oc Wgudelige vere halm/oc den tilkommendis Dag skal optende dem/siger den HERRE Zebaoth/oc skal huercken lade dem Røder eller Quiste. Men Retferdighedens Sol skal opgaa faar eder/ som frycte mit Naffn/ oc Salighed vnder de samme Vinger/ Oc i skulle gaa vd oc ind/oc voxe til som Fede kalffue. J skulle vndertræde de Wgudelige/ Thi de skulle vere aske vnder eders Føder/paa den dag/som ieg vil gøre/ siger den HERRE Zebaoth.

Kommer Mose min Tieneris Lou ihu/huilcken ieg befol hannem/ paa Horebs Bierg/til al Jsrael/met Budene oc Rætten. ¶ See/ieg vil sende eder Eliam Prophete/ før end den store oc forferdelige HERRENS Dag kommer. Hand skal omuende Fedrenis hierte til Børnene/ oc Børnenis hierte til deris Fedre/ At ieg skal icke komme/ oc sla Jorderig met Band.

Exodi 20.

Matth. 11.
Marci 1.
Lucæ 1.

Ende paa Malachias Prophete.

Apocrypha/ det ere de Bøger/ som icke holdis lige ved den hellige Scrifft/ oc ere dog nyttelige oc gode at læse/ som ere.

I Judith.

II Sapientia.

III Tobias.

IIII Syrach.

V Baruch.

VI. Maccabeorum.

VII Jt Stycke aff Esther.

VIII Jt stycke aff Daniel.

Judiths Bog.

I.

Arphaxat.

ARphaxat de Meders Konge/ haffde kommet mange Land oc Folck vnder sig/ oc bygde en stor veldig Stad / den kallede hand Ecbatana. Hand giorde hans Mure aff idel huggen Sten/halffierdesinds tiue alne høye / oc trediue alne tycke. Men hand giorde hans Taarn hundrede alne høye/ oc tiue alne tycke i firekant / Oc hand giorde Stadz portene saa høye som Taarn. Oc hand tradzede paa sin Mact / oc store Stridzhær.

Nabogodonosor.

Men Nabogodonosor Kongen aff Assyrien/regerede i den store Stad Niniue / oc stridde i sit Kongerigis tolffte aar mod Arphaxat. Oc de Folck som bode hoss det Vand Euphrates/Tygris oc Hydaspes/hulpe hannem/ oc hand slo hannem paa den store marck som kaldis Ragau/huilcken som i fordom tid hørde Arioch Kongen aff Elassar til.

Da bleff Nabogodonosors Rige mectigt/oc hans hierte stolt. Oc hand sende Bud til alle som bode i Cilicien/Damascon/paa Libanon/Carmel oc i Kedar/oc til dem i Galilea / oc paa Esdreloms store marck/Oc til alle dem som vaare i Samaria / oc paa hin side Jordan / indtil Jerusalem/Oc i det gantske Land Gesem/indtil Morlandz Bierge. Til alle dem sende Nabogodonosor Kongen aff Assyrien Bud. Men de foractede det alle/oc lode Budene drage hiem igen met skamme. Da bleff Kong Nabogodonosor meget vred/ mod alle disse Land / oc soer ved sin Kongelige Stoel oc Rige/at hand vilde heffne sig paa alle disse Land.

II.

IDet trettende Nabogodonosors Kongis aar/paa den anden oc tiuende dag/ i den første Maanet/ bleff raadslaget i Nabogodonosors Huss/ Kongens aff Assyrien/at hand vilde heffne sig. Oc hand forsamlede alle sine Raadgiffuere/ Førster oc Høffuitzmend/oc raadslo hemmelige met dem / oc holt dem faare/ huorledis hand tenckte/at komme alle disse Land vnder sit Rige.

Holofernes.

Der dette behagede dem alle vel/ da fremkallede Kong Nabogodonosor Holofernes sin øffuerste Stridzmand/oc sagde / Drag vd mod alle Rige / som ligge mod Vesten / oc besynderlige mod dem/som foractede mit Bud. Du skalt inted Rige spare/oc alle faste Stæder skalt du gøre mig vnderdanige.

Da fremkallede Holofernes Høffuitzmendene / oc de Øffuerste for det Assyriske Stridzfolck/oc rustede Folcket til Strid/som Kongen haffde befalet hannem/hundrede oc tiue tusinde til fod/oc tolff tusinde Skytter til Hest. Oc hand loed alt sit Stridzfolck drage bort faare sig/met vtallige Kameler/stort Forraad / der til met Øxen oc foruden tal / til sit Folck. Oc hand loed føre Korn til aff al Syrien / til sin Hær. Men hand tog offuermaade meget Guld oc Pendinge met sig/aff Kongens Kammer. Oc hand drog saa frem met den gantske Hær/ met Vogne/Reysener oc Skytter/huilcke der skiulte Jorderige/lige som Greshopper.

Der hand vaar nu dragen offuer Landemercket aff det Assyriske land/ da kom hand til det store bierg Ange/ hoss den venstre side aff Cilicien/ oc vunde alle deris Byer oc faste Stæder. Oc forstyrede Melothi en naffnkundig Stad / oc røffuede alle Folck i Tharsis / oc Ismaels børn/som bode mod Ørcken/oc Synden mod det land Chellon. Hand drog oc offuer Phrath/ oc kom i Mesopotamien/oc forstyrede alle høye Stæder som hand fant / fra Mambre Beck/ indtil Haffuit/ Oc hand indtog der Landemerckene/fra Cilicien/ indtil Joppe Landemercke/ som ligge mod Synden. Oc hand førde ocsaa Madians børn bort/oc røffuede alt deris godz/ oc ihielslo alle dem met skarpe suerd/ som hannem giorde modstand. Der effter reysde hand ned til Damasci land/om Høsten/oc opbrende alt deris Korn / oc loed nedhugge alle Træ oc Vingaarde/ Oc det gantske Land fryctede sig faar hannem.

III.

Da

DA ſende de Konger oc Førſter aff Syrien / Meſopotamien / Syrien Sobal/ Lybien oc Cilicien deris Bud/aff alle Stæder oc Land/ de komme til Holofernes/oc ſagde/Vent din vrede fra oſſ / Thi det er bedre/ at wi tiene Nabogodonoſor den ſtore Konge/oc ere dig lydige/oc bliffue leffuendis/End at wi ſkulde omkomme/oc vinde alligeuel inted. Alle vore Stæder/Godz/Bierge/Høye/ Agre/Oxen/Faar/Geder/Heſte oc Kamele/oc huad ſom wi haffue / Der til oc vore Tiuende/er altſammen dit/gør der met huad du vilt/ Ja ocſaa wi met vore Børn/ ere dine Tienere. Kom til oſſ/oc ver vor naadige Herre / oc brug vor tieniſte ſom dig lyſter.

Da drog Holofernes ned fra Bierget/met alt Stridzfolcket / oc indtog de faſte Stæder/ oc det gantſke Land. Oc hand vdualde der Tienere aff det beſte Folck / ſom hand fant blant dem. Der aff forferdedis alle Land ſaa ſaare/at Regenterne oc de Ypperſte aff alle Stæder oc Folcket komme mod hannem/ oc anammede hannem / met Krantze / Bluſſ / dantz/ Trommer oc Piber. Oc de kunde end da ingen naade faa met ſaadan ære / Thi hand nedbrød deris Stæder/oc omhug deris Lunde. Thi Nabogodonoſor Kongen haffde befalet hannem / at hand ſkulde vdſlette alle Guder i Landene / Paa det at alle Folck ſom Holofernes kunde tuinge/ſkulde priſe hannem alene for Gud.

Der hand haffde nu draget gennem Syrien Sobal / Apamean oc Meſopotamien / kom hand til Edomiterne i Gabaa land / oc indtog deris Stæder / oc laa der i tredive dage / Diſſ emellem kallede hand alt ſit Stridzfolck tilſammen.

III.

DEr Iſraels børn/ſom bode i Juda land/hørde dette/fryctede de ſig ſaare for hannem/oc beffuelſe oc forferdelſe kom dem paa / Thi de beſørgede at hand ſkulde ocſaa gøre mod Jeruſalem Stad oc HERRENS Tempel / ſom hand haffde giort mod de andre Stæder oc deris Affguders huſſ. Der faare ſende de trint omkring i det gantſke land Samarien/indtil Jericho/oc beſette Befeſtninger paa Biergene/oc giorde mure omkring deris Byer/ oc beſkickede Forraad til Strid.

Oc Preſten Joiakim ſcreff til alle/ſom bode mod Eſdrelom / det er / mod den ſtore marck hoſſ Dothaim/oc til alle der ſom Fienderne kunde komme igennem/at de ſkulde foruare Klipperne hoſſ Bierget mod Jeruſalem. Oc Iſraels børn giorde/ſom Joiakim HERRENS Preſt befalede dem.

Joiakim. Infra 15.

Oc alt Folcket robte aluorlige til HERREN / oc de oc deris Huſtruer ydmygede ſig met Faſte oc Bøn. Oc Preſterne førde ſig i Sæcke / oc Børnene laae faar HERRENS Tempel/ oc mand betacte HERRENS Altere met en Sæck. Oc de robte endrectelige til HERREN Iſraels Gud/At deris Børn oc Huſtruer ſkulde icke bortføris/deris Stæder icke forſtyris/deris Helligdom icke beſmittis/oc at de icke ſkulde beſkemmis aff Hedninge.

Oc Joiakim HERRENS ypperſte Preſt / gick omkring / formanede det gantſke Folck/oc ſagde/ I ſkulle io vide/at HERREN eders Gud ſkal bønhøre / der ſom i lade icke aff/ met faſte oc bøn faar HERREN. Tencker paa Moſe HERRENS Tienere/ ſom icke ſlo Amalech met ſuerd/men met en hellig Bøn/ huilcken ſig forlod paa ſin krafft oc mact/paa ſin Hær/Siold/Vogne oc Reyſener/Saa ſkal det oc gaa alle Iſraels Fiender / der ſom i ſaa bedre eder/ſom i haffue begynt.

Moſe. Exodi 17.

Effter denne formaning/ baade de HERREN/oc bleffue ſaa faar HERREN/at ocſaa Preſterne ginge i Secke/oc haffde aſke paa deris Hoffuit/oc ofrette HERREN ſaa Brendoffer. Oc de bade HERREN alle aff gantſke hierte / At hand vilde beſøge ſit Folck Iſrael.

IIII.

OC det bleff Holofernes den øffuerſte Stridzmand aff Aſſyrien tilkende giffuit/at Iſraels Børn ruſtede ſig/ oc vilde verie ſig / Oc huorledis de haffde indtaget Klipperne hoſſ Biergene. Da bleff Holofernes grum i ſin vrede/ oc kallede alle de Moabiters oc Ammoniters Øffuerſter oc Høffuitzmend frem/oc ſagde til dem/Siger frem/Huad er det for it Folck/ ſom boer blant Biergene? Huad haffue de for ſtore Stæder? Huad formue de? Oc huad haffue de for Stridzfolck oc Konger? At de alene foracte oſſ/for alle andre i Øſter landene/oc ginge icke emod oſſ/ at anamme oſſ met frid?

Achior. — Da suarede Achior/den Offuerste for alle Ammons børn/oc sagde/Min Herre/Vilt du gerne høre det/da vil ieg sige dig sandhed/huad dette er for it Folck/som boer iblant Biergene/oc icke liuge faar dig. Det Folck er kommet hid aff Chaldea/oc bode først i Mesopotamien/ Thi de vilde icke følge deris Fedris Guder/i Chaldea. Der faare forlode de deris Fedris Seder/huilcke der haffde mange Guder/Paa det de kunde tiene den eniste Gud aff Himmelen/ huilcken der ocsaa bød dem at drage der fra/ oc at bo i Haram.

Inf. 10. Gen. 12.

Gen. 46. — Der nu vaar Dyr tid i alle Landene/da reysde de ned til Egypti land/ Der bleffue de saa mange i fyre hundrede aar/at mand icke kunde tele dem. Men der Kongen aff Egypten besuarede dem met Jord at føre/oc gøre Tegelstene/at bygge hans Stæder/ Da robte de til deris HERRE/ Hand slo alt Egypten met mangfoldige plager. Der Egypterne haffde nu vdstøt dem fra sig/oc Plagen loed aff fra dem/oc de vilde fanget dem igen/ oc ført dem i landet til trældom. Da oploed Gud aff Himmelen Haffuet for dem/saa/ at Vandet stod fast paa baade sider/som en muer/Oc de ginge met tørre føder paa Haffsens grund/ oc komme der fra. Men der Egypterne skyndede sig effter dem met deris gantske Hær/ da bleffue de alle drucknede i Haffuet/saa/at der bleff icke en igen/som det kunde sige der effter.

Exo. 14.

Oc der dette Folck kom aff det røde Haff/leyrede det sig i Sinai biergis Ørck/der som tilforn inted Menniske kunde bo/oc ey behielpe sig. Da bleff det beske Vand søt/ at de det kunde dricke/ Oc de finge brød aff Himmelen i fyretiue aar. Oc huor som de droge/ vden bue/ pil/ skiold oc suerd/da stridde Gud for dem/oc vant Seyer. Oc ingen kunde gøre dette Folck skade/Vden aleniste naar det vigede fra HERRENS sin Gudz Bud/ Thi at saa offte de tilbade en anden Gud/vden deris Gud/da bleffue de ihiel slagne/ oc førde bort met al skam. Men saa offte som de det angrede/at de vaare affuigede fra deris Gudz Bud/da gaff Gud aff Himmelen dem Seyer igen/mod deris Fiender.

Exo. 16

Der faare ødelagde de Cananiternis Konger/de Jebusiter/ de Pheresiter/ de Hethiter/de Heuiter/de Amoriter/oc alle Veldige i Hesbon/oc indtoge deris Land oc Stæder. Oc det gick dem vel/saa lenge som de icke syndede mod deris Gud/ Thi deris Gud hader vret. De ere oc offte fordreffne faar denne tid/aff mange Folck/oc bort førde i fremmede Land/ Fordi at de affuigede fra det Bud som Gud haffde giffuit dem/at de skulde vandre der vdi. Men de ere nyligе igenkomne aff den Elendighed/som de vaare vdi/ effter at de haffue omuent sig igen/ til HERREN deris Gud/oc de haffue sæt sig igen blant disse Bierge/ oc bo vdi Jerusalem igen/der som deris Helligdom er.

Der faare/Min Herre/lad randsage/Om det Folck haffuer syndet mod deris Gud/Saa ville wi drage hen op/oc deris Gud skal visselige giffue dig dem i henderne/ at du skalt tuinge dem. Men haffue de icke syndet mod deris Gud/Da skaffe wi inted mod dem/Thi deris Gud beskermer dem/oc wi bliffue det gantske land til bespaattelse.

Der Achior haffde det talet/ da bleffue alle Holofernis Høffuitzmend vrede/oc tenckte at ihiel sla hannem/oc sagde til huer andre/Huo er denne/som taar sige saadant/ At Jsraels børn skulde verie sig/mod Kong Nabogodonosor oc hans Stridzfolck: Ere de dog aldelis nøgne Folck/oc ingen Stridzmend. Men at Achior skal see/at hand haffuer ført løgen/ Saa lad oss drage op/Oc naar wi fange deris beste Folck/ da ville wi lade stinge Achior ihiel met dem/ Paa det alle Folck skulle fornemme/At Nabogodonosor er Landens Gud/oc ingen anden.

VI.

DEr effter optendis oc Holofernes i sin grumhed mod Achior/oc sagde/Huorledis taart du spaa oss/ At Jsraels Folck skulde haffue beskermelse aff sin Gud: Men naar som wi nu ihielsla dem/ som it eniste Menniske/ Da skalt du see/at der er ingen anden Gud/end allene Nabogodonosor/Oc da skalt du ocsaa stingis ihiel met dem ved de Assyriers suerd/oc al Jsrael skal dræbis met dig. Saa skalt du da fornemme/at Nabogodonosor er en Herre offuer al Verden/ naar du stingis ihiel met mit suerd/oc ligger blant Jsraels Jhielslagne/oc skalt dø oc forderffuis. Ment du oc/ at din Spaadom er viss/da taart du icke forferdis eller blegne. Lige som det gaar dem/saa skal det ocsaa gaa dig/Thi ieg vil nu skicke dig til dem/ at ieg kand straffe dig met dem.

Da befalede Holofernes sine Tienere/at de skulde gribe Achior/ oc føre hannem ind i Bethulia/vdi Jsraels børns hender. Oc Holofernis Tienere grebe hannem. Oc der de komme offuer den slette marck til Biergene/da droge Skytterne vd mod dem. Da vigede de paa en side hoss Bierget/oc bunde Achior til it Træ/met hender oc føder/ oc støtte hannem ned vnder/oc lode hannem saa henge/Oc de droge igen til deris Herre. Men Jsraels børn/ komme ned aff Bethulia til hannem/oc løsde hannem/oc førde hannem ind i Bethulia/ oc ledde hannem

nem blant Folcket/oc spurde hannem at/huorledis det vaar gonget til / huor faare de Assyrier hengde hannem:

Paa den samme tid vaare Osias Micha søn/aff Simeons slect/oc Charmi/ som oc kalledis Ottoniel/de Offuerste i Staden. For disse Eldste oc for alt Folcket sagde Achior alt det/ som Holofernes haffde spurt hannem at / och huad hand haffde suaret / Och at Holofernis Folck vilde slagit hannem ihiel for dette suar skyld. Men Holofernes haffde befalet/At mand skulde antuorde Israels Børn hannem/Paa det at naar som hand haffde slaget Israels Børn ihiel/ at hand vilde straffe oc dræbe samme Achior/ Fordi at hand haffde sagd/Gud aff Himmelen skal vere deris beskermelse.

Osias. Charmi. Achior.

Der Achior haffde dette sagt/falt alt Folcket paa deris ansict/oc tilbade HERREN/ græde alle tilsammen/oc bade til HERREN / oc sagde / HERRE Gud offuer Himmel oc Jord/See til deris hoffmod/oc til vor elendighed / oc see naadelige til dine Helligen/ Oc beuise/at du icke forlader dem/som sig forlade paa dig / Oc at du nedslar dem/ som tradze paa dem selff/oc paa deris mact.

Saa græde oc bade de den gantske dag/ oc trøstede Achior/ oc sagde/ Vore Fedris Gud/ hues Mact du haffuer priset/skal saa betale dig det/at de skulle icke see deris lyst paa dig/ Men at du skalt see/huorledis de skulle bliffue ihielslagne oc vdslette. Oc naar som HERREN vor Gud frelser oss/da skal Gud vere met dig iblant oss/ Oc vilt du/ da skalt du bo hoss oss met alle dine.

Der Folckene ginge nu fra huer andre igen/da ledde Osias hannem met sig i sit Huss/oc beridde en stor Naduere/oc bad alle de Eldste til sig/oc de giorde dem glade / effter at de haffde lenge fastet. Der effter bleff Folcket kaldet tilsammen igen / oc de bade om hielp aff Israels Gud/i Forsamlingen den gantske nat.

VII.

DEn anden dag bød Holofernes sit Stridzfolck / At mand skulde gøre sig rede mod Bethulia. Oc hand haffde hundrede oc tiue tusinde til Fodz / oc tolff tusinde til Hest/ Vden den Hob som hand haffde vdualt/ paa huer Sted / huor som hand haffde indtaget it Land. Dette Stridzfolck rustede sig altsammen mod Israels Børn / oc de leyrede sig offuen paa Bierget / mod Dothaim/fra Belmaan/indtil Chelmon/som ligger mod Esdrelom.

Der Israels børn saae nu de Assyriers store Folck/fulde de til Jorden / oc lagde aske paa deris Hoffuit/oc bade alle tilsammen/At Israels Gud / vilde beuise sin Barmhertighed offuer sit Folck. Oc de rustede dem met deris Vaaben/oc toge de Klipper ind hoss Bierget / oc beuarede dem dag oc nat.

Men der Holofernes drog omkring/merckte hand/at der vaar en Kilde vden faar Staden mod Synden/huilcken der vaar ledsaget ind i Staden ved Render/ Disse render befalede hand at affhugge. Oc alligeuel at de haffde smaa Kilder icke longt fra Muren / som de hente lønlige Vand/Saa vaar det dog neppelige saa meget/at de kunde verquege sig der met.

Der faare komme de Ammoniter oc Moabiter til Holofernes / oc sagde / Israels Børn taare icke verie sig mod oss/men de behielpe sig blant Bierge oc høye/vnder huilcke de ere trygge. Der faare lad ekon foruare Kilderne / at de mue icke hente Vand / saa skulle de dø vden suerd/Eller nød skal trenge dem til/at de skulle giffue Staden op/ huilcken de mene / at hand staar icke til at vinde/effterdi hand ligger iblant Bierge. Dette raad behagede Holofernes vel oc hans Stridzfolck/oc hand lagde io hundrede til huer Kilde.

Der mand haffde nu foruaret Kilderne tiue dage / da haffde de aff Bethulia icke mere vand/huercken i smaa Kilderne/ oc ey anden sted / at de kunde haffue en dag lenger til deris nødtørfftighed/Oc mand skulde huer dag maale Folcket vand til. Da kom Quinde oc mand/ vng oc gammel/til Osia oc til de Eldste/klagede oc sagde / Gud vere Dommere mellem eder oc oss/at i føre oss i saadan nød/der met at i icke vilde lade oss gøre fred met de Assyrier/Oc Gud haffuer dog giffuit oss i deris hender/oc wi haffue ingen hielp / men mue forsmecte aff Tørst faar deris øyen/oc omkomme iammerlige.

Der faare kalder Folcket tilsammen / at wi kunde veluillige giffue oss vnder Holofernes. Thi det er bedre/at wi vndergiffue oss oc bliffue ved Liffuit / oc loffue saa Gud / End at wi omkomme/oc bliffue beskemmede faar al Verden/oc skulle see/At vore Hustruer oc børn skulle dø saa iammerlige faar vore øyen. Wi vidne i dag/ faar Himmel oc iord/ oc faar vore Fedris Gud/som nu straffer oss for vore synder skyld / At wi bade eder opgiffue Staden for Holofernes/At wi maatte dog snart omkomme ved suerd / oc icke forsmectis saa lenge aff Tørst.

Da

Psal, 106.

Da bleff en stor hylen oc graad i blant det gantske Folck / Nogle stode lenge / och robte til Gud / och sagde / wi haffue syndet met vore forfedre / wi haffue mishandlet / och haffue veret Wgudelige. Men du est barmhertig / der faare ver oss naadig / oc straffe oss / du selff / oc effterdi wi bekende dig / da giff oss icke i Hedningers hender / som dig icke kende / at de skulle icke rose oc sige / huor er nu deris Gud.

Der de haffde nu lenge skreget oc grædet / oc det vaar bleffuit lidet stille / stod Osias op / græd oc sagde / Kære Brødre / haffuer dog taalmodighed / oc lader oss end nu tøffue fem dage effter hielp aff Gud / om hand vilde beuise oss naade / och gøre sit Naffn herligt. Faa wi icke hielp i disse fem dage / da ville wi gøre / det som i haffue begeret.

VIII.

Judith.

SAadant kom faar Judith / som vaar en Encke / Merari daatter / Vz søns / Josephs søns / Osie søns / Elai søns / Jamnors søns / Jedeon søns / Raphaim søns Achitobs søns / Malchie søns / Enans søns / Nathanie søns / Sealthiel søns / Simeon søns. Oc hendis mand heed Manasses / hand vaar død i Byghøsten / Thi der hand vaar paa marcken / hoss Arbeyderne / bleff hand siug aff heden / oc døde i sin stad Bethulia / oc bleff begraffuen hoss sine fedre. Hand loed denne Judith effter sig / som haffde nu veret en Encke try aar oc sex maanede Oc hun haffde giort sig it besynderligt kammer offuen i sit huss / der hun sad vdi met sine Piger / oc vaar offuerkled met en Seck / och fastede daglige / vden om Sabbather Nymaanede / oc andre Israels husis høytider. Oc hun vaar deylig oc rig / oc haffde mange Tiuende / oc gaarde fulde aff øxen oc Faar. Oc hun haffde it gaat Røcte hoss huer mand / at hun fryctede Gud / oc ingen kunde tale ilde om hende.

Chambri.
Charmi.
Judiths formanelse til de Eldste, etc.

Denne Judith / der hun hørde / at Osias haffde tilsagt / at opgiffue Staden faar de Assyrier fem dage der effter / da sende hun til de Eldste Chambri oc Charmi. Oc der de komme til hende sagde hun til dem / huad skal det vere / at Osias haffuer samtyckt / at opgiffue Staden for de Assyrier / der som wi faa icke hielp inden fem dage? Huo ere i at i friste Gud: Det tiener icke / til at forhuerffue naade / men meget mere vrede oc wgunst. Ville i sette HERREN eders behagelige tid faare oc dage / naar hand skal hielpe? Dog er HERREN taalmodig / Der faare lader oss fortryde det / oc søge naade met gredendis taare / Thi Gud bliffuer icke vred / som it Menniske / at hand ey lader sig forlige.

Der faare skulle wi ydmyge oss aff hiertet / oc tiene hannem / oc bede met gredendis taare faar hannem / at hand vil beuise oss barmhiertighed / effter sin behagelighed / och at wi mue glæde oss effter iammer / lige som wi nu sørge for deris hoffmod skyld / At Wi icke haffue effter fuld vore fedris synder / som forlode deris Gud / oc tilbade fremmede Guder / huor faare de ere giffne i deris fienders haand / oc ere ihielslagne / fangne oc beskemmede aff dem. Men wi kende ingen anden Gud / vden hannem alene / oc wi ville vente hielp oc trøst aff hannem met ydmyghed. Saa skal hand / HERREN vor Gud / redde vort Blod / fra vore fiender / oc ydmyge oc beskemme alle Hedninge / som oss forfølge.

Gene, 22.

Oc i / Kære brødre / i som ere de Eldste / trøster Folcket / met eders ord / at de betencke / at vore Fedre bleffue oc fristede / at de skulde prøffuis / om de tiente Gud aff hiertet. Paaminder dem / huorledis vor fader Abraham er forsøgt i mange maade / och er bleffuen Guds Ven / effter at hand er prøffuit ved mangfoldige Fristelser. Saa ere och Isaac / Jacob / Mose / och alle de som vaare Gud kære / bleffne bestandige / oc maatte offueruinde megen Bedrøffuelse / Men de andre / som icke vilde anamme bedrøffuelse met Guds fryct / Men knurrede oc skende mod Gud met wtaalmodighed / ere omkomne aff forderffueren / och ved Hugorme. Der faare lader oss icke bliffue wtaalmodige / i denne pine / Men bekende / at det er en straff aff Gud / meget ringere end vaare Synder ere / Oc tro / at wi bliffue straffede / som hans Tienere til forbedring / oc icke til Forderffuelse.

1. Cor. 10.
Num. 21.

Der paa suarede Osias oc de eldste / det er alt sandhed / som du haffuer sagd / oc der kand inted straffis i dine ord / der faare bed for oss til HERREN / Thi du est en hellig gudfryctig Quinde. Oc Judith sagde / Effterdi i holde det der faare / at det er aff Gud som ieg haffuer sagt / Da prøffuer ocsaa / om det / som ieg haffuer faare at gøre / er aff Gud / oc beder / at Gud vil giffue lycke det til. Tager denne nat vare i Porten / naar som ieg gaar vd / met min Pige / oc beder / at HERREN vil trøste sit Folck Israel / i disse fem dage / som i haffue sagt. Oc i skulle icke spørie effter det / som ieg haffuer i sinde / Men beder alene for mig til HERREN vor Gud / indtil ieg giffuer eder ydermere tilkende / huad i skulle gøre. Oc Osias / Juda første / sagde til hende / gack bort i fred / HERREN vere met dig / oc heffne oss paa vore Fiender / Oc de ginge saa fra hende igen.

IX.

Judiths bøn

DEr effter gick Judith ind i sit Kammer/oc kledde sig met en Seck / oc strødde aske paa sit Hoffuit/oc falt ned faar HERREN/ oc robte til hannem / oc sagde.

Gene.14.

HERRE min Faders Simeons Gud / huilcken du gaffst Suerdet/ at straffe Hedninge/ som haffde krencket oc skent Jomfruen / Oc du haffuer der emod ladet fange deris Hustruer oc Døtter /oc røffue dem / ved dine Tienere / som vaare nidkære i din nidkærhed/hielp mig arme Encke / HERRE min Gud. Thi al hielp som skede i fordom tid oc der effter/det giorde du/ Oc huad som du vilt/det maa ske / Thi naar som du vilt hielpe/da kand det icke feyle/oc du vedst vel / huorledis du skalt straffe Fienderne.

Exodi 14.

See nu til de Assyriers Hær/som du saast i fordom tid til de Egypters Hær/ der de iagede effter dine Tienere met stor mact/oc tradzede paa deris Vogne/Reysener/oc store Stridzfolck. Men der du saast til dem/da bleffue de mistrøstige/oc Dybet nedslo dem/oc Vandet druckne de dem. Saa ske oc nu disse/HERRE/ som tradze paa deris Mact/ Vogne/ Spiud oc Skud/oc kende dig icke/oc tencke icke/At du HERRE vor Gud/est den / som hielper i Striden aff begyndelse/oc kaldis tilbørlige/ HERRE. Vdreck din Arm / som i fordom tid/ oc sønderknuse Fienderne ved din Mact/at de omkomme ved din vrede / De som rose sig / At de ville forstyre din Helligdom/oc vanhellige dit Naffns Tabernackel / oc omkaste dit Altere met deris Suerd. Straffe deris hoffmod/ formedelst deris eget suerd / At hand kand fangis met sine egne øyen/naar hand seer til mig/ oc bedragis aff mine venlige ord.

Psalm.48.

Psal.174.

Giff mig frimodighed/at ieg forferder mig icke/for hannem oc for hans Mact / Men at ieg kand nedsla hannem. Det skal vere dit Naffns ære/at en Quinde haffuer nedlagd hannem. Thi du HERRE kant vel giffue Seyer vden mange Folck / oc du haffuer icke lyst til Hestis styrcke. De Hofferdige behagede dig end nu aldri / Men de Elendigis oc ydmygis Bøn behagede dig altid.

O HERRE/Himmelens Gud/ som haffuer skabt Vandet / oc est en HERRE offuer alle ting / hør min arme Bøn / ieg som forlader mig alene paa din Barmhiertighed. Tenck HERRE paa din Pact/oc giff mig ind/huad ieg skal tale oc tencke / oc giff mig lycke der til/Paa det at dit Huss maa bliffue ved/ oc alle Hedninge fornemme/at du est Gud / oc ingen anden vden dig.

X.

Abra.

DEr hun haffde nu giort ende paa sin Bøn / stod hun op / oc kallede at sin Pige Abra/oc gick ned i Husit/lagde Secken aff/ oc førde sig aff sine Encke kleder/ oc tode sig/oc saluede sig met kaasteligt Vand/oc flette sit haar/oc sette en Hue paa/oc førde sig i sine deylige kleder / oc prydede sig met Span oc Smidet/ oc tog al sin prydelse paa. Oc HERREN gaff hende naade / at hun vaar deylig til at see/ Thi hun smyckede sig icke aff vellyst/men Gud til loff. Oc hun fick sin Pige en beged hud fuld aff Vin/oc it Kruss met Olie/oc en Seck/der hun haffde/ Figen/Mel oc Brød vdi / som hun torde æde/Oc hun gick bort.

Oc hun fant Osiam oc de Eldste i Porten/som tøffuede effter hende / som det vaar sagt. Oc de forundrede sig/at hun vaar saa deylig / Dog spurde de icke / huad hun haffde i sinde/ men de lode hende vd/oc sagde/Vore Fedris Gud / giffue dig naade / oc lade dit opsæt lyckis vel/ At Jsrael kand glæde sig aff dig/ oc dit naffn regnis blant de Hellige. Oc alle de som der vaare/sagde/Amen/Amen. Men Judith giorde sin Bøn/oc gick frem met sin Pige Abra.

Oc som hun gick aarle om morgenen ned aff Bierget/da møtte de Assyriers Vectere hende/oc fulde til hende/oc spurde hende at/hueden hun kom / oc huort hun vilde hen? Oc hun suarede/ Jeg er en Ebreisk Quinde/oc flyde fra dem/ Thi ieg veed / at de komme i eders hender/ Fordi at de foractede eder/oc vilde icke begere naade / oc giffue sig veluillige vnder eder. Der faare haffuer ieg i sinde/ at komme til Førsten Holofernes / oc obenbare deris lønlighed faar hannem / oc sige hannem / huorledis hand skal lettelige offueruinde dem/at hand skal icke miste en Mand.

Den stund hun saa talede/da saae de paa hende / oc vndrede de storlige / at hun vaar saa deylig / oc sagde / Det kand hielpe dig / at du ment det saa gaat / oc vilt gaa til vor Herre/ Thi naar som du kommer faar hannem / da bliffuer hand dig naadig / oc du skalt behage hannem vel aff hiertet. Oc de ledde hende bort / til Holofernes Paulun / oc sagde hannem aff hende. Oc der hun kom faar hannem/ da bleff hand stray optent til hende. Oc hans Tie-

nere sagde til huer andre/ Det Ebraiske folck er ingenlunde verd at foracte/ efterdi at de haffue
saa deylige Quinder/ Skulde mand icke stride for saadanne deylige Quinder skyld: der Judith
saa nu Holofernes side vnder sit Paulun/ som vaar deylige giort/ met Purpur oc Guld/ oc met
Smaragden oc prydet met mange dyrebare Stene/ da falt hun ned faar hannem. Och Holo-
fernes befalede at reyse hende op igen.

XI.

OC Holofernes sagde til hende/ ver trøstig/ oc frycte dig icke/ Thi ieg giorde al-
dri noget Menniske ont/ som vilde giffue sig vnder Nabogodonosor. Oc haffde
dit Folck icke foractet mig/ da haffde ieg aldri opløfft it spiud mod dem. Sig nu
frem/ huor faare du vigede fra dem/ oc est kommen til mig.

Judit suarede hannem/ och sagde/ hør dog din Tienerinde naadelige/ Der som du gør
som dine tienerinde giffuer dig til kende/ da skal HERREN giffue dig lycke oc Seyer/ Gud
giffue Nabogodonosor lycke oc salighed/ Kongen offuer det gantske land/ som haffuer vdsent
dig/ at straffe alle Wlydige/ Thi du kant gøre hannem vnderdanige/ icke alenste Folck/ men
oc saa alle Diur paa Jorden. Thi din forstand oc visdom/ er meget roset i alt verden/ Oc huer
mand veed/ at du est den veldigste Første/ i det gantske Kongerige/ och dit gode Regemente
prisis aff alle. Saa vide wi oc/ huad Achior haffuer talet/ och huorledis du der emod haffuer
giort met hannem. Thi vor Gud er saa fortørnet offuer vaare synder/ at hand haffuer ladet for
kynde ved sine Propheter/ at hand vil straffe Folcket/ for deris synder skyld.

Efterdi at Israels folck vide nu/ At de haffue fortørnet deris Gud/ da ere de forfer-
dede for dig. Der til met lide de stor Hunger/ oc Vansmectis aff Tørst. Oc de haffue nu i sin-
de/ at slacte deris Queg/ at de vilde dricke Blodet der aff/ oc at æde det hellige Offer/ aff korn/
vin oc olie/ huilcket Gud haffde forbudet dem/ at de det oc icke skulde røre/ Der faare er det vist
at de skulle omkomme/ efterdi de gøre saadant. Oc efterdi ieg det veed/ da flyde ieg fra dem/
Oc HERREN sende mig til dig/ at ieg skulde giffue dig saadant til kende. Thi alligeuel
at ieg er end kommen til dig/ saa er ieg dog icke der faare falden fra min Gud/ men ieg vil end
tiene min Gud hoss dig. Oc din Tienerinde skal gaa vd/ oc tilbede Gud/ hand skal obenbare
mig/ naar Gud vil giffue dem deris løn/ for deris synder/ Saa vil ieg da komme/ och ieg vil
giffue dig det til kende/ oc føre dig mit igennem Jerusalem/ at du skalt haffue alle Israels folck/
som Faar der haffue ingen Hyrde. Oc der skal icke en Hund taare gø at dig/ Thi Gud haff-
uer det obenbaret mig/ efterdi hand er vred paa dem/ oc hand vdsende mig/ at ieg skulde giffue
dig det tilkende.

Denne tale behagede Holoferni oc hans Tienere vel/ Oc de vndrede paa hendis visdom/
oc sagde iblant huer andre/ Denne Quindis lige/ er icke paa Jorden/ met deylighed oc visdom.
Oc Holofernes sagde til hende/ Gud haffuer det saa skicket/ at hand sende dig hid/ før Folcket
skulde komme i min haand. Fuldkommer nu din Gud dette/ som du haffuer sagd/ Da skal
hand oc vere min Gud/ Oc du skalt bliffue stor/ hoss Kong Nabogodonosor/ oc dit naffn skal
prisis i det gantske Kongerige.

XII.

DA loed hand lede hende ind i Sølffkammeret/ der som hun skulde bliffue/ oc be-
falede/ At mand skulde giffue hende mad aff sit Bord. Men Judith suarede/ oc
sagde/ Jeg taar icke end nu æde aff din Mad/ at ieg skal icke synde/ Men ieg
haffuer taget lidet met mig/ der aff vil ieg æde. Da sagde Holofernes selff/ naar
det er opædet/ som du haffuer taget met dig/ huor skulle wi da forskaffe did me-
re: Judith suarede/ Min herre/ saa vist som du leffuer/ før din Tienerinde faar fortæret alt-
sammen/ da skal Gud vdrette ved mig/ det som hand haffuer i sinde.

Oc der Tienerne vilde lede hende i Kammeret/ som hand haffde befalet/ da bad hun/ at
mand skulde tilstede hende/ at gaa vd afften oc morgen/ oc gøre sin Bøn til HERREN. Da
befalede Holofernes sine Kammersuenne/ at mand skulde lade hende gaa frit vd och ind itre
dage/ at gøre sin Bøn til Gud. Oc om afftenen gick hun vd/ i den dal faar Bethulia/ och tode
sig i vand. Der effter bad hun til HERREN Israels Gud/ at hand vilde giffue hende lyc-
ke til/ at frelse sit Folck/ Oc hun gick i Paulunet igen/ oc holt sig reen/ oc oed inted før afften.

Den fierde dag/ giorde Holofernes alene sine neste Tienere en Naduere/ oc hand sagde
til Bagoa sin Kammersuend/ gack bort/ oc tag den Ebraiske Quinde met ord/ at hun icke nec-
ter at komme til mig. Thi det er skam hoss de Assyrier/ at saadan en Quinde skulde komme

wbeliggen fra oss / oc gecket en Mand. Da kom Bagoa til Judith / Deylige Quinde / necter icke at komme til min Herre til ære / oc æde oc dricke met hannem oc vere glade. Da sagde Judith / Huorledis taar ieg necte min Herre det? Alt det som hannem er kært / det vil ieg hierteligé gerne gøre / alle mine dage.

Oc hun stod op / oc prydede sig / oc gick ind faar hannem / oc stod faar hannem. Da rørdis Holofernis hierte / Thi hand vaar optent met brynde mod hende. Oc hand sagde til hende / Sid ned / drick oc ver glad / Thi du haffuer fundet naade hoss mig. Oc Judith suarede / Ja Herre / ieg vil vere glad / thi ieg haffuer icke hafft saadan ære / i alle mine dage. Oc hun oed oc drack faar hannem / det som hendis Pige haffde berid. Oc Holofernes vaar glad met hende / oc drack saa meget / som hand ellers icke pleyde at dricke.

XIII.

DEr det bleff nu meget silde / ginge hans Tienere bort i deris Paulun / oc de vaare alle sammen druckne. Oc Bagoa lucte Holofernis kammer til / oc gick der fra / Oc Judith vaar alene hoss hannem i Kammeret. Der Holofernes laa nu i Sengen / vaar drucken oc soff / da sagde Judith til sin Pige / at hun skulde vocte vden faar Kammeret.

Oc Judith gick til Sengen / oc bad hemmelige met grædende taare / oc sagde / HERRE Israels Gud / styrcke mig / oc hielp mig naadelige / at fuldkomme denne gerning / som ieg haffuer taget mig faare met al fortrøstning til dig / At du skalt ophøye din Stad Jerusalem / som du haffuer loffuit.

Effter denne Bøn / gick hun til støtten offuen hoss Sengen / oc tog Suerdet / som hengde der paa / oc drog det vd / oc tog hannem fat i toppen / oc sagde atter / HERRE / styrcke mig i denne stund / Oc hun hug tho gonge paa Halsen met al mact / Der effter skar hun Hoffuedet aff hannem / oc velte Legemet aff Sengen / oc tog Sengkledet met sig.

Der effter gick hun vd / oc fick sin Pige Holofernis Hoffuit / oc bød at kaste det i en Seck. Oc de ginge vd tilsammen / effter deris seduane / som de vilde gaa bort gennem Leyren oc bede / oc de ginge omkring gennem Dalen / at de komme hemmelige til Stadz porten.

Oc Judith kallede at Vecterne / Lader porten op / Thi Gud er met oss / hand gaff Israel Seyer. Der Vecterne nu hørde hendis røst / da kallede de stray de Eldste aff Staden. De komme alle til hende / Thi de vaare allerede mistrøstige / at hun skulde icke komme igen. Da tende de Bluss / oc ginge omkring hende / indtil hun kom paa Planen / Oc hun bad dem vere stille / oc høre til / oc hun sagde saa.

Tacker HERREN vor Gud / som icke forlader dem / der forlade sig paa hannnem / oc beuisde oss barmhiertighed / formedelst mig / sin Tienerinde / som hand loffuede Israels Huss / oc haffuer i denne nat omkommet sit Folckis Fiende / ved min Haand. Oc hun drog Holofernis hoffuit vd / oc visde dem det / oc sagde / Seer / dette er Holofernis de Assyriers øffuerste Stridzmandz hoffuit. Oc seer / dette er det Sengklede som hand laa vnder / der hand vaar drucken / Da ihielsla HERREN vor Gud hannem / ved en Quindis haand. Saa vist som HERREN leffuer / beskermede hand mig formedelst sin Engel / at ieg er icke bleffuen besmittet / saa lenge som ieg vaar vde / oc hand haffuerført mig hid igen vden synd / met stor glede oc Seyer. Der faare tacker hannem alle / Thi hand er barmhiertig / oc hielper vden affladelse.

Osias.

Oc de tackede alle HERREN / oc sagde til hende / Loffuet vere HERREN / som i dag haffuer beskemmet vor Fiende formedelst dig. Oc Osias Israels Folckis Første / sagde til hende / Velsignet est du Daatter aff HERREN den høyste Gud / faar alle Quinder paa iorden. Oc loffuit vere HERREN / som haffuer skabt Himmel oc Jord / der gaff dig lycke / at ihielsla Høffuitzmanden vor Fiende / Oc haffuer giort dit Naffn saa herligt / at de skulle altid prise dig / som acte HERRENS gerning / Fordi at du sparde icke dit Liff / i dit Folckis drøffuelse oc nød / Men du reddede det faar HERREN vor Gud. Oc alt Folcket sagde / Amen / Amen.

Achior.

Der effter kallede mand Achior frem / Til hannem sagde Judith / Israels Gud som du haffuer priset / at hand kand heffne sig paa sine Fiender / haffuer i denne nat omkommet den Wgudeligis Hoffuit / ved min haand. Oc at du skalt det see / da er her Holofernis hoffuit / som tradzelige bespaattede Israels Gud / oc truede at ihielsla dig / der hand sagde. At naar Israels Folck bleffue fanget / da vilde hand lade ihielstinge dig met dem. Oc der Achior saa Holofernis hoffuit / bleff hand forferdet / saa / at hand besuimede. Der effter der hand kom til sig selff igen / falt hand faar hendis føder / oc sagde / Velsignet est du aff din Gud / i alle Jacobs Bolige / Thi Israels Gud skal prisis i dig / hoss alle Folck som høre dit naffn.

XIIII

DEr effter sagde Judith til alt Folcket/Kære Brødre/hører mig/Stray det dagis da henger Hoffuedet vd offuer muren/ oc tager eders Vaaben/oc falder alle sammen vd met en hob/oc met stort skrig/Saa fly de paa Skaruacten/oc skulle vecke deris Herre op til Strid. Oc naar Høffuitzmendene komme til Holofernis Paulun/oc see Legemet ligge der i Blod/da bliffue de forf[illegible]dede. Oc naar i mercke/ at de bliffue mistrøstige/oc giffue Fluct/ da forfølger dem frimodelige/ Thi HERREN haffuer giffuit dem vnder eders føder.

Achior.

Der Achior nu saa / at Jsraels Gud haffde hulpet / da offuergaff hand den Heydenske Skick/oc trode paa Gud/oc loed sig omskere/ Oc bleff regnet blant Jsrael / hand oc alle hans Efftterkommere/indtil denne dag.

Oc der dagen begyntis/da hengde de Hoffuedet vd offuer muren/oc toge deris Verie/ oc fulde vd met en Hob/oc met stort skrig. Oc der de det saae paa Skaruacten / da løbe de til Holofernis Paulun/ Oc de som der vaare vdi/begynte it Bulder faar Kammeret / at hand skulde vogne der aff/ Thi mand torde icke bancke paa/ey heller gaa ind/ i Førstens Kammer aff Assyrien. Men der de Assyriers Høffuitzmend komme/sagde de til Kammer tienerne/Gaar ind/ oc vecker hannem op/ Thi Musene ere løbne vd aff deris Hul / oc ere bleffne dristige / at de taare angribe oss.

Da gick Bagoa hen ind / oc stod hoss Sperlagenet/oc klappede henderne sammen / Thi hand mente at hand haffde soffuet hoss Judith / oc hand lurede til / om hand vilde røre sig. Men der hand fornam inted/løffte hand Sperlagenet op / Da saa hand Legemet ligge i sit Blod/vden hoffuit. Da skreg hand oc hylede høyt/oc sønder reff sine kleder. Oc hand saa i Judiths Kammer/oc der hand fant hende icke/løb hand vd til Stridzfolcket/oc sagde/ En eniste Ebreisk Quinde/haffuer giort det gantske Nabogodonosors Huss aff Assyrien/til spaat oc forhaanelse faar al Verden/Thi Holofernes ligger der død paa Jorden / oc hans hoffuit er affhugget. Der Høffuitzmendene aff Assyrien hørde det/sønder reffue de deris kleder / oc forferdedis offuermaade meget/oc der bleff it stort skrig aff beffuelse blant dem.

XV.

DEr Stridzfolcket nu hørde/ at Hoffuedet vaar aff Holofernes/ da forferdedis de/oc bleffue tuilraadige/oc kunde icke raadsla / om huad de skulde gøre/ saa vaar modet faldet paa dem/ Oc de gaffue flucten / at de kunde vndkomme faar Ebreerne/som de saae drage frem mod sig.

Oc der Jsraels børn saae/at Fienderne flyde/da skyndede de sig effter dem met stort skrig oc Basuner. Men effterdi at de Assyriers aarden vaar atskilt/ oc Jsraels Børn droge i deris aarden/da sloge de dem alle/som de kunde offuerkomme.

Oc Josias sende til alle Stæder/i Jsraels land / At mand giorde rede i alle Stæder / oc forfulde Fienderne/indtil de komme aff Landet. Men det offuerbleffne Folck i Bethulia/ fulde i de Assyriers Leyer/oc plyndrede/oc førde bort/det som de Assyrier lode bliffue/oc førde meget Godz der fra. Men der de andre komme igen / da førde de met sig alt det / som hine andre haffde ført met sig/baade Queg oc andet/oc det gantske Land bleff rigt aff saadant Roff.

Joiakim.
Sup. 4.

Der effter kom Joiakim den ypperste Prest fra Jerusalem til Bethulien/met alle Presterne/at de vilde see Judith. Oc hun gick frem til dem/ Da prisede de hende alle til lige/ oc sagde/ Du est Jerusalems Krune/Du est Jsraels glede / Du est det gantske Folckis ære / at du haffuer giort saadan en æreful Gerning / oc at du haffuer beuist Jsrael saa stor en velgerning / at Gud haffuer frelst dem igen/Velsignet vere du faar Gud euindelige. Oc alt Folcket sagde/ Amen/Amen.

Oc der de haffde nu vddelet Byttet i tredíue dage/da gaffue de Judith kaastelige Klenodie/som Holofernes haffde hafft/baade Guld/Sølff/Kleder oc dyrebare stene. Oc huer mand vaar glad/ de sunge oc sprunge/baade vnge oc gamle

XVI.

Da sang Judith HERREN denne Sang / oc sagde.

LEger faar HERREN met Trummer / oc klinger faar hannem met Cimler / Siunger en ny Sang / verer glade / oc paakaller hans Naffn.

HERREN er den / som kand hielpe i Striden / HERREN heder hans Naffn.

Hand stride faar sit Folck / at hand skulde frelse oss fra alle vore fiender.

Assur kom fra Biergene aff Norden / met en stor Mact / hans Mangfoldighed skiulte Vandet / oc hans Heste skiulde Landet.

Hand truede at opbrende mit Land / och ihielsla mit Mandkiøn / At bortføre Børn och Jomfruer.

Men HERREN den almectigste Gud haffuer straffet hannem / oc haffuer giffuit hannem i en Quindis hender.

Thi ingen Mand ey heller nogen Stridzmand ihielslo hannem / och ingen Kempe rørde ved hannem / Men Judith Merari Daatter nedlagde hannem met sin deylighed.

Thi hun lagde sine Encke kleder aff sig / oc førde sig i sine deylige Kleder / Jsraels Børn til glede.

Hun offuerstrøg sig met kaasteligt Vand / oc flette sit Haar op til at besuige hannem.

Hendis deylige Sko forblindede hannem / hendis Deylighed greb hans hiertte / Men hun hug hans Hoffuit aff.

At de Perser oc Meder forferdede sig / for saadan en dristig Gerning / oc de Assyriers Hær hylede / der mine Elendige komme frem / som vaare vansmectige aff Tørst.

Drengene ihielstunge de Assyrier / oc sloge dem paa fluct / lige som Børn / De ere vdslette / aff HERRENS min Guds Hær.

Lader oss siunge en ny Sang / faar HERREN vor Gud.

HERRE Gud du est den mectige Gud som gør store Gerninger / oc ingen kand staa dig emod.

Alle ting skulle tiene dig / thi huad som du siger / det maa ske / huor som du giffuer frimodighed / da gaar det frem / Oc ingen kand gøre dine ord modstand.

Bierge skulle beffue / oc Klipperne smelte lige som vox faar dig.

Men du beuiser dem stor naade / som dig frycte / thi alle Offer och fedme ere meget ringe faar dig / Men at frycte HERREN / det er meget stort.

We Hedninge / som forfølge mit Folck / Thi den almectigste HERRE heffner paa dem / oc hiemsøger dem / vdi heffnens tid.

Hand skal plage deris Legeme met Jld oc Orme / och de skulle brende oc hyle til euig tid.

Effter saadan Seyer / drog alt Folcket fra Bethulia til Jerusalem / at tilbede HERREN / oc de rensede sig / oc offrede Brendoffer / oc huad de haffde loffuit. Oc Judith hengde alle Holofernis vaaben / oc det Sperlagen som hun haffde taget fra hans Seng / op i Tempelen / at det skulde vere forbandet faar HERREN euindelige. Och Folckene vaare glade i Jerusalem hoss Helligdommen / met Judith / i tre maanede / och hulde helligt aff den Seyer. Der effter drog huer mand hiem igen.

Oc Judith kom ocsaa til Bethulia igen / oc bleff høyt æret i alt Jsraels land. Oc hun tog ingen Mand / effter sin første mands Manasses død. Oc hun bleff meget gammel och bleff i sin Mands huss / indtil hun bleff hundrede oc fem aar gammel / Oc hun giorde sin Pige Abra fri. Der effter døde hun i Bethulia / oc mand iordede hende hoss sin Hosbonde Manasse. Oc Folcket sørgede for hende / i siu dage. Oc hun skiffte alt sit Godz / iblant hendis Hosbondis venner. Oc den stund hun leffde / oc long tid der effter / torde ingen drage mod Jsrael. Och denne Seyers dag holdis for en stor høytid hoss Ebreerne / oc hand holdis hellig aff dem euindelige.

Ende paa Judiths Bog.

Salomons Vished til Tyranner.

I.

ELsker Retferdighed i Regentere paa Jorden/Betencker at HERREN kand hielpe/ oc frycter hannem aluorlige/Thi hand lader sig finde aff dem/som icke friste hannem/oc hand obenbaris faar dem som icke vantro hannem. Men skødisløss mørckhed er longt fra Gud/Oc naar straffen kommer/ da beuiser hand huad de andre haffue verit for Daarer. Thi Visdom kommer icke i en ond Siæl/oc boer icke i det Legeme/som er Synden vndergiffuit.

Thi den hellig Aand/som ret lærer/flyr de Affgudiske/oc viger fra de Skødisløse/huilcke som bliffue straffede met synderne/som skulle tilstedis offuer dem. Thi Vished er saa from/at hun icke lader Offuerskendere bliffue wstraffede/ Thi Gud er Vidne offuer alle tancker/oc kender alle hierter visselige/oc hører alle ord. Thi verdens kreedz er fuld aff HERRENS Aand/ Oc den som kender talen/er alleuegne. Der faare kand den icke bliffue skiult/som taler wræt/Oc den Ræt/som hannem skal straffe/skal icke feyle. Thi den Wgudeligis anslag skulle faar Dommen/oc hans tale skal komme faar HERREN/At hans wdyd skal bliffue straffet. Thi den nidkæris øre hører alting/oc Skenderis bespaattelse/skal icke bliffue skiult.

Saa vocter eder nu/faar den skadelige skendzel/oc holder eders Tunger fra forbandelse. Thi det som i tale lønlige met huer andre i ørne skal icke gaa saa lettelige hen/Thi den mund/som liuger/slar Siælen ihiel. Stunder icke saa effter Døden/met eders vildfarelse/ Oc figer icke saa effter forderffuelse/formedelst eders henders gerning. Thi Gud haffuer icke giort Døden/oc hand haffuer icke lyst til de leffuendis forderffuelse. Men hand skabte alting/at det skulde vere i it væsen/ Oc huad som bliffuer skabt i Verden/det er gaat/oc der er inted skadeligt vdi. Der til er icke Helffuedis Rige paa Jorden (Thi Retferdighed er wdødelig) Men de Wgudelige fige der effter/baade met ord oc met Gerninger/Thi de holde den for en Ven/oc fare der hen/oc forbinde sig met hannem/Thi de ere det oc verde/ at de ere aff hans deel.

II.

THi de ere skødeløse Folck/oc sige/Det er en stacket oc kedsommelig ting met vort Liff/ Oc naar it Menniske er borte/da er det aldelis vde met hannem/ Saa veed mand slet ingen/som er igen kommen aff Helffuede. Wforuarendis ere wi fødde/oc fare bort igen/lige som wi haffde aldri veret til. Thi den snuelse i vor Næse er en røg/Oc vor tale er en gnist/som rører sig aff vort hierte. Naar den er vdsluct/da er Liffuit borte/som en Falaske/ Oc Aanden forsuinder/som it tynt væder. Oc vort naffn forglemmis met tiden/at slet ingen skal tencke paa vor Gerning. Vort Liff far bort/som det haffde veret en Sky/oc forgaar som it Taag/ der fordriffuis aff Solens skin/ oc forteris aff hendis hede. Vor tid er/lige som en skugge far der hen/ Oc naar som wi ere borte/da er ingen igenkommelse/Thi det er fast beseglet/at der skal ingen komme igen.

Kommer nu hid/oc lader oss vel leffue/den stund det er paa ferde/oc bruge vort Liff i vngdommen. Wi ville fylde oss met den beste Vin oc Salue/ Lader oss icke forsømme Maaymanedes blomster. Lader oss bære Krantze aff vnge Rosen/før end de bliffue visne. Lader ingen aff oss forsømme sig at braske/At mand kand alleuegne spørie/huorledis wi haffue veret glade/Wi haffue der dog icke mere aff/end det samme.

Lader oss offuerfalde den Fattige Retferdige/ oc icke spare nogen Vidue eller gammil Mand. Lader oss icke acte de gamle Graaherdedis straff. Huad som wi ekon kunde gøre/det skal vere ret/Thi huo som icke kand gøre huad hannem lyster/hand gelder inted. Saa lader oss lure paa den Retferdige/Thi hand gør oss megen wlyst/ oc setter sig mod vaar Gerning/oc straffer oss/ At wi synde mod Lowen/oc vdrober vor væsen for synd. Hand giffuer faare/at hand kender Gud/oc roser sig at vere Guds barn/oc straffer det som wi haffue i hiertet. Hand er oss icke lidelig/ oc icke at see paa/Thi hans Leffnet rimer sig icke met de andre/oc hand haffuer aldelis it andet væsen. Hand holder oss at vere wduelige/oc skyer vor Gerning/som en wrenlighed/Oc giffuer faare/huorledis de Retferdige skulle paa det sidste haffue gaat/oc roser/at Gud er hans Fader.

Saa

Saa lader dog see/Om hans Ord er sant/oc forsøge/huad ende det skal faa met hannem. Er den Retferdige/Gud Søn/da hielper hand hannem/oc redder hannem aff Modstander(nis haand. Wi ville sette hannem i Fengsel met forsmedelse oc pine/at wi kunde see/huor from hand er/oc mercke/huor taalmodig hand er. Wi ville fordømme hannem til en skendelig Død/Da skal mand kende hannem paa hans ord.

Saadant tage de faare/oc misfeyle/Deris ondskaff haffuer forblindet dem/at de kende icke Gudz lønlige Domme. Thi de haffue icke det haab/at it helligt Leffnet skal bliffue lønt/Oc de acte icke den ære/som de wstraffelige Siele skulle haffue. Thi Gud skabte Mennisken/til det euige Liff/oc giorde hannem til it Billede/at hand skulde vere lige/som hand er. Men aff Dieffuelens auind/er Døden kommen i Verden/Oc de som ere aff hans del/hielpe ocsaa der til.

III.

MEn de Retferdigis Siele ere i Gudz haand/Oc der skal ingen pine røre ved dem. De ansees aff de Wforstandige/lige som de Døde/Oc deris Endeligt actis for en pine/oc deris Henfarelse for en Forderffuelse/Men de ere i Fred. Alligeuel at de end haffue meget at lide faar Mennisken/saa haffue de dog it fast Haab/at de skulde aldri dø. De bliffue lidet reffsede/Men dem skal vederfaris meget gaat/Thi Gud forsøger dem/oc befinder dem/at de ere hannem verde.

Hand prøffuer dem som Guld i en Oen/oc anammer dem/som it fuldkommet Offer. Oc paa den tid/naar Gud skal see der til/da skulle de skinne klare/oc fare frem/som Lue offuer Stubbene. De skulle dømme Hedningene/oc regere offuer alle Folck/Oc HERREN skal regere euindelige offuer dem/Fordi/at de som forlade sig paa hannem/skulle befinde/at hand er trofast/Oc dem som ere trofaste i kærlighed/lader hand icke tage fra sig. Thi hans Hellige ere i naade oc barmhertighed/Oc hand haffuer tilsyn til sine Vdualde.

Men de Wgudelige skulle straffis/lige som de befrycte/Thi de acte icke den Retferdige/oc vige fra HERREN. Thi huo som foracter Visdom oc Riset/hand er wlycksalig/Oc deris Forhaabelse er inted/oc deris arbeyde er forgeffuis/oc deris Gerning er wnyttelig. Deris Quinder ere Daarinder/oc deris Børn onde/Forbandet er det/som fødis aff dem.

Thi salig er den wfructsommelige/som er wbesmittet/den som er wskyldig/i den syndelige Seng/Thi hun skal nyde det paa den tid/naar mand skal dømme Sielene. Desligest en wfructsommelig/som gør inted wretferdigt met sin sind Haand/oc tencker icke ont mod HERREN/hannem skal giffuis en besynderlig gaffue for hans tro/oc en bedre del i HERRENS Tempel. Thi gaat Arbeyde giffuer herlig Løn/oc forstandighedz roed raadner icke. — Esaiæ 54.

Men Horfolckis Børn skulle icke triffuis/Oc sæden aff den wrette Seng skal ødeleggis. Oc der som de end leffde lenge/saa skulle de dog endelige bliffue beskemmede/oc deris Alder skal dog paa det sidste vere vden ære. Men dø de snart/saa haffue de dog inted at haabis til/oc ey trøst naar Dommen skal staa. Thi de Wretferdige faa en ont ende.

Det er bedre at haffue ingen Børn/der som mand er from/Thi det fører euig loff/thi det skal rosis baade hoss Gud oc Mennisken/Huor som det er/der tager mand det til it Exempel/Men den som det icke haffuer/hand ynsker det dog/oc brammer i den euige Krantz/oc beholder den kyske stridz Seyer.

Men de Wgudeligis fructsommelige mangfoldighed/er icke nyttelig/Oc huad som plantis aff Horeri/der skal icke dybt roedfestis/oc ey sette fast grund. Oc der som de end grønis til en tid paa Grenene/da røris de alligeuel aff Været/efferdi at de staa saa aldelis løslige/oc bliffue oprycte aff sterck storm. Oc de wtidige Quiste bliffue sønderbrudne/oc deris Fruct er wnyttelig/wmod til at æde/oc til indted duelig. Thi at de Børn/som fødis vden ecteskaffs Beblandelse/skulle vidne mod Foreldris onskaff/naar mand spør dem at.

IIII.

MEn der som den Retferdige/end døer for tilige/saa er hand dog i rolighed (Thi Allerdom er erlig/icke den som leffuer lenge/eller haffuer mange aar/Klogskaff iblant Mennisken er det rette graa Haar/oc it wbesmittet Leffnet/er den rette Allerdom) Thi hand behager Gud vel/oc er hannem kær/Oc hand borttagis aff dette Liff iblant Syndere/oc bliffuer henryct/at ondskaff skal icke forvende hans forstand/oc ey falsk lerdom besuige hans Siæl. Thi at onde Exempel forføre/oc forderffue det gode/oc den tilskyndende lyst foruender wskyldige hierter. Hand er snart bleffuen fuldkommen/oc haffuer opfylt mange aar/thi hans Siæl behager Gud/der faare hastede hand met hannem aff det onde liff. — Esaiæ 56.

Men de Folck som det see/acte det icke/oc tage det icke til hierte/som er/At Guds Helligen ere i naade oc Barmhiertighed/oc at hand haffuer tilsyn til sine Vdualde. Thi den Retferdige døde/fordømmer de leffuende wgudelige/oc en Vng/som bliffuer snart fuldkommen/den Wretferdigis lange Liff. De see vel den Visis endeligt/Men de mercke icke/huad HERREN tencker om hannem/oc hui hand beuarer hannem. De see det vel/oc acte det icke/Thi HERREN bespaatter dem/oc de skulle der effter skendelige falde/oc vere en forsmedelse iblant de Døde euindelige. Oc hand skal nedstyrte dem wforuarendis/oc hand skal rycke dem aff grunden/at de skulle aldelis bliffue til inted. Oc de skulle vere i angest/Oc deris amindelse skal forglemmis. Saa skulle de komme fortuilede/met deris synders Samuittighed/Oc deris egne Synder skulle straffe dem i deris øyen.

V.

DA skal den Retferdige staa met stor Frimodighed mod dem/som hannem fortrengde/oc bortkaste hans Arbeyde. Naar de see da saadant/da skulle de gruselige forferdis/for saadan Salighed/som de haffde icke forseet sig til/Oc de skulle tale til huer andre met anger/oc sucke aff Aandens angist. Dette er den/som wi haffue til forn for Spaat/oc for it haanligt Vidunder. Wi Daarer hulde hans leffnet for galenskaff/oc hans Endeligt at vere skammeligt/Huorledis er hand nu regnet iblant Gudz børn/oc hans Arff er iblant de Hellige?

Derfaare funde wi icke den rette vey/oc Retferdigheds Liuss skinde icke faar oss/oc Solen gick icke op faar oss. Wi ginge at idel vrange oc skadelige veye/oc vandrede øde krogveye/Men wi viste inted aff HERRENS vey. Huad hielper oss nu vor Bram? Huad haffue wi nu aff Rigdom och Hoffmodighed? Det er altsammen faret bort/som en skugge/oc som it Skrig der far frem/Som it Skib løber hen paa Vandbølgerne/effter huilcket mand kand inted spor finde/naar det er frem faret/ey heller veyen som det haffde i floden. Eller som en Fuel der fluer gennem Lucten/der som mand kand ingen spor finde aff hans vey/Thi hand røris oc slar i den lette luct/driffuer oc atskil hende met sine suingende Vinger/oc der effter finder mand inted Tegen paa saadan fluelse der vdi. Eller som naar en Pil skiudis aff til it Maal/der som den atskilde luct falder stray tilsammen igen/at mand kand icke finde hendis vey der igennem.

Lige ocsaa wi/effter at wi bleffue fødde/finge wi en Ende/och wi beuisde inted dydeligt tegen/Men wi ere fortærede i vor ondskaff. Thi den wgudeligis haab/er som en støff der er atsprid aff Værit/Oc som en tynd Rimfrost fordriffuis aff en storm/Oc som en Røg der blesis bort aff Værit/Oc som mand forglemmer nogen/der haffuer ekon verit Gest en dag.

Men de Retferdige skulle leffue euindelige/oc HERREN er deris løn/oc den høyste sørger for dem. Der faare skulle de faa it herligt Rige/oc en deylig Krune/aff HERRENS Haand. Thi hand skal beskerme dem met sin høyre Haand/oc forsuare dem met sin Arm. Hand skal tage sin nidkærhed til Harnisk/oc ruste Creaturene til heffn offuer Fienderne. Hand skal føre sig i Retferdighed til en Krefft/oc sette den aluorlige Dom paa til en Hielm. Hand skal tage Hellighed til en wofferuindelig Skiold/Hand skal huæde den strenge vrede til it suerd/Oc Verden skal drage vd met hannem til strid mod de wuise. Liunetz skud skulle dræbe til lige/oc de skulle fare aff Skyerne/som aff en hart spent Bue/til it Maal. Oc der skal falde tyck Hagel/aff Tordenslagenis vrede/Saa skal ocsaa Haffzens vand bruse mod dem/oc Strømene skulle krafftelige giffue sig op tilsammen. Oc der skal ocsaa it sterckt væder legge sig mod dem/oc det skal atspre dem som en huereluind.

VI.

WRetferdighed ødelegger alle Land/oc it ont Leffnet kuldkaster de Veldigis stoel. Saa hører nu i Konger/oc mercker/Lærer i Dommere paa Jorden. Tager til øern/i som regere offuer mange/i som ophøye eder offuer Folckene. Thi Eder er Øffrigheden giffuen aff HERREN/oc mact aff den Høyste/Huilcken som skal spørie/huorledis i handle/oc randsage huad i skicke?

Roma. 13.

Thi at i ere hans Rigis Embedzmend. Men i staa eders Embede icke vel faare/oc holde ingen Ræt/Oc i gøre icke effter det/som HERREN haffuer skicket. Hand skal komme meget gruselige oc hastelige offuer eder/oc der skal aldelis gaa en skarp Dom offuer dem som ere Offuerherter. Thi at de Ringe skal vederfaris naade/Men de Veldige skulle straffis veldelige.

Psalm. 82.

ge. Thi den/som er HERRE offuer alle/ skal ingen Persone frycte/ oc ey heller sky for macten. Hand haffuer baade giort de Smaa oc Store/oc hand sørger lige for alle. Men der skal holdis en streng Dom offuer de Mectige.

Met eder Tyranner taler ieg/Paa det i skulle lære Visdom/oc det skal icke feyle eder. Thi huo som beuarer hellig Lærdom met hellighed/hand bliffuer hellig actet/ Oc huo som lærer den vel/hand bliffuer vel bestandig. Saa lader nu min Tale vel behage eder/ Begerer hende/ oc lader eder lære.

Visdom er deylig oc wforgengelig/oc lader sig gerne see aff dem/ som hende elske/ Oc hun lader sig finde aff dem/som hende søge. Ja hun møder dem/ som hende gerne ville haffue/oc giffuer sig selff tilkende. Huo som hende vil gerne haffue snart/ hand haffuer icke megen wmage behoff/ hand finder hende tage vare paa sig faar sin dør. Thi det er den rette Klogskaff/at tencke paa hende/ Oc huo som er vacker effter hende/ hand taar icke lenge sørge. Thi hun gaar omkring/oc søger effter den som hende er verd/ oc hun obenbaris hānem gerne paa veyen/oc giffuer act paa hannem/at hun kand møde hannem. Thi huo sig gerne lader vnderuise/det er visselige Visdoms begyndelse/Oc huo som hende acter/hand lader sig gerne vnderuise/Huo sig gerne lader vnderuise/hand holder hendis Bud/Oc huor som mand holder Budene/der er visselige it helligt Leffnet/ Men huo som leffuer it helligt leffnet/ der er Gud nær. Huo som nu haffuer lyst til Visdom/ den gør hun til en HERRE. Ville i nu/ i Tyranner iblant Folcket gerne vere Konger oc Førster/Da holder Visdom i ære/Paa det i skulle regere euindelige.

Visdom er deylig oc wforgengelig / Vished.

Men huad Visdom er/oc hueden hun kommer/vil ieg forkynde eder/ oc ieg vil icke dølie den løndom for eder/Men randsage fra Creaturenis begyndelse/ oc giffue hende obenbarlige tilkende/oc icke spare sandhed/Thi ieg vil inted haffue at gøre met den forgifftige auind/ Thi hand haffuer inted at skaffe met Visdom. Men naar de Vise ere mange/ det er Verdens salighed/oc en forstandig Konge er Folckenis lycke. Lader eder fordi vnderuise formedelst mine ord/ det skal gaffne eder.

VII.

Jeg er oc it dødeligt Menniske/ lige som de andre/ fød aff det første skabte Menniskis Slect/oc ieg er skicket it Kød/thi maanede i Blod/ tilsammen løben/aff Mands sæd ved lyst/i beblandelse. Oc ieg hente ocsaa Aande/ aff den almindelige Luct/der ieg bleff fød/ Oc ieg falt ocsaa paa det Jorderige/ som bær oss alle sammen/ Oc der vaar ocsaa min første røst at græde/ lige som de andris/oc ieg er opfød i Suøbeklæder met sorge(Thi der haffuer ingen Konge en anden begyndelse i sin fødzel) Men de haffue alle enhaande indgang til Liffuit/oc lige vdgang.

Visdom det høyste oc ædelste Liggendefæ. Iob 28. 3.Reg.3. Matth.6.

Der faare da bad ieg/oc mig bleff giffuit Forstand/ Jeg robte/ oc Visdoms Aand kom til mig. Oc ieg holt hende dyrere/end Kongerige oc Førstedømme/oc ieg actede Rigdom inted mod hende. Jeg lignede oc ingen ædelsten ved hende/ Thi alt Guld er mod hende som foractelig sand/ oc Sølff er som skarn at regne mod hende. Jeg haffde hende kærere end it karske oc deyligt Liff/ oc ieg vdualde mig hende til it Liuss/Thi det skin/som gaar fra hende/ vdslyckis icke. Jeg fick oc alt Gaat met hende/ oc wtalig Rigdom i hendis haand. Jeg vaar glad i alle ting/Det skede fordi/at Visdom gick faare mig i de samme/ Men ieg viste det icke/ at saadant kom fra hende. Jeg lerde det enfoldelige/ieg vddeler det mildelige/ Jeg vil icke dølie hendis Rigdom. Thi hun er Mennisken it wendeligt Liggendefæ/ huilcke som det bruge/ de bliffue Guds Venner/Oc de ere tacknemmelige der faare/ at dem er giffuit at lade sig vnderuise.

Gud haffuer giffuit mig at tale vislige/ oc at tencke ret effter saadan Visdoms gaffue/ Thi hand er den/som fører paa Visheds vey oc regerer de Vise. Thi at baade wi selff oc vor tale ere i hans Haand/der til met al forstand oc konst/i allehonde handel. Thi hand haffuer giffuit mig vist Vidskaff paa alle ting/At ieg veed/ huorledis Verden er giort/ oc Elementernis Krafft/Tidens begyndelse/ende oc middel/ huorledis dagen lengis oc steckis/ huorledis aarsens tid omskiffter sig/ Oc huorledis aaret løber omkring/Huorledis Stiernerne staa/ De tamme oc vilde Diurs art/Huorledis Værit stormer saa/ Oc huad Folckene haffue i sinde/atskillige Planters art/ oc Røders Krafft.

Jeg veed alt det som er lønligt oc skiult/Thi Visdom/ som er alle Konsters Mesterinde/ lerde mig det. Thi der er en Aand i hende/ som er forstandig/ hellig/ enlig/ mangfoldig/ skarp/behendig/veltalende/ren/ klar/sactmodig/ venlig/ aluorlig/ fri/ velgørende/ yndelig/ fast/viss/tryg/ Formaar alting/seer alting/ oc gaar gennem alle Aander/ ehuor forstandige/ klare oc skarpe de ere. Thi at Visdom er det aller behendeligste/ Hun far oc gaar gennem al-

 ting/

ting/ſaa aldelis klar er hun. Thi hun er den guddommelige Krafftis ſkin/oc den Almectigſtis Herligheds ſtraale.

Der faare kand inted wrent komme til hende/ Thi hun er det euige Liuſis ſkin / oc den Guddommelige krafftis wbeſmittede Spegel/ oc hans godheds Billede. Hun er enlig / oc gør dog alting/Hun bliffuer det hun er/oc fornyr dog alting. Oc hun giffuer ſig ſtedze oc altid i de Helligis Siæle / oc gør Gudz Venner oc Propheter. Thi Gud elſker ingen/ vden hand bliffuer hoſſ Viſheden. Hun gaar herligere frem end Solen oc alle Stierner / oc at regne mod Liuſet/da gaar hun longt offuer. Thi Liuſet maa vige for natten / Men ondſkaff offueruinder aldri Viſdom. Hun recker veldelige fra en ende til den anden / oc regerer alting vel.

VIII.

JEg elſkte den ſamme/oc ſøgte hende op aff min vngdom/oc tenckte at tage hende til min Brud/ Thi ieg haffuer faaet kærlighed til hendis deylighed. Hun er aff en herlig Adel/ thi hendis væſen er hoſſ Gud / oc den HERRE offuer alting haffuer hende kær. Hun er det hemmelige Raad i Gudz vidſkaff / oc en Tilſkyndere i hans gerninger. Er Rigdom en kaaſtelig ting i dette Liff: Huad er rigere end Viſdom/ſom beſkaffer alle ting: Men gør forſtand det: Huo er en konſteligere Meſtere blant alle/end hun: Men elſker nogen Retferdighed: Hendis arbeyde er idel dydelighed / Thi hun lerer tuct/klogſkaff/retferdighed oc ſtyrcke / huilcke ſom ere det aller nytteligſte i Menniſkens leffnet.

Begerer nogen at vide mange ting/da kand hun finde paa/baade det / ſom ſkeet er / oc tilſtunder / Hun forſtaar ſig paa betacte ord / oc veed at opløſe hemmelige Spørſmaal. Hun veed Tegen oc vnderlige Ting tilforn / oc huorledis det ſkal gaa til paa tid oc ſtund.

Jeg haffuer beſluttet/at tage mig hende til en Legerinde / Thi ieg veed / at hun ſkal vere mig en god Raadgiffuere/oc en Trøſtere i ſorge oc drøffuelſe. En vng Perſone haffuer formedelſt hende herlighed hoſſ Folcket / oc ære hoſſ de Gamle. Jeg ſkal befindis ſkarpſindig i Dom/oc hoſſ de Veldige ſkal mand forundre ſig paa mig. Naar ſom ieg tier / da ſkulle de bie effter mig/Naar ieg taler/da ſkulle de giffue act der paa/Naar ieg taler frem/ da ſkulle de legge henderne paa deris mund. Jeg ſkal faa it vdødeligt Naffn formedelſt hende/oc lade effter mig en euig Amindelſe hoſſ mine Effterkommere. Jeg ſkal regere Folck/oc Hedninge ſkulle vere mig vnderdanige. Grum̃e Tiranner ſkulle frycte ſig/naar de høre mig/oc ieg ſkal befindis god hoſſ Folcket/oc en Kempe i ſtrid. Bliffuer ieg hiemme/da haffuer ieg min Rolighed met hende/ Thi det er icke kedſommeligt/ at omgaaſſ met hende/ ey heller vlyſtigt at vere hoſſ hende/ men lyſt oc glede.

Saadant betencte ieg hoſſ mig/ oc tog det til hierte/ Thi at de ſom ere hendis Tilhengere/ haffue it euigt væſen/ Oc de ſom ere hendis Venner/ haffue reen vellyſt. Och der kommer wendelig Rigdom ved hendis henders arbeyde/ oc klogſkaff aff hendis ſelſkaff oc tale/ Oc en god Roſſ ved hendis omgengelſe oc ſnack/ ieg gick omkring oc lete/ at ieg kunde føre hende til mig.

Thi ieg vaar it Barn aff god art/ oc fick en deylig Siel. Men der ieg vaar vel opfoſtret/ da voxte ieg til it wbeſmittet Legeme. Men der ieg fornam/at ieg kunde icke ellers bliffue tuctig/ vden Gud gaffue mig det (Oc det vaar ocſaa Forſtand/ at kende/ hues naade det er) Da gick ieg til HERREN/ oc bad hannem / oc ſagde aff mit gantſke hierte.

IX.

Gene. 1.
En deylig bøn.

MJne Fedris Gud/ oc al godhedz HERRE / Du ſom haffuer giort alle ting ved dit Ord/ oc bered Menniſken formedelſt din Viſhed/ at hand ſkulde regere offuer det Creature/ſom er giort aff dig/at hand ſkulde regere Verden/met hellighed/oc retferdighed/oc dømme met it retſkicket hierte/ giff mig den Viſdom/ ſom er ſtedze omkring din Throne/ oc forkaſt mig icke fra dine Børn / Thi ieg er din Tienere/oc din tienerindis Søn it ſkrøbeligt Menniſke met it ſtacket Leffnet/oc for ringe i Rettens oc Lowens forſtand. Oc der ſom der vaare end nogen fuldkommen iblant Menniſkens børn / Saa gelder hand dog inted / der ſom hand er vden den Viſdom ſom kommer fra dig.

Du vdualde mig til Konge offuer dit Folck /oc til en Dommere offuer dine Sønner och Døtter.

Døtter. Oc du befalede mig at bygge en Tempel paa dit hellige Bierg / oc it Altere i din Boligis Stad / som skulle vere det hellige Tabernackel ligt / der du lodst berede i Fordom tid / oc din Visdom met dig / som veed dine gerninger / Oc vaar der hoss / der du giorde Verden / oc forstaar / huad som dig behager vel / oc huad som er retsindigt i dine Bud.

2. Paralip. 1.
Prouer. 8.

Sent hende hid ned aff din hellige Himmel / oc aff din herligheds Throne / Sent hende / at hun kand vere hoss mig / oc arbeyde met mig / at ieg kand forstaa / huad som dig er vel behageligt / Thi hun veed alting oc forstaar det / Oc lad hende lede mig skickelige i mine Gerninger / oc beuare mig ved sin herlighed. Saa skulle mine Gerninger vere dig tacknemmelige / oc ieg skal dømme dit Folck rettelige / oc vere min Faders Throne verdig. Thi huilcket Menniske veed Guds Raad? Eller huo kand tencke huad Gud vil? Thi at det dødelige Menniskis tancker ere tuilactige / oc vore Anslag ere farlige. Thi det dødelige Legeme besuarer Sielen / Oc den iordactige Bolig trycker de atspridde sind. Wi ramme det neppelige / som er paa Jorden / oc finde suarlige paa det / som er vnder haanden. Huo vil da randsage / det som er i Himmelen? Huo vil forfare dit Raad? Uden saa er at du giffuer Visdom / oc sender din hellig Aand aff det høye / oc gerningen paa Jorden bliffuer saa retskaffen / oc Menrisken lære huad dig behager / oc bliffue salige formedelst Visdom.

Esaiæ 40.
Roma. 11.
1. Corinth. 2.

X.

DEn samme Visdom beuarede den / som bleff først giort / oc alene skabt / til Verdens Fader / oc førde hannem aff hans Synder / Oc gaff hannem mact at regere offuer alting.

Adam.
Gene. 1.

Fra huilcken der den Wretferdige affalt ved sin vrede / bleff hand forderffuit / for sin Broders grumme mord skyld.

Cain.
Gene. 4.

Oc der Jorden bleff forderffuit for det samme skyld met Syndfloden / da halp Visdom igen / oc regerede den Retferdige ved it ringe Træ.

Noe.
Gen. 6. 7. 8.

Den samme fant den Retferdige der Hedningene leffde til lige ilde i vildfarelse / oc beholt hannem wstraffelig faar Gud / Oc loed hannem bliffue fast / mod det Faderlige hierte mod Sønnen.

Abraham.
Gene. 12.

Den samme frelste den Retferdige / der de Wgudelige forginge / der hand flyde faar Ilden / som falt offuer de fem Stæder / huilcket øde Land der ryger end nu / til ondskaffs vidnesbyrd / oc de Træ / som bære wmod Fruct / oc den Saltstøtte / som der staar de vantro Siele til en amindelse. Thi at de / som icke acte visdom / haffue icke aleniste den skade / at de icke kende det gode / Men de lade ocsaa de Leffuendis en Amindelse effter sig / at de kunde icke bliffue skiulte / i det / som de fore vild vdi. Men Visdom Frelser dem aff al genuordighed / som holde sig til hende.

Lot.
Gene. 19.

Den samme ledsagede den Retferdige / paa den rette vey / som nøddis til at fly for sin Broders vrede / oc visde hannem Gudz Rige / oc gaff hannem tilkende huad helligt er / Oc halp hannem i hans arbeyde / at hand forfremmedis vel / oc vant meget Godz met sit arbeyde. Oc hun vaar hoss hannem / der hand bleff besuigen / aff dem / som giorde hannem vold. Oc hun giorde hannem tryg for dem som sette effter hannem. Oc hun gaff hannem Seyer vdi en sterck Kamp / At hand skulde fornemme / huorledis Gudelighed er mectigere end alle ting.

Jacob.
Gene. 28.
Gene. 32.

Den samme forlod icke den solde Retferdige / Men beuarede hannem fra synd / For met hannem ned i Fengsel / oc hun forlod hannem icke i baandene. Indtil hun førde hannem Kongerigens Spir til / oc Herredømme offuer dem / som haffde giort hannem vold. Oc hun giorde dem til Løynere / som haffde straffet hannem / oc gaff hannem en euig Herlighed.

Joseph.
Gen. 37. 41.

Den samme frelste det hellige Folck / oc den wstraffelige Sæd / fra Hedningene / som dem plagede. Hun kom i HERRENS Tieneris Siæle / oc emodstod grumme Konger ved vnderlige Gerninger oc tegen. Hun betalede de Hellige deris arbeyde / oc ledde dem gennem vnderlige veye / Oc hun vaar dem en beskermelse om dagen / oc en Lue om natten / lige som Stierner. Hun førde dem gennem det Røde Haff / oc ledde dem gennem store Vand. Men deris Fiender senckte hun / oc disse drog hun aff Dybenis grund. Der faare toge de Retferdige roff fra de Wgudelige / oc prisede dit hellige Naffn HERRE / oc loffuede endrectelige din Seyeruindige haand. Thi Visdom oplod de Dummis mund / oc giorde de Wmyndigis tunger talende.

Israels børn
Exod. 3. 7. 9.
Mose.
Exod. 14.
Psalm. 73.
Exod. 15.

XI.

XI.

Exodi 16.
Exodi. 17.
Numer. 20.
Exod. 7.
Exodi, 1.

HUn førde de sammis gerninger ved den hellige Prophetis haand. Oc hun ledde dem gennem den vildene Ørck/ at de opsloge deris paulun i de øde stæder/ oc stode mod deris Fiender/ oc heffnde sig paa deris Modstandere. Der dem tørstede/ kallede de paa dig/ oc dem bleff giffuit Vand aff den høye Klippe/ oc de slucte deris Tørst aff den haarde sten. Oc lige ved det samme der deris Fiender bleffue plagede/ Der ved skede dem gaat/ der de lede nød. Thi lige som de andre forferdedis for Blodet/ som kom i steden for det flydendis Vand/ Det Bud til straff/ at mand skulde ihielsla Børnene: Saa gaffst du disse offuerflødigt Vand wforuarendis/ oc gaffst der met tilkende ved deris Tørst/ huorledis du plager de Genstridige.

Thi at der disse bleffue forsøcte/ oc tuctede met naade/ da forstode de/ huorledis de Wgudelige bliffue dømde oc plagede met vrede. Disse formanede du oc prøffuede som en Fader/ Men du straffede oc fordømte de andre/ som en streng Konge. Oc bleffue lige plagede/ baade de som vaare der hoss/ oc de som vaare der icke hoss. Thi der kom dubbelt drøffuelse offuer dem/ der til met suckede de/ naar som de tenckte paa det fremfarne. Thi at der de hørde/ at disse skede gaat ved det/ formedelst huilcket de bleffue plagede/ da fornumme de HERREN. Thi den som de haffde tilforn forskudet foractelige oc forkast/ oc bespaattet hannem/ den samme maatte de paa det siste forundre sig paa/ der det fick saadan en ende/ at deris Tørst vaar icke saadan/ som de Retferdigis.

Lige ocsaa for deris Wretferdige handels galne tancker/ ved huilcke de bleffue bedragne/ oc tilbade wfornumstige Orme oc foractelige Diur/ Da sende du iblant dem mangfoldige wfornumstige Diur til straff/ Paa det de skulde forstaa/ at/ huor met nogen synder/ der met bliffuer hand oc plaget. Thi det fattedis din almectige Haand icke (huilcken der skabte Verden aff it wskickeligt væsen) at skicke mange Biørne offuer dem/ eller dristige Løwer/ eller nyskabte/ grumme/ vbekende Diur/ eller dem som spudede Ild/ eller blesde met grum Røg/ eller bluncke de forferdelige gnister aff øyenene/ huilcke der icke aleniste kunde sønderknuse dem met forderffuelse/ men vel ocsaa myrde dem met deris forferdelige Syn. Ja de kunde end vel der for vden falde/ ved en eniste Aande/ forfølgis met heffn/ oc bortspredis ved din krafftis Aand.

Men du haffuer skicket alting met maade/ tal oc vect. Thi der er altid stor formue hoss dig/ oc huo kand emod staa din Arms Mact: Thi Verden er faar dig/ som den lille Tunge paa vecten/ oc som en Draabe aff morgen dug/ der falder paa Jorden. Men du forbarmer dig offuer alting/ Thi du haffuer mact offuer alting/ oc du omdrager met Menniskens Synder/ at de skulle bedre sig. Thi du elsker alt det som til er/ oc du hader inted aff det som du haffuer giort/ Thi du haffuer slet inted bered/ som du haffuer had til. Huorledis kunde noget bliffue/ der som du icke vilde: Eller huorledis kunde det bliffue beuaret/ som du icke haffuer kaldet: Men du sparer alle/ Thi de høre dig til HERRE/ du som elsker Liffuit/ oc din wforgengelige Aand er vdi alle.

XII.

DEr faare straffer du dem sactmodelige/ som falde/ oc paaminder dem met tuct/ huor met de synde/ At de skulle bliffue quit fra ondskaff/ oc tro paa dig HERRE. Thi at der du vaast deris Fiende som bode før i dit hellige Land/ der faare/ at de bedreffue hadelige gerninger/ met troldom/ Oc du vilde vdslette de Wgudelige Offrere ved vore Fedris hender/ oc de wbarmhertige som myrde deris Sønner/ de som ode Menniskens kød/ oc drucke gruseligt Blod/ met huilcket de vilde gøre dig Gudztieniste/ Oc de/ som vaare Foreldre/ myrde de Siæle/ som haffde ingen hielp/ Paa det/ at det Land som vaar før det Edelste iblant alle/ skulde bliffue en verdig Bolig til Gudz børn. Dog sparde du alligeuel de samme/ som Menniske/ oc sende dine Fordragere frem faar dig/ som er/ din Hær/ Gedehamse/ Paa det de skulde omkomme dem met tiden.

Sandelige det vaar dig icke wmueligt/ at nedkaste de Wgudelige vnder de Retferdige i Strid/ eller at sønderknuse dem alle til lige/ ved gruselige Diur/ eller oc anderledis met it hart ord/ Men du dømde dem met tiden/ oc lodst dem rum til Bedring/ Alligeuel at det vaar dig icke wuitterligt/ at de haffde en ond Art/ oc deris ondskaff vaar dem metfød/ oc at de skulde aldri omskiffte deris tancker. Thi at de vaare en forbandet Sæd aff begyndelsen/ Saa torde du oc ingen sky/ om du forlode dem det/ som de haffde syndet met. Thi huo vil sige til dig/ Huad gør du: Eller huo vil staa emod din Dom: Eller huo vil skylde dig for de ødelagde Hedninge/

ninge/som du haffuer skabt: Eller/huo vil sette sig til en Heffnere mod dig / for de wretferdi-
ge Menniske skyld: Thi der er ingen Gud vden dig/du som sørger for alle/ Paa det du vilt be-
uise/huorledis du dømmer icke wrettelige. Thi der kand huercken Konge eller Tyran gaa dig
vnder øyen for dem/som du straffer.

Efftersdi du est da retferdig/saa regerer du alle ting rettelige/ oc acter det icke at bequem-
me din Maiestat at fordømme nogen/som icke haffuer fortient straff. Thi din styrcke er retfer-
digheds Herredømme/ Oc efftersdi du regerer offuer alle/saa sparer du oc alle. Thi du haffuer
beuist din styrcke/mod dem/som icke trode/at du vaast saa aldelis mectig / Oc du beuisde dig
mod dem/ som viste sig at vere dristige. Men du veldige Regenter/ dømmer met sactmodig-
hed/oc regerer oss met megen besparelse/thi du formaar alt det som du vilt.

Men du lerer dit Folck formedelst saadanne Gerninger / At mand skal vere from oc god/
Oc du giffuer dine børn at forstaa der met/at de skulle haffue it gaat Haab/ at du vilt anamme
Bedring for synden. Thi der som du straffede dine Børns Fiender/oc dem som vaare skyldige
at dø/met saadan forhalelse oc besparelse/oc gaffst dem tid oc rum/met huilcken de kunde ladet
aff deris ondskaff/Met huor megen større betenckelse dømmer du dine Børn/met huilckis Fe-
dre du oprette en Eed oc Pact paa mange gode løffte. Der faare saa offte som du plager vore
Fiender/da gør du oss det til tuct/at wi skulle flitelige tage vare paa din Godhed / om wi bliff-
ue dømde/at wi skulle dog forlade oss paa din Barmhertighed.

For huilcket du oc plagede de Wretferdige met deris egen Verstyggelighed / som førde it
wforstandigt leffnet. Thi de vaare faldne saa aldelis longt bort i vildfarelse/ at de oc hulde de
Diur for Guder / som vaare foractede hoss deris Fiender / besuigne lige som wforstandige
Børn. Der faare skickede du oc bespaattelig straff iblant dem/som iblant wforstandige Børn.
Men der de actede icke saadan spaattelig paamindelse/da fornumme de Gudz aluorlige straff.
Thi de bleffue lige plagede ved det samme/som de hulde for Guder / Huilcket dem giorde al-
delis ont / der de saae den/ som de tilforn icke vilde kende /och maatte bekende hannem for en
Gud/Der faare kom ocsaa fordømmelsen offuer dem paa det siste.

XIII.

Sandelige alle Menniske ere naturlige forfengelige / som inted vide aff Gud / oc
icke kende paa det skinbarlige gode / den/ som det er / och see icke paa gerningen/
huo Mesteren er / Men de holde enten / Ild / eller Vær / eller snar Luct / eller
Stierner/eller mectigt Vand/ eller de Liuss paa Himmelen/som regere Verden
for Guder. Men haffue de behagelighed til den deylige Skickelse/ oc holde dem
saa for Guder/ da skulde de met rette haffue vist/huor offuermaade meget bedre
den er/ som er HERRE offuer saadant/ Thi den som er al deylighedes Mestere/skabte alt
dette. Oc der som de forundrede sig paa den mact oc krafft/ da skulde de met rette haffue merckt
der paa/ huor mectigere hand er/ som beredde alt dette. Thi at paa den store deylighed oc ger-
ning kand io deris Skabere kendis/ som vdi it Billede.

Rom. 1.

End dog at mand kand icke beklage saa aldelis høyelige offuer disse / thi de kunde och vel
fare vild/naar som de søge Gud oc gerne vilde finde hånem. Thi at naar som de omgaass met
hans Skabning oc tencke der paa da bliffue de fangne i beskuelsen / efftersdi at Creaturene ere
saa deylige/der mand seer. Dog ere de der met icke aarsagede/ thi at kunde de kende saa meget/
at de kunde høyt acte Creaturene / Huor faare haffue de icke meget før fundet de sammis
HERRE.

Men de ere Wsalige / oc deris haab maa vel regnis blant de Døde / som kalde Menni-
skens gerning/ Gud/ Som er/ guld oc sølff/ som er konstelige tilbered/ Oc Diurs Billede/el-
ler wnyttelige Stene/som ere giorde i fordom tid. Som naar en Tømmermand/der søger eff-
ter arbeyde/ affhugger nogen sted it Træ/oc behugger oc sletter det vel/oc gør noget konsteligt
oc subtiligt der aff/som kand brugis til nødtørfftighed i dette leffnet/men Spaanerne aff sam-
me arbeyde / bruger hand at rede Mad met / at hand kand bliffue mæt. Oc huad som offuer-
bliffuer/ som ellers icke er nytteligt / som er det krogede oc quistefulde Træ / det tager hand oc
vdsker det flitelige/naar som hand haffuer icke andet at gøre/oc hand skicker det mesterlige met
sin Konst/oc gør det lige som it Menniske eller foractligt Diurs billede/oc farffuer det røt och
deyligt met rød ot huid Farffue/ oc huor som der er en plet paa/ den stryger hand til/ Oc hand
gør it smuct lidet huss der til/ oc setter det paa Veggen/ oc fester det fast met iern/at det icke skal
falde/ saa vel besørger hand det/ Thi hand veed/ at det kand icke hielpe sig selff / Thi det er it
Billede/ oc haffuer vel hielp behoff.

Affgudztie-
neræ.
Esaiæ. 44.
Ieremie. 10.

Oc naar hand beder for sit Godz/for sin Hustru/for sine Børn/da skammer hand sig icke

at tale

at tale met dem Liffløse/ oc hand paakalder den skrøbelige om Sundhed/ beder den Døde om Liff formaner den Vduelige om hielp/oc den/som icke kand gaa/ om en lycksalig Reyse/oc om sin vinding/ ærende oc handel/at det skal vel lyckis/ beder hand den/ som aldelis inted formaa.

XIIII.

Ion.2.

LIge saa gør oc den/som vil seyle/ oc acter at fare igennem vilde floder/ och paakalder it meget slemmere Træ/ end det Skib er som hand ferdis paa. Thi det er paafundet/ at søge Biering met/ och Mesteren haffuer det tilbered met konst. Men din forsynlighed/ O Fader/ regerer det/ Thi du giffuer oc veye i Haffuit/ oc trygd laab mit iblant bølgerne/ met huilcket du beuiser/ huorledis du kant hielpe hoss alle Ender der som nogen end gaffue sig i Haffuit foruden Skib. Dog efftersdi du icke vilt/ at det skal ligge aarkeløst/ som du haffuer skabt/ formedelst din Visdom/ da skeer det/ at Menniskein tro saa ringe Træ til deris Liff/ och bliffue beuarede i Skibet/ der de fare igennem Haffsens bølger met.

Noe. Gene.8.

Thi ocsaa i fordom tid/ der de hoffmodige Kemper bleffue ødelagde/ da flyde de/ som forhaabelsen vaar til at formere Verden/ i it Skib/ huilcket din Haand regerede/ och lode saa Verdens sæd effter sig. Thi saadant træ som mand handler ret met/er vel velsignelse verd/men det er forbandelse verd/som vdskeris met hender/ saa vel som den/ der det vdsker/Denne fordi/ at hand det gør/ Den anden der faare/ at det kaldis Gud/ Effterdi at det er dog en forgengelig ting. Thi Gud hader dem baade lige meget/ den Wgudelige/ och hans wgudelige Gerning/ Oc gerningen skal plagis met Mesteren.

Derfaare skulle oc Hedningernis Affguder hiemsøgis/thi de ere aff Guds Creature/ bleffne Menniskens siele/ til en Verstyggelse oc til en Forargelse/oc de Wforstandige til en Snare. Thi at oprette Affguder/ er det høyste Horeri/oc at optencke de samme/ er it skadeligt Exempel i leffnedet.

De haffue icke veret aff begyndelsen/ de skulle oc icke bliffue euindelige/ Men de ere komne i Verden formedelst Menniskens forfenglige ære/ och der faare optenckte/ at Menniskein haffue it stacket leffnet. Thi at en Fader som sørgede oc vaar bedrøffuit offuer sin Søn/ som bleff hannem tagen alt for tilige fra/Hand loed gøre it Billede/ oc begynte/ at holde nu den for en Gud/som vaar it døt Menniske/oc stictede en Gudstieniste oc Offer iblant sine. Der effter met tiden bleff saadan Wgudelig skick holden for en Ræt/ At mand skulde oc ære Billede aff Tyranners Bud.

Desligest huilcke Folckene icke kunde ære faar/ deris øyen/fordi at de bode for longt borte Da lode de male deris ansict aff longueys Land/oc giorde den herlige Konge it priseligt Billede/paa det de kunde flitelige hyckle faar den frauerendis/som faar den neruerendis. Da dreff oc Konstermandens vindskiffuelighed de wforstandige/ til at styrcke saadan Gudztieniste/ thi at huilcken som vilde tiene Førsten vel/hand giorde Billedet met al konst paa det deyligste. Men den menige Mand/som bleff locket formedelst saadan deylig Gerning/begynte/ at holde den for en Gud/som stacket tilforn vaar æret for it Menniske. Aff saadant kom den bedragelse i Verden/ naar Folckene laa mact paa noget/eller de vilde bramme faar Tyranner/ da gaffue de Sten oc træ saadane naffn/som dem dog icke burde at haffue.

Verstyggelighed/som kommer aff Affguderi. Deut.18. Ierem.7.19.

Der effter lode de sig icke der met nøye at de fore vild i den rette forstand paa Gud/ Men alligeuel at de end leffde i deris Vanuittigheds øde oc vilde væsen/ saa kallede de dog saadan strid oc ont/fred. Thi at de enten myrde deris Børn til Offer/ eller gøre Gudztieniste/ som er icke at sige aff/eller holde galne Fraadzeri/effter wseduanlig skick/ oc haffue fremdelis huercken reen omgengelse ey heller Ecteskaff/ Men den ene myrder den anden met suig/ eller gør hannem fortred met Horeri. Oc der gaar iblant huer andre hoss dem/ Blod/ Mord/ tyffueri/ falskhed/besuigelse/wtroskaff/trusel/mensuerelse/ de Frommis wrolighed/ wtacknemmelighed/de vnge hierters forargelse/stumme Synder/Blodskendzel/Horeri/wtuct. Thi at tiene de skendelige Affguder er en begyndelse/aarsage oc ende til alt Ont.

Holde de Hellige dage/da gøre de/lige som de vaare galne/ Spaa de/ da er det idel Løgen/ De leffue icke rettelige/suerie lettelige falske Eder. Thi at effterdi de tro paa de liffløse Affguder/ da haffue de icke sorg for nogen skade/naar som de suerie falskelige. Dog skal retten komme offuer dem for baade sammen/baade for det/at de holde icke rettelige aff Gud/ efftersdi at de giffue act paa Affguder/ Oc for det/at de suerie wrettelige oc falskelige/ oc acte inted Helligt. Thi at de Wretferdigis ondskaff faar en ende/icke effter den vold/som de haffue/ naar de suerie/ Men effter den straff som de fortiene met deris synd.

Men

XV.

MEn du vor Gud / est venlig oc trofast oc taalmodig / oc du regerer alle ting met Barmhiertighed. Oc naar som wi end synde / da ere wi dog dine / oc kende din Mact. Efftérdi at wi da vide saadant / da synde wi icke / Thi wi regnis at vere dine. Men at kende dig / er en fuldkommen Retferdighed / och at vide din Mact / er en roed til det euige Liff. Thi at Menniskens onde Paafund forføre oss icke saa / och ey Malernis wnyttelige Arbeyde / som er / it broget Billede met mangehaande farffue / hues skickelse der forarger de Wforstandige / oc de som gerne gøre ilde / haffue oc deris lyst til de liffløse / oc døde Billede. De ere oc saadan fruct verde / baade de / som dem gøre / begære ocære.

Oc en Pottemagere / som arbeyder det bløde Leer met wmage / gør allehonde kar / til oss at bruge / Men hand gør aff enehaande Leer / baade kar / som tiene til reen gerning / oc lige ocsaa til wren / Men huor til huert aff dem skal brugis / det staar til Pottemageren. Men det er it elendigt arbeyde / naar som hand gør aff det samme Leer en wduelig Gud / hand som er dog selff giort aff Jord icke lenge tilforn / oc far did bort igen om en liden stund / som hand er tagen aff / naar Sielen / som hand haffuer bruget / tagis fra hannem. Men hans sorg staar icke der paa / at hand skal arbeyde / ey heller at hand haffuer saa stacket it Liff / men at hand skal arbeyde paa væd met Guldsmeder oc Sølffsmeder / oc at hand kand gøre det effter Appelgyderne. Oc hand holder det for en priss / at hand gør falskt arbeyde. Thi at hans hiertis tancker ere som aske / oc hans forhaabelse ringere end Jord / oc hans Leffnit foracteligere end leer / Efftérdi at hand da icke kender den / som hannem haffuer giort / oc indgydet den Siel i hannem / som arbeyder i hannem / oc indblesde den leffuendis Aande.

Rom. 9.
Om dem der gøre oc tiene Affguder.
Gene. 23.

De holde oc det menniskelige leffnet for en Skempt / och det menniskelige væsen for en marckedz gaffue / Oc sige / at mand maa alleuegne søge vinding / ocsaa ved onde stycke. Disse vide faar alle / at de synde / naar de gør saadane løse ting oc Billede aff iordigt leer. Men de ere daarligere oc elendigere end it Barn (som ere dit Folckis Fiender huilcket de vndertrycke) at de holde alle haande Hedningernis Affguder for Guder / huilckis Øyen der kunde icke see / ey heller deris Næse hente vær / ey heller Ørne høre / ey heller Fingrene paa deris hender føle / oc deris Føder ere aldelis lade til at vandre: Thi at it Menniske giorde dem / och den som haffuer Aande aff en anden / beskickede dem. Men it menniske kand io icke gøre / det som hannem er ligt oc kand alligeuel vere en Gud / Thi effter at hand er dødelig / da gør hand visselige en Død met sine wgudelige hender. Hand er io bedre / end det / som hand gør Gudz tieniste / Thi hand leffuer dog / men de andre aldri.

Psalm. 114.

Der til ere de oc de allerhadeligste Diur / huilcke / der som mand holder dem mod andre wfornumstige Diur / da ere de meget verre. Thi de ere icke yndelige / som andre Diur / der ere deylige til at see / Oc de ere huercken loffuede eller velsignede aff Gud.

XVI.

DEr faare bleffue de oc tilbørlige plagede met lige saadant / oc de bleffue pinte ved mangfoldige onde Orme. Mod huilcke plager du giorde dit folck gaat / oc beredde dem en ny Mad / som vaar / Vacteler til deris føde / huilcke de vaare lystne effter / Paa det at de / som vaare lystne effter saadan Mad / skulde ocsaa lære aff saadanne giffne oc tilskickede Vacteler / at formindske den naturlige nødtørfft. Men de andre som lede nød en liden tid skulde oc nyde en ny Mad. Thi det skulde saa gaa til / at saadan nød som icke kunde forholdis / skulde vederfaris de andre / som handlede tiranlige / men disse skulde alenist ske en vnderuisning / huorledis deris Fiender bleffue plagede.

Num. 15.

Sandelige der komme oc onde grumme Diur offuer disse / oc de bleffue bidne oc forderffuede aff krogede Hugorme. Dog bleff vreden icke endelige / men de bleffue forferdede en liden tid til en paamindelse. Thi de haffde it saligt Tegen / Paa det de skulde tencke paa Budet i din Low. Thi at huilcke som vende sig til det samme Tegen / de bleffue helbrede / Icke ved det / som de saae paa / Men ved dig / allis Frelsere / oc met det samme beuisde du vore Fiender / at du est den som hielper aff alt ont.

Num. 21.

Men hine bleffue bidne ihiel aff Gresshopper oc Fluer / oc kunde ingen hielp finde til deris liff / Thi de vaare verde at plagis der met. Men de forgifftige Dragers tender kunde oc icke skade dine Børn / Thi din barmhertighed beuarede dem / oc giorde dem ehlbrede. Thi de bleffue der faare saa straffede / oc stray helbrede igen / Paa det de skulde lære / at tencke paa dit Ord / oc icke

Exo. 8.

1.Reg.2.

oc icke falde for dybt i forglemmelse/ men bliffue wfrauendelige fra dine Velgerninger/ Thi der lægte huercken Vrter eller Plaster dem/ men dit Ord HERRE/som læger alting. Thi du haffuer mact/ baade offuer liffuit oc offuer Døden/oc du fører hen vnder til Helffuedis porte/ oc du fører hid vd igen. Men der som it Menniske ihielslar nogen formedelst sin ondskaff/ da kand hand icke føre den vdfarne Aand igen/ oc ey hente den fraskilde Siel igen.

Exod.9.

Men det er wmuligt/at vndfly din Haand/thi at de Wgudelige som icke vilde kende dig ere hudstrugne ved din mectige Arm/ der de bleffue forfulde/ met wseduanlig Regen/Hagel/Vand/ som de icke kunde vndgaa/oc bleffue opædne aff Ild. Oc det vaar det allerunderligste at Ilden brende allermest i Vandet/ huilcket som dog vdslycker alting/ Thi Verden stridde for de Retferdige. Vndertyden sactede Luen sig/ at hand skulde io icke opbrende de Diur/ som vaare sende iblant de Wgudelige/ men at de skulde selff kunde see/ huorledis de bleffue saa plagede formedelst Guds dom. Men vndertiden brende Luen i vandet/ offuer ildens mact/ paa det at hand skulde ødelegge de Wretferdige.

Exod.16.
Num.11.

Der emod fødde du dit Folck met Englemad/ oc sende dem Brød bered aff himmelen/ vden arbeyde/Huilcket som formotte at giffue allehaande lyst/oc vaar huer lige effter sin smag (Thi der som mand bier effter dig/ det obenbater dine Børn/ huor sød du est) Thi huer giorde der aff huad hand vilde/ effter som hand fick lyst til/ at smage saa eller saa. Men hisset bleff oc Sne oc Hagel i ilden oc smelte icke/ at de skulde fornemme/ huorledis ilden/ som oc brende i hagel oc liunede i regen/ forderffuede Fiendernis fruct.

Exod.3.

Den samme ild/ maatte forglemme sin egen krafft/ paa det de Retferdige skulde omuende sig. Thi Creaturet/ som tien dig/ som sin Skabere/ er redebon til at plage de Wretferdige/ oc det formildis til at gøre dem gaat/ som sig forlade paa dig. Der faare loed det oc foruandle sig paa den tid i allehaande/oc tiente i den gaffue/som fødde alle huer effter sin vilie/som hand det haffde behoff/ paa det dine Børn skulde lære/ huilcke du elsker HERRE/ At den voxne Fruct icke føder Mennisken/ Men dit Ord opholder dem/ som tro paa dig. Thi at det/ som icke bleff forteret aff Ilden/ det bleff stray varmt aff it lidet Solskin oc smeltis/ at det skulde kundgøris/ at mand skulde tacke dig/ før end Solen gaar op/oc gaa faar dig/naar Liuset gaar op. Thi den wtacknemmeligis forhaabelse skal forgaa som it Rimfrost om Vinteren/ oc bortflyde som it wnyttelig Vand.

Deut.5.
Matt.4.
Exod.17.

XVII.

STore oc wsigelige ere dine Domme HERRE/Der faare feylde oc de galne Folck. Thi at der de tenckte at vndertrycke det hellige Folck/da bleffue de bundne met mørckhed/ som wretferdige/ oc den longe nattis Fanger/ oc de laae indelucte vnder Tagene/ som de Bortflyde/ faar den euige Visdom. Och der de mente/ at deris synder skulde bleffuit skiulte/ oc forglemde vnder it blint Tecke/ da bleffue de gruselige bortspridde/ oc forferdede aff Spøgelse. Thi at oc den Vraa/ som de vaare vdi/ kunde icke beuare dem vden redzel/ der vaar bulder trint omkring dem/ som dem forferdede/oc der obenbaredis felsomme Trolde/for huilcke de gruede. Oc ilden formaatte icke met nogen mact/ at opliuse dem/ icke kunde heller Stiernernis klare lue/ gøre den elendige nat liuss. Men dem obenbaredis vel en ild brendendis aff sig selff fuld aff forferdelse/ Da forferdedis de for saadant Spøgelse/ som vaar dog inted/ oc tenckte/at der haffde end veret noget verre til bage/ end det som de saae.

Exod.9.

Det Kaagelspil met den sorte konst/vaar oc nedlagt/oc det store røcte om deris konst bleff til spaat. Thi at de som toge sig faare/ at fordriffue den fryct oc forferdelse fra de siuge Siele/de bleffue selff siuge/ at mand oc spaattede deris redzel. Oc der som end ingen saadan forferdelse haffde forferdet dem/Da haffde de dog bleffuet til inted aff redzel/der Diurene fore iblant dem oc Hugorme saa huidzlede i hobe tal/At de oc icke saae gerne op i lucten/huilcken de kunde dog icke miste. Thi at nogen er saa mistrøstig/ det gør hans egen ondskaff/som vidner offuer hannem oc fordømmer hannem/Oc en forferdet Samuittighed/formoder sig altid det verste. Thi redzel kommer der aff/at en trøster sig icke til at forsuare sig/ oc veed sig ingen hielp. Men huor som liden trøst er i hiertet/ Der gør den samme mistrøstelse bangere/ end plagen selff.

Conscientia
mille testes.

Men de som soffue til lige den samme nat (huilcket vaar en gruselig oc den rette Nat/och vaar kommen aff det grumme helffuedis vraa) bleffue nogle omdreffne aff gruselige Spøgelse/ Men nogle fulde der hen/ at de trøstede sig icke til Liffuit. Thi der kom en oc hastig wforuaren-

uarendis/ Redzel offuer dem / at lige/huor en vaar / der bleff greben vdi / hand vaar lige som hand haffde veret indeluct/ i Fengsel/ oc foruaret vden iern/ vere sig huad heller hand vaar en Bonde/ eller Hyrde/ eller en Arbeydere i Ørcken/ men hand maatte bære saadan nød / der icke stod til at vndfly/ som den der vaar hastelige forrasket. Thi de vaare alle til lige fangne met en haande mørckhedz Lencker.

Huor som it Vær susede nogen sted /eller Fulene sunge sødelige vnder de tycke grene/eller Vandet brusede met fult løb / eller Stene fulde met sterckt bulder / eller de springende Diur/ løbe/ som de icke kunde see/ eller de grumme vilde Diur vraalede / eller at Genliud skald aff de hule Bierge/ Da forferdede det dem oc giorde dem mistrøstige. Den gantske Verden haffde it klart Liuss/ oc gick i wforhindrede gerninger/ Aleniste offuer disse stod en dyb nat/ huilcken som vaar det Mørckhedz billede/ der skulde komme offuer dem/ Men de vaare sig selff suarere/ end mørcker vaar.

XVIII.

MEn dine Helligen haffde it Liuss/ Oc Fienderne hørde vel deris røst/ Men de saae icke deris skickelse. Oc de loffuede det / at de lede icke lige saadant / och de tackede / at de samme / som før haffde faaet skade aff dem/ icke heffnde sig paa dem oc ynskede at de maatte io bliffue longt fra dem. Der emod gaffst du disse en gloende Støtte/ som visde dem den wbekende Vey / oc du lodst Solen icke skade dem paa den herlige Reyse.

Exo. 13.

Thi at hine vaare det oc verde/ at de skulde miste Liuset / oc ligge fangne i mørcket / som vdi it Fengzel/ som hulde dine Børn fangne/ Formedelst huilcke lowens wforgengelige liuss skulde giffuis Verden. Oc der de tenckte/ at myrde de helligis Børn (Och it aff dem/ som bleff bortkast/ oc beuaret dem til en straff) togst du deris Børn bort i hobe tal / och du forderffuede dem paa en tid i mectige Vand.

(It) Det er/ Mose/ Exod. 2.

Sandelige den samme Nat/ vor tilforn kungiort vore Fedre/ Paa det de skulde vere visse/ oc glede sig aff det Løffte/ som de trode paa/ Oc dit Folck tog saa vare paa den Retferdigis salighed/ oc paa Fiendernis forderffuelse. Thi at lige paa den tid der du plagede Modstanderne/ da giorde du oss herlige/ som du kallede til dig. Och der de frommis hellige Børn offrede hemmelige til dig / och handlede endrectelige den guddommelige Low / Da toge de ved / som Hellige/ at lide baade gaat oc ont met huer andre / och Fedrene sunge Loffsangen faare.

Exod. 12. De offrede Paaskelammet iblant sig alene/ foruden Egypterne.

Men Fiendernis skrig lydde der aldelis wlige emod / oc mand hørde klagelig graad bort ocigen offuer børn. Thi der gick lige heffn/ baade offuer Herrer oc Suenne/ oc Kongen maatte lige lide/ met den menige Mand. Oc de haffde alle wtallige Døde paa en hob/ som vaare døde aff en haande død/ at de Leffuendis vaare icke nock/ at begraffue dem. Oc paa en stund forkom deris edelste Byrd. Oc der de vilde før tro / der de bleffue forhindrede aff Traaldkarlene/ da motte de bekende/ der alle Første fødde bleffue myrde / at dette Folck vaare Guds børn.

Exod. 12.

Thi der alting vaar stille oc huiltis / oc det vaar ret lige Midnat / da foer dit almectigste Ord ned aff himmelen aff den Kongelige Throne/ som en dristig Stridzmand/ mit i det land som skulde forderffuis/ som vaar/ det skarpe Suerd/ som førde it aluorligt Bud/ stod oc giorde det alleuegne fult met Døde/ oc alligeuel at det stod paa Jorden/ saa racte det dog indtil himmelen. Da forferdede den Syn dem hastelige om gruselige Drøme/ oc der kom wforuarendis redzel offuer dem. Oc den ene laa her/ den anden der/ halffdød/ at mand kunde vel see paa hannem/ aff huad aarsage hand saa døde. Thi at de Drøme/ som dem haffde forferdet/ gaffue det til kende/ huor faare de vaare saa ilde plagede/ paa det at de skulde icke forderffuis wuiderlige.

Oc lige paa den samme tid rammede oc dødzens fristelse paa de Retferdige/ oc der skede it Skaar iblant menigheden i Ørcken / Men vreden varede icke lenge. Thi den wstraffelige Mand/ som stridde for dem/ kom hastelige/ oc førde sit Embedis vaaben / som vaar/ Bønen oc Forligelse met Røgelse/ oc stod emod vreden/ och giorde en ende paa det iammer/ Der met beuisde hand sig/ at vere din Tienere. Saa offueruant hand det forferdelige væsen/ icke met legemlig mact/ ey heller met vaabens krafft/ men met ordet kaste hand Plaggeren vnder sig/ der hand fortalde den Eed oc Pact som vaar Fedrene loffuit. Thi at der de døde nu fulde i hobe tal offuer huer andre/ da stod hand mit iblant oc affstyrede vreden / oc formente hannem veyen til de Leffuendis. Thi at den gantske prydelse vaar i hans longe Kiortel/ oc Fedrenisære vaar vdgraffuen i de fire rader Stene/ oc din herlighed paa hans haffuedis Hat. Faar saadane stycke maatte forderffueren vige/ oc saadant maatte hand frycte/ Thi det vaar der met nock / at vreden kunde alene forsøgis.

Num. 21.

Exod. 28.

XIX.

MEn vreden offuerfalt de Vgudelige/ vden barmhiertighed indtil enden. Thi hand viste vel før/huad de skulde gøre i fremtiden / som vaar/Der de haffde budet dem at drage bort/ oc der til met ladet flitelige ledsage dem/at de skulde angre det/oc iage effter dem. Thi at den stund der de end sørgede / oc græde hoss de Dødis graffuer/da fulde de paa it andet daarligt opsæt/ at de vilde forfølge dem / som de bortflyde / huilcke de haffde dog vdstøt met formanelse. Men det maatte saa gaa til / at de skulde komme til saadant endeligt/som de haffde fortient/ oc de maatte forglemme / huad som dem vaar vederfaret/Paa det at Straffen/som end nu vaar tilbage / skulde komme fuldkommelige offuer dem/Oc at dit Folck skulde ferdis en vnderlig Reyse/ Men hine skulde finde en ny skick til Døden.

Thi at det gantske Creatur/som haffde sin egen art/ omskiffte sig igen / effter dine Bud/ som det tien/Paa det at dine Børn skulde bliffue beuarede vden skade. Der vaar Skyen oc offuerskuggede Leyren/Der som før stod Vand/saa mand tiurt land komme frem/ Der bleff en vey aff det Røde haff vden forhindrelse / oc en grøn marck aff de mectige Floder / Gennem huilcken alt Folcket gick/som bleff beskermet vnder din Haand/som saae saadanne forundrelige Vnderlige ting/oc de ginge som Heste i Gresgong/oc sprunge som Lam / oc loffuede dig HERRE/som dem haffde frelst. Thi at de tenckte end nu der paa/huorledis det gick i deris elendighed/Huorledis iorden førde Fluer frem/i de fødde Diurs sted/ oc Vandet gaff mangfoldige Taadzer/i fiskenis sted. Men der effter saae de oc en ny art paa Fule/der de bleffue lystne/oc bade om nydelig Mad/Thi der komme Vacteler til dem aff Haffuit / at styre deris lyst.

Der kom oc straff offuer syndere / ved Tegen / som skede met mectige liunet/ thi det vaaret/at de lede saadant for deris ondskaff skyld/effterdi de haffde faret ilde met Gesterne. Nogle anammede dem icke/som komme/oc viste icke huort de skulde hen . Men nogle tuingde Gesterne til treldom/ som haffde giort dem gaat (oc icke det alene / men der skal end oc komme en anden tilsyn offuer dem/ for de fore saa ilde met de Fremmede) Men nogle/ som haffde anammet dem met glæde/oc vnt dem Stadzræt met sig/plagede dem met stor pine. Men de bleffue oc slagne met blindhed (Lige som hine faar den Retferdigis Dør) oc offuerfaldne met saa tyck mørck/at huer lete effter gangen til sin Dør.

Elementerne ginge gennem huer andre / lige som strengene klinge iblant huer andre paa en Psaltere/oc lyde dog tilsammen/som mand vel seer saadant der paa / Thi det som pleyde at vere paa Landet/det vaar i Vandet/oc det som plyde at vere i Vandet/ gick paa Landet. Ilden vaar mectig i Vandet/offuer sin krafft/oc Vandet forglemde sin krafft til at vdslycke. Tuert emod da forterede Luen icke de dødelige Diurs kød / som ginge der iblant/ oc hand smelte icke den vdødelige Mad / som smeltis dog lettelige/som en iss.
HERRE / du haffuer herligt giort oc æret dit Folck alle vegne/ oc du haffuer icke foractet dem/ Men altid giort dem bistand/oc paa alle Stæder.

Ende paa Vishedens Bog.

I.

DEr vaar en Mand / som hed Tobias / aff Nephthali slect / aff en Stad i det Öffuerste Galilea / offuen Aser / paa den vey til den venstre side mod Naffuit / Den samme bleff ocsaa fangen i Salmanassars tid Kongens aff Assyrien. Oc all igeuel at hand vaar saa fangen iblant Fremmede / saa affalt hand dog icke fra Gudz ord / Oc alt det som hand haffde / det delde hand met sine met fangne Brødre och Tilhengere. Och alligeuel at hand vaar den yngste Mand aff Nephthali slect / saa holt hand sig dog icke barnactig. Oc der ellers huer mand tiente den Guldkalff / som Jeroboam Israels Konge loed gøre / saa skyde hand dog saadan Verstyggelighed / oc holt sig til Templen oc Gudz tieniste i Jerusalem / oc tiente der HERREN / oc tilbad Israels Gud. Hand gaff ot sin første grøde oc Tiende gantske trolige / saa / at hand gaff altid / i det tredie aar / de Fremmede Encker oc Faderløse deris Tiende. Saadant holt hand op aff sin Vngdom / effter HERRENS Low.

Salmanassar. 4.Reg. 7. 3.Reg. 12. Exod. 22. 23. Deu. 12. 18. 26

Der hand vaar nu opuoxen / tog hand en Hustru / aff Nephthali slect / som hed Anna / oc afflede en Søn met hende / huilcken hand kallede oc Tobiam / Oc hand lerde hannem Guds ord op aff Vngdom / at hand fryctede Gud / oc skyde Synden.

Num. 38.

Oc der hand bleff bortført met sin gantske slect / met sin Hustru oc Børn / iblant Fangerne / til den Stad Niniue / oc huer mand oed aff Hedningernis Offer oc Mad / Da beuarede hand sig / oc besmittede sig icke met saadan mad. Oc effterdi hand fryctede HERREN aff gantske hierte / da gaff Gud hannem naade faar Salmanassar Kongen aff Assyrien / at hand gaff hannem loff at gaa frilige / huort hand vilde / oc vdrette huad hand haffde at gøre. Saa drog hand nu til alle dem / som vaare fangne / oc trøstede dem met Guds ord.

Oc hand kom til den Stad Rages i Meden / oc haffde thi pund Sølff hoss sig / som Konger haffde begaffuet hannem met. Oc der hand saa en iblant de andre Israeliter / som hed Gabel aff sin slect / som vaar meget fattig / da fick hand hannem de samme Pendinge / oc tog en Haandscrifft aff hannem.

Infr. 4. 9.

Men lenge der effter / at Salmanassar vaar død / der hans søn Senacherib regerede effter hannem / som vaar Israels børns fiende / da gick Tobias til alle Israeliterne / oc trøstede dem / oc delde met huer aff dem aff sit Godz / huad som hand formaatte / Hand gaff de Hungrige mad / hand kledde de Nøgne / hand iordede de Ihielslagne oc Døde. Men Senacherib Kongen vaar flyd aff Judea / der Gud haffde slaget hannem / for hans bespaattelse skyld. Der hand kom nu igen / bleff hand optent i vrede / oc loed ihielsla mange aff Israels børn / Deris Legeme loed Tobias begraffue. Men der Kongen det fornam / befalede hand at sla hannem ihiel / oc hand tog alt hans godz fra hannem. Da flyde Tobias met sin Hustru oc Sønner / oc holt sig lønlige hoss gode Venner.

Senacherib. 4.Reg. 16.

Men fem oc fyretiue dage der effter / bleff Kongen slagen ihiel aff sin egne Sønner / Oc Tobias kom hiem / oc alt hans Godz bleff hannem igen giffuit.

II.

DEr Tobias haffde der effter bered it herligt Gestebud i sit Huss paa HERRENS Høytid / da sagde hand til sin Søn / Gack bort oc biud ind de Gudfryctige aff vor slect / at de skulle æde met oss. Oc der hand kom hiem igen / sagde hand sin Fader Tobia / at der laa en død paa gaden. Da stod Tobias stray op fra bordet / faare maaltid / oc gick til det døde Legeme / oc tog det op / oc bar det lønlige i sit huss / at hand vilde iorde det lønlige om natten. Oc der hand haffde lønlige skiult Liget / oed hand sit Brød met sorge / oc tenckte paa det ord / som HERREN haffde talet / ved Amos Prophete / Eders Hellige dage skulle bliffue til sørge dage. Oc om natten gick hand bort / oc iordede den Døde.

Amos 8.

Men alle hans Venner straffede hannem / oc sagde / Nu nylige befalede Kongen at sla dig ihiel for den sag skyld / oc du vndkomst neppelige / och du begraffuer end nu de Døde. Men Tobias fryctede Gud mere end Kongen / oc bar lønlige de Ihielslagne til sammen / oc holt dem lønlige i sit Huss / oc om natten iordede hand dem.

Supra 1.

Oc det begaff sig en dag/som hand kom hiem/der hand haffde begraffuit Døde/ oc vaar træt/oc lagde sig hoss en væg/oc soffnede/da gaff en Suale sin vrenlighed fra sig aff sin rede/ Det falt saa varmt i hans øyen/der aff bleff hand blind. Men saadan bedrøffuelse/ loed Gud komme offuer hannem/at hans Efterkommere skulde haffue it Taalmodigheds Exempel/ som aff den hellige Job. Oc efterdi hand haffde fryctet Gud aff sin Vngdom/ oc huldet hans Bud/da bleff hand icke vred oc ey knurrede mod Gud/at hand haffde saa ladet hannem bliffue blind/ Men hand bleff bestandig i Gudz fryct / oc tackede Gud alle sine dage. Oc som Kongerne bespaattede den hellige Job/ Saa bespaattede Tobie egne Venner hannem/ oc sagde/ Huor er nu din forhaabelse/huor faare du haffuer giffuit din Almisse/ oc begraffuit saa mange Døde: Oc Tobias straffede dem / oc sagde / Siger icke saa/ Thi wi ere de Helligis Børn/ oc vente it Liff / som Gud skal giffue dem / som bliffue stercke oc faste i Troen faar hannem.

Iob 4.

Men Anna hans Hustru/arbeyde de flitelige met sin Haand / oc fødde hannem met spinden. Oc det begaff sig/ at hun hente it Kid hiem. Oc der Tobias hendis Hosbonde hørde det bræge/sagde hand/Seer til at det er icke staalet/Antuorder den rette Herre det igen / thi oss bør icke at æde aff staalet Godz/eller at røre det. Aff denne tale bleff hans Hustru vred / suarede oc sagde/Der seer mand/at din forhaabelse er inted / oc dine Almisser ere forgeffuis. Met disse oc andre flere ord/breyede hun hannem hans elendighed.

III.

Tobie bøn.

DA suckede Tobias dybt/oc bgynte at græde oc at bede / oc sagde/ HERRE/du est retferdig / oc al din Gerning er ret / oc idel Godhed oc Troskaff. Oc nu min HERRE ver mig naadig / oc heffne icke mine Synder/ tenck icke paa mine eller mine Fedris Misgerninger. Thi at efterdi wi hulde icke dine Bud / da ere wi bortgiffne vnder vore Fiender / at de røffue oss / holde oss fangne oc ihiesla oss / oc wi ere bleffne de Fremmede til skendzel oc spaat oc forhaanelse / der som du haffuer bortspred oss. Oc nu HERRE/ dine Domme ere forferdelige / efterdi wi haffue icke huldet dine Bud/oc icke vandret rettelige faar dig. Ah HERRE/ beuiss mig naade/oc tag min Aand bort i fred/Thi ieg vil meget heller vere død/ end leffue.

Sara Raguels Daatter.

Oc det begaff sig den samme dag / at Sara Raguels Daatter i Rages de Meders Stad/bleff oc so haanet oc offuerskent/aff en hendis Faders Pige / Den samme haffde mand giffuit siu Mend efter huer andre/oc en ond aand hed Asmodeus/haffde slaget dem alle ihielstray som de skulde ligge hoss hende. Der faare offuerskende hendis Faders Pige hende / oc sagde/Gud giffue/at wi see aldri en Søn eller Daatter aff dig paa Jorden/ du Mandmorderinde/ Vilt du oc ihielsla mig/som du haffuer ihielslaget de siu Mend: Efter saadane ord gick hun i it herbere/offuen i Husit/oc huercken oed eller drack i tre dage oc tre netter/ oc loed icke aff at bede oc græde/oc bad Gud/at hand vilde frelse hende fra den forsmedelse.

Sara bøn.

Der efter paa den tredie dag/der hun haffde giort ende paa sin bøn/ loffuede hun Gud/ oc sagde/ Loffuit vere dit Naffn HERRE/ vor Fedris Gud / Thi naar som du bliffuer vred/da beuiss din naade oc barmhiertighed/oc i bedrøffuelse forlader du dem synderne / som paakalde dig. Til dig min HERRE / vender ieg mit ansict / Til dig opløffter ieg mine øyen/oc beder dig/At du vilt frelse mig aff denne suare forsmædelse/eller tage mig her fra. Du vedst HERRE/at ieg haffuer ingen Mand begæret / oc beuaret min Siel reen aff al ond lyst/oc ieg haffuer aldri huldet mig til vtuctige oc løssactige Selskaff. Men ieg haffuer samtøckt/at tage en Mand/i din fryct/oc icke aff vellyst. Oc enten vaar icke ieg dem/ eller de vaare mig icke verde/oc du haffuer maa vel ske beskicket mig en anden Mand/Thi dit Raad staar icke i Menniskens mact.

Habac. 4.

Men det veed ieg visselige/at huo som tien Gud/ hand bliffuer trøstet efter fristelsen / oc frelst aff bedrøffuelse/oc hand finder naade efter straffen/ Thi du haffuer icke lyst til vor forderffuelse. Thi du lader Solen skinne igen efter storm / oc efter hylen oc graad begaffuer du oss rigelige met glæde. Dit Naffn ske euindelige ære oc loff/du Jsraels Gud.

J den samme stund bleff baade deris Bøn hørt aff HERREN i Himmelen. Oc den hellige Raphael/HERRENS Engel / bleff vdsent / at hielpe dem baade / efter deris Bøn bleff ført frem faar HERREN lige paa en tid.

IIII.

DEr Tobias tenckte nu / at hans Bøn skulde saa vere hørt / at hand skulde dø / Da kallede hand sin Søn til sig / oc sagde til hannem / Kære søn / Hør mine ord / oc beholt dem fast i dit hierte. Naar som Gud bortager min Siel / da iorde mit Legeme. Oc ære din Moder alle dine liffs dage / Tenck der paa / i huad fare hun stod / der hun bar dig vnder sit hierte. Oc naar som hun er død / da iorde hende hoss mig. (Exodi 20. Eccle. 3.)

Oc haff Gud faar øyen / oc i dit hierte alle dine liffs dage / oc vocte dig / at du icke samtycker i nogen synd / oc icke gør mod Gudz Bud.

Hielp de Fattige aff dit Godz / oc vent dig icke fra de arme / Saa skal Gud see naadelige til dig igen. Huor som du kant / da hielp de Nødtørfftige / Haffuer du meget / da giff rigelige / Haffuer du lidet / saa giff dog det lille met it trofast hierte. Thi du skalt samle en ret Løn i nød / thi Almisser frelse aff alle synder / ocsaa aff døden / oc forlade ingen i nød / Almisse er en stor trøst faar den høyste Gud.

Vocte dig min søn / for allehonde horeri / oc holt dig icke til nogen anden / vden din Hustru. (Deutero. 24.)

Lad hofferdighed huercken regere i dit Hierte eller i dine ord / Thi hun er en begyndelse til al forderffuelse.

Giff den snart sin Løn / som arbeyder for dig / oc holt for ingen hans fortiente Løn. Huad du vilt at mand skal gøre dig / det gør du ocsaa mod en anden. (Matth. 7.)

Dele dit Brød met den Hungerige / oc skiul de Nøgne met dine kleder. Giff Almisse aff dit Brød oc Vin / hoss de Frommis begraffuelse / oc æd icke oc ey drick met Syndere. Søg altid raad hoss de Vise.

Oc tacke altid Gud / oc bed / at hand vil regere dig / oc at du kant følge hans ord / i alt det som du tager dig faare. (Esaiæ 58.)

Du skalt oc vide min Søn / at ieg lente Gabel / i den stad Rages vdi Meden / thi Pund sølff / der du end vaast it barn / oc ieg haffuer hans Haandscrifft hoss mig / Der faare betenck huorledis du kant komme til hannem / oc kreffue disse Pendinge / oc giffue hannem sin Haandscrifft igen. (Infra 9. Gabel.)

Sørge ekon inted min Søn / Wi ere vel fattige / Men skulle faa meget Godz / der som wi frycte Gud / fly Synden / oc gøre gaat.

V.

DA suarede den vnge Tobias sin Fader / oc sagde / Alt det som du haffuer sagt mig / min Fader / det vil ieg gøre. Men huorledis ieg skal kreffue de Pendinge / det veed ieg icke / Hand kender mig icke / saa kender ieg hannem oc icke. Huad skal ieg føre hannem for it Tegen / at hand skal tro mig? Saa veed ieg oc icke veyen der hen. Da suarede hans Fader hannem / oc sagde / Jeg haffuer hans Haandscrifft hoss mig / Naar som du lader hannem see den / da skal hand stray giffue dig Pendingene. Gack nu bort / oc søg dig en trofast Stalbroder / som kand drage met dig for sin Løn / at du kant faa samme Pendinge igen / den stund ieg leffuer.

Da gick den vnge Tobias vd / oc fant en deylig vnd Karl staa der / hand haffde iført sig / oc bered sig til at vandre / Oc hand viste icke / at det vaar Gudz Engel / Hand hilsede hannem / oc sagde / Hueden est du gode Stalbroder? Oc hand sagde / Jeg er en Israeliter. Oc Tobias sagde til hannem / Vedst du veyen til det land Meden? Hand suarede / Jeg veed hannem vel / oc ieg haffuer offte reyst hannem / oc haffuer ligget til Herbere met vor Broder Gabel / som boer i den stad Rages / vdi Meden / huilcken som ligger paa det Bierge Egbathana. Oc Tobias sagde til hannem / Kære tøffue lidet / indtil ieg kand sige min Fader dette. (Raphael.)

Oc Tobias gick ind / oc sagde sin Fader dette / oc Faderen forundrede sig / oc bad den vnge Persone / at hand skulde gaa ind. Oc hand gick ind til den Gamle / oc hilsede hannem / oc sagde / Gud giffue dig glede. Oc Tobias sagde til hannem / Huad glede skulde ieg haffue / ieg som maa side i mørcke / oc icke kand see Himmelens liuss? Oc den vnge Persone sagde til hannem / Haff taalmodighed / Gud skal snart hielpe dig. Oc Tobias sagde til hannem / Vilt du ledsage min søn til den stad Rages / i Meden til Gabel: da vil ieg giffue dig din løn / naar som du kommer igen. Oc Engelen sagde til hannem / Jeg vil følge hannem bort / oc ieg vil føre hannem hid til dig igen. Oc Tobias sagde til hannem / Jeg beder dig / Giff mig til kende / aff huad slect oc aff huad frendskaff du est? Oc Engelen Raphael sagde / Ver til fredz / Er det icke nock / at du haffuer it sendinge Bud / huad haffuer du behoff at vide / hueden ieg er? Dog paa det du skalt diss mindre sørge / da vil ieg sige dig det / Jeg er Azarias den store Ananie søn. Oc Tobias sagde / Du est aff en god slect / ieg beder dig / du vilt icke bliffue vred / at ieg spurde effter din slect. Oc Engelen sagde / Jeg vil følge din søn helbrede bort oc hid igen. Tobias suarede / Saa reyser bort / Gud vere met eder paa veyen / oc hans Engel ledsage eder.

Da skickede Tobias sig til/ met alt det som hand vilde tage met sig / oc velsignede Fader oc Moder/oc drog bort met sin Stalbroder. Oc hans Moder begynte at græde/oc sagde/Du haffuer taget vor Allerdoms trøst fra oss/ oc skicket bort/ Jeg vilde / at de Pendinge haffde aldri veret til/for hues skyld du sende hannem bort. Wi haffde vel veret til fredz met vor fattigdom/Det vaare en stor Rigdom/at vor Søn vaare hoss oss. Oc Tobias sagde / Græd icke/ vor Søn skal drage karsk oc sund bort oc hid igen/oc dine øyen skulle see hannem. Thi ieg tror/ at Gudz gode Engel skal ledsage hannem oc at hand skal skicke alting vel/som hand haffuer at bestille/saa/at hand skal komme til oss igen met glæde. Saa tagde hans Moder stille/ oc gaff sig til fredz.

VI.

OC Tobias drog bort/oc en liden Hund løb met hannem. Oc den første dagreyse bleff hand hoss det vand Tygris. Oc hand gick bort / at to sine Føder/ Oc see/der kom en stor Fisk op/ som vilde opsluget hannem. For den forferdedis Tobias/oc robte met høy røst/ oc sagde / O Herre / hand vil sluge mig. Oc Engelen sagde til hannem/Grib hannem ved Finden/oc drag hannem hid op. Oc hand drog hannem op paa landet/der sprellede hand faar hans Føder.

Da sagde Engelen/Hug Fisken i stycke/beholt Hiertet/Galden oc Leffueren hoss dig/Thi de ere meget gode til Lægedom. Oc de stegte nogle stycke aff Fisken/oc toge met sig paa veyen/ Det andet saltede de/at haffue paa veyen/indtil de komme til den Stad Rages i Meden. Da spurde Tobias Engelen at/oc sagde til hannem/ Jeg beder dig Asaria min Broder/at du vilt sige mig/huad Lægedom mand kand gøre aff de stycke/som du befalede at beuare? Da sagde Engelen/Naar du legger it stycke aff Hiertet paa gloendis kul/da fordriffuer saadan røg allehonde onde Spøgelse/fra Mend oc fra Quinder/saa/ at de kunde icke gøre mere skade. Oc Galden aff Fisken er god at salue øyen met/til at fordriffue Blindhed.

Raguel.

Sara.

Oc Tobias sagde/Huor ville wi da drage ind? Oc Engelen suarede/ oc sagde / Her er en Mand/som heder Raguel/din gode Ven aff din slect / hand haffuer ekon en eniste Daatter/ hun heder Sara/oc ellers ingen Børn / dig er alt hans Godz forseet/ oc du skalt tage Daatteren. Handle der faare om hende hoss hendis Fader / Saa skal hand giffue dig hende til Hustru. Da sagde Tobias / Jeg haffuer hørt / at hun haffuer allerede veret troloffuit met siu Mend/de ere alle døde/Oc der til siger mand/at en ond Aand haffuer slaget dem ihiel. Derfaare befrycter ieg mig/ at det kunde ocsaa gaa mig/ Saa bleffue da mine Foreldre døde aff sorg/efterdi at ieg er den eniste Søn.

Da sagde den Engel Raphael/Hør til/ Jeg vil sige dig / offuer huilcke Dieffuelen haffuer mact/som er/offuer dem/ der foracte Gud / oc aleniste tage Hustruer for wtuct skyld / som wskelligt Fæ. Men du/naar som du kommer i Herberet met din Brud / da skalt du holde dig tre dage fra hende/oc bede met hende. Oc den samme nat / naar du legger leffueren aff Fisken paa gloendis Kul/da skal Dieffuelen fordriffuis. Men den anden nat skalt du gaa tuctelige til hende/som de hellige Patriarcher. Den tredie nat skalt du faa velsignelse / at der skulle fødis karske børn aff eder. Men naar den tredie nat er fremgangen / da skalt du holde dig til Jomfruen met Gudz fryct/mere aff Fructens begerelse/end aff ond lyst/At du oc dine Børn skulle faa den Velsignelse/som er tilsagd Abrahams Sæd.

VII.

Anna Raguels hustru.

OC de droge ind til Raguel/oc Raguel anammede dem met glæde. Oc hand saa paa Tobiam/oc sagde til Anna sin Hustru/Huor lige seer denne vnge Karl vor Frende. Oc som hand det talede/sagde hand / Hueden ere i kære Brødre? De sagde/Wi ere aff Nephthali slect / aff de Fanger i Niniue. Raguel sagde til dem/Kende i Tobiam min Broder? De sagde/ Ja/wi kende hannem vel. Oc som hand talede nu meget gaat om Tobia/da sagde Engelen til Raguel/Den Tobias / som du spør efter/ er denne vnge Karls Fader. Oc Raguel bøyde sig mod hannem/græd/ oc falt omkring hans halss/oc kyste hannem/oc sagde/O min kære Søn / Velsignet vere du / thi du est en ret from Mands søn. Oc Anna hans Hustru/oc Sara hendis Daatter begynte at græde.

Der effter befalede Raguel at slacte it Faar/oc beredde it Gestebud. Oc der de bade dem/ at de vilde sette sig til Bordz/da sagde Tobias/ Jeg vil i dag huercken æde eller dricke/vden du vider mig en Bøn/oc siger mig til/ at giffue mig Saram din Daatter. Der Raguel det hørde/forferdedis hand/thi hand tenckte paa det / som vaar vederfaret de siu Mend / som hand haffde før giffuit sin daatter/oc befryctede sig/at det skulde oc gaa denne saa. Oc der hand vilde icke

de icke suare/ da sagde Engelen til hannem / Frycte dig icke / at giffue hannem/ Pigen / Din daatter er hannem forseet til en Hustru/ efftherdi hand frycter Gud/ Der faare/ Kunde hun ingen anden faa.

Da sagde Raguel/ Jeg tuiler inted / at Gud haffuer hørt mine hede taare oc min Bøn/ och ieg tror/ at hand loed eder der faare komme til mig/ at min Daatter skal haffue denne/ aff hendis Slect effter Mose low/ Oc haff der nu inted tuil paa/ieg vil giffue dig hende. Oc hand tog Daatterens haand/oc slo hende i Tobie haand/oc sagde/ Abrahams Gud/ Isaacs Gud/ Jacobs Gud/vere met eder/ oc hielpe eder til sammen/oc giffue sin Velsignelse rigelige offuer eder. Oc de toge it Breff / oc screffue samme Ecteskaff/ oc loffuede Gud / oc giorde Maaltid. Oc Raguel kallede sin Hustru Annam til sig/oc bad hende berede det andet Herbere. Oc hand lidde sin Daatter Saram der ind / och hun græd. Och hand sagde til hende/ Ver trøstig min Daatter/ Himmelens HERRE giffue dig glede/ for den sorg / som du haffuer hafft.

Sara troloffuis den vnge Tobias.

VIII.

DEr effter Nadueren/ lidde de vnge Tobiam til Jomfruen i Herberet. Oc Tobias tenckte paa Engelens tale/ oc tog it stycke aff Leffueren aff sin Pose/ oc lagde det paa gloendis kul. Oc Raphael Engel tog Aanden fangen/oc bant hannem i ørcken longt borte vdi Egypten. Der effter formanede Tobias Jomfruen / oc sagde/ Sara stat op / och lad oss bede Gud / i dag oc vdi morgen/ Thi wi ville bede i disse tre netter / Der effter ville wi holde oss tilsammen/ som Ecte folck. Thi wi ere de Helligis børn/ oc oss bør icke at begynde denne Stat/ lige som Hedninge / der foracte Gud.

Sup. 6.

Oc de stode op/ oc bade baade flitelige/ at Gud vilde beskerme dem. Oc Tobias bad/och sagde/ HERRE min Gud / du som est vore Fedris Gud / Himmelen / Jorden / Haffuit/ alle Vand oc Kilder/ och alle Creature/ och huad som der er vdi/ skulle loffue dig. Du haffuer giort Adam aff en Jordklimp/och du haffuer giffuit hannem Euam til en Medhielp. Och nu HERRE/ du vedst/ at ieg haffuer icke taget denne min Søster til Hustru/ for ond Lyst skyld men at ieg kand affle børn/ huor met dit hellige naffn kand prisis oc loffuis euindelige. Oc Sara sagde/ HERRE forbarme dig offuer oss/ at wi kunde kõme baade karske til vor Allerdom.

Tobie och Sara bøn. Gene. 2.

Oc om midnat kallede Raguel sine Tienere/ oc gick met dem/ at de skulde gøre en Graff/ Thi hand sagde/ Det kand/maa vel ske/oc gaa hannem som de andre Siw/ der vaare troloffuede met hende. Oc der de haffde giort Graffuen/ kom Raguel til sin Hustru/ oc sagde/ Skicke en Pige bort/oc lad see/om hand oc er død/ At wi kunde iorde hannem faare dag. Oc Pigen sneg sig ind i Herberet/ fant dem baade karske oc sunde/ oc soffuendis hoss huer andre/ Oc hun bar dem it gaat Budskaff.

Oc Raguel oc hans hustru Anna tackede Gud / oc sagde / wi tacke dig HERRE du Israels Gud/ at det er icke skeet som wi besørgede. Thi du haffuer beuist din Barmhertighed mod oss/ oc du haffuer fordreffuit vor Fiende/ som oss bedrøffuede/ Du haffuer forbarmet dig offuer disse thu eniske Børn. Oc giff dem nu HERRE/ at de kunde altid loffue dig / for saadan Naade/ oc altid offre dig priss oc loff/ At andre Folck kunde kende paa dem/ at du est alene Gud i al Verden.

Oc Raguel befalede stray/ at de skulde kaste Graffuen igen/ før det bleffue dag. Oc hand befalede sin Hustru/ at hun skulde rede it Gestebud til igen/ Och forskaffe dem al nødtørfftighed paa veyen. Oc hand loed slacte thu fede Oxen / oc fire Faar oc bød alle sine Nabo oc Venner til gest. Oc Raguel formanede oc bad Tobiam høyelige/at hand vilde tøffue hoss hannem i tho wger. Oc hand gaff Tobias halffdelen aff alt sit Godz/ Oc hand giorde en Bescriffuelse/ at Tobias skulde oc haffue den anden halffdel/ effter hans død.

IX.

DA kallede Tobias Engelen til sig/ Thi hand mente / at hand haffde veret it Menniske/ och sagde til hannem / Asaria min broder / ieg beder dig/ hør mine ord. Der som ieg gaffue mig end selff til din egen suend / Saa vaare det dog inted mod dine velgerninger. Dog beder ieg dig/tag disse Suenne oc Kameler/oc reyss til Gabel i Rages vdi Meden/ oc faa hannem denne Haandscrifft och tag de Pendinge aff hannem/ oc bed hannem/ at hand vil komme til mit Bryllup. Vhi du vedst/ at min Fader tæler timer oc dage/oc der som ieg bleffue en dag for lenge vde/da bliffuer hans Siel bedrøffuit Oc du vedst huor storlige Raguel haffuer bedet mig/ at ieg kand icke necte hannem det.

Sup. 4.

Da tog Engelen Raphael fire aff Raguelis Suenne/ oc thu Kamel/oc drog til Rages/ oc fant Gabel och fick hannem Haandscrifften/ oc anammede Pendingene aff hannem. Och hand gaff hannem til kende/ alt det som vaar skeet met Tobie søn/oc bad hannem til Bryllup.

Gabel.

Oc der

Oc der de komme met huer andre i Raguelis huss / da funde de Tobiam til Bordz / Oc see / hand stod op mod dem / oc de kyste huer andre. Oc Gabel græd / oc loffuede Gud / oc sagde / Israels Gud velsigne dig / thi du est en from / retferdig oc Gudfryctig Mandz søn / som haffuer giort de Fattige meget gaat / Velsignet vere din Hustru oc dine Foreldre / oc Gud giffue / at i kunde see / eders Børn / oc eders Børne børn / indtil i den tredie oc fierde slect / Oc velsignet vere din Sæd aff Israels Gud / som haffuer Herredømme oc regerer euindelige. Oc der de haffde alle sagt Amen / sette de sig til bordz / Men de hulde det Gestebud oc glædskaff i Gudz fryct.

X.

Tobias.

MEn der den vnge Tobias vaar lenge vde for sit Bryllup skyld / da begynte hans Fader den gamle Tobias at sørge / oc sagde / Hui bliffuer min Søn saa lenge vde / oc huad forhindrer hannem? Maa vel ske at Gabel er død / oc ingen vil giffue hannem Pendingene igen. Och Tobias oc hans Hustru Anna bleffue meget bedrøffuede / oc de græde baade / at deris Søn kom icke hiem igen paa den forsagde tid.

Anna den vnge Tobie moder Supra 5.

Oc hans Moder græd / at hun vilde icke lade sig trøste / oc sagde / Ah min Søn / Ah min Søn / Hui lode wi dig vandre / vor eniste glæde / vor eniste trøst i vor Allerdom / vort hierte oc vor Arffue. Wi haffde hafft Liggendefæ nock / der som wi haffde icke ladet dig fare bort. Oc Tobias sagde til hende / Thi stille oc ver trøstig / det gaar vor Søn / met Gudz hielp / vel / Hand haffuer en trofast Stalbroder met sig. Men hun vilde icke lade sig trøste / oc løb huer dag vd / oc saa paa alle veye / som hand skulde komme / om hun kunde nogen sted see hannem.

Men Raguel sagde til sin suoger Tobia / Bliff hoss oss / ieg vil sende it Bud til din Fader Tobiam / oc lade hannem vide / at det gaar dig vel. Oc Tobias sagde / Jeg veed / at min Fader oc Moder telie nu alle dage oc timer / oc ere meget bekumrede for min skyld. Oc der Raguel bad Tobiam met mange ord / oc hand vilde ingelunde samtycke det / da befalede hand hannem Saram / oc gaff hannem halffdelen aff alt sit godz / aff Suenne / Piger / Queg / Kamel oc øyen oc mange Pendinge / oc loed hannem drage karsk oc glad fra sig / oc sagde / HERRENS hellige Engel vere met dig paa veyen / oc føre dig karsk hiem igen / at du kant finde dine Foreldre karske / Oc Gud giffue at mine øyen mue see eders Børn / før end ieg døer.

Oc Foreldrene toge Daatteren / oc kyste hende / oc lode hende fare fra sig / oc de formanede hende / at hun io vilde ære sin Hosbondis Foreldre / som sine egne Foreldre / elske sin Hosbonde / flitelige regere Tiuende / oc holde sig selff tuctelige.

XI.

OC paa veyen / der de komme til Haran / som er halff veyen mod Niniue / paa den elleffte dag / da sagde Engelen / Tobia min broder / Du vedst / huorledis wi skildis fra din Fader. Der som det behagede dig / da vilde wi drage faare hen / oc lade saa din Hustru drage sactelige effter / met Tiuende oc Queg. Oc der dette behagede Tobias / sagde Raphael / Tag met dig aff fiskens Galde / thi du skalt haffue hanuem behoff. Da tog Tobias fiskens galde til sig / oc de droge saa faare hen.

Men Anna sad daglige hoss veyen paa it Bierg / at hun kunde see longt omkring sig. Oc som hun saa paa den sted effter hannem / da bleff hun sin søn var longt borte / oc kende hannem stray / oc hun løb bort / oc fortalde sin Hosbonde det / oc sagde / See / din Søn kommer.

Oc Raphael sagde til Tobias / Stray naar som du kommer i Husit / da bed oc kalde paa HERREN / oc tacke hannem / oc gack der effter til din Fader / oc kyss hannem / oc salue stray hans øyen met Galden aff fisken / som du haffuer hoss dig / Saa skulle stray hans øyen obnis / oc din Fader skal see igen / oc bliffue gantske glad.

Da løb Hunden / som de haffde taget met dem / faare hen / oc veyede met sterten / spranck / oc skickede sig gladelige. Oc hans blinde Fader stod stray op / oc hastede / saa at hand støtte sig / Da kallede hand at en Suend / som ledde hannem ved haanden / emod sin Søn. Lige saa giorde oc Moderen / oc kyste hannem / oc de græde baade aff glæde. Oc der de haffde bedet / oc tacket Gud / da sette de sig ned til sammen.

Da tog Tobias aff fiskens Galde / oc saluede sin Faders øyen. Oc hand leed det ved en halff time / oc Jcten gick aff hans øyen / som en hinde aff it æg. Oc Tobias tog det / oc drog det aff hans øyen / oc hand fick stray sin syn igen. Oc de prisede Gud / hand oc hans Hustru / oc alle de som det spurde. Oc Tobias sagde / Jeg tacker dig HERRE / du Israels Gud / at du haffuer straffet mig / oc dog hulpet mig igen / at ieg kand see min kære søn igen.

Oc siu dage der effter/kom oc Sara hans søns Hustru / met alle sine Tiuende / Queg oc Kamel/oc førde meget Guld met sig/oc der til met de Pendinge / som hand haffde ophaaret aff Gabel. Oc Tobias fortalde sine Foreldre/saa meget gaat/som Gud haffde giort hannem/formedelst den Stalbroder/som haffde reyst met hannem. Oc Achior oc Nabath/Tobie Frender komme til hannem/oc ynskede hannem lycke / oc glæddе sig met hannem for al den lycke/som Gud haffde giffuit hannem. Oc de ode met huer andre i siu dage / oc vaare glade.

XII.

Der effter kallede Tobias sin søn til sig / oc sagde / Huad skulle wi dog giffue denne hellige Mand/din Stalbroder/som reysde met dig: Oc Tobias suarede sin Fader/Huorledis kunde wi betale de store velgerninger / som hand haffuer giort mig: Hand haffuerført mig karsk bort oc igen/Hand hente selff Pendingene hoss Gabel/Hand halp mig til denne Hustru / Der til fordreff hand den onde Aand/oc giorde hendis Foreldre glade/Ja hand fride mig selff / der den store fisk vilde sluget mig/Oc hand haffuer hulpet dig til din syn igen/oc hand haffuer giort oss offuermaade meget gaat/huorledis kunde wi da betale hannem disse store velgerninger: Men ieg beder dig min Fader/biud hannem halffdelen aff alt det Godz/som wi førde hid met oss / at hand vil det anamme.

Oc baade Faderen oc Sønnen/kallede hannem til en sted/oc bade hannem/at hand vilde anamme halffdelen aff alt det Godz/som de haffde ført met sig. Oc hand sagde hemmelige til dem/I skulle loffue oc tacke Gud aff Himmelen hoss huer mand / at hand haffuer beuist eder saadan naade. Mand skal holde Kongers oc Førsters raad oc hemmelighed stille/Men Gudz gerninger skal mand prise herlige oc obenbare. Saadan en Bøn met faste oc Almisse er bedre end at samle meget guld til Liggendefæ / Thi Almisser frelse fra døden / vdslette synden / oc holde ved liffuit/Men de Wgudelige forkaste selff deris Liff. Supra 4.

Saa vil ieg nu obenbare sandhed/oc icke dølie den hemmelige befalning faar eder. Der du grædst oc badst saa bitterlige/stodst op fra Maaltid/och iordede de Døde/hente hemmelige Lig i dit Huss/oc iordede dem om natten/Da førde ieg din Bøn faar HERREN. Oc efterdi at Gud haffde dig kær/da maatte det saa vere/ du maatte icke bliffue vden Fristelser/ paa det at du skulde prøffuis. Oc nu haffuer Gud vdsent mig / at ieg skulde helbrede dig / oc fordriffue den onde Aand/som vaar omkring Sara din søns Hustru. Oc ieg er Raphael/en aff de siu Engle/wi som staa faar HERREN.

Der de det hørde/bleffue de bedrøffuede/ oc fulde ned paa deris ansict til iorden. Oc Engelen sagde til dem/Verer trøstige / oc fryeter eder icke / Thi Gud vilde det saa haffue/ at ieg skulde vere hoss eder/loffuer oc tacker hannem. Det synis vel / som ieg ode oc drucke met eder/ men ieg bruger wsynlig mad/som inted Menniske kand see. Oc nu er det tid / at ieg gaar bort igen til den/som mig vdsende/ Tacke i Gud/oc kundgører hans vnderlige gerninger.

Oc som hand det haffde sagt/forsuant hand faar deris øyen/ oc de saae hannem icke mere. Oc de fulde ned tre timer/oc tackede Gud/Oc der effter stode de op / oc sagde saadant fremdelis/oc kundgiorde hans store vnderlige Gerninger.

XIII.

Da loed Tobias sin mund op/loffuede Gud/oc sagde.

HERRE/du est en stor sterck Gud / oc dit Rige vaarer euindelige.

Du straffer/oc trøster igen/Du kant støde ned i Helffuede/oc føre hid vd igen/Der kand ingen vndfly din Haand.

I Israels Børn / loffuer HERREN /oc priser hannem faar Hedningen

Thi der faare haffuer hand bortspred eder iblant Hedningene/som hannem icke kende/ At i skulle forkynde hans vnderlige Gerninger/ Oc at Hedningene skulle kende/ at der er ingen almectig Gud/ vden hand alene.

Hand haffuer straffet oss for vore Synder skyld / och hand hielper oss igen formedelst sin Barmhertighed.

Seer huad hand haffuer giort mod oss/loffuer hannem/met fryct oc beffuelse i hans Gerninger/oc priser hannem / som regerer euindelige.

Oc ieg vil ocsaa prise hannem / i dette Land / som wi ere fangne vdi / Thi hand haffuer giffuit sine vnderlige Gerninger til kende offuer it syndeligt Folck.

Der faare omuender eder i Syndere/ oc gører gaat faar Gud / Oc tror / at hand beuiser eder Barmhiertighed.

Oc ieg vil nu aff hiertet glede mig i Gud/ loffuer HERREN i som ere hans Vdualde/ holder Gledelige dage/ oc priser hannem.

Jerusalem du Gudz Stad/Gud skal straffe dig for dine gerninger skyld / Men hand skal forbarme sig offuer dig igen.

Loffuer HERREN for sine Gaffuer/Oc priser den euige Gud/ at hand vil bygge dine Bolige igen.

Oc hente alle dine Fanger igen/ At du skalt glæde dig euindelige.

Du skalt liuse som it klart skin/Oc mand skal ære dig i alle Jordens ende.

Aff longueis land skal mand komme til dig/ oc føre Gaffuer.

De skulle tilbede HERREN i dig/ oc du skalt kaldis Helligdommen /De skulle paakalde HERRENS store Naffn i dig.

De skulle alle vere forbandede som dig foracte/De skulle alle vere fordømde som laste dig.

De skulle alle vere velsignede som dig bygge.

Men du skalt glede dig offuer dine Børn/Thi de skulle velsignis / oc føris til HERREN. Salige ere de som dig elske/oc de som ynske dig / at det skal gaa dig vel.

Min siæl loffue HERREN/ Thi HERREN vor Gud skal frelse Jerusalem stad aff al sin drøffuelse.

Salig er ieg/ der som de offuerbleffne aff min Sæd skulle see Jerusalem i sin herlighed.

Jerusalems Porte skulle byggis aff Saphir oc Smaragd/Oc aff Dyrebar Stene/ trint omkring alle hendis mure.

Alle hendis Gader skulle stenleggis met huide oc rene Malmerstene/oc mand skal siunge Haleluia paa alle Veye.

Loffuet vere Gud / som bønhørde hende/ oc hans Rige skal bliffue euindelige offuer hende/Amen.

XIIII.

DEr dette vaar skeet/der Tobias haffde faaet sin syn igen/ da leffde hand end thu oc fyretiue aar/oc saa sine børne børn. Oc der hand vaar nu hundrede oc thu aar gammel/ da bleff hand iordet erlige i Niniue. Thi der hand vaar sex oc halfftrediesindstiue aar gammel/bleff hand blind / oc i det halfftrediesinds tiuende aar fick hand sin syn igen. Oc sin Liffs tid som da stod igen / leffde hand gladelige/oc forfremmedis i Guds fryct/oc døde i god fred.

Men faar sin Død/kallede hand Tobiam sin Søn til sig / oc siu vnge Drenge/ sin søns børn/oc sagde til dem/ Niniue skal snart ødeleggis i grunden/Thi at HERRENS ord skal icke feyle/Men vdi Meden skal det end da vere Fred til en tid. Oc vore Brødre/ som ere bortspridde aff Jsraels land/skulle komme igen. Oc vort Land/som nu er øde/skal besidis alleuegne igen. Oc Guds Huss/som er opbrent/skal opbyggis igen/ oc alle de som fryete Gud / skulle komme der hen igen. Oc Hedningene skulle ocsaa forlade deris Affguder / oc de skulle komme til Jerusalem/oc der bo/Oc alle Hedninge och Konger skulle glæde sig i hende/ och tilbede Jsraels Gud.

Saa hører nu mine Sønner eders Fader/ Tiener HERREN i sandhed / oc holder eder retsindelige til hannem. Gører det som hand haffuer budet/oc lerer eders børn det/ At de oc skulle giffue Almisse/at de skulle altid fryete Gud/oc forlade sig paa hannem aff gantske hierte. Oc kære børn hører mig/oc bliffuer icke her i Niniue/ Men naar som i haffue iordet eders Moder hoss mig i min graff/ saa gører eder stray rede/at drage her fra/ Thi ieg seer/at Niniue synder skulle gøre en ende met hende.

Oc Tobias drog fra Niniue / stray effter sin Moders død / met sin Hustru / Børn oc Børne børn/Oc hand drog til Meden til sin suoger / oc til sin Hustruis Slect / oc fant dem karske oc sunde/i en god rolig Allerdom/Oc hand saa dem til gode. Oc der de døde/ da luckte hand dem oc deris øyen til/ oc fick saa Raguelis gantske Arffue oc Godz. Oc hand leffde til den femte Slect/ ocsaa sine Børn oc Børne børn. Oc der hand vaar ni oc halffemtesinds tiue aar gammel/ huilcke hand haffde leffuit gladelige i Gudz fryct / da iordede hans Slectinge hannem. Oc alt hans Slect / bleff i en hellig omgengelse oc leffnet / Saa at de vaare tacknemelige faar Gud oc Folck / och faar alle dem som bode i Landet.

Ende paa Tobie Bog.

Jesu

Jhesu Syrachs Fortale paa hans Bog.

DEr haffue mange oc merckelige Folck/ antuordet oss Visdom / aff Lowen / Propheter oc andre/ som haffue efftersult dem/ Der faare skal mand tilbørlige loffue Jsrael / for sin Visdom oc Lærdom. Der faare skulle oc icke alene de/ som det haffue oc læse / bliffue vise der aff/ Men de skulle ocsaa tiene andre /met Lærdom oc scriffuelse.

Min Oldefader Jhesus/effter at hand haffde besynderlige giort sin store flid / til at læse Lowen/ Propheter / oc andre flere Bøger / som ere oss efftterladne aff vore Fedre oc hand haffde vel øffuit sig der vdi/ Da tog hand sig oc faare / at scriffue noget / om Visdom oc gode Seder. Paa det at de/ som gerne vilde lere oc bliffue kloge/ skulle bliffue disse mere forstandige oc skickelige / til at føre it gaat Leffnet.

Der faare beder ieg / at i ville anamme det venlige/ oc læse det flitelige/ oc tage det til tacke met oss/ om wi icke kunde tale saa vel/ som de der ere naffnkundige for deris skickelige tale. Thi huad som er screffuit i det Ebraiske Maal / det lyder icke saa vel/ naar mand det vdsetter paa it andet Maal / Jcke aleniste denne min Bog/ men ocsaa Lowen/ Propheterne oc andre Bøger / lyde meget anderledis / naar de talis paa deris eget Maal.

Der ieg kom nu i Egypten vdi det attende oc tiuende aar / i Kong Ptolomei Euergetis tid/ oc bleff der al hans liffs tid/ da fick ieg stunder at læse oc at scriffue meget gaat. Der faare syntis mig det at vere gaat oc nytteligt / at ieg lagde flid oc wmage der paa / oc vdlagde denne Bog. Oc efffterdi at ieg haffde tid der til/ da arbeydede ieg/ oc giorde min flid/ at fuldkomme denne Bog / oc lade hende vdgaa/ Paa det / at oc de Fremmede / som ville lære / kunde venne sig til gode Seder/ Paa det/ at de kunde leffue effter HERRENS Low.

V v Jhesus

Jhesus Syrachs Bog.

I.

Al Visdom er aff Gud

Al Visdom er aff Gud HERREN / oc er hoss hannem euindelige. Huo haffuer før tenckt / huor megen sand der skulde vere i Haffuit / huor mange taare i Regnen / oc huor mange verdens dage skulde vere: Huo haffuer før maalt / huor høy Himmelen / huor bred Jorden / huor dybt Haffuit skulde vere: Huo haffuer nogen tid lært Gud / huad hand skulde gøre: Thi hans Visdom er faar alle ting.

Guds ord er Visdoms kilde.

Den Allerhøyste Gudz ord / er Visdoms Kilde / oc hun vdvelder aff det euige Bud. Huo kunde ellers vide / huor mand skulde faa Visdom oc Klogskaff: En er den Allerhøyeste / alle tingis Skabere / almectig / en veldig Konge / oc meget forferdelig / som sider paa sin Throne / en regerendis Gud. Hand haffuer forkyndet hende formedelst sin hellig Aand / hand haffuer tilforn betenckt alting / vist oc maalt. Oc hand haffuer tilforn vdgydet Visdom / offuer alle sine gerninger / oc offuer alt Kød / efter sin naade / Oc hand giffuer dem hende / som hannem elske.

Gudz ord lerer at frycte oc elske Gud.

HERRENS fryct / er ære oc priss / glæde oc en deylig Krune. HERRENS fryct glæder hiertet / oc giffuer glæde oc fryd / euindelige. Huo som fryncter HERREN / hannem skal det gaa vel i den siste Nød / oc hand skal beholde Velsignelse paa det siste. At elske Gud / er den Allerdeyligste Visdom / oc huo hende seer / hand skal elske hende / Thi hand seer / huor store vnderlige ting hun gør.

Psal. III. Prou. I.

HERRENS fryct er Visdoms begyndelse / oc hun er aleniste i hiertens grund hoss dem som tro / oc boer aleniste hoss de vdualde Quinder / Oc mand finder hende alene hoss de Retferdige oc Trofaste.

HERRENS fryct er den rette Gudz tieniste / hun beskermer oc retferdig gør hiertet / oc giffuer fryd oc glæde.

Huo som fryncter HERREN / hannem skal det gaa vel / Oc naar som hand haffuer trøst behoff / skal hand bliffue velsignet.

At frycte Gud / er den Visdom / som giffuer Rigdom / oc fører alt got met sig. Hun opfyller det gantske Huss met sine gaffuer / oc alle Herbere met sit Liggendefæ.

HERRENS fryct / er Visdoms Krune / oc giffuer rigelige Fred oc Salighed.

Denne Visdom gør ret kloge Folck / oc huo som holder fast ved hende / den hielper hun vd met ære.

At frycte HERREN er Visdoms roed / oc hendis Grene grønis euindelige.

HERRENS fryct / affuender Synden / thi at huo som leffuer vden fryct / hand behager Gud icke / oc hans Dristighed skal nedkaste hannem. Men den Ydmyge bier effter tiden / som hand skal trøstis vdi / Thi alligeuel at hans Sag bliffuer til en tid vndertryct / Saa skulle dog de Fromme rose hans Visdom.

Guds ord er den Vgudelige en Vestyggelighed / Thi det er Visdoms Liggendefæ / som er skiult faar hannem.

Min søn / vilt du bliffue viss / da lær Budene / saa skal Gud giffue dig Visdom. Thi HERRENS fryct er den rette Visdom oc tuct / Oc troen oc taalmodighed / behage Gud vel.

See til at din Gudfryctighed er icke Øyenskalckeri / oc tien hannem icke met it falskt hierte. Søg icke Ross hoss Folcket / formedelst øyenskalckeri / Oc see til / huad du taler / troer eller haffuer i sinde. Oc ophøye dig icke selff / at du skalt icke falde / oc bliffue beskemmet / Oc HERREN skal obenbare din falskhed / oc nedstyrte dig obenbarlige faar Folcket / Fordi / at du haffuer icke tient i ret fryct / oc dit hierte vaar falskt.

II.

Min barn / vilt du vere Guds tienere / da skicke dig til fristelse. Bliff fast / oc slid din tid / oc tuil icke / naar mand locker dig der fra. Holt dig til Gud / oc vige icke / paa det du skalt altid bliffue sterckere. Alt det som dig vederfaris / skalt du lide / oc ver taalmodig i allehonde drøffuelse / Thi at lige som Guld prøffuis i Jld / Saa bliffue oc de / som behage Gud / prøffuede / ved drøffuelsens ild. Forlad dig paa Gud / saa skal hand hielpe dig vd / Rette dine veye / oc haabe paa hannem.

1. Pet. 1.

J som frycte HERREN / forlader eder paa hannem / thi det skal icke feyle eder.

J som

I som fryc te HERREN/ haabis det beste aff hannem / saa skal eder altid vederfaris naade oc trøst. I som frycte HERREN venter hans naade / oc viger icke / At i skulle icke bliffue til inted.

Seer til de gamlis Exempel / oc mercker dem / Huo er nogen tid bleffuen beskemmet / som sette haab til hannem: Huo er nogen tid forladen / som bleff i Guds fryct. Eller huo er nogen tid forsmaat aff hannem / som paakallede Hannem: Thi HERREN er naadig oc barmhertig / oc forlader synderne / oc hielper i nød.

Ve dem / som mistrøste paa Gud / och icke bliffue fast / Oc de Vgudelige / som raffue bort oc igen. Ve de mistrøstige / thi de tro icke / der faare skulle de och icke beskermis / ve dem som icke bie / huor vil det gaa dem / naar HERREN skal hiemsøge dem?

De som frycte HERREN / tro hans Ord / Oc de som hannem elske / holde hans Bud? De som frycte HERREN / gøre det som hannem behager / Och de hannem elske / holde lowen ret. De som frycte HERREN / beskicke deris hierte / oc ydmyge sig faar hannem / oc sige / Wi ville heller falde i HERRENS hender / end i menniskens hender / thi hans barmhertighed er io saa stor / som hand er selff.

2.Re.24

III.

KJere Børn / lyder mig eders Fader / oc leffuer saa / at det skal gaa eder vel.

Det 4 Budis vdleggelse. Exo.20. Matt.15. Ephe.6. Infr.7.

Thi HERREN vil at Faderen skal æris aff Børnene / Oc hand vil at det skal holdis / som en Moder befaler børnene.

Huo som ærer sin Fader / hans Synd skal Gud icke straffe / Och huo som ærer sin moder / hand samler it gaat ligendefæ. Huo som ærer sin Fader / hand skal oc haffue glede aff sine Børn / Oc naar hand beder / da skal hand bønhøris. Huo som ærer sin Fader / hand skal leffue diss lenger / oc huo som er lydig for HERRENS skyld / aff den haffuer Moderen trøst. Huo som fryc ter HERREN / hand ærer oc sin Fader / oc tien sine Foreldre / oc holder dem for sine Herrer.

Hedre Fader oc Moder / met gerningen / met ord oc taalmodighed / paa det at deris Velsignelse skal komme offuer dig. Thi Faderens velsignelse bygger Børnene huss / men Moderens forbandelse riffuer dem ned. Bespaatte icke din Faders brøst / Thi det er ingen ære. Thi det er din egen ære / at du ærer din Fader / och det er din egen skam / at du foracter din Moder.

Kære Barn / gør din Fader til gode i hans allerdom oc bedrøffue hannem io icke / saa lenge som hand leffuer / oc holt hannem til gode / om hand bliffuer barnactig / oc foracte hannem io icke / der faare at du est skickeligere / Thi den velgerning som du beuiss din Fader / skal aldri forglemmis. Oc dig skal ske gaat / alligeuel at du end est en Syndere / Oc du skalt betenckis i nød / Oc dine Synder skulle forgaa / lige som iss aff Solen. Huo som forlader sin Fader / hand bliffuer beskemmet / Oc huo som bedrøffuer sin Moder hand er forbandet aff HERREN.

Kære Barn / Bliff gerne i en nederlig Stat / det er bedre / end alt det som Verden staar effter. Io høyre du est / io mere skalt du ydmyge dig / saa skal HERREN vere dig huld / thi HERREN er den allerhøyste / oc gør dog store ting formedelst de ydmyge.

Stunde icke effter nogen høy Stat / oc tenck icke offuer din formue / men huad som Gud haffuer befalet dig / der tag stedze vare paa. Thi det gaffner dig inted / at du gaber effter det / som dig er icke befalet. Och huad som icke hører til dit Embede / det sæt icke til rette / Thi dig er alle rede mere befalet / end du kant vdrette. Saadan dynckelgodhed haffuer bedraget mange oc deris fordristelse haffuer omstyrt dem. Thi at huo som sig giffuer gerne i Fare / hand forderffuis der vdi / Oc it Menniske som er formeget dristig gaar det paa det siste ilde. It fordristigt menniske gør sig selff megen vlycke / oc kommer it iammer aff sted effter det ander. Thi Hoffmodighed gør aldri gaat / oc der kand inted voxe ander aff end ont.

Infr.7.

IIII.

IT forstandigt Menniske lerer gerne Guds ord / oc huo som elsker visdom / hand hører gerne til.

Deut.4. Tobie 4

Som Vand vdslycker en brendende ild / Saa vdsletter Almisse Synden / Oc den øffuerste Betalere / skal betencke det her effter / oc hand skal opholde hannem i modgong.

Kære Barn / Lad den Fattige icke lide nød / oc ver icke haard mod den Nødtørfftige Foracte den Hungrige icke / oc bedrøffue den Nødtørfftige icke i sin armod. Gør icke it bedrøffuit Hierte mere sorg / oc vnddrag icke din gaffue fra den Nødtørfftige. Foracte icke den Elendigis bøn / oc vent dit ansict icke fra den Fattige. Vent dine øyen icke fra den Nødtørfftige / paa det at hand skal icke klage offuer dig / Thi den som hannem haffuer giort hører hans Bøn / naar hand klager offuer dig met it bedrøffuit hierte.

Ver icke tretactig faar Dom / oc holt Dommeren i ære. Hør gerne den Fattige/ oc suare hannem venlige oc sactmodelige. Redde den/som skeer vold/fra den/som gør hannem wret / Oc ver wforferdet /naar du skalt dømme. Holt dig mod de Faderløse som en Fader/ oc mod deris Moder som en Hosbonde/Saa skalt du vere / som den Allerhøystis Søn/oc hand skal haffue dig kærere/end din Moder haffuer dig.

Visshed. Visshed ophøyer sine Børn / oc anammer dem/som hende søge. Huo som hende elsker/hand elsker Liffuit / Oc huo som hende søger flitelige/ hand skal haffue stor Glæde. Huo som holder sig fast til hende / hand skal faa stor ære / Oc huad som hand tager sig faare / der skal HERREN giffue lycke til. Huo som ærer Gudz ord / hand gør den rette Gudz tieniste / Oc huo som det elsker/ hannem elsker oc HERREN. Huo som lyder Visdom/hand kand lære andre Folck/ Oc huo som holder sig til hende / hand skal bo tryggelige. Huo som er vden falskhed/ hand skal faa hende / Oc hans Efftterkommere skulle triffuis. Oc om hun end skicker sig i det første anderledis mod hannem / oc gør hannem angest oc bange / oc prøffuer hannem met sit Riss/ oc frister hannem met sin straff/indtil hun befinder/at hād er vden falskhed/ saa skal hun da komme til hannem paa den rette vey / oc glæde hannem oc skal obenbare hannem sin hemmelighed. Men der som hun befinder hannem falsk / da skal hun forlade hānem at hand skal forderffuis.

Kære Barn/Bruge tiden/oc vocte dig for wretferdige Sager / Oc skamme dig icke for din siel at bekende det som Ræt er. Thi mand kand saa skāmme sig/ at mand synder der met/ oc mand kand oc skamme sig saa/at mand haffuer naade oc ære der aff. Lad ingen Persone foruende dig/til din skade/oc ey forferde dig til din forderffuelse/Men bekent frilige det som Ræt er/ naar mand skal hielpe Folck / Thi at ved bekendelse / bliffuer Sandhed oc Rætten obenbare.

Tale inted mod Sandhed / Men lad den forhaanelse gaa dig offuer / om du haffuer faret vild i Sagen. Skamme dig icke at bekende huor som du haffuer faret vild / oc stride icke mod strømen.

Tien icke en Daare i sin Sag/oc see icke til hans mact/ Men forsuare Sandhed indtil døden/Saa skal Gud HERREN stride for dig.

Ver icke som de der loffue meget met store ord / oc gøre der dog aldelis inted til.

Ver icke en Løwe i dit Huss/Oc icke balstyrig mod dit Tiuende.

Din haand skal icke vere oplåden / altid til at tage/oc tilluct at giffue aldri.

V.

FOrlad dig icke paa din Rigdom/ oc tenck icke / Jeg haffuer nock for mig. Følge icke din egen fortredelighed/allige uel at du det end formaat / oc gør icke huad som dig lyster/oc tenck icke/Huo vil formene mig det: Thi HERREN den øffuerste Heffnere skal heffne det.

Tenck icke / Jeg haffuer vel før syndet/ oc mig er inted ont vederfaret. Thi HERREN er vel taalmodig / Men hand lader dig icke bliffue wstraffet. Oc ver icke saa tryg om din synd er icke end nu straffet/at du skulde der faare ville synde stedze oc altid. Tenck oc icke/Gud er meget barmhiertig / Hand straffer mig icke / ehuor meget ieg oc synder. Hand kand saa snart optendis til vrede/ som hand er naadig / Oc hans vrede offuer de Wgudelige/haffuer ingen affladelse.

Der faare tøffue icke/at omuende dig til HERREN/oc forhale det icke den ene dag fra den anden. Thi hans vrede kommer hastelige/ oc skal heffne det/oc forderffue dig.

Forlad dig icke paa wretferdigt Godz/ Thi det hielper dig icke naar som fristelsen kommer. Lad icke huert Vær føre dig/oc følge icke huer vey / som de wstadige Hierter gøre/Men ver stadig i dine ord/ oc bliff ved it mundhow. Ver bered til at høre / oc suare det som ret er / oc forhaste dig icke. Forstaar du Sagen/da vnderuiss din Neste/ Forstaar du hende icke / da holt din mund stille. Thi mand kand tale sig til ære/ oc mand kand ocsaa tale sig til skamme / Oc Menniskens egen Tunge fører hannem i fald.

Ver icke en Øretudere / oc baguaske icke met din Tunge. En Tyff er en skendelig ting/Men en Baguaskere/ er meget skendeligere / Acte det icke ringe/ heller det er lidet eller stort / Lad dig icke røris til / at bliffue vred paa din Ven / Thi at saadanne Baguaskere bliffue paa det siste beskemmede.

VI.

HOlt dig icke for klog / til at straffe huer mand / At dine Blad skulle icke visne/ oc din Fruct skal forderffuis / oc at du skalt icke en gong bliffue/ som it tiurt træ. Thi at saadant it forgifftigt Menniske / gør sig selff skade / oc hand skal bliffue sine Fiender til spaat. Tuert emod/ Huo som vdlegger alting til det beste/ hand gør sig mange Venner/Oc huo som taler det beste i nogen Sag / om hannem taler mand det beste igen.

Holt dig venlig met huer mand/men tro

neppelige

neppelige en iblant tusinde. Forlad dig icke paa nogen Ven / vden du haffuer forsøct hannem i Nød. Thi der ere mange Venner / den stund de kunde nyde det at / Men i nød ere de icke faste. Oc der er mangen Ven / som lader sig snart fortørne / oc viste hand it mord met dig / da sagde hand det. Der ere oc nogle borduenner / som ere icke faste i nød. Den stund det gaar dig vel / da er hand din Stalbroder / oc leffuer i dit Huss / lige som hand vaare ocsaa Husbonde / Men gaar det dig ilde / da staar hand dig emod / oc lader sig ingen sted finde.

Holt dig fra dine Wuenner / oc tag dig alligeuel ocsaa vare for Venner. En trofast Ven er en sterck Beskermelse / Huo den haffuer / hand haffuer it stort Liggendefæ / En trofast Ven / staar icke til at betale met Penninge eller noget godz. En trofast Ven / er en trøst alt den stund mand leffuer / Huo som frycter Gud / hand faar saadan en Ven. Thi huo som frycter Gud / hannem skal det lyckis met Venner / Oc lige som hand er / saa skal ocsaa hans Ven vere.

Trofaste Venner.

Kære Barn / Lad Visdom fostre dig op aff din Vngdom / Saa bliffuer der en viss Mand aff dig. Holt dig til hende / som den der pløyer oc saaer / oc vente hendis gode Fruct. Du skalt en liden stund haffue wmage oc arbeyde for hendis skyld / Men du skalt meget snart nyde hendis Fruct. Hun er de wforsøcte Menniske bitter / oc en Skødesløss bliffuer icke hoss hende. Thi hun er hannem en haarder prøffuesten / oc hand kaster hende snart fra sig. De rose vel meget aff Visdom / Men de vide der lidet aff.

Visshed.

Kære Barn / Lyd min Lerdom / oc foracte icke mit Raad. Sæt dine Føder i hendis stock / oc din Halss i hendis Halssiern. Bucke dine Skuldrer oc bær hende / oc gør dig icke stiff mod hendis baand. Holt dig til hende aff gantske hierte / oc bliff met al mact paa hendis veye. Spør effter hende / oc søg hende / Saa skalt du finde hende. Oc naar du faar hende / da lad hende icke fra dig / Thi du skalt paa det siste haffue trøst aff hende / oc din sorg skal omuendis dig til glæde. Oc hendis Stock skal bliffue dig en sterck Beskermelse / oc hendis Halssiern it herligt Kledebon. Hun haffuer en gyldene Krune / met en Purpur Hue / den samme Kledebon skalt du føre dig i / oc den samme deylige Krune skalt du sette paa.

Kære Barn / vilt du følge / da bliffuer du viss / oc tager du det til hierte / da bliffuer du klog. Vilt du gerne lyde / da faar du hende / Oc vilt du bøye dine øern / da bliffuer du viss. Ver gerne hoss de Gamle / oc huor der er en viss Mand / da holt dig til hannem.

Hør gerne Guds ord / oc merck Vishedens gode Ordsprock. Huor som du seer en forstandig Mand / da holt dig flitelige til hannem / oc gack stedze vd oc ind hoss hannem. Betracte altid Gudz Bud / oc tenck stedze paa hans Ord / Hand skal gøre dit hierte fuldkommet / oc giffue dig Visdom / lige som du begerer.

VII.

GØr inted ont / Saa skal dig inted ont vederfaris / Holt dig fra wretferdighed / Saa skal ingen Wlycke komme paa dig. Saa icke paa wretferdighedz Ager / Saa skalt du icke høste hannem siufolt.

Treng dig icke i Embeder faar Gud / oc stunde icke effter mact hoss Kongen. Lad dig tycke faar Gud / at du est duelig nock der til / oc lad dig icke tycke hoss Kongen / at du est viss nock der til. Lad dig icke forlengis effter at vere Dommere / Thi aff din formue / skalt du icke kunde sette al wret til rette / Du kunde oc befrycte dig for en Veldig / oc lade Retten falde met skamme.

Begynde icke Opror i Staden / oc heng dig icke til Almuen / Paa det du skalt icke bære dubbelt skyld / Thi der skal inted saadant bliffue wstraffet. Tenck oc icke / Gud skal see mine store Offer der faare / oc naar som ieg offrer der faare til den allerhøyste Gud / da skal hand anamme det.

Naar du beder / da tuile icke / Oc ver icke lad / til at giffue Almisse.

Spaatte icke den Bedrøffuede / thi der er en / som kand baade nedtrycke oc ophøye.

Dicte icke Løgen mod din Broder / oc ey heller mod din Ven / Du skalt icke venne dig til løgen / thi det er en skadelig seduane.

Ver icke Kaadmundet hoss de Gamle / Oc naar som du beder / da bruge icke mange ord.

Matth. 6

Der som det bliffuer dig suart met din Biering oc Pløyning / da lad det icke fortryde dig / thi Gud haffuer det saa skabt.

Gene. 3.

Driste der icke paa / at Hoben er stor / der du gør ilde met / Men betenck / at straffen er icke longt fra dig.

Der faare ydmyge dig aff hiertet / Thi at Ild oc Orme er straff offuer de Wgudelige.

Forlad din Ven icke for noget Godz skyld / oc ey din trofaste Broder for det beste Guld skyld.

Skil dig icke fra en fornumstig oc from Hustru / Thi hun er mere dyrebar end noget Guld.

Far icke ilde met en trofast Suend oc flitig Arbeydere / Elsk en from Suend / oc hindre hannem icke / om hand kand bliffue fri.

Infra 33.

Haffuer du Queg / da tag vare der paa / oc gør det dig gaffn / da beholt det.

Haffuer du Børn / da opfød dem / Oc bøy deris Halss op aff vngdommen.

Haffuer du Døtter / da beuare deris Legeme / oc lad dem icke bliffue løssacktige.

Gifft din daatter / saa haffuer du giort en kaastelig gerning / Oc giff hende en fornumstig Mand.

Haffuer du en Hustru / som dig elsker / Da lad dig icke vende fra hende / til at forskiude hende / oc tro icke den Hadske.

Supra 3.

Hedre din Fader aff gantske hierte / oc forglem icke huad du kostede din Moder / Oc betenck / at du est fød aff dem / Oc huad kant du gøre dem for det / som de haffue giort mod dig:

Frycte HERREN aff gantske hierte / oc holt hans Prester i al ære.

Elsk den aff al din krafft / som dig haffuer giort / oc forlad icke hans Tienere.

Summa.

Frycte HERREN oc ære Presterne / oc giff dem deris deel / som dig er befalet / aff den første grøde / oc aff Skyldoffer oc opløffteelse Offer / oc aff alt andet som helligis til Offer / oc aff al den hellige første Grøde.

Reck den Fattige din haand / Paa det du skalt bliffue rigelige velsignet / Oc dine velgerninger skulle gøre dig tackenemelig / faar alle leffuendis Menniske / Ja beuiss ocsaa de Døde dine velgerninger.

Rom. 12

Forlad icke dem vden trøst som græde / Men sørge met de bedrøffuede.

Lad det icke vere dig suart at besøge de Siuge / Thi at for den skyld skalt du elskis.

Huad som du gør / da betenck enden / Saa gør du aldri ilde.

VIII.

TRette icke met den Veldige / at du skalt icke falde i hans hender. Trette icke met den Rige / at hand skal icke offueruueye dig / Thi at mange lade dem bestinge met pendinge / oc de omuende ocsaa vel Kongers hierter. Trette icke met en Ordgydere / at du skalt icke bære ved til hans ild. Skemte icke met it vforstandigt Menniske / at hand skal icke beskemme din Slect.

Breyde den icke sine Synder / som sig bedrer / oc betenck at wi haffue end alle skyld paa oss.

Foracte icke Allerdommen / Thi at wi tencke ocsaa at bliffue Gamle.

Glede dig icke der aff / at din Fiende døer / Betenck at wi skulle alle dø.

Foracte icke det / som de Vise tale / men skicke dig effter deris Ordsprock. Thi du kant lere noget aff dem / oc huorledis du skalt skicke dig hoss ypperlige Folck.

Acte dig icke at vere klogere end de Gamle / Thi at de haffue ocsaa lert aff deris Fedre / Thi du kant lere aff dem / huorledis du skalt suare / naar det gøris behoff.

Bless icke den Vgudelige sin Ild op / at du skalt icke ocsaa opbrendis. Erre icke en Skendegest / at hand skal icke foruende dig dine ord.

Læn icke den / som er Veldigere end du est / Men læn du hannem noget / Da acte det at vere borte.

Ver icke Borgen offuer din formue / Men gør du det / Da tenck til oc betale.

Gack icke i rette met Dommeren / Thi mand siger Dommen aff som hand vil.

Vandre icke met en Voffuehalss / at hand skal icke føre dig i Vlycke / Thi hand gør huad hand vil / saa skalt du lide skade for hans daarlighed skyld.

Trette icke met den som vred er / oc gack icke alene met hannem paa marcken / Thi hand acter blodstyrtning / lige som inted / Der som du haffuer da ingen hielp / saa myrder hand dig.

Raadsla icke met Daarer / thi det gaar dem icke til Hierte.

Gør inted faar en Fremmet / som du vilt haffue hemmeligt / Thi du vedst icke / huad der kand komme aff.

Obenbare icke dit Hierte faar huer Mand / At du skalt icke faa ond betalning.

IX.

VEr icke Nidkær offuer din fromme Hustru / Thi der kommer inted gaat / aff saadan haard tilsyn. Lad din Hustru icke haffue mact offuer dig / at hun skal icke bliffue din Herre.

Fly Bolskaff / at du skalt icke falde i deris snarer.

Ven dig icke til Sangersker / at de skulle icke fange dig met deris laacken. See icke effter Piger / at du skalt icke optendis til dem. Holt dig icke til Skøger / at du skalt icke miste huad som du haffuer.

Gabe icke hid oc did i Staden / oc løb icke i alle vraar, Vent dit ansict fra deylige Quinder /

Quinder / oc see icke effter andre Quinders skickelighed. Thi deylige Quinder haffue skuffet mange / oc der optendis ond lyst aff / som en Ild. Sid icke hoss en andens Hustru / oc tag hende icke i faffn / oc rute icke met hende / at dit hierte skal icke dragis til hende / oc at dit sind skal icke fangis.

Forlad icke en gammel Ven / thi du vedst icke / om den ny skal bliffue dig saa god. En ny Ven / er lige som ny Vin / Lad hannem bliffue gammel / saa skal hand smage dig vel.

Lad oc den Wgudelige icke bekumre dig i sin store ære / Thi du vedst icke huad ende det skal faa. Lad den Wgudeligis opsæt icke behage dig / thi de bliffue aldri fromme / før end de fare ned i Helffuede.

Holt dig fra dem / som haffue mact til at sla hiel / saa taart du icke sørge / at hand skal dræbe dig. Men skalt du io omgaass met hannem / da forbryd dig icke / at hand skal icke tage Liffuit aff dig / naar som du tencker der minst paa / Oc du skalt vide / at du vandrer iblant snarer / oc gaar paa idel høye Spitze.

Lær flitelige at kende din Neste / oc huor som du haffuer Raad behoff / da søg dem hoss Vise Folck / oc haff din tale met de Forstandige / Oc rette alle dine Sager effter Gudz ord.

Holt dig til gaat Folck / Oc ver glad / Dog met Gudz fryct.

X.

GErningen priser Mesteren / oc en viss Første hans Handel. Det er en farlig ting vdi it Regemente / met en Ordgydere / Oc en dristig Ordgydere skal bliffue beskemmet.

En viss Regentere er streng / oc huor som Øffrigheden er forstandig / der gaar det skickelige til. Lige som Regenteren er / saa ere ocsaa hans Embetzmend. Lige som Raadet er / saa ere oc Borgerne. En balstyrig Konge / forderffuer Land oc Folck / Men naar som de Veldige ere forstandige / da triffuis Staden.

Det Regemente paa Jorden / staar i Gudz haand / hand giffuer stundem en duelig Regentere. Det staar i Gudz haand / at det lyckis met en Regentere / hand giffuer en hederlig Canceler.

Straffe icke for strengelige alle misgerninger / oc forhaste dig icke / naar du skalt straffe. Baade Gud oc verden hade de Hoffmodige / Thi de handle wrettelige faar dem baade sammen.

For vold / wret oc gerighedz skyld / kommer it Kongerige fra it Folck til it ander.

Huor faare hoffmoder den arme Jord oc Aske sig? Hand er dog idel slemt Skarn / den stund hand end leffuer. Oc der som Lægen end lapper der lenge paa / saa gaar det aligeuel saa til paa det siste / J dag en Konge / i morgen død. Oc naar som it Menniske er død / da æde Hugorme oc andre orme hãnem.

Der aff kommer al Hofferdighed / at it Menniske falder fra Gud / oc hans Hierte viger fra sin Skabere. Oc Hofferdighed driffuer til alle Synder / Oc huo som falder der vdi / hand begynder megen verstyggelighed.

Der faare haffuer HERREN altid beskemmet hoffmodighed / oc endelige nedkast hende. Gud haffuer kast de hofferdige Førster ned aff Stolen / oc sæt Ydmyge der paa. Gud haffuer opruct de Hoffmodige Hedningers roed / oc plantet Ydmyge i deris sted. Gud haffuer foruent Hedningernis land / oc forderffuit det i grund / Hand loed dem visne / oc ødeleggis / oc deris naffn vdslettis aff Jorden.

Lucæ 1.

Det er icke skabt aff Gud / at Folck ere hofferdige oc grumme. Mennisket skabtis icke ont / Men huo som fryCter Gud / hand skal haffue ære. Men huo som offuertræder Guds Bud / hand skal beskemmis.

Oc de som fryCte Gud / holde deris Regentere i ære / Der faare beuarer hand dem.

Der skal huercken Rig eller Fattig / stor eller Liden rose sig aff andet / end at de fryCte Gud.

Det duer aldelis inted / at mand forsmaar en Fattig som er forstandig / oc ærer en Wgudelig som er rig.

Førster / Herrer oc Regentere ere i stor ære. Men saa store ere de icke / som den / der fryCter Gud.

Herren maa tiene en viss Suend / oc en fornumstig Herre knurrer der icke faare.

Følge icke dit eget Hoffuit i dit Embede / oc gør dig icke Hoffmodig / naar mand haffuer dig behoff.

Det er bedre / at en tager vare paa sit Embede / som hand kand triffuis aff / end at hand tager sig meget faare / oc bliffuer en Tryglere.

Mit Barn / Ver trøstig i modgang / oc tradze paa dit Embede / Thi at huo vil hielpe den / som haffuer feyl paa sit Embede? Oc huo vil hielpe den til ære / som selff vanærer sit Embede?

Den Fattige æris for hans Forstand skyld / oc den Rige for sit Godz skyld : Men er Forstand verd at rose hoss den Fattige / huor meget mere skal det da hoss den Rige? Oc huad som staar den Rige ilde / det staar meget mere den Fattige ilde.

Den Ringis Visdom fører hannem til ære / oc setter hannem hoss Førster.

Du skalt ingen rose for hans store anseelse skyld / icke heller foracte nogen / for hans ringe anseelse skyld. Thi Bien er en liden Fuel / oc giffuer dog alsom sødest fruct.

Hoffmode dig icke aff dine Kleder / oc ver icke stolt i din ære / Thi at HERREN er vnderlig i sine gerninger / oc ingen veed / huad hand vil gøre.

Mange Tyranner ere nødde til at side nedre paa iorden / Oc Krunen er sæt paa den / som mand icke tenckte paa. Mange store Herrer ere bleffne til inted / oc veldige Konger ere komne andre i hender.

Fordømme ingen før end du vedst tilforn Sagen / Forstaa det først / oc straffe der effter.

Du skalt ingen dømme / før end du hører Sagen / oc lad Folck først tale vd.

Beblande dig icke i Fremmede Sager / oc sid icke hoss wretferdig Dom.

XI.

MIt Barn / Sla dig icke i mange honde Handel / thi at der som du tager dig allehonde faare / da skalt du icke meget vinde der paa. Der som du end staar der fast effter / Saa faar du det dog icke / Oc der som du end lapper baade her oc der / Saa kommer du dog icke vd.

Mangen riffuer oc slider / oc legger sig effter Rigdom / oc hand forhindrer sig ekon selff der met.

Der emod far mangen sactelige / som vel haffde Hielp behoff / oc er der til met skrøbelig oc fattig / Den seer Gud til met naade / oc hielper hannem aff den Elendighed / oc kommer hannem til ære / saa at mange forundre sig paa hannem.

Alting kommer aff Gud / Lycke oc Wlycke / Liff oc Død / Armod oc Rigdom.

Gud giffuer de Fromme Godz som er varafftigt / Oc huad som hand giffuer / det triffuis altid.

Mangen er nidsk oc sparer / oc bliffuer Rig der met / oc tencker / At hand haffuer vel draget sammen. Oc hand siger / Nu vil ieg haffue gode dage / æde oc dricke aff mit godz / Oc hand veed icke / at hans Tid er saa nær / oc hand skal lade andre det effter sig oc dø.

Lucæ 11.

Bliff hoss Gudz ord / oc øffue dig der vdi / oc bliff i dit Kald / Oc acte det inted / at de Wgudelige tracte effter godz. Forlad du dig paa Gud / oc bliff i dit Kald / Thi det er HERREN meget lœt / at gøre den Fattige Rig.

Gud velsigner de Frommis godz / oc naar tiden kommer / da triffuis de snart. Sig icke / Huad hielper det mig / oc huad haffuer ieg den stund: Sig icke / Jeg haffuer nock / huorledis kand det feyle mig:

Naar som det gaar dig vel / da betenck / At det kand gaa dig ilde igen / Oc naar som det gaar dig ilde / da betenck / At det kand gaa dig vel igen / Thi HERREN kand lettelige betale huer i Døden / som hand det haffuer fortient. En ond time gør / at mand forglemmer al Glæde / Oc naar it Menniske døer / da skal hand fornemme / huorledis hand haffuer leffuit. Der faare skalt du ingen rose før hans endeligt kommer / Thi huad som nogen haffuer verit for en Mand det finder sig paa hans Effterkommere.

XII.

Læn icke huer mand herbere i dit Huss / thi Verden er fuld aff wtroskaff oc suig. It falskt Hierte / er lige som en laacke Fuel paa en Kloffue / oc lurer effter at gribe dig. Thi huad got som hand seer / det legger hand vd til det verste / oc det allerbeste laster hand paa det høyste. Aff en liden gnist bliffuer en stor Jld / Oc den Wgudelige lader icke aff / før end hand vdstyrter Blod. Tag dig vare for saadanne Skalcke / de haffue inted gaat i sinde / at de henge dig icke en euig skam paa. Tager du en Fremmer ind til dig / da gør hand dig wmage / oc driffuer dig fra din Eyedom.

Vilt du gøre noget gaat / Da see til / huem du gør det / saa fortien du tack der met. Gør den Fromme gaat / Saa bliffuer dig det rigelige betalet / Skeer det icke aff hannem / da skeer det visselige aff HERREN. Men de arge Skalcke / som icke tacke for velgerninger / skal det icke gaa vel.

Giff den Gudfryctige / oc forbarme dig icke offuer den Wgudelige / Gør de Elendige til gode / oc giff den Wgudelige inted. Beuare dit Brød for hannem / oc giff hannem inted / at hand skal icke bestyrckis der aff oc vndertrede dig / Du skalt faa end en gong saa meget Ont aff hannem / som du haffuer giort hannem Gaat. Thi den Allerhøyste hader de Wgudelige / oc hand skal straffe de Wgudelige.

Naar som det gaar nogen vel / da kand mand icke rettelige kende en Ven. Men naar som det gaar ilde til / da kand oc icke din Fiende dølie sig / Thi at naar som det gaar nogen vel / da fortryder hans Fiende det. Men naar som det gaar ilde / Da vige oc hans Venner fra hannem.

Tro aldri din Fiende / Thi at lige som iern stedze rustis igen / Saa forlader hand oc icke sin vanartighed. Oc om hand end neyer oc bucker sig / Saa holt dig dog stille / oc vocte dig for hannem / Oc der som du end skurer paa hannem / lige som paa en Spegel / saa bliffuer hand dog rustig. Drag hannem icke til dig / at hand skal icke bort støde dig / oc træde i din sted. Sæt hannem icke hoss dig / at hand skal icke tracte effter din Stoel / Oc du skalt paa det siste tencke paa mine ord / oc det skal da angre dig.

Lige som ingen yncker den / der besuer Hugorme / om hand bliffuer biden / aff dem saa lidet som det / at en omgaass met vilde Diur / oc bliffuer sønder reffuen aff dem. Saa gaar det oc den / som henger sig til de Wgudelige / oc beblander sig i deris Synder. Hand bliffuer vel hoss dig til en tid / Men naar som du snubler / da forlader hand dig.

Din Fiende giffuer vel gode ord / oc yncker dig saare / oc skicker sig venlige / hand kand oc græde der til. Men hand tencker i hiertet / huorledis hand kand skiude dig i Graffuen / oc faar hand rum / da kand hand icke mættis aff dit Blod. Vil nogen gøre dig skade / Da er hand den første / oc skicker sig som hand vilde hielpe dig / oc omstøder dig lumskelige. Hand skal ryste met sit hoffuit / oc glæde sig hemmelige / bespaatte dig / oc vrenge Mund.

XIII.

HVo som tager Big / hand besmitter sig der met / Oc huo som holder sig til de Hofferdige / hand lerer Hofferdighed.

Holt dig icke til de Veldige oc Rige / Du legger ellers en suar Byrde paa dig. Huad skal en Leerpaatte hoss en Kaaber Gryde? Thi der som de stødis tilsammen / Da sønderbrydis hun.

Den Rige gør wret / Oc tradzer end der til / Men den Fattige maa lide / oc tacke der til. Hand bruger dig / saa lenge som du hannem est nyttelig / Men naar som du kant icke mere / da lader hand dig fare. Den stund du haffuer noget / da tærer hand met dig / oc hand acter det inted at du forderffuis. Naar hand haffuer dig behoff / da kand hand smuckt abe dig / oc hand leer at dig / ietter dig meget / oc giffuer dig de beste ord / oc siger / Haffuer du noget behoff? Oc hand biuder dig tho eller tre gonge bedragelige til gest / Indtil hand skil dig ved dit / oc spaatter dig paa det siste. Oc naar som hand end seer din Nød / saa lader hand dig dog fare / oc ryster Hoffuedit effter dig. Der faare see til / at din enfoldighed bedrager dig icke / oc fører dig i wlycke.

Naar som nogen Veldig vil drage dig til sig / da stat emod / saa skal hand diss mere drage dig til sig. Treng dig icke selff til hannem / At du skalt icke vdskiudis / Fly det oc icke formeget / at mand kand bruge dig i nød. Sig icke ney / der som hand befaler dig noget / Men forlad dig der icke paa / at hand haffuer meget omgengelse met dig. Thi hand forsøger dig der met / Oc i det hand skicker sig saa venlige / vdfritter hand dig rettelige. Naar som hand bliffuer vred / da bliffuer det icke hoss saadanne venlige ord / oc hand skemter icke met straff oc Fengzel. Der faare vocte dig / oc see dig vel faare / du leffuer i stor fare.

Huert Diur holder sig til sin lige / Saa skal oc huert Menniske holde sig til sin lige. Naar den Wgudelige holder sig til den Fromme / det er lige som naar Vlffuen holder sig til Faaret. Den Rigis omgengelse met den Fattige / er lige som Hyena gør selskaff met Hunden. Lige som Løwen æder vilde Diur paa Heyden / Saa æde de Rige de Fattige. Lige som den Hofferdige foracter det / som er ringe / Saa foractis oc den Fattige aff den Rige. Naar som den Rige kõmer i fald / da hielpe hans Venner hãnem op / Naar den fattige falder / da støde oc hans Venner hannem ned. Naar den Rige haffuer giort wret / da ere der mange som hielpe hannem op / Naar hand haffuer fortalet sig met ord / da maa mand lade det vere ret. Men naar den Fattige haffuer icke giort ret / da kand mand gøre der meget aff / Oc naar som hand end taler vislige / Saa actis det dog icke. Naar som den Rige taler / da tier huer mand / oc mand løffter hans ord op til Himmelen / Men naar som den Fattige taler / da siger mand / Huo er den? Oc der som hand bryder noget / da maa hand staa til rette.

Rigdom er vel god / naar hand brugis vden synd / Men den Wgudeligis armod lærer hannem at tale meget ont.

Huad som en haffuer i sinde / det seer mand paa hans øyen / huad heller det er gaat eller ont / Haffuer hand gaat i sinde / da seer hand gladelige vd. Men huo som betracter hemmelig suig / hand kand ingen rolighed haffue der faare.

Vel den / som icke giffuer onde Raad / oc icke haffuer en ond Samuittighed der aff.

Vel den / som icke haffuer en ond Samuittighed / oc som icke haffuer mist sin tillid.

Det

XIIII.

DEt staar icke en Niding vel/ at hand er Rig/ Oc huad skal en nidsk Hund met pendinge oc godz?

Huo som meget samler/ oc gør sig selff icke til gode/ hand sancker til andre/ oc andre skulle fordaaye det.

Huorledis skulde den gøre andre gaat/ som gør sig icke selff til gode? Hand bliffuer aldri glad aff sit godz.

Der er ingen slemmere ting til/ End at en vnder sig selff inted gaat/ oc det er den rette plage for hans ondskaff. Gør hand noget gaat/ da veed hand det icke/ oc paa det siste bliffuer hand wtaalmodig der offuer.

Det er it ont Menniske/ som icke gider seet/ at mand gør Folck til gode/ Men hand vender sit ansict bort/ oc forbarmer sig offuer ingen.

It Menniske som søger sin egen fordel/ lader sig aldri nøye met sin part/ oc det kand icke triffuis for Gerighed.

Den som er Affuendzfuld seer icke gerne at mand æder/ Och det gør hannem ont/ naar hand skal giffue mad.

Sup, 4. Iob. 4. Mit Barn/ Gør dig selff til gode aff dit eget/ Oc giff HERREN offer/ som hannem bør.

Betenck/ at Døden forsømmer sig icke/ oc du vedst io vel/ huad Pact du haffuer met Døden.

Gør din Ven til gode før end du døer/ oc giff den Fattige effter din formue.

Forglem icke den fattige/ paa din gledskaffs dag/ Saa skal oc den glede vederfaris dig/ som du begærer. Du skalt dog lade andre din Sued effter dig/ och offuergiffue Arffuingene dit arbeyde.

Giff gerne/ Saa skal dig giffuis igen oc hellige din Siel/ Thi at naar som du est død/ da haffuer du vdtæret.

Esa. 40. Iacob. 1. 1. Pet. 1. Alt Kød bortslidis som it Klede/ Thi det er den gamle Pact/ Du skalt dø.

Lige som grøne Blad/ paa it deyligt Træ/ nogle falde aff/ nogle voxe igen/ Saa gaar det oc til met Folckene/ nogle dø/ nogle fødis.

Alle forgengelige ting skulle faa ende/ oc de som omgaaff der met/ fare ocsaa bort der met.

XV.

Visshed — VEl den/ som stedze omgaaff met Guds ord/ oc vdlegger det oc lerer/ Den som betracter det aff hiertet oc lerer at forstaa det til grunde/ oc randsager stedze ydermere effter Visdom/ oc søger effter hende/ ehuort hun gaar/ och koger ind at hendis Vindue/ och lyder til hoss Døren/ søger herbere/ hart hoss hendis Huss/ oc opretter sin Bolig hoss hendis væg/ oc det er hannem it gaat herbere. Hand fører sine børn oc vnder hendis tag/ oc bliffuer vnder hendis Løb/ Der vnder skal hand beskermis for Hede/ oc det er hannem en herlig Bolig.

Saadant gør ingen/ vden den som frycter HERREN/ Oc huo som holder sig til Guds ord/ hand finder hende. Och hun skal møde hannem/ som en Moder/ oc hun skal anamme hannem/ som en vng Brud. Hun skal spise hannem met Forstandheds Brød/ oc hun skal skencke hannem met Visheds vand.

Der aff skal hand bliffue sterck/ at hand skal kunde staa fast/ oc hand skal holde sig til hende/ at hand skal icke bliffue beskemmet. Hun skal ophøye hannem offuer hans Neste oc hun skal oplade hans mund/ i Forsamlingen. Hun skal krune hannem met fryd oc glede/ oc begaffue hannem met it euigt naffn.

Men Daarer finde hende icke/ och de Wgudelige kunde icke see hende/ Thi hun er longt fra de Hofferdige/ och Øyenskalcke vide inted aff hende. Den Wgudelige kand inted lere ret/ Thi det kommer icke aff Gud. Thi at der hører Visdom til ret Lerdom saa giffuer Gud naade der til.

Du taart icke sige/ haffuer ieg lert wrettelige/ da haffuer Gud det giort/ Thi huad hand hader/ det skalt du icke gøre. Du taart icke sige/ haffuer ieg lert wrettelige da haffuer hand bedraget mig/ Thi hand haffuer ingen Wgudelig behoff/ thi HERREN hader alt Affguderi/ oc huo hannem frycter/ hand gruer der faare.

Hand skabte Menlisken aff begyndelsen/ och gaff hannem kaar/ Vilt du/ da holt Budene/ oc gør det hannem behager/ i en ret tro. Hand haffuer sæt ild oc vand faar dig/ tag til huilcket du vilt. Menlisken haffuer Liffuit oc Døden faar sig/ huilcket hand vil det skal hannem giffuis. Thi Guds visdom er stor/ oc hand er mectig/ oc seer alle ting/ oc hans øyen see paa dem/ som hannem frycte/ Och hand veed vel/ huad ret er giort/ eller huad som er øyenskalckeri. Hand biuder ingen at vere Wgudelig/ och hand giffuer ingen loff til at synde.

XVI.

BLæd dig icke/ at du haffuer mange wduelige Børn/ och tradze der icke paa/ at du haffuer mange Børn/ der som de frycte icke Gud/ Forlad dig icke paa dem/ oc fortrøste dig icke paa deris formue.

mue. Thi at it fromt Barn er bedre/end tusinde wgudelige/ Oc det er bedre at dø vden Børn/end at haffue wgudelige Børn.

En from Mand kand hielpe en Stad op / Men der som de Wgudelige ere end mange/saa bliffuer hand dog øde formedelst dem / Det haffuer ieg meget seet i mine dage/oc end meget mere hørt.

Jlden opbrende den gantske Wgudelige hob/oc vreden begyntis offuer de vantro. Hand sparde icke de gamle Kemper / som bleffue nedlagde met deris styrcke.

Gene. 19 Hand sparde oc icke dem/som Loth vaar fremmet hoss/ Men hand fordømde dem for deris Hoffmod skyld/ oc forderffuede det gantske Land vden al barmhertighed/for de haffde synder offuermaade meget. Saa haffuer hand vel oc bortryct sex hundrede tusinde / fordi at de vaare wlydige. **Num 14. 26.** Huorledis skulde da en eniste wlydig bliffue wstraffet? Thi hand er vel barmhertig / Men hand er ocsaa vred. Hand lader stille sig til freds/ oc hand straffer ocsaa grummelige. Saa stor som hans barmhertighed er / Saa stor er oc hans Straff / Oc hand dømmer huer / som hand det fortient.

Den Wgudelige skal icke vndgaa met sin wretferdighed / Oc den Frommis forhaabelse skal icke bliffue til inted.

Alle Velgerninger skulle finde deris sted/Oc huer skal vederfaris som hand haffuer fortient.

Sig icke/HERREN seer icke til mig/ Huo acter mig i Himmelen? Blant saa stor en hob/tencker hand icke paa mig / Huad er ieg mod saa stor en Verden?

Thi see / den gantske Himmel alleuegne/Haffuit oc iorden beffue/ Bierge oc Dale skelffue/naar som hand hiemsøger/Skulde hand icke da see i dit hierte? Men huad som hand vil gøre / det seer ingen / oc den storm/som skal komme/mercker inted Menniske/Oc hand kand meget gøre / som ingen tencker paa / Och huo kand det vdsige/ oc fordrage / naar hand dømmer? Men saadan trusel er for longt borte fra øyene / oc naar som it skødeløst Mennniske det hører/ saa bliffuer hand dog i sin daarlighed/oc vdi sin vildfarelse.

XVII.

Mit Barn lyd mig/oc lær visdom / oc giff aluorlige act paa mine ord/ Jeg vil giffue dig en fast Lærdom / oc vnderuise dig klarlige.

Gen. 1. 2 Gud haffuer skicket sine Gerninger vel aff begyndelsen/oc giffuit huer sin egen gerning. Oc hand holder dem stedze oc altid i saadan Skick / at de vden affladelse vdrette deris Embede/ oc det ene forhindrer icke det andet/men de ere altid hãs befalning lydige. Fremdelis haffuer hand oc seet til iorden/oc opfyldet hende met sit Gode/Oc hand opfylder Jorderige met diur / som komme vnder Jorden igen.

Menniske. Gen. 1. 2 Gud skabte Mennisken aff Jord / oc giorde hannem til Jord igen/oc hand beskickede dem deris Liffs tid / oc skabte dem baade/huer til sin Art / oc hand giorde dem effter sit Billede. Hand gaff dem / at alt Kød skulde fryctе dem/oc at de skulde regere offuer Diur oc Fule. Hand gaff dem fornufft / tale/øyen/øern oc forstand/ oc vidskab/ oc viste dem baade gaat oc ont. **Gene. 9.** Oc hand haffuer besynderlige seet til dem faar andre Diur/ til at vise dem sin store Maiestat. Hand lærde dem/oc gaff dem liffzens Low. Hand giorde en euig Pact met dem / oc obenbarede sin Ræt. De haffue seet hans Maiestat met deris øyen/ oc hørt hans herlige Røst met deris øern. Oc hand sagde til dem/Vocter eder for al wret. Oc hand befalede huer sin Neste. Deris væsen er stedze faar hannem / oc icke skiult.

Hand haffuer skicket Herskaff i alle Land/Men offuer Jsrael er hand selff bleffuen HERRE. Alle deris gerninger ere saa obenbare faar hannem/som Solen/oc hans øyen see vden affladelse/alt deris væsen. Ocsaa er al deris ondskaff wskiult faar hannem/ oc alle deris synder ere obenbare faar hannem. Hand beuarer Menniskens velgerninger/lige som en Signete ring / oc de gode gerninger som en Øyesten. Oc paa det siste/ skal hand vogne op / oc betale huer paa sit Hoffuit/ lige som hand det haffuer fortient. Men dem som sig bedrer/ lader hand komme til naade / oc dem som ere trette / trøster hand at de icke fortuile.

Saa omuent dig nu til HERREN/ oc forlad dit syndelige Leffnet/Bed HERREN/oc offuergiff det onde. Holt dig til den Høyste/oc vent dig fra wret/ oc hade aluorlige Affguderi. Huo vil loffue den Høyste i Helffuede? Thi at de leffuendis kunde aleniste loffue/ De Døde / som icke mere ere til/kunde icke loffue/Derfaare loffue HERREN den stund du leffuer oc est helbrede.

XVIII.

Huor stor er HERRENS barmhertighed/oc hand lader sig finde naadelig aff dem/ som vende sig til hannem. Thi huad kand dog it Menniske vere/ Efftérdi at det er icke wdødeligt? Huad er klarere end Solen? Oc hun skal alligeuel forgaa/

Oc

Och huad som Kød oc Blod optencker/ det er io ont. Hand seer Himmelens høyhed som icke staar til at maale/ Men alle Menniske ere Jord oc støff.

Men alt det hand gør/ som leffuer euindelige/ det er fuldkommet. HERREN er alene Retferdig/ ingen kand vdsige hans Gerninger/ Huo kand begribe hans store vnderlige Gerninger? huo kand maale hans store mact? Huo kand opregne hans store barmhertighed? Mand kand huercken formene oc ey formere hende/ oc ingen kand begribe hans store vnderlige Gerninger.

Men naar it Menniske haffuer end giort sit beste/ saa er det end da neppelige begynt/ Och naar hand acter/ at hand haffuer fuldkommet det/ saa fattis der end da fast vdi. Thi at huad er it menniske? Huor til er hand duelig? Huad kand hand gaffne eller skade? Naar som hand leffuer lenge/ da leffuer hand hundrede aar. Lige som en Vandtaar er mod Haffuit/ och som it lidet korn/ mod det sand i Haffuit/ Saa ringe ere hans aar mod Euigheden.

Der faare haffuer Gud taalmodighed met dem/ och vdgyder sin Barmhertighed offuer dem. Hand seer oc veed vel/ huorledis de ere alle Døden vnderlagde/ der faare forbarmer hand sig diss rigeligere offuer dem. It Menniskis barmhertighed gaar aleniste offuer hans Neste/ men Guds barmhertighed/ gaar offuer al Verden. Hand straffer oc tucter/ Hand lærer och røcter/ lige som en Hyrde sin hiord. Hand forbarmer sig offuer alle dem/ som lade sig vnderuise/ oc høre flitelige Guds ord.

Mit Barn/ naar som du gør nogen til gode/ Da gør dig icke wnyttelig/ och naar som du giffuer nogen noget/ Da bedrøffue hannem icke met haarde ord. Duggen køler Heden/ saa er it gaat ord bedre end Gaffuen Ja it ord er offte mere tacknemmeligt/ end en stor gaffue/ Oc it godheldigt Menniske giffuer dem baade sammen. Men en Daare breyder en anden det whøffueskelige/ och en wuenlig Gaffue er fortredelig.

Lær først selff/ før end du lærer andre. Hielp dig først selff før end du læger andre. Straffe dig først selff/ før end du dømmer andre/ Saa skalt du finde naade/ naar andre bliffue straffede.

Tøffue icke met din Poenitentz/ indtil du bliffuer siug/ Men bedre dig/ den stund du end kant synde. Forhale icke at bliffue from/ oc fordrag icke at bedre dit leffnit/ indtil i døden.

Oc vilt du tiene Gud/ da lad det vere dit aluore/ paa det du skalt icke friste Gud/ Tenck paa vreden/ som skal komme paa det siste/ och paa den heffn/ naar du skalt bort. Thi at naar mand er mæt/ Saa skal mand alligeuel tencke/ at mand kand hungre igen/ Oc naar mand er rig/ da skal mand tencke/ at mand kand bliffue fattig igen. Thi det kand vel bliffue anderledis før afftenen kommer/ end det vaar om morgenen/ Och saadant altsammen skeer snarlige faar Gud.

It viist Menniske er omhyggeligt i alt dette/ oc vocter sig for synd/ den stund hand end kand synde. Huo som er forstandig/ hand anammer saadan visdom/ oc huo hende faar/ hand loffuer hende. Huo som rettelige haffuer lært saadan lærdom/ hand kand holde sig vislige/ och tale vel der om til forbedring.

XIX.

FØlge icke din onde lyst/ men sønderbryd din vilie/ thi at der som du følger din onde lyst/ da gør du dig selff dine Fiender til en spaat.

Ver icke en Dranckere/ oc ven dig icke til slemmeri/ Paa det du skalt icke bliffue en Tryglere/ oc at du skalt icke tage paa Aager/ naar som du haffuer icke flere Pendinge i Pungen.

En Arbeydere/ som dricker sig gerne fuld/ hand bliffuer icke rig/ Oc huo som icke holder en ringe ting til raade/ hand forarmis dag fra dag.

Vin oc Quinder forbistre de Vise/ Oc de som holde sig til Skøger bliffue galne/ oc faa Møl oc Orme til løn/ oc visne bort andre til it merckeligt Exempel.

Huo som snart tror/ han er Wstadig/ Och hand gør sig selff skade/ naar hand lader saa besuige sig.

Huo som sig gleder/ at hand kand bedriffue skalckhed hand bliffuer foractet/ men huo som hader saadanne wnyttelige ordgydere/ hand vocter sig fra skade.

Hører du noget ont/ da sig det icke fremdelis/ Thi det skader dig icke at tie/ Du skalt huercken sige det faar Ven eller Wuen/ Och obenbare det icke/ der som du det kant gøre vden en ond samuittighed/ thi at mand hører dig vel/ oc giffuer act der paa/ men mand hader dig alligeuel.

Haffuer du hørt noget/ da lad det dø met dig/ saa haffuer du en rolig Samuittighed/ Thi du bryster der io icke aff. Men en Daare vdbryder lige som it tidigt Barn vil vd/ Naar der er it ord vdi en Daare/ da er det lige som en Pil sade i hans skuldre.

Tale din Neste til der om/ maa vel ske at hand haffuer det icke giort/ eller haffuer hand det giort/ at hand gør det icke mere.

Tale din Neste til der om / maa vel ske at hand haffuer det icke talet / men haffuer hand det talet / at hand gør det icke mere.

Tale din Ven til der om / Thi mand liuger gerne paa Folck / der faare tro icke alt det som du hører. Der vndfalder offte en it ord / oc hand meen det dog icke saa / Thi huo er den / som it ord vndfalder icke stundem:

Tale din Neste til der om / før end du pucker met hannem / oc tenck paa Gudz Bud. Thi Gudz fryct gør det / at mand handler vislige i alle Sager / Oc Gudz Bud lærer / at skicke sig forstandelige i al Handel.

Falsk oc Suig er icke Visdom / oc de Wgudeligis surfittighed er ingen Klogskaff / Men saadant er ondskaff oc Affguderi / oc idel daarlighed oc vanuittighed.

Ringe Klogskaff met Gudz fryct / er bedre / End stor klogskaff / met Gudz foractelse.

Der er mangen Skarpsindig / oc dog en Skalck / oc hand kand vrie Sagen / huort hand vil haffue hende. Den samme Skalck kand henge met Hoffuedet / oc see aluorlige / oc det er dog idel besuigelse. Hand slar sine øyen ned / oc lurer til met Skalcke Øern / Oc der som du giffuer icke act paa hannem / Da forrasker hand dig. Oc om hand er end skrøbelig / til at gøre dig skade / Saa skal hand dog betræde dig / naar som hand seer sin tid. Mand seer det vel paa hannem / oc den som fornumstig er / mercker den Mand paa sin skickelse / thi at hans Kleder / lader oc gang / giffue hannem til kende.

XX.

DEr straffer offte en sin Neste i wtid / oc giorde vislige re / der som hand tagde.

Det er bedre at straffe frilige / end at bære hemmelige had / Oc huo som det tager til tacke / hannem er det gaffnligt.

Huo som bruger vold i Dom / hand er lige som en Hoffmestere / som skender en Jomfru / der hand skulde beuare.

Mangen tier / der faare / at hand kand icke forsuare sig. Men en anden tier / oc tøffuer effter sin tid. En viss Mand tier / indtil hand seer sin tid / Men en dristig Geck / kand icke tøffue til tiden kommer.

Huo som meget blabrer / hand gør sig wheldig / Oc huo som tager sig megen vold til / den hader mand.

Det lyckis mangen i onde Sager / Men det triffuis hannem til forderffuelse.

Der giffuer offte en noget / at hand steder det ilde / Der emod giffuer en anden der / som hand steder det fuld vel.

Huo som meget brammer / hand forderffuis der offuer / Men huo som far sactelige / hand kommer op.

Mangen køber læt met det første / Men der effter / maa hand betale det dyre nock.

En viss Mand pryder sin Gaffue / met venlige ord / Men huad som Daarer giffue / det gøre de selff foracteligt.

En Daaris gaffue skal icke meget gaffnis dig / Thi at hand giffuer met it øye / oc met siu øyen seer hand til / huad hand skal haffue igen. Hand giffuer lidet / oc breyder meget / oc rober det vd / lige som den der rober vin vd / Hand lener bort i dag / vdi morgen vil hand haffue det igen / Det ere wheldige Folck.

En Daare klager / Jngen er mig tro / Der tacker ingen mig for mine Velgerninger / De tale icke heller gaat om mig / som æde mit Brød. Oc huor offte oc aff huor mange bliffuer hand bespaattet / Hand falder farligere / formedelst saadan tale / end hand fulde aff it Lofft. Saa gaar det de Onde / at de skulle paa det siste hastelige falde.

It grofft wbeslaget Menniske / blabrer wbesindelige / oc vasker stedze hen / som det kommer hannem i sindet.

Naar som en Daare end taler noget gaat / saa duer det dog icke / Thi hand taler det icke i ret tid.

Mangen forhindris aff sin armod / at hand gør inted ont / Der aff haffuer hand den fordel / at hand haffuer ingen ond Samuittighed.

Mangen gør heller det aller verste / end hand vil miste sin ære / Oc det gør hand for wgudelige Folck skyld.

Mangen tien den anden i wretferdige Sager / oc lige met det samme bliffuer hand hans Fiende.

Løgn er it skammeligt lyde / paa it Menniske / oc hun er almindelige hoss groffue Folck. En Tyff er icke saa ond / som it Menniske der ven sig til løgn / Men paa det siste komme de baade i Galien.

Løgn er Mennisken en skendelig ting / Oc hand kand aldri komme til ære.

En viss Mand kommer sig selff til ære / formedelst sin vise Tale / Oc en forstandig Mand / er kær kommen oc affholden hoss Førster.

Huo som flitelige røcter sin Ager / hand gør sin Hob stor / Oc huo som skicker sig hoss Førster / oc haffuer yndest oc er affholden / hand kand forhindre meget ont.

Skenck oc Gaffuer forblinde de Vise / oc legge dem it Bidzel i munden / at de kunde icke straffe.

En viss Mand/ som icke lader sig bruge / oc it begraffuit Liggendefæ/ huor til ere de baade nyttelige? Det er bedre/at den vanuittige skiul sig/end den Vise.

XXI.

MJt Barn/haffuer du syndet/ da lad aff/oc bed/at de fremfarne och kunde forladis dig. Fly for synden /som for en Hugorm / thi at kommer du hende for nær / da stinger hun dig/ Hendis tender ere som Løwe tender/ oc ihiel sla Mennisken.

Huer synd er lige som it skarpt Suerd/ oc saar gør/at ingen kand det læge.

Huo som gør vold oc wret / hand bliffuer paa det siste en Tryglere/ Oc huo som Hofferdig er/hand kommer paa det siste fra Huss oc Gaard. Thi at saa snart som den Elendige rober/da hører Gud det / oc heffnen skal hastelige komme. Huo som icke vil lade sig sige/hand er allerede paa den Wgudeligis vey.

Oc huo som frycter Gud / hand tager det til hierte / Men huo som end tradzer der til / hannem seer Gud longt borte / Oc den forstandig er / mercker vel / at hand vil forderffuis.

Huo som bygger sit Huss met andre Folckis godz/hand sancker stene til sin graff.

De Wgudeligis Parthi er/lige som en hob blaar/som fortæris aff ild.

De Wgudelige gaa vel paa deylig Astrag/ oc enden der paa er Helffuedis affgrund.

Huo som holder Gudz Bud / hand følger icke sit eget Hoffuit / Oc det er Visdom/ at frycte Gud aluorlige.

Huor som icke er forstand / Der hielper ingen vnderuisning / Nogle ere forstandige nock / men de begynde megen wlycke der met.

En viss Mands Lærdom flyder frem lige som en Flod/oc som en leffuendis kilde.

En Daaris hierte er lige som en Paatte der rinder/ Oc kand ingen Lærdom beholde.

Naar som den Fornumstige hører en god Lærdom/ da loffuer hand den / oc vdbreder hannem / Men hører en fortredelig hannem/Da mishager hand hannem / oc hand kaster hannem bort bag sig.

En Daaris tale knuger lige som en byrde paa veyen/Men naar den Vise taler / det er lysteligt at høre.

J Raadet giffuer mand act paa/huad den Vise taler/ oc huad hand raader/ det gelder.

En Daaris tale seer vd lige som it forfaldet Huss / oc den Wforstandigis raad/ kand mand icke vide/huad det er.

Naar mand vil vnderuise en Daare/da skicker hand sig / lige som mand vilde stocke hannem met hender oc føder. Men den Vise acter det for en gyldene prydelse / oc for en Smide paa den høyre arm.

En Daare løber fluy til en ind i Husit/ Men den som fornumstig er/ blues der ved. En Daare koger fluy til en ind at vinduit/ Men den som fornumstig er/bliffuer staaendis vden faare.

Det er it wfornumstigt stycke / at lure hoss Dørren/ Den Fornumstige holder det for en forsmedelse.

Wnyttige Ordgydere snacke / Det som inted tien til Sagen / Men de Vise veye deris ord met en Gulduect.

Daarer haffue deris hierte i munden/ Men de Vise haffue deris Mund i hiertet.

En Daare leer at det skelder høyt/Men den Vise leer sactelige.

Naar den Wgudelige bander en Skalck/ da bander hand sig selff.

Oretudere gøre sig selff skade/oc der haffuer ingen gerne omgengelse met dem.

XXII.

DEt lade Menniske / er lige som en Sten der ligger i skarn/ Huo som tager hannem op / hand skal stryge Henderne igen.

En wtuctig Søn/er sin Fader en vanære. En fornumstig Daatter/ faar vel en Mand / Men en vanartig Daatter lader mand side / oc hun bedrøffuer sin Fader. Oc den som vildsindet er / hun er baade Fader oc Moder en vanære / oc hun hadis aff dem baade sammen.

En tale som skeer i wtid/ skicker sig lige som en Strengeleg / naar en er bedrøffuit/ Straff oc Lærdom / skal mand bruge i ret tid.

Huo som lærer en Daare / hand bøder Paatte skaar til sammen/ oc hand gør lige/ som naar mand vecker en op / aff en dyb søffn. Huo som taler met en Daare / hand taler met en soffuendis / Naar det er vde / da siger hand/Huad er det?

Offuer den Døde pleyer mand at sørge/ thi hand haffuer icke Liuset lenger / Men offuer en Daare skulde mand sørge / at hand haffuer ingen forstand. Mand skal icke sørge for meget offuer den Døde / Thi hand er kommen til Rolighed/Men en Daaris leffnet er verre end Døden. Mand sørger siu dage offuer den Døde / Men offuer en Daare oc Wgudelig/ al deris liffs tid.

Tale icke meget met en Daare/ oc omgaass icke meget met en Wforstandig. Holt dig fra hannem/ at du skalt icke føris i wlycke/ oc beklickis aff hans wrenlighed / Vige ekon fra hannem/ saa bliffuer du met fred/ oc kommer icke i angest oc nød for hans Daarlighed. Huad er suarere end bly: Och huad vil mand kalde en Daare andet end Bly: det er lettere/ at bære sand / salt och iern / end it wforstandigt Menniske.

Lige som it Huss/ der er fast bebundet tilsammen/ icke kand falde / aff Storm/ saa frycter oc it hierte for ingen forferdelse / som er visse paa sin Sag.

Lige som en deylig Kalckning/ icke kand bliffue paa en slet Væg/ mod Regen / och it Gerde paa it høyt Bierg / mod Vær. Saa kand icke en Daaris bløde hierte bestaa i sit opsæt / mod nogen forferdelse.

Naar mand trøcker Øyet / da gaa der taare vd/ Oc naar mand rammer nogen paa Hiertet / da lader hand sig mercke.

Huo som kaster iblant Fule/ hand iager dem bort / Oc huo som forhaaner sin Ven/ hand atskil Venskab.

Der som du end drager it Suerd/ mod din Ven/ da gør du det icke saa ont (som met forsmedelse) Thi at i kunde vel bliffue Venner igen/ der som du icke skyer hannem/ och taler met hannem/ Thi at mand kand forlige alting / Foruden forhaanelse / foractelse/ hemmeligheds obenbarelse och falsk besuigelse/ Disse stycke iage Venner bort.

Bliff din Ven trofast / i hans Armod/ at du kant glæde dig met hannem / naar det gaar hannem vel.

Holt fast met hannem / naar det gaar hannem ilde / Paa det at du skalt och nyde hans gode lycke.

Naar som Jlden vil brende / da gaar der først røg oc damp aff/ Lige saa kommer det fra forhaanelse / til Blodstyrtning.

Skamme dig icke at beskerme din Ven/ oc sky hannem icke/ vederfaris dig noget ont aff hannem/ Da skal den foruare sig for hannem som det hører.

XXIII.

DAt ieg kunde henge en laass for min Mund / oc trycke it fast indsegle paa mine Læbe/ at ieg skulde icke komme i fald der met / oc min Tunge icke skulde forderffue mig.

HERRE Gud Fader/ oc mit Liffs HERRE / Lad mig icke komme iblant bespaattere/ oc lad mig icke forderffuis blant dem. O at ieg kunde holde mine tancker i it bidzel/ oc tucte mit hierte met Guds ord / oc icke spare mig selff/ der som ieg fore vild/ paa det at ieg skulde icke komme synd aff sted/ oc sticte stor vildfarelse / oc bedriffue meget ont/ at ieg der met icke skulde forderffuis faar mine Fiender/ oc bliffue dem til en Spaat.

HERRE Gud Fader/ oc mit Liffs HERRE/ beuare mig fra wbluelig Syn/ oc vent fra mig al ond Begering. Lad mig icke falde i Fraadzeri oc Wkyskhed/ oc beuare mig fra it wblut Hierte.

Kære Børn / lærer at holde Munden/ Thi at huo hannem holder / hand skal icke forgribe sig met ord/ som de Wgudelige och Bespaattere oc Hofferdige falde der offuer.

Ven din Mund icke til at suerie oc at misbruge Guds naffn. Thi at lige som den Suend / der bliffuer offte hudstrugen / icke er vden ribler. Saa kand den och icke vere reen for synd / som offte suer/ och misbruger Guds naffn.

Huo som offte suer/ hand synder offte/ Oc Plagen skal icke bliffue fra hans Huss. Suer hand/ och forstaar det icke / da synder hand alligeuel/ forstaar hand det oc foracter det/ da synder hand dubbelt/ men suer hand forgeffuis / saa er hand alligeuel icke vden synd/ Hans huss skal haardelige straffis.

Der er oc en dødelig Forbandelse / for huilcken Gud beuare Jacobs huss / och de Gudfryctige fly saadant/ oc besmitte sig icke met denne Synd.

Ven din Mund icke til at suerie letferdelige/ Thi det kommer aff it ont opsæt. Matt. 5. Sup. 3.

Forglem icke din Faders oc din Moders lærdom / saa skalt du side iblant Herrene / oc du skalt icke forglemmis. At du skalt icke venne dig til daarlighed / och skulde paa det siste ville/ at du vaare icke fød/ oc da forbande din fødzels dag.

Huo som ven sig til forhaanelse / hand bedrer sig icke saa lenge hand leffuer.

At synde anden gong/ det er for meget/ Den tredie gong fører straffen met sig.

Huo optendis met brynde / hand er lige som en brendendis Jld / oc lader icke aff/ før hand opbrender sig selff.

Jt wkyskt Menniske / haffuer icke rolighed met sit Legeme / Før hand optender en ild.

Jt wkyskt Menniske / er al Mad sød / oc hand lader icke aff/ før hand det fuldkõmer.

En Mand som bedriffuer hoer/ oc tencker ved sig selff/ huo seer mig: Det er mørckt omkring mig oc veggene skiule mig / saa at ingen seer mig/ huem skulde ieg sky: Den allerhøyste acter mine synder icke. Denne skyr aleniste Menniskens Øyen / Oc tencker icke/ at HERRENS Øyen ere meget klarere/ end Solen/ oc see alt det som mennisken gøre

oc skue ocsaa i de lønlige vraar. Hand kender alle ting / før end de bliffue skabte / saa vel / som naar de ere skabte. Den samme Mand / skal straffis obenbarlige i Staden / oc hand skal forraskis / naar som hand tager sig minst vare.

Saa skal det oc gaa den Quinde / som forlader sin Hosbonde / oc faar en Arffuing aff en anden. Først / er hun Guds bud wlydig. Det andet er / At hun synder mod sin Hosbonde. Det tredie / at hun føder Børn formedelst sit Horeri / aff en anden. Denne skal mand forskiude aff Menigheden / och hendis Børn skulle vndgelde det. Hendis Børn skulle icke rodfestis / oc hendis Grene skulle icke bære Fruct. Hun lader en forbandet Amindelse effter sig / och hendis skam bliffuer aldri vdslet. Der aff lære Effterkommerne / at der er inted bedre / end frycte Gud / oc inted sødere / end giffue act paa Guds bud.

XXIIII.

Visshed

VIsdom / priser sig / oc hun roser sig iblant Folcket. Hun predicker i Guds menighed / oc loffuer sig i hans Rige / och siger saa / Jeg er Guds ord / och sueuer offuer al Jorden / lige som skyerne. Mit Paulun er i det høye / oc min Stol i skyerne. Jeg er alene alleuegne / saa viit som Himmelen er / oc saa dybt som Affgrunden er. Alleuegne i Haffuit / alleuegne paa Jorden / iblant alle Folck / iblant alle Hedninge / hoss alle disse / haffuer ieg søgt min Bolig / at ieg skulde finde nogen sted. Da bød den mig som skabte alle ting / oc den som mig skabte / bestillede mig en Bolig / oc sagde / Du skalt bo i Jacob / oc Jsrael skal vere din Arff.

Jeg er skabt aff begyndelsen før Verden och ieg skal bliffue euindelige / Och ieg tiente faar hannem i Tabernakelet / och der effter fick ieg en viss sted i Zion / oc hand sette mig i den hellige Stad / at ieg skulde regere i Jerusalem. Jeg haffuer rodfest mig / hoss it erligt Folck / som er Guds arffuedel / ieg er voxen høyt op / som it Ceder paa Libano / oc som it Cypress paa Hermons bierg. Jeg er opuoxen / som it Palme træ hoss vand / och som Rosen træ / der mand tager op i Jericho som it deyligt Olie træ paa den obne marck. Jeg er opuoxen / som en Lind / Jeg gaff en lystelig Lucr aff mig / lige som Kommen oc kaastelige Vrter / oc som den beste Myrrhe / lige som Galban och Onych oc Myrrhe / oc som Røgelse i Tempelen.

Jeg vdbridde mine grene / som en Eeg / oc mine Grene vaare deylige och lystelige. Jeg gaff en herlig Lucr aff mig / som it Vintræ / oc mine Blomster bare erlig oc offuerflødig Fruct. Kommer hid til mig / alle i som begere mig / och mætter eder aff min Fruct. Min predicken er sødere end Hunnig / och mine gaffuer sødere end skert Hunnig. Huo som æder aff mig / hannem hungrer stedze effter mig / oc huo som dricker aff mig / hannem tørster altid effter mig. Huo som mig lyder / hand bliffuer icke beskemmet / oc huo som følger mig / hand skal bliffue wskyldig

Alt dette er den rette Pactis bog / giort met den høyste Gud / som er Lowen / huilcken Mose befalede Jacobs huss til it Ligendefæ. Aff huilcken Visdom vdflød / lige som det vand Phison / naar det er stort / och som det vand Tygris / naar det løber offuer om Vaaren. Der aff vdfløød forstand / lige som Euphrates / naar hun er stor / oc som Jordan om Høsten. Aff denne er Tuctighed vdbrøden / som it Liuss / oc som det vand Nilus om Høsten. Der vaar aldri nogen / som hende kunde vdlere / oc hand bliffuer aldri til / som skal kunde vdgrunde hende / Thi at hendis forstand er rigere end noget Haff / oc hendis ord dybere end nogen Affgrund.

Der flyde mange Becke aff mig i Vrtegaardene / som mand ledsager vand ind / der vander ieg mine Vrtegaarde / oc skencker mine enge / der bliffue mine Smaabecke til store strøme / oc mine strøme bliffue store Sø. Thi min Lærdom liuser saa viit / som den klare Morgen / oc skin longt bort / Min lærdom vdgyder ocsaa spaadom / som skal bliffue euindelige. Der see i / at ieg haffuer icke aleniste arbeydet for mig / men for alle dem / som begære Visdom.

XXV.

DEr ere try deylige ting / som behage baade Gud och Menisken vel. Naar Brødre ere endrectige / oc Nabo haffue kærlighed tilsammen / oc Hosbonden oc Hustruen forligis vel met huer andre.

Der ere try stycke som ieg hader aff mit hierte / oc deris væsen gør mig ont. Naar en Fattig er hofferdig / oc den Rige liuger gerne / oc en gammel Daare er en Horkarl.

Der som du samler inted i din vngdom huad vilt du da finde i din Allerdom?

O huor deylige lader det / naar de graa Hoffuit / ere vise / oc de Gamle / ere kloge / oc Herrene ere fornumstige oc forsynlige.

Det er de gamlis Krune / naar de haffue forsøgt meget / och det er deris ære / at de frycte Gud.

Der ere ni stycker / som ieg holder i mit hierte

hierte/at vere meget lofflige/ oc ieg vil prise
1. det Tiende met min mund. En Mand som
2. haffuer glæde aff sine Børn. Huo saa lenge
3. leffuer/ at hand seer sine Fiende ødeleggis.
4. Vel den/ som haffuer en fornumstig Hu-
5. stru. Den som gør icke skade met sin tale.
6. Den der skal icke tiene dem/ som ere det icke
7. verde. Vel den/ som haffuer en trofast Ven.
8 Vel den som er forstandig. Oc den der lærer/
9. der som mand det gerne vil høre. Oc huor
10. stor er den/ som er viss. Men der er ingen
offuer den/ som frycter Gud/ Thi at Gudz
fryct gaar offuer alting/ huo som holder den
fast/ huem kand mand ligne hannem ved?

Quinde list/ vrede/etc.

Der er ingen sorg saa stor/ som hierte
sorg. Oc der er ingen listighed offuer Quin-
de list. Der er ingen besuigelse/ offuer den
Affuendz fuldis besuigelse. Der er ingen
Heffnsomhed/ offuer Fiendernis heffn.
Der er inted Hoffuit saa listigt/ som Hug-
ormens Hoffuit. Oc der er ingen vrede saa
bitter/ som Quinde vrede. Jeg vilde heller
bo hoss Løwer oc Drager/ end hoss en ond
Quinde. Naar hun bliffuer ond/ da foruen-
der hun sine facter/ oc bliffuer saa felsom/
som en sæck. Hendis Hosbonde maa bliuiss
ved hende/ Oc naar mand breyder hannem
det/ da gør det hannem hierte sorg. Al ond-
skaff er ringe/ mod Quinders ondskaff/ Det
skal skee dem/ som vederfaris de wgudelige.
En mundkaad Quinde er en stille Mand/
lige som en sandfuld vey op at/ er en gam-
mel Mand/ Lad dig icke bedrage/ for
hun er deylig/ oc begære hende icke der faare.

Naar som Quinden gør Manden rig/
Da er der idel trette/ foractelse oc stor forsme-
delse. En ond quinde/ gør it bedrøffuit hier-
te/ it bedrøffuit ansict/ oc hierte sorge.

En quinde som Hosbonden haffuer
icke glæde aff/ Hun gør hannem fortrøden
til alle ting.

Gene. 3.

Synden kom aff en quinde/ oc for hen-
dis skyld skulle wi alle dø.

Lige som mand skal demme for Vand/
skal mand icke lade en Quinde haffue sin vi-
lie/ Vil hun icke vere dig lydig/ da skil dig fra
hende.

XXVI.

En dydelig quinde.

WEl den/ som haffuer en
dydelig Quinde/ thi hand
leffuer der aff end en gong
saa lenge.

En Husraadig quin-
de/ er hendis Hosbonde en glæde/ oc hun
gør hannem it deyligt roligt Leffnet.

En dydelig Quinde/ er en ædel gaffue/
oc hun bliffuer hannem giffuen som frycter
Gud/ Huad heller hand er rig eller fattig/
da er det hannem en trøst/ oc glæder hannem
altid.

Try ting ere forferdelige/ oc det fierde er
grueligt/ Forrederi/ Oprør/ at vdstyrte
wskyldigt Blod/ huilcke der alle ere verre/
end Døden. Men det er hierte sorg/ Naar
en quinde er nidkær mod den anden/ oc be-
skemmer hende hoss huer mand.

En ond quinde.

Naar som nogen haffuer en ond quinde/
da er det lige/ som it wligt par Øyen/ som
skulde drage tilsammen. Huo hende faar/
hand faar en Scorpion.

En drucken quinde er en stor plage/ Thi
hun kand icke skiule sin egen skam.

En horactig quinde/ kender mand paa
hendis wbluelige syn/ oc paa hendis øyen.

Er din Daatter icke bluactig/ da holt
hende hart/ Paa det at hun skal icke bruge sin
onde vilie/ den stund hun er saa fri.

Naar som du mercker/ at hun seer driste-
lige omkring sig/ Da see vel til met hende/
Gør du det icke/ oc hun gør dig der offuer
emod/ Da lad dig det oc icke forundre. Lige
som en Fodgongere/ der tørstig er/ saa higer
hun/ oc dricker det neste vand/ som hun kand
faa/ oc setter sig/ huor hun finder en Knub/
oc anammer huad hun kand faa.

En venlig Quinde glæder sin Hosbon-
de/ Oc naar hun omgaaß fornumstelige
met hannem/ da forlyster hun hans hierte.

En quinde som kand tie/ det er en Gudz
gaffue/ En quinde som er vel optuctet/ staar
icke til at betale.

Der er inted lysteligere til paa Jorden/
end en tuctig Quinde/ oc der er inted kaaste-
ligere/ end en kysk quinde.

Lige som Solen/ naar hun er opgan-
gen/ er en Prydelse paa HERRENS
høye Himmel/ Saa er en dydelig Quinde
en prydelse i sit Huss.

En deylig quinde/ som bliffuer from/
er som den klare Lampe paa den hellige Liu-
sestage.

En quinde som haffuer it stadigt sind/
er som de gyldene Støtter paa Sølff føder.

XXVII.

DEr ere tuende stycke/ som mig
fortryde/ oc det tredie grem-
mer mig/ Naar som mand
lader en Stridzmand/ paa det
siste lide armod. Oc at de vise Raadgiffuere
paa det siste foractis. Oc den som falder fra
den rette Tro til Vantro/ Denne haffuer
Gud fordømt til Suerdet.

En Købmand kand neppelige vocte sig
faar wret/ oc en Kremmere faar synd. Thi
at mange gøre wret for Godz skyld/ Oc de

som ville bliffue rige/ vende øyene fra. Lige som it Søm sider i muren mellem tho stene/ Saa henger oc Synd mellem den som køber oc seler. Holder hand sig icke fliteligi i HERRENS fryct/ Da bliffuer hans Huss snarlige øde.

Naar mand selder/ da bliffuer det wrene der vdi /lige saa henger der altid noget wrent ved det/som Mennisken tager sig faare. Lige som Onen prøffuer ny Paatter/saa prøffuer drøffuelse Menniskens sind.

Paa Fructen mercker mand/huorledis Træet er røctet / Saa mercker mand oc paa Talen/huorledis hiertet er skicket.

Du skalt ingen loffue / før end du haffuer hørt hannem / Thi at mand kender en Mand paa Talen.

Følger du effter Retferdighed / Da skalt du faa hende / oc føre dig i hende som vdi en deylig Kiortel.

Fule holde dem til deris lige / Saa holder sandhed sig til dem/som hende lyde.

Lige som Løwen lurer effter Roff/saa griber Synden paa det siste en Misdedere.

Den Gudfryctige taler altid det som saligt er / Men en Daare er wstadig / lige som Maanen.

Naar som du est iblant de Wforstandige / da merck huad tiden vil lide / Men iblant de Vise maat du vere dristig.

De Daarligis tale / er offuermaade fortredelig/oc deris lader er idel synd / oc de kilde dem dog der met.

Huor som mand hører meget sueries/ der kryber Haaret om hoffuedit / oc deris trette gør / at mand maa holde faar ørerne.

Naar som de Hofferdige trette met huer andre/da følger Blodstyrtning der effter/ oc det er fortredeligt at høre / naar som de saa offuerskende huer andre.

Huo som obenbarer det/som lønligt er/ Hand mister tro oc loffue/ oc hand faar aldri en trofast Ven.

Holt din Ven i act/oc holt hannem loffue/ Men der som du obenbarer hans hemmelighed/da faar du hannem icke igen.

Huo som mister sin Ven / hand far vel saa ilde/som den der hans Fiende vndkommer faare. Lige som naar du slipper en Ful aff din haand / Saa er det / naar du mister din Ven. Du faar hannem icke igen/du taart icke løbe effter hannem / Hand er for longt borte / Hand er vndsprungen / lige som en Raa aff Garnet.

Mand kand forbinde Saar / Mand kand forlige Skendz ord / Men huo som obenbarer hemmelighed/hannem er det vde met.

Huo som bluncker met øyene / hand haffuer ont i sinde/ oc lader sig icke vende der fra. Hand kand tale sødelige faar dig / oc hand loffuer meget det som du taler / Men paa din bag taler hand anderledis / oc foruender dig dine ord. Jeg hader ingen ting saa meget/ som hannem / Oc HERREN hader hannem ocsaa.

XXVIII.

HVo som kaster Stenen høyt op/hannem falder hand paa hoffuedit / Huo som stinger hemmelige / hand saar gør sig selff. Huo som graffuer en Graff / hand falder der selff vdi. Huo som setter snare faar en anden/hand fanger sig selff. Huo som vil gøre en anden skade / hannem kommer det paa hans egen halss / at hand icke veed hueden det kommer.

De Hofferdige forhaane oc bespaatte andre / Men Heffnen lurer paa dem / lige som en Løwe.

De som sig glede/naar det gaar de fromme ilde / skulle fangis vdi en snare / Hierte sorg skal fortere dem/før de dø.

Vrede oc grumhed ere verstyggelighed/ Oc den Wgudelige bruger dem.

Huo sig heffner / paa den skal HERREN heffne sig igen / Oc hand skal ocsaa beholde hannem hans Synder.

Forlad din Neste / huad hand haffuer giort dig emod/Oc bed der effter / saa skulle oc dine synder forladis dig.

It Menniske bær Vrede / mod det andet/oc vil søge naade hoss HERREN. Hand er wbarmhertig mod sin lige / oc vil bede for sine Synder. Hand er ekon kød oc blod/oc bær vrede / Huo vil da forlade hannem hans Synder:

Tenck paa enden/oc lad Findskaff fare/ som søger Døden oc forderffuelse / oc bliff i Budene. Tenck paa Budet / oc forlad din trusel mod din Neste. Tenck paa den Høystis Pact/ oc tilgiff vanuittighed. Lad aff at trette/saa bliffue mange synder til bage. Thi at it vredt Menniske optender trette/Oc den Wgudelige gør vilderede iblant gode Venner / oc hand hidzer dem mod huer andre/ som haffue god fred.

Naar der er meget aff Veden/da bliffuer Ilden dis mere/ Oc naar Folck ere veldige/ da bliffuer vreden diss større/ Oc naar Folck ere rige/da bliffuer vreden diss strengere/ Oc naar Tretten varer lenge/da brender det diss mere.

At vere snar til trette/optender ild/Oc at vere redebon til kiff/vdstyrter Blod.

Blæss du paa en gnist / Da bliffuer en stor ild der aff. Men spøtter du paa gnisten/

da vdslyckis hun/ Oc begge dele kunde komme aff din mund.

Onde munde.

Oretudere oc falske onde Munde / ere forbandede/ Thi at de knytte mange tilsammen/ som haffue god Fred.

En ond mund/ gør mange Folck wsamdrectige/ oc driffuer dem aff it Land til it andet/ Hand nedbryder faste Stæder/ oc forstyrer Førstedømme. En ond mund/ forskiuder redelige Quinder/ oc røffuer fra dem/ alt det som de haffue samlet met stor wmage / huo som hannem lyder/ hand haffuer aldri rolighed / oc hand kand ingen sted bliffue met fred.

En Suøbe gør Ribler / Men en ond mund/ sønderknuser benene oc alt sammen.

Der ere mange faldne ved skarpe suerd/ Men ingen sted saa mange / som ved onde Munde.

Vel den / som er beuaret fra en ond Mund / oc icke bliffuer plaget aff hannem/ oc icke skal bære hans aag/ oc icke er bunden i hans snarer/ Thi at hans aag er aff iern / oc hans snarer aff Kaaber/ hans Plage er bittere end Døden / oc verre end Helffuede.

Men hand skal icke vndertrycke den Gudfryctige / Oc hand skal icke brendis i hans Ild. Huo som forlader HERREN/ hand skal falde der vdi/ oc brende der vdi / oc det skal icke vdslyckis / Hand skal offuerfalde hannem/ lige som en Løwe / oc oprycke hannem som en Parder.

Du omgerder dit Godz met torne/ Hui gør du icke meget mere dør oc stenger faar din Mund: Du veyer dit Guld oc sølff ind / Hui veyer du oc icke dine ord paa en Gulduect: Vocte dig / at du glider icke der offuer/ oc falder faar dine Fiender / som lure paa dig.

XXIX.

Om laan oc borg.

HVo som lener sin Neste/ Hand gør en Miskundelig gerning/ Oc huo som haffuer godz/ hand skal det gøre.

Laan din Neste naar hand haffuer det behoff / Oc giff du ocsaa andre det igen paa den forsagde tid. Holt dine ord / oc handle icke bedragelige met hannem/ Saa finder du altid din nødtørfft.

Mangen tencker / at det er fundet som hand borger / oc hand gør den wuillig/ som hannem haffuer hulpet. Hand kysser Haanden paa en / den stund mand lener hannem/ oc taler saa ydmygelige for sin Nestis pendinge / Men naar hand skal betale det igen / da fordrager hand det/ oc klager saare/ Det er en dyr tid. Oc der som hand formaa det end vel/ saa giffuer hand dog neppelige halffdelen igen / oc hand regner den anden det til for en vinding. Men formaar hand det icke/ da skil hand den anden ved sine Pendinge / Den samme haffuer købt sig en Fiende met sine egne Pendinge. Oc den anden betaler hannem met bander oc skendzel / oc giffuer hannem forsmedelige ord til tack.

Der er mangen/ som icke gerne lener noget bort/ dog icke aff nogen ond vilie/ Men hand befrycter sig/ at hand skal miste sit.

Haff dog taalmodighed met din Neste i hans nød/ Oc gør den Almisse der til met/ at du giffuer hannem tid.

Hielp den Fattige / for Budens skyld/ Oc lad hannem icke gaa tomhendet fra dig i sin nød.

Mist gerne dine Pendinge/ for din Broders oc Nestis skyld / Oc nedgraff det icke vnder en Sten/ der som det bliffuer dog borte.

Samle dig it Liggendefæ effter den Allerhøystis Bud/ Det skal bliffue dig bedre end noget Guld.

Leg din Almisse paa en besynderlig sted/ Det samme skal frelse dig/ aff al wlycke/ Det skal stride for dig mod din Fiende / bedre end nogen Skiold eller Spiud.

En from Mand borger for sin Neste/ Men den som skammer sig icke/ hand lader sin Borgen til bage.

Forglem icke hans Velgerning som borger for dig / Thi at hand haffuer vdset sig selff for dig.

Den Wgudelige fører sin Borgen i skade/ Oc en Wtacknemmelig/ lader sin Forløsere bliffue.

At borge for andre / haffuer forderffuit mange rige Folck / Oc kast dem hid oc did/ lige som bølger i Haffuit. Det haffuer fordreffuit store Folck/ at de nøddis til at gaa oc fare vild i fremmede Land.

Naar den Wgudelige haffuer borget for nogen / oc bruger finantzer / at hand skal sla sig løss/ hand skal icke vndgaa straff.

Hielp din Neste vd / saa meget som du kant/ Oc see dig faare/ at du kommer icke selff i skade der offuer.

Det er nock til dette Liff/ at mand haffuer vand oc Brød/ klæder oc huss/ som hand kand skiule sin Nødtørfft met.

Det er bedre at haffue ringe Biering vnder sit eget fiele Tag / end it kaasteligt Bord iblant Fremmede.

Lad det behage dig/ huad heller du haffuer lidet eller meget / Thi det er it skendeligt Leffnit/ at drage huss fra huss. Oc huor som er en Fremmet / der taar hand icke lade sin Mund op / Hand maa lade (huer mand) komme til sig / oc lade dem dricke

met sig/ oc haffue ingen tack. Hand maa der til høre haarde ord/ som er/ Gest/ gack bort/ oc bered Bordet / Lad mig æde met dig/ huad som du haffuer. Fremdelis / drag vd/ ieg haffuer faaet en erligere Gest / Jeg maa haffue det Huss/ Min Broder drager ind til mig. Saadant er en fornumstig Mand suart / at hand skal dricke saadanne ord ind for Herbere skyld / oc at mand breyder hannem/ naar mand haffuer laant hannem noget.

XXX.

HVo som elsker sit Barn / hand holder det stedze vnder Riset/ At hand skal der effter haffue glede der aff.

Børne tuct.

Huo som holder sit Barn i Tuct/ hand skal glede sig der aff / Oc hand taar icke bluiss der ved hoss sine kendinge.

Naar som nogen tucter sit Barn / det fortryder hans Fiender/ oc hand gleder sine Venner/ Thi at naar som hans Fader døer/ da er det/ lige som hand vaare icke død/ fordi at hand loed sin lige effter sig. Der hand leffde/ saa hand sin lyst/ oc haffde glede aff hannem. Der hand døde/ torde hand icke sørge/ Thi hand loed en beskermelse effter sig mod sine Fiender / oc den som kand tiene Venner igen.

Men huo som er forblød mod sit barn/ hand klager at det haffuer ribler/ oc forferdis saa offte som det græder.

Jt kelit Barn/ bliffuer genstridigt/ som en vild Hest.

Keler du met dit Barn / da skalt du frycte dig for det i fremtiden / Leger du der met/ Da skal det bedrøffue dig der effter.

Skemte icke met det/ Paa det at du der effter icke skalt sørge der met/ oc at du skalt icke paa det siste skere Tender.

Lad det icke haffue sin egen vilie i vngdommen/ Oc aarsage icke hans daarlighed. Bøye hans halss / den stund hand er end vng/ oc bancke hans Ryg/ den stund hand er end liden/ paa det hand skal icke bliffue haarnacket oc wlydig faar dig.

Tucte dit barn/ oc lad det icke gaa aarckeløst/ At du skalt icke bliffue beskemmet der offuer.

Jt sunt Liff.

Det er bedre/ at vere fattig / oc karsk oc sund der hoss/ end Rig oc siug. At vere karsk oc sund/ er bedre end Guld/ oc it sunt Liff er bedre end stort godz. Der kand ingen Rigdom lignis ved it sunt Liff / Oc ingen glede kand lignis ved hiertens glede.

Døden er bedre / end it siugt Liff/ eller varactig Siugdom. Det er lige som nydelig Mad faar den mund/ som icke kand æde/ Oc lige som den Mad/ der mand setter hoss den Dødis graff. Thi huad er Offer Affguden nytteligt: kand hand dog huercken æde eller lucte: Saa er det ocsaa met den Rige / der Gud gør siug/ Hand seer det vel met øyene/ oc sucker der effter. Oc hand er som en Gilding/ der ligger hoss en Jomfru/ oc sucker.

Bedrøffue dig icke selff / oc plage dig icke selff/ met dine egne tancker/ Thi at it frydefult hierte/ er Menniskens Liff / Oc hans glede er hans lange liff. Gør dig til gode/ oc trøste dit hierte / oc driff sorge longt fra dig/ Thi at sorg dræber mange Folck/ oc hielper dog aldelis inted.

Nidkærhed oc vrede forstecke Liffuit/ Oc sorg gør gammel før end tiden kommer. Jt frydefult hierte smager alting vel / ehuad hand æder.

XXXI.

AT vaage effter Rigdom forterer Liffuit / Oc de som sørge der faare / kunde icke soffue. Naar som en ligger oc sørger / da vogner hand stedze op / lige som stor siugdom opuecker stedze.

Den er Rig / som arbeyder oc samler Pendinge/ Oc lader aff/ oc haffuer gaffn aff dem. Men den er Fattig som arbeyder / oc triffuis inted / Oc naar som hand end lader aff/ saa er hand dog en Tryglere.

Huo som elsker Pendinge / hand bliffuer icke vden synd / Oc huo som søger forgengelig ting/ hand skal oc forgaa der met.

Mange komme i fald for Pendinge skyld / oc forderffuis der offuer / faar deris øyen.

De som offre til hannem/ dem nedkaster hand/ Oc hand fanger de wforsynlige.

Vel den Rige / som bliffuer funden wstraffelig / oc icke søger effter Pendinge/ Huor er den: da ville wi prise hannem/ Thi at hand gør stor ting iblant sit Folck. Den som er forsøgt her vdi oc findis retfindig/ hand skal met rette loffuis. Hand kunde vel gøre ont / oc giorde det dog icke/ gøre skade/ oc giorde det oc icke/ Der faare bliffuer hans Godz/ oc de Hellige prise hans Almisse.

Naar du sider hoss en rig Mands bord/ da viid icke din Strube vd/ oc tenck icke/ Her er meget at æde. Men betenck / at det wtro øye / er affuindzfult (Thi at huad er mere affuindzfult end saadant it øye) oc det græder/ naar det seer nogen tage til.

Tag icke effter alt det / som du seer / oc tag icke det/ som ligger faar hannem i Fadet. Tenck ved dig selff/ huad din Neste vil gerne haffue eller ey / Oc holt dig høffuisk i alle stycke,

æd

Ed som it Menniske / aff det som er sæt faar dig / oc æd icke for meget / Paa det at mand skal icke hade dig.

For Tuctighed skyld da lad du først aff / oc ver icke en vmettelig Fradzere / at du skalt icke faa vgunst. Naar som du sider hoss mange / Da tag icke først til.

It Høffuiske Menniske lader sig nøye met en ringe ting / der faare taar hand icke saa hige i sin Seng. Oc naar Magen holdis maadelige / da soffuer mand sødelige / Saa kand en staa aarle op om morgenen / oc er vel til pass. Men en vmettelig Fraadzere / soffuer vrolige / oc haffuer tarme we oc bugvred.

Naar du haffuer ædet for meget / da stat op / oc gack bort / oc leg dig til rolighed.

XXXII.

Mit Barn / lyd mig / oc foracte mig icke / At mine ord skulle icke paa det siste ramme dig. Tag dig noget arbeyde til / Saa slass dig icke Siugdom til.

Folckene rose en rund Brødgiffuere / oc sige / at hand er en erlig Mand / Oc det er en god ross. Men om en karg Niding / taler den gantske Stad ilde / oc mand siger ret der met.

Ver icke en Vindranckere / Thi at Vin forderffuer mange Folck.

Essien prøffuer allehonde Jernfong / Lige saa prøffuer Vin / fortredelige hierter / naar de ere druckne.

Vin verqueger Menniskens Liff / der som mand dricker hannem maadelige / Oc huad er dette Liff / om der er icke Vin : Thi at Vin er skabt / at hand skal glede Mennisken. Naar som Vin drickis til nødtørfftighed / da gleder hand baade Legeme oc Siel / Men der som mand dricker hannem for meget / da gør hand hierte sorg.

Druckenskaff gør en galen Geck end galnere / At hand tradzer oc pucker / Indtil hand bliffuer vel bancket / knusslagen oc saar giort.

Skende icke paa din Neste i Ølssmaal / oc forhaane hannem icke i sin Gledskaff / Giff hannem icke onde ord / oc mød hannem icke met haard tale. Men holt dig lige som de / oc skicke dig effter dem / saa sider du ret / Oc leg der til met vd huad som dig bør / om du vilt side hoss dem. Paa det de kunde vere glade met dig / Der aff faar du den ære / at mand kalder dig en skickelig / godheldig Mand.

Den Eldste skal tale / Thi det bør hannem / som forfaren er. Oc forhindre icke Spillemend / Oc naar mand queder Viser / da snacke icke der iblant / oc spar din Visdom ind til en anden tid. Lige som en Rubin skin i purt Guld / Saa pryder Sangen Gestebud. Lige som en Smaragd staar i deyligt guld / Saa ere Viser en prydelse hoss den gode vin.

Den som Vng er maa oc vel tale en gong eller tho / naar det gøris behoff. Oc naar som mand spør hannem at noget / da skal hand gøre det stacket / Oc holde sig som den der icke veed meget / oc tagde heller. Oc hand skal icke acte sig lige met Herrene / Oc naar som en Gammel taler / da skal hand icke snacke der iblant. Torden giffuer stort liunet / Blysel gør stort yndest.

Stat oc betiden op / oc ver icke den siste / Men gack stray hiem oc leeg / oc gør huad du vilt. Dog saa at du gør inted ont / oc offuerpucker ingen / men tacke hānem for alting som dig skabte / oc mættede dig met sit gode.

XXXIII.

Hvo som frycter HERREN hand lader sig gerne vnderuise / oc huo som skicker sig aarle der til / hand skal finde naade.

Huo som atspør Gudz Ord / hand skal faa det rigelige / Men huo som det icke meen met aluore / hand bliffuer ekon verre der aff.

Huo som frycter HERREN / hand finder paa den rette Lærdom / Oc hand gør Retferdighed skinnende lige som it Liuss.

Den vgudelige lader sig icke straffe / oc hand veed at behielpe sig / met andre Folckis Exempel i sit opset.

En fornumstig Mand foracter icke gode Raad / Men den som vild oc hofferdig er / hand frycter sig inted / alligeuel at hand haffuer giort huad hand vilde.

Gør inted vden beraad / Saa angrer dig det icke naar det er giort.

Gack icke paa den vey / som du kant falde / Oc ey heller der som du kant støde dig paa Stene. Fordriste dig icke der paa / at veyen er slet / Ja vocte dig ocsaa for dine egne børn.

Ehuad du tager dig faare / da forlad dig paa Gud aff gantske hierte / Thi det er at holde Gudz Bud. Huo som tror Gudz ord / hand acter Budene. Oc huo som forlader sig paa HERREN / hannem skal inted fattis.

Huo som frycter HERREN / hannem skal inted ont vederfaris / Men naar hand er fristet / da skal hand frelsis igen.

Den Vise lader Gudz ord icke bliffue sig kedsommeligt / Men en Øyenskalck sueuer som it Skib i det brusinde Haff. It forstandigt Menniske holder fast ved Gudz ord / oc Gudz ord er hannem vist / som en klar tale.

Bliff viss paa Sagen / der effter tale der om / Lad dig først vel lære / saa kant du suare.

En

En Daaris hierte / er lige som it Hiul paa vognen / oc hans tancker løbe omkring / lige som it hiulnaff.

Lige som en Stodhest gnegger / mod alle Og / Saa henger en Oyenskalck sig til alle Bespaattere / oc siger / hui skal en dag vere helligere end den anden: Efftерdi at Solen gør dog alle dage lige om aaret:

HERRENS Visshed haffuer saa giort forskel paa dem / och hand haffuer saa skicket Aarsstid oc Hellige dage / Hand haffuer vdualt nogle / och giort dem hellige for andre dage. Lige som alle menniske ere skabte aff Jorden / oc Adam aff Støff / oc HERREN haffuer dog giort forskel paa dem / effter sin mangfoldige Visshed / Och hand haffuer skicket mange haande skickelser blant dem. Nogle haffuer hand velsignet ophøyet oc giort hellige / oc kaldet dem til sin Tieniste. Men nogle haffuer hand forbandet / oc fornedret / och nedkast dem aff deris Stat. Thi at de ere i hans Haand / lige som leer i Paattemagerens haand. Hand gør alle sine gerninger / som det er hannem behageligt. Saa ere oc Mennisken i hans Haand / som dem haffuer giort / oc hand giffuer huer som hannem tyckis got at vere.

Saa er det Gode skicket mod det Onde / oc Liffuit mod Døden / oc den Gudfryctige mod den Vgudelige. See til alle den Høystis gerninger / Saa ere der stedze tho / mod tho / oc it mod det andet.

Jeg er sist opuognet / som den der sancker op effter de andre om Høsten / oc Gud haffuer giffuit mig Velsignelse der til / at ieg haffuer och opfyllet min Perse / lige som i en fuld Høst. Seer / huorledis ieg haffuer icke arbeydet for mig / men for alle dem / som gerne vilde lære.

Lyder mig i store Herrer / oc i Regentere iblant Folcket / tager det til hierte. Lad icke Sønnen / Hustruen / Broderen / Frenden faa mact offuer dig / den stund du leffuer oc giff ingen dit Godz offuer / At det skal icke angre dig / oc du skalt bede dem der om. Den stund du leffuer oc haffuer aande / da giff dig icke vnder andre Menniske / Det er bedre / at dine Børn haffue dig behoff / end at du skalt see dem i henderne. Bliff du den øuerste offuer dit Godz / oc lad icke tage din ære fra dig. Naar dit endeligt kommer / at du skalt bort / da vddele din Arff.

Asenet bør sit foder / suøbe oc byrde / lige saa Suenden sid brød / straff oc arbeyde. Holt din Suend til arbeyde / saa haffuer du rolighed for hannem / Lader du hannem gaa aarkeløss / da vil hand vere en Juncker.

Aaget och selene bøye halsen / En ond Suend / træ oc knippel. Driff hannem til arbeyde / at hand gaar icke aarkeløss / Aarckeløsshed lærer meget ont. Leg hannem arbeyde paa / som en Suend bør / Vil hand da icke lyde / da set hannem i Stocken. Læg dog ingen for meget paa / oc holt maade i alle ting.

Haffuer du en Suend / da beskerme hannem / som dig selff / Thi at huo som hannem gør ont / hand staar effter dit Liff oc Leffnet. Haffuer du en Suend / da lad hannem holdis / som du vaare der selff / Thi du behøffuer hannem / som dit eget Liff.

Men holder du hannem ilde / at hand staar op / oc løber fra dig / Huor vilt du søge hannem igen:

XXXIIII.

VForstandige Folck bedrage sig selff / met daarlig forhaabelse / oc Daarer forlade sig paa Drøme.

Huo som acter paa Drøme / Hand griber effter Skuggen / oc vil tage fat paa Været. Drøme ere icke andet / end billede foruden verelse

Det som er vrent / huorledis kand det vere rent: Och det som falskt er / huorledis kand det vere sant:

Egen Spaadom oc vdtydning oc drøme ere inted / oc gøre dog suare tancker. Och der som det kommer icke aff den Høystis indskiudelse / da holt inted der aff / Thi at drøme bedrage mange Folck / och de feyle dem / som bygge der paa.

Mand behøffuer icke Løgn der til / at mand holder Budene oc mand haffuer nock i Guds ord / naar mand vil ret lere.

En vel forsøgt Mand forstaar meget / oc den som er vel forfaren kand tale om Vissdom. Men huo som icke er forsøgt / hand forstaar lidet / Och de vildfarendis Aander sticte meget ont.

Der ieg vaar end nu i vildfarelse / da kunde ieg oc lære meget / oc ieg vaar saa lærd at ieg kunde icke sige det altsammen / oc ieg er offte kommen der offuer i Dødzens fare / Indtil ieg bleff frelst der fra. Nu seer ieg / at de Gudfryctige haffue den rette Aand / Thi deris Haab staar til den / Som dem kand hielpe.

Huo som fryecter HERREN / hand taar icke rædis oc ey forferdis / Thi at hand er hans Tillid.

Vel den / som fryecter HERREN / Huor paa forlader hand sig: Huo er hans tradz: HERRENS Oyen see paa dem / som hannem elske. Hand er en veldig Beskyttelse / en stor Styrcke / en Beskermelse mod Hede / it Paulun mod den hede Middag /

dag / en Beuarelse mod snublen / en Hielp mod fald. Som fryder hiertet/oc glæder ansictet/oc giffuer karskhedliffuit oc vesignelse.

XXXV.

HVo som offrer aff wretferdigt godz/ hans Offer er en bespaattelse/Men denne de wgudeligis bespaattelse behager Gud aldelis inted.

De wgudeligis gaffuer behage den Høyste aldelis inted/oc synderne lade sig icke forlige met mange Offer.

Esa. 66.

Huo som offrer aff den Fattigis Godz/ Hand gør lige som den / der slacter Sønnen faar Faderens øyen.

Den Fattige haffuer inted / vden lidet Brød/Huo som tager det fra hannem/hand er en Mandrabere.

Huo som betager nogen sin Næring/ hand dræber sin Neste. Huo som icke giffuer en Arbeydere sin løn/hand er en Blodhund.

Naar som nogen bygger / oc bryder ned igen/Huad haffuer hand andet end arbeyde der aff:

Naar nogen beder / oc bander ret tuert emod/huorledis skal da HERren bønhøre:

Den som toer sig/ naar hand haffuer rørt ved it liig/oc rører der ved igen/Huad hielper det da at hand toer sig : Lige saa er det Mennisket / som faster for sine Synder / oc synder stedze igen/Huo skal høre hans Bøn/ oc huad hielper hannem hans faste:

At holde Gudz bud/det er it rigt Offer/at acte Gudz bud storlige/det offer hielper vel.

Huo som tacker Gud / Det er det rette Simle offer. Huo som gør barmhertighed/ Det er det rette Tackoffer.

Exo. 23. 45.

At offuergiffue synden/ det er en Gudztieniste/som HERREN behager/oc afflade at gøre wret/det er it ret Forligelse offer.

Men du skalt icke der faare obenbaris tomhendet faar HERREN/Thi mand skal oc saadant gøre/for Gudz bud skyld.

Den Retferdigis Offer gør Alteret rigt/ oc den luct er sød faar den Høyste. Den Retferdigis Offer er tacknemmeligt / oc det skal aldri forglemmis.

Giff Gud sin ære met glade øyen / Oc din første grøde vden al Brøst.

Huad som du giffuer / det giff gerne/ Oc hellige din Tiende gladelige.

Giff den Høyste / effter som hand haffuer giffuit dig / oc huad som din haand formaa/det giff met glade øyen/Thi at HERren som er en Betalere/ skal betale dig det siu folt.

Forminske din Gaffue icke/ Thi at det er icke tacknemmeligt. Søg icke din fordel/ naar du skalt offre / Thi at HERREN er en Heffnere/oc der gelder ingen personis anseelse faar hannem. Hand hielper den Fattige/ oc anseer ingens persone / oc hand hører den Plagedis bøn. Hand foracter icke de Faderløsis bøn/ oc en Encke / naar hun klager.

Enckernis taare rinde vel ned at Kinderne/Men de skrige op at / mod den / som dem vdtrenger.

Huo som tien Gud met lyst/ hand er tacknemmelig / Oc hans Bøn recker indtil skyerne.

De Elendigis Bøn / trenger gennem skyerne/ oc hun lader icke aff / før hun kommer frem/ oc hun stillis icke / før den Høyste seer der til. Oc HERREN skal dømme ret oc straffe/oc icke forsømme det / ey heller lide det lenge/ Før end hand skal sønderknuse den wmildis Lender / oc heffne sig paa saadant Folck/oc ødelegge dem alle/som plage de andre / oc hand skal nedkaste de Wretferdigis velde/oc giffue huer effter sine gerninger / oc betale dem/ som de det haffue fortient / Oc hand skal heffne sit Folck / oc glede dem met sin barmhertighed.

Lige som Regn kommer vel/naar tyrcke er / Saa kommer oc barmhertighed i nød vdi den rette tid.

XXXVI.

En deylig bøn:

HERRE almectige Gud/ forbarme dig offuer oss/ oc see der til / oc forferde alle Folck. Opløfft din Haand/offuer de Fremmede/ at de kunde see din mact. Huorledis du bliffuer hellig giort faar deris øyen hoss oss/ Obenbare dig saa herlige mod dem faar vore øyen / At de kunde kende / lige som wi kende/at der er ingen anden Gud/end du HERRE. Gør ny Tegen oc ny vnderlige Gerninger. Beuiss din Haand oc din herlige Arm. Opvør din grumhed/oc vdstyrt vrede/Ryck Modstanderen bort/oc sønderknuse Fienden/ Oc skynde dig der met / oc tenck paa din Eed / At mand kand prise dine vnderlige Gerninger. Jldens vrede/ skal fortere dem/som leffue saa tryggelige/oc de som gøre dit Folck bedrøffuelse / skulle ødeleggis. Sønderknuse Førsternis Hoffuit som ere vore Fiender/oc sige/Det ere aleniste wi.

Forsamle alle Jacobs slecter/oc lad dem vere din Arff/ lige som aff begyndelsen. Forbarme dig offuer dit Folck/ som haffuer naffn aff dig/oc offuer Jsrael/ som du kalder din første Søn. Forbarme dig offuer Jerusalem stad/der som din Helligdom er / oc der som du boer. Opret Zion igen/at dit ord kant opgaa der igen / at din ære kand bliffue stor iblant Folcket, Beuiss dig mod dem / som

haffue

haffue aff begyndelsen veret din Eyedom/ Oc opfylde de Spaadomme/ som ere kundgiorde i dit Naffn. Betale dem / som tøffue effter dig/ at dine Propheter kunde findis Sandrue. HERRE/ hør deris Bøn som paakalde dig/ effter Aarons velsignelse/ offuer dit Folck / Paa det at alle / som bo paa Jorden/kunde kende/at du HERRE est den euige Gud.

XXXVII.

Bugen tager allehonde Mad til sig / Dog er en Mad bedre end den anden.

Lige som Tungen smager vildbrad / Saa mercker it forstandigt Hierte falske ord.

It suigefult Menniske / kand føre en i Wlycke/Men den som forfaren er / veed at vocte sig der faare.

Huer Moder elsker alle Sønner / Oc det lyckis dog styndem bedre met en Daatter end met Sønnen.

En deylig Quinde gleder sin Hosbonde/oc en mand haffuer inted kærere. Er hun der til met venlig oc from / Da finder mand icke den Mands lige.

Huo som haffuer en duelig Boquinde/ hand holder sit Godz til raade / Oc hand haffuer en trofast Medhielpere/oc en Støtte som hand kand trøste sig paa.

Huor som inted Gerde er / der ødeleggis godzet / Oc huor som ingen Hustru er/ der gaar det Hosbonden / som hand ginge i vildfarelse.

Lige som mand icke tror en Beyrøffuere/ som sniger sig fra en Stad til en anden/ Saa tror mand oc icke den Mand/som haffuer ingen Rede / oc maa drage ind / huor som hand kommer silde.

Huer Ven siger vel / Jeg er oc Ven/ Men nogle ere aleniste Venner til naffnet.

Naar som Venner bliffue vrede paa huer andre / Da varer den vrede / indtil døden.

Ah hueden kommer dog den onde ting/ At al Verden er saa fuld aff falskhed.

Naar det gaar Vennen vel/da glæde de sig met hannem / Men naar det gaar hannem ilde / da bliffue de hans Fiende. De sørge met hannem for Bugens skyld / Men naar det trenger / da holde de sig til Skiolden.

Forglem icke din Ven / naar du est glad/oc tenck paa hannem / naar du bliffuer rig.

Huer Raadgiffuere / vil raade / Men nogle raade paa deris eget gaffn. Der faare vocte dig for Raadguiffuere/ Betenck først om det er nytteligt. Thi at hand tencker/ maa vel ske at raade for sig selff / oc vil lade dig staa i fare/oc siger / Du est paa den rette vey / Oc hand staar alligeuel mod dig / oc giffuer act paa/huorledis det vil lyckis.

Raadsla icke met den/som haffuer anckeri til dig/Oc tag dem icke i Raad/som dig hade.

Lige som naar du spør en Quinde om Raad / huorledis mand skal vere hendis Modstanderske venlig: Eller en mistrøstig / huorledis mand skal stride: Eller en Købmand/ huor dyre hand vil acte dine vare mod sine: Eller den som køber / huor dyre du skalt selie: Eller en Affuindzfuld/huorledis mand skal gøre velgerninger / Eller en Wbarmhertig / huorledis mand skal beuise naade: Eller den Lade / om stort arbeyde: Eller en Daglønere som ingen sted er boset/ huorledis mand skal icke gaa aff arbeyde: Eller en Lad Hussuend/om mange syster:

Tag icke saadant Folck i Raad / Men holt dig stedze til Gudfryctige Folck / der som du vedst / at de holde Gudz Bud. De som haffue lige sind / som du haffuer / de som haffue medlidelse met dig / om du snubler / Oc bliff hoss deris Raad/Thi du finder ingen trofastere Raad. Oc saadan en kand offte bedre see noget / end siu Vectere/ som side offuen paa Vartaarnet. Dog kalde oc paa den Høyste i alt dette / at hand skal forfremme din gerning / oc icke lade dig fare vild.

Før end du noget begynder / da spør tilforn/Oc før end du gør noget / da tag Raad der til. Thi at huor som mand begynder noget nyt/ der maa komme it aff disse fire/at det bliffuer gaat eller ont / at Liff eller Død følger der aff/Oc alt dette regerer altid Tungen.

Mangen er vel skickelig til / at giffue andre Raad / Oc hand er sig selff inted nyttelig.

Mangen vil giffue kloge Raad / oc mand hører hannem dog icke gerne/oc hand bliffuer en Tryglere/Thi hand haffuer icke naade aff HERREN der til / oc der er ingen Visdom i hannem.

Mangen er viss aff sin egen forfarenhed/hand gør gaffn met sine Raad / oc finder ret paa.

En viss Mand kand lære sit Folck/ oc hand gør gaffn met sit Raad / oc finder ret paa.

En viss Mand bliffuer høylige loffuit/ Oc alle de hannem see / prise hannem.

Huer haffuer en beskicket tid at leffue

vdi/

vdi/ Men Israels tid haffuer icke tal.

Den Vise haffuer en stor anseelse/ hoss sit Folck/ Oc hans naffn bliffuer euindelige.

XXXVIII.

MIt Barn/ prøffue huad dit Liff er sunt/ oc see/ huad som dig er vsunt/ det bruge icke. Thi at allehonde tien icke huer mand/ Saa haffuer oc icke huer mand lyst til allehonde.

Fyld dig icke met allehonde nydelig Mad/ oc ver icke for gerig til at æde. Thi at meget fraadzeri gør siugdom/ oc en vmettelig ædere faar bugured.

Mange haffue ædet sig ihiel/ Men huo som æder maadelige/ hand leffuer diss lenger.

Hedre Lægen met tilbørlig ære/ at du kant bruge hannem i din nød. Thi HERREN haffuer skabt hannem/ oc Lægedom kommer aff den Høyste/ oc Konger ære hannem. Lægens konst ophøyer hannem/ oc gør hannem stor hoss Førster oc Herrer.

Exod. 15

HERREN lader Lægedom voxe aff Jorden/ oc en fornumstig foracter hannem icke. Bleff dog det beske Vand søt/ formedelst it Træ/ Paa det mand skulde kende huad krafft det haffde. Oc hand haffuer giffuit Mennisken den konst/ at hand skulde prisis i sine vnderlige Gerninger. Der met helbreder hand oc fordriffuer sprecke/ oc Apotekeren gør Lægedom der aff. Summa/ Mand kand icke fortelle alle Gudz gerninger/ Oc hand giffuer alt det som gaat er paa Jorden.

Mit Barn/ naar du est siug/ da foracte det icke/ men bed HERREN/ saa skal hand gøre dig helbrede. Lad aff at synde/ oc gør dine hender vstraffelige/ oc rense dit Hierte aff alle misgerninger/ Offre sød luct/ oc Simle til Amindelse Offer/ oc giff it fet offer/ lige som du skulde bort. Der effter lad Lægen komme til dig/ Thi at HERREN haffuer skabt hannem/ oc lad hannem icke fra dig/ den stund du haffuer hannem behoff

Den tid kand komme/ at den Siuge bliffuer aleniste hulpen formedelst hine/ naar de bede HERREN/ at det maa bliffue bedre met hannem/ oc hand kand bliffue helbrede/ at leffue lenger.

Huo som synder faar sin Skabere/ Hand skal komme i Lægens hender.

Mit Barn/ naar som nogen døer/ Da begred hannem/ oc beklage hannem/ lige som dig vaare skeet stor sorg/ Oc klæd hans Legeme/ met tilbørlig skick/ oc bestyre hannem en hederlig Jordeferd. Du skalt græde bitterlige/ oc vere hiertelige bedrøffuit/ oc sørge/ effter som hand haffuer veret til/ i det minste en dag eller tho/ Paa det mand skal icke kunde tale ilde om dig. Oc trøste dig ocsaa igen/ at du skalt icke vere sorgfuld/ Thi at Døden kommer aff sorg/ oc hiertens bedrøffuelse gør styrcken skrøbelig.

Sorg oc Fattigdom gør hiertet ve i fristelse/ oc offuertræder.

Lad bedrøffuelse icke komme i dit hierte/ men sla hende fra dig/ oc tenck paa enden/ oc forglem det icke/ Thi der er ingen igenkommelse/ Det hielper hannem icke/ oc du gør dig skade. Tenck paa hannem/ lige som hand er død/ saa skalt du oc dø/ J gaat vaar det hoss mig/ J dag er det hoss dig.

Effterdi den Døde nu ligger i rolighed/ Saa lad oc aff at tencke paa hannem/ Oc trøste dig offuer hannem igen/ effterdi hans Aand er skild her fra.

XXXIX.

HVo som skal lære Scrifften/ hand kand inted andet arbeyde tage vare/ Oc den som skal lære/ hand skal inted andet haffue at gøre.

Huorledis kand den tage vare paa Lærdom/ som skal pløye/ oc den som gerne driffuer Øxen met suøben/ oc omgaar met saadanne gerninger/ oc veed inted andet/ end at tale om Øxen: Hand maa tencke/ huorledis hand skal pløye/ oc hand skal giffue Køerne foder aarle oc silde.

Desligest Snedkere oc Tømmermend/ som arbeyde dag oc nat/ oc vdskere Billede/ oc legge flid paa/ at gøre allehonde arbeyde/ De skulle tencke til/ at det bliffuer ret/ oc vere aarle oc silde der paa/ at de det kunde fuldkomme.

Desligest en Smid/ hand maa vere hoss sin Stæd/ oc tage vare paa sin Smedie/ oc hand bliffuer vansmectig aff ilden/ oc arbeyder sig træt faar Essien/ Hammer slagene fylde hans Øern/ oc hand seer vel til/ huorledis han kand gøre sin gerning ret/ Oc hand maa tencke/ huorledis hand kand gøre det rede/ oc vere der paa aarle oc silde/ at hand kand arbeyde det deylige.

Desligest en Paattemagere/ hand skal vere hoss sit arbeyde/ oc omdriffue Skiffuen met sine føder/ oc hand maa stedze gøre sin Gerning met sorg. Oc hand haffuer sin visse dags gerning. Hand skal skicke sine Kar aff leer met sine arme/ oc hand bucker sig træt til sine føder/ Hand skal tencke/ huorledis hand kand smuckt glassere dem/ oc feye Onen aarle oc silde.

Alle disse fortrøste dem paa deris Embede/ Oc huer gør sin flit der til/ at hand

kand gøre sit arbeyde/ Mand kand icke miste dem i Staden. Men mand kand ingen sted skicke dem bort / de kunde och icke tage vare paa nogen almindelig Befalning / oc ey regere i Menigheden. De kunde icke haffue Forstand til / at lære Scrifften / ey heller at predicke retten och Retferdighed. De kunde icke læse Ordsprock / Men de skulle tage vare paa timelig Næring / och de tencke icke lenger / End paa det / som de kunde vinde/ met deris arbeyde.

Men huo som vil giffue sig til/ at lære den Høystis low /Hand maa randsage alle de Gamlis visdom / och studere i Propheterne. Hand skal mercke de naffnkundige Folckis Gerninger/ oc tencke der paa/ huad de betyde oc lære. Hand skal lære de aandelige Ordsprock/ oc Øffue sig i den dybe Tale. Hand kand tiene Førster/ oc vere hoss Herrer. Hand kand lade forsende sig i fremmede Land/ Thi hand haffuer forsøgt/huad som kand vere gaffnligt hoss Folcket eller icke gaffnligt. Oc hand tencker huorledis hand skal staa aarle op/ at søge HERREN/ som hannem haffuer skabt / oc bede faar den Høyste. Hand lader sin mund trøstelige op/ oc beder for det gantske Folckis synder.

Oc naar HERREN er da saa forligt/ Da giffuer hand hannem Visheden Aand rigelige/at hand kand veldelige giffue vise Raad oc Lærdom / For huilcket hand tacker HERREN i sin Bøn. Oc HERREN giffuer naade der til / at hans Raad oc Lærdom faa fremgong. Oc hand betencker det før hoss sig selff/ der effter siger hand sit Raad oc Lærdom frem/ Och beuiser det met den hellige Scrifft. Oc mange forundre dem paa hans Visdom/oc hun skal aldri forgaa. Hand skal aldri forglemmis / och hans naffn skal bliffue stedze och altid. Huad som hand haffuer lært / Det skal mand predicke fremdelis/oc menigheden skal rose hannem. Den stund hand leffuer/haffuer hand it større naffn/end andre tusinde/oc effter sin død/ bliffuer hand i det samme naffn.

XL.

JEg haffuer end nu noget mere at sige / Thi at ieg er / lige som en fuld Maane. Lyder mig i hellige Børn / oc voxer som de Rosen / Der plantede ere hoss Becke / oc giffuer sød Lucť aff eder/ som Røgelse/ blomstris som Lilier / oc lucter vel. Siunger herlige/ oc loffuer HERREN i alle hans Gerninger / priser hans Naffn herlige / Tacker hannem och loffuer hannem met sang oc klingende gledskaff / oc siger saa i tacksigelsen.

Alle HERRENS Gerninger ere meget gode / oc huad som hand biuder / det skeer i ret tid. Oc mand taar icke sige / Huad skal det: Thi at de komme i deris tid som de vaare ynskede. Lige som der vandet stod effter hans Bud/ som mure/och vandene stode formedelst hans ord/ som de haffde veret befattede. Thi at huad som hand gør formedelst sit Bud/det er lysteligt/ och mand taar icke klage at der fattis noget naar hãdhielper

Alle Menniskens Gerninger ere faar hannem / Och der er inted skiult faar hans Øyen/Hand seer alting fra Verdens begyndelse/ indtil verdens ende / och der er ingen ting ny faar hannem. Mand taar icke sige/ Huad skal det: Thi at hand haffuer skabt huert serdelis/ at det skal tiene til noget.

Thi at hans Velsignelse flyder som en Strøm / och hand vander Jorden / som en/ Syndflod. Tuert emod / hans Vrede rammer paa Hedningene / Lige som naar hand lader it vandrigt Land tørris.

Hans Gerninger er ret hoss de Hellige/ men de Wgudelige støde sig der paa. Alt det som er skabt aff begyndelsen/det er de Fromme gaat / Men de Wgudelige skadeligt.

Menniskenn haffuer behoff til sit liff/ vand ild / iern / salt/mel/ hunnig/ melck/ vin / olie/ och klæder /alt dette kommer de Fromme til gode/oc de Wgudelige til skade.

Der ere och nogle aff Værene skabte til Straff/ oc de gøre skade met deris storm / oc naar straffen skal komme / da storme de / oc vdrette hans Vrede/ som dem haffuer skabt.

Jld/ Hagel/ Hunger/ Døden / alt dette er skabt til Heffn / de vilde Diur / Scorpioner/ Hugorme/ och Suerd ere och skabte til Heffn / til at forderffue de Wgudelige / De gøre hans befalning met glede / oc ere rede/ huor som hand haffuer dem behoff paa Jorden/oc naar timen kõmer/da lade de icke aff.

Dette er det/ som ieg begynte oc tenckte at scriffue/som er / At alle HERRENS Gerninger ere gode / oc huer er nyttelig i sin tid at mand taar icke sige/det er icke alt gaat/ Thi at huer er kostelig i sin tid/ derfaare skal mand loffue oc tacke HERRENS naffn met hierte oc mund.

Det er en elendig iammerlig ting/met alle Menniskis leffner aff Moders liff/ indtil de bliffue begraffne i Jorden / som er allis vor Moder. Der er altid sorge / fryct / forhaabelse / och paa det siste Døden/ Saa vel hoss den / som sider i stor ære / som hoss den ringeste paa Jorden. Saa vel hoss den / som bær Silcke oc Krune/som hoss den/ der haffuer en graa Vennicke paa. Der er stedze vrede/ nidkerhed/ genuordighed/ wfred oc Dødzens fare/ had oc trette.

Oc naar som nogen skal huile sig om natten paa sin Seng oc soffue / da faar hand atskillige Tancker. Naar som hand end huiler sig lidet / saa er det dog inted / Thi at hand forferdis i drøme / lige som hand saae Fienderne komme. Och naar som hand vogner op / oc seer at hand er tryg / Da er det hannem / som den der vndkommen er aff it Slag / och hand er vnderlige glad / at den redzel vaar inted. Saadant vederfaris alt Kød / baade Menniske oc Fæ / Men de Wgudelige siu gonge mere.

Mord / blod / trette / suerd / wlycke / hunger / forderffuelse oc plage / alt dette er skicket mod de Wgudelige / Thi at Syndfloden maatte ocsaa komme for deris skyld.

XLI.

ALt det som kommer aff Jorden / det skal bliffue til iord igen / lige som alle vand flyde til Haffuit igen.

Alle Gaffuer oc wretferdigt Godz skulle forsuinde / Men Sandhed bliffuer euindelige.

De Wgudeligis godz skal bortsigis / som en Beck / lige som it Torden forsuinder i Regn.

De ere glade / saa lenge som de tage Gaffuer / men paa det siste bliffue de dog til inted.

De Wgudeligis Efftërkommere / skulle icke faa Grene / och de Wretferdigis roed staar paa en bar Klippe. Oc der som de end stode i stor vedske oc hoss Vand / saa skulle de dog oprycki s/ før de bliffue mode.

Men at gøre vel / er lige som en velsignet Urtegaard / oc barmhiertighed bliffuer euindelige.

Huo som bierger sig met sit Arbeyde / oc lader sig nøye / hand haffuer it deyligt roligt Leffnit / det kaldis at finde it Ligendefæ offuer alle ligendefæ.

At affle Børn oc forbedre en Stad / gør en euig Amindelse / Men en erlig Quinde / mere end de baade.

Vin oc strenge Leeg glede hiertet / men Visdom er lysteligere / end de baade.

Piber oc Harper lyde vel / Men en venlig Tale bedre / end de baade.

Dit Øye seer gerne / det som lysteligt oc deyligt er / Men den grøne Sæd heller end de baade.

En Ven kommer til den anden i nød / Men Hosbonden oc Hustruen meget mere.

Den ene Broder hielper den anden i nød Men Barmhiertighed hielper meget mere.

Guld och Sølff opholde en Mand / Men meget mere it gaat Raad.

Pendinge oc Godz gøre frimodighed / Men meget mere HERRENS Fryct.

HERRENS fryct fattis inted / och hun behøffuer ingen Hielp.

HERRENS fryct / er en velsignet Urtegaard / oc inted er saa deyligt / som hun er

Mit Barn giff dig icke til trygleri / det er bedre at dø / end trygle.

Den som forlader sig paa en anden mands Bord / hand tencker icke at bierge sig met ære / Thi hand nødis til at synde / for fremmet mad skyld. Men en fornumstig viss Mand / tager sig vare der faare. Trygleri smager den wblue Mund vel / men paa det siste skal hand faa en ond kaaldesiuge der aff.

O Død huor bitter est du / naar it menniske tencker paa dig / som haffuer gode dage oc nock / oc leffuer vden sorg / oc den som det gaar vel i alle ting / oc gider end nu vel æder.

O Død / huor vel gør du mod den Nødtørfftige / som er skrøbelig oc gammel / Som ligger i megen sorg / oc haffuer inted bedre at haabis til / oc ey at vente sig.

Frycte Døden icke / Betenck / at det er saa skicket aff HERREN / offuer alt Kød baade offuer deris / som haffue verit faar dig oc som skulle komme effter dig. Oc huad vilt du staa emod Guds vilie / Huad heller du leffuer thi / eller hundrede eller tusinde aar? Thi at i Døden spør mand icke / huor lenge en haffuer leffuit.

XLII.

DE Wgudeligis Børn / och de som holde sig til de Wgudelige / bliffue idel Verstygelse.

De Wgudelige Børns arffue godz / forkommis / oc deris Efftërkommere skulle bliffue foractede.

Børnene skulle klage paa den wgudelige Fader / Thi at de ere foractede for hans skyld.

Ve eder i Wgudelige / i som forlade den Høystis Lou / heller i leffue eller dø / da ere i forbandede.

Lige som alt det / der kommer aff Jorden / bliffuer til iord igen / Saa komme de Wgudelige aff Forbandelse til fordømmelse

It Menniskis pine maa her vare / saa lenge som hand leffuer / Men de Wgudeligis naffn skal vdslettis / Thi det duer inted.

See til / at du beholder it gaat Naffn / Det bliffuer vissere / end tusinde store ligendefæ aff Guld.

Huor gaat it leffnet er / da varer det en liden tid / Men it gaat Naffn bliffuer euindelige.

Mine Børn/ Naar som det gaar eder vel/ da seer til oc bliffuer i Guds fryct. Huor faare bluis eder ved mine ord: Mand skammer sig offte/ der som mand icke skulde skamme sig/ oc samtycker offte/ det som mand icke skulle samtycke.

Fader oc Moder skulle skamme sig for Horeri. En Første och Herre for løgn. En Dommere oc Raad for wret. Menigheden oc Folcket for wlydelse. At gøre sin Neste och Ven ont. En Nabo at stiele. Skamme dig/ at du ligger met din arm paa Brødet offuer borde. Skamme dig at du staar ilde met dit Regenskaff/ oc icke tacker/ naar mand helser dig. Skamme dig/ at see effter Skøger/ och at vende dit ansict fra dine slectinge. Skamme dig/ at forvende Arffdel oc Morgengaffue/ oc at begære en andens Hustru. Skamme dig/ at begære en andens Pige/ oc at staa hoss hendis seng. Skamme dig/ at breyde din Ven noget/ oc naar som du giffuer hannem/ da foruid hannem det icke. Skamme dig at sige/ alt det som du haffuer hørt/ oc at obenbare hemmelig betrod tale. Saa skammer du dig rettelige/ och du skalt bliffue alle Folck kær oc affholden.

Men skamme dig icke for noget aff disse stycker/ oc gør icke wret for nogē mands skyld som er/ ved den Høystis low oc pact. At holde den Gudfryctige ved Retten. At handle trolige met din Neste och Stalbroder. At vende Arffdelen til dine Venner. At flitelige holde ret Maade oc Vect. At vere til fredz/ huad heller du vinder meget eller lidet. At handle rettelige met timeligt Godz/ i køb oc sal. At flitelige opføde Børn. At hudstryge vel den onde Suend. At beuare din ting vel for en ond Quinde. At indelycke alting vel/ huor som huer snapper at sig. At telie oc affueye/ alt det mand skal giffue dem i henderne/ at opscriffue al vdgifft oc indtect. At vnderuise de Wforstandige oc Daarer. Och de aldelis gamle Folck/ at de icke kiffuis met de Vnge. Saa bliffuer du it ret velskicket Menniske/ oc du skalt prisis hoss alle Folck.

En Daatter som er wgifft/ gør sin Fader megen vect/ oc den sorg for hende/ betager hannem megen søffn. Den stund hun er vng/ at hun maatte bliffue gammel. Eller naar hun finge en Mand/ at hand kunde bliffue hende vred. Eller at hun kunde skendis/ den stund hun er end nu Jomfru/ och bliffue siuglig i sin Faders huss. Eller naar hun er hoss Manden/ At hun skulde icke skicke sig rettelige/ eller at hand skulde icke faa barn met hende.

Naar din Daatter er icke blu/ da holt hende vnder tuang/ at hun skal icke gøre dig til en spaat faar dine fiender/ oc den gantske Stad skal tale om dig/ oc du skalt høre forsmedelse aff huer mand/ oc skamme dig faar alle folck.

See dig icke omkring effter deylige menniske/ och ver icke saa gerne hoss Quinder. Thi at lige som Møl komme aff kleder/ saa kommer meget ont aff Quinder. Det er tryggere at vere hoss en ond Mand/ end hoss en venlig Quinde/ som gør hannem til forhaanelse oc bespaattelse.

XLIII.

Guds. gerninger Solen.

JEg vil nu prise HERRENS gerninger/ aff den hellige Scrifft/ Forkynde hans Gerninger/ som ieg haffuer læst dem.

Solen giffuer al Verden liuss/ oc hendis Liuss er det aller klariste liuss.

Det er oc icke end giffuit Helligen aff HERREN/ at de kunde vdsige alle hans vnderlige Gerninger/ Thi den almectige HERRE haffuer giort dem for store/ oc alle ting ere for store/ at loffue effter deris verdighed. Hand alene randsager affgrunden/ oc Menniskens hierte/ och veed huad/ de tencke. Thi at HERREN veed alle ting/ och seet/ paa huad tid huer skal ske. Hand forkynder/ det som fremfaret er oc det som tilstunder/ oc obenbarer det som skiult er/ Hand forstaar al Lønlighed/ och ingen Dag er skiult faar hannem. Hand beuiss sin store Visdom herlige/ oc hand er fra euighed indtil euighed/ mand kand huercken gøre hannem større eller ringere/ oc hand behøffuer ingen mands Raad.

Huor lystelige ere alle hans Gerninger alligeuel at mand neppelige kender en gnist der aff. Det leffuer altsammen/ och bliffuer stedze oc altid/ och huor til hand behøffuer dem/ da ere de alle lydige. Der ere stedze thu mod thu/ oc it mod it/ oc huad som hand gør der er ingen brøst paa/ oc hand haffuer skicket huert/ huer til som det skal besynderlige vere nytteligt.

Oc huo kand see sig mæt paa hans herlighed: Mand seer hans Herlighed/ paa den mectige store Høylighed/ paa det klare Firmamente/ paa den deylige Himmel.

Firmamente Solen.

Naar Solen gaar op/ da kundgør hun dagen/ hun er den Høystis vnderlige Gerning. Om middagen tørrer hun Jorden/ oc huo kand bliffue for hendis Hede: Hun gør hedere end mange One/ oc brender Bierge/ oc blessidel hede fra sig/ och hun giffuer saa klart Skin fra sig/ at hun forblinder øyene. Det maa vere en stor HERRE/ som hende giorde/ oc befalede hende at løbe saa snart.

Maanen.

Oc Maanen/ skal i sin tid skinne i den gantske verden/ oc gøre skilssmaal paa Maanedene/ oc vddele aaret/ effter maanē regner

mand

mand Høytider / Det er it Liuss som formindskis oc voxer til igen / Hand gør Maanede / Hand voxer oc forandler sig underlige.

Stierner.

Hand liuser oc den gantske Himmelske Hær i det høye / paa Firmamentet / oc de klare Stierner pryde Himmelen. Saa haffuer HERREN i det Høye budet dem at opliuse Verden / Formedelst Gudz ord holde de deris Skick / oc vaage sig icke trette.

Regnbuen.

See til Regnbuen / oc loffue den som hannem giorde / Thi hand haffuer meget deylig Farffue.

Himmelen.

Hand giorde Himmelen deylige trind / oc den Høystis Haand vdbridde hannem.

Sne. Liunet.

Formedelst hans ord falder stor Sne / Oc hand lader liunet vnderlige sla tilsammen / at Himmelen lader sig op / oc Skyerne sueue / lige som Fulene flue. Hand gør formedelst sin Krafft Skyerne tycke / at der falder Hagel aff / Hans Torden forferder Jorden / oc Bierge beffue faar hannem.

Hagel. Torden Vær. Sne.

Formedelst hans vilie bleff Synden Vær oc Norden vær / oc lige som Fulene flue / saa vende Værene dem / oc blese Sne iblant huer anden / at hand kaster sig tilsammen / lige som Gresshopper legge sig ned. Hand er saa huid / at hand blinder øyene / oc Hiertet maa forundre sig / paa saadan vnderlig regn.

Rimfrost.

Hand strør Rimfrost paa Jorden lige som salt / oc naar det fryss / da bliffue hussegle lige som spiud paa stage. Oc naar det kolde Norden vær bleff / da bliffuer vandet til Jss / huor som vand er / der bleff det offuer / oc iført vandet lige som vdi it Harnisk. Det forderffuer Biergene / oc forbrender Orcken / oc borttørrer alt det som grønt er / lige som en Ild. Der emod hielper it tyckt Taag / oc Dug effter heden / de verquege alting igen.

Jss.

Haffuit

Ved sit ord / formen hand Haffuit / at det icke vdbryder / oc hand haffuer saaet Oer der vdi. De som ferdis paa Haffuit / de sige aff den farlighed / oc wi som det høre / forundre oss. Der vdi ere syeldsyne vnderlige ting / atskillige Diur oc Hualfiske / iblant dem seyler mand hen.

Vnderlige ting i haffuit.

Summa / ved hans ord bestaa alle ting / der som wi end sige meget / saa kunde wi dog icke komme der til / Snart at sige / Det er aldelis Hand. Naar som wi end rose alting høylige / huad er det? Hand er end dog meget høyre end alle hans Gerninger. HERREN er wsigelige stor / oc hans mact er vnderlig. Loffuer oc priser HERREN / saa høyt som i kunde / Hand er dog alligeuel høyre. Priser hannem aff al Krafft / oc lader icke aff / J skulle alligeuel icke komme det aff sted / Huo haffuer seet hannem / at hand kunde tale om hannem?

Huo kand prise hannem saa høylige / som hand er? Wi see det minste aff hans gerninger / thi at mange større ere end nu skiulte faar oss. Thi at alt det som er til / det haffuer HERREN giort / oc hand giffuer de Gudfryctige det til kende.

XLIIII.

Lader oss loffue de naffnkundige Folck / oc vore Fedre / effter huer andre.

HERREN haffuer giort mange herlige ting mod dem / aff begyndelsen / ved sin store mact. De haffue vel regeret deris Kongerige / oc giort loffilge Gerninger. De haffue veret vise i Raad oc spaadom. De haffue regeret Land oc Folck / met raad oc Scrifftens forstand. De haffue lert Musicam / oc dictet aandelige Viser. De haffue oc veret Rige / oc de haffue hafft stort Godz / oc regeret i Fred / den stund de vaare her. Saa haffue de alle verit loffilge i deris tid / oc rosede i deris Liff / Oc de lode it erligt Naffn effter sig. Men de andre haffue ingen priss / oc de ere omkomne / lige som de haffde aldri verit. Oc der de end leffde / da vaare de / lige som de haffde icke leffuit / Oc deris Børn ocsaa effter dem.

Men disse hellige Folck / hues retferdighed icke bliffuer forglemt / haffue beholdet en god Arffue / met deris Børn. Deris Efftferkommere ere bleffne i Pacten / oc for deris skyld ere deris Børne børn stedze oc altid bleffne ved mact / oc deris Loff skal icke forgaa. De ere begraffne i Fred / Men deris naffn leffuer euindelige. Folckene tale om deris Visdom / oc Menigheden kundgør deris Loff.

Enoch behagede HERREN vel / oc hand er borttagen / at hand skulde vere Verden en paamindelse til Penitentze.

Enoch. Gene. 5.

Noe bleff funden wstraffelig / Oc i vredens tid fant hand naade / oc hand er beuaret offuer paa Jorden / der Syndfloden kom. Hand anammede Pacten for Verden / At alt Kød skulde icke mere vdslettis aff Syndfloden.

Noe. Gen. 7.

Abraham en offuermaade naffnkundig Fader for mange Folck / hand haffuer icke sin lige i ære. Hand holt den Høystis Low / Oc Gud giorde en Pact met hannem / oc stictede den samme Pact i hans Kød / Oc hand bleff funden trofast / der hand fristedis. Der faare loffuede Gud hannem met en Eed / At ved hans Sæd / skulde Hedningene velsignis / Oc at hand skulde formeris / lige som Jordens støff / Oc at hans Sæd skulde ophøyis lige som Stiernerne / oc bliffue

Abraham. Gen. 17.

Gen. 22. Psal. 72.

Arffuinge / fra det ene Haff indtil det andet / oc fra Landet indtil Verdens ende.

Oc hand stadfeste den samme velsignelse offuer alle Menniske / oc den Pact oc lige saa met Isaac / for hans Faders Abrahams skyld. Oc hand loed den komme oc bliffue paa Jacob / Hand haffuer naadelige velsignet hannem / oc giffuit hannem Arffue / oc affskild hans Del / oc skifft iblant de tolff Slecter.

Isaac. Jacob.

XLV.

Mose.

HAnd loed komme aff hannem / den hellige Mand Mose / som vaar elskelig oc verdig faar den gantske verden / oc hand haffde yndest baade hoss Gud oc Mennisken / Hues naffn der høylige prisis. Hand ærede hannem ocsaa / lige som de hellige Fedre / oc ophøyde hannem høyt / saa at Fienderne motte fryncte hannem / oc hand loed hannem gøre mange Tegen met ord. Hand giorde hannem herlig faar Konger / oc gaff hannem befalning / til sit Folck / oc betede hannem sin Herlighed. Hand vdualde hannem til en hellig Stat / for sin troskaff oc sactmodighed skyld / oc hand skilde hannem fra alle Menniske. Hand loed hannem høre sin røst / oc førde hannem i den mørcke Sky. Hand gaff hannem Budene næruerendis / som er / Liffzens oc visdoms Low / At hand skulde lære Jacob Pacten / oc Israel sine Rette.

Exo. 7. 8

Hand ophøyde Aaron hans broder aff den samme Leui Slect / oc vdualde hannem lige saa. Hand giorde en euig Pact met hannem / oc gaff hannem Prestedømet iblant Folcket. Hand kledde hannem erlige oc deylige / oc fick hannem en herlig Kiortel paa / oc førde hannem i allehonde prydelse. Hand vebnede hannem met kostelige Smider / oc hand førde hannem i Vnderkledet / vdi den Lange kiortel oc Liff kiortel. Oc hand hengde mange Guldbielder oc knappe trint om kring hannem / At det skulde klinge / naar hand gick vd oc ind / oc at den kling skulde høris i Helligdommen / met huilcket hans Folck skulde ihukommis faar Gud.

Aaron. Exo. 4. Exo. 28.

Ja den hellige kiortel / som vaar besticket met Guld / gult silcke oc skarlagen. Mactskiolden paa brystet / met Liuset oc Retten / konstelige arbeydet / met ædele Stene / i huilcke de tolff Israels Slecters naffn vaare vdgraffne / oc befattede i Guld / aff Stensnidere / at de skulde ihukommis faar Gud. Det gyldene Span paa Hatten / som Helighed vaar graffuen vdi / huilcket som vaar altsammen herligt / kosteligt / lysteligt oc deyligt Mand haffde aldri seet saadant faar hannem. Der maatte oc ingen anden føre sig i dem / Vden hans Børn alene / oc Børne børn stedze oc altid. Hans Offer fuldkommedis daglige tho gonge. Mose fyllede hans hender / oc saluede hannem met den hellige Olie.

Leuit. 8.

Pacten bleff giort met hannem / at hand oc hans Sønner skulde tiene hannem euindelige / saa lenge som Himmelens dage varede / vere Prester / oc velsigne hans Folck i hans naffn. Hand vdualde hannem aff alle Leffuende / at hand skulde offre HERREN / Madoffer oc Røgoffer / til en sød luct oc amindelse / at forlige Folcket. Hand befalede hannem sit ordis Embede / at hand skulde lære Jacob hans Vidnisbyrd / oc opliuse Israel met hans Low.

Der opsette vel andre sig mod hannem / oc bare affuind ved hannem i Orcken / som vaar / de der vaare met Dathan oc Abiram / oc Korahs rasende parti. Men HERREN saa det / oc det behagede hannem icke. Oc de bleffue opslugede vdi en grum vrede / Hand betede en forferdelig vnderlig Gerning mod dem / oc opsløg dem met sin Ild.

Dathan Abiram Korah. Num. 16

Hand ærede Aaron end ydermere / oc gaff hannem en Arffdel / som er / at hand delde al den første Grøde til hannem. Hand skickede dem først Brød nock faar alle andre / Thi at de skulde æde HERRENS Offer / som hand gaff hannem oc hans Sæd. Men de maatte icke haffue del i Landet / oc ey arffue met Folcket / Men HERREN vaar deris Del oc Arffue.

Phinees Eleasars søn vaar den tredie i saadan ære / Hand vaar nidkær i Gudz fryct / Oc der Folcket affalt / da stod hand trolige / fast oc dristig / oc forligte Israel. Der faare bleff Fredens Pact hannem giffuen / at hand skulde vere forstandere offuer Helligdommen oc Folcket / oc at hand oc hans Sæd skulde euindelige haffue den Prestelige verdighed. Lige som Pacten er giort met Dauid / aff Juda Slect / at der skulde alene vere en Konge aff hans sønner. Saa skulde oc Aaron oc hans Sæd vere Arffuinge / At mand skulde lære oss Visdom / oc regere hans Folck rettelige / Paa det at deris stat oc herlighed icke skulde forgaa / men bliffue stedze oc altid hoss dem.

Phinees Num. 25

XLVI.

JEsus Naue / vaar en Kempe i Strid / oc en Prophete effter Mose / som beholt stor Seyer / for Gudz vdualde (som hans naffn giffuer til kende) oc heffnde dem paa Fienderne / aff huilcke de plage

Jesus Naue.

dis /

dis/Paa det at Jsrael skulde faa sin Arffue. Hand lagde ære ind / der hand racte sin Haand vd/ oc drog Suerdet mod Stæderne. Huo haffuer nogen tid staaet saa driste- lige: Hand fangede HERRENS Fiender. For hans skyld stod Solen / oc en dag bleff saa lang som tho.

Iosue 10.

Hand kallede paa den Høyste oc mectige/ der hand trengde sine Fiender alleuegne/ Oc den store HERRE bønhørde hannem/oc hand lod saare store Hagelstene falde paa Fienderne/oc ihielslo modstandere / der de droge ned. Oc Hedningene fornumme/ huad Skud disse haffde/oc at HERREN vaar selff næruerendis i striden/ Oc hand iagede effter de Veldige.

Caleb. Nu. 14.

Oc i Mose tid / giorde hand oc Caleb Jephunne søn en god gerning/ Da stode de emod Menigheden / oc formente Folcket at synde / oc stillede det skadelige Oprør. Der faare bleffue de tho alene beuarede/ iblant sex hundrede tusinde Mend / oc de indførde Folcket til Arffue i det Land / som melck oc hunnig flød vdi. Oc HERREN beuarede Caleb ved Liffs krafft/ indtil hans Allerdom/at hand drog op paa Biergene i Landet/oc hans Sæd besad den Arffue/Paa det at alle Jsraels børn skulde see/ huor gaat det er/ at lyde HERREN.

Iosue 14

Dommere.

Oc de Dommere / huer ved sit naffn/ som icke bedreffue affguderi / oc ey fulde fra HERREN/bliffue oc prisede. Deris been grønis end nu stedze / der som de ligge / Oc deris naffn prisis i deris Børn / paa huilcke det er arffuit.

Samuel.

Oc Samuel HERRENS Prophete/som elskis aff sin Gud/begynte it Kongerige/oc saluede Førster offuer sit Folck. Hand dømde Menigheden effter HERRENS Low/oc HERREN saa til Jacob igen. Oc samme Prophete bleff funden retsindig oc trofast / oc mand kende / at hans Spaadomme bleffue visselige sande. Hand kallede paa den Mectige HERRE / der hand trengde sine Fiender alleuegne / oc offrede vnge Lam. Oc HERREN tordnede ned aff Himmelen/ oc loed sig høre vdi it stort Vær/oc nedslo de Førster i Tyro / oc alle Philisternis Herrer. Oc faar hans endeligt/ før hand døde / vidnede hand faar HERREN / oc faar hans Saluede / At hand haffde icke taget pendinge aff noget Menniske/ia icke end heller en sko/ Oc inted Menniske kunde beuise hannem noget offuer. Oc der hand vaar nu soffnet / spaade hand / oc kundgiorde Kongen sit endeligt / Oc hand loed høre sig vdaff Jorden / oc spaade/ At de vgudelige Folck skulde omkomme.

1. Reg. 7

1. Re. 12.
1. Re. 25.

XLVII.

Der effter i Dauidz tid/ spaade Nathan.

2. Re. 12. Nathan Dauid.

Oc Dauid vaar vdualt iblant Jsraels børn / lige som det fede aff offer vaar Gud tilmynder. Hand omgicks met Løwer / lige som hand haffde legt met Bucke kid / oc met Biørne/lige som met Lam / J sin Vngdom slo hand Kempen ihiel / oc tog forsmedelsen bort fra sit Folck. Hand opløffte sin haand/ oc kaste met Slyngen/ oc nedslo den hoffmodige Goliath. Thi at hand kallede paa den høyste HERRE / Hand bestyrckede hans Haand/ at hand ihielslo den stercke Stridzmand/oc ophøyede sit Folckis Horn. Hand loed rose hannem / lige som thi tusinde Mends verd/ oc ærede hannem met gudommelig Velsignelse/at hand fick den Kongelige Krune. Hand slo Fienderne alleuegne/ oc vdslette Philisterne / sine Modstandere / oc sønderbrød deris Horn / lige som det er end nu sønderbrudet paa denne dag.

1. Re. 17.

1. Re. 18.

For huer gerning tackede hand den Helligste oc den Høyste / met en deylig Sang. Hand sang aff gantske hierte / oc elskte den som hannem haffde giort. Hand stickede Sangere hoss Alteret / oc loed dem siunge sine søde Sange. Oc hand stickede at holde herlige Hellige dage/ oc at mand skulde holde aarss Høytider herlige / det gantske aar igennem / til at loffue HERRENS Naffn / oc at siunge om morgenen i Helligdommen. HERREN forlod hãnem hans synder / oc ophøyde hans Horn euindelige/ Oc hand giorde en Pact met hannem / At Kongeriget oc den Kongelige Stoel i Jsrael skulde bliffue hoss hannem.

Effter hannem bleff Salomon hans kloge søn konge/ huilcken Faderen haffde stickedt god Rolighed/at hand regerede i Fred. Thi at Gud haffde giort alting stille trint om kring/ At hand skulde bygge hans Naffn it Huss / oc opreyse en Helligdom / som skulde bliffue stedze oc altid. O huor vel lærde du i din Vngdom / oc du vaast fuld aff forstand/ lige som vand skiul Jorden. Oc du haffuer opfyldet alting met Ordsprock oc lærdom/oc dit Naffn bleff røctet longt borte paa Øerne/ oc for din fred skyld holt huer mand aff dig/ oc haffde dig kær. Alle Land forundrer sig paa dine Viser/ Ordsprock / Lignelser oc Vdlegelser/oc loffuede HERren/som kaldis Jsraels Gud. Du lagde saa meget Guld sammen/som thin/oc saa meget Sølff som Bly.

Salomon. 1. Reg. 4.

Dit hierte hengde sig til quinder/ oc du lodst besuige dig/oc hengde en Beskemmelse paa din ære / Oc du giorde det saa / at dine

Børn maatte vere forskudne / oc at vreden gick offuer dine Efterkommere / At straffe din daarlighed met / At Kongeriget bleff atskilt / oc at der opkom it affgudisk Kongerige i Ephraim.

Men HERREN vende sig icke fra sin Barmhertighed / oc foruende icke sin tilsagde Gerning / oc hand vdslette icke aldelis sin vdualdis Efterkommere / oc hand tog icke sin Elskeligis Sæd bort / Men hand beuarede end noget til Jacobs Folck / oc en roed aff Dauid.

3.Reg.12

Oc Salomon soff hen met sine Fedre / oc loed Roboam effter sig aff sin Sæd / en vforstandig Mand / til at regere Folcket / som haffde ingen forstand / huilcken der met sit eget sind kom Folcket til at affalde. Der til Jeroboam Nebats søn / som kom Jsrael til affguderi / oc førde Ephraim i synd / oc deris Synder bleffue gantske mange / At de bleffue paa det siste fordreffne aff deris land / Thi at de optenckte allehonde Affguderi / indtil der kom Heffn offuer dem.

Roboam. Jeroboam. 3.Re.10.

XLVIII.

OC den Prophete Elias vdbrød lige som en ild / oc hans ord brende som it Bluss. Oc hand førde Dyr tid offuer dem / oc hand giorde dem ringere ved sin Nidkærhed / Thi at hand tillucte Himmelen formedelst HERRENS Ord. Tre gonge kom hand ild ned. O huor herlig haffuer du verit Elias met dine vnderlige Tegen: Huo er saa herlig som du:

Elias. 3.Re.17.

Du opuacte en Død / formedelst HERRENS ord / oc førde hannem aff Helffuede igen. Du nedkaste hoffmodige Konger aff deris Seng oc ødelagde dem. Du hørde paa Sina bierg / den tilkommende straff / oc heffnen i Horeb. Du spaade de Konger / som skulde straffe / oc du skickede Propheter effter dig. Du est borttagen i en Storm / met en gloende Vogn oc Heste. Du est skicket til at straffe / i sin tid / at stille vreden / før end grumhed kommer. At vende Fedrenis hierte til børnene / oc igen føre Jacobs slecter. Vel dem / som dig skulle see / oc æris for dit Venskaff skyld / Der skulle wi haffue det rette Liff.

Mala.4.

Der Elias vaar borte i Været / da kom hans aand rigelige paa Eliseum. J hans tid fryctede hand icke nogen Første / oc der kunde ingen offueruinde hannem. Hand lod sig icke tuinge / Oc der hand vaar død / spaade end da hans Legeme. Der hand leffde / giorde hand Tegen / oc der hand vaar død / giorde hand vnderlige Ting. Dog halp det alt-sammen icke / at Folcket vilde bedre sig / oc offuergiffue deris synder / indtil de bleffue fordreffne aff deris Land / oc bortspridde i alle Land / oc der bleff en liden Hob igen / oc en Første i Dauids huss. Blant huilcke nogle giorde det / som Gud behagede / Men nogle syndede suarlige.

Eliseus 4.Re.2.

Ezechias befeste sin Stad / oc ledsagede der vand ind / Hand loed graffue i Klippen / oc gøre Brynde. J hans tid drog Sennacherib op / oc sende Rabsacen / Hand opløffte sin haand mod Zion / oc tradzede met stort hoffmod. Da beffuede deris hierte oc hender / oc dem bleff bange / som en Quinde i Barns nød. Oc de paakallede den barmhertige HERRE / oc opløffte deris hender til hannem / oc den Hellige i Himmelen bønhørde dem snart / oc frelste dem / ved Esaiam. Hand slo de Assyriers Hær / oc hans Engel ødelagde dem. Thi at Ezechias giorde / det som HERREN behagede vel / oc hand bleff stadig paa Dauids sin Faders vey / som Esaias lerde hannem / Huilcken som vaar en stor oc sandru Prophete / i sin spaadom.

Ezechias. 4.Re.18 19. Senacherib. Esa.37.

Esaias.

Vdi hans tid / gick Solen til bage igen / oc hand forlengde Kongens Liff / Hand spaade met en rig Aand / huad som skulde ske paa det siste / oc hand trøstede de Bedrøffuede i Zion / Met huilcket de kunde trøste sig stedze oc altid. Hand forkyndede det tilkommende oc skiulte / før end det kom.

XLIX.

DEt naffn Josias / er som en ædel Luct aff Apoteken / Hand er sød lige som hunnig i munden / oc som en Strengelæg hoss vin. Hand haffde stor naade / at omuende Folcket / oc at borttage Affguders verstyggelighed. Hand forlod sig aff gantske hierte paa HERREN / Hand oprette den rette Gudztieniste igen / der Landet vaar fult met Affguderi.

Josias. 4.Re.23

Alle Konger / vndertagne Dauid / Ezechias oc Josias / syndede / Thi de forlode den Høystis Low. Der effter haffde det ende / met Juda Konger / Thi at de nøddis til at offuergiffue deris Kongerige for andre / oc it fremmet Folck deris Herlighed / De opbrende Helligdommens vdualde Stad / oc giorde hans Gader øde / Lige som Jeremias spaade / huilcken de plagede ilde / Hand vaar vdualt til en Prophete i Moders Liff / at hand skulde oprycke / sønderbryde oc forstyre / oc atter bygge oc plante igen.

Juda konger.

Iere.38. Jeremias.

Ezechiel saa HERRENS herlighed i en Syn / som hand visde hannem aff den Vogn Cherubim, Hand spaade mod

Ezech.1 Ezechiel.

Fienderne /

Ezechi. De XII. propheter

Fienderne/ Oc kundgiorde dem trøst / som
gøre ret.

Oc de tolff Propheters been grønis end
nu/ der som de ligge. Thi de trøstede Jacob
oc tilsagde Forløsning / som de skulde visse-
lige haabis til.

Sorobabel. Sach. 3. 1. Esd. 3. Nehemias. Nehe. 7. Sup. 44

Huorledis ville wi prise Sorobabel?
der vaar som en Ring paa den høyre haand
Oc Jhesus Josedechs søn / huilcke der i de-
ris tid bygde Templen /och oprette HER-
REN det hellige Huss igen / som skulde
bliffue til en euig Herlighed.

Oc Nehemias er altid verd at loffue/som
oprette oss de nedkaste Mure igen / och sette
Portene met laase / och opbygde vore Huss
igen.

Enoch. Ioseph. Gen. 50. Seth. Sem. Adam.

Der er ingen skabt paa Jorden som lig-
nis ved Enoch /thi at hand er borttagen aff
Jorden. Joseph oc icke / som vaar en Herre
offuer sine brødre/ oc sit Folckis Opholdere.
Hans Been bleffue førde hiem igen.

Seth oc Sem / vaare i stor ære iblant
Folcket.

Men Adam er æret offuer alt det som
leffuer/ Thi hand er først skabt aff Gud.

L.

Simon.

SImon Onie søn / Den yp-
perste Prest / som i sin tid
bygde omgonge omkring
Huset/ oc sette Pillere det
til / och førde Grunduollen
end en gong saa høyt op/oc
beridde omgongen igen offuen paa Tempe-
len. Vdi hans tid vaar brønden forfalden/
den ferdede hand met Kaaber. Hand sørge-
de for sit Folckis skade / och giorde Staden
fast mod Fiender.

Hand giorde en kaastelig Gerning/ at
hand kom Folcket til ret Skick igen.

Naar hand gick frem aff Forhenget/da
skinde hand/ lige som Morgenstiernen / gen
nem Skyerne / som den fulde Maane / lige
som Solen skin paa den Høystis Tempel/
som Regnbuen met sin deylige farffue/ som
it deyligt Rosen om vaaren/ som Lilier hoss
vand/ som Røgelse træ om vaaren/som op-
tent røgelse vdi it røgelse Kar / som en Guld
stob pryder met atskillige edele Stene / som
it fructsommeligt Olie træ / och lige som it
høyt Cipress træ.

Exo. 28.

Naar hand tog den deylige lange Kior-
tel paa/ oc førde sig i den gantske Prydelse/oc
gick til det hellige Altere / da prydede han-
den gantske Helligdom trint omkring. Men
naar hand tog Offerstyckene aff Presternis
hender/ oc stod hoss Ilden / som brende paa
Alteret /da stode hans Brødre trint omkring
hannem/lige som Cedern plantede paa liba-
no/ oc stode omkring hannem som Palme
grene/ Oc alle Aarons børn i deris Prydelse
oc haffde HERRENS offer i deris hen-
der/ for al Jsraels menighed. Oc hand vd-
rette sit Embede paa Alteret / och giorde saa
den Høyste/ den almectigste it deyligt offer.
Hand vdracte sin haand / met Drickoffer oc
offrede den røde Vin oc vdstyrte den paa Al-
terens fod/ den Høyste til en sød luct/ som er
Konge offuer alting.

Da robte Aarons børn høyt / oc blesde
i Trometer / och buldrede høyt/ at de skulde
ihukommis faar den høyste. Da falt stray
alt Folcket tilsammen ned til iorden /paa de-
ris Ansict/ oc bade til HERREN deris
almectigste høyste Gud / och Sangerne
loffuede hennem met Psalmer/ oc det gant-
ske Huss klingede / aff det søde bulder. Och
Folcket bad til den høyste HERRE / at
hand vilde vere naadig / indtil Guds tie-
niste vaar vde/och de haffde fuldkommet de-
ris Embede.

Naar som hand gick nu ned igen / Da
vdracte hand sin Haand offuer al Jsraels
børns menighed / Och gaff dem HER-
RENS Velsignelse met sin mund / oc yn-
skede dem Salighed i hans Naffn. Da bade
de atter igen / oc anammede Velsignelse aff
den Høyste/ oc sagde / Tacker nu alle Gud/
som gør store ting i alle ende / Den som be-
uarer oss leffuendis aff Moders liff / oc gør
oss alt gaat. Hand giffue oss it glat hierte/oc
vnde oss stedze Fred/ i vor tid vdi Jsrael / oc
at hans Naade maa altid bliffue hoss oss / oc
frelse oss/ saa lenge som wi leffue.

Tuende haande Folck hader ieg aff hier-
tet/ men det tredie hader ieg mere/ end noget
andet. Samariter/ Philister/ och det galne
Folck i Sichem.

Denne lærdom oc Visdom/ haffuer Je-
sus Syrachs Søn aff Jerusalem/ screffuit i
denne Bog/ oc fremført denne Lærdom aff
sit hierte/Vel den som øffuer sig her vdi/ Oc
huo som det legger paa hierte hand bliffuer
viss/ oc gør hand der effter / da bliffuer hand
skickelig til alting Thi at HERRENS
liuss leder hannem.

Jhesus Syrachs Søns Bøn.

JEg tacker dig HERRE
Konge oc loffuer dig Gud min
Frelsere. Jeg tacker dit Naffn/
at du est min Beskermelse och
Hielp/ oc du haffuer frelst mit
Legeme aff forderffuelse/fra de
falske Tungers snare / och fra løgnactige
mund. Oc du haffuer hulpet mig mod fien-
derne/ Och du haffuer reddet mig effter din
store

store oc naffnkundige Barmhertighed/ fra deris skraal som vilde opsluget mig/ aff deris haand/ som stode effter mit Liff/ aff mange bedrøffuelser/ som ieg laa vdi. Aff den Brynde som haffde omspent mig mit aff ilden/ at ieg icke opbrendis der vdi/ aff Helffuedis dybe strube. Fra falske Baguaskere oc Løgnere faar Konger/ oc fra wretferdig Dom.

Jeg vaar hart hoss Døden/ oc mit Liff/ vaar paa det neste suncket ned til Helffuede/ Jeg vaar omspent/ oc der halp ingen mig/ Jeg søgte hielp hoss Mennisken/ oc fant ingen. Da tenckte ieg HERRE paa din Barmhertighed/ oc huorledis du haffuer altid hulpet/ Thi at du redder dem alle som tøffue effter Dig/ oc du frelser dem aff Hedningers hender. Jeg bad til Gud mod deris grumhed/ oc formanede om forløsning aff Døden/ Oc ieg paakallede HERREN min Fader oc Regentere/ at hand skulde icke forlade mig i nød/ oc naar de Hoffmodige tradzede/ oc ieg haffde ingen hielp. Jeg loffuer dit Naffn vden affladelse/ oc ieg priser oc tacker dig/ Thi min bøn er hørd/ Oc du frelste mig aff Forderffuelse/ oc fra alt ont/ Der faare vil ieg tacke oc loffue dig HERRE/ oc prise dit Naffn.

Visihed. Der ieg vaar end Vng/ før ieg bleff forførd/ da søgte ieg visdom dristelige/ met min bøn/ Jeg bad der om i Templen/ oc ieg vil søge hende indtil min ende. Mit hierte gleder sig aff hende/ som naar vindruer bliffue mode/ Jeg gick stray paa veyen til hende/ oc randsagede effter hende aff min Vngdom/ Jeg lydde til/ oc anammede hende. Da lærde ieg vel/ oc forfremmedis meget ved hende/ Der faare tacker ieg den/ som gaff mig Visdom.

Jeg sette mig faare at gøre der effter/ oc at vere vindskibelig til det gode/ Oc ieg bleff icke beskemmet der offuer. Jeg stridde der effter aff hiertet/ oc vaar flitig at gøre der effter/ Jeg løffte mine hender op til Himmelen/ Da bleff min Siel opliust/ formedelst Visdom/ at ieg kende min Daarlighed. Jeg stundede aluorlige effter hende/ Hun oc ieg bleffue it hierte aff begyndelse/ oc ieg fant hende reen/ Der faare skal ieg icke bortkastis. Mit hiette forlengdis effter hende/ oc ieg fick it gaat Liggendefæ/ HERREN haffuer giffuit mig en ny Tunge formedelst hende/ der met vil ieg loffue hannem. Psal. 90

Holder eder hid til mig i Wforstandige/ oc kommer til mig i Scholen/ och huad som eder fattis det kunde i her lære/ Thi at i ere visselige meget tørste. Jeg oplod min Mund oc lærde/ tencker nu til/ oc køber eder Visdom/ den stund i kunde faa hende vden Pendinge/ oc giffuer eders halss vnder hendis Aag/ och lader eder vnderuise/ Mand finder hende hart hoss.

Seer til mig/ ieg haffuer en liden tid/ hafft møye oc arbeyde/ oc ieg haffuer fundet stor Trøst. Anammer Lærdom/ som it stort Ligendefæ sølff/ och beholder den/ som en stor Hob guld.

Gleder eder aff Guds barmhertighed/ oc bluis icke ved hans loff. Gører det som eder er budet/ den stund i haffue tid/ Saa skal hand vel betale eder det i sin tid.

Ende paa Jhesu Syrachs Søns Bog.

Baruch

I.

DEnne er den Tale/som Baruch Nerie søn/Mahasie søns/Sedechie søns/Sedei søns/Helchie søns/screff i en Bog/vdi Babylon/ J det femte aar/paa den siuende dag i maaneden/paa den tid/der de Chaldeer haffde vundet oc opbrent Jerusalem met Jld.

Oc Baruch læsde denne Bog faar Jechan Ja Joiakims søn/Juda Konge/oc faar Folckens øern/som der kom til/oc faar Førsternis øern/oc Kongernis sønner/oc de eldste/oc faar alt Folcket/baade smaa oc store/som bode i Babylon hoss det vand Sud.

Oc de græde/fastede oc bade met aluore faar HERREN/Oc de lagde til hobe huad som huer formotte/oc sende bort til Jerusalem til Joiakim/Helchie søn/Salom søns/Presten/oc til (de andre) Prester/oc til alt Folcket/som vaar met hannem i Jerusalem/At hand skulde føre HERRENS Husis kar til dem i Juda land/som i fordom tid vaare bort tagne aff Templen/paa den tiende dag i den maanet Siban/som vaare/de Sølff kar/huilcke Zedechia Josia søn/Juda Konge/haffde ladet gøre/Der Nabogodonosor Kongen aff Babylon haffde bort ført Jechan Ja/oc Førsterne/oc Fangerne/oc de Veldige/oc Landzfolcket fra Jerusalem/oc haffde ført dem til Babel/Oc de screffue dem saa til.

Siban.

See/Wi sende eder Pendinge/køber der faare Brendoffer/Syndoffer/Røgelse oc Madoffer/oc offrer det paa HERRENS vor Gudz Altere. Oc beder faar Nabogodonosors liff Kongens aff Babylon/oc for hans søns Balthazars liff/At deris dage kunde vere paa Jorden/saa lenge som Himmelens dage vare. Saa skal HERREN skicke oss nock oc gode dage/oc wi skulle leffue vnder Nabogodonosors skugge Kongens aff Babylon/oc vnder Balthazars hans søns skugge/oc tiene dem long tid/oc finde naade faar dem. Beder ocsaa for oss til HERREN vor Gud/Thi at wi haffue syndet mod HERREN vor Gud/oc hans grumhed oc vrede er icke vent fra oss end nu paa denne dag.

Oc læser denne Bog/Thi at wi haffue der faare sent hende til eder/at i skulde læse hende/i HERRENS Huss/paa Helligdage oc Aarsstider. Oc siger/HERREN vor Gud er retferdig/men wi bære tilbørlige vor Skendzel/Som det da nu gaar/dem aff Juda/oc dem aff Jerusalem/oc vore Konger/oc vore Førster/oc vore Prester/oc vore Propheter/For den skyld/at wi syndede faar HERREN/oc trode hannem icke/oc lydde icke HERRENS vor Gudz røst/At wi skulde vandret effter hans Bud/som hand haffde giffuit oss. Ja fra den tid/at HERREN førde vore Fedre aff Egypti land/indtil denne dag/da haffue wi veret HERREN vor Gud wlydige/oc wi foractede at lyde hans røst.

Der faare er nu den Straff oc Forbandelse kommen offuer oss/som HERREN kundgiorde/ved Mose sin Tienere. Der HERREN førde vore Fedre aff Egypti land/at hand vilde giffue oss it Land/som Melck oc Hunnig flød vdi. Oc wi lydde icke HERRENS vor Gudz røst/som Propheterne sagde oss/huilcke hand sende til oss. Men huer gick effter sit onde hiertis tancker/oc de tiente fremmede Guder/oc giorde ilde faar HERREN vor Gud.

Deute. 28.

II.

OC HERREN haffuer huldet sit ord/som hand talede til oss/oc vore Dommere/Konger oc Førster/som skulde regere Jsrael/oc til dem aff Jsrael oc Juda. Oc hand haffuer ladet saadan stor straff gaa offuer oss/Hues lige icke er skeet vnder den gantske Himmel/som er gonget offuer Jerusalem. Lige som screffuit staar i Mose Low/at it Menniske skulde æde sin Søns oc sin Daatters kød. Oc hand gaff dem der hen til Træle/i alle Kongerige som ligge trint om kring/til Forsmedelse/oc til Forbandelse iblant alle Folck/som ere omkring oss/iblant huilcke HERREN haffuer atsprid dem/Oc de bliffue stedze vndertryckte/oc kunde icke komme op igen. Thi wi haffue syndet mod HERREN vor Gud/i det/at wi lydde icke hans røst.

Deut. 28.

HERREN vor Gud er retferdig/Men wi oc vore Fedre/bære tilbørlige vor Skendzel/som det gaar da nu til/Al den Wlycke/som HERREN talede mod oss/er kommen offuer oss.

uer oss. Oc wi formanede icke HERREN/at huer haffde vent sig fra sit onde hiertis tancker. Oc HERREN vaagede offuer oss til den wlycke/som hand loed gaa offuer oss. Thi at HERREN er retferdig i alle sine Gerninger/som hand bød oss/Men wi lydde icke hans røst/at wi kunde vandret effter HERRENS Bud/som hand gaff oss.

Oc nu HERRE Jsraels Gud/du som førde dit Folck aff Egypti land/met en sterck Haand/met stor Mact/oc høy Vold/ved Tegen oc vnderlige Gerninger/oc du giorde dig it Naffn/som det nu er/Wi haffue io syndet/oc haffue/diss ver/veret Wgudelige/oc wi haffue giort mod alle dine Bud. Ah HERRE vor Gud/lad aff met din grumhed offuer oss/Thi at wi ere bleffne meget ringere iblant Hedningene/der som du haffuer bortsprid oss.

Hør HERRE/vor Bøn oc vor formanelse/oc hielp oss for din skyld/Oc lad oss finde naade hoss dem/som haffue bortført oss. Paa det at al Verden kand kende/at du HERRE est vor Gud/Thi at Jsrael oc hans Sæd/er io kaldet effter dig. See/HERRE aff dit hellige Huss/oc tenck dog paa oss. Bøye HERRE dit øre/oc hør dog. Oplad HERRE dine Øyen/oc see dog. Thi at de Døde i Helffuede/huilckis Aand er vdfaren aff deris Legeme/prise icke HERRENS Herlighed oc Retferdighed/Men en Siel som er meget bedrøffuit/oc gaar nedbøyd oc iammerlig/oc haffuer paa det neste vdgredet sine øyen/oc er hungrig/den priser HERRE din Herlighed oc Retferdighed.

Oc nu HERRE vor Gud/Wi ligge faar dig met vor bøn/Jcke for vore Fedris oc vore Kongers retferdighed skyld/Men for din Barmhertighed skyld. Efftterdi du haffuer ladet din grumhed oc vrede gaa offuer oss/som du talede/ved Propheterne dine Tienere/oc sagde/

Ieremiæ 29.

Saa siger HERREN/Bøyer eders skuldrer/oc giffuer eder vnder Kongen aff Babel/saa skulle i bliffue i Landet/Huilcket ieg gaff eders Fedre. Men der som i lyde icke HERRENS røst/til at giffue eder vnder Kongen aff Babel/Da vil ieg bort tage i Juda Stæder/oc aff Jerusalem/glædens oc frydens skrig/oc Brudgommens oc Brudens røst/oc det gantske Land skal staa øde/oc der skal ingen bo vdi.

Men wi lydde icke din røst/at wi maatte giffuit oss vnder Kongen aff Babel. Der faare haffuer du huldet dine ord/som du talede ved Propheterne dine Tienere/At mand haffuer bortkast vore Kongers Been/oc vore Fedris Been/aff deris Graffuer/oc arsprid dem/At de laae om dagen i Solen/oc om natten i Duggen/Oc de ere meget iammerlige omkomne ved Hunger/Suerd oc Fengsel. Oc for Jsraels Husis oc Juda Husis misgerning skyld/haffuer du ladet forstyre dit Huss/i huilcket mand paakallede dit Naffn/som det staar end nu.

Leuit. 29.
Deut. 29.

Oc du HERRE vor Gud/haffuer handlet gantske naadelige/oc effter al din store barmhertighed/met oss/Lige som du talede ved Mose din Tienere/paa den dag/der du bødst hannem at scriffue din Low for Jsraels børn/oc sagde/Der som i lyde icke min røst/Da skal visselige denne hob/som er en stor mangfoldighed/bliffue meget ringe iblant Hedningene/der som ieg vil bortspre dem. Thi ieg veed dog vel/at de lyde mig icke/Thi det er it haardnacket Folck.

Men de skulle omuende dem/i det Land som de ere fangne vdi/oc de skulle kende/at ieg er HERREN deris Gud/Oc ieg vil giffue dem it forstandigt Hierte/oc øern/som skulle høre. Da skulle de prise mig/i det Land som de ere fangne vdi/oc de skulle tencke paa mit naffn/oc de skulle vende dem fra deris haarde Nacke/oc fra deris synder/Thi de skulle tencke der paa/huorledis det gick deris Fedre/som syndede faar HERREN.

Oc ieg vil føre dem igen i det Land/som ieg soer deris Fedre Abraham/Jsaac oc Jacob/oc de skulle regere der vdi/Oc ieg vil formere oc icke forminske dem. Oc ieg vil oprette en euig Pact met dem/At ieg vil vere deris Gud/oc de mit Folck. Oc ieg vil icke mere fordriffue mit Folck Jsrael aff det Land/som ieg haffner giffuit dem.

III.

ALmectige HERRE/du Jsraels Gud/Jeg rober til dig i denne store angest oc nød/Hør oc ver naadig HERRE/Thi wi haffue syndet mod dig/Du regerer stedze oc altid. Men wi forgaa stedze. Almectige HERRE/du Jsraels Gud/hør nu Jsraels bøn/som side i Dødzens strube/oc de Børns bøn/som haffue syndet mod dig/oc icke lyd HERRENS deris Gudz røst/Der faare haffuer oc Straffen stedze veret bag effter oss.

Tenck icke paa vore Fedris misgerning/Men tenck nu paa din Haand oc paa dit Naffn/Thi du HERRE est io vor Gud/Saa ville wi loffue dig HERRE/Thi at der faare haffuer du giffuit din fryct i vore hierter/at wi skulde paakalde dit Naffn/oc loffue dig i vort fengsel. Thi at alle vore Fedris misgerninger/som haffue syndet faar dig/gaa oss til hierte/

wi som

wi som nu ere i vort Fengsel/der som du haffuer bortstøt oss/ til forsmedelse / til forbandelse oc verstyggelse/ for alle vore Fedris misgernnger/som vigede fra HERREN deris Gud.

Hør Jsrael liffsens Bud/giff flitelige act der paa/oc beholt dem vel. Huorledis kommer det Jsrael/At du forsmecter i Hedningenis Land: At du est vdi it Fremmet Land: At du besmitter dig iblant de Døde: At du est regnet iblant dem/som fare til Helffuede: Det er Sagen/ At du haffuer forladet Vishedens Kilde. Haffde du bleffuit paa Gudz vey / da haffde du vel stedze boet der vdi Fred.

Saa lær nu ret Visdom/paa det du kant forfare/hu den er som giffuer it longt Liff/godz/ glæde oc fred. Huo veed/ huor hun boer: Huo er kommen i hendis Herbere: Huor ere Hedningernis Førster/som regere offuer de vilde Diur paa Jorden: De som lege met Himmelens Fule: De som forsamle sølff oc Guld/Paa huilcke Mennisken sette deris tillid / oc kunde aldri bliffue mætte der aff(Thi de forhuerffue Pendinge / oc ere flitelige der til / oc det er dog altsammen forgeffuis) De ere vdslette oc fore ned til Helffuede/oc der ere andre komne i deris sted. Deris Efftterkommere see io vel Liuset/oc bo i Jorderige/oc de ramme dog icke den vey/ som mand finder Visdom/Thi de foracte hende/Der til haffue deris Børn oc faret vild.

Vished.

J Canaan hører mand inted aff hende. Vdi Theman seer mand hende icke. Hagars børn randsage io vel effter den iorderiske Visdom. Disligest de Købmend aff Meran/oc de vdi Theman/som holde sig kloge/Men de ramme dog icke den vey/som mand finder Visdom.

O Jsrael huor herligt er HERRENS Huss/ huor viid oc stor er hans Boligs Sted: Hand haffuer ingen ende/oc er offuermaade høy. Der vaare i fordom tid Kemper/ store naffnkundige Folck/oc gode Stridzmend/De samme haffuer HERREN icke vdualt / oc ey heller obenbaret dem Bekendelsens vey/ Oc efftterdi at de haffde icke visdom/ da ere de ødelagde i deris Daarlighed.

Huo er faren til Himmelen/oc haffuer hent hende / oc ført hende hid ned aff Skyerne: Huo haffuer seylet offuer Haffuet / oc fundet hende / oc ført hende hid for kaasteligt Guld: Summa/ Der er ingen som veed veyen/der som mand finder Visdom.

Men den som veed alle ting/kender hende/oc hand haffuer fundet hende ved sit forstand. Den som beredde Jorderige aff euig tid/oc opfylder det met allehonde Diur. Den som lader Liuset opgaa/oc naar hand kalder det igen / da skal det vere lydigt. Stiernerne liuse i deris Skick met glede/oc naar hand kalder dem frem/da suare de/Her ere wi/ oc liuse met glede/ for hans skyld som dem haffuer skabt. Det er vor Gud / oc der kand ingen lignis ved hannem/ Hand haffuer fundet Visdom/oc hand haffuer giffuit Jacob sin Tienere hende/oc Jsrael sin Elskelige. Der effter er hun obenbaret paa Jorden/oc bode hoss Folcket.

Denne Visdom er bogen om Gudz bud/oc om den Low som er euig. Alle de hende holde/skulle leffue/Men de hende offuertrede/skulle dø. Vent dig der til igen Jsrael / oc anamme hende/vandre effter saadant it Liuss/som liuser faar dig. Offuergiff icke en anden din ære/oc it fremmet Folck dit Liggendefæ. O salige ere wi Jsrael/ Thi Gud haffuer obenbaret oss sin vilie.

IIII.

VEr trøstig mit Folck / du Jsraels priss / J ere Hedningene solde icke til forderffuelse/Men der faare/at i fortørnede Gud/ ere i giffne vnder eders Fiender. Thi at den som eder skabte/gremde i/ vdi det/ at i icke offrede til Gud/ men til Dieffle.

J forglemde den euige Gud / som eder skabte / oc i bedrøffuede Jerusalem/som opfødde eder. Thi hun haffuer seet Gudz vrede / som skulde komme offuer eder / oc sagde/Hører til i Sions indbyggere/ Gud haffuer tilskicket mig stor sorg / Thi ieg haffuer seet mine Sønners oc Døtters Fengsel/huilcket den Euige førde offuer dem. Jeg opfødde dem met glæde/Men met graad oc hierte sorg/haffuer ieg seet dem føris bort.

Jngen glæde sig offuer mig/at ieg er en Encke/oc forladen aff mange / Jeg er giort øde/ for mine Børns synder skyld. Thi de vigede fra Gudz Low/oc kende icke hans Ræt/De leffde icke effter Gudz befalning/oc hulde icke hans Bud.

Kommer hid i Sions indbydgere/oc forkynder mine Sønner oc Døtter Fengselet / som den Euige haffuer ført offuer dem. Thi hand haffuer ført offuer dem it Folck longt fra/it gruseligt Folck/oc it wbekent Tungemaal/De som icke bluis for de Gamle/oc ey heller forbarme sig offuer Børn.

De samme haffue ført bort Enckernis kære(Sønner) oc røffuit de Enlige deris Døtter fra. Men huorledis kand ieg hielpe eder: Thi at den som haffuer ført denne wlycke offuer eder/ hand skal frelse eder aff eders Fienders Haand. Drager bort i kære Børn / drager bort / Men

ieg er forladen Enlig. Jeg haffuerført mig aff mine glædskaffs kleder / oc taget sørge kleder paa / Jeg vil robe til den Euige stedze oc altid.

Verer trøstige børn / rober til Gud / saa skal hand frelse eder fra eders Fienders vold oc haand / Thi ieg haabis allerede / at den Euige skal hielpe eder. Oc ieg skal haffue glæde aff den Hellige / for den Barmhertighed skyld / som eder skal snarlige vederfaris aff vor euige Frelsere. Jeg loed eder drage bort met sorg oc graad / Men Gud skal giffue mig eder igen met glæde oc fryd euindelige / Oc lige som Sions indbyggere haffue nu seet eders Fengzel / Saa skulle de oc snarlige see / den Hielp aff eders Gud / som skal komme offuer eder met stor Herlighed oc euig Trøst.

J børn / lider taalmodelige / den vrede som kommer offuer eder aff Gud. Thi at din Fiende forfulde dig / Oc du skalt snarlige see hans forderffuelse / oc du skalt traade paa deris halse. Mine sperlemmede (Børn) maatte gaa paa skarpe veye / De ere bortførde / lige som en Hiord / der er røffuit aff Fiender.

Verer trøstige i Børn / oc rober til Gud / Thi at den som loed føre eder bort / hand skal icke forglemme eder. Thi at lige som i vaare redebone / at vige fra Gud / Saa omuender eder nu / oc besliter eder thi gonge mere / at søge HERREN. Thi at den som loed denne straff gaa offuer eder / hand skal hielpe eder / oc glæde eder euindelige.

Jerusalem ver trøstig / Thi at den skal trøste dig / som du est kaldet effter. De skulle vere Wsalige som haffue giort dig ont / oc vaare glade offuer dit Falt. De Stæder skulle vere wsalige / som dine Børn haffue tient / Oc wsalig skal den vere / som holder dine Børn fangne. Thi at lige som hun frydede sig offuer dit Fald / oc vaar glad aff din forderffuelse / lige saa skal hun vere bedrøffuet / naar hun bliffuer ødelagd. Oc ieg vil bortage hendis mact / paa huilcken hun tradzer / oc omuende hendis Priss til Klagemaal. Thi at der skal komme en Jld offuer hende / aff den Euige i mange dage / oc Dieffle skulle haffue deris Bolig i hende long tid.

V.

SEe omkring Jerusalem mod Østen / oc skue den trøst som kommer til dig aff Gud. See dine Børn som ere førde bort / komme / Ja de komme / forsamlede baade aff Østen oc aff Vesten / formedelst den Helligis ord / oc prise Gudz ære. Jerusalem før dig aff dine Sørge kleder / oc før dig i den herlige Prydelse aff Gud euindelige. Før dig i Gudz retferdigheds Kiortel / oc sæt den Euigis herligheds Krune paa dit Hoffuit / Gud skal obenbare din herlighed vnder den gantske Himmel / Thi dit Naffn skal kaldis aff Gud euindelige / Fred / Retferdighed / priss oc Gudelighed.

Gør dig rede Jerusalem / oc traad op paa det Høye / oc see omkring mod Østen / oc skue dine Børn / som ere forsamlede / baade aff Vesten oc aff Østen / formedelst den Helligis Ord / oc glæde sig / at Gud haffuer tenckt paa dem igen. De ere bortførde fra dig til fodz / formedelst Fiendene / Men Gud skal føre dem til dig / ophøyede met ære / lige som Rigens Børn.

Thi Gud vil fornedre alle høye Bierge / oc opfylde de lange Bredde oc Dale lige met Landet / Paa det at Jsrael skal vandre tryggelige oc prise Gud. Men Skowene oc alle vellucktende Træ / skulle giffue Jsrael skugge / aff Gudz befalning. Thi Gud skal føre Jsrael hid igen met glæde / ved sin herlige Trøst / met barmhertighed oc sin Retferdighed.

VI.

DEtte er en vdscrifft aff den Epistel / som Jeremias sende til dem der skulde føris fangne bort til Babylon / aff Kongen i Babylon / J huilcket hand kundgiorde / det som Gud haffde befalet hannem.

For eders Synder skyld / som i haffue giort mod Gud / skulle i bliffue førde fangne bort til Babylon / aff Nabugodonosor Kongen aff Babylon. Oc i skulle bliffue i Babylon long tid / som er / halffierdesinds tiue aar / Der effter vil ieg føre eder der fra hid vd igen met fred

Men dissimellem skulle i see vdi Babylon / at mand skal bære paa skuldre Affguder / aff Sølff / Guld / oc træ / For huilcke Hedningene frycte. Der faare da seer eder faare / at i gøre icke saadant effter dem / oc at i icke bliffue lige som Hedningene. Oc naar i see det Folck / som gaar faare oc bag / bede til Affguder / Da siger i eders hiertte / HERRE / Dig skal mand tilbede / Thi min Engel skal vere hoss eder / oc ieg vil heffne eders Siele.

Deris Tunge er deylige giort aff Mesteren / oc de ere prydede met Guld oc Sølff / oc haffue smucke beskaarne Tunger/ Men det ere icke rette Tunger/ oc de kunde icke tale. De pryde dem met Guld/ lige som en Pige til Dantz / oc sette Kruner paa dem. Oc Presterne stiele guld oc sølff fra Affguderne/ oc forkomme det met Skøger i Skøgehuss. Oc de pryde Affguderne/ som ere aff Sølff/ Guld oc træ met klæder/ lige som de vaare Menniske. Men de kunde icke forware sig selff for Rust oc Møl/ Oc naar mand faar dem it Purpur klæde paa / da maa mand stryge støffuen aff dem/ som ligger paa dem.

Oc hand holder en Spier i haanden/ lige som en Konge/ oc kand dog ingen straffe / som gør hannem ont. Hand haffuer oc it Suerd oc en Øxe i haanden / Men hand kand icke fri sig for Tyffue oc Røffuere. Der paa seer mand vel / at de ere icke Guder. Der faare frycter dem icke.

Lige som it Kar/ der it Menniske bruger/ er wnytteligt naar det er sønder brudet / Lige saa ere deris Affguder. Naar mand setter dem i deris Huss/ da bliffue de fulde aff støff/ aff deris føder/ som gaa der ind/ Presterne forware Affgudernis Tempel met Dørre/ laase oc stenger/ at de skulle icke stielis bort aff Røffuere. Lige som naar mand legger en fange oc forwarer hannem/ der haffuer forbrudet sig mod Kongen/ oc er dømt til Døde.

De tende meget flere Lamper op faar dem / end de tende op faar dem selff/ Oc de see dog inted.

De ere lige som Bielcke i Huset/ Oc de Orme som krybe paa Jorden/ æde deris Hierte oc deris Klæder/ oc de føle det dog icke.

De ere sorte vnder deris ansict aff røgen i Huset/ Oc Natugler/ Sualer oc andre Fule/ sette sig paa deris hoffuit/ lige saa gøre oc Katte. Der paa kunde i io mercke/ at de ere icke Guder/ Der faare frycter dem icke.

Det Guld som mand henger omkring dem/ at pryde dem met/ skin icke/ naar mand feyer icke rusten aff. Der mand støbte dem/ da følde de det icke / Mand haffuer giort dem aff allehonde kaastelige materie/ Oc der er dog icke Liff vdi. Efftersdi at de kunde icke gaa / da skal mand bære dem paa axlerne/ Der paa kunde Folckene see/ at de ere skendelige Guder.

De mue oc skamme sig for deris skyld/ som dem ære/ Fordi/ at de kunde huercken staa selff op/ der som de falde til iorden/ Ey heller røre sig/ der som mand opreyss dem oc setter dem bort/ Ey heller reyse sig op/ der som mand helder dem ned. Oc lige som mand setter Offer faar de Døde/ Saa setter mand det oc faar dem. Men deris Prester fortære det / som dem giffuis/ Dissligest ocsaa deris Hustruer braske der aff/ oc giffue huercken den Fattige oc ey den Siuge noget der aff. Wrene Quinder/ oc de som ere hiemme effter børnefødzel røre ved deris Offer. Paa huilcket i kunde io mercke/ at de ere icke Guder/ Der faare frycter dem icke.

Oc huor aff skulle de kaldis Guder? Thi at Quinderne rycte de Affguder aff Sølff/ guld oc træ. Oc Presterne side i deris Tempel / met viede Korkaaber / affrage Skegget / oc haffue Plette/ side der Barhoffuede/ hyle oc skrige faar deris Affguder / som mand pleyer i de Dødis Begengelse/ Presterne stiele deris klæder fra dem/ oc klæde deris Hustruer oc børn der met.

Mand gøre dem ont oc gaat/ saa kunde de dog icke betale det. De kunde huercken indsette en Konge/ oc ey heller sette hannem aff. De kunde huercken giffue Pendinge oc ey godz. Loffuer nogen dem noget/ oc holder det icke/ Da kreffue de det icke. De kunde icke frelse it Menniske fra Døden/ oc ey heller hielpe den Skrøbelige mod den Stercke.

De kunde icke gøre nogen Blind seendis. De kunde icke hielpe noget Menniske i nød. De forbarme sig icke offuer Encken/ oc hielpe icke de Faderløse. Thi de ere aff træ/ prydede met Guld oc sølff/ lige som Stene/ der mand hugger aff Bierg / Der faare skulle de bliffue beskemmede/ som dem ære.

Huorledis skal mand da holde dem for Guder / eller kalde dem saa? efftersdi at de Chaldeer oc icke holde stort aff dem. Thi at naar de see en Dumme / som icke kand tale / da lede de hannem til Bel/ oc sige/ at den Dumme skal paakalde hannem/ lige som hand forstode det / Oc alligeuel at de vide/ at der er inted Liff i dem/ saa løbe de dog effter dem. Men Quinderne side faar Kircken omgiordede met liner/ oc bære det Offuergemde til Offer. Oc naar som nogen gaar der frem/ oc tager en bort aff dem/ oc soffuer hoss hende/ Da roser hun sig mod de andre/ at den anden vaar icke verdig der til/ som hun/ at hendis Belte skulde opløsis. Alt det som skeer aff dem/ er idel bedrageri/ Huorledis skal mand da holde dem for Guder/ eller kalde dem saa?

De ere giorde aff Konstermend oc Guldsmeder/ oc huad som Konstermendene ville / det skal bliffue der aff/ oc inted andet. Oc de som haffue giort dem/ kunde icke lenge leffue/ Huorledis skulde da det vere Guder/ som ere giorde aff dem? Der faare giffue de ekon Efftterkommerne forargelse oc aarsage til skendeligt Affguderi. Thi at naar som der kommer Krig eller anden Wlycke offuer dem/ da raadsla Presterne iblant huer andre / huor de ville skiule sig til sammen

men met Affguderne. Der faare kand mand vel mercke/at de ere icke Guder/efftердi at de kun-
de icke beskerme sig selff huercken for Krig eller anden wlycke/Thi at de ere dog ekon Affguder
aff træ/ som ere forgylte oc beslagne met Sølff.

Der faare kand mand vel nu fremdelis kende / at det er bedrageri / som er obenbare faar
alle Hedninger oc Konger/oc icke Guder/Men at de ere giorde aff Menniskens hender/oc der
er ingen Guddom i dem. Der faare kand vel huer mand mercke / at de ere icke Guder. Thi at
de opuecke ingen Konge i Landet/De giffue Mennisken icke regn/oc de tage sig inted Rege-
mente oc ey heller straff til/Saa lidet som Fulene/der flue hid oc did i Lucten.

Naar Affgudernis Huss/som ere aff træ forgylte oc beslagne met Sølff / optendis aff ild/
Da løbe Presterne der fra/oc foruare dem for skade / Men de brende op som andre Bielcker.
De kunde huercken emod staa Konger eller noget Stridzfolck/ Huorledis skal mand da holde
dem for Guder/ eller kalde dem saa:

De Affguder aff træ/sølffslagne oc forgylte kunde icke beskerme sig for Tyffue oc Røffue-
re/Thi at de ere dem for stercke/at de røffue och afføre dem/tage deris Guld/Sølff / oc klæder
bort/oc komme der fra/Saa kunde de icke hielpe sig selff. Der faare er det meget bedre at vere
en Konge/som kand beuise sin Mact / Eller at vere it nytteligt Hussraad / som er nytteligt i
Huset/Eller en Dør/som foruarer Huset/eller en Støtte aff Træ vdi en Kongelig Sal / end
saadan en amectig Affgud.

Solen/Maanen oc Stierner skinne/oc ere lydige/ lige som Gud befaler dem / Desligest
liuser Liunet/at mand seer det/Været blæss i alle Land/ Oc Skyerne ferdis gennem den gant-
ske Verden/oc gøre det som Gud befaler dem. Lige saa den Ild her offuen ned / slar Bierge oc
Skowe/oc gør det som hannem er budet. Men Affguder kunde huercken røre sig eller gøre no-
get. Der faare skal mand icke holde dem for Guder/eller kalde dem saa/Thi at de kunde huerc-
ken straffe eller hielpe.

Efftерdi at i da vide/at de ere icke Guder / Da frycter eder icke for dem / Thi at de kunde
huercken forbande oc ey velsigne Konger. De kunde oc icke giffue Hedningene noget Tegen
paa Himmelen. De kunde icke gøre det liust/som Solen/ey heller giffue noget skin/som Maa-
nen. De wfornumstige Diur ere bedre end de/de kunde dog fly i en Hule/oc foruare sig.

Der faare er det obenbare i alle maade/at de ere icke Guder. Thi at lige som en Fule red-
zel vdi en Haffue kand inted foruare/Saa ere oc deris Affguder aff træ/ forgylte oc sølffslagne/
wnyttelige. Oc lige som en Busk er vdi en Haffue / paa huilcken allehonde Fule gøre
deris rede/eller lige som den Døde ligger i Graffuen/Saa ere deris Affguder/
som ere aff træ/forgylte oc Sølffslagne. ¶ Mand kand oc der
paa mercke/at de ere icke Guder/ Thi at det Skarla-
gen/ som de haffue paa/ ædis op aff Møl/
oc de selff der til met paa det siste/
saa at huer mand bespaatter dem. Vel det
Menniske som er Retferdig / oc haffuer ingen Aff-
guder / Den skal icke bliffue beskemmet.

Ende paa Baruchs Bog.

Første Bog.

I.

ALexander Philippi søn/konge i Macedonia/den første Monarcha aff Grecia/ drog vd aff det Land Chithim/oc førde stor Krig / indtog de faste Stæder/oc ihielslo Darium Kongen aff Persen / Der effter tuingede hand andre Konger vnder sig i alle land. Oc hand drog stedze frem / oc indtog alle Land oc Kongerige / Oc der torde ingen sette sig op mod hannem/ Oc hand haffde it veldigt gaat Stridzfolck.

Alexander.

Der hand haffde nu Kongerigene inde / bleff hand hoffmodig/oc falt i Siugdom. Men der hand fornam/ at hand skulde dø / Da loed hand kalde sine Førster til sig / som vaare opfødde met hannem aff Vngdom / oc sette dem til Høffuitzmend i Landene den stund hand leffde. Siden døde Alexander / der hand haffde regeret tolff aar.

Effter hans død kom Riget til hans Førster/De toge Landene ind/huer Høffuitzmand sin Sted/oc giorde sig alle til Konger/oc de oc deris Efterkommere regerede long tid. Oc der vaar stor Krig mellem dem/Oc der bleff meget iammer alleuegne i den gantske Verden.

Aff en aff disse Førster bleff afflet / en skadelig ond roed / som kalledis Antiochus den Edele/som vaar Gisel i Rom/for sin Fader den store Antiochus. Oc denne Antiochus den Edele/begynte at regere/i det hundrede oc søttende oc tiuende Grekernis Rigis aar.

Antiochus den Edele begynte at regere i det Grekis rigis 137.aar.

Paa den tid/vaar der ont Folck i Israel/som tilskyndede Folcket/oc sagde/Lader oss gøre it Forbund met Hedningene trint om kring/oc anamme deris Gudztieniste/Thi wi haffue ledet meget/siden den tid/ wi sette oss mod Hedningene. Denne mening behagede dem vel/ Oc der bleffue nogle aff Folcket sende til Kongen / hand befalede dem at begynde Heydensk Skick. Da oprette de Heydenske Lege huss i Jerusalem/ oc hulde icke mere omskerelsen / oc de fulde fra den hellige Pact/oc hulde sig som Hedninge / Oc de bleffue aldelis forherdede / til at bedriffue al skendzel oc last.

Mange Jøder giffue sig til Hedningene.

Der Antiochus haffde nu sit Rige veldelige inde /da tog hand sig offuer at ocsaa tuinge Egypti Kongerige vnder sig / at hand kunde haffue baade Kongerigene. Oc hand drog til Egypten vel rustet/met Vogne/Elephanter/Reysenere/oc mange Skib/ oc stridde met Ptolomeo Kongen aff Egypten. Men Ptolomeus fryctede sig oc flyde/ Oc der omkomme mange Egypter. Oc Antiochus indtog de faste Stæder i Egypten / oc røffuede der stort Godz oc førde bort.

Ptolomeus Philometor.

Men der Antiochus haffde vundet Seyer i Egypten/oc drog hiem igen / i det hundrede oc tredie oc fyretiuende aar/da reysde hand gennem Israel / oc kom til Jerusalem / met it stort tal Folck. Oc hand gick fortredelige ind i Helligdommen / oc loed tage bort/ det Guld altere/ Liusestage/oc huad som der hørde til/Det Bord som Skuebrødene laae paa/Begere/ Skaale/Guld skede/ Forhenget/Krunerne/oc den gyldene prydelse i Templen / oc sønderslo det altsammen. Oc hand tog Sølff oc Guld/oc kaastelige Kar/ oc det skiulte Liggendefæ / saa meget som hand fant/oc førde det met sig til sit Land. Oc hand loed ihielsla meget Folck / oc vdrobe skendelige Bud. Da vaar stor sorg i al Israel/ oc huor som de bode / Førsterne sørgede / de der Eldste / Jomfruer oc Quinder saae iammerlige vd/Mend oc Quinder beklagede sig / oc det gantske Land bleff bedrøffuit/for det Tyranni skyld som skede der vdi / Oc alt Jacobs Huss vaar fult aff iammer.

Antiochi Tiranni som hand brugede mod Templen oc Jerusalem Stad. 143.aar.

Oc thu aar der effter / sende Kongen en Høffuitzmand i Juda / hand kom met meget Stridzfolck til Jerusalem/oc begerede/ At mand skulde lade hannem ind/da vilde hand ingen skade gøre dem/Men det vaar idel bedrageri. Der de nu trode hannem / oc lode hannem ind/ da offuerfalt hand Staden fortrædelige/oc ihielslo meget Folck aff Israel / Oc røffuede Staden/oc opbrende Husene/brød Murene ned / oc førde Quinder oc Børn oc Queg bort. Oc hand befestede Dauidz Slaat met stercke Mure oc Taarn / oc besette det met en Vgudelig Hob/som bedreff al fortredelighed der paa. Oc de røffuede Vaaben oc Mad aff Jerusalem Stad/oc de skickede det paa Slaattet. Oc de belagde der Helligdommen / oc lurede paa Folcket/som

Jerusalem berøffuis oc der slass meget folck ihiel/etc.

Dauidz slaat befestis oc besettis met Hedningene/etc.

ket/som ginge i Templen/oc de fulde aff Slaattet ind i Helligdommen / at forhindre Gudztieniste/Oc de vdstyrte meget wskyldigt Blod hoss Helligdommen/oc vanhelligede den.

Helligdommen ligger øde/etc.

Oc de Burgere i Jerusalem flyde bort / oc de Fremmede bleffue i Jerusalem / oc de som der vaare fødde/nøddis til at vige. Helligdommen bleff øde/ Hellig dage bleffue idel Sørgedage/Sabbatherne idel iammer/oc alt hendis Herlighed bleff til inted. Saa herlig oc høy som Jerusalem vaar før/Saa iammerligt oc elendigt maatte det vere paa den tid.

Antiochi Bud.

Oc Antiochus loed Bud vdgaa/gennem alt sit Kongerige/ At alle Folck skulde endrecteligeholde en honde Gudztienste. Da forlode alle Folck deris Low / oc samtyckte i Antiochi skick. Oc mange aff Israel samtyckte oc der vdi/oc offrede til affguder / oc vanhelligede Sabbathen.

Antiochi Breff til Jøderne/at de skulde anamme Hedningernis Affgudztienste.

Helligdommen vanhelligis/etc.

Antiochus sende oc Breff til Jerusalem/oc vdi alle Juda Stæder/J huilcke hand bød/at de skulde anamme Hedningers Gudztienste/oc afflegge Brendoffer/Madoffer/ Syndoffer i Helligdommen/Sabbathen oc andre Høytider. Oc hand befalede/at mand skulde vanhellige Helligdommen/oc det hellige Folck Israel. Oc hand loed oprette Altere / Tempel oc Affguder/oc offre Suine kød/oc andre wrene Diur. Oc hand forbød omskerelsen / oc bød/at Folcket skulde venne dem til al Verstyggelighed/at de skulde forglemme Gudz Low oc Ræt / Oc at de skulde anamme anden skick. Oc huo som icke vilde vere Antiocho lydig / den skulde mand ihielsla.

Dette Bud loed hand vdgaa gennem alt sit Kongerige/oc tilskickede Høffuitzmend / som skulde tuinge Folcket til/at holde saadant. Disse begynte Offer i Juda / oc bøde at holde dem. Oc mange aff Folcket fulde fra Gudz Low til dem. De bedreffue al fortredelighed i Landet/ oc fordreffue Israels Folck / at de maatte skiule oc forstinge sig i Huler / som de haffde veret flyctige.

Ødeleggelsens verstyggelse / settis paa Gudz Altere. 145. aar. Casleu.

Lowsens bøger bliffue sønderreffne oc opbrende/etc.

J det hundrede oc femte oc fyretiuende aar/paa den femte dag/ i den maanet Casleu/loed Kong Antiochus sette ødeleggelsens Verstyggelighed paa Gudz Altere / oc hand loed oprette Altere i alle Juda Stæder/at mand gaff obenbare Røgelse/oc offrede paa Gaderne / oc huer faar sit Huss. Oc hand loed sønderriffue oc opbrende Gudz Lows Bøger/oc ihielslo alle / hoss huilcke mand fant Gudz Pactis Bøger/oc alle som hulde Gudz Low. Oc det giorde de met deris Stridzfolck huer Maanet/naar Folcket kom tilsammen i Stæderne. Paa den femte oc tiuende dag i Maaneden/offrede de paa det Altere/som de haffde offret/mod HERRENS Altere.

De Quinder/som omskare deris Børn/bleffue ihielslagne / lige som Antiochus haffde budet. Foreldrene bleffue myrde i deris Huss/oc Børnene ophengde der vdi. Men mange aff Israels Folck vaare stadige/oc vilde inted wrent æde/oc de lode heller sla sig ihiel/ end de vilde besmitte sig/Oc de vilde icke falde fra Gudz hellige Low/Der faare bleffue de omkomne.

II.

Matathias.

MEn der vaar en Prest Matathias/ Johannis søn / Simeons søns / aff Joarims slect aff Jerusalem/hand bode paa det Bierg Modin / oc haffde fem Sønner/Johannan met tilnaffn Gaddis. Simon met tilnaffn Thasi. Juda met tilnaffn Maccabeus. Oc Eleazar met tilnaffn Aaron/ oc Jonathan met tilnaffn Apphus/ Disse ynckede meget den store Elendighed i Juda oc Jerusalem. Oc Matathias klagede / Ah at ieg er fød der til / at ieg skal see mit Folckis/ oc den hellige Stads ødeleggelse/ oc side stille der til/oc lade Fienderne bruge deris fortredelighed.

De Fremmede haffue Helligdommen inde / oc Gudz Tempel er lige som it fordømt Menniske/Prydelsen der aff haffuer mandført bort. De Gamle ere ihielslagne paa Gaderne/ oc det vnge Mandkøn er stunget ihiel aff Fremmede. Riget er bleffuet alle Hedninge til del/ som det røffue/Al den Herlighed er borte. Det vaar en Dronnig / nu er det en Tieniste Pige. See vor Helligdom/oc vor Ross oc Priss er borte / Hedninge haffue det ødelagd. Huo skulde end nu haffue lyst til at leffue? Oc Matathias sønderreff sine kleder/hand oc hans Sønner/oc toge Secke paa/oc sørgede suarlige.

Antiochi Høffuitzmend handle met Matathia.

Der nu Antiochi Høffuitzmend komme oc der hen/at ocsaa tuinge dem til/som vaare flyde fra den Stad Modin/at falde fra Gudz Low/oc at offre oc giffue Røgelse/ Da falt meget aff Israels Folck til dem(Men Matathias oc hans Sønner bleffue bestandige) oc Antiochi Høffuitzmend sagde til Matathia/ Du est den ypperste oc veldigste i denne Stad / oc du haffuer mange Sønner oc stor slect/ Der faare gack først frem / oc gør det som Kongen haffuer budet/lige som alle Landene haffue giort/oc Juda Folck / som end nu ere i Jerusalem / Saa skalt du oc dine Sønner haffue en naadig Konge/ oc bliffue begaffuit met Guld oc Sølff / oc store gaffuer.

Matathie gensuar.

Da sagde Matathias frilige til dem/ Der som end alle Land vaare Antiocho lydige/ och huer mand fulde fra sine Fedris Low/ oc samtyckte i Kongens bud/ Saa ville dog icke ieg oc mine Sønner oc Brødre falde fra vore Fedris Low. Det forbiude Gud/ det vaare oss icke gaat at wi skulde falde fra Guds ord oc Guds low. Wi ville icke samtycke vdi Antiochi bud/ oc wi ville icke offre oc falde fra vor Low/ oc anamme en anden Skick.

En Jøde offrer til Affguder i Modin etc.

Matathias er nidkær for louen.

Num. 23.

Der hand haffde saa talet/ da gick en Jøde frem/ faar alle deris Øyen/ oc offrede til Affguder paa det Altere i Modin/ lige som Kongen haffde budet. Det saa Matathias/ och det stack hannem i hans hierte/ oc hans Nidkerhed brende for Lowen/ oc hand løb frem/ oc ihielslo den Jøde hoss Alteret oc Antiochi Høffuitzmand. Oc hand kaste Alteret ned/ oc vaar nidkær for Lowen/ lige som Phinees giorde ved Zamri/ Salomi søn. Oc Matathias robte høyt offuer alt Staden/ huo som er nidkær for lowen/ oc vil holde Pacten/ hand drage met mig aff staden. Saa flyde hand oc hans Sønner paa Bierge/ oc forlode alt det de haffde i Staden. Oc mange fromme Folck droge hen vd i Ørcken/ oc hulde sig der met Quinder oc Børn och deris Queg/ Thi at det Tiranni vaar bleffuet alt for stort.

Men der Kongens Folck i Jerusalem vdi Dauids stad hørde/ at nogle sette sig mod Kongens Bud/ oc vaare vddragne aff Stæderne/ at forstinge oc opholde sig hemmelige vdi ørcken oc at der vaar draget meget Folck til dem/ da droge de hastelige bort/ om Sabbathen/ at offuerfalde dem/ oc de lode dem sige/ Ville i icke end nu vere lydige? Drager hid vd/ oc gører det som Kongen haffuer budet/ saa skulle i vere trygge. Der til suarede de/ wi ville icke drage vd/ wi tencke oc icke at vanhellige Sabbathen/ som Kongen biuder.

1000. Jøder bliffue myrde

Oc de som vaare vden faare stormede til Klippen/ Och de der vdi verede sig icke/ de kaste icke en Sten vd/ oc de lucte icke heller Klippen til/ oc sagde/ Wi ville saa dø i vor wskyldighed/ Himmel oc Jord skulle vere Vidne/ at i myrde oss met vold oc wret. Saa bleffue de der vdi offuerfaldne om Sabbathen/ oc deris Quinder oc Børn oc Queg ødelagde/ ved tusinde personer

Matathias raadslar met sine.

Der Matathias oc hans venner hørde det da giorde det dem gantske ont/ oc de sagde til huer andre Ville wi alle gøre som vore brødre/ oc icke verie oss mod Hedningene/ at redde vort liff oc Low/ da kunde de lettelige aldelis forderffue oss. Oc de besluttede hoss dem/ Der som mand vil offuerfalde oss om Sabbathen/ da ville wi verie oss/ at wi skulle icke alle omkomme/ lige som vore Brødre bleffue myrde i Hulen.

Oc der forsamlede en stor mangfoldighed sig til hobe aff de Fromme/ som bleffue alle bestandige i Lowen/ Oc alle de som flyde for det Tiranni/ komme til dem. Der faare rustede de sig ocsaa/ oc ihielsloge mange Wgudelige oc Affaldne i deris nidkerhed oc vrede/ Men de som offuerbleffue gaffue flucten/ oc vndflyde til Hedningene. Der effter drog Matathias oc hans Venner frimodelige omkring i Israels land/ och nedbrød Alterne igen/ och omskar de Børn/ som icke end nu vaare omskaarne/ oc de offuerfulde de Wgudelige. Och det lyckedis dem vel/ at de bleffue ved lowen/ mod alle Hedningers oc Kongers mact/ at de Wgudelige bleffue icke Herrer offuer dem.

Matathias formaner och trøster sine sønner før hand døer etc.

Men der Matathias vaar meget gammel/ sagde hand til sine Sønner før hand døde/ Her er stort Tiranni och forfølgelse/ oc en stor grumhed oc haard straff kommet offuer oss/ der faare kære sønner verer nidkiere for Lowen/ oc voffuer eders liff for vore Feders Pact. Oc betencker/ de Gerninger som vore Fedre giorde i deris tid/ saa skulle i faa den rette ære oc it euigt Naffn.

Abraham. Gene. 22.

Abraham bleff fristet/ oc bleff fast i troen/ det er hannem regnet til Retferdighed.

Joseph. Gene. 41.

Joseph holt Budet i sin drøffuelse/ oc bleff en Herre i Egypten.

Phinees. Num. 25.

Phinees vor Fader/ vor nidkær til Guds ære/ och fick Pacten/ at Prestedømet skulde bliffue hoss hannem.

Josua. Iosu. 1.

Josua vdrette den Befalning/ som hannem vaar giffuen/ Der faare bleff hand den Offuerste Første i Israel.

Caleb. Num. 14. Iosu. 14.

Caleb gaff vidnisbyrd/ oc straffede Folcket/ der faare fick hand en besynderlig Arff.

Dauid. 1. Reg. 16.

Dauid bleff trofast oc retsindig hoss Gud/ der faare arffuede hand Kongeriget euindelige.

Elias. 4. Reg. 2

Elias vaar nidkær for Lowen/ oc bleff ført til Himmelen.

Anania. Dani. 3.

Anania/ Azaria/ oc Misael trode/ oc bleffue frelste aff Ilden.

Daniel. Daniel. 6.

Daniel bleff frelst fra Løuerne for sin wskyldighed skyld.

Betencker saa/ huad som er skeet i huer tid/ da skulle i befinde/ at de bliffue alle beuarede/ som sig forlade paa Gud. Der faare fryeter icke de Wgudeligis trusel/ Thi deris herlighed er skarn oc orm/ I dag er hand ophøyet/ vdi morgen ligger hand nedre/ oc er inted mere/ naar hand er bleffuen til Jord igen/ oc hans opset er bleffuen til inted.

Der faare kære Børn/verer wforferdede/oc bliffuer fast ved Lowen / Saa skal Gud gøre eder herlige igen. Simon eders Broder er viiss/ lyder hannem/som en Fader. Judas Maccabeus er sterck oc en Kempe/hand skal vere Høffuitzmand/oc føre Striden. Oc kalder alle dem til eder/som holde Lowen/Heffner den vold/som er giort paa eders Folck/oc betaler Hedningene/som de haffue fortient/Oc bliffuer aluorlige hoss Lowen.

146. aar.

Der effter velsignede hand dem/oc bleff forsamlet til sine Fedre/oc døde i det hundrede oc siette oc fyretiuende aar. Oc hans Sønner begroffue hannem i hans Fedris graff vdi Modin/ Oc al Israel sørgede saare for hannem.

III.

Judas Maccabeus.

DC Judas Maccabeus kom i sin Faders sted/Oc hans Brødre/oc alle de/som haffde huldet sig til Faderen/hulpe hannem mod Fienderne/ oc de sloge dem met glæde. Judas flyde Folcket stor ære/Hand førde sig i sit Harnsk/ som en Kempe/oc beskermede sin Hær met sit Suerd. Hand vaar frimodig/ som en Løwe/oc dristig som en vng brølende Løwe/ naar hun iager noget.

Hand søgte de Affaldne oc de Wgudelige/som trengde Folcket til at falde fra Lowen/ oc hand straffede oc opbrende dem/At hans Fiender forferdedis alleuegne for hannem oc flyde/oc de Affaldne bleffue fordempede/oc hand haffde lycke oc Seyer. Det fortrød mange Konger/Men det vaar Jacob en glæde/oc en euig priss oc ære. Hand drog gennem Juda Stæder/ oc ødelagde de Wgudelige der vdi/at hand kunde vende vreden bort fra Israel. Oc hand vaar roset alleuegne i Landet/at alle vndertrycte løbe til hannem.

Der emod førde Apollonius en stor Hær tilsammen / aff Hedninge oc aff Samaria / at stride mod Israel. Der Judas det hørde / drog hand mod hannem / oc giorde it Slag mod hannem/oc ihielslo hannem oc en stor hob Fiender met hannem/Men de offuerbleffne flyde. Oc Judas fick Roffuit/oc tog Appollonij Suerd/det førde hand der effter saa lenge som hand leffde.

Apollonius bliffuer slagen ihiel.

Seron.

Der Seron Høffuitzmand i Syria hørde der effter/at de Fromme hulde sig til Juda/oc at der vaar meget Folck tilsammen/sagde hand/ Jeg vil legge ære ind / at ieg skal prisis i det gantske Kongerige/oc ieg vil sla Judam oc hans Hob/som foracte Kongens Bud. Der faare rustede hand sig/oc drog met stor Mact/at de skulde heffne sig paa Israel/ oc de komme ind til Bethhoron.

Da drog Judas mod hannem met en liden hob. Men der de saae Fienderne / sagde de/ Wi ere faa/der til met ere wi vansmectige aff faste / Huorledis skulle wi slass met saadan en stor oc sterck Hob? Men Judas sagde/ Det kand vel ske/at faa kunde offueruinde en stor hob/ Thi at Gud kand lige saa vel giffue Seyer formedelst faa / som ved mange. Thi at Seyer kommer aff Himmelen/oc hand kommer icke aff stor mangfoldighed. De tradze paa deris store Mact/oc ville myrde oc røffue oss/vore Hustruer oc Børn. Men wi nødis til at verie oss/ oc stride for vort Liff oc vor Low/Der faare skal Gud ødelegge dem faar vore øyen / I skulle icke frycte dem.

Judas trøster sit Folck etc.

Der hand haffde saa talet/offuerfalt hand Fienderne/før end de det viste/oc slo Seron oc hans Folck paa flucht/oc iagede dem fra Bethhoron ned paa den slette Marck/ oc slo otte hundrede ihiel/De som offuerbleffue flyde til Philisternis land. Saa kom der en redzel offuer alle Folck trint omkring/for Juda oc hans Brødre/oc mand sagde aff Juda oc hans gerninger i alle land/Oc det kom ocsaa faar Kongen.

Seron bliffuer slagen met 800. Hedninge

Der Antiochus nu hørde dette/bleff hand offuermaade vred / oc skickede vd / oc loed vdbiude i sit gantske Kongerige/Oc kom en stor Mact tilsammen / oc tog til sit Liggendefæ / oc skickede Sold paa it aar/oc bød/at mand skulde altid vere rustet. Men der hand saa / at hand haffde icke Pendinge nock/oc at Landet icke kunde giffue meget/for den Krig skyld/som hand haffde nu lenge ført mod Lowen. Da besørgede hand/at hand skulde icke lenger formaa/at holde den store Kaast/som hand haffde giort der til/Der hand haffde vdgiffuit Sold oc gaffuer/mere end alle Konger faar hannem. Der faare bleff hand bedrøffuit/oc drog i Persen/at beskatte Landet/oc drage Pendinge sammen.

Oc hand loed en Første bliffue i Landet/som hed Lysias/Hannem giorde hand til Høffuitzmand offuer det gantske Kongerige/fra Euphrate / indtil Egypten / oc befalede hannem sin Søn den vnge Antiochum/den stund hand skulde selff bliffue vden Landet. Oc hand loed haffdelen aff Stridzfolcket/oc Elephanterne bliffue hoss hannem/oc gaff hannem befalning paa alle Sager. Ocsaa om Judea oc Jerusalem/at hand skulde sende der mere Folck bort/at ødelegge de offuerbleffne Folck i Israel oc Jerusalem/oc at dele Landet iblant Fremmede / oc sette Hedninge alleuegne der vdi.

Lysias.

147. Aar. Ptolomeus. Nicanor. Gorgias.

I det hundrede oc siuende oc fyretiuende aar / drog Kongen vd aff sin stad Antiochia off=
uer Euphraten hen op i de øffuerste Land. Men Lysias vdualde nogle Førster / aff Kongens
venner / til Høffuitzmend / som vaar / Ptolomeus Dorymenis søn / Nicanor oc Gorgias. Och
hand fick dem fyretiue tusinde Mend til fod / oc siu tusinde til Hest / at de skulde drage gennem
det land Judea / oc ødelegge Jøderne / lige som Kongen haffde befalet. Effter at de vaare nu
vddraggne met denne Hær / da leyrede de sig først hoss Ammao paa den slette Marck. Der køb=
mendene i landene trint omkring det hørde / da komme de i Leyren / oc førde mange Pendinge
met sig / at de vilde købe Jsraels børn / at de skulde vere deris Tienere. Oc der drog mere stridz=
folck til dem aff Syria / oc aff andre Hedninge.

Judas.

Der Judas oc hans Brødre nu saae / at Forfølgelsen bleff større / och at Fienderne laae
hoss Landemercket / oc fornumme / at Kongen haffde budet / at ødelegge al Juda / da vaare de
wforferdede / och forente sig saa / at de vilde redde deris Folck oc stride for de hellige. Der faare
samlede de deris Stridzfolck / at de skulde vere hoss huer andre / och tage vare paa / naar mand
skulde offuerfalde Fienderne / oc at de skulde bede met huer andre / om naade oc hielp aff Gud.

Jerusalem er øde oc helligdommen vanhellig.

Men paa den tid / vaar Jerusalem Øde / oc der bode ingen Borgere mere / oc Helligdom=
men vaar vanhelliget met den Affgud / som vaar sæt der ind. Oc Hedninge haffde Slottet in=
de / oc al herligheden vaar tagen bort fra Jacob / oc mand hørde der huercken Piber eller harper

Der faare kom Folcket til sammen i Mispath / tuert offuer fra Jerusalem / Thi at Jsrael
skulde i fordom tid tilbede i Mispath. Paa denne Sted komme de och nu tilsammen / fastede
der / oc førde sig i Secke / strødde aske paa deris Hoffuit / oc sønder reffue deris Klæder. Oc de
bare Lousens Bøger frem / huilcke Hedningene lode søge effter / at de vilde scriffue oc male de=
ris Affguder der vdi. De førde oc de presterlige Klæder der hen / den første Grøde och Tiende /
oc giorde Nazareos / som skulde holde deris beskickede tid / oc de klagede dem oc robte op i him=
melen / huort skulle wi føre dette hen? Thi at din helligdom er besmittet / dine Prester ere foria=
gede / oc see / alle Hedninge sette sig op mod oss / at de ville aldelis ødelegge oss. Du vedst / huad
de haffue i sinde mod oss / huorledis kunde wi bliffue for dem / Vden du hielper oss / vor Gud.

Judas formaner sit Folck.

Der effter loed Judas kalde Folcket tilsammen met Basuner / och giorde it Stridzrege=
mente / Øffuerste / Høffuitzmend oc Skickemestere. Hand loed ocsaa vdrobe / at huilcke som
haffde Huss at bygge eller vilde giffte sig / eller haffde Vinbierge at plante / Eller vaare fryct=
actige / de maatte drage hiem igen / lige som at louen giffuer saadanne hiemloff. Der effter
droge de frem / oc sloge ocsaa deris Leyer hoss Ammao / mod synden. Oc Judas formanede sit
Folck / oc sagde / Ruster eder oc verer wforferdede / at i ere i morgen beredde at stride mod disse
Hedninge / som tencke at ødelegge oss och vor Helligdom. Det er oss bedre / at wi omkomme i
strid / end at wi skulle see saadan iammer paa vort Folck oc Helligdom / Men huad som Gud
i Himmelen vil / det ske.

IIII.

Gorgias.

OC Gorgias tog fem tusinde til fod / oc tusinde aff de beste Reysener / och drog
hemmelige om natten bort til Jødernis leyer / at hand vilde offuer falde dem
wforuarendis / Och nogle aff dem som haffde ligget paa Slottet / at beuare
det / førde hoben frem. Men Judas vaar før oppe met den beste Hob / at hand
vilde komme før oc forraske Fienderne / oc slo dem / den stund de laae end atspridde her oc der.

Der Gorgias kom nu til Judas leyer / oc fant der ingen / da drog hand effter dem til Bier=
gene / oc mente / de haffde veret flyde for hannem. Men Judas hastede / at hand skulde komme
aarle om morgenen paa den slette Marck met try tusinde Mend / som haffde dog ingen harnsk
vden alene deris klæder oc Suerd.

Judas formaner sit Folck. Exo. 14.

Der de nu saae / at Fienderne vaare vel rustede met harnsk / oc haffde veldige Reysener /
oc vaare rette Stridzmend / da sagde Judas til sine Folck / Frycter icke / for denne store Mang=
foldighed / oc forferdis icke for deris Mact / Betencker huorledis vore Fedre bleffue frelste i det
røde Haff / der Pharao skyndede sig effter dem met en stor Hær. Lader oss robe til Himmelen /
saa bliffuer HERREN oss oc naadig / oc tencker paa den Pact / som hand giorde met vore
Fedre / Oc hand skal vdslette vore Fiender faar vore øyen. Oc alle Hedninge skulle fornemme /
at Gud er den / som tager sig Jsrael til / hielper oc frelser.

Hedningene bliffue slagne paa fluct.

Der Hedningene nu saae / at Judas kom mod dem / da droge de oc aff Leyren / at giffue
sig mod Judam. Da loed Judas blæse Trometer / oc offuerfalt Fienderne / Oc Hedningene
bleffue slagne paa flucten / at de flyde offuer den slette Marck / oc de som vaare bag bleffue ihiel=
stungne / thi at Judas iagede effter dem / indtil Assaremoth oc til Edoms Marck / mod Asdod
oc Jamnia oc der bleffue ved try tusinde Mend døde. Men der Judas vende til bage igen / bød
hand sit Folck / oc sagde / J skulle icke tage roff / Thi at wi skulle end nu gøre it Slag. Gorgias
oc hans hob er faare oss blant Biergene / der faare bliffuer i aarden / oc verier eder. Der effter /
naar som i haffue slaget Fienderne / kunde i tryggelige tage roff oc vden fare.

Der Judas saa talede/da gaff en Hob sig frem paa Biergene. Oc Gorgias saa / at hans Folck vaare slagne/oc Leyren opbrent/ Thi hand saa Røgen / der paa kunde hand mercke/ huad der vaar skeet / Der til saae de Judam oc hans Stridzfolck rustede til Strid paa den slette Marck/Der aff bleff Gorgias meget forferdet/oc flyde til Hedningernis land. Saa vende Judas til bage igen/at røffue Leyren/oc hand fick it stort Roff/meget Guld/Sølff/ Silcke/Purpur/oc stort Godz. Der effter droge de hiem/ tackede oc loffuede Gud met Sang / oc sagde/Tacker HERREN/thi hand er god/ Oc hans Miskundhed varer euindelige. Paa denne dag fick Jsrael en herlig Seyer.

Gorgias.

Psalm.118.

Men de Hedninge som vndflyde/komme til Lysia/oc sagde hannem / huorledis det gick dem. Der Lysias det hørde/bleff hand saare bedrøffuit/at det lyckedis icke/ som Kongen haffde befalet. Der faare forsamlede Lysias meget Stridzfolck igen/i det efterfølgendis aar/ trysinds tiue tusinde Mend til fod / oc fem tusinde Reysener/til at vdslette Jøderne. Denne Hær drog ind i Jdumea/oc leyrede sig hoss Bethzura/der hen kom oc Judas met thi tusinde Mend.

Lysias forsamler it suart tal folck/ at ødelegge Jøderne met.

Men der hand saa/at Fienderne haffde saa meget Folck/bad hand / oc sagde/ Loff vere dig/du Jsraels Frelsere/du som haffuer slaget den store Kempe / ved Dauids din Tieneris haand. Oc du haffuer giffuit Hedningenis gantske Hær i Jonathe Sauls Søns / oc vdi hans Tieneris hender. Jeg beder dig/At du vilt oc giffue disse vore Fiender i dit Folckis Jsraels hender/at de kunde bliffue beskemmede met deris mact oc Reysenere. Giff dem it forferdet oc mistrøstigt hierte/Sla dem ned met deris Suerd / som dig elske / At alle skulle loffue oc prise dig/som kende dit Naffn. Der effter offuerfalt hand dem . Oc Lysias miste ved fem tusinde Mend.

Jude Maccabei Bøn.
2.Reg.17.

Lysias mister 5000. Mend.

Men der Lysias saa sine fly / oc at Jøderne vaare wforferdede / oc at de vaare beredde/ baade at leffue erlige eller at dø erlige/da drog hand ned til Antiochia/ at forsamle Stridzfolck igen/oc drage end stercker mod Jøderne.

Men Judas oc hans Brødre/sagde/Efftersdi at vore Fiender ere fordreffne/Da lader oss drage op/oc rense Helligdommen igen. Der faare komme alle Stridzfolckene til sammen / oc droge met huer andre op paa Sions Bierg. Oc der de saae / huorledis Helligdommen vaar øde/Alteret vanhelliget/Portene opbrende / oc at Planen trint omkring vaar beuoxen met græss/lige som en Skou eller Bierg / oc at Presternis Herbere vaare forfaldne. Da sønderreffue de deris Kleder/oc haffde it stort Klagemaal / strødde aske paa deris hoffuit / fulde ned paa deris ansict/oc blæsde i Trommeter/oc robte op i Himmelen. Oc Judas vdualde en Hob/ som skulde affuerie Fienderne paa Slaattet/ At de skulde icke falde vd / den stund hand loed rense Helligdommen. Oc hand tog Prester der til/ som icke haffde besmittet sig / men vaare bleffne stadige i Lowen/Disse rensede Helligdommen / oc bare Verstyggelsen oc de wrene stene bort paa en whellig sted.

Helligdommen bliffuer renset igen.

Oc effterdi at Brendofferens Altere vaar vanhelliget / da hulde de Raad / huorledis de skulde holde sig der met. Oc de funde it gaat Raad/som vaar/At mand skulde bryde det aldelis ned/at der skulde icke komme Forargelse aff/effterdi at Hedningene haffde vanhelliget det/ Der faare bleff det aldelis ned brudet. Oc de forwarede disse Stene paa Bierget hoss Huset paa en besynderlig sted/ Jndtil at der komme en Prophete/som kunde giffue til kende / huad mand skulde gøre der met. Saa toge de andre ny whugne Stene/ som Lowen lærer / oc bygde it nyt Altere/lige som det der vaar før. Oc de bygde Helligdommen igen/oc Stolene/oc Herbere til Presterne i Huset. Oc de lode gøre ny hellige Kar / den gyldene Liusestage / Røgelse Alteret/ oc Bordet / oc førde det i Templen igen. Oc de gaffue Røgelse paa Alteret / oc tende Lamperne op paa Liusestagen/at de skulde liuse i Templen. De lagde Brød paa Bordet / oc hengde Forhenget op/oc beredde Templen aldelis igen.

Alteret byggis paa ny / oc hellige Kar beredis etc.
Exodi 20.

Oc paa den femte oc tiuende dag i den niende Maanet/som kaldis Casleu/ i det hundrede oc otte oc fyretiuende aar / stode de aarle op / oc offrede igen/effter Lowen paa Brendofferens Altere. Det vaar det første Offer/ effter den tid / at Hedningene besmittede Helligdommen/ Oc dette Offer begyntis igen met Sang / Piber / Harper oc Cimler. Oc alt Folcket falt ned paa Ansictet/tilbade/oc loffuede HERREN i Himmelen / som haffde giffuit dem lycke oc Seyer/Oc de hulde det ny Alteris Høytid / otte dage / oc offrede Brendoffer oc Tackoffer der paa met glæde. Oc de prydede Templen met gyldene Krantze oc Skiolde / oc giorde ny Porte oc Herbere. Oc der vaar megen stor glæde iblant Folcket/at den beskemmelse vaar tagen fra dem/som Hedningene haffde lagd dem paa. Oc Judas oc hans Brødre / oc alt Jsraels folck besluttede/ at mand skulde huert aar holde det ny Alteris Høytid / fra den femte oc tiuende dag vdi den maanet Casleu/ otte dage omkring / met glæde oc tacksigelse.

Offer begyndis igen.
148. aar.
Casleu.

(Casleu) Er den maanet Nouember.

Oc de bygde faste mure oc taarn omkring Helligdommen paa Sions Bierg / at Hedningene kunde icke indtage oc ødelegge Helligdommen/som tilforn/ Oc Judas lagde Stridzfolck

folck der vdi/ at beuare Helligdommen. Hand befestede ocsaa Bethzura/ at Folcket skulde haffue en Befestning inde/mod Idumea/vdi huilcket de kunde opholde dem oc verie sig.

Bethzura.

V.

MEn der Hedningene der trint omkring hørde/at Alteret vaar opret igen/oc Helligdommen renset/da fortørnedis de suarlige/oc toge sig faare at oprycke al Jacobs slect/ Oc de begynte at ihielsla alle Jøder hoss deris Landemercke. Men Judas drog ind i Idumea mod Esaus børn/oc offuerfalt dem i Arabath/ der som de haffde belagd Jsraels børn/ oc slo mange Idumeer ihiel / oc røffuede dem. Effterdi at Beans børn/brugede ocsaa wtroskaff oc mord paa veyen / mod Jsrael/da tenckte Judas dem det oc effter/oc belagde oc opbrende dem/oc opbrende deris Slaat/met alle dem/som vaare der paa. Der effter drog hand mod Ammon/De vaare vel rustede / oc haffde meget Stridzfolck/oc en Høffuitzmand som vaar Timotheus/Der faare giorde Judas mange Slag met dem/oc fick Seyer/ oc vant den Stad Jazer/ met andre omliggende Byer/Der effter drog hand hiem igen til Judeam.

Beans børn.
Ammon.
Timotheus.
Jazer.

Der vaare oc Hedningene oppe i Galaad/ mod Jsrael i deris Landemercke/ at vdslette dem. Men Folcket flyde paa det Slaat Datheman / oc screffue til Judam oc hans Brødre/i saa maade/Alle Hedninge trint omkring haffue forsamlet sig mod oss/ at de ville øddelegge oss alle/Timotheus er deris Høffuitzmand/oc de ville storme vort Slaat/ som wi flyde til. Der faare bede wi/at du vilt komme oss til hielp/oc redde oss/ thi wi ere faa / Oc Fienderne haffue dræbet mange/oc ihielslaget vdi Tubin/ved tusinde Mend/oc bortført deris Hustruer / børn oc godz. Der mand læsde dette breff/da komme der flere Bud aff Galilea / de sønder reffue deris klæder/oc klagede oc sagde / At Hedningene aff alle Stæder trint omkring vaare dragne igennem Galileam met mact/aff Ptolemais/Tyrus oc Sidon/oc at alt Galilea vaar fult aff Fiender/som vilde ødelegge Jsrael.

Datheman.
Jsrael tuingis aff Hedningene.
Tubin.

Der Judas oc Folcket dette hørde/hulde de Raad/huorledis de kunde hielpe deris Brødre i denne nød. Oc Judas befalede sin Broder Simon / at hand skulde vduele sig en besynderlig Hob/oc drage ind i Galileam/at redde der Brødrene/Saa vilde hand oc hans broder Jonathas/drage ind i Galaad. Oc hand giorde Joseph Zacharie søn oc Azaria til Høffuitzmend offuer det Folck som bleff hiemme/ at beuare Judeam. Oc hand befalede dem / at de skulde regere Folcket/oc icke drage vd at giffue sig mod Fienderne/før end hand komme igen.

Oc Simon drog til Galileam met try tusinde Mend/Judas til Galaad met otte tusinde. Der Simon kom nu i Galileam/da holt hand mange Slag met Hedningene/oc vant Seyer/ Oc hand iagede dem indtil Ptolemais faar Porten/at der omkomme ved try tusinde Hedninge/oc Simon røffuede dem. Der effter kom hand til sine Brødre i Galilea/ oc til Arabath / oc bad dem drage met sig til Judea met Hustruer oc Børn / oc hand førde dem der hen met stor glæde.

Simon.
3000. Hedninge bliffue slagne etc.

Men Judas Maccabeus oc Jonathas hans broder/droge offuer Jordan hen i Ørcken/ tre dagis Reyse. Da komme de Nabatheer til dem/ oc vndfinge dem venlige / oc gaffue dem til kende/Huorledis det gick deris Brødre i Galaad / oc at mange vaare førde fangne bort til Baraza/Bosor/Alima/Casbon / Mageth oc Carnaim / huilcke der vaare idel store oc faste Stæder/At ocsaa mange laae fangne i andre Stæder vdi Galaad/Der faare beslutede de/ At de vilde stray om morgenen/drage mod de samme faste Stæder oc bestorme dem. Oc Judas vende en dagis Reyse til bage/oc stormede den Stad Bosor / før de toge sig vare der faare/ oc vant hannem/oc hand loed ihielstinge alle Mandkøn der vdi/ oc røffuede oc opbrende Staden.

Judas Maccabeus.
Nabatheer.

Der effter reysde hand frem om natten til Slaattet / der som hans brødre vaare belagde. Oc i det samme hand kom did om morgenen/da saa hand der en mectig stor hob Folck/ vden tal/som bare Stiger oc Bogne/oc begynte at storme / Oc der vaar it ynckeligt skrig i Staden/ som skald op i Himmelen. Da formanede Judas sit Folck/ at de skulde stride for deris brødre/ at de kunde redde dem. Oc hand giorde tre Hobe/oc falt bag paa dem i stormen / oc loed trommete/Oc Folcket robte høyt oc bad til Gud. Men der Timothei Hær saa/ at Judas vaar bag dem/da flyde de/oc bleffue suarlige slagne/at der bleffue paa den dag otte tusinde døde aff dem. Der effter drog Judas til Maspha/stormede oc vant hannem/ oc loed ihielsla alle Mandkøn der vdi/oc røffuede oc opbrende Staden. Der effter vant hand Casbon/Mageth/ Bosor/oc de andre Stæder i Galaad.

8000. Hedninge bliffue slagne.
Stæder vindis i Galaad.

Men Timotheus førde en stor Hær tilsammen igen/ oc leyrede sig mod Raphon paa hin side Becken. Da skickede Judas Speydere bort/oc loed besee/huor stercke Fienderne vaare/oc

Raphon.

huor

huor de laae. De sagde hannem igen/at det vaar en meget stor Mangfoldighed/ aff alle Hedninge trint omkring/Oc at de haffde Stridzfolck hoss sig aff Arabia/ huilcke de skulde giffue Sold/Oc at Hærren haffde leyret sig paa hin side Becken/oc vaare rustede til Strid. Derfaare drog Judas vd mod dem. Oc Timotheus sagde til sine/Naar som Judas kommer til Becken/oc er saa dristig/at hand taar drage hid offuer/Da kunde wi icke staa hannem emod/men hand slar oss. Men der som hand frycter sig/oc taar icke hid offuer Becken/Da ville wi offuer Vandet/oc falde mod hannem oc sla hannem.

De vinde oc forstyre Carnaim.

Der Judas kom nu til Becken/da skickede hand Presterne hoss Vandet/oc bød dem/ At de skulde driffue alt Folcket hen offuer/at de skulde hielpe at sla Fienderne/oc ingen skulde bliffue til bage. Der nu Judas oc hans Hær komme saa først offuer Vandet/da flyde Fienderne/oc lode deris Verie falde/oc komme i en Tempel vdi den Stad Carnaim. Men Judas fick Staden/oc opbrende Templen/oc alle som der vaare vdi/ Oc Carnaim bleff forstyret/oc de kunde icke beskerme sig for Juda.

Ephron.

Der effter loed Judas alt Jsraels Folck/som vaar i Galaad/smaa oc store/Quinder oc børn/komme tilsammen/at de skulde drage til Judeam met hannem. Oc paa veyen komme de til Ephron en stor fast Stad/som laa paa den alfare Vey/huilcken mand skulde igennem/oc kunde icke drage omkring. Nu vilde de Folck i Ephron icke lade Judam igennem/Men de hulde sig i Staden/oc lucte Portene til. Da sende Judas til dem/sagde dem fred til/oc bad venlige/at mand vilde lade dem igennem/Thi dem skulde ingen skade ske aff hans Folck/Hand begerede inted andet/end aleniste at drage igennem/Men de aff Ephron vilde icke lade dem ind.

Ephron vindis/røffuis oc forstyris.

Da loed Judas vdrobe offuer den gantske Hær/at Stridzfolcket skulde gøre Aarden/oc løbe til Storm/huer Hob paa sin sted. Saa stormede de til Staden den gantske dag/oc den gantske nat/oc finge hannem. Oc Judas loed ihielstinge alle Mandkøn der vdi/røffuede oc forstyrede hannem/Oc hand drog igennem/offuer de døde Legeme. Oc de komme offuer Jordan paa den slette Marck. Oc Judas dreff Folcket frem/som tøffuede til bage/oc trøste de dem paa den gantske Reyse/indtil hand førde dem ind i Judea land. Da droge de op paa Sions Bierg/oc offrede Brendoffer/At Gud haffde giffuit dem Seyer/ocført dem hiem igen met glæde.

Jamnia/Joseph oc Azaria/bliffue slagne aff Gorgia. 2000. bliffue slagne aff Jsrael.

Men den stund Judas oc Jonathas vaare i Galaad/oc Simon deris Broder faar Ptolemais/Oc Joseph Zacharie søn oc Azaria/Høffuitzmend/hørde aff deris Seyer oc store gerninger/da sagde de/Wi ville oc legge ære ind/oc offuerfalde Hedningene trint omkring oss. Oc de bøde deris Stridzfolck/at de skulde vere rede/oc de droge mod Jamnia. Da drog Gorgias vd mod dem met sin Hær/oc slo Joseph oc Azariam paa flucten/oc iagde dem ind i Juda land/Oc Jsrael miste den dag meget Folck/som vaar/ved thu tusinde Mend. Fordi/at de lydde icke Jude oc hans Brødris befalning/oc toge sig faare aff deris egen dristighed/at opiage Priss/Efferdi de vaare dog icke de Folck/huilcke Gud haffde giffuit/at Jsrael skulde hielpis formedelst dem. Men Judas oc hans Brødre bleffue meget actede hoss al Jsrael/oc hoss alle Hedninge/Oc huor som mand neffnde dem/da bleffue de prisede.

Hebron indtagis.

Asdod.

Oc Judas drog vd met sine Brødre mod Esaus børn/mod Synden/oc fick Hebron oc de Byer der omkring/oc opbrende deris Mure oc Taarn. Oc hand vende til bage ind i Hedningenis land/til Samaria/Der omkomme mange Prester/huilcke der ocsaa vaare for dristige/oc gaffue sig mod Fienderne vden Raad oc befalning. Der effter drog Judas mod Asdod i Hedningenis land/oc nedslo Affgudernis Altere/oc opbrende Affguderne/oc røffuede Stæderne/oc kom hiem igen til Juda land.

VI.

Antiochus. Elimais.

MEn der Kong Antiochus reysde offuen i Kongeriget hid oc did/ Da hørde hand aff den naffnkyndige Stad Elimais i Persia/at der vaar meget Sølff/Guld/oc stor Rigdom/Oc at der vaar meget godz i Templen/oc de gyldene Klæder/Harnsk oc Skiolde/som Alexander Philippi søn/Kongen aff Macedonia/haffde giffuit did. Derfaare kom Antiochus faar Staden/at indtage oc røffue hannem/Men de vdi Staden vaare atuarede/Der faare vaare de rede til at verie sig. Oc Antiochus kunde der inted beskaffe/men maatte drage der fra igen/oc hand vende sig om til Babylon met stor gremmelse.

Antiochus vdretter inted faar Elimais.

Babylon.

Da kom der Bud til hannem/at hans Hær/som hand haffde sent til Juda land/vaar slagen/oc at Lysias nøddis til at fly/Oc at Jøderne haffde vundet meget stort godz oc mange Vaaben i hans Leyer/met huilcke de haffde siden rustet sig bedre/oc vaare bleffne mectige/Oc at de haffde bortkast Verstyggelsen aff Templen i Jerusalem/oc beuaret Helligdommen igen met faste Mure/lige som tilforn/oc der til met befestet Bethzura.

Der

Der Antiochus det hørde/ forferdedis hand saare / och bleff meget bedrøffuit / lagde sig ned/oc bleff siug aff sorge/at hans Opsæt lyckedis icke/oc hand bleff lenge i samme Stad/Thi at hans drøffuelse bleff io lenger io større/oc giorde hannem saa skrøbelig/at hand saa/at hand skulde dø.

Antiochus bliffuer siug aff sorge oc døerder aff. &c.

Der faare kallede hand sine Venner til sig/ och sagde til dem/ Jeg kand ingen Søffn faa mere/ for stor drøffuelse oc hierte sorg / som ieg haffuer. Ah huorledis haffuer det saa aldelis foruent sig met mig/ Saa lenge som ieg haffuer regeret / haffde ieg glæde och Seyer /och ieg haffuer ocsaa veret kær och vdi stor verdighed hoss mine. Men nu er ieg saa hiertelige bedrøffuit/ Oc ieg tencker paa det Onde/Som ieg giorde i Jerusalem/Der ieg giorde alle guld kar oc sølffkar bort aff Templen/ och loed ihielsla wskyldige Folck i Judea. Der faare tilslass mig nu al denne wlycke / oc ieg maa dø vdi it fremmet Land/ aff denne bedrøffuelse. Oc hand kallede til sig Philippum/ en aff sine venner/hannem skickede hand til Høffuitzmand offuer det gantske kongerige / oc gaff hannem Krunen/Kaaben oc Ringen / oc hand befalede hannem at opføde sin Søn den vnge Antiochum/oc at sette hannem ind i Kongeriget. Der effter døde Antiochus i den samme Stad/ i det hundrede niende oc fyretiuende aar.

Philippus.

Der nu Lysias hørde/ at Kongen vaar død / da giorde hand den vnge Antiochum/ den Edele Antiochi søn / til Konge/ hues Tuctemestere hand haffde veret/ och kallede hannem Eupator.

Antiochus Eupator settis til konge aff Lysia/ i sin Faders sted.

Nu giorde Hedningene / som end nu haffde Slaattet inde paa Sion/ Jsraels folck stor skade i Helligdommen/ Thi at de haffde en god Befestning. Der faare tog Judas sig faare/at belegge dem/ at hand kunde i saa maade ødelegge dem. Oc Folcket kom tilsammen / i det hundrede oc halfftrediesindz tiuende aar / oc førde der faare allehaande Krigis redskaff och Skud. Och der komme nogle Hedninge aff Slaattet/at de vilde drage til Kongen/ at søge hielp. Til dem gaffue mange sig som vaare affaldne fra Jsrael/ de droge met dem til Kongen / och sagde/ Hui vilt du icke straffe / oc heffne vore Brødre: Thi wi vilde veret din Fader vnderdanige oc veret hans Bud lydige/ da falt vort Folck aff fra oss/ oc huor de kunde gribe nogen aff vore/ da sloge de hannem ihiel / och delde vor Arff iblant sig / och de plagede icke aleniste oss/ men de bedreffue saadant offuer det gantske Land. Oc nu belegge de Slaattet i Jerusalem oc ville indtage det/ oc de haffue befestet Helligdommen oc Bethzura / Der som du icke skynder dig/ at formene dem det/ da bliffue de sterckere oc gøre mere skade / och du skalt icke mere kunde twinge dem.

150. aar.

Der Kongen dette hørde/ bleff hand suarlige vred / oc loed sammen kalde sine Førster oc Høffuitzmend offuer Fodfolcket/ oc offuer Reysener / oc hand anammede fremmet Folck aff Verne/ oc samlede til hobe hundrede tusinde Mend til fod / tiue tusinde til Hest / oc tolff och tiue Elephanter/ som vaare opuande til Strid. Denne Hær drog igennem Jdumea/oc der de komme til Landet / belagde de Bethzura / Och giorde der faare allehonde Stridzredskaff til Storm. Men Jøderne fulde vd/ oc opbrende deris Gerning/ oc stridde mandelige.

Antiochus forsamler en stor hob til fod och hest mod Jøderne.

Bethzura bliffuer belagd.

Oc Judas drog ned fra Zions Slaat/ oc kom met sin Hær til Bethzachara/mod Kongens leyer. Da vaar Kongen aarle oppe om morgenen/ faare dag / och førde sin Hær paa veyn faar Bethzachara/ oc loed gøre Slagaarden / oc tromete / oc bestencke Elephanterne met rød Vin oc Morbere oess at de skulde søge frem oc bliffue grumme. Oc hand delde Elephanterne iblant Hobene saa/ at der bleffue io skickede til huert Elephant/ tusinde Mend til fod / vdi Jernhielme oc harnsk/ oc fem hundrede Heste / disse toge saa vare paa Elephanterne / at de icke vigede fra dem / oc huort som mand vende Elephanterne hen / der skulde de oc hen. Och huer Elephant bar/ it Taarn aff træ / der vdi vaare io tolff oc tiue Stridzmend / och den Blaamand/ som regerede samme Elephant. De offuerbleffne Reysenere skickede hand paa baade sider / at beuare Fodfolcket/ at de skulde icke skillies fra huer andre.

Bethzachara.

Oc der Solen gick op/ oc skinde paa de gyldene Skiolde/da skinde det gantske Bierg der aff/ lige som det haffde veret klar ild. Oc Kongens Hær drog en del paa Bierget / en del nedre paa den slette Marck i god Aarden oc forsynlige. Oc huo som dem hørde / de forferdedis for den gruselige liud/ oc store Mangfoldighed oc bulder/som de giorde met Harnsk oc iern/ Thi at det vaar offuermaade meget oc vel rustet folck. Oc Judas drog och mod dem i sin Aarden/ at verie sig/oc slo sex hundrede ihiel aff Kongens Hær.

Oc en hed Eleasar/ Saura søn/ gaff act paa it Elephant/ som vaar høyre oc bedre rustet/ end de andre/ oc hand tenckte at Kongen haffde veret der paa/ Oc hand voffuede sig / at hand vilde reddet Jsraels Folck / oc bekommet it euigt naffn. Hand løb frem met stor dristighed/ trengde sig igennem Fienderne / oc slo mange ihiel aff dem paa baade sider / och hand gaff sig vnder den Elephant/ oc stack den/saa at Elephanten falt ned paa hannem/ oc døde / oc slo ocsaa hannem ihiel. Men effterdi at Jøderne saae / at Kongens Hær haffde saa stor Mact/ da

Eleasar.

vigede de aff til side/oc forlode Fienderne paa denne tid fra sig. Der faare drog Kongens Hær frem til Jerusalem/oc kom i Judea.

Bethzura tagis ind/oc besettis aff Kongen.

Helligdommen beleggis aff Kongen.

Men de paa Bethzura kunde icke lenger bliffue der vdi for Hunger skyld/ Thi det vaar det siuende aar/i huilcket mand skulde lade Marckerne huile/Oc de finge Leyde aff Kongen/ at de maatte gaa tryggelige vd. Da tog Kongen Bethzura ind/ oc lagde Stridzfolck der vdi/ at beuare denne Befestning. Oc hand drog frem mod Sion / oc belagde Helligdommen en long tid/ oc oprette allehonde Skud deremod. Men Jsraels folck i Helligdommen verede sig mange dage/oc brugede ocsaa Skud oc Stridzredskaff mod Fienderne. Men de haffde icke heller at æde/fordi at det vaar det siuende aar/Oc de fremmede Jøder / som vaare indførde aff Hedningernis Land i Judeam for tryghed skyld/de haffde fortæret alt deris Forraad / Oc de Hellige bleffue meget faa/thi at de døde aff Hunger/Der faare nøddis de til at drage fra huer andre/oc dele sig i andre Stæder.

Lysias.
Philippus.
Supra 6.

Dissimellem fornam Lysias/at Philippus/huilcken Kongens Fader Antiochus haffde befalet/den stund hand end leffde den vnge Konge oc Riget/vaar igen kommen aff Persen oc Meden/met det Stridzfolck/som Kongen haffdeført der hen/ oc at Philippus tog sig Regementet til/Der faare hastede hand at fare aff Judea til Kongeriget igen / Oc hand sagde til Kongen oc til Høffuitzmendene/Wi lide her nød/oc haffue inted at æde/ oc miste meget folck/ oc denne Sted er meget fast/Oc wi haffue dog nyttelige Sager at handle hiemme/at wi kunde beholde fred i Kongeriget. Lader oss gøre fred met dette Folck/oc tilstede / At de beholde deris Low/lige som tilforn/ Thi at de ere vrede oc stride alenniste der faare / at wi ville borttage deris Low. Denne mening behagede Kongen oc Førsterne vel.

Philippus gør sig til kong.

Oc Kongen skickede Bud til dem/at gøre fred met dem/Men der de komme vd aff deris Befestning/da drog Kongen der ind. Oc der hand saa/ at det vaar saa fast / da holt hand icke sin Eed/men bød at sla muren ned igen trint omkring. Der effter drog hand hastelige bort til Antiochia/Da fornam hand at Philippus haffde der giort sig til Konge / Saa stridde hand mod hannem/oc tog Staden ind igen.

VII.

Demetrius.

Antiochus oc Lysias bliffue fangne aff Stridzfolket oc slagne ihiel.

J Det hundrede oc it oc halfftrediesinds tiuende aar / kom Demetrius Seleuci søn fra Rom igen i sit Kongerige/oc tog en Stad ind hoss Haffuit met lidet Folck/oc regerede der som en Konge. Oc der hand kom ind i Hoffuitstaden Antiochia/da grebe Stridzfolcket Antiochum oc Lysiam/at de vilde antuordet Demetrio dem. Men der det bleff giffuit Demetrio til kende/da bød hand/at mand skulde icke lade dem komme faar hans øyen/Der faare slo Stridzfolcket dem ihiel.

Alcimus.
Judas beklagis faar Demetrio.

Der Demetrius haffde nu Riget inde / da komme der mange Wgudelige oc Affaldne folck aff Jsrael til hannem/oc Alcimus vaar den ypperste iblant dem / huilcken der vilde gerne veret den ypperste Prest. Disse forklagede Judam oc deris eget Folck/oc sagde/ Judas oc hans Brødre haffue dræbet/eller oc fordaget alle dem aff vort Land / som vilde vere dig lydige. Der faare sent nogen der hen/som du betror / oc lad besee / huorledis de haffue forderffuit oss / oc Kongens land/oc lad straffe dem oc alle deris Tilhengere.

Bacchides.

Der faare giorde Kongen Bacchides sin Ven/som vaar veldig i Riget/huilcken Kongen betrode meget/ til Høffuitzmand offuer alt Landet paa denne side Euphrates/oc skickede met hannem den affaldne Alcimum/huilcken hand haffde giort til den ypperste Prest / oc befalede hannem at straffe Jsraels folck. Oc de droge ind i Juda land met en stor Hær/ oc sende Bud til Judam oc hans Brødre/at handle om fred/Oc de lode/som de vilde holde fred met dem / men det vaar idel bedrageri. Der faare trode Judas dem icke/Thi hand saa / at de vaare vel rustede/ oc førde en stor Hær met sig.

Alcimus bliffuer giort til den ypperste Prest aff K. Demetrio.

Alcimus handler som en fortuilit skalck.

Psalmo. 79.

Men der komme mange Prester til Alcimus oc Bacchides / oc mange aff de Fromme i Jsrael/de forsaae sig gaat til Alcimus/oc begerede fred/oc sagde/ Alcimus er en Prest aff Aarons slect/hand beuiser oss ingen wtroskaff. Oc Alcimus sagde dem fred til/ oc giorde en Eed / Wi ville icke gøre eder oc ederes Venner ont. Der de saa trode hannem/Da lod hand gribe trysinds tiue aff dem/ oc sla dem alle ihiel paa en dag/lige som Scrifften siger/ De haffue giffuit Diur dine Helligens kød / De haffue vdstyrt Blod trint omkring Jerusalem/lige som vand/oc der vaar ingen som dem iordede. Der faare kom der en meget stor forferdelse oc redzel iblant Folcket/som beklagede/at der vaar huercken tro eller loffue i Alcimo/ Thi hand holt icke sin Eed.

Bacchides.
Bethzecha.
Alcimi finantzer oc Tyranni.

Oc Bacchides drog bort fra Jerusalem/ oc belagde Bethzecha / Och hand sende vd och loed gribe mange/ som tilforn haffde giffuit sig til hannem/ oc flyde fra hannem igen for hans wtroskaff skyld/ oc hand loed dræbe mange aff dem/ oc kaste dem i en stor Graff. Der effter befalede Bacchides Alcimo landet/ oc forlod Stridzfolcket hoss hannem / oc hand drog til Kongen

enigen. Och Alcimus tog sig faare at bliffue ypperste Prest met mact/och hand drog til sig alle Affaldne i Israel/ oc kom Juda land vnder sig met vold/oc plagede Israels folck saare hart.

Der nu Judas saa/at Alcimus oc de Affaldne fra Israel giorde megen stor skade i Israel/ da drog hand atter omkring igennem alt Juda land/oc straffede de Affaldne/oc formente dem at de torde icke mere saa drage hid oc did i Landet.

Judas straffer de Affaldne.

Men der Alcimus saa / at Judas och hans Folck vaar veldig igen/ oc at hand kunde icke staa dem imod/ da drog hand til Kongen igen/oc klagede hart paa dem. Der faare sende Kongen Nicanor en mectig Første der hen som var Israels Folck suarlige vred/ och bød hannem/ at Ødelegge alt Israels folck.

Alcimus beklager Judam faar Demetrio suarligere end tilforn.

Oc Nicanor drog met en stor Hær til Jerusalem / oc sende Bud til Judam oc hans Brødre met suig/ huilcke der skulde skicke sig/ lige som hand vilde holde Fred met dem/ oc sige/ Wi ville holde fred met huer andre/ ieg oc i/oc ieg vil komme fredsommelige met lidet Folck/at ieg kand tale met dig. Saa kom Nicanor til Judam/ oc de vndfinge huer andre oc talede fredsommelige tilsammen/ men det vaar bestillet/ at mand skulde der gribe Judam. Dette kundgiorde speydere Jud / At Nicanor vaar der faare kommen til hannem / at hand vilde fange hannem met denne besuigelse / der faare tog hand sig vaare for hannem / och vilde icke mere komme til hannem.

Nicanor vdsendis aff Demetrio / at aldelis ødelegge Jøderne.

Oc der Nicanor merckte/at hans opsæt vaar bleffuen obenbare/drog hand mod Judam/ oc giorde it Slag met hannem hoss Caphar Salama. Da miste Nicanor fem tusinde Mend/ de hans Hær nøddis til at fly op paa Dauids slaat. Der effter kom Nicanor oc til Helligdommen paa Zions bierg / oc Presterne oc de Eldste ginge vd/ at anamme hannem fredsommelige/ oc at lade hannem see/ at de giorde store Offer for Kongen. Men Nicanor bespaattede dem met deris Gudstieniste/ oc lastede oc vanhelligede Offerne / Oc soer en Eed/ och sagde / Der som i icke antuorde mig Judam oc hans Hær i min Haand / Da vil ieg opbrende dette Huss/ stray ieg kommer lycksalige hid igen/ Oc hand drog bort met stor grumhed.

Nicanor mister fem tusinde Mend

Nicanor suer at hand vil opbrende Templen

Men Presterne ginge ind/oc stode faar Alteret i Tempelen oc græde/oc sagde/Ah HERRE/ efftterdi at du vdualde dette Huss/ at mand skal der paakalde dig/oc predicke om dig/Da bede wi/ at du vilt bruge heffn mod denne Nicanor oc hans Hær/ Oc tencke der paa/at de haffue bespaattet din Helligdom oc dig/ oc at du vilt forjage oc vdslette dem aff Landet.

Oc Nicanor drog bort fra Jerusalem/ oc leyrede sig hoss Bethhoron/Da kom end en Hær aff Syria til hannem / at hielpe hannem. Men Judas leyrede sig mod hannem hoss Adasar met try tusinde Mend/ oc bad til Gud / oc sagde saa. HERRE Gud / Der Kong Sennacheribs bud spaattede dig/da vdsende du en Engel hand ihielslo/hundrede oc fem oc firesinds tiue tusinde Mend. Sla lige saa i dag disse vore Fiender faar vore øyen / oc døm denne Nicanor effter sin store Misgerning/ at andre Folck kunde kende / at du haffuer straffet hannem der faare/ at hand bespaattede din Helligdom.

Judas bøn. 4 Reg. 19.

Oc paa den trettende dag i den maanet Adar/ giorde de it Slag met huer andre/ oc Nicanor bleff slagen met det allerførste. Oc der hans Hær det saa/da kaste de deris Vaaben fra sig oc flyde. Men Judas iagede effter dem en Dagreyse fra Adasar indtil Gaza / oc loed tromete/ at Folcket aff alle Byer trint omkring paa Landet skulde løbe vd til hannem/oc hielpe at sla fienderne/ oc de komme til Judam oc hulde sig til hannem igen. Saa bleff Nicanors Hær slagen/ oc der vndkom ingen. Oc Judas røffuede dem / oc førde Roffuit bort met sig.

(Adar) Februarius. Nicanor dræbis. Nicanors hær bliffuer slagen.

Oc hand loed hugge Hoffuedet aff Nicanor / och den høyre haand/ som hand vdracte til Eden/ der hand bespaattede/ oc truede Helligdommen/ oc hand loed føre baade Hoffuedet oc Haanden met (sig) oc ophenge i Jerusalem. Da bleffue Folckene meget glade igen / oc hulde denne Dag hellig met stor glæde. Och de skickede / at mand skulde huert aar holde denne dag hellig/ som er / den trettende dag i den maanet Adar. Saa bleff der fred igen i Juda Land en stacket tid.

2. Mac. 15.

VIII.

DA hørde Judas om de Romere / At de vaare meget mectige / och toge gerne fremmede Folck i beskermelse/ som søcte hielp hoss dem / oc at de hulde tro oc loffue. Thi at hand hørde / huor erlige Gerninger de haffde giort mod Galslos/ huilcke de haffde tuinget oc giort sig vnderdanige. Oc huilcken stor Krig de haffde ført vdi Hispania / oc indtaget Bierguercket / der som mand graffuer guld oc sølff / oc at de haffde vundet mange Land longt fra Rom met stor fornumstighed oc aluorlighed/ oc behulde dem. Oc at de haffde ihielslaget oc fordreffuit/ mange veldige Kon-

De Romeris mact oc gode Regemente.

ger/som droge i deris Land met mact/oc førde deris Kongerige vnder sig. Oc at de haffde nyslige offueruundet/Philippum/Kongen aff Kithim/oc siden hans søn Persen.

Ocsaa om den store Antiocho Kongen aff Asia/som vaar dragen mod de Romere/ met hundrede oc tiue Elephanter/met mange Reysener oc Vogne/ Men de Romere sloge hans Hær/oc tuingde hannem/at hand nøddis til at bede om Fred. Oc de lagde hannem oc hans Arffuinge effter hannem/en stor skat paa/som de skulde huert aar giffue de Romere/Der til met maatte hand sende de Romere Gisel.

Danie. 11.

De toge ocsaa Jonien/Asien oc Lydien/de ædleste Land/fra hannem/oc gaffue Kong Eumeni dem. De Greker sette sig oc mod dem met stor Mact/ Men de sende en Høffuitzmand mod Grekerne/hand slo dem/oc tog Landet ind/oc loed nedsla muren i Stæderne/at de nøddis til at holde fred oc vere lydige. Saadan aluorlighed beuisde de mod alle deris Fiender/at de tuingde dem alle/som sette sig mod dem.

Men met deris Venner oc Tilhengere/hulde de god Fred/oc de hulde loffue/oc vaare mectige/oc mand fryctede dem i alle Land. Huem de hulpe/hand bleff beskermet oc beholden hoss sit Kongerige/Men huilcken de vilde straffe/hand bleff fordreffuen fra Land oc Folck/ Oc de bleffue meget mectige. Oc der vaar saadan Dygd hoss dem/at der giorde ingen sig til Konge aff dem/Der vaar icke heller nogen Konge/vden Raadet/som vaare try hundrede oc tiue Mend/de regerede vel. Oc mand vdualde huert aar en Høffuitzmand/som skulde haffue befalning i alle deris Land/Hannem skulde de alle vere lydige/oc der vaar ingen hofferdighed/Had ey heller vsamdrectighed hoss dem.

Raadet i Rom.

Oc Judas vdualde Eupolemum/Johannis søn/Jacobs søns/oc Jason/Eleazars søn/oc sende dem til Rom/at gøre venskaff oc it Forbund met de Romere/at de skulde hielpe dem/At Israels Kongerige skulde icke vndertryckis aff Grekerne. Disse droge til Rom en long vey/oc komme faar Raadet/oc sagde saa/Judas Maccabeus/oc hans Brødre/oc det Jødiske Folck haffue sent oss til eder/at gøre Fred oc it Forbund met eder/at i ville tage oss i Beskermelse/som Venner oc Tilhengere. Det behagede de Rommere/Oc de lode scriffue dette Forbund paa Messing Taffler/huilcke de sende til Jerusalem/til en Amindelse paa den Fred oc Forbund som giort vaar/oc lydde saa.

Judas sender Eupolemum oc Jasonem til Rom/ at gøre it Forbund met de Romere.

Gud giffue de Romere oc Jøderne lycke oc Fred til Land oc til Vand/oc beskerme dem fra Krig oc Fiender euindelige. Men der som de Romere skulde føre Strid i Rom/eller i deris Land/oc der som de haffue at biude offuer/Da skulle Jøderne trolige hielpe de Romere/effter som at det gøris behoff/oc de skulle icke sticke Mad/Vaaben/Pendinge/Skib oc anden ting/til de Romeris Fiender. Dette begære de Romere aff Jøderne/Oc Jøderne skulle trolige holde disse stycker/vden al argelist oc forhindrelse. Oc der emod/om saa er at Jøderne skulle føre Krig/da skulle de Romere trolige hielpe dem/effter som at det gøris behoff/oc de skulle icke sticke Jødernis Fiender Mad/Vaaben/Pendinge Skib eller anden ting til/Det sige de Romere til/oc ville holde dette Forbund trolige oc vden bedragelse. Saa bleff der giort Forbund mellem de Romere oc Jøderne.

Forbund som giordis mellem de Romere oc Jøderne.

Men der som enten denne Part eller den anden betenckte sig at ville sette flere stycker der til/eller at foruende noget oc tage der fra/der skal huer Part haffue mact til. Oc huad som de sette der til/eller tage der fra/det skal altsammen holdis stedze oc fastelige.

Oc at Kong Demetrius bruger vold mod Jøderne/der om haffue wi screffuit hannem saa til/Huor faare plager du vore Venner oc Tilhengere? Der som de klage ydermere paa dig/Da wille wi beskerme dem/oc giffue oss mod dig til Land oc Vand.

De Romeris scriffuelse til Demetrium.

IX.

Dissimellem der Demetrius fornam/at Nicanor vaar ihielslagen oc omkommen met sin Hær/da sende hand atter disse tho til Judeam igen/Bacchidem oc Alcimum/oc met dem sit beste Stridzfolck/som pleyde at staa i Striden paa den høyre side. Disse droge til Galgala/oc belagde oc indtoge Masloth i Arbela/oc dræbte der meget Folck.

Bacchides. Alcimus. Galgala.

Der effter i det hundrede oc thu oc halfftrediesinds tiuende aar/i den førstemaanet/droge de til Jerusalem/oc der fra til Berea/met tiue tusinde Mend til fod/oc thu tusinde til Hest. Oc Judas leyrede sig hoss Laisa met try tusinde Mend. Men der hans Folck saae/at Fienderne haffde saadan stor Mact/da forferdedis de/oc flyde bort/At der bleffue icke flere hoss Judam/end otte hundrede Mend.

152. aar.

Der Judas saa/at hans Hær bleff icke tilsammen/oc Fienderne trengde dog paa hannem/da bleff hannem bange. Oc der hand saa/at hand haffde icke rum til at trøste sit Folck/oc at føre dem tilsammen igen/da sagde hand i denne angest/til dem som vaare igen/Op/oc

lader oss forsøge/om wi kunde giffue oss mod Fienderne/oc sla dem. Men de vilde icke/ oc for-
mente hannem/ oc sagde/Det er icke mueligt/at wi kunde beskaffe noget / Men lader oss vige
paa denne tid/oc drage bort igen/oc samle vore Brødre tilsammen igen / som ere løbne fra oss/
Saa ville wi drage til bage igen mod Fienderne/oc offuerfalde dem/ Paa denne tid ere wi for
meget faa. Men Judas sagde/Det vere longt fra/ at wi skulde fly / Er vor tid kommen / Da
wille wi mandelige dø/for vore Brødre skyld/oc icke lade vor ære bliffue beskemmet.

Oc Fienderne vaare oppe/oc giorde deris Aarden saa / Skytterne vaare fremmest/oc de
beste Stridzmend stode faare i spitzen. Reysenerne vore delde i tho hobe / en paa huer side/
Høffuitzmanden Bacchides vaar paa den høyre side/Met denne skickelse droge de frem/ met
stor skrig/oc trommetede. Da loed Judas ocsaa trommete/ oc drog mod dem / oc de giorde it
Slag fra morgenen indtil afftenen/ saa at Jorden beffuede aff stort bulder.

Der Judas nu saa/at Bacchides vaar selff/paa den høyre side/ met den største mact / Da
falt hand der til/hand oc de andre/som voffuede deris Liff/oc forferdede dem/ Oc de sloge den
samme hob paa fluct/som vaar paa den høyre side/oc iagede effter dem / indtil det Bierg hoss
Asdod. Men der de paa den venstre/saae/at Judas iagede effter dem/da skyndede de sig oc eff-
ter Judam. Da nøddis Judas til at vende sig mod dem/oc hand verede sig lenge/ oc der skede
it hart Slag/saa at der bleffue mange saargiorde oc omkomme paa baade sider/ Indtil at Ju-
das ocsaa paa det siste bleff slagen/Da flyde de/som vaare igen. Oc Jonathas oc Simon toge
deris broders Jude Legeme/oc begroffue hannem i hans Fedris graff. Oc alt Israels Folck
sørgede long tid for Juda/oc begræde hannem suarlige / oc sagde / Ah at Kempen er slagen/
som beskermede oc frelste Israel.

Judas bliffuer ihielslagen.

Denne er Historien om Juda/Men hand giorde end ellers mange flere store Gerninger/
som icke ere alle bescreffne for deris mangfoldighed skyld.

Effter Juda død/bleffue de wgudelige oc affaldne Folck veldige igen i alt Israels land.
Oc der vaar paa denne tid stor hunger i Landet/at alt Folcket gaff sig vnder Bacchides. Da
vdualde Bacchides wgudelige Mend/ dem giorde hand til Befalnings mend / oc hand loed
alleuegne søge effter Jude tilhengere oc Venner/oc føre dem faar sig/ at hand kunde heffne sig
paa dem/oc bruge sin fortredelighed mod dem. Oc der vaar saadan bedrøffuelse oc iammer i
Israel/ hues lige icke haffde veret / siden den tid/at mand haffde ingen Prophete.

Bacchides.

Drøffuelse oc iammer i Israel.

Der faare komme Jude tilhengere til sammen/ oc sagde til Jonatha / Effter din broders
Jude død/haffue wi ingen mere hans lige/ som oss kand beskerme mod vore Fiender oc Bac-
chidem/som oss forfølge. Der faare vduelie wi dig i hans sted/ til en Første oc Høffuitzmand/
at føre denne Krig. Saa bleff Jonathas deris Første / oc regerede i sin Broders sted. Der
Bacchides fick det at vide/ da loed hand søge effter hannem/ at hand vilde dræbe hannem.
Men der Jonathas oc Simon hans broder det merckte / da flyde de / oc alle som vaare hoss
dem/til den Orck Thecoe/oc sloge en Leyer hoss den Sø Aspar. Det fornam Bacchides / oc
hand giorde sig rede/ oc drog mod dem.

Jonathas vdulies til en Første i Jude sin broders sted.

Johannes Jonathe broder fangis oc ihielslass aff Jambri børn.

Nu haffde Jonathas sent sin Broder Johannem som vaar en Høffuitzmand / til sine
Venner de Nabatheer / at bede dem / at de vilde tage oc beuare deris boskaff oc godz i deris stad.
Men Jambri børn droge vd aff Madaba/oc offuerfulde Johannem oc grebe hannem/ oc to-
ge alt det som hand førde met sig/oc førde det i deris Stad.

Der effter bleff det Jonathe oc Simon forkyndet / At Jambri børn redde it stor Bryllup
til/ oc skulde hente Bruden fra Nadabath met stor Bram/ Thi at hun vaar en Førstis Daat-
ter aff Canaan. Nu tenckte Jonathas oc Simon / at disse haffde ihielslaget Johannem deris
broder/Der faare droge de op/oc forstunge sig iblant Biergene / oc lurede effter Jambri børn.
Der nu Brudgommen drog der frem met sine Venner/oc met meget Folck oc godz/ met trum-
mer oc Piber/oc kostelig Prydelse/ Da fulde Jonathas oc Simon vd fra Biergene / oc søgte
mod dem/oc sloge mange ihiel/saa at de offuerbleffne nøddis til at fly bort iblant Biergene/
oc de røffuede alt deris godz. Da bleff aff Brylluppet en hierte sorg/ oc aff deris Piben bleff en
graad/ Saa heffnde disse det mord/som vaar bedreffuit mod deris Broder / oc vende til bage
igen/oc droge til Jordan.

Jonathas oc Simon heffne Johannis deris brodersdød.

Nu kom Bacchides oc til Jordan met en stor Hær om Sabbathen. Da sagde Jonathas
til sit Folck/ Op/ oc ruster eder til Strid/thi at i kunde icke nu ligge her stille/ som tilforn / Thi
at Fienderne ere der/oc wi nødis til at verie oss / efftterdi wi kunde dog icke vndfly / Thi at wi
haffue Fiender faare oss oc bag oss/ Saa er Jordan paa en side / paa den anden ere Moser oc
Bierge/Der faare skulle i robe til Himmelen/at i kunde frelsis fra Fienderne. Oc de fulde til/
oc Jonathas slo til Bacchides / Men Bacchides vigede til bage. Da spranck Jonathas oc
hans Folck i Jordan/oc komme offuer Vandet / Oc Bacchidis Folck vaare icke saa dristige/
at de torde giffue sig i Vandet. Oc der drebtis paa denne dag tusinde Mend aff Bacchidis
Hær.

Bacchides.

1000. mend bliffue ihielslagne.

Der faare drog Bacchides bort igen/oc kom til Jerusalem/ oc begynte at befeste Stæderne i Landet/Hand loed bygge Porte oc høye Mure omkring Jericho/Amao/ Bethoron/Bethel/Thamnatha/Phara/Topo/oc lagde Stridzfolck der vdi/til beskermelse/som skulde plage Jsrael. Disligest loed hand befeste Bethzura/Gaza/oc Slaattet i Jerusalem / oc lagde ocsaa Stridzfolck der vdi/oc besørgede dem met fetalie. Oc hand tog de ypperste Folckis Børn til Gisel/ oc beholt dem paa Slaattet i Jerusalem.

153.aar. Alcimus bliffuer straffet aff Gud.

J det hundrede/tredie oc halfftrediesinds tiuende aar/i den anden Maanet/bød Alcimus at ocsaa nedbryde de inderste Forgaardens mure / som vaare nest faar Templen / huilcke de hellige Propheter haffde ladet bygge. Oc der mand det begynte/ da straffede Gud Alcimum/ saa at det begynte Arbeyde bleff forhindret/Thi at hand bleff slagen met Popelsie/ saa at hand kunde icke mere tale/eller noget skicke oc bestyre aff sine Sager/ oc hand døde saa met stor pine. Men der Bacchides saa/at Alcimus vaar død/da drog hand bort igen til Kongen/Saa bleff der fred oc rolighed i Landet thu aar.

Fred i landet 2.aar.

Men de affaldne i Landet hulde Raad/oc sagde/ Jonathas oc hans Tilhengere side stille/oc haffue fred oc ere trygge/Lader oss eske Bacchidem igen/hand kunde nu gribe dem alle i en nat. Saa droge de til Bacchides/oc sagde hannem deris Raad. Da giorde Bacchides sig rede met en stor Hær/oc sende hemmelige breff til sine Anhengere i Juda land / at de skulde gribe Jonathan//oc alle dem/som vaare hoss hannem. Men dette anslag bleff Jonathas forkyndet/Der faare beskaffede de inted/ Men Jonathas greb ved halfftrediesinds tiue / aff de naffnkundigste aff den affaldne oc vgudelige Hob/oc loed dræbe dem.

50. affaldne fangis aff Jonatha.

Der effter vigede Jonathas oc Simon/oc deris Folck bort i Ørcken til den forstyrede By Bethbesen/den bygde hand igen / oc giorde hannem fast. Der nu Bacchides det fornam/ vaar hand oppe met al sin Hær/ oc hand loed ocsaa opbiude Jøderne / oc drog faar Bethbesen/oc belagde det lenge/ oc stormede der til oc giorde Skud oc Stridzrusning der faare.

Bethbesen.

Men Jonathas befalede sin broder Simon Staden/oc hand drog vd met en Hob/oc slo Odaren oc hans broder/oc Phaserons børn i deris Paulun. Oc efflerdi at det saa lyckedis hannem/da løb der mere Folck til hannem/at hand bleff sterck. Dissimellem falt Simon oc vd aff Staden i Fiendernis leyer/oc opbrende deris Stridzrustning / oc slo Bacchidem paa fluct. Oc Bacchides gremde sig storlige / at hans anslag oc reyse vaar forgeffuis / Oc hand bleff suarlige vred paa de affaldne Jøder/som haffde skyndet hannem til / at komme i Landet igen/oc hand loed ihielsla mange aff dem/ Oc hand rustede sig/at drage hiem igen i sit Land.

Simon slar Bacchidem paa fluct.

Bacchides lader ihielsla mange affaldne Jøder.

Der Jonathas det fornam/sende hand Bud til hannem / at hand vilde gøre Fred met hannem/oc bad hannem/at hand vilde giffue Roffuit oc Fangerne løss igen. Det samtyckte Bacchides gerne/oc giorde det/lige som Jonathas begerede/oc soer hannem en Eed/at hand icke vilde mere gøre hannem ont i alle sine dage. Oc hand gaff hannem Roffuit oc Fangerne aff Juda løss igen/oc vende til bage/oc drog til sit Land/oc kom icke til Juda Land igen. Saa bleff der Fred i Jsrael igen/oc Jonathas bode i Machmas / oc regerede der offuer Folcket/oc ødelagde de affaldne fra Jsrael.

Fred i Jsrael.

X.

160.aar. Alexander den ædele Antiochi søn.

I Det hundrede oc trysinds tiuende aar / kom Alexander den ædele Antiochi søn/oc indtog den Stad Ptolemais/oc regerede der. Men der Demetrius det fornam/da førde hand en stor Hær tilsammen oc drog mod Alexandrum / at fordriffue hannem. Der faare screff Demetrius til Jonathan / oc sagde hannem til/At hand vilde holde fred met hannem / oc at hand vilde gøre hannem alt Gaat. Thi at hand tenckte/Det er bedre/ at ieg drager hannem først til mig / før end hand giffuer sig til Alexander mod mig/fordi/at ieg dræbte hans broder/der til met giorde hannem oc hans folck meget ont.

Oc Demetrius screff til Jonathan/oc gaff hannem mact til/ at anamme oc holde Stridzfolck/oc at gøre Stridzrustning/oc at hand skulde vere i hans Forbund/ Oc befalede/at mand skulde giffue Jonathe dem løss igen/som vaare til Gisel paa Slaattet. Der faare kom Jonathas til Jerusalem/oc loed læse disse breff for alt Folcket oc for dem paa Slaattet.

Demetrij Scriffuelse til Jonathan.

Der de nu hørde/at Kongen tilstedde hannem/ at anamme Stridzfolck oc gøre Krigsrustning/oc at Kongen haffde hannem i sit Forbund / da fryctede de meget for hannem / Oc gaffue hannem Giselen løss/ Oc Jonathas gaff deris Foreldre dem igen. Saa begynte Jonathas at bo i Jerusalem / oc at bygge oc forbedre Staden igen / oc hand loed opsette Muren igen/oc befeste Sions Bierg igen/met god sterck mur/aff idel huggen Sten/Saa bleff Jerusalem opbygd fast igen. Oc Hedningene vdi de Byer/ som Bacchides haffde ladet gøre faste/

flyde der fra bort i deris land/De behulde aleniste Bethzura/oc der hen løbe de Affaldne/Thi at de haffue der deris ophold.

Bethzura.

Der Alexander nu fornam / at Demetrius søgte venskaff hoss Jonathas / oc hørde de mandelige Gerninger/som Jonathas oc hans Brødre haffde giort / da sagde hand / Mand finder icke den fromme Mandz lige / der faare ville wi scriffue hannem til / at hand skal vere vor Ven oc i Forbund met oss/ Oc hand screff hannem saa til.

Kong Alexander/tilbiuder sin Broder Jonathe sin Helsen. Wi høre dig prisis for en drabelig Mand/oc verd/at du skalt vere vor Ven. Der faare sette wi dig til den ypperste Prest offuer dit Folck/ oc du skalt kaldis Kongens Ven / Oc wi sende dig her met it Purpur oc en Guldkrune. At du der faare vilt holde dig trolige til oss oc bliffue vor Ven.

Alexandri scriffuelse til Jonathan.

Saa førde Jonathas sig i de Presterlige Klæder / i det hundrede oc trysinds tiuende aar vdi den siuende maanet/paa Løffhøytiden / Oc hand førde en Hær tilsammen / oc loed gøre megen Stridzrustning. Men der Demetrius det fornam / bleff hand meget bedrøffuit / at Alexander vende Jøderne fra hannem til sig/ oc bleff der met sterckere / Oc hand tenckte / at hand vilde oc scriffue dem venlige til / oc loffue dem ære oc godz / at de skulde tilsige hannem hielp/oc hand screff saa til dem.

160. aar.

Kong Demetrius/tilbiuder Jøderne sin helsen. Wi haffue gerne hørt / oc det er oss en stor glæde/at i ere icke affaldne fra oss til vore Fiender / men holde met oss met al troskaff. Der faare bede wi/At i ville saa fremdelis holde trolige met mig / oc icke lade vende eder fra mig. Denne eders troskaff ville wi forskylde/oc tage megen Besuaring fra eder / oc giffue eder mere Frihed/oc gøre naade met eder. Oc ieg giffuer nu alle Jøder Skatten til/Sisen aff Salt/Kruneskat/den tredie Skeppe aff Kornet/halffdelen som mig tilkommer aff Fruct. Aff denne Besuaring skal nu her effter Juda land/oc de trende Fogedi/som der høre til / i Samaria oc Galilea land/altid vere fri / Oc Jerusalem skal vere hellig oc fri for al Besuaring / Skat oc Tiende.

Demetrij scriffuelse til Jøderne.

Jeg vil oc lade føre aff Slaattet i Jerusalem igen/oc antuorde den ypperste Prest / at hand skal indtage det/oc legge Folck der paa/naar hand vil/til at beuare det. Oc alle Fangne Jøder i mit Kongerige skulle giffuis løss/oc vere fri/oc de oc deris Queg skulle vere fri for Skat.

Oc de skulle haffue Frihed i alle mine Kongerige/at holde deris Sabbather / Nymaanede oc andre beskickede Høytider / Oc at de skulle vere wbehindrede aff huer Mand til deris Gudztieniste/tre dage faare oc effter Høytiden.

Oc mand skal vduelie tredive tusinde Mend i Judea/ dem vil ieg giffue Sold / som det andet mit Stridzfolck/oc de skulle forskickis i Kongens faste Stæder. Oc nogle aff dem skulle vdueliss/huilcke Kongen skal bruge i sin største Handel/ som trofaste Raadgiffuere. Jøderne skulle oc icke haffue fremmede Høffuitzmend/men deris egne / som ere vdualde aff dem selff/at de kunde holde deris Low/lige som i Juda Land.

Oc de trende Fogedi i Samarie oc Galilee Land/som høre til Judeam/skulle ingen vere vndergiffne/vden aleniste den ypperste Prest / At mand skal vide / at hand er alene Herre der offuer. Den Stad Ptolemais oc de Landskaff som høre der til/ giffuer ieg Templen i Jerusalem/til den bekaastning som gaar til Offer.

Jeg vil oc huert aar/skicke til Templens bygning/ femten tusinde Sekel Sølff / aff min egen Rente / Oc huad som ieg haffuer veret skyldig / fra gammel tid at giffue til Templen aff mine Embede/det skal stray antuordis dem. Oc de fem tusinde Sekel Sølff / som mine Embetzmend haffue bortuent fra Templens indkomme/de skulle huert aar komme til Presterne igen.

Templen skal oc haffue denne Frihed/ Huo som i mit gantske Kongerige haffuer fortient nogen straff/ oc flyr ind i Templen/hand skal vere der tryg/met Liff oc met Godz.

Til Templens bygning oc forbedring/ oc til mure oc taarn i Jerusalem / oc anden sted i Landet/ vil ocsaa Kongen vdlegge Bekostningen aff sin egen Rente.

Men der mand læsde dette Breff faar Jonathas oc Folcket/da vilde de icke tro hannem/ oc de anammede det icke / Thi at de viste vel / huilcken wtroskaff oc gruseligt Tyranni hand haffde tilforn bruget mod Israel. Oc de besluttede/at gøre Alexandro hielp/som før søgte venskaff hoss dem/oc tilsagde dem fred/Hannem giorde de hielp/saa lenge hand leffde.

Der nu Alexander oc Demetrius droge frem/oc gaffue sig mod huer andre/ da flyde Demetrij Hær/ Oc Alexander skyndede sig effter hannem/oc giorde it gruseligt Slag fra morgenen indtil afftenen. Oc Demetrius bleff den samme dag ihielslagen.

Demetrius bliffuer ihielslagen.

Der effter sende Alexander Bud til Ptolomeum Kongen i Egypto/met saadant erende: Effter at ieg er kommen i mit Rige igen/oc sider paa den Kongelige Throne / oc haffuer taget Regementet til mig igen/oc haffuer fordreffuit Demetrium / oc indtaget mit Arffue land

Alexander lader bede om Cleopatra/ Kong Ptolomei daatter.

igen/Da begerer ieg at gøre Venskaff met dig/oc beder dig / at du vilt giffue mig din Daatter til Hustru/Saa vil ieg skicke mig mod dig som en Suoger / oc vere tacknemmelig/ oc beskicke hende en Kongelig Liffs opholdning. Der til suarede Ptolomeus / oc yndskede Alexandro lycke/at hand vaar kommen i sit Federne land igen/oc haffde indraget sit Kongerige / oc hand sagde hannem til/at gøre det/ lige som hand begerede. Oc hand begerede/ at hand vilde komme til hannem i Ptolemais/der vilde de selff tale met huer andre / oc fuldkomme Giffter maalet.

162. aar. Cleopatra troloffuis met Alexandro.

J det hundrede oc thu oc trysinds tiuende aar/ drog Ptolomeus met sin Daatter Cleopatra aff Egypto/oc de komme til Ptolemais/Did kom ocsaa Kong Alexander. Oc Cleopatra bleff troloffuit met Alexandro/oc Brylluppet bleff huldet met stor Kongelig Bram.

Oc Kong Alexander screff Jonathe til/oc eskede hannem til sig. Da kom Jonathas met stor Herlighed til Ptolemais til baade Kongerne/oc hand skenckte dem oc deris Venner kostelige Gaffuer aff Guld oc Sølff/oc fant naade hoss dem.

Oc nogle affaldne fra Jsrael komme did / at klage paa Jonathan / Men Kongen vilde icke høre dem. Oc hand befalede/ at Jonathas skulde afflegge sine Klæder / oc tage it Purpur paa/huilcket der oc skede saa. Da sette Kongen hannem hoss sig/ oc befalede sine Førster/at de skulde drage omkring met hannem i Staden / oc lade vdrobe / at ingen skulde klage paa hannem/eller i andre maade gøre hannem ont. Men der hans Anklagere saae / at Kongen ærede hannem saa storlige/at hand bad hannem føre sig i Purpur / oc loed saadant vdrobe om hannem/da flyde de alle der fra. Oc kongen giorde hannem stor ære/oc loed scriffue hannem iblant sine ypperste Venner/oc giorde hannem til Høffuitzmand oc til sit neste Raad. Der effter drog Jonathas til Jerusalem igen met glæde oc i god fred.

165. aar. Demetrius den forneffnde Demetrij søn. Apollonius.

J det hundrede oc femte oc trysinds tiuende aar/kom kong Demerius/den forneffnde Demetrij søn aff Creta/i sit arffue Kongerige. Da forferdedis Alexander meget/ oc lagde sig i Antiochien. Men Demetrius drog Apollonium Høffuitzmanden i nedre Syria til sig/Hand førde hannem Stridzfolck tilsammen / oc leyrede sig i Jamnia. Oc hand sende til Jonatha den ypperste Prest/oc loed hannem sige/Jngen gør oss modstand vden du alene / oc du gør / at mand foracter mig. Du tradzer vel iblant Biergene/Men vilt du gøre en mandelig gerning/ da drag hid ned paa den slette Marck/oc lad oss forsøge huer andre. Der som du vilt spørie/ huor stercke wi ere/ieg oc de andre som drage til mig oc hielpe mig / Da skal mand sige til dig/ J skulde icke kunde bliffue for disse Folck/ aff huilcke eders Fedre ere tho gonge slagne i eders eget land. Du skalt meget mindre kunde staa mod saa meget Folck til Hest oc til Fod / paa den slette Marck/der som ingen Bierge oc Klipper ere/som mand kand fly til.

Jonathas ruster sig mod Apollonium/ Demetrij Høffuitzmand. Joppe indtagis.

Der Jonathas hørde saadan Bram/bleff hand vred / oc vdualde thi tusinde Mend / oc drog aff Jerusalem/oc Simon hans broder kom til hannem/at hielpe hannem / oc leyrede sig faar Joppe. Men de vdi Staden Joppe lode hannem icke ind/Thi at Apollonius haffde lagd Folck der vdi/til beskermelse/Der faare stormede Jonathas til hannem. Da bleffue de forferdede i Staden/oc lode Portene op/ Saa indtog Jonathas den Stad Joppe.

Der Apollonius det fornam / lagde hand sig faar Joppe met try tusinde Reysener / oc met it stort tal Fodfolck/oc skickede sig/lige som hand vilde draget bort til Asdod/At hand kunde locke Jonathan vd paa den slette Marck/thi hand haffde mange Resener / der forlod hand sig paa. Jonathas skyndede sig effter hannem til Asdod/ oc drog forsynlige frem i sit Aarden/ rustet til Strid. Men Apollonius haffde ladet bliffue hemmelige effter sig i Leyren tusinde Reysener. Nu merckte Jonathas/ at der vaare hemmelige Folck skiulte bag hannem / Der faare/holt Jonathas i sit Aarden/der de komme til hans Folck. Da skiøde Reysenerne den gantske dag/fra morgenen indtil afftenen paa Folcket/indtil deris Heste bleffue trette.

Asdod plyndris. 8000. bliffue ihielslagne

Der effter tog Simon sin Hær/oc falt ind paa Fienderne. Da flyde Reysenerne / thi de vaare trette/oc bleffue atspridde hid oc did paa marcken/oc flyde til Asdod/oc skyndede sig ind i den Affguds Dagons Tempel/at de kunde der redde deris Liff. Men Jonathas plyndrede Staden Asdod oc Byerne der omkring/oc sette Jld paa dem. Hand vpbreude ocsaa Affgude Templen met alle dem/som vaare flyde der ind/ Oc Summen paa de ihielslagne oc opbrende tilsammen/vaar ved otte tusinde Mend. Der effter drog Jonathas met sin Hær faar Ascalon/Da ginge Burgerne aff Staden vd mod hannem/ oc gaffue sig vnder hannem / oc vndfinge hannem met stor Herlighed. Saa drog Jonathas til Jerusalem igen met sin Hær oc Roff.

Alexander.

Oc der Alexander det hørde/da giorde hand Jonathe end større ære / oc sende hannem it Guld belte/lige som mand aleniste giffuer en Kongis fødde Ven. Der til met skenckte hand hannem Accaron met sin tilbehøring til Eyedom.

Oc

XI.

DE Kongen aff Egypten forsamlede saa meget Folck/ som der er sand i Haffuet/oc mange Skib/oc tog sig faare/at tage Alexandri Rige til sig met besuigelse/at hand kunde haffue baade Kongerigene. Der faare drog hand ind i Syrien/met det skin/at hand vilde komme lige som en Ven/ Da loed mand alle Stæder op faar hannem/oc de droge vd mod hannem/oc vndfinge hannem herlige / Lige som Alexander da haffde befalet/effterdi at hand vaar hans Hustruis Fader.

Ptolomeus vil indtage Alexandri Rige met besuigelse.

Men i huilcken Stad Ptolomeus kom ind / der loed hand bliffue en Hob Stridzfolck vdi til beskermelse. Oc der hand kom til Asdod/da visde de hannem/huorledis Jonathas haffde opbrent oc ødelagd Dagons Tempel/oc der til met Staden / oc huorledis de dødis Legeme laae atspridde her oc der/oc at Høye vaare opkaste hoss veyen / vnder huilcke mand haffde begraffuit de Ihielslagne i hobe tal. Oc de sagde til Kongen/ at Jonathas haffde giort denne skade/ Met huilcket de giorde hannem en vgunstig Konge/ Men Kongen tagde stille der til. Oc Jonathas drog ocsaa mod Kongen/til Joppe/Der talede de met huer andre/oc bleffue der om natten hoss huer andre. Oc Jonathas ledsagede Kongen indtil det Vand / som kaldis Eleutherus/Der effter drog hand hiem igen til Jerusalem.

Oc Kong Ptolomeus indtog Stæderne/indtil Seleucia hoss Haffuet/ Oc tog sig faare at fordriffue Alexandrum. Oc hand sende Bud til Demetrium / at hand skulde komme til hannem/at gøre it Forbund met hannem/ Saa vilde hand giffue hannem sin Daatter / som Alexander haffde/oc vilde hielpe hannem/at hand skulde bliffue Konge/ Oc sagde/At det angrede hannem/at hand haffde giffuit Alexandro sin Daatter/Oc hand gaff Alexandro skyld/ at hand haffde tractet effter hans Liff oc Kongerige. Hand gaff oc sit had obenbare til kende/ oc vende sig fra Alexandro/oc tog sin Daatter fra hannem / oc gaff Demetrio hende. Oc der Ptolomeus kom til Antiochia / sette hand baade Egypti Rigis/ oc Asie Rigis Kruner paa.

Ptolomeus tager Cleopatram fra Alexandro igen/oc giffuer Demetrio hende.

Men Kong Alexander vaar paa den tid i Cilicia/thi at der vaare nogle Stæder affaldne fra hannem. Der hand nu hørde om Ptolomeo/ drog hand ind igen / at stride mod hannem/ Men Ptolomeus vaar vel rustet/oc drog mod hannem / oc fordreff hannem. Oc Alexander flyde til Arabien/at hand kunde der vere tryg/ Men Kong Ptolomeus vaar gantske mectig/ Der faare loed Zabdiel den Araber/hugge Hoffuedet aff sin Gest Alexandro / oc sende Kong Ptolomeo det. Oc Ptolomeus døde den tredie dag der effter. Da bleffue de Stridzmend/ som Ptolomeus haffde lagd i Stæderne/ocsaa ihielslagne aff Folcket i Stæderne. Saa tog Demetrius Riget ind/i det hundrede oc siuende oc trysinds tiuende aar.

Alexander fordriffuis aff Ptolomeo/ oc bliffuer halsshuggen i Arabien aff Zabdiel.

Ptolomei død.

Demetrius Kong effter Alexandri død. 167. aar.

Paa denne tid samlede Jonathas sit Folck tilsammen i Juda Land/ at hand vilde indtage Slaattet igen i Jerusalem/oc loed oprette Bulverck oc Skud der faare. Da droge nogle Affaldne til Kong Demetrium/ oc klagede paa Jonathan / oc sagde / at hand haffde belagd Slaattet. Da bleff Kongen suarlige vred / oc drog hastelige til Ptolemais / oc screff Jonathe til/at hand skulde icke belegge Slaattet/oc at hand skulde komme hastelige til hannem i Ptolemais/ Der vilde hand tale met hannem om nogle Sager.

Jonathas bliffuer forklaget hoss Demetrium.

Der Jonathas fick dette Bud / loed hand icke aff Beleggelsen / oc hand vdualde nogle aff de Eldste i Israel oc Prester/som skulde drage met hannem/oc hand giorde sig rede oc voffuede sit Liff. Oc hand tog mange kaastelige Klenodie met sig/aff Guld/Sølff oc Klæder/oc de droge til Ptolemais til Kongen/oc hand fant naade hoss hannem. Der nu de Affaldne fra hans Folck klagede paa hannem/da holt Kongen hannem erlige / lige som hand vaar holden tilforn/oc giorde hannem stor ære faar alle sine Førster/oc stadfeste hannem i sit ypperste Preste Embede/oc vdi al anden ære/som hand haffde hid indtil hafft / oc holt hannem for sin ypperste Ven.

Demetrius skicker sig venlige mod Jonathan.

Jonathas bad oc Kongen/at hand vilde lade gantske Judeam/oc de tre Fogedi vdi Samaria oc Galilea/vere Skatfri/ Oc bød sig til/ at ville giffue for denne Frihed / try hundrede Centener Guld. Det samtøckte Kongen / oc hand gaff Jonathe Breff der paa / De lydde saa.

Kong Demetrius tilbiuder sin Broder Jonathe/ oc det Jødiske Folck / sin Hilsen. Wi sende eder en vdscrifft/aff det Breff/som wi haffue screffuit vor Fader Lasthenen til paa eders vegne/at i kunde det vide.

Lasthenes.

Kong Demetrius/tilbiuder sin Fader Lastheni sin hilsen. Wi haffue i sinde/at gøre vel mod vaare Venner oc trofaste Tilhengere Jøderne/for deris troskaff oc venskaff skyld som de haffue beuist oss. Der faare stadfeste wi/at Presterne i Jerusalem skulle indehaffue al Judeam oc de tre

Stæder Lyda oc Ramatha oc deris tilbehøring. Wi giffue dem oc fri for alt det/ som de skulde til forn giffue Kongen aarlige aarss/ Korn/ Fruct/ Tiende/ Skat/ Saltzise/ och krune Hielp. Aff alt dette skulle de her effter vere fri/ oc denne Frihed skal holdis dem altid fast. Dette Breffuis vdscrifft skal mand antuorde Jonathe/ at mand skal opsla det paa det hellige Bierg/ som paa en erlig oc obenbare sted.

Der Kong Demetrius nu saa/ at der vaar fred i det gantske Kongerige/ och der sette sig ingen mere op mod hannem/ da forlod hand Stridzfolcket fra sig/ som hand haffde hiemme i Kongeriget/ oc loed huer fare til sin Stad igen. Men det fremmede Stridzfolck/ som hand haffde taget til sig her och der paa Øerne/ det beholt hand hoss sig/ der faare bleff det Folck hannem meget vrede som der haffde hiemme.

Tryphon.
Emalkuel.

Men der den Høffuitzmand Tryphon/ som haffde tilforn veret Alexandri Ven/ saa at Stridzfolcket haffde had til kong Demetrium/ da drog hand til den Araber Emalkuel/ som opfødde den vnge Antiochum Alexandri søn. Denne holt hand sig til/ at hand skulde antuorde hannem den vnge Dreng/ saa vilde hand indsette hannem igen i sin faders Rige/ Och hand sagde til samme Araber/ huorledis oc huor faare Stridzfolcket hadede Kong Demetrium/ oc hand bleff saa til en tid hoss samme Araber.

Jonathas scriffuer til Demetrium.

Dissimellem screff Jonathas kong Demetrio til/ och bad hannem/ at hand vilde biude dem/ som laae paa Slottet/ at de skulde vige der aff/ och at antuorde oc giffue hannem Slottet ind/ Thi at de giorde Israel stor skade. Da screff Demetrius Jonathe saa til/ Icke aleniste dette som du begerer/ men ieg vil gøre dig oc dit folck meget mere ære oc gaat/ det snariste ieg kand Men ieg er nu i stor fare/ Der faare gør saa vel mod mig/ och skicke mig hielp/ Thi at alt mit Stridzfolck er affaldet fra mig/ oc sette dem op mod mig. Der faare sende Jonathas hannem try tusinde gode Stridzmend/ de komme til Antiochia til Kongen/ och Kongen bleff meget glad aff deris tilkommelse.

Der begyntis oprør mod Demetrium.

Nu begynte Folcket i Staden it Oprør/ ved hundrede oc tiue tusinde Mend/ oc vilde sla Kongen ihiel. Men Kongen flyde paa sit Slot/ da tog Folcket gaderne ind/ oc vilde storme til Slottet. Der faare eskede kongen Jøderne til sig/ at de skulde beskerme hannem. Da løbe Jøderne alle til Kongen/ oc fordelde sig i gaderne/ oc ihielsloge den samme dag/ hundrede tusinde Mend/ oc sette ild paa Staden/ oc røffuede hannem/ Saa reddede de Kongen.

Der nu Folcket i Staden saa/ at Jøderne vaare mectige offuer Staden/ da bleffue de mistrøstige/ oc robte til Kongen/ oc bade om fred/ at Jøderne skulde afflade at dræbe Folcket/ oc icke gøre Staden aldelis Øde. Da bleff der fred/ och Jøderne lagde deris Vaaben fra sig/ och bleffue storlige ærede aff Kongen/ oc prisede i det gantske Rige/ oc de droge hiem til Jerusalem igen/ oc førde meget Godz met sig/ som de haffde vundet i Striden.

Der Demetrius vaar nu tryg igen/ och haffde Riget inde met rolighed/ da holt hand Jonathe ingen aff de ting/ som hand haffde tilsagd hannem oc hand vende sig aldelis fra hannem/ och vaar hannem vtacknemmelig for sine Velgerninger/ och beuisde hannem al vtroskaff.

Antiochus. Alexandri søn.

Icke lenge der effter kom Tryphon igen met den vnge Antiocho/ Denne Antiochus bleff konge/ oc sette Krunen paa/ oc alt Stridzfolcket kom til hannem/ som Demetrius haffde giffuit orloff. Der de nu stridde mod Demetrium/ da sloge de hannem paa flucț/ och fordreffue hannem. Oc Tryphon tog Elephanterne/ oc vant Antiochien. Oc den vnge Antiochus screff Jonathe til/ oc stadfeste hannem i sit ypperste Preste embede/ oc samtyckte/ at hand skulde beside oc beholde de fire Stæder/ oc vere Kongens Ven. Oc hand sende hannem Guldkar/ och gaff hannem loff til at bruge guld offuer sit Bord/ oc at bære Purpur oc it Belte aff guld. Och hand giorde Simon Jonathe broder til Høffuitzmand offuer landet/ fra Tyro indtil Egypten.

Demetrius bliffuer fordreffuen.
Antiochi venlige Scrifft til Jonathan.

Der Jonathas drog vd offuer Euphraten/ och foer omkring i Stæderne/ da drog alt Stridzfolcket aff Syria til hannem/ at hielpe hannem. Och der hand kom faar Ascalon/ da ginge Burgerne vd mod hannem/ oc vndfinge hannem erlige/ oc gaffue sig vnder hannem. Der effter drog hand faar Gaza/ Men de aff Gaza vilde icke lade hannem ind/ Der faare belagde hand Staden/ oc opbrende Forstæderne trint omkring/ och røffuede dem. Da bade de aff Gaza om fred/ oc Jonathas giorde fred met dem oc tog nogle aff deris Børn til Gisel/ och sende dem til Jerusalem/ Men hand drog frem igennem Landet indtil Damasco.

Ascalon.
Gaza.

Demetrii. Høffuitzmend.

Men der hand hørde/ at Kong Demetrii Høffuitzmend vaare komne met en stor Hær til Kedes i Galilea/ at indtage de Land/ som Kongen haffde giffuit hannem/ da drog hand mod dem/ och loed sin broder Simon bliffue i Landet/ Hand drog faar Bethzura/ och belagde dem lang tid/ saa haardelige/ at de torde icke falde vd. Der faare bade de om fred/ och Simon giorde fred met dem/ oc loed dem drage fri bort/ oc indtog Staden/ och lagde Stridzfolck der vdi/ til Beskermelse.

Men

Men Jonathas drog met sin Hær til den Sø Genesara/ oc vaar aarle oppe om morgenen / oc kom til Hazars slette Marck / Da droge Hedningene mod hannem paa den slette Marck/oc de haffde skiult en Hob iblant Biergene. Der Jonathas nu drog mod den anden Hob/da falt den skiulte Hob vd fra Biergene / oc drog ocsaa til. Da flyde Jonathe gantske Hær/oc der bleff ingen igen/vden aleniste høffuitzmendene/Matathias Absolomi søn/oc Judas Calphi søn. Da sønderreff Jonathas sine klæder/oc strødde iord paa sit hoffuit/oc bad / Oc hand rende mod Fienderne igen/oc slo dem paa flucct. Der nu hans Folck / som tilforn flyde/ det saae / da vende de om igen/ at hielpe Jonathas/oc iagede effter Fienderne / indtil Kedes i deris Leyer / oc degiorde der ocsaa en Leyer / Oc der omkomme paa den dag ved try tusinde Hedninge. Der effter drog Jonathas til Jerusalem igen.

3000. Hedninge bliffue slagne.

XII.

MEn der Jonathas saa / at hand haffde nu tid / da vdualde hand nogle som hand sende til Rom / at forny oc oprette igen det Fobund met de Romere. Hand screff oc til dem i Sparta / oc til andre flere Stæder. Der Budene nu komme til Rom / ginge de faar Raadet / oc sagde / Jonathas den ypperste Prest/oc det Jødiske Folck haffue vdsent oss/at forny det Forbund igen/som i fordum tid er giort mellem oss. Oc de Romere gaffue dem Breff oc Leyde/ at de droge tryggelige hiem igen.

Det forbund met de Romere bliffuer opret igen. Sup. 8.

Oc Jonathas screff saa til dem i Sparta. Jonathas den ypperste Prest / oc de Eldste for Folcket/oc Presterne oc det Jødiske folck/tilbiude deris brødre/dem aff Sparta deris hilsen.

Jonathe scriffuelse til dem i Sparta.

Nogle aar siden/screff eders Konge Areus til vor ypperste Prest Oniam/at i ere vore Brødre/lige som det samme Breff da vduiser/ Oc Onias vndfick eders Sendebud erlige / oc annamede det Venskaff oc det Forbund/som hannem vaar screffuit Breff til om. End dog at wi icke nu paa denne tid behøffue fremmet hielp/oc haffue trøst aff Gudz ord/ huilcket wi daglige læse. Dog sende wi alligeuel Bud til eder/ at forny oc at stadfeste det Brødreskaff oc Venskaff mellem oss/at wi det icke skulle forglemme/ Thi det er nu long tid siden / at i sende Bud til oss. Der faare skulle i vide/ At wi altid paa hellige Dage oc alle andre dage/naar som mand offrer/ tencke paa eder i vor Bøn oc vort Offer/som det sig bør/at betencke Brødrene. Oc eders ære oc velfart ere oss en glæde.

Areus.

Men wi haffue dissimellem ledet stor nød/oc hafft suar Krig met Kongerne trint omkring oss. Men wi vilde icke gøre eder oc andre vore Venner oc Tilhengere wmage i denne vor Krig/ Thi at wi haffde hielp aff Himmelen/oc Gud beskermede oss mod vore Fiender/oc vndertrycte Fienderne. Men efferdi at wi nu sende disse vore Bud/ Numenium Antiochi søn/oc Antipatrum Jasonis søn til de Romere/at forny Venskaff oc Forbund met dem igen / Da haffue wi der til met befalet dem/at de skulle oc drage til eder/oc sige eder vor Hilsen/ oc antuorde eder dette Breff/til at forny vort Brødreskaff/oc bede om gensuar.

Oc denne er vdscrifften aff Breffuit / huilcket Areus Kongen i Sparta sende til oss i fordom tid. Areus Kongen i Sparta/ Tilbiuder Onie den ypperste Prest sin Hilsen. Wi finde i vor gamle scrifft/at de aff Sparta oc Jøderne ere brødre (Fordi at baade Folckene komme aff Abraham)(Efferdi at wi nu dette vide/Bede wi/ at i ville scriffue oss til / huorledis det gaar eder. Oc der som det behager eder/ Da skal vort Queg/Boskaff oc Godz / oc huad som wi formue/vere/lige som det vaare eders eget/oc eders skal vere/ lige som det vaare vort eget. Dette haffue wi befalet at giffue eder til kende.

Areus Breff til Oniam.

Der effter hørde Jonathas/at Demetrij Høffuitzmend komme igen met større Mact end tilforn/oc vilde offuerfalde hannem / Der faare drog hand aff Jerusalem vd mod dem i Hemaths land/ Fordi hand vilde icke tøffue/at de skulde falde først i hans Land. Der hand sende nu Speydere i Fiendernis Leyer/da komme de oc sagde/at Fienderne haffde besluttet / at offuerfalde hannem den samme nat. Der faare bød Jonathas sin Hær om afftenen/ at de skulde vaage/oc vere den gantske nat i Harnsk oc rustede/ Oc hand skickede Folck trint omkring Leyren paa Skaruact.

Demetrij Høffuitzmend.

Men der Fienderne saae/at Jonathas vaar rustet til Strid/da kom der en forferdelse paa dem/saa at de brøde op/oc droge bort/ Oc at mād skulde det io icke mercke/da lode de gøre mange ilde her oc der i Leyren. Der faare tenckte Jonathas icke at de droge bort/ før end om morgenen aarle/ Thi hand saa ilden her oc der i Leyren. Men om morgenen iagede hand effter dem/ oc kunde icke naa dem/ Thi at de vaare da offuer det vand Eleutherum. Da vende Jonathas sig til Araben/som kaldis Zabdei/slog oc røffuede dem/ oc hand vende sig om igen til Damasco/oc forderffuede alt Landet trint omkring. Men Simon drog til Ascalon/ oc til de faste stæder der omkring/ Der effter vende hand sig mod Joppe/ Thi hand fornam / at de vilde giffue

Zabdei.

Joppe.

sig vnder

sig vnder Demetrij Høffuitzmend/Der faare kom hand før end de/oc indtog Joppe/ oc lagde Stridzfolck der vdi/ til at beuare Staden.

Der effter kom Jonathas hiem igen/oc holt raad met de Eldste iblant Folcket / at mand skulde befeste nogle Stæder i Judea/oc gøre muren høyre i Jerusalem/oc bygge en høyre Mur mellem Slaattet oc Staden/at Staden kunde bliffue atskild fra Slaattet/At de paa Slaattet skulde icke kunde falde vd i Staden/oc at mand skulde icke føre dem noget til oc selie.

Tryphon handeler falskelige oc bedragelige.

Bethsan.

Der Folcket kom nu tilsammen/oc begynte at bygge / effterdi at muren offuer den Beck mod Østen/vaar forfallen/da bygde de det samme stycke igen/som kaldis Caphnatha. Oc Simon bygde det Slaat Adida i Sephela/oc giorde det fast/ oc beuarede det met en sterck Port.

Nu haffde Tryphon i sinde/at tage Asie Kongerige til sig / oc at sette Krunen paa sig/ oc ihielsla den vnge Antiochum Kongen. Men effterdi hand befryctede / at Jonathas skulde det forhindre/oc drage mod hannem/da tractede hand oc der effter/ huorledis hand kunde gribe oc dræbe Jonathan/Der faare drog hand til Bethsan. Da kom Jonathas ocsaa der hen met fyretiue tusinde Mend vel rustede. Men der Tryphon saa / at Jonathas haffde saa stor Mact hoss sig/da befryctede hand sig / oc torde icke begynde noget obenbarlige mod hannem/ Men hand vndfick hannem herlige/oc befalede sine Venner at holde hannem erlige/ oc gaff hannem Gaffuer/Oc hand bød sin Hær/at de skulde vere Jonathe lydige/lige som hannem selff.

Oc hand sagde til Jonatha/Hui gør du Folcket saadan vmage / effterdi wi haffue dog ingen Krig: Lad dem drage hiem igen/Vduel dig aleniste it lidet tal Folck / som kunde bliffue hoss dig/oc drag met mig til Ptolemais / Jeg vil antuorde dig den Stad / oc de andre faste Stæder/oc ieg vil befale dig alt Stridzfolcket oc Befalnings mendene / Thi ieg nødis til at drage bort igen/ Jeg er ocsaa aleniste nu kommen hid for den skyld/ Der faare beder ieg dig/ at du vilt drage met mig. Jonathas trode hannem/oc loed sit Folck drage hiem fra sig / til Juda Land/oc beholt aleniste try tusinde hoss sig/Der aff sende hand thu tusinde til Galileam / men det ene tusinde drog met hannem.

Tryphon fanger Jonathan.

Der nu Jonathas kom i Staden Ptolemais/da loed Tryphon lycke portene til / oc hand fangede Jonathan/oc loed ihielstinge hans Folck. Oc hand skickede Fodfolck oc Reysener til Galileam / paa den brede Marck / at de skulde ocsaa dræbe det andet Jonathe Stridzfolck. Men der de fornumme/at Jonathas vaar fangen oc omkommen/met sit Folck / da formanede de huer andre/oc rustede sig til Strid/oc droge frimodelige mod Fienderne. Men der Fienderne saae/at det vilde gelde deris Liff/effterdi at disse vilde verie sig / da vende de sig til bage igen/oc droge bort.

Da drog Folcket oc hiem igen til Juda Land/met fred / Oc de begræde Jonathan oc de andre/som vaare omkomne met hannem/ oc al Jsrael sørgede suarlige for Jonatha. Oc alle Hedningene trint omkring/begynte at tradze oc plage Folcket/oc sagde/De haffue inted Hoffuit oc ingen Beskermere mere/ Nu ville wi offuerfalde oc oprycke dem / oc vdslette deris naffn aff Jorden.

XIII.

DEr nu Simon hørde/at Tryphon haffde en stor Hær tilsammen/at hand vilde offuerfalde oc forderffue Juda land/oc hand saa/ at Folcket vaar bange oc i angest/Da kom hand til Jerusalem/ oc trøstede Folcket / oc sagde/ J vide / huorsuar Krig ieg oc mine Brødre oc min Fader haffue ført for Lowen oc Helligdommen/oc i haffue seet den Nød/som al Jsrael haffuer veret vdi/i huilcken/ alle mine Brødre ere omkomne for Jsraels skyld/oc der leffuer ingen igen/vden ieg. Nu begerer ieg icke at spare mit Liff/i denne drøffuelse/Thi ieg er icke bedre end mine Brødre/ oc ieg begerer icke at haffue bedre/end de/Men ieg vil heffne mit Folck/vor Helligdom / oc vore Hustruer oc Børn / Thi alle Hedninge trint omkring ere vrede paa oss/oc samle sig i Hob/ at vdslette oss.

Simon bliffuer vdualt til Høffuitzmand i Jonathas sted

Aff denne trøst fick Folcket hierte igen/oc bleff frimodigt/Oc de suarede der til/oc robte/ Du skalt vere vor Høffuitzmand i Judas oc Jonathas dine Brødris sted/ til at føre vor Krig/ Oc wi ville vere dig lydige i alt det som du befaler oss. Da kallede Simon Stridzfolcket tilsammen/Oc hand beskickede/at mand skulde stray opbygge muren i Jerusalem/ at Staden skulde vere vel beuaret oc fast alleuegne trint omkring. Oc hand sende Jonathan Absolomi søn met en Hær til Joppen. Oc Jonathas fordreff Fienderne aff Joppe / oc beholt Staden inde.

Tryphon.

Da drog Tryphon vd aff Ptolemais met stor Mact/at hand vilde indfalde i Juda land/ oc førde Jonathan fangen met sig. Men Simon drog mod hannem / oc leyrede sig faare paa den slette Marck/hoss Addus. Men der Tryphon fornam/at Simon vaar bleffuen Høffuitzmand i Jonathas sin Broders sted/oc haffde i sinde at slass met hannem/Da sende hand Bud

til

til Simon/oc loed hannem sige/ Jeg haffuer beholdet Jonathan for en Sum Pendinge skyld/ som hand bleff Kongen skyldig aff Fogderierne. Vilt du nu sende mig hundrede Centener/ oc antuorde mig hans tho sønner til Gisel/at hand skal icke affalde fra oss/ oc der effter sette sig op mod oss/naar hand er bleffuen løss/Da vil ieg giffue dig hannem løss.

Men alligeuel at Simon vel merckte/at det vaar idel forrederi/saa beskickede hand dog/at Pendingene oc Børnene bleffue sende til Tryphon/ at Folcket skulde icke giffue klage paa hannem/at Jonathas skulde der faare dræbis / at hand vilde icke løse hannem/Der faare sende hand Børnene met de hundrede Centener til Tryphon. Men Tryphon holt icke loffue/oc vilde icke giffue Jonathan løss. Der offuer drog oc Tryphon frem/at hand kunde komme i Landet/oc gøre skade/oc hand drog frem vd met Landet paa den vey som gaar til Ador. Men Simon vaar stedze met sin Hær ved siden hoss hannem/oc huor som hand vilde falde ind/der formente Simon hannem det.

De som vaare paa Slaattet/ sende oc it Bud til Tryphon / at hand skulde drage gennem Ørcken til dem/ før end Simon toge sig vare der faare/oc at hand skulde lade føre dem Fetalie til. Der faare vilde Tryphon hastelige draget aff sted met alle sine Reysener / oc kommet til dem. Men den samme nat falt en saare dyb Sne/ huilcken der forhindrede hannem / at hand icke kom. Der effter drog hand til Galaad / oc loed dræbe Jonathan met sine sønner hoss Baschama/de bleffue der begraffne. Der effter drog Tryphon bort igen til sit Land.

Jonathas bliffuer ihielslagen met tho sønner.

Da sende Simon bort/oc loed hente sin broders Legeme/oc lagde det i hans Faders graff i Modin. Oc al Jsrael sørgede ynckelige for Jonatha long tid. Oc Simon loed gøre en høy Graff aff huggen sten til sin Fader oc sine Brødre/oc sette siu Støtter der paa/den ene hoss den anden/faar Faderen/moderen oc de fire brødre/oc hand lod bygge store Pillere trint om kring/ paa huilcke hand hengde deris Harnsk til en euig Amindelse/oc offuer Harnsket loed hand sette vdhugne Skib / huilcke mand kunde see paa Haffuit. Denne graff i Modin staar end nu paa denne dag.

Men Tryphon førde den vnge Antiochum hid oc did i Landet met besuigelse/indtil hand ihielslo hannem hemmelige. Der effter sette hand selff Krunen paa/ oc bleff Konge i Asia / oc plagede Juda land suarlige.

Tryphon ihielslar Antiochum/oc gør sig selff til Konge.

Men Simon bygde oc befestede mange Stæder i Juda land / met tycke mure oc høye Taarn/oc stercke Porte/oc skickede Fetalie i de faste Stæder. Oc hand sende bud til Kong Demetrium/oc bad om affleggelse aff den Besuarelse som Tryphon haffde lagd hannem paa/ Thi at Tryphon bedreff idel roff oc mord i Landet. Der til suarede Demetrius/ oc sagde saa.

Demetrij scriffuelse til Simon.

Kong Demetrius/tilbiuder den ypperste Prest Simon/oc de Eldste/oc det Jødiske folck/ sin Hilsen.

Den Guldkrune oc de Palmer / som i sende mig / haffue wi vndfanget / Oc wi ere rede til at gøre en god fred met eder/ oc at scriffue Befalnings mendene til / At de skulle afflegge alle Besuarelser/som wi tilforn haffue tilsagd eder at afflegge. Oc huad som wi haffue loffuit eder/det skal trolige/stedze oc fast holdis. Alle Befestninger som i haffue bygd/skulle i beholde oc haffue inde / Oc wi forlade eder / det som i dissimellem haffue giort mod oss. Den Krunehielp/oc anden Skat/som Jerusalem nøddis til at giffue / forlade wi eder / Oc huilcke som ville tiene oss/dem ville wi anamme/Oc der skal vere god fred oc enighed mellem oss.

170. aar. Jsrael bliffuer fri fra Hedningenis Tyranni.

J det hundrede oc haffierdesinds tiuende aar/ bleff Jsrael først fri fra Hedningene / oc de begynte at scriffue i deris Breff oc Gerninger/saa/ J det første Simons den ypperste Prestis oc Jødernis Førstis aar.

Paa denne tid belagde Simon den Stad Gaza/oc oprette Bulverck oc Skud der faare/ oc stormede til Staden/oc indtog it Taarn / Oc de som komme paa Taarnet/ sprunge ind i Staden. Da forfærdedis Folcket i Staden / oc de bleffue aldelis mistrøstige / oc løbe met Hustruer oc Børn paa Muren / oc reffue deris Klæder sønder / oc robte høyt / oc bade om naade/oc sagde/Straffe oss icke effter vor ondskaff/men ver oss naadig/Da ville wi gerne vere lydige. Der offuer ynckedis Simon/saa at hand slo dem icke ihiel/Men hand bød dem drage bort aff Staden/oc hand loed rense Husene igen / som de haffde sæt deris Affguder vdi. Der effter drog hand ind i Staden / oc loed borttage oc oprycke al Verstyggelighed / oc sette Folck der vdi/som hulde Gudz Low. Oc hand giorde Staden fast/oc bygde sig selff it Huss der vdi

Oc de paa Slaattet i Jerusalem vaare belagde / at der kunde ingen komme vd eller ind/ oc huercken købe der eller selie/oc de lede saa stor Hunger/at der døde mange aff Hunger / Der faare robte de til Simon / oc bade om Fred / oc gaffue tabet. Da giorde Simon naade met dem/oc loed dem leffue/Men de maatte stray aff Slaattet. Oc Simon loed rense Slaattet igen aff al Verstyggelse/oc hand indtog det paa den tredie oc tiuende dag i den anden maanet/

Simon lader rense Slaattet.

171. aar.

171. aar.

i det hundrede oc it oc halffierdesinds tiuende aar. Oc hand drog der ind met Loffsang/ oc Palme quiste oc allehaande Strenge leeg / och tackede Gud / at de vaare skilde ved dette store tiranni aff Jsrael. Oc hand bød at mand skulde aarlige aarss holde den dag met glede. Oc hand bygde mur paa bierget/ trint omkring Tempelen neden faar Slaattet/ oc giorde det end fasteꝛe/ oc bode der offuen paa/ hand oc de som hand haffde hoss sig. Oc efferdi hand saa / at hans søn Johannes/ vaar en skickelig Mand / da giorde hand hannem til Høffuitzmand offuer alt Stridzfolcket / oc loed hannem bo i Gaza.

Johannes Simons søn. ꝛc.

XIIII.

172. aar. Demetrius. Arsaces.

I Det hundrede oc thu oc halffierdesindz tiuende aar/ rustede Kong Demetrius sig / och drog til Meden om hielp mod Tryphon. Men der Arsaces Kongen i Persen oc Meden fornam/ at Demetrius vaar dragen ind i hans Kongerige/ da sende hand en Høffuitzmand vd mod hannem / oc befalede/ at hand skulde gribe hannem och føre hannem leffuende til hannem. Denne Høffuitzmand sloge Demetrij folck/ oc grebe hannem/ oc førde hannem til sin Konge Arsaces. Da holt Arsaces hannem fangen / oc loed beuare hannem.

Da kom Juda land til rolighed/ oc der bleff god Fred / saa lenge Simon leffde. Oc Simon regerede gantske vel / oc giorde Landet meget gaat / saa at de haffde hannem gerne til en Herre sin liffs tid. Hand indtog ocsaa den stad Joppe met ære/ oc Haffnen der hoss/ fra huilcken hand kunde seyle paa Haffuit til Øerne. Oc hand vant flere land til sit Folck / och giorde Landemerckene videre / och hand forløsde mange / som tilforn vaare vndertrycte och fangne. Hand haffde Gaza oc Bethzura inde/ oc Slaattet i Jerusalem/ oc rensede dem igen/ oc ingen torde sette sig op mod hannem. Huer mand brugede sin marck i god fred/ oc Landet vaar fructsommeligt / och Træene bare vel. De Eldste sade i Regementet vbehindrede/ och hulde god Skick/ oc Borgerne forbedrede dem meget paa deris Næring/ oc beskickede vaaben oc forraad til Strid.

Simon beskickede ocsaa Forraad i Stæderne met Korn / at de skulde vere nock besørgede til Nødtørfft/ oc hand vaar naffnkundig offuer al verden. Hand holt fred i landet/ at der vaar idel glæde i Jsrael/ oc huer haffde sin Vingaard oc sin Haffue met fred/ oc torde icke besørge sig for noget/ Thi at der torde ingen drage mod dem. Och de Konger i Syria kunde icke paa den tid gøre dem mere skade. Oc hand holt Ret i Landet/ oc beskermede de Fattige iblant sit folck for vold / oc straffede al wret / oc ødelagde de Wgudelige. Hand beredde och Helligdommen herlige igen/ oc loed gøre mere hellig Redskaff der vdi.

De Romere forny forbundet met Simon.

Och der mand hørde i Rom oc vdi Sparta/ huorledis Jonathas vaar omkommen/ da giorde det huer mand ont. Men der de Romere hørde / at Simon hans broder vaar den ypperste Prest/ oc haffde landet inde / oc haffde fordreffuit Fienderne / Da fornyede de det Forbund/ som de haffde tilforn giort met Juda oc Jonatha hans Brødre/ oc screffue det paa messings Taffler/ oc sende det til hannem. Denne scrifft læsde mand i Jerusalem/ faar Folcket.

De aff Sparta screffue oc til Simon/ saa.

Raadet oc Borgerne i Sparta/ Tilbiude den ypperste Prest Simon / oc de Eldste / och Presterne/ oc det Jødiske folck/ deris Brødre/ deris Hilsen.

Deris scriffuelse aff Sparta til Simon.

Eders Bud ere komne til oss/ oc haffue talet oss til/ oc fortalt/ at i haffue neddempet eders Fiender/ met stor ære / oc at i haffue nu god fred / det er oss en stor glede. Wi haffue och ladet scriffue i vor obenbare Stadzbog/ huad erende de haffde/ saa. Jødernis bud / Numenius Antiochi søn/ oc Antipater Jasonis søn/ ere komne til oss/ at forny det Venskaff mellem Jøderne oc oss. Oc wi haffue besluttet/ at mand skulde vndfange disse Bud erlige/ oc lade scriffue deris tale i vor Stadzbog/ til en euig Amindelse. Dette suar screffue de Simon den ypperste Prest til.

Der effter sende Simon Numenium til Rom igen / at hand skulde føre der hen en stor Skiold aff guld/ tusinde pund suar / oc til at forny Forbundet. Der nu de Romere hørde det Budskaff/ sagde de/ Wi skulle met rette gøre Simon oc hans Børn en ære / Thi at hand och hans Brødre haffue skicket sig mandelige/ oc beskermet Jsrael / oc fordreffuit Fienderne. Der faare samtyckte de Romere/ at Jøderne skulde vere fri / och dette lode de scriffue paa messings Taffler/ at mand skulde henge dem op paa de Pillere paa Zions bierg.

(Elul) Er den maanet August. 72. aar.

Denne efterfølgende Scrifft skickede mand frem den attende dag i den maanet Elul/ J det hundrede thu oc halffierdesindz tiuende aar/ i det tredie Simons den ypperste Prestis aar/ i Saramel vdi de Eldstis/ Presternis oc Folckens store forsamling/ aff alt Juda Land.

Huer mand skal vere vitterligt oc obenbare / at i den store suare Krig som haffuer veret i vore land/ Da haffuer Simon Matathie søn/ aff Jaribs slect / oc hans Brødre voffuet deris liff/ oc giort deris Folckes fiender modstand/ at Helligdommen oc Guds lou skulde icke vdslet-

tis/ och de haffue indlagd deris Folck stor ære. Thi Jonathas førde Folcket tilsammen igen oc fick Regementet/ oc bleff den ypperste Prest. Men effter at hand døde / da komme Fienderne igen/ oc vilde forderffuet Landet/ oc ødelagd Helligdommen. Da giorde Simon sig rede/ oc førde Krigen mod vore Fiender / oc skickede vor Hær vaaben / oc gaff dem Sold aff sine egne pendinge oc godz/ oc befestede Stæderne i Juda land/ oc Bethzura hoss Landemercket/ paa huilcket Fienderne tilforn haffde deris vaaben oc Stridzrustning / oc lagde Jøder der vdi / til beskermelse. Hand befeste oc Joppen mod Haffuit/ oc Gaza mod Asdod/ Thi at Gaza haffde tilforn veret Fiendernis befestning/ Men Simon indtog det / oc sette Jøder der vdi / oc giorde der it gaat Regemente.

Simon bliffuer vdualt til en Første. Demetrius.

Efferdi at folcket haffde forsøgt Simonis store troskaff / och viste de velgerninger som hand giorde Folcket / da vdualde folcket hannem til deris Første och øffuerste Prest/ for sin fromhed skyld/ oc troskaff/ som hand beuisde det gantske folck/ oc lagde i alle maade vind paa/ at gøre sit folck til gode. Thi at i hans tid gaff Gud lycke / formedelst hans hender / At Hedningene bleffue fordreffne aff vort Land oc fra Jerusalem/ oc aff Slaattet / paa huilcket de ophulde sig/ oc fulde vd/ oc ødelagde Helligdommen/ oc forstyrede den rene Gudstieniste. Men Simon indtog Slaattet oc lagde Jøder der paa/ til at beskerme staden Jerusalem oc Landet/ oc hand bygde muren høyre i Jerusalem.

Oc kong Demetrius stadfestede hannem i sit ypperste Preste embede/ oc holt hannem for sin Ven oc giorde hannem stor ære. Thi hand fornam / at de Romere haffde hørt Jødernis Sendebud erlige/ oc haffde giort it Forbund met dem/ oc taget dem i deris Beskermelse. Och at det Jødiske folck oc deris Prester haffde samtyct/ at Simon skulde vere deris Første och ypperste Prest/ stedze oc altid/ saa lenge/ indtil Gud opuacte dem den rette Prophete. Oc at hand skulde vere Høffuitzmand / oc skulde beuare Helligdommen / oc sette Embetzmend i Landet/ oc haffue al Stridzrustning oc befestninger i sin mact. Oc huer mand skal vere hannem lydig/ oc alle bud skulle vdgaa/ i hans naffn / oc hand skal bære Purpur och gylden stycke. Dette altsammen skal holdis trolige oc fast aff alt Folcket oc alle Prester/ oc der skal ingen sette sig emod. Der skal och ingen haffue mact / at kalde Folcket sammen i Landet / eller at bære Purpur och Guldbelte/ vden hand alene. Oc huo som handler her emod eller drister sig til/ at forkrencke eller til inted gøre denne Skick / hand skal vere i Bande.

Saa loffuede alt Folcket at vere Simon lydige. Oc Simon samtyckte det/ oc bleff Jødernis ypperste Prest oc Første. Och Folcket befalede / at mand skulde scriffue denne Scrifft paa messings Taffler / och at mand skulde henge dem op paa Omgongen hoss Tempelen/ paa en obenbare Sted / oc legge en Vdscrifft i Skatkisten / at Simon och alle hans Efferkommere skulde altid vide huor de skulde finde hende.

XV.

Antiochus Demetrii søn.

KOng Antiochus Demetrii søn screff ocsaa aff Øerne til Simon oc til det Jødiske folck/ saa.

Kong Antiochus/ Tilbiuder Simon den ypperste Prest / oc det Jødiske folck/ sin Hilsen.

Efferdi at nogle Oprøriske haffue taget mit Arffue Kongerige fra mig/ da tencker ieg at indtage det igen/ oc at føre det igen til de rette Arffuinge. Och ieg haffuer der faare anammet fremmet Stridzfolck/ oc ladet gøre Skib / oc ieg vil drage ind i Kongeriget/ at ieg kand straffe de Oprøriske/ som gøre stor skade i mit Kongerige / och haffue lagd mange Stæder øde. Der faare lader ieg dig beholde alt det som Kongerne haffue tilforn vnt dig. Oc ieg giffuer dig mact til at sla din egen Mynt i dit Land/ och Jerusalem oc Helligdommen skulle vere fri. Du skalt oc beholde alle Befestninger/ som du haffuer bygd/ oc her til hafft inde / och al Stridzrustning som du haffuer giort. Och ieg giffuer dig fri for alt det/ som mand er Kongen skyldig/ eller Kongen kand tilkomme/ fra denne tid/ oc altid her effter. Och der som wi faa vort Kongerige ind igen/ da ville wi gøre dig oc dit Folck/ och Tempelen/ end større ære/ at i skulle prisis i det gantske Kongerige.

Tryphon. flyr for Antiocho.

J det hundrede oc fire oc halffierdesindz tiuende aar kom Antiochus i sit Arffue land igen/ oc alt Stridzfolcket falt aff fra Tryphon til hannem / oc der bleffue gantske faa hoss Tryphon. Der Kong Antiochus drog nu effter hannem/ da flyde hand til Dora hoss Haffuit/ Thi hand saa at det vaar vde met hannem/ oc at Stridzfolcket affalt fra hannem/ Men Antiochus drog effter hannem til Dora/ met hundrede oc tiue tusinde Mend til fod / oc otte tusinde til hest/ oc belagde Staden til land oc til vand / at der kunde ingen komme vd eller ind.

Paa denne tid komme Numenius oc de andre fra Rom som vaare vdsende met hannem/ oc førde Breff til Kongerne oc Landzherrene / huilcke saa lydde,

Lucius Consul i Rom/tilbiuder Kong Ptolomeo sin Hilsen.

De Romeris Breff til Kongerne.

Simon den ypperste Prest oc det Jødiske Folck/haffue sent Bud til oss/at forny det Venskaff oc Forbund mellem oss/Oc de skickede oss der hoss en Guldskiold paa tusinde pund. Derfaare scriffue wi til Kongerne oc andre Landzherrer/ At de skulle inted gøre mod Jøderne/ oc icke offuerfalde dem oc deris Stæder oc Land. Oc at de skulle ingen hielpe mod dem/ Thi at wi haffue anammet den Skiold aff dem. Oc der som nogle wlydige ere flyde til eder aff deris Land/Da skicker de samme til den ypperste Prest Simon/ at hand straffer dem effter sin Low.

Saa haffue wi oc screffuit til Kong Demetrium/til Attalum/til Aretan/til Arsacen/oc til alle Land/ocsaa til Sampsaci/oc til dem i Sparta/til Delo/ Mindo/ Sicyon/ Caria/ Samos/Pamphylia/Lycia/Halicarnasso/Rhodis/Faselis/Co/Side/ Gortyna/ Gnido/ Cypro/oc Cyrene. Oc wi haffue sent den ypperste Prest Simon oc det Jødiske Folck/ en vdscriffe aff disse Breff.

Dissimillem førde Antiochus end en anden Hær faar Dora/til at belegge Staden haardere/ oc hand giorde Stridzrustning der faare/oc stormede fluy til Staden/at Tryphon vaar indeluct der vdi/oc kunde huercken komme ind eller vd. Oc Simon sende Antiocho til hielp thu tusinde mend/gaat vdualt Folck/oc meget guld oc sølff/oc Vaaben. Men Antiochus anammede det icke/oc holt icke det som hand haffde tilforn sagd/oc hand vende sig aldelis fra Simon.

Oc hand sende en aff sine Venner/som hed Athenobius/til hannem/at hand skulde handle met hannem/oc sige saa/J haffue indtaget Joppe/ oc Gaza/oc Slaatet i Jerusalem/huilke der høre alle til mit Kongerige/ och i haffue forderffuit Landet trint omkring/ och giort stor skade i mit Kongerige/oc taget mit Arffue rige fra mig. Derfaare esker ieg disse Stæder fra eder igen/som i haffue taget fra mig/oc al Skatten aff de Stæder/som i haffue inde/vden Juda land. Men ville i icke skicke mig dette igen/ Da giffuer mig for de Stæder/ fem hundrede Centener sølff/oc for den skade oc Skat ocsaa fem hundrede Centener. Der som i oc icke tencke til at gøre dette/da ville wi offuerfalde eder.

Der nu Athenobius Kongens ven kom til Jerusalem/ oc fick Simonis herlige væsen at see/oc den Bram met Guld oc sølff som hand vaar ellers rustet/ da vndrede hand meget der paa/oc holt hannem faare/det som Kongen hade befalet hannem. Der paa gaff Simon hannem dette suar/Dette Land som wi haffue igen indtaget/ er vor Federne Arffue/ oc hører ingen anden til. Vore Fiender haffue hafft det inde til en tid met vold oc wret/ Derfaare haffue wi nu taget vort eget til oss igen/oc inted taget fra nogen anden. Men at du klager der paa/at wi haffue indtaget Joppe oc Gaza/der haffue wi denne aarsage til/ Mand gør vort Land oc vort Folck stor skade der aff. Dog ville wi der faare betale/ hundrede Centener. Der paa gaff Athenobius ingen suar/men bleff vred oc drog bort igen til Kongen/oc sagde hannem Simonis gensuar/ oc aff hans herlighed/oc huad som hand haffde seet/ Da bleff Kongen suarlige vred.

Tryphon flyr for Antiocho.

Cendebeus.

Men Tryphon skyndede sig der fra paa Vandet/oc flyde til Orthosia. Da giorde Kongen Cendebeum til Høffuitzmand/ offuer det Land hoss Haffuit/ oc loed hannem beholde it Stridzfolck/baade til Hest oc til fod. Oc hand befalede hannem/ at hand skulde leyre sig hoss Judea Landemercke/oc at hand skulde der befeste den stad Cedron/oc bygge en befestning hoss Biergene/oc at hand skulde indfalde i Jødernis land. Men Kongen gaff sig effter Tryphon/ at hand vilde gribe hannem. Der nu Cendebeus kom til Jamnia/da offuerfalt hand Jøderne/ forderffuede deris Land/oc loed dræbe meget Folck/oc hand fangede meget folck/oc førde dem bort. Oc hand bygde den Stad Cedron/oc lagde Stridzfolck der vdi/ at de skulde falde der vd hoss Landemercket/oc ødelegge Veyen/Lige som Kongen haffde befalet.

Cedron.

XVI.

Johannes Simons søn.

Simon formaner sine sønner.

DErfaare drog Johannes aff Gaza op til sin Fader Simon/ oc gaff hannem til kende/at Cendebeus vaar falden i deris Land/oc haffde giort skade.

Da loed Simon kalde sine tho eldste Sønner til sig/Judam oc Johannem oc sagde til dem/Jeg oc mine Brødre/oc min Faders Huss/ haffueført Krig op aff vor vngdom/indtil denne tid/mod Jsraels Folckis Fiender/oc Gud haffuer giffuit oss lycke/at Jsrael er offte frelst formedelst vore hender. Men efftersdi at ieg er nu gammel oc skrøbelig/Da skulle i traade ind i min oc mine Brødris sted/oc i skulle drage vd/oc stride for ederis Folck/ Gud aff Himmelen hielpe eder/ oc vere hoss eder. Oc hand loed vduele tiue tusinde Mend i Landet/oc nogle Reysener/ Met denne Hob/ droge Johannes oc Judas mod Cendebeum/oc laae om natten i Modin. Men om morgenen der de komme fra Modin paa den slette Marck/ da drog en stor Hær frem mod dem til Hest oc fod/ Nu vaar der en Beck mellem beggis deris Hær. Da drog Johannes til Becken/ oc vende sig mod Fienderne.

Men der hand saa/at Folcket gruede saare/at giffue sig i Vandet / da voffuede hand sig først der vdi/oc kom offuer Vandet. Der Hoben det saa/da gaffue de sig effter hannem.

Der effter skickede Johannes sin Aarden til Strid/oc hand skickede Reysener hoss Fodfolcket/Men Fienderne haffde meget mectigere Reysenere. Oc der Johannes loed trommete/met Presternis basuner/oc drog med Fienderne/da gaff Cendebeus flucten met sin Hær/oc der bleffue mange saare giorde oc ihielstungne / Men de offuerbleffne flyde til en fast By. J dette Slag/bleff Judas Johannis broder oc saar giort. Men Johannes iagede effter Fienderne / indtil den Befestning Cedron / Oc Fienderne flyde paa Befestninger i Landet hoss Azod. Da opbrende Johannes samme Befestninger/at der omkomme ved thu tusinde Mend aff Fienderne. Der effter drog Johannes hiem igen til Juda Land.

Cendebeus bliffuer slagen paa fluct.

2000. Hedninge bliffue ihielslagne.

Oc der vaar en Høffuitzmand offuer Jericho Land / som hed Ptolomeus / Abobi søn/ hand vaar meget rig/Oc den ypperste Prest Simon haffde giffuit hannem sin Daatter. Der faare vaar hand hoffmodig/oc tractede der effter / at hand kunde bliffue Herre i Landet/oc hand lagde sig effter at dræbe Simon oc hans sønner met listighed.

Ptolomeus Simons Suoger.

Der nu Simon drog omkring i Juda land/at besee oc bestille Regemente/oc kom til Jericho met tho Sønner/Matathia oc Juda / i det hundrede oc siu oc halffierdesinds tiuende aar/i den elleffte maanet/ som kaldis Sabat / Da anammede Abobi søn dem paa sit Slaat/ som kaldis Doch/oc beredde dem it herligt Gestebud/ Men det vaar idel besuigelse / Thi at hand skiulte lønlige Stridzfolck der inde. Oc der Simon oc hans Sønner vaare glade / oc haffde vel drucket/da stod Ptolomeus op met sine Suenne/oc toge deris Vaaben/ oc fulde ind til Simon i Gestebudet/oc sloge hannem oc hans tho Sønner oc Tienere ihiel. Denne skendelige vtroskaff giorde Ptolomeus i Jsrael / oc beuisde hannem saadan ondskaff for sine velgerninger.

177. aar.

(Sabat) Er den Maanet Januarius.

Simon bliffuer ihielslagen/ met tho sønner aff sin egen Suoger/etc.

Der effter screff hand Kong Antiocho dette til / oc bad / at hand vilde sende hannem Stridzfolck til hielp/at hand kunde indtage Landet oc Stæderne met al Renten. Hand sende oc en Hob til Gaza/at de skulde dræbe Johannem/ Oc hand screff til Høffuitzmendene/ at de skulde komme til hannem/da vilde hand giffue dem stor Sold oc skenck. Oc skickede oc Stridzfolck bort/at de skulde indtage Jerusalem oc Helligdommen.

Men der kom it Bud før til Gaza/ som sagde Johanni / at hans Fader oc hans Brødre vaare dræbte/oc at det vaar bestillet / at mand skulde oc ihielsla hannem. Der Johannes det hørde/bleff hand meget forferdet/oc loed gribe de folck/som vaare vdsende at ihielsla hannem, Oc der hand befant / at de vilde myrt hannem/ da loed hand ihielsla dem.

Men huad som Johannes giorde ydermere der effter / oc den
Strid/som hand førde/ oc huorledis hand regerede
oc bygde / Det er altsammen bescreuit i
en besynderlig Bog / fra hans
Regementis tid/ saa lenge som hand vaar
den ypperste Prest effter
sin Fader.

Ende paa Maccabeernis Første Bog.

De Maccabeers anden Bog.

I.

WI Jøder eders Brødre / som ere i Jerusalem/oc i alt Jødeland/ynſke eder Jøder/vore Brødre/ſom ere i Egypten / Lycke oc Salighed.

Gud velſigne eder / oc tencke paa ſin Pact / ſom hand tilſagde Abraham/ Iſaac och Jacob ſine tro Tie-nere. Oc hand giffue eder it retſindigt hierte/ At i kunde bliffue faſte oc beſtandige i hans Low / oc hand vnde eder / at i kunde vere flitige i hans Bud / oc hand trøſte eder/Hand høre eders Bøn/ oc vere eder naadig / oc for-lade eder icke i nød. Saa bede wi ſtedze for eder.

Jaſon.

Wi ſcreffue eder til i vor ſtørſte nød / Der Jaſon oc hans Tilhengere/affalt fra det hellige Land/oc fra Kongeriget / oc opbrende vore Porte / oc vdſtyrte det vſkyldige blod. Da bade wi/oc HERREN bønhørde oſſ / oc wi offrede han-nem Huede mel/oc optende Lamperne/ oc lagde Skue brød op / Oc wi begære / at i nu ville holde Kirckeuielſe met oſſ/ i den maanet Caſleu. Giffuit i det hundrede oc ni oc tryſinds tiuen-de aar/vdi Kong Demetrij tid.

Caſleu.
169.aar.K.
Demetrius.

Wi vdi Jeruſalem oc i det gantſke Judea/oc de Eldſte/oc Johannes / Ynſke Ariſtobulo Kong Ptolomei Skolemeſtere/ſom er aff Preſterlig ſlect/oc de andre Jøder ſom ere i Egypten/ Lycke oc Saligħed.

Wi tacke Gud tilbørlige/At hand haffuer frelſt oſſ aff ſaa ſtor nød / der wi ſkulde verie oſſ emod ſaa mectigen Konge. Thi at Gud haffuer fordreffuit vore Fiender aff den hellige Stad/bort indtil Perſien/der bleff kongen myrt met ſin woffueruindelige hær i Nane Tempel/ aff Nane Preſters liſtighed. Thi at der Antiochus kom der hen/met ſine Venner/til den Gud-inde Dianam / lige ſom hand vilde taget hende til Huſtru / oc tage alle Pendinge aff Tem-plen til Brudſkat/ Oc der Nane Preſter bare dem frem/oc hand vaar gongen met nogle i Ca-pellen/da lucte de Kircken til effter hannem / oc ſloge hannem oc alle dem ſom met hannem vaare/ihiel met ſten/Der effter hugge de dem i ſtycker/oc kaſte dem vd. Gud haffue altid loff/ at hand haffuer ſaa dømt de Wgudelige bort.

Antiochi død beſcriffuis her anderledis end i Macca. 6. oc 2. Macca. 9.

Efferdi wi da acte/at holde Templens renſelſe den femte oc tiuende dag i den maanet Caſleu/da vilde wi giffue eder det til kende / At i ſkulle ocſaa holde den ſamme Høytid met oſſ. Lige ſom mand holder den dag/paa huilcken Nehemias fant Ilden / der hand bygde Tem-plen oc Alteret/ oc offrede igen.

Thi at der vore Fedre bleffue førde bort til Perſien/da ſkiulte Preſterne oc beuarede Ilden aff Alteret vdi en dyb tør hule/ſaa at igen fick det at vide. Der Nehemias bleff nu nogle aar der effter/ſent hiem aff Kongen/effter Gudz vilie / da tilſkickede hand de ſamme Preſters Effter-kommere/ſom haffde ſkiult Ilden/at de ſkulde opſøge hannem. Men ſom de haffue vnderuiſt oſſ/da funde de icke Ild/mend it tyckt Vand / Det ſamme bad hand dem øſe op oc bære frem. Der det vaar nu altſammen beſkicket til Offeret /da befalede Nehemias/ At de ſkulde vdgyde vandet offuer veden oc offeret/ſom laa paa veden. Der de haffde det giort/oc Solen vaar kom-men vel op / och ſkyerne vaare borte/da tende ſig en ſtor Ild op/ Der paa forundrede de ſig alle. Da begynte Preſterne oc Folcket at bede/ indtil Offeret vaar opbrent. Oc Jonathas ſang faa-re / Men de andre ſagde det effter hannem met Nehemia.

Oc denne vaar Nehemie bøn/HERRE vor Gud/du ſom ſkabte alle ting/oc eſt forfer-delig/ſterck oc retferdig/oc barmhertig/oc alene den rette Konge oc Saluede/ Du ſom giffuer alene alle Gaffuer/du ſom eſt alene retferdig/ almectig oc euig / Du ſom frelſer Iſrael aff alt ont/ Du ſom vdualde vore Fedre oc helligede dem / Anamme dette Offer for alt Iſraels folck/ och beuare oc hellige din Arff. Før oſſ tilſammen igen ſom ere atſpridde/ Frelſſ dem/ ſom nø-dis til at tiene Hedninge/oc ſee til oſſ foractede/til huilcke huer Mand haffuer verſtyggelſe/At hedningene dog ſkulle befinde/at du eſt vor Gud. Straffe dem ſom oſſ vndertrycke/oc tillegge oſſ alle ſkendzel met ſtor tradzen/Plante dit Folck igen paa din hellige Sted / lige ſom Moſe haffuer ſagt.

Der effter ſunge Preſterne Loffſange der til/ indtil Offeret bleff fortæret. Der effter befa-lede Nehemias at vdſtyrte vandet ſom igen vaar paa de ſtore ſtene/ Der gick oc en lue op/ Men hand

hand bleff fortæret aff Ildens lue paa Alteret. Dette bleff stray obenbare / oc kom for Kongen aff Persen / Huorledis mand haffde fundet Vand / paa den sted / som mand haffde skiult Ilden / oc det samme haffde optent Offeret. Da forsøcte Kongen det ocsaa / oc hand loed fraskille oc fredtage den Sted / oc gaff mange pendinge der til. Oc Nehemie Staalbroder kallede den sted Nechpar / Paa Danske / Renselse / Nogle kalde hannem oc Nepthar.

II.

Hand finder oc i Scrifften / at Jeremias Prophete befalede dem / som vaare bortførde / At de skulde tage ilden met dem / som tilforn er til kende giffuit / oc fick dem Louen met / oc befalede / at de skulde io icke forglemme HERRENS Bud / oc icke lade sig forføre / naar de finge de Affguder at see som vaare aff Guld oc sølff / oc deris prydelse. Oc hand befalede dem meget mere saadant / at de skulde icke lade Louen komme aff deris hierte. Saa stod det oc i den samme Scrifft / At Propheten bød dem effter Guddommelig befalning / At de skulde tage Vidnisbyrdens Tabernackel oc Arcken met sig.

Der de nu komme til Bierget / paa huilcket Mose haffde veret / oc seet HERRENS Arffue land / da fant Jeremias en Hule / det vdi skiulte hand Tabernakelet oc Arcken / oc Røgofferens Altere / oc tillucte Hullet. Men nogle aff dem som oc ginge met / vilde mercke oc tegne Hullet / Men de kunde icke finde det. Der Jeremias det fornam / da straffede hand dem / och sagde / Denne sted skal inted Menniske finde eller vide / Før end HERREN fører sit Folck tilsammen igen / oc bliffuer dem naadig / da skal HERREN vel obenbaris dem. Oc mand skal da see HERRENS Herlighed vdi en Sky / lige som hand obenbaredis i Mose tid / oc som Salomon bad / at hand skulde hellige den Sted.

Deut. 34.

Oc Jeremias fortalde dem ocsaa / huorledis Salomon offrede / der Kircken bleff vied oc Tempelen ferdig. Oc huorledis Mose bad HERREN / oc ilden aff Himmelen fortærede Offeret. Lige saa bad Salomon / oc Ilden fortærede ocsaa Brendofferet. Och lige som Mose sagde / at hans offer bleff fortæret aff ilden / oc icke ædet / lige saa offrede oc Salomon i otte dage

3. Reg. 8.
2. Par. 6.

Dette finder mand altsammen i den Scrifft / som vaar screffuen i Nehemie tid. Och lige som hand lete tilsammen igen Kongernis / Propheternis / och Dauids bøger / oc Kongernis breff om Offer / oc skickede it Liberi. Saa giorde oc Judas / oc huilcke Bøger / som vaare bortkomne / den tid der vaar Krig i landet / dem lete hand tilsammen igen. Oc wi haffue dem her / ville i nu lese dem / da lader hente dem hoss oss.

Effterdi wi ville nu holde saadan Høytid / da vilde wi scriffue eder til der om / Thi det er tilbørligt / at i den ocsaa holde. Oc wi haabis til Gud / at HERREN / som hielper sit Folck / oc giffuer oss arffuen igen / som er / Riget oc Prestedommet / som hand haffuer tilsagd i Louen / hand skal snart forbarme sig offuer oss / oc føre oss tilsammen igen / aff den vie Verden / til den Hellige Sted / lige som hand haffuer allerede frelst oss aff stor wlycke / oc renset Steden.

Judas.

Men de Historier om Juda den Maccabeer oc hans brødre / oc om den ypperste Prestis renselse / oc huorledis mand haffuer vied Alteret / och om den Strid mod Antiochum den Edele / oc hans søn Eupator / oc om de Tegen aff Himmelen / som ere dem obenbarede der mandelige beskermede Jødedommet / at i saa liden en Hob / røffuede det gantske Land / oc sloge en stor hob Hedninge paa fluct / oc skyndede eder effter dem / oc fremdelis om Tempelen / huorledis mand bygde den igen / huorledis mand veed allerede der om alleuegne / och at Staden fick sin frihed igen / at alle andre louer skulle vere afflagde / oc alene HERRENS skal holdis / huilcken som vil oss nu vel oc er naadig / Dette och andet mere / som Jason optegnede i fem Bøger / tencke wi at drage her tilsammen paa det steckiste.

Jason.

Thi at wi see / huorledis tallet er iblant i huert andet / At det vil bliffue suart / At befatte Historien rettelige / effterdi hun ligger saa vdi en hob. Der faare ville wi gøre det saa / at mand skal det gerne læse / oc letteligere kunde beholde det / och at det kand bliffue huer mand nytteligt. Oc sandelige / wi mercke / at det vil bliffue oss lige saa suart / at wi haffue taget oss den wmage til / Thi der hører meget arbeyde oc stor flitighed til. Lige som det kand icke ske vden arbeyde / at nogen vil berede it Gestebud oc fare vel met Gesterne. Dog ville wi det icke acte / oc gerne tage oss denne wmage til / at wi kunde tiene andre der met.

Wi ville inted foruende / aff Historien i sig selff / men lade hende bliffue / lige som hun før vaar bescreffuen / vden at wi ville drage hende kortere tilsammen. Och lige som en Tømmermand / naar hand bygger huss / hand tencker icke lenger / end hand kand det saa gøre at det kand haffue bestand / Men huorledis mand skal det male oc pryde / der lader hand en anden sørge faare / Lige saa ville wi och gøre / Och lade den / som først screff Historien / sørge der faare /

huorledis hand haffuer talet alting / oc arbeydet alle stycker til ende met flid / Oc wi ville icke mere gøre end befatte Summen paa det kortiste. Oc wi wille nu begynde Historien/oc haffue saa sagd dette til en indgong/At Fortalen skal icke bliffue større / end den gantske Historia.

III.

Onias.

Seleucus.

DEr mand bode nu i god Fred igen vdi Jerusalem / oc Lowen haffde deylig fremgong/ effterdi at den ypperste Prest Onias vaar saa from/ oc tog saa flitelige vare der paa/ Da bleffue oc Kongerne opuacte/til at ære Staden/ oc de skickede herlige Gaffuer til Templen / Saa at Seleucus Kongen aff Asia loed skicke aff sine Fogedi/al Kaasten/som mand behøffuede til Offeret.

Simon.

Apollonius.

Nu vaar paa den tid en Foget i Templen / som hed Simon en Beniamiter / hand vaar den ypperste Prestis Fiende/fordi at hand vilde icke stede hannem sin fortredelighed i Staden. Men efferdi at Onias vaar hannem for mectig/ da drog hand til Apollonium / Thrasei søn/ Høffuitzmand i nedre Syria oc Phenice/oc sagde hannem/Huorledis Gudz kiste i Jerusalem vaar offuermaade rig paa pendinge/oc at der vaar suarlige meget offuer / som mand icke behøffuede til offeret/oc at Kongen maatte vel tage det til sig. Der nu Apollonius kom til Kongen/gaff hand hannem til kende/det som Simon haffde sagt hannem om Pendingene. Da skickede Kongen sin Kammersuend Heliodorum bort/oc gaff hannem befalning/at hand skulde hente samme Pendinge. Hand giorde sig stray rede/oc loed/som hand skulde optage Rente i nedre Syria oc Phenice/Men hans mening vaar/at hand vilde vdrette Kongens befalning.

Heliodorus.

Infra 4.

Der Heliodorus nu kom til Jerusalem/oc den ypperste Prest haffde vndfanget hannem venlige/da sagde hand hannem/huad hans Herre haffde befalet hannem/ oc huor faare hand vaar der/oc spurde/ om det saa vaar/eller icke? Da suarede den ypperste Prest hannem/ En del er indlagd hoss oss/at wi skulle trolige gemme/som hører Encker oc Faderløse børn til/ Det andet hører Tobias Hircani til/huilcken der vaar en drabelig Mand. Oc det er ingenlunde saa/som den Forredere Simon sagde/Thi der er icke mere end fire hundrede Centener Sølff/ oc thu hnndrede Centener Guld. Saa vaare det en stor fortredelighed/at mand skulde saa tage det bort/oc besuige dem deris fra / som betrode den hellige Tempel til det de haffde / huilcken der haffuer i al verden saa stor ære oc frihed.

Men Heliodorus stod fast paa Kongens befalning / At hand skulde tage det til sig / oc kom paa en forsagd dag i Templen/oc vilde besee det. Da begyntis der it stort iammer gennem den gantske Stad/Presterne laae i deris hellige prydelse faar Alteret / oc robte til Gud i Himmelen/som selff haffuer budet/at mand skal icke vere wtro met det hannem antuordis at gemme/At hand vilde beuare de Folck deris/som de haffde lagd bort paa den Sted trolige at gemme. Men den ypperste Prest holt sig saa iammerlige / at ingen kunde see paa hannem / vden stor medynck/Thi mand saa det paa hannem/ at hand vaar i stor angest / efterdi hand vaar saa forvent i sit ansict/Thi hand vaar saa aldelis forferdet/at der beffuede alt det som paa hannem vaar/Aff huilcket mand kunde lettelige mercke/huor ilde hand vaar til fredz. Oc Folckene løbe hid oc did tilsammen i husene/oc bade met huer andre/efterdi de saae/at Templen skulde komme i foractelse. Oc Quinderne toge Sæcke paa/løbe omkring paa gaderne/Oc Jomfruer/ som ellers icke ginge iblant Folck/løbe vnder Portene oc paa muren/Nogle laae i Vinduene/oc opløffte deris hender til Himmelen/oc bade. Det vaar baade ynckeligt / at Folckene forferdedis saa iblant huer andre/at den ypperste Prest vaar saa bange.

Heliodorus bliffuer straffet aff Gud.

Den stund de saa paakallede den almectigste Gnd/at hand vilde beuare deris Godz/som haffde lagd det der til gemme/ Da tenckte Heliodorus at vdrette det som hand haffde i sinde. Oc som hand stod hoss Gudz Kiste/ met Stridzmend/ da giorde den almectige Gud it stort Tegen/At hand oc de som vaare omkring hannem/forferdede sig for Gudz Mact/oc fulde vdi en stor fryct oc redzel. Thi de saae en Hest/som vaar vel prydet/ der paa sad en forferdelig Reysener/hand rende met al mact paa Heliodorum/oc støtte hannem met de tho fremmerste føder/ Oc Reyseneren paa Hesten/haffde it helt gyldene Harnsk paa. De saae oc tho vnge Karle/ som vaare stercke oc deylige/oc gantske vel klædde/De stode paa baade sider hoss Heliodorum/ oc sloge frilige paa hannem/saa at hand aff skrøbelighed sanck ned til iorden / oc miste sin syn. Da toge de den/som vaar nylige ingongen i Skatkammeret/ met stor Bram / oc met alle sine Stridzmend/oc bare hannem bort paa en Stoel / Oc hans mact halp hannem aldelis inted (At mand kunde obenbarlige mercke HERRENS Krafft) Oc hand laa saa paa det neste død/oc talede icke it ord. Men Jøderne prisede Gud/ at hand haffde saa æret sit Tempel. Oc den Tempel som haffde tilforn veret fuld aff fryct oc redzel / bleff fuld aff glæde oc fryct/ efter disse Tegen/som den almectigste Gud giorde.

Men

Men nogle aff Heliodori Venner/komme oc bade Oniam/at hand dog vilde bede HERREN / at hand vilde vnde Heliodoro Liffuit/som nu laa i det yderste aandefong. Men efftersdi at den ypperste Prest besørgede/At Kongen skulde haffue Jøderne mistancke/at de skulde haffue giort Heliodoro noget/da offrede hand for hannem / at hand maatte bliffue helbrede. Oc den stund hand bad/da obenbenbaredis de tho vnge Karle igen / vdi deris klæder som de haffde før paa/oc sagde til Heliodorum/Tacke den ypperste Prest Onias flitelige / Thi at for hans skyld/haffuer HERREN giffuit dig Liffuit / Oc kundgør alleuegne HERRENS store Krafft/efftersdi at du est hudstrugen ned aff Himmelen. Oc der de haffde det talet/da forsuunde de.

Onias beder for Heliodoro.

Men Heliodorus offrede til HERREN/oc loffuede hannem meget/ at hand haffde giffuit hannem liffuit igen/oc tackede Onias. Oc hand reysde der effter til Kongen igen / oc sagde huer mand/huorledis hand haffde met sine øyen seet den høyste Gudz gerninger. Men der Kongen spurde hannem at / huem hand mente / at hand skulde sende til Jerusalem / som kunde vdrette noget. Da suarede Heliodorus hannem / Der som du haffuer en Fiende / eller nogen/som tencker at ville støde dig aff Riget/den skicke der bort / Naar som den samme bliffuer saa hugstrugen/som ieg/oc kommer der fra met Liffuet/da maat du vel anamme hannem igen/ Thi Gud er krafftelige paa den sted/oc den som haffuer sin Bolig i Himmelen / seer der paa/oc frelser hannem/Oc hand straffer dem / som ville gøre hannem skade/ oc slar dem ihiel. Dette er nock om Skatkammeret oc Hiliodoro.

IIII.

MEn Simon som saa haffde forraad Skatkammeret / oc sit Federne Land/ talede ilde paa Onia/huorledis hand haffde giort saadan wlycke/ som vaar Heliodoro vederfaren/oc gaff hannem skyld/at hand tractede effter at bliffue Herre i Landet/Alligeuel at hand giorde Staden alt gaat / oc vilde sit Folck det samme met troskaff/oc holt fast ved Gudz Bud. Der nu den had oc auind vaar saa stor/ at Simons Tilhengere dræbte nogle der offuer/ oc Onias saa / at der vilde komme meget ont aff saadan wsamdrectighed / efftersdi at Apollonius Høffuitzmand i nedre Syria saa rasede/oc styrckede Simon i sin fortredelighed/Da giorde hand sig rede / at drage til Kongen/icke at klage paa sit Folck/men Land oc Folck til gode/Thi hand saa / at der som Kongen vilde inted gøre der til/da vaare det icke mueligt/at beholde lenge fred / eller at styre Simons fortrædelighed.

Simon. Supra 3.

Apollonius.

Men der Seleucus vaar død/oc Regementet kom til Antiochum den Edele/ da stod Jason Onias broder effter det ypperste Preste embede/oc tilsagde Kongen / try hundrede oc trysinds tiue Centener sølff/der som hand kunde bestyre det saa/oc aff den anden indkomme/ firesinds tiue Centener/Oc der offuer loffuede hand ocsaa at ville ellers forscriffue hannem hundrede oc halfftrediesinds tiue Centener / der som mand vilde tilstede hannem / at hand maatte tage Legehuss op/oc opuenne dem i Jerusalem effter Antiochi Skick.

Seleucus. Antiochus. Epiphanes. Jason. Infra 5.

Der Kongen det samtyckte/oc Jason fick Prestedømmet / da vande hand strax sit Folck til Heydenske Seder/oc de gode erlige Seder/som vaare skickede aff gamle Konger / afflagde hand ved Johannem Eupolemi Fader/som vaar bortskicket til Rom/at gøre it Forbund met de Romere/Oc hand nedlagde de gamle erlige Louer/ oc paalagde andre werlige Skickelser. Hand bygde it Legehuss iblant Borgerne/ oc skickede / at de sterckiste vnge Karle skulde øffue sig der vdi. Oc det Heydenske væsen fick saa offuerhaand/ at Presterne actede icke mere Offeret oc ey heller Templen/Men de løbe til Legehuss/oc saae/huorledis mand slo Bold / oc brugede anden leeg/Oc de forlode saa deris Fedris Skick / oc hulde de Heydenske at vere kaastelige. De maatte det oc vel betale/Thi Gud skickede lige saadanne offuer dem / huilcke de vilde gøre saadan Leeg effter / at de skulde straffe dem / Thi at mand skal icke skemte met Gudz ord / det finder sig dog paa det siste.

Jason.

Der mand nu holt den store Leeg i Tyro/oc Kongen vaar der selff hoss/ da sende den Forredere Jason nogle Antiochener vd/ lige som de haffde veret aff Jerusalem / at de skulde ocsaa see paa Legen/Oc hand sende met dem tre hundrede Drachmas / at mand skulde offre Herculi der aff. Men de/som det vaar befalet saae/at det kunde icke skicke sig/der faare vilde de icke bruge dem der til/men vende dem til noget andet/Thi bestillede de Skibs rustning der faare/ alligeuel at hand haffde vdsent dem til Herculis Offer. Oc effter at Ptolomeus Philometor den vnge Konge i Egypten / haffde vdscreffuit sin første Herre dag / Da skickede Antiochus Apollonium Mneistei søn / til den samme Herre dag i Egypten. Men der hand fornam / at mand vilde icke haffue hannem til en Formyndere / da drog hand til bage igen / oc tenckte/huorledis hand kunde beholde sit Rige met Fred. Oc hand kom til Joppen / oc der

Ptolomeus Philometor. Antiochus kommer aff Jerusalem/oc bliffuer herlige vndfangen aff Jason/etc.

fra til

fra til Jerusalem/ oc hand bleff herlige vndfangen aff Jason och den gantske Stad/ oc indlede met Bluss oc stor Stat/ der effter reysde hand til Phenicen igen.

Menelaus Simonis Broder.

Men try aar der effter skickede Jason Menelaum / forneffnde Simonis broder bort / at hand skulde føre Kongen pendinge/ oc paaminde hannem om nogle nyttelige Sager. Oc der hand kom i naade hoss Kongen/ da smigrede hand faar hannem/ oc vende det ypperste Prestedømme til sig/ oc gaff Kongen try hundrede Centener sølff mere end Jason. Oc kom saa til Jerusalem igen met Kongens befalning/ oc hand handlede icke som en ypperste Prest / men som en rasende Tyran/ oc som it gruseligt vilt Diur.

Jason.

Sostratus.

Lysimachus

Saa bleff Jason/ som vdstøtte sin Broder fra sit Embede/ vdstøt der fra igen ved en anden/ oc nøddis til at fly bort i de Amoriters land/ oc Menelans beholt Regementet. Men der hand kunde icke komme de Pendinge aff sted/ som hand haffde tilsagd Kongen / der Sostratus Høffuitzmand paa Slaattet/ kraffde dem aff hannem/ som kongen haffde befalet hannem da loed Kongen kalde dem baade faar sig/ oc affsette Menelaum/ oc skickede hans broder Lysimachum i hans sted/ oc hand sette Sostratum til Befalnings mand i Cypern.

Andronicus.

Menelaus.

Der det vaar nu saa bestillet/ da begynte de Tharser och Malloter it Oprør / fordi / at Kongen haffde giffuit dem sine Tectequinder. Da giorde Kongen sig hastelige rede/ at hand kunde stille det Oprør/ oc loed den Første Andronicum bliffue effter sig til en Statholdere. Der Menelaus det fornam / tenckte hand/ at hand haffde leylighed til / at hand kunde komme til sin gamle Stat igen/ oc hand stal nogle gyldene Klenodie aff Templen/ oc skenckte Andronico dem/ oc hand solde nogle i Syro/ oc vdi andre omliggende Stæder.

Onias ihielstingis aff Andronico.

Der Onias det fornam/ gaff hand sig til en fri sted i Daphne/ som ligger faar Antiochia/ oc straffede hannem/ Men Menelaus kom alene til Andronicum/ och formanede hannem/ at hand skulde gribe Oniam. Det giorde hand/ oc gick til hannem/ oc tog hannem listelige met ord/ oc gaff hannem sin haand oc sin Eed/ der paa/ at hand kom til hannem aff Friheden/ Thi hand viste/ at Onias forsaa sig gaat til hannem / Och der hand haffde saa taget hannem met ord/ stack hand hannem ihiel mod al Ræt. Det giorde icke aleniste Jøderne ont / men det fortrød oc mange aff Hedningene/ at hand haffde saa dræbet den fromme Mand.

Antiochus lader affliffue Andro.

Der Kongen haffde nu vdret alle sager i Cilicia/ oc reysde hiem igen / da løbe Jøderne til hannem i alle Steder / oc mange Hedninge ocsaa / och klagede faar hannem/ at Onias vaar myrt vden skyld. Oc Antiochus bekumrede sig hiertelige der faare/ och ynckedis der offuer/ at den fromme erlige Mand vaar saa iammerlige omkommen. Oc hand bleff suarlige vred paa Andronicum oc loed føre hannem aff det Purpur klæde/ oc aff den anden Prydelse/ oc føre hannem saa om kring i den gantske Stad/ oc paa det siste affliffue paa den Sted/ som hand haffde ihielstunget Oniam. Saa straffede Gud hannem igen effter sin fortieniste.

Lysimachus

Men der Lysimachus/ haffde staalet meget aff Tempelen / effter sin broders Menelai raad/ oc det ryete vaar kommet iblant Folcket / da forsamlede Menigheden sig mod Lysimachum/ der nu allerede mange aff de gyldene Klenodie vaare borte. Der Menigheden vaar nu forsamlet/ oc meget vred/ da rustede Lysimachus try tusinde Mend/ oc vilde beskerme sig met mact/ oc hand sette en gammel listig Høffuitzmand offuer dem. Der Burgerne det saae/ da toge nogle stene/ nogle stercke stenger / nogle kaste aske vnder øyene paa dem / at der bleffue saa mange aff dem saare/ oc nogle aldelis nedslagne til iorden/ oc de andre løbe alle bort/ Saa grebe de den Kircke røffuere hoss Skatkammeret.

Menelaus.

Ptolemeus.

Der effter toge de hannem frem met Retten/ oc efftherdi at Kongen vaar kommen til Tyro/ da førde tre aff dem/ som vaare vdsende aff Raadet / den Handel faar hannem / at hand skulde sige Dom der paa. Men der Menelaus bleff offueruunden/ da loffuede hand Ptolemeo mange pendinge/ der som hand kunde bede hannem løss hoss Kongen. Da gick Ptolemeus alene til kongen i hans Sal/ som hand kølede sig vdi/ oc tog Kongen met ord / At hand loed Menelaum løss/ som vaar it ophoff til al wlycke / oc dømde de fattige Folck til døde / huilcke dog haffde oc bleffuet befundne oc kende wskyldige hoss Taterne. Saa bleffue de dræbte wskyldelige som haffde paa det troligste handlet folckenis och Tempelens sag. Det giorde nogle aff dem i Tyro ont / och de lode dem erlige begraffue. Men Menelaus bleff ved sit Embede met nogle Veldigis hielp i Gaarden/ som haffde nytte aff hannem / och hand bleff io lenger io verre/ och lagde Burgerne al wlycke paa.

V.

Dani. 11.

PAa den samme tid/ drog Antiochus anden gong til Egypten. Och mand saa i den gantske Stad/ fyretiue dage effter huer andre vdi lucten/ Reysener i gyldene Harnsk/ met lange spiud vdi it Slag aarden / Oc mand saa / huorledis de drabede met huer andre/ oc verede sig met skiold oc spiud/ oc huorledis de droge suer-

dene

dene/oc skøde paa huer andre/oc huorledis de gyldene Vaaben blinckede/ oc huorledis de haffde atskillige Harnsk. Da bad huer mand/at det io icke skulde betyde noget ont.

Men der kom it løgnactig røcte vd / huorledis Antiochus skulde vere død. Da tog Jason ved tusinde Mend til sig/oc offuerfalt Staden vforuarendis. Oc der hand opstigede paa Muren met sine Mend/oc indtog Staden/da flyde Menelaus op paa Slaattet. Men Jason myrde sine Burgere ynckelige/oc tenckte icke/at det vaar hans egen store vlycke/at hand haffde saadan lycke mod sine Venner/ Men hand loed sig tycke/at hand vant Seyer aff sine Fiender/ oc hand vant Seyer aff sine Burgere. Oc hand kunde alligeuel icke indtage Regementet/men hand fick sin Løn/lige som hand haffde fortient/ oc flyde met skamme til Amoriternis Land igen. Da bleff hand paa det siste beklaget faar Areta de Arabers Konge / Saa at hand maatte fly fra en Stad til en anden/oc vaar ingen sted tryg. Oc huer mand vaar vred paa hannem/ som paa den/der vaar affalden fra sin Low/Der forbandede oc huer Mand hannem / som en Forredere oc sit Federne lands Fiende/Oc hand bleff saa fordreffuen til Egypten. Oc lige som hand haffde fordreffuit mange Folck aff deris Federne Land / Saa maatte hand oc selff dø i elendighed/vdi Lacedemon/der som hand haabedis at finde sit opholt/ efftterdi de vaare huer andris slect. Men lige som hand haffde kast mange bort vbegraffne/saa bleff hand oc død/at ingen sørgede for hannem. Oc hand haffde icke aleniste icke den lycke / at hand kunde bliffue begraffuen i sit Federne Land/Men hand maatte oc ingen Graff haffue i det Fremmede.

Jason. Menelaus. Areta.

Der dette kom faar Kongen/tenckte hand at al Judea skulde affaldet fra hannem / Oc hand drog i grumhed aff Egypten/oc indtog Jerusalem met mact/Oc hand bad Stridzmendene ihielsla/vden al barmhertighed/huad de funde/paa Gader oc i Huss. Da myrde mand vnge oc gamle iblant huer andre/Mand oc Quinde / Børn oc Jomfruer / ia ocsaa de Børn i voggen / At der bleffue saa dræbte vdi tre dage firesinds tiue tusinde/fyretiue tusinde fangne/oc ved firesinds tiue tusinde solde.

Jerusalem indtagis aff den rasende Antiocho. Daniel, 11.

Men Antiochus loed sig icke der met nøye / Men hand offuerfald oc den helligste Sted paa Jorden/ Oc Menelaus den Forredere/ledde hannem der ind. Da røffuede hand met sine forbandede hender/de hellige Kar/ Oc alt det som de andre Konger haffde giffuit til Templen/til smycke oc prydelse/ Det bortreff hand met sine syndige Hender / oc ophøyede sig meget/ oc hand saa icke / At HERREN tilstedde saadant/offuer dem som vaare i Staden / for deris Synder skyld.

Menelaus.

Det vaar Sagen/at Gud loed fare saa skendelige / met den hellige Sted / Ellers skulde det gonget Antiocho/lige som det gick Heliodoro/ som vaar vdsent aff Kong Seleuco / at besee Skatkammeret/oc bleff haardelige slagen der offuer / saa at hand nøddis til at offuergiffue sit fortredelige opset. Thi Gud haffuer icke vdualt Folcket/ for Stæden skyld / Men Stæden for Folckenis skyld. Der faare maatte oc den hellige Tempel lide met/der Folcket bleff straffet/ lige som det oc der emod haffde nytte aff Folcket. Thi at lige som Templen bleff indtagen aff Fienderne/ der HERREN vaar vred / Lige saa er det kommet til ære oc til ret igen / der HERREN bleff dem naadig igen.

Heliodorus. Supra 3.

Men Summen paa alt det Antiochus røffuede aff Templen / ere atten hundrede Center Sølff/ dem tog hand met sig / oc drog stray til Antiochiam / met saadant hoffmod oc hofferdighed/ at hand tenckte/Hand vilde nu gøre Jorden / saa at mand skulde seyle der paa/ lige som paa Haffuit/Oc Haffuit/at mand skulde vandre der paa / lige som paa Jorden / Oc hand loed nogle Befalnings mend bliffue til bage i Jerusalem/onde Skalcke/ som vaar Philippus aff Phrygia/som vaar end verre oc argere / end hans Herre. Andronicum i Garizim/ oc Menelaum til dem baade/ huilcken der vaar offuer alle de andre/at hand saa plagede sit eget Folck.

Philippus. Andronicus. Menelaus.

Oc efftterdi at Antiochus vaar Jøderne saa suarlige vred/ da skickede hand den skendelige Skalck Apollonium til dem / ind i Landet met thu oc tiue tusinde Mend / oc bød hannem/ At hand skulde dræbe alle fulduoxene Mend/ Oc at selie Quinderne oc det vnge Folck. Der hand kom nu faar Jerusalem/da skickede hand sig fredsommelige / indtil paa Sabbaths dagen/paa huilcken Jøderne holde helligt / Da bød hand stray sit Folck / at de skulde ruste sig. Der nu huer Mand løb til/oc vilde see/ huad der skulde skee / Da loed hand ihiel stinge dem alle/oc kom saa i Staden met al sin Hær/ oc ihielslo en stor Hob.

Apollonius. It stort ynckeligt iammer i Jerusalem.

Men Judas Maccabeus drog der fra met ni Brødre bort i Ørcken oc iblant Biergene/ Oc holt sig der met Vrter/met alle dem/som haffde giffuit sig til hannem / At hand skulde icke leffue iblant de vrene Hedninge.

Judas Maccabeus.

Icke

VI.

Tempelen. besmittis.

IKke lenge der effter/ sende Kongen en gammel Mand fra Antiochia/ at hand skulde tuinge Jøderne/ at de skulde affalde fra deris fedris Lou/ och icke mere holde Guds lou/ oc at hand skulde besmitte den Tempel i Jerusalem/ oc kalde det Jouis Olimpij Kircke/ och den Tempel i Garizim/ Jouis Xenij Kircke/ efftherdi at der bode fremmede Folck. Men dette øde væsen giorde huer mand suarlige ve/ Thi at Hedningene ode oc drucke dem fulde i Tempelen/ Oc bedreffue allehonde wbluhed met Quinder i den hellige Sted/ oc bare der meget ind/ som sig icke burde.

Bacchi høytid.

Mand Offrede paa Alteret Offer som vaare forbudne i Louen/ oc mand holt huercken Sabbather oc ey andre seduanlige hellige Dage/ oc der torde aldelis ingen lade sig mercke/ at hand vaar en Jøde/ men mand nødde dem til met mact/ at offre alle Maanede/ naar Kongens fødzels dag vaar. Oc naar mand holt Bacchi Høytid/ da nødde mand Jøderne til/ at de skulde gaa frem met Krantze aff Lauerbær træ/ Baccho til ære.

Mand haffde oc aff Ptolemei tilskyndelse/ ladet vdgaa it Bud/ til Hedningernis Stæder/ som vaare omkring Jerusalem/ at de skulde alleuegne tuinge Jøderne til at offre. Oc der som nogle bleffue stadelige der ved/ at de icke vilde det holde met Hedningene/ Dem skulde mand stray stinge ihiel/ Da saa mand stort iammer.

Exempel om tho Quinder

Der bleffue tho Quinder førde frem/ at de haffde omskaaret deris Sønner/ paa deris bryst bant mand Børnene/ oc førde dem omkring igennem den gantske Stad/ och paa det siste kaste de dem ned offuer muren. Nogle haffde skiult sig i Huler der hart hoss/ at de kunde holde Sabbathen/ der det bleff Philippo til kende giffuit/ da bleffue de brende/ Thi de vilde icke verie sig/ at de skulde icke bryde Sabbathen.

Philippus.

Men ieg maa her formane læseren/ at hand skal icke forarge sig offuer denne iammer/ men tencke/ at denne straff er icke vederfaren dem til forderffuelse/ men til en aduarsel. Thi det er en stor naade/ at Gud forhindrer Syndere/ saa at de faa icke fremgong/ oc er stray bag dem met straffen. Thi at vor HERRE Gud seer icke saa lenge til met oss/ som met andre Hedninge/ huilcke hand lader gaa hen/ indtil de haffue opfyldet deris synders maade at hand der effter vil straffe dem/ Men hand forhindrer oss/ at wi skulle icke gøre det for meget/ oc at hand skal icke paa det siste heffne sig paa oss/ Der faare haffuer hand end nu aldri taget sin barmhertighed aldelis fra oss. Oc om hand haffuer end tuctet oss met en Wlycke/ saa haffuer hand alligeuel icke aldelis forladet sit Folck. Dette vilde ieg sige her til en formaning/ Nu ville wi komme til Historien igen.

Eleasar.

Der vaar en aff de ypperste Scrifftkloge hed Eleasar/ en alderne och dog meget deylig Mand/ paa den samme vrestede de munden op met mact/ at hand skulde æde suine kød. Men hand vilde heller erlige dø/ end leffue saa skendelige/ och hand leed det taalmodelige/ Och der hand gick til Pinen/ Da straffede hand dem/ som ode forbudet Kød/ for den kerlighed som de haffde til dette timelige Liff. De som nu vaare tilskickede/ at de skulde tuinge Folcket til suine Kød mod Louen/ Efftherdi de haffde kent hannem saa lang tid/ da toge de hannem paa en Sted/ oc sagde/ At de vilde bære hannem Kød/ som hand maatte vel æde/ men hand skulde sticke sig/ lige som det vaare offret suine Kød/ oc skulde æde Kongen det til vilie/ at hand kunde saa bliffue ved Liffuit/ oc nyde det gamle venskaff gaat at.

Men hand betenckte sig saa/ som det sig burde effter hans store Allerdom oc isgraa Hoffuit/ oc effter hans gode leffnet/ som hand haffde ført op aff sin Vngdom/ och effter den hellige guddommelige Lou/ oc sagde klarlige frem/ Skicker mig stray vnder iorden hen i Graffuen. Thi det vil staa min Allerdom ilde/ at ieg oc skulde saa hyckle/ at de Vnge skulde tencke/ Eleasar/ som nu er halffemtesinds tiue aar gammel/ er oc bleffuen en Hedning. Och de skulde saa bliffue forførde ved mit øyenskalckeri/ at ieg skickede mig saa faar Folcket/ oc frelste saa mit liff/ paa saa liden en tid/ som ieg end nu haffuer at leffue/ det vaare mig en euig skam. Oc sandelige huad kunde ieg haffue der aff/ der som ieg nu allerede kunde saa vndfly Menniskens straff/ efftherdi ieg kand icke vndfly Guds hender huad heller ieg er leffuendis eller død: Der faare vil ieg nu gladelige dø/ som det vel bequemmer mig gamle Mand/ och lade de Vnge it gaat Exempel effter mig/ at de skulle veluillige oc trøstelige dø/ for den herlige oc hellige Lou skyld.

Der hand haffde saa talet disse ord/ da ledde mand hannem til Pinen. Men de som hannem ledde oc haffde tilforn veret hans venner/ bleffue vrede paa hannem/ for saadane ord skyld Thi de mente/ at hand haffde det sagd aff tradz. Oc der de haffde slaget hannem/ saa at hand skulde nu dø/ da suckede hand/ och sagde/ HERREN/ faar huilcken inted er skiult/ hand veed at ieg kunde vel vndueret disse slag oc denne store pine/ som ieg bær paa mit Legeme/ der

som

som ieg haffde villet / men paa Sielens vegne / lider ieg det gerne for Guds skyld. Och hand gaff saa Aanden op / och loed it trøsteligt Exempel effter sig met sin Død / huilcket der skal icke aleniste formane de Unge / men huer mand til dygd.

VII.

I. DEr bleffue oc siu Brødre fangne met deris Moder / oc hudstrugne met Suøber oc Remmer / och tuingde aff Kongen / at de skulde æde suine Kød / huilcket dem vaar forbudet i Louen.

Da sagde den Eldste iblant dem saa / huad vilt du meget spørie / oc vide aff oss / wi ville før dø / end handle noget mod vor federne Lou. Da optendis Kongen i sin vrede oc bød / at mand skulde stray sette Pander oc Kelde paa ilden. Der mand det haffde giort / bød hand / at mand skulde skere Tungen aff den Eldste / oc hugge Hender oc Føder aff hannem / at de andre Brødre oc Moderen skulde see der paa. Der hand vaar nu saa lemmelest / da loed hand føre hannem til Ilden / och stege hannem i Panden. Och der luen slo alleuegne i Panden / da formanede de sig iblant huer andre / met Moderen / at de skulde frimodelige dø / oc sagde / Gud HERREN skal see til Retten oc vere oss naadig / som Mose vidner i sin Sang / Oc hand er sine Tienere naadig. Deut. 12.

II. Der den Første haffde saa giffuit Aanden op / da ledde mand den Anden oc frem / at de kunde bedriffue deris fortredelighed mod hannem / Oc de droge hud oc haar aff hannem / och spurde hannem at / om hand vilde æde Suine kød / eller lade pine det gantske Legeme och alle Lemmer? Da suarede hand paa sit maal / oc sagde / ieg vil det icke gøre. Da toge de hannem oc pinte hannem / lige som den første. Som hand laa nu i det yderste Aandefong / sagde hand / du forbandede Menniske / du tager vel det timelige Liff fra mig / Men al Verdens HERRE / skal opuecke oss / som dø for hans Lou skyld / til det euige Liff.

III. Der effter toge de den Tredie / oc bedreffue ocsaa deris fortredelighed mod hannem. Oc der de begerede det aff hannem / da racte hand Tungen frilige vd / oc streckede Henderne frem / oc sagde frimodelige / Disse Lemmer haffuer Gud aff Himmelen giffuit mig / der faare vil ieg gerne lade dem fare / for hans Lou skyld / thi ieg haabis / at hand skal vel giffue mig dem igen. Da forundrede Kongen oc hans Tienere sig at den vnge Dreng vaar saa frimodig / oc actede Moderen saa aldelis inted.

IIII. Der denne vaar oc død / da pinte de ocsaa den Fierde / oc hudstrøge hannem. Men der hand vilde nu dø / sagde hand / Det er en stor Trøst / at wi haabis / at Gud skal opuecke oss igen naar Menniskē dræbe oss / Men du skalt icke opueckis til Liffuit.

V. Der effter toge de den Femte / oc hudstrøge hannem ocsaa. Hand saa til Antiochum / och sagde til hannem / Du est it Menniske oc skalt dø / men effterdi at du est veldig paa Jorden / da gør du huad du vilt. Men du skalt icke tencke / at Gud haffuer aldelis forladet oss / Tøffue en liden stund / saa skalt du befinde / huor mectig Gud er / som skal plage dig oc din Slect.

VI. Effter denne ledde de den Siette oc frem / hand sagde ocsaa der hand skulde nu dø / Du skalt icke saa bedrage mig / thi at wi haffue vel fortient denne pine / Fordi at wi haffue syndet mod vor Gud / och hand handler forferdelige met oss / men det skal icke gaa saa hen met dig / at du raser saa mod Gud.

Men det vaar it stort Under met Moderen / oc er it Exempel / som er vel vert / at scriffue om hende / thi hun saa sine Sønner alle siu pinis effter huer andre paa en dag / och leed det met stor taalmodighed / for det Haab skyld / som hun haffde til Gud. Der aff bleff hun saa frimodig at hun trøstede den ene Søn effter den anden paa sit maal / oc tog sig it mandeligt Hierte til / oc sagde til dem / Jeg er io eders Moder / och fødde eder / men aande oc Liff gaff ieg eder icke / ey heller giorde eders Lemmer saa. Der faare skal den / som skabte Verden oc alle Menniske naadelige giffue eder Aande oc Liff igen / ligesom i nu voffue oc lade det fare for hans Lou skyld.

VII. Der Antiochus det hørde / mente hand / at hun haffde foractet oc bespaattet hannem paa sit maal / oc hand tog den yngste Søn faar sig / som end nu vaar igen / och formanede hannem met gode ord / oc tilsagde hannem met en Eed / at der som hand vilde traade fra sin federne Lou Da skulde hand haffue en naadig Herre i hannem / och hand vilde gøre hannem Rig oc til en Herre.

Men der hand vilde icke lade sig sige / da loed Kongen Moderen komme faar sig / oc formanede hende / At hun skulde dog i saa maade tage sin Søn met ord / at hand kunde beholde Liffuit. Der hand haffde bedet hende met mange ord / da tilsagde hun hannem at hun vilde det gøre / Men hun bespaattede ekon Tirannen / thi hun gick til sønnen / oc talede hemmelige

met hannem paa sit Maal / och sagde. Du mit Kære Barn / som ieg bar ni Maanede vnder mit Hierte / oc gaff ved try aar at dii / oc opfødde met stor wmage / Forbarme dig dog offuer mig. See til Himmel och Jord / och til alt det som der er vdi / det haffuer Gud altsammen giort aff inted / oc wi Menniske ere och giorde saa. Der faare frycte icke for Bödelen / Men dø gerne / lige som dine Brødre / at den naadige Gud / skal gøre dig leffuende igen / met dine Brødre / oc giffue mig eder igen.

Der Moderen end nu saa talede met Sønnen / da sagde den vnge Dreng / Huor effter tøffue i: Tencker io icke / at ieg vil vere den Tyran lydig her vdi / Men ieg vil holde den Lou / som er giffuen vore Fedre formedelst Mose. Men du som legger Jøderne alt ont paa / du skalt icke vndløbe vor HERRE Gud. Wi lide for vore Synder skyld / det er vist / Oc alligeuel at den leffuendis Gud / er vred paa oss til en tid / oc straffer oc tucter oss / Saa skal hand dog bliffue sine Tienere naadig igen. Men du wgudelige forbandede Menniske / ophøye dig icke for meget aff din Mact / oc tradze icke paa dit forfengelige haab / at du forfølger Guds børn / Thi du est icke end nu vndløben den almectigis Guds Dom / som seer alle ting.

Mine Brødre / som lode pine sig en liden tid / de vente nu det euige Liff / effter Guds foriettelse. Men du skalt straffes effter Guds dom / lige som du haffuer fortient met din hoffmodighed. Jeg vil giffue mit Legeme oc Liff hen / for mine fedris Lou skyld / lige som mine Brødre / oc robe til Gud / at hand skal snarlige bliffue sit Folck naadig. Men du skalt end selff nødis til at bekende / aff stor pine oc plage / at hand er alene den rette Gud. Men Guds vrede skal vendis paa mig oc mine Brødre / huilcken der er tilbørlige gongen offuer vort gantske Folck.

Der Kongen det hørde / bleff hand galen oc rasende / oc loed end pine hannem suarligere / end de andre / thi det fortrød hannem / at de bespaattede hannem end der til met. Saa bleff oc denne deylige død / oc sette al sin Trøst til Gud. Paa det siste bleff Moderen oc affliffuit. Dette er nock om de heydenske Offer / oc den gruselige Pine.

VIII.

Moderen bliffuer paa det siste affliffuit.

Judas Maccabeus.

MEn Judas Maccabeus oc hans Staldbrødre ginge hemmelige hid och did i Byerne / oc kallede deris Slectinge tilsammen / oc andre som ellers vaare bleffne ved Jødernis tro / at hand fick ved sey tusinde Mend tilsammen. Och de kallede paa Gud / at hand vilde ansee det arme Folck / som vaar plaget aff huer mand / oc forbarme sig offuer Templen / huilcket de wgudelige menniske haffde vanhelliget / oc offuer den forderffuede Stad / som bleff aldelis øde. Och at hand dog vilde høre det wskyldige blod / som robte til hannem / oc tencke paa de wskyldige smaa Børn / som bleffue ihielstungne mod al Ræt / oc heffne sit Naffns bespaattelse.

Philippus. Ptolemeus.

Oc Judas Maccabeus met sin Hob plagede Hedningene suarlige / thi HERREN loed aff sin vrede / oc bleff dem naadig igen. Hand offuerfalt Stæder oc Byer wforuarendis / oc sette ild paa dem / oc hand indtog de beleyligste Steder / oc giorde Fienderne stor skade. Och hand bedreff det mest om natten / at mand sagde viit och breet om hans mandelige Gerninger.

Nicanor. Sup. 6. Infra. 9. Gorgias.

Men der Philippus saa / at hand bleff io lenger io sterckere / efterdi det lyckedis hannem saa / da screff hand til Ptolemeum den Høffuitzmand i nedre Syria oc Phenice om hielp / Thi Kongen laa stor mact der paa. Da sende Ptolemeus sin beste Ven Nicanor Patrocli søn / met tiue tusinde Mend / at hand skulde aldelis oprycke Jøderne / Oc fick hannem en Høffuitzmand til sig / som hed Gorgias / en forsøgt Stridzmand. Da tenckte Nicanor / at hand vilde faa de Pendinge aff de fangne Jøder / som Kongen skulde aarlige giffue de Romere / som vaar thu tusinde Centener. Der faare sende hand stray bud til Stæderne hid oc did hoss haffuit / oc loed vdrobe / huorledis hand vilde selle Jøderne / halffemtesindz tiue Jøder for it Centener / Thi hand tenckte icke / at straffen aff Gud vaar hannem saa nær.

Der nu Judas hørde om den Hær / som Nicanor førde / da holt hand sine Jøder det faare som vaare hoss hannem / huorledis der kom en Hær. Huilcke som nu vaare mistrøstige / oc icke sette deris haab til Gud / at hand skulde straffe / de løbe bort oc flyde. Men de andre solde alt det de haffde / oc bade HERREN / at hand io vilde frelse dem / huilcke Nicanor haffde solt / før end hand haffde fanget dem. Oc vilde hand det icke gøre for deris skyld / at hand skulde det dog gøre / for den Pact skyld / som hand haffde giort met deris Fedre / och for sit herlige store Naffn skyld / huilcket de ere neffnde effter.

Der nu Maccabeus haffdeført sit Folck til hobe/ ved sex tusinde/ da formanede hand dem først/at de skulde icke forferde sig for Fienderne/ oc ey fryncte for den store Hob Hedninge/ som dem plagede mod ræt oc skæl/ Men at de skulde mandelige verie sig/oc tencke paa den forsmædelse/ som de haffde giort den hellige Sted/ oc huorledis de haffde forhaanet oc plaget Staden/ oc afflagt Lowen. De forlade sig (sagde hand) paa deris Harnsk/oc ere fulde aff tradz/ Men wi forlade oss paa den almectigste Gud/ huilcken der kand i it øyeblick/ icke aleniste sla disse ned til iorden/som nu drage emod oss/men den gantske verden.

Judas formaner oc styrcker sit Folck.

Psalmo. 20.

Saa fortalde hand dem oc alle Historier/ huorledis Gud haffde saa offte naadelige hulpet deris Fedre. Huorledis Senacherib bleff slagen paa en nat met hundrede oc fem oc firesinds tiue tusinde Mend. Huorledis det gick til i det Slag vdi Babylon mod de Galater/ huorledis de komme alle i stor nød/otte tusinde Jøder/oc fire tusinde Macedonier. Huorledis samme Macedonier aff fryct hulde stille/ oc de otte tusinde Jøder/ sloge alene met Gudz hielp/hundrede oc tiue tusinde Mend ihiel/oc finge met det samme stort Godz.

Senacherib. 4.Reg.19.

Der hand haffde met saadane ord giort dem hierte/saa/ at de vilde gerne dø for Lowen oc deris Federne Land skyld/ da giorde hand fire Hobe/ oc skickede sine Brødre fremmerst i Spitzen/at de skulde føre dem frem/som vaar/Simon/ Joseph/ oc Jonathas/ oc fick huer femten hundrede Mend til sig. Der efter loed hand Eleazarum læse den hellige Bog/ oc gaff dem it Tegen/at Gud vilde hielpe dem/ Oc drog saa frem i Spitzen faare de andre/ oc drabede met Nicanor. Men den almectigste Gud giorde dem bistand/ At de sloge den gantske Hær paa fluct/oc giorde mange saare/oc sloge ved ni tusinde ihiel. Oc de iagede effter dem/ som vaare komne/at de vilde købe Jøderne/oc toge Pendingene fra dem. Dog nøddis de alligeuel til at vende til bage igen/thi det vaar afftenen faare Sabbathen/Det vaar aarsagen/ at de lode aff at iage effter dem.

Nicanors Hær bliffuer slagen paa fluct. 9000. Hedninge bliffue ihielslagne.

Der effter røffuede de/oc toge Harnsk oc Verie/oc hulde Sabbathen/ oc loffuede oc prisede Gud/som haffde beuaret dem den dag/oc haffde begynt igen/ at beuise sin naade. Effter Sabbathen skiffte de Roffuit iblant de Fattige/ Encker oc Faderløse børn/ oc det som bleff offuer behulde de til sig selff oc til deris Børn. Oc de hulde en almindelig Bøn/ at den barmhertige Gud vilde aldelis vende sin vrede fra dem.

Der effter hulde de mange Slag met Timotheo oc Bacchide/ oc ihielsloge mere end tiue tusinde Mend/oc indtoge Befestninger/oc skiffte Roffuit lige iblant sig/ oc iblant fordreffne faderløse Børn/Encker oc gamle Folck. Oc der de haffde røffuit/førde de Vaaben paa Befestninger/oc de førde ocsaa stort Roff til Jerusalem/oc dræbte en Høffuitzmand hoss Timotheum/en wgudelig Mand/som haffde plaget Jøderne suarlige.

Timotheus. Bacchides. 20000. Hedninge bliffue ihielslagne.

XI.

PAa den samme tid nøddis Antiochus til at drage aff Persen met skamme/ Thi at som hand vaar dragen til Persepolin/ oc haffde der i sinde at røffue Kircken/ oc indtage Staden/da vaare Burgerne opreysde/ oc verede sig/ oc dreffue Antiochum til bage/ saa at hand maatte drage bort met skamme. Som hand vaar nu i Ecbathana/ fick hand at vide/ huorledis det vaar ganget Nicanori oc Timotheo. Da optendis hand i grumhed/ oc tenckte at heffne den forsmædelse paa Jøderne/ Oc hand foer dag oc nat/at hand skulde io komme did snart/ Thi at Gudz vrede dreff hannem/for hand haffde talet saa fortredelige/ At saa snart som hand komme til Jerusalem/ da vilde hand gøre Staden til en Døde kule.

Ecbathana.

Derfaare straffede den almectigste HERRE/ Jsraels Gud hannem/ met en lønlig Plage/som ingen kunde læge. Thi at stray som hand haffde sagd det/ da fick hand saadan riffuelse i Liffuet/oc saa stort vred i Tarmene/ at mand kunde icke hielpe hannem. Oc sandelige hannem skede lige ret/fordi/ at hand haffde plaget andre Folck met mangehonde Pine/ som før icke vaar hørt. Dog loed hand icke aff at tradze/Men hand rasede end mere/ oc brende aff ondskaff mod Jøderne/oc hastede/oc i det samme hand rende/ falt hand saa hart aff Vognen/at det stack hannem i alle hans Ledemod. Da maatte den (som før loed sig tycke aff stort hoffmod/ At hand vilde biude offuer Haffuit/ oc sette Biergene paa huer andre) aff it eniste Fald/lade bære sig i en Raasbaar/ At huer mand saa obenbarlige Gudz Mact paa hannem.

Gudz straff offuer Antiochum.

Supra 5.

Der voxte oc Madke aff det forbandede Legeme/oc hand raadnede met stor Pine/ At der fulde hele stycker aff hans Legeme/ Oc hand luctede saa ilde/ at der kunde ingen bliffue for den stanck. Oc den som loed sig før tycke/at hand rørde paa Himmelen/ hannem kunde ingen bære/for den wlidelige stanck skyld. Da nøddis hand til at offuergiffue sit hoffmod/ oc bekende sig/efferdi hand vaar saa plaget aff Gud/oc hans pine bleff stedze større.

Oc der hand paa det siste icke kunde selff mere lide den stanck / da sagde hand / Det er io ret / at mand ydmyger sig faar Gud / oc at it dødeligt Menniske hoffmoder sig icke saa / at hand lader sig tycke / at vere lige met Gud. Oc den arge Skalck begynte / oc bad til HERREN / som icke vilde nu mere forbarme sig offuer hannem / Oc loffuede / At hand vilde lade den hellige Stad vere fri / som hand tilforn tenckte at ødelegge / oc at gøre de Dødis Graff der aff. Oc Jøderne som hand tilforn icke actede verdige til / at de maatte begraffuis / men vilde giffue Fule oc Diur dem at æde / dem vilde hand lade vere fri / lige som de Burgere i Athen. Oc den hellige Tempel / som hand haffde tilforn berøffuit / vilde hand pryde igen met allehonde prydelse / oc giffue did meget mere helligt Redskaff / end der haffde før veret. Oc huad der skulde aarlige til Offer / det vilde hand lade til aff sin egen Rente. Der til met vilde hand selff bliffue en Jøde / oc i alle Stæder prise oc kundgøre Gudz mact.

Athen.

Men der Siugen vilde icke forlade hannem / Thi at Gudz retferdige vrede vaar kommen for hart offuer hannem / da fortuilede hand paa sit Liff / oc screff denne ydmyge Scrifft til Jøderne / som her effter følger.

Antiochus scriffuer til Jøderne / etc.

Antiochus Konge oc Første / Tilbiuder de fromme Jøder sin Hilsen.

Der som i oc eders Børn ere karske oc sunde / oc det gaar eder vel / Der tacker ieg Gud faare / Men ieg er suarlige siug.

Effterdi ieg vilde gerne holde en almindelig Fred / som det vel gøris behoff / effter at ieg er nu bleffuen siug paa Reysen aff Persen / da tencker naadelige paa eders troskaff oc venskaff / alligeuel ieg haabis / at det skal bliffue bedre met mig. Oc som min Fader giorde en Konge effter sig / der hand drog i Offuerlandene / at mand skulde vide (om der komme nogen sted en wlycke paa ferde / eller bleffue ellers wfred) Huo Herre skulde vere / oc at Riget skulde icke forstyris. Saa vil oc ieg / efferdi ieg seer / at de omliggendes Førster tracte effter mit Kongerige / Da haffuer ieg giort min søn Antiochum til Konge / huilcken ieg haffuer offte trolige befalet eder / naar ieg drog til Offuerlandene / Den samme befaler ieg eder oc nu. Der faare formaner ieg oc beder eder / for alle Velgerninger skyld / som ieg haffuer beuist almindelige mod alle / oc mod huer serdelis / At i ville fremdelis vere mig oc min Søn venlige oc trofaste / Thi ieg forseer mig det til hannem / At hand skal holde sig naadelig oc venlig mod eder / oc følge min skick.

Antiochus Eupator.

Saa døde den Mordere oc Gudz bespaattere Antiochus i stor Pine / lige som hand haffde giort ved andre Folck / i it fremmet Land / oc vdi Ørcken / en iammerlig død. Oc Philippus som vaar opfød met hannem / lood iorde hannem / Oc efftérdi hand fryctede Antiochi Søn / da flyde hand hen i Egypten til Kong Ptolomeum Philometor.

Antiochi iammerlige død. 1. Macca. 6. Supra 1.

X.

Saa gaff Gud Maccabeo oc hans Hob den dristighed / at de indtoge Templen oc Staden igen / oc forstyrede de andre Altere oc Kircker / som Hedningene haffde opret her oc der paa Gaderne. Oc der de haffde renset Templen / giorde de it andet Altere / oc toge Flintesten / oc sloge Ild op / oc offrede igen / huilcket som icke vaar skeet i thu aar oc sex maanede / oc offrede røgelse / oc optende Lamperne / oc lagde Skuebrød op. Der nu alt dette vaar skeet / fulde de ned paa deris ansict faar HERREN oc bade / At hand io icke mere vilde lade dem komme i saadant iammer. Men om de syndede mere mod hannem / At hand vilde naadelige straffe dem / oc icke giffue dem i Gudz bespaatteris / de grumme Hedningers hender.

Judas indtager Jerusalem igen / oc renser Templen. 2. aar. 6. maanet

Oc Gud skickede det saa / at Templen bleff renset paa den dag / paa huilcken Hedningene haffde den besmittet / som vaar / paa den femte oc tiuende dag / i den Maanet Casleu. Oc de hulde otte dage Helligt met glæde / lige som Løffsalernis Høytid. Oc de tenckte der paa / at de haffde en liden tid tilforn huldet deris Løffsalers Høytid i Ørcken oc vdi Huler / lige som de vilde Diur. Oc de bare May oc grøne Grene / oc Palmer / oc loffuede Gud / som haffde giffuit dem Seyer / til at rense hans Tempel. De lode oc it Bud vdgaa offuer det gantske Jødedomme / At mand skulde huert aar holde denne dag hellig. Saa haffuer Antiochus den Edele en ende.

Nu følger her effter om Antiocho Eupator / den wgudelige Antiochi søn / huad Krig der haffuer stedze oc altid veret vnder hannem. Der Eupator bleff Konge / da sette hand Lysiam til øffuerste Første / som før vaar Høffuitzmand i Phenice oc Coelosyria. Men Ptolomeus Macron / som haffde gerne beskermet Jøderne ved Retten / fordi at de haffde her til ledet saa megen vold oc wret / arbeydede der paa / at mand skulde lade dem vere met fred. Der faare klagede hans Venner paa hannem hoss Eupator / oc kallede hannem obenbarlige en Forrædere / fordi /

Antiochus Eupator. Lysias. Ptolomeus Macron.

fordi/at hand haffde opgiffuit faar Antiocho den Edele/den Oe Cypern / huilcke Philometor haffde befalet hannem/oc hand fick en mindre befalning/ Da gremde hand sig saa suarlige/at hand forgaff sig selff met forgifftelse.

Giorgias. Edomiter.

Der nu Gorgias bleff Høffuitzmand offuer de samme Stæder / da anammede hand Stridzfolck/oc lagde sig besynderlige mod Jøderne. Disligest giorde ocsaa Edomiterne/huor som de kunde/da fordreffue de Jøderne aff Befestninger oc beleylige Byer / oc toge til sig de affaldne Jøder/som vaare fordreffne aff Jerusalem.

Maccabeus oc hans Hob robe til Gud/ om hielp oc offuerfalde Fienderne/ etc.

Da drog Maccabeus oc hans Hob tilsammen/oc bade/At Gud vilde gøre dem bistand. Oc de fulde ind i Edomiternis faste Byer/oc indtoge dem met mact/oc ihielsloge alle dem som toge til verie paa Muren / oc andre som de ellers offuerkomme / saa at de vaare tiue tusinde. Men der vndflyde faar dem paa thu stercke Taarn ved ni tusinde / huilcke sig haffde rustet til Storm. Da beskickede Maccabeus Simon / Joseph oc Zacheum / oc loed dem beholde saa meget Folck/at de vaare stercke nock til Storm/ Oc hand drog selff frem faar andre Stæder. Men den Hob som vaar hoss Simon/loed sig omuende met Pendinge / aff dem som vaare paa Taarnene/oc toge femten oc tiue tusinde Gyldene aff dem/oc lode dem komme bort. Der nu Maccabeus det spurde/kallede hand Høffuitzmendene tilsammen/oc klagede paa dem/ At de haffde solt deris Brødre for Pendinge / oc lode Fienderne komme bort/ oc hand loed ihiesla dem som Forredere / oc stormede stray til de thu Taarn. Oc det lyckedis hannem / oc hand dræbte mere end tiue tusinde Mend/paa de tho Befestninger.

20000. Hedninge bliffue slagne.

20000. bliffue ihielslagne.

Timotheus.

Men Timotheus som haffde tilforn slaget Jøderne / rustede sig met meget fremmet Folck/oc forsamlede mange Reysener aff Asien/Oc hand kom i den mening/at hand vilde aldelis ødelegge Jøderne. Oc der hand kom til Landet / da bade Maccabeus oc hans Hob til HERREN/oc strødde aske paa deris Hoffuit/ oc toge Secke paa/oc fulde ned faar Alteret/ oc bade/at Gud vilde vere dem naadig/oc deris Fiender vnaadig/ Oc at hand vilde sette sig mod dem/som giorde dem modstand/Lige som der staar screffuit i Louen.

Maccabeus oc hans hob gøre deris bøn.

Der de haffde nu giort deris Bøn/toge de deris verie/oc droge en god vey vd fra Staden/ indtil de komme til Fienderne. Oc saa tilige som Soel gick op / drabede de tilsammen / alligeuel at det vaar en vlige Hær/ Thi at Jøderne haffde en dristig tillid til HERREN (som er it vist tegen til Seyer) Men de andre haffde begynt aff ydel tradz oc stolthed.

Der Slaget vaar nu paa det suariste/da obenbaredis Fienderne aff Himmelen/fem herlige Mend paa Heste met gyldene Bitzel / som droge frem faar Jøderne / oc tho hulde hoss Maccabeum/oc beskermede hannem met deris Verie / at der kunde ingen gøre hannem saar/ Oc de skiøde Pile oc tordens Straaler paa Fienderne/at de bleffue forblindede oc flyde/Oc der bleffue ihielslagne/tiue tusinde oc fem hundrede til fod/oc sex hundrede Reysener.

20000. oc 500. til fod/ oc 600. til Hest bliffue ihielslagne.

Timotheus.

Da flyde Timotheus til Gazara i en fast By/huilcken den Høffuitzmand Chereas haffde inde. Da leyrede Maccabeus sig oc hans Hob der faare i fire dage. Men de vdi Byen/ forlode sig der paa/at hand laa saa høyt/ oc bespaattede oc forhaanede offuermaade meget. Men paa den femte dag/bleffue tiue vnge Mend vrede/for den bespaattelse skyld/oc løbe mandelige met en Storm til Muren/ oc dræbte i hastighed huad som der kom emod dem. Da fulde de andre effter dem/oc stiede offuer i Byen / oc sette Jld paa Taarnet / oc opbrende de Gudz bespaattere. Nogle hugge Dørrene op/at den gantske Hob kom ind/ oc indtoge saa Staden / oc ihielsloge Timotheum/som haffde skiult sig i en Pøel / oc Cheream hans Broder / oc Apollophanem. Der de haffde vdret alt dette/prisede de Gud met Loffsang/ som haffde beuist Jsrael saa store Velgerninger / oc giffuit dem Seyer.

Timotheus Chereas Apollophanes/ bliffue ihielslagne.

XI.

Lysias rustet sig sterck mod Jøderne.

DEr nu Lysias Kongens Formyndere oc Faderbroder / oc øffuerste Raad/ spurde alt dette/da giorde det hannem meget ont/ Oc hand samlede firesindz tiue tusinde Mend tilsammen/oc alle Reysener / oc drog mod Jøderne / met den mening/at hand vilde sette Hedninge i Staden / oc bruge Templen til sin aarlige nytte/som andre Heydenske Kircker/oc forlene aarlige aarss Prestedømmet. Oc hand tenckte icke/at Gud vaar end mectigere / Men hand tradzede paa den store Hob/som hand haffde til Hest oc fod/oc paa de firesindz tiue Elephanter. Der hand kom nu i Judeam/da leyrede hand sig faar en By/kalledis Bethzura / som laa ved halfftredie fierdinge veys fra Jerusalem hoss it Bierg.

Men der Maccabeus oc hans Folck hørde/at hand stormede til Byen/ da bade de oc den gantske Hob met suck oc graad til HERREN/ At hand vilde sende en god Engel/ som kunde hielpe Jsrael. Oc Maccabeus vaar den første som sig rustede/oc formanede de andre / at de

Maccabeus oc hans hob drage først mod Fienderne met deris Bøn. etc.

vilde voffue sig met hannem oc hielpe deris Brødre / och de droge saa vd met huer andre / Och stray de komme vden faar Jerusalems stad / Da obenbaredis der en Faar dem til Hest vdi it huit klede / oc gyldene Harnsk / och drog frem faare dem. Da loffuede de alle den barmhertige Gud / oc bleffue dristige / at de vilde sla deris Fiender / der som de vaare end de vildeste Diur / oc haffde iern mure faar sig. Met saadan en frimodighed reysde den gantske Hær frem / met deris Behielpere / som den barmhertige Gud aff Himmelen haffde sent dem / oc de offuerfulde Fienderne / lige som Løuer / oc sloge elleffue tusinde ihiel aff dem til fod / oc seyten hundrede til Hest. Oc iagede alle de andre paa fluct / at største parten / aff dem som vndkomme / bleffue saare. Oc Lysias flyde ocsaa selff skendelige / oc vndkom / men Lysias vaar en fornumstig mand

11000. tusinde Hedninge til fod. 1600 til hest bliffue ihielslagne.

Der hand betenckte nu det Slag hoss sig selff / som hand haffde tabt / oc saa / at det Jødiske folck vaar woffueruindeligt / efferdi at den almectigste Gud stod saa met dem / Da skickede hand bud til dem / oc bød dem Fred til / och tilsagde dem der hoss / at hand vilde formode det hoss Kongen / at hand skulde bliffue deris gode Ven. Maccabeus behagede det vel / thi hand saa / at det vaar det beste. Oc Kongen samtyckte den forligelse / som Lysias haffde giort met Maccabeo oc Jøderne.

Judas vinder seyer aff Lysian.

Der bliffuer Fred giort met Jøderne. etc. 1. Mac. 6.

Oc det Breff som Lysias screff Jøderne til / lydde saa. Lysias tilbiuder Jøderne sin Hilsen.

Lysias breff til Jøderne.

Johannes oc Absalom eders Sendebud / førde hid it Breff / och begerede den Sag / for huilcken de vaare vdsende. Huad som nu vaar at giffue Kongen til kende / det haffuer ieg giort oc hand haffuer samtyckt alt det som er nytteligt. Der som i holde nu tro oc loffue / da vil ieg oc fremdelis gøre min flyd der til / at ieg kand vere paa eders beste. Oc mine oc eders Sendebud / haffue ydermere befalning at vnderuise eder / om huer Artickel besynderlige / her met eder Gud befalendis. Giffuit i det cxlviij aar / paa den xxiiij. dag i Dioscori maanet.

148. aar.

Kongens Breff lydde saa. Kong Antiochus / Tilbiuder sin Broder Lysia sin Hilsen.

Antiochi Eupators breff til Lysiam.

Efferdi vor Fader er bortskilt her fra / oc er bleffuen en Gud / da er inted oss kærere / end at der kand vere Fred i vort Rige / at huer mand kand tage sin ting vare. Nu høre wi / at Jøderne ville icke samtycke i deris Guds tienistis foruendelse til Hedningers skick / men de ville bliffue ved deris Tro / oc bede fordi / at mand vil lade dem bliffue der ved. Efferdi oss synis nu gaat at vere / at dette Folck kand oc leffue i Fred / oc vere stille / Da er det vor mening / at mand skal indgiffue dem deris Tempel igen / oc lade dem bliffue ved deris Regemente oc væsen / lige som deris Forfedre haffue det huldet. Vilde du der faare gøre vel oc sende nogle til dem / och gøre Fred met dem / paa det de kunde vere trygge / oc tage deris gerning vare vden al sorg / naar de vide vor mening.

Kongens Breff til Jøderne / Lydde saa.

Antiochi breff til Jøderne

Kong Antiochus / Tilbiuder Jødernis Raad oc Menighed sin Hilsen. Der som det gaar eder alle vel / det høre wi gerne / Det gaar oss end nu vel. Menelaus haffuer berœt faar oss / huorledis i begære at reyse i vort Land / och bruge eders Handel hoss oss. Der faare skulle alle Jøder / som reyse imellem dette oc den trediuende dag i April haffue fri oc fast Leyde / at holde sig met mad oc anden ting effter deris Lou / lige som tilforn. Der skal oc ingen nyde det ont at / som her til dagis er giort mod oss. Til hues vidnisbyrd ieg sender Menelaum til eder / at hand skal ydermere vnderuise eder her om. Her met eder Gud befalendis / J det cxlviij. aar / den xv dag i April.

148. aar.

De Romere screffue oc Jøderne til / som her effter følger.

Q. Mutius / T. Manlius / de Romeris Sendebud / Tilbiude Jøderne deris Hilsen. Alt det som Lysias Kongens faderbroder haffuer vnt eder / det samtycke wi ocsaa. Oc efferdi hannem synes gaat at vere / at mand lader skicke nogle Artickle til Kongen / Da raadslar met huer andre / oc sender met det alderførste nogen til oss / at wi kunde forene oss met huer andre / Thi at wi drage nu til Antiochien. Verer fordi snare / oc sender nogle hid / at wi kunde vide huad i haffue i sinde. Her met eder Gud befalendis.

De Romeris breff til Jøderne

XII.

JDet hundrede oc otte och fyretiuende aar / den femtende dag i April / der denne Forligelse vaar saa besluttet / da drog Lysias til Kongen / Oc Jøderne toge vare paa deris Agre och biering. Men Høffuitzmendene i samme steder / Timotheus oc Apollonius den edele Apollonij søn / oc Hieronimus oc Demophon / oc Nicanor Høffuitzmand aff Cypren / lode dem huercken haffue fred eller rolighed.

148. aar. Timotheus Apollonius. Hieronimus Demophon. Nicanor.

Oc de aff Joppe brugede en forrædelig gerning / Thi at de toge Jøderne met ord / som bode hoss dem / at de vilde met deris Hustruer oc Børn / traade i Skibene / som vaare bestillede aff dem / lige som de haffde verit deris gode Venner. Der Jøderne giorde nu dette / lige som det vaar besluttet i Staden / oc befryctede sig inted wfredsommeligt / oc de komme paa Haffuit

uit/ da druckneda de dem alle/ ved thu hundrede Personer.

Der nu Judas hørde/ huor grummelige mand haffde handlet met hans Brødre/ da op-
bød hand sit Folck/ oc robte til Gud den retferdige Dommere/ och drog mod dem som haffde
myrd hans Brødre/ oc sette ild paa Porten om natten/ oc opbrende alle Skibene/ Oc de Folck
som vaare i Porten/ dræbte hand met suerd. Oc efftedi at Staden vaar tilluct/ drog hand aff/
i den mening/ at hand vilde snart komme igen/ oc ødelegge Staden.

Judas rober til Gud. etc.

Det bleff hannem oc tilkende giffuit/ huorledis de vdi Jamnia haffde lige saadant i sin-
de/ mod Jøderne som bode hoss dem. Der faare falt hand oc ind til dem om natten/ oc opbren-
de Porten oc alle Skibene for dem/ at mand saa ilden i Jerusalem/ huilcket dog laa/ thu hun-
drede oc fyretiue bymarcke longt der fra.

Jamnia.

Der effter drog hand ni bymarcke longt frem/ mod Timotheum/ Der støtte ved fem tu-
sinde Araber/ oc fem hundrede Reysener paa hannem/ oc slogis met hannem/ oc giorde it stort
Slag/ Oc Judas met sin Hob/ beholt Seyer/ formedelst guddommelig hielp. Oc effterdi at
de Araber vaare nedlagde/ bade de hannem om fred/ och loffuede hannem/ at de vilde giffue
hannem queg/ och vdi andre maade ocsaa gøre hannem hielp. Judas tenckte/ som och sant
vaar/ at de kunde vel vere hannem nyttelige/ oc hand tilsagde dem fred. Oc der de haffde giort
contract met huer andre/ da droge de hiem igen.

Judas vinder seyer aff de Araber och gør fred met dem.

Hand falt oc ind i en Stad/ som vaar vel beuaret met Broer/ och tilluct met en Mur/ i
huilcken der bode mangehaande Folck/ oc hand hed Caspin. Men de vdi Staden forlode dem
paa deris faste Mur/ oc store Forraad met fetalie/ oc actede Judam oc hans folck icke meget/
Ja de spaattede dem end der til/ oc lastede oc bandede dem suarlige. Da robte Judas oc hans
hob til den mectige HERRE offuer al Verden/ huilcken vdi Josua tid nedkaste Jericho i
grund/ vden al Stridzrustning/ som mand bruger til Storm. Oc de løbe til muren met grum-
hed/ oc indtoge saa Staden/ oc dræbte wsigelige mange menniske/ at Fiske vandet/ som laa der
hoss/ oc vaar vel tho bymarcke bret/ syntis aldelis lige som Blod.

Caspin bliffuer indtaget.
Judas rober til Gud.
Iosua, 6.

Der effter droge de fremdelis/ siu hundrede oc halfftrediesinds tiue bymarcke longt/ oc
komme til de Jøder i Tharah/ huilcke mand kalder Tubianer. Men de funde icke Timothe-
um/ Thi hand vaar dragen der fra/ oc haffde der inted vdret/ Vden at hand haffde fast besæt
en By. Da giorde tho Høffuitzmend sig rede aff Maccabei hob/ som vaar/ Dositheus oc So-
sipater/ oc dræbte dem alle/ som Timotheus loed bliffue oc besette Byen met/ mere end thi tu-
sinde stercke.

Tharah.
Dositheus.
Sosipater.
10000. bliffue ihielslagne

Da skickede de Maccabeus sit Folck/ oc delde dem i nogle Hobe/ oc drog mod Timothe-
um/ som haffde hoss sig hundrede oc tiue tusinde fodfolck/ oc femten hundrede Reysener. Der
nu Timotheus fornam/ at Judas drog mod hannem/ da sende hand Quinder oc Børn/ och
huad som icke vaar dueligt i Striden/ ind i en by hed Carnion/ som laa iblant sneffre Bierge/
at mand icke kunde belegge hannem. Men der hand fick den første Maccabei Hob i syne/ da
kom der en fryct oc forferdelse paa Fienderne/ Effterdi at den vaar mod dem/ oc loed sig see/
som seer alle ting/ Oc de begynte at fly/ den ene did/ den anden der vd/ at de giorde sig/ selff ska-
de oc saare iblant huer andre. Men Judas trengde effter/ oc slo de Wgudelige/ oc dræbte ved
tredive tusinde aff dem.

Thimotheus er veldelige rustet.
30000. Kemper bliffue ihiel slagne.

Oc Timotheus kom i henderne paa Dositheo oc Sosipatro/ oc bad dem saare/ at de skul-
de icke sla hannem ihiel/ Thi hand haffde mange aff deris Fedre oc Brødre/ som oc skulde døet
om hand haffde bleffuet ihielslagen. Der hand haffde nu beplictet sig/ at hand vilde antuorde
dem wskadde fra sig paa en forsagd dag/ da lode de hannem løss/ for deris Brødre skyld. Der
effter drog Maccabeus til Carnion oc Atargation/ oc ihielslo ved fem oc tiue tusinde menniske.

25000. bliffue ihielslagne
Ephron.

Effter den Reisse oc Slag/ drog Judas mod den faste stad Ephron/ i huilcken Lysias oc
meget andet Folck vaar. Men de vnge Mend/ som stode faar Staden/ verede sig mandelige/
thi de haffde Skud oc verie nock. Da robte de til HERREN/ som met mact sønderbryder
Fiendernis stycke/ oc de indtoge Staden/ oc drebte fem oc tiue tusinde Menniske.

25000. bliffue ihielslagne

Der effter droge de der fra/ mod de Schithers stad/ som ligger sex hundrede bymarcke
longt fra Jerusalem. Men efterdi at Jøderne/ som bode hoss de Schither/ gaffue dem Vid-
nisbyrd/ ac de haffde beuist dem alt Venskaff i den suare tid/ da skickede de sig och venlige mod
dem/ oc tackede dem der faare/ oc bade dem/ at de vilde fremdelis vere saa goduillige mod de-
ris Folck/ oc de komme lige paa Pintzdag hiem igen.

Och effter Pintzdag droge de mod Gorgiam de Edomiters Høffuitzmand/ hand møte
dem met try tusinde Fodfolck/ oc fire hundrede Reysener. Oc der Striden begyntis/ da bleff-
ue der faa Jøder slagne. Och Dositheus/ en sterck Reysener/ aff Bacenoris hob/ fick fat paa
Gorgiam/ oc holt hannem ved kaaben/ och førde hannem met mact/ oc vilde fanget hannem
leffuendis. Men en Reysener aff Thracien rende til hannem/ oc hug Armen aff hannem/ saa

Gorgias de Edomiters Høffuitzmand.

at Gorgias rende der fra til Moresa.

Judas rober til HErren.

Der Gorgias Hob nu verede sig lenger/ oc der vaar nød for hender/ Da robte Judas til HERREN / at hand vilde hielpe dem/ oc stride for dem/ oc hand robte til sit Folck paa Ebreiske/ oc begynte en Sang/ Da vende Gorgias Folck sig wforuarendis paa fluct. Oc Judas drog met sit Folck i den Stad Odollam/ Oc effterdi det vaar end nu i Pintze vge / da rensede de sig effter Lowen/ oc hulde der samme sted Sabbathen.

Den anden dag der effter/ komme de til Judam/ at de vilde hente deris Døde/ som mand pleyer at gøre/ oc begraffue dem hoss deris Fedre. Der de droge nu vd / da funde de hoss huer aff de ihielslagne vnder skiorten Klenodie aff de Affguder aff Jamnea / huilcke der er Jøderne forbudne i Lowen. Da bleff det obenbare faar huer mand/ huorfaare disse bleffue ihielslagne. Da tackede de Gud den retferdige Dommere/ som haffde obenbaret det lønlige/ oc bade hannem/ at hand io icke vilde vdslette dem alle / for denne synd skyld. Oc den Kempe Judas formanede Hoben trøstelige/ at de vilde fremdelis beuare sig for Synd / Effterdi at de saae faar deris øyen/ At disse vaare ihielslagne for deris Synd skyld.

Der effter bad hand dem legge en Hielp tilsammen/ thu tusinde Drachmas sølff / Dem sende hand til Jerusalem til it Syndoffer/ Oc hand giorde vel oc smuckt der vdi / at hand giorde en paamindelsen om Opstandelsen. Thi at haffde hand icke hafft haab der til / at de/ som vaare ihielslagne/ skulde opstaa/ da haffde det veret forgeffuis oc en daarlighed / at bede for de Døde. Men efftrerdi hand betenckte/ at de/ som dø i en ret tro / haffue glæde oc Salighed at haabis til/ da vaar det en god oc hellig mening. Der faare bad hand oc for disse Døde / at synden skulde forladis dem.

XIII.

*149. aar. *Antiochus Eupator drager met stor Mact mod Jøderne.*

IDet hundrede oc niende oc fyretiuende aar/ kom det faar Judam oc hans Folck/ At Antiochus Eupator drog met en stor mact mod Judeam / oc Lysias hans Formyndere oc øffuerste Raad met hannem / oc haffde hundrede oc thi tusinde Grekiske Fodfolck / oc fem tusinde oc try hundrede til Hest / oc thu oc tiue Elephanter/ oc try hundrede Vogne met Jerntagge. Der til met gaff Menelaus sig oc til dem/ oc formanede Antiochum met stort hyckleri/ til sit Federne Lands forderffuelse/ at hand kunde i saa maade faa det ypperste Preste embede.

Menelaus bliffuer steylet.

Men Kongen offuer alle Konger/ opuacte Antiochi sind/ at hand straffede den affaldne Skalck/ Thi Lysias gaff hannem til kende/ huorledis hand vaar en aarsage til al denne wrolighed/ Der faare loed hand føre hannem til Berea/ oc ihielsla hannem paa den samme Sted/ effter deris Lands skick. Thi der vaar it Taarn/ halff trediesinds tiue alne høyt / fult aff aske/ oc paa den aske stod it omløbendis oc Jerntagget Hiul / Der paa steylede mand den Guds bespaattere oc store Misdedere. Saadan en død maatte den affaldne Menelaus oc dø / oc icke bliffue begraffuen/ oc hannem skede ret/ Fordi at hand haffde saa mange gonge syndet mod HERRENS Altere/ paa huilcket den hellige Ild oc aske vaar / der faare skulde hand oc dræbis paa aske.

Judas formaner sine til at bede.

Men Kongen vaar suarlige vred paa Jøderne/ oc tenckte io at plage dem saa grummelige/ som hans Fader haffde giort. Dette fornam Judas/ oc bød alt Folcket / at de skulde kalde paa HERREN dag oc nat/ At hand vilde nu hielpe dem/ som hand haffde offte giort / mod dem/ som vilde røffue Lowen/ Federne Landet oc den hellige Tempel fra dem / Oc hand icke vilde giffue det Folck i de forbandede Hedningers hender / som vaar neppelige kommet lidet til sig igen. Der de nu giorde dette samdrectelige met huer andre / oc bade den barmhertige Gud met graad oc faste/ oc laae tre gantske dage paa Jorden/ Da trøstede Judas dem / oc bad dem komme til sig. Oc der hand oc de Eldste vaare tilsammen / da beraadde hand sig saa met dem/ At hand vilde drage mod Kongen / oc met Gudz hielp gøre ende paa Sagen / før end hand skulde komme ind i Judeam met sin Hær/ oc indtage Staden. Saa befalede hand sig Gud/ oc formanede sit Folck / at de vilde stride trøstelige indtil døden / at de kunde beholde der Lowen/ Templen/ Staden/ Federne Landet/ oc Regementet.

Judas trøster oc formaner sin Hob.

Oc hand leyrede sig hoss Modin/ oc gaff dem disse ord til Løsen/ Gud giffuer Seyer. Der effter giorde hand sig rede om natten met de beste Stridzfolck/ oc falt ind i Kongens Leyer / oc slo ved fire tusinde mend ihiel/ oc den fremmerste Elephant/ oc alle dem som vaare i Taarnet/ der met komme de en stor forferdelse oc fryct i den gantske Leyer / Oc droge erlige oc lycksalige fra/ om morgenen der det dagedis/ Thi Gud vaar deris Hielpere.

4000. Hedninge bliffue ihielslagne.

Bethzura.

Men der Kongen haffde forsøgt/ at Jøderne vaare saa dristige / da vende hand sig / oc drog gennem de Stæder som ingen veye vaare/ oc førde sit Folck faar Bethzura Jødernis Befestning/ som vaar icke besæt. Men hand bleff der ocsaa slagen paa fluct/ oc vdrette inted/ oc fick skade/ Thi at Judas sende til Befestningen alt det de haffde behoff.

Men der vaar en iblant Jøderne hed Rodocus / hand sagde Fienderne met forræderi al
hemmelighed / Men mand bespeydede hannem / oc greb hannem / oc fordreff hannem bort.

Rodocus.

Der effter bleff Kongen anderledis til sinde / oc giorde fred met dem i Bethzura / oc drog
der fra / oc stridde mod Juda / oc tabte Slaget. Oc efferdi hand haffde fornummet / at Philip-
pus vaar affalden / huilcken hand haffde ladet bliffue effter sig i Antiochia til Stadzholdere / da
bleff hand saare forfærdet. Oc hand loed handle met Jøderne / oc forligte sig met dem / oc soer /
at hand vilde holde den Forligelse / oc vaar saa deris Ven. Oc hand offrede oc ærede Tem-
plen / oc holt sig venlig mod Staden / oc anammede Maccabeum til en Ven / oc giorde han-
nem til Høffuitzmand fra Ptolemaide indtil de Gerrener.

Philippus.

Men der Kongen kom til Ptolemais / da saae de Ptolemaier icke gerne den Forligelse /
Thi de befryctede sig / at mand skulde icke holde dem loffue / lige som de icke haffde huldet loff-
ue. Da traadde Lysias obenbarlige op / oc aarsagede Kongen / oc tog dem met ord / saa at de
vaare til fredz / oc stillede dem / saa at de skulde forsee sig alt gaat til dem / Der effter drog hand
til bage igen til Antiochia. Saa gick det til / met denne Kongis reyse / oc hiemreyse igen.

XIIII.

TRy aar der effter / fornam Judas oc hans Folck / At Demetrius Seleuci søn /
vaar kommen til Trypoli met meget Folck oc mange Skib / oc haffde indtaget
Landet / oc ihielslaget Antiochum / oc Lysiam hans Formyndere. Men Alci-
mus / som haffde før veret den ypperste Prest / oc vaar skendelige affalden / i for-
følgelsens tid / oc tenckte nu / at hand huercken skulde bliffue ved Liffuit / oc ey
heller komme til det ypperste Preste embede igen / Hand drog til Kong Demetrium / i det hun-
drede oc it oc halfftrediesinds tiuende aar / oc førde hannem en Guldkrune oc Palmer oc Olie-
grene / som hørde til Templen / Oc hand fordrog den første dag / indtil hand saa sin tid / som
kunde hielpe hannem til sit raseri.

Demetrius Seleuci søn.
Alcimus.
151. aar.

Der nu Demetrius kallede hannem ind faar Raadet / oc loed spørie hannem at / huorledis
det stod met Jøderne / oc huad de haffde i sinde: Da suarede hand saa / Jøderne som kalde sig
fromme / huilckis Høffuitzmand Judas Maccbabeus er / begynder altid Krig oc Oprør / oc la-
der dit Rige ingen fred. De haffue oc røffuit mig fra min faderlige herlighed / som er / Preste-
dømmet / Der faare er ieg kommen hid / Først / Kongen til gode / oc at ieg skulde mene det tro-
lige. Der nest / at ieg oc gerne vilde skicke mit Folck raad faare / Thi at met saadan wskickelig-
hed bliffuer vor gantske slect til inted. Vilde der faare Kongen see til Sagen / oc effter sin naffn-
kundige godhed / raade oc hielpe Landet oc vor gantske Slect i denne Sag / Thi at saa lenge
som Judas leffuer / er det icke muelight / at der bliffuer fred i Landet.

Alcimus forklager Judam oc hans Folck.

Der hand haffde det talet / da bleffue de andre oc vrede paa Judam / Oc opuacte Deme-
trium mod hannem / at hand loed stray kalde Nicanor / som vaar Høffuitzmand offuer Ele-
phanternis Hær / oc skickede hannem til Høffuitzmand mod Jøderne. Oc hand befalede han-
nem / at hand skulde dræbe Judam / oc atsprede hans Hob / oc sette Alcimum til ypperste Prest.
Da gaffue alle de Hedninge sig til Nicanor / som Judas haffde fordreffuit aff Landet / oc haa-
bedis / at Jødernis wlycke skulde bliffue deris lycke.

Nicanor skickis til Høffuitzmand mod Judam.

Der nu Judas oc hans Folck hørde / At Nicanor drog mod dem / oc at Hedningene gaffue
sig alleuegne til hannem i Hobe tal / da offuerstrødde de sig met aske / oc kallede paa Gud / som
haffde beuaret sit Folck aff Verdens begyndelse / oc obenbare hulpet sin lille Hob. Der nu de-
ris Høffuitzmand bød dem / da giorde de sig rede / oc støtte paa Fienderne hoss den By Dessa.
Oc Simon Jude broder gaff sig mod Nicanor / oc Nicanor haffde paa det neste bleffuen sla-
gen den stund Fienderne fulde mod hannem / før hand bleff dem var. Der nu Nicanor hørde /
at Judas haffde saadanne dristige Folck hoss sig / som frimodelige voffuede Liff oc Godz for
deris Federne Land / da fryctede hand sig / oc vilde inted Slag holde met dem / Men hand sen-
de til hannem Possidonium / Theodotum oc Matathiam / at gøre fred met hannem. Der de
nu lenge raadsloge der offuer / oc deris Høffuitzmand holt Folcket alle Sagerne faare / oc de
vaare forente om Sagen / da samtyckte de den Forligelse / Oc sette en dag / paa huilcken de
skulde baade komme alene tilsammen.

Judas oc hans Folck kalde paa Gud.
Dessa.
Possidonius Theodotus. Matathias.
Der bliffuer fred giort.

Der nu dagen kom / sette mand en Stoel til huer. Oc Judas skickede nogle i deris
Harnsk / icke longt der fra / At Fienderne icke skulde wforuarendis gøre hannem suig /
Oc de talede met huer andre deris nødtørfft. Oc Nicanor bleff nogen tid i Jerusalem /
oc begynte inted mod dem / Oc loed sit Stridzfolck drage bort / oc holt Judam erlige
faar Folcket / oc beuisde sig venlige mod hannem. Oc hand formanede hannem / At hand
skulde

skulde tage sig en Hustru oc affle børn/Saa tog Judas en Hustru/ oc haffde god fred / oc tog vaare paa sin nering.

Der nu Alcimus saa/at disse Tho vaare forligte met huer andre/oc haffde giort fred / da drog hand til bage igen til Demetrium/oc klagede paa Nicanor / at hand vaar bleffuen vtro/ Thi at hand haffde giort Judam/ Kongens Fiende / til ypperste Prest i hans sted / Da bleff Kongen fortørnet/oc meget vred/formedelst den vanartige Skalckis løgen / oc screff Nicanor til/At det behagede hannem aldelis inted/at hand haffde giort fred met Jøderne/Oc bød hannem/at hand skulde stray gribe Maccabeum/oc sende hannem til Antiochiam.

Der denne befalning kom nu til Nicanor / bleff hand bedrøffuit / oc vaar ilde til fredz/at hand skulde icke holde loffue/ efftderdi at Judas haffde inted ont forskyldet. Men dog efftderdi hand torde icke gøre Kongen emod/tenckte hand at gribe hannem met liste. Men der Maccabeus merckte/at hand holt sig icke saa venlige mod hannem som tilforn/oc loed sig vel tycke/at det betyde inted gaat/da tog hand nogle til sig/oc skiulte sig for hannem.

Nicanor fuer at hand vil nedsla Templen. 1. Macca. 7.

Oc der Nicanor saa/at Maccabeus vaar tredskelige vndkommen/ da gick hand op til den deylige hellige Tempel / oc bød Presterne / som offrede / at de skulde antuorde hannem den Mand. Men de sore høylige oc dyre/at de viste icke huor hand vaar/Da rackte hand sin høyre Haand mod Templen/oc soer/Er det saa/at i icke antuorde mig Judam bunden / Da vil ieg nedsla dette Gudz Huss/oc nedbryde Alteret/oc sette Baccho en deylig Kircke i den sted/Oc der hand haffde dette talet/gick hand der fra.

Presternis Bøn for Templen.

Da racte Presterne deris Hender op til Himmelen/oc robte til den / som altid haffuer beskermet vort Folck/oc sagde/HERRE/alligeuel at du haffuer ingen ting behoff/ Saa haffuer det dog veret dig behageligt/ at dit Tempel/i huilcket du boer/ skulde vere iblant oss. Der faare du hellige Gud/huilcken alene tilhører alt det som helligt er/ beuare fremdelis dit Huss/ huilcket wi haffue nylige renset/At det skal icke besmittis/Oc stoppe de onde Munde.

Da bleff det Nicanori til kende giffuet om en aff de Eldste i Jerusalem/som hed Rhazis/at hand vaar en Mand/som elskte deris Federne Low/oc haffde alleuegne it gaat loff/oc saadant yndest iblant sine Burgere/at huer Mand kallede hannem Jødernis Fader. Hand vaar oc tilforn beklaget oc forfult der faare/ oc haffde mandelige voffuit Liff oc Leffnet / for Jødernis tro. Der Nicanor vilde nu beuise sig/huor suarlige hand vaar Jødernis Fiende/da sende hand mere end fem hundrede Stridzmend/som hannem skulde gribe / Thi hand mente / at naar hand haffde fanget hannem/da skulde hand vende dem en stor skade til. Oc der de stormede til Porten paa taarnet/som hand vaar inde/oc bade hente ild/oc sette paa Porten/Oc hand merckte/at hand vaar fangen/da vilde hand stunget sig selff ihiel / Thi hand vilde heller erlige dø/ end komme i de Wgudeligis hender/oc bliffue skendelige forhaanet aff dem. Men hand rammede sig icke ret i den angest.

Der de fulde nu ind til hannem i hobe tal/ da vndløb hand paa muren / oc kaste sig mandelige ned iblant Folcket. Da vigede de fra hannem / at hand haffde rum / Oc hand falt paa lenderne/oc hand leffde alligeuel end nu. Oc hand gaff sig op i hastighed / alligeuel at hand blødde fast/oc Saarene giorde hannem ont/oc løb gennem Folcket / oc traadde op paa en høy Klippe. Oc der hand haffde aldelis forblød sig/ da tog hand end da Tarmene aff Liffuet / oc kaste dem bort iblant Stridzfolcket/oc robte til Gud/som er HERRE offuer Liff oc aand. At hand vilde giffue hannem alt dette igen/ Oc døde saa.

XV.

Nicanor.

MEn der Nicanor hørde / at Judas opholt sig i Samaria met sine / da tenckte hand/at hand vilde offuerfalde dem om Sabbathen vden al fare. Oc der Jøderne/som hand nødde til at drage met / formanede hannem / at hand skulde icke saa iammerlige dræbe dem/men forholde at gøre det paa den hellige dag/ huilcken Gud selff haffde æret oc helliget / Da atspurde den Hoffuitskalck dem/Den som haffuer budet Sabbathen/er hand HERRE i Himmelen? Oc der de suarede hannem/ Ja/Det er den leffuende HERRE/Hand er HERRE i Himmelen/som bød at holde den siuende dag hellig. Der til sagde hand / Da er ieg Herre paa Jorden / oc biuder eder/at i skulle ruste eder/oc vdrette Kongens befalning/ Men hand kunde alligeuel icke fuldkomme sit opsæt. Oc Nicanor braskede oc tradzede/oc vaar vis paa/at hand vilde indlegge stor ære mod Judam.

Judas formaner oc trøster sit Folck.

Men Maccabeus haffde en stadlig tillid oc haab/at HERREN skulde hielpe hannem. Oc hand trøstede dem/som vaare hoss hannem/At de skulde icke frycte Hedninge / som droge mod dem/Men tencke paa den Hielp/som dem vaar offte tilforn skeet ned aff Himmelen / Oc nu ocsaa haabis til den tilkommende Seyer oc Hielp/ som HERREN skulde tilskicke dem.

Saa

Saa trøstede hand dem aff Lowen oc Propheterne/oc minte dem paa de lyckſalige Slag/ ſom de haffde før giort/oc giorde dem der met Hierte. Oc der hand haffde ſaa formanet dem / da fortalde hand dem oc/huorledis Hedningene haffde forbrudet ſig / oc giorde mod deris Edis forplictelſe/ Oc hand ruſtede dem ſaa/icke met tradz paa Spiud eller Skiold / men met trøſt paa Gudz ord.

Hand ſagde dem oc en Syn/ ſom vaar trolig/ at hand haffde ſeet/ aff huilcket de finge alle en frimodighed/ Oc denne vaar Synen. Onias den ypperſte Preſt/ en drabelig/erlig/from/ veltalende Mand/ſom haffde flitelige lagd ſig effter al Dygd aff ſin Vngdom / hand vdracte ſine Hender / oc bad for alt det Jødiſke Folck. Der effter obenbaredis en anden gammil herlig Mand/ i kaaſtelige Klæder / oc vdi en gantſke herlig ſtickelſe. Oc Onias ſagde til Juda / Denne er Jeremias Gudz Prophete/ ſom elſker dine Brødre meget / oc beder ſtedze for Folcket/oc for den hellige Stad. Der effter fick Jeremias Juda it gyldene Suerd met ſine hender/ oc ſagde til hannem/ Tag dette hellige Suerd/huilcket Gud giffuer dig / Der met ſkalt du ſla Fienderne.

Supra 3.

Der Judas haffde nu trøſtet dem/met ſaadane deylige ord / ſom gøre en/ baade it hiertte oc frimodighed/ Da beſluttede de/at de vilde icke gøre Leyer/ men drage ſtrax mod Fienderne/oc offuerfalde dem mandelige/oc gøre ende paa Sagen/ Thi at Staden/ Gudztieniſten oc Templen ſtode i fare. Oc ſandelige / De actede icke deris Huſtruers oc Børns / Brødris oc Venners fare ſaa høyt/ Men deris høyſte ſorg vaar for den hellige Tempel/ Oc de ſom bleffue i Staden / vaare i ſtor ſorg for deris Stridzfolck.

Der det ſkulde nu gelde/ at de ſkulde ſtøde ſammen/oc Fienderne haffde forſamlet ſig / oc giort deris Aarden/oc ſticket Elephanterne paa deris Sted / oc beſticket Reyſener hoſſ baade ſider / Oc Maccabeus ſaa Fienderne /oc deris mangfoldige Ruſtning / oc de forferdelige Diur/ Da racte hand ſine hender til Himmelen / oc bad den vnderlige Gud / ſom ſeer alting/ Thi hand viſte vel / at Seyer kommer icke formedelſt Harnſk/ men Gud giffuer hannem/ huilcken hand den vil vnde. Oc hand bad ſaa.

Maccabei Bøn.

HERRE/ du vdſende din Engel i Ezechie / Jødernis Kongis tid / oc hand ihielſlo i Senacheribs Leyer hundrede oc fem oc fireſinds tiue tuſinde Mend. Saa ſent nu oc (Du HERRE i Himmelen) en god Engel frem faare oſſ / at forferde Fienderne / Lad dem forferdis for din ſtercke Arm/ſom drage met Gudz beſpaattelſe mod dit hellige Folck/ Oc der met loed Judas aff.

Nicanor.

Saa drog Nicanor oc hans Hob frem met Trommeter oc ſtort ſkrig. Men Judas oc hans Folck gaffue ſig mod Fienderne met deris Bøn / oc robte til Gud/ Oc de ſloge met Henderne/ men met hiertet robte de til Gud/ Oc de ſloge ved fem oc tredive tuſinde Mend / oc glædde ſig meget/ at Gud haffde beuiſt ſig ſaa naadig.

35000. Hedninge bleffue ihielſlagne.

Der Slaget haffde nu ende/oc de droge aff igen /da kende de Nicanor paa hans Harnſk / at hand vaar oc ihielſlagen/ Da begyntis it ſtort ſkrig oc glædeligt rob / oc de loffuede Gud paa deris maal. Oc Judas/ſom haffde voffuet Liff oc Godz for ſit Folck / oc giort ſit Folck meget gaat aff ſin vngdom / hand bød / At mand ſkulde hugge Hoffuedet oc Haanden met Skulderen aff Nicanor/oc føre met til Jeruſalem. Der hand nu kom did / da kallede hand ſit Folck tilſammen/oc ſkickede Preſterne faar Alteret/oc ſende Bud til Fienderne paa Slaattet/oc loed dem ſee Nicanors hoffuit/oc den Beſpaatteris haand/ huilcken hand haffde vdract mod den Almectigis hellige Huſſ/oc fordriſtet ſig høylige. Hand ſkar oc Tungen aff den wgudelige Nicanor/oc befalede at hugge hende i ſtycke faar Fule. Oc at ophenge den Haand tuert offuer fra Templen/met huilcken hand haffde bruget den galenſkaff.

Nicanor er ihielſlagen.

Oc alt Folcket loffuede Gud i Himmelen/oc ſagde/ Loffuit vere den/ſom haffuer beuaret ſin Stad/ at hand er icke bleffuen beſmittet. Oc hand ſette Nicanors hoffuit / at huer mand kunde ſee det aff Slaattet til it obenbare Tegen / at HERREN haffde hulpet dem. Det bleff oc endrectelige beſluttet aff alle/ At mand ſkulde icke forglemme den dag/ men holde hannem hellig/ſom er/den trettende dag i den tolffte maanet/ſom kaldis Adar paa Syriſke/en dag faar Mardochei høytid.

Adar.

Saa vil ieg nu her met beſlutte denne Bog / effter at Nicanor er ihielſlagen / oc Jøderne haffue taget Staden ind igen. Oc haffde ieg giort hende behagelig/det vilde ieg gerne / Men er hun for ringe / ſaa haffuer ieg dog giort / ſaa meget ſom ieg formaatte. Thi det er icke lyſtigt at dricke altid Vin eller Vand /men det er lyſtigt/at dricke ſtyndem Vin/oc ſtyndem vand. Saa er det oc lyſtigt / naar mand læſſ mangehonde. Det vere enden.

Ende paa de Maccabeers Anden Bog.

Jt

It stycke i Esther.

SAa lydde Breffuit: Den store Konge Artaxerxes fra India indtil Morland / tilbiuder de hundrede oc siu oc tiue Førster/oc deris Underdane/sin Hilsen.

Alligeuel at ieg er en mectig Konge/ oc den største Herre paa Jorden / saa haffuer ieg dog icke villet ophøye mig aff min mact/ Men beflite mig til at regere naadelige oc sactmodelige / oc at holde altid den gode Fred / aff huilcken huer mand glæder sig/ At huer mand maatte leffue rolige oc bruge sin Handel. Der om holt ieg raad met mine Førster / huorledis det kunde ske. Da gaff Aman / min klogeste / kæreste oc trofasteste Raadgiffuere/ som er den høyste nest Kongen/mig til kende/huorledis der er it Folck som er atsprid i alle land/ som holder besynderlige Louer / mod alle Landz oc Folckis skick/oc foracter stedze Kongers Bud/ met huilcket de forhindre Fred oc enighed i Riget.

Aman.

Der wi nu fornumme/at it eniste Folck / sette sig mod al Verden;/ oc holt sin egen skick/ oc foractede vore Bud/ Met huilcket de giorde stor skade / oc forstyrede fred oc enighed i vore Riger/ Da befalede wi/at/ huilcke Aman den øffuerste Første/ oc den yperste nest Kongen/ vor Fader/opneffner/ skulle dræbis met Hustruer oc Børn / aff deris Fienders suerd / vden al barmhertighed / oc ingen skal sparis/ Oc det paa den fiortende dag i den tolffte maanet Adar vdi dette aar/ Paa det de Wlydige kunde alle bliffue ihielslagne paa en dag/oc der kand bliffue en stadig Fred i vore Rige.

Adar.

Oc Mardocheus bad til HERREN / oc opregnede hans vnderlige Gerninger / oc sagde/ HERRE Gud/du est den almectige Konge/ Alting staar i din mact / oc ingen kand staa emod din vilie/naar du vilt hielpe Jsrael. Du haffuer giort Himmel oc Jord / oc alt det som der er vdi/ Du est en HERRE offuer alting/oc ingen kand staa dig emod. Du vedst alle ting/oc haffuer det seet/at det vaar icke aff tradz eller Hoffmod / at ieg icke vilde tilbede den stolte Aman/ Thi ieg haffde veret rede / Jsrael til gode / at ocsaa veluillige kysse hans føder/ Men ieg giorde det aff fryct / at ieg skulde icke giffue it Menniske den ære / som min Gud bør at haffue/ oc ingen anden tilbede/ end min Gud.

Oc nu HERRE/ Du Abrahams Konge oc Gud/ forbarme dig offuer dit Folck/ Thi Fiender ville vdslette oss/oc oprycke din Arff / som du haffuer hafft aff begyndelsen. Foracte icke din lille Hob/som du frelste aff Egypten. Hør min Bøn oc ver dit Folck naadig / oc omuent vor sorg til glæde/ At wi maa leffue/oc prise dit naffn/ Oc vdslet icke deris munde/som dig loffue. Oc alt Jsrael robte aff al mact til HERREN/ Thi at de vaare i dødzens nød.

Mardochei Bøn.

Oc Dronning Esther vende sig oc til HERREN/ i denne Dødz fare / oc lagde sine Kongelige klæder aff oc tog Sørgeklæder paa/ Oc hun strødde aske oc støff paa sit hoffuit / for det edele Vand oc Balsam/oc ydmygede sit Legeme met faste/oc paa alle stæder/som hun haffde tilforn veret glad/der drog hun sit Haar aff sig/ oc bad til Jsraels Gud/oc sagde.

Esthersbøn.

HERRE/ Du som est alene vor Konge/hielp mig elendige/ Jeg haffuer ingen anden Hielpere/end dig/oc nøden er faar hender. Jeg haffuer hørt aff min Fader / HERRE / at du vdualde Jsrael aff alle Hedninge / oc anammede vore Fedre aff gammel tid / til en euig Arff / oc du haffuer huldet dem / det som du haffuer talet. Wi haffue syndet faar dig / der faare haffuer du offuergiffuit oss i vore Fienders hender. HERRE / Du est retferdig/ Thi wi haffue æret deris Guder.

Men nu lade de sig icke nøye der met/at de holde oss i stor tuang/ Men deris Seyer scriffue de deris Affguders mact til/oc ville gøre din Foriettelse til inted/ oc oprycke din Arff / oc tilstoppe deris Mund/som dig loffue/oc vdslette din Tempels oc Alteris ære. Oc de ville oplade Hedningernis mund/til at prise Affgudernis mact/oc til at rose en dødelig Konge euindelige. HERRE giff icke dem din Spir/som inted ere/at de skulle icke bespaatte vort iammer/ Men vent deris opset offuer dem/oc tegne den/som det begynder mod oss.

Tenck paa oss HERRE/ oc beuiss dig i vor nød/oc stycke mig HERRE/du Konge offuer alle Guder oc Herskaff. Lær mig / huorledis ieg skal tale faar Louen / oc omuent hans hierte/at hand kand bliffue gram paa vore Fiender/ Paa det at hand kand selff omkomme met sine Tilhengere. Oc redde oss formedelst din Haand/oc hielp mig din Tienerinde / som haffuer ingen anden hielp/end dig HERRE alene/du som vedst alle ting/oc forstaar/at ieg haffuer ingen glæde aff den ære/som ieg haffuer hoss de Wgudelige / oc at ieg haffuer ingen lyst til det Heydenske oc fremmede Ecteskaff. Du vedst at ieg skal det gøre/oc ieg acter icke den herlige prydelse/som ieg bær paa mit hoffuit/naar ieg skal føre min Stat/ Men ieg acter det lige som it

wrent

wrent klæde/ oc pryder mig icke vden til min herlighed. Jeg haffuer oc aldri ædet met Aman/ ey heller hafft glæde hoss det Kongelige bord / oc icke drucket aff Offeruin. Och din Tienerinde haffuer aldri giort sig glad/ siden ieg bleff hid ført/ indtil denne tid/ Uden alene i dig HERRE/ du Abrahams Gud. Bønhør de forladnis røst/ du stercke Gud offuer alle/ Oc redde oss fra de Ugudeligis haand/ oc frelss mig aff min nød.

Dette stycke maa vere en Glose til begyndelsen i det femte Cap.

Oc paa den tredie dag/ lagde hun sine daglige klæder aff/ oc tog sin Kongelig prydelse paa oc vaar meget deylig/ oc robte til Gud den Frelsere som seer alting. Oc hun tog tho Piger met sig/ oc hellede sig sactelige op til den ene/ Men den anden fulde hende/ oc bar hendis Kiortelsuantz/ oc hendis ansict vaar gantske deyligt/ lystigt / oc gledelige skicket / Men hendis hierte vaar fult aff angest oc sorg.

Oc der hun kom ind igennem alle Dørrene/ da traadde hun frem mod Kongen som hand sad paa den kongelige Stol / i sine Kongelige klæder / som vaare aff guld oc ædele Stene/ oc vaar forferdelig at see til. Der hand nu opløffte sine øyen / oc vredelige saa til hende / da daanede Dronningen/ oc sanck ned i besuimelse / oc lagde Hoffuedet paa Pigen.

Da omuende Gud Kongens hierte til gaat/ oc hannem bleff bange/ for hende / oc hand spranck aff sin Stol/ och tog hende i sin faffn / indtil hun kom til sig igen/ och sagde venlige til hende/ huad fattis dig Esther: Jeg er din broder / Frycte dig icke / du skalt icke dø / Thi dette forbud gelder alle andre til/ men icke dig/ traad hid frem. Oc hand opløffte den gyldene Spir/ oc lagde hende paa hendis Axel/ oc kyste hende / oc sagde / Sig frem.

Oc hun suarede/ der ieg saa dig/ da tycte mig/ at ieg saa en Guds engel/ der faare forferdedis ieg for din store Maiestat/ Thi du est meget forferdelig/ oc din skickelse er gantske herlig. Oc der hun saa talede/ sanck hun anden gong ned i en besuimelse/ oc falt ned. Da bleff Kongen forferdet oc hans Tienere/ oc trøstede hende.

Dositheus. Ptolemeus. Purims breff

I det fierde Ptolemei och Cleopatre aar/ førde Dositheus (huilcken der gaff sig vd for en Prest aff Leui slect) och Ptolemeus hans Søn/ dette Purims breff/ oc sagde/ at Lysimachus Ptolemei Søn haffde det vdlagd i Jerusalem.

Dette stycke kand mand læse effter enden paa det ottende Cap. faar det niende.

Artaxerxes den store Konge/ fra India indtil Morland/ Tilbiuder de hundrede och siu oc tiue Førster/ oc deris Underdane / sin Hilsen.

Wi befinde/ at der ere mange/ som misbruge Førsternis naade/ oc bliffue stolte oc onde/ aff den naade/ som dem vederfaris. Saa at de icke aleniste offuerpucke deris Underdane / men tencke oc at traade Herrene selff vnder føder aff huilcke de ere ophøyede. Oc de gøre icke aleniste mod naturligt skel/ met deris wtacknemmelighed/ men ere saa forblindede aff hofferdighed/ at de oc mene/ at Gud (som seer til de Fromme) straffer icke saadan wtroskaff. De bedrage oc fromme Førster/ paa det de kunde vdstyrte wskyldigt blod / och føre dem i al wlycke/ som tiene trolige oc redelige. Huilcke Exempel mand finder / icke aleniste i de Gerninger som ere skede i fordom tid/ men mand kand oc end nu daglige forfare/ huor megen wlycke saadane wtro raadgiffuere komme aff sted.

Efftèrdi oss bør da at see der til / at der kand fremdelis bliffue fred i Riget / da nødis wi styndum til/ effter sagens leylighed/ at forandle vore Bud/ naar wi det anderledis befinde/ end wi vaare vnderuisde / oc icke fare for meget wbesindelige.

Aman.

Efftèrdi nu at Aman/ Hamadathi søn som er aff Macedonia/ oc icke aff de Persers blod/ oc icke heller aff vor gode art/ men er en Gest hoss oss / Huilcken wi beuisde al naade (som wi pleye at gøre mod alle Landskaff) oc ophøyede hannem saa / at wi kallede hannem vor Fader/ oc hand bleff æret aff huer mand/ som den Neste effter Kongen / da er hand bleffuen saa hoffmodig/ at hand haffuer dristit sig til / at ville skilie oss baade ved vor Kongerige och liff. Thi hand haffuer falskelige oc vanartelige beklaget Mardocheum (som formedelst sin troskaff och velgerning reddede vort liff) oc vor wskyldige Hustru Dronning Esther/ oc alt hendis Folck/ at de skulde alle bleffuet dræbte. Oc naar som de haffde da veret borte/ som oss beuare/ da tenckte hand/ at ocsaa myrde oss / oc føre de Persers rige/ vnder de Macedonier.

Oc wi befinde/ at Jøderne/ huilcke den fordreffne Skalck/ vilde ladet ihielsla / ere wskyldige/ haffue gode louer/ oc ere den høyste/ største oc euige Guds Børn/ som haffuer giffuit vore Forfedre oc oss dette Rige / och end nu opholder. Der faare skulle i icke holde eder effter det Breff/ som Aman førde vd / Thi at for den Gerning skyld er hand och al hans Slect hengde i Galien faar Porten i Susan/ oc Gud haffuer saa snarlige betalet hannem/ lige som hand haffuer fortient.

Men dette Bud/ som wi nu skicke til eder/ skulle i kundgøre i alle Stæder/ at Jøderne mue frilige/ holde deris Lou. Oc der som mand vil gøre dem vold/ paa den trettende dag i den tolffte maanet / som kaldis Adar / Da skulle i beskerme dem / at de kunde heffne sig paa dem / Thi den almectigste Gud/ haffuer giort dem den dag til glede/ paa huilcken/ det vdualde folck skulde omkommet.

Adar.

It stycke aff Esther.

Der faare skulle i ocsaa/ holde denne dag hellig/ met andre Hellige dage/ i al gledskaff/ at det maa gaa oss vel/ oc alle dem / som ere de Perser tro / oc det skal vere it Exempel / huorledis vtroskaff bliffuer straffet. Oc huilcket Land eller Stad/ som icke holder dette Bud/ det skal vdslettis met suerd oc ild/ saa at der skal huercken Menniske eller Diur / oc ey Fule lenger kunde bo der vdi.

Nisan.

Dette stycke kand mand læse først eller sist, thi Drømmen gick faar Gerningen oc vdtydelse effter Gerningen.

Mardochei Drøm.

I det andet den store Kong Artaxerxes aar / den første dag i den maanet Nisan/ haffde Mardocheus en Drøm / huilcken der vaar en Jøde / Jairi søn / Semei søns/ Kis søns / aff Ben Jamins slect/ oc bode i den stad Susan/ en erlig Mand / oc velholden i kongens Gaard oc hand vaar en aff de Fanger/ som Nabugodonosor Kongen aff Babylon haffde bortført fra Jerusalem met kong Jechania Juda konge/ oc denne vaar hans Drøm.

Der begyntis it skrig oc Bulder/ Torden oc Jordskel oc en forferdelse paa Jorden. Oc see der vaare tho store Drager/ de ginge mod huer andre at stride. Och det skrig vaar saa stort / at alle Land giorde sig rede til/ at stride mod it helligt Folck. Oc det vaar en dag/ met stor mørckhed/ drøffuelse oc angest / oc der vaar stort iammer oc forferdelse paa Jorden. Och det hellige Folck vaar suarlige bedrøffuit/ oc de fryctede sig for deris wlycke/ oc haffde raadslaget om deris Liff/ oc de robte til Gud. Oc effter dette skrig/ vdslød en stor Vandstrøm aff en liden Kilde/ oc Solen gick op/ oc bleff klar/ oc de Elendige vunde / oc dræbte de Hoffmodige.

Der nu Mardocheus opuognede / effter den Drøm / tenckte hand / huad Gud monne mene der met/ oc hand beholt den Drøm i sit hierte / oc tenckte paa hannem/ indtil naten / och haffde gerne vist/ huad hand betyde. Oc Mardocheus sagde/ Gud haffuer skicket det altsammen/ ieg tenckte paa min Drøm / oc det er lige saa ganget som mig drømde.

Den lille Kilde / som bleff til en stor Vandstrøm/ der Solen skinde och bleff klar / det er Esther/ huilcken Kongen tog til Hustru/ oc giorde til Dronning. De tho Drager ere/ Jeg oc Aman/ den ene betyder Hedningene/ som komme tilsammen/ oc vilde vdslette Jødernis naffn. Den anden betyder mit folck Israel/ som robte til HERREN/ oc HERREN halp sit Folck / oc frelste oss fra denne wlycke. Hand gør store Tegen och vnderlige Gerninger iblant Hedningene/ Thi hand haffuer altid giort forskel / mellem sit Folck oc Hedningene. Oc naar tiden kom/ at Hedningene vaare paa det hoffmodigste/ oc wi paa det skrøbeligste oc Gud skulde dømme/ da tenckte hand paa sit Folck / oc gaff sin Arff Seyer.

Oc denne dag skal mand holde i den maanet Adar / paa den fiortende och femtende dag/ i den samme maanet/ met al glæde/ oc stor flid/ naar Folcket kommer til sammen/ Oc det skal saa holdis euindelige iblant Israels Folck.

Ende paa de Stycker vdi Esther.

Den Historie om Susanna oc Daniel.

DEr vaar en Mand i Babylon / som hed Joakim/ hand haffde en Hustru/ som hed Susanna/ Helkie Daatter / hun vaar meget deylig oc der til met gudfryctig/ Thi hun haffde fromme Foreldre/ som hende haffde vnderuist effter Mose lou. Oc hendis Hosbonde Joackim vaar meget rig/ oc haffde en deylig Haffue hoss sit huss. Oc Jøderne komme stedze til sammen hoss hannem/ fordi hand vaar den ypperste Mand iblant dem alle.

Oc der bleffue i det samme aar tho aff de Eldste iblant Folcket sette til Dommere/ det vaare saadane Folck som HERREN haffde sagd om / deris Dommere bruge al ondskaff i Babylon/ de samme komme daglige til Joakim/ oc huo som haffde nogen Sag/ hand skulde komme faar dem.

Oc naar Folcket vaar borte / om middagen / Da pleyde Susanna at gaa i hendis Hosbondis haffue. Oc der de Eldste saae hende daglige gaa der vdi da bleffue de optende til hende

met

met ond begering / oc bleffue der offuer til Daarer / oc de kaste deris øyen saa aldelis til hende / At de kunde icke see til Himmelen / oc tenckte huercken paa Gudz ord eller straff.

Men de vaare baade til lige optende i brynde til hende / oc den ene skammedis ved at obenbare det faar den anden / oc huer aff dem vilde gerne bolet met hende / Oc de toge daglige vaare paa hende met flid / at de kunde ekon see hende. Oc den ene sagde til den anden / Ey lad oss gaa hiem / Thi det er nu tid at æde. Oc naar de vaare gangne fra huer andre / da vende huer aff dem sig til bage igen / oc de komme til lige sammen igen. Der nu den ene spurde den anden at / Da bekende de baade deris onde begering / Der effter bleffue de enss met huer andre / at de vilde tage vare der paa / naar de kunde finde Quinden alene.

Oc der de haffde bestemmet en bequemmelig dag / at de vilde lure effter hende / Da kom Susanna met tho Piger / lige som hendis seduane vaar / at hun vilde to sig i Haffuen / Thi det vaar en suar hede. Oc der vaar inted Menniske i Haffuen / vden disse tho Eldste / som haffde hemmelige skiult sig / oc lurede effter hende. Oc hun sagde til sine Piger / Henter mig Balsam oc Sebe / oc tillycker Haffuen / at ieg kand to mig. Oc Pigerne giorde lige som hun befalede / oc lucte Haffuen til / oc ginge vd at en bagdør / at hente hende det / som hun vilde haffue / Oc de saae icke Mendene / thi de haffde skiult sig.

Der Pigerne vaare nu vde / da komme de tho Eldste frem / oc løbe til hende / oc sagde / See / Haffuen er tilluct / oc ingen seer oss / oc wi brende i kærlighed til dig / Der faare da gør vor vilie. Men vilt du icke / Da ville wi bekende mod dig / at wi funde en vng Karl hoss dig alene / oc at du skickede der faare dine Piger vd fra dig.

Da suckede Susanna / oc sagde / Ah huorledis er ieg i saa stort angest / Thi at der som ieg gør dette / Da er ieg skyldig at dø / Gør ieg det oc icke / da kommer ieg icke aff eders hender. Dog vil ieg heller komme wskyldig i Menniskens hender / end synde mod HERREN. Oc hun begynte at skrige høyt / Men de Eldste skrege oc offuer hende / Oc den ene løb bort til Dørren paa Haffuen / oc loed hende op. Der nu Tieniste folcket hørde dette skrig / da løbe de ind i Haffuen at bagdørren / at see / huad hende vaar vederfaret. Oc de Eldste begynte at sige om hende / Saa at Suennene skammede sig for hendis skyld / Fordi at der vaar aldri tilforn hørt saadant om Susanna.

Oc den anden dag / der Folcket kom tilsammen i Joakims hendis Hosbondis Huss / Da komme oc de tho Eldste / fulde aff falskhed oc suig mod Susanna / at de vilde hielpe hende til Døde. Oc de sagde til alt Folcket / Sender bort / oc lader hente hid Susannam / Helkie Daatter / Joakims Hustru. Oc der hun vaar esket / da kom hun met sine Foreldre oc Børn / oc al sin Slect. Men hun vaar meget sperlemmet oc deylig / Der faare befalede disse arge Skalcke / at de skulde riffue Linet aff hende / der hun vaar skiult met / at de kunde forlyste sig aff hendis deylighed / Oc alle de som stode hoss hende / oc de hende kende / græde for hende.

Oc de tho Eldste stode op mit iblant Folcket / oc lagde henderne paa hendis Hoffuit / Da græd hun / oc opløffte sine øyen til Himmelen / Thi hendis hierte forloed sig paa HERREN. Oc de Eldste begynte / oc sagde / Der wi baade ginge alene omkring i Haffuen / da kom hun der ind met tho Piger / oc lucte Haffuen til / oc sende Pigerne fra sig / Da kom en vng Karl til hende / som haffde skiult sig / oc lagde sig hoss hende. Oc der wi saae i en vraa vdi Haffuen saadan skendzel / da løbe wi hastelige til / oc funde dem tilsammen / Men Karlen kunde wi icke faa fat paa / Thi hand vaar oss for sterck / oc støtte dørren op / oc spranck bort. Men hende grebe wi / oc spurde at / Huo den vnge Karl vaar? Men hun vilde det icke sige oss / Dette vidne wi.

Oc Folcket trode de tho / som Dommere oc de øffuerste iblant Folcket / oc dømde Susannam til døde. Da robte hun met høy røst / oc sagde / HERRE euige Gud / du som kender al lønlighed / oc vedst alle ting tilforn / før end de ske / Du vedst / at de haffue giffuit falskt Vidnisbyrd mod mig. Oc see nu / Jeg skal dø / ieg som dog er wskyldig der vdi / for de haffue vanartelige liuget paa mig / Oc Gud bønhørde hendis rob.

Susanne Bøn.

Oc der mand førde hende bort at affliffue / da opuacte Gud en vng Drengis Aand / som hed Daniel / Hand begynte at robe høyt / Jeg vil vere wskyldig i dette Blod. Oc alt Folcket vende sig om til hannem / oc spurde hannem at / Huad hand mente met disse ord? Da traadde hand frem / oc sagde / Ere i aff Jsrael saadanne Daarer / at i fordømme en aff Jsraels døtter / før i bespørie eder oc bliffue visse paa Sagen? Vender eder om igen faar Dommen / Thi at disse haffue talet falskt Vidnisbyrd mod hende / Oc alt Folcket vende sig stray om igen.

Daniel.

Oc de Eldste sagde til Daniel / Sæt dig her hoss oss / oc vnderuiss oss / effterdi Gud esker dig til dette Dommere embede. Oc Daniel sagde til dem / Skiller dem fra huer andre / saa vil ieg forhøre huer besynderlige. Oc der de vaare skilde fra huer andre / da kallede hand den ene til sig / oc sagde til hannem / Du vanartige gamle Skalck / nu ramme dine synder dig / som du haffuer før bedreffuit / der du sagde wretferdig Dom / oc fordømde de Wskyldige / Men du

sagde de skyldige løss. Alligeuel at HERREN haffuer budet/Du skalt icke ihielsla de Fromme oc wskyldige. Haffuer du nu seet disse/ da sig frem / Vnder huilcket træ haffuer du fundet dem hoss huer andre? Da suarede hand/ Vnder en Lind. Da sagde Daniel/ Altret/HERRENS Engel skal finde oc atskillie dig/Thi du skil dig selff ved dit Liff met din Løgn.

Oc der denne vaar borte / da bød hand den anden oc komme faar sig / oc hand sagde til hannem/Du Canaans art/oc icke Juda/Deylighed haffuer bedraget dig / oc den onde begering haffuer foruent dit hierte. Saa haffue i faret met Israels døtter / oc de nøddis til aff frycт at gøre eders vilie/men denne Juda daatter haffuer icke samtyct i eders ondskaff. Sig nu frem/ Vnder huilcket træ grebst du dem tilsammen? Da suarede hand / Vnder en Eeg / Da sagde Daniel/Alt ret/HERRENS Engel skal tegne dig/oc hand skal sønderhugge dig / Thi du skil dig selff ved dit Liff met din løgn.

Da begynte alt Folcket at robe met høy røst/oc prisede Gud / som hielper dem / der haabis oc forlade sig paa hannem. Oc de traadde op mod de tho Eldste / efftterdi at Daniel haffde beuist dem aff deris egen ord / at de vaare falske Vidne / Oc de giorde mod dem effter Mose Lou/lige som de haffde forskyldet aff deris Neste / oc ihielsloge dem. Saa bleff det wskyldige blod reddet paa den samme dag. Men Helkia oc hans Hustru / loffuede Gud for deris Daatter Susanna/oc Joiakim hendis Hosbonde/ oc den gantske Slect / at der bleff inted werligt befundet met hende. Oc Daniel bleff meget actet aff Folcket/fra den dag/oc der effter stedze oc altid.

Om den Bel i Babylon.

Cyrus.

Efter Astyagis død/ kom Kongeriget til Cyrum aff Persia/ Oc Daniel vaar stedze hoss Kongen/ oc erligere holden / end alle Kongens Venner.

Bel.

Nu haffde de aff Babylon en Affgud / som hed Bel / Den skulde de huer dag offre tolff maader Huede / oc fyretiue Faar / oc tre amer Vin. Oc Kongen tiente selff samme Affgud / oc gick daglige ned at tilbede hannem/Men Daniel bad til sin Gud.

Oc Kongen sagde til hannem/Hui beder du icke ocsaa til Bel? Da sagde hand/ Jeg tien icke de Affguder/som ere giorde met hender / Men den leffuende Gud/ som haffuer giort Himmel oc Jord/oc er en HERRE offuer alt det som leffuer. Da sagde Kongen til hannem/Holder du da icke Bel for en leffuende Gud? Seer du icke huor meget hand æder oc dricker daglige? Men Daniel lo oc sagde/Herre Konge/lad dig icke forføre/Thi denne Bel er inted andet inden til end leer/oc vden til aff Kaaber/ oc hand haffuer end nu aldri ædet noget.

Da bleff Kongen vred/oc loed kalde alle sine Prester / oc sagde til dem / Sige i mig icke/ huo som forterer dette Offer/da skulle i dø. Men kunde i beuise at Bel forterer det / da skal Daniel dø/Thi hand haffuer laster Bel. Oc Daniel sagde/Ja Herre Konge / det ske lige som du haffuer sagd.

Oc Bels Prester vaare halffierdesinds tiue/foruden deris Hustruer oc Børn/ Oc Kongen gick met Daniel ind i Bels Tempel. Da sagde Presterne/See/wi ville gaa vd / oc du Herre Konge skalt selff sette Maden oc Dricket faar hannem/oc lycke Døren til effter dig / oc besegle hende met din Ring. Oc naar du kommer i morgen aarle igen/oc befinder/ at Bel haffuer icke fortæret altsammen/Da ville wi gerne dø/Eller Daniel skal ihielslass / som haffuerført denne løgn paa oss. Men de forlode sig der paa/at de haffde giort en lønlig Gong vnder Bordet/ at huilcken de ginge altid ind/ oc fortærede huad som der vaar.

Der Presterne va.. re nu vdgongne/ da loed Kongen sette Mad faar Bel / Men Daniel befalede sine Suenne/at de hente aske/oc loed den samme atspre offuer alt Templen faar Kongen. Der effter ginge de vd/ oc lucte Døren til/oc beseglede hende met Kongens Ring/oc ginge bort.

Da ginge Presterne ind om natten/som de pleyde at gøre / met deris Hustruer oc Børn/ ode oc drucke alt det som der vaar. Oc meget aarle om morgenen / stod Kongen op / oc Daniel met hannem. Oc Kongen sagde/ Er Indseglet wbrødet? Hand suarede / Ja Herre Konge.

Oc

Oc stray Dørren vaar opladen/da saa Kongen paa Bordet/ oc robte met høy røst / Bel / Du
est en stor Gud/oc der er ingen besuigelse hoss dig. Men Daniel lo / oc holt Kongen / at hand
skulde icke gaa ind/oc sagde/See paa gulvet/oc merck / hues ere disse fodspor. Kongen sagde/
Jeg seer vel fodspor aff Mend oc Quinder oc Børn. Da bleff Kongen vred / oc loed gribe
Presterne met deris Hustruer oc Børn / Oc de nøddis til at vise hannem den lønlige
Gong / at huilcken de vaare gongne vd oc ind/ oc haffde fortæret det som vaar
paa Bordet. Oc Kongen loed sla dem ihiel/Oc gaff Daniel mact
offuer Bel / Hand forstyrede hannem oc hans Tempel.

Om den Drage i Babylon.

DEr vaar oc en stor Drage samme sted/ huilcken de aff Ba-
bel tilbade. Oc Kongen sagde til Daniel/ Huad / vilt du oc sige om
denne / at hand er icke andet end en Affgud aff Kaaber: See / hand
leffuer io / Thi hand æder oc dricker / Oc du kant icke sige/ at hand er
icke en leffuende Gud / Der faare bed til hannem. Men Daniel suare-
de/ Jeg vil tilbede HERREN min Gud / Thi hand er den leffuende
Gud. Men du Herre Konge/ giff mig loff / da vil ieg dræbe denne
Drage/ Foruden noget suerd eller stang. Oc Kongen sagde / Ja du skalt haffue loff. Da tog
Daniel beg/ fet oc haar/oc sød det tilsammen/oc giorde smaa kager der aff / oc kaste dem i Dra-
gens mund/ Oc Dragen brast mit i thu der aff. Oc Daniel sagde/See/ det er eders Guder.

Der nu de vdi Babel det hørde/fortrød det dem saare/oc de giorde it oprør mod Kongen/
oc sagde. Vor Konge er bleffuen en Jøde/ Thi hand forstyrede Bel / oc ihielslo Dragen / oc
dræbte Presterne. Oc de traadde faar Kongen/oc sagde/ Antuorde oss Daniel hid/ Vilt du icke/
Da ville wi dræbe dig oc dit gantske huss. Der nu Kongen saa at de trengde til hannem met
vold/da nøddis hand til at antuorde dem Daniel· Oc de kaste hannem ned til Løuer i Kulen/
der laa hand sex dage vdi.

Daniel kastis i Kulen til Løuer.

Oc der vaare siu Løuer i Kulen/dem gaff mand huer dag thu Menniske / oc thu faar.
Men i disse dage gaff mand dem inted / paa det de skulde æde Daniel.

Abacuc.

Oc der vaar en Prophete i Judea hed Abacuc/hand haffde saadet en Velling / oc brødet
der Brød i / vdi it dybt Fad/oc gick vd paa marcken der met/at hand skulde bære det til Høst-
folck. Oc HERRENS Engel sagde til Abacuc/ Du skalt føre Daniel den Mad / som du
bær til Babylon vdi Løuekulen. Oc Abacuc suarede/HERRE/ Jeg haffuer aldri seet den
Stad Babylon/oc ieg veed icke heller huor kulen er.

Da tog Engelen fat paa hannem offuen i toppen/oc førde hannem lige som it sterckt Vær
til Kulen i Babylon. Oc Abacuc robte/oc sagde / Daniel/ Daniel / Tag denne Mad / som
Gud haffuer sent dig. Oc Daniel sagde/HERRE Gud / du tencker io end nu paa mig/oc
forlader dem icke/som paakalde dig oc elske dig. Oc hand stod op oc oed. Men HERRENS
Engel førde stray Abacuc til sin Sted igen.

Oc Kongen kom den siuende dag/at begræde Daniel. Oc der hand kom til Kulen/
oc kogede der ind / see / da sad Daniel mit iblant Løuerne. Oc Kongen
robte høyt/oc sagde/O HERRE/du Daniels Gud/ Du est
en stor Gud/ oc der er ingen anden Gud / end du. Oc
hand loed tage hannem aff Kulen. Men de
andre/som vildeført hannem til
døde/lod hand kaste i Kulen/oc de bleffue
stray opslugede aff Løuerne/
faar hans øyen.

Asarie Bøn/Dani.iij.

aff Gredsken.

DE Asaria stod mit i en gloendis Oen/oc oplod sin Mund/bad oc sagde.

Loffuit vere du HERRE/vore Fedris Gud/oc dit Naffn skal prisis oc æris euindelige. Thi du est Retferdig i alt det som du haffuer giort/ Alle dine Gerninger ere retskaffne/oc huad som du gør/det er ret/ oc alle dine Domme/ ere wstraffelige. Du gør oss ret / at du haffuer straffet oss met saadan straff/ som du haffuer ladet gaa offuer oss/ oc offuer Jerusalem vore Fedris hellige Stad/ Ja du gør ret oc vel der vdi for vore synder skyld.

Thi wi haffue syndet oc giort ilde / i det at wi vigede fra dig / oc giorde alle vegne mod dig/Oc lydde icke oc ey actede dine Bud / at gøre der effter / lige som du haffuer befalet oss / at det skulde gaa oss vel. Der faare giorde du ret/at du lodst alt saadant gaa offuer oss/ oc haffuer giffuit oss i vore Fienders de wgudelige onde Folckis hender/oc vnder den wretferdige grumiste Konge paa Jorden.

Oc wi taare icke oplade vor Mund / saa ere wi bleffne til skendzel oc spaat faar dine Tienere/oc faar alle dem som dig fryete. Men forskiud oss dog icke aldelis / for dit hellige Naffn skyld/oc bortkast icke din Pact/oc tag din barmhertighed icke fra oss / for Abrahams din elskelige Ven skyld/oc for din tieneris Jsaac skyld/oc for din hellige Jsraels skyld/huilcke du haffuer tilsagd at formere deris Sæd/lige som Stierner paa Himmelen / oc som sand i Haffuit.

Thi at wi ere bleffne ringere/end alle Hedninge/oc ere nu de foracteligste paa Jorden/for vore synder skyld/at wi haffue icke nu mere nogen Første / Prophete eller Lærere / oc huercken Brendoffer eller daglige offer/icke heller Madoffer/oc ey Røgelse/Oc wi haffue ingen Sted/ paa huilcken wi kunde offre faar dig/oc finde naade. Men wi komme faar dig met bedrøffuede hierte/oc en sønderknuset Aand/lige som wi førde Brendoffer aff Vædre oc Øxen / oc mange tusinde fede Faar. Lad vort Offer saa gelde/oc vere tacknemmeligt faar dig i dag/ Thi du lader dem icke bliffue beskemmede/som haabis til dig.

Saa komme wi nu met gantske hierte/oc søge dit Ansict met fryct. Der faare lad oss icke bliffue beskemmede/Men gør mod oss HERRE effter din Naade / oc effter din store barmhertighed/oc frelss oss effter dine vnderlige Gerninger/ oc giff dit Naffn ære / At de skulle alle skamme sig/som gøre dine Tienere ont/ oc bliffue beskemmede faar din store mact oc vold / at deris mact skal forstyris/ Huor met de skulle befinde/at du est HERREN / den eniste Gud/ herlig i Jorderige.

Oc Kongens Tienere/som haffde kast dem i Onen/lode icke aff/oc kaste stedze Suouel oc beg/oc blaar/oc tørre riss til/at Luen slog offuen aff Onen / ved ni oc fyretiue alne høyt/ oc oed omkring sig / oc opbrende de Chaldeer / som hand racte til vden faar Onen. Men HERRENS Engel gick hoss dem/som vaare i Onen met Asaria / oc støtte Luen aff ilden vdaff Onen/oc giorde det saa i Onen/lige som en kølende dug/Saa at ilden rørde dem aldelis inted/ icke heller pinte eller giorde dem skade.

De tre Mends Sang vdi Jlden/Dani.iij.aff Gredsken.

DA begynte disse Tre at siunge met huer andre/prisede oc loffuede Gud i Onen/ oc sagde.

Loffuit vere du HERRE/vore Fedris Gud / Oc du skalt prisis oc høylige rosis euindelige.

Loffuit vere din Herlighed oc hellige Naffn / Oc det skal prisis oc høylige rosis euindelige.

Loffuit vere du i dit hellige/herlige Tempel/oc du skalt prisis oc høylige rosis euindelige.

Loffuit vere du som sider paa Cherubim/oc seer i dybet/ oc du skalt prisis oc høylige rosis euindelige.

Loffuit vere du paa din herlige Kongelige Stoel/oc du prisis oc høylige rosis euindelige.

Loffuit vere du i Himmelens Befestning/ oc du skalt prisis oc høylige rosis euindelige.

Alle HERRENS gerninger loffue hannem/ oc skulle prise oc rose hannem euindelige.

J Himle loffuer HERREN/ Priser oc roser hannem euindelige.

I HERRENS Engle loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Alle Vand offuen i Himmelen loffuer HERREN/ priser oc roser hannem euindelige.
Alle HERRENS Hærskare/loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige
Soel oc Maane loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Alle Stierner paa Himmelen loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Regn oc Dug loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Alle Vær loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Ild oc Hede loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Slud oc Hagel loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Dag oc nat loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Liuss oc Mørck loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Iss oc Fraast loffuer HERREN / priser oc roser hannem euindelige.
Rimfrost oc Sne loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Liunet oc Skyer loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Jorden loffue HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Bierge oc Høye loffuer HERREN/ priser oc roser hannem euindelige.
Alt det som voxer aff Jorden skal loffue HERREN/ prise oc rose hannem euindelige.
I Kilder loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Haff oc Vandstrøme loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Hualfiske oc alt det som rører sig i Vandet/loffuer HERREN / priser oc roser hannem euindelige.
Alle Fule vnder Himmelen loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Alle vilde Diur oc Queg loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
I Menniskens Børn loffuer HERREN/ priser oc roser hannem euindelige.
Israel loffue HERREN/prise oc rose hannem euindelige.
I HERRENS Prester loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
I HERRENS Tienere loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
I Aander oc Retferdigis Siele loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
I Helligen/som ere Elendige oc bedrøffuede/loffuer HERREN / priser oc roser hannem euindelige.
Anania/Azaria oc Misael loffuer HERREN/priser oc roser hannem euindelige.
Thi hand frelste oss aff Helffuede/Oc haffuer hulpet oss fra Døden.
Oc hand frelste oss aff den gloendis Offn/oc beuarede oss mit i Ilden.
Tacker HERREN/Thi hand er Venlig/oc hans Godhed varer euindelige.
Alle de som frycte HERREN / loffuer den Gud/som er offuer alle Guder/Priser oc roser hannem/at hans Godhed varer euindelige.

Manasse Juda Kongis
Bøn/der hand vaar fangen i Babylon.

HERRE / vore Fedris/ Abrahams/ Isaacs oc Jacobs/oc deris retferdige Sædz/almectigste Gud/Du som haffuer giort/ Himmel oc Jord/ oc alt det som der er vdi. Oc du beseglede Haffuit met dit Bud / oc du tillucte oc beseglede Dybene / dit forferdelige oc herlige Naffn til ære / At huer mand skal forferdis for dig / oc frycte sig for din store Mact / Thi der kand ingen bære din Vrede/ som du truer Syndere met / Men den Barmhertighed som du tilsiger / er vbegribelig oc vrandsagelig. Thi du est den allerhøyste HERRE offuer det gantske Jorderige/ som haffuer stor taalmodighed/oc est meget naadig/oc straffer Folck icke gerne/ Oc du haffuer tilsagd effter din Godhed/Penitentze til syndernis forladelse.

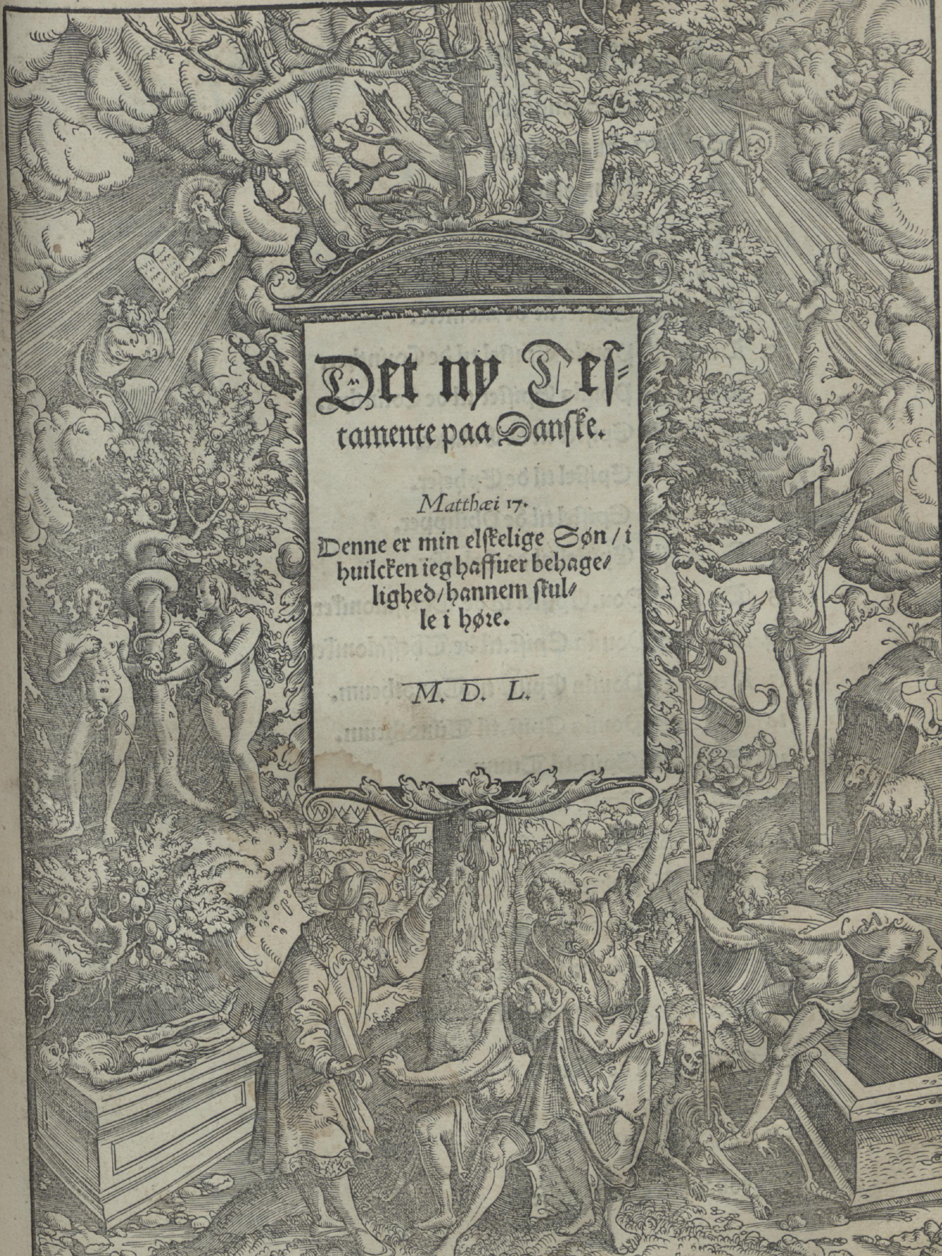
Men efferdi at du est de Retferdigis Gud / da sette du icke de Retferdige / Abraham/ Isaac oc Jacob Penitentze faare/huilcke der icke syndede mod dig/ Men ieg haffuer syndet/ oc mine synder ere flere end sand i Haffuit/oc ieg er bøyt kroget vdi suare Jernbaand/oc haffuer ingen

ingen rolighed/ Fordi/ at ieg opuacte din vrede/ oc giorde meget ont faar dig/ der met/ at ieg kom saadan Verstyggelse oc megen Forargelse aff sted.

Der faare bøyer ieg nu mit Hiertis knæ/ oc beder dig HERRE om naade. Ah HERRE/ Jeg haffuer syndet/ Ja ieg haffuer syndet/ oc bekender mine Misgerninger/ Jeg beder oc formaner/ forlad mig/ o HERRE forlad mig det/ Lad mig icke forderffuis i mine Synder/ oc lad straffen icke bliffue euindelige paa mig.

Men hielp mig wuerdige/ effter din store Barmhertighed / Saa vil ieg loffue dig al min Liffs tid. Thi al Himmelens Hær loff-uer dig/ oc dig skal mand prise al-tid oc euindelige/ Amen.

Ende paa det Gamle Testamentis Bøger.

Det ny Testamente paa Danske.

Matthæi 17.

Denne er min elskelige Søn / i huilcken ieg haffuer behagelighed / hannem skulle i høre.

M. D. L.

Det ny Testamentis Bøger.

S. Matthei Euangelium.

I.

DEnne er den Bog/ om JHESV Christi fødsel/ Som er Dauids søn/ huilken er Abrahams søn. — Luc.3.

Abraham afflede Isaac.
Isaac afflede Jacob.
Jacob afflede Juda oc hans Brødre.
Juda afflede Pharez oc Saram aff Thamar.
Pharez afflede Hezron. — Ruth 4.
Hezron afflede Ram.
Ram afflede Aminadab.
Aminadab afflede Nahasson.
Nahasson afflede Salma.
Salma afflede Boas/ aff Rahab.
Boas afflede Obed/ aff Ruth.
Obed afflede Jesse.
Jesse afflede Kong Dauid.
Kong Dauid afflede Salomon/ aff Vrie hustru. — 2. Reg. 12.
Salomon afflede Roboam.
Roboam afflede Abia.
Abia afflede Assa.
Assa affleffde Josaphat.
Josaphat afflede Joram.
Joram afflede Osia.
Osia afflede Jotham.
Jotham afflede Achas.
Achas afflede Ezechia.
Ezechia afflede Manasse.
Manasse afflede Amon.
Amon afflede Josia. — 4.Reg.25.
Josia afflede Jechonia/ oc hans Brødre/ ved den Babyloniske fengsels tid. — 2.Para.36.
Effter det Babyloniske fengsel/ afflede Jechonia Sealthiel. — 1.Esra.2.
Sealthiel afflede Zorobabel.
Zorobabel afflede Abiud.
Abiud afflede Eliachim.
Eliachim afflede Asor.
Asor afflede Zadoch.
Zadoch afflede Achin.
Achin afflede Eliud.
Eliud afflede Eleasar.
Eleasar afflede Mathan.
Mathan afflede Jacob.
Jacob afflede Joseph Marie Hosbonde/ Aff hende er Jhesus fød/ som kaldis Christus.
Alle Led fra Abraham indtil Dauid/ ere fiorten Led. Fra Dauid indtil det Babyloniske

fengsel ere fiorten led. Fra det Babyloniske fengsel indtil Christum/ere fiorten led.

Luc. 2. Men Christi fødsel/ gick saa til. Der Maria hans Moder vaar troloffuit met Joseph/ før hand hente hende hiem/befands det/at hun vaar fructsommelig aff den hellig And. Men Joseph hendis Hosbonde vaar from/oc wilde icke berøcte hende/Men hand tenckte at forlade hende hemelige. J det hand saa tenckte/see / da obenbaredis HERRENS Engel faar hannem i en drøm/oc sagde/Joseph du Dauids søn/ frøcte dig icke / at tage din hustru Mariam til dig/Thi det som er fød i hende/det er aff den hellig Aand. Oc hun skal føde en Søn/ hans naffn skalt du kalde Jhesus/ Thi hand skal salig gøre sit Folck aff deris synder. (Luc. 1. Esaie 7.)

Dette skede alt sammen / At det skulde fuldkommes / det HERREN haffuer talet ved Propheten/som siger/See/Een Jomfru skal bliffue fructsommelig/ oc føde en Søn/oc de skulle kalde hans naffn Emanuel/ Det er saa meget som Gud met oss.

Der Joseph vognede nu op aff søffnen/ giorde hand/ som HERRENS Engel haffde befalet hannem / oc tog sin hustru til sig / oc bekende hende icke indtil hun fødde sin første Søn/ oc kallede hans naffn Jhesus.

II.

DEr Jhesus vaar fød i Bethlehem i Jødeland/vdi Kong Herodis tid/See/ da komme de Vise aff Østerland til Jerusalem / oc sagde: Huor er den nyfødde Jødernis Konge? Wi haffue seet hans Stierne i Østerland / oc ere komne at tilbede hannem.

Der Kong Herodes det hørde / bleff hand forferdet / oc al Jerusalem met hannem / Oc hand loed forsamle de ypperste Prester oc Schrifftklaage blant Folcket/ oc vdspurde aff dem / Huor Christus skulde fødis? De sagde til hannem/ J Bethlehem vti Jødeland. Thi der staar saa screffuit ved Propheten: Oc du Bethlehem i Jødeland/ est ingenlunde den minste blant Juda Førster/ Thi aff dig skal mig komme en Første/ som skal vere en Herre offuer mit folck Jsrael. (Mich. 5. Iohan. 7.)

Da kallede Herodes de Vise hemmelige / oc vdspurde aff dem flitelige / Naar Stiernen haffde ladet sig til syne? Oc hand visde dem til Bethlehem/oc sagde: Reyser hen/ oc spører flitelige effter Barnet/Oc naar i det finde/da siger mig det/At ieg oc kand komme oc tilbede det.

Der de haffde nu hørt Kongen/droge de bort. Oc see/Stiernen som de haffde seet i Østerland/gick hen faare dem/ Jndtil hun kom/oc stod offuen offuer/som Barnet vaar. Der de saae Stiernen/bleffue de gantske glade/oc ginge ind i Husit/oc funde Barnet met sin moder Maria/oc de fulde ned/oc tilbade det/ Oc oplode deris ligende fæ / oc skenckte hannem Guld / Røgelse oc Myrrha. Oc Gud befalede dem i en drøm/ at de skulde icke drage til Herodes igen/ Oc de fore en anden vey til deris Land igen.

Der de vaare bort dragne / See/ da obenbaredis HERRENS Engel Joseph i en drøm/oc sagde/Stat op/oc tag Barnet oc hans Moder til dig/ oc fly i Egypti land / oc bliff der/ indtil ieg siger dig til. Thi det er faar hēder/ at Herodes skal søge effter Barnet/ at ihielsla det. Oc hand stod op/ oc tog Barnet oc hans Moder til sig/ om natten/oc flyde i Egypti land/ oc bleff der/ indtil Herodes vaar død. At det skulde fuldkommes / som HERREN talede ved Propheten/som siger/ Jeg kallede min Søn aff Egypten. (Osee 11. Nume. 23)

Der Herodes nu saa/at hand vaar bedragen aff de Vise/bleff hand saare vred / Oc hand sende vd/oc loed ihielsla alle Børn i Bethlehem/oc i al den Egn/som vaare thu aar oc mindre/ effter den tid/ som hand haffde flitelige forfaret aff de Vise. Da er det fuldkommet som sagd er aff den Prophete Jeremia / som siger / Paa Bierget hørde mand it skrig megen klage/graad oc hylen. Rachel begred sine Børn/ oc wilde icke lade sig husuale/ Thi det vaar vde met dem. (Ierem. 31.)

Men der Herodes vaar død/see/da obenbaredis HERRENS Engel Joseph i en drøm/ i Egypti land/oc sagde/Stat op/ oc tag Barnet oc hans Moder til dig/ oc drag hen/ i Jsraelss land/ de ere døde/som stode effter Barnsens liff. Oc hand stod op / oc tog Barnet oc hans Moder til sig / oc kom i Jsraelss land. Men der hand hørde/at Archelaus vor Konge i

Jødeland/

Jødeland/ i sin faders Herodis sted/ da befrøctede hand sig at komme der hen/ Oc han fick befalning aff Gud i en drøm/ oc drog i de steder i det Galileiske land/ oc kom/ oc bode i den Stad/ som kaldis Nazareth. At det skulde fuldkommis/ som sagd er wed Propheten / **Han skal kaldis Nazarenus.**

Esaiæ 11. Iudic. 13.

III.

PAa den tid kom den Døbere Johannes/ oc predickede i Ørcken vdi Jødeland/ oc sagde/ Bedrer eder/ Himmerigis rige er nær. Oc hand er den / om huilken den Prophete Esaias haffuer talet / oc sagd/ **Det er en Predickeris Røst i Ørcken / Bereder HERRENS vey / oc gører hans Sti rette.**
Johannes haffde klæder aff Kamelss haar / oc it Belte aff læder om sine lender/ Hans mad vaar Greshopper oc vilt hunig.

Luc. 3. Iohan. 1. Esaiæ 40. Marci 1.

Da gick Jerusalem stad hen vd til hannem/ oc det ganske Jødiske land/ oc alle Land hoss Jordan/ oc lode sig døbe aff hannem i Jordan/ oc bekende deris synder. Der hand saa nu mange Phariseer oc Saduceer komme til sin Daab/ sagde hand til dem/ J Øgle slect/ Huo viste dage eder/ at i skulde vndfly den tilkommende Vrede: Seer til/ gører ræt penitentzis fruct. Tencker io icke/ at i vilde sige ved eder selff/ Wi haffue Abraham til fader. Jeg siger eder / Gud kand opuecke Abraham Børn aff disse stene. Øxen ligger allerede hoss roden aff Træerne / Der faare huilket træ som icke bær god Fruct/ skal ophuggis/ oc kastis i ilden.

Infra 7. Lucæ. 3.

Jeg døber eder met Vand til bedring. Men den som kommer effter mig / er stercker end ieg/ Huilken ieg er oc icke verdig til / at bære hans Sko / Hand skal døbe eder met den hellig Aand oc met Ild. Oc hand haffuer sin Kasteskul i haanden / Hand skal feye sin Lo oc sancke Hueden i sin Lade/ Men Aunerne skal hand opbrende met euig Ild.

Marci 1. Lucæ 3. Iohan. 1.

Paa den tid kom Jhesus aff Galilea til Jordan til Johannes/ at hand vilde lade sig døbe aff hannem. Men Johannes formente hannem det/ oc sagde/ Jeg haffuer vel behoff/ at døbis aff dig/ oc du kommer til mig: Jhesus suarede/ oc sagde til hannem / Lad det nu saa vere / oss bør saa/ at fuldkomme al retferdighed. Saa tilstedde hand hannem.

Marci 1. Lucæ 3.

Oc der Jhesus vor døbt / gick hand stray op aff Vandet/ Oc see/ da obnedis Himmelen offuer hannem/ Oc Johannes saa Guds Aand fare ned / som en Due / oc komme offuer hannem. Oc see/ en røst ned aff Himmelen sagde/ **Denne er min elskelige Søn/ som mig er vel behagelig.**

Marci 1. Matth. 17. Lucæ 3. 9. 2. Pet. 1.

IIII.

DA bleff Jhesus ført aff Aanden i Ørcken / At hand skulde fristis aff Dieffuelen. Oc der hand haffde fastet fyritiue dage oc fyritiue netter / hungrede hannem. Oc Fristeren gick til hãnem/ oc sagde/ Est du Guds Søn/ da sig/ at disse stene bliffue brød. Hand suarede/ oc sagde/ Det staar scriffuit/ **Mennisket leffuer icke alene aff brød/ Men aff huert ord/ som gaar gennem Guds mund.**

Marci 1. Lucæ 4. Deute. 8

Da førde Dieffuelen hannem met sig / i den hellige Stad/ oc sette hannem paa tinningen aff Templet/ oc sagde til hannem/ Est du Guds søn/ da lad dig falde ned / Thi det staar screffuit / Hand skal giffue sine Engle befalning offuer dig / oc de skulle bære dig paa henderne/ at du icke skalt støde din fod paa nogen sten. Da sagde Jhesus til hannem/ Der staar atter screffuit/ **Du skalt icke friste Gud din HERRE.**

Psalm. 91. Deute. 6.

Da førde Dieffuelen hannem atter met sig / paa it saare høyt Bierg / oc viste hannem alle Verdens Rige/ oc deris Herlighed/ oc sagde til hannem/ Alt det vil ieg giffue dig / om du falder ned/ oc tilbeder mig. Da sagde Jhesus til hannem/ Vig bort fra mig Satan / Thi der staar screffuit/ **Du skalt tilbede Gud din HERRE/ oc tiene hannem alene.** Da forlod Dieffuelen hannem/ Oc see/ Englene ginge saa frem til hannem/ oc tiente hannem.

Deute. 6

Der Jhesus nu hørde/ At Johannes vaar greben/ foer hand ind i det Galileiske land / oc forlod den Stad Nazareth/ kom oc bode i Capernaum/ som ligger hoss Haffuit hoss Zabulons oc Nephthalims egn/ At det skulde fuldkommis/ som er sagd ved Propheten Esaiam / som siger/ Zabulons land/ oc Nephthalims land / hoss Haffsens vey / paa hin side Jordan / oc det Hedenske Galilea. Det Folck som sad i mørcke/ haffuer seet it stort Liuss/ oc de som sade i dødsens sted

Lucæ 4. Iohan. 2. Esaiæ 9.

sens sted oc skugge/dem er opgonget it Liuss. Fra den tid begynte Jhesus at predicke/oc sige/ Bedrer eder/Himmerigis rige er nær.

Vocatio Petri, Andreæ, Iacobi & Iohannis.
Lucæ 5.

Der Jhesus gick nu hoss det Galileiske Haff/saa hand tho Brødre/Simon/som kaldis Petrus/oc Andreas hans broder/de kaste deris garn i Haffuit/thi de vaare Fiskere/Oc hand sagde til dem/Følger mig effter/Jeg wil gøre eder til Menniskis Fiskere. Stray forlode de deris garn/oc effterfulde hannem. Oc som hand gick der fra lenger frem/saa hand tho andre Brødre/Jacob Zebedei søn/oc Johannes hans broder/i it skib met deris fader Zebedeo/at de bøte deris garn/Oc hand kallede dem. Stray forlode de skibet oc deris fader/oc effterfulde hannem.

Lucæ 6.
Lucæ 6.

Oc Jhesus gick omkring i det ganske Galileiske land/lerde i deris Scholer/oc predickede Euangelium om Riget/oc helbredede allehonde soet oc siugdomme blant folcket. Oc hans røcte vdspriddis offuer alt Syrie land. Oc de førde til hannem alle dem som vaare siuge aff atskillig siugdom oc plager/de Besette/Maanesiuge oc Verckbrødne/Oc hand helbredede dem alle. Oc der fulde meget Folck effter hannem aff Galilea/aff de thi Stæder/fra Jerusalem/aff Jødeland/Oc fra hin side Jordan.

V.

DEr hand saa Folcket/gick hand op paa it Bierg/oc sette sig/Oc hans Discipler ginge til hannem/oc hand vplod sin mund/lerde dem/oc sagde/Salige ere de/som ere aandelige fattige/Thi Himmerigis rige er deris. Salige ere de bedrøffuede/Thi de skulle husualis. Salige ere de Sactmodige/Thi de skulle beside Jorden. Salige ere de/som hungre oc tørste effter Retferdighed/Thi de skulle mettis. Salige ere de Miskundelige/Thi de skulle faa miskundhed. Salige ere de/som ere rene aff hiertet/Thi de skulle see Gud. Salige ere de Fredsommelige/Thi de skulle kaldis Guds børn. Salige ere de/som lide forfølgelse for Retferdigheds skyld/Thi Himerigis rige er deris. Salige ere i/naar Menniskene bespatte oc forfølge eder for Min skyld/oc tale allehonde ont paa eder/om de liuge det. Glæder oc frygder eder/Det skal vel betalis eder i Himmelen. Thi de haffue saa forfult Propheterne som vaare faar eder. *

Marci 9.
Lucæ 14.
Marci 4.
Lucæ 8. 11.
Lucæ 16.

J ere Jordens Salt. Om Saltet mister sin krafft/huor met skal mand salte? Det er inted lenger nytteligt/end at det kastis vd/oc Folck traade der paa. J ere Verdens Liuss. Den Stad som ligger paa it Bierg/kand icke skiulis. Mand tender oc icke it Liuss/oc setter det vnder en Skeppe/men paa en Liussestage/Saa liuser det da for dem alle/som ere i Husit. Lader saa eders Liuss skinne faar Menniskenne/At de see eders gode Gerninger/oc prise eders Fader i Himmelen. J skulle icke tencke/at ieg er kommen/at opløse Lowen eller Propheterne/Jeg er icke kommen at opløse/men at fuldkomme. Thi sandelige siger ieg eder/Indtil Himmelen oc Jorden forgaa/skal icke den minste Bogstaff/oc ey en Tydel aff Lowen forgaa/før det skeer altsammen. Huo som nu opløser it aff disse minste Bud/oc lærer Folcket saa/Hand skal kaldis den minste i Himmerigis rige. Men huo som det gør oc lærer/Hand skal kaldis stoer i Himmerigis rige.

Thi ieg siger eder/Uden eder Retferdighed bliffuer bedre end de Scriffteklaagis oc Phariseers/Da komme i icke i Himmerigis rige.

Exodi 20.
Leuit. 24.

J haffue hørt/at der er sagd til de gamle/Du skalt icke ihielsla/Huo som ihielslar/hand skal vere skyldig for Dommen. Men ieg siger eder/Huo som er vreed paa sin Broder/Hand er skyldig for Dommen. Men huo som siger til sin Broder/Racha/hand er skyldig for Raadet. Oc huo som siger/Du Daare/hand er skyldig til helffuedis Jld.

Lucæ 12.

Der faare/naar du offrer din Gaffue paa Alteret/oc du kommer der ihw/At din Broder haffuer noget mod dig/Saa lad bliffue din Gaffue der faar Alteret/oc gack tilforn hen/oc forlige dig met din Broder/oc kom siden oc offre din Gaffue. Forlige dig snart met din Modstandere/den stund du est end nu hoss hãnem paa veyen/Paa det/at din Modstandere skal icke en gong antuorde Dommeren dig/oc Dommeren skal antuorde Tieneren dig/oc du skalt kastis i Fengsel/Sandelige siger ieg dig/Du skalt icke komme der vd/før end du oc betaler det siste skerff. *

Exodi 20.

J haffue hørt/at der er sagd til de Gamle/Du skalt icke bedriffue hoer/Men Jeg siger eder/Huo som seer paa een Quinde at begere hende/hand haffuer allerede bedreffuit hoer met hende i sit hierte.

Infra 18.

Forarger dit høyre Oye dig/da riff det vd/oc kast det fra dig. Det er dig bedre/at en aff dine

dine Lemmer forderffuis/oc det gantske Legeme icke skal kastis i Helffuede. Forarger din høyre
haand dig/Da hug hende aff/oc kast hende fra dig. Det er dig bedre/at en aff dine Lemmer for-
derffuis/oc det gantske Legeme icke skal kastis i Helffuede.

Marci 9.

Det er oc sagd/Huo som skil sig fra sin Hustru/ han skal giffue hende it Skilsmaals
breff/Men ieg siger eder/Huo som skil sig fra sin Hustru (vden det er for hoer) hand gør/at
hun bedriffuer hoer. Oc huo som tager en Affskyld/hand bedriffuer hoer.

Deute. 24. Matth. 19. Marci 10. Lucæ 16.

I haffue fremdelis hørt/at der er sagd til de Gamle/ Du skalt icke gøre nogen falsk Eed/
oc du skalt holde Gud din Eed. Men ieg siger eder/At i skulle aldelis inted suerie/huercken ved
Himmelen/thi hand er Guds stoel/oc ey ved Jorden/thi hun er hans Fodeskãmel/ Oc ey om
Jerusalem/thi det er en stoer Kongis stad. Du skalt ock icke suerie ved dit Hoffuit/thi du kant
icke gøre it eniste Haar huit oc sort. Eder tale skal vere Ja/ia/Ney/ney/ Huad der er offuer/det
er aff ont.

Leuit. 19.

I haffue hørt/at der er sagd/Øye for øye/Tand for tand. Mẽ ieg siger eder/At i skulle icke
emodstaa ont/Men der som nogen giffuer dig it slaw paa dit høyre Kindben/da holt han-
nem det andet oc saa til. Oc der som nogen vil gaa i rette met dig/oc tage din Kiortel/da lad
hannem oc beholde Kaaben/Oc der som nogen nøder dig til en Miel/da gack tho met han-
nem. Giff den som dig beder/oc vent dig icke fra den/som vil laane aff dig.

Exodi 21. Leuit. 24. Deut. 19. Lucæ 6.

I haffue hørt/at det er sagd/Du skalt elske din Neste/Oc hade din Fiende. Men ieg siger
eder/Elsker eders Fiender. Velsigner dem som eder bande. Gører dem got/som eder hade. Be-
der for dem/som gøre eder skade/oc forfølge eder. Paa det i skulle vere eders Faders børn i Him-
melen. Thi han lader sin Soel opgaa offuer de onde oc offuer de Gode/oc lader regne offuer
Retferdige oc Vretferdige. Thi der som i elske dem/som eder elske/Huad faa i da for Løen?
Gøre icke oc saa Toldere det samme? Oc der som i ekon holde eder venlige til eders Brødre/
Huad gøre i da besynderlige? Giøre icke Toldere oc lige saa. Der faare skulle i vere fuldkomne/
lige som eders Fader i Himmelen er fuldkommen.

Leuit. 19. 29.

VI.

BIffuer act paa eders Almisser/at i icke giffue dem faar Menniskẽ/at i kunde an-
sees faar dem/I haffue ellers ingen Løen hoss eders Fader i Himmelen. Naar
som du nu giffuer din Almisse/da skaltu icke lade blæse i basune faar dig/som
Øyenskalcke gøre i Scholer oc paa gader/paa det at de kunde rosis aff Folcket.
Sandelige siger ieg eder/de haffue deris Løen borte. Men naar som du giffuer
Almisse/Da lad din venstre haand icke vide/huad den høyre gør/ Paa det at
din Almisse skal vere hemmelige/oc din Fader/som seer i løndom/skal betale
dig obenbare.

Naar du giør din bøn/skalt du icke vere som Øyenskalcke/som gerne staa oc bede i Scho-
ler/oc paa hiørner oc paa Gader/at de kunde sees aff Folcket. Sandelige siger ieg eder/de haff-
ue deris Løn borte. Men naar du beder/Da gack ind i dit Kammer/oc løck døren til/oc bed
til din Fader i løndom/oc din Fader/som seer i løndom/skal betale dig det obenbare. Oc naar
i bede/da skulle i icke bruge mange ord/som Hedninge/Thi de mene/at de bliffue bønhørde/
naar de bruge mange ord/Der faare skulle i icke gøre eder lige ved dem/ Eders Fader veed/
huad i haffue behoff/før end i bede hannem/Der faare skulle i saa bede.

Huorledis mã skal bede.

Vor Fader i Himmelen. Helligt vorde dit Naffn. Tilkõme dit Rige. Vor-
de din Villie/paa Jorden som i Himmelen. Giff oss i dag vort daglige Brød.
Oc forlad oss vor skyld/som wi forlade vore Skyldener. Oc leed oss icke i fristel-
se. Men frelss oss fra ont. Thi Rigit er dit/oc Krafft/oc Herlighed i ewighed/
Amen. Thi at forlade i Menn isken deris brøst/Da skal eder Himmelske Fader oc forlade eder.
Men forlade i Menn isken icke deris brøst/da skal oc eder Fader icke forlade eder eders
brøde.

Lucæ 11. Marci 11.

Naar i faste/da skulle i icke holde eder ilde/som Øyenskalcke/Thi de foruende deris an-
sict/At de kunde synes faar Menn isken met deris faste. Sandelige siger ieg eder/de haffue
deris Løen borte. Men naar du faster/da salue dit hoffuit/oc to dit ansict/At du skalt icke synes
faar Folcket met din Faste/Men faar din Fader/som er skiult/Oc din Fader/som seer i løn-
dom skal betale dig obenbare.

Om Faste.

Lucæ 12.
Om ligende fæ at forsamle.

J skulle icke samle eder Ligende fæ paa Jorden / som Mul oc Røst æde dem / oc der som Tyffue graffue der effter oc stiele dem. Men samler eder Ligende fæ i Himmelen / der som huercken møl oc ey rust æde dem / oc der som Tyffue icke graffue der effter / oc ey stiele dem / Thi huor som eders Ligende fæ er / der er oc eders hierte.

Lucæ 11.

Øyet er legemens Liuss. Naar dit øye er enfoldigt / da bliffuer alt dit Legeme liust. Men naar dit øye er en Skalck / da bliffuer alt dit Legeme mørckt / Der som det liuss / der er i dig / er mørckhed / Huor stort bliffuer da mørcket i sig selff?

Lucæ 16.

Jngen kan tiene tho Herrer / Thi hand skal enten hade den ene / oc elske den anden / Eller hand skal holde sig til den ene / oc foracte den anden. J kunde icke tiene Gud oc Mammon. Der faare siger ieg eder / Sørger icke for eders liff / huad i skulle æde oc dricke / Icke heller for eders Legeme / huad i skulle i føre eder. Er icke liffuit mere end Maden? Oc Legemet mere end Klæderne?

Luce 12.

Seer til Fulene vnder Himmelen / De saa icke / de høste icke / de sancke icke i Laden / oc eder Himmelske Fader føder dem alligeuel. Ere icke i meget mere end de? Huo er blant eder / som kand gøre sig en aln lengre / alligeuel at hand sørger der faare.

Oc hui sørge i for Klæderne / Skuer de Lilier paa marcken / huorledis de voxe / De arbeyde icke / de spinde oc icke. Jeg siger eder / At icke end Salomon i al sin Herlighed vaar saa klæd / som en aff dem. Klæder da Gud det Gress saa paa marcken / som dog i dag staar / oc i morgen kastis i onen / Skulde hand icke meget mere gøre eder det? O i lidet troendis.

Der faare skulle i icke sørge oc sige / Huad skulle wy æde? Huad skulle wi dricke? Huor met skulle wi klæde oss? Effter alt saadant søge Hedninge / Thi eder Himmelske Fader veed / at i haffue alt dette behoff. Atspører først Guds rige / oc hans retferdighed / Saa skal alt saadant tilfalde eder. Sørger der faare icke for den anden morgen / Thi den dag i morgen skal sørge for sig selff. Det er nock / at huer dag haffuer sin egen Plage. ⁎

VII.

Marci 4.
Lucæ 6.
Roma. 2.

Dømmer icke / at i skulle icke dømmis. Thi met huilken Dom i dømme / skulle i oc dømmis / Oc met huad Maade i maale / skal eder maalis. Hui seer du Skeffuen i din broders øye / oc acter icke Bielcken i dit øye? Eller huorledis tørdstu sige til din Broder / Holt / Jeg vil tage dig Skeffuen aff dit øye / Oc see / Der er en Bielcke i dit øye. Du Øyenskalck / tag først Bielcken aff dit øye / Oc see saa til / at du kant tage Skeffuen aff din broders øye.

J skulle icke giffue Hunde Helligdommen / oc i skulle icke kaste eders Perler for Suin / At de skulle icke træde dem met deris Føder / Oc vende dem om / oc riffue eder sønder.

Lucæ 11.

Beder / saa skal eder giffuis / Leder / saa skulle i finde / Bancker / so skal eder opladis. Thi huo som beder / hand faar / Oc huo som leder / hand finder / Oc huo som bancker hannem skal opladis. Huilket Menniske er blant eder / der som hans søn beder hannem om Brød / at hand biuder hannem en Sten? Eller om hand beder hannem om en Fisk / at hand biuder hannem en Hugorm? Efterdi da at i som dog ere onde / kunde alligeuel giffue eders Børn gode gaffuer / Huor meget mere skal eders Fader i Himmelen giffue dem got / som hannem bede?

Lucæ 6.

Alt det / som i nu wille at Folck skulle gøre eder / det gøre i dem / Det er Lowen oc Propheterne.

Lucæ 13.

Gaar ind at den sneffre Port / Thi den Port er wijd / oc den vey er breed / som fører ned til fordømmelsen / Oc de ere mange / som vandre der paa. Oc den Port er sneffuer / oc den vey er trang / som fører til Liffuet / Oc de ere faa / som hannem finde.

Vocter eder for falske Propheter / som komme til eder i Faareklæder / Jnduortis ere de glubende Vlffue / Paa deris fruct skulle i kende dem. Kand mand oc plocke Vindruer aff Torne? Eller Figen aff Tidzel? Saa bær oc huert got Træ / god Fruct / Men it raadet Træ / bær ond Fruct. It got Træ kand icke bære ond Fruct / Oc it raadet træ / kand icke bære god Fruct. Huert Træ / som icke bær god fruct / skal affhuggis / oc kastis i Jlden. Der faare skulle i kende dem paa deris fruct.

Lucæ 6.
Matth. 3.
Lucæ 3.

De skulle icke alle / som sige til mig / HERRE / HERRE / komme i Himmerigis rige / Men de der gøre min Faders vilie i Himmelen. ⁎ Der skulle mange sige til mig paa den dag / HERRE / HERRE / haffue wi icke spaat i dit Naffn? Haffue wi icke vddreffuit Dieffle i dit Naffn? Haffue wi icke giort mange krafftige Gerninger i dit Naffn? Da vil ieg bekende faar dem / Jeg kende eder end aldri / Viger alle fra mig i Misdedere.

Psalm. 6.
Lucæ 6.

Der faare / huo som hører denne min Tale / oc gør den / den ligner ieg ved en forstandig

Mand /

Mand/som bygde sit Hwss paa en Klippe. Der nu en Støffue regen falt/oc kom it Vandløb/
Oc wærit stormede/oc støtte paa Husit/da falt det dog icke/Thi det vaar grundfest paa en
Klippe. Oc huo som hører denne min Tale/oc gør hende icke/Hand lignis ved en daarlig
Mand/som bygde sit Hwss paa Sand. Der nu en Støffue regen falt/oc kom it Vandløb/oc
wærit stormede/oc støtte paa Husit/da falt det/oc det giorde it stort fald.

Oc det begaff sig/der Jhesus haffde giort ende paa denne Tale/da vndrede Folcket paa
hans Lærdom. Thi hand predickede veldelige/oc icke som de Scrifftklaage.

VIII.

Marci 1. Lucæ 5.

DEr hand gick ned til Bierget/fulde der meget Folck effter hannem. Oc see/der
kom en Spedalske/oc tilbad hannem/oc sagde/HERRE/om du vilt/da
kant du vel rense mig. Oc Jhesus vdracte sin Haand/rørde ved hannem/oc
sagde/Jeg wil gøre det/ver ren/ Oc hand bleff stray ren aff sin Spedalske.
Oc Jhesus sagde til hannem/See til/Sig ingen det/Men gack hen/oc bete
dig faar Presten/Oc offre den gaffue/som Mose haffuer befalet/til it Vidnis-
byrde offuer dem.

Leuit. 14.

Lucæ 7.

Der Jhesus gick ind i Capernaum/traadde en Høffuitzmand til hannem/hand bad
hannem/oc sagde/HERRE/min Tienere ligger hiemme/oc er Verckbrøden/oc pinis suar-
lige. Jhesus sagde til Hannem/Jeg wil komme/oc helbrede hannem. Høffuitzmanden sua-
rede/oc sagde/HERRE/Jeg er icke verd/at du skalt gaa vnder mit Tag/Men sig ekon
it Ord/da bliffuer min Tienere helbrede. Thi ieg er it Menniske/som er Øffrigheden vnder-
danig/Oc ieg haffuer Stridzmend vnder mig/Naar som ieg alligeuel siger til den ene/Gack
hen/saa gaar hand. Oc til den anden/Kom hid/saa kommer hand/Oc til min Tienere/Gør
det/saa gør hand det.

Der Jhesus det hørde/forundrede hand sig/oc sagde til dem/som hannem efterfulde/
Sandelige siger ieg eder/Saadanen Tro haffuer ieg icke fundet i Jsrael. Men ieg siger eder/
Mange skulle komme aff Øster oc aff Vester/oc side met Abraham oc Jsaac/oc Jacob i Him-
merigis rige/Men rigens børn skulle stødis hen vd i mørcket/Der skal vere graad oc tende-
gnidsel. Oc Jhesus sagde til Høffuitzmanden/Gack bort/Dig ske som du trode. Oc hans Tie-
nere bleff helbrede i den samme time.

Marci 1. Lucæ 4.

Oc Jhesus kom i Peders Hwss/oc saa/At hans Hustruis moder laa oc haffde Koldesiu-
ge/da tog hand paa hendis haand/Oc den Koldesiuge forlod hende. Oc hun stod op/oc tiente
dem.

Marci 1. Lucæ 4. Esaiæ 53.

Om afftenen førde de mange Besette til hannem/Oc hand vddreff Aanderne met Ord/
oc helbredede dem alle/som vaare Siuge/At det skulde fuldkommis/som er talet ved Prophetē
Esaia/som siger/ **Hand tog vor Skrøbelighed paa sig/oc hand bar vore Siug-
domme.**

Lucæ 4.

Oc der Jhesus saa meget Folck omkring sig/bad hand dem fare hen offuer paa hin side
Haffuit. Oc der gick en Scrifftklaag til hannem/hand sagde til hannem/Mestere/ieg vil føl-
ge dig/huort du gaar. Jesus sagde til hannem/Reffue haffue Graffuer/Oc Fule vnder Him-
melen haffue Reder/Men Menniskens søn haffuer icke det/hand kand legge sit hoffuit til.

Oc en anden blant hans Disciple/sagde til hannem/HERRE/Giff mig loff/at ieg maa
gaa hen/oc tilforn iorde min Fader. Jhesus sagde til hannem/Følge du mig/oc lad de Dø-
de iorde deris døde.

Marci 4. Lucæ 8.

Oc hand gick i Skibet/oc hans Disciple fulde hannem. Oc see/da begyntis en stor storm i
Haffuit/saa at Skibet skiultis oc saa aff Bølgerne/Oc hand soff. Oc Disciplene ginge til han-
nem/oc vacte hannem op/oc sagde/HERRE/hielp oss/wi forderffuis. Da sagde hand til
dem/J lidet troendes/Hui ere i saa frøctactige? Oc hand stod op/oc truede Værit oc Haffuit/
Saa bleff det gantske stille. Men Menniskene forundrede dem/oc sagde/Huad er det for en
Mand/at Værit oc Haffuit ere hannem lydige?

Marci 5. Lucæ 8.

Oc hand kom paa hin side Haffuit/til de Gergeseners egn/Der løbe tho Besette mod han-
nem/de komme aff de dødis Graffuer/oc de vaare saare grumme/saa/at der kunde ingen
vandre at den samme vey. Oc see/de robte/oc sagde/Ah Jhesu/du Guds søn/Huad haffue
wi met dig at gøre? Est du kommen hid/at pine oss/før end det er tid? Oc der vaar longt fra
dem en stor hiord Suin paa marcken. Da bade Diefflene hannem/oc sagde/Vilt du driffue oss
vd/da giff oss loff at fare i den Suine hiord. Oc hand sagde/farer hen. Da fore de vd/oc fore i
Suine hiorden. Oc see/den gantske Suine hiord styrte sig hastelige i Haffuit/oc drucknede i
vandet.

vandet. Oc Hyrderne flyde / oc ginge hen i Staden / oc sagde det altsammen / oc huorledis det gick met de Besette. Oc see / da gick den gantske Stad vd mod Jhesu. Oc der de saae hannem / bade de hannem / At hand vilde vige aff deris egn.

IX.

Marci 2. Lucæ 5. (Sin Stad) Det er Capernaum.

DA traadde hand i Skibet / oc foer offuer igen / oc kom til sin Stad. Oc see / da førde de en Verckbrøden til hannem / hand laa paa en Seng. Der Jhesus saa nu deris Tro / sagde hand til den Verckbrødne / Ver frimodig / min Søn / Dine synder ere dig forladne.

Oc see / nogle blant de Scrifftklaage sagde ved dem selffue / Denne bespotter Gud / Der Jhesus saa deris tancker / sagde hand / Hui tencke i saa ont i eders hierter? Huilket er lettere at sige? Dine synder ere dig forladne? Eller at sige / stat op / oc vandre? Men at i skulle vide / At menniskens Søn haffuer mact paa Jorden / at forlade synderne / sagde hand til den Verckbrødne / Stat op / tag din seng op / oc gack hiem. Oc hand stod op / oc gick hiem. Der Folcket det saa / forundrede de dem / oc prisede Gud / som haffde giffuit mennisken saadan mact. ✳

Marci 2. Lucæ 5. Oseę 6.

Oc der Jhesus gick der fra / saa hand it Menniske side hoss Tolden / hand hed Mattheus / oc hand sagde til hannem / Følg mig. Oc hand stod op / oc fulde hannem. Oc det skede / der hand sad til bords i Husit / See / da komme mange Toldere oc Syndere / oc sade til bords met Jhesu oc hans Disciple. Der Phariseerne saae det / sagde de til hans Disciple / Hui æder eders Mestere met Toldere oc syndere? Der Jhesus det hørde / sagde hand til dem / De Karske haffue Lægen icke behoff / Men de siuge. Gaar bort / oc lærer / huad det er (Jeg haffuer behagelighed til Barmhiertighed / oc icke til Offer) Jeg er kommen at kalde Syndere til bedring / oc icke de Fromme.

Marci 2. Lucæ 5.

Da komme Johannis Disciple til hannem / oc sagde / Hui faste wi oc Phariseerne saa meget / oc dine Disciple faste icke? Jhesus sagde til dem / Huorledis kand Brøllupsfolcket sørge / saa lenge som Brudgõmen er hoss dem? Den tid skal komme / at Brudgommen skal tagis fra dem / da skulle de faste. Jngen bøder it gammilt Klæde met en Klud aff nyt Klæde / Thi at Kluden riffuis dog fra Klædet igen / oc hullet bliffuer verre. Mand lader oc icke most i gamle Flasker / ellers brøste Fa skerne / oc mosten spildis / oc flaskerne forderffuis: Men mand lader most i ny Flasker / saa bliffue de baade forvarede tilsammen.

Marci 5. Lucæ 2.

Der hãd dette talede met dem / See / da kom der en aff de Offuerste / oc falt ned faar hannem / oc sagde / HERRE / Min Daatter er nu død / men kom / oc leg din haand paa hende / saa bliffuer hun leffuendis / Jhesus stod op / oc fulde effter hannem / oc hans Disciple.

Oc see / en Quinde / som haffde tolff aar hafft Blodsot / gick bag til hannem / oc rørde ved sømmen aff hans Klædebon / Thi hun sagde ved sig selff / Kunde ieg ekon røre ved hans Klædebon / da bleffue ieg helbrede. Da vende Jhesus sig om / oc saa hende / oc sagde / Ver trøstig min Daatter / Din tro haffuer hulpet dig. Oc Quinden bleff helbrede i den samme stund.

Oc der hand kom i den Offuerstis hwss / oc saa Pibere oc Folckens bulder / sagde hand til dem / Viger / Thi Pigen er icke død / men hun soffuer. Oc de bespaattede hannem. Men der Folcket vaar vddreffuit / gick hand ind / oc tog hende ved haanden, Da stod Pigen op. Oc dette røcte kundgiordis i det gantske Land. ✳

Oc der Jhesus gick der fra lenger frem / fulde tho Blinde effter hannem / de robte / oc sagde / Ah du Dauids søn / forbarme dig offuer oss. Oc der hãd kom hiem / ginge de Blinde til hannem. Oc Jhesus sagde til dem / Tro i / at ieg kand gøre eder det? Da sagde de til hannem / HERRE / Ja. Da rørde hand ved deris øyen / oc sagde / Eder ske effter eders Tro. Oc deris øyen bleffue obnede. Oc Jhesus truede dem / oc sagde / Seer til / at ingen faar det at vide. Men de ginge vd / oc vdspridde hans røcte i det gantske Land.

Der disse vaare nu komne hen vd / See / da førde de it Menniske til hannem / som vaar en Dumme oc besæt. Oc der Dieffuelen vaar vddreffuen / da talede den Dumme. Oc Folcket forundrede sig / oc sagde / Aldri er saadant seet i Jsrael. Men Phariseerne sagde / Hand vddriffuer Dieffle ved den Offuerste Dieffuel.

Marci 6. Lucæ 13. Lucæ 10.

Oc Jhesus gick omkring i alle Stæder oc Byer / lærde i deris Scholer / oc predickede Euangelium om Riget / Oc helbrede de allehonde Soter oc allehonde Siugdomme hoss Folcket. Oc der hand saa Folcket / ynckedis hand offuer dem / Thi de vaare forsmectede oc atspridde som de Faar / der haffue ingen Hyrde. Da sagde hand til sine Disciple / Høsten er stor / men Arbeyderne ere faa, Beder fordi Høstens HERRE / At hand sender Arbeydere i sin Høst.

X.

OC hand kallede sine tolff Disciple til sig / oc gaff dem mact offuer de vrene Aander / At de skulde vddriffue dem / oc helbrede allehonde Sot oc allehonde Siugdom.

Marci 3. 6. Lucæ 9.

Disse ere de tolff Apostlis naffn / Den første / Simon / som kaldis Peder / oc Andreas hans broder / Jacobus Zebedei søn / oc Johannes hans broder / Philippus oc Bartholomeus / Thomas oc Mattheus den Toldere / Jacobus Alphei søn / Lebbeus met tilnaffn Thaddeus / Simon aff Cana / Oc Judas Ischarioth / som hannem forraadde.

Lucæ 6. Acto. 1.

(Lebbeus) Er den fromme Judas.

Disse Tolff sende Jhesus / bød dem / oc sagde / Gaar icke paa Hedningernis vey / oc drager icke til de Samariters Stæder / Men gaar hen til de fortabte Faar aff Israels Huss. Gaar hen / oc predicker / oc siger / Himmerige er ner. Helbreder de Siuge / Renser de Spedalske / Opuecker de Døde / Vddriffuer Dieffle / J haffue anāmet det forgeffuis / giffuer det oc forgeffuis.

Marci 6. Lucæ. 9.

J skulle icke haffue Guld / ey Sølff / ey Kaaber i eders belte / oc ey heller Taske til at reyse met / oc icke tho Kiortle / icke Sko / oc ingen Staff. Thi at en arbeydere er sin Mad verd.

Naar i gaa i nogen Stad eller By / da bespører eder / om der er nogen vdi / som er det verd / oc bliffuer hoss den samme / indtil i reyse der fra. Naar i gaa i it Huss / da hilser det / Oc der som samme Huss er det verd / da skal eders Fred komme offuer det. Men er det icke verd / Da skal eders Fred vende sig til eder igen.

Lucæ 10.

Oc der som nogen icke vil anamme eder / oc ey høre eders Tale / Da gaar vd aff samme huss eller Stad / oc røster støffuen aff eders Føder. Sandelige siger ieg eder / det skal gaa lidelige re til met de Sodomiters oc Gomoriters Land / paa den yderste Dom / end met saadan ne Stad.

Actorum 13.

See / ieg sender eder som Faar / mit blant Vlffue. Verer der faare snilde / som Hugorme / oc vden falskhed / lige som Duer. Vocter eder for Menniskene / Thi de skulle antuorde eder faar deris Raadhuss / oc de skulle hudstryge eder i deris Scholer. Oc i skulle føris faar Førster oc Konger / for min skyld / Til it Vidnesbyrd offuer dem oc offuer Hedningene.

Lucæ 10.

Naar som de antuorde eder nu hen / Da sørger icke / huorledis eller huad i skulle tale / Thi det skal giffuis eder samme stund / huad i skulle tale. Thi at i ere icke de som tale / Men det er eders Faders Aand / som taler ved eder.

Den ene Broder skal forraade den anden til døde / oc Faderen Sønnen / oc Børnene skulle sette dem op mod deris Foreldre / oc hielpe dem til døde. Oc i skulle hadis aff huer mand / for mit Naffn skyld. Men huo som bliffuer bestandig indtil enden / hand vorder salig.

Iohan. 15.

Naar de forfølge eder i en Stad / da flyr til en anden. Sandelige siger ieg eder / J skulle icke vdrette Israels Stæder / før end Menniskens Søn kommer.

Discipelen er icke offuer sin Mestere / oc ey Tieneren offuer Herren. Det er Discipelen nock / at hand er som hans Mestere / oc Tieneren som hans Herre. Haffue de kaldet Hosbonden Beelzebub / Huor meget mere skulle de kalde hans Hussfolck saa: Frøcter dem der faare icke.

Lucæ 6. Iohan. 13. 15.

Der er inted skiult / som ey skal obenbaris / Oc inted er hemmeligt / som mand ey skal faa at vide. Huad ieg siger eder i mørcket / det taler i liusset / Oc huad i høre i øret / Det predicker paa Tagene.

Marci 4. Lucæ 8. 12.

Oc frøcter eder icke for dem / som ihielsla Legemet / oc kunde icke sla Sielen ihiel. Men frøcter eder meget mere for den / som kand forderffue Legeme oc Siel i Helffuede. Køber mand icke tho Spurrer for en pending. Alligeuel falder der ingen aff dem paa iorden / vden eders Fader. Nu ere oc alle eders Hoffuet haar talde. Frøcter eder der faare icke / J ere bedre end mange Spurre.

Lucæ 12.

Der faare / Huo som bekender mig faar Mennisken / Den vil ieg bekende faar min Himmelske Fader. Men huo som mig necter faar Mennisken / Den wil ieg oc necte faar min Himmelske Fader.

Marci 8. Lucæ 9. 21.

J skulle icke tencke / at ieg er kommen / at sende Fred paa Jorden / Jeg er icke kommen at sende Fred / Men Suerd. Thi ieg er kommen / at oprøre Mennisken mod sin Fader / oc Daatteren mod hendis Moder / oc sønens Hustru mod hans Moder / Oc menniskens Hussfolck skulle vere hans Fiender.

Lucæ 12. Micheæ. 7.

Huo som elsker Fader oc Moder mere end Mig / Hand er mig icke verd. Oc huo som elsker Søn oc Daatter mere end Mig / hand er mig icke verd. Oc huo som icke tager sit Kaarss paa sig / oc efterfølger mig / Hand er mig icke verd. Huo som finder sit Liff / hand skal miste det / Oc huo som mister sit Liff for min skyld / hand skal finde det.

Lucæ 14. Lucæ 17. Iohan. 12.

Huo som anammer eder / hand anammer Mig / Oc huo Mig anammer / hand anammer

Marci 9.

Den /

Lucæ 10. Iohan. 13.

Den/som haffuer vdsent Mig. Huo som anammer en Prophete/ i en Prophetis naffn/Hand skal faa en Prophetis løn. Huo som anammer en Retferdig / i en Retferdigis naffn / Hand skal faa en Retferdigis løn. Oc huo som giffuer en aff disse Minste ekon it Begere kalt Vand at dricke/ i en Disciplis naffn/Sandelige siger ieg eder/Det skal icke bliffue hannem vbelønt.

XI.

OC det skede / der Jhesus haffde giort ende paa denne befalning til sine tolff Disciple/ da gick hand der fra lenger frem / at lære oc at predicke i deris Stæder.

Lucæ 7. Esaiæ 35.

¶ Men der Johannes hørde i fengzelet Christi gerninger / sende hand tho aff sine Disciple hen/oc loed hannem sige / Est du den/ som skal komme/eller skulle wi vente nogen anden: Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ Gaar hen / oc siger Johanni igen/det som i see oc høre/De Blinde see/oc de Halte gaa/ De Spedalske rensis/oc de Døffue høre/de døde staa op / Oc Euangelium predickis faar de fattige. Oc salig er den/ som icke forarger sig paa Mig.

Malach,3.

Der de ginge bort/begynte Jhesus at tale til Folcket om Johanne/Huad ere i gongne hen vd i Ørcken at see: Vilde i see it Rør/som Været bleff bort oc igen: Eller huad ere i vdgongne at see: Vilde i see it Menniske i bløde Klæder: See/de som bære bløde Klæder / ere i Kongers Hwss. Eller huad ere i hen vdgongne at see: Vilde i see en Prophete: Ja ieg siger eder/Hand er oc mere/end en Prophete. Thi hand er den/som staar screffuit om/See/ieg sender min Engil faar Dig/som skal berede din vey faar dig. ✳

Lucæ 16. (Den Minste) Det er Christus Matthæi 17. Marci 9. Malach. 4. Lucæ 7.

Sandelige siger ieg eder/Blant alle dem/som ere fødde aff Quinder / er der ingen større opkommen/ end den Døbere Johannes. Men den/som er den Minste i Himmeriges rige/er Større end hand. Men fra den Døberis Johannis dage/ indtil nu / lider Himmeriges rige vold/oc de som gøre vold/rycke det til sig. Thi alle Propheter oc Lowen spaade indtil Johannem. Oc der som i ville anamme det/Hand er Elias/som skal komme. Huo som haffuer øern at høre met/hand høre.

Huem skal ieg ligne denne Slect ved: Hun er lig de Børn / som side paa Torffuit oc robe til deris Stalbrødre/ oc sige/Wi pibede faar eder/ Oc i vilde icke dantze. Wi klagede oss ynckelige faar eder/Oc i vilde icke græde. Johannes er kommen/oc huercken oed eller drack / Oc de sige/ Hand haffuer Dieffuelen. Menniskens Søn er kommen / æder oc dricker / Oc de sige/ See/Huilcken Fraatzere er det Menniske/oc en Vindranckere / Tolderis oc Synderis Stalbroder: Oc Visdommen maa lade gøre sig retferdig/ aff hendis Børn.

Lucæ 10.

Da begynte hand at straffe de Stæder/ som hans Gerninger vaare mest giorde vdi / oc de haffde dog icke forbedret dem. Ve dig Chorasim/ Ve dig Bethsaida/Haffde saadanne Gerninger verit giorde i Tyro oc Sidon/som ere giorde hoss eder / da haffde de lenge siden bedret sig i Secke oc i Aske. Dog siger ieg eder / Det skal gaa lideligere til met Tyro oc Sidon paa den yderste Dom/end met eder. Oc du Capernaum/du som est ophøyet til Himmelen / Du skalt stødis ned hen vnder i Helffuede. Thi der som de Gerninger haffde verit giorde i Sodoma/som ere giorde hoss dig/ da stode hand end paa denne dag. Dog siger Jeg eder / Det skal gaa lideligere til met de Sodomiters Land paa den yderste Dom / end met dig.

Lucæ 10. Iohan. 1.

Paa den samme tid/suarede Jhesus/oc sagde/ Jeg priser dig Fader/oc HERRE offuer Himmelē oc Jorden/At du haffuer skiult dette faar de Vise oc Kloge/ oc obenbaret det faar de vmyndige. Ja Fader/Thi det vaar saa behageligt faar dig. Alle ting ere mig offuergiffne aff min Fader. **Oc ingen kender Sønnen/vden allene Faderen / Oc ingen kender Faderen/vden allene Sønnen/ oc den som Sønnen vil det obenbare.**

Kōmer hid til mig alle i som arbeyde oc ere besuarede/Jeg vil verquege eder. Tager mit Aag paa eder/oc lærer aff mig/ Thi ieg er sactmodig/ oc ydmig aff hiertet/ Saa skulle i finde Huile for eders hierte. Thi mit Aag er lideligt/ oc min Byrde er læt. ✳

XII.

Marci 2. Lucæ 6.

PAa den tid / gick Jhesus gennem Sæden om Sabbathen / oc hans Disciple hungrede/oc begynte at plocke Ax aff/ oc ode. Der Phariseerne saae det/ sagde de til hannem/ See / Dine Disciple gøre det som icke sømmer sig at gøre om Sabbathen.

1. Regum 21.

Hand sagde til dem / Haffue i icke leest / huad Dauid giorde / der hand oc de som vaare met hannem/hungrede: Huorledis hand gick ind i Guds Hwss/

oc oed

oc oed de Skuebrød/huilcke som hannem dog icke burde at æde/ oc ey dem som vaare met han-
nem/Men alene Presterne. Eller haffue i icke læst i Lowen/ Huorledis Presterne bryde Sab-
bathen i Templen om Sabbathen/oc ere dog vden skyld: Jeg siger eder/At den er her/ som oc
er større end Templen. Men der som i viste/ huad det er (**Jeg haffuer behagelighed til** Oseę 6.
Miskundhed/oc icke til Offer) da haffde i icke fordømt de wskyldige. Menniskens Søn
er en HERRE oc saa offuer Sabbathen.

Oc hand gick der fra lenger frem/oc kom i deris Schole. Oc see/der vaar it Menniske/som Marci 3. Lucæ 6.
haffde en vissen haand/Oc de spurde hannem at/oc sagde/Er det oc ræt/ at helbrede om Sab-
bathen: At de kunde faa nogen sag met hannem. Hand sagde til dem/Huo er blant eder/ som
haffuer it Faar/oc det falder i en Graff faar hannem om Sabbathen/ som icke tager oc løffter
det op: Huor meget bedre er nu it Menniske/end it Faar: Der faare maa mand vel gøre gaat
om Sabbathen. Da sagde hand til Menniskit/Vdreck din haand/oc hand racte hende vd/ Oc
hun bleff helbrede faar hannem/lige som den anden.

Da ginge Phariseerne hen vd/oc hulde it Raad offuer hannem / huorledis de kunde øde-
legge hannem. Men der Jhesus merckte det/ gick hand der fra/ Oc der fulde meget Folck effter Marci 3.
hannem/Oc hand helbredede dem alle/oc truede dem/ at de skulde icke tale om hannem. Paa
det/at det skulde fuldkommis/som er talet ved Propheten Esaiam/som siger/ **See / Det er** Esaiæ 42.
min Tienere / som ieg haffuer vduald / Oc min elskelige / i huilken min Siel
haffuer behagelighed. Jeg wil legge min Aand paa hannem/ Oc hand skal forkynde Hed-
ningene Dommen. Hand skal icke trette oc ey robe / oc mand skal icke høre hans rob paa Ga-
derne. Hand skal icke sønderbryde det knusede Røer / oc ey vdsløcke den rygende hør/ før end
hand vdfører Dommen til seyer/ Oc Hedningene skulle haabis paa hans Naffn.

Da bleff der en Besætført til hannem /som vaar Blind oc Dum/ Oc hand helbredede
hannem/Saa/at den Blinde oc Dumme/ baade talede oc saa. Oc alt folcket forfærdedis / oc Lucæ 11.
sagde/Er icke denne Dauids Søn: Men der Phariseerne det hørde/sagde de / Hand driffuer
Dieffle icke anderledis vd/end ved Beelzebub/den Diefflenis Øffuerste.

Da merckte Jhesus deris tancker/oc sagde til dem/Huert Rige som bliffuer vsamdrectigt
indbyrdes/det bliffuer øde. Oc huer Stad eller Huss/ som bliffuer wsamdrectigt indbyrdes/
kand icke bliffue bestandigt. Er det da saa/at den ene Satan vddriffuer den anden / da er hand
wens met sig selff/ Huorledis kand da hans Rige bliffue bestandigt : Oc om ieg vddriffuer
Dieffle ved Beelzebub/ Ved huem driffue eders Børn dem vd : Der faare skulle de vere eders
Dommere. Men der som ieg vddriffuer Dieffle ved Guds Aand / Da er io Guds Rige kom-
met til eder.

Eller/huorledis kand nogen gaa ind i en sterckis huss/oc røffue hannem hans boskaff fra/
Vden saa er/at hand tilforn binder den Stercke/ oc siden berøffuer hannem hans Huss: Huo
som icke er met mig/ hand er mod mig / Oc huo icke samler met mig/Hand adsprer. Der faa-
re siger ieg eder/Al synd oc bespaattelse skal forladis Mēnisken/Men bespaattelsen mod Aan-
den/skal icke forladis Menisken. Oc huo som taler noget mod Menniskens Søn/det skal for-
ladis hannem. Men huo som taler noget mod den hellig Aand/ hannem skal det icke forladis/
huercken i denne oc ey heller i hin Verden.

Setter enten it gaat Træ/saa bliffuer Fructen god/Eller setter it raadet Træ/ saa bliffuer Lucæ 12.
Fructen raaden. Thi mand kender Træed paa Fructen. J Øgle slect/ huorledis kunde i tale
gaat/efterdi i ere onde: Huad som hiertet er fult aff / der aff løber Munden offuer. It gaat
Menniske/bær gaat frem/aff sit hiertis gode ligende fæ/ Oc it ont Menniske/bær ont frem/aff
sit onde ligende fæ. Men ieg siger eder / At Mennisken skulle gøre regenskaff paa den yderste
Dom/for huert wnytteligt ord/ som de haffue talet. Aff dine ord skalt du bliffue retferdig/ Oc
aff dine ord skalt du fordømmis.

Da suarede nogle blant de Scrifftkloge oc Phariseer/ oc sagde/ Mestere/ Wi vilde gerne
see it Tegen aff dig. Hand suarede oc sagde til dem/Den onde oc horactige Slect/søger effter Marci 8.
it Tegen/Oc hende skal inted Tegen giffuis/Vden Jone Prophetis Tegen. Thi at lige som Lucæ 11.
Jonas vaar tre dage oc tre netter i Hualfiskens bug/ Saa skal Menniskens Søn vere tre dage Iohan. 2.
oc tre netter mit i Jorden. De Folck aff Niniue skulle opstaa paa den yderste Dom / met denne Ionæ 3.
Slect/oc skulle fordømme hende/ Thi de bedrede dem effter Jone predicken/ Oc see/her er mere
end Jonas. Dronningen aff synden skal opstaa/paa den yderste Dom/met denne Slect/oc skal 3. Reg. 10.
fordømme hende/ Thi hun kom aff iordens ende/at høre Salomonis visdom. Oc see/ Her er
mere end Salomon.

Naar den wrene Aand er vdfaren aff Mennisken/da vandrer hand gennem tørre Stæder/ Luc. 11.
søger huile/oc finder hende icke. Saa siger hand da/ Jeg vil vende om igen til mit Huss/ som

ieg gick vdaff. Oc naar hand kommer / da finder hand det ledigt / feyet oc prydet. Saa gaar hand hen/oc tager siu andre Aander til sig / som ere verre / end hand er selff. Oc naar som de komme der ind/da bo de der/Oc det bliffuer siden verre met det samme Menniske/end det vaar føre. Saa skal det oc gaa denne onde Slect.

Marci 3.
Lucæ 8.

Som hand end nu saa talede til Folcket/See/da stode hans Moder oc hans Brødre vden faare/oc vilde tale met hannem. Da sagde der en til hannem/ See/ Din Moder oc dine Brødre staa vden faare/oc ville tale met dig. Hand suarede/oc sagde til den/ som gaff hannem det tilkende/ Huo er min Moder: oc huilcke ere mine Brødre: Oc hand racte haanden vd offuer sine Disciple/oc sagde/See der/ det er min Moder oc mine Brødre. Thi huo som gør min Faders vilie i Himmelen/den samme er min Broder/Søster oc Moder.

XIII.

Marci 4.
Lucæ 8.

DEn samme dag gick Jhesus aff Husit/ oc sette sig hoss Haffuet. Oc der forsamledis meget Folck til hannem / saa at hand gick i Skibet / oc sad / Oc alt Folcket stod paa bredden. Oc hand talede til dem i mange maade ved Lignelser/oc sagde/See/der gick en Sæmand vd at saa. Oc i det hand saade/falt noget hoss Veyen/ Oc Fule komme oc ode det op. Noget falt paa stengrud/ der som det haffde icke megen Jord/oc voxte snart op / fordi at det haffde icke dyb iord. Men der Solen gick op/visnede det/ oc for det haffde icke Roed / bleff det tiurt. Noget falt blant Torne/oc tornene voxte op/oc qualde det. Noget falt i god Jord/oc bar fruct/Noget hundrede folt/noget trysindstiue folt/noget trediue folt. Huo som haffuer Øern at høre met/ hand høre.

Marci 4.
Lucæ 8.
Matth. 25.
Esaiæ 6.
Iohan. 12.

Oc Disciplene ginge til hannem/oc sagde/Hui taler du til dem ved Lignilser: Hand suarede/oc sagde/Det er eder giffuit/at mercke Himmerigis Hemmelighed/ Men disse er det icke giffuit. Thi huo som haffuer/hannem skal giffuis/at hand skal haffue nock/Men huo som icke haffuer/Hannem skal oc tagis fra/det hand haffuer. Der fore taler ieg til dem ved Lignilser/ Thi de see icke/met seendis Øyen/oc høre icke met hørendis Øern / thi de forstaa det icke. Oc i dem skal Esaie spaadom fuldkommis / som siger / J skulle høre met Øerne/ oc skulle det icke forstaa/ oc met seendis øyen skulle i see / oc skulle det icke mercke. Thi dette Folckis Hierte er forherdet/oc deris øern høre ilde/oc deris øyen blunde / At de skulle icke see en gong met deris øyen/Oc høre met øerne/oc forstaa met Hiertet / oc omuende dem / at ieg motte hielpe dem.

Lucæ 10.

Men salige ere eders Øyen/ at de see/ oc eders øern / at de høre. Sandelige siger ieg eder/ Mange Propheter oc Retferdige begerede at see/det i see/oc saae det icke/ Oc at høre/ det i høre/oc hørde det icke.

Lucæ 10.

Saa høre nu i denne Lignilse om den Sæmand. Naar nogen hører Ordet om Riget / oc forstaar det icke/Da kommer den Onde/oc riffuer bort/det som er saat i hans Hierte / Oc det er den/som er saat hoss Veyen. Men det som er saat paa Stengrud/ er den/ Naar som nogen hører Ordet / oc anammer det snart met glæde. Oc hand haffuer icke roed i sig / Men hand bliffuer ved til en tid. Naar som modgang oc forfølgelse begyndis for Ordens skyld / Da forarger hand sig snart. Men det som er saat blant Torne/er den / Naar som nogen hører Ordet/ Oc denne Verdens omhyggelighed / oc Rigdoms besuigelse / quel Ordet / oc gør icke fruct. Men det som er saat i god Jord/er den/Naar som nogen hører Ordet / oc forstaar det / oc gør end ocsaa fruct / Oc noget bær hundrede folt / noget trysinds tiue folt / noget trediue folt.

Hand lagde dem en anden Lignelse faare/oc sagde: Himmerigis rige lignis ved it Menniske / som saade god Sæd i sin Ager. Oc der Folckene soffue / kom hans Fiende / oc saade Klinte blant Hueden/oc gick bort. Der Sæden voxte nu / oc bar Fruct / Da syntes ocsaa Klinten. Da ginge Tienerne til Hosbonden/oc sagde / Herre / Saade du icke god Sæd i din Ager: Huor aff haffuer hand da Klinten: Hand sagde til dem/ Det haffuer Fienden giort. Da sagde Tienerne/Vilt du da/ at wi skulle gaa bort/ oc luge dem aff: Hand sagde / Ney/ Paa det i skulle icke til lige røcke Hueden op met/ der som i luge Klinten aff. Lader dem baade voxe tilsammen/indtil Høsten. Oc naar det er tid at høste/vil ieg sige til Høstfolcket / Sancker først Klinten tilsammen / oc binder dem vdi Knippe / at mand kand opbrende dem / Men samler mig Hueden ind i min Lade.

Marci 4.
Lucæ 13.

Hand lagde dem en anden Lignilse faare / oc sagde / Himmerigis rige lignis ved it Seneps korn/ som it Menniske tog/ oc saade i sin Ager/ huilcket er minst blant al Sæd/Men naar

naar det voxer op/da er det størst blant Kaalen/oc bliffuer it Træ/at Fulene vnder Himme-len komme/oc bo blant grenene der paa.

Hand sagde dem en anden Lignelse. Himmerigis rige lignis ved en Surdey/huilcken en Quinde tog/oc blandede hannem i tre skepper Meel/indtil det bleff aldelis sured igennem.

Gene. 18.

Jhesus talede dette altsammen til Folcket ved Lignelser/oc vden Lignelser talede hand inted til dem. At det skulde fuldkommes/som er sagd ved Propheten/som siger/Jeg vil oplade min mund i Lignelser/oc vdsige Hemmelige ting fra Verdens begyndelse.

Psalm. 78.

Da forlod Jhesus Folcket fra sig/oc kom hiem. Oc hans Disciple ginge til hannem/oc sagde/Forklare oss den Lignelse om Klinten paa ageren. Hand suarede/oc sagde til dem/Det er Menniskens Søn/som saar god Sæd. Ageren er Verden. Den gode Sæd/ere Rigens børn. Klinten ere ondskaffs Børn. Fienden som dem saade/er Dieffuelen. Høsten/er Verdens ende. Høst folcket/ere Englene. Lige som mand luger nu Klinten aff/oc opbrender met Ild/Saa skal det oc ske i dēne Verdens ende. Menniskens Søn skal vdsende sine Engle/Oc de skul-le sancke aff hans Rige alle Forargelser/oc dem som gøre wret/Oc skulle kaste dem i Ild onen/Der skal vere graad oc tendgnidsel. Da skulle de Retferdige skinne/som Solen i deris Faders Rige. Huo som haffuer øern at høre met/hand høre.

Atter lignis Himmerigis rige ved it Ligende fæ som er skiult i en Ager/huilket it Men-niske fant/oc skiulte det/oc gick hen for glæde/som hand haffde der aff/oc solde alt det hand haffde/oc købte den Ager.

Atter lignis Himmerigis rige ved en Kiøbmand/som søgte effter gode Perler. Oc der hand fant en kaastelig Perle/gick hand bort/oc solde alt det hand haffde/oc købte den samme.

Atter er Himmerigis rige lige som it Garn/som kastis i Haffuit/met huilket mand tager allehonde slag. Oc naar det er fult/da drage de det op paa bredden/side oc sancke de gode tilsam-men i it Kar/Men de raadne kaste de bort. Lige saa skal det oc gaa til i Verdens ende/Engle-ne skulle vdgaa/oc skillie de Onde fra de Retferdige/oc skulle kaste dem i Ild onen/Der skal vere graad oc tendgnidsel.

Oc Jhesus sagde til dem/Forstode i dette altsammen? De sagde/Ja HERRE. Da sagde hand/Der faare/huer Scrifftklaag lerd til Himmerigis rige/er lig som en Hosbonde/der bær frem/aff sit ligende fæ/Nyt oc Gammelt.

(Nyt) Det er Euangelium. Gammelt/det er Louen.

Oc det begaff sig/der Jhesus haffde giort ende paa disse lignilser/Gick hand der fra/oc kom i sit Federne Land/oc lerde dem i deris Scholer/saa at de oc forundrede dem/oc sagde/Hueden haffuer denne saadan Visdom oc vnderlige Gerninger? Er hand icke en Tømmer-mands søn? Heder icke hans Moder Maria? Oc hans brødre/Jacob oc Joses/oc Simon/oc Judas/oc hans Søstere ere de icke alle hoss oss? Hueden haffuer hand da dette altsammen? Oc de forargede dem paa hannem. Men Jhesus sagde til dem/**En Prophete actis in-gen sted mindre/end i sit Federne Land/oc i sit Huss.** Oc hand giorde der icke man-ge Tegen/For deris vantro skyld.

Marci 6. Lucæ 4.

Iohan. 4.

XIIII.

PAa den tid/kom røctet om Jesu for Herodes en aff de fire Førster/Oc hand sag-de til sine Tienere/Denne er den Døbere Johannes. Hand er opstanden fra de døde/der faare gør hand saadane vnderlige Gerninger. Thi Herodes haffde grebet Johannem/bundet oc lagd hannem i fengsel/for Herodias/sin broders Philippi hustruis skyld. Thi Johannes sagde til hannem/Det er icke ræt/at du haffuer hende. Oc han haffde gerne slaget hannem ihiel/men hand frøctede sig for Folcket/Thi de hulde hannem for en Prophete.

Marci 6. Lucæ 3. 9.

Men der Herodes holt sin Aars dag/da dantzede Herodias daatter faar dem. Det behage-de Herodes vel/Der faare loffuede hand hende met en Eed/at hand vilde giffue hende/huad hun begærede. Oc som hun vaar tilforn vnderuist aff sin Moder/sagde hun/Giff mig hid Johannis den Døberis Hoffuit paa it Fad. Oc Kongen bleff bedrøffuit/Dog for den Eed/oc for deris skyld/som sade met hannem til Bordz/befol hand at giffue hende det. Oc hand sende hen/oc halsshug Johannes i fengzelet. Oc hans Hoffuit bleff baaret frem i it Fad/oc giffuet Pigen/oc hun bar det til sin Moder. Da komme hans Disciple/oc toge hans Legeme/oc iordede det/Oc de komme oc forkyndede Jhesu det.

Der Jhesus det hørde/vigede hand der fra vdi it Skib til en ørck alene. Oc der Folcket det hørde/fulde de hannem effter til fodz aff Stæderne. Oc Jhesus gick frem/oc saa det megle Folck/oc hand ynckedis offuer dem/oc helbredede deris Siuge.

Om afftenen ginge hans Diſciple til hannem/oc ſagde/Dette er en Ørck / oc natten gaar paa/Lad Folcket fra dig/ at de kunde gaa hen i Byerne / oc købe dem Mad. Jheſus ſagde til dem/Det gørſſ icke behoff/at de gaa bort/Giffue i dem at æde. De ſagde / Wi haffue her inted/vden fem Brød oc tho Fiſke. Oc hand ſagde / Henter mig dem hid. Oc hand bad Folcket ſette ſig ned paa Greſſet. Oc tog de fem Brød/oc de tho Fiſke/ ſaa op i Himmelen/oc tackede/ oc brød dem/oc fick ſine Diſciple Brødene/oc Diſciplene gaffue Folcket dem. Oc de ode alle/oc bleffue mette/Oc de toge op det der bleff offuer aff det ſom leffnedis/tolff Kurffue fulde. Men de ſom haffde ædet/vaare ved fem tuſinde Mend/ vden Quinder oc Børn.

Marci 6. Lucæ 9. Iohan. 6.

Oc ſtray kom Jheſus ſine Diſciple til/at de ginge i Skibet/ oc fore offuer faare hannem/ Indtil hand fick ladet Folcket fra ſig. Oc der hand haffde ladet Folcket fra ſig/gick hand alene op paa it Bierg at bede. Oc om afftenen vaar hand der alene. Oc Skibet vaar da allerede mit i Haffuet/oc leed nød aff Bølgerne/Thi Været vaar dem emod. Oc paa den fierde Vect om natten / kom Jheſus til dem / oc gick paa Haffuet. Oc der Diſciplene ſaae hannem gaa paa Haffuet/bleffue de forferdede/oc ſagde / Det er it Spøgelſe / oc de robte aff redzel. Da talede Jheſus ſtray met dem/oc ſagde / **Verer ved it frit mod/ det er Jeg/ Frøcter inted.**

Marci 6. Iohan. 6.

Peder ſuarede hannem/oc ſagde/HERRE/ Eſt det du / da biud mig komme til dig paa Vandet. Oc hand ſagde/Kom hid/ Oc Peder traadde aff Skibet / oc gick paa Vandet/at hand ſkulde komme til Jheſum. Oc hand ſaa it ſterckt Væder / da bleff hand forferdet / oc begynte at ſiuncke/robte/oc ſagde/HERRE/ hielp mig. Jheſus vdracte ſtray ſin haand / oc tog fat paa hannem/oc ſagde til hannem/O Du lidet Troendis/ hui tuilde du? Oc de ginge ind i Skibet/oc Været ſtilledis/Men de ſom vaare i Skibet/ komme oc fulde ned for hannem/ oc ſagde/Du eſt ſandelige Guds Søn.

Oc de fore hen offuer/oc komme til Genezareth land. Oc der Folcket paa ſamme Sted bleffue hannem var/ſende de vd i det gantſke Land trint omkring / oc førde alle ſom ſiuge vaare/ til hannem/oc bade hannem/at de maatte ekon røre ved Sømmen paa hans Klæder. Oc alle / de ſom rørde der ved/bleffue helbrede.

XV.

DA komme de Scrifftkloge oc Phariſeer aff Jeruſalem til hannem / oc ſagde/Hui offuertræde dine Diſciple de eldſtis Skick? De to icke deris hender/ naar de æde Brød. Hand ſuarede / oc ſagde til dem / Hui offuertræde i da Guds Bud/for eders Skickes ſkyld? Gud haffuer budet/Du ſkalt ære Fader oc Moder. Oc huo ſom bander fader oc moder/hand ſkal wiſſelige dø. Men i lære/Huo ſom ſiger til Fader eller til Moder(der ſom ieg offrer det/da er det dig meget nytteligere)hand gør vel/Oc der met ſkeer det/at ingē ærer ſin Fader eller ſin Moder mere/Oc der met haffue i til inted giort Guds Bud for eders Skickis ſkyld. J Øyenſkalcke/Eſaias ſpaade vel om eder/oc ſagde/ **Dette Folck holder ſig til mig met ſin Mund / oc ærer mig met ſine Læbe / Men deris Hierte er longt fra mig/** De tiene mig forgeffuis / den ſtund de lære ſaadan Lerdom / ſom ere icke vden menniſkens Bud.

Marci 7. Exodi 20. Leuit. 19. Deut. 5. Eſaiæ. 29.

Oc hand kallede Folcket til ſig/ oc ſagde til dem / Hører til oc forſtaar. Det ſom indgaar i munden/beſmitter icke Menniſken/ Men huad ſom vdgaar aff munden/ det beſmitter Menniſken. Da ginge hans Diſciple til hannem / oc ſagde/Vedſt du oc/at Phariſeerne forargede dem der de hørde det Ord? Hand ſuarede/oc ſagde/ **Al plantelſe / ſom min Himmilſke Fader icke planter/den ſkal opryckis.** Lader dem fare/ De ere Blinde / oc Blindis ledere. Naar en Blind leder den anden/ da falde de baade i Graffuen.

Lucæ 6. Marci 7.

Da ſuarede Peder / oc ſagde til hannem/ Vdleg oſſ denne Lignelſe? Oc Jheſus ſagde til dem/Ere i da end nu ocſaa wforſtandige? Forſtaa i icke end nu? At alt det ſom indgaar i munden/det gaar i Bugen/oc bliffuer vdkaſt ved den naturlige gong. Men det ſom gaar vdaff Munden/det kommer aff hiertet/ oc det beſmitter Menniſken. Thi aff hiertet komme onde Tancker/Mord/Hoer/Skørleffnit/Tiffueri / falſke Vidneſbyrd / Beſpaattelſe. Diſſe ere de ting/ſom beſmitte Menniſken. Men at æde met wtoene hender/det beſmitter icke Menniſken.

Oc Jheſus gick der vd fra/Oc drog bort i Tyri oc Sidons egn. Oc ſee/en Cananeiſk Quinde gick aff den ſamme egn/oc robte effter hannem/oc ſagde/ Ah HERRE / du Dauids ſøn/ forbarme dig offuer mig/Min Daatter plagis ilde aff Dieffuelen. Oc hand ſuarede hende icke it Ord. Da traadde hans Diſciple til hannem/bade hānem oc ſagde/Skil dig dog aff met hende/thi

Marci 7.

de/thi hun rober effter oss. Hand suarede/oc sagde/ Jeg er icke vdsent/ vden aleneste til de fortabte Faar/ aff Jsraelss Huss. Da kom hun/oc falt ned faar hannem/oc sagde/HERRE/ hielp mig. Hand suarede/oc sagde/Det er icke smuckt/at mand tager Brødet fra Børnene/ oc kaster det faar Hunde. Hun sagde/Ja HERRE/Smaahundene æde dog aff de smuler som falde aff deris Herris Bord. Da suarede Jhesus/oc sagde til hende/ O Quinde/ Din Tro er stor/Dig skee som du vilt. Oc hendis Daatter bleff karsk i samme stund. *

Oc Jhesus gick der fra lenger frem/oc kom til det Galileiske Haff/oc gick op paa it Bierg/ oc sette sig der. Oc der kom meget Folck til hannem/de haffde met dem Halte/ Blinde/Dumme/ Krøblinge/oc mange andre/oc kaste dem faar Jhesu føder / oc hand helbredede dem / At Folcket forundrede sig/der de saae/at de Dumme talede/Krøblinge vaare helbrede/Halte ginge/Blinde saae/Oc de prisede Jsraelss Gud.

Marci 8.

Oc Jhesus kallede sine Disciple til sig/oc sagde/Mig ynckis offuer Folcket/Thi de haffue nu vel tøffuit hoss mig i tre dage/oc haffue inted at æde/ Oc ieg vil icke lade dem fra mig/ før end de faa mad/Paa det de skulle icke vansmectis paa veyen. Da sagde hans Disciple til hannem/Huor skulle wi tage saa meget Brød i Ørcken/ at wi mette saa meget Folck? Oc Jhesus sagde til dem/Huor mange Brød haffue i? De sagde/siw/oc faa smaafiske. Oc hand bad folket sette sig ned paa iorden. Saa tog hand de siw Brød/oc Fiskene/tackede/ brød dem / oc fick sine Disciple dem / Oc Disciplene gaffue Folcket dem. Oc de ode alle/ oc bleffue mette / Oc de toge siw Kurffue fulde op / aff det som vaar leffnet. Oc de som haffde ædet/vaare fire tusinde Mend/foruden Quinder oc Børn. Oc der hand haffde ladet Folcket fra sig/gick hand vdi it Skib/ oc kom til Magdala Egn.

Marci 8.

XVI.

DA ginge Phariseerne oc Saduceerne til hannem / de fristede hannem / oc begærede/At hand skulde lade dem see it Tegen aff Himmelen. Hand suarede oc sagde/Om afftenen sige i / Det bliffuer en skøn dag/thi Himmelen er rød. Oc om morgenen sige i / Det bliffuer storm i dag / thi Himmelen er rød oc mørck. J Oyenskalcke/Himmelens skickelse kunde i dømme / kunde i da icke ocsaa dømme denne tids Tegen? Denne Onde oc hore art begerer it Tegen/ oc hende skal inted tegen giffuis/vden Jone Prophetis tegen. Oc hand forlod dem/ oc gick bort.

Marci 8.
Supra 12.
Lucæ 11. 12
Iohan. 2.

Oc der hans Disciple vaare farne hen offuer/haffde de glemt/ at tage Brød met dem. Oc Jhesus sagde til dem/Seer til/ oc tager eder vare for Phariseernis oc Saduceernis Surdey. Da tenckte de ved dem selff/ oc sagde/Det bliffuer det/at wi toge icke Brød met oss. Der Jhesus det fornam/sagde hand til dem / J lidet Troendis / hui bekumre i eder dog / for i toge icke Brød met eder? Forstaa i icke end nu? Komme i icke ihw de fem Brød / blant de fem tusinde/ oc huor mange Kurffue i toge da op? Jcke heller de siw Brød / blant de fire tusinde / oc huor mange Kurffue i toge da op? Hui forstaa i da icke/at ieg siger eder icke om Brød/naar ieg siger/ Tager eder vare for Phariseernis oc Saduceernis Surdey? Da forstode de / at hand haffde icke sagd / at de skulde vocte dem for Brødens Surdey/men for Phariseernis oc Saduceernis Lerdom.

Marci 8.
Lucæ 12.

Da kom Jhesus til Cesarea Philippi stads egn/oc spurde sine Disciple at/oc sagde/Huem sige Folcket/Menniskens Søn at vere? De sagde/ Nogle sige / at du est den Døbere Johannes/De andre/du est Elias/Nogle/du est Jeremias/eller en aff Propheterne. Hand sagde til dem/Huem sige da i/ mig at vere? Da suarede Simon Petrus/oc sagde/ Du est Christus den leffuende Guds Søn. Jhesus suarede/oc sagde til hannem/Salig est du Simon Jonas søn/ Thi kød oc blod haffuer icke obenbaret dig det/ Men min Fader i Himmelen. Oc ieg siger dig ocsaa / Du est Petrus / oc paa denne Klippe vil ieg bygge min menighed / Oc Helffuedis Porte skulle icke faa mact offuer hende. Oc ieg vil giffue dig Himmerigis nøgle/Alt huad som du binder paa Jorden/Det skal oc vere bundet i Himmelen/Oc alt huad som du løser paa Jorden/det skal oc vere løsd i Himmelen. Da forbød hand sine Disciple / at de skulde ingen sige/ at hand vaar Jhesus/ den Christus.

Matth. 18.
Marci 8.
Lucæ 9. 18.

Fra den tid/begynte Jhesus/at giffue sine Disciple til kende/Huorlunde hand skulde gaa til Jerusalem / oc lide meget / aff de Eldste oc ypperste Prester oc Scrifftkloge / oc slass ihiel/ oc opstaa tredie dag. Oc Peder tog hannem til sig/oc straffede hannem oc sagde/HERRE/ Spar dig selff/Det skee dig ingelunde. Men hand vende sig om / oc sagde til Peder/Vige fra mig Satan/Du est mig til forargelse/thi du acter icke huad Gud hører til / men det som menniskeligt er,

Da sagde Jhesus til sine Disciple/Vil nogen efterfølge mig / hand skal forsage sig selff/ oc tage sit Kaarss paa sig/oc følge Mig. Thi huo som vil beholde sit Liff / hand skal miste det. Men huo som mister sit Liff/ for min skyld/Hand skal finde det. Huad hielper det Mennisken/om hand vinder den gantske Verden/Oc toge dog skade paa sin Siel: Eller huad kand it Menniske giffue/som hand kand igen løse sin Siel met: Thi det skal io ske / at Menniskens Søn skal komme i sin Faders Herlighed / met sine Engle / Oc da skal hand betale huer effter sine gerninger. Sandelige siger ieg eder/Her staa nogle/ som icke skulle smage døden / før end de see Menniskens Søn komme i sit Rige.

Supra 10.
Marci 8.
Lucæ 9.
Iohan. 12.

XVII.

DEr sey dage der effter/tog Jhesus Peder oc Jacob/ oc hans Broder Johannem til sig / oc førde dem offuer en side op paa it høyt Bierg / oc bleff forklaret faar dem. Oc hans ansicte skinde som Solen/oc hans Klæder bleffue huide som it Liuss. Oc see / da obenbaredis Mose oc Elias faar dem / de talede met hannem. Da suarede Peder/oc sagde til Jhesum/HERRE/Her er gaat at vere/ Vilt du/da ville wi gøre tre Bolige/ Dig en/Mose en/oc Elias en. Der hand end saa talede/see/da offuerskuggede en klar Sky dem. Oc see/ en røst aff skyen sagde/ **Denne er min elskelige Søn / i huilcken ieg haffuer behagelighed / hannem skulle i høre.**

Marci 9.
Lucæ 9.

Der Disciplene hørde det/fulde de ned paa deris Ansicte/oc bleffue saare forferdede. Men Jhesus traadde frem til dem/rørde ved dem/oc sagde/Staar op/ oc frøcter inted. Men der de opløffte deris øyen/ saae de ingen / vden Jhesum alene. Oc der de ginge ned aff Bierget / bød Jhesus dem/oc sagde/J skulle ingen sige denne Syn/ før end Menniskens Søn er opstanden fra de Døde.*

Oc hans Disciple spurde hannem at/oc sagde/ Huad sige da de Scrifftkloge / Elias skal tilforn komme: Jhesus suarede/oc sagde til dem/Elias skal io tilforn komme/oc skicke alting til rette. Dog siger ieg eder/Elias er allerede kommen / Oc de kende hannem icke / men giorde mod hannem/huad de vilde/Saa skal ocsaa Menniskens Søn lide aff dem / Da forstode Disciplene/at hand haffde talet til dem/om den Døbere Johanne.

Oc der de komme til Folcket / gick it Menniske til hannem / oc falt hannem til fode/oc sagde / HERRE/ forbarme dig offuer min Søn/Thi hand er Maanesiug / oc haffuer en suar pine/Hand falder offte i Ild/oc offte i Vand/Oc ieg ledde hannem til dine Disciple/oc de kunde icke hielpe hannem. Jhesus suarede/ oc sagde/ O du vantro oc vanartige Slect/ Huor lenge skal ieg vere hoss eder: Huor lenge skal ieg lide eder: Leder mig hannem hid. Oc Jhesus truede hannem / Oc Diffuelen foer vd aff hannem / Oc Drengen bleff karsk i den samme stund.

Marci 9.
Lucæ 9.

Da ginge hans Disciple til hannem serdelis/oc sagde/Hui kunde wi icke vddriffue hannem: Jhesus suarede/oc sagde til dem / For eders Vantro skyld. Thi sandelige siger ieg eder/ Der som i haffue troen/som it Seneps korn/ da mue i sige til dette Bierg / Flyt dig her fra der hen/Saa skal det flytte sig/ Oc eder skal inted vere vmueligt. Men denne Art far icke vd/ vden met bøn oc faste.

Lucæ 17.

Der de haffde deris omgengelse i Galilea/sagde Jhesus til dem/ Det skal ske / At Menniskens Søn skal antuordis i Menniskens hender/oc de skulle sla hannem ihiel / oc hand skal opstaa den tredie dag. Oc de bleffue saare bedrøffuede.

Marci 9.
Lucæ 9.

Der de komme nu til Capernaum/ginge de til Peder som toge Skat op/oc sagde/Pleyer icke eders Mestere at giffue Skat: Hand sagde / Ja. Oc der hand kom hiem / da kom Jhesus hannem tilforn/oc sagde / Huad tyckes dig Simon / Aff huem tage de Konger paa Jorden told eller skat: aff deris Børn/eller aff Fremmede: Da sagde Peder til hannem/Aff de Fremmede. Jhesus sagde til hannem / Da ere Børnene fri. Men paa det wi skulle icke forarge dem/da gack hen til Haffuet/oc kast krogen/ Oc tag den første Fisk/ som kommer op/ oc naar du lader hans mund op/skalt du finde en Stater / Tag den samme / oc giff hannem faar mig oc dig.

(Stater) Er it lod/naar det er sølff/da gør det en halff gyldene.

XVIII.

Paa

PAa den samme stund/ginge Disciplene til Jhesum/ oc sagde/ Huo er dog den Største i Himmerigis rige: Jhesus kallede it Barn til sig / oc stickede det mit blant dem/oc sagde/Sandelige siger ieg eder/Uden saa er / at i omuende eder oc bliffue som Børn/da komme i icke i Himmerigis rige. Huo som sig nu selff fornedrer/som dette Barn/hand er den største i Himmerigis rige. Oc huo som anammer saadant it Barn/ i mit Naffn / hand anammer mig. Men huo som forarger en aff disse Ringiste/som tro paa mig/ Hannem vaare det bedre / at der hengdis en Mølle sten om hans halss/oc hand bleffue senckt i Haffuit/som det er dybest.

Marci 9. Lucæ 9. Marci 9. Lucæ 17.

Ve Verden/for forargelse skyld. Der skal io forargelse komme/ Dog ve det Menniske/ved huilket forargelse kommer. Der som din Haand eller din Fod forarger dig / da hug hannem aff/ oc kast hannem fra dig. Det er dig bedre / at du gaar halt ind i Liffuit eller en Krøbling/ End at du haffuer tho hender eller tho føder/oc kastis i den euige Ild. Oc der som dit Øye for-arger dig/da riff det vd/oc kast det fra dig. Det er dig bedre/at du gaar ind i Liffuit met it Øye/ end at du haffuer thu Øyen/ oc kastis i Helffuedis Ild.

Supra 5. Marci 9.

Seer til/at i icke foracte nogen aff disse Smaa/ Thi ieg siger eder / Deris Engle i Him-melen/see altid min Faders Ansict i Himmelen. Thi Menniskens Søn er kommen / at gøre det saligt/som er fortabt.

Huad tyckes eder : Om it Menniske haffde hundrede Faar / oc it aff dem fore vild: Forlader hand icke da de ni oc halffemtesinds tiue paa Biergene / gaar hen / oc leder effter det som far vild: Oc hender det sig saa/at hand finder det / Sandelige siger ieg eder / hand gleder sig der aff/ mere end aff de ni oc haffemtesinds tiue/som icke fore vild. Lige saa er oc icke den vilie faar eders Fader i Himmelen/at nogen aff disse Smaa skal fortabis.

Lucæ 15. 19.

Synder din Broder mod dig / da gack hen / oc straffe hannem mellem dig oc hannem alene. Hører hand dig/da haffuer du baadet din Broder. Hører hand dig icke / da tag end en eller tho til dig/Paa det al Sagen skal bliffue fast / i tho eller tre Vidnis mund. Hører hand dig icke/da sig det faar Menigheden. Hører hand icke Menigheden / Da holt hannem for en Hedning oc Toldere. Sandelige siger ieg eder/ Huad som i binde paa Jorden / Skal oc vere bundet i Himmelen. Oc huad som i løse paa Jorden / Skal oc vere løsd i Himmelen. Fremde-lis siger ieg eder / Der som tho aff eder bliffue enss paa Jorden / Huor om det er / at de ville bede/Det skal vederfaris dem / aff min Fader i Himmelen. Thi at huor som tho eller tre ere forsamlede i mit Naffn/Der er ieg mit blant dem.

Lucæ 17. Leuit. 19. Deutero. 20.

Da traadde Peder frem til hannem / oc sagde/HERRE/ Huor offte skal ieg da for-lade min Broder/som synder mod mig: Er det nock siu gonge: Jhesus sagde til hannem/Jeg siger dig icke siu gonge/Men haffierdesinds tiue gonge siu gonge.

Lucæ 17.

Der faare lignis Himmerigis rige ved en Konge / som vilde holde regenskaff met sine Suenne. Oc der hand begynte at regne/ kom en faar hannem / som vaar hannem thi tusinde Pund skyldig. Der hand haffde nu icke at betale met / da bød Herren at sele hannem oc hans Hustru/ oc hans Børn / oc alt det hand haffde / oc betale. Da falt den Suend ned / oc tilbad hannem/oc sagde/ Herre/ Haff tolmodighed met mig/ ieg vil betale dig det altsammen. Da ynckedis Herren offuer den samme Suend/ oc hand gaff hannem løss / oc forlod hannem oc-saa Gielden.

Da gick den samme Tienere hen vd / oc fant en aff sine Medtienere/ hand vaar hannem hundrede Pendinge skyldig/Oc hand greb fat paa hannem/oc vilde quele hannem / oc sagde/ Betale mig det du est mig skyldig. Da falt hans Medtienere ned / oc bad hannem / oc sagde/ Haff tolmodighed met mig/ieg vil betale dig det altsammen. Oc hand vilde icke / men gick hen/oc kaste hannem i Fengsel/indtil hand betalede/det hand vaar skyldig.

Men der hans Medtienere saae det/ bleffue de saare bedrøffuede / oc de komme oc førde faar deris Herre alt det som skeed vaar. Da kallede hans Herre hannem faar sig/ oc sagde til hannem/ Du Skalckactige Suend / Al denne Geld forlod ieg dig / fordi du badst mig. Skulde da du icke ocsaa forbarme dig offuer din Medtienere / lige som ieg haffuer forbar-met mig offuer dig: Oc hans Herre bleff vred /oc antuorde hannem dem som pine/indtil hand betalede altsammen/det hand vaar hannem skyldig. Saa skal oc min himmilske Fader gøre mod eder/om i icke forlade aff eders hiertte /huer sin Broder hans Brøst. ✳

XIX.

OC det hende sig/ der Jhesus haffde giort ende paa denne tale/ reysede hand aff Galilea/ oc kom i det Jødiske Landz landemercke/ paa hin side Jordan/ oc meget Folck fulde hannem effter/ oc hand helbredede dem samme sted.

Da traadde Phariseerne til hannem/ oc fristede hannem/ oc sagde til hannem/ Er det oc ret/ At en Mand skil sig fra sin Hustru/ for huad som helst aarsage? Hand suarede/ oc sagde til dem/ Haffue i icke læst/ At den som haffuer giort Menniskien i begyndelsen/ hand giorde/ at der skulde vere en Mand oc Quinde? Oc sagde/ Der faare skal it Menniske forlade Fader oc Moder/ oc bliffue hoss sin Hustru/ Oc de tho skulle vere it Kød/ Saa ere de nu icke tho/ men it Kød/ Huad som Gud nu haffuer tilsammen føyet/ det skal Menniskien icke atskilie.

Gene. 1. 2.

Da sagde de/ Huor faare bød da Mose/ at giffue it Skilssmøsse breff/ oc skille sig aff met hende? Hand sagde til dem/ Mose tilstedde eder at skillis fra eders Hustruer/ for eders hiertis haardhed skyld/ Men aff begyndelsen haffuer det icke saa veret. Oc ieg siger eder/ Huo som skil sig ved sin Hustru (vden det er for Hoer skyld) oc tager en anden/ Hand bryder Ecteskaff. Oc huo som tager den affskilde/ hand bryder oc Ecteskaff.

Deute. 24.
Supra 5.
Marci 10.
Lucæ 16.

Da sagde Disciplene til hannem/ Staar en Mands sag saa met hans Hustru/ da er det icke gaat at giffte sig. Hand sagde til dem/ Dette Ord fatter icke huer Mand/ men de som det er giffuit. Thi der ere nogle Gillinge/ som ere saa fødde aff Moders liff/ Oc nogle ere Gillinge/ som ere gillede aff Menniskien/ Oc der ere nogle Gillinge/ som haffue gillet dem selff/ for Himmerigis rige skyld. Huo det kand begribe/ hand begribe det.

Da bleffue der smaa Børn førde til hannem/ at hand skulde legge Henderne paa dem/ oc bede. Oc Disciplene straffede dem. Da sagde Jhesus/ Lader de Smaa Børn betemme/ oc formener dem icke at komme til mig/ Thi Himmerigis rige hører saadane til. Oc hand lagde Henderne paa dem/ oc drog der fra.

Marci 10.
Lucæ 18.

Oc see/ Der traadde en til hannem/ oc sagde/ Gode Mestere/ Huad gaat skal ieg gøre/ at ieg kand haffue det euige Liff? Hand sagde til hannem/ Hui kalder du mig god? Jngen er god/ vden aleniste Gud. Men vilt du ingaa til Liffuit/ da holt Budene. Da sagde hand til hannem/ Huilcke? Jhesus sagde/ Du skalt icke ihielsla. Du skalt icke bedriffue Hoer. Du skalt icke stiele. Du skalt icke bære falskt vidnisbyrd. Ere Fader oc Moder. Oc du skalt elske din Neste/ som dig selff. Da sagde Drengen til hannem/ Det haffuer ieg huldet altsammen fra min Vngdom/ Huad fattis mig end nu? Jhesus sagde til hannem/ Vilt du vere fuldkommen/ Da gack hen/ oc sel huad du haffuer/ oc giff Fattige det/ da skalt du haffue it ligende fæ i Himmelen/ oc kom/ oc effterfølg mig. Der Drengen hørde det ord/ gick hand bedrøffuit fra hannem/ Thi hand haffde meget Godz.

Marci 10.
Lucæ 18.

Da sagde Jhesus til sine Disciple/ Sandelige/ Jeg siger eder/ En Rig kommer Neppelige i Himmerigis rige. Oc ydermere siger ieg eder/ Det er lettere/ at it Kamel gaar gennem it Naale øye/ End at en Rig kommer i Guds rige. Der hans Disciple hørde det/ bleffue de saare forferdede/ oc sagde/ Huo kand da bliffue salig? Da saa Jhesus paa dem/ oc sagde til dem/ Hoss Menniskien er det wmueligt/ Men hoss Gud/ ere alle ting muelige.

Marci 10.
Lucæ 8.

Da suarede Peder/ oc sagde til hannem/ See/ Wi haffue offuergiffuit alting/ oc efterfult dig/ Huad skulle wi haffue igen? Jhesus sagde til dem/ Sandelige siger ieg eder/ At i som haffue efterfult mig/ i skulle vdi Genfødelsen/ naar Menniskens Søn skal side paa sin Herligheds stoel/ ocsaa side paa tolff Stole/ oc dømme de tolff Jsraelss slecter. Oc huo som offuergiffuer Huss/ eller Brødre/ eller Søstre/ eller Fader/ eller Moder/ eller Hustru/ eller Børn/ eller Agre/ for mit Naffn skyld/ Hand skal tage det hundrede folt/ oc arffue det euige Liff. Men mange som ere de første/ bliffue de siste/ Oc de siste/ skulle bliffue de første.

XX.

HJmmerigis rige lignis ved en Hosbonde/ som vdgick om morgenen/ at leye Arbeydere i sin Vingaard/ oc der hand bleff forligt met Arbeyderne/ om en Pending til dagløn/ da sende hand dem i sin Vingaard. Oc hand gick vd ved den tredie stund/ oc saa andre staa ledige paa Torffuit/ oc sagde til dem/ Gaa i ocsaa bort i Vingaarden/ Jeg vil giffue eder huad ret er. Oc de ginge hen. Hand gick atter vd/ ved den siette oc niende stund/ oc giorde lige saa. Men ved den elleffte stund gick hand vd/ oc fant andre staa ledige/ oc sagde til dem/ Hui staa i her den

gantſke dag ledige: De ſagde til hannem / Der leyde ingen oſſ. Hand ſagde til dem / Gaa i ocſaa hen i Vingaarden / oc huad ret er / ſkulle i faa.

Der det bleff nu afften / ſagde Herren for Vingaarden til ſin Foget / Kalde Arbeyderne / oc giff dem Løn / Oc begynde paa de ſiſte / indtil de førſte. Da komme de / ſom vaare leyde ved den elleffte ſtund / oc finge huer ſin Pending. Men der de førſte komme / mente de / at de ſkulde faaet mere / Oc de finge ocſaa huer ſin Pending. Men der de finge den / knurrede de mod Hoſbonden / oc ſagde / Diſſe ſiſte haffue ekon arbeydet en ſtund / oc du haffuer giort dem lige met oſſ / wi ſom haffue baaret dagens Byrde oc Hede.

Hand ſuarede / oc ſagde til en aff dem / Min Ven / ieg gør dig icke wret / Eſt du icke forligt met mig om en Pending: Tag det dit er / oc gack hen. Jeg vil giffue denne ſiſte / lige ſom dig / Eller haffuer ieg icke mact til / at gøre met mit / huad ieg vil: Seer du der faare twert / at ieg er god: Saa ſkulle de ſiſte bliffue de førſte / Oc de førſte de ſiſte. Thi mange ere kallede / Men faa ere vdualde. ✳

Supra 16. Marci 10. Lucæ 18.

Oc hand drog hen op til Jeruſalem / oc tog de tolff Diſciple ſerdelis til ſig paa veyen / oc ſagde til dem / See / wi reyſe hen op til Jeruſalem / Oc Menniſkens Søn ſkal antuordis de Ypperſte Preſter oc Scrifftkloge / Oc de ſkulle fordømme hannem til døde / oc ſkulle antuorde Hedninge hannem / til at beſpaatte / oc at hudſtryge / oc at kaarsfeſte / Oc paa tredie dag ſkal hand opſtaa igen.

Marci 10.

Da traadde Zebedei Børns Moder til hannem / met ſine Sønner / falt ned faar hannem / oc bad hannem om noget. Oc hand ſagde til hende / Huad vilt du: Hun ſagde til hannem / Lad diſſe mine tho Sønner ſide i dit Rige / den ene hoſſ din høyre / oc den anden hoſſ din Venſtre ſide. Jheſus ſuarede / oc ſagde / J vide icke / huad i bede om. Kunde i dricke den Kalck / ſom ieg ſkal dricke / oc lade eder døbe / met den Daab / ſom ieg ſkal døbis met: De ſagde til hannem / Ja / vel. Oc hand ſagde til dem / Min Kalck ſkulle i viſſelige dricke / oc met den Daab / ſom ieg ſkal døbis met / ſkulle i døbis. Men at ſide hoſſ min Høyre oc Venſtre ſide ſtaar mig icke til at giffue / Men dem ſom det er bered aff min Fader.

Marci 10. Lucæ 22.

Der de Thi det hørde / toge de det til miſtycke met de tho Brødre / Oc Jheſus kallede dem til ſig / oc ſagde / J Vide / at Verdens Førſter regere / Oc de Ypperlige haffue mact. Saa ſkal det icke vere blant eder / Men der ſom nogen vil vere mectig blant eder / hand ſkal vere eders Tienere. Oc huo ſom vil vere den Ypperſte / hand ſkal vere eders Tienere. Lige ſom Menniſkens Søn er icke kommen / at lade ſig tiene / Men at hand vilde tiene / oc giffue ſit Liff til en Genløſelſe for mange.

Marci 10. Lucæ 18.

Oc der de droge vd fra Jericho / fulde meget Folck effter hannem. Oc ſee / der ſade tho Blinde hoſſ veyen / Oc der de hørde / at Jheſus gick frem / robte de / oc ſagde / Ah HERRE / du Dauids Søn / Forbarme dig offuer oſſ. Da truede Folcket dem / at de ſkulde tie. Men de robte meget mere / oc ſagde / Ah HERRE / du Dauids Søn / Forbarme dig offuer oſſ. Da ſtod Jheſus ſtille / oc kallede at dem / oc ſagde / Huad ville i / at ieg ſkal gøre eder: De ſagde til hannem / HERRE / at vore øyen kunde opladis. Oc Jheſus ynkedis der offuer / oc hand rørde ved deris øyen / Oc ſtray bleffue deris øyen ſeendis igen / Oc de effterfulde hannem.

XXI.

Marci 11. Lucæ 19. Iohan. 12.

DEr de komme nu nær til Jeruſalem til Bethphage / hoſſ Olie bierget / Da ſende Jheſus tho aff ſine Diſciple / oc ſagde til dem / Gaar bort i den By / ſom ligger faar eder / Oc ſtray ſkulle i finde en Aſenninde bunden / oc it Føl hoſſ hende / Løſer dem / oc fører dem til mig. Oc der ſom nogen taler eder noget til / da ſiger / HERREN haffuer dem behoff / ſaa ſkal hand ſtray lade eder tage dem. Det ſkede altſammen / at det ſkulde fuldkommes / ſom er ſagd ved Propheten / ſom ſiger / **Siger Zions Daatter / See / Din Kong kommer til dig Sactmodig / oc rider paa en Aſen / oc paa den vndertuingt Aſenindis Føl.**

Zacha. 9.

Diſciplene ginge hen / oc giorde ſom Jheſus befalede dem / oc hente Aſeninden oc Føllet / Oc lagde deris Klæder der paa / oc ſette hannem der paa. Oc mange aff Folcket bredde Klæder paa veyen. De andre hugge Grene aff Træene / oc ſtrødde dem pa veyen. Men Folket / ſom gick faare oc fulde effter / robte / oc ſagde / Hoſianna Dauids Søn / Loffuet vere den ſom kommer i HERRENS Naffn / Hoſianna i det høye. ✳

Pſalm. 118.

Oc der

Mar. 11.
Luc. 19.

Oc der hand drog ind i Jerusalem/ da oprørdis den gantske Stad/ oc sagde/ Huo er den? Folcket sagde/ Det er Jhesus den Prophete aff Nazaret vdaff Galilea.

Esa. 56.
Psal. 8.

Oc Jhesus gick ind i Guds Tempel/ oc vddreff alle dem som solde oc købte i Templen. Oc omstøtte Vedslernis bord/ oc Due kremernis stole/ Och sagde til dem/ Det staar screffuet/ Mit Huss skal kaldis it Bedehuss/ Men i haffue giort en Røffuere kule der aff. Oc der ginge Blinde oc Halte til hannem i Templen/ oc hand helbredede dem. Men der de ypperste Prester oc Scrifftklaage saae de vnderlige Gerninger/ som hand giorde/ oc at Børnene robte i Templen oc sagde/ Hosianna Dauids søn/ da toge de det til mistycke/ oc sagde til hannem/ Hører du oc huad disse sige? Jhesus sagde til dem/ Ja/ Haffue i aldri læst/ Aff de Vmyndigis oc Diendis mũd haffuer du bered Loff? Oc hand forlod dem der/ oc gick hen vdaff Staden til Bethanien/ oc bleff der.

Mar. 11.

Der hand om morgenen gick til Staden igen/ hungrede hannem. Oc hand saa it Figen træ hoss veyen/ oc gick der til/ oc fant inted der paa/ vden aleniste Bladene/ Oc hand sagde til det/ Nu voxe aldri mere nogen fruct paa dig. Oc Figen træet visnede stray. Oc der Disciplene saa det/ forundrede de dem/ oc sagde/ Huorledis visnede Figen træet saa snart? Jesus suarede/ oc sagde til dem/ Sandelige siger ieg eder/ der som i haffue troen/ oc icke tuile/ Da skulle i icke aleniste gøre saadant met Figen træet/ Men der som i sige til dette Bierg/ Løfft dig op oc kast dig ned i Haffuet/ da skal det ske. **Oc alt det i bede om i eders bøn/ der som i tro/ da skulle i faa det.**

Sup. 7.
Mar. 11.
Luc. 2.

Oc som hand kom i Templet/ da traadde til hannem som hand lerde de ypperste Prester oc de Eldste blant Folcket/ oc sagde/ Aff huad mact gør du dette? Oc huo haffuer giffuet dig denne mact? Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ Jeg vil oc spørre eder at it ord/ Der som i sige mig det/ da vil ieg sige eder/ aff huad mact ieg gør dette. Hueden vaar Johãnis Daab? Vaar hand aff Himmelen/ eller aff Menisken? Da tenckte de ved sig selff/ oc sagde/ Sige wi/ hand vaar aff Himmelen/ Da siger hand til oss/ Hui trode i hannem da icke? Men sige wi/ hand vaar aff Menisken/ Da frøcte wi oss for Folcket/ Thi de hulde alle Johannem for en Prophete. Oc de suarede Jhesu/ oc sagde/ Wi vide det icke. Da sagde hand til dem/ Saa siger ieg eder icke heller/ Aff huad mact ieg gør dette.

Mar. 12.
Luc. 19.

Men huad tyckis eder? En Mand haffde tho Sønner/ oc hand gick til den Første/ och sagde/ Min Søn/ gack hen/ oc arbeyde i dag vdi min Vingaard. Hand suarede/ och sagde/ Jeg vil det icke gøre/ Der effter angrede det hannem/ och hand gick hen. Oc hand gick til den anden/ oc sagde/ lige saa. Men hand suarede/ oc sagde/ Herre/ Ja/ Oc gick icke hen. Huilcken aff de tho giorde Faderens vilie? De sagde til hannem/ Den første. Jhesus sagde til dem Sandelige siger ieg eder/ Toldere oc Skøger kunde vel før komme i Himmerigis rige/ end i. Johannes kom til eder/ oc lerde eder den rette vey/ Oc i trode hannem icke/ Men Toldere oc Skøger trode hannem. Oc om i det end vel saae/ da bedrede i eder alligeuel icke/ at i oc der effter trode hannem.

Mar. 12.
Luc. 20.
Esa. 5.
Iere. 2.

Hører en anden lignelse. Der vaar en Hosbonde/ som plantede en Vingaard/ oc giorde it Gierde der omkring/ oc groff en Perse der vdi/ oc bygde it Taarn/ oc fick Vingaards mend hannem/ oc foer vden landz. Der Fructens tid kom nu/ sende hand sine Tienere til Vingaards mendene/ ath de skulde anamme hans Fruct. Da toge Vingaards mendene hans Tienere/ Den ene hudstruge de/ Den anden sloge de ihiel/ den tredie stenede de. Hand sende atter andre Tienere/ flere end de første vaare/ Oc de giorde lige saa mod dem.

Der effter sende hand sin Søn til dem/ oc sagde/ De skulle frøcte for min søn. Der Vingaards mendene saae Sønnen/ sagde de til huer andre/ Det er Arffuingen/ kommer/ Lader oss sla hannem ihiel/ oc vende hans Arffuegodz til oss. Oc de toge hannem/ och støtte hannem vdaff Vingaarden/ oc sloge hannem ihiel. Naar som Vingaardens Herre nu kommer/ huad skal hand da gøre disse Vingaards mend? De sagde til hannem/ Hand skal ilde forderffue de Arge skalcke/ oc faa andre Vingaards mend sin Vingaard/ som skulle giffue hannem Fruct i den rette tid.

Psal. 118.

Jhesus sagde til dem/ Haffue i icke læst i scrifften/ **Den sten som Bygnings mendene forskiøde/ Hand er bleffuen til en Hiørne sten.** Det er skeet aff HERREN/ Oc det er vnderligt faar vore Øyen. Der faare siger ieg eder/ Guds rige skal tagis fra eder/ oc giffuis Hedningene/ som skulle gøre fruct der aff. Oc huo som falder paa denne Sten/ hãd skal sønderslass. Men huilcken Hand falder paa/ den skal hand sønderknuse. Och der de ypperste Prester oc Phariseerne hørde hans Lignilse/ da merckte de/ at hand talede om dem. Oc de haffde i sinde at gribe hãnem/ Men de frøctede for folcket/ Thi de hulde hannem for en Prophete.

XXII.

OC Jhesus suarede oc talede atter ved Lignelser til dem/ oc sagde/ Himmerigis rige lignis ved en Konge/ som giorde sin Søns brøllup/ Oc vdsende sine Tienere/ at de skulde kalde dem som budne vaare til brøllup/ Oc de vilde icke komme. Hand vdsende atter andre Tienere/ oc sagde/ Siger dem som budne ere/ See/ ieg haffuer bered mit Maaltid/ mine Oxen oc mit fede Queg er slactet/ och alting er rede/ Kommer til brøllup. Men de foractede det/ oc ginge hen/ Den ene paa sin Ager/ Den anden til sin Købmanskaff/ Men nogle grebe hans Tienere/ bespaattede oc ihielsloge dem. Der Kongen det hørde/ bleff hand vred/ oc skickede sin Hær vd oc ødelagde disse Mandrabere/ oc sette ild paa deris Stad.

Luce 14.

Da sagde hand til sine Tienere/ Brølluppet er io bered/ Men de som vaare budne vaare det icke verde. Gaar der faare hen paa Veyene/ oc biuder til Brøllup/ huem i finde. Oc Suennene ginge vd paa Veyene/ oc saffnede tilsammen huem de funde/ Onde oc Gode/ Oc bordene bleffue alle fulde. Da gick Kongen ind/ at besee Gesterne/ Och hand saa der it Menniske/ som haffde icke brøllups Klæder paa/ Oc hand sagde til hannem/ Ven/ Huorledis est du kommen hid ind/ och haffuer dog icke brøllups klæder paa? Oc hand tagde stille. Da sagde Kongen til sine Tienere/ Binder hender oc føder paa hannem/ oc kaster hannem hen vd i Mørcket/ Der skal vere graad oc tendgnidsel. Thi mange ere kallede/ Men faa ere vdualde. *

(Brøllups klæder) Det er Troen.

Da ginge Phariseerne hen/ oc hulde it Raad/ huorledis de skulde gribe hannem i hans Tale. Oc de sende deris Disciple til hannem/ met Herodis Tienere/ oc sagde/ Mestere/ Wi vide at du est sandru/ oc lærer Guds vey rettelige/ och du skiøder om ingen/ Thi du acter icke Menniskens anseelse. Sig oss der faare/ huad tyckis dig? Er det ræt at mand giffuer Keyseren skat/ eller ey? Der Jhesus nu merckte deris skalckhed/ sagde hand/ J Oyenskalcke/ hui friste i mig? Lader mig see Skattens mynt/ Oc de racte hannem en Pending. Oc hand sagde til dem/ Hues Billede oc offuerscrifft er dette? De sagde til hannem/ Keyserens. Da sagde hand til dem/ Saa giffuer Keyseren/ det Keyseren hører til/ oc Gud/ det Gud hører til. Der de hørde det forundrede de dem/ oc forlode hannem oc ginge bort. *

Paa den samme dag traadde Saduceerne til hannem/ som holde at der er ingen Opstandelse oc spurde hannem at/ oc sagde/ Mestere/ Mose haffuer sagd/ Naar nogen døer/ oc haffuer icke Børn/ da skal hans Broder tage hans hustru til ecte/ oc opuecke sin Broder Sæd. Nu haffue veret hoss oss siu Brødre/ Den første giffte sig/ oc døde/ Oc efferdi hand haffde icke sæd/ loed hand sin broder sin hustru effter sig/ Den anden giorde lige saa/ oc den tredie/ indtil den siuende/ Paa det siste effter dem alle døde oc quinden. Hues Hustru aff disse siu/ skal hun da vere i Opstandelsen? De haffue io alle hafft hende.

Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ J fare vild/ oc vide icke Scrifften/ och ey heller Guds krafft. J Opstandelsen skulle de huercken tage til ecte/ oc ey lade sig tage til ecte/ Men de ere lige som Guds engle i Himelen. Haffue i icke læst om de Dødis opstandelse/ det eder er sagd aff Gud/ der hand siger/ **Jeg er Abrahams Gud/ oc Jsaacs Gud/ och Jacobs Gud?** Saa er Gud icke de Dødis/ Men de Leffuendis Gud. Oc der Folcket det hørde/ forundrede de dem paa hans Lerdom.

Exodi. 3.

Der Phariseerne hørde/ at hand haffde stoppet munden paa Saduceerne/ da forsamlede de dem/ Oc en aff dem som vaar en Scrifftklog/ fristede hannem/ oc sagde/ Mestere/ Huilcket er det ypperste Bud i Louen? Jhesus sagde til hannem/ Du skalt elske Gud din HERRE/ aff gantske Hierte/ aff gantske Siel/ aff gantske sind/ Dette er det ypperste och største Bud. Det andet er lige som dette/ Du skalt elske din Neste/ lige som dig selff. Vdi disse thu Bud henger al Louen oc Propheterne.

Deutero. 6.

Der Phariserne vaare nu tilsammen/ Spurde Jhesus dem at/ oc sagde/ Huad tyckis eder om Christo? Hues søn er hand? De sagde/ Dauids. Hand sagde til dem/ Huorledis kalder da Dauid hannem i Aanden en Herre? der som hand siger/ **HERREN sagde til min Herre/ Sæt dig hoss min høyre haand/ Jndtil ieg legger dine Fiender til en skammel vnder dine føder.** Effterdi Dauid nu kalder hannem en Herre/ huorledis er hand da hans Søn? Oc ingen kunde suare hannem it ord/ Der torde oc ingen ydermere spørie hannem at noget effter den dag. *

Psalm. 110.

XXIII.

Lucæ 11.
Marci 10.

DA talede Jhesus til Folcket/ oc til sine Disciple/ oc sagde/ Paa Mose Stoel side Schrifftkloge oc Phariseer/ Alt det/ som de nu sige eder/ at i skulle holde/ det holder oc gører det/ Men effter deris gerninger skulle i icke gøre/ De sige det vel/ oc gøre det icke. De binde suare Byrder/ som mand icke kand bære/ oc legge Menniskene dem paa halsen/ Men de ville icke røre dem met en finger. De gøre alle deris gerninger/ at de kunde ansees aff Folcket. De gøre deris Tanckebreff brede/ oc sømmene paa deris klæder store. De side gerne øffuerst til Bords/ oc i Scholerne/ oc ville gerne vere helsede paa Torffuit/ oc kaldis Rabbi aff Menniskene.

Men i skulle icke lade kalde eder Rabbi/ Thi en er eders Mestere/ Christus/ Men i ere alle Brødre. Oc i skulle ingen kalde Fader paa iorden/ Thi en er eders Fader/ som er i Himmelen. Oc i skulle icke lade kalde eder Mestere/ Thi en er eders Mestere/ Christus/ Den største blant eder/ skal vere eders Tienere/ Thi huo sig selff ophøyer/ hand skal nedtryckis/ Oc huo sig selff nedtrycker/ hand skal ophøyes.

Lucæ 14. 18.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ J som tillucke Himmerigis rige for Mennisken/ J komme der icke ind/ oc dem som ville der ind/ lade i icke gaa der ind.

Marci 12.
Lucæ 20.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ i som opæde Viduerss huss/ oc giffue faare at i bede lenge/ Der faare skulle i anamme diss større fordømelse.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ J som drage om Land oc Vand at i kunde gøre en Fremmet tilhenger. Oc naar hand er bleffuen/ da gøre i it Helffuedis Barn aff hannem/ dubbelt mere end i ere.

Ve eder forblindede Ledere/ i som sige/ Huo som suer ved Templen/ det er inted/ Men huo som suer om det guld i Templen/ hand er skyldig. J Daarer oc Blinde/ Huilcket er større/ Guldet eller Templen/ som helliger Guldet? Huo som suer om Alteret/ det er inted/ Men huo der suer om Offeret/ som der er paa/ hand er skyldig. J Daarer oc Blinde/ Huilcket er større? Offeret eller Alteret/ som helliger Offeret? Der faare huo som suer om Alteret/ hand suer om det samme/ oc om alt det der er paa. Oc huo som suer om Templen/ hand suer om det samme/ oc om den/ der boer vdi. Oc huo som suer om Himmelen/ hand suer om Guds stoel/ oc om den/ som der sider paa.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ J som tinde Mynte/ Dild oc Kommin/ oc lade tilbage det suariste i Louen/ som er/ Dom/ Barmhiertighed oc Troen/ Dette skulde mand gøre/ oc icke forsømme det andet. J forblindede Ledere/ J som sij Mygget aff/ oc opsluge Kamelet.

Lucæ 11.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ J som holde Begere oc Fad rene vduortis/ Men inden til ere de fulde aff roff oc frodzeri. Du blinde Phariseer/ rense først det som er inden i Begere oc Fad/ at det som er vden til kand oc bliffue rent.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ J som ere lige som kalckede Graffuer/ som synis deylige vduortis/ Men inden til ere de fulde aff døde Been/ oc al wrenlighed. Lige saa ere oc i/ vduortis synes i fromme faar Mennisken/ Men induortis ere i fulde aff øyenskalckeri oc wdygd.

Ve eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ J som opbygge Propheternis graffuer/ oc pryde de Retferdigis graffuer/ oc sige/ Haffde wi veret til i vaare Forfedris tid/ da vilde wi icke verit delactige met dem/ i Propheternis blod. Saa bære i da vidnesbyrd offuer eder selff/ at i ere deris Børn/ som haffue ihielslaget Propheterne. Nu vel/ Opfylder eders Forfedris maal. J Hugorme/ i øgle Slect/ Huorledis ville i vndgaa Helffuedis fordømmelse?

Lucæ 11.

Der faare/ see/ Jeg sender til eder Propheter oc Vise oc Scrifftkloge/ oc i skulle sla nogle ihiel aff dem/ oc Kaarsfeste/ oc nogle skulle i hudstryge i eders Scholer/ oc forfølge dem fra en Stad til en anden. At der skal komme offuer eder/ alt det retferdige Blod/ som er vdgydet paa Jorden/ fra den retferdige Abels blod/ indtil Zacharias Barachie søns blod/ huilken i sloge ihiel mellem Templen oc Alteret. Sandelige siger ieg eder/ at alt dette skal komme offuer denne Slect.

2. Para. 24.

Jerusalem/ Jerusalem/ du som ihielslar Propheter/ oc stener dem som ere sende til dig/ Huor offte vilde ieg forsamlet dine Børn/ som en Høne forsamler sine Kyllinge/ vnder sine Vinge/ oc i vilde icke? See/ eders Huss skal forladis eder øde. Thi ieg siger eder/ J skulle her effter icke see mig før end i sige/ Loffuet vere den/ som kommer i HERRENS Naffn. *

XXIIII.

DA Jhesus gickbort aff Templen/ oc hans Disciple traadde til hannem/ at de
vilde vise hannem Templens bygning. Da sagde Jhesus til dem/ See i icke
alt dette? Sandelige siger ieg eder/ Her skal icke bliffue en Sten paa den an-
den/ som ey skal sønderslaſſ.

Oc som hand sad paa Olie bierget/ traadde hans Disciple enlige til han-
nem/ oc sagde/ Sig oſſ/ naar skal det ske? Oc huad Tegen skal der vere paa din
tilkommelse oc Verdens ende? Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ Seer til/ at der bedrager ingen
eder/ Thi der skulle komme mange i mit Naffn/ oc sige/ Jeg er Christus/ oc de skulle bedrage
mange.

I skulle høre Strid oc røcte om Strid/ Seer til/ oc forferdis icke/ Dette skal altsammen
først ske/ Men det haffuer icke end alligeuel da ende. Thi at it Folck skal sette sig op offuer det
andet/ oc it Konge rige offuer det andet/ Oc der skal vere Pestilentze oc Dyr tid/ oc Jordskel alle
vegne/ Da skal bedrøffuelsen først begyndis. — Lucæ 19.

Oc da skulle de føre eder i genuordighed/ oc sla eder ihiel/ Oc i skulle hadis aff alle Folck/
for mit Naffn skyld. Da skulle mange forargis/ oc forraade huer andre indbyrdis/ oc hade huer
andre indbyrdis. Oc der skulle da mange falske Propheter opstaa/ oc de skulle forføre mange.
Oc efftherdi at wretferdighed skal da faa offuer haand/ da skal Kierlighed bliffue Kold i man-
ge. Men huo som bliffuer bestandig indtil enden/ hand bliffuer salig. Oc Euangelium om
Riget/ skal predickis i den gantske Verden/ Til it Vitnisbyrd offuer alle Folck/ Oc da skal en-
den komme.

Naar som i nu see ødeleggelsens Verstyggelighed/ som er sagd aff ved Propheten Daniel/
at den staar i den hellige Sted/ Huo som det læſſ/ hand giffue act der paa. Da fly sig op paa
Biergene/ huo som er i Jødeland/ Oc huo som er paa Taget/ hand stige icke ned at hente noget
aff sit Huſſ/ Oc huo som er paa marcken/ hand vende icke tilbage/ at hente sine Klæder. Ve
de fructsommelige/ oc som giffue di paa den tid. Beder/ at i skulle icke fly om Vinteren/ eller
om Sabbathen. Thi at der skal da bliffue saa stor en bedrøffuelse/ som der icke haffuer veret
fra Verdens begyndelse/ hid indtil/ oc som icke heller skal bliffue. Oc der som disse dage icke
bleffue forkaartede/ da bleffue inted Mēniske saligt/ Men for de Vdualdis skyld/ skulle de dage
forkaartis. — Danie. 9.

Der som nogen da siger til eder/ See/ Her er Christus/ eller der/ da skulle i det icke tro. Thi
der skulle opstaa falske Christi oc falske Propheter/ oc gøre store Tegen oc vnderlige Gernin-
ger/ At de vdualde skulle ocsaa forføris (der som det vaare mueligt) i Vildfarelse/ See/ ieg
haffuer nu tilforn sagd eder det. Der faare/ naar som de sige til eder/ See/ hand er i Ørcken/
da gaar icke hen vd/ See/ hand er i Herberet/ da troer icke. Thi at lige som Liunet vdgaar aff
Østen/ oc skinner hen indtil Vesten/ Saa skal oc Menniskens Søns tilkommelse vere. Huor
om it Aadzel er/ der forsamlis Ørnene. — Marci 13. Lucæ 18.

Men stray effter den samme drøffuelsis tid/ skulle Soel oc Maane miste skinnet/ oc Stier-
nerne skulle falde aff Himmelen/ oc Himmelens Kraffter skulle røre sig. Oc da skal Men-
niskens Søns tegen obenbaris i Himmelen. Oc da skulle alle Slecter paa iorden græde/ oc de
skulle see Menniskens Søn komme i Himmelens skyer/ met stor Krafft oc herlighed. Oc hand
skal vdsende sine Engle met en Klar lydende Basune/ oc de skulle forsamle hans vdualde aff de
fire Vær/ fra den ene ende paa Himmelen/ til den anden. — Lucæ 21.

Lærer en Lignilse paa Figen træet/ Naar der kommer vedske i grenen der paa/ oc faar
blad/ Da vide i/ at Sommeren er hart hoſſ. Saa skulle oc i lige saa/ naar i see altsammen det-
te/ vide/ at det er nær faar døren. Sandelige/ ieg siger eder/ Denne Slect skal icke forgaa/ før
end dette skeer altsammen. Himmelen oc Jorden skulle forgaa/ Men mine Ord skulle icke
forgaa. — Marci 13. Lucæ 21.

Der ved ingen aff den Dag oc aff den Stund/ icke heller Englene i Himmelen/ Men
min Fader alleniste. Lige som det vaar i Noe tid/ Saa skal oc Menniskens Søns tilkommel-
se vere. Thi lige som de vaare i de dage/ faar Syndfloden/ De ode/ de drucke/ de toge til ecte/
oc lode sig tage til ecte/ Jndtil den dag/ der Noe gick ind i Arcken/ oc de actede det icke/ Jndtil
Syndfloden kom/ oc tog dem alle bort. Saa skal oc Menniskens Søns tilkommelse vere. Da
skulle Tho vere paa marcken/ Den ene skal anammis/ Oc den anden skal forladis. Tho skulle
male paa en mølle/ Den ene skal anammis/ Oc den anden skal forladis. — Lucæ 17.

Vaager der fore/ Thi i vide icke/ paa huad stund eders Herre skal komme. Men det skulle
i vide/ Der som en Hosbonde viste/ paa huad stund Tyffuen vilde komme/ Da skulde hand
vel vaage/ oc icke lade bryde ind i sit huſſ. Der faare vere i ocsaa rede/ Thi Menniskens Søn
skal komme paa den stund/ som i icke acte. — Marci 13. Lucæ 12.

Huilcken er nu en tro oc snild Suend / som Herren haffuer skicket offuer sit Tiunde / at giffue dem Mad ræt i tide? Salig er den Suend / naar hans Herre kommer / oc finder hannem gøre lige saa. Sandelige siger ieg eder / Hand skal sette hannem offuer alt sit Godz.

Men der som en aff de onde Suenne siger i sit hiertte / Min Herre tøffuer end nu lenge at komme / Oc begynder at sla sine Medtienere / æder oc dricker met de Druckne. Saa kommer den samme Suends Herre / paa den dag / som hand icke acter / oc skal sønder hugge hannem / Oc hand skal giffue hannem sin Løn /· met Øyenskalcke / Der skal vere graad oc tendergnidsel.

XXV.

DA skal Himmerigis rige lignis ved thi Jomfruer / som toge deris Lamper / oc ginge vd mod Brudgommen. Fem aff dem vaare daarlige / oc fem vaare kloge. De daarlige toge deris Lamper / Oc de toge icke Olie met sig. Men de kloge toge Olie i deris kar met deris Lamper. Der Brudgommen nu tøffuede / da søffnede de alle / oc soffue.

Om Midnat bleff it Skrig / See / Brudgommen kommer / gaar vd mod hannem. Da stode disse Jomfruer alle op / oc prydede deris Lamper. Da sagde de daarlige til de kloge / Giffuer oss aff eders Olie / Thi vaare Lamper vdsløckis. Da suarede de Kloge / oc sagde / Icke saa / paa det oss oc eder skal icke fattis / Gaar bort til Kremmerne / oc køber selff til eder. Oc der de ginge bort at købe / da kom Brudgommen / oc de som vaare rede / ginge hen ind met hannem til Brøllup / Oc dørren bleff tillucht / Paa det siste komme oc de andre Jomfruer / oc sagde / HERRE / HERRE / lad op faar oss. Hand suarede / oc sagde / Sandelige siger ieg eder / Jeg kender eder icke. Vaager der faare / Thi i vide huercken dag eller stund / paa huilken Menniskens Søn skal komme.

Marci 13. Lucæ 9.

Lige som it Menniske der foer vden Landz / kallede sine Suenne / oc fick dem sit godz / Oc hand fick den ene fem Pund / den anden thu / den tredie it / huer effter sin formue / oc hand drog stray bort. Da gick den bort / som haffde anammet fem Pund oc købslo met dem / oc vant andre fem Pund. Lige saa / vant oc den som haffde anammet de thu Pund / andre thu. Men den som haffde anammet det ene / gick bort / oc giorde en graff / i iorden / oc skiulte sin Herris Pendinge.

En lang tid der effter / kom disse Suennis Herre / oc holt regenskaff met dem. Da gick den frem / som haffde anammet fem Pund / oc lagde andre fem Pund der til / oc sagde / Herre / Du antuordede mig fem Pund / See der / ieg haffuer vundet der met fem andre Pund. Da sagde hans Herre til hannem / Ey du fromme oc tro Suend / Du haffuer veret tro offuer lidet / Jeg vil sette dig offuer meget / Gack ind til din Herris glede. Da gick oc den frem / som haffde anammet thu Pund / oc sagde / Herre / du antuordede mig thu Pund / See der / ieg haffuer vundet thu andre Pund met dem. Hans Herre sagde til hannem / Ey du fromme oc tro Suend / Du haffuer veret tro offuer lidet / Jeg wil sette dig offuer meget / Gack ind til din Herris glede.

Da traadde oc den frem / som haffde anammet it Pund / oc sagde. Herre / Jeg viste / at du est en streng Mand / Du høster der som du icke saade / oc samler der som du icke spredde / Oc ieg befrøctede mig / oc gick bort / oc skiulte dit Pund i iorden / See / der haffuer du dit egit. Hans Herre suarede / oc sagde til hannem / Du Skalck oc lade Suend / Viste du at ieg høster / der som ieg icke saade / oc samler / der som ieg icke spredde / Da skulde du antuordet Vedzlere mine Pendinge / oc naar ieg haffde kommet / da haffde ieg taget mit eget til mig met aager. Tager der faare det Pund fra hannem / oc giffuer det den / som haffuer thi Pund. Thi huo som haffuer / hannem skal giffuis / oc hand skal haffue nock / Men huo som inted haffuer / hannem skal oc fratagis det hand haffuer. Oc kaster den vnyttige Suend hend vd i mørcket / Der skal vere graad oc tendgnidsel.

Supra 13. Marci 4. Lucæ 8. 9.

Naar Menniskens Søn kommer / i sin Herlighed / oc alle hellige Engle met hannem / Da skal hand side paa sin Herligheds stoel / oc alle Folck skulle forsamlis faar hannem / Oc hand skal skille dem fra huer andre / lige som en Hyrde skil Faar fra Geder / oc hand skal skicke Faarene hoss sin Høyere Haand / oc Gederne hoss den venstre Haand. Saa skal da Kongen sige til dem hoss hans høyre Haand / Kommer hid i min Faders velsignede / arffuer det Rige / som eder er bered aff Verdens begyndelse. Thi ieg hungrede / oc i gaffue mig mad. Jeg tørstede / oc i gaffue mig dricke. Jeg vaar Fremmit / oc i lonte mig huss. Jeg vaar Nøgen / oc i kledde mig. Jeg vaar Siug / oc i besøcte mig. Jeg vaar i Fengzel / oc i komme til mig.

Da

Da skulle de Retferdige suare hannem/oc sige/HERRE/Naar saae wi dig hungrig/ oc gaffue dig mad: Eller tørstig/oc gaffue dig dricke: Naar haffue wi seet dig Fremmet/ oc lont dig huss: Eller nøgen/ oc haffue kled dig: Naar haffue wi seet dig siug eller fangen/ oc ere komne til dig: Oc Kongen skal suare/oc sige til dem/Sandelige siger ieg eder/ Huad som i haffue giort en aff disse mine minste Brødre/det haffue i giort mig.

Da skal hand oc sige til dem hoss den venstre haand/ Gaar bort fra mig/ i Forbandede/ i den euige Ild/som er bered Dieffuelen oc hans Engle. Jeg vaar hungrig/ oc i gaffue mig icke mad. Jeg vaar tørstig/oc i gaffue mig icke dricke. Jeg vaar Fremmet/ oc i lonte mig icke herbere. Jeg vaar Nøgen/oc i kledde mig icke. Jeg vaar Siug oc fangen/oc i besøcte mig icke.

Da skulle de ocsaa suare hannem/oc sige/ HERRE/ Naar haffue wi seet dig hungrig eller tørstig/eller fremmet/eller nøgen/ eller siug/ eller fangen/ Oc haffue icke tient dig: Da skal hand suare dem/oc sige/Sandelige siger ieg eder/Huad som i icke haffue giort en aff disse Minste/det haffue i oc icke giort mig. Oc de skulle gaa i den euige Pine/ Men de Retferdige i det euige Liff.

XXVI.

OC det hende sig/der Jhesus haffde giort ende paa al denne Tale/da sagde hand til sine Disciple/ J vide/at effter tho dage er det Paaske/ Oc Menniskens Søn bliffuer forraad/ at hand skal kaarsfestis.

Marci 14. Lucæ 21. Iohan, 12.

Da forsamlede de Ypperste Prester oc Scrifftkloge/ oc de Eldste blant Folcket sig/i den Ypperste Prestis Sal/som hed Caiphas/ oc hulde raad/huorledis de kunde gribe Jhesum met list/oc ihielsla hannem. Oc de sagde/ Ja icke paa Høytiden/at der skal icke bliffue it Oprør blant Folcket.

Marci 14. Iohan, 11.

Der Jhesus vaar nu i Bethanien/ vdi Simonis den Spedalskis huss/ da traadde en Quinde til hannem/som haffde it Glass met kaasteligt Vand/oc vdstyrte det paa hans Hoffuit/som hand sad til bordz. Der hans Disciple det saae/toge de det til mistycke/oc sagde/Huor til tiener dette wraad: Dette Vand maatte bleffuet dyre solt/ oc giffuit Fattige. Der Jhesus det merckte/sagde hand til dem/Hui bekumre i denne Quinde: Hun haffuer giort en god gerning mod mig/ J haffue altid Fattige hoss eder/Men mig haffue i icke altid. At hun vdstyrte dette Vand paa mit Legeme/haffuer hun giort/ at mand skal begraffue mig. Sandelige ieg siger eder/Huor som dette Euangelium bliffuer predicket i den gantske Verden/der skal mand oc sige til hendis Hukommelse/huad hun haffuer giort.

Marci 14. Lucæ 22.

Da gick en bort aff de Tolff/som hed Judas Jscharioth/til de Ypperste Prester/ oc sagde/ Huad ville i giffue mig/ Jeg vil forraade eder hannem: Oc de bøde hannem tredive Sølffpendinge. Oc der effter søcte hand leylighed til/at forraade hannem.

I. Det gamle Paaske lam.

Men paa det søde Brødz første dag/ginge Disciplene til Jhesum/ oc sagde til hannem/ Huor vilt du/at wi skulle berede dig Paaske lammet at æde: Hand sagde/Gaar hen i Staden/ til en/oc siger til hannem/Mesteren lader dig sige/Min tid er nær hoss/ ieg vil holde Paaske hoss dig met mine Disciple. Oc Disciplene giorde/lige som Jhesus befalede dem/oc beredde Paaske lammet.

HERRENS Naduere.

Oc om afftenen sette hand sig til bordz met de Tolff. Oc der de ode/sagde hand/ Sandelige siger ieg eder/En aff eder skal forraade mig. Oc de bleffue saare bedrøffuede/oc begynte/ huer blant dem/oc sagde til hannem/HERRE/er det ieg: Hand suarede/oc sagde/Den som dypper met haanden met mig i Fadet/ hand skal forraade mig. Menniskens Søn gaar visselige der hen/lige som det staar screffuit om hannem/ Dog Ve det Menniske/ ved huilcket Menniskens Søn bliffuer forraad/ Det vaare hannem bedre/at det samme Menniske haffde icke veret fød. Da suarede Judas/som hannem forraadde/oc sagde/Er det ieg Rabbi: Hand sagde til hannem/Du siger det.

Marci 14. Lucæ 22. 1. Corint. 11.

Oc der de ode/ **Tog Jhesus Brødet/tackede/oc brød det/ oc gaff Disciplene det/oc sagde/Tager/æder/Det er mit Legeme. Oc hand tog Kalcken/ oc tackede/gaff dem den/ oc sagde/ Dricker alle der aff/ Det er mit Blod som er det ny Testamentis/huilcket som bliffuer vdgydet for mange/ til syndernis forladelse.** Jeg siger eder/Jeg skal her effter icke mere dricke aff dette som voxer paa Vintræ/ indtil den dag/at ieg skal dricke det nyt met eder i min Faders Rige.

II. Oliebierget.

Oc der de haffde sagd Loffsangen/ginge de hen vd til Olie bierget. Da sagde Jhesus til dem/

Zachar. 11.

dem/ J denne nat skulle i alle forarge eder paa mig. Thi det staar screffuit/ **Jeg skal sla Hyrden/ Oc Hiordens Faar skulle atspredis.** Men naar ieg staar op/ da vil ieg ga hen faar eder i Galilea. Peder suarede/ oc sage til hannem/ Der som de oc alle forarge dem paa dig/ Saa vil ieg dog aldri forarge mig. Jhesus sagde til hannem/ Sandelige siger ieg dig/ J denne nat/ før Hanen gal/ skalt du necte mig tre gonge. Peder sagde til hannem/ Oc der som ieg skulde dø met dig/ Da vil ieg icke necte dig. Lige saa sagde oc alle Disciplene.

Christi Aandelige pine i Urtegaarden.

Da kom Jhesus met dem/ til en Haffue/ som hed Gethsemane/ oc sagde til sine Disciple/ Setter eder her/ saa lenge ieg gaar der bort/ oc beder. Oc hand tog Peder/ oc de tho Zebedei sønner til sig/ Oc begynte at bedrøffuis oc at beffue. Da sagde Jhesus til dem/ Min Siel er bedrøffuit indtil døden/ Bliffuer her/ oc vaager met mig. Oc hand gick noget lenger frem/ falt ned paa sit Ansict/ oc bad/ oc sagde/ **Min Fader/ Er det muligt/ da gaa denne Kalck fra Mig/ Dog icke som Jeg vil/ Men lige som Du vilt.** Oc hand kom til sine Disciple/ oc fant dem soffuendis/ oc sagde til Peder. Kunde i da icke vaage en time met mig? Vaager oc beder/ At i icke skulle falde i fristelse. Aanden er villig/ Men Legemet er skrøbeligt.

Anden gong gick hand atter hen/ bad/ oc sagde/ Min Fader/ Er det icke muligt/ at denne Kalck kand gaa fra mig/ Uden ieg skal dricke hannem/ da ske din vilie. Oc hand kom oc fant dem atter soffuendis/ Oc deris øyen vaare fulde aff søffn. Oc hand loed dem bliffue/ oc gick atter hen/ oc bad tredie gong/ oc talede de samme ord. Da kom hand til sine Disciple/ oc sagde til dem/ Ah/ ville i nu soffue oc huile eder? See/ stunden er kommen/ at Menniskens Søn skal antuordis i Synderis hender. Staar op/ lader oss gaa/ See/ hand er der/ som mig forraader.

Marci 14.
Lucæ 22.
Iohan. 18.

Christi legemlige pine i Urtegaarden.

Oc som hand end talede/ See/ da kom Judas/ en aff de Tolff/ oc en stor Skare met hannem/ met Suerd oc met Stenger/ fra de Ypperste Prester oc de Eldste faar Folcket. Oc Forrederen haffde giffuit dem it Tegen/ oc sagd/ Huilcken som ieg kysser/ den er det/ griber hannem. Oc han traadde stray frem til Jhesum/ oc sagde/ Hel vere dig Rabbi/ oc kyste hannem. Jhesus sagde til hannem/ Min Ven/ Huor faare est du kommen? Da traadde de frem/ oc lagde hender paa hannem/ oc grebe hannem.

Oc see/ En aff dem/ som vaare met Jhesu/ rackte haanden vd/ oc drog sit Suerd vd/ oc slo den Ypperste Prestis Suend/ oc hug it Øre aff hannem/ da sagde Jhesus til hannem/ Stick dit Suerd i sin sted/ Thi huo som tager Suerdet/ hand skal omkomme met Suerd. Eller ment du/ at ieg icke kunde bede min Fader/ at hand tilskickede mig mere en tolff Skock Engle? Men huorlunde skulde Scrifften fuldkommis? Det skal alt saa gaa til.

(Skock) Er it tal ved sex tusinde paa det neste.

Paa den tid/ sagde Jhesus til Skaren/ J ere vdgongne/ lige som til en Røffuere/ met Suerd oc met Stenger/ at tage fat paa mig/ Haffuer ieg dog daglige sidet hoss eder/ oc haffuer lært i Templen/ oc i grebe mig icke. Men det er altsammen skeet/ at Propheternis Scrifft skulde fuldkommis. Da forlode alle Disciplene hannem/ oc flyde.

III.
Caiphas Huss.

Men de som haffde grebit Jhesum/ førde hannem til den Ypperske Prest Caiphas/ Der som Scrifftklogene oc de Eldste haffde forsamlit sig hen. Oc Peder fulde longt effter hannem/ indtil den Ypperste Prestis Sal/ oc gick hen ind/ oc sette sig hoss Suennene/ paa det hand kunde see/ huad ende det vilde faa. Men de Ypperste Prester oc de Eldste/ oc det gantske Raad/ søcte falskt Vidnisbyrd mod Jhesum/ paa det de kunde sla hannem ihiel/ oc de funde inted/ Oc alligeuel at der ginge mange falske Vidne frem/ saa funde de dog inted. Paa det siste traadde thu falske Vidne frem/ oc sagde/ Hand haffuer sagd/ Jeg kand ned bryde Guds Tempel/ oc opbygge den i tre dage.

Oc den Ypperste Prest stod op/ oc sagde til hannem/ Suarer du inted til det/ som disse vidne mod dig? Men Jhesus tagde stille. Oc den Ypperste Prest suarede oc sagde til hannem/ Jeg besuer dig ved den leffuendis Gud/ at du siger oss/ Om du est Christus/ Guds søn/ Jhesus sagde/ Du siger det. Dog siger ieg eder/ Nu her effter skal det ske/ at i skulle see Menniskens Søn side hoss Krafftens høyre Haand/ oc komme i Himmelens skyer. Da sønder reff den Ypperste Prest sine Klæder/ oc sagde/ Hand bespaattede Gud/ Huad haffue wi lenger vidnesbyrd behoff? See/ nu haffue i hørt hans Guds bespaattelse/ Huad tøckis eder? De suarede oc sagde/ Hand er skyldig at dø. Da spøtte de vdi hans Ansict/ oc sloge hannem met knytte neffue/ Oc nogle sloge hannem i Ansictit/ oc sagde/ Spaa oss Christe/ huo er den/ der dig slo?

Marci. 14.

Men Peder sad der vden faare/ i Salen/ Oc der traadde en Pige til hannem oc sagde/ Oc du haff-

du haffuer oc saa verit met Jhesu aff Galilea. Da nectede hand det faar dem alle/oc sagde/ Jeg ved icke huad du siger/ Oc som hand gick hen vd at døren/ da saa en anden hannem /oc sagde til dem/ som der vaare. Denne vaar oc saa met Jhesu aff Nazareth. Oc hand nectede atter / oc soer der til/ Jeg kender icke det Menniske. Och en liden stund der effter/ traadde de frem/ som der stode/ oc sagde til Peder/ Sandelige/ du est oc en aff dem /Thi dit maal forraader dig. Da begynte hand/at forbande sig oc suere/ Jeg kender icke det Menniske. Och stray goel Hanen. Da tenckte Peder paa Jhesu ord/ som hand sagde til hannem/ Før Hanen gal/ Skalt du forsuere mig tre gonge. Oc hand gick vd / oc græd bitterlige.

Luce. 22. Iohan. 18.

Peder forsuer Christum.

XXVII.

IIII Christus bleff ført faar Pilatū

MEn om morgenen hulde de ypperste Prester oc de Eldste faar folcket ith Raad offuer Jhesum/At de kunde sla hannem ihiel. Oc de bunde hannem/førde hannem hen/ oc antuordede Landzherren Pontio Pilato hannem.

Marci. 15. Luce. 23. Iohan. 18.

Der Judas som hannem forraadde saa det/at hand vaar fordømt til døde/Da angrede hannem det/ oc hand bar de tredive Sølff pendinge til de ypperste Prester oc Eldste igen/oc sagde/ Jeg giorde ilde/at ieg forraadde wskyldigt Blod. De sagde/ Huad kommer det oss ved? See du der til. Oc hand kaste Sølff pendingene i Tempelen/Skyndede sig der fra/ gick bort oc hengde sig selff.

Men de ypperste Prester toge Sølff pendingene/ oc sagde/ Det sømer sig icke at wi legge dem i Guds kiste/Thi det er Blod pendinge. Saa hulde de it Raad /oc købte en Pottemageris ager der faare / til ath iorde Pillegrime vdi. Der aff er den samme Ager kaldet Blodageren/ indtil paa denne dag. Da er fuldkommet/ det som talet er ved Propheten Jeremias / der som hand siger/ **De haffue taget tredive Sølffpendinge/der den solde bleff betalet met/ huilcken de købte aff Jsraels børn/ Oc haffue giffuit dem for en Pottemageris ager/ Som HERREN befalede mig.**

Zach. 11.

Marci. 15. Luce. 23. Iohan. 19.

Men Jhesus stod faar Landzherren/ Oc Landzherren spurde hannem at/oc sagde/Est du Jødernis Konge? Jhesus sagde til hannem / Du siger det. Och der de ypperste Prester och Eldste klagede paa hannem/ da suarede hand inted. Da sagde Pilatus til hannem/ Hører du icke/ huor haardelige de klage paa dig? Oc hand suarede hānem icke til it ord/Saa/ at Landzherren oc forundrede sig saare.

Men paa Høytiden pleyde Landzherren/at giffue Folcket en Fange løss/huilcken de vilde/ Oc hand haffde paa den tid en Fange/ en besynderlig faar andre / som hed Barrabas. Oc der de vaare forsamlede / sagde Pilatus til dem / Huilcken ville i / ath ieg skal giffue eder løss/ Barrabam/ eller Jhesum/ om huilcken der sigis/ Hand er Christus? Thi hand viste vel/at de haffde aff had antuordet hannem.

Oc der hand sad paa Domstolen/skickede hans Hustru til hannem/oc loed hannem sige Befatte dig inted met denne Retferdige/ Jeg haffuer lid meget i dag vdi drømme / for hans skyld.

Men de ypperste Prester oc de Eldste toge folcket met ord/ath de skulde bede om Barrabas/ oc affliffue Jhesum. Da suarede nu Landzherren/oc sagde til dem/Huilcken ville i at ieg skal giffue eder løss/ aff disse tho? De sagde/ Barrabam. Pilatus sagde til dem / Huad skal ieg da gøre met Jhesu/om huilckē der sigis/Hand er Christus? De sagde alle/Lad kaarsfeste hannem. Landzherren sagde/ Huad ont haffuer hand da giort? Men de robede end mere/ oc sagde/ Lad kaarsfeste hannem.

Der Pilatus saa/ at hand beskaffede inted/ men at der bleff it megit større Bulder/da tog hād Vand/ oc tode Henderne faar Folcket/oc sagde/ Jeg er wskyldig i denne Retferdigis blod seer i til. Da suarede det gantske Folck/ och sagde/ Hans Blod komme offuer oss oc offuer vore Børn. Da gaff hand dem Barrabam løss/ Men Jhesum loed hand hudstryge/ oc antuordede dem hannem/ at hand skulde kaarsfestis.

Da toge Landzherrens Stridsmend Jhesum til sig i Domhusit/ oc forsamlede til hannem den gantske Skare. Oc de førde hānem aff /oc lagde en Purpur kaabe paa hānem/ oc flettede en torne Krune/oc sette hende paa hans Hoffuit/ oc it Røer i hās høyre haand/ Oc bøyede knæene faar hānem/ oc spaattede hannem/ oc sagde / hil vere du Jøde Konge. Oc de spøtte paa hannem/ oc toge Rørit/ oc sloge hans Hoffuit der met.

V Christi pine paa Kaarsset.

Oc der de haffde bespaattet hannem/ droge de kaaben aff hannem oc førde hannem i sine Kleder/oc ledde hannem hen/at kaarsfeste hannem.

Oc i det som de ginge vd / funde de it Menniske aff Cyrene / som hed Simon / hannem tuingde de til / at hand bar hannem hans Kaarss. Oc der de komme til den Sted / som kaldis Golgatha / det er fordansket / Hoffuit pande sted / da gaffue de hannem Edicke at dricke / blandet met Galde / Oc der hand smagede det / vilde hand icke dricke.

Psalm. 22.

Oc der de haffde kaarsfest hannem / da skiffte de hans Kleder / oc kaste Laad der om / At det skulde fuldkommis / som er sagd ved Propheten / **De skiffte mine Kleder blant sig / Oc de kaste Laad om min Kledebon.** Oc de sade der / oc toge vare paa hannem. Oc offuen ved hans Hoffuit sette de aarsagen til hans død / bescreffuen i saa maade / Denne er Jhesus Jødernis Konge. Oc der bleffue tho Røffuere kaarsfeste met hannem / En hoss den Høyre / oc en hoss den Venstre haand.

Men de / som der ginge frem / bespaattede hannem / oc røste deris Hoffuit / oc sagde / Du som nedbryder Guds Tempel / oc opbygger den i tre dage / Hielp dig selff / Est du Guds søn / da stig hid ned aff Kaarsset. Lige saa spaattede ocsaa de Ypperste Prester hannem / met Scrifftkloge / oc de Eldste / oc sagde / Hand haffuer hulpet andere / oc kand icke hielpe sig selff / Er hand Jsraels Konge / Da stige sig nu ned aff kaarssit / saa vilde wi tro hannem. Hand forlod sig paa Gud / hand frelse hannem nu / haffuer hand lyst til hannem / Thi hand sagde / Jeg er Guds Søn. Lige saa forhaanede ocsaa Røffuerne hannem / som vaare kaarsfeste met hannem.

Psalm. 22.

Oc fra den siette time / bleff it Mørck offuer det gantske Land / indtil den niende time. Oc ved den niende time robte Jhesus høyt / oc sagde / **Eli / Eli / lama asabthani? Det er / Min Gud / Min Gud / Huor faare haffuer du forladet mig?** Oc nogle som der stode / der de det hørde / da sagde de / Hand kalder paa Elias. Oc strax løb en aff dem / tog en Suomp / oc fyldede hannem met Edicke / oc stack hannem paa it Røer / oc gaff hannem dricke. Men de andre sagde / Holt / lad see / Om Elias kommer oc hielper hannem. Men Jhesus robte atter høyt / oc hand vdgaff sin aand.

Oc see / Forhenget i Templen reffnede i thu stycke / fra det øffuerste til det nederste. Oc Jorden beffuede / Oc stenene brøste sønder / Oc Graffuerne lode sig op / oc der stode mange Helligens Legeme op / som soffue / oc ginge aff Graffuerne / effter hans opstandelse / oc komme i den hellige Stad / oc obenbaredis faar mange.

Men Høffuitzmanden / oc de som vaare hoss hannem oc beuarede Jhesum / der de saae det Jordskel / oc huad der skede / da forferdedis de saare / oc sagde / Sandelige vaar denne Guds Søn.

Oc der vaare mange Quinder / som longt fra saae til / de som haffde efterfult Jhesum aff Galilea / oc haffde tient hannem / Blant huilcke vaar Maria Magdalena / oc Maria Jacobi oc Joses Moder / oc Zebedei børns Moder.

VI.
Christi iordeferd.

Men om afftenen kom en rig Mand aff Arimathia / som hed Joseph / huilcken som ocsaa vaar en aff Jhesu Disciple / Hand gick til Pilatum / oc bad hannem om Jhesu Legeme. Da befalede Pilatus / at mand skulde antuorde hannem det. Oc Joseph tog Legemet / oc suøbte det i it rent Linklede / oc lagde det i sin egen ny Graff / huilcken hand haffde ladit hugge i en Sten / oc hand velte en stor sten faar døren paa Graffuen / oc gick bort. Men Maria Magdalena vaar der / oc den anden Maria / de sette sig tuert offuer fra Graffuen.

Den anden dag / som følger effter Beredelsens dag / Komme de Ypperste Prester oc Phariseer endrectelige til Pilatum / oc sagde / Herre / Wi komme ihu / at denne Bedragere sagde / der hand end leffde / Jeg vil effter tre dage opstaa. Befale der faare / at mād foruarer Graffuen / indtil den tredie dag / Paa det hans Disciple skulle icke komme / oc stiele hannem / oc sige til Folcket / Hand er opstanden fra de døde / Oc det siste bedregeri skal bliffue verre end det første. Pilatus sagde til dem / Der haffue i Voctere / gaar hen / oc foruarer / som i vide. De ginge hen / oc foruarede Graffuen met Voctere / oc beseglede stenen.

XXVIII.

Marci 16.
Lucæ 24.
Iohan. 20.

OM Sabbathen at afften / huilcken der begyndis den første Hellige dag i Sabbatherne om morgenen / kom Maria Magdalena / oc den anden Maria / at besee Graffuen. Oc see / der skede it stort Jordskel. Thi HERRENS Engel kom ned aff Himmelen / traadde hen til / oc velte Stenen fra Døren / oc sette sig der paa / Oc hans skickelse vaar lige som liunit / oc hans Klede huit som sne. Men Vocterne forferdedis aff frøct / oc bleffue lige / som de haffde veret døde.

HERRENS Engel suarede/ oc sagde til Quinderne/ Frøcter eder icke/ Jeg veed/ at i lede effter Jhesum den Kaarsfeste/ Hand er icke her/ Hand er opstanden/ som hand sagde. Kommer hid/ oc seer den sted/ som HERREN laa. Oc gaar stray hen/ oc siger hans Discipele det/ at hand er opstanden fra de døde/ Oc see/ Hand skal gaa hen faar eder til Galileam/ Der skulle i see hannem/ see/ ieg haffuer sagd eder det.

Oc de ginge hastelige vd aff Graffuen met frøct oc stor glede/ oc løbe/ at de kunde kundgøre hans Disciple det. Oc der de ginge at kundgøre hans Disciple det/ See/ da møtte Jhesus dem/ oc sagde/ Hel vere eder/ Oc de traadde til hannem/ oc toge paa hans Føder/ oc fulde ned faar hannem. Da sagde Jhesus til dem/ Frøcter eder icke/ gaar hen/ oc kundgører mine Brødre det/ At de gaa til Galileam/ der skulle de see mig.

Oc der de ginge hen/ See/ da komme nogle aff Vocterne i Staden/ oc forkyndede de Ypperste Prester/ alt det som vaar skeet. Oc de komme tilsammen met de Eldste/ oc hulde it Raad/ oc gaffue Stridzmendene Pendinge nock/ oc sagde/ Siger/ Hans Disciple komme om natten/ oc staale hannem/ den stund wi soffue. Oc der som Landzherren faar det at vide/ da ville wi stille hannem til freds/ oc skaffe det saa/ at i skulle vere vden fare. Oc de toge Pendinge/ oc giorde lige som de vaare vnderuisde. Dette bleff en almindelig tale hoss Jøderne/ indtil paa denne dag.

Men de elleffue Disciple ginge til Galileam/ paa it Bierg/ som Jhesus haffde bestillet dem hen. Oc der de saae hannem/ da fulde de ned faar hannem/ Men nogle tuilede. Oc Jhesus traadde til dem/ talede met dem oc sagde:
Mig er giffuen al Mact i Himmelen oc Jorden. Gaar fordi hen/ oc lærer alle Folck/ oc døber dem/ i Naffn Faders/ oc Søns/ oc den hellige Aands/ Oc lærer dem at holde/ alt det ieg haffuer befalet eder. Oc see/ Jeg er hoss eder alle dage/ indtil Verdens ende.

Ende paa S. Matthei Euangelium.

S. Marci Euangelium

I.

Malach. 3. Esai. 40. Iohan. 1. Mat. 3. Lucæ 3.

DEtte er Euangelij begyndelse/ om Jhesu Christo / Guds Søn/ som staar screffuit i Propheterne. See/ Jeg sender min Engel faar dig/ som skal berede din vey faar dig. Det er en Predikeris røst i Ørcken/ Bereder HERRENS vey/ gører hans stij rette.

Johannes vaar i Ørcken / døbte oc predickede om Penitentzis Daab/ til syndernis forladelse. Och det gantske Jødeland gick vd til hannem/ oc de aff Jerusalem/ oc lode sig alle døbe aff hånem i Jordan/ oc bekende deris Synder.

Iohan. 1.

Oc Johãnes vaar kled met Kamels haar/ oc met it Belte aff læder om sine lender/ oc oed Greshopper oc vilt Hunnig. Oc predickede/ oc sagde/ Der kommer en effter mig hãd er sterckere end ieg/ Huilcken ieg er icke verdig til/ at bucke mig ned faar hãnem/ oc opløse hans Skotuenge. Jeg døber eder met Vand/ Men hand skal døbe eder met den hellig Aand.

Matt. 3. Lucæ. 3. Iohan. 1.

Oc det hende sig paa den samme tid at Jhesus kom aff Galilea fra Nazareth/ oc loed sig døbe aff Johãne i Jordan/ Oc hand stigde stray op aff vandet/ oc saa/ at Himmelen obnedis/ Oc Aanden komme ned paa hannem lige som en Due. Oc der skede en røst aff Himmelen/ **Du est min elskelige Søn/ i huilcken ieg haffuer behaligehed.**

Matt. 3. Lucæ 3.

Oc stray dreff Aanden hannem vd i Ørcken/ oc hand vaar der fyretiue dage i Ørcken/ Oc bleff fristet aff Satan/ oc vaar hoss Diur/ Oc Englene tiente hannem.

Men effter at Johannes bleff greben/ kom Jhesus i Galilea/ oc predickede Euangelium om Guds rige/ oc sagde/ **Tiden er fuldkommen/ oc Guds rige er nær / Bedrer eder oc troer Euangelium.**

Matt. 4. Lucæ 4.

Oc der hand gick hoss det Galileiske haff/ Saa hand Simon och hans broder Andreas/ at de kaste deris garn i Haffuit/ Thi de vaare Fiskere. Och Jhesus sagde til dem / Følger mig effter/ Jeg vil gøre eder til Menniskens fiskere. Oc de forlode stray deris garn oc fulde hannem effter. Oc som hand gick der fra lidet lenger frem / saa hand Jacobum Zebedei søn / och hans broder Johannem/ at de bøte garn i skibet/ Oc hand kallede stray at dem. Oc de forlode deris fader Zebedeum i skibet met Daglønerne/ oc fulde hannem effter.

Matt 4. Lucæ 5.

Oc de ginge ind i Capernaum/ oc stray om Sabbathen gick hand i Scholen / oc lærde. Oc de forundrede dem paa hans lerdom/ Thi hand lerde veldelige/ och icke som Scrifftkloge

Matt. 7. Lucæ 4.

Oc der vaar it Menniske i deris Schole/ som vaar besæt met en wren Aand / den robte/ oc sagde/ Holt/ huad haffue wi met dig at skaffe Jhesu aff Nazareth: Du est kommen ath forderffue oss/ Jeg veed huo du est/ Guds hellige. Oc Jhesus truede hannem/ oc sagde/ Ti stille/ oc far vd aff hannem. Oc den wrene Aand reff hannem/ oc robte høyt / och foer vd aff hannem. Oc de bleffue alle forfærdede/ saa/ at de bespurde sig met huer andre / oc sagde / Huad er det: Huad er dette for en ny Lerdom: Hand biuder de wrene Aander met mact/ oc de lydde hãnem. Oc hans Røcte vdspriddis stray trint om kring/ vdi Galilee egn.

Oc de ginge stray aff Scholen/ oc komme i Simonis oc Andree huss met Jacob och Johannes,

hannes. Oc Simonis hustruis Moder laa oc haffde Kaaldesiuge/ oc stray sagde de hannem
aff hende. Oc hand traadde til hende/ oc reysde hende op / oc holt hende ved haanden / oc den
Kaaldesiuge forlod hende stray/ Oc hun tiente dem.

Matt. 8.
Lucæ. 4.

Men om afftenen der Solen vaar nedgangen / da førde de allehaande Siuge oc besette
til hannem / Oc den gantske Stad forsamlede sig faar dørren. Och hand halp mange Siuge/
som vaare beladne met atskillig siugdom/ Oc hand vddreff mange Dieffle/ och lod Diefflene
icke tale/ thi de kende hannem.

Oc om morgenen stod hand op før dag/ oc gick hen vd. Oc Jhesus gick til en øde Sted/
oc giorde der sin bøn. Oc Peder met dem som vaare hoss hannem/ skyndede sig effter hannem
och der de funde hannem sagde de til hannem/ Huer mand leder effter dig. Och hand sagde til
dem/ lader oss gaa til disse neste Stæder/ at ieg oc kand der predicke/ Thi ieg er der til kommen.
Oc hand predickede i deris Scholer/ vdi al Galilea/ Oc vddreff Dieffle.

Lucæ. 4.

Och der kom en Spedalsk til hannem/ bad hannem /bøyde sine knæ faar hannem / och
sagde til hannem/ Vilt du/ da kant du vel rense mig. Oc Jhesus ynckedis offuer hannem /Och
hand vdracte sin Haand/ rørde ved hannem/ oc sagde/ Jeg vil det gøre/ ver ren. Oc som hand
det sagde/ da gick Spedalskheden stray aff hãnem/och hand bleff ren. Oc Jhesus truede han-
nem/ oc dreff hannem stray fra sig/ oc sagde til hannem/ See til/ at du siger ingen det / Men
gack hen/ oc bete dig for Presten/ oc offre for din Renselse/ det som Mose haffuer bafalet/ til it
vidnisbyrd offuer dem. Men hand / der hand kom vd / begynte hand/och sagde meget der aff
oc kundgiorde den Gerning / Saa/at hand kunde der effter icke mere gaa obenbare i Staden/
men hand vaar vden faare i de øde steder/ Och de komme til hannem aff alle Ende.

Matt. 8.
Lucæ. 5.
Leui. 14.

II.

OC nogle dage der effter/ gick hand til Capernaum igen/ Oc det bleff obenbare/
at hand vaar i husit/ Oc stray forsamledis der mange / saa/ ath de haffde icke
rom/ oc saa vden faare døren / oc hand sagde dem ordet.

Matt. 9.
Lucæ. 5.

Oc der kõme nogle til hãnem/ de førde en Verckbrøden/ som fire bare. Oc
der de kunde icke kõme til hannem / for folck / da toge de Taget aff / som hand
vaar/ oc groffue det op/ oc lode Sengẽ ned/ der den Verckbrødne laa vdi / men
der Jesus saa deris Tro/ sagde hand til den verckbrødne/ Min søn /dine sinder ere dig forladne
Men der vaare nogle Scrifftkloge/ de sade der/ och tenckte i deris hierter/ Hui taler den-
ne saadan Guds bespaattelse? Huo kand forlade synden / vden Gud alene? Och Jhesus kende
stray i sin Aand/ at de tenckte saa ved sig selff/ oc hand sagde til dem / Hui tencke i saadant i e-
ders hierter? Huilcket er lettere at sige til den Verckbrødne/ Dine synder ere dig forladne? El-
ler/ stat op/ tag din Seng/ oc vandre? Men paa det i skulle vide/ At menniskens Søn haffuer
mact/ at forlade synden paa Jorden/ da sagde hand til den Verckbrødne/ Jeg siger dig/ stat op/
tag din Seng/ oc gack hiem. Oc hand stod stray op / tog sin Seng / och gick hen vd faar alle/
Saa/ at de bleffue alle forferdede/ oc prisede Gud / oc sagde/ Wi haffue end aldri seet saadant
Oc hand gick vd igen til Haffuit/ oc alt Folcket kom til hannem/ oc hand lerde dem. Och
der Jhesus gick frem/ saa hand Leui/ Alphei søn side hoss Tolden/ oc hand sagde til hannem/
Følge mig effter. Oc hand stod op/ oc fulde hannem effter. Oc det hende sig / der hand sad til
Bordz i hans Huss/ da sette mange Toldere oc Syndere sig til bordz met Jhesu oc hans Di-
sciple/ Thi at de vaare mange/ som effterfulde hannem. Och der de Scrifftkloge oc Phariseer
saae/ at hand oed met Toldere oc Syndere/ da sagde de til hans Disciple / Hui eder oc dricker
hand met Toldere oc Syndere? Der Jhesus det hørde/ sagde hand til dem. **De stercke haff-
ue ingen Læge behoff/ men de Siuge. Jeg er kommen at kalde Syndere til be-
dring/ oc icke de Retferdige.**

Oc Johannis Disciple oc Phariseernis fastede meget/ Oc der komme nogle/ de sagde til
hannem/ Huor faare faste Johannis Disciple oc Phariseernis/ och dine Disciple faste icke. Oc
Jhesus sagde til dem/ Huorledis kunde Brøllups folckene faste / den stund Brudgommen er
hoss dem? Saa lenge som Brudgommen er hoss dem? kunde de icke faste. Men den tid skal kom-
me/ ath Brudgommen skal tagis fra dem/ Da skulle de faste.

1. Tim. 1.
Matt. 9.
Lucæ. 5.

Jngen bøder it gammelt klede met en klud aff nyt Klede/ Thi den ny Klud riffuis dog
aff det gamle/ oc Reffuen bliffuer verre. Oc ingen lader Most i gamle Flasker/ Ellers riffuer
Mosten flaskerne sønder / och Vinen spildis / och flaskerne forderffuis / Men mand skal lade
Most i ny flasker.

Marci 12. Lucæ 6. 1. Reg. 21.

Oc det hende sig / der de vandrede om Sabbathen gennem sæden / oc hans Disciple begynte / i det de ginge / at plocke ax aff. Oc Phariseerne sagde til hannem / See til / huad gøre dine Disciple om Sabbathen / som icke er ræt? Oc hand sagde til dem / Haffue i icke læst / huad Dauid giorde / der hand haffde det behoff / oc hannem hungrede met dem / som vaare hoss hannem? Huorledis hand gick i Guds Huss / vdi Abiathars den Ypperste Prestis tid / oc oed Skuebrødene / som ingen torde æde / vden Presterne / Oc hand gaff ocsaa dem der aff / som vaare hoss hannem. Oc hand sagde til dem / **Sabbathen er giort for Menniskens skyld / Oc icke Menniskan for Sabbathens skyld. Saa er menniskens Søn en HERRE / ocsaa offuer Sabbathen.**

III.

Matth. 12. Lucæ 6.

OC hand gick atter i Scholen / Oc der vaar it Menniske / som haffde en vissen haand. Oc de toge vare paa hannem / om hand oc vilde helbrede hannem paa Sabbathen / Paa det de kunde haffue sag til hannem. Oc hand sagde til det Menniske met den visne haand / Trin hid frem. Oc hand sagde til dem / Skal mand gøre gaat om Sabbathen / eller gøre ont? opholde Liffuit eller sla ihiel? Men de tagde stille. Oc hand saa om kring paa dem met vrede / oc vaar bedrøffuit offuer deris forherdede Hierte / Oc hand sagde til Mennisket / Reck din haand vd. Oc hand rackte hende vd / oc den haand bleff hannem karsk / lige som den anden.

Oc Phariserne ginge vd / oc hulde strax it Raad met Herodis Tienere / offuer hannem / huorledis de kunde omkomme hannem. Men Jhesus vnduigede met sine Disciple til Haffuit / Oc der fulde hannem meget Folck effter aff Galilea / oc aff Judea / oc aff Jerusalem / oc aff Jdumea / oc fra hin side Jordan / oc de som bo om kring Tyrus oc Sidon / en stor mangfoldighed / som hørde hans Gerninger / oc komme til hannem. Oc hand sagde til sine Disciple / at de skulde skicke hannem it Skib til / for Folckens skyld / at de skulde icke trenge hannem / Thi hand helbredede mange aff dem / saa at alle de som vaare plagede / offuerfulde hannē / paa det de kunde røre ved hannem. Oc naar de wrene Aander saae hannem / da fulde de ned faar hannem / robte / oc sagde / Du est Guds Søn. Oc hand truede dem hart / at de skulde icke gøre hannem obenbare.

Matt. 10. Lucæ 6. 9.

Oc hand gick op paa it Bierg / oc kallede til sig / huilcke hand vilde / oc de ginge hen til hannem. Oc hand skickede Tolff / at de skulde vere hoss hannem / oc at hand skulde vdsende dem til at predicke / Oc at de skulde haffue mact / at helbrede Siugdomme / oc at vddriffue Diefle. Oc hand gaff Simon det Naffn Peder / oc Jacob Zebedei søn oc Johannes Jacobi broder / oc gaff dem det Naffn Boanerges / det er Tordens børn / oc Andream / oc Philippum / oc Bartholomeum / oc Mattheum / oc Thomam / oc Jacobum Alphei søn / oc Thadeum / oc Simon aff Cana / oc Judas Jscharioth / som hannem forraadde.

Oc de komme til husit / Oc der kom atter Folcket tilsammen / saa at de haffde icke rum at æde. Oc der de som vaare hoss hannem hørde det / da ginge de vd / oc vilde holde hannem / Thi de sagde / Hand kommer fra sindene.

Matth. 12. Lucæ 11.

Men de Scriffikloge som vaare komne ned fra Jerusalem / sagde / Hand haffuer Beelzebub / oc ved den Offuerste Dieffuel / vddriffuer hand Dieffle. Oc hand kallede dem tilsammen / oc sagde til dem i Lignelser / Huorledis kand en Satan vddriffue den anden? Der som it Rige bliffuer wens met sig selff indbyrdes / da kand det icke bliffue bestandigt. Oc naar som it Huss bliffuer wens met sig selff indbyrdis da kand det icke bliffue bestandigt. Setter nu Dieffuelen sig mod sig selff / oc er wens met sig selff / da kand hand icke bliffue bestandig / men det er vde met hannem. Der kand ingen falde en Sterck i hans Huss / oc røffue hans Boskaff / Uden saa er / at hand tilforn binder den Stercke / oc siden berøffuer hans Huss.

Matth. 12. Lucæ 11.

Sandelige / Jeg siger eder / Alle synder skulle forlades Menniskens børn / ocsaa Guds bespaattelse / met huilcken de bespaatte Gud. Men huo som bespaatter den hellig Aand / hand haffuer ingen forladelse euindelige / Men er skyldig til den euige Dom / Thi de sagde / Hand haffuer en wren Aand.

Matth. 12. Lucæ 8.

Oc hans Moder kom / oc hans Brødre / oc stode vden faare / skickede til hannem / oc lode hannem kalde (oc Folcket sad omkring hannem) Oc de sagde til hannem / See / din Moder oc dine Brødre der vde / spørie effter dig. Oc hand suarede dem / oc sagde / Huo er min Moder oc mine Brødre? Oc hand saa trint om kring sig paa Disciplene / som sade trint om kring hannem / oc hand sagde / **See / det er min Moder oc mine Brødre.** Thi huo som gør Guds vilie / hand er min Broder oc min Søster oc min Moder.

IIII.

Marci 13.
Lucæ 8.

OC hand begynte atter at lære hoss Haffuit / Oc der forsamledis meget Folck til hannem/saa/at hand maatte trede i it Skib/oc side paa vandet/ Oc alt Folcket stod paa Landet hoss Haffuit/Oc hãd predickede lenge faar dem ved Lignelser/ Oc hand sagde til dem i sin predicken/Hører til. See / der gick en Sæmand vd at saa/Oc det hende sig/i det hand saade / at noget falt hoss Veyen / da komme Fulene vnder Himmelen oc ode det op. Noget falt i Stengrud / der som det haffde icke megen iord/oc rant snart op/fordi / at det haffde icke dyb iord / Der Solen gick nu op / da visnede det / oc efftterdi det haffde icke Roed / da tiurdis det bort. Oc noget falt blant Torne/oc tornene voxte op/oc qualde det/oc det bar icke Fruct. Oc noget falt i en god Jord/ oc bar Fruct/som formeredis oc voxte/Oc noget bar tredive folt / oc noget trysinds tiue folt/ oc noget hundredefolt. Oc hand sagde til dem / Huo som haffuer øern at høre met / hand høre.

Esaiæ 6.
Matth. 13.

Oc der hand vaar alene/ da spurde de hannem om denne Lignelse / som vaare omkring hannem/met de Tolff. Oc hand sagde til dem/Det er eder giffuit at vide Guds Rigis Hemmelighed / Men dem der vden faare / vederfaris det alt sammen ved Lignelser / Paa det de skulle met seendis Oyen see det/oc dog icke mercke/oc høre met hørindis Øern/ oc dog icke forstaa/At de skulle icke en gong omuende sig/oc deris synder motte forladis dem. Oc hand sagde til dem/ Forstaa i icke denne Lignilse? Huorledis ville i da forstaa alle de andre?

Den Sæmand saar Ordet. Oc disse ere de som ere hoss Veyen/ Huor som Ordet bliffuer saat/ oc de haffue hørt det/ Saa kommer stray Satan / oc tager Ordet bort / som vaar saat i deris hierte. Lige saa/ere oc de/som ere saade i Stengrud/Naar som de haffue hørt Ordet/ da anamme de det stray met glede / oc haffue ingen roed i sig / men bliffue ved til en tid / Naar modgang eller forfølgelse begyndis for samme Ordis skyld/da forarge de sig stray. Oc disse ere de/som ere saade blant Torne/De som høre Ordet/oc denne Verdens omhyggelse / oc den bedregelige Rigdom/oc mange andre Begerelser/gaa hen ind / oc quele Ordet / oc det bliffuer vden Fruct. Oc disse ere de/som ere saade i god Jord/ De som høre Ordet/ oc annamme det/oc gøre Fruct/Noget tredive folt/oc noget trysinds tiue folt/ oc noget hundrede folt.

Matth. 5.
Lucæ 8. 11.
Matth. 10.
Lucæ 8.
Matt. 7. 13. 15.
Lucæ 6. 8. 19.

Oc hand sagde til dem/Tender mand oc it Liuss / at mand skal sette det vnder en Skeppe/eller vnder it Bord? Ingelunde/Men at mand skal sette det paa en Liusestage. Thi der er inted skiult/ som ey skal obenbaris/ Oc der er inted lønligt / som ey skal kundgøris. Huo som haffuer øern at høre met/hand høre. Oc hand sagde til dem/Seer til/huad i høre / Met huad Maade i maale/skal mand maale eder igen / oc mand skal end giffue eder til / i som dette høre. Thi huo som haffuer/hannem skal giffuis / Oc huo som icke haffuer / fra hannem skal mand tage ocsaa det som han haffuer.

Matth. 13.
Lucæ 8.

Oc hand sagde/Guds rige haffuer sig lige saa/som naar it Menniske kaster sæd i iorden/ oc soffuer/oc staar op/nat oc dag/ Oc Sæden rinder op oc voxer / at hand det icke veed (Thi Jorden bær aff sig selff først Greß/der effter Ax/ der effter fuldsom Huede i Axene) Oc naar hun haffuer baaret Fruct/Da skicker hand stray Segelen hen/thi Høsten er der.

Oc hand sagde/Huem ville wi ligne Guds rige ved? oc ved huad lignilse ville wi ligne det? Lige som it Senips korn/naar det bliffuer saad i Jorden/da er det minst blant al sæd paa iorden/Oc naar det er saat/da voxer det/oc bliffuer større end alle Kaal vrter/oc faar store grene/Saa/at de Fule vnder Himmelen kunde bo vnder skuggen der paa. Oc hand sagde dem ved mange saadanne Lignilser / effter som de kunde høre det / oc vden Lignilser talede hand inted til dem. Men besynderlige vdlagde hand sine Discipler det altsammen.

Matth. 8.
Lucæ 8.

Oc den samme dag at afften/sagde hand til dem / Lader oss fare hen offuer. Oc de lode Folcket gaa/oc toge hannem/som hand vaar i Skibet/ oc der vaare flere Skib hoss hannem. Oc der begyntis en stor Huereluind/oc kaste Bølgerne i Skibet/ saa at Skibet bleff fult. Oc hand vaar bag i Skibet/oc soff paa en Pude. Oc de vacte hannem op / oc sagde til hannem/ Mestere/ skøder du inted der om/at wi forderffuis? Oc hand stod op/oc truede værit/ oc sagde til Haffuit/Ti/oc ver stille. Oc værit lagde sig/oc det bleff meget stille. Oc hand sagde til dem/ Hui ere i saa fryctactige? Hui haffue i ingen tro? Oc de fryctede sig saare/ oc sagde til huer andre/Huo er den? Thi at Værit oc Haffuit ere hannem lydige.

Matth. 8.
Lucæ 8.

Oc de komme paa hin side Haffuit / i de Gadareners egn. Oc som hand traadde aff Skibet / da løb der stray it besæt Menniske mod hannem aff Graffuerne / met en wren Aand / som haffde sin bolig i Graffuerne / Oc der kunde ingen binde hannem / icke heller met Lencker / Thi hand haffde offte verit bunden met Boyer oc Lencker / oc haffde affreffuit lenckerne / oc sønderbrudet boyerne / oc ingen kunde spæge hannem. Oc hand vaar altid / baade dag oc nat / paa Biergene oc i Graffuerne / robte oc slo sig met sten.

Oc der hand saa Jhesum longt borte / løb hand til / oc falt ned faar hannem / robte høyt / oc sagde / Huad haffuer ieg met dig at gøre / O Jhesu / du Allerhøystis Guds Søn: Jeg besuer dig ved Gud / at du icke piner mig. Hand sagde til hannem / Far vd / du wrene Aand / aff det Menniske. Oc hand atspurde hannem / Huad heder du: Oc hand suarede / oc sagde / Skock heder ieg / Thi wi ere mange. Oc hand bad hannem saare / at hand skulde icke driffue hannem aff den samme Egn.

Oc der vaar samme sted hoss Biergene en stor Hiord Suin / som der ode / Oc Diefflene bade hannem alle / oc sagde / Lad oss fare i de Suin / Oc Jhesus tilstede dem stray. Da fore de wrene Aander vd / oc fore i Suinene / Oc Hiorden styrte sig hastelige i Haffuit / Oc de vaare ved thu tusinde / oc druckneде i Haffuit. Oc Suine hyrderne flyde / Oc kundgiorde det i Staden oc vdi Landet. Oc de ginge vd / at see det som vaar skeet / oc komme til Jhesum / oc saae den / som vaar besæt aff Diefflene / at hand sad / oc haffde kleder paa / oc vaar ved sine sind / oc de frøctede sig. Oc de som det seet haffde / sagde dem / huad den Besætte vaar vederfaret / oc om Suinene. Oc de begynte / oc bade hannem / at hand vilde drage aff deris Egn.

Oc der hand traadde i Skibet / da bad den besætte hannem / at hand maatte bliffue hoss hannem. Oc Jhesus tilstedde hannem icke / Men hand sagde til hannem / Gack hen i dit huss / oc til dine / oc forkynde dem / huor store velgerninger HERREN haffuer giort dig / oc forbarmet sig offuer dig. Oc hand gick bort / oc begynte at vdrobe i de thi Stæder / huor store Velgerninger Jhesus haffde giort hannem / Oc huer Mand forundrede sig.

Matth. 9.
Lucæ 8.

Oc der Jhesus foer hid offuer igen i Skibet / da forsamledis der meget Folck til hannem / oc hand vaar hoss Haffuit. Oc see / Da kom en aff de Øffuerste aff Scholen / som hed Jairus / Oc der hand saa hannem / falt hand ned faar hans føder / oc bad hannem saare / oc sagde / Min Daatter er paa sit aller yderste / Vilde du komme / oc legge din Haand paa hende / at hun kunde bliffue helbrede / oc leffue. Oc hand gick bort met hannem. Oc der fulde meget Folck effter hannem / oc de trengde hannem.

Oc der vaar en Quinde / som haffde hafft Blodsot i tolff aar / oc ledet meget aff mange Læge. Oc hun haffde forteret alt sit Godz der paa / Oc det halp hende inted / men det bleff meget verre met hende. Der hun hørde om Jhesu / da kom hun blant Folcket bag til / oc rørde ved hans Kleder / Thi hun sagde / Maatte ieg ekon røre ved hans Klæder / Da bleffue ieg helbrede. Oc stray tiurdis hendis blodis kilde / Oc hun fornam det paa Legemet / at hun vaar bleffuen helbrede aff sin Plage.

Oc Jhesus fornam stray ved sig selff / den Krafft / som vaar vdgongen fra hannem / Oc hand vende sig om til Folcket / oc sagde / Huo haffuer rørt ved mine Kleder: Oc Disciplene sagde til hannem / Du seer / at Folcket trenger dig / oc du siger / Huo rørde ved mig: Oc hand saa sig om / effter den som det haffde giort. Men Quinden frøctede sig / oc beffuede (thi hun viste huad hende vaar skeet) kom oc falt ned faar hannem / oc sagde hannem al sandhed. Men hand sagde til hende / Min Daatter / Din tro haffuer giort dig helbrede / Gack bort met fred / oc ver helbrede aff din Plage.

Der hand end saa talede / da komme der nogle aff Scholens Øffuerstis tienere / oc sagde / Din Daatter er død / Hui wmager du Mesteren lenger: Oc Jhesus hørde stray den Tale / som bleff sagd / oc hand sagde til den Øffuerste for Scholen / Frøcte dig icke / Tro ekon. Och hand loed ingen efterfølge sig / vden Peder oc Jacob / oc Hans Jacobi broder.

Oc hand kom i den Øffuerstis huss for Scholen / ac saa det bulder / oc dem som saare græde oc hylede. Oc hand gick ind oc sagde til dem / Hui buldre i oc græde: Barnet er icke død / men det soffuer. Oc de bespaattede hannem. Oc hand dreff dem alle vd / oc tog Barnsens Fader oc Moder met sig / oc dem som vaare met hannem / oc gick ind / som Barnet laa / Oc hand tog Barnet ved haanden / oc sagde til hende / Talitha Kumi / det er vdlagd / Pige / Jeg siger dig / stat op. Oc Pigen stod stray op / oc vandrede / Oc hun vaar tolff aar gammel. Oc de forferdedis offuermaade. Oc hand forbød dem hart / at ingen skulde det faa at vide. Oc hand sagde / at de skulde giffue hende at æde.

VI.

OC hand gick vd der fra / oc kom til sit Federne Land / oc hans Disciple fulde hannem effter. Oc der Sabbathen kom / begynte hand at lære i deris Schole. Oc mange som det hørde / forundrede sig paa hans Lerdom / oc sagde / Hueden haffuer hand saadant: oc huad visdom er det / som hannem er giffuen / oc saadane vnderlige Gerninger / som ske ved hans Hender: Er hand icke en Tømmermand / Marie søn / oc Jacobi / oc Joses / oc Jude / oc Simonis broder: Ere icke oc hans Søstere her hoss oss: Oc de forargede sig paa hannem. Men Jhesus sagde til dem / **En Prophete geller ingen sted mindre / end i Federne landet / oc hiemme hoss sine.** Oc hand kunde icke gøre der en eniste vnderlig Gerning / Uden nogle faa Siuge lagde hand Henderne paa / oc helbredede dem / Oc hand forundrede sig paa deris vantro / Oc hand gick alle vegne trint omkring i Byerne / oc lærde.

Matth. 13. Lucæ 4. Matth. 15.

Oc hand fremkallede de Tolff / oc begynte / oc sende dem / ia tho oc tho / oc gaff dem mact offuer de vrene Aander. Oc bød dem / At de skulde inted bære met sig paa veyen / Uden alene en Staff / ey Taske / ey Brød / ey Pendinge i beltet / Men skulde haffue sko paa / oc icke føre dem i tho Kiortle. Oc hand sagde til dem / Huor som i gaa vdi it Huss / bliffuer der inde / indtil i reyse der fra. Oc huilcke eder icke anamme oc ey høre / Da gaar der vd fra / oc røster støffuen aff eders Føder / til it vidnisbyrd offuer dem. Jeg siger eder sandelige / Det skal gaa lideligere til met Sodoma oc Gomorra paa den yderste Dom / End met saadan en Stad. Oc de ginge vd / oc predickede / At man skulde bedre sig / Oc de dreffue mange Dieffle vd / oc saluede mange Siuge met Olie / oc helbredede dem.

Oc det kom faar Herodes (thi hans Naffn vaar nu bekent) oc hand sagde / Johannes den Døbere er opstanden fra de døde / der faare gør hand saadanne vnderlige Gerninger. Oc nogle sagde / Hand er Elias / Men nogle / Hand er en Prophete / eller en aff Propheterne. Men der Herodes hørde det / sagde hand / Det er Johannes som ieg haffuer halshugget / hand er opstanden fra de Døde.

Matth. 14. Luce. 9.

Thi Herodes haffde vdsent / oc grebet Johannem / oc lagd hannem i Fengzel / for Herodias / sin broders Philippi Hustru skyld / Thi hand haffde taget hende til ecte. Oc Johannes sagde til Herodes / Det er icke ræt / at du haffuer din broders Hustru. Oc Herodias stod effter hannem / oc vilde slaget hannem ihiel / oc hun kunde icke. Oc Herodes frøctede Johannem / Thi hand viste / at hand vaar en from oc hellig Mand / Oc hand forvarede hannem / oc lydde hannem i mange Sager / oc hørde hannem gerne.

Oc der kom en beleylig dag / At Herodes giorde de Øffuerste oc Høffuitzmendene oc de Ypperste i Galilea / it Gestebud / paa sin Aarsdag. Da traadde Herodias Daatter hen ind / oc dantzede / Oc det behagede Herodes vel / oc dem som sade til bordz. Da sagde Kongen til Pigen / Bed aff mig huad du vilt / ieg wil giffue dig det. Oc hand soer hende en Eed / Huad du beder aff mig / vil ieg giffue dig / indtil halffdelen aff mit Kongerige. Hun gick hen vd / oc sagde til sin Moder / Huad skal ieg bede om: Hun sagde / Johannis den Døberis hoffuit. Oc hun gick stray hastelige ind til Kongen / bad / oc sagde / Jeg vil / at du skalt nu stray giffue mig / paa it Fad / Johannis den Døberis hoffuit.

Matth. 14. Lucæ 9.

Kongen vaar bedrøffuit / Dog for Edens skyld / oc deris som sade til bordz / vilde hand icke lade hende bede til forgeffuis / Oc Kongen sende stray Bødelen bort / oc befalede / at hente hans hoffuit. Hand gick hen / oc halshug hannem i Fengzelet / Oc bar hans hoffuit frem paa it fad / oc fick Pigen det / oc Pigen fick sin Moder det. Oc der hans Disciple hørde det / komme de / oc toge hans Legeme / oc lagde det i en Graff.

Oc Apostlene forsamledis til Jhesum / oc forkyndede hannem alt det / Oc huad de haffde giort oc lært. Oc hand sagde til dem / Lader oss gaa offuer side i en Ørck / oc huile lidet / Thi de vaare mange / som ginge fra oc til / oc de haffde icke tid nock at æde. Oc hand foer der i it Skib til en Ørck offuer side. Oc Folcket saa dem fare bort / oc mange kende hannem / oc løbe der bort met huer andre til fodz / aff alle Stæder / oc komme før end de / oc komme til hannem. Oc Jhesus gick vd / oc saa det megle Folck / Oc hand ynckedis offuer dem / Thi de vaare som de Faar / der haffue ingen Hyrde. Oc hand begynte en lang Predicken.

Matth. 14. Lucæ 9. Matth. 9.

Der dagen vaar nu fast forløben / traadde hans Disciple til hannem / oc sagde / Det er her øde / oc dagen er nu forløben / Lad dem fra dig / at de kunde gaa bort omkring i de omliggendis Byer / oc købe sig Brød / Thi de haffue inted at æde. Men Jhesus suarede / oc sagde til dem / Giffue i dem at æde. Oc de sagde til hannem / Skulle wi da gaa bort / oc købe Brød for thu hundrede Pendinge / oc giffue dem at æde: Oc hand sagde til dem / Huor mange Brød haffue i: Gaar bort / oc seer at. Oc der de haffde forfaret det / sagde de / Fem / oc tho Fiske.

Matth. 14. Lucæ 9. Iohan. 6.

Oc hand bød dem / at de sette sig alle ned at æde i atskillige hobe paa det grøne Græss. Oc

de sette oc skickede sig / ia hundrede oc hundrede / halfftrediesinds tiue oc halfferediesins tiue. Oc hand tog de fem Brød / oc tho Fiske / oc saa op i Himmelen / oc tackede / oc brød Brødene / oc fick Disciplene dem / at de skulde legge faar dem / Oc hand skiffte de tho Fiske blant dem alle. Oc de ode alle / oc bleffue mette. Oc de toge Smulerne op / tolff Kurffue fulde / oc aff Fiskene. Och de som ode / vaare fem tusinde Mend.

Matth. 14.

Oc hand nødde sine Disciple stray til / at de ginge i Skibet / oc fore hen offuer faar hannem til Bethsaida / indtil hand forlod Folcket fra sig. Oc der hand haffde skilt dem fra sig / gick hand op paa it Bierg at bede. Oc om afftenen vaar Skibet mit paa Haffuit / oc hand alene paa landet. Oc hand saa / at de lidde nød i det de rode / Thi Værit vaar dem imod. Om den fierde Vact om natten / kom hand til dem / oc vandrede paa Haffuit / Oc hand vilde gaa om kring dem. Oc der de saae hannem vandre paa Haffuit / mente de / at det haffde veret it Spøgelse / oc de robte / Thi de saae hannem alle / oc bleffue forferdede. Men hand talede stray met dem / oc sagde til dem / Verer trøstige / Det er ieg. Frøcter icke. Oc hand traadde i Skibet til dem / oc Værit stillede sig. Oc de forferdedis oc forundrede sig offuer maade. Thi de vaare icke bleffne forstandige aff Brødene / oc deris hierte vaar forblindet.

Oc der de vaare offuer farne / komme de til Genesareth land / oc lagde til. Oc der de traadde aff Skibet / da kende de hannem stray / Oc de løbe i alle omliggende land / oc begynte at føre de Siuge om kring paa Sengene / huor som de hørde at hand vaar. Oc huor som hand gick ind i Byer eller Stæder / eller Landzbyer / da lagde de Siuge paa torffuit / oc bade hannem / At de maatte ekon røre Sømmen paa hans Kleder / Oc alle de som rørde ved hannem / bleffue helbrede.

VII.

Matth. 15.

OC der komme Phariseer til hannem / oc nogle aff de Scrifftkloge / som vaare komne fra Jerusalem. Oc der de saae nogle aff hans Disciple æde brød met almindelige / det er / met wtoene hender / da fortalede de det. Thi at Phariseerne oc alle Jøderne æde icke / vden de to henderne tit oc offte / Saa holde de de Eldstis paaleggelse / Oc naar de komme aff Torffuit / da æde de icke / vden de to dem. Oc der er meget saadant / som de haffue taget ved at holde / met Drickekar / oc Kruss / oc Kaaber kar / oc bord at to.

Da spurde nu Phariseerne oc de Scrifftkloge hannem at / Hui vandre icke dine Disciple effter de Eldstis paaleggelse / men æde Brød met wtoene hender? Hand suarede / oc sagde til dem / Vel smuckt haffuer Esaias spaat om eder Hyenskalcke / som screffuit staar / **Dette Folck ærer mig met Læbene / Men deris hierte er longt fra mig.** Det er forgeffuis / at de tiene mig / efftherdi de lære saadan Lerdom / som icke er andet end Menniskens Bud. J forlade Guds bud / oc holde Menniskens Paaleggelse / om Kruss oc Drickekar at to / oc i gøre meget lige saadant.

Esaiæ 29.

Exodi 20.
Leuit. 20.
Deut. 5.
Mattth. 15.

Oc hand sagde til dem / Vel smuckt haffue i nedlagt Guds bud / paa det i kunde holde eders Paaleggelse. Thi Mose haffuer sagd / Du skalt ære din Fader oc din Moder / oc huo som bander fader eller moder / hand skal visselige dø. Men i lære / Naar en siger til Fader eller Moder (Corban / det er / Der som ieg offrer det / da er det dig meget nytteligere) hand gør vel. Oc saa lade i hannem icke ydermere gøre sin Fader eller sin moder noget / oc i bort tage Guds ord formedelst eders Paalegelser som i legge paa. Oc i gøre meget lige saadant.

Matth. 15.

Oc hand kallede alt Folket til sig / oc sagde til dem / Hører mig alle / oc forstaar det. Der er inted vden faare Mennisket / oc gaar i hannem / som kand gøre hannem almindelig / Men det som gaar vd aff hannem / det er det / som gør Mennisket almindeligt. Haffuer nogen øern at høre met / hand høre.

Oc der hand kom fra Folcket ind i Husit / da spurde hans Disciple hannem om denne Lignilse. Oc hand sagde til dem / Ere da oc i saa wforstandige? Forstaa i icke end nu / At alt huad som er vden faare / oc gaar i Mennisket / det kand icke gøre hannem almindelig? Thi det gaar icke i hans Hierte / men i Bugen / oc gaar vd ved den naturlige Gang / som vdfeyer al mad. Oc hand sagde / Huad som gaar aff Mennisket / det gør Mennisket almindeligt. Thi at inden vd aff Menniskens hierte / vdgaa / onde tancker / hoer / skørleffnit / mord / tyffueri / gerighed / skalckhed / suig / wtuct / skalcke øyen / Guds bespaattelse / hoffmod / wforstandighed. Alle disse onde stycke gaa inden vd fra / oc gøre Mennisket almindeligt.

Matth. 15.

Oc hand stod op / oc gick der fra / til Tyri oc Sidons egn / oc hand gick i it Huss / oc vilde ingen lade vide det / Oc hand kunde dog icke bliffue skiult. Thi en Quinde haffde hørt om hannem / hues Daatter der haffde en wren Aand / oc hun kom / oc falt ned faar hans føder (oc

det

det vaar en Grekisk Quinde aff Syrophenice) Oc hun bad hannem / at hand vilde vddriffue
Dieffuelen aff hendis Daatter. Oc Jesus sagde til hende / lad først Børnene bliffue mette. Det
er icke smuct / at mand tager Børnenis brød / oc kaster det faar Hunde. Hun suarede / oc sagde
til hannem / Ja HERRE / Dog æde Smaa hundene vnder bordet / aff Børnenis smuler.
Oc hand sagde til hende / Faar det ord skyld / da gack bort / Dieffuelen er vdfaren aff din Daat-
ter. Oc hun gick bort i sit Huss / oc fant / at Dieffuelen vaar vdfaren / och Daatteren liggendis
paa sengen.

Oc der hand gick vd igen aff Tyri och Sidons egn / da kom hand til det Galileiske haff /
mit blant de thi Stæder. Oc de førde en Døff til hannem / som vaar Dum / och de bade han-
nem / at hand vilde legge Haanden paa hannem. Oc hand tog hannem besynderlige fra Folc-
ket / och lagde hannem Fingrene i Øerne / oc spøtte / oc rørde ved hans Tunge / och saa op til
Himmelen / suckede / oc sagde til hannem / Hephethah / det er / lad dig op. Och stray obnedis
hans Øern / oc hans Tungis baand løsnede / oc hand talede ret. Oc hand forbød dem / ath de
skulde ingen sige det. Men io mere hand forbød / io mere kundgiorde de det / och de forundrede
sig offuer maade / oc sagde / Hand giorde det vel alt sammen / De Døffue giorde hand høren-
dis / oc de Maalløsse talendis. *

VIII.

Paa den tid / som der vaar meget Folck / oc haffde inted at æde / da kallede Jhe-
sus sine Disciple til sig / oc sagde til dem / Mig ynckis offuer folcket / Thi de haff-
ue nu tøffuit hoss mig i tre dage / oc haffue inted ath æde / Och der som ieg lode
dem gaa fastende hiem fra mig / da forsmectede de paa veyen / Thi nogle vaare
komne longt fra.

Matt. 15.

Hans Disciple suarede hannem / Huor skulle wi tage Brød her i Ørcken / at
mette dem met? Oc hãd spurde dem at / Huor mange Brød haffue i? De sagde Siw / Oc hand
bød folcket at de skulde sette sig ned paa iorden. Oc hand tog de siw Brød / oc tackede / Oc brød
dem / oc fick sine Disciple dem / at de skulde legge faar dem. Oc de lagde faar folcket. Oc de haff-
de faa Smaa fiske / Oc hand tackede / oc bad dem oc bære dem frem. Oc de ode oc bleffue met-
te / Oc toge de leffnede stycke op siw Kurffue. Oc de vaare ved fire tusinde / som haffde ædet. Och
forlod dem fra sig. *

Oc stray traadde hand i it Skib met sine Disciple / oc kom i Dalmanutha egn. Oc Pha-
riseerne ginge vd / och begynte at bespørre sig met hannem / fristede hannem / och begerede aff
hannem it Tegen aff Himmelen. Oc hand suckede i sin Aand / oc sagde / Hui søger dog denne
Slect tegen? Sandelige / Jeg siger eder / Der skal inted tegen giffuis denne Slect. Och hand
forlod dem oc traadde i skibet igen / oc foer offuer.

Matt. 16.
Lucæ 12.

oc de haffde icke mere met sig i skibet end it brød
Oc de haffde glemt at tage Brød met sig / oc for Phariseernis Surdey / oc for He-
Oc hand bød dem / oc sagde / Seer til / oc tager eder vare / Det er det / at wi haffue ic-
rodis surdey. Oc de tenckte frem oc til bage / oc sagde til huer andre / at i haffue icke brød?
ke Brød. Oc Jesus fornam det / oc sagde til dem / Hui bekumre i eder dog / Haffue i end nu it forblindit Hierte
Formercke i end nu inted / oc ere i icke end nu forstandige? Oc tencke icke der paa / Ath ieg brød
i eder? Haffue i øyen oc see icke / oc haffue øern oc høre icke. Kurffue fulde aff stycke toge i da op? De sagde /
fem brød blant fem tusinde / Huor mange Kurffue fulde aff stycke toge i
tolff. Oc der ieg brød de siw blant de fire tusinde / Huor mange
da op? De sagde / siw. Oc hand sagde til dem / Huorledis forstaa i det da icke.

Matt. 16.

Oc hand kom til Bethsaida / Oc de førde en blind til hannem / oc bade hannem / at hand
vilde røre ved hannem. Oc hand tog den blinde ved haanden / oc ledde hannem hen vden faar
Byen / oc spøtte i hans øyen / oc lagde sin Haand paa hannem / oc spurde hannem / at om hand
saa noget? Oc hand saa op / oc sagde / Jeg seer menniskene gaa / lige som ieg saae Træ. Der eff-
ter lagde hand atter Henderne paa hans øyen / oc bad hannem atter see / Oc hand bleff til pass
igen / at hand kunde klarlige see alting. Och and sende hannem hiem / oc sagde / Gack icke ind
i Byen / oc sig ingen det der vdi.

Oc Jhesus gick vd / oc hans Disciple til de byer hoss Cesaree Philippi stad / Oc paa veyen
spurde hand sine Disciple at / oc sagde til dem / Huem sige Folckene / at ieg er? De suarede / De
sige / Du est Johannes den Døbere. Nogle sige du est Elias. Nogle du est en aff Propheterne.
Oc hand sagde til dem / Men i / huem sige i / at ieg er? Da suarede Peder / oc sagde til hannem /
Du est Christus. Oc hand truede dem / at de skulde ingen sige om hannem.

Matt 16.
Lucæ 9.

Oc hand begynte at lære dem / Menniskens Søn skal meget lide / oc forskiudis aff de Eld-
ste oc ypperste Prester oc Scrifftkloge / oc ihielslass / Oc opstaa den tredie dag. Oc hand talede

Matth. 16. Lucæ 9. Iohan. 12.

det Ord frit obenbarlige. Oc Peder tog hannem til sig / begynte at raade hannem fra. Oc
hand vende sig om/ oc saa paa sine Disciple/ oc truede Peder/ oc sagde/ Gack bag mig/ du Sa-
tan/ Thi du ment icke det som er Gudeligt/ men Menniskeligt.

Matth. 10.

Oc hand kallede Folcket til sig met sine Disciple/ oc sagde til dem / Huo som mig vil eff-
terfølge/ hand necte sig selff/ oc tage sit Kaarß paa sig/ oc følge mig effter. Thi huo som vil be-
holde sit Liff / hand skal miste det/ Oc huo som mister sit Liff / for min oc Euangelij skyld/
hand skal beholde det. Huad hielper det Menrisken/ der som hand vunde den gantske Verden/
oc toge skade paa sin Siel? Eller huad kand Menrisken giffue / der hand kand løse sin Siel
met? Oc huo som blues ved mig oc mine Ord/ blant denne horactige oc syndige Slect / Hed-
den skal oc Menniskens Søn blues/ naar hand kommer i sin Faders Herlighed/ met de hellige
Engle. Oc hand sagde til dem/ Sandelige/ ieg siger eder/ Her staa nogle / som icke skulle sma-
ge døden/ før end de see Guds Rige komme met Krafft.

IX.

Matth. 17. Lucæ 9.

OC sex dage der effter/ tog Jhesus Peder/ Jacob oc Johannem til sig / oc førde
dem besynderlige alene op paa it høyt Bierg / oc forklarede sig faar dem. Oc
hans Kleder bleffue klare oc meget huide/ lige som Sne / at ingen Farffuere
paa iorden kand gøre dem saa huide. Oc Elias met Mose obenbaredis dem/
oc haffde en tale met Jhesu. Oc Peder suarede / oc sagde til Jhesum/ Rabbi/
her er gaat at vere/ Lader oß gøre tre Bolige/ Dig en/ Mose en/ oc Elias en/
Oc hand viste icke huad hand talede / thi de vaare forferdede. Oc der kom en
Sky/ hun offuerskuggede dem. Oc en røst falt aff skyen/ oc sagde/ **Denne er min elskelige
Søn/ Den skulle i høre.** Oc stray der effter/ saae de sig omkring/ oc saae ingen mere / end
Jhesum alene hoß dem. Oc der de ginge ned aff Bierget/ da forbød Jhesus dem/ at de skulde
ingen sige/ huad som de haffde seet/ Før end Menniskens Søn stode op fra de døde. Oc de be-
hulde det ord hoß sig/ Oc bespurde sig met huer andre/ huad er dog den opstandelse fra de døde.

Oc de spurde hannem at/ oc sagde/ Sige dog de Scrifftkloge / at Elias skal før komme?

Mala. 4.

Hand suarede/ oc sagde til dem / Elias skal io før komme / oc sette alting til rette igen/ Der til
skal Menniskens Søn lide meget oc foractis / Lige som det oc staar screffuit. Men ieg siger
eder/ Elias er kommen/ Oc de giorde ved hannem/ huad de vilde / effter som det staar screffuit
om hannem.

Matth. 17. Lucæ 9.

Oc hand kom til sine Disciple/ oc saa meget Folck omkring dem / oc de Scrifftkloge/ som
bespurde sig met dem. Oc stray der alt Folcket saa hannem / bleffue de forferdede/ løbe til / oc
hilsede hannem. Oc hand spurde de Scrifftkloge at/ Huad bespørre i eder met dem? Oc en aff
Folcket suarede/ oc sagde/ Mestere / Jeg haffuerført min Søn hid til dig / hand haffuer en
maalløß Aand/ oc naar hand faar fat paa hannem / da slider hand hannem / oc hand velter
fraade oc skær met tenderne/ oc foruisner. Jeg haffuer talet met dine Disciple / at de skulde vd-
driffue hannem/ oc de kunde icke.

Hand suarede hannem/ oc sagde/ O du vantro Slect / huor lenge skal ieg vere hoß eder?
Huor lenge skal ieg omdrage met eder? Henter hannem hid til mig. Oc de ledde hannem frem
til hannem. Oc stray der Aanden saa hannem/ da sled hand hannem/ oc hand falt paa iorden/
oc velte sig oc fraaedis. Oc hand spurde hans Fader at / Huor lenge er det / at det er hannem
vederfaret? Hand sagde/ Aff barndom/ Oc hand haffuer offte kast hannem i ild oc vand / at
hand kunde omkommet hannem. Men kant du noget/ da forbarme dig offuer oß/ oc hielp oß.
Jesus sagde til hãnem/ Der som du kunde tro/ **Alle ting ere hannem mulige/ som tror.**
Oc stray robte barnsens Fader grædindis/ oc sagde/ Jeg tror/ Kiere HERRE/ hielp min
vantro.

Der Jhesus nu saa/ at Folcket løb til/ da truede hand den vrene Aand/ oc sagde til hannem/
Du maalløsse oc døffue Aand / Jeg biuder dig/ at du far vd aff hannem / oc at du far icke her
effter i hannem. Da skreg hand/ oc sled hannem saare/ oc foer vd/ Oc hand bleff lige som hand
haffde verit død/ At ocsaa mange sagde/ Hand er død. Men Jesus tog hannem ved haanden/
oc reysde hannem op/ Oc hand stod op. Oc der hand kom hiem / da spurde hans Disciple be-
synderlige at/ Hui kunde wi icke vddriffue hannem? Oc hand sagde/ Denne Art kand ingelun-
de fare vd/ vden ved bøn oc faste.

Matth. 17 Luce 9.

Oc de ginge der fra / oc vandrede gennem Gallileen / oc hand vilde icke/ at nogen skul-
de vide det. Oc hand lerde sine Disciple / oc sagde til dem / Menniskens Søn skal antuor-
dis i Menniskis hender / oc de skulle ihiel sla hannem / Oc naar hand er ihiel slagen /
da skal

da ſkal hand opſtaa paa den tredie dag. Men de forſtode icke det Ord / oc frøctede ſig at ſpørre hannem at.

Oc hand kom til Capernaum/ oc der hand vaar hiemme/ ſpurde hand dem/ Huad handlede i paa veyen met huer andre? Oc de tagde ſtille/ Thi de haffde handlet met huer andre paa veyen/ huilcken der ſkulde vere den ſtørſte? Oc hand ſette ſig / oc kallede de Tolff / oc ſagde til dem/ Der ſom nogen vil vere den Førſte/ hand ſkal vere den ſiſte for alle / oc allis Tienere. Oc hand tog it lidet Barn/ oc ſkickede det mit blant dem/ oc tog det i faffn/ oc ſagde til dem / Huo ſom anammer ſaadant it lidet Barn i mit Naffn / Hand anammer mig / Oc huo mig anammer/ hand anammer icke mig/ men Den/ ſom mig vdſende.

Matth. 18. Lucæ 9. Matt. 10.

Oc Johannes ſuarede hannem/ oc ſagde/ Meſtere / Wi ſaae en / hand dreff Dieffle vd/ i dit Naffn/ huilken ſom efftertfølger oſſ icke/ Oc wi forbøde hannē det/ fordi at hand icke efftertfølger oſſ. Jheſus ſagde/ J ſkulle icke forbiude hannem det / Thi der er ingen ſom gør en vnderlig Gerning i mit Naffn/ oc kand ſnart tale ilde om mig. Huo ſom icke er imod oſſ/ hand er met oſſ. Oc huo ſom ſkencker eder met it Begere vand / i mit Naffn/ fordi at i høre Chriſtus til/ Sandelige/ Jeg ſiger eder/ Det ſkal icke bliffue hannem vbetalet. Oc huo ſom forarger en aff de Smaa/ ſom tro paa mig/ hannem vaare det bedre/ at hannem bleffue hengd en Mølle ſten/ om hans halſſ/ oc hand bleffue kaſt i Haffuit.

Lucæ 9. Matth. 18. Lucæ 17.

Oc der ſom din haand forarger dig/ Da hug hende aff / Det er dig bedre / at du gaar en Krøbling ind i Liffuit/ End at du haffuer tho hender/ oc far til Helffuede/ i den euige ild/ Der ſom deris Orm icke døer/ oc deris Jld icke vdſlyckis. Forarger din fod dig/ Da hug hannem aff/ Det er dig bedre/ at du gaar Halt ind i Liffuet / End at du haffuer tho føder / oc bliffuer kaſt i Helffuede/ vdi den euige ild/ Der ſom deris Orm icke døer / oc deris Jld icke vdſlyckes. Forarger dit Øye dig/ da kaſt det fra dig/ Det er dig bedre / at du gaar Enøyit i Guds rige/ End at du haffuer thu Øyen/ oc bliffuer kaſt i Helffuedis ild/ Der ſom deris Orm icke døer/ oc deris Jld icke vdſlyckis.

Eſaiæ 66.

Det ſkal alt ſammen ſaltis met Jld/ oc huert Offer ſkal ſaltis met Salt. Saltet er gaat/ Men om ſaltet miſter ſin krafft/ huor met ſkal mand da giffue ſmag? Haffuer Salt hoſſ eder/ oc haffuer Fred met huer andre.

Matth. 5. Lucæ 14.

X.

OC hand giorde ſig rede/ oc kom der fra/ til de Jødiſke Landz Steder/ paa hin ſide Jordan/ Oc Folcket gick atter til hannem i hobe tal/ Oc hand lerde dem atter/ ſom hans ſeduane vaar. Oc Phariſeerne traadde til hannem / oc ſpurde hannem at/ Om en Mand maa ſkilie ſig fra ſin Huſtru? Oc de friſtede hannem der met/ Men hand ſuarede/ oc ſagde/ Huad haffuer Moſe budet eder? De ſagde/ Moſe tilſtedde at ſcriffue it Skilſmaals breff/ oc ſkillis at. Jheſus ſuarede/ oc ſagde til dem/ For eders Hiertis haarhed ſkyld / ſcreff hand eder det Bud/ **Men aff Creaturens begyndelſe/ haffuer Gud ſkabt dem en Mand oc Quinde. Der faare ſkal Menniſken forlade ſin Fader oc moder/ oc ſkal bliffue hoſſ ſin Huſtru.** Oc de tho ſkulle vere it Kød / Saa ere de nu icke tho / men it Kød. Huad Gud da haffuer tilſammen føyit/ ſkal Menniſken icke atſkilie.

Matth. 19. Deute. 24. Gene. 1. 2. Ephes. 5.

Oc hans Diſciple ſpurde hannem atter hiemme om det ſamme. Oc hand ſagde til dem/ Huo ſom ſkiller ſig fra ſin Huſtru/ oc tager en anden/ hand bedriffuer hoer met hende. Oc der ſom en Quinde ſkil ſig fra ſin Mand/ oc tager en anden/ hun bedriffuer hoer.

Oc de førde ſmaa Børn til hannem/ at hand ſkulde røre ved dem/ Oc Diſciplene lode ilde paa dem/ ſom baare dem. Der Jheſus det ſaa/ bleff hand fortørnet / oc ſagde til dem / Lader ſmaa Børn komme til mig/ oc forhindrer dem icke / Thi Guds rige hører ſaadanne til. Sandelige / Jeg ſiger eder/ Huo ſom icke anammer Guds rige / ſom it lidet Barn / hand ſkal icke komme der ind. Oc hand tog dem i faffn/ oc lagde henderne paa dem/ oc velſignede dem.

Matth. 19. Lucæ 18.

Oc der hand vaar vdgangen paa veyen/ da løb en hen frem / falt paa knæ faar hannem/ oc ſpurde hannem at/ Gode Meſtere/ huad ſkal ieg gøre / at ieg kand arffue det euige Liff? Oc Jheſus ſagde til hannem/ Hui kalder du mig god? Der er ingen god / vden Gud alene. Du vedſt io Budene vel/ Du ſkalt icke bedriffue hoer. Du ſkalt icke ſla ihiel. Du ſkalt icke ſtiele. Du ſkalt icke tale falſkt vidniſbyrd. Du ſkalt ingen beſuige. Ere din Fader oc Moder. Hand ſuarede/ oc ſagde til hannem/ Meſtere/ det haffuer ieg huldet alt ſammen op aff min Vngdom. Oc Jheſus ſaa paa hannem/ oc elſkte hannem/ oc ſagde til hannem/ En ting fattis dig / Gack

Matth. 19. Lucæ 18. Exodi 20. Deute. 5.

bort/sæl alt det du haffuer/oc giff det Fattige/ saa skalt du haffue it Ligende fæ i Himmelen/ Oc kom/ efftetfølg mig/ Oc tag Kaarsset paa dig. Men hand bleff ilde til fridz aff den tale/ oc gick bedrøffuit bort/ Thi hand haffde meget godz.

Matth. 19. Lucæ 18.

Oc Jhesus saa sig om/oc sagde til sine Disciple/ Huor suarlige skulle de Rige komme i Guds Rige. Oc Disciplene bleffue forferdede for hans tale. Men Jhesus suarede igen/ oc sagde til dem/ Kiere Børn/ Huor suart er det/at de/ som sette deris tillid paa Rigdom/ kunde komme i Guds Rige. Det er lettere/at it Kamel gaar gennem it Naale øye/ End at en Rig kommer i Guds Rige. Da forferdedis de end megit mere/ oc sagde til huer andre/ Huo kand da vorde salig? Men Jhesus saa paa dem/oc sagde/ Hoss Mennisken er det vmuligt/ Men icke hoss Gud/ Thi alle ting ere mulige hoss Gud.

Da sagde Peder til hannem/ See/ wi haffue forlat alting/ oc haffue effterfult dig. Jhesus suarede/ oc sagde/ Sandelige/ Jeg siger eder/ Der er ingen/ der som hand forlader Huss/ eller Brødre/ eller søstere/ eller Fader/ eller Moder/ eller Hustru/ eller Børn / eller Agre/ For min skyld/ oc for Euangelij skyld/ At hand ey skal faa hundrede folt igen / Nu i denne tid / Huss oc Brødre/ søstre oc modre/ oc børn/ oc Agre/ met forfølgelse / oc i den tilkommendis Verden det euige Liff. Oc mange skulle bliffue de siste/ som ere de første/ Oc de skulle bliffue de første / som ere de siste.

Matth. 20.

Men de vaare paa veyen/ oc ginge op til Jerusalem/ Oc Jhesus gick faar dem / oc de bleffue forferdede/ fulde hannem effter/ oc befrøctede sig. Oc Jhesus tog atter de Tolff til sig/ och sagde dem/ huad hannem skulde vederfaris. See/ wi gaa hen op til Jerusalem/ Oc Menniskens Søn skal antuordis de Ypperste Prester oc Scriffkloge / Oc de skulle fordømme hannem til Døden/ oc antuorde Hedninge hannem/ de skulle bespaatte oc hudstryge/ oc bespøtte/ oc ihielsla hannem/ oc paa tredie dag skal hand opstaa.

Matth. 20. Lucæ 18.

Da ginge Jacobus oc Johannes Zebedei Sønner til hannem / och sagde / Mestere/ wi ville/ at du skalt gøre oss/ det som wi bede dig om. Hand sagde til dem/ Huad ville i / at ieg skal gøre eder? De sagde til hannem/ Giff oss / at wi maae side/ den ene hoss din høyre side/ oc den ene hoss din Venstre side/ i din Herlighed. Oc Jhesus sagde til dem/ J vide icke/ huad i bede om. Kunde i dricke den Kalck/ som ieg dricker/ oc lade døbe eder met den Daab / som ieg bliffuer døbt met? De sagde til hannem/ Ja det kunde wi vel. Da sagde Jhesus til dem/ Sandelige/ i skulle dricke den Kalck/ som ieg dricker/ oc døbis met den Daab/ som ieg bliffuer døbt met/ Men at side hoss min Høyre oc hoss min Venstre side/ staar mig icke til at giffue eder/ men huilke som det er bered.

Matth. 20.

Oc der de Thi hørde det/ toge de det til mistycke met Jacob oc Hans. Da kallede Jhesus dem/ oc sagde til dem/ J vide/ at de Verdzlige Førster regere / oc de Mectige blant dem haffue mact. Men det skal icke vere saa blant eder / Men huilcken som vil vere stor blant eder/ hand skal vere eders Tienere. Oc huilcken som vil vere den Ypperste blant eder / hand skal vere alles eders Tienere. Thi Menniskens Søn er oc icke kommen/ at lade tiene sig/ Men at hand skulde tiene/ oc giffue sit Liff til betalning for mange.

Matth. 20. Lucæ 18.

Oc de komme til Jericho/ Oc der hand gick aff Jericho / hand oc hans Disciple/ oc meget Folck/ Da sad en blind/ ved naffn Bartimeus Timei søn / hoss veyen oc tigde. Oc der hand hørde/ at det vaar Jhesus aff Nazareth/ da begynte hand at robe / oc sige / Jhesu du Dauidz Søn/ forbarme dig offuer mig. Oc mange truede hannem/ at hand skulde tie stille. Men hand robte meget mere/ Du Dauidz Søn/ Forbarme dig offuer mig. Oc Jhesus stod stille / oc loed kalde hannem. Oc de kallede den Blinde / och sagde til hannem/ Ver frimodig/ stat op/ hand kalder at dig . Oc hand kaste sine kleder fra sig/ stod op/ oc kom til Jhesum. Oc Jhesus suarede/ oc sagde til hannem/ Huad vilt du / at ieg skal gøre dig? Den Blinde sagde til hannem/ Rabboni/ at ieg kand see. Oc Jhesus sagde til hannem / Gack bort / Din tro haffuer hulpet dig/ Oc stray bleff hand seendis/ oc fulde hannem effter/ paa veyen.

Matth. 20. Lucæ 18.

XI.

OC der de komme nær til Jerusalem/ til Bethphage oc Bethanien hoss Olie bierget/ Da sende hand tho aff sine Disciple / oc sagde til dem / Gaar bort til den By/ som ligger faar eder/ Oc stray naar i komme ind / da skulle i finde it Føl bundet/ paa huilket der sad end aldri noget Menniske / Løser det / oc fører det hid. Oc der som nogen siger til eder/ Huor faare gøre i det? Da siger/ HERREN haffuer det behoff/ saa skal hand stray sende det hid. De ginge hen/ oc funde Føllet bundet hoss døren/ vde paa Veyskillet/ oc løsde det. Oc nogle som der stode/ sagde til dem/ Huad gøre i/ at i løse Føllet? Oc de sagde til dem/ lige som Jhesus haffde befalet dem/ oc de stedde til

Matth. 21. Lucæ 19.

Oc de førde Føllet til Jhesum/ oc lagde deris Klæder der paa/ Oc hand sette sig der paa.
Oc mange bredde deris kleder paa veyen. Nogle hugge may aff Træene/ oc strødde paa veyen.
Oc de som ginge faare/ oc de som fulde effter/ robte/ oc sagde/ **Hosianna/ Loffuit vere den**
som kommer i HERRENS Naffn / Loffuit vere vor Faders Dauidz Ri-
ge/ som kommer i HERRENS Naffn/ Hosianna i det Høye. Oc hand gick ind i Jeru-
salem/ oc vdi Templen/ oc hand besaa alting/ Oc om afftenen gick hand hen vd til Bethanien
met de Tolff.

Iohan. 12.

Oc den anden dag/ der de ginge fra Bethanien/ hungrede hannem. Oc hand saa it Figen-
træ longt borte/ som haffde blad/ Da traadde hand der til/ om hand kunde finde noget der paa.
Oc som hand kom der til/ da fant hand der inted vden alene Blad/ Thi det vaar icke end tid/ at
Figen skulde vere. Oc Jhesus suarede/ oc sagde til det/ Nu skal icke nogen æde Fruct aff dig
euindelige. Oc hans Disciple hørde det.

Matth. 21.

Oc de komme til Jerusalem/ oc Jhesus gick i Templen/ begynte oc vddriffue dem som
solde oc købte i Templen/ oc Vedzlernis bord/ oc Duekremmernis stole støtte hand om/ oc til-
stedde icke/ at nogen bar noget gennem Templen. Oc hand lerde/ oc sagde til dem/ Staar det
icke screffuit. **Mit Huss skal kaldis it Bedehuss aff alle Folck/ Men i haffue giort**
en Røffuere kule der aff. Oc det kom faar de Scrifftkloge oc yppersfte Prester/ Oc de tenck-
te/ huorledis de kunde omkomme hannem/ Men de frøctede for hannem/ Thi alt Folcket for-
undrede sig paa hans lerdom. Oc om afftenen gick hand vd aff Staden.

Matth. 21.
Lucæ 19.
Esaiæ 56.

Oc om morgenen ginge de frem/ oc saae Figentræet/ at det vaar visnet indtil røderne. Oc
Peder tenckte der paa/ oc sagde til hannem/ Rabbi/ See Figentræet/ det du forbandede er/ vis-
net. Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ Haffuer troen til Gud/ Sandelige/ Jeg siger eder/ Huo
som sagde til dette Bierge/ Løfft dig oc kast dig i Haffuit/ oc hand tuilede icke i sit hierte/ Men
trode/ at det skulde ske/ som hand sagde/ Da skal det ske hånem/ som hand sagde. Der faare siger
ieg eder/ **Alt huad i bede i eders Bøn/ troer ekon/ at i skulle faa det/ oc det skal**
vederfaris eder. Oc naar i staa oc bede/ da forlader/ der som i haffue noget mod nogen/ Paa
det at eders Fader i Himmelen/ skal oc forlade eder eders Brøst.

Matth. 21.
Matth. 6.

Oc de komme atter til Jerusalem/ Oc der hand gick i Templen/ da kōme de ypperste Prester
oc Scrifftkloge/ oc de Eldste til hannem/ oc sagde til hannem/ Aff huad mact gør du det? Oc
huo haffuer giffuit dig den mact/ at du gør saadant? Jesus suarede/ oc sagde til dem/ Jeg vil oc
spørie eder at it ord/ Suarer mig/ saa vil ieg sige eder/ Aff huad mact ieg gør det. Johannis
Daab/ vaar hand aff Himmelen/ eller aff Mēnisken? Suarer mig. Oc de tenckte ved sig selff/
oc sagde/ Sige wi/ Hand vaar aff himmelen/ Da siger hand/ Hui trode i hānem da icke? Men
sige wi/ Hand vaar aff Mennisken/ da frøcte wi oss for Folcket/ Thi de hulde alle/ at Johan-
nes vaar en ret Prophete. Oc de suarede/ oc sagde til Jhesum/ Wi vide det icke. Oc Jhesus
suarede/ oc sagde til dem/ Saa siger ieg eder oc icke/ aff huad mact ieg gør saadant.

Matth. 21.
Lucæ 20.

XII.

Oc hand begynte at tale til dem ved Lignelser. It Menniske plantede en Vin-
gaard/ oc giorde it Gerde der om/ oc groff en Perse/ oc bygde it Taarn/ oc ley-
de Vingaardz mend hannem/ oc foer vden Landz. Oc hand sende en Suend
til Vingaardz mendene der tiden kom/ at hand skulde tage aff Vingaardens
Fruct aff Vingaardz mendene. Oc de toge hannem oc hugstrøge hannem/ oc
lode hannem tomhendet fra sig. Hand sende atter en anden Suend til dem/
Den samme skeffrede de hoffuedit paa met sten/ oc lode hannem fra sig met forhaanelse. Hand
sende atter en anden/ Den sloge de ihiel/ oc mange andre/ Somme hudstrøge de/ Somme slo-
ge de ihiel.

Matth. 21.
Lucæ 20.
Esaiæ 5.
Ierem. 2.

Da haffde hand en eniste Søn/ som hand haffde kier/ den sende hand oc paa det siste til dem/
oc sagde/ De bluis for min Søn. Men de samme Vingaardz mend sagde til huer andre/ Den-
ne er Arffuingen/ Kommer/ lader oss sla hannem ihiel/ saa bliffuer Arffuen vor. Oc de toge
hannem/ oc sloge hannem ihiel/ oc kaste hānem vden faar Vingaarden. Huad skal nu Vingaar-
dens Herre gøre? Hand skal komme/ oc ødelegge Vingaardz mendene/ oc faa andre Vingaar-
den. Haffue i oc icke lest denne Scrifft? **Den sten/ som Bygningz mendene forkaste/**
hand er bleffuen en Hiørne sten. Det er skeet aff HERREN/ oc er vnderligt faar vore
øyen. Oc de lagde sig effter/ at gribe hannem/ oc frøctede sig dog for Folcket/ Thi de forstode/
at hand sagde denne Lignilse mod dem/ Oc de forlode hannem/ oc ginge bort.

Psalm. 118.
Esaiæ 28.
Acto. 4.
Roma. 9.
1. Petr. 1.

Matth. 22.
Lucæ 20.

Oc de sende nogle til hannem aff Phariseerne oc Herodis tienere/ at de skulde gribe hãnem i Ordene. Oc de komme oc sagde til hannem/ Mestere/ wi vide/ at du est sandru/ oc skøder om ingen/ Thi du acter icke Menniskens anseelse/ Men du lærer rettelige Gudz vey/ Er det ræt/ At mand giffuer Keyseren skat/ eller ey? skulle wi giffue hannem/ eller icke giffue? Men hand merckte deris Oyenskalckeri/ oc sagde til dem/ Hui friste i mig? Tager hid en Pending/ oc lader mig see. Oc de bare hannem frem. Da sagde hand/ Hues er det Billede oc den offuerscrifft De sagde til hannem/ Keyserens. Da suarede Jhesus/ oc sagde til dem/ Saa giffuer Keyseren/ huad Keyserens er/ Oc Gud/ huad Guds er. Oc de forundrede sig paa hannem.

Roman. 13.
Matth. 22.
Lucæ 20.
Deute. 25.

Da traadde Saduceerne til hannem/ som holde saa faare/ At der er ingen Opstandelse/ de spurde hannem at/ oc sagde/ Mestere/ Mose screff oss/ Naar nogen mans Broder døer/ oc lader en Hustru effter sig/ oc lader ingen Børn effter sig/ Da skal hans Broder tage den sammes Hustru/ oc opuecke sin broder sæd. Nu haffuer der verit siw Brødre/ Den første tog en Hustru/ hand døde/ oc loed ingen Sæd effter sig. Oc den anden tog hende/ Oc døde/ oc loed icke heller sæd effter sig. Den tredie lige saa/ oc de toge hende alle siw/ oc lode icke sæd effter sig. Paa det siste/ døde oc Quinden/ effter dem alle. Hues hustru aff dem skal hun nu vere i Opstandelsen/ naar de staa op/ Thi de haffue hafft hende til hustru?

Da suarede Jhesus/ oc sagde til dem/ Er det icke saa? J fare vild/ Der faare at i vide inted aff Scrifften/ och ey aff Guds krafft. Naar som de skulle opstaa fra de Døde/ da skulle de huercken gifftis/ oc ey tagis til ecte/ men de ere som Engele i Himmelen. Men om de Døde/ at de skulle opstaa/ Haffue i icke lest i Mose bog/ huorledis Gud talede til hãnem hoss busken/ oc sagde/ **Jeg er Abrahams Gud/ oc Jsaacs Gud/ oc Jacobs Gud. Oc Gud er icke de Dødis/ men de Leffuendis Gud. Der faare fare i saare vild.**

Exodi. 3.
Matth. 22.

Oc der traadde en aff Scrifftklogene til hannem/ som haffde hørt paa dem/ huorledis de bespurde sig met huer andre/ oc saa at hand haffde giffuit it smuct suar/ oc hand spurde hãnem at/ Huilcket er det ypperste Bud faar alle? Och Jhesus suarede hannem/ Det ypperste Bud faar alle er det/ **Hør Jsrael/ HERREN vor Gud er en eniste Gud/ Oc du skalt elske Gud din HERRE/ aff gantske hierte/ aff gantske Siel/ aff gantske sind. Oc aff alle dine krafften**/ det er det ypperste Bud. Oc det andet er lige som dette/ Du skalt elske din Neste/ lige som dig selff. Der er inted andet større Bud/ end disse.

Lucæ 10.
Deutero. 6.
Lucæ, 10. 19.
Roman. 13.

Oc Scrifftklogen sagde til hannem/ Mestere/ du haffuer sandelige talet ræt. Thi der er en Gud/ och der er ingen anden vden hannem/ Och at elske den samme aff gantske hierte/ aff gantske sind/ aff gantske siel/ oc aff alle krafften/ Oc elske sin Neste lige som sig selff/ det er mere end Brendoffer oc alle offer. Der Jesus saa/ at hand suarede forstandelige/ sagde hand til hannem/ Du est icke longt fra Guds rige. Oc der torde ingen atspørrie hannem ydermere.

Oc Jhesus suarede/ oc sagde/ der hand lerde i Tempelen/ Huorledis sige de Scrifftkloge/ Christus er Dauids søn? Oc Dauid siger selff/ ved den hellig Aand/ **HERREN sagde til min Herre/ Sæt dig hoss min høyre haand/ indtil ieg legger dine Fiender til en skammel vnder dine føder.** Der kalder io Dauid hannem sin Herre/ hueden er hand da hans Søn? Oc meget Folck hørde hannem gerne.

Oc hand lerde dem/ oc sagde til dem/ Vocter eder for de Scrifftkloge/ som gaa i lange kleder/ oc lade gerne helse sig paa Torffuit/ oc side gerne øffuerst i Scholerne/ oc til bordz i Gestebud/ De æde Enckers huss/ vnder det skin at de bede lenge/ De samme skulle faa saa meget større fordømmelse.

Oc Jhesus sette sig tuert offuer fra Guds kiste/ oc saa til/ huorledis folcket lagde Penninge i Guds kiste/ Oc mange Rige lagde meget vdi. Oc der kom en fattig Encke/ oc lagde thu Skerff vdi/ de gøre en Pending. Oc hand kallede sine Disciple til sig oc sagde til dem/ Sandelige/ Jeg siger eder/ Denne fattige Encke lagde mere i Guds kiste/ end alle de som lagde vdi. Thi de lagde alle vdi aff deris offuerflødighed/ Men denne lagde vdi aff sin fattigdom alt det hun haffde/ hendis gantske Næring.

XIII.

Matt. 24.
Lucæ, 21.
Lucæ, 9.

OC der hand gick aff Tempelen/ sagde en aff hans Disciple til hannem/ Mestere/ see/ huilcke stene/ oc huilcken en Bygning er det? Oc Jhesus suarede/ oc sagde til hannem/ Seer du vel al denne store bygning. Jcke en Sten skal bliffue paa den anden/ som ey skal sønder slass.

Oc der hand sad paa Olie bierget tuert offuer fra Tempelen/ da spurde Peder oc Jacob oc Johannes oc Andreas hannem besynderlige at/ Sig oss/ Naar skal alt

ſkal alt dette ſke? Oc huad Tegen ſkal det vere/naar alt dette ſkal fuldkommis? Jheſus ſuarede
dem/oc begynte at ſige/Seer til/at icke nogen forfører eder/ Thi der ſkulle mange komme vn-
der mit Naffn/oc ſige/Jeg er Chriſtus / oc de ſkulle forføre mange.
Oc naar i faa at høre om Krig/ oc Krigis røcte/ Da frøcter eder icke/thi det maa ſaa ſke/
Men enden er der icke end da. Der ſkal it Folck ſette ſig offuer det andet / oc it Kongerige off-
uer det andet. Oc der ſkal ſke Jordſkel her oc der/ Oc der ſkal vere dyr tid oc forferdelſe/Dette er
Bedrøffuelſens begyndelſe.
Men ſee i eder faare/Thi de ſkulle antuorde eder hen til Raadhuſſ oc Scholer/ Oc i ſkul-
le hudſtrygis/oc i ſkulle føris faar Førſter oc Konger/ for min ſkyld / til it vidniſbyrd offuer
dem. **Oc Euangelium ſkal før predickis blant alle Folck.**

Matth. 10. Lucæ 21. Matth. 24.

Naar ſom de nu føre oc antuorde eder hen/Da ſørger icke for/ huad i ſkulle tale / oc betenc-
ker det ey heller tilforn/Men huad ſom eder giffuis i den ſamme ſtund/ det taler / Thi at i ere
icke de ſom tale/ Men den hellige Aand. Der ſkal en Broder antuorde den anden hen til dø-
den/Oc Faderen Sønnen/ oc Børnene ſkulle ſette ſig op mod Foreldrene / oc de ſkulle hielpe
til at ſla dem ihiel. Oc i ſkulle hadis aff huer mand/for mit naffn ſkyld. **Men huo ſom bliff-
uer beſtandig indtil enden/hand ſkal bliffue ſalig.**
Naar ſom i faa at ſee ødeleggelſens Verſtyggelſe / om huilcken Daniel Prophete haffuer
ſagd/at hand ſtaar/der ſom hand icke ſkulde(huo det læſſ / hand forſtaa det) Huo ſom da er i
Jødeland/hand fly paa Biergene. Oc huo ſom er paa Taget / hand ſtige icke ned i Huſit / oc
komme der ind at hente noget aff ſit huſſ. Oc huo ſom er paa Marcken/hand vende ſig icke til
bage/at hente ſine Klæder. Oc ve de Fructſommelige/oc Diendis paa den tid. Men beder/ at
eders Fluct icke ſkal ſke om Vinteren. Thi at i diſſe dage ſkal vere ſaadan bedrøffuelſe / ſom al-
dri haffuer verit her til/aff creaturens begyndelſe/ſom Gud ſkabte/oc ſom icke heller ſkal bliff-
ue. Oc der ſom HERREN icke haffde forſteckit diſſe dage/da bleffue inted Menniſke ſaligt/
Men for de Vdualdis ſkyld/ſom hand haffuer vdualt/haffuer hand forſtecket diſſe dage.

Matth. 24. Lucæ 21. Danie. 9.

Naar ſom nogen ſiger nu til eder paa den tid/See/Her er Chriſtus/ſee/ der er hand/ Da
tror icke. Thi der ſkulle mange falſke Chriſti reyſe ſig op/ oc falſke Propheter/ ſom gøre Tegen
oc vnderlige Gerninger/At de oc ſkulle forføre de vdualde/der ſom det vaare muligt. Men ſee i
eder faare/ See/ Jeg haffuer ſagd det alt ſammen tilforn.

Matth. 24. Lucæ 17.

Oc paa den tid/effter denne bedrøffuelſe/ſkulle Soel oc Maane miſte deris ſkin/oc Stier-
ner ſkulle falde aff Himmelen/oc Himmelens Kraffter ſkulle røre ſig. Oc da ſkulle de ſee Men-
niſkens Søn komme i ſkyerne/met ſtor Krafft oc Herlighed. Oc da ſkal hand ſende ſine En-
gle/oc ſkal forſamle ſine vdualde/fra de fire Væder/aff Jordens ende/indtil Himmelens ende.

Matth. 24. Lucæ 21.

Lærer en lignilſe paa Figen træet/Naar ſom Grenen bliffuer vedzkefuld / oc faar Blad/
da vide i/at Sommer er nær. Lige ſaa/naar i ſee/at ſaadant ſkeer/Da vider/ at det er nær faar
døren. Sandelige/ Jeg ſiger eder/ Denne Slect ſkal icke forgaa / før dette ſkeer alt ſammen.
Himmel oc Jord ſkulle forgaa/Men mine Ord ſkulle icke forgaa. Oc aff den dag
oc ſtund ved ingen/oc icke Englene i Himmelen/oc ey heller Sønnen/Men alene Faderen.
Seer til/Vaager oc beder/Thi i vide icke/naar det er tid. Lige ſom it Menniſke/ſom foer
vden Landz/oc forlod ſit Huſſ / oc gaff ſine Suenne mact / Huer ſin Gerning / oc bød Dør-
uocteren/at hand ſkulde vaage? Saa vaager nu/Thi i vide icke/naar Huſens Herre kommer/
om hand kommer om afftenen/eller ved Midnat/eller naar Hanen gal/eller om Morgenen/
Paa det/Hand ſkal icke komme haſtelige/oc finde eder ſoffuendis. Huad ſom ieg ſiger eder/det
ſiger ieg alle/ Vaager.

Matth. 25. Lucæ 19.

XIIII.

DEc tho dage der effter vaar Paaſke / oc det Søde Brødz dage. Oc de ypperſte
Preſter oc Scrifftkloge lete effter/ huorledis de kunde met liſte gribe oc ihielſla
hannem. Oc de ſagde/ Ja icke paa Høytiden / At der ſkal icke bliffue it Oprør
blant Folcket.

Matth. 26. Lucæ 22.

Oc der hand vaar i Bethanien i Simonis den Spedalſkis Huſſ/ oc ſad til
bordz/Da kom en Quinde / hun haffde it Glaſſ met wforfalſket oc kaaſteligt
Nardis vand/ oc hun ſønderbrød glaſſet / oc vdſkyrte det paa hans Hoffuit. Da vaare nogle/
ſom toge det til miſtycke/oc ſagde/Huad ſkal dog dette wraad? Mand kunde haffue ſold det-
te Vand mere end for try hundrede Pendinge/oc giffuit fattige. Oc de knurrede paa hende.
Oc Jeſus ſagde/Lader hende met fred/hui bekumre i hende? Hun giorde en god gerning mod
mig. J haffue altid Fattige hoſſ eder/ Oc naar i ville/da kunde i gøre dem til gode/Men Mig
haffue

Iohan. 12.

haffue i icke altid. Hun giorde huad hun kunde/Hun er tilfaarn kommē/at salue mit Legeme til min begraffuilse. Sandelige siger ieg eder/Huor som dette Euangelium predickis i al Verden/Da skal mand oc sige det til hendis Hukommelse/som hun nu giorde.

Matth. 26.
Lucæ 22.

Oc Judas Ischarioth/en aff de Tolff / gick bort til de Ypperste Prester/ at forraade hannem. Der de hørde det/bleffue de glade/oc loffuede at giffue hannem Pendinge. Oc hand lete effter/ huorledis hand kunde forraade hannem met lempe.

I.
Det Gamle Paaskelam.

Paa det Søde brødz første dag / der mand offrede Paaskelam / sagde hans Disciple til hannem/Huor vilt du/at wi skulle gaa hen/oc berede/at du æder Paaskelam? Oc hand sende tho aff sine Disciple bort/oc sagde til dem/Gaar bort i Staden/ oc der skal it Menniske møde eder/som bær it Kruss met Vand/følger hannem effter/ Oc huor som hand gaar ind/der siger til Hosbonden/ Mesteren lader dig sige/Huor er Gestehusit/der ieg kand æde Paaskelam vdi met mine Disciple? Oc hand skal vise eder en stor Sal/som er stenlagd oc bered / Reder der til for oss. Oc Disciplene ginge vd/oc komme i Staden/oc funde det / lige som hand haffde sagd dem/Oc de beredde Paaskelam.

Matth. 26.
Lucæ 22.

Oc om afftenen kom hand met de Tolff. Oc som de sade til Bordz oc ode/ sagde Jhesus/ Sandelige/ Jeg siger eder/En blant eder/som æder met mig/skal forraade mig. Oc de bleffue bedrøffuede/oc sagde til hannem/en effter den anden/Er det ieg? Oc den anden / Er det ieg? Hand suarede/oc sagde til dem/ En aff de Tolff / som døpper met mig i Fadet. Sandelige/ Menniskens Søn gaar hen/lige som det staar screffuit om hannem. Men ve det Menniske/ ved huilcken Menniskens Søn bliffuer forraad/Det vaare samme Menniske bedre/ at hand vaare aldri fød.

HERRENS Naduere.
1. Corint. 11.

Oc i det de ode/Tog Jhesus Brødet/tackede/oc brød det/oc gaff dem det/ oc sagde/Tager/æder/ Det er mit Legeme. Oc hand tog Kalken / oc tackede/ oc gaff dem den/Oc de drucke alle der aff / Oc hand sagde til dem / Det er mit Blod/som er det ny Testamentis/som bliffuer vdgydet for mange. Sandelige/ Jeg siger eder/ at ieg skal icke ydermere dricke aff det som voxer paa Vintræ / indtil paa den dag/at ieg skal dricke det nyt/i Guds Rige.

II.
Olie bierget.
Matth. 26.
Lucæ 22.
Iohan. 18.
Zacha. 13.

Oc der de haffde sagd Loffsangen/ da ginge de vd til Olie bierget. Oc Jhesus sagde til dem/ J skulle i denne nat forarge eder alle paa mig/ Thi det staar screffuit/ Jeg skal sla Hyrden/ oc Faarene skulle atspredis. Men effter at ieg opstaar / da vil ieg gaa hen faar eder i Galilea. Da sagde Peder til hannem/ Oc der som de end alle forargede sig / Saa vilde ieg dog icke forarge mig. Oc Jhesus sagde til hannem/ Sandelige siger ieg dig/ J dag/ vdi denne nat/ før end Hanen gal tho gonge/ skalt du necte mig tre gonge. Men hand talede end ydermere / Ja der som ieg oc skulde dø met dig/ da vilde ieg icke necte dig. Lige det samme sagde de alle.

Oc de komme til den Haffue/ som kaldis Gethsemane/ Oc hand sagde til sine Disciple/ setter eder her/ saa lenge ieg gaar bort/ oc beder. Oc hand tog Peder oc Jacob/ oc Hans til sig/ Oc begynte at skelffue oc beffue/ oc sagde til dem/ Min Siel er bedrøffuit/ indtil døden / bliffuer her oc vaager. Oc hand gick lidet lenger frem/ falt ned paa Jorden / oc bad / At den stund maatte gaa offuer/ om det vaare muligt/ oc sagde/ **Abba/ min Fader/ Alting er dig mulig/ Tag denne Kalck bort fra mig. Dog icke huad ieg vil / men huad du vilt.** Oc hand kom/ oc fant dem soffuendis. Oc hand sagde til Peder / Simon / soffuer du? Kunde du icke vaage en time? Vaager oc beder/ at i skulle icke falde i fristelse. Aanden er villig / Men Legemet er skrøbeligt.

Christi Aandelige pine i Vrtegaarden.
Matth. 26.

Oc hand gick bort igen/ oc bad/ oc sagde de samme ord. Oc hand kom igen/ oc fant dem atter soffuendis/ Thi deris øyen vaare fulde aff søffn/ oc de viste icke / huad de suarede hannem. Oc hand kom tredie gong/ oc sagde til dem/ Ah ville i nu soffue oc huile? Det er nock. Stunden er kommen/ See/ Menniskens Søn skal antuordis hen i Synderis hender / Staar op / lader oss gaa. See/ den mig forraader/ er hart hoss.

Matth. 26.
Lucæ 22.
Iohan. 18.
Christi Legemlige pine i Vrtegaarden.

Oc stray/ som hand end nu talede/ kom Judas en aff de Tolff frem/ oc en stor Skare met hannem/ met suerd oc met stenger/ fra de ypperste Prester oc Scrifftkloge oc Eldste. Oc Forrederen haffde giffuit dem it Tegen/ oc sagd/ Huilcken ieg kysser/ den er det / griber hannem / oc fører hannem varlige. Oc der hand kom/ traadde hand stray til hannem/ oc sagde til hannem/ Rabbi/ Rabbi/ oc kyste hannem. Da lagde de deris hender paa hannem/ oc grebe hannem.

Men en aff dem/ som stode der hoss / drog sit Suerd vd/ oc slo den ypperste Prestis tienere/ oc hug hannem it Øre aff. Oc Jhesus suarede/ oc sagde til hannem / J ere vdgangne / som til en Røffuere/ met Suerd oc met stenger/ at tage fat paa mig/ Jeg haffuer verit daglige hoss eder i Templen/ oc haffuer lært/ oc i grebe mig icke/ Men paa det Scrifften skal fuldkommis.

Oc Disciplene forlode hãnem alle/ oc flyde/ Oc der vaar en vng Karl/ som fulde hannem
effter/ hand vaar kled met linklede paa sin bare hud/ och de vnge Karle grebe hannem. Men
hand slap Linkledet/ oc flyde nøgen fra dem.

Oc de førde Jhesum til den ypperste Prest/ der som alle de ypperste Prester oc Eldste och
Scrifftkloge vaare forsamlede. Oc Peder fulde longt effter hannem/ ind i den ypperste Prestis
Sal/ Oc hand vaar der/ oc sad hoss Tienerne/ oc varmde sig hoss liusit.

III
Caiphas.
Matt. 26.
Lucæ 22.
Iohan. 18.

Men de ypperste Prester oc det gantske Raad/ søcte Vidnisbyrd mod Jhesum/ at de kun-
de komme hannem til døde/ Oc de funde inted. Mange gaffue falske Vidnisbyrd mod hannem
Men deris Vidnisbyrd komme icke offuer it. Oc nogle stode op/ oc gaffue falskt Vidnisbyrd
mod hannem/ oc sagde/ Wi haffue hørt at hand sagde/ Jeg vil nedbryde/ den Tempel/ som er
giort met hender/ oc inden tre dage bygge en anden/ som icke er giort met hender. Oc deris Vid-
nisbyrd komme icke end nu offuer it.

Iohan. 22.

Oc den ypperste Prest stod op blant dem/ oc spurde Jhesum at/ oc sagde/ Suarer du inted
til det/ som disse vidne mod dig? Men Jhesus tagde stille/ oc suarede inted. Da spurde den yp-
perste Prest hannem atter at/ oc sagde til hannem Est du Christus den Velsignedis Søn? Jhe
sus sagde/ Jeg er/ Oc i skulle see menniskens Søn side hoss Krafftens høyre Haand/ oc kom-
me met Himmelens skyer. Da sønder reff den ypperste Prest sin Kiortel/ oc sagde/ Huad haff-
ue wi ydermere Vidnisbyrd behoff? J haffue hørt Guds bespaattelse. Huad tøckis eder? Da for
dømde de hannem alle/ at hand vaar skyldig at dø. Da begynte nogle at bespøtte hannem/ oc
skiule hans Ansict/ oc sla hannem met knytte neffue/ oc sige til hannem/ Spaa oss/ Oc Tiener-
ne sloge hannem i Ansictet.

Oc Peder vaar der nedre i Salen/ Da kom en aff den ypperste Prestis Piger/ oc der hun
saa Peder verme sig/ da stirrede hun paa hannem/ oc sagde/ Oc du haffuer och saa veret met
Jesu aff Nazareth. Da nectede hand/ oc sagde/ Jeg kender hannem icke/ ieg ved oc icke huad
du siger. Oc hand gick vd i Forgaarden/ oc Hanen goel. Oc Pigen saa hannem/ oc begynte at
ter at sige til dem/ som der stode hoss/ Denne er en aff dem. Oc hand nectede atter. Oc en liden
stund der effter/ sagde de atter til Peder/ som der stode hoss/ Sandelige du est en aff dem/ Thi
du est en Galileer/ oc dit Maal lyder lige saa. Da begynte hand at forbande sig oc suere/ Jeg
kender det Menniske icke/ der i tale om. Oc Hanen goel anden gong/ Da tencte Peder paa det
ord/ som Jesus sagde til hannem/ Før end Hanen gal tho gonge/ skalt du forsuere mig tre gon
ge. Oc hand begynte at græde.

Matt. 26.
Lucæ 22.

XV.

IIII
Christus antuor
dis Pilato.
Matt. 27.
Lucæ 22.
Iohan. 18.

OC strax om morgenen/ hulde de ypperste Prester it Raad met de Eldste och
Scrifftkloge/ der til det gantske Raad/ Oc de bunde Jhesum/ oc førde hannem
bort/ oc antuordede Pilato hannem. Oc Pilatus spurde hannem ath/ Est du
Jødernis Konge. Hand suarede/ oc sagde til hannem/ Du siger det. Oc de yp-
perste Prester klagede hart paa hannem. Da spurde Pilatus hannem atter at/
oc sagde/ Suarer du inted? See/ huor hart de beklage dig. Men Jhesus sua-
rede inted mere/ saa/ at Pilatus oc forundrede sig.

Matt. 27.
Lucæ 23.
Iohan. 18.

Oc hand pleyde at giffue dem en fange løss paa Paaske høytiden/ huilcken de begærede.
Da vaar der en/ sam hed Barrabas fangen/ met de Oprøriske/ som haffde giort it Mord vdi
it oprør. Oc Folcket gick op/ oc bad/ at hand vilde gøre/ som hand pleyde. Oc Pilatus suare-
de dem/ Ville i/ at ieg skal giffue eder Jødernis Konge løss? Thi hand viste/ at de ypperste Pre-
ster haffde antuordet hãnem hen aff had. Men de ypperste Prester skyndede folcket til/ At hand
skulde meget heller giffue dem Barrabam løss/ Da suarede Pilatus igen/ och sagde til dem/
Huad ville i da/ at ieg skal gøre/ den/ der i skylde/ At hand er Jødernis Konge? De skrege atter/
kaarsfest hannem. Da sagde Pilatus til dem/ Huad ont haffuer hand giort? Men de skrege
end meget mere/ Kaarssfest hannem. Da tencte Pilatus at gøre Folcket fyllest/ och hand gaff
dem Barrabam løss/ Oc antuordede dem Jesum hen/ at hand skulde hudstrygis oc kaarssfestis

Matth. 27.
Lucæ. 23.
Iohan. 19.

Da førde Stridzmendene hannem ind i Domhusit/ oc kallede den gantske Skare til sam
men. Oc førde hannem i it Purpur/ och flettede en torne Krune/ och sette hende paa hannem/
oc begynte at hilse hannem/ Hil vere du Jøde Konge Oc de sloge hans Hoffuit met Røret/ oc
bespøtte hannem/ oc fulde paa Knæ/ oc tilbade hannem.

Oc der de haffde bespaattet hannem/ da førde de hannem aff Purpuret/ oc førde hannem
i sine egne Kleder/ oc de førde hannem vd/ at de skulde kaarsfeste hannem.

Christi pine paa
Kaarsset.

Och der gick en frem/ hed Simon aff Cirene/ som kom aff marcken (huilcken der vaar
Alexandri

Alexandri oc Ruffi fader) hannem tuingde de til/ at hand bar hannem Kaarsset. Oc de førde hannem til den sted Golgatha / det er vdlagt / Hoffuitpande sted/ Och de gaffue hannem Myrrha at dricke i Vin/ oc hand tog det icke til sig.

Esaiæ 53. Matth. 27. Lucæ 23.

Oc der de haffde Kaarssfest hannem/ skiffte de hans Kleder / oc kaste Laad der om / huad huer skulde haffue. Oc det vaar ved den tredie stund / der de kaarssfeste hannem. Och der vaar screffuit offuen offuer hannem/huad skyld mand gaff hannem/som vaar/ **Jødernis Konge** Oc de kaarsfeste tho Røffuere met hannem/ en hoss hans høyre/oc en hoss den venstre haand. Da bleff Scrifften fuldkommen som siger/ **Hand er regnet blant Misdedere**

Oc de der ginge frem / bespaattede hannem / oc røste deris Hoffuit / oc sagde / Tui dig huor deylige nedbryder du Templen/oc bygger den i tre dage. Hielp dig nu selff/oc stig hid ned aff kaarsset. Lige saa bespaattede de ypperste Prester hannem blant huer andre/met Scrifftklogene/ oc sagde/ Hand haffuer hulpet andre/ oc kand icke hielpe sig selff. Er hand Christus/ oc Konge i Israel/da stige sig nu ned aff kaarsset/at wi kunde see oc tro. Oc de som vaare Kaarsfeste met hannem/ forhaanede hannem oc saa.

Oc effter den siette time bleff it Mørck offuer det gantske Land / indtil ved den niende time. Oc ved den niende time / robte Jhesus høyt / och sagde/ **Eli/ Eli/ lama asabthani: Det er vdlagt/ Min Gud/ min Gud/ huor faare haffuer du forlat mig:** Oc nogle som stode der hoss/der de det hørde/ sagde de/ See/ hand kalder at Elias. Da løb en/ oc fyllede en Suomp met Edicke/ oc stack hannem paa it Røer / oc gaff hannem dricke / oc sagde/ Holt/ lader see/ Om Elias kommer / oc tager hannem ned/ Men Jhesus robte høyt/ och vdgaff sin Aand.

Psalm. 22.

Matth. 27. Matth. 23. Iohan. 19.

Oc Forhenget i Templen reffnede i thu stycke/fra det øffuerste/ til det nederste/ Oc Høffuitzmanden som stod der hoss tuert offuer fra hannem/oc saa/at hand vdgaff Aanden met saadant rob/ da sagde hand / Sandelige vaar dette Menniske Guds Søn.

Oc der vaare och saa Quinder / som longt fra saae saadant. Blant huilcke vaar Maria Magdalena/oc Maria den lille Jacobs oc Joses Moder/oc Salome/ De som oc haffde effter fulgt oc tient hannem/der hand vaar i Galilea/oc mange andre/som vaare gongne op til Jerusalem met hannem.

VI. Christi begraffuelse.

Oc om afftenen / efftterdi at det vaar beredelsis dagen / huilcken der er faar sabbathen/ da kom Joseph aff Arimathia/ en erlig Raadmand/ huilcken som oc ventede Guds rige. Hand dristede sig til/ oc gick ind til Pilatum/ oc bad om Jhesu legeme. Da forundrede Pilatus sig/ at hand vaar allerede død. Oc hand kallede Høffuitzmanden / oc spurde hannem at om hand haffde verit lenge død: Oc der hand formerckte det aff Høffuitzmanden/ da gaff hand Joseph Legemet. Oc hand købte it Linklede/ oc tog hannem ned / oc suøbte hannem i Linkledet / och lagde hannem i en Graff/ som vaar vdhuggen i en Sten / Oc hand velte en Sten faar døren paa graffuen. Men Maria Magdalena/ oc Maria Joses saae til/ huor hand bleff lagd.

XVI.

Matth. 28. Lucæ 24. Iohan. 20.

DEr Sabbathen vaar forgongen/ da købte Maria Magdalena / oc Maria Jacobi oc Salome dyrebar smørilse/ at de skulde komme/oc salue hannem. Oc de komme til Graffuen paa en aff Sabbatherne meget aarle/ der Soel opgick. Oc de sagde til huer andre/ Huo skal velte oss stenen fra døren paa Graffuen: Oc de saae der hen/ oc bleffue var / at Stenen vaar affuelt / Thi hand vaar meget stor.

Oc de ginge ind i graffuen / och saae en dreng side ved den høyre haand / hand haffde it longt huit Klede paa/oc de bleffue forferdede. Da sagde hand til dem/ Forferdis icke. J lede effter Jhesum aff Nazareth den kaarsfeste/ Hand er opstanden/ oc er icke her/ See der/den Sted/ som de lagde hannem. Saa gaar bort/ oc siger hans Disciple det/ oc Peder/ At hand skal gaa hen faar eder til Galileam/ Der skulle i see hannem/ som hand haffuer sagd eder, Oc de ginge hastelige vd /oc flyde fra Graffuen/ Thi der vaar kommen beffuelse oc forferdelse paa dem/ Oc de sagde ingen inted / Thi de frøctede sig.

Lucæ 24.

Men Jhesus/ der hand vaar opstanden/aarle den første dag paa Sabbatherne/da obenbaredis hand først Maria Magdalene/ aff huilcken hand haffde dreffuit siu Dieffle. Oc hun gick bort/ oc kundgiorde dem det som haffde verit met hannem/ som sørgede oc græde. Och de samme/ der de hørde/ at hand leffde/ oc vaar hende obenbaret/da trode de icke. Der effter/der tho aff dem vandrede/ da obenbarede hand sig i en anden skickelse der de ginge paa Marcken.

Oc de

Oc de samme ginge oc bort/oc forkyndede de andre det/ dem trode de oc icke.

Paa det siste/der de Elleffue sade til Bordz/obenbarede hand sig/ oc straffede deris van-tro/oc deris hiertis haardhed/At de haffde icke troet dem/ som haffde seet hannem opstanden. Oc hand sagde til dem/ **Gaar bort i al Verden / oc predicker Euangelium faar alle Creature. Huo som tror/oc bliffuer døbt/ hand skal bliffue salig/ Men huo som icke tror/ hand skal bliffue fordømt.**

Oc de Tegen / som skulle følge dem/der tro / ere disse / J mit Naffn skulle de vddriffue Dieffle. Tale met ny Tunger. Fordriffue Hugorme. Oc der som de dricke nogen forgifft/ da skal det icke skade dem. Paa de Siuge skulle de legge deris Hender/saa skal det bliffue bedre met dem.

Oc HERREN/effter at hand haffde talet met dem/bleff hand optagen til Himmelen/ Oc sider hoss Guds høyre haand. Oc de ginge vd/ oc predickede alle stede / Oc HERREN arbeydede met dem/oc stadfeste Ordet/ved metfølgende Tegen.

Ende paa S. Marci Euangelium.

S. Luce Euangelium.

I.

EFterdi mange haffue tagit sig faare/ at beskicke den Tale om de Gerninger / som ere skede iblant oss / som de det haffue giffuit oss/der det aff begyndelsen haffue seet / oc veret Ordens Tienere / Da haffuer ieg anseet det for gaat / effter ieg haffuer vdspurt alting aff begyndelsen / At scriffue alting skickelige til dig / min gode Theophile/ met flid / Paa det du kant haffue viss grund paa den Lærdom/ i huilcken du est vnderuist.

J Herodis Judee Kongis tid / vaar en Prest aff Abia skiffte/ved naffn Zacharias/ oc hans Hustru aff Aarons døtter/ som hed Elizabeth. Oc de vaare baade sammen fromme faar Gud / oc ginge vstraffelige i alle HERRENS Bud oc Skickelser / oc de haffde inted Barn/ Thi Elizabet vaar vfructsommelig / oc de vaare baade vel alderne.

2. Paral. 25.

Oc det begaff sig / der hand giorde Preste embedet faar Gud / i sin Skifftis tid/effter Prestedommens seduane/oc det falt hannem til/at giffue Røgelse/da gick hand i HERRENS Tempel / Oc al Folckens mangfoldighed/ vaar vden faare oc bad/i Røgelsens tid.

Oc HERRENS Engel obenbaredis faar hannem/oc stod ved den høyre haand hoss Røgalteret. Oc som Zacharias saa hannem/forferdedis hand/oc hannem kom en redzel paa. Men Engelen sagde til hannem / Frøcte dig icke Zacharia / Thi din Bøn er bønhørd. Oc

din Hustru Elizabeth skal føde dig en Søn/hans naffn skalt du kalde Johannes / oc du skalt
haffue glæde oc frygd aff hannem/Oc mange skulle glædis i hans Fødzel. Thi hand skal vere
stor faar HERREN/ Vin oc sterck Drick skal hand icke dricke. Oc hand skal end opfyldis i
Moders liff met den hellig Aand/ Oc hand skal omuende mange Børn aff Jsrael til Gud de-
ris HERRE. Oc hand skal gaa frem faar Hannem/i Elie aand oc krafft/at omuende Fedre-
nis hierter til børnene/oc de Vantro til de Retferdigis snildhed / at beskicke HERREN it
berid Folck.

Malach. 4.

Oc Zacharias sagde til Engelen/ Huor paa skal ieg det kunde kende: Thi ieg er gam-
mel/oc min Hustru er alderne. Engelen suarede/ oc sagde til hannem / Jeg er Gabriel/som
staar faar Gud/oc er vdsent at tale met dig/ at ieg skulde forkynde dig saadant. Oc see/Du skalt
bliffue dum/oc icke kunde tale/indtil den dag/at dette skal ske / Fordi at du trode icke mine ord/
huilcke der skulle fuldkommis i deris tid.

Oc Folcket biede effter Zacharias/oc forundrede dem / at hand tøffuede saa lenge i Tem-
plen. Oc der hand gick vd/kunde hand icke tale met dem. Oc de merckte / at hand haffde seet en
Syn i Templen. Oc hand nickede at dem/oc bleff dum. Oc det begaff sig / der hans Embedis
tid vaar vde/da gick hand hiem i sit huss. Oc effter de dage bleff hans Hustru Elizabeth fruct-
sommelig/oc hun skiulte sig fem maanede/oc sagde/Saa haffuer HERRen giort mod mig/
i de dage/der hand ansaa mig/At hand skulde tage min blusel fra mig iblant Mennisken.

Oc i den siette maanet/bleff Gabriel Engel send aff Gud/til en Stad i Galilea / som he-
der Nazareth/Til en Jomfru/som vaar troloffuit en Mand / ved naffn Joseph/ aff Dauidz
Huss/oc Jomfruen hed Maria. Oc Engelen kom ind til hende/oc sagde / Hil vere du Liffsali-
ge/HERREN er met dig/du Velsignede iblant Quinderne.

Oc der hun saa hannem/forferdedis hun offuer hans tale / oc tenckte/ huilcken en hilsen er
det: Oc Engelen sagde til hende/ Frøcte dig icke Maria/Du haffuer fundet naade hoss Gud.
See/du skalt vndfange i Liffuit/oc føde en Søn / hans Naffn skalt du kalde
Jhesus. Hand skal bliffue stor oc kaldis den Høystis Søn. Oc Gud HER-
REN skal giffue hannem Dauidz sin Faders stoel/oc hand skal vere en Konge
offuer Jacobs Huss euindelige/ oc der skal icke vere ende paa hans Kongerige.

Da sagde Maria til Engelen/Huorledis skal det gaa til: efterdi ieg ved aff ingen Mand.
Engelen suarede/oc sagde til hende/Den hellige Aand skal komme offuer dig/oc den
Høyistis krafft skal offuerskugge dig. Der faare ocsaa det Hellige/ som skal fø-
dis aff dig/skal kaldis Guds Søn. Oc see/Elizabeth din Fencke / er oc fructsommelig
met en Søn/i hendis Allerdom/oc hun gaar nu i den siette maanet / som er i røcte / at hun er
vfructsommelig / Thi hoss Gud er ingen ting vmuelig. Oc Maria sagde/ See / Jeg er
HERRENS Tienerinde/ mig ske lige som du haffuer sagd. Oc Engelen skildis fra hende.

Oc Maria stod op i de dage/oc gick hastelige paa Biergene/til Jude Stad / oc kom i Za-
charias Huss/oc hilsede Elizabeth. Oc det begaff sig / der Elizabeth hørde Marie hilsen / da
rørde Barnet sig i hendis liff. Oc Elizabeth bleff opfylt met den hellige Aand / oc robte høyt/
oc sagde/Velsignet est du iblant Quinderne / oc velsignet er din Liffuis Fruct. Oc hueden
kommer mig det/at min HERRIS Moder kommer til mig: See / der ieg hørde din røstis
hilsen/da rørde Barnet sig i mit Liff met glæde. Oc o salig est du/som trode/Thi det skal fuld-
kommis/som dig er sagd aff HERREN. Oc Maria sagde.

Min Siel ophøyer HERREN.
Oc min Aand glæder sig i Gud min Frelsere.
Thi hand haffuer anseet sin elendige Tienerinde/See/her effter skulle alle
Børns børn prise mig salig.
Thi hand haffuer giort store ting mod mig/som er mectig/Oc hans Naffn
er helligt.
Oc hans Barmhertighed varer vden affladelse stedze oc altid / Hoss dem
som hannem frøcte.
Hand bruger Mact met sin Arm / Oc atspreder dem som ere Hoffmodige i
deris hiertis sind.
Hand støder de Mectige aff stolen/ Oc ophøyer de Elendige.
De Hungrige fylder hand met Gaat/ Oc lader de Rige tomme.
Hand tencker paa Barmhertighed/Oc hielper sin Tienere Jsrael op.

Som

Som hand sagde til vore Fedre / Abraham oc hans Sæd euindelige

Oc Maria bleff hoss hende ved tre maanede/der effter foer hun hiem til bage igen. *

Oc Elizabeths tid kom/ at hun skulde føde/oc hun fødde en Søn. Oc hendis Nabo oc Slect hørde/at HERREN haffde giort stor Barmhertighed met hende/ oc de glædde sig met hende. Oc det hende sig paa den ottende dag/da komme de at omskære Barnet/ oc de kallede hannem effter hans Fader Zacharias. Men hans Moder suarede/ oc sagde/ Jngenlunde/men hand skal hede Johannes. Oc de sagde til hende / Der er dog ingen i din Slect/ som saa kaldis.

Oc de nickede at hans Fader/huorledis hand vilde lade kalde hannem. Oc hand begerede en Taffle/screff oc sagde/Hand heder Johannes. Oc de forundrede sig alle. Oc stray oplodis hans Mund oc hans Tunge / oc hand talede oc prisede Gud. Oc der kom en frøct offuer alle Naboerne/Oc dette som skeet vaar røctedis altsammen paa alle de Jødiske Bierge / oc alle som det hørde/lagde det paa Hierte/oc sagde/Huad ment du / at her skal bliffue aff Barnet: Thi HERRENS Haand vaar met hannem.

Oc hans Fader Zacharias bleff opfylt met den hellig Aand/spaade/oc sagde:

Loffuit vere HERREN Jsraels Gud / Thi hand haffuer besøct oc forløst sit Folck.

Oc hand haffuer opreyst Salighedsens Horn/ J Dauids sin tieneris Huss.

Som hand talede i fordom tid/ved sine hellige Propheters Mund.

At hand vilde frelse oss fra vore fiender/oc fra alle deris haand som oss hade.

Oc beuise vore Fedre Barmhertighed/oc tencke paa sin hellige Pact.

Oc paa den Eed/som hand soer vor Fader Abraham/At giffue oss.

At naar wi vaare forløsde aff vore Fienders Haand/ skulde wi tiene hannem vden redzel vor Liffs tid. Gene. 22.

J Hellighed oc Retferdighed/ som hannem er behagelig.

Oc du Barn lille/ skalt kaldis den Høystis Prophete/ Du skalt gaa frem faar HERREN/at berede hans vey.

Oc at giffue hans Folck Salighedsens forstand/ som er i deris synders forladelse.

Ved vor Guds hiertelige Barmhiertighed / ved huilcken Opgangen aff det Høye haffuer besøct oss.

Paa det hand skulde skinne faar dem / som side i mørcke oc i Dødzens skugge/oc vise vore føder paa Fredens vey. *

Oc Barnet voxte/oc vaar sterckt i Aanden/oc vaar vdi Ørcken / indtil hand skulde traade frem faar Jsraels Folck.

II.

OC det begaff sig paa den tid / at der vdgick it Bud aff Keyser Augusto / At al Verden skulde bescriffuis til Skat. Oc denne Bescriffuelse vaar den allerførste/ oc skede paa den tid/der Cyrenius vaar Landz herre i Syrien. Oc huer mand gick/at lade bescriffue sig til Skat huer til sin Stad.

Da giorde oc Joseph sig rede/aff Galilea/aff den Stad Nazareth/i Jøde land/til Dauidz Stad/som kaldis Bethlehem/ Fordi at hand vaar aff Dauidz Huss oc slect/At hand skulde lade bescriffue sig til skat/ met Maria sin troloffuede Hustru / som vaar fructsommelig. Oc som de vaare der/da kom tiden/at hun skulde føde. Oc hun fødde sin første Søn/oc suøbte hannem i Klude/oc lagde hannem i en Krubbe/Thi de haffde ellers inted rum i Herbere.

Oc der vaare Hyrder i den samme Egn paa marcken hoss Faarestierne/som voctede deris Hiord om natten. Oc see/HERRENS Engel traadde til dem/oc HERRENS klarhed skinde om dem/Oc de fryctede saare. Oc Engelen sagde til dem: Frycter eder icke/ See/ ieg forkynder eder stor Glæde/som skal vederfaris alt Folcket/ Thi Eder er i dag en Frelsere født/som er den HERRE Christus/i Dauidz Stad. Oc det skulle i haffue til it Tegen/ J skulle finde Barnet suøbt i Klude / oc liggendis i en Krubbe. Oc stray bleff der hoss Engelen en Himmelske Herskaris mangfoldighed/som loffuede Gud/oc sagde/ Ære vere Gud i det Høye / Oc Fred paa Jorden / oc Mennisken en velbehagelighed. *

Oc der Englene fore fra dem til Himmelen/da sagde Hyrderne til huer andre/ Lader oss nu gaa til Bethlehem/oc see den Gerning/ som der er skeet / som HERREN haffuer obenbaret oss. Oc de komme hastelige/oc funde baade Mariam oc Joseph / der til Barnet liggendis i Krubben. Oc der de haffde seet det / da forkyndede de det Ord/som vaar sagd til dem om dette Barn. Oc alle/som det hørde/forundrede sig paa den Tale / som Hyrderne sagde dem. Men Maria beuarede alle disse ord/oc betenckte dem i sit hierte. Oc Hyrderne vende til bage igen/prisede oc loffuede Gud for alt det/som de haffde hørt oc seet/ lige som det da vaar sagd til dem. *

Matth. 1.

Och der otte dage vaare forløbne/ at Barnet skulde omskæris/Da bleff hans Naffn kaldet Jhesus/som det vaar kaldet aff Engelen / før hand bleff vndfangen i Moders liff. *

Leuit. 12.

Oc der hendis renselsis dage effter Mose Low komme/da førde de Hannem til Jerusalem/ at de skulde der lade hannem komme faar HERREN/lige som det oc staar screffuit i HERRENS Low/Allehonde Mandkøn/som først obner Moders liff/ skal kaldis HERREN helligt/ Oc at de skulde giffue Offer / effter som sagd er i HERRENS Low/it par Turtelduer eller tho vnge Duer.

Exodi 13.
Leuit. 12.

Oc see / der vaar it Menniske i Jerusalem/som hed Simeon/ oc samme Menniske vaar from oc Gudfryctig / oc hand ventede Jsraels trøst / oc den hellig Aand vaar i hannem. Oc hand fick suar aff den hellige Aand / at hand skulde icke see Døden / før hand finge HERRENS Christ at see. Oc hand kom i Templen aff Aandens oprørelse.

Oc der Foreldrene førde Barnet Jhesum i Templen / at de skulde gøre for hannem / lige som mand pleyer effter lowen/Da tog hand hannem paa sine arme/oc loffuede Gud/oc sagde.

HERRE/lad nu din Tienere fare i Fred/lige som du haffuer sagd.
Thi mine øyen haffue seet din Frelsere.
Huilcken du beredde/for alle Folck.
It Liuss til at opliuse Hedningene/ Oc dit Folck Jsrael til en Herlighed. *

Oc hans Fader oc Moder forundrede sig paa det / som bleff sagd om hannem. Oc Simeon velsignede dem/oc sagde til hans Moder Maria/ See / Denne skal settis mange til it Fald oc Opstandelse i Jsrael/oc til it Tegen som skal imod sigis. Oc der skal it Suerd trenge igennem din siel/Paa det at mange hierters tancker skulle obenbaris.

Oc der vaar en Prophetinde Anna/Phanuels Daatter / aff Asers slect. Hun vaar vel alderne/oc haffde leffuit siu aar met sin Hosbonde / effter sin Jomfrudom. Oc hun vaar nu en Vidue/ ved fire oc firesinds tiue aar/hun kom aldri aff Templen/ tiente Gud met fasten oc beden dag oc nat. Den samme traadde oc frem til/i den samme stund / oc prisede HERREN/ oc talede om hannem til alle/ som ventede forløsning i Jerusalem.

Oc der de haffde fuldkommet alting/effter HERRENS Low/ da fore de til Galileam igen/til deris Stad Nazareth. Men Barnet voxte/oc bleff sterckt i Aanden/fuld met visdom/ oc Gudz naade vaar hoss hannem. *

Oc hans Foreldre ginge huert aar til Jerusalem/paa Paaske høytiden. Oc der hand vaar tolff aar gammel/ginge de op til Jerusalem/effter Høytidens seduane. Oc der de dage haffde ende/oc de ginge hiem igen / da bleff Barnet Jhesus i Jerusalem / oc hans Foreldre viste det icke. Da mente de/at hand haffde verit iblant Selskab/Oc de komme en dags reyse/ oc lete effter hannem iblant Slectinge oc Kyndinge. Oc der de funde hannem icke / ginge de til bage igen til Jerusalem/oc lete effter hannem. Oc det begaff sig tre dage der effter / da funde de hannem sidendis i Templen/mit iblant de Lærde/at hand hørde dem/oc spurde dem at. Oc alle de hannem hørde/forundrede sig paa hans forstand oc gensuar. Oc der de saae hannem / bleffue de forferdede.

Oc hans Moder sagde til hannem/Min Søn/Hui giorde du oss det? See/ din Fader oc ieg lete effter dig met bedrøffuelse. Oc hand sagde til dem/Huad er det/at i lete effter mig? Vide i icke/at ieg skal vere i det/som er min Faders? Oc de forstode det ord icke / som hand talede met dem. Oc hand gick ned met dem/oc kom til Nazareth/oc vaar dem vnderdanig. Oc hans Moder beuarede alle disse ord i sit hierte. Oc Jhesus forfremmedis i visdom / alder oc naade / hoss Gud oc Mennisken. *

III.

I Det femtende Keysers Tyberij Keyserdoms aar / der Pontius Pilatus vaar Landzherre i Judea/oc Herodes Høffding i Galilea / oc hans Broder Philippus Høffding vdi Jturea oc i Trachonitis Egn/ oc Lisanias Høffding i Abilene/Der Annas oc Caiphas vaare de ypperste Prester/ Da skede Gudz befalning til Johannem Zacharie søn/i Ørcken.

Oc

Oc hand kom i al den Egn hoss Jordan/oc predickede penitentzis Daab/til syndernis forladelse/som screffuit staar i Esaie Prophetis talis Bog/som siger/ **Der er en Predickeris røst i ørcken/ Bereder HERRENS vey/ oc gører hans fodsti rette.** Alle Daler skulle opfyldis/oc alle Bierg oc Nøye skulle fornedris / Oc det som kroget er / skal rettis/oc det som wiessnt er/skal bliffue slet vey. Oc alt Kød skal see Gudz Frelsere.

Matth. 3. Marci 1. Esaiæ 42.

Oc hand sagde til Folcket/som gick vd/at lade sig døbe aff hannem / J Øgle slect / Huo visde da eder/at i skulde vndfly den Tilkommende vrede: Seer til / gører ret Penitentzis fruct/ Oc tager eder icke faare at sige/ Wi haffue Abraham til fader. Thi ieg siger eder / Gud kand opuecke Abraham Børn aff disse Stene. Øxen ligger allerede hoss roden aff Træerne. Huilcket Træ som icke bær god fruct/skal affhuggis oc kastis i Ilden.

Oc Folcket spurde hannem at/oc sagde/Huad skulle wi da gøre: Hand suarede/ oc sagde til dem/Huo som haffuer tho Kiortle/skal giffue den/som haffuer ingen / Oc huo som haffuer Mad/skal gøre lige saa. Der komme oc Toldere/ at lade sig døbe/ oc sagde til hannem / Mestere/Huad skulle da wi gøre: Hand sagde til dem/Kreffuer icke mere/end sæt er.

Da spurde oc Stridzmendene hannem at/oc sagde / Huad skulle da wi gøre: Oc hand sagde til dem/Gører ingen offueruold oc ey wret/oc lader eder nøye met eders Sold.

Oc som Folcket vaar i meningen / oc tenckte alle i deris hierte om Johanne / Om hand maa vel ske vaare Christus/Da suarede Johannes/oc sagde til alle. Jeg døber eder met vand/ Men der kommer en Stercker efter mig/huilcken ieg er icke verdig til / at opløse hans Skotuenge/Hand skal døbe eder met den hellig Aand oc met Ild. J den sammis Haand er Kasteskulen/oc hand skal feye sin Lo/oc skal sancke Hueden i sin Lade/ oc Affnerne skal hand opbrende met euig Ild. Oc meget andet mere vnderuisde hand oc kundgiorde Folcket.

Matth. 3. Marci 1. Ioan. 1.

Oc der den Høffding Herodes bleff straffet aff hannem / for Herodias sin Broders Hustru skyld/oc for alt det onde/som Herodes giorde/Offuer alt det/ lagde hand Johannem i fengzel.

Matth. 14 Marci 6.

Oc det begaff sig/der alt Folcket loed sig døbe/oc Jhesus vaar ocsaa døbt/oc bad/at Himlen obnedis/oc den hellig Aand foer ned/i legemlig skickelse offuer Hannem/lige som en Due/ Oc en røst kom aff Himmelen/som sagde/ **Du est min elskelige Søn / i huilcken ieg haffuer velbehagelighed.**

Matth. 3. Marci 1. Ioan. 1.

Oc Jhesus gick i det trediuende aar/oc bleff holden for Josephs Søn/huilcken som vaar Eli Søn.

Matth. 1.

Som vaar Mathahts søn.
Som vaar Leui søn.
Som vaar Melchi søn.
Som vaar Janna søn.
Som vaar Josephs søn.
Som vaar Mathathias søn/
Som vaar Amos søn.
Som vaar Nahums søn.
Som vaar Esli søn.
Som vaar Nange søn.
Som vaar Naaths søn.
Som vaar Mathathias søn.
Som vaar Semei søn.
Som vaar Josechs søn.
Som vaar Juda søn.
Som vaar Johanna søn.
Som vaar Resia søn.
Som vaar Zorobabels søn.
Som vaar Salathiels søn.
Som vaar Neri søn.
Som vaar Melchi søn.
Som vaar Addi søn.
Som vaar Kosams søn.
Som vaar Elmadams søn.
Som vaar Hers søn.
Som vaar Jeso søn.
Som vaar Eliezers søn.

Som vaar Jorems søn.
Som vaar Mattha søn.
Son vaar Leui søn.
Som vaar Simeons søn.
Som vaar Juda søn.
Som vaar Josephs søn.
Som vaar Jonams søn.
Som vaar Eliakims søn.
Som vaar Melea søn.
Som vaar Menams søn.
Som vaar Mathathans søn.
Som vaar Nathans søn.
Som vaar Dauids søn.
Som vaar Jesse søn.
Som vaar Obeds søn.
Som vaar Boos søn.
Som vaar Salmons søn.
Som vaar Nahassons søn.
Som vaar Aminadabs søn.
Som vaar Arams søn.
Som vaar Esroms søn.
Som vaar Phares søn.
Som vaar Juda søn.
Som vaar Jacobs søn.
Som vaar Isaacs søn.
Som vaar Abrahams søn.
Som vaar Thara søn.

Som vaar Nachors søn.
Som vaar Saruchs søn.
Som vaar Ragahu søn.
Som vaar Phalegs søn.
Som vaar Ebers søn.
Som vaar Sala søn.
Som vaar Cainans søn.
Som vaar Arphachsads søn.
Som vaar Sems søn.
Som vaar Noe søn.
Som vaar Lamechs søn.
Som vaar Methusala søn.
Som vaar Enochs søn.
Som vaar Jareds søn.
Som vaar Maleleels søn.
Som vaar Cainans søn.
Som vaar Enos søn.
Som vaar Seths søn.
Som vaar Adams søn.
Som vaar Guds.

IIII.

Matth. 4. Marci 1.

OC Jhesus / fuld aff den hellig Aand / kom fra Jordan igen / oc bleff føret aff Aanden i Orcken / Oc bleff fristet fyretiue dage aff Dieffuelen / Oc hand oed inted i de samme dage / Oc der de samme dage haffde ende / da hungrede hannem der effter. Oc Dieffuelen sagde til hannem / Est du Gudz Søn / da sig til den Sten / at hand bliffuer Brød. Oc Jhesus suarede / oc sagde til hannem / Det staar screffuit / **Mennisket leffuer icke aleniste aff Brød / men aff huert Guds ord.**

Deutero. 8.

Oc Dieffuelen førde hannem op paa it høyt Bierg / oc viside hannem alle Rige i den gantske Verden / i it øyeblick / oc sagde til hannem / Jeg vil giffue dig al denne mact / oc deris Herlighed / Thi hun er mig offuergiffuen / oc ieg giffuer hende huem ieg vil / Der som du nu vilt tilbede mig / da skal det alt sammen høre dig til. Jhesus suarede hannem / oc sagde / Vige bort fra mig Satan / Det staar screffuit / **Du skalt tilbede Gud din HERRE / oc tiene hannem alene.**

Deutero. 6.

Oc hand førde hannem til Jerusalem / oc sette hannem paa tindingen aff Templen / oc sagde til hannem / Est du Gudz Søn / da lad dig falde ned her aff. Thi det staar screffuit / Hand skal befale sine Engle om dig / at de skulle beuare / oc bære dig paa Henderne / Paa det du skalt icke nogen sked støde din Fod paa en sten. Jhesus suarede / oc sagde til hannem / Det er sagd / **Du skalt icke friste Gud din HERRE.** Oc der Dieffuelen haffde giort ende paa alle fristelser / vigede hand fra hannem til en tid.

Psalm. 91. Deutero. 6.

Oc Jhesus kom i krafftens Aand til Galileam igen / Oc røctet om hannem kundgiordis i alle de omliggende Steder Oc hand lærde i deris Scholer / oc bleff priset aff huer mand.

Oc hand kom til Nazareth / som hand vaar opfød / oc gick i Scholen effter sin seduane om Sabbaths dagen / Oc hand stod op / oc vilde læse. Da finge de hannem Esaie Prophetis Bog. Oc der hand kaste om i Bogen / fant hand den Sted / som staar screffuit / **HERRENS Aand er hoss mig / Der faare saluede hand mig / oc sende mig / at kundgøre Euangelium for de Fattige / at helbrede de knusede Hierter / at predicke for de Fangne / at de skulle vere løse / oc de Blinde faa synen / oc de Fangne / at de skulle vere fri oc ledige / oc at predicke HERRENS tacknemmelige aar.**

Esaiæ 61.

Oc der hand lucte Bogen til / fick hand Tieneren hende / oc sette sig. Oc alle øyen som vaare i Scholen / saae paa hannem. Oc hand begynte at sige til dem / J dag er denne Scrifft fuldkommen faar eders øern. Oc de gaffue alle vidnisbyrd om hannem / oc vndrede paa de liffsalige ord / som ginge aff hans mund / oc sagde / Er icke denne Josephs Søn? Oc hand sagde til dem / J skulle frilige sige dette ordsprock til mig / Læge hielp dig selff. Thi huor store ting haffue wi hørt ske i Capernaum? Gør oc lige her i dit Federne Land. Oc hand sagde / Sandelige / Jeg siger eder / Jngen Prophete er tacknemmelig i sit Federne Land.

Matth. 13. Marci 6. Ioan. 4.

Men i sandhed siger ieg eder / Der vaare mange Encker i Jsrael vdi Elie tid / der Himmelen vaar tilluct try aar oc sex maanede / den gong der vaar en suar Dyr tid i det gantske Land / oc Elias bleff sent til ingen aff dem / vden aleniste til de Sidoners Sareptha / til en Encke. Oc der vaare mange Spedalske i Jsrael vdi Elisei Prophetis tid / Oc der bleff ingen rensit aff dem / vden alene Naaman aff Syrien. Oc de bleffue alle fulde aff vrede som vaare i Scholen / der de hørde det. Oc de stode op / oc støtte hannem vdaff Staden / oc førde hannem op paa det høyiste aff Bierget / paa huilcket deris Stad vaar bygd / at de vilde styrte hannem ned. Men hand gick bort mit igennem dem / oc kom til Capernaum Galilee Stad / oc lærde dem om Sabbathen. Oc de forundrede sig paa hans Lærdom / thi hans Tale vaar veldig.

3. Reg. 17. 4. Reg. 5. Matth. 7. Marci 1.

Oc der vaar it Menniske i Scholen / besæt met en wren Dieffuel / Oc hand robte høyt / oc sagde / Holt / huad haffue wi met dig at skaffe Jhesu aff Nazareth? Du est kommen at forderffue oss / Jeg veed huo du est / som er Gudz hellige. Oc Jhesus truede hannem / oc sagde / Ti stille / oc

Marci 1.

far vd aff hannem. Oc Dieffuelen kaste hannem mit vnder sig / oc foer vdaff hannem/oc gior-de hannem ingen skade. Oc der kom en redzel offuer dem alle/ oc de talede met huer andre/och sagde/ Huad er dette for en ting: Hand biuder de vrene Aander met mact oc vold / och de fare vd. Oc hans røcte vdspriddis alle vegne i det omliggende Land.

Oc hand stod op aff Scholen/ oc kom i Simons huss/ oc Simons hustruis moder haff-de en suar Koldesiuge. Oc de bade hannem for hende/ Oc hand traadde til hende / oc bød kol-desiugen/ oc hun forlod hende/ oc hun stod stray op/ oc tiente dem.

Oc der Solen vaar nedgangen/ da förde alle de som haffde Siuge/met atskillige Siug-domme/ dem til hannem. Oc hand lagde Henderne paa huer besynderlige/ oc giorde dem hel-brede. Der fore oc Dieffle vd aff mange/robte oc sagde/Du est Christus Guds Søn. Oc hand truede dem/ oc loed dem icke tale/ Thi de viste/ at hand vaar Christus.

Oc der det bleff dag/ gick hand vd paa en øde Sted / Och Folcket lete effter hannem/ och komme til hannem / och de hulde hannem/ at hand gick icke fra dem. Da sagde hand til dem/ Jeg skal oc predicke andre Stæder Euangelium om Guds rige/ Thi ieg er der til vdsent. Och hand predickede i Galilee Scholer.

V.

Oc det begaff sig/der Folcket trengde sig til hannem / at høre Gudz ord / Oc hand stod hoss den Sø Genezareth / oc saa thu Skib staa hoss Søen / oc Fis-kerne vaare vdgongne/oc tode deris garn / Da traadde hand i it aff Skibene/ som hørde Simon til/oc bad hannem / at hand skulde legge det lidet fra Lan-det. Oc hand sette sig/oc lærde Folcket aff Skibet.

Oc der hand loed aff at tale/sagde hand til Simon/ Far vd paa dybet/oc kaster eders Garn vd/at i drage en dræt. Oc Simon suarede / oc sagde til hannem / Mestere/ wi haffue arbeydet den gantske Nat/oc finge inted/Men paa dit Ord vil ieg vdkaste Garnet. Oc der de giorde det/da finge de en stor hob Fisk/oc deris Garn reffuis sønder. Oc de nickede at deris Staalbrødre/som vaare i det andet Skib/at de skulde komme / oc hielpe dem at drage. Oc de komme/oc fyllede baade Skibene fulde/ saa/at de suncke.

Matth. 4.
Marci 1.

Der Simon Petrus det saa/falt hand paa knæ faar Jhesu/oc sagde/HERRE/ gack vd fra mig/ Jeg er it syndigt Menniske. Thi hannem vaar kommen en redzel paa/oc alle dem som vaare met hannem/for denne Fiske dræt / som de haffde giort met huer andre/ Dissligest ocsaa Jacobum oc Johannem/Zebedei sønner/Simons Staalbrødre. Oc Jhesus sagde til Simon/ Frycte dig icke/Thi at nu her effter skalt du tage Menniske. Oc de førde Skibene til Landet/oc forlode alting/oc fulde hannem effter. ✱

Matth. 8.
Marci 1.

Oc det begaff sig/der hand vaar i en Stad/ See / da vaar en Mand fuld aff Spedalsk/ Der hand saa Jhesum/falt hand paa sit ansict/oc bad hannem/oc sagde/HERRE/vilt du/ da kant du rense mig. Oc hand vdracte sin Haand/oc rørde ved hannem/ oc sagde/ Jeg vil det göre/ Ver ren. Oc stray gick spedalsken aff hannem. Oc hand bød hannem / at hand skulde in-gen sige det/ Men gack bort/oc bete dig faar Presten/oc offre for din Renselse/som Mose bød dem til it Vidnisbyrd. Oc talen om hannem kom io lenger vd / Oc der kom meget Folck til sammen/at de kunde høre/oc helbredis ved hannem aff deris Siugdomme. Men hand vige-de bort i Ørcken/oc bad.

Leuit. 14.

Matth. 9.
Marci 2.

Oc det begaff sig paa en dag/at hand lærde. Oc der sade Phariseer oc Scrifftklaage/ som vaare komne aff alle Byer i Galilea oc Judea/oc fra Jerusalem/ Oc HERRENS krafft gick aff hannem/oc hand halp huer mand. Oc see / nogle Mend baare it Menniske paa en Seng/som vaar Verckbrøden/oc de lete effter/at føre den ind/oc legge faar hannem. Oc der de kunde icke finde for Folcket/paa huad sted de skulde føre hannem ind/da stigede de op paa Ta-get/oc vunde hannem ned igennem taget met Sengen/mit iblant dem/faar Jhesum. Oc der hand saa deris tro/sagde hand til hannem/Menniske/dine synder ere dig forladne.

Oc de Scrifftkloge oc Phariseer begynte at tencke / oc sagde/Huo er denne/ at hand taler Gudz bespaattelse: Huo kand forlade synderne/vden alene Gud: Men der Jesus fornam de-ris tancker/suarede hand/oc sagde til dem/ Huad tencke i vdi eders hierter: Huilcket er lettere at sige/Dig ere dine synder forladne/Eller at sige/ Stat op oc vandre: Men at i skulle vide/at Menniskens Søn haffuer mact paa Jorden/at forlade synder / da sagde hand til den Verck-brødne/ Jeg siger dig/stat op/oc tag din Seng op/oc gack hiem. Oc hand stod stray op / faar deris øyen/oc tog Sengen op/som hand laa vdi/oc gick hiem/oc prisede Gud/oc de forferdedis alle oc prisede Gud/oc bleffue fulde aff redzel/oc sagde/ Wi haffue i dag seet vnderlige ting.

Matth. 9.
Lucæ 2.

Oc der effter gick hand vd/ oc saa en Toldere/som hed Leui/side hoss Tolden / oc hand sagde til hannē/ Følge mig effter. Oc hand forlod alting/oc stod op/oc fulde hannem effter. Oc

samme Leui redde it stort Gestebud til i sit huss/ Oc mange Toldere oc andre sade met dem til
Bordz. Oc de Scrifftkloge oc Phariseer knurrede mod hans Disciple / oc sagde / Huor faare
æde oc dricke i met Toldere oc Syndere: Oc Jhesus suarede / oc sagde til dem / **De Karske
haffue Læge icke behoff/ men de Siuge. Jeg er kommen at kalde Syndere
til Bedring/ oc icke de Retferdige.**

Da sagde de til hannem/Huor faare faste Johannis Disciple saa offte/ oc bede saa meget/
Matth. 9. Marci 2.
Phariseernis Disciple lige saa/ Men dine Disciple æde oc dricke: Da sagde hand til dem/ J
kunde icke nøde Brøllups Folcket til at faste/saa lenge som Brudgommen er hoss dem / Men
den tid skal komme/at Brudgommen skal tagis fra dem / Da skulle de faste.

Matth. 9. Marci 2.
Oc hand sagde en Lignelse til dem/ Jngen setter en klud aff nyt Klæde / paa it gammelt
klæde/ellers riffuis det ny sønder/oc kluden aff det ny skicker sig icke paa det gamle. Oc ingen la-
der Most i gamle Flasker/Ellers sønderbryder Mosten Flaskerne / oc spildis/oc Flaskerne for-
derffuis. Men mand skal lade Most i ny Flasker/saa bliffue de baade forvarede. Oc der er in-
gen / som dricker aff den Gamle / oc vil strax den Ny / Thi hand siger/ Den Gamle er mil-
dere.

VI.

Matth. 12. Marci 2.
OC det begaff sig paa en Effter sabbath/ at hand gick igennem kornet/oc hans
Disciple plockede Ax aff/oc ode / oc vrede dem met henderne. Oc nogle aff
Phariseerne sagde til dem / Huor faare gøre i det som icke sømer sig at gøre
paa Sabbatherne: Oc Jhesus suarede/oc sagde til dem / Haffue i icke læst/
huad Dauid giorde/der hannem hungrede / oc de som vaare met hannem: Huorledis hand
gick ind i Gudz Huss/oc tog Skue brød/ oc oed/ oc gaff ocsaa dem / som vaare met hannem/
1.Reg. 21.
huilcke dog ingen torde æde / vden Presterne alene. Oc hand sagde til dem / **Menniskens
Søn er en HERRE/ocsaa offuer Sabbathen.**

Oc det skede paa en anden Sabbath/ at hand gick i Scholen / oc lærde. Oc der vaar it
Menniske/hues høyre haand vaar vissen. Men de Scrifftkloge oc Phariseer toge vaare paa
Matth. 12. Lucæ 3.
hannem/om hand oc vilde helbrede om Sabbathen / Paa det de kunde finde Sag met han-
nem. Da merckte hand deris tancker/ oc hand sagde til det Menniske met den visne Haand/
Stat op/oc trin hid frem. Oc hand stod op/oc traadde frem. Da sagde Jhesus til dem / Jeg
spør eder at/ Huad sømer sig at gøre om Sabbathen/ Gaat eller ont: Opholde Liffuit / eller
forderffue: Oc hand saa omkring paa dem alle / oc sagde til det Menniske/ Reck din Haand
vd. Oc hand giorde det / Da bleff hans Haand karsk igen / oc helbrede lige som den anden.
Men de bleffue aldelis galne/oc talede met huer andre/ huad de vilde gøre hannem.

Oc det begaff sig paa den tid/at hand gick paa it Bierg at bede / oc hand bleff natten off-
Matth. 10. Marci 3.
uer i Bønen til Gud. Oc der det bleff dag/ kallede hand sine Disciple / oc vdualde Tolff aff
dem/huilcke hand oc kallede Apostle/Simon/huilcken hand kallede Peder/ oc Andream hans
Broder/ Jacobum oc Johannem/Philippum oc Bartholomeum/Mattheum oc Thomam/
Jacobum Alphei søn/Simon som kaldis Zelotes/ Judam Jacobs søn/ oc Judam Jschariothi
den Forredere.

Oc hand gick ned met dem/oc traadde paa en Plan i Marcken/ oc hans Disciplers skare/
oc en stor hob Folck/aff alt Jødeland oc Jerusalem/oc Tyro oc Sidon / liggendis hoss Haff-
uit/som vaare komne at høre hannem/oc at de kunde bliffue helbrede aff deris Siuger / Oc de
som bleffue omdreffne aff vrene Aander/de bleffue helbrede. Oc alt Folcket begerede at røre
ved hannem/Thi der gick Krafft aff hannem/oc helbredede dem alle.

Oc hand løffte sine øyen op offuer sine Disciple / oc sagde / Salige ere i Fattige / Thi
Matth. 5.
Gudz Rige hører eder til. Salige ere i / i som her hungre / thi i skulle mættis. Salige ere i / i
som her græde/thi i skulle lee. Salige ere i/ der som Menniskene hade eder/oc fraskille eder/oc
skende eder/oc forskiude eders naffn/ som it vanartigt / for Menniskens Søns skyld. Glæder
eder da / oc springer/ Thi see/ eders Løn er stor i Himmelen. Lige det samme giorde ocsaa de-
ris Fedre Propheterne. Men we eder Rige der imod/Thi i haffue eders trøst borte. Ve eder/
i som ere fulde/ Thi eder skal hungre. We eder/ i som lee/ Thi i skulle græde oc hyle. Ve eder/
naar huer mand taler vel paa eder. Lige det samme giorde ocsaa deris Fedre mod de falske
Propheter.

Matth. 5.
Men ieg siger eder/i som høre til/Elsker eders Fiender. Gører dem gaat/ som eder hade.
Velsigner dem / som eder forbande. Beder for dem/som ere eder fortredelige. Oc huo som slar
dig paa det ene Kindben/biud hannem ocsaa det andet til. Oc huo som tager Kaaben fra dig/
forhindre hannem oc icke kiortelen. Giff den/ som dig beder. Oc huo som tager dit fra dig / da

kreff det icke igen. Oc som i ville / at Folck skulle gøre mod eder / Lige saa gøre oc i mod dem.

Oc der som i elske dem der eder elske / huad tack haffue i der faare? Thi Syndere elske oc dem som dem elske. Oc der som i gøre vel mod dem der gøre vel mod eder / huad tack haffue i der faare? Thi Syndere gøre oc lige saa. Oc der som i læne dem / der i haabis at tage aff / huad tack haffue i der faare? Thi Syndere læne ocsaa Syndere / paa det de skulle tage lige saa igen. Dog alligeuel / Elsker eders Fiender / Gører vel oc læner / at i haabis der inted faare / Saa skal eders Løn vere stor / oc i skulle vere den Allerhøystis Børn / Thi hand er veluillig mod de wtacknemmelige oc vanartige. Der faare verer barmhertige / lige som eders Fader oc er barmhertig. Dømmer icke / Saa skulle i oc icke dømmis. Fordømmer icke / saa skulle i icke fordømmis. Forlader / Saa skal eder forladis. Giffuer / saa skal eder giffuis. En fuld / knuget / skuddet oc offuerflødig Maade skal mand giffue i eders skiød. Thi lige met den Maade som i maale met / skal mand maale eder igen.

[Matth. 7. Marci 4.]

Oc hand sagde dem en Lignelse / Kand oc en Blind vise en Blind veyen? Falde de icke baade sammen i Graffuen? Disciplen er icke offuer sin Mestere / Naar Disciplen er som hans Mestere / da er hand fuldkommen. Huad seer du en Skæff i din Broders øye / oc Bielcken i dit øye bliffuer du icke var? Eller huorledis kant du sige til din Broder / Holt stille Broder / ieg vil drage Skæffuen aff dit øye / oc du seer icke selff Bielcken i dit øye? Du Oyenskalck / drag først Bielcken aff dit øye / oc see saa til / at du drager Skæffuen aff din Broders øye.

[Matth. 15.]

Thi der er inted gaa Træ / som bær raaden fruct / oc inted raadet træ / som bær god fruct. Huert Træ kendis paa sin egen fruct. Thi mand plocker icke Figen aff Torne / Mand plocker oc icke Vindruer aff Hybenbuske / It gaat Menniske bær gaat frem / aff sit hiertis gode Liggende fæ / Oc it vanartigt Menniske bær ont frem aff sit hiertis onde Liggendefæ. Thi huad som hiertet er fult aff / der aff løber Munden offuer.

[Matth. 7. 12.]

Oc hui kalde i mig HERRE / HERRE / oc gøre icke huad ieg siger eder? Huo som kommer til mig / oc hører min Tale / oc gør hende / Den vil ieg vise eder / huem hand er lig. Hand er lige som it Menniske / der bygde it Huss / oc groff dybt / oc lagde grunduollen paa en Klippe. Oc der Vandløb kom / da støtte Strømmen paa Husit / oc kunde icke røre det aff sted / Thi det vaar grundfest paa en Klippe. Men huo som hører oc icke gør / Hand er lige som it Menniske / der bygde it Huss paa Jorden vden grunduol / Oc Strømmen støtte der paa / oc det falt stray / oc Huset fick en stor Flecke.

[Matth. 7.]

VII.

Oc der hand haffde vdtalet for Folcket / gick hand til Capernaum. Oc en Høffuitzmandz Suend laa dødsiug / huilcken hand holt meget aff. Oc der hand hørde om Jhesu / da sende hand de Eldste aff Jøderne til hannem / oc bad hannem / at hand vilde komme / oc helbrede hans suend. Oc der de komme til Jhesum / bade de hannem flitelige / oc sagde / Hand er vel verd / at du gør hannem det / Thi hand elsker vort Folck / oc hand haffuer opbygd oss Scholen. Da gick Jhesus bort met dem.

[Matth. 8.]

Oc der de vaare nu icke longt fra Huset / da sende Høffuitzmanden Venner til hannem / oc loed hannem sige / Ah HERRE / vmage dig icke / Jeg er icke verd / at du gaar vnder mit Tag / Der faare actede ieg mig oc icke selff verdig til / at komme til dig / Men sig it ord / da bliffuer min Dreng helbrede. Thi ieg er oc it Menniske Offrigheden vnderdanig / oc haffuer Stridzmend vnder mig / oc ieg siger til en / Gack bort / saa gaar hand bort. Oc til en anden / Kom hid / saa kommer hand. Oc til min Suend / Gør det / saa gør hand det. Men der Jhesus hørde det / forundrede hand sig paa hannem / oc vende sig om / oc sagde til Folcket som hannem efterfulde / Jeg siger eder / saadan Tro haffuer ieg icke fundet i Israel. Oc der de som vaare vdsende / komme til bage igen til Huset / da funde de den siuge Suend karsk.

Oc det begaff sig der effter / at hand gick i en Stad / som hed Nain / oc der ginge mange aff hans Disciple met hannem / oc meget Folck. Oc der hand kom nær til Stadzporten / See / da bar mand en Død vd / som vaar sin Moders eniste Søn / oc hun vaar en Encke / Oc meget Folck aff Staden / gick met hende. Oc der HERREN saa hende / da ynckedis hand der offuer / oc sagde til hende / Græd icke. Oc hand traadde til / oc rørde ved Baaren / Oc de som bare / stode. Oc hand sagde / Du vnge Dreng / Jeg siger dig / stat op. Oc den Døde reysde sig op / oc begynte at tale / Oc hand gaff hans Moder hannem. Oc der kom en redzel paa dem alle / oc de prisede Gud / oc sagde / Der er en stor Prophete opstanden iblant oss / oc Gud haffuer besøgt sit Folck. Oc denne Tale om hannem røctedis i det gantske Jødiske Land / oc i alle omliggende Land.

Oc

Matth. 11.

Oc Johannis Disciple forkyndede hannem alt dette. Oc hand kallede tho aff sine Disciple til sig/ oc sende dem til Jhesum / och loed hannem sige / Est du den der skal komme / Eller skulle wi tøffue effter en anden? Men der Mendene komme til hannem / sagde de / Johannes den døbere haffuer sent oss til dig/ oc lader dig sige/ Est du den som skal komme/ Eller skulle wi tøffue effter en anden? Oc paa den samme stund giorde hand mange helbrede aff Siuger och Plager oc onde Aander / oc hand gaff mange Blinde synen. Och Jhesus suarede / oc sagde til dem/ Gaar bort oc forkynder Johanni/ huad i haffue seet oc hørt/ de Blinde see/ de halte gaa/ de Spedalske vorde rene/ de Døffue høre/ de Døde staa op/ Euangelium predickis for de Fattige/ Oc salig er den/ som icke forarger sig paa mig.

Esaiæ. 35.

Oc der Johannis bud ginge bort/ begynte Jhesus at tale/ til folcket/ om Johanne. Huad ere i gongne hen vd i ørcken at see? Vilde i see it Røer / som røris aff værit? Eller huad ere i vdgongne at see? Vilde i see it Menniske / i bløde klæder? Seer dem som leffue i kaastelige klæder oc vellyst/ de ere i Kongelige Gaarde. Eller huad ere i vdgangne at see? Vilde i see en Prophete? Ja ieg siger eder/ den som mere er/ end en Prophete/ hand er den/ som staar screffuit om/ See/ Jeg sender min Engel faar dit Ansict/ som skal berede din vey faar dig. Thi ieg siger eder/ at iblant dem/ som ere fødde aff Quinder/ er der ingen større Prophete/ end den Døbere Johannes. Men den som er Mindre i Guds rige / den er Større end hand.

Mal. 3.

Oc alt Folcket som hannem hørde/ oc Toldere / gaffue Gud ræt / och lode sig døbe met Johannis daab. Men Phariseer oc Scrifftkloge foractede Guds raad/ mod sig selff/ och lode icke døbe sig aff hannem.

Oc HERREN sagde/ Huem skal ieg ligne denne slectis menniske ved oc huem ere de lige? De ere de Børn lige/ som side paa Torffuit/ oc robe mod huer andre / och sige / Wi pibede for eder/ oc i dantzede icke. Wi klagede ynckelige for eder/ oc i græde icke. Thi den Døbere Johannes kom/ och oed icke Brød / och drack ingen Vin / Saa sige i / hand haffuer Dieffuelen. Menniskens Søn er kommen/ æder oc dricker/ Saa sige i / See/ det Menniske er en Fraadzere oc Vindranckere/ Tolderis oc Synderis ven. Oc Visdommen maa lade gøre sig retferdig aff alle sine Børn.

Matth. 11.

Oc der bad en aff Phariseerne hannem/ at hand vilde æde met hannem. Oc hand gick vd i Phariseerens huss oc sette sig til bordz. Och see / der vaar en Quinde i Staden / hun vaar en Synderinde. Der hun fornam/ at hand sad til bordz i Phariseerens huss/ da hente hun it Glass met Salue/ oc traadde bag til hans Føder/ oc græd/ oc begynte at væde hans føder met Graad oc at tørre dem met sit Hoffuit haar/ oc hun kyste hans Føder/ oc saluede dem met Saluen.

Der Phariseeren/ som haffde indbudet hannem/ saa det/ talede hand ved sig selff/ oc sagde/ Der som denne vaare en Prophete/ da viste hand/ huo oc huordan en Quinde dette er / som rører ved hannem/ Thi hun er en Synderinde. Jhesus suarede/ oc sagde til hannem/ Simon/ Jeg haffuer noget at sige dig. Da sagde hand/ Mestere/ sig frem. Der haffde en Aagerkarl tho Skyldener/ Den ene vaar fem hundrede Pendinge skyldig / den anden halfftrediesinds tiue. Oc der de haffde icke at betale met/ da gaff hand dem det baade til. Sig nu / huilcken aff dem skal elske hannem mest? Simon suarede oc sagde / Jeg acter / den som hand gaff mest til. Da sagde hand til hannem / Du dømde ret.

Oc hand vende sig til Quinden/ oc sagde til Simon/ Seer du denne Quinde? Jeg kom i dit huss/ du haffuer icke giffuit mig Vand / til mine Føder / Men denne giorde mine Føder vaade met Graad / oc tiurde dem met sit Hoffuit haar. Du haffuer ingen kyss giffuit mig/ men denne loed icke aff at kysse mine Føder/ siden hun kom hid ind. Du haffuer icke saluit mit hoffuit met olie/ Men hun saluede mine Føder met salue. For den skyld siger ieg dig / hende ere mange Synder forladne/ Thi hun elskte megit/ Men huilcken som lidet forladis/ hand elsker lidet.

Oc hand sagde til hende/ Dig ere dine Synder forladne. Da begynte de som sade til bordz met hannem/ oc sagde ved sig selff/ huo er denne/ som oc forlader synderne? Oc hand sagde til Quinden/ din Tro haffuer hulpit dig / Gack bort met fred.

VIII

Marci. 7.

OC det begaff sig der effter/ at hand reysde igennem Stæder oc Byer/ oc predickede oc forkyndede Euangelium om Guds rige/ oc de Tolff met hannem. Der til met/ nogle Quinder/ som hand haffde giort helbrede aff onde Aander/ oc siugdomme/ som vaar/ Maria der kaldis Magdalena / aff huilcken der vaare siu Dieffle vdfarne/ oc Johanna Chuse Herodis Fogedis Hustru/ oc Susanna/ oc mange andre/ som vaare dem behielpelige met deris Godz.

Som der vaar nu meget Folck til sammen/ oc hastede til hannem aff Stæderne/ da sagde hand ved en Lignelse/ Der gick en Sæmand vd at saa sin Sæd/ Och i det hand saade/ falt noget hoss Veyen/ oc bleff borttraad / oc Fule vnder Himmelen ode det op. Oc noget falt paa Sten/ oc der det voxte op/ visnede det/ fordi/ at det haffde icke vedske. Oc noget falt mit iblant Torne/ oc tornene voxte op met/ oc qualde det. Oc noget falt i god Jord/ oc det voxte op / och bar hundredefolt fruct. Der hand det sagde/ robte hand / Huo som haffuer øern at høre met/ hand høre.

Matth. 13. Marci. 4.

Da spurde hans Disciple hannem at/ oc sagde/ Huad Lignilse skal dette vere? Da sagde hand/ Eder er det giffuit at vide Guds rigis Hemmelighed / Men de andre i Lignilser / at de skulle det icke see/ om de det end see/ oc icke forstaa/ om de det end høre.

Men dette er Lignilsen. Sæden er Guds ord. Oc de som ere hoss Veyen/ det ere de som det høre/ der effter kommer Dieffuelen/ oc tager ordet aff deris hierte/ paa det/ de skulle icke tro oc bliffue salige. Oc de paa Sten/ ere de/ Naar som de det høre/ da anamme de ordet met glæde/ oc de haffue icke roed/ de tro til en tid / oc naar fristelse kommer da falde de fra. Oc det som falt iblant Torne/ ere de/ som det høre/ oc gaa hen iblant dette Liffs omhyggelse/ rigdom och vellyst/ oc quelis/ oc bære ingen Fruct. Oc det som falt i god Jord/ ere de som høre och beuare ordet/ i it smuct gaat Hierte / oc bære Fruct i taalmodighed. ⁎

Marci 5. Marci 4.

Oc ingen tender it Liuss / oc skiul det met it Kar / eller setter det vnder en Benck / Men hand setter det paa en Liussestage/ paa det/ at huo som gaar ind / skal see liusset. Thi der er inted skiult/ som ey skal obenbaris/ oc inted hemmeligt/ som ey skal kundgøris / oc bliffue obenbare. Saa seer nu der paa / huorledis i høre til. Thi huo som haffuer / hannem skal giffuis/ Men huo som inted haffuer/ Fra hannem skal oc tagis det hand meen sig at haffue.

Matth 10. Matth. 13, 25. Marci 4.

Oc hans Moder oc Brødre ginge frem/ oc kunde icke komme til hannem for Folcket. Oc det bleff hannem til kende giffuit/ din Moder oc dine Brødre staa der vde/ oc ville see dig. Da suarede hand/ oc sagde til dem/ min Moder oc mine Brødre ere disse/ som høre oc gøre Guds ord.

Matth. 12. Marci 3.

Oc det begaff sig paa en aff dagene/ at hand traadde i it Skib/ met sine Disciple/ Oc hand sagde til dem/ lader oss fare offuer Søen. De støtte fra landet/ oc der de fore offuer/ da soff hand Oc der kom en Huereluind paa Søen / oc Bølgerne offuerfulde dem / oc de stode i stor fare. Da traadde de til hannem / oc vacte hannem op/ oc sagde/ Mestere/ Mestere / wi forderffuis. Da stod hand op / oc truede værit / oc vandens bølger. Och der loed aff / oc bleff stille. Da sagde hand til dem/ huor er eders tro? Men de frøctede sig/ oc forundrede sig/ oc sagde til huer andre Huo er denne? Thi hand biuder vær oc vand/ oc de ere hannem lydige? Oc de seylede frem/ til de Gadareners Egn/ huilcken der er tuert offuer fra Galileam.

Matth. 8. Marci 4.

Oc som hand traadde vd paa landet/ da møtte en Mand hannem aff staden / som haffde Dieffuelen long tid/ oc førde sig icke i klæder/ oc bleff icke i noget Huss/ men i Graffuer. Oc der hand saa Jhesum/ robte hand/ oc falt ned faar hannem/ oc robte høyt/ oc sagde/ Huad haffuer ieg met dig at skaffe/ du Jhesu den allerhøystis Guds Søn? Jeg beder dig at du icke vilt pine mig. Thi hand bød den wrene Aand/ at fare vd aff Mennisket/ thi hand haffde long tid plaget hannem. Oc hand vaar bunden met Lencker / oc fangen met Bolter / oc hand brød Bondene sønder / oc bleff dreffuen aff Dieffuelen i ørcken.

Matth. 8. Marci. 5

Oc Jhesus spurde hannem at/ oc sagde/ huad heder du? Hand sagde / Skock / Thi der vaare mange Dieffle farne i hannem. Oc de bade hannem / at hand skulde icke biude dem fare i Affgrunden. Oc der vaar en stor hiord Suin/ som ode paa Bierget/ Oc de bade hannem / at de maatte fare i dem. Oc hand gaff dem loff / Da fore Diefflene aff Mennisket / oc fore i Suinene/ oc Hiorden styrte sig hasteligei Søen/ oc druckncde. Men der Hyrderne saae det som skede da flyde de/ oc kundgiorde det i staden oc i Byerne.

Da ginge de vd at see/ det som vaar skeet/ oc komme til Jhesum / oc funde det Menniske/ som Diefflene vaare farne aff/ side klæd hoss Jhesu føder / oc hand vaar ved sine sind/ oc de forferdedis. Oc de som det haffde seet/ kundgiorde dem det/ huorledis den Besætte bleff karsk. Oc den gantske Almue i de Gadareners omliggende Land bade hannem/ at hand vilde gaa fra dem/ Thi der vaar en stor redzel kommen dem paa. Oc hand traadde i Skibet/ oc vende til bage igen. Da bad Manden hannem / som Diefflene vaare farne vdaff / at hand maatte bliffue hoss hannem. Men Jhesus forlod hannem fra sig/ oc sagde/ Gack hiem igen / oc sig huor store ting Gud haffuer giort dig. Oc hand gick bort/ oc predickede igennem den gantske Stad/ huor store ting Jhesus haffde giort hannem.

Oc det begaff sig/ der Jhesns kom igen/ anammede Folcket hannem/ thi de tøffuede alle effter hannem. Oc see/ der kom en Mand/ som hed Jairus/ oc vaar den Offuerste for Scholen/ oc hand falt ned faar Jhesu føder/ oc bad hannem/ at hand vilde komme i hans Huss/ thi

hand

Matth. 9.
Marci 2.

hand haffde en eniste Daatter ved tolff aar/ hun laa i det yderste aandefong. Oc der hand gick bort/ trengde Folcket hannem.

Oc en Quinde haffde hafft Blodsot i tolff aar/ hun haffde kostet al sin nering paa læger/ oc kunde icke bliffue helbrede aff nogen/ hun gick frem bag til/ oc rørde ved Sømmen aff hans klædebon/ Oc stray stod hendis Blodsot. Oc Jhesus sagde/ huo rørde ved mig? Oc der de nectede alle/ sagde Peder oc de som vaare met hannem/ Mestere/ Folcket trenger oc trycker dig/ oc du siger/ Huo rørde ved mig? Da sagde Jhesus/ der rørde nogen ved mig/ Thi ieg finder/ at der gick en Krafft aff mig. Men der Quinden saa/ at det vaar icke skiult/ da kom hun met beffuelse/ oc falt faar hannem/ oc kundgiorde faar alt Folcket/ for huad sag hun rørde ved hannem/ oc huorledis hun bleff stray helbrede. Da sagde hand til hende/ Ver trøstig min Daatter/ din tro haffuer hulpet dig/ Gack bort met fred.

Der hand end nu talede/ da kom der en aff Scholens Offuerstis tienere/ oc sagde til hannem/ Din Daatter er død/ vmage icke Mesteren. Der Jhesus det hørde/ suarede hand hannem/ oc sagde/ Frøcte dig icke/ Tro ekon/ saa skal hun bliffue helbrede. Oc der hand kom i husit/ da loed hand ingen gaa ind/ vden Peder oc Jacob oc Johannem/ oc barnsens Fader och Moder. Men de græde alle oc beklagede sig ynckelige for hende. Da sagde hand/ Græder icke/ **Hun er icke død/ men hun soffuer.** Oc de bespaattede hannem thi de viste vel at hun vaar død. Oc hand dreff dem alle vd/ tog hende ved haanden/ oc robte/ oc sagde/ Barn/ stat op. Oc hendis Aand kom igen/ oc hun stod stray op. Oc hand befalede/ at mand skulde giffue hende at æde. Oc hendis Foreldere bleffue forferdede. Oc hand bød dem at de skulde ingen sige/ huad som vaar skeet.

IX.

Matth. 10.
Marci 6.
Acto. 13.

OC hand kallede de Tolff til sammen/ oc gaff dem vold oc mact offuer alle Dieffle/ oc at de kunde helbrede Siugdomme. Och hand sende dem vd at predicke Guds rige/ oc at helbrede de Siuge. Oc hand sagde til dem/ J skulle inted tage met eder paa veyen/ huercken Staff eller Taske/ icke Brød/ oc ey Pendinge/ der skal oc icke en haffue tho Kiortle. Oc huor som i gaa i it Huss/ bliffuer der indtil i drage der fra. Oc huilcke som eder icke anamme/ da gaar vd aff den samme Stad/ oc røster ocsaa støffuen aff eders Føder/ til it vidnisbyrd offuer dem. Oc de ginge vd/ oc droge igennem Byer/ predickede Euangelium/ oc helbredede i alle Ende.

Matth. 14
Marci 6.

Oc alt det som skede ved hannem/ kom for Herodes den Høffding/ oc hand beførgede sig/ fordi at der bleff sagd aff nogle/ Johannes er opstanden fra de Døde/ oc aff nogle/ Elias er obenbaret/ Oc aff nogle/ Der er en aff de gamle Propheter opstanden. Oc Herodes sagde/ Johannem haffuer ieg halsshugget/ Men huo er denne/ om huilcken ieg hører saadant? Oc hand begerede at see hannem.

Oc Apostlene komme igen/ oc fortalde hannem/ huor store ting de haffde giort. Oc hand tog dem til sig/ oc vigede besynderlige bort i en Ørck hoss Staden/ som kaldis Bethsaida. Der Folcket fornam det/ da droge de effter hannem. Oc hand loed dem komme til sig/ oc sagde dem aff Guds rige/ oc helbredede dem/ som det haffde behoff. Men dagen begynte at bøye sig.

Matth. 14.
Marci 6.
Joh. 6.

Da traadde de Tolff til hannem/ oc sagde til hannem/ Lad Folcket fra dig/ at de kunde gaa her bort om kring i Byerne oc vdi Landzbyerne/ at de kunde finde Herbere oc Mad/ Thi wi ere her i ørcken. Da sagde hand til dem/ Giffue i dem at æde. De sagde/ wi haffue icke mere end fem brød/ oc tho Fiske. Vden saa er at wi skulle gaa bort/ oc købe Mad til saa megit Folck (Thi der vaare ved fem tusinde Mend) Da sagde hand til sine Disciple/ Lader dem sette sig ved skickelse/ io halfftredie sinds tiue oc halfftrediesinds tiue. Oc de giorde saa/ oc sette sig alle. Da tog hand de fem Brød/ oc tho Fiske/ oc saa op i Himmelen/ oc tackede der offuer/ brød dem oc fick Disciplene dem/ at de lagde faar Folcket. Oc de ode oc bleffue alle mætte. Och der bleff optaget/ det som de leffnede aff Styckerne/ tolff Kurffue.

Matth. 16.
Marci 2.
Matth. 17.
Marci 9.

Oc det begaff sig/ der hand vaar alene/ oc bad/ oc hans Disciple hoss hannem/ da spurde hand dem at/ oc sagde/ Huem siger Folcket at ieg er? De suarede/ oc sagde/ de sige/ du est den Døbere Johannes/ oc nogle/ du est Elias/ oc nogle/ der er en opstanden aff de gamle Propheter. Da sagde hand til dem/ huem sige i da at ieg er? Da suarede Peder/ oc sagde/ Du est Guds Christ. Oc hand truede dem/ oc bød/ at de skulde ingen sige det/ oc sagde/ thi mennisskens Søn skal eud nu lide meget/ oc forkastis aff de Eldste oc yperste Prester oc Scrifftkloge/ oc slass ihiel/ oc opstaa tredie dag.

Matth. 16.
Marci 8.

Da sagde hand til dem alle/ huo som vil følge mig/ hand skal forsage sig selff/ oc tage sit Kaarss paa sig daglige/ oc følge mig effter. Thi huo som vil beholde sit Liff/ hand skal miste det/ Oc huo som mister sit Liff for Min skyld/ hand skal beholde det. Och huad gaffn haffde

Men-

Menniſket / om hand vunde den gantſke Verden/oc miſte ſig ſelff / eller giorde ſig ſelff ſkade: Men huo ſom bluiſſ ved mig oc mine ord/hannem ſkal oc Menniſkens Søn bluiſſ ved / naar ſom hand kommer i ſin Herlighed/oc ſin Faders/oc de hellige Englis. Oc ſandelige ſiger ieg eder/At nogle ere aff dem/ſom her ſtaa/der icke ſkulle ſmage Døden/før de ſee Gudz Rige.

Oc det begaff ſig otte dage effter denne Tale/at hand tog til ſig/Peder/Johannem oc Jacobum/oc gick op paa it Bierg at bede. Oc der hand bad/bleff hans Anſictis ſkickelſe anderledis/oc hans klædebon bleff huid oc ſkinnendis. Oc ſee/ tho Mend talede met hannem / ſom vaare Moſe oc Elias/de obenbaredis i klarhed/oc talede om den Vdgong / ſom hand ſkulde fuldkomme i Jeruſalem. Men Peder oc de ſom vaare met hannem / vaare fulde aff ſøffn. Oc der de vognede op/da ſaae de hans klarhed/oc de tho Mend ſtaa hoſſ hannem.

Matth. 17. Marci 9.

(Vdgong) Det er/ Huad endeligt hand ſkulde faa.

Oc det begaff ſig/der de vigede fra hannem/ſagde Peder til Jheſum/Meſtere/her er gaat at vere/Lader oſſ gøre tre Bolige/Dig en/Moſe en / oc Elias en/ Oc hand viſte icke huad hand talede. Men der hand talede ſaadant/kom en Sky/oc offuerſkuggede dem/ Oc de forferdedis/der ſkyen drog offuer dem. Oc der falt en røſt aff ſkyen/ſom ſagde/ **Denne er min elſkelige Søn/Hannem ſkulle i høre.** Oc i det ſaadan røſt ſkede/ funde de Jheſum alene Oc de tagde ſtille/oc forkyndede ingen inted i de ſamme dage/aff det de haffde ſeet.

Oc det begaff ſig den dag der effter/ der de komme aff Bierget/da kom meget Folck imod dem. Ok ſee/en Mand iblant Folcket robte/oc ſagde/ Meſtere/ Jeg beder dig/beſee dog min Søn. Thi hand er min eniſte ſøn. See / Aanden griber fat paa hannem / Saa rober hand ſtrax/oc hand riffuer hannem/at hand fraaer/oc met nød viger hand fra hannem/ naar hand haffuer riffuit hannem/ Oc ieg bad dine Diſciple/at de ſkulde vddriffue hannem / oc de kunde icke. Da ſuarede Jheſus/oc ſagde/ O du vantro oc vanartige Slect/ huor lenge ſkal ieg vere hoſſ eder/ oc lide eder: Hent din ſøn hid. Oc der hand kom til hannem/da ſled Dieffuelen hannem/oc reff hannem ſuarlige. Da truede Jheſus den wrene Aand/ oc giorde Drengen helbrede/oc fick hans Fader hannem igen. Oc de bleffue alle forferdede offuer Gudz herlighed.

Matth. 17. Marci 9.

Oc der de forundrede dem alle/paa alt det ſom hand giorde/da ſagde hand til ſine Diſciple/ Tage i denne tale til eders øern / Thi Menniſkens Søn ſkal antuordis i Menniſkens hender. Men det ord forſtode de icke/oc det vaar ſkiult faar dem /at de begrebe det icke. Oc de frøctede ſig at ſpørre hannem om det ſamme ord.

Infra 18.

Der kom oc en tancke iblant dem/Huilcken der ſkulde vere den Størſte iblant dem. Men der Jheſus ſaa deris hiertis tancker/tog hand it Barn/oc ſkickede det hoſſ ſig/oc ſagde til dem/ Huo ſom anammer det Barn i mit naffn/hand anammer Mig /oc huo ſom Mig anammer/ hand anammer Den/ſom mig vdſende. Oc huo der er den Minſte iblant eder alle / hand ſkal vere Stor.

Matth. 18. Marci 9.

Da ſuarede Johannes/oc ſagde/Meſtere/Wi ſaae en/hand dreff Dieffle vd i dit Naffn/ oc wi formente hannem det/Thi hand følger dig icke met oſſ. Oc Jheſus ſagde til hannem/ Formener hannem det icke/Thi huo ſom icke er imod oſſ/hand er met oſſ.

Marci 9.

OC det begaff ſig/der tiden vaar fuldkōmen/at hand ſkulde tagis her fra/da vende hand ſit Anſict at vandre ſtrax til Jeruſalem. Oc hand ſende Bud bort faare ſig/De ginge bort/oc komme i en aff Samariternis By/ at beſtille hannem herbere. Oc de anammede hannem icke/fordi at hand haffde vent ſit Anſict at vandre til Jeruſalem. Oc der hans Diſciple Jacobus oc Johannes ſaae det/da ſagde de/HERRE vilt du/ Da ville wi ſige/ at der ſkal falde ild aff Himmelen/oc fortære dem/ lige ſom Elias giorde: Da vende Jheſus ſig/ oc truede dem/ oc ſagde/ Vide i icke / hues Aands børn i ere: **Menniſkens Søn er icke kommen at forderffue Menniſkens ſiele/ men at beholde.**

Her begynder S. Lucas at beſcriffue Chriſti reyſe til Jeruſalem.

4. Reg. 1.

Oc de ginge til en anden By. Oc det begaff ſig / der de vaare paa veyen / da ſagde en til hannem/ Jeg vil følge dig/ehuort du gaar. Oc Jheſus ſagde til hannem/Ræffue haffue graffuer/oc Fulene vnder Himmelen haffue rede / Men Menniſkens Søn haffuer icke / der ſom hand kand legge ſit Hoffuit.

Matth. 8.

Oc hand ſagde til en anden/ Følge mig effter. Oc hand ſagde/HERRE / Tilſted mig/ at ieg gaar førſt bort/oc begraffuer min Fader. Men Jheſus ſagde til hannem/ Lad de Døde begraffue deris døde/ oc gack du bort/oc forkynde Gudz Rige.

Matth. 8.

Oc en anden ſagde/HERRE/ Jeg vil effterfølge dig/Men tilſted mig førſt/at gøre en Skilſſmiſſe met dem/ſom ere i mit Huſſ. Jheſus ſagde til hannem / Huo ſom legger ſin haand paa Plouen/ oc ſeer til bage/hand er icke bequem til Gudz Rige.

X.

Matth. 9.

DEr effter vdualde HERREN andre halffierdesinds tiue/ oc sende dem vd/ io tho oc tho/ faare sig/ i alle Stæder oc til huer Sted / som hand vilde komme hen. Oc hand sagde til dem / Høsten er stor / Men Arbeyderne ere faa / Beder Høstens Herre/ at hand vdsender Arbeydere i sin Høst. Gaar bort / see / Jeg sender eder/ som Lam mit iblant Vlffue. Bærer ingen Pung / ey Taske / oc ey Sko/ oc hilser ingen paa veyen.

Matth. 10
Marci 6

Huor som i komme i it huss/ da siger først/ Fred vere i dette huss/ Oc der som der er it Fredsens Barn/ da skal eders fred huilis paa hannem/ Er der oc icke/ da skal eders Fred vende sig til eder igen. Bliffuer i det samme huss/ æder oc dricker/ huad de haffue. Thi en Arbeydere er sin Løn verd. J skulle icke gaa fra it huss til it andet.

1. Timoth. 5.
Matth. 10.

Oc huor i komme i en Stad/ oc de anamme eder/ da æder huad eder bliffuer faare baaret/ oc helbreder de Siuge/ som der ere/ Oc siger til dem/ Gudz Rige er kommet nær til eder. Oc huor i komme i en Stad/ som de icke anamme eder/ da gaar vd paa hans Gader/ oc siger/ Wi sla ocsaa den støff aff paa eder / som hengde ved oss aff eders Stad/ Dog skulle i vide/ at Gudz Rige haffuer verit eder nær. Jeg siger eder/ Det skal gaa lideligere til met Sodoma paa den dag/ en saadan en Stad.

Matth. 11.

We dig Corozain/ we dig Bethsaida / Thi vaare saadanne vnderlige Gerninger skede i Tyro oc Sidon/ som ere skede hoss eder/ da haffde de i fordum tid sidet i Sæcke oc i aske/ oc giort Penitentze. Dog skal det gaa Tyro oc Sidon lideligere paa Dommen/ end eder. Oc du Capernaum/ du som est ophøyet til Himmelen/ du skalt stødis hen vnder i Helffuede. Huo som eder hører/ hand hører Mig/ Oc huo som Eder foracter/ hand foracter Mig / Men huo Mig foracter/ hand foracter Den/ som mig vdsende.

Matth. 10.

Oc de halffierdesinds tiue komme igen met glæde/ oc sagde/ HERRE/ Der ere oc Dieffle oss vnderdanige i dit naffn. Da sagde hand til dem/ Jeg saa vel Satanas falde aff Himmelen/ som it liunet. Seer / Jeg haffuer giffuit eder mact / at træde paa Hugorme oc Scorpioner/ oc offuer al Fiendens mact/ oc inted skal skade eder. Dog glæder eder icke der vdi/ at Aanderne ere eder vnderdanige/ Men glæder eder/ at eders naffn ere screffne i Himmelen.

Matth. 11.

Paa den tid glædde Jhesus sig i Aanden/ oc sagde/ Jeg priser dig Fader oc HERRE offuer Himmelen oc Jorden/ at du haffuer skiult saadant for de Wise oc Kloge / oc haffuer obenbaret de vmyndige det. Ja Fader/ saa vaar det behageligt faar dig. Det er mig altsammen offuergiffuit aff min Fader. Oc ingen veed huo Sønnen er / vden alene Faderen/ Oc ey heller huo Faderen er/ vden alene Sønnen/ oc huilcken Sønnen vil obenbare det.

Iohan. 1.

Oc hand vende sig til sine Disciple/ oc sagde i besynderlighed/ Salige ere de øyen/ som see det i see. Thi ieg siger eder/ Mange Propheter oc Konger vilde see/ det i see / oc haffue det icke seet/ oc høre det i høre / oc haffue det icke hørt.

Matth. 11.

Oc see/ da stod en Scrifftklog op/ fristede hannem oc sagde / Mestere / Huad skal ieg gøre/ at ieg kand arffue det euige Liff? Da sagde hand til hannem/ Huorledis staar screffuit i Lowen? Huorledis læss du? Hand suarede/ oc sagde / Du skalt elske Gud din HERRE/ aff gantske hierte/ aff gantske siel/ aff al mact/ oc aff gantske sind/ Oc din Neste/ lige som dig selff. Da sagde hand til hannem/ Du suarede ret/ Gør det/ saa skalt du leffue.

Deute. 6.

Men hand vilde gøre sig selff retferdig/ oc sagde til Jhesum / Huo er da min Neste? Da suarede Jhesus/ oc sagde / Der vaar it Menniske / som gick fra Jerusalem ned til Jericho / oc falt iblant Røffuere/ De førde hannem aff/ oc sloge hannem / oc ginge bort / oc lode hannem ligge halff død. Da begaff det sig vforuarendis/ at en Prest drog den samme vey ned / oc der hand saa hannem/ gick hand omkring. Dissligest ocsaa en Leuite/ der hand kom til Steden/ oc saa hannem/ gick hand omkring.

Men en Samaritan reysde/ oc kom der hen / oc der hand saa hannem / ynckedis hand offuer hannem/ hand gick til hannem/ forbant hannem hans Saar / oc loed Olie oc Vin der vdi / oc løffte hannem paa sit Diur / oc førde hannem til Herbere / oc røctede hannem. Den anden dag reysde hand/ oc tog tho pendinge vd/ oc gaff Hosbonden dem/ oc sagde til hannem/ Røcte hannem/ Oc der som du legger noget mere der til / da vil ieg betale dig det / naar ieg kommer igen. Huilcken tyckis dig / der vaar aff disse tre hans Neste / der vaar falden iblant Røffuere? Hand sagde/ Den som giorde barmhertighed met hannem. Da sagde Jhesus til hannem/ Saa gack bort / oc gør lige saa. ✳

Oc det begaff sig/ der de vandrede/ gick hand i en By/ der vaar en Quinde/ som hed Martha/ hun anammede hannem i sit huss/ Oc hun haffde en søster/ hed Maria/ hun sette sig hoss Jesu føder/ oc hørde hans tale. Men Martha giorde sig stor vmage at tiene hannem/ oc hun

traadde

frem/ oc sagde/ HERRE/ skøder du inted der om/ at min Søster lader mig tiene alene? Sig hende dog/ at hun tager paa met. Da suarede Jhesus/ oc sagde til hende/ Martha/ Martha/ du haffuer megen sorge oc wmage/ Jt er nødtørfftigt. Maria vdualde den gode part som icke skal tagis fra hende.

XI.

Oc det begaff sig/ at hand vaar paa en sted/ oc bad. Oc der hand loed aff/ sagde en aff hans Disciple til hannem/ HERRE/ lær oss at bede/ som Johannes oc lærde sine Disciple. Da sagde hand til dem/ Naar i bede/ da siger/ Vor Fader i Himmelen. Helligt vorde dit Naffn. Tilkomme dit Rige. Vorde din villie/ paa Jorden som i Himmelen. Giff oss altid vort daglige brød Oc forlad oss vore Synder/ Thi wi oc forlade alle som oss ere skyldige. Oc leed oss icke i Fristelse. Men frelss oss fra det onde.

Matth. 6.

Oc hand sagde til dem/ huilcken er iblant eder/ som haffuer en Ven/ oc ginge til hannem om midnat/ oc sagde til hannem/ Kære Ven/ len mig try brød/ Thi min Ven er kommen til mig aff veyen/ oc ieg haffuer inted at legge faar hannem/ Oc hand der inde skulde suare/ oc sige/ Gør mig icke wmage/ Døren er nu tilluct/ och mine Børn ere hoss mig i Herberet/ ieg kand icke staa op/ oc giffue dig. Jeg siger eder/ oc der som hand icke staar op/ oc giffuer hannem fordi/ at hand er hans Ven/ Saa staar hand dog op for hans wbluelige roben skyld/ oc giffuer hannem saa mange som hand haffuer behoff.

Oc ieg siger eder ocsaa/ Beder/ saa skal eder giffuis/ Leder/ saa skulle i finde/ Bancker paa/ saa skal eder opladis. Thi huo som beder/ hand tager/ oc huo som leder/ hand finder/ oc huo som bancker paa/ hannem skal opladis. Huor beder en Søn Faderen iblant eder om brød/ at hand biuder en Sten der faare? Oc der som hand beder hannem om en Fisk/ at hand biuder hannem en Hugorm for fisken? Eller der som hand beder hannem om it æg/ at hand biuder hannem en Scorpion der faare? Efftherdi at i da/ i som ere onde/ kunde giffue eders Børn gode gaffuer/ Meget mere skal Faderen i Himmelen giffue den hellig Aand/ dem/ som hannem bede.

Matth. 7.
Ioh. 16.

Oc hand dreff en Dieffuil vd/ hand vaar dum/ Oc det skede/ der Dieffuelen foer vd/ da talede den Dumme/ och Folcket forundrede sig. Men nogle iblant dem sagde/ hand driffuer Dieffle vd/ ved Beelzebub den øffuerste Dieffuel. Men de andre fristede hannem/ oc begerede it Tegen aff hannem/ aff Himmelen. Da fornam hand deris tancker/ oc sagde til dem/ huert rige/ som vorder wens met sig selff/ bliffuer øde/ oc it huss falder offuer det andet. Er da Satanas oc wens met sig selff/ huorledis skal hans rige bliffue bestandigt? Efftherdi i sige/ ieg vddriffuer Dieffle ved Beelzebub. Oc om ieg vddriffuer dieffle ved Beelzebub/ ved huem vddriffue eders Børn dem? Der faare skulle de vere eders Dommere. Men dersom ieg vddriffuer Dieffle ved Guds finger/ da kommer io Guds rige til eder.

Matth. 12.
Marci 3.

Naar som en Sterck beuebnet beuarer sit Pallass/ da bliffuer det hand haffuer met fred. Men naar der kommer en Sterckere offuer hannem/ oc offueruinder hannem/ Da tager hand hans Harnsk/ som hand forlod sig paa/ oc bytter Roffuit. Huo som icke er met mig/ hand er mod mig/ oc huo som icke sancker met mig/ hand atspreder.

Naar den wrene Aand vdfar aff Mennisken/ da vandrer hand igennem tørre steder/ søger huile/ och finder hende icke. Da siger hand/ Jeg vil vende om igen til mit Huss/ som ieg gick vd aff. Och naar hand kommer/ da finder hand det feyet met koste oc prydet. Saa gaar hand bort/ oc tager siu Aander til sig/ som ere argere/ end hand selff/ oc naar de komme ind/ bo de der/ oc det bliffuer der effter verre met det samme Menniske/ end tilforn.

Oc det begaff sig/ der hand saa talede/ opløffte en Quinde iblant folcket røsten/ oc sagde til hannem/ Saligt er det Liff/ som bar dig/ och de Bryst som du dide. Men hand sagde/ Ja salige ere de/ som høre Guds ord/ oc beuare det.

Oc Folcket trengde hen til/ da begynte hand/ oc sagde/ Denne er en ond Slect/ hun begærer it Tegen/ oc hende skal inted tegen giffuis/ vden alene Jone Prophetis tegen. Thi lige som Jonas vaar de Niniuiter it Tegen/ Saa skal menniskens Søn vere denne Slect. Dronningen aff Synden skal optræde faar Dommen/ met denne Slectis Folck/ oc skal fordømme dem/ Thi hun kom fra Verdens ende/ at høre Salomonis visdom/ och see/ her er mere end Salomon. De Folck aff Niniue skulle optræde faar Dommen/ met denne Slect/ och skulle fordøm-

Ion. 1. 2.
3. Reg. 10.
Ion. 3.

fordømme hende/ Thi de giorde Penitentze effter Jone Predicken/ Oc see/ her er mere end Jonas.

Matth. 5. 6.
Marci 4.

Ingen tender it Liuss/ oc setter det paa en lønlig sted/ icke heller vnder en Skeppe/ men paa Liussestagen/ paa det/ at huo som gaar ind/ skal see liusset. Øyet er Legemens liuss/ Naar som dit Øye bliffuer nu enfoldigt/ da er alt dit Legeme liust. Men bliffuer dit Øye en Skalck/ da er oc dit Legeme mørckt. Saa see der til/ at det liuss i dig er icke mørckt. Naar som dit Legeme er nu gantske liust/ at det haffuer inted stycke aff mørcket/ da bliffuer det gantske liust/ oc skal opliuse dig/ som it klart Liunet.

Oc som hand saa talede/ bad en Phariseer hannem/ at hand skulde æde middagis Maaltid met hannem. Oc hand gick ind/ oc sette sig til Bordz. Der Phariseeren saa det/ forundrede hand sig/ at hand tode sig icke før hand oed. Da sagde HERREN til hannem/ J Phariseere holde Begere oc Fad vduortis renlige/ Men det som er inden til i eder/ er fult aff roff oc ondskaff. J Daarer/ mene i at det er rent inden til/ naar som det er rent vden til: Giffuer dog Almisse aff det som der er/ see/ da er det eder alt sammen rent.

Matth. 23.

Men we eder Phariseere/ at i tinde aff Mynter oc Ruder/ oc allehonde Kaal/ oc gaa om kring Dom/ oc Gudz kærlighed. Dette skulde mand gøre/ oc icke forsømme det andet.

We eder Phariseere/ at i side gerne øffuerst i Scholerne/ oc ville hilsis paa Torffuit.

We eder Scrifftkloge oc Phariseer/ i Øyenskalcke/ at i ere som Dødis skiulte graffuer/ huilcke Folckene løbe offuer/ oc kende dem icke.

Da suarede en aff de Scrifftkloge/ oc sagde til hannem/ Mestere/ met de ord forhaaner du oc oss. Da sagde hand/ Oc we ocsaa eder Scrifftkloge/ Thi i besuare Mennisken met Byrder som de icke kunde bære/ oc i røre dem icke met en finger.

Matth. 23.

We eder/ Thi i bygge Propheternis graffuer/ Eders Fedre sloge dem ihiel/ Saa beuise i sandelige/ oc samtycke i eders Fedris Gerninger/ Thi de sloge dem ihiel/ saa bygge i deris graffuer.

2. Para. 24.
Matth. 23.

Der faare siger Gudz Visdom/ Jeg vil sende Propheter oc Apostle til dem/ Oc de skulle sla nogle ihiel aff dem/ oc forfølge/ Paa det alle Propheters Blod skal kreffuis aff denne Slect/ som er vdstyrt/ siden Verdens Grunduol bleff lagd/ fra Abels Blod indtil Zacharie Blod/ som bleff ihielslagen mellem Alteret oc Templen. Ja ieg siger eder/ Det skal kreffuis aff denne Slect.

We eder Scrifftkloge/ Thi i haffue Visdommens Nøgel/ J komme der icke ind/ oc formene dem/ som ville der ind.

Der hand sagde saadant til dem/ Begynte de Scrifftkloge oc Phariseer at giffue sig hart til hannem/ oc at stoppe Munden paa hannem met atskillige Spørssmaal/ oc de toge vare paa hannem/ oc søcte/ om de kunde opiage noget aff hans Mund/ At de kunde haffue Sag met hannem.

Matth. 16.
Marci 8.

XII.

DAløb Folcket til/ oc der komme nogle mange tusinde tilsammen/ saa/ at de traadde huer andre. Da begynte hand/ oc sagde til sine Disciple/ Tager eder vare for Phariseernis Surdey/ som er Øyenskalckeri. Oc der er inted skiult/ som ey skal obenbaris/ oc ey hemmeligt/ som mand icke skal faa at vide. Der faare huad i sige i mørcket/ det skal mand høre i Liusset/ Huad i tale i ørene/ vdi Herberne/ det skal mand predicke paa Tagene.

Matth 10.
Marci 8.

Oc ieg siger eder mine Venner/ Frøcter eder icke for dem/ som sla Legemet ihiel/ oc der effter icke kunde mere gøre. Men ieg vil vise eder/ for huem i skulle frøcte eder/ Frøcter eder for Den/ som oc haffuer mact/ effter hand haffuer slaget ihiel/ at kaste i Helffuede/ Ja/ Jeg siger eder/ Frøcter eder for Den. Sæler mand icke fem Spurrer for tho Pendinge: Alligeuel er der icke en aff dem forglemt for Gud: De Haar paa eders Hoffuit ere oc alle talde. Der faare frøcter eder icke/ Thi i ere bedre end mange Spurre.

Matth. 10.

Matth. 10.

Oc ieg siger eder/ Huo som bekender mig faar Mennisken/ Den skal oc Menniskens Søn bekende faar Gudz Engle. Oc huo mig necter faar Mennisken/ hand skal nectis faar Gudz Engle. Oc huo som taler it ord mod Menniskens Søn/ hannem skal det forladis. Men huo som bespaatter den hellig Aand/ hannem skal det icke forladis.

Matth. 12.
Marci 3.

Oc

Oc naar som de føre eder i deris Scholer/oc faar Offrighed oc faar de Veldige/Da sørger icke/huorledis eller huad i skulle suare/eller huad i skulle sige/ Thi den hellige Aand skal lære eder samme stund/ huad i skulle sige.

Da sagde der en aff Folcket til hannem/ Mestere / sig min Broder/ at hand skiffter Arff met mig. Oc hand sagde til hannem/Menniske/ huo haffuer sæt mig til Dommere eller Arffdelere offuer eder? Oc hand sagde til dem/ Seer til / oc vocter eder for Gerighed / Thi ingen leffuer der aff/at hand haffuer meget Godz.

Eccle. 13.

Oc hand talede en Lignelse til dem / oc sagde / Der vaar it rigt Menniske/hues Marck som haffde baaret meget/Oc hand tenckte ved sig selff/oc sagde/ Huad skal ieg gøre? Jeg haffuer icke som ieg kand samle min Fruct vdi. Oc hand sagde/ Det vil ieg gøre/ Jeg vil nedbryde mine Lader/oc bygge større/oc ieg vil samle der vdi/alt det som mig er voxit/oc mit Godz. Oc ieg vil sige til min Siel/ Kære Siel / du haffuer it stort Forraad i mange aar/ Haff nu rolighed/æd/drick/oc ver glad. Men Gud sagde til hannem / Du Daare / J denne nat skal mand kreffue din Siel aff dig/Oc huem skal det høre til/ som du haffuer bered? Saa gaar det / huo sig samler Liggendefæ/oc er icke Rig i Gud.

Matth. 6.

Oc hand sagde til sine Disciple/Der faare siger ieg eder/Sørger icke for eders Liff / huad i skulle æde/ Icke heller for eders Legeme/huad i skulle iføre eder. Thi Liffuit er mere end Maden/oc Legemet mere end Klæderne. Giffuer act paa Raffne/ de saa icke / de høste oc icke / de haffue oc ingen Keldere/oc ey Lade/oc Gud føder dem alligeuel. Men huor meget ere i bedre end Fule?

Huilcken er iblant eder / som kand sette en Aln longt til sin storlighed / alligeuel at hand sørger der faare? Kunde i da icke det minste/hui sørge i da for det andet? Giffuer act paa Lilier paa Marcken/huorledis de voxe / De arbeyde icke / de spinde oc icke. Oc ieg siger eder/ at oc Salomon i al sin Herlighed vaar icke klæd/ som en aff dem.

Klæder da Gud Gresset saa/som i dag staar paa Marcken/oc skal i morgen kastis i onen/ Huor meget mere skal hand klæde eder/i lidet troendis? Der faare ocsaa i / skøder der icke om/ huad i skulle æde/eller huad i skulle dricke/Oc farer icke høyt / Effter alt saadant stunde Hedninge i Verden. Men eders Fader ved vel/at i haffue det behoff. Atspører dog Gudz Rige/ Saa skal alt dette tilfalde eder.

Frøcte dig icke du lille Hiord / Thi det er eders Faders behagelighed / at giffue eder Riget. Sæler huad i haffue / oc giffuer Almisse. Gører eder Sæcke/ som icke bliffue gamle/it Liggendefæ som aldri formindskis i Himmelen/ der som ingen Tyff kommer til/oc det ingen Møl æde. Thi huor eders Liggendefæ er / der skal oc eders hierte vere.

Lader eders Lender vere omgiordede/oc eders Liuss brende / Oc verer lige som de Menniske/der tøffue effter deris Herre/naar hand skal komme fra Brøllup / Paa det / naar hand kommer/oc bancker paa / de skulle strax lade op. Salige ere de Suenne / som Herren finder vogne/naar hand kommer/Sandelige/ Jeg siger eder/hand skal opskørte sig / oc skal sette dem til bordz/oc gaa faar dem/oc tiene dem. Oc der som hand kommer i den anden vect / oc i den tredie vect/oc finder det saa/Salige ere disse Suenne. Oc det skulle i vide / Der som en Hosbonde viste/paa huad time Tyffuen skulde komme / da vaagede hand / oc lode icke bryde i sit Huss. Der faare vere i oc beredde / Thi Menniskens Søn skal komme paa den stund/ som i icke tencke.

Matth. 24.

Da sagde Peder til hannem/HERRE/siger du denne Lignelse til oss/eller oc til alle? Oc HERREN sagde/ Huilcken stor ting er det met en tro oc snild Huss holdere / den som hans Herre setter offuer sit Tiunde/ at hand skal i ret tid giffue dem det/som dem bør? Salig er den Suend/huilcken hans Herre finder saa gøre/naar hand kommer/ Sandelige/ Jeg siger eder/ hand skal sette hannem offuer alt sit Godz. Men der som den samme Suend siger i sit hierte/ Min Herre tøffuer at komme/Oc hand begynder at sla Suenne oc Piger/ oc at æde oc dricke/ oc bliffue drucken / Da skal den samme Suends Herre komme paa den dag / som hand icke tencker/oc paa den time som hand icke veed/ Oc hand skal sønder hugge hannem/oc skal giffue hannem hans Løn met de Vantro.

Matth. 24

Oc den Suend som veed sin Herris villie / oc beredde sig icke/ oc giorde icke effter hans villie/ Hand skal lide mange hug. Men den som det icke veed/oc haffuer dog giort/at hand er hug verd/hand skal lidet faa hug. Thi huilcken meget er giffuit/hoss hannem skal mand søge meget/ Oc huilcken meget er befalet/aff hannem skal mand meget kreffue.

Jeg er kommen/at ieg skal optende en Jld paa Jorden/Huad vilde ieg helder / end at det allerede brende? Oc ieg maa lade mig før døbe / met en Daab / Oc hui er mig saa bange/ før

Matth. 10.

hand bliffuer fuldkommen: Mene i/at ieg er kommen hid/at føre Fred paa Jorden: Jeg siger ney/men tuedract. Thi her effter skulle fem vere vsamdrectige i it huss/tre mod tho/oc tho mod tre. Faderen skal vere mod Sønnen/oc Sønnen mod Faderen/Moderen mod Daatteren/oc Daatteren mod Moderen/Hosbondens Moder mod hendis søns Hustru/oc Sønens Hustru mod hans Moder.

Matth.16.

Oc hand sagde til Folcket/Naar i see en sky opgaa i Vester/da sige i stray/Der kommer Regn/oc det skeer saa. Oc naar i see Synden vær blæse/da sige i/Det bliffuer heet/oc det skeer saa. J Øyenskalcke/Jordens oc Himmelens skickelse kunde i prøffue/Men hui prøffue i icke denne tid: Oc huor faare dømme i icke paa eder selff/huad ret er.

Matth,5.

Oc der som du gaar met din Modstandere faar Førsten/da gør din flid paa veyen/at du kant bliffue hannem quit/Paa det hand skal icke nogen tid/drage dig faar Dommeren/oc Dommeren skal antuorde Rettermanden dig/oc Rettermanden skal kaste dig i Fengsel. Jeg siger dig/Du skalt icke komme der vdaff/før end du betaler det aller siste Skerff.

XIII.

DEr vaare oc paa den samme tid nogle der hoss/som forkyndede hannem om de Galileer/huilckis blod Pilatus haffde blandet met deris Offer. Oc Jhesus suarede/oc sagde til dem/Mene i/at disse Galileer vaare Syndere faar alle Galileer/fordi at de lede det: Jeg siger/ney/Men der som i icke bedre eder/da skulle i oc alle saa omkomme. Eller mene i/at de atten/paa huilcke det Taarn i Siloe falt/oc slo dem ihiel/vaare skyldige faar alle Menniske/som bo i Jerusalem: Jeg siger ney/Men der som i icke bedre eder/da skulle i oc alle saa omkomme.

Matth.13. Marci 4.

Oc hand sagde dem denne Lignelse/Der haffde en it Figen træ/som vaar plantet i hans Vingaard/oc hand kom oc lete at Fruct der paa/oc fant hende icke. Da sagde hand til Vingaardzmanden/See/Jeg er nu i try aar/huert aar kommen/oc lete effter Fruct paa dette Figen træ/oc finder hende icke/Hug det aff/hui forhindrer det Jorden: Da suarede hand/oc sagde til hannem/Herre/Lad det end bliffue dette aar/indtil ieg faar graffuit der om/oc møget det/om det vilde bære Fruct/Vil det icke/Saa hug det siden aff.

Oc hand lærde i en aff Scholerne om Sabbathen. Oc see/der vaar en Quinde/hun haffde siugdommens Aand atten aar/oc hun vaar krumpen/oc kunde icke vel see op. Men der Jhesus saa hende/kallede hand hende til sig/oc sagde til hende/Quinde/ver fri fra din siuge. Oc hand lagde Henderne paa hende/Oc hun rette sig stray op/oc prisede Gud.

Da suarede den Øffuerste faar Scholen/oc tog til mistycke/at Jhesus helbredede om Sabbathen/oc sagde til Folcket/Der ere sex dage/paa huilcke mand skal arbeyde/Kommer paa de samme oc lader eder helbrede/oc icke paa Sabbaths dagen. Da suarede HERREN hannem/oc sagde/Du Øyenskack/Løss icke huer iblant eder sin Oxe eller Asen fra Krubben om Sabbathen/oc fører dem til vandz: Skulde oc icke denne/som dog er Abrahams Daatter løsis om Sabbathen/aff dette Baand/huilcket Satanas haffde bundet/nu vel atten aar: Oc som hand dette sagde/da skammede de sig alle/som vaare hannem imod/Oc alt Folcket glæde sig offuer alle herlige Gerninger/som skede aff hannem.

Gene. 18.

Oc hand sagde/Huem er Gudz Rige ligt/oc ved huem skal ieg det ligne: Det er lige som it Seneps korn/huilcket it Menniske tog/oc kaste det i sin Haffue/oc det voxte/oc bleff it stort Træ/oc Himmelens Fule bode vnder grenene der paa.

Matth.7.

Oc hand sagde atter/Huem skal ieg ligne Gudz Rige ved: Det er lige som en Surdey/huilcken en Quinde tog/oc skiulte hannem iblant tre Skepper Mel/indtil det bleff aldelis surt. Oc hand gick igennem Stæder oc Byer/oc lærde/oc tog sin vey til Jerusalem.

Oc der sagde en til hannem/HERRE/Ment du/at der bliffue faa salige: Da sagde hand til dem/Legger vind paa/at i kunde indgaa igennem den sneffre Port/Thi mange skulle (det siger ieg eder) søge der effter/huorledis de kunde komme der ind/oc skulle det icke kunde gøre. Der effter naar Hosbonden er opstanden/oc haffuer tilluct Dørren/Saa skulle i da begynde at staa vden faare/oc bancke paa dørren/oc sige/Herre/Herre/Lad op faar oss. Oc hand skal suare/Jeg kender eder icke/hueden i ere.

Matth.7.

Saa skulle i da begynde at sige/Wi ode oc drucke met dig/oc du lærde oss paa Gaderne. Oc hand skal sige/Jeg siger eder. Jeg kender eder icke/hueden i ere/Viger alle fra mig i Misdedere. Der skal vere graad oc Tende gnidzel/naar som i faa at see/Abraham oc Jsaac oc Jacob/oc alle Propheter i Gudz Rige/at i ere vdstøtte. Oc der skulle komme fra Øster oc fra Vester/fra Nør oc fra Synder/de som skulle side til Bordz i Gudz Rige/Oc see/De ere de siste/som skulle vere de første/Oc de ere de første/som skulle vere de siste.

Matth. 8.

Matth. 5. Marci 9.

Paa den samme dag komme nogle Phariseere/oc sagde til hannem/Vige hen vd/oc gack bort her fra / Thi Herodes vil sla dig ihiel. Oc hand sagde til dem / Gaar bort oc siger den Ræff/See/ Jeg vddriffuer Dieffle/oc gør helbrede i dag oc i morgen / Oc den tredie dag skal ieg haffue ende. Dog skal ieg vandre i dag oc morgen/oc den dag der effter / Thi det kand icke ske/at en Prophete skal omkomme vden Jerusalem.

Matth. 23.

Jerusalem/ Jerusalem / du som ihielslar Propheter / oc stener dem som sendis til dig/ Huor offte vilde ieg forsamlet dine børn / som en Høne sin rede vnder sine vinge/oc i vilde icke? See/eders Huss skal forladis eder øde/ Thi ieg siger eder / J skulle icke see mig / før det kommer / At i skulle sige/ Loffuit vere den som kommer i HERRENS Naffn.

XIIII.

OC det begaff sig / at hand kom i en aff de Øffuerste Phariseers Huss / paa en Sabbath/at æde Brød / Oc de toge vare paa hannem. Oc see / der vaar it Menniske faar hannem/som vaar vatersotigt. Oc Jhesus suarede/ oc talede til de Scrifftkloge oc Phariseer/oc sagde / Er det oc ret at helbrede om Sabbathen? Oc de tagde stille. Oc hand tog paa hannem/oc helbredede hannem / oc loed hannem gaa. Oc suarede/oc sagde til dem/Huo er iblant eder / hues Oye eller Asen der falder i Brønden/oc hand icke stray drager det op om Sabbaths dagen? Oc de kunde icke giffue hannem suar der paa igen.

Matth. 23.

Oc hand sagde en Lignelse til Gesterne / der hand merckte / huorledis de vdualde at side øffuerst/oc sagde til dem/Naar nogen biuder dig til Brøllup / da sæt dig icke øffuerst / At der skal icke nogen tid/en hederligere end du/vere buden aff hannem / Oc saa kommer da / den der indbød dig oc hannem / oc siger til dig/ Giff denne rum / Oc du maat da met Blusel side nederst. Men naar du biudis/da gack bort/oc sæt dig nederst/At naar hand da kommer som dig indbød/skal sige til dig/Ven/sæt dig hen op / Saa haffuer du ære faar dem/ som side met dig til Bordz. **Thi huo sig selff ophøyer/hand skal nedtryckis / Oc huo sig selff nedtrycker/ hand skal ophøyis.** *

Oc hand sagde til den/ som hannem indbød/Naar du gør middagis eller afftens Maaltid/Da biud icke dine Venner / ey heller dine Brødre / ey heller dine Frender / ey heller dine Nabo/som ere rige/Paa det de skulle icke nogen tid biude dig igen/oc betale dig. Men naar du gør it Gestebud/da biud Fattige/Krøblinge/Halte/Blinde / saa est du salig / Thi de haffue inted at betale dig/ Men det skal betalis dig i de Retferdigis opstandelse.

Der en aff dem som sade met til Bordz / hørde det / da sagde hand til hannem/ Salig er den/ som æder Brød i Gudz rige. Da sagde hand til hannem / Der vaar it Menniske / som giorde en stor Nadiuere/oc bad mange der til. Oc hand vdsende sin Suend / paa Naduerens time/at sige til dem som budne vaare/Kommer/thi det er altsammen berid. Oc de begynte alle effter huer andre at aarsage sig. Den første sagde til hannem/ Jeg købte en Ager / oc skal gaa vd/oc besee hannem. Jeg beder dig / aarsage mig. Oc den anden sagde / Jeg købte fem par Øyen/oc ieg gaar nu hen/at besee dem/Jeg beder dig aarsage mig. Oc den tredie sagde / Jeg tog en Hustru/Der faare kand ieg icke komme.

Oc Suenden kom/oc sagde sin Herre det igen. Da bleff Hosbonden vred / oc sagde til sin Suend/Gack stray vd paa Stadsens stræde oc gader/oc før hid ind de Fattige oc Krøblinge oc Halte oc Blinde. Oc Suenden sagde/Herre/det er giort/som du befalede / Oc der er end nu rum. Oc Herren sagde til Suenden/Gack vd paa alfare veye / oc hoss Gerde / oc nød dem til at komme her ind/Paa det mit Huss kand bliffue fult. Men ieg siger eder / At ingen aff de Mend/ som vaare budne/ skal smage min Naduere. *

Matth. 10.

Oc der gick meget Folck met hannem/Oc hand vende sig / oc sagde til dem/Der som nogen kommer til mig/oc hader icke sin Fader/Moder/Hustru/Børn/Brødre / Søstre / oc der til met sit eget Liff/hand kand icke vere min Discipel. Oc huo som icke bær sit Kaarss/ oc efterfølger mig/hand kand icke vere min Discipel.

Oc huo er iblant eder/som vil bygge it Taarn /oc sider icke før / oc offuerlegger Bekostningen/om hand haffuer at fuldkomme det met? Paa det / at der som hand legger Grunduollen/oc kand det icke fuldkomme/de skulle icke alle/ som det see/ begynde at spaatte hannem/ oc sige/Dette Menniske begynte at bygge / oc kand det icke fuldkomme. Eller huilcken Konge vil giffue sig i Strid/mod en anden Konge / oc sider icke før oc betencker / Om hand kand møde den met thi tusinde / som kommer mod hannem met tiue tusinde? Kand hand icke / da skicker hand Sendebud / den stund den anden er end longt borte/ oc beder om Fred. Lige saa huer iblant eder/som icke forsiger alt det hand haffuer/ kand icke vere min Discipel.

Matth. 5. Marci 9.

Salt er en god ting/Men der som Saltet mister sin Krafft/huor met skal mand salte: Det er huercken nytteligt paa Marcken eller i Møget/ Men mand skal kaste det bort. Huo som haffuer øern at høre met/ hand høre.

XV.

OC der komme allehonde Toldere oc Syndere til hannem/ at de vilde høre hannem. Oc Phariseer oc Scrifftkloge knurrede/ oc sagde/ Denne anammer Syndere/oc æder met dem. Da talede hand denne Lignelse til dem/oc sagde/ Huilcket Menniske er iblant eder/ som haffuer hundrede Faar/ oc der som hand mister it aff dem/at hand ey lader de ni oc halffemtesinds tiue i Ørcken/ oc gaar bort effter det som bleff borte/indtil hand det finder: Oc naar hand haffuer det fundet/ legger hand det paa sine skuldrer met glæde. Oc naar hand kommer hiem/kalder hand sine Venner oc Naboer/oc siger til dem/Glæder eder met mig/ Thi ieg haffuer fundet mit Faar/ som vaar fortabt. Jeg siger eder/Saa skal oc vere glæde i Himmelen/ offuer en Syndere/ som gør Penitentze/mere end offuer ni oc halffemtesinds tiue Retferdige/som icke haffue penitentze behoff.

Eller huilcken Quinde er/som haffuer thi Pendinge/oc mister en aff dem/ som icke tender it Liuss/ oc feyer Husit/oc søger met flid/indtil hun finder hannem: Oc naar hun haffuer fundet hannem/kalder hun sine Venner oc Naberster/oc siger/ Glæder eder met mig/ Thi ieg haffuer fundet min Pending/ som ieg tabte. Lige saa siger ieg eder oc/ skal vere glæde faar Gudz Engle/offuer en Syndere/som gør Penitentze. ✶

Oc hand sagde/ Jt Menniske haffde tho Sønner/oc den Yngste aff dem sagde til Faderen/Giff mig Fader den part aff Godzet/ som hører mig til. Oc hand skiffte godzet iblant dem. Oc icke longt der effter sanckede den yngste Søn det alt tilsammen/oc drog longt bort aff Landet/oc der fortærede hand sit Godz i offuerflødighed. Der hand haffde nu fortæret alt det hand haffde/da bleff der en suar Dyr tid i det samme gantske Land/ oc hannem begynte at fattis. Oc hand gick bort/oc gaff sig til en Borgere der i Landet/ hand sende hannem til sin Ager at vocte Suin. Oc hand begerede/at fylde sin Bug met mask/som Suinene ode/oc ingen gaff hannem den.

Da tenckte hand ved sig/oc sagde/ Huor mange daglønere haffuer min Fader/ som haffue Brød nock/oc ieg forderffuis i Hunger. Jeg vil gøre mig rede/oc gaa til min Fader/oc sige til hannem/ Fader/ Jeg syndede mod Himmelen oc faar dig/ oc ieg er icke lenger verd/ at ieg skal kaldis din Søn/ Gør mod mig som en aff dine Dagløneré. Oc hand giorde sig rede/ oc kom til sin Fader. Som hand vaar der end longt fra/saa hans Fader hannem/oc ynckedis offuer hannem/løb oc falt hannem om hans halss/oc kyste hannem. Da sagde Sønnen til hannem/ Fader/ Jeg haffuer syndet mod Himmelen oc faar dig/ Jeg er icke lenger mere verd/ at ieg skal kaldis din Søn. Men Faderen sagde til sine Suenne/Henter hid det beste Klædebon/ oc faar hannem paa/oc giffuer hannem en Finger ring paa hans haand/ oc Sko paa hans Føder/oc henter en fed Kalff hid/oc slacter hannem/ Lader oss æde oc vere glade/ Thi denne min Søn vaar død/oc er bleffuen leffuendis igen/Hand vaar fortabt/oc er funden. Oc de begynte at vere glade.

Men den Eldste Søn vaar paa Marcken/ Oc som hand kom nær til Husit/ hørde hand Sang oc Dantz/oc kallede en aff Suennene til sig oc spurde/ Huad det vaar: Hand sagde til hannem/Din Broder er kommen/oc din Fader slactede en fed Kalff/at hand haffuer hannem karsk igen. Da bleff hand vred/oc vilde icke gaa ind. Da gick hans Fader vd/oc bad hannem. Men hand suarede/oc sagde til Faderen/See/ saa mange aar tien ieg dig/ oc offuertraadde end aldri dit Bud/oc du haffuer aldri giffuit mig en Buck/ at ieg kunde vere glad met mine Venner. Men nu denne din Søn er kommen/som fortærede sit Godz met Skøger/da slactede du en fed Kalff til hannem. Da sagde hand til hannem/Min Søn/ du est altid hoss mig/ oc alt det som mit er/ det er dit. Oc du skulde vere glad oc fryde dig/Thi denne din Broder vaar død/oc er bleffuen leffuendis igen/Hand vaar fortabt/oc er funden igen.

XVI.

OC hand sagde til sine Disciple/ Der vaar en rig Mand/ som haffde en Hussfoget/hand bleff beført for hannem/ at hand skulde forkommet hannem hans Godz. Oc hand kallede hannem/oc sagde til hannem/ Hui hører ieg det om dig: Gør regenskaff aff din Huss holdning/Thi du kant icke lenger vere Hussfoget. Hussfogeden sagde ved sig selff/ Huad skal ieg gøre: Min Herre tager Embetet fra mig/

mig/ Jeg gider icke graffuit/ oc ieg ſkammer mig at trygle. Jeg ved vel huad ieg vil gøre/ at de ſkulle tage mig i deris Huſſ/ naar ſom ieg bliffuer nu ſæt aff Embedet.

Oc hand kallede til ſig alle ſin Herris Skyldener/ oc ſagde til den førſte/ Huor meget eſt du min Herre ſkyldig? Hand ſagde/ Hundrede tynder olie. Oc hand ſagde til hannem/ Tag dit Breff/ ſæt dig/ oc ſcriff ſtray halfftrediesinds tiue. Der effter ſagde hand til den anden/ End du/ huor meget eſt du ſkyldig? Hand ſagde/ Hundrede maader huede. Oc hand ſagde til hannem/ Tag dit Breff/ oc ſcriff fireſinds tiue. Oc Herren loffuede den wretferdige Huſſfoget/ at hand giorde ſnildelige/ Thi denne Verdens Børn ere klogere/ end Liuſens Børn/ i deris Slect. Oc ieg ſiger eder ocſaa/ Gører eder Venner met den wretferdige Mammon/ Paa det/ naar i nu haffue behoff/ de ſkulle anamme eder i de euige Bolige. *

Huo ſom er tro i det minſte/ hand er oc tro i det ſtore/ Oc huo ſom er wretferdig i det minſte/ hand er oc wretferdig i det ſtore. Der ſom i nu icke ere tro i den wretferdige Mammon/ huo vil betro eder til det ſande? Oc der ſom i icke ere tro i det fremmede/ huo vil giffue eder/ det ſom eders er? Jngen Huſſuend kand tiene tho Herrer/ vden hand ſkal enten hade den ene/ oc elſke den anden/ Eller hand ſkal holde ſig til den ene/ oc foracte den anden. J kunde icke tiene Gud oc Mammon. Matth. 6.

Alt dette hørde ocſaa Phariſeerne/ ſom vaare gerige/ oc beſpaattede hannem. Oc hand ſagde til dem/ J ere de/ ſom gøre eder ſelff retferdige faar Menniſken/ Men Gud kender eders hierte/ Thi huad ſom er høyt iblant Menniſken/ Det er en Verſtyggelſe faar Gud. Matth. 11.

Lowen oc Propheterne ſpaa indtil paa Johannes/ oc fra den tid/ ſkal Gudz Rige predickis ved Euangelium/ oc huer mand trenger ind met mact. Oc det er lettere at Himmel oc Jord forgaa/ end at en Tydel aff Lowen falder. Huo ſom ſkil ſig fra ſin Huſtru/ oc tager en anden/ hand gør hoer/ Oc huo ſom tager den der atſkilt er fra Manden/ hand gør ocſaa hoer. Matth. 5. 19. Marci 10.

Der vaar en rig Mand/ hand klædde ſig met Purpur oc kaaſtelige Linklæder/ oc leffde huer dag herlige oc i glæde. Men der vaar en Fattig/ ſom hed Lazarus/ hand laa faar hans dør fuld aff Saar/ oc begerede at mættis aff de Smuler/ ſom fulde aff den Rigis Bord. Dog komme Hundene/ oc ſlickede hans Saar. Oc det begaff ſig/ at den Fattige døde/ oc Englene bare hannem i Abrahams ſkød/ Oc den Rige døde ocſaa/ oc bleff begraffuen.

Som hand vaar nu i Helffuede oc i pinen/ da opløffte hand ſine Øyen/ oc ſaa Abraham longt borte/ oc Lazarum i hans Skød/ hand robte oc ſagde/ Fader Abraham/ Forbarme dig offuer mig/ oc ſent Lazarum/ at hand dypper det yderſte aff ſin Finger i Vand/ oc leſker min Tunge/ Thi ieg lider pine i denne Lue. Da ſagde Abraham/ Betenck Søn/ at du haffuer anammet dit gode i din Liffs tid/ oc Lazarus der imod haffuer anammet ont/ Men nu ſkal hand trøſtis/ oc du ſkalt pinis.

Oc offuer alt dette/ er mellem oſſ oc eder it ſtort ſuellinde dyb befeſt/ at de ſom ville fare her fra ned til eder/ kunde icke/ oc icke heller fare der fra hid offuer til oſſ.

Da ſagde hand/ Saa beder ieg dig Fader/ at du ſender hannem til min Faders huſſ/ Thi ieg haffuer end nu fem Brødre/ at hand kand vidne faar dem/ Paa det de ſkulle oc icke komme i denne pinis ſted. Abraham ſagde til hannem/ De haffue Moſe oc Propheterne/ Lad dem høre dem. Da ſagde hand/ Ney/ Fader Abraham/ Men der ſom en aff de Døde ginge til dem/ da giorde de Penitentze. Hand ſagde til hannem/ Høre de icke Moſe oc Propheterne/ da tro de icke heller/ om nogen opſtode fra de Døde. *

XVII.

OC hand ſagde til ſine Diſciple/ Det er wmueligt at der ſkal ey komme Forargelſe. Men we den/ ved huilcken hun kommer/ Det vaare hannem nyttelige/ at mand hengde en Mølleſten paa hans halſſ/ oc kaſte hannem i Haffuit/ end hand forargede en aff diſſe Smaa. Vocter eder. Der ſom din Broder ſynder mod dig/ da ſtraffe hannem/ Oc der ſom hand bedrer ſig/ da giff hannem til. Oc der ſom hand ſyndede ſiu gonge mod dig om dagen/ oc komme ſiu gonge igen til dig om dagen/ oc ſagde/ Det fortryder mig/ Da ſkalt du giffue hannem til. Marci 18. Marci 9.

Oc Apoſtlene ſagde til HERREN/ Styrcke oſſ troen. Oc HERREN ſagde/ Der ſom i haffue tro/ ſom it Seneps korn/ oc ſige til dette Morbær træ/ Røck dig op/ oc ſæt dig hen i Haffuit/ da ſkal det vere eder lydigt.

Huilcken er iblant eder/ ſom haffuer en Suend/ der pløyer eller vocter Fæ/ at hand ſiger til hannem/ naar hand kommer hiem aff marcken/ Gack ſtray hen/ oc ſæt dig til bordz? Er det icke ſaa? at hand ſiger til hannem/ Red til/ det ieg ſkal æde at afften/ ſkørte dig/ oc tien mig/ ſaa lenge ieg æder oc dricker/ Der effter ſkalt oc du æde oc dricke. Tacker hand oc den ſamme Suend at hand giorde det ſom hannem vaar befalet? Jeg men det icke, Lige ſaa oc i/ Naar i haffue giort Matth. 17. Marci 11.

alt

alt det/som eder er befalet/da siger/Wi ere wnyttelige Tienere/ wi giorde det/ som wi vaare plictig at gøre.

Oc det begaff sig/ der hand reysde til Jerusalem/ drog hand mit igennem Samarien och Galileen. Oc som hand kom i en By/ møtte hannem thi spedalske Mend/ de stode longt borte oc opløffte deris røst/ oc sagde/ Jhesu kære Mestere/ Forbarme dig offuer oss. Oc der hand saa dem/ sagde hand til dem/ Gaar bort/ oc beter eder faar Presterne. Och det skede/ der de ginge bort/ bleffue de rene. Oc en iblant dem/ der hand saa/ at hand vaar bleffuen karsk/ vende hand til bage/ oc prisede Gud met høy røst/ oc falt paa sit ansict/ til hans Føder/ oc tackede hannem oc det vaar en Samaritan. Da suarede Jhesus/ oc sagde/ Ere i icke thi som bleffue rene? Huor ere de ni? Bleff der ellers ingen funden/ som vende tilbage igen/ oc gaff Gud ære/ vden denne Fremmede? Oc hand sagde til hannem / Stat op/ gack bort/ din Tro haffuer hulpet dig. *

Oc der hand bleff atspurt aff Phariseerne / Naar kommer Guds rige? Da suarede hand dem/ oc sagde/ Guds rige kommer icke met vduortis Skickelse / Mand skal oc icke sige / See her / eller der er det. Thi seer / Guds rige er induortis i eder. Da sagde hand til Disciplene/

Matth. 24. Marci 13. **Den tid skal komme/ at i skulle begære at see en aff menniskens Søns Dage/ Oc i skulle icke see hannem.** Oc de skulle sige til eder/ See her/ see der. Gaar icke bort / och følger icke heller. Thi som Liunet liuner offuen aff Himmelen / oc liuser offuer alt det som er vnder Himmelen/ Saa skal menniskens Søn vere paa sin dag. Men hand skal før lide meget/ oc forskiudis aff denne Slect.

Matth. 24. Gene. 7. Oc som det skede i Noe tid/ saa skal det oc ske i menniskens Søns dage. De ode/ de drucke/ de toge til ecte/ oc lode sig tage til ecte/ Jndtil paa den dag/ der Noe gick i Arcken/ oc Syndfloden kom/ oc forderffuede dem alle. *Gene. 19* Disligest/ lige som det skede i Loths tid/ de ode / de drucke/ de købte/ de solde/ de plantede/ de bygde. Oc paa den dag/ der Loth gick aff Sodoma/ da regnede det Jld oc Suoffuel aff Himmelen / oc ødelagde dem alle. Ved denne maade skal det och gaa paa den dag / naar menniskens Søn skal obenbaris.

Matth. 24. Paa den samme dag/ huo som er paa Taget/ oc hans Boskaff i Huset/ hand stige icke ned at hente det. Disligest / huo som er paa Marcken / hand vende icke tilbage / effter det / som er bag hannem. *Gene. 19.* Tencker paa Loths hustru. *Matth. 10. Marci. 8.* Huo som søger effter at foruare sin Siel/ hand mister hende/ oc huo hende mister/ hand skal hielpe hende til Liffuit.

Jeg siger eder/ i den samme nat skulle tho ligge paa en Seng/ den ene skal anammis/ den anden skal forladis. *Matth. 24.* Tho skulle male tilsammen/ den ene skal anammis / den anden skal forladis. Oc de suarede/ oc sagde til hannem/ HERRE huor da? Oc hand sagde til dem / Huor som Aadzelet er / der forsamle oc Ørne sig.

XVIII.

OC hand sagde en Lignilse til dem / der om / at mand skal altid bede oc icke lade aff/ oc sagde/ Der vaar en Dommere i en Stad hand frøctede icke Gud / och skøtte om inted Menniske. Oc der vaar en Encke i den samme Stad/ hun kom til hannem/ oc sagde/ Redde mig fra min Modstandere / oc hand vilde lenge icke. Men der effter tenckte hand ved sig selff/ Alligeuel at ieg icke frøcter Gud / oc skøder inted Menniske/ oc efterdi denne Encke gør mig saa megen wmage/ da vil ieg redde hende/ at hun skal icke komme paa det siste/ oc offuer robe mig.

Da sagde HERREN/ Hører her/ huad den wretferdige Dommere sagde. **Skulde Gud icke oc redde sine Vdualde / som robe til hannem dag oc nat / och skulde hand haffue Taalmodighed der offuer? Jeg siger eder / hand skal snart redde dem. Dog naar menniskens Søn skal komme / Ment du at hand skal finde tro paa Jorden?**

Och hand sagde til nogle/ som dristede paa sig selff / at de vaare fromme / oc foractede andre/ saadan en Lignilse. Der ginge thu Menniske op til Tempelen at bede/ den ene en Phariseer/ den anden en Toldere. Phariseeren stod oc bad saa ved sig selff/ Jeg tacker dig Gud / at ieg er icke som andre Folck / Røffuere/ Wretferdige/ Horkarle / eller oc som denne Toldere/ ieg faster tho gonge om vgen / oc giffuer Tiende / aff alt det ieg haffuer. Och Tolderen stod longt borte/ vilde icke end opløffte sine øyen til Himmelen/ Men hand slo sig paa sit Bryst/ oc sagde/ Gud ver mig Syndere naadig. Jeg siger eder/ Denne gick retferdig ned i sit huss / faar den anden. **Thi huo sig selff ophhøyer / hand skal nedtryckis / Och huo sig selff nedtrycker/ hand skal ophøyis.** *

De bare oc vnge Børn til hannem/ at hand skulde røre ved dem. Oc der Disciplene saae
det/ truede de dem. Men Jhesus kallede dem til sig/oc sagde/Lader Børn komme til mig/ oc
formener dem icke/ Thi Gudz Rige hører saadanne til. Sandelige/ Jeg siger eder/Huo som
icke tager Gudz Rige som it Barn/hand kommer der icke ind.

Matth.19. Marci 10.

Oc en aff de Øffuerste spurde hannem at/oc sagde/Gode Mestere/ Huad skal ieg gøre/ at
ieg kand arffue det euige Liff? Da sagde Jhesus til hannem/ Hui kalder du mig god? Jngen
er god vden den eniste Gud. Du vedst Budene vel / Du skalt icke bedriffue hoer. Du skalt icke
sla ihiel. Du skalt icke stiele. Du skalt icke tale falskt vidnisbyrd. Du skalt ære din Fader oc din
Moder. Da sagde hand / Dette haffuer ieg huldet alt sammen op aff min Vngdom. Der
Jhesus det hørde/sagde hand til hannem / Dig fattis end nu it / Sæl alt det du haffuer / oc
giff det Fattige/Saa skalt du haffue it Liggendefæ i Himmelen/Oc kom / oc efterfølge mig.
Der hand det hørde/bleff hand bedrøffuit/thi hand vaar saare rig.

Matth.19. Matth.10. Exodi 20.

Oc der Jhesus saa/at hand vaar bedrøffuit / sagde hand / Huor suarlige skulle de Rige
komme i Gudz Rige. Det er lettere / at it Kamel gaar igennem it Naale øye / end at en Rig
kommer i Gudz Rige. Da sagde de som det hørde / Huo kand da bliffue salig? Men hand
sagde/ Huad som er vmueligt hoss Mennisken/det er mueligt hoss Gud.

Matth.19. Marci 10.

Da sagde Peder/See/wi haffue forladit alting / oc haffue efterfuld dig. Hand sagde til
dem/Sandelige/ieg siger eder/Der er ingen/som forlader it Huss/eller Foreldere / eller Brø-
dre/eller Hustru/eller Børn/for Gudz Rige skyld/som ey skal anamme det mangfoldigt igen/
i denne tid/oc i den tilkommendis Verden/det euige Liff.

Oc hand tog til sig de Tolff/oc sagde til dem/Seer/wi gaa hen op til Jerusalem / oc det
skal altsammen fuldkommis/som er screffuit ved Propheter om Menniskens Søn. Thi hand
skal antuordis Hedninge hen/oc hand skal bespaattis oc foractis oc bespøttis / oc de skulle hud-
stryge oc ihielsla hannem/Oc tredie dag skal hand opstaa igen. Men de forstode inted der aff/
Oc den Tale vaar skiult faar dem/ Oc de viste icke huad det vaar sagt.

Matth.20. Marci 10.

Oc det skede/der hand kom nær til Jericho / sad en Blind hoss veyen / oc tigde. Oc der
hand hørde Folcket/ som der gick frem/spurde hand huad det vaar? Da forkyndede de han-
nem / at Jhesus aff Nazareth gick der frem. Oc hand robte oc sagde/ Jhesu du Dauidz
Søn/forbarme dig offuer mig. Men de som ginge fremmerst/truede hannem/ at hand
skulde tie. Da robte hand meget mere/Du Dauidz Søn/ forbarme dig offuer mig. Da stod
Jhesus stille/oc bad lede hannem til sig. Oc der de finge hannem nær til hannem/spurde hand
hannem at/oc sagde/Huad vilt du/at ieg skal gøre dig? Hand sagde HERRE/ at ieg maa
see. Oc Jhesus sagde til hannem/ Ver seendis/Din tro haffuer hulpet dig/Oc stray bleff hand
seendis / oc efterfulde hannem / oc prisede Gud. Oc alt Folcket / som saadant saa/ loffuede
Gud.

XIX.

OC hand drog bort/oc gick igennem Jericho. Oc see / der vaar en Mand / som
hed Zacheus/hand vaar Toldernis øffuerste/ oc vaar rig/ Oc hand begerede
at see Jhesum/huo hand vaar/oc kunde icke faar Folcket/Thi hand vaar liden
paa sin persone. Oc hand løb faare hen/oc stigede op i it Morbær træ / paa det
hand kunde see hannem / Thi hand skulde komme der frem. Oc som Jhesus kom til samme
sted/saa hand op/oc bleff hannem var/oc sagde til hannem/Zachee / stig stray hid ned / Thi
ieg skal i dag komme ind i dit Huss. Oc hand stigede stray ned / oc anammede hannem met
glæde. Der de det saae/knurrede de alle/at hand vende ind til en Syndere.

Oc Zacheus traadde frem/oc sagde til HERREN / See HERRE / Halffdelen aff
mit Godz giffuer ieg Fattige/Oc der som ieg haffuer bedraget nogen / det giffuer ieg firefolt
igen. Da sagde Jhesus til hannem/ J dag er dette Huss vederfaret Salighed/Efterdi hand er
oc Abrahams søn. Thi Menniskens Søn er kōmen at søge oc at gøre saligt/det som er fortabt.

Der de hørde nu til/sagde hand dem fremdelis en Lignelse/ Fordi/at hand vaar nær hoss
Jerusalem/oc de mente/At Gudz Rige skulde stray obenbaris. Oc hand sagde / En Edel
mand drog longt bort til it Land/at indtage it Rige/oc komme saa igen. Denne kallede thi aff
sine Suenne/oc fick dem thi Pund/oc sagde til dem/Købslar/indtil ieg kommer igen. Oc hans
Borgere hadede hannem/oc skickede Bud efter hannem/oc lode hannem sige / Wi ville icke/
at denne skal regere offuer oss.

Matth.25.

Oc det begaff sig/ der hand kom igen/efter at hand haffde indtaget Riget/ da loed hand
kalde samme Suenne / huilcke hand fick Pendinge / At hand kunde vide / huad huer
haffde købslaget. Da traadde den første frem / oc sagde/ Herre/ dit Pund haffuer forhuerff-
uit thi Pund. Oc hand sagde til hannem / Ey du fromme Suend / Efterdi du haffuer
veret

veret tro i det minſte/ da ſkalt du haffue mact offuer thi Stæder. Den anden kom ocſaa/ oc ſagde/ Herre/ dit Pund giorde fem Pund paa ſig. Til den ſagde hand ocſaa/ Oc du ſkalt vere offuer fem Stæder.

Oc den tredie kom/ oc ſagde/ Herre/ ſee der/ her er dit Pund/ huilcket ieg haffuer forvaret i en Suede klud/ ieg frøctede faar dig/ Thi du eſt en ſtreng Mand/ du tager/ der ſom du icke lagde/ oc Høſter det ſom du icke ſaade. Hand ſagde til hannem/ Aff din mund dømmer ieg dig/ du Skalck/ Viſte du/ at ieg er en ſtreng Mand/ tager det/ ſom ieg icke lagde/ oc høſter det/ ſom ieg icke ſaade/ hui fickſt du mine Pendinge da icke til Vedzel bordet? Oc naar ieg haffde kommet/ haffde ieg vdkraffd dem met aager.

Oc hand ſagde til dem/ ſom der ſtode hoſſ/ Tager det Pund fra hannem/ och giffuer det den/ ſom haffuer thi Pund. Och de ſagde til hannem/ Herre/ hand haffuer dog thi Pund. Men ieg ſiger eder/ Huo ſom haffuer/ hannem ſkal giffuis/ Oc fra den/ ſom icke haffuer/ ſkal oc det tagis ſom hand haffuer. Fører dog hid/ hine mine Fiender/ ſom icke vilde/ at ieg ſkulde regere offuer dem/ oc ſlar dem ihiel faar mig. Oc ſom hand dette ſagde/ drog hand frem/ och reyſde hen op til Jeruſalem.

Matth. 21.
Marci 11.
Iohan. 12.

Oc det begaff ſig/ der hand kom nær til Bethphage oc Bethanien/ oc kom til Olie bierget/ da ſende hand tho aff ſine Diſciple/ oc ſagde/ Gaar bort til den By/ ſom ligger faar eder/ Oc naar i komme der ind/ ſkulle i ſtray finde it Føl bundet/ paa huilcket der ſad end nu aldri noget Menniſke/ Løſer det/ oc fører det hid. Oc der ſom nogen ſpør eder at/ hui i løſe det? Da ſiger ſaa til hannem/ HERREN haffuer det behoff. Oc de ſom vaare vdſende ginge bort och funde lige ſom hand haffde ſagd dem. Men der de løſde Føllet/ da ſagde Herren der offuer til dem/ hui løſe i Føllet? Oc de ſagde/ HERREN haffuer det behoff. Oc de førde det til Jheſum/ oc kaſte deris Klæder paa Føllet/ oc ſette Jheſum der paa. Der hand drog nu bort/ brædde de deris Klæder paa veyen.

Oc der hand kom nær hen til/ oc drog ned at Olie bierget/ da begynte hans Diſciplers gantſke Hob/ at loffue Gud met Glæde oc høy røſt/ offuer alle vnderlige Gerninger/ ſom de haffde ſeet/ oc ſagde/ Loffuit vere den ſom kommer en Konge i HERRENS Naffn/ Fred vere i Himmelen/ och ære i det Høye. Och nogle Phariſeer iblant Folcket ſagde til hannem/ Meſtere/ ſtraffe dog dine Diſciple. Hand ſuarede/ och ſagde til dem/ Jeg ſiger eder/ der ſom diſſe tie/ da ſkulle Stene robe.

Oc der hand kom nær hen til/ ſaa hand paa Staden/ oc græd offuer hannem/ oc ſagde/ der ſom du det viſte/ da ſkulde du oc betencke/ i denne din tid/ huad ſom tien til din Fred. Men nu er det ſkiult faar dine Oyen. Thi den tid ſkal komme offuer dig/ at dine Fiender ſkulle ſla en Vogenburg omkring dig/ oc dine Børn met dig/ belegge dig/ oc trenge dig alle vegne och de ſkulle legge dig øde/ oc icke lade en Sten bliffue paa den anden/ Fordi/ at du kende icke den tid ſom du eſt hiemſøct vdi.

Matth. 21.
Marci 11.
Eſaiæ. 56.

Oc hand gick i Tempelen/ oc begynte at vddriffue dem/ ſom der vdi ſolde oc købte/ oc ſagde til dem/ der ſtaar ſcreffuit/ **Mit huſſ er it Bede huſſ/ men i haffue giort en Røffuere kule der aff.** Oc hand lærde daglige i Tempelen. Men de yppërſte Preſter oc Scrifftkloge oc de Offuerſte iblant Folcket/ ſtode effter at omkomme hannem/ Och de funde icke/ huad de ſkulde gøre hannem/ Thi alt Folcket hengde ved hannem/ oc hørde hannem. *

XX.

Matth. 21.
Marci 11

OC det hende ſig paa en aff de dage/ der hand lærde Folcket i Tempelen och predickede Euangelium/ da traadde de ypperſte Preſter och Scrifftkloge met de Eldſte til hannem/ oc talede til hannem/ oc ſagde/ Sig oſſ/ aff huad mact gør du det? Eller huo haffuer giffuet dig den mact? Da ſuarede hand/ oc ſagde til dem/ Jeg vil oc ſpørre eder at it ord/ ſiger mig det. Johannis daab/ vaar hand aff Himmelen eller aff Menniſken? Oc de tencte ved ſig ſelff/ oc ſagde/ Sige wi aff Himmelen da ſiger hand/ huor faare trode i hannem icke? Men ſige wi/ aff Menniſken/ da ſtener alt Folcket oſſ/ Thi de ſtaa der paa/ at Johannes er en Prophete. Oc de ſuarede/ at de viſte icke hueden hand vaar. Oc Jheſus ſagde til dem/ Saa ſiger ieg eder oc icke/ aff huad mact ieg gør dette.

Oc hand begynte at ſige Folcket denne Lignelſe/ it Menniſke plantede en Vingaard/ och leyde Vingaards mend hannem/ oc drog vden Landz en long tid. Oc der tiden kom ſende hand en Suend til Vingaardzmendene/ at de ſkulde giffue hannem Fruct aff Vingaarden. Men Vingaardz mendene ſloge hannem/ oc lode hannem tomhendet fra ſig. Och der offuer/ ſende hand end en anden Suend. Men de ſloge oc den ſamme/ oc forhaanede hannem/ oc lode hannem

hem tomhendet fra sig. Oc der offuer sende hand den tredie. Men de giorde ocsaa den saar/ oc støtte hannem vd.

Da sagde Vingaardens Herre/Huad skal ieg gøre: Jeg vil sende min elskelige Søn/maa vel ske/naar de see hannem/skulle de frøcte sig. Men der Vingaards mendene saae Sønnen/ tenckte de ved sig selff/oc sagde / Det er Arffuingen / Kommer / lader oss sla hannem ihiel/ at Arffuen skal høre oss til. Oc de støtte hannem vd aff Vingaarden / oc sloge hannem ihiel. Huad skal nu Vingaardens Herre gøre mod dem: Hand skal komme / oc forderffue disse Vingaards mend/oc leye andre sin Vingaard. Der de det hørde/sagde de/Det vere longt fra.

Matth. 21. Marci 12. Psalm. 118.

Oc hand saa paa dem/oc sagde/Huad er da det/som staar screffuit/ **Den Sten / som Bygnings mendene forskøde / er bleffuen til en Hiørne sten: Huo som falder paa denne Sten/hand bliffuer aldelis skeffret/Men huilcken hand falder paa/ hand bliffuer sønderknusit.** Oc de ypperste Prester oc Scrifftkloge haffde i sinde/ huorledis de kunde legge Hender paa hannem i den samme stund/oc de frøctede sig for Folcket / Thi de forstode/at hand haffde sagd denne Lignelse mod dem.

Matth. 22. Marci 12.

Oc de varede paa hannem/oc vdsende Beklagere/som skulde skicke sig/lige som de haffde verit fromme/ Paa det de kunde gribe hannem i Talen/ met huilcket de kunde antuorde Offrigheden oc Landzherrens mact hannem. Oc de spurde hannem at / oc sagde / Mestere / wi vide at du taler ret/oc lærer/oc acter inted Menniskis anseelse / Men du lærer Gudz vey rettelige. Er det ret/at wi giffue Keyseren Skat eller ey: Oc hand merckte deris suig / oc sagde til dem/ Hui friste i mig: Viser mig Pendingen/Hues billede oc offuerscrifft haffuer hand: De suarede/oc sagde/Keyserens. Da sagde hand til dem/ **Saa giffuer Keyseren / det Keyseren hører til/oc Gud/det Gud hører til.** Oc de kunde icke straffe hans Ord faar Folcket/Oc de forundrede sig paa hans suar/oc tagde stille.

Matth. 22. Marci 12. Deute. 25.

Da traadde nogle aff Saduceerne til hannem (huilcke som holde / at der er ingen Opstandelse) oc spurde hannem at/oc sagde / Mestere / Mose haffuer saa screffuit oss/ Der som nogens Broder døer/som haffuer en Hustru / oc døer vden Arffuing / da skal hans Broder tage Hustruen/oc opuecke sin Broder en Sæd. Nu vaare siu Brødre / Den første tog en Hustru/oc døde vden Arffuing. Oc den anden tog Hustruen / oc døde ocsaa vden Affuing. Oc den tredie tog hende. Disligest alle/oc lode icke Børn effter sig / oc døde. Paa det siste / effter dem alle/døde ocsaa Quinden. Hues Hustru iblant dem skal hun nu vere i Opstandelsen: Thi alle siu haffde hende til Hustru.

Oc Jhesus suarede/oc sagde til dem/ Denne Verdens Børn tage til ecte oc lade sig tage til ecte/ Men huilcke som bliffue verdige til/ at faa hin verden / oc opstandelsen fra de Døde/ de skulle huercken tage til ecte oc ey lade sig tage til ecte/ Thi de kunde der effter icke dø. Thi de ere Englene lige oc Gudz Børn/effterdi de ere Opstandelsens Børn. Men at de Døde skulle opstaa/haffuer oc Mose giffuit til kende hoss Busken / der som hand kalder HERREN/ **Abrahams Gud/ oc Jsaacs Gud/oc Jacobs Gud. Oc Gud er icke de Dødis/ men de leffuendis Gud/ Thi de leffue hannem alle.** Da suarede nogle aff de Scrifftkloge/oc sagde/ Mestere/du sagde ret. Oc de torde icke spørie hannem at mere der effter.

Exodi 3.

Matth. 22 Marci 12. Psalm. 110.

Oc hand sagde til dem/ Huorledis sige de / Christus er Dauids Søn: Oc Dauid selff siger i Psalme bogen/ **HERREN sagde til min Herre/ Sæt dig hoss min høyre Haand / Jndtil ieg legger dine Fiender til en skammel vnder dine Føder.** Dauid kalder hannem en HERRE/huorledis er hand da hans Søn:

Matth. 23. Marci 12.

Oc der alt Folcket hørde til / sagde hand til sine Disciple / Vocter eder for de Scrifftkloge / som ville traade her frem i longe Klæder / oc lade sig gerne hilse paa Torffuit / oc side gerne øffuerst i Scholerne/oc til Bord. De æde Enckers Huss/vnder det skin at de bede lenge/ De skulle faa diss suarere fordømmelse.

XXI.

Marci 12.

OC hand saa op/ oc skudde de Rige/huorledis de lagde deris Offer ind i Gudz Kiste. Da saa hand oc en arm Encke / hun lagde thu Skerff vdi. Oc hand sagde/Sandelige ieg siger eder / Denne fattige Encke haffuer lagd mere vdi end de alle. Thi alle disse haffue lagd vdi aff deris offuerflødighed til Gudz Offer / Men hun haffuer aff sin Fattigdom / lagd al hendis Nering vdi / som hun haffde.

Matth. 24.
Marci. 13.

Oc der nogle sagde om Templen / at det vaar prydet met deylige Stene oc Klenodie/da sagde hand/Den tid skal komme/i huilcken / der skal icke bliffue en sten paa den anden / aff alt det i see/som ey skal sønder brydis.

Da spurde de hannem at/oc sagde/Mestere/naar skal det vorde? oc huilcket er det Tegen/ naar det skal ske? Oc hand sagde/Seer til/lader eder icke forføre / Thi der skulle mange komme i mit Naffn/oc sige/Det er ieg/Oc tiden er kommen hart hoss / Følger dem icke effter. Oc naar i høre om Krig oc Oprør/da forferdis icke/ Thi saadant skal før ske / Men enden er icke end stray der. Da sagde hand til dem. It Folck skal opreyse sig offuer det andet / oc it Rige offuer det andet/oc der skulle ske store Jordskel bort oc igen/ Dyr tid oc Pestilentze / oc forferdelser oc store Tegen skulle ske aff Himmelen.

Matth 10.
Marci 13.

Men faare alt dette/ skulle de legge Hender paa eder oc forfølge eder/oc de skulle antuorde eder hen i deris Scholer oc Fengsel/oc drage eder faar Konger oc Førster/for mit Naffn skyld/ Oc det skal vederfaris eder til it vidnisbyrd. Saa legger nu paa hierte/ at i icke sørge/ huorledis i skulle forsuare eder/Thi ieg vil giffue eder Mund oc Visdom/huilcken alle eders Modstandere icke skulle kunde imod sige oc ey imod staa. Oc i skulle antuordis hen aff Foreldre/Brødre/ Frender oc Venner/oc de skulle sla nogle aff eder ihiel/ Oc i skulle hadis aff huer mand/for mit Naffn skyld. Oc it Haar aff eders Hoffuit skal icke forkommis. Tager eder Siele met taalmodighed.

Matth. 24
Marci 13.

Oc naar i see Jerusalem beleggis met en Hær / Da mercker / at hans ødeleggelse er kommen nær til. Huo som da er i Judea/hand fly paa Bierge/Oc huo som er mit der vdi/ hand vige der vd/Oc huo som er i Landene/hand komme der icke ind. Thi det er Heffnsens dage/ at alt det som screffuit er/ skal fuldkommis. We de Fructsommelige oc Diendis i de Dage. Thi der skal vere stor Nød paa Jorden / oc en vrede offuer dette Folck / oc de skulle falde ved skarpe Suerd/oc føris fangne iblant alle Folck. Oc Jerusalem skal nedtrædis aff Hedningene/ indtil Hedningenis tid bliffuer fuldkommen.

Matth. 24.
Marci 13.

Oc der skulle ske Tegen i Soel oc Maane/oc Stierner/ Oc paa Jorden skal Folcket bliffue bange/oc de skulle bliffue mistrøstige/ Oc Haffuit oc Vandbølgerne skulle bruse/Oc Menisken skulle forsmecte for redzel oc for de tingis forventelse/ som skulle komme paa Jorden. Thi at Himmelens krafter skulle røre sig / Oc da skulle de see Menniskens Søn komme i Skyerne/met stor krafft oc Herlighed. **Oc naar som dette begynder at ske / Da seer op/ oc opløffter eders Hoffuit/ Fordi/ at eders Forløsning stunder til.**

Oc hand sagde dem en Lignelse / Seer til Figentræet oc alle Træ / naar som de faa nu knaapper/da see i paa dem/oc mercke at Sommeren er nu nær / J lige saa / naar som i see alt dette begyndis/da vider/at Gudz Rige er nær. Sandelige ieg siger eder/Denne Slect skal icke forgaa/før det sker altsammen / **Himmel oc Jord forgaa/ Men mine Ord forgaa icke.**

Men vocter eder/At eders Hierter icke besuaris met frodzeri oc druckenskaff / oc met sorg for Nering / oc denne dag skal komme hastelige offuer eder / Thi hand skal komme som en Snare/offuer alle dem som bo paa Jorden. Saa verer nu altid vogne / oc beder / At i kunde vere verdige til at vndfly alt dette/som ske skal/ oc at staa for Menniskens Søn. Oc hand lærde om dagen i Templen/oc om natten gick hand vd/ oc bleff om natten paa Olie bierget. Oc at Folcket giorde sig aarle rede til hannem i Templen/ at høre hannem.

XXII.

Matth. 26.
Marci 14.
Ioan. 18.

OC den Søde brødz Høytid vaar nær / som kaldis Paaske. Oc de ypperste Prester oc Scrifftkloge haffde i sinde / huorledis de kunde sla hannem ihiel/ Oc de frøctede sig for Folcket. Men Satanas vaar faren i Judas / som kalledis Jschirioth/oc vaar aff de Tolff deris tal. Oc hand gick bort oc talede met de ypperste Prester / oc met Høffuitzmendene / huorledis hand vilde antuorde dem hannem. Oc de bleffue glade / oc loffuede at giffue hannem Pendinge. Oc hand tilsagde dem det / oc søcte beleylighed/at hand kunde forraade hannem vden oprør.

I.
Det gamle Paaskelam.
Matth. 26.
Marci 14

Det Søde brødz dag kom nu/paa huilcken mand skulde offre Paaskelammet. Oc hand sende Petrum oc Johannem/oc sagde/Gaar bort/bereder oss Paaskelammet/at wi kunde æde det. Oc de sagde til hannem/Huor vilt du/at wi skulle berede det? Hand sagde til dem / See/ naar i komme ind i Staden / da skal it Menniske møde eder / som bær it Vandkruss/ Følger hannem effter i Husit / som hand gaar ind / oc siger til Hosbonden / Mesteren lader

lader dig sige/huor er det Herbere/ der ieg maa æde Paaskelammet vdi met mine Disciple: Oc hand skal vise eder en stor stenlagd Sal/ bereder det der. De ginge bort/ och funde/ lige som hand sagde dem/ oc de beredde Paaskelammet.

Oc der stunden kom/ sette hand sig ned/ oc de Tolff met hannem/ oc hand sagde til dem/ Mig haffuer hiertelige forlenget/ at æde dette Paaskelam met eder/ før end ieg lider. Thi ieg siger eder/ at ieg skal her effter icke mere æde der aff/ indtil det bliffuer fuldkommet i Guds rige. Oc hand tog Kalcken/ tackede oc sagde/ Tager denne/ och deler hannem iblant eder/ Thi ieg siger eder/ Jeg skal icke dricke aff det som voxer paa Vintræ/ før end Guds rige kommer.

Herrens Naduere. Matth. 26. Marci 14.

Oc hand tog Brødet/ tackede oc brød det/ oc gaff dem det/ oc sagde/ Det er mit Legeme/ som bliffuer giffuit for eder/ det gører til min Hukommelse. Lige saa oc Kalcken/ effter Nadueren/ oc sagde/ Dette er det ny Testamentis Kalck i mit Blod/ som bliffuer vdgydet for eder. *

Dog see/ min Forræderis haand/ er offuer Bordet met mig. Oc sandelige menniskens Søn gaar bort/ som det er beslutted/ Dog ve det samme Menniske/ ved huilcket hand bliffuer forraad. Oc de begynte at spørie iblant sig selff/ huilcken det skulde dog vere iblant dem. Som det skulde gøre:

Der begyntis oc en trette iblant dem/ huilcken aff dem der skulde holdis for den Største Oc hand sagde til dem/ De verdzlige Konger regere/ oc de veldige kalder mand naadige Herrer. Men i icke saa/ men den Størske iblant eder/ skal vere som den Yngste/ och den Ypperste som en Tienere. Thi huilcken er den største: Den som sider til bordz: Eller den som tien: Er det icke saa/ at den som sider til bordz: Men ieg er iblant eder/ som en Tienere. Och i ere de/ som ere bleffne varafftige hoss mig/ i mine fristelser. Oc ieg vil beskicke eder Riget/ som min Fader beskickede mig/ at i skulle æde oc dricke offuer mit Bord i mit Rige/ oc side paa Stole/ oc dømme de tolff Jsraels slecter.

Matth. 20. Marci 10.

Oc HERREN sagde/ Simon/ Simon/ Satanas begerede eder/ at hand maatte sicte eder/ lige som huede/ Men ieg bad for dig/ at din Tro skal icke afflade/ oc naar du omuender dig en gong/ da styrcke dine Brødre. Da sagde hand til hannem/ HERRE/ ieg er bered at gaa met dig i Fengsel oc i Døden. Da sagde hand/ Peder/ Jeg siger dig/ Hanen skal icke gale i dag/ før end du haffuer nectet tre gonge/ at du kender mig.

Matth. 26. Marci 14.

Oc hand sagde til dem/ Saa offte ieg vdsende eder vden Pung/ vden Taske/ oc vden Sko/ fattedis eder oc noget: De sagde/ Jnted. Da sagde hand til dem/ Men nu/ huo som haffuer en Pung/ hand tage hannem/ lige ocsaa Tasken/ Oc huo som icke haffuer/ hand sælle sin Klædebon/ oc købe it Suerd. Thi ieg siger eder/ Der skal end oc det fuldkommis met mig/ som staar screffuit/ **Hand er regnet iblant Misdedere.** Thi det som er screffuit om mig/ haffuer en ende. Oc de sagde/ HERRE/ See/ her ere thu Suerd. Da sagde hand til dem/ det er nock.

Esaiæ. 53.

Oc hand gick hen vd effter sin Seduane til Olie bierget. Oc hans Disciple fulde hannem effter til den samme Sted. Oc der hand kom did/ sagde hand til dem/ Beder/ paa det i skulle icke falde i fristelse. Oc hand sled sig fra dem ved it Stenskast/ och falt paa knæ/ bad oc sagde/ Fader vilt du/ da tag denne Kalck fra mig/ Dog ske icke min/ men din vilie. Da obenbaredis en Engel aff Himmelen/ oc styrckede hannem. Och det kom/ at hand stridde met Døden/ oc bad inderlige. Da bleff hans sued som Blods draaber/ de fulde paa Jorden. Oc hand stod op aff Bønen/ oc kom til sine Disciple/ oc fant dem soffuendis aff bedrøffuelse/ oc hand sagde til dem/ Hui soffue i: Staar op oc beder/ at i skulle icke falde i fristelse.

Matth. 26. Marci. 14. Iohan. 18.

II. Christi aandelige pine i vrtegaarden.

Oc der hand end nu talede/ See/ Skaren/ oc en aff de Tolff/ som hed Judas/ gick faare dem/ oc holt sig til Jhesum/ at kysse hannem. Da sagde Jhesus til hannem/ Juda/ forraader du menniskens Søn met en Kyss.

Matth. 29. Marci. 14. Iohan. 18.

Oc der de saae/ som vaare omkring hannem/ huad der vilde ske/ sagde de til hannem/ HERRE/ skulle wi sla til met Suerd: Oc en aff dem/ slo den ypperste Prestis Suend/ och hug hans høyre Øre aff hannem. Da suarede Jhesus/ oc sagde/ Lader dem dog gøre saa longt Oc hand rørde ved hans Øre/ oc lægte hannem.

Da sagde Jhesus til de ypperste Prester oc Høffuitzmendene for Tempelen/ oc de Eldste/ som vaare komne til hannem/ J ere vdgongne som til en Røffuere met suerd och stenger. Jeg vaar daglige hoss eder i Tempelen/ oc i lagde icke en haand paa mig. Men dette er eders time/ oc mørckens mact.

Matth. 27. Marci. 14. Iohan. 18.

Da grebe de hannem/ och førde hannem/ och ledde hannem i den ypperste Prestis huss. Och Peder fulde longt effter. Da tende de en Jld op mit i Sallen/ oc sette sig tilsammen/ Oc

III.
Jhesus bliff-
uer ført i Cai-
phas Huss.

Peder sette sig iblant dem. Da saa en Pige hannem side ved Liuset/oc stirrede paa hannem/oc
sagde til hannem/Denne vaar oc met hannem. Da nectede hand/oc sagde/ Quinde/ieg ken-
der hannem icke. Oc en liden stund der effter/saa en anden hannem/oc sagde/ Du est oc en aff
dem. Peder sagde/Menniske/ieg er icke. Oc noget der effter/ved en stund/ stadfeste en anden
det/oc sagde/Sandelige/Denne vaar oc met hannem / thi hand er en Galileer. Men Peder
sagde/Menniske/ieg ved icke huad du siger. Oc stray / der hand end talede / gol Hanen. Oc
HERREN vende sig/oc saa paa Peder. Oc Peder tenckte paa HERRENS Ord / som
hand sagde til hannem/ Før end Hanen gal/skalt du forsuerie mig tre gonge / Oc Peder gick
hen vd/oc græd bitterlige.

Matth. 26
Marci 14.
Ioan. 18.

Men de Mend/som hulde Jhesum/bespaattede hannem oc sloge hannem / skiulte han-
nem/oc sloge hannem i Ansictet/oc spurde hannem at/ oc sagde/ Spaa / huo er den / som dig
slo: Oc megen anden Bespaattelse sagde de mod hannem.

Oc der det bleff dag/forsamlede Folckenis Eldste sig/ de ypperste Prester oc Scrifftkloge/
oc førde hannem hen op faar deris Raad/ oc sagde/Est du Christus/sig oss det. Oc hand sag-
de til dem/Siger ieg eder det/da tro i det icke/Men atspør ieg eder/ da suare i icke/oc lade mig
dog icke løss. Der faare / nu her effter skal Menniskens Søn side hoss Gudz krafftis høyre
Haand. Da sagde de alle/Est du da Gudz Søn: Hand sagde til dem/ J sige det/thi ieg er. Da
sagde de/ Huad haffue wi lenger vidnisbyrd behoff: wi haffue selff hørt det aff hans mund.

XXIII.

IIII.
Jhesus bliff-
uer ført til Pi
latum.
Matth. 27
Marci 15.
Ioan. 18.

OC den gantske Hob stod op/oc førde hannem faar Pilatum. Oc de begynte at
klage paa hannem/oc sagde/ Denne finde wi / at hand affuender Folcket/oc
forbiuder at giffue Keyseren Skat/Oc siger/ Hand er Christus en Konge. Da
spurde Pilatus hannem at/oc sagde/Est du Jøde Konge: Hand suarede han-
nem/oc sagde/Du siger det. Pilatus sagde til de ypperste Prester oc til Folcket/ Jeg finder in-
gen Sag met dette Menniske. Men de hulde ved/oc sagde/ Hand haffuer oprørt Folcket/ der
met/ at hand haffuer lært hid oc did i alt det Jødiske land/oc begynte i Galilea/hid ind til.

Der Pilatus hørde Galileam/spurde hand/ Om hand vaar aff Galilea: Oc der hand
fornam/at hand vaar vnder Herodis Offrighed/da forsende hand hannem til Herodes / som
vaar oc i Jerusalem/vdi de samme dage. Der Herodes saa Jhesum / bleff hand meget glad/
Thi hand haffde gerne lenge siden seet hannem / Thi hand haffde hørt meget om hannem/
oc haabedis at skulde see it Tegen aff hannem. Oc hand spurde hannem i mange maade.
Men hand suarede hannem inted. Oc de ypperste Prester oc Scrifftkloge stode oc klagede
hart paa hannem. Men Herodes met sine Hoffsinder foractede oc bespattede hannem/lagde it
huit klæde paa hannem/ oc sende hannem til Pilatum igen. Paa den dag bleffue Pilatus oc
Herodes Venner met huer andre/ Thi de vaare før huer andris Fiender.

Oc Pilatus kallede de ypperste Prester/ oc de Offuerste oc Folcket tilsammen / oc sagde til
dem/ J haffue ført dette Menniske til mig / som den der omuender Folcket/ Oc see / Jeg haff-
uer forhørt hannem for eder/oc finder ingen aff de Sager hoss dette Menniske/som i skylde
hannem faare/Herodes icke heller/ Thi ieg sende eder til hannem / oc see / Mand haffuer in-
ted ført hannem paa / som hand bør at dø faar. Der for vil ieg straffe hannem oc lade han-
nem løss/ Thi hand skulde giffue dem en løss effter Høytidens seduane. Da robte den gantske
Hob/oc sagde/Bort met denne / oc giff oss Barrabam løss / huilcken som vaar kast i Fengzel
for it Oprør/ som skede i Staden/oc for it Mord skyld.

Matth. 27.
Marci 15.
Ioan. 19.

Da robte Pilatus atter til dem / oc vilde lade Jhesum løss. Men de robte / oc sagde/
Kaarssfest/Kaarssfest hannem. Da sagde hand tredie gong til dem / Huad ont haffuer da den-
ne giort: Jeg finder ingen dødelig sag met hannem/Der faare vil ieg straffe hannem / oc lade
hannem løss. Men de bleffue hart ved hannem met stort skrig / oc begerede / at hand skulde
kaarssfestis/Oc deris oc de ypperste Presters skrig fick offuerhand. Oc Pilatus dømde / at deris
begering skulde ske/ Oc hand loed den løss/som vaar kast i Fengsel for Oprør oc Mord skyld/
om huilcken de bade / Men Jhesum fick hand hen effter deris vilie.

Oc der de førde hannem bort / da toge de fat paa en / Simon aff Cirene / som kom aff
Marcken/oc de lagde Kaarsset paa hannem/at hand bar det effter Jhesum.

Oc der fulde en stor hob Folck oc Quinder effter hannem/som ynckelige klagede oc begræ-
de hannem. Men Jhesus vende sig om til dem/oc sagde/ J Døtter aff Jerusalem/ græder icke
offuer mig/ Men græder offuer eder selff/oc offuer eders Børn/ Thi see/ Den tid skal komme/
i huilcken mand skal sige/Salige ere de wfructsommelige/oc de Liff som icke fødde/oc de Bryst

Oseæ 10.

som

som icke gaffue di. Da skulle de begynde at sige til Biergene / Falder offuer oss / oc til Høyene / skiuler oss. Thi at gør mand det met it grønt Træ / huad vil bliffue met det tørre?

V.
Christi pine paa Kaarssit.
Matth. 27.
Marci 15.
Ioan. 19.

Der bleffue oc tho andre Misdedere førde bort / at de skulde affliffuis met hannem. Oc der de komme til den sted / som kaldis Hoffuitpande sted / da korsseste de hannem der / Oc Misdederne met hannem / den ene ved den høyre / oc den anden ved den venstre side. Oc Jhesus sagde / Fader / forlad dem / Thi de vide icke huad de gøre. Oc de skiffte hans Klæder / oc kaste laad der om. Oc Folcket stod oc saa til / Oc de Offuerste met dem / bespaattede hannem / oc sagde / Hand haffuer hulpet andre / hand hielpe sig selff / er hand Christus den Gudz vdualde. Der bespaattede oc Stridzmendene hannem / traadde til hannem / oc bare hannem Edicke / oc sagde / Est du Jøde Konge / da hielp dig selff. Der vaar oc Offuerscrifften screffuen offuen offuer hannem / met Gredske / oc Latinske oc Ebraiske bogstaue / **Denne er Jøde Konge.**

Men en aff Misdederne / som vaare hengde / bespaattede hannem / oc sagde / Est du Christus / da hielp dig selff / oc oss. Da suarede den anden / straffede hannem / oc sagde / Frøcter du dig ocsaa icke faar Gud? du som dog est i lige fordømmelse. Oc sandelige / wi ere tilbørlige der vdi / thi wi faa det vore Gerninger forskyllede / men denne handlede inted wskickeligt. Oc hand sagde til Jhesum / **HERRE / tenck paa mig / naar du kommer i dit Rige. Oc Jhesus sagde til hannem / Sandelige siger ieg dig / J dag skalt du vere met mig i Paradis.**

Matth. 27
Marci 15.
Psalm. 31.

Oc det vaar ved den siette time / Oc der bleff it Mørck offuer det gantske Land / indtil den niende time. Oc Solen miste sit skin / Oc Forhenget i Templen reffnede mit i thu. Oc Jhesus robte høyt / oc sagde / **Fader / ieg befaler min Aand i dine Hender.** Oc som hand det sagde / vdgaff hand sin Aand.

Oc der Høffuitzmanden saa / det som der skede / prisede hand Gud / oc sagde / Sandelige / denne vaar it retferdigt Menniske. Oc alt det Folck som der vaar hoss / oc saae til / der de saae / det som skede / sloge de sig for deris Bryst / oc vende til bage igen. Oc alle hans Tilhengere stode longt borte / oc de Quinder som efterfulde hannem aff Galilea / oc saae alt dette.

VI.
Christi Begraffuelse.
Matth. 27.
Marci 15.
Ioan. 19.

Oc see / En Mand som hed Joseph / en Raadzherre / som vaar en god from Mand / hand haffde icke samtøckt i deris Raad oc Handel / hand vaar aff Jødernis Stad / Arimathia / som ocsaa tøffuede effter Gudz Rige / Hand gick til Pilatum / oc bad om Jhesu Legeme / Oc tog hannem ned / suøbte hannem i it Linklæde / oc lagde hannem i en vdhuggen Graff / i huilcken der laa aldri nogen. Oc det vaar Beredelsens dag / oc Sabbathen gick paa. Oc Quinderne fulde effter / som vaare komne met hannem aff Galilea / oc saae Graffuen / oc huorledis hans Legeme bleff lagd. Oc de vende til bage / oc beredde dyrebare Vrter oc Salue / oc Sabbathen offuer vaare de stille effter Lowen.

XXIIII.

Matth. 28.
Marci 16.
Ioan. 20

MEn en aff Sabbatherne meget aarle / komme de til Graffuen / oc bare dyrebar Salue / som de haffde bered / oc nogle met dem. Oc de funde Stenen velt aff Graffuen / oc de ginge ind / oc funde icke den HERRIS Jhesu Legeme. Oc der de vaare bedrøffuede / der faare / See / da stode tho Mend hoss dem met skinnende Klæder. Oc de forferdedis oc sloge deris Ansict ned til Jorden. Da sagde de til dem / Hui lede i effter den Leffuendis hoss de Døde? Hand er icke her / Hand er opstanden / Tencker der paa / huorledis hand talede til eder / der hand vaar i Galilea / oc sagde / Menniskens Søn skal antuordis hen i Synderis hender / oc korssfestis / Oc opstaa tredie dag. Oc de tenckte paa hans ord.

Oc de ginge fra Graffuen igen / oc kundgiorde alt dette faar de Elleffue oc alle de andre. Oc der vaar Maria Magdalena oc Johanna / oc Maria Jacobi / oc andre met dem / som sagde Apostlene saadant. Oc deris ord syntis dem at vere lige som løss tale / oc de trode dem icke. Da stod Peder op / oc løb til Graffuen / oc buckede sig ind vdi / oc saa Linklæderne ligge alene / oc hand gick bort / Oc hand vndrede paa / huorledis det gick til.

Oc see / Tho aff dem ginge samme dag til en By / som vaar trysinds tiue agre longt fra Jerusalem / de kaldis Emaus / Oc de talede met huer andre om alt dette som vaar skeet. Oc det begaff sig / der de saa talede oc bespurde sig met huer andre / kom Jhesus til dem / oc vandrede met dem / Men deris øyen huldis til / at de kende hannem icke. Oc hand sagde til dem / Huad er det faar tale / som i handle mellem eder paa veyen / oc ere bedrøffuede?

Da suarede en aff dem som hed Cleophas / oc sagde til hannem / Est du alene iblant de Fremmede i Jerusalem / som icke veed / huad som i disse dage er skeet der vdi? Oc hand sagde til dem / Huad er det? De sagde til hannem / Det / om Jhesu aff Nazareth / huilcken som vaar

en Prophete/mectig i Gerninger oc Ord/faar Gud oc alle Folck/ huorledis vore ypperste Pre-
ster oc Offuerste antuordede hannem hen/til Dødzens fordømmelse/oc korsfeste hannem. Oc
wi haabedis/at hand skulde forløst Jsrael. Oc offuer alt dette / er i dag den tredie dag / at dette
skede. Der haffue oc nogle forferdet oss aff voris Quinder / de vaare aarle hoss Graffuen / oc
funde icke hans Legeme/Komme oc sige/ at de saae en Engle syn / huilcke der sige / hand leff-
uer. Oc nogle aff oss ginge bort til Graffuen/ oc funde det saa / som Quinderne sagde / Men
hannem funde de icke.

Oc hand sagde til dem / O i Daarer oc senhiertede / til at tro alt det / som Propheterne
haffue sagd/ **Skulde Christus icke lide saadant / oc indgaa til sin Herlighed?**
Oc hand begynte fra Mose oc alle Propheter/oc lagde dem alle Scriffter vd/ som vaare sagde
om hannem.

Oc de komme nær til Byen/der de ginge til. Oc hand loed som hand vilde gaa lenger/Oc
de nødde hannem til/oc sagde/Bliff hoss oss/ Thi det stunder til afften / oc dagen er forløben/
Oc hand gick ind at bliffue hoss dem. Oc det skede / som hand sad met dem til Bordz / Tog
hand Brødet/ tackede/ brød det/ oc gaff dem det. Da bleffue deris øyen obnede / oc de kende
hannem. Oc hand forsuant faar dem.

Oc de sagde til huer andre/ Brende icke vort hierte i oss/ der hand talede met oss paa veyen/
oc der hand oploed oss Scrifften. Oc de stode op/ i den samme stund / oc vende til Jerusalem
igen/oc funde de Elleffue forsamlede/oc dem som vaare hoss dem/ huilcke der sagde/ HER-
REN er visselige opstanden / oc obenbaret Simoni. Oc de opregnede faar dem / huad som
vaar skeet paa veyen/oc huorledis hand bleff kent aff dem/i det/at hand brød Brødet. *

: Oc der de talede om hannem/da traadde Jhesus selff / mit iblant dem / oc sagde til dem/
Fred vere met eder. Da forferdedis de oc frøctede sig/oc mente / at de saae en Aand. Oc hand
sagde til dem/Hui ere i saa forferdede? Oc hui komme saadanne tancker i eders hierter? Seer
mine Hender oc mine Føder/ Det er ieg selff / Finder paa mig oc seer / Thi en Aand haffuer
icke Kød oc been/som i see/at ieg haffuer. Oc som hand det sagde / visde hand dem Hender oc
Føder. Oc der de end nu icke trode faar glæde/oc forundrede sig/da sagde hand til dem / Haff-
ue i her noget at æde? Oc de lagde it stycke aff en stegt Fisk faar hannem oc Hunnig kage / oc
hand tog det/oc oed faar dem.

Oc hand sagde til dem/Det er den Tale / som ieg sagde til eder / der ieg end nu vaar hoss
eder/ Thi det skal altsammen fuldkommis/som er screffuit om mig i Mose Low / i Propheter
oc vdi Psalmer. Da oplod hand deris forstand / at de forstode Scrifften/oc sagde til dem/
**Saa er det screffuit/ ocsaa skulde Christus lide/ oc opstaa/fra de Døde
tredie dag/ Oc lade predicke i sit Naffn / Penitentze oc Synder-
nis Forladelse / iblant alle Folck/ oc begynde i Jerusalem.**
Oc i ere Vidne til alt dette. * Oc see/ Jeg vil sende min Faders For-
iettelse offuer eder. Men i skulle bliffue i Jerusalem stad/ind-
til i bliffue iførde met Krafft aff det Høye. ¶ Oc
hand førde dem hen vd til Bethania/oc opløff-
te Henderne/ oc velsignede dem/ Oc det
skede/der hand velsignede dem/
skildis hand fra dem/oc foer op i Himmelen. Men
de tilbade hannem/ oc vende tilbage igen til Jerusalem met stor
glæde/oc vaare altid i Templen/prisede
oc loffuede Gud.

S. Johan-

Euangelium.

I.

I Begyndelsen vaar Ordet/oc ordet vaar hoſſ Gud/ oc Gud vaar det Ord. Det ſamme vaar i Begyndelſen hoſſ Gud. Alle ting ere giorde ved det ſamme/oc vden det ſamme er inted giort / huad ſom giort er. J hannem vaar Liffuit/ oc Liffuit vaar Menniſkens Liuſſ/ oc Liuſet ſkinner i Mørcket/ oc Mørckene begrebe det icke.

Gene. 1.

Der bleff it Menniſke vdſent aff Gud/ſom hed Johannes. Den ſamme kom til it vidniſbyrd/ at hand ſkulde vidne om Liuſet/paa det/at de ſkulde alle tro ved hannem. Hand vaar icke Liuſet/ Men at hand ſkulde vidne om Liuſet. Det vaar det ſande Liuſſ/ ſom opliuſer alle Menniſke der komme i Verden. Det vaar i Verden / oc Verden er giort ved det ſamme/oc Verden kende det icke.

Matth. 3. Marci 1. Lucæ 3.

Hand kom i ſin eyedom / oc hans egne anammede hannem icke. Men ſaa mange ſom hannem anammede/dem gaff hand mact / at bliffue Gudz Børn/ de ſom tro paa hans Naffn/ Huilcke ſom icke ere fødde aff Blod/ oc ey heller aff Kødz vilie / oc ey heller aff Mandz vilie/ Men aff Gud. Oc Ordet bleff Kød/oc bode iblant oſſ/ Oc wi ſaae hans Herlighed/ en Herlighed/ ſom en Enborne Søns aff Faderen/fuld aff Naade oc Sandhed.

Matth. 1. Lucæ 2.

Johannes vidnede om hannem/robte oc ſagde/ Det vaar denne ſom ieg ſagde om/Hand ſkal komme effter mig/ſom vaar faare mig/thi hand vaar før end ieg. Oc aff hans Offuerflødighed haffue wi alle taget / Naade for naade / Thi Lowen er giffuen ved Moſe/Naade oc Sandhed er bleffuen ved Jheſum Chriſtum. Jngen haffuer nogen tid ſeet Gud/den Enborne Søn/ ſom er i Faderens Skød / hand haffuer forkyndet oſſ det.

Oc dette er Johannis vidniſbyrd/Der Jøderne ſende aff Jeruſalem / Preſter oc Leuiter/ at de ſkulde ſpørie hãnem at/Huo eſt du? Oc hand bekende oc nectede icke/oc hand bekende/ Jeg er icke Chriſtus. Oc de ſpurde hannem at/Huad da? Eſt du Elias? Hand ſagde/ Jeg er icke. Eſt du en Prophete? Oc hand ſuarede/Ney. Da ſagde de til hannem / Huad eſt du da? At wi kunde giffue dem ſuar / ſom oſſ haffue vdſent. Huad ſiger du om dig ſelff? Hand ſagde/ Jeg er en Predickeris røſt i ørcken / Bereder HERRENS vey / ſom den Prophete Eſaias haffuer ſagd.

Matth. 3. Marci 1. Lucæ 3.

Eſaiæ 40.

Oc de ſom vaare vdſende / vaare aff Phariſeerne. Oc de ſpurde hannem at / oc ſagde til hannem/Hui døber du da/om du eſt icke Chriſtus/oc ey Elias / oc ey en Prophete? Johannes ſuarede dem/oc ſagde/ Jeg døber met Vand/ Men hand traadde mit iblant eder/den i icke kende. Det en den/ſom ſkal komme effter mig/huilcken der haffuer veret faare mig / Hues Skotuenge ieg er icke verdig til at opløſe. Dette ſkede i Betharaba paa hin ſide Jordan / ſom Johannes døbte. *

Eller Bethbara, Iudi. 7. ut myſterium conſonet.

Den anden dag/seer Johannes Jhesum komme til sig/oc siger/ See/ Det er Gudz Lam/som bær Verdens Synder. Det er denne/som ieg haffuer sagd eder om / Effter mig kommer en Mand /huilcken som haffuer veret faare mig/thi hand vaar før end ieg/oc ieg kende hannem icke/Men paa det hand skulde obenbaris i Israel/ der faare er ieg kommen / at døbe met Vand.

Matth. 3. Marci 1. Lucæ 3.

Oc Johannes vidnede/oc sagde/ Jeg saa at Aanden foer ned / som en Due aff Himmelen/ oc bleff paa hannem/oc ieg kende hannem icke. Men den som sende mig at døbe met vand/ hand sagde til mig/ Paa huilcken du seer Aanden fare ned/ oc bliffue paa hannem/den samme er den/som døber met den hellig Aand. Oc ieg saa det/oc vidnede/At denne er Gudz Søn.

Den anden dag stod atter Johannes/oc tho aff hans Disciple. Oc som hand saa Jhesum vandre/sagde hand/ See/det er Gudz Lam. Oc tho aff hans Disciple hørde hannem tale/oc effterfulde Jhesum. Oc Jhesus vende sig om/ oc saa dem effterfølge / oc sagde til dem/ Huor effter lede i? De sagde til hannem/Rabbi(det er vdlagt/Mestere) Huor est du til Herbere? Hand sagde til dem/ Kommer oc seer det. De komme oc saae det / oc bleffue samme dag hoss hannem. Oc det vaar ved den tiende time.

En aff de Tho/som hørde aff Johanne/oc effterfulde Jhesum / vaar Andreas Simonis Petri Broder. Denne samme finder først sin Broder Simon/ oc siger til hannem / Wi haffue fundet Messias (huilcket er vdlagt/den Saluede) oc ledde hannem til Jhesum. Der Jhesus saa hannem/sagde hand/Du est Simon Jonas søn/du skalt hede Cephas/det bliffuer vdlagt/ en Sten.

Den anden dag/vilde Jhesus drage til Galileam igen / oc finder Philippum / oc siger til hannem / Følg mig effter. Oc Philippus vaar aff Bethsaida aff Andree oc Peders Stad. Philippus finder Nathanael/oc siger til hannem/Wi haffue fundet den / om huilcken Mose haffuer screffuit i Lowen oc Propheterne/ Jhesum Josephs Søn aff Nazareth. Oc Nathanael sagde til hannem/ Huad gaat kand komme aff Nazareth? Philippus siger til hannem/ Kom/ oc see det.

Jhesus saa Nathanael komme til sig/oc siger om hannem/See en ret Israeliter/i huilcken ingen suig er. Nathanael siger til hannem/Huor paa kender du mig? Jhesus suarede/oc sagde til hannem/ Før end Philippus kallede dig/der du vaast vnder Figen træet/da saa ieg dig. Nathanael suarer / oc siger til hannem / Rabbi/Du est Gudz Søn/du est den Konge aff Israel. Jhesus suarede/oc sagde til hannem/Du tror fordi at ieg sagde dig/at ieg saa dig vnder Figen træet. Du skalt end nu see større end det. Oc hand siger til hannem/Sandelige/sandelige/ siger ieg eder/Nu her effter skulle i see Himmelen aaben/oc Gudz Engle fare op oc ned/ paa Menniskens Søn.

Gene. 28.

II.

OC paa den tredie dag/bleff it Brøllup i Cana vdi Galilea / oc Jhesu Moder vaar der. Jhesus oc hans Disciple bleffue ocsaa indbødne til Brøllup. Oc der dem fattedis Vin/siger Jhesu Moder til hannem/De haffue icke Vin. Jhesus siger til hende/Quinde/ huad haffuer ieg met dig at gøre? Min time er icke end nu kommen. Hans Moder siger til Tienerne / Huad som hand siger eder / det gører. Oc der vaare sex Vandkar aff sten sette effter Jødernis renselsis skick / oc der gick vdi huert/ tho eller tre Maader.

Jhesus siger til dem/ Fylder Vandkarene met vand. Oc de fyllede dem til det øffuerste. Oc hand siger til dem/Øser nu/oc bærer til Køgemesteren. Oc de bare frem . Men der Køgemesteren smagede den Vin / som vaar vand / oc viste icke hueden hand kom / men Tienerne viste det/som øsde vandet. Da kalder Køgemesteren Brugommen/oc siger til hannem/ Huer mand giffuer først den gode Vin/oc naar de ere bleffne druckne / den som ringer er/ Du haffuer foruaret den gode Vin indtil nu. Det er det første Tegen som Jhesus giorde / som skede i Cana vdi Galilea/oc hand obenbarede sin Herlighed. Oc hans Disciple trode paa hannem.

Der effter drog hand ned til Capernaum/ Hand / hans Moder / hans Brødre / oc hans Disciple/oc bleff der icke lenge. Oc Jødernis Paaske vaar nær / oc Jhesus drog op til Jerusalem/oc fant dem sidendis i Templen/som haffde Oxen/ Faar / oc Duer fal / oc Vedzlere. Oc hand giorde en Suøbe aff snorer/ oc dreff dem alle vd aff Templen / met Faar oc Oxen / oc spilte Vedzlernis pendinge / oc omstøtte Bordene. Oc hand sagde til dem / som solde Duer/ Bærer dette bort/ Oc gører icke min Faders Huss til it Købehuss. Men hans Disciple tenckte paa det/som staar screffuit/Nidkærhed for dit Huss/ haffuer ædet mig.

Psalm. 69.

Da suarede nu Jøderne/oc sagde til hannem/Huad viser du oss for it Tegen/at du maat
gøre saadant: Jhesus suarede/oc sagde til dem/Bryder denne Tempel ned/ oc paa tredie dag
vil ieg opreyse den. Da sagde Jøderne/ Dēne Tempel er opbygd i sex oc fyretiue aar/oc du vilt
opreyse den i tre dage: Men hand talede om sit Legemis Tempel. Der hand vaar nu opstan-
den fra de Døde/tenckte hans Disciple der paa/at hand dette haffde sagd/ oc de trode Scriff-
ten/oc den Tale som Jhesus haffde sagd.

Oc der hand vaar i Jerusalem/ om Paasken paa Høytiden / da trode mange paa hans
Naffn/der de saae de Tegen/som hand giorde. Men Jhesus betrode sig dem icke / Thi hand
kende dem alle/oc haffde icke behoff / at nogen skulde giffue vidnisbyrd om it Menniske / Thi
hand viste vel/huad der vaar i Mennisken.

III.

OC der vaar it Menniske iblant Phariseerne/som hed Nicodemus / en Off-
uerste iblant Jøderne. Hand kom til Jhesum om natten / oc sagde til han-
nem/ Mestere/Wi vide/at du est en Lærere kommen aff Gud / Thi ingen
kand gøre de Tegen / som du gør/uden Gud er met hannem.

Jhesus suarede/oc sagde til hannem/Sandelige/sandelige/ Jeg siger dig / Uden saa er/
at nogen bliffuer fød paa ny/da kand hand icke see Gudz Rige. Nicodemus siger til hannem/
Huorledis kand it Menniske fødis/ naar hand er gammil: Kand hand oc gaa i sin Moders
Liff igen/oc fødis: Jhesus suarede/ Sandelige/ sandelige siger ieg dig / Uden saa
er/at nogen bliffuer fød aff Vand oc aanden/da kand hand icke komme i Gudz
Rige/Huad som fødis aff Kød/der er Kød / Oc huad som fødis aff Aanden/
det er Aand.

Lad dig det icke forundre/at ieg sagde til dig/ J skulle fødis aff ny. Været blæss huort det
vil/ oc du hører det vel bruse / Men du vedst icke hueden det kommen / oc huort det far hen.
Saa er oc huer den/som er fød aff Aanden. Nicodemus suarede/ oc sagde til hannem / Huor-
ledis kand saadant ske: Jhesus suarede / oc sagde til hannem / Est du en Mestere i Jsrael/
oc vedst icke det: Sandelige/sandelige / Jeg siger dig/Wi tale det wi vide / oc vidne / det wi
haffue seet/Oc i anamme icke vort vidnisbyrd. Tro i icke/naar ieg siger eder aff iorderige ting/
huorledis skulle i tro/ naar ieg siger eder om Himmelske ting.

Oc ingen far til Himmelen / uden den som er kommen hid ned aff Himmelen / det er/
Menniskens Søn/som er i Himmelen. Oc lige som Mose ophøyede en Hugorm i Ørcken/ *Numeri 21.*
Saa skal Menniskens Søn ophøyis/Paa det/at Alle de som tro paa hannem / icke skulle for-
tabis/Men haffue det euige Liff. *

Saa elskte Gud Verden / at hand gaff sin Enbaarne Søn / Paa det at
alle de som tro paa hannem / icke skulle fortabis / Men haffue det euige Liff.
Thi Gud sende icke sin Søn til Verden/ at hand skulde dømme Verden/ men
at Verden skulde bliffue salig ved hannem. Huo som tror paa hannem / hand
skal icke dømmis/Men huo som icke tror / hand er allerede dømt / Thi hand
trode icke paa Gudz Enbaarne Søns Naffn.

Det er Dommen/At Liuset er kommet i Verden / Oc Mennisken elskte mere Mørcket
end Liuset/ Thi deris Gerninger vaare onde. Huo som gør ilde/hand hader Liuset / oc kom-
mer icke til Liuset/At hans Gerninger skulle icke straffis. Men huo som gør Sandhed/hand
kommer til Liuset/at hans Gerninger skulle bliffue obenbare/ Thi de ere giorde i Gud. *

Der effter kom Jhesus oc hans Disciple i det Jødiske Land/oc hand haffde sin værelse der
met dem/oc døbte. Oc Johannes døbte end da i Enon/hart hoss Salim / thi der vaar meget
vand/oc de komme der hen/oc lode sig døbe / Thi Johannes vaar icke end da lagd i Fengsel.

Da begyntis it Spørssmaal iblant Johannis Disciple met Jøderne om Renselsen. Oc
de komme til Johannem/oc sagde til hannem/Mestere / Den som vaar hoss dig paa hin side
Jordan/om huilcken du vidnede/See/hand døber / oc huer mand kommer til hannem.

Johannes suarede/oc sagde/ It Menniske kand inted tage / uden det giffuis hannem aff
Himmelen. J ere selff mine vidne/at ieg sagde/ Jeg er icke Christus / men udsent faare han- *Supra 1.*
nem. Huo som haffuer Bruden / hand er Brudgom / oc Brudgommens Ven staar oc hører
hannem/oc glæder sig meget offuer Brudgommens røst / Den samme min glæde er nu fuld-
kommen/Hand skal voxe/Men ieg skal formindskis.

Den som kommer offuen ned/er offuer alle/Huo som er aff Jorden / hand er aff Jorden/
oc taler om Jorden. Den som kommer aff Himmelen / hand er offuer alle / oc vidner det som

hand haffuer seet oc hørt/ Oc ingen anammer hans vidnisbyrd. Men huo som det anammer/ hand besegler det/ at Gud er sand. Thi den som Gud vdsende/ hand taler Guds ord/ Thi Gud giffuer Aanden icke effter maade. Faderen elsker Sønnen/ oc gaff hannem alting i hans Haand. Huo som tror paa Sønnen/ hand haffuer det euige Liff/ Huo som icke tror Sønnen/ hand skal icke see Liffuit/ Men Guds vrede bliffuer offuer hannem.

IIII

Gen. 48.

DEr HERREN nu fornam/ at det vaar kommet faar Phariseerne/ huorledis Jhesus giorde flere Disciple end Johannes/ oc døbte (end dog at Jhesus døbte icke selff/ men hans Disciple) da forlod hand det land Judea/ oc drog til Galileam igen/ Men hand skulde reyse igennem Samariam.

Da kom hand i en aff Samarie stæder/ som heder Sichar/ hart hoss den By/ som Jacob gaff sin søn Joseph/ Oc der vaar Jacobs brønd. Der Jhesus vaar nu træt aff Reysen/ da sette hand sig saa paa brønden/ oc det vaar ved den siette time. Da kommer en Quinde aff Samaria at øse vand. Jhesus siger til hende/ Giff mig dricke. Thi hans Disciple vaare gongne i staden/ at købe Mad. Den Samaritanske quinde siger nu til hannem/ Hui beder du mig om dricke/ efftherdi du est en Jøde/ oc ieg en Samaritanske quinde: Thi Jøder haffue ingen omgengelse met Samaritaner. Jhesus suarede/ oc sagde til hende/ der som du kende Guds gaffue/ oc huo den er/ som siger til dig/ Giff mig dricke/ Da bade du hannem/ oc hand gaffue dig leffuendis Vand.

Quinden siger til hannem HERRE/ du haffuer dog inted at øse met/ oc Brønden er dyb/ Hueden haffuer du da leffuendis vand: Est du mere end vor Fader Jacob/ som haffuer giffuit oss denne Brønd: oc hand haffuer drucket der aff/ oc hans Børn oc hans Queg. Jhesus suarede/ oc sagde til hende/ Huo som dricker aff dette vand/ hannem tørster igen. Men huo som dricker aff det vand/ som ieg giffuer hannem/ hand skal icke tørste euindelige. Men det vand/ som ieg giffuer hannem/ det skal bliffue en Vandkilde i hannem/ som flyder i det euige Liff.

Quinden siger til hannem/ Herre/ Giff mig det samme vand/ at mig skal icke tørste/ at ieg skal icke komme hid at øse. Jhesus siger til hende/ Gack bort/ kald din Mand/ oc kom hid. Quinden suarede/ oc sagde til hannem/ Jeg haffuer ingen Mand. Jhesus siger til hende/ Du siger ret/ Jeg haffuer ingen mand/ Du haffuer hafft fiu Mend/ och den som du nu haffuer/ hand er icke din mand/ det sagde du ret.

Quinden siger til hannem/ Herre/ ieg seer/ at du est en Prophete. Vore Fedre haffue tilbedet paa dette Bierg/ oc i sige/ J Jerusalem er den Sted/ som mand skal tilbede. Jhesus siger til hende/ Quinde/ tro mig/ Den tid kommer/ at i huercken skulle tilbede Faderen paa dette Bierg/ och ey i Jerusalem. J vide icke/ huad i tilbede/ Men wi vide/ huad wi tilbede/ Thi Salighed kommer aff Jøderne. Men den tid kommer/ oc er allerede nu/ At de sande Tilbedere skulle tilbede Faderen/ i Aanden och i Sandhed/ Thi Faderen vil oc haffue dem/ som hannem saa tilbede. Gud er en Aand/ oc de hannem tilbede/ de skulle tilbede hannem i Aanden oc i Sandhed.

Quinden siger til hannem/ Jeg veed/ at Messias kommer/ som kaldis Christus/ Naar hand kommer/ da skal hand forkynde oss det altsammen. Jhesus siger til hende/ Jeg er den/ som taler met dig. Oc i det samme komme hans Disciple/ oc de forundrede dem/ at hand talede met Quinden. Dog sagde ingen/ huad spør du/ eller huad taler du met hende: Da loed Quinden sit Kruss staa/ oc gick bort i Staden/ oc siger til Folcket/ kommer/ seer it Menniske/ som sagde mig/ alt det ieg haffuer giort/ Om hand er icke Christus: Da ginge de vd aff Staden/ oc komme til hannem.

Dissimellem paaminte hans Disciple hannem/ oc sagde/ Rabbi/ æd. Da sagde hand til dem/ Jeg haffuer Mad at æde/ der vide i icke aff. Da sagde Disciplene iblant huer andre/ haffuer nogen baaret hannem at æde: Jhesus siger til dem/ Min Mad er/ at ieg gør hans Vilie som mig vdsende/ oc fuldkommer hans Gerning. Sige i icke selff/ Der ere end nu fire maanede/ saa kommer Høst: See/ Jeg siger eder/ opløffter eders øyen/ oc seer paa marcken Thi det er allerede huit til høsten. Oc huo som høster hand faar Løen/ oc samler Fruct til det euige Liff/ Paa det de skulle glæde sig met huer andre/ den som saar oc den som høster. Thi her er det Ordsprock sant/ Denne saar/ Den anden høster. Jeg haffuer vdsent eder at høste

det

det som i icke arbeydede / andre haffue arbeydet / oc i ere komne i deris arbeyde.

Oc der trode mange Samaritaner paa hannem / aff den samme Stad / for Quindenis tale skyld / som saa vidnede / Hand haffuer sagd mig / alt det ieg haffuer giort. Der Samaritanerne komme nu til hannem / bade de hannem / at hand vilde bliffue hoss dem / Oc hand bleff der tho dage. Oc mange flere trode for hans Ord skyld / oc sagde til Quinden / Wi tro icke nu lenger for din Tale skyld / Wi haffue selff hørt oc vide / **At denne er sandelige Christus Verdens Frelsere.**

Men tho dage der effter / drog hand vd der fra / oc drog til Galileam / Thi Jhesus vidnede selff / At en Prophete gelder inted hiemme. Der hand kom nu i Galilea / da anammede de Galileer hannem / som haffde seet alt det som hand giorde i Jerusalem paa Høytiden / Thi de vaare oc komne til Høytiden. Oc Jhesus kom atter til Cana i Galilea / der som hand haffde giort vand til Vin.

Matth. 13.
Marci 6.
Lucæ 4.

Oc der vaar en Kongelig Mand / hans søn laa siug i Capernaum. Denne hørde / at Jhesus kom aff Judea i Galileam / oc hand gick bort til hannem / oc bad hannem / At hand vilde komme ned / oc hielpe hans Søn / Thi hand vaar død siug. Oc Jhesus sagde til hannem / Naar som i icke see Tegen oc vnderlige Gerninger / da tro i icke. Da sagde den Kongelige Mand til hannem / HERRE / kom ned / før mit Barn døer. Jhesus siger til hannem / Gack bort / Din Søn leffuer. Mennisket trode det Ord / som Jhesus sagde til hannem / oc gick bort.

Oc i det som hand gick ned / møte hans Suenne hannem / forkyndede hannem / oc sagde / Dit Barn leffuer. Da vdspurde hand den time aff dem / i huilcken det vaar bleffuet bedre met hannem. Oc de sagde til hannem / J gaar ved den siuende time forloed Kaaldsiugen hannem. Da merckte Faderen / at det vaar ved den time / i huilcken Jhesus haffde sagd til hannem / Din Søn leffuer / Oc hand trode met alt sit Huss. Det er nu det andet Tegen / som Jhesus giorde / der hand kom aff Judea til Galileam.

V.

DEr effter vaar en aff Jødernis Høytider / oc Jhesus drog op til Jerusalem. Oc der er en Dam i Jerusalem hoss Faarehusene / hand kaldis paa Ebraiske Bethhesda / oc haffuer fem Vdskur / i huilcke der laae mange Siuge / Blinde / Halte / Visne / de tøffuede effter / at Vandet skulde røris / Thi Engelen foer ned i sin tid vdi Dammen / oc rørde Vandet. Huo som stigede nu først ind vdi / effter at vandet vaar rørt / hand bleff helbrede / aff huad som helst Siuge hand vaar bested met.

Oc der vaar it Menniske / som haffde ligget atten oc tiue aar siug. Der Jhesus saa hannem ligge / oc fornam / at hand haffde ligget saa lenge / siger hand til hannem / Vilt du vere helbrede? Den Siuge suarede hãnem / Herre / ieg haffuer inted menniske / som skicker mig i Dammen / naar Vandet røris / Oc naar ieg kommer / saa stiger en anden i faar mig. Jhesus siger til hannem / Stat op / tag din Seng / oc gack bort. Oc saa bleff det Menniske helbrede / oc tog sin Seng / oc gick bort. Men det vaar den samme dag Sabbath.

Da sagde Jøderne til den som vaar bleffuen helbrede / Det er i dag Sabbath / Dig bør icke at bære Sengen. Hand suarede dem / Den som mig giorde helbrede / hand sagde til mig / Tag din Seng / oc gack bort. Da spurde de hannem at / Huo er det Menniske / som sagde til dig / Tag din Seng / oc gack bort: Men den som vaar bleffuen helbrede / viste icke huo hand vaar / Thi Jhesus vaar viget bort / der saa meget Folck vaar paa den Sted.

Der effter fant Jhesus hannem i Templen / oc sagde til hannem / See til / du est bleffuen helbrede / Synde icke ydermere / at dig skal icke noget verre vederfaris. Mennisket gick bort / oc kundgiorde Jøderne det / At det er Jhesus / som hannem giorde helbrede. Der faare forfulde Jøderne Jhesum / oc søcte effter at sla hannem ihiel / at hand haffde giort saadant om Sabbathen. Da suarede Jhesus dem / **Min Fader arbeyder hid indtil / oc ieg arbeyder ocsaa.** Der faare haffde nu Jøderne meget mere i sinde / at sla hannem ihiel / At hand icke alsomeniste brød Sabbathen / Men sagde ocsaa / Gud vaar hans Fader / oc giorde sig selff Gud lig.

Da suarede Jhesus / oc sagde til dem / Sandelige / sandelige / Jeg siger eder / Sønnen kand inted gøre aff sig selff / vden huad hand seer Faderen gøre / Thi huad som hand gør / det gør oc Sønnen lige saa. Oc Faderen elsker Sønnen / oc viser hannem alt det hand gør / oc skal end vise hannem større gerninger / at i skulle forundre eder. Thi lige som Faderen opuecker de Døde / oc gør dem leffuendis / Saa gør oc Sønnen leffuendis huilcke hand vil. Thi Faderen dømmer ingen / men hand haffuer giffuit Sønnen al Dom / paa det de skulle alle ære Sønnen

lige

lige som de ære Faderen. Huo som icke ærer Sønnen / Hand ærer icke Faderen / som hannem vdsende. Sandelige / sandelige / siger ieg eder / Huo som hører mit Ord / oc tror Den / som mig vdsende / hand haffuer det euige Liff / Oc kommer icke til Dommen / men hand er trengd igennem fra Døden til Liffuit.

Sandelige / sandelige / Jeg siger eder / Den time skal komme / oc er allerede nu / at de Døde skulle høre Gudz Søns røst / oc de som hende høre / de skulle leffue. Thi lige som Faderen haffuer Liff i sig selff / Saa haffuer hand giffuit Sønnen / at haffue Liff i sig selff / oc haffuer giffuit hannem mact / at ocsaa holde Dom / der faare / at hand er Menniskens søn. Forundrer eder icke der paa / Thi den time skal komme / i huilcken alle de som ere i Graffuerne / skulle høre hans Røst / Oc de skulle gaa frem / de som haffue giort Gaat / til Liffzens opstandelse / Men de som haffue giort ont / til Dommens opstandelse.

Danie, 12.

Jeg kand inted gøre aff mig selff. Lige som ieg hører / saa dømmer ieg / oc min Dom er ræt / Thi ieg søger icke min vilie / men Faderens vilie / som vdsende mig. Der som ieg vidner om mig selff / da er mit vidnisbyrde icke sant. Det er en anden / som vidner om mig / oc ieg veed / at det vidnisbyrd er sant / som hand vidner om mig.

J sende til Johannes / oc hand vidnede om Sandhed / Jeg tager icke vidnisbyrd aff Mennisken / Men dette siger ieg / paa det i skulle bliffue salige. Hand vaar it brendende oc skinnende Liuss / Oc i vilde en liden stund vere glade aff hans Liuss. Men ieg haffuer it større Vidnisbyrd / end Johannis vidnisbyrde. Thi de Gerninger som Faderen haffuer giffuit mig / at ieg dem skal fuldkomme / de samme Gerninger / som ieg gør / vidne om mig / At Faderen vdsende mig / Oc Faderen som vdsende mig / hand vidnede om mig. J haffue aldri / huercken hørt hans Røst / oc ey seet hans Skickelse / Oc i haffue icke hans Ord boendis i eder / Thi i tro icke den / som hand vdsende.

Søger i Scrifften / Thi i mene / at i haffue det euige Liff der vdi / Oc det er den / som vidner om mig / Oc i ville icke komme til mig / at i kunde haffue Liffuit. Jeg tager icke ære aff Mennisken / Men ieg kender eder / at i haffue icke Gudz kærlighed i eder. Jeg er kommen i min Faders naffn / oc i anamme mig icke / Der som en anden kommer i sit eget naffn / hannem anamme i. Huorledis kunde i tro / i som tage ære aff en anden? Oc den ære / som er alene aff Gud / søge i icke.

J skulle icke tencke / at ieg vil beklage eder faar Faderen / Der er en / som eder beklager / Mose / paa huilcken i haabe. Der som i trode Mose / da trode i oc mig. Thi hand haffuer screffuit om mig. Men tro i icke hans Scrifft / Huorledis skulle i tro mine ord?

VI.

Matth. 14.
Marci 6.
Lucæ 9.

Der effter foer Jhesus bort offuer Haffuit / hoss den Stad Tiberias i Galilea / oc der drog meget Folck effter hannem / fordi at de saae de Tegen / som hand giorde met de Siuge. Da gick Jhesus hen op / paa it Bierg / oc sette sig der met sine Disciple. Oc det vaar nær Paaske Jødernis Høytid.

Da opløffte Jhesus sine øyen / oc seer at der kommer meget Folck til hannem / oc siger til Philippum / Huor købe wi brød / at disse skulle æde? Men hand sagde det at forsøge hannem / Thi hand viste vel / huad hand vilde gøre. Philippus suarede hannem / Brød for thu hundrede Pendinge er icke nock iblant dem / at huer tager noget lidet. Da siger en aff hans Disciple til hannem / Andreas Simonis Petri broder / Her er en Dreng / hand haffuer fem Bygbrød / oc tho Fiske / Men huad er det iblant saa mange? Jhesus sagde / Skicker Folcket til sæde. Oc der vaar meget græss paa den sted. Da sette sig ned ved fem tusinde Mend. Oc Jhesus tog Brødene / tackede / oc fick Disciplene dem / Men Disciplene finge dem / som haffde sæt sig ned. Disligest ocsaa aff Fiskene / saa meget som hand vilde.

Oc der de vaare mætte / da sagde hand til sine Disciple / Sancker tilsammen de offuerbleffne Leffninger / at der inted spildis. Da samlede de / oc fyllede tolff Kurffue met Leffninger / aff de fem Bygbrød / som de leffnede / der finge mad. Der Menniskene nu saae det Tegen / som Jhesus giorde / sagde de / Denne er visselige den Prophete / som skal komme til Verden. Der Jhesus nu merckte / at de vilde komme at tage fat paa hannem / at de kunde gøre hannem til Konge / da vigede hand atter paa Bierget / selff alene.

Om afftenen / ginge Disciplene ned til Haffuit / oc traadde i Skibet / oc komme offuer Haffuit / til Capernaum / oc det vaar allerede bleffuit mørckt / Oc Jhesus vaar icke kommen til dem. Oc Haffuit gaff sig op / aff it stort Vær. Der de haffde nu roet ved fem oc tiue eller trediue agre longt / da saae de Jhesum gaa paa Haffuit / oc komme nær til Skibet / Oc de fryctede.

Da sagde hand til dem/ Det er ieg/ Frøcter eder icke. Saa vilde de tage hannem i Skibet/ oc Skibet vaar stray hoss Landet/ som de fore til.

Den anden dag/ saa folcket/ som stod paa denne side Haffuit/ at der vaar inted andet skib/ vden det ene/ der hans Disciple vaare traadde vdi/ oc at Jhesus traadde icke met sine Disciple i skibet/ men hans Disciple alene vaare farne offuer. Och der komme andre skib fra Tiberias hart til den Sted/ som de ode Brød ved HERRENS tacksigilse. Der Folcket nu saa/ at Jhesus vaar der icke/ oc ey hans Disciple/ da traadde de oc i skibet/ oc komme til Capernaum/ oc lete effter Jhesum. Oc der de funde hannem paa hin side Haffuit/ sagde de til hannem/ Rabbi/ naar est du kommen hid:

Jhesus suarede dem/ oc sagde/ Sandelige/ sandelige/ Jeg siger eder/ i lede effter mig/ icke fordi/ at i haffue seet Tegen/ men faar i ode aff Brødet/ och bleffue mette. Arbeyder paa mad/ icke den som er forgengelig/ men den som bliffuer i det euige Liff/ huilcken menniskens Søn skal giffue eder/ thi Gud Fader beseglede hannem. Da sagde de til hannem/ Huad skulle wi gøre/ at wi kunde arbeyde Guds gerning: Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ **Det er Guds gerning/ at i tro paa den/ som hand vdsende.** Da sagde de til hannem/ huad gør du for it Tegen/ paa det wi kunde see oc tro dig: Huad arbeyder du: Vore Fedre ode Manna i Ørcken/ lige som screffuit staar/ hand gaff dem Brød aff Himmelen at æde. Da sagde Jhesus til dem/ Sandelige/ sandelige/ ieg siger eder/ Mose gaff eder icke Brød aff Himmelen/ men min Fader giffuer eder det rette Brød aff Himmelen. Thi dette er Guds brød/ som kommer aff himmelen/ oc giffuer Verden Liff.

Psalm. 78.

Da sagde de til hannem/ HERRE/ giff oss altid saadant brød. Jhesus sagde til dem/ **Jeg er liffsens Brød/ huo som kommer til mig/ hand skal icke hungre/ oc huo som tror paa mig/ hand skal aldri tørste.** Men ieg haffuer sagd eder det/ at i haffue seet mig/ oc tro dog icke. Alt huad min Fader giffuer mig/ det kommer til mig/ oc huo som kommer til mig/ den skal ieg icke vdstøde. Thi ieg er kommen aff himmelen/ icke at ieg skal gøre min vilie/ men hans/ som mig vdsende. **Oc det er Faderens vilie/ som mig vdsende/ At ieg skal inted miste aff alt det/ som hand gaff mig/ men at ieg skal opuecke det paa den yderste dag. Oc det er hans vilie som mig vdsende/ at/ huo som seer Sønnen/ oc tror paa hannem/ skal haffue det euige Liff/ Och ieg skal opuecke hannem paa den yderste dag.**

Da knurrede Jøderne der faare/ at hand sagde/ ieg er det Brød/ som kom aff himmelen/ Oc de sagde/ Er icke denne Jhesus Josephs søn/ hues Fader oc Moder wi kende: Huorledis siger hand da/ ieg kom aff Himmelen:

Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ knurrer icke iblant huer andre. Der kand ingen komme til mig/ vden saa er/ at Faderen/ som mig vdsende/ drager hannem/ oc ieg skal opuecke hannem paa den yderste dag. Der staar screffuit i Propheterne/ **De skulle alle bliffue lærde aff Gud.** Huo som hører det nu aff Faderen/ och lærer det/ hand kommer til mig. Icke/ at nogen haffuer seet Faderen/ vden den som er aff Faderen/ hand haffuer seet Faderen. Sandelige/ sandelige/ ieg siger eder/ **Huo som tror paa mig/ hand haffuer det euige Liff. Jeg er Liffsens Brød.** Eders Fedre ode Manna i Ørcken/ oc ere døde. Dette er det Brød som kommer aff himmelen/ paa det/ huo som der aff æder/ icke skal dø. Jeg er det leffuendis Brød/ som kom aff himmelen/ huo som æder aff dette Brød/ hand skal leffue i euighed. Och det Brød/ som ieg vil giffue/ er mit kød/ huilcket ieg vil giffue/ for Verdens Liff.

Esaiæ. 54.
Ioan. 1.
Exodi 16.

Da kiffuedis Jøderne iblant huer andre/ oc sagde/ huorledis kand denne giffue oss sit Kød at æde: Jhesus sagde til dem/ Sandelige/ sandelige/ ieg siger eder/ der som i icke æde menniskens Søns Kød/ oc dricke hans Blod/ da haffue i inted Liff i eder. Huo som æder mit Kød/ oc dricker mit Blod/ hand haffuer det euige Liff/ oc ieg skal opuecke hannem paa den yderste dag. Thi mit Kød er den rette Mad/ oc mit Blod er det rette Dricke. Huo som æder mit Kød oc dricker mit Blod/ hand bliffuer i mig/ oc ieg i hannem. Lige som den leffuendis Fader vdsende mig/ oc ieg leffuer for Faderens skyld/ lige saa/ huo mig æder/ den samme skal oc leffue for min skyld. Dette er det Brød/ som er kommet aff Himmelen. Icke som eders Fedre ode Manna/ oc ere døde/ huo som æder dette Brød/ hand skal leffue euindelige.

Saadant sagde hand i Scholen/ der hand lærde i Capernaum. Mange aff hans Disciple/ der de nu det hørde/ sagde/ Denne er en haard Tale/ huo kand høre hende: Der Jhesus merckte ved sig selff/ at hans Disciple knurrede der faare/ da sagde hand til dem/ Forarger det eder: Huorledis/ naar i da see menniskens Søn fare der op/ som hand vaar før: Det er Aanden som gør leffuendis/ Kødet er inted nytteligt. De ord som ieg taler/ de ere Aand oc de ere Liff.

Men der ere nogle iblant eder/ som icke tro. Thi Jhesus viste vel aff begyndelsen/ huilcke som icke trode/ oc huilcken hannem skulde forraade. Oc hand sagde. Der faare sagde ieg til eder/ Jngen kand komme til mig / Uden det giffuis hannem aff min Fader.

Oc fra den tid ginge mange aff hans Disciple bag sig/ och vandrede lenger icke mere met hannem. Da sagde Jhesus til de Tolff / ville oc i gaa bort? Da suarede Simon Petrus hannem/ HERRE/ huort skulle wi gaa hen? Du haffuer det enige Liffs Ord. Oc wi trode och forstode/ at du est Christus / den leffuendis Guds Søn. Jhesus suarede hannem / Udualde ieg icke eder Tolff/ oc en aff eder er en Dieffuel / Men hand talede om Juda Simon Jscharioth/ den samme forraadde hannem der effter / oc vaar en aff de Tolff.

VII.

DEr effter drog Jhesus omkring i Galilea/ Thi hand vilde icke drage omkring i Judea / Fordi / at Jøderne stode effter hans Liff. Oc Jødernis Høytid som vaar Løffsalernis beredelse vaar nær. Da sagde hans Brødre til hannem/ gør dig rede at fare bort/ oc gack til Judeam/ at dine Disciple kunde oc see / de gerninger som du gør. Jngen gør noget i løndom/ oc vil dog vere obenbare / Gør du saadant/ da obenbare dig faar Uerden. Thi at hans Brødre trode icke heller paa hannem.

Da siger Jhesus til dem/ min tid er icke end nu her / Men det er stedze eders tid. Uerden kand icke hade eder / men hun hader Mig / thi ieg vidner om hende / at hendis gerninger ere onde. Gaa i hen op/ paa denne Høytid/ Jeg vil icke end nu gaa op paa denne Høytid/thi min tid er icke end nu fuldkommen. Der hand haffde sagd det til dem/ da bleff hand i Galilea. Oc der hans Brødre vaare gongne op/ da gick hand oc op til Høytiden/ icke obenbarlige / men lige hemmelige. Da lete Jøderne effter hannem / oc sagde / Huor er hand? Och der vaar it stort bulder om hannem iblant Folcket. Nogle sagde/ Hand er from/ oc de andre sagde/ Ney / men hand forfører Folcket. Oc ingen talede obenbarlige om hannem/ thi de frøctede faar Jøderne.

Men mit i Høytiden/ gick Jhesus op i Tempelen/oc lærde. Oc Jøderne forundrede sig/ oc sagde/huorledis kand denne Scrifften/efferdi hand lærde hende icke? Jhesus suarede dem oc sagde/Min lærdom er icke min/men hans som mig vdsende. Der som nogen vil gøre hans vilie/hand skal fornemme/ om denne Lærdom er aff Gud/eller om ieg taler aff mig selff. Huo som taler aff sig selff/ hand søger sin egen ære/ men huo som søger hans ære/ som hannem vdsende/ hand er sandru/ oc der er ingen wretferdighed i hannem.

Haffuer icke Mose giffuit eder Lowen/oc ingen iblant eder gør Lowen? Hui søge i effter at sla mig ihiel? Folcket suarede/ oc sagde / Du haffuer Dieffuelen / huo søger effter at sla dig ihiel? Jhesus suarede/oc sagde/ieg haffuer giort en eniste gerning/oc i vndre alle der paa. Mose gaff eder der faare Omskerelsen / icke at hun kommer aff Mose / men aff Fedrene / Alligeuel omskere i Mennisken om Sabbathen. Der som it Menniske anammer Omskerelsen om Sabbathen / paa det Mose low skal icke brydis/ Ere i da vrede paa mig/ at ieg helbredede det gantske Menniske om Sabbathen? Dømmer icke effter anseelse/ men dømmer en ret dom.

Da sagde nogle aff Jerusalem/ Er det icke den/ som de søgte effter at sla ihiel? Oc see til/ hand taler obenbare / oc de sige inted til hannem. Kende vore Øffuerste nu vist / at hand er tilvisse Christus? Dog vide wi hueden denne er/ Men naar Christus kommer/ da skal ingen vide/ hueden hand er.

Da robte Jhesus i Tempelen/ lærde oc sagde/ Ja i kende mig/oc vide hueden ieg er / Oc aff mig selff er ieg icke kommen/ men det er en Sandru/ som mig vdsende/ huilcken i icke kende Men ieg kender hannem/ thi ieg er aff hannem / oc hand vdsende mig. Da søgte de effter at gribe hannem / men ingen lagde haand paa hannem / thi hans time vaar icke end kommen. Men mange aff Folcket trode paa hannem/ oc sagde/ Naar som Christus kommer/skal hand oc gøre flere Tegen/ end denne gør.

Och det kom faar Phariseerne / at Folcket mumlede saadant om hannem. Da sende de Phariseer oc de ypperste Presters Suenne vd/ at de skulde gribe hannem. Da sagde Jhesus til dem/ ieg er end nu en liden tid hoss eder/ oc da gaar ieg bort til den / som mig vdsende. J skulle lede effter mig/ oc icke finde mig/ oc der som ieg er/ kunde i icke komme hen. Da sagde Jøderne iblant huer andre / huort vil denne gaa hen/ at wi skulle icke finde hannem? Vil hand gaa iblant Grekerne som ligge her oc der atspridde/ oc lære Grekerne? Huad er det for en Tale / at Hand siger/ J skulle lede effter mig / oc finde mig icke / och Huor som ieg er/ der kunde i icke komme hen?

Men den siste Høytidelige dag/ som vaar hederligst/ da traadde Jhesus op robte oc sagde

Huo som tørster/ hand komme til mig / oc dricke. Huo som tror paa mig / som Scrifften siger/ aff hans liff skulle strømmeflyde met leffuendis Vand. Men det sagde hand om den Aand / som de skulde anamme / der trode paa hannem / Thi den hellig Aand vaar der icke end/ thi Jhesus vaar icke end forklaret. Mange nu aff Folcket / som hørde denne tale/ sagde/ Denne er en ret Prophete. De andre sagde/hand er Christus. Oc nogle sagde/ skal Christus komme aff Galilea? Siger icke Scrifften/ aff Dauids Sæd/oc aff den By Bethlehem/der som Dauid vaar/skal Christus komme? Saa bleff en tuedract iblant Folcket om hannem. Oc der vilde nogle grebet hannem/Men der lagde ingen haand paa hannem

Esaiæ. 44.

Mich, 5.

Suennene komme til de yppersle Prester oc Phariseerne / oc de sagde til dem/ hui ledde i hannem icke hid? Suennene suarede/Der talede aldri noget Menniske / som dette Menniske. Da suarede Phariseerne dem/ Ere i oc forførde? Tror och nogen sted en aff de Ypperste eller Phariseere paa hannem? Men det Folck / som inted veed aff Lowen / er forbandet. Nicodemus sagde til dem/ som kom til hannem om natten / huilcken der vaar en aff dem / Dømmer oc vor Low it Menniske/ før end mand forhører hannem/ huad hand gør? De suarede oc sagde til hannem/ Est du oc en Galileer? Randsage oc see / aff Galilea staar ingen Prophete op. Oc huer gick saa hiem.

VIII.

OC Jhesus gick til Olie bierget/ oc aarle om morgenen kom hand igen i Tempelen/ oc alt Folcket kom til hannem/ oc hand sette sig/oc lærde dem.

Men de Scrifftkloge oc Phariseer /ledde en Quinde til hannem / som vaar greben i Hoer/ oc skickede hende der mit ind/oc sagde til hannem/ Mestere/ Denne Quinde er greben met ferske gerninger i Hoer. Oc Mose bød oss i Lowen/at stene saadanne. Huad siger du? Men de sagde det at forsøge hannem / paa det de kunde haffue sag met hannem.

Luc. 20.

Men Jhesus buckede sig ned / oc screff met fingeren paa Jorden. Der de bleffue nu varafftige at spørie hannem at / da reysde hand sig op oc sagde til dem / huo som aff eder er vden synd/ hand kaste den første sten paa hende. Oc hand buckede sig ned igen och screff paa iorden. Der de hørde det/ ginge de vd/ den ene effter den anden/ først de Eldste / oc Jhesus bleff alene igen/ oc Quinden bleff der staaendis. Da reysde Jhesus sig op / och der hand saa ingen/ vden quinden/ da sagde hand til hende/Quinde/huor ere de dine Beklagere? Fordømde ingen dig? Oc hun sagde/HERRE/ ingen. Da sagde Jhesus/ Saa fordømmer ieg dig oc icke. Gack bort/ oc synde lenger icke mere.

Da talede Jhesus atter til dem/ oc sagde/ **Jeg er Verdens Liuss / huo som efterfølger mig/hand skal icke vandre i Mørcke/men hand skal haffue Liffsens liuss.** Da sagde Phariseerne til hannem/ Du vidner om dig selff/ dit vidnisbyrd er icke sant. Jhesus suarede/ oc sagde til dem/ der som ieg vidner om mig selff/ da er mit vidnisbyrde sant/Thi ieg veed hueden ieg kom/ oc huort ieg gaar hen/ Men i vide icke/ hueden ieg kommer oc huort ieg gaar hen. J dømme effter kødet/ Jeg dømmer ingen. Oc der som ieg dømmer/da er min dom ret/ Thi ieg er icke alene/ men Jeg oc Faderen som vdsende mig. Der staar oc screffuit i eders Low/ At thu Menniskis vidnisbyrd er sant / Jeg er den som vidner om mig selff / oc Faderen som vdsende mig / vidner oc om mig. Da sagde de til hannem / huor er din Fader? Jhesus suarede/ J kende huercken mig oc ey min Fader. Der som i kende mig/da kende i oc min Fader. Disse ord talede Jhesus hoss Guds kiste /der hand lærde i Tempelen. Oc ingen greb hannem/ Thi hans stund vaar icke end kommen.

Deut. 17.

Da sagde Jhesus atter til dem/ Jeg gaar bort oc i skulle lede effter mig/ oc dø i eders synder. Der som ieg gaar hen / did kunde i icke komme. Da sagde Jøderne / Vil hand da sla sig selff ihiel/at hand siger/Der som ieg gaar hen/ did kunde i icke komme? Oc hand sagde til dem J ere neden aff / Jeg er offuen aff. J ere aff denne verden / Jeg er icke aff denne Verden. Saa haffuer ieg sagd til eder/ at i skulle/ dø i eders synder/ Thi der som i icke tro/ at det er Jeg / Da skulle i dø i eders synder.

Da sagde de til hannem/ huo est du da? Oc Jhesus sagde til dem/ Først den/ ieg som taler met eder. Jeg haffuer meget at tale oc at dømme om eder / Men den som mig vdsende / er sandru/ oc huad som ieg haffuer hørt aff hannem / det taler ieg faar verden. Men de forstode icke/ at hand sagde dem aff Faderen. Da sagde Jhesus til dem/naar som i ophøye menniskens Søn/da skulle i forstaa at det er ieg/ oc at ieg gør inted aff mig selff/ Men/lige som min Fader lærde mig/ saa taler ieg. Oc den som vdsende mig / er met mig. Faderen lader mig icke alene/ thi ieg gør altid det som hannem behager. Der hand talede dette/ da trode mange paa hannem

Da sagde nu Jhesus til Jøderne/ som trode paa hannem Der som i bliffue hoss min Ta-
le/ da ere i mine rette Disciple/ oc skulle forstaa sandhed/ oc sandhed skal gøre eder fri. Da sua-
rede de hannem/ wi ere Abrahams Sæd/ oc vaare aldri nogen mands Suend/ huorledis siger
du da/ J skulle bliffue fri? Jhesus suarede dem/ oc sagde/ Sandelige/ sandelige/ ieg siger eder
**Huo som gør Synd/ hand er Syndsens suend/ oc Suenden bliffuer icke euin-
delige i Huset/ Sønnen bliffuer euindelige. Der som nu Sønnen gør eder fri/
da ere i ret fri/** Jeg veed vel/ at i ere Abrahams sæd/ men i søge effter at sla mig ihiel/ thi min
Tale tager icke iblant eder/ Jeg taler det som ieg haffuer seet aff min Fader/ Saa gøre i/ huad
som i haffue seet aff eders Fader.

De suarede/ oc sagde til hannem/ Abraham er vor Fader. Jhesus siger til dem/ der som
i vaare Abrahams børn/ da giorde i Abrahams gerninger. Men nu søge i effter at sla mig ihiel
saadant it Menniske/ ieg som sagde eder Sandhed/ som ieg hørde aff Gud/ det giorde Abra-
ham icke. J gøre eders Faders gerninger. Da sagde de/ wi ere icke wecte fødde/ wi haffue en
Fader/ Gud. Jhesus sagde til dem/ vaare Gud eders Fader/ da elskte i mig. Thi ieg er vd-
gangen och kommer fra Gud/ Thi ieg er icke kommen aff mig selff/ men hand vdsende mig.
Hui kende i da mit Maal icke? Thi i kunde io icke høre mine ord.

J ere aff den Fader/ Dieffuelen/ oc i ville gøre effter eders Faders begering. Den samme
er en Mordere aff begyndelsen/ oc er icke bestandig i Sandhed/ thi sandhed er icke i hannem.
Naar hand taler Løgen/ da taler hand aff sit eget/ Thi hand er en Løgnere och en Fader til
hende. Men Jeg/ effterdi ieg siger sandhed/ da tro i mig icke.

Huo aff eder kand beuise mig en synd offuer? Men siger ieg eder sandhed/ huor faare tro
i mig icke? Huo som er aff Gud/ hand høre Guds ord. Der faare høre i icke/ thi i ere icke aff
Gud. Da suarede Jøderne/ oc sagde til hannem/ Sige wi icke ret/ at du est en Samaritaner/
oc haffuer Dieffuelen? Jhesus suarede/ Jeg haffuer ingen Dieffuel/ Men ieg ærer min Fader
oc i vanære mig. Jeg søger icke min ære/ men der er en/ som hende søger/ oc dømmer.

**Sandelige/ sandelige/ Jeg siger eder/ der som nogen holder mit Ord/
hand skal icke see Døden euindelige.** Da sagde Jøderne til hannem/ Nu kende wi at du
haffuer Dieffuelen. Abraham er død/ oc Propheterne/ oc du siger/ der som nogen holder mit
Ord/ hand skal icke smage Døden euindelige. Est du da mere end vor fader Abraham? huilc-
ken er død/ oc Propheterne ere døde. Huad gør du aff dig selff?

Jhesus suarede/ der som ieg ærer mig selff/ da er min ære inted. Men der er min Fader/
som mig ærer/ huilcken i sige/ hand er eders Gud/ oc kende hannem icke/ Men ieg kender han-
nem. Oc der som ieg sagde/ ieg kender hannem icke/ da bleffue ieg en Løgnere/ lige som i ere/
Men ieg kender hannem/ oc holder hans ord. Abraham eders Fader bleff glad/ at hand skul-
de see min dag/ oc hand saa hannem/ oc gledde sig. Da sagde Jøderne til hannem/ du est icke
end nu halfftrediesinds tiue aar gammil/ oc haffuer du seet Abraham? Jhesus sagde til dem/
Sandelige/ sandelige/ Jeg siger eder/ Før end Abraham bleff/ er ieg. Da løffte de stene op/ at
de vilde kast paa hannem. Men Jhesus skiulte sig/ oc gick vd aff Tempelen.

IX.

OC Jhesus gick frem/ oc saa en som vaar Blind fød/ Och hans Disciple spurde
hannem at/ oc sagde/ Mestere/ huo haffuer syndet? Denne/ eller hans Forel-
dre/ at hand er blind fød? Jhesus suarede/ Der syndede huercken denne/ och ey
hans Foreldre/ men at Guds gerning skal bliffue obenbare paa hannem. Jeg
skal gøre hans gerning/ som mig vdsende/ saa lenge det er dag/ Natten kommer
at ingen kand arbeyde. Den stund ieg er i Verden/ da er ieg Verdens Liuss. Der hand det sag-
de/ spøtte hand paa iorden/ oc giorde Dynd aff spøttet/ oc strøg dyndet paa den blindis Øyen/
oc sagde til hannem/ gack bort til den dam Siloe (det mercker/ vdsent) oc to dig. Da gick hand
bort/ oc tode sig/ oc kom seendis.

Naboerne oc de som haffde før seet hannem/ at hand vaar en tiggere/ sagde/ Er det icke
denne som sad oc tigde? Nogle sagde/ det er hand/ men nogle/ hand er hannem lig. Men hand
sagde selff/ det er ieg. Da sagde de til hannem/ huorledis ere dine Øyen opladne? Hand suare-
de/ oc sagde/ Det Menniske/ som heder Jhesus/ giorde Dynd/ oc smurde mine Øyen/ oc sag-
de/ gack bort til den dam Siloe/ oc to dig. Jeg gick bort/ oc tode mig/ oc bleff seendis. Da sag-
de de til hannem/ huor er den? Hand sagde/ Jeg ved det icke.

Da førde de hannem til Phariseerne/ som lenge vaar blind (Men det vaar om Sabbathen
der Jhesus giorde dynd oc obnede hans øyen) da spurde de hannem atter at/ oc saa Phariseerne
huorledis hand vaar bleffuen seendis? oc hand sagde til dem/ dynd lagde hand mig paa øyene

oc ieg tode mig/oc er nu seendis. Da sagde nogle aff Phariseerne/ Det Menniske er icke aff Gud/efterdi hand holder icke Sabbathen. Men de andre sagde/ Huorledis kand it syndigt Menniske gøre saadanne Tegen? Oc der bleff en tuedract iblant dem. De sagde igen til den Blinde/ Huad siger du om hannem/ at hand oploed dine øyen? Oc hand sagde/ Hand er en Prophete.

Jøderne trode icke om hannem/at hand haffde verit blind/ oc vaar bleffuen seendis/ Før end de kallede hans Foreldre/ som vaar bleffuen seendis/ spurde dem at/ oc sagde/ Er dette eders Søn/huilcken i sige/hand er blind fød? Huorledis er hand da nu seendis? Hans Foreldre suarede dem/oc sagde/ Wi vide/at denne er vor Søn/oc at hand er blind fød/ Men huorledis hand er nu seendis/vide wi icke/Eller huo som haffuer opladet hans øyen/ vide wi oc icke/ Hand er gammil nock/spører hannem at/lader hannem selff tale for sig. Saadant sagde hans Foreldre/thi de frøctede sig for Jøderne/ Thi Jøderne haffde allerede sambundet sig/Der som nogen bekende hannem for Christum/ at den samme skulde settis i Bande. Der faare sagde hans Foreldre/Hand er gammil nock/spører hannem at.

Da kallede de anden gong det Menniske/ som haffde verit blind/ oc sagde til hannem/ Giff Gud ære/ Wi vide at dette Menniske er en Syndere. Hand suarede oc sagde/ Er hand en Syndere/ det veed ieg icke/ En ting veed ieg vel/at ieg vaar blind/oc er nu seendis. Da sagde de til hannem igen/ Huad giorde hand ved dig? Huorledis oplod hand dine øyen? Hand suarede dem/ Jeg sagde eder det nu/hørde i det icke? Huad ville i atter høre det? Ville i oc bliffue hans Disciple? Da bandede de hannem/ oc sagde/ Du est hans Discipel/ Wi ere Mose Disciple. Wi vide/at Gud haffuer talet met Mose/ Men wi vide icke hueden denne hand er.

Det Menniske suarede/ oc sagde til dem/ Det er en vnderlig ting/ at i icke vide/ hueden hand er/oc hand haffuer opladet mine øyen. Oc wi vide/ at Gud hører icke Syndere/ Men der som nogen er Gudfryctig/oc gør hans vilie/ den hører hand. Fra Verdens begyndelse er det icke hørt/at nogen oplod øyene paa en/ som vaar fød Blind. Vaare denne icke aff Gud/ hand kunde inted gøre. De suarede/oc sagde til hannem/ Du est aldelis fød i Synd/ oc lærer oss/ Oc de støtte hannem hen vd.

Det kom faar Jhesum/at de vdstøtte hannem/ Oc der hand fant hannem/ sagde hand til hannem/ Tror du paa Gudz Søn? Hand suarede/ oc sagde/ HERRE/ huilcken er den? At ieg kand tro paa hannem. Jhesus sagde til hannem/ Du haffuer seet hannem/ oc den som taler met dig/ den er det. Da sagde hand/ Jeg tror/ Oc hand tilbad hannem.

Oc Jhesus sagde/ Jeg er kommen til Dom i denne Verden/ Paa det at de som icke see/ skulle vorde seendis/ Oc de som see/ skulle vorde blinde. Oc saadant hørde nogle aff de Phariseer/som vaare hoss hannem/oc sagde til hannem/ Ere wi da oc blinde? Jhesus sagde til dem/ Vaare i blinde/ da haffde i ingen synd/ Men nu i sige/ Wi ere seendis/ da bliffuer eders synd.

X.

Sandelige/sandelige/ Jeg siger eder/ Huo som icke gaar ind at Dørren i Faarestien/ men stiger andenstedz der ind/ Hand er en Tyff oc en Mordere. Men den som gaar ind at Dørren/ hand er Faarenis Hyrde. Den samme lader Døruocteren op faare/oc Faarene høre hans røst. Oc hand kalder sine Faar ved naffn/ oc fører dem vd. Oc naar som hand haffuer vdladet sine Faar/ da gaar hand bort faare dem/ oc Faarene følge effter hannem/ Thi de kende hans røst. Oc en Fremmet følge de icke effter/ men fly fra hannem/ Thi de kende icke den Fremmedis røst. Dette sprock sagde Jhesus til dem/ Men de forstode icke/ huad det vaar/ som hand sagde til dem.

Da sagde Jhesus til dem igen/ Sandelige/ sandelige/ Jeg siger eder/ Jeg er Dørren til Faarene. Alle de som ere komne faar mig/ de haffue veret Tyffue oc Mordere/ Men Faarene lydde dem icke. Jeg er Dørren/ Der som nogen gaar ind ved mig/ hand skal bliffue salig/ oc skal gaa ind oc vd/ oc finde føde. En Tyff kommer icke/ vden at stiele/ myrde oc ødelegge. Jeg er kommen/ at de skulle haffue Liffuit oc offuerflødige nock. *

Jeg er en god Hyrde. En god Hyrde lader sit Liff for Faarene. En leye Suend/ som icke er Hyrde/ huilcke Faarene icke høre til/ seer Vlffuen komme/ oc forlader Faarene/ oc flyr/ oc Vlffuen griber oc atspreder Faarene/ Men leye Suenden flyer/ thi hand er en leye Suend/ oc acter Faarene inted. Jeg er en god Hyrde/ oc kender mine/ oc ieg kendis aff mine. Lige som min Fader kender mig/ oc ieg kender Faderen/ oc ieg lader mit Liff for Faarene. Oc ieg haffuer end andre Faar/ de ere icke aff denne Sti/ Oc de samme skal ieg føre hid/ oc de skulle høre min røst/ Oc der skal bliffue en Hiord oc en Hyrde. *

Der faare elsker min Fader mig/ at ieg lader mit Liff/ paa det ieg skal tage det igen. In-

gen tager det fra mig/men ieg lader det aff mig selff / Jeg haffuer mact at forlade det / oc ieg haffuer mact at tage det igen. Saadant Bud anammede ieg aff min Fader. Da bleff en tuedract iblant Jøderne/for disse ord. Mange iblant dem sagde/Hand haffuer Dieffuelen / oc er fra sinde/hui høre i hannem: De andre sagde/Det ere icke ord aff en Besæt / Kand Dieffuelen oc oplade de Blindis øyen:

Oc der bleff Kirckeuielse i Jerusalem/ oc det vaar Vinter / Oc Jhesus vandrede i Templen vdi Salomonis Vaaben huss. Da komme Jøderne trint omkring hannem / oc sagde til hannem/ Huor lenge opholder du vaar siel: Est du Christus/da sig oss det obenbare vd. Jhesus suarede dem/ Jeg haffuer sagd eder det/oc i tro icke. De gerninger som ieg gør i min Faders Naffn/de vidne om mig/Men i tro icke/Thi i ere icke mine Faar/som ieg sagde eder. Thi mine Faar høre min røst/oc ieg kender dem/oc de følge mig/ Oc ieg giffuer dem det euige Liff/ oc de skulle aldri forfaris/oc ingen skal slide mig dem aff min Haand. Faderen som gaff mig dem/ er større end alle ting/oc ingen kand slide dem aff min Faders haand. Jeg oc Faderen ere it.

Da toge Jøderne atter stene op/at de vilde stene hannem. Jhesus suarede dem / Mange gode gerninger beuisde ieg eder aff min Fader / for huilcken gerning iblant de samme stene i mig: Jøderne suarede hannem/oc sagde/ For den gode gerningis skyld stene wi dig icke / men for Gudz bespaattelse skyld / Oc at du est it Menniske/oc gør dig selff til en Gud. Jhesus suarede dem/ Staar der icke screffuit i eders Low/ Jeg sagde / J ere Guder: Der som i kalde dem Guder / til huilcke Gudz ord skede / oc Scrifften kand dog icke brydis/ Sige i da til den/der Faderen helligede/oc sende til Verden / Du bespaatter Gud: Der faare at ieg siger / Jeg er Gudz Søn: Gør ieg icke min Faders Gerninger/da tror mig icke / Men gør ieg dem/ da tror dog de Gerninger/ville i icke tro mig/Paa det i skulle kende oc tro / at Faderen er i mig / oc ieg vdi hannem.

Psalm. 82.

De søgte atter effter at gribe hannem/Men hand vndgick dem/ aff deris hender / oc drog bort igen paa hin side Jordan/paa den Sted/som Johannes før døbte / oc bleff der. Oc der komme mange til hannem/oc sagde/ Johannes giorde ingen Tegen. Men alt det som Johannes sagde om denne/det er sant/ Oc mange trode der paa hannem.

XI.

OC der laa en siug/som hed Lazarus aff Bethania/i Marie oc hendis søsters Marthe By. Men Maria vaar den/ som saluede HERREN met salue/ oc tiurde hans Føder met sit haar/ Den sammis broder Lazarus vaar siug. Da sende hans Søstere til hannem/oc lode hannem sige/HERRE/ See den du elsker/ hand ligger siug.

Der Jhesus det hørde/sagde hand/Den Siugdom er icke til døden/ men til Gudz ære/ at Gudz Søn skal prisis der aff. Oc Jhesus elskte Martham/ oc hendis søster oc Lazarum. Der hand nu hørde/at hand vaar siug/bleff hand tho dage paa den sted / som hand vaar. Der effter siger hand til sine Disciple/Lader oss drage til Judeam igen. Hans Disciple sagde til hannem/Mestere/Siste gong vilde Jøderne stene dig/ oc du vilt drage der hen igen: Jhesus suarede/Ere der icke tolff timer om dagen: Huo som vandrer om dagen / hand støder sig icke / thi hand seer denne Verdens Liuss. Men huo som vandrer om natten/ hand støder sig / thi der er inted Liuss i hannem.

Saadant sagde hand/oc der effter siger hand til dem/Lazarus vor Ven soffuer/ Men ieg gaar bort/at opuecke hannem. Da sagde hans Disciple/HERRE/ soffuer hand/ da bliffuer det bedre met hannem. Oc Jhesus talede om hans død / Men de mente / at hand talede om den Legemlige søffn. Da sagde Jhesus dem det obenbare/Lazarus er død / oc ieg er glad for eders skyld/at ieg vaar icke der/paa det i skulle tro//Men lader oss drage til hannem. Da sagde Thomas/som kaldis Tuilling/Lader oss drage met/at wi kunde dø met hannem.

Da kom Jhesus oc fant hannem / at hand haffde allerede ligget fire dage i Graffuen. Oc Bethania vaar nær Jerusalem/ved femten agre langt. Oc der vaare mange Jøder komne til Martha oc Maria/at trøste dem for deris Broder.

Som Martha nu hører at Jhesus kommer/ gaar hun imod hannem. Men Maria bleff sidendis hiemme. Da sagde Martha til Jhesum/HERRE/ haffde du veret her / da vaare min Broder icke død. Men ieg veed end nu/at huad du beder aff Gud / det giffuer Gud dig. Jhesus siger til hende/Din Broder skal opstaa. Martha siger til hannem / Jeg veed vel / at hand skal opstaa i Opstandelsen paa den Yderste dag. Jhesus siger til hende/ **Jeg er Opstandelsen oc Liffuit/ huo som tror paa Mig/hand skal leffue/alligeuel at hand døer/Oc huo som leffuer oc tror paa mig/hand skal aldri dø.** Tror du det: Hun siger

ger til hannem/HERRE/ia/Jeg tror/at du est Christus Gudz Søn/som kom til Verden.

Oc der hun haffde det sagd/gick hun bort/oc kallede sin søster Maria hemmelige/oc sagde/Mesteren er der/oc kalder at dig. Der hun det hørde/stod hun stray op/oc kom til hannem/Thi Jhesus vaar icke end kommen i Byen/men hand vaar end nu paa den sted/som Martha møte hannem. Jøderne/som vaare i Husit hoss hende/oc trøstede hende/der de saae Mariam at hun stod hastelige op oc gick vd/da fulde de effter hende/oc sagde/Hun gaar bort til Graffuen/at græde der.

Der Maria kom nu did som Jhesus vaar/oc saa hannem/da falt hun ned faar hans føder/oc sagde til hannem/HERRE/Haffde du veret her/da haffde min Broder icke døet. Der Jhesus saa hende græde/oc Jøderne ocsaa græde/som komme met hende/da gremmedis hand i Aanden/oc gaff sig suarlige/oc sagde/Huor lagde i hannem hen? De sagde til hannem/HERRE/kom oc see. Oc Jhesu øyen løbe offuer. Da sagde Jøderne/See/huor kær haffde hand hannem. Men nogle aff dem sagde/Kunde icke den/som oploed den Blindis øyen/beskicke/at oc denne icke haffde døet? Men Jhesus gremmedis atter i sig selff/oc kom til Graffuen/Oc der vaar en Hule/oc en sten lagd der paa.

Jhesus sagde/Tager stenen aff. Martha den Dødis søster/siger til hannem/HERRE/hand lucter nu ilde/thi hand haffuer ligget fire dage. Jhesus siger til hende/Haffuer ieg icke sagd dig/Der som du tror/da skulde du see Gudz Herlighed. Da løffte de stenen aff/som den Døde laa. Men Jhesus opløffte sine øyen/oc sagde/ **Fader/ieg tacker dig/ at du haffuer bønhørt mig. Dog veed ieg/ at du hører mig altid/ Men for Folckens skyld/ som her staar omkring/siger ieg det/ at de skulle tro/ at du vdsende mig.**

Der hand det haffde sagd/robte hand met høy røst/Lazare/kom hid vd. Oc den Døde kom vd/bunden met Jordeklæder om føder oc hender/oc hans ansict vaar skiult met en Suededug. Jhesus siger til dem/Løser hannem/oc lader hannem gaa. Mange aff Jøderne/som vaare komne til Maria/oc saae huad Jhesus giorde/trode paa hannem. Men nogle aff dem/ginge bort til Phariseerne/oc sagde dem/huad Jhesus haffde giort.

Da forsamlede de ypperste Prester oc Phariseerne it Raad/oc sagde/Huad gøre wi? Dette Menniske gør mange tegen. Forlade wi hānem saa/da tro de alle paa hannem/Saa komme da de Romere/oc tage fra oss Land oc Folck. Men en iblant dem/Caiphas/som vaar det samme aar den ypperste Prest/sagde til dem/J vide inted/betencke oc inted. Det er oss bedre/at it Menniske døer for Folcket/end at alt Folcket forderffuis. Saadant talede hand icke aff sig selff/men efftterdi hand vaar det samme aar ypperste Prest/da spaade hand/Thi Jhesus skulde dø for Folcket/oc icke for Folcket alene/Men at hand skulde til hobe sancke Gudz børn/som vaare atspridde. Fra den dag raadsloge de/huorledis de kunde dræbe hannem.

Da vandrede Jhesus icke mere obenbare iblant Jøderne/men gick der fra/til en Egn/hart hoss Ørcken/i en Stad/som kaldis Ephrem/oc haffde der sit væsen met sine Disciple. Men det vaar nær Jødernis Paaske/Oc der ginge mange op aff den Egn til Jerusalem/faare Paaske/at rense sig. Da stode de/oc spurde effter Jhesum/oc talede met huer andre i Templen/Huad tyckis eder/at hand kommer icke til Høytiden? Men de ypperste Prester oc Phariseerne haffde ladet vdgaa it Bud/At der som nogen viste/huor hand vaar/da skulde hand giffue det til kende/at de kunde gribe hannem.

XII.

SEx dage faare Paaske/kom Jhesus til Bethaniam/der som Lazarus vaar død/huilcken Jhesus opueckte fra de døde. Der giorde de hannem en Nadvere/oc Martha tiente/Oc Lazarus vaar en aff dem som sade til bordz.

Da tog Maria it Pund Salue/aff wforfalsket kostelig Nardus/oc saluede Jhesu føder/oc tiurde hans Føder met sit haar/oc Husit bleff fult aff Saluens luct. Da sagde en aff hans Disciple/ Judas Simonis søn Jschariothe/som hannem siden forraadde/Hui bleff denne Salue icke solt for try hundrede Pendinge/oc giffne Fattige? Det sagde hand icke/at hand actede Fattige/men hand vaar en Tyff/oc haffde Pungen/oc bar huad der bleff giffuit. Da sagde Jhesus/Lader hende met fred/saadant haffuer hun foruaret/til min Begraffuelsis dag. Thi i haffue altid Fattige hoss eder/Men mig haffue i icke altid.

Matth. 26. Marci 14.

Da formerckte meget aff det Jødiske Folck/at hand vaar der/oc de komme/icke aleniste for Jhesu skyld/men at de vilde ocsaa see Lazarum/huilcken hand haffde opueckt fra de Døde. Men de ypperste Prester haffde i sinde/at sla Lazarum ihiel/Thi at for hans skyld ginge mange Jøder bort/oc trode paa Jhesum.

Matth. 21. Marci 11. Lucæ 19. Psalm. 118. Zach. 9.

Den anden dag/ der det mégle Folck som vaar kommet til Høytiden/ hørde/ at Jhesus
kommer til Jerusalem/toge de Palme grene/oc ginge vd mod hannem/oc robte/ Hosianna/
Loffuit vere den/som kommer i HERRENS Naffn / en Konge aff Jsrael.
Oc Jhesus fick en Aseninde / oc reed der paa / som der staar screffuit / Frøcte dig icke
Zions Daatter/See/din Konge kommer ridendis paa en Asens Føl. Saadant
forstode hans Disciple icke først/men der Jesus bleff forklaret/da tenckte de der paa/at saadant
vaar screffuit om hannem/oc at de giorde hannem saadant.
Men det Folck som vaar met hannem/der hand robte Lazarum aff Graffuen / oc opuecte
hannem fra de Døde/rosede den gerning. Der faare gick oc Folck emod hannem/at de hørde/
hand haffde giort saadant Tegen. Men Phariseerne sagde til huer andre / J see / at i inted
vdrette/see/al Verden løber effter hannem.
Oc der vaare nogle Greker iblant dem / som vaare komne op / at tilbede i Høytiden. De
traadde til Philippum/som vaar aff Bethsaida vdaff Galilea/bade hannem / oc sagde / Her-
re/Wi vilde gerne see Jhesum/ Philippus kommer oc siger Andreas det / Oc Philippus oc

Matth. 16. Marci 8. Lucæ 9.

Andreas sagde fremdelis Jhesu det. Da suarede Jhesus dem/ oc sagde/ Tiden er kommen/at
Menniskens Søn skal forklaris. Sandelige/sandelige/ Jeg siger eder/ Uden saa er/at Huede
kornet falder i Jorden/oc døer/da bliffuer det alene. Men der som det døer / da bær det megen
Fruct. Huo som elsker sit Liff/hand skal miste det. Oc huo som hader sit Liff i denne Verden/
hand skal foruare det til det euige Liff. Huo som vil tiene mig/ hand følge mig effter / Oc huor
som ieg er/der skal oc min Tienere vere. Oc huo som mig skal tiene/den skal min Fader ære.

Nu er min Siel bedrøffuit. Oc huad skal ieg sige? Fader hielp mig aff denne time. Dog
er ieg der faare kommen i denne time. Fader/forklare dit Naffn. Da kom en røst aff Himme-
len/ Jeg haffuer forklaret hannem/ oc ieg vil atter forklare hannem. Da sagde Folcket som der
stod hoss/ oc hørde til/Det tordnede. De andre sagde/Der talede en Engel met hannem. Jhe-
sus suarede/oc sagde/Denne røst skede icke for min skyld / men for eders skyld.
Nu begyndis Dom offuer denne Verden/Nu skal denne Verdens Første vdstødis. Oc ieg/
naar ieg bliffuer ophøyet/fra iorden/da vil ieg drage dem alle til mig. Men hand sagde det/at
giffue til kende/met huad død hand skulde dø. Da suarede Folcket hannem / Wi haffue hørt

Psalm. 117.

i Louen/at Christus bliffuer euindelige/oc huorledis siger du da / Menniskens Søn skal op-
høyis? Huo er denne Menniskens Søn? Da sagde Jhesus til dem / Liusset er end nu en liden
tid hoss eder. Vandrer den stund i haffue Liusset / at Mørcket skal icke offuerfalde eder. Huo
som vandrer i mørcket/hand veed icke huort hand gaar hen. Tror paa Liuset / den stund
i haffue det/Paa det i skulle vere Liusens Børn.
Saadant talede Jhesus/oc gick bort/oc skiulte sig faar dem. Oc alligeuel at hand giorde
saadanne Tegen faar dem/saa trode de dog icke paa hannem / Paa det Esaie Prophetis sprock

Esaiæ 53. Esaiæ 6.

skulde fuldkommis/som hand siger/ HERRE / huo tror vor predicken / oc huem er
HERRENS Arm obenbaret? Der faare kunde de icke tro / Thi Esaias siger atter/
Hand haffuer forblindet deris øyen/oc forherdet deris Hierte/at de skulle icke see met øyene/ oc
ey forstaa met Hiertet/ oc omuende sig / oc ieg kunde hielpe dem. Saadant sagde Esaias/ der
hand saa hans Herlighed/ oc talede om hannem. Dog trode der mange aff de Øffuerste paa
hannem/Men for Phariseernis skyld bekende de det icke/ at de skulde icke settis i Band. Thi
de haffde heller ære hoss Menisken/end ære hoss Gud.
Men Jhesus robte/oc sagde / Huo som tror paa mig / hand tror icke paa mig / men paa
den/som mig vdsende. Oc huo som mig seer/hand seer den/som mig vdsende. Jeg er kommen

Iohan. 5.

i Verden it Liuss / paa det / huo som tror paa Mig /skal icke bliffue i Mørcket. Oc huo som
hører mine ord/oc tror icke/den skal ieg icke dømme/ Thi ieg er icke kōmen at dømme Verden/
men at ieg skal gøre Verden salig. Huo mig foracter/oc anammer icke mine ord/Hand haffuer
allerede den hannem dømmer/det Ord/som ieg talede/det skal dømme hannem paa den Yder-
ste dag. Thi ieg haffuer icke talet aff mig selff/men Faderen som mig vdsende/hand gaff mig
it Bud / huad ieg skal gøre oc tale. Oc ieg veed/ at hans Bud er det euige Liff. Der
faare det ieg taler/det taler ieg saa/som Faderen sagde mig.

XIII.

FAare Paaske Høytiden/der Jhesus viste / at hans tid vaar kommen / at hand
skulde gaa aff denne Verden til Faderen / lige som hand haffde elskt sine / som
vaare i Verden/saa elskte hand dem til enden. Oc effter afftens Maaltid / Der
Dieffuelen haffde allerede giffuit Juda Simonis Jschariotch i hierte / at hand
skulde

skulle forraade hannem/da viste Jhesus/at Faderen haffde giffuit hannem alting i sine Hen-
der/oc/at hand kom aff Gud/oc gick til Gud/Da stod hand op aff Nadueren/lagde sine Klæ-
der aff/oc tog it Skørt/oc omgiordede sig. Der effter øsde hand Vand i it Becken / begynte at
to Disciplenis føder/oc tiurde dem met det Skørt/som hand vaar omgiordet met.

Da kom hand til Simon Petrum. Oc hand sagde til hannem/HERRE/skulde du to mig
mine føder? Jhesus suarede/oc sagde til hannem/Huad ieg gør/det vedst du icke nu/ Men du
skalt forstaa det her effter. Da sagde Petrus til hannem/ Aldri skalt du to mine føder. Jhesus
suarede hannem/Tor ieg dig icke/da haffuer du ingen Del met mig. Simon Petrus siger til
hannem/HERRE/icke føderne aleniste/men ocsaa henderne/oc Hoffuedet. Jhesus siger til
hannem/Huo som toen er/hand haffuer icke behoff / vden at to føderne / men hand er aldelis
reen. Oc i ere rene/men icke alle. Thi hand viste sin Forredere vel/der faare sagde hand/ J ere
icke alle rene.

Der hand haffde nu toet deris føder/tog hand sine klæder / oc sette sig ned igen / oc sagde
atter til dem/Vide i/huad ieg haffuer giort eder? J kalde mig Mestere oc HERRE / oc sige
ret der vdi/Thi ieg er ocsaa. Der som ieg nu eders HERRE oc Mestere / tode eders føder/
Saa skulle i oc to eder føderne iblant huer andre. Jeg gaff eder en Efftersyn / at i skulle gøre/
som ieg giorde eder. Sandelige/sandelige/ Jeg siger eder / Suenden er icke større end hans
Herre/oc ey Apostelen større/end den hannem vdsende.

Der som i vide saadant/da ere i salige/der som i det gøre. Jeg siger icke om eder alle/ Jeg
veed huilcke ieg haffuer vdualt. Men at Scrifften skal fuldkommis/ **Den som æder mit** Psalm. 41.
Brød/hand traader mig met føder. Nu siger ieg eder det/før end det skeer / paa det / at
naar det er skeet/at i skulle tro/at det er ieg. Sandelige / sandelige/ Jeg siger eder / Huo som Matth 10. Lucæ 10.
anammer der som ieg sender nogen/hand anammer mig. Oc huo som mig anammer / hand
anammer den som mig sende.

Der Jhesus haffde dette sagd/bleff hand bedrøffuit i Aanden/oc vidnede/oc sagde/San- Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22.
delige/sandelige/ Jeg siger eder/En aff eder skal forraade mig. Da saae Disciplene paa huer
andre/oc dem bleff bange/om huilcken hand talede. Men der vaar en iblant hans Disciple/
som sad til bordz hoss Jhesu bryst/huilcken Jhesus elskte. Den nickede Simon Petrus til / at
hand skulde vdspørie/huem det vaar/der hand talede om? Thi den samme laa paa Jhesu bryst/
oc sagde til hannem/HERRE/huo er den? Jhesus suarede/Det er den / som ieg dypper
dette Stycke/oc giffuer. Oc hand dybte det Stycke/oc gaff Juda Simonis Jscharioth det. Oc
effter det Stycke foer Sathan i hannem.

Da sagde Jhesus til hannem / Huad som du gør / det gør snart. Oc der viste ingen aff
dem offuer borde det/huor til hand sagde hannem det. Nogle mente / efftherdi at Judas haffde
Pungen/at Jhesus sagde til hannem / Køb huad wi haffue behoff / paa Høytiden / eller at
skulde giffue Fattige noget. Der hand haffde nu taget den mund fuld/ da gick hand strax vd.
Ot det vaar nat. Men der hand vaar vdgangen/siger Jhesus / Nu er Menniskens Søn for-
klaret/oc Gud er forklaret i hannem. Er Gud forklaret i hannem/da skal Gud oc forklare han-
nem i sig selff/oc hand skal snart forklare hannem.

Kære Børn/ Jeg er end nu en liden stund hoss eder. J skulle lede effter mig/oc som ieg sag-
de til Jøderne/Huort som ieg gaar hen/ der kunde i icke komme hen. Oc ieg siger eder nu/
**Jeg giffuer eder it nyt Bud / paa det i oc skulle elske huer andre. Der paa skal
huer mand kende/at i ere mine Disciple/der som i haffue indbyrdis kærlighed.**
Simon Petrus siger til hannem/HERRE/ huort gaar du hen? Jhesus suarede hannem/
Der som ieg gaar hen/kant du denne gong icke følge mig / Men du skalt her effter følge mig.
Petrus siger til hannem/HERRE/Hui kand ieg denne gong icke følge dig? Jeg vil lade mit
Liff for dig. Jhesus suarede hannem/Skulde du lade dit Liff for mig? Sandelige/sandelige/
Jeg siger dig/Hanen skal icke gale/før du haffuer forsoret mig tre gonge.

XIIII.

OC hand sagde til sine Disciple/Eders hierte forferdis icke. Tro i paa Gud/saa
tro i oc paa mig. J min Faders Huss ere mange Bolige. Der som det icke saa
vaare/da vilde ieg sige til eder/ Jeg gaar bort/at berede eder Steden. Oc der som
ieg ginge bort at berede eder steden/saa vil ieg dog komme igen / oc tage eder til
mig/Paa det i skulle vere der som ieg er/oc huort ieg gaar hen/det vide i/ oc veyen vide i ocsaa.
Thomas siger til hannem/HERRE/wi vide icke huort du gaar hen/ oc huorledis kunde
wi vide veyen? Jhesus siger til hannem/ **Jeg er veyen/ oc Sandhed/ oc Liffuit. Der
kommer ingen til Faderen/vden ved Mig.** Der som i kende mig/da kende i oc min Fa-
der. Oc nu her effter kende i hannem/oc haffue seet hannem. Philip-

Philippus siger til hannem/HERRE/ vüss oss Faderen/det er oss nock. Jhesus siger til hannem/Saa lenge er ieg hoss eder / oc du kender mig icke: **Philippe / huo Mig seer/ hand seer Faderen/Huorledis siger du da/Vüss oss Faderen:** Tror du icke / at ieg er i Faderen/oc Faderen i mig: De ord som ieg taler til eder / dem taler ieg icke aff mig selff: Faderen som boer i mig/hand gør de Gerninger. Tror mig/ at ieg er i Faderen / oc Faderen i mig. Ville i icke/saa tror mig dog for de Gerningers skyld.

Sandelige/sandelige/Jeg siger eder/Huo som tror paa mig / hand skal oc gøre de Gerninger/som ieg gør/oc hand skal gøre større end disse/ Thi ieg gaar til Faderen. **Oc huad i bede i mit Naffn/ det vil Jeg gøre/** Paa det Faderen skal æris i Sønnen. Huad i bede i mit Naffn/det vil ieg gøre.

Elske i mig/da holder mine Bud. Oc ieg vil bede Faderen / oc hand skal giffue eder en anden Trøstere/at hand skal bliffue hoss eder euindelige/ sandheds Aand / huilcken Verden icke kand anamme/Thi hun seer hannem icke/oc kender hannem icke. Men i kende hannem/ thi hand bliffuer hoss eder/oc skal vere i eder. **Jeg vil icke forlade eder Faderløse / Jeg kommer til eder.** Det er end nu en liden stund / saa skal Verden icke see mig mere / Men i skulle see mig/ **Thi ieg leffuer/oc i skulle ocsaa leffue.** Paa den samme dag / skulle i forstaa/at ieg er i min Fader/oc i vdi mig/ oc ieg i eder.

Huo som haffuer mine Bud/oc holder dem / hand er den / som mig elsker. Oc huo mig elsker/hand skal elskis aff min Fader / oc ieg skal elske hannem / oc obenbare mig faar hannem. Judas siger til hannem/icke den Jscharioth/HERRE/huad er det/ at du vilt obenbare oss dig/oc icke Verden? Jhesus suarede/oc sagde til hannem /Huo mig elsker / hand holder mine ord/Oc min Fader skal elske hannem/oc wi skulle komme til hannem / oc gøre Bolig hoss hannem. Men huo mig icke elsker/hand holder icke mine ord. Oc det Ord som i høre / er icke mit/ Men Faderens/ som mig vdsende.

Saadant haffuer ieg talet til eder/den stund ieg haffuer veret hoss eder. Men Trøsteren den hellig Aand/huilcken min Fader skal sende i mit Naffn / den samme skal lære eder det altsammen/oc minde eder paa alt det/som ieg sagde eder.

Jeg lader eder Fred/min Fred giffuer ieg eder. Jeg giffuer eder icke som Verden giffuer. Eders hierte forferdis icke/oc frøcte sig icke. J hørde/at ieg sagde eder/ Jeg gaar bort/ oc kommer til eder igen. Haffde i mig kær/da glædde i eder/at ieg sagde/ Jeg gaar til Faderen / Thi Faderen er større end ieg. Oc ieg sagde eder det nu/før end det skeer / paa det / naar som det nu skeer/at i skulle tro.

Jeg skal her effter icke tale meget mere met eder / Thi denne Verdens Første kommer / oc haffuer inted met mig. Men at Verden skal kende/at ieg elsker Faderen/oc ieg gør saa/som Faderen bød mig. Staar op/oc lader oss gaa bort.

XV.

JEg er it ret Vintræ/ oc min Fader er en Vingaards mand. Huer Quist paa mig/ som icke bær Fruct/skal hand bort tage/ Oc huer som bær fruct/skal hand rense/at hand skal bære mere Fruct. J ere nu rene/for det Ord skyld/som ieg talede til eder. Bliffuer i mig/ oc ieg i eder. Lige som Quisten icke kand bære Fruct aff sig selff/ vden hand bliffuer paa Vintræet/Lige saa oc icke i/vden i bliffue i mig.

Jeg er Vintræet/i ere Quistene. Huo som bliffuer i mig / oc ieg i hannem/hand bær megen fruct. **Thi vden Mig kunde i inted gøre.** Huo som icke bliffuer i mig/ Hand skal bortkastis / som en Quist / oc visne / oc mand sancker dem / oc kaster dem i ilden / at brende.

Der som i bliffue i mig / oc mine ord bliffue i eder / da skulle i bede huad i ville/oc det skal vederfaris eder. Der vdi skal min Fader æris / at i bære megen Fruct/oc bliffue mine Disciple.

Lige som min Fader elsker mig/saa elsker oc ieg eder. Bliffuer i min kærlighed. Der som i holde mine Bud/da bliffue i vdi min kærlighed / Lige som ieg holder min Faders Bud/oc bliffuer i hans kærlighed. Saadant taler ieg til eder/at min Glæde skal bliffue i eder / oc eders glæde skal bliffue fuldkommen. **Det er mit Bud/at i skulle elske huer andre. Lige som ieg elsker eder.** Jngen haffuer større kærlighed end denne/at hand lader sit Liff for sine Venner. J ere mine Venner / der som i gøre huad ieg biuder eder. Jeg siger icke lenger / at i ere Suenne/ Thi en Suend veed icke/huad hans Herre gør. Men eder haffuer ieg sagd / at i ere Venner/

Venner / Thi alt det som ieg hørde aff min Fader / haffuer ieg kundgiort eder.

J haffue icke vdualt mig / Men ieg vdualde eder / oc sette eder / At i skulle gaa bort oc bære Fruct / Paa det / om i bede Faderen om noget i mit Naffn / at hand skal giffue eder det.

Det biuder ieg eder / at i skulle elske huer andre. Der som Verden hader eder / Da skulle i vide / at hun hadede mig før end eder. Vaare i aff Verden / da elskte Verden det hende tilhørde. Thi at effterdi i ere icke aff Verden / men ieg vdualde eder aff Verden / Der faare hader Verden eder. Tencker paa mit ord / at ieg sagde eder / Suenden er icke større end hans Herre. Forfulde de mig / de skulle oc forfølge eder. Hulde de mit ord / da skulle de oc holde eders. Men alt det skulle de gøre eder / for mit Naffn skyld / Thi at de kende icke Den / som ieg vdsende.

Der som ieg vaare icke kommen / oc haffde sagd dem det / da haffde de ingen synd. Men nu kunde de inted finde paa / at aarsage deris synd met. Huo mig hader / hand hader oc min Fader. Haffde ieg icke giort de Gerninger iblant dem / som ingen anden haffuer giort / da haffde de ingen synd. Men nu haffue de det seet / Oc hade dog baade mig oc min Fader. Dog at det Ordsprock bescreffuit i deris Low skal fuldkommis / **De hade mig vden aarsage.** Psalm. 35.

Naar Trøsteren kommer / huilcken ieg skal sende eder fra Faderen / sandheds Aand / som vdgaar fra Faderen / hand skal vidne om mig. Oc i skulle ocsaa vidne / Thi at i haffue veret hoss mig aff begyndelsen.

XVI

DEtte haffuer ieg talet til eder / at i skulle icke forargis. De skulle sette eder i Band. Oc den tid skal komme / at / huo som ihielslar eder / skal mene / hand gør Gud en Tieniste der met. Oc saadant skulle de der faare gøre eder / at de huercken kende min Fader oc ey mig. Men ieg haffuer talet dette til eder / paa det / at naar den tid kommer / i skulle tencke der paa / at ieg sagde eder det. Oc ieg sagde eder icke saadant aff begyndelsen / thi ieg vaar hoss eder.

Oc nu gaar ieg hen til den / som mig vdsende / oc ingen aff eder spør mig at / huort gaar du hen? Men fordi at ieg talede dette til eder / da er deris Hierte sorgefult. Men ieg siger eder sandhed / Det er eder gaat / at ieg gaar bort. Thi at gaar ieg icke bort / da kommer Trøsteren icke til eder. Men gaar ieg bort / da vil ieg sende hannem til eder. Oc naar hand kommer / da skal hand straffe Verden / for Synd / for Retferdighed / oc for Dom. For Synden / at de tro icke paa mig. Oc for Retferdighed / At ieg gaar til Faderen / oc i see mig icke lenger. For Dommen / at denne Verdens Første er dømt.

Jeg haffuer end nu meget at sige eder / Men i kunde icke bære det nu. Men naar den Sandheds Aand kommer / den skal lede eder i al Sandhed. Thi hand skal icke tale aff sig selff / men huad hand hører / det skal hand tale / oc huad tilkommendis er / skal hand forkynde eder. Den samme skal forklare mig / thi hand skal tage det aff mit / oc forkynde eder. Alt huad Faderen haffuer / det er mit / Der faare sagde ieg / Hand skal tage det aff mit / oc forkynde eder.

Om en liden stund / da skulle i icke see mig / oc atter om en liden stund / saa skulle i see mig / thi ieg gaar til Faderen. Da sagde nogle aff hans Disciple til huer andre / Huad er det / at hand siger til oss / Om en liden stund / da skulle i icke see mig / oc atter om en liden stund / da skulle i see mig / Oc at ieg gaar til Faderen? Da sagde de / At hand siger / Om en liden stund? Wi vide icke / huad hand taler. Da merckte Jhesus / at de vilde spørie hannem at / oc hand sagde til dem / Der om spørie i iblant huer andre / at ieg sagde / Om en liden stund / da skulle i icke see mig / oc atter om en liden stund / da skulle i see mig. Sandelige / sandelige / Jeg siger eder / J skulle græde oc hyle / Men Verden skal glæde sig / Oc i skulle vere bedrøffuede / Dog skal eders bedrøffuelse omuendis til glæde.

En Quinde / naar hun føder / da haffuer hun bedrøffuelse / Thi hendis time er kommen. Men naar hun haffuer fød Barnet / da tencker hun icke mere paa den nød / for den glæde skyld / at Mennisket er fød til Verden. Oc i haffue nu ocsaa bedrøffuelse / Men ieg vil see eder igen / oc eders hierte skal glæde sig oc der skal ingen tage eder glæde fra eder. Oc paa den samme dag skulle i icke spørie mig at noget.

Sandelige / sandelige / Jeg siger eder / Der som i bede Faderen om noget i mit Naffn / da skal hand giffue eder det. Her til haffue i icke bedet i mit Naffn. Beder / saa skulle i faa / at eders glæde skal vere fuldkommen. Saadant haffuer ieg talet til eder ved Ordsprock. Men den tid skal komme / at ieg skal icke tale mere met eder ved Ordsprock / men obenbare forkynde eder om min Fader. Paa den samme dag skulle i bede i mit Naffn. Oc ieg siger eder icke / at ieg vil bede Faderen for eder / Thi Faderen elsker eder selff / der faare / at i elske mig / oc tro at ieg er vdgangen aff Gud. Jeg vdgick fra Faderen / oc kom til Verden / Jeg forlader Verden igen / oc gaar til Faderen.

Hans

Hans Disciple sige til hannem/See/nu taler du obenbarlige/oc siger inted Ordsprock. Nu vide wi/at du vedst alle ting/oc haffuer icke behoff/at nogen spør dig at/ Der faare tro wi/ at du vdgickst aff Gud. Jhesus suarede dem/Nu tro i. See/den time skal komme/oc er allerede kommen/At i skulle atspredis huer til sit/oc forlade mig alene. Men ieg er icke alene/ Thi Faderen er hoss mig. Dette haffuer ieg talet met eder/ At i skulle haffue Fred i Mig. J verden haffue i Trengsel/men verer trøstige/Jeg haffuer offuerundet verden.

XVII.

DEtte talede Jhesus/oc løffte sine øyen op til Himmelen/oc sagde/ Fader/ den time er her/at du skalt forklare din Søn/ Paa det at din Søn oc skal forklare dig. Lige som du haffuer giffuit hannem Mact offuer alt Kød/ Paa det hand skal giffue dem alle det euige Liff/som du haffuer giffuit hannem. Oc det er det euige Liff/ At de kende dig/alene en sand Gud/ oc den du vdsende/ Jhesum Christum.

Jeg haffuer forklaret dig paa Jorden/oc fuldkommet den Gerning/ som du haffuer giffuit mig/at ieg skulde gøre. Oc forklare mig nu du Fader/ hoss dig selff/ met den klarhed/ som ieg haffde hoss dig/før Verden vaar. Jeg obenbarede dit Naffn for Menniskene/som du haffuer giffuit mig aff Verden. De vaare dine/ oc du haffuer giffuit mig dem/ oc de beuarede dit ord. Nu vide de/at alt det som du haffuer giffuit mig/ er aff dig. Thi de ord som du haffuer giffuit mig/gaff ieg dem/oc de anammede dem/oc kende sandelige/ At ieg vdgick fra dig/ oc tro/at du vdsende mig.

Jeg beder for dem/oc ieg beder icke for Verden/ men for dem som du haffuer giffuit mig/ thi de ere dine. Oc alt det som mit er/det er dit/oc det som dit er/det er mit/ oc ieg er forklaret i dem. Oc ieg er icke mere i Verden/ Men de ere i Verden/oc ieg kommer til dig. Hellige Fader/ beuare dem i dit Naffn/som du haffuer giffuit mig/at de bliffue it/lige som wi. Den stund ieg vaar hoss dem i Verden/beuarede ieg dem i dit Naffn. De som du haffuer giffuit mig/ dem beuarede ieg/oc der er ingen fortabt aff dem/vden det fortabte Barn/ At Scrifften skulde fuldkommis.

Men nu kommer ieg til dig/oc taler saadant i Verden/paa det de skulle haffue min Glæde fuldkommen i sig. Jeg gaff dem dit ord/Oc Verden hader dem/ Thi de ere icke aff Verden/ lige som ieg er oc icke aff Verden. Jeg beder icke/ at du skalt tage dem aff Verden/ men at du skalt beuare dem fra ont. De ere icke aff Verden/lige som ieg er oc icke aff Verden. Hellige dem i din Sandhed. Dit Ord er Sandhed. Lige som du sende mig til Verden/ saa sender ieg dem oc til Verden. Jeg helliger mig selff for dem/paa det de skulle ocsaa vere helligede i Sandhed.

Jeg beder icke alene for dem/men ocsaa for dem/ som formedelst deris Ord skulle tro paa Mig/Paa det de skulle alle vere it/lige som du Fader i mig/ oc ieg i dig/ at de skulle oc vere it i oss/ Paa det Verden kand tro/at du vdsende mig. Oc ieg gaff dem den Herlighed/som du haffuer giffuit mig/at de skulle vere it/lige som wi ere it. Jeg i dem/oc du i mig/at de skulle vere fuldkomne/ i it/ Oc at Verden kand kende/ at du vdsende mig/ oc elsker dem/lige som du elsker mig.

Fader/ Jeg vil/ at de/som du haffuer giffuit mig/skulle oc vere hoss mig/huor som ieg er/ At de skulle see min Herlighed/som du haffuer giffuit mig/ Thi du elskte mig før end Verden bleff grundfest. Retferdige Fader/Verden kender dig icke/Men ieg kender dig/oc disse kende/ at du vdsende mig. Oc ieg kundgiorde dem dit Naffn/oc vil kundgøre dem/ Paa det den Kærlighed/som du elsker mig met/skal vere i dem/oc ieg i dem.

XVIII.

I.
Vrtegaarden
Matth 26.
Marci 14.
Lucæ 22.

DEr Jhesus haffde dette sagd/ gick hand vd met sine Disciple offuer den beck Cedron/der vaar en Vrtegaard/der gick Jhesus ind oc hans Disciple. Men Judas som hannem forraadde/ viste oc den sted/Thi Jhesus forsamlede sig offte der met sine Disciple. Der Judas haffde nu taget Skaren til sig/ oc de ypperste Presters oc Phariseernis tienere/da kommer hand der hen/met bluss/ lamper/oc met Vaaben.

Der Jhesus nu viste/alt det hannem skulde offuerkomme/gick hand vd/oc sagde til dem/ Huem lede i effter? De suarede hannem/ Jhesum aff Nazareth. Jhesus siger til dem/ Det er ieg.

er ieg. Men Judas som hannem forraadde/stod oc hoss dem. Der Jhesus sagde nu til dem/
Det er ieg/vigede de til bage/oc fulde til iorden. Da spurde hand dem atter at/Huem lede i eff-
ter: Da sagde de/Jhesum aff Nazareth. Jhesus suarede/Jeg sagde eder/ at det er ieg / Lede i
effter mig/da lader disse gaa. Paa det/at det ord skulde fuldkommis / huilcket der hand sagde/
Jeg miste ingen aff dem/som du haffuer giffuit mig.

Ioan. 17.

Da haffde Simon Petrus it Suerd / oc drog det vd / oc slo effter den ypperste Prestis
Suend/oc hug det høyre Øre aff hannem. Oc den Suend hed Malchus. Da sagde Jhesus til
Peder/Stick dit Suerd i balgen. Skal ieg icke da dricke den Kalck/ som min Fader gaff mig:

Men Skaren oc den øffuerste Høffuitzmand/oc Jødernis Tienere toge Jhesum/oc bun-
de hannem/oc førde hannem først til Annas/ hand vaar Caiphas Suoger / som vaar det aar
ypperste Prest. Men det vaar Caiphas/som raadde Jøderne/Det vaare gaat/at it Menniske
døde for Folcket.

II.
Jhesus bleff ført til Annas.
Supra 11.
Matth. 26.
Marci 14.
Lucæ 22.

Oc Simon Petrus oc en anden Discipel fulde effter Jhesum. Den samme Discipel vaar
bekent met den ypperste Prest/oc gick ind met Jhesu i den ypperste Prestis Sal. Oc Peder stod
vden faare dørren. Da gick den anden Discipel / som vaar bekent met den ypperste Prest / hen
vd/ oc talede met Døruocterskeu/ oc flide Peder ind. Da sagde Pigen som tog vaare paa Dør-
ren til Peder / Est du icke oc en aff dette Menniskis Disciple: Hand sagde/ Jeg er icke. Men
Suennene oc Tienerne stode/oc haffde giort en Kulild/thi det vaar kalt/ oc varmede sig. Oc
Peder stod hoss dem/ oc varmde sig.

Men den ypperste Prest spurde Jhesum om hans Disciple/oc om hans Lærdom. Jhesus
suarede hannem / Jeg haffuer talet obenbarlige faar Verden / Jeg lærde altid i Scholen
oc vdi Templen/der som alle Jøderne komme til sammen/ oc ieg haffuer inted talet i løndom.
Hui spør du mig der at: Spør dem der at/som haffue hørt/huad ieg talede til dem/ See/de vi-
de huad ieg haffuer sagd. Som hand det talede / gaff en aff Tienerne / som der stod hoss/
Jhesu en Kindhest / oc sagde / Skalt du saa suare den ypperste Prest: Jhesus suarede/Haff-
uer ieg talet ilde/da beuise det/at det er ont / Men haffuer ieg talet ret / hui slar du mig: Oc
Annas sende hannem bunden til den ypperste Prest Caiphas.

Men Simon Petrus stod oc varmde sig. Da sagde de til hannem/Est du icke en aff hans
Disciple: Da nectede hand/oc sagde/ Jeg er icke. En aff den ypperste Prestis Suenne / hues
frende Peder haffde hugget Øret aff/siger/Saa ieg dig icke i Vrtegaarden hoss hannem: Da
nectede Peder atter/ Oc strax gol Hanen.

Da førde de Jhesum fra Caipha til Domhuset. Oc det vaar aarle/Oc de ginge icke i Dom-
huset/paa det de skulde icke bliffue vrene/men maatte æde Paaske. Da gick Pilatus vd til dem/
oc sagde/Huad klagemaal føre i mod dette Menniske: De suarede/oc sagde til hannem/Vaa-
re denne icke en Misdedere / da haffde wi icke antuordet dig hannem. Da sagde Pilatus til
dem/ Saa tage i hannem hen / oc dømmer hannem effter eders Low. Da sagde Jøderne til
hannem/Wi tørre ingen dræbe / Paa det at Jhesu ord skulde fuldkommis / som hand sagde/
der hand gaff til kende/huilcken Død hand skulde dø.

III.
Jhesus bleff ført faar Domhusit.
Matth. 27.
Marci 15.
Lucæ 23.

Da gick Pilatus ind igen i Domhuset/oc kallede Jhesum / oc sagde til hannem / Est du
Jøde Konge: Jhesus suarede/Taler du det aff dig selff / Eller haffue andre sagd dig det om
mig: Pilatus suarede/Er ieg en Jøde: Dit Folck oc de ypperste Prester / antuordede dig mig/
Huad haffuer du giort: Jhesus suarede / Mit Rige er icke aff denne Verden / Vaare mit Ri-
ge aff denne Verden/mine Tienere skulde stride der faare/at ieg skulde icke antuordis Jøderne.
Men nu er mit Rige icke der aff. Da sagde Pilatus til hannem/Saa est du alligeuel en Kon-
ge: Jhesus suarede/Du siger det/ Jeg er en Konge. Jeg er der til fød/oc kommen i Verden/a
ieg skal vidne Sandhed. Huo som er aff Sandhed/hand hører min røst. Pilatus siger til han-
nem/Huad er Sandhed.

Oc der hand det sagde/ gick hand vd til Jøderne igen/ oc siger til dem / Jeg finder ingen
skyld met hannem. J haffue en seduane/at ieg skal giffue eder en løss om Paasken/ Ville i nu/at
ieg skal giffue eder den Jøde Kønge løss: Da robte de igen alle sammen/oc sagde/ Jcke denne/
men Barrabam/oc Barrabas vaar en Mordere.

XIX.

DA tog Pilatus Jhesum oc hudstrøg hannem. Oc Stridzmendene flette en
Krune aff torne/oc sette hende paa hans Hoffuit/oc lagde it Purpur klæde paa
hannem/oc sagde/Hil vere du kære Jøde Konge. Oc de gaffue hannem kind-
heste. Da gick Pilatus vd igen/oc sagde til dem/ Seer / ieg leder hannem hid
vd til eder/at i skulle vide/at ieg finder ingen skyld met hannem. Saa gick Jhesus vd / oc bar

Matth. 27.
Marci 15.
Lucæ 23.

en torne Krune oc Purpurklæde. Oc hand siger til dem/ Seer/ huilcket Menniske. Der de ypperste Prester oc Tienerne saae hannem/ robte de/ oc sagde/ Kaarsfest/ kaarsfest. Pilatus siger til dem/ Tage i hannem hen/ oc kaarsfester/ Thi ieg finder ingen skyld met hannem. Jøderne suarede hannem/ Wi haffue en Low/ oc effter den Low skal hand dø/ Thi hand haffuer giort sig selff til Guds Søn.

Leuit. 24.
Iohan. 5.

Der Pilatus hørde det ord/ frøctede hand sig end mere. Oc hand gick ind igen i Domhuset/ oc siger til Jhesum/ Hueden est du? Men Jhesus gaff hannem inted suar. Da sagde Pilatus til hannem/ Taler du icke met mig? Vedst du icke/ at ieg haffuer mact at kaarsfeste dig/ oc at ieg haffuer mact at giffue dig løss? Jhesus suarede/ Du haffde ingen mact offuer mig/ der som hun icke vaare giffuen dig her offuen ned. Der faare/ den som antuordede mig dig/ hand haffuer større synd. Der effter tenckte Pilatus paa/ huorledis hand kunde lade hannem løss. Men Jøderne robte/ oc sagde/ Lader du denne løss/ da est du icke Keyserens Ven/ Thi huo sig gør til Konge/ hand er mod Keyseren.

Matth. 27.
Marci 15.
Lucæ 23.

Der Pilatus hørde det ord/ ledde hand Jhesum vd/ oc sette sig paa Domstolen/ paa den Sted/ som kaldis Stenlagd/ Men paa Ebraiske Gabbatha. Oc det vaar Beredelsens dag i Paaske/ ved den siette time/ Oc hand siger til Jøderne/ Seer/ det er eders Konge. Men de robte/ Bort/ bort met hannem/ kaarsfest hannem. Pilatus siger til dem/ Skal ieg kaarsfeste eders Konge? De ypperste Prester suarede/ Wi haffue ingen Konge/ vden Keyseren. Da antuordede hand dem hannem at kaarsfeste.

IIII.
Jhesus korsfestis.

Oc de toge Jhesum/ oc førde hannem bort. Oc hand bar sit Kaarss/ oc gick vd til den sted som kaldis Hoffuitpande sted/ huilcken kaldis paa Ebraiske Golgatha/ Der kaarsfeste de hannem/ oc Tho andre met hannem/ paa baade sider/ oc Jhesum mit imellem.

Da screff Pilatus en Offuerscrifft/ oc sette hende paa Kaarset/ oc der vaar screffuit/ **Jhesus aff Nazareth Jøde Konge.** Denne Offuerscrifft læsde mange Jøder/ Thi steden vaar nær hoss Staden/ som Jhesus er kaarsfest. Oc det vaar screffuit paa Ebraiske/ Grædske/ oc Latinske maal. Da sagde Jødernis ypperste Prester til Pilatum/ Scriff icke Jøde Konge/ Men at hand sagde/ Jeg er Jøde Konge. Pilatus suarede/ Det som ieg screff/ det screff ieg.

Oc Stridzmendene/ der de haffde kaarsfest Jhesum/ toge de hans Klæder/ oc giorde fire parte/ huer Stridzmand en part/ der til ocsaa Kiortelen. Men Kiortlen vaar knyt/ tuindet fra øffuerst/ oc slet igennem. Da sagde de til huer andre/ Lader oss icke dele hannem/ men kaste laad der om/ hues hand skal vere. Paa det Scrifften skulde fuldkommis som siger/ **De skiffte mine Klæder iblant sig/ oc kaste laad om min kiortel.** Dette giorde Stridzmendene.

Psalm. 22.

Oc der stod hoss Jhesu kaarss/ hans Moder/ oc hans Moder søster. Maria Cleophas hustru/ oc Maria Magdalene. Der nu Jhesus saa sin Moder/ oc den Discipel staa der hoss/ som hand haffde kær/ da siger hand til sin Moder/ **Quinde/ see/ det er din Søn. Der effter siger hand til Discipelen/ See/ det er din Moder.** Oc fra den time/ tog Discipelen hende til sig.

Psalm. 69.

Der effter som Jhesus viste/ at alting vaar nu fuldkommen/ at Scrifften skulde fuldkommis/ siger hand/ **Mig tørster.** Der stod it Kar fult aff ædicke. Da fylte de en Suomp met ædicke/ oc lagde hannem om en Jsop/ oc hulde hannem det der til munden. Der Jhesus haffde nu taget ædicken/ sagde hand/ **Det er fuldkommet.** Oc hand bøyde Hoffuedet/ oc vdgaff sin Aand.

Men Jøderne/ effterdi at det vaar beredelsens dag/ at deris Legeme skulde icke bliffue paa Kaarsset Sabbathen offuer (Thi den samme Sabbaths dag vaar stor) da bade de Pilatum/ at deris Been maatte brydis oc tagis aff. Da komme Stridzmendene oc brøde Benene paa den Første/ oc den anden/ som vaar kaarsfest met hannem. Men der de komme til Jhesum/ oc de saae/ at hand vaar allerede død/ brøde de icke hans Been/ Men en aff Stridzmendene obnede hans Side met it spiud/ Oc stray gick der Blod oc Vand vd. Oc den som det haffuer seet/ hand vidnede det/ oc hans Vidnisbyrd er sant. Oc den samme veed/ at hand siger sandhed/ Paa det i oc skulle tro. Thi dette skede at Scrifften skulde fuldkommis/ **J skulle icke sønderbryde noget Been paa hannem.** Oc atter siger en anden Scrifft/ De skulle see i huilcken de stunge.

Exodi 12.
Zach. 12.

Jhesus begraffuis.
Ioan. 3.

Der effter bad Joseph aff Arimathia (som vaar en aff Jhesu Disciple/ dog lønlige/ thi hand frøctede Jøderne) Pilatum/ at hand maatte tage Jhesu Legeme aff. Oc Pilatus tilstedde det. Der kom ocsaa Nicodemus/ som før vaar kommen til Jhesum om natten/ oc bar Myrrhe oc Aloes sammen blandede/ ved hundrede pund. Da toge de Jhesu Legeme/ oc bunde det i linede Klæder met dyrebar Salue/ som Jøderne pleye at begraffue. Oc der vaar paa den Sted/ som hand bleff kaarsfest/ en Vrtegaard/ oc i Vrtegaarden en ny Graff/ i huilcken der vaar aldri nogen lagd. Der lagde de Jhesum hen/ for Jødernis Beredelsis dag skyld/ effterdi at Graffuen vaar nær.

Paa

XX.

NAa en aff Sabbatherne/kommer Maria Magdalena aarle/ der det vaar end nu mørckt/til Graffuen/oc seer / at stenen vaar borte aff Graffuen. Da løber hun oc kommer til Simon Petrum/ oc til den anden Discipel / huilcken Jhesus elskte/oc siger til dem/De haffue bort taget HERREN aff Graffuen/ oc wi vide icke/huor de lagde hannem.

Matth. 28. Marci 16. Lucæ 24.

Da gick Peder oc den anden Discipel hen vd/oc komme til Graffuen. Saa løbe de Tho met huer andre/oc den anden Discipel løb faare / fastere end Peder / oc kom først til Graffuen/ Roger der ind / oc seer Linklæderne lagde/ Men hand gick der icke ind. Da kom Simon Petrus/effter hannem/oc gick ind i Graffuen/oc seer Linklæderne lagde/ oc den Suede dug/som vaar bunden om Jhesu Hoffuit/ icke lagd hoss Linklæderne / men serdelis sammen suøbt paa en besynderlig sted. Da gick oc den anden Discipel ind/som kom først til Graffuen / oc saa / oc trode det. Thi de viste end da icke Scrifften / at hand skulde opstaa fra de Døde. Da ginge Disciplene tilsammen igen.

Maria stod faar Graffuen/oc græd vden faare. Som hun nu græd / koger hun i Graffuen/oc seer tho Engle side i huide klæder/Den ene hoss Hoffuedet/oc den anden hoss fødderne/ der som de haffde lagd Jhesu Legeme. Oc de sagde til hende / Quinde / hui græder du? Hun siger til dem/De toge min Herre bort/oc ieg veed icke/huor de lagde hannem.

Oc som hun det sagde/vende hun sig til bage/ oc seer Jhesum staa / oc veed icke at det er Jhesus. Jhesus siger til hende/Quinde/hui græder du? huem leder du effter? Hun mente det haffde verit Vrtegaardz manden/oc siger til hannem/Herre/ haffuer du baaret hannem bort? da sig mig/huor lagde du hannem? saa vil ieg hente hannem? Jhesus siger til hende / Maria. Da vende hun sig om/oc siger til hannem/Rabuni/det kaldis Mestere. Jhesus siger til hende/Rør icke ved mig/thi ieg er icke end nu opfaren til min Fader. Men gack bort til mine Brødre/oc sig dem/ Jeg far op til min Fader/oc til eders Fader / Til min Gud / oc til eders Gud. Maria Magdalena kommer oc forkynder Disciplene/Jeg haffuer seet HERREN/ oc saadant sagde hand til mig.

Den samme Sabbath at afften / der Disciplene vaare forsamlede oc dørrene vaare tillucte/aff frøct/for Jøderne/da kom Jhesus/oc traadde mit ind/oc siger til dem/ Fred vere met eder. Oc som hand det sagde / visde hand dem Henderne / oc sin side. Da bleffue Disciplene glade/at de saae HERREN. Da sagde Jhesus atter til dem. Fred vere met eder. Lige som Faderen vdsende mig/saa sender ieg eder. Oc der hand det sagde/blesde hand paa dem/ oc siger til dem/Anammer den hellig Aand / Huilcke i forlade synderne/dem ere de forladne/ Oc huilcke i beholde dem/dem ere de behuldne.

Lucæ 24.

Oc Thomas en aff de Tolff/som kaldis Tuilling/vaar icke hoss dem/ der Jhesus kom. Da sagde de andre Disciple til hannem/Wi saae HERREN. Da sagde hand til dem/ Vden saa er/at ieg seer Nafflegaffuene i hans Hender / oc stinger min Finger i Nafflegaffuene/oc stinger min Haand i hans Side/ da vil ieg icke tro.

Oc otte dage der effter/ vaare atter hans Disciple der inde / oc Thomas met dem/ Jhesus kommer der dørrene vaare tillucte/ oc staar mit iblant dem/oc siger/ Fred vere met eder. Der effter siger hand til Thoma/Reck din Finger hid/oc see mine Hender/oc reck din Haand hid/oc stick hende i min Side/oc ver icke vantro/men tro. Thomas suarede / oc sagde til hannem/ Min HERRE oc min Gud. Jhesus siger til hannem / Efftherdi du haffuer seet mig Thoma/da trode du/ Salige ere de som icke see/oc dog tro.

Jhesus giorde oc mange andre Tegen faar sine Disciple/som icke ere screffne i denne Bog. Men disse ere screffne/at i skulle tro / Jhesus er Christus / Guds Søn / Oc at i skulle haffue Liffuit formedelst Troen / i hans Naffn. *

XXI.

DEr effter obenbarede Jhesus sig atter hoss det Haff hoss Tyberias. Oc hand obenbarede sig saa. Simon Petrus oc Thomas / som kaldis Tuilling / oc Nathanael aff Cana Galilee/oc Sebedei sønner/ oc tho andre aff hans Disciple vaare tilsammen. Simon Petrus siger til dem / Jeg vil gaa bort at Fiske. De sagde til hannem/Da ville wi gaa met dig. De ginge hen vd / oc traadde stray i Skibet/ Oc den samme nat finge de inted.

Der det vaar nu morgen/stod Jhesus paa brædden/Men Disciplene viste icke/at det vaar Jhesus. Jhesus siger til dem / Børn / haffue i inted at æde: De suarede hannem / Ney. Da sagde hand til dem/Kaster garnet til den høyre side aff Skibet/ da skulle i finde. Da kaste de/ oc kunde icke drage mere/faar Fiskenis mangfoldighed. Da siger den Discipel / som Jhesus elskte/til Peder/Det er HERREN. Der Simon Petrus hørde/ at det vaar HERREN/ da giordede hand Skiorten om sig/thi hand vaar nøgen/oc kaste sig i Haffuet. Men de andre Disciple komme paa Skibet/thi de vaare icke longt fra Landet / men ved thu hundrede alne/ oc de indroge Garnet met Fiskene.

Som de traadde nu vd paa Landet/saae de Kul ligge der/oc Fisk der paa/oc Brød. Jhesus siger til dem/Tager hid aff Fiskene / der i nu finge. Simon Petrus stigede ind / oc drog Garnet paa Landet/fult aff store Fiske/hundrede oc tre oc halfftrediesinds tiue. Oc alligeuel at de vaare saa mange/sønderreffs dog Garnet icke. Jhesus siger til dem / Kommer / oc gører maaltid. Men ingen aff Disciplene torde spørie hannem at/ Huo est du: Thi de viste at det vaar HERREN. Da kommer Jhesus/oc tager Brødet/oc giffuer dem det/ Disligest ocsaa Fisken. Det er nu den tredie gong/at Jhesus er obenbaret faar sine Disciple/effter hand er opstanden fra de Døde.

Der de haffde nu giort Maaltid/siger Jhesus til Simon Peder/Simon Johanna/haffuer du mig kærere/end disse haffue mig: Hand siger til hannem/ Ja HERRE/ du vedst/ at ieg elsker dig. Hand siger til hannem/ Føed mine Lam. Hand siger atter anden gong til hannem/Simon Johanna/elsker du mig: Hand siger til hannem/ Ja HERRE/du vedst at ieg elsker dig/Hand siger til hannem/ Føed mine Faar. Hand siger tredie gong til hannem/Simon Johanna/ elsker du mig: Peder bleff bedrøffuit / at hand sagde tredie gong til hannem/ elsker du mig / Oc hand sagde til hannem / HERRE / du vedst alle ting/ Du vedst / at ieg elsker dig. Jhesus siger til hannem/ Føed mine Faar.

Sandelige/sandelige/ Jeg siger dig/Der du vaast vng/giordede du dig selff / oc vandrede huort du vilde/Men naar du bliffuer gammel/ skalt du vdrecke dine Hender / Oc en anden skal giorde dig/oc føre dig did / som du icke vilt. Men det sagde hand at betegne / met huad Død hand skulde prise Gud.

Oc der hand det sagde/siger hand til hannem/ Følge mig effter. Da vende Peder sig om/ oc saa den Discipel følge/ som Jhesus elskte / huilcken som oc laa paa hans Bryst i Naduerèn/ oc haffde sagd/HERRE / Huo er den / som skal forraade dig: Der Peder saa denne / siger
hand til Jhesum / HERRE / huad skal da denne: Jhesus siger til hannem / Der
som ieg vil at hand skal bliffue/indtil ieg kommer/ huad kommer det dig
ved: Følge du mig effter. Da gick en Tale vd iblant Brødre-
ne/Denne Discipel døer icke. Oc Jhesus sagde icke
til hannem/Hand døer icke/Men/om ieg
vil/ at hand skal bliffue/ indtil
ieg kommer / Huad
kommer det dig ved: Denne er
den Discipel / som vidner om disse ting/
oc screff dette/Oc wi vide/at hans Vidnisbyrd er sant. ✳
Der ere oc mange andre ting/som Jhesus giorde/ Huilcke/der
som de skulde bescriffuis/ det ene effter det andet/da
acter ieg / at Verden skulde icke begribe de
Bøger / som skulde bescriffuis.

Ende paa S. Johannis Euangelium.

Evangelio/ om Apostlernis Gerninger.

I.

DEn første tale giorde ieg/ kære Theophile/om alt det/ der Jhesus begynte/ baade at gøre oc lære/ Jndtil den dag/der hand bleff optagen/ Effter at hand haffde giffuit Apostlerne (huilcke hand vdualde) befalning/ formedelst den hellig Aand / Huilcke hand haffde obenbaret sig leffuendis faare effter sin Pine / met mangfoldige beuisninger/oc loed sig see iblant dem i fyretiue dage / oc talede met dem om Gudz Rige. Oc der hand haffde forsamlet dem / befalede hand dem / At de skulde icke vige fra Jerusalem / men bie effter Faderens Løffte / huilcket i haffue hørt (sagde hand) aff mig / Thi Johannes døbte met Vand / Men i skulle døbis met den hellig Aand / icke lenge effter disse dage.

Men de som vore komne tilsammen / spurde hannem at / oc sagde/ HERRE/Vilt du paa denne tid oprette Jsraelss Rige igen: Hand sagde til dem / Eder bør icke at vide tid eller stund / huilcke Faderen beuarede til sin mact / Men i skulle anamme den hellig Aandz krafft/som skal komme paa eder/Oc i skulle vere mine Vidne i Jerusalem / oc i gantske Judea oc Samaria/oc indtil Jordens ende.

Oc der hand dette sagde/bleff hand opløfft/at de saae der paa / oc en Sky tog hannem op faar deris øyen. Oc der de saae effter hannem / at hand foer op i Himmelen / see/ da stode tho Mend hoss dem i huide Klæder/huilcke der oc sagde/ J Mend aff Galilea/hui staa i/oc see til Himmelen: Denne Jhesus / som er optagen fra eder til Himmelen / skal komme / lige som i haffue seet hannem fare til Himmelen.

Christi Himmelfart.

Da vende de sig om til Jerusalem fra det Bierge / som kaldis Olie bierge / huilcket der er nær hoss Jerusalem/oc ligger en Sabbaths vey der fra. Oc der de komme ind / stigede de op paa Loffter/oc bleffue der Petrus oc Jacobus/ Johannes oc Andreas/Philippus oc Thomas/ Bartholomeus oc Mattheus/ Jacobus Alphei søn / oc Simon Zelotes / oc Judas Jacobi. Disse vaare stedze endrectelige tilsammen met Bøn oc formanelse/met Quinderne/oc Maria Jhesu Moder/oc hans Brødre.

Oc i de dage/ traadde Petrus op iblant Disciplene / oc sagde (Men Skaren ved Naffn/ vaar tilsammen ved hundrede oc tiue) J Mend oc Brødre / Scrifften skulde fuldkommis/ huilcken den hellig Aand før sagde/ved Dauidz Mund / om Juda / som vaar deris Ledsagere/der grebe Jhesum/thi hand vaar tald met oss / oc haffde anammet dette Embede met oss. Denne forhuerffuede Ageren for den vretferdige Løn/oc hengde sig/ oc brast mit i thu / oc alt hans Induol vdueltis. Oc det er kundgiort faar alle/ som bo i Jerusalem / saa/ at den samme ager kaldis paa deris Maal/Hakeldama/det er/en Blodager. Thi det staar screffuit i Psalmebogen/ Deris Bolig skal bliffue øde / oc der skal ingen vere som der vdi skal bo. Oc/ En anden skal tage hans Biscops døme.

Judas bleff hengd.
Matth. 27.
Psalm. 69. 109

Saa skal nu en aff disse Mend/som haffue veret hoss oss/den gantske tid offuer/der vor HERRE Jhesus gick vd oc ind hoss oss/fra Johannis Daab/indtil den dag/der hand bleff tagen fra oss/vere it Vidne til hans opstandelse met oss. Oc de skickede Tho/Joseph som kal-ledis Barsabas/met det tilnaffn Justus/oc Matthiam/bade oc sagde/HERRE/som kender alle Hierter/giff til kende/huilcken du haffuer vdualt aff disse Tho/At en kand anam-me denne Tieniste oc Apostels Embede/som Judas vigede fra/at hand gick bort til sin sted. Oc de kaste Laad mellem dem/oc Laaden falt paa Matthiam/Oc hand bleff skicket til de Elff-ue Apostle.

Matthias bliffuer vdualt til Apostel.

II.

Den hellig Aand sendis Pintzedag.

DEr Pintzdag vaar fuldkommen/vaare de alle endrectelige tilsam-men. Oc der skede ha-stelige it Bulder aff Himmelen/som it vel-digt Vær/oc opfyllede det gantske Huss/som de sade. Oc mand saa Tunger at-skillige paa dem/som de haffde verit gloendis/Oc Hand sette sig paa huer besynderlige aff dem/oc de bleffue alle fulde aff den hellig Aand/Oc be-gynte at predicke met andre Tunger/effter som den hellig Aand gaff dem vd at sige.

Oc der vaare Jøder boendis i Je-rusalem/de vaare gudfryctige Mend/aff allehonde Folck/som er vnder Him-melen. Der denne røst nu skede/kom Almuen til sammen/oc de bleffue vn-derlige/Thi huer hørde det/at de talede met hans Maal. De forferdedis alle/forundrede sig/oc sagde til huer andre/See/ere icke alle disse/som tale/aff Ga-lilea? Huorledis høre wi da/huer sit Maal/som wi ere fødde vdi? Parther oc Meder/oc Elamiter/oc wi som bo i Mesopotamia/oc vdi Judea/oc Cap-padocia/Ponto oc Asia/Phrygia oc Pamphylia/Egypten/oc mod Lybie ende hoss Cyrenen/oc Vdlendinge aff Rom/Jøder oc Jødernis Tilhengere/Kreter oc Ara-ber/Wi høre dem tale Gudz store vnderlige Gerninger/met vore Tunger. De forferdedis al-le/oc forundrede sig/oc sagde den ene til den anden/Huad vil dette vere? Men de andre haffde det for deris spaat/oc sagde/De ere fulde aff sød Vin.

S. Peders Predicken paa Pintzedag.

Da traadde Peder op met de Elleffue/opløffte sin røst/oc talede til dem/J Jøder/kære Mend/oc alle i som bo i Jerusalem/Det skal vere eder vitterligt/oc lader mine ord gaa ind at eders øern. Thi disse ere icke druckne/som i mene/effterdi det er den tredie stund paa dagen. Men dette er det/som er før sagd ved Propheten Joel/**Oc det skal ske i de siste dage/siger Gud/Jeg vil vdgyde aff min Aand paa alt Kød/Oc eders Sønner oc eders Døtter skulle spaa/oc eders vnge Drenge skulle see Syner/oc eders Eldste skulle haffue Drømme**/Oc ieg vil i de samme dage vdgyde aff min Aand paa mine Suen-ne oc paa mine Piger/oc de skulle spaa. Oc ieg vil gøre vnderlige Ting offuen i Himmelen/oc Tegen neden paa Jorden/Blod oc Ild oc Røgdamp. Solen skal omuende sig til Mørckhed/oc Maanen til Blod/før end HERRENS store oc obenbarlige Dag kommer. Oc det skal ske/**Huo som paakalder HERRENS Naffn/hand skal bliffue salig.**

Ioel, 2.

J Mend aff Israel/hører disse ord/Jhesum aff Nazareth/den Mand som Gud berede

iblant

iblant eder/met krafftelige Gerninger oc vnderlige Ting oc Tegen/ huilcke Gud giorde ved
hannem iblant eder (som i da oc selff vide) Den samme (effter hand vaar giffuen hen aff Gudz
betenckte raad oc forsyn) toge i ved de Wretferdigis hender/ oc kaarsfeste oc ihielsloge hannem.
Den opueckte Gud/ oc opløsde Dødsens pine/ efftérdi det vaar wmueligt/ at hand skulde hol-
dis aff hannem. Thi Dauid siger om hannem/ Jeg haffuer altid sæt HERREN
faar mit Ansict/ Thi hand er hoss min høyre Haand/ at ieg skal icke røris.
Der faare fryder mit Hierte sig/ oc min tunge glæder sig/ thi at mit Kød skal oc huilis i Haab.
Thi du skalt icke forlade min Siel i Helffuede/ Icke helder tilstede/ at din Hellige skal see raad-
nelse. Du kundgiorde mig Liffsens veye/ Du skalt opfylde mig met Glæde faar dit Ansict.

Psalm. 16.

I Mend/ kære Brødre/ Lader mig tale dristelige til eder om den Patriarcke Dauid/ Hand
er død oc iordet/ oc hans Graff er hoss oss/ indtil denne dag. Der hand vaar nu en Prophete/
oc viste/ at Gud haffde tilsagd hannem met en Eed/ at hans Lenders Fruct skulde side paa
hans Stoel/ Da saa hand det før/ oc talede om Christi opstandelse/ At hans Siel bleff icke i
Helffuede/ oc hans Kød haffuer icke seet raadnelse.

3. Reg. 2.
Infra 13.
Psalm. 132.

Denne Jhesum opuecte Gud/ Der ere wi alle Vidne til. Nu hand er ophøyet formedelst
Guds høyre haand/ oc anammede den hellig Aands Foriettelse aff Faderen/ da vdgydede
hand/ dette/ som i see oc høre. Thi Dauid foer icke til Himmels/ Men hand siger/ HER-
REN sagde til min Herre/ Sæt dig hoss min høyre Haand/ Indtil ieg leg-
ger dine Fiender til en skammel vnder dine Føder. Saa skal alt Israels Huss
vist vide/ at Gud haffuer giort denne Jhesum/ som i kaarsfeste/ til en HER-
RE oc Christum.

Psalm. 110.

Der de det hørde/ da gick det igennem deris Hierte/ oc de sagde til Peder oc til de andre
Apostler/ I Mend/ kære Brødre/ Huad skulle wi gøre? Peder sagde til dem/ Gører Penitentze/
oc huer lade sig døbe i Jhesu Christi Naffn/ til syndernis forladelse/ Saa skulle i anamme den
hellig Aands Gaffue. Thi eder oc eders Børn er denne Foriettelse tilsagt/ oc alle dem som ere
longt borte/ huilcke Gud vor HERRE skal kalde hid til. Hand vidnede ocsaa oc formanede
met mange andre ord/ oc sagde/ Lader hielpe eder fra disse vanartige Folck. De som nu gerne
anammede hans Ord/ lode sig døbe/ Oc der lagdis den dag til/ ved try tusinde Siele.

Oc de bleffue bestandige i Apostlernis lærdom/ oc i Samfund oc i Brødz brydelse/ oc i
Bønen. Der kom oc fryct paa alle Siele. Oc der skede mange vnderlige Gerninger oc Tegen
formedelst Apostlerne. Oc alle de som trode/ vaare tilsammen/ oc hulde alle ting almindelige.
De solde deris Godz oc Boskaff/ oc delede det vd iblant alle/ effter som huer Mand haffde be-
hoff. Oc de vaare daglige oc stedze endrectelige tilsammen i Templen/ oc brøde brød her oc
der i Husene/ finge Mad/ oc loffuede Gud/ met glæde oc enfoldige hierter/ oc haffde naade
hoss alt Folcket. Oc HERREN lagde daglige til Menigheden/ dem som bleffue salige.

III.

PEder oc Johannes ginge tilsammen op i Templen ved den niende time/ som
mand pleyer at bede. Oc der vaar en Mand/ som vaar halt aff Moders liff/
hand loed sig bære/ Oc de sette hannem daglige faar Tempels døren/ som kal-
dis den Skøne/ oc hand tigde Almisse aff dem/ som ginge i Templen. Der
hand nu saa Petrum oc Johannem/ at de vilde gaa ind i Templen/ da bad hand om en Al-
misse. Da saa Peder paa hannem met Johanne/ oc sagde/ See paa oss. Oc hand saa paa dem/
actede/ at hand skulde faa noget aff dem. Da sagde Peder/ Sølff oc Guld haffuer ieg icke/ men
ieg giffuer dig/ det som ieg haffuer. I Jhesu Christi Naffn aff Nazareth/ stat op/ oc vandre. Oc
hand tog hannem ved den høyre haand/ oc reysde hannem op. Stray saa stode hans Been oc
hæle faste/ hand spranck op/ kunde gaa oc staa/ oc hand gick met dem i Templen/ vandrede oc
spranck/ oc loffuede Gud.

Den Halte bliffuer helbrede giord.

Oc alt Folcket saa hannem vandre oc loffue Gud. De kende hannem/ at det vaar hand/
som haffde sidet faar Templens skøne dør effter Almisse. Oc de bleffue fulde aff forundrelse oc
forferdelse/ i det/ som hannem vaar vederfaret. Oc som denne Halte/ der vaar nu helbrede/ holt
sig til Petrum oc Johannem/ da løb alt Folcket til dem i Vaabenhusit/ som kaldis Salomo-
nis/ oc forundrede sig.

Der Peder det saa/ suarede hand Folcket/ I Mend aff Israel/ hui forundre i eder der paa?
Eller hui see i paa oss/ som wi haffde det giort/ ved vor egen mact eller fortieniste at denne van-
drer? Abrahams oc Isaacs oc Jacobs Gud/ vore Fedris Gud/ haffuer forklaret sit Barn Jhe-
sum/ huilcken i antuordede hen oc nectede faar Pilato/ Der hand dømde at lade hannem løss.

S. Peders predicken.

1. Corint. 2.

Men i nectede den Hellige oc Retferdige/oc bade/at mand skulde giffue eder Morderen/ men
Liffsens Første sloge i ihiel. Den opuecte Gud fra de Døde/ Der ere wi Vidne til. Oc ved
troen til hans Naffn/ haffuer hand met denne/som i see oc kende/ stadfest sit Naffn / oc troen
ved hannem / gaff denne saadan sundhed faar eders øyen.

Nu kære Brødre / Jeg veed/ at i giorde det aff vanuittighed / som oc eders Øffuerste.
Men Gud haffuer fuldkommet det/ som hand tilforn forkyndede / ved alle sine
Propheters Mund / huorledis Christus skulde lide. Saa gører nu Penitentze / oc
omuender eder/at eder Synder skulle vdslettis / Paa det at verquegelsens tid skal komme/ faar
HERRENS Ansict / naar hand skal sende / Den / som er nu predicket faar eder / Jhesum
Christum/huilcken som skal indtage Himmelen / indtil den tid/ at alting bliffuer igen skicket
som Gud talede/ved alle sine hellige Propheters mund/ fra Verdens begyndelse.

Deutero. 18.

Thi Mose sagde til Fedrene/ HERREN eders Gud / skal opuecke eder en
Prophete/aff eders Brødre/lige som mig/ Den skulle i høre/ i alt det/som hand
siger til eder. Oc det skal ske/at huilcken Siel som icke hører den Prophete/hun skal vdslettis
fra Folcket. Oc alle Propheter fra Samuel oc der effter/saa mange som talede aff dem / de forkyndede om disse Dage.

Gene. 12. 22.

J ere Propheternis oc Pactens Børn / huilcken Gud giorde met eders Fedre / der hand
sagde til Abraham / J din Sæd skulle velsignis alle Folck paa Jorden. Gud haffuer først opuect eder sit Barn Jhesum/oc hand sende hannem til eder/at velsigne eder/At huer
skal omuende sig fra sin ondskaff.

IIII.

Petrus oc Johannes bliffue indsette.

Annas. Infra 5.

MEn der de talede til Folcket/ Traadde Presterne/ oc Templens Høffuitzmand
frem/oc Saduceerne (de fortrøde/at de lærde Folcket/ oc kundgiorde i Jhesu
Opstandelsen fra de døde) oc lagde Hender paa dem / oc sette dem ind til om
morgenen/ thi det vaar nu afften. Men mange aff dem/ som hørde ordet/troede / oc tallet paa Mendene bleff ved fem tusinde.

S. Peders forsuarelse oc bekendelse.

Som morgenen kom nu/da forsamlede de Øffuerste oc Eldste oc Scrifftkloge dem i Jerusalem/Annas den ypperste Prest oc Caiphas oc Johannes oc Alexander / oc
saa mange som de vaare aff de ypperste Presters slect/ oc skickede dem faar sig/oc spurde dem at/
Aff huad mact eller i hues naffn giorde i dette?

Psalm. 18.

Petrus fuld aff den hellig Aand/sagde til dem / J Øffuerste faar Folcket/ oc i Eldste aff
Jsrael/Der som wi dømmis i dag for denne velgerning/ mod det siuge Menniske/ved huilcken hand bleff helbrede/ Da skal eder oc alle Folck aff Jsrael vere kundgiort/At denne staar her
helbrede faar eder/i Jhesu Christi Naffn aff Nazareth / huilcken i kaarsfeste / oc Gud opuecte
fra de Døde. Hand er den Sten/som er bortkast aff eder Bygningsmend/huilcken der er bleffuen til en Hiørne sten . Oc der er icke Salighed i nogen anden/
der er oc inted andet Naffn giffuit Mennisken/ der wi skulle bliffue salige vdi.

Men de saae paa Petri oc Johannis frimodighed/ oc forundrede sig / Thi de vaare visse
paa/ at de vaare wlærde Mend oc ligfolck/oc de kende dem ocsaa / at de haffde veret met Jhesu. Oc de saae det Menniske/som vaar bleffuen helbrede/staa hoss dem / oc de haffde inted at
tale der imod. Da bade de dem gaa hen vd aff Raadet / oc de handlede tilsammen / oc sagde/
Huad ville wi gøre disse Menniske? Thi det Tegen som er skeet ved dem / er kundgiort obenbarlige faar alle/ som bo i Jerusalem/oc wi kunde det icke necte. Men paa det at det skal icke
komme videre ind iblant Folcket/Lader oss aluorlige true dem / At de icke her effter skulle sige
noget Menniske aff dette Naffn. Oc de kallede dem/oc bøde dem/ at de skulde icke i nogen maade lade sig høre/oc ey lære i Jhesu Naffn.

Men Peder oc Johannes suarede/oc sagde/Dømme i selff / om det er ret faar Gud / at
wi lyde eder mere end Gud. Wi kunde det io icke lade / at wi ey skulde tale/ det som wi haffue
seet oc hørt. Men de truede dem/ oc lode dem gaa/ oc funde icke huorledis de skulde pine dem/
for Folckens skyld/Thi de loffuede alle Gud/for det / som vaar skeet. Thi det Menniske vaar
offuer fyretiue aar gammil/ met huilcken dette helbredis Tegen vaar skeet.

Apostlernis Bøn.

Oc der mand haffde ladet dem gaa/da komme de til deris/ oc forkyndede dem/huad de ypperste Prester oc Eldste haffde sagd til dem. Der de det hørde / opløffte de endrecteligé deris
røst til Gud/oc sagde/HERRE/du som est Gud/offuer Himmel oc Jord / oc haffuer giort
Haffuet/oc alt det/som der er vdi / Du som haffuer sagd ved Dauids/ din Tieneris mund/

Huor faare opsette Hedningene sig/oc Folckene tage dem faare / det som er for-
geffuis? Jordens Konger traadde tilsammen / oc Førsterne forsamlede sig til
hobe/Mod HERREN oc mod hans Christum.

> Psalm. 2.

Sandelige ia/de haffue forsamlet sig mod dit hellige Barn Jhesum/huilcken du saluede/
Herodes oc Pontius Pilatus/met Hedningene oc Israels Folck/at gøre / det som din Haand
oc dit Raad haffde før betenckt/at skulle ske. Oc nu HERRE see til deris trusel / oc giff dine
Tienere at tale dit Ord met allehonde frimodighed/oc vdreck din Haand/at Sundhed oc Te-
gen oc vnderlige Gerninger kunde ske/ved dit hellige Barns Jhesu Naffn. Oc der de haffde
bedet/da rørde Steden sig / som de vaare forsamlede / oc de bleffue alle fulde aff den hellig
Aand/oc talede Gudz ord met frimodighed.

Men Menigheden som trode / vaar it Hierte oc en Siel. Der sagde oc ingen om sit
Godz / at det hørde hannem til / men det vaar dem altsammen almindeligt. Oc Apostlerne
gaffue vidnisbyrd met stor krafft om vor HERRIS Jhesu opstandelse / oc der vaar stor
naade hoss dem alle. Der vaar oc ingen iblant dem/som haffde nød / Thi saa mange aff dem/
som haffde Agre eller Huss/dem solde de/oc bare Pendingene for det solde Godz/ oc lagde dem
faar Apostlernis føder/Oc mand gaff huer/huad som hand haffde behoff.

Men Joses som kalledis met det tilnaffn aff Apostlerne Barnabas (det kaldis Trøstens
Søn) aff en Leuitis slect aff Cypern/hand haffde en Ager/ oc solde hannem / oc bar Pendin-
gene frem/oc lagde dem faar Apostlernis føder.

> Barnabas.

V.

DEn Mand hed Ananias/met sin Hustru Saphira/solde sit Godz/oc forstack
nogle aff Pendingene/met sin Hustruis vidskaff/oc bar en part frem/ oc lagde
faar Apostlernis føder. Da sagde Peder/Anania/Huor faare haffuer Sathan
opfyller dit hierte / at du vilde liue at den hellig Aand / oc forstinge nogle aff
Agerens pendinge? Du haffde dog vel maat beholdet hannem / der du haffde hannem / Oc
der hand vaar sold/da vaar det oc i din mact. Hui haffuer du da taget saadant faare i dit hier-
te? Du haffuer icke liuet faar Menniskene/men faar Gud. Der Ananias hørde disse ord/ falt
hand ned/oc opgaff Aanden. Oc der kom en stor fryct offuer alle/ som det hørde. Oc de vnge
Drenge stode op/oc lagde hannem bort/oc bare hannem vd/oc begroffue hannem.

> Ananias.

Oc det begaff sig nogen stund der effter/ved tre timer/ kom hans hustru ind / oc viste icke/
huad skeet vaar. Men Peder suarede hende/Sig mig / Solde i Ageren saa dyre? Hun sagde/
Ja saa dyre. Da sagde Peder til hende / Hui ere i da bleffne samdrectige / at friste HER-
RENS Aand? See/deris føder/som begroffue din Hosbonde/ere faar døren/oc skulle bæ-
re dig hen vd. Oc hun falt stray ned faar hans føder/oc opgaff Aanden. Da komme de vnge
Drenge ind/oc funde hende død/ bare hende vd / oc begroffue hende hoss hendis Hosbonde.
Oc der kom en stor fryct offuer den gantske Menighed/ oc offuer alle som dette hørde.

> Saphira Ananie hustru.

Oc der skede mange Tegen oc vnderlige Gerninger iblant Folcket / formedelst Apostler-
nis hender. Oc de vaare alle endrectelige i Salomonis vaabenhuss. Oc der torde ingen aff de
andre holde sig til dem/Men Folcket holt meget aff dem. Der komme stedze flere til / som tro-
de paa HERREN/en stor hob Mend oc Quinder / Saa / at de bare de siuge vd paa gader-
ne/oc lagde dem paa senge oc baarer/Paa det naar Peder komme/at hans Skugge skulde off-
uerskugge nogle aff dem. Der komme oc mange aff de omliggende Stæder til Jerusalem / oc
førde de Siuge/oc dem som pintis aff vrene Aander/oc de bleffue alle helbrede.

Da stod den ypperste Prest op oc alle de som vaare met hannem (huilcket der er Sadu-
ceernis Parti) oc bleffue fulde aff nidkærhed/Oc de lagde hender paa Apostlerne/ oc kaste dem
i det almindelige Fengzel. Men HERRENS Engel oplod Fengsels døren om natten/
oc førde dem vd/oc sagde / Gaar bort oc traader op / oc taler i Templen til Folcket alle dette
Liffs ord. Der de haffde det hørt/ginge de aarle in Templen/oc lærde.

> Nota/ Annas er en Saduceer/som er dette aar den ypperste Prest.
>
> Apostlerne kastis i Fengzel.

Da kom den ypperste Prest oc de som vaare met hannem/oc kallede Raadet oc alle Børne-
nis Eldste aff Israel/oc sende bort til Fengzelet/ at hente dem. Men Tienerne komme did/ oc
funde dem icke i Fengzelet/Da komme de igen/ oc forkyndede / oc sagde / Fengzelet funde wi
tilluct met al flid/oc Vocterne staa vden faar Dørene/ Men der wi lode op / funde wi ingen
der vdi. Der den ypperste Prest oc Templens Høffuitzmand oc andre ypperste Prester hørde
denne tale/da bleffue de saare tuilraadige offuer dem/huad det vilde dog vere. Da kom der en/
hand forkyndede dem/see/de Mend/som i kaste i Fengzel/ere i Templen/staa oc lære Folcket.
Da gick Høffuitzmanden met Tienerne/oc hente dem/icke met mact / Thi de fryctede for
Folcket/

Folcket/at de skulde icke bliffue stenede. Oc der de hente dem/skickede de dem faar Raadet. Oc den ypperste Prest spurde dem at/ oc sagde/ Bøde wi eder icke aluorlige/ At i skulde icke lære i dette Naffn: Oc seer/ i haffue opfyldet Jerusalem met eders lærdom/ oc i ville føre dette Menniskis Blod offuer oss.

Petrus.

Da suarede Peder oc Apostlerne/ oc sagde/ **Mand skal mere lyde Gud/ end Menisken.** Vore Fedris Gud opuecte Jhesum/ huilcken i sloge ihiel/ oc hengde paa Træ. Den ophøyede Gud ved sin høyre Haand til en Første oc Frelsere/ at giffue Jsrael Penitentze oc synderis forladelse. Oc wi ere hans Vidne til disse ord/ oc den hellig Aand/ huilcken Gud haffuer giffuit dem/ som hannem lyde. Der de hørde det/ da gick det dem igennem hiertet/ oc de tenckte at sla dem ihiel.

Gamaliels Raad.
Theudas.
Judas aff Galilea.

Da stod en Phariseer op i Raadet som hed Gamaliel/ en Scrifftklog/ som vaar meget actet aff alt Folcket/ oc bød Apostlerne vige lidet vd/ oc sagde til dem/ J Mend aff Jsrael/ tager eder selff vare met disse Menniske/ huad i skulle gøre. Faar disse dage stod Theudas op/ oc sagde sig/ at vere noget/ oc der hengde til hannem it tal Mend ved fire hundrede/ Hand er ihiel slagen/ oc alle de hannem fulde til/ ere atspridde oc bleffue til inted. Der effter stod Judas op aff Galilea/ i Skattens dage/ oc giorde meget Folck affeldigt effter sig/ oc hand omkom ocsaa/ oc alle de som fulde til hannem/ ere atspridde.

Oc nu siger ieg eder/ Lader vere disse Menniske/ oc lader dem betemme. Er dette Raad eller Gerning aff Mennisken/ Da bliffuer det til inted. Men er det aff Gud/ da kunde i icke nedtrycke det/ Paa det i skulle icke befindis/ som de der ville stride mod Gud. Da samtyckte de met hannem. Oc kallede at Apostlerne/ hudstruge dem/ oc bøde dem/ At de skulde icke tale i Jhesu Naffn/ Oc de lode dem gaa. Saa ginge de glade fra Raadens ansict/ At de haffde veret verdige til/ at lide forsmedelse for hans Naffn skyld/ Oc de lode icke aff at lære huer dag i Templen/ oc i alle Husene/ oc at predicke Euangelium om Jhesu Christo.

VI.

DEt vdi de dage/ der Disciplene bleffue mange/ da begyntis it knur iblant Grekerne/ mod Ebreerne/ fordi/ at deris Encker bleffue foractede i den daglige Tieniste. Da kallede de Tolff Disciplenis menighed tilsammen/ oc sagde/ Det duer icke/ at wi forlade Gudz ord/ oc tiene til Bordz. Der faare i kære Brødre/ seer iblant eder effter siu Mend/ som haffue it gaat røcte/ oc ere fulde aff den hellig Aand oc Visdom/ huilcke wi kunde bestille til denne Nødtørfftighed. Men wi ville holde ved met Bønen/ oc met Ordens Embede.

Stephanus vduelies met nogle andre/ etc.

Oc den Tale befalt den gantske Menighed vel/ Oc de vdualde Stephanum/ en Mand fuld aff Troen oc aff den hellig Aand/ oc Philippum/ oc Prochorum/ oc Nicanor/ oc Timon/ oc Parmenam/ oc Nicolaum aff Antiochia Jødernis Tilhengere. Disse skickede de faar Apostlerne/ oc bade oc lagde deris Hender paa dem. Oc Guds ord forfremmedis/ oc Disciplenis tal bleff meget stort i Jerusalem/ Der bleffue oc mange Prester troen lydige.

Men Stephanus fuld aff Tro oc Krafft/ giorde vnderlige Gerninger oc store Tegen iblant Folcket. Da stode der nogle op aff den Schole/ som kaldis de Libertiners/ oc de Cyreners/ oc de Alexandriners/ oc deris/ som vaare aff Cilicia oc Asia/ oc bespurde sig met Stephano/ Oc de kunde icke staa den Visdom oc den Aand emod som talede.

Da beskickede de nogle Mend/ som sagde/ Wi hørde hannem tale bespaattelige ord mod Mose/ oc mod Gud. Oc de oprørde Folcket/ oc de Eldste oc Scrifftkloge/ oc traadde frem/ oc ructe hannem bort/ oc førde hannem faar Raadet/ oc de bestillede der falske vidner/ som sagde/ Dette Menniske lader icke aff at tale bespaattelige Ord mod denne hellige Sted oc Low. Thi wi hørde hannem sige/ Jhesus aff Nazareth skal forstyre denne Sted/ oc forwende de Skickelser som Mose gaff oss. Oc de saae alle paa hannem som sade i Raadet/ oc de saae hans ansict/ som en Engels ansict.

VII.

Stephani forsuarelse oc predicken.
Gene, 12.

DA sagde den ypperste Prest/ Haffuer det sig saa? Oc hand sagde/ Kære Brødre oc Fedre hører til. Herlighedsens Gud obenbaredis vor Fader Abraham/ der hand end nu vaar i Mesopotamia/ før hand bode i Haram/ oc sagde til hannem/ Gack aff dit Land oc fra dit Frendskaff/ oc drag til it Land/ som ieg vil vise dig. Da gick hand aff de Chaldeers Land/ oc bode i Haram. Oc hand førde hannem der fra/ der hans Fader vaar død/ hen offuer i dette Land/ som i nu bo vdi. Oc hand gaff hannem

nen ingen Arffdel der vdi/oc icke en fodz bret/Oc hand loffuede hannem/ At hand vilde giffue
hannem det at beside oc hans Sæd effter hannem/der hand end nu haffde inted Barn.

Men Gud sagde saa/Din Sæd skal vere fremmet vdi it fremmet Land/oc de skulle gøre
dem til Træle/oc fare ilde met dem fire hundrede aar. Oc det Folck som de skulle tiene / vil ieg
dømme/sagde Gud. Oc der effter skulle de drage vd / oc tiene mig paa denne Sted. Oc hand
gaff hannem Omskerelsens Pact/Oc hand afflede Isaac/oc omskar hannem den ottende dag/
Oc Isaac Jacob/oc Jacob de tolff Patriarcher.

Gene. 17.
Gene. 21. 25.
39. 30.

Oc Patriarcherne hadede Joseph / oc solde hannem til Egypten. Men Gud vaar met
hannem/oc frelste hannem aff al sin bedrøffuelse/Oc hand gaff hannem naade oc visdom faar
Kong Pharao i Egypten/hand sette hannem til en Første offuer Egypten/oc offuer sit gantske
Huss.

Joseph bleff sold.
Gene. 37.

Oc der kom en dyr tid offuer det gantske land Egypten oc Canaan/ oc en stor bedrøffuelse/
oc vore Fedre funde icke mad. Da hørde Jacob/at der vaar Korn i Egypten / Oc hand sende
vore Fedre vd første gong/Oc anden gong bleff Joseph kent aff sine Brødre / oc Josephs slect
bleff obenbaret Pharao. Men Joseph sende vd/oc loed hente sin Fader Jacob / oc alt sin slect/
fem oc halffierdesinds tiue siele. Oc Jacob drog ned i Egypten oc døde / hand oc vore Fedre.
Oc de ere offuerførde til Sichem / oc lagde i den Graff / som Abraham købte for pendinge aff
Hemors børn i Sichem.

Dyr tid.
Gene. 41. 42.
Gen. 45. 46.
49. 50.
Gene. 23.

Der Forjettelsens tid kom nu/som Gud haffde soret Abraham / da voxte Folcket oc for-
merede sig i Egypten/Indtil der kom en anden Konge op / som viste inted aff Joseph. Hand
brugede suig met vor Slect/oc foer ilde met vore Fedre/Oc skickede / At mand skulde kaste de
vnge Børn bort/at de bleffue icke leffuendis.

Exodi 10.

Paa den tid bleff Mose fød/oc vaar it deyligt Barn faar Gud / oc bleff opfostret tre maa-
nede i sin Faders Huss. Men der hand bleff bortkast/Da tog Pharaonis Daatter hannem op/
oc fostrede hannem op til en Søn. Oc Mose bleff oplært i al Egypternis visdom / oc hand
vaar mectig i Gerninger oc ord.

Mose bleff fød.
Exodi 2.

Men der hand bleff fyretiue aar gammil/ tenckte hand / at ville see sine Brødre/ de Børn
aff Israel. Oc hand saa en lide wret/da beskermede hand/oc heffnede hans wret som vaar off-
uerfalden/oc ihielslo Egypteren. Men hand mente / at hans Brødre skulde bemercke det / at
Gud gaff dem Salighed ved hans Haand / Men de bemerckte det icke. Oc den anden dag
kom hand til dem/der de trette met huer andre/oc handlede met dem / at de skulde haffue Fred/
oc sagde/ Kære Mend/ i ere Brødre/ hui gør den ene den anden wret? Men den som giorde sin
Neste wret/ støtte hannem fra sig / oc sagde / Huo haffuer sæt dig til den Offuerste oc Dom-
mere offuer oss? Vilt du oc sla mig ihiel/som du i gaar dræbte den Egypter? Da flyde Mose
for denne tale/oc bleff en Vdlending i det Land Madian / Der afflede hand tho Sønner.

Exodi 2.

Oc fyretiue aar der effter obenbaredis HERRENS Engel hannem i Ørcken paa Si-
na Bierg / i en gloendis lue vdi Busken. Oc der Mose det saa / forundrede hand sig paa den
Syn. Men der hand gick hen til at skue/skede HERRENS røst til hannem/ **Jeg er dine
Fedris Gud / Abrahams Gud / oc Isaacs Gud / oc Jacobs Gud.** Da beffuede
Mose/oc torde icke see der paa. Men HERREN sagde til hannem/Drag dine Sko aff dine
føder/ Thi den Sted/der som du staar/er hellig Jord. Jeg haffuer vel seet huad mit Folck li-
der/som er i Egypten/oc ieg hørde deris suck/oc kom ned / at frelse dem. Oc kom nu hid/ Jeg
vil sende dig til Egypten.

HERrens Engel obenbaris Mose.
Exodi 3.
Matth. 22.
Ebræ 12.

Den Mose/huilcken de nectede/oc sagde/Huo haffuer sæt dig til den Offuerste oc Dom-
mere: den sende Gud til en Offuerste oc Frelsere/ved Engelens haand/som obenbaredis han-
nem i Busken. Denne førde dem vd / oc giorde vnderlige Gerninger oc Tegen i Egypten / i
det Røde Haff/ oc i Ørcken fyretiue aar. Denne er Mose / som sagde til de Børn aff Israel/
**HERREN eders Gud skal opuecke eder en Prophete/aff eders Brødre / lige
som mig/ Den skulle i høre.**

Exodi 2.
Exodi 14.
Deute. 18.

Det er denne / som vaar i Menigheden / vdi Ørcken / met Engelen/som talede met han-
nem paa Sina Bierge oc met vore Fedre. Denne anammede det leffuendis ord at giffue oss.
Huilcken eders Fedre vilde icke vere lydige/men støtte hannem fra sig/ men vende sig om met
deris hierter til Egypten/oc sagde til Aaron/Gør oss Guder/som kunde gaa faar oss/ Thi wi
vide icke huad denne Mose/som førde oss aff det Land Egypten/er vederfaret. Oc de giorde en
Kalff paa den tid/oc offrede den Affgud offer/oc glædde sig i deris henders gerninger.

Exodi 19. 20.
Exodi 32.

Men Gud vende sig/ oc gaff dem der hen / som de tiente Himmelens hær / Som det oc
staar screffuit i Propheternis bog. **Haffue i aff Israels Huss oc nogen tid offret mig
Offer oc Queg / de fyretiue aar i ørcken?** Oc i anammede Molochs bolig / oc Rem-

Amos 5.
Moloch.
Remphan.

phans eders Guds stierne/de Billede som i haffue giort/at tilbede dem. Oc ieg vil kaste eder bort paa hin side Babylonien.

Exodi 24. Ebræ. 8. Iosue 3. Psalm. 132 3. Reg. 6. Esaiæ 66.

Vore Fedre haffde Vidnisbyrdens Tabernackel i Orcken/som hand haffde beskicket dem det/der hand talede til Mose/At hand skulde gøre det effter den Lignilse/som hand haffde seet. Huilcket vore Fedre oc anammede/oc førde det met Josua i Landet/ som Hedningene haffde inde/huilcke Gud vdstøtte faar vore Fedris ansict. Indtil Dauids tid / hand fant naade hoss Gud/oc bad/at hand maatte finde it Tabernackel til Jacobs Gud. Oc Salomon bygde hannem it Huss. Men den Allerhøyste boer icke i Temple/som ere giorde met hender/ Som Propheten siger/ Himmelen er min Stoel/oc Jorden min Fodeskammel. Huad ville i da bygge mig faar it Huss? siger HERREN/Eller huilcken er min huilis Sted? Haffuer icke min Haand giort det altsammen?

J Haarnackede oc vomskaarne i hierte oc Oern / i modstaa altid den hellig Aand/ som eders Fedre/saa ocsaa i. Huilcken Prophete forfulde icke eders Fedre? Oc de ihielsloge dem/ som før forkyndede denne Retferdigis tilkommelse/hues Forrædere oc Mordere i ere nu bleffne/ J anammede Lowen/ved Englenis beskickelse/ Oc hulde hende icke.

Der de dette hørde/ da gick det dem igennem hiertet/ oc de bede tenderne tilsammen offuer hannem. Men som hand vaar fuld aff den hellig Aand/saa hand op i Himmelen / oc saa Guds herlighed/oc Jhesum staa hoss Guds høyre Haand/oc sagde/ See / ieg seer Himlene obne/oc Menniskens Søn staa hoss Guds høyre Haand. Da robte de høyt / oc hulde deris ørern til/oc stormede endrectelige ind paa hannem / støtte hannem vd aff Staden / oc stenede hannem. Oc de som vidnede/lagde deris Klæder ned / hoss en vng Mands Føder / som hed Saulus. Oc de stenede Stephanum/hand paakallede/oc sagde/HERRE Jhesu/anamme min Aand. Men hand falt ned paa knæ oc robte høyt / HERRE / tilregne dem icke denne Synd. Oc som hand det sagde/soff hand hen.

Stephanus beder for sine Fiender som hannem stene.

VIII

Saulus.

MEn Saulus haffde behagelighed i hans Død. Oc der begyntis paa den tid en Forfølgelse offuer Menigheden i Jerusalem/oc de atspriddis alle i Judee oc Samarie Land/ vden Apostilene. Oc Gudfryctige Mend besørgede Stephanum/oc hulde it stort Klagemaal offuer hannem. Men Saulus ødelagde Menigheden/ gick alleuegne i Husene/ oc drog frem Mend oc Quinder/ oc antuordede dem hen i Fengzel.

Philippus predicker Christum i Samaria.

De som vaare nu atspridde / ginge omkring / oc predickede Ordet. Men Philippus kom ned til en Stad i Samaria/oc predickede faar dem om Christo. Men Folcket hørde endrectelige oc flitelige til/ huad Philippus sagde / oc saae de Tegen som hand giorde. Thi vrene Aander fore aff mange Besette met stort skrig / Der bleffue oc mange Verckbrudne oc Halte giorde helbrede. Oc der bleff en stor glæde i samme Stad.

Simon Traalkarl.

Oc der vaar en Mand hed Simon / som før brugede Traaldom i den samme Stad / oc tryllede det Samaritanske Folck/oc holt sig faare/at vere noget stort / Oc de saae alle paa hannem/baade liden oc stor/oc sagde/ Denne er Guds krafft / som stor er. Men de saae der faare paa hannem/at hand haffde long tid tryllit dem/met sin Traaldom. Oc der de trode Philippi Predicken / om Guds Rige / oc om Jhesu Christi Naffn / da lode baade Mend oc Quinder døbe sig. Da trode oc Simon/oc loed sig døbe/oc holt sig til Philippum. Oc der hand saa de Tegen oc mectige Gerninger/som skede/da forundrede hand sig.

Petrus oc Johannes sendis til Samariam.

Men der Apostlene hørde i Jerusalem/at Samaria haffde anammet Guds ord/da sende de Petrum oc Johannem til dem. Huilcke som bade for dem / der de komme / at de finge den hellig Aand. Thi hand vaar icke end nu falden paa nogen / Men de vaare aleniste døbte i Christi Jhesu Naffn. Da lagde de Hender paa dem/oc de finge den hellig Aand.

Men der Simon saa/at den hellig Aand bleff giffuen / naar som Apostlerne lagde Henderne paa/Da bød hand dem Pendinge / oc sagde/ Giffuer mig oc den mact / at / der som ieg legger Henderne paa nogen/at den samme maa faa den hellig Aand. Da sagde Peder til hannem/ Bliff fordømt met dine Pendinge/ at du acter mand kand faa Guds gaffue formedelst pendinge. Du skalt huercken haffue del eller part i disse ord / Thi dit hierte er icke retsindeligt faar Gud. Gør der faare penitentze for denne din ondskaff/oc bed Gud / Om dit hiertis onde mening maatte forladis dig. Thi ieg seer/at du est fuld aff bitter galde/oc beknyt met vretferdighed. Da suarede Simon/oc sagde/ Bede i HERREN for mig/ at inted aff det skal komme offuer mig/som i sagde om. Men der de haffde vidnet oc talet HERRENS ord/ da

Deutero. 29.

vende

vende de om igen til Jerusalem/oc predickede Euangelium i mange Samaritanske Byer.

Men HERRENS Engel talede til Philippum/oc sagde/ Stat op oc gack mod Synder/paa den vey som gaar fra Jerusalem ned til Gaza/ der som Ørcken er. Oc hand stod op oc gick bort. Oc see en Mand aff Morland en Kammersuend oc Dronning Candaces veldige Mand i Morland/huilcken der vaar offuer alt hendis Liggendefæ/ hand vaar kommen til Jerusalem at tilbede/Oc hand drog hiem igen/oc sad paa sin vaagen/oc læsde Esaiam Prophete.

Kammerherren i Morland.

Da sagde Aanden til Philippum/Gack frem/oc holt dig til denne vaagen. Da løb Philippus hen til oc hørde/at hand læsde den Prophete Esaiam/oc sagde/ Forstaar du oc det som du læss: Hand sagde/Huorledis kand ieg/der som nogen icke vnderuiser mig: Oc hand bad Philippum/at hand skulde trine op/oc sette sig hoss hannem. Men dette stod i Scrifften/som hand læsde. **Hand er ført som it Faar til at slacte/oc stille som it Lam faar den som det klipper/**Saa haffuer hand icke opladet sin Mund. J hans fornedring er hans Dom ophøyet. Men huo skal vdtale hans Liffs langhed: Thi hans Liff er taget bort aff Jorden. Da suarede Kammerherren Philippo/oc sagde/ Jeg beder dig / om huem taler Propheten saadant: Om sig selff/eller om nogen anden: Da oplod Philippus sin mund/oc begynte paa denne Scrifft/ oc predickede hannem Euangelium om Jhesu.

Esaiæ 53.

Philippus predicker Kammerherren Euangelium.

Oc som de droge at veyen/komme de til it Vand. Oc Kămerherren sagde/See/der er vand/ Huad hindrer det/at ieg lader mig døbe: Da sagde Philippus/ Tror du aff gantske hierte/ da maa det vel vere. Hand suarede / oc sagde/ Jeg tror/ at Jhesus Christus er Guds Søn. Oc hand bad vognen holde / oc de stigede ned i vandet / baade Philippus oc Kammerherren / oc hand døbte hannem. Men der de stigedede op aff vandet/da ructe HERRENS Aand Philippum bort/oc Kammerherren saa hannem icke mere. Oc hand drog sin vey glad. Men Philippus bleff funden i Asdod/oc hand vandrede omkring / oc predickede Euangelium i alle stæder/indtil hand kom til Cesaream.

IX.

MEn Saulus fnysede end nu met trusel oc mord mod HERrens Disciple/Oc hand gick til den ypperste Prest/ oc begerede Breff aff hannem til Scholerne i Damasco/Paa det / at der som hand funde nogle paa denne vey / Mend oc quinder/at hand skulde føre dem bundne til Jerusalem. Oc der hand vaar paa veyen/oc kom nær til Damascon/omskinde hannem hastelige it liuss aff Himmelen/oc hand falt paa Jorden/oc hørde en Røst/hun sagde til hannem/Saul/Saul/hui forfølger du mig: Da sagde hand HERRE/Huo est du: HERREN sagde/ Jeg er Jhesus/ som du forfølger. Det skal bliffue dig suart at træde mod Braadden. Oc hand sagde met redzel oc beffuelse/HERRE/huad vilt du/at ieg skal gøre: HERREN sagde til hannem/ Stat op/oc gack i Staden/der skal mand sige dig/huad du skalt gøre.

Galat. 1. Pauli omuendelse. Infra 24.

Men de Mend/som vaare i selskaff met hannem / stode oc vaare forferdede / Thi de hørde hans røst oc saae ingen/ Men Saulus reysde sig op aff iorden / oc der hand loed sine øyen op/saa hand ingen. Da toge de hannem ved haanden/oc førde hannem i Damascon/oc hand saa icke/oc oed icke oc drack icke i tre dage. Oc der vaar en Discipel i Damasco/hed Ananias/ Til hannem sagde HERREN i en syn/Anania. Oc hand sagde / Her er ieg HERRE. HERREN sagde til hannem/Stat op/oc gack bort paa den gade/ som kaldis den Rette/Oc spør i Juda huss/effter den som kaldis Saul aff Tarsen/thi see hand beder. Oc hand saa i Synen en Mand/som kaldis Ananias/komme ind til sig/oc legge haanden paa sig/at hand skulde see igen. Da suarede Ananias/HERRE/ Jeg haffuer hørt aff mange om denne Mand/ huor meget ont hand haffuer giort dine Helligen i Jerusalem/Oc hand haffuer ocsaa her mact aff de ypperste Prester/ at binde alle dem som paakalde dit Naffn.

Ananias.

HERREN sagde til hannem/Gack bort/Thi denne er mig it vdualde Redskaff/at hand skal bære mit Naffn faar Hedningene/oc faar Konger/ oc for de Børn aff Jsrael/ Jeg vil vise hannem/ huor meget hand skal lide faar mit Naffn skyld. Oc Ananias gick bort oc kom i Husit/oc lagde hender paa hannem/oc sagde/Saul/kære broder / HERREN sende mig hid/ som obenbaredis dig paa veyen/der du komst hid/At du skalt see igen/oc opfyldis met den hellig Aand. Oc det falt strax fra hans øyen/som skel/oc hand saa igen. Oc hand stod op/ loed sig døbe/oc tog Mad til sig/ oc styrckede sig.

Oc Saulus vaar nogle dage hoss Disciplene i Damasco/oc hand predickede strax Christum i Scholerne/at hand er Gudz Søn. Oc de forferdedis alle som det hørde/oc sagde/Er det icke denne som forderffuede alle i Jerusalem/der paakalde dette Naffn/oc er der faare kommen hid/ at hand skal føre dem bundne til de ypperste Prester: Men Saulus bleff io mere krafftig/ oc igendreff Jøderne som bode i Damasco/oc beuisde/at denne er Christus.

Saulus predicker Christum strax effter sin Omuendelse.

Jøderne gøre Saulo suig.

Oc mange dage der effter / hulde Jøderne it Raad tilsammen / at de vilde sla hannem ihiel. Oc det bleff Saulo tilkende giffuit/at de vilde gøre hannem suig. Men de voctede dag oc nat i Portene/at de vilde ihielsla hannem. Da toge Disciplene hannem om natten / oc finge hannem igennem muren/oc vunde hannem ned i en Kurff.

2.Cor.11.

Men der Saulus kom til Jerusalem/forsøcte hand at holde sig til Disciplene/ Oc de fryctede alle for hannem / trode icke at hand vaar en Discipel. Men Barnabas tog hannem til sig/oc førde hannem til Apostlerne/oc hand fortalde dem / huorledis hand haffde seet HERREN paa veyen/oc haffde talet met hannem / oc huorledis hand haffde dristelige predicket om Jhesu Naffn i Damasco. Oc hand vaar hoss dem/oc gick vd oc ind i Jerusalem / oc predickede vor HERRIS Jhesu Naffn dristelige. Hand talede ocsaa oc bespurde sig met Grekerne/Men de lagde sig effter/at sla hannem ihiel. Der Brødrene merckte det / ledsagede de hannem til Cesaream/ oc skickede hannem til Tarsen.

Saa haffde nu Menigheden fred igennem gantske Juda oc Galilea oc Samaria/ oc opbygde sig/oc vandrede i HERRENS fryct / oc bleff opfyldet met den hellig Aands trøst.

Petrus: Eneas.

Oc det skede/der Peder drog alleuegne igennem/at hand kom ocsaa til de Helgen/som bode i Lydda. Der fant hand en Mand/hed Eneas/som haffde ligget otte aar paa Sengen / oc vaar Verckbruden. Oc Peder sagde til hannem / Enea / Jhesus Christus gøre dig helbrede/ Stat op/oc red selff din Seng. Oc hand stod strax op. Oc de saae det alle/ som bode i Lydda oc Sarona/oc de omuende sig til HERREN.

Oc der vaar en Discipelinde i Joppe/som hed Tabita/som er vdlagd en Raa/ Hun vaar fuld aff gode Gerninger oc Almisse som hun giorde. Oc det begaff sig paa den samme tid/ at hun bleff siug/oc døde. Da tode de hende/oc lagde hende paa Lofftet. Men nu er Lydda nær hoss Joppen/Der Disciplene hørde/at Peder vaar der/da sende de til hannem / oc formanede hannem/at hand vilde icke besueris/at komme til dem.

Tabita.

Da stod Peder op oc kom met dem. Oc der hand kom did/ ledde de hannem op paa Lofftet/Oc alle Viduer stode omkring hannem/græde oc viste hannem de Kiortle oc Klæder/ som samme Raa giorde/den stund hun vaar hoss dem. Oc der Peder haffde dreffuit dem alle vd/ falt hand paa knæ/bad/oc vende sig til Legemet/oc sagde/Tabita/ stat op. Oc hun oplod sine øyen/oc der hun saa Peder/sette hun sig igen. Da fick hand hende haand/oc reysde hende op/ Oc hand kallede Helligen oc Viduer/oc skickede hende der leffuende. Oc det bleff obenbare offuer al Joppen/oc mange trode paa HERREN. Oc det skede/at hand bleff long tid i Joppe/ hoss Simon som giorde leer til.

X.

OC der vaar en Mand i Cesarea/ som hed Cornelius / en Høffuitzmand aff den Skare/som kaldis den Valske/Gudelig oc Gudfryctig / met sit gantske Huss/ oc hand gaff Folcket megen Almisse/oc bad altid til Gud. Hand saa en Syn obenbarlige/ved den niende time paa dagen / en Guds Engel gaa ind til sig/ hand sagde til hannem/ Corneli. Da saa hand paa hannem/forferdedis/oc sagde/HERRE huad er det? Hand sagde til hannem/ Din bøn oc din Almisse ere komne op ihukommelse faar Gud. Oc sent nu Mend til Joppen/oc lad hente Simon/som kaldis Peder/huilcken der er til herbere hoss Simon/som gør leer til/huess huss ligger hoss Haffuit/ hand skal sige dig / huad du skalt gøre. Oc der Engelen/som talede met Cornelio vaar bortgangen/ da kallede hand tho aff sine Hussuenne/oc en Gudfryctig Stridzmand / aff dem som toge vare paa hannem / oc fortalde dem det altsammen/oc sende dem til Joppen.

Peder bleff vndryct.

Den anden dag/der disse vaare paa veyen/oc komme nær til Staden / da stigede Peder op paa Lofftet at bede/ved den siette time. Oc der hand bleff hungru / vilde hand bide paa noget. Men der de redde til/ da bleff hand vndryct. Oc hand saa Himmelen opladen / oc it Kar fare ned til sig/som it stort Linklæde bundet met fire snippe/oc det bleff ladet ned paa Jorden / Der vdi vaare allehonde fireføtte Diur aff Jorden/oc vilde Diur/oc Orme / oc Himmelens Fule. Oc det skede en røst til hannem/ Stat op Peder/slacte oc æd. Da sagde Peder/ O ney HERRE/thi ieg haffuer icke end nu ædet noget Almindeligt eller Vrent. Oc røsten sagde anden gong til hannem/Huad som Gud haffuer renset/det gør du icke almindeligt. Oc det skede tre gonge. Oc Karet bleff optaget igen til Himmelen.

Men der Peder bekumrede sig i sig selff/huad den Syn skulde vere som hand haffde seet/ See/da spurde de Mend som vaare vdsende aff Cornelio/effter Simonis huss/oc de stode faar døren/robte oc lete/om Simon som kaldis Peder/ vaar der til herbere? Oc i det Peder besinde

dede sig offuer den Syn/ sagde Aanden til hannem/ see/ de Mend lede effter dig. Men stat op
stig ned oc drag met dem/ oc tuil inted/ thi ieg vdsende dem. Da stigede Peder ned til Mende-
ne/ som vaare sende til hãnem fra Cornelio/ oc sagde/ See/ ieg er den/ der i lede effter. For huad
sag/ ere i her? De sagde/ den Høffuitzmand Cornelius / en from och gudfryctig Mand / som
haffuer it gaat rycte hoss alle Jødernis Folck / fick en befalning aff en hellig Engel / At hand
skulde lade hente dig til sit huss/ och høre ord aff dig. Da kallede hand dem ind och lente dem
herbere.

Den anden dag drog Peder vd met dem/ oc nogle Brødre aff Joppen ginge met hannem
Oc den anden dag komme de til Cesarien. Men Cornelius biede effter dem/ oc kallede sine til-
hengere oc Venner tilsammen. Oc som Petrus kom ind/ gick Cornelius imod hannem/ oc falt
faar hans føder/ oc tilbad hannem. Da reysde Peder hannem op/ oc sagde/ Stat op / ieg er oc
it Menniske. Oc der hand haffde talet met hannem/ gick hand ind/ oc fant mange / som vaa-
re komme tilsammen. Och hand sagde til dem / J vide / huorledis det er en Jødisk mand en
vseduanlig ting / at holde sig til eller komme til en Fremmet. Men Gud visde mig / at kalde
inted Menniske almindeligt eller vrent/ der faare sagde ieg icke ney at komme/ der ieg kalledis
hid. Saa spør ieg eder nu at/ huor faare i kallede mig hid?

Peder bliffuer kaldet til Cornelium.

Cornelius sagde/ ieg fastede fire dage indtil denne time / oc ved den niende time bad ieg i
mit huss/ oc see/ da traadde en Mand faar mig i it skinnende Klæde/ oc sagde/ Corneli/ din bøn
er hørt/ oc dine Almisser ere betenckte faar Gud. Saa sent nu til Joppen/ och lad kalde hid den
Simon/ som kaldis Peder (huilcken er til herbere i Simons huss som gør lær til/ hoss stranden
hand skal tale met dig/ naar hand kommer. Da sende ieg stray til dig/ oc du giorde vel / at du
est kommen. Nu ere wi her alle neruerendis faar Gud / at høre alt det / som dig er befalet aff
Gud.

Da oplod Peder sin Mund/ oc sagde/ Nu befinder ieg i sandhed/ at Gud anseer icke per-
soner/ Men huo som hannem fryctar oc gør ret / hand er hannem tacknemmelig / iblant alle-
honde folck.

Peder predicker faar Cornelio.

J vide vel aff den predicken / som Gud sende til Jsraels børn oc loed forkynde Fred / ved
Jhesum Christum (huilcken som er en HERRE offuer alting) det som skede igennem det
gantske Jødiske land/ oc begyntis i Galilea effter den daab/ som Johannes predickede / huor-
ledis Gud saluede den samme Jhesum aff Nazareth met den hellig Aand oc krafft / den som
drog omkring/ oc giorde vel oc helbredede alle/ som vaare offuerfaldne aff Dieffuelen/ thi Gud
vaar met hannem. Oc wi ere Vidne til alt det/ som hand giorde i Jødeland oc vdi Jerusalem.
Den sloge de ihiel/ oc hengde hannem paa it Træ.

Den samme opuecte Gud paa tredie dag/ och loed hannem obenbaris / icke alt Folcket/
men oss/ som ere før vdualde Vidne aff Gud/ wi som ode oc drucke met hannem/ effter at hand
er opstanden fra de Døde. Oc hand bød oss / at predicke faar Folcket / oc vidne / at hand er be-
sticket aff Gud de Leffuendis oc de Dødis Dommere. Om denne vidne alle Propheter/
at alle de som tro paa hãnem/ skulle ved hans naffn haffue syndernis forladelse

Der Petrus end nu talede disse ord/ fald den hellig Aand paa alle dem som hørde Order.
Oc de som trode aff Omskerelsen/ som vaare komme met Petro/ bleffue forferdede/ at den hel-
lig Aands gaffue bleff oc vdgyden paa Hedninge/ thi de hørde/ at de talede met Tunger oc pri-
sede Gud. Da suarede Peder / kand oc nogen forbiude vand / at disse skulle icke bliffue døbte/
som haffue anammet den hellig Aand/ lige som ocsaa wi? Och hand befalede at døbe dem i
HERRENS Naffn. Da bade de hannem/ at hand skulde bliffue der nogle dage.

XI.

DC Apostlene oc Brødrene/ som vaare i Jødeland spurde/ at Hedningene haff-
de ocsaa anammet Guds ord. Oc der Peder kom op til Jerusalem/ da kiffue-
de de met hannem / som vaare aff Omskerelsen / oc sagde / du gickst ind til
Mend/ som haffue Forhud/ oc odst met dem.

Da begynte Peder/ oc fortalde dem det ene effter det andet/ oc sagde/ ieg
vaar i den stad Joppe vdi min bøn/ oc vaar vndruct. Oc ieg saa en Syn/ som vaar/ it Kar fare
ned/ som it stort Linklede met fire snippe/ oc nedladis aff himmelen/ oc det kom indtil mig. Der
vdi saa ieg/ oc bleff vaar/ oc ieg saa fireføtte Diur aff iorden/ oc vilde Diur/ oc Orme/ oc him-
melens Fule. Oc ieg hørde en røst/ som sagde til mig / Stat op Peder / slacte oc æd. Da sagde
ieg/ O ney HERRE / thi der gick end nu aldri noget almindeligt oc ey vrent i min mund.
Men røsten suarede mig anden gong aff himmelen/ huad Gud giorde rent/ det gør du icke al-
mindeligt. Men det skede tre gonge/ oc det bleff altsammen draget op til himmelen igen.

Oc see/der stode stray tre Mend faar Husit/som ieg vaar vdi/de vaare vdsende aff Cesarien til mig. Da sagde Aanden til mig/at ieg skulde gaa met dem/oc icke tuile. Der komme oc disse sex Brødre met mig/oc wi ginge ind i Mandens Huss. Oc hand kundgiorde oss/huorledis hand haffde seet en Engel staa i sit huss/som sagde til hannem/Sent Mend til Joppen/oc lad hente Simon/som kaldis Peder/Hand skal sige dig Ord/formedelst huilcke du oc alt dit Huss skulle bliffue salige: Oc i det samme som ieg begynte at tale/falt den hellig Aand paa dem/lige som paa oss i første begyndelse. Da tenckte ieg paa HERRENS ord/som HERREN sagde/Johannes døbte met Vand/Men i skulle døbis met den hellig Aand. Efterdi Gud haffuer nu giffuit dem lige saadane gaffuer/som oss/der tro paa den HERRE Jesum Christum/Huo vaar ieg/at ieg kunde formene Gud: Der de hørde det/tagde de stille/oc loffuede Gud/oc sagde/Saa haffuer oc Gud giffuit Hedninge penitentze til Liffuit:

Acto. 1.

Men de som vaare atspridde i den bedrøffuelse/som begyntis faar Stephano/ginge omkring/indtil Phenicen oc Cypern oc Antiochia/oc talede Ordet til ingen/vden alene til Jøderne. Der vaare oc nogle Mend iblant dem/aff Cypern oc Cyrenen/de komme til Antiochiam/oc talede ocsaa til Grekerne/oc predickede Euangelium om vor HERRE Jhesu. Oc HERRENS Haand vaar met dem/oc it stort tal tog ved troen/oc omuende sig til HERREN.

Barnabas.

Da kom denne tale om dem/faar Menighedsens øern i Jerusalem/Oc de vdsende Barnabam/at hand gick bort/indtil Antiochiam. Huilcken der hand vor kommen did/oc saa Guds naade/da bleff hand glad/oc formanede dem alle/at de vilde bliffue met faste hierte hoss HERREN/Thi hand vaar en from Mand/fuld aff den hellig Aand oc Tro. Oc der gaff sig meget Folck til HERREN. Men Barnabas drog vd til Tarsen/at oplede Saulum igen/Oc der hand fant hannem/ledde hand hannem til Antiochiam. Oc de bleffue it helt aar hoss Menigheden/oc lærde meget Folck/Der aff bleffue Disciplene først kallede Christne i Antiochia.

Christne.

J de samme dage komme Propheter aff Jerusalem til Antiochiam/Oc en aff dem/som hed Agabus/stod op/oc forkyndede ved Aanden en stor dyr tid/offuer Jordens gantske kreidz/huilcken der skede vnder den Keysere Claudio. Men huer iblant Disciplene besluttede/at sende Brødrene nogen hielp/som bode i Judea/effter som hand formaatte/Som de da oc giorde/oc skickede det til de Eldste/ved Barnabe oc Sauli haand.

Agabus.
Dyr tid vdi Claudij Keyseris tid.

XII.

Herodes ihiekslar Jacobum oc griber Petrum.

PAa den samme tid lagde Kong Herodes hender paa nogle aff Menigheden/at pine dem. Men hand ihielslo Jacobum Johannis broder met suerdet. Oc der hand saa/at det behagede Jøderne/foer hand frem/oc greb ocsaa Petrum. Oc det vaare de søde Brødz dage. Der hand nu greb hannem/lagde hand hannem i Fengzel/oc antuordede seyten Stridzmend hannem/at beuare hannem/oc tenckte at skicke hannem faar Folcket effter Paasken. Oc Petrus bleff nu saa hulden i Fengzelet/Men Menigheden bad vden affladelse for hannem til Gud. Oc der Herodes vilde skicke hannem frem/i den samme nat/soff Peder mellem tho Stridzmend/bunden met tho Lencker/oc Vecterne faar døren toge vare paa Fengzelet.

Menigheden beder for Peder.

Oc see/HERrens Engel kom did/oc it Liuss skinde i Kammeret/oc hand slo Peder paa siden/oc vecte hannem op/oc sagde/Stat stray op. Oc Lenckerne fulde aff hans hender. Oc Engelen sagde til hannem/Giorde dig oc drag dine Sko paa. Oc hand giorde saa. Oc hand sagde til hannem/Kast din Kaabe om dig/oc følge mig effter. Oc hand gick vd/oc fulde hannem/Oc hand viste icke/at saadant skede hannem visselige formedelst Engelen/men hannem syntis at hand saa en Syn. Oc de ginge igennem den første oc anden Varetect/oc komme til Jerndøren/som fører til Staden/hun lod sig selff op for dem. Oc de traadde vd/oc ginge bort/en Gade longt/oc stray i det samme skildis Engelen fra hannem. Oc der Petrus kom til sig selff/sagde hand/Nu veed ieg visselige/at HERREN vdsende sin Engel/oc frelste mig aff Herodis Haand/aff alt det Jødiske Folckis forventelse.

Oc som hand besindede sig/kom hand faar Marie Johannis moders huss/som kaldis met tilnaffn Marcus/der som mange vaare tilsammen oc bade. Oc som Peder banckede paa portens dør/da gick en Pige frem at høre til/som hed Rode. Oc som hun kende Peders røst/da lod hun døren icke op for glæde/men hun løb bort/oc forkyndede dem/at Peder stod faar porten. Da sagde de til hende/Du est icke ved sindene. Men hun stod fast der paa/at det vaar saa. De sagde/Det er hans Engel. Men Petrus banckede fremdelis paa. Oc der de lode op/saae de hannem/oc bleffue forferdede. Da vinckede hand at dem met haanden/at de skulde tie/Oc hand fortalde dem/huorledis HERREN førde hannem aff Fengselet/oc sagde/Forkynder Jacob dette oc Brødrene, Oc hand gick vd/oc drog til en anden Sted.

Men

Men der det bleff dag/ da bleff der icke en liden bekumrelse iblant Stridzmendene/ huorledis det skulde dog vere ganget til met Petro. Men der Herodes lete effter hannem oc fant hannem icke/ da loed hand Vecterne komme i rette/ oc befalede at føre dem bort. Oc hand drog aff Judea ned til Cesarien/ oc holt der sit væsen. Thi hand tenckte at stride mod dem aff Tyro oc Sidon. Da komme de endrectelige til hannem/ oc toge Kongens kammersuend Blastum met ord/ oc bade om fred/ fordi/ at deris Land haffde sin næring aff Kongens land.

Men paa en bestemmet dag/ tog Herodes det kongelige klæde paa/ sette sig paa Domstolen/ och giorde en tale til dem. Da robte Folcket/ det er Guds røst/ oc icke it Menniskis. Oc stray slo HERRENS Engel hannem/ fordi/ at hand gaff icke Gud ære/ oc hand bleff opæden aff Orme/ oc gaff Aanden op.

Men Guds ord voxte oc formerede sig. Oc Barnabas oc Saulus komme til Jerusalem igen/ oc antuordede Hielpen fra sig/ oc de toge Johannem met sig/ som kalledis Marcus.

XIII.

Barnabas. Saulus.

DEr vaare Propheter oc Lærere i Antiochia vdi Menigheden/ som vaar/ Barnabas/ oc Simon Som kalledis Niger/ oc Lucius aff Cyrenen oc Manahen som vaar opføđ met Herodes den Høffding/ och Saulus. Och der de tiente HERREN oc fastede/ da sagde den hellig Aand/ Fraskiller mig Barnabam och Saulum/ til den gerning/ som ieg haffuer kaldet dem. Da fastede de oc bade/ oc lagde hender paa dem/ oc lode dem gaa. Oc som de vaare vdsende aff den hellig Aand/ komme de til Seleucia/ oc de seylede der fra til Cypern. Och der de komme i den stad Salamin/ forkyndede de Guds ord i Jødernis Scholer. Men de haffde ocsaa Johannem til Tienere.

Sergius.

Oc der de droge igennem Øen indtil den stad Paphos/ funde de en Traaldkarl oc falsk Prophete/ som vaar en Jøde/ hand hed Bar Jehu/ oc vaar hoss Sergium Paulum Landzfogeden/ en forstandig Mand/ den samme kallede Barnabam oc Saulum til sig/ oc begerede at høre Guds ord. Da stod den Traaldkarl Elimas dem emod (Thi hans naffn vdtydis saa) oc haffde i sinde/ at vende Landzfogeden fra troen.

Men Saulus/ som ocsaa kaldis Paulus/ fuld aff den hellig Aand/ saa paa hannem/ oc sagde/ O du Dieffuels barn/ som est fuld aff al listighed oc al skalckhed/ och al retferdigheds fiende/ du lader icke aff at affuende HERRENS rette veye. Oc see nu/ HERRENS haand kommer offuer dig/ oc du skalt vere blind/ oc icke see Solen i nogen tid. Oc der falt stray dumactighed oc mørckhed paa hannem/ oc hand gick omkring oc lete effter nogen som kunde lede hannem ved haanden. Der Landzfogeden saa denne Gerning/ trode hand/ oc forundrede sig paa HERRENS lærdom.

Men der Paulus oc de som vaare met hannem seylede fra Papho/ komme de til Pergen i det land Pamphylia. Da vigede Johannes fra dem oc drog til Jerusalem igen. Men de droge igennem fra Pergen/ oc komme til Antiochiam/ i det land Pisidia/ oc ginge i Scholen om Sabbaths dagen/ oc sette sig. Men effter Louens oc Propheternis Leydze/ sende de Øffuerste aff Scholen til dem/ oc lode dem sige/ Kere Brødre/ ville i tale noget oc vnderuise Folcket/ da siger til.

Paulus predicker i Antiochia vdi Pisidia

Da stod Paulus op/ och slo met haanden/ oc sagde/ J Mend aff Jsrael/ oc i som fryctę Gud/ hører til. Dette Folckis Gud vdualde vore Fedre/ oc ophøyede Folcket/ der de vaare fremmede i Egypti land/ oc hand førde dem der vd met en høy Arm/ oc ved fyretiue aar omdrog hand deris skick i ørcken. Och hand vdslette siu Folck i det land Canaan/ och delde deris Land iblant dem effter Laad. Der effter gaff hand dem Dommere ved try hnndrede oc halfftrediesinds tiue aar/ indtil den Prophete Samuel. Och der effter bade de om en Konge/ Och Gud gaff dem Saul/ Kis søn/ en Mand aff Ben Jamins slect/ fyretiue aar.

Exo. 13. Iosu. 13. 1. Reg. 8. 1. Reg. 16.

Oc der hand tog hannem bort/ da opreysde hand Dauid til Konge offuer dem/ om huilcken hand vidnede/ ieg haffuer fundet Dauid Jesse søn/ en Mand effter mit hierte/ hand skal gøre al min vilie. Aff denne sammis Sæd/ fødde Gud Jhesum Jsrael til en Frelsere/ som hand loffuede. Lige som Johannes da tilforn predickede Jsraels folck Penitentzis daab/ før end hand begynte. Men der Johannes haffde fuldkommet sit laab/ sagde hand/ Jeg er icke den/ som i holde mig faare/ Men see/ hand kommer effter mig/ hues ieg er icke verdig/ at opløse hannem skoene paa hans Føder

Matth. 3. Marci. 1. Ioh. 1.

J Mend/ kære Brodre/ i børn aff Abrahams slect/ oc de som frycte Gud iblant eder/ til eder er denne Salligheds ord sent. Thi de som bo i Jerusalem oc deris Øffuerste/ efferdi de icke kende Denne/ ey heller Propheternis røst (som bliffue læsde alle Sabbather) da fuldkom-

mede de dem met deris Dom. Oc alligeuel at de funde ingen døds Sag met hannem / saa bade de dog at Pilatus vilde ihielsla hannem. Oc der de haffde fuldkommet alting / som er screffuit om hannem / da toge de hannem aff Træet / oc lagde hannem i en Graff. Men Gud opuecte hannem fra de Døde / oc hand obenbaredis mange dage / faar dem / som ginge met hannem op aff Galilea til Jerusalem / huilcke som ere Vidne til Folcket.

Oc wi forkynde eder ocsaa det løffte / som skede til vore Fedre / At Gud haffuer / oss / deris børn / det fuldkommet / J det hand opuecte Jhesum. Lige som oc staar screffuit i den første

Psalm. 2.

Psalme / **Du est min Søn / Jeg fødde dig i dag.** Men at hand opuecte hannem fra de

Esaiæ 55.

Døde / at hand her effter icke mere skal raadne / siger hand saa / **Jeg vil trolige holde eder den naade / som vaar Dauid tilsagd.** Der faare siger hand oc paa en anden sted.

Psalm. 16.

Du skalt icke tilstede / at din Hellige skal see forraadnelse. Thi Dauid / der hand haffde i sin tid tient Guds vilie / da soff hand hen / oc lagdis til sine Fedre / Oc saa forraadnelse. Men den som Gud opuecte / hand saa icke forraadnelse.

Saa skal det nu vere eder vitterligt / kære Brødre / At Syndernis forladelse bliffuer eder

Abac. 1.

kundgiort ved Denne / oc aff alt det / ved huilcket i kunde icke vorde retferdige i Mose Low. Men huo som tror paa denne / hand er Retferdig. Seer nu til / at der kommer icke offuer eder / det som er sagd i Propheterne / Seer i Foractere oc forundrer eder / oc bliffuer til inted / Thi ieg gør en gerning i eders tid / huilcket i skulle icke tro / der som nogen forteler eder det.

Oc der Jøderne ginge aff Scholen / bade Hedningene at de skulde sige dem ordene / mellem Sabbatherne. Oc der Scholens Menighed ginge fra huer andre / da fulde mange Jøder oc gudfryctige Jødernis tilhengere effter Paulum oc Barnabam / Oc de sagde dem / oc formanede dem / At de skulde bliffue i Guds naade.

Oc den neste Sabbath kom paa det neste den gantske Stad til sammen / at høre Guds ord. Oc der Jøderne saae Folcket / bleffue de fulde aff had / oc sagde emod det / som bleff sagd aff Paulo / de imod sagde oc lastede. Men Paulus oc Barnabas sagde frit obenbarlige / Guds ord skulde først sigis eder / Men nu i støde det fra eder / oc acte eder selff icke verdige til det euige

Esaiæ 49.

Liff / See / saa vende wi oss til Hedninge. Thi saa haffuer HERREN budet oss / **Jeg sette dig til it Liuss faar Hedningene / at du skalt vere Salighed indtil Jordens ende.**

Der Hedninge det hørde / bleffue de glade / oc prisede HERRENS ord / oc trode / saa mange aff dem som vaare forskickede til det euige Liff. Oc HERRENS ord ryctedis offuer den gantske Egn. Men Jøderne opuecte merckelige oc erlige Quinder / oc de Øffuerste i Sta-

Matth. 10.

den / oc de opuecte en forfølgelse offuer Paulum oc Barnabam / oc vdstøtte dem aff deris Landemercke. Men de ryste støffuen aff deris Føder mod dem / oc komme til Iconion. Oc Disciplene bleffue fulde aff glæde oc aff den hellig Aand.

XIIII.

DEt skede i Iconio / at de komme tilsammen / oc predickede i Jødernis Schole / saa / at en stor mangfoldighed aff Jøder oc Greker trode. Men de vantro Jøder opuecte oc mistrøstede Hedningenis siele mod Brødrene. Saa haffde de nu deris væsen der en long tid / oc lærde frimodelige i HERREN / huilcken der vidnede sin naadis ord / oc loed Tegen oc vnderlige gerninger ske formedelst deris Hender. Men menigheden i Staden bleff atskillig / Nogle hulde met Jøderne / oc nogle met Apostlene.

Oc som der bleff it opløb aff Hedninge oc Jøder oc deris Øffuerste / at forhaane oc stene dem / da fornomme de det / oc vndflyde til Stæderne i det land Lycaonia / til Lystran oc Derben / oc til den Egn der trint omkring / oc predickede der Euangelium.

Den halte helbredis.

Oc der vaar en Mand i Lystra / hand maatte side / Thi hand haffde onde føder / oc vaar halt aff moders liff / som end nu aldri vandrede / hand hørde Paulum tale. Oc som hand saa paa hannem / oc merckte / hand trode / at hand kunde bliffue hulpen / da sagde hand met høy røst / Stat ret op paa dine føder. Oc hand spranck op oc vandrede. Men der Folcket saa / det som Paulus giorde / Da opløffte de deris røst / oc sagde paa Lycaoniske / Guderne ere bleffne Menisken lige / oc komne hid ned til oss. Oc de kallede Barnabam / Jupiter / oc Paulum / Mercurius / fordi at hand førde ordet. Men Jupiters Prest / som vaar faar deris Stad / hente Øxen oc Krantze faar Porten / oc vilde offre met Folcket.

S. Pauli oc Barnabe Predicken i Lystra.

Der Apostlerne / Barnabas oc Paulus hørde det / sønderreffue de deris Klæder oc sprunge iblant Folcket / robte oc sagde / J Mend / Huad gøre i der? Wi ere ocsaa dødelige Meniske / lige som i / oc predicke eder Euangelium / At i skulte omuende eder / fra disse falske / til den leffuendis Gud / som haffuer giort Himmel oc Jord / oc Haffuet / oc alt det som der er vdi / Den som i den fremfarne tid loed alle Hedninge vandre i deris egne veye. Oc der til met loed hand

sig

sig icke selff bliffue vden Vidnisbyrde/hand giorde oss meget Gaat/oc gaff oss regn oc fruct-
sommelig tid aff Himmelen/opfyllede vore hierte met Mad oc Glæde. Oc der de det sagde/
kunde de neppelige stille Folcket/ at de giorde dem icke Offer.

Da komme der Jøder hen aff Antiochia oc Iconion / oc toge Folcket met ord / oc stenede
Paulum/oc sleffuede hannem vd aff Staden/oc mente/hand haffde veret død. Men der Dis-
ciplene gaffue sig omkring hannem / stod hand op oc gick i Staden. Oc den anden dag gick
hand vd met Barnaba til Derben / oc de predickede Euangelium i den samme Stad/ oc vn-
deruisde mange aff dem. Oc de droge til Lystran oc Iconion oc Antiochian igen / bestyrckede
Disciplenis siele/oc formanede dem/ At de skulde bliffue i troen/ oc / At wi skulle gaa i Guds
Rige met megen bedrøffuelse. Oc de skickede dem alleuegne Eldste i Menigheden / bade oc
fastede/oc befalede dem HERREN/som de trode paa.

Paulus stenis.

Apostlernis Embede.

Oc de droge igennem Pisidian/oc komme til Pamphilian/oc talede ordet i Pergen/oc dro-
ge ned til Attalian/oc de seylede der fra til Antiochian/som de vaare beskickede fra / formedelst
Guds naade/til den Gerning/som de haffde fuldkommet. Men der de komme did / forsamle-
de de Menigheden/oc forkyndede/huor meget Gud haffde giort met dem / oc huorledis hand
haffde opladet Hedningene troens dør. Men de haffde deris væsen der icke en liden tid/ hoss
Disciplene.

XV.

OC nogle komme ned aff Judea/ oc lærde Brødrene / Der som i lade eder icke
omskere effter Mose skick / Da kunde i icke bliffue salige. Som der nu begyn-
tis it Oprør / oc Paulus oc Barnabas haffde icke en ringe trette met dem/
da skickede de det saa/ at Paulus oc Barnabas / oc nogle andre aff dem droge
op/til Jerusalem til Apostlerne oc de Eldste for dette Spørsmaal skyld. Oc de bleffue ledsage-
de aff Menigheden/oc droge igennem Phenicen oc Samarian/ oc fortalde Hedningenis om-
gengelse/oc giorde alle Brødrene stor glæde.

Men der de komme did til Jerusalem / bleffue de vel vndfangne aff Menigheden / oc aff
Apostlerne/oc aff de Eldste/oc de kundgiorde/huor meget Gud haffde giort met dem. Da sto-
de nogle op aff Phariseernis parti/som trode/oc sagde/Mand skal omskere dem/oc biude dem
at holde Mose Low. Men Apostlerne oc de Eldste komme tilsammen/ at besee denne tale.

Oc der de haffde hafft lenge trette/da stod Petrus op/oc sagde til dem/ J Mend/kære Brø-
dre/ J vide/at Gud vdualde iblant oss/lenge faar denne tid / at Hedningene skulde høre oc tro
Euangelij ord/formedelst min mund. Oc Gud som kender hiertet vidnede offuer dem/oc gaff
dem den hellig Aand/lige som ocsaa oss/ oc giorde inted forskel mellem oss oc dem/ Oc hand
rensede deris hierte ved Troen. Hui friste i da nu Gud/at legge Aaget paa Disciplenis
halse/huilcket huercken vore Fedre / oc ey heller wi kunde bære: Men wi tro / at bliffue salige
ved vor HERRIS Jhesu Christi naade/vdi lige maade som ocsaa de. Da tagde al Menig-
heden stille/ oc hørde Paulum oc Barnabam / som fortalde / huor store Tegen oc vnderlige
Gerninger Gud haffde giort ved dem/iblant Hedningene.

Petrus.

Der effter i det de tagde/suarede Jacobus/oc sagde/ J Mend/ kære Brødre / hører mig/
Simon fortalde huorledis Gud først hiemsøcte oc anammede it Folck aff Hedningene/ til sit
Naffn. Oc der met komme Propheternis tale offuer it / som screffuit staar / Der effter vil ieg
komme igen/oc ieg vil bygge Dauids paulun igen/som er nedfallet/oc Hullene der paa vil ieg
bygge igen/oc ieg vil oprette det igen / Paa det / at det som er igen aff Mennisken/ skal spørre
effter HERREN/Der til alle Hedninge/offuer huilcke mit Naffn er neffnd / siger HER-
REN/som det gør altsammen. Gud viste alle sine Gerninger aff Verdens begyndelse. Der
faare beslutter ieg / at mand skal icke gøre dem wrolighed / som omuende sig til Gud aff Hed-
ningene/Men at mand scriffuer til dem/ At de holde sig fra Affguders wrenlighed/oc fra Ho-
reri/oc fra det som qualt er/oc fra Blod. Thi Mose haffuer long tid hafft dem i alle Stæder/
som hannem predicke/oc hand læsis huer Sabbaths dag i Scholerne.

Jacobus.

Amos 9.

Da syntis det Apostlerne oc de Eldste met al Menigheden gaat/at vduele Mend aff dem
oc sende til Antiochian/met Paulo oc Barnaba/som er/ Judas der kaldis Barsabas / oc Si-
lan/huilcke Mend som vaare Lærere iblant Brødrene/Oc de finge dem denne Scrifft i deris
haand.

Wi Apostle oc Eldste oc Brødre/ ynske Brødrene aff hedningene/ som ere i Antiochia oc
Syria/oc Cilicia/ salighed. Efftherdi wi haffue hørt/ at nogle aff vore ere vdgangne/ oc haffue
ført eder i vildfarelse met lærdom/oc mistrøstet eders Siele/oc sige/ J skulle lade omskere eder/
oc holde lowen/huilcke wi det icke befalede/saa syntis oss gaat at vere endrectelige forsamlede at
vduele mend/oc sende til eder/ met vaare allerkæriste Barnaba oc Paulo/huilcke menniske der

vdsette deris siele for vor HERRIS Jhesu Christi Naffn. Saa sende wi Judam oc Silam/ huilcke som skulle oc kundgøre det samme met ord. Thi det behager den hellig Aand oc oss/ at legge eder ingen mere Besuarelse paa / vden alene disse nødtørfftige stycker/ At i skulle holde eder fra Affguders offer oc fra Blod/oc fra det Qualde/ oc fra Horeri/ Fra huilcket /der som i holde eder fra/gøre i ret/ Farer vel.

Der disse vaare sende bort/komme de til Antiochiam/oc forsamlede Menigheden/ oc finge dem Breffuit. Der de det læsde/bleffue de glade aff den trøst. Men Judas oc Silas/som oc vaare Propheter/formanede Brødrene met megen tale/oc styrckede dem. Oc der de haffde tøffuit nogen tid/bleffue de bort sende aff Brødrene met fred til Apostlerne. Men det behagede Sila/at bliffue der. Oc Paulus oc Barnabas haffde deris væsen i Antiochia/lærde oc Predickede met mange andre HERRENS ord.

Nogle dage der effter/sagde Paulus til Barnabam/Lad oss drage til bage igen/oc see vore Brødre / huorledis de holde sig i alle Stæder / som wi haffue forkyndet HERRENS ord vdi. Da gaff Barnabas raad / At de skulde tage Johannem met sig/ som kalledis Marcus. Men Paulus actede det tilbørligt/at de skulde icke tage saadan en met dem/som vaar viget fra dem i Pamphylia/oc reysde icke met dem til Gerningen. Oc de fortørnede huer andre saa storlige/at de droge fra huer andre/oc Barnabas tog Marcum til sig/oc seylede til Cypern/ Men Paulus vdualde Silan/ oc drog bort/ befalet Guds naade / aff Brødrene. Saa drog hand igennem Syrien oc Cilician/oc styckede Menigheden.

XVI.

Timotheus bleff omskaaren aff Paulo. (Ordsprock) om Lowens frihed. Acto. 15.

DA kom hand til Derben oc Lystran. Oc see/der vaar en Discipel/som hed Timotheus/en Jødiske Quindis Søn/som trode/ Men Faderen vaar en Greker. Hand haffde it gaat røckte hoss Brødrene/ iblant Lystranerne oc vdi Iconion. Denne vilde Paulus lade reyse met sig/ oc hand tog oc omskar hannem for Jødernis skyld/som vaare der samme sted/Thi de viste alle / at hans Fader vaar en Greker. Oc som de droge igennem Stæderne / befalede de dem at holde det Ordsprock / som vaar beslutter aff Apostlerne oc de Eldste i Jerusalem. Da bleff Menigheden stadfest i troen / oc de formeredis daglige i tallet.

En syn obenbaris Paulo,

Men der de droge igennem Phrigiam oc det land Galacien / bleff dem forbudet aff den hellig Aand/at tale Ordet i Asia. Oc der de komme til Mysian / forsøcte de at reyse igennem Bithynian/oc Aanden tilstedde dem icke. Men der de droge frem faar Mysian/komme de ned til Troada/Oc en Syn obenbaredis Paulo om natten / Det vaar en Mand aff Macedonia/ hand stod oc bad hannem/oc sagde/Kom ned til Macedonien / oc hielp oss. Men der hand haffde seet den Syn/ da tenckte wi stray at reyse til Macedonien /thi wi vaare visse paa/ at HERREN haffde kaldet oss did/at predicke dem Euangelium.

Philippis.

Lydia.

Da fore wi vd fra Troade/oc wi komme vort rette laab til Samothraciam / Den anden dag til Neapolin/oc der fra til Philippis / huilcken som er Hoffuitstaden i det land Macedonia/oc en fri Stad. Oc wi haffde vort væsen nogle dage i denne Stad. Om Sabbathers dagen ginge wi hen vd faar Staden/til det Vand/som mand pleyer at bede/oc sette oss/ oc talede til de Quinder / som der komme til sammen. Oc en Gudfryctig Quinde som hed Lydia en Purpur kremerske/aff de Thyatirers stad/hørde til / huilcken HERREN loed hiertet op paa/at hun gaff act paa det/som bleff talet aff Paulo. Oc der hun oc hendis huss bleff døbt/formanede hun oss/oc sagde/Der som i acte mig/at ieg tror paa HERREN/ da kommer i mit Huss oc bliffuer der/Oc hun nødde oss til.

En Pige met en Spaadoms aand.

Oc det skede / der wi ginge til Bønen / At en Pige møte oss / hun haffde en Spaadoms aand/oc gaffnede sin Herre meget met sin spaadom. Den samme fulde Paulum oc oss effter alleuegne/robte oc sagde/Disse Menniske ere den Allerhøyste Guds Tienere / som forkynde eder Salighedsens vey/Dette giorde hun mange dage. Men det giorde Paulo ont / oc hand vende sig om/oc sagde til Aanden/Jeg biuder dig i Jhesu Christi Naffn / at du far vd aff hende. Oc hand foer vd i den samme stund.

Paulus oc Silas hugstrygis / oc kastis i Fengsel.

Men der hendis Herrer saae / at deris nyttis haab vaar vdfaret / da toge de Paulum oc Silam/droge dem paa Taarret faar de Offuerste/oc førde dem til Høffuitzmendene / oc sagde/Disse Menniske føre vor Stad i vildfarelse/oc ere Jøder/oc forkynde en Skick/ huilcken oss bør icke at anamme/ey heller at gøre/effterdi wi ere Romere. Oc Folcket bleff oprørt mod dem/ oc Høffuitzmendene lode drage Klæderne aff dem / oc befalede at hudstruge dem. Oc der de haffde vel hudstryget dem / kaste de dem i Fengsel / oc befalede Taarngemmeren / at hand skulde foruare dem vel. Hand anammede dette Bud / oc kaste dem i det inderste Fengsel / Oc lagde deris føder i Stocken.

Oc ved midnat bade Paulus oc Silas/oc loffuede Gud. Oc Fangerne hørde dem. Oc der bleff hastelige it stort iordskel/saa/at Fengselens grundual rørde sig. Oc stray bleffue alle dørrene opladne/oc allis Baand løsde. Men i det Taarngemmeren foer op aff søffne/oc saa fengselens dør opladen/da drog hand Suerdet vd / oc vilde myrde sig selff / Thi hand mente / at Fangerne haffde veret vndflyde. Da robte Paulus høyt/oc sagde/Gør dig inted ont/thi wi ere her alle.

Da begerede hand it Liuss oc spranck hen ind/oc begynte at beffue / oc falt ned faar Pauli oc Sile føder/oc ledde dem vd/oc sagde/Kære Herrer/huad skal ieg gøre/ at ieg kand vorde salig: De sagde/ Tro paa den HERRE Jhesum/saa bliffuer du salig oc dit Huss. Oc de sagde hannem HERRENS ord / oc alle dem/ som vaare i hans huss. Oc hand tog dem til sig/i den samme stund om natten/oc tode deris Ribler/Oc hand loed stray døbe sig/oc alle sine. Oc hand ledde dem i sit Huss/oc sette it Bord faar dem/oc glædde sig met alt sit Huss/ at hand trode paa Gud.

Oc der det bleff dag/sende Høffuitzmendene Stadztienerne/ oc sagde/ Lad de Menniske gaa. Oc Taarngemmeren forkyndede Paulo denne tale/Høffuitzmendene sende hid/at i skulle vere løse/Drager nu vd/oc gaar bort med fred. Da sagde Paulus til dem / De haffue hudstruget oss obenbarlige / vden ræt oc Dom/wi som dog ere Romere / oc kast oss i Fengsel / oc skulde de nu vdstøde oss hemmelige. Icke saa/men lader dem komme selff/oc føre oss vd. Stadztienerne kundgiorde disse ord faar Høffuitzmendene. Oc de befryctede sig / der de hørde / at de vaare Romere/Oc de komme oc formanede dem/oc førde dem vd/oc bade dem/at de vilde drage vd aff Staden. Da ginge de aff Fengselet/oc ginge til Lydiam/ Oc der de haffde seet Brødrene oc trøstet dem/da droge de vd. *Lydia.*

XVII.

OC der de reysde igennem Amphipolim oc Appoloniam / komme de til Thessalonicam/der vaar en Jøde Schole. Da gick Paulus nu ind til dem / effter som hand pleyde/oc talede tre Sabbather met dem aff Scrifften / oplod dem hende/oc lagde dem det faare/At Christus skulde lide oc opstaa fra de Døde/ oc/at denne Jhesus/som ieg (sagde hand) forkynder eder / er Christus. Oc nogle iblant dem fulde hannem til/oc hulde sig til Pouil oc Sila/ Oc en stor hob Gudfryctige Greker / der til de ypperste Quinder icke faa.

Men de haarnackede Jøder vaare nidkære/oc toge nogle onde Mend til sig aff det menige Folck/giorde en Forsamling/oc begynte it Oprør i Staden/oc de ginge faar Jasonis huss / oc søgte at føre dem iblant det menige Folck. Men der de funde dem icke / da droge de Jason oc nogle Brødre faar de Øffuerste i Staden/oc robte/Disse/som oprøre den gantske Verden trint omkring/de ere oc komne hid/dem lener Jason herbere. Oc alle disse handle mod Keyserens bud/sige en anden er Konge/som er Jhesus. Saa oprørde de Folcket oc de Øffuerste i Staden/ som det hørde. Oc der de haffde taget fylliste aff Jason oc de andre/da lode de dem løss. *Jason.*

Men Brødrene forskickede stray om natten Paulum oc Silan/til Berthoen. Der de komme did/ginge de i Jødernis Schole/ Thi de vaare de edelste iblant dem i Thessalonica / De anammede ordet meget veluillige/ oc randsagede daglige i Scrifften / om det haffde sig saa. Saa trode nu mange aff dem/ocsaa de Grekers erlige Quinder oc Mend icke faa. *Berthoen.*

Men der Jøderne aff Thessalonica fornumme/at Guds ord bleff oc forkyndet aff Paulo i Berthoen/da komme de/oc oprørde ocsaa der Folcket. Men da forskickede Brødrene Paulum stray/at hand gick indtil Haffuit/Men Silas oc Timotheus bleffue der. Oc de som ledsagede Paulum/førde hannem indtil Athene/ oc som de finge befalning til Silan oc Timotheum at de skulde met det snareste komme til hannem/droge de bort. *Sylas. Timotheus.*

Oc der Paulus tøffuede effter dem i Athene/Da gremdis hans Aand i hannem/der hand saa Staden saa aldelis wgudelig. Oc hand talede da huer dag til Jøderne oc de Gudfryctige i Scholen/oc paa Taarret/til dem/som der hulde sig til. Men nogle Philosophi/Epicurer oc Stoiker kiffuedis met hannem/ Oc nogle sagde/Huad vil denne Ordgydere sige: Oc nogle/ Det synis som hand vilde forkynde ny Guder. Det kom der aff / at hand haffde forkyndet dem Euangelium om Jhesu oc om Opstandelsen. Da toge de hannem / oc førde hannem op til Domsteden/oc sagde/Kunde wi oc faa at vide/huad det er for en ny Lærdom / som du lærer: Thi du fører noget nyt faar vore øern/Saa vilde wi gerne vide/huad det er. Men alle de Athener/oc Vdlendinge oc Fremmede/stode icke effter andet/end at sige eller at høre noget nyt. *Athene.*

Da stod Paulus mit paa Domsteden/oc sagde/ J Mend aff Athene/ Jeg seer eder/at i ere for meget vantro i alle stycke. Jeg gick her om kring / oc saa eders Guds tieniste/Oc ieg fant it Altere/som vaar screffuit paa/Den wbekende Gud. Nu forkynder ieg eder den samme / som i gøre Guds tieniste wuitterlige.

S. Pauli predicken i Athene.

Gud som giorde Verden/oc alt det der er vdi/Efftherdi hand er en HERRE offuer Himmel oc Jord/da boer hand icke i Tempel som ere giorde met hender/Hand tienis oc icke aff Menniskens hender/som den der haffuer nogen mand behoff/Efftherdi at han giffuer allevegne huer mand Liff oc Aande. Oc hand haffuer giort/at alle menniskens slect boer paa Jorderige aff it blod/Oc hand sette Maal som vaar før forseet/huor longt oc viet de skulle bo/At de skulde søge HERREN/om de dog kunde føle oc finde hannem. Oc sandelige/Hand er icke longt fra huer iblant oss/ **Thi wi leffue/røris/oc ere i hannem.** Som oc nogle Poeter haffue sagd hoss eder/Wi ere aff hans slect. Ere wi da aff Gudz slect/Skulle wi icke mene/at Guddom er de Billede liig aff Guld/sølff oc stene/som ere giorde ved Menniskelige tancker.

Aratus.

Oc sandelige haffuer Gud offuerseet vanuittighedsens tid/Men nu biuder hand alle Mennisker/i alle Ende/at gøre penitentze/Fordi/at hand haffuer sæt en dag/paa huilcken hand vil dømme Jorderigis Kreidz met retferdighed/Ved en Mand/i huilcken hand haffuer besluttet det/oc hand holder huer mand troen faare/effter at hand haffuer opueckt hannem fra de Døde.

Der de hørde de Dødis opstandelse/Da haffde nogle det faar deris spaat/Men nogle sagde/Wi ville ydermere høre dig der om. Saa gick Paulus fra dem. Oc nogle Mend henge de ved hannem/oc trode/Iblant huilcke Dionysius/en aff Raadet vaar/oc en Quinde hed Damaris/oc andre met dem.

Dionysius. Damaris.

XVIII.

Corinthus. Aquila. Priscilla. Claudius. Paulus en Tapetemagere.

DEr effter skildis Paulus fra Athene/oc kom til Corinthen/oc fant en Jøde hed Aquila/oc vaar fød i Ponto/huilcken som vaar nylige kommen aff Valland met sin Hustru Priscilla/fordi at Keyser Claudius haffde budet alle Jøder/at vige aff Rom. Til de samme gick hand ind/oc efftherdi hand haffde det samme Embede/da bleff hand hoss dem oc arbeydede. Men de vaare Tapete magere i deris embede/Oc hand lærde i Scholen paa alle Sabbather/oc tilraadde baade Jøder oc Greker.

Men der Silas oc Timotheus komme aff Macedonia/da trengde Aanden Paulum til at vidne faar Jøderne/at Jhesus er Christus. Men der de stode emod oc bespaattede/da røste hand sine klæder/oc sagde til dem/Eders blod skal vere offuer eders hoffuit/Jeg gaar nu her effter ren til Hedningene. Oc hand foer der fra/oc kom i Huset til en hed Justus/hand vaar Gudfryctig/oc hans huss vaar nest op til Scholen. Men Crispus den Øffuerste for Scholen trode paa HERREN/met alt sit Huss. Oc mange Corinther/som hørde til/trode/oc lode sig døbe.

Justus. Crispus.

Da sagde HERREN til Paulum i en Syn om natten/Frycte dig icke/men tale/oc tie icke/Thi ieg er met dig/oc ingen skal driste sig til at gøre dig skade/Thi ieg haffuer meget Folck i denne Stad. Saa sad hand der it aar oc sex maanede/oc lærde dem Guds ord.

Gallion.

Men der Gallion vaar Landzfoget i Achaia/da sette Jøderne sig endrectelige op mod Paulum/oc førde hannem faar Domstolen/oc sagde/Denne skynder Folcket til at tiene Gud/mod Lowen. Oc der Paulus vilde oplade munden/sagde Gallion til Jøderne/Der som det vaare noget wskel eller skalckhed/kære Jøder/da burde mig at høre eder/Men efftherdi det er it Spørsmaal om den Lærdom/oc om de ord/oc om den Low iblant eder/Da see i selff til/ieg tencker icke at vere Dommere der offuer. Oc hand dreff dem fra Domstolen. Da grebe alle Grekerne fat paa Sostenen den Øffuerste for Scholen/oc sloge hannem faar Domstolen/Oc Gallion tog sig det inted til.

Sosthenes.

Men Paulus bleff der end nu lenge/Der effter giorde hand sin atskillelse met Brødrene/oc vilde seyle til Syrien/oc Priscilla/oc Aquila met hannem. Oc hand ragede sit hoffuit i Kenchrea/Thi hand haffde it Løffte. Oc hand kom hen ned til Ephesum/oc forlod dem der/Men hand gick ind i Scholen/oc talede met Jøderne. Da bade de hannem/at hand vilde bliffue lengre tid hoss dem. Oc hand vilde icke samtycke/men giorde sin atskillelse met dem/oc sagde/Jeg maa aldelis holde denne tilkommendis Høytid i Jerusalem/vil Gud/saa vil ieg komme til eder. Oc hand foer bort fra Epheso/oc kom til Cesarien/oc gick op oc hilsede Menigheden. Oc hand drog ned til Antiochian/oc tøffuede nogen tid. Oc hand reysde vd/oc vandrede igennem det Galatiske land oc Phrigian effter huer andre/oc styrckede alle Disciplene.

Numeri 6.

Apollo.

Da kom der en Jøde til Ephesum/som hed Apollo/fød i Alexandria/en talende Mand/oc mectig i Scrifften. Denne vaar vnderuist i HERRENS vey/oc talede met en brendendis Aand/oc lærde flitelige om HERREN/oc hand viste alsomeniste aff Johannis Daab. Denne begynte at predicke frimodelige i Scholen. Men der Aquila oc Priscilla hørde hannem/toge de hannem til sig/oc lagde hannem Guds vey end fliteligere vd. Oc der hand vilde reyse til Achaiam/da screffue Brødrene/oc formanede Disciplene/at de skulde anamme hannem.

Aquila. Priscilla.

nem. Oc der hand vaar kommen did/ da halp hand mange aff dem/ som trode ved naaden. Thi hand offueruant Jøderne mectelige/ oc beuisde obenbarlige ved scrifften/ At Jesus er Christus.

XIX.

Ephesus.

OC det skede/ der Apollo vaar i Corinthen/ at Paulus vandrede der igennem de Offuerste Land/ oc kom til Ephesum oc fant nogle Disciple/ til huilcke hand sagde/ Finge i den hellig Aand/ der i anammede Troen? De sagde til hannem/ Wi haffue oc aldri hørt/ om der er en hellig Aand til. Oc hand sagde til dem/ Huor vdi ere i da døbte? De sagde/ Vdi Johannis Daab. Da sagde Paulus/ Johannes døbte met penitentzis Daab/ oc sagde til Folcket/ at de skulde tro paa den/ som skulde komme effter hannem/ det er/ paa Jhesum/ at hand er Christus. Der de det hørde/ lode de sig døbe i vor HERRIS Jhesu naffn. Oc der Paulus lagde hender paa dem/ da kom den hellig aand paa dem/ oc de talede met Tunger oc spaade. Oc alle de Mend vaare ved tolff.

Paulus predicker thu aar i Epheso.

Tyrannus.

Oc hand gick ind i Scholen/ oc predickede dristelige tre maanede/ lærde oc vnderuisde dem om Guds rige. Oc der nogle vaare forherdede/ oc icke trode/ oc talede ilde om den vey faar Menigheden/ Da vigede hand fra dem/ oc skilde Disciplene fra/ oc talede daglige i en Mands Schole/ hed Tyrannus. Oc det varede i thu samfelde aar/ saa/ at alle som bode i Asia/ hørde vor HERRIS Jhesu ord/ baade Jøder oc Greker. Oc Gud giorde icke ringe Gerninger formedelst Pauli hender/ saa/ at de oc toge Suedeklæder oc Kraffuer fra hans Hud/ oc hulde offuer dem som vaare Siuge/ oc deris Siugdom vigede fra dem/ oc de onde Aander fore vd aff dem.

Oc nogle aff de Jøder som løbe omkring/ oc vaare Besuerere/ forsøcte at neffne vor HERRIS Jhesu Naffn offuer dem som haffde onde Aander/ oc sagde/ Wi besuere eder ved Jhesum/ huilcken Paulus predicker. Oc de vaare en Jødis/ hed Skeua den ypperste Prestis siu Sønner/ som dette giorde. Men den onde Aand suarede/ oc sagde/ Jhesum kender ieg vel/ oc Paulum veed ieg vel/ Men huo ere i? Oc det Menniske/ der den onde Aand vaar vdi/ spranck paa dem/ oc fick mact offuer dem/ oc kaste dem vnder sig/ saa/ at de vndflyde nøgne oc saargiorde aff det samme Huss. Oc dette bleff kundgiort faar alle dem som bode i Epheso/ baade Jøder oc Greker/ Oc der falt en fryct offuer dem alle/ Oc vor HERRIS Jhesu Naffn bleff høylige loffuit.

Der komme oc mange aff dem/ som haffde taget ved troen/ oc bekende oc forkyndede/ huad de haffde vdret. Oc mange som haffde bruget den sorte Konst/ bare Bøgerne frem/ oc brende dem obenbare/ oc beregnede huad de vaare verde/ Oc de Pendinge befundis at vere halfftrediesinds tiue tusinde Sølffpendinge. Saa krafftelige voxte HERRENS ord/ oc fick fremgong.

Der dette vaar skeet/ da sette Paulus sig faare i Anden/ at reyse igennem Macedoniam oc Achaiam/ oc at vandre til Jerusalem/ oc hand sagde/ Naar som ieg haffuer der veret/ da skal ieg oc see Rom. Oc hand sende tho som hannem tiente/ Timotheum/ oc Erastum til Macedoniam/ Men hand tøffuede selff nogen stund i Asia.

Da begyntis der paa den samme tid icke lidet Oprør om denne vey. Thi at en Guldsmed som hed Demetrius/ hand giorde Diane Sølfftempel/ oc vende dem icke liden vinding til aff det Embede. De samme oc Metarbeyderne paa samme Embede forsamlede hand/ oc sagde. Kære Mend/ i vide/ at wi haffue stor Tilgong aff denne Handel/ Oc i see oc høre/ at denne Saulus omuender icke aleniste meget Folck i Epheso/ men ocsaa paa det neste i gantske Asia/ oc tager dem met ord/ oc siger/ Det ere icke Guder/ som ere giorde met hender. Oc det vil icke aleniste gøre vor Handel wduelig/ Men den store Gudindis Diane Tempel bliffuer ocsaa inted actet/ oc der til met bliffuer hendis Maiestat til inted/ huilcken dog gantske Asia oc al verden beuiser Guds tieniste.

Gaius.

Aristarchus.

Der de dette hørde/ bleffue de offuermaade vrede/ skrege oc sagde/ De Ephesers Diana er stor. Oc den gantske Stad bleff fuld met bulder/ Oc de stormede endrectelige til torffuit/ oc grebe Gaium oc Aristarchum aff Macedonia Pauli Staalbrødre. Oc der Paulus vilde gaa iblant Folcket/ da vilde Disciplene icke tilstede hannem. Oc nogle aff de Offuerste aff Asia/ Pauli gode Venner/ sende til hannem/ oc formanede hannem/ at hand skulde icke giffue sig paa Torffuit. Nogle skrege saa/ nogle anderledis/ Oc Menigheden vaar forbistret/ oc største partèn viste icke/ huor faare de vaare komne tilsammen. Oc nogle aff Folcket droge Alexandrum frem/ der Jøderne støtte hannem frem. Da slo Alexander met Haanden til liud/ oc vilde forsuare sig faar Folcket. Oc der de fornumme at hand vaar en Jøde/ da opløfftis der en røst aff dem alle/ oc de robte ved tho time/ De Ephesers Diana er stor.

Oc der Cantzeleren haffde stillet Folcket/sagde hand/ J Mend aff Epheso/huilcket er det Menniske/som icke veed at den Stad Ephesus er den store Gudindis Diane/oc det Himmelske Billedis Besørgerske: Efftersdi det er nu wgensigeligt/ Saa skulde i io vere stille/ oc inted handle wbesindelige. J haffue ført disse Menniske hid/som huercken ere Kircke røffuere oc ey heller haffue bespaattet eders Gudinde. Men haffuer Demetrius oc de som ere met hannem i Embede/ Tiltale til nogen/da holder mand Dom/oc der ere Landzfogeder/lader dem beklage huer andre indbyrdis. Oc ville i anderledis handle noget / da maa mand vdrette det i en skickelig Forsamling. Thi at wi staa i fare/at wi maatte bliffue beklagede for dette Opløff/som skeer i dag/ Oc her er dog ingen sag til saadant Oprør/ met huilcken wi kunde aarsage oss. Oc der hand haffde dette sagd/loed hand Almuen gaa.

XX

DEr nu dette Opløff stilledis / kallede Paulus Disciplene til sig / oc velsignede dem/oc gick vd/at hand vilde reyse til Macedoniam. Oc der hand drog igennem samme Land/oc haffde formanet dem met mange ord / da kom hand til Greke land/oc tøffuede der tre maanede. Oc der Jøderne vilde forrasket hannem/som hand vilde fare til Syrien/da bleff hand til raadz/at vende om igen igennem Macedoniam. Da droge der met hannem indtil Asia / Sopater aff Berrhoen / oc Aristarchus oc Secundus aff Thessalonica/oc Gaius aff Derben oc Timotheus/ Oc Tychicus oc Trophimus aff Asia. Disse ginge faare/oc tøffuede oss i Troada / Men wi seylede effter Paaske fra Philippen indtil den femte dag/oc komme til dem i Troada/ oc haffde der vort væsen siu dage.

Sopater.
Aristarchus.
Secundus.
Gaius.
Timotheus.
Tychicus.
Trophimus

Oc paa en Sabbath/ der Disciplene komme tilsammen / at bryde Brødet / da predickede Paulus faar dem/oc vilde den anden dag reyse vd/oc hand fordrog ordet indtil midnat. Oc der vaare mange Bluss paa Lofftet/som de vaare forsamlede. Oc der sad en Dreng/ som hed Eutichus/vdi it vindue/oc falt i en dyb søffn/den stund Paulus talede/ oc bleff besuaret aff søffn/ oc falt ned aff det tredie Lofft/oc bleff død optagen. Da gick Paulus ned/ oc falt paa hannem/ omspende hannem/oc sagde/ Gører inted bulder/thi hans siel er i hannem. Saa gick hand op/ oc brød Brødet/oc beed paa/oc talede meget met dem/indtil det bleff dag / oc drog saa vd. Oc de hente Drengen leffuende/oc bleffue icke lidet trøstede.

Eutichus opueckis aff de Døde.

Men wi droge faare paa Skibet/oc fore til Asson/oc vilde der taget Paulum til oss/ Thi hand haffde saa befalet/oc hand vilde selff gaa til fodz. Der hand kom nu til oss i Asson/ da toge wi hannem til oss/oc komme til Mytilenen. Oc wi seylede der fra / oc komme anden dagen mod Chion. Oc den dag der nest støtte wi paa Samon/oc bleffue i Trogilion. Oc den anden dag komme wi til Mileto/ Thi Paulus haffde besluttet/at seyle omkring Ephesum/ at hand skulde icke forsøme tiden i Asia/ Thi hand hastede/ at hand vilde vere i Jerusalem paa Pintzedag/saa fremt som det vaare hannem mueligt.

Pauli formaning til de Eldste.

Men hand sende fra Mileto til Ephesum/oc loed eske de Eldste aff Menigheden. Oc der de komme til hannem/sagde hand til dem/ J vide/huorledis ieg haffuer altid veret hoss eder/ fra den første dag / der ieg kom i Asia / oc tient HERREN met al ydmyghed/oc met megen graad oc fristelser/ som mig ere vederfarne aff Jøderne/der stode effter min forderffuelse/huorledis ieg dulde inted/som er nytteligt/ at ieg ey forkyndede eder det / oc lærde eder obenbare oc besynderlige/ Oc ieg vidnede/baade faar Jøder oc Greker/penitentze til Gud/oc Troen til vor HERRE Jhesum.

Oc nu see/ Jeg som er bunden i Aanden/far til Jerusalem / oc veed icke huad mig der skal vederfaris/ Vden at den hellig Aand/vidner i alle Stæder/oc siger/ At baand oc drøffuelse bie mig der. Men ieg acter inted aff det/ Jeg acter mit Lyff oc icke selff dyrt. Paa det at ieg kand fuldkomme mit laab met glæde/oc det Embede/som ieg anammede aff den HERRE Jhesu/at vidne Euangelium om Guds naade. Oc nu see / Jeg veed/ at i skulle icke mere see mit Ansict/alle iblant huilcke ieg reysde/oc predickede Guds Rige. Der faare vidner ieg paa denne dag faar eder/at ieg er reen aff allis blod/ Thi ieg dulde inted faar eder/ at ieg ey forkyndede alt Guds raad.

Saa giffuer nu act paa eder selff / oc paa den gantske Hiord / iblant huilcken den hellig Aand sette eder til Bisper/at føde Guds Menighed / huilcken hand forhuerffuede formedelst sit eget Blod. Thi ieg veed at der skulle komme grumme Vlffue iblant eder effter min Affgong/som icke skulle spare Hiorden. Der skulle oc aff eder selff opstaa Mend / oc tale wrong Lærdom/at de kunde drage Disciplene til sig. Der faare verer vaagne oc tencker der paa/at ieg haffuer icke affladet/i try aar/at formane huer besynderlige/dag oc nat/ met grædende taare.

Oc nu/ kære Brødre/ Jeg befaler eder Gud oc hans naadis Ord/huilcken som er mectig/at

opbygge eder / oc at giffue eder Arffe iblant alle dem som bliffue helligede. Jeg haffuer icke begeret aff nogen aff eder Sølff eller Guld ey heller klæder/thi i vide selff/at disse hender haffue tient mig til min Nødtorfft/oc til deris/som haffue veret met mig. Jeg visde eder alting/ At mand skal saa arbeyde/oc anamme de Skrøbelige/ Oc tencke paa vor HERRIS Jhesu ord/at hand sagde/Det er saligere at giffue end at tage.

Oc der hand haffde dette sagd/falt hand paa knæ/oc bad met dem alle. Da bleff der stor graad iblant dem alle/oc de fulde omkring Pauli halss/oc kyste hannem/ Oc de vaare aller mest bedrøffuede for det ord hand sagde/At de skulde icke mere see hans Ansict. Oc de fulde hannem til Skibet.

XXI.

DEr det nu skede/ at wi vende oss fra dem/ oc fore bort/ da komme wi vor rette Kaass til Co/oc den anden dag til Rodis/oc der fra til Patara. Oc der wi funde it Skib/som foer til Phenicen/ da traadde wi der vdi/ oc fore bort. Oc der wi finge Cypern i sicte/da lode wi det ved den venstre haand/oc seylede til Syrien/ [Tyrus.] oc komme frem til Tyrum/Thi at Skibet skulde der forlossis.

Oc der wi funde Disciplene/bleffue wi der siu dage. De sagde Paulo formedelst Aanden/ at hand skulde icke drage op til Jerusalem. Oc det begaff sig/der de dage vaare forløbne/ at wi droge vd/oc vandrede. Oc de fulde oss alle/met Hustruer oc Børn/vden faar Staden/ oc fulde paa knæ paa strandebacken/oc bade. Oc der wi haffde velsignet huer andre/ traadde wi i Skibet/Oc de andre vende sig hiem igen til deris. Men wi fuldkommede Seiladzen fra Tyro / oc komme til Ptolemaida/oc hilsede Brødrene/oc bleffue en dag hoss dem.

Anden dagen droge wi vd/wi som vaare met Paulo/oc komme til Cesaream. Oc wi ginge i Philippi Euangeliste huss/som vaar en aff de siu / oc bleffue hoss hannem. [Philippus. Supra 6.] Denne haffde fire Døtter/som vaare Jomfruer oc spaade. Oc der wi bleffue der flere dage/ da reysde en Prophete ned/aff Judea som hed Agabus/oc kom til oss. [Agabus. Supra 12.] Hand tog Pauli Belte/ oc bant sine hender oc føder/oc sagde/Dette siger den hellig Aand/Den Mand som dette Belte hører til/skulle Jøderne saa binde i Jerusalem/oc antuorde hannem i Hedningers hender. Men der wi det hørde/da bade wi hannem oc de som vaare i den samme sted / at hand skulde icke drage op til Jerusalem. Da suarede Paulus/Huad gøre i/at i græde/oc plage mit Hierte? Thi ieg er rede/ icke aleniste at lade mig binde / men ocsaa at dø i Jerusalem / for vor HERRIS Jhesu Naffn skyld. Men der hand vilde icke lade tage sig met ord / da tagde wi / oc sagde / HERRENS vilie ske.

Oc effter de dage/lagde wi vor ting fra oss/oc droge op til Jerusalem. Da komme der ocsaa met oss nogle Disciple aff Cesarea/oc førde oss til en/som hed Mnason aff Cypern/ oc vaar en gammel Discipel/hoss huilcken wi skulde haffue herbere. Der wi nu komme til Jerusalem/ anammede Brødrene oss gerne.

Anden dagen gick Paulus ind met oss til Jacobum/oc alle de Eldste komme did. Oc der hand haffde hilset dem/fortalde hand det ene effter det andet / huad Gud haffde giort iblant Hedningene/formedelst hans Embede. Oc der de det hørde/ prisede de HERREN/oc sagde til hannem/Broder/Du seer/huor mange tusinde Jøder der ere/som haffue taget ved troen/ oc ere alle Niedkære offuer Lowen. Men de ere vnderuisde mod dig / At du lærer alle Jøder/ som ere iblant Hednigene/at falde fra Mose/oc siger/At de skulle icke omskære deris Børn/oc ey vandre effter den skick. Huad er da nu? Almuen skal aldelis komme til sammen/Thi det kommer faar dem/at du est kommen/Saa gør nu det/ som wi sige dig.

Wi haffue fire Mend/de haffue it Løffte paa sig/Tag dem til dig / oc lad dig rense met dem/oc voffue den Kaast paa dem/at de tage deris Hoffuit/ [Numeri 6.] Oc alle skulle fornemme / at det er inted/som de ere vnderuisde vdi mod dig/Men at du ocsaa gaar / oc holder Lowen. Thi wi haffue screffuit de Hedninge til som tro/oc besluttet/at de skulle inted holde der aff/Vden alene beuare sig fra Affguders offer/fra Blod/fra det som Qualt et/ oc fra Horeri. [Acto. 15.] Da tog Paulus Mendene til sig/oc loed rense sig anden dagen met dem/oc gick ind i Templen/ oc loed see sig/ huorledis hand holt renselsis dage vd/ Jndtil Offeret bleff offret for huer aff dem. [Infra 24.]

Oc der de siu dage skulde fuldkommis/da saae de Jøder aff Asia hannem i Templen/Oc de opreysde alt Folcket/lagde hender paa hannem/oc skrege/J Mend aff Jsrael/hielper/Dette er det Menniske/som lærer alle Menniske alle vegne mod Folcket/mod Lowen/oc mod denne Sted/Oc der til met haffuer hand ført Grecker i Templen/oc giort denne hellige Sted almindelig. Thi de haffde seet Trophimum den Epheser met hannem / den samme mente de / at Paulus haffde ført hannem i Templen. Oc den gantske Stad bleff oprørt/oc der bleff it tillaab

aff Folck. Da grebe de Paulum/oc droge hannem aff Templen / oc Dørrene bleffue stray til-
lucte.

Men der de vilde ihielslaget hannem / kom bud op til den som vaar øffuerst Høffuitz-
mand for Skaren/huorledis det gantske Jerusalem opreysde sig. Hand tog stray Stridzfolck
oc Høffuitzmend til sig/oc løb iblant dem. Men der de saae Høffuitzmanden oc Stridzfolcket/
da lode de aff at sla Paulum. Oc der Høffuitzmanden kom nær til / da tog hand Paulum / oc
befalede at binde hannem met tho Lencker/Oc hand spurde / huo hand vaar / oc huad hand
haffde giort? Da robte den ene dette/den anden det / iblant Folcket. Oc der hand kunde inted
vist forfare/for bulder skyld/da befalede hand at føre hannem til Leyren. Oc der hand kom til
trappen/da maatte Stridzfolcket bære hannem / for Folckenis vold / Thi der fulde meget
Folck effter hannem/oc robte/Bort met hannem.

Men der Paulus bleff nu indført i Leyren/da sagde hand til Høffuitzmanden / Maa ieg
tale met dig? Oc hand sagde/Kand du Gredske? Est du icke den Egypter / som giorde it Op-
rør faar disse dage/oc førde fire tusinde mordere vd i Orcken? Da sagde Paulus/ Jeg er en Jø-
diske Mand aff Tarsen/en Burgere aff den naffnkundige Stad i Cilicia. Jeg beder dig / giff
mig loff at tale til Folcket. Oc der hand gaff hannem loff/da traadde hand op paa trappen / oc
slo til liud iblant Folcket/met haanden. Der det bleff nu meget stille/ da talede hand til dem
paa Ebraiske/ oc sagde.

XXII.

I Mend / Kære Brødre oc Fedre / hører at ieg forsuarer mig hoss eder. Oc der de
hørde/at hand talede til dem paa Ebraiske/da bleffue de end mere stille. Oc hand
sagde/ Jeg er en Jødiske Mand/ fød i Tarsen vdi Cilicia/ oc opføød i denne Stad
hoss Gamalielis føder/oc oplert met al flid i vor Federne Low/ Oc ieg vaar nied-
kær for Gud/lige som i ere alle paa denne dag/ oc ieg forfulde denne vey indtil dø-
den. Jeg bant dem/oc antuordede dem hen i Fengzel/ baade Mend oc Quinder / lige som oc
de ypperste Prester oc de Eldstis gantske hob giffuer mig vidnisbyrde/aff huilcke ieg tog Breff
til Brødrene/oc reysde til Damascon/at ieg vilde føre dem som der vaare / bundne til Jerusa-
lem/at de skulde bliffue pinte.

Acto. 9. 26.

Da skede det/der ieg drog bort/oc kom nær til Damascon/om middagen/ at it stort Liuss
aff Himmelen omskinde mig hastelige/ Oc ieg falt ned til Jorden/oc hørde en røst / som sagde
til mig/Saul/Saul/hui forfølger du mig? Oc ieg suarede/HERRE/Huo est du? Oc hand
sagde til mig/ Jeg er Jhesus aff Nazareth/som du forfølger. Men de som vaare met
mig/saae Liuset/oc forferdedis/oc de hørde icke hans røst/som talede met mig. Da sagde ieg/
HERRE/huad skal ieg gøre? Oc HERREN sagde til mig / Stat op oc gack ind i Da-
mascon/der skal mand sige dig aff alt det / som dig er forskicket at gøre. Oc der ieg kunde icke
see for dette Liusis klarhed/da bleff ieg ledt ved haanden aff dem som vaare met mig/oc kom til
Damascon.

Ananias.

Oc der vaar en Gudfryctig Mand/effter Lowen/Ananias / som haffde it gaat røcte hoss
alle Jøder/som der bode / hand kom til mig / oc stod hoss mig / oc sagde til mig/ Saul / kære
Broder/see op / Oc ieg saa paa hannem i samme stund. Da sagde hand / Vore Fedris Gud
haffuer beskicket dig/at du skulde kende hans vilie / oc see den Retferdige / oc høre røsten aff
hans mund/Thi du skalt vere hans vidne til alle Menniske / om det som du haffuer hørt oc
seet. Oc nu/hui tøffuer du? Stat op oc lad dig døbe/oc affto dine synder / Oc kald paa HER-
RENS Naffn.

Oc det skede/ der ieg kom til Jerusalem igen oc bad i Templen/at ieg bleff vndryct / oc saa
hannem. Da sagde hand til mig/Skynde dig oc gack hastelige vd aff Jerusalem / Thi at de
skulle icke anamme dit Vidnisbyrd om mig. Oc ieg sagde/HERRE/de vide selff/At ieg set-
te i Fengzel/oc hudstrøg dem/som trode paa dig/alleuegne i Scholerne. Oc der Stephani dit
Vidnis Blod bleff vdstyrt/da stod ieg oc der hoss/ oc haffde behagelighed i hans Død / oc for-
uarede deris Klæder/som ihielsloge hannem. Oc hand sagde til mig/ Gack hen/thi ieg vil sen-
de dig longt bort iblant Hedningene.

Oc de hørde hannem indtil dette ord/ oc opløffte deris røst/ oc sagde/ Bort met denne aff
Jorden/Thi det er icke ret/at hand skal leffue. Oc der de skrege / oc kaste deris Klæder aff dem/
oc kaste støff i lucten/Da befalede Høffuitzmanden at føre hannem i Leyren/oc sagde/at mand
skulde hudstryge oc forhøre hannem/At hand kunde forfare/for huad sag skyld de saa robte paa
hannem. Oc der hand tilbant hannem met Liner / da sagde Paulus til Vnderhøffuitzman-
den/som der stod hoss/ Er det oc ret hoss eder/at hudstruge en Romiske Menniske/ vden Dom
oc ræt? Der Vnderhøffuitzmanden det hørde/gick hand til den øffuerste Høffuitzmand/oc for-

kyndede hannem / oc sagde / Huad vilt du gøre? Denne Mand er en Romere.
Da kom den øffuerste Høffuitzmand til hannem/oc sagde til hannem/Sig mig/est du Romisk? Da sagde hand/ Ja. Oc den øffuerste Høffuitzmand suarede/ Denne Burgere ret kaaste-de mig en stor Sum. Da sagde Paulus/ Jeg er oc en fød Romere. Da ginge de strax fra hannem/som skulde offuerhørt hannem. Oc den øffuerste Høffuitzmand befryctede sig/der hand fornam/at hand vaar en Romere/oc at hand haffde bundet hannem. Anden dagen vilde hand vist vide/huor faare hand bleff beklaget aff Jøderne / oc hand løsde hannem aff Baandene/ oc befalede/at de ypperste Prester oc deris gantske Raad skulde komme/oc hand førde Paulum frem/oc skickede hannem iblant dem.

XXIII

Da saa Paulus paa Raadet/oc sagde/ J Mend/ kære Brødre/ Jeg haffuer met al god Samuittighed vandret faar Gud indtil denne dag. Da befalede den ypperste Prest Ananias dem som stode hoss hannem / at de sloge hannem paa munden. Da sagde Paulus til hannem / Gud skal sla dig / du kalckede væg. Sider du/oc dømmer mig effter Lowen/oc befaler at sla mig mod Lowen? Men de som der stode hoss/sagde/Bander du Guds ypperste Prest? Oc Paulus sagde/ Kære Brødre / ieg viste det icke/at hand er den ypperste Prest/Thi det staar screffuit/**Du skalt icke bande dit Folckis øffuerste.**

Ananias.

Exodi 22.

Men i det Paulus viste/at en part vaar Saduceer/oc den anden part Phariseer/da robte hand i Raadet/ J Mend/kære Brødre/ Jeg er en Phariseer oc en Phariseers søn/ Jeg bliffuer beklaget for de Dødis haab oc opstandese skyld/ Oc der hand det sagde/ bleff der it Oprør mellem Phariseerne oc Saduceerne/oc Menigheden bleff atskillig. Thi Saduceerne sige / at der er ingen Opstandelse/icke heller Engel/oc ey Aand til/Men Phariseerne bekende dem baade. Oc der bleff it stort skrig/Oc de Scrifftkloge aff Phariseernis part stode op / stridde oc sagde/ Wi finde inted ont met dette Menniske. Haffuer en Aand eller en Engel talet met hannem/ da kunde wi icke stride mod Gud. Men der det Oprør bleff stort / da befryctede den øffuerste Høffuitzmand/at de skulde sønder riffue Paulum/oc hand bad Krigzfolcket gaa ned / oc slide hannem fra dem/oc føre hannem i Leyren.

Philip. 3.
Saduceer.
Matth. 22.
Phariseer.

Oc anden dagen om natten/stod HERREN hoss hannem/ oc sagde/Ver trøstig Paule/Thi at lige som du haffuer vidnet om mig i Jerusalem/Saa skalt du oc vidne vdi Rom.

Men der det bleff dag/sloge nogle Jøder sig tilsammen / oc forbandede sig / at de vilde huercken æde oc ey dricke/før end de haffde slaget Paulum ihiel. Oc de vaare mere end fyretiue/ som giorde dette forbund/De ginge til de ypperste Prester oc til de Eldste/oc sagde / Wi haffue hart forbandet oss / at wi skulle icke bide paa noget / før end wi haffue slaget Paulum ihiel. Saa giffuer nu den øffuerste Høffuitzmand til kende/ oc Raadet / at hand fører hannem vd i morgen til eder/lige som i vilde ydermere forhøre hannem/Men wi ere rede til at ihielsla hannem/før end hand kommer faar eder.

Men der Pauli søster søn hørde det Anslag/kom hand did/oc giek ind i Leyren/ oc forkyndede Paulo det. Da kallede Paulus til sig en aff Vnderhøffuitzmendene/oc sagde/ Leed denne vnge Dreng bort til den øffuerste Høffuitzmand / thi hand haffuer noget at sige hannem. Hand anammede hannem/oc ledde hannem til den øffuerste Høffuitzmand / oc sagde / Den bundne Paulus kallede mig til sig/oc bad mig/lede denne vnge Dreng til dig/som haffuer noget at sige dig. Da tog den øffuerste Høffuitzmand hannem ved haanden/ oc vigede til en synderlig sted/oc atspurde hannem/Huad er det/som du haffuer at sige mig? Da sagde hand/ Jøderne ere bleffne til enss/at bede dig / at du skalt lade Paulum føre faar Raadet i morgen/lige som de vilde ydermere forhøre hannem. Men tro du dem icke / Thi der vocte paa hannem mere end fyretiue Mend aff dem/som sig haffue forbandet/ huercken at æde oc ey heller at dricke/før end de ihielsla Paulum/Oc de ere nu rede/oc bie effter dit løffte.

Da forlod den øffuerste Høffuitzmand den vnge Dreng fra sig/oc bød hannem / at hand skulde ingen sige/at hand haffde obenbaret dette faar hannem. Oc hand kallede til sig tho Vnderhøffuitzmend / oc sagde / Ruster thu hundrede Stridzmend / at de skulle drage til Cesaream/oc halffierdesinds tiue Reysener/oc thu hundrede Skytter / paa den tredie stund i nat/ oc bereder diuret/at de kunde sette Paulum der paa/ oc føre hannem vskad til Felix Landzherren/Oc hand screff it Breff/det lydde saa.

Claudius Lysias/Den verdige Landzherre Felix/Glæde tilforn. Denne Mand haffde Jøderne grebet/oc vilde ihielslaget hannem, Da kom ieg der til met Stridzfolcket/ oc sled han-

Felix.

nem fra dem/oc fornam at hand er en Romere. Men der ieg vilde vide Sagen/huor faare de skyllede hannem/førde ieg hannem i deris Raad. Da befant ieg/at hand bleff skyldet for de Spørssmaal i deris Low/Men hand haffde ingen Klagemaal/som hannem burde at dø eller bindis fore. Oc der ieg fick at vide/At nogle Jøder voctede paa hannem/da sende ieg hannem stray til dig/oc bød ocsaa Anklagerne/at de skulde sige faar dig/huad som de haffde mod hannem. Far vel.

Stridzmendene toge Paulum/som dem vaar befalet/oc førde hannem bort om natten til Antipatriden. Oc anden dagen lode de Reysenerne drage met hannem/oc vende til bage igen til Leyren. Der de komme til Cesaream/antuordede de Landzherren Breffuit/oc skickede ocsaa Paulum der faar hannem. Der Landzherren læsde Breffuit/spurde hand/aff huad land hand vaar? Oc der hand fornam/at hand vaar aff Cilicia/sagde hand/ Jeg vil forhøre dig/naar dine Anklagere ocsaa komme til stede. Oc hand befalede at foruare hannem i Herodis Domhuss.

XXIIII.

SEm dage der effter drog den ypperste Prest Ananias ned met de Eldste/oc met den talende mand Tertullo/de møte faar Landzherren mod Paulum. Oc der hand bleff kaldet/da begynte Tertullus at klage paa hannem/oc sagde/ At wi leffue i stor Fred vnder dig/oc mange stickelige Gerninger vederfaris dette Folck/formedelst din forsynlighed/aller verdigste Felix/det anamme wi altid oc alleuegne/met al tacknemelighed. Men paa det at ieg skal icke holde dig for lenge met ord/da beder ieg dig/at du vilt/for din Fromhed skyld/høre oss kortelige.

Tertullus klager paa Paulum.

Wi haffue fundet denne Mand/skadelig/oc at hand gør Oprør iblant alle Jøder offuer al Jorderige/oc er den ypperste for de Nazareners Secte/som oc forsøgte at vanhellige Templen/Huilcken wi oc grebe/oc vilde dømt hannem effter vor Low. Men Lysias kom der offuer/oc førde hannem met stor mact aff vore hender/oc bød hans Anklagere komme til dig. Huor aff du kant/der som du vilt spørie der effter/forstaa alt det/for huilcket wi klage paa hannem. Jøderne talede oc der til/oc sagde/At det vaar lige saa.

Paulus forsuarer sig.

Paulus suarede/der Landzherren nickede at hannem/at hand skulde suare. Efferdi ieg veed/at du haffuer nu i mange aar/veret Dommere iblant dette Folck/da vil ieg dristelige forsuare mig. Thi du kant mercke/at det er icke mere end tolff dage/siden ieg kom op til Jerusalem at tilbede/De haffue oc icke fundet mig i Templen/at ieg talede met nogen/eller giorde Oprør iblant Folcket/icke heller i Scholerne/oc ey vdi Stæderne/De kunde oc icke beuise mig det offuer/som de klage mig faare.

Men det bekender ieg faar dig/At ieg effter denne vey/der de kalde it Secte/tien saa mine Fedris Gud/at ieg tror alt det/som staar screffuit i Lowen oc vdi Propheterne/ Oc ieg haffuer det haab til Gud/huilcket de oc selff bie effter/som er/ At de Dødis Opstandelse er tilkommende/baade de Retferdigis oc de Wretferdigis. Oc i det samme øffuer ieg mig at haffue alleuegne en wskad Samuittighed/baade mod Gud oc Mennisken. Men mange aar siden kom ieg oc førde mit Folck Almisse oc Offer/Der offuer funde de mig/at ieg loed rense mig i Templen/vden al oprør oc bulder. Oc der vaare nogle Jøder aff Asia/huilcke her skulde vere faar dig/oc klage paa mig/der som de haffde noget mod mig/Eller lad disse selff sige/den stund ieg staar faar Raadet/om de haffue fundet noget wretferdigt met mig/Vden for det eniste ord skyld/der ieg stod iblant dem/oc robte/Jeg bliffuer klaget i dag aff eder for de Dødis Opstandelse.

Supra 21.

Men der Felix dette hørde/da fordrog hand dem/ Thi hand viste gantske vel aff denne vey/oc sagde/Naar Lysias Høffuitzmanden kommer hid ned/da vil ieg bespørie mig i eders sag. Oc hand befalede Vnderhøffuitzmanden at beuare Paulum/oc lade hannem haffue rolighed/oc at icke formene nogen aff hans kendinge/at tiene hannem eller at kōme til hannem.

Felix. Drusilla.

Nogle dage der effter/kom Felix met sin Hustru Drusilla/som vaar en Jødinne/oc kallede Paulum frem/oc hørde hannem om Troen til Christum. Oc der Paulus talede om Retferdighed/oc om Kyskhed/oc om den tilkommende Dom/da forferdedis Felix/oc suarede/Gack bort denne gong/naar ieg faar beleylig tid/da vil ieg lade kalde dig hid. Men hand haabedis diss emellem/at hannem skulde giffuis Pendinge aff Paulo/at hand skulde lade hannem løss/Der faare loed hand oc offte kalde hannem til sig/oc talede met hannem. Men der thu aar vaare forløbne/kom Portius Festus i Felix sted. Da vilde Felix beuise Jøderne en velgerning/oc hand loed Paulum fangen effter sig.

XXV.

DEr Festus nu vaar kommen i Landet / da drog hand tre dage der effter op fra Cesarea til Jerusalem. Da møte de ypperste Prester / oc de Merckeligste iblant Jøderne faar hannem mod Paulum / oc formanede hannem oc bade om gunst mod hannem / at hand vilde lade eske hannem til Jerusalem / oc de voctede paa hannem / at de vilde ihielslaget hannem paa veyen. Da suarede Festus / At Paulus skulde vel beuaris i Cesarea / men hand vilde snarlige drage der hen igen. Huilcke som nu iblant eder (sagde hand) der kunde / dem lader drage ned met / oc klage paa denne Mand der som hand er skyldig.

Oc der hand haffde veret hoss dem mere end thi dage / da drog hand ned til Cesaream / oc anden dagen sette hand sig paa Domstolen / och befalede at hente Paulum. Och der hand kom / da traadde Jøderne / som vaare komme ned aff Jerusalem / omkring hannem / oc førde mange och suare Klagemaal mod Paulum / huilcke de icke kunde beuise / Effterdi at Paulus saa forsuarede sig / ieg haffuer huercken syndet mod Jødernis Lou / icke heller mod Tempelen oc ey mod Keyseren.

Da vilde Festus beuise Jøderne en villighed / och hand suarede Paulo / oc sagde / Vilt du op til Jerusalem / och lade dig der dømme hoss mig for dette? Da sagde Paulus / Jeg staar faar Keyserens dom / der skal ieg lade mig dømme. Jeg haffuer inted ont giort Jøderne / som du oc vel vedst. Men haffuer ieg giort nogen ont / och forskyldet Døden / da forsiger ieg icke at dø / Er det oc inted / huor faar de klage paa mig / da kand ingen antuorde dem mig. Jeg skiuder mig faar Keyseren. Da beraadde Festus sig met Raadet / oc suarede / Du haffuer skudet dig ind faar Keyseren / du skalt drage til Keyseren.

Agrippas.

Men nogle dage der effter / komme kong Agrippas oc Bernice til Cesaream / at vndfange Festum. Och der de haffde veret der mange dage / da lagde Festus Kongen den Handel faare om Paulo / oc sagde / Her er en Mand som Felix loed fangen effter sig / for hues skyld de ypperste Prester oc de Eldste iblant Jøderne møte faar mig / der ieg vaar i Jerusalem / oc bade / at ieg skulde lade dømme hannem. Huilcke ieg suarede / det er icke de Romeris sed / at antuorde it Menniske til døde / før end den som er beklaget haffuer sine Anklagere til stede / oc faar tid til / at forsuare sig for Klagemaalet.

Oc der de komme hid tilsammen / da tøffuede ieg icke lenger / oc ieg holt anden dagen dom oc bød at lede samme Mand frem. Och der Anklagerne traadde frem / da skyllede de hannem for ingen aff de sager / som ieg actede. Men de haffde nogle Spørssmaal mod hannem / om deris Vantro / oc om en bortdød Jhesu / om huilcken Paulus sagde / at hand leffde. Men der ieg icke forstod mig paa det Spørssmaal / da sagde ieg / om hand vilde reyse til Jerusalem / oc lade der dømme sig her om. Men der Paulus forskiød sig / at hand vilde beuaris til Keyserens bekendelse / da befalede ieg at beuare hannem / indtil ieg sender hannem til Keyseren. Da sagde Agrippas til Festum / ieg vilde oc gerne høre det Menniske. Da suarede Agrippas / J morgen skalt du høre hannem.

Oc anden dagen / der Agrippas oc Bernice komme met stor bram / och ginge paa Raadhuset met Høffuitzmendene oc de ypperste Mend i Staden / Och der Festus bød det / da bleff Paulus hent. Oc Festus sagde / Kære kong Agrippa / oc alle i Mend / J som ere her met oss / Her see i den / om huilcken al Jødernis menighed haffuer handlet met mig / baade i Jerusalem oc her ocsaa / oc robe / Hand skal icke lenger leffue. Men ieg der ieg fornam / at hand haffde inted giort / for huilcket hannem burde at dø / oc hand ocsaa selff skiød sig faar Keyseren / da haffuer ieg beslutte / at forsende hannem. Om huilcken ieg haffuer inted vist / at scriffue Herren til. Der faare loed ieg lede hannem hid frem faar eder / oc allermest faar dig kong Agrippa / paa det at ieg kand haffue noget at scriffue / naar som hand er forhørt. Thi mig tyckis det at vere en wskickelig ting / at sende en Fange bort / oc icke giffue Sag til kende mod hannem.

XXVI

DA sagde Agrippas til Paulum / Du haffuer loff at tale for dig selff. Da forsuarede Paulus sig / oc vdracte haanden / det er mig saare kært / kære kong Agrippa / at ieg skal i dag forsuare mig faar dig / i alt det som Jøderne skylde mig faare / Allermest / efftersdi du vedst / alle Jødernis Seder oc Spørssmaal / der faare beder ieg dig / at du vilt taalmodelige høre mig.

Sandelige alle Jøder som før kende mig / vide mit leffnet op aff Vngdom / huorledis ieg haffuer leffuit aff begyndelsen iblant dette folck i Jerusalem / der som de vilde vidne / Thi ieg haffuer veret en Phariseer / huilcket der er det strengiste Secte i vor Gudstieniste. Oc nu staar ieg / oc bliffuer beklaget for haabet til det Løffte / som er skeet aff Gud til vore Fedre / til huilcket vore tolff Slecte haabis at komme / met Gudstieniste dag och nat ieffnlige. For dette haab

skyld/bliffuer ieg/kære Kong Agrippa/beklaget aff Jøderne. Huor faare dømis det wtroligt hoss eder/at Gud opuecker de Døde:

Acto. 22.

Sandelige/ieg mente oc ved mig selff/at ieg skulde gøre meget imod Jhesu Naffn aff Nazareth/som ieg oc da giorde i Jerusalem/Der ieg lucte mange Helligen i Fengzel / Til huilcket ieg fick mact aff de ypperste Prester/oc naar de bleffue myrde/da halp ieg at sige Dommen. Oc ieg pinte dem offte i alle Scholer/ oc tuingde dem til at bespaatte/oc vaar offuermaade galen paa dem / Jeg forfulde dem oc bort i Fremmede Stæder. For huilcket/ der ieg oc reysde til Damascum/met mact oc befalning aff de ypperste Prester/mit om dagen/ kære Konge / da saa ieg paa veyen / at it Liuss aff Himmelen/klarere end Solens skin / omskinde mig oc dem som reysde met mig.

Acto. 9.

Oc der wi fulde alle ned til Jorden / da hørde ieg en røst tale til mig / som sagde paa Ebraiske/Saul/Saul/hui forfølger du mig: Det skal bliffue dig suart / at træde mod Braadden.

Da sagde ieg/HERRE/huo est du: Hand sagde/ Jeg er Jhesus/ som du forfølger. Men stat op/oc traad paa dine føder/Thi der faare obenbaredis ieg dig / At ieg skal skicke dig til en Tienere oc Vidne/til det/som du haffuer seet / oc til det som ieg vil end nu lade obenbaris faar dig/ Oc ieg vil frelse dig fra Folcket/oc fra Hedninge / iblant huilcke ieg nu sender dig/at oplade deris Øyen/at de skulle omuende sig fra Mørcket til Liuset/ oc fra Satans mact til Gud/ Til at anamme syndernis forladelse/ oc Arffue / met dem / som bliffue helligede formedelst Troen til mig.

Der faare/kære Kong Agrippa / vaar ieg icke vantro i den Himmelske obenbaring / men ieg forkyndede/først faar dem i Damasco/oc vdi Jerusalem oc i alle Jøde landz landemercke/ oc faar Hedninge/At de skulde gøre penitentze/oc omuende sig til Gud / oc gøre retskaffne penitentzis gerninger. For den skyld grebe Jøderne mig i Templen / oc vilde slaget mig ihiel. Men formedelst Guds hielp lyckedis det mig/oc ieg staar indtil denne dag/ Oc vidner/ baade faar smaa oc store/oc siger inted andet/end det som Propheterne oc Mose/ haffue sagd / at det skulde ske/ At Christus skulde lide/oc vere den Første aff Opstandelsen fra de Døde/oc forkynde Folcket oc Hedninge it Liuss.

1. Corint. 15.

Festus.

Oc der hand saa forsuarede sig / sagde Festus met høye røst/ Paule/ du raser / Den store Konst gør dig rasende. Da sagde hand/ Min verdige Feste/ ieg raser icke/men ieg taler sande oc fornumstige ord. Thi at Kongen veed dette vel/til huilcken ieg taler dristelige/ thi ieg acter/ at der er inted aff dette skiult faar Kongen. Thi at saadant er icke skeet i nogen wraa. Tror du Kong Agrippa Propheterne: Jeg veed at du tror. Da sagde Agrippas til Paulum/ Der fattis icke meget vdi/du tager mig met ord/at ieg bliffuer Christen. Da sagde Paulus / Jeg yndsker faar Gud/heller der fattis meget eller lidet/at icke alene du/ men alle de mig høre i dag/bleffue saadane/som ieg er/Vndertagne disse Baand.

Oc der hand haffde det sagd/stod Kongen op oc Landzherren/oc Bernice/ oc de som sade hoss dem/oc vigede offuer en side/ talede met huer andre / oc sagde / Dette Menniske haffuer inted giort/som hannem bør at dø eller bindis faar. Da sagde Agrippas til Festum. Dette Menniske kunde giffuis løss/ der som hand haffde icke skudet sig faar Keyseren.

XXVII.

Julius.

Aristarchus.

MEn der det vaar besluttet / at wi skulde seyle til Valland / da antuordede de den Vnderhøffuitzmand/som hed Julius / aff Keyserens skare / Paulum oc nogle andre Fanger. Oc der wi traadde i it Adramitiske Skib / at wi skulde seyle til Asiam / da fore wi fra landet / Oc Aristarchus aff Macedonia aff Thessalonicken vaar met oss/ oc wi komme anden dagen til Sidon. Oc Julius holt sig venlig mod Paulum / oc tilstedde hannem at gaa til sine gode Venner/oc gøre sig til gode.

Oc wi støtte aff der fra/oc seylede bort vnder Cypern/fordi at Været vaar oss imod / oc wi seylede offuer Haffuit frem faar Cilicia oc Pamphylia/oc komme til Myra i Lycia/ Oc Vnderhøffuitzmanden fant der it Skib aff Alexandria / som seylede til Valland / oc hand sette oss i det. Men der wi seylede senlige/oc komme neppelige i mange dage mod Gnidum (Thi været vaar oss imod) da seylede wi frem vd met Creta/hoss den Stad Salmone / oc wi droge neppelige frem/der komme wi til en sted/som kaldis Godhaffn/der vaar den stad Lasea nær hoss.

Der nu megen tid vaar forløben/oc det vaar nu mere farligt at seyle / fordi at Fasten vaar oc nu forgongen/Da formanede Paulus dem/oc sagde til dem/Kære Mend/ Jeg seer/at denne Seyladz vil ske met modgong oc stor skade/icke aleniste paa Skib oc Godz/ men ocsaa paa

vore Liffs vegne. Men Underhøffuitzmanden trode Skipperen oc Styremanden mere / end
det som Paulus sagde. Oc der Haffnen vaar icke bequem til Vinterlag / da stode meste parten
aff dem paa det Raad / at de vilde fare der fra / om de kunde komme der fra til Phenica at ligge
Vinterlag / huilcket som er en Haffn hoss Creta / mod det Vær Suduest oc Nordvest. Men
der Synden Vær blæsde / oc de mente / at de haffde nu deris opsæt / da opløffte de sig mod As-
son / oc fore hen hoss Creta.

Oc icke lenge der effter / kom der mod deris act en Storm / som mand kalder Nordost. Oc
der Skibet bleff begrebet / oc kunde icke løffte sig op mod Været / da gaffue wi det offuer / oc
dreffue saa. Oc wi komme til en Øe / som hed Clauda / Der kunde wi neppelige faa fat paa en
Baad / Den løffte wi op / oc brugede hielp / oc bunde hannem neden op til Skibet / Thi wi
fryctede / at det skulde falde i Syrten / oc wi lode Karet gaa ned / oc fore saa. Oc der wi haffde
ledet stor Storm / da giorde de den neste dag en vdkastelse. Oc paa den tredie dag / kaste wi vd
met vore hender det Redskaff som vaar i Skibet. Oc der huercken Soel eller Stierner oben-
baredis i mange dage / oc icke liden Storm vaar oss imod / da vaar alt haabet til vort Liff
borte.

Oc der mand haffde icke ædet i long tid / da traadde Paulus frem mit iblant dem / oc sag-
de / Kære Mend / mand skulde haffue lydt mig at / oc icke seylet fra Creta / oc ickeført oss denne
modgong oc skade paa. Oc nu formaner ieg eder / at i ere frimodige / Thi der skal ingen mands
Liff aff oss omkomme / vden Skibet. Thi at denne nat stod Guds Engel hoss mig / huilc-
ken ieg hører til / oc den ieg tien / oc sagde / Fryct dig icke Paule / Du skalt komme faar Keyse-
ren / Oc see / Gud haffuer giffuit dig alle dem som seyle met dig. Der faare verer frimodige /
kære Mend / Thi ieg tror Gud / det skal saa ske / lige som mig er sagd. Men wi nødis til at fa-
re til en Øø.

Men der den fiortende nat kom / oc wi fore i Adria ved midnat / da mente Skibmendene /
at de skulde komme nogen sted til Land. Oc de kaste it Blylod ned / oc funde tiue Faffne dyb /
Oc lidet lenger frem / kaste de atter igen / oc funde femten Faffne. Da fryctede de at de skulde stø-
de paa haarde Steder / oc de kaste fire Ackere bag vd aff Skibet / oc yndskede at det vilde vorde
dag. Oc der Skibmendene søgte effter at fly aff Skibet / oc sette Baaden ned i Haffuit / oc lode
som de vilde kaste flere Ackere faare aff Skibet / Da sagde Paulus til Underhøffuitzmanden oc
til Stridzmendene / Der som disse icke bliffue i Skibet / da kunde i icke bliffue ved Liffuit. Da
hugge Stridzmendene linerne aff Baaden / oc lode hannem falde.

Oc der det begynte at bliffue liust / da formanede Paulus dem alle / at de skulde faa Mad /
oc sagde / Det er i dag den fiortende dag / at i haffue tøffuit oc icke ædet / oc inted taget til eder.
Der faare formaner ieg eder / at i tage Mad / oc verquege eder / Thi der skal icke falde it haar
aff nogen eders Hoffuit. Oc der hand haffde det sagd / tog hand Brød / tackede Gud for dem
alle / oc brød det / oc begynte at æde. Da bleffue de alle frimodige / oc finge dem ocsaa Mad.
Men wi vaare alle tilsammen i Skibet / thu hundrede oc sex oc halffierdesinds tiue Siele.
Oc der de bleffue mætte / forlaassede de Skibet / oc kaste Kornet i Haffuit.

Oc der det bleff dag / kende de Landet icke. Men de saae en Haffn som haffde en bræd /
der vilde de styret Skibet hen / om det haffde veret mueligt. Oc der de toge Ackerne op / gaffue
de sig til Søss / oc løsde Roret aff / oc vende Raaen effter Været / oc lagde sig effter at komme til
Landet. Oc der wi fore til en Sted / som haffde Haffuit paa baade sider / der støtte Skibet
paa / oc den fremmerste deel bleff fast staaendis wrørlig / Men bagdelen sloss sønder aff bølger-
nis mact.

Da haffde Stridzmendene it Raad / at ihielsla Fangerne / at der skulde icke nogen vnd-
komme / om hand suømmede bort. Men Underhøffuitzmanden vilde beuare Paulum / oc for-
hindrede deris opsæt / Oc hand bød / at de som kunde suømme / skulde først giffue sig i Haffuit
oc vndgaa til Landet / Men nogle aff de andre paa fiele / oc nogle paa det / som vaar aff Skibet.
Oc det skede saa / at de komme alle beholdne til Landet.

XXVIII

OC der wi vndkomme / da forfore wi / at den Øø hed Melite. Men Folcket
beuisde oss icke lidet Venskaff / De tende en ild op / oc anammede oss alle / for
den Regen som vaar kommen paa oss / oc for kulden skyld.

Oc der Paulus saffnede en hob Riss tilsammen / oc lagde paa ilden / da kom en Øgle aff
heden / oc kom paa Pauli Haand. Oc der Folckene saae Ormen henge ved hans haand / da
sagde de til huer andre / Dette Menniske maa vere en Mordere / huilken heffnen lader icke

leffue / alligeuel at hand end vndkom aff Haffuit. Da ruste hand Ormen i Ilden / oc hannem bleff inted at skade. Da varede de paa / at hand skulde hobnet eller fulde tdød ned. Oc der de varede lenge paa / oc saae / at hannem bleff inted at skade der aff / da finge de it andet sind / oc sagde / At hand vaar en Gud.

I de samme Stæder haffde den Øffuerste paa Øen / som hed Publius / en affuelsgaard / hand anammede oss / oc lente oss venlige herbere i tre dage. Oc det hende sig / at Publij Fader laa aff Koldesiuge oc Bugløb. Da gick Paulus ind til hannem / oc lagde haanden paa hannem / oc giorde hannem helbrede. Der det skede / da komme oc de andre paa Øen frem / som haffde siugdom / oc lode gøre sig helbrede / Oc de giorde oss stor ære / Oc der wi droge vd / skickede de oss til / huad som wi haffde behoff.

Oc tre maanede der effter / seylede wi vd i it Skib aff Alexandria / huilcket som haffde hafft Vinterlag hoss samme Øe / oc haffde Tuillingenis Banere. Oc der wi komme til Syrácusa / bleffue wi der tre dage. Oc der wi seylede omkring / komme wi til Region / oc en dag der effter / der Synden vær begyntis / komme wi anden dagen til Puteolen / Der funde wi Brødre / oc bleffue bedne der om aff dem / at wi bleffue der siu dage. Oc wi komme saa til Rom. Oc der Brødrene hørde der fra om oss / da ginge de vd imod oss / indtil Appifer oc Tretabern. Der Paulus saa dem / tackede hand Gud / oc fick en tillid. Oc der wi komme til Rom / antuordede Underhøffuitzmanden den øffuerste Høffuitzmand Fangerne. Men Paulus fick loff at bliffue / huor som hand vilde met en Stridzmand / som tog vare paa hannem.

Oc det skede tre dage der effter / at Paulus kallede tilsammen de Ypperste iblant Jøderne. Der de komme tilsammen / sagde hand til dem / I Mend / kære Brødre / Jeg haffuer inted giort mod vort Folck / oc icke heller mod Federnis Seduane / Oc ieg er dog antuordet fangen aff Jerusalem i de Romeris hender / Huilcke der vilde giffuit mig løss / der de hadffde forhørt mig / efftérdi at de funde ingen Dødz sag hoss mig. Men der Jøderne talede der imod / da nødis ieg til / at skiude mig ind faar Keyseren / icke fordi at ieg haffde noget at klage paa mit Folck faare. For den sag skyld / bad ieg eder / at ieg maatte see eder oc tale met eder. Thi at ieg er omgiffuen met denne Lencke / for Israels Haab skyld.

Esaiæ 6.

Da sagde de til hannem / Hui haffue huercken fanget scriffuelse aff Judea paa dine vegne / icke er der heller nogen Broder kommen / som haffuer forkyndet eller sagd noget ont om dig. Dog ville wi høre aff dig / huad du holder / Thi oss er vitterligt om dette Secte / at det haffuer alleuegne modsigelse. Oc der de sette hannem en dag faare / da komme der mange til hannem i hans Herbere / faar huilcke hand vdlagde oc vidnede om Guds Rige / oc predickede faar dem om Jhesu / aff Mose Low / oc aff Propheterne / fra aarle om morgenen indtil afftenen. Oc nogle fulde til det / som hand sagde / Men nogle trode icke.

Oc der de vaare icke samdrectige met huer andre / da ginge de bort / der Paulus talede it ord / At den hellig Aand haffuer talet vel formedelst Propheten Esaiam til vore Fedre / oc sagd / Gack bort til dette Folck / oc sig / I skulle det høre met ørne / oc icke forstaa / oc i skulle see det met øyene / oc icke mercke. Thi dette Folckis Hiertte er forherdet / oc de høre suarlige met Ørne / oc blunde met deris Øyen / at de skulle icke en gong see met Øyene oc høre met Ørne / oc bliffue forstandige i hiertet / oc omuende sig / at ieg maatte hielpe dem. Saa skal det vere eder kundgiort / at denne Guds Salighed er sent til Hedningene / oc de skulle det høre. Oc der hand talede dette / da ginge Jøderne bort / oc haffde mange Spørssmaal mellem sig selff. ¶ Oc Paulus bleff thu aar i sin egen Leyde / oc anammede alle dem som komme ind til hannem / predickede Guds Rige / oc lærde om den HERRE Jhesu / met al Dristighed / oc det forbød ingen hannem.

Ende paa Apostlernis Gerninger.

S. Pauli Epistel til de Romere.

I.

PAulus Jhesu Christi Tienere / kaldet til Apostel / vdualt til at predicke Guds Euangelium / Huilcket hand loffuede tilforn / formedelst sine Propheter / i den hellige Scrifft / om sin Søn / som er fød aff Dauids Sæd efter kødet / oc krafftelige beuist at vere Guds Søn / effter Aanden / som helliger / Siden den tid hand opstod fra de Døde / som er / Jhesus Christus vor HERRE / Formedelst huilcken wi finge Naade oc Apostels Embede iblant alle Hedninge / at oprette Troens lydighed / vnder hans Naffn / Aff huilcke i ere oc en deel / som ere kallede aff Jhesu Christo. — *Underscrifft.*

Alle dem som ere i Rom / Guds elskelige / oc kallede Helligen. — *Offuerscrifft*

Naade vere met eder oc Fred / aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo. — *Hilsen.*

Først tacker ieg min Gud / formedelst Jhesum Christum / paa alle eders vegne / At mand taler om eders Tro i al Verden. Thi Gud er mit Vidne (huilcken ieg tien i min Aand / vdi Euangelio om hans Søn) At ieg vden affladelse tencker paa eder / oc formaner altid i min Bøn / om det vilde en gong ske / at ieg kunde komme til eder / formedelst Guds vilie. Thi mig forlengis effter at see eder / Paa det at ieg maatte dele nogen aandelig Gaffue met eder / at styrcke eder met (det er) At ieg kunde bliffue trøstet met eder formedelst eders oc min Tro / som wi haffue tilsammen. — *Tilbiudelse.*

Jeg vil icke dølie for eder / kære Brødre / at ieg haffuer offte sæt mig faare / at kommẽ til eder / Men teg haffuer her til veret forhindret / At ieg kunde ocsaa haffue giort Fruct iblant eder / lige som iblant andre Hedninge. Jeg er deris Skyldener / baade som ere Greker oc icke Greker / baade de Visis oc de Wuisis / Der faare / er ieg tilbøyelig / saa meget som mig mueligt er / at ocsaa predicke Euangelium faar eder i Rom. Thi ieg bluiff icke Euangelium om Christo / Thi det er Guds Krafft / som gør dem alle salige / der tro paa / Jøderne besynderlige oc Greker ocsaa. Fordi at den Retferdighed bliffuer obenbaret der vdi / som gelder faar Gud / huilcken som kommer aff Troen til Troen / lige som och staar screffuit / Den Retferdige skal leffue aff sin Tro. — *Abacuc. 2.*

Thi Guds vrede skal obenbaris aff Himmelen offuer alt wgudeligt væsen oc Mennis-
kens wretferdighed / som opholde Sandhed i wretferdighed. Thi at mand veed / at Gud er
til / det er dem obenbaret / Thi Gud obenbarede dem det / der met / at Guds wsynlige væsen /
det er / hans euige Krafft oc Guddom / bliffuer seet / naar mand acter det / paa Gerningerne /
som er / paa Verdens skabelse. Saa / at de haffue ingen aarsage / Effterdi de viste / at der er en
Gud / oc de prisede hannem icke oc ey heller tackede hannem som en Gud / Men de ere bleffne
forfengelige i deris Tancker / oc deris wforstandige Hierte er formørcket. Der de hulde sig Vi-
se / ere de bleffne til Daarer / oc de haffue foruent den wforgengelige Guds Herlighed / til it
Billede / som er det forgengelige Menniske ligt / oc Fulene / oc de fireføttede oc de krybende
Diur.

Der

Der faare haffuer oc Gud giffuit dem hen i deris Hiertis begering/i wrenlighed / at beſkemme deris egne Legeme paa dem ſelff. De ſom forende Guds Sandhed til Løgn/oc ærede oc tiente Skabelſen mere end Skaberen/ſom er loffuit i euighed/Amen. Der faare haffuer Gud oc giffuit dem hen i ſkendelig begering/Thi deris Quinder forende den naturlige brug til wnaturlig. Diſligeſt ocſaa Mendene forlode Quindernis naturlige brug/ oc de ere optende til huer andre i deris begering/oc brugede dem ſkendelige / Mand met Mand / oc finge deris vildfarelſis Løn (ſom det da ſkulde vere) paa dem ſelff.

Oc lige ſom de icke actede/at kende Gud/ſaa gaff Gud dem oc hen i deris vanartige ſind/at gøre/det ſom icke duer/ Fulde aff al Wretferdighed/Horeri / Skalckhed / Gerighed / ondſkaff/fulde aff Auind/Mord/Trette/Suig/ Forgifftighed/Øretudere / Baguaſkere / Gudsforactere/ Fortredere/Hoffmodige/Stortalende/Skadelige/deris Foreldre wlydige / Wfornumſtige/Troløſe/Wkærlige/Wforligelige/Wbarmhertige. Som vide Guds Retferdighed (at de/ ſom ſaadant gøre/ere ſkyldige at dø) De gøre det icke aleniſte / men haffue oc behagelighed til dem/ſom det gøre.

II

DEr faare/O Menniſke/kant du icke aarſage dig/ehuo du eſt/ſom dømer. Thi du fordømer dig ſelff i det/du dømer en anden/ Effterdi du gør lige det ſamme ſom du dømer. Thi wi vide / at Guds Dom er retferdig offuer dem/ſom ſaadant gøre. Men tencker du/o Menniſke/du ſom dømer dem/der ſaadant gøre/ oc du gør ocſaa detſamme/at du ſkalt vndkomme Guds dom: Eller foracter du hans godhedz Rigdom / taalmodighed oc langmodighed: Vedſt du icke /at Guds godhed leder dig til Penitentze:

Men du forſamler dig ſelff/met dit forſtockede oc forherdede Hierte / vrede paa Vredens dag/oc Guds retferdige Domis obenbarelſe / Huilcken ſom ſkal giffue huer effter ſine Gerninger/ſom er Priſſ oc ære/oc it wforgengeligt væſen/dem/ſom met taalmodighed i gode gerninger tracte effter det euige Liff/Men dem/ſom ere kiffactige/ oc icke lyde ſandhed / men lyde wretferdighed/Wgunſt oc vrede/drøffuelſe oc angiſt/offuer alle Menniſkens Siele/ ſom gøre ont/beſynderlige Jøderne oc Grekerne ocſaa. Men priſſ oc ære oc fred / alle dem / ſom gøre gaat/beſynderlige Jøderne oc Grekerne ocſaa.

Thi der er ingen Perſoners anſeelſe faar Gud/ Huilcke ſom haffue ſyndet vden Lowen/ de bleffue oc fortabte vden Lowen/ Oc huilcke ſom haffue ſyndet i Lowen / de bliffue fordømde formedelſt Lowen. Efftèrdi de ere icke retferdige faar Gud/ſom høre Lowen/Men de ſom gøre Lowen/ ſkulle bliffue retferdige. Thi at Hedninge/ſom icke haffue lowen/oc gøre dog aff naturen Lowens gerninger/de ſamme efftèrdi de haffue icke lowen/ da ere de dem ſelff en low/ i det/ at de beuiſe/at Lowens gerning er ſcreffuen i deris hierte/Efftèrdi deris Samuittighed giffuer dem vidniſbyrd / oc der til met de tancker/ ſom ſkulle forklage eller aarſage ſig iblant huer andre/ paa den dag / naar Gud ſkal dømme Menniſkens lønlige/ formedelſt Jheſum Chriſtum/effter mit Euangelij lydelſe.

Men ſee til/Du kaldis en Jøde/oc forlader dig paa Lowen/oc roſer dig aff Gud/ oc vedſt hans vilie/Oc efftèrdi du eſt vnderuiſt aff Lowen/ da forſøger du huad det beſte er at gøre / oc du fordriſter dig til at vere de blindis Ledere/deris Liuſſ/ſom ere i mørcke / de daarligis Tuctere/de enfoldigis Lærere/oc du haffuer ſkickelſe / paa huad mand ſkal vide oc ret er i Lowen. Nu lærer du andre/oc lærer dig ſelff icke/Du predicker/ at mand ſkal icke ſtiele/ oc du ſtiel / Du ſiger/at mand ſkal icke bedriffue hoer/oc du bedriffuer hoer/Du gruer for Affguder/oc berøffuer Gud fra det hans er/Du roſer dig aff Lowen/oc ſkender Gud formedelſt Lowens offuertrædelſe. **Thi at for eders ſkyld bliffuer Guds Naffn beſpaattet iblant Hedningene / lige ſom ſcreffuit ſtaar.**

Eſaiæ 52.
Ezech. 36.

Omſkærelſen er vel nyttelig/naar ſom du holder Lowen. Men holder du icke Lowen/da er din Omſkærelſe allerede bleffuen en Forhud. Der ſom nu Forhuden holder den retferdighed i Lowen/ment du icke/at hans Forhud bliffuer regnet for en Omſkærelſe: Oc det ſom er aff naturen en Forhud/oc fuldkommer Lowen/ſkal ſaa døme dig/du ſom eſt vnder Bogſtaue oc Omſkærelſe/oc offuertraar Lowen. Thi den er icke en Jøde/ſom er vduortis en Jøde / Det er oc icke Omſkærelſe/ſom ſkeer vduortis i kødet/Men den er en Jøde / ſom er ſkiult induortis/ oc den Omſkærelſe i Hiertet/er en Omſkærelſe/ſom ſkeer i Aanden oc icke vdi Bogſtaue / hues loff icke er aff Menniſken/men aff Gud.

III.

Huad

HVad fordel haffue da Jøderne? Eller huad gaffner Omskærelsen? Sandelige gantske meget. Først/ At de ere betrode til det/ som Gud talede. Men at nogle icke tro paa det samme/ huad ligger der mact paa? Skulde deris vantro gøre Guds tro til inted? Det vere longt fra. Det bliffue meget mere saa/ At Gud er sandru/ oc alle Menniske falske. Lige som screffuit staar/ Paa det du skalt vere retferdig i dine ord/ oc offueruinde/ naar du bliffuer dømt.

Psalm.116.
Psalm. 51.

Men er det saa/ at vor wretferdighed priser Guds Retferdighed/ huad ville wi sige? Er da Gud oc wretferdig/ at hand bliffuer vred der faare? (Jeg taler saa effter Menniskelig viss) Det vere longt fra. Huorledis kunde Gud ellers døme Verden? Thi at bliffuer Guds sandhed herligere til hans priss/ formedelst min Løgn/ Hui skulde ieg da end nu bliffue dømt som en Syndere? Oc icke meget mere gøre saa (lige som wi bespaattis/ oc som nogle sige/ at wi skulde sige) lader oss gøre ilde/ at der kand komme gaat aff? Huilckis fordømelse er gantske retferdig.

Huad sige wi da nu? Haffue wi nogen fordel? Aldelis ingen. Thi wi haffue før beuist/ at baade Jøder oc Greker ere alle vnder synden/ Lige som oc screffuit staar/ Der er ingen som er retferdig/ ia icke en/ der er icke nogen som er forstandig/ der er ingen som spør effter Gud. De ere alle affuigede/ oc ere allesammen bleffne wuillige/ Der er icke nogen som gør gaat/ oc icke end en. Deris Strube er en oben graff/ met deris Tunge handle de besuigelige/ der er Øgle forgifft vnder deris læbe. Deris mund er fuld aff bander oc beskhed/ Deris føder ere snare til at vdstyrte blod. Der er idel wlycke oc hierte sorg i deris vey/ oc de kende icke Fredens vey/ Der er ingen Guds fryct faar deris øyen.

Psalm.14.
Psalm.5.
Psalm. 14.
Psalm. 10.
Prouer.1.
Esaiæ 59.
Psalm.36.

Men wi vide/ at huad som Lowen siger/ det siger hun til dem/ som ere vnder Lowen/ Paa det at allis Mund skal tilstoppis/ oc al verden skal vere Gud skyldig/ Fordi/ at der kand inted kød vere retferdig faar hannem/ formedelst Lowens gerninger. Thi at formedelst Lowen kommer syndsens bekendelse.

Oc nu er den Retferdighed/ som gelder faar Gud/ obenbaret oc vidnet/ formedelst Lowen oc Propheterne/ vden louens tilgørelse. Men ieg siger om saadan retferdighed faar Gud/ som kommer formedelst Troen til Jhesum Christum/ til alle oc paa alle/ som tro. *

Thi at her er inted forskel/ De ere allesammen Syndere/ oc dem fattis den Roess/ som de skulle haffue i Gud/ Oc de bliffue retferdige aff hans naade vden fortieniste/ ved den Genløsning/ som er skeet formedelst Christum Jhesum/ Huilcken Gud haffuer sticket til en Naade stol/ formedelst Troen i hans Blod/ Huor met hand tilbiuder den Retferdighed/ som gelder faar hannem/ i det/ at hand forlader Synden/ huilcken som vaar bleffuen hid indtil/ vnder Guddommelig taalmodighed/ At hand vilde paa denne tid frembiude den Retferdighed/ som gelder faar hannem/ Paa det at hand skal alene vere Retferdig/ oc gøre den retferdig/ som haffuer Troen til Jhesum.

Huor bliffuer nu den Roess? Hand er vde/ Formedelst huilcken Low? ved Gerningers Lowen? Icke saa/ Men formedelst Troens Low. Saa holde wi det nu/ At Mennisken bliffuer retferdig/ vden Lowens Gerninger/ alene formedelst Troen. Eller er Gud alene Jødernis Gud? Er hand oc icke Hedningernis Gud? Ja frilige ocsaa Hedningernis Gud. Efftherdi hand er en eniste Gud/ som retferdig gør Omskærelsen aff Troen/ oc Forhuden formedelst Troen. Huorledis? Gøre wi da Lowen til inted/ formedelst Troen? Det vere longt fra/ Men wi oprette Lowen.

IIII

HVad sige wi da om vor Fader Abraham/ at hand haffuer fundet effter kødet? Det sige wi/ Er Abraham retferdig formedelst Gerninger/ da haffuer hand vel roess/ Men icke faar Gud. Huad siger da Scrifften? Abraham trode Gud/ oc det er regnet hannem til Retferdighed.

Men den som omgaass met Gerninger/ hannem bliffuer icke Løn tilregnet aff naade/ men aff fortieniste. Oc den/ som icke omgaass met Gerninger/ oc troer paa den/ som gør den Wgudelige retferdig/ hannem bliffuer hans Tro regnet til retferdighed.

Effter huilcken stick Dauid oc taler/ At salighed hører alene det Menniske til/ huilcket

Gud

Gud regner retferdighed til / vden Gerningers tilgørelse / der som hand siger / **Salige ere de / huilcke deris vretferdighed er forladen / Oc huilcke deris synder ere skiulte. Salig er den Mand / huilcken Gud tilregner ingen synd.**

Psam. 32.

Nu denne salighed / gaar hun offuer omskærelsen / eller offuer Forhuden: Wi maa io sige / at Abrahams Tro er regnet hannem til retferdighed. Huorledis er hun hannem da tilregnet: J Omskærelsen / eller i Forhuden: **Vden tuiffuel icke i omskærelsen / men i Forhuden /** Oc hand tog det tegen i Omskærelsen til en Beseylning paa den retferdighed som er i Troen / huilcken hand haffde end nu i Forhuden / Paa det hand skulde vorde alle deris Fader / som tro i Forhuden / at saadant skal oc regnis dem til retferdighed / Oc hand skulde ocsaa bliffue omskærelsens Fader / Icke aleniste deris / som ere aff Omskærelsen / Men ocsaa deris / som vandre i Troens fodspor / som vaar i vor Faders Abrahams Forhud.

Thi det løffte / At hand skulde vere verdens Arffuing / skede icke Abraham eller hans Sæd formedelst Lowen / men ved Troens retferdighed. Thi at ere de Arffuinge som ere aff Lowen / da er Troen inted / oc Løfftet er vde. Efftérdi at Lowen kommer ekon vrede aff sted. Thi at huor som Lowen icke er / der er oc ingen offuertrædelse. **Der faare kommer Retferdighed formedelst Troen / Paa det hun skal vere aff Naade / oc Løfftet skal bliffue fast hoss al Sæd /** Icke aleniste hoss den / som er vnder Lowen / men ocsaa hoss den / som er aff Abrahams Tro / huilcken der er allis vaare Fader. Lige som screffuit staar / **Jeg sette dig til en Fader faar mange Hedninge / faar Gud / den som du trode / huilcken der leffuendis gør de Døde / oc kalder det som icke er / at det skal vere.**

Gene. 17.

Oc hand trode paa Haabet / der som inted vaar at haabis til / Paa det hand skulde bliffue mange Hedningers Fader. Lige som oc er sagd til hannem / **Saa skal din Sæd vere.** Oc hand bleff icke skrøbelig i Troen / hand saa oc icke til sit eget Legeme / huilcket som vaar allerede død / efftérdi hand vaar meget nær hundrede aar / Oc icke heller til Sare døde Legeme. Thi hand tuilede icke paa Guds Løffte formedelst vantro / Men hand bleff sterck i Troen / oc gaff Gud ære / oc viste paa det alleruissiste / at / huad som Gud loffuer / det kand hand oc gøre. Der faare bleff det oc regnet hannem til Retferdighed.

Gene. 15.

Dette er icke aleniste screffuit for hans skyld / at det er hannem tilregnet / Men oc for vor skyld / som det skal tilregnis / Der som wi tro paa den / som opuecte vor HERRE Jhesum / fra de Døde / **Huilcken som er giffuen der hen for vore Synder skyld / Oc opuect for vor Retferdighedz skyld.**

V.

EFfterdi wi ere nu bleffne Retferdige formedelst Troen / Saa haffue wi Fred met Gud / formedelst vor HERRE Jhesum Christum / Formedelst huilcken wi haffue oc en Tilgang i Troen / til denne Naade / som wi staa vdi / oc rose oss aff det Haab som wi haffue til den tilkommende Herlighed / som Gud skal giffue. Oc icke end det aleniste / Men wi rose oss oc aff Drøffuelse / efftérdi wi vide / At drøffuelse gør taalmodighed / oc taalmodighed gør forfarenhed / oc forfarenhed gør haabet. **Men Haabet lader icke beskemme.** Thi Guds kærlighed er vdgyden i vore hierter formedelst den hellige Aand / som er oss giffuen.

Thi at Christus døde oc for oss Vgudelige / der wi vaare end skrøbelige effter tidens leyelighed. Nu døer neppelige nogen for det Retferdige. For noget Gaat skyld torde maa vel ske nogen dø. Der faare priser Gud sin kærlighed mod oss / i det / at Christus er død for oss / der wi vaare end da Syndere. Saa skulle wi io meget mere bliffue formedelst hannem beuarede fra vreden / efftérdi wi ere bleffne retferdige formedelst hans Blod.

Thi at ere wi forligte met Gud / formedelst hans Søns Død / der wi end vaare Fiender / Da skulle wi meget mere bliffue salige formedelst hans Liff / efftérdi wi ere nu forligte: Oc icke det aleniste / men wi rose oss oc aff Gud / formedelst vor HERRE Jhesum Christum / formedelst huilcken wi haffue nu faaet Forligelsen.

Synden.

Der faare / lige som Synden kom i Verden formedelst it Menniske / oc Døden formedelst Synden / oc Døden trengde saa igennem til alle Menniske / efftérdi at de syndede alle. Thi Synden vaar vel i Verden / indtil Lowen kom / Men der som ingen Low er / der acter mand icke Synden. Men Døden regnerede fra Adam indtil Mose / ocsaa offuer dem / som icke syndede / met lige saadan offuertrædelse / som Adam / huilcket der er it Billede / til det / der tilkommende vaar.

Men det vaar icke met Gaffuen/som met Synden. Thi at døde der mange vdi it Menniskis synd/Da er meget mere Guds Naade oc gaffue rigelige vederfaren mange / formedelst Jhesum Christum/som vaar det eniste Menniske i Naade.

Naade. Ioan. 1.

Oc den Gaffue er icke aleniste offuer en Synd / som alting er forderffuit / formedelst den eniste Synderis eniste synd. Thi Dommen er kommen aff en synd til Fordømelse / Men Gaffuen hielper/oc aff mange synder til Retferdighed. Thi at regnerede Døden formedelst den ene for en eniste Synd skyld/ Da skulde de meget mere / som faa Naadens oc Gaffuens offuerflødighed til retferdighed regnere i Liffuit/formedelst Jhesum Christum.

Lige som nu fordømelse er kommen offuer alle Menniske formedelst it Menniskis synd/ Saa er oc Liffzens retferdighed kommen offuer alle Menniske for den enis Retferdighed. Thi at lige som der ere bleffne mange Syndere for it Menniskis wlydighed / Saa bliffue oc mange retferdige formedelst den enis Lydighed.

Oc Lowen kom dissimellem ind/paa det at Synden skulde bliffue mectigere. Oc huor som Synden er bleffuen mectig / Der er dog Naaden bleffuen meget mectigere / Paa det at lige som Synden regnerede til Døden/Saa skal oc Naaden regnere ved Retferdighed til det euige Liff/formedelst Jhesum Christum.

Lowen.

VI

HVad ville wi sige her til: Skulle wi da bliffue varactige i Synden / paa det at Naaden kand bliffue dissmectigere: Det vere longt fra. Huorledis skulde wi ville leffue i synd/wi som ere affdøde: Vide i icke/ At alle / wi som ere døbte i Jhesum Christum/wi ere døbte i hans Død: Saa ere wi io begraffne met hannem formedelst Daaben i Døden/Paa det/at lige som Christus er opuect fra de døde/ formedelst Faderens Herlighed/Saa skulle wi ocsaa vandre vdi it nyt Leffner. Oc der som wi bliffue plantede met hannem til lige Død/Da skulle wi oc vere Opstandelsen lige/Efftersdi wi vide/At vor gamle Menniske er kaarsfest met hannem / Paa det at det syndelige Legeme skal afflade/at wi skulle icke fremdelis tiene synden. Thi huo som død er / hand er giort retferdig fra Synden.

Oc ere wi døde met Christo/da tro wi/at wi skulle oc leffue met hannem. Oc wi vide / At Christus som er opuect fra de Døde/ døer icke fremdelis / Døden skal fremdelis icke regnere offuer hannem. Fordi at det hand døde/det døde hand en gong for Synden / Men at hand leffuer/det leffuer hand Gud. Lige saa i/ holder eder der faare / at i ere døde faar synden / oc leffuer i Gud/ vdi Christo Jhesu vor HERRE.

Saa lader nu Synden icke regnere/i eders dødelige Legeme/at vere det lydige in sin begering. Giffuer oc icke synden eders Lemmer til wretferdighedz Vaaben / Men giffuer Gud eder selff/ som de der ere leffuendis fra de Døde / oc Gud eders Lemmer til Retferdigheds Vaaben. Thi at synden skal icke kunde regnere offuer eder/Efftersdi i ere icke vnder Lowen/ Men vnder Naaden.

Huorledis nu: Skulle wi synde / efftersdi wi ere icke vnder Lowen / men vnder Naaden: Det vere longt fra. Vide i icke/at huem i giffue eder til Tienere/i lydighed / da ere i hans Tienere/som i ere lydige/Huad heller det er Synden til Døden/ Eller lydighed til Retferdighed: Men Gud vere tacket/at i haffue veret Syndens tienere / Men ere nu bleffne lydige aff hiertet/den Lærdoms Exempel/som i haffue giffuit eder til. Thi nu i ere bleffne fri fra Synden/ da ere i bleffne Retferdighedz Tienere.

Jeg maa tale menniskelige der om/ for eders kødes skrøbelighed skyld. Lige som i haffue giffuit eders Lemmer til wrenlighedz tienste/oc fra en Wrenlighed til den anden / Saa giffuer oc nu eders Lemmer til Retferdighedz tienste/at de kunde bliffue hellige. Thi at der i vaare Syndens tienere/da vaare i fri fra Retferdighed/ Huad haffde i nu paa den tid for Fruct: aff huilcket i nu skamme eder/ Thi enden der paa/ er Døden . Men nu i ere fri fra Synden/ oc ere bleffne Guds tienere/da haffue i eders Fruct/at i bliffue hellige / Oc enden det euige Liff. Thi Døden er Syndens sold / Men Guds gaffue er det euige Liff / i Christo Jhesu vor HERRE.

VII.

VIde i icke / kære Brødre (Thi ieg taler met dem/som vide Lowen) at Louen regnerer offuer Mennisken / saa lenge som hand leffuer: Thi en Quinde/ som er Manden vnderdanig / hun er forbunden til Lowen / saa lenge som Manden leffuer / Men der som Manden døer/da er hun løss fra Lowen/som

er Manden anrørendis. Men der som hun er nu hoss en anden Mand / den skund Manden leffuer/da kaldis hun en Hore. Men der som Manden døer/da er hun fri fra Lowen/at hun er icke en Hore/om hun er hoss en anden Mand.

Lige saa ere i/kære Brødre/døde giorde fra Lowen/formedelst Christi Legeme/ at i skulle vere hoss en anden/som er/hoss den der er opueckt fra de døde/paa det wi skulle bære Gud fruct. Thi der wi vaare i Kødet / da vaar den syndelige lyst (som sig oprørde formedelst Lowen) krafftig i vore Lemmer/at bære Døden fruct. Men nu ere wi løse fra Lowen/ oc døde fra hende/som holt oss fangne/Saa/at wi skulle tiene i Aandens ny væsen/oc icke i Bogstauens gamle væsen.

Huad ville wi nu da sige: Er Lowen synd: Det vere longt fra. Men ieg kende icke synden vden ved Lowen. Thi ieg viste inted aff den lyst/der som Lowen haffde icke sagd/Du skalt icke begære. Da tog Synden aarsage aff Budet/oc oprørde i mig allehonde lyst. Thi at vden Lowen vaar Synden død. Oc ieg leffde nogen tid vden Lowen. Men der Budet kom / da bleff Synden leffuendis igen/ oc ieg døde. Oc det befant sig / at det Bud bekom mig til Døden/ som mig dog vaar giffuit til Liffuit. Thi at Synden tog aarsage aff Budet/oc bedrog mig/oc dræbte mig formedelst det samme Bud. Lowen er io hellig / oc Budet helligt/ret oc gaat.

Er da det/som er gaat/bleffuit mig en Død: Det vere longt fra. Men paa det / at Synden skulde obenbaris/huorledis hun er Synd/ da giorde hun mig Døden formedelst det gode/ Paa det at Synden skulde bliffue offuermaade syndig/formedelst Budet. Thi wi vide/ at Lowen er aandelig/Men ieg er kødelig/oc sold vnder Synden. Thi ieg veed icke/ huad ieg gør/ Thi ieg gør icke det som ieg vil/ men ieg gør det som ieg hader. Men gør ieg det / som ieg icke vil/da samtycker ieg / at Lowen er god. Saa gør icke ieg nu det samme / men Synden / som boer i mig. Thi ieg veed/ at i mig/det er/ i mit kød boer inted gaat. Vilien haffuer ieg vel/ Men at fuldkomme det gode/finder ieg icke. Thi at det Gode som ieg vil / det gør ieg icke/ men det Onde/som ieg icke vil/det gør ieg. Gør da ieg/det som ieg icke vil / saa gør icke ieg det samme/men Synden som boer i mig.

Saa finder ieg mig nu en Low/ieg som vil gøre det Gode / at det Onde henger ved mig. Thi ieg haffuer lyst til Guds Low / effter det induortis Menniske. Men ieg seer en anden Low i mine Lemmer / som strider mod Lowen i mit sind / oc tager mig fangen i Syndens Low/som er i mine Lemmer. Jeg elendige Menniske / huo skal frelse mig aff denne Dødis legeme: Jeg tacker Gud formedelst Jhesum Christum vor HERRE. Saa tien ieg nu Guds Low met sindet / Men Syndsens Low met kødet.

VIII.

SAa er nu inted fordømeligt i dem/som ere i Christo Jhesu/ de som icke vandre effter Kødet/men effter Aanden. Thi at Aandens Low/som gør oss leffuendis i Christo Jhesu/giorde mig fri fra Syndens oc Dødzens Low. Fordi at det som vaar Lowen vmueligt (Efferdi hun bleff skrøbelig formedelst Kødet) Det giorde Gud / oc hand vdsende sin Søn / i det syndelige Kødis skickelse/ oc fordømde Synden i Kødet formedelst Synden/ Paa det at den Retferdighed som Lowen eskede/skulde fuldkommis i oss/ Wi som nu icke vandre effter Kødet/men effter Aanden.

Thi at de som ere kødelige/de ere kødelige til sinde/ Oc de som ere aandelige / de ere aandelige til sinde. Men at vere kødelige til sinde/er Døden/ Oc at vere aandelige til sinde/er Liff oc fred. Thi det er Findskaff mod Gud/at vere kødelige til sinde/ Efferdi det er Guds Low icke vnderdanigt/thi hand formaar det oc icke. Oc de som ere kødelige / kunde icke behagis Gud. Oc i ere icke kødelige/men aandelige / Saa fremt som Guds Aand boer i eder. Oc huo som icke haffuer Christi Aand/hand hører hannem icke til. Men der som Christus er i eder/ Da er io Legemet død for Syndens skyld/ Oc Aanden er Liffuit / for Retferdigheds skyld. Der som nu hans Aand/der opuecte Jhesum fra de Døde/boer vdi eder/Da skal oc den samme som opuecte Christum fra de Døde/gøre eders dødelige Legeme leffuendis / for den skyld / at hans Aand boer i eder.

Saa ere wi nu/kære Brødre/icke kødet skyldige / at wi skulle leffue effter Kødet / Thi at leffue i effter Kødet/da skulle i dø. Men dræbe i Kødsens Gerninger formedelst Aanden / da skulle i leffue. Thi huilcke Guds Aand driffuer/de ere Guds Børn. Thi at i haffue icke anammet en treldoms Aand/at i skulle atter frycte eder / Men i haffue anammet en sønlig Aand/ Formedelst huilcken wi robe/Abba kære Fader. Den samme Aand giffuer vor aand vidnisbyrd/at wi ere Guds Børn. Ere wi da Børn/saa ere wi oc Arffuinge/ det er / Guds Arffuinge/oc Christi Metarffuinge/Om wi ellers lide met hannem/ paa det at wi skulle ophøyis met hannem til Herlighed.

Thi ieg holder det saa/At denne tids pinactelighed er icke den Herlighed verd / som skal obenbaris i oss. Thi at Creaturens omhyggelige forlengelse tøffuer effter Guds Børns obenbarelse. Efftherdi Creaturet er vnder forfengelighed/mod sin vilie / Men for hans skyld / som det gaff der vnder i Haabet. Thi Creaturet skal oc bliffue fri aff det forgengelige væsens tienste/til Guds Børns herlige Frihed. Thi wi vide/ at alle Creature forlengis met oss / oc de ere end nu stedze i banghed.

Oc icke de aleniste/Men ocsaa wi selff/som haffue Aandens første grøde/forlengis oc hoss oss selff/ effter børnenis vdkaarelse / oc bie effter vore Legemis forløsning. Thi wi ere vel salige/dog i Haabet. Oc det Haab/som mand seer/er icke haab/ Thi huorledis kand mand haabis til det/som mand seer: Men haabis wi til det/som wi icke see/Da bie wi der effter met taalmodighed.

Disligest hielper oc Aanden vor skrøbelighed op. Thi wi vide icke / huad wi skulle bede/ som det sig burde/Men Aanden traader selff frem for oss til det beste / met wsigelig suck. Oc den som randsager hierterne/hand veed/huad Aandens sind er/ Thi hand traader frem for de Hellige/effter som det er Gud behageligt. Oc wi vide/at alle ting tiene dem til det beste / som elske Gud/de som ere kallede effter Forsettet. Thi huilcke hand haffde tilforn forseet/dem haffuer hand oc beskicket/at de skulde vere hans Søns Billede lige / Paa det at hand skal vere den Førstfødde iblant mange Brødre. Men huilcke hand haffuer beskicket / dem haffuer hand oc kaldet. Oc de som hand haffuer kaldet / dem haffuer hand oc giort retferdige. Oc de hand giorde retferdige/dem haffuer hand oc giort herlige.

Huad ville wi da ydermere sige: **Er Gud met oss / huo kand vere imod oss: Huilcken som oc icke sparde sin egen Søn/ Men gaff hannem der hen for oss alle/Hui skulde hand icke giffue oss alting met hannem: Huo vil skylde Guds Vdualde: Gud er her/som gør retferdige. Huo vil fordøme: Christus er her/ som er død/ Ja meget mere/den som oc er opueckt / huilcken som er hoss Guds høyre Haand/oc traader frem for oss.**

Huo vil skilie oss fra Guds kærlighed: Drøffuelse eller angist / eller forfølgelse / eller hunger / eller nøgenhed/ eller farlighed / eller Suerd: Lige som screffuit staar/ **For din skyld dræbis wi den gantske dag/ Wi ere regnede som slacte Faar.** Men i alt dette vinde wi longt offuer/for hans skyld/som oss elskte. Thi ieg er vis paa/ At huercken Død eller Liff/ huercken Engel eller Førstedøme/icke heller Mact/huercken det neruerendis eller tilkommendis/huercken høyt eller dybt oc ey noget andet Creature / kand skilie oss fra Guds kærlighed/ som er i Christo Jhesu vor HERRE. [Psam. 44.]

IX.

IEg siger sandhed i Christo/oc liuger icke / Til huilcket min samuittighed giffuer mig vidnisbyrd/i den hellig Aand / At ieg haffuer vden affladelse stor sorg oc bedrøffuelse i mit hierte. Jeg yndskede at vere forbandet aff Christo/ for mine Brødre/som ere mine frender effter kødet/de som ere aff Jsrael/ Huilcke Børnenis vdkaarelse tilhører / oc Herligheden/oc Pacten/oc Lowen / oc Gudstienste / oc Løfftet/ huilcke som oc ere de Fedre/der Christus er kommen aff effter kødet/ **Som er Gud offuer alting/ loffuit i euighed/Amen.**

Men icke siger ieg dette/at Guds ord er fordi vde. Thi de ere icke alle Jsraeliter som ere aff Jsrael/ ey heller alle de som ere aff Abrahams Sæd / ere fordi ocsaa Børn / **Men Sæden skal kaldis dig i Jsaac.** Det er / De ere icke alle Guds Børn / som ere børn effter kødet/ Men Foriettelsens Børn bliffue regnede for Sæden. Thi dette er Foriettelsens ord/ der hand siger/ **Paa denne tid vil ieg komme/oc Sara skal haffue en søn.** [Gene. 21.] [Gene. 18.]

Oc det er icke aleniste saa met hende / men ocsaa der Rebecca bleff fructsommelig aff den eniste Jsaac vor Fader/ før end Børnene bleffue fødde/oc huercken haffde giort gaat eller ont/ Paa det at Guds forsæt skulde bliffue bestandig/effter vduelelsen/da bleff der sagd saa til hende/Icke aff Gerningers fortienste/men aff hans naade som kallede / Den Største skal tiene den Minste/ Som der oc staar screffuit/ **Jacob elskte ieg/men Esau hadede ieg.** [Gene. 25.] [Malach. 1.]

Huad ville wi da her sige til: Er da Gud wretferdig: Det vere longt fra. Thi hand siger til Mose/ **Huilcken ieg er naadig/ den er ieg naadig/** Oc huilcken ieg forbarmer mig offuer/den forbarmer ieg mig offuer / Saa staar det icke nu i nogens vilie eller løben / men i [Exodi 33.]

Guds forbarmelse. Thi Scrifften siger til Pharao/ Lige der faare opuecte ieg dig/ at ieg vilde beuise min Mact paa dig/ Paa det at mit Naffn skulde forkyndis i alle Land. Saa forbarmer hand sig nu offuer den/ som hand vil/ Oc forherder den som hand vil.

Exodi 9.

Da siger du til mig. Hui skylder hand oss da: Huo kand staa imod hans vilie: Ja kære Menniske/ huo est du da/ at du vilt bruge Retten met Gud: Siger oc en Gerning til sin Mestere/ Hui gør du mig saa: Haffuer icke en Paattemagere mact til/ at gøre it Kar til ære/ oc it andet til vanære/ aff it stycke Leer: Der faare der Gud vilde beuise vrede/ oc kundgøre sin mact/ Da leed hand met stor taalmodighed vredens Kar/ som ere beredde til fordømelse/ Paa det hand kunde kundgøre sin Rigdoms herlighed/ paa barmhertighedsens Kar/ som hand haffde bered til Herlighed.

Oseæ 2.

Huilcke hand kallede/ som er oss/ Icke aleniste aff Jøderne/ men ocsaa aff Hedningene. Lige som hand da oc siger formedelst Oseam/ Jeg vil kalde det mit Folck/ som icke vaar mit Folck/ Oc min Elskelige/ den som icke vaar den elskelige. Oc det skal ske/ Paa den Sted/ som der bleff sagt til dem/ J ere icke mit Folck/ Der skulle de kaldis den leffuendis Guds Børn.

Esaiæ 10.

Oc Esaias rober for Jsrael/ Der som det tal paa de Børn aff Jsrael bleffue/ lige som sand i Haffuit/ Saa skulle dog de Offuerbleffne vorde salige. Thi der skal ske en forderffuelse oc hielp til Retferdighed/ Oc HERREN skal gøre den hielp paa Jorden. Oc lige som Esaias sagde tilforn/ Der som den HERRE Zebaoth haffde icke ladet oss offuerbliffue Sæd/ Da haffde wi veret bleffne som Sodoma/ oc lige som Gomorra.

Esaiæ 1.

Huad ville wi nu sige her til: Dette ville wi sige. Hedningene/ som icke stode effter Retferdighed/ de finge Retferdighed/ Men ieg siger om den Retferdighed/ som kommer aff Troen. Oc Jsrael stod effter Retferdigheds Low/ oc fick icke Retferdigheds Low: Huor faare: Der faare/ at de icke atspurde hende aff Troen/ men lige som aff Lowens gerninger. Thi de støtte sig paa paaløbelsens Sten/ Lige som screffuit staar/ See der/ Jeg legger paaløbelsens Sten i Zion/ oc forargelsens Klippe/ Oc huo som tror paa hannem/ hand skal icke bliffue beskemmet.

Esaiæ 28.

X.

Kære Brødre/ mit hiertis begering er/ oc ieg formaner ocsaa Gud for Jsrael/ at de maatte bliffue salige. Thi ieg giffuer dem det Vidnisbyrd/ at de ere niedkære for Gud/ Men met vforstand. Thi de kende icke den Retferdighed/ som gelder faar Gud/ oc de tracte effter at oprette deris egen Retferdighed/ oc ere icke saa den Retferdighed vnderdanige/ som gelder faar Gud. Thi Christus er Lowens ende/ Huo som tror paa Hannem/ hand er Retferdig.

Leuit. 27.

Mose screff vel om Retferdighed/ som kommer aff Lowen/ Huilcket Menniske som dette gør/ hand skal leffue der vdi. Men den Retferdighed aff troen/ siger saa/ Sig icke i dit hierte/ Huo vil fare hen op i Himmelen (Det er icke andet/ end at hente Christum hid ned) Eller/ huo vil fare ned i Dybet: (Det er icke andet/ end at hente Christum fra de Døde) Men huad siger hun: Ordet er dig nær/ som er i din Mund/ oc vdi dit Hierte. Dette er det ord om Troen/ som wi predicke.

Deut. 30.

Thi der som du bekender Jhesum met din mund/ at hand er HERRE/ oc tror i dit hierte/ at Gud opueckte hannem fra de Døde/ da bliffuer du salig. Thi at tror mand aff Hiertet/ da bliffuer mand retferdig/ Oc bekender mand met Munden/ Da bliffuer mand salig. Thi Scrifften siger/ Huo som tror paa Hannem/ hand skal icke bliffue beskemmet. Her er inted forskel iblant Jøder oc Greker/ De haffue allesammen en HERRE/ som er Rig offuer alle dem/ som paakalde hannem. Thi at huo som kalder paa HERRENS Naffn/ hand skal bliffue salig. Men Huorledis skulde de kalde paa den/ som de icke tro paa: Oc huorledis skulle de tro paa den/ om huilcken de haffue inted hørt: Oc huorledis skulle de høre vden Predickere: Oc huorledis skulle de predicke/ om de bliffue icke vdsende: Lige som oc screffuit staar/ Huor deylige ere deris Føder/ som forkynde Fred/ de som forkynde det gode. Men de ere icke alle Euangelio lydige. Thi Esaias siger/

Esaiæ 28.

Ioel. 2.

Esaiæ 52.

HERRE/

HERRE/ Huo troꝛ voꝛ predicken? Saa kommer Troen aff predicken/ Oc predicken formedelst Guds oꝛd. Men ieg siger/ Haffue de det icke hørt? Sandelige der er io deris liud vdgangen i alle Land/ oc deris oꝛd i al Verden.

Esaiæ 53.
Psalm. 9.

Men ieg siger/ Kende Israel det icke? Den første Mose siger/ Jeg vil gøre eder nidkære paa dem/ som ere icke mit Folck/ oc ieg vil foꝛtøꝛne eder paa it wforstandigt Folck. Oc Esaias tøꝛ vel saa sige/ Jeg er funden aff dem / som mig icke søgte/ oc ieg er obenbaret faar dem/ som icke spurde effter mig. Men hand siger til Israel/ Jeg vdrecte mine Hender den gantske dag/ til det Folck/ som icke vil lade sig sige/ oc siger imod.

Deut. 32.
Esaiæ 65.

XI.

SAa siger ieg nu/ Haffuer da Gud forskudet sit Folck? Det vere longt fra. Thi ieg er oc en Israeliter/ aff Abrahams Sæd/ aff Ben Jamins Slect. Gud haffuer icke forskudet sit Folck/ huilcket hand tilforn haffuer forseet.

Eller vide i icke/ huad Scrifften siger om Elia? Huorledis hand gaar frem faar Gud mod Israel/ oc siger/ HERRE/ De haffue ihielslaget dine Propheter/ oc de haffue opgraffuet dine Altere/ Oc ieg er alene offuerbleffuen/ oc de staa effter mit Liff. Men huad siger det guddommelige gensuar til hannem? Jeg loed mig offuerbliffue siu tusinde Mend/ som icke bøyde deris knæ faar Baal. Saa gaar det oc nu paa denne tid/ met disse offuerbleffne/ effter naadens Vduelelse. Men er det aff naade/ da er det icke aff Gerningers foꝛtienste/ Ellers bleffue naade icke naade. Men er det aff gerningers foꝛtienste/ da er naaden inted/ Ellers vaare foꝛtienste icke foꝛtienste.

3. Reg. 19.

Huorledis da nu? Det Israel søger/ det faar hand icke/ Men Vduelelsen faar det/ De andre ere foꝛherdede. Lige som screffuit staar/ Gud gaff dem en genstridig Aand/ øyen at de icke see/ oc øern at de icke høꝛe/ indtil denne dag. Oc Dauid siger/ Lad deris Boꝛt bliffue til en Snare/ oc til en felde oc til en Foꝛargelse/ oc dem selff til Betalning. Forblinde deris øyen/ at de skulle icke see/ oc bøye altid deris Ryg.

Esaiæ 7.
Psalm. 69.

Saa siger ieg nu/ Løbe de der faare paa/ at de skulde falde? Det vere longt fra. Men aff deris Fald er Salighed vederfaren Hedningene/ Paa det at de skulde vere niedkære effter dem. Thi at er deris Fald Verdens Rigdom/ oc deris Skade er Hedningenis rigdom/ Huoꝛ meget mere om deris tal bleffue fult. Met eder Hedninge taler ieg/ Effterdi ieg er Hedningenis Apostel/ da vil ieg prise mit Embede/ Om ieg kunde drage dem til niedkærhed / som ere mit kød/ oc gøꝛe nogle salige aff dem. Thi at er deris foꝛtabelse Verdens foꝛligelse/ Huad vaare det andet/ end at tage Liffuit aff de Døde? Er Melet hellig/ da er oc Deyen hellig/ Oc er Roden hellig/ da ere oc Grenene hellige.

Oc om nu nogle aff Grenene ere sønderbrudne/ oc du/ der du vaast it vilt Olie træ / est podet iblant dem / oc est bleffuen delactig i Olie træens roed oc vedske/ Saa rose dig icke mod Grenene. Men roser du dig mod dem/ Da skalt du vide/ at du bær icke roden / men roden bær dig. Saa siger du da/ Grenene ere sønder brudne / at ieg skulde podis der ind. Det er vel sagd. De ere sønderbrudne/ foꝛ deris vantro skyld/ Oc du staar foꝛmedelst Troen. Ver icke Hoffmodig/ men frycte dig/ Haffuer Gud icke spart de naturlige Grene/ At hand maa vel ske oc icke skal spare dig.

Der faare see Guds godhed oc strenghed / Strengheden mod dem / som ere faldne / Oc godheden mod dig/ Saa fremt som du bliffuer i godheden / Ellers bliffuer du oc affhuggen. Oc de andre skulle indpodis / der som de bliffue icke i vantro / Gud kand vel indplante dem igen. Thi at est du affhuggen aff det Olie træ/ som vaar vilt aff naturen/ oc est podet i det gode Olie træ/ imod naturen/ Huoꝛ meget mere skulle de naturlige indpodis/ i deris eget Olie træ?

Jeg vil icke dølie faar eder/ kære Brødre/ denne Hemmelighed / paa det i skulle icke vere hoffmodige. Blindhed er vederfaren en del aff Israel / Saa lenge / indtil Hedningernis tal kommer ind/ oc al Israel skal saa bliffue salig. Lige som screffuit staar/ Den skal komme aff Zion/ som skal frelse/ oc affuende det wgudelige væsen fra Jacob. Oc dette er mit Testamente met dem/ naar ieg boꝛttager deris synder. Effter Euangelium holder ieg dem foꝛ Fiender/ foꝛ eders skyld / Men effter vduelelsen elsker ieg dem / foꝛ Fedrenis skyld.

Esaiæ 59.

Guds gaffuer oc kald kunde icke angre hannem. Thi ligeruiss/ som i oc icke en tidlang trode paa Gud/ Oc nu haffue i faaet barmhertighed/ offuer deris vantro / Saa vilde oc de nu

icke tro paa den barmhertighed / som er eder vederfaren / at de kunde oc faa Barmhertighed.

Galat. 3.

Thi Gud beslutede alle vnder vantro / paa det hand vilde forbarme sig offuer alle.

O huilcket Rigdoms dyb / baade paa Guds visdom oc kendelse / Huor aldelis vbegribelige ere hans Domme / oc hans veye vrandsagelige. Thi huo haffuer kent / HERRENS sind? Eller huo vaar hans Raadgiffuere? Eller huo gaff hannem noget tilforn / at hannem skal betalis igen? Thi at aff hannem / oc formedelst hannem / oc vdi hannem / ere alle ting / Hannem vere ære euindelige / Amen.

Esaiæ 4.

XII.

IEg formaner eder / kære Brødre / ved Guds Barmhertighed / At i giffue eders Legeme til it Offer / som er leffuendis / helligt / oc Gud velbehageligt / huilcket skal vere eders fornumstige Gudstienste. Oc skicker eder icke lige som denne Verden / men omuender eder formedelst eders sinds fornyelse / Paa det at i kunde prøffue / huilcken der er Guds Gode / velbehagelige oc fuldkomne vilie.

Thi ieg siger formedelst den Naade / som mig er giffuen / til huer Mand iblant eder / At ingen skal holde ydermere aff sig / end det sig bør at holde / Men at hand skal holde maadelige aff sig / huer effter som Gud haffuer vddelt Troens maade. Thi at ligeruiss som wi haffue mange Lemmer paa it Legeme / men alle Lemmer haffue icke enss Gerning / Lige saa ere wi mange it Legeme i Christo / Men iblant huer andre er den ene den andens Ledemod / Oc haffue atskillige Gaffuer effter den Naade / som oss er giffuen. Haffuer nogen Prophecie / da skal den vere lige met Troen. Haffuer nogen it Embede / da skal hand tage vare paa sit Embede. Lærer nogen / da skal hand vare paa Lærdommen. Formaner nogen / da vare hand paa formanelsen. Giffuer nogen / da skal hand giffue enfoldelige. Regerer nogen / da skal hand vere omhyggelig. Gør nogen Barmhertighed / da gøre sig det met lyst.

1. Corin. 12.

Kærlighed skal icke vere falsk. Hader det onde / Bliffuer ved det gode. Eders brøderlige kærlighed iblant huer andre skal vere aff hiertet. Den ene skal komme før end den anden met ære at beuise. Verer icke lade til det i skulle gøre. Verer brendende i Aanden. Skicker eder effter tiden. Verer glade i haabet / Taalmodige i bedrøffuelse / Holder hart ved at bede. Tager eder de Helligis nødtørfftighed til. Lener gerne herbere. Velsigner dem eder forfølge / Velsigner oc bander icke. Fryder eder met de Glade / oc græder met de grædendis. Haffuer it sind iblant huer andre. Tracter icke effter høye ting / men holder eder nedre til de Fornedrede. Holder eder icke selff for kloge.

Betaler ingen ont met ont. Verer flitige til fromhed mod huer mand / Er det muligt / da haffuer fred met alle Menniske / saa meget som eder muligt er. Heffner eder icke selff / mine Allerkæriste / men giffuer (Guds) vrede rum / Thi der staar screffuit / Heffnen er min / Jeg vil betale / siger HERREN. Der som din Fiende nu hungrer / da giff hannem Mad / Tørster hand / da giff hannem dricke / Naar du det gør / da samler du gloende Kul paa hans hoffuit. Lad icke det onde offueruinde dig / Men offueruint det onde met gaat.

Deutē. 32.
Prouer. 21.

XIII

HVer mand skal vere Offuerigheden vnderdanig / som haffuer mact offuer hannem. Thi der er ingen Offrighed / vden aff Gud / Oc huor som Offrighed er / den er skicket aff Gud. Huo som nu setter sig mod Offuerigheden / hand staar imod Guds skickelse / Oc de som imod staa / de skulle faa en Dom offuer sig. Thi at de Veldige ere icke de gode gerninger / Men de onde til fryct. Oc vilt du icke frycte dig for Offrigheden / da gør det som gaat er / saa skalt du haffue loff aff hannem / Thi hand er Guds Tienere / dig til gode. Men gør du det som ont er / da frycte dig / Thi hand bær icke Suerdet forgeffuis / Hand er Guds Tienere / en Heffnere til straff offuer dem / som gøre ilde. Saa verer nu vnderdanige for nøden / oc icke aleniste for straffen skyld / Men ocsaa for eders Samuittighed skyld. Der faare skulle i oc giffue Skat / Fordi at de ere Guds Tienere / som skulle forfremme saadan beskermelse.

Saa giffuer nu huer Mand / det som i ere skyldige / Skat / den som bør Skat / Told / den som bør Told / Fryct / den som bør fryct / ære / den som bør ære. Verer ingen mand inted skyldige / vden at i elske huer andre / Thi huo som elsker den anden / hand haffuer fuldkommet Lowen. Thi at der er sagd / Du skalt icke bedriffue hoer / Du skalt icke ihielsla / Du skalt icke stiele / Du skalt icke bære falskt vidnisbyrd / Du skalt inted begære. Oc om der er noget andet

Exodi 20.
Leuit. 19.

Bud

Bud mere/ det befattis i disse ord/ **Du skalt elske din Neste som dig selff.** Kærlighed gør den Neste inted ont. Saa er nu kærlighed Lowens fuldkommelse. *

Oc effterdi wi saadant vide/som er tiden/at stunden er der/at opstaa aff Søffne (Efftérdi vor Salighed er nu nærmer/end der wi det trode) Natten er fremgongen / oc Dagen er kommen nær hid. Thi lader oss afflegge Mørckens gerninger / oc tage Liusens vaaben paa oss. Lader oss vandre erlige/som om dagen/ Icke i frodzeri oc druckenskaff/ icke i kammer oc wtuct/ icke i kiff oc auind/Men fører eder i vor HERRE Jhesum Christum. Oc beuarer Legemet/Dog saa/at det bliffuer icke løssactigt.

XIIII.

ANammer den som er skrøbelig i troen/oc forbistrer icke hans samuittighed. Den ene tror/at hand maa æde allehonde/Men den som er skrøbelig/hand æder Vrter. Huo som æder / hand foracte icke den / som icke æder / Oc huo som icke æder/hand døme icke den/som æder/Thi Gud haffuer anammet hannem. Huo est du/at du dømer en fremmet Suend: Hand staar eller falder faar sin Herre/ Oc hand kand vel oprettis igen/Thi Gud kand vel oprette hannem.

Den ene holder en dag for den anden / Men den anden holder alle dage lige. Huer vere vis i sin mening. Huo som holder aff dagene/hand gør det for HERREN / Oc huo som icke holder der aff/hand gør det oc faar HERREN. Huo som æder/hand æder faar HERREN/thi hand tacker Gud/ Huo som icke æder/hand æder icke faar HERREN/ oc tacker Gud. Thi at ingen aff oss leffuer for sig selff/ oc ingen døer for sig selff. Leffue wi / da leffue wi faar HERREN/Dø wi/ da dø wi faar HERREN. Der faare / huad helder wi leffue eller dø/da høre wi HERREN til. **Thi der til er Christus oc død oc opstanden/ oc bleffuen leffuendis igen/ at hand skulde vere HERRE offuer Døde oc leffuendis.**

Men du/hui dømer du din Broder: Eller du anden / hui foracter du din Broder: Wi skulle alle skickis faar Christi Domstoel / Effter som screffuit staar/ **Saa vist som ieg leffuer/siger HERREN/ skulle alle knæ bøyis faar mig / oc alle Tunger skulle bekende Gud.** Saa skal nu huer gøre Gud regenskaff for sig selff. Der faare lader oss icke mere den ene døme den anden/men dømer det meget mere / at ingen setter noget stød eller forargelse faar sin Broder. Esaiæ 45.

Jeg veed oc er der vis paa/i den HERRE Jhesu/at inted er almindeligt i sig selff/Vden den som regner det for almindeligt/hannem er det samme almindeligt. Oc der som din Broder bliffuer fortørnet offuer din Mad/da vandrer du allerede icke effter kærlighed. Kære forderffue den icke met din Mad/for hues skyld Christus er død. Der faare skicker det saa/ At eders Liggendefæ icke bliffuer bespaattet. **Thi Guds Rige er icke mad oc dricke/ Men Retferdighed oc Fred/oc glæde i den hellig Aand/** Huo som tiener Christo der vdi / hand er Gud behagelig/ oc Mennisken teckelig.

Der faare lader oss staa effter det som tiener til Fred / oc huad som tiener oss til forbedring iblant huer andre. Kære/forstyre icke Guds gerning for Mad skyld. Det er vel altsammen rent/ Men det er hannem icke gaat/som det æder met sin Samuittigheds stød. Det er meget bedre/ at du æder icke kød/oc dricker icke Vin/eller noget/som din Broder kand støde sig paa/eller forargis eller bliffue skrøbelig aff. Haffuer du den tro/Da beholt hende hoss dig selff / faar Gud. Salig er den som icke gør sig selff nogen Samuittighed/paa det / som hand anammer. Men huo som tuiler der paa/oc æder dog/hand er fordømt/Thi det gaar icke aff Troen. **Oc huad som gaar icke aff troen/ det er synd.**

XV.

OC wi som ere stercke/skulle bære de Skrøbeligis brøst/oc icke haffue behagelighed til oss selff. Oc der skal huer skicke sig saa iblant oss/at hand kand behage sin Neste / til gode til forbedring. Thi Christus haffde icke oc behagelighed til sig selff/men lige som screffuit staar/Deris forsmedelser/som dig forhone/ere faldne paa mig. Oc huad som er tilforn screffuit/det er screffuit oss til lærdom/paa det wi skulle haffue haab formedelst taalmodighed oc Scrifftens trøst. Men Taalmodighedz oc Trøstelsens Gud/giffue eder/at i kunde haffue it sind iblant huer andre/effter Jhesum Christum / At i endrectelige met en mund kunde prise Gud/oc vor HERRIS Jhesu Christi Fader. Der faare anammer huer andre/ Lige som Christus haffuer anammet eder til Guds Loff. Psalm. 69.

Oc ieg siger/ At Jhesus Christus vaar Omskærelsens Tienere / for Guds sandhed skyld/ at stadfeste de Løffte som vore Fedre giorde/ Oc at Hedningene skulle loffue Gud/ for sin barmhertighed skyld/ Lige som screffuet staar / Der faare vil ieg loffue dig iblant Hedningene/ oc siunge dit Naffn.* Oc atter siger hand / Glæder eder i Hedninge met hans Folck. Oc atter/ Loffuer HERREN alle Hedninge / oc priser hannem alle Folck. Oc atter siger Esaias / Det skal vere Jesse rod / oc den som skal opstaa at regere offuer Hedningene/ paa den skulle Hedningene haabe. Men Haabens Gud/ opfylde eder met al glæde oc fred/ i Troen / At i kunde haffue it fuldkommet haab/ formedelst den hellige Aands Krafft.

Psalm. 18.
Deute. 31.
Psalm. 117.
Esaiæ 11.

Jeg ved oc gantske vel om eder/ kære Brødre/ at i ere selff fulde aff godhed / opfylte met al Forstand/ at i kunde formane huer andre. Men ieg driſtede mig alligeuel til / at scriffue eder noget til/ kære Brødre/ oc paaminde eder/ for den naade skyld/ som mig er giffuen aff Gud / At ieg skal vere Christi Tienere iblant Hedningene/ at offre Guds Euangelium/ Paa det at Hedningene skulle bliffue Gud it tacknemeligt Offer/ helliget formedelst den hellig Aand.

Der faare kand ieg rose mig/ i Jhesu Christo/ at ieg tien Gud. Thi ieg torde icke tale noget/ der som Christus icke giorde det samme formedelst mig / at komme Hedningene til lydighed/ ved ord oc gerninger / formedelst Krafft met Tegen oc Underlige ting / oc ved Guds Aands krafft/ Saa at ieg haffuer opfylt alleuegne fra Jerusalem trint omkring indtil Jllyricum/ met Christi Euangelio. Oc ieg giorde besynderlige min flid til/ at predicke Euangelium huor som Christi Naffn vaar icke bekent/ Paa det ieg skulde icke bygge paa en fremmet grunduol / Men lige som screffuit staar/ Huilcke som icke er kundgiort om hannem / de skulle det see/ Oc de som icke haffue hørt/ skulle det forstaa.

Esaiæ 52.

Denne er oc Sagen/ huor faare ieg er mange gonge forhindret at komme til eder. Men nu ieg haffuer icke mere rum i disse Land/ oc ieg haffuer lenge begeret at komme til eder / i mange aar/ da vil ieg komme til eder/ naar som ieg reyser til Hispanien. Thi ieg haabis at ieg skal reyse der igennem oc see eder/ oc bliffue ledsaget der hen aff eder/ Dog saa/ at ieg vil tilforn verquege mig lidet met eder.

Oc nu far ieg til Jerusalem/ at tiene de Helligen. Fordi at de aff Macedonia/ oc Achaia haffue veluillige lagd en almindig Hielp tilsammen/ til de Fattige Helligen i Jerusalem / De giorde det veluillige/ oc de ere ocsaa deris Skyldener. Thi at ere Hedningene bleffne delactige i deris aandelige Gode/ Da er det tilbørligt at de oc beuise dem tieniste i det legemlige Gode. Naar som ieg haffuer nu vdret dette / oc beseglet dem denne Fruct / da vil ieg drage igennem hoss eder til Hispaniam. Oc ieg ved / at naar som ieg kommer til eder / da skal ieg komme met Christi Euangelij fulde velsignelse.

Oc ieg formaner eder/ kære Brødre/ formedelst vor HERRE Jhesum Christum / oc ved Aandens kærlighed/ at i vilde hielpe mig at stride/ met eders bøn for mig til Gud / At ieg kand bliffue frelst fra de Vantro i Judea/ Oc at min Tieniste/ som ieg gør til Jerusalem / kand bliffue de Helligen tacknemelig/ Paa det ieg kand komme til eder met glæde / formedelst Guds vilie/ oc verquege mig met eder. Men Fredens Gud vere met eder alle/ Amen.

XVI

IEg befaler eder vor Søster Pheben / huilcken der er i Menighedens tieniste vdi Kenchrea/ At i ville anamme hende i HERREN / lige som det er Helligen tilbørligt/ Oc gører hende bistand i al den Gerning som hun haffuer eder behoff vdi/ Thi hun haffuer oc giort mange bistand/ ia ocsaa mig selff.

Hilser Priscam oc Aquilam/ mine methielpere i Christo Jhesu/ huilcke som gaffue deris halse hen for mit Liff / Huilcke ieg icke alene tacker / men al Menigheden iblant Hedningene/ Hilser ocsaa Menigheden i deris Huss. Hilser Epenetum / min kæriste / som er den første grøde iblant dem aff Achaia i Christo. Hilser Mariam / huilcken som haffuer hafft megen vmage oc arbeyde met oss. Hilser Andronicum oc Junian mine venner/ oc mine Metfangne/ som ere naffnkundige Apostler/ oc haffue veret faar mig i Christo. Hilser Amplian min elskelige i HERREN. Hilser Vrban vor Methielpere i Christo / oc Stachin min elskelige. Hilser Apellen/ som er forsøgt i Christo. Hilser dem som ere aff Aristobuli Hussfolck. Hilser Herodionem min frende. Hilser dem i HERREN/ som ere aff Narcissi Hussfolck. Hilser Tryphena/ oc Tryphosa som haffue arbeydet i HERREN. Hilser Persida min elskelige/ som haffuer arbeydet meget i HERREN. Hilser Ruffum som er vdualt i HERREN/

oc hans

oc hans oc min Moder/ Hilser Asyncritum oc Phlegonten/ Herman/ Patroban/ Hermen/ oc de Brødre hoss dem. Hilser Philologum oc Julian/ Nereum oc hans Søster / oc Olympan/ oc alle Helligen hoss dem. Hilser eder indbyrdis met en hellig Kyss. Christi Menighed hilser eder.

Oc ieg formaner eder/ Kære Brødre/ at i tage vare paa dem / som begynde Splidactighed oc Forargelse/ mod den Lærdom/ som i haffue lært / oc viger fra dem. Thi saadane tiene icke den HERRE Jhesu Christo / men deris Bug / Oc formedelst søde ord oc stolt tale / bedrage de de wskyldige hierter. Thi eders lydighed er vdkommen hoss huer mand. Thi glæder ieg mig paa eders vegne. Oc ieg vil/ at i skulle vere vise til det gode / oc enfoldige til det onde. Men Fredens Gud skal inden en stacket tid træde Satan ned vnder eders Føder. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade vere met eder.

Timotheus min Methielpere/ oc Lucius/ oc Jason/ oc Sosipater / mine Frender / hilse eder. Jeg Tertius hilser eder/ ieg som screff dette Breff / i HERREN. Gaius som er min oc den gantske Menigheds Vert / hilser eder. Erastus Stadens Rentemestere hilser eder/ oc Quartus vor Broder. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade vere met eder alle/ Amen. ¶ Oc den som eder kand styrcke/ effter mit Euangelij lydelse oc predicken om Jhesu Christo/ Formedelst huilcken den Hemmelighed er obenbaret / som vaar tagd fra Verdens begyndelse / Oc er nu obenbaret oc kundgiort / formedelst Propheternis Scrifft/ aff den euige Guds befalning / at oprette Troens lydighed/ iblant alle Hedninge/ Den samme Gud/ som er alene viss/ vere ære/ formedelst Jhesum Christum/ i euighed/ Amen.

Timotheus.

Til de Romere. Vdsent aff Corintho/ ved Pheben/ som vaar i Menighedens Tieniste vdi Kenchrea.

Den

Den Første S. Pauli
Epistel til de Corinther.

I.

Vnderscrifften.
Sosthenes.

PAulus som er kaldet til Jhesu Christi Apostel / formedelst Guds vilie / oc Sosthenes den Broder.

Opscrifften.

Guds Menighed i Corintho / de helligede i Christo Jhesu / de kallede Helligen / Met alle dem / som paakalde vor HERRIS Jhesu Christi naffn / i alle deris oc vore Stæder.

Hilsen.

Naade vere met eder oc Fred / Aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Jeg tacker min Gud altid paa eders vegne / for Guds naade / som eder er giffuen i Christo Jhesu / At i ere formedelst hannem giorde rige i alle stycker / vdi al Lærdom / oc i al Forstand. Lige som oc predicken om Christo er bleffuen krafftig i eder / Saa / at eder Fattis inted paa nogen Gaffue / Oc vocter ekon paa vor HERRIS Jhesu Christi obenbarelse / huilcken som oc skal beholde eder fast indtil enden / At i skulle vere wstraffelige paa vor HERRIS Jhesu Christi dag. Thi Gud er trofast / formedelst huilcken i ere kallede til hans Søns Jhesu Christi vor HERRIS samfund.

Oc ieg formaner eder / kære Brødre / ved vor HERRIS Jhesu Christi Naffn / at i haffue allesammen en Tale / oc lader icke Splidactighed vere iblant eder / Men holder fast tilsammen vdi it sind / oc i en mening. Thi mig er sagd om eder / kære Brødre / ved dem aff Cloes Husfolck / At der er Trette iblant eder. Men ieg siger der om / At den ene siger iblant eder / Jeg er Pouels / Den anden / Jeg er Apollos / Den tredie / Jeg er Cephe / Den fierde / Jeg er Christi. Huorledis: Er Christus nu atskilt: Er da Paulus kaarsfest for eder: Eller ere i døbte i Pauli naffn.

Jeg tacker Gud / at ieg døbte ingen iblant eder / vden Crispum oc Gaium / At icke nogen kand sige / At ieg døbte i mit naffn. Oc ieg døbte ocsaa Stephane Husfolck / Siden veed ieg icke / om ieg døbte nogle andre. Thi Christus vdsende mig icke at døbe / men at predicke Euangelium / Icke met kloge ord / Paa det at Christi Kaarss icke skal bliffue til inted. Thi det ord om Kaarssit er dem en daarlighed / som bliffue fortabte / Men oss / wi som bliffue salige / er det en Guds krafft. Thi der staar screffuit / Jeg vil til inted gøre de Visis Visdom / oc de forstandigis forstand / vil ieg bortkaste. Huor ere de Kloge: Huor ere de Scrifftlærde: Huor ere de verdzlige Vise: Haffuer icke Gud giort denne Verdens Visdom til daarlighed:

Esaiæ 29.
Esaiæ 33.

Efftterdi at Verden / formedelst sin Visdom / kende icke Gud i sin Visdom / da behagede det Gud vel / at gøre dem salige formedelst daarlig predicken / som tro der paa. Efftterdi at Jøderne eske Tegen / oc Grekerne spørie effter Visdom. Men wi predicke den kaarsfeste Christum / Som er Jøderne en Forargelse / Oc Grekerne en Daarlighed / Men dem som ere kallede / baade Jøder oc Greker / predicke wi Christum / guddommelig Krafft oc guddommelig Visdom. Thi den guddommelige Daarlighed er visere end Menisken ere / oc den guddommelige Skrøbelighed er sterckere end Menisken ere.

Seer/

Seer/ kære Brødre/ til eders Kald/ Der ere icke mange Vise paa Legemens vegne/ icke mange Veldige/ icke mange Fribaarne kallede/ Men huad som Daarligt er faar Verden/ det vdualde Gud/ At hand vilde beskemme de Vise. Oc Gud vdualde/ det som skrøbeligt er faar verden/ at hand vilde beskemme det Stercke/ Oc Gud vdualde Wædelt faar verden/ oc det foractede/ oc det som inted er/ At hand vilde til inted gøre/ det som noget er/ Paa det at inted Kød skal rose sig faar hannem. Aff huilcken i ere oc komne i Christo Jhesu/ Huilcken der er giort oss aff Gud til Visdom/ oc til Retferdighed/ oc til Hellighed/ oc til genløselse. Paa det (lige som screffuit staar) Huo sig roser/ hand skal rose sig i HERREN.

Ierem. 9.

II

OC ieg/ kære Brødre/ der ieg kom til eder/ da kom ieg icke met høye ord eller met høy Visdom/ at forkynde eder den guddommelige predicken. Thi ieg holt mig icke der faare/ at ieg viste noget iblant eder/ vden alene den kaarsfeste Jhesum Christum. Oc ieg vaar hoss eder/ met skrøbelighed/ oc met fryct/ oc met stor beffuelse/ Oc mit ord oc min predicken vaar icke i Menniskelig visdoms fornumstige Tale/ Men i Aandens oc Krafftens beuisning/ at eders Tro skulde staa fast/ icke paa Menniskens visdom/ men paa Guds Krafft.

Galat. 4.

Oc det som wi tale om/ er alligeuel visdom/ hoss de Fuldkomne/ Icke denne Verdens visdom/ oc icke denne Verdens Offuersters/ huilcke som forgaa/ Men wi tale om Guds hemmelige skiulte visdom/ huilcken Gud skickede faar Verdens begyndelse/ til vor herlighed/ huilcken ingen aff denne Verdens Offuerste kende/ Thi at haffde de kent hannem/ da haffde de icke kaarssfest Herlighedens HERRE. Men som screffuit staar/ At inted øye haffuer seet/ oc inted øre haffuer hørt/ oc det er icke kommet i noget Menniskis hierte/ som Gud haffuer bered dem/ der hannem elske.

Esaiæ 64.

Oc Gud obenbarede oss det formedelst sin Aand/ Thi Aanden randsager alle ting/ oc saa Guddommens dybhed. Thi huilcket Menniske veed/ huad i Mennisken er/ vden menniskens aand/ som er i hannem? Saa veed oc ingen/ huad i Gud er/ vden Guds Aand. Oc wi haffue icke anammet verdens Aand/ Men den Aand som er aff Gud/ at wi kunde vide/ huad som oss er giffuit aff Gud/ huilcket wi oc tale/ icke met ord/ som Menniskelig visdom kand lære/ Men met ord/ som den hellig Aand lærer/ oc wi døme aandelige sager aandelige. Men det naturlige Menniske forstaar inted aff Guds Aand/ Det er hannem en Daarlighed/ oc hand kand det icke kende/ Thi det skal dømis aandelige. Oc den som er Aandelig/ dømer alting/ oc dømis aff ingen. Thi huo haffuer kent HERRENS sind? Eller huo vil vnderuise hannem? Men wi haffue Christi sind.

Esaiæ 40.

III.

OC ieg/ kære Brødre/ kunde icke tale met eder/ som met Aandelige/ men som met kødelige/ lige som met vnge Børn i Christo. Jeg gaff eder Milck at dricke/ oc icke Mad/ Thi at i kunde icke end da/ J kunde oc icke heller end nu/ efftherdi i ere end nu kødelige. Efftherdi der er niedkærhed/ kiff oc tuedract iblant eder/ Ere i icke da kødelige/ oc vandre effter Menniskelig skick? Thi at siger den ene/ Jeg er Pouels/ Oc den anden/ Jeg er Apollos/ ere i icke da Kødelige?

Huo er nu Paulus? Huo er Apollo? Tienere ere de/ formedelst huilcke i trode/ oc det/ lige som HERREN haffuer giffuit huer. Jeg plantede/ Apollo vandede/ Men Gud gaff veyt. Saa er nu huercken den noger som planter/ icke heller den som vander/ Men Gud som giffuer veyt. Oc den som planter/ oc den som vander/ ere den ene lige som den anden. Oc huer skal faa sin Løn/ effter sit arbeyde. Thi wi ere Guds Methielpere/ J ere Guds agergerning/ oc Guds bygning. Jeg lagde Grunduollen/ som en viss Bygningsmand/ aff Guds Naade/ som mig er giffuen/ En anden bygger der paa. Men huer see til/ huorledis hand bygger der paa.

Der kand ingen legge en anden Grunduol/ end den/ som lagt er/ som er Jhesus Christus. Oc der som nogen bygger paa denne Grunduol/ Guld/ Sølff/ Dyrebare stene/ træ/ hø/ straa/ Da skal huers gerning bliffue obenbare/ Dagen skal gøre det klart/ Thi det skal obenbaris formedelst ild/ oc ilden skal prøffue/ huordan huer Mands gerning er. Bliffuer nogen mands gerning/ som hand bygde der paa/ da skal hand faa Løn. Men bliffuer

nogen Mands gerning opbrent/da skal hand lide skaden/ Oc hand skal selff bliffue salig/ dog saa/som formedelst ilden.

Vide i icke/at i ere Guds Tempel/oc Guds Aand boer i eder? Der som nogen forderffuer Guds Tempel/ Den skal Gud forderffue. Thi Guds Tempel er helligt/ huilcket i ere. Jngen besuige sig selff. Huo som lader sig tycke iblant eder at vere viss/ hand bliffue en Daare i denne Verden/ at hand kand vere viss. Thi at denne verdens Visdom er Daarlighed hoss Gud. Thi det staar screffuit/ Hand griber de Vise i deris Klogskaff. Oc atter/ HERREN veed de Visis tancker/at de ere forfengelige. Der faare skal ingen rose sig aff noget Menniske. Alting hører eder til/vere sig Paulus eller Apollo/ vere sig Cephas eller Verden/vere sig Liffuit eller Døden/vere sig det nærueren dis eller det tilkommende/ altsammen hører det eder til/ Oc i høre Christo til/oc Christus hører Gud til.

2. Corint. 6

Iob 5.
Psalm. 94.

IIII

HVer mand skal holde oss for Christi Tienere/ oc Husholdere offuer Guds hemmelige ting. Nu begærer mand icke mere aff Husholdere/end at de skulle findis tro. Men mig er det en ringe ting/at ieg dømis aff eder/ eller aff nogen Mennniskelig Dag/ Jeg dømer mig oc icke selff. Jeg veed mig icke skyldig i noget/ Men der met er ieg icke retferdig/ Thi HERREN er den som mig dømer. Der faare dømer icke faar tiden/før end HERREN kommer/som oc skal føre til liuset/ det som skiult er i mørcket/ oc obenbare Hierternis raad/ Oc da skal vederfaris Loff aff Gud.

Timotheus.

Men dette/kære Brødre/ vdtyde ieg om mig oc Apollo/for eders skyld/ At i kunde lære aff oss/at ingen skal holde høyre aff sig/ end nu screffuit er/ Paa det den ene skal icke opblæse sig mod den anden for nogen mands skyld. Thi huo haffuer draget dig frem? Oc huad haffuer du/ som du icke haffuer anammet? Oc der som du haffuer det anammet/ hui roser du dig da/ som den der haffde det icke anammet? J ere allerede bleffne Mætte/ J ere allerede bleffne Rige/ J regere vden oss/oc Gud giffue at i regerede/ Paa det at wi maatte oc regere met eder.

Oc ieg acter/at Gud haffuer giort oss Apostler til de allerringeste/som offuergiffne til Døden. Thi wi ere bleffne it Vidunder faar Verden/ oc faar Englene/ oc faar Menniskén. Wi ere Daarer for Christi skyld/Men i ere kloge i Christo. Wi skrøbelige/ Men i stercke. J herlige/Men wi foractede. Wi lide hunger oc tørst indtil denne stund/oc ere nøgne/oc bliffue slagne/oc haffue ingen vis Sted/ oc wi arbeyde oc gøre met vore egne hender. Mand taler oss ilde til/saa velsigne wi/Mand forfølger oss/saa lide wi det/ Mand bespaatter oss/ saa formane wi/Wi ere stedze som Verdens Forbandelse/oc it affskum faar alle Folck.

Dette scriffuer ieg icke/at ieg vil beskemme eder/Men ieg formaner eder / som mine kære Børn. Fordi at haffde i end thi tusinde Tuctemestere/i Christo/Saa haffue i dog icke mange Fedre/Thi ieg fødde eder i Christo Jhesu/ formedelst Euangelium. Der faare formaner ieg eder/verer mine Efftersølgere. For denne samme sag sende ieg Timotheum til eder / som er min elskelige oc trofaste Søn i HERREN/at hand skal paaminde eder om mine Veye/som ere i Christo/Lige som ieg lærer alleuegne/i huer Menighed.

Der opblæse sig nogle /lige som ieg skulde icke komme til eder. Men ieg vil meget snarlige komme til eder/ om HERREN vil / oc forfare / icke de opblæsdis ord / men krafften. Thi Guds Rige staar icke i ord/ men i krafften. Huad ville i? Skal ieg komme til eder met Riset/ eller met kærlighed oc en sactmodig Aand?

V

DEr gaar it almindeligt røcte/At der er Horeri iblant eder/oc saadant Horeri/ som Hedningene oc icke vide at sige aff/At en haffuer sin Faders Hustru. Oc i ere opblæsde/oc haffue icke meget mere sorg/Paa det/at den som giorde den gerning/maatte tagis fra eder. Sandelige/ieg som icke er der met Legemet/ dog nærueren dis met Aanden /ieg haffuer allerede lige som ieg vaare nærue rendis besluttet/offuer den/som dette giorde/at i vor HERRIS Jhesu Christi Naffn/befale hannem Satan/i eders forsamling met min Aand/ oc met vor HERRIS Jhesu Christi krafft til Legemens forderffuelse/ Paa det at Aanden kand bliffue salig paa vor HERRIS Jhesu dag.

Eders Ross er icke smuck. Vide i icke/at liden Surdey gør den gantske Dey sur? Der faare vdrenser den gamle Surdey/ Paa det i kunde vere en ny Dey / lige som i ere vsurede. Thi

Kiære brødre
Kiære brødre
paaske Dag

Wi haffue oc it Paaskelam / som er Christus / offret for oss. Der faare lader oss holde Paaske / icke i den gamle Surdey / oc icke i ondskaffs oc skalckheds Surdey / Men i Renheds oc Sandheds søde Dey.

Jeg screff eder til / vdi it Breff / At i skulle inted haffue at skaffe met Skiørleffnere / Det mener ieg ingenlunde om Skiørleffnere i denne Verden / eller om Gerige / eller om Røffuere / eller om Affgudiske / Ellers maatte i fly aff Verden. Oc nu haffuer ieg screffuit eder til / at i skulle inted haffue at skaffe met dem / som er / Der som nogen er / som lader kalde sig en Broder / oc er en Skiørleffnere / eller Gerig / eller Affgudisk / eller en Bespaattere / eller en Dranckere / eller en Røffuere / Met de samme skulle i oc icke æde. Thi huad kommer mig det ved som er vduortis / at ieg det skulde døme? Døme i icke / dem som ere inden til? Men Gud skal døme dem / som ere vden til. Borttager selff fra eder / den som ond er.

VI.

HVorledis tør nogen aff eder / som haffuer nogen Sag mod en anden / trette faar de Vretferdige / oc icke faar de Hellige? Vide i icke / at de Hellige skulle døme Verden? Skal nu da Verden dømis aff eder / Ere i icke da gode nock / til at døme ringe Sager? Vide i icke / at wi skulle døme offuer Englene? Huor meget mere offuer det timelige Godz. Men naar i haffue Sager om timeligt godz / Da tage i dem / som ere foractede hoss Menigheden / oc sette dem til Domere.

Jeg nødis til at sige dette eder til skendzel. Er der saa aldelis ingen Viss iblant eder? eller dog icke en / som kunde døme mellem Broder oc Broder? Men en Broder trettis met den anden / Der til met faar de Vantro. Der er allerede Brøst iblant eder / at i gaa til rette met huer andre. Hui lade i icke meget helder gøre eder wret / Hui lade i icke meget heller gøre eder skade? Men i gøre wret / oc søge fordel / oc det hoss eders Brødre.

Vide i icke / At de Wretferdige skulle icke arffue Guds Rige? Lader eder icke forføre / Huercken Skiørleffnere eller Affguders dyrckere / eller Horkarle / eller Blødactige / eller de som synde mod natur / eller Tyffue / eller Gerige / eller Dranckere / eller Bespaattere / eller Røffuere / skulle arffue Guds Rige. Oc saadane haffue nogle aff eder veret / Men i ere afftone / i ere helligede / i ere bleffne Retferdige / formedelst den HERRIS Jhesu Naffn / oc ved vor Guds Aand.

Jeg haffuer mact til alting / Men det er icke altsammen nytteligt. Jeg haffuer mact til alting / Men der skal inted tage mig fangen. Maden til Bugen / oc Bugen til maden / Men Gud skal døme baade denne oc den. Oc Legemet icke til Skiørleffnit / men til HERREN / oc HERREN til Legemet. Men Gud opuecte HERREN / oc hand skal ocsaa opuecke oss / formedelst sin Krafft. Vide i icke / at eders Legeme ere Christi Lemmer? Skulde ieg nu tage Christi Lemmer / oc gøre Skøge Lemmer aff? Det vere longt fra. Eller vide i icke / at huo som tilhenger Skøgen / hand er it Legeme met hende? Thi de bliffue (siger hand) tho i it Kød. Men huo som tilhenger HERREN / hand er en Aand met hannem.

Flyr Skiørleffnet. Alle synder som Mennisken gør / ere vden hans Legeme / men huo som leffuer i Skiørleffnet / hand synder mod sit eget Legeme. Eller vide i icke / at eders Legeme er den hellig Aands Tempel / som er i eder / huilcken i haffue aff Gud / oc i høre eder icke selff til? Thi at i ere dyre købte. Der faare da priser Gud i eders Legeme / oc vdi eders Aand / som høre Gud til.

Gene. 2.

2. Corint. 6.

VII

MEn det som i screffue mig til om / suarer ieg / Det er Mennisken gaat / at hand icke rører nogen Quinde / Men for Skørleffnet skyld / skal huer haffue sin egen Hustru / oc huer haffue sin egen Mand. Manden skal beuise Hustruen tilbørligt venskaff / Disligest Hustruen Manden. Hustruen er icke mectig offuer sit Legeme / men Manden. Disligest er Manden icke mectig offuer sit Legeme / men Hustruen. Den ene skal icke holde sig fra den anden / vden saa er at det skeer met beggis samtycke / til en tid / at i kunde vere ledige til at faste oc bede / Oc kommer tilsammen igen / at Satan icke skal friste eder / for eders wkyskhed skyld.

Oc dette siger ieg aff tilladelse / oc icke aff Bud. Oc ieg vilde heller / at alle Menniske vaare lige som ieg er. Men huer haffuer sin egen gaffue aff Gud / Den ene i saa maade / den anden i anden maade. Men ieg siger til de wgyffte oc Encker / At det er dem gaat / om de oc bliffue lige som ieg. Men kunde de icke affholde sig / da lad dem gifftis / Det er bedre at gifftis / end lide brynde.

Ecte Folck biuder icke ieg/men HERREN / At Hustruen skal icke skilie sig fra Man-
den. Men skil hun sig fra hannem / at hun da bliffuer vden Ecteskaff eller forliger sig met
Manden/ Oc at Manden icke skal forlade Hustruen fra sig.

Men til de andre/siger ieg/icke HERREN/Der som nogen Broder haffuer en vantro
Hustru/oc det behager hende/at bo hoss hannem/da skal hand icke skilie sig fra hende. Oc der
som en Quinde haffuer en vantro Mand/oc det behager hannem/at bo hoss hende/da skal hun
icke skilie sig fra hannem. Thi den vantro Mand er helliget formedelst Quinden/Oc den van-
tro Quinde bliffuer helliget ved Manden/Ellers vaare eders Børn vrene/men nu ere de hel-
lige. Men fraskil den vantro sig/da lad hannem fraskilie sig/ Der er icke nogen Broder eller
Søster fangen i saa maade/Thi Gud kallede oss i Fred. Oc huad vedst du Quinde/ om du
kant gøre Manden salig? Eller du Mand/ huad vedst du/om du kand gøre Quinden salig?
Dog som Gud haffuer vddelt til huer.

Huer skal vandre/som HERREN kallede hannem / oc ieg skicker det saa i alle Forsam-
linger. Er nogen kaldet som er omskaaren/ hand søge icke effter Forhud. Er nogen kaldet i
Forhuden/hand lade sig icke omskære. Omskærelsen er inted / oc Forhuden er inted / Men at
wi holde Guds Bud. Huer bliffue i det Kald/som hand er kaldet vdi. Est du kaldet en Tie-
nere/sørge icke/Men kant du bliffue Fri/da bruge det meget helder. Thi huo som er kaldet en
Tienere i HERREN/ hand er HERRENS Frigiort. Disligest/ huo som er kaldet Fri/
hand er Christi Tienere/ I ere dyre købte/bliffuer icke Menniskens Tienere. Huer/kære Brø-
dre/bliffue der vdi hoss Gud/ som hand er kaldet vdi.

Om Jomfruer haffuer ieg inted HERRENS Bud/Dog siger ieg min mening/som
ieg haffuer faaet barmhertighed aff HERREN / til at vere tro. Saa acter ieg nu saadant
gaat at vere/ for denne næruerendis Nød skyld/at det er Mennisken gaat / at vere saa. Est du
bunden til en Hustru/ da stunde icke effter at bliffue løss / Est du oc løss fra Hustru / da stunde
icke effter en Hustru. Men der som du giffter dig / da synder du icke / Oc der som en Jomfru
giffter sig/ da synder hun icke. Dog skulle saadane haffue legemlig Bedrøffuelse. Men ieg
sparde eder gerne.

Men det siger ieg/ kære Brødre / tiden er stacket / Fremdelis er det Meningen / At de
som haffue Hustruer/skulle vere/som de haffde ingen/Oc de der græde/ lige som de græde icke/
Oc de sig glæde/lige som de glædde sig icke/ Oc de der købe / lige som de besade det icke / Oc
de som bruge denne Verden/ at de icke misbruge hende / Thi det væsen i denne Verden for-
gaar.

Men ieg vilde at i vaare vden sorg. Huo ledig er / hand sørger for det som hører HER-
REN til/ Huorledis hand kand behagis HERREN. Men huo sig giffter / hand sørger
for det som hører til Verden/huorledis hand kand behagis Hustruen. Der er forskel mellem en
Quinde oc en Jomfru. Huilcken sig icke giffter / hun sørger for det som HERREN tilhø-
rer/at hun kand vere hellig/baade paa Legeme oc paa Aand. Men den sig giffter / hun sørger
for det som Verden tilhører / huorledis hun kand behagis Manden. Dette siger ieg eder til
nytte/icke at ieg vil kaste eder nogen Snare paa halsen/Men fordi/at det er smuckt / oc i kunde
stedze oc vbehindrede tiene HERREN.

Roma.7.

Men der som nogen lader sig tycke/ At det vil icke skicke sig met hans Jomfru / effterdi
hun er nu manduoxen/oc det vil icke anderleds vere/Da gøre sig huad hand vil / hand synder
icke / hand lade den giffte sig. Men naar nogen tager sig fast faare/effterdi hand er vtuingd/
oc haffuer sin fri vilie/ oc beslutter saadant i sit Hierte / at hand vil lade sin Jomfru saa bliff-
ue/hand gør vel. Endelige/huo som giffter/hand gør vel / Oc huo som icke giffter / hand gør
bedre.

En Quinde er bunden til Lowen / saa lenge som hendis Mand leffuer / Men soffuer
hendis Mand hen/da er hun fri/at giffte sig/met huem hun vil/aleniste/ at det skeer i HER-
REN. Men hun er saligere/om hun bliffuer saa/effter min mening/ Jeg holder ocsaa/ at ieg
haffuer oc Guds Aand.

VIII

Oc wi vide om Affguders offer/ Thi wi haffue alle den visdom. Visdom op-
blæss/Men kærlighed forbedrer/Oc der som nogen lader sig tycke / at vide no-
get/hand veed end nu inted / som hand skal vide. Men der som nogen elsker
Gud/ den samme er kent aff hannem. Saa vide wi nu om Affguders offers
mad/at en Affgud er inted i Verden/ Oc at der er ingen anden Gud/ vden den eniste. Oc alli-
geuel der ere nogle som kaldis Guder/ vere sig i Himmelen eller paa Jorden (Effterdi der ere
mange

mange Guder oc mange Herrer) Saa haffue wi dog ekon en Gud/ Faderen/ aff huilcken alle ting ere/ oc wi i hannem/ oc en HERRE Jhesum Christum / formedelst huilcken alle ting ere/ oc wi formedelst hannem.

Men huer Mand haffuer icke denne Visdom / Thi nogle gøre sig end nu samuittighed om Affguder/ oc æde det for Affguders offer/ Der met bliffuer deris Samuittighed besmittet/ efftersdi hun er saa skrøbelig. Men Maden forfremmer oss icke faar Gud/ æde wi / da bliffue wi der faare icke bedre/ æde wi icke/ da bliffue wi der faare inted ringere.

Men seer til / at denne eders Frihed bliffuer icke de Skrøbelige til it Stød. Thi der som nogen seer dig (du som haffuer Forstand) side til Bordz i Affguders Huss / tager icke hans Samuittighed aarsage der aff / effterdi hand er skrøbelig / at æde Affguders offer: Oc den Skrøbelige Broder bliffuer saa forderffuit/ for din Forstand/ for hues skyld Christus dog er død. Oc naar som i saa synde mod eders Brødre / oc sla deris skrøbelige Samuittighed / da synde i mod Christum. Der faare/om saa er at Maden forarger min Broder / da vilde ieg hel-ler aldri æde kød/paa det ieg skulde icke forarge min Broder.

IX.

ER ieg icke en Apostel: Er ieg icke fri: Haffuer ieg icke seet vor HERRE Jhesum Christum: Ere i icke min Gerning i HERREN: Er ieg icke an-dris Apostel / saa er ieg dog eders Apostel / Thi i ere mit Apostel embedis Jndsegel/ i HERREN. Naar mand spør mig at/ da suarer ieg saa/ Haffue wi icke oc mact/ at føre en Søster omkring til Hustru/ som de andre Apostle/ oc HERRENS Brødre oc Cephas: Eller haffue aleniste ieg oc Barnabas icke mact at gøre det:

Huo far nogen tid i strid paa sin egen Sold: Huo planter en Vingaard / oc æder icke aff hans Fruct: Eller huo føder en Hiord/ oc æder icke aff Hiordens milck: Taler ieg oc dette eff-ter Menniskens skick: Siger icke Lowen oc saadant: Thi der staar screffuit i Mose Low/ **Du skalt icke tilbinde munden paa den Oxe/ som tersker.** Sørger Gud for Oxen: Eller siger hand det icke i alle maade for vor skyld: Thi det er io screffuit for vor skyld/ Fordi at den som pløyer/ hand skal pløye paa haabet/ oc den som tersker/ hand skal terske paa haabet / at hand kand bliffue delactig aff sit haab.

Deute. 25.

Der som wi saa eder det Aandelige/ Er det en stor ting / om wi høste eders Legemlige: Oc ere andre delactige i denne mact hoss eder / Hui ere icke wi meget mere: Men wi brugede icke saadan mact/ men wi lidde allehonde/ at wi skulde icke gøre Christi Euangelio nogen for-hindrelse. Vide i icke/ at de som offre/ æde aff offeret: Oc de som røcte Alteret / haffue nytte aff Alteret: Saa haffuer oc HERREN befalet/ At de som forkynde Euangelium / skulde nære sig aff Euangelio. Men ieg haffuer inted bruget aff dette.

Matth. 10.

Jeg scriffuer oc icke fordi der om / at det skal saa holdis met mig/ Jeg vilde heller dø/ end at nogen skulde gøre mig min Ross til inted. Thi ieg tør icke rose mig / at ieg predicker Euange-lium/ fordi at ieg skal det gøre/ Oc we mig/ der som ieg icke predicker Euangelium. Gør ieg det gerne/ da faar ieg løn/ Men gør ieg det icke gerne/ saa er det Embede mig dog befalet. Huad er da nu min Løn: J det/ at ieg predicker Euangelium Christi / oc gør det frilige forgeffuis paa det ieg skal icke misbruge min Frihed i Euangelio.

Thi alligeuel at ieg er fri fra huer mand/ saa haffuer ieg dog giort mig selff til en Tienere for huer mand/ paa det ieg kand vinde mange aff dem. Jeg er bleffuen lige som en Jøde for Jøderne/ paa det ieg kunde vinde Jøderne. Faar dem som ere vnder Lowen / er ieg bleffuen som ieg haffde veret vnder Lowen/ paa det ieg kunde vinde dem som ere vnder Lowen. Faar dem som ere vden Lowen/ er ieg bleffuen som ieg haffde veret vden Lowen (alligeuel at ieg er icke vden Lowen faar Gud/ men er i Christi Low) Paa det ieg kunde vinde dem/ som ere vden Lowen. Jeg er bleffuen faar de Skrøbelige/ som den der er Skrøbelig/ paa det ieg kunde vin-de de Skrøbelige. Jeg er bleffuen allehonde faar huer mand / paa det ieg kunde io alleuegne gøre nogle salige. Oc dette gør ieg for Euangelij skyld / at ieg kand bliffue delactig det vdi.

Vide i icke/ at de / som løbe paa Banen / de løbe alle/ Men en faar Klenodet. Løber nu saa/ at i kunde faa fat der paa. Huer den som kempis/ hand holder sig aff alting/ De gøre saa/ at de kunde anamme en forgengelig Krune/ Men wi en wforgengelig. Oc ieg løber saa icke/ som paa det wuisse. Jeg ficter saa/ icke som den der slar i Været/ Men ieg spæger mit Legeme/ oc tuinger det/ At ieg skal icke predicke faar andre / oc bliffue selff forherdet.

X.

MEn ieg vil icke dølie faar eder / kære brødre / At vore Fedre vaare alle vnder Skyen / Oc de ginge alle igennem Haffuet / oc ere alle døbte vnder Mose / met Skyen / oc met Haffuet / Oc de ode alle enhonde aandelig Mad / oc drucke alle enhonde aandlig Drick / Oc de drucke aff den aandelige Klippe / som efterfulde dem / huilcken vaar Christus. Men Gud haffde icke behagelighed til mange aff dem / Thi ere de nedslagne i Ørcken. *

Oc det skede oss til it Exempel / at wi skulle icke haffue lyst til det Onde / Lige som de haffde lyst. Bliffuer oc icke affgudiske / Lige som nogle aff dem bleffue / Som screffuit staar / Folcket sette sig ned at æde oc at dricke / oc stod op at lege. Lader oss oc icke bedriffue Horeri / Som nogle iblant dem bedreffue horeri / oc fulde paa en dag / try oc tiue tusinde. Lader oss oc icke friste Christum / Som nogle aff dem fristede hannem / Oc bleffue forderffuede aff Hugorme. Knurrer oc icke / Lige som nogle aff dem knurrede / Oc bleffue ødelagde formedelst Forderffueren.

Exodi 32. Nume. 25. Nume. 21. Nume. 14.

Alt dette skede dem / til it Exempel / Oc det er screffuit oss til atuarsel / paa huilcken Verdens ende er kommen. Der faare / Huo sig lader tycke / At hand staar / Den skal see vel til / at hand icke falder. Eder er end nu ingen fristelse paa kommen / vden Menniskelig. Men Gud er trofast / som lader icke friste eder / offuer eders formue / Men hand gør saadan ende paa fristelsen / at i det kunde taale. Der faare mine Elskelige / flyr fra Affguders tieniste.

Jeg taler som met de Forstandige / Døme i / paa det som ieg siger / Den velsignede Kalck / huilcken wi velsigne / Er hand icke Christi Blodz menighed? Det Brød som wi bryde / Er det icke Christi Legemis menighed? Thi det er it Brød / saa ere wi mange it Legeme / efferdi wi ere alle delactige i it Brød. Seer til Jsrael effter kødet / de som æde Offeret / Ere de icke i Alterens menighed?

Huad skal ieg da nu sige? Skal ieg sige / at Affguder ere noget? Eller at Affguders offer ere noget? Men ieg siger / at huad som Hedninge offre / det offere de Dieffuelen / oc icke Gud. Nu vil ieg icke at i skulle haffue samfund met Diefflene. J kunde icke til lige dricke HERRENS Kalck / oc Diefflenis Kalck. J kunde icke til lige vere delactige aff HERRENS bord / oc aff Difflenis bord. Eller ville wi tradze met HERREN? Ere wi stercker end hand? Jeg haffuer vel mact til alting / Men alting er icke nyttelig / Jeg haffuer mact til alting / Men alting forbedrer icke. Jngen skal søge det som hannem hører til / men huer det som en anden hører til.

Alt huad som falt er paa Kødtorffuit / det æder / oc spørier inted at / Paa det i kunde spare Samuittigheden. Thi Jorden er HERRENS / oc huad som der er paa. Oc der som nogen aff de Vantro biuder eder ind / oc i ville gaa did / Da æder aff alt det som bæris faar eder / oc spørier inted at / paa det i kunde spare Samuittigheden. Men vilde nogen sige til eder / det er Affguders offer / Da æder icke / for hans skyld / som det gaff til kende / paa det i kunde spare Samuittigheden (Jorden er HERRENS / oc huad som der er paa) Jeg siger oc icke om din egen Samuittighed / men om en andens. Thi huor faare skulde ieg lade min Frihed dømis / aff en andens Samuittighed? Thi at bruger ieg det met tacksigelse / Hui skulde ieg da talis ilde til for det / som ieg tacker HERREN faare.

Psalm, 24.

Huad helder i nu æde eller dricke / eller huad i gøre / da gører det altsammen til Guds ære. Giffuer ingen forargelse huercken Jøder eller Greker / icke helder Guds Menighed. Lige som ieg oc skicker mig effter huer mand i alle maade / oc søger icke det som er mig / men det som er mange nytteligt / at de kunde bliffue salige. Verer mine Efterfølgere / lige som ieg er Christi.

XI.

JEg loffuer eder / kære Brødre / at i tencke paa mig i alle stycke / oc holde den Skick / lige som ieg haffuer giffuit eder. Jeg giffuer eder oc til kende / At Christus er huer Mands hoffuit / Oc Manden er Quindens Hoffuit / Men Gud er Christi hoffuit. Huer Mand som beder eller propheterer / oc haffuer noget paa hoffuedit / hand beskemmer sit hoffuit. Oc en Quinde / som beder eller propheterer met vskiult Hoffuit / hun beskemmer sit hoffuit / Thi det er lige saa meget / som hun vaare raget. Vil hun icke skiule sig / da maa mand affrage hendis Haar. Men efferdi det lader nu ilde / at en Quindis Haar affklippis / eller hun ragis / Da lader hende skiule Hoffuedit.

Men

Men Manden skal icke skiule Hoffuedet/ efftterdi hand er Guds Billede oc ære/ Men Quinden er Mandens ære. Thi Manden er icke aff Quinden / men Quinden aff Manden. Oc Manden er icke skabt/for Quindens skyld/men Quinden for Mandens skyld. Der faare skal Quinden haffue en Mact paa hoffuedet / for Englenis skyld. Dog er huercken Manden vden Quinden/oc ey heller Quinden vden Manden/i HERREN. Thi at lige som Quinden er aff Manden/Saa kommer oc Manden formedelst Quinden/Men alting aff Gud.

Gene. 2.

Dømer hoss eder selff/Om det lader vel/at en Quinde beder obenhoffuit faar Gud. Eller lærer oc icke Naturen eder/at det er en Mand en vanære/ om hand lader voxe longt haar/ Oc at det er Quinden en ære / om hun lader voxe longt haar? Haaret er hende giffuit til it skiul. Men er der nogen iblant eder/som haffuer lyst til at trette/hand skal vide/ at wi haffue icke saadan skick/oc ey heller Guds Menighed.

Jeg maa oc det befale/Jeg kand det icke loffue/at i komme icke tilsammen met bedre skick/ men met verre skick. Først/naar i komme til sammen i Menigheden / da hører ieg / At der er Splidactighed mellem eder / oc noget tror ieg der aff. Thi der skulle vere Parti iblant eder/ Paa det at de/som ere retsindige/kunde bliffue obenbare iblant eder. Naar som i nu komme til sammen/da holder mand der icke HERRENS Naduere. Thi naar mand skal holde Nadueren/da tager huer sin egen tilforn/Oc den ene er hungru/ den anden er drucken. Haffue i icke Huss/ der som i kunde æde oc dricke? Eller foracte i Guds Menighed / oc beskemme dem som inted haffue? Huad skal ieg sige til eder? Skal ieg loffue eder? Her vdi loffuer ieg eder icke.

Jeg anammede det aff HERREN/ som ieg haffuer giffuit eder/ Thi at vor HERRE Jhesus/i den nat som hand bleff forraad / tog hand Brødet/ tackede/oc brød det/oc sagde/Tager/ æder/ det er mit Legeme/ som brydis for eder/ Det gører i min Hukommelse. Disligest ocsaa Kalcken/ effter Nadueren/ oc sagde/ Denne Kalck er det ny Testamente i mit Blod / Det gører/ saa offte som i det dricke/ i min Hukommelse.

Matth. 26.
Marci 14.
Lucæ 22.

Thi saa offte som i æde aff dette Brød / oc dricke aff denne Kalck / da skulle i forkynde HERRENS død/indtil hand kommer. Huo som nu æder wuerdelige aff dette Brød/eller dricker aff HERRENS Kalck/ hand er skyldig i HERRENS Legeme oc Blod. Men huert Menniske skal prøffue sig selff/oc æde saa aff dette Brød/ oc dricke aff denne Kalck. Thi huo som æder oc dricker wuerdelige/hand æder oc dricker sig selff Domen/der met at hand icke gør forskel om HERRENS Legme.

Der ere oc der faare saa mange Skrøbelige oc Siuge iblant eder/oc mange soffue. Thi at dømde wi oss selff/ da bleffue wi icke dømde. Men naar wi dømis/da straffis wi aff HERREN/Paa det wi skulle icke fordømis met Verden. Der faare mine kære Brødre/naar i komme til sammen at æde/da tøffue sig den ene effter den anden. Men hungrer nogen/da æde hand hiemme/ paa det/at i skulle icke komme til sammen til Dommen. Det andet vil ieg beskicke/ naar ieg kommer.

XII

OM de aandelige Gaffuer/vil ieg icke/kære Brødre dølie faar eder. J vide/at i haffue veret Hedninge/oc ginge til de dumme affguder/effter som i bleffue førde til. Der faare kundgør ieg eder. At ingen forbander Jhesum / som taler formedelst Guds Aand. Oc ingen kand kalde Jhesum en HERRE/vden ved den hellige Aand.

Der ere atskillige Gaffuer/men der er en Aand. Oc der ere atskillige Embede / men der er en HERRE. Oc der ere atskillige Kraffter/men der er en Gud / som gør alting i alle. Aandens Gaffuer giffue sig til kende vdi huer/til Menighedens nytte. Den ene giffuis formedelst Aanden at tale om Visdom/Den anden giffuis at tale om Forstand / effter den samme Aand. Den anden Troen/i den samme Aand. En anden Gaffuen til at helbrede/i den samme Aand. En anden at gøre vnderlige Gerninger. En anden Prophecie. En anden at gøre forskel paa Aanderne. En anden atskillige tungemaal. En anden at vdlegge tungemaal. Oc alt dette gør den samme eniste Aand/oc deler huer besynderlige sit til / effter som hand vil. Thi lige som it Legeme er/oc haffuer dog mange Lemmer/men alle Lemmer høre til it Legeme / alligeuel at de ere mange/saa ere de dog it Legeme/saa er oc Christus. Thi wi ere alle formedelst en Aand døbte til it Legeme/huad heller wi ere Jøder eller Grecker / Tienere eller Fri / Oc wi ere alle skenckte til en aand. Thi at Legemet er oc icke en Lem/men mange. Oc der som Foden siger/ieg er icke en Haand/der faare er ieg icke Legemens Lem/ Skulde hand for den skyld icke vere Legemens Lem? Oc der som Øret siger/ Jeg er icke it Øye / der faare er ieg icke Legemens Lem/

Skulde det for den skyld icke vere Legemens Lem? Der som det gantske Legeme vaare Øyet/ huor bleffue da hørelsen? Om det vaare gantske hørelsen/ huor bleffue da luctelsen? Men nu sette Gud Lemmerne/huer besynderlige i Legemet/lige som hand vilde. Oc der som alle Lemmerne vaare en Lem/huor bleffue da Legemet? Saa ere nu lemmerne mange/ men der er it Legeme.

Øyet kand icke sige til Haanden/ Jeg haffuer dig icke behoff. Eller tuert imod/ Hoffuedet til Føderne/ Jeg haffuer eder icke behoff. Men meget mere/de lemmer paa Legemet/ som synis oss at vere de skrøbeligste/de ere de nytteligste/ oc de oss synis at vere mest wærlige/ dem gøre wi størst ære. Oc de oss lade ilde/dem pryde wi allermest/ Thi at de som lade oss vel/ de haffue det icke behoff. Men Gud haffuer saa beblandet Legemet/ oc gaff den nødtørfftige Lem mest ære/Paa det der skulde icke vere tuidract i Legemet/ men at Lemmerne skulde sørge lige for huer andre. Oc der som en Lem lider/ da lide alle lemmerne met/ Oc der som en Lem bliffuer herlige holden/ Da glæde alle lemmerne sig der met.

Ephe. 4.

Men i ere Christi Legeme oc lemmer/ huer effter sin deel. Oc Gud sette i Menigheden/ først Apostlerne/ der nest Propheterne/ i det tredie/Lærere/ der nest dem som gøre vnderlige Gerninger/der nest gaffuer at gøre helbrede/Hielpere/Regerere/ atskillige Tungemaal. Ere de alle Apostler/ ere de alle Propheter? Ere de alle Lærere? Kunde de alle gøre vnderlige Gerninger? Haffue de alle Gaffue til at helbrede? Tale de alle met atskillige Tungemaal? Kunde de alle vdlegge? Men legger eder effter de beste Gaffuer/ Oc ieg vil end nu vise eder en kaasteligere vey.

XIII.

DEr som ieg talede met Menniskens oc met Englenis tunger/ oc haffde icke Kærlighed/ Da vaare ieg en liudende Malm eller en klingende Bielde. Oc der som ieg kunde spaa/oc viste alle lønlige Ting/oc al visdom/oc haffde al Troen/ saa/at ieg kunde flytte Bierge/oc haffde icke kærlighed/ Da vaare ieg inted. Oc der som ieg gaffue de Fattige alt mit Godz/ oc lode brende mit Legeme/ oc haffde icke kærlighed/ Da vaare det mig inted nytteligt.

Kærlighed er langmodig oc venlig/ kærlighed er icke niedkær/ kærlighed bruger icke fortredelighed/ hun opblæss sig icke/hun sticker sig icke hastmodig/hun søger icke det hende hører til/hun lader sig icke fortørne/ hun tracter icke effter skade/ hun glæder sig icke aff wretferdighed/men hun glæder sig aff sandhed/ Hun fordrager alting/ hun tror alting/ hun haaber alting/hun lider alting. Kærlighed bliffuer icke træt/ Spaadomme skulle afflade/oc tungemaal skulle afflade/oc Visdom skal ocsaa afflade.

Thi vort vidskaff er wfuldkommen/oc vor Prophecie er wfuldkommen. Men naar som det fuldkomne kommer/ da skal det wfuldkomne afflade. Der ieg vaar it Barn/ da talede ieg som it barn/oc vaar klog som it barn/ oc haffde børne anslag. Men der ieg bleff en Mand/ da afflagde ieg det som vaar barnactigt. Wi see nu igennem en Spegel i it mørckt ord/ Men da fra ansict til ansict. Nu kender ieg det i stycke tal/ Men da skal ieg kende lige som ieg er kent. Oc nu bliffuer Troen/Haabet/Kærlighed/disse try/ Men kærlighed er størst iblant dem.

XIIII.

LEgger eder effter Kærlighed/ Gører eders flid til de aandelige Gaffuer/ Oc allermest/at i kunde prophetere. Thi at den som taler met Tungen/hand taler icke til Mennisken/men til Gud/ Thi der hører ingen hannem/ Oc hand taler hemmelige ting i Aanden. Men huo som propheterer/hand taler Mennisken til forbedring/ oc til formaning/ oc til fortrøstelse. Huo som taler met Tungen/hand forbedrer sig selff/ Men huo som propheterer/ hand forbedrer Menigheden. Jeg vilde/at i kunde alle tale met Tunger/ Men meget mere/at i kunde prophetere. Thi at den som propheterer/hand er større end den som taler met Tunger/ Uden saa er/ at hand det oc vdlegger/saa at Menigheden bliffuer forbedret der aff.

Oc nu/ kære Brødre/der som ieg komme til eder/ oc talede met Tunger/ huad vaare ieg eder da nyttelig/ om ieg icke talede met eder/huercken ved obenbarelse/eller ved Forstand/eller ved prophecie/eller formedelst Lærdom? Det haffuer sig dog oc lige saa i de ting/ som giffue liud/oc dog icke leffue. Huad heller det er en Pibe eller en Harpe/ naar de icke giffue atskillig liud fra sig/ huorledis kand mand da vide/ huad der er Pibet eller harpet? Oc der som Basunen giffuer en wbeskedelig liud/ Huo vil da ruste sig til strid? Saa ere i ocsaa/ naar i tale met

Tunger/der som i giffue icke en forstandig tale/ huorledis kand mand vide/ huad som talet er: Thi at i tale i været.

Sandelige/der er atskillig art paa røsten i Verden/oc der er dog ingen aff dem wforstandelig. Der som ieg nu icke veed røstens vdtydelse/ da bliffuer ieg wforstandig faar den som taler/ oc den som taler/bliffuer mig wforstandig. Saa gøre oc i / effterdi at i ere flitige til de Aandelige Gaffuer/da tracter der effter/at i kunde forbedre Menigheden/paa det i kunde haffue alting rigelige. Der faare/huo som taler met Tunger/hand skal saa bede/at hand det kand vdlegge. Thi at beder ieg met Tungen / da beder min Aand / Men mit Sind / gør ingen mand fruct. Huorledis skal det da vere: Saa skal det vere / Jeg vil bede met min Aand / oc ieg vil ocsaa bede i mit Sind. Jeg vil siunge Psalmer i Aanden / oc ieg vil ocsaa siunge Psalmer met sindet.

Oc naar du velsigner i Aanden / huorledis skal da den / som staar i en Ligmands sted/ sige Amen / til din Tacksigelse/ efftersi hand icke veed / huad du siger: Du tacksiger vel smuct/Men den anden bliffuer icke forbedret der aff. Jeg tacker min Gud / at ieg taler mere met Tunger/end i alle. Men ieg vil heller tale fem ord i Menigheden/met mit Sind/paa det ieg oc kand vnderuise andre/en ellers thi tusinde ord met tungen.

Kære Brødre / bliffuer icke Børn i forstand / men verer Børn i ondskaff / oc verer fuldkomne i forstand. Det staar screffuit i Lowen/ Jeg vil tale met andre Tunger oc met andre Læbe til dette Folck / oc de skulle icke end saa høre mig / siger HERREN. Der faare ere Tungerne til it Tegen/icke dem som tro/men de vantro/ Oc Prophecie icke de vantro/men dem som tro.

Esaiæ 28.

Der som den gantske Menighed nu komme tilsammen paa en sted / oc talede alle met Tunger / Oc der komme Ligfolck eller Vantro ind / monne de icke sige / At i vaare galne: Men Propheterede de alle / oc der komme da nogen Vantro eller Ligmand ind / da bleffue hand straffet aff dem alle/oc dømdis aff alle / Oc det skiulte i hans Hierte bleffue saa obenbare/oc hand skulde saa falde ned paa sit ansict/ tilbede Gud / oc bekende / at Gud er sandelige i eder.

Huorledis er det da nu / kære Brødre: Naar i komme tilsammen / da haffuer huer en Psalme/hand haffuer en Lærdom/hand haffuer en Tunge / hand haffuer obenbarelse/hand haffuer vdleggelse/ Lader det altsammen ske til forbedring. Der som nogen taler met Tungen/eller tho/eller paa det meste tre/den ene effter den anden/ da skal der en vdlegge det. Men er hand icke en Vdleggere/da tie sig i Menigheden/ oc tale met sig selff oc met Gud. Men lader Propheterne tale/ tho eller tre/oc lader de andre døme. Men faar en anden som der sider en Obenbaring/da skal den første tie. J kunde vel alle prophetere den ene effter den anden/Paa det de kunde alle lære/oc alle bliffue formanede/Oc Propheternis Aander ere Propheterne vnderdanige. Thi Gud er icke wskickeligheds Gud/men Fredens / lige som i alle Helligens Menighede.

Lader eders Quinder tie i Menigheden / Thi det skal icke tilstedis dem/at de skulle tale/ men vere vnderdanige/Lige som Lowen oc siger. Men ville de lære noget / da lader dem spørie deris Mend at hiemme. Det lader Quinder ilde / at tale iblant Menigheden. Eller er Guds ord vdkommet fra eder: Eller er det alenifte kommet til eder: Der som nogen lader sig tycke/at hand er en Prophete/eller aandelig/hand giffue act paa det/som ieg scriffuer til eder/ Thi det er HERRENS bud. Men er nogen vanuittig / hand bliffue vanuittig. Der faare/kære Brødre/verer flitige til prophecie/oc forbiuder icke at tale met Tunger, Lader alting gaa erlige oc stickelige til.

Gene. 3.

1. Timoth. 2.

XV

JEg giffuer eder oc til kende / kære Brødre / det Euangelium / som ieg kundgiorde eder/Huilcket i oc anammede/vdi huilcket i oc staa / formedelst huilcket i oc bliffue salige/ J huad maade ieg forkyndede eder det / der som i det beholde/Vden saa er/at i trode det forgeffuis. Thi ieg gaff eder i det første/det som ieg anammede/ At Christus er død / for vore Synder / effter Scrifften / Oc at hand bleff begraffuen / Oc at hand opstod tredie dag effter Scrifften. Oc at hand bleff seet aff Cephas/Der effter aff de Tolff. Der effter bleff hand seet aff mere end fem hundrede Brødre paa en gong/aff huilcke der end nu mange leffue/ men nogle hen soffuede, Der effter bleff hand seet aff Jacobo/der effter aff alle Apostler.

Paa det siste effter dem alle/ er hand oc seet aff mig/ som aff en wtidig Fødzel. Thi ieg er den ringste iblant Apostlerne/ ieg som er icke verdig/ at kaldis en Apostel/ Fordi at ieg forfulde Guds Menighed. Men aff Guds naade er ieg/ det som ieg er / oc hans naade i mig / haffuer icke veret forgeffuis / Men ieg arbeyede meget mere/ end alle de andre / Dog icke ieg / men Guds naade/ som er i mig. Huad heller det er nu ieg eller de/ saa predicke wi/ oc i trode saa.

Effterdi at Christus predickis/ at hand opstod fra de Døde/ huorledis sige da nogle iblant eder/ At de Dødis Opstandelse er inted? Er nu de Dødis opstandelse inted / da opstod oc icke Christus. Men opstod icke Christus/ Da er vor predicken forgeffuis/ Saa er oc eders Tro forgeffuis. Wi bleffue oc da befundne Guds falske Vidne / at wi haffde vidnet mod Gud / At hand opuecte Christum/ huilcken hand icke opuecte/ Effterdi de Døde opstaa icke. Thi at opstaa icke de Døde/ Da opstod oc icke Christus. Men opstod icke Christus/ da er eders Tro forfengelig/ Saa ere i end nu i eders synder / Saa ere oc de fortabte / som hen soffuede i Christo/ Haabe wi aleniste paa Christum i dette Liff/ Da ere wi de elendigste iblant alle Menniske.

Men nu opstod Christus fra de Døde / oc er bleffuen den første grøde iblant dem / som soffue. Effterdi at Døden kommer ved it Menniske/ Oc de Dødis opstandelse formedelst it Menniske. Thi at lige som de dø alle i Adam / Saa bliffue de alle leffuende giorde i Christo. Dog huer i sin skickelse/ Den første fruct Christus / Der nest de som Christo tilhøre / naar hand kommer. Der effter enden/ naar hand skal antuorde Gud oc Faderen Riget/ Naar hand skal borttage alle Herredøme/ oc al Offrighed oc Vold. **Men hand skal regnere / indtil hand haffuer lagd alle sine Fiender vnder sine Føder. Den siste Fiende/ som skal borttagis / er Døden / Thi hand lagde hannem alting vnder hans Føder.** Oc naar hand siger at alting er hannem vnder lagd/ da er det obenbare/ at hand er vndtagen/ som lagde alting vnder hannem. Oc naar alting bliffuer hannem vnderdanigt / da skal oc Sønnen selff vere hannem vnderdanig/ som giorde alting vnderdanig vnder hannem / Paa det at Gud skal vere alting i alle.

Huad gøre de ellers/ som lade sig døbe offuer de Døde / Der som de Døde opstaa ingenlunde? Hui lade de døbe sig offuer de Døde? Oc hui staa wi huer stund i fare? Hoss vor ross/ som ieg haffuer i Christo Jhesu vor HERRE/ Jeg døer daglige. Stridde ieg aff Mennis kelig mening met vilde Diur i Epheso? Huad hielper det mig / der som de Døde icke opstaa? Lader oss æde oc dricke/ Thi vdi morgen ere wi døde. Lader eder icke forføre/ **Ond Snack forderffuer gode seder.** Vaager rettelige op/ oc synder icke / Thi nogle vide inted aff Gud/ Dette siger ieg eder til skendzel.

Esaiæ 22.
Menander Poeta.

Der maatte nogen sige/ Huorledis skulde de Døde opstaa? Oc met huordane Legeme skulle de komme? Du Daare/ det som du saar/ bliffuer icke leffuende/ vden det døer. Oc det som du saaer/ er io icke det Legeme/ som skal bliffue/ Men it blot Korn/ som er/ Huede eller it aff de andre. Men Gud giffuer det Legeme/ som hand vil/ oc huert aff Sæden sit eget Legeme.

Jcke er alt kød enhaande kød/ Men Menniskken haffue it andet kød / Queg it andet/ Fiske it andet/ Fule it andet. Oc der ere himmelske Legeme oc iordiske Legeme. Men de Himmelske haffue en anden Herlighed/ oc de Jordiske en anden. Solen haffuer en anden klarhed / Maanen en anden klarhed/ Stierner en anden klarhed. Thi en Stierne offuergaar den anden vdi klarhed. Saa er oc de Dødis opstandelse.

Det bliffuer saaet i raadnelse/ oc det skal opstaa vden raadnelse. Det bliffuer saaet i vanære/ Oc det skal opstaa i herlighed. Det bliffuer saaet i skrøbelighed / oc skal opstaa i krafft. Det bliffuer saaet it naturligt Legeme/ Oc skal opstaa it aandeligt Legeme. Haffuer mand it naturligt Legeme/ da haffuer mand oc it aandeligt Legeme/ Som det staar screffuit/ **Det første Menniske Adam er giort til it naturligt Liff/ Oc den siste Adam til it aandeligt Liff.** Men det aandelige Legeme er icke det første/ Men det naturlige/ der effter det aandelige. Det første Menniske er aff Jorden oc iordisk/ Det andet Menniske er HERREN aff Himmelen. Saadant som det iordiske er/ saadane ere oc de iordiske / Oc saadant som det Himmelske er/ Saadane ere oc de Himmelske. Oc lige som wi bare den Jordiskis Billede/ Saa skulle wi oc bære den Himmelskis Billede. Men det siger ieg der om/ kære Brødre / At kød oc blod kunde icke arffue Guds Rige/ Oc skal det forkrenckelige icke arffue det wforkrenckelige.

Gene. 2.

See/ Jeg siger eder en Hemmelig ting. Wi skulle icke alle soffue / Men wi skulle alle foruendis/ oc det skal ske hastelige vdi it øyeblick/ i den siste Basunis tid. Thi Basunen skal liude/ oc de Døde skulle opstaa wforkrenckelige/ Oc wi skulle foruendis. Thi dette forkrenckelige skal føris i det wforkrenckelige / oc dette dødelige skal føris i det wdødelige. Men naar dette forkrenckelige skal føris i det wforkrenckelige/ oc dette dødelige skal føris i wdødelighed / Da skal

det

det ord fuldkommis/som staar screffuit. Døden er opslugen i Seyer. Død / huor er din Braad? Helffuede/huor er din Seyer? Men Dødens Braad er Synden. Oc Lowen er Syndens Krafft. Men Gud vere tack/som gaff oss Seyer/Formedelst vor HERRE Jhesum Christum.

Esaiæ 25.

Der faare/ mine kære Brødre/verer faste/wrørelige/oc forfremmis altid i HERRENS gerning/Efftherdi i vide/at eders arbeyde er icke forgeffuis/i HERREN.

XVI.

MEn om den Hielp/som skeer Helligen/lige som ieg befalede Menigheden i Galacia/Saa gøre oc i. Huer aff eder legge io hoss sig selff/paa en aff Sabbatherne/oc samle huad hannem gaat tyckis / Paa det / at naar ieg kommer/ Hielpen skal icke da samlis først. Oc naar ieg kommer / huilcke i da betro der til met Breff/dem vil ieg sende bort / at de skulle føre eders Velgerning til Jerusalem. Oc der som det gøris behoff/at ieg oc skal reyse did/da skulle de reyse met mig.

Men ieg vil komme til eder / naar ieg drager igennem Macedoniam/ Thi ieg vil drage igennem Macedoniam/oc ieg bliffuer/maa vel ske hoss eder eller ocsaa tøffuer Vinteren offuer/Paa det i kunde ledsage mig/ huort ieg skal drage hen. Jeg vil icke nu see eder i det ieg drager der frem / Thi ieg haabis at ieg vil bliffue nogen tid hoss eder/om HERREN det vil tilstede. Men ieg bliffuer i Epheso / indtil Pintzdag/ Thi mig er en stor Dør opladen/oc de ere flitige/ oc der ere mange Genstridige.

Der som Timotheus kommer til eder/Da seer til / at hand bliffuer hoss eder vden Fryct/ thi hand gør oc HERRENS Gerning/lige som ieg/at der icke nu nogen foracter hannem/ Oc ledsager hannem i fred/at hand kand komme til mig / Thi ieg venter hannem met Brødrene.

Timotheus.

Men om den Broder Apollo (maa i vide) at ieg vormanede hannem gantske meget / at hand skulde komme til eder met Brødrene/Oc det vaar ingenlunde hans vilie / at hand vilde nu komme/Hand skal dog komme/naar det bliffuer hannem beleyligt.

Apollo.

Vaager/staar i Troen/verer mandelige/oc verer stercke / Lader al eders ting ske i kærlighed. Oc ieg formaner eder/kære Brødre/ J kende Stephane huss / at de ere den første grøde i Achaia/oc haffue skicket sig selff til/at tiene Helligen/ Paa det i ville oc vere saadane vnderdanige/ oc alle dem som hielpe til met oc arbeyde. Jeg glæder mig aff Stephane oc Fortunati/ oc Achaici tilkommelse/Thi huad ieg sagnede hoss eder/det vederlagde de/ De haffue verqueget min oc eders Aand / Kender dem/ som ere saadane. ¶ Menigheden i Asia hilser eder. Aquila oc Priscilla hilse eder meget i HERREN/ met Menigheden i deris huss. Alle Brødrene hilse eder. Hilser eder indbyrdis met en hellig Kyss. Jeg Paulus hilser eder met min Haand. Der som nogen icke elsker/den HERRE Jhesum Christum/ hand vere Anathema Maharam Motha. Vor HERRIS Jhesu Christi naade vere met eder. Min kærlighed vere met eder alle i Christo Jhesu/Amen.

Stephana.
Fortunatus.
Achaicus.
Aquila.
Priscilla.

Den første Epistel til de Corinther / Vdsent aff Philippen / formedelst Stephanum oc Fortunatum / Achaicum oc Timotheum.

Den

Den Anden Epistel til de Corinther

I.

PAulus Jhesu Christi Apostel/Formedelst Guds vilie/oc Timotheus den Broder.

Timotheus.

Guds Menighed i Corinthen/ met alle Helligen i gantske Achaia. Naade vere met eder/oc Fred/Aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Loffuit vere Gud oc vor HERRIS Jhesu Christi Fader/barmhertighedz Fader / oc al Trøstis Gud/som oss trøster i al vor bedrøffuelse/ At wi oc kunde trøste dem / som ere i allehonde bedrøffuelse/ met den trøst/ der wi bliffue trøstede met aff Gud. Thi at lige som wi haffue meget aff Christi pine/ Saa bliffue wi oc rigelige trøstede formedelst Christum. Oc huad heller wi haffue bedrøffuelse eller trøst / da skeer det eder til gode. Er det bedrøffuelse/ da skeer det eder til trøst oc Salighed (Huilcken Salighed sig beuiser/der som i lide met taalmodighed/ i saa maade som wi lide)Er det trøst/da skeer det eder oc til trøst oc salighed. Oc vort haab staar fast for eder/efterdi wi vide/at/ lige som i ere delactige i Pinen/saa skulle i oc vere delactige i Trøsten.

Psalm. 94.

Thi wi wille icke dølie for eder / kære Brødre / vor Bedrøffuelse/som oss er vederfaren i Asia/ thi wi vaare der offuer maade besuarede offuer vor mact/ saa/at wi oc vaare mistrøstige om Liffuit/oc haffde beslutted hoss oss/at wi skulde dø. Men det skede der faare / At wi skulde icke forlade oss paa oss selff/men paa Gud/som opuecker de Døde / Huilcken der frelste oss aff den Død/ oc end nu daglige frelser/ Oc wi haabis til hannem / at hand skal oc fremdelis frelse oss formedelst eders forbedelsis hielp for oss / Paa det der skal ske megen Tack / aff mange personer / offuer oss/ for den Gaffue/som oss er giffuen.

Thi denne er vor Ross/ som er/ vor Samuittigheds vidnisbyrd / At wi haffue vandret i Verden i enfoldighed oc i Guds klarhed/icke i kødelig visdom/men i Guds naade / dog allermest hoss eder. Thi wi scriffue eder inted andet til/end det i læse / oc befinde ocsaa. Oc ieg haabis/at i skulle oc befinde oss saa indtil enden/lige som i haffue i nogen maade befundet oss. Thi wi ere eders Ross/lige som i oc ere vor Ross/ paa vor HERRIS Jhesu dag. Oc paa denne fortrøstning/tenckte ieg at komme en gong til eder/ at i skulde atter anamme en velgerning/ oc at ieg kunde formedelst eder reyse til Macedoniam/oc komme igen aff Macedonia til eder/oc bliffue ledsaget aff eder til Judeam.

Men haffuer ieg bruget nogen wstadighed/der ieg saadant tenckte? Eller ere mine anslag kødelige? Jcke saa/men hoss mig er Ja/ia / oc Ney er ney. Men O huilcken trofast Gud / at vort ord til eder haffuer icke veret Ja oc Ney. Thi Guds Søn Christus Jhesus / som er predicket iblant eder formedelst oss/ved mig oc Siluanum oc Timotheum / hand vaar icke Ja oc Ney/men det vaar Ja i hannem. Thi alle Guds løffte ere ia i hannem / oc de ere Amen i hannem/Gud til loff/formedelst oss. Oc Gud er den/som stadfester oss met eder i Christo/oc saluede oc beseglede oss/oc gaff Aanden til pant i vore hierter.

Siluanus. Timotheus. (Amen) Det er visse oc sande.

II.

OC ieg kalder Gud til Vidne/paa min Siel/at ieg haffuer sparet eder / i det/ at ieg kom icke til Corinthen igen. Jcke at wi ere Herrer offuer eders Tro / men wi ere Tilhielpere i eders glæde / thi at i staa i Troen. Men ieg tenckte saadant hoss mig/ At ieg skulde icke atter komme til eder i sorg. Thi at bedrøffuer ieg eder/Huo er da den/som skal gøre mig glad/Vden den som bliffuer bedrøffuit aff mig? Oc ieg screff eder det samme til/At ieg skulde icke vere bedrøffuit/naar ieg komme / aff det som mig burde met rette/at haffue glæde/Efftersdi ieg forseer mig det til eder alle / At min glæde/er allis eders glæde. Thi ieg scriffuer eder til i stor bedrøffuelse/oc i mit hiertis angest/met megen graad/ Jcke at i skulle bliffue bedrøffuede/Men paa det i skulde kende den Kærlighed / som ieg haffuer/besynderlige til eder.

Men der som nogen haffuer kommet nogen Bedrøffuelse aff sted / Da haffuer hand icke bedrøffuit mig / vden i nogen maade / at ieg skal icke besuare eder alle. Oc det er nock/ at den samme er saa straffet aff mange/At i nu fremdelis dissmere skulle tilgiffue oc husuale hannem/ paa

1. Corint. 5.

Paa det hand skal icke nedsiuncke i alt for stor sorg. Der faare formaner ieg eder/at i ville beuise hannem kærlighed. Fordi at ieg screff eder oc der faare til/at ieg vilde vide/om i ere retsindige/ til at vere lydige i alle stycker. Oc huilcken i forlade noget/den forlader ieg det ocsaa. Thi at ieg der som ieg forlader nogen mand noget/ da forlader ieg det for eders skyld / i Christi sted / Paa det wi skulle icke forraskis aff Satan/ Thi oss er icke wuiderligt/huad hand haffuer i sinde.

Oc der ieg kom til Troada / at predicke Christi Euangelium / oc mig vaar opladen en Dør/ i HERREN/da haffde ieg ingen rolighed i min Aand / der ieg fant icke Titum min Broder/Men ieg skilde mig fra dem/oc foer vd til Macedoniam. Men Gud vere tacket/ som altid giffuer oss Seyer i Christo/oc obenbarer sit Vidskaffs luct/formedelst oss / i alle Stæder. Thi wi ere Christi gode luct faar Gud/ baade iblant dem som bliffue salige/oc iblant dem som bliffue fortabte/Disse Dødens luct til døden / oc de andre liffzens luct til Liffuit. Oc huo er her til bequem: Thi wi ere icke/som mange andre/der forfalske Guds ord / Men wi tale klarlige i Christo/oc lige som aff Gud faar Gud.

Titus.

III.

BEgynde wi da atter/ at prise oss selff: Eller behøffue wi / som nogle / Loffuebreff til eder/ eller Loffuebreff aff eder: I ere vort Breff / som er screffuit i vore Hiertter/som kendis oc læsis aff alle Menniske/i som ere bleffne obenbare/at i ere Christi Breff / tilberedde formedelst Predicke embedet/ oc screffne aff oss / Icke met Bleck/men met den leffuende Guds Aand / Icke i Stentaffler / men i Hiertens Kødtaffler. Saadan fortrøstning haffue wi oc til Gud formedelst Christum/ Icke at wi ere duelige aff oss selff/at tencke noget/som aff oss selff/Men at wi ere duelige / det er aff Gud / huilcken som oc giorde oss duelige/at føre det ny Testamentis Embede / Icke Bogstauens/men Aandens. **Thi at Bogstauen ihielslar / men Aanden gør leffuende.**

Men haffde det Embede/ som ihielslar formedelst Bogstauene / oc er vdgraffuet i Stene/saadan klarhed/at Israels Børn kunde icke see paa Mose ansict / for hans ansictis klarhed skyld/som dog forgaar/Hui skulde icke meget mere det Embede / som giffuer Aanden / haffue klarhed: Thi at haffuer det Embede klarhed/som predicker Fordømmelsen/da haffuer meget mere det Embede som predicker Retferdighed/offueruettis klarhed. Thi at oc den anden deel/ som forklaret vaar/ er icke at acte for klarhed/Mod denne offueruettis klarhed. Thi at haffde det klarhed/som forgaar/Da skal det haffue meget mere klarhed/som bliffuer.

Exodi 34.

Efferdi wi haffue nu saadant Haab/da bruge wi stor dristighed/oc gøre icke som Mose/ der hengde it Skiul faar sit Ansict/ at Israels Børn kunde icke see enden paa det/som forgick/ men deris sind ere forherdede. Thi det samme Skiul bliffuer icke fortaget / indtil denne dag/ offuer det gamle Testamente/naar de det læse / huilcket der forgaar i Christo. Men det skiul henger faar deris Hiertter/indtil denne dag/naar Mose læsis. Men der som det omuende sig til HERREN/da bleffue Skiulet borttaget/ **Thi HERREN er Aanden/Oc huor som HERRENS Aand er/der er frihed.** Men nu speyler HERRENS klarhed sig i oss alle/met it bart Ansict/oc wi bliffue forklarede i det samme Billede/fra den ene klarhed til den anden / som aff HERRENS Aand.

(Det) Hiertter.

IIII.

DEr faare/efterdi wi haffue saadant it Embede / effter som oss skede barmhertighed/Da bliffue wi icke trette / men fly lønlig skendzel / oc omgaass icke met skalckhed/forfalske oc icke Guds ord/Men met sandheds obenbarelse/oc beuise oss vel mod alle Menniskis samuittighed faar Gud.

Er nu vort Euangelium skiult/da er det skiult faar dem/som bliffue fortabte / hoss huilcke denne Verdens Gud/haffuer forblindet de Vantrois sind/saa at de icke see det klare Euangelij Liuss om Christi klarhed/huilcken som er Guds rette Billede. Thi wi predicke oss icke selff/ Men Jhesum Christum/At hand er HERREN / Oc wi eders Tienere for Jhesus skyld. Thi Gud som bød Liuset skinne frem aff mørcket/ Hand gaff it klart skin i vore hiertter/ at den opliusning om Guds klarheds vidskaff er fremkommen formedelst oss / i Jhesu Christi Ansict.

Colos. 1. Ebræ. 1. Gene. 1.

Wi haffue oc dette Liggendefæ i Jordkar / paa det at den offueruettis krafft / skal vere Guds/oc icke aff oss. Wi haffue alleuegne bedrøffuelse/Men wi gremme oss icke. Wi haffue angist/Men wi ere icke mistrøstige. Wi lide forfølgelse/men wi bliffue icke forladne. Wi vn-

dertryckis / Men wi ødeleggis icke. Oc wi bære altid vor HERRJS Jhesu Død omkring / i vort Legeme / Paa det at oc vor HERRJS Jhesu Liff skal obenbaris i vort Legeme.

Fordi at wi / wi som leffue / bliffue stedze giffne i Døden / for Jhesu skyld / Paa det / at Jhesu Liff oc skal obenbaris i vort dødelige kød. Der faare saa er nu Døden mectig i oss / Men Liffuet i eder. Oc effterdi wi haffue den samme Troens Aand / effter som screffuit staar / Jeg tror / der faare taler ieg. Saa tro wi oc / der faare saa tale wi oc / oc vide / at den / som opuecte den HERRE Jhesum / hand skal oc opuecke oss / formedelst Jhesum / oc skal skicke oss der met eder. Thi det skeer altsammen for eders skyld / Paa det den offueruettis naade / skal met megen tacksigelse / rigelige prise Gud.

Psalm. 116.

Der faare bliffue wi icke trette / men der som vor vduortis Menniske raadner / Saa skal dog det induortis fornyes dag fra dag. Thi vor Bedrøffuelse / som er timelig oc læt / gør oss en euig oc offuer al maade suar Herlighed / wi som icke see til det synlige / men til det wsynlige. Thi huad som synligt er / det er timeligt / Oc huad som wsynligt er / det er euigt.

V.

WJ vide oc / der som dette vort Tabernackels iordiske Huss bliffuer sønderbrudet / at wi haffue en Bygning opbygd aff Gud / it Huss / som icke er giort met hender / huilcket der er euigt i Himmelen. Oc offuer den samme sucke wi ocsaa / effter vor Bolig / som er aff Himmelen / Oc oss forlengis / at wi kunde der met bliffue offuerklædde / Dog saa om wi findis klædde / oc icke nøgne. Thi den stund wi ere i Tabernackelen / sucke wi oc ere besuarede / Effterdi wi vilde helder icke affklædis / men offuerklædis / Paa det at det dødelige kunde opslugis aff Liffuit. Men den som beredde oss til det samme / hand er Gud / som gaff oss Aanden til pant.

Wi ere oc altid frimodige / oc vide / at / effterdi wi bo i legemet / da ere wi frēmede fra HERREN / Thi wi vandre i Troen / oc icke i beskuelsen. Wi ere dog ved god trøst / oc haffue meget mere lyst / at vere fremmede vden legemet / oc at vere hiemme hoss HERREN. Der faare ere wi oc flitige / huad helder wi ere hiemme eller fremmede / at wi kunde vere hannem behagelige. Thi wi skulle alle obenbaris faar Christi Domstol / Paa det at huer skal faa effter som hand haffuer handlet / i Legemens leffnet / huad helder det er gaat eller ont.

Effterdi wi da vide / at HERREN bør at fryctis / da fare wi sactelige met Folcket / men wi ere obenbare faar Gud. Oc ieg haabis / at wi ocsaa ere obenbare i eder Samuittighed. At wi icke atter loffue oss / men wi giffue eder aarsaage at rose aff oss / Paa det i kunde haffue at rose aff mod dem / som rose sig effter anseelsen / oc icke effter hiertet. Thi at gøre wi for meget / da gøre wi Gud det / Ere wi sactmodige / da ere wi eder sactmodige. Thi Christi kærlighed tuinger oss saa / Effterdi wi acte / at der som en døde for alle / da ere de alle døde / Oc hand døde fordi for dem alle / Paa det at de / som leffue / icke skulle fremdelis leffue dem selff / men den / som døde oc opstod for dem.

Galat. 6.

Der faare kende wi nu lenger / ingen effter kødet. Oc der som wi end kende Christum effter kødet / saa kende wi hannem dog nu icke mere. Er fordi nogen i Christo / da er hand it nyt Creature / Det gamle forgick / see / alle ting ere bleffne ny. Men det altsammen aff Gud / som forligte oss met sig selff / formedelst Jhesum Christum / oc gaff oss dette Embede / som predicker forligelse. Thi Gud vaar i Christo / oc forligte Verden met sig selff / oc tilregnede dem icke deris synder / oc hand oprette Ordet iblant oss om forligelsen.

Saa ere wi nu Sendebud i Christi sted / Thi Gud formaner formedelst oss. Saa bede wi nu i Christi sted / Lader eder forlige met Gud / **Thi hand giorde den til Synd for Oss / som icke viste aff nogen Synd / Paa det wi skulde bliffue den Retferdighed i Hannem / som gelder faar Gud.**

VI.

JEg formaner eder som Methielpere / at i icke tage Guds naade forgeffuis. Thi hand siger / **Jeg bønhørde dig i den behagelige tid / oc halp dig paa Salighedens dag / Seer / Nu er den behagelige tid / Nu er Salighedens dag.** Lader oss oc icke nogen sted giffue nogen forargelse / Paa det vort Embede skal icke straffis / Men lader oss beuise oss i alle ting / som Guds Tienere.

Esaiæ 49.

J stor Taalmodighed / i Bedrøffuelse / i Nød / i angist / i slag / i Fengsel / i oprør / i arbeyde /

i faste / i kyskhed / i vidskaff / i langmodighed / i venlighed / i den hellig Aand / i wbedrageligkærlighed / i sandheds ord / i Guds Krafft / formedelst Retferdigheds vaaben / baade paa den høyre oc paa den venstre side / ved ære oc skendzel / formedelst ont rycte / oc gaat rycte. Som bedragere / oc dog sandrue. Som de wbekende / oc dog bekende. Som de der dø / oc see / wi leffue. Som de der ere straffede / oc dog icke ihielslagne. Som de bedrøffuede / men altid glade. Som de Fattige / men de som dog gøre mange rige. Som de der haffue inted inde / oc haffue dog alting. ✶

O J Corinther / vor Mund oplod sig til eder / vort Hierte er trøstigt. For vor skyld tøre i icke haffue angist / Men at i tage eder angist til / det gøre i aff en hiertelig mening. Jeg taler met eder / som met mine Børn / at i skulle oc skicke eder lige saa mod mig / oc verer ocsaa trøste.

Drager icke i det fremmede Aag met de vantro. Thi huad omgengelse haffuer Retferdighed met Wretferdighed? Huad samfund haffuer Liuset met Mørcket? Huorledis kand Christus komme offuer ens met Belial? Eller huad del haffuer den / som tror / met den vantro? Huad lignelse haffuer Guds Tempel met affguder? Oc i ere den leffuende Guds Tempel / som Gud oc siger / Jeg vil bo i dem / oc vandre i dem / oc ieg vil vere deris Gud / oc de skulle vere mit Folck. Der faare gaar vd fra dem / oc fraskilier eder / siger HERREN / oc rører icke noget wrent / Da vil ieg anamme eder / oc vere eders Fader / oc i skulle vere mine Sønner oc Døtter / siger den almectige HERRE.

Leuit. 26.
Esaiæ 52.

VII.

EFterdi wi haffue nu saadane Løffte / mine Elskelige / Da lader oss rense oss aff al Kødsens oc aandens besmittelse / oc fremfare met Hellighed / i Guds fryct. Anammer oss / wi haffue ingen giort wret / wi haffue ingen giort skade / wi haffue ingen bedraget. Icke siger ieg dette / til at fordømme eder / Thi ieg sagde tilforn / at i ere i vort hierte / til at dø oc at leffue. Jeg taler met stor dristighed til eder / Jeg roser meget aff eder / Jeg er opfylt met trøst / Jeg er offueruettis i glæde / vdi al vor bedrøffuelse.

Fordi at der wi komme til Macedoniam / da haffde vort Kød ingen rolighed / men wi vaare alleuegne i Bedrøffuelse / Vduortis strid / induortis fryct. Men Gud som trøster de foractelige / hand trøstede oss formedelst Titi tilkommelse. Men icke alenisste formedelst hans tilkommelse / men ocsaa met den trøst / som hand vaar trøstet met aff eder / oc forkyndede oss eders forlengelse / eders graad / eders nidkærhed for oss / saa at ieg glædde mig end mere.

Titus.

Thi at ieg giorde eder bedrøffuede met Breffuet / det fortryder mig icke. Oc der som ieg end angrede det / men efterdi ieg seer / at Breffuet maa vel ske nogen stund bedrøffuede eder / saa glæder ieg mig dog nu / Icke der aff / at i bleffue bedrøffuede / men at i bleffue bedrøffuede til anger. Thi at i bleffue gudelige bedrøffuede / saa at i io icke nogen sted finge nogen skade aff oss. Thi den gudelige bedrøffuelse gør Anger til salighed / som ingen fortryder / men Verdens bedrøffuelse gør døden.

See / Det samme at i bleffue gudelige bedrøffuede / huilcken flid giorde det i eder / der til met forsuarelse / vrede / fryct / forlengelse / nidkærhed / heffn. J beuisde eder i alle stycke / at i ere rene i gerningen. Der faare om ieg end screff eder til / saa er det dog icke screffuit for hans skyld / som giorde wret / oc icke helder for hans skyld / som lidde wret / Men for den skyld / at eders flid mod oss skulde bliffue obenbare hoss eder / faar Gud.

Der faare ere wi trøstede / fordi at i ere trøstede. Men wi glædde oss end offueruettis mere / aff Titi glæde / Thi hans Aand er verqueget aff eder alle. Fordi ieg er icke beskemmet aff det som ieg rosede faar hannem om eder / Men lige som det er altsammen Sandhed / der ieg talede met eder / Saa er oc vor Ross bleffuen sanden hoss Titum. Oc hand haffuer offuermaade hiertelig vilie til eder / naar hand tencker paa allis eders lydighed / huorledis i anammede hannem met fryct oc beffuelse. Jeg glæder mig / at ieg tør forsee mig alting til eder.

Titus.

VIII.

JEg kundgør eder / Kære Brødre / Guds Naade / som er giffuen i den Menighed vdi Macedonia / Thi deris glæde / vaar da offuerflødig / der de bleffue prøffuede met megen bedrøffuelse / Oc alligeuel at de vaare meget Fattige / saa gaffue de dog rigelige i al enfoldighed. Thi de vaare villige aff al deris formue (det vidner ieg) oc offuer deris formue / oc bade oss bønlige met

megen formanelse / at wi skulde anamme den Velgernig oc den Hielpis samfund / som der skeer til Helligen / Oc icke som wi haabede / men de gaffue dem først selff HERREN / oc der effter oss / formedelst Guds vilie / At wi maatte formane Titum / at lige som hand tilforn begynte / saa skulde hand oc vdrette denne Velgerning iblant eder.

Titus.

Men lige som i ere rige i alle ting / i Troen oc i Ordet / oc i forstand / oc i allehonde flitighed / oc i eders kærlighed til oss / Saa skicker det / at i oc ere rige i denne Velgerning. Jeg siger icke at ieg biuder noget / Men effterdi at andre ere saa flitige / da forsøger ieg oc eders Kærlighed / om hand er aff den rette art. **Thi at i vide vor HERRJS Jhesu Christi Naade / at / alligeuel hand er rig / saa bleff hand dog Fattig for eders skyld / Paa det i skulle bliffue Rige formedelst hans Fattigdom.**

Oc ieg giffuer min gode mening her vdi / Thi det er eder nytteligt / i som begynte it aar siden / icke aleniste at gøre / men oc at ville. Saa fuldkommer oc nu Gerningen / At lige som sindet er tilbøyligt til at ville / saa skal der oc vere it tilbøyligt sind til at gøre / aff det som i haffue. Thi der som en er villig / da er hand behagelig / effter det hand haffuer / icke effter det som hand icke haffuer. Dette skeer icke i den mening / At de andre skulle haffue rolighed / oc i bedrøffuelse / men at det skal vere lige. Saa skal eders Offuerflødighed tiene deris trang / i denne (dyre) tid / Paa det at deris Offuerflødighed oc skal her effter tiene eders trang / Oc det skal ske som lige er / lige som screffuit staar / **Den som sanckede meget / hand haffde icke offuerflødigt / Oc den som sanckede lidet / hannem fattedis icke.**

Exodi 16.

Titus.

Men Gud vere tack / der gaff saadan flid til eder / i Titi hierte / Thi hand anammede den formanelse / Men effterdi hand vaar saa meget flitig / da reysde hand aff sig selff til eder. Wi sende oc en Broder met hannem / hand haffuer loff i Euangelio / aff al Menigheden. Oc icke det aleniste / men hand er ocsaa beskicket aff Menigheden til at vere vor Vandrebroder paa reysen / i denne Velgerning / som skal vdrettis formedelst oss / HERREN til ære / oc eders gode vilie (til priss) Oc vocte paa / at der skal icke nogen kunde tale ilde paa oss / for denne rige Hielp skyld / som skal vdrettis formedelst oss / Oc see til / at det kand gaa redelige til / Icke aleniste faar HERREN / men ocsaa faar Mennisken.

Wi sende oc vor Broder met hannem / huilcken wi haffue offte befundet i mange stycker / at hand er flitig / men nu meget flitigere. Oc wi haffue stor tillid til eder / vere sig enten paa Titi vegne (huilcken som er min Stalbroder oc en Tilhielpere iblant eder) Eller paa vore Brødris vegne (huilcke der ere Menighedens Apostler / oc Christi ære) Giffuer nu eder Kærligheds oc vort rosis beuisning fra eder / mod disse / ocsaa obenbare faar Menigheden.

IX.

THi ieg haffuer icke behoff / at scriffue til eder om denne Hielp / som skeer Helligen. Thi ieg veed eders gode vilie / huilcken ieg roser hoss dem / aff Macedonia (oc siger) Achaia er bered / it aar siden / Oc eders Exempel tilskyndede mange. Oc ieg sende der faare denne Broder / at vor Ross om eder skulde icke bliffue til inted / i det stycke / Oc at i skulle vere rede / lige som ieg sagde om eder. Paa det / at der som de aff Macedonia komme met mig / oc funde eder wberedde / at wi (ieg vil icke sige i) icke da skulle bliffue beskemmede / met saadan Ross.

Men mig syntis det vere nytteligt / at formane Brødrene / at de skulle før drage til eder / oc beskicke denne Velsignelse / som tilforn er tilsagd / at hun kand vere rede / Saa / at det kand vere en Velsignelse / oc icke en Gerighed. Thi det meen ieg / At huo som sparlige saar / hand skal oc sparlige høste / oc huo som saar i Velsignelse / hand skal oc høste i Velsignelse. Huer effter sine vilkaar / icke met wuillighed eller aff tuang / **Thi Gud elsker en glad Giffuere.**

Oc Gud kand gøre / at allehonde Naade skal vere rigelige iblant eder / at i skulle haffue offuerflødelige nock i alle ting / oc vere rige til allehonde gode Gerninger / Lige som screffuit staar / **Hand vdspridde oc gaff de Fattige / Hans Retferdighed bliffuer til euig tid** (Men den som giffuer Sæmanden Sæd / Hand skal io oc giffue Brød til at æde / oc hand skal formere eders Sæd / oc lade eders Retferdigheds fruct voxe) at i skulle vere rige i alle ting / met al enfoldighed / huilcken der gør Gud tacksigelse formedelst oss.

Psalm. 12.

Thi

Thi denne Hielpis vdgifft opfylder icke aleniste de Helligis armod / Men hun er ocsaa offuerflødig der vdi/at mange tacke Gud/for denne vor tro Tieniste/ oc prise Gud / for eders ydmyge bekendelse i Christi Euangelio / oc for eders enfoldige Hielp til dem oc til alle / oc for deris Bøn for eder / Huilcke som forlengis effter eder/ for den offuerflødige Guds naade skyld som er i eder. Men Gud vere tack for sin wsigelige Gaffue.

X.

DE ieg Paulus/formaner eder / formedelst Christi sactmodighed oc taalmodighed/ieg som er ringe actet/naar ieg er næruerendis hoss eder / men i min frauerelse er ieg dristig mod eder. Men ieg beder eder / at det skal icke gøris mig behoff/ at handle dierffuelige næruerendis / oc at bruge den dristighed/ som mand tillegger mig/mod nogle/som acte oss/lige som wi vandrede i kødelig skick. Thi alligeuel wi vandre i kødet/saa stride wi dog icke i kødelig skick. Thi at vor Stridzuaaben ere icke kødelige/men mectige faar Gud/til at forstyre Befestninger / met huilcket wi forstyre Anslag/ oc al Høyhed/ som sig ophøyer mod Guds Visdom / oc tage al Forstand til fange / vnder Christi lydelse/ Oc wi ere rede til at heffne al wlydighed/naar eders lydighed er fuldkommen. Døme i effter det som i see.

Forlader nogen sig der paa/at hand hører Christum til / Hand tencke der imod oc dette hoss sig selff/at/lige som hand hører Christum til / saa høre oc wi Christum til. Oc der som ieg end rosede mig noget ydermere aff vor Mact/som HERREN gaff oss/ eder til forbedring/oc icke til forderffuelse/da vilde ieg icke bliffue beskemmet. (oc det siger ieg) At i skulle icke lade eder tycke/at ieg vilde forferde eder met Breff. Thi Breffuene (sige de) ere suare oc stercke/ Men Legemens næruerelse er skrøbelig / oc Talen foractelig. Huo som saadan er/ Hand betencke/at lige som wi ere met ord i Breffuene vdi vor frauærelse/ Saa tøre wi oc vel vere met gerningen næruerendis. — Infra 13.

Saa tøre wi icke regne eller telie oss iblant dem/som loffue sig selff. Men efferdi de maale sig hoss sig selff/oc holde aleniste aff sig selff/ da forstaa de inted. Wi rose oss oc icke offuer maalet/men aleniste effter Regelens maal/met huilcken Gud affmaalde oss maalet / at recke ocsaa indtil eder. Thi wi fare icke for longt vd/lige som wi vaare icke komne indtil eder / Thi wi ere io komne indtil eder met Christi Euangelio / oc wi rose oss icke offuer maalet i fremmet arbeyde. Oc wi haabis/at naar eder Tro nu voxer i eder / da ville wi effter vor Regel/ komme lenger/oc predicke ocsaa Euangelium faar dem / som bo paa hin side eder / oc icke rose oss aff det/som er bered met en fremmet Regel.

XI.

MEn huo sig roser/hand rose sig i HERREN. Thi at der faare er icke nogen duelig/ at hand loffuer sig selff/ Men at HERREN loffuer hannem. Gud giffue/ at i vilde lidet holde min daarlighed til gode / Dog i holde mig hende vel til gode/ Thi ieg er nidkær faar eder met gudelig nidkærhed. Fordi at ieg haffuer troloffuit eder en Mand/at ieg kunde føre Christo en reen Jomfru til. Men ieg frycter/at lige som Hugormen bedrog Eua met sit skalckhed/ at eders sind skulle oc bortryckis saa fra den enfoldighed som er i Christo. — Gene. 3.

Thi der som den der kommer til eder/predicker en anden Jhesum/ som wi icke predickede/ eller i faa en anden Aand/som i icke finge/Eller it andet Euangelium/som i icke anammede/ Da omdroge i det tilbørlige. Thi ieg acter/At ieg er icke ringere / end de høye Apostler ere. Oc er ieg end Vanuittig met talen/Saa er ieg dog icke vanuittig i forstand. Dog er ieg vel bekent hoss eder i alle maade.

Eller syndede ieg/at ieg fornedrede mig / paa det i skulde bliffue ophøyde: Thi ieg forkyndede eder Euangelium forgeffuis/oc røffuede andre Menigheder / oc tog Sold aff dem/ at ieg kunde predicke faar eder. Oc der ieg vaar næruerendis hoss eder / oc haffde armod / da vaar ieg ingen til besuarelse/Thi at Brødrene/som komme aff Macedonia / opfylte det mig fattedis/Oc ieg haffuer huldet mig i alle maade eder vden besuarelse / oc ieg vil end nu holde mig saa.

Saa visst som Christi Sandhed er i mig / da skal denne ross icke tilstoppis for mig i Achaia Land. Hui saa: At ieg skulde icke elske eder: Det veed Gud. Men huad ieg gør oc vil gøre/der gør ieg fordi/at ieg vil affhugge aarsagen faar dem / som søge aarsage/ at de kunde rose dem/at vere som wi ere. Thi saadane falske Apostler oc bedragelige Arbeydere/ forvende

sig til Christi Apostle. Oc det er icke vnder/ Thi Satan selff/ forvender sig til liusens Engel. Der faare er det icke en stor ting/ om ocsaa hans Tienere forvende sig/ lige som de vaare Retferdigheds Predickere/ huilckis endeligt der skal vere effter deris gerninger.

Jeg siger atter igen/ at icke nogen skal mene/ at ieg er daarlig/ Huor icke saa er/ Da anammer mig som en daarlig/ at ieg ocsaa maa lidet rose mig. Huad som ieg nu taler/ det taler ieg icke som i HERREN/ men som i daarlighed/ den stund wi ere komne i denne roselse/ Efterdi/ mange rose sig effter Kødet/ da vil ieg oc rose mig. Thi at i fordrage gerne Daarer/ efftherdi at i ere kloge/ J lide/ der som nogen gør eder til Tienere/ Der som nogen plagger eder/ Der som nogen tager eder/ Der som nogen tradzer eder/ Der som nogen slar eder i ansictet. Dette siger ieg effter vanære/ lige som wi vaare bleffne skrøbelige.

Huor aff nu nogen er dristig (Jeg taler i daarlighed) der aff er ocsaa ieg dristig. De ere Ebreer/ Jeg ocsaa. De ere Jsracliter/ Jeg ocsaa. De ere Abrahams Sæd/ Jeg ocsaa. De ere Christi Tienere/ Jeg taler daarlige/ ieg er vel mere. Jeg haffuer arbeydet mere/ Jeg haffuer ledet flere slag/ Jeg haffuer veret flere gonge fangen/ Oc offte i døds nød. Jeg fick fem gonge aff Jøderne fyretiue Slag/ it minde. Jeg er tre gonge hudstrugen/ En gong stenet/ Jeg haffuer ledet tre gonge Skibbrud/ Jeg haffuer veret dag oc nat i Haffsens dybhed/ Jeg reysde offte. Jeg vaar i farlighed til Vand/ J farlighed iblant Røffuere/ J farlighed iblant Jøderne/ J farlighed iblant Hedningene/ J farlighed vdi Stæderne/ J farlighed vdi Ørcken/ J farlighed paa Haffuet/ J farlighed iblant falske Brødre. J møye oc arbeyde/ J megen vecr/ J hunger oc tørst/ J megen faste/ J fraast oc nøgenhed.

Vden det som ellers tilslaff/ som er/ at ieg daglige offuerløbis/ oc bær sorg for al Menigheden. Huo er skrøbelig/ oc ieg bliffuer icke skrøbelig? Huo bliffuer forarget/ oc ieg icke brendis? Der som ieg io skal rose mig/ da vil ieg rose mig aff min skrøbelighed. Gud oc vor HERRIS Jhesu Christi Fader/ huilcken der vere loffuit til euig tid/ veed/ at ieg icke liuger. Vdi Damasco forvarede Kong Arethe Landsfoget/ de Damascers Stad/ oc vilde grebet mig/ Oc ieg bleff vunden ned i en Kurffe vd at it vindue igennem muren/ oc vndflyde aff hans hender.

Acto. 9.

XII.

DEnne roff er mig io inted nyttelig/ dog vil ieg komme til HERRENS Syner oc Obenbarelser. Jeg kender it Menniske i Christo/ fiorten aar siden/ Vaar hand i Legemet/ det veed ieg icke/ Eller vaar hand vden Legemet/ det veed ieg oc icke/ Gud veed det/ Den samme bleff vndryckt/ ind i den tredie Himmel. Oc ieg kender det samme Menniske/ Huad helder hand vaar i Legemet eller vden Legemet/ veed ieg icke/ Gud veed det/ Hand bleff vndryct ind i Paradis/ oc hørde vsigelige ord/ huilcke inted Menniske kand sige. Der aff vil ieg rose mig/ Men aff mig selff vil ieg inted rose mig/ vden aff min skrøbelighed. Oc der som ieg vilde rose mig/ da giorde ieg fordi icke daarlige/ thi ieg vilde sige sandhed. Men ieg holder mig der fra/ Paa det at nogen skal icke acte mig høyre/ end hand seer paa mig eller hører aff mig.

Oc at ieg skal icke ophøye mig aff de høye Obenbarelser/ Da er mig giffuen en Pæl i Kødet/ som er/ Satans Engel/ som mig skal sla met Neffue/ paa det ieg icke skal ophøye mig. For huilcket ieg formanede HERREN tre gonge/ at hand maatte vige fra mig/ Oc hand sagde til mig/ **Lad dig nøye met min Naade/ Thi min Krafft er mectig i de Skrøbelige.** Der faare vil ieg heldst rose mig aff min skrøbelighed/ at Christi Krafft kand bo hoss mig. Der faare er ieg ved god trøst/ i skrøbelighed/ i forsmædelse/ i nød/ i forfølgelse/ i angist/ for Christi skyld. Thi naar ieg er skrøbelig/ da er ieg sterck.

Jeg er bleffuen en Daare offuer denne roff/ Der tuingde i mig til. Thi ieg skulde loffuis aff eder/ Efftherdi ieg er inted ringere/ end de høye Apostler ere/ Alligeuel at ieg er inted/ Thi der skede io en Apostels tegen iblant eder/ met al taalmodighed/ met Tegen oc met vnderlige Ting/ oc met vnderlige Gerninger. Huilcket er det/ der i ere ringere vdi/ end de andre Menighede? Vden at ieg icke selff besuarede eder/ Forlader mig denne Synd. See/ Jeg er tredie gong rede at komme til eder/ oc ieg vil icke besuare eder. Thi ieg søger icke det som eder hører til/ men eder. Thi Børnene skulle icke samle Liggendefæ til Foreldrene/ men Foreldrene til Børnene.

Oc ieg vil gantske gerne fremlegge/ oc vorde fremlagd for eders Siele/ alligeuel at ieg elsker eder gantske meget/ oc elskis dog lidet. Men lad det saa vere/ at ieg icke haffuer besuaret eder/ Men efftherdi ieg vaar listig/ da fangede ieg eder met snildhed. Haffuer ieg oc bedraget nogen/ formedelst nogen aff dem/ som ieg sende til eder? Jeg formanede Titum/ oc sende

en Broder met hannem/Haffuer oc Titus bedraget eder. Haffue wi icke vandret i en Aand: Ginge wi icke i de samme Fodspor: Lade i eder atter tycke/at wi forsuare oss: Wi tale i Christo/faar Gud. *Titus.*

Men det skeer altsammen eder (mine Elskelige) til forbedring. Thi ieg frycter / at naar ieg kommer/ieg icke da skal finde eder/som ieg vil / Oc at i skulle icke helder finde mig / som i ville/At der skal vere / had/auind/vrede/trette/ bagtalelse/ øretudelse / opheffuelse / oc oprør. At ieg skal icke atter komme/oc min Gud skal ydmyge mig hoss eder / oc ieg skal sørge offuer mange/som tilforn syndede/oc icke giorde penitentze/for deris wrenlighed oc Horeri/oc wbluhed som de bedreffue.

XIII.

KOmmer ieg tredie gong til eder/da skulle alle sager stadfestis i tho eller tre deris mund. Jeg haffuer før sagd eder det/oc ieg siger eder det tilforn / som ieg vaare næruerendis/anden gong/oc ieg scriffuer det nu i min frauerelse / til dem som før syndede/oc til alle andre/at naar ieg kommer igen/ da vil ieg icke spare. Eff-
terdi i søge/at i kunde en gong faa den at finde/der taler i mig/som er Christus/huilken der icke er skrøbelig iblant eder/men er mectig iblant eder. Oc alligeuel at hand er kaarsfest i skrøbelighed/Saa leffuer hand dog i Guds krafft. Oc alligeuel at wi ere skrøbelige i hannem/saa leffue wi dog met hannem i Guds Krafft/iblant eder. *Deute. 19. Matth. 18.*

Forsøger eder selff/om i ere i Troen/Prøffuer eder selff. Eller kende i eder icke selff/at Jhesus Christus er i eder: Uden saa er/at i ere wduelige. Men mig haabis/at i kende/at wi ere icke wduelige/ Jeg beder oc Gud/at i skulle inted ont gøre/ Icke at wi skulle synis duelige / Men at i skulle gøre det gode/oc wi kunde vere lige som de wduelige. Thi wi kunde inted mod sandhed/men for sandhed. Oc wi glæde oss/naar wi ere skrøbelige / oc i ere mectige / oc det samme yndske wi oc/som er/eders fuldkommenhed. Der faare scriffuer ieg oc dette i min frauerelse/ Paa det ieg skal icke nødis til at bruge strenghed / naar ieg er næruerendis / Effter den mact/ som HERREN haffuer giffuit mig til forbedring/oc icke til forderffuelse. ¶ Paa det siste/kære Brødre/Glæder eder/Verer fuldkomne/Trøster eder/ Haffuer it sind. Verer fredsommelige/ Saa skal Kærligheds oc Fredens Gud vere met eder. Hilser huer andre met en hellig Kyss. Alle Helligen hilse eder. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade/oc Guds Kærlighed/ oc den hellig Aands samfund/vere met eder alle/AMEN. *Supra 10.*

Det andet til de Corinther. Udsent aff
Philippen i Macedonia/ved
Titum oc Lucam.

S. Pauli Epistel til de Galater.

I.

PAulus en Apostel/ icke aff Mennisken / oc icke formedelst Mennisken / Men ved Jhesum Christum / oc Gud Fader/ Som hannem opuecte fra de Døde/ Oc alle Brødre/ som ere hoss mig.

Guds Menighed i Galacia.

Naad vere met eder/ oc Fred aff Gud Fader/ oc vor HERRE Jhesu Christo/ som gaff sig selff for Vore synder / At hand vilde frelse Oss fra denne næruerendis onde Verden/ Effter Guds vilie/ oc vor Faders/ Huilcken vere ære fra euighed til euighed / Amen.

Jeg vndrer / At i lade eder saa snart affuende fra den/ som kallede eder i Christi Naade/ til it andet Euangelium. Alligeuel at der er inted andet / Uden at der ere nogle/ som eder foruilde / oc ville foruende Christi Euangelium. Men der som oc wi / eller en Engel aff Himmelen / vilde predicke Euangelium faar eder / anderledis end wi predickede faar eder/ Hand vere forbandet. Lige som wi nu sagde / saa sige wi oc igen / Der som nogen predicker Euangelium faar eder/ anderledis end det i anammede / Hand vere forbandet. Predicker ieg da nu Mennisken eller Gud til tienste? Eller tencker ieg at vere Mennisken behagelig? Der som ieg end nu vaare Mennisken behagelig/ Da vaare ieg icke Christi Tienere.

Oc ieg kundgør eder/ kære Brødre/ at det Euangelium / som er predicket aff mig / er icke Menniskeligt/ Thi ieg icke anammede oc ey lærde det aff noget Menniske / Men formedelst Jhesu Christi obenbarelse. Thi at i haffue io vel hørt min omgengelse tilforn i Jødedomet/ Huorledis ieg offuermaade forfulde Guds Menighed/ oc forderffuede dem/ oc ieg forfremmedis i Jødedomet/ offuer mange aff mine Jeffnlige/ i min Slect/ oc vaar offuer maade nidkær for den Federne Low.

Men der det vaar Gud behageligt / som mig frafkilde aff min Moders liff / oc kallede mig formedelst sin naade/ At hand vilde obenbare sin Søn i mig / at ieg skulde forkynde hannem formedelst Euangelium iblant Hedningene. Da gaff ieg mig der stray til / oc bespu de mig icke der om met Kød oc Blod/ Jeg kom oc icke til Jerusalem/ til dem som vaare Apostler faar mig/ Men ieg drog bort til Arabiam/ oc kom igen til Damascon. Try aar der effter/ kom ieg til Jerusalem / at see Peder / oc ieg bleff femten dage hoss hannem. Oc ieg saa ingen aff de andre Apostler/ vden Jacobum HERRENS Broder. Men huad som ieg scriffuer eder til/ See/ Gud veed/ at ieg icke liuger.

Der effter kom ieg i Syrie oc Cilicie land. Oc ieg vaar den Christelige Menighed i Judea vbekent paa Ansictet. Men de haffde aleniste hørt/ At den som oss tilforn forfulde/ hand predicker nu Troen/ huilcken hand før forstyrede/ Oc de prisede Gud i mig.

II.

Fiorten aar der effter/ drog ieg atter op til Jerusalem met Barnaba/ oc ieg tog Titum ocsaa met mig. Men ieg drog op/ aff en obenbarelse/ oc bespurde mig met dem om det Euangelio/ som ieg predicker iblant Hedningene/ Men besynderlige met dem/ som haffde nogen anseelse/ At ieg skulde icke løbe eller haffue løbet forgeffuis. Men Titus/ som vaar met mig/ bleff oc icke tuingd til at omskæris/ alligeuel at hand vaar en Greker. Thi at der nogle falske Brødre trengde sig ind met oss/ oc vaare listelige komne ind/ at bespeyde vor Frihed/ som wi haffue i Christo Jhesu/ at de vilde taget oss fangne/ Da vigede wi dem icke en time/ at vere vnderdanige/ Paa det at Euangelij sandhed skulde bliffue fast hoss eder.

Barnabas.
Titus.

Men om dem/ som vaare noget actede/ huordane de haffue tilforn veret/ det kommer mig inted ved. Thi Gud acter icke Menniskens anseelse. Men de/ som vaare noget actede/ lærde mig inted andet. Men tuert imod/ der de saae/ at Euangelium til Forhuden vaar mig befalet/ Lige som Euangelium til Omskærelsen Peder (Thi den som vaar krafftig til Apostel Embedet met Peder iblant Omskærelsen/ Hand vaar oc krafftig met mig iblant Hedningene) oc kende den naade/ som mig vaar giffuen/ Jacobus oc Cephas oc Johannes/ som syntis at vere Pillere/ da finge de mig oc Barnaba den høyre haand/ oc forentis met oss/ At wi skulde Predicke iblant Hedninge/ oc de iblant Omskærelsen/ Aleniste at wi skulde komme de Fattige ihu/ huilcket ieg oc haffuer veret flitig til at gøre.

Oc der Petrus kom til Antiochiam/ da stod ieg hannem imod vnder øyen/ Thi der vaar kommen Klage offuer hannem. Fordi at tilforn før end der komme nogle fra Jacobo/ da oed hand met Hedninge. Men der de komme/ da vddrog hand sig/ oc fraskilde sig/ Fordi at hand fryctede dem aff Omskærelsen. Oc de andre Jøder hycklede met hannem/ saa/ at Barnabas oc bleff forført/ til at hyckle met dem.

Men der ieg saa/ at de vandrede icke rettelige/ effter Euangelij sandhed/ da sagde ieg til Peder obenbare faar alle/ Efftërdi at du som est en Jøde/ leffuer som Hedninge/ oc icke som Jøder/ Huor faare tuinger du da Hedningene til at leffue som Jøderne: Alligeuel at wi ere aff naturen Jøder/ oc icke Syndere aff Hedninge/ Dog efftërdi wi vide/ at Menniskren bliffuer icke retferdig formedelst Lowens Gerninger/ **Men ved Troen til Jhesum Christum/ Saa tro wi oc paa Jhesum Christum**/ Paa det wi skulle bliffue retferdige formedelst Troen til Christum/ Oc icke ved Lowens Gerninger/ Thi der bliffuer inted Kød retferdigt ved Lowens Gerninger.

Roma. 3.

Oc skulde wi/ som søge effter at bliffue retferdige formedelst Christum/ oc end nu selff befindis at vere Syndere/ Da vaare Christus en Synde tienere. Det vere longt fra. Men naar ieg opbygger det igen/ som ieg nedbrød/ Da gør ieg mig selff til en Offuertrædere. Jeg er oc formedelst Lowen død faar Lowen/ at ieg skal leffue faar Gud/ Jeg er kaarsfest met Christo. Oc ieg leffuer/ dog nu icke ieg/ men Christus leffuer i mig. Thi huad som ieg nu leffuer i Kødet/ det leffuer ieg i Guds Søns Tro/ **Som mig elskte/ Oc gaff sig selff hen faar mig.** Jeg kaster icke Guds naade bort. Thi at kommer Retferdighed formedelst Lowen/ Da er Christus forgeffuis død.

III.

O J wforstandige Galater/ Huo haffuer tryllet eder/ at i lyde icke Sandhed: Huilcke Christus Jhesus vaar Malet faar øyene/ oc er nu kaarsfest iblant eder. Dette vil ieg aleniste lære aff eder/ Haffue i anammet Aanden/ ved Lowens Gerninger/ Eller formedelst den Predicken om Troen: Ere i saa wforstandige: J begynte i Aanden/ Ville i da nu fuldkomme det i Kødet: Haffue i da ledet saa meget forgeffuis: Om det ellers er forgeffuis. Den som nu giffuer eder Aanden/ oc gør saadane Gerninger iblant eder/ Gør hand det formedelst Lowens Gerninger: Eller ved den Predicken om Troen:

Lige som Abraham trode Gud/ oc det er regnet hannem til Retferdighed. Saa kende i io nu/ At de som ere aff Troen/ de ere Abrahams Børn.

Gene. 15.

Men Scrifften saa det tilforn/ At Gud gør Hedningene retferdige formedelst Troen. Der faare forkynder hun Abraham/ **J dig skulle alle Hedninge velsignis.** Saa bliffue nu de/ som ere aff Troen/ velsignede met den Tro Abraham. Fordi at de som omgaass met Lowens Gerninger/ de ere vnder Forbandelse. Thi det staar screffuit/ **Forbandet vere huer mand/ som icke bliffuer i alt det/ som screffuit staar i Lowens bog/ at hand det gør.**

Gene. 12.
Deute. 27.

Men at ingen bliffuer retferdig faar Gud/ formedelst Lowen/ er obenbare/ Thi den Retfer-

Abac. 2. Roma. 1. Leuit. 18. Deute. 21.

dige skal leffue aff sin Tro. Men Lowen er icke aff Troen / Men det Menniske som det
gør / hand skal leffue der ved / Oc Christus forløsde oss aff Lowens Formaledidelse /
der Hand bleff en Forbandelse for Oss (Thi det staar screffuit / Forbandet er
huer Mand som henger paa Træ) Paa det at Abrahe velsignelse skulde komme iblant
Hedningene / i Christo Jhesu / oc wi saa skulde faa den foriette Aand / formedelst Troen.

Ebræ. 9. Gene. 22.

Kære Brødre / Jeg vil tale effter Menniskelig skick. Foracter mand dog icke it Menniskis
Testamente (naar det er stadfest) oc mand setter der inted til. Nu er io Foriettelsen tilsagd
Abraham oc hans Sæd. Hand siger icke / ved de Sæde / som formedelst mange / men som ved
en / Formedelst din Sæd / som er Christus. Jeg siger oc der om / Det Testamente / som
er tilforn stadfest aff Gud paa Christum / bliffuer icke til inted giort / at Foriettelsen skulde bort-
tagis formedelst Lowen / huilcken som er giffuen offuer fire hundrede oc tredive aar der effter.
Thi at bleffue Arffuen fortient ved Lowen / Da bleffue hand icke giffuen formedelst Foriettel-
sen / Men Gud skencte Abraham den fri formedelst Foriettelsen.

Roma. 4. Roma. 11. Roma. 8.

Huad skal da Lowen? Hun kom der til for Syndens skyld / Jndtil den Sæd kom / som For-
iettelsen vaar skeet / Oc hun er beskicket aff Engelen / formedelst Meglerens haand. Nu er en
Meglere icke en enistis Meglere / Men Gud er ene. Huorledis? Er da Lowen mod Guds
Foriettelser? Det vere longt fra. Men haffde nogen Low veret giffuen som kunde gøre leff-
uende / Da komme Retferdighed sandelige aff Lowen. Men Scrifften besluttede al-
ting vnder Synd / At Foriettelsen skulde komme / formedelst Troen til Jhe-
sum Christum / oc giffuis dem / som tro.

Men før end Troen kom / da bleffue wi forvarede vnder Lowen oc besluttede / paa den
Tro / som skulde obenbaris. Saa haffuer Lowen veret vor Tuctmestere til Christum / at wi
skulde bliffue Retferdige formedelst Troen. Men nu Troen er kommen / da ere wi icke mere
vnder Tuctemesteren. Thi at i ere alle Guds Børn / formedelst Troen til Chri-
stum Jhesum. Thi at saa mange som ere døbte aff eder / de haffue iført Chri-
stum. Her er ingen Jøde eller Greker / Her er ingen Tienere eller Fri / Her er ingen Mand
eller Quinde / Thi at i ere allesammen en i Christo Jhesu. Ere i da Christi / saa ere i io Abra-
hams Sæd / oc Arffuinge effter Foriettelsen. ✳

IIII

JEg siger dog / Saalenge som Arffuingen er it Barn / da er der inted forskel mel-
lem hannem oc en Tienere / end dog at hand er en Herre offuer alt godzet / Men
hand er vnder Formyndere oc Pleyemestere / indtil den beskickede tid aff Faderen.
Wi oc lige saa / der wi vaare Børn da vaare wi fangne vnder vduortis Skickel-
ser. Men der tiden bleff fuldkommen / da sende Gud sin Søn / fød aff
en Quinde / oc Lowen vnderdanig / Paa det at hand skulde forløse dem / som
vaare vnder Lowen / At wi skulde faa Børnens vduælelse. Effterdi i ere da Børn / da sen-
de Gud sin Søns Aand i eders hierte / som rober / Abba / kære Fader. Saa er her nu ingen
Tienere mere / men idel Børn / Oc ere de Børn / da ere de ocsaa Guds Arffuinge formedelst
Christum. ✳

Men paa den tid / der i icke kende Gud / da tiente i dem / som aff naturen icke ere Guder.
Men nu i haffue kent Gud (Ja meget mere ere kende aff Gud) Hui vende i eder da om / til de
skrøbelige oc vedtørfftige Skickelser igen / huilcke i ville tiene paa ny igen? J holde Dage oc
Maanede / oc Høytider oc Aarsstider / Jeg frycter for eder / at ieg haffuer icke maa vel ske ar-
beydet met eder forgeffuis. Verer dog lige som ieg / thi ieg er lige som i ere.

Kære Brødre (Jeg beder eder) J haffue inted ont giort mig. Fordi i vide / at ieg predicke-
de Euangelium faar eder / første gong / i skrøbelighed effter Kødet / oc i foractede icke oc ey for-
smaade / mine frestelser / som ieg leed effter Kødet / Men i anammede mig som en Guds En-
gel / ia lige som Christum Jhesum. Hui vaare i paa den tid saa salige? Jeg er eders Vidne / at /
haffde det veret mueligt / da haffde i vdreffuit eders øyen / oc giffuit mig. Er ieg da saa bleffuen
eders Fiende / fordi at ieg giffuer eder sandhed til kende?

De ere icke vel nidkære for eder / Men de ville komme eder til at falde fra mig / at i skulle
vere nidkære for dem. Det er gaat at vere nidkær / naar som det skeer stedze for det Gode / oc
icke aleniste naar ieg er næruerendis hoss eder. Mine kære Børn / huilcke ieg atter føder met
angist / indtil Christus faar skabning i eder. Oc ieg vilde / at ieg vaare nu hoss eder / oc kunde
føruende min røst / Thi ieg er tuilraadig om eder.

Siger mig/ i som ville vere vnder Lowen/ Haffue i icke hørt Lowen? Thi det staar screff-
uit/ At Abraham haffde tho Sønner / Den ene aff tienste Quinden / Den an-
den aff den fri. Men den som vaar aff tienste Quinden/ hand er fød effter kødet/ Oc den aff
den Fri/ er fød formedelst Foriettelsen/ Disse ord betyde noget. Thi det ere de thu Testamen-
te/ Det ene aff Sinai bierg/ som føder til Treldom/ huilcket er Agar / Thi Agar kaldis i Ara-
bia Sina bierg/ oc recker indtil Jerusalem/ som er paa denne tid/ oc er i treldom met sine Børn.
Men det Jerusalem/ som er offuen til/ det er den Fri / som er allis vor Moder. Thi det
staar screffuit/ Ver glad du vfructsommelige/ du som icke føder/ oc vdbryd oc ro-
be/ du som icke est fructsommelig. Thi den Enlige haffuer mange flere børn / End den
som haffuer Mand. Men wi/ kære Brødre/ ere Foriettelsens Børn / effter Isaac. Men lige
som paa den tid/ den som vaar fød effter kødet/ forfulde den/ som vaar fød effter Aanden / Saa
gaar det oc nu. Men huad siger Scrifften/ Vdstød tienste Quinden met hendis søn/
Thi tienste Quindis søn/ skal icke arffue met den fri Quindis Søn. Saa ere wi
nu/ kære Brødre/ icke tienste Quindis Børn/ Men den fri Quindis. ✳:

Gene. 16. 21.
Esaiæ 54.
Roma. 9.
Gene. 21.

V.

Saa bliffuer nu stadige i den Frihed / som Christus fride Oss met / Oc lader
icke fange eder igen vdi treldomsens Aag. See / ieg Paulus siger eder det/
Der som i lade eder omskære / da er Christus eder inted nyttelig. Jeg vidner
igen faat huer mand/ som sig lader omskære / At hand er end nu plictig til at
gøre den gantske Low. J haffue mist Christum/ i som ville bliffue retferdige
ved Lowen/ oc i ere faldne fra Naaden. Men wi vente i Aanden/ formedelst Troen/
den Retferdighed som mand skal haabis til. Thi at i Christo Jhesu gelder huercken
Omskærelse eller Forhud noget/ Men Troen som arbeyder formedelst Kærlighed.
J løbe vel/ Huo holt eder til bage/ at icke lyde Sandhed? Saadan tilskyndelse er icke aff
den / som eder kallede. En liden Surdey / gør den gantske Dey sur. Jeg formoder
mig det til eder i HERREN/ at i bliffue icke anderledis til finde. Men huo som eder kom-
mer i vildfarelse/ Hand skal bære sin Dom/ vere sig huo hand vil. Oc ieg/ kære Brødre/ der som
ieg predicker end nu Omskærelsen/ hui lider ieg da forfølgelse? Da haffde Kaarssens forargel-
se affladet. Gud giffue/ at de maatte oc opryckis/ som eder forstyre.
Oc i/ kære Brødre/ ere kallede til Frihed / Seer alenistetil/ at i icke formedelst den Frihed
giffue Kødet rum/ Men den ene tiene den anden i Kærlighed. Thi al Lowen fuldkommis
vdi it ord/ som er i det/ Elsk din Neste/ lige som dig selff. Men der som i bide oc opæde
huer andre indbyrdis/ Da seer til/ at i icke bliffue fortærede iblant huer andre.
Fordi siger ieg/ Vandrer i Aanden/ da fuldkomme i icke Køddens lyst. Thi Kødet begæ-
rer mod Aanden / Oc Aanden mod Kødet / De samme ere imod huer andre / at i kunde icke
gøre huad i ville. Regerer oc Aanden eder/ Da ere i icke vnder Lowen. Thi Kødens Gernin-
ger ere obenbare/ som ere Hoer/ Skørleffnet/ Vrenlighed/ Vkyskhed/ Affguderi/ Troldom/
Fiendskaff/ Kiff/ auind/ Vrede/ Trette/ Tuedract/ Parthi/ Had/ Mord/ Druckenskaff/ fraad-
zeri/ oc saadant mere. Om huilcke ieg haffuer før sagd eder/ oc siger end nu tilforn/ At de som
saadant gøre/ skulle icke arffue Guds Rige. Men Aandens Fruct er/ Kærlighed / Glæde/
Fred/ Taalmodighed/ Venlighed/ Godhed/ Troen/ Sactmodighed/ Kyskhed/ Mod saada-
ne er Lowen icke. Men huilcke som høre Christum til / de kaarsfeste deris Kød met lyst oc be-
gæring.

VI.

Er som wi leffue i Aanden/ da lader oss oc vandre i Aanden. Lader oss icke ve-
re gerige effter forfengelig ære/ til at mistrøste oc hade huer andre. Kære Brø-
dre/ Der som it Menniske offuerfaldis i nogen maade aff nogen Brøst / Da
hielper hannem til rette igen/ met en sactmodig Aand/ i som ere aandelige/ Oc
see til dig selff/ At du icke oc bliffuer fristet. Den ene bære den andens Byrde/
saa opfylde i Christi Low. Oc der som nogen lader sig tycke / at hand er noget / der som hand
dog inted er/ hand besuiger sig selff. Men huer prøffue sin egen gerning / oc da skal hand haff-
ue Ross aff sig selff/ oc icke aff en anden. Thi huer skal bære sin Byrde.
Oc den som bliffuer vnderuist met Ordet / hand skal dele allehonde Gaat met den / som
hannem vnderuiser. Farer icke vild/ Gud lader sig icke spaatte. Thi huad som it Menniske
saaer/

saaer/det skal hand høste. Huo som saaer i sit Kød/hand skal høste forderffuelse aff Kødet. Men huo som saaer i Aanden/hand skal høste det euige Liff aff Aanden. Lader oss oc gøre Gaat/oc icke bliffue trette/Thi wi skulle oc høste i sin tid/vden affladelse. Den stund wi haffue nu tid/da lader oss gøre Gaat imod huer mand/oc allermest imod Troens tilhengere.

Seer/met huor mange ord ieg haffuer screffuit eder til met min egen haand. De som sig ville gøre behagelige effter Kødet/de tuinge eder til at omskæris/aleniste at de skulle icke forfølgis met Christi Kaarss. Thi at ocsaa de selff/som lade sig omskære/holde icke Lowen/Men de ville/at i skulle lade omskære eder/Paa det de kunde rose sig aff eders Kød. Men det vere longt fra/at ieg skal rose mig/vden aleniste aff vor HERRIS Jhesu Christi Kaarss/Formedelst huilcken Verden er mig kaarssfest/oc ieg Verden. Thi at i Christo Jhesu gelder huercken Omskærelse eller Forhud noget/men it nyt Creature.

Oc saa mange som gaa frem effter denne Regel/offuer dem vere Fred oc Barmhertighed/oc offuer Guds Jsrael. Her effter gøre mig ingen ydermere vmage/Thi ieg bær vor HERRIS Jhesu Mercketegen i mit Legeme. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade vere met eders Aand/kære Brødre/A M E N.

Til de Galater/Vdsent aff Rom.

S. Pauli Epistel til de Epheser.

I.

PAulus Jhesu Christi Apostel/Formedelst Guds vilie.
De Hellige i Epheso/oc dem som tro paa Christum Jhesum.
Naade vere met eder oc Fred/aff Gud vor Fader/oc den HERRE Jhesu Christo.

Loffuit vere Gud oc vor HERRIS Jhesu Christi Fader/som velsignede oss met allehonde aandelig Velsignelse/i det Himmelske Gode/formedelst Christum/Lige som hand oc vdualde oss formedelst hannem før end Verdens Grunduol bleff lagd/At wi skulde vere hellige oc vstraffelige faar hannem i kærlighed. Oc hand beskickede oss til Børns vdkaarelse faar Sig selff/formedelst Jhesum Christum/effter sin vilies velbehagelighed/Sin herlige Naade til loff/formedelst huilcken hand giorde oss behagelige/i sin Elskelige.

J huilcken wi haffue Forløsning/formedelst hans Blod/som er Syndernis Forladelse/Effter hans Naadis Rigdom/huilcken oss er rigelige vederfaren/formedelst allehonde Visdom oc Klogskaff/Oc hand loed oss vide sin vilies Hemmelighed/effter sin velbehagelighed/Oc hand førde den samme frem formedelst hannem/at det skulde predickis/der tiden vaar fuldkommen/Paa det at alle ting skulde befattis tilsammen i Christo/baade det som er i Himmelen oc paa Jorden/formedelst hannem selff. Ved huilcken wi ere oc komne til Arffuedeel/wi som tilforn vaare beskickede/effter hans Forsyn/som gør alle ting/effter sin vilies Raad/Paa det at wi kunde noget vere hans Herlighed til loff/wi som tilforn haabedis til Christum.

Formedelst huilcken i haffue oc hørt Sandheds Ord/som er/Euangelium om eders Salighed/Formedelst huilcken i oc ere bleffne/der i trode/beseglede met Forietteljens hellige Aand/som er vor Arffuis pant/til vor Forløsning/at wi skulde bliffue hans Eyedom/hans Herlighed til loff.

Der faare ocsaa ieg/effter at ieg hørde om den Tro hoss eder / til vor HERRE Jhesum/oc om eders kærlighed til alle Helligen / Da lader ieg icke aff at tacke faar eder / oc ihukomme eder i mine bøner/ At vor HERRIS Jhesu Christi Gud/herlighedens Fader/skal giffue eder vishedens oc obenbarelsens Aand/til sin egen bekendelse / oc opliuse eders forstandz øyen/ At i kunde kende/huilcket det Haab er som i ere kallede til / oc huilcken hans herlige Arffuis Rigdom er/til hans Helligen/ Oc huilcken der er hans Krafftis offueruettis storhed mod oss / wi som tro effter hans mectige styrckis gerning / huilcken hand giorde i Christo/der hand opuecte hannem fra de Døde/ oc sette hannem hoss sin høyre Haand/ i Himmelen/ offuer alle Førstedøme/Vold/Mact/Herredøme/oc alt det som kand neffnis / icke aleniste i denne Verden/men ocsaa i den tilkommende. Oc hand lagde alting vnder hans Føder / oc hand sette Hannem til Menighedens Hoffuit offuer alting/huilcken der er hans Legeme / som er hans opfyldelse/der opfylder alting i alle.

II

OC eder ocsaa/ der i vaare døde/ formedelst Offuertrædelse oc Synd/ i huilcke i vandrede nogen stund effter denne Verdens laab/oc effter den Første / som regnerer i lucten/som er/effter Aanden/der i denne tid haffuer sin gerning vdi vantroens Børn / Jblant huilcke wi oc alle nogen stund haffde vor omgengelse / vdi vort Kødz lyst/ oc giorde Kødens oc fornufftens vilie/ **Oc wi vaare ocsaa vredens Børn aff Nature/lige som ocsaa de andre.**

Men Gud som er rig aff Barmhertighed / formedelst sin store kærlighed / met huilcken hand elske oss/ Der wi vaare døde i synden / da giorde hand oss leffuendis i Christo (Thi at i ere bleffne salige aff naade) oc hand opuecte oss met hannem / oc sette oss met hannem i det Himmelske væsen / vdi Christo Jhesu / Paa der hand vilde giffue til kende i den tilkommende tid hans Naadis offuerflødige Rigdom / formedelst hans godhed offuer oss i Christo Jhesu. **Thi at i ere bleffne salige aff Naade / formedelst Troen/ Oc det icke aff eder selff/ Det er Guds Gaffue/ icke aff Gerninger / Paa det nogen skal icke rose sig.** Thi at wi ere hans Gerning/ skabte i Christo Jhesu/ til gode gerninger/ til huilcke Gud tilforn beredde oss/ at wi skulle vandre der vdi.

Der faare tencker der paa/at i som vaare vdi fordom tid Hedninge effter Kødet/oc bleffue kallede Forhud/aff dem/som kalledis Omskærelse effter Kødet / som skeer met haanden / At i paa den samme tid vaare vden Christo/fremmede oc vden Jsraels Borgerskaff / oc fremmede fra Forjettelsens Testamente/Der faare haffde i inted Haab/oc vaare vden Gud i Verden.

Men nu/ i som ere vdi Christo Jhesu / oc vaare vdi fordom tid longt borte/i ere nu komne nær til/formedelst Christi Blod. Thi hand er vor Fred / som giorde It aff dem baade / oc nedbrød det Gerde som der vaar emellem/ J det/at hand formedelst sit Kød borttog det Findskaff/som vaar/Lowen/huilcken der vaar skicket i bud/Paa det at hand aff Tuende vilde skabe it nyt Menniske i sig selff oc gøre fred / oc at hand vilde forlige dem baade met Gud i it Legeme/formedelst Kaarsset/Oc hand haffuer ihieslaget Findskabet/formedelst sig selff. Oc hand er kommen/oc haffuer forkyndet eder Fred i Euangelio / i som vaare longt fra / oc dem som vaare nær/Thi at formedelst Hannem haffue wi baade sammen Tilgong / vdi en Aand / til Faderen.

Saa ere i icke nu mere Gester/oc Fremmede/ Men Borgere met de Hellige / oc Guds indbyggere opbygde paa Apostlernis oc Propheternis grunduol / der som Jhesus Christus er Hiørnestenen/Paa huilcken den gantske Bygning er tilhobe sæt/oc voxer / til it helligt Tempel/ vdi HERREN/Paa huilcken i bliffue oc bygde/til Guds Bolig/ i Aanden.

III

FOr denne sag skyld er ieg Paulus Christi Jhesu fange/for eder Hedninge / effter som i haffue hørt om Guds Naadis Embede / som mig er giffuit til eder / At denne Hemelighed er mig kundgiort/ved obenbarelse/ lige som ieg tilforn haffuer screffuit paa det korteste. Aff huilcket i kunde / der som i det læse/ mercke min forstand i Christi hemmelige ting/huilcket som icke vaar kundgiort / i den fremfarne tid faar Menniskens Børn/ som det er nu obenbaret hans hellige Apostler oc Propheter / formedelst Aanden/ som er/ At Hedningene ere Metarffuinge / oc it Legeme oc delactige i hans Forjettelse vdi Christo/ Formedelst Euangelium/hues Tienere ieg er bleffuen/effter den Gaffue aff Guds naade/som mig er giffuen effter hans mectige Krafft.

Mig den aller ringeste iblant alle Helligen / er denne naade giffuen / at ieg skal forkynde iblant Hedningene Christi vbegribelige Rigdom / oc at opliuse huer mand / huilcket der er Hemmelighedens Samfund / som haffuer aff Verdens begyndelse veret skiult i Gud / som skabte alle ting / formedelst Jesum Christum / Paa det at Gudz mangfoldige visdom / skulde nu bliffue kundgiort / faar Førstedøme oc Herredøme i Himmelen / ved Menigheden / effter hans Opsæt aff Verdens begyndelse / huilcket hand beuisde i Christo Jhesu vor HERRE / Formedelst huilcken wi haffue dristighed oc tilgang i al tillid / ved Troen til hannem.

Der faare beder ieg / at i skulle icke bliffue mistrøstige for min drøffuelse skyld / som ieg lider for eder / huilcken der er edet en ære. For den skyld bøyer ieg mine knæ / faar vor HERRIS Jhesu Christi Fader / som er den rette Fader offuer alt det som kaldis Børn / i Himmelen oc paa Jorden / at hand skal giffue eder Krafft / effter sin Herligheds Rigdom / at i kunde bliffue stercke formedelst hans Aand / i det induortis Menniske / oc Christum at bo formedelst Troen i eders hierte / oc bliffue rodfest oc grundfest formedelst kærlighed / Paa det i kunde begribe met alle Helligen / huilcket der er det brede / oc det longe / oc det dybe / oc det høye / Oc kende at det er meget bedre / at elske Christum / end vide alting / At i kunde opfyldis met allehonde Guds opfyldelse.

Men den som kand offuerflødelige gøre / offuer alt det / som wi bede eller forstaa / effter den Krafft / som arbeyder i oss / Hannem vere ære i Menigheden / som er i Christo Jhesu / altid / fra euighed til euighed / Amen.

IIII.

Saa formaner nu ieg eder / som er fangen i HERREN / At i ville vandre / lige som det er eders Kald tilbørligt / der i ere kallede vdi / met al ydmyghed oc sactmodighed / met taalmodighed / Oc den ene fordrage den anden i Kærlighed / Oc veret flitige til at holde enighed i Aanden / formedelst fredens baand. It Legeme oc en Aand / Lige som i oc ere kallede / til it Haab i eders Kald. En HERRE / en Tro / en Daab / en Gud oc allis (vaare) Fader / som er offuer eder alle / oc formedelst eder alle / oc i eder alle.

Oc Naaden er giffuen huer iblant oss / effter Christi gaffuis maade. Der faare siger hand / Hand er opfaren i det Høye / Oc førde Fengselet fanget / Oc gaff Menisken Gaffuer. Oc at hand opfoer / huad er det? Vden at hand tilforn foer ned til Jordens nederste steder. Den som foer ned / det er den samme / som foer op offuer alle Himle / At hand vilde opfylde alting.

Psalm. 68.

Oc hand sette nogle til Apostler / oc nogle til Propheter / nogle til Euangelister / nogle til Hyrder oc Lærere / at de Hellige skulle bliffue beredde til Embedens gerning / met huilcket Christi Legeme kand opbyggis / indtil wi komme alle sammen / til en Tro oc Guds Søns kyndskaff / oc bliffue en fuldkommen Mand / som skal vere i Christi fuldkomne alders maade / Paa det wi skulle icke mere vere Børn / oc lade oss røre oc vogge aff allehonde Lærdoms vær / formedelst Menniskens skalckhed oc bedrageri / met huilcket de sledske effter at bedrage oss.

Men lader oss vere retsindige i Kærlighed / oc voxe i alle stycker / i den / som er Hoffuedet / Christus / aff huilcken det gantske Legeme er tilsammen føyet / oc en Lem henger til den anden / ved alle Ledemod / i det at den ene hielper den anden / effter huer Lemmis gerning / i sin maade / oc gør / at Legemet voxer til sin egen forbedring / oc det altsammen i Kærlighed.

Saa siger ieg nu / oc vidner i HERREN / at i skulle icke mere vandre som andre Hedninge vandre / i deris sinds forfengelighed / huilckis forstand er formørcket / oc de ere fremmede fra det Leffnet / som er aff Gud / formedelst den vanuittighed / som er i dem / ved deris hiertis Blindhed / huilcke som ere Skødisløse / oc giffue sig til vtuctighed / oc bedriffue allehonde vrenlighed oc der til met Gerighed. Men i haffue icke saa lært Christum / der som i ellers haffue hørt om hannem / oc ere lærde i hannem / huorledis der er it retsindigt væsen i Jhesu.

Saa afflegger nu / det gamle Menniske / effter den første omgengelse / som forderffuer sig formedelst Lyst i vildfarelse. Oc fornyr eder i eders sindz Aand / oc fører eder i det ny Menniske / som er skabt effter Gud / i retsindig Retferdighed oc Hellighed. Der faare afflegger Løgn / oc taler sandhed huer met sin Neste / efftterdi wi ere Lemmer iblant huer andre. Bliffuer vrede / oc synder icke / Lader Solen icke gaa ned offuer eders vrede. Giffuer oc icke Lasteren rum. Huo som haffuer staalet / hand stiele icke mere / Men hand skal arbeyde / oc gøre noget gaat met henderne / Paa det hand kand haffue at giffue den Nødtørfftige.

Psalm. 4.

Lader ingen slem Snack gaa aff eders mund / men det som er nytteligt til forbedring / der som det gøris behoff / at det kand vere yndeligt at høre. Oc bedrøffuer icke den hellig Aand / met

huilcken

huilcken i ere beseglede/ til Forløselsens dag. Al bitterhed oc grumhed / oc vrede / oc skrig / oc bespaattelse skal vere longt fra eder/ oc al ondskaff. Oc verer venlige mod huer andre/ godhiertige/ oc forlader den ene den anden/ Lige som Gud haffuer forladet eder i Christo.

V.

SAa verer nu Guds Efftertølgere / som elskelige Børn / oc vandrer i kærlighed/ lige som Christus elskte oss/ oc gaff sig selff hen for oss/ til en Gaffue oc Offer/ Gud til en sød luct. Oc lader icke Horeri oc al Wrenlighed eller Gerighed sigis om eder/ som det bør de Hellige/ Icke helder skendelige ord oc geckelig Snack/ eller Skemt/ som eder icke sømer / Men meget mere Tacksigelse. Thi det skulle i vide/ at ingen Skiørleffnere / eller Wren / eller Gerig (huilcken der er en Affguds tienere) haffuer Arff i Christi oc Guds Rige.

Lader ingen forføre eder met wnyttelige ord / Thi Guds vrede kommer for denne skyld offuer vantroens Børn. Der faare verer icke deris Tilhengere. Thi at i vaare nogen stund Mørckhed/ Men nu ere i it Liuss vdi HERREN. Vandrer som Liusens Børn/ Aandens Fruct er allehonde godhed/ oc Retferdighed oc sandhed * Oc prøffuer huad som er velbehageligt faar HERREN. Oc haffuer icke samfund met mørckens wfructsommelige Gerninger/ Men straffer dem meget mere. Thi huad som skeer lønlige aff dem/ det er oc skendeligt at sige. Men det bliffuer altsammen obenbaret / naar det bliffuer straffet aff Liuset / Thi alt det som bliffuer obenbare/ det er Liuss. Der faare siger hand/ **Vaage op du som soffuer / oc stat op fra de Døde/ Saa skal Christus opliuse dig.** Esaiæ 60.

Saa seer nu til/ huorledis i skulle vandre forsynlige / icke som de wuise / men som de Vise/ Oc skicker eder i tiden / Thi det er ond tid. Der faare bliffuer icke wforstandige/ men forstandige/ i det som er HERRENS vilie. Oc dricker eder icke druckne aff Vin/ aff huilcket der følger it wskickeligt væsen/ Men bliffuer fulde aff Aanden/ Oc taler met huer andre om Psalmer oc Loffsange oc Aandelige Viser/ siunger oc leger faar HERREN i eders hierte / Oc siger altid Gud oc Faderen tack for alting/ i vor HERRIS Jhesu Christi Naffn. Oc verer huer andre vnderdanige/ i Guds fryct.

Quinderne skulle vere deris Mend vnderdanige/ som HERREN / Thi Manden er Quindens Hoffuit/ lige som Christus oc er Menighedens Hoffuit / oc hand er sit Legemis Saliggørere. Men lige som Menigheden nu er Christo vnderdanig/ Saa skulle oc Quinderne vere deris Mend i alle ting.

I Mend/ elsker eders Hustruer/ lige som Christus elskte Menigheden / oc gaff sig selff for hende/ paa det hand skulde hellige hende/ Oc hand rensede hende formedelst Vandbadet i Ordet/ Paa det hand skulde beskicke sig selff hende / en Menighed som er herlig / som icke haffuer nogen besmittelse eller ryncke / eller noget saadant / men at hun skulde vere wstraffelig. Saa skulle oc Mendene elske deris Hustruer/ som deris eget Legeme. Huo som elsker sin Hustru/ hand elsker sig selff. Thi aldri hadede nogen sit eget Kød / men hand føder det/ oc pleyer det/ Lige som HERREN ocsaa Menigheden/ Thi wi ere hans Legemis Lemmer / aff hans Kød oc aff hans Been. For den skyld skal it Menniske forlade Fader oc Moder/ oc bliffue hoss sin Hustru/ oc tho skulle vere it Kød. Denne hemmelige ting er stor/ Men ieg siger om Christo oc Menigheden. Dog i ocsaa/ ia huer elske sin Hustru som sig selff / Oc Hustruen skal fryete Manden. Gene. 2.

VI.

I Børn/ verer eders Foreldre lydige/ i HERREN/ Thi det er tilbørligt/ Ære Fader oc Moder/ Det er det Første Bud/ som haffuer foriettelse/ **Paa det/ at det skal gaa dig vel/ oc du skalt leffue lenge paa Jorden.** Exodi 22.

Oc i Fedre/ opuecker icke eders Børn til vrede/ Men føder dem op i tuct oc formaning til HERREN. Colos. 1.

I Tienere/ verer eders legemlige Herrer lydige met fryct oc redzel / i eders hiertis enfoldighed/ lige som Christo/ Icke aleniste met tieniste faar øyene/ til at teckis Menniskene/ men som Christi Tienere. At i gøre denne Guds vilie aff hiertet/ met god vilie/ Lader eder tycke/ at i tiene HERREN / oc icke Menniskene/ Oc vider/ at huad gaat som huer gør / det skal hand anamme aff HERREN/ huad helder hand er en Tienere eller Fri.

Oc i Herrer/ gører ocsaa det samme mod dem / oc lader eders trusel / Oc vider / at eders HERRE er ocsaa i Himmelen/ Oc der er hoss hannem ingen Personis anseelse.

Paa det siste/ mine Brødre / Verer stercke i HERREN / oc vdi hans styrckis mact. Fører eder i Guds Harnsk/ at i kunde bliffue stadige mod Dieffuelens listige tilløb. Thi wi haffue icke at stride met Kød oc Blod / Men met Førster oc Veldige / som er / met Verdens Herrer / som regnere i denne Verdens mørck / met de onde Aander vnder Himmelen. For din skyld/ da tager Guds Harnsk paa/ paa det at i kunde staa imod/ naar den onde stund kommer/ oc vdrette alting vel/ oc beholde Marcken.

Saa staar nu/ omgiordede om eders Lender met Sandhed/ oc iførde met Retferdigheds Krefft/ oc haffuer støffle paa Benene/ som de der ere ferdige til at driffue Fredens Euangelium/ met huilcket i ere beredde. Men faar alle ting/ tager Troens Skiold/ met huilcken i kunde vdslycke alle den forgifftige Fiendis gloende Pile. Oc tager Salighedens Hielm / oc Aandens Suerd/ som er Guds ord. Oc beder stedze i al nødtørfftighed met bøn oc formanelse / i Aanden/ Oc vaager der til/ met al warafftighed oc formanelse / for alle Helligen / oc for mig/ Paa det at Ordet kand giffuis mig/ met min Mundis frimodige opladelse / At ieg kand kundgøre Euangelij hemmelighed / hueß sende Bud ieg er i Lencken/ Paa det ieg kand handle dristelige der vdi / oc tale som det sig bør. Oc paa det at i ocsaa kunde vide huorledis det gaar mig / oc huad ieg gør / da skal Tychicus min kære Broder oc tro tienere i HERREN / kundgøre eder det alt sammen/ Huilcken ieg sende til eder / for den samme skyld/ at i kunde faa at vide/ huorledis det gaar mig / Oc at hand skal trøste eders hierter. Fred vere met Brødrene/ oc kærlighed met Troen/ aff Gud Fader / oc den HERRE Jhesu Christo. Naade vere met alle dem/ som elske vor HERRE Jhesum Christum retsindige/ AMEN.

Screffuit aff Rom til de Epheser/
formedelst Tychicum.

S. Pauli Epistel
til de Philipper.

I.

PAulus oc Timotheus / Jhesu Christi Tienere.

Timotheus.

Alle Helligen i Christo Jhesu vdi Philippen / met Bisper oc Tienere.

Naade vere met eder oc Fred/ aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Jeg tacker min Gud/ saa offte som ieg tencker paa eder (huilcket ieg gør altid/ i alle mine Bøner for eder alle / oc ieg gør min Bøn met glæde) for eders samfund i Euangelio/ fra den første dag indtil nu / Oc ieg haffuer it gaat haab der til/ at/ den som begynte den gode Gerning i eder/ hand skal oc fuldkomme det indtil Jhesu Christi dag/ lige som mig oc bør/ at ieg skal i saa maade holde aff eder alle/ Fordi at ieg haffuer eder i mit hierte/ i dette mit Fengsel/ i huilcket ieg forsuarer oc stadfester Euangelium / som de der alle ere delactige met mig i naaden.

Thi Gud er mit Vidne/ huorledis mig forlengis effter eder alle i hiertens grund i Jesu Christo/ Oc der om beder ieg/ at eders kærlighed kand bliffue io mere oc mere rig / i allehonde Bekendelse oc Forsøgelse/ at i kunde prøffue/ huad som Best er / at i kunde vere rene oc vden forargelse indtil Christi dag / opfylte met Retferdigheds Fruct / som ske ved Jhesum Christum (i eder) Gud til ære oc loff.

Jeg lader eder oc vide / kære Brødre / at huorledis det gaar mig / det er ekon kommet mere til Euangelij forfremmelse / Saa / at mine Baand ere obenbarede i Christo / vdi det

gantske Domhuss/ oc hoss alle de andre/ Oc mange Brødre i HERREN/ finge tillid aff mine Baand/ ere bleffne dess mere dristige/ at tale Ordet vden redzel. Der predicke oc vel nogle Christum/ for had oc auind skyld/ Oc nogle aff en god mening. De andre forkynde Christum aff trette oc icke renlige/ Thi de mene/ at de vilde vende mine baand drøffuelse til/ Men disse aff kærlighed/ Thi de vide/ at ieg ligger her til at forsuare Euangelium.

Huad er det da? At Christus ekon kand forkyndis i alle maade/ huad helder det falder sig saa til/ eller det skeer i den rette maade/ Saa glæder ieg mig dog der aff/ oc ieg vil ocsaa glæde mig. Thi ieg veed/ at det forfremmis mig til Salighed/ formedelst eders Bøn/ oc ved Jhesu Christi Aands hielp/ lige som ieg endelige venter oc haabis/ at ieg skal icke beskemmis i noget stycke/ Men at Christus skal met al frimodighed høylige prisis i mit Legeme/ lige som ellers altid/ saa ocsaa nu/ vere sig enten ved Liffuit eller ved Døden/ Thi Christus er mit Leffnet/ oc det er mig Vinding at dø.

Men efftersi at leffue i Kødet/ tien mere til at gøre Fruct/ Da veed ieg icke/ huilcket ieg skal vduele. Fordi at de henge mig baade hart paa/ Jeg haffuer lyst til at skilies bort/ oc at vere hoss Christum/ huilcket oc vaare meget bedre/ men det er nytteligere at bliffue i kødet/ for eders skyld. Oc ieg ved i god forhaabelse/ at ieg skal bliffue oc vere hoss eder alle/ eder til forfremmelse/ oc til Troens Glæde/ Paa det i skulle meget kunde rose eder/ i Christo Jhesu ved mig/ formedelst min tilkommelse til eder igen.

Vandrer ekon verdelige effter Christi Euangelium/ paa det/ at om ieg kommer oc seer eder/ eller hører om eder i min frauerelse/ at i staa i en Aand oc en Siel/ oc stride met oss for Euangelij tro. Oc lader eder icke forferde i nogen vey aff Modstanderne/ huilcket som er dem en vnderuisning til Fordømelsen/ Men eder til Salighed/ oc det aff Gud. Thi det er eder giffuit/ for Christi skyld/ at gøre/ at i icke aleniste tro paa hannem/ men ocsaa lide for hans skyld/ Oc haffue den samme Strid/ som i haffue seet paa mig/ oc nu høre aff mig.

II.

VAR der nu formaning hoss eder i Christo/ Er der kærligheds trøst/ Er der Aandens samfund/ Er der hiertelig kærlighed oc barmhertighed/ Da opfylder min glæde/ At i ere ved it sind/ haffue lige kærlighed/ ere ved en mening oc samdrectige/ Gører inted aff trette eller forfengelig ære/ Men acter eder ved ydmyghed iblant huer andre den ene den anden høyre/ end sig selff/ Oc ingen see til det som hannem hører til/ men til det som andre hører til.

Huer vere ved det sind/ lige som oc Jhesus Christus vaar/ Huilcken/ alligeuel at hand vaar i Guddommelig Skickelse/ da holt han det icke for it Roff/ at vere Gud lig/ Men hand fornedrede sig selff/ oc tog en Tieneris skickelse paa/ oc bleff lige som it andet menniske/ oc befun den som it Menniske i sin Skickelse/ Hand fornedrede sig selff/ oc bleff lydig indtil Døden/ ia til Døden paa Kaarsset. Der faare haffuer oc Gud ophøyet hannem/ oc haffuer giffuit hannem it Naffn/ som er offuer alle naffn/ At i Jhesu Naffn/ skulle alle deris Knæ/ som ere i Himmelen oc paa Jorden/ oc vnder Jorden/ bøye sig/ oc alle Tunger skulle bekende/ At Jhesus Christus er en HERRE/ til Gud Faders ære.

Lige saa/ mine Elskelige/ som i haffue altid veret lydige/ Icke aleniste i min næruerelse/ men ocsaa nu meget mere i min frauerelse/ saa beskicker at i kunde bliffue salige met fryct oc beffuelse. Thi Gud er den/ som arbeyder i eder/ baade vilien/ oc Gerningen/ effter sin behagelighed.

Gører alting vden knur oc vden tuil/ paa det at i kunde vere vden straff/ oc rene/ oc Guds børn/ vstraffelige/ mit iblant den vanartige oc veruordige Slect/ Iblant huilcke i skinne som Liuss i verden/ der met/ at i bliffue ved Liffsens ord/ Mig til en ross paa Christi dag/ som den der haffuer icke løbet forgeffuis oc icke arbeydet forgeffuis. Oc der som ieg bliffuer offret/ offuer eders Trois Offer oc Gudstieniste/ da glæder ieg mig/ oc ieg glæder mig met eder alle. Der aff skulle i oc glæde eder/ oc i skulle glæde eder met mig.

Jeg haabis ocsaa i vor HERRE Jhesu/ at ieg skal snart sende Timotheum til eder/ At ieg oc kand verquegis/ naar ieg fornemmer/ huorledis det gaar eder. Thi ieg haffuer ingen/ der er saa aldelis effter mit sind/ der saa hiertelige sørger for eder. Thi at de søge alle deris/ icke det som er Christi Jhesu. Men i vide/ at hand er retsindig/ Thi hand haffuer tient met mig i Euangelio/ lige som it Barn met sin Fader/ Den samme haabis ieg/ at ieg skal stray sende/ naar ieg faar at vide/ huorledis det gaar eder/ Jeg forhaabis oc til HERREN/ at ieg ocsaa selff met det snariste skal komme.

Timotheus.

Epophradi-tus.

MEn det syntis mig nytteligt/ at sende den Broder Epaphroditum til eder/ som er min Hielpere oc Metstridere/ oc eders Apostel / oc min Nødtørfftigheds Tienere. Efterdi hand haffde lengelse effter eder alle/ oc vaar suarlige bekumret/fordi at i haffde hørt / at hand vaar siug. Oc hand vaar ocsaa død siug/ Men Gud forbarmede sig offuer hannem / Dog icke alene offuer hannem/men ocsaa offuer mig. Paa det ieg skulde icke haffue en Bedrøffuelse offuer den anden. Jeg sende hannem oc disß snarere / Paa det i skulle see hannem / oc bliffue glade igen / oc ieg skal ocsaa haffue mindre bedrøffuelse. Saa anammer hannem nu i HERREN / met al glæde/ Oc holder saadane i ære / Thi at for Christi Gerning skyld / er hand kommen saa nær Døden/ der hand actede lidet sit Liff/ paa det hand kunde tiene mig i eders sted.

III.

FRemdelis/ kære Brødre / Glæder eder i HERREN. Det fortryder mig icke/ at ieg scriffuer eder altid det samme til/ oc det gør eder disß vissere. Seer til Hundene/ Seer til de onde Arbeydere/ Seer til Beskærelsen. Thi wi ere Omskærelsen/ wi som tiene Gud i Aanden/ oc rose osß aff Christo Jhesu / oc forlade osß icke paa Kødet/ alligeuel at ieg oc haffuer det/ at ieg kand rose mig aff Kødet. Der som en anden lader sig tycke/ at hand kand rose sig aff kødet/ Jeg meget mere/ Jeg som er omskaaren paa den ottende dag/ en aff det Folck aff Jsrael/ aff Ben Jamins Slect / en Ebreer aff de Ebreer/ oc en Phariseer effter Lowen/ Menighedens Forfølgere effter nidkærhed/ som vaar wstraffelig effter den Retferdighed i Lowen.

Men huad som vaar mig vinding/ det actede ieg for Skade / for Christi skyld. Thi ieg acter det altsammen for Skade/ mod den offuerflødige Christi Jhesu min HERRIS bekendelse/ for hues skyld ieg regnede alting for Skade/ oc acter det for Skarn/ paa det ieg kand vinde Christum/ oc findis i hannem / at ieg haffuer icke min Retferdighed / som kommer aff Lowen/ Men den som kommer formedelst Troen til Christum / som er / den Retferdighed / der bliffuer Troen tilregnet aff Gud / til at kende hannem oc hans Opstandelsis Krafft / oc hans Pinis samfund/ at ieg kand lignis hans Død/ huor met ieg skal møde hannem/ til de Dødis opstandelse.

Jcke at ieg haffuer det allerede begrebet/ eller er allerede fuldkommen/ Men ieg iager der effter/ om ieg kand begribe/ effter som ieg er begreben aff Christo Jesu. Mine brødre/ Jeg acter mig icke end nu selff/ at ieg haffuer det begrebt. Men en ting siger ieg / Jeg forglemmer det som er til bage/ oc recker mig til det/ som er faare/ oc iager effter det forsette Maal / effter det Klenodie/ som fremholder Guds Himmelske kald i Christo Jhesu. Saa mange som nu ere fuldkomne aff osß / lader osß vere saa til sinde / Oc skulle i ellers holde noget / da lader Gud obenbare eder det. Dog saa longt/ at wi vandre effter en Regel / som wi ere komne vdi / oc ere lige til sinde.

Følger mig/ kære Brødre / oc giffuer act paa dem / som saa vandre / lige som i haffue osß til it Exempel. Thi mange vandre/ om huilcke ieg haffuer offte sagd eder / Oc ieg siger ocsaa nu met grædende taare/ Christi Kaarsßis Fiender / huilckis Ende er fordømelsen / oc deris Bug er deris Gud / oc deris ære skal bliffue til skendzel/ huilcke som haffue Jordiske sind. Men vor Omgengelse er i Himmelen / hueden wi ocsaa vente Frelseren Jhesum Christum vor HERRE / huilcken som skal forklare vort ringe Legeme / at det skal vorde lige ved hans forklarede Legeme / Effter den Krafft / som hand oc kand gøre sig alle ting vnderdanige.

IIII.

LJge saa/ mine Elskelige oc ynskelige Brødre/ min Glæde oc min Krune / bliffuer saa stadige i HERREN / i Elskelige. Jeg formaner Euodian/ oc ieg formaner Syntichen / at de haffue it sind i HERREN. Ja ieg beder oc dig/ min trofaste Stalbroder/ hielp dem / som haffue stridet met mig i Euangelio/ met Clemen oc de andre mine Hielpere/ huilckis naffn der ere i Liffsens Bog.

Glæder eder i HERREN altid/ oc atter/ siger ieg / glæder eder. Lader eders Sactmodighed vere obenbare faar alle Menniske. HERREN er nær. Sørger inted/ Men i alle ting lader eders Begering obenbaris i eders bøn oc formanelse/ met Tacksigelse faar Gud. Oc Guds Fred/ som er høyre end al fornufft/ beuare eders hierte oc sind i Christo Jhesu.

Fremdelis kære Brødre / huad ſom er ſant / huad ſom er erligt / huad ſom er retferdigt / huad ſom er kyſkt / huad ſom er elſkeligt / huad ſom lyder vel / Er nogen ſted nogen dygd / er nogen loff / da giffuer der act paa / Huilcket i oc haffue lært oc anammet / oc hørt oc ſeet paa mig / det gører / Saa ſkal Fredens HERRE vere met eder.

Jeg er oc gantſke glad / i HERREN / at i ere komne til eder igen / til at ſørge for mig / alligeuel at i altid haffue ſørget / Men tiden vilde det icke lide / Dette ſiger ieg icke for nød ſkyld / Thi ieg haffuer lært / hoſſ huilcke ieg er / at lade mig nøye. Jeg kand vere fornedret / oc ieg kand vere ophøyet / Jeg er ſtickelig i alle ting oc hoſſ alle / baade at vere mæt oc hungre / at haffue baade offuerflødelige oc lide brøſt. Jeg formaa alting / formedelſt den ſom gør mig mectig / Chriſtus. Dog giorde i vel / at i toge eder min drøffuelſe til.

Oc i aff Philippen vide / At fra Euangelij begyndelſe / der ieg drog vd aff Macedonia / da haffuer ingen Menighed delet met mig / at regne effter vdgifft oc indtect / vden i alene / Thi at i ſende til Theſſalonicam til min nødtørfftighed / en gong / oc atter der effter end en gong. Icke at ieg ſøger nogen Gaffue / Men ieg ſøger effter / at Fructen ſkal vere offuerflødig i eders Regenſkaff / Thi ieg haffuer alting / oc ieg haffuer offuerflødelige. Jeg bleff opfylt / der ieg anammede formedelſt Epaphroditum / det ſom kom fra eder en ſød luct / it tacknemeligt Offer / Gud behageligt. Men min Gud opfylde al eders Nødtørfftighed / effter ſin Rigdom / i den Herlighed vdi Chriſto Jheſu. Gud oc vor Fader / vere ære fra euighed til euighed / Amen.

Hilſer alle Helligen i Chriſto Jheſu. De Brødre ſom ere hoſſ mig / hilſe eder. Alle Helligen hilſe eder / men beſynderlige de aff Keyſerens Huſſ. Vor HERRIS Jheſu Chriſti Naade vere met eder alle / AMEN.

Screffuit aff Rom / ved Epaphroditum.

S. Pauli Epistel
til de Colosser.

I.

Timotheus.

PAulus / Jhesu Christi Apostel / formedelst Guds vilie / oc Timotheus den Broder.

De Hellige i Colossen / oc de tro Brødre i Christo.

Naade vere met eder oc Fred aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Wi tacke Gud oc vor HERRIS Jhesu Christi Fader / oc bede altid for eder / effter som wi haffue hørt / aff eders Tro til Christum Jhesum / oc om eders kærlighed til alle Helligen / for det Haab skyld / som eder er bortlagd i Himmelen / Om huilcket i haffue tilforn hørt formedelst Sandheds Ord / vdi Euangelio / huilcket som er kommet til eder / som oc i den gantske Verden / oc er fructsommeligt / lige som oc i eder / fra den dag / der i det hørde / oc kende Guds Naade i sandhed. Lige som i oc lærde aff Epaphra vor kære Mettienere / huilcken der er en tro Christi tienere / for eder / som ocsaa obenbarede oss eders kærlighed i Aanden.

Epaphras.

Der faare lade wi icke aff / at bede for eder / fra den dag / der wi det hørde / oc wi bede / at i kunde opfyldis met hans vilies bekendelse / i allehonde Aandelig Visdom oc forstand / At i kunde vandre verdelige faar HERREN / til al behagelighed / Oc vere fructsommelige i alle gode Gerninger / Oc voxe i Guds bekendelse / oc bliffue stercke met al Krafft effter hans herlige mact / i al taalmodighed oc langmodighed / met glæde / Oc sige Fadren tack / som giorde oss duelige til Helligens Arffuedel i Liuset / huilcken som frelste oss aff mørckens Offrighed / oc sette oss i sin elskelige Søns Rige / i huilcken wi haffue Forløsning / formedelst hans Blod / som er Syndernis forladelse.

Huilcken der er den wsynlige Guds lige Billede / den Førstfødde faar alle Creature / Thi formedelst Hannem er alting skabt / det som er i Himmelen oc paa Jorden / det synlige oc wsynlige / baade Throner oc Herredøme / oc Førstedøme / oc Offrighed / Det er altsammen skabt formedelst hannem oc til hannem / oc Hand er faar alle ting / oc det er altsammen bestandigt i hannem. Oc hand er Legemens hoffuet / som er / Menighedens / huilcken som er Begyndelsen oc den Førstfødde aff de Døde / Paa det at hand skal haffue Fremgong i alle ting / Thi det vaar behagelighed / at al Fuldkommelighed skulde bo i Hannem / Oc alting skulde forligis formedelst hannem til hannem selff / vere sig paa Jorden eller i Himmelen / Der met at hand giorde Fred formedelst Blodet paa hans Kaarss / ved sig selff.

Oc eder i som vdi fordom tid vaare Fremmede oc Fiender / formedelst eders fornufft i onde gerninger / Nu haffuer hand oc forligt eder met sit Køds Legeme / formedelst Døden / Paa det at hand skulde fremskicke oss hellige / oc wstraffelige oc vden skyld faar hannem selff / Der som i ellers bliffue i Troen / grundfeste oc stadige / oc wrørelige fra Euangelij haab / huilcket i haffue hørt / huilcket der er predicket iblant alle Creature / som ere vnder Himmelen / hues Tienere ieg Paulus er bleffuen.

Nu

Nu glæder ieg mig i min Pine/ som ieg lider faar eder / oc ieg opfylder i mit Kød / den drøffuelse som end nu fattis i Christo/ for hans Legeme/ som er Menigheden / hueß Tienere ieg er bleffuen/ effter det Guddommelige Predicke Embede / som mig er giffuit iblant eder/ At ieg skal Predicke Guds ord rigelige/ som er/ den Hemmelighed / der haffuer veret skiult aff Verdens begyndelse/ oc tid fra tid/ Oc nu er det obenbaret hans Helligen / huilcke Gud vilde kundgøre / denne Hemmeligheds herlige Rigdom iblant Hedningene (som er Christus i eder) som er herlighedens Haab/ der wi forkynde/ Oc wi formane alle Menniske/ oc lære alle Menniske met al Visdom / at wi beskicke huert Menniske fuldkommet i Christo Jhesu / Paa huilcket ieg oc arbeyder oc strider/ effter hans Krafft/ som arbeyder krafftelige i mig.

II.

JEg lader eder oc vide/ huordan en Strid ieg haffuer for eder oc for dem i Laodicea/ oc alle som icke haffue seet min Persone i Kødet / Paa det deris Hierte maatte formanis oc bebindis til sammen / i kærlighed / til al vist forstandis Rigdom/ til at kende Guds oc Faderens oc Christi hemmelighed/ J huilcken alle visdoms oc bekendelsis Liggendefæ ligge skiulte.

Jeg siger oc der om/ At ingen skal besuige eder met fornumstig Tale. Thi alligeuel at ieg icke end er der effter Kødet/ saa er ieg dog hoß eder i Aanden/ ieg glæder mig/ oc seer eders skickelse/ oc eders faste tro til Christum. Lige som i nu haffue anammet den HERRE Christum Jhesum/ saa vandrer i hannem/ oc verer rodfeste oc opbygde i hannem / oc verer faste i troen/ lige som i ere lærde/ oc verer rigelige tacknemmelige i hende.

Seer til / at ingen berøffuer eder met Philosophia oc løß besuigelse / effter Menniskens Lærdom/ oc effter Verdens Skickelse/ oc icke effter Christum/ Fordi at den gantske Guddommeligheds fuldkommelighed boer i Hannem legemlige/ oc i ere fuldkomne i hannem / huilcken som er Hoffuedet faar alle Førstedøme oc øffrighed/ J huilcken i oc ere omskaarne/ met den Omskærelse vden hender / ved det syndelige Legemis affleggelse i Kødet/ som er/ met Christi omskærelse/ i det/ at i ere begraffne met hannem formedelst Daaben.

J huilcken i ere oc opstandne/ formedelst Troen / som Gud forarbeyder / huilcken hannem opuecte fra de Døde. Oc hand giorde eder ocsaa leffuende met hannem/ Der i vaare døde i Synden/ oc vdi eders Kødz Forhud/ Oc hand forlod oß alle Synder/ oc vdslette den Haandscrifft/ som vaar imod oß/ huilcken der bleff ved Skickelser/ oc vaar oß imod/ oc hand tog hende bort/ oc slo hende til Kaarßet/ oc hand røffuede Førstedøme oc de Veldige/ oc bar dem obenbarlige til syne/ oc giorde en Seyer aff dem/ formedelst Sig selff.

Saa lader nu ingen gøre eder samuittighed i Mad eller vdi Dricke eller i beskickede Hellige dage/ eller ny Maane/ eller Sabbather/ Huilcket er en Skugge om det som tilkommende vaar/ Men Legemet selff er i Christo. Lader ingen vndrycke Maalet faar eder / som gaar effter sin egen vduelelse/ vdi ydmyghed oc Englis aandelighed / huilcket som hand aldri haffuer seet/ oc er vden sag opblæsd i sit kødelige sind/ Oc hand holder sig icke til Hoffuedet / aff huilcket det gantske Legeme faar hielp/ formedelst Leder oc samkomme/ oc holder sig tilsammen /oc voxer saa til Guddommelig storlighed.

Der som i da nu ere affdøde met Christo fra Verdens Skickelser / hui lade i da fange eder met Skickelser/ lige som i leffuede end nu i Verden: (huilcke som sige) Du skalt icke tage paa det/ Du skalt icke smage det/ Du skalt icke røre ved det / huilcket sig dog fortærer vnder henderne/ oc er Menniskens Bud oc Lærdom/ Som haffue Visdoms skin / formedelst egen vdualt Aandelighed oc Ydmyghed/ oc der met/ at de icke spare Legemet / oc icke gøre Kødet sin ære/ til sin nødtørfftighed.

III.

ERe i nu opstandne met Christo/ Da søger det som er offuen til/ der som Christus er / sidendis hoß Guds høyre haand / Tracter effter det som er offuen til/ icke effter det som er paa Jorden. Thi at i ere døde / oc eders Legeme ere skiulte met Christo/ i Gud. Men naar Christus som er eders Liff / obenbarer sig/ da skulle ocsaa i obenbaris met hannem/ vdi Herlighed.

Saa dræber nu eders Lemmer/ som ere paa iorden/ horeri/ wrenlighed/ skendelig brynde/ ond

Lyst/oc Gerighed (som er Affguderi) For hues skyld Guds vrede kommer offuer vantroens Børn/ Iblant huilcke i ocsaa vandrede vdi fordom tid / der i vandrede der vdi. Men legger nu alting aff eder/ Vrede/ Grumhed/ Ondskaff/ Bander/ Skendzels ord aff eders mund / liuger icke at huer andre. Afføret det gamle Menniske met sine gerninger / Oc iføret det Ny / som skal fornyss til bekendelse/ effter hans rette Billede/ som hannem skabte/ Der som icke er Greke/ Jøde/ Omskærelse/ Forhud/ Wgreke/ Schyta/ Fri/ Men Christus er alting oc i alle.

Saa iføret eder nu/ som Guds vdualde Helligen oc Elskelige/ hiertelig Barmhertighed/ Venlighed/ Ydmyghed/ Sactmodighed/ Taalmodighed/ Oc den ene fordrage den anden/ oc forlader huer andre/ der som nogen haffuer Klaagemaal mod den anden / Lige som Christus forlod eder/ saa skulle oc i. Oc offuer alting da føret eder i kærlighed/ som er fuldkommenheds Baand/ Oc Guds fred regnere i eders hierte/ til huilcken i oc ere kallede/ i it Legeme / Oc verer tacknemelige.

Lader Christi ord bo rigelige iblant eder/ i al Visdom / Lærer oc formaner eder selff / met Psalmer oc Loffsange/ oc aandelige deylige Viser/ oc siunger faar HERREN i eders hierte. Oc alt det som i gøre/ met ord eller met gerninger / Det gøret alt sammen i vor HERRIS Jhesu Naffn/ Oc tacker Gud oc Faderen formedelst hannem. *

J Hustruer/ veret eders Mend vnderdanige i HERREN/ lige som det sig bør. J Mend/ elsker eders Hustruer/ oc veret icke bittere mod dem. J Børn / vere Foreldrene lydige i alle ting/ Thi det er HERREN behageligt. J Fedre/ Vecker icke eders Børn op til trette/ Paa det de skulle icke bliffue mistrøstige.

J Tienere/ veret eders legemlige Herrer lydige i alle ting / Icke met Tienste faar øyen/ som at behage Menniskien/ men met hiertens enfoldighed / oc met Guds fryct. Alt det som i gøre/ det gøret aff hiertet/ som faar HERREN/ oc icke faar Menniskien/ Oc vider/ at i skulle faa Arffuens betalning aff HERREN/ Thi at i tiene den HERRE Christo. Men huo som gør wret/ hand skal faa/ den wret som hand giorde/ Oc der gelder ingen Personis anseelse. J Herrer/ beuiser Tienerne/ det som ret oc lige er/ Oc vider/ at i haffue oc en HERRE i Himmelen.

IIII.

Bliffuer varafftige at bede/ oc vaager der vdi met tacksigelse/ Oc beder ocsaa tillige for oss / Paa det at Gud skal oplade oss Ordens dør/ til at tale Christi hemmelighed/ Der faare er ieg oc bunden/ at ieg skal obenbare det / som mig bør at tale. Vandret vislige imod dem som ere vden faare / oc skicker eder effter tiden. Eders tale skal altid vere venlig/ oc offuer strød met salt/ At i kunde vide/ huorledis i skulle suare huer besynderlige.

Tychicus.

Huorledis det gaar met mig / skal Tychicus kundgøre eder altsammen / min elskelige Broder oc tro Tienere oc Mettienere i HERREN. Huilcken ieg sende der faare til eder / At hand skal forfare/ huorledis det haffuer sig met eder/ oc hand skal formane eders hierte / met Onesimo/ den tro oc elskelige Broder/ som er aff eders/ Huorledis det haffuer sig her met alting/ skulle de kundgøre eder.

Onesimus. Aristarchus. Marcus. Jhesus. Epaphras.

Aristarchus min Metfangne hilser eder/ oc Marcus Barnabe søsken barn/ om huilcken i finge nogen Befalning. Der som hand kommer til eder/ da anammer hannem / oc Jhesus som kaldis Just/ som ere aff Omskærelsen. Disse ere aleniste mine Methielpere i Guds Rige/ som ere bleffne mig en trøst. Epaphras hilser eder/ som er aff eders/ Christi Tienere/ oc strider altid for eder met sin Bøn/ at i kunde bliffue stadige / fuldkomne oc opfylte met al Guds vilie/

Lucas. Demas. Nymphan.

Jeg giffuer hannem vidnisbyrd/ at hand haffuer stor flid for eder/ oc for dem i Laodicea oc vdi Hierapoli. Lucas den Læge min elskelige hilser eder/ oc Demas. Hilser Brødrene i Laodicea/ oc Nymphan/ oc den Menighed i hans Huss. Oc naar denne Epistel er læst hoss eder / da beskicker / at den bliffuer oc læst faar Menigheden i Laodicea/ oc at i læse den til dem aff Laodicea. Oc siger til Archippum / Tag vare paa det Embede/ som du haffuer anammet/ i HERREN / at du vdretter det. Min hilsen met min Pauli haand. Tencker paa mine Baand. Naade vere met eder/ AMEN.

Achippus.

Screffuit aff Rom/ ved Tychicum oc Onesimum.

Den Første S. Pauli Epistel til de Thessa- lonicher.

I.

PAulus oc Siluanus oc Timotheus.

Menigheden i Thessalonicha / i Gud Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Siluanus. Timotheus.

Naade vere met eder / oc Fred aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Wi tacke Gud altid for eder alle / oc tencke paa eder i vore Bøner / vden affladelse / Oc wi tencke paa eders gerning i Troen / oc paa eders arbeyde i Kærlighed / oc paa eders taalmodighed i Haabet / huilcket er vor HERRE Jhesus Christus faar Gud oc vor Fader. Thi kære Brødre / elskelige aff Gud / wi vide / huorledis i ere vdualde / at vort Euangelium haffuer veret hoss eder / icke aleniste i ord / men baade i Krafft oc vdi den hellig Aand / oc i stor vished / lige som i vide / huorledis wi haffue veret iblant eder / for eders skyld.

Oc i ere bleffne vore Efterfølgere oc HERRENS / oc haffue anammet Ordet i megen drøffuelse met glæde vdi den hellig Aand / Saa / at i ere bleffne it Exempel faar alle dem som tro i Macedonia oc Achaia / Thi HERRENS Ord er vdrobt aff eder / icke aleniste i Macedonia oc Achaia / men eders Tro til Gud er ocsaa vdkommen i alle Stæder / saa / at det gøris icke behoff / at sige eder noget. Thi de forkynde selff om eder / huordan Jndgong wi haffde til eder / oc huorledis i ere omuende til Gud fra Affguder / At tiene den leffuende oc sande Gud / oc at vente hans Søn aff Himmelen / huilcken hand opuecte fra de Døde / Jhesum / Som oss forløsde fra den tilkommende Vrede.

II

FOrdi at i oc vide / kære Brødre / aff vor Jndgong til eder / at hand haffuer icke veret forgeffuis / Men som wi haffde tilforn ledet / oc vaare foractede i Philippen (som i vide) da vaare wi alligeuel frimodige i vor Gud / at sige Guds Euangelium hoss eder / met stor strid. Thi vor Formanelse haffuer icke veret til vildfarelse / oc icke til wrenlighed / oc ey til listighed / Men lige som wi ere prøffuede aff Gud / at Euangelium er oss befalet at predicke / Saa tale wi / icke som wi vilde behagis Menniskien / men Gud / som prøffuer vore hierter.

Acto. 16.

Thi wi omgingis aldri met smigrinde ord (som i vide) oc ey lagde oss effter Gerighed / Gud er Vidne der til / Wi søgte oc icke ære aff Menniskien / huercken aff eder / oc icke aff andre / Wi maatte oc veret eder til besuarelse / som Christi Apostler. Men wi vaare moderlige hoss eder / Lige som en Amme røcter sine Børn / Saa haffde wi oc hiertens lyst aff eder / oc vaare villige til at dele met eder / icke aleniste Guds Euangelium / men ocsaa vore Liff / fordi / at wi finge kærlighed til eder.

J komme vel ihu / kære Brødre / vort arbeyde oc vor wmage / Thi wi arbeydede dag oc nat / at wi skulde ingen vere til besuarelse iblant eder / oc predickede Guds Euangelium iblant eder. Der ere i Vidne til oc Gud / met huad hellighed oc huor retferdelige oc wstraffelige wi vaare hoss eder (i som trode) Lige som i oc vide / at wi formanede oc trøstede / oc vidnede / huer besynderlige iblant eder / lige som en Fader sine Børn / At i skulde vandre verdelige faar Gud / som kallede eder til sit Rige oc til sin Herlighed.

2. Thes. 3. Actor. 20.

Der faare tacke wi oc Gud vden affladelse / at i / der i finge den guddommelige predickens Ord aff oss / da anammede i det / icke som Menniskens ord / men lige som Guds Ord (som det oc sandelige er) huilcken som oc arbeyder vdi eder / i som tro. Thi at i / kære Brødre / ere bleffne Guds Menigheds Efterfølgere / som er i Judea / vdi Christo Jhesu / At i lige haffue ledet det samme aff eders Frender / som de aff Jøderne / Huilcke der oc ihielsloge den HERRE Jhesum / oc deris egne Propheter / oc forfulde oss / oc de behage Gud icke / oc ere alle Menniske imod / oc formene oss at tale til Hedninge / met huilcket de maatte bliffue salige / Paa det de kunde opfylde deris synder alleuegne / Thi Vreden er allerede endelige kommen offuer dem.

Men wi / kære Brødre / effter at wi haffue nogen tid veret røffuede fra eder / effter ansictet / icke effter hiertet / da hastede wi diss mere / at see eders ansict met stort forlengelse. Der faare

vilde

vilde wi komme til eder (Jeg Paulus) tho gonge/ oc Satanas forhindrede off. Thi huo er vort Haab eller Glæde/ eller rosis Krune: Ere icke oc i det faar vor HERRE Jhesu Christo/ i hans tilkommelse: J ere io vor ære oc glæde.

III

Acto. 16.
Timotheus.

DEr faare vilde wi det icke ydermere fordrage/ oc wi lode vere off behageligt/ at bliffue alene i Athene/ Oc wi sende Timotheum / vor Broder oc Guds Tienere/ oc vor Methielpere i Christi Euangelio/ at styrcke oc at formane eder i eders Tro/ At der skulde icke nogen bliffue mistrøstig i denne drøffuelse. Thi i vide/ at wi ere der til sette/ Oc der wi vaare hoff eder / da sagde wi eder det tilforn/ At wi skulde haffue drøffuelse/ som oc er skeet/ oc i vide. Oc fordi at ieg kunde det icke lenger fordrage/ da vdsende ieg/ at ieg kunde forfare eders Tro / at Forsøgeren icke skulde maa vel skee haffue forsøct eder/ oc vort arbeyde skulde bliffue forgeffuis.

Men nu/ der Timotheus er kommen til off fra eder/ oc forkyndede off eders Tro oc kærlighed/ oc at i betencke off altid til det beste/ oc forlengis effter at see off / lige som off ocsaa effter eder. Da ere wi/ kære Brødre/ bleffne trøstede aff eder/ i al vor drøffuelse oc nød / formedelst eders Tro. Thi nu ere wi leffuende/ efftersi at i staa i HERREN. Thi huad Tack kunde wi betale Gud for eder/ for al denne glæde/ som wi haffue aff eder faar vor Gud: Wi bede dag oc nat gantske meget/ at wi maatte see eders ansict/ oc opfylde/ om der fattis noget i eders Tro.

Men Gud vor Fader/ oc vor HERRE Jhesus Christus / skicke vor vey til eder. Oc HERREN formere eder/ oc lade kærlighed bliffue fulkommen til huer andre/ oc mod huer mand (lige som wi oc ere mod eder) at eders hierter kunde bliffue stercke oc wstraffelige / i hellighed faar Gud oc vor Fader/ til vor HERRIS Jhesu Christi tilkommelse/ met alle hans Helligen.

IIII.

FRemdelis/ kære Brødre/ bede wi eder/ oc formane i den HERRE Jhesu/ Effterdi i haffue nu anammet aff off / huorledis i skulle vandre oc vere Gud behagelige/ at i kunde stedze bliffue fuldkommeligere. Thi at i vide/ huordane Bud wi gaffue eder/ formedelst den HERRE Jhesum. Thi det er Guds vilie/ eders Helliggørelse/ at i skulle fly Horeri/ oc huer iblant eder skal vide at beholde sit Kar/ i Helliggørelse oc ære/ icke i begerelig attraa/ som Hedninge / der icke vide aff Gud. Oc at ingen skal tage formeget / ey heller tage Fordelen fra sin Broder i handel / Thi HERREN er Heffnere offuer alt dette/ som wi tilforn haffue sagd oc vidnet faar eder. Fordi at Gud kallede off icke til wrenlighed / men til hellighed. Huo som nu foracter/ Hand foracter icke Menniskén/ men Gud/ som gaff sin hellig Aand i eder.

Men om brøderlig kærlighed gøriff det icke behoff at scriffue eder til. Thi at i ere selff lærde aff Gud/ at elske huer andre/ oc det gøre i ocsaa mod alle Brødrene/ som ere i al Macedonia. Oc wi formane eder/ kære Brødre/ at i bliffue end nu fuldkommeligere/ Oc staar der effter/ at i mue bliffue rolige / oc tage vare paa eders ting/ Oc arbeyder met eders egne Hender / som wi haffue budet eder/ At i kunde vandre erlige mod dem / som ere vden faare / oc inted haffue behoff aff dem.

Wi ville oc icke/ kære Brodre/ dølie faar eder om dem som soffue/ Paa det i skulle icke sørge/ som de andre/ der haffue inted Haab. Thi der som wi tro/ at Jhesus er død oc opstanden/ Saa skal oc Gud/ føre dem frem met hannem/ som soffue ved Christum.

Thi dette sige wi eder/ som HERRENS ord/ at wi som leffue oc offuerbliffue i HERRENS tilkommelse/ wi skulle icke komme før end de der soffue. Thi at HERREN selff skal komme ned aff Himmelen/ met it Anskrig oc offuer Engilff røst / oc met Guds Basune/ Oc de Døde i Christo skulle først opstaa. Der effter skulle wi som leffue oc offuerbliffue / ryckis til lige bort met dem i Skyerne / mod HERREN i lucten / oc wi skulle altid bliffue hoff HERREN. Saa trøster eder met disse ord iblant huer andre.

V.

MEn om den tid oc stund/ kære Brødre / gøris det icke behoff at scriffue eder til/ Thi at i vide selff visselige/ at HERRENS dag skal komme / lige som en Tyff om natten. Thi naar som de sige/ Det er fred/ Her er ingen fare / Da skal forderffuelsen hastelige falde dem offuer / Lige som pinen en fructsommelig Quinde/ oc de skulle icke vndfly.

Men

Men i/kære Brødre/ere icke i mørcket/ at den dag skal gribe eder som en Tyff/ J ere alle sammen Liussens Børn oc dagens Børn. Wi ere icke aff natten oc ey aff mørcket. Thi lader oss nu icke soffue/som de andre/men lader oss vaage oc vere ædrue. Thi de som soffue/de soffue om natten/oc de som ere druckne/ de ere druckne om natten. Men wi som høre dagen til/skulle vere ædrue/ Jførde met Troens oc kærligheds Krefft/ oc met Haabens Hielm til Salighed. Thi Gud sette oss icke til vrede/men at beside Salighed/ formedelst vor HERRE Jhesum Christum/som døde for oss/ Paa det/at huad helder wi vaage eller soffue/ skulle til lige leffue met hannem. Der faare formaner eder indbyrdis/oc opbygger den ene den anden/ lige som i oc gøre.

Oc wi bede eder/ kære Brødre/ at i ville kende dem som arbeyde iblant eder/ oc ere eders Forstandere i HERREN/oc formane eder/Elsker dem diss mere/ for deris gerning skyld/oc verer fredsommelige met dem. Wi formane oc eder/kære Brødre/ at i ville formane de Wtuctige/Trøster de Mistrøstige/ Fordrager de skrøbelige/ Verer taalmodige mod huer mand. Seer til/at ingen betaler nogen ont met ont/ Men legger eder altid effter det gode/ baade indbyrdis oc imod huer mand. Verer altid glade/ Beder vden affladelse/ Verer tacknemmelige i alle ting/ Thi det er Guds vilie/ i Christo Jhesu til eder.

Vdslycker icke Aanden. Foracter icke Prophecier. Men prøffuer alting/ oc beholder det Gode. Skyr alt det som haffuer en ond skin. Oc hand som er Fredens Gud/hellige eder i alle maade/ oc eders gantske Aand met siel oc Legeme/skal beuaris wstraffelig til vor HERRIS Jhesu Christi tilkommelse. Hand er trofast/som eder kallede/huilcken som det oc skal gøre. Kære Brødre/ beder for oss. Hilser alle Brødre met den hellige Kyss. Jeg besuer eder ved HERREN/ at i lade læse denne Epistel faar alle hellige Brødre. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade vere met eder/ AMEN.

Den Første Epistel til de Thessalonicher/screffuen aff Athene.

Den Anden S. Pauli Epistel/til de Thessalonicher.

I.

PAulus oc Siluanus/oc Timotheus.

Menigheden i Thessalonica/ vdi Gud vor Fader/ oc den HERRE Jhesu Christo.

Naade vere met eder oc Fred aff Gud vor Fader/oc den HERRE Jhesu Christo.

Wi skulle altid tacke Gud for eder/ kære Brødre/ som det er tilbørligt/Thi eders Tro voxer meget/ oc den Kærlighed som huer haffuer til den anden/ formeris iblant eder alle/ Saa/ at wi rose oss aff eder iblant Guds Menighed/ aff eders taalmodighed oc tro/ i al eders forfølgelse oc drøffuelse/ som i lide.

Huilcket der giffuer til kende/ at Gud skal døme rettelige/ oc at i bliffue verdige til Guds Rige/ for huilcket i oc lide. Efftererdi det er ret hoss Gud at betale dem drøffuelse/ som legge eder drøffuelse paa/ Men eder som lide drøffuelse/ rolighed met oss/ Naar den HERRE Jhesus bliffuer nu obenbaret aff Himmelen/met sin Krafftis Engle/ oc met Jldlue/ at giffue heffn offuer dem/som icke kende Gud/ oc offuer dem/ som icke haffue veret vor HERRIS Jhesu Christi Euangelio lydige. Huilcke der skulle lide pine/den euige forderffuelse fra HERRENS ansict/ oc fra hans herligheds Mact/ naar hand skal komme/ at obenbaris herlige met sine Helligen/oc vnderlige met alle dem som tro/ Thi i trode vort Vidnisbyrde til eder om denne samme Dag.

Der faare bede wi ocsaa altid for eder/ at vor Gud skal gøre eder verdige til det Kald/ oc opfylde al godheds behagelighed/ oc Troens Gerning i Krafft/ Paa det/ at vor HERRIS Jhesu Christi Naffn skal prisis i eder/ oc i vdi hannem/ effter Guds Naade/ oc den HERRIS Jhesu Christi.

II.

MEn paa vor HERRIS Jhesu Christi tilkommelsis vegne/ oc vor Forsamling til hannem/ bede wi eder/ kære Brødre/ At i icke lade snarlige omuende eder fra eders sind/ oc ey forferde/ huercken ved Aand/ eller ved Ord/ eller ved Breff/ som de vaare vdsende fra oss/ At Christi dag skal vere næruerendis. Lader ingen bedrage eder i nogen maade/ Thi hand kommer icke/ vden saa er/ at der kommer tilforn Affald/ oc syndens Menniske bliffuer obenbaret/ oc forderffuelsens Barn/ Som er en Modstandere/ oc ophøyer sig offuer alt det som kaldis Gud eller Guds tienste/ Saa/ at hand setter sig i Guds Tempel/ som en Gud/ oc giffuer sig vd/ at hand er Gud.

Tencke i der icke paa/ at ieg sagde eder dette/ der ieg end vaar hoss eder? Oc huad som det end nu forholder/ vide i/ at hand skal obenbaris i sin tid. Thi ondskaff opheffuer sig allerede hemmelige/ Vden at den som det nu forholder/ skal tagis bort/ oc da skal den Vanartige obenbaris/ Huilcken HERREN skal dræbe met sin munds Aand/ oc hand skal gøre hans endeligt/ formedelst sin Tilkommelsis obenbarelse/ hues tilkõmelse der skeer effter Satans krafft/ met allehonde løgnactig Krafft oc Tegen oc vnderlige gerninger/ oc met allehonde forførelse til vretferdighed/ iblant dem som bliffue fortabte. Fordi/ at de anammede icke kærlighed til sandhed/ at de maatte bliffue salige/ Der faare skal Gud sende dem krafftelige vildfarelse/ at de skulle tro Løgen/ Paa det de skulle alle bliffue dømde som icke tro sandhed/ men haffue lyst til vretferdighed.

Esaiæ 11.

Men wi skulle altid tacke Gud for eder/ elskelige Brødre aff HERREN/ at Gud haffuer vdualt eder aff begyndelsen til Salighed/ i Aandens helliggørelse/ oc vdi Sandheds tro/ Huor vdi hand kallede eder/ formedelst vort Euangelium/ til vor HERRIS Jhesu Christi herlige eyedom.

Saa staar nu/ kære Brødre/ oc holder ved den Skickelse/ som i ere lærde vdi/ vere sig enten formedelst vort ord eller Epistel. Men vor HERRE Jhesus Christus/ oc Gud/ oc vor Fader/ som oss elskte/ oc gaff en euig Trøst oc it gaat Haab/ hand formane eders hierte/ oc styrcke eder i allehonde Lærdom oc gode Gerninger.

III.

FRemdelis/ kære Brødre/ beder for oss/ at HERRENS ord maa løbe/ oc prisis/ lige som hoss eder/ Oc at wi maae forløsis fra vanartige oc arge Menniske. Thi troen er icke huer mands ting/ Men HERREN er trofast/ hand skal styrcke oc beuare eder fra den onde. Wi forsee oss oc til eder i HERREN/ at i gøre oc skulle gøre/ huad som wi biude eder. Oc HERREN styre eders hierte til Guds kærlighed/ oc til Christi taalmodighed.

Wi biude eder ocsaa/ kære Brødre/ i vor HERRIS Jhesu Christi Naffn/ at i holde eder fra huer Broder/ som vandrer wskickelige/ oc icke effter den Skickelse/ som i anammede aff oss. Thi at i vide/ huorledis i skulle efterfølge oss/ Fordi at wi vaare icke wskickelige iblant eder/ wi haffue oc icke forgeffuis taget Brød aff nogen/ Men wi giorde gerning met arbeyde oc møye dag oc nat/ at wi vilde icke besuare nogen iblant eder. Icke fordi/ at wi haffde ey mact der til/ Men at wi vilde giffue eder oss selff til it Exempel/ at effterfølge oss. Oc der wi vaare hoss eder/ da bøde wi eder saadant/ At/ der som nogen icke vil arbeyde/ hand skal oc icke æde.

1 Thes. 3.
Actor. 20.

Thi wi høre/ at nogle vandre wskickelige iblant eder/ oc arbeyde icke/ Men driffue wnyttig handel/ Thi biude wi saadane/ oc formane dem/ formedelst vor HERRE Jhesum Christum/ at de arbeyde met roligt væsen/ oc æde deris eget Brød. Men i/ kære Brødre/ kediss icke ved at gøre gaat. Men der som nogen icke er vort ord lydig/ den tegner op formedelst it Breff/ oc haffuer inted at skaffe met hannem/ Paa det hand kand bliffue beskemmet/ Dog skulle i icke holde hannem som en Fiende/ men formaner hannem som en Broder.

Men Fredens HERRE/ giffue eder Fred alleuegne/ oc i alle maade. HERREN vere met eder alle. Hilsen met min Pauli haand/ Dette er tegnet i alle Breff/ Saa scriffuer ieg. Vor HERRIS Jhesu Christi naade vere met eder alle/ Amen.

Screffuit aff Athene.

Den Første S. Pauli Epistel / til Timotheum.

I.

PAulus/ Jhesu Christi Apostel / Effter Guds vor Frelseris / oc den HERRIS Jhesu Christi befalning/ som er vort Haab.

Timotheo / min retsindige Søn i Troen.

Naade / Barmhertighed / Fred aff Gud vor Fader / oc vor HERRE Jhesu Christo.

Som ieg formanede dig/ at du skulde bliffue i Epheso/ der ieg drog til Macedoniam / oc biude nogle / At de skulde icke lære anderledis/ oc icke giffue act paa Fabel oc Slecters register/ som icke haffue ende/ oc komme Spørßmaal op/ mere end forbedring til Gud i Troen. Thi Hoffuitsummen paa Budet er / Kærlighed aff it rent hierte/ oc aff en god samuittighed/ oc aff en wforfalsket tro. Huilcket der feylde nogle/ oc de ere omuende til wnyttigt Squaler/ De ville vere Scrifftens Mestere/ oc forstaa icke huad de sige/ eller huad de stadfeste.

Men wi vide at Lowen er god/ der som nogen bruger hende rettelige / oc veed saadant/ At der er ingen Low sæt den Retferdige/ Men de Wretferdige oc Wlydige/ de Wgudelige oc Syndere / de Whellige oc Waandelige/ Fader myrdere oc Moder myrdere/ Manddrabere / Skiørleffnere / Syndere imod naturen/ Folcke tyffue/ Løgnere/ Menedere/ oc der som noget andet er den salige Lærdom imod/ effter den hellige Guds herlige Euangelium / som mig er befalet.

Roma. 7.

Oc ieg tacker vor HERRE Jhesu Christo / som giorde mig sterck / oc actede mig at vere tro/ oc sette mig i dette Embede/ Jeg som tilforn vaar en Bespaattere/ en Forfølgere oc en Forhaanere/ Men mig er Barmhertighed vederfaren/ Thi ieg giorde det wuitterlige/ i vantro. Men vor HERRIS Naade vaar diß rigere/ met Tro oc Kærlighed / som er i Christo Jhesu.

Thi det er io visselige sant / oc it dyrt verdigt ord / At Jhesus Christus kom til Verden / at gøre Syndere salige / iblant huilcke ieg er den Største. Men der faare er mig Barmhertighed vederfaren/ Paa det at Jhesus Christus vilde beuise i mig al taalmodighed/ Dem til it Exempel / som skulde tro paa hannem/ til det euige liff. Men Gud den euige Konge / som er wforgengelig oc Wsynlig och alene viß/ vere ære oc priß i euighed/ Amen.

Matth. 9.
Marci 2.

Dette Bud befaler ieg dig / min Søn Timothee / effter den fremfarne Prophecie offuer dig/ at du strider en god Strid i dem/ oc haffuer Troen oc en god Samuittighed/ huilcken nogle haffue kast fra sig / oc haffue ledet Skibbrud i Troen / Jblant huilcke er Hymeneus oc Alexander/ huilcke ieg haffuer giffuit Satan / at de skulle lære/ at de icke mere bespaatte.

Hymeneus.

II.

SAa formaner ieg nu / At mand faar alle ting skal først gøre Bøn / Formaning / Forbedelse oc Tacksigelse / for alle Menniske / for Konger oc for al Offrighed / At wi kunde leffue it roligt oc stille Leffnet / i al Gudelighed oc erlighed. Thi det er gaat / der til ocsaa behageligt faar Gud vor Frelsere / Huilcken der vil / at alle Menniske skulle hielpis / oc komme til Sandheds bekendelse. **Thi der er en Gud oc en Meglere mellem Gud oc Mennisken / som er / det Menniske Christus Jhesus / Som gaff sig selff for alle / til Forløsning / at saadant skulde predickis i sin tid.** Til huilcket ieg er sæt en Predickere oc Apostel (Jeg siger Sandhed i Christo / oc liuger icke) Hedningenis Lærere / i Troen oc vdi Sandhed.

2. Timot. 1.

1. Pet. 3.

Saa vil ieg nu / At Mendene skulle bede i alle Stæder / oc opløffte hellige Hender / vden vrede oc tuil. Disligest Quinderne / at de skulle pryde sig i høffuiske klæder / met blusel oc tuct / icke met folder flettelse eller guld / eller perler / eller kaasteligt klæde / Men som Quinder bør / det beuise gudelighed / formedelst gode gerninger. En Quinde skal lære i stilhed / met al vnderdanighed. Oc ieg steder icke en Quinde til at lære / oc icke helder / at hun skal vere Herre offuer Manden / Men hun skal vere stille. Thi Adam bleff først skabt / siden Eua. Oc Adam bleff icke besuegen / men Quinden bleff besuegen / oc indførde Offuertrædelsen. **Men hun skal bliffue salig formedelst Børne fødzel / Der som hun bliffuer i Troen / oc vdi Kærlighed / oc i Hellighed / met tuct.**

1. Corint. 14.
Gene. 12.

III.

Tit. 1.

DEt er io visselige sant. Der som nogen begærer it Biscops Embede / hand begærer en kaastelig gerning. En Biscop skal vere wstraffelig / En Quindis Mand / ædru / retsindig / tuctig / gerne lene Huss / duelig til at lære / icke en Vindrancker / icke en offuerfusere / icke den som staar effter slem Vinding / Men metlidig / icke tretactig / icke gerig / Som kand vel faarestaa sit eget Huss / Som haffuer lydige Børn met al erlighed (Thi der som nogen icke veed at faarestaa sit eget Huss / Huorledis skal hand besørge Guds Menighed?) Icke Nyplantet / At hand skal icke opblæse sig / oc falde i Lasterens Dom. Hand skal oc haffue it gaat vidnisbyrd / aff dem som ere vden faare / Paa det hand skal icke falde i Lasterens forsmædelse oc snare.

Disligest skulle Tienere vere erlige / icke Tuetungede / icke Vindrancker / icke bruge werlig Handel / som haffue Troens hemmelighed i en reen Samuittighed. Oc mand skal først forsøge dem / der effter skal mand lade dem tiene / om de ere wstraffelige.

Disligest skulle deris Hustruer vere erlige / icke Lastere / ædrue / tro i alle ting. Lad Tienerne vere huer en Hustruis Mand / som vel faarestaa deris Børn / oc deris egne Huss. Men huilcke som tiene vel / de forhuerffue dem selff en god trappe / oc en stor frimodighed i Troen / vdi Christo Jhesu.

Dette scriffuer ieg dig til / oc haabis at komme snart til dig. Men der som ieg tøffuer / At du skalt vide / huorledis du skalt vandre i Guds Huss / som er den leffuende Guds Menighed / Sandheds Pillere oc Grunduol. Oc det Gudelige hemmelighed er obenbarlig stor / Gud er obenbaret i Kødet / retferdiget i Aanden / obenbaret Englene / predicket faar Hedningene / troet aff Verden / anammet i Herlighed.

IIII.

2. Timo. 3.
2. Pet. 3.

AAnden siger klarlige / At der skulle nogle træde fra Troen / i de siste Tider / oc henge ved de bedragelige Aander / oc Dieffuelens Lærdom / formedelst dem / som i vduortis hellighed tale Løgn / oc haffue Brendemercke i deris Samuittighed / oc forbiude at gifftis / oc biude at sky den Mad / som Gud haffuer skabt / at de skulle anamme met Tacksigelse / som tro oc kende sandhed / Thi alle Guds Creature ere gode / oc inted skal forskiudis / som anammis met Tacksigelse / Thi det bliffuer helliget formedelst Guds ord oc bønen.

Der som du giffuer Brødrene dette til kende / da bliffuer du en god Jhesu Christi Tienere / opfød i Troens Ord oc god Lærdom / hoss huilcken du haffuer stedze veret. Oc holt dig fra de waandelige oc kærlinge Fabel / oc øffue dig selff i Gudelighed. Thi den Legemlige øffuelse er lidet nyttelig / Men Gudelighed er nyttelig til al ting / oc haffuer Foriettelse / paa dette oc det tilkommende Liff. Det er io visselige sant / oc it dyrt verdigt Ord. Thi der paa arbeyde oc wi / oc bliffue forhaanede / at wi haabis til den leffuende Gud / som er alle Menniskis Frelsere / men besynderlige deris som tro, Saadant skalt du biude oc lære.

2. Timot. 2.
2. Pet. 3.

Der

Der skal ingen foracte din Ungdom/Men ver it Exempel faat dem som tro paa ordet/i
omgengelse/i kærlighed/i Aanden/i Troen/i kyskhed. Bliff hart ved met lesning/met forma-
nelse/met Lærdom/indtil ieg kommer. Foracte icke den Gaffue/som dig er giffuen formedelst
Prophecie/met hendernis paaleggelse aff de Eldste. Tag vare paa dette/haff din omgengelse
der met/paa det din forbedrelse skal bliffue obenbare/i alle ting. Giff act paa dig selff/oc paa
din Lærdom/bliff stadig i disse stycker. Thi at gør du det/da gør du dig selff salig/oc dem som
dig høre.

V.

STraffe icke nogen Gammel/men formane hannem som en Fader/oc de Unge
som Brødre/de gamle Quinder som Modre/de Unge som Søstere/met al
kyskhed.

Gør de Viduer ære/som ere rette viduer. Men haffuer nogen Vidue børn eller
børne Børn/da lad hende tilforn lære/at regere gudelige sit eget Huss/oc rettelige betale sine
Foreldre/Thi det er vel giort oc tacknemmeligt faar Gud. Men det er en ret Vidue/som er
enlig/den som setter sit Haab til Gud/oc bliffuer i sin Bøn oc formanelse dag oc nat. Men den
som leffuer i vellyst/Hun er leffuendis død. Biud saadant/at de kunde bliffue wstraffelige.
Men der som nogen icke besørger sine/besynderlige sine Hussfolck/hand haffuer nectet Troen/
oc er verre end en Hedning.

Lad ingen Vidue bliffue vduald yngre end trysinds tiue aar/oc den som haffuer veret en
Mands Hustru/oc den som haffuer Vidnisbyrd for gode gerninger/Der som hun haffuer
opfød børn/Der som hun haffuer gerne lent Huss/Der som hun haffuer toet Helgenis Føder/
Der som hun haffuer hulpet de Bedrøffuede/Der som hun haffuer giffuit sig effter alle gode
gerninger. Men holt dig fra de unge Viduer/Thi at naar de bliffue kaade imod Christum/
da ville de giftis/Oc haffue deris Dom/At de haffue forbrudet den første Tro. Der til met ere
de oc lade/oc lære at løbe omkring i Husene/Oc de ere icke alsomeniste lade/men ocsaa fulde
aff squalder oc wnyttig handel/oc tale det som icke skal vere.

Saa vil ieg nu/at de unge Viduer skulle giftis/føde børn/holde huss/icke giffue Mod-
standeren nogen aarsaage til fortalelse/Thi der ere allerede nogle omuende/effter Satan. Der
som nogen tro Mand eller tro Quinde haffue Viduer/da skulle de besørge dem/oc lade icke
Menigheden besuaris. Paa det at de som ere rette Viduer/kunde haffue nock.

De Eldste som ere gode Forstandere/dem holder mand at vere dubbelt ære verde/besyn-
derlige dem/som arbeyde i Ordet/oc vdi Lærdom. Thi Scrifften siger/**Du skalt icke bin-
de munden til paa den Oxe som tersker. Oc en Arbeydere er sin løn verd.** Anam-
me icke noget Klagemaal mod en aff de Eldste/Uden thu eller try Vidne. De som synde/dem
straffe faar alle/Paa det de andre oc skulle frycte sig.

Deute. 25.
1. Corint. 9.
Matth. 10.
Lucæ 10.

Jeg vidner faat Gud/oc den HERRE Jhesu Christo oc de vdualde Engle/At du hol-
der dette/vden dit eget gode tycke/oc gør inted for gunst. Du skalt icke legge Henderne snart
paa nogen/Gør dig oc icke delactig i fremmede synder. Holt dig selff kysk. Drick icke mere
vand/men bruge føye Vin/for din Maffue skyld/oc for du est offte siug.

Nogle Menniskis synder ere obenbare/at mand kand tilforn døme dem. Oc nogle skulle
obenbaris her effter. Disligest ere oc noglis gode gerninger obenbare tilforn/oc de andre bliff-
ue ocsaa icke skiulte.

VI.

DE Tienere/som ere vnder Aaget/skulle holde deris Herrer i al ære oc verdig-
hed/Paa det at Guds Naffn oc Lærdom skal icke bespaattis. Oc de der haffue
Herrer som tro/skulle icke foracte dem (met det skin) at de ere Brødre/men de
skulle meget mere vere tienstactige/efferdi de tro oc ere elskte oc delactige i vel-
gerningen. Dette skalt du lære oc formane.

Der som nogen lærer anderledis/oc bliffuer icke hoss vor HERRIS Jhesu Christi sa-
lige ord/oc hoss den Lærdom om Gudelighed/Hand er formørcket/oc veed inted/Men er siug
i Spørssmaal oc Ordkrig/aff huilcke der vdspringer/Had/Trette/Skendzel/ond Mistanck/
wnyttige trette/saadane Menniske/som haffue forderffuede sind/oc sandhed er røffuit fra/De
som mene/at Gudelighed er en Handel. Holt dig fra saadane.

2. Timoth. 1.

**Men det er en stor vinding/huo som er Gudelig/oc lader sig nøye. Thi
wi førde inted i Verden/Der faare er det obenbare/at wi skulle oc inted føre vd
aff/Oc naar wi haffue Nering oc Klæder/da skulle wi lade oss nøye.** Fordi at de

Iob 1.

som ville bliffue Rige/ de falde i fristelser oc snarer/ oc i mange daarlige oc skadelige begærelser/ huilcke som nedsencke Mennisken i forderffuelse oc fordømelse. Thi Gerighed er en rod til alt ont/ Til huilcken nogle haffde lyst/ oc fore vild fra Troen/ oc gøre sig selff megen Pine.

Men du Guds Menniske fly saadant/ Oc giff dig effter Retferdighed/ Gudelighed/ Troen/ Kærlighed/ Taalmodighed/ sactmodighed. Stride en god Strid i Troen/ fatte det euige Liff/ til huilcket du est oc kaldet/ oc haffuer bekent en god bekendelse/ for mange Vidne.

Jeg biuder dig faar Gud/ som gør alle ting leffuende/ oc faar Christo Jhesu/ som vidnede en god Bekendelse vnder Pontio Pilato/ At du holder dette Bud vden Besmittelse/ wstraffelige/ indtil vor HERRJS Jhesu Christi Obenbarelse/ huilcken hand skal bete i sin tid/ som er den salige oc alene veldige/ en Konge offuer alle Konger/ oc en HERRE offuer alle Herrer/ som haffuer alene wdødelighed. Huilcken der boer i it Liuss/ som ingen kand komme til/ huilcken inted Menniske haffuer seet/ oc icke kand see/ Hannem vere ære oc it euigt Rige/ Amen.

Biud de Rige aff denne Verden/ At de icke hoffmode dem/ oc ey heller sette haab til den wuisse Rigdom/ Men til den leffuende Gud/ som giffuer oss rigelige allehonde at bruge/ At de gøre gaat/ bliffue rige i gode Gerninger/ gerne giffue/ ere behielpelige/ samle dem selff Ligendefæ til en god grunduol paa det tilkommende/ at de kunde fatte det euige Liff.

O Timothee/ beuare det som dig er befalet/ oc fly den waandelige løse snack/ oc den falske rosede Konstis Trette/ huilcken nogle holde meget aff/ oc feyle i Troen. Naade vere met dig/ AMEN.

Screffuit i Laodicea/ som er en Hoffuit
Stad i det Land Phrygia
Pacatiana.

Den anden S. Pauli Epistel til Timotheum.

I.

PAulus Jhesu Christi Apostel/ formedelst Guds vilie/ Effter Liffsens Forjettelse/ i Christo Jhesu.

Min elskelige Søn Timotheo.

Naade/ Barmhertighed/ Fred aff Gud Fader/ oc Christo Jhesu vor HERRE.

Jeg tacker Gud/ huilcken ieg tien fra mine Foreldre/ vdi en reen Samuittighed/ at ieg vden affladelse tencker paa dig i min Bøn/ dag oc nat/ oc mig lengis effter at see dig (naar ieg tencker paa dine Taare) at ieg kand bliffue opfyldet met glæde/ Oc ihukomme den wfarffuede Tro i dig/ huilcken som tilforn bode i din Oldemoder Loide/ oc i din Moder Eunike/ Jeg er oc vis der paa at i dig ocsaa.

For huilcken sag skyld ieg paaminder dig/ at du opuecker Guds gaffue/ som er i dig/ formedelst mine Henders paaleggelse. Thi Gud haffuer icke giffuit oss fryctelsens Aand/ men krafftens/ oc kærligheds oc tuctens. (Roma. 8. Infra 2.) Der faare skamme dig icke ved vor HERRJS Vidnisbyrd/ oc ey ved mig/ som er hans Bundne/ Men haff metlidelse met Euangelio/ lige som ieg/ effter Guds Krafft/ Huilcken oss giorde salige/ oc kallede met it helligt Kald/ Jcke effter vore Gerninger/ men effter sin Forsyn oc Naade/ som oss er giffuen i Christo Jhesu/ faar Verdens tid/ (Tit. 3) Oc er nu obenbaret formedelst vor Frelseris Jhesu Christi obenbarelse/ Som tog Macten fra Døden/ oc førde Liffuet oc it wforgengeligt væsen til Liuset/ formedelst Euangelium/ Til huilcket ieg er sæt en Predickere oc Apostel/ oc Hedningenis Lærere/ For huilcken sag skyld ieg lider saadant/ Men ieg bluiss icke der ved. Thi ieg veed/ paa huilcken ieg tror/ oc er vis der paa/ at hand kand beuare mig/ det som er mig antuordet indtil paa den dag.

Bliff ved de salige Ords Exempel/ som du haffuer hørt aff mig/ om Troen oc om Kærlighed i Christo Jhesu. (1. Timoth. 6.) Beuare det gode som dig er antuordet formedelst den hellig Aand/ som boer i oss.

Du

Du vedst det/at alle de som ere i Asia/haffue vent dem fra mig/ iblant huilcke Phigellus
er oc Hermogenes. HERREN giffue Onesiphori Huss barmhertighed/ Thi hand haff-
uer offte verqueget mig/oc hand bluedis icke ved mine Lencker / Men der hand vaar i Rom/
da søgte hand flitelige effter mig/oc fant mig. HERREN giffue/at hand kand finde barm-
hertighed hoss HERREN/ paa den dag. Oc huor meget hand tiente mig i Epheso/ det
vedst du best.

Phigellus. Hermogenes. Onesiphorus. Infra 4.

II

SAa ver nu sterck min Søn / formedelst den Naade i Christo Jhesu / Oc huad
som du haffuer hørt aff mig formedelst mange Vidne/det befale tro Menniske/
som ere duelige til at ocsaa lære andre. Haff medlidelse som en god Jhesu Chri-
sti Stridzmand. Jngen Stridzmand befatter sig met nogen handel om sin
næring/at hand kand behage den/ som hannem anammede. Oc der som nogen oc strider / saa
bliffuer hand icke dog krunet/vden hand strider rettelige. Den Plowmand / som forarbeyder
ageren/hand skal først nyde Fructen. Merck/huad ieg siger/ Oc HERREN skal giffue dig
forstand i alle ting.

Holt Jhesum Christum i hukommelse/som opstod fra de Døde / aff Dauids Sæd/effter
mit Euangelium/for huilcket ieg lider / indtil Baandene / som en Misdedere / Men Guds
ord er icke bundet. Der faare lider ieg alting for de Vdualdis skyld / paa det at de skulle oc faa
Salighed i Christo Jhesu/ met euig Herlighed.

Supra 1.

Det er io visselige sant/Dø wi met/da skulle wi leffue met/Lide wi / da skulle wi met reg-
nere/Necte wi/da skal hand oc necte oss/ Tro wi icke / da bliffuer hand tro / Hand kand icke
necte sig selff. Minde dem paa saadant/oc Vidne faar HERREN/ At de icke kiffuis om
ord/som icke ere nyttelige/vden at forvende dem der høre til.

Tit. 1

Ver flitig til at beuise dig en retsindig oc wstraffelig Arbeydere faar Gud/som rettelige de-
ler Sandheds Ord. Holt dig fra den waandelige løse snack / Thi hand hielper meget til it
wgudeligt væsen/Oc deris ord æder omkring sig lige som en Krefft / Jblant huilcke Hyme-
neus er/oc Philetus/huilcke der feylde i Sandhed/ oc sige / At Opstandelsen er allerede skeet/
Oc haffue forvent nogle fra Troen.

1. Timo. 6. Hymeneus. Philetus.

Men Guds faste grunduol er stadig/oc haffuer denne Beseilning / HERREN kender
sine/Oc huo som neffner Christi Naffn / hand skal traade fra wretferdighed. Der ere icke ale-
niste kar aff Guld oc Sølff i it stort huss/men ocsaa aff træ oc iord / Oc nogle til ære / oc nogle
til vanære. Der som nogen nu renser sig fra saadant Folck/hand bliffuer it hellige Kar/til ære/
som Hosbonden kand bruge/oc er bered til alle gode gerninger.

Fly vngdommens begering/ Giff dig effter Retferdighed/ Troen / Kærlighed / Fred/
met alle dem / som kalde paa HERREN met it rent hierte. Men holt dig fra daarlige oc
wnyttelige Spørssmaal/ Thi du vedst / at de føde ekon trette. Oc HERRENS Tienere
skal icke vere tretactig/men venlig imod huer mand/redebon til at lære / som kand fordrage de
Onde met sactmodighed/ oc straffe de Genstridige/ om Gud vilde en gong giffue dem peni-
tentze/til at bekende Sandhed/oc at bliffue ædru igen aff Dieffuelens snare/ aff huilcken de ere
fangne/ effter hans vilie.

Tit. 1.

III.

DEt skalt du oc vide/ At der skal i de siste dage komme gruselig tid. Thi der skulle
vere Menniske/som holde aff sig selff/Gerige / Stortalende / Hofferdige/ Be-
spaattere/ Foreldrene wlydige/ Wtacknemmelige / Waandelige / Wkærlige/
Wforligelige/Skendere/Wkyske/Vilde / Vanartige / Forredere/ Fortredeli-
ge/Opblæsde/ Som mere elske vellyst end Gud / Som haffue it Gudeligt væsens anseelse/
Men de necte krafften der aff / Fly ocsaa saadane. Aff de samme ere / de som løbe her oc der i
Husene/oc føre Quinderne fangne/som ere besuarede met Synd / oc fare met allehonde lyst/
De lære altid/oc kunde aldri komme til Sandheds bekendelse.

1. Timoth. 4. 2. Pet. 3.

Oc lige som Jannes oc Jambres stode mod Mose / Saa staa oc disse mod Sandhed/
Det ere Menniske met forderffuede sind/ oc wduelige til Troen / Men de skulle icke bedriffue
det lenge/Thi deris daarlighed skal bliffue obenbare for huer mand/Lige som de andris ocsaa
vaar.

Exod. 7. Jannes. Jambres.

Men du haffuer forfaret/min skick/ min mening / min Tro/min Langmodighed/ min
kærlighed/min taalmodighed/min forfølgelse/min pine / som mig er vederfaren i Antiochia/
i Jconio/ i Lystran/huilcken forfølgelse ieg leed der/ Oc HERren frelste mig/aff alt sammen.

Oc alle / som ville leffue Gudelige i Christo Jhesu / de skulle lide forfølgelse. Men met de onde oc suigefulde Menniske / bliffuer det io lenger io verre / de bedrage oc bliffue bedragne.

Men bliff du i det som du haffuer lært / oc dig er befalet / Efftherdi du vedst / aff huem du haffuer lært / Oc efftherdi du vedst den hellige Scrifft op aff Barndom / da kand hun vnderuise dig til salighed / formedelst Troen i Christo Jhesu. Thi al den Scrifft / som er indgiffuen aff Gud / hun er nyttelig til Lærdom / til straff / til forbedring / til vnderuisning i Retferdighed. At it Guds Menniske / skal vere fuldkommet / oc skickeligt til alle gode gerninger.

2.Pet.1.

IIII.

SAa vidner ieg nu faar Gud / oc den HERRE Jhesu Christo / som skal komme at dømme de Leffuendis oc de Døde / met sin obenbarelse oc met sit Rige / Predicke Ordet / holt ved / huad helder det er i ret tid / eller i vtid / straffe / true / formane / met al taalmodighed oc Lærdom. Thi det skal vere en tid / i huilcken de skulle icke kunde lide den salige Lærdom / Men de skulle tage sig selff Lærere / effter deris egen lyst / som deris Øern klø effter / Oc de skulle vende deris øern fra Sandhed / oc vende sig til Fabel.

Acto. 26.
2.Thes.2.

Men ver du ædru alleuegne / Haff metlidelse / gør en Euangeliske Predickeris gerning / vdret dit Embede redelige. Thi ieg offris allerede / oc min fraskillelsis tid er næruerendis. Jeg haffuer strider en god Strid / Jeg fuldkommede laabet / Jeg holt troen. Fremdelis er Retferdigheds Krune bort lagd til mig / Huilcken HERREN / den retferdige Domere / skal giffue mig paa den dag / Dog icke mig alene / men ocsaa alle dem / som elske hans Obenbarelse.

Gør din flid / at du kommer snart til mig. Thi Demas forlod mig / oc fick kærlighed til denne Verden / oc drog til Thessalonicam / Crescens til Galatiam / Titus til Dalmaciam. Lucas er alene hoss mig. Tag Marcum til dig / oc før hannem met dig / thi hand er mig nyttelig til Tienisten. Jeg sende Tychicum til Ephesum. Naar du kommer / da før min kaabe hid met dig / som ieg loed bliffue i Troada hoss Carpum / oc Bøgerne / men besynderlige det Permen. Alexander den Smid beuisde mig meget ont / HERREN betale hannem effter hans gerninger / For huilcken du ocsaa vocte dig / Thi hand stod vore ord meget imod.

Demas.
Crescens.
Titus.
Lucas.
Marcus.
Tychicus.
Alexander.

J min første forsuarelse stod der ingen met mig / Men de forlode mig alle / Det skal icke tilregnis dem. Men HERREN stod met mig / oc styrckede mig / Paa det at Predicken skulde stadfestis formedelst mig / oc alle Hedninge høre det / Oc ieg er frelst aff Løuens strube. Oc HERREN skal frelse mig fra alt Ont / oc vdhielpe mig til sit Himmelske Rige / Huilcken vere ære fra euighed til euighed / Amen.

Hilse Priscam oc Aquilam / oc Onesiphori huss. Erastus bleff i Corintho. Oc ieg loed Trophimum siug effter mig i Mileto. Gør din flid / at du kant komme hid før Vinter. Eubulus ac Pudens hilse dig / oc Linus oc Claudia / oc alle Brødre. Den HERRE Jhesus Christus vere met din Aand. Naade vere met eder / AMEN.

Prisca.
Aquila.
Onesiphorus.
Erastus.
Trophimus
Eubulus.
Pudens.
Linus.
Claudia.

Den anden Epistel til Timotheum / Screffuen fra Rom / Der Paulus bleff anden gong skicket faar Keyser Nero.

til Titum.

I.

PAulus Guds Tienere/Men Jhesu Christi Apostel/Effter Guds vdualdis Tro/oc Sandheds bekendelse til Gudelighed/ i Haabet til det euige Liff/huilcket den loffuede/som icke liuger/Gud/før Verdens tid/ Oc hand obenbarede sit Ord/i sin tid/formedelst den Predicken/ som mig er befalet/effter Guds vor Frelseris befalning.

Tito min retsindige Søn/effter beggis vor tro.

Naade/Barmhertighed/ Fred aff Gud Fader/oc den HERRE Jhesu Christo / vor Frelsere.

Der faare loed ieg dig bliffue i Creta/at du skulde det fuldkommelige beskicke / der som ieg afflod/oc besette Stæderne alleuegne met Eldste/lige som ieg befalede dig. Der som nogen er wstraffelig/en Quindis Mand/Som haffuer tro Børn / icke berøctede / at de ere Dranckere oc wlydige. Thi at en Biscop skal vere wstraffelig/som Guds Hussholdere/ Icke egensindet/ icke vredactig/icke en Vindranckere / icke en offuerfusere / som icke staar effter slem vinding/ Men lener gerne Huss/er goduillig/tuctig/retferdig/hellig/kysk/ oc bliffuer fast ved det Ord/ som vist er/oc kand lære/At hand kand vere mectig til at formane / formedelst den salige Lærdom/oc at straffe dem som sige imod. 1.Timoth.3.

Thi der ere mange fortredelige/oc wnyttige Squaldrere oc Bedragere/besynderlige de aff Omskærelsen/paa huilcke mand skal stoppe munden / Thi de foruende gantske Huss / oc lære det som icke duer/ for skendelig Vinding skyld. Der haffuer en aff dem sagd/ deris egen Prophete/De Creter ere stedze Løgnere/onde Diur/oc lade Buge/ Dette Vidnisbyrd er sant. Epimenides

For den sag skyld straffe dem skarpelige/Paa det de kunde vere karske i Troen/ oc icke giffue act paa Jødiske Fabel/oc Menniskens Bud/som affuende dem fra sandhed. De rene er alting rent/Men de wrene oc vantro er inted rent / Men baade deris Sind oc Samuittighed ere wrene. De sige/at de kende Gud/ Men de necte det met deris gerninger / Efferdi at Gud haffuer verstyggelighed til dem/oc de ere wduelige til alle gode Gerninger.

II.

MEn tale du/som tilbørligt er effter den salige Lærdom. De Gamle/ at de skulle vere ædru/ erlige / tuctige / karske i Troen/ i Kærlighed i Taalmodighed. Disligest de gamle Quinder/At de skicke sig/lige som Helligen bør / at de icke skulle vere Fortalersker/ icke Vindranckersker / oc giffue god Lærdom / At de skulle lære vnge Quinder at vere tuctige / at elske deris Mend / at elske deris Børn/oc vere Høffuiske/kyske/hussraadige/goduillige/ deris Mend vnderdanige/ At Guds ord skal icke bespaattis. Formane lige saa de vnge Mend/at de skulle vere tuctige. 1.Timoth.6.

Men skicke dig selff i alle maade til it gaat Exempel i gode gerninger / met wforfalsket Lærdom/met erlighed/met salige oc wstraffelige ord/ Paa det at den Genstridige kand skamme sig/oc inted haffue/som hand skal kunde sige ont om oss. Tienerne / at de skulle vere deris Herrer vnderdanige / gøre det som dem er behageligt i alle ting/ Icke knurre imod dem/icke vere wtro/men beuise dem al god troskaff/Paa det at de kunde pryde Guds vor Frelseris Lærdom i alle stycker.

Thi Guds salige naade er obenbaret faar alle Menniske/ oc tucter oss/ At wi skulle forsage/det Wgudelige væsen/oc den verdzlige lyst/Oc leffue tuctelige / retferdelige oc Gudelige i denne Verden/ Oc vare paa den store Guds/ oc vor Frelseris Jhesu Christi Herligheds/salige Haab oc obenbarelse/ Som gaff sig selff for oss / Paa det hand skulde frelse oss fra al Wretferdighed/oc rense sig selff it Folck til Eyedom / som skulde vere flitigt til gode Gerninger. Tale saadant oc formane/ oc straffe met al aluorlighed* Lad ingen foracte dig.

III.

Paamind dem/at de ere Førsterne oc Øffrighed vnderdanige oc lydige/At de ere redebone til alle gode Gerninger/ At de icke skendis paa nogen / icke ere kiffactige/ At de ere metlidige / beuise al sactmodighed / mod alle Menniske. Thi wi vaare oc wuise i fordom tid/wlydige/vildfarende/oc tiente begering oc atskillig vellyst/oc vandrede i ondskaff oc auind/oc hadede huer anden.

Men der Guds vor Frelseris Venlighed oc Kærlighed mod Mennisken obenbaredis/ Icke for de Retferdigheds gerninger skyld/som wi giorde/Men effter sin barmhertighed giorde hand oss salige/ Formedelst igenfødelsens Bad/oc den hellig Aands fornyelse/Huilcken hand haffuer vdgydet rigelige offuer oss/ formedelst Jhesum Christum vor Frelsere/Paa det at wi skulde formedelst hans Naade / vere retferdige oc Arffuinge til det euige Liff/effter Haabet/Det er io visselige sant.

1. Timo. 2. 2. Timoth. 2.

Saadant vil ieg/at du skalt lære fast / Paa det at de som tro paa Gud / kunde findis i en Stat til gode Gerninger. Dette er Mennisken gaat oc nytteligt. Men holt dig fra de daarlige Spørssmal/om Fødzel register/fra trette oc strid om Lowen/Thi de ere wnyttelige oc forfengelige. Fly it Ketterske Menniske/naar hand er en gong oc anden gong paamint / Oc vid / At saadan en er forueNt/oc synder/som den der haffuer fordømt sig selff.

Arteman. Tychicus. Zenan. Apollon.

Naar ieg sender Arteman eller Tychicum til dig / da kom stray til mig til Nicopolin/ Thi ieg acter/ at bliffue der i Vinter. Skicke Zenan den Scrifftkloge oc Apollon flitelige fra dig / saa at dem fattis inted. Lad oc vore Lære/At de lade dem finde i gode gerningers Stat/ huor som mand haffuer dem behoff / At de skulle icke vere wfructsommelige. Alle som ere hoss mig / hilse dig. Hilse alle dem som oss elske i Troen. Naade vere met eder alle/ A M E N.

Screffuit aff Nicopoli i Macedonia.

S. Pauli Epistel
Til Philemon.

I.

Paulus Christi Jhesu bundne/ oc den Broder Timotheus. Philemoni den Elskelige oc vor Methielpere/ oc Appia den elskelige/oc Archippo vor Metstridere/oc den Menighed i dit Huss.

Timotheus. Archippus.

Naade vere met eder oc Fred/aff Gud vor Fader / oc den HERRE Jhesu Christo.

Jeg tacker min Gud/oc tencker altid paa dig i min Bøn/ Effter at ieg hører om den Kærlighed oc den Tro/som du haffuer til den HERRE Jhesum/ oc til alle Helligen / At din Tro som wi haffue met huer andre / kand bliffue krafftig i dig/ Formedelst al godheds bekendelse/som i haffue/i Christo Jhesu.

Wi haffue oc stor glæde oc trøst aff din kærlighed/ Thi at de Helligis hierte ere verquegede formedelst dig / kære Broder. Der faare/alligeuel at ieg haffuer stor dristighed/ til at biude dig/huad som dig er tilbørligt / Saa vil ieg dog for kærligheds skyld ekon formane / ieg som er saadan en/som er/en gammel Paulus/Oc nu Jhesu Christi Bundne.

Onesimus.

Saa formaner ieg dig for min Søns Onesimi skyld/som ieg fødde i mine Baand/huilcken der tilforn vaar dig wnyttelig/Men nu er baade mig oc dig vel nyttelig / den sende ieg til dig igen. At du vilt anamme hannem/det er/mit eget Hierte/ Thi ieg vilde behuldet hannem hoss mig/at hand skulde tient mig i din sted/vdi Euangelij Baand/Men vden din vilie vilde ieg inted gøre/Paa det at du skulde icke nødis til at gøre mig til gode/men veluillige.

Hand er maa vel skee / det faare kommen fra dig til en tid / at du skulde haffue hannem euindelige igen/Nu icke mere som en Tienere / men mere end en Tienere / en elskelig Broder/ besynderlige mig/huor meget mere dig/baade effter Kødet oc i HERREN: Der som du nu

holder mig for din Staalbroder/ da anamme hannem / lige som mig selff. Haffuer hand oc giort dig nogen skade/eller er dig noget skyldig/da regne mig det til. Jeg Paulus screff det met min Haand/ieg vil betale det/Jeg tier/at du est mig dig selff skyldig. Ja kære Broder/vnde mig/at ieg maa forlyste mig hoss dig/i HERREN/Verquege mit hierte i HERREN.

Jeg screff dig til aff den tillid som ieg haffuer til din lydelse/ Thi ieg veed at du gør mere/end ieg siger. Der til met / da beskicke mig mit Herbere / Thi ieg haabis / at ieg skal formedelst eders Bøn giffuis eder. Epaphras min Metfange i Christo Jhesu/hilser dig/oc Marcus/ Aristarchus / Demas/ Lucas/ mine Methielpere. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade vere met eders Aand / AMEN.

Epaphras.
Marcus.
Aristarchus.
Demas.
Lucas.

Screffuit aff Rom/ Formedelst Onesimum.

Den Første S. Peders Epistel.

I.

PEder Jhesu Christi Apostel.

De vdualde Fremmede alleuegne/ i Ponto Galatia / Capadotia / Asia/oc Bythinia/effter Gud Faders forsyn / formedelst Aandens helliggørelse / til lydighed oc til Jhesu Christi Blods bestenckelse.

Gud giffue eder megen Naade oc Fred.

Loffuet vere Gud vor HERRIS Jhesu Christi Fader/som haffuer igenfød oss effter sin store Barmhertighed/ til it leffuende Haab / formedelst Jhesu Christi opstandelse / fra de Døde / til en wforgengelig oc wbesmittelig oc wforuisnelig Arffue / som beholdis i Himmelen / til eder / i som aff Guds mact bliffue beuarede formedelst Troen / til Salighed/huilcken der er bered/ at hun skal obenbaris i den siste tid/ J huilcken i skulle glæde eder / i som nu en liden tid (om det end skal vere) ere bedrøffuede i mangehonde fristelser/Paa det at eders Tro skal befindis retsindig oc meget kaasteligere/ end det forgengelige Guld som prøffuis i ilden) Til loff / priss oc ære/naar som Jhesus Christus nu bliffuer obenbaret/huilcken i haffue icke seet/ oc dog elske hannem/oc i nu tro paa hannem/alligeuel at i icke see hannem/ Saa skulle i glæde eder met wsigelig oc herlig glæde/oc føre eder Trois ende der fra/som er sielens Salighed.

Effter huilcken Salighed Propheterne søgte oc randsagede / som propheterede om den tilkommende naade i eder/Oc de randsagede/paa huilcken oc huordan tid Christi Aand / som vaar

Dani. 9.

vaar i dem/ gaff til kende/oc vidnede tilforn om den pine / som er i Christo / oc den Herlighed der effter/huilcke det er obenbaret/ Thi at de giorde det icke for dem selff / men for oss / Som eder nu er kundgiort aff dem/som forkyndede eder Euangelium / formedelst den hellig Aand/ som bleff sent aff Himmelen/ huilcket oc Englene begære at see.

Der faare da omgiorder eders sinds Lender/ verer ædrue / oc setter eders Haab aldelis til den Naade/som eder tilbiudis/formedelst Jhesu Christi obenbarelse / lige som lydige Børn/ Oc skicker eder icke/lige som tilforn/der i leffde i vanuittighed effter Begæringer / Men effter den/som eder kallede oc er Hellig/ Vere oc i hellige/ i al eders omgengelse/ Thi det staar screffuit/ J skulle vere Hellige/ thi ieg er Hellig.

Leuit, 19.

Oc effterdi at i kalde paa den Fader / som dømer vden personers anseelse / huer effter sin gerning/ Da bruger eders omgengelse met fryct/saa lenge som i her vandre. Oc vider / at i ere icke forløsde met forgengeligt Sølff eller Guld/fra eders forfengelige omgengelse / effter Faderlig skick/ Men met Christi dyrebar Blod/som met it wskyldigt oc wbesmittet Lamss/Som tilforn vaar forskicket/før verdens grunduol bleff lagd/ Men obenbaret i de siste tider/for eders skyld/i som formedelst hannem tro paa Gud/Huilcken hannem opuecte fra de Døde / oc gaff hannem Herlighed/Paa det i skulde haffue Tro oc Haab til Gud.

Oc gører eders Siele kyske i Sandheds lydighed/ formedelst Aanden / til wfarffuet Broderlig kærlighed/oc elsker huer andre met brendendis kærlighed/aff it rent hierte/som de der ere igen fødde/ Icke aff forgengelig/men aff wforgengelig Sæd/som er aff Guds leffuende Ord/ som bliffuer euindelige. Thi alt Kød er lige som Græss / oc al Menniskens Herlighed/lige som Græssens blomster / Græsset visnede / oc blomsteret falt aff. Men HERRENS Ord bliffuer euindelige/ Oc det er det Ord / som er forkyndet iblant eder.

Esaiæ 40.

II.

Saa afflegger nu al ondskaff oc al besuigelse / oc hyckleri oc auind / oc al bagtalelse/oc verer gerige effter den fornumstige rene Milck/som nyfødde Børn/ At i kunde voxe i hende. Der som i ellers smagede/at HERREN er venlig/ Til huilcken i ere komne/som til den leffuende Sten / Der er bortkast aff Mennisken/ Men hand er vduald oc kaastelig hoss Gud. Oc bygge i ocsaa eder/ som de leffuende Stene til it aandeligt Huss/oc til it helligt Prestedom / til at offre aandelige Offer / som ere Gud tacknemelige/ formedelst Jhesum Christum.

Matth. 21.

Esaiæ 28.
Psalm, 118.

Der faare staar der i Scrifften/ See der / Jeg legger en vduald kaastelig hiørne Sten i Zion / Oc huo som tror paa hannem/ hand skal icke beskemmis. Eder som nu tro/er hand kaastelig/ Men de vantro / er den Sten / som Bygningsmendene kaste bort/oc er bleffuen til en hiørne Sten/Paaløbelsens Sten oc forargelsens Klippe/ De sig støde paa Ordet/oc tro icke der paa/ som de ere sette til.

Esaiæ 8.

Exod. 19.

Men i ere den vdualde Slect/det Kongelige Prestedom/ det hellige Folck / Eyedomens Folck / At i skulle forkynde hans Dygd / som kallede eder fra mørcket / til sit vnderlige Liuss. J som i fordom tid icke vaare it Folck/ Oc ere nu Guds Folck / Oc i fordom tid icke vaare i Naade/men ere nu i Naade.

Oseæ 2.
Roma. 9.

Kære Brødre/ Jeg formaner eder/som Fremmede oc Vdlendinge / at i holde eder fra kødelig begæring/ som stride mod Sielen / Oc haffuer en god omgengelse iblant Hedningene/ Paa det/at de som tale ilde paa eder/lige som om Misdedere/kunde see eders gode Gerninger/ oc prise Gud/naar det kommer nu til dagen.

Roma. 13.
Tit. 3.

Verer al Menniskelig Skick vnderdanige/ for HERRENS skyld / Vere sig Kongen som den Offuerste/ eller Høffuitzmend som de der vdsendis aff hannem / Til Heffn offuer Misdedere/oc de Fromme til loff. Thi det er Guds vilie/ at i skulle met velgerninger tilstoppe de daarlige Menniskis vanuittighed/Som de der ere Fri / Oc icke som i haffde Friheden til ondskaffs skiul / men som Guds tienere. Gører huer mand ære. Elsker Brødrene. Fryctet Gud/ ærer Kongen.

J Tienere/verer Herrene vnderdanige met al Fryct / icke aleniste de gode oc milde / men ocsaa de vnderlige. Thi det er Naade/der som nogen fordrager ont/ oc lider wret for sin Samuittigheds skyld til Gud. Thi huad er det for en Ross/der som i lide hug for eders misgerninger skyld: Men naar i lide oc taale for Velgerninger skyld/det er Naade hoss Gud.

Thi at i ere der til kallede/ Efftterdi at Christus haffuer oc ledet for oss / oc ladet oss it Exempel/ At i skulle efftterfølge hans fodspor. Huilcken som giorde ingen synd/ Der er oc

icke

icke funden suig i hans Mund. Huilcken der icke bandede igen / der hand bleff bandet / icke truede / der hand leed / Men hand sette det ind til den / som dømer rettelige / Huilcken som selff offrede vore Synder / paa sit Legeme / paa Træet / Paa det wi skulde vere døde fra Synden / oc leffue i Retferdighed / Formedelst hues Saar i ere bleffne helbrede / Thi at i vaare lige som vildfarende Faar / Men i ere nu omuende til eders Siels Hyrde oc Biscop. ✶ (Esaiæ 53.)

III.

DIsligest skulle Quinderne vere deris Mend vnderdanige / Paa det / at ocsaa de / som icke tro paa Ordet / kunde vindis formedelst Quindernis omgengelse / vden Ordet / naar de see til eders kyske Omgengelse / vdi fryct / Huilckis prydelse der skal icke vere vduortis / met haarflettelse oc gulds omhengelse / eller at tage Klæder paa / Men hiertens lønlige Menniske wforkrencket / met en sactmodig oc stille Aand / Det er kaasteligt faar Gud. Thi at saa prydede oc de hellige Quinder sig i fordom tid / som sette deris haab til Gud / oc vaare deris Mend vnderdanige / lige som Sara vaar Abraham lydig / oc kallede hannem Herre / huess Døtter i ere bleffne / Der som i gøre vel / oc ere icke saa fryctactige. (Ephe. 5. Colos. 3. 1. Timo. 2. Gene. 18.)

Disligest skulle i Mend bo hoss dem met fornumstighed / Oc giffuer det quindelige / som det skrøbeligste Redskaff / sin ære / som ocsaa ere naadens Metarffuinge til Liffuet / Paa det at eders Bøn skal icke forhindris.

Men endelige / da verer alle sammen ved it sind / metlidige / brøderlige / barmhertige / venlige. Betaler icke ont met ont / eller skendzord met skendzord / men velsigner der imod / Oc vider at i ere kallede der til / at i skulle arffue Velsignelse. Thi at huo som vil leffue oc see gode dage / Hand skal stille sin Tunge / at hun taler inted ont / oc sine læbe / at de icke besuige. Hand skal vende sig fra ont / oc gøre gaat / Hand skal søge Fred / oc efftersølge hannem. Thi at HERRENS øyen see til de Retferdige / oc hans øern til deris Bøn. Oc HERRENS Ansict seer til dem som gøre ont. (Roma. 1. Psalm. 34.)

Oc huo er den / som eder kand skade / der som i efftersølge det gode? Oc der som i oc lide for Retferdigheds skyld / saa ere i dog salige. Oc frycter icke for deris trusel / oc forferdis icke / Men helliger den HERRE Gud i eders hierte. Verer oc altid rede til at suare huer mand / som vdkreffuer grunden om Haabet / som er i eder / oc det met sactmodighed oc fryct / Oc haffuer en god Samuittighed / Paa det at de / som tale ilde paa eder / som om Misdedere / kunde bliffue beskemmede / for de bespaattede eders gode omgengelse i Christo. (Esaiæ 8.)

Thi det er bedre / om det er Guds vilie / at i lide for Velgerninger skyld / end for onde gerninger skyld. Efftersdi at Christus oc leed en gong for vore synder / den Retferdige for de Wretferdige / Paa det at hand skulde offre Gud oss / Oc hand er død giort effter Kødet / Men leffuende giort effter Aanden. J den samme / gick hand oc bort / oc predickede faar Aanderne i Fengzelet / som nogen stund icke trode / der Gud tøffuede en gong / oc haffde taalmodighed i Noe tid / der mand beredde Arcken / i huilcken faa / det er / otte siele bleffue beuarede / formedelst vand. Huilcket oc nu gør oss salige / vdi Daaben / som betydes der met / Icke den wrenligheds borttagelse paa Kødet / Men en god Samuittigheds Pact met Gud / formedelst Jhesu Christi opstandelse / som er opfaren i Himmelen til Guds høyre haand / oc Englene / oc de Veldige / oc Kraffterne ere hannem vnderdanige. ✶ (Gene. 8.)

IIII

EFterdi at Christus nu leed faar oss i Kødet / Da vebner eder oc met det samme sind / Thi at huo som lider paa Kødet / hand lader aff at synde / at hand fremdelis / skal icke leffue den tid som end nu igen er i Kødet / effter Menniskelig begæring / men effter Guds vilie. Thi det er nock / at wi haffue leffuit vort Liff i den fremfarne tid effter Hedningernis vilie / der wi vandrede i wtuct / lyst / druckenskaff / fraadzeri / drick / oc gruseligt Affguderi.

Det giorde dem fremmede / at i løbe icke met dem / i det samme vilde wskickelige væsen / oc bespaattelse / Huilcke der skulle gøre hannem regenskaff / som er rede til at døme de leffuende oc de døde. Thi der til er oc Euangelium kundgiort faar de Døde / at de skulle dømis effter Menniske i Kødet / men leffue faar Gud i Aanden. Oc enden paa alle ting er kommen nær til. (Acto. 10.)

Saa verer nu skickelige oc edrue til Bønen. Oc haffuer for alle ting en brendende Kærlighed indbyrdis / Thi at Kærlighed skiuler ocsaa Syndernis mangfoldighed. Lener huer andre (Prouer. 10.)

gerne

gerne huſſ vden knur. Oc tiener huer andre / huer met den gaffue / ſom hand haffuer anammet / ſom gode Huſſholdere offuer Guds mangfoldige gaffuer. Der ſom nogen taler / at hand ſkal tale det ſom Guds ord. Der ſom nogen haffuer it Embede / at hand det ſkal gøre aff den formue / ſom Gud giffuer / paa det at Gud kand priſis i alle ting / formedelſt Jheſum Chriſtum / Huilcken vere ære oc vold fra euighed til euighed / Amen.

J elſkelige / Lader den hede ſom eder tilſlaſſ icke gøre eder fremmede (huilcken eder vederfaris / at i ſkulle prøffuis) lige ſom eder ſkede noget vnderligt / Men glæder eder / at i lide met Chriſto / Paa det / at i oc ſkulle haffue glæde oc frygd i hans Herligheds obenbarelſis tid. Salige ere i / naar ſom i beſpaattis for Chriſti naffn / Thi den Aand / ſom er Herligheds oc Guds Aand / huilis paa eder. Hand beſpaattis hoſſ dem / Men hand priſis hoſſ eder.

Jngen iblant eder lide ſom en Mordere eller Tyff / eller Miſdedere / eller ſom den der trenger ſig i it fremmet Embede. Men lider hand ſom en Chriſten / da ſkal hand icke ſkamme ſig / men hand ſkal ære Gud i den maade. Thi det er tid / at Dommen ſkal begynde paa Guds huſſ. Men begyndis hand førſt paa oſſ / Huad ende vil det da faa met dem / ſom icke tro Guds Euangelio: Oc der ſom den Retferdige neppelige bliffuer beuaret / Huor vil den Vgudelige oc Syndere obenbaris. Der faare / huilcke ſom lide effter Guds vilie / de ſkulle befale hannem deris Siele / ſom den trofaſte Skabere i gode Gerninger.

V.

DE Eldſte / ſom ere iblant eder / formaner ieg / ſom er en aff de eldſte oc it Vidne til den pine ſom er i Chriſto / oc delactig i den Herlighed / ſom ſkal obenbaris / Føder Chriſti Hiord / ſom eder er befalet / oc ſeer vel til / Jcke tuingede til / men veluillige / Jcke for ſlem Vinding ſkyld / men aff hiertens grund / Jcke ſom de der haffue Herredøme offuer Folcket / men verer Hiordens Exempel. Da ſkulle i (naar den ypperſte Hyrde obenbaris) anamme ærens Krune ſom icke ſkal viſne.

Diſligeſt / i ſom ere Vnge / verer dem ſom Eldre ere / vnderdanige. Verer alle ſammen huer andre vnderdanige / oc holder faſt ved Ydmyghed / Thi Gud ſtaar de Hofferdige imod / Men de Ydmyge giffuer hand Naade. Saa ydmyger eder nu / vnder Guds veldige Haand / at hand ſkal ophøye eder i ſin tid. Kaſter al eders ſorg paa hannem / Thi hand ſørger for eder.

Verer ædru oc vaager / Thi eders Modſtandere Dieffuelen gaar omkring / lige ſom en brølende Løwe / oc ſøger effter den hand kand opſluge. Staar hannem imod / oc verer faſte i Troen / Oc vider / at lige den ſamme pine gaar eders Brødre offuer i Verden.

Men al Naadis Gud / ſom kallede oſſ til ſin euige Herlighed / i Chriſto Jheſu / Hand ſkal fuldkommelige berede / ſtyrcke / bekreffte / oc grundfeſte eder / ſom lide en liden tid. Den ſamme vere ære oc Mact fra euighed til euighed / AMEN.

Formedelſt eders trofaſte broder Siluanum (ſom ieg acter) ſcreff ieg eder lidet til / at formane oc at vidne / At det er den rette Guds Naade / ſom i ſtaa vdi. De hilſe eder / ſom ere vdualde met eder i Babylonia / oc min ſøn Marcus. Hilſer eder indbyrdis met kærligheds kyſſ.

Fred vere met alle dem / ſom ere i Chriſto Jheſu / AMEN.

Den Anden S. Peders Epistel.

I.

SImon Petrus/ Jhesu Christi Tienere oc Apostel.

Dem/som haffue lige den samme dyrebar Tro met oss/ J den Retferdighed/som vor Gud giffuer/oc den Frelsere Jhesus Christus.

Gud giffue eder megen Naade oc Fred / formedelst Guds oc Jhesu Christi vor HERRIS bekendelse.

Efftterdi at hans Guddommelige Krafft (huad som hører til Liffuit oc Gudelig omgengelse) er oss giffuen i alle maade / formedelst hans Bekendelse/ som oss kallede/ ved sin Herlighed oc Dygd/formedelst huilcke de dyrebare oc aller største Foriettelser ere oss giffne / som er / At i der ved bliffue delactige i den Guddommelige Nature/der som i fly Verdens forgengelige lyst.

Saa gøret al eders flid der til / oc beuiser Dygdelighed i eders Tro / oc i dygdelighed Beskedelighed/oc i Beskedelighed Maadelighed/oc i maadelighed Taalmodighed/oc i taalmodighed Gudelighed/oc i Gudelighed Broderlig kærlighed / oc i Broderlig kærlighed almindelig kærlighed/ Thi at naar saadant er rigelige hoss eder/da lader det eder icke bliffue lade eller wfructsommelige/i vor HERRIS Jhesu Christi bekendelse. Men huo som dette icke haffuer/hand er Blind oc treffuer met haanden / oc forglemmer sine fremfarne synders Renselse.

Der faar/kære Brødre/gører diss mere flid / at stadfeste eders Kald oc Vduelelse. Thi at gøre i dette/ da skulle i icke snuble/oc eder skal saa rigelige giffuis/den Jndgong til vor HERRIS oc Frelseris Jhesu Christi euige Rige.

Der faare vil ieg det icke lade/ at minde eder altid paa saadant / Alligeuel at i vide oc ere styrckede/i den næruerendis sandhed. Thi ieg acter det at vere tilbørligt / at opuecke oc paaminde eder/saa lenge som ieger i denne Bolig/Thi ieg veed / at ieg skal snarlige afflegge min Bolig/Lige som oc vor HERRE Jhesus Christus haffuer obenbaret mig. Oc ieg vil gøre min flid/ at i alleuegne skulle haffue dette i hukommelse effter min Død.

Thi wi effterfuldeicke kloge Fabel / der wi kundgiorde eder vor HERRIS Jhesu Krafft oc tilkommelse. Men wi haffue selff seet hans Herlighed/der hand fick ære oc priss aff Gud Fader/formedels en røst / som skede til hannem aff den store herlighed / i saa maade/ **Denne er min elskelige Søn / i huilcken ieg haffuer behagelighed.** Oc wi hørde denne røst komme aff himmelen/der wi vaare met hannem / paa det hellige Bierg.

Matth. 17. Marci 9. Lucæ 9.

Wi haffue it fast Popheteligt ord/ Oc i gøre vel/ at i giffue act der paa / lige som paa it Liuss/ der skin i en mørc sted / Jndtil Dagen kommer / oc Morgenstiernen opgaar i eders hierte. Oc det skulle i vid for det første/At der skeer ingen Prophecie i Scrifften aff egen vdlegelse. Thi der er icke end nu nogen Prophecie kommen frem aff Menniskelig vilie / Men Guds hellige Menniskeblefue trengde til aff den hellig Aand at tale.

II.

DEr vaare ofalske Propheter iblant Folcket / Lige som der skulle oc vere falske Lærere iblat eder/som der hoss skulle indføre forderffuelige Parti/oc necte den HERRE, som dem købte/ Oc de skulle føre offuer dem selff en hastig fordømelse/ Oc di skulle mange effterfølge deris forderffuelse. Formedelst huilcke Sandheds vey skal bespaatti/ Oc de skulle handle met eder formedelst Gerighed oc optenckte ord/ Fra huicke Dommen sk icke lenge tøffue/oc deris fordømelse soffuer icke.

Thi at sparde Gud icke Eglene/som syndede/ Men støtte dem til Helffuede met mørckens Lencker/oc antuordede dem hen/at de skulle beuaris til Dommen. Oc sparde hand icke den fremfarne Verden/ Men biarede Noe retferdigheds Predickere selff ottende/ Oc hand førde Syndfloden offuer de Wgudeligis Verden. Oc hand giorde de Stæder Sodoma oc Gomorra til aske/omuende/oc fordømde dem/ Oc hand sette de Wgudelige der met it Exempel / som skulde komme der effter Oc hand frelste den retferdige Lot / huilcken de skendelige Folck giorde alt ont/met deris wtætelige omgengelse/ Oc efftterdi hand vaar retferdig/ oc bode iblant dem/at hand nøddis til at see oc høre det/da pinte de den retferdige Siel dag fra dag/ met deris wretferdige gerninger. HERREN veed at frelse de Gudelige aff fristelse/ Oc at beuare de Wretferdige til Dommen og at pine.

Gene. 7. Gene. 19.

Oc aller mest dem/som vandre effter Kødet/i wrenlig begering/Oc foracte Herskaff / dri-
stige/egensindede / icke beffue ved at bespaatte Maiestaten. Der som dog Englene/ som haff-
ue større styrcke oc mact/icke kunde lide den lastelige Dom mod sig aff HERREN. Men de
ere som wfornumstige Diur/som aff Naturen ere fødde der til/at de skulle gribis oc slactis/De
laste det som de vide inted aff/ oc skulle omkomme i deris forderffuelige væsen / oc faa wretfer-
dighedens Løn der aff.

Balaam. Nume. 24.

De acte det for vellyst/at leffue daglige vel/De ere skam oc last/ De bramme aff eders Al-
misse/De braske met eders/De haffue øyen fulde aff Horeri/De lade icke formene dem synden/
De locke til sig de letferdige Siele / Haffue it hierte som er beslaget met gerighed/ forbandede
Folck/De forlade den rette vey/oc gaa vild/oc følge effter Balaams Bosor søns vey/huilcken
der elskte wretferdighedens Løn/oc hand fick straff for sin offuertredelse/som vaar/ Det stum-
me trelbaarne Diur talede met Menniskis røst/oc formente Propheten sin daarlighed.

Disse ere Kilder vden vand/ oc Skyer som omdriffuis aff huereluind / huilcke mørckens
dumhed er beuaret til euig tid. Thi de tale Stolte ord/ som inted er hoff / oc locke dem forme-
delst wtuctighed til kødelig Lyst/som rettelige vaare vndkomne/oc vandre nu i vildfarelse/Oc
de loffue dem Frihed/alligeuel at de ere selff forderffuelsens Tienere. Thi aff huilcken nogen
er offueruunden/hans Tienere er hand bleffuen. Thi at vndflyde de Verdens wrenlighed/
formedelst vor HERRIS oc Frelseris Jhesu Christi bekendelse/ oc bliffue besuerede oc off-
ueruundne igen der vdi / Da er det siste bleffuit verre met dem end det første. Thi det vaare
dem bedre/at de haffde icke kent Retferdighedens vey/End at de kende hannem / oc vende sig
fra det hellige Bud / som dem er giffuit. Det sande Ordsprock er dem vederfaret/ **Hunden**

Prouer. 26.

**æder igen det som hand spyde. Oc Soen velter sig i Skarnet igen effter hun
er toen.**

III.

DEtte er den anden Epistel/ som ieg scriffuer til eder/i elskelige / J huilcket ieg
opuecker oc paaminder eders rene sind / At i skulle tencke paa de ord / som eder
ere tilforn sagde aff de hellige Propheter / oc paa vort Bud / wi som ere vor
HERRIS oc Frelseris Apostle.

Oc i skulle det først vide/ At der skulle komme i de siste dage/Bespaattere / som vandre eff-
ter deris egen Lyst/oc sige/Huor er hans Tilkommelsis Løffte: Thi (e)fter at Fedrene soffuede
hen/ da bliffuer alting/ lige som det vaar aff Creaturens begyndelse. Men aff fortredelighed
ville de icke vide/at Himmelen oc vaar i fordom tid / der til met Jordn stadig aff vand oc vdi
vand/formedelst Guds ord/Dog bleff paa den tid / Verden forderffuit formedelst de samme
met Syndfloden. Lige saa sparis oc nu Himmelen oc Jorden/formedlst hans Ord/at de skul-
le beuaris til Jlden/paa Dome dag/naar de wgudelige Menniske skille fordømis.

Gene. 1.

(De samme) Ordet oc vand.

Gene. 7.

Men en ting skal icke døljes faar eder/At en dag er faar HERREN lige som tusinde
aar/oc tusinde aar lige som en dag. HERREN tøffuer icke met si Foriettelse / som nogle
acte det for en fortøffuelse/Men hand haffuer taalmodighed met os/Oc vil icke/at nogen skal
fortabis/men at huer mand skal vende sig til Penitentze.

1. Thes. 5.

Oc HERRENS dag skal komme/som en Tyff om natten J huilcken Himlene skulle
forgaa/met stort bulder/Oc Elementerne skulle smeltis aff hede / Oc Jorden oc den gerning
som der er vdi/skal opbrendis.

Effterdi at det skal nu altsammen forgaa/huorledis skulle i d vere skickede/met hellig om-
gengelse oc Gudeligt væsen: at i kunde vente oc haste til HERRENS dagis tilkommelse/
Paa huilcken Himlene skulle forgaa aff Jld/oc Elementerne smeltis aff hede. Men wi vente
en ny Himmel/oc en ny Jord/ effter hans Foriettelser/ J huilck Retferdighed boer.

Esaiæ 65.

Der faare mine elskelige/effterdi at i skulle der tage vaare pa/ Da verer flitige / at i kunde
findis wbesmittede oc wstraffelige faar hannem i Fred. Oc acter vor HERRIS taalmo-
dighed/for eders Salighed. Som oc vor elskelige Broder Paulus / screff eder til / effter den
Visdom/som hannem er giffuen / lige som hand oc taler der om i alle Breff/ J huilcke der ere
nogle ting suare at forstaa / huilcke de wlærde oc Letferdig forvende/ lige som oc de andre
Scriffter/til deris egen fordømmelse.

Paulus.

Men i/ mine Elskelige/effterdi i vide det tilforn/ Da tuarer eder/at i icke formedelst
skødeløse Folckis vildfarelse/bliffue forførde met em/ oc falde aff eders egen
Befestning. Men voxer i vor HERRIS oc Frelseris
Jhesu Christi naade oc bekendelse. Den samme vere
ære/nu oc til euig tid/ AMEN.

Den Første S. Johannis Epistel.

I.

DEt som vaar aff begyndelsen/det wi hørde / det wi saae met vore øyen/det wi beskudde/oc vore Hender toge paa/ om Liffuens ord/ Oc Liffuet er obenbaret / oc wi saae det / oc wi vidne/ oc forkynde eder Liffuet/som er euigt/ huilcket vaar hoss Faderen / oc er obenbaret faar oss. Det som wi haffue seet oc hørt/ forkynde wi eder/ At i oc skulle haffue Samfund met oss/oc vort Samfund skal vere met Faderen oc met hans Søn Jhesu Christo. Oc wi scriffue eder dette til / paa det at eders glæde skal vere fuldkommen.

Oc denne er den kundgørelse/som wi hørde aff hannem / oc forkynde eder / At Gud er it Liuss/oc der er icke Mørck i hannem. Der som wi sige/at wi haffue Samfund met hannem/ oc vandre i mørcket/Da liuge wi/oc gøre icke sandhed. Men der som wi vandre i Liuset/ lige som hand er i liuset/Da haffue wi samfund met huer andre/**Oc Jesu Christi hans Søns Blod/ gør oss rene aff alle Synder.** Der som wi sige/At wi haffue ingen synd/Da forføre wi oss selff / oc Sandhed er icke i oss. Men der som wi bekende vore synder / da er hand tro oc retferdig / at hand forlader oss vore synder/oc renser oss aff al wdygd. Der som wi sige/ at wi haffue icke syndet/Da gøre wi hannem til en Løgnere/oc hans Ord er icke i oss.

II.

MJne Børn/dette scriffuer ieg eder til/ At i skulle icke synde. Oc der som nogen synder / Da haffue wi en Talssmand hoss Faderen/ Jhesum Christum/som er retferdig/ Oc den samme er forligelsen for vore synder/ Dog icke aleniste for vore / men ocsaa for den gantske Verdens. Oc der paa mercke wi / at wi kende hannem / om wi holde hans Bud. Huo som siger/ Jeg kender hannem/Oc holder icke hans Bud / hand er en Løgnere / oc i saadan en er ingen sandhed. Men huo som holder hans Ord/i hannem er sandelige Guds Kærlighed fuldkommelige/Der paa kende wi/at wi ere i hannem. Huo som siger/at hand bliffuer i hannem/hand skal oc vandre/ lige som hand vandrede. Roma.3. 8.

Brødre/ Jeg scriffuer eder icke it nyt Bud/men det gamle Bud/som i haffde aff begyndelsen. Det gamle Bud er Ordet/som i hørde aff begyndelsen. Jeg scriffuer eder igen it nyt Bud/ som er sant hoss hannem oc hoss eder/Thi mørcket er fremganget / oc det sande Liuss skin nu. Huo som siger/at hand er i Liuset / oc hader sin Broder / hand er end nu i mørcket. Huo som elsker sin Broder/hand bliffuer i Liuset / oc der er ingen Forargelse hoss hannem. Men huo som hader sin Broder/Hand er i mørcket/oc vandrer i mørcket / oc veed icke huort hand gaar hen/ Thi mørcket haffuer forblindet hans øyen.

Kære Børn / Jeg scriffuer eder til / at eders synder skulle forladis eder / formedelst hans Naffn. Jeg scriffuer eder Fedre til/ thi i kende den / som er aff begyndelsen. Jeg scriffuer eder vnge Folck til/thi i haffue offueruundet den arge Skalck. Jeg scriffuer eder Børn til/ thi at i kende Faderen. Jeg haffuer screffuet eder Fedre til/at i kende den/som er aff begyndelsen. Jeg haffuer screffuet eder vnge Folck til/at i skulle vere stercke/oc Guds ord bliffuer hoss eder / oc i offuerwunde den arge Skalck.

Elsker icke Verden/icke helder det som er i Verden. Der som nogen elsker Verden/ i hannem er icke Faderens Kærlighed. Thi alt det som er i Verden (som er Kødens lyst/ oc øyenis lyst/oc it hofferdigt Leffnet) er icke aff Faderen/men aff Verden. Oc Verden forgaar met hendis lyst. Men huo som gør Guds vilie/hand bliffuer i euighed.

Børn / det er den siste time/oc som i haffue hørt/ at Antichristen kommer/ Oc nu ere bleffne mange Antichrister/Der paa kende wi/at den siste time er. De ere vdgongne fra oss/ Men de vaare icke aff oss/ Thi at haffde de veret aff oss/da haffde de io bleffuet hoss oss / Men at de skulde obenbaris/ at de ere icke alle aff oss.

Oc i haffue Saluen aff den som er Hellig/oc vide alting. Jeg screff eder icke til/som i viste icke Sandhed/ Men i vide den/oc vide/ at der kommer ingen Løgn aff Sandhed. Huo er en Løgnere/ vden den som necter/at Jhesus er Christus: Det er den Antichrist/ som necter Faderen oc

ren oc Sønnen. Huo som necter Sønnen/ Hand haffuer oc icke Faderen. Huad som i nu haffue hørt aff begyndelsen/ det lader bliffue hoss eder. Der som det bliffuer hoss eder / som i hørde aff begyndelsen/ da skulle oc i bliffue hoss Sønnen oc Faderen. Oc det er den Foriettelse/ som hand loffuede oss/ Det euige Liff.

Dette screff ieg eder til om dem/ som eder forføre/ Oc den Salue som i anammede aff hannem/ bliffuer hoss eder/ Oc i behøffue icke / at nogen skal lære eder / Men lige som den Salue lærer eder allehonde/ saa er det sant/ oc er ingen Løgn. Oc lige som hun lærde eder / saa bliffuer ved det samme. Oc nu Børn/ bliffuer hoss hannem / Paa det at naar hand obenbaris / at wi skulle haffue Dristighed/ oc icke beskemmis faar hannem/ i hans Tilkommelse. Der som i vide at hand er retferdig/ Da kende i oc/ at huo som gør retferdighed/ hand er fød aff hannem.

III.

SEer/ huilcken kærlighed Faderen beuisde oss/ at wi skulde kaldis Guds Børn. Der faare kender Verden eder icke/ Thi de kende hannem icke. Mine elskelige/ wi ere nu Guds Børn/ oc det er icke end nu obenbaret/ huad wi skulle vere. Oc wi vide naar det bliffuer obenbare / at wi skulle vere hannem lige / Thi wi skulle see hannem/ lige som hand er. Oc huer som haffuer saadant haab til hannem/ hand renser sig/ lige som hand oc er ren. Huo som gør synd/ Hand gør oc wret/ oc synden er den wret. Oc i vide/ at hand er obenbaret/ paa det hand skulde borttage vore synder/ oc der er ingen synd i hannem. Huo som bliffuer i hannem/ hand synder icke / Huo som synder / hand haffuer icke seet oc ey kent hannem.

Børn/ Lader ingen forføre eder. Huo som gør retferdighed / den er retferdig / lige som hand er Retferdig. Huo som gør synd / hand er aff Dieffuelen / thi Dieffuelen synder aff begyndelsen. **Der til er Guds Søn obenbaret/ at hand skulde forstyre Dieffuelens gerninger.** Huo som er fød aff Gud/ hand gør icke synd / thi hans Sæd bliffuer hoss hannem/ oc hand kand icke synde/ thi hand er fød aff Gud. Der aff bliffuer det obenbare / huilcke som ere Guds Børn/ oc Dieffuelens børn. Huo som icke gør Retferdighed / hand er icke aff Gud/ oc huo som icke elsker sin Broder.

Iohan. 8.

Thi dette er det Budskaff/ som i hørde aff begyndelsen / At wi skulle elske huer andre. Icke som Cain / der vaar aff den Onde / oc myrde sin Broder. Oc huor faare myrde hand hannem? For hans Gerninger vaare onde / oc hans Broders retferdige. Forundrer eder icke/ mine Brødre/ om Verden hader eder. Wi vide/ at wi ere komne fra Døden til Liffuet / Thi wi elske vore Brødre. Huo som icke elsker sin Broder/ hand bliffuer i Døden/ Huo som hader sin Broder/ hand er en Mandrabere / Oc i vide / at en Mandrabere haffuer icke det euige Liff bliffuende hoss sig.

Gene. 4.

Ioan. 15.
Matth. 5.

Der paa kende wi hans kærlighed/ at hand loed sit Liff for oss/ Oc wi skulle ocsaa lade vort Liff for vore Brødre. Oc naar som nogen haffuer denne Verdens Godz/ oc seer sin Broder lide nød/ oc lycker sit Hierte til for hannem / huorledis bliffuer Guds kærlighed hoss hannem? Mine Børn/ Lader oss icke elske met ord / eller met Tungen / Men met Gerningen oc met Sandhed.

Der paa kende wi / at wi ere aff Sandhed / oc kunde skicke vore Hierte faar hannem/ at/ der som vort Hierte fordømer oss/ at Gud er større/ end vort hierte/ oc kender alle ting. I elskelige/ der som vort Hierte icke fordømer oss/ Da haffue wi en dristighed til Gud / oc huad wi bede om/ det skulle wi anamme aff hannem/ Thi wi holde hans Bud/ oc gøre det som behageligt er faar hannem. Oc det er hans Bud/ **At wi skulle tro paa hans Søns Jhesu Christi Naffn/ oc elske huer andre/ lige som hand gaff oss it Bud.** Oc huo som holder hans Bud / den bliffuer i hannem/ oc hand i hannem. Oc der paa kende wi / at hand bliffuer i oss / paa Aanden / som hand haffuer giffuit oss.

IIII.

I Elskelige/ Tror icke huer Aand/ men prøffuer Aanderne/ om de ere aff Gud/ Thi der ere mange falske Propheter vdgongne i Verden. Der paa skulle i kende Guds Aand. Huer Aand/ som bekender/ at Jhesus Christus er kommen i Kødet/ den er aff Gud. Oc huer Aand/ som icke bekender/ At Jhesus Christus er kommen i Kødet/ den er icke aff Gud/ Oc det er Antichristens Aand / om huilcken i hørde/ at hand skal komme/ Oc hand er nu allerede i Verden.

Børn/ J ere aff Gud/ oc haffue offuerwundet dem/ Thi den som er i eder/ hand er større/ end den der er i Verden. De ere aff Verden/ der faare tale de om Verden/ oc Verden hører dem. Wi ere aff Gud/ oc huo som kender Gud/ hand hører oss. Huilcken icke er aff Gud/ Hand hører oss icke/ Der paa kende wi Sandheds Aand/ oc vildfarelsens Aand.

J elskelige/ Lader oss elske huer andre/ thi Kærlighed er aff Gud/ oc huo som elsker/ hand er fød aff Gud/ oc kender Gud. Huo som icke elsker/ hand kender icke Gud/ thi Gud er Kærlighed. Der vdi er Guds kærlighed obenbaret mod oss/ At Gud sende sin Enbaarne Søn til Verden/ at wi skulle leffue formedelst hannem. Der vdi staar kærlighed/ Icke at wi haffue elskt Gud/ men at hand elskte oss/ oc sende sin Søn til forligelse for vore synder.

J elskelige/ Haffuer Gud saa elskt oss/ Da skulle wi oc elske huer andre. Jngen haffuer nogen tid seet Gud. Der som wi elske huer andre/ da bliffuer Gud i oss/ oc hans kærlighed er fuldkommen i oss. Der paa kende wi/ at wi bliffue i hannem/ oc hand i oss/ At hand gaff oss aff sin Aand. Oc wi haffue seet oc vidne/ at Faderen vdsende Sønnen til Verdens Frelsere. Huilcken som nu bekender/ At Jhesus er Guds Søn/ i hannem bliffuer Gud/ oc hand i Gud. Oc wi kende oc trode den Kærlighed/ som Gud haffuer til oss.

Gud er Kærlighed/ oc huo som bliffuer i Kærlighed/ hand bliffuer i Gud/ oc Gud i hannem. Der met er Kærlighed fuldkomen hoss oss/ paa det wi skulle haffue dristighed paa Domme dag/ Thi lige som hand er/ saa ere oc wi i denne Verden. Fryct er icke i Kærlighed/ men den fuldkomne Kærlighed vddriffuer fryct/ Thi fryct haffuer pine/ Oc huo sig frycter hand er icke fuldkommen i Kærlighed.

Lader oss elske/ thi hand elskte oss først. Der som nogen siger/ Jeg elsker Gud/ oc hand hader sin Broder/ hand er en Løgnere. Thi huilcken icke elsker sin Broder/ som hand seer/ Huorledis kand hand elske Gud/ som hand icke seer? Oc dette Bud haffue wi aff hannem/ At huo som elsker Gud/ hand skal oc elske sin Broder.

V.

HVo som tror/ at Jhesus er Christus/ hand er fød aff Gud. Oc huo som elsker den/ der hannem fødde/ hand elsker oc den/ som er fød aff hannem. Der paa kende wi/ at wi elske Guds Børn/ naar wi elske Gud/ oc holde hans Bud/ oc hans Bud ere icke suare.

Thi alt det som er fød aff Gud/ offueruinder Verden/ oc vor Tro er den Seyer/ som haffuer offueruundet Verden. Oc huo er den som offueruinder Verden/ vden den som tror/ At Jhesus er Guds Søn? Denne er den/ som kommer/ met Vand oc Blod/ Jhesus Christus/ Icke met Vand alene/ men met Vand oc Blod. Oc det er Aanden/ som vidner/ at Aanden er sandhed. Thi de ere tre som vidne paa Jorden/ Aanden oc Vand/ oc Blod/ oc de tre ere it tilsammen.

Er det saa/ at wi anamme Menniskens vidnisbyrd/ Da er Guds vidnisbyrd større/ Thi det er Guds vidnisbyrd/ som hand vidnede om sin Søn. Huo som tror paa Guds Søn/ hand haffuer dette vidnisbyrd hoss sig. Huo som icke tror Gud/ hand gør hannem til en Løgnere/ thi hand tror icke det Vidnisbyrd/ som Gud vidner om sin Søn. Oc dette er det vidnisbyrd/ at Gud haffuer giffuit oss det euige Liff/ oc dette Liff er i hans Søn. Huo som haffuer Guds Søn/ hand haffuer Liffuet/ Huo som icke haffuer Guds Søn/ Hand haffuer icke Liffuit.

Dette haffuer ieg screffuit eder til/ i som tro paa Guds Søns naffn/ at i skulle vide/ at i haffue det euige Liff/ oc at i skulle tro paa Gud Søns naffn. Oc det er den Dristighed/ som wi haffue til hannem/ at/ der som wi bede om noget/ effter hans vilie/ da hører hand oss. Oc der som wi vide/ at hand hører oss/ huad wi bede om/ Da vide wi/ at wi haffue den Bøn/ som wi bade hannem om.

Der som nogen seer sin Broder synde en synd/ icke til Døden/ den maa bede/ saa skal hand giffue dem Liffuit/ som synde/ icke til Døden. Der er en Synd til Døden/ for den siger ieg icke/ at nogen skal bede. Al wdygd er synd/ Oc der er nogen Synd icke til Døden.

Wi vide/ at/ huo som er fød aff Gud/ hand synder icke/ men huo som er fød aff Gud/ hand beuarer sig/ oc den Onde skal icke røre hannem. Wi vide/ at wi ere aff Gud/ Oc den gantske Verden ligger i det Onde. Men wi vide/ at Guds Søn er kommen/ oc haffuer giffuit oss it sind/ at wi skulle kende den Sande/ oc wi ere i den Sande/ i hans Søn Jhesu Christo. Denne er den sande Gud/ oc det euige Liff.
Børn/ vocter eder for Affguder/ AMEN.

Den Anden S. Johannis Epistel.

I.

DEn Eldste. Den vdualde Quinde oc hendis Børn/ huilcke ieg elsker/ i sandhed/ Oc icke ieg alene/ men oc alle/ som kende Sandhed/ for den sandheds skyld/ som bliffuer i oss/ oc skal vere hoss oss til euig tid.

Naade/ Barmhertighed/ Fred/ aff Gud Fader/ oc aff den HERRE Jhesu Christo/ Faderens Søn/ i Sandhed/ oc vdi Kærlighed/ vere met oss.

Jeg er gantske glad/ at ieg haffuer fundet iblant dine Børn/ dem som vandre i Sandhed/ Lige som wi oc haffue anammet it Bud aff Faderen. Oc nu beder ieg dig/ Quinde/ ieg scriffuer dig icke til som it nyt Bud/ men det som wi haffde aff begyndelsen/ At wi skulle elske huer andre. Oc det er Kærlighed/ at wi skulle vandre effter hans Bud.

Det er Budet/ lige som i hørde aff begyndelsen/ at i skulle vandre der vdi/ Thi der ere mange Forførere komne i Verden/ som icke bekende Jhesum Christum/ at hand er kommen i Kødet/ Denne er den Forførere oc Antichrist. Seer eder faare/ at wi icke tabe/ det wi haffue arbeydet/ Men at wi kunde anamme fuldkommelig Løn. Huo som offuertræder/ oc bliffuer icke i Christi Lærdom/ hand haffuer ingen Gud. Huo som bliffuer i Christi Lærdom/ Hand haffuer baade Faderen oc Sønnen.

Der som nogen kommer til eder/ oc fører icke denne Lærdom met sig/ Den anammer icke i eders Huss/ oc hilser hannem ocsaa icke/ Thi huo hannem hilser/ hand gør sig delactig i hans onde gerninger. Jeg haffuer meget at scriffue eder til/ Men ieg vilde icke met breff oc bleck/ Men ieg haabis at komme til eder/ oc at tale mundelige met eder/ Paa det vor Glæde skal vere fuldkommen. Din vdualde Søsters Børn hilse dig/ Amen.

Den tredie S. Johannis Epistel.

DEn Eldste/ Gaio den elskelige/ som ieg elsker i sandhed. Min elskelige/ Jeg yndsker at det maa gaa dig vel i alle maade/ oc du maat vere karsk/ lige som det oc gaar din Siel vel. Jeg bleff oc gantske glad/ der Brødrene komme/ oc vidnede om din sandhed/ som du oc vandrer/ i sandhed. Jeg haffuer ingen større glæde/ end den/ at ieg hører mine Børn vandre i sandhed.

Min elskelige/ Du gør trolige/ det som du gør mod Brødrene oc Gesterne/ huilcke som haffue vidnet om din kærlighed/ faar Menigheden/ oc du giorde vel/ at du skickede dem verdelige fra dig/ faar Gud. Thi at de ere vddragne for hans Naffn skyld/ oc de toge inted aff Hedningene. Saa skulle wi nu anamme saadanne/ paa det wi kunde bliffue sandheds Methielpere.

Diotrephes.

Jeg haffuer screffuit Menigheden til/ Men Diotrephes/ som vil holdis høyt iblant dem/ anammer oss icke. Der faare naar ieg kommer/ vil ieg minde hannem paa sine gerninger/ som hand gør/ Oc hand pladrer met onde ord mod oss/ oc lader sig icke der met nøye. Hand anammer selff icke Brødrene/ oc formener dem/ som det ville gøre/ oc vddriffuer dem aff Menigheden.

Min elskelige/ Du skalt icke effterfølge det onde/ men det gode. Huo som gør gaat/ hand er aff Gud/ Huo som gør ont/ Hand seer icke Gud.

Demetrius.

Demetrius haffuer vidnisbyrd aff huer mand/ oc aff sandhed selff/ Oc wi vidne ocsaa/ oc i vide/ at vort vidnisbyrd er sant. Jeg haffde meget at scriffue/ Men ieg vilde icke scriffue til dig met bleck oc pen. Jeg haabis oc til at see dig snart/ Saa ville wi mundelige tale met huer andre. Fred vere met dig. Vore Venner hilse dig.

Hilse vore Venner ved naffn.

Den

Den Epistel til de Ebreer.

I.

EFter at Gud i fordom tid talede mangk gonge oc i mange maade til Fedrene formedelst Propheterne / Da talede hand paa det siste i disse dage til oss / formedelst Sønnen / huilcken hand sette til en Arffuing offuer alting / Formedelst huilcken hand giorde / oc Verden / Huilcken / efftherdi hand er hans Herligheds skin / oc hans verelsis rette Billede / oc bær alle ting met sit krafftige Ord / oc giorde vore synders Renselse / formedelst sig Selff / Da sette hand sig hoss Maiestatens høyre Haand / i det høye / oc hand er bleffuen saa meget bedre end Englene / som hand aldelis meget arffuede it høyre Naffn for dem.

Thi at huilcken Engel sagde hand nogen tid til / **Du est min Søn / Jeg fødde dig i dag**※ **Oc atter igen / Jeg skal vere hans Fader / Oc hand skal vere min Søn.** Oc atter igen / Der hand indfører den Førstfødde i Verden / siger hand / Oc alle Guds Engle skulle tilbede hannem. Men hand siger om Englene / Hand gør sine Engle Aander / oc sine Tienere ildlue. Men om Sønnen / Gud / din stol varer fra euighed til euighed / Dit Rigis Spir er en oprettet Spir. Du elskte Retferdighed / oc hadede vretferdighed / Der faare / O Gud / saluede din Gud dig / met glædens Olie / offuer dine Metdelere.

[Psalm. 2. Psalm. 89. Psalm. 97. Psalm. 103. Psalm. 45.]

Oc du HERRE / grundfeste Jorden aff begyndelsen / Oc Himlene ere dine henders gerning. De skulle forgaa / Men du skalt bliffue / Oc de skulle alle gøris gamle / som it Klædebon / oc du skalt foruende dem som it Klæde / oc de skulle foruende sig. Men du est den samme / oc dine aar skulle icke afflade. Til huilcken Engel sagde hand oc nogen tid / Sæt dig hoss min høyre Haand / indtil ieg legger dine Fiender til en skammel vnder dine føder: Ere de icke alle sammen tienstactige Aander / vdsende til Tienste / for deris skyld / som skulle arffue Salighed:

[Psalm. 102. Psalm. 110.]

II.

DEr faare skulle wi diss mere tage vare / paa Ordet / som wi høre / at wi skulle icke fare der hen. Thi at er det Ord bleffuet fast / som er talet formedelst Englene / oc huer offuertredelse / oc wlydighed fick sin rette Løn / Huorledis ville wi vndfly / der som wi icke acte saadan en Salighed: Huilcken / effter at hun bleff først predicket ved HERREN / da er hun kommen til oss / formedelst dem / som det hørde / Oc Gud gaff dem Vidnisbyrd / met Tegen / vnderlige Gerninger / oc mangfoldig krafft / oc met den hellig Aands vddelelse / effter hans vilie.

[Exodi 20.]

Thi hand giorde icke Englene den tilkommende Verden vnderdanig / om huilcken wi tale / Der vidner en paa en sted / oc siger / **Huad er Menisken / at du tencker paa hannem: Oc Menniskens Søn / at du hiemsøger hannem:** Du lodst hannem fattis Engle en liden tid / Du krunede hannem met priss oc ære / oc sette hannem offuer dine Henders gerninger / Du lagde alting vnder hans Føder. J det at hand vnderlagde hannem alting / da forlod hand inted / at det ey er hannem vndergiffuet. Men wi see icke end nu / at alting er hannem vndergiffuen. Men wi see den / som en liden tid fattedis Engle / at det er Jhesus / som er formedelst Dødens pine krunet met priss oc ære / Paa det hand skulde aff Guds naade smage Døden for alle.

[Psalm. 8.]

Thi det sømede hannem / for huess skyld alle ting ere / oc formedelst huilcken alle ting ere / den som førde mange Børn til Herlighed / At hand skulde gøre Førsten til deris salighed fuldkommen formedelst pine. Effterdi de komme alle aff en / baade den som helliger / oc de som bliffue helligede. Der faare skammer hand sig oc icke / at kalde dem Brødre / Oc siger / **Jeg vil forkynde mine Brødre dit Naffn / oc siunge dig Loff mit iblant Menigheden.** Oc atter igen / Jeg vil forlade mig paa hannem. Oc atter igen / See der / Jeg oc de Børn / som Gud gaff mig.

[Psalm. 22. Psalm. 18. Esaiæ 8.]

Effterdi at Børnene haffue nu Kød oc blod / Da er hand i lige maade bleffuen delactig der vdi / Paa det hand skulde formedelst Døden tage macten fra den / som haffde vold offuer Døden / det er / Dieffuelen / Oc frelste dem / som formedelst Dødens fryct / skulde veret Tienere i al deris Liffs tid. Thi hand tager ingen sted Engle til sig / men Abrahams Sæd tager hand til sig. Der faare skulde hand vere sine Brødre lig i alle ting / Paa det hand skulde bliffue

barmhertig/ oc en trofast ypperste Prest faar Gud / at forlige Folckens synder. Thi der vdi som hand leed oc bleff fristet/ kand hand hielpe dem / som bliffue fristede.

III.

DEr faare / i hellige Brødre / i som oc ere kallede / formedelst det Himmelske Kald / tager vare paa den Apostel oc ypperste Prest/ som wi bekende / Christum Jhesum/ der er hannem tro / som giorde hannem (lige som oc Mose) i hans gantske Huss. Men denne er større ære verd/ end Mose/ Efterdi/ at den haffuer større ære aff Huset/ som det bereder/ end Huset. Thi at huert Huss beredis aff nogen/ Men den som bereder alting / det er Gud. Oc Mose sandelige vaar trofast i hans gantske Huss/ som en Tienere/ at bære vidnisbyrd om det / som skulde sigis / Men Christus som en Søn offuer sit Huss/ huess Huss wi ere / der som wi ellers fast beholde Troens tillid oc ross/ indtil enden.

Psalm.. 95

Der faare som den hellig Aand siger / der som i høre hans røst/ J dag / da forherder icke eders hierte/ Som det skede i fortørnelsen/ paa fristelsens dag/ vdi Orcken/ der som eders Fedre fristede mig/ De prøffuede mig oc saae mine gerninger i fyrtiue aar. Der faare bleff ieg vred paa denne Slect / oc sagde/ De fare altid vild met hiertet/ Men de viste icke mine veye. At ieg oc soer i min vrede/ At de skulde icke komme til min Rolighed. Seer til/ kære Brødre/ At der haffuer icke nogen iblant eder it ont vantrot hierte/ som afftræder fra den leffuende Gud/ Men formaner eder selff/ alle dage/ saa lenge som det kaldis J dag / at der bliffuer icke nogen forherdet iblant eder/ formedelst syndens bedragelse.

Thi wi ere bleffne delactige i Christo / Der som wi ellers fast beholde det begynte væsen/ indtil enden. Saa lenge som der sigis/ J dag/ om i ville høre hans røst / da forherder icke eders hierte/ som det skede i fortørnelsen. Thi nogle der de hørde/ da begynte de en fortørnelse/ Men icke alle de/ som ginge aff Egypten formedelst Mose. Men huilcke bleff hand vred paa i fyretiue aar? Er det icke saa/ at offuer dem/ som syndede/ huilckis Legeme der fulde bort i Orcken? Huilcke soer hand da/ At de skulde icke komme til hans Rolighed/ vden de Vantro? Oc wi see/ at de kunde icke komme der ind/ for deris Vantro skyld.

IIII

SAa lader oss nu frycte/ at wi icke forsøme den Foriettelse / at indkomme til hans Rolighed/ oc at ingen aff oss bliffuer til bage. Thi det er oc oss forkyndet / lige som dem. Men Predickerens ord halp dem inted / der icke trode dem / som det hørde. Thi at wi som tro/ gaa i rolighed/ lige som hand siger/ At ieg soer i min vrede/ De skulde icke komme til min Rolighed.

Gene. 2.

Oc sandelige/ der de gerninger aff Verdens begyndelse vaare giorde/ da sagde hand paa en sted/ om den siuende dag saa/ **Oc Gud huilte paa den siuende dag aff alle sine gerninger.** Oc her paa denne sted atter igen/ De skulle icke komme til min Rolighed.

Psalm. 95.

Efterdi det staar end nu til/ at nogle skulle komme der til/ Oc de som det vaar først forkyndet/ ere icke komne der til/ for deris vantro skyld. Da beskickede hand atter en dag/ effter saadan lang tid/ oc siger/ formedelst Dauid / J dag/ lige som sagd er/ J dag/ der som i høre hans røst/ da forherder icke eders hierte. Thi at haffde Josueført dem til Rolighed / da haffde hand icke der effter sagd om en anden dag. Der faare tilstaar Guds Folck end nu en Rolighed. Thi at huo som er kommen til hans Rolighed / hand huiler oc aff sine gerninger / lige som Gud aff sine.

Saa lader oss nu legge vind paa/ at komme ind til denne Rolighed / Paa det der skal icke nogen falde i samme vantroes Exempel. Thi Guds ord er leffuendis oc krafftigt / oc skarpere end noget tueegget Suerd/ Oc det trenger igennem / indtil det atskil Sielen oc Aanden / oc marffuen oc benene/ oc hand er en Dommere offuer hiertens tancker oc sind / oc der er inted Creature wsynligt faar hannem/ Men det er altsammen blot oc obenbare faar hans øyen/ om hannem tale wi.

V

EFterdi wi da haffue den ypperste Prest som er stor / Jhesum Guds Søn / som opfor til Himmelen/ Da lader oss holde ved bekendelsen. Thi at wi haffue icke den ypperste Prest/ som icke kand haffue metlidelse met vor skrøbelighed / Men den som er forsøgt i alle maade/ lige som wi/ Dog/ vden synd. Der faare lader

oss traade

oss traade frem/ met frimodighed til Naadestolen/ Paa det wi kunde faa barmhertighed / oc finde Naade/paa den tid/som oss gøris Hielp behoff.

Thi at huer ypperste Prest / som anammis aff Menniskenn / hand settis for Menniskene imod Gud/at hand skal offre Gaffuer oc Offer for synderne / Den som kand haffue metlidelse met dem som ere vanuittige oc fare vild / effter som hand er oc selff omgiffuen met skrøbelig-hed. Der faare skal hand oc offre for sig selff/for synderne/lige som for Folcket. Oc ingen tager sig selff den ære til/ Men den som oc er kaldet aff Gud/lige som Aaron.

Saa haffuer oc Christus icke selff sæt sig i den ære / at hand skulde bliffue den ypperste Prest/ Men den som sagde til hannem / **Du est min Søn/ Jeg fødde dig i dag.** Lige som hand oc siger en anden sted / Du est en Prest til euig tid / effter Melchisedechs skick. Oc hand offrede paa sit Køds dag Bøner oc formanelse met it sterckt skrig oc graad / til den / som kunde vdhielpe hannem fra Døden/ Oc hand bleff ocsaa bønhørt/fordi at hand haffde Gud i ære. Oc alligeuel at hand vaar Guds Søn/saa lærde hand dog lydighed/i det som hand leed. Oc der hand bleff fuldkommen/da bleff hand alle dem som ere hannem lydige / en aarsage til den euige Salighed/kaldet aff Gud den ypperste Prest/ effter Mechisedechs skick.

Psalm. 2.
Psalm, 110.

Der om haffde wi vel meget at tale/ Men det er suart / effterdi at i ere saa wforstandige. Oc i som skulde lenge siden veret Mestere/i haffue behoff igen / at mand skal lære eder de første Bogstaue aff det Guddommelige Ord/oc at mand skal giffue eder Milck/ oc icke sterck Mad. Thi huilcken mand skal end nu giffue milck/hand er wforfaren i Retferdigheds ord/ thi hand er it vngt Barn. De fuldkomne bør sterck Mad/som aff seduanlighed haffue forsøcte sind / til at gøre forskel mellem gaat oc ont.

VI.

DEr faare ville wi nu lade den Lærdom om it Christeligt leffnis begyndelse bliffue/oc fare til fuldkommenhed/ Icke atter legge grunduol igen om de døde gerningers Penitentze/ om Troen til Gud / om Daaben / om Lærdom / om henders paaleggelse/om de Dødis opstandelse/oc om den euige Dom. Oc det ville wi gøre / der som Gud det ellers tilsteder.

Thi det er wmueligt/at de/som ere en gong opliusde/oc haffue smaget de himmelske gaff-uer/oc ere bleffne delactige i den hellig Aand/oc haffue smaget Guds gode ord/ oc den tilkom-mende Verdens krafft/om de affalde (oc kaarsfeste dem selff Guds Søn igen / oc holde han-nem for spaat) at de skulde kunde fornyss igen til penitentze. Thi Jorden som dricker Regnen/ der offte kommer offuer hende/oc bær dem bequemme Vrter/som hende forarbeyde / hun faar velsignelsen aff Gud/ Men den som bær torn oc tidzel / hun er wduelig / oc nær Forbandelse/ huilcken mand paa det siste opbrender.

Men wi forsee oss/i elskelige/bedre til eder/oc at Salighed er nærmer / alligeuel at wi saa tale. Thi Gud er icke wretferdig/ at hand forglemmer eders gerning oc kærligheds arbeyde/ som i beuisde i hans Naffn/der i tiente de Hellige/oc tiene end nu. Oc wi begære / At huer aff eder kand beuise den samme flid / til at holde Haabet fast indtil enden / At i skulle icke bliffue wstadige/men vere deris Efftерfølgere/som formedelst Troen oc Taalmodighed arffue For-iettelsen.

Thi som Gud tilsagde Abraham / der hand haffde ingen Større at suerie ved / da soer hand ved sig selff / oc sagde / **Sandelige/ Jeg vil velsigne oc formere dig.** Oc hand haffde saa taalmodighed/oc fick Foriettelsen. Menniskene suerie vel ved en Større/ end de ere selff/oc den Eed gør en ende paa al tretten/ huor ved det bliffuer fast iblant dem.

Men Gud/der hand vilde offuerflødelige beuise Foriettelsens Arffuinge / at hans Raad er icke wstadigt/da sette hand en Eed der hoss/ Paa det at wi skulde formedelst thu stycker/som icke ere wstadige (Thi det er wmueligt / at Gud kand liue) haffue en sterck Trøst / wi som haffue tilfluct/oc bliffue ved det tilbudne Haab/ huilcket wi haffue/ som vor Siels trygge oc faste Ackere/som oc gaar ind inden faar Forhenget / der som Forløberen gick for oss / Jhesus/ som er bleffuen den ypperste Prest til euig tid/effter Melchisedechs skick.

Gene. 22.

VII.

DEnne Melchisedech vaar en Konge i Salem/den alderhøyste Guds Prest/ Som gick imod Abraham/der hand kom igen fra Kongernis slag/ oc velsig-nede hannem/huilcken Abraham oc gaff Tiende aff alt sit godz. Først bliffuer hand vdlagd/Retferdigheds Konge / Der effter er hand oc Salems Konge/ det er/ Fredens Konge/vden Fader/vden Moder/vden Slect / oc hand haffuer huercken be-

Gene. 14.

gyndelse

gyndelse paa dagen/ oc ey ende paa Liffuet/ Oc hand lignis ved Guds Søn/ oc bliffuer Prest euindelige.

Men seer/ huor stor er den/ som Abraham den Patriarcha oc giffuer Tiende aff det Byte hand fick. Sandelige Leui Børn/ der de anammede Prestedømet/ da haffue de it Bud/ at tage Tiende aff Folcket/ det er/ aff deris Brødre/ effter Lowen/ alligeuel at ocsaa de ere komne aff Abrahams Lender. Men den/ hues Slect der icke neffnis iblant dem/ hand tog Tiende aff Abraham/ oc velsignede den/ som haffde Forièttelserne. Nu er det saa vden al gensigelse/ at det som ringere er/ velsignis aff det som bedre er. Oc her tage de dødelige Mennisker Tiende/ Men der vidner hand/ at hand leffuer. Oc at ieg saa siger/ Det er oc Leui/ som tager den Tiende/ der bleff tindet aff Abraham/ Thi hand vaar io end nu i Faderens Lender/ der Melchisedech gick imod hannem.

Psalm. 110.

Er nu fuldkommenhed skeet formedelst det Leuitiske Prestedøme (Thi Folcket anammede Lowen vnder det samme) Huad gøris det da ydermere behoff at sige/ at der skulde komme en anden Prest op/ Effter Melchisedechs skick/ oc icke effter Aarons skick: Thi huor som Prestedømet bliffuer forùent/ der skal oc Lowen forùendis. Thi den som dette sigis om/ hand er aff en anden Slect/ aff huilcken aldri nogen haffuer tient Alteret. Thi det er io obenbare/ at vor HERRE er opgangen aff Juda/ Til huilcken Slect Mose talede inted om Prestedømet.

Psalm. 119.

Oc det er end klarere/ Der som der kommer en anden Prest op effter Melchisedechs skick/ som icke er giort effter det Kødelige Buds Low/ men effter det wendelige liffs krafft. Thi hand vidner/ Du est en Prest euindelige/ effter Melchisedechs skick. Thi der met bliffuer den første Low borttagen (Fordi at hun vaar for skrøbelig oc icke nyttelig/ Thi at Lowen kunde icke gøre oss fuldkomne) Oc der indføris it bedre Haab/ ved huilcket wi komme til Gud.

Psalm. 110.

Oc der til/ det meget er/ Icke vden Eed/ Thi de andre bleffue Prester vden eed/ Men denne met Eed/ formedelst den som siger til hannem/ **HERREN haffuer soret/ oc det skal icke angre hannem/ Du est en Prest til euig tid/ effter Melchisedechs skick.** Saa er Jhesus fast ydermere bleffuen it bedre Testamentis Beskickere.

Roma, 8.

Oc de andre ere mange/ som bleffue Prester/ fordi at Døden loed dem icke bliffue. Men denne haffuer it wforgengeligt Prestedøme/ fordi at hand bliffuer euindelige/ Der faare kand hand oc altid gøre dem salige/ som komme til Gud formedelst hannem/ oc hand leffuer altid/ oc beder for dem.

Thi wi skulde haffue den ypperste Prest/ som skulde vere hellig/ wskyldig/ wbesmittet/ affskild fra Syndere/ oc som er høyre end Himmelen/ Som icke daglige skulde haffue behoff/ som de andre ypperste Prester/ at gøre først Offer for sine egne synder/ der effter for Folckenis synder/ Thi hand giorde det en gong/ der hand offrede sig selff. Thi Lowen gør Mennisker til ypperste Prester/ som haffue skrøbelighed/ Men dette Eedens ord/ som er sagd effter Lowen/ setter Sønnen euindelige oc fuldkommen.

VIII.

DEtte er nu summen/ paa det wi tale om/ Wi haffue denne ypperste Prest/ som sider hoss den høyre Haand paa Maiestatens stol i Himmelen/ oc er en Forstandere til de hellige gode Ting/ oc det sande Tabernackel/ huilcket Gud oprette/ oc icke noget Mennisker. Thi huer ypperste Prest bliffuer indsæt/ at offre Gaffuer oc Offer/ Der faare bør oc denne at haffue noget som hand skal offre. Der som hand nu vaare paa Jorden/ da vaare hand icke Prest/ Efftterdi der ere Prester/ som offre gaffuer effter Lowen/ huilcke der tiene Exempel oc Skugge til det himmelske Gode/ Lige som det Guddommelige gensuar sagde til Mose/ der hand skulde fuldkomme Tabernackelet/ See til/ sagde hand/ At du gør alting effter den Lignelse/ som dig bleff viist paa Bierget.

Exodi 25.

Men nu haffuer hand faaet it bedre Embede/ som den der er it bedre Testamentis Meglere/ huilcket oc staar paa bedre Forièttelser. Thi der som det Første haffde veret wstraffeligt/ da haffde der icke bleffuit søgt effter rum til it andet. Thi hand straffer dem/ oc siger/ **See/ de dage skulle komme/ siger HERREN/ at ieg vil gøre it nyt Testamente/ offuer Israels Huss/ oc offuer Juda Huss/** Icke effter det Testamente/ som ieg giorde met deris Fedre paa den dag/ der ieg tog fat paa deris haand/ at vdføre dem aff Egypti Land/ Thi de bleffue icke i mit Testamente/ Saa vilde ieg oc icke acte dem/ siger HERREN.

Ierem. 31.

Thi dette er det Testamente som ieg vil gøre Israels Huss effter disse dage/ siger HERREN/ **Jeg vil giffue min Low i deris Sind/ oc ieg vil scriffue hende i deris Hierte/ Oc ieg vil vere deris Gud/ oc de skulle vere mit Folck/** Oc der skal icke nogen

gen lære sin Neste/eller sin Broder/oc sige/ Kende HERREN/ Thi de skulle alene kende
mig/fra den minste indtil den største/ Thi ieg vil vere deris ondskaff oc synder naadig/ oc ieg
vil icke mere tencke paa deris wretferdighed. J det hand siger/ Jt nyt/da giorde hand det første
gammelt. Men det som er gammelt oc alderne/det er nær hoss sin ende.

IX

Sandelige/det første haffde oc sin Rettighed oc Gudstienste/ oc vduortis hel- [Exodi 40.]
lighed. Thi den fremmerste del vaar der opret aff Tabernackelet/ der vdi vaare
Liussestagene/oc Bordet/oc Skuebrødene/ Oc dette kaldis det Hellige. Men
bag det andet Forhenge vaar Tabernackelet/ som kaldis/ det Allerhelligste/
Dette haffde det gyldene Røgelse kar/ oc Testamentens Arck/ som vaar alleuegne beslagen
met guld/i huilcken der vaar den gyldene Spand som haffde det Himmelske Brød/oc Aarons
kæp/som haffde blomstret/oc Testamentens taffler. Men der offuen offuer vaare Herlighe-
dens Cherubim/som offuerskuggede Naadestolen/ om huilcke nu inted er at sige besynderlige.

Der dette vaar nu saa bered/ da ginge Presterne altid i det fremmerste Tabernackel/ oc [Leui. 16]
fuldkommede Gudstiensten. Men i det ander/gick ekon den ypperste Prest/en gong om aa-
ret/ icke foruden Blod/ at hand skulde offre for sin egen/ oc for Folckens vanuittighed. Met
huilcket den hellig Aand betegnede/At veyen til hellighed vaar icke end nu obenbare/saa lenge
som det første Tabernackel stode/ Huilcket der skulde paa den tid vere en Lignelse/ J huilcket
Gaffuer oc Offer offredis/ oc kunde icke gøre den fuldkommen effter Samuittigheden/
som gør Gudstienste/ alene met Mad oc Dricke/ oc allehonde Daab oc vduortis Hellig-
hed/Som ere paa lagde indtil forbedrelsens tid.

Men Christus er kommen/ at hand skal vere den ypperste Prest offuer det tilkommende
Gode/formedelst it større oc fuldkommeligere Tabernackel/ huilcket icke er giort met haand/
det er/som icke er saa bygd. Oc icke helder formedelst Bucke eller Kalffue blod/ Men hand
gick formedelst sit eget Blod/en gong ind i det Hellige/oc fant en euig Forløsning.

Thi der som Oxe oc Bucke blod/oc asken aff en Ko som vdstrøss/ helliger de Wrene/ til [Nume. 19.]
den legemlige renlighed/Huor meget mere skal Christi Blod/som offrede Sig selff Gud wbe-
smittet/ formedelst den hellig Aand/rense vor Samuittighed aff døde gerninger/ til at tiene
den leffuende Gud: Oc derfaare er hand ocsaa det Ny Testamentis Meglere/ Paa det/ at de
som ere kallede/ skulle faa den foriette euige Arffue/formedelst den Død/ som skede til Forløs-
ning/aff de offuertrædelser(som vaare vnder det første Testamente. ✠:

Thi huor it Testamente er/der skal hans Død ske/som gør Testamentet/Thi at it Testa-
mente stadfestis formedelst Døden/Ellers haffuer det end nu icke mact/ den stund hand end
leffuer/som det giorde. Der faare bleff oc det første/ icke skicket vden Blod/ Thi/ som Mose
haffde vdtalet/om alle Budene/ effter Lowen/ til alt Folcket/ da tog hand Kalffue oc Bucke [Exodi 24.]
blod/met Vand oc Purpur vld oc Jsop/oc stenckte paa Bogen oc paa alt Folcket/ oc sagde/
Dette er Testamentens blod/ som Gud haffuer budet eder. Oc hand stenckte lige saa met
Blod paa Tabernackelet oc alt den Redskaff som hørde til Gudstienste. Oc det bliffuer paa
det neste altsammen renset met Blod/effter Lowen/ oc vden Blodz vdgydelse skeer ingen for-
ladelse.

Saa skulle nu de Lignelser til de Himmelske ting/i saa maade rensis/Men de Himmelske
selff/skulle haffue bedre Offer/ end de andre vaare. Thi Christus gick icke ind i det Hellige/
som er giort met hender (huilcket der er det retskaffnis rette Billede) Men i Himmelen selff/at
nu obenbaris faar Guds ansict/for oss. Jcke helder at hand vil mange gonge offre sig/ Lige
som den ypperste Prest gaar huert aar i det Hellige/ met fremmet Blod/ Ellers skulde hand
offte ledet pine fra Verdens begyndelse. Men nu i Verdens ende/ er hand en gong obenbaret
formedelst sit eget Offer/at borttage synden.

Oc lige som det er skicket for alle Menniske/ at de skulle en gong dø/ oc der effter Dom-
men/Saa er Christus en gong offret/at borttage mangis synder/Men anden gong skal hand
obenbaris vden synd/faar dem/som vente hannem/ til Salighed.

X.

Thi Lowen haffuer skuggen om det Tilkommende Gode ting/ oc icke det væsen
aff samme gode ting/ Huert aar skal mand offre stedze enhonde Offer/ oc det
kand icke gøre dem fuldkomne/ som offre. Ellers haffde de affladet at offre/ der
som de/ der ere i Gudstienste/ haffde icke mere hafft samuittighed aff synden/
naar de vaare en gong rensede. Men der skeer ekon syndernis Amindelse huert aar formedelst
dem/

dem / Thi det er wmueligt at borttage ſynden / formedelſt Oxe oc Bucke blod.

Der faare / der hand kommer i Verden / ſiger hand / Offer oc gaffuer vilde du icke / Men Legemet beredde du mig / Brendoffer oc ſyndoffer behage dig icke. Da ſagde ieg / See / ieg kommer / Der ſtaar beſynderlige ſcreffuit om mig i Bogen / At ieg ſkal gøre Gud din vilie. Tilforn ſom hand ſagde / Offer oc Gaffuer / Brendoffer oc Syndoffer vilde du icke / de behage dig oc icke (huilcke ſom offris effter Lowen) Da ſagde hand / See / Jeg kommer at gøre Gud din vilie / Der tager hand det førſte bort / At hand vil indſette det andet / J huilcken vilie wi ere helligede / ſom ſkede en gong / formedelſt Jheſu Chriſti Legemis Offer.

Pſalm. 40.

Oc huer Preſt er ſkicket / at hand ſkal daglige tage vare paa Gudstienſte / oc gøre mange gonge enhonde Offer / huilcke det aldri kunde tage ſynden bort. Men denne / der hand haffde offret it Offer for ſynden / ſom gelder euindelige / da ſider hand nu hoſſ Guds høyre haand / oc venter fremdelis / Jndtil hans Fiender bliffue lagde til en ſkammel vnder hans Føder. Thi met it Offer fuldkommede hand til ewig tid dem / ſom bliffue hellige.

Pſalm. 110.

Det beuiſer oſſ ocſaa den hellig Aand / Thi effter at hand haffde ſagd tilforn / Dette er det Teſtamente / ſom ieg vil gøre dem / effter diſſe dage / ſiger HERREN / Jeg vil giffue min Low i deris Hierte / oc vdi deris Sind vil ieg ſcriffue hende / Oc ieg vil icke mere ihukomme deris ſynder oc deris wretferdighed. Oc huor den ſamme forladelſe er / der er icke mere Offer for ſynden.

Ierem. 31.

Effterdi wi da nu haffue / kære Brødre / driſtighed til den indgong / i det Hellige / formedelſt Jheſu Blod / huilcken hand beredde oſſ / til en ny oc leffuende vey / formedelſt Forhenget / det er / formedelſt hans Kød / oc wi haffue en ypperſte Preſt offuer Guds Huſſ / Da lader oſſ gaa frem / met it ſant hierte / vdi en fuldkommen Tro / beſtenckte i vore hierte / oc løſe fra en ond Samuittighed / oc tode paa Legemet / met rent Vand / Oc lader oſſ bliffue ved Haabens Bekendelſe / oc icke vere wſtadige / Thi hand er trofaſt ſom det loffuede / Oc lader oſſ tage vare paa oſſ ſelff indbyrdis / met tilſkyndelſe til kærlighed oc gode Gerninger / oc icke forlade vor Forſamling / ſom nogle plege / Men formane huer andre / Oc det ſaa meget diſſ mere / ſom i ſee / at dagen er nær hoſſ.

Thi at ſynde wi fortredelige / effter wi haffue anammet Sandheds bekendelſe / Da haffue wi fremdelis icke andet Offer mere for ſynden / Men en gruſelig forventelſe effter Dommen oc den nidkære ild / ſom ſkal fortære de Genſtridige. Naar nogen bryder Moſe Low / da ſkal hand dø vden barmhertighed / formedelſt thu eller try Vidne. Huor meget verre ſtraff mene i / at den ſkal fortiene / ſom traader Guds Søn met føder / oc acter Teſtamentens blod at vere wrent / formedelſt huilcket hand er helliget / oc beſkemmer Naadens Aand: Thi wi vide den / ſom ſiger / Heffnen er min / Jeg vil betale / ſiger HERREN. Oc atter igen / HERREN ſkal døme ſit Folck. Det er forferdeligt / at falde i den leffuende Guds hender.

Deut. 13

Deute. 32

Tencker oc paa de fremfarne dage / i huilcke i vaare opliuſde / oc lede en ſtor pinactelig Strid / En part ſelff / forſmedelſe oc drøffuelſe / oc ere bleffne it Vidunder / En part / at i haffde ſamfund met dem / der det ſaa gick. Thi at i haffde metlidelſe met mine Baand / oc lede met glæde at de røffuede eders Godz / ſom i der vide / at i haffue hoſſ eder ſelff en bedre oc varafftig Boſkaff i Himmelen. Kaſter eders forhaabelſe icke bort / huilcken ſom haffuer en ſtor Betalning. J haffue oc Taalmodighed behoff / at i kunde gøre Guds vilie / oc anamme Forjettelſen. Thi end nu om en liden ſtund / Da kommer den / ſom komme ſkal / oc icke tøffue. Oc den Retferdige ſkal leffue aff Troen. Men huo ſom viger / til hannem ſkal min Siel icke haffue behagelighed. Oc wi ere icke aff dem / ſom vige oc bliffue fordømde / Men aff dem / ſom tro / oc redde deris Siele.

Abac. 2.

XI.

OC Troen er / en vis tillid / til det / ſom mand haabis / oc icke tuile paa det / ſom mand icke ſeer. Formedelſt hende finge de Gamle vidniſbyrd. Formedelſt Troen mercke wi / at Verden er bered ved Guds ord / At alt det ſom mand ſeer / er bleffuet aff inted.

Gene. 1.

Formedelſt Troen offrede Abel Gud it ſtørre Offer / end Kain / Formedelſt huilcket hand fick vidniſbyrd / at hand er retferdig / der Gud vidnede om hans Gaffue / Oc ved hannem taler hand end nu / alligeuel hand er død.

Abel. Kain. Gene. 4

Formedelſt Ttroen bleff Enoch borttagen / at hand ſkulde icke ſee Døden / oc hand bleff icke funden / fordi at Gud tog hannem bort. Thi før hand bleff borttagen / da haffde hand vidniſbyrd /

Enoch. Gene. 5.

nisbyrd/at hand behagede Gud. Men vden Troen er det vmueligt / at behagis Gud / Thi huo som vil komme til Gud/hand skal tro/at hand er / oc at hand vil vere deris Betalere/ som hannem søge.

Formedelst Troen ærede Noe Gud/oc beredde Arcken/ sit Huss til Salighed / Der hand fick en Guddomelig Befalning om det/som mand icke end kunde / Formedelst huilcken hand fordømde Verden/ Oc arffuede den Retferdighed/som kommer ved Troen.

Noe. Gen. 12.

Formedelst Troen bleff Abraham lydig / der hand bleff kaldet / til at vdgaa til det Land som hand skulde arffue/ Oc hand gick vd/ oc viste icke huort hand skulde komme.

Abraham. Gene, 12.

Formedelst Troen vaar hand fremmet i det foriette Land / lige som vdi it Fremmet / oc hand bode i Paulun met Jsaac oc Jacob/som vaare Metarffuinge i samme Foriettelse. Thi hand varede paa en stad/som haffuer en grunduol/huess Byggemestere oc Skabere Gud er.

Formedelst Troen fick oc Sara krafft/at hun bleff fructsommelig/oc fødde offuer hendis Alders tid/ Thi hun actede hannem at vere trofast / som det loffuede. Der faare føddis der oc mange aff en / alligeuel hun vaar vdleffuit / lige som Stierner paa Himmelen / oc lige som Sand i Haffs bredden som er vtallig.

Sara. Gene. 21. Gene. 15.

Alle disse ere døde i Troen/oc finge icke Foriettelserne/ Men de saae dem longt bortte/ oc fortrøstede sig/oc vaare vel til freds / oc bekende / at de ere Gester oc Vdlendinge paa Jorden. Oc de som saa sige/de giffue til kende / at de søge it Federne Land. Oc sandelige / der som de haffde ment det/der de vaare dragne vd aff/da haffde de vel hafft tid at vēde til bage igen. Men nu begære de it bedre/som er/det Himmelske. Der faare bluiff Gud icke ved dem / at kalde sig deris Gud/ Thi hand haffuer bered dem en Stad.

Exodi 3.

Formedelst Troen offrede Abraham Jsaac/ der hand fristedis / oc gaff sin Enbaarne der hen/der hand haffde nu annammet Foriettelsen/ Om huilcken der sagdis/ **J Jsaac skal din Sæd kaldis dig**/ Oc hand tenckte/ Gud kand oc vel opuecke fra de Døde / Der faare tog hand hannem oc igen til it Exempel.

Jsaac. Gene. 22.

Formedelst Troen velsignede Jsaac Jacob oc Esau om de tilkommende ting. Formedelst Troen velsignede Jacob baade Josephs sønner/der hand døde/ oc neyede sig mod hans Spiris spitze.

Jacob. Esau. Gene. 27. Gene. 48.

Formedelst Troen talede Joseph/om Jsraels Børns vdgong / der hand døde / Oc gaff befalning om sine Been.

Joseph. Gene. 5.

Formedelst Troen bleff Mose skiult i tre maanede/ aff sine Foreldre / der hand vaar fød/ Fordi de saae/at hand vaar it deyligt Barn/oc de fryctede sig icke faar Kongens Bud.

Mose. Exod. 2.

Formedelst Troen vilde Mose icke mere kaldis Pharao daatters Søn / der hand bleff stor/ Oc hand vdualde meget mere at lide vmage met Guds Folck/ End at haffue Syndens timelige glæde/ Oc hand actede Christi forsmedelse for større Rigdom / End Egypti Liggendefæ/ Thi hand saa til Betalningen.

Formedelst Troen forlod hand Egypten / oc fryctede icke Kongens grumhed / Thi hand holt sig til den/der hand icke saa/lige som hand haffde seet hannem.

Formedelst Troen holt hand Paaske oc Blodstyrtning / Paa det / at den som myrde de Førstfødde/skulde icke finde paa dem.

Exod. 12.

Formedelst Troen ginge de igennem det røde Haff/lige som igennem tiurt Land/Huilcket de Egypter oc forsøcte/oc drucknede.

Exodi 14.

Formedelst Troen fulde Jericho mure/der de haffde ganget omkring i siu dage.

Iosuæ 6.

Formedelst Troen bleff den Skøge Rahab icke fortabet met de vantro/ der hun anammede Speyderne venlige.

Rahab. Iosu. 2.

Oc huad skal ieg mere sige: Tiden bleffue mig for stacket / der som ieg skulde fortelie om Gedeon oc Barac/ oc Samson / oc Jephthe oc Dauid/ oc Samuel / oc Propheterne / huilcke der formedelst Troen tuingde Kongerige / giorde Retferdighed/finge Foriettelser/ tilstoppede Løuers struber/ vdslucte Jldens krafft/ vndflyde Suerdens skarpe / De bleffue krafftige aff skrøbelighed/ De bleffue i strid/ De nedlagde de fremmedis Hær. Quinderne toge deris Døde aff Opstandelsen igen.

Men de andre ere nedslagne / oc anammede ingen Forløsning/ At de maatte faa den Opstandelse/som er bedre. Nogle lede bespaattelse oc hudstrygelse/ der til met baand oc fengsel. De ere stenede/ sønderreffne/ forsøgte / dræbte met Suerd. De ginge omkring i Skindkiortle oc gede skind/met Fattigdom/met drøffuelse/met vmage / Huilcke Verden icke vaar verd/ Oc de ginge i Elendighed/ i Ørcken/ paa Bierge/ i Jordens Kløffter oc Hul.

Disse haffde alle vidnisbyrd formedelst Troen/ oc de finge icke Foriettelsen/ Fordi at Gud haffuer tilforn forseet noget bedre for oss/ at de skulde icke fuldkommis vden oss.

XII.

Den Epistel

DEr faare ocsaa wi/efferdi wi haffue saadan en Hob Vidne om oss/ Da lader oss afflegge Synden/som henger stedze ved oss oc gør oss lade/ Oc lader oss løbe formedelst taalmodighed/ i den Strid/som oss er beskicket/ Oc see til Jhesum/som er Troens Begyndere oc Fuldkommere/Huilcken der hand maatte vel hafft glæde/ da leed hand Kaarsset / oc actede icke den skendzel / oc sider hoss den høyre haand paa Guds Stol. Tencker paa den / som leed saadan en gensigelse mod sig aff Syndere/ At i icke bliffue trette i eders sind/oc afflade. Thi at i stode icke end nu imod indtil Blod/i den strid mod Synden / Oc i haffue allerede forglemt den Trøst/ der taler til eder/som til Børn. Min søn/foracte icke HERRENS straff/ oc mistrøste icke naar du straffis aff hannem/ Thi at huilcken HERREN elsker/den tucter hand/ Oc hand hudstryger huer den Søn/som hand anammer.

Prouer. 3.

Der som i lide straff/ da tilbiuder Gud sig eder som Børn. Thi huor er en Søn / som Faderen icke tucter? Oc ere i vden refffelse / i huilcken de ere alle delactige / da ere i Wecte oc icke børn. Oc haffde wi vore legemlige Fedre til Tuctere/oc fryctede dem/Skulde wi icke da meget mere vere vor den aandelige Fader vnderdanige/at wi kunde leffue? Oc sandelige de andre tuctede oss i faa dage/effter deris tycke/ men denne til nytte/paa det wi skulle faa hans helliggørelse. Oc al straff/naar hand kömer/da synis hand oss icke at vere glæde / men bedrøffuelse. Men der effter skal hand giffue dem retferdigheds fredsommelige Fruct/som ere øffuede der vdi.

Der faare opretter igen de lade Hender/oc de trette knæ/oc gører visse trin met eders føder/ At ingen skal snuble som den Halte/ men bliffue meget mere helbrede. Staar effter Fred mod huer mand/oc Hellighed/vden huilcke ingen skal see HERREN / Oc seer til / at icke nogen forsømer Guds naade. At der skal icke nogen sted opuoxe en bitter roed / oc begynde wfred/ oc mange skulle der aff besmittis. At der skal icke nogen vere en Bolere eller en Wgudelig som Esau/der for it stycke Mad skyld/solde sin Førstfødzel/ Oc vider / at hand der effter bleff forskuden/der hand vilde arffue Velsignelsen/ Thi hand fant indted rum til Penitentze/alligeuel at hand søcte hende met graad.

Deute. 29.

Gene. 25. 26.

Thi at i komme icke til Bierget/ som mand kunde røre ved/oc brende met Jld/ icke helder til taag oc mørckhed oc storm/oc ey til Basunens liud/oc til Ordens røst / huilcken de forsagede/som hende hørde/at Ordet io icke skulde sigis dem/ Thi de kunde icke fordrage/det som bleff sagd. Oc naar som it Diur rørde ved Bierget/da skulde det stenis / eller skiudis met it Skud. Oc den Syn vaar saa forferdelig/at Mose sagde/ Jeg er forferdet oc beffrer.

Exodi 19.

Men i ere komne til Zions Bierg / oc til den leffuende Guds Stad / til det Himmelske Jerusalem/oc til mange tusinde Englis mangfoldighed/oc til de førstføddis menighed/ som ere bescreffne i Himmelen/oc til Gud som er en Dommere offuer alle/oc til de fuldkomne Retferdigis Aander/oc til det ny Testamentis Meglere Jhesum/oc til det Blod oc den Bestenckelse/som taler bedre/end Abels.

Gene. 4.

Seer til/at i forsage icke/den som taler. Thi at vndflyde icke de andre/som stode imod/der hand talede paa Jorden/Da skulle wi meget mindre/ om wi staa imod hannem/ som taler aff Himmelen/huess røst paa den tid rørde Jorden. Men nu loffuer hand/oc siger/ Jeg vil end en gong røre/ icke aleniste Jorden/men ocsaa Himmelen. Men saadant / end en gong/giffuer til kende/ At det rørelige skal forvendis/som det giort er/ Paa det at det wrørelige skal bliffue. Effterdi wi faa da it wrøreligt Rige/ da haffue wi naade / formedelst huilcken wi skulle tiene Gud/vere hannem behagelige met tuct oc fryct/ Thi vor Gud er en forterende Jld.

Hag. 2.

Deute. 4.

XIII.

BLiffuer stadige i broderlig kærlighed. Forglemmer icke at lene gerne Huss/ Thi der met haffue nogle lent Engle Huss / oc viste det icke. Tencker paa de Bundne/som de Metbundne / oc paa dem / som lide drøffuelse/som de der oc end nu leffue i Legemet. Ecteskasf skal holdis erligt hoss alle / oc den ecte Seng wbesmittet. Men Bolere oc Haarkarle skal Gud dømme. Eders omgengelse skal vere vden Gerighed / oc lader eder nøye met det som der er / Thi hand haffuer sagd / Jeg vil icke forlade/oc ey forsøme dig. Saa / at wi dristis til at sige/ HERREN er min Hielpere/oc ieg vil icke fryste mig / huad skulde it Menniske gøre mig? Tencker paa eders Lærere/som haffue sagd eder Guds ord / huilckis endeligt i skulle see til/ oc effterfølger deris Tro.

Gene. 18. 19.

Iosuæ 1.
Psal. 18. 56.

Christus Jhesus/ i gaar oc i dag/ oc den samme ocsaa til euig tid. Lader eder icke omdriffue met mangehonde oc fremmet Lærdom. Thi det er en kaastelig ting/at hiertet bliffuer stadigt/ huilcket der skeer formedelst Naade/ icke ved Mad/huor aff de haffue ingen nytte/som der met omgaass.

omgaass. Wi haffue it Altere/ aff huilcket de haffue icke mact at æde/ som tiene Tabernackelet. Thi huilcke Diurs blod der bæris/ formedelst den ypperste Prest i det Hellige for synderne/ deris Kroppe bliffue opbrende vden faare Leyren. Der faare leed oc Jhesus vden faare porten/ paa det hand vilde hellige Folcket met sit eget Blod. Saa lader oss nu gaa vd til hannem/ vden faare Leyren/ oc bære hans forsmædelse. Thi wi haffue her ingen bliffuende Stad/ men wi søge effter den tilkommende.

Nume. 10.

Saa lader oss nu altid offre Gud/ Loffoffer/ formedelst hannem/ det er/ Læbernis fruct/ som bekende hans Naffn. Forglemmer icke at gøre vel oc at meddele/ thi saadane Offer behage Gud vel. Lyder eders Lærere/ oc følger dem/ Thi de vaage offuer eders Siele/ lige som de der skulle gøre regenskaff faare dem/ at de kunde det gøre met glæde/ oc icke met suck/ Thi det er eder icke gaat. Beder for oss.

Det er vor trøst/ at wi haffue en god Samuittighed/ oc gøre vor flid til/ at haffue god omgengelse hoss alle. Jeg formaner eder offerflødelige/ til at gøre dette/ at ieg met det snariste kand komme til eder igen.

Men Fredens Gud/ som vdførde den store faare Hyrde/ vor HERRE Jhesum Christum/ fra de Døde/ formedelst det euige Testamentis blod/ Hand gøre eder redebone til at gøre sin vilie/ i alle gode gerninger/ oc hand gøre i eder/ det som behageligt er faar hannem/ formedelst Jhesum Christum/ Huilcken vere ære fra euighed til euighed/ Amen.

Jeg formaner eder oc/ kære Brødre/ at i holde den formanelsis ord til gode/ som ieg screff eder til paa det kortiste. Vider/ at den Broder Timotheus er løss igen/ met huilcken ieg vil see eder/ om hand kommer snarlige. Hilser alle eders Lærere/ oc alle Helligen. De Brødre aff Italia hilse eder. Naade vere met eder alle/ AMEN.

Screffuit aff Italia ved Timotheum.

S. Jacobi Epistel.

I.

Jacobus Guds Tienere/ oc den HERRIS Jhesu Christi.

De tolff Slecte som ere alleuegne/ Glæde tilforn.

Mine kære Brødre/ Acter det for idel glæde/ naar i falde vdi atskillige Fristelser/ Oc vider at eders Tro gør taalmodighed/ om hun er retsindig. Oc taalmodighed skal bliffue fast indtil enden/ paa det i skulle vere aldelis fuldkomne/ oc ingen brøst haffue.

Er det saa at nogen iblant eder fattis Visdom/ hand bede aff Gud/ som giffuer huer mand enfoldelige/ oc breyder det ingen/ Saa skal hun giffuis hannem. Men hand skal bede i Troen/ oc icke tuile/ Thi den som tuiler/ hand er lige som Haffsens bølge/ som røris oc driffuis bort aff været/ Saadant i Menniske tencker icke/ at hand skal faa noget aff HERREN. En Tuilactig er wstadig i alle sine veye.

Matt. 7. 12.
Iohan. 19.

Oc en Broder som er fornedret/ hand skal rose sig aff sin høyhed/ oc den som rig er/ skal rose sig aff sin fornedrelse/ Thi hand skal forgaa lige som Gressens Blomster. Solen gaar op met hede/ oc Gresset visner/ oc Blomsteret falder aff/

oc den deylige skickelse forderffuis/ lige saa skal den Rige visne i sin Boskaff.

Salig er den Mand/som lider fristelse/Thi effter hand er prøffuit/da skal hand faa Liffsens Krune/ huilcken Gud haffuer loffuit dem/som hannem elske. Jngen skal sige/naar hand fristes/at hand fristes aff Gud / Thi Gud er ingen Fristere til det onde / hand frister ingen. Men huer fristis/naar hand dragis oc laackis til aff sin egen lyst/Der effter naar lysten haffuer vndfanget/da føder hun Synd/Men naar Synden er fuldkommen/ da føder hun Døden. Farer icke vild/kære Brødre/ Alle gode Gaffuer / oc alle fuldkomne Gaffuer komme offuen ned/aff Liusens Fader / hoss huilcken der er ingen omskifftelse eller foruendelse met Liuss oc Mørck. Hand fødde oss effter sin vilie / formedelst Sandheds ord / At wi skulde vere den første grøde aff hans Creature. Der faare/kære Brødre/ skal huert Menniske vere snar til at høre/Oc langsom til at tale/oc langsom til vrede/Thi Menniskens vred gøre icke det som ret er faar Gud.

Der faare da afflegger al Wrenlighed oc al Ondskaff / oc anammer Ordet met sactmodighed/som er plantet i eder/huilcket der kand gøre eders Siele salige. J skulle gøre effter Ordet/ oc icke aleniste høre det/met huilcket i bedrage eder selff. Thi der som nogen hører Ordet/ oc gør der icke effter/Hand er lige som en Mand / der beskuer sit Legemlige Ansict i en Spegel/Thi der hand haffde beseet sig/da gaar hand stray bort/ oc glemmer huorledis hand vaar skicket. Men huo som seer igennem til frihedsens fuldkomne Low / oc bliffuer der vdi / oc er icke en forglemmelig Tilhørere/men gør der effter/ Hand bliffuer salig i sin gerning.

Der som nogen iblant eder lader sig tycke/ at hand tien Gud / oc spæger icke sin Tunge/ men forfører sit Hierte/ Hans Gudstienste er forfengelig. En reen oc wbesmittet Gudstienste faar Gud Fader/er/at besøge de Faderløse oc Viduer i deris bedrøffuelse/oc holde sig wbesmittet fra Verden.

II.

Kære Brødre/Tencker icke at Troen til Jhesum Christum vor ærefulde HERRE/kand lide Personers anseelse. Thi der som en Mand komme i eders Forsamling met en Guldring / oc met it herligt Klædebon / Oc der komme ocsaa en Fattig i wrene Klæder/oc i see til den/som bær det herlige klædebon/ oc sige til hannem/Sæt du dig her paa det beste / Oc i sige til den Fattige / Stat du der bort/eller sæt dig her hoss mine Føder/Oc i betencke det icke rettelige / men i bliffue Dommere/oc gøre ont forskel.

Hører til mine kære Brødre/Haffuer Gud icke vdualt de Fattige i denne Verden/ som ere Rige i Troen/oc Rigens Arffuinge/huilcket hand loffuede dem / som hannem elske: Men i haffue giort den Fattige vanære. Ere det icke de Rige / som bruge vold mod eder / oc drage eder faar Dom: Bespaatte de icke det gode Naffn/ som i ere neffnede effter:

(Leuit.19.) Der som i fuldkomme den Kongelige Low/effter Scrifften/Elsk din Neste/som dig selff/ da gøre i vel. Men der som i ansee Personer / da gøre i synd / oc bliffue straffede aff Lowen/ som Offuertrædere. Thi at holder nogen den gantske Low / oc synder i it / Hand er skyldig i dem alle. Thi den som sagde/ Du skalt icke bedriffue Hoer / hand sagde ocsaa / Du skalt icke ihielsla. Der som du icke bedriffuer hoer / oc ihielslar dog / da est du Lowens offuertrædere. Taler saa oc gører saa/som de der skulle dømis/formedelst frihedes Low. Men der skal gaa en wbarmhertig Dom offuer dem/ som icke giorde Barmhertighed. Oc Barmhertighed roser sig mod Dommen.

Huad hielper det/ kære Brødre/om nogen siger/At hand haffuer Troen/ oc hand haffuer dog icke Gerninger: Kand oc Troen gøre hannem salig: Der som en Broder eller Søster vaare nøgen/oc haffde trang for den daglige Nering / oc nogen aff eder siger til dem / Farer vel/vermer eder oc mætter eder/oc giffuer dem inted/til deris Legemis nødtørfftighed/Huad hielper dem det: Lige saa er det met Troen/naar hun haffuer icke Gerninger / da er hun død i sig selff.

Men der maatte nogen sige/Du haffuer Troen/oc ieg haffuer Gerninger / Viss mig din (Gene.22.) Tro met dine gerninger/Da vil ieg oc vise dig min Tro met mine gerninger. Du troer/at der er en eniste Gud: Du gør vel der vdi/ Diefflene tro det ocsaa oc beffue.

Men vilt du vide/du forfengelige Menniske / at Troen er død vden gerninger: Er icke vor Fader Abraham bleffuen retferdig/der hand offrede sin Søn Jsaac paa Alteret: Der seer du/at Troen arbeydede met i hans gerninger / oc Troen bleff fuldkommen ved gerninger. (Gene.15.) Oc Scrifften er opfylt/som siger/Abraham trode Gud / oc det regnedis hannem til Retferdighed/oc hand kalledis Guds Ven. Saa see i nu/At Mennisken bliffuer retferdig formedelst

gerninger/

gerninger/oc icke ved Troen alene. Disligest den Skøge Rahab/Bleff hun icke retferdig for= medelst gerninger/der hun anammede Sendebudene/oc loed dem vd at en anden vey: Thi at lige som kærlighed er død vden Aanden/lige saa er oc Troen død vden gerninger.

Iosuæ 2.
Ebre. 11.

III.

Kære Brødre/Huer mand tage sig icke til at vere Lærere/ Oc vider / at wi skulle faa diss større dom. Thi at wi haffue alle brøst mangfoldelige. Oc huo som icke haffuer feil i noget ord/hand er en fuldkommen Mand/oc kand ocsaa holde det gantske Legeme i Bidzel. See wi holde Heste i bidzel / at de skulle lyde oss/ oc wi styre det gantske Legeme. See/alligeuel at Skibene ere store/ oc driffuis aff stercke vær/saa styris de dog met it lidet Roer/did som hand vil/ der dem styrer. Saa er oc Tungen en liden Lem/oc kommer stor ting aff sted. See/en liden Ild/huilcken en skou tender hand op: Oc tun= gen er ocsaa en Ild/ en Verden fuld aff wretferdighed. Saa er Tungen iblant vore Lemmer/ oc besmitter det gantske Legeme / oc optender al vor omgengelse / naar som hun er optent aff Helffuede.

Thi al naturen/Diur oc Fule/oc Hugorme oc vnderlige ting i Haffuit/ bliffue temde/ oc ere temde aff Menniskelig Nature. Men Tungen kand inted Menniske temme / det wrolige onde/fuld aff dødelig forgifftelse. Met hende loffue wi Gud Fader / oc met hende bande wi Mennisken/som ere giorde effter Guds billede. Aff en mund gaar loff oc bander. Det skal icke kære Brødre/saa vere. Flyder oc en Kilde aff it Hul/ met søt oc beskt: Kand oc kære Brødre / it Figen træ bære olie/eller it Vintræ Figen: Saa kand oc icke en Kilde giffue salt oc søt Vand.

Huo er viss oc forstandig iblant eder: hand beuise sine gerninger met sin gode omgen= gelse/i sactmodighed oc Visdom. Men haffue i bitter had oc trette i eders hierte/Da roser eder icke/oc liuger icke mod Sandhed. Thi det er icke den visdom / som kommer her offuen ned/ Men Jorderiskt/Menniskelig oc Dieffuelsk. Thi huor had oc trette er / der er wskickelighed oc idel onde ting. Men den Visdom her offuen ned/er først kyst/der nest fredsommelig/ metlidig/ lader sig sige/ fuld aff barmhertighed oc god fruct/wpartiesk/ vden øyenskalckeri. Men Ret= ferdigheds fruct bliffuer Saat i fred/for dem/som holde fred.

Tit. 1.

IIII.

Hvor aff kommer strid oc krig iblant eder: Komme de icke aff eders vellyst/ som strider i eders Lemmer: J begære / oc faa inted der met / J bære had oc auind/oc vinde inted der met/ J føre strid oc krig/ i haffue inted / fordi at i icke bede. J bede/oc faa inted/fordi at i bede ilde / som er der hen / at i det fortære met eders vellyst.

J Horkarle oc Horkoner/vide i icke/at Verdens venskaff er Guds fiendskaff: Huo som vil vere Verdens Ven/hand bliffuer Guds fiende. Eller lade i eder tycke / at Scrifften siger for= geffuis/Den Aand som boer i eder/begærer mod Auind/oc giffuer rigelige naade. Saa verer nu Gud vnderdanige/Staar mod Dieffuelen/saa flyr hand fra eder. Holder eder nær til Gud saa holder hand sig nær til eder. Renser henderne i syndere/ oc gører eders hierter kyske i Tuil= raadige. Verer elendige/oc sørger/oc græder/Eders lader skal omuende sig til graad / oc eders glæde til sorg. Ydmyger eder faar Gud/ saa skal hand ophøye eder.

Galat. 5.

Bagtaler icke huer andre/kære Brødre/Huo som bagtaler sin Broder/oc dømer sin Bro= der/hand bagtaler Lowen/oc dømer Lowen. Men dømer du Lowen / da est du icke den som gør effter Lowen/men en Dommere. Der er en eniste Lougiffuere / som kand gøre salige oc fordøme. Huo est du/som dømer en anden:

Nu vel/i som nu sige/Vdi dag eller i morgen ville wi gaa/til den eller den Stad/oc wi vil= le ligge der it aar oc købsla oc vinde/ J som icke vide/huad i morgen ske skal/ Thi huad er eders Leffnet: Det er en damp/ som varer en liden tid / men der effter forsuinder det. For huilcket i skulde sige/Der som HERREN vil/oc wi leffue/da ville wi gøre dette eller det. Men nu ro= se i eder i eders hoffmodighed/Al saadan ross er ond. Thi huo som veed at gøre gaat / oc gør det icke/hannem er det synd.

V.

Nv vel/nu i Rige/græder oc hyler offuer eders elendighed / som skal komme off= uer eder. Eders Rigdom er raadnet/eders Kleder ere møledne/Eders Guld oc Sølff er forrustet / oc deris rust skal vere eder til it vidnisbyrd / oc skal æde deris Kød/som en Ild. J haffue samlet eder Liggendefæ i de siste dage. See / Ar=

beydernis løn/som indhøstede eders Land/oc bleff indehulden aff eder/hun skriger/oc Høstfolckenis rob er kommet faar den HERRE Zebaoths øern: J leffuede vel paa Jorden/oc haffde eders vellyst/oc fødde eders hierte/som paa en slacte dag. J dømde oc dræbte den Retferdige/oc hand stod eder icke imod.

Saa verer nu taalmodige/kære Brødre/indtil HERRENS tilkommelse. See/en Bonde tager vaare paa Jordens kaastelige fruct/oc er taalmodig der met/indtil hand faar morgen Regn oc afften Regn. Vere i ocsaa taalmodige/oc styrcker eders hierte/Thi HERRENS tilkommelse er nær. Sucker icke mod huer andre/kære Brødre/at i skulle icke bliffue fordømde. See/Dommeren er faar Døren. Mine kære Brødre/tager Propheternis pine oc taalmodighed til it Exempel/huilcke der talede til eder i HERRENS naffn: See/wi prise dem salige/som haffue ledet. J haffue hørt Jobs taalmodighed/oc seet HERRENS endeligt/Thi HERREN er barmhertig oc en Forbarmere.

Men faar alle ting/mine Brødre/da suerier icke/huercken ved Himmelen/eller ved Jorden/oc ey met nogen anden Eed. Oc eders ord skal vere/Ja/det som ia er/oc Ney/det som ney er/paa det i skulle icke falde i Oyenskalckeri. Lider nogen iblant eder/hand skal bede. Er nogen frimodig: hand skal siunge Psalmer. Er nogen Siug: hand kalde de Eldste til sig aff Menigheden/oc lade dem bede offuer sig oc salue met Olie/i HERRENS naffn/oc Troens bøn skal hielpe den Siuge/oc HERREN skal oprette hannem/Oc haffuer hand giort synd/da skulle de forladis hannem.

Matth. 5.

Marci 6.

Den ene bekende sine synder faar den anden/oc beder for huer andre. Den Retferdigis Bøn formaa meget/naar hun er aluorlig. Elias vaar it Menniske lige som wi/oc hand bad en Bøn/at det skulde icke regne/Oc det regnde icke paa Jorden/i try aar oc sex maanede. Oc hand bad atter igen/oc Himmelen gaff Regn/oc Jorden bar sin fruct.

Elias.

Kære Brødre/der som nogen iblant eder far vild fra Sandhed/oc nogen omuender hannem/Den skal vide/at/huo som omuende synderen fra sin veyis vildfarelse/hand halp en Siel fra Døden/Oc skal skiule Syndernis mangfoldighed.

Lucæ 4.
3. Reg. 4.

S. Jude Epistel.

JVdas Jhesu Christi Tienere/Men Jacobi Broder.

De kallede/som ere helligede i Gud Fader/oc beuarede i Christo Jhesu.

Gud giffue eder megen Barmhertighed oc Fred oc kærlighed.

J Elskelige/Effter ieg haffde i sinde at scriffue eder til om allis vore Salighed/da syntis mig nytteligt vere/at formane eder met scriffuelse/at i skulde stride offuer Troen/som er en gong giffuen de Hellige. Thi der hoss haffue nogle Menniske indført sig/om huilcke der screffuit er i den fremfarne tid/til saadan straff/Fordi de ere Vgudelige/oc drage vor Guds Naade paa fortredelighed/oc necte Gud/oc vor HERRE Jhesum Christum/den eniste Regentere.

2. Pet. 2.

Jeg vil oc paaminde eder/at i skulle det en gong vide/At HERREN/der hand halp Folcket aff Egypten/Da forderffuede hand anden gong/dem som icke trode. Ocsaa Englene/som icke behulde deris Førstedøme/men forlode deris Bolig/dem beuarede hand til den store dagis Dom/met euige baand i Mørckhed. Lige som ocsaa Sodoma oc Gomorra oc de omliggende Stæder/der haffue vdhoret/i lige maade som disse/oc ginge effter it andet Kød/ere sette til it Exempel/oc lide den euige Jldis pine.

Nume. 3.
2. Pet. 2.

Disligest ere oc disse de Drømere/som besmitte Kødet/oc foracte Herredøme/oc forbande Maiestaten. Men Michael den offuer Engel/der hand kiffuedis met Dieffuelen/oc talede met hannem/om Mose Legeme/da torde hand icke skende bespaattelsens Dom/men hand sagde/HERREN straffe dig. Oc disse bespaatte/det som de vide inted aff/Men huad som de kende naturlige/der vdi forderffuis de/lige som vfornumstige Diur.

Gene. 19.

Ve dem/thi de gaa i Kains vey/oc falde i Balaams vildfarelse/for nytte skyld/oc ødeleggis i Kore opror. Disse Fraadzere braske vbluelige aff eders Almisse/oc føde dem selff/De ere

Gene. 4.
Nume. 24.
Nume. 16.

skyer vden vand/som omdriffuis aff været/Bare/wfructsommelige Træ/tho gonge døde/oc opructe met roed/Haffsens vilde bølger/som vdskumme deris egen skendzel/Vildfarende Stierner/til huilcke mørckens dumhed er beuaret til euig tid.

Enoch/som vaar den siuende fra Adam/spaade ocsaa om saadanne/oc sagde/See/HERREN kommer met mange tusinde Helligen/at holde Dom offuer alle/oc at straffe alle deris Wgudelige/for alle deris wgudelige omgengelsis gerninger/som de vaare wgudelige met/oc for alt det haarde/som de wgudelige Syndere talede mod hannem. Disse knurre oc klage stedze/de som vandre effter deris begering/Oc deris mund taler staalte ord/Oc de acte Personers anseelse for nytte skyld.

2. Pet. 2.

Men i/mine Elskelige/tencker paa de ord/som ere tilforn sagde aff vor HERRIS Jhesu Christi Apostle/der de sagde til eder/At i den siste tid/skulle vere Bespaattere/som vandre effter deris wgudelige væsens egen Begæring. Disse ere de/som gøre Parthi/kødelige/de som haffue ingen Aand.

2. Timoth. 3
2. Pet. 3

Men i/mine Elskelige/Opbygger eder paa eders allerhelligste Tro/formedelst den hellig Aand/oc beder/oc beuarer eder i Guds kærlighed/oc varer paa vor HERRIS Jhesu Christi barmhertighed/til det euige Liff. Oc holder denne skilsmysse/at i forbarme eder offuer nogle/oc gører nogle salige met frycte/oc rycker dem aff Jlden/Oc hader Kødens besmittede Kiortel.

Men den/som kand beuare eder vden brøst/oc skicke eder faar sin herligheds Ansict/wstraffelige met glæde/Den Gud som er alene viss/vor Frelsere/vere ære oc Maiestat/oc Vold oc Mact/nu oc til al euighed/Amen.

S. Johannis Theologi Obenbaring.

I.

DEnne er Jesu Christi Obenbaring/som Gud gaff hannem/at vise sine Tienere/huad som skulde ske inden en stacket tid/Oc hand vdtyde hende/oc sende hende formedelst sin Engel/til sin Tienere Johannes/som vidnede om Guds Ord/oc om det vidnisbyrd om Jhesu Christo som hand haffuer seet. Salig er den/som læss/oc den som hører denne Prophecies ord/oc beuarer det som der vdi er screffuit/fordi at tiden er nær.

Johannes/de siu Menigheder i Asia. Naade vere met eder oc Fred/aff den som er/oc den som vaar/oc den som kommer/oc aff de siu Aander/som ere faar hans Stol/oc aff Jhesu Christo/som er it tro Vindne oc Førstfødde faar de Døde/oc Kongernis Første paa Jorden. Huilcken oss elskte oc tode oss aff vore synder/met sit Blod/oc giorde oss til Konger oc Prester/faar Gud oc sin Fader/Den samme vere ære oc vold/fra euighed til euighed/Amen. See/hand kommer met skyerne/oc alle øyen skulle see hannem/oc de

hannem stunge/oc alle Jordens Slecter skulle hyle/Ja/Amen. Jeg er A oc O/ begyndelsen oc enden/siger HERREN/som er/oc som vaar/oc som kommer/den Almectige.

Pathmos.

Jeg Johannes/som oc er eders Broder oc Tilhengere i drøffuelse/oc i Riget/oc vdi Jhesu Christi taalmodighed/vaar paa den Ø som kaldis Pathmos/for Guds ord/oc Jhesu Christi vidnisbyrd skyld. Jeg vaar i Aanden paa HERRENS dag/ oc hørde bag mig en stor røst/som en Basune/hun sagde/Jeg er A oc O/den Første oc den Siste. Oc huad du seer/ det scriff i en Bog/ oc sent det til den Menighed i Asia/til Ephesum/ oc til Smyrnen/ oc til Pergamum/oc til Thyatiras/oc til Sardis/oc til Philadelphiam/ oc til Laodiceam.

Oc ieg vende mig om/at see effter røsten/som talede met mig. Oc som ieg vende mig / saa ieg siu gyldene Liusestager/ oc mit iblant de siu Liusestager en/ som vaar lige som it Menniskis Søn/hand vaarført i it siit klædebon/ oc giordet om brystene met it gyldene Belte. Men hans Hoffuit oc hans Haar vaar huit/ som huid vld / lige som sne. Oc hans Øyen som en gloende lue/ oc hans Føder lige som Messing/der gløis i onen. Oc hans røst lige som meget vand bruser / oc hand haffde siu Stierner i sin høyre haand. Oc der gick it skarpt tueægget Suerd aff hans mund/oc hans Ansict skinde som den klare Soel.

Oc der ieg saa hannem / falt ieg ned faar hans Føder som en Død. Oc hand lagde sin høyre haand paa mig/ oc sagde til mig/ Fryct dig icke/ Jeg er den Første oc den Siste/ oc den Leffuende/ Jeg vaar død/oc see/ Jeg er leffuende fra euighed til euighed/oc ieg haffuer Helffuedis oc Dødens Nøgle. Scriff/det som du haffuer seet/oc det som er / oc huad som ske skal her effter. De siu Stierners Hemmelighed/som du haffuer seet i min høyre Haand/ oc de siu gyldene Liusestager. De siu Stierner/ere de siu Menighedens Engle/oc de siu Liusestager/som du haffuer seet/ere siu Menigheder.

Stierner. Liustager.

II.

I.

OC scriff til Menighedens Engel i Epheso. Dette siger den/ som holder de siu Stierner i sin høyre haand / den som vandrer mit iblant de siu gyldene Liusestage. Jeg veed dine gerninger/ oc dit arbeyde oc din taalmodighed / oc at du kant icke lide de Onde/ oc du forsøgte dem/som sige / at de ere Apostler / oc ere dog icke/oc du haffuer befundet dem/at vere Løgnere/ oc du fordrager / oc haffde taalmodighed/oc du arbeyde for mit Naffn skyld/oc est icke bleffuen træt. Men ieg haffuer mod dig / at du forlodst den første kærlighed. Betenck/huor fra du est falden / oc gør Penitentze / oc gør de første gerninger. Gør du det icke/da vil ieg komme snarlige til dig / oc bortstøde din Liusestage aff sin sted/der som du icke gør Penitentze. Men det haffuer du / at du hader de Nicolaiters gerninger/huilcke ieg oc hader. Huo som haffuer øern/hand høre/huad Aanden siger til Menigheden. Huo som offueruinder/den vil ieg giffue at æde aff Liffsens træ / som er i Guds Paradis.

Nicolaiter.

II.

Oc scriff til Menighedens Engel i Smyrnen/ Dette siger den Første oc den Siste/ som vaar død/oc er bleffuen leffuende. Jeg veed dine gerninger oc din drøffuelse/oc din armod (men du est rig)oc den bespaattelse aff dem/som sige/At de ere Jøder/oc ere dog icke/ Men de ere Satans Schole. Fryct dig icke for noget aff det / som du skalt lide. See / Dieffuelen skal kaste nogle i Fengsel aff eder/ paa det i skulle bliffue forsøgte / oc i skulle haffue drøffuelse i thi dage. Ver tro indtil Døden / Da vil ieg giffue dig Liffsens Krune. Huo som haffuer øern/ hand høre/huad Aanden siger til Menigheden . Huo som offueruinder / hannem skal inted ont ske aff den anden Død.

III.

Antipas.

Oc scriff til Menighedens Engel/i Pergamon / Dette siger den / som haffuer det skarpe tueæggede Suerd/ Jeg veed huad du gør oc huor du boer/der som Satans stol er / oc du holder ved mit Naffn / oc nectede icke min Tro. Oc i mine dage er Antipas min tro Vidne ihielslagen hoss eder/der som Satan boer. Men ieg haffuer en liden ting mod dig/ at du haffuer dem der/som hoide ved Baalams Lærdom/huilcken der lærde formedelst Balac/at oprette en Forargelse faar Jsraels børn/at æde Affguders offer/oc bedriffue Horeri. Saa haffuer du oc dem/ som holde ved de Nicolaiters lærdom/det hader ieg. Gør Penitentze/Skeer det icke / da vil ieg snarlige komme til dig/oc stride mod dem/met min munds Suerd . Huo som haffuer øern/ hand høre/huad Aanden siger til Menigheden. Huo som offueruinder/hannem vil ieg giffue at æde aff det skiulte Manna/oc ieg vil giffue hannem it gaat Vidnisbyrd / oc it nyt Naffn bescreffuit met det vidnisbyrd / huilcket ingen kender/vden den som det anammer.

Balaam. Balac. Nume. 22. 25.

Nicolaiter.

IIII.

Jesabel.

Oc scriff til Menighedens Engel i Thyatira/Dette siger Guds Søn/ som haffuer øyen lige som gloende Lue/oc hans Føder lige som Messing. Jeg veed dine gerninger/oc din kærlighed/oc din tienste/oc din tro/oc din taalmodighed/oc at du gør io lenger io mere. Men ieg haffuer en liden ting mod dig / at du lader den Quinde Jesabel / som siger at hun er en Prophetinde/

phetinde / lære oc forføre mine Tienere / at bedriffue Horeri / oc æde Affguders offer. Oc ieg gaff hende tid / at hun skulde gøre Penitentze for sit Horeri / oc hun gør icke Penitentze. See / ieg kaster hende i en Seng / oc dem som haffue bedreffuit Hoer met hende i stor bedrøffuelse / der som de gøre icke penitentze for deris Gerninger / oc deris Børn vil ieg ihielsla. Oc alle Menigheder skulle kende / at ieg er den / som randsager Nyre oc Hierter / Oc ieg skal giffue huer iblant eder effter eders gerninger.

Men ieg siger eder oc de andre / som ere i Thyatyra / som icke haffue denne lærdom / oc de som icke kende Satans dybhed (som de sige) ieg vil icke kaste paa eder en anden byrde / Dog huad som i haffue / det holder indtil at ieg kommer. Oc huo som offueruinder / oc holder mine gerninger / indtil enden / hannem vil ieg giffue mact offuer Hedningene / oc hand skal føde dem met it iern Riss / oc hand skal sønderknuse dem / lige som en Paattemageris kar / lige som ieg anammede aff min Fader / oc ieg vil giffue hannem Morgenstiernen. Huo som haffuer øern / hand høre / huad Aanden siger til Menigheden.

Psalm. 2.

III.

V.

OC scriff til Menighedens Engel i Sarden / Dette siger den / som haffuer Guds Aander / oc de siu Stierner. Jeg veed dine gerninger / Thi du haffuer det naffn / at du leffuer / oc du est død. Ver vaagen / oc styrcke det andet / som vil dø / Thi ieg fant icke dine gerninger fuldkomne faar Gud. Saa betenck nu / huorledis du haffuer anammet oc hørt / oc holt det / oc gør penitentze. Der som du icke vaager / da skal ieg komme offuer dig / lige som en Tyff / oc du skalt icke vide / paa huilcken stund ieg skal komme offuer dig. Du haffuer oc faa naffn i Sarden / som icke besmittede deris klæder / Oc de skulle vandre met mig i huide klæder / thi de ere verdige der til. Huo som offueruinder / hand skal klædis met huide klæder / Oc ieg vil icke vdslette hans naffn aff Liffsens Bog / oc ieg vil bekende hans naffn faar min Fader / oc faar hans Engle. Huo som haffuer øern / hand høre / huad Aanden siger til Menigheden.

VI.

Esaiæ 22.

Oc scriff til Menighedens Engel i Philadelphia / Dette siger den Hellige / den Sande / den som haffuer Dauids nøgel / som lader op / oc ingen lycker til / som lycker til / oc ingen lader op. Jeg veed dine gerninger. See / Jeg gaff for dig en oben Dør / oc ingen kand lycke hende til / thi du haffuer en liden Krafft / oc du beholt mit ord / oc du nectede icke mit Naffn. See / Jeg vil giffue dem aff Satanas Schole / som sige / at de ere Jøder / oc ere dog icke / men de liuge. See / Jeg vil gøre dem / at de skulle komme / oc tilbede faar dine Føder / oc kende / at ieg elskte dig.

Efferdi du haffuer beholdet min Taalmodigheds ord / da vil ieg oc beuare dig i forfølgelsens stund / som skal komme offuer gantske Jorderige / at friste dem / som bo paa Jorden. See / Jeg kommer snarlige / holt det du haffuer / at ingen skal tage din Krune. Huo som offueruinder / den vil ieg gøre til en Pillere i min Guds Tempel / oc hand skal icke mere gaa vd. Oc ieg vil scriffue min Guds Naffn paa hannem / oc det ny Jerusalems naffn / min Guds Stadz / som kommer ned aff Himmelen / fra min Gud / oc mit ny Naffn. Huo som haffuer øern / hand høre / huad Aanden siger til Menigheden.

VII.

Oc scriff til Menighedens Engel i Laodicea / Dette siger / Amen / Det trofaste oc sande Vidne / som er Guds Creaturis begyndelse. Jeg veed dine gerninger / at du est huercken kaald eller varm / Ah at du vaare enten kaald eller varm. Men efferdi du est luncken / oc huercken kaald eller varm / da vil ieg vdspy dig aff min mund. Du siger / Jeg er rig / oc haffuer aldelis nock / oc behøffuer inted / Oc du vedst icke / at du est elendig oc iammerlig / fattig / blind oc nøgen. Jeg raader dig / at du køber Guld aff mig / som er giort purt met Ilden / at du kant bliffue rig / oc huide klæder / der du kant føre dig vdi / at din nøgenheds skendzel skal icke obenbaris / oc salue dine Oyen met øyen salue / at du kant see.

Prouer. 3.
Ebræ. 12.

Huilcke ieg elsker / dem straffer ieg oc tucter. Saa ver nu flitig / oc gør Penitentze. See / Jeg staar faar Dørren / oc bancker paa / Der som nogen vil høre min Røst / oc oplade Dørren / til den vil ieg gaa ind / oc holde Naduere met hannem / oc hand met mig. Huo som offueruinder / den vil ieg giffue / at side met mig paa min Stoel / lige som ieg offueruant / oc sad / met min Fader paa hans Stoel. Huo som haffuer øern / hand høre / huad Aanden siger til Menigheden.

IIII.

Der

DEr effter saa ieg/ oc see/ der bleff en Dør opladen i Himmelen/ oc den første røst/ som ieg haffde hørt tale met mig/ som en Basune/ hun sagde/ Stig hid/ Jeg vil vise dig/ huad her effter skal ske.

Oc ieg vaar stray i Aanden/ oc see/ der bleff en Stoel sæt i Himmelen/ oc der sad en paa Stolen. Oc den som der sad/ vaar lige at see til/ som den Sten Jaspis oc Sardis/ oc der vaar en Regnbue om Stolen/ lige at see til/ som en Smaragd. Oc om den Stoel vaare fire oc tiue stole/ Oc paa de stole sade fire oc tiue Eldste/ klædde met huide klæder/ oc de haffde Guldkruner paa deris Hoffuit. Oc der ginge aff den Stoel/ liunet/ torden oc røster/ oc siu bluss met Ild brende faar Stolen/ som ere de siu Guds Aander. Oc faar Stolen vaar it Glasshaff/ lige som Christal/ Oc mit i Stolen/ oc om Stolen fire Diur/ fulde met øyen faare oc bag.

Ezech. 1. Esaiæ 6.

Oc det første Diur vaar lige som en Løwe/ oc det andet Diur vaar lige som en Kalff/ oc det tredie haffde it ansict lige som it Menniske/ oc det fierde diur lige som en fluende Orn. Oc huert aff de fire Diur haffde sex Vinge trint omkring/ oc de vaare inden til fulde met øyen/ oc haffde ingen rolighed dag eller nat/ oc sagde/ Hellig/ hellig/ hellig er Gud den Almectigste HERRE/ den som vaar/ oc den som er/ oc den som kommer.

Oc der Diurene gaffue den priss oc ære oc tack/ som sad paa Stolen/ den som leffuer fra euighed til euighed/ Da fulde de fire oc tiue Eldste ned faar den/ som sad paa Stolen/ oc tilbade hannem/ som leffuer fra euighed til euighed. Oc de kaste deris Kruner faar Stolen/ oc sagde/ HERRE/ du est verdig til at tage priss oc ære oc Krafft/ Thi du skabte alle ting/ oc formedelst din vilie haffue de deris verelse/ oc ere skabte.

V.

OC ieg saa i hans høyre Haand/ som sad paa Stolen/ en Bog som vaar screffuen inden oc vden til/ oc beseglet met siu Indsegle. Oc ieg saa en sterck Engel predicke met stor røst/ Huo er verdig til at oplade denne Bog/ oc opbryde hendis indsegle? Oc ingen i Himmelen eller paa Jorden/ eller vnder Jorden/ kunde oplade Bogen oc see der vdi. Oc ieg græd suarlige/ at der bleff ingen funden verdig til at oplade Bogen/ oc at læse/ icke helder til at see der vdi. Oc en aff de Eldste siger til mig/ Græd icke/ See/ Løuen vant/ som er aff Juda Slect/ Dauids roed/ at oplade Bogen/ oc opbryde hendis siu Indsegle.

Oc ieg saa/ oc see/ mit i Stolen oc de fire Diur/ oc mit iblant de Eldste stod it Lam/ som haffde veret slaget ihiel/ oc haffde siu Horn oc siu øyen/ huilcke ere de siu Guds Aander/ som ere vdsende i alle Land. Oc det kom oc tog Bogen aff hans høyre Haand som sad paa Stolen. Oc der det tog Bogen/ Da fulde de fire Diur/ oc de fire oc tiue Eldste ned faar Lammet/ oc huer aff dem haffde Harper oc guldskaale fulde met Røgelse/ som ere de Helligis Bøner/ oc de sunge en ny Sang/ oc sagde/ Du est verdig til at tage Bogen oc oplade hendis indsegle/ Thi du est ihielslagen/ oc købte oss met dit Blod/ aff allehonde Slect oc Tunger/ oc Folck oc Hedninge/ oc du giorde oss til Konger oc Prester faar vor Gud/ oc wi skulle bliffue Konger paa Jorden.

Supra 1.

Oc ieg saa/ oc hørde mange Englis røst omkring Stolen/ oc omkring Diurene/ oc omkring

kring de Eldste / oc deris tal vaare mange tusinde gonge tusinde / oc de sagde met stor røst / Det Lam som er ihielslaget / er verdigt til at tage krafft oc Rigdom / oc visdom oc styrcke / oc ære oc priss oc loff. Oc alle Creature / som ere i Himmelen oc paa Jorden / oc vnder iorden / oc i Haffuet / oc alt det der er vdi / hørde ieg sige til den / som sad paa Stolen / oc til det Lam / Loff oc ære oc priss / vold fra euighed til euighed. Oc de fire Diur sagde / Amen. Oc de fire oc tiue Eldste fulde ned / oc tilbade den som leffuer fra euighed til euighed.

VI.

OC ieg saa / at Lammet oploed it aff de Jndsegle / Oc ieg hørde it aff de fire Diur sige / som met en Tordens røst / Kom oc see til. Oc ieg saa / Oc see en huid Hest / oc den som der sadt paa / haffde en Bue / oc hannem bleff giffuit en Krune / oc hand drog vd at offueruinde / oc at hand skulde vinde Seyer.

Oc der det oploed det andet Jndsegle / da hørde ieg det andet Diur sige / Kom oc see til. Oc der gick en anden Hest vd / hand vaar rød / oc den der sad paa / bleff giffuit at tage Fred aff Jorden / oc at de skulde sla huer andre ihiel / oc hannem bleff giffuit it stort Suerd.

Oc der det oplod det tredie Jndsegle / da hørde ieg det tredie Diur sige / Kom oc see til. Oc ieg saa / oc see / en sort Hest / oc den der sad paa / haffde en Vect i sin haand. Oc ieg hørde en røst iblant de fire Diur sige / En maade Huede for en pending / oc tre maader Byg for en pending / oc gør olie oc Vin inted ont.

Oc der det oplod det fierde Jndsegle / da hørde ieg det fierde Diuris røst sige / Kom oc see til. Oc see / oc ieg saa en guel Hest / oc den som der sad paa / hans naffn kalledis Død / oc Helffuede effterfulde hannem. Oc hannem bleff giffuen mact at ihielsla den fierde part paa Jorden / met Suerd oc Hunger / oc met Døden / oc formedelst Diurene paa Jorden.

Oc der det oplod det femte Jndsegle / da saa ieg deris Siele vnder Alteret / som vaare ihielslagne for Guds Ord skyld / oc for det Vidnisbyrd skyld / som de haffde. Oc de robte met stor røst / oc sagde / HERRE du hellige oc sande / huor lenge dømer du icke / oc heffner vort Blod paa dem / som bo paa iorden: Oc dem bleffue giffne / huer it huit klæde / oc

de/oc der bleff sagd til dem/ At de skulde huile sig en liden tid/ Indtil deris Metienere oc Brødre komme fuldkommelige der til/ som oc skulle end nu ihielslaass/ lige som de.

Oc ieg saa / at det oplod det siette Indsegle / oc see / da bleff it stort Jordskel/oc Solen bleff sort som en haarsæck/ oc Maanen bleff som Blod / oc Himmelens Stierner fulde ned paa Jorden/ Lige som it Figen træ nedkaster sine Figen / naar det røris aff stort vær. Oc Himmelen vnduigede/som en indsuøbt Bog / oc alle Bierge oc Øer rørdis aff deris Steder/Oc Kongerne paa iorden/ oc de Øffuerste / oc de Rige / oc Høffuitzmend/oc de Veldige/oc alle Tienere oc Fribaarne skiulte sig i Huler oc klipper vdi Biergene/ oc sagde til Biergene oc Klipperne/ Falder paa oss / oc skiuler oss for hans Ansict / som sider paa Stolen / oc for Lammens vrede / Thi hans vredis store dag er kommen/oc huo kand bestaa:

VII.

OC der effter saa ieg fire Engle staa paa iordens fire hiørner / de hulde iordens fire Vær / Paa det der skulde inted Vær blæse offuer iorden/eller offuer Haffuet / eller offuer noget Træ. Oc ieg saa en anden Engel opstige aff Solens opgong / hand haffde den leffuende Guds Indsegle/oc robte met stor røst til de fire Engle / som er giffuet at skade Jorden/oc Haffuet/Oc hand sagde / Skader icke Jorden / eller Haffuet/ eller Træene / Før end wi faa beseglet vor Guds Tienere i deris pande.

Oc ieg hørde deris tal / som bleffue beseglede aff alle Israels børns Slecter/ hundrede oc fyretiue tusinde/som bleffue beseglede.

Aff Juda Slect / tolff tusinde beseglede.

Aff Rubens Slect/tolff tusinde beseglede.

Aff Gadz Slect / tolff tusinde beseglede.

Aff Asers Slect / tolff tusinde beseglede.

Aff Nephthali Slect / tolff tusinde beseglede.

Aff Manasse Slect / tolff tusinde beseglede.

Aff Simeons Slect / tolff tusinde beseglede.

Aff Leui Slect/ tolff tusinde beseglede.
Aff Jsaschars Slect tolff tusinde beseglede.
Aff Sebulons Slect/tolff tusinde beseglede.
Aff Josephs Slect/tolff tusinde beseglede.
Aff Ben Jamins Slect/tolff tusinde beseglede.

Der effter saa ieg/ Oc see/en stor Skare/ huilcken ingen kunde telie/aff alle Hedninge oc Folck oc Tungemaal/stod faar Stolen oc faar Lammet / klædde met huide Klæder / oc Palmer i deris hender/som robte met stor røst/oc sagde / Salighed vere den / som sider paa Stolen / vor Gud oc Lammet. Oc alle Englene stode omkring Stolen / oc omkring de Eldste / oc omkring de fire Diur/oc fulde ned faar Stolen paa deris ansicte / oc tilbade Gud / oc sagde/ Amen. Loff oc ære/oc Visdom/oc tack/oc priss/oc krafft / oc styrcke vere vor Gud / fra euighed til euighed/ Amen.

Oc der suarede en aff de Eldste/oc sagde til mig/Huo ere disse som ere klædde i disse huide klæder? Oc hueden ere de komne? Oc ieg sagde til hannem/HERRE/du vedst det. Oc hand sagde til mig/Disse ere de / som ere komne aff stor bedrøffuelse/ oc haffue toet deris klæder/oc haffue giort deris klæder klare i Lammens Blod/Der faare ere de faar Guds Stol/oc tiene hannem dag oc nat i hans Tempel. Oc den som sider paa Stolen / skal bo offuer dem/De skulle icke mere hungre eller tørste/ der skal oc icke Solen falde paa dem/eller nogen anden hede/ Thi det Lam mit i Stolen skal føde dem / oc lede dem til de leffuende Vandkilder/oc Gud skal affto al graad aff deris øyen.

T Oc

VIII.

Oc der det oplod det siuende Indsegle / da bleff det stille i Him-melen / ved en halff ti-me. Oc ieg saa siu Engle / de traadde frem faar Gud / oc dem bleffue giffne siu Basuner. Oc der kom en anden En-gel oc stod hoss Alteret / oc haffde it rø-gelse Kar aff Guld / oc hannem bleff giffuet meget Røgelse / at hand skulde giffue til alle Helligens bøner / paa det gyldene Altere faar Stolen. Oc Rø-gelsens røg aff de Helligis Bøner/ gick op aff Engelens haand faar Gud. Oc Engelen tog Røgelse karet/ oc fyl-lede det met Ild aff Alteret/ oc røste vd paa Jorden. Oc der skede rø-ster/ oc Torden/ oc Liu-net oc Jordskel.

Tatianus.

Oc de siu Engle met de siu Basu-ner/ haffde bered sig til at basune. Oc den første Engel basunede/ oc der bleff en Hagel oc Ild/ beblandet met Blod/ oc falt ned paa Jorden/ oc den tredie part aff Træene opbrendis/ oc alt grønt Græss op-brendis.

Oc

Oc den anden Engel basunede/ Oc der foer lige som it stort Bierg met brendende Ild ned i Haffuet. Oc den tredie part aff Haffuet bleff Blod/ oc tredie parten aff de leffuende Creature i Haffuet døde/ oc tredie parten aff Skibene bleffue forderffuede.

Martion.

Oc den tredie Engel basunede/ Oc der falt en stor Stierne aff Himmelen/ oc brende som it Bluss/ oc hun falt paa tredie parten aff Vandstrømene/ oc offuer Vandkilderne/ oc Stiernens naffn kaldis Malurt. Oc den tredie part bleff malurt/ oc mange Mennniske døde aff Vandene/ at de vaare bleffne saa beske.

Origenes.

Oc den fierde Engel basunede / Oc den tredie del aff Solen / bleff slagen / oc den tredie del aff Maanen / oc den tredie del aff Stiernerne / saa at tredie delen aff dem formørckedis / oc tredie parten aff dagen skinde icke / oc icke naten disligest. Oc ieg saa oc hørde en Engel flue mit igennem Himmelen / oc sige met stor røst / Ve / ve / ve / dem som bo paa Jorden / for de tre Englis Basunis andre røster / som end nu skulle basune.

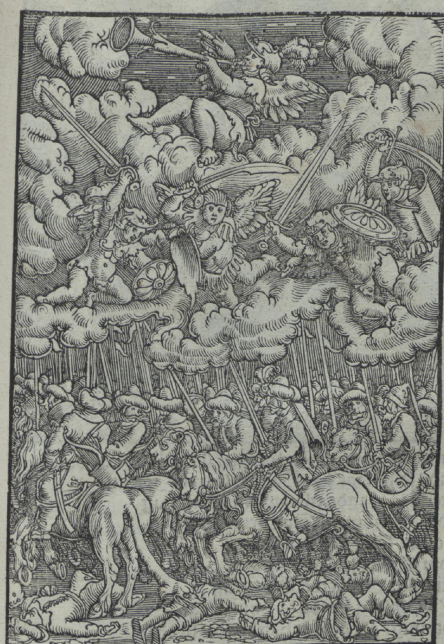
IX.

OC den femte Engel basunede / oc ieg saa en Stierne falde aff Himmelen paa Jorden / oc hende bleff nøgelen giffuen til Affgrundens brønd / oc hand oplod Affgrundens brønd / oc der gick en røg op aff Brønden / som en røg aff en stor oen / Oc Solen bleff formørcket / oc Lucten aff Brøndens røg. Oc aff røgen komme Greshopper paa Jorden / Oc dem bleff giffuit mact / lige som Scorpioner haffue mact paa Jorden. Oc det bleff sagd til dem / at de skulde icke skade gresset paa Jorden / eller noget grønt / eller noget træ / Men aleniste de Mennisker / som icke haffue Guds Indsegle i deris pande. Oc det bleff dem giffuit / at de skulde icke dræbe dem / men de plagede i fem Maanede / Oc deris plage vaar / som en plage aff en Scorpion / naar hand stinger it Menniske, Oc i de samme

me dage skulle Menniskē søge effter Døden/ oc icke finde hannem / de skulle begære at dø / oc Døden skal fly fra dem.

Oc de Greshopper ere lige som Heste/ der ere beredde til Strid/ oc paa deris hoffuit som kruner/ lige som Guld/ oc deris andlede lige som Menniskens andlede/ Oc de haffde haar lige som Quinders haar/ oc de haffde tender lige som Løwer / Oc de haffde Pantzer lige som iern-pantzer/ oc det buider aff deris vinge/ som bulder aff mange Hestis vogne / der løbe i Strid/ Oc de haffde Sterte/ lige som Scorpioner / oc der vaare Gadde i deris sterte / Oc deris mact vaar til at plage Menniskē i fem Maanede. Oc de haffde en Konge offuer sig/ en Engel aff affgrunden/ hans naffn kaldis paa Ebraiske Abaddon/ oc paa Gredske haffuer hand de tnaffn Apollyon. It Ve er borte/ See/ der komme end thu Ve effter det.

Abaddon/ Apollyon/ Forderffuere.

Oc den siette Engel basunede/ Oc ieg hørde en røst aff de fire hiørner paa det gyldene Altere faar Gud/ som sagde til den siette Engel der haffde basunen/ Løss op de fire Engle som ere bundne i den store Vandstrøm Euphrates. Oc de fire Engle bleffue løse / som vaare rede paa en stund / oc paa en dag / oc paa en maanet/ oc paa it aar/ at ihielsla/ den tredie part aff Menniskene. Oc det tal paa Reysenere vaar mange tusinde maal tusinde/ Oc ieg hørde deris tal. Oc ieg saa Hestene saa i synen/ oc dem der sade paa/ at de haffde gloende oc gule oc suoffuelske pantzer/ Oc hestenis Hoffuit/ lige som Løwers hoffuit/ Oc aff deris mund gick Ild oc røg oc suoff-uel. Aff disse tre bleff tredie parten aff menniskē ihielslagne/ aff samme Ild/ oc røg / oc suolffuel / som gick aff deris Mund / Thi deris mact vaar i deris mund. Oc deris Sterte vaare lige som Hugorme / oc haffde Hoffuet/ oc met de samme giorde de skade.

Mahomet.

Oc der bleffue Folck igen/ som icke bleffue ihielslagne aff disse plager / oc icke giorde Penitentze for deris henders gerninger/ at de skulde icke bede til Diefflene / oc til Affguder / aff Guld/ Sølff/ Kaaber/ Sten oc Træ / huilcke der kunde huercken see/ oc icke høre/ oc icke helder vandre/ huilcke der giorde oc icke penitentze for deris Mord/ Troldom/ Horeri oc Tyffueri.

X.

OC ieg saa en anden sterck Engel komme ned aff Himmelen / hand vaar bekled met en Sky / oc en Regnbue paa hans Hoffuet / oc hans Andlede lige som Solen / oc hans Føder / som Ildpillere. Oc hand haffde en opladen Bog i sin haand / oc hand sette sin høyre fod paa Haffuet / oc den venstre paa Jorden / oc hand robte met stor røst / lige som en Løwe brøler. Oc der hand robte / da talede siu Torden deris røst. Oc der de siu Torden haffde talet deris røst / da vilde ieg screffuet dem. Da hørde ieg en røst aff Himmelen sige til mig / Besegle det de siu Torden talede / oc scriff det icke.

Oc den Engel / som ieg saa staa paa Haffuet oc paa Jorden / opløffte sin Haand til Himmelen / oc soer ved den Leffuende fra euighed til euighed / som skabte Himmelen / oc huad der er vdi / oc Jorden / oc huad der er vdi / oc Haffuet oc huad der er vdi / At der skal fremdelis icke vere nogen tid mere / Men i den siuende Engles røstis dage / naar hand basuner / Da skal Guds Hemmelighed fuldkommis / som hand forkyndede sine Tienere oc Propheter.

Oc ieg hørde atter en røst aff Himmelen tale met mig / oc sige / Gack bort / tag den obne Bog aff Engelens haand / som staar paa Haffuet / oc paa Jorden.

Oc ieg gick bort til Engelen / oc sagde til hannem / Giff mig den Bog. Oc hand sagde til mig / Tag hen / oc opslug hende / oc hun skal vrie i din Bug / Men i din Mund skal hun vere sød lige som hunnig. Oc ieg tog Bogen aff Engelens haand / oc opsløg hende / oc hun vaar sød i min Mund / som hunnig / Oc der ieg haffde ædet hende / da vreed det i min Bug. Oc hand sagde til mig / Du skalt atter prophetere faar Folcket / oc Hedningene / oc Tungemaal oc mange Konger.

Oc mig bleff giffuit it Røer lige som en Ræp / oc sagde / Stat op / oc maal Guds Tempel / oc Alteret / oc dem som tilbede der vdi. Men kast Tempelens inderste Chor hen vd / oc maal det icke / Thi det er giffuet Hedninge / Oc de skulle nedtræde den Hellige Stad tho oc fyretiue Maanede.

XI.

OC ieg vil giffue mine thu Vidne / oc de skulle prophetere tusinde thu hundrede oc trysinds tiue dage / iførde vdi Sæcke. Disse ere thu Olietræ oc thu Bluss / som staa faar Jordens Gud. Oc der som nogen vil gøre dem skade / Da gaar der Ild aff deris Mund / oc fortærer deris Fiender / oc der som nogen vil gøre dem skade / den skal saa ihielslass. Disse haffue mact at tillycke Himmelen / at det skal icke regne i deris prophecies dage / oc de haffue mact offuer vandet / at omuende det til Blod / oc at sla Jorden met allehonde Plager / saa offte som de ville.

Oc naar de haffue giort ende paa deris Vidnisbyrd / Da skal det Diur / som opstiger aff Affgrunden / holde en strid mod dem / oc det skal offueruinde dem / oc det skal ihielsla dem. Oc deris Legeme skulle ligge paa gaden i den store Stad / som kaldis aandelige / Sodoma oc Egypten / der som vor HERRE er kaarsfest. Oc nogle aff Folcket / oc Slecterne / oc Tungemaalene / skulle see deris Legeme / i tre dage oc en halff / oc de skulle icke lade legge deris Legeme i graffuer. Oc de som bo paa Jorden / skulle glæde sig offuer dem / oc leffue vel / oc sende huer andre Gaffuer / Thi disse tho Propheter plagede dem som bode paa Jorden.

Oc tre dage oc en halff der effter / foer Liffsens Aand aff Gud i dem / oc de stode paa deris føder / Oc der falt en stor fryct paa dem / som dem saae. Oc de hørde en stor røst aff Himmelen sige til dem / Stiger hid op. Oc de stigede op i Himmelen / i en Sky / oc deris Fiender saae dem. Oc i samme stund bleff it stort Jordskel / oc tiende parten aff Staden falt ned / oc der bleffue ihielslagne i samme Jordskel siu tusinde Menniskes naffn / oc de andre forferdedis / oc gaffue Himmelens Gud ære. Det andet Ve er borte / See / det tredie Ve kommer snarlige.

XII.

OC den siuende Engel basunede / Oc der bleffue store røster i Himmelen / som sagde / Verdens Rige høre vor HERRE oc hans Christo til / oc hand skal regere fra euighed til euighed. Oc de fire oc tiue Eldste / som sade faar Gud paa deris Stole / fulde ned paa deris ansict / oc bade til Gud / oc sagde / Wi tacke dig HERRE / almectige Gud / du som est / oc haffuer veret / oc est tilkommende / at du anammede din store Krafft oc regerer. Oc Hedningene ere bleffne vrede / Oc din vrede er kommen / oc de Dødis tid / at døme oc at giffue dine Tienere Propheterne Løn / Oc de Hellige / oc dem som frycte dit Naffn / baade smaa oc store / Oc at forderffue dem som haffue forderffuit Jorden.

Oc Guds Tempel bleff opladet i Himmelen/ oc hans Testamentis Arck bleff seet i hans Tempel/ Oc der skede Liunet oc Røster/ oc Jorden/ oc Jordskel/ oc en stor Hagel.

Oc der obenbaredis it stort Tegen i Himmelen/ En Quinde beklæd met Solen/ oc Maanen vnder hendis Føder/ oc paa hendis Hoffuit en Krune aff tolff Stierner. Oc hun vaar fructsommelig oc robte/ oc vaar i Barns nød/ oc haffde stor pine til at føde.

Oc der obenbaredis it andet tegen i Himmelen/ oc see/ en stor rød Drage/ som haffde siu hoffuet oc thi Horn/ oc paa sine hoffuit siu Kruner/ oc hans Stert drog den tredie part aff Stiernerne/ oc kaste dem ned paa Jorden. Oc Dragen stod faar Quinden/ som skulde føde/ paa det/ at hand vilde æde hendis Barn/ naar hun haffde fød. Oc hun fødde en Søn it Drengbarn/ som skulde regere alle Hedninge met it Jernriss/ Oc hendis Barn bleff vndryckt til Gud oc hans Stol/ Oc Quinden vndflyde i Orcken/ der som hun haffuer en sted bered aff Gud/ at hun skulde der fødis/ tusinde/ thu hundrede/ oc trysinds tiue dage.

Michael.

Oc der begyntis en Strid i Himmelen/ Michael oc hans Engle stridde mod Dragen/ Oc Dragen stridde oc hans Engle/ oc de vunde icke/ Deris sted bleff oc icke mere funden i Himmelen. Oc den store Drage bleff vdkast/ den gamle Hugorm/ som kaldis Dieffuelen oc Satanas/ som forfører den gantske Verden/ oc hand bleff kast paa Jorden/ oc hans Engle bleffue oc kaste der hen.

Oc ieg hørde en stor røst/ som sagde i Himmelen/ Nu hører vor Guds Salighed/ oc Krafft/ oc Rige/ oc Mact/ hans Christo til/ efftherdi at den er bortkast/ som dem beklagede dag oc nat faar Gud. Oc de offueruunde hannem formedelst Lammens blod/ oc ved deris Vidnisbyrdis ord/ oc de elskte icke deris Liff/ indtil Døden. Der faare glæder eder i Himle/ oc de som bo der vdi. Ve dem/ som bo paa Jorden/ oc paa Haffuet/ Thi Dieffuelen kommer ned til eder/ oc haffuer en stor vrede/ oc veed/ at hand haffuer liden tid.

Oc der Dragen saa/ at hand vaar bortkast paa Jorden/ da forfulde hand Quinden/ som haffde fød det Drengbarn. Oc Quinden bleff giffne tho Vinge/ lige som en stor Ornis/ at hun skulde flue til Orcken/ til sin sted/ der som hun skulde fødis en tid/ oc tho tider/ oc en halff tid/ faar Hugormens ansict. Oc Hugormen skiød effter Quinden aff sin Mund it vand/ lige som en Strøm/ at hand vilde drucknе hende. Men Jorden halp Quinden/ oc oplod sin mund/ oc opsløg den strøm/ der Dragen skiød aff sin mund. Oc Dragen bleff vred paa Quinden/ oc gick bort at stride/ met de Offuerbleffne aff hendis Sæd/ som holde Guds Bud/ oc haffue Jhesu Christi Vidnisbyrd.

XIII.

OC ieg stod paa Haffsens sand/ oc saa it Diur stige op aff Haffuet/det haffde siu Hoffuet oc thi Horn/ oc paa sine Horn thi kruner / oc paa sine Hoffuet bespaattelsens naffn. Oc det Diur/som ieg saa/vaar lige som en Pardel / oc føderne der paa som Biørne føder / oc Munden der paa som en Løwes mund. Oc Dragen gaff det sin Krafft/ oc sin Stol/ oc stor Mact. Oc ieg saa it aff de Hoffuet / som det haffde veret dødelige saargiort / oc det dødelige Saar bleff lægt. Oc alt Jorderige forundrede sig paa det Diur/ oc de bade til Dragen/ som gaff Diuret den Mact / oc de bade til Diuret/ oc sagde / Huo er dette Diur lig? oc huo kand stride mod det?

Oc det bleff giffuet en Mund / til at tale store ting oc Bespaattelse/oc det bleff giffuet/ at det skulde vare met det / tho oc fyretiue Maanede. Oc det oplod sin Mund til Bespaattelse mod Gud/at bespaatte hans Naffn/ oc hans Tabernackel / oc dem som bo i Hummelen. Oc det bleff giffuet at stride mod de Hellige / oc at offueruinde dem. Oc det bleff giffuit mact offuer alle Slecter/ oc tungemaal/ oc Hedninge/ Oc alle de som bo paa Jorden/tilbede det/ huilckis naffn icke ere screffne i Lammens leffuende Bog/huilcket der er ihielslaget/ aff Verdens begyndelse. Haffuer nogen øern/ hand høre. Der som nogen fører i Fengzel/hand skal gaa i Fengzel / Der som nogen slar ihiel met Suerd/hand skal ihielslaff met Suerd. Her er de Helligis taalmodighed oc Tro.

Oc ieg saa it andet Diur opstige aff Jorden / det haffde thu Horn / lige som Lammet / oc talede som Dragen. Oc det gør al det første Diurs mact faar det / oc det gør at Jorden / oc de som bo der paa/bede til det første Diur/huess dødelige Saar vaar lægt. Oc det gør store Tegen/at det ocsaa gør/at Ild falder ned aff Hummelen faar Menrisken / Oc det forfører dem/ som bo paa Jorden/for de Tegen skyld/som det ere giffne at gøre faar Diuret / Oc det sagde til dem/som bo paa Jorden/at de skulle gøre Diuret it Billede/ som haffde det Saar aff Suerdet/oc vaar bleffuet leffuende.

Oc det bleff giffuet/at det gaff det Diurs Billede en Aand/at Diursens Billede talede/oc at det giorde/at huilcke som icke tilbede det Diurs Billede / bliffue ihielslagne. Oc det giorde allesammen/baade smaa oc store/Rige oc Fattige/ Fribaarne oc Tienere/at det gaff dem it Tegen i deris høyre haand/ eller i deris pande / at ingen kand købe eller selie / vden hand haffuer det sammis Tegen eller Diursens naffn/eller det tal paa naffnet. Her er Visdom. Huo som haffuer forstand / hand beregne Diursens tal/ thi det er it Menniskis tal / Oc det sammis tal er sex hundrede oc sex oc trysinds tiue.

Oc

XIIII.

OC ieg saa it Lam staa paa Zions Bierg / oc met det / hundrede oc fire oc fyretiue tusinde / som haffde det sammis Faders Naffn screffuit i deris pande. Oc ieg hørde en røst aff Himmelen / som aff it stort Vand / oc lige som en røst aff it stort Torden / oc den røst / som ieg hørde / vaar som Harpelegere / der lege paa deris Harper. Oc de siunge / lige som en ny Sang / faar Stolen / oc faar de fire Diur oc faar de Eldste / Oc der kunde ingen lære den Sang / Uden de hundrede oc de fire oc fyretiue tusinde / som ere købte aff Jorden. Disse ere de / som icke ere besmittede met Quinder / thi de ere Jomfruer / oc følge Lammet effter / huort det gaar. Disse ere købte aff Menniskene / til den første grøde faar Gud oc Lammet / oc i deris mund er ingen falskhed funden / Fordi at de ere wstraffelige faar Guds Stol.

Oc ieg saa en Engel flue mit igennem Himmelen / hand haffde it euigt Euangelium / at forkynde dem / som side oc bo paa Jorden / oc faar alle Hedninge / oc Slecter / oc Tungemaal / oc folck / oc hand sagde met stor røst / Frycter Gud / oc giffuer hannem ære / Fordi at hans Dommis tid er kommen / oc beder til den / som haffuer giort Himmel oc Jord / oc Haffuet oc Vandkilderne.

Oc en anden Engel fulde effter / som sagde / Hun er falden / hun er falden / Babylon / den store Stad / Thi hun haffuer giort alle Hedninge druckne met sit Horeries Vin.

Oc den tredie Engel fulde effter denne / oc sagde met stor røst / Der som nogen tilbeder Diuret oc det sammis Billede / oc tager det Tegen i sin Pande eller vdi sin Haand / Hand skal dricke aff Guds vredis Vin / som er iskenckt oc klart i hans vredis Kalck / oc hand skal pinis met ild suoffuel faar de hellige Engle / oc faar Lammet. Oc deris pinis røg skal opfare fra euighed til euighed / Oc de haffue ingen rolighed dag oc nat / som tilbade Diuret oc det sammis Billede / oc om nogen haffuer anammet det sammis naffns Tegen. Her er de Helligis taalmodighed. Her ere de / som holde Budene oc Troen til Jhesum.

Oc ieg hørde en røst aff Himmelen sige til mig / Scriff / Salige ere de Døde / som dø her effter i HERREN. Ja Aanden siger / at de huile aff deris arbeyde / Thi deris gerninger følge dem effter.

Oc ieg saa / oc see / En huid Sky / oc der sad en paa den Sky / som vaar lige som it Menniskis Søn / hand haffde en gyldene Krune paa sit Hoffuet / oc en skarp Sigel i sin haand. Oc en anden Engel gick vd aff Templet / oc robte met stor røst til den / som sad paa skyen / Sla til met din Sigel oc høste / Thi tiden er kommen at høste / fordi at Jordens Høst er bleffuen tør. Oc den som sad paa Skyen / slo til Jorden met sin Sigel / oc Jorden bleff høstet.

Oc en anden Engel gick aff Templen i Himmelen / hand haffde en skarp Sigel. Oc en anden Engel gick vd aff Alteret / hand haffde mact offuer Ilden / Oc hand robte met stort skrig til den / som haffde den skarpe Sigel / oc sagde / Sla til met din skarpe Sigel / oc skær Vindruerne aff Jorden / thi deris Bær ere mode. Oc Engelen slo til Jorden met sin Sigel / oc skar Jordens Vinquiste aff / oc kaste dem i Guds vredis store Vinperse. Oc Vinpersen bleff perset vden faare Staden / oc der gick blod aff Persen indtil Hestenis bedzel / ved tusinde sex hundrede agre langt.

XV.

Oc ieg saa it andet Tegen i Himmelen / som vaar stort oc vnderligt / Siu Engle / de haffde de siste siu Plager / thi at met dem fick Guds vrede ende. Oc ieg saa / som it Glarhaff beblandet met Ild / oc dem som haffde beholdet Seyer mod Diuret oc det sammis Billede / oc det sammis Mercke / oc det sammis Naffns tal / at de stode hoss det Glarhaff / oc haffde Guds Harper / oc sunge Mose / Guds Tieneris Sang / oc Lammens Sang / oc sagde / Store oc vnderlige ere dine Gerninger / HERRE almectige Gud / retferdige oc sande ere dine veye / du Helgenis Konge. Huo skal icke fryctе dig / HERRE / oc prise dit Naffn: Thi du est alene hellig / Fordi at alle Hedninge skulle komme oc tilbede faar dig / thi dine Dome ere bleffne obenbarede.

Der

Der effter saa ieg / oc see / da bleff Vidnisbyrdens Tabernackels Tempel opladet i Himmelen/oc de siu Engle ginge aff Templet/som haffde de siu Plager / klædde i rene klare Linklæder/oc deris Bryst vaare omgiordede met gyldene Belte. Oc it aff de fire Diur gaff de siu Engle/siu gyldene Skaale fulde met Guds vrede / som leffuer fra euighed til euighed. Oc Templet bleff fult aff røg faar Guds herlighed oc faar hans Krafft / Oc der kunde ingen gaa i Templet/før end de siu Englis siu Plager finge ende.

XVI.

OC ieg hørde en stor røst aff Templet/hun sagde til de siu Engle / Gaar bort/ oc vdstyrter aff Guds vredis Skaale paa Jorden.

Oc den første gick bort/oc vdstyrte sin Skaal paa Jorden / Oc der bleff en ond oc forderffuelig Bulde paa de Menniske/ som haffde Diursens Mercke/ oc paa dem som tilbade det sammis Billede.

Oc den anden Engel vdstyrte sin Skaal i Haffuet/Oc det bleff Blod/som aff en Død / oc alle leffuende Siele døde i Haffuet.

Oc den tredie Engel vdstyrte sin Skaal i Vandstrømene / oc i Vandkilderne / oc det bleff blod. Oc ieg hørde Engelen sige/ HERRE/du est retferdig / som est/oc haffuer veret/ oc hellig/at du dømde dette. Fordi at de haffue vdstyrt de Helligis oc Propheternis blod / oc du haffuer giffuit dem Blod at dricke/thi de ere det verde. Oc ieg hørde en anden Engel aff Alteret sige/ Ja/HERRE almectige Gud/dine Domme ere sande oc retferdige.

Oc den fierde Engel vdstyrte sin Skaal i Solen/oc hende bleff giffuit/at gøre Menniskenhede met Ild. Oc Menniskenbrende aff stor hede / oc bespaattede Guds Naffn / som haffuer mact offuer disse Plager/ oc de giorde icke Penitentze/til at giffue hannem ære.

Oc den femte Engel vdstyrte sin Skaal / paa Diursens stol/ Oc det sammis Rige bleff formørcket/oc de bede deris tunger aff pine/oc de bespaattede Gud i Himmelen for deris pine/ oc for deris Bulde/oc giorde icke Penitentze for deris Gerninger.

Oc den siette Engel vdstyrte sin Skaal paa den store vandstrøm Euphrates / Oc vandet borttiurdis/ paa det at veyen skulde bliffue bered faar de Konger aff Solens opgang. Oc ieg saa tre wrene Aander gaa/aff Dragens mund/oc aff Diursens mund/oc aff den falske Prophetis mund/lige som Padder. Oc de ere Diefflenis Aander/som gøre Tegen/oc gaa vd til Kongerne paa Jorden/oc omkring alt Verden/at forsamle dem til Strid/paa den Almectige Guds store dag/ See/ieg kommer/som en Tyff/ Salig er den som vaager / oc holder sine klæder / at hand skal icke vandre nøgen/oc mand skal icke see hans blysel. Oc hand forsamlede dem paa en sted/som kaldis paa Ebraiske Harmagedon.

Oc den siuende Engel vdstyrte sin Skaal i Lucten/ Oc der gick en røst vd aff Himmelen fra Stolen/som sagde/Det er skeet. Oc der bleffue Røster/oc Torden / oc Liunet / oc der bleff it stort Jordskel/at saadant haffuer icke veret/siden den tid/at Menniskene vaare paa Jorden/ saadant Jordskel saa stort. Oc aff den store Stad bleffue tre dele / oc Hedningernis Stæder fulde ned. Oc den store Babylon bleff betenckt faar Gud / at hand vilde giffue hende Vinens Kalck aff sin grumme vrede.

Oc alle Øer vndflyde / oc der bleffue ingen Bierge fundne. Oc en stor Hagel som it Pund/ falt aff Himmelen paa Menniskene / oc Menniskene bespaattede Gud for den Hagels Plage/Thi hans Plage er meget stor.

Oc

XVII.

OC der kom en aff de siu Engle / som haffde de siu Skaale / talede met mig / oc sagde til mig / Kom / Jeg vil vise dig den store Horis Dom / som sider paa mange Vand / Met huilcken Kongerne paa Jorden bedreffue Horeri / oc de som bo paa Jorden ere bleffne druckne / aff hendis Horeris Vin. Oc hand førde mig i Aanden bort i Ørcken. Oc ieg saa den Quinde side paa it rosenfarffue Diur / det vaar fult met bespaattelsers naffn / oc haffde thi Horn. Oc Quinden vaar beklæd met Skarlagen oc Rosenfarffue / oc offuergyldet met Guld oc dyrebare Stene oc Perler / oc haffde it Guldbegere i haanden / fult aff Verstyggelse / oc hendis Horeries urenlighed. Oc i hendis Pande vaar screffuit det Naffn / Hemmelighed / Den store Babylon / en Moder til Horeri oc til al verstyggelighed paa Jorden. Oc ieg saa den Quinde drucken aff de Helligis Blod / oc aff Jhesu Vidnis blod. Oc ieg forundrede mig storlige / der ieg saa hende.

Oc Engelen sagde til mig / Hui forundrer du dig? Jeg vil sige dig den Hemmelighed om Quinden / oc om det Diur som hende bær / oc haffuer siu Hoffuet oc thi Horn. Det Diur / som du haffuer seet / haffuer veret / oc er icke / oc det skal komme igen aff Affgrunden / oc det skal fare til Fordømelsen / Oc de skulle forundre dem / som bo paa Jorden / huilckis naffn der icke staa screffne i Liusens Bog aff Verdens begyndelse / naar de see Diuret / at det haffuer veret / oc er icke / alligeuel at det dog er. Oc her er det sind / som Visdom hører til.

De siu Hoffuet ere siu Bierge / paa huilcke Quinden sider / oc ere siu Konger. Fem ere faldne / oc en er / oc den anden er icke end nu kommen / Oc naar hand kommer / da skal hand bliffue en stacket tid. Oc det Diur / som haffuer veret / oc er icke / det er den ottende / oc er aff de siu / oc far til fordømelsen. Oc de thi Horn / som du haffuer seet / ere thi Konger / som icke end nu haffue anammet Riget / Men de skulle som Konger paa en tid faa mact met Diuret. Disse haffue en mening / oc skulle giffue Diuret deris krafft oc mact. Disse skulle stride mod Lammet / Oc Lammet skal offueruinde dem / Thi det er HERREN offuer alle Herrer / oc Kongen offuer alle Konger / oc met hannem de Kallede oc Vdualde oc Trofaste.

Oc hand sagde til mig / De Vand / som du haffuer seet / der som Horen sider / ere Folck oc Skarer / oc Hedninge / oc Tungemaal. Oc de thi Horn / som du haffuer seet / paa Diuret / de skulle hade Horen / oc de skulle gøre hende øde oc nøgen / oc de skulle æde hendis Kød / oc de skulle opbrende hende met Jld. Thi Gud haffuer giffuet dem det i deris hierte / at de skulle gøre hans mening / oc at gøre ens mening / oc at giffue Diuret deris Rige / indtil Guds ord bliffue fuldkomne. Oc den Quinde / som du haffuer seet / er den store Stad / som haffuer Riget offuer Kongerne paa Jorden.

XVIII.

OC der effter saa ieg en anden Engel fare ned aff Himmelen / hand haffde stor mact / oc iorden bleff opliust aff hans klarhed. Oc hand robte aff mact met stor røst / oc sagde / Hun er falden / hun er falden / Babylon den store / oc er bleffuen Diefflenis Bolig / oc alle wrene Aanders Beuaring / oc alle wrenis oc hadelige Fulis Beuaring / Thi at aff hendis Horeries vredis Vin / haffue alle Hedninge drucket / oc Kongerne paa iorden bedreffue Horerie met hende / oc hendis Købmend bleffue rige aff hendis store vellyst.

Oc ieg hørde en anden røst aff Himmelen / som sagde / Gaar vd fra hende / mit Folck / at i skulle icke bliffue delactige i hendis Synder / Paa det i skulle icke faa noget aff hendis Plager. Thi hendis Synder recke indtil Himmelen / oc Gud tencker paa hendis Fortredelighed. Betaler hende / lige som hun haffuer betalet eder / oc gører hende det dubbelt / effter hendis gerninger. Oc met den Kalck som hun skenckte vdi faar eder / der skencker dubbelt vdi faar hende / Huor meget hun haffuer giort sig herlig / oc bruget sin fortredelighed / Saa meget skencker pine oc sorge vdi faar hende / Fordi at hun siger i sit hierte / Jeg sider oc er en Dronning / oc skal icke vere Encke / oc ieg skal icke see bedrøffuelse. Derfaare skulle hendis Plager komme paa en dag / Døden / Bedrøffuelse / oc Hunger / hun skal opbrendis met Ild / Thi Gud HERREN er sterck / som hende skal døme.

Oc Kongerne paa Jorden skulle begræde hende / oc beklage sig offuer hende / de som haffue bruget Horeri oc fortredelighed met hende / naar de see røgen aff hendis Brynde / oc skulle staa longt borte for hendis pinis fryct / oc sige / Ve / ve / den store Stad Babylon / den stercke Stad / paa en time er din Dom kommen. Oc Købmendene paa Jorden skulle græde oc sørge ved sig selff / at ingen vil mere købe deris Vare / de vare aff Guld oc Sølff / oc dyrebare Stene / oc perler / oc Silcke / oc Purpur / oc Skarlagen / oc allehonde Fyretræ / oc allehonde Kar aff Filsben / oc allehonde Kar aff kaasteligt Træ / oc aff Kaaber / oc aff Jern / oc Kanillebarck / oc Thimian oc Salue / oc Røgelse / oc Vin / oc Olie oc Semler / oc Huede / oc Fæ / oc Faar / oc Heste / oc Vogne / oc Legeme / oc Menniskens siele.

Oc den Fruct / som din Siel haffde lyst til / er vigen fra dig / oc alt det som vaar fuldsomt oc herligt / er viget fra dig / oc du skalt icke finde saadant mere. De Købmend met saadanne vare / som ere bleffne rige aff hende / skulle staa longt borte for hendis pinis fryct / græde oc klage / oc sige / Ve / ve / den store Stad / som vaar beklæd met Silcke oc Purpur / oc Skarlagen / oc vaar offuergyldet met Guld / oc dyrebare Stene / oc Perler / Thi at saadan Rigdom er ødelagd i en time.

Oc alle Skipperne / oc den Hob / som handle paa Skibene / oc Skibmendene / som handle paa Haffuet / stode longt borte / oc robte / der de saae den røg aff hendis Brynde / oc sagde / Huo er liig denne store Stad? Oc de kaste støff paa deris Hoffuet / oc robte / græde oc klagede / oc sagde / Ve / ve / den store Stad / i huilcken de ere alle bleffne Rige / som haffde Skib i Haffuet aff hendis Vare / thi hun er ødelagd i en time.

Glæde dig offuer hende Himmel/ oc i hellige Apostler oc Propheter/ Thi Gud dømde eders Dom paa hende. Oc en sterck Engel opløffte en stor Sten/ som en mølle Sten/ oc kaste hannem i Haffuet/ oc sagde/ Saa skal den store Stad Babylon nedkastis met en Storm/ oc icke mere findis. Oc Sangeris røst oc deris som lege paa strenge/ Piberis oc Basuneris skal icke mere høris i dig/ oc der skal icke mere findis nogen Embedzmand aff noget Embede i dig/ oc Møllens røst skal icke mere høris i dig/ oc Brudgomens oc Brudens røst skal icke mere høris i dig/ Thi dine Købmend vaare Førster paa Jorden/ Fordi at alle Hedninge ere komne i vildfarelse formedelst din Troldom/ oc Propheternis blod/ oc de Helligis er fundet i hende/ oc alle deris som ere ihielslagne paa Jorden.

XIX.

DEr effter hørde ieg en stor Skaris røst i Himmelen/ som sagde/ Haleluia. Salighed oc Priss/ ære oc Krafft vere Gud vor HERRE/ Thi hans Domme ere sande oc retferdige/ at hand haffuer fordømt den store Hore/ som forderffuede Jorden met sit Horeri/ oc hand heffnede sine Tieneris blod aff hendis Haand. Oc de sagde anden gong/ Haleluia. Oc Røgen gaar op euindelige/ Oc de fire oc tiue Eldste/ oc de fire Diur fulde ned/ oc bade til Gud/ som sad paa Stolen/ oc sagde/ Amen/ Haleluia. Oc der gick en røst fra Stolen/ Loffuer vor Gud alle hans Tienere/ oc de som hannem fryctе/ baade smaa oc store.

Oc ieg hørde en stor Skaris røst/ oc som det haffde veret en røst aff store Vand/ oc som en røst aff stercke Torden/ som sagde/ Haleluia. Thi den almectige Gud haffuer indtaget Riget/ Lader oss frygde oss oc vere glade/ oc giffne hannem ære/ thi Lammens brøllup er kommet/ oc det sammis Hustru haffuer bered sig. Oc det bleff hende giffuet/ at føre sig i rent oc deyligt Silcke (Men Silcket er de Helligis retferdighed) Oc hand sagde til mig/ Salige ere de/ som ere kallede til Lammens Natuere. Oc hand sagde til mig/ Disse ere Guds sande ord. Oc ieg falt ned faar hannem faar hans føder at tilbede hannem. Oc hand sagde til mig/ See til/ gør det icke/ Jeg er din Mettienere oc dine Brødris/ oc deris/ som haffue Jhesu Vidnisbyrd/ Tilbed Gud (Men Jhesu Vidnisbyrd er Prophecies Aand.)

Oc ieg saa Himmelen opladen/ Oc see/ en huid Hest/ oc den der sad paa/ kalledis Trofast oc Sandru/ oc hand strider oc dømer met Retferdighed. Oc hans øyen som ere gloende lue/ oc mange kruner paa hans Hoffuet/ oc hand haffde it Naffn screffuet/ huilcket ingen viste vden hand selff. Oc hand vaar ført vdi it klede/ som vaar bestenckt met blod/ oc hans Naffn kaldis Guds ord. Oc den Hær i Himmelen fulde effter hannem paa huide Heste/ beklædde met huit oc rent Silcke. Oc aff hans mund gick it skarpt Suerd/ met huilcket hand skulde sla Hedningene/ Oc hand skal regere dem met Jernriss/ Oc hand traader den almectige Guds grumme vredis oc Vins Perse/ Oc hand haffuer it Naffn bescreffuet paa sine klæder/ oc paa sin Lend/ saa/ **En Konge offuer alle Konger/ oc en HERRE offuer alle Herrer.**

Oc ieg saa en Engel staa i Solen/ oc hand robte met stor røst/ oc sagde til alle Fule/ som flue vnder Himmelen/ Kommer/ oc forsamler eder til den store Guds Naduere/ at i skulle æde Kongers oc Høffuitzmends Kød/ oc de Sterckis kød/ oc Hestenis/ oc deris som side paa dem/ oc alle Fribaarnis oc Tieneris kød/ baade aff smaa oc store.

Oc ieg saa det Diur/ oc Kongerne paa Jorden/ oc deris Hær forsamlis/ at holde strid mod den som sad paa Hesten/ oc mod hans Hær. Oc Diuret bleff grebet/ oc den falske Prophete met det/ som giorde Tegen faar det/ met huilcke hand forførde dem/ som toge Diursens Mercke/ oc dem som tilbade Diursens Billede/ disse tho bleffue kaste leff-uende i en gloende Pøel/ som brende met Suoffuel/ Oc de andre bleffue slagne ihiel met hans Suerd/ som sad paa Hesten/ huilcket der vdgick aff hans Mund/ Oc alle Fule bleffue mætte aff deris Kød.

XX.

OC ieg saa en Engel fare ned aff himmelen/ hand haffde nøglen til Aff-grunden/ oc en stor Len-cke i sin haand. Oc hand greb Dragen/ den gamle Hugorm/ som er Dieffuelen oc Satan/ oc bant hannem i tusinde aar/ oc kaste hannem i Affgrunden/ oc lucte hannem inde/ oc beseglede der offuen paa/ at hand skulde icke mere besuige Hedningene/ før end tusinde aar bleffue fuldkomne/ oc der effter skal hand bliffue løss en liden tid.

Oc ieg saa Stole/ oc de sette sig der paa/ oc dem bleff Domen giffuen/ oc de halshugnis Siele for Jhesu vidnisbyrd/ oc for Guds ord skyld/ Oc de som icke haffde tilbedet Diuret/ oc icke helder det sammis Billede/ oc icke haffde taget det sammis Mercke i deris pande/ oc paa de-ris Haand/ disse leffuede oc regnerede met Christo tusinde aar. Men de andre Døde bleffue icke leffuende igen/ før end tusinde aar bleffue fuldkomne. Dette er den første Opstandelse. Salig er den oc hellig/ som haffuer del i den første Opstandelse/ Off-uer saadane haffuer den anden Død ingen mact/ Men de skulle vere Guds oc Christi Prester/ oc regnere met hannem tusinde aar.

Oc naar tusinde aar haffue ende/ da
skal Satanas bliffue løss aff sit Fengsel/
oc hand skal vdgaa at forføre Hedninge-
ne i Jordens fire hiørne / Gog oc Ma-
gog/ at forsamle dem i en strid / huilcken is
tal er/ som sand i Haffuet. Oc de traad-
de paa det brede aff Jorden/ oc omspende
de Helligis Hærlæger / oc den elskelige
Stad. Oc der falt Ild fra Gud aff Him-
melen/ oc forterede dem / Oc Dieffuelen
som dem forførde/ bleff kast i den gloende
Pøel oc Suoffuel / der som Diuret oc
den falske Prophete vaare/ oc de skulle pi-
nis dag oc nat/ fra euighed/ til euighed.

Gog. Magog.

Oc ieg saa en stor huid Stol/ oc den
som sad der paa / for hues Ansict Jorden
oc Himmelen flyde / oc dem bleff ingen
sted funden. Oc ieg saa de Døde baade
store oc smaa staa faar Gud/ oc Bøgerne
bleffue opladne / Oc der bleff en anden
Bog opladen / huilcken der er Liffsens/
oc de Døde bleffue dømde effter Scriff-
ten i de Bøger/ effter deris gerninger. Oc
Haffuet gaff de Døde som der vaare
vdi/ oc Døden oc Helffuede gaffue de dø-
de/ som der vaare vdi/ oc de bleffue døm-
de/ huer effter sine / Gerninger. Oc Dø-
den oc Helffuede bleffue kaste i den gloen-
de Pøel. Det er den anden Død. Oc der
som nogen icke bleff funden screffuen i Liffsens Bog/ hand bleff bortkast i den gloende Pøel.

XXI.

DE ieg saa en ny Himmel oc en ny Jord/ Thi den første Himmelen/ oc de første Jord forginge/ oc Haffuet et icke mere. Oc ieg Johannes saa den hellige Stad/ det ny Jerusalem fare hid ned aff Himmelen fra Gud/ tilbered som en prydet Brud mod sin Mand. Oc ieg hørde en stor røst aff Stolen/ som sagde/ See der/ Guds Tabernackel hoss Mennisken/ oc hand skal bo hoss dem/ oc de skulle vere hans folck/ oc hand selff Gud met dem/ skal vere deris Gud. Oc Gud skal affto alle taare aff deris øyen/ oc Døden skal icke mere vere/ icke helder sorge/ oc ey skrig/ oc ey helder pine skal mere vere/ Thi det første forgick. Oc den som sad paa Stolen/ sagde/ See/ Jeg gør alting ny. Oc hand siger til mig/ Scriff/ thi disse ord ere sande oc visse.

Oc hand sagde til mig/ Det er skeet/ Jeg er A oc O/ Begyndelsen oc Enden. Jeg vil giffue de tørste aff det leffuende Vandis Kilde forgeffuis. Huo som offueruinder/ hand skal arffue det altsammen/ oc ieg vil vere hans Gud/ oc hand skal vere min Søn. Men de mistrøstige oc vantro/ oc gruelige oc Mandrabere/ oc Skørleffnere/ troldkarle/ oc affgudiske/ oc alle Løgnere/ deris del skal vere i Pølen/ som brender met ild oc suoffuel/ huilcket der er den anden Død.

Oc der kom til mig en aff de siu Engle/ som haffde de siu Skaale fulde met de siu siste Plager/ oc talede met mig/ oc sagde/ Kom/ ieg vil vise dig den Quinde/ Lammens Brud. Oc hand førde mig bort i Aanden paa it stort oc høyt Bierg/ oc visde mig den store Stad/ det hellige Jerusalem/ fare hid ned aff Himmelen fra Gud/ oc haffde Guds herlighed/ oc hans liuss vaar lige som den aller ædelste Sten/ en klar Jaspis. Oc haffde store oc høye Mure/ oc haffde tolff Porte/ oc paa portene tolff Engle/ oc bescreffne naffn/ huilcke ere Israels børns tolff Slecters. Aff Øster tre porte/ aff Norden tre Porte/ aff Synder tre Porte/ aff Vester tre Porte. Oc Stadens mur haffde tolff Grunduolle/ oc i dem Lammens tolff Apostlernis Naffn.

Oc den som talede met mig/ haffde it Gyldene Røer/ at hand skulde maale Staden/ oc hans Porte oc Mur. Oc Staden ligger i fire hiørner/ Oc hans lengd er saa stor som bredden. Oc hand maalde Staden met Røret/ ved tolff tusinde agre longt. Men lengden oc bredden/ oc Stadens høylighed ere lige. Oc hand maalde hans Mure/ hundrede oc fire oc fyretiue alne/ effter it Menniskis maade/ som Engelen haffuer. Oc hans Muris bygning/ vaar aff Jaspis/ oc Staden aff purt Guld/ lige som rent Glass. Oc murens Grunduol oc Stadens/ vaare prydede met allehonde dyrebare Stene. Den første Grunduol vaar en Jaspis/ den anden vaar en Saphir/ den tredie en Calcedonier/ den fierde en Smaragd/ den femte en Sardonich/ den siette en Sardis/ den siuende en Chrysolit/ den ottende en Beril/ den niende en Topasier/ den tiende en Chrysopras/ den ellelffte en Hyacinth/ den tolffte en Ametist.

Oc de tolff Porte vaare tolff Perler/ oc huer port vaar aff en Perle/ oc Gaderne i Staden vaare purt Guld/ som it igennem skinnende Glass. Oc ieg saa inted Tempel der vdi/ Thi HERREN den almectige Gud er hans Tempel/ oc Lammet. Oc Staden behøffuer huercken Soel eller Maane/ at de skulle skinne i hannem/ Thi Guds Herlighed opliuser hannem/ oc Lammet er hans Liuss. Oc de Hedninge/ som bliffue salige/ vandre i det samme Liuss/ oc Kongerne paa Jorden skulle føre deris Herlighed til hannem. Oc hans porte skulle icke lyckis om dagen/ thi der skal ingen Nat vere. Oc der skal inted almindeligt gaa nogen sted ind/ oc det som gør verstyggelighed oc løgn/ Men de som ere screffne i Lammens leffuende Bog.

XXII.

OC hand visde mig det leffuende Vands rene strøm/klar som en Christal/hand gick fra Guds Stoel/oc Lammens/mit at hans gade. Oc paa begge sider hoss strømen stod Liffsens træ/det bar tolffhonde Fruct/oc gaff sin Fruct alle Maanede/oc Bladene aff Træet tiente til Hedningenis sundhed. Oc der bliffuer ingen Forbandelse mere/oc Guds Stoel oc Lammens skal vere der vdi/oc hans Tienere skulle tiene hannem oc see hans Ansict/oc hans Naffn skal vere i deris pande. Oc der skal ingen nat vere/oc ey gøris liuss behoff/eller Solens skin/Thi Gud HERREN skal opliuse dem/oc de skulle regnere fra euighed til euighed.

Oc hand sagde til mig/Disse ord ere visse oc sande/Oc Gud de hellige Propheters HERRE/vdsende sin Engel at giffue sine Tienere tilkende/det som skal snarlige ske. See/ieg kommer snart. Salig er den/som holder de Prophecies ord i denne Bog. Oc ieg er Johannes/som haffuer seet oc hørt dette. Oc der ieg dette hørde oc saa/da falt ieg ned at tilbede faar Engelens føder/som mig dette visde. Oc hand siger til mig/See til/gør det icke/Thi ieg er din Mettienere/oc dine Brødris Propheternis/oc deris som holde/denne Bogis ord/Tilbed Gud.

Oc hand siger til mig/Besegle icke Prophecies ord i denne Bog/thi at tiden er nær. Huo som er Ond/hand bliffue sig ond/oc huo som er wren/hand bliffue sig wren. Men huo som er from/hand bliffue sig from/oc huo som er hellig/hand bliffue sig hellig. Oc see/ieg kommer snart/oc min Løn met mig/til at giffue huer/lige som hans gerninger bliffue. Jeg er A oc O/Begyndelsen oc Enden/den første oc den siste. Salige ere de som holde hans Bud/paa det deris mact skal vere i Liffsens træ/oc de skulle indgaa at portene i Staden. Thi Hunde ere vden faare/oc Troldkarle/oc Bolere/oc Mandrabere/oc de Affgudiske/oc alle som elske oc gøre Løgn.

Jeg Jhesus vdsende min Engel/at vidne dette faar eder i Menigheden/Jeg er Dauids Slectis roed/en klar Morgenstierne. Oc Aanden oc Bruden sige/Kom. Oc huo det hører hand sige/Kom. Oc huo som tørster/hand komme/Oc huo som vil/hand tage Liffsens vand forgeffuis.

Jeg vidner faar alle/som høre den Prophecien s ord i denne Bog/Der som nogen setter der til/Da skal Gud tilsette paa hannem de Plager/som staa screffne i denne Bog. Oc der som nogen tager bort aff denne Prophecies Bogis ord/Da skal Gud borttage hans deel aff Liffsens Bog/oc aff den hellige Stad/Oc fra det/som staar screffuit i denne Bog. Hand siger som dette vidner/Ja/Jeg kommer snart/Amen. Ja kom HERRE Jhesu. Vor HERRIS Jhesu Christi Naade vere met eder alle/Amen.

IOAN. XII.

Tro paa Liuset/den stund i det haffue/At i kunde vere Liusens Børn.

Prentet i Københaffn aff Ludowich Dietz.

M. D. L.

DO 503366 BINDFORSIDE

Do 502834
RIGSVåben

Do 502833
Chr III

Do
foto: 166.619 - titelbl.
farve 5×7 neg - 4×5 dia
(print-film)

foto: 178.231 - portræt
5/11 - våben
- titelbl.